

VILLANOVA COLLEGE LIBRARY
Villanova, Pennsylvania

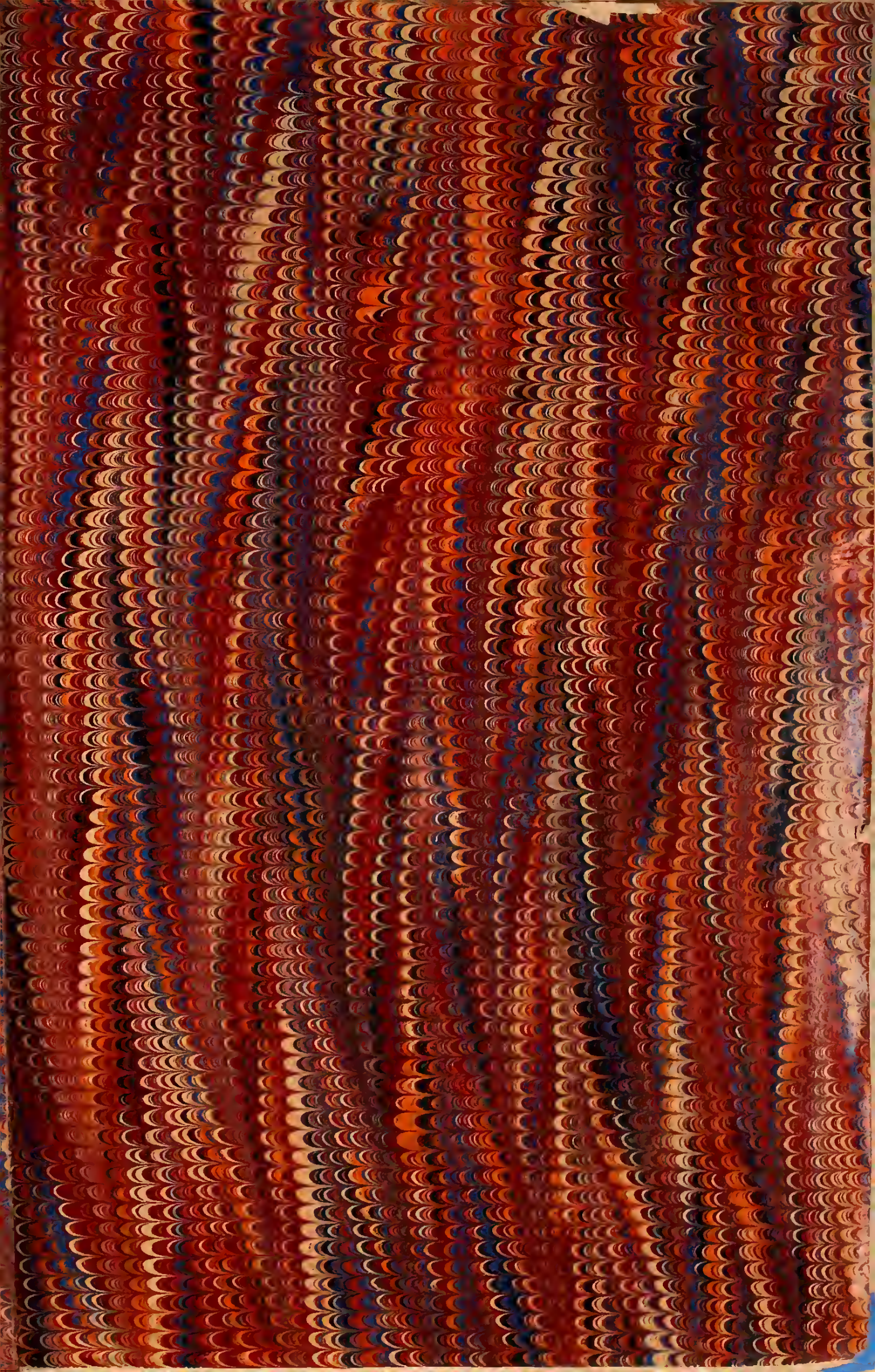

This book was donated

3-4-49

by

Rev. L. Sullivan, O.S.A.

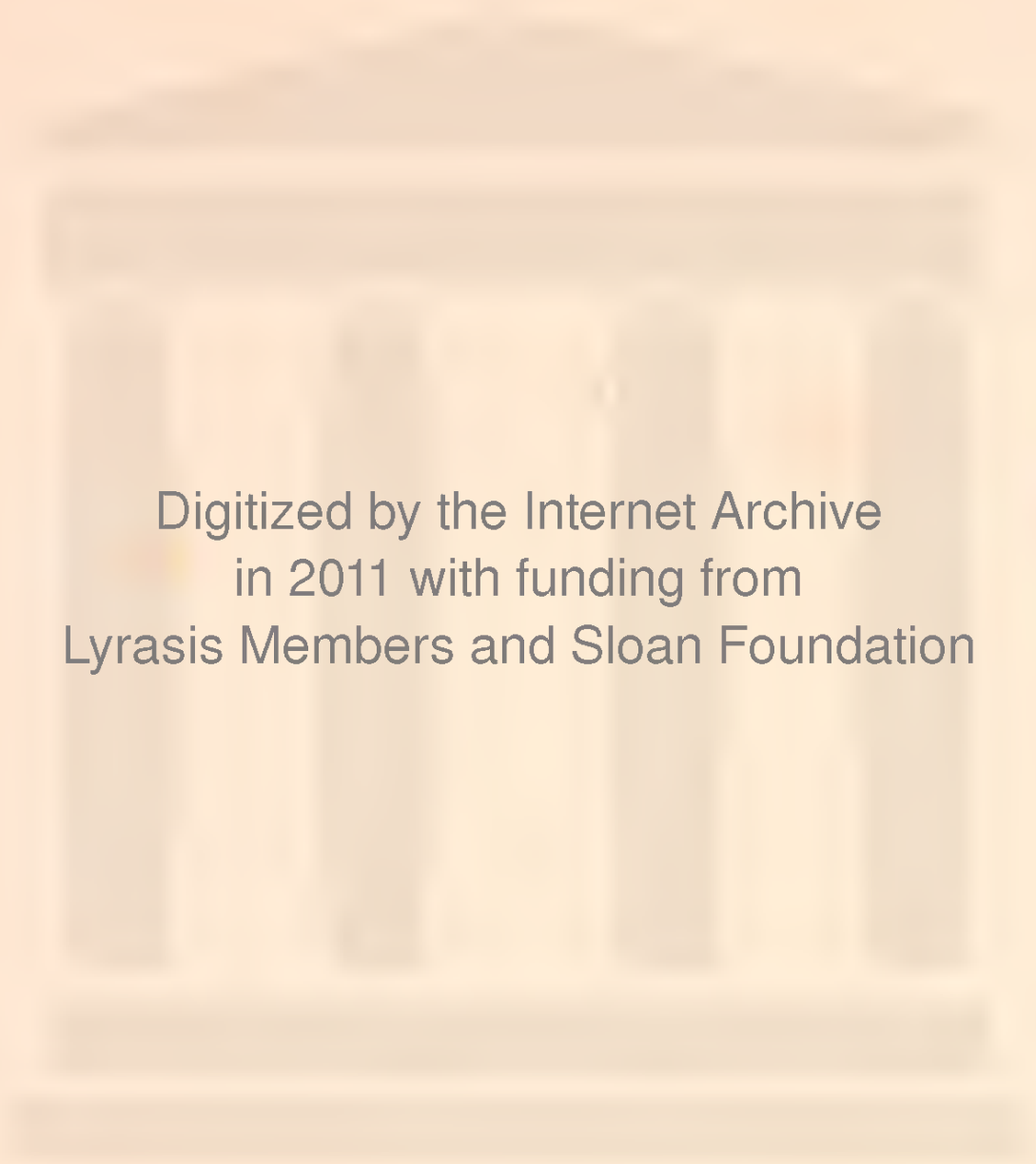

ACTA
SANCTORUM

PARIS. — EX TYLIS V. GOUY ET SOC, VIA GARANCIERE, 5.

PARISIIS APVD VICTOREM PALMÉ VIA DICTA SAINT-SVLPICE. M. DCCC. LXIII.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

<http://www.archive.org/details/actasanctorum03unse>

ACTA SANCTORUM

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur

QUE EX LATINIS ET GREECIS, ALIARUMQUE GENTIUM ANTIQUIS MONUMENTIS

COLLEGIT, DIGESSIT, NOTIS ILLUSTRAVIT

JOANNES BOLLANDUS, Theologus,

SOCIETATIS IESU

SERVATA PRIMIGENIA SCRIPTORUM PHRASI.

Operam et studium contulit GODEFRIDUS HENSCHENIUS, ejusdem Societatis Theologus.

EDITIO NOVISSIMA, CURANTE JOANNE GARNANDIET

JANUARI TOMUS TERTIUS

DECEM POSTREMOS DIES COMPLECTENS.

PARISIIS

APUD VICTOR PALMÉ, BIBLIOPOLAM,

VIA SANCTI-SULPICI, 22.

LIBRARY COLLEGE

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

INDEX SANCTORUM

- Translationes variae. *Prolegom.* 661. Historia II Translationis auctore Adriano Praeposito Malbod. 666. Historia III Translationis auctore teste oculato, cap. 1, Translatio decreta 667, cap. 2, solemniter peracta 668, cap. 3, reliquiae venerabiliter reconditae 669
- 30 Alexander Mart. *Ex variis Mroll.* 644
- 28 Alexandrini Martyres sub Constantio. *Prolegom.* 433, Epistola Alexandrinorum de horum Martyrio ex S. Athanasio 456
- 26 Alphonsus Ep. Asturiae in Gallacia. *Ex Mohua et Marietta* 366
- 25 Amarinus, sive Marinus Ab. in Gallia, M. In Actis S. Praejecti Ep. 422, 243, 243, 246 et 249
- 23 Amasius Ep. Teani in Italia. *Prolegom.* 97. Vita ex Actis Ecclesiae Tranenensis 98
- 26 Ammonas Ab. in Thebaide. *Ex Vita PP. et Men. Gr.* 337
- 31 Ammonius M. Alexandriae. *Ex Mroll.* 694
- 30 Amnichadus monachus inclusus Fuldæ in Germ. Vita ex variis collecta 670
- 25 Ananias Apostolus M. Damasci. *Prolegom.* 227 et 736. Acta ex mss. Græco 227
- 22 Anastasius M. in Hispania Tarraconensi. *Ex variis* 70
- 22 Anastasius Persa mon. Mart. in Assyria *Prolegom.* § 1. Acta antiquitus conscripta 33 § 2. tempus conversionis ad fidem et martyrii 36, § 3, locus martyrii, monasterium ejus, ubi? 37. § 4, modus martyrii, reliquiae e Palestina translatae, publica veneratio 38 et 749. Acta ex mss. Latinis. Prologus 39, cap. 1, S. Anastasii ad Christum conversio 40, cap. 2, Vita monastica desiderium martyrii 40, cap. 3, captivitas, verbera, questiones Casareæ Palestinæ 41, cap. 4, pietas et constantia in carcere 42, c. 5, tormenta in Perside tolerata 43, cap. 6, martyrium, sepultura 44 Eadem Acta ex mss. Græca Prologus 45, cap. 1, multum 45, cap. 2, vita monastica, desiderium martyrii 46, cap. 3, varia Casareæ tolerata tormenta 46, cap. 4, pietas et constantia in carcere 47, cap. 5, tormenta in Perside tolerata 48, cap. 6, coedes, reliquiae 49. Miracula Auctore teste oculato ex mss. Græca 50 et seqq.
- 30 Andreas Corsinus Ep. Fesulanus, Ord. Carmelit. *Prolegom.* § 1, tempus Sedis et obitus; Acta 676, § 2, antiqua veneratio, ac beatificatio 677, § 3, canonizatio 678. Vita auctore Petro Andrea de Castanea, cap. 1, S. Andrea ortus, educatio, vita seculo 679, cap. 2, ingressus in religionem, tirocinium, professio 680, cap. 3, virtutes sacerdotum 681, cap. 4, miracula, prefectura conventus Florentini 682, cap. 5, Episcopatus Fesulanus 683, cap. 6, obitus, sepultura, translatio 684, cap. 7, victoria Florentinorum, veneratio reliquiarum S. Andreae 685, cap. 8, miracula 686. Alia vita ex mss. et Suria. Prologus 683, cap. 1, S. Andreae ortus, educatio, tirocinium 688, cap. 2, professio, sacerdotium, monasterii prefectura 689, cap. 3, Episcopatus. Legatio Apostolica, eximio virtutes 690, cap. 4, obitus, sepultura translatio 691, cap. 5, victoria Florentinorum, Andreae solennis cultus dol. cap. 6, varia miracula 692. Recentiora, ex relatione Cardinalis Dati ad Urbanum VIII 692
- 26 Ansurus Ep. Amiensis in Gallacia. *Ex Mohua, Marietta, Mroll.* 366
- 25 Antimasius Mart. Puteolis ex *Mroll.* mss. 230
- 25 Apollon sive Apollonius Ab. in Thebaide. *Prolegom.* ex Martyrol. et alius 237. Vita ex Palladio, cap. 1, S. Apollonii exercitatio anachoretica 237, cap. 2, tolerata vincula, crenandi cura 238, cap. 3, Gentilium conversio 239, cap. 4, annona divinitus procurata, hospitalitas. Eucharistia 240, cap. 5, monita, discipulorum sanctitas 240
- 23 Aquila M. Neocæsareæ in Mauritania. *Ex Mroll.* 68
- 22 Aquilina, ejusque maritus, parentes S. Victoris MM. Gerundæ in Hispania. *Ex SS. Vincentii et Orontii Actis* 2 et 3
- 29 Aquilinus Presb. M. Mediolani. *Proleg.* 585, Vita ex officii Canonici regular. Lateran. 585
- 26 Arcadius monachus, fil. SS. Xenophontis et Mariae, Hierosolymis. *Vide horum Acta* 338 ad pag. 345
- 30 Armentarius Ep. Ticinensis in Italia. *Ex Ferrario et alius Mroll.* 670
- 29 Arnulphus M. Cysonii in Belgio. *Prolegom.* 586. Vita metrica auctore Canonico Cysoniensi ex mss. 587
- 25 Artemas puer M. Puteolis. *Prolegom.* 230. Acta auctore Petro ex mss. 230
- 24 Artemius Ep. Arvernensis in Gallia. *Ex S. Gregorio Turon. et Mroll.* 206
- 23 Asclas M. Autinoi in Theb. *Prolegom.* 69. Acta ex mss. 69
- 31 Athanasia M. in Ægypto. In Actis SS. Cyri et Joannis 693, 701, 702
- 31 Athanasius Ep. Methonensis in Peloponneso. *Prolegom.* 740. Vita auctore Petro Siculo Argivor. Episc. ex mss. Græc. cap. 1, Exordium et propositio 740, cap. 2, S. Athanasii ortus, exilium, vita monastica 740, cap. 3, monasterii prefectura. Episcopatus 742, cap. 4, efficaces exhortationes 743, cap. 5, virtutes, miracula 743, cap. 6, extrema monita 746, cap. 7, mors, miracula 745
- 26 Athanasius Ep. Surrentinus in Campania. *Ex Davide Romano, et Ferrario* 347
- 27 Avitus M. in Africa. *Ex Mroll.* 383
- 27 Aurelius M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 384
- B
- 24 Babylas Ep. Antiochenus, Urbanus, Prilidianus, Epulonius, pueri MM. *Prolegom.* ex variis § 1, Babylas dies natalis, Acta 183, § 2, tempus mortis, numne an dno fuerint 184. Acta ex mss. et Mombritio, cap. 1, S. Babylam 185, cap. 2, Quæstio 2, in eum ac tres pueros, et hanc matrem 186, cap. 3, Eorum caedes 187. Alia Acta ex mss. cap. 1, Viria S. Babylam tyranno decortato 187, cap. 2, cruciatus illati S. Babylæ, tribus pueris et horum matri 188, cap. 3, caedes S. Babylæ et puerorum 189. Alia acta ex Metaphraste, cap. 1, S. Babylæ magnanimitas, doctrina 190, cap. 2, Babylæ et trium puerorum vincula, et tormenta, cap. 3, Eorum caedes 192. Translatio reliquiarum S. Babylæ. *Prolegom.* 193. Historia translat. ex Sazono 193. Reliquiae S. Babylæ Cremonam aliate, *Ex Cavatello et Merula.* 195
- 24 Babylas M. in Sicilia. *Prolegom.* Acta ex *Men. Gr.* 206
- 29 Baculus Ep. Surrenti in Campania *Prolegom.* 565. Vita auctore Davide Romano 565
- 29 Barbaa, vel Bebaea, M. Edessa in Mesopotamia. *Ex Men. Gr. et variis Mroll.* 538
- 30 Barsep Episc. Edessenus. *Ex Mroll. et Theodoro* 746
- 24 Barsimas M. ex *Men. Gr.* 206
- 30 Barsimæus Episc. Edessenus in Mesopotamia. *Ex Mroll.* 644
- 23 Basilla M. Romæ via Sakaria. *Ex Mroll.* mss. 68
22 Basilla

- 26 Bathildis Regina Gallie. *Prolegom.* § 1, Dies natalis 347, § 2, Acta, patria, nomen 348, § 3, variis cœnobii facta beneficia 349, § 4, S. Eligii de ea et filii propheta, funus illius ab ea curatum, splendor vestium abdicatus 350, § 3, cædes S. Annemundi, sive Delphini, an per eum curata 352, § 6, de S. Radegunde V 352. Vita ex mss. *Prologus* 353, cap. 1, Bathildis sancti mores, regium conjugium 354, c. 2, regni administratio, pia opera 355, cap. 3, religiosa in cœnobio vita 356, cap. 4, ægritudo, obitus, miracula 356
Alia vita ex mss. et Surio, cap. 1, Bathildis egregiæ virtutes, regium conjugium 357, c. 2, regni administratio, pia opera 358, cap. 3, religiosa in cœnobio vita 360, cap. 4, ægritudo, obitus, sepultura 360, cap. 5, comparatio cum aliis sanctis Reginis 361
Translatio S. Bathildis. *Prolegom.* 362. Historia translationis ex mss. 362
- 22 Bellicus M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 27
- 23 Bellus M. Romæ via Salaria. *Ex Mroll.* 68
- 24 Benignus Archidiaconus Benevent. in Ital. M. ex Mario de Vipera 220
- 23 Bernardus, vel Barnardus, Archiep. Viennensis in Gallia. *Prolegom.* 167. Vita ex officiis Ord. Antoniani 168. Alia ex mss. 169. Miracula auctore Adone Ep. 170. Translatio ex mss. 171
- 24 Bertrannus Abbas S. Quintini in Gallia. *Ex Vita S. Bertini et Mroll.* 222
- 22 Blesilla vidua Romæ. *Ex S. Hieronymo et Mroll.* 29
- 31 Bobinus Ep. Trecensis in Gallia. Vita ex variis collecta 740
- 23 Boisilus monachus Melrosensis in Scotia. *Prolegom.* 153. Vita § 1, S. Boisili zelus ex hist. Angl. Bedæ 153, § 2, Cuthberti institutio, Boisili obitus ex vita S. Cuthberti 153, § 3, post mortem curato animæ, ex eadem vita 154
- 27 Bonosus M. in Africa, ex Mroll. ms. 385
- 25 Britannus Ep. Tomis in Scythia, ex Sozomeno et Mroll. Rom. 235
- 22 Brithwaldus Ep. Wilton. in Anglia. *Ex Will. Malinesbur. et aliis* 59
- 21 Cadocus, sive Sophias, Ep. Beneventanus in Italia M. *Prolegom.* 217 et 746. Vita ex mss. et Capgravo, cap. 1, Cadoci vita monastica, miracula 218, cap. 2, miracula 218, cap. 3, Episcopatus, martyrium 219
- 27 Cælianus M. in Africa ex variis Mroll. 385
- 29 Calendinus M. frater S. Severi, in Italia. *Prolegom.* 561. Acta ex Petro de Natal. 560
- 28 Callinicus M. Apolloniæ in Phrygia. *In Actis S. Thyrsi. Prolegom.* § 1, patria, locus martyrii 422 et 424 § 2, communis ejus cultus cum SS. Thyrsi et Leucio 424, conversio et martyrium 431, 438 et 446
- 27 Candida mater S. Emerii, Guialbis in Catalonia. *In Actis S. Emerii* 396 et 397
- 26 Cantus M. in Africa, ex Mroll. mss. 322
- 29 Carolus Ab. Villariensis ord. Cister. in Brabantia. *Prolegom.* 595. Vita auctore monacho Villariensi ex mss. cap. 1, Caroli a militia conversio 592, cap. 3, Villarii prefectura feliciter gesta 593, cap. 4, Abbatæ abdicatio, obitus 595
- 28 Carolus Magnus Imp. Aquisgrani. *Prolegom.* § 1, S. Caroli publica veneratio 490, § 2, historia conscripta 491, § 3, elogium ex Martyrol. Gallie. Saussani 492. Vita auctore Egnardo, ex mss. *Prologus* 492, cap. 1, S. Caroli avus, pater, germanus 494, cap. 2, bellum Aquitanicum, Longobardicum, Saxonicum 495, cap. 3, bellum Hispaniense, Britannicum, Beneventanum, Bajoaricum, Slavicum 496, cap. 4, bellum Avaricum, Bohemicum, Danicum. Fines imperii 497, cap. 5, fœdera cum exteris, publica opera 498, cap. 6, Caroli uxores ac liberi 499, cap. 7, virtutes morales, victus ratio 500, c. 8, studium religionis, statuta 501, cap. 9, agritudo, mors, sepultura 502, cap. 10, testamentum 503
Translatio reliquiarum. *Prolegom.* 504. Diploma, Frederici Imp. § 1, S. Caroli corpus elevatum 505, § 2, S. Caroli privilegium Ecclesiæ et urbi Aquisgranensi datum 505, § 3, privilegia Aquisgranensibus confirmata 506. Miracula ex mss. 506
- 25 Castula Capuæ in Campania ex Mroll. 232
- 23 Castulus M. Ancyrae. *Ex Mroll.* mss. 97
- 23 Castulus M. Romæ via Salaria. *Ex Mroll.* mss. 68
- 28 Charis M. ex Mev. Græc. 446
- 23 Chariton Diaconus M. Ancyrae. *In Actis S. Clementis* 32, 82 et 96
- 22 Christophorus Diaconus M. Ancyrae. *In Actis S. Clementis* 72, 82 et 96
- 23 Clemens Episcopus Ancyranus Martyr. *Prolegom.* § 1, martyrii tempus, socii 71, § 2, Acta descripta 72, § 3, Actorum epitome ex Anthologia Græc. Acta auctore Anonymo e ms. Græc. Proœmium. Gesta a S. Clemente usque ad captivitatem 73. Quæstio 1, in Galatia, 74. Quæstio 2, Romæ 75. Quæstio 3, Nicomedia et navigationis narratio 77. Quæstio 4, Ancyra 78. Quæstio 5, Amisi 79. Quæstio 6, Tarsi 80. Quæstio 7, Ancyrae 81. Eadem acta auctore Metaphraste, cap. 1, S. Clementis ortus et educatio obitus parentum 83, cap. 2, adolescentia. Episcopatus 84, cap. 3, captivitas, constantia 85, cap. 4, Ancyrae tolerata tormenta 85, cap. 5, sprota Diocletiani promissa 86, cap. 6, varii tolerati Romæ cruciatus, multi conversi et martyrio coronati 87, cap. 7, in itinere Nicomediensi, ac præsertim Rhodi, gesta 88, c. 8, tormenta Nicomediae inhieta 90, cap. 9, Ancyrae tolerata, pueri, ejus alumni, Martyres 91, cap. 10, cruciatus Amisi illati. SS. Phengontis et Eucarpi martyrium 92, cap. 11, ignis cruciamentum Tarsi superatum 93 cap. 12, a Præsidentibus Sacerdote et Maximo intentata 94, cap. 13, Aphrodisii Perse comatus in Sanctos 95, c. 14, S. Agathangeli martyrium 95, cap. 15, SS. Clementis, Christophori et Charitonis martyrium 96
- 23 Climatus M. Ancyrae. *Ex Mroll.* mss. 97
- 29 Constantius Ep. Perusinus in Etruria M. *Prolegom.* 539 et 559. Vita ex mss. cap. 1, S. Constantii miracula, multorum conversio 540, c. 2, Quæstio 1, custodum conversio, fuga 540, c. 3, Quæstio 2, aliorum custodum conversio, fuga 541, cap. 4, Quæstio 3, Coeleste solutum 542, cap. 5, martyrium, sepultura, miracula 543
Alia vita ex mss. *Præfatus* 543, cap. 1, S. Constantii genus, mores, Episcopatus 548, cap. 2, comprehensio, verbera 544, cap. 3, martyrium 545, cap. 4, Corporis inventio, miracula 545, cap. 5, Sepultura, alia miracula 546
Alia vita auctore Joanne Andrea Palatio. *Præfatio auctoris* 547, cap. 1, S. Constantii genus, Episcopatus, virtutes 547, cap. 2, miracula. Gentilium conversio 548, cap. 3, prima comprehensio, custodum conversio, egressio e carcere 548, c. 4, secunda comprehensio, verbera, liberatio

- liberatio 349, cap. 3, tertia comprehensio, cruciatus, martyrium 350, cap. 6, corporis translatio, quatuor carnis visus redditus 350, cap. 7, sepultura, cultus 331
- 23 Cornelius Exorcista M. *Ex Mroll. mss.* 68
- 23 Cortilia V. M. Romæ. *Ex Ferrario.* 70
- 34 Cyriacus M. *Ex variis Mroll.* 695
- 28 Cyrillus Patriarcha Alexandrinus. *Vita ex ejus operibus, Conciliis et Historicis antiquis collecta.* § 1, S. Cyrilli natalis, ætas reliquæ 439, § 2, patria, studia, monachus 460, § 3, Episcopatus, proscripti Novatiani, demonia effugata 461, § 4, Judæi Alexandria pulsæ 462, § 5, turbae Alexandriae, errantes correcti 462, § 6, nomen S. Chrysostomi diptychis inscriptum 463, § 7, hæresis Nestoriana detecta 464, § 8, vires Sedis Apostolicæ Cyrillo delegate 465, § 9, Concilium Ephesium, hæresis Nestoriana damnata 466, § 10, novæ in Cyrillum calumniæ, carceres, victoria, 467, § 11, reconciliatio Ecclesiarum 469
- 31 Cyrus et Joannes MM. in Ægypto. *Prolegom.* § 1, SS. natalis, Acta 696, § 2, miracula 697, § 3, reliquæ, templa iis dicata 698. *Vita ex mss. Græco. Prefatio Interpretis Ottonis Zylu e Societate Jesu, cap. 1, S. Cyri ortus, professio 699, cap. 2, SS. Ananiae, Azariae, Misaelis reliquæ Alexandriam translatae: templum iis dicatum, ubi officina S. Cyri extiterat 700, cap. 3, Cyri et Joannis pice exercitationes 701, cap. 4, eorum, Athanasiae et trium ejus filiarum martyrium 701, cap. 5, reliquæ horum inventæ, translatae 702, miracula ex mss. Græco 703 et seq.*
- D
- 27 Datus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 400
- 26 Dativus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
- 25 Demetrius Scopophylax, sive sacrorum vasorum custos. *Ex Men. Gr.* 250
- 27 Devota, sive Doivota. V. M. in Corsica. *Prolegom.* 385. *Actu ex Viac. Harali* 385
- 28 Dionysius M. Trebie in Italia. *Ex Ferrario.* 448
- 22 Dominicus Ab. Sorio in Italia. *Prolegom.* 33. *Vita auctore Alberico Cardinale. Ex mss. Prologus 33, cap. 1, S. Domini institutio: vita monastica, anachoretica 36, cap. 2, conubia variis locis edificata 36, cap. 3, visiones, miracula 37 cap. 4, alia conubia constructa, obitus 38*
- 27 Domitianus monachus in Judæa. *Ex vita S. Euthymii, et Constantio Felicio* 386
- 27 Donatus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 383
- 23 Donatus M. Ancyrae. *Ex Mroll. mss.* 97
- 25 Donatus M. Carthagine. *Ex variis Mroll.* 232
- E
- 21 Ebertrannus Abbas S. Quintini in Gallia. *Ex vita S. Bertini et Martyrologus* 222
- 25 Egidius M. in Gallia, in Actis S. Praejecti Episcopi 213 et 249
- 23 Emerentiana V. M. Romæ. 71
- 27 Emerius Abbas Balneoli in Catalonia. *Prolegom.* ex variis 396. *Vita ex mss. 396, miracula ex Domenico* 398
- 24 Emetrius M. Romæ *Ex Mroll. mss.* 205
- 24 Ephrem Ep. Mylasæ in Caria, in Actis S. Eusebiae, sive Xenæ Virg. 212, 214
- 24 Epictetus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 204
- 27 Epictulus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 24 Epolemius puer Antiochenus, discipulus S. Babylæ Ep. M. *In hujus Actis a pag. 183 ad 193*
- 23 Eucarpus miles M. Amisi. *In Actis S. Clementis Ancyranæ* 79 et 92
- 31 Eudoxia V. M. in Ægypto, in Actis SS. Cyri et Joannis 695, 700 et 701
- 24 Eugenius M. Neocæsareæ. *Ex variis Mroll.* 204
- 24 Eusebia, sive Xene. V. Mylasæ in Caria. *Prolegom.* 212. *Epitome vitæ ex Menæis Græc.* 212. *Vita auctore aquali, ex mss. Græco, cap. 1, S. Eusebiae fuga e patria 213, cap. 2, vita monastica, egregiæ virtutes 214, cap. 3 ultima monita, obitus 215, cap. 4, sepultura, miracula 215*
- 23 Eusebins Abbas montis Coryphes in Syria. *Prolegom.* 99. *Vita ex Theodoro, cap. 1, S. Eusebii vita privata 99, cap. 2, praefectura monasterii Amuniani, sive montis Coryphes 100, cap. 3, praefari successores et discipuli S. Eusebii* 101
- 31 Eusebius mon. S. Galli in Helvetia. M. *ex Nevologio Monast.* 745
- 24 Exuperantius Ep. Cingulanus in Italia. *Prolegom.* 753. *Vita ex mss.* 753
- F
- 23 Fabianus M. in Sicilia. *Ex Mroll. mss.* 232
- 24 Felicianus Ep. Fulginas in Umbria M. *Prolegom.* 195. *Acta ex mss. 196. Alia Acta ex Brevarius Hamburgensi et Mindensi 197. Alia Acta ex Italico Ludovici Jacobilli: cap. 1, S. Feliciani studia, sacerdotium, Episcopatus 198, cap. 2, lecta Episcopatus auspiciâ 199, cap. 3, aliae Umbriae urbes conversæ 199, cap. 4, Apostolicæ excursionis sub Philippo Imp. 200, cap. 5, tolerata tormenta, mors 201, cap. 6, sepultura, honores, beneficia, 202, Reliquiæ in Belgicam et Saxoniam translatae. *Ex mss. Sigeberto, Chronico Mindensi, et aliis* 202*
- 30 Felicianus M. in Africa. *Ex Mroll.* 641
- 24 Felicissimus M. Romæ. *Ex Mroll. mss.* 205
- 30 Felix IV, Papa. *Acta ex variis collecta* 647
- 27 Felix M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 27 Festus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 28 Flavianus Urbis Praefectus M. *Ex Mroll.* 449
- 23 Florus M. Romæ via Salaria. *Ex Mroll. mss.* 68
- 27 Fortunata M. in Africa. *Ex Mroll.* 384
- 27 Fortunatus M. in Africa. *Ex variis Mroll. mss.* 385
- 26 Froalengus Ep. Conimbricensis in Lusitania. *Ex Malium, Marietta, Ferrario* 366
- G
- 26 Gabriel Ab. Hierosolymis. *Ex Men. Græc. et Vita S. Euthymii* 347
- 22 Gabriel M. in Bulgaria. *Ex Men. Gr. et aliis* 54
- 24 Gaius M. Carthagine in Africa. *Ex Mroll. mss.* 204
- 27 Gamelbertus Parochus in Bavaria. *Prolegom.* 398. *Vita ex mss. Prologus 398, cap. 1, Gestu ante sacerdotium 399, cap. 2, Sacerdotium, virtutes 400, cap. 3, prophetia, mors, sepultura 401, cap. 4, miracula post mortem 404*
- 22 Gaudentius Ep. Novariensis in Italia. *Prolegom.* 30. *Vita ex Mombrio, cap. 1, S. Gaudentii ortus, educatio, fuga e patria 31, cap. 2, opera ad conversionem animarum collata cum SS. Laurentio Novariensi, Martino, Eusebio 31, cap. 3, miracula, vaticinia, Episcopatus 32, cap. 4, obitus, funus, miracula 33*
- 31 Gaudus Ep. Ebroicensis in Gallia, *Ex Saussaiio et aliis Mroll.* 725 et 763
- 31 Gelasius M. *Ex variis Mroll. mss.* 695
- 31 Geminianus

- 31 Geminianus Ep. Mutinensis in Italia. *Prolegom.* 714, 766. *Vita ex Mombratio et mss.* cap. 1, S. Geminiani virtutes, Episcopatus 712, 768, cap. 2, victus ac fugatus daemone 712, 768, cap. 3, Mutina mirabiliter defensa 714, 768, cap. 4, Geminiani mors, miracula 714, 766, cap. 5, Mutina ejus ope denuo liberata 765
- 31 Geminus M. *Ex Mroll. mss.* 695
- 28 Gentilis vidua, Ravennae in Italia. *Prolegom.* 525. *Vita ex Italico Scraphini Firmani, cap. 1,* Gentilis conjugium, multa in eo acerba 525, cap. 2, adversa multa tolerata 526, cap. 3, aliorum salus curata 527, cap. 4, prophetiae spiritus 527, cap. 5, Christianae virtutes 528, cap. 6, miracula, obitus 528. *Alia vita ex historia Raven. Hieronymi Rubei* 529
- 22 Georgius Ep. M. Bulgaria. *Prolegom. Acta ex Men. Graec.* 54
- 29 Gildas Sapiens Ab. in Britannia. Armorica. *Prolegom.* § 1, S. Gildae Sapientis aetas 568, § 2, an Gildae plures? Eorum scripta 568, § 3, Gildas unicus in Gallia, isque Britannus 569, § 4, Vite S. Gildae a quo scriptae 571, § 5, memoria in sacris Fastis et alibi 572. *Vita auctore Ruyensi monacho ex Joanne Boscio, c. 1,* S. Gildae genus, institutio, miracula 573, cap. 2, mores in juventute, sacerdotium, zelus animarum 574, cap. 3, adventus in Britanniâ Armoricâ, virtutes, monasterium extractum 575, cap. 4, Resuscitatio dudum mortuae, alia miracula 576, cap. 5, obitus, reliquiarum submersio et inventio 578, cap. 6, monasterium ejus vastatum, restitutum, reliquiae translatae 579, cap. 7, miracula aeo scriptoris facta 580, cap. 8, conversatio et obitus SS. Gingulariani et Gulstani Liccorum monasterii S. Gildae 581
- 27 Gilduinus Canonicus Dolensis in Britannia Armorica. *Prolegom.* 405. *Vita ex Augustino de Paz, cap. 1,* S. Gilduinus Episcopatum declinat 406, cap. 2, fraudes daemone aperit 407, c. 3, ejus morbus, obitus, sepultura 408
- 26 Gobertus Confessor in Belgio. *Ex raris* 367
- 27 Godditis M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 384
- 26 Gonzalus Osorius Ep. Conimbricensis in Lusitania. *Ex Molina, Marietta, Ferrario* 366
- 23 Gregoria V. Romae. *Ex Dialog. S. Gregorii et Martyrol. ms.* 62
- 22 Gualterus Brugensis Ord. Minor. Ep. Pictav. in Gallia. *Ex S. Antonino, Pisano, Volaterrano et aliis* 63
- II
- 22 Haberilla V. ad lacum Hrigantinum. *Vita ex vasis collecta* 648
- 26 Hafeka V. reclusa in Thuringia. *Prolegom.* 373 et 736. *Vita auctore Hermannus ex mss.* 373 et 756
- 24 Helladius Commentariensis M. *Ex Men. Graec.* 205
- 23 Henricus Suso Ord. Praedicator. Ulmae in Germania. *Prolegom.* 266. *Vita auctore Laurentio Surnio. Praefat.* 267, cap. 1, Susonis patria, adolescentia, conversio 267, cap. 2, novi tironis certamen 267, cap. 3, raptus 268, cap. 4, spirituale cum aeterna Sapientia connubium 268, cap. 5, nomen Jesu cordi inscriptum 270, c. 6, pro-ludia divinae consolationis 270, cap. 7, caelestes consolationes 271, cap. 8, visiones 271, cap. 9, accessus ad mensam 271, cap. 10, novi aucti auspiciu 272, cap. 11, intentiones in Missa, ad Sarkum corda 272, cap. 12, festum Purificationis celebratum 273, cap. 13, Raeccha-
- nalia sancte peracta 273, cap. 14, Kalendae Maii religiose peractae 274, cap. 15, Crux deportata 274, cap. 16, Silentium 275, cap. 17, corporis castigatio 275, cap. 18, Crux inter scapulas gestata 276, cap. 19, cubandi ratio 277, cap. 20, potus parsimonia 277, cap. 21, resignationis schola 279, cap. 22, abnegatio sui 279, cap. 23, vexationes internae 281, cap. 24, salus proximorum curata 281, cap. 25, Crux multiplex 282, cap. 26, gravis molestia ob sororis lapsum 283, cap. 27, acerba vexatio a fratre laico 284, cap. 28, latronis conversio 285, c. 29, periculum submersiois 286, cap. 30, afflictionum intermissio 286, cap. 31, amicabile ratio cum Deo inita 286, cap. 32, afflictio ad mortis discrimen 287, cap. 33, afflictio in Deum referenda 288, cap. 34, afflictorum divina recreatio 289, cap. 35, Spirituality ejus filia 290, cap. 36, prima initia Servientis Deo 291, cap. 37, institutiones et exercitia cum discretione conjuncta 292, cap. 38, puerilis devotio in tironibus 293, cap. 39, secularium ad Deum conversio 294, cap. 40, afflictio ex animarum salute procurata 295, cap. 41, internae vexationes 298, cap. 42, afflictionum utilitas 298, cap. 43, ab illicito amore ad Deum pertractio 299, cap. 44, vinum auctum 301, cap. 45, defunctorum apparitio 301, cap. 46, apparitio Christi, ad patiendum adhortatio 302, cap. 47, virilis certaminis palma 303, cap. 48, splendor faciei 303, cap. 49, nominis Jesu praeconium 303
- 22 Herene vidua Romae. *Ex Mroll. mss.* 28 et ex Actis S. Sebastiani.
- 22 Hermes M. *Mroll. mss.* 27
- 28 Hermaippus M. Trebie in Italia. *Ex Ferrario* 418
- 28 Hilarianus monachus M. Trebie in Italia. *Ex Ferrario* 448
- 27 Hilarius M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 384
- 30 Hippolytus Presb. Antiochenus M. *Ex Prudentio et Mroll.* 641
- 31 Hippolytus M. *Ex Mroll.* 695
- 30 Hippolytus M. in Emilia. *Ferrario* 642
- 26 Hixta V. filia S. Notburgae in Germania. *Ex relatione Daniels Feltrici Sac. Jesu* 366
- 27 Honoratus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 29 Honoratus M. in Africa. *Ex vasis Mroll.* 366
- 29 Hyperechius M. Samosatæ. *Ex Menais Graec.* 565
- I
- 23 Hedefonsus Archiep. Toletanus in Hispania. *Prolegom.* 149 et 732. *Vita a Zirilano et Juliano scripta ex mss. cruta et illustrata a Don Thoma Tamayo de Vargas* 150 et seqq.
- 22 Inventus M. Gerundio in Hispania. *Prolegom.* 27. *Acta ex Hispanico Vincentii Domeneccei* 28
- 22 Irene vidua Romae. *Ex Mroll. mss.* 27 et ex Actis S. Sebastiani.
- 28 Irmundus, Mundæ in agro Juliacensi. *Ex litt. Mundens.* 458
- 26 Isaurus Ep. Auriensis in Gall. *Ex Mol. Martelli Martyrol.* 366
- I
- 28 Jacobus Eremita in Palaestina. *Prolegom.* 484 *Vita eptome ex Menais Graec.* 485. *Vita ex Metaphraste. Praefatio auctoris Anonymi* 485, c. 1, S. Jacobi exercitatio, castitatis servandae cura 485, cap. 2, donum curationum, recessus longinquior 486, cap. 3, lapsus in fornicationem et homicidium 487, cap. 4, motus desperatio nis 487, cap. 5, poenitentia in sepulchro peracta 488, cap. 6, pluvia impetrata, alia miracula.

INDEX SANCTORUM

- cula, sanctus obitus 489
- 29 Jacobus M. Samosatæ. *Ex Men. Græc.* 365
- 22 Januaria M. *Ex Mroll. mss.* 27
- 22 Januarius M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 27
- 23 Joannes Eleemosynarius Patriarcha Alexandrinus in Ægypto. *Prolegom.* § 1, S. Joannis memoria in sacris Fastis 108, § 2, Vita ejus Scriptores 109, § 3, tempus obitus, anni patriarchatus 110. *Vita auctore Leontio Ep. Neapoleos in Cypro. Prefatio Interpretis Anastasii Biblioth.* 111. *Proemium auctoris* 112, *cap. 1.* Leontii notitia cum discipulis S. Joannis, hujus priina in Patriarchatum exercitia 112, *cap. 2.* varia misericordiae opera 113, *cap. 3.* subventum pauperi nauclero, et Nobili 114, *cap. 4.* subventum ipsi Joanni egenti 116, *cap. 5.* moderatio animi, et mansuetudo 117, *cap. 6.* disciplina domestica, et vitæ ratio exterior 118, *cap. 7.* historia S. Petri Telonearii 119, *cap. 8.* alienæ virtutis imitatio 120, *cap. 9.* eleemosyna a Deo remuneratæ 121, *cap. 10.* variis beneficia præstita 123, *cap. 11.* historia S. Vitalii monachii 125, *cap. 12.* monita salutaria multis data 126, *cap. 13.* disciplina Ecclesiastica et pietatis studia, cavenda temeraria iudicia 127, *cap. 14.* fuga in Cyprum, obitus 129, *cap. 15.* miracula post mortem 130
- Alia vita auctore Metaphraste, cap. 1.* Ortus, conjugium, Patriarchatus, eleemosyna 131, *cap. 2.* varia misericordiae opera 132, *cap. 3.* subventum pauperi mercatori, et Nobili 133, *cap. 4.* abunde subministrata, quæ largiretur pauperibus 134, *cap. 5.* mansuetudo animi 135, *cap. 6.* disciplina domestica, ratioque vitæ exterior 136, *cap. 7.* historia S. Petri Telonearii 137, *cap. 8.* alienæ virtutis imitatio 138, *c. 9.* eleemosynarum vis apud Deum 139, *cap. 10.* historia S. Vitalii monachi 140, *cap. 11.* temeraria iudicia vitanda 141, *cap. 12.* pietatis et divinarum mysteriorum commendatio 142, *c. 13.* fuga in Cyprum, obitus 142, *cap. 14.* miracula post mortem 143
- Translatio Reliquiarum, Prolegom.* 144, *historia translationis auctore Georgia Drascovito Ep.* 144. Ordo Hospitaliariorum sub S. Joannis Eleemosynarii patrocinio. *Prolegom.* 146, origo priina Hospitaliariorum ex *Wilhelmo Tyro* 147, primorum Hospitaliariorum sanctitas ex *Jacobo de Vetrica* 148
- 27 Joannes Ep. Morinensis, sive Tarouensis, in Belgio. *Prolegom.* 409. *Vita auctore Joanne de Collemedio. Prologus* 409, *cap. 1.* Joannis educatio, studia 409, *cap. 2.* tirocinium monasticum. Archiepiscopatus Arelatensis 409, *cap. 3.* Episcopatus invito obtinens 411, *cap. 4.* virtutes in Episcopatu, adiutores illustres 412, *cap. 5.* disciplinæ Ecclesiasticae, alia virtutes 413, *cap. 6.* vitæ aditum discrimen, corlitus discussum 414, *cap. 7.* extrema agritudo, obitus 415, *cap. 8.* sepultura, miracula 416, *c. 9.* Epitaphium, epilogus Auctoris 416. *Analytica ex variis auctoribus, cap. 1.* Varia monasteria Canoniceorum regularium fundata, ornata 417, *cap. 2.* beneficia ordini Benedictino collata 418, *cap. 3.* auctoritas Ecclesiastica defensa 419, *cap. 4.* alia Ecclesiasticae functiones 421
- 28 Joannes Abbas Reomaensis in Gallia. *Prolegom.* § 1, S. Joannis natalis 470, § 2, Vita conscripta 471, § 3, vitas 472, miracula ex S. Gregorio Turon. 472 *Vita auctore monacho Reomaensi coetaneo, a Jona Abbate recognita, ex mss. Praemolatio Jona Ab.* 472. *Liber 1, Prologus Auctoris* 473, *cap. 1.* S. Joannis institutio, vita monastica, latendi studium 473, *c. 2.* virtutes, miracula 475, *cap. 4.* alia miracula 476. *Liber 2, Dialogus discipulorum, cap. 1.* Miraculosæ curationes 476, *cap. 2.* pauperum et suorum cura 477, *cap. 3.* virtutis studium obitus 478
- Translatio reliquiarum triplex. Prolegom.* 479. *Historia translationis primæ et secundæ, auctore monacho Reomaensi, cap. 1.* Translationis prima et secunda S. Joannis, 479, *cap. 2.* Varia ad reliquias miracula 480. *Historia tertiæ translationis auctore monacho Reomaensi, cap. 1.* Varii S. Joannis ope adjuti 481, *cap. 2.* infirmi complures sanati 482, *cap. 3.* emergu-
menti liberati, 483, *cap. 4.* tertia translatio 484
- 31 Joannes M. in Ægypto, socius S. Cyri
a p. 696 ad 711
- 26 Joannes monachus Hierosolymis, filius SS. Xenophontis et Mariæ, *vide horum Acta ap. 338 ad 345*
- 22 Joannes Tribunus M. in Bulgaria. *Ex Men. Græc. et aliis* 54
- 27 Juliana M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 27 Julianus Ep. Apostolus Cenomanorum in Gallia. *Prolegom.* 376 et 757. *Vita auctore Lethaldo monacho ex mss. Epistola dedicatoria* 751. *Prologus* 377, *cap. 1.* Cenomani a S. Juliano conversi 378, *cap. 2.* tres mortui suscitati 378, *cap. 3.* alia miracula, adversa tolerata 380, *cap. 4.* S. Juliani mors, sepultura 381
- 28 Julianus Ep. Conchensis in Hispania. *Prolegom.* 509. *Vita ex Hispanico Joannis Marietta, cap. 1.* S. Juliani ortus, vita privata 510, *cap. 2.* Episcopatus, miracula 510, *cap. 3.* diaboli tentationes superatæ 510, *cap. 4.* mors, sepultura, miracula 510, *cap. 5.* Translatio reliquiarum 511, *cap. 6.* varia miracula 511, 512
- 31 Julianus Diaconus frater S. Julii Presbyteri, in diocesi Novariensi in Italia. a p. 715, ad 719. *Vide Julius.*
- 29 Julianus Hospitator. *Prolegom.* 589. *Vita ex S. Antonina* 590
- 26 Julianus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 322
- 27 Julianus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 384
- 27 Julianus Martyr Soræ, vel Atinæ in Italia. *Prolegom.* 382. *Acta ex mss. Italico translata* 382
- 29 Julianus M. Samosatæ. *Ex Men. Græc.* 365
- 31 Julius Presbyt. et Julianus Diaconus, fratres in diocesi Novariensi in Italia. *Prolegom.* 715. *Vita ex mss. Prefatio* 716, *cap. 1.* Sanctorum prædicatio sanorum eversio 716, *cap. 2.* varia miracula, structa templa 718, *cap. 3.* Insula serpentibus purgata, mors S. Juliani 716, *cap. 4.* obitus S. Julii, et B. Audentii 719
- 25 Inventinus et Maximus milites MM. Antiochiæ. *Prolegom.* 232, *Acta ex S. Chrysostomo cap. 1.* Juliani Apostatae persecutio 233, *cap. 2.* sancta militum libertas, carcere et honorum proscriptioe multata 233, *cap. 3.* cædes, sepultura 234

L

- 22 Leo Ep. M. in Bulgaria. *Prolegom. Acta ex Men. Gr.* 54
- 22 Leo Tribunus M. in Bulgaria. *Ex Men. Græc. et aliis* 54
- 23 Leodwinus M. Puteolis. *Ex Mroll. mss.* 230
- 28 Leonides M. Antinoi in Thebaide. *Ex variis Mroll. et Actis S. Ascle* 448
- 28 Lencius M. Casarea in Bithynia. in *Actis S. Thyrai. Prolegom.* § 1, Lencii patria, locus martyrii, peculiaris cultus 422, § 2, communis cultus cum SS. Thyrsæ et Callinico. *Acta* 424, martyrium 427, 432 et 439
- 25 Linentius Conf. juxta Turones in Gallia. *Ex variis Mroll.* 242 et 736
27 Lucius

- 27 Lucius M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 22 Luftbildis V. Lufthelbergæ in diœcesi Colon. *Proleg.* 730. *Vita anc. Cornelio Curtio Canon. Monasterii-Eyflia* 730
- 27 Lupus Ep. Cabilonens. in Gall. *Proleg.* 390. *Vita ex mss. cap. 1*, S. Lupi Episcopatus, virtutes, miracula 392, *cap. 2*, obitus, exequiæ 393, *cap. 3*, miracula ad sepulchrum 393
- M
- 24 Macedonius Critrophagus, anachoreta in Syria. *Proleg.* 207. *Vita ex Theodoretî Philotheo, cap. 1*, Macedonii vita anachoretica, sacerdotium 207, *cap. 2*, fiducia in Deum, miracula 208, *cap. 3*, dona coelestia 209, cœles Antiochenorum a S. Macedonio impedita, *ex Theodoretî historia Ecclæ.* 210, Historia tumultus Antiocheni *ex S. Chrysostomo* 211
- 23 Maimbodius M. in territorio Vesontionensi. *Vita ex mss.* 155
- 28 Manfredus Eremit. in Gallia Cisalpina. *Vita ex Italico Francisci Balarini* 525
- 22 Manuel Archiep. Bulgariae, M. *Prolegom. ex Joanne Curapolate et aliis* 441. *Acta ex Men. Græc.* 54
- 30 Marcella vidua, Romæ. *Prolegom.* § 1, S. Marcellæ viduitas, sanctitas, doctrina 710, § 2, obitus, natalis, *Acta* 720. *Vita anc. S. Hieronymo, cap. 1*, S. Marcellæ genus, conjugium, viduitas 722, *cap. 2*, studium sacræ Scripturæ et pietatis, vita monastica 722, *cap. 3*, odium hæreseos 723, *cap. 4*, captivitas, obitus 723
- 29 Marcus frater S. Severæ M. in Italia. *Prolegom.* 506. *Acta ex Petro de Natal.* 507
- 24 Mardonius M. Neocesareae. *Ex variis Mroll.* 204
- 25 Mares Ab. in Syria. *Ex Philotheo Theodoretî et Menæis* 241
- 28 Margarita V. Ord. Prædicat. filia Regis Hungariae. *Prolegom.* § 1, genus illustre 512, § 2, sanctitas publice testata 512, § 3, *Vita conscripta* 514. Processus canonizationis ex litteris, Inquisitorum missis Joanni XXI, 515. *Vita auctore Garino Ord. Prædic. cap. 1*, Margaritæ ortus pietas 516, *cap. 2*, vestitus vilitas, durities, flagra 516, *cap. 3*, jejunia, abjecta ministeria 517, *cap. 4*, obedientia, benignitas 518, *cap. 5*, orationis studium, et exstases 518, *cap. 6*, varia in vita miracula 518, *cap. 7*, prophetia, mors, exequiæ 520, *cap. 8 et 9*, plurimum post mortem miracula 520 et 521. *Alia vita ex Epitome rer. Hungar. Petri Ranzani, cap. 1*, religiose vite tirocinium 522, *cap. 2*, religiosæ virtutes 523, *cap. 3*, nuptiæ repudiatæ 524, *cap. 4*, mors, miracula 524
- 23 Margarita Virgo Ravennæ in Italia. *Prolegom.* 161. *Vita ex Italico Seraphini Firmiani. Prologus auctoris* 161, 162, *cap. 1*, Margaritæ ortus, virtutes 162, *cap. 2*, vaticinia ejus ac miracula 163, *cap. 3*, obitus, sepultura 164, *Regule collectæ e documentis Margaritæ, quibus ordinem boni Jesu instituit. Ex Italico Firmiani* 165. *Alia Vita auctore Hieron. Ruben* 166
- 26 Maria uxor S. Xenophontis. *Vide hujus Acta a pag. 337 ad 345.*
- 27 Marina M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 383
- 25 Marinus sive Amarinus, Ab. M. in Gallia. *In Actis S. Præjecti Episc.* 242, 243, 245, 246 et 249
- 27 Marius Ab. Bodanensis in Gallia. *Prolegom.* 387. *Vita auctore Dynamio Patricio. Ex mss. Bremario, cap. 1*, S. Marii præfectura, vaticinia 389, *cap. 2*, varia miracula, obitus 389, *cap. 3*, miracula post mortem 390
- 31 Martinus Presb. Sauriensis in Lusitania. *Prolegom.* 746. *Vita auctore Salvato discipulo ex mss. Prologus* 746, *cap. 1*, Sauriensis oppidi descriptio 746, *cap. 2*, S. Martini ortus, educatio, sacerdotium, 746, *cap. 3*, cura pastoralis 747, *cap. 4*, captivitas, mors, sepultura 749
- 24 Martyres II, fratres S. Barsimæ. *Ex Men. Græc.* 206
- 23 Martyres II, in Pario lacu. *Ex Men. Græc.* 97
- 26 Martyres II, in Phrygia. *Ex Men. Græc.* 324
- 29 Mart. III Trevis in Gallia. *In Actis S. Sabini* 552
- 26 Martyres XII Philadelph. Smyrnæ. *In Actis S. Polycarpi* 306
- 28 Martyres XV, socii S. Callinici Apolloniæ in Phrygia. *In Actis S. Thyrsi. Eorum conversio* 437, *Martyrium* 439, cultus sacer assertus *ex variis Martyroll.* 424
- 27 Martyres XXIV, in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 26 Martyres XXV, in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
- 27 Martyres XXXII, in Africa. *Ex variis Mroll.* 384
- 26 Martyres XXXVI, socii S. Theogenis. *Ex Mroll.* 323
- 29 Martyres XI, VIII milites Trevis in Gallia. *In Actis S. Sabini* 552, 553, 556, *ubi tamen XII, tantum numerantur.*
- 23 Martyres LXXIII, socii S. Anastasii in Hisp. Tarracon.
- 30 Martyres CXXIV, in Africa. *Ex variis Mroll.* 642
- 29 Martyr. LXXX, Tuderti in Umbria. *In Actis S. Seustrii* 562
- 22 Mart. CCCLIX, Gerundæ in Hispania, S. Inventi. *Ex Hispanico Domenecci.* 28
- 22 Mart. CCCLXXVII in Bulgaria. *Ex Men. Gr. et aliis* 54
- 29 Martyres mille circiter milites in Italia. *In Actis S. Severæ V.* 562
- 23 Martyres Ancyranî pueri, alumni. S. Clementis. *In ejus Actis* 79 et 90
- 23 Martyres Romani, viri, feminae, pueri, *In Actis S. Clementis Ancyranî* 76, 87 et 88
- 25 Martyres cum S. Medula. *Ex Men. Græc.* 230
- 23 Martyrini monachus in Vuleria Italiae provincia. *Ex Dialog. S. Gregorii et Martyrol.* 107
- 26 Marus Ep. Trevirensis in Gallia Belgica. *Ex Brucero et Martyroll.* 443. *Miracula ex mss.* 345
- 30 Matthias Ep. Hierosolymoruna. *Ex variis* 640
- 27 Matrosus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 29 Maurus M. Romæ. *Vita e variis collecta, § 1*, SS. Papiæ et Marri natalis, *acta* 563, § 2, Eorum reliquie in Urbem et Germaniam translatae 563, § 3, ad ecclesiam Oratorii translatae 564, § 4, reliquie in Flandriam 564
- 23 Mausimas, vel Maysimas, Sacerdos in Syria. *Vita ex Philotheo Theodoretî* 102
- 24 Maximus M. Romæ. *Ex Mroll. mss.* 203
- 25 Maximus miles M. Antiochiæ. *Vide Juveninus a 232 ad 234.*
- 29 Maximus pater S. Severæ M. in Italia. *Prolegom.* 560. *Acta ex Petro de Natal.* 560
- 25 Medula M. *Ex Men. Græc.* 230
- 22 Memnon M. *Ex Martyroll. mss.* 27
- 23 Messalina V. M. Fulgini in Umbria. *Vita ex Italico Ludovici Jacobilli, cap. 1*, Messalinæ pia opera 66, *cap. 2*, martyrii, repertæ reliquie 67
- 24 Metellus M. Neocesareae. *Ex variis Mroll.* 204
- 31 Metras, sive Metranus M. Alexandriae. *Ex Mroll. et Eusebio* 694
- 22 Minutius M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 27
- 23 Minutius M. Romæ via Salaria. *Ex Mroll. mss.* 22 Missurianus

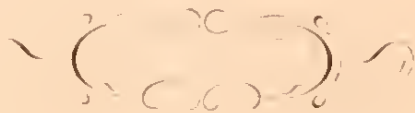
INDEX SANCTORUM

- 27 Missurianus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
 22 Mucius M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 27
 24 Musonius M. Neocæsarea. *Ex variis Mroll.* 204
- N
- 26 Norburga vidua cum liberis VIII, in Germania.
Ex relatione Danielis Feldneri e Soc. Jesu 365
- O
- 22 Orion M. *Ex Mroll. mss.* 27
 22 Orontius M. socius S. Vincentii, Gerunde in
 Hispania. *Prolegom. Acta ex mss. a p. 2 ad 6.*
Vide Vincentius.
- P
- 28 Palladius anachoreta in Syria. *Ex Theod. et
 Men. Gr.* 358
 26 Papias M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
 23 Papias M. Ancyrae. *Ex Mroll. mss.* 97
 25 Papias M. Carthagine. *Ex Mroll. mss.* 232
 29 Papias M. Romæ. *Vita e variis collecta, a pag.
 563 ad 564. Vide Maurus.*
 29 Panagorius M. Samosatae. *Ex Men. Græc.* 365
 23 Parmenas Apost. e VII primis Diaconis, M. Phi-
 lippis in Macedonia. *Ex variis Martyroll.* 66
 22 Parodus Presb. M. in Bulgaria. *Ex Men. Gr.
 et aliis* 54
 26 Paula vidua Romana, Bethleemi in Judæa. *Pro-
 legom. § 1, S. Paulæ natalis, vita 326, § 2,
 ætas, monasteria, sepulchrum 326. Vita au-
 ctore S. Hieronymo. Prefatio 327, cap. 1,
 S. Paulæ ortus, conjugium, viduitas, discessus
 e patria 328, cap. 2, iter maritimum in Syriam:
 inde terrestre Hierosolyman 329, cap. 3, iter
 in Bethleem et ad mare mortuum 329, cap. 4,
 iter ad Jordanem, in Galileam et Samariam
 330, cap. 5, iter in Ægyptum 331, cap. 6, vir-
 tutes Christianæ 332, cap. 7, adversorum in-
 victa perpassio 332, cap. 8, Virginum institu-
 tio 333, cap. 9, odium hæreticorum, studium
 sacro Scripturæ 334, cap. 10, obitus, sepul-
 tura 336*
 29 Paulus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 365
 24 Paulus M. Cleopatride in Ægypto. *Ex Men. Gr.
 et aliis* 205
 24 Pausirion M. Cleopatride in Ægypto. *Ex Men.
 Gr. et aliis* 205
 26 Polignus Ep. Iriensis in Gallacia. *Ex Molin. et
 Marietta* 366
 31 Poldianus M. Alexandriae. *Ex variis Mroll.* 696
 30 Peregrinus Confess. in Sicilia. *Prolegom. Ex
 Oct. Cajetano et aliis 645 et 737. Vita ex mss.*
 758
 27 Perpetua M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
 27 Petrus Ægyptius anachoreta in Syria. *Ex Theo-
 doreto et Men. Græc.* 386
 29 Petrus Ep. M. in Bulgaria. *Prolegom. Acta ex
 Men. Gr.* 54
 26 Petrus Ep. in Gallacia. *Ex Molin. et Marietta*
 366
 29 Petrus Nolascus fundator ord. S. Marie de Mer-
 cedo Redemptionis captivorum, in Hispania.
*Prolegom. 595. Vita auctore Francisco Zamel.
 Prefatio 596, cap. 1, S. Petri Nolasci ortus,
 pietas, opum abdicatio 596, cap. 2, captivorum
 procurata redemptio 597, cap. 3, Ordo Merce-
 dis institutus 598, cap. 4, capta Valentia. Po-
 diense comobium 599, cap. 5, primum redemp-
 tionis comobium instituti verus exemplum 600,
 cap. 6, Viri sancti ex ordine Mercedis 601, cap.
 7, alii viri ac femine sanctitate illustres. S. Pe-
 tri obitus 602. Analecta de Petro Nolascio
 ex historia Hispanica Alfonsi Ronon. § 1, ad-
 versa fortiter tolerata 603, § 2, cœlitus imper-
 dita solatia 604*
 23 Petrus Telonearius. *Ex vita S. Joannis Elec-
 mosyn.* 119 et 136
 29 Petrus Thomasius Patriarcha Constantinopol.
 ord. Carmelit. *Prolegom. § 1, Legatio multi-
 plex a Sede Apostolica S. Petro imposita 605,
 § 2, S. Petri Episcopatus, Archiepiscopatus,
 Patriarchatus 607, § 3, tempus et genus mor-
 tis, cultus sacer 608, § 4, Vita, scripta 509.
 Vita auctore Philippo Mazzerino Cancellario re-
 gni Cypri. Ex mss. Prologus auctoris 610, cap. 1,
 S. Petri patria, institutio, vita monastica, do-
 ctrina 611, cap. 2, laurea doctoralis, conver-
 satio in Curia Pontificia 612, cap. 3, Episco-
 patus, Nuntiatura ad Imperatorem, Reges
 Appuliæ et Raschiæ 612, c. 4, Legatio ad Vene-
 tos et Regem Hungariæ 614, cap. 5, Legatio
 Constantinopolitana. Ecclesia Orientalis Ro-
 manæ reconciliata 615, cap. 6, iter in Cyprum
 et Palaistinam 616, cap. 7, legatio Apostolica
 universalis in Oriente. Creta ab hæresi purgata
 617, cap. 8, Inauguratio Petri Regis Cypri.
 Schismaticorum reductio 619, cap. 9, visitatio
 Episcopat. Coronensis reditus in Cyprum 620
 cap. 10, pestilentia a Cypro miraculose aversa
 621, cap. 11, iter ad Papam et Principes Chri-
 stianos: sacra expeditio in Palaestinam decreta
 622, cap. 12, pax Bononiensis procurata 623,
 cap. 13, pericula Bononia: contempta, superata
 624, cap. 14, Belli tenne subsidium a Venetis
 concessum, a reliquis Principibus negatum 626,
 cap. 15, timor belli Genuensis sublatus. Clas-
 sis ad expeditionem emissa 628, cap. 16,
 Alexandria intercepta, derelicta 629, cap. 17,
 Epistola S. Petri ad Papam et Imp. de successu
 expeditionis 630, cap. 18, reditus in Cyprum.
 S. Petri ageritudo 632, cap. 19, preparatio ad
 mortem, testamentum 633, cap. 20, obitus
 634, cap. 21, Miracula sepultura 636, cap. 22,
 Epilogus Scriptoris. Encomia B. Petri 636.
Appendix ad vitam, incerto auctore 637*
- 23 Phengon miles M. Amisi. *In Actis S. Clementis
 Ancyranis* 79 et 92
- 30 Philappianus M. in Africa. *Ex variis Mroll.*
 642
- 24 Philippicus Presbyter. *Ex Men. Græc.* 207
 24 Philo Ep. Calpasius. *Ex Men. Græc.* 207
 29 Philotheus M. Samosatae. *Ex Men. Græc.* 365
 26 Polycarpus Ep. Smyrnenensis in Asia M. *Pro-
 legom. § 1, S. Polycarpi festum dies et annus
 martyrii 306, § 2, Acta, scripta 307, § 3, in
 Urben profectio: zelus adversus hæreticos
 308, § 4, ejus discipuli Galliarum Apostoli
 309, § 5, Reliquia: 309. Vita auctore Piomo ex
 Ms. Græco, cap. 1, S. Polycarpi adolescentia
 309, cap. 2, mores et studia juventutis, celi-
 batus 311, cap. 3, Diaconatus, doctrina Chri-
 stiana 312, cap. 4, sacerdotium, conciones 312,
 cap. 5, Episcopatus Smyrnenensis 314, cap. 6, mi-
 racula 315. Martyrium ex Ecclesia Smyrnenis
 epistola ex Ms. Græc. § 1, S. Germanici et alio-
 rum constantia 317, § 2, Polycarpi latebræ et
 apprehensio 317, § 3, martyrium, reliquiæ
 319. Idem martyrium ex mss. Latinis, § 1,
 S. Germanici et aliorum constantia 320, § 2,
 Polycarpi latebræ, apprehensio 320, martyrium
 320*
 31 Polycarpus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 695
 25 Poppo Abbas, Stabuleti in Belgio. *Prolegom. 251,
 Vita auctore Everhelmo Abbate. Ex mss. Pre-
 fatio Onulphi monachi 252, cap. 1, Papponis
 ortus, studium armorum 252, cap. 2, pio pe-
 regrinationes 253, cap. 3, repudiata seculi vita
 254.*

- 254, cap. 4, leprosi miraculosa curatio 255.
 cap. 5, 1. Adelwinæ matris religiosa vita 255,
 cap. 6, monasterii S. Vedasti possessiones
 strenue curatæ 256, cap. 7, probata humilitas.
 Beloaci præfectura 257, cap. 8, præfectura
 Stabulensis, et S. Maximini; adversarii puniti
 258, cap. 9, Declinato Episcopatu, monasteria
 reformata 259, cap. 10, afferta miraculis auctori-
 tas 260, cap. 11, Stabuleti et Malmundarii
 restauratio, ornatus 260, cap. 12, æmuli ca-
 stigati, miracula 261, cap. 13, præfectura Ve-
 dastina, et Marchianensis 262, cap. 14, Obitus,
 virtutes, sepultura 263, cap. 15, varia post
 mortem miracula 264, cap. 16, alia miracula.
 Auctoris epilogus 265
- 20 Potamion Ep. Agrigentinus in Sicilia. *Ex Fer-
 rar. et aliis* 584
- 25 Præjectus Ep. Arvernensis in Gallia, Marinus,
 sive Amarinus, et Elidius MM. *Proleg.* 242.
Vita auct. coactaneo, ex mss. cap. 1, S. Præjecti
Episcopat. in eo gesta 244, cap. 2, varia mira-
cula 244, cap. 3, improborum machinationes,
cædes 245. Alia vita auctore coactaneo. Ex mss.
Prologus auct. 247, cap. 1, S. Præjecti insti-
tutio, sacerdotium 247, cap. 2, Episcopatus :
in eo gesta 248, cap. 3, martyrium miracula
 249
- 24 Prilidianus puer discipulus S. Babylæ Ep. M.
 Antiochiæ. *In Actis S. Babylæ a p. 183 ad 193*
- 27 Primus M. in Africa. *Ex variis* 384
- 27 Processus M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 384
- 25 Projectus Diaconus M. Casali in Italia. *Ex Fer-
 rario* 250
- 27 Publia M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 384
- 24 Publianus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 204
- 27 Publianus M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 384
- 25 Publius Abbas, Zeugmate in Syria. *Prolegom.*
 236. *Vita ex Theodoro cap. 1, S. Publii exerci-*
titatio, duplex conobium extractum 235, c. 2,
Successores in præfectura conobiorum 236
- 31 Publius M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 695
- Q
- 27 Quintillus M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 384
- R
- 26 Radegundis V. Calæ in Gallia. *In Actis S. Ba-*
thilidis Reguar. Prolegom. § 6, 354. Vita 357 et
360. Translatio 362 et 363
- 24 Rainaldus Ord. Crucigerorum, in Piceno. *Ex*
Ferrario et Maurolyco 223
- 20 Redigundis V. ord. Præmonstrat. in Hispania.
Prolegom. 590 Vita ex Hagiologio Præmon-
strat. Chrysostomi vander Sterre 500
- 26 Reotrus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
- 26 Rhodon M. *Ex variis Mroll.* 324
- 28 Richoardus Abbas Valcellensis in Belgio. *Ex*
Chronico ms. et Mroll. 508
- 24 Ruppus M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 204
- S
- 30 Sabina vidua Mediolani. *Vita ex variis collecta*
 644
- 20 Sabina V. Trevis in Gallia. *Prolegom. § 1, pu-*
blica veneratio 312, § 2, Acta, reliquie, tem-
pus obitus 353. Vita ex mss. cap. 1, S. Sabina-
patria, educatio, fuga e patria 359, cap. 2, iter
Romam, Ravennam et in Galham 359, cap. 3,
Tom. III Januarii,
- obitus, sepultura, miracula 360
- 25 Sabinianus M. in Sicilia. *Ex Mroll. mss.* 232
- 29 Sabinianus M. Trevis in Gallia. *Prolegom. § 1,*
 publica veneratio 332, § 2, Acta, reliquie,
 tempus obitus 354. *Vita ex mss. cap. 1, S. Sa-*
 biniani baptismus, prædicatio, carcer 355, cap.
 2, irrogata tormenta 359, cap. 4, cædes, se-
 pultura, miracula 355. *Vita alia ex Nicolao Ca-*
muzato, c. 1, Sabiniani conversio, peregrinatio,
 prædicatio 350, cap. 2, tormenta inflictæ 357,
 cædes, sepultura, miracula 359
- 25 Sabinus Puteolis. *Ex variis Martyroll.* 230
- 23 Salamanes Silentarius in Syria. *Proleg. Vita ex*
Theodor. 103
- 29 Sarbelius M. Edessæ in Mesopotania. *Acta ex*
Men. Gr. et variis Mroll. 538 et 758
- 31 Saturninus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 695
- 31 Saturninus M. Alexandriae. *Ex variis Mroll.*
 695
- 23 Saturninus M. Romæ via Salaria. *Ex Mroll.*
 mss. 68
- 22 Saturnus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 27
- 26 Satorus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
- 27 Satorus M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 384
- 27 Secunda M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 384
- 29 Secunda mater S. Severæ M. in Italia. *Prolegom.*
 562. *Acta ex Petro de Natal.* 561
- 26 Secundus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
- 27 Secundus M. in Africa. *Ex variis Mroll. mss.*
 394
- 25 Secundus M. Carthagine. *Ex Mroll. mss.* 232
- 30 Serena M. Metis in Gallia Belgica. *Acta ex variis*
collecta. § 1, S. Serenæ natalis, gesta 642, § 2,
 translatio, miracula 643
- 23 Sergius monachus M. in Hisp. Tarraconensi.
Ex variis 70
- 26 Servandus Ep. Triensis in Gallia. *Ex Molinu,*
Marietta et Ferrario 366
- 29 Severa V. M. in Italia. *Proleg. 562 Act. ex Petro*
de Natal. 562
- 25 Severianus Ep. Gabalitanus in Gallia. *Ex Joanne*
Chem, et variis Mroll. 229
- 23 Severianus M. Neocæsareæ in Mauritania. *Ex*
variis Mroll. 68
- 29 Seustius M. Tuderti in Umbria. *Prolegom. 562.*
Acta ex Ferrario 562
- 26 Simeon Priscus Ab. in Syria. *Ex Theodoro,*
 § 1, Vita anachoretica, miracula 324, § 2, pe-
 regrinato ad montem Sina, monasteria extracta
 325
- 22 Sionius M. in Bulgaria. *Ex Men. Græc. et aliis*
 54
- 23 Sodon Ravennæ in Italia. *Ex Mroll. mss.* 232
- 24 Sophias, sive Cadocus Ep. Beneventanus in Ita-
 lia M. a 217 ad 220 item 756. *Vide supra Ca-*
 docus.
- 28 Speus Confessor Aquisgrani et Hartesburgi. *Ex*
Lamb. Schafnaburgensi et Mroll. 506
- 27 Sulpitius Ep. Gisenopoli in Hannonia. *Prole-*
gom. 402. Historia translationis 402
- 29 Sulpitius Severus Ep. Bituricensis in Gallia. *Ex*
variis. § 1, res ejus gesta 582, § 1, Sulpitius
 Severus S. Martini discipulus, an Sanctus
 584
- 24 Supporina Claro-monto in Gallia. *Ex Savurone*
 207
- 24 Suranus Abb. in Italia M. *Ex Dialog. S. Greg.*
et Mroll. 221
- T
- 26 Tællianus M. in Africa. *Ex Mroll. mss.* 323
- 27 Tecussa M. in Africa. *Ex Mroll. ms.* 384
- b 31 Tharsicius

- 31 Tharsivius M. Alexandria. *Ex variis Mroll.* 696
- 31 Theoctiste V. M. in Ægypto. *In Actis SS. Cyri et Joannis* 693, 701, 702
- 22 Techus M. *Ex Mroll.* mss. 27
- 27 Theodoricus II, Ep. Aurelianensis in Gallia. *Prolegom.* 402. *Vita ex Annalibus Caroli Sausseu* 404
- 31 Theodosia V. M. in Ægypto. *In Actis SS. Cyri et Joannis* 696, 697, 698
- 24 Theodotion M. Cleopatrie in Ægypto. *Ex Men. Gr. et aliis* 203
- 26 Theofridus Ep. Albigenensis in Gallia, *ex Vita S. Bathildis et Mrolg.* 364
- 26 Theogenes M. *Ex S. Augustino et variis Mroll.* 323
- 25 Theogenes M. Puteolis *ex Mroll.* mss. 230
- 26 Theoritigida V. Berkingi in Anglia. *Prolegom.* 364 *Vita ex Historia Anglicano Bedæ* 364
- 30 Thiadildis V. Abbatissa Freckenhorsti in Westphalia. *Commentarius Joan. Ganansu Soc. Jesu.* § 1, Freckenhorsti situs. Thiadildis publica veneratio, 760 § 2, Everwerdus fundator Freckenhorsti 760, § 3, Geva unita S. Thiadildis 760, § 4, Crux sancta Freckenhorsti 761. *Vita ex mss.* cap. 1, Monasterii Freckenhorsti origo 761, cap. 2, S. Thiadildis educatio 762, cap. 3, Everwordus et Geva conjuges seculum relinquunt 763, cap. 4, Thiadildis virtutes, obitus, 764, cap. 5, Revelatio sanctæ Crucis in Freckenhorst 765
- 31 Thyrsus M. Alexandria. *Ex variis Mroll.* 694
- 28 Thyrsus M. Mileti in Asia. *Proleg.* § 1, S. Thyrsi patria, bonus martyr, peculiaris cultus 423, § 2, communis cultus S. Thyrsi cum sociis Leucio et Callinico. Acta 424, § 3, reliquie, templa 426, § 4, hymnus auctore Cyrilla Ep. Toletano 427. *Acta ex mss. mutila.* cap. 4, reliqua, Thyrsi tormenta sub Cambritio et Silvano, horum interitus 428, cap. 5, sub Bando Præsidi Apamæ e mari erigitur 429, cap. 6, Casarea tolerata flagra : feræ cientes, statua Bacchi dejecta 430, cap. 7, Apollonio certamen mitti, martyrium S. Callinici 430, cap. 8, S. Thyrsi mors, sepultura 431 *Alia Acta ex mss.* cap. 1, martyrium S. Leucii, conversio S. Thyrsi 432, cap. 2, varia S. Thyrsi tormenta sub Cambritio Præsidi 432, cap. 3, plumbo liquato perfusus et frustatum jussus secari, integer et incolumis permanet 434, cap. 4, baptisus divinitus procuratus : statua Apollinis contracta 435, cap. 5, varia tormenta sub Silvano et Cambritio : horum interitus 436, cap. 6, morti his sub Bando Apamite ereptus : statua Bacchi dejecta 437, cap. 7, Quæstio Apollonia habita, conversio S. Callinici 438, cap. 8, martyrium SS. Callinici et XV, ab eo conversorum, obitus S. Thyrsi 439
Alia Acta ex mss. cap. 1, martyrium S. Leucii, conversio S. Thyrsi 439, cap. 2, varia tormenta sub Præsidi Cambritio 440, cap. 3, illisus manet in variis tormentis 441, cap. 4, baptisus S. Thyrsi, statua Apollinis dejecta 442, cap. 5, tormenta a Silvano inflata 443, cap. 6, interitus Silvani et Cambritii 444, cap. 7, sub Præsidi Bando in mare projectus, liberatus 444, cap. 8, feris objectus, illisus 445, cap. 9, Quæstio Apollonia habita, S. Callinici conversio : utriusque martyrium 446
- 24 Timotheus Apostolus Ep. Ephesusinus M. *Prolegom.* § 1, S. Timothei natalis 176, § 2, Acta conscripta, tempus mortis 177, § 3, translatio reliquiarum 179. *Acta auctore Polygerate Ep. Ephesano.* *Ex mss.* 180. *Alia acta auctore Simeone Metaphraste.* cap. 1, S. Timotheus discipulus et comes S. Pauli 181, cap. 2, S. Timothei zelus, martyrium 181, cap. 3, reliquiarum translatio 182
- 25 Timotheus M. in Sicilia. *Prolegom.* *Acta ex Men. Græc.* 206
- 31 Tryphana M. Cyzici in Hellesponto. *Ex variis Mroll.* *Acta ex Menæis* 696
- U
- 31 Ulfa V. Ambiani in Gallia *Prolog.* 736. *Vita ex mss.* 738
- 23 Urbanus Ep. Lingonensis in Gallica. *Prolegom.* 104. *Eptome vitæ ex Martyrol. Gallic. Saussai.* 105. *Vita auctore monacho Benigniano.* *Ex mss.* cap. 1, Urbanus suis opitulatur : sacella erigi jubet 105, cap. 2, improborum vim coerctet et punit 106, cap. 3, varie mortalibus opitulatur, 106, punit 106
- 24 Urbanus puer discipulus S. Babylæ Ep. M. Antiochiæ. *In Actis S. Babyke a page 183 ad 193*
- V
- 28 Valerius Ep. Cesaraugustanus in Hispania. *Vita ex Hispanico Martini Carillii et aliis collecta.* cap. 1, S. Valerii ortus, natalis, acta 449, cap. 2, exilium, mors 450, cap. 3, reliquie, earum translatio 451, cap. 4, miracula ad reliquias 452, cap. 5, reliquie Cesaraugustæ et Rotæ 455
- 29 Valerius Ep. M. Lucae in Etruria. *Vita ex Italico Cesaris Franciotti* 337
- 29 Valerius Ep. Trevirensis in Gallia Belgica. *Prolegom.* 332 et 757. *Vita auctore, ut creditur, Goldschevo monacho.* *Ex mss.* cap. 1, SS. Eucharinus, Valerius, Maternus in Belgiam missi 533 et 758, c. 2, Treviri fidei mysteriis imbuti 534, c. 3, miraculis fides confirmata 535, c. 4, S. Eucharii obitus 536, cap. 5, S. Valerii Episcopatus 536, cap. 6, S. Materni Episcopatus 536 et 753
- 27 Veneria M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 384
- 24 Vera Claromonte in Gallia. *Ex Savarone* 207
- 26 Victor M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 323
- 27 Victor M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 384
- 29 Victor M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 565
- 31 Victor M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 695
- 31 Victor M. Alexandria. *Ex variis Mroll.* 696
- 22 Victor M. Gerundæ in Hispania. *Prolegom.* 2. *Martyrium in actis SS. Vincentii et Oronti a p. 3 ad 6.*
- 24 Victor et socius MM. Romani, Insulis in Flandria. *Prolegom.* 167. *Triumphus translationis, auctore Joanne Buzelino Societatis Jesu. Praefatio ad urbis Insularum Senatorum* 167, cap. 1, SS. Victoris et socii reliquie Roma missa 168, cap. 2, in Belgium appulsæ, examine 169, cap. 3, sollemniter Torcano Insulas deportatæ 170, cap. 4, festive ab Insulensibus exceptæ 170, cap. 5, sollemni supplicatione in urbem invectæ 171, cap. 6, triumphaliter in templum Societatis illatæ 172, cap. 7, cetera pompa, et Octavo sollemnitas 172
- 27 Victoria M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 384
- 26 Victorina M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 323
- 26 Vihilphus Ep. Iriensis in Gallæcia. *Ex Molina et Marietta* 365
- 26 Vinnasius Ep. Auriensis in Gallæcia. *Ex Molina. Marietta Ferrar.* 366
- 26 Vincentia M. in Africa. *Ex Mroll.* mss. 323
- 27 Vincentia M. in Africa. *Ex variis Mroll.* 384
- 22 Vincentius Archidiaconus Cesaraugustanus M. Valentie in Hispania. *Prolegom.* 6. *Acta ex mss.* cap. 1, SS. Vincentius et Valerius comprehendantur

- duntur 7, *cap.* 2, S. Vincentius dire torquetur 8, *cap.* 3, varie divinitus recreatus, tormentis superatis, moritur 9, *cap.* 4, in corpus frustra sævit tyrannus : id religiose conditum 10
Reliquiæ S. Vincentii, in Galliam translatae.
Prolegom. § 1, stola S. Vincentii allata Parisios; dicatum ei cœnobium quod nunc S. Germani 11, § 2, aliæ in Gallia reliquiæ 12, § 3, reliquiæ Castrum urbem Gallie translatae : earum partes alio 13. *Historia translationis reliquiarum Castrum, auctore Aimoino monacho. Præfatio* 13. *Liber* 1, cum ms. collatus. Reliquiæ inventæ : denuo receptæ 14. *Liber* 2, Reliquiæ Castrum delatæ, miracula 16. *Eudem historia carmine descripta auctore eodem Aimoino* 18
 Reliquiæ S. Vincentii in Lusitaniam translata. *Prolegom.* § 1, Reliquiæ S. Vincentii devectæ Ulyssipponem 19, § 2, descripta historia : anniversarium festum 20. *Historia translationis auctore Stephano Præcentore Ulyssippon.* ex mss. *cap.* 1, Inventæ S. Vincentii reliquiæ 21, *cap.* 2, Ulyssipponem translatae 22 *cap.* 3, varia ad eas facta miracula 22, *cap.* 4, aliæ curationes infirmorum 23, *cap.* 5, res amissæ, ejus ope repertæ 24, *cap.* 6, Tempestates sedatæ, alia mortalibus concessa beneficia 25. *Reliquiæ S. Vincentii Barii in Appulia et abbi in Italia. Prolegom.* 26 et 749. *Narratio translationis Barium.* Ex mss. 26 *Reliquiæ S. Vincentii Prags* 749
- 22 Vincentius, Orontius, Victor, MM. Gerundæ in Hispania. *Prolegom.* 2. *Acta auctore Ep. Gallo* ex mss. *cap.* 1, SS. Vincentii et Orontii iter in Hispaniam, martyrii desiderio 3, *cap.* 2, eorum martyrium 4, *cap.* 3, Victoris et parentum eades. Vincentii, Orontii, Victoris aucta Ebrudunum corpora 4, *cap.* 4, unde acta Scriptor accepit : varia Sanctorum miracula 5
- 27 Vincentius M. in Africa. *Ex Mrol. ms.* 384
- 27 Vitalianus Pontifex Roman. *Prolegom.* 779. *Vita auctore Anastasio Bibliothecario* 395
- W
- 22 Walterus de Bierbøke ord. Cisterc. Hemmenrodæ. *Prolegom.* 60. *Vita ex mss. cap.* 1, Walteri secularis militia 60, *cap.* 2, Studium virtutum, religionis ingressus 61, *cap.* 3, varia miracula 61, *cap.* 4, religiosæ virtutes 62, *cap.* 5, obitus, miracula 62
- X
- 24 Xene, sive Eusebia, V. Mylasæ in Caria. 212
Vide Eusebia supra.
- 26 Xenophon et Maria conjuges, Arcadius et Joannes filii, Hierosolymis. *Prolegom.* 338. *Vita ex ms. Græco. Præfatio Interpretis Othonis Zyhu Societ. Jesu* 339, *cap.* 1, S. Xenophontis patria, conjux, liberi 339, *cap.* 2, æger filios accersit, instruit : divina ope curatur 340, *cap.* 3, filii ad studiarevertentes naufragium patimuntur 340, *cap.* 4, ambo seorsim monasticam vitam completuntur 341, *cap.* 5, naufragium filiorum intelligunt parentes, et fortiamino ferunt 342, *cap.* 6, Hierosolymis filios querunt : hi se invicem agnoscunt 343, *cap.* 7, parentes filios agnoscunt : utriusque sanctitate florent 344
- Z
- 24 Zama Ep. Bononiensis in Italia. *Ex varis* 205
- 24 Zosimus Cilix Ep. Babylonis in Ægypto. *Prolegom.* 221. *Vita ex Prælo spirituali Jonæ Maschi* 221
- 31 Zofiens M. Alexandriae. *Ex varis Mroll.* 695

INDEX

CHRONOLOGICUS

IN X ULTIMOS DIES JANUARI.

Quæ hoc tomo de Sanctis, iis præsertim quorum \vee postremis diebus Januarii aguntur natales, memorantur, ea, non tamen omnia, sed præcipua, suis hic temporibus breviter assignantur, vel ex certis chronologicis notis vel probabili aliorum conjectura. Accuratur ceteris editis tomis, atque universalior contexetur Chronologia.

In annis Christi ortu computandis secuti sumus vulgarem et passim receptam epocham: in digerendis annis Imperatorum ante Constantinum, consulares Fastos aliosque proprios characteres.

Qui ante Christi ortum vixere Sancti, hoc tomo pauci occurrere; quorum proinde in hoc Indice habita ratio non est: fiet id alibi accurate.

Litteræ A B C etc., non sunt margini adscriptæ, ut in quatuor ultimis Indicibus, quia rarior hic earum usus, et quid sibi velint facile erit ex tertii Indicis præfatione cognoscere.

I SECLUM A CHRISTO NATO.

Hoc seculo florent S. Ananias Apost. Mart. 23 *Januar.* 232
 S. Parmenas ex vii Diaconis primis, Philippis Macedoniae 23 *Januar.* 66
 Anno 97. S. Timotheus Ap. Ep. Ephesinus martyrio coronatur 24 *Januar.* 176
Sub seculi finem videri possunt obiisse S. Peregrinus Conf. qui Calatabellota in Sicilia colitur 30 *Januar.* 640 et 758
 S. Valerius Ep. Trevirensis in Gallia Belgica 29 *Jan.* 333
 Valerius Ep. Lucæ in Etruria 29 *Januar.* 337

II SECLUM.

Seculi 2 ortio S. Matthias Episc. Hierosolymitanus 30 *Januar.* 640
 S. Barsimans Episc. Edessenus 30 *Januar.* 641
Sub Trajano (qui a 27 Jun. 98 ad 10 Aug. 117 imperavit) SS. Sarbelius et Barbara, sive Beba, ejus soror, martyrium passi Edessa 29 *Jan.* 338
Sub Antonino Pio S. Julianus Sore, vel Atinae, in Italia 27 *Januar.* 382
 S. Hippolytus in Appulia 30 *Januar.* 642
Eodem seculo S. Severinus Ep. Cahalitanus in Gallia putatur vixisse 25 *Jan.* 230
Sub M. Aurelio S. Constantius Ep. Perusinus in Etruria 29 *Januar.* 339
 S. Polycarpus Ep. Smyrnensis, et XII Philadelphiensium-MM. 26 *Januar.* 306
Sub Severo Polycrates Ep. Ephesinus scriptor Actuum S. Timothei floret 177

III SECLUM.

An. 249. S. Metranus sive Metras M. Alexandriae 31 *Jan.* 694
 An. 250. S. Julianus Ep. Cenomanensis missus in Gallias cum aliis Apostolis creditur 26 *Januar.* 787

Sub Decio SS. Thyrsus, Leucius, Callinicus et alii XV, in Asia martyrii palmam adepti 28 *Janu.* 423
 S. Felicianus Ep. Fulginas in Italia 24 *Januar.* 195
 S. Messalina V. Fulgini 23 *Janu.* 48
 S. Alexander M. 30 *Janu.* 641
 S. Babylas Ep. Antiochenus cum tribus pueris. *Sub Decio an Nuneriano passus?* 24 *Januar.* 183
Sub Gallieno. S. Emerentiana V. 23 *Januar.* 71
 An. 270. Zana ordinatur Ep. Bononiensis in Italia 24 *Jan.* 205
Circ. an. 287. S. Hyppolytus Presb. Antiochiæ 30 *Janu.* 643
Circ. an. 300. S. Irene vidua S. Castuli M. obit 21 *Janu.* 28

IV SECLUM.

Sub Diocletiano (qui an. 284, imperium occupavit, abdicavit 304,) martyrium passi SS. Cyrus, Joannes, Athanasia, Theodosia, Theoctiste et Eudoxia in Ægypto 31 *Januar.* 696
 SS. Paulus, Pausirion, Theodotion Cleopatriæ in Ægypto 24 *Janu.* 205
 S. Asclas, Antinoi in Thebaide 23 *Janu.* 78
 S. Leonides ibidem 28 *Janu.* 446
 S. Seustins et LXX socii Tuderti in Italia 29 *Janu.* 562
 SS. Papias et Maurus Romæ 29 *Janu.* 363
 S. Flavianus Urbis Praefectus 28 *Janu.* 449
 SS. Emilianus Ep. Hilarianus monachus, Hermippus et Dionysius Trebiae in Italia 28 *Janu.* 448
 S. Serena Spoleti in Italia 30 *Janu.* 643
 S. Devota V. in Corsica 27 *Janu.* 385
 SS. Anastasius et LXXII socii in Hispania Tarracoenensi 23 *Janu.* 70
 S. Vincentius Archidiaconus Caesaraugustanus Valentiae in Hispania 22 *Janu.* 6
 SS. Vincentius, Orontius, Victor, Aquilina Injusque

- An.* 628. S. Anastasius Persa occiditur 22 *Jan.*
33, 36
Cosroes Rex Persarum casus 28 *Februarii* 36
An. 630. Georgio Patr. Alexandrino succedit Cyrus
110
An. 644. Dagoberto I defuncto succedit Clodoveus II,
maritus S. Bathildis 354
Seculo 7. B. Haberilla V. ad lacum Brigantium in
Germania 30 *Januar.* 649
S. Theoritgida V. Berkingi in Anglia 26 *Januar.*
364
S. Theofridus Ep. Albigenis in Gallia 26 *Januar.*
364
An. 656. S. Vitalianus creatur Papa *sub finem Julii*
394
Circ. an. 660. B. Bertrannus, sive Ebertrannus, Abb.
S. Quintini in Gallia 24 *Janu.* 219
An. 660. *regn.* 17. Clodoveus II obit. Succedit Clo-
tharius cum S. Bathilde matre vidua, sub qua
ab Ebroino curata caedes S. Anemundi Archiep.
Lugdun. 352
Cir. 664. S. Basilus Praepositus monast. Melcosen-
sis in Scotia 23 *Jan.* 153
Circ. 666. Arvernus S. Praejectus Ep. Amarinus, sive
Marinus Ab. et Elidius MM. 23 *Janu.* 242
An. 667. S. Idephonsus Archiep. Toletan in Hispan.
23 *Jan.* 148
Cir. 670. S. Bathildis Regina Francorum, et S. Ra-
degundis V. 26 *Jan.* 347
An. 671. S. Vitalianus 27 *Jan.* 394
Cir. an. 673. S. Adegundis V. Malholi in Belgio
30 *Jan.* 649
S. Adamannus Presb. Coddlingham in Scotia
31 *Janu.* 733

VIII SECLUM.

- Seculi 8 initio* S. Projectus Diaconus Casali in Italia
occiditur 23 *Jan.* 250
An. 709. S. Willfridus Ep. Eborac. obit 352
Postea. 730. S. Armentarius Ep. Ticinen. in Italia
30 *Jan.* 669
An. 711. Carolo Martello defuncto, successerunt Pi-
pinus et S. Carolomannus Majores-domus 494
Seculo 8. S. Arnulfus M. Cysonii in Belgio obit
29 *Jan.* 586
S. Ulphia V. Ambiani in Gallia 31 *Jan.* 737
An. 754. Pipinus a Stephano III Papa ungitur
R. Franc. et cum eo filii S. Carolus Magnus et
Carolomannus 494
An. 768. Pipino Regi Francorum defuncto succes-
serunt S. Carolus Magnus et Carolomannus 494
Sub fine 8 seculi S. Gualtherus Pirochus in Ba-
varia obit 27 *Jan.* 398
S. Emerius Abb. Balneoli, et S. Candida ejus ma-
ter Gualbis in Catalonia 27 *Jan.* 396
Cir. 800. S. Bobinus Ep. Treccensis in Gallia 31 *Jan.*
739
S. Carolus Magnus Franc. primus declaratur Imp.
490

IX SECLUM

- An.* 814. S. Carolus Magnus Imp. obit 28 *Jan.* 490
Cir. an. 818. SS. Manuel, Georgius, Petrus, Leo,
Episcopi; Parodus Presbyter; Joannes, Leo,
Tribuni; Gabriel, Sionius et CCCLXXVII, ac
plures alii martyrium adepti in Bulgaria 22 *Jan.*
51
An. 826. Egmardus Scriptor Vitae S. Caroli Magni
fit Abb. monast. S. Bavonis Gamlavi 490
Sub Ludovico Pio Reliquiae S. Bathildis Reginae et
Kadegunde V. transferuntur 362
An. 840. *Sub Lotharo Imp.* S. Bernardus Ep. Vien-

- nensis in Gallia obit 23 *Janu.* 137
An. 843. Eginardus Ab. Gandensis obit 25 *Julii* 491
IX seculo S. Athanasius Ep. Methonensis in Pelopon-
neso 31 *Janu.* 740
S. Notburga vidua, S. Hixta V. et alii VII ejus
liberi novem-gemini in diocesi Constantiensi
26 *Jan.* 365
S. Thiadildis V. Abbatissa Freckenhorsti in West-
phalia 30 *Janu.* 738
An. 855. Reliquiae S. Vincentii Archidiaconi inventae
14
Circ. an. 863. Reliquiae S. Vincentii Castrum mona-
sterium Galliae transferuntur 15, 16
An. 884. B. Eusebius monachus S. Galli Mart.
31 *Janu.* 745
Circ. an. 888. Reliquiae S. Joan. Ab. Reomao Sine-
murum deferuntur 483

X SECLUM.

- Seculo 10.* SS. Ausurius et Vimarasius Aurienses;
Gonzalus Osorius, et Froalengus Conimbricen-
ses; Servandus, Viliulphus, et Pelagius Irienses;
Alphonsus Asturicensis, et Petrus, Episcopi
moriuntur 26 *Janu.* 365
An. 944. Reliquiae S. Bernardi Ep. Viennensis ele-
vantur 23 *April.* 158, 161
An. 969. Reliquiae S. Feliciani Ep. Fulginatis Metas,
inde Mundam urbem Germaniae transferuntur
202
An. 978. Bellum inter Arnulphum Com. Flandriae
fratremque Godefridum et filios Ragineri Lou-
gicollis Com. Hannoniae 253
An. 986. Reliquiae S. Sulpitii Ep. Baiocensis Gisle-
nopolim in Hannoniam transferuntur. 27 *Jan.*
402
Cir. an. 1000. S. Adelelmus, sive Elesmes, Ab. Bur-
gias in Hispania obit 30 *Janu.* 761

XI SECLUM.

- An.* 1020. Walbodo Ep. Leodiensis obit 263
An. 1022. S. Theoboricus II, Ep. Aurelian. 27 *Jan.*
403
An. 1024. S. Henr. Imp. moritur 260
An. 1031. Dominicus Ab. juxta Soram in Italia
22 *Janu.* 53
An. 1042. Nithardus Ep. Leodien. obit 261
An. 1043. B. Ammichadus monachus inclusus Falde
moritur 30 *Janu.* 670
An. 1045. S. Brithwaldus Ep. Wiltoniensis in An-
glia obit 22 *Janu.* 59
An. 1048. S. Poppo Ab. Stabulensis obit 23 *Janu.*
251
An. 1048 aut 1049. Gerardus Ep. Camerac. 14 *Martu.*
253
An. 1072. Hartesburgum transferuntur reliquiae
S. Spei 28 *Janu.* 507. Caput S. Anastasii Mart.
750
An. 1077. S. Gildwinus Canonius Dolensis in Bri-
tannia Armorica obit 27 *Janu.* 405
Sub sec. 11 finem. Brachium S. Vincentii transferuntur
Barium urbem Italiae 26

XII SECLUM.

- Seculi 12 initio* B. Albericus I, Ab. Cisterciens. obit
26 *Janu.* 368
An. 1130. B. Joannes Ep. Morinorum in Belgio
27 *Janu.* 409
An. 1147. S. Martinus Sauriensis Presb. in carcere
sub Mauris obit 31 *Januar.* 747
An. 1151. B. Richardus fit Abbas Valcellensis in
Belgio; ejus natalis 28 *Januar.* 507

- An. 1152. B. Redigundis V. ord. Præmonstrat. obit in Hispania. 29 *Januar.* 590
 An. 1161. Reliquiæ S. Aldegundis solenniter ostenduntur et in nova theca reponuntur 6 *Junii* 605
 An. 1165. Reliquiæ S. Caroli Magni Imp. solenniter transferuntur 504
 An. 1173. Reliquiæ S. Vincentii Ulyssipponem deferuntur 19
 An. 1179. Reliquiæ B. Richardi et aliorum duorum Abbatum Valcellensium transferuntur 29 *Maii* 509

XIII SECVLUM.

- Sub initium 13 seculi* : Carolus Ab. Villariensis in Brabantia obit 29 *Janu.* 392
 An. 1207. S. Julianus Ep. Concheusis in Hispan. obit 28 *Jan.* 509
 Cir. 1220. B. Walterus de Bierbeke ord. Cisterciensis Hemmenrodæ obit 22 *Janu.* 60
 An. 1223. Ordo S. Mariæ de Mercede in Hispania instituitur 10 *Aug.* 393
 An. 1228. Reliq. SS. Papiæ et Mauri ad Ecel. S. Adriani transferuntur 564
 An. 1233. Ordo S. Mariæ de Mercede, a Gregorio IX Papa approbatur 17 *Janu.* 393
 Cir. an. 1250. S. Petrus Nolaseus fundator ord. S. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum in Hispania obit 29 *Janu.* 393
 An. 1261. B. Hasoka V. reclusa in Thuringia 26 *Jan.* 373, 730
 An. 1271. B. Margarita Hungarica V. ord. Prædic. 28 *Janu.* 513

XIV SECVLUM

- An. 1307. B. Gualterus Brugensis ord. Minorum Ep. Pictavensis in Gallia obit 22 *Janu.* 63
 An. 1334. S. Petrus Thomasius ord. Carmel. creatur Ep. Pactensis et Liparensis 607
 Legatus mittitur ad Regem Rassie, seu Bulgarie 605, 612
 An. 1357. Legatus mittitur Constantinopolim ad Joan. Palæologum Imp. eumque anno sequenti reconciliat Ecclesie 607, 616
 An. 1360. S. Andreas Corsinus Ord. Carm. fit Ep. Fæsulan. 676

- An. 1363. S. Petrus Thomasius creatur Archiep. Cretensis 607
 An. 1364. Idem creatur Patriarcha Constantinopolitan. 607
 An. 1365. Henricus Suso Ord. Prædicat. Ulmæ in Germania obit 25 *Janu.* 266
 a Petro Rege Cypri Alexandria expugnatur et deseritur 628, 629
 An. 1366. S. Petrus Thomasius Patr. Constantinopolit. obit 6 *Janu.* Famagustæ in Cypro, colitur 29 *Januar.* 605
 An. 1372. Petrus Rex Cypri occiditur a fratre, Turcarum persuasione, 612
 An. 1373. S. Andreas Corsinus Ep. Fæsulanus Ord. Carmel. obit 6 *Janu.* colitur 30 *Janu.* 676

XV SECVLUM

- An. 1430. B. Manfredus Eren. in Italia obit 28 *Janu.* 52
 An. 1439. Reliquiæ S. Aldegundis solenniter transferuntur 26 *Maii feria 3 Pentecostes* 607
 An. 1440. S. Andrea Corsini ope, victoria potuntur Florentini 29 *Junii* 684, 691
 An. 1458, usque ad 1490. Matthias, regnat in Hungaria, huic Imperator Turcarum transmittit Budam reliquias S. Joan. Eleemosynarii 143
 An. 1460. Reliquiæ S. Bahylæ Cremonanæ transferuntur 194

XVI SECVLUM.

- An. 1505. Margarita V. Ravennæ obit 23 *Janu.* 164
 An. 1530. Gentilis vidua Ravennæ obit 28 *Janu.* 525
 Reliquiæ S. Joan. Eleemosynarii Posonium transferuntur 143
 An. 1590. Reliquiæ SS. Papiæ et Mauri ad Eccl. PP. Oratorji transferuntur 504

XVII SECVLUM.

- An. 1611. Reliquiæ SS. Victoris et socij transferuntur Insulas urbem Flandriæ, 23 *Janu.* 167
 An. 1624. Corpus S. Popponis Abb. Stabulensis elevatur 264
 An. 1629. S. Andreas Corsinus canonizatur ab Urbano VIII Papa 677, 678

XXII JANUARI.

SANCTI QUI XI KAL. FEBR. COLUNTUR.

<p>S. Vincentius, S. Orontius, S. Victor, S. Aquilina, mater N. pater S. VINCENTIUS, Archidiaconus Cæsaraugustanus, Martyr, Valentie in Hispania. S. Orion. S. Mennon, S. Hernes, S. Januariä, S. Techus et alii. S. Januarius, S. Mucius sive Minulius, S. Saturus, S. Bellicus, S. Iuventus et alii ccclix, S. Irene, sive Herena, vidua Romæ, S. Blaesilla, vidua Romæ.</p>	<p>} S. Victoris,</p> <p>} Martyres.</p> <p>} Martyres in Africa.</p> <p>} Martyres, Gerundæ in Hispania.</p>	<p>S. Gaudentius, Episcopus Novariensis in Italia. S. ANASTASIUS PERSA monachus et alii LXX, S. Mannel, S. Georgius, S. Petrus, S. Leo, S. Parodus Presbyter, S. Joannes, S. Leo, S. Gabriel, S. Sionius, et alii ccclxxvii, et alii plurimi, S. Dominicus, Abbas Soræ in Italia. S. Brithwaldus Episcopus Willioniensis in Anglia. B. Walterus de Birbecke, Ord. Cisterciensium, B. Gualterus Brugensis, Ordin. Minorum, Episcopus Pietavensis.</p>	<p>} Martyres in Assyria.</p> <p>} Episcopi.</p> <p>} Martyres, in Bulgaria.</p>
--	---	--	--

not. 1

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Anastasius Abbas Suppentonie ad montem Soractem. *Galesin. Causius, Carth. Colon. in addit. ad Usuardum. De eo egimus* XI Januarii.
- S. Patroclus Martyr Trevis. *Notherus. De eo egimus* XXI Januarii.
- S. Epiphanius Episcopus Ticinensis. *Molanus et Carthusius Colon. in addit. ad Usuardum, Causius, Felicius, Hararus, aliique. Vitam dedimus* XXI Januarii.
- Desponsationis Deiparæ Virginis celebritas agitur hoc die in Gallicanis quibusdam Ecclesiis, ut in supplemento Martyrologii Gallicani testis est Saussains; plures XXIII Januarii, ut ibi dicimus, alii alius diebus, eam recolunt.
- S. Vincentius Presbyter et Martyr memoratur hoc die in Bedæ vulgato, et Galesino. Plures hujus nominis Martyres occurrunt; hic quis sit, in a ceteris diversus, statuere non possumus.
- S. Primitiva Martyr cum SS. Victore, Vincentio, Orontio et aliis, Ebrodunæ passa memoratur in MS. Florario. Sed recurret ut ibi sit a S. Aquilina S. Victoris matre, de qua infra agetur.
- S. Caventius, Confessores. MS. Florar. nihil ad S. Callistus, huc de us alibi legimus.
- S. Ulphus Martyr Archiepi in diocesi Trevisi. *Maurulphus, Saussains, Ferrarius, et hic Felcium citat, in quo de eo nil reperimus. Mirum est diligentissimum Nicolam Camusatium ejus non meminisse, cum de Averjaco, atque isthic interpretæ S. Balsenio, prætere agit: ideo tantisper omittimus.*
- Maximus Philosophus, deinde Episcopus Constantinopolitans. *Galesin. Ferrar. Martyrologium Germonicum. Hic est Maximus ille Alexandrinus, de quo agit S. Hieronymus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis c. 127, qui egyptius impostor fuit, ut patet ex S. Gregorio Nazanzem, et Baroni Aquilibus, ac postea in heresim Apollinaris lapsus.*
- Theodelinda Regina Longobardorum religiosissima, hoc die refertur a Ferrario in generali catal. Sanctonum. *Erstat ejus, et Gundeborgæ filie vitæ tom. I Bavarie sanctæ. Neutra, quod adhuc comperimus a publicis Carlitum fastis celebratur.*
- Blidrammus, sive Blidianns, XXXIX. *Vicennensis Ecclesie Episcopus, Beatus prædicatur a Saussain, Joanne Bosco in Bibliotheca Floracensi, Ferrario, Joanne Chenu. Claudius Robertus cum illi titulum non tribuit, uti nec Ado, aliique plures. Ecclesie Vicennensis tabulis non vidimus.*
- Henricus de Weys, dominus de bicereu, miles strenuus, ac deinde Conversus ordinis Cisterciensis in Villari Brabantie comobio, sanctitate conspicuus, excessisse hoc die traditur in Menologio Cisterciensi Chrysostomi Henriquez, qui Bentum aucepit, Saussains inter Pro numerat, Calendarium Cisterciense Dionie editum XXV Januarii eum refert.
- Franciscus Maresco Catalanus, tricesimus Ordinis Carthusiani Generalis hoc die obiit anno 1463, teste Claudio Roberto, qui Bentum prædicat, uti et Saussains.
- Smaragda, sive Eustochium, Virgo Messanenensis, hoc die refertur, et Beata prædicatur ab Octavio Capetano nostro, et Ferrario, ut dicimus XX Januarii, ubi et rousam dedimus, cur ejus adhuc omiserimus vitam.
- S. Timotheus Episcopus Ephesius. *Usuardus, Bellinus, Maurulphus, Galesinus, Menen, et Menolog. Nos cum Martyrologio Romano* XXIV Januarii.
- S. Theorithgida Virgo in Anglia. *Hugo Menard, ut Martyrolog. Anglicanum* XXVI Januarii.
- S. Valerius Episcopus Cæsaraugustanus, Valentie. *MS. Martyrologium S. Hieronymi, et MS. S. Mariani Trevisi. Nos de eo agimus tum in Actis S. Vincenti hic, tum infra* XXVIII Januarii.
- S. Bertulphus Confessor in Blandinio. *MS. Florarum, Martyrol. Colonia, et Carthusiani in addit. ad Usuardum. Videtur secundo ejus translato hodie facta. Vitam dabimus* v Febr.
- S. Papiæ Episcopi Confessoris Translatio. *MS. Florar. Est hic fortassis Hierapolitanus in Phrygia Episcopus, de quo agimus* xxii Febr.
- S. Thomæ Aquinalis, Doctoris Angelici, Translatio prima, hoc die consignata est in MS. Florario. *De ea agemus ad illius vitam* vii Martii.
- S. Quintilianus.

S. Quintilianus,
S. Cassianus,
S. Matutinus,
S. Publius,
S. Urbanns,
S. Martialis,
S. Faustus,
S. Successus,
S. Felix,
S. Paulus,
S. Petrus,
S. Januarius,
S. Primitivus,
S. Elothus,
S. Codinus,
S. Optatus,
S. Fronto,
S. Julius,
S. Adalgi us. *Camerar. qui Miram citat, cum Mi-*

Martyres. Ita MS. Martyrol. S. Hieronymi : N Kal. Spania civitate Valentia S. Valerii Episcopi, et Vincentii Diaconi, et aliorum xviii, Quintiliani, Cassiani, etc., eisdemque recenset MS. Douglense. Suspicetur quis fortassis hactenus esse, qui in martyrio S. Vincentii conversi narrantur : est isidem omnino nominibus, punctis exceptis, appellatur Casaragustani illi Martyres, a Prudentio celebrati, qui coluntur XVI April.

ratus in fastis Belgicis, ut et Molanus, ceterique eum referant, et recte ad

S. Erlulphus Episcopus Verdensis. Ferrarius. Nos de eo et socii agemus

SS. Savini et Felicis ecclesie dedicatio. Saussains in appendice Martyrologii, ex veteri MS. Martyrologio monasterii S. Savini in montibus Pyrenæis, diocesis Tarbeasis. Quis hic sit Felix, nos latet. S. Savini Translatio solennis agit

S. Mederici Presbyteri Translatio aliqua hoc die facta, ut Hugo Menardus, Jacobus Brvulus libro tertio Antiquitatum Parisiæ, et Saussains tradunt. De ea agemus ad ejus vitam

Joannes de Lewis cocus Viridis vallis, vir piissimianus, ab Arnolfo Raissio in Auctario ad Natus SS. Belgæ hoc die refertur; ab aliis V Februarii, a pluribus, una cum Joanne Ruesbrochio

B. Jutta Virgo, S. Hildegardis magistra, a quibusdam hoc die refertur; a plerisque

DE SANCTIS MARTYRIBUS VINCENTIO, ORONTIO, VICTORE, AQUILINA HUIUSQUE MARITO, GERUNDÆ IN HISPANIA.

SEU DIOCLET.
XXII JASARI.

Ubi pauci sunt
sunt Martyres.

Locum natalis
22 Janu.

cap. 31.

Ebrodunum, sive Ebrodunum, metropolis est provincie Alpium maritimarum, Galhis nunc vulgo Eubron, vel Mabron; sita est Drumentiam amnem, qui inter Averionem et Tarasconem præcepit in Rhodanum delabatur. In ea urbe sancti Martyres Vincentius, Orontius, Victor, coluntur: non istarum tamen fidei certamine perfecti, sed quod Gerundam urbem Hispanie Tarraconensis, ut ex Actis, qua hic datus, potest. Quibus ex Actis refellens quoque Chronicon Hispaniense, quod Flavio Dextro perpetuum tribuitur, in quo ad annum 308, ista habentur: Apud Pacem Augustam Anæ flumini oppositam, triumphus sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, et aliorum: quorum corpora ministerio Angelorum ad urbem Ebrodunum conducerent, Pontio Paulino Pontifice divinitus admonito. At sive ad Anam sita Pax Augusta sit, ubi hodie Badajoz, ut multi censent; sive eadem que Pax Julia sit, in Lusitania a Flavio lib. 4, cap. 22, locata, que modernis Beja, superioris vero Pacis; utraque præcedit Gerunda.

2 Horum Martyrum natalis ita celebrat Usuardus hoc die: Ipso die civitate Ebroduno sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, et Victoris, Consentiant Beda vulgatus, Audo, Notkerus, Bellinus, et plerique alii, nisi quod addunt in Galliis, ut et Martyrologium Romanum: Ebroduni in Gallia sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, et Victoris, qui in persecutione Diocletiani martyrio coronati sunt. Expressius Martyrologium Germanicum: In Galliis, civitate Ebroduno, sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, Victoris; qui in Hispania tempore Diocletiani crudelissimi Imperatoris a Præside Hispanie Rufino decollati sunt. Felicis et Martyrolog. Gallobelgicum habent Ebroduni interfectos, rursus, ubique scribit Galesinus: Eodem die Ebroduni in Gallia. Sanctorum Martyrum Honorii, Victoris, et Orontii; qui Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, Rufini Præsidis jussu, vario necati, martyrio coronantur. Alii quoque in Orontii nomine variant, quem quidam Horontium, Bellinus Honorium, ubi Orontium, quidam Orontium, Orontium, Orontium appellant.

3 Agitur horum Martyrum natalis Gerundæ solenniter XXX Januarii, ut testis est Antonius Vincentius Domenevus, qui Capituli Gerundensis de ea re decretum anno 1522, 6 Julii, feria quarta, latum recitat.

Ferrarius eodem die: Gerundæ in Hispania sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, Victoris, et Aquilinae matris.

4 Idem 22 Januarii Aquilinae quoque memorat Gerundæ in Hispania S. Aquilinae Martyris. Adnotatque: Hæc ab aliis soror S. Victoris Martyris huius traditur; sed Joanni Marieta lib. 1 et 4, de SS. Hispanie ejusdem Victoris scribitur. Patrem quoque S. Victoris abbat Marculianus: Civitate Ebroduno sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, et Victoris qui eos sepelierat, ejusque patris, Diocletiano imperante, sub Rufino Præside Hispaniarum decollatum. MS. Floracum: In Galliis civitate Ebroduno sanctorum Martyrum Vincentii, Orontii, Victoris, Primitivæ, et aliorum anno salutis 292, nomine persecutionis anno 16. Videtur librari memoriam Primitivæ pro Aquilina scriptam. At qui alii isti sunt, præter nomen Victoris parentem? Bivarus ad Dextri Chronicon an. 308, num. 14, comment. 2. In ipsis etiam (Martyrologiis) desunt fratres S. Victoris, quos Dexter vocat socios SS. Vincentii et Orontii. Vide de his Moralium lib. 10, cap. 14 et Marietan 1 part. lib. 2, cap. 39. Morales nobis hactenus visus non est. Marietta loco citato subis parentes S. Victoris, non fratres memorat.

5 Andreas Saussains unicum fratrem jungit: Ebroduni in Alpibus maritimis passio sanctorum Martyrum Vincentii et Orontii, qui Diocletiano et Maximiano severitibus, fervore fidei accensi se sponte Rufino Præsidi offerentes, et Christum magnanimiter confitentes, illius jussu capitali sententia plexi sunt. Quorum corpora Victor quidam Levita, qui eos hospitiis suscepit, sepelivit: propter quod et ipse a nefario Judice comprehensus, brachiis sibi a cubito præcisus, in eodem loco ubi et illi passi fuerant, securi percussus coronatur. Quod videns pater ipsius Victoris, qui et ipse Christianus erat, clam fugata arripuit, sed a conjugo sua Aquilina donum cum exoratus redisset, una cum altero filio pro Christi nomine paulo post cæsus est. Quod Vincentium et Orontium scribit ultra se Judici obtulisse, et Victori præcisa a cubito brachia, a Petro de Natalibus lib. 2, cap. 112, accepit, quem sequuntur Marietta, Domenevus, aliique refragantibus Actis, que hinc incisa solum brachia narrant; illos in Hispaniam quidem martyris desideria profectos, non tamen ultra se Judicis tribunali stitisse.

S. Aquilinae
et mariti me-
moria in Mar-
tyrologiis

EX ASS
Dioeletiani
genus

k Aurelius Victor Diocletianus Dalmata, Anulini Senatoris libertinus. *Entropius vocat virum obscurissime natum; adeo ut a plerisque scriberet illius, a nonnullis Anulini Senatoris libertinus fuisse creditur.*

l Agones itaque creditur, in MS. Rip. abijtaret. *n* Nomen retinet Flodia, juncitque ad Thucina unicum supra Gerundum in MS. Ripat. oppidum.

CAPUT II.

SS. Vincentii et Orontii martyrium.

Vincentius et Orontius credebant in montem, perquirentes eum

Cumque hoc impiissimus Rufinus audisset, irafuram repletus, et diabolico consilio succensus ad locum jam dicti hospitii, quod Julianum dicitur, pervenit. Nec latere Dei servos potuit, quod ad palmam glorie ac martyrii propinquabant. Exeuntes igitur hospitium, in montem orandi gratia perrexerunt, petentes illius fortitudinis auxilium, qui nunquam delinquit sperantes in se. Tunc impiissimus Rufinus veniens ad hospitium Victoris Levitae, sic ad eum proacibus verbis loquutus est, dicens: Die infidelissime a virorum, qui Diocletiani Augusti non solum jussis te subtrahis, et ejus quem Juliae crucifixerunt confiteris te esse servum, verum etiam seductores Vincentium et Orontium hospitio suscepisti; die, inquam, ubi eos tegis? vel qua conditione praefulges, ut populum a cultura deorum, Veneris, et Minervae, ad Christum, quem dicis esse Deum, converteras? Per salutem deorum, si citius non dixeris nisi salutares illi Vincentius et Orontius commendentur, diversis te cruciatibus affligam. Sanctus vero Victor armatus vexillo crucis, sic respondit intrepidus: Quos quaeris, non seductores, sed amatores omnipotentis Dei esse cognosceas: quia credunt in Jesum Christum Dominum nostrum; qui conceptus est de Spiritu sancto, et natus ex Maria Virgine. Cui infelicissimus Rufinus his verbis adjortus dixit: Christum, quem dicis esse Filium Dei, natum ex Virgine, Judaei crucifixerunt, et morti turpissimae tradiderunt: et deus meus non adoratis tu et Vincentius et Orontius, quos invictissimus Imperator de anno purissimo figuravit? S. Victor respondit: Illi illi, quos Imperator tuus figurari jussit, sunt opera manuum hominum facti. Unde et de his scriptum est: Similes illis sunt, qui faciunt ea, et omnes qui confidunt in eis: a Sanctis vero, quos cupis videre, super hoc quod loqueris, nihil responsi accipies. Veruntamen viri sunt nobiles ex semine regio procedentes, et docti in mandatis divinis et legibus sanctis, et hi constanter adorant Deum suum in monte hoc.

deponendo S. Victore, du cepit

Psal. 113. 8

sed cupit

omnes in verba

crea b

mibi datum, ut omnem qui se Christianum esse fatetur, persequar. Unde moneo nobilitatem vestram, cum Imperio propinquitate jungamini, et nobiles sitis juvenes ac decori, ut sacrificetis diis Imperatoris Diocletiani: quoniam per culturam deorum juro, si acquieveritis verbis meis, ampliores vos faciam e adauca potestate, ut majores quam ego serviatu Diocletiano Augusto. Tunc vero Sancti illi quasi uno ore dixerunt: Tu infelicissime Rufine, quid nos adorare frustra compellist? Illi illi, quos dicis Caesaris et tuos esse, manu facti sunt. Omnes enim aurei aut argentei vel lapidei sunt, aut ex alio metallo. Omnia ista vana sunt, et sicut umbra praeteribunt. Nos in Deum credimus coli et terrae creatorem, visibilium et invisibilium factorem; qui et idola potest comminere, et nos in sempiterna regna vivorum perducere, ubi nec finis gaudii, nec vita iustorum ullis terminus invenitur.

Præstitit blanditias contemnimus

8 Rufinus Praeses dixit: Putavi me cum prudentibus loqui; sed, ut video, nihil sanum sapitis; quapropter vehementer irascor. Sed rursus nobilitatis vestrae ratione commoveor, et speciositatis vestrae misereor. Tamen jubeo ut adoretis Jovem, quem adorat Diocletianus Imperator et sacris oblationibus veneratur. Quod si non consenseritis verbis meis, mortem crudelissimam patiemini. Beati vero jam non intendebant ad eum, sed unanimiter psallebant, haec et his similia orantes: Domine Jesu bone, intentio nostra tu es, ad quem expectamus venire: ejus ardorem concupiscentes, sanati sunt omnes languentes. Tu es resurrectio et vita: suscipe diffusum et largum cor nostrum ad te: quia in te sperantes non confundentur in aeternum.

d nec ejus verbis attendunt

9 Cumque haec profundo et humili corde tanti orarent, et vox foris non resonaret, ait illis Rufinus Praeses: Quid cogitatis intra vos ipsos? protinus elicite. Cui sancti viri responderunt: Fac quod tibi placitum est; nos autem in Deum vivum et verum et in Jesum Christum filium ejus confidimus, qui nos sanguine suo pretioso redemit. Ad haec dicta dedit sententiam Rufinus, ut uterque capitis poena plecteretur. Ubi igitur deducti sunt in planitiem arborum cupita abscissa sunt, et sic palmam martyrii compleverunt.

plectuntur capite

a MS. Rip. Deum. b R. De autos hic, quod etc. c MS. Rip. patendae lucris. d Item, exultus.

CAPUT III.

Victoris et parentum exedes, Vincentii, Orontii, Victoris avertu Ebredunum corpora.

Praedictus autem Diocletianus Victor, ejus supra fecimus mentionem, cum lacrymis et fletu magno collegit corpora Sanctorum, et abscondit in cubiculo suo. Cumque haec heatissimus a Pontius, loci illius Episcopus cognovisset, benedicebat Deum, dicens: Domine Jesu Christo, fili Dei Regis aeterni, qui dixisti: Ego sum, et alius praeter me non est; revela mihi servo tuo per servos tuos agone certaminis consummatos, Vincentium et Orontium, qui pro nomine tuo dignum martyrium perceperunt, ubi corpora eorum suscipiantur. Cumque pernoctaret in Dei laudibus, et paululum somni irrepisset; vidit Dominum Jesum in veste fulgenti, dicentem sibi: Scio quia, tibi mens religio est: fac vehiculum planstrum, ut corpora Martyrum meorum Vincentii et Orontii ad loca sua in Italiam redeantur. Sanctus autem Pontius vocavit Victorem Levitum et dixit ei: Exaudita est petitio mea, quam postulavi a Domino. Mihi revelatum est, quod cupiebam, Vade, fili, in villam quae dicitur Fontes; et applica vehiculum, ut juxta Dei beneplacitum e redeas corpora Sanctorum in loca a Deo illis assignata.

Reconduntur Sanctorum corpora

a Dent 32, 39

jubentur verus Italiae reverti

b

c

d

e

11 Rufinus autem Praeses tunc in e civitate Rhodas

das morabatur: qui cum auisset, quod Victor Levita jussione S. Pontii Antistitis vellet exequi, statim ad pagum Julianam misit, et requisivit ubi Victor Levita esset. Qui cum corpora Sanctorum visitaret, comprehensus est a ministris Rufini: et cum adderent eum ante Praesidem, dixit illi Praeses: Festina diis sacrificare, nonne et tu etiam Christo sacrificans? Respondit Victor, et ait: Domino meo filio Regis regum sacrificio, et non tuis diis. Qui statim jussit fucidi brachia illius, et caput ejus amputari, et amputatum est caput ejus in eodem loco, ubi Sancti fuerant decollati.

12 Pater vero B. Victoris Diaconi et Martyris, ut vidit filii sui sanguinem effusum, voluit fugam arripere: sed Aquilina mater ipsius Victoris apprehensum maritum ad se traxit, et complexatum pallio suo cooperiens caput ejus, dixit illi: Strenuus fortiter in fide et moriamur pro Christo. Et illie Christo genua flectentes orabant. Quorum, dum orarent, gladiator jussus abstulit amborum capita. Sique Beati quinque beato sine dormierunt in Domino. Rullinus vero perrexit in civitatem quae dicitur Gerunda.

13 y Quilam, h Haetor nomine, qui jussione S. Pontii Pontificis erat inpleturus, repositis corpora parentum S. Victoris. Et cum plaustra preparata essent, tres gloriosissimos Martyres Vincentium, Orontium et Victorem Levitam plaustris imponens, junctis bobus, disposita via, cum tribus corporibus perrexit itinere haetenus ignoto et cum plaustrum inconstitutum itinere, juvante Domino, profectus est: donec juxta civitatem Ebredunensem perveniret. At ubi prope muros civitatis ejusdem (pae ponitur in capite i Alpium maritimarum) pervenit, tuginum parvulum aspexit non longe. Tum quidem corpora Sanctorum in ipso loco placuit requiescere, et adhuc in ipso tuginio nullus erat sepultus.

14 Erat autem loci illius Presbyter, nomine Arator, venerande fidei, qui vacabat in Domino. Hic videns carra et boves ingredientes, et plaustra cum corporibus ferre ultra non valentes, crebro volebat amno, quidnam esset. Currus vero ad Episcopum suum, qui loci illius multis miraculis praefulgebat, nomine h Marcellinum, lamentantibus verbi locutus est, dicens: Vidit servus tuus grande miraculum, quod Dominus ad tuam sanctam Sedem perduxit. Cui Pater Marcellinus Episcopus respondit: Quid e t, frater Arator? Et ille ait: Sunt tria l carra hominum, onerata talis Sanctorum corporibus, qui martyrium compleverunt in Domino. Deportantes vero dicunt se ad Italiam pergere, ad quandam civitatem quae Cimera dicitur. Ubi autem venerunt ante tuginum Judaeorum, ubi crypta quodam lapidibus quadris et pretiosis marmoribus constructa est, affixa sunt plaustra, bovesque ingredientes et volentes trahere plaustra, nequaquam prevalent.

15 Tunc beatissimus Marcellinus oravit dicens. Persecutor omnium Deus aeternae, qui scis et potes dominari omnia, da huic civitati salutem magnam, et corporibus Sanctorum habitum civitatis decora. Et dicta oratione, venit ad locum ante tuginum. Interrogavit namque Haetorem, quidnam esset: et ille exposuit quae fuerant gesta. Tunc beatissimus Marcellinus praefulgens multis virtutibus, similitudinem Abramae gestans, sicut ille ab Ephron eunt agrum, ita et huic fuit eloquium. Nam ab Arrio petivit tuginum, dicens: Duplicem pecuniam, quam crypta haec valet, prodatum recipere. Ibi enim corpora Sanctorum placibile est: epelici. Nam ibi locum elegerunt, quo quiescant in Domino. Quod Arrius volare non valens, dixit Pontifici: Hunc locum, sive pretio ad Sanctos Dei sepeliendos accipere, et me confidentem Filium Dei vivi, cujus virtutem m in

calice per vexillum crucis solidato ostendisti, baptismi rore perfunde.

16 Sanctus vero Marcellinus Episcopus convocatis monachis et comitibus Christianis, Sanctorum corpora cum laude et psallentio humavit sepulchris, et in tuginio tumulavit. Ubi tanta Dominus miraculorum insignia facit, atque quotidie dignatur operari virtutes, ut regrotis tribuat medicinam, et in urbe, qua conditi sunt, languentes gaudent se recepisse sanitatem. Haetorem denique diligenter beatissimus Marcellinus redire locit ad S. Pontium. Qui in tor per ordinem, qualiter corpora Sanctorum a B. Marcellino suscepta fuerant, enarravit.

a Franciscus Padda scribit quatuor ejus Sedis hie Episcopus fuerit Padius Paulinus appellatur in Chronico dextra. Inobediens Garus de S. Pontino Nolano accipit, et, Quod nunc, inquit, cum Pontio Paulino nondum nato? et conipit id postea successu temporis gestum, colligitur id ex S. Marcellini. etate, ut mox ostendemus. Nihil tamen necesse est huic Pontium Nobilitate re, Bimirus in indice Ebredunensem Episcopum facit: sed refellitur ex Actis.

b MS. Top. Catholice vir Dei
c Fallitur ergo Petrus de Natal. dum scribit. Horum omnium corpora Pontius Episcopus, divina revelatione communitus, phanastro imposita, ad loca pristina libere deferenda, etc.

d MS. Top. gerunda. c. Loc. xxi.
f Imcatus Bellovac. scindi, ubi, a cubitis praevidi cadentur, ut expe ubis, gladius, cultris, ferris unguibus, aliave et genus instrumenta, inresa, non omnino abscessu.

g Sequentia usque ad finem Actonem in cecasis Aquibus sculto herens ita narratur. Quidam autem, Haetor nomine, jussione S. Pontii Pontificis erat inpleturus: tres gloriosos Martyres Vincentium, Orontium, et Victorem Levitam plaustris imponens, junctis bobus, et perrexit versus urbem, donec ad civitatem Ebredunensem perveniret: et tunc praevidi ab urbe. Ita volente et disponente Christo, bobus et plaustris humilibus quiescent Sanctorum corpora, ubi et venerantur ad gloriam ejus pro cujus honore possunt: quo cum Patre et spiritu sancto est benedictus in secula seculorum. Amen.

h At Anctor.
i Er mare Episcopum mentibunt, unde et martirum dicitur. Vere Alpi. macti ab urbe Gerunda thiam versus, ultra Varam civitatem, praevidi duntur: ad Septentrionem Vesulomonia, Collisque Alpibus terminantur.

k Videtur S. Marcellus, sive Marcellinus, Ebredunensis Episcopus 20 Aprilis, qui cum a S. Fuscio Vercellensi consecratus delectur, hic vero a Julia Papa creatus Episcopus, suspensus huic Martyrium translationem, non statim ut interfecti sunt, sed multo post, cum rana Valentiniani, aut fortassis Theodosis senioris, tempore. Sed si cum Martyribus erit Pontius, quoniam cum longiorum fuisse oportet etc.

l Ita MS. Ripat. at Belfortius e e colico Longpudico, plaustra in hoc miraculum phantasm S. Marcellini ubi comm. narratur.

CAPUT IV.

Unde Acta scriptor accepit. Varia Sanctorum miracula.

Sed quid referam, ne pereis lectoribus fatidium generent. Quantum mihi Dominus virtutum gratiam ostendit, quo Sanctorum reliquiae audite referuntur, verba explicare non valeo. Sed, sicut dicit B. Johannes Evangelista, quod audivimus loquamur, et quod vidimus testamur. Gesta siquidem beatissimarum Martyrum Vincenti, Orontii et Victoris Levite (quae nullo omnium Sacerdotum minimo, relatione succedentium comperta sunt) reticere non audeo. Aliter namque vir totius prudentiae atque religionis, a Antimie Beolone Antistes, (cui Deo auctore ego indignus successor extiti) cognita crebra miraculorum quae uno, cupiens aliquam reliquiarum eorumdem Martyrum habere portionem, flagrantissimo ac tuans desiderio, misit ad Abbatem Beroaldum, qui tunc illi praerat loco, obnixi deprecans, quo petitione sua libenti numeret animo. Qui pristinae memor amicitiae, qua in Christi olim conexi fuerant caritate, sponte, si quidem ad permisit Dominus, se illius precibus spontandisque, ut desiderio praefati Praesulis satisfaceret, rite peractis: ad locum ubi beatissimi Martyrum corpora tumulata fuerant, cum ingenti ingre sus est metu, orans quatenus placeeret illis saltem minimum reliquiarum suarum reverentissimi partem. Quibus, sane faventibus, duas ex

Ca. xxx.

clara miracula.

1 Joan. 1. 2

Athanasio Epi. suppo.

u

bi praevius Victor capitur

f torquetur nec calidur

itemque eius passiones

q h Tri o sancto corpora ave- hit Haetor

i

hunc pater Ebredunensis haerent munit

h

i amulatur et S. Marcellini 1 p. cap.

quae cap. i de e. v. l. l. l.

u

EX 1855.
tas reliqua-
rum data :

abre-ct mi-
raculis.

hetupius fu-
tus divini-
tus panitur.

h
c
Ius Auctor a
Bento Abbate
cepit

eorum digitis particulas secum detulit, ac pro magno munere potenti direxit Pontifici. Ille igitur hæc audiens, immenso repletus gaudio, cum psallentium choro gratulandus occurrit; et Deo referens gratias, desiderata diu Sanctorum pignora in loca qui Noviacus dicitur honeste locavit. Ubi omnipotens Deus ad declaranda Martyrum merita, immensa patrare dignatus est signorum beneficia, ita ut non tantum presentibus sed etiam absentibus fideliter petentibus eorum patrocinio salubriter suffragetur.

18 Plurimo autem spatio temporis elapso, accidit ut unus e Fratrilus, Astroaldus nomine, instinctu diaboli agitatus, ipsas prælibatorum reliquias Sanctorum furtim auferre moliretur. Qui compos voti sui tandem effectus, quod diu agere nequiter conatus fuerat, ipse perpetravit nefario; assumensque deinde reliquias furtim, ut dictum est, ablatas, venit Lugdunum. Ibidem reperiens quendam religiosum virum, nomine Beatum, cui quod auliciter egerat caute confessus est. Quo ille audito dira cum invective eocrens, monuit, ut penitentiam tanti commissi agens, humiliter jam præfatas reliquias ad proprium, unde eas tenere abstulerat, referret locum. Quod ille participandens atque detrectans agere, non multo post a quodam comite suo, fere miliario uno a cellula prædicti viri Dei, est interfectus.

19 Verum cum ego peccator, qui hæc paginulam presumptuose compilavi, ad h. Principem Lugduno e navidi itinere per Rhodanum properarem, ad cellulam, in qua vir Dei morabatur, qui ipsa pignora Sanctorum habebat, grandi causa diverti. Cum autem quaererem, ubinam Dei servus qui ibidem deserviebat, nativitatis exordium habuisset; et ille mihi per singula recensuisset, quod scilicet Aurelianensis civitatis motus fuisset et educatus, ne Hispanie dehinc multo tempore habitasset, curiose sciscitabar, si forte passionem præfatorum Sanctorum in locis Hispanie invenisset vel audisset, quippe cum eorum gesta civitas Ebrodunensis nuncupat adhuc haberet. Et cum ipse quod Clero vel turba Ebrodunensium incognitum erat de eorum passione ex ordine recensuisset; addidit etiam quo ordine ad se pervenissent eorum pignora, que ab Abbate Heroaldo vel monachis ejus, ut supra retulimus, Sanctorum sepulchris fuerat ablata, et Novicio deportata.

20 Quod ego audiens et genua flectens cum Presbyteris meis, prædictum virum Dei postulavi, ut nobis eadem sancta membra reddi juberet, quatenus ad pristinam sedem cum magnis laudibus revocarentur. Ille petitionibus meis obaudiens, velle se partem earundem reliquiarum retinere fatebatur. Cum vero ad videndum sancta ossa detexissemus, tanta odoris fragantia cellulam replevit, ut usque ad ripam Rhodani rellaret. Cum quidem nos timore perterriti, de ipsis ossibus radere jam nequaquam auderemus, prædictus Presbyter quo saltem abluerentur vinum detulit, quod in ampulla reconderet, et pro reliquiis retineret. Cumque memorata pignora vino, ut dictum est, perfunderemus, ita vidimus, presente Presbytero, vinum superfusum in sanguinem versum, ac si ex recenti carne fuisset exortum. Cumque debite sericis pannis involverentur, ita liquor prædictus eosdem pannos perfudit, ut usque in vas quod ad suscipiendum fuerat paratum, influeret. Ne quis vero hoc incredibile ducat, in ipsis pannis factum miraculum usque hodie ad laudem Sanctorum demonstratur.

21 Verum cum juxta Canonicam normam congregatio Episcoporum synodali concilio Gallie conveniret; quidam Abbas ab Hispaniis pro utilitatibus Ecclesiarum ibidem adfuit. Quem cum ego peccator inquirere, ubinam passio gloriosissimorum Martyrum consummata fuisset, sic mihi per ordinem et veritatem exposuit, ac passionem conscriptam dedit. In qua passione, sicut supra meminimus, inventum est quod corpus S. Victoris, in prædicta urbe Ebrodunensi, in supramemorata crypta, cum SS. Vincentia et Orontio requiesceret: cum eatoms habitatoribus loci illius semper incognitum fuerit, cujus corpus ibidem humatum jaceret.

22 Ego itaque accipiens ab ipso Abbate gesta prædictorum Martyrum vade rustice composita; hæc, ut potui, mere simplicitatis eloquio pro honore eorum credidi emendanda, ut quicumque ex hac relatione, quanta sint eorum merita didicerit, eosque venerari studuerit, ipse una eorum a suis pravitatibus per hos emendari mereatur, præstante Domino Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat per infinita seculorum secula, Amen.

a MS. Inpat. Auliano, quo de loco conjectatna supra.
b Regem Gallie, Theobaldum furiis aut Hildericum, abfol-
tigit c MS. Inp. Invgali.

odoreu sua-
vissimum qui-
rant -

vinum, quo
abluat, in
sanguinem
versum.

Acta hæc unde
accepta :

cep'o'ra q'
hoc auctore.

DE S. VINCENTIO MARTYRE

ARCHIDIAcono C.ESARAUGUSTANO,

VALENTIE IN HISPANIA.

SUB DIEBUS
XXII JANUARI.

S. Vincentio
patrono,

sanctis.

Magna inter celebres aliquot Hispanie urbes de S. Vincentii gloriosissimi Martyris natalibus contentio est; dum cum sibi Casaraugustani remaneant, Valentini repetunt, Osea suum esse clamant. Neque sane hæc pietatis dimicatio reprehendi merito potest. Nam si de profani poete ortu septem alios urbes certant; cur non tam illustri athletæ cubabiles sibi urbes nobilissimæ plurimum et splendoris aridere censeant et præsidia? Phores tamen videntur Scriptores secundum Oseam pronuntiare, suffragante quoque Brevario Romano. Acreus aliquando inter Lusitanos est Gallosque de ejusdem sancti Martyris exans certamen, de quo infra.

2 Natalem ejus ita prædicat Usuardus: Apud Valentiam civitatem Hispanie S. Vincentii Levitæ et Martyris, cujus certaminis triumphum, temporibus Hicetianis et Maximiani, post modicam eadem ac gravia tormenta, textus ipsius passionis sub Datiano Præsidente completum esse declarat. Pius Martyrologum Romanum. Valentie in Hispania Tarracoensti,

S. Vincentii Levitæ et Martyris, qui sub Datiano impissimo Præsidente carceres, famem, equuleum distortionem membrorum, laminas candentes, cratem ferream ignitam, aliaque tormentorum genera perpassus, ad martyrii premium evolavit in caelum. Cuius passionis nobilem triumphum Prudentius lucubenter versibus exequitur; et B. Augustinus ac S. Leo Papa summis laudibus contendant. Consentiant cetera Martyrologia, et nonnulla quidem perquam prolixum eorum, ac quoddam veluti vitæ compendium exhibent.

3 Vetus MS. Martyrol. S. Hieronymi: Spuria, civitate Valentia, S. Valerii Episcopi, et Vincentii Diaconi, et aliorum XVIII, Quintiliani, Cassiani, Mauritii, Pulvi, Urbani, Martialis, Faustii, Successi, Felicis, Pauli, Petri, Januarii, Primitivi, Eboti, Cediani, Optati, Frontonis, Julii. In MS. Inaugalemi idem reformatur. Hi sunt fortassis que XVI Aperilis Casaraugustæ convenati martyrio feruntur octadecim sancti athletæ, et pleraque congruant nomina; nisi quod

ati Martyres
in Martyrolo-
gis conjuncti.

rentius, cuius mens tota iam erat coronæ conscia, conversus ad Datianum, Haecenas, inquit, habitus à te sermo de neganda fide peroravit : sed nefarium quod Christianorum prudentiam esse cognosce, Deitatis cultum abrogando aliquatenus blasphemare. Et ne te laugius prostraham, profitomur nos Christianæ religionis esse cultores, et minus ac veri Dei permanentis in secula famulos et testes. In ejus nomine contra exquisita caliditatis tuæ argumenta spiritualia constanter arma pugnatu-ri accepimus, minas tuas et supplicia non metuentes, sed potius mortem pro veritate libentissime amplectentes. Supplicii enim tuis credimur ad coronam, morte deducimur ad vitam. Serviat proinde diabolica crudelitati mortura caro in penis, quoniam homo interior fitem in temeritatem suo servi bit auctori. Ille etenim venenatissimus serpens et insatiabilis homicida Christianum innocentiam tormentis et mortibus vos cogit appellere, qui Paradisi felicitatem penis invadens hominibus, immortalitatis spoliatus dignitate morti miserabiliter subdidit, ne substravit. Ipse malignitatis astu ibida pro Deo coli instituit, dolens illic hominem posse obediendo redire unde ipse superbiendo noscitur corruisse. Iste est, quem cum satellitibus suis a corporibus humanis divina invocatione ejicimus; cui vos sub vanissimis ligentis ritum profani cultus exsolvitis, et nova demencia creatori creaturam præbentis.

a Michael Monachus in Sanctuario Capitulo ubi hunc prologum esse, et quæ numero 3, habentur, in illius Ecclesie officio, præna e norma lectionibus, quibus sancti Martyris Acta describuntur, contineri. In variis collectibus hunc prologum ubi præfigitur exordium. Sub Theodetano et Maximo Imperatoribus data persécutione in temporibus in Hispanis, provincia Casuarugustana, Datiani Præside sanctus Martyr in sua confessione martyriam ubi, in civitate Valentia, die tulerunt Kalendas Februarii

b MS. Met. hunc plenam relationem præ fatis, quam c. r. Idem MS. veritas, ubi, præfatis. d. Hæc ad 3 usque numerum in quibusdam MSS. desunt. e. Fulgi in omnibus MSS. Intro. f. Monibit. Ago si, ubi, Agress; et Aggressi. g. Franciscus Bala us de Aquo-n-Vicarie lib. 2, Antiquitat. Beaurum cap. 12, tradit S. Vincentium fuisse S. Laurentii con-anguineum, ubi præfatur auctoritatem lectionibus confirmat, quoniam nonnulli Laurentii epus no'rem, soborem fuisse S. Laurentii, quod tamen ipi Am. ym. i. p. batur, cap. 10, ex antiquo libro de Ecclesie Terraconensis. l. in præf. Vincentius nobilis, cuius, patre Eutychio Agri sed nobilis cum Principibus illis, et matre Laoha, in urbe Osea ad partem Novam milis, et paxi largi con-veg-dus est. Inde notus Casuarugustan traditus e. i. Agri sanctissimo Valerio epus civitatis Episcopo. Pandi deinde inferax ad feram Tabernis omnia, mo' ceriter ab urbe tunc nullura, ex-tate ex his MS. ubi quæ hunc de S. Vincentio opinionem Deus qui in hunc Occidentem inviditate sanctissimi Martyris Vincentii de quibus. Atque quoniam, ut contraheret peccem dicta-ntias in domo quæ natus est ejus, solenda celebrantes, ab omni dextera cu' totius, et ipi us meritis ad gaudia æterna perducas. Unde liquet, domum in qua natus fuit, deinde consecratam fuisse. h. Hæc MSS. genuina. i. Monibit. Insigula. k. MS. Aut. spo solidi. l. l. Phœaque MSS. cucurserunt. m. In ipsa nocturno scripturam testam. nix ibet, varia. Sancti, postquam Tubulum miterentur, irrupta fuisse supplicia. n. Describitur e' omnium in a duritia Segoricensi dicitur arum, Caudas dicitur, e' repum renodochi, ubi in hunc peregrisse Sancti traduntur. Carilleus potum S. Valentis elo' nise in Christi nomine ferre. o. Idem nocte ab indro. Nam ad penem h. embrix in carcere detentus seculi, variis ulcera exopti tus a' natus. p. Præna hæc quæstio, ut ubi ait. habitus est in loco qui S. Theobaldum

S. Vincentii
 quænti
 em' erata,

H. MSS.

CAPUT II.
 S. Vincentius dire torquetur.

EXARSIT ergo diabolus adversus Christianam fidem, et dum contum se ne despici videret, ingemuit, Jam quo præ ira pœne extra se positus Datianus Præses dixit. Anovolet hinc Episcopum istum, ductum est enim sulæe cum exilium, quoniam Imperiale contempsit edictum, a Gravioribus autem rebellem, qui in contumeliam publicam venit, exhibete tormentis. Animositatis enim ejus video inferenda esse majora supplicia; quia quicquid sibi accessum est pro pœna, ipse percipit ad gloriam. Applique eum ad equalem membris distendite, et tot e corpore dissipate.

S. Vincentii
 equi
 a
 dist. equi
 equi

Hanc pœnam ante ipsa tormenta sustineat. Inter hæc Datianus Præses ait : Quid dicis Vincenti? vel ubi conspicias tuum jam miserabile corpus? At ille Dei h præsentia roboratus, alacri vultu respondit : Hoc est quod semper optavi : hoc est quod votis omnibus exquisivi. Nemo mihi amior, nec familiarior fuit. Tu solus meis maxime votis concordas. Ecce jam in sublime agor, et ipsos Principes tuos, seculo altior, despicio. Nolo gloriam meam minus, nec damna inferas laudi. Paratus est enim Dei servus ad omnia pro Salvatoris nomine sustinenda. Insurge ergo, et toto malignitatis tuæ spiritu debacchare; videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quam possis ipse qui torques. Crudelitate, qua spiras, præstabis mihi gloriam; cum mihi graviora suppliciorum meorum exitia vinceris. Unde ego jam singulariter gaudeo, quia dum patior vindicabor.

casulat ba-
 lannu

8 Clamare Datianus coepit, et in tortores ac carnifices suos virgis et fustibus e amplius descivere. Sieque Sancto a pœna paulatim tuto, et de Dei auxilio securo, prius suos diabolus vexabat; d et vere, quos in potestate habebat. Ait ergo Vincentius : Quid dicis Datiane? Ecce jam de apparitoribus tuis vindicor. Utionem mihi ipse in pœna fecisti. Summa autem voce e minister diaboli rabidiores coepit intonare sermones, stridore dentium fremdere; et dum Dei Martyrem lacerat, se potius ipse laniare. Tandem f cessavero torti carnifices; et delatigata hœtiorum manus, dum per Sancti latera pendet, victa deserit. Expalluit torquentium vultus, fortium robur emareuit, sudorum rivis liquescentia membra talarunt : anhelum pœnis fessis intremuit; ut putares eos polius in tormentis sancti Martyris torqueri.

quæ ipso hœ-
 res credi.

u

mov' eadem
 deficiat
 animat

9 Exanguis et ipse Datianus, pectore trementi, torvis et minacibus oculis, y clamare militibus coepit : Quid agitis? Non enim agnosco manus vestras. Homicidas pertinaciter obstinentes sape vicistis; paricidarum magorumque silentia altirupistis; arma quoque ipsa adulterorum vobis incumbentibus patefacta sunt : et quisquis pro confessione sui reatus mori timebat, in mortem sua confessione perditus est. Hodie, inquam, o milites Principum meorum, quod in contumeliam Imperatorum nostrorum dicitur, non possumus collibere, ut vel pro solo nostro pudore taceatur. Et qui alterius in confessionem mortis sue coegimus, hinc solentini pro nostra contumelia nequimus imperare. Sed vos continete nullis- per dexteram, vires resumite, ut improbum hostem, innoxius miles ad pœnam durius coerceat. Rimetur aeror angula intima costarum; et dolor interiora penetrans, genitum reddere faciat, non contentum.

S. Vincentius
 pugnat
 radi-
 tur

10 Tunc denovo subridens Vincentius Diaconus dixit. Hoc est sane quod legitur, Quia videntes non videbunt, et audientes non intelligent. Dominum enim Christum confiteor, filium altissimi Patris unigenitum, ipsum cum Patre et Spiritu sancto numm solum Deum esse profiteor. Quia ergo que vera sunt, fateor, negare me asseris, plura debes torquere si mentiar, sique deus Principes tuos dicam. Sed torque ditius confitentem, nec a mea obscuro pœna cessas, ut vel sic possis probatum, licet sacrilego spiritu tuo, suspirare veritatem, ejusque me insuperabilem agnoscere confessorum. Nam quos Jules deos confiteri, idola sunt lignea et lapidea. Tu illorum testis, tuque mortuorum fias mortuus Pontifex : ego uni et vivo sacrilego Deo, qui est benedictus in sæcula.

incubat ba-
 terno

11 At nimia Præses fervens insania, totaque facie humanitatis eversa, solum in corpore bestii Martyris aciem luminum, venenamque pestiferorum fundebat oculorum, prodruentem non jam a solis lateribus, sed a tot e corpore sanguinem cernens. Erant enim viscerum interna patefacta. Nam juncturas e e unpagibus, diversitas tormentorum separaverat. Nihil erat unde jam suis posset irasci, sed quod vincebatur jam et ipse

incubat ba-
 terno

ipse mirabatur. Ait autem : Miserere tui, Vincenti, ne florem perdas nunc primum veniantis ætatis, et in primis annis positus vitam tibi minuas longiorem. Parce supplicis tuis, ut vel sero quæ supersunt tormenta lucreris. At ille Spiritu sancto repletus ait : O virosa diaboli lingua, quid in me non facias, qui Deum et Dominum nostrum tentare voluisti? Non timeo supplicia quæcumque iratus impreris. Hoc magis formidui est, quod fingis te velle misereri. *h* Percurrant denique cunnes pœnæ : et si quid præstigiæ, si quid tuæ artis perversæ, si quid malignitatis viribus poteris, exere. Debes enim dulcem sub amarissimo veneno fidem et fortitudinem ab animo experiri i Christiano. Præstat quippe tolerantiam fortitudinis, qui suis in Evangelio loquitur : Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animæ autem non habent quid faciant. Nihil ergo de supplicis minuas, ut in omnibus te victum esse fatearis.

12 Post hæc Datianus dixit : Transferatur hic ad legitimam questionem, ac percurrat molestiora tormenta. Et si tam diu anima durare potest, inter supplicia vel membra deficient. Vincere me iste non potest dum vivit. Vincentius respondens. O felicem me! inquit, iste mine tuæ ad laudem et gloriam mihi sunt; et terror asperior, cumulator beatitudo. Quod ergo irasci te putas gravius, modo melius incipis misereri. Hinc ex eculo assumptus Levita Vincentius, atque ad ignis patibulum raptus, tortores suos pœnæ ipse præveniens, moras carnicem arguendo ad pœnam aliter properabat. Jam enim truceulentus minister proferri lectum cum *h* ferratis jusserat costas, et addita subter carbonum congerie, exurentium Dei Martyrem applicare. Intrepidus itaque Dei athleta, candentis ferri machinam nitro descendit : torquetur, flagellatur, exurit, et distensis membris erescit ad pœnam. Inseritur quoque pectori et membris depressi asperitas laminarum. Et decurrente inter ipsas candentis ferri acies liquore, stridens flamma arvina respergitur. Vulnera vulneribus infliguntur; tormentis tormenta deserviunt. Salis ignibus sparsi crepitanter minutie per membra dissiliunt : et jam non ad artus tantum sed ad ipsa viscera abdita suppliciorum tela jacuntur. Et quoniam integri corporis pars nulla supererat, quæ primum fuerat plaga illata, jam et ipsa renovatur. Mauet Dei servus immotus, et erectis in cœlum luminibus Dominum i recabatur *l*.

a MSS. *And. et Marci* graviores. b *U* elementa.
 c *MSS.* *Met.* illo ipso furore bæculari. d *Al.* *et* iure
 e *MSS.* *S. Mar.* et *Met.* diabolus frangere. f *U* cessare
 g *Addunt* nonnulla *MSS.* quasi in sui morte confusus
 h *Alia* *MSS.* incurram. i *MSS.* *And.* Christianum
 k *Al.* ferreis. *U* serratis; *favet* *Prudentius*
 Serrata lectum regula
 Dente in frequenti exasperat.

l Postquam in craticula dire exarificatus est Sanctus, palo pedibus clavis affixus trahitur quidam, cuius non capio temporis spatio in isthuc perdurasse craticula

CAPUT III.

S. Vincentius varie dirimitis recurrentis, tormentis superatis, moritur.

Inter hæc Datianus de Vincentio beatissimo non recte sollicitus, recurrentibus militibus suis, quid ageret, quid diceret, inquirebat. Remittitur ab afflictis, et pro labore pœnæ inorentibus, percussis illum miseris supplicia hilari vultu, spiritu fortiore, et pertinaci magis cum professione quam coeperat Christum Dominum confiteri. Heu, ait Datianus, vincimur. Sed hoc solum de supplicis superest, si flecti pertinacia non potest, pœniatur. Querite, inquit, hominem tenebrosam et oppressum urgente tectura, ab omni publica luce sepositum, perpetuæ nocte damnatum, reatui eius peculiarem, extra videlet careeres careerem. Hi *b* fragmenta testarum exasperata passim congerite, ut quicquid parentis corporis male misa fractura tetigit, illi natis infingat ac-

leis, et ipsa conversio laterum inmovetur ad pœnam : ut id scilicet, quod commutatis artubus membra quærunt evadere, semper offendant. Divaricatis præterea et distensis curibus, ligno pedes ejus constringite, quatenus, discissis pœna artubus rebellis Principium expiret. Inde clausum relinquit in tenebris, ne oculis quidem respicit ad lucem. Nullus ibi hominum reliquatur, ne vel consortio alicujus sermonis animetur. Clausa et obscurata sint omnia. Solliciti tantum estote ut quando defecerit nonlietur. Implent sine mora ministri quod Index præceperat; et Dei athletam fortissimum horrenda recludunt ergastulo.

13 Sed cum prima quies fessos artus custodum somno vincente laxasset, quod Datianus pro pœna gravissime mortis intulerat, divinitus commutatur in gloriam. Carceris illius nox æternam accipit lucem. Flagrant cerei ultra solis fulgorem radimtes, laxatumque ligni robur e dissiliit, ac testarum asperitas fit florum redolentium jocunditas et mollities. Quibus invictissimus Dei athleta refectus, psalmm Deo et hymnum dicens, letis exultat. Sicque solitudo horribilis Angelica relevatur et frequentia. Quorum cetera vallatus Martyr egregius venerando fovellatur obsequio, et mulebatur alloquio. Agnosce, inquit, o Vincenti invictissime, pro cuius nomine fideliter decertasti. Ipse tibi revera coronam præparatam servat in cœlestibus, qui te victorem esse fecit in pœnis. Esto igitur jam securus de pœnio, quia mox, deposito curis onere, nostro addendus eris collegio. Dantur hinc laudes Deo, et resonante organo vocis Angelicæ modulata suavitas prænil diffunditur.

14 Turbati vero subito expavere custodes, et ut vehementi stupore attoniti certus de miraculo explorare contendunt; clausas fores adent, et introsipientes per rimas Deitatis ministris siderem venustate cornescere ceruebant : antrum tartareis tenebris pridem horribile, innumera luce splendens; testarum neulos multipliciter florere, sanctumque Dei Martyrem solutis emittis nexibus deambulantem psallere. Qui mox divino terrore atque respectu compuncti, relicto gentilitatis errore Christianæ religioni fideliter sese dedere, cupientes jam mente mutata devotionis suæ obsequia ei impendere, in cuius ante fuerant neco grassati. Venerat et multitudo vicina fidelium, dudum de ipsius mœsta supplicis, sed jam de concessa cœlitus gloria alacris. Quibus B. Vincentius dixit : Nolite timere, laudesque Dei continendas, nolite putare. Imo propero triumphare, et solatio Angelico obsequio ministrata oculis laurite secerni. Tui reliqueratis tenebras, gaudete lucem, et quem ingeniscere in supplicis credentis, in laudes veri Dei exultare gaudete. Laxata sunt vincula, exere vires, corpus stramenta molli referentur. Miramini potius, et veris asserite præcantiis Christum in servis suis semper esse victorem. Remittitur ergo Datiano, quæ perfuror hæc. Commentetur et si valet aliquid, et addat ad gloriam meam, de laudis titulo nihil defraudans, sed exereus quicquid adhuc furor bæchantis invenerit. Signidem solam illum misericordiam timeo, ne videatur velle ignoscere.

15 Ad hæc commutationem exanguis et trepidus Datianus *f* in hæc verba præcepit : Et quid amplius faciemus. Victi sumus. Referatur itaque ad lectulum corpus, stramentisque mollioribus fovetur. Nolo enim gloriosiorum facere, si inter tormenta defecerit. Indulta pauxillum requies, atrita pœnis membra referveat, et obdueto in cicatricem hiatu vulnerum, denno novis et exquisitis supplicis inmovatur et ipse subdatur. Verum Datiano inaniter tractante de supplicio, Christus elementer disponit de præmio. Delatus namque Dei Martyr ad lectulum, ac pœnis Sanctorum manibus in strati molliore repositus, mox pretiosam resolutus in mortem, cereo spiritum reddidit. Videres circumstantium frequentiam Sancti vestigia certatim deosculando prolambere, vulnera

eum uridet

h

Matth. 10. 28.

torretur in craticula

h

sule respergitur

l

Includi ut loco tenebrosi, et l. a. t. s. storum fragmenti, viduus

b

carere cœlitus cultu, testat in floris mitatis.

d
ab Angelis servare, cuiusque is Deum laudat

custodes in introitu carceris,

alioque Christianis instruit

ydet h. ce nuntiatu Da cultu

e

defertur, huius jussu ad molliora referentur

moritur.

DE RELIQUIIS S. VINCENTII.

§ 1. Stola S. Vincentii utlata Parisiis, dicitum ei conobium, quod nunc S. Germani.

Muller retriqua nomine S. Vincentii:

Multi, tum alius in provinciis, tum in Hispania praesertim, Vincentii Martyres facere: et inest ipso in nomine omnia quoddam felicitatis. Hinc pluribus locis quae habentur illius nominis reliquiae, aliorum vel abditis, vel ignoratis alienis Actis, celeberrimi illius Caesarangustani Archiducum existimantur sunt. Quae tamen praecipua de illis fruantur, promere hic constitimus, et suat novumulla extra contraversiam. Ac de us quidem, quae in Gallia translatae, hic scribit Saussurus:

aliquo translate Parisiis,

2 Porro ejusdem sacratissimum corpus potiori ex parte, una cum stola qua ornatus beatus Archilevita Valerio Antistiti ad aram ministrabat, a Childeberto Rege Christianissimo orthodoxae fidei in Hispania vindice, e Valentia, ubi ille agonem gloriosum expleverat, in Gallias pro majori parte advectum, in nova basilica sacrae ipsius Martyris memoriae consecrata prope muros Parisienses, ab eodem Rege ingenti cum gloria collocatum fuit, regiae urbi ut non solum esset ornamento, sed etiam perenni munimento. Pars vero altera illius reliquiarum postea ex Hispania sub Saracenorum invasione, in Italiam ad conservandum deportata, et Capuae reposita; hinc a B. Theoderico Metensi Episcopo, beneficio Othonis Imperatoris sui consanguinei, ad Metensem urbem transvecta est atque honorificentissime condita, ea in basilica, quam ad tanti athlete cultum praememoratus Antistes extruxit et sacrauit. Ceterum caput ejusdem Martyris pridem antea a S. Domnolo Episcopo Cenomanensi (qui pretioso hoc munere a praedicto Rege Childeberto donum promeritus est) ad Cenomanensem delata civitatem, congruo decore collocatum fuerat in suburbicaria ecclesia, quam ad ipsius venerationem proprio sub titulo ejusdem Martyris, pius ille Antistes construxerat: quae hodieque tanti tutelaris nuncupatione pollet, et felici patrocinio, insigni oleo foeta pignore, gloriatur.

ut, nec,

etiam mo-

3 De singulis separatim agemus; ac primo de us reliquiis, quas attulisse Parisiis Childebertus memoratur. Epus Hispaniam expeditionem ita describit S. Gregorius Turonensis lib. 3, hist. Franc. cap. 29. Post haec Childebertus Rex in Hispaniam abiit, quam ingressus cum Clothario, Caesarangustanum civitatem cum exercitu vallant atque obsident. At illi in tanta humilitate ad Deum conversi sunt, ut inditi cilicis, abstinentes a cibis et poenis, cum timore B. Vincentii Martyris muros civitatis psallendo creirent. Mulieres quoque amictu nigris palliis, dissoluta rosaria, superposito cinere, ut eas putares virorum funeribus deservire, plangentem sequebantur. Et ita totam spem locis ille ad Domini misericordiam retulit, ut diceretur. Ibidem Nonivitarum jejunium celebrari. nec aestimaretur aliud posse fieri, nisi eorum precibus divina misericordia mitteretur. Hi autem qui obsidebant, nescientes quid ob essi agerent, cum viderent sic murum circumiri, putabant eos aliquid agere maleficii. Tunc adprehensum unum de civitate rusticum, ipsi interrogant quid hoc esset quod agerent? Qui ait: Tunicam B. Vincentii deportavi, et cum ipsa ut eis Dominus miseretur, exorant. Quod illi timentes, se ab ea civitate removerunt: tamen acquisita in Xima Hispaniae parte, cum magnis spoliis in Gallias reverterunt.

Childeberti Caesarangustani abditis,

etibus reliquias S. Vincentii circumferentibus

omni dicitur,

4 Eadem in gestis Francorum epimontis narratur, sed ibi dicitur Franci in Hispaniam ingressi, ipsam terram vastantes succendisse, interficientes populum etc. Caerangustanum, non feminam solum, sed et viri, aspersisse capiti cinerem: Episcopus a Regibus evocatus ad colloquium, cum numeribus occurrisset: postulasse ab ea Childeberto ut ei reliquias B. Vincentii daret, ac Parisiis veniens obsessam in honorem

ejusdem sancti Martyris edificasse. Idem scribit Adm in Chronico ad an. 527, additque eandem ipsam stolam in eadem ipsa ecclesia repositam. Sigebertus ad refert ad annum 542, uti et Baronus, Franciscus Dardus de Aquis-y-Yriarte tradit diebus 18, obsessam fuisse Caesarangustam: tuncque partem isthuc retentam, etiamnum asserrari: esse tyssinam, auro interiectam, candidam, sancti Martyris sanguine respersam.

EX VARIIS

part. ibi re- lecta

5 Anonius quoque eandem expeditionem, reliquiarumque Translationem, aliquando distinctius describit lib. 2, de gestis Francorum cap. 19, Childebertus Rex, qui anterioribus annis Hispaniam ingressus Toletum urbem cepit, Clotharium fratrem suum, cum quo foedus firmaverat, sollicitavit in adjumentum sui; quo ejus fretus societate eandem provinciam sibi subacturus aggrediretur. Quo cum valido exercitus adventante supplemento, viribus conpositis Caesarangustam usque accesserunt: a cuius urbis ingressu prohibiti, obsidionem adoriuntur. Et resistuntibus oppidanis, cum summa vi utrinque decerneretur, tandem Hispani ipsa obsidionis dispositione, et Francorum feroci perterriti animositate, animos a praedio revocaverunt, ac tota mentis intentione ad Christi misericordiam implorandam conversi, assumptis Crucibus cum Letania murum ambulantibus circumire ceperunt. Quod Reges cornutes, aliquid maleficium exercere suspecti sunt: captivum quemcumque ex rusticis sollicitius interrogant, cujus religionis habitatores civitatis essent, aut quid urbem circumcundo praecambulationibus agerent. Quibus ille: Civis, ait, Christiani sunt: tunc ut sui miseretur Dominus exorant. Cui Reges: Vade, inquit, ad Episcopum urbis, ut ad nos nihil hesitans veniat. Quem advententem Childebertus taliter alloquitur: Christiane, inquit, religionis ac minus veri Dei vos agnoscentes esse cultores, parere vobis decessimus, si assensum nostrae petitioni tu, qui Antistitis in loca fingeris officio, praebens, nolis S. Vincentii reliquias contuleris: qui (ut beatissimus Germanus Parisiensis, nostrae videlicet, urbis Episcopus nobis saepissime retulit) in hac urbe, ut multorum syncretitas et signata veritatis verba testantur, eximius Levita ac Martyris stolam, id est, tunicam, Regibus offert. Quam illi condigno honore suscipientes, obsidionem juxta praemissum solvunt, et devastata omni provincia cum spoliis et ingenti praeda nativum respiciunt solum.

ab Episcopo

tunicam suam ibi obtulit

6 Quibusdam deinde interjectis, cap. 20, ista sub lit. Verum Childebertus acceptam B. Vincentii stolam Parisiis debet: sollicitantemque sibi tenuis, solum dum beatissimi Germani dispositionem, basilicam, nomini ejusdem sancti Levite ac Martyris dedit: in qua non minimum viderimus partem, quae cum a Toletis et spocta se supra memoravimus, cum capis Evangeliorum, cruceis quoque mille et quibus, aliisque devotis excellentissimi condidit muneribus.

de Parisiis condita a se condidit ad locum

7 Hae Anonius, qui Childeberti diploma, serv. ut vocat, pragmatice, subiungit, quo varias huc etiam possessiones ac privilegia largitur. De ecclesiae reu illius dedicatione lib. 2, cap. 29, ita scribit: Defuncto gloriosae moe B. Childeberti, 49 postquam regnare ceperat anno, nonnulli quidem dederunt vel consecrati S. Vincentii, qui in fabricaverat, ecclesiam, gloriosus Clotharius Rex non diu cum dicens huc fore procreandum, conferre curavit cum beatissimo Germano, utique cum Ultragotha Regina praefata incliti Childeberti uxori, necnon et cum Clothariga et Crothsinda ejus affinibus, quatenus ipsa cum digno honore consecraretur a beatissimo Germano, ut in die dedicationis ex rebus propriis ipsi ecclesiae dotem honorifice conferrent. Quod et fecerunt, et scripto suo corroboraverunt.

ejusmodi reu in dedit

8 Datum est illud Childeberti diploma anno regni ejus 48, qui erat Christi 559, die 6 Decembris; ipse anno

EX VALIS.
Dedicationis
universaria
memoria.

anno sequenti decessit : ac tenuit diuile Francorum regni monarchiam Clotharius biennio, quo tempore dedicatio facta ecclesiæ est. Ejus dedicationis anniversariam memoriam suo Martyrologio inscripsit Ussardus, ejusdem canobii monachus, 23 Decembris : Parisiis dedicatio basilicæ in honore sanctæ Crucis et S. Vincentii Martyris : et depositio Domini Childeberti Regis : Eadem Galesinius, Causius, Florarium, Saussaius quoque : Lutetia Parisiorum dedicatio basilicæ suburbane in honore sanctæ Crucis et S. Martyris Vincentii, fundata per Childebertum Regem Christianissimum, qui redux ab Hispania cum triumpho, stolam ipsius beati Archilevite, quam ex Casar Augusta attulerat, necnon minimam vasorum partem, qua asportaverat a Toledo, cum capsis Evangeliorum, crucibusque mirifici operis, aliisque excellentissimis muneribus eidem ad cultum deitatis veneranter reposuit. Consecravit hanc illustrem basilicam S. Germanus Episcopus Parisiensis, cujus hortatu illam Rex ipse Childebertus regali magnificentia edificaverat. In qua demum ipse S. Germanus tumulatus, iis prodigiis refolsit, quibus illustratam ecclesiam cum canobio et suburbio suum in titulum et tutelam vendicavit. *Urbanus ipsius S. Germani Parisiensis Episcopi dabimus 28 Maii.*

An alie
S. Vincentii
reliquiæ
al-
latæ tunc Pa-
risios

¶ An præter stolam S. Vincentii, sive tunicam, aut tunicæ partem, alias ejus reliquias attulerit Parisios ex Hispania Childebertus, non tradunt antiqui, quos quidem viderimus. Ipse Childebertus in suo pragmatico solennium dicit se Sancti reliquias de Spania apportasse; nec quæ illæ fuerint expauit. Asserit Saussaius supra, sacratissimum corpus potiori ex parte, una cum stola advenisse, et quidem Valentia, ubi ille agonem gloriosum expleverat, cum nemo veterum tradat Valentia, sed Casar Augusta obsessa, reliquias cum abstulisse. Nam quod Childebertum Regem Christianissimum orthodoxæ fidei in Hispania vindicem appellat, luculentum laudatio est, quam ut tribui Regi illi frateris odiis, ne potantque corde impudite merito possit. Prior quidem expeditio Hispanica suscepta ab eo est, ut injuriam sorori Childeberti factam vindicaret, quam satis conjux Amalaricus Rex Aramus, ab Catholice fidei constantiam, indignis motis verberat. Secundæ expeditionis causas S. Gregorius Turonensis non prolixi; Amoinus illam mitam scribit fuisse, ut eandem provinciam sibi subacturus aggrederetur.

¶ II. Mir in Gallia S. Vincentii reliquæ.

Alatam tamen in Galliam S. Vincentii caput, sive ab eodem Childeberto, ut vult Saussaius, seu quo alio, ejus certe ætate. Constat id ex S. Domnoli Cenomanensis Episcopi vita, quam 16 Maii dabimus, in qua isthæc habentur : Extruxit autem sanctæ Brelesio amator devotissimus monasterium quoddam in suburbio civitatis suæ; tum ut ejus urbis esset munimentum, tum ut posset Domino animas lucrifacere : idque in honorem sanctorum Martyrum Vincentii et Laurentii consecravit. Ipsi autem consecrationi adesse voluit memoratum Germanum Episcopum, ut auctorum solenni dedicatione ad majorem populus devotionem incitaretur. In ejus vero consecratione, de rebus Ecclesiæ suæ multa testamento ei legavit atque confirmavit, permittente et favente Chilperico Francorum Rege ejusque Principibus; multis etiam id suggerentibus Episcopis, imprimis autem S. Germano; Clero quoque populoque ut id faceret adhortante. Subscripsit autem sua manu et approbavit B. Germanus pluresque alii Episcopi. Porro in eadem ecclesiæ caput B. Vincentii Martyris, et magnam craticule partem, in qua S. Laurentius assatus est, honorifice reposuit : monachos etiam sub cura et moderamine Levis Abbatis, quem ipse præfecit, ad regulæ præscriptum illic degere Dominoque servire voluit. Tanto autem amore beatissimum Germanum Episcopum complectebatur, ut in eapssa S. Vincentii

S. Vincentii
monasterium
ignat Cenomanens

cum ibi caput

et Laurentii Martyrum ecclesia sepulture locum ei præparavit : ubi tamen postea, ob certas quasdam causas, non S. Germanus, sed ipsemet digne humanus est. Hæc ibi. Verum aut non integrum isthæc sancti Martyris caput fuit, aut post ad Castrense canobium advectum est, cum illud Castris ad Claramvallem transferri curavit Conradus Cardinalis Portuensis, ubi etiamnum asservatur, ut authenticis testimoniis probat Jacobus Brentius, qui et diploma Conradi recitat datum an. 1224, pyide Kat. Maii. Alias Cenomanis reliquias S. Vincentii donatas § sequenti dicemus. Franciscus Dingus lib. 6, annal. regni Valentæ cap. 6, contendit, alterius Martyris Vincentii caput fuisse Cenomanos ad S. Domnolum allatum.

¶ Abbi quoque in Gallia S. Vincentii reliquæ nonnullæ in veneratione habentur. Nam S. Gregorius Turonensis lib. 1, de gloria Martyrum cap. 90, ita scribit : Vincentius vel Levita vel Martyr Hispanis martirium consummavit. Apud terminum vero Pic-tavium vicus est in Arbatilico, nomine Becciaco, in quo ejus habentur reliquæ. Cujus solemnitas xi Kal. mensis undecimi celebratur. Sed incole loci, et præcipue Archipresbyter, errorem nescio quem passus, ante diem eam voluit celebrari. Diets igitur Missis cum ad convivium residerent, ecce unus ex energumens clamare cepit ac dicere : Currite cives, egredimini a vico, exite obviam B. Vincentio : ecce ad vigiliis venit : ecce festa ejus crastino habituri estis die. Hæc eo dicente, renovant solennia, et tota nocte in vigiliis excubant. Mane autem facto, dum Missarum solennia celebrarentur, et hic energumens, qui adventum Sancti prædixit, et alii cum eo duo mundati sunt. Sed et duo paralytici ipsa die directi sunt, et sic a festivitate cum lætitia est discessum.

Alie ejus reliquæ in Pic-tavis.

ad quas energumens in paralytice curati

¶ Cum autem reliquæ ejus a quibusdam peregrinis deferrentur, ad Ceratensem Thronice urbem vicum accesserunt, ibique ad tugurium cujusdam pauperis deferentes suscepti sunt. In crastino autem duo paralytici super hæc pignora acceperunt gressum, minusque cæcus lumen recepit.

ut alii alibi

¶ Haud procul autem ab illo vico est alius vicus, quem Orbanicum vocant, in cujus ecclesia hujus sancti habentur reliquæ : quæ cura a furibus ablata fuissent, et ipse qui easdem abstulerat in Biturico eundem Abbati accepto pretio reliquisset; revelatum est Abbati, ut eas loco, unde dimota fuerant, restitueret. Nihilominus et Archipresbytero huic monasterio propinquo per visum manifestatum est, ne penitus moras innecteret ad restituendum. Quas arceptas cum psallendo deferret, homo quidam, qui per annum integrum oppressus gravi ægitudine decumbebat, inter suorum deportatus manus, ut velum quo sanctæ tegebantur favillæ, adorans suppliciter osculatus est, mox compressa infirmitate sanatus, exequiis martyrialibus cum ceteris est soentus.

Har sublatæ, cæcius subentur restitui

¶ Hæc S. Gregorius. Excusi libri habent xii Kal. underini mensis agi ejus celebritatem solere : restitutum xi Kal. ex fide Martyrologiorum, et omnium Ecclesiarum usu. Vicum Ceratensem urbis Thronice, MS. Rip. Ceratinsium vocat; Orbanicam, Orbanicam.

ad eas, super sanatus

¶ Theodoricus Metensis in Gallia Belyca Episcopus Ottouem I, in Italiam comitatus, cum alias inde Sanctorum reliquias, tum S. Vincentii, attulit; cujus etiam honori monasterium condidit. Qua de re Sigebertus ad annum 970. Deodericus Metensium Episcopus, Imperatori sanguine, dilectione, ac familiaritate ceteris devictior, dum in Italica expeditione per triennium sub eo militaret, multa corpora et pignora Sanctorum de diversis Italie locis quocumque potuit modo collegit : primum a Marsia S. Elpidium..... a Corduno pignora Vincentii Martyris et Levitæ, ab Hispania olim a duobus monachis Capuan, a Capua illic deportata,.... Hæc omnia cum parte cateuæ S. Petri Apostoli, cum capillis ejusdem, et sanguine S. Stephani Protomartyris, et parte de craticula S. Laurentii

Atque S. Vincentii reliquæ Metensis.

rentii Martyris a Papa Joanne sibi donata, cum aliis multis Sanctorum pignoribus Præsul Dodericus in Galliam hoc anno transtulit, et in ecclesia S. Vincentii Martyris a se in insula urbis constructa locavit. Hinc refellit quod supra scripsit Saussains, ab ipso Theodorico esse Capum sablati. Porro de Theodorico, cujus natalis recolitur 18 Julii, sæpius alibi agetur.

Formosa.

16 Joannes Cognatus Historie Tornavensis lib. 3, cap. 36, testatur aliquas quoque S. Vincentii reliquias in cathedra Tornavensi ecclesia asservari. Fuerunt et in sacratio Bruzelliensi gloriosarum piissimorumque Principum nostrorum Alberti et Isabelle, aliqua ejusdem sancti Martyris eruvia. Glaber Rodolphus lib. 3, hist. cap. 2, de Roberto Gallie Rege ita scribit: Obtulit Robertus Rex, inquit, immensa munera auri atque argenti et pretiosarum gemmarum Henrico; centum insuper equos honestissime phalaratos. At ille cernens amici liberalitatem, suscepit ex illis tantum librum Evangelii, aureis lapidibus pretiosis insertum, ac phylacterium simile factum, continens dentem S. Vincentii Levite et Martyris. Unde hunc dentem acceperit Robertus, ubi cum S. Henrico collocavit, nos latet.

Bruxellis.

Deus ejus S. Henrico imp. donatus.

§ III. Reliquiæ S. Vincentii Castrum allata: earum partes alio.

Castrum, sive Castra, aut Castras, urbs est Occidua ad Acutum animum sita; olim celebre ordinis Benedictini monasterium, sub Albigenæ Episcopo, sed Joannes XXII Papa in Ecclesiam catholicam erexit; Paulus III, an. 1536, 22 Novemb. de monachis secularibus Canonicos esse sancit. Hinc S. Vincentii Martyris ex Hispania allatum sua ætate corpus testatur Aimoinus, qui Ludovici Pri ejusque filiorum vixit ætate, atque ipsam Translationem duobus libris descripsit, quos Jacobus Brevilius typis edidit. Quam historiam Andreas Resendus Lusitanus in epistola ad Bartholomæum Kolodum false irridit; sed præter jocos, subinde parum modestos, vix argumentum præfert ullum, quo fidem illius elidat. Utrumque corpus possideant sancti Martyris, an utriusque partem solum, an integrum, sed diversorum ejusdem nominis Sanctorum, nolimus querere, nec de tota ea controversia sententiam ferre. Certe non integras ejus reliquias Valentia Castrum, aut in Lusitaniam ævictas, infra ostendimus, cum Valentianus Episcopus brachium ejus Bariensi Ecclesie in Appulia donavit.

Castrum translate S. Vincentii reliquie.

18 Inventio S. Vincentii universarum memoriam consequit in Martyrologio Gallicano Saussains 27 Octobris cum profert elogio. Eodem die Molanus et Carthusius Colon. in addit. ad Usuardum, Comsius, Galesinus: Ipso die Inventio corporis S. Vincentii Levite et Martyris. Vetus exemplar Martyrologii Usuardi, quod a 400 creiter minus erratum asservatur in monasterio S. Germani Parisus: Ipso die Inventio, seu Translatio, S. Vincentii Levite et Martyris. Declarat Galesinus in Notis de Ferraris se de ea Translatione per Audaldum facta scribere. Alioquin idem Galesinus 23 Septembris: Valentia in Hispania Inventio S. Vincentii Martyris. Citat in Notis tabulas Ecclesie Bergomensis. At Ferrarius, citans itidem tabulas ejusdem Ecclesie, nobis necdum visus, et Galesinus: Bergomi, inquit, Inventio corporis S. Vincentii.

Ejus Translationis commemoratio anniversaria

19 Castrum asservari S. Vincentii reliquias, a pluribus retro sæculis, et publicis scriptis et miraculorum splendore testatum est. Partem earum aliquantulum sibi Ludovicus Philippus Augusti Regis Galliarum filius, S. Ludovici pater, expetit et impetravit. Estant Simonis Montforti piissimi invictissimiqve Comitum de ea re littere in archivo monasterii S. Germani, a Brevilio edita. Universis præsentibus litteras inspecturis Simon Comes Leucestrensis, Dominus Montis fortis, Dei providentia Bituricensis et Bagoensis Vicarius, salutem in Domino. Cum charissimus Dominus noster Ludovicus cum multa precum instantia nos rogaret, quod nos ei dari faceremus aliquod de reliquiis S. Vincentii

Bo-sacrum dato filio Ludovici

Martyris, ejus corpus sanctissimum in quadam ecclesia quæ in honorem ipsius fundata est apud Castras, quondam villam nostram in diocesi Albiensi, per librorum auctoritatem, qui sunt in ecclesia prædicta, et miraculorum frequentiam, quæ per prædicti beatisissimi Martyris merita gloriosa frequenter ibidem fiunt, nos devotionem prædicti Ludovici attendentes, utilitatem et promotionem, quam ipse contulit in negotio Jesu Christi, eidem dari fecimus de osse maxillæ prædicti Martyris gloriosi. In cujus rei testimonium præsentibus litteras sigillo nostro fecimus sigillari. Datum Tholose in capella Domus militum templi.

20 Estant de eorundem reliquiarum donatione ibidem litteræ Abbatis Castreasis Willelmi, quas et Guilielmus Cotellius citat lib. 2, cap. 23. Ex ita habent: Willelmus Dei misericordia dictus Abbas Castreasis, et totus Fratrum conventus, universis Christi fidelibus has litteras inspecturis æternam in Domino salutem, et dignam bonorum operum suorum remunerationem. Considerantes nobilis viri Domini Ludovici, filii illustris Regis Francie, Domini videlicet Philippi, constantem devotionem, et piam bono indolis affectionem, in petendo reliquiis gloriosissimi Vincentii Levite et Martyris (qui passus est sub Daciano Præside in Valentia civitate Hispanie) facillimè præbuit sibi assensum; volentes caritative ejus vota, quæ a rationis tramite non discedebant, affectu prosequente complere: dedimus eidem gratis et spontanea voluntate quandam partem maxillæ capitis pretiosissimi Martyris, ubi honorem et reverentiam justæ petitionis et regie dignitatis ac majestatis. Datum apud Castras, ubi corpus sui dicti Martyris servatur, Dominica infra Octavas Dominicæ Ascensionis anno Incarnationis ejusdem mcccv, regnante Domino Philippo illustri Rege Francorum superius nominato. His litteris appensus sunt sigilla Abbatis, et Conventus Castreasis; primum hoc scripti contact: S. G. ABBATIS CASTRENSIS, alterum habet figuram capitis S. Vincentii impressam, cum hæc in circulo scriptura: SIGILLUM S. BENEDICTI CASTRIS.

Sigillum monasterii Castreasis.

21 Quod foveis S. Vincentii, quod cum illa mundibula verisimile est conjunctum fuisse, in monasterio S. Germani repertum testatur Brevilius; partemque ejus non majorem primo pulchris articulo, anni 1602, post multos præces donatum illustri femine Marie de Bousso, parturendam cum Duce quondam Hispania, partem quoque illius ossis duobus promissum, tandem eodem anno 1602, 21 April. traditum monasterio S. Vincentii transmissum.

Alibi a Suis etc.

22 Cur ejusdem Sancti in oppido, quod Dominus Regis appellatur, asservabatur, quod Theobaldus Sancerre Comes solimurgentodecorari jussisset Oppidulum anno 1362 obsidere heretici ne deditione caperent, moxque contra fidem datum, ecclesiam S. Vincentii, quæ sola in eo oppido existit, subestque parochiali et collegata B. Stephani in suburbio sita, ædi, omnibus ornamentis, sacrisque suppellectile spoliarunt. Cur S. Vincentii quidam a Priore Ecclesie S. Stephani sibi commissum etiam servabat: sed prohibitus, multisque affectus verboreis, compulsus est tandem id illis tradere; qui argentum quidem diriperunt, ipsum vero sacrum piqum pulchre in alio oppido combusserunt, unde mirissimus odor evaporavit. Ita fere Brevilius in Notis ad hanc Translationem Translatas parvo Castrum reliquias S. Vincentii profertur ipsi Valentini, ut testatur etiam Resendus, in Francicus Duques lib. 6, Annal. regni Valentie cap. 6, ubi scribit, non solum natalem sancti Martyris celebrari 22 Januarii, sed et translationem reliquiarum in Galliam postulare, utrumque officio duplici, in Ecclesia Valentina.

Cur serratum Inul-Reis

ab hereticis oppido combusserunt.

HISTORIA TRANSLATIONIS, AUCTORE AIMOINO MONACHO. PREFATIO AUCTORIS.

Dignis memoria sanctis Patribus, Domino Abbati 4 BERNONI,

AUCTORE
VINOISO
MONACHO.

In quantibus
Castrensis
monachus huc
historia scri-
pta.

Bernoni, ceterisque sub eo Fratribus, in pago Albiensi, et monasterio B. Benedicti, quod Castrum cognominatur, sub ejus regimine, regulari studio Deo comilitantibus, Aimoinus peccator, alni Germani Parisiorum Presulis monachorum novissimus, prae eorum prosperitatem, aeternamque in Christo coronam.

Vestra, o amantissimi Patres, prudenti necnon et mirabili simplicitate comperita, non miror quod libuit sanctitati vestrae mihi modico tantum injungere negotium, quatenus adventum beati Levitae et Martyris Christi Vincentii ad vos, ejusdemque adventus supernae admonitionis causam, litteris mandando, posteris futurisque seculis sciendum praeberem. In quo etiam illud competenter exigitis, ut grandia paucis elucidem, seu pro vitando fastidio spatiosa brevi sermone contraham; quo omnibus legentibus hoc opus, Christo favente, probetur acceptus. Id quoque, quemadmodum de miraculis ejusdem Sancti, in itinere vel penes vos multiplices numerositate exhibitis, tantum ut ejus inventio, ejusque ad vos Translatio certa dignoscatur, contingam. Sed quoniam me super hoc, quamvis indignum, dignanter tamen aggressi estis; fiat Domini pia semper voluntas, ipsiusque sancti et egregii festis consequens pro me ac frequens apud eum oratio. Neque fas sit me tot tantisque Praeceptoribus digna, licet ab inmerito, postulantis inobedientem reperiri; vestra quoque pro me sanctitate divinum supplicante clementiam; ut quod meritis non praesumo, sanctorum precum sublevatas auxilio, non ego quidem, sed gratia Dei mecum, perficere possim.

LIBER I.

Cum veteri MS. Ripatorii collatus.
RELIQUE INVENTAE DENUO RECEPTAE.

Anno octingentesimo quinquagesimo quinto Incarnationis Domini nostri Jesu Christi, regnante orthodoxo Francorum Principe a Carolo Hlodovici Imperatoris filia, in parte quadam regnorum ipsius, in Aquitania scilicet, et monasterio, quod vulgari appellatione *b* Conkittas vocatur, Hildeberto cuidam nomine visio ostensa est, quam caelitus monstratam sequentia declarabant. Erat igitur idem vir simplex, ultra juvenilitatem tempus agens, senex moribus ac sancta patientia studiis eruditus. Habitum etiam monasticum (quem praesertim a tempore sui sacerdotii iulianiter desideraverat) adeptus, tale se totius religionis praebuerat actibus, qui etiam praecedentium laicus vite Patrum sequens vestigia, multis et ipse foret in exemplum. Hic cum se aliquando post exsolutum vigiliarum debitum sequi dedisset, vox ei divina sic insonuit, dicens: Frater vigilas? Cui respondenti, Domine quid me vis? Surgens, inquit, vade, et aggredere Valentiam Hispaniarum: ac perquire extra muros ejusdem civitatis locum sepulturae Vincentii Levitae et Martyris. Cujus corpus, ecclesiae, quae desuper fuit, a paganis ob malignorum civium et circum habitantium pravam conversationem destructa, ibi absque ullo religionis honore, nullo, excepta matre, adstante regimine, umbro madescit aetheris. Nam dignum est, scito, Domini voluntas, ut idem gloriosus Dei amicus indiligenter effusus, ad locum transferatur pacis cultusque legitimi. Quibus edictis, mox a conspectu videntis illa caelestis species hujusmodi visionem narrantis, sua enim voce subducitur. Qui sopore depulso, et quod viderat vigilanti animo replicans, ad Dei regendam prorsus consurgit clementiam, quatenus per eam cunctorum opifex, quod ostenderat, dignaretur explorare.

2 Erat autem in eodem monasterio religiosus sane monachus, aeque Sacerdos et conversus, Andaldus

nomine, speciali ei familiaritate connexus, setate ac vite moribus pene consimilis: e cujus ab ore que dicuntur, et multo etiam ampliora nos in fide accepisse confidimus. Ad hunc primus memoratus compresbyter Hildebertus accessit; et quod sibi revelatum fuerat secreta allocutione detegens, eum in hoc multis modis animando socium postulavit: hortatur amicum, precatur dilectum: Dei sanctique Martyris adfuturum repromittit auxilium; necnon et pro laboris sudore, aeternae recompensationis premium pollicetur. Quibus auditis vir devotus, et attentus pectoris arcano receptis, confestim verbis favens sodalis, assensum libentissime praebuit: praesertim cum idem a quodam nobili Hispaniensi viro, *d* Bera nomine, frequenter audierit, quod ejusdem sancti Levitae et Martyris corpus ab eodem loco cultoribus desolato facile in quaecumque partem a quolibet asportari posset. Convenitque utriusque eorum animus, ad tot terrarum intervalla percurrere promptissimus, atque ad perferenda si qua etiam forent impedimenta paratissimus. Haec Blandino ejusdem loci Abbati, reliquisque Fratribus suae voluntatis rem patefaciunt: a quibus hoc agendi seu perficiendi eius oportebat expetere consilium. Processit sane omnium qui convenerant communis in hoc validusque animi ardor: quorum scilicet mentes virtus illustraverat superna, et aequalis spei perflexerat laetitia.

3 Hoc igitur accepto, ardentibus dumtaxat animis, divino (quod est magis fatendum) consulto, paratis omnibus exeunt cum duobus tantum famulis, hilares praecedentes ad locum et opus sibi colitus intimatum. Gradientibus autem eis ac viam festino tramite accelerantibus, Hildebertus carnis incommodo pressus, assumptum iter quantum invitatus reliquit. Andaldus vero moestus, ac deinde uno solo comite contentus, post multas, quas prolixum esset expedire, paganorum insidias, pariterque tribulationum variarum pressuras, ducente se Christo, audacter percurrens, tandem aliquando Valentiam superius nominatam civitatem aggreditur. Ubi diebus quatuor in ejus suburbio, a Christianis jam penitus derelicto, anxius dubiusque quid ageret immoratus, quinto die Zachariam quendam Manrum, apud quem hospitabatur, conveniens, seiscitabatur ab eo privatim de re propter quam venerat, etnumque se in hoc adjuvare possit, denudatis secretis interrogat. Quo respondente se optime posse, atque locum ubi pretiosus Domini Martyr jacebat, ipsiusque monumenti tumbam adhuc integram bene se nosse: Ramus, inquit Andaldus, et videamus utrumne ita sit, quemadmodum testaris. Quo aiente, Quid mihi dabis pecunie, si quod quaeris ostendero? monachus ait: Parum quidem habeo: sed illud totum vel certe exinde quantum petieris incunctanter appendam. Unde praedictus Zacharias superno instinctu, sanctique Martyris (ut credimus) edentu moderatus, non cupidius quam e quadraginta argenteos, solidos videlicet quinque, pretium postulavit. Quibus libenter tribatis, simul ierunt ad locum, ubi maceriarum ecclesiae tantum patebant ruinae, atque ipsius sepulchri situm, ut fuerat, intactum tituloque signatum repererunt. In quo erat super inscriptum, quod illic requiesceret sanctus Levita et Martyr Vincentius. Praeclarorum quoque parentum nomina, patris Euticii, matris vero Enoke, a quibus orbi agonista talis processerat, eidem epitaphio inter cetera refulgebant inserta. Ergo comperito seu denotato sarcophagi loco, die adhuc multo donum reversi sunt, glorificante Andaldo Deum ac benedicente, qui itineris sui cursum ita prospere direxisset.

4 Proinde dum quies noctis membris praesertim humanis blanditur, accepto lumine consurgentes soli secreto revertuntur ad tumulum: inventiuntque mirae pulcritudinis vas marmoreum undique (ut decebat) studioso

socium ul-
viseret Andaldum.

Abbate au-
niente

iter arri-
piunt.

Hildebertus,
aeger subsi-
dit.

Andaldus
S. Vincentii
sepulchrum
reperit

Noctis corpus
tollit.

studiose munitum, quod ultra quam credi potest inopina *g* facilitate simul ambo viribus insistentes aperiumt. Quid præterea admirationis pro incredibili ejus integritate, quive compunctionis seu lacrymarum, propter videlicet gaudium ac inexpertam aromaticæ suavitatis illic diffusam fragrantiam memoratus ille monachus, tanti boni repertor, inibi tunc perenserit, ineffabile, ipso jurejurando attestante, habetur. Hoc tamen luce clarius fulget, quod hujusmodi signis veluti quibusdam vocibus promulgatum fuerit, quod is qui quærebatur Dei Martyr et Levita Vincentius esset inventus. Qui extra multiplices et admirandas suppliciorum ejus injurias, ita (ut prælibavimus) integer liberque a putredinis labe repertus est, ut nullo modo in preparato sibi ad efferendum sacculo, nervis adhuc rigidis componi potuerit: nisi per artus (hoc ipsa cogente necessitate) dissolveretur complicitas. Quibus cum reverentia et timore perfectis, ad hospitium deportatur, tempusque ac opportunitas exomii patriamque revisendi præstatur in dies.

5 Enipis denique palmarum ramis, et circa ipsam corpus ligatis, veluti hujusce rei gratia thesaurus occultaretur adipisitus, tantum tanque venerabile premium levans, hoc onustus munere, hacque completatu margarita negotiator ille pauper diffissimus effectus, optatum iter dum tempus videt resumit. Cui Dominus rursus ostendere volens, quod questum Vincentii Levite et Martyris corpus inveniret, sub nocte quadam dum super universos eundemque Andalalum sopor solito vehementior irruisset, subito fulgor, haud dubium quin celo delapsus, omne replevit quo Sanctus inerat habitaculum; adeo ut hospes seorsum recubans nil aliud quam domum suam, volente ignis educitate, ardere putaret. Dumque clamores pavitans quis ignem succendisset emitteret, Andalalus veluti de itinere fessus, vix somni derussa quiete assurgit, vocesque clamantis hospitis accipiens, rem colibus administratam, ipso perfusus splendore tacitus timidusque attendit. At ubi in sese recollectus virtutem agnovit Altissimi; hospitem, utpote gentilitatis ritu forem, blando ne paveat demulcet afflato, ignem procul dubio a se accensum fuisse pronuntians. Hoc autem audito, sese ille intra cubiculi sui claustra continuit; nec est permissus dignisque inventus, qui facti miraculi mereretur nosse mysterium.

6 Monachus vero orto mane festine consurgens, quod residet itineris maturius conficere satagit. Unde post aliquot dies Cesaraugustam civitatem properanter aggressus, a quadam Deo devota mulierecula prope ipsius urbis menia domum habente, misericordia hospitandi, utpote peregrinus, illa nocte suscipitur. Quæ sollicita, dum in occultiore parte sue domus vigilans et tacens quiesceret, animadvertit memoratum monachum ante Sancti corpus lucentibus cereis psallente astare. Itaque pulsato nocturnali tempore signo ad ecclesiam concita pergit: atque quod viderat per intermedium Episcopo civitatis intimavit. Qui festinans sarcinam sibi una cum palmis pudore sublato deportari jussit, monachum autem comprehendendi mandavit. Ille vero paullo ante de necessariis viæ sumptibus meditans, propter emendos panes, ministro, quia erat nites, domi relicto, ad forum processerat. Episcopus namque divisio fasso, et queque inerant universis eorum expeditis, reperit sanctum intrinsecus lateris pignus sacco diligenter insutum. Quod stupens minime admirans, et estimans omnino quod erat plane alienus sancti Martyris corpus, jussit illud auferri, atque in ecclesia B. Marie semper Virginis (quæ est mater ecclesiarum ejusdem urbis) veneranter recondi: in qua dum sub Valerio Pontifice idem Martyr strenuusque athleta archidiaconi iurem in signis tenerat,

7 His ita dolo peractis, Andalalus horum nescius cum panis edulio donum regreditur: inventoque (proh dolor!) hoc tristi facto, perensus animi dolore, ad eundem Episcopum, nomine Seniore, lacrymis plenus accessit, conquerens cum eo de injuste sibi subducto corpore. Et meus, ait, meus fuerat ille propinquus in partibus Hispaniarum nuper mortuus ac sepultus. Cujus cadaver inter reliquorum parentum meorum exanimis artus componere malens, hæc terrarum spatia multis vexatus calamitatibus, Christo propitio peragrans evici: atque illud non parvo xenio dato, ex paganorum placata feritate redemi. Sed (proh nefas!) inquit, offendi Episcopum crudeliorem ethnicis. Quod enim eorum austeritas humanitus emollita pie querenti concessit, hoc tua violentia improbe omnimodis exagitata rapit, impudenterque præsumit, et veluti insanis sanctum dieis corpus hominis peccatoris. Tunc Episcopus inter hæc et alia nimis rabida permotus iracundia monachum teneri præcepit: inexquisita tormentorum genera virgumque ei livores reponitens, nisi de quanam civitate vel loco eum furatus esset, seu quo nomine idem Sanctus censeretur, exponeret. Quod cum coepisset, ac crudelius carnifice turpiter exercere perstitisset; Andalalus volens nolens et valde diu cæsus, ac per testiculos tandem suspensus, quasi visus est confiteri, quod ab Hispanicis partibus illum deferret, quodque S. Marini Martyr (hoc invento vocabulo) nomen haberet. Sicque (ut reliqua transeamus) Episcopo sacre prædæ nefario invasore partim deluso, cum magno cordis plorato fluctique plurimo pulsus, ad propriam locum monachus tristis verberibusque attritus revertitur. Quod monasterii sui Fratres audientes, nec erolentes, Andalalum mendacii redarguerunt, nomenque illi gyrovagi inopinentes, a se sequestrando, jamque etiam ipso sponte exente, repellunt: et ubique libeat licentiam ei, imo necessitatem tribunt commorandi. Qui ad eonobium B. Benedicti, Castrum superius cognominatum, usque perveniens, ejusdem congregationis Abbatem, viro religioso, Domino Gisberto vaterisque Fratris ibidem degentibus omnia sui itineris sive actus continentiam, qualiterque sibi sancti Levite et Martyris corpus sublatum fuerit, per ordinem explicavit. Qui mirum attoniti, et pro his que dicebantur valde gavis, Andalalum regulari more prius accipiunt: ac deinde ille secum quamdiu adviveret habitandi locum concedunt: simulque deliberant, tempus ad hoc congruum opperientes, quatinus tantum ad se deens quandoque superna optulante gratia transferre satagerent.

8 Exacto denique tempore, annis scilicet octo et semis evolutis, ad Cesaraugustam, Salomone sibi familiarissimo f. Cardaniensi Conite mandante, ex se Fratres mittunt; qui sancti Levite et Martyris corpus, procurante hoc ipso Salomone recipient, secumque Christo miserante deferrent. Salomoni namque hoc jamdudum compertum fuerat: (ut erat vir prudens atque boni cupidus) ad *g* Regem majorem Cordubensem opportunitate accepta perrexit, fingens inter reliqua quod apud Cesaraugustam civitatem parens ipsius, vocabulo *h* Sugnari, dum ab Hispanicis partibus deferretur, a Seniore ejusdem civitatis Episcopo violenter sublatus defineretur. Ille vero exceptis aliis donariis sponte oblati, ac corpus reddi juberet solidis centum expostulatis, ad *i* Regulum seque die civitatis, nomine Abdilam, chartam facere mandat, imperans ut ipso totidem quoque solidis sumptis, Salomoni Coniti propinquus sui Sugnari corpus restitui præciperet. Quibus sic expeditis, ac Principum animi⁹ taxata premium summa lucratis, Episcopus advocatur, et cur Cantam in mortuum, Imperatoria posthabita reverentia, exereuerit iniquitatem, velut reus majestatis, quique

AVTORI
AMORIS
MONACHO
reperit, tan-
gens esse in
propinquu

male accipi-
tur

habetur esse
Martyris cor-
pus

pellitur e quo
monasteria

recipitur Ca-
stra

iterum ab in
Hispaniam.

q

h

lege Cordu-
bensi et c. i
Cesaraugustam
conducitur.

i

carpus ab
Episcopo in
pellit

carpus ab
Episcopo in
pellit

g
suavissima
fragrant
colore

palmarum
ramis invol-
uit.

splendore no-
cturno coros-
cunt.

ut t. Cesar-
augustam

corpus ab
Episcopo sub-
latum.

ACTORI
VOTIVO
MUSEO

et in huius
mentis inter-
turquet.

S. Vincentius
de miraculis
patet

Perfectorum
multa.

etiam nec sibi reveritus fuerit, districte inquiritur. Quo omnia negante, et quod id non fecerit eum multis Dei Sanctorumque juramentis affirmante. Audaculus accedens constanti animo Episcopum fortiter convincere parat. Sed illis diu absque effectu, et, ut dicitur, muliebriter contendentibus, postquam diu est conflictum, et ut confiteretur blandis insuper invitationibus provocatum, Episcopus ad extremum veluti rebellis tormentis destinatur, eique quod ligato pedibus ejus vel collo fume per circumitum civitatis traheretur, quodque illud membratim denum dissiparetur, reponitur, nisi data veritate a negandi duritia sibi et consensu resipisceret. Virtutes namque licet sub nomine S. Marini, transacto prescripti temporis spatio, illic frequenter ostense, animum illius in tantum Martyris amore pertraxerant. Extorritus tamen hujusmodi minarum horrore, non solum quod gestum est confitetur, verum etiam et quod multis habebatur incognitum, quo videlicet illud sacrum corpus esset humanum, non sine dolore quidem gemendum aperit. Qua de re animosiores redditi qui adveniant monachi, simulque fodiendi viribus sumptis, accedunt ad designatum Martyris vestigandum sepulchrum. Concertantibus autem eis utpote ad elaborandum instructis, pretiosum reperiunt elevantque coelestis domi talentum. Cumque unus illorum, Rathbertus nomine, hesitans dubitaret, idem an alius esset, atque locum aperiendo certis signis Audaculo notis, hoc prius caute perspicere debere contendere; statim pede quem ad hoc promoverat infirmatum, plurimum sibi formicante genu cum tibia. Quo remanente reliqui hoc indicii signo satis certi redditi, corpus tantum procurant inventum, atque ad deportandum apte componunt. Tantoque potius desiderio, ac post paululum monacho pedis vigore pleniter recuperato, cum hymnis et gratiarum ludibus (parva ratio et loci qualitas dictabat) exultantes, ad propria redire, Domino ducente, disponent; cui est honor et potestas, virtus et imperium, in secula seculorum, Amen.

a Liko scilicet b MS. Bip. Okatas.
 c Hinc etiam Avauit licet agnosere ut et ex prolog. lib 2
 d Fidio hredit Berta. e MS. Bip. sexaginta
 f Corraoni, vel Corraoni, Hispania citioris populi, etiam Pohlenro utique veteribus nominat, nunc sibi Galatania principatu censetur, ditto vulgo Cordalla appellatur
 g Erat Cordalla imperii Mauri rex, ejusque Rex ceteris Maurorum in Hispania seu Lusitania seu Regibus, ea saltem etate, jura habebat Erat tum Rex Mahomed Aberradum filius.
 h MS. Bip. Signacius.
 i De Regibus A. exarangustina consule Murmann nostrum lib. 10, de rebus Hispan. cap. 7. Duxit Mahum hunc, qui abis Abdalla dicitur, compier regnasse inter Muzam, Aben Hezam, et Aben Allage

LIBER II.

RELIQUE CASTRUM DELATE, MIRACULA.

Hucusque de sancti corporis inventione, seu repetitione : nunc autem que restant, translationis et gestorum in ea miraculorum, sequens libellus eum subjecto excipiat.

PROLOGO.

Ergo quia habemus, que circa hujus sancti Levite et Martyris inventionem seu corporis repetitionem gesta sunt, fidei stylo, Christo duce, digessimus; jam nunc que restant ipsius translationis et gestorum in ea miraculorum, brevi quemadmodum copiam tractatu sollicite videamus. Neque enim effugari lectorem, multo magis vero ad ea que dicuntur invitatione oportet, qualiter etsi sermo inultus exasperat, saltem nec in eis demulceat. Ideoque omne hoc opus in duo etiam dividere volumus corpora, licet quantitate exigua. Nobisque donari petimus, quicquid prætereuntem in his excessimus, qui de multis pauca legentes, illa præsus que fide ac relatione digna in

venta habuimus, eis presentibus qui viderant attestantibus, pro laboris studio, ipso in loco, scribere curavimus.

1 Siquidem illis ad a Balagium oppidum, juxta flavium b Segarim, cursum pervenientibus, in quadam insula solo contigua resederant : statimque divulgatum est uobilis Levite et Martyris corpus adesse. Tunc conveniunt nonnulli munera et obsequia pro posse offerentes. Inter quos mulier dudum cæca adducta est : que humi ante ipsas reliquias prostrata, lumen sibi donari poposcit : et aliquandiu flens, ac in oratione persistens, visum cunctis qui aderant cernentibus recepit, et semetipsam qualis venerat qualisque effecta esset admirans, aiebat : Gratias tibi Deus, tibi que sancte Martyr, qui me tuæ virtutis ubertate dignam dixisti.

2 Profecti autem inde ad c Bergam castellum celeri cursu iter dirigunt : ubi Dominus itidem præstito miraculo, quid meriti quidve gratia apud eum sanctus Levite et Martyr haberet elementer ostendit. Nam inter reliquos, gratissima ejus munera requirerentes, adfuit quidam delatus claudus, totoque corpore regrotus : qui coram reliquiis (ut in talibus contingere solet) cepit primum dolore valido affligi et in pavimento rotulari; quod astantibus mirum videbatur. Sed paullo post, miserante Deo, per intercessionem B. Vincentii consolidata sunt bases pedum ejus, et directi gressus : ita ut læticia sospitatis amica comitatus, per se ad suos sanus rediret.

3 Quia vero lucerna non debet abscondi, sed ut luceat super candelabrum poni, jam illud sanctum corpus tanto virtutum fulgore cornuum feretro aptantes, Salomone Comite prævio pacifico ductore, Cordaniam usque venerunt. Ibi enim propter occurrentes, et necessariam itineris quietem, salubri consideratione aliquantisper stare decreverant. Intransesque quandam ejusdem provincie villam, que a præcis cultoribus nomen Albis accepit, imposuerunt illud super altare ecclesie B. Marie Virginis. Quo innumera multitudo utriusque sexus per biduum conflente, reperti sunt inter eos contracti genibus duo, et una debilis mulier, cæcus unus, ac febricitantes, seu energumeni, ejus Sancti meritis ab omni infirmitate gravædine liberati. Nec audivimus, quod ullus quocunque debilitatis morbo invasus, (si fideliter accessit) se vel advenisse, vel certe sine remedii medicina recessisse deberit.

4 Pene igitur per singula mansionum loca patris miraculis, ut, verbi gratia, in d Livia duobus claudis curatis, in e Caracena extra urbem in ecclesia ipsi Levite et Martyri sacrata, da montacis, infirmisque aliis non paucis curatis; jam læti Castrum, quo tendebatur, præcipui Patris Benedicti monasterium appropinquant. Sed qualis fuerit tanta exceptione dignus cum erceibus ac cereis omnibusque congruis ornatibus ille monachorum splendidus apparatus, necnon et devotissimus populi consensus, reor superfluum si exponi contendatur. Martyris itaque corpus servandum venerandumque in ecclesia almæ genitricis Ibi Marie ante ipsius comobil portam collocaverunt, ob devotam maxime feminarum frequentiam, quibus monasterii ipsius aditus ex antiqua Patrum ejusdem loci consuetudine denegatur. Deceverunt tamen novam basilicam in ejus honorem monasterio vicinam extruere, ad quam utriusque sexus personis devotis liber sit accessus.

5 Sed quoniam poterat dubitari de prædicta ejus inventione et optata delatione, hoc omnipotens Deus ad cumulum sue bonitatis tali miraculo roborari voluit. In villa Videella, a monasterio tribus dumtaxat millibus distante, femina quedam ibidem adhuc degens, nomine Atrudis, a vicino suo admonita est, ut deposito lanificii opere, in occursum susceptionis B. Vincentii Martyris cum aliis properaret. Quod illa

a
b
In dicere ut
S. Vincentii
reliquias
cæca illuminata.

c
claudus curatus,

debiles, contracti, cæci, energumeni, sanati

d
e
aliis paucis miraculis,

perferuntur
Castrum reliquias.

favere

Mulier eas er-
ridens, com-
tractione pui-
tur, dem
sanatur.

facere recusans, cum caelino dixit, esse potius cor-
pus ejusdem Mauri Ethnici vel Hispani, quam Mar-
tyris. Et extemplo omnium privata membrorum olli-
ciis contrahitur, ac veluti evulaver miserabiliter in
terram consternata, se mox expiratam terribili
voce proclamat, rogatque suos, ut ad Sancti templum
deferatur. Ubi curru delata, per dies novem, aspi-
cientibus multis, eandem percussiois debilitatem
sustinens mansit : atque post alios novem saluti re-
formata, valens, ut nunc quoque valet, exivit.

Peregrino-
rum spoliato-
res ad eum-
dem locum re-
vertuntur

6 Enimvero frequentantibus locum plebibus, sive
infirmis variis languoribus oppressis sanitarum me-
delam exquirentibus; a Cerdanice partibus quidam
venientes, haud longe a monasterio propriis rebus
exspoliati, nudi ad Sanctum gemenbundi illeutesque
perveniunt. Sed mirum in modum gratia superne
accidit equitatis, ut predatores aliorum fugere
tentantes, adversa sibi protectione mirabiliter coacti,
cum universis quae abstulerant ad eundem locum festi-
nanter accederent. Et sese mutuo intuentes spoliato-
res ac spoliati, isti timere, hii vero multo amplius
mirari coeperunt : volentibusque populis in reos con-
surgere, supplices rogant ne quid sibi mali ob Christi
sanctique Martyris amorem inferrent. Quo impetrato
omnia restituerunt, et Deum Sanctumque laudantes
Vincentium, ad poenitentiam singuli repellant; isti de in-
ventis, illi autem de venia gratis adquisita jocundi.

Peregrino-
rum
donna refer-
tur.

7 Nec silentio praetereundum, quod pari admira-
tionis dignum est. Quidam enim ex Camerensi pago,
eius a orationis, inclinato jam die adveniens, lanceam
suum unum arborum, quae sunt ante memoratam basi-
licam, ingressum, servato religionis honore, inimicam
reliquit. Cumque ecclesiam sic exarmatus intrasset,
et orationi devote insisteret, fur quidam lancea ejus
rapta aufugit, domum suam non longe positam petens.
Sed mente perturbatus, ad ejusdem viri togarium,
ejus erat hasta, infra triginta ferme leucas, jejunio
ac itinere per totam noctem fatigatus devenit. Cum-
que sitiens pullulum aquae peteret, raulier agnitum
mariti hastam recipit, et furi reatum suum confitenti
pepercit, non sine admiratione virtutis S. Vincentii,
qui peregrini sui injuriam eo modo reparari curavit.

Uxoris illumi-
natur :

8 Quandoquidem de nova S. Vincentii Levite et
Martyris fabricanda ecclesia mentionem fecimus,
congruum est huic loco novum referre miraculum.
Ad hanc enim constructionem confluentibus pariter
plus quam ducentis viris cum numeribus, praeter
mulieres, parvulos, et infirmos. Inter quos fuit qui-
dam cecus rebusque pauper, qui ne in Sancti servi-
tutis officio appareret, lapideam non parvum sibi ex
itinere a ductore dare poposcit, atque illum subito
levatum collo supposuit. Cumque a plebe stultitiae
argueretur, ut qui rem impossibilem propter pondus
attentaret, asseruit se nunquam ab incerto quietu-
rum, donec manus assumpti lapidis ad novi templi
S. Vincentii, structuram destitisset. Nec mora, inter
haec verba, depulsa caecitate visum recepit.

f

9 Vir venerabilis / H-lisago Tolosae civitatis Epi-
scopus his auditis virtutum signis, jure pastorem Cle-
rum populumque hortatus est, ut qui vellent ad san-
cti Martyris orationem se cum ire pararent. Qui dum
decreto tempore pastor bonus ovium turmis circum-
septus, a novo etiam milliarum disceatatus, forma
factus praegri, reverenter advenisset, quidam eorum
digitos utriusque manus ab ipsa nativitate ita con-
tractos et volu herentes habens, ut nunquam expli-
cari seu extendi valerent, post orationes et lacrymas
coram sancto Martyre fusas, sensit eos solutos, ma-
nente tamen vivo errore e locis quibus prius inhae-
serant. Quo viso Episcopus et universi qui cum eo
erant, in laudes divinas prorumpunt, litanias, hymnos,
et Te Deum laudamus lacrymosa voce psallentes,
ipsaque miras sanguine litas juno gaudio magno
deusculantes.

manu-
tracta manus
sanatur

10 Quidam argentum sibi ad aliquod opus neces-
sarium in sinu absconderat. Quod invocando mulier
in latrocinandi arte perita extraxit. Sed manus ejus
ipsam argentum continens statim obrigit ita ut eam
nec aperire, nec ad se (cunctis violentibus) reducere
valeret. Ipsa vero ad S. Vincentii sacris reliquias
confugiens, et ibidem cum Fratribus aliisque fideli-
bus devote orans, curata est, manumque relaxata fu-
ratum argentum restituit.

Accidit
Monsano,
furari volens
punitur, ope
S. Vincentii
sanatur :

11 Alius caecam habens filiam a nativitate, eam
medendi fretus fiducia, ad S. Vincentii divulgata
passim patrocinia adducere statuit. Et ad monaste-
rium usque veniens, ubi comperit ipsam sacrum cor-
pus, propter timorem paganorum Nortmannorum, ad
remotorem et tutiorem locum transportatum fuisse,
crebrim lugemissens dicebat : Miserere Christo, mi-
serere o Beatissime Vincenti. Miserere mihi misero,
miserere huic filiae meae. His lacrymarum vocibus
superna, quae non dormitat, ad miserandum excitata
clementia, continuo obliuientibus magni agonista
precibus et fide parentis, lumen restituit puella.

circa illumi-
natur.

12 Nortmannis autem, qui ad g obsidendum To-
losam venerant, abscedentibus, monachi sanctum
revelunt corpus; dignisque eo in loco, ubi prius fue-
rat, officiis venerandum reponunt.

g
hebraica
ad tempus
accidit :

13 Rursus puella quaedam a nativitate caeca, indu-
bitanter credens, interventu tanti Martyris se posse
lumen recipere, sororem rogavit, ut ad eum quatuor-
toctens perduceretur. Quae dum simul incederet,
audierunt in terram procul remotam delatum fuisse.
Ad quam propter rigorem hiemis et aspera juga
montium non valentes pervenire; caeca sororem suam
hortata est, ut ex terra quam secum tolerant emela-
las conficeret, easque saltem ad locum, quo sanctum
corpus in itinere ad medium pauserat, deferret.
Audierat enim locum miraculis celebrem, ita ut etiam
animalia ratione carentia illum contingentes debilia
redderentur. Quod cum fecissent, atque se illic nubila
gentes prostravissent, fusa proce, quae lucis aescia
venerat mulier, coepit clamare se clare videre.

huic cae-
luminatur

14 In eodem Albiensi pago fuit quidam piscator,
nomine Ubidanus, qui cum videret socios suos pi-
scatum pergentes, in praefato loco causa veneratio-
nis morari, eos increpabat dicens : Valem arbores
hujus silvae mixer as adhaereti; qui omnium plateas
viarum indieret. consideratione, oratorii religione
sacratu. Quibus dictis, illic petulans os ejus in ur-
rem sursum convertitur, atque ultra quam dici po-
test monstruosum efficitur. Timorque penitens ad
praedictum locum euenrit, totoque extensus corpore
se contumeliosum et blasphemum fuisse fatetur.
Deinde ad ecclesiam, in qua sancti Levite et Mar-
tyris corpus excolebatur, velociter perrexit. eum-
que singulis horis diei vel noctis frequentavit, donec
sanaretur.

blasphemus
punitur,

intercessione
S. Vincentii
sanatur.

15 Haec itaque luce longe lateque diffusa, etiam a
nativitate adducti caeci illuminabuntur, surdis ae-
muti sensus officia reddentur, claudi curabuntur,
emergunt fugati, demonibus mundabuntur, et alia-
rum infirmitatum quaecumque molestia aggravati,
praesentes absentesque sani efficiuntur. Unde pau-
percula quaedam a multo tempore lumbibus privata,
cum ad sanctum Martyrem duceretur, in medio iti-
nere a ductoribus tedio et labore lassis derelicta,
rogavit quendam ad tantum, ut saltem glandas
(sive orbitatis munitula) ante sancti Martyris altare
accensas offerret. Qui dum manu extensa eas acci-
pere vult, ab ipsa muliere videtur; recollegitque
brachis, jam non dixeram nec earum laterem quaer-
rit, sed hilaris et de die in diem claritas videns iter
captum, etiam plero que anteverens, perficit, et
tandem ad sepulchrum B. Vincentii pervenit. Ubi
candelis ardentibus, non per alium sed per se oblatu,
plena oculorum aciem recepit.

Alia mru-
cubi.

Caeca visum
recipit,

ACTORE
AMONSI
MONACHO.
h
contractus
gressum et
vires.

16 Huic simile est miraculum in *h* Rotenensi pago, qui vulgo Rodinigus appellatur, patrum. Quidam contractus genibus cum ad S. Vincentium adduceretur, a suis doctoribus ignavis, pigris et inhumanis, in medio itinere solus et plorans derelictus est. Sed quia Dominus, de quacunque necessitate angustia ad se clamantium preces misericorditer exaudire non cessat; extemplo miseratur miserum, ac coelesti perfusum medicamine, jaentem debilem facit erectum: adeo ut magnis passibus gradiens, suos desertores mox assequeretur. Illi autem tanto miraculo attoniti, seipos accusare vehementerque redarguere ceperunt, quod coelesti remedii beneficio dignum, ita pigri inclementesque descriuissent.

17 Consuetudo, ut meminimus, praeferat Congregationis fuit, et foemine omnes ab ingressu monasterii arcerentur. Ideo eiusdem cenobii Fratres prudenter providerunt, ut corpus B. Vincentii Levite et Martyris in basilica Dei genitricis Marie poneretur, ad quam liber erat mulierum accessus. At vero successu temporis, conventu huiusmodi per dies cessante, intulerunt illud in senibrem monasterii ecclesiam, atque retro altare B. Benedicti, donec ejus templum consummaretur, posuerunt. Post haec mulier ab annis plurimis caeca coorta est usque ad locum quo Sanctus jacebat ingredi: sed quidam obviatus hanc repulit atque retrosum meretam abire coegit. Quae suspirans, ac ad caelum oculos mentis erigens, sancto Martyris sibi provenire supplicem orabat solatium. Sicque inter lacrymarum flumina caecitatem expulit.

18 In quodam loco eidem *episcopo* adjacenti, qui Waldarii cella nuncupatur, hoc memorandum enituit virtutis praerogium. Scens etenim ipsam locum diffusis militum copijs monachi *i* Hermengaudum Albiae Comitum adierunt, orantes ut ab hostium invasione, quocunque depopulatione eorum safe protuberet. Nam in illis partibus peragere extant praeta. Qui quatuor *h* pallas ecclesiae S. Vincentii a pauperibus mulierculis oblatae praecipit assumi, et totidem baculis seu pertici alligari, atque in circuitu florentis agri adigi, quatenus eo signo a messis direptione hostes temperarent. Sed manus eorum tale signum despiciens, palmam manum cum baculo in terram exensit, et ab equo, quem in ipsa sata inducere nitentur, visis calcibus in fronte percussus, spiritum exhalavit. Quo audito et per hostes diffamato, timor universos invadit, eadem quo Dei iudicium ac sancti Martyris meritum ubique valens praedicatur a cunctis.

19 Huic facto praerogium simile est quod sequitur. Nam Domino Alberico monacho cum Fratre Helia in pagum Impurionsem profecto, atque in villa sine obedientia, Garricula nuncupata, commorante, supervenerunt hostes, qui pagum villamque, nemini parentes, depopulati sunt. Quin etiam equos ipsius Alberici abduxerunt, nec impetrare potuit ut saltem unus, quem robustiorem noverat, redderetur. Sed ipse mot equus qui postulabatur, quasi vindex duplicis injuriae, raptus, inquam, et justo repetitionis, raptorem calcibus in nudo capite percussus, morti tradidit. Quo facto iniquitatis socii perterriti, non solum equos, verum etiam quicquid in eadem villa rapuerant relinquentes, aufugerunt.

20 Sequens exemplum de muto et surdo curato finem imponet. Georgius quidam vir illustris sororum mutum et surdum habuit: qui cum ad sepulchrum S. Vincentii Levite et Martyris duceretur, nec amplius a monasterio quam duodecim ferme millibus distaret, coepit loqui, loquentesque absque impedimento audire. Tunc canites rogavit, ut eum cito ad locum, ubi referendas sancto Martyri grates perducerent. Quod et fecerunt, ad gloriam et laudem Dei et Domini nostri Jesu Christi, qui Sanctos suos mirabili potentia ubique triumphare facit, ejus honore

et imperium sine fine permanet in secula seculorum. Amen.

a *Conjeit* *Diagnis*, probabiliter, *Halagarium* esse, quod vulgo *Halagner dicitur*, traditurque esse etiamnum lecta pulcraque urbs.

b *Ille est* *Sicavis*, forte et *Sicavis* dictus veteribus, qui in *Cerretanis* ortus, per *Hergetes* fuit, vulgo nunc *Segre* appellatur.

c *Berga oppidum* est ad *Rubriculum* aenem. *Etiam Ptolemaei* *era* notum fuisse, *probabile est*.

d *Lala*, *oppidum* perantiquum, circa *Sicoris* fontes. *Veterum* *Johani* *Libycam* putant esse, quam *Ptolemaeus* *Cerretanis*, alii *Sardontibus* tribuunt. *Diagnis* nunc *Comitatu* *Cerretaniae* contineri scribit.

e *Vetus et vetulus* *Volcarum* *Tectosagum* in *Gallia* *Narbonensis* urbs, *Careasso*, et *Careassum*, post *Carcassum* dicitur.

f *Memorat* *hunc* *religiosissimum* *Autostitem* *Catellium* in *colatulo* *Episcoporum* *Tolosatum*, et *Elsagae* scribit.

g *De* *hujus* *obsiditionis* *tempore* *agit* *Catellius* *lib* 3, p. 338.

h *Rutei*, *vulgo* *Boxergoisi*, *paucula* *gens*, ut scribit *Philibertus* *Momelus* *nostris*. *Urbs* *cornu* *praecipua* *olim* *Segodunum*, *vulgo* *nunc* *Bulena*, *Galliae* *Rodens* appellatur. *Ejus* *Episcopus* *Bituricensis* *Metropolitae* *subest*.

i *De* *Comitibus* *Abigensibus* *agit* *Catellius* *lib* 2, cap 10, ubi *hunc* *Amosum* *locum* *citatur*.

k *Mapas* *interprobratur* *Brentius*, *recte*. *Sic* et *Guilielmus* *Darandus* in *rationah* *lib* 4, cap 23.

EADEM HISTORIA CARMINE DESCRIPTA

Auctore eodem Amonio.

PREFATIO AD THEOTGERUM MONACHUM

Levitarum praecipuo, Domino Theotgero, juxta consonantiam sui nominis etymologiam, Domini gerenti, Amonius comminister salutem dicit.

Laudabili caritati vestrae, mi dulcissime Theotgero, frequenti studio circa mei curam satagenti, in omnibus parere devotus existens, inlimo me tuus camelus sponte, ad injunctum mihi abs te omnis ferendum. Rem siquidem novam et pro sui brevitate mirandam, prosaice opere expleto, me vestra dilectio de adventu beati Levite et Martyris Christi Vincentii facere cogit geminos rursus libellos: quos singulos tricenis modo versibus claudam, per denos etiam positos in unaqueque capitulis. Unde consultis eligo veluti recens scriptor videri, quam me vestro amori, mihi melle dulciori, quavis occasione illo modo absentari

Rogatu *Theotgeri* *significantes* *versus* *scripti*.

LIBER PRIMUS.

Bis quadringentis, decies quinisque volentis, Quatuor inque super Cyelis a Priusule Christo, Virgineo semperque sacro de germine nato, Auldaldus fuerat tali de nomine notus

Auldaldus *Valentium* *prosequitur*

In Castro monachus, communi lege probatus, Atque sacer sancti gestans Aaronis honorem. Hic moe canite assumpto perpressus amara Phara; sed in dulces convertens emeta saporos, Institit aulacter, quandoque Valentia civem Quo se susciperet, peregrino functus agone.

epi *Zacharias* *Mauri* *reperit* *sepulchrum* *S. Vincentii*

2 Quod faceret Mauri Zaur hariae culminis hospes, Demulat secreta sui jam pectoris olli: • Esset quodque Dei Levite Martyris atque Vincenti Hispanias solo delapsus amore: Hinc precibus blandis animum mentemque relambens, Mereatur Maurum cupidi nimiam argenti. Denique surgentes monumenti septa requirunt: Quae manifesta nitent titula hoc: VINCENTIUS ISTI MARTYRI LEVITA JACET FUNDATUS HONORE.

Nomina namque genus signabant scripta parentum. 3 His igitur caussis signorum nocte revisis, Viribus admissis fodiunt tumbamque recludunt, Educuntque sacrum corpus, famulante lucerna, Indice coelesti facti dulcedine veri, Quae super exerescens aromata ennetta subibat. Cunque ligaturis expletis his opus esset Utitur Auldaldus suta sindone cuculla. Inde domum beati redeunt lucentibus astris, Auldaldus expectante diem patriam repetendi, Quod hilaris fecit, nactus post tempus amicum.

noctu *corpore* *totum*.

i
sacrilegus pu-
nitur: hostes
a suis arren-
tue

k
raptores
equorum pu-
niantur

noctis et ar-
dis vocem et
audiam in-
jectat.

LIBER SECUNDUS.

defert ad vo-
misterium
castrum.

Cesar-in-Augusta Senioris fraude relicta,
Omissis necnon aliis, ob dicere longum,
Ad Castrum, bellam Patris cellam Benedicti,
Perveniat Christi Martyr Levitæque sanctus.
Cujus in adventu fuerint quæ gaudia, nullus
Ora gerens centum poterit deponere verbis.
A monachis pulchra serie susceptio qualis
Extiterit, solus qui testis venit Jesus ;
Aptis auribus ornatibus undique fuis
Genuivomo ad cælos usque irradiante virore.

Mulier dubi-
tans puatur
contractione

2 Tunc risisse fuit, mulier, cui talia fastus,
Et sancti corpus Levitæ credere nolens ;
Esse magis Maurum contendens forte putentem :
Protinus in terram membris prostrata caducis
Contrahitur, vitæ sublata spe fugientis.
Sed Sancto deducta, fide nascente, meletur ;
Et pedibus, plastro veniens, curata recessit.
Primitus hoc signo tanta virtute patrato,
Post quoque, quæ numerus nescit, sunt plura secuta,
Prosaico nec non partim sermone notata.

Sancti invo-
catione sana-
tur.

3 Namque monasterii ante fores Conitricis in aula
Ista sub immenso gerebantur munere Christi,
Dum fieret Sancto templum proprio sub honore ;
Quo placidus deum migraret jure sepultum,
Masculus atque simul veniens quod femina adiret.
Interea placuit defluxa temporis urna,
Inde levare sacrum corpus, digneque locari
Post altare pii Patris sancti Benedicti :
Quo meriti pleno culta venerat honoris,
Assiduis signis virtutum rite cornescans.

Sancti corpus
honorifice
colitur.

Præstante Rege regum et Domino dominorum
Jesu Christo, bono et benigno Salvatore mundi : qui
cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus
per infinita secula seculorum, Amen.

DE RELIQUIIS S. VINCENTII in Lusitania translatis.

§1. Reliquiæ S. Vincentii de vecta Ulyssipponem.

AN Cui.
M. LXIII
XV SEPT.

Ulyssippo cum aliis permittis, inquit Antonius Vis-
concellus noster, tum præcipue Vincentii Martyris
invictissimi corpore, nobilis est, quem Alphonsus Hen-
ricus Lusitanorum Rex pietissimus, majore in tem-
plo, ad custodiam simul et ornamentum, non sine
pompa celebrari reposuit. Adstipulantur scriptores plu-
rimi, etsi Diagus aliique repugnent. Et Resendus qui-
dem Aimoini narrationem ut fabulosam respuit. Quam
utrisque vel pars corporis magni Vincentii, vel cognomi-
nis eugypsiæ Divi corpus integrum singulis contige-
rit, utinam ambigimus; præsertim ob illustra utrobique
patrata Sancti invocatione miracula : sine quibus neque
Audoldo monacho, ferè incredibili de CesariAugustani
Antistitis crudelitate narranti, certa omnino fides for-
tassis haberetur; neque Musarabibus monachis, rem sola
majorum traditione acceptam memorantibus.

Translatas
Ulyssipponem
S. Vincentii
reliquias,

2 De his totaque translatione ita scribit Resendus :
Non preferemus monachilia furta, sed regni publicos
annales, et Alphonsi Henrici, primi Lusitanorum
Regis historiam, non modo hanc quæ Lusitana lingua
circumfertur, a Duarte Galvano viro nobili et erudi-
tione varia, non tam copiositate, quam in epitomen
reductam, sed antiquam, ab ipsis Regis temporibus
Latine, ut illa ferebant tempora, scriptam, quæ a
Sanctæ Cræcis Conimbriensis, ubi idem Rex sepul-
tus est, Canonicis reverenter adservatur. In his ergo
legimus Alphonsi Henricum in Orichensi agro
memorabili prælio Ismarium, aliosque quatuor Sara-
cenorum Reges fudisse, et exutos castris, multis
millibus interceptis, fugasse. Cui Conitabricam re-
verso, obcurrere S. Theotonium gratulabundum. Qui
quam inter captivos vidisset aliquam multos, qui se
Christianos esse dicerent, Muzarabas vocatos, hoc

probat Resen-
dus, ex An-
nalibus Lusit-
anicæ,

est, ut interpretantur, mixtos Arabas, petisse a Rege,
ut libertate donarentur. Quos ad se vocatos, quum
interrogasset Rex, quinam, aut unde gentium essent,
respondisse, origine quidem se Valentinos, incolas
vero promontorii fuisse illius, quod in Algarbii flui-
bus mari prominet. Eorum majores Valentia simul
eum corpore sacratissimi Martyris Vincentii anfu-
gisse, metu adventantis Abderamenis, illoquo in pro-
montorio consedissee, domosque ibi pauperes inadi-
ficasse, juxta sacellum, ubi sancti Martyris corpus
custodirent. Illicque eos mansisse, donec Maurus
quidam potens venationis causa eo deveniens, eorum
parentis obedisset, se pueros captivos fuisse ab-
ductos. Signum rei certæ illud se posse dicere, si
domuiculae permanerent, aut corvi saltem, qui sa-
cellum illud familiariter frequentarent, a tempore quo
Martyr beatissimus illic adplicuisset, inde factum
esset ut Mauri promontorium illud Corvorum mon-
tem adpollarent, id etiandum pristino more facerent.
Regem his auditis, incensum cupiditate, misisse con-
silia, probasseque fieri aliquot dierum inducias.
Eoque quum ivisset frustra, loci facie siti jam de-
formata, infecta re tunc quidem revertisse.

Ancipor
Antonius
Musarab.

Indo itus Mu-
sarabibus

quæstas,

3 Verum debellatis postea paulatim Saracenis,
captaque Olisipone, exarsisse desiderio inveniendi
Martyris, eaque gratia construxisse Canonicorum
comitium, Divoque Vincentio muncipasse. Anno tan-
dem a capta Olisipone vigesimo sexto, Alibi Jacobi
Hispalensi Regi inducias in quinquennium postulanti,
sola hujus rei gratia concessisse, ac misisse ad pro-
montorium Saracenis jam vacuum viros armatos in
navi, unaque ex Muzarabibus illis seniores, qui loco-
rum melius recedarentur. Ibi suppliciter adorato
Namine, domnicularum ac sacelli, corvorum milirio,

reperitas,

tandem reperisse vestigia, multisque fossionibus
aperta terra, et ruderibus expurgatis, invenisse li-
gaeum sacri corporis conditorium, subtus diptam
sacelli aram. Quumque inter colligendum senipatre
conditorium, ex his qui aderant unus eorum parvum os
abscondisset, lymphatum ac ræcum cornuisse, donec
quod in sinu absconderat, deprompsisset. Indo corpus
impositum navi quum esset, corvos duos, alterum in
prora, alterum in puppi consedissee, tanquam familia-
reis Divi adunos, neque inde revolasse, verum comi-
tatos in navi sanctas Patroni reliquias. Tandem ad-
plicuisse Olisiponi, juxta fanum Divarum Justæ et
Rufinæ, quo loci porta urbis etiam nunc est, S. Vin-
centii adpellata. Eo enim usque mare tunc erat, quod
paulatim postea jacpulsura, ampliande urbi locum
reliquit. Tunc noctis silentio, vitandi tumultus emissa,
deportatum corpus ad fanum Justæ. Orto tamen die
quum increbuisse fama, concurrisse armatum multi-
tudinem, diversis studiis, permixtaque abfuisse, quin
ventum esset ad aram. Adenrisse tunc Consulvum
Viogam militie regie prefectum, et seditionem com-
posuisse, expectandamque Regis eo tempore absen-
tis voluntatem persuasisse. Robertum denique summi
templi Decanum, suo et Capituli nomine, secreto
convenisse Municipem Divæ Justæ Rectorem, impe-
trasseque ut corpus ad summum templum deferri
permitteret. Regem quod factum esset, non impro-
basse, licet in animo haberet in Canonicorum expro-
batio sancto Martyri a se nuncupato illud confutare. Nec
quiescisse illam, sed misisse demo ad promontorium,
qui non quid adhuc superesset salutiarius scrutarentur.
Inventam adhuc calvarie partem, et conditorii
fragmenta aliquot. Regem ob geste rei memoriam
Olisiponi urbi insignia dedisse, navem juxta malum
Divi Martyris imaginem gestantem, ac duos corvos,
alterum in prora, alterum in puppi consedissee. Et
in loco ubi sanctum corpus diu latuerat, curasse tem-
plum nobile edificari, et nomen promontorio inon-
tasse, utque ut S. Vincentii post id vocaretur effe-
cisse. Hæc summa est historie Lusitanorum.

canititibus
corvis

adventas,

U. S. VARRS

probat item
testimonium
Nase Mauri,

mirraquis ex-
plicate Abde-
ramene

multa con-
suetudine
S. Vincentii
dehant in
Iustianum

S. Vincentii
dehant in
Iustianum

4 *Ista Resendius, qui addit spectari passim insignia, et picturas vetustas, gester rei testes; subditque aliud testimonium Rasae Arabis:* Rases Maurus, inquit, Dalharah Marrochiorum Miramolini, ac Cordubae Regis historicus, Hispanie vetustates scribere est adortus, ut Regum Saracenorum, qui in Hispania regnarunt, annales, qui etiam nunc exstant, concinaret. Libri titulus est: Incipit liber Rasae, Historici Dalharah Marrochiorum Miramolini Cordubaeque Regis, quem ipsius jussu composuit. Versus est in linguam Lusitanam ex Arabica, per me Magistrum Machometum Saracenum, nobilem architectum. Et scribente meo Egidius Petri, Clericus Domini Petri Joannida Portellensis, patris Domini Joannis Avolini. Is igitur Rases, de montibus, fluminibus, et urbibus Hispanie, de praeiis Hispanorum Regibus ante Romanos, de Romanis ac Gothis, nonnulla contemere, per multa inepte, quo pacto ethnici scriptores atque poete, de rebus sacris divinae Scripturae, quasi per somnium, loquuti sunt, omnia fabulis involventes. Et tamen ad Saracenorum Regna conpertiora sibi tempora devenit, non contemnendus scriptor judicandus est. Ergo de Abderamene hujus nominis quarto Saracenorum Regna undevigesimo, haec ad verbum:

5 *Ara Arabum centesima trigesima octava, Abderame Moabiae filius, in Hispaniam venit. Et debellato interfectoque Joseph, regnum Hispaniae invasit. Dixit Abdemelich filius Abih, se interrogasse nutritium Abderamenis, et de illo veritatem exquisisse, quo patre, quoque ortus esset genere. Nutritium respondisse, Patrem Abderamenis fuisse Moabian virum rusticum agricolam. Ad quem quum caso Miramolinus divertisset, hospitio hilariter adeptam, nocturnaque hospitii humanitate, eum secum duxisse. Moabian tam industrie ac sapienter se gessisse, ut brevi inter Miramolini familiares et amicos primus fuerit. Deinde interjectis nonnullis, quae ad rem non faciunt, sequitur: Hic Abderamen urbeis omnibus et oppida, quae Saraceni habebant in Hispania, in suam potestatem redegit. Bellum quoque intulit Christianis. Ac Hispali praefectus, expugnavit Bexam, Eboram, Sanctiromam, Ollisiponem, totumque Algaridum. Adhucque mirum in modum Hispaniae Christianos. Nec fuit civitas, aut oppidum mundum, quod se tueri adversus potentiam ejus posset. Sed habitatores desertis civitatibus confugiebant ad Asturiae montes. Hic omnes Hispaniae ecclesias, quas adhuc integras invenit, destruxit. Erant autem multae et egregiae fabricatae, tum a Graecorum, quam a Romanorum temporibus. Hic omnia corpora illorum in quos Christiani erant, quosque venerantur, Sanctosque adpollant, rapta de ecclesiis comburi faciebat. Quo viso, Christiani, ut quique poterant, eum talibus his rebus fugiebant ad montes, et tuta atque inaccessa loca. Itaque pleraque omnia quae in Hispania erant, secundum Christianorum fidem religiose culta, ad Asturiae montes sunt deportata. Quum autem adpropinquasset Valentia, Christiani, qui ibi habitabant, habebant ibi corpus qujusdam hominis mortui, cui nomen erat Vincentius; et ipsi adorabant illum, quasi Deum. Et qui corpus in potestate habebant, personabant vulgo, quod ille homo caecos faciebat videre, iustos loqui, et claudos recte ambulare. ac sic deinceps stultam gentem. Quum autem cognoverunt de Abderamenis adventu, timuerant ne hoc fallacia detegeretur, et fugerint, corpus illius hominis secum portantes. Et dixit Alibobaces eques ille bonus Baecensis, se quum die quadam cum suo comitatu venationis causa venisset ad oram maris in Algarbio, in fine montis qui mare illud ingreditur, invenisse ibi corpus illius hominis, cum iis qui eum illo fugerant a Valentia, qui ibi domunculas fecerant, in quibus habitabant. Et homines quidem obediisse, pueros autem duxisse captivos, cor-*

pus vero hominis illius ibi reliquisse. Haec Rases.

6 *Ejusdem Rasae testimonio utitur Mariana noster lib. 7, de reb. Hisp. cap. 6. Salustis, inquit, anno septingentesimo quinquagesimo nono, imperii Arabum centesimo quadragesimo secundo, Mauri omnes in Hispania sub nunci imperium revocati, novumque regnum fundatum. Abderrahmano Abenlumeia, cui Adahil deinde cognomen est factum, conditore; imperii quoque jugum excussum, quod Syriae Caliphie Africae Miramolini, captae primum Hispanie imposuerunt. Una Valentia; Edetanorum in Hispania Tarracoenensi urbe, in fide veteri perstans, Abderrahmani armis et obsidione fatigata, tandem novi Regis jugum subit. Christiani ejus urbis cives, barbari victoris metu, et ne religio ludibrio esset hostibus nominis Christiani, Vincentii Martyris ossa, quae tanquam Deum adorabant, et miraculorum fama celebris erat (sic Rasis Arabs loquitur, homo Maurus) secum fugientes asportarunt in extremae Lusitaniae partem eam, qua promontorium Sacrum excurrit in mare. Eos Alibobazes Phutensis, dum venationi studet, repertos occidit: pueros captivos abduxit: quorum indicio ubi sacra ossa relicta essent postmodum est demonstratum. Loco certe ab ea re promontorii D. VINCENTII nomen est factum. Item de translatis Ulyssipponem reliquias Mariana lib. 11, cap. 16. Lusitanus Rex inter bellicos tumultus Christianae pietatis memor, ipse quidem ex promontorio Sacro, quo, ut praesens locum lustraret, se his contulit, D. Vincentii Martyris ossa Ollisiponem in templum maximum transferenda curavit, atque perfecit anno millesimo centesimo octogesimo tertio. Deccanto prius ad factam iusta dicitur. Item Mariana lib. 4, cap. 12. Corpus ejus (S. Vincentii) ex promontorio Sacro, quo fuerat delatum metu Maurorum Hispaniam universam vastantium (unde illi promontorio D. Vincentii nomen) Alfonsus primus Rex Lusitaniae Ollisiponem transtulit, ejus provinciae urbem primariam.*

7 *In vita S. Antoni de Padua, quam 13 Junii dataque. habens, istae habentur: In Hispaniis, civitate Clixbona, quae ad Occidentalem regni Portugalliae plagam, in extremis terre finibus sita est; quaedam progran-dis ecclesia in honore Virginis gloriose genitricis Dei Mariae fabricata consistit, in qua pretiosum B. Vincentii Martyris corpus honorifice requiescit. Subscribit Joannes Muretta lib. 2, cap. 12. Carillus, Agusa, et alii plerumque rerum Hispanicarum scriptores.*

§ II. Translationis historia, anniversarium festum.

8 *Per scripta est translationis historia a Stephano Ecclesiae Ulyssipponensis Praeceptore, adhuc superstite Alfonso Herculio primo Lusitanorum Rege, qui eam curavit. Historiam hanc et celeberrimi Alcobacensis canonici vetusto codice, cui titulus Tertia pars Passionum, descripsit, ubi Madriti transmissit Don Thomas Tanaya de Vargas, Regis Catholici Historiographus, V. C. L. testatus et in archivis majoris Ecclesiae Ulyssipponensis eatur.*

Translatio
historia a quo
scripta

9 *Peragitur anniversarium celebritate illius Translationis memora XV Septembris, officio duplici, quod Sertus V Pontifex Marinus an 1390, 24 Martii, approbavit una cum aliis illius Ecclesiae propriis officiis, quae ad Romani Brevarii normam digesserat, diocesanae synodi saepe Aastitibus Georgii Daluenda mandato, Petrus Laurentius de Tavora Ulyssipponensis Canonici, qui in praefatione ad ipsam Sextum V, inter alia ita scribit. Cum vero, particulari et antiquissimo usu ac jure, de translatione ejusdem sanctissimi Martyris Vincentii quotannis decimo septimo Kalendas Octobris sub duplici officio diem festum agat Ollisiponensis Ecclesia, et eodem die Sacerdotum et*

festum anni-
versarium.

totius

eius officium,

totius populi fiat altera sollemnis supplicatio in honorem ejusdem Martyris, proprium etiam officium hujus festi, alio antiquo dimisso, ea qua potui diligentia, pro ingenii mei tenuitate, (Breviarii reformati) composui, ut et translationis memoriam intermortuam refricarem, et antiquam totius populi devotionem erga suum Patronum, pene jam extinctam, iterum excitarem, erigerem, et augerem. Quapropter in Responsoriis aliquorum miraculorum hujus sancti Martyris, ut mos est Ecclesiae, memoriam fecimus; sunt enim haec miracula non apocrypha quidem, sed apud Ecclesiae archivium in membrana observata, antiquissimis et fide dignis testimoniis comprobata, et in antiqua altaris tabella optime depicta, litterisque aureis exarata. Lectiones vero desumpsimus ex historia religiosissimi et devotissimi Andrew Resendii, qui, omnium consensu, optimus fuit et veritatis et antiquitatis indagator, qui etiam elegantissimis carminibus Vincentii triumphum decantavit. Hymnos vero partim ex Prudentio paucis additis et mutatis desumpsimus; partim vero ad instar historice fidei, tenui quidem Marte, sed eo metro quo etiam aliquando Ecclesia utitur, sunt compositi. Cum vero in vigilia horum duorum festorum, ex consuetudine Archiepiscopatus, sub poena mortalis reatus omnibus indietum sit jejunium, officium Vigiliae, ut morem servavimus Ecclesiae Romanae, adjunximus, et illud ipsum ex vigilia S. Laurentii desumpsimus.

memoria in veteris Fastis.

10 Ad eundem diem *Martyrologium Lusitanicum a Patribus Societatis Jesu concinatum*: In civitate Ulyssipone, Translatio corporis praecleari Martyris Vincentii, ex promontorio, quod ab eo nomen accepit in regno Algarbii, ad eandem urbem Ulyssipponensem, peracta studio Alfonsi Henrici primi Portugalliae Regis, qui sacrum illum thesaurum collocari mandavit in Cathedrali ecclesia ejusdem urbis, paulo antea ab eo Mauris erepta; quae cum sanctum Martyrem cum peculiarem patronum veneretur, in perpetuum tanti beneficii monumentum, insignia sibi suavis navem, qua sacrum corpus isthuc fuit advectum.

11 Porro cum constaret in majori sede Ulyssipponensi asservari S. Vincentii cruribus, qui tamen ejus parte condite essent, ructos latebat, sen qua majorum negligentia, sive potius minima cura ejus luci notitia cum paucis communicata; quibus de mortuis ignorantia subreperat. Cum vero anno 1614, in quodam vasis ejus sacello nescio quid innovari esset necesse, repertum conditorum est sacrorum pignorum cum epigrapha, quae isthuc repositas S. Vincentii reliquias testaretur, navi eo advectas, curis duobus ussectantibus. Magna deinde plausu et triumpho acta ad tres hebdomadas celebratis, quam fusc et elegantius describit superius citatus Franciscus Dindacus de Ajyusa-y-grunte lib. 2, antiquit. Osconar. cap. 18.

a MIRACULA S. VICENTII.

ULYSSIPPONE EDITA.

Auctore Stephano, Praeceptore Ulyssippomensi.

Ex veteribus MSS. eruta a D. Thoma Tamayo de Vargas, Regis Catholici Historiographo.

CAPUT I.

Inventa S. Vincentii reliquiae.

Scripturae declarant Reges esse felices qui iusta imperant, nihilque loquuntur rebus humanis esse commodius, quam si Deo miserante habeant potestatem, qui scientiam regendi populos consecuti sunt, illorum vero potentiam, qui Deum timent, diligunt, cedunt, qui plus amant illud regnum, ubi non timent habere consortes, qui suam potestatem ad Dei cultum maxime dilatandum divinae majestati famulari faciunt. non tam sibi praestatur, quam subditis. In his equidem laudum praeconiis Regis b Alfonsi strenuitas admodum effulsit, qui suam potentiam ad Ec-

clesiae dilatationem adeo frequentibus bellis exercuit, ut nunc cum sit tate maturus et sensu, non solum vicinis, sed etiam ceteris sedeat Regibus formidabilis; hostesque malint cum eo pacem aut amicitiam experiri, quam bellum; Lusitaniam quoque titulis adeo auxit, quod potissima pars ejus ab hostibus fidei libera populisque repleta fidelibus, uheres Domino gratias et sacrificia laudis exsolvit. Si loca quis diligens contemplator inspexerit, quae Rex illustris aut divinis cultibus contulit et religioni, aut quae manibus et populis ad regni firmamentum et hostium infirmationem seu ampliavit, sen denuo construxit; profecto fatebitur, quantum humano licebit iudicio, ipsi divinum gratiam contigisse felicem. Cum ergo me c meca superet de beneficiis scribere proponentem, quae patria nutu Dei, dum iste regnaret, accepit; omissis aliis, quibus nostri facultas ingenii minime sufficit, pauca interim quae diebus illius civitatem Ulixbonam, per divinae pietatis intuitum supra quam credi potest extollunt, relatu simplicis sermonis attingam.

2 Sicut igitur litteris et narratione majorum certissime creditum est, beatissimus athleta Dei Vincentius apud Valentiam martyrio coronatus, ibique sepultus fuit. Verum quando sub Rege Roderico fore per totam Hispaniam, Saracenis irruentibus, Christianitas interiret, quidam viri religiosi tutiora loca quaerentes, in loco remotissimo versus Occidentem, qui Latine dicitur: AD CAPUT S. VINCENTII DE CONVA, Arabice vero d LL KEMCIET AL COLABI, id est, ECCLESIA CONVI, praefata Martyris ossa condiderunt, cellulasque quantas ille locus angustus et in mare porrectus excipere posset, exstruxerunt; in quibus a viris religiosis per aliquod tempus, ad honorem Dei, Martyri glorioso servitum est, et ejus obsequium, non sine divinis beneficiis, cum multa devotione peractum. At ubi praefatus Rex Alfonsus jam tunc a puero admodum commendabilis et famosae molis adolescens, saepe victis hostibus, Regibus superatis, urbibus quoque vastatis et captis, Mauris esse terrori capisset; ad locum praenominatum, ut inde secum beatissimum corpus afferret, virtute tam fidei quam gentis armatus accessit. Sed Regis pia devotio non tam invidia seu minus perposito labore, quam ipsius Martyris voluntate cassa est. Label igitur super re ipsa Regis ipsius rationem attendere, qui dicit idcirco beatum Martyrem a Rege se nolle fuisse repositum, quia sibi placitum fuerat ab Ulixbonensi populo potius venerari, et contra Regis animus Brachiarie, seu Columbriae, si repositum reperisset, condere proponebat; praesertim cum nondum pietas divina sibi contulerit et Ulixbonam.

3 Regi tamen inutilis sui laboris cura fuit. Nam placitam devotionis obtulit et orationis hostiam Domino, in memoriale altus in Martyris, cuius ope atque suffragis actum esse credibile est, quod eodem tempore quo Rex praefatus quamplurimos Christianos, qui y Musarabes, quasi mixti Arabes, nuncupabantur, ab infidelium servitute terrore restituit Christianae, inter quos duo fratres, viri religiosi, relatu procecti, habitus monachalis; qui in loco praefato, et servitio beatissimi Martyris suis et des. comoderiter egerant, advecti sunt. Qui dum honeste et religiose Ulixbone vixissent, quamplures in maxime scire curantes, notitiam ubi ab auctore. oribus B. Vincentium positum didicerant, diligenti incederunt. Inde post aliquod tempus cum jam haberetur certitudo definita locorum, et tandem, volente Deo, pacis foedera inter Regem arpe dictum, et Mauris, ad locum praefatum locutus iter ellicerent, quidam huius animo, et spiritu acti divino, navigia paravit, cunctisque necessariis munitant, pericula superant, et ad locum optatum felici navigatione pervenerunt: ubi vigiliis et orationibus insistentes, circa locum praes-

EX VARIIS

Regis Alfonsi I laudes.

c

Reliquiae S. Vincentii ad Promontorium Sacrum delatae.

d

queste ab Alfonso reperiuntur.

f

g

Musarabes nuncti cum militibus.

in vela

APUCTOBE
STEPHANO
ULYSSIPPON,
EX MSS.
translatæ.

signata terram aperiunt, corpusque præceptatum post multum laborem per divinam revelationem inveniunt, navique desiderabilem sarcinam imponentes, cum quibus gaudiis, quibus denique gratiarum actionibus, quam læti, quam hilares redeant, prosequi facile dictum non est.

a Titulus horum miraculorum in MSS. erat : Incipiunt miracula S. Vincentii Martyris, edita Ulixbone a Magistro Stephano Sedis Ulixbonis Præcentore.

b Hinc anno 1095, mense Julio natus: Comiti Henrico patri successisse an 1112 virum bellicosissimum, primum Regem acclamatum supra 90 rixisse annos scribit Antonius Vasconcellius noster, qui non congruunt cum iis quæ infra cap. 3, traduntur.

c Videtur legendum, materia
d Scribendum fuit (ut nos monuit, semper cum honore nominandus, Adrianus Crommius noster, o quo non solum sacris litteris, sed et linguarum Syriacæ atque Arabicæ rudimentis imbuti olim sumus) AL CAMSAT AL CHORAB, id est, Ecclesia, vel congregatio, corvi.

e Caput scribit Vasconcellius Ulyssippone anno 1457, XIII Kal. Novemb. feria 6, die SS. Crispini et Crispiniani. Sed hi characteres non congruunt. Anno 1457, littera Dominicalis fuit E, ergo XIII kal. Novemb. sive 20 Octobris incidit in feriam 2, SS. Crispini et Crispiniani festum, quod 25 Octobr. agitur, in sabbatum.

f Videtur deesse mun.

g Quæ horum Mirarabum fuerit conditio exponit Mariana noster lib. 7. de reb. Hisp. cap. 43. Noster quidem, inquit, quo primum tempore occupata a Barbaris et oppressa est Hispania, conrussa a victoribus erat patriæ religionis libertas Sacerdotes, monachi, sacre Virgines, insigni veste discreti a ceteris, atque ex vestri ritu delatos in publico conspiciantur etc. Eandem fræ Christianorum sub Turcis nunc conditio est. Sed Turcis ac Mauris sumuntur Galvanista sacra omnia evertunt, Sacerdotes Catholicos monachosque proscindunt, cenobia profanant, omne religionis secretum alunt.

CAPUT II.

Reliquiæ Ulyssippone translatæ.

Ulyssiponem
cæcitate
punitur.

PIMUM MIRACULUM. Illud silentio dandum non est, quod de vocis unis, qui aderat, sibi ipsi, quod accidit, evanisse confessus est : sibi videlicet de sacris ossibus quiddam, dum multo metu hostium captum colligerentur, se furto tulisse. Quo facto tandem permansit visu privatus, quoad reliquis partibus partem quam tolerat trepidus admodum et mortuus adjunderet, statimque suum oculum, impetrata venia, redditum est.

B II MIRACULUM. Sed certe cum nec hoc sine beneficio accidisse divino æstimandum est, quod mare circa illas ventis semper horret et undis, et tunc ita se mite redemptibus et placabile præbuit, ac si nullis nunquam solitum fuerit motibus agitari. Veniunt igitur Ulixboniam, et agente Deo portus intrantes optatos lato remige litus attingunt, omnesque sanctissimum piis humeris imponentes e navi deponunt. Sed ne violentia quorundam valeat inconsiderata nocere, sub nocte quasi elanculis grossibus ad memoriam B. Justæ Virginis occulte relatum est. Verum ubi civitati manifesto rei tam excellentis eventus innotuit, factus est consensus in unum et armatorum. Hi ad monasterium a Canonicorum regularium extra civitatem commorantium cum violentia litigant et contumeliam debere deponi : alii saniori sententia reclamant ad cathedralen ecclesiam sanctissimum corpus oportere deferri. At vero b Gonsalvus Egæ, quem in illis diebus Rex antiochicus militæ præfecerat e Extremitare, vir utopie strenuus et discretus, mandat e medio violentiam et litigium tolli, Regisque super re tanta beneplacitum expectari. Tunc denique matris Ecclesie Decanus Robertus, vir Deo et populo civitatis acceptus, collectis sociis Canonicis, ne plebis commotio rem aliter verteret, hinc inde dispositis, d M. Personam ipsius Ecclesie, ubi primum in civitate sanctissimum corpus fuerat depositum, gratanter honoribus donant, ipsique divino com.ulli favore piis manibus et lætis excipiant, et cum totius civitatis veneratione et hymnis divinis et laudibus, ad majorem ecclesiam, dono mirum celesti letantes, asportant, et veneratione debita collocant piis affectibus, servitibus

Pinchla mar
perferunt
Ulyssippo
nem

a

b

c

d

asportantur
ad motorem
Ecclesiam.

inaccessabilibus, quantum denique vis humana permittit, honorant.

6 Currunt igitur prænominati regulares aliquid de reliquiis pretiosis Martyris perituri, et regias aures rumoribus adeo lætis attingunt, ut inter illa quæ sibi prospera dum viveret, Dei favore, cedere consueverant, istud præcipue dicerent accidisse. Posses itaque lacrymas gaudii suas in regio vultu notare : posses in viro Catholico pium animum deprehendere, et commendare fidelem, quem adeo letum tantas exsolvere grates, tantum divinam extollere videres et laudare clementiam, et merito : credidit enim id totum fieri ad summa felicitatis augmentum. Gaudet suam civitatem, terram scilicet benedictionis, Dei nutu, sua speciali milita potestati reddidit Christianæ, suis temporibus tanto Martyre sublimari. Gaudet et insuper Ecclesiam, quam ipse ad honorem Dei et memoriam Beate Virginis Mariæ constituit et ditavit, manuque propria sumptuque fundatam edificavit, et beneficiis amplioribus successu temporis ædificatum profecto dotavit, hanc, inquam, gaudet, aliis viciniam Ecclesie, multis divinæ gratiæ dotibus, et his maxime presentibus Martyris gloriosi reliquiis excellentissime præferendam.

Exultat eo
nuntio Rev.

7 Vera igitur pietate et prudentia summiopere motus, hortatur et mandat, quatenus viri commendabiles et strenui, ad locum, in quo fuerat sacrum corpus inventum, motu ceteri properent, et quidquid aut pluvieris, aut tumuli apparatus, aut ossium esset ex aliorum incuria derelictum, isti vigili cura, et omni diligentia reportarent. Quod totum ea festinatione et felicitate peractum est, qua emstat hinc, qui hæc jubebat, hoc exoptasse. Revertunt enim qui missi fuerant, et sacros cineres, et ligna sepulchri et partem testæ capitalem, et cum reliquis partibus Ulixbonæ ingenti civium veneratione componunt. Sed quanta dulcedo niri odoris lignorum existat adhuc in presenti die volentibus experiri, si propius admittantur, mira fragrantia et suavissimus odor occurrit.

jubet residua
sepulchri per-
quiri.

unde miris
odor exhalat.

a MS. habebat Quorum Sed Canonicorum legendum

b Hic fortassis filius fuit Egæ Monachi (quem Mariana Egum Nunnium vocat) viri optimi et fortissimi, qui Alfonso I. pueritum præceptis excoluit, adolescens in consilio rexit, regni vetu pbe industrisque adjuvit, hocendius et lectissimus officii Ulyssipponeensis vocant Gonsalvus Viegom

c Hæc regio, cujus caput Ulyssippo, longe fertilissima segetis perorisque.

d Rescendius Monachum hunc vocat.

CAPUT III.

Varia ad eas facta miracula.

8 III MIRACULUM. Sed hoc præterendum non est quod Magister Benedictus Præcentor noster, vir vita gravis et meritis imper expertus est. Qui dum more solito ad altare, juxta quod ossa sanctissima posita sunt, orandi animo propius accessisset, tanta sensus et fragrantie et odoris suavitate perfusus, quod quasi stupore mentis et extasi tactus, orationi tandem se dedit, quoad odor ille quasi claritas fumi ejusdem abscederet.

Eadem fra-
grantiæ post
percepta.

9 Scribitur itaque dies, et grata memoria feliciter celebratur, in qua beatissimi corpus Vincentii ad Ulixbonensem Ecclesiam constat esse translatum : qua translatio jocundaque statuatur XVII Kal. Octob. anno Domini a 1173, regni autem Regis Alfonsi 43, vite vero ejusdem Alfonsi anno 67, filioque Regis ejusdem Sancto regnante, b 19 annorum adolescente, mirabilis indolis : ab urbis vero præfate capione c anno 26.

a
Tempus
translati ionis
b

10 Cum igitur ad totius regni felicitatem attineat Martyris adeo gloriosi presentia, maximo populus Ulixbonensis jugi tenetur debito, divinam clementiam super tam excellenti beneficio laudibus incessabilibus benedicere, multis gratiarum actionibus extollere, et per omnia sermone magifico predicare. Licet enim terram habeant virtute divina incomparabiliter bonam,

a

b

nam, terram, inquam, omnium generum fructibus commendabilem, oleo, vino, frugibus abundantem, aere saluberrimam, undarum beneficio copiosam; presenti tamen caelestis generis dono ceteris potest nostro iudicio suae vicinitatis civitatibus anteponi. Propter praesens siquidem donum, is qui est maiestate mirabilis, et in Sauctis suis gloriosus, mirifice magna, et magnifice mirabilia, per assuetam bonitatis gratiam, diebus singulis operatur. Demonia siquidem ab obsessis corporibus effigari, mutos loqui, claudis gressum restitui, in mari periclitantibus subveniri, caecos illuminari, sublatas furto pecunias mirabiliter reddi, mulieres a diutino sanguinis fluxu sanari, tortos membra rectos effici, ab humanis corporibus varios languores expelli, qui divinae gratiae aut beatissimi Martyris Vincentii meritis non ascribuntur, non solum Dei beneficiorum ingrati, verum etiam a fidelium numero alienissimi sunt habendi. De prelibatis igitur miraculis ex ordine tractaturus, ne divina beneficia posteriorum notitiam liteant, licet impediatur copia proponendam, tamen sicut haec et plurima gesta noscuntur, prout brevius possum, expediam. Cum ergo tantis audita miraculis, hinc inde populos fama contraheret, et hos ad videndum res mirabiles, illos ad glorificandum nomen Domini convocaret; plerisque tamen spes amplius prosperat, ut pietate divina, et Vincentii meritis, ad aegra corpora, seu mentes spiritui vexatas maligno, sanitas reducantur.

II IV MIRACULUM. Vili ipse, et quae praesens aderat multitudo quam maxima, puellam iam nubilem, ab Ulixbone parentibus ortam, ad ecclesiam, in qua praefatus Martyr Vincentus honoratur, aliorum officio deportatam. Quae dum gestu perditum corporis et gutturis impelito munere gravis, immeret quod vellet ad altare deponi, a parentibus circumstante turba quaevisit, ejusmodi morbi puellam tanta miseria fatigaret. Quibus referentibus, illam per aliquot dies aegritudinis magna molestia fuisse gravatam; denum insaniam tactam amisisse loquelam, et illico se velle, cum jam ab ope humana deliceret, misericordiam implorare divinam. His, inquam, ita dicentibus, puella sacris reliquiis in oratione supponitur. Pro qua dum a populo circumstante piis lacrymis, et communibus votis oratur, quies insolita et quaedam soporis dulcedo membra puellae demulcet; ita tamen ut mitiori motu videretur ab assistentibus hinc inde moveri: unde mox seipsa fortiter excitatur, restitutumque membrorum officio, cunctis praemirabili eventu suppetentibus, surgit, et os, quod culpa fuerat exigente ligatum, sit illico solvante Domino liberum, et ad laudem ipsius et gloriosissimi Martyris expulsum. Exclamat itaque, et sibi, dum semisapita jaceret, virum in albis apparuisse testatur, quarentique, quisnam esset, qui tam speciosus accederet? Ego sum, inquit, Vincentius, qui te saluti reddidi: manneque puella, tibi sibi visum fuerat, apprehensa elevavit eam, praecipiens ut surgens eloqueretur quod sibi senserat ex dono divinae bonitatis impensum. Quas igitur laudes, quas voces exultationis, quas letitiae lacrymas, signis nundique civitatis sonantibus, vir, mulier, aetas omnis, civitas denique tota concurrens divinae bonitati deprecumperit, eo minus sufficientius nos constat effari, quo Dei magnalia excellentius humanae peccus excedunt.

12 V MIRACULUM. Per idem tempus quidam Ecclesiae nostrae Canonius ardore febrim jam multis diebus ita molestus accesserat et debilitati, ut vix ad ecclesiam, spe trahente salutis, valeret accedere: in qua dum periclitasset, completis in oratione vigiliis, domum sanitate reddita validus remeavit.

13 VI MIRACULUM. Simili modo quidam puerulus, magistri operis antedicti filius, per beatissimum Martyrem saltem adeptus est. Cum in facie laesa tanta in vultu deformitas apparebat, quod et lesura parenti-

bus horrorem incuterent, et salutis desperatio non minime contristaret. Movit igitur devotionem parentum filii dolor, et, sicut moris est, cum desperatur humana divinam supplices ope implorant. Veniunt itaque ad S. Vincentium, lumen tam fide quam manibus ferentes, triennem puerum ante sacras reliquias statuunt, verba quibus Vincentium salutem exposcat, puerulum docent. Posses animo flecti, posses itaque mente compungi, videndo elinguen et balbulum flexis genibus, lacrymis fisis, adstantem, et haec dicta cum parentibus iterantem: O S. Vincenti da mihi salutem; et tuus, dum vixero, servus existam. Hujusmodi verbis aliquoties repetitis, sana quidem et formosa facies puero redditur, nec ulterius vultus tener ulla morbi notula maculatur.

14 VII MIRACULUM. Quaedam interim mulier, sane fidelis et timorata, vicina praenominatae moratur ecclesiae, quae multis annis fluxu sanguinis et magna molestia laborabat; praeterquam imperitia medicorum consumpta pecunia nihil opis esse dixerat; fide et prece Vincentium adiit, sanitatem poposeit, et hoc modo recepit: siquidem post factam orationem, sibi quidem dormienti S. Vincentius apparuit, et ut vestes additas et mundas indueret, nihil ulterius mali, quod per decennium passa fuerat, habitura. Quae verba praemissa salutis effectus secutus est. Nam deinde mulier ab antedicta miseria liberata, clementiam Dei et Vincentii beneficium grato sermone glorificat, se sanam esse populo confitetur, caelestem misericordiam praedicat, et gratiam hodie datae sanitatis extollit.

^a Ex his conficitur contra superas positam Vascantellii nostrae epocham, natam Alfonso anno 1106, regnare cepisse anno 1128.

^b Natus is est anno 1134, 11 Novembris, ut scribit Vascantellius. ^c Excerpta, ut supra dictum, an. 1147.

^d Videtur desse, praecipiens, aut quid simile.

CAPIT. IV.

Aliae curationes infirmorum.

15 VIII MIRACULUM. In iisdem etiam diebus puellam quaedam, aetate sicut dicebantur annorum, ut a demone liberaretur ad gloriosissimi Martyris supplicium parentibus comitata pervenit. Huic inerat hostis adeo molestus et gravis, ut cum ter aut quater in die intantum laborioso vexaret inersa, quod aegra membra vix propriis spiritibus sustentaret. Huius dolentis angustias, post aliquot vigilias nocturnas et orationes, illum intuitum fuisse credibile est, qui cornutes elevat, erigit omnes elisos, hostisque opprimentis violentia et improbitate depulsa per beatissimi Martyris preces puellam saluti restituit, secumque de cetero atque incolamem conservavit.

16 Sed et de duobus corvis, qui jam a multis visis sunt sapius adveni volatu sub arcum et testudinem anterioris ecclesiae pervenisse; quidam irrisores et divinae pietatis ingrati subsannant. At ego quidem illud testimo multo fuisse incredibilius; sane incredibilius, quia mirabilis, et tamen verissimum est, quod inexplere avis edacitatis et gula dedita, natura oblita voracis, potuit carnem sanctissimi Martyris ferro, flamma, poraque multiplici trituam; non solum non attingere, verum illaesam a ceteris avibus, et, quod magis est mirandum, a feris bestias custodire. Potuitne nutu divino haec avis etiam jejuna sanctum Prophetam dies quadraginta cibare, et non potuit ad praefatam ecclesiam, vel propter testudinem sancti corpora advolare? Unde ut apertiore clementia divinis virtutibus invidentes adherent, propositae narrationis ordinem exequatur oratio; et quos nec res audita vel visa mirabilis ad laudem divinae maiestatis inclinant, major invidelitate emusa. a...

17 IX MIRACULUM. Erat igitur Ulixbone septennis puella paralytica, quae vultum habebat tanta deformitate distractum, ut amisso spiramine vix naturalis, os ad aurium unam vi morbi retractum retracti aeris

Plurima ad reliquias miracula.

Puella aegra, mola, phrenetica sanata.

Febres depulsa

Puelli facies laesa et deformata, restituitur.

ACTUALI. STERIANO. VLSSEPPON. LA MEE.

Mulier a fluxu sanguinis sanata.

Incognita liberata

Corvus in via S. Vincentii

d

ACTIORE
STEPHANO
LUCAS-IPPUS
CA. MSS.

puella facta
postea distorta
restitutur.

aeris vix flatum fere juxta tempus emitteret. Unde parentes illius, audito quod multos hujusmodi praefatus Martyr gloriosus a suis languoribus allevaret, puellam ad ecclesiam sospeditam adducunt; oblationesque suas ad sacras reliquias in gemitu multo et cordis contritione deponunt: et ne sermonem diutius quam opus sit teneam, puellam divinae clementiae et beatissimo Vincentio, monitam, ut quantum posset supplex oret, exponunt. Nec mora: quasi stupefacta et visu novo conferrita, officioque revera non suo consurgens, hilaris tamen et sana, ore reddito et suo loco restituta, profatur, populoque qui praesens aderat admirante, confitetur ex ordine, qualiter B. Vincentius sibi apparuit, et propriae manus contactu agrae maxillae appposito, faciem puellae restituit et salutem. Fit igitur in urbe tota laetus ad sidera clamor, et in excelsis Domino gloriam et laudes vociferationis cum populo Clerus extollunt; Deum et Dominum Israel benedicunt, qui plebem suam per tanta miracula visitat et tam admirabilem genti facere in Martyre glorioso misericordiam. Miratur et praedicat populus faciem puellae beatam, quae tanta et tam sacra manu contingi meruit, et habere tam felici contactu salutem.

18 X Miraculum. Haeret animus, et dum praee oculis plurima memoria digna et valde miranda concurrunt, de multis nimirum ignora quod horum specialius delectat aliis anteponi. Quantum enim ad praesens, multis fortasse videlatur esse superfluum litteris commendare quamplurima, quae recenti memoria per omnium ora notissima celebrentur. Satis enim esse communi notitia potest, quod operis ecclesiae praefate magister gaudet, et per se, quanta potest eloquentia praedicat, qualiter a B. Vincentio salute donatus est. Verumtamen quia non solum magistro, sed et operi praenominato Martyr gloriosus consuluisse credendus est, idcirco videtur homini datum divinae debere clementiae donum latius explicare. Iste cum esset ex regio mandato profectus, ut locum exquiret, unde facilius ad construendam ecclesiam lapides erui possent; (difficillime siquidem et multis impensis quadratos lapides Ulixbonae contingit haberi) hoc, inquam, animo, dum loca lapidum circumspicere, nuda, qua vehebatur, per aspera montis et devia grabiens, ita casu subito lapsa est, ut onus impositum a se longe dejiceret, et excussum hominem inter lapides aggravando sua mole desuper advolvente comprimeret. Accurrunt igitur qui propius aderant, et hominem levantes semivivum expediunt, et utrum integre vivat nomen mutando Magistri requirunt. Is vero dum dubitat, et de se miratur an vivat, respondet tandem quarentibus se nescium esse, quam partem lesi corporis major angustia molestaret, aequali quippe dolore quasi lesio una corpus attriverat; magis tamen de rostrum compage data compingitur. Post bibulum igitur Ulixbonam reger admodum quoque modo reiectus adducitur, et desperata medicorum peritia, alienis manibus beatissimo Martyri presentatur. Ubi dum suppliciter exorans nocentem manum pergisset, mane facto redditus membris, depulsa molestia, sanus et incolumis donum gradu firmo revertitur, et quantam ex divina bonitate receperit gratiam grato animo et sermone laetitia sua uxori et letanti familiae protestatur.

19 XI Miraculum. Fuit eodem tempore juvenis quidam de b. Uvianorum, quartanis febrilibus adeo multo tempore tanta debilitate confectus, quod nihil proficientibus medicis extremo defectui cederet, horumque quae diem clauderet trepidus expectaret. Auditis tamen Dei et B. Vincentii mirabilibus, spem animo colligit, et Martyrem gloriosum adendum proponit et vocat, et dum viam accelerat, antequam ad locum optatum perveniat, febrium longa molestia liberatur. Iter autem promissum matre grata per-

solvit, et Missae oblationis donis expositis, quid sibi Martyr beatissimus egerit hodie coram populo Dominum glorificando declarat.

20 XII Miraculum. Tunc quoque temporis adolescentula, paucis ante diebus marito tradita, nervorum dissolutionem incurrit; et parte lateris unius amissa, parentum obsequio ad ecclesiam portatur, et autem sacras reliquias, spe salutis habendae, prosternitur. Pro qua dum parentes orationem et lacrymas faciunt, puella se paulatim recolligit, et membra de locis quo jacuerat fortius elevat, et manu, quae prius inutilis actui fuerat, collapsum mantellum bulario superponit, ceterisque membris usui solito restituta, quaerenti matri, se per S. Vincentium hilarem esse respondet et sanam: manum in argumentum salutis extendit, pedibusque reddito gradu consurgit, dicens se esse sanam, et velle domum, turba praesentium admirante, redire.

21 XIII Miraculum. Monetur tamen a Clericis, qui aderant, abstinere per triduum, et indicitur ne velit amplexibus uti mariti, donec vigiliis et orationibus dignam faciat Deo et glorioso Martyri de datae salutis recordatione memoriam. Quos audire recusans, dum a parentibus cum letitia convivium apparatur, vetitis oculis et marito miscetur. Unde collatae paulo ante sanitatis dono fraudata, nimirum, ut aestimo, ad evidentiali inobedientiae, etiam lingua praepedita, loqueliam amisit. Tristor igitur unde cum salute venerat, ducitur; et post moram parvulam voto vitae melioris effecto, iterato divinae bonitatis dono facta sana reversa est. Sed et certo cum sit Martyr beatissimus in dandam sanitatum miraculis valde beneficus, pauperum tamen est oppressorum in rebus furto seu aliis modis ablati consolator, quam rei perditae utilis restitutor.

a Aliquid hic deest.

b De Uvianorum oppido, quod vulgo nunc Guimaraes vocant, dictum Jo. Jano, ad vitam S. Gondisabri cap. 1, litt. K. Quam Araducum veterum esse voluit.

CAPUT V.

Res amissae, ope S. Vincentii repertae.

22 XIV Miraculum. Quidam namque in vicinia nostra moratur homo sine querela, Dei timidus et amicus, dives ante aliquos dies, et inter sui similes Extreme mature milites rerum necessarium abundans. Sed, ut plerosque mortalium sors vitae praesentis obvolvitur, hujus quoque dies ultimus rebus sinistro cedentibus paupertas occupaverat et senectus. Viri tamen prudentis modestia pauperiem efficit, dum patienter sustinet, mitiorem. Sed hominis miseria successu temporis eo processit, ut bovem unam, totius possessionis unice partem, dum sine custodia montibus oberraret, amitteret. Quam dum per aliquos dies homo praefatus per viam et inviam anxius terram lustrando quaesisset rerum malarum tedio tactus, hyeme, jejuniis, et inutili fractus erratu, positus genibus, ita lacrymis et gemitu verba praepediente profatur: O Martyr gloriose Vincente, si constans et indulgibile verum est sanctissimas corporis tui reliquias esse Ulixbonae, meam miseriam intuenso, mihi, obsecro, quod quero restitue. Qui dicto statim mugitum bovis quasi de prope venientibus attendit, et nebulis admodum spissis visum eripientibus sonos audiens iteratos, grossa meliore procedit, vacanteque ocnis praesentatum gravibus plurimum et letandum agnoscent, secumque gratias referens Deo et Martyri glorioso, donum redieit.

23 XV Miraculum. Sed non minus mirabile praeterea extitit argumentum, quod quidam Ulixbonae habitans in isdem diebus expertus est. In calcem depositam pecuniam quatuor ameorum conservandam receperat: erat autem homo rerum exilium, sed morum et vitae fidelis abundans. Is et uxorem manuum labore

Nervorum
contractione
laborans en-
rata

voluptati in-
tempestive in-
dulgens, con-
demnato malo
corrumpitur.

iterum sanatur

Quidam lapsus
miscere con-
victus.

Ubi
S. Vincentio
sanatur

Quidam
Ulixbonae
habitantis

Quidam amissum
bovem,
invocato
S. Vincentio
recuperat

recunus pec-
nes se depo-
sitas,

dum furto
sublatas;
a

b

(Infrusta consul-
tulis sortile-
gis.)

communis liberis victum et sibi parabant, nihil præter domum, qua se recipere possidentes. Contigit autem ut quidam familiariter noscens ad locum, in quo prædicta pecunia posita erat, jam cognitum et prænotatum accederet : aureisque fortive sublatis fugam tenuit, et se a Almada transiisse Tago recepit. Is autem qui pecuniam custodiæ, sicut putabat, fidei commiserat, post paucos dies aurum exigente necessitate requirit. Quod dum in promptu b se civis antedictus habere putaret, et quæsitam minime reperiret, exangui vultu, linguaque præ dolore deficiente, respondet, pecuniam sibi furto esse sublatam. Uxor illico ejulatu flebilis motam viciniam vertit in lacrymas, et miserabili voce exclamant, se miseram, non amplius a paupertatis incantamentis emersuram. Ducitur ergo ante Prætores homo miser in causam, et quia cum amissa pecunia rei propriæ nihil amisserat, ipsam reddere juxta terræ consuetudinem judicatur. Tantis itaque malis anxius petit inducias : domum tristis revertitur, cum uxore quid facere debeat parum consilii habiturus. Quo consulis sortilegis, diei pecuniam jam ad Francosam usque fore delatam, quod oppidum vi distat Ulixbona diebus. Latronem itaque de viæ magnitudine persequi desperantes, domum suam quo possent pretio vendere proponebant, sub aliqua postmodum spelunca mansuri, victum panemque ostiæ ultimæ miseria peti-
turi.

24 Relit tamen maritus ad conjugem, et obortis lacrymis ita miserandam affatur : O mulier, inquit, ecce S. Vincentius petentibus miseris solatia confert et nolis videntibus nemo corde supplicis et animo mundo ad præsentiam reliquiarum ejus accedit, qui secum optata remedia non reportet. Surgamus itaque, et, prout nostra facultas expetit, munus et animam potius offerentes, coram ipso lacrymas nostræ quærelæ ponamus; et nisi spes animum fallit, nostro dolori velox aderit sua pietate remedium. Placuit hic sermo duobus, et expositis que oblationi paraverant donis, vigiliis celebrant; et parte noctis in orando peracta certam notitiam de rebus amissis accipiunt. Quidam enim marito pro visu apparens : Vale, inquit, Almada, et qui tibi de castello veniens primo occurrerit, is de tua pecunia te certum faciet. Navigat igitur mane facto, et citus ad locum præmonstratum adveniens statim hominem aureos habentem obviam habuit, et ab ipso prius amico more salvare jubetur. Scio, inquit qui furtum commiserat, quod tuos aureos queris; sed si factum semper de nomine meo, et secretum habueris quod inde fuero tibi confessus, ego cum pecunia reddito tue te lectum uxori remitto. Data itaque fide et rei male gesta taciturnitate promissa, partem quoque pecunie se daturum animo libenti spondit. Sed et alius, Nequaquam, inquit, diutius inde quidquam mihi retinebo; quoniam ut hos male tali, semper animus davis horribilibus actus, quasi alienatione nova, remota quiete, vehementer obstupui. Recepit igitur aurum homo gaudens, et valde lætissimus domum regreditur, secumque sua solatia defert ad uxorem, de piissimæ Martyris tanto beneficio gavisorum.

25 XVI MIRACULUM. Simili pietatis gratia quædam muliercula valde pauperrima, panes ad lavandum susceptos, dum furto sublatis minime reperiret, ab exorato Martyre rediens, domi positos et ad plenum re titulos invenit.

26 Aliæ quoque, que in suburbio habitabat Ulixbonæ misera valde, decem aureos, quos ad redimendum filium ex elemosina Regis supradicti receperat, et subtractos non inveniens, fusa cum lacrymis oratione a B. Vincentio misericordiam petit, et domum reversa nutritum a se porcellum obviam habuit, prædictum aurum ore suo ad pedes domini sue præsentantem.

27 XVII MIRACULUM. Quidam autem eodem tempore pelliculas emere cirogillinas, et ut in eis operaretur, spe lucri, quicquid habebat in eis emendis expenderat. Quibus conservandis dum animum opere negligentiori impendit, ipsas alio curam agente habendis alienis sollicitiorem amittit : pro quibus urbe fere tota quærendis eversa, ad misericordiam beati Martyris implorandam consilio tandem meliore recurrit. Aderat tunc et suas agebat vigiliis Ecclesiæ prænominate Magister scholarum, et sicut ab eodem confidente recepimus, ipso et sua societas præfati negotiatoris verba hujusmodi risit, intendens enim oculos, et faciem commovens, ait : O S. Vincenti de tua præsentia nequaquam movebor, donec meas pelles mihi reddi præcipias. Prins igitur quam nox media fieret, prope surgens socios excitat, dicens se per B. Vincentium certum effectum, qua dono, et apud quem debeat hominem pelliculas invenire : quas ea certitudine scimus hominem invenisse, qua fidei constantia ex certa fiducia Martyris gloriosum rem perditum precabatur. Sed certe memoriter habendum est et valde pensandum, quam magni meriti apud Dominum sit beatissimus hujus Martyris spiritus, quantumque sua præce remittendis criminibus valeat animarum in celo, qui non solum corporibus a multitudine morbo sanandis, sed et rebus victui necessariis tantum valere monstratur in terris.

a Almada oppidum est castello nobile, ultra Tagum, et regione Phisapponis.

b Ita legendum conjicimus. Scriptum erat, veteris

CAPUT VI.

Tempestates sedate, alia mortalibus concessa beneficia.

Verum et maria nullatenus beneficiorum illius expertia rerum eventu mirabilium ostenduntur. Quidam enim Ulixbone habitant, eorum hodie quo dicitur sumus minime testes existentem, nisi data de periculis de tantis salute præsentem vitam Martyri glorioso deberent. Hi cum jam ad maris et terre confinia littus et portum sibi facili navigatione promitterent, vis magna ventorum et violentium actus undarum contrarius, ruptis anchoræ funibus, miseris nautas in altum a conspectu telluris longe, frustra laborantibus remis, involvit : geminat autem adveniens nox obscuro procellas, et duplicatis tenebris quorsum tenere naviculam debeat rector animi ignorat. Pars itaque lacrymans fundit aquas, et navis inbre marique gravatam evacuat : pars autem quod dulce domi reliquerat, memorat, et quod sui defuncti agat curam, exoptat. Tres ergo noctes et dies hyeme et tenebris indiseretos sine cibo potuque, nequaquam mortis incerti, vexantur. Enimvero etsi tempestate dilatam, certam tamen expectant per longa jejunia mortem. Tum denique S. Vincentium miserandis vocibus intonant, unanimes vota Vincentio faciunt : statimque auram prosperam, mari reddito, et aere clarificato recipiunt, et præter speratum tanta celeritate in portum inferuntur optatos; et quam ad suas domos adeant ante B. Vincentio vota persolvunt, cujus de gratia et ineffabili pietate testantur, populo admirante, de periculis immensis salvatos. Verum uxores, et ut quoque periclitantibus proximior fuerat, vultu deformes et crine gentis suæ ritu, nemias egerunt, et Missas de more cantatis animos commendaverunt maritorum. Quibus vivis iterum apparentibus, omnem luctum in gaudia vertunt, et quantum de salute suorum Deo et beatissimo Martyri debeant, multarum actionibus gratiarum ostendunt.

29 XVIII MIRACULUM. Hujus profecto Martyri gloriosi dignum est meritis imputare, quod navis a Abrocacia de consimili periculo naufragia maris evasit. Enimvero Dominus Abbas, communi provi-

AUCTORE
STEPHANO
ULYSSIPPON
EX MSS.
aliis pellicu-
las.

Tempestas
Sancto immo-
cato, sedatu

ope et monitum
S. Vincentii,

recuperat,

pure divinitus
evacuo resti-
tueret

Alii panes
sublatos reci-
piunt

alia pecu-
niam

Episcopus
Valentinus
tendens Hierosolymam,
c d

veniret, quatenus cum aliqua navi dictae civitatis cum suis compatriotis sepulchrum Christi pergeret ad visendum, ejus causa a sua venerat patria. Quo Domino e Eliae Barinae et Canusinae Sedis Archiepiscopo nuntiato, accessito suo Archidiacono jussit praedictum honorifice hospitari Episcopum in ejusdem concivis honoratum hospitium.

egrotat horri-
tu Appulia

2 Enimvero navibus transfretandi moram facientibus, gravi languore Episcopus infirmatur. Cui Dominus Elias saepenumero suos melicos misit; atque de suis bonis obsequabatur illi quotidie. Episcopus judicatur ad mortem: qui cernens se in articulo mortis manere, misit cum reverentia, et fecit sibi accersiri Dominum Eliam saepedictum Antistitem, ut in suis manibus se et sua committeret. Hoc praefatus audiens Dominus, ipsum adire minime e fecit: sed comitatus turba Clericorum, domum ubi aegrotus jacebat, adveniens, more talium benedictionem cum signo Crucis super eum expandit. Infirmus Episcopus ejus dexteram manum apprehendens atque nimia devotione deosculans, taliter affatus est: Desiderium meum, Pater venerande, Hierosolymam pergere mihi transactis fuit curricula; sed tum maxima dignitate mei episcopatus, et variis intervenientibus officiis nostrae provinciae, tum consanguineorum meorum obstaculis, timore longi itineris incipere adhuc minime potui. Sed video me adeo durissima adstrictum infirmitate, ut quod jam concupivi minime possim perficere. Confiteor igitur de commissis ante vestram praesentiam, Pater et Domine, et a vestris saceratis manibus corpus Christi accipiam nunc devote.

preceptis u
Barcusi Epi-
scopo Sacra-
mentis,

3 Quo facto aperta voce coram omnibus, quavis obsistente infirmitate, aiebat: Mea pro dignitate et maxima devotione brachium S. Vincentii Levite in capsellula asportato arceute, quod supra omnem meum thesaurum pretiosius habeo. Sed quia tempus meae resolutionis, quod ex quo sexagenarius fueram con-

donat illi Ec-
clesiae bra-
chium S. Vin-
centii,

cupivi, ut essem cum Christo, agnosco; placet mihi ut praedictum brachium in ecclesia B. Nicolai servetur; et illud volo semper hic esse in memoriam mei, ut orationibus et sacrificiis vestrae Ecclesiae mea semper fruatur anima. His dictis, in manibus Domini Eliae illud tradidit, dicens: Si, Domine Pater, obiero, taliter sit ut praedictum est; sin autem ad sospitatem rediero, mecum accipere nulla sit mora. Quod Dominus Archiepiscopus coram omnibus firma voluntate promisit.

Ex 455.

4 Tercio die post haec spiritus Episcopi evolavit ad caelum. Corpus nimia cum honorificentia in ecclesia B. Nicolai deducitur; atque celebratis, ut mos est Christianorum, officiis, in pace sepultum est. Statim Dominus Elias solemniter processione preparata, tinnubolis fortiter crepitantibus, cum illa multitudine clericorum laicorumque, accipiens S. Vincentii brachium, cum brachio S. Thomae Apostoli collocavit, in loco in quo requiescit corpus S. Nicolai, ubi nunc honorificentius permanent in laudem et gloriam summi Dei.

quod, cu mar-
tuo, honori-
fice transfer-
tur.

a Fuit an. 1087 Baroni altatum S. Nicolai Episcopi corpus.

b Possel quere fuerint hic Episcopus Valentie Segalaunorum in Gallia, an Valentie Comestanorum in Hispania Tarraconensi. Erat hae quidem eo tempore in Maurorum potestate, suos tamen habere Episcopos Musarabes putat, ut aliter urbes: et quia isthic olim mortem oppetit S. Vincentius, cum visus est scriptor intellexisse eum simpliciter Valentianum esse.

c Fuit Elias monachus Cavaensis, deinde Abbas Barri in comitatu S. Benedicti, ac tandem an. 1080, electus illius urbis Archiepiscopus, ab ipso Urbano II, mense Octobri eisdem anni consecratus in nova Archiepiscopali Barri ecclesia, fuit in episcopatu annos 15, menses 7, 22 dies: obiit 23 Junii 1103, basilicam S. Nithae, cum adhuc esset Abbas, inchoavit, ex obsequiis quae in dies offeruntur, eoque nullis pretiosis domibus, et Sanctorum reliquijs ornavit. Ita Antonius Beattillus noster in Catalogo Archiepiscoporum Barrensium.

d Eunt sunt episcopatus illi sub anno 838, ut idem auctor est Beattillus.

e Potius distuli legendum, aut quid simile.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

ORIONE, MEMNONE, HERMETE, JANUARIA, TECO ET ALIIS.

XXII JANUAR

III os vetus MS Martyrologium S. Hieronymi, itemque MS Dungalense, congruat cum XVIII illis, quos ad 16 Aprilis referendus supra censuimus. Prus MS, ita habet: XI KL. Spania civitate Valentia S. Valeri Episcopi et Vincentii Diae, et aliorum XVIII Quintiliani Cassiani Martini Pulvi Urbani Martialis Faustis Sucee et Felieis Pauli Petri Januarii Primitivi Eloti Cediani Optati Ferontis Johi Bellici Municipi Tecli Orionis Memnoris Hermetis Januariae item Januarii Muci Saturni Bellici. MS. Dungalense pro Pulvi, quod Publii exposuimus, Paulini habet; pro Eloti, Beoti; pro Tecli, Teteclii; Januariario, alterumque Januariam, Mu-

horum un-
nimo cum
alio velata.

cium, Saturnum, alterumque Bellicum omittit. De his quatuor separatim agemus. Adhuc idem MS, Hermotis et aliorum XIX et Felieis cum sociis suis. Quis hic Felix?

2 Bellici Municipi quod sibi refert, non sat extrinsecum. Scripta sunt in utroque MS ut Sanctorum nomina. Possel quisquam suspicari Bellicum esse quendam municipium, ubi martyrum preceperunt Sancti: sed in MS. S. Hieronymi nomina urbium raro integra, utique gentivo casu offeruntur. in Dungalensi nunquam locus exprimitur. Satis tamen ducimus omittere, quam incerta proponere Lectori. An hi parvo cum prioribus illis, quos ad 16 Aprilis referimus, coronati sint; an separatim, et alibi, non liquet.

quodam
omissi

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

JANUARIO, MUCIO SIVE MINUTIO, SATURO, BELLICO.

Recessantur hi, ut jam diximus in MS. S. Hieronymi his verbis. Item Januarii Muci Saturni Bellici.

Locum expressit MS Rhemonense. In Africa Januarii, Minutii, Saturni.

DE SANCTIS MARTYRIBUS GERUNDENSIBUS

INVENTO, ET ALIIS CCCLIX.

XXII JANUAR

P hilippus Ferrarius in generali Sanctorum catalogo, harum ita meminit: Gerunda S. Inventi et aliorum CCCLIX Martyrum. Citat in Notis tabulas Gerundenses, et historiam SS. Catalau-

S. Inventus,
colpo S. Tro-
bit

nus Antonii Vincenti Douanecii, qui S. Inventum vulgari Catalauneco sermone San Trobat dicit testatur, horumque omnium reliquias asseruntur in collegiata S. Felicitis Eclie in Gerunda: ac deinde sequentem narrationem

uam

EX ANT. VINC. DOMENECCO. *nem peccavit; et varis collectam authenticis, ut ait, instrumentis, videbret Bullis quibusdam Romanorum Pontificum, compendio indulgentiarum excuso, epistola Berengarii Episcopi Gerundensis Augustam ad Abbatem S. Afræ missa, quæ a Maro Velsero recitatur in Notis ad Conversionem et Passionem S. Afræ et sociorum Venetus excussis anno 1591 quam et nos ad S. Felicis natalem 1 Augusti dabimus ubi et de S. Romano Martyre, ejus comite, quem Domeneccus atque unum esse ex his 339 dicitur.*

not. 3.

NARRATIO

ab Ant. Vinc. Domenecco Hispanice scripta.

Cam imperium Romanum administraret Diocletianus, ut vir erat astutus et sagax, statusque sui amplificandi, ac nominis ad posterum quoque propagandi studiosus, Deorum suorum sibi ad id conciliandum favorem judicavit. Frequens igitur ab iis responsa exposcere, magnifica et multa offerre sacrificia. Cumque in re gravi et ardua idolum quoddam consulisset, post longam moram, id tandem tulit responsi: Silentii sui causam esse homines justos, qui in Imperio Romano commemorarentur. Hoc per idoli sacrificium effatus demon, deinceps continet. Quæreret Imperator, quinam ii sint justi. Respondetur, indubie Christianos esse, qui quocumque advenirent nemini quidquam injurie inferrent, ac bene de omnibus mererentur, eamque videri perfectam justitiam. Hæc erat Christianorum tum vita ratio. Hinc oblata impio homini occasio decima excitanda adversus Ecclesiam persecutionis, longe inhumanissima.

Silentibus uti-
torum utraque
ita,

veit in Chri-
stianis Dio-
cletianus.

u
Rati in His-
pania tum
Martyra,
Gerunda 260.

2 Continuo conferta Christianis captivis ergastula, cum impune latrones, sicarii, adulteri grassarentur. Rapi cepta innocentibus vita, dari mille suppliciorum reis libertas. Accessit impio Principi consors adjectoque crudelitatis Maximianus. Missus ab his in Hispaniam Præfetus Dacianus, eorum sævitie strenuus administer. Hic a Emperoris venit, ubi comprehensa S. Felicem Rufino legato suo tradidit, a quo est interceptus. Ab his quoque cæcæ Martyres, quos Ecclesia collegiata S. Felicis veneratur, aut eorum plerique, adfecti martyrio sunt. Hujus competitorum fides epistola, quam vir illustris D. Berengarius Episcopus Gerundensis anno 1087, ad Sighardum monasterii S. Afræ Augustæ Albatem scripsit, qua testatur se et mittere manum S. Romani socii S. Felicis. Cum igitur constet Felicem Rufini jussu necatum, consequens est S. Romanum ejus et peregrinationis et certaminis socium, iisdem Diocletiano et Maximiano Imperatoribus palmam martyrii adeptum. Cum vero ea ætate Christiani in ecclesia S. Mariæ extra muros, que nunc S. Felicis dicitur, sepeliri consueverint, ut ex historia quatuor Martyrum constat, credibile est isthæ quoque sepulturi esse Romanum, cujus tamen rei nulla modo

extat memoria: fuitque dubio procul unus e trecentis illis, et sexaginta Martyribus. Occisi quoque Gerundæ sunt, ut ex antiquis Actis Vicariatus manifestum est. SS. Vincentius et Orontius Itali, et S. Victor Diaconus, cum matre Aquilina et patre. Quamquam vero Vincentius ac Orontius Ebreorum in Galliam sint deinde translati, non tamen & Victor, ejusve parentes. Et hos ergo arbitramur in eadem tumultatos esse ecclesia, censerique in sancta illa, qua de agnoscitur, Martyrum turba.

3 Eadem Diocletiani et Maximiani persecutione occisus est S. Narcissus, cum rei divinæ operaretur; cui plurimi videntur, pro illorum temporum pietate, sacrorumque peragendorum aut participandorum rarioris opportunitate, adfuisse; quos omnes in eadem referimus numerum. Item dici posse de S. Invento videtur, fuisse ex eodem sanctorum athletarum felici cœtu. Opitulatur præcipue S. Inventus quartana febre laborantibus: cujus rei gratia magna ei habetur veneratio, isthæ de eo a multis retro sæculis in eadem Ecclesia Collecta recitatur: Præsta quasumus omnipotens Deus, ut intercedente B. Invento Martyre tuo, et a cunctis adversitatibus liberemur in corpore, et a praviss cogitationibus mundemur in mente. Per Dominum.

inter hos
S. Inventus,
patronus con-
tra quartana
nam

4 Ejus in eadem S. Felicis ecclesia imago cernitur, in nova tabula altaris D. Virginis de Rosario, uti et in veteri fuerat. Consueverant olim pridie ejus celebritatis vigiliis in eadem ecclesia agere. Hæc ab ejusdem templi Sacerdotibus omnia accipi.

ejus venera-
tio.

5 Multi singulari quadam pietate trecentos illos et sexaginta Martyres venerantur; nec immerito: cum eorum multa extent in illam civitatem beneficia: nam absque eorum esset patrocinio, pridem fortassis exitium illi aque attulissent. Civis quidam Valentinus vir doctus ac pius quatuor officium peragi horum sanctorum Martyrum procurat in majori ara S. Felicis, hæcque in Saero legitur oratio: Præsta, quasumus, omnipotens Deus, ut qui Sanctorum tuorum, quorum corpora hic requiescunt, natalitia colimus, a cunctis malis imminentibus eorum intercessionibus liberemur.

horum con-
tra aqua pa-
tronicum,

cultus an-
versarius.

6 Numerus sanctorum horum Martyrum colligitur ex compendio quodam Indulgentiarum Ecclesiæ S. Felicis excuso, in quo dicuntur isthæ quiescere corpora Sanctorum Narcissi et Felicis, et aliorum trecentorum sexaginta. Item videntur quædam bullæ Pontificiæ, quæ in ejus Ecclesiæ extant archivo; earum tamen quædam non nisi sexaginta Martyrum meminerunt.

Unde name-
rus SS. colli-
gatur.

a Emporie, vulgo nunc Ampurias, urbis Insularum in Tarraconensi Hispania, postea romanis, ut in Cathedra episcopali oritur, modo sub Gerundensi Antistite, e regione describitur a Ludovico Santo Hispaniæ cap. 86, ex Lævo et aliis.

b Agitur manifeste Acta, quæ antea dedimus, ut erant. Invenimus corpora verisimiliter est Gerundæ secula, licet non constet an inter ista 360 censeri debeant.

DE S. IRENE SIVE HERENA,

VIDUA S. CASTULI MARTYRIS, ROMÆ.

CURIA ANTIQ.
XXII JENEBR.
S. Irene
S. Sebastia-
num curat.

In Actis S. Sebastiani, supra 20 Januarii cap. 22, memoratur S. Castulus palatu Diocletiani Zetarius, et hospes Sanctorum, qui 26 Martii martyrio est coronatus. et cap. 23, Irene, sive Herena, vel, ut alii scribunt, Ærena, aut Syrena, (fortassis Serena) ejus uxore, religiosa mulier; quæ, cum esset S. Sebastianus sagittis confectus, ac relictus mortuus relictus, nocte abijt ut corpus ejus sepeliret, sed cum invenisset eum viventem,

domum suam abijt, ac sollicitè curavit, ita ut intra paucos dies sanitatem integram recuperaret. Ejus hodie nomen MS. Florarum, in Sanctorum album retulit, his verbis: Item Syrene relictæ Castuli Martyris. An martyrium ipsa quoque subijt, an placido fine (sive inter ipsas persecutionum procellas, sive reddita Ecclesiæ pace) defuncta sit, nusquam legimus.

DE S. BLÆSILLA, VIDUA ROMANA.

AN. MD
CCLXXXIII
XXII JANUAR.
S. Blæsillæ
natis.

Septimo
mense urbani
est mariti.

ad virtutem
stimulata a
S. Hieronymo.

epius ab ea
laudata.

Post uxor
morum.

Blæsilla nobilissima religiosissimæque viduæ nomen in Cœlitum fastos relictum exhibet Martyrologium Germanicum, Constantius Felicitus, Philippus Ferrarius in generali catalogo SS. et in catalogo SS. Italia, Silvianus Razzi to. 1, de faminis sanctitate illustribus. De ea agit Baronius to. 4, ad an. 382, num. 40, 42, 43. Spondanus in compendio Baronii eodem an. num. 8.

2 S. Hieronymus variis locis ejus meminit. *Epist. 22, ad S. Eustochium ejus sororem de Custodia virginitatis*: Molestias nuptiarum, et incerta conjugii, domestico exemplo didicisti: cum soror tua Blæsilla, ætate major, sed proposito minor, post acceptum maritum septimo mense viduata est. O infelix humana conditio et futuri nescia! Et virginitatis coronam, et nuptiarum perdidit voluptatem. Et quamquam secundum pudicitie gradum teneat viduitas, tamen quas illam per momenta sustinere existimas cruce, spectantem quotidie in sorore, quod ipsa perdidit; et cum difficilius exorta caret voluptate, minorem continentie habere mercedem? Sit tamen et illa secura, sit gaudens; centesimuset sexagesimus fructus de uno sunt semine castitatis.

3 *Quam ipse Hieronymus S. Blæsillam in viduitate ad pietatem cultumque divinam stimulavit, scribit ep. 116, ad S. Paulam ejus matrem et Eustochium, quæ est præfatio in Ecclesiasten*: Memini, inquit, ante hoc ferme quinquenniū, cum adhuc Romæ essem, et Ecclesiasten S. Blæsilla legerem, ut eam ad contemptum mundi hujus provocarem, et omne quod in mundo cernebat putaret esse pro nihilo, rogatum ab ea ut in morem commentarioli obscura quoque disserem, ut absque me posset intelligere quæ legebat. Itaque quoniam in proemio nostri operis subita morte subtracta est, et tibi non memimus, o Paula et Eustochium, talem vitæ nostræ consortem, tantoque vulnere tunc percussus obituri; et tunc in Bethlehem positus angustiae videheet civitate, et illius memorie et vobis reddo quod debeo.

4 *Item epist. 26, ad S. Pammachium super obitu Pauline uxoris, quæ altera S. Blæsillæ soror erat, ita scribit*: In cæde epistolæ recordatus sum quadrigæ vestræ (quam constituebant Pammachus, Paula, Eustochium, et Paulina) et præposito quantum deesse Blæsillam, quæ prima de vobis præcessit ad Dominum. *Coluntur S. Pammachus XXX Augusti; S. Eustochium XXVIII Sept. et S. Paula XXI Januarii ubi S. Hieronymus in ejus Vita num. 3 senorem ex quoque liberis statuit S. Blæsillam, super ejus morte se Paulam consolatum esse ut, epistola scilicet 25, quam hoc die edidit Surius. Epistolam vero 23, scripsit ad S. Marcellam (ejus vitam datus 31 Januarii) de exortatione S. Blæsillæ. Non ex utroque epistolæ ea excerptimus quæ Blæsillæ vitam quoquo modo exhibent, ommissa quæ ad eam non pertinerent, quod epistolæ aliquæ illæ in unicum manibus sunt.*

5 *Epistola epist. 23, citata morbum Blæsillæ occasione quoque vanitatem omnium abdicandarum commemorat, atque ita inter cætera scribit*: Blæsillam nostram viduus ardore febrium per triginta ferme dies jugiter aestuasse; ut sciret rejiciendas delicias corporis, quod paulo post veribus exarandum sit. Venit et ad hanc Dominus Jesus, tetigitque manum ejus, et ecce surgens ministrat ei. Reddebat aliquid negligentie et divitiarum fasciis colligata, in seculi jacebat sepulchro; sed infremuit Jesus, et conturbatus in spiritu, clamavit deens. Blæsilla veni foras. Quæ vocata surrexit, et agressa cum Domino vescitur. Judæi m'ventur, et tuncant, querant occidere suscitatum soli Apostoli gloriatur. Scit se vitam suam ei debere, qui reddidit: scit se ejus amplexati pedes,

ejus paulo ante judicium pertimescebat, Corpus pœne jacebat examine, et anhelos artus mors vicina quatuebat. Ubi tunc erant auxilia propinquorum? ubi verba omni inaniora fumo? Nihil tibi debet, o ingrata cognatio, quæ mundo potuit, et Christo revixit. Qui Christianus est, gaudeat: qui irascitur, non se esse indicat Christianum.

6 Vidua nostra autè morosius ornabatur, et die tota, quid sibi deesset, querebat ad speculum; nunc loquitur confidenter: Nos autem omnes revelata facie, gloriam Domini speculantes, in eadem imaginem transformamur, a gloria in gloriam, quasi a Domini spiritu. Tunc erines ancillulæ disponebant, et mitellis crispantibus vertex uretabatur innocuus; nunc neglectum caput scit sibi tantum sufficere, quod velatur. Illo tempore plumarum quoque dura mollities videbatur, et in exstructis thoris jacere vix poterat; nunc ad orandum festina consurgit, et timula voce ceteris Alleluia præripens, prior incipit laudare Dominum suum. Fleotantur genua supra mundam humum, et erubris lacrynis facies psuamithio ante sordidatâ purgatur. Post orationem psalmi concrepant; et laxa cervix, poplites vacillantes, in somnolente vergentes oculi, nimio mentis ardore vix impetant ut quiescat. Pallatonicamimus enim humi jacerit sordidatâ. Saccus villior, auratorum pretium eleccorum egentibus largitur. Cingulum non auro gemisque distinctum est, sed lanam, et tota simplicitate purissimum, et quod possit magis astringere vestimenta, quam scindere.

7 *Epistola 25 Paulam matrem de Blæsilla obitu consolatur, ac multa de virtutibus ejus prædicat, quam ita videtur*: Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum? et plorabo, non, ut Hieronimus ait, vulneratos populi mei; nec ut Jesus, miserrima Hierusalem; sed plorabo sanctitatem, misericordiam, innocentiam, castitatem; plorabo omnes pariter in unius morte defecisse virtutes. Non quod lugenda sit illa, quæ abiit; sed quod nobis impatientius sit dolendum, qui talem videre desivimus. Quis enim siccis oculis recordetur, viginti annorum adulescentulam tam ardenti fide Crucis levasso vexillum, ut magis amissam virginitatem, quam mariti doleret interitum? Quis sine singultibus transeat orandi instantiam, nitorem lingue, memoriam tenacitatem, acumen ingenii? Si Græco loquentem audissis, Latine eam nescire putares. Si in Romanum sonum lingua se verterat, nihil omnino peregrini sermo redebatur. Jam vero, quod in Origene quoque illo Græcia tota miratur, in paucis non dicam mensuris, sed diebus, ita Hebrææ lingua vixerat dillicultates, ut in discendis canendisque psalmis cum matre contendere.

8 Humilitas vestium non, ut plerisque solet, timentes animos arguebat, sed cum interiori se mente deiecerat, inter ancillarum virginum cultum dominicamque nihil mediū, nisi quod in eo facilius dignoscatur, quod neglectius incedebat. Vacillabant negotatione gressus, et pallentem ac trementem faciem vix collum bene sustinebat; et tamen aut Prophetam, aut Evangelinam semper in manibus tenebat. Lacrynis ora complentur; singultus occupat vocem; et hærentem linguam viscera commota non laxant. Cum sanctum corpusculum febrium ardor excoqueret, et seminime lectulam valeret circulus propinquorum, hæc in extrema verba mandabat: Orate Dominum Jesum, ut mihi ignoscet, quia implere non potui, quod volebam. Secura esto mi Blæsilla: confidimus; probas vera quæ dicimus. Nunquam est sera conversio. Vox hæc prima delicata est in latrone? Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

9 Postquam autem, sarcina carnis abiecit, ad suam

pompas seculi
et totum or
natum abli
ent.

Dei obsequi
assidue in
tenta.

20 anno. Pro
His mortuo

linguam
perit.

humilitate
vestium con
spena.

Lae 21

speculide se
pulta.

EX VARIIS.

anima revolavit auctorem, et in antiquam possessionem diu peregrinata descendit: ex more parantur exequiis, et nobilium ordine praesente, aureum ferebro velamen obtenditur. Videbatur mihi tunc eluare de caelo: Non agnosco vestes, amietus iste non est meus, hic ornatus alienus est. Sed quid agimus? Matris prohiberi lacrymas, ipsi plangimus. Confiteor affectus meos: totus hic liber fleatibus scribitur. Fleuit et Jesus Lazarum, quia amabat illum. Non est optimus consolator, quem proprii vincunt genitus, cuius visceribus emollitis, fracta in lacrymis verba desudant. Testor, mi Paula, Jesum, quem Blesilla nunc sequitur: testor sanctos Angelos, quorum consortio fruatur, eadem me dolorum perpeti tormenta, quae pateris; patrem esse spiritum, nutritum caritate.

etiam monasterium cogitabat

10 Faveamus Blesillae nostrae, quae de tenebris migravit ad lucem, et inter fidei incipientis ardorem, consummati operis percipit coronam. Reverti si seculare desiderium, et quod Deus a suis avertat, delicias vite hujus cogitantem, mors inamata rapisset, plangenda erat, et omni lacrymarum fonte ploranda. Nunc vero, cum propitio Christo, ante quatuor ferme menses, secundo quodammodo proposito se baptismo laverit, et ita deinceps vixerit, ut valeat mundo, semper monasterium cogitavit, non vereris, ne tibi Salvator dicat: Irasceris Paula, quia tua filia, mea facta est filia?

monasterium lactu matris elata.

11 Parce, queso, fili, parce filiae cum Christo jam regnanti, parce sicutem Eustachio tunc, cuius parva adhuc aetas et rudis pene infantia, te magistrantem dirigitur. Scivit nunc diabolus, et quia unam vident de tuis liberis triumphantem, obtritum se esse condolens, quaerit in remanente victoriam, quam in praesente non perdidit. Grandi in suos pietas, impietas in Deum est. Abraham unicuique filium lacus interfecit, et tu unam de pluribus quoreris coronantem? Non possum sine genita eloqui, quod dicturus sum. Cum de media pompa funeris te exanimem referrent, hoc inter se populus mussitabat: Nomen illud est, quod sapimus dicebamus? Doleat filium jejuniis interfectum, quod non vel de secundo ejus matrimonio teneret nepotes. Quosque genus detestabile monachorum non Urbe pellitur? non lapidibus obruitur?

non praecipitatur in fluctus? Matronam miserabilem seduxerunt, quae quia monacha esse noluerit, hinc prolatur, quod nulla gentiliuim ita suos unquam fleverit filios. Qualem putas ad istas voces Christum habuisse tristitiam?....

12 Quas nunc existimas Blesillam nostram pati crucies, quae ferre tormenta, quod tibi Christum videat subitatum? Clamat nunc illa lugenti: Si unquam me amasti mater, si tua ubera suxi, si tuis instituta sum monitis, ne invidias gloriae meae: nec hoc agas, ut a vobis in perpetuum separemur. Putas esse me solam? Habeo pro te Mariam matrem Domini. Multas hic video, quas ante nesciebam. O quanto melior est iste comitatus! Habeo Annam, quaedam in Evangelio prophetantem: et, quo magis gaudeas, tantiorum annorum labores, ego in tribus mensibus consecuta sum. Unam palmam castitatis accepimus. Misereris mei quia mundum reliqui? At ego vestri sortem doteo, quos adhuc seculi carcer includit, quos quotidie in acie preliantes, nunc ira, nunc avaritia, nunc libido, nunc variorum incentiva vitiorum pertrahunt ad ruinam. Si vis, ut mater me sis, cura placere Christo. Non agnosco matrem, meo Domino displicentem. Loquitur illa et alia multa, quae taceo, et pro te Dominum rogat, mihi quae ejus mente securus sim, veniam impetrat peccatorum: quod morti, quod hortatus sum, quod invidiam propinquorum, ut salva esset, excepi. Itaque dum spiritus hos artus regit, dum vite hujus frui-mur comitatu, spondeo, pronitto, polliceor, illam meam lingua resonabit, illi mei delicabuntur labores, illi meum sudabit ingenium. Nulla erit pagina, quae non Blesillam sonet: quocumque sermonis nostri monumenta pervenerint, illa cum meis opusculis peregrinabitur: hanc in mea mente defixam legent Virgines, viduae, monachi, Sacerdotes. Brevis vitae spatium aeterna memoria compensabit, quae cum Christo vivit in caelis, in hominum quoque ore victura est. Transibit et praesens aetas, sequentur secula post futura, quae sine amore, sine invidia judicabunt. Inter Paulae Eustachii quae nomen media ponetur: nunquam in meis virginitate est libris: audiet me semper loquentem, cum sorore, cum matre.

suorum in caelo memor

DE S. GAUDENTIO EPISCOPO NOVARIENSI IN ITALIA.

DE ILLI SS. CONVIV. XXII JANUAR.

Novario, urbe antiqua et celebri Galliae Cisalpiniae festinus celebratur XI Kal. Februarii, et III Nonas Aug. S. Gaudentii, quem primum illius urbis Episcopum fuisse, ita illius acta, Brevarium Mediolanense, aliisque scriptores tradunt, licet tabulae illius Ecclesiae, ut Ferrarius auctor est, recuperantur. Et hoc quidem die natalis illius: illa depositio receditur. Galesinus 22 Junii Novario S. Gaudentii Episcopi et Confessoris. Ille primus illius urbis Episcopus, multa mirabiliter ac divine gessit, vitaeque sanctitate clarus quiescit in Domino. Ejus corpus a suis Clericis pie sepultum, claruit multis miraculis. Eodem fere scribit Causinus. Memoratur et in Martyrologio Romano, Bellini, Maurdygi, Felici, aliorum. At 3 Augusti idem Galesinus: Novaria S. Gaudentii Episcopi et Confessoris, de quo ad XI Kal. Febrii. Eodem fere habent Bellinus, Maurdygius Causinus, Ferrarius, Malanus in addit. ad Ursardum, MS Florentinum, Felicius, alique.

Gaudentii aucto 22 Junii

depositio 3 Aug.

Translatio 22 Oct. et 21 Janu.

Commemoratio 11 Februar.

2 Ferrarius 22 Octobris in novo catalogo SS. ita scribit: Novariae Translatio S. Gaudentii Episcopi, Cuius tabulae Ecclesiae Novariensis. In MS. non admodum antiquo Cartholice Bruacellensis 21 Januarii ista habentur: Translatio S. Gaudentii Episcopi et Confessoris in civitate Novariensi. At Baronius in Notat. ad Martiopol. Novarienses hac item die celebrant natalem ipsius, Translationem autem iterum

factam mense Augusti et Octobris, ut constat ex tabulis ejusdem Ecclesiae. At 3 Februarii Manralygius: Item Gaudentii Episcopi Novariensis, qui B. Martini discipulus fuit. Eum eodem die referunt Carthosiana Colon. in addit. ad Ursard. et Causinus.

3 Acta S. Gaudentii auctor unigenitus tempore Leonis Novariensis Episcopi, litteris consignavit, sive, ut ipse scribit cap. 4, nom. 21. Haec pauca ausus propere percurrere verbis, signavit inductis populis relegendi, fidelibus moritis fultus beati Papae Leonis, qui Deo auspicio supremum possedit Sedem B. Gaudentii Novariensis civitatis, quae gaudet per eum plebs universa patriorum. Hanc refellas, quod Galesinus scripsit: Cujus (Gaudentii) res sancte gestas, Leo ejusdem urbis Episcopus libro complexus est, quem Manbrithius retulit in volumine priimum de Sanctis. Titulus ita apud Manbrithum est: In S. Gaudentii Episcopi Novariensis et Confessoris depositionem, Leonis ejusdem successoris Praefatio. Sed et autem Leo, ut ex Novariensis Ecclesiae tabulis scribit Baronius, temporibus Pauli Papae. Electus est Paulus 28 Junii 757, obiit an. 767.

Vita quo quando, scripta.

4 Etiam in propriis Sanctorum officis Canoniceorum regularium Ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis, (quae illam rem ejusdem instituti professorem ritu duplici veneratur) Lectiones tres ex hac vita continentur. Aetas satis perspicue describitur: Juvenis aetas eju

discessit

discessit e patria : S. Laurentio Presbytero adjutor fuit in curanda animalium salute : conviuit S. Martino Mediolani, quod inter annu 356 et 360, contigisse dictum est 13 Januarii ad vitam S. Hilarii : S. Eusebium Vercellensem vel comitatus est in exilium anno 356, vel potius exulem visit : familiaris fuit S. Ambrosio Episcopo : a S. Simpliciano, qui in S. Ambrosii cathedram anno Christi 397. Casario et Attico Cass. successit, consecratus est Episcopus, virique in eo munere annos 26, itaque circiter annu Christi 418, obiisse videtur, grandi admodum aetate. Auctor in his narrandis aliquem committit parochianum, quem mirum est a Bayonio relicto to. 3, an. 397, m. 41. Nam S. Laurentia occiso contulisse sese ad S. Martinum, inde comitem esse S. Eusebio in Orientem scribat; alibi vero sub Valentini Imperio interfertum esse S. Laurentium tradit : que inter se pugnant; cum sub Constantio et Constantino S. Eusebius et habitari Mediolani S. Martinus. Mentio fit ordinationis S. Gaudenti in Breviario Mediolanensi 26 Aug. in Lectione de S. Simpliciano.

VITA AUCTORE ANONYMO

ex Bobino Monbrizio.

CAPUT I.

S. Gaudenti ortus, educatio, fuga e patria.

Cum Sanctorum precedentium vitam virtutesque impensius considerarem, repente divino nutu ad B. Gaudenti celeberrima Acta succurrir memoria : et licet per quanta et qualia signa eum Dominus illustrare decreverit, tantillus famulus, utpote nullis etoquo, providere non satis queo, quod ad tantum otus impar et indignus sum; tamen divina fultus auctoritate, qua ait : Aperi os tuum, et ego implebo illud; seu et meritis prelati Pontificis et patroni circumfusis, opere pretium est, ut saltem de pluribus pauxilla narrare, quasi secundum vitans, aggrediar. Ita dumtaxat ut et B. Laurentii Martyris, itemque Patroni ex parte non subtrahatur iudicium, ut quos Ambrosius vicissim radiatus, per collegium fidei glorio succiaverat, non dispar videatur resonare triumphus. Hujus ergo callibus jam dictus sacer sophisticæ adherens, vitando prospera, mundi calcavit adversa, ideoque poli sede locatus victor cum Angelis triumphat.

2 Beatus ergo Gaudenti h Bologrensis iudis regi oris e Hesperia, que moenia Alpium Europa finibus proxima est, nobili genere et civibus pene primoribus ortus fuit. Sed intra d Ansoniam urbes Novarie postmodum egregius Pastor emicuit, ibique viginti annis cathedram sacerdotalem obtinuit, et glorioso excessu patris effectus; uno divino gratia colitus fulgore irradiatus, mentisque nitore addito, quasi refulgens lucifer inter astra processit. Hic enim ab ipsis emabilis auro in religionis propinquitate exarserat, tantaque sapientiæ studis primitiva lucetabatur infantia, ut post juvenili aetate, divino inspiramine, Ecclesiasticam regulam toto conamine diligendo insequeretur. Ita semetipsum propria disciplina coercebat intentus, quasi futura specie indicans, qualis in templo Dei prepararetur Sacerdos. Nam etsi juvenilis quidem, et minus perfecte esset aetatis, videbatur perfectissime tamen castitatis mtheum continens, quasi quoddam primum fundamentum in anima ipsam continentiam collocavit sic deinde ad adolescentiam reprimendas cupiditates, et sapientiæ profectus adipiscendos, orationibus sese et abstinentiæ frenis castigabat, multosque ad se venientes perfectæ viæ institutus informabat.

3 Porro Evangelica semina, licet rudi eloquio, indigenis sermone committebat; seu etiam parentes, quos adhue gentilitas detinebat, religiosa sollicitudine ad fidei gratiam provocabat, boni tanti meriti, tum-

teque persona virtutis ; cui concessum est primum Doctorem esse, deinde Sacerdotem; qui id quod docuit verbis, evidentibus complexit exemplis. Interea clarescere cepit signis, et virtutum miraculis adornari, nam et egros sua oratione curavit, et demones verbo imperans fugabat. Hic totis viribus mississimus vir desudans, ne seculi hujus aura favoris delectatus, aures suas arrogantie pollutione macularet.

4 Igitur cum hæc a beatissimo viro gererentur, ille virulentus persuasor et totius bonitatis œmulus, humanique generis inimicus, carnens quotidie per ipsum perfectam plebem Christo Domino comparari; callida persuasione nititur plurimum mentes impugnavit, et ab optimo proposito revocare; usque adeo ut Dei famulo aperta machinatione resistentes, contumacem illum ac despicaldem attractarent. Impletum est itaque in illo, quod scriptum est : Nemo Propheta sine honore, nisi in patria sua; illicre non multas ibidem visus est operari virtutes, quod ob eorum accidit incredulitate. Verum dum nonnullos pie credentes splendide lucis attenderat, aliqua vero impie derogantes terra caligo suffuderat, sequaces currunt ad gloriam, perfidi meritum traduntur ad poenam. Illorum denique pertinaciam beatissimus animalvergens vir, grandi admodum moreo afficitur, e.... beati Apostoli Pauli optantis se anathema fieri a Christo pro fratribus, cognatis secundum carnem. Sed tamen alta consideratione perpendens, quam occulto et subtili Dei iudicio agatur, quod querendam auribus predicatio sancta subtrahatur, quia per gratiam suscitari non mereantur, sicut scriptum est : Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Hæcque carnalem cognationem pro nihilo ducens, quasi hostes Catholice religionis abhorruit, adeo ut omnem eorum conversationem detestans, Davidico suffulso exemplo aicet intra se : Non sedem in concilio malignantium, et cum sederatis amplius non communicabo; sed adherere innocentibus, et circumdabo altare tuum Domine, ne cum impiis mensam participando, fiat mihi in scandalum. Moxque cepit sanctorum Patrum præcorum acta ad mentis oculos reducere, considerans quemadmodum sancti Patres divina implendo mandata, Angelicorum servium participes effecti celorum adipisci regna meruerunt; qui tamen reperit Abraham Dei amicum divino jussu de terra et cognatione sua exisse; multosque alios Dei electos relinquendo terrena centies multiplicato honore in celestibus accepisse. Profusus omni cum velocitate divina jussu implere festinans, renuntiatis que omnibus, non sardus Evangelii auditore factus, abrenuntiavit semetipsum sibi, tulit crucem suam, et secutus est Christum. Ita factum est, ut quanto pro Christi nomine longius a solo discedebat paterno, tantum quotidie mereretur fieri celo vicinior.

a Colitur S. Laurentius Presbyter et Martyr 30 April.
 b In ipsa jam dicitur collo Salasario vita e Eporelio que a quibusdam veterum Eporelio scribitur, colitur non dicitur Jurea, sive Laureæ; apud Antiphrasiam modo Eporegia, modo Eporegia; in Sicilia Imperii Eporelio; dicitur quibusdam aunc, teste Gubernio, Lamporeggia, quasi Eporegio.

c Aucto Hispania; citatur una in Hesperia citium Hispaniam significat, Eporelio certe notum Italia oppidum est. At quæ sequuntur, obscura sunt in omnia sunt Italia Alpes, et ipsa Europæ loca.

d Alqui Ansonia pro Italia universo usurpatur, licet ea Italia pars, que a Grecia promontorio ad fretum usque Siciliam pertinetur, proprie Ansonia citia dicitur sed longe ab ea tractu Novaria.

e Alqui ad huc des. 1, indicatur, aut quid studeat.

CAPUT II.

Collatum cum SS. Laurentio Novariensi, Martini, Eusebio, opera ad conversionem uniuersorum.

Igitur inde progressus, non multis evolutis diebus Novariæ se recepit, ibique Laurentium Presbyterum multo ante ab occiduis partibus pro Christi nomine

AGRIOLA
 ANONYMO
 EX MONBRIZIO.
 claræ iuven
 culti.

abtrecciam.
 aulcolorum
 passus,
 Math. 13 57.

Rom 9 3

Psal 24

dicenda, patri

Præfatio An-
 thoris.

Psal 80 11

a

b
 c
 S. Gaudenti
 nobilitis,
 d

quis ab ipsa
 infantia,

corde

am los con-
 cernit

Novariam ce-
 nit.

divinis e

Aug. in ANONYMO, in MOMBROTIO.

a. *ibi S. Laurentium multas convertebat.*

b.

c. *et societatem accipit.*

d. *habuit*

e. *S. Martini curiam*

f. *S. Lucam Vercell. ultra in eadem curiam*

g. *Ch. 8. 10.*

advenisse reperit : qui fidei fervore vestitus contra gentiliū malignam perfidiam, quasi signifer et belligerator, inter hostiles fremitus, per medias acies dimicabat; quin etiam fide cinctus propriis manibus hinc procul ab urbe sacros construxerat fontes, in quos jugiter baptismum in sancte Trinitatis nomine a celebratur. Deum quoque in Trinitate perfectum, non desinebat gentilibus insinuare, quem noverat, ejusque judicium et misericordiam anteponeus, paulatim studebat sociare Deo animas, quas diabolo sua predicatione inferebat : ut inermi viro haudquaquam plebs armata posset resistere. Tantis etiam per illum Dominus dignabatur exercere virtutes, ut rebellium corda non minus mirabilis quam predicationibus obtineret. Sed dum quodam die juxta morem immoerabilem turbam parvulorum, baptismi gratia renatam, Domino consecrasset, et inter nefanda Mausolei cultorum agmina introitus pergeret; ab impiis una cum multitudine parvulorum tunc baptizatorum martyrio coronatus vitam finivit presentem; sed eternam in caelis cum Angelis adeptus victor triumphat. ejus venerabile corpus hactenus et usque in presentem diem multis quotidie signis et miraculis sanitatum in ipsa urbe Novaria conuenit. Sed gratias tibi Domine Jesu, qui infestantis inimici tela, probationem tuorum fidelium permisisti esse, non vulnera; et talem tuis praestas per laborem mercedem, ut nullum tuorum fuisse gaudet hostis inbellentem.

6 Igitur dum ad peculiaris Patroni gesta suscepti officii tendit obsequium, non multa, quae per eundem beatissimum Laurentium Martyrem sunt gesta, prosequitur. Tamen inmemores sui nos non fuisse suffleat; in talibus enim causis magis convenit fidei credere, quam possit humana relatio demonstrare. Igitur B. Gaudentius dum ad ipsam athletam Laurentium pervenisset, gratissime ab eo susceptus est; eum gradatim adherendo et divinis monitis obsequendo, juridicus auctoritatis factus, et plenissime in S. Trinitatis norma eruditus, pari collegio diutius gregem pavit regium. Sed post gloriosum ipsius excessum, certum est illum B. Martino d. in Mediolano urbe metropolitani propter gloriosam illius doctrinam contentem serilium adhibuisse.

7 Sed dum Constantiani Imperatoris tempore Ariana haeresis toxicante radice venenato flore pullulasset, et predicto Imperatori a quibusdam hostibus Catholice fidei Valente et Ursatio persuasum esset, ut e beatissimus Eusebius Vercellensis Episcopus eum plerisque Deo dignis Pontificibus exilio condemnaretur, quod et ita factum est, eodem jam tempore B. Gaudentius timore nudus, et fidei fervore vestitus, Christiane caritate securus, nihil de sua morte formidabat : sed ut precipiam ac sublimem caritatem, qua Christus animam pro amicis ponere docuerat, in semetipsum formam ostenderet, et ostendendo manifestaret, comitibus absque omni dilatione adherens beatissimo viro S. Eusebio Confessori, prompto animo una cum ipso exilium expetivit, et ultra eum ac pergit quasi minister et comes mori paratus, exil etiam divino amore a sodalibus factus, quia ut scriptum est, valida est ut mors dictio. O jure perfectissimum virum, ejus imitatores ipsi esse desiderant Sacerdotes, qui pene ab ipsis rudimentis tanta caritate flagrabat, ut in initio beatissimo Laurentio adherens martyrii ejus adiutor effectus, quasi mississimus Lector ordinis sui officium doctissimo presentaret. Dehinc beatissimi Martini egregii Confessoris sectator factus, ac peritissimus omnium Notariorum inventus, quasi seculi ordinis gradus ascendendo scandebat. Nunc autem tanto Confessori Eusebio in suo discrimine junctus magis vult consequi martyrium, quam ad Pontificem gradum accedere. O vere beatum per omnia virum, qui

secundum Apostolum Paulum optat dissolvi et esse cum Christo! cui vivere Christus est et mori lucrum! Hinc datur intelligi, quanto amore Christum diligebat, quando non formidabat in principatu Constantium. Nam qui se pro Christi caritate sic iugerebat aperto exito, optabat martyrium, si non desisset illi percussor. Constat igitur qualis tunc temporis beatissimus vir devenerat praceptor, qui tales tamque peritos habuerat magistras. Sed nunc ad narrationis nostrae sermonem redeamus.

8 Postquam Pastoris absentia Vercellensem plebem destitutam antiquis hostis perspexerat, malignis quibusdam sasionibus atque interno bello memoratam Dei ecclesiam, omnemque plebem visus est impugnare. Sed cecus, optulante Deo, adhesit Dei clementia per adventum B. Gaudenti : qui dum ab Eusebio pio Pastore propter gregis custodiam in predictam urbem fuisset destinatus, ultra citraque praevens Dei gregi, non sivit eum lupo morsibus lanari; sed omni sollicitudine secundum Prophetam ex adverso ascendens, ac murum opponens pro domo Israel, ut staret in praedio in die Domini, nimirum vicem egregii Pastoris in predicta Ecclesia representans, pernox super gregem omni cum solertia diutius vigilavit, usque dum remeanti Pastori caulas heriles illas assignavit. Tribus itaque evolutis annis cum redisset Eusebius, utpote socius et collega, eundem Gaudentium summo honore prosecutus est, ac pro tanta vicissitudine utrasque Dei Ecclesias denum communi regimine utrique plebi quasi prospectores fuerunt, ac si ex duobus gregibus unum ovile effectum, utrumque gregem individua caritate conjunxerunt : ex tunc et nunc et usque in presentem diem Dei nutu plebs indivisa permanere videtur. Inter haec adest Dei mirabiliter magnificentia in Sanctum suum, ut coepta opus virtutis prosperioribus successibus progageret, e quasi caelitus lumen ostensum, totum orbem claritate superni luminis illustraret.

a. Potus celebrabat
 b. *Ut illud satis liquet, quod sibi hic auctor velit, un per Mausoleum idolum aliquod idelligunt, an templi cujuspiam gentilianum aut sepulchri effigiem, an in vicere templum quodpiam profanum quod adhuc frequentare solent gentiles. Eandem voc. reventa in off. iis Canonorum regularium Lateranensium.*
 c. *Id sub Valentiano factum scribit Baronius, subita conspiratione gentilianum*
 d. *De S. Martini conuocatione in Urbe Mediolanensi diximus 13. Janu. in prolegomenis ad vitam S. Aelarii, dicemusque plenius ad eius vitam 11. Novemb.*
 e. *S. Eusebii Vercellensis vitam dabimus 1. Aug.*

CAPUT III.

Miracula, vaticinia, episcopatus.

Per idem tempus beatissimus vir intra moenia urbis, non longe abli nuper sancto Dei Matris ecclesia sita cognoscitur, quoddam hospitium, eum cenobii claustra, circumspicuum ad habitandum expetierat. Ad quod eum primum fide armatus, et constantia accessisset intrepidus, tradidit semetipsum integre abstinentiae plurime in jejuniis, in vigiliis; ita ut si quando parum aliquid somni necessitas naturalis exigeret, hic non supra strati molitiam (sicut nunquam consuoverat) sed supra solius matruke effluvia dependeret superficie.

10 Ibidem quandam noctem dum pene vigilando insonnem duceret, subito intempeste noctis silentio casu cujusdam demerantis ignis super moenia exortus est, ex quo ea circumdans ingens exereverat flamma, quae usque ejus hospitium citius devenerat, ubi parumper sopore tenebatur. Insuetam tandem per dissepulum causam reperit, cursuque praepeti pergens, flammarum seum canticis spiritualibus circumiit, immensa altitudinis signo crucis flammis resistere parat : quare ex omni parte vicinas adherentesque domos flammam dum tangerent, in se reversa ceteras

Philop. 1. 21

remittitur ubi Vercellus.

Ezech. 13. 1

populumque ad tempus instruit.

Ausere vult

Signo crucis incendium restringit

audent domos contingere; exultans ad hospitium pergit, ibique eueniens matutinis horis debitas persolvit laudes.

11 Non multo post cum vir beatissimus decus Ecclesiarum Ambrosius sanctæ Mediolanensis Ecclesie Pontifex, pro quadam plebium dissensione ad Vercellensem urbem properasset, et iuxta Solis radii orbem totum illustrans, inibi perennem pacis concordiam reliquisset, festinat ad Sedem propriam remeare: cumque vesperscente jam die Novariensem præteriret urbem, et festinans ad locum propositum properaret, distulit videre beatum virum, dicens comitibus suis: Debueramus videre Reverendum Gaudentium, sed jam declinat dies ad vesperum. His diebus carpebat iter quod cœperat: nec multo post inde progressus subito stetit equus beatissimi Ambrosii, nec ultra illum movere potuit: cœpit itaque equum flagello cœdere, et calcariibus creuitare; equus vero immobilis permanens ceptum iter quasi mortale præcipitum pertinescebat. Dumque diu cadendo tantus vir fatigaretur, protinus divino radiatus spiritu, iuxta morem ad semetipsum reversus, dixit: Non vobis permittitur ceptum iter peragere, nisi viderimus B. Gaudentium. Hæc cum dixisset, statim retorquens vestigium ad urbem regressus, qua voluit, ivit, sed vobiscum.

12 Beatus Gaudentius ubi per Spiritum tantum virum ad se venientem agnovit, illico obviam ei tentavit occurrere. At ille intuens eum alacri animo amplexus et osculatus est, et quasi increpando mysterium annuntians, dixit ei: Episcopus eris, ut vides. Ille vero, qui meritis idemque futura prævidens, placibili facie ut erat, non subjurgando, sed quasi vicissitudinem reddendo respondens, dixit ei: Utique, sed ero sacerdos ab altero. Id actum est, ut caussam paris miraculi uno locuti Spiritu, ille in re, iste in tempore, uterque futura vaticinatus est. Deline vicissim sibi valefacientes, S. Ambrosius metropolim suam repetivit. At non longum post tempus secundum B. Gaudentii vaticinium glorioso cessu migravit ad Dominum, dignum sibi beatissimum Simplicianum ipse post funus prædicando successorem relinquens.

13 Sed jam appropinquabat desideratum tempus votis omnium optatum, ut plebs diutius expectata Pontificem sibi fore beatissimum Gaudentium tereno a Principi orando expeteret, quem venerat omnino caelesti Principi bene complacuisse. Nihilominus tenuem cum paucis verbis legationis formulam mittunt, optatam pat-facientes caussam, orantesque ut precum suarum dignetur fieri clemens auditor: ita ut Beo dignus B. Gaudentius, ad sacrum cultum erectus Solem tandem regiminis susceperet. Repente caelesti dono Princeps usus subtilitate consilii, omniumque repressa cupiditate, jussit sine dilatione impleri, quod divina providentia fuerat prædestinatum, et ita Domino procurante Episcopales apices meruit primus et Novariensem Sedem. Deus igitur Pontificale a beatissimo Simpliciano Archiepiscopo nactus magis oneri fuit.

14 Factus est denique omnia omnibus, non querens que sibi utilia essent, sed que multis ut salvi fierent. Et subito, velut lampadem quandam Sacerdotem suum Dominus accendere dignatus est, augens quotidie per ipsum prædicationem verbi et salutaria semina regni eorum. Mox usque adeo in emendatione populæ vetustis infecti veniens profecit, ut impij Manserit cultores, qui dudum B. Laurentium Martyrem fecerant, quasi novellam lucem veritatis sibi aspiciere viderentur, ut ita nullum sine mora absque baptismi gratia in urbe sibi coelitus tradita habitare permisisset: nam qui meruerat esse Confessor, non cumtatis est trucibus populis accedere prædicator. Sed cum pro eorum conversione jugiter Dominum

deprecaretur ac doceret eos per baptismum habere remissionem peccatorum, et non aliter posse eos salvari; quasi veri solis radii in eorum corda resplenderent, obstupentes, ac revelata facie Dei intuentes gloriam, et antique pœnæ errore fidei confessione volentes ab ipso Pontifice baptizati sunt. Divino igitur munere bellator egregius prædum inimico abstraxit, auctori restituit.

15 Breve et post tempus tanta in eum virtutum gratia augebatur, ut non iomin per ipsum signa, quam dudum per Apostolos fierent. Nam, ut paullo superius diximus, qui in juventute positus damnique verbo fugaret, et ægros sua oratione sanaret, magnificari visus est Deus quotidie per Sanctum suum virtutes exercendo: ita ut post hæc cæcis visum, surdis auditum, locutionem redderet mutis, claudis gressum integraret; et quod longum esset enarrare per singula. Porro quia dudum in terris positus Dominus et Salvator discipulis dixerat, Si credideritis in me, opera quæ ego facio, et vos facietis, et majora horum facietis; adeo enim ad fidei amorem virum beatum spiritualis flamma succenderat, ut si quisquam aquam distillantem a manibus ejus, cum diluerentur, osculte præriperet, et languentis vjusque corpus attingeret, apertissima proinde medela sequebatur. Sed et quanta aut qua per eum Dominus postremo egerit signa, non aliis nisi qui oculis tantum suis intuiti sunt, putantur esse credenda. Porro sine intermissione studebat beatissimus vir divinis epulis omnium reficere corda, agendo ne prætermitterent mandata, prorsus replicans illud Salvatoris edictum: Nolite possidere aurum, neque argentum; sed secundum Apostolum, habentes victum et vestitum, his contenti simus. Ipse vero totis viribus elaborabat, castigans corpus suum et in servitum redigens, ne forte aliis prædicans ipse reprobus efficeretur, eatenus ut prædicando et operando duplicatum de negotio lucrum ad Dominum reportaret. Et quoniam secundum Salvatoris vocem, ea que docuit, ipse prius per omnia fecerat, quis dubiter illum magnum in regno eorum esse? fuit enim Sacerdos Dei, pontificalem petasum gestans, qui in semetipsum emendando corpus, et persequendo vitia mortificatione carnis, novum adeptus est martyrismum.

a Hieronimo Augustino.

CAPUT IV.

Obitus, funus, miracula.

Sed cum satis abundeque ecclesias, monasteria, cellasque per parochias construxerit, et innumera-bilium Clericorum Pater effectus exultaret de summo studio illorum; tandem funus repositum ab æterno Patre parat exigere, Dominus itaque consolari ac remunerare servum fidelem non distulit. Nam cum jam quatuor lustra in Pontificali gradu complexisset, et vicinum suum obitum adfuturum cognosceret, utilius esse ratus est, ut dum superstes adhuc esset, successorem sibi futurum præ sagis ostendendo nuntiaret, ne in posterum aliqua disceptatio, ut plerumque fit, de Pastore futuro inter gregem sibi coelitus commissum oriretur. Itaque coacto Clero cum plebe, monuit primum ut verba Dei, quæ per semetipsum reserata auribus perceperant, mente retinerent, ita ut æternæ mortis periculum formidando, ad caeleste regnum quotidie properarent, et alia complura; hæc etiam addens, ut univer-sus Bodesie populis futurum sibi Pastorem, sumique religiosum successorem virum prudentem, a Agapium nomine, a Deo prædestinatum scirent, eunctique in ejus electione unanimiter concordando persistenter, ne contra divinam presentiam plebs inscia rebellare videretur.

17 Et dum talibus monitis, virtute qua poterat, plebem docere beatissimus vir non cessaret, nec

AUTHOR: ANONYMUS, LX. MORTIFICATIO GENTILES PLURIMOS CONVERTIT;

CHARLESUS MIRACULUS:

JOHN. 11. 12.

AGAPUS, QUI MANUS LAVAVIT, MORBO CURAVIT.

MATTH. 10. 9.

1. TIM. 6. 8.

1. COR. 9. 27.

AGAPUM, DE VINO VITÆ, SUCCESSOREM DESIGNAT

9

MORITUS

MULTO

VISITUR A S. AMBROSIO CAELITUS MONITO

PRÆDICANTI SIBI EPISCOPATUM, IPSE MORTEM PRÆDICIT

UT EPISCOPUS NOVARIENSIS

AUCTORE
ANONYMO,
IX. MONUMENTO.

multo post plenus diem, meritorum splendore
coruscans, terrena terris commendat; spiritus vero,
valesit Angelorum choro interesse desiderans, celsa
conscendit. Subito innumerabilem populorum undi-
que caterva confluit, constipantur mœnia, atria,
omnes plateæ. Erat omnium planctus immensus,
mœror intolerabilis, ea tantummodo inter singulum
verba dolentium gemitus extorquebant: Heu grex
desolate, quid agis? en amisso Pastore dispergeris:
et quis unquam te a luporum rabulis dentibus quibit
liberare? Per illud vero tempus basilica, ubi nunc
Dei Sacerdos miro decore humatus resurrectionis
tempus expectat, summo nixu dudum ab eo constructi
coepit, sed necdum perfecta recta remanserat: quam
postmodum vir beatus Agapius cum omni honore
consummatam perfecit. Interea destituta plebs ge-
mina tristitia, tam pro excessu Pastoris, quam pro
minus perfecta basilica, tantum angorem sustinere
non valens, super pavementum prostrati, humanum
supra modum mugitus reddebant, ita dumtaxat ut
nec etiam ministris Ecclesie permitteretur libertas
officii persolvendi.

Corpus in ec-
clesia deponi-
tuna

18 Tandem vir sanctissimus plebem, quam cor-
pore, non affectu reliquerat, spiritu visitare properat.
Nec mora: cœlitus divina inspiratio sic omnium
corda perfudit, ut venerabile corpus in sanctam Dei
Matris ecclesiam, non humano sepulchro, sed reser-
vandam solo deponi deberet, usque dum prædicta
aula tanti Pontificis preparata a viro reverendo
Agapio successore consummata perfecteretur. Deni-
que universa populi multitudo divina illustratione
radiata, præbritisque ejus virtutibus roborata,
nomen ambiguitatem de corruptione sacri corporis
juxta morem abicientes, sanctum ac venerabile cor-
pus in ligneam secretarii tabulam superponentes,
omni veneratione sanctas exequias iunctis constituen-
tes persolvendas jugiter percenserunt. Atque ita
sacratum corpus roseo fulgore micans, odorisque
fragrantia redolens ab undecimo Calendis Februa-
riis usque ad tertium Nonas Augustas inluminatum
fuisse quis ambigit? quod tamen corpus non parvum
miraculum in sanctissimum ostendendo quotidie a plu-
ribus videbatur; enimvero capitis genæque casaries
unguesque manuum ac pedum, ut olim viventi, ita
multis videntibus jugiter crescenda germinabant. Oh
hoc ergo Beatissimus talia in corpore suo meruit
ostendere signa, quatenus cunctis videntibus daretur
intelligi, ut quem primam in terra mortuum sim-
 consolatione lugerant, hunc postmodum viventem in
caelis cum Angelis crederent. Post hæc vero signa
ita affatim variis infirmitatibus salutem reddendo se
prædixit esse presentem, ut quasi cœlitus ostensum
lumen, aut radius quidam Solis erumpens totum cla-
ritate superni luminis illustraret. Ex quo ex non pau-
cis vicis civitatibus præ, non vicinis tantum verum
etiam peregrinis, immensa multitudo populi ad tam
aperta miracula ad sanctum et venerabile corpus
confluxerat.

Qua manet nec
corruptum:

ut id plurimum
sancti

sepulchro

miraculis il-
lustratum.

19 Inter hæc B. Agapius una cum omni populo an-
teditam basilicam ingenti sumptu, cultuque eximio
consummatam, debitis ceremoniis dedicaverant. So-
nis deinde post defunctum mensibus, bis semis diebus,
additis, ænetum corpus incorruptum, velut
mirus dei post finem, summo honore sepulchro tra-
diderunt. Ubi quotidie operante Domino nostro Jesu
Christo inerta illius celebri populum frequentia
clarescent, quo fit, ut experiantur infirmi, quam Dei
famulum illis conveniat honorare, ubi recipit cœcitas
viam, debilitas gressum, et obstrictæ aurium jamna
capos ore auditum mereatur: et quam in universos
finis ejus virtutum miracularitas refluxit, vix eniquam
licere putò exprimere, num tamen de multis cele-
brandum, miraculum ut petero memorabo.

EPISC. NOVARIEN.

20 Puella in urbe Roma nobili stirpe procreata,
innumerales opes inmensasque divitias possidebat:
dum vero die quadam secreta pomerii sui lustraret,
dæmonum telis improvida repente cessit, pectusque
fœdarum legionum templum efficitur, eamque sodales
tandem petuleam reperiunt: non possunt pauci fu-
rentem vincere, quæ cunctis debacchata, dentibus
frendens, rabido ure solalium hostis efficiebatur. In-
terea undique vallatam catenis muniunt, ad B. Petri
principis Apostolorum ecclesiam ducunt, ad locum
tumulo ejus sacro pertrahentes admovent. Tunc de-
mon dæmonum phalanx per obsessum corpus in mo-
dum organi varias exprimit voces; et nunc vibrans
venena serpentis sibilus perflat, nunc mugitus pecu-
dum, balatusque ovium, nunc crocitus avium, aut
ferarum rugitus imitatur. Tandem Beatissimus Pe-
trus Apostolorum princeps pietate motus, per quem-
dam sanctissimum virum mysticam dignatur mani-
festare virtutem; monet sodales longinquam subire
viam, Hesperiam cunctam lustrare, propero cursu
Novaria contendere civitatem, si modo salutem mi-
seræ expetunt, quam dæmonum vincula tenent, quod-
que B. Gaudentii Confessoris limina adirent, futurum
ut ejus meritis pristinum parvo tempore captiva
reciperet sospitatem. Illico jussis superiù janitoris
parentes arripiunt iter, ac quingentis millibus fere
urbem Novariam perveniunt: ubi puella mox ut tem-
plum ingressa est, dæmonum vexatione statim libe-
rata conspicitur, ferreis catenis solvitur, illicoque ad
beati corporis sedem pervenit, atque profusis gemitibus,
genisque rotantibus lavit. Tum sanata attol-
lens ad sancta mystera vultum, grates refert pro
tanto dono salutis. Mox mirante populo, ejusque so-
dalibus, valida surgit, dat laudem Domino Christo;
et sic demum exultans properat revisere cognatos
incolam, remeando prope ad propria pergit, us-
que dum ovans perveniret tandem sospes in Urbem.
Hæc competenter gesta hoc modo, illicet rabioso
parentes cunctique pro ea afflicti velut salutem rece-
perunt suam.

Energumena,
S. Petri mo-
natu ducitur
Roma Nova-
riam,

ad reliquias
S. Gaudentii
sanatur.

Psalm 114 10

21 Interea gratia plebis salutisque veteranda mica-
bat, quam cuncta per ora fulgens delituit fama, ita
ut cum Propheta plebs universa clamaret: Visitasti
Domine terram et inebraasti eam. O quanta tibi glori-
a Christe per eum, qui ut famulum tuum patrem
Beato ostenderes Petro, per ejusdem superni janito-
ris responsa tanto miraculo illum declarare voluisti.
Quæ res ita ubique inter cetera ejus miracula splen-
dore gloriæ respersa coruscant, ut universus populus
urbis Novariæ laudem Deo canat, dicatque: Posuisti
Domine desertum in stagnum aquarum, et terram sine
aqua in exitus aquarum; unde et præsens Ecclesia
clamat: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Do-
mini exaltavit me. Vere tua sunt hæc Domine gra-
tuita dona: tuæ fonte pietatis vivam aquam ignavis
infundis, et inania pectora suppleas. Nam ut tantarum
virtutum miracula et gesta retexam, nec sufficit mens
sterilis, nec pagina vilis. Hæc pauca usus prope
percurrere verba signavi inductis, populis relegenda
fideibus, meritis factus beati Pape Leonis, qui Deo
auspice supremus possedit Sedem B. Gaudentii No-
variensis civitatis, quæ gaudet per eum plebs uni-
versa patronum. His gestis beati viri ut si indignis
quibuscumque explicata sunt dictis, nunc tempore
congruo terminum dare disponimus, ori manum im-
ponimus, introitus ad conscientiam redire festina-
mus. Et quidem indigni famuli dum imitari non pos-
sumus, patronum nobis fieri precibus postulamus, ut
ejus meritis adjuvemur, ejus meritis celebramus,
eo optulante, qui cum Patre et spiritu sancto vivit
et regnat per infinita seculorum.

Jussu Leonis
Epicopi No-
variensis,
scripta hæc
vita.

a Agemus de S. Agapio Episc. Novar. 10 Septemb.

b Ferrarius scribit, dum ad populum coram eum haberet,
suum Deo reddidisse spiritum; quod non est verisimile

DE S. ANASTASIO PERSA, ET LXX SOCIIS MARTYRIBUS IN ASSYRIA.

§ I. S. Anastasii Acta antiquitus conscripta.

AN. CHR.
DCCXXXVIII.
XXII JANUAR.

S. Anastasi
Acta

antiquitus
conscripta.

Gloriosi Martyris Anastasii Persae celebratissimi mox ab illius eade historia fuit, duplici tractatu comprehensa: alter ejus ad Christiana sacra conversionem, vitam monasticam, susceptum pro fide certamen continuabat, alter reliquarum translationem, plurimaeque per eas facta miracula. Utrique praeclaram auctoritatem attribuerunt CCEL Patres in septima Synodo Aemoneica Nicara anno Ch. DCCCLXXXVII post obitum S. Anastasi CLIX congregati, presidentibus Legatis Hadriani Romani Pontificis Petrus duobus, altero Archiepiscopo, altero Presbytero et Ἐπισκοπὸς S. Sabar, cum S. Tarsamo Patriarcha Constantinopolitano, ceterorumque Patriarcharum vicariis. Illi Iconoclastarum proscripta heresi, dum sacrum imaginum cultum restituant, hinc Actione 4 suam doctrinam judicantur stabilendam.

2 Hinc occasione utriusque tractatus initium intrant, ac deinde partem integram Actis synodicalis inseruerunt, quam Gregorius Deo amabilis Diaconus sanctae magne Ecclesiae laudabilium Apostolorum legit, cum hac praefatione: *Ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἀναστασίου τοῦ Ἡέρεου, ὃ ἡ ἀρχὴ Ὀμοιογενῆς Ἰησοῦ καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὃι οὐ τὰ πάντα ἐγένετο.* Ex martyrio sancti Martyris Anastasii Persae, ejus initium est: Unigeniti Filius et Verbum Dei, per quem universa condita sunt, Tum ea legit quae infra num. 10 continentur. Quibus absolutis, Theodorus sanctissimus Episcopus Myrensiensis dixit: Apparet quia venerabilium imaginum traditio sollemnitas (*Ἐκείνη ἰδοῦσθε, legitima*) est. Mox e posteriori tractatu Euthymius reverendissimus Diaconus et monachus (*Ἐκείνη νοτάριος*) pro Dei amabili Episcopo Gotthico legit, cum hac praefatione: *Ἐκ τῶν θαυράτων τοῦ ἁγίου πάτερως Ἀναστασίου, ὃς ἡ ἀρχὴ Ὀμοιογενῆς διήγησης πρεβληθεὶς βούλομαι.* Ex miraculis sancti Martyris Anastasii, quorum initium est: Miraculorum relationem proponere cupio. Post legit ea quae infra in secunda tractatae una. 7, 8 et 9 referuntur Casaree Palaestinae peracta. Quibus recitatis, Petrus et Petrus Deo amabilis Presbyteri et Vicarii Adriani Papae senioris Romae, dixerunt: Hae imago S. Anastasii usque in hodiernum diem est Romae in monasterio ipsius, cum pretioso ejus capite. Joannes sanctissimus Episcopus Taurinensis dixit: Verum dixere honorabilissimi Vicarii, quoniam et in Sicilia fuit mulier dionemium patiens, et Romae posita per praedictum sanctissimum imaginem sana effecta est. Joannes Deo amabilis Presbyter, monachus et Vicarius Orientalium Pontificum, dixit: Ad ea quae dicta sunt, ostensum est ex his quae lecta sunt, quia et imagines Sanctorum miracula operantur et sanitates perficiunt.

3 Eadem ex signali Actis recitat Baronius tom. 8 an. Chr. 627, num. 20 et sequentibus, hae ante praefatus: Quod vero ad Anastasii Martyris triumphum pertinet, desoleatur in Actis ejus Translatio Casaream facta in Palaestinam, ubi primum contigit eum ex tassa pro fide atque impio: superasse: praeter enim Acta illa adhuc extat ab Iber miraculorum ejus, qui et ipse perit, fragmento demantaxat salvo, quod in frequenti Patrum consensu recitata, descriptumque reperitur in Actione 4 posterioris Niceni Concilii. Idem de prior tractatu iste citatu potuisse dici volebat, quod illud martyrium, ejus iste citatur exordium, huc usque non extitit typis enigmata. Baronius in Notis ad Martyrologium hoc die: Habemus, inquit, in nostra bibliotheca eundem res gestae, a Gregorio quodam Clerico a Graecis Latine redditas, quibus praemittitur Praefatio, ejus est exordium, Unigeni-

credita in
tota.

tus filius etc. Idipsum scilicet quod in Concilio citatur. Idem nobis martyrium exhibuerunt perreusti codices MSS. monasteriorum Gbadlaccensis in Julia, et S. Marimini Treviris, sed in hoc nonnihil variante ac fere fluente et lacinoso phensi. Boninus Mombritius neglecta Praefatione vitam et martyrium edidit, cum priori MS. fere congruus. Ast in nullo horum exemplarium interpretis Gregorii mentio fit: an forte a libraria quopiam ejus nomen codici Baroniano praefatum, quod Gregorius Diaconus ejus partem Patribus praegerit in Synodo Nicarno? Sed is Graecus erit, e Clero Constantinopolitano, et multo junior, an qua alia causa id opinatus Baronius sit, nos latet. Suspicitur idem illam eandem vitam esse, quam male translata Beda emendavit. Verba hujus sunt ad finem Historiae Anglarum: Librum Vitae et passionis S. Anastasii, male de Graeco translatae, et pejus a quodam imperito emendatae, prout potui ad sensum correxi. Certe impolitius sermo est, et hinc inde diversus a Graeco exemplari, quod naeti sumus utriusque tractatus et martyrii et miraculorum: sed et ipsum parte sui aliqua multum, alioquin loci duo in Synodo citata rident omnino verbis Graece profertur. Unde Actu hae sincera prorsus et genuina esse dicat. Hae ergo hactenus uelut, quod sciamus, ita edita, ex Graeco vertimus, et, ut sans antiquo interpreti huius auctoritasque maneat, eadem ex vetustis illis membranis, Latine olim versa, damus.

hic e MSS.
evulgantur,

aliaque e
Graeco versa.

4 Auctor vita videtur in eodem monasterio cum ipso Anastasio vixisse, quod ex num. 13, conjicimus, ubi haec scribit: Hoc autem scimus nos (*ἔγχεσαν ἑπί:*) eum mirantem et obstupescentem constantium Sanctorum, nihil fore aliud legere voluisse, nisi quod illum sancti desiderii ardorem nutriverit. Et nu. 37, agens de revelationibus, quas ipse raptus indicavit Sanctis, addit: Ἰδοὺ στόματι ταῦτα ἔφη ἔκχεσθαι προφῆτα hae ore nobis indierunt; seu, ut antiquus interpretis habet, diligenter nobis innoverunt. In prologo dicit se jussu vitam sancti Martyris scribere, unde monachum fuisse minus ambagus. An idem ille monachus qui ab Heptaneco Justino missus Casaream ad eum consulendum, Casaream in Persidem fuerit comitatus, undeque colobum primo, post corporis quoque reliquias ad monasterium retulit? Potuit ipse de se iniquam de alio quopiam hae referre. Certe nunquam allegatur, ut ab auctore diversus, qui hae scriptori videtur. Et manifestus ut loquetur cap. 6, num. 36. Alii autem Christiani captivi, qui erant in carcere melusi, dum cognovissent aliquid de locutione Persien, ipsi nos revelaverunt, quod inter se custodes condubulantur. Joannes Basilus Sanctiorum Hilarum monachum vixit auctorem nominat; quod ualde habet non exprimit. Baronia: an. 627, num. 1, vel Antiochum monachum, vel Sophronium Hierusalypitanum Episcopum esse sibi persuasit, utriusque illius temporis scriptorem.

5 Atta Acta sunt a Simeone Metaphraste ex hisce expressa, omnia praefatione pulchra, aliisque breviter substituta. Sed et historiam Translatiois dedit, et miracula, ut hae a Metaphraste opere multo, aut a librariis neglecta. Qui titulus Metaphraste commentarium, tum quia nova nihil continet, et suam ex hisce Actis debet obtinere auctoritatem; tum quod passim calet, Latine a Gentiano Herveto donatus, editus primum ab Aloysio Lippmann et Laurentio Suria, ac deinde inscriptus tomo 8 Annal. Baronia. Eadem Acta contractus descripterunt Augustus varus Lippelms, Marchantius, Ribudeveva, Villegas, Santorius, Ortz Lucius, Fabreus, Petrus Thonus Saracenus, aliique Priorem vitam referunt Beda de ser. etatibus, Vincentius lib. 23, cap. 14 Petrus de Natibus lib. 2, cap. 113, Trithemius lib. 3, de vitis illustribus Ord. S. Benedicti cap. 68, aliique infra

Eadem scripsi
Metaphraste

aliique re-
centiores

EX VARIIS.

infra citandi Martyrologi, Opportunum fuerit hoc loco Bedæ verba proferre : Anastasius Persa monachus, inquit, nobile pro Christo martyrium patitur : qui natus in Perside, magicas a patre puer artes disciebat, sed ubi a captivis Christianis Christi nomen acceperat, in eum mox animo totus conversus, relicta Perside Chalcedoniam Hierapolitæque, Christum quaerens, ac deinde Hierosolymam petiit : ubi accepta baptismatis gratia, quarto ab eadem urbe milliario monasterium Abbatis Anastasii intravit, ubi vn annos regulariter vivens, dum Casaream Palestinæ orationis gratia venisset, captus a Persis, et multa diu verbera inter carceres et vincula, Marzabana Iudice, perpressus est : tandem mittitur Persidem ad Regem eorum Chosroem, a quo tertio per intervalla temporis verberatus, ad extremum una suspensus manu per tres horas diei, sic decollatus, cum aliis LXX martyriam complevit. Mox tunica ejus indutus quidam demoniacus est. Interea superveniens cum exercitu Heraclius Princeps, superatis Persis, Christianos qui erant captivati rediit gaudentes. Reliqui beati martyris Anastasii primo monasterium suum, deinde Romam advecta, venerantur in monasterio B. Pauli Apostoli, quod dicitur Ad aquas Salvias.

Actorum compendium ex Bedæ.

§ II. Tempus conversionis ad fidem, et martyrii.

Heraclius filius Imperatoris anno Chr 610. mense Octob.

Hæc ex ipsis Actis clara sunt. nec ulla prorsus fluctatione igerent, nisi summi Chronologi novas sibi ultro hic difficultates creassent. Heraclii certe Imperatoris primordia veritas nobis sicut in Annalibus Græcis consurgunt. Alcaudræum Chronicon, eo vivente conscriptum, quo anno Phocas mense Octobri interemptus est, ipseque Heraclius Imperium suscepit, Indictionem XIV statuit, et diem III Octobris feria septima. Annus is fuit Christi DCX quo Indictio XIV, Constantinopoli cepit a Septembri, littera Dominicali D. Consentiant Theophanes, Cedrenus alique. Hoc posita, urbs Chalcedonensis sæpius a Persis aut obsidione cineta est, aut agro certe vicinisque regionibus vastatis, periculum obsidionis incurrit. Anno Heraclii V, Indict. III (aut potius Heraclii VI, Indict. IV, ut legendum ostendit Dionysius Petavius in Notis Chronologicis ad Nicephorum) Sasan, qui aliis Saos dicitur, Persarum Exarchus, Chalcedonem usque populabundus exenrit, ita Chron. Alexand. At Nicephorus Patriarcha in Breviario Historico, post Alexandriam occupatam et Egyptum univær am in servitutem redactam, scribit eum omnibus copiis Chalcedonem contendisse, et eam diuturna obsidione rinxisse : verum pactum cum Heraclio, ejus legatos secum in Orientem ad Chosroem deduxisse, a quo crudelissime cute arvensa interemptus est. Quare corrigendi Cedrenus in. Heraclii VI et Paulus Diaconus lib. 18, hist. Miscellæ cap. 6, qui Carthaginiem tum obsessam, post Chalcedonem, scripserunt : hæc Græcis Χάλκηδον, illa Κερκεδών dicitur, ut facile errandi ex ipso rite occasio fuerit. Hos Baronus alique secuti sunt.

obsessam a Persis

Chalcedonem anno ejus 6

non una conversione Anastasii

7 Dionysius Petavius noster in Notis Chronologicis ad Breviarium Historicum Nicephori, et lib. 11, de Doctrina temporum cap. 19, tradit eum exercitu predicti Sais, ut absolute in Chalcedonem venisse Anastasium; adeoque anno DCXVI, Heraclii VI dehisce Christo nomen, et, quod inde consequitur, an. Ch. DCXXII, Heraclii XII martyrium peregrisse. Et quo minus ascendantur plurima obstant. Primo auctoris coactione utque oculati testis auctoritas, a CCCI. Patribus in Synoda Nicæna II comprobata. Hic ergo an. 12, monachum factum scribit in Βαδικτιώνι ὁρθῶν βασιλευστος; Ἡρακλίου, ἔτους δικάτου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, Indictione octava, imperante Heraclio, anno Imperii ejus decimo. Eadem habent MSS. Latina, Gladlucense et S. Maemuni, ac Bonniensis Mombritius : consentit deni-

que Metaphrastes. Annus is est Christi DCXIX, ab Octobri, et DCXX putare sui parte; ubi dolemus in Chronico Alexandrino hiatum esse : a posterioribus ergo historicis lucem haurire oportet, nisi vel ipsis potius hinc accendatur. Theophanes lib. 18, cap. 6, eumque secutus Cedrenus, scribunt, anno decimo Heraclii Persas Ancyram Galatiæ bello cepisse. Galatia Bithyniæ confinis est, ipsaque Ancyra hand procul Chalcedone distat; ut de hæc excursione hæc Nicephori verba prorsus intelligenda videatur. Παρρασκευόζοντο δὲ οἱ Ἡέρσαι, καὶ ἤπειγοντο μέχρι ἔλθεῖν εἰς Χάλκηδονα. Quin Persæ longius insuper progressi, Chalcedonem properabant. In et auctor rite : Ἐγένετο οὖν αὐτῶ τῶ στρατῶ τῶ ὑπὸ τοῦ Σαῖς ἀρχηγίου, καὶ ἦλθεν εἰς Χάλκηδονα. Fuit cum ipso exercitu, quem Sain ducebat, et venit usque Chalcedonem. Alius hæc est Sain, sive Sathin, ab eo quem ante occisum memoravimus; nam hic a Theodoro Heraclii fratre postea anno Heraclii XVI, victus est et prostigatus, cum interim Sarbarus, seu Sarbarazas, Chalcedonem denno obsideret. Hic ergo aut suprema cum imperio exercitui præfectus Ancyram hoc anno obsidet, indeque Chalcedonem populabundus excurrit; aut certe Sarbaraza alore Ancyram premente, ipse fortassis turmarum equestrium ductor, (nam καβαλλάρως erat Anastasius) hanc expeditionem Chalcedonensem suscepit; coactusque subito in Orientem redire, quod Philippicus exercitum Heraclii versus Persidem duceret, non ipse Heraclius, ut apud Metaphrasten dicitur. Cedrenus priorem Chalcedonis obsidionem cum hæc excursione confudit, ad an. Heraclii XII, quem Baronus secutus Acta Metaphrasticæ corrigi, in usque non anno X, sed XII Heraclii conversionem S. Anastasii censet contigisse, Christi nimirum 621; qui tamen revera 622 fuisse : nam cum a III Octobris 610, ducatur annorum Heraclii caratium, annus XII post Pascha solemniter, quæ jam ante peracta narratur, erit Christi 622. At si id statueris, qui potest septem annis in monasterio vixisse, atque, vel ipso testante Barono, an. Ch. 627 mense Januario, occubuisse, postquam carcere Casareæ et in Perside semestri circiter fuisse inclusus?

sed in alia Persarum ad Chalcedonem excursionem.

8 Maucut igitur prima et sincera coxlanæ auctoris sententia, quæ stabili certaque stat eventorum reliquorum consequentia Anastasium Chalcedone in Orientem rediit; ab exercitu recessit; Hierapoli primum, mox Hierosolymæ, aurifabro cohabitavit; Christi fidem amplectus, uno et eodem monasterium, Indictione VIII, Heraclii anno X, Christi DCXX, perseveravit in monasterio annis septem, num. 13. Consentiant Græca Latineque MSS. Mombritius, Metaphrastes, Bedæ, conjecturæ in monasterio Diospolim, Garziam et Casarem Palestinæ, num. 16, hæc in carcere datum anno Ch. DCXXVII, Heraclii XVII, celebravit Septembri mense festivitatem caularum sub Constantino Magno Dominice Crucis, num. 27, abductus in Persidem, tandemque martyrio coronatus est, num. 39, κατὰ τὴν δευτέραν καὶ εἰκάδα τοῦ Ιανουαρίου μηνός, ἔτους δατωαυδενκάτου τῆς βασιλείας Ἡρακλίου τοῦ εἰσβεστάτου, καὶ ἐξαυδενκάτου Κωνσταντίνου τοῦ ἡσ αὐτοῦ, vigesima secunda mensis Januarii, annū δευτέμιο οὐτάμιο Imperii religiosissimi Heraclii, et decimū sextū filii ejus Constantini. Annus hic erat Christi DCXXXVIII. Hæc ipse Martyris ad concipitros confirmat oratio, nu. 37. Ἐγὼ μὲν, inquit, αὐρεον τελεσθῶμαι μετ' ἡλίχας δι' ἡμῖρας ἡμῖς πέν αποκλῶθησθε, ὁ δὲ ἄδικος καὶ ποικρὸς βασιλεὺς ἀναριθήσεται. Ego crastino die vitam finio : vos post paucos dies liberabimini et iniquus impiusque Rex Chosroes interficietur. Diciturque mox num. 38, post decem dies, prima Februarii Heraclius eum exercitu eo venisse. Consentat ipse Heraclii epistola, eo ipseus imperii anno, Indictione I, e Perside, mense Aprili (ejus III dies Dominica erat, ut ibi dicitur) Constantinopolim missa, ibique lecta est XV Maii, ipsa Pentecostes die; qua memorat, impium Chosroem XXIV Februarii a filio primogenito Syroco captum vincinque, et XXVIII ejus-

Fili monachi anno Christi 620.

conjecturæ in carcere an. 627

martyrio coronatur an. 628, 22. Janu.

Cosroes Rex occiditur 28 Febr.

dem

dem omnibus cruciatum doloribus, e viis sublatur; additque in fine, se XX Aprilis castra movisse, in Armeniam profectorum. Et hic (num. 38) frater ejus cum exercitu ἱστῶθελου ἰωάννου ἑπιστολῶν γράφει, expressus est usque in regionem Armeniorum.

Chaleus, sive Ieslem, (Græce χαλῆος ἢ ἰεσῆος ἢ ἰεσῆος) misit exploratum: cum Siræo, Chosroë jam interempto, pacem rogatus tribuit, atque in Armeniam profectus, ut ad suæ ditionis provincias rediret.

EXSUS.

Latius alibi Chronologia.

9 Hæc tam clara sunt, ut aliorum Chronologorum non debeant auctoritate colorari. Aliud addendum, quod præclare observavit Petavius in Notis Chronologicis ad Nicaphorum; duos annos Heraclii XVII et XVIII, a Theophane et Cedreno in unum confutatos; quibuscum sensit Metaphrastes, et interpres antiquus hujus Vitæ, dum annum in Actis Heraclii XVII, et Constantini XV, perperam pro XVIII et XVI expresserunt. Quos secutus Baronius annu Ch. 627 et martyrium S. Anastasii refert et Cosrois necem, quæ utraque initio anni sequentis contigerunt. Quod Sreghertus in Chronico, Vincencius, Petrus de Natalibus, et Trithemius referunt eum passum VIII anno Heraclii, propterea opinamur contigisse ob vitiose descriptam vitam, in qua XVIII scribi oportuit.

12 Hæc de Chosrois palatio, Discartas, seu Dastager, ejusque sita. Ab eo distabat ἑξ ἑκατομμύριον, sex miliaribus, Bethsaloe oppidum, (Ζωπίου Græcis) ubi S. Anastasius carcere inclusus, variisque tormentis afflictus; inde non procul, ad fluvium, (Tormam fortassis) martyrio coronatus est. Erat in eodem Balsaloe oppido domus filii Ieslem qui Siræi partes secutus, a Chosroë cum nonnullis Principibus defuit, teste Theophane cap. 48, ad ejus palatium, ab his diversum, (nisi in eodem cap. 18, mendaciter denuo sit) Imperator jam ante VIII Kalend. Januæ, diverterat, et festivitatem Nativitatis Christi celebravit. Erat is egregie Catholicus, ut plurimi in Assyriam, quos apud eundem Theophanem cap. 27 Chosroës, anno Heraclii XV, in hujas olim cogebat Nestorii fieri sectatores, et auferentibus thesauros emetatum istius regionis Ecclesiarum. Per hos Ieslem filios, aut subditos, corpus S. Anastasii, corruptis pecunia licitoribus, impetratum, atque ad monasterium S. Sergii, quod nunc a Bethsaloe distabat miliari, delatum, honorificeque conditum, integro isthæ anno permansit; indeque ad monasterium, in quo vitam ante monasticam septennium egerat, translatum, præclaris ubique patris miraculis ubi innotuit.

Bethsaloe locus martyrii.

§ III. Locus martyrii. Monasterium S. Anastasii.

Quod Martyrologium Scriptores solent, cum martyrii aut ubitus Sancti ejusmodi vel ignotus, vel atrox in celeberris, aut certe procul dissitis est locus, ut struere alium substituant, ubi is aut natus, aut diutissime reversus, aut ubi post mortem conditus cultusque est, id Sancto quoque Anastasio contigit, de quo Martyrologium Romanum: Romæ ad aquas Salyias S. Anastasii Persæ monachi etc. cum atrox in Perside sit imperfectus. Sed quia amplissima regni parte, hic quarimus. Et quidem proprio dicta Persis, haud alio vultu fuit, ut Ptolemæus lib. 6, Geographæ cap. 4 et tabula 3, A. se describit, intra Mediam, Carmaniam, Susaniam, sinumque Persarum conclusa. At paulatim vicinis circuequeque regionibus a Persarum Regibus subacta, una Persidos nominem, apud ceteros præsertim, denotari capta. Quod vero ambitiosi undique amphioris dominus Reges Persarum, imperia Romanæ provincas sibi finitimas assidue inhærent, belloque appetent, in eorum semper, ac fere subjugatis, provincas sedem regni stabant. Chosroës certe Assyriam Persici regni finem Occidentalem elegerat, quam ipsi Adiabenen nominarunt, teste Theodoret cap. 2, Philothei seu lib. 9, de Vita Patrium, Niphate monte ab Armenia majore discretam, atque ortis inde fluvius Leuco olim, sive Lyco, Capro, et Gorgo, tum Zaba major et minore, Tormæ et Nuba appellatis, quæ hoc crepuit, Tigri minimum Loci illius tractus nonnulla exphata X Januarii ad Vitam S. Domitiani Episcopi Melitenar. de aliis hic agendum.

13 Scribit Petrus Thomas Saracenus: In Conventu S. Mariæ Virginis, quarto ab urbe Hierosolymorum lapide, monachum creatum omnes inelamant scriptores; omnes præjudicant historis: quod de monasterio sit verum est, appellatum non item. Græci in Menæis hoc die et in Menologia a Casius edita, voluit cum sacrum monasterium habitum assumpsit se in cenobia, seu Laura, S. Sabæ. Aberat ea ab Hierosolymis decem circiter millibus passuum, ut ad Vitam S. Euthymii 20 Janu. num. 2 et 3 dictum, ubi septem ab eo extracta monasteria retulimus. Verum hoc infra num. 12, dicitur quarto tantum miliario, seu lapide, distare Hierosolymis cenobium, in quo S. Anastasius vitam septennium egit, quæ non satis congruat. Sed eum in Actis appellatur cenobium S. Anastasii Abbatis? Legitur quidem in Concilio Constantinopolitano sub Agapeto et Meanno an. Ch. 336 habito, Joannes Archimandrita monasterii S. Anastasii prope Agogum supplicem et subscripsisse. Sed monasterium erant sanctæ civitatis non accensetur. Dignaret forte quispiam S. Anastasium vicere, non in Laura, neque in aliquo ex septem monasteriis a S. Sabæ constructis, sed in aliquo vicino, et usum monasterii, quia Sabæ cura fuerant Patriarcha Salustri commendata, ut supra ostendimus ad Vitam SS. Theodoti et Euthymii quod vero illud hoc tempore non sancto atque fundatore glorioreretur, ad Lauræ, seu cenobii, SS. Euthymii, Theodoti, Sabæ, Theodoti, Gerasii etc. post reliquos sancti Martyris isthæc illata, atque ad eos undique institutam reliquam peregrinationem, nomen illius assumpsit; itaque per aliquam præsertim infra appellari monasterium S. Anastasii: quem potius Abbatem, quam Martyrem cognominerunt, quod in eo monasterio monasterium vitam egerat. Tunc egeretur hoc videri probabiliter posset, quod licet ut ex antiquis illis fuerit monasterium, quæcumque ascetas plurimum depauperat. Cyrillus in Vita SS. Euthymii, Sabæ, et Joannis Sclitoniæ, et Joannes Maschus in Prælo Spartachi, necesse tamen a quam monasterium S. Anastasii meminit, licet hoc, tantum parvis ante S. Anastasium annis, in Laura Pharan, et cenobio S. Theodoti, aut vicariis ererit. At referari interpres Latinus videtur, dum ut ab Elii Presbyteri Anastasio Abb. typ. hinc in, et clavis ipsomet infra Martyris captivis quibuslibet libertatem præbet, rogatque eos ut eum in sanctam civitatem venerint, rari ad monasterium quæ dicitur Abbatibus Anastasii, et requiescent Abbatibus et Præteritis

Monasterio S. Sergii.

Monasterio S. Anastasii

Persis variis acceptis

Dist. eg. latium

11 Inquit Cosmas palatium, infra an. 29, Δεσποβόζ, Cedreno Δοστουβόζ, Theophanem Despidan, et Ba Tagor; Heraclia Imperatori in insula citata Δοστουβόζ Ζεσβόζ, id est, Dastager Chosroës, appellatur: quæ Heraclius, non procul a Nævre, Tigri et utroque Zaba transmissis præpuebatur, cum Chosroës contra hoc palatium summi, in loco nominis Barasrothi, castra metatus est: at comperto Heraclium Tormam flumen trajectur, confestim inde movit, magnaque celeritate Ctesiphontem contendit, urbem Ptolenæa aliusque Geographis notam. Verum nec in ea visus esse, paulo Tigris fluminis transiit, Seleuciam, Persis Cithorsiam, sitam ad ejus amnes atque Euphratis confluentiam, sequi. Interca Heraclius decimo a Næve S. Anastasii die, ipse Februarii Kalendis, ad palatium appulsus, motusque ubi castris, circumdat incendens regiones et urbes per totum Februarium. Ita fere Theophanes, qui quod duo in unum annos egerat, non recte, (quod inde consequitur) per mensis acta distinxit. Tum Heraclius, ut ipse in sua ad Constantinopolitanos testatur epistola, in varias oras locumque Sarsuran usque et parvum Zaba, Januarii Tom. III.

EX VARIIS.

Fratribus quæ isthic geri viderunt : unde manifestum est ab alio Anastasio conuoluum illud fuisse appellatum. Verum an hæc monasteria institutum S. Benedicti assumpserant eo tempore? Nullum apud Joannem Moschum aliosque ejus ævi Scriptores vestigium reperimus. Non censet inter Benedictinos Anastasium Yepes : consentit Trithemius, Wion, Menardus et Dorgannus. Canonici uniuersitat Ghentis, Carmeliter ut sui ordinis aliorum Officio duplici robant

Acta Benedic-
tini
S. Anastasius.

§ IV. S. Anastasii martyrii modus : reliquiarum e Palaestina translata : publicæ veneratio.

S. Anastasii
festiuitas
apud Græcos
22 Jun.

Publicam S. Anastasio in Assyria et Palaestina mor ab obitu venerationem impensam indicant Acta. Peragitur hoc die ejus memoria Constantiнопoli in sanctissimo, ipsius martyrio, (sic veteres appellabant templum vel sacella) quod est intra eadem sancti Martyris Philemonis, in loco quem Strategium, (scu prætorium) appellabant. Ita Græci in Menais, et Marimus Cytherensis, cum longa vite et martyrii narratione. Idem celebrant Translationem reliquiarum ex Assyria Cæsaream et ad propriam monasterium, XXIV Januarii. Memoria ejusdem est hoc XXII Januarii in Græcorum Anthologio, Horologio, Menologio Christophori Præconis Mithlenici, aliisque quod Genebrardus vertit : ut mirum sit in Buxonio in Notis ad Martyrologium tradi, de S. Anastasio agere hoc die Latinos, Græcos autem deinceps puncta hujus; quæ die in solo Menologio a Canisio edito hoc epus traditur eloquium - Eodem die Natalis sancti Martyris Anastasii Persæ. Hic fuit Rego Persarum Chosroe, Romanorum autem Heraclio : patriam habuit Razerch; qui cum Hierosolymam esset profectus, ibi accepto baptismate factus monachus in monasterio S. Salce, omnemque vite monasticæ exortationem asseruit; martyrii subeundi desiderio affectus, Cæsaream Palaestinæ se contulit : ubi cum vidisset magos quosdam, eosque irrideret, ab illis detentus, ad Barsanam ductus, varie cruciatus est, postremo actus ad Regem Persarum, vehementius ab eo cruciatur, ipsius collo ita laqueo astricte ut respirandi facultatem non haberet - postremo securi percutitur, capite pro Christi fide abscisso.

Translatio 24.

Commemoratio 1a.

Reliquia in
Palaestina
reliata.

Secunde Con-
stantiнопo-
litana

aliique Venetis;

15 An eo die reliquie Constantiнопolim translatae sint, aliare instituendæ celebritatis ratio fuerit, nos latet. Reliquias Constantiнопoli in Italiam deportatas vari tradunt, mor citandi, nulli, qui in Constantiнопolim allata - Infra par. 2, num. 18, dicitur frater qui reliquias ex Assyria attulerat, easdem non absque plurimis miraculis per Syriam, Chæciam, Cappadociam, et reliquias Astæ promouens, Constantiнопolim usque circumtulisse, et num. 19, eas reportasse in Palaestinam. Autum nonnullæ partes Imperatori Heraclio, ejusque filio Constantino, aut Patriarchæ Misæe Abbatibus, ablata? An postea, cum Arabum incursionem vastata Palaestina, Crux Christi ab Heraclio Constantiнопolim arrepta, Hierosolyma post bienni obsidionem Hamari Arabum Duci tradita, integrum in corpus S. Anastasii allatum? Hæc anno Christi 635 et 636 Heraclii 25 et 26 perita

16 Petrus de Natalibus supra citatus. Nunc autem, inquit de S. Anastasio corpore, dicitur esse in ecclesiâ sanctæ Trinitatis de Venetiis, quod ab incedis ipsius urbis de Constantiнопoli illuc asseritur fuisse translatum. Idem refertur Maurolycus, Martyrologium Germanicum, et Rescandus in epistola ad Kebedum Quæ forte de nonnullis partibus intelligenda. Nam Beda supra citatus, Reliquie etiam beati Martyris Anastasii, inquit, primo monasterium suum, deinde Romanum aduocæ, venerunt in monasterio B. Pauli Apostoli, quod dicitur ad Aquas Salvias. Quæ verba referuntur quoque in Martyrologio ejusdem Bedæ, Adonæ, Netheri, Galesini, Caloniensis, Floriani, et alius. Item in Chronico Moriani Scoti, anno Heraclii 15, Christi 626, cum martyrium ante anno Heraclii 6,

Christi 617, retulisset mala deceptus chronologia. Au-
leyrat nono post obitum anni hanc translationem conti-
gisse? quo tempore Hierosolymam ab Avabibus circa
an. Ch. 636, subactam fuisse diximus. Baronius ad Mar-
tyrol. Rom. Habetur illie, inquit de Actis MSS. S. Ana-
stasii in sua bibliotheca repertis, ut supra dictum est,
insuper post eadem Acta elegans historia de arrepti-
tia puella, virtute Martyris liberata Romæ in eccle-
sia S. Mariæ ad aquas Salvias : eo nomine olim ea
ecclesia dicebatur, quæ postea ob illata illuc Sancto-
rum pignora Vincentii et Anastasii, illorum nomine
dicta est. Habet eadem historia miram consentionem
cum his quæ legati Apostolici Hadriani Pape in
Concilio Nicensi secundo, actione 4, testati sunt, de
capite ejusdem Martyris una cum ejus vultus ima-
gine Roman translato. Asservatur eadem haec tenus
religiose in eadem ecclesia, licet sacræ imagini ab
aliquo rei ignaro sit inscriptum nomen Pauli Apo-
stoli, qui eodem in loco capite truncatus est. Hæc
Baronius. Locum hunc Romæ Ad aquas Salvias Pan-
cræus regione 9, ecclesie 16, ab antiqua et nobili fami-
lia cristiana appellatum. Prope abest a porta Capena,
nunc S. Sebastiani; a qua haud longe S. Paulus capite
plenus est, inque ejus honorem templum ac monasterium
a posteris erectum, quod etiam S. Mariæ vocatum dicitur,
nunc SS. Vincentii et Anastasii appellatur : ejus Eugeni-
us III, ante Pontificatum Abbas fuit. Eo, jussu
Heraclii Imperatoris, corpus S. Anastasii aduocatum
scribit Pancrolius supra, ecclesia 15, et relicto istic ca-
pite cum imagine translationis reliquiarum corpus ducentis
post annis ad templum S. Salvatoris ad scalas sanctas,
ubi sub altari cum parte sanctissimæ Crucis repositum
idem scribit Regome 2, ecclesia 12. Aliæ duæ memora-
runtur ecclesie SS. Vincentii et Anastasii nomine
apud Pancrolium, regionis tertiæ prima et undecima
inducem.

et Romani

in monaste-
rio ad
Aguas Sal-
vias.

101 1

17 Prioris translationis meminerit hoc die antiqui
Martyrologi; S. Hieronymi, quod vel hinc auctum
emstat - Romæ ad aquas Salvias S. Anastasii Epi-
scopi; mendose, nisi de alio Anastasio sermo sit. Velus
Romanum : Ad Aquas Salvias (corrigit Roswydus,
Salyas) S. Anastasii monachi. Martyrol. MSS. cen-
tulesse et S. Marimum : Romæ ad Aquas Salvias
S. Anastasii monachi et Martyris. Addunt MSS. variu
et excusa, Rabanus, Usuardus, Bellinus, aliique : qui
post plurima tormenta carceris, verberum, et vincu-
lorum, quæ in Cæsarea Palaestinæ perpassus fuerat,
a Persis postremo multa pœna affectus atque ad ulti-
mum decollatus cum aliis septuaginta. De sororis hæc
sicut Rabanus, MSS. Lactone et S. Martini Turna-
cense, quod in MS. Leodiensi S. Lamberti recentiore
manu erat adscriptum. Integre referunt Beda, Ada,
Netherus, Galesinus, aliique supra citati. Sociorum
martyrium describitur in Actis num. 33, ubi jubent Ca-
sarius Legati ἀρχὴν αἰῶν τοῦ χοροῦ Βετσαλοῦς αὐτῶν τε
τῶν ἁγίων Μάρτυρα, καὶ ἵσασι ἐξδορῆντα σὺνδρα παρὰ
ποταμῶν, καὶ οὕτως ἐμπροσθεν τοῦ ἁγίου Μάρτυρος σχο-
νίου ἀποπέμψαι ἀπαντας ἐκλήυσεν. et mox : καὶ καθ' ἕνα
τῶν ἀνακουφίσαντες εἶπον τῷ ἁγίῳ. etc. Educi ex oppido
Betsaloe et ipsum sanctum Martyrem Anastasium et
simul septuaginta viros prope flumen, et sic eorum
sancto Martyre omnes funiculis suffocari jussurunt,
et eum singulos interficerent dicebant Sancto, qui
ultimus, ἐτίλειθε τῷ βυελῶ βυούτι. Μετὰ δὲ ἀποπέμψαι
αὐτῶν, ὁπίστεμον αὐτῶν τὴν μίαν κισλίην, καὶ λαβόντες
τὴν βυελίην ἀπὸ γαγγῶν τῶ βυελίει. Simili morte defun-
ctus est. Postquam autem suffocaverunt eum, absci-
derunt ejus unius caput, quod sigillo signatum tulu-
runt ad Regem. Consentit antiqua versio apud Mom-
britanum, et in utroque MS. et sine dubio Metaphrastes
Græcæ, qui ab Herroio male expressus est, quasi fluvio
immersi fuissent : miserabiliter, inquit, ante oculos
Martyris suffocantes, Sancto in unoquoque submer-
gendo (corrigit interficiendo) dicebant, Baronius in
Martyrologio

Socii ejus
LXX strangu-
luti.

non submer-

EX VIROS.

Martyrologio Romano Herectum seculus est — Romæ ad Aquas Salvas S. Anastasii Persæ monachi, qui post plurima tormenta carceris, verberum et vinculorum, quæ in Cæsarea Palestine perpessus fuerat, a Chosroë Persarum Rege multis pennis allictus, ad ultimum decollatus est, (*hæc usque ex antiquis civitatis ante Martyrologiis, quibus addit*) eum prius septuaginta socios in fluente demersos ad martyria præmississet. Ejus caput Romam delatum est, una eum veneranda ejus imagine, cujus aspectu fugari demones morbosque curari Actasæcundi Concilii Nicenæ testantur. Verba Concilii supra relate sunt.

Convenerunt autem ex Dei pietate per civitates et regiones, nationes et populos, tribulus et linguis prædicaverunt. Et illa quidem que paterne traditionis, et multis temporibus impietatis errore convabantur radicibus evellentes, Angelicam vero conversationem homines habere docuerunt. Ex hoc repleta sunt jam bona cuncta in mundo, ut cognoscere Dominum Creatorem suum, secundum quod scriptum est, sicut enim aqua multa cooperiret mare. Ex hoc terrestria celestibus conjuncta sunt, et vita æterna mundo concessa est. Ex hoc universa hominum natura magnis et ineffabilibus Dei donis letatur.

Ipsi strangulati

18 *Inquirunt idem Baronius in Notis, quæ morte interierunt, quod alii lapneo, alii gladio vitam finisse diceant. Placent, inquit, pro resolutione, quæ in Gregorio Memologio rescripta sunt, his verbis. Ipsius collo ita lapneo adstricto ut respirandi facultatem non haberet, postremo securi perentitur, capite pro Christi fide abscisso. Hæc Baronius. Quibus parva referuntur in Menais, Nihilominus ex Actis tam Græcis quam MSS. Latinis et apud Mambritum et Metaphrasten certum est, simili morte S. Anastasium defunctum esse, ac LXX Martyres, qui lapneo, seu funiculis strangulati sunt, quorum nullius mortuus caput abscissum est, quod soli Anastasio suffocato contigit, ut caput ad Chosroem deportaretur. Bedæ tamen omisso suffocato decollatum scribit, cui consentiunt Martyrologia Latina. In Breviario Romano moderno lect. 6, dicitur una cum septuaginta aliis Christianis securi percussus. In antiquo Breviario a Cardinale Ruigno jussa Pauli III edita, legitur strangulatus, sed vitiose cum sexaginta Christianis. In Breviario Spicensi referuntur de S. Anastasio, qui dum S. Vincentio præponitur, tres primæ lectiones, citato Simone Metaphraste, in quarum tertiasie legitur: Ednetos juxta ripam fluminis, missis familiis in gutture eorum, circumiter septuaginta eorum suffocaverunt. Eam vero tuncore mortis non conterritum, similiter suffocantes absciderunt ejus præcissum caput, et ad Imperatorem detulerunt. Lippellus ob verbo Metaphraste aut post consummationem capite truncatum. Quo nobis idem Gallice translatum in Vitis Sanctarum editis a Vellio, Marchaudo, Lavallio Robino, et Renato Benedicto.*

caput deinde percissum.

3 Sed quia humane vite a principio insidiator et fraudator, atque dolosus et justorum inimicus diabolus, non habens qualiter induceret in tam amplam bonitatem, quæ per Christi gratiam in hominibus fiebat, et magnum dominum datum mundo videret, evadens seipsum projectum ab ætheris, invenit concinnationem dignam ejus malignitatis, nihil autem magnum eos, qui pietate sunt emitti, ledere posse, sed magis prodesse quod maximum est; eos qui tunc tenebant sceptrâ regalia, varietate et multis modis semetipsum disseminans, insurgere quidem fecit universam persecutionem adversus Ecclesiam Dei, et ex hoc super seipsum emittit orbem convertit quasi confundens. Melior autem est eo qui restitit ad ejus inmissionem. Hæc quamvis parum tamen nihil nocuit Dei cultores; maxime tamen usque hæc tunc ipse confunditur. Nihil enim deterius est ipso. A sanctorum Apostolorum, victoriosorum Martyrum gloria abjectus est dolosus: et rursus proprium pietatis ornatum Christi recipit. Ecclesia, et quod Dei est gratia, quotidie floret atque additur, singulisque temporibus numerum copiosum habet, protogento gratia Dei.

fenestra impudatæ erecta-ly per diabolum percussu- tonibus.

4 Salus autem que in nobis facta est, ex Dei honorum gratia est. Accipientes autem homines magnorum et ineffabilium Christi donorum misericordiam, languentes atque omnium agrotationum varietate, seu multis modis delictorum catena costricti, et sanguinum effusione terram salubres, fornicationibus vero atque adultæris seu aliis immuneris vitis, atque malis actionibus iram Dei adversus semetipsos exardescens, totam, ut ita dicam, super nos Dei manum disciplinæ traximus. Unde tradidit quidem nos in manibus nequissimorum inimicorum, et Regi injusto et iniquo et maligno pene universam terram, civitates et regiones omnes, quasdam igitur traditas, quasdam autem radicibus excisas, et captivum omne quod electum et desiderabile est, in corporibus quoque et in pecuniis, in perniciem autem fecit universum quod relictum est, insatiabili insania. A Deo derelicti sumus: non tamen usque in finem desipuit benignus atque amitor humani generis Deus, sicut manifestant res ipse, sed maxime habere nos spem dedit, ut usque nunc glorificati sumus inter proprios et fideles ejus servos et Martyres.

ubi peccata Christianorum.

visitatione re- gnum per- turoem

ACTA
ex veteribus Latinis MSS.
PROLOGUS.

Unigenitus Filius et verbum Dei, per quem omnia facta sunt, qui æqualis atque consubstantialis Patri et sancto atque vivificatori Spiritui, misertus est generi humano perituro, et sub mortis atque corruptionis tyrannica potestate subiecto. Inclinauit autem caelos, et descendit, secundum quod scriptum est. Per Virginem autem natus, formam servi suscipiens, conversatus est cum hominibus, omnia dispensans semper ad salutem generis nostri, et quidem propria morte destruens eum qui habebat mortis imperium. In triduum autem sui corporis sepultura jacens, corruptionum emundationem faciens, atque inferni descensum, quæ per multa temporum delicta retinebant, claustris subvertens, ita gloriosa ejus resurrectio nos consurgere fecit et consedere in cælestia jussit, sicut Apostolus ait.

Salus mundo oblata per Christum.

Psal. 17. 10.

Epist. 2. b. prædicata per Apostolos.

2 Ex hoc quippe de sublimi virtute indoti, hi qui per semetipsos prospecti sunt, ministri facti sunt atque ejus passionis testes beati Apostoli, universum mundum peragrantes, divina mandata prædicabant

30 Opportunam autem hæc sermonem facturi sumus, secundum magis Apostoli vocem dicentis, O altitudo divitarum sapientiæ atque scientiæ Dei, quam inscrutabilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus! Item Persis quidem tradidit ad correctionem eos, qui ejus secundum gratiam sunt filii atque heredes. Ex Perside autem Martyrem sibi elegit usque ad sanguinem, quæ in eum est caritatem, fidem, atque confessionem ostensuram; et quod melius est non solum viros, sed et mulieres omnes ostensuras agonem et certamen, et usque in finem pro Christi fide per Crucis exemplum coronam adepturas. Horum unus extitit et noster patronator Anastasius, cujus vitam ab initio usque ad finem scribere jussus sum, ipsam præponens testem quem ipse confessus est Domini et Domnam Jesum Christum, et sic incipiam narrationis sermonem, Domino prædicante.

Item 11. 11. Anastasius Persæ multo- rum visitatione

ejus vitam de- scribitur

lectis Actis
Martyrum in-
venditur ad
martyrium

requirebat, et admirans glorificabat Deum. Assidue autem legebat in cella secretis certamina vel agones sanctorum Martyrum, quotidie lacrymas effundebat, et cogitabat atque astuabat secretius in corde suo, hoc desiderio accensus, ut eum Dominus ad martyrii palmam vocare dignaretur; quatenus eum dignaretur fieri socium servorum suorum qui pro ejus nomine passi sunt, ad laudem et gloriam Domini nostri Jesu Christi. Perseveravit autem in eadem mansione annos septem.

tentum re-
cordatione car-
tis magis

14 Videns autem antiquus hostis et inimicus humani generis tantam perseverantiam in Christi servitio atque amore famulum Dei Anastasium persistere, et volens eum a bono proposito revocare, et de predicto monasterio suadere exire, inmisit ei cogitationes iniquas, etiam ut ad memoriam ei revocaret magicam artem, quam a suo patre didicerat. Ipse vero videns iniquissimi diaboli astutiam sese in orationem dedit, et cuius Dominum deprecabatur, ut eum eriperet ab insidiis adversarii. Abbati vero monasterii sui indicavit cordis sui secreta, et lacrymabiliter deprecabatur eum, ut pro se Domino effunderet preces, ut eum liberaret de faucibus adversarii. Quod et faciebat jam prefatus Abba. Admonebat quoque eum et confortabat in Domino secundum, que data illi fuerat in Domino, gratiam, et faciens orationem pro eo coram omnibus Fratribus in ecclesia, effugavit ab eo pugnam diabolicam.

indicat Ab-
bati tentati-
onem

ea liberatur

Somnio ul-
monetur de
subcundo
martyrio

15 Post dies autem modicos somnium vidit per noctem Dei famulus Anastasius, ita: Videbat se ipsum in monte stare excelso, et quandam ad eum venientem et porrigentem sibi poculum e aureum plenum vino, et dicentem: Accipe, et bibe. Quod suscipiens, bibit. Statim autem evigilans interpretatus est in somnium quod viderat, hoc esse quod cupiebat. Qui postmodum surgens ad ecclesiam perrexit ad matutinales hymnos explendos, illucescente sancto Dominico die. Expletis vero hymnis matutinalibus, rogavit Abbatem monasterii ut ei secretus loqueretur. Et ingressi in sacrum eecidit ad pedes ejus, rogans eum lacrymis, ut Domino effunderet preces pro eo, ut eum dignum susceperet, sperans quasi moriturus esset in ipsis diebus. Dicebat tamen Abbati: Scio, Pater, quantos labores habuisti in me miserum, et quia multum te tribulavi, et quia per te adduxit me Deus de tenebris ad veram lucem. Sed rogo, Pater, ut pro me Dominum exores. Dicit ei Abba: Que est enim causa, fili mi? aut nunc nosti, quia in his diebus egredieris de hoc seculo? Ipse vero narravit ei somnium quod viderat, et confirmans asserabat quia e per omnia moriturus esset in ipsis diebus, sive propria morte, sive per martyrium, quomodo cupiebat. Timebat tamen pejam dicere de martyrio ut non increparet eum Fratres.

d

complanat se
Abbati, cum
brevis mori-
tus

e

martyrio de-
siderio abit e
monasterio

16 Abba vero blande consolabatur eum multis admonitionibus, Missarum vero solemnium celebrans eum Fratribus, et percipiens divina mysteria, sumpsit cibum cum eis. Soporatusque est modicum, et evigilans, et non ferens cordis sui incendium, volens adimplere desiderium suum quod erat placitum Domino, egressus est clam de monasterio, nihil secum tollens nisi ea que indutus erat, et abiit f. Diospolim. Exinde profectus est causa orationis in montem Garizim, atque exinde profectus est ad alia venerabilia loca. Ductus est autem per Domini gratiam, et devenit usque Casarem Palestine, et mansit in domo beate et intemerate Dei genitricis Marie diebus duobus.

f

g

a In Greco additur, Græcas
b Additur in Greco et apud Metaphr. colina et hort.
c Hæreticus sicut orationis et genuinis in Greco aureum et genuinis orationem
d Id in Greco, ubi et in vita S. Euthymii 29 Janu. dicitur
e MS. S. Maz. sine dubio, Grece τρυφαι, omnino.
f Lydda civitas, inquit S. Hieronymus de locis Hebraicis et Januaria Tom. III.

ep. 77. ad litus maris Mediterranei sita, quæ ipso exordio belli Judaici a Cæsaribus incensa; restaurata demique appellata est Diospolis. Distat Hierosolymis 33 circiter miliaribus.
g De qua muliere Samaritana Joannis 4. Patres nostri in monte hoc adoraverunt.

EX MS.
LATINIS

CAPUT III.

Captivitas, verbera, questiones Casareæ Palæstinæ.

Secundum vero prædestinationem Dei quæ a Deo illi fuerat data, perrexit usque ad a B. Euphemiam ad orationis modum. Cumque pergeret et transiisset per quemdam locum, vidit in domo ejusdem Persæ magicam operantes artem. Et zelo Dei ductus ingressus est ad eos, et dixit eis: Quid erratis, et errare facitis animas hominum in maleficiis vestris? Stupentes autem viri illi in sermonibus, et in constantia ipsius, interrogaverunt eum dicentes: Quisnam es tu qui hæc dicis? Ipse vero ait eis: Et ego aliquando erravi, sicut et vos, et novi aliquando istam nefandam artem, atque in vestris incantationibus conscius eram, et arguens eos obmutuerunt, et rogaverunt eum, ne detraheret aut divulgaret de arte eorum iniquam, et dimisit eos.

a
Arguit ex-
centes artem
magicam

18 Et præteriens modicum ab illis, et b videntes eum quidam de officio sedentes ante januam prætorii: et transeunte illo dixerunt propria lingua inter se: Iste delator est. Audiens autem B. Anastasius hæc verba inter se ad invicem conferentes, intuens eos, dixit: Quibus inter vos verba confortis? Ego impostor non sum, sed servus sum Domini mei Jesu Christi. Nam et melior vestri sum, quia illius merui esse servus, qui pro peccatoribus de celo descendere dignatus est. Nam et ego aliquando in officio fui, sicut et vos. At illi surgentes temerant eum, et exiens primarius eorum, et inquirens unde esset diligenterque investigans, jussit eum custodiri tribus diebus, in quibus nullatenus usus est de eorum alimentis, memorans idiositatem eorum in maleficiis ipsorum.

b

se Christi-
anum esse con-
fetur

comprehen-
ditur

19 Veniente autem e Barzabana in Casaream, (non enim ibidem erat quando tentus est B. Anastasius) et suggerens de eo primus de officio, adduxit eum in prætorium suum. Occupato vero Barzabana circa alia negotia, inventus est ibi quidam Christianus, qui cognovit B. Anastasium, cum esset in domo Beate Dei genitricis Mariæ semper Virginis: et colloquens eum eo secretius, et requirens ubi quam causam detentus ab eis fuisset, et cognoscens rei causam, beatificavit eum de bono proposito, et confortavit in Domino divinis sermonibus, monens eum ut non metueret tormenta, et non timeret mori pro nomine Domini nostri Jesu Christi, sed fortiter atque fideliter responderet Barzabane ad ea que interrogatus esset ab eo, memorans ei et sermonem quem Dominus in sancto Evangelio dixit, Matth 10 12 Quia qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit.

c

monatur a
quodam Chri-
stiano

Matth 10 12
et 23 13.

20 Introductus est autem Dei famulus Anastasius et stans coram Barzabana non adoravit eum secundum ritum qui ab eis tenebatur. Et intuens in eum Barzabanas, dicit ei: Unde es et quid vocaris? Ipse vero ait: Ego Christianus sum. Si autem cupis discere quantum ad genus, Persa, de regione Ruzoch, de villa Rasum. Officialis autem eram et magus; et reliqui tenebras, et veni ad veram lucem. Nomen autem meum prius Magudat, Christianitatis vero nomine Anastasius vocor. Dixit ei Barzabanas: Dimitte hunc errorem et convertere ad primam tuam religionem, et præbeamus tibi pecuniam, et possessiones plurimas. Ipse vero respondens ait: Non mihi contingit negare Dominum meum Jesum Christum. Dixit ei Barzabanas: Ergo placent tibi vestimenta talia, qualia uteris? B. Anastasius dixit: d Hoc in-

astitur Bar-
zabana r:

idem Christi
libere profite-
tur.

d

13 885
LAT. SIS.

dumentum Angelicum et gloriosum est. Dixit ei Barzabanas : Dæmonium habes. Respondit Beatus Anastasius, et dixit ei : Quando in errore eram, habui dæmonium; nunc autem habeo Dominum Jesum Christum Salvatorem meum, qui destruit dæmonia. Dixit ei Barzabanas : Non metuis Imperatorem? Nam si de te cognoverit que erga te sunt, jubebit te crucifigi. B. Anastasius dixit : Quare timeam illum? Homo est corruptibilis, sicut et tu.

varie vexatur,

21 Tunc indignatus Barzabanas, jussit eum in vinculis ferreis duci in castrum, et lapides sine cessatione deportare fecit. Et multas atque innumeras tribulationes perpassus est famulus Christi Anastasius. Quidam enim de regione ejus, videntes que in eum fiebant, erubescere et inceperant eum, dicentes : Quid hoc facere voluisti? Nemo aliquando de regione nostra factus est Christianus; et ecce fecisti nobis ridiculum; atque aliis verbis fallacibus suadebant ei. Ipse vero expellebat eos a se. In insaniam autem conversi et perentiebant eum absque pietate, et trahabant ei barbaram, et seindebant vestimenta ejus. Non solum autem istud famulo Dei faciebant, sed et lapides magnos, quos quatuor homines non poterant volvere, ei in collo ponebant. Et vincetus sic faciebat opus. unam catenam ad collum ejus, aliam vero ponebant in pedes; et multa atrociora et sæva tormenta ei contulerunt. At vero fortissimus athleta Dei Anastasius omnia sustinuit gaudens pro Christi nomine.

e etiam in sua gentilibus

crudeliter hinc inde laborat

visitur iterum thurabatur;

dicitur

insultat hinc inde

et barzabana

irridet deos etes unum,

22 Iterum autem jussit Barzabanas ante se assisti, et dixit ei : Si veraciter, sicut dixisti, magi filius falsi, et scis magicam artem; die mihi a quo didiceris vel aliqua ex eis, ut ego cognoscam. Ipse vero ait : Non permittat Deus ultra ut egrediar quietem quam ex ore meo de tali re. Dicit ei Barzabanas : Quid ergo permans in his? Convertere in illam primam religionem : nam pro te suggeram Chosroe Imperatori. Ipse vero ait ad eum : Scripsisti, et suscepisti recepta. Fac quod vis. Et ait Barzabanas : Non scripsi, sed seribo, et quequid mihi præcipiet facio. Sanctus vero Anastasius respondit : Vade, seribe quanta volueris mala de me, ego enim Christianus sum. Barzabanas dixit : Prosterne in terram, et tandem credatur quousque pertineat quod ei jubetur. Anastasius Dei famulus, cum ligare eum vellent, dixit : Sinite me : non habeo necesse vincula. Et exprimens signum sibi sancte crucis fecit in fronte, et cædem in terram ligaverunt eum et cedebant. Sanctus vero Anastasius dixit eis : Expoliate habitum, quo sum indutus, ut non patiar injuriam, et sic credite carnes meas, isti enim que facitis lusus sunt, ego enim si membratim abscindat, nunquam negabo Dominum meum Jesum Christum. Dicit ei Barzabanas : Adpuesce mihi, non seribo pro te Imperatori. At ipse respondens dixit : Vade, seribe Imperatori tuo quequid volueris, et ait Barzabanas : Ergo Imperatorem non times? B. Anastasius dixit : Quare timeam Imperatorem tuum? An non est homo mortuus sicut et tu? aut non moritur, sicut et tu? aut non videt corruptionem sicut et tu? Cur autem dieis ut timeam illum, qui corruptionem videt similem tibi isto? Aut non magis timeam Dominum Jesum Christum, qui fecit cælum et terram, mare et omnia que in eis sunt, qui nunquam vidit corruptionem?

23 Stupefactus est autem ille superbus Barzabanas in responsione Martyris; iterum jussit eum duci in castellum. Et post dies paucos fecit eum sibi presentari, et dixit ei : Recordare magicæ artis, et sacrilegæ; et non male moriaris et frauderis de hac luce. Respondens autem Dei famulus dixit ei : Quibus diis jules me sacrificare? Soli, et lune, et igni, et mari, montibus et collibus, cæterisque omnibus elementis, et metallis? Ne præstet mihi Deus ut ad opem sculptilia vestra aliquando. Hæc enim omnia Christus Dei filius fecit ad servitium nostrum. Vos vero erratis,

serviendo dæmonibus et quadrupedibus. Vos homines ad imaginem Dei facti, ignoratis Deum qui vos fecit. Si eum cognovissetis Christum qui vos fecit, quandoque converti habuissetis ad veram lucem, et erni a dæmonum potestate qui vos errare faciunt; et credere Deo, qui non mentitur his qui credunt in nomine ejus, dicens eis : Ego dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere omnes adversarii vestri. Voluit autem ex illiæta et alienigena me habere servum sibi ad gloriam, fortitudinem autem præstans credentibus in se. Hæc et his similia prosequente S. Anastasio bonis sermonibus, stupentibus autem et mirantibus adversariis, Dei Martyr Anastasius tribus jam vicibus coronatus, in confessione Christi certator fortissimus, statim ad castellum reducit vinculis constrictus.

a Non Chalcedonem cogitabat, ubi S. Euphemia colit solt 16 Septemb. sed templum aliquod in ipsa Cæsariensi urbe S. Euphemie dicatum videbitur adhuc.

b Græce: ἰδὼν αὐτὸν τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν καθ' ἑμὸν ἐμπροσθεν τοῦ δεσπότης, ὁ ἔπειτα περὶ τῶν τοῦ πῦρος τῶν εὐαγγελιστῶν. Viderunt ipsum quidam equites sedentes ante Herbas, quod est pectorium Sellæti Καβαλλάρης infra n. 26, equistris vertitur. Sellarius mox, primarius eorum qui erant de officio, vertitur: forte ductor equitum, infra n. 35 Tribunus.

Caballarius, Sellarius.

c Μεταφραστὴς Μαρσάβανος δicitur, in Græco, Μαρζαβάνος
d Græce το σὸν ἄμα τὸ το ἰαχρημὶ πρὸ ἑστί hic habundantia mea est, Heruelus: non minoris enim facio, quam tu hanc dignitatem.

e Adhuc in Græco, quotidie venientes

CAPUT IV.

Pætas et constantia in carcere.

Cognosceus autem sanctissimus Abba præfati monasterii, in quo B. Anastasius sanctum habitum suscepit, stabilitatem atque confessionem ejus qui in Christo erat, et quia sine metu fortiter decertaret, et ejus alacritatem atque perseverantiam, gavisus est gaudio magno uno cum universa congregatione sibi commissa, et Dominum benedicebat, atque supplicabat die noctueque cum omni congregatione, ut ejus cursum dirigeret, ut usque in finem perseveraret. Dixit autem duos ex Fratribus monasterii in Cæsaream ad B. Anastasium cum litteris consolatoris, confortans animum ejus in Domino. Cum vero esset in custodia castri Martyr Christi Anastasius, non cessabat psalmis et hymnis diebus ac noctibus glorificare Deum omnipotentem.

Abbas illius aut cum solitudinem mittit.

25 Habuit vero secum et alium in vinculis constitutum juvenem quemdam ex servis Barzabanae pro quadam causa tentum : qui non volens contristare eum, sed surgens noctu eum famulo Christi, ut celebraret Hymnos matutinales in Dei laudibus, inclinabat collum suum ad collum ejus, et pedem suum ad pedem ejus ut non per catenarum extensionem laborem præstaret Dei famulo. Una igitur nocte, psallente eo auscultabat eum quidam de vinculis qui ibi erat, Hebraeus quidem religione, et nobili genere, mitissimus autem moribus, ut didicimus. Hic videns beatum Martyrem per diem quidem in lapidum fatigatione, nocte autem in laudibus perseverantem, stupentibus autem, dicens : Quidnam vult hoc esse? Tandem ergo intuens in eum, jacens super pavimento in noctis silentio, stante beato Martyre et psallente matutinales Hymnos, vidit subito aliquos in vestibus albis ingredientiæ per ostium carceris, et circumdantes beatum Martyrem, a quibus et lux copiosa infulsit in carcere. Amens vero factus præfatus vir super visione, dixit intra se : Sanctus Deus, isti Angeli sunt. Hæc autem aspiciens, vidit hos ipsos palliis circumdatos, habentes ornatos in manibus, et ait in semetipso : Isti Episcopi sunt. Admirans autem de his, intuens in Martyrem Christi Anastasium, et qui cum illo erant, mirans lumen, et candidis vestibus eum indutum eum eis qui ei apparuerant; et ecce juvenis quidam stetit ante eum habens thuribulum aureum,

Anastasius noctu surgit ad orationem.

conspicit eum Angelus;

et ipse albis indutus;

et incensum mittens. Aspiens autem vir qui contemplabatur, pulsabat manu proximum suum dormientem, qui erat Christianus, Judex Scythopolis, quatenus ei ostenderet quæ videbat; et non poterat, quia graviter dormiebat. Ille autem attendebat his quæ videbat, corpore quidem manens immobilis, tamen jactans se super primum cum quo jacebat. Et expergefactus quandoque comperit ab eo quid hoc esset. Dicit ei Hebræus : *a* Consideras aliquid? et intuentes jam nihil viderunt. Insinuavit autem ei omnia quæ viderat, et glorificaverunt simul Dominum Jesum Christum.

a 26 Quis vero, sicut superius memoravimus, a prima et secunda interrogazione didicit Barzabanas constantiam famuli Dei Anastasii, scripsit Imperatori Chosroë, quæ de eo gesta sunt. Et contigit infra dies paucos suscipere Imperatoris jussionem; et transmissit ad eum in carcerem suum, dicens : Ecce jussit Imperator ut verbo solo dicas, quia non sum Christianus, et statim te dimitto, ut ubi volueris vadas, sive monachus vis esse, *esta*, sive equestris, sicut fueras antea, aut esse nobiscum, ut vis fac. Respondit autem Martyr Christi, et dixit : Ne fiat mihi negari me Christum. Dum ergo multas promissiones et sationes ei direxisset per domesticum suum, et nullatenus acquiesceret; postmodum direxit illi per prefatum suum domesticum, dicens : Scio quia erubescis propter concives tuos, et ileo non vis negare coram eis; sed quia jussio Imperatoris urget, si vis coram me et aliis *b* duobus die sermonem, et dimittam te. Ipse vero Martyr per superscriptum missum direxit ei, dicens : Absit a me : neque coram te, neque ante alios aliquando negabo Dominum meum. Tunc dixit ei per semetipsum : Ecce jussit Imperator, ut ferro vincas vadas in Persidem. Beatus vero Martyr Christi Anastasius dixit : Si volueris me dimittere, ego solus vadam ad imperatorem tuum. Ut autem audivit beatum Martyrem fortiter persistentem, neque minas paventem, neque blandimentis suaderi, *c* bullatum eum jussit duci in carcerem. Et post quinque dies direxit eum cum aliis duobus Christianis *d*, quibus ipsis bullam expressit.

c *d* *e* 27 Approximante autem interea die festo *e* Exaltationis veneranda Crucis Domini nostri Jesu Christi, ipse beatus Martyr, et duo Fratres monasterii ejus, et duo Christianissimi viri, et quidam de civitate fideles, in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus pernoctantes erant, ita ut obliviscerentur habere sibi vincula, glorificantes Dominum nostrum Jesum Christum, qui tantam longanimitatem dat sperantibus in se. Diluculo autem ingressus *f* disposito quidam Reipuldicæ, et ipse vir Christianissimus, ad Barzabanam rogavit eum, ut vincula ei tollerentur, ut eum in ecclesiam duceret tantummodo pro die festo, subjungens, Quia ego iterum reduco eum in castroliam, quod et factum est. Et permisit Barzabanas, Et deductus in ecclesiam, gaudium magnum factum est universis fidelibus et consolatio, agentes Deo gratias super certamen Martyris Christi, et de ejus crebris tribulationibus, quas sustinebat. Facta est autem contentio inter populum de civitate eadem de eo, fidelium cum infidelibus. Et quidam stupentes de ejus tribulationibus, quas tolerabat famulus Dei Anastasius, convalescerunt et confortati sunt fideles in Christo de ejus longanimitate et perseverantia, et in multis sermonibus consolatus est fideles Martyr Christi Anastasius. Et hi qui de fide Christiana desperabant, de ejus alacritate convalescerunt, osculantes ejus vincula, et quasi victores facti desebant B. Anastasio : *g* Nos, sicut tu, propter Dominum nostrum Jesum Christum mori debemus. Et consolabantur eum in Domino, et honorem maximum ei præbebant, viri pariter et mulieres. Et expletis Missarum solemnibus, vim faciens ei Dispositor perduxit in pri-

priam domum, ut victus aliquid caperet cum duobus Fratribus monasterii ejus. Et cum sumpsissent cibum pariter confortati sunt, et colloquentes de divinis sermonibus utrique edificati sunt in Domino. Et postmodum iterum gaudens et exultans quasi ad convivium perrexerunt in carcerem, et ibi glorificabant Dominum Jesum Christum, qui tantam gratiam contulit servis suis.

a Monbr. Considero aliquid
b In Greco additur Sellanus.
c Græci βουδδωσα; εδρω; Αρρεβιτς, iniecit signaculum.
d MS. S. Naz. Similiter bullatus.
e Exaltatio sanctæ Crucis, quæ sub Constantino Imp. contigit, recolebatur olim ab Orientalibus 14 Septembris; quæ die postea celebrari coepit altera Exaltatio sanctæ Crucis, paulo post S. Anastasii martyrum, e Perside Hirsosolymam reportata.
f Græce εναυτηριαστος.
g Monbr. Si tu propter Dominum Jesum Christum mori disposuisti, quanto magis nos lectum mori debemus? Græce paulo aliter, ut infra patebit.

EX M.S. LATINIS

redit letus ad carcerem.

Exaltatio sanctæ Crucis.

CAPUT V.

Tormenti in Perside tolerata.

a *b* *c* *d* *e* *f* *g* *h* *i* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z* *aa* *ab* *ac* *ad* *ae* *af* *ag* *ah* *ai* *aj* *ak* *al* *am* *an* *ao* *ap* *aq* *ar* *as* *at* *au* *av* *aw* *ax* *ay* *az* *ba* *bb* *bc* *bd* *be* *bf* *bg* *bh* *bi* *bj* *bk* *bl* *bm* *bn* *bo* *bp* *bq* *br* *bs* *bt* *bu* *bv* *bw* *bx* *by* *bz* *ca* *cb* *cc* *cd* *ce* *cf* *cg* *ch* *ci* *cj* *ck* *cl* *cm* *cn* *co* *cp* *cq* *cr* *cs* *ct* *cu* *cv* *cw* *cx* *cy* *cz* *da* *db* *dc* *dd* *de* *df* *dg* *dh* *di* *dj* *dk* *dl* *dm* *dn* *do* *dp* *dq* *dr* *ds* *dt* *du* *dv* *dw* *dx* *dy* *dz* *ea* *eb* *ec* *ed* *ee* *ef* *eg* *eh* *ei* *ej* *ek* *el* *em* *en* *eo* *ep* *eq* *er* *es* *et* *eu* *ev* *ew* *ex* *ey* *ez* *fa* *fb* *fc* *fd* *fe* *ff* *fg* *fh* *fi* *fj* *fk* *fl* *fm* *fn* *fo* *fp* *fq* *fr* *fs* *ft* *fu* *fv* *fw* *fx* *fy* *fz* *ga* *gb* *gc* *gd* *ge* *gf* *gg* *gh* *gi* *gj* *gk* *gl* *gm* *gn* *go* *gp* *gq* *gr* *gs* *gt* *gu* *gv* *gw* *gx* *gy* *gz* *ha* *hb* *hc* *hd* *he* *hf* *hg* *hh* *hi* *hj* *hk* *hl* *hm* *hn* *ho* *hp* *hq* *hr* *hs* *ht* *hu* *hv* *hw* *hx* *hy* *hz* *ia* *ib* *ic* *id* *ie* *if* *ig* *ih* *ii* *ij* *ik* *il* *im* *in* *io* *ip* *iq* *ir* *is* *it* *iu* *iv* *iw* *ix* *iy* *iz* *ja* *jb* *jc* *jd* *je* *jf* *jj* *jh* *ji* *jj* *jk* *jl* *jm* *jn* *jo* *jp* *jq* *jr* *js* *jt* *ju* *jv* *jw* *jx* *ky* *kz* *la* *lb* *lc* *ld* *le* *lf* *lg* *lh* *li* *lj* *lk* *ll* *lm* *ln* *lo* *lp* *lq* *lr* *ls* *lt* *lu* *lv* *lw* *lx* *ly* *lz* *ma* *mb* *mc* *md* *me* *mf* *mg* *mh* *mi* *mj* *mk* *ml* *mn* *mo* *mp* *mq* *mr* *ms* *mt* *mu* *mv* *mw* *mx* *my* *mz* *na* *nb* *nc* *nd* *ne* *nf* *ng* *nh* *ni* *nj* *nk* *nl* *nm* *nn* *no* *np* *nq* *nr* *ns* *nt* *nu* *nv* *nw* *nx* *ny* *nz* *oa* *ob* *oc* *od* *oe* *of* *og* *oh* *oi* *oj* *ok* *ol* *om* *on* *oo* *op* *oq* *or* *os* *ot* *ou* *ov* *ow* *ox* *oy* *oz* *pa* *pb* *pc* *pd* *pe* *pf* *pg* *ph* *pi* *pj* *pk* *pl* *pm* *pn* *po* *pp* *pq* *pr* *ps* *pt* *pu* *pv* *pw* *px* *py* *pz* *qa* *qb* *qc* *qd* *qe* *qf* *qg* *qh* *qi* *qj* *qk* *ql* *qm* *qn* *qo* *qp* *qq* *qr* *qs* *qt* *qu* *qv* *qw* *qx* *qy* *qz* *ra* *rb* *rc* *rd* *re* *rf* *rg* *rh* *ri* *rj* *rk* *rl* *rm* *rn* *ro* *rp* *rq* *rr* *rs* *rt* *ru* *rv* *rw* *rx* *ry* *rz* *sa* *sb* *sc* *sd* *se* *sf* *sg* *sh* *si* *sj* *sk* *sl* *sm* *sn* *so* *sp* *sq* *sr* *ss* *st* *su* *sv* *sw* *sx* *sy* *sz* *ta* *tb* *tc* *td* *te* *tf* *tg* *th* *ti* *tj* *tk* *tl* *tm* *tn* *to* *tp* *tq* *tr* *ts* *tt* *tu* *tv* *tw* *tx* *ty* *tz* *ua* *ub* *uc* *ud* *ue* *uf* *ug* *uh* *ui* *uj* *uk* *ul* *um* *un* *uo* *up* *uq* *ur* *us* *ut* *uu* *uv* *uw* *ux* *uy* *uz* *va* *vb* *vc* *vd* *ve* *vf* *vg* *vh* *vi* *vj* *vk* *vl* *vm* *vn* *vo* *vp* *vq* *vr* *vs* *vt* *vu* *vv* *vw* *vx* *vy* *vz* *wa* *wb* *wc* *wd* *we* *wf* *wg* *wh* *wi* *wj* *wk* *wl* *wm* *wn* *wo* *wp* *wq* *wr* *ws* *wt* *wu* *wv* *ww* *wx* *wy* *wz* *xa* *xb* *xc* *xd* *xe* *xf* *xg* *xh* *xi* *xj* *xk* *xl* *xm* *xn* *xo* *xp* *xq* *xr* *xs* *xt* *xu* *xv* *xw* *xx* *xy* *xz* *ya* *yb* *yc* *yd* *ye* *yf* *yg* *yh* *yi* *yj* *yk* *yl* *ym* *yn* *yo* *yp* *yq* *yr* *ys* *yt* *yu* *yv* *yw* *yx* *yy* *yz* *za* *zb* *zc* *zd* *ze* *zf* *zg* *zh* *zi* *zj* *zk* *zl* *zm* *zn* *zo* *zp* *zq* *zr* *zs* *zt* *zu* *zv* *zw* *zx* *zy* *zz*

in via honoratur a Christianis

scribit ad Abbatem suum ut pauca scribat

ipse Crucis

erat natus a Tribuna

d e

Christum autem confite tur.

recusat verbo negare Christum, etiam privatim.

in festo Exaltationis sanctæ Crucis.

permittitur ire ad templum Christianorum.

quis autem

g

LA MSS.
LATINI-
f

figi ut liberaret genus hominum de errore Satanae, qui a vobis colitur. / Vos autem colitis ignem et caetera elementa; et quod dici nefas est, servientes creaturae potius, quam creatori.

q
manera
oblatu re-
spicit

30 Dixit ei Judex : Quid tibi et sermonibus istis? *q* *g* pietas Imperatoris paravit tibi dignitatem et zonas aureas, et equos, et ut sis inter primates ejus : tantum convertere in primam tuam religionem. B. Anastasius dixit : Ego nunquam negabo Dominum meum Jesum Christum, sed magis eum totis viribus adoro et colo : dona vero Imperatoris tui ut stercora computabo. Abiit praefatus Judex, et intimavit Imperatori Chosroem, Furere vero repletus Imperator, jussit mitti eum in carcerem, in crastinum volens eum parvis afflicti. Veniens autem alia die ex jusu Imperatoris praefatus Judex cum ira furoris ad carcerem, cepit minas ei promittere atque inferre, ut eum tereretur; putans eum per penas acquiescere a tali proposito. Sanctus vero Martyr Anastasius respondit ei, dicens : Ne labores, Domine Judex, neque fatigeris. Me enim Christo confortante, non acquiescam tibi, neque recedere facies a fide quam cepi. Sed si quid velis facere, fac. Tunc jussit eum vincitum secundum morem Persarum fastibus caedi absque pietate, dicens : Honoribus et donis Imperatoris non acquiescis? modo cognoscas per singulos dies iram ejus. Sic enim te quotidie adficiam, donec consunaris. Respondit autem sanctus Martyr Anastasius, et dixit ei : Nec donis Imperatoris tui acquiesco, neque minas tuas timeo. Quaequid ergo vis, fac.

manera
truncat

h

31 Tunc jussit eum *h* solvi et poni decersum, et lignum super tibias ejus imponi, jubens duobus viris fortissimis stare i supra duas partes ligni. Unus vero novimus quod importabilis erat hujus tormenti species. Sanctus vero Martyr Christi Anastasius agens gratias omnipotenti Deo, sustinebat dolores fortiter. Videns autem Judex, quia nihil proficeret; sed magis hujusmodi doloribus, sicut ferrum frigida aqua *h* eliminatur, ita per divinam gratiam confortabatur, jussit eum iterum retrudi in carcerem, donec intimeret Imperatori de eo. Sellarius vero, qui erat super carcerem dum esset Christianus, et Frater monasterii qui comitabatur eum Martyre Christi, ingrediebantur ad eum, consolantes et admonentes eum in homini. Multi vero Christiani qui illidem erant, in quibus et Jesum illum, ingrediebantur ad eum et consuebant ad pedes ejus, et rogabant ut dignaretur pro eis orare, et ut daret eis aliquam benedictionem ad custodiam eorum. At vero spernelat eos beatus Martyr, ne talia dicerent. Ipsi vero eorum superponebant vinculis ejus, et expressum, in benedictionem hoc percipiebant.

namque
truncat

l

a Prefecto
carceris Chro-
stianus
que amon-
tur :

32 Iterum ergo post dies paucos ingressus est Judex ad Anastasium in carcerem, et dixit ei : Quid dicis? facis jussionem Imperatoris, aut permanes in his? Sanctus vero Anastasius movens caput suum, quasi abominatus est eum, dicens : Et semel et secundo et superius tibi dixi, quia impossibile est negare me Christum Dei filium; quod ergo vis, fac citius. Time temeritate ille barbarus jussit eum ligari sicut prius, et duntaxat caedi fastibus, et derelinquens eum in carcere recessit. Post dies autem paucos iterum ingressus est ad eum, suadens ut negaret Christum Dei filium; aliquando blandimentis, atque promissionibus pecunia, et dignitatibus, aliquando minis et tormentis. Cum vero vilisset quin famulus Christi nec terrore concutitur, nec blandimento seducitur, sed perseverat in Christi fide, jussit eum iterum ligari et caedi sicut prius, et jussit eum solvi et suspendi ex una manu, et saxam magnam ligari ad pedem ejus, et sic derelinquens eum abiit. Sustinente autem Martyre Christi hujusmodi supplicium quasi haurum duarum spatium, postmodum misit et jussit eum depom, et abiit et suggestit Imperatori de pro-

in eum, et co-
tur fastibus

ei vero manu
suspenditur,
saxo ad pe-
dem ligato

* l

posito mentis ejus, et de perseverantia quam habebat in Christo.

a Additur in Græco colationem in quadam causa passis.
b Græce, Βάλεσθαι. Momb. Bethsado, infra in Gr. Betezloe dicitur.
c Græce Κορταί. Hervetus, Cortaci, MS. S. Maz. Cortaci de Jesu Dispensatoris primi in publicis rebus.
d In Græco Non enim dignatus est loqui illis lingua Persica.
e Momb. per Syriacum linguam
f In Græco vos autem colentes caetera, quae dicere erubescio, vanas spes habetis
g In Gr. βιβρα, divinitas.
h In Gr. ligatum poni supra.
i MS. S. Maz. super caputaligam Momb. supra capita duarum partium ligni.
k Græce, ἀποπορο obdurator, temperatur.
l MS. Gludbac pedes

CAPUT VI.
Martyrium S. Anastasii et Sociorum,
sepultura.

Et post dies a quindecim misit Imperator ipsum Judicem et alios cum eo, ad interficiendum beatum Martyrem, et plurimos Christianos cum eo, nec non et captivos. Qui venientes jusserunt eos educi foras praedium Bethsaloë, in quibus B. Anastasium cum aliis circiter septuaginta viris juxta ripam fluminis interfecerunt. Et prius illos sanctissimos viros coram sancto Martyre, funes mitti in gutture eorum, et sic suffocari universos jusserunt : inter quos erant praedicti duo Christianissimi viri qui comitati fuerant a Caesarea cum sanctissimo Martyre Christi Anastasio.

Christiani 70
necantur.

33 Et enim interficerent eos, dicebant sancto Martyri : Quare disposuisti ut tua pessimam mortem ducas, sicut et isti? Sed magis acquiesce Imperatori et vive et accipe honorem ab eo, et esto in palatio sicut unus ex nobis, et ne careas hac luce et dulci vita. At vero victoriosissimus Christi Martyr Anastasius, aspiciens in caelum gratias agebat Deo, qui consummavit eum, et adimplevit ejus desiderium. Et respondens ait ad eos : Ego optabam membratim concidi a vobis propter amorem Christi, quia vero ista est mors quam minamini, gratias ago Domino meo Jesu Christo, quia per modicum dolorem participem me fecistis gloriae Sanctorum ejus : et ita cum multo gaudioque claritate suscepit gloriosam passionem, atque simili morte defunctus est. Postquam autem suffocaverunt eum, absciderunt ejus pretiosum caput, et tollentes bullam adduxerunt ad Imperatorem.

Occidit et
S. Anastasius.

35 Christianus igitur cum esset qui super carceres praerat Trilmus, sicut prius jam dictum est, voluit corpus Martyris seorsum ponere. *h* Et cognitum est a questionariis. Et cognoscentes filii e Thesdin finem sancti Martyris, quia et pueri eorum simul secuti erant B. Anastasium quando ducebatur ad mortem, ut viderent exitum rei, dederunt clam questionariis infinitam pecuniam, et permisit separatum reponi corpus ejus sanctum. Et sequenti nocte *d* accipiens secum Frater qui eum secutus fuerat de monasterio sancti viri, pueros de filiis Thesdin, et quosdam monachos qui illidem erant, ut tollerent corpus sancti Martyris. Et invenerunt canes edentes corpora interfectorum, corpus vero Martyris separatim jacens intactum. Pretiosa enim est in conspectu Domini mors sanctorum ejus, et custodit Dominus omnia ossa eorum, et unum ex eis non conteretur. Accipiens igitur corpus Martyris et involvens linteamenibus pretiosis, quae dederat filii Thesdin, deducens sepehvit in monasterio sancti Martyris Sergii, miliario uno distante a praefato castro. Finitum est autem certamen et cursus, et in Christo confessio, victoriosissimi Martyris Anastasii vicesima et secunda die mensis Januarii, indictione prima, anno septimo decimo imperii piissimi Heraclii, et quinto decimo anno Constantini ejus filii.

b
c

redimitur
corpus,

d

a quo eum
abstulerunt,

deponitur ad
monasterium
S. Sergii.

36 Alia autem die post transitum sancti Martyris Anastasii.

Anastasio, duo quidam in custodia confabulabantur ad invicem, dicens unus ad alterum : Scis quia venerunt canes et sederunt juxta corpus illius monachi, et non contingebant eum, sed custodiebant illud? Item alius socius dixit ad eum : Et ego quando supplevi vigiliam meam, et ambulavi in domum meam, vidi sicut stellam lucidam super pavimentum, et pergens ut viderem quid esset, jam stellam non vidi, sed reperi corpus monachi illius ibidem jacens. Hac quidem custodes inter se dicebant. Alii autem Christiani captivi qui erant in carcere inclusi, dum cognovissent aliquid de locutione Persica ipsi nobis revelaverunt quid inter se custodes confabularentur.

noctu coehilus
colustratum.

37 Absoluti vero a vinculis et venientes in sauctam civitatem haec diffamabant ubique: sed et aliud adjungentes dicebant : Quia dum esset B. Anastasius nobiscum in carcere, sic nobis confessus est dicens : Scitis Fratres, quia per Dei gratiam ego quidem crastino die finior, et transeo de hoc seculo : post paucos autem dies vos relaxabimini : iniquus autem et malignus Rex interficietur. Sed Domino prosperante ambulantes vobis in sanctam civitatem, ite ad mansionem, quae dicitur Abbatibus Anastasio, et dicite Abbati meo et Fratribus haec. Viri autem qui audierunt ex ore sancti viri et rerum exitum cognoscentes, Dominum glorificaverunt, qui glorificat glorificantes eum : mandatum vero sancti Martyris impleverunt, et propriis oculis quae viderunt et cognoverunt, diligenter nobis innotuerunt. Praedictus autem Frater monasterii, qui eum observabat, sepeliens corpus sancti Martyris, et cum omni diligentia reponens in praefato monasterio S. Sergii, mansit ibidem pertractans qualiter sine periculo remearet ad Abbatem, et ad mansionem suam.

Praedixerat
suam mortem,
etiamque
futuram.

38 Et post dies decem, prima die mensis Februarii confluxit se in eisdem partibus Christianissimus et piissimus Heraclius Imperator cum exercitu. Quos cum vidisset Frater gavisus est valde, et ipsi diligenter inquisierunt eum, quid ibidem faceret, et insinuaverunt eis invidiosius. At illi glorificaverunt Deum, et Fratri quidem dixerunt : Surge et veni nobiscum, et salva animam tuam. Ille erat enim eis in multo honore cum essent in Perside, et cum eis reversus est per Armeniarum regionem. Post anniversarium vero reversus ad propriam mansionem, deferens secum et colobum sancti Martyris Anastasio, et intinnavit diligenter Praeposito et Fratribus minutus quae circa Martyrem acciderant, et de ejus glorioso fine, et de sui itineris labore, et glorificaverunt Deum, qui salvat sperantes in se. Factum est autem primum signum per colobum beati Martyris Anastasio. Erat quidam juvenis in monasterio, qui nequiter vexabatur a spiritu immundo. Qui accipiens praedictum colobum sancti Martyris Anastasio induit eum. Qui protinus salvatus est per Domini gratiam, et intervenit B. Anastasio Martyris ad gloriam et laudem omnipotentis Dei et Domini nostri Jesu Christi, qui glorificatur in Sanctis suis, cui est honor et gloria et potestas atque majestas per immortalia secula seculorum. Amen.

Heraclius in
Persidem ven-
nit.

Per colobum
S. Anastasio.

energumens
liberatur.

a In Graeco quoque h. l. Er, et digito seretur et non per miserunt hores, qui erant Hebraei. c MSS. modo Depesha, m. h. Goshim, et thesim. d MS. S. Maza. Accipiens Tridonus secum Fratrem MS. Glabb. Accipiens Fratrem. e h. S. Sergio Mar'p'o, cui et ipse Cosmas numerum obtulit, ego omis 7 Octob.

EADEM ACTA

ex veteri Graeco MS. Latine reddito.

PROLOGUS.

Unigenitus Filius et Verbum Dei, per quem universa creata sunt, qui coeternus est et consubstantialis Patri et sanctissimo ac vivificatori Spiritui, hominum genus, perditum, et sub mortis ac corruptionis tyrannideta reductum, miseratus, inclinauit

Isa. 47 10.

Januari Tom. III.

caelos et descendit, uti scriptum est : atque ex Virgine natus, suscepta servi forma, cum hominibus conversatus, omnia ad nostram salutem disposuit ac dispensavit : propriaque morte enim qui mortis habebat imperium abdicans, et sepulto triduum corpore, corruptionis expurgatum faciens; atque ad inferos descensu, diuturnum tartarum revertens dominatum; gloriosa sua post tres dies resurrectione suscitavit nos, statuitque in caelestibus ut loquitur Apostolus.

EX MS.
GRACO
Salus mundi
allata per
Christum,

Ephes. 2. 6.

2 Mox vero virtutem ex alto induti, inspectores et ministri Verbi effecti, ejusque testes passionum, beati Apostoli, orbem universum divina predicatione illustrarunt, et omnem civitatem, provinciam, gentem, nationem, linguam, ad studium verae religionis provocarunt, atque a majoribus traditum planeque inveteratum impietatis errorem, radicibus evellerunt, Angelicam vero quandam in terris vitam rationem plantarunt. Hinc orbis universus Dei cognitione repletus est, secundum id quod scriptum est, sicut aqua multa cooperiet maria. Hinc terrena caelestibus conjuncta, atque aeterna vita aeterna in terris. Hinc omnis humana natura, magnis et ineffabilibus Dei donis cumulata.

predicata
Apostolos.

3 Verum finestis ille a principio insidiator humane vitae atque obtrectator, et piorum adversarius, non reperiens qua ratione tantum hominum per Christi gratiam in homines profusionem obturbaret, seque ipsum conspiciens veluti malum mancipium a caelo dejectum, consilium excoxit suum dignum malignitate, quod tamen haud multum alumnis pietatis incommodaret, ac contra plurimum prodesset. Nam iis qui tum Romanum administrabant imperium, vixit sese multisque modis insinuat, multiplices adversus Ecclesiam persecutiones suscitavit; quantumque in ipso fuit, orbem universum revolvit, ac confudit. Sed contra ac sperarat sua illi machinamenta cesserunt; emoque parum aut nihil omnino religiosos Dei cultores lassisset, ingentem sibi infamiam pudoremque consecvit. Non enim seens atque olim a sanctis Apostolis exterminatus fuerat, praecclare Martyrum tolerantia prostratus est fraudis artifex : rursusque pristinum pietatis ornatum resumpsit Ecclesia, Christique divina gratia floruit, et crevit quotidie in unum numerum ingentem et gloriose fecundum.

frustra im-
pedita per ce-
rannos.

4 At veluti satietate quadam et fastidio divinorum beneficiorum capti homines, atque omnimoda oblivione maxime cum et ineffabilium Christi munorum, largientes, et varia plurimaque deignantes sedera, et terram quidem humanam errore resurgentes, fornicatione vero et adulterio aliisque innumeris delictis iram Dei adversus nos succedentes, totum ut ita dicam, in nos castigatis et animadversionis manum attraximus. Quare nos in manus tradidit hostium impii-ssimorum, et Regi injusto et scelerato omnem prope terram, nubes integras et provincias partim incendio vastanti, partim a fundamentis subvertenti, inque captivitate ducenti quidquid electum erat et de ideo in corporibus aut facultatibus, reliquit omne in atabili carcere desquirit. At non in finem descepit bonus et benignus Deus, ut res ipsae declarant, idque in spem nos hominum erigit, quod hincque maxime illius amplifietur gloria in sinceris ejus servis et Martyribus.

vastibus
vincarum
peccata

5 Opportunum vero fuerit, cum in hunc inciderimus sermonem, cum magno Apostolo inseruimus dilectum judiciorum Dei admiratione delixos, exclamare : O altitudo divinarum et sapientiae et scientiae Dei quam inserat! Iam sunt iudicij ejus et investigabiles viae ejus. Ego enim Per is quidem tradidit

Rom. 11

hae filii et unum ab acta MS

cordis velut thesaurum recondidit. Tam secura rationemans. Qui potest, inquit, magnus ille qui coelum movit Deus, quem, ut antea, colunt Christum, huc

EX MS. GRECO.

S. Anastasius inquirat de fide Christiana

advenisse? Et studiose seiscitatus ex quibusdam, didicit, hanc esse crucem, cui Christus affixus fuit, Dei filius, quem Christiani venerantur. Vehementer dicta admiratus et quodam quasi attonitus stupore, non destitit attente indagare quæ ad Christianam pertinerent religionem; et quanto sese veritas amplius illius infundebat animo, tanto longius error magicæ artis repellebatur. Ut enim lumen tenebras, sol umbram, fumum effugat ignis; ita doctrina veritatis errorem exterminat.

9 Cum fratrem germanum haberet Beatus hic, cum eo militie nomen dedit, atque in exercitu, quem Sain ducebat, Chalcedonem profectus est. Sed cum Sanctus Philippicus insigni stratagemate avocare inde illum cupiens, copias in Persidem duceret, Sain eo nuntio excitus inde movit, cum persecutus: itaque contigit, ut Dei servus Anastasius cum Persico exercitu in partes Orientis veniret. Istiæ vero, relicta militia ac fratre, Hierapolim concessit, ac divertit ad Christianam quandam, genera Persam, opifitio argentarium; eique cohabitans artem eam addidit, cumque eo operabatur.

militiam deserit

a

10 a Cuius ergo vehementiori desiderio percipiende illuminationis iestuarer, multis verbis virum illum obsecravit, ut cum baptismatis gratia dignaretur. Ille vero Persarum metu, ne quid sibi periculi crearet, illius vota differebat. Cum eo tamen templa adibat, precesque fundebat Anastasius, et sanctorum Martyrum contemplatus historias, quærebat ex eo quid sibi ista vellent, audiensque ab eo et miracula Sanctorum et intolerabiles cruciatus, quos iis tyranni irrogant, humana maiorem eorum constantiam attonitus mirabatur. Exiguo igitur tempore cum Christiano illo viro commemoratus, optimam animo desiderium concepit Hierosolyman adveniendi, atque illie sanctum suscipiendi baptismum.

is sacria magnitibus, univatur ad potem suscipulam

in Hierosolymani

11 Illud vero propositum Deo propitio executurus in sanctam venit civitatem, et viro Christum amanti, eundem argenti eodendi artem profertenti, cohabitavit; cui cum omne animi sui desiderium aperuisset, expetere se mirum et Christo dare nomen, et sacro baptismate initiari; deductus est ab eo ad Eliam sanctissimum Presbyterum sancte Resurrectionis, qui illum veluti a Deo missum filium complexus, secum ad Modestum religiosissimum Presbyterum, qui eo tempore Vicarius erat Apostolici throni, perduxit, curavitque cum alio iisdem plane moribus prædita, atque eadem antea superstitione imbuto, qui et ipso levatum finem assecutus, in Edessa civitate martyrii coronam tulit.

baptizatur, in univatur, post etiam Marture

a Quæ hoc univatur habentur, recitantur in 7 Squofo, Act 4.

CAPUT II.

Vita monastica, desiderium martyrii.

Cum octo dies illuminationis in sedibus Eliæ Presbyteri exegisset vir beatus, querit hic ab eo, quid demum agere, quem amplecti vite modum constituerit. Ille vero eum rogat, dicens: Fæ me monachum a Paraceta igitur abdicatione, statum eum perducit ad monasterium sancti Abbatis Anastasii, quod quatuor miliaribus Hierosolyman distabat: et cum illis multum obtestatus illius comobii Prefectum, Justinum, inquit, virum tum ceteris rebus illustrem, tum celestibus donis oximie ornatum, tradidit ei servum Dei Anastasium. Quem ille suscipiens, in suam adlegit congregationem, Indictione octava, imperante Heraclio piissimo et Christum amante, anno imperii eius decimo: dedit vero ei magistrum o discipulis suis unum, virum industrium, qui cum Græcas litteras docuit et psalterium, attonitumque sacro monachorum habitu induit, et ut proprium illum educavit.

Fit monachus

duant litteras

erat Fratrum

erat enim in obsequio manuali, et præcipue in canone sanctæ liturgiæ: audiensque incessanter sacras scripturas legi, et vitas sanctorum Patrum, animum iis sedulo intendebat; et si quid minus capiebat, magistrum interrogabat, affatim cuncta intelligentem. Atque ab eo, aut aliis Fratribus præcellentioribus, quæ quærebat, addiscens, admirabatur Deum glorificans. Legens vero seorsim in cella certamina et victorias illustrium Martyrum, multas fundebat lacrymas, et in secreto cordis sui conclavi obtestabatur Deum, desiderium fovens subendi, quali Sancti perfuncti erant, certaminis, ad laudem et gloriam Dei. Hoc vero cognovimus nos, eum fortitudinem admiraretur Sanctorum, nihil prope legere aliud voluisse, quam quæ hanc incitati desiderii flammam alerent.

lectus Martyrum lectis, eccitatur ad desiderium martyrii.

14 Animadvertens vero pessimum dæmon talem ac tantum illius adversus Deum caritatem, ut hanc reprimere, et ad necessitatem Dei servum pertraheret, perversus illi cogitationes immittit, ac memoriam magicorum illorum verborum, quæ a parente suo, ut dictum est, dixerat, et vehementer eum in his afflixit. Ille vero eum vaferrimi hostis dolos habere perspectos, supplicabat Deo, ut se e diaboli insidiis eriperet; et monasterii Præsidi quæ in corde suo gerebantur retegens, cum multis lacrymis eum obtestabatur, ut Deum oraret, quo ab adversarii insidiis liberaretur. Instituit eum et confirmavit pro dicta sibi divinitus prudentia Pater, et precibus pro eo cum ceterorum Fratrum congregatione ad Deum fuis, illa ipsum impugnatione liberavit.

Tentatur recortatione artis magicæ

15 At patens post diebus somnium Dei famulo Anastasio noctu obiectum est ejusmodi: Videbat se in excelso stantem monte, et quempiam ad se adventare, qui poculum aureum ornatumque gemmis, vino plenum offerret, dicens: Accipe, bibe. Et videbatur sibi poculum sumere ac bibere. Statim autem velut spiritu quodam divino afflatus ac votorum compos effvetus, consurgens alit ad ecclesiam ad canonem nocturnæ psalmodiæ, illoescente sancta die Dominiæ; rogansque Abbatem ut in b Diaconicon secum secederet, istiæ ad ejus provolutus pedes, obsecravit eum, ut pro se Deum oraret, quippe se intra paucos dies esse moriturum; cæpitque supplicandus ita proloqui: Scio, Pater, quantum molestiæ meæ miserriimi homineionis causa sustinueris, quantum tibi faessiverim negoti; quodque per te Deus me o tenebris ad lumen perduxerit: sed ora pro me, per Deum. Dicit ei Abbas: Quid enim rei est? aut unde nosti te his diebus esse moriturum? Ille vero exposuit ei somnium, et affirmabat omnino se moriturum illis diebus, sive communi fato, seu quo alio modo: verebatur enim aperte loqui, ne eum irriderent.

somnio educatur de futuro martyrio

b

16 Deinde multis ac variis Abbatibus adhortationibus confirmatus, canonem cum Fratribus implevit, factaque synaxi particeps effectus divinorum mysteriorum, ac sumpto cum Patribus cibo, paulum indormivit: rursumque exigilans, nec ferens illum animi sui ardorem, eam o monasterio egressus est, nihil secum præter vestem qua erat indutus deferens, ac Diospolim profectus est: deinde in montem Garizin, ibique et in ceteris venerabilibus locis facta oratione, a Dei gratia deductus pervenit Cesaræam Palestinæ: ubi in ædificanda Deipare Mariæ duos dies moratus est.

ejus desiderio, ubi e monasterio.

a Clarus in Latium, ex veteri ritu post depositas alias. b Est sacrum, ut in Latina vita habetur.

CAPUT III.

Variis Cesarææ tolerata tormenta.

Juxta dispositionem autem infetæ sapienter et benignæ dispensantis providentiæ, tendens ad S. Euphroniam orationis gratia, vidit præteritis in domo quodam Magos Persarum, magicis præstigiis exercentes: divinoque zelo correptus ad eos accedit, itaque affatur: Quid erratis, et in errorem alios pertrahitis

Arquit exercentes arteu magicum:

trahitis maleficiis vestris? Mirati hominis libertatem, Quis tu inquit, aut unde, qui hæc nobis dicis? Ille vero: Ego quoque vobiscum aliquando fui, novique imposturas vestras. Cuique cœpisset eos confutare, obmutuerunt; illud vero enim rogarunt, ne ipsorum arcanâ proferret in vulgus, itaque eam dimiserunt.

18 Vix paullum ab illis recesserat, cum eum viderunt Caballarii quidam, sive Equites, considentes ante Derbas, quod est Sellarii prætorium: dixeruntque invicem propria lingua: Hic a delator est. Quo audito vir beatus, eos intuitus dixit: Quid blateratis? Ego delator non sum, sed servus Jesu Christi; et melior vobis sum, cum et ego aliquando ut vos Caballarius fuerim. Illi consurgentes eum comprehendunt. Egressus Sellarius, et percunctatus unde esset, et quæ ad eum atinebant universa accurate scrutatus, tribus diebus eum in custodia detinuit. quibus diebus nihil ipse ab iis accipere alimenti voluit, cum eorum suspectos haberet dolos.

19 Cum vero venisset Marzabanas, (non enim fuerat Caesareæ, cum comprehensus est Dei servus Anastasius) retulit ad eum quæ gesta erant jam dictus Sellarius, eumque ad illius prætorium pertraxit. Sed cum aliis negotiis distineretur Marzabanas; adfuit isthæ vir quidam Christianus, qui et Sanctum antea noverat, cum in æde S. Marie Deiparæ versaretur, et cum eo colloquens quæque jam peracta erant intelligens, beatum prædicavit, qui ita præclare cœpisset pro fide certare, divinisque eum eloquiis corroboravit, ne cruciatu mortemque ipsam pro Christo subeundam formidaret; sed fortiter et intrepide Marzabane responderet; quoniam qui perseveraverit usque in finem, hæc salvus erit.

20 Introductus Dei servus, et Marzabane oblatus, nequaquam illi adgenua venerabilibus accidit, recepto apud eos more. Ille vero diu defixis in eum oculis, Quis es, inquit, aut unde? Respondit Sanctus: Christianus sum. Si autem nosse cupis, unde oriundus sim; Persa sum gente, e provincia Rhasesæ, loco Rhasinemyi dicto. Caballarius fui et magus: sed reliqui tenebras, et veni ad lucem. Dicit ei Marzabanas: Dimitte errorem istum, et ad priorem revertere religionem. Et præbens tibi plurima b milliarisia, præstantemque ornatum. Ille vero respondit: Non permittat il Deus, ut Christum negem. Dicit ei Marzabanas: Arridet adeo hæc vestis, qua indutus es? At ille: Hæc vestis, gloriatio mea est. Dicit ei Marzabanas: Dæmonio agitaris. Respondit Sanctus: Cum pristino detinerer errore, tum me dæmonium agebat: nunc in me Christus est, qui dæmones persequitur. Dicit Marzabanas: Regem non metuis? neu si de te audierit, jubeat in crucem agi? Dixit Sanctus: Cur enim metuum? Homo est corruptioni obnoxius, tui similis.

21 Tum demum ira percitus, jubet eum ferro vincetum in castrum abripi, et lapides absque cessatione portare. Dum vero in eo versatur labore multas et intolerabiles molestias sustinuit Dei servus. Quidam enim ex eadem orti provincia, cernentes eum, et propriam rati ignominiam quæ ei acciderant, eum aggressiuntur, dicentes: Quid illud nobis fecisti? Nemo unquam nostræ provinciæ Christianus fuit. Ecce omnium irrisioni et opprobriis nos objicis. Et variis ad fallaciam compositis sermonibus, sese invicem suscitabant. Ille vero contemnebat eos, et a se abigebat. Illi furore incensi quotidie confluebant, et nunc barbam illi vellebant, nunc crudeliter verberabant, nunc vestes ejus lacerabant; lapides quoque, quos vix quatuor ex ipsis tollere poterant, ei imponebant, et quidem alium sibi colligatum habenti, ac catena una cervicem, altera pedem vinceto; atque acerba irrogabant, quæ universa invictus athleta lato vultu perfererat.

22 Jubet eum rursus sibi sisti Marzabanas, dicitque ei: Si vere marci filius es, ut dixisti, et disciplinis marci institutus, profare de his aliquid, ut co-

gnoscam. Respondit Sanctus: Non permittat Deus prodire ex ore meo aliquid istiusmodi. Dicit ei Marzabanas: Quid? ergo permanes in his? Redi ad pristinam religionem. Tum scribam de te Regi. Scripsisti, inquit Sanctus, et responsum accepisti. Fac igitur quod vis. Cui Marzabanas: Non scripsi, sed scribo, et quæ jusserit exequar. Dicit Sanctus: Vade, et quanta volueris de me mala scribe; ego enim Christianus sum. Dicit Marzabanas: Sternatur et verberetur, donec facturum se imperata spondeat. Cum eum vellent ligare, dixit Dei servus: Sinite; opus mihi vinculis non est. Et considens collocavit se eo ritu modoque quo erat ab iis vinciens: cœperuntque eum fustibus cedere. Dicebat vero iis Sanctus: Exuite me hæc veste, ne ledatur; itaque carnem meam converberate: quæ enim facitis, lusus sunt. Nam etsi membratim me disseceitis, Christum meum non negabo. Dixit igitur rursus Marzabanas: Aequiesce mihi, et scribam de te Regi. Respondens ait: Facesse, et scribe quæ vis Regi. Dicit ei Marzabanas: Quid ergo? non times Regem? Respondit ei Sanctus: Cur Regem tuum timeam? Nonne homo est, ut tu? et quemadmodum morieris, nonne et ipse morietur? nomen ut tu, ipse quoque computrescet? Utrum igitur magis timebo, illum obnoxium corruptione, tui similem, hunc? an Christum qui eolum ac terram creavit?

23 Attentus superbus ille Martyris libertate, reduci in castrum jubet. Post paucos dies producto rursus e custodia, Sume, inquit, magica, et sacrificia; ne male pereas, ista privatus luce. Respondit Dei servus: Quibus diis me jubes sacrificare? Soli, Lunæ, Igni? equo? Igitur et montibus, et collibus, et ceteris omnibus? At non patiar me Deus aliquando vestris illis numinibus sacrificare. Illa enim omnia Christus condidit ad hominum obsequia. Vos vero fasulo errore delusi colitis res creatas et dæmones, homines enim sitis, ignorantes Deum qui ista creavit. Si enim Christum nossetis, et ipsi hunc complexi, a dæmonum, qui vos deludunt, erueremini potestate. Iste qui fallere non potest Deus, proprio ore pollicitus, patientibus pro suo nomine daturum se os et sapientiam, cui non possint contradicere adversarii eorum omnes, ab indocto et inter barbaros nato pronuntiari voluit, ad gloriam suam, et fidelium confirmationem. Ubi his a Deo inspiratis verbis adversarios perculit Christi Martyr, et triplici confessione coronatus est pugil veritatis, rursus ad castrum abducitur, vinculis, quæ pro Christo patibatur, præclare ornatus.

a Græcè Δαλαμαρ b Hæc in hoc loco in Mraenis infra usque patitur. c Græcè το εὐ κρασθη, pro vincere positum, ut infra patet, forte quia in castello erat captivorum custodia.

CAPUT IV.

Pietas et constantia in carcere.

Intelligens sanctissimus eremobil, in quo Martyr Christi habitavit, Hegamenus, initium confessionis ejus, magnanque et inoperturbatam animi alacritatem et constantiam, singulari peritus letitia et eum omni saucto suo castu; et Deno dies ac noctes eum omni a Fraternitate orabat, ut robur ei daret, quo cursum perficeret confessionis sancti nominis ejus. Duos vero Fratres mittens Caesaream, litteris athleticis confirmavit ejus animi strenuitatem. Cum vero in custodia detineretur Christi Martyr Anastasius, nunquam a psalmis et hymnis cessabat, assidue Deo gloriam concinens die ac nocte.

25 Cum vero haberet sibi colligatum, uti dictum est, adolescentem quendam, a servis quapiam ex causa comprehensum, nolens illi quidquam molestiam afferre, surgebat quidem nocte ut consuetum canonem divini laudis explet, inclinabat vero collum ad socii parentis collum, ponens pedem prope illius pedem, ne catenarum tensione negotium illi fuisset. Cum igitur nocte quidam psalleret, auscultabat quidam

a
v Christianum profitetur

comprehenditur

nominatur a quodam Christiano

aditur Marzabane

b
idem Christi libere proficitur.

c
vincetur.

etiam a suis acutibus

cauteliter vincitur laborat.

aditur iterum Marzabane

dire caditur

vult Deo Persarum

Abbas dicit eum vultum nullum

Anastasio nocte aud, non ex tali conceptivo

quidam

ex us-
tinetur

quidam e licitoribus, Hebræus quidem sectæ profes-
sione, moribus vero, ut accepimus, modestus ac mi-
tis. Et videns Sanctum die quidem toto gestationibus
lapidum atteri, nocte vero in divinis precationibus
perstare, stetit animo attonito, secum ratiocinans,
quis ille tandem esset. Cumque diu in illum intueretur,
in pavimento jacens in nocturnis tenebris; staret
vero Sanctus et psalleret matutinos hymnos; videt
subito quosdam albis indutos in carcere per januam
ingressos, circumcingere Martyrem: parque lumen
late effulsiisse, Attonitus stetit hoc spectaculo, atque
intra se dicebat: Sanctus Deus, isti Angeli sunt.
Dumque ista voleret animo, videt eos pallia indutos
crucibus insignita, et intra se ait: Isti Episcopi sunt.
Cumque hæc miraretur, in Martyrem Christi Anastasium
convertit oculos, et ille quoque eximia luce
splendebat, uti et ceteri. Atque ecce juvenis quidam
multa gloria circumfusis eorum eo substitit, thuribulum
gestans, thuseque adolens. Cum hæc omnia cer-
neret virille, conalatur manu proximum dormientem
suscitare, qui Christianus erat, Præfetus Scytho-
poleos, ut ei visa ostenderet. nec potuit. Mansit ergo
stupefactus, vigili quidem ratiocinio intendens iis
quæ viderat, corpore autem immotus: tandem tamen
summa vi adnixus, totum sese coniecit in alterum qui
jacebat. Expectectus ille, quaerit quid rei sit. Respondet
Hebræus: Hic vides, Et respicientes, nihil omnino
viderunt. Narravit Hebræus cuncta quæ viderat;
Deumque unanimiter collaudarunt.

vident et
taquli.

Ipsæ quoque
luce celesti
splendebat

hæc ubi
verba negat
Christum,
cuncta præca-
tum

26 Postquam, ut ante scriptum, ex prima et secunda
questione invitum servi Dei animam cognovit
Marzabanus, scripsit de eo ad Chosroem Regem, ac-
cepitque intra dies non multos Regis mandatum, et
cum e carcere educens per e Majorem suum dicit ei:
Ecce mandat Rex, ut verbo solum fatearis te Chris-
tianum non esse, et continuo te dimittam. Quo voles
tum alia, sive monachus esse volueris, esto; sive Ca-
ballarius; ut prius, ac nobiscum esse; ut voles, facito.
Respondens Christi Martyr dixit: Non contingat il-
lud mihi, ut Christum meum negem. Multis ergo
promissis et hortamentis per Majorem allegatis, ne-
quaquam eum flectere valuit. Tandem significavit ei
per eundem dicens: Scio quia gentiles tuos refur-
midos, nec eorum eis audes Christum negare; verum
jubet Rex vel eorum mo ac duobus aliis Sellariis
diebus quæ proposita sunt verba, et illico te liberum
dimittam. Respondens Sanctus: Non contingat hoc mihi
ut vel eorum te vel eorum alios, negem Christum
meum. Remittat ei per eundem Marzabanus: Ecce
jussit Rex, te ferro vinculum mitti in Persidem. Sanctus
repondit: Si vincit me, ego vel mea sponte
ad Regem prodisserem. Ut vero animadvertit san-
ctum Martyrem omni aggressioni genere resistere,
et neque misiscedere, neque blanditiis delinere, nulla
impensa eum consequans, jussit eum in publicam
duci custodiam, inter quinque dies iter suscepturum,
eum duobus aliis Christianis, quos bullatos quoque
eum occisit.

Vinculum
ante Gra-
cis agit in
circeto.

d

festum in
leva.

27 Instante interea sancta festivitate Exaltationis
veneranda Cæcis, per vigiliam in carcere celebra-
runt. Ante tamen, duo Fratres ex ipsius monasterio,
et duo supra scripti Christiani, et quidam ejus civi-
tatis viri pi, psalmis et hymnis et reliquis spirituum
epulo noctem transigentes, ut oblii captivi arum-
narum suarum committerent Deum Laudarent. Primo
tamen ingressus d Comerciarum quidam, vir Chris-
tianus, ad Marzabanum, rogavit ut vincula tantisper
Anastasio eximerentur, secumque eum ducere ad
e cele tum sibi liceret. Quod cum factum esset, magna
exiit inter fideles lætitia, magnamque solatium pres-
teritatem monerunt eum, cum Martyr Christi in ecclesia
adisset. In multam enim desperationem viri nobis
illius doverant, et pene desperarunt, animi ipsorum
tot tamque gravium et inexplicabilium tormentorum
sensu. Cernentes vero talium beati viri fidem et con-

stantiam, veluti reflouescebant, et fide revalescebant,
domesticorum incommodorum oblii, propter eximiam
a Martyre consolationem. Eratque illud admirabile,
quod qui adversis considerant, et vix fidem eo tem-
pore retinebant, e alipte sancto Martyri reflecti sunt,
exoseculantes ejus vincula et dicentes: Si nos parati
sumus propter te pro Christo mori, quanto magis
oportet te pro communi omnium Domino Christo
mortem cum omni appetere alacritate? Multumque et
inexplicabilem honorem ei exhibebant, viri ac mu-
lieres. Finita vero congregatione, multis eum obte-
stans ac vi fore adhibita Comerciarum, deduxit eum
ad propriam domum, cum duobus Fratribus ejus mo-
nasterii. Et cibo cum iis sumpto, restituit eum gau-
dentem et exultantem in Domino. Similiter et ibi
magna fuit lætitia omnium, glorificantium Deum.

a In Græc. μετὰ τὸν τοῦ ἁγίου ἁποστόλου. In ἁρμυνοῦ ἀδελφότητι.
c Vita Latina, per Domestium. Græcæ, hic et infra aliquoties,
μαρτυρῶν; dicitur, ut videt, Major; etque indubie officii aliquid vo-
cabulum. d In Latina vita dicitur Dispositor Relp. Græcæ, Κο-
μπεραριος, et infra εὐμπεραριος, an u commercis; negotiator, aut
custitor quisquam? e Qui athletes unquam alipte dicitur ab
ἁγίοις,ingere var etiam Ciceroni usurpata

CAPUT V.

Tormenta in Perside tolerata.

Expleto quinque dierum termino, discessit a civi-
tate, et cum duobus illis Christum amantibus viris,
a aliqua ex causa calumniam passis, deductus a
multis civibus Christianis et Persis et aliarum natio-
num, omnibus grates agentibus Deo ob tale ejus pro-
positum Comitatus est cum unus e monachis Ab-
batibus sui jussu, ad consolationem et obsequium ejus,
ac deinde ut quæ ei accidissent a principio ad finem,
ea divina favente gratia plene referret sanctissimo
Abbat, et cui is præerat congregationi. Magnam
vero in singulis urbibus ac locis lætitiâ et solatium
attulit Martyris præsentia, et eum omni honore et
gloria velut Christi Martyrem suscipiebant et delu-
cebant omnes. Id ipse Martyr Hierapoli scripsit ad
Abbatem sui monasterii, rogans ut pro se oraret,
quo se Christus indolentem in omni illo honore et
gloria conservaret. Scripsit quoque ad eum a Tigride
fluvio, similiter obtestans, ut benignissimum Deum
exoraret, quo suum complere cursum posset, ad lau-
dem et gloriam ejus sanctissimi nominis.

civesque vo-
latur.

a
Militum in
Persidem

in τῶν hono-
ratur e Chri-
stianis

scribit Abbat,
sua

6
Jussu Ch-
rois, exami-
natur a Per-
fecto

Christum h-
bere confu-
tur

29 Cum tandem in Persidem pervenisset Christi
Martyr, coniectus in custodiam est in loco dicto
Balsabor, sexto lapide a Discartas uli Rex debebat.
Præter vero, qui eum eo ferat, mansit in eodem loco
in dono Cortæ filii b Hæsdin. Cumque egisset isthæ
Sanctus dies aliquot cum iis qui ibi captivi detine-
bantur, suggestum de eo est Chosroï, qui mittens
munus e Præfectis passit eum examinari. Is in care-
rem veniens eum Tribuno qui custodiam præerat,
interrogavit eum, quis esset aut unde, et cur relicta
ipsorum religione Christianus esset factus. Respondit
Christi Martyr per interpretem, neque enim digna-
batur loqui ipsis lingua Persica, etsi multis ad id
cometis, et dixit Cypsis: Erratis vos, demones pro Deo
colentes. Nam et ego eodem olim eptus errore aus
e delam. nunc edo et adoro omnipotentem Deum,
qui fecit eorum et terram et omnia quæ in eis sunt;
et accurate perspexi, minima vestra perniciem erro-
remque demonum esse. Dixit ei Præfectus: Miser,
nomen quem edunt Christiani, is in eremum actus est
a Judæis? Quomodo ergo deceptus reliquisti tuam
religionem, et factus e Christianus? Respondit Mar-
tyr. In eremum actus, quia viduit, a Judæis, vere id
dies. Ipse vero e t qui fecit eorum et terram, et
omnia quæ in eis sunt. et placuit illi descendere in
terram, et humanam naturam suscipere, crucisque
adligi, ut liberaret genus humanum ab errore Satane,
quem vis colitis. Vis ver e dentes cetera quoque,
quæ nominare erubescis, vane haberi spæ, et res
creatas pro eo qui illos creavit adoratis.

EX MS
GRACO

munera ob-
lata respuit :

30 Dicit ei Præfectus : Quid tibi et sermonibus istis? Ecce divinitas Regis magnam tibi dignitatem præparavit, et zonas aureas, et equos, ut sis inter ejus Primates : solum revertere ad pristinam religionem. Respondit Christi Martyr, et dixit : Ego Deum meum non nego, sed eum adoro et veneror. Dona vero Regis vestri velut sterens duco. Hæc omnia discedens retulit Regi Præfectus. Iratus Rex, remisit eum postridie, ut Martyrem torqueret. Adveniens igitur Præfectus furore inflammatus, jussit eum extra carcerem educi; cœpitque eum terribilibus minis concutere, ut rebatur, sperans se posse eum omnino dejicere et conterere. At Christi Martyr respondit : Ne labora Domine Præfecte; nam mihi, confirmante me Domino meo Jesu Christo, nunquam persuadebis ut a fide desciscam. Tunc jubet eum ligari more Persico, atque immaniter baculis converterleri, et ait: Honoribus et donis Imperatoris acquiescere noluisti; intellige modo, quid pro iis habeas. Nam te isto modo quotidie plagis conficiam. Respondens sanctus Martyr Christi Anastasius dixit ei : Nec donis Regis tui moveor, nec tuas timeo minas, impie et inique. Fac igitur quod vis.

minas con-
temnit :

immaniter
cruciatur

31 Tunc jussit ligatum eum supinum humi reclinari, et lignum supra tibias ejus statui, ac viros duos robustos insistere in utraque ligni extremitate. Scimus omnes quam id intolerabile sit tormenti genus. Sanctus Martyr gratias agebat Deo, perferens animose labores hos omnes. Cernens vero Præfectus se nihil proficere, sed potius doloribus suis, velut ferrum aqua frigida indurari, divina virtute confirmatum, jussit eum demum reduci in carcerem, donec ad Regem de eo retulisset. Cum vero Sellarius, qui custodia præerat, Christianus esset, Frater qui e monasterio Sanctum erat secutus, animos sumens, ad eum alternis diebus accedebat consolans et animans eum ad bonum. Multi quoque e Christianis qui isthæ degabant, in quibus et filii Ihesdin, accesserunt ad eum, genibusque ejus advoluti deosculabantur vincula ejus, precabanturque ut pro ipsis oraret, daretque benedictionem aliquam ad tutelam eorum. Sed cum id sanctus Martyr recusaret, ipsi ceram catenis ejus affluentes, earumque figuram exprimentes, pro benedictione eam habuerunt.

visitatur a
Christianis :

iterum cruci-
atur fo. tibias :

ex una manu
suspenditur,
saxo ad pedem
ligato.

32 Post paucos dies rursus venit in carcerem Præfectus, itaque Sanctum affatur : Quid dicis? Obtemperas Regi? an in proposito perstas? Sanctus vero movens caput, eum velut fastidiebat, dicens : Et semel, et bis, et sæpius dixi tibi, fieri non posse ut Christum memm negem. Si quid igitur vis, fac cito. Tunc igitur ferus ille et barbarus, jubet illum ea ratione et modo ligari, quo prius, et diu atque inelucemiter fustibus caedi; eoque in custodia relicto abscessit. Interjectis diebus aliquot, rursus ad eum venit, iisdemque utens sermonibus ad repudiandam Christi fidem sanctum Martyrem hortabatur, nunc blanditiis et opum amplissimarum pollicitationibus, nunc terribilibus minis, et acerbis cruciatibus. Ast ubi vidit immotam sedere animo sententiam, neque soliditatem fidei ejus contenti posse, jussit eum ligatum, ut semel iterumque factum fuerat, hæc ulis caedi : deinde solum ex una manu suspendi, magnamque saxum pedi alligari, itaque eum relinquens abscessit. Cum pertulisset eum cruciatum Martyr diænam circiter horarum spatio, mittens jubet eum deponi; et abeans Regi nuntiat Martyris libertatem, et immutabilem animi sententiam.

a Tyrannorum hæc sunt artes, quam nostratibus horretum famibores. b Fere semper in Græco scriptum est, deo, ubi quando visio.

CAPUT VI

Cædes S. Anastasii et sociorum; reliquæ.

Christiani 72
uccidunt,

Post quinque dies misit Rex eundem Præfectum et alios eum eo, ut sanctum Martyrem abosque Christianos captivos interficerent. Qui venientes jusse-

runt extra oppidum Betsalœon, ubi erat custodia, Anastasium aliosque circiter septuaginta viros ad flumen eduei : dein coram sancto Martyre finibus strangulari omnes, inter quos erant et duo illi Christum amantes viri, qui Cesarea cum sancto Martyre adducti erant.

34 Cum ad unum omnes essent interfecti, dicunt Sancto : Quid vis? an cum his male perire? Regi potius acquiesce, et vive, et cape quos offert honores, et eris magnus in palatio, veluti nostrum unus; nec ita desere dulcem hanc vitam. At præclarus Christi Martyr Anastasius suspiciens in cœlum, gratias egit Deo, quod jam completum esset ejus desiderium, et respondens dixit iis : Speraveram membratim a vobis concili pro amore Christi mei. Si vero illa mors est quam minamini, gratias ago Deo meo quod per exiguum laborem consortem me faciat gloriosorum Martyrum suorum. Et ita cum magno gaudio et animi alacritate, simili morte perfunctus est. Postquam vero eum strangularant, præciderunt ejus solius caput, et sumentes bullam miserunt ad Regem.

et S. Anastasius

35 Cum, ut dictum est, Christianus esset Sellarius qui custodia præerat, voluit corpus illius, ut facilius dignoscere posset, separatim collocari : sed non permisit lictores qui Hebraei erant. Intelligentes filii Ihesdin necem sancti Martyris (nam pueri ejus adfuerant ei cum ad mortem duceretur, suffalcentes manus ejus) clam pecuniam multam licitoribus dederunt, effeceruntque ut separatim corpus sancti Martyris collocari sinerent. Sequenti nocte Frater qui e monasterio secutus fuerat, faulos Ihesdin et monachos quosdam ex iis qui ibi debebant secum sumens, ivit ut corpus Martyris raperet. Et invenit canes ceterorum interfectorum vorantes corpora, at corpus S. Anastasii separatim quidem, sed prope situm, ab iis positus intactum. Pretiosa enim in conspectu Domini mors Sanctorum ejus, et conservat omnia ossa eorum; unum ex iis non conteretur. Sumens igitur corpus hujus sancti Martyris, pretiosis linteis involvit, quæ dederant filii Ihesdin, indeque sublatam deposuit in monasterio sancti Martyris Sergii, quod uno circiter milliari distat a dicto oppido. Consummavit agonem confessionis Christi præclarus Martyr Anastasius vigesima secunda Januarii mensis, anni decimi octavi imperii Heraclii piissimi Imperatoris, et decimisepti Constantini ejus filii.

reclinatur hu-
jus corpus,

a canibus in-
tactum

deponitur in
monasterio
S. Sergii,

36 Postridie igitur excessus sancti Martyris, duo quidam ex iis qui e custodia erant, simul colloquebantur, et unus alteri dixit : Scis, Frater, heri venisse canes, et consedisse juxta corpus monachi istius, neque eum contigisse, sed adstrisse veluti id custodirent? Mansi id continens duabus fore horis, et neque abscesserunt canes, neque illud tetigerunt. Alter vero dixit : Ego quoque vesperi b a vigilia domum rediens, conspuatus sum veluti splendorem in pavimento stellam : accessi ut viderem quid id esset, ut propior fui, stella quidem videri deservit, conspexit vero corpus illius monachi humi jacens. Et illi quidem custodes admirantes sibi invicem narra- b bant patrio sermone. Quidam autem captivi Christiani, cum Persicam linguam intelligerent, hæc au-
diebant.

a

b

noctu vultus
collustrantur

37 Ex his duo cum aliis multis venerunt in sanctam civitatem post cædem Phosrois Regis, quibus prædixerat sanctus Dei Martyr Anastasius, cum esset eum illis in carcere, et summo excessum, et ipsorum liberationem, et Regis casum, ita dicens : Et scitis, fratres, quia Dei gratia eris filius; vos infra paucos dies liberabimini, ingusta vero et secleratus Rex doletur e medio : at eum, Deo vos feliciter dolente, perveneritis ad monasterium dictum Abbat' Anastasii, Præfecto monasterii et Fratribus hæc narrete. Viri ergo illi eum hæc a Sancto audissent, ac deinde propriis oculis eorum exitum vidissent, Deum qui lem glorificabant qui glorificantes se glorificat : et que

Prædixerat
sanctus cum
mortem abos-
que futurus

sii, fore ut quod vis consequaris et re perfecta redeas. Ille vero abiens, quod multo tempore exequi cupierat nec valuerat, hora una effecit. Et cum ingenti gaudio reversus, duos deferens milliarienses isthaec vociferabatur : Magne Deus S. Anastasii, accipe duos milliarienses, quos pollicitus sum me oblaturum sancto templo tuo. Et inde amplius dicta Novacivitas concurrere ad aurigae domum coepit. Et multi variis afflicti morbis in oratorio Martyris dormiebant, atque omnia molestia liberi et incolumes adscendebant.

V. De filio piferis.

Pictor quidam filium habebat amicum circiter quindecim, quem nequam spiritus insidens exagitant. Adit ad aurigam eumque ita obtestatur, Sine, inquit, filium meum adduci, ut in oratorio ejus dormiat, ejus tu mirabilia predicas, quo et ipsi credamus. Adductum ergo puerum ad aurigae ades, deponit eum in oratorio. Quando iustus erat, nihil a daemonio patiebatur modestiae : ut sic paululum extra oratorium prodiret, invalebat eum, disceperbat, et cruciabat inimicus. Illi cognita daemonis nequitia, reliquias abluens, quotidie ei potum hinc praebant, ipsasque ad ejus collum reliquias suspendunt. Atque ita Dei benignitate curatus est puer, abiitque Deum laudans ac glorificans, et S. Anastasio gratas referens.

VI. In civitate Palmyra.

a Praefectus igitur monachus, sumptis secum sanctis reliquiis, iter versus sanctam Christi Dei nostri civitatem cepessivit, venitque b Palmyram urbem. Egressi vero sunt cives ad sacras adoraudas reliquias; atque inter eos juvenis quidam tumefactus habens oculos, qui stetit ejulans, et Martyrem obsecrans, ut per eum Deus sibi proquius redderetur, suamque curaret cecitatem. Fratri vero illi morbi causam seiscitanti, et quanto tempore ea tenuisset agnitudo, responderunt cives : Jam quadriennium est, ex quo non videt, omnesque facultates suas in medicos expendit, ac tandem crevis omnino est effectus. Dicit ei Frater : Si Deum erolis posse tibi opitulari, videbis gloriam ejus per S. Anastasium. At ille exclamavit, dicens : Credo utique. Dicit ei rursus : Oportet igitur te jejunare, et Dei gratiam excipere. At ille, ab omnibus quibus jusseris, abstinere; a vino multis diebus abstinere non possum. Dicit ei Presbyter : Nec ad septem dies? Et ait : Omnino. Habebat vero Frater extra sacram thesaurum partem exiguam, quam accipiens et abluens, ei dedit, praecipiens ut oculos aperiret, et pupillas suldimeret. Abiit, fecitque imperata, atque intra septem dies rediit sanus, laudans et glorificans Deum ejusque Martyrem Anastasium.

a *Mense 24 Januarii referunt Hieronymus anno imperii sui 20 Christi 630, venerandum Crucis lignum Hierosolymam retulisse. Episcopus autem quendam a Catholico Archiepiscopo acceptas sancti Martyris reliquias reportasse in Romanam provinciam, et Casarem attulisse, atque particula parva e corpore data reliquam delinisse. Quae hinc videntur emendanda.*

b *Palmyra, alio Palmyra, urbis superioris Syriae, distat diei itinere ab Euphrate. De eadem actum in Vita S. Alexandri 15 Januarii.*

VII. De incredula muliere.

a Eia nunc et ea que apud Casarem Palestina a Sancto facta sunt, secundum quod possibile fuerit, enarremus. Cum appropinquasset sanctae civitati alium caesarem, notum factum est universae civitati: et letitia magna repleti sunt omnes, et surgentes, sacraeque ligni percutientes, congregaverunt semetipsos in venerabilissimo templo Dei Genitricis, quod dicitur Novae. Et deinde cum Crucibus et Litania obviam venerunt sancto Ipsano, cum glorificatione gaudentes et exultantes, et quasi florentes, imo recreati in praesentia Martyris, a paucitate liberi, que erat in illis, et aliam non putarunt mortificationem, magnam acceperant consolationem. Orantibus autem illis et

deosculantibus, et se circa tumulum voluntantibus, atque debitum praemium recompensantibus Ipsano ac memoriae Sancti hujus; mulier quaedam, que quasi ex claris erat Casariensium (si ita oporteat dici, et non magis aliter, quemadmodum res ipse manifestarunt) nomine quidem Arete, (id est, Virtus) sed moribus virtuti omnino contraria, in dissidentiam versa dicebat : Ego Ipsanum a Perside veniens non adoro. O miseram et sine intellectu animam; que non audivit infelix sacratissimum Psalmistam David increpantem flagitiosorum audaciam, ac dicentem : Colibe linguam tuam a malo, et habita tua ne loquantur dolua. Quid ergo Deus, qui glorificat glorificantes se, facit in ea? Consequenter ego dicam. Ingresso civitatem sancto Ipsano, communiter consiliati cives ejusdem urbis coeperunt construere oratorium Sancto juxta Tetrapsylum, quod erat in medio civitatis : statuerunt autem et imaginem ejus ibidem. Cum autem adhuc edificaretur, astans Martyr infelix illi in somnis in habitu monachi dixit ei : Lumbos tuos doles? Illa vero ad eum : Non, Domine, nihil mali habeo; sana sum, et una cum sermone expegefacta, et sentiens in se validum cecidisse dolorem, coepit clamare, genere, ac indesinenter alligi, ita ut non posset omnino respirare, importabilia patiens, ut vacationem agens reputaret secum, et requireret, quam esset, et ex qua causa tam subitaneus dolor, qui sibi foret illatus. Sed in his consummavit dies quatuor; quinta vero die illucescente vidit adstantem sibi Sanctum, atque dicentem : Descende ad Tetrapsylum, et roga S. Anastasium, et sanaberis. At illa surgens, et in memoriam veniens improborum sermonum suorum, quos locuta est adversus caput suum, advocatis pueris suis, ait eis : Tollite me, tollite me, ut eamus ad Tetrapsylum S. Anastasii; novi enim et nunc edocta, etiam a Perside veniens Ipsanum adorare, et honorare : et que Deus mundavit, non communicare, (id est, communia dicere). Levata ergo ea pueri ejus in phario, (id est portatorio) pergebant. Cumque appropinquarent loco, illa de longe attollens oculum, et videns Sancti imaginem, cupit magna voce eum oblatione lacrymarum clamare : Iste est in veritate, quem vidi in somnis praedicentem mihi de malis, que me obtinent. Et cum se projecisset supra pavimento, et plorasset multum, placento Sancto creata est sana. Et que paulo ante ob alius portabatur, et in extremis posita periclitabatur, propriis pedibus ambulans abiit domum suam, concorditer enim ceteris laudans et glorificans Deum, et magnificans Martyrem.

a *Hae caput integre reperitur in Synodo II Nicena, Anno 325, eisdem prorsus utrobique verbis, quae antiquam versionem mihi hinc translattimus.*

VIII. De eo quod accidit equo militis.

Constructo venerabili Tetrapsylo, nomine sancti Martyris, et jam perfecto, eum translatio fieret reliquiarum, aliud evenit miraculum dignum commemoratione. Mense Martio, (cum eo inente solemnem quoddam invaluit apud milites institutum, ut equos eruent atque in campum ingrediantur, sequi exerceant, ac veluti specimen quoddam edunt militaris conflictus.) his peractis contigit quendam militum cum alio equorum cursu contendere : et jam ad constitutum locum cupiens equum retinere et delinere, non poterat. Ut igitur per medium civitatem ferebatur, prope ad venerabile tetrapsylon accessit, et neque respirare jam valens, neque illius impetum sustinere, irruit in praegravem erectum lapidem, in ejus adversa parte duo erant pueruli. Et corruit equus ipso loco, miles vero dejectus est : at lapis fractus est, et sub se pueros oppressit. Rem hanc, aut scelus potius, machinatus improbus demon, successum tamen optatum non habuit, benignissimo Deo per Sanctum suum dignam illi confusionem et poenam irrogante. Neque enim miles ex equo dejectus in eammodi quibusdam accepit, neque equus prolapsus, neque

EX US GALICO

Das multum contuleris, Psal 33 11

gravi dolore punire, ap parate et in somnis Sancto.

ab oculis, ubi, veli quibus abt.

ab eo sanu tu

Ichyium ad Tetrapsylum deferuntur.

Quidam miraculum in columnis edunt.

ullo egros sanat.

Lucepianum liberat.

a

b

Palmyra. ceteris sanis restant.

Palmyra

Neque unquam solentate Casarem sequuntur.

a

a Eia nunc et ea que apud Casarem Palestina a Sancto facta sunt, secundum quod possibile fuerit, enarremus. Cum appropinquasset sanctae civitati alium caesarem, notum factum est universae civitati: et letitia magna repleti sunt omnes, et surgentes, sacraeque ligni percutientes, congregaverunt semetipsos in venerabilissimo templo Dei Genitricis, quod dicitur Novae. Et deinde cum Crucibus et Litania obviam venerunt sancto Ipsano, cum glorificatione gaudentes et exultantes, et quasi florentes, imo recreati in praesentia Martyris, a paucitate liberi, que erat in illis, et aliam non putarunt mortificationem, magnam acceperant consolationem. Orantibus autem illis et

neque

LX 85
Græci

neque pueri sub lapide deprehensi : ita sapiente illa et benigna providentia misericorditer gubernante genus nostrum, etsi ut plurimum immensis criminibus operati simus, et adhuc et usque in seculum mirabilia operante in nobis per sanctos Martyres.

IX. De filio Subdiaconi.

Moribundus
convalescit

Subdiaconus quidam sanctæ Dei Ecclesiæ quæ Casarea est, filium habebat annorum admodum duodecim; qui morbo correptus difficilis est. Cumque dies aliquot durasset, tandem succubuit, omninoque luridus effectus contabescerebat, ut ossa carnis adhorescerent, et obvisceretur, quemadmodum Propheta ait, concedere panem suum. Nam tredecim ipsos dies cibi nihil omnino accepit, ut ejus parens testatus est, et jecit sine voce. Quæ ergo illi spes erat reliqua? Jam alii patrem accommodatis sermonibus solabantur, simulque suadebant ea cum alicritate procuraret que ad filii funus pertinerent. Et igitur ars nulla amplius mædici argere poterat, tunc omnipotens et benignissimus Deus propriam suam in hominem clementiam ostendit per sanctum Martyrem. Quidam enim ex familiaribus parentis, dicit ei : Si apomyrisma haberes, seu liquorem quo abluta S. Anastasii reliquæ sunt, videres mirabilia. Hic vero, Habeo, inquit. Et accepto liquore puerum illinit, qui mox sudare vehementer cepit. Deinde medicus advenit et cernens eum adhuc spirantem, imo melius habentem, et stupens, gloriificavit et ipse Deum. Ac somens adit, et alimentum præbuit. Atque ita sanus effectus est per gratiam Jesu Christi Domini nostri. Construxitque ejus parens oratorium Sancto, festum agens quotannis in gratiarum actionem.

X. De nauta qui a demone vexabatur.

Cum hæc per universam Casaream vulgarentur, nauta quidam a spiritu immundo vexatus, et gravia ab illo perpetuens, advenit, precatusque est, ut Sancti patrocinio juvaretur, ut et ipse cum ceteris ejus mimentorum parvo existeret. Cum vero in Sancti adeo perseveraret, in somnis ei Sanctus apparet, et ait : Quid habes? Ego sum Anastasius Persæ. Abi ad Abbatem Georgium, et dabit tibi reliquias, quas gestans sanaberis. Hic vero ad illum adit, somnum operit, obtestatur ut exiguum saltem consequi partem possit : quum enim accepisset, in argenti theca deposuit, et collo emendedit. Sequenti vero nocte apparet ei usor honestatis spiritus, specie humani, dicitque ei : Gestas reliquias S. Anastasij? Ille vero : Omnino. Eo audito demon, ut : Reversa si eas gestas, ego abeo. Atque ex eo loca salvis effectus est vir ille, Christi gratia, et sancti Martyris intercessione. Multi igitur variis morbis conflictati, veniebant ad venerabile tetrapylon, et Martyrem invocabant, et sani discedebant. Receptor quidam templi sancti et gloriosi Martyris Cornelii, Joannes nomine, cognomento Salquidus, uxorem habebat, quam demon ita diu infestabat, ut et exani ei confringeret, et lecto allixam extremeruereat. Hic Joannes reperit quendam deportantem Sancti reliquias, eumque advocans, accepit ab eo in hissis duas (sive vasa) apomyrismatibus, unam aquæ, vini alteram, ut vino quidem universam corpus illineret, aquam vero potaret. Eoque ratione sospitate redita gloriificavit Deum, præbentem salutis opportunitatem eum qui salvari cupit.

XI. De puero Duspoli curato.

Cum sacra reliquia Casarea excessissent versus sanctam Christi Dei nostri civitatem, pervenerunt Duspolim. Et Diaconus quidam in Clero illius Ecclesiæ conspicuus, a filium habebat unicum recens natum, qui invalitudine oppressus, quatuor integris diebus uber non suxerat. Cumque vehementer unum affligeretur parens, dixerunt ei quidam : Cur non

Emerant,
aus liberatur

Cui quoque
consequuntur

Inventus
episcopo sancto
Duspoli.

u

adoras sanctas reliquias, quæ ex Perside allatæ sunt? At ille dejecto animo, Ut sciam, inquit, Sanctum esse, suscite filium meum, et credam pro Christo passum esse. Atque ea ipsa nocte sanatus est, infans, et ubera suxit. At parens ejus emersit, accepit eum ac matrem ejus, et omnes domesticos, et sancti reliquias veneratus est, glorificans et laudans Deum, et Martyrem ejus Anastasium.

a Constantiniam vocent in Latina Ecclesia Diaconi et Subdiaconi et merito, qui tam sanctis sunt functionibus addicti. Græci conjugii usum (postquam scilicet veritas illa primigenia et pietatis fervor refriguit) etiam Sacerdotibus concedunt et committunt in his Ecclesiis

XII. De muliere quæ a via aberravit.

Hactenus eorum quæ in itinere ut Casareæ edita sunt a Sancto miracula plurima percurrentes, pauca narravimus. His vero miraculis alteram gratiam decet adjungere, Sancti scilicet commiserationem. Mulier quædam, Photi nomine, ministra effecta sacri a typhlocomi, sive cæcorum domicilii, quod in sancta Dei erat civitate, ibat h Emessam propter domesticum quoddam negotium cum abis eodem tendentibus. Cum vero hiems esset imberque decideret, contigit eam, quippe inbecilliozem et labore itineris fatigatam, devenire in regionem quæ est ultra Jordanem. Cum vero advesperasceret, et comites eam deseruissent, circumspiciens, neque agnoscens qua sibi eundem esset, cupit augi animo, herere; perpendere viam ignotam, horam intempestivam, beluarum et serpentium ac draconum insidias, quæ norunt qui agendis itineribus sunt assueti. Paullulum ergo ad se reversa, humi se prosternit, ejulans et plangens improvise superveniens sibi periculum, Sanctumque invocabat, ut sibi adjutor et dux erranti esset, magna voce inclamans : S. Anastasi, nunc ergo me quoque mirabilia tua ostende. Talia ea vociferante et calidis lacrynis ipsum implorante; ecce et ipse supplicem exandit, ac dominum scite imitatus adstat erranti, monachi specie, arreptaque ejus manu eam erigit; eumque ea ambulans usque ad villam in qua comites ejus erant, deinde videri desiit. Tunc illa agnovit Sanctum fuisse, qui eam deluxerat, et cepit eorum omnibus Deum glorificare, et narrare quæ sibi acciderant in via; et exhibitam sibi a Sancto epem.

n
h

Erranti apparet Sanctus, et in viam reducit.

Emesa.

a Typhlocomi, domus est, in qua τυφλοι ενοικουσι, et ibi abitur
b Lucius Ptolemaus, Episcopus Stephanus, Plineus lib. 5, cap. 26 Hemesam, ubi passim Emessam vocant.

XIII. De a Optione.

Optio quidam Samaritanam provinciam pertransibat, sequente se b bando, sub vesperum divertunt ad villam cujusdam Samaritanæ, cujus mores aliter depingere non possum, nisi pro ipsam appellationem. Recte enim de illis ait Propheta : Nequitia in habitaculis eorum, in medio eorum. Hic igitur moribus diabolicis præditus, et dona ab eo percipiens, non curatum sed fallacia, veneno cibis miscet et Optioni apponit. Ille insidiarum ignarus simpliciter cibum sumit, ac postmodum surgens prosequitur ceptum iter. Paulo post cepit contorqueri sinistra ejus maxilla, omnique foede immutari, ut os sinistrae viri propinquum efficeretur. Contigit igitur ut eum honoratis viris quibusdam comederet, qui venientes eum ita constitutum, visi sunt ei compati. Ipse vero, Quidam, inquit, ex meo bando sudent ut apomyrismate S. Anastasij partes affectus illam, et spendent omnino me curatum iri. Illi hæc audientes, revocabant eum, tanquam nihili facientes Sanctum, ac dicebant, nunc ipdem : Non est Martyr melior e S. Theodoro; hic vero, S. Georgio; iter, S. Mercurio; et quisque illorum ut fidem habebat. Quibus quodammodo assensus negligentius, valitudinem suam curabat. Verum sequenti nocte dormiens, vidit se ipsum eum us qui illum a salubri consilio abdu-

u

h

Psal 54. 10. Sceleratus Samaritanæ Optioni venenorum miscet

c

xerant

xerant verdentem, et quemdam Anastasium tunc ad militem factum obstantem eis, fustem manibus tenentem, et confringentem capita eorum, qui eum conati erant negligentem reddere. Ut vero tandem ad ipsum venit, cepit ipse eum observare et clamare : Ne per Deum Domine. Nihil mihi tecum. Dicit ei Sanctus : Et ego scio, quod negligens factus es, et audisti homines promptos ad carpendum. Ita ergo oblinens maxillam ejus et os sanctus Dei Martyr, restituit ea in proptum situm per gratiam Christi.

a Ita MS. Gr. περί τού άπενοός
Ab istem verbum sequenti miraculo usurpatur. Sappas. Βάνδον. άδπα παύουσι αί Ψαυρίου τή σημεύου τή παύου. Bandum, ita vocant Romani signum militare. Theophylactus Seneca'sta lib. 3, cap. 6. τας τεραια τις εαυραξίνας, άπερ Ψαυρίου εδίδου τή παύουα πωή βάνδα άπορωδίου. Signo iniquitatis, quo nos est Romanus patria voce Blanda appellare. Vide plura de hac voce in Glossario Meursii.

c Colitur S Theodorus Tiro 9 Novemb. S Theodorus Dia 7 Februar. S Georgius 23 April. S Mercurius 25 Novemb.

d Ερασε βραχάρα, suppedaneum militum vide que ad miracul. 3. de Rogā dictimus.

XIV. De milite.

Miles quidam ex decimo quinto bando Illyricianorum, extrema ex hepate perpetuus quatuor annorum spatia, cum in multos medicos vitam fere exhausisset, nihil profecerat. Audiens vero a seniore quodam ejusdem secum baudi de S. Anastasio, ad eum confugit. Dicit ei senior : Si credis Deo S. Anastasii, prebeo tibi ponyrisma, et convalesces. Ille enim fide sermonem suscipiens, apomyrisma poscit, eoque accepto abit ad a puruchemadion suum, sive stationem hibernationi assignatam : atque intra quatuor menses reversus est sanus, gratias agens Deo et sancto Martyri.

a παρρησιος ης, hiberno, σταθια θηβος

XV. De monacha Constantinopolitana.

Cum igitur cuperet Frater ad illam adire a Deo custoditam urbem cum sanctis reliquiis, iterque faceret per Syriam, Cielim, Cappadociam, et reliquas provincias, qualia et quanta miracula patrata sint ab hoc Sancto, quis poterit simul mei peccator, explicare, atque minusejusque gloriam digne referre? Ideo consulto multa pretereo, ne consequenter ea explicare contendens, mini multiloquocudem iterare videar iis qui animo inermis sunt. Ee vero res lucensque et in posterum lucidus splendens apud eos qui in iis nati sunt locis. Audiamus vero quod in regia urbe factum est portentum. Mulier quaedam religiosa, a ex monasterio quod Auguste dicitur, situmque est juxta sedem S. Thomae, que Apostolion cognominatur, emerum habebat in manilla; quem videntes medici dixerunt ei : Hoc in dum hodie aut eras erumpet, postquam vero eruperit usque ad eor penetrabit, et mortem afferet. Illa fatali sententia a medicis sine amplexibus accepta, cepit in hunc affligi, et cogitare egulare. Audiens vero stupenda Sancti miracula, quamque sit erga omnes clemens et benignus et recta fide res ejus complexa, habuit sane et ipsa corda penetrantem Deum, utiliter sibi per Sanctum dicentem : Confide filie, fides tua te salvam fecit, vade in pace. Mittens igitur ad monachum apomyrisma accepit, et manillum, in qua manum merat, illius, sumate est, benignissimi Dei et sancti Martyris Anastasii beneficio.

a Ερασε, πωυ εσο βραχάρα, monasteriu αυγουσταου, que in peritosis dicitur.

XVI. De emerguntia.

Revertens deinde Frater ex celeberrima illa urbe in sanctam Dei nostri civitatem, cum aliis quibusdam pervenit Abydon. Nemo aut in velorum, ac neque manubus tandem, norat eum reliquias in nave habere. Cum igitur Deum loca de ad illum appellarent, egressus est et navi ut dixit. Et sic exierunt et sanctis mysteriis, quorum particeps facti, in Januaria Tom. III.

denovo ad navim redierunt. Solus manubus interea foris remansit. monachus vero ille reclinavit se in navi et paulum dormivit. Accidit vero Abydi, Deo permittente, Fratrem quemdam ab immundo spiritu vexari. Et cum paulum isthuc haerent, et manubus opprimerentur, exclamavit diabolus : Nisi venerint reliquie que in navi sunt, ereduram hanc in mare demergam. His auditis manubus ad navim accenrit, et puerum suum advocans, monachum excitat, et proposito jurjurando interrogat an secum reliquias habeat. Illo vicissim causam inquirente, nauta ingenti quodam studio, Surge, inquit, celeriter, ut hominem liberemus. Consurgens, sanctus reliquias accepit, navigie egressus est, infrante vero eo in templum, apprehendens emergentem propriam vestem, laceravit eam a summo ad immum; et stetit nudus cruciatum perferens, et clamans : Facesse emivore. Cur ad me venisti? Olim meus eras, nunc vero contra me venisti. Et subito veluti ejectus in ambonem evasit, et ex candelis isthuc suspensis tres comminuit. Frater vero illo ingressus est sub altare plorans et gratias agens Deo, qui cum visitarat per sanctum Martyrem suum Anastasium.

XVII. De muliere emerguntia.

Advenit monachus cum sanctis reliquiis Asealonen, ubi mulier quaedam filiam habebat ab immundo spiritu graviter afflictam, et manentem cum ceteris demoniacis in sacra sede Domine nostre Deipara. Illa quotidie sese affligens et exercentiam, inaudit de mirandis sancti Martyris ab alia quapiam muliere, ei videns poma illum virum petiit sibi apomyrisma, quod ille ei prebuit, et paulum ex nervo sacro dextrae sancti Martyris. Illa vero nervum, quidem ligavit ad collum puella, apomyrisma vero ei prebuit ut eo illineretur, que sacras reliquias ferens, et apomyrismate illita, simul atque ad

ha eandem erat solima nuda in MS.

et aegro animo esse. Audiens conjux, seiscitatur ex eo, Quid habeat. Omnibus, inquit, membris doleo velut si me triginta viri fastibus colerent. Circa horam vero matutini canonicis cepit circumagi, spumare, et vociferari. Primo mane mittit uxor ejus ad Fratrem Theophanem. Ejus enim erat amicus. Venit ille, et ut eum vidit ita alteratum, precoriamque linguam mordentem, ab uxore ejus rogatus adfert imaginem Sancti Iujus miraculorum patris, et ad caput ejus collocat. Quievit tum mansuetus immotus et perturbationis expertus ad duas horas. Rursum illum magnum cepit, et domum ibit. Exemplum miser Sancti presidio destitutus est, id cernens nequam spiritus, rursus eum aggreditur, et corruptis pene suffocandis exalatorum in terram eum deturbare ex sublimi ubi erat. Tunc iterum mittens ejus uxor ad domum Theophani, rogavit ut summa celeritate ad se veniret, prorsusquam id quod illi infortunium a demone carset crederetur. Ille vero consurgens una cum monacho, amicum que Sancti reliquias et imaginem, abit et reperit eum furem in manentem e sublimi precipitatum seipsum. Crampentes enim reclinant et imaginem ac reliquias Sancti ad equit ejus collocant. Et rursus quievit et de peratus est a multis medicis. At post diem quinto restitit oculo, cepitque se invisentes agnoscere et rogavit, dicens : Per Deum, homin mel, erat filium nudi, et atishante monachus istis. At hi seiscitant q, Quibus? Ille vero, capite innem, Illi, ait, qui inter vocastant. Nam unus illorum me fastidat, occidit et manus meas frigit, ut e movere non possim. Et nra me iter adjuvasset, omnino me interfectisset. Dum haec e diceret, intellexit pat e nymet, ut illum quoniam esse S. Anastasii, alterum vero, de quo eque in miraculo eum sanctum habetur C, eum. Nam hoc

11 Sanctos

EX 95
64100

Emerguntia
liberatur.

Hen alia
emerguntia

S Anastasii
emerguntia
pescatu de
mona.

d

hic curatur a
S. Anastasio.

Bandum.

Dolor hepatis
curatus.

a

Deferuntur
reliquia Con-
stantinopoli-
tani.

u

monacho a
cogno lethali
morbo

monacho mysti-
ca frequen-
tata.

EX VARIO, deinde libera- tur encepho- mens.

Sanctos docet, ut se invicem comitentur, non quod id superfluum sit, singulis enim gratia ex parte data est juxta mensuram fidei; sed ut nobis ostendant indivisam caritatem, quam in Sanctis distribuere sancti Spiritus gratia consuevit. Manserunt vero isthic sancti Martyris reliquie, donec unanimitati restitutus est infirmus. Deinde noctu Theophrastus uxori apparuit, hæcque edixit: Ego quod meum erat,

feci erga hominem illum: die viro tuo, ut eat, me- que in locum meum reponat. Quod cum illa viro retulisset, abiens ille imaginem sacrasque reliquias ad domum suam reportavit. Atque ex ea hora omnino sanus extitit vir ille, gratia et benignitate Dei Opt. Max. et patrocinio Martyris.

retero, quod ostendum, aberrant a MS. a. D. S. Cyrillanus 31 Januarii

DE SANCTIS MARTYRIBUS

MANUELE, GEORGIO, PETRO, LEONE, Episcopis; PARODO

Presbytero; JOANNE, LEONE, Tribunis; GABRIELE, SIONIO, cum aliis CCCLXXVII, et pluribus aliis, in Bulgaria.

LANGITH AN. DCCCXIII. XXII JANUARI.

Theophrastus lib. 24, histor. Miscellæ, sui teaporis acta præsequens, scribit cap. 23, dicitur Christianam eodem a Crummo (quem alii Crumum vocant) Ducem Bulgarum, VII Kalend. Augusti, Indict. IV, an. Ch. 811, illatum, qua ipse Imperator Nicephorus ab hostibus circumventus cum primoribus Prætoribus occubuit Nicephori caput reversum et suspensum, mox nudatum et pro poculo usurpationi Stauracius Nicephori filius in precho latus hunc ita superfixit. Nam anno eodem Michael Carolopolus III Non. Octob. Indictione V, acclamatus est Imperator, c. 29, quæ VII Id. Junii an. Ch. 812, egressus est contra Bulgares, cum Crummo Dux Bulgarum Debellum obsidione cepisset, et eos qui in ipso fuerant cum eum Epi. cupo transgressisset, cap. 33. Est autem Debellus, Ptolemæo lib. 3, cap. 11, Δελλοζοζ, Develtus, urbs et colonia Thraciæ ad fines Mysiæ et Ponti Euxini, Anniano Bilalium dicta, infra in Mevens Debellum: cupo Archiepiscopus, sive ad Grave scribitur ἀρχιεπίσκοπος, S. Georgius, inde ad martyrium cum aliis in Bulgariam tum abductos. At vero Bulgares, inquit Theophrastus cap. 34, amplius confortati prævaluerunt adversus Thracem et Macedoniam Tunc et Auchiadam, et Boream, Nicænamque, et Probati easteram etc. dimittentes Christiani fugerunt. Duplex apud Stephanum Nizæta in Thracia, Alteram S. Leo Episcopus vixit, cum ceteris deinde martyria coronatus.

Bulgari cum 'si ephoro Imp.

multas urbes cepit

Michaelen Imp. viventi:

Hadriano polo obsident,

exponit

re abducti cap. 14.

deferentes, in Bulgarorum regionem abducti sunt: ubi et ipso inelytus Archiepiscopus et Imperatoris parentes, incorruptam in Christum fidem servantes, Bulgarorum, iderosque ad orthodoxam fidem traxerunt, quum nondum gens illa ad veram Dei cultum adducta esset, et in plurimis Bulgariae locis Christiana doctrinae semina jecere. Sed Crumum mors occupavit.

multos Bulgaros convertit

ideo quidam varie recoli

martyria coronantur

4 Ceterum vero illius successor, longe vincens inhumanitate superiorem, neque factum ignorans, ac paulatim Bulgarorum genus ad Christianorum cultum transferri sentiens, magna exarsit iracundia; sacrumque Archiepiscopum Manuelem, cum eximiiis illis viris, qui cum ipso erant, sibi præsto esse imperavit, non sine magna ira; quos primum blandis ac mitibus verbis ab orthodoxa et inculpata Christianorum fide delibere conabatur. Verum ubi præstantiores eos, quam qui sollicitationibus aut iudiciis expugnari possent, comperit, multis primum verberibus eos, qui secum erant, præclaro martyrio vitam finivit, et multi item illius consanguinei martyrii gloria dignati sunt.

abli duntaxat

5 Quinque oporteret, jam reliquos captivos in patriam redire, siquidem divinitus ipsis reditus paratur; Bulgares Princeps saepe fractus, quum amplius Romanis copiis resistere nequiret, conciliata pace captivos liberat. Quibus nuper congregatis, jamque in patriam sedes reversuris, Princeps captivorum spectator erat, et forte Basilium puerum conspicit, qui quum iam e pueritia excessisset, pabescere incipiebat, ad se vocavit, etc.

quomodo ha- quæst.

6 Eadem narrat Cæcilius, et de Hadrianopolitana et Basilii bicente cum parentibus in exilium deportato Zouaco. At ubi Basilium cum domum redit scribitur ex pueritia adolescentiam ingressum, octo fortassis aut novem annorum. Nam, ut idem tradunt, Martiagou Bulgarorum Princeps annorum triginta inducias fecerat cum Leone Armeno, qui ipso Natalis Doanici die an. Ch. 820, a Michaelo Balbo trucidatus est. Hinc manifestum est ante has inducias factas, hos pro Christi fide Martyres occubuisse. Agit quoque de his Martyribus Baronius Annal. Ecclesiast. tom. 9, anno 813, num. 7, atque in Menologia Basilii Imp. ista notata reperiri 29 die Januarii. Sanctorum Martyrum Manuolis, Georgii, Leonis, et sociorum a Bulgaria peremptorum Sub Leonis Armeni principatu, Crummo Bulgarorum Princeps magno cum populo Hadrianopolim Thraciæ petens, lege belli expugnavit eam, et eum urbe sanctam quoque cepit Manuele Episcopum, quem, manibus prius ab humeris amputatis, mox per medium gladio dissectum, feris ad devorandum proiecit. Crummo vero propter peccatum exeatibus est, propinque populi incurrens odium, funibus ab eo suffecatus fuit. Bulgarorum vero suscipiens imperium Zocus impissimus, omnes captivos congregavit Christianos, Duces, Presbyteros, Diaconos et laicos, et cum

S. Manolis credes.

et aliorum.

cum

eum Christi fidem negare eos cogeret, et illi non acquievisent, eosdem diversis affectos tormentis crudeliter obtruncavit. Verum in Menais, et apud Marimum Cythorem, eorum natalis hoc XXII Januari celebratur, et quibus sequens elogiū dāmus.

ACTA EX MEN.EIS GREC.

Gladio Mannel in partes dividitur duas, Honorans indivisis naturas Christi duas, Georgius et Petrus, queis una religio, Cadunt pariter eundem ob Dominum. Infracta manet animi adæritate Leo, Gladio ventrem ejus dissecante, Timor gladii prope cervicem stricti Procul abiect a Gabriele, et procul a Sumo. Revera Strategii gladium non timentes Generosi Joannes et Leo, Obrutus Paradis manu projectis lapidibus, Vivam sumviter peregit vitæ, Quinquies sexaginta interemit gladius, Eoque conjunxit septuaginta septem.

Erant hi ex diversis prefecturis locisque, et a Adrianopolim incolebant, Bulgari vero ingrati et omnium beneficiorum inimicos, in Romanum imperium impetum fecerunt, ejusque fines vastaverunt: et e Thracia quidem et Macedonia multos in vincula captivos abduxerunt, atque ad ipsam reginam urbem excurrentes, Adrianopolim venerunt, eamque h tribus diebus obsessam occuparunt. Acta sunt hæc impio Leone Armeno imperante, et Crumo Bulgarorum Duce; qui inde peditus quadraginta millia inde eiecit, inter quos et sanctissimus fuit Episcopus, quem

jungulo arreptum lumine afflictum pedibus protrivit. Crumo vita abrupta, successit Ducimus in principatu, quo mox extincto e Ditzongus Bulgarorum Princeps renuntiatur, crudelis et immanis tyrannus. Ille magnum Archiepiscopum Manaclem medium scœnit, manisque et humeros ejusdem recisos, canibus vorandos objecit: at mox civitate perensus, a domesticis ipse sine sublatu e medio est, d Murtagon dein principatum adeptus, omnes Christianos Christum negare recusantes peremit, alios quidem vinculis et tormentis, alios immanibus cruciatibus ante subjectos. Sanctum vero Archiepiscopum Deholti Georgium, et Petrum Episcopum, virgis primum inhumaniter laceratos plerique capite jussit, uti et reliquos trecentos septuaginta septem supplicio gladii subjecit: atque alium quoque Leonem et Joannem Christianorum Tribunos, sive Prefectos militares, Sancto vero Leoni Nicæe Pontifici, Euncho nato, ventrem gladio dissecuit, e Gabrielem et Sionium ense occidit, Paradum autem religiosissimum Presbyterum lapidibus obrui præcepit, aliosque plures variis cruciatibus tortos morte affecit. Nec solum impius Murtagon, sed alii Duces, qui post f Bulgaris præfere, multos Christianos diversis tormentis afflictos morti tradiderunt.

Summa horum Sanctorum.

EX MEN.EIS

d
erudita
partes

e

f
et alia postea

a

hi captivi,

h

sub variis
Ducibus Bulgarorum,

a Phœniam, non omnes, ut ex dictis constat.

b In Notitia ditionum e inopia rerum necessarium et magnam scribam Caropates et Ladreus idem colligitur e Theophaue. Hoc tamē dolum videtur sumendum post reditum Crumo ab excursionē ad urbem in que Constantinopolitana.

c Ita Zoenus videtur dicit in Menologio, ubi hunc confusio est, d Murtagon Zomara et Galra no, Cattozou Caropatare, Etyzou iterum eodem Ladreno dicitur.

e Cythereus hunc etiam ἀγρία appellat.

f Inter hos fuit Bogoras, qui imperantibus Michael et Theodora matre, inter pœce, circa an. 830, cum tota gente Christo nomen dedit.

DE S. DOMINICO ABBATE, JUNTA SORAM IN ITALIA.

Sora proutiquum Italie oppidum est ad Laris fluvii ripam situm. Altero ab ea lapide cambrum erant, quod S. Dominici dicitur, a S. Dominico Abbate conditum, paullo post annum Christi millesimum - qui est isthæc vita functus sub annum 1031, ut Leo Ostiensis testatur in Chronico Cassinensi lib 2, cap. 62 His diebus, inquit, B. Dominicus innumereviliūm patrorum mirabilium, multorumque cenobiorum fundator, apud Soram Campaniæ civitatem jam ferre octogenarius migravit ad Dominum: sepultusque est in monasterio Sore vicino, quod nunc ejusdem vocatur ex nomine. Id Honorius III Papa, teste Ludovico Jacobillio, cum alia Soram quadrennio post Dominici mortem constructo, in loco Casumari dicto septem millibus passuum Sora distante, Cisterciensibus monachis tradidit, qui utrinque etiam tunc tenent. Atque en est causa cur habitu Cisterciensium pingatur Dominicus, quem constat diu ante Cisterciensem reformatorem vixisse Cassinensibus Benedictinorum institutis.

2 Inscriptus est S. Dominici natalis fastus Ecclesiæsters XXII Januarii, his verbis: Soræ S. Dominici Albatis, miraculis claræ. Memoratur quoque Wion, Menardo, Dorquano. Celebrant ejus natalem hoc die Soram et Arpantes, quoque viciniam agrum habitant, ingenti concursu et pœne, eumque inter primos tutelares Divos suorumque patronos oppidorum habent. At 22 Augusti, ecclesiæ ejus dedicationem aequal hauri memori solennitate. Ut Patronum quoque eum, eum summi, vident Fulgates.

3 Adversus grandinam et tempestates præcipue illius implorari patrocinium solet, vero popularum prelatem frustrato successu. Quare Soræ, Jonatis corla, illius basilicæ campana præcipue compulsatur. Ea quoque cithæsa Fulgates quodannis ad S. Dominici monasterium sumptu publico mittere superioribus seculis consueverit

nummos aliquot, pannum laevum in vestes monachorum, ac faves impellendis ecclesiæ campanis. Patet id ex archæaris Fulgatiensibus - constatque quomodo id Semitus nomine perfectum est, nihil ubi poterit a grandine aliove aeris injuria detrimenti allatum. Invocant ejus quoque, et presentem experiant apem, qui febribus constantur, aut rabidorum moru curam ac serpentium lasi - præsertim hæc qui Cuculla dicitur, ubi dens ejus unus servatur; et Sora, ubi in ade S. Salvatoris, que cura subest monachorum ejus cenobia, annulis illius visitat.

4 Vitam S. Dominici scripsit Albericus Diaconus vir doctissimus et eruditissimus, ut testis est Leo Ostiensis lib 3, Chronici Cassinensis cap. 33, ubi alia ejus quardam scripta recenset. De eodem, ut opinamur, Alberico abili poera, cum annuum operet a tatis decimum, celestibus a tentis pernoctat ut vitam monasticam emple ceteretur, meminit Petrus Diaconus, ejus condiscipulus, Chronici Cassinensis lib. 4, cap. 68. Postea in Collegium Cardinalium ab Alberto II cooptatus, egregie pro Ecclesiæ libertate contra Teutonicos Imperatores decertavit. Eam Alberici commentarium et vetusto cubo Cassinensis bibliothecæ, litteris Longobardis recavato, consecuti sumus opera Antonii Beutilli nostri. Vitam quoque S. Dominici Italico scripsit Ludovicus Jacobillius librorum Divos Fulgatiensibus, ubi ejusdem Sancti historiam citat a Gasparo Spitali conscriptam. Agit de eo quoque Philippus Ferrerius in Catalogo Sanctorum Italia, ubi prolixam Dominici vitam citat ab Alberico scriptam, que in vulgarem linguam tradita typisque edita sit; et narrat nonnulla, que in Vito, quem dicitur, desiderantur; unde suspicari licet vel contractum fuisse in nostro MS. vel potius ad eam, quam Albericus scripserat, addita post esse aliqua, aut e subdita fidei scripturæ, quem Albericus perstringit, de promptu Meminit et Baronius S. Dominici anno 1031, an 2

lebes,
moras scrip
tentium, et
rabidorum
cunam
vita.

alibi co
scripto.

VITA

Ann. MXXXI
XXII JANUARI

S. Dominici
cenobium,

putura,

ontalis

recliar de
lecto.

satracinam
contra tem
pestates,

VITA

AUCTORE ALBERTICO CARDINALE,
ex veteri MS. bibliothecae Cassinensis.
PROLOGUS AB DODONEM MONACHUM

Venerabilis Patris Dominici ortum, vitam, obitum
que, et de miraculis quorundam, quae per eum, vel a
alioque fructibus vitabilibus, vel carnis iam eductum,
ergastulis, celestis, est operata dignatio, loci vero
impolitique nimis a quidam sermone describerat :
et, quod culpa accidit, et arbitratoris, nonnulla
aliter quam sint gesta edidit, sereno, stylo historiam
vitosam mendacis vitiosiora reddiderat. Quae ita
habere se omnia, diligenti, fido Praeter car. hinc,
indagine deprehendens, frequenter impotenterque a
me tandem precum extorsisti instantia, ut locum
suum illius sepulture adhaerens, reverendissime Ab-
batem b. Benedictum, Dominici tam sanguine quam
sanctitate propinquum, reverendosque loci senes, sub
disciplina olim educatos Dominici, convenirem:
eisque reatoribus gestorum moram veritatem cogno-
scent, ortum, vitam mortemque Dominici et de mi-
raculis quaeque patissima, stylo excolitore et idem
mendaciter nesciente, quibus memoriae mandarem.

2 Epistolicis studio et industria tua, ut nihil per
me literis mandaretur, quod non per orationem ido-
neorum testimonio credibilibus firmaretur. Multa
enim eorum, quae posteriorum de Dominico traditio-
nem, in cogitationem meam ex memorati Abbatis
relatione perducta sunt : multa obditi reatoris e
Hil-
deprando monacho et honeste vite et fulgore scien-
tiae omnimoda veneratione dignissimo. Per, que vero
d. Joannes senex grandaevis formeque decrepitus,
non praevestitate dentibus vaene ac hallucitans, in
auribus meis reflexit : qui in annis adhuc puerilibus
Dominico in discipulum traditus, cum eo ad ipsum
usque est vite exitum conversatus. Fere in audien-
tia mei reatoris e. Dominici et alii venerandi
senes, quorum vocabulorum non memini, qui sancti
viri degentis in corpore famuli non habere moti-
tam f. Prater praeterquam in eadem e attendis
nonnullos, qui sicut ad sancti viri tumulum e-
testatione propria divos in astruunt malis vitudi-
nibus liberatos. Verum de hi haec tenus.

3 Parro. tybum in hoc opere h. g. r. e. ma nobis
ens prosequens, qui et peritiorum auribus horro-
re non debent, et manus eruditiorum intelligentia
percipi non refugiat, labori meo industrieque tuae,
illud divinitus optantes restituendum, ut interven-
tione Dominici plenam uterque mereamur indulgen-
tiam consequi delictorum

a Veritate quis ne hujus auctoritate commutari n. a et Jaco-
bibus n. l. quem dicitur, tempore spiritibus e. a. et q. an-
quam, et si quo morali certo asserat, morali nulla se pre-
sententia negat Alberticus

b Item Jacobillus dicitur h. e. i. e. Dominico in Sorani
causis profectus est. de quibus temp. et con. Fructu Ca-
simiro, rectoris a. h. m. a. p. s. e. e. o. p. h. i. l. e. r. d. e. r. t. e. i. e.
e. Hildebrandus in e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.
Gregorius VII. P. a. p. t. i. c. a. f. a. c. t. i. n. a. l. l. i. o. n. S. a. n. c. t. o. r. u. m. r. e. l. i. g. i. o. s. u. m. ad
23. 1. 1. 1.

c Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.
Joannes e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.
Joannes e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

d Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.
Joannes e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.
Joannes e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

CAPIT. I.

S. Dominici institutum, vita monastica,
anchoretica.

Dominicus igitur Fulgure a Etruria, quodae oritur
ditus fuit, patre de. e. o. h. matre Anpe nomine, viris
et genere et religione illustribus. Hoc in annis ob ne
puerilibus cur. tatus a a. h. d. i. s. a. e. e. m. a. n. d. e. r. s. q. u. i.
n. i. l. l. a. p. u. e. s. t. i. m. a. t. o. d. e. a. s. s. e. l. e. n. t. f. o. m. i. n. a. r. i. n. e. p. s.
sese externum exhibebat, d. ut jam tunc in Dominica

quasdam superventurae sanctitatis lineas Dei vulere-
tur praesignare e.

5 Traditus autem puer a parentibus in monasterio
S. Silvestri f. cui Aseri cognomentum est, litterarum
studiis imbuendus coepit et vivacitate ingenii et memo-
riae tenacitate et intellectus acumine eos etiam
vincere qui sese transseculant relate. Cumque plom-
nam, pro rito regionis, legendi atque canonici in
brevi esset adeptus peritiam, y ad superiores gradus
per congrua temporum intervalla promotus, apice
tandem meruit praesbyterii sublimari.

6 Non multa post haec interlabuntur tempora, cum
de h. terra et de cognatione Dominici egressus sua
proficiscitur, e quia simulachro Dei Ammonis, quod
ibidem olim divinis gentilibus cultibus honorabat,
Petra-demonis corrupte, quasi Dei Ammonis, usque
in diem hodiernum vocatur. Haec in h. monasterio
quodam sane a Dei genitricis Virginisque perpetue
nomini dedicato, per manus I. Domosi mira Abbatibus
sanctitate conspicui, sancti ordinis indutus est habitu.
Quibus autem deinceps Dominici vita extiterit, quam
parem in eibus, quam pernox in vigiliis, quam in
oratione excola, quam in lectione assidua, quam
in freno totius disciplinae monasticae observatione
conspicua, incredibile est fere memorato. u

7 Consummatus igitur in eamodi conversazione
Dominici, pleneque fraterne ex acie spirituali edo-
ctus certamina, concessa sibi a proprio Abbate li-
centia, montis ejusdem n. haud multo eminus a mo-
nasterio constituti conscendit apicem, sola deinceps
ibi manu vel haecio cum nostri generis humani
hoste vetere congressurus.

a Ubi h. e. i. non Etruria Fulgineum, quod vulgo nunc dicitur
Fulgens, h. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.
Fulgens, h. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

b In MS. erat risibus, et supra rivus

c Ubi h. e. i. non Etruria Fulgineum, quod vulgo nunc dicitur
Fulgens, h. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

d Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

e Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

f Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

g Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

h Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

i Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

k Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

l Item est Joannes, e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e.

CAPIT. II.

Carumia varis locis edificata

Non potuit autem, juxta illud Veritatis eloquium, Math. 3. 13.
latere civitate super montem posita, neque divinitus
occulsa lucerna, non operiri veli. Forte enim
actum est, ut eorum qui loci incolabant viciniam
unus et alter montem, in equo abditae latitabat Da-
monis, nevisitate quilibet impugante conspicerent,
quod in omni undique peragrante recessus, sancti viri
latibulum in loci abditioribus repererunt. Quibus
mirum visa vulgantibus, non fuit de tempore pedis
quisquam, quem lateret Dei quocumque famulatus in
montis eadem vite in solitarii in degere. Ceperunt
que e. i. illorum plurimum, vite ipsi tempore his defe-
rentes subsidia, frequenter exire, atque ex eis
ore ad personam vite e. p. d. i. n. a. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e. f.
et quia nonni adire

9 Inducte utitur. His fuit, y. l. a. n. q. u. e. d. e. r. i. s. a. n.
etiam virum per vias v. h. i. t. i. t. p. e. r. v. P. a. p. t. o. q. u. i. l. i.
in e. o. m. n. i. u. m. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e. f. e. r. r. i. m.
p. a. p. t. o. q. u. i. l. i. s. e. u. s. e. i. t. i. m. a. n. u. s. q. u. i. d. e. n. d. e. f. e. r. r. i. m.
Quid tunc? H. Veritatis eloquium. M. e. l. o. q. u. i. u. m. p. o. t. e. n. t. i. s. s. i. m. i.

Accidit
Venerabilis
Cardinalis
Alberticus

S. Dominici
vita, auctor
ab alio scrip-
tum

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

In hac insti-
tuta

instituitur in
monasterio

fit Sacerdos

h
descendit e pa-
triu

l
fit monachus

l
sancti viri

u
dent solitu-
rios

n

n

n

n

n

n

n

n

n

n

n

n

n

n

n

tissimi pervellit aures, eumque ad visendum Dominicum audiendumque perducit. Placet viri sanctitas usqueadeo Marchioni, ut eum obmixta multiplicique rogatione seduliter precaretur, ut, in quocumque ei dominationis suae loco congruum videretur, servorum Dei monasterium edificare studeret. Nec defecit a precibus et obsecrationibus Marchio, quousque a Dominico quae posebat meruit obtinere. Construxit itaque in a Scandrilia Dominicum monasterium, quod S. Salvatoris voluit nominari: tantaque loco de re- ditibus juris proprii Marchio memoratus concessit, quibus ibidem usque in hodiernum conobitarum numerus non exiguis sufficienter in necessariis quibuslibet sustentetur.

10 Edificato igitur conobio, Fratrumque ibi multitudo numeri collecta non parvi, quemdam ipsis ex eorumdem numero, Constantium nomine, statuit proficiendum in Patrem, virum ad id officii et vita et scientia et lingua pariter commodissimum. Ipse vero juncto sibi Joanne quodam nomine, vitae venerabilis monacho, ad locum cui Domus vocabulum est commigravit; ubi in monte qui Pizi dicitur, in humili tugurico commorantes, meditationem legis Domini soli per dies metiebantur, excursu noctium in eandem partem maximam consueverunt.

11 b Non tamen eis ibi latebris potiri dilectis productione concessum est tempore: a nonnullis enim reperiuntur ibidem agnitusque est, atque per eos in Prato Cardoso occultari Dominicum e Berardo, Theodino, Randisio, terra Comitibus intimatum; qui impigri Sanctum Domini adeuntibus, obnixae enim et instantissime studere precari, ut quod in locis nonnullis aliis ab eo factum edidicerant, in d Valvensi non pigritarent territoria facere, construere videlicet habitaculum abrenuntiantibus secundo, Deoque sub districtioris disciplinae monastice famulari decernentibus aptum. Construxit igitur praefactorum ibi ope Comitum, loco satis congruo, monasterium, quod dicitur S. Petri de Laen; cui nimirum loco inter largitiones ceteras uberes, quinque lacus praedicti Comitum concessione perpetua, legali scripturae firmavit e.

a Scandrilia civitas dicitur Leandro est in Sabenis, haud procul Eure a amnis fontibus, nunc Urinorum ditium subjecta, ut scribit Jacobellius.

b Adhuc vix Jacobellius. In eo loco, monte Pizi vulgata sanctitatis epus fama, coactus est importunis precibus Opinatium illius provinciae, duo construere conobio, unum in montis cacumine honori sanctissime Trinitatis dicendum, alterum ad montis radices juxta flumen, beatissime Virgini sacrum. Utinamque pii homines amplius possessionibus dotarunt, utroque congregato religiosorum hominum cetero: priori Fundatum vixit in pium praefecit. Tum Sanctus longius recessit, locum ab humano usu renovatum scrutulatur. Venitque tandem in Valvensis Comitatum: ubi locum reperit secretum ab omni hominum frequentia, Pratum Enchosum accolens dictum, hic ab omni strepitu liberam sibi vitam pollicentur coeedit.

c Jacobellius solus Berardum et Odreissum nominat, Matorum et Valvae Comitum. Apud de his Leo Ostensis Urbouci Cassia, lib 3, cap. 38. Theodinus quoque, inquit, Odonsus atque Bernardus Balvenses Comitum, non multo post et ipsi monasterium S. Petri in Valle lacus situm, et aliud eremitarum monasterium in loco qui dicitur Pratum Cardisium, quae et ipsa nihilominus a B. Dominico ante non multos annos fundata fuerant hinc monasteria (Cassuena) similiter obtulerunt, cum quinque adjacentibus lacubus, et cum omnibus omnimodis ac possessionibus eorum, tam in Balvensi quam in Marsicano et Testino Comitatu.

d Sulmonensium Antistes, inquit Leander Albertus, Valvensis dicitur, quod in Bassano ait, ager Sulmonis cui parte quoque vicinorum Valvianus seu Valva nominatur, quae una voce plura hinc vixi limina loca comprehenduntur. Ea de re Blondus scribit, jamquidem antea ferme beatus auctor Pelignorum nomine, agrum hinc Valvianum appellari coepit, idcirco hinc hinc Ecclesiam in Sulmonensem Episcopum vicare Cassianam vero vocabulum illi adit, quam Bassanus in hinc sedentiam commemorat. Tractus omnis Pectorano quod supra Sulmonem est, denique Valle obscura, Campo Quinque millium, eremio sancti Spiritus, quod ab Sulmone nullibus tribus distat, ubi vitam solitariam D. Petrus Monensis, postea Celestinus V Pontifex appellatus egit, nihil itam oppido Popula, ad Sulmonem usque, ac item montibus duobus editissimis Apentino Majellique circumscriptis, et a jure illorum altissimis conceptus, ut addam omnino nisi per paucas ac diductas aretas per fauces habeat, Valva propterea dicitur e: quod per paucissimas tantum angustas aditum pra-

beat, utquam per ostia, quae Latinis etiam Valvae dicuntur, ideoque deperdito nomine Pelignorum, ager hic Valva ex conditione sitaque suo vocatus haec Leander.

e Illic conobio cum Liotum consanguineum suum praefecisset, inquit Jacobellius, ad montem qui Argoneta dicitur se recepit, in locum cui a Platano copia Platano nomen est, hic cellam perangostam construxit, inque ea altare sanctissime Trinitatis dicendum: hinc demum usquam prodibat, nisi si fors ferret, ut postremo edificata cambio visere com oporteret, ad disciplinam in his statuendum. Atque in ea cella vixit ubi quae sequenti capite narruntur, tradit, levatumque febris puerum.

CAPUT III.

Visiones, miracula.

Eis autem diebus quaedam se Dominicus confessus est contemplatum, quae non sunt obvelanda silentio. Quadam namque nocte, dum erectis in caelum luminibus preces fundit, columnam cernit arcui caelesti colore simillimam, quae nimirum columnae vertice, imis vero partibus cellam, quam Dominicus incolebat, videbatur contingere. Quam videlicet visionem visum est Dei famulo intimis ac familiarissimis sibi religionis merito Fratribus minime reticendam; ne videlicet solus esset, qui ex tanta visione gratiarum Deo actiones persolveret.

13 Itena nocte alia dum in cella positus quaedam de caelestibus meditaretur, lucem subito vidit a superioribus radiasse mirabilem; in qua videlicet luce tres conspiciuntur columnas fulgore similes, mensura pares, locis quoque continuas. Quas dum stupens admiraretur, repente se in eorum summitatibus super nubes elevatum persensit, atque (quod est dictu quoque mirabile) in ictu oculi orbem simul terre universum conspexit. Mox vero redeunti ipsi conspecta lucis pars aliqua in eodem, quo morabatur, loco per tempus aliquantum apparuit.

14 Per idem tempus puer quidam, Leo nomine, de oppido cui Castrum nomen est, cum valida febris ardoribus exaestuaret, epota aqua, quae de manibus viri Dei sese albensis deciderat, hora eadem integerrime restitutus est sospitatu.

15 Quaedam quoque illustris mulier, dum fluxu sanguinis diutius laboraret, et a nullo medicorum sanantem consequi posset, virum tandem Dei directis studuit apertis flagitare, ut aquam, quae ejus manus alueret, sibi dignaretur dirigere, inhaesititer se credere asserens, quod ejus haustu plenam deberet consequi sospitatem. Quod vir humillimus ut seculis exereabile est aspernatus. Verum ne tanta devotionis feminam ex toto videretur contemnere, aquam de more Ecclesiae benedictam ad feminam destinavit, mandans quod cum ea Dominus, non secum dum Dominici merita, sed secundum fidem preciam esset acturus. a Haustu aquam fide inanimata mulier, et hora eadem sanguinis fluxu restituta praestitum sanantem recuperare meruit.

16 Nec illud taerendum est, quod mentem super se maximam fagum Dominicus extensa dextra in partem alteram cadere compulsi. Coepit igitur his et his similibus multiplicibus pariter ac mirabilibus signis caeli declarari Dominicus, et non jam Servus Dei, non jam homo justus et timoratus dimittatur, sed vere Sanctus, vere amicus Dei, vere vita, signis, atque doctrina antiquorum Sanctorum ab omnibus imitator haberi. Comedebat autem Dominicus seu festis diebus far cum sale exhum, sine ullis prorsus pinguedinis condimento, panes vero ei a monasterio statuti numeri per hebdomadas singulis mittebantur.

a Jacobellius hoc contingisse scribit, cum in monasterio S. Bartholomaei degeret, et quidem apud sanantem esse matronam, qua Sanctus manus aluerat, quod negat Albertus.

n
construit conobium in Scandrilia:

m montem coeedit.

b

c

collocat monasterium S. Petri de Laen

d

e

Alia conobium construit.

Valvensis dicitur quae olim Pelignorum.

ACCIORE ALBERGO CARDINALE EX RES

caelestibus ostentis recreatur.

item aliis:

merita se tribus libet.

matronam fluxu sanguinis:

a

arborem cadentem altor- sum vertit

pentes invenere. Ex qua re perferrii a viro Dei veniam suppliciter postulant

¶ *Inquit et expensis Amati Signiensis Comitis in ipsius ditone, cui debite Gausfredum Sanctus precevit.*

¶ *Jacobillius Sora et Argum Comitem facit; uxorem ejus vocat Donam, Olerisii Comitis filiam.*

¶ *In duobus ab eis milliariis, inquit Jacobillius.*

¶ *Dum visitatur ad cenobium, secessisse Dominicum scribit Jacobillius in verticem montis qui Petra Imperatoris dicebatur, ibique erectisse sanctissimam Trinitatis aulam, dolatum deinde ab Umberto Malore et Joanne Alione viris primariis illius tractus. Et quia ad crepidinem illius montis alia sancto Angelo consecrata videbatur ecclesia, ea quoque illi sanctissimam Trinitatis sedi subjecit est.*

¶ *Alia miracula commemorat ab eo facta Jacobillius, prolem masculam Romanæ nutronæ precibus obtentam: nobilem puellam scrofulis liberantem, sacerdotem febris, nutronam hæmorrhoidibus claudo alteri inessum impetratum, exco visum, auditum surdo, oltis quamplurimum sanantem: multos qui ejus obtemperare jussis nolebant, aut etiam conatibus illius repugnarent, divinitus esse penitus Ferrarius discretus. Signifilis enim nobilis qui servum ad monasterium Domini confugentem, vi, Dominico contradivente, extraxerat, univulvis statim viribus destitutus est. Sed respiciens,*

et servo restituto, sanitatem impetravit. Presbyter qui famo Dominici detrahebat in amentiam versus, et ad eum perductus oratione liberatur. Amatus quoque Presbyter et Vicarius apud Suldaum, et Garsidos, cujus mores Dominicus reprehendebat, dum equo citato cursu in sanctum virum lucea illum confessurus ferretur, factus immobilis usaque membrorum destitutus, postulata ventis similitem treperat, ac ad meliorem frugem conversus in solitudinem se recepit. Argum Messum celebraturus concilium ejet jussa ab ecclesia, quarum quæ jacta in eum lapide diverat Sic tu, ut lapis iste, ad nos redire possis, statim oculis capta est. Veram prentens facti, visum recepit.

¶ *Sorano monasterio 20 annis profuisse si ribet Jacobillius, Ferrarius tribus*

¶ *Multa ad sepulchrum facta miracula: mancus ac furiosus curati: repressa hæmorrhoides, parulis sanata, dolor intestinarum, agriplendula inmedicabilis, rigida pueri manas, alterius latus ante dextram item multo die restitit, gibbosus alter, tres encymeni, milites tres quibus sanca vulneribus. Erasmo Episcopo Signensi visendum se sanctus stitit, libanoque confractione percuravit: tres alii hernia liberati. Multi duo facultative loquendi receperunt, visum cret duo, exco: videm: alio alim cæcitas ejus patrocino beneficia impetravit.*

Ex variis detractionibus, necem paribus,

maleficio

Miraculo ad ejus sepulchrum.

non Brithwaldus in introitu.

que Ethelwaldus II et ante obiit.

S. Brithwaldi obiit.

sepultus.

publica venatio.

DE S. BRITHWALDO EPISCOPO WILTONIENSI IN ANGLIA.

ASS. BALV. XXII JANUARI.

Wiltoniæ Episcopis

S. Brithwaldus

causis edocetur de futura statu Angliæ.

Provincia est in mætherranis Angliæ, Comitatus titulo insignita, Wiltonia, vulgo Wilshire, nomen adepti a Wilton oppido, ad Nadderi Wilisique amicum confluentem sito, quod antiquis Ellaudunum appellatum fuisse ostendit Cambdenus. Hic sedes olim Episcopalis fuit: qua Sarisburium, hanc præsent inde distantem, translata, ita sensum Ellaudunum, sive Wiltonum, decrevit, ut vix nunc reliquus viculus sit.

¶ *Octavus primæ Episcopus sub initium seculi undecimi Brithwaldus, sive Brithwaldus fuit. De quo Willelmus Malmsburienensis lib. 2, de gestis Pontificum Anglorum, ubi de Episcopis Schireburnensibus, Salisburienensibus Wiltonensibus agit: Octavus, inquit, Brithwaldus ex monacho Glastoniensi: qui multis annis, a tempore Regis Etheldredi usque ad Edwardum ultimum, administravit episcopatum. Is tempore Regis Cuntouis quondam vice celestibus apud Glastoniam, ut sæpe faciebat, intentus exenibus, divinam visionem experitur est. Cum enim subisset ante cogitatio, que frequenter eum angebat, de Anglorum regia stirpe penes delecta; huc meditati sopor irrepit, et ecce in superna raptus vidit Apostolorum Principem Petrum, manu tenentem Edwardum filium Regis Etheldredi qui tunc in Normannia exulabat, et in Regem consociare eculibe designata vita, et certo xxiv annorum numero computato, quo regni metam terminaret: eisque de posteritate conquerenti respondisse: Regnum Anglorum, est Dei: post te prævalebit Regem ad placitum sui.*

¶ *Regnavit Etheldredus S. Eduardi Martyris frater, S. Eduardi Confessoris pater, a 14 April. 978, usque ad 23 Aprilis 1016. Successit Canutus, sive Cuncto, Danus, ductique ejus viduam Emmam S. Eduardi matrem anno 1018, obiit anno 1035, 12 Novembris. Eadem S. Brithwaldi vita narratur ab eodem Malmsburienensi de gestis Regum Anglorum lib. 2, cap. 13, atque aliquanto fustus in vita S. Eduardi 3 Januarii, cap. 4, ubi, 4 et 5, itaque a Matthæo Westmonasteriensi ad an. 1033. Nicolao Harpsfeldo secundo XI, cap. 19 Rudolpho Cæstrensi lib. 6, cap. 18 atque aliis, qui tamen omnes non Edwardum questum de posteritate, sed ipsum Brithwaldum de ea saltatim fuisse testantur, illudque a S. Petro responsam tulisse.*

¶ *Rudolphus et Harpsfeldus ad veridant contigisse eum ad huc monachus esset Brithwaldus in cenobio Glastoniensi, quod vulgo Glastenbury dicitur, de quo egimus ad caput 4, vite S. Eduardi tit. 1. Verum repugnat Malmsburienensis qui proquis a Brithwaldi viri ætate, et sedisse eum scribit a tempore Regis Etheldredi usque ad Edwardum: ergo Cuntone regnante non potuit monachus fuisse. In vita S. Eduardi tribuitur ad Brith-*

waldo Wintoniensi Episcopo; et additur: Erit enim eum dormieris cum patribus tuis, visitabit Dominus populum suum, et faciet Dominus resurrectionem plebis sue. Eliget enim sibi virum secundum cor suum, qui faciat omnes voluntates suas, qui me opulente regnum adeptus Anglorum Danico furori finem imponet. Erit enim acceptus Deo, gratus hominibus, terribilis hostibus, amabilis civibus, utilis Ecclesie, laudabilemque vitam sancto fine concludet. Quæ omnia in B. Eduardo completa rei exitus comprobavit. Ergo cum non ante Edwardi regnum obiit Brithwaldus Wiltoniensis, erunt de Wintoniensi accipiendi.

¶ *3 Habuit Wintonia, olim Venta Belgarum, Angliæ nunc Winchester, Britannis Cæer Gwent, a Guin, vel Guen Britannica voce, quod allum sanat, quæ in sola er erecta et argilla albicanti locata, urbs provincia Hamptonia, sive Hampshire, Episcopum eodem præ tempore Ethelwaldum, quem quidam recentiores dicunt Brithwaldum quoque appellatum, tertium a S. Ethelphlego. Verum huc tunc regnante illud obvi celeste visum non potuit, quem Kenulpho anno 1006, susceptum, anno 1013, trahent obiit, et Ethelwaldum, sive Ethelwaldum Florentium Wigorniensis, Willelmus Malmsburienensis, utique us temporibus præviam, non Brithwaldum appellat. Diversus tamen est a S. Ethelwoldo ejusdem Sedis Episcopo, de quo Augusti agrimus.*

¶ *6 Anno tandem 1013, Brithwaldus Wiltoniensis Episcopus obiit, ut scribit Wigorniensis; ex cujus historia facile est percipere, quantis cum cragitatum fuisse arumnis oporteat. Eodem anno scribit Westmonasteriensis: Brithwaldus Ramesburienensis Episcopus obiit. Ita appellati et alii Wiltonæ Episcopi videntur, quod Ramesberia domicilium habuerunt; unde Sarisburium ut transtulit Hermanus Flander S. Brith nobili successor, quoniam apud Ramesberiam, inquit Malmsburienensis, nec Clericorum erat conventus, nec erat quo sustentaretur. Jacet Ramesberia, vulgo Ramesbury, ad Cantoniem amnem, qui vulgo Kennet dicitur, in Orientali Wiltonæ tractu; estque nunc solum viculus, sed prætorum antiquitate commendatus, ut Cambdenus auctor est.*

¶ *7 Perro decurso vite spatio sepultus est Brithwaldus Glastonia, cujus possessiones multis prædiis et redditibus ampliaverat, nostro quoque monasterio perliberalis. In Willelmus Malmsburienensis monasterium alumnus, siti in Septemtrionali Wiltonæ urbi, de quo plura ad S. Aledni titam 23 Martii, et S. Maidulphi, a qua nomen habet, et Berke dicitur Maidulphi urbs. Inscriptum est Martyrologio Anglicano hoc die S. Brithwaldi nomen, sed Wintoniæ dicitur fuisse Episcopus. Eodem die Ferrarius: In Anglia*

glia S. Brituvaldi Episcopi Wintoniensis. Ast Hugo Monachus, 17 Januarii: Wiltunie in Anglia S. Britu- woldi Episcopi et Confessoris. De alio Britwaldo, Cantuariensi Archiepiscopo, egiinus 9 Januarii.

DE B. WALTERO DE BIRBEKE,

NOBILI BRABANTO, ORDINIS CISTERCIENSIS, HEMMENRODÆ.

UNIVERSIT. ANS.
MOCCXX.
XXII JANUAR.

Birbehana
familia in
Belgio illu-
stris.

Birbeke, sive Bierheke, vulgo Bierbeke, (au-
tignioribus scriptoribus Birbacum, Birbach,
Birback) vicus est peramplus in Brabantia,
duobus fere Lovanii leucis distans, Baroontus
titulo insignitus, intra Arschoti Ducatum. Eius vicum
illustri olim tenuit familia, e Lovaniensium Comitum,
sive Brabantie Ducum, stirpe: nunc Arschotianorum
est, seu dotis nomine acquisitus, sive patris Brabantio-
rum Ducum manserit. Genealogiam Bierbehanæ
gentis Petrus de Lathen canobus Tongerloensis ordinis
Præmonstratensis alumnus, libro de memorabilibus sui
temporis, sub anno 1383 scripta, deducit, recitatque
ex eo Chrysostomus Henriquez in Notationibus ad Me-
nologia Cisterciense hæc dicit. Verum nec quæ ille scri-
bit, probat omnia sagax ille antiquitatum cruor An-
drews du Chesne, a nobis de hæc ipsa re consultus, et
feruntur Lovanii apud Arschotini Ducis Quæstorem
extare quædam Brabantie diplomata, quibus
illius genealogiæ pars aliquæ conucllatur. Nobis seculari
anima nec licuit, nec libuit. Nec scire fas est omnia:
cum præsertim Sancti, et sapientes quique, genus ac
promos et quæ ipsi non fecerant, viri ex sua existimant.

ex eis Walteri
mona-
chus.

2 *Exiunio et familie ornamentum Walterus contulit,*
qui seculi relicta nocte, qui non vulgarem gloriam
erat consecutus, Cisterciense institutum in Claustro, sive
Hemmenrodensi canobus, complexus, eximia floruit vite
sanctitate; ob quam hoc meruit in Cisterciensibus Partis
a Chrysostomo concinnatislogiam: In Germania B. Walterus
de Bierbeke, sanguinis splendore et sanctitatis
titulo celeberrimus, qui seculari militia valedicens,
in Hemmenrode canobilitatem vitam amplexus est; et
a Beata Virgine, quam summo colabat affectu, celestibus
favoribus nobilitatus, multis etiam miraculis
illustri, obdormiuit in Domino, et in Sanctorum mi-
nimo fuit relictus.

publico reli-
gionum
cultu.

3 *Subiicit deinde in Notationibus:* Constat etiam
sacer es ejus reliquias populo venerandis fuisse expo-
sitas. Imo et ejus columnas in sacello eidem beato
viro dedito, ipso altari, summo honore, inclusus. Quo
omnia præsupponit, illum Sanctorum numero ad-
scriptum, sive ut modo sedoni, quo nunc Ecclesia in
Sanctorum canonizatione utitur; sive illo olim cano-
nacto, acclamatione scilicet populi, approbatione Or-
dinari, et Ecclesie consensu. At sedam privata viri
ejusdem nobilis pectore collocata pectus in ara ejus
reliquiæ videntur magnificè tamquam illud, miracula per
eas esse patrata, ut infra patebat. Petrus de Lathen an-
te citatus, qui ante 250 annos vixit, de Waltero ita
scribit. Walterus de Bierbeke celestis admodum in
re is militarius, postmodum Religiosus fuit ordinis
Cisterciensis, monasterio de Hemmenrode: ubi ob
vitam sancto actum canonizatus est, et anno Domini
millesimo ducentesimo vigesimo secundo obiit. Pro-
ponuntur certe palam ejus imagines cum titulo Beati.

et miraculis
clarus.

a multis secu-
la Sanctus
habitus.

Ejus Vita

4 *Res a Waltero præclare gestas datus e MS. co-
dice Canonorum regularium in Rubricæ valle juxta
Bructellam, quos Joannes Gilmannus aut Antonius Gen-
tas ex lib. 7, illustrium miraculorum Casarii Heister-
bacensis, cap. 38 et 39 contineant, aut ipsius fere Ca-
sarii verba retulit, titulus est. Gesta Domini Walteri
de Birbeke militis, postea monachi Cisterciensis. C-
habitavit ipsi Waltero Casarius, ac sæpe illius alibi
meminit, ut lib. 4, cap. 34. Is a nobis retulit sanctæ
recedationis Walterus de Birbeke, et lib. 3, cap. 6.
Hæc mihi dicta sunt a supra memorato Hermanno
Abbate, nec non et Waltero monacho de Bierbeke.*

lib. 7, cap. 26. Retulit mihi Walterus de Birbach
monachus de Hemmenrode, lib. 10, cap. 12. Frater
Walterus monachus in Hemmenrode, referre solet
miracula mirabile, cui se interfuisse memorat.
Cum peregrini in prima expeditione obsiderent civi-
tatem Achon, etc., unde patet eum quoque in Palesti-
nam Catholicæ religionis adversus Barbaros armis pro-
pugnanda gratia esse profectum.

5 *Quod eum anno 1222 obiisse scribit Petrus Lathen,*
refertur ex Casario, qui cum locis citatis de Waltero
ut jam vita fuisse loquitur, tamen lib. 10, cap. 48, eo
anno se hunc composuisse testatur.

VITA EX MS. RUBEÆ VALLIS.

CAPUT I.

Walteri secularis militia.

Dominus Walterus de Birbeke villa Brabantie
a Gallie ante oriundus extitit, vir dives et nobilis valde
h: qui cum adhuc etate florens esset militiæ
seculari deditus, atque in ea strenuus satis atque nomi-
natus, Dominam nostram sanctam Dei genitricem
semperque Virginem Mariam ab ipsa pueritia com-
pit invocare, et ex intimo cordis affectu diligere, atque
jejunis et elemosynis ac Missarum celebrationibus
pro suo mobilo honorare; et licet adhuc corpore
deditus esset e tournamentis, corde tamen totus erat
in obsequio beate Virginis.

a
b
B. Walterus
B. Virginem
studiose ca-
tit

2 *Tempore quodam cum præpararet se ad quod-
dam tournamentum, milites huius in comitatu, ve-
nissentque ad ecclesiam quandam, illos ut Missam
audire vellet hortabatur: quod cum recusarent,
moram tantam sibi periculosam esse præcedentes;
in eccle- ia mansit, Missamque sibi de B. Maria can-
tari fecit, et obtulit: sicque socios insectus est. Cui
cum aliqui de tormento occurrerent, et hoc ex
responsione illorum cognovisset, subiunxit ipse:
Ecce adhuc inceptum? Dicentibus illis, Etiam: ad-
pexit: Quis fortis illi agit? Responderunt: Dominus
Walterus de Birbeke, ipse in ore est omnium, om-
nibus præfertur, et ab omnibus laudatur. Aliis quo-
que occurrentibus et similia dicentibus, stupens ad-
mirabatur quidam hoc portenderet. Actum est hoc
ineffabili pietate B. Mariæ Virginis, ut militem de-
votum in obsequio suo tardentem, interim in tornea-
mento honoraret, ejusque absentiam mirabili quadam
virtute suppleret. Veniens tandem ad locum, arma-
vit se, et intravit, sed nihil magni illic egit. Ludo
vero expleto, quidam ex militibus hospitium ejus in-
traverunt et ut secum mitius ageret supplicave-
runt. Quibus cum diceret: Quæ est causa peti-
tionis vestræ? responderunt: Hodie cepistis nos,
et rogamus ut bene nos tractetis. Waltero negante,
et ciente: Ego vos non cepi; responderunt: In rei
veritate nos hodie dextris vobis dedimus, nos signa
vestra militaria ibi vidimus, nos vocem vestram ibi
audimus. Et cognovit statim vir nobilis hoc actum
fuisse gratia B. Mariæ Virginis, quam honoraverat
in Missa, quam de ipsa cantari fecit et audivit.*

c
d
absentem Mis-
sam de
B. Virgine au-
dientem videtur
in habitu
victor exis-
tere

3 *Sed hic quæri potest, cum sit mortuo peccatum
exercere tournamenta; quomodo placere poterunt
beato Virgini orationes et oblationes dicti Walteri?
Ad quod dicendum, quod duo ibidem committuntur
peccata mortalia, superbia videlicet ac inobedi-
entia; superbia, quia fit intuitu laudis humane; ino-
bedientia, quia fit contra prohibitionem Ecclesiæ*

qui ad pactum,
cum tornea-
mentis peccato
sunt.

unde

unde in torneamentis occisi extra comiteria fidelium merito sepeliuntur. Cum igitur obsequium diete Missæ Waltero potuisset esse meritorium vite æternæ, si factum fuisset in caritate, nunc transiit in mercedem temporalem; opera enim bona, id est, de genere bonorum, temporaliter remunerantur. Homo etiam per illa, ut quidam ex scriptis probant, habilem se reddit ad gratiam suscipiendam : quod verum esse sequens probat exemplum.

¶ Cum idio quodam tempore nundinas illas execrabiles præfatus vir nobilis quæreret, ac inter multos stans Missam audiret, Sacerdos celebrans et in Canone calicem levavit, Crucem auream sub ejus pede conspicit, cui annexa fuit chartula hæc continens verba : Crucem hanc defer ex parte mea, Maria scilicet Matris Christi, amico meo Waltero militi de Birbach. Quam cum Sacerdos legisset, post completionem Missæ pulpitum ascendit, et exclamavit : Istne hic aliquis miles qui vocetur Walterus de Birbach? Respondentibus quibusdam, Ecce hic est, Sacerdos eum seorsum dicit, Crucem porrexit, et ubi illum invenit vel quis miserit intinavit. e Quam ille gaudenter suscipiens, postea in Hemmenrode conversus eam Abbati illius loci resignavit. Unde Comitissa Hollandiæ missis illi honestis mutis eandem Crucem sibi dari petiit, et tali modo obtinuit. Cum enim Conventus præfatus mutis responderet : Non possumus eam dare, nisi sit voluntas Fratris Walteri, sperantes quod non annueret, requisitus de hoc, respondit : Ego nihil proprietatis hæcæ penes Abbatem est. Sicque dolentes illam Comitissa transmiserunt, cujus aurum tanti fulgoris est, ut omne aurum in ejus comparatione palleseat quam Comitissa ketanter accipiens, inter reliquias suas posuit, eadem uti non presumens.

a duo Tendonice, in Ducatu Arscholano, ut dicitur, agro Lovanensi. Est quidem et in Gallia Brabantia, Bolowum, vulgo Birbais, sub Pallonia Comitatu : ex hoc ortum Walterum existimavit Clemenans Gentense, non in Casario id non habetur.

b Aditu Casarius : consanguineus Henrici Ducis Lovanii. Hic est, ut arbitramur, Henricus IV, quem quidam primus Brabantiarum ducem fuerat, harro teste, ut hoc ipso tempore vivebat, Walteri aequalis.

c Tormentona dicto apud veteri scriptores, hastidua, ac sanctis episcopatibus confectus, in spicem ludæi, sed re sanguinaria perperam et furens adeoque severissimus Pontificum eductu vicit, donec adhibita moderatio est; subnotaque casuum periculo qua utroque cantu interposita, egregia iust nobilitatis exercitata, et ad bellica facinora incitantium.

d Casarius : cum properaret, ad quoddam etc. Merito Casarius lib 7, cap. 38, Walterus de Birbach, quem non solum inferioris orbis homines, sed et Reges et Principes, indolesque venerantur audientes beneficia a Matre misericordie illi concessa.

CAPUT II.

Studium virtutum, religionis ingressus.

Cernens igitur Dominus Walterus, adhuc in sereno positus, tanta cura se beato Dei Genitricis beneficia, intantum in illius amore accensus est, ut in quadam paupereca ecclesia in ipsius honore dedicata, consilio Sacerdote, fimo collo suo ingecto servum glebe se illi super altare offerret, solvens singulis annis censum de capite suo, qualem servi originarii solvere consueverunt. Et quia propter honorem Regine celestis se tam valde humiliavit, ipsam converso dilectum summi etiam in hæc vita multiplicibus modis glorificavit.

¶ Denique solitus erat in vigiliis omnium solemnitate beate Dei genitricis jejunare in pane et aqua, et etiam sæpe sextis feriis ob reverentiam sabbati. Die igitur quadam servus jejunanti parvulum vas fœtile cum aqua obtulit, quam in ejus manibus divina virtus in optimum vinum convertit : qui cum gustasset aquam vinum factam, servum secreta rogavit, et arguit dicebat illi vinum pro aqua ministratum. Quod cum ille negasset asserens se hausisse aquam de situla, nihilominus vas recipit et effudit. Sicque aqua

purissima repletum, ut securus esset, prægustavit, et postea domino suo rursus obtulit. De quo cum gustasset, sicut prius, vinum invenit, et mox servo iratus sic ait : Ut quid mihi illudis in secundo vinum pro aqua mihi deferendo? Ad quod verbum stupefactus servus cum juramenti maxime negavit. Tunc primum intelligens ex multa misericordia Dei Genitricis hoc miraculum circa se gestum, eundem servum adjuravit, ne illud unquam adici hominum, quamdiu ipse viveret, manifestaret, a Servus vero tanti particeps miraculi fuit Frater Arnoldus, qui cum eo postmodum intravit Ordinem Cisterciensium, vir sanctus ac multum ordinatus, ac tandem in Monte Stromberch sepultus, qui antequam moretetur miraculum ad Dei gloriam publicavit, timens de thesauro occultato post mortem reddere rationem.

¶ 7 Aulienis sæpeditus Walterus Ordinem Cisterciensem beate Virgini Mariæ dedicatum, omnia que sunt hujus mundi, ob amorem illius reliquit, et apud Alemaniam in Claustro, quod alio nomine dicitur Hemmenrode, cujus tunc temporis fama clarissima fuit, habitum religionis suscepit. In quo cœnobio quam humiliter sit conversatus, quam fervens fuerit ac devotus, et in obedientia præcipuus, absque in obsequio B. Mariæ Virginis quam sollicitus, testes fuerunt sui temporis monachi ejusdem monasterii. Psalterium vero, hymnos et cantica atque alias de Domina nostra orationes plurimas in probatione didicerat, que omnia studiosissime frequentavit. Missæ quotidiane, que in Conventu de Domina nostra celebrabatur, semper interessè voluit. Quidquid post loquebatur edificatorium fuit, et quia non solum verbus et aspectu, imo etiam odore fume illius multi edificabantur, magister hospitum creatus est.

a Aditu Casarius : Ex quo colligitur, quod non erat cupidus inanis gloriæ.

CAPUT III.

Varia miracula.

Tempore quadam ductus est ad monasterium spe curationis quidam obsessus, et ab eo in hospicio susceptus : erat enim rusticanus dives satis et notus, qui cum nullo remedio posset sanari, non reliquit Sanctorum, non orationibus monachorum; sæpe dicitur Walterus auctoritate officii ipsam frequenter visitans, orationes et rythmus de sancta Dei genitrice, quos apud se habebat conscriptos super caput obsessi perlegit, ac eidem picturas illius ostendit, per que omnia dæmonem ut exiret adjuravit. Die quadam dum psalterium super caput obsessi posuisset, dæmon ex hoc clamans et furens in tantum hominem, a quo exire cogebatur, turbavit et allisit, adeo, ut eadem in terram mortuus diceretur. Post horam ad se reversus, surrexit a dædolo se liberatum esse clamitans. Conversus autem cui curationi hujusmodi interfuit, et rusticum furetem tenuit, hujus rei testis fuit. Vadens itaque ille sanus in domum suam, post aliquantum temporis rediit gratias agens Beata Virgini Mariæ, ac ejus servo curatori. Hoc verbum audiente Conventu, adiciem de eodem : Si non esset amplius reliquiarum in monasterio isto, præter hanc sanctum virum, cujus meritis sum curatus, toti loco sufficere deberet.

¶ 9 Erat præterea in monasterio a equus pulcherri mus, et tanti valoris, ut pro ea tam Archiepiscopus Treverensis, quam Dux Lotharingæ, sive Brabantie, xl. circiter marcas argenti dicatur præbuisse; species enim optima b dextram in eodem erat. Timens autem Conventus alterum offendere si uni venderetur, per Dominum Walterum duobus adhibitis Conversis eundem equum Comiti Hollandiæ gratis transmisit. Venientibus igitur eis in quemdam saltum, equus gregem equarum de longe pascere con-

Crucem re militi
in Casario

que ab Hemmenrode
Comitissa e
Hollandiæ
postea data.

Ha cruce
B. Virgini
servum con-
vertit

opus profectus
et feris sextis
jejunant

opus in
canon man-
tuo

Crucis

subt m m m u
tum silere

u

fit monacha
Hemmen
rodr

sedatus calio
B. Virgini

fit monast
hospitum

Enceque
una libera

u

b

equum fecerit
ope
B. Virgini
mirabiliter
recipit.

Lucas.

spexit . qui statim hinniens atque lascivions ex dicentium manibus se excussit, et cursu velocissimo ad oppositum gregem properavit. Quem cum Conversi insequerentur, magis ab eis equus elongabatur, quibus frustrato labore reversis, ait Nonnus Walterus : Procedamus; nam equus iste perditus est, nisi S. Maria illum nobis redonet. Vix itaque ad duociliaria processerant, cum ecce velociter idem equus recurrens, quippe qui non satis domitus fuerat, velut avis mansueta, ductorum suorum manibus collum subiecit.

10 Et quia motus erat nobilibus terre, et ab eis tum propter sanguinis nobilitatem, tum propter vite sanctitatem venerabatur, saepe pro monasterii necessitatibus contra voluntatem suam emittebatur. Igitur tempore quodam descendens cum nave domus, que vinum portabat, dum in Zelandiam venisset ipse et sui; orta tempestas maxima omnes tenuit, et navem inclinauit, accessit periculum periculo: nam praedones ad eos remigantes navem depradari conati sunt. Et ecce justo Dei iudicio duo vasa vi ventorum eiecta, naviculam illorum subverterunt, ipsosque praedones in profundum dimiserunt. Acta sunt haec in vigilia S. Nicolai Episcopi post mediam noctem. Unde singuli vite suae timentes Deo supplicabant. Ipse vero vir beatus de gurgustio navis egrediens, sermo suo seorsum ducto confessionem fecit, et sic demum intravit, deinde imagine sanctae Dei Genitricis claminea, quam semper penes se habebat, coram se posita, ante illam se prostravit, et oravit, atque in oratione leniter obdormivit; statimque visum est ei, quod Dominum Arnoldum in Claustro viam sanctum et probatam vite, tempore psalmodiae citharizantem audiret; siquae ex ipsa dilectione vocis expegefactus est, orat enim tempus Matutinarum, intelligensque protinus, quod vir justus eadem hora pro ipsis oraret, latius exivit, omnesque consolans his verbis, ait: Nolite timere, quia nullum periculum nobis nocere poterit, nam Dominum Arnoldum de S. Severino, monachum nostrum, audiivi citharizantem. Moxque virtute divina et meritis beatae Mariae Virginis, quam inveniverat in tali articulo, et jam dicti Arnoldi, tempestas sedata est.

11 Haec cum relatu fui sent Domino Bernanno tunc Priori in Hemmenrode, postea Abbati loci S. Mariae, statim Dominum Arnoldum praedictorum praesens insecum, vocavit, et quid in nocte S. Nicolai intra Matutinas egerit aperit, vel quid illi egerit, interrogavit. Qui ille respondit: Credite mihi, ego illi citharizavi. Quali modo? inquit. Et ille: Quando non possum habere devotionem, sub cuculla digitis meo citharizantis moveo, et chordas corde tango, siquae mentis torporem ad devotionem excito. Et miratus est Prior nimis, audiens haec, quia enim vir litteratus erat, putamus eum exemplo Bilezi hoc fecisse, in quo ad vocem psalterii excitatus est spiritus prophetae.

a C. carnis pulchritudo, id est, pulchritudo equorum, qui et pulchritudo, et pulchritudo nonnullis dicitur.
b Dextrarius est equus pulcherrimus.
c Plura ejusmodi similia sunt alibi exempla reperies, quae mirere. Sed ante superius laudati hanc potestatem aliam esse aliam pericula condonandi, quae solis Sacerdotum impertita dicitur. Tunc hinc nunquam habet generosum ille animi dolor, a beatorum intere pressis, atque intere confessionem, hinc.
d Hinc Monachus Cisterciensis in scriptis 23. legitur hancque appellavit Henega.

CAPUT IV.

Religiosa virtutes.

Tanto compassivus fuit vir iste sanctus circa pauperes, ut in viam directus potentes praevenerit, et ex nimis sibi ad expensas datis, illis pariteret. Cumque die quadam scholaris milites illi occurrerent, et frigus esset, stare ipsum fecit, et de equo descendit,

parvus equus

d in tempore videt absentem, Proterem pro re manentem, coque solatur

spiritus et thaurus ad ecclesiam devotionem.

henegas in pauperes Walterus.

calceosque extractos illi tribuit, et novos quos in sacco habebat reinduit, equumque conscendit, et abiit. Qui haec vidit et praesens fuit, testimonium perhibuit et scripsit. Discordantes concordabat, inobedientes exorabat, iracundos et impatientes ad eor sapienter revocabat, tentatos exemplis plurimis, quae semper ad manum habebat, alleviabat. Hinc est quod cum tempore quodam hinc de Fratibus conferret cum illo de quodam verbo, in partem eum traxit, et ait: Et ego magnas carnis meae patior tentationes. Ut enim illis posset mederi, proprias infirmitates illis non erubuit confiteri.

13 Reposuit die quadam a praefato Priore, quid in mensa cogitaret, eo quod non intelligeret lectionem, respondit: Ego habeo illi lectionem meam. Quando manducare incipio retracto mente, qualiter pro me Dei filius sit ab Angelo nuntiatus, et in virginali utero de Spiritu sancto conceptus: et ecce perlectum est prima folium. Deinde cogito quomodo Angelis concipientibus sit natus atque panis vilibus involutus, et in praesepio reclinatus: sicque Iohannem secundum verbum. In hunc modum transiit Circumcisionem, Magorum adventum, oblationem ejus in templo, fugam in Aegyptum, laptismum et jejunium, passionem atque resurrectionem, ascensionem, et sancti Spiritus adventum, denique extremum iudicium. Talis est lectio mea quotidiana, cuius finis finis est praedicti. Quod in tali libro comedens legeret testabatur lacrymae quas frequentius in mensa tudit; plus enim delectabatur in sanctis meditationibus, quam in gentilicioribus, per quas spiritus contemplationis impeditur. Non enim, ut diximus, multas et varias in oratione petivit, sed stans vel supra gnomam jacens, erecto vultu celsus respicere consuevit.

a C. carnis. Haec me possente facta sunt, inquit
b Idem. Cui de quodam verbo conditum cum illo.
c Id est, tentationes, vel pericula, et reverentia vel satis quibus causa factus.

CAPUT V.

Obitus, miracula.

Antequam deus eum vocaret de hoc mundo, etiam monacho mirifica quaedam visio revelata est. Existente enim eo in a Villari Brabantiae, quae domus est ordinis Cisterciensis, cum Abbate suo Domino hinc Eustachio, cum dies esset Dominica, totum Conventum idem Abbas post eum convocari fecit. Quod cum factum fuisset, et ipse diceret: Sanctae hinc Praetres nostri modo omnes? Responsum est ei: Omnes, Domine, exceptis dudum juvenibus, qui hospites hinc de Francia missi sunt, qui studiosi sunt vidde circa silentium, maxime diebus quibus communiunt: qui secundo ex parte eius vocati cum venissent, et eis Abbas ipse moram improperaret, humiliter se excelsantes considerant. Sequenti vero die Conventus a labore rediens, et ante portam primo signo Nocturno facto secundum expectans, senior ex eis cum sic stans supra fossorium suum se reclinarat, et Nonnus de Domina nostra legeret, sic stans leviter obdormivit. Et ecce ipsam Dei Genitricem, diversorum ordinum personis stipatam, in mira claritate inter se et portam transire conspexit: a qua cum imminere quasi ignotus respiceretur, neque vocaretur, nisi risus intra se. Hei mihi miser! quare me non vocat? quo cum paululum processisset, miserta illius, monachum sibi familiaris adherentem remisit, dicens, Voco monachum illum, quem cum reversus videret, et diceret: Veni, Domina in te stans vocat te. praegaudio expegefactus est. Intraus itaque de Dominum Walterum considerans, dicebat intra se, simillimus est monachus iste monacho, per quem hodie Domina nostra me vocavit in somnis, nisi quod cuculla illius grisea, huius autem alba est; et percipit visionem socii suo. Sequenti vero die cum Dominus Abbas et sapiedictus

calceos suos pauperi donavit.

h carnis tentationes patitur.

pra meditati tempore mensae

sepe lacrymans

a

b venit Villa ruit.

et ruit D. Virgine conditum, et ad eam alium dicitur.

sapedictus Walterus essent recessuri, et ab eis praefati juvenes ad portam vocati. Walterus quoque in sua grisea cnenilla staret, alba que sibi fuerat accommodata deposita, aut monachus senior socio suo: Revera iste est monachus qui vocavit me; vestem cognosco, de persona non ambigo.

15 Tandem post dies paucos idem Walterus vir venerabilis cepit infirmari, qui fide et caritate plenus, confessus atque contritus, beata Dei Genitricis ipsum vocante, de tenebris transivit ad lucem, de file ad speciem, de labore ad requiem, de merito ad praemium, de mundo ad patriam; ad quam nos perducit ipse Filius Dei Dominus noster Jesus Christus ex Maria Virgine natus, qui est via in exemplo, veritas in promisso, et vita in praemio. Amen. Monachus quoque Villariensis, et ipse vocatus, sicut ei fuerat praestensum, paucis diebus interpositis migravit ad Dominum.

16 Ut autem ostenderet Dominus quanti apud ipsum esset meriti Matris suae dilectus, signis post mortem illum glorificavit. Eodem quippe tempore Winemarus de Aldendorp, miles dives et honestus, lecto totus paralyticus decubuit: qui audiens hominem Dei, unice sibi dilectum, ad Dominum migrasse, mox nuntium ad Claustrum destinavit, per quem sibi defuncti et solutales transmitti supplicavit. Missi sunt ei novi, et

mox remissi, eo quod intellexisset eos Dominum Walteri non fuisse. Mox per eundem nuntium d. hofiviri Dei satis veteres ei mittuntur, quos ipse infirmus cum fide ac devotione suscipiens, statim ut manus praemortuas eis imposuit, beneficium profuturum eis sensit. Simile factum est in pedibus. At illa hora cepit manus levare, et pedes erigere, ac totius corporis vires sensim recuperare. Eadem vero calcamenta ob amorem beati viri et propter concessum sibi per illa beneficium, intantum venerantur, ut in castro suo capellam aedificaret, atque eosdem solutales in ejus altario ligneo, Abbate Hemmenrodensi praesente, includeret.

17 Alius quidam miles periculosum habens apostema in pectore, audiens per praefatos solutales tantam virtutem sanitatis ostensam in Winemaro, unum sibi transmitti petiit, et obtinuit, per quem mox ut locum ulceris tetigit plene convaleuit. Sit nomen ejus benedictum in secula, per quem vir beatus tam sancto fine vitam transitoriam terminavit. Amen.

a Huius religiosissimi canobii egregia encomia congerit Koscephus noster in dedicatoria epistola ad theoricum Yander Keylen ejusdem canobii Abbatem, praefata libello S. Eucherii Lugdunensis de laude Eremit, atque alia praefata libello de contemptu mundi, quos ambobus anno 1621, a se recensitos edidit. b Nunc quoque in Martyrologio suo Beatum praedictum Chrysostomum 16 Jan. c Eusebius, calumnios. d Id est, ocreae

moritur.

et aliter ab eo vocatus.

Mira ut post mortem claruit.

paralyticum sanavit

v

Et uss d

libet et ejus altare inclusit

ut eos cursum apostolicum.

DE B. GUALTERO BRUGENSI ORDINIS MINORUM EPISCOPO PICTAVIENSI IN GALLIA.

Gualterum, sive Gallerum, aut Galterum, Brugis in Flandria natum, inter Beatos hoc die recensent Martyrologium Franciscanum, et Gallobelgicum, Molanus in Notitiis SS. Belgii, Miraeus in Fastis Belgis et Burgundicis, Gualterus Guzeus in historia Ecclesiastica Belgi, Antonius Saunders in Hagiologio Flandriae, atque alii citati a Luca Wadingo tom. 2, Annuntium ordinis Seraphici ad annum 1279, num. 13, et Arcturo Monstieria in Notis ad Martyrologium Franciscanum, Claudius Robertus in Gallia Christiana et Joannes Chevru in chronologica historia Episcoporum Pictaviensium 21 Januaria, id est, in vigilia S. Vincenti, obisse Gualterum trahunt.

2 Ejus gesta laeenter narrat S. Antonius 3 par. tit. 24, cap. 19. § 8, his verbis: Sub Bonagrata Ordinis Minorum Generali, Frater Gualterus de Brugis, Magister in Theologia, tunc Minister Turonie, fuit per Dominum Papam compulsus (illo totis viribus usque ad peccatum inobedientie renitente) recipere Episcopatum Pictavensem. Et quavis Generalis ille supplicaverit, ne ille Pater auferretur illi provinciae, prevaleuit voluntas Vicarii Christi. Erat enim vir omni virtute ornatus, in regimine utilis. Tante sane titatis fuit, quod aliquando columba candidissima visa est super caput ejus. Et contractum magnum debitum pro indumentis pauperum cum mercedore, quidam, qui Angelus Dei creditur fuisse, in forma Procuratoris, absolvit debitum illud et cancellari fecit, eo ignorante.

3 Hic tamen cum diu litigasset Episcopus existens, in Archiepiscopatu Burdegalensi pro jure Ecclesiae suae, et post multos annos Burdegalensis Archiepiscopus, dictus Bertranquus, Papa esset creatus, Clemens V nominatus, deposuit Dominum Gualterum ab Episcopatu Pictavensi, et reduxit ad claustrum. Deum Frater Gualterus ad extrema deveniens, quendam schedulam fecit, in qua continebatur, quod ipse appellabatur sententia homini Clementis Papae super depositione sua ab Episcopatu ad justum iudicium Dei, et ipsam schedulam in manu conchisit dextera sua, et cum ea voluit sepeliri. Quod factum est. Multis claret miraculis, praecipue a quartana liberatis.

Cum autem post duos annos vel circa, Papa Clemens cum curia sua venisset Pictavas, et ibi moram traheret; audito quod Frater Gualterus cum schedula in manu clausa suam appellationem continente sepultus fuisset, voluit hoc videre: unde mandavit eum exhumari, et illum schedulam illi auferri. Mira res! manus ejus aperiri non potuit, et schedula haberi, nisi facta prius promissione, quod sibi postea restitueretur. Quo facto statim aperiri permisit manum, et schedulam sumi. Quam cum Papa legisset, miratus est, et reddi eam illi defuncto jussit.

4 Hic S. Antonius, Bartholomaeus Pisanus lib. 4, Conformit, fracta 8, par. 2, haec paulo aliter narrat. Hic Sanctus, inquit, ad mortem deveniens, quandam scripsit schedulam, eam qua in manu decessit. Et cum Pictavis esset Romana Curia, scilicet Dominus Papa Clemens V, (qui ipsum injuste ab Episcopatu Pictavensi deposuerat) Episcopi et Cardinales et alii Praelati adessent ad ejus exequias, nulli praedictum dare voluit schedulam; sed Dominus Papa veniente, et statim mortuus tradidit. In schedula continebatur, quomodo ipse Frater Gualterus, quia injuste ab eo fuerat depositus, infra tot dies Dominum Papam citabat apparitorem coram aeterno Iudice. Et sic factum est: nam die statuta, morte Papae ipse decessit. Verum haec clausura non caret difficultate, quod Clemens Papa post obitum Gualteri septem annis superaverit. Obiit enim ille 18 Aprilis anni 1314, hic vero an 1307, hoc 22 aut ut alii 21 Januaria. Eodem ex Antonino ad verbum refert Bezovius to. 14, an. 1307, an. 13, Joannes Chevru ait Gualterum appellasse a sententia Pontificis ad futurum concilium, et voluisse schedam appellationis suam sepeliri, citatque S. Antoninum; patet quae fide. Raphael Volaterranus commentariorum urbanorum libro 21, ita de B. Gualtero scribit. Gualterus Burgensis (sive Brugensis) Minister Turonie, quem ob sanctitatem prodigiis clare diem, magnamque ars alienam benigne pauperibus faciendo contraxisse. Cum summus esset Theologus, multaque scripsisset, ac invitatus Praesul Pictaviensis crearetur, venit in litem pro jure Ecclesiae suae, cum Praesule Burdegalensi, qui paulo post Pontifex creatus, nomine Clementis

AN. LII. MDCXV. XXII JANUARI. B. Gualteri unicus in sacris Fastis,

inventus per Episcopum:

columna apparet super caput ejus.

Angelus ejus debita solvit.

In pontifatu Clementis V.

invenit et ad infernum

ii

cum schedula praedicta in capillis

etiam per schedam

- Clementis V. hunc adversarium suum presulatu de-
 jecit. Quare Gualterius cum hanc injuriam æquo animo
 tulisset, moriens exoptare, hujusmodi chirographum
 imponi jussit: Ad justum Dei judicium appello, quod
 Clemens cum legisset, dicitur expavisse.
- quando con-
 tus ad Ep-
 copum
- 5 Lucas Wadingus in 2, ad an. 1279, num. 13,
 ait ea anno Gualterum a Nicolo III, ad episcopatum
 Pictavensem erectum, cum ea Sedes diu vacasset, con-
 tendentibus de ea duobus a Capitulo electis. Sed non recte
 isthuc, typographi fortassis negligentia, Episcopus ille
 Burdegolensis ejus adversarius Bernardus appellatur,
 qui Antonia, Oumbia Roberto, aliisque est Bertran-
 dus, qui deinde Clemens V fuit, non VI ut ibidem di-
 citur. Addit Wadingus, quod ex S. Antonio colligi po-
 test, corpus ejus post biennium integrum repertum; et
 cubitum illum, de quo Antonius, super caput cele-
 brantis assistisse. Denique traditur, ut ibidem refert
 Wadingus et Arturus Monasterius in Notis ad Marty-
 rol. Franciscanum, miraculis effulsisse, crebris illumi-
 nasse, a variis languoribus curasse, atque spiritalem
 semper habuisse potestatem super scelerem quartanam,
 paralysem, et morbum comitalem.
- Episcopus
 post 2000
 mitorum
- Ubi et inter
 cultu
- Episcopus
 chenu.
- 6 Erat ejus sepulchrum in conventu Pictavensi Fru-
 trum Minorum in ecclesia juxta altare majus, et a mul-
 tis illius operi impliantibus que frequentatur. Est ibi-
 dem præpe trichinium domuncula, sive rubiculum titulo
 S. Gualteri nuncupatum. Ita Arturus ad Martyrol.
 Francisc.
- 7 Jacobus Meivius Annalium Flandriæ lib. 11, inter
 alia que de Gualtero refert, ait, vita sanctum fuisse, et
 claruisse miraculis et ante et post obitum. Idem ex Meivro
 et Antonio refert Valerius Andreas in Bibliotheca Bel-
 gica, Jacobus Philippus Brygomensis in Supplemento
 chroniconum lib. 13, hæc scribit. Gualterius luculen-
 tissimus ordinis Minorum Doctor, et Pictaviensis
 Episcopus, hac etiam tempestate (circa annum 1260,) eruditus,
 et doctrina et vite sanctitate insignis plurimum fuit.
 De ejus eruditione hæc fert Joannes Trithemius testimo-
 nium in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis: Gualterius
 Episcopus Pictaviensis, ordinis Fratrum Minorum,
 vir in divinis scripturis eruditus, et in secularis phi-
 losophiæ disciplinis nobiliter doctus, ingenio subtilis,
 sermone scholasticus, in declamandis sermonibus ad
 populum excellentis industriae fuit. De scriptis illius
 præter Trithemium agunt Valerius Andreas in Biblio-
 theca Belgica, Jacobus Philippus Brygomensis lib. 13. scripto
 Supplementi anno 1261, Claudius Robertus, Antonius
 Sanders lib. 1, de Brugensibus eruditiois fama claris,
 Joannes Chemu, Franciscus Suvertius in Athenis Bel-
 gicis, aliique.

XXIII JANUARI.

SANCTI QUI X KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. Parmenas Apostolus, unus e vii primis Diaconis, Martyr, Philippis in Macedonia.
 S. Messallina, Virgo Mart. Fulgini in Umbria.
 S. Bellus,
 S. Florus,
 S. Saturninus,
 S. Minutius,
 S. Castulus,
 S. Basilla,
 S. Cornelius Exorcista.
 S. Severianus, conjuges Martyres, Neocar.
 S. Aquila, saree in Mauritania.
 S. Asclas, Martyr, Antinoi in Thebaide.
 S. Cortilia, Virgo et Martyr, Romae.
 S. Anastasius miles et LXXIII socii, Martyres, Herda in Hispania.
 S. Sergius monachus,
 S. ERENTIANA, Virgo et Martyr, Romae.
 S. Clemens Episcopus,
 S. Azathangelus,
 S. Christophorus, Diaconi, Ancyrae,
 S. Chariton, plures pueri, Martyres.
 S. Phlegon, milites, Amisi,
 S. Eucarpus, plurimi viri, feminae, pueri, Romae.
 S. Donatus,
 S. Castulus,
 S. Papias,
 S. Climatius, Martyres, Ancyrae in Galatia.
 Duo sancti Martyres in Pario lacu.
 S. Amasius, Episcopus Teanenensis in Italia.
 S. Eusebius, Abbas in Syria.
 S. Maisimas, vel Maysimas, sacerdos in Syria.
 S. Salamanes, Silentarius, in Syria.
 S. Urbanus, Episcopus Lugonensis in Gallia.
 S. Gregoria, Virgo, Romae.
 S. Martyrius, monachus in Italia.
 S. Joannes Eleemosynarius, Patriarcha Alexandrinus.
 S. Hilefonsus, Archiepiscopus Toletanus in Hispania.
 S. Boisilus, monachus in Anglia.
 S. Mimbodus, Martyr, Monte-Beligarda.
 S. Barnardus, sive Bernardus, Archiepiscopus Viennensis in Gallia.
 Margarita, Virgo, Ravennae in Italia.
 S. Victor, et Martyres, Insulis in Flan-
 sociis, dria.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Paulus Thebens, primus Eremita, colitur hoc die ab Ecclesia Nannetensi in Britannia Armorica, officio semiduplici, in hunc diem rejecto, quod XV Januarii festum istius celebratur, officio duplici, sacri conjugii beatissimae Virginis Driparæ et S. Josephi, cum commemoratione S. Mauri, Dedimus vitam S. Pauli x Januæ.
 S. Meinradus, sive Megiradus, Eremita et Martyr, colitur hoc die officio duplici in diocesi Constantiensi, in ad ejus vitam dicimus XXI Januæ.
 Desponsatio sanctissimae Virginis Driparæ ac S. Josephi celebratur in compluribus Ecclesiis hoc die, in aliis ubi. Præcipue Petri Aurati Dominanti, viri docti et pii, studio, vel ereditate primum vel propaga-
 populi Christiani pietas, ut hoc quoque, sicut cetera vite sanctissimae Virginis mysteria, quæ ad restituendam generi humano salutem Dei destinavit providen-
 tia, veneretur.
 S. Neon Martyr refertur in Martyrol. S. Hieronymi his verbis: Et alio loco SS. Eugeni, Neonis, Machari; ut dubites an conjungi cum eis debeat (quis mox dicemus hic coli a quibusdam, ne videri in 20 Dec. cum Martyrol. Romano reperimus) an is sit, qui cum Sanctis Tergeminis XVII Januarii interemptus, an alius. In MS. Hibernico Neon appellatur.
 S. Florus Martyr, a Galesio et Cassia SS. Severiani et Aquila filius fuisse dicitur, et martyri socius; quod cur non omnino nobis probetur, mox dicemus, cum de us agemus.
 Memoria sanctæ et Æcumenicæ Synodi sextæ, quæ damnavit hæresim Monothelitarum, imperante Constantino Pogonato, patre Justiniani Rhinotomi, Constantinopoli recoli solet hoc die, ut habent Menara. De ea equinus X Januæ, ad vitam S. Agathonis, et sæpe alias illius mentio fiet.
 Ocfrius Presbyter: de quo ad vetustissimum MS. Mart-
 Jannari Tom. III.
 tyrologium Wandelberti in adjecti, antiqui etiam manu sunt reversi.
 Presbyter Ocfrius, carnis tum vincula luquens, Lidwine, te officio sequitur comitatus et actu.
 Durandus Episcopus Leodiensis, Beatus appellatur in Calendario Saurarum ditonis Leodiensis, et in Sacrarum ejusdem ditonis, et Sacrarum S. Lamberti. Sed omittimus, quia etsi laudatissimus Episcopus fuerit, non tamen publice colitur. Accipiar in eum est Joannes Placentinus in catalogo Antistitum Leodien-
 sium; immerito.
 Bernardus Comes de Lippia, inde monachus ordinis Cisterciensis, Lehallensis in Livonia Episcopus, et Livonum Apostolus, commemoratur in Menologio Chrysostomi Henriquez, et Beatus appellatur. Minuit ejus ei Calendarium Cisterciense Dierum editum. Nondum dubitemus, an usquam publice aliquo cultu honoretur.
 Guido Abbas Florili-Campi in Frisia, vir sanctissimus, refertur hoc die, et Beatus usurpatur, ab eodem Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensi.
 Arnoldus de Swahna, Canonicius et Pastor Ninovien-
 sis, ordinis Præmonstratensis, refertur hoc die a Joanne Chrysostomo vander Sterre in Natalib. Sanctorum ordinis Præmonstratensis, et ab Arnaldo Raisio in Auctario ad Natales Molani, et Beatus ab utroque appellatur. Certe Baldunnus Ninoviensis in Chronico tradit eum post mortem miraculis claruisse; ideoque ex communi cœmiterio in ecclesiam translatum ejus corpus, atque in ejusdem Chronici margine ad-
 scriptum est: B. Arnoldus de Swahna, sed recentiori manu. Obiit anno Christi 1224.
 S. Babylas,
 S. Agapius,
 S. Timotheus, Martyres, in Sicilia. Ferrar. Nos xxiv Jan.
 17 S. Valerius,

S. Valerius, Episcopus CæsarAugustanus. *Galesinius. Nos. xxviii Januar.*
 S. Basilii Magni vitam ad hunc diem collicat Jacobus de Voragine in *Legenda Aurea. Eam dabimus xiv Junii.*
 S. Helena Imperatrix. *Maurol. De ea agemus xviii Aug.*
 S. Agilus Abbas Resluacensis. *MS. Florar. Nos. xxx Aug.*
 S. Adamnanus, Eugenii VI Scotorum Regis Præceptor. *Ita David Camerarius. Non est hic alius ab Adamnato Huesi, de quo xxiii Septemb.*
 SS. Ursulae, et sociarum Virginum et Martyrum, sit hoc die Colonia in Ecclesia S. Cuniberti commemoratio; quod hoc die primum coluntur indicereperunt

sit S. Ursulae corpus, de qua ejusque sodalibus plenius agemus *xxi Octob.*

Martyres, hoc die a multis Ecclesis coluntur, a quibusdam solus Macarius cum S. Emerentiana. Memorantur quoque in multis Martyrologiis, Rabani, Galesinii, Molani, Ferrarii, aliisque et multis MSS. De us agemus cum Martyrologia Romano *xx Decemb.*
 S. Irmina, Virgo, Abbatissa Horreensis, Trevisis. Ferrus qui in Notis citat Martyrol. Canisii, in quo tamen, ut et in Romano, cum refertur *xxiv Decemb.*

DE S. PARMENA APOSTOLO, UNO E SEPTEM PRIMIS DIACONIS.

SEU EISEN
 I. GREGII
 XXIII JANUAR

S. Parmenas
 colitur a
 tamis 23 Janu

Philippis celebri quondam Macedoniae urbe ad Phryciæ confinia, nunc ex humili vica, coramam martyrii tibi S. Parmenas, unus e septem illis primis Diaconis, qui a XII Apostolorum collegio lecti aenocantur, Act. 6. Erat ejus memoria in Latinis Martyrologis *XXIII Januarii, et Usuardus quidem ista habet: Philippo-B. Parmene, qui fuit unus e VII Diaconibus. Hic traditus gratie Dei a fratribus, nunquam officium prædicationis plena fide consummans, martyrii gloriam adeptus est. Eandem ferè Beda vidquus, Ado, Notkerus, Bellinus, Manrolycus, Cassinus, aliique. Adlit Martyrol. Bonanni sub Trajano passum; MS. Florarium, anno salutis 77. qui erat Vespasiani octavus, ante Trajani imperium regèntis prius, et Galesinus: Philippus in Macedonia S. Parmene Martyris. Is e septem Diaconis, quos Apostoli constituerunt, unus, munere suo recte religiose perfunctus, Trajano Imperatore, multis vexatus contumeliis pro Christianitate, demum martyrio coronatus est. Referunt eum quoque vetus Romanum*

Martyrologium, et Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 14. 2 Baronius in Notat. ad Martyrol. ut undecima Martii ac iterum tertia Maii a Grecis celebrari, ut apparet ex eorum Menologio. Neutro die ejus mentio habetur in Menologio quod Camerius edidit, aut Menais. Sed in utrisque refertur 2 Martii, nempe in Menais (uti et Galesinus) 12 Maii; in Menologio 6 Maii, at rursus 28 Julii in eodem Menologio ista leguntur: Natalis BB. Prochori, Nicanoris, Timonis, et Parmenæ. Ii cum essent ex numero sanctorum Apostolorum, in diversis locis, propter Christianæ fidei prædicationem, ab impijs persecutionem passi, eo quod Christum Dominum filium Dei et perfectum hominem esse confiterentur, martyrii coronam assecuti sunt. Eandem habetur illo die in Anthologia Grecarum quod Clemens VIII, Pontifex Marinus, approbavit, et Menais, ac Maximo Cythereo; atque in his tribus Apostoli vocantur, ut et alus Menacarum citatis locis. S. Prochorus colitur a Latinis 9 Aprilis, S. Nicanor 10 Junii, S. Timon 19 April.

a Greco
 2 Martii.
 a et 12 Maii.
 28 Julii.

VITA S. MESSALLINÆ VIRGINIS ET MARTYRIS, FELGINII, Italice scripta a Ludovico Jacobilli.

CAPIT. I.

S. Messallinæ pua opera.

SEU DE
 XXIII JANUAR

Me
 salliam
 Fulgini
 a
 S. Felicino
 castitatem,
 sancte erit.

Fulginiu nati est Messallina claris ac nobilibus parentibus sub muni Christi ducentisimam trigessimam sextum. Ut per actatem eaqz discipline fuit, erudita est ad omnem pietatem a S. Feliciano ejusdem urbis Antistite, religionis huius per omnes Italio opas celeberrimo, qui deinde martyrii quoque gloriam adeptus est. Perpetuam illa virginitatem coluit, ea ornata vite innocentia et sanctitate, ut Christianus omnibus, non modo qui Fulginiu degebat, sed tota circum Umbria, exemplo esset et voluptati.

2 Interem Romam ad triumphum, Persis Medisque dolellatis, tendens e Decius Imperator, cum Fulginiu venisset, huius amantitate atque libertate delectatus, isthic dies aliquot cum exercitu morari constituit. Audito vero Felicianum Episcopum multis, non Fulginiatum tantum sed et reliquorum habitum, Christiana sacra persumsisse, abdicatoque demonum cultu eornia d demolitum esse delubra, ac nova Christo crexisse, furore percitus, rapi eum in carcerem jubet, ac tussimque attiori custodia, sancta pena captati, si quis ad eum adire, cibosque subministrare ausus esset: ut non unum mortem, lento acerboque exarmitatus supplicio, moreretur.

3 Externis obiecti severitas populum metuoque

supplici grex universus sanctum suum Pastorem desinituit. Una reperta est adolescentula Messallina, æterno digna præconio, que nullo retineri metu potuit, quo minus gratitudinem suam constanter, festaretur, hierum deputus si vitam ipsa amitteret, dum doctori eum suo Pastoreque sustentat ac servat. At quo certius minum roboraret sumi ad periculosa hoc certonen, infirmitati ipsa sine dilisa, divinum implorat opem, in aede quo Palatina dicebatur, a Feliciano extracta, ac S. Joannis Baptiste honoris ducta. Hic Messallina solo dilisa, multis cum lacrymis ac suspiris, Deum precatur, sancto Antistiti præstet ut sit, siloque, et quam sexus fragilitas, imbecillitasque ætatis propediret, ipse consuea benignitate, corroboraret, utque amicos daret, et rei quam audidatatur, et discrimini quod alibat, parex. Mox velut hausta colitis fiducia, non arma, non furorem tyranni metuere, intrepido animo quotidie custodiam ingredi, cibosque ei adferre, a quo cibis ipsa erat spiritualibus educata in vitam æternam.

Deum pre-
 cata

ada, et cibo
 recreat

4 Quis explicare verbus queat, sanctos illos divinosque sermones, quos illo citroque, eo tempore ac loco, sancte illa et innocentes amica miscabant? Miscabant Messallinam tormentorum et verberarum, quibus exercitatum magistrum suum ac pastorem crendat, testata lacrymis obedientissime alumne affectum non sine sancta quadam invidia. Obtestabatur identidem ad sibi a Deo beneficium impetrari,

martyrii
 nata.

ut

ut et ipsa victima divino honori amplificando oecumberet : haud quidem dignam se eo honoris gradu, ut nihil alienum a divina bonitate, postulare. Erat cupiditate vehementi inflammata martyrii, recentibus victissimarum Virginum & Caeciliae, Agathae, Apolloniae, Victoriae exemplum stimulata : quippe, ut ejusdem tyranni immanitate gloriosam consecute erant victoriam, ipsa quoque eandem sibi impertiri a Deo precebat, vel optimi sui doctoris advocacione et patrocinio.

3 Non poterat non sanctis exultare laetitias apostolicus Feliciani spiritus, dum iavictum animum, fervidamque et ab imis ebrtantem visceribus discipulae caritatem contemplantur. Gratas primum illi pro benigno in se studio agit, deinde ut ad quam haecenus virtutis normam vitam direxisset, eam constanter ac hilariter sequeretur, monet : prospicere se animo, prope abesse eam a victoria ac triumpho. Quae cum diceret sanctus senex, gratias Deo agens, profusis lacrynis vultum rigabat, paterno dein affectu, sanctissimae virgini benedixit. Illa felici ejus appreciatione, sanctissimisque consiliis animata, tantum animo suo robur addi pensavit, ut non modo metu omni careret, sed et inferni conatus omnes contemneret. Egressa e carcere, ad Palatinam basilicam revertitur, easdemque concepit preces, ac Deo sese hostiam dicat, in summo beneficio habitura, si mutuo dare sanguinem, atque effundere vitam possit ejus caussa, qui ut eam in libertatem sponte vite caelestis vindicaret, ipse suam acerbo cruciati finiret vitam.

a Eam vitam se ex libro Francisci Crotchi Fulginate, abisique monumentis, composuisse Jacobillus testatur. Nos ubi nusquam S. Messallinae mentionem reperimus.

b Colitur S. Felicianus 24 Janu.

c Decus anno Christi 249, invasit imperium, tenuitque mensibus 30. De ejus adversus Persas bellis agemus 24 Janu. cum de S. Babyla erit sermo, et 30 Julii cum de SS. Ablou et Scmen. Sed erit qui suscipitur, hunc Messallinae et Feliciani eadem contigisse potius, cum cassis Philippis, patre ac filio, Romanam proficisceretur Decus.

d Non id mirum, sub Philipporum piissimorum Augustorum imperio, ut 20 Januarii in S. Fulgiam Vita dictum

e Haec amplificacionis ergo ubi ab Auctore, an h'c omnes nate Messallinam occurrerint, incertum, praeterquam de Caecilia, qui ante haec imperium interfecta, ut 22 Novemb. dicemus : De S. Agatha agemus 3, de S. Apollonia 9 Feb., de S. Victoria 23 Dec.

CAPUT II.

S. Messallinae martyrium, reperte reliquiae.

Cum sapiens ea ratione itaret ad carcerem, non diu intentos fefellit satellites, qui ut deprehendere pronentem praebentemque Pontifici cibos, illico injiciunt manus : sed primum versuta ac fallaci malitia, delinire illam blanditiis ac promissis, atque a Christi religione ad deorum colenda simulacra conantur avocare. Illa vero firmitate ac robur in hunc coeptis tenere, promissa respuere, intentatas minas negligere, positus humi poplitibus tendere cervicem, offerre se dilectissimo sponso suo Jesu victimam, ejus ingenium jucunde ac dulciter nomen intrepide profiteri obstrectam illi fidem.

7 Potuerat id spectaculum emollire licitorum animos, si non omni saxo duriores, omni inhumaniores bellua extitissent : ast agitante eos male genio, nova perenti rabie, multas illi ac varias injurias et supplicia intulere, ac tandem flexis genibus, detixissimae caelo oculis, immobilem, modosis rigidisque fustibus barbarum in morem tandem cecidere, donec haerato crudeliter corpore, innocetissimam antioam extunderent, quae in summo caelestis sponsi victrix evolavit, aeternum fidei premium acceptura. Prima haec Christo hostia Fulgini mactata, primum tunc fusus error, solum patrum fecundavit ad martyria : sequutus Felicianus atque alii, Gesta haec sunt sub annum Christi a 254 circa 23 diem Januarii, cum admodum caetate in annos nata esset Messallina.

8 Aderat diuturno hinc atrocisque certamine Felicianus, atque ubertim lacrymans et miserabatur Virginis labores, et funesto unaque glorioso successu gratulabatur. Cumque aliud ei ferre auxilium non posset, toto animi conatu divinam illi opem conciliabat, protensa identidem sacra dextera illi benedicens. Et morebatur sane, ut sibi is benediceret, fortissima Virgo, quae singulari exemplo, immortalis fama celebrando, docuit, etsi pastorem pasce regrem et tneri etiam vite suae jactura iporteat, posse tamen etiam quandoque oves ipsas, cum ita visum Deo est, viresque iis coelitus suggeruntur, mutuum rependere vicem pastori.

9 Sublatum inde etiam triumphale Martyris cada-ver, venerabundi in aede Palatina, quae nunc Cathedralis, S. Feliciani nomini dicata, tumulavere Christiani : ubi variis a Deo portentis illustratum. Dignum illud aeterna memoria et admiratione, comam Virginis, etsi b mille trecentos septuaginta tres annos, quot jam ab illius martyrio fluxerunt, recisam, asservari ostenditque quotannis populo, una cum aliis Divorum pignoribus, flavam adhuc, venustam, vividamque, ac si spirantis adhuc Messallinae orna-ret caput.

10 Corpus antiquis temporibus cum summa custodia veneratione, dein, sive ut bellorum injuriis subduceretur, seu qua alia caussa, ne quis fort-ssis id surriperet, diu abditum fuit : sola majorum traditione constabat, quo id conditum loco esset. Tandem productum e latebris, redditamque pristinis honoribus et luci Ecclesiae, studio Antonii Bizzoni Fulginatis Episcopi, qui Sacerdotem quemdam hujus urbis jussit omni diligentia refodere locum, quo oculi sa-crum thesaurum fama erat, eumque pervestigare. Tandem post diuturnum laborem, publica laetitia et gratulacione repertum est gloriose Virginis corpus, anno 1599, 13 Decembris, S. Luciae Virgini ac Martyri sacra haec, in parvo et elegante sacello, intra marmoream tumulum, cui vetustis characteribus inscriptum erat : HIC SVITVS FACET CORPVS SANCTAE MESSALLINAE.

11 Simul ac reiectum est sacrum pignus, coelestibus portentis honor illustratus est Martyris. Nam suavissimus planeque insolitus odor exspiravit, rursumque cum publice reclusa est capsula, et lato mo euidam, hujus sancti operis administro, diuturna tibiae plaga subito persanata est. Haemonias quoque in emergenceis, qui ad sacras reliquias pertracti erant, insitato ejulatu et vociferacione testati sunt, novum sibi eo loco, sacrarum reliquiarum virtute, infligi tormentum.

12 Cum ergo plurima in dies beneficia a Deo Messallinae patrocinio consequerentur Fulginate, supplicarunt Antistiti suo Porphyrio Feliciani, qui etiamnum hinc Ecclesiae feliciter praest, ut pristinis Virgini honores plenamque venerationem reddi fieri curaret. Legitime causam discuti agique jussit Episcopus : atque ubi liquida constitit, antiquitas semper publicam ac solemnem illi impensam venerationem esse, eandem postliminio haberi ei sanxit. Actum id 19 Januarii 1613.

13 Ubi illud, plurimis publicis privatisque votis expetitur, Pontificis decretum promulgatum est, praeter alias insolite laetitia et pietatis testimoniones, magnifica instituta supplicatio est, cum visendo apparatu, praecipuis rebus, quas in vita ac morte praecellare gessit Messallina, vario schemate representatis, incredibili viciorum populorum, quos tanta rei fama exceverat, concursu. Id 23 Januarii die anniversario gloriosae cedis Messallinae, contigit, anno 1613. Vix Cathedralis basilica capere undatim confluentem multitudinem poterat. Crevit deinceps Fulginatem adversus sanctam Martyrem pietas, Corpus illius in eadem Cathedrali ecclesia, intra sacellum Virgini Laureanae

Ex itob. lab. Jacobilli exultante S. Feliciano.

Corpus sepulta, h

Corpus servato

du abditum,

reperitum.

non sint miracula

Decreta illi veneratio

habita supplicatio, atque honores.

ejus benedictione iuvata,

hinc se offeri.

Comprehenditur :

Plantitas et ovas sperni

verberibus mactatur,

a

IX. CAESAR

Lauretanae sacrum, publicae expositum venerationi est: multa quoque isthuc beneficia Messallinae patrocinio et meritis impetrantur a Deo.

a. Anno 230, aut sumarium 231, quo Decius perit, successitque Gallus cum Volasiano filio.
b. Edidit Jacobellus librum de Sanctis Fulginitibus anno 1627.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS BELLO, FLORO, SATURNINO, MINUTIO, CASTULO, BASILLA.

XXIII. JANUAR

Suggessit hinc nobis vetus MS. Martyrologium S. Hieronymi, in quo ista habentur: Romae, via Salaria veteri Belli, Flori, Saturnini, Minuti, Castuli, Basilla, et alio loco Corneli Exorcistae, MS. Rhennuense: Romae Belli, Flori, Saturnini, Castuli. In MS. Hibernico concitatus Dungalensis omnia, ut plerumque, confuse: Severiani, Corneli, Saturni, Castuli, Belli, Minuti, Aquiliae, Veterae, Basilla, Fugemi, Galatinae, Macarii, Papiae, Clementi,

Exorcistae, Castuli, Florii, Serdi, Nenonis. Agnoscere antiqui librarii concordiam aut imperitiam haec qui Exorcistam a Corneli nomine uelsum, veluti diversam Sanctum retulit: et cupiens locorum nomina, furtasse breuitatis causa, amittere, Veterae et Galatinae vocabula Sanctorum esse censuit, cum legisset via Salaria veteri, et post Anura Galatinae, Serdi quid sibi uelit, nescimus. De ceteris nos ugemus.

DE S. CORNELIO EXORCISTA.

XXIII. JANUAR

Hujus nomen citata non Martyrologia exhibent. Martyrem fuisse probabile est: an Romae, non constat: nam quod in Martyrologio S. Hieronymi dicitur, et alii

loco, ita accipi potest, ut non via Salaria reperi cum prioribus, sed alio Urbis pauerrime loco occisus dicatur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SEVERIANO ET AQUILA, NEOCAESAREAE IN MAURITANIA.

XXIII. IANUAR

Neo-caesarea urbs est Cappadociae, perquam celebris, Ptolemaeo uincitata; alia Bithyniae, ut ex Stephano patet; alia ad Euphratem. Est et in Mauritania urbs natalis S. Severiani, si creditur Martyrologio, inquit Ortelius, ut cur non tam creditur, multoque citam magis, quam profanus scriptoribus? Non creditur Galesinus, sed in Macrolonia repositus, nullo citato, quem sequitur, auctore. Faletur quoque amicus dicitur habere in Mauritania. Sed profecto videndum est, inquit, an in illis mendum sit, cum Neocaesarem in Mauritania situm nunquam legimus. In fortassis rotundae motus Barinatus Caesarem pro Neocaesarea repositit. Ita quoque habet vetustissimum MS. Martyrologium Rhennuense: Caesariae Severiani et Aquila. At cetera omnia MSS. Neocaesarem habent. Velas Romanum a Rosnego editum, MS. S. Hieronymi, plurima Caesariae MSS. Beda, Ada, Antkerns, Marcolphus, alii. Quaedam MSS. Neocaesarem, ut et Bellini editio Venetae anni 1498, et MS. Ptolemaeum, Neocaesarem; Faulari editio Patensis anni 1536, et Liberiana an. 1475, et MSS. Neocaesarem; Petrus de Natal. lib. 4, cap. 16, Neocaesarem, vocant. Caesarea urbs est in Mauritania Caesariensis, quae Ptolemaeo lib. 5, cap. 17 dicitur, lib. 4, cap. 2, tabula 4, Africae. Strabo quoque lib. 17 in hinc ora mauritania urbs quaedam erat, sed dicta, quam a se instauratam Juba Ptolemaei pater, mutato nomine Caesarem appellavit, habet ea portum, et

ante portum insulam. Ptolemaeus quoque loco citato insula uero adhaeret Juliae Caesarem, ejusdem nominis urbem habens. An forte haec in insula urbs, postea adificata, Neocaesarea est dicta, ut est, Nova Caesarea? an aliam ubi oppidum ita appellatum? Frequens erat in Africa, ut Novae titulus uideretur urbium romanis: ita Nobabababarensis, Nobagermanensis, Nobasparsensis, Nobasinensis, Episcopi Numidia memorantur, Nobalickensis, Mauritaniae Sitifensis. Sed de loco jam satis.

2 Neocaesarea ergo, vel Caesarea, sancti conjuges Severianus et Aquila eque combusti sunt, ab omnibus celebrati Martyrologis. Galesinus et Canisius Florum addunt, eorum filium. Neocaesarea in Macedonia, inquit Galesinus, sanctorum Martyrum Severiani et Aquila conjugum, et Flori filii: si pro perpetua tenenda fidei constantia combasti, ad praemium abierunt in eundem. In Notis faletur se Florum addidisse, antiqui libri auctoritate. Veretur ne is Florus sit, qui cum Bello, Saturnino, utisque Romae occisus, de qua ante, et quod conjugibus duobus additus esset, filius creditus sit, quae tamen uelut esset conjectura. MS. Dungalense, ut ante diximus, duos Floros habet, sive Florum, et Florium: sed nec temere solum illum eundem sequimur.

3 Porro S. Severianus, Severinus dicitur Adami, Aquila, in Veneta Bellini editione an. 1498. Attila, in MS. Dungalensi Aquila.

du SS. Sev. romanus et Aquila combusti

an ruc o t rurs plus?

DE S. ASCLA MARTYRE, ANTINOI IN THEBAIDE.

XXIII. JANUAR

Antinois, Antinopolis, Antinoia, Antinou, urbs est Thebaidis in Aegypto, ab Adriano Imperatore condita, sita in dextra Nili ripa, media inter Babylonem et Copton, pluribus a nobis descripta IX Januarii ad eam SS. Juliani et Basilissae num. 10, in prolegom. ubi num. 11, dixim sub Diocletiano persecutionem in hisce Thebaidis partibus motam

fuisse diximus. In ea generose certavit, et pro Christo uocabat XXI Januarii, S. Ascla, ritose a nonnullis Aselas, Asdas, Asclepius, et Arselas nuncupatus.

Tertio ab obitu dno, XXIII Januarii, corpus ejus a Christianis repectum et sepulture traditum. Qui dies ejus cultus deinceps conservatus. Martyrol. Romanum Apud Antinoniam Aegypti urbeni, S. Ascle Martyris,

S. Ascle mart. romanus

qui post diversa tormenta pretiosam Deo animam in flumen præcipitatus reddidit. *Uvarhus* : Apud urbem Antinoum S. Asclæ Martyris, qui primo atrocissime suspendio tortus, deinde flammis lateribus admotis exustus, ad ultimum pretiosam Deo animam in flumen præcipitatus reddidit. *MS. Florarium* : Apud urbem Antinoum, alias Antinonium, S. Asclæ Martyris, qui sub Arriano Judice, tempore Diocletiani, anno salutis 287, martyrio coronatur. *Manvolgeus* : Apud urbem Ægypti Antinoum S. Asclæ Martyris, qui Diocletiano imperante, sub Arriano Præsede, post diversa tormenta, pretiosam animam in Nilum præcipitatus Deo reddidit, a Philemone et Apollonio Diaconis tumulatus.

tormenta. 3 *Hæc fusiis ita narrat Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 16.* Ascla Martyr passus est apud Ægyptum, civitatem Antinoum, temporibus Diocletiani Imperatoris, sub Præsede Arriano; qui primo atrocissime suspendio tortus, deinde lateribus flammis admotis exustus; ad ultimum in flumine præcipitatus, pretiosam Christo animam reddidit, X Kalend. Febr. sepultusque in ipsa civitate a Christianis, ministerio Philemonis et Apollonii Diaconorum. *At fædas is error, quod Philemon Inuromus appelletur, dicaturque sepultura præfuisse, qui necdum tunc ad fidem Christi erat conversus. Illius atque Apollonii martyrii Acta, imo et Arriani Præfecti (nam et ipse ex trucidato persecutore, illustris Christi Martyr effectus est) dabimus ex variis MSS. VIII Martii. Martyrologium Gallobelyicum bis S. Asclam refert, hoc videlicet die, atque iterum cum S. Leonide XXVIII Januarii. Memint eo die Baronius in Notis S. Asclæ, sed hujus; quem illius auctor Martyrologii diversum existimavit. MS Florarium rursus 8 Martii, S. Asclæ Martyris inscriptum habet nomen.*

Acta. 4 Acta S. Asclæ duntaxat ex antiquis MSS. S. Marci de Rapatorio, S. Marini prope Treveras, et Nicolai Belforti, collata cum Agoudus Martyrum Lutetiæ olim excusis, Eadem, sed non omnino integra, extabant in MS. S. Martini Ultrajecti. Acta SS. Philemonis, Apollonii et Arriani, S. Asclæ quoque meminerunt forsitan ab eodem scriptore mandata litteris, ea sic incipiunt. Postquam admirabilis Asclas beato fine apud Antinoum martyrium consummavit; jussit Præses Arrianus de eadem civitate Christianos comprehendi etc.

alibi inventio. Eorum quoque ceteris narratur in Actis SS. Thyrsi, Leucii, et Callinici, per Metaphrastem XXVIII Januarii, ubi hæc de Ascla : Diocletianus tyrannice Romanum invadit imperium; edictum autem rursus mittitur in omnes partes, ut vel omnes sint cum eo participes impietatis, aut penam mortis subeant. Arrianus ergo, qui tunc erat Præses Thebaidis, nihil emetatus, cum mox Asclam et Leonidem accepisset, qui colebant et tuebantur pietatem, eos nullis et magnis subiecit tormentis, deinde etiam acerbissime eos a vita liberat etc. *Agit de Ascla ceterisque Baraninus tom. 3, ann. Chr. 310, num. 24, quasi in persecutione Marciani occubuerint; cum Acta singulorum unanimi consensu, sub Diocletiano coronatos martyrio prodant.*

ACTA EX VETERIBUS MSS

Venienti ab a Hermopoli civitate Arriano Præsidi, oblatus est quidam Frater, nomine Asclas. Quem cum vidisset Judex, dixit ad Officiarios : Quis est hic? b Apollonides unus ex Officiariis, dixit : Pater, Christianus est. Dixit et Præses : Interroga ipsum. Et dixit : Quis es? Respondit ei Asclas : Ego Christianus sum. Ait Præses : Et non audisti tu, quæ invictissimi Imperatores per omnes provincias decreverunt, dixerunt Christianos dixerunt, ut cogantur diis sacrificare? Asclas dixit : Amplius quæ et multorum scandalum jussorunt. Præses dixit : Et usque ad Regum contrarietiam progredieris, ut sau-

ctissimas et salutiferas eorum leges, scandalum voces? Asclas dixit : Fac quod vis. Ego enim leges nescio esse, nisi quæ legitime et ad utilitatem communem, non ad privatam libidinem proferuntur. Nam qualis lex est, dicere : Adora idolum? Ait Præses : Non tibi sufficiebat Imperatoribus derogasse, insuper et Deos idola vocas? juro per ipsam divinitatem, quia nisi eos confessus fueris esse deos, atque his sacra persolveris, senties non obtemperantibus parata supplicia. Respondit Asclas : Non timeo quod minaris, major mihi formido est, illum contemnere, qui dixit : Nolite timere eos qui possunt corpus occidere, animam autem non possunt; sed potius timere eum, qui potest et animam et corpus simul perdere in gehennam. Deus ergo timendus est, qui et integrum potest hominem et perpetuo cruciare : non vos, qui ex parte, nec semper. Arrianus Præses dixit : Ehege tibi hominum consilium, et sacrificia diis immortalibus. Nam ut vides, et equuleus et tortores parati sunt. Asclas dixit : Vileamus, quis nostrum in hoc certamine fortior apparebit; utrum tu a me per tormenta, quæ minaris, exigas idola deos dicere; an ego te faciam Christum Deum meum, verum Dominum et Creatorem omnium confiteri.

2 Iratus autem ad hæc Præses, jussit eum suspendi et torqueri. Et cum atrociter eum laniarent, ut carnes ejus quasi lora, in longum detractæ, sub pedibus ipsius ruerent, nihil ei respondit. Cui inquit Arrianus suspensus : Nec dum, ut video, mollitur cor tuum immolare diis, c Bizaunon autem quidam Orator ibi adstans, dixit : Vicinitas mortis mente eum excedere fecit. Ad quem S. Asclas vigilanter dixit : Nec mente excedo, nec a Deo qui me finxit recedam. Arrianus autem dixit ei : Iterum corde duraris? Locis equidem non est aptus, in quo digne crucieris; sed favoribus diis ingredior civitatem; et ibi meritis inobedientiæ tuæ pœnas exolves, et statim jussit Asclam precedere.

3 Et cum transnavigato fluvio descensisset ad ripam, ii qui occursuri Judici egressi fuerant de civitate circumdederunt sanctum Martyrem, qui super oram fluminis, propter recentes plagas stare non valens, nudus jacebat in terra. Populi ergo cum vidissent Præsidem ascendisse naviculam, ut veniret ad civitatem, paraverunt se occurrere ei. Ille vero beatus Martyr audito tumultu dicentium, Adest Præses, surrexit de loco, in quo jacebat : et stans nudus, exclamavit ad Dominum : Deus meus Jesu Christo, propter quem hæc tormenta sustineo, pro cuius amore nudus in spectaculo populo huic expositus sum, exaudi me hodie ad gloriam nominis tui, et extende manum potentie tuæ, et retine in medio flumine naviculam, in qua Judex impiissimus sedet; nec eum judicialis venire ad terram, donec confiteatur, te esse unum verum ac creatorem et dominatorem omnium Deum; et glorificet in conspectu populi hujus nomen tuum sanctum, quod alit. Hæc cum plena fide Deum rogasset, subito stetit in medio flumine navicula, in qua Judex sedebat, nec moveri ullatenus potuit de loco, in quo tenebatur. Quod cum vidisset Judex, miratus est : et recordatus promissionis Asclæ, dixit ad suos : Pater, hæc opus non illius magi est Christiani? : tu non ambigis de auctore eventus, jussit aliam applicari naviculam ex his quæ non tenebantur. Quam cum ascendisset, etiam ipse stetit : et cum haberet se tunc quædam et voluisset eum, nusquam erat.

4 Pro hoc etiam ad eundem locum, nisi unum de suis ad S. Asclam, qui ei dixerat : Quia timuisti tormenta, quæ tibi obstruuntur, ideo maleficus tuus egisti, ne posses intrare ad civitatem. Respondit Asclæ dicenti sibi quæ Judex mandaverat, et ait : Vivit Dominus Deus, quia non movabitur navicula mea : et Arrianus, præsensque confiteatur nomen Domini

EX 655.
deos ridet,
Math 10 28.

et Præsides
minas
suspensus
crudeliter
laniatur

judex in latere
nudus

precibus sistit
navem Judicis
in medio fluminis

judice in se
recedit confite
ntem Christum
Deum esse, eum ad
rat :

S. Asclæ
comprehensur

omni relictæ
negat eum

Ex MSS. Domini mei Jesu Christi, sicut ei ante jam dixi. Dicit ei ille qui missus fuerat ad eum : Si confiteatur in medio fluminis, quod ab illo exigit, quomodo audies tu qui supra ripam sedes? Dicit Asclas : Scribat ipse confessionem Domini mei, et transmittet ad me; et eadem hora descendet navis ad ripam. Retulit verba S. Asclae interruentibus Arriano. Et ille continuo accepta charta, scripsit manu sua, dicens : Unus et verus est Deus, quem colit Asclas, et non est præter eum alius creator et dominator omnium, et misit ad Asclam. Quam cum sanctus Martyr legisset, oravit, et descendit navis ad civitatem.

artor lan-
publus

3 Eadem hora ingressus Judex jussit Asclam ad tribunal adduci, et dicit ei : Omnem virtutem magicæ artis tuæ, quam Deus odit, expendisti, ut me retineres in flumine; et ego quod possum exercebo in te. Et confessio fecit exhiberi lampades ardentes, et applicari lateribus illius et ventri, donec carnes ejus liquescerent. Ipso vero fortissimus Christi miles, æquanimiter incendium ferens, tacebat. Tacenti itaque Sancto, impius Arrianus dixit : Ut video, morieris. Asclas respondit : Etsi morier, iterum vivam.

lapidi alliga-
tus in flumen
precipitator.

6 Arrianus Officio suo dixit : Labores tantummodo expendimus in isto, nam quantum experimento probavimus, isto pro fide sua mori paratus, nequaquam acquiescet sacrificare et vivere. Attamen et nos adhuc agamus quod possumus. Et statim jussit ei ligari in pedibus lapidem, et viventem præcipitari in flumen. Milites autem tollentes eum, adduxerunt; et ligantes lapidem grandem in pedibus ejus, remorabantur propter vim civium, qui ad hoc ipsum conveniant, ut viderent beatum Martyrem coronari : qui et exhibebant ei cibos et rogabant ut perciperet. Sed ille renuit, dicens : Cessate rogare; ego enim nec manducabo quidquam de hoc mundo, nec bibam

clio exomito.

ab hac hora; sed paratus sum ire, et recipere quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Sed et vos protestor omnes qui auditis, d elaborate ut comprehendatis bona, quæ preparata sunt Sanctis.

commendat
sui corporis
sepultura

7 Hæc cum ad eos locutus fuisset, imposuerunt eum in navi pusilla. Conversus autem, dixit iis, qui aderant Christianis : Filii mei, non negligatis sepulturam meam, et quidem hodie et crastino dimittite; perendie, si Dominus voluerit, venire ad Aquilonem, parte civitatis, et invenietis corpus meum cum lapide, qui mihi alligatus est : sepelite me in sepulchro cum ipso, et ita factum est : nam projectus in flumen delatus est Deo volente ad ripam. et die tertia venientes de civitate Fratres, invenerunt corpus ejus cum lapide, cum quo projectus erat, ad terram; et e sepelierunt eum cum ipso in pace, die mensis Januarii tertia et vigesima : Nam coronæ ejus dies fuit mensis supra dicti prima et vigesima, in Christo Jesu Domino nostro, qui regnat cum Patre et Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

sepelitur a
Christianis.

a Hieropolis civitas Thebaidis est ab Aquilonem a Sito distans, ad occidentem latas ab ea Namos Hieropolites di nominatur. Ad hanc Salvatorem a sanctissima matre et Josepho deportatum infantem, referunt Palladius in historia Lausica cap. 52, et Rufinus lib. 2. de Vita Patrum cap. 7.

- b MS. Bpud. Apollinides
- c MS. S. Maxim. Besanon.
- d Agones Martirum addunt pri vestra in me pietate, et mea in vos omnes caritate.
- e Jussa Verum Persidis deinde cum beato Martyre Ascla sepulti sunt SS. Philemon et Apollonius Diaconus, ex quorum sepulchro Arrianus sumpto melleo pulvere lavit oculos, et visum recepit. Quare Theisti Jolem amplius, protuli hancamnia et aromata profusa, et involatis dudus Episcopis, suo sumpto condenda curavit corpora Martyrum, rursumque quo fuerat loco sepulta collocavit. Hæc pluribus in Actis SS. Philemonis et Apollonii, ut etiam in Actis SS. Thegei, Leuei, et Callimici.

DE S. CORTILIA, VIRGINE ET MARTYRE ROMÆ.

XXIII JANUAR. Philippus Ferrarius in novo Catalogo SS. ita scribit huc die Romæ in sede S. Silvestri, S. Cortilia Virgini et Martyris. Idemque (an lebrum curia?) die sequenti. Romæ S. Cortilia Virgins et Martyris, citat utrobique Tabulas Ecclesie S. Silvestri, ubi ejus ut asserunt reliquias. cetera nos latent, inquit. Quoniam vero terne memo-

runtur ab Octavio Pancirolo Ecclesie S. Silvestro dedicata, una regionis secunda in Montibus vigesima prima; altera ejusdem regionis 26, tertia regionis quarta quinta, S. Silvestri in Campo Martio; in hac, quæ et Titulus S. Silvestri dicitur, et aliæque quamplurimæ erant reliquæ.

DE SS. ANASTASIO ET LXXIII SOCIIS, ITEMQUE SERGIO MONACHO, MARTYRIBUS IN HISPANIA TARRACONENSI.

Sed Socii
XXIII JANUAR
S. Anastasii
patria

Iberda, vulgo Lerida, urbs est antequam Hispania Tarraconensis ad Sævum annum, qui neculis nunc Segre dicitur. Hinc ortus fertur S. Anastasius, qui cum LXXIII comilitonibus martyrum lauream promeruit, saviente Diocletiano, in ejusdem tractus ora maritima, ad Betulinam, sive Betulonem, aut Batulonem, vel Batullonem appellatur, quod plerique Babelonem appellari auct volent. Jungitur usdem Martyribus S. Sergius monachus; eodem tempore ac loco, an alios utque alibi coronatus, haud compertum.

reliquie quæ
de sociorum

2 De us Philippus Ferrarius in novo SS. catalogo huc die Herde in Hispania sanctorum Martyrum Anastasii et sociorum. Cui in Notis tabulis Ecclesie Herdensis et Montoligian, qui in Topographia sanctorum Christi Martyrum per Primum Cabitanensem Episcopum anno 1450, composita, hæc habet. Herda Hispania Tarraconensis civitas. Ille habitat Anastasius miles Diocletiani, qui diu fuit in vinculis Tarraco-

ne ac vel Cesarauguste, et Barcinone moritur. Item pidda superius. Betulon ejusdem provincia litoralis civitas prope Barcinonem. Ille Anastasius miles ex Lerida cum sociis LXXIII Martyr. Ille jacet S. Sergius in suo monasterio Martyr.

locus non in-
ru

3 Alphonsus Villegus Floris SS. parte 1, de Sanctis Hispanie fere ex Episcopi Cabitanensis topographia, quam etiam citat S. Anastasius miles, Herde natus, martyrio coronatus est, cum albis LXXIII, in civitate maritima, Betulo dicta, qua, ut vulgo censent, Babelona nunc appellatur, non procul Barcinone sita. Ille quoque S. Sergius monachus pro Christo est interemptus. Eadem fere habet Joannes Marietta lib. 2. de Sanctis Hispanie cap. 33, qui solum LXX socios Anastasii tribuit, additque deum martyrum eorum ignorari, quem solus expressit Ferrarius, ex tabulis fortassis, quos citat, Ecclesie Herdensis.

4 Antonius Vincutus Domenecus in historia Sanctorum Catalogum, proterius de Sancta Anastasio et

sociis agit, ita tamen ut nihil fore prater ea quæ ex citatis auctoribus vultimus proferat. Inuit Badalonam nuuc locum esse ignobilem, sed videri fuisse olim celebre municipium : scribit deinde Anastasium Tarracone comprehensum, diuturna carceris molestia isthic et CasarAugustæ maceratum. Butulum tandem perductum, capiti sententia cum aliis LXXIII damnatum, quos

ille ad constantiam egregie est verbis adhortatus. Illud mirum est, non proferri ab his auctoribus, licet Hispanis, aliud fere monumentum, præter Primi Bellunensis auctoritatem : nam quod Tabulas Herdensis Ecclesie citat Ferrarius, non continuo verum est cas ab ipso inspectas; verum ad illas quumloquor remittere lectorem solet, reluti certus quid reperiturum.

in tormentis constantia.

DE S. EMERENTIANA VIRGINE MARTYRE, ROMÆ.

III SECOLO. XXIII JANUAR.

Collectanea S. Agnetis Emerentiana fuit, quæ necdum lustrata baptismo, cum ad sanctæ solatis suæ tumulum preces funderet, Ethnicisque stolidum favorem, quo in innoxios bacchabantur, expröbaret, ab illis lapidata, martyrii palmam obtinuit, ut in S. Agnetis Actis 21 Janu. cap. 3, narratum est. Celebratur ea peculiari officio triini Lectionum 23 Januarii; quo die Usuardus : Romæ natalis S. Emerentiane Virginis et Martyris, quæ dum oraret ad sepulchrum S. Agnetis, et simulorantes a Gentilium læsione defenderet, lapidata est ab eis. Eandem ferè Beda vulgatus, Rabanus, Audo, Notherus, Bellinus, Martyrol. Romanum, Manolyeus, Cassius, Galesinius; sed quod hic Emerentiam ait appellariab Usuardo, id in nullis Usuardi exemplaribus editis ac MSS. (et

S. Emerentiane martyrium.

habemus perplura) reperimus. Agunt de ea quoque Wandelbertus, Petrus de Natal. hb. 3, cap. 13. Ferrarius et quotquot S. Agnetis gesta narrant. In MS. Martyrologii Hibernico, ut supra dicimus, adscripta est 21 Januarii.

2 Corpora SS. Emerentiane et Agnetis, in hujus basilica via Nomentana, a Paulo Emilio Sfondrato repecta, atque a Paulo V. Pontifice Maximo honorifice reuondita, ante scripsimus § 1, de reliquis nu. 4. Exstat inter reliquias palati Brentellensis S. Emerentiane caput, aut certe capitis pars egregia; nam Octavianus Pancirolos tradit corpus ejus in basilica S. Agnetis, caput in sede S. Petri ad Vincula in Exquilis, reliquias aliquas in curiis Urbis Ecclesas asseruari.

et hujus

DE SANCTIS MARTYRIBUS

CLEMENTE EPISC. ET AGATHANGELO, CHRISTOPHORO ET CHARITONE DIACONIS, ET PLURIBUS PUERIS ANCYRÆ, PIENGONTE ET EUCARPIO MILITIBUS, AMISI; ITEMQUE VIRIBUS, FEMINIS, PUERIS, ROMÆ.

§ 1. S. Clementis martyrii tempus, socii.

INITIO IV SECOLE. XXIII JANUAR.

Galatæ, Asiaticæ gens, Bithyniæ contermina, e Gallis progressa, ut nomen ipsium testatur, et lingua; nam teste S. Hieronymo procor. in lib. 2, comment. in epist. S. Pauli ad Galatas, excepto Græco sermone, quo omnis Oriens loquebatur, propriam linguam habebant, eandem pene quam Treviri; Teutoniam nimirum, quæ olim Gallis omnibus communis, nunc parti Belgarum, Germanis, aliisque ad Aretam populis, etsi varia dialecto ita alterata, ut vir ac ne vir quidem mutuo intelligant. Metropolis Galatiarum erat Ancyra, cujus Antistites postea Honoratissimi Principes totius Galatiæ, in Expositione Antiquarum Palæologi senioris appellantur.

Ancyra Galatiarum Episcopus Clementis.

2 In hujus vrbis episcopatum thronum erectus olim fuit S. Clementis, gloriose dem Martyrium turme principis, cum vivæ annuum duodecim annuum expleisset ætatis Natus is erat Valeriano Consule, imperii Valeriani anno 12, Christi 250. Fuit eni quorundam Græcorum epocha (quod alibi nominatus) ut octo annis serius, atque Latini vulgo, avam Christianam ordiretur. Ergo si anno Christi 250, juxta ipsorum calculum in lucem editus est Clemens, is annus fuit æræ vulgaris 258, aut 257, postrema sui parte, nam annum a Septembri auspiciabantur. Consul tunc fuit quartum Valerianus, et Gallienus tertium: at non nisi quintus eorum imperii annus is erat: nec duodecim attingit Valerianus, anno Christi 260, a Sapore Persarum Rege captus, atque immunitissime interemptus. Sed si placet annum ab edito imperio duodecim annis retinere, quo Gallienus, cum pater susceptum, adhuc administrabat imperium; Christi is erat 263, quo Valerianus junior, Gallienus frater, secundum Consul fuit, cum L. Cassio Lucillo Mæro Rufiniano. Et siacet Metaphrastes, qui natum Clementem scribat Cass. Valeriano et Luciano, Portassis Lu-

quando natus

ciano scriptum pro Lucillo. At qui superius statuto epocham sequébantur Græci, non 250, Christi annum illum computabant, sed 257, nisi sic scriptum fuit, et ἐβδόμενον septimo, librari incuri missum

3 Anno dein ætatis vigesimo evoluta, Christi 277 Probo imperante; aut potius 284, quo et Diocletianus XV Kal. Octob. mensi imperium, Episcopus factus est Cleverus : et concitati mox persecutione, sub anni fortasse sequentis exitum conceptus in vincula; post varia multorum unorum utraque certamina, imperantibus adhuc Diocletiano et Maximiano, glorioso exitu labores terminavit XXIII Januarii, die Dominica, anno scilicet bissestili 304, quo eandem ipsos Kalendis Aprilibus imperio sese unbo Imperatores abdicarunt. Atque anni, quibus Cleverus certavit, non 28, sed 18 saltem, æmenses aliquot, existunt. Aut certe anno 300, sub Galerio Maximiano optatebat enim peremptum fateri; nun eo quoque anno XXIII Januarii in Dominicam incidit. Et videtur id Nicephorus infra citandus innuere, cum ait, eo ipso anno, quo S. Pantaleoni, martyrium peregisse. Sed de hoc disquiremus 27 Julii.

quodlibet p-

quando i-

Episcopi

4 Hæc de S. Clementis ætate. Nunc de sociis certaminum et triumpho. Præcipuus Agathangelus fuit, mensibus ante eum duobus, diebus articulum, coronatus V Novembris, quo die Græci in suis Meneis hæc de eo canunt : τῆ αὐτῆ ἡμέρας ὁ ἅγιος Ἀγαθᾶγγελος ἕξει τειροῦται

Ἀγαθᾶγγελοῦ τῆς ψυχῆς Ἀγαθᾶγγελοῦ ὁ τῆς τιμῆς τῆς ψυχῆς ἐν τῇ τοῦ ξίφους.

Eodem die S. Agathangelus gladio vitam finit.

Bonigus Angelus aliispiis decretum Agathangelo Misit, mortis decretum per gladium.

At saltem religione unbo hoc die 23 Januarii colatur, præsertim in propria illi dicata Constantinopoli ecclesia, trans Eudoxii regionem ultra Anaplum et in sanctissimo

LA VARIIS

sanctissima tele S. Irenes, vetere et nova; ut *Menæa* et *Maximus Cytherensis* tradunt.

Utriusque nom-
men in sacris
fastis.

5 De utroque *Menologium a Caniso editum hoc ipso die*: Natalis S. Clementis Ancyræ Galatiæ, qui ortus patre gentili, matre vero Christiana nomine Euphrasyne, quæ Christi Martyrem futurum illum prædixit, sub Diocletiano et Maximiano martyrium pertulit: quo die et S. Agathangelus Ancyræ, Lucio Præside, passus est, una 5 *Novembris* passus. Utriusque cetera meminerunt *Græcorum Menologia, Horologia etc.* quæ sequitur *Mohanus in addit. ad Usuardum*: Die vigesima tertia sancti Hieronymi Martyris Clementis Ancyræ, et sancti Martyris Agathangeli. *Romanum quoque Martyrologium*: Ancyræ in Galatia S. Clementis Episcopi, qui sapiens eruditus, tandem sub Diocletiano martyrium consummavit. Ibidem S. Agathangeli, qui eodem die sub Lucio Præside passus est. De Clemente ita *Galesianus*: Ancyræ S. Clementis Episcopi et Martyris, qui Diocletiano Imperatore inauditis excruciatum suppliciiis, usque multis ac variis, demum cum constanter in fide persisteret, præciso capite martyrii coronam accepit.

Acti eorum
socii

6 In *Notationibus*, Christophorum et Charitonem, Clementis in martyrio obitu socios, memorat *Galesianus. Menæa, Menologium Canisi, et Cytherensis referunt 1X Septembris* S. Charitonem gladio occisum. Sed quod non ei additus causa Christophorus, et ha *omnibus 23 Januarii* occubuerunt, alium remur. Eusebii quoque plures ferre, at nulli Phlegon jungitur, nec ullis in *Martyrologis eorum* reperimus ad 7 *Septembris*, quo precepti fuerit, inscripta nomina. *Eorum certamina, abiturumque tam Ancyranorum quam Romanorum, in Actis S. Clementis, qui eos Christo genuerat, continentur, celebranturque a plurimis hoc die omnes, et plerumque nomina Actis præfigit Joannes Basilus Sanctorem.*

§ II. Actu S. Clementis et sociorum.

Acti eorum,

Res u Clemente et Agathangela præclare ac fortiter gestas, subito forandum composuit *Metaphrastes, ex antiquis huiusmodi monumentis*. Eam *Metaphrastes commentarium, a Gentiano Hervelo Latine versum, Lipsianus et Sarinus vulgaverunt, atque in epitomen reductam, Lappetons, Riballeveira, Saurinus, Gabriel Planina, Marchantius, Rosarydus, alique, Baronius in Notat ad Martyrologium scribit multa sibi in his Actis displicere: sed quoniam illi sunt, non exprimit. Hyperbolica quondamque cruciatum uressis videri possit, nisi et diaboli epusque satellitum ferorem, et Dei, suos Martyres confirmatis, mutatem cogitemus. Neque existimare oportet unum que narratur, continenter inflata Sanctis esse supplicia; sed toto unumquemque 18 spatio, subita fortassis plurimum sæpe incusum quiete, dum alii Req. urgentes Præsides distrahuntur; quoniam ut negari videntur in *Anthologo et Menæis. Et si singula considerentur tormenta, nullum fere non pluribus Martyribus sub eodem Diocletiano et Maximiano, in eisdem Asia urbibus, irrogatum: ac videntur plerumque moderna Japonum aduersus Christianos immunitate. Præter citata Martyrologorum testimonia, extat egregia Actorum epitome in *Anthologo Græcorum a Clemente VIII approbato, Menæis quoque, et Maximi Cytheræ Vitis.***

non probata
tormenta

rehabilita-
tione

Neophoni te-
stimonio con-
firmata

8 *Neophoni Callistus quoque hoc res illuster eummo celebravit lib. 7, hist. Ecles. cap. 11.* Hoc ipso anno et Clemente Ancyranum Episcopus, cum Agathangelonobilissimummartyrium est exorsus. Viginti octo namque annis pro Christo splendidissimum adsoluit cursum. Sequidem post tormentum conditum quicunque pro Christo certant igne, ferro, lapidibus, lignis obierunt; quæ cum bestis depingunt, et diuturnis vinculis afflicti sunt, præterea qui diversis modis in terra, in aëre, in aquis, cum supplicii sunt collectati, tum autem qui vel frigore, vel calore nimio sunt consumpti, ut et qui aliis quibus unaque pernis et

tormentis vitam amiserunt; eos omnes meo quidem iudicio, Sanctus ille Clemens, et cum ipso Agathangelus, longe superavit: primum quidem Romæ, deinde Nicomediæ; cum feritate et crudelitate aliis præstantes tortores, eis excruciantis, vices per successionem mutantes, ab omni jam tormentorum specie destituerentur: ad postremum autem gladio percussis vitam hanc inmortali illa commutarunt.

9 *Abba præmittimus antiquiori Acta ex vetustissimo Græco codice manu exarato, Latine reddita a Joanne Scapellurk Societatis nostræ Sacerdote, viro erudito. Tum eadem disertissime a Metaphraste conscripta subjiciemus, consentientia quidem utraque, saltem in plerisque, historicæ veritate; at strictius illa nervosiusque expressa, hæc claris amoeniusque ducta.*

unde hæc edita.

§ III. Actorum epitome, ex *Anthologo Græcorum, per Clementem VIII approbato.*

Beati ac divini hujus Clementis tota fere vita aliud non fuit, quam martyrium. Octo enim et viginti annis perpetuum illi cum tyrannis certamen fuit, nunquam pælio intermisso, nunquam promissis certorum dierum induciis pax data aut quies concessa, ut in bello fieri solet, cum utrinque subinde ex certa lege et composito cessatur, ut instauratis viribus promptius postea ardentiusque rursus congregiantur; sed continua et perpetua acerrimamque pugna fuit: ut non magis mirari liceat diuturnitatem temporis, quo velut in alieno corpore omnia patientissime sustinuit, quam acerbamque varietatemque suppliciorum; sed potius ex æquo utraque dignissima sint admiratione. Per omnia quippe genera cruciatuum transeundo, et tyrannis, qui tum Republicam administrabant, et Imperatoribus, et universo prope terrarum orbi spectaculum factus, ipsis quoque Angelis ejus tolerantiam admirantibus præclaram gloriæ coronam reportavit. Oriundus erat Ancyræ Galatiæ civitate, patre Græco natus, matre Sophia, pia et Christiana femina. Duodecemis solitariam vitam aggressus est; vicem Archiepiscopatum suscepit. Passus est Diocletiano et Maximiano imperantibus.

Martirium
Clementis
martyrium

Agathange-
lus cum se-
quitur

11 *Beatus autem Agathangelus genere Romanus erat. Subdatis autem iis, qui cum Clemente Romæ victi detinabantur, (sex quibus unus erat Agathangelus, qui prius ad Clementem venerat, ab eodem baptisimo ablutus) eo ipso tempore quo carceris collegæ erant a medio tollendi, profugit. Sed cum S. Clemens a ministris Maximiani esset abducendus, et in navigium conjiciendus, ut Nicomediæ deferretur, Agathangelus navim tandem ingressus expectabat S. Clementem: qui postquam ingressus est, Agathangelus ad illius pedes supplicem se adiecit. Quo delectatus et gratulatus Clemens, cum revertentem et poenitentem videret, existimavit se hanc Angeli præsentia frui. Itaque versatus est cum illo sociis patientie et certaminis, quoad Ancyram pervenerunt. Ubi ad Lucium producti sunt, et Agathangelus ejus imperio cum aliis viris, feminis, pueris, qui se Christo conecerant, epitome multibus ad sedes Carthum evolavit.*

12 *Genera autem tormentorum quæ homines isti exantharum, hæc fere B. Clemens peculiariter hæc passus est: Ligno appenditur, et ferro raditur, lapidibus os et genæ ille contenditur, in carcerem compingitur, roto alligatur, fustibus verberatur, cultris laceratur, ferris gradibus, si eo quingitur, maxillæ confringuntur, dentes excutuntur, et pedibus ferreis constriguntur, et in præterea ergastulo conjicitur. Atque hæc Clemens propriis pertulit. Ita vero, una et Agathangela, et prohis tubis nervi ceduntur, a trabe suspenduntur, pedes ardentibus hæræ instulantur, feris objiciuntur, subdoloque per medios digitos illis adiguntur, vna. et leg. dantur, duoque*

Tormenta singulorum propria.

et e omnino
amburunt

duosque dies in illa relinquuntur, lora e ente corporis ab humeris detrahuntur, fustibus iterum contunduntur, in lectos ferreos igneque eidentes conjiciuntur, in fornacem incensam immittuntur, ibique per diem et noctem cruciantur, lumbi ferro carpuntur, muricibus ferreis in terram extante supra acie recta depactis injecti fodiantur, quibus gravissime compuncti et sauciati sunt. Agathangelus autem solus liquato plumbo a capite perfunditur. Saxa molaria utriusque collo appenduntur, tractique per urbem lapidibus petuntur, seorsum rursus soli Clementi fibulae ardentes per aures trahuntur, facilius iterum admovetur, saxo ingenti adstrictus baculis os et caput contunditur, et quotidie quinquaginta plagarum ietus sustinet. Deum uterque Aegypti Galatiae capite plectitur.

ACTA

AUCTORE ANONYMO.

e veteri Graeco MS. Latine redditi

A JOANNE SCAPULINCK SOC. JESU.

PROOEMIUM.

Gesta a S. Clemente usque ad captivitatem.

Anno ducesimo quinquagesimo assumpta ab omnium Rege Deo nostro ac Salvatore Jesu Christo carnis, at circiter duodecimo imperantis Valeriani, Consule Valeriano, in Galatiae partibus, metropolis est a primae Galatarum provinciae, fuit mulier quaedam, cui nomen b Euphrosyne, e nobilibus et Christianis parentibus prognata, quemadmodum e fructu licet plantam cognoscere. Optima haec et Christiana femina, e qua parentum pietatem moribus ipsa suis testabatur, data nuptiis est, invita contraque mentem, viro gentili qui saepe ipsam aveerare a Christi cultu, et ad idola veneranda traducere conatus est. Ipsa vero viri praedita robore, conjugem in contrarium fortiter retrahabat, Christum deprecans nocte ac die, ut amicaliter hinc iugo presto esset; ut qui carne, spiritu quoque iungentur. Ille vero in impietate perseverans decessit, relinquens ei puerulum adhuc lactentem, quem ipsa pietate magis quam lacte enutrivit. Ergo vult si sola absque viro genuisset infantulum hunc, eum obtulit Christo, inconfusibilium operarium ac pugilem invictum, quem, ut prophetissa et praesentia ac divinatricem, Clementem e congrue vocavit, ut palmitem Christi vere vitis, multarum animarum fructum altarium, et innumeris vixis orandum, animabus scilicet eorum qui per ipsum salvandi erant : quem quidem palmitem, velut inepti agricolae, tyranni praeviderunt; a veritate autem avellere minime poterunt.

2 Is cum ad annum jam pervenisset d decimum rotatis, praesagienti sancta ejus mater metam sibi vitae mortalis intumere, accitum ad se puerum complexa, heredem eum suae pietatis instituit, et participem regni caelestis, dicens : Ego, fili, ad brevem, que in hoc mundo agitur, vitam te genui; Christus autem in aeternum te vitam regeneravit : nec in alio ulla est salus. Quisquis enim crediderit in Dominum Christum, qui de caelis advenit, et pessumdedit errorem idololorum, is omnes evadet diaboli et erroris illius laqueos, serpentibus et scorpionibus omnique hostis potentia superior. Cum igitur, o fili, tempus madum sit, atque ab impietate oppugnetur hominum genus, occasus pugnare et certaminis offertur. Non autem de quavis re est lucta, nec de tenui cursus, nec de temporarii est bellum, sed de colorum regno et corona justitiae vitaeque incorruptibilis et infinite. Quapropter magnoque te hortor et rogo, fili, te ut in vestigiis tuis confirmes per gratiam, et corrobores in Christi confessione, ut iuxta illius promissionem du-

caris ante Reges et Praesides propter nomen illius. Spero per Christum fore, ut efflorescat in te germen meum corona martyrii, in gloriam mihi, et in multarum salutem animarum. Praepara ergo animum tuum ad tentationem. Utile enim est periculum : temporaria est poena, aeterna remuneratio; praeteriens molestia, permanens voluptas, parum dodecearis, perpetua apud Deum gloria. Mune Praesidium atque verbera, Regnumque temporariorum, sunt minus diei; quorum ira deluditur, gloria marcescit, ignis extinguitur, ensis contrahit rubiginem, potentia perit. Nihil igitur te horum separet a Christo, sed in eum contende, ab eo expecta praefosam, luculentum, perpetuam mercedem : verere illius thronum, exhorresce tribunal, contumisae conspectum. Nam qui illud negaverint, eorum ignis non extinguitur, vermis non moritur : at qui ipsum cognoverint et verum ejus gloriam, eos ineffabile gaudium et exultatio et delectatio, cum Sanctis qui eum confessi sunt, manet.

3 Hoc mihi, fili mi, sit dolorem, quos propter te perpassa sum, praemium, ut Confessor Domini e meis prodierit visceribus, et Martyris mater dicar. Propera ergo pati pro eo, qui pro te passus est; ut magnis donis fruaris, et ego fiam particeps et coheres Sanctorum per te eorum dignata bona hereditate. Ecce enim, fili mi, ad mortis jam fores adsto, neque hoc aspectabile lumen mihi in crastinum illucescet. Tu autem mihi lux in Christo, tu vita mea in Domino. Precor te ideirco, mea viscera, ne a spe depellar, quam de te concepi. Una mulier Hebraea aliquando septem obtulit filios pietatis Martyre-, et in septenis corporibus per unam tortam animam, non est devicta. Tu vel unus mihi satis esis ad gloriam, si pro pietate constanter certaveris. En praecurro, abeoque hodie, quod quidem ad corpus attinet, nam anima mea in perpetuum ex tua pendet, ut tecum confidenter merear advolvere me ante Christi tribunal, tuis gloriam laboribus, tuo certamine coronati. Irroratur enim et radix sub terra ablitata stillis etiam rami qui super terram extat. Toto ergo die ipsum amplexans, oculosque ejus exosculans et os, et manus ejus, et membra reliqua, O felicem me, inquit, hodie, quo membra deosculor Martyris! His enim sermonibus dum multaque exhortata, post paullo, ipsi innixa colla vit animam, atque in pace quievit.

4 Unigenitus autem matri erit S. Clemens, qui ea honorifice sepulta, ut prudens et perfectus non impeditus est aetate puerili, quo minus ad virtutem totis viribus incurreret. Duodecim enim cum esset annorum, senex malaris et venerabilis videbatur, eum contemplantibus. Solitariam deinde vitam amplexus post obitum beatissima Euphrosycae matris suae. Et pupillus cum esset, matre orbatus, Deum nactus est patrem immortalem, qui ipsi deum dignam matrem dedit. Sophia enim quaedam, de stirpe e Aniciorum, pia et religiosa mulier, orationibus et obsecrationibus dies noctesque intenta, alloens opibus ac possessionibus, liberis, quos tamen maxime exoptabat, eiciens, hoc etiam voto suo absque f delicta petita est. Nam sanctissimum adolescentem Clementem pupillum adoptat sibi filium, haeres quodammodo facta pie matris, materque altera, indulgentissimo miserationis affectu, ut neque lacrymam effunderet orbitas causa eum pateretur. Sophia ergo, congruae sibi suo nomini, divina eum sapientia instituebat. Anteibat vero pater intelligentia aequales omnes, quotquot in ea erant provincia.

5 Postea omnino caritate suborta, suscipiens ipse orbis parentibus, liberos impiorum Gentilium, aliorumque pauperum, aut aliqui desertos, errantesque, enutriebat, fidei sapientia secum una habitos, et vestitu ac victu convenienti recreatos. Propter doctrinam autem Clementis, ceteri pauci cum ea pietati et prudentiae se debebant. Sic abundabat liberis, que

ACTORI ANONYMO EX MS. GRACO

et consulatione matris

2 Mach 7

et in omni assistens deus

e adoptatur a Sophia post mortem

pauperes pueros educant, et in fide nutrivit

S. Clementis nascitur Anno 100 e. u. h. patre gentili.

matre Christiana

a quo mortuam amantur ad mortificationem.

proprium spe gloriae.

Matt. 10 18

firmaris : manum enim tuam potentem extendisti ad me minimum ac peccatorem et liberasti me ab ira Præsidis, et e manibus carnificum, quia solus es per- fugium eorum, qui quavis aerumna conflictantur. Hæc cum præcatus esset præclarus Martyr, dissoluti sunt qui eum torquebant. Existimans Vicarius eos languore et imbecillitate defecisse, ita Martyrem aggreditur : An arbitraris jam tuâ me tolerantia victum, quod horæ spatium lictores fatigavit? S. Clemens ait : Ego vero id non arbitror; sed credidi et spero quod qui in me est Christus, ipse vincit, vincit, vincet. Non enim incorporeus quis talem sustinuit cruciatum, quem videntes exhorreant. Jubet Vicarius alios adesse carnifices, ipsumque denno discerpi, ut nec ossa quidem operata carni restarent. Perinde vero illi abstiterunt, ut mortui.

11 Erubescens tandem aclaritate Martyris, et licetorum imbecillitate, Tyrannus; satisque perspicuus eos qui illum cadebant atrocis cruciari, jubet eum e ligno deponi. Erat vero forma ea corporis, ut ipsi carnifices eum attingere vererentur, ita suo lotum sanguine, quo solo obdueta erant ossa. Dicit ei Tyrannus : Ex fortuna nata invidia est, a natura vincendi cupiditas : unde hæc te perdere contendit, eoque in graves te præcipitare aerumnas parat, et plurimum privare maximis numeribus, quibus eras aliquin potiturus, si nostris paruisses consiliis. Parce tandem misero corpori tuo; neque velut inane laudem ex nimia tolerantia appetens, mortem tibi ipse illa contentione concessio. S. Clemens dixit : Ego et corpori incorruptionem, et animæ immortalitatem paro, per corruptionem et mortem quam mihi inferis. Vicarius dixit : Hanc insaniam dedicistis, ut lumen hoc, quod fruendum hominibus dediturunt, præterea vero splendidissimum hunc solem relinquentes, obscuram et ignobilem vitam acerbo fine terminetis. Etenim si pristinae pertinaciæ inhaeris, breves quidem a nobis inducias consequeris, dum et dissipata caro reparatur, et suscipere augmentum valeas poenarum, quarum usque ad mortem erit sensus. S. Clemens dixit : Expectationem meam ac vota, sola, ut videris, comminatione sustentas, existimans te ea ratione effecturum fortissis, ut a spe mea, que Deo solo nititur, desciscam. Ceterum quid sentiam nunc intelligens, ea fac que sufficere existimas tunc in me invidentiæ.

12 Commotus his que a Martyre dicebantur Domitianus, dixit : Per deos, cupidam victoriae animal est homo. Os igitur illi et genas convulerate. Omanino enim sola pars ea corporis haecenus supplicio caruit, ideoque inolescit. Inquinetur ea quoque, consentanea ut reliquo corpori sit. Lictores igitur quotquot aut commiseratione dicebantur, aut certe metuebant ne eadem sibi, que antea corpus Martyris radentibus, evenirent, solis manibus eum cadebant; quotquot autem ostro malignitatis erant incitati, lapidibus utebantur; quidam vero ipsorum eum sustinebant, quod prioribus plagis plane esset dissolutus. Martyr autem animo exultans dixit : Honorasti me magis, quam torsisti. Nam Domino meo Christo os quoque percussus est : et ego indignus ad hoc vocatus sum, Stephanus Protomartyr lapidibus necatus est : et ego his ornatus sum. Levat laborem meum imitatio passionis : lenit dolores meos, honoris eum melioribus participatio. Et sublatis in eorum oculis, ita præcatus est : Gloria tibi Domine Jesu Christe, quod dignatus sis me consortem facere partis cruciatuum tuorum, tunc sancti Protomartyris, Vicarius stupore attonitus, dum viri constantiam cerneret, jussit utriusque a pluribus sustentatum, ut qui incedere præ plagarum atrocitate non posset, reduci in carcerem, et quiescere tantisper, donec ad se rediret. Ille vero repellens eos qui fulcire eum vilebantur, sua ipse sponte incedebat, psal-

lens et dicens : Orem peccatoris non impinguet caput meum.

13 Abenatem eum considerans Vicarius, dixit prope sibi assidentibus : Papa! quantum ille patientiam et constantiam ostendit! Tales debent esse milites Imperatorum, qui hostibus afferre terrorem possent. Non oportet eum ad meum denno audiri tribunal. Ad Dioeletianum Augustum ablegabo, ille solus eum poterit superare; qui semper poenaliu instrumentorum artifex fuit, semperque ejusmodi caedes designat, ut universa civitas ad illius contemiscat elicta. Isthic que meo mandato, quod una perferetur, ei facta hic sunt, exhibentur. Suscipientes igitur eum quibus id erat imperatum, eduxerunt Ancyra. R. Clemens cum Ancyra egrederetur, in proces se dedit, dicens : O Deus et Rex celestium, terrestrium, et inferorum, qui cuncta reple solus, et a nullo abes loco, in manus tuas trado hanc urbem. Custodi eam, animasque eorum qui in te credunt in ea delegentes. Inviolatam et Ecclesiam conserva. Non dissipent canes et lupi modicum gregem tuum. Non perdas eum, neque imminas; adlege potius et multiplica ad gloriam nominis tui. Neque nos ab hac civitate omnino aliena, sed adesto nobis in via et agone, nosque denno huc revoca, qui reduxisti Jacob ad domum paternam, et liberasti eum de manu Esau fratris sui, ossa etiam Josephi deportanda ex Aegypto mandasti populo tuo, et reponenda in sepulero patrum ejus, quare glorificandus es in secula seculorum.

a *Et sectiones verborum in ipso habebantur MS. nique hic titulus: Πρώτη ἐπιτομή τοῦ μαρτυρίου.*
 b *Ess. Dioeletianus II et Aristodado, anno scilicet 285, plures passi sunt Martyres, ut Acta eorum, etiam Praconsularia, indicant, ut 23 Augusti, in Gellia Claudius, Asbeus, Neoa, etc.*
 c *Ita sub Vicario Ancyra Agrippinus passus est S. Plato 22 Julii.*

QUESTIO II ROMÆ.

Roman igitur, qui jussi erant, beatissimum Clementem perducetes, (a morabatur enim tunc isthic Dioeletianus) suggesserunt Imperatori de eo, quæque a Vicario Domitiano erant gesta, totamque causam relationem, ei tradiderunt, Jussit enim Imperator produci, et vultum ejus intuitus gratiosum nec labore fractum, dubitabat num ea vere pertulisset, que a pariteros retulerant : ita pleno erat vultu ac vegeto. Et ait ei : Tu es Clemens, inveni celebratus constantia; at vellem non deciperes perversitate et eronea secta. Humani enim cum sint dii et benigni erga omnes, ex æquo est, ut et refractarios continent suscipientes eos ad agnitionem, cum meliora docti fuerint, ne irreligiosi moriantur; et perverentes reservent ad majora perpetienda supplicia, ut pii homines sapientiores evadant. Nos vero cum omnem diis cultum debeamus, multa ab his dignam providentia, solioque regali, et orbis imperio, ab his quoque inperita boni, illis qui ipsos venerantur, ultro et libenter addicimus. Jussitque eorum proferri auri et argenti plurimum, b codicillos dignitatum et prefecturarum, vestes pretiosas et splendidas, et quæcumque ornatus avidi homines exoptere solent : ex adverso vero poenarum instrumenta, manus ferreas, scalpere, lectos ferreos, sartagine, prunas, cassides, subulas, rotas, et graves catenas, aliisque poenarum et doloris instrumenta et genere varin, et numero prope infinita. Tum Martyrem severe ac æpheque intutus, protensa ad propositus opes manu, Ista, inquit, dii tibi offerunt, si eos agnoveris et colueris. Avertit faciem Martyr, veluti a rebus vilibus, fœdis et aspe tu indignis, dixitque cum genito : Et sint eum ipsis in perditionem. Tum confuens pondus machinas Dioeletianus, easque Martyri communi- strans, dixit : Ista non erubentium sunt. At generosus Christi Martyr, ei respondit : Si tormenta tua, ut reris, terribilia sunt; enjmo mollesse censes ea que erubesci-

ANOTATI.
 LX MS.
 LXXIIII.

multitudo la-
 utitur

hæc præcatur
 urbi Ancyra-
 na

u
 sicut Dio-
 eletianus

ejusmodi-
 bus.

b

monu

in rato re-
 stupium

generoso Pra-
 sidi respon-
 del

colaphus et la-
 pidibus cade-
 tur

capite ven-
 tili resul-
 tans.

eductur in
 carcerem

Accidit
ANONYMO
EX M-
LIBRIS

domi con
teum

coelestis ille qui solus est Deus inflige? Et si largitiones vestrae splendidae et admirabiles iis, qui terrena sapiunt, videntur, quanto ampliora illa futura sunt homi, qui Deus a-terminis et immortalis praeparavit diligentibus se, qui nec oculis vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt? Aurum et argentum terra sunt infructuosa, quae ab hominibus ad elegantiam conformantur, igne et ferro transmutantur, rubigine attrituque consumuntur. Splendida vestes veranum opus, creta tinearum, aut irrationalibus animalibus vi avulsae lanae, aut in infilibus oceanis conchis reposita. Quae qui faciunt magis tibi mirandi volubis sunt, nam arte quadam materiam operando in melius transmutant. Et artifices ipsi, veluti viles, contemnantur; qui vero his vestiti sunt, in sese jactant et offerunt a viliibus animalibus gloriam mutuari. Optimi vero Dei nostri homi, genuina et immutabilia sunt, ejusque voluntate, non hominum industria subsistunt, quae neque tempus alterat, neque fura corrumpit, neque omnino a-ternitas vetustate valeat conficere.

15 Diocletianus dixit. Recte quidem loqueris, perverse autem sentis; quapropter adhibet, ut te ad venerationem immortalium deorum revererem, eaque ita benigne tecum colloquar, ne in mortali homine spes tuas haeset. Quem enim edidit Christum, is a Judaeis gravia perpassus, tandemque interemptus est. Ibi vero nostri semper immortalitatem habent, nihil unquam molestum perpassi. S. Clemens respondit. Quod ad immortalitatem eorum attinet molestiaeque carcerum, vera loqueris, Imperator. Qui enim mori possunt, qui nunquam vixerunt? aut qui debent, sensus expertes? Quod vero per myrris et verbera ut essent acciperent, non ignoras Imperator. Quicumque enim coram ex lapidibus facti sunt, humilitatis iis artificibus verbera exeperunt malleo et ferro: sculpti vero, ensi, emallati ex auro, argento, aere, irigue hinc luto usi, retenti parva perpassi, simulter sine sensu permanere. Immortales igitur sunt, quippe qui non vivunt; defenduntur autem veli non fuerint. At Dominus meus et Deus Joas Christus secundum carnem mori voluit, ut salvaret mundum, mortemque ipse assunderet. quod cum fecisset, surrexit tertio die, et vitam, quae aeterna est, nobis donavit.

16 Martyris libertate offensus Diocletianus, jubet eum rotae alligatum, et circumactum, perenti haec. Revoluta a seipsa et exphanta rota, Sanctum in sublime elevatum cadendum fletoribus praebuit, rursumque eum suscipiens ossa dissolvit ac confregit, non sine stragatu et fragore. Per multas autem horas raptus, atque ita tortus, dedit. Domine Jesu Christe adjuva me levare mihi hanc fac machinam, et quem ea affert dolorem. Nam in te confidens tradidi me ad haec supplicia. Adesto mihi, ut Paulus, et cerno corpus meum multis confectum doloribus. Unus sanus fieri ad gloriam et confessionem tui sancti nominis, ad plures tolerandos erenatus, in opprobrium et ignominiam impioerum. In nomine tuo confidam me; in te enim speravi vito largitore Deo. Cum hinc praentis esset Sanctus, stetit rota, iis qui illum impellebant fatiscenibus. Sanctus vero priusquam a quoquam solveretur, vinctis exemptus est, et ossa ejus ne membra omnia sunt effecta. Plurimi vero Romanorum, qui ad spectaculum hoc confluerant, mirati hoc certamen, dicebant invicem: Nemo alius quousque dolores pertulit, omnes Deos in subsidium advocaret. Hic vero solo Christi fretus nomine, eumque invocans, talem desepit necessitatem. Magnus quisquam est, ut videtur, Deus Christianorum. Sanctus autem Clemens, pretiosus Christi palmas, spiritu cognoscens rationales lotrus e suis laboribus proventurus Deo, stetit orans eum clamore, et dicens. Gratias ago tibi Deus, quod mihi id tribueris, ut in hac ampla et magnifica urbe Filium tuum Dominum

nostrum amantius paterer, cujus fidem Petrus tradidit, Paulus predicavit, e et cognominis mihi Clemens perspicere docuit, et utiliter confessus est: pro quo et ipsi mortui magis quam vivi cunctos attrahunt, ab omnibus adorantur, super omnes Reges gloria extolluntur, nec multo post a piis etiam Imperatoribus colentur. Omnes enim gentes quascumque fecisti venient, et praecident eorum te Domine. Audiens ista Diocletianus, gravi ira percitus, veluti concionabundus, eorum innumera adstante multitudine, jussit ferreis clavibus os ejus perenti. Cumque diu eaderetur, et dentes ei exilirent, ac maxillae contererentur, nec adhuc tamen loqui desineret; Silemne tandem, inculebant lictores. Ille vero non acquiescebat: sed velut aerea statua, quo validioribus perentitur utibus, hoc vehementiorem edit sonitum; ita ille contentum voce utebatur.

17 Imperator jubet eum publico carcere includi, ferreis catenis ludo corpore adstrictum, et cooperatum, itaque obserari. At qui certamine interfuere, et constantiae ejus miraculo attoniti simul viri ac mulieres, confessi erant magnam esse Deum Christianorum, si omnes una mente unoque consensu simul convenientes post eum horam, in custodiam ingressi sunt, et Sancti pedibus advoluti, dixerunt: Observamus te, serve Dei, da nobis fidei cognitionem, ut a perentis nostris eruti, participes efficiamur spei vestrae in Christo. At sanctus Martyr Christi servans consuetudinem, stans Deum precatur, et gratias agit, quod in ipse etiam persecutionibus et arumnis, confitentium ipsi in augeatur et multiplicetur numerus. Cumque eos mysteria fidei docuisset, ad impertientium baptismum progressus est. Erat vero in carcere plurimum aquae, atque omnes, ipsos etiam infantes, baptismo finxit, et cum iis eecit: Beati quorum remissa sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata, aliaque permulta. Media autem nocte lumen ingens refluxit, in quod innotentes, conspexere virum vultu decorum, splendentes mantem veste, alis amplissimas elatum, accedentem ad Martyrem, et dantem ei panem ac calicem, moxque ex oculis omnium subductum. Omnes vero stupore perculsi steterunt. Ast illa sumens B. Clemens, et conveniente usus peccatione, communicavit baptizatis comilibus, et quae gesta fuerant contemplatis, pretiosum corporis et sanguinis mysterium. Deinceps ipsi de nocte ad eum venientes, alios adducebant, crescebantque in dies multitudo, ut carcer etiam repleretur. Quidam vero e custodibus retulere Imperatori quae fiebant. Id ubi Diocletianus dilicit, jubet eos, qui isthuc convenierunt, comprehensos, et sigillatim nocte examinatos interficere. Manum igitur iis milites impediunt, educuntque ipsa nocte ex Urbe, et pari omnes examine interrogatos, an Christianam religionem vellent abjurare; eum responderent id se nequaquam esse facturos, simul mactarunt, quippe qui ultro traderent semetipsos instar euniorum infantibus, uno solum ex ipsis fuga elapso, aut potius ad majora reservato certamina.

18 Post aliquantum temporis venit Diocletiano in mentem sancti Martyris Clementis, jussitque eum sisti; atque adstantis in morem, videbatur ei ut diis immedaret velle persuadere. Sanctus vero Dei Martyr magna voce exclamavit, dicens. Ego Deum eci et terrae veneror, et filium ejus Jesum Christum confiteor. Quidam vero Amplium nomine, secundus ab Imperatore, dixit Imperatori: Amove hinc secleratissimum illum. Commovet enim Romanum plebem, quia Pauli et Petri praedicat Deum. An es immemor quanta propter eum turba in carcere trucidata sit? Et jussit eum Imperator exceptum a compluribus, donec dissolverentur compages corporis ejus, erudis nervis eadi. Cum autem diu eaderetur, et terra jam illis sanguine mactaret, ipse vero ita astaret velut si

D. 1000

rote alligatus
conficitur

in vultu
autem

stupente pro
tudo

contunditur
illis

flomatos mui-
los conversos
baptiz. at.

et sacra Tu
charisma re-
creat.

qui de sub oc-
cist pro Chri-
sto.

Clemens nec
vra bonu ve-
beratur

alius

alius quispiam cederetur, dicit ei Diocletianus : Despicabile habes corpus, sed animum contentiosum et pervicacem. Non patiar te tamen Imperatoribus ita improbe repugnare : ferreis unguibus periculum faciam. Fortassis ferreus es aut insensibilis : nunc igitur suscitabo te, altum enim dormis. Et dixit Martyr : Optime dicis, Imperator. Domino enim semper in suppliciis quæ pro Christo perfero : ita me illa Dei mei spe ad labores sopiunt, ad confessionem vero expergefaciunt. Jussit Imperator lictores nervis bubulis abstinere tantisper : appendi vero illum ligno, et duæ unguibus radi, donec ipsa carne et sanguine ossa nudarentur. Dein seipsum respiciens, tum ad Imperatorem conversus Martyr, dixit : Non hoc est corpus meum, quod nunc lanias. Certus sum, Imperator, quantum oportuerit, pati. Jam enim alibi semel ita descriptum, ut non consisteret, rursus Christus coniegit, et texit, ut eam quæ nunc apparet ossium compageni ipse non intelligam : ita me velut altera pelle, et nova carne induit. Rursus igitur idem faciet. Potest enim, et sat luti figulo est. Ut multa efflatus tandem siluit, jussit Imperator lampades ejus lateribus admoveri. Martyr vero quiescebat, benigne sustinens, et veluti eum voluptate, lampades admittens.

19 Miratus Imperator tolerantiam ejus animique firmitatem, dixit adstantibus : De plurimis infelicium Christianorum supplicium suscepi, at nunquam vel tam rigidam et inflexibilem mentem, vel tam invencabile corpus vidi. Quare veluti magnum quid ac fere incredibile ad Maximianum Augustum eum Nicomediam ablegabo, ut et ille miretur : nullum enim, ut arbitror, tam dure carnis hominem reperit. Jussitque eum vinctum mari quamprimum *d* Nicomediam deportari, ut Maximianus Imperatoris iudicium isthic subiret; atque ei scripsit quæcumque ab ipso hic pertulisset, illud una significans, si flectere eum potuerit, ad se remittat : sin persisterit in sententia, vel feris objiciat, vel certe extremis confectum cruciatibus, illum quæcumque ratione et vivorum numero exturbet. Eductus est Roma sanctus Christi Martyr, multis deducentibus et lacrymantibus. Bene autem Urba precatu dixit : Adageat in te Deus religionem Christianam, atque Imperatores in te collocat qui ipsum agnoscant : urbem omnium principatum obtineas, et vobis concedat Christus cursum certaminis conficere inconfuse, in tolerantia passionum, et arduificatione fidelium : servorum suorum persecutio-nem sedet, ac suam sanctam religionem libertate restituta illustret, ut gloriificetur nomen ejus in secula seculorum, Amen.

a Quo fortassis tempore, post Carinæ mortem, in Sanctos Romæ scriptum, ut in S. Synodiano Actis 20 Januarii dicitur
 b Γρηγοριος εστι, ευδαιμονος θεουμαστου και αρχισυνοδικου.
 c Γρηγοριος εστι ο ομιλουστος Καθημενος σεβαστου αυτοκρατορος και ορθοδοξου Μεταφραστης, ut infra patet, legit και ορθοδοξος αυτοκρατορος, et Onesimus (S. Pauli discipulus) confessus est
 d Nicomedia nota urbs est, in Bithynia ad Propontidem, Maximiano, ac Diocletiano quoque, multum habitata. In Actis S. Juliani Virgensis et Martyris 18 Februarii, dicitur Maximianus libenter Nicomedie civitatem pulcherrimam degisse. Parisi in Actis S. Constantini 27 Julii, et alibi, legitur.

QUESTIO III. Nicomedie; et navigationis narratio.

Conjecto in navim quæ Nicomediam petebat Clemente, solvere a portu Romano milites. Quidam vero ex eorum numero, Quiritium, qui in carcere fide fuerant initiati, nomine Agathangelus, qui, cum ceteri jugularentur, clava se subdulerat, provide percunctatus quo navigio vehendus Clemens esset, et cum naviculariis collocutus, præveniens, abscondit sese in navi. Hic prior omnibus qui isthic conversi interemptique erant, baptismi gratiam fieri convecutus. Ut igitur a terra jam ducentis circiter stadiis recesserat navis, cernens Boatisimum Clementem assidue Dei

gloriam laudibus precibusque celebrantem, milites autem varie invicem occupatos; ipse clanculum accedit ad Martyrem, atque ad ejus sese pedes abiecit, eique exponit et fugam suam a loco supplicii, et impertitam sibi a Deo salutem. Agnovit Agathangelum Martyr et complexus osculatusque est eum, ac gratias agens Deo dixit : Gratias tibi ago, consolatio et defensio mea, quod neque in terra neque in mari solum me reliqueris; verum in omni via occurreris mihi, prior me assecutus, et refocillationem ac quietem præparans servo tuo, Domine. Ecce enim et in mari agnitus es mihi a in bono Angelo, in fideli hoc et spirituali fratre, qui vel *b* nomine ipso fidem mihi facit adfuturi auxilii tui. Præbe igitur et illi bonam voluntatem tuam, et tua illum confessione gloriosum redde. Atque ita diem ac noctem in precibus transigebant, cibos vero non habebant; nec enim id curæ erat S. Clementi, dicebat enim : Ego panem in corde meo gerens, non esuriam; nec aquam vivam habens, non sitiam in æternum. Animadvertentes vero milites, se quidem cibum sumere, illos vero ne semel; et considerata eorum necessitate, eosque miserati, cibum illis præbuerunt. Illi amplexi quidem benignam eorum voluntatem, escas tamen non susceperunt, dicentes : Nos a celesti et vivificante Deo et Salvatore nostro Jesu Christo alimenta accipimus : ipse enim nutrit nos, et præbet escas omni carni. De more autem sub horam e tertiam noctis per Angelum Justis exhibite sunt dapæ, et confirmati sunt.

21 Peracta jam multorum dierum navigatione, Rhodo insule appropinquarunt, et ad eam appulerunt. Multi igitur nautarum escas empturi exscederunt. Eos vero qui in navi remanserant, rogavit Sancti, ut sibi ecclesiam ostenderent; erat enim illis desiderium suavendi Christi; et sanguinis Christi; et erat dies Dominica, convenerantque omnes qui ibi erant Christiani, pauculi quidam tunc degentes in eo loco. Erat vero iis parva ecclesia, quam, in Dei laudibus assidui, replebant. At Dei magnificentissimus Episcopus Rhodi Photinus nomine, audito Sanctorum adventu, atque eorum erga Deum studio, et quanta perpeti pro ejus confessione sustinuisset, Christianis comitatus, cognito loco ad quem appulerant, supplicavit iis qui illorum custodie præerant, effectique ut vinculis solverentur Sancti : quos cum divinarum laudum decantatione ad ecclesiam deduxerunt. Consequenter deinde sacris Scripturis propositis, venerandorum Evangeliorum per lectorem exaudita vox, extendit, non timendos eos qui occidunt corpus, animam vero non possunt occidere. Quibus verbis auditis Sancti in eorum eum gemitu susceperunt. Cetera vero Christianorum turba in eos respiciens, multis lacrymis ecclesiam replevit. Orantes demulce Sancti arduificationi fuerunt presentibus, ut omnes optarent digni fieri eorum cunctatibus.

22 Hortatus deinde est Clementem Martyrem Episcopus, ut sanctæ et immaculatæ oblationis mysteria pergeret. Quibus expletis, omnes compunctioni adhibere mentem; eoque prolixè orante, vident quidam adstantium Clerici et laici, in sacrosancta mensa jacentem carbonem lucis præfulgidum et maximum, et in aere multitudinem candidatorem. Prom igitur solo strati qui ad viderant, non audebant in eum conjicere oculos. Et post oblationem Photinus Episcopus, simul Clerici et populo universo insigne convivium præbuit, exsultans enim sanctis Martyribus, et comedens in sacra domo, et eum illis gratias agens Deo. At Christi pugil Clemens instrucebat eos, dicens. Servate Domini fidem, et spem, et caritatem; et patientiam, et confessionem Christi, et ipse vos tuebitur ab omni malo, et salvos faciet in regnum suum celeste. Multi vero ex ea urbe Gentiles Christo crediderunt, et baptizati sunt cum uxoribus et liberis, cum viderent quæ ab iis fiebant plu-

ACTORI ANONYMO, EX MS. GREGO.

u
b

Simil omnites.

ab Angelo ebum accipimus

c Ithodon appellatur.

permittuntur ut Christianorum ecclesiam ire:

Matth 10 28

Mistum celebrat S. Clemens, non sine caraculis

epulo crepiuntur ab I piscopo

raditur ferreus unguibus

In unguibus ustulatur

d mittitur Nicomediam

Romanæ urbi hanc precatur.

Comendatur cum Agathangelus.

mittuntur An-
cyrain.

vocavit ad se Deus, viros ac feminas, qui in Domi-
num Christum crediderunt. Hæc cum intellexisset
Præfectus, retulit Maximiano quæ gesta erant, quod-
que ex Galatarum provincia, Ancyra (metropoli,
oriundi essent, Maximianus dixit : Ut quæ eos genuit
tellus, eos alat, eos habeat, eos puniat, æquum cen-
seo. Statimque illos ad Curcium quemdam Ancyranæ
urbis Ducem ablegat, ut ipse de iis questionem ha-
beat. Confestim apparitores eos Nicomedia educunt,
Ancyram pertrahendos.

a Græcè, εν Συραβῶ Ἀγκυραῶν, pervenit omnia est ad Agathangel
nomen.
b Nam ἐργασίη ἀρετῆς, bonus moeris est, ἐργεῖσθαι, munitare.
c Primum habet Metaphrastes. d Idem cæcos scribit.

QUESTIO IV. Ancyrae.

Cum Ancyram pervenisset sanctus Christi Martyr
Clemens, gaudio exultans, ac veluti patriam suam
consalutans, eximia quadam vultus hilaritate, in pre-
ces effusus una cum S. Agathangelo, dixit : Gloria
tibi Deus, qui ubique exaudis humilitatem meam.
Gloria tibi Christe, quia vidi terram quæ me genuit;
quia reddidisti me nativo majorum sepulchro; quia
cum accessione maternis ossibus merepresentas cum
famulo tuo Agathangelo. Perduxerunt eum, quorum
erat custodia creditus, usque dum Ducem exhiberent.
Considens Curcius in loco qui Cryptus dicebatur, in
quo parva erat ecclesia, conabatur iis persuadere,
dicens : Intellexi de vobis, quantum telluris obive-
ritis, quanta sitis perpassi, quæ adiveritis pericula,
quot mortes effugeritis, ac me vestri miseret. Quare
vobis consulo, cum hinc oriundi sitis. Omnino enim
propterea alibi terrarum flecti vos non estis passi,
ut in patria nimirum urbe Deos venerarenti. Quod
igitur huic urbi gloriosum sit, mihi magnificum,
adeste, et Diis immolate, ut festivum urbs conven-
tum celebret. Respondentes Sancti dixerunt : Non
sumus miserandi; nulla prorsus ratione, Gaudemus
vero ejusmodi molestiis; nobisque cælestes Angeli
congratulantur, cum illa patimur. At vos commise-
ratione digni estis, propterea quod unum et solum
Deum agnoscere non vultis.

Curci Ducis
blanditias
contemnunt.

diræ cruciati-
onem

29 Curcius dixit : Quandoquidem maligna esis
sorte, et suppliciis assuevistis; ego vestræ obsequar
voluntati, et jubet a carnificibus ferreas laminas igni-
tas, atque a flamma scintillantes, axillis S. Clemen-
tis supponi, et cubitos ejus lateribus adstringi, tum
ligum in terram defigi, quod corporis ejus statu-
ram aequet, eique ipsum alligari. Agathangelo vero
suspensio radi unguis latera et suras; et seiscitaba-
tur ab iis : Quomodo vos illa incessit cum diis pugu-
ans sententia? Equil insensibiles florem ætatis
inter dolores consumitis? S. Clemens dixit : Exterior
quidem noster homo corruptus; qui si non hæc,
alia certe quæpiam ratione corrupti debet, ast in-
terior innovatur. Iterum ergo jubet galeam prorsus
ignitam capiti sancti Clementis Martyris imponi.
Quod cum fieret, fumus a naribus ejus auribusque
plurimus abstulit. Cum igitur hos perpereretur ineffa-
biles dolores Christi Martyr, alte ingemuit, et Domi-
num suum invocans, dixit : Fons inexhauste, aqua
vivificans, pluvia salutis, sum me rore illo tuo, quia
incendunt impij candentibus ferramentis tabernacu-
lum anima meæ. Cumque illa diceret, continuo refrig-
erunt ignita machine, et qui S. Agathangelum lan-
niabant, elanguerunt. Id ut vidit Curcius, impos sui
affectus, totique corpore contrahens, jussit ab-
duci eos in carcerem.

Clemens
ignita galea

miruose li-
berantur

mittuntur a
Sophia.

30 Alrix vero Clementis, et vere amans Martyrum,
et Sanctorum curatrix, Sophia, hinc lacrymis inde
lætitiâ redundans, quod pridem susceperat hunc sibi
a Deo donatum sine delicto filium, noctu ad carcerem
venit, linteo detergens saniem vulnorum erroremque,
Martyrum exosculans manus, oculisque suis admo-

vens : et Sanctum quidem Clementem consuetis legu-
minibus admittit, quibus a puero vesci gaudebat; S. Aga-
thangelo autem delicatiores afferebat cibos. Cumque
longo temporis spatio detinerentur in carcere, ges-
tiebat fidelis Sophia iis funulans; et multi ad Domi-
num convertebantur. Curcius vero isthæc Maximiano
renuntiat, qui continuo jussit a Amisum vinetos ab-
duci Sanctos, ad Domitium Vicarium.

AUCTORI
ANONYMO,
EX MS
GRECO,
ciboque re-
creantur

a
mittuntur
Amisum,

constantibus
pueris;

qui martire
coronati,

b
sepeliuntur a
Sophia.

c

31 Cum id fidelis Christi ancilla Sophia didicisset,
cum pueris apud se educatis, eos comitata est exul-
tabunda. Unara omnia Maximiano fuere : jubet ergo
pueros, si quidem desistant sequi, Clementemque
abjurent et ejus doctrinam, donum inelamnes di-
mitti; sin parere remant, gladio perim. Tentantibus
igitur militibus eos abducere, illi humi sese proster-
nentes Sanctorum pedes complectebantur, ut pro-
gredi non possent, usque dum gladiis sejneri sunt
fientes, et veluti a parentum avulsis complexibus. San-
cti vero Martyres similiter inis commoti visceribus,
cum lacrymis orabant dicentes : Suscipe Christe no-
villum hunc populum, et introduce in Paradisum lanne
parvulum gregem, et cum provecitis Confessoribus
tuis parvulos hos colloca Martyres, et ancilla tue
Sophiæ premium educationis eorum dignum repende.
Atque ita puerni a militibus inde abstracti, beatum
finem gladio percussu consenti sunt, in loco qui
b Campus dicitur. At Dei amans Sophia ad Sanctos
accedit, et, Spero, inquit, vos denuo recipere : curat
deinde et decenter sepelit puerorum corpuscula, et
eum gaudio revertitur c in villam suam, cui Lyvio
nomen.

a Amisus urbs Galatarum ad Pontum Eurinnos, Ἀμισός Πτολί-
μαχο Stephanus Ἀμισός πόλις ἐξ ἐξιδόσεως, διέχουσα Σιδώνας ἐπὶ ἀπεί-
κων ἐκείνων· ἴσται δ' ἐν τῷ Πόντῳ. Amisus urbs memorabilis, distans
Sinope stadiis nonaginta - est vero in Ponto Πάμισος ἢ Ἐμισός, cap. 2.
Amisus liberum a Sinope cæca nullibus passum. Amisus jun-
ctum fuit oppidum Eupatoria, a Nitridate conditum. Vincto eo,
Παμπευπολις utrumque appellatum. In Græco vulgè perpereno
Ἀμισός scriptum, abique Amisus vertimus.

b S. Plato quoque, 22 Julia, exita civitatem Ancyra, in loco
qui campus dicitur, accitus est.

c Ita conjecimus vertendum. Græcè est, ὄπισθε φέρει ἐν τῷ γυμνα-
σίῳ κείνῳ, ἐπὶ τοῦ αἵματος τούτου. Quod illud esset γυμνασίον, ἀσκητῶν ποτὶ
ἐπιμύθησιν ἡμῶν forte prædicium, aut villa, aut mendium scriptoribus,
Metaphrastes habet donum est reversa.

QUESTIO V. Amisus.

Cum ad civitatem Amisensem pervenissent Mar-
tyres Clemens et Agathangelus, a militibus adducti
sunt a Domitium Vicarium. Erat autem dies quinta. Et
eum invenerunt questiones habentem de Christianis,
constituentemque in eos supplicia. Hic Sancti animo
exultantes, dixerunt : Gloria tibi Christe, qui omnes
vocas per tui nominis confessionem. Et flectentes
genua ad horas duas, locum lacrymis resperserunt.
Finita autem prece, oblati sunt Vicario, simul-
que decretum Imperatoris, et que iis facta hæcenus.
Jubet Domitius postridie eos sibi sisti, ad alia plane
et graviora supplicia. Adfuerunt Sancti pleni Spiritu
sancto, et sapientia, quam et Vicario ostendere cer-
perunt, hortantes eum ut ab errore inanimi idolorum
desisteret, et Christianæ veritati adhereret, dicen-
tes, in cordis esse spem immortalitatis et regnum, pro
quo istiusmodi cruciatus ipsi alacriter sustinerent.
Pluribus verbis monebat Domitium B. Clemens, cum
S. Agathangelus ejus sermone et doctrina ingens
animi gaudium hauriens, ad pedes illius prostravit
in genua. Apprehensus eum B. Clemens erexit, in-
que mutuos mere complexus. Id cernens Vicarius
jubet eos ab invicem separari, et ait : Impostores et
deorum adversarii, non sneedet vobis propositum
magice artis vestre. Hic jam ex missa relatione
res omnes vestras; etsi prius effugeritis, at non apud
me id vobis eveniet. Verum ut sponte melioribus vos
reddite consilii, et Deos adorare; aut si non obtem-
peratis, excogitabitur modus, quo ab ista avellamini
vita. S. Clemens dixit - Nos vanis et nugacibus ver-
b

Amisus Domi-
nio Vicario
sistuntur
Sancti;

eum ad sa-
mora hor-
tantur

AG. TOTO ANONYMO EX MS. GREGO. merguntur in calcem, nec leduntur

his non utimur; contendimus enim caelestes et aeternas mansiones consequi.

33 Iratus Vicarius jubet eos in calcem vivam con- jecti, atque circum excubare milites. Ne quis noctu, inquit, inde eos eximat. Injecti sunt in vivam calcem die Parasceves, hora secunda, et laudabant ac benedicebant Deum: lumen autem circum illos visum tota nocte. Duo ergo e militibus, qui eos custodiebant, nocturnam illam lucis consecrationem considerantes, et ipsi in vivam calcem insilierunt. Postero die, sab- bato nimirum, hora tertia, jussit Vicarius e viva calce ejici Martyres, extinctos ratis. Venientes mili- tes reperunt eos sanos, intacto etiam vultu, vacantes precibus. Extrahentes eos e lacu perduxerunt cum militibus omnino illatos. Audiens Vicarius etiam milites in Christum credere, jussit eos in cru- cem agi, et sic ambo suae confessionis finem fecerunt. Nomina eorum erant Phengon et Eucarpus, Occu- buerunt autem die sabbati, septimo Septembris.

SS. Phengon et Eucarpus concentu affluunt

Lora in pelli avulsi.

fustibus e- duntur

34 Jussit sibi dein Vicarius alios sisti, et pollice- batur eis honores. Beatissimus Clemens dixit: Nos omnia quae in mundo sunt, detrimenta ducimus, ut Christum faciamus. Ita inflammatus Vicarius jubet lora excindi, bina a singulorum humeris, deinde fustibus eos caedi. Diutiusque caesi, ut etiam ossa contunderent, forti invictoque animo dolores perfor- mabant. Exclamans vero Christi Martyr Clemens, dixit: Conditor omnis spiritus, qui ab Angelorum exercitu gloria et honore extolleris, reple exultatione contrita famulorum tuorum ossa, quae, cum non essent, creasti, et saepius contrita sanasti. Tu es enim, invicti Rex, qui in nobis decertas, et nos confirmas in his criminis, quos patimur, ut cum corpus humili- tatis nostrae talia superarit tormenta, in nostra infirmitate virtus tua ovescat. Jubet iterum Vicarius grabatos ferreos candellari, inque separatim imponi Sanctos; inferre autem luculentum ignem succendi, superne vero oleum infundi, sulphurque et picem aspergi. Cum ergo fumus et scintille in aera tolle- rentur, ipsae circumstabat multitudo arbitrata eos jam suffocatos, exclamavit Vicario, Ipse quoque glori- osus a se tandem interemptos, jubet victores ces- sare, et corpora abijcere in flumen. At Sancti sapore suavissimo correpti, unam eandemque rem ambo vi- dere, Christum nimirum ad eos venire cum exercitu Angelorum, eisque dicere: Ne timeatis, ego vobiscum sum. Et expectati, invicem visis narrabant, ut Do- minum nempe conspexerint; magisque gaudebant et confirmabantur. Jussit ergo eos Vicarius duci in carcerem; ubi longo tempore manserunt. Audiens autem Vicarius Maximianum Ancyram accessisse, (nam ea fama increbuerat; erat autem tunc Tarsi) mittit deinde ad eum captivos. Abduxerunt igitur eos illius satellites Amisso Ancyram usque.

teclulis fer- reis ignitis impositi, et oleo, picre, sulphure per- aspergi.

mirantur a Christo

remittuntur Amisso

precibus aquam vitam incantant

quosa. Cum surrexissent, et in eorum suspicerent, aquae scaturigo velut ex fonte, eodem in loco reperta est, unde omnes biberunt et refoecillati sunt; adeo ut ejus rei fama ad accolae deferretur, et ad eos con- curreret vis ingens virorum ac mulierum, deducen- tium quos habebant infirmos, quos omnes precibus ad Deum fuis sanitati restituerunt. Post haec denuo oravit beatissimus Martyr Clemens, et dixit: Do- mine Jesu Christi Rex seculorum, da mihi peccatori usque ad finem vitae meae pro te pati, et sustinere molestias ac labores pro nomine tuo, ut adhuc tibi multarum animarum fructus afferamus, et mercedem percipiamus cum electis tuis in secula seculorum. Amen. Venitque ad eum vox dicens: Quae petisti, concessa sunt tibi. Roborare et invalesce, et comple reliquum vitae tuae tempus: certaminis cursus cum elapsis jam annis, universum annorum erit viginti octo, ut petisti.

infirmos so- nant:

multa adhuc se passuros, calidius dis- scuit

ducuntur Tarsum

36 Cum Ancyram venissent milites, cognovissent- que Maximianum Imperatorem Tarsi agere, eo San- ctos perduxerunt, eique illos obtulerunt; quos intui- tus aspernatusque dixit: Propterea videmini apud eos, ad quos hactenus missi estis, invicti perstitisse, ut ad nos veniretis; solet enim sapienter imperii majestas immutare quantumvis perversum animi pro- positum. Ecce igitur et praesentia mea vos dignatus sum. Sed et humanitatem ac benevolentiam meam experiemini, si Deos confiteamini. Ipsi vero respon- dentes dixerunt: Precamur, Imperator, et ut tu Christi praesentia dignus fias, ejusque fruare huma- nitate et benevolentia. Ille enim est Rex Regum, et ipse dominabitur in omnes nationes per Romanum vestrum imperium, quod Virga ferrea appellatur, uti scriptum Reges eos in virga ferrea. Sed et post vos pui imperium suscipient Principes. Dixit is Maximianus: Quos fatidicos libros legistis, morte digni? S. Clemens dixit: Non fatidicos; absit, sed propheticos, in quibus dicitur: Suscitabit Deus ultimi- mis diebus pius Reges, Maximianus dixit: Omnino de nobis loquuntur. Tali enim religione utimur ad- versus Deos, ut is non oltemperantes serio et severe plectamur. S. Clemens dixit: Si mutatio facta est aliqua impietatis, ex quo illud pronunciatum est vac- tinnina usque nunc, aliqua videri poterit id asse- rendi ratio esse: sin eadem erga idola superstitio obtinuit et tunc et modo; profecto aliud erit religio- sorum Principum tempus.

Psal. 2. 9. praedixit fu- turos Chris- tianus Imper- ratores

37 Ille exaestivans Imperator jussit fornacem im- mense igne succendi, atque in eam illos injici. Hic ac noctis spatio fuere in ea Sancti: intereaque et juvenilissimus cantus audiebatur, et vapor suavissi- mus exspirabat. Relata sunt ista ad Maximianum, qui jussit fornacem pundi; et reperti sunt Martyres vivi, explicatis et in eorum subdatis manibus, benedi- centes Deum. Advocum que eos Maximianus dixit: Tribuite hoc mihi, et indicat quibus incantamentis ignis refragetur. Dixerunt sancti Martyres: Non incantamentis ullis ignis refragetur, sed promissis ejus qui dixit: Etsi transieris per ignem, flamma non aduret te. Rursus jubet eos publice raptari, quod eum fletet, vidit universa civitas iniquum tormen- tum, et eorum immutabilem sententiam, et multi per eos Christo adjuncti sunt. Cum vero usque ad Pala- tium essent raptati, praecipit eos Imperator in car- cerem conjici, ut erant vinculis circumdati, atque isthuc inclusos relinquit ad quatuor annos. Fortassis, inquam, diuturnitas temporis emollet contentiosum illum rigorem.

conferuntur in fornacem illam

raptantur per urbem

4 annis de- tinentur in carcere

38 Cum proscriptum tempus expressent, recorda- tus eorum Maximianus, atque ad actus adhuc vivere et in priore sententia perstare, vehementer admira- tus est, et quaesivit dicens: Cui tandem oportebit eos mittere? Neque enim decet profanos et viles ho- mines ad Caesaris disenti tribunal. Advenerunt tunc

ad Imperatorem e variis provinciis Duces et Præfecti, varias ob causas. Dux igitur quidam, Sacerdon nomine, Galatiæ administrationem paucis ante annis susceperat, aderatque tunc isthic, et publico testimonio cultor deorum oppido sedulis ferebatur, qui et Christianos multos variis cruciatibus mactasset. Ei igitur Maximianus præscribit, ut de sanctis Martyribus Clemente et Agathangelo questionem habeat. Is velut ad impietatis suæ ostentationem, attente ac sedulo pro tribunali consedit, atque exhiberi Sanctos iussit, quos multis sermonibus et donorum pollicitationibus avocaturum se a pietate existimabat. Et nunc quidem blanditiis, nunc asperis verbis divinum eorum convellere sapientiam nitetur: Sacerdoni, inquit, acquiescite; quem nullus Christianorum Pontum aut Galatiam inhabitantiam effugit, qui eorum multos conciliarum Diis, multos contumaciores dediderim neci. Obaudite igitur mihi, et sacrificate, ut laude et honoribus cumulemini, cum pro his misere multo tempore cruciati sitis. Dixerunt Sancti: Qui nos defendet et honorabit, Christus est, qui ea affluit donorum copia, ut non pares sint presentis temporis ærumne gloriæ, quæ ab eo nobis conferetur. His ille auditis jubet radi iis humeros usque dum ossa nudentur. Ut animadvertit nihil eos animo commoveri, jubet rursus per dorsum dii radi ac laniari, usque dum et ipsa ossium compages cerneretur oculis; et commissuræ vertebrarum quas sunt in spina numerarentur. Percussus deinde ac prope exanimatus Sacerdon inuit, ut a lignis deponerentur, retruderenturque in carcerem. Vixque ipse a suis gestatus recessit, agens animam. Ibant vero sancti Martyres horrendum intuitibus spectaculum; exidebant enim carnes una cum sanguine, quas fideles cum pulvere venerabundi colligebant.

39 Audiens quæ gesta erant Maximianus, atque impudenter ridens, Hic est, inquit, ille omnium sermonibus celebratus Sacerdon. Quidam vero ex adstantibus, et ipse Dux, nomine Maximus, dixit: Obtestor majestatem tuam, ut mihi horum virorum sumere experimentum liceat. Confido enim per omnipotentes Deos, me eos aut inflexuram, aut deturbaturam e vivis. Annuat Imperator. Ipse vero ad tempus aliquod rem differens, velut non adhuc vim allibens, sed consilium capiens, quiescebat. Dein post dies aliquot eos veluti casu advocans, et ut amicos consolans, multis eos laudibus affliciebat. Post longum vero tempus videns Maximus se nefarium haberi, ipsos in sententia magis stabilitos habere, advocans eos: Salvate, inquit, homines, qui curæ estis invictis Diis. Sape enim mihi et per oracula et per somnia apparuerunt, et a morte volis inferenda revocantur, qui tempus ultro susceptæ a vobis sententiæ probe sciunt. Nunc igitur prope est vestra ad eos conversio; ut mihi superiori nocte magnus Dionysus aperuit, dicens: Adduc viros ad me. Ecce et arte deentes, et parata libamenta. Accedite igitur et hæc operamini sacris. Sancti respondentes dixerunt ei: Recte mentitus es. Quæ enim diebus, eadem et noctibus dii tui loquuntur. Qualis ergo Dionysus ista dixit, lapideus an æreus? Si lapideus, ad ædificium confractus, evanesceret; aut combustus, in calcem redigetur; si æreus, in vasa servilia conflatur.

40 His auditis jubet obeliscos pedales præcitos in terra deligi, cuspidem sursum eminentem; et B. Clementem supinum ipsius aculeis superimponi, durisque lignis cædi. Cæsus, a tergo ab obeliscis transligebatur; et alii quidem a scapulis usque ad cor et pretus penetrabant; alii a spina dorsi et humeris usque ad ventrem; alii a natibus usque ad femora et verendas corporis partes pervadebant, Agathangelo vero plumbam liquefactam supra caput effusam. Cum autem nihil nisi Christum spirarent aut loquerentur, Cle-

mentem jubet a speculis illis eximi, vix valentibus eum inde avellere, erat enim instar laceræ vestis: stabatque Maximus stupore defixus. Dixit vero ei Martyr: Agnoscitis nunc tandem non nostrum decertare corpus; sed qui animam cupientem pridem fugere e corpore, hæcenus in eo retinet? et ipsi quoque miramur Christi in nobis virtutem. Is vero illos jubet in carcerem alios succollantibus, recipi. His cognitis Maximianus, præcepit eos in vinculis relinqui, donec sua sponte deficerent.

41 Post aliquod vero tempus, intelligens quæ iis facta erant, Aphrodisis quidam, Persa genere, multarum et ipse questionum ac tormentorum adversus Christianos inventor, eos sibi ab Imperatore deposcit. Quos ubi obtinuit, splendidas in domo sua epulas apparat; et convivium opiparum ac sumptuosum; eosque ut secum cibum capiant invitavit. At sancti Christi Martyres solitam retinentes abstinentiam, nihilque aliud cibi sumentes, nisi Dominicis corpus et sanguinem parumque leguminum, nihil tangebant appositarum esearum. Cum igitur eos Præfectus ut secum vescerentur cogeret, dixerunt ei: Nos cibo alimur cœlesti, quem cui comedit, non esuriet, sed vivet in æternum. Illic nobis cœna parata quæ quanto hic diutius immoratur cruciatibus, tanto erit splendidior. Stomachus Præfectus jubet eos in carcerem reduci, et, Vestra, inquit, illa cœna, omnino acerba mors erit; quam ego vos erastino die curabo degustare. Mæne autem præderrî geminos molares lapides jubet, eorumque cervicibus alligari; itaque per mediam urbem raptari et a populo lapidari, istaque interea proclamari: Si quis Imperatoribus non obedit, nec sacrificat diis, ejusmodi subibit supplicia. Diu eo pacto raptati, assidue Christum confitebantur, et deinceps velut immortales visi sunt intuitibus, quod celerrime corpus et vires a Deo reciperebunt.

42 Eorum fide ac patientia, hæc questione, magnus Gentilium numerus Christo credidit. Renuntiata sunt ista quoque Maximiano, qui eo nuntio vehementer offensus, veluti succumbens rursus relinqui eos in carcere jubet; donec niuirum tempus omne confessionis ipsorum juxta Salvatoris promissionem efflueret. Cum diu in carcere essent detenti, multique alii Martyres seras in certamen ingressi, id prius tamen consummarent; nomenque Maximianum satellites, dicentes: Quid vis de immortalibus illis hominibus, potius quam immortalibus, ita enim eos appellabant, ut plurima perpassos. Ille vero per deos suos blasphemans, ait: Unde sunt? Nostis? Dixerunt: Ex prioribus eorum Actis reperimus, eos ex Galatiana provincia, urbe Ancyra, prognatos. His auditis, illico jubet isthac perducî ad Luciam Ducem, qui ei tunc provincie præerat. Quo intellecto, eximia perfirsi sunt voluptate sancti Martyres, gloriificantes Deum, et dicentes: Gloria tibi, Deus, qui non frustratus es nos spe nostra, qui etsi multis nos urbibus velut ostenderis, a patria nos extorres non fecisti; sed multa perpassos in domus nos requiri mittis. Atque ita gloriificantes Deum abducti sunt Tarso.

QUESTIO VII. Ancyra.

Perducti rursus Christi Martyres Clemens et Agathangelus Ancyram, sistuntur Lucia Duci. Hic in Caspium abeipi imperat, magnoque saxo alligari, ne vel movere se valeant. Postridie exhiberi S. Agathangelum solum præcipit, atque ei: Intellexi te, quod facili esses indole, esse a Clemente deceptum. Novit enim, quomodo improba societas tempore confirmata nature via induit, ut ait Sapiens quidam, Aqua frequenter stillans lapidem perforat. Bonus igitur nobis advenisti nuntius; tuam nobis afferens conversionem. Videbis enim et Clementem sese pa-

AUCTORE
ANONYMO,
EX MS
GRÆCO.

varie a Sa-
cerdote Prae-
fecto tentan-
tur:

ibre crucian-
tur.

punio cultus
Sacerdotum.

Maximi Prae-
fecti blanditi-
as contem-
nunt,

ejus somni
riticos valent:

crudelissime
torquentur:

ab Aphrodisi-
o Persa ob-
latis cibos
aspernantur:

per urbem
crudeliter rap-
tati, lapidi-
dantur:

diu carcere
maccantur:

remittuntur
Ancyram.

Agathangelus
Luciæ Praefecti
blanditiis
spernit

AUCTORE
 ANONYMO,
 EA MS.
 GREGO.
 dicitur crucia-
 tur :

triae gloriosum ostentantem, et in ea Deos veneran-
 tem. S. Agathangelus dixit : Me Christus vocavit,
 per servum suum Clementem, neque in errore in-
 ductus sum, sed ab errore retractus, a quo ad vitam
 usque finem me opto liberum esse, et sic ad Christum
 migrare. Jussit igitur Lucius acus ferreas igitatis in
 aures ejus inseri, et lampades admoveri lateribus.
 Cum magnos ad cerebrum dolores, a vapore ardore-
 que sentiret, ac spiritum sibi comprimi, exclamavit
 dicens : Domine Jesu Christus noli me tuis bonis pri-
 vare, vitamque illuminato fritione; sed da mihi pa-
 tientiam et victoriam, et dignum me fuit qui cursum
 perfecte compleam confessionis, jungens me servo
 tuo Clementi, et omnibus qui pro te generoso decer-
 taverunt; et anime ut ad te nunc veniama, deficiat enim
 corpus meum, anima autem mea in te speravit. Cer-
 nens Dux se nihil proficere, jussit gladio in eum ani-
 mado-rti. Suscipientes eum carnifices duxerunt ad
 locum qui Cryptus dicitur, caputque ei amputarunt.
 Occisus est sanctus Christi Martyr Agathangelus
 quinto die mensis Novembris. Cujus sanctus reliquias
 accipiens religiosa mulier Sophia, cum suavi odorem
 fragrantia hinc involvit, deposuitque in eodem loco,
 Crypto appellato, in gradibus, quibus in parvulam
 ecclesiam ingressus patet, in profundissimo sepul-
 chro. Martyrum peregit S. Agathangelus sub Im-
 peratoribus Diocletiano et Maximiano, Praefectis
 Agrippino, Curtilio, Donatio, Sacerdote, Maximo,
 Aphrodisio, Lucio.

placitur cu-
 pite
 a Sophia se-
 pellitur.

causae S. Cle-
 mens :

44 Audiens Christi athleta Clemens, consummatisse
 agonem suum B. Agathangelum, lapidi ut erat alli-
 gatus, prostermit se in faciem, Deoque precatur in
 hac verba : Pater sancte, gratias tibi ago. Juste
 Domine, tuam gloriam celebri, quia dignatus es
 servum tuum Agathangelum eorum qui te confessi
 sunt coheredem facere. Gratias tibi ago Christe,
 quoniam non despexisti deprecationem meam. Gloria
 tibi sit, quia delicti ei rubor patientiae et virtutem ex-
 alto, ut procederet errorem dediti; quia ubi et per
 nos humiles confuderis et in triumphum duxeris,
 imple deinde prope omnia. Jussit deinde Lucius Cle-
 menti Martyri ad saxum alligato caput ac faciem
 fustibus convolverari, indictis quotidie ictibus cen-
 tum quinquaginta. Florinus vero effluhat sanguis,
 ut non modo lapis sed et omne circum eo madereret
 solum. Circumfusum vero illum per mortem celesti
 luce, Angeli curabant.

verberatur
 quotidie

i vestire ab
 Angelis

festo Epipha-
 niae educitur
 n. Christianus
 ad suam eccle-
 siam

45 Cum autem longo tempore sanctus Martyr hoc
 modo vincula et lapidem in carcere ac plagas perfer-
 ret, advenit tandem sacra Theophaniae sollemnitas.
 Quotquot igitur in eo loco erant Christiani, sicut et
 Martyrum amans Sophia, assumpta famulorum
 turba, et eductorem apud eum pupillarum utriusque
 sexus, iverunt ad carcerem, et cuncti simul ingressi
 B. Clementem vinculis solverunt, oluxeruntque e
 carcere; et induit eum Sophia candida veste, circum-
 deditque Episcopuli amicti, et tradidit sanctum
 Evangelium. ac medum eum accipientes Christiani,
 cum odoribus et thymamatis, multisque humilibus,
 adduxerunt in parvam suam ecclesiam.

omni pro So-
 phia et aliis

46 Cum autem per viam merberent, electus Chri-
 sti Episcopus et Martyr Clemens, sublati ad eorum
 dextera oravit alta voce, dicens : Domine Jesu Chri-
 ste qui nocte resurrectionis tuae sanctis mulieribus
 apparuisti, et per eas discipulis tuis suscitatum te
 significasti; qui ab omni Angolica virtute adoraris;
 qui gloriosam sanctaeque Virginem et Deiparam
 Mariam magnificasti, et incomprehensibile myste-
 rium in ea declarasti; exaudi me hinc hora, et post
 obitum meum impertire gregi tuo uberem misericor-
 diam, condonans ei iterum ac sapius omnia peccata :
 indulge quoque ad salutem faemut postulata huic familiae
 tuae Sophiae, et da et aeternam exultationem salutaris
 tui, adjuvans eum quomque virginibus. Ecce enim

pro sancto nomine tuo, intulum a juventute sua
 laboris molestiaeque sustinuit mea causa et puero-
 rum illorum, qui propter te sunt jugulati. Mercedem
 bonam tribue nutrici et curatrici Martyrum : et
 omnibus qui simili zelo ad honorem et depositionem
 corporis mei veniunt, et qui beneficium, quod illa
 nobis praestitit, imitabuntur, et ad posteros transmit-
 tent. Scio etenim non perituum opus ejus. Quin
 adeo et nos quoque mortuos haud inulto post produces
 denno, et veluti vivos ostendes sub piis Imperatori-
 bus ac Praefectis. Nam ut nunc in hac vita tradidisti
 impiissimis Principibus, ut ostenderetur virtus tua
 in mortali nostra carne; ita post decessum nostrum
 Christianis ac religiosis Imperatoribus et Praefectis
 nostras reliquias exhibebis, ut quaecumque te postu-
 laverint per contrita ossa nostra, iis largiaris, et
 ostendas quotquot pro te mortui sunt, eos vere vi-
 vere. Apud quem vero meae reliquiae delituerint, et
 qui in me boni quidquam contulerit, centuplum ei
 repende, uti pollicitus es, et in quacumque civita-
 tem intraverimus vel domum aut regnum, pax tua
 super ea requiescat septupliciter : et si quis ad
 honorem meum, qui pro te opprobriis fui contumel-
 iisque affectus, oratorum iudicaverit meis reliquiis
 asservandis, multiplex enim mercede cumula; ut
 quantum ad corporis mei, multis pro te doloribus
 exerciti ac mortui, gloriam studii contulerit, tantum
 apud te premium consequatur : et si quis te quid-
 quam ad sepulchrum meum, quod sit equum et
 utile, poposcerit, confestim anime : impertire opu-
 lenta tua dona omnibus, qui propter nomen tuum
 mei memoriam celebrarint. Eia Dominator univer-
 sorum, seda persecutionem servorum tuorum : abige
 a grege tuo lupos : illustra Christianissimum per ele-
 ctos tuos, ut in libertate te solum adorent, te solum
 colant; ut glorificentur qui te glorificent : te enim
 deest gloria in saecula, Amen.

47 At Martyrum amans Sophia a sinistris Marty-
 ris incedens suis eum manibus sustentabat, et ipsa
 candidis ornata vestibus, Ingressi vero ecclesiam
 cum omnibus qui aderant, ocellerunt fores ad im-
 pium arendos incursum, erantque ibi tota nocte
 Angelicam decantantes psalmodiam. Mane facto li-
 turgiam festi eum magno gaudio atque ornatu pere-
 gerunt. Divino sacrificio ceterisque ex ordine abso-
 lutis, consiliis beatissimus Clemens, et a praefectos,
 observantes, ne qui forte Ethnicorum iis improvise
 supervenirent, ipse velut a sancto Spiritu edoctus,
 et praesagions tempus suum instare, compellat, di-
 cens : Nolite metueri, fratres; ne unus quidem peri-
 bit e vobis, neminem lupus invadet, neminem rapiet.
 Ego mercenarius pro vobis egrediar : superius pas-
 tor vester animam suam posuit pro rationabilibus
 ovibus suis, et nos ergo deget pro ipsa et grege ejus
 animam ponere. Nolite igitur timere. Vignit impietas;
 jam collabascit. Ita saeculi Imperatores nunc desi-
 nent, et violentus illorum furor extinguetur. Brevi
 autem pacem gregi suo praestabit Christus, aliam
 sibi b Romani excitans. Suscipiet vero et prior Roma
 ejus verbum. Omnis urbs et regio replebitur cogni-
 tione ipsius, et conregnabit Regibus, et in libertate
 replebuntur Ecclesiae, et aperientur quae nunc clausae
 sunt; Gentilium autem fana occludentur, et qui in
 iis nunc sacrificant, diffugient, quemque vobis modo
 inveniunt timorem, ipsi timebunt. In nobis sese im-
 pium edidit furor. Videlant quidam vestram per-
 secutionem eorum qui vos exterrunt.

celebrat Mre-
 sam

u

praedicta fu-
 nem persecu-
 tions

h

48 Cum haec ille diceret, Christum amans Sophia
 omnes qui convenerant, dixit et pauperes, viduas
 et pupillos, e rogavit, ut humi discumberent, ad cibum
 sumendum, in contubernia distributi omnes, deni in
 singula. Panes vero et fercula ac vinam, ipsa eum
 famulis apposuit, et convivio duodecim diebus exhi-
 bito gaudebat illa et festive feriabatur eum viduis et
 pupillis,

Sophia 12
 diebus conti-
 enim p. et
 Sancto

AUCTOR SIMEONE METAPHRASTE

pupillis, omnia de suo subministrans, in honorem sancti Martyris Clementis. Ut ergo tandem Martyrem beatus finis vocavit, et terminus a Christo constitutus advenit, Dominica die, tempore sancti sacrificii, cum staret S. Clemens, atque operam daret, ut omnia rite perficerentur, et fideles cuncti mysteriorum participes fierent, divinis donis adhuc in sacra mensa positis; intrans Praefectus quidam, Alexander nomine, cum turma militum, potestate ab Imperatore accepta, sancto Episcopo et Martyri, ut erat capite in sacram mensam inclinato, jussit per unum e militibus cervicem praecidi, et propositam immaculatam hostiam palam projici coram militibus. At qui adfuerant, discesserunt non sine lacrymis. Duo vero e levitibus ministrantes immaculato sacrificio, quorum nomina erant Christophorus et Chariton, adstant sacrae mensae, sempiterna vitae felicitatem et ipsi desiderantes, atque hisque gesta erant illacrymantes. Jussit vero Praefectus et illos quoque de medio tolli, ac mensam everti.

S. Clemens ad aram occubuit.

cum SS. Christophoro et Charitone innocens.

Sequitur eos Sophia.

49 At fidelis Sophia una cum aliis, sumens, toties iterata eonestatum victoria, venerabili sancti Episcopi et Martyris corpus, decenter inluit, et mundo linteo involvens, cum odoribus, hymnis, ac luminibus, deposuit in ea ecclesia, quae in Crypto dicebatur, eosque ita demum allocuta est sapiens et Martyrum amans Sophia: Ego vos deposui in Crypto, id est, occulto: Christus vero, propter quem multa sustinistis tormenta, vos in aperto et publico collocabit, vos veluti demum suscitans transpositione, et rursum restituens, domo vobis digna iedificata. Non enim, Domine mi et fili, usque in finem relinquet te mater, et nutrix, et alitrix, non modo in occulto, sed cum libertate serviens, sub Christianis Regibus et Praefectis honorata: felix ipsa, quod vestrae in mundo fiet gloriae particeps. Me namque, quod restat, senectus jam ad vos vocat. Hinc usque enim servata sum in vivis, ut corpora vestra curarem ac sepelirem. Ast orate, ut merear illam vobiscum requiem.

et memoriam cult.

50 Et haec effata, lacrymis sepulchrum rigabat, quo prius sanctus Martyr Agathangelus conditus erat. Jam enim cuperat septim ad introitum, locumque praemunierat. Habebat quoque isthic S. Clemens, cum viveret, cellulam, in qua frequenter degebat, juxta easdem scalas. Diaconorum quoque reliquias prope duorum priorum corpora collocavit sanctissima Sophia. Consummatum est autem certamen generosisimi et fortissimi Episcopi et Martyris Clementis vigesimo tertio die Januarii. Auspicatus est confessionem, et depugnavit, sub Imperatoribus Diocletiano et Maximiano, sub Praefectis Domitiano, Agrippino, Curcio, Domitio, Sacerdote, Maximo, Aphrodisio, Lucio, Alexandro; annis viginti octo pulerum certamen perogit, ad gloriam et laudem magno Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, cui gloria et imperium in infinita secula, seculorum, Amen.

a *Επιφοι dicuntur in Graeco, quod certantissimi praefectus designant: hic videntur sacri Oslarii intelligi.*
 b *Constantinopolim intelligit, novam Romam appellatam.*
 c *Grave hic ita effertur: παρελαστον ορισθη. οαι εις τὸν ποταμόν, ουμποςια, ουμποςια, ἀνα δεξα, δεξα. Sensus videtur esse quem expressimus.*

EADEM ACTA

AUCTORE SIMEONE METAPHRASTE, INTERPRETE GENTIANO PIERVETO GALLO.

CAPUT I.

S. Clementis ortus et educatio. Obitus parentum.

Post ducentesimum et quinquagesimum annum Domini nostri Jesu Christi, anno duodecimo Valeriani Imperatoris, Consulibus ipso Valeriano et Lu-

Nascitur An- cipe S. Clementis

ciano, ille vere magnus et admirabilis Clemens, Ancyrae, metropoli primae Galatarum provinciae, tamquam egregius alpinis palmis, multis boni spiritus botris erat omni ex parte plenus. Ea enim cum ipsum tulisset, et multis etiam aliis civitatibus misisset praeclearum exemplar martyrii, ipsa quoque collegit puleros fructus consummationis.

patre gentili

2 Erat autem genere insignis, ex nobili quidem et alto deductus sanguine. Erat enim ei pater et mater, haec quidem ex ambobus parentibus claris et fidelibus; ille autem in religione a Sophia fidei valde dissidens, et gentili deditus stultitiae. Nam cum eam haberet vitae sociam et habitationis, multa semper dicens et faciens, conabatur eam facere sociam religionis. Ea autem cum nimii magnitudine maritum superaret, hoc majori studio contendebat, ut si qua ratione fieri posset, eum deduceret ad veram pietatem. Sed ille quidem dormiens in profundis erroris tenebris, erat sua sponte malus, et recusat abaspicere magnam lucem veritatis. Quocirca sic quoque miser duplici morte moritur, nempe carnis et animae. Solus autem uxori filius hic Clemens admirabilis ex ipso relinquitur, adhuc infans, et quem mater suis tenebat ubris, etejus al-batbar ubere.

u

quo mortuo.

3 Cum sic ergo esset mater marito vidua, lalaretque adhuc spes ejus de puero, ei tantam dabat operam, et ei tam diligenter attendebat, ut ei esset omnia, et pater et pedagogus, et mater. Nam primum quidem eum studiose alebat, et ea faciebat, quae par est matrem filio. Cum autem jam ad eam pervenisset aetatem, in qua sunt pueri capaces disciplinarum, ei rectam pietatis rationem recte sapientis suggestit, ut quae eum recte Clementem nominaverit, vel potius propheticæ, et ut fini conveniebat. Sciebat enim eum futurum veluti quendam palmitem vere Christi vineae, et ei producturum esse fructum multarum animarum; etiamsi raulti reges, veluti quidam non boni agricole, eum saepe multis totonderint supplicis, ut deinceps procedens declarabit oratio.

pie a matre Christiani instituitur.

b

4 Cum ita se haberet Clemens, et a matre benevola tam pulchre aleretur atque educaretur; propinquum illa sentiens decessum, puerum benignè et amanter complexa, qui duodecimum nondum annum compleverat, non magis eum suarum facultatum, quam thesauri qui est in caelis, haeridem conabatur facere, haec eum suavissimis et mandans amplexibus. Fili mi, fili carissime, fili, qui prius, quam tuum videres patrem, vidisti orbitatem; Dei autem patris opibus es completatus, et orbitate usus es ad felicitatem; ego quidem te produxi corpore, Christus autem regeneravit per spiritum. Cognosce tuum patrem, vide ne ejus filii deminutio sit tibi falso imposita. Servi soli Christo, in Christum tuam colloca fiduciam. Is vere est immortalitas, is salus, is qui de coelo descendit propter nos, et nos quoque una secum in altum extulit, et filios suos efficit, et deos. Qui ergo huic paret Domino, superabit quaecumque sunt difficulta, non solum, qui simulacra honorant. Tyrannus et Reges deprimens et dejiciens, sed eos etiam qui ab ipsis honorantur, demones pulvere afflicti, eorumque ducem et praesidem diabolum.

ea mortua filium solatur.

5 Deinde inter loquendum genos suffusa lacrymis, et divina contemplatione impleta a gratia, ea etiam quae erant eventura Clementi sit tibi falso imposita. Servi soli Christo, in Christum tuam colloca fiduciam. Is vere est immortalitas, is salus, is qui de coelo descendit propter nos, et nos quoque una secum in altum extulit, et filios suos efficit, et deos. Qui ergo huic paret Domino, superabit quaecumque sunt difficulta, non solum, qui simulacra honorant. Tyrannus et Reges deprimens et dejiciens, sed eos etiam qui ab ipsis honorantur, demones pulvere afflicti, eorumque ducem et praesidem diabolum.

perdidit futurus tentationes:

Marth. 10 48

cito

ACTURA
SIBI
METAPHRASTE
habetur ad
constantiam.

cito in tuo quoque capite florebit corona Martyrii. Para ergo te ipsum, et ad magni animi virtutem tuam incita animam, ne te inopatum offendant certamina. Non enim adversus hostes contemnendos, neque de rebus levibus est decertatio. Sed sunt adversarii quidem ipse malignus, illisque ministri et satellites: agitur autem de vita aeterna et honore, aut rursus de dedecore, quod nunquam terminatur, et supplicio. Aut ergo te bona adhortentur, aut gravia deterreant. Turpe est, o fili, milites quidem pro conservo et mortali Rege libenter mortem oppetere, nos vero non hoc velle similiter subire pro Rege immortali. Quamquam ipsi quidem ab eo nihil accipiunt, quod respondeat meritis tantae benevolentiae. Quod enim donum tanti est momenti, quanti vita? aut quisnam post mortem est sensus eorum, quae donantur? Sed si mortuus fueris pro Christo communi omnium Domino, pro vita quae est ad tempus, habebis immortalitatem; pro deliciis et gloria et quae semper flumit divitiis, aeterna frueris beatitudine. Quid vero, etsi nunc non moriamur? non paulo post omnino moriamur, et omnibus commune reddemus debitum? Et alioqui quae propter Christum mors suscipitur, non mors quidem jure existimabitur. Semper enim meliore spe futurorum, ejus sensus affinitur.

6 Ante omnia autem, o fili, illa sunt consideranda, quoniammodum ipse effector universae create naturae, et nostri generis opifex, propter nos homo factus est: et cum in terram venisset, conversatus est cum hominibus. Cur non dico id, quod est maximum, quod pro nobis quoque ingratis famulis Dominus morte est condemnatus, conspatus, colaphis pulsatus et postremo mortuus? Et haec omnia ipse passus est propter nos et nostram salutem, ut peccati solveretur tyrannus, ut prior tolleretur condemnatio, ut colli portae volis rursus aperirentur. Quomodo ergo non erimas veniam indigni, o fili, si ipse quidem pro nobis, qui gravissima perpetravimus, isque cum sit Dominus, talia passus sit; nos autem ne pauca quidem propter illum sustineamus? Haec, o fili, considera, et nihil te separet a caritate Christi, non ipse Praesidium, non tormenta ac supplicia, non metus Regum, qui sunt ad tempus, quorum ira cito decidit cum supercilio, et ignis extinguitur, et cassis rubigine obducitur: sed potius te consolentur bona, quae sunt parata Martyribus, et caelum ipsum, quod est tibi propositum praemium martyrii.

7 Haec quotidie mater et suggererat, ut quae ejus, qui vere est sapientia, spiritum haberet per se loquentem, cum mater jam esset eius prudentia etiam ante natam, et profundior opus haberet admonitione. In fine autem haec quoque adjecit. Haec mihi tuae matri redde, o fili, pro tui nutritione. Haec sit mihi merces morum in te pariendo dolorum, o fili, juvenidissimo, ut ego quoque mater, ex Pauli sententia, salva flam per filiorum procreantem, et in membris illi glorificor. Ecce enim, o fili, ego quidem jam recedo, (seneserat enim se morientem, virtute gratia) et haec lux sensibilis mihi nunc non illucescit. Tu vero mea in Christo lux et vita, et te rogo, mea viscerum, ne ea spe faller, quam de te concepi. Una mulier Hebraea quando septem produxit Martyres, et ipsa in illorum septem desertavit corporibus. Tu autem vel sedus mihi sufficies ad gloriam, et beata ego inter matres, quod per te ero insignis. Recedendo autem te, o fili, et deinceps quidem corpore separer hodie a tuis suavissimis oculis; animam autem meam, postquam decessero, existima, o fili, a tua semper pendere, cum qua confabulor Christi adorato tribunal, tuis glorians laboribus, de tuis propter ipsum notis ac stigmatibus me magnifice circumspiciens, et magniloquentium illorum praemiorum et lectio futura particeps.

8 Haec mater dicebat filio, et simul omnia illius

membra deosculabatur; Felix ego, rursus dicens, quod membra Martyris deosculor, membra offerenda Christo sacrificium. Sic ergo eum amplectens, et quam suavissime differens, vere beata quiete requievit, cum spiritum quidem Deo, corpus autem dulcissimis filii manibus commendasset. Ille autem, ut qui in benevolam matrem fuisset semper pius filius, illud quidem sepelit splendide et magnifice. Ipse vero vitam suscipit solitariam, hoc statim peccatum matris concedens mandatis, ut a mundo propter Christum discederet, qui postea propter illam a vita quoque erat discessurus.

a Euphrosiae appellatur in prioribus Actis.
b Κερα, palmitem significat, ut ante scriptum.

CAPUT II.

S. Clementis adolescentia. Episcopatus.

Atque Clementi quidem sic matre orlato (Deum enim habebat patrem) ille ei rursus aliam inducit matrem, quae nre nomine, nec moribus quidquam differeret a priora. ipsa quidem et genere insignis et dives, quae ipsa quoque similiter vocabatur Sophia, et noctu et interdum semper versabatur in orationibus. Cum esset autem, si ulla alia, filiorum amantissima, carebat omnino filiis. Divina vero providentia, quae res eorum ex alto administrabat, nec ferens teneram Clementis aetatem esse a matre desertam, et rursus volens explere Sophiae desiderium, Clementem sapienter ad ipsam adducens, ut adoptet efficit. Cum re vera autem esset sapiens Sophia, in ea quae est ex Deo sapientia ipsi eum instituebat: et perinde ac ipsa eum peperisset, in Clementem erat affecta, et summam curam ejus gerebat. Neque vero Clementis minus, quam par erat in matrem, amorem in eam ostendebat, sed parum quidem ac sinceream in eum reverentiam servabat et desiderium. Praeceptoribus autem plurimum quoque fructus mox reddidit, sicut bona quaedam terra et pinguis, quae nequaquam agricolam propter paucitatem molestia afficit; sed per eorum, quae nascuntur, multitudinem provocat potius ad alia deicienda semina: et quidem, quae habebat, communia proponens iis qui egobant ex equalibus, suae autem lingua eos instituens sapientia, et eos ad agnitionem deducens veritatis.

10 Cum itaque aliquando famem invasisset Galatiam, et omnibus similiter hominibus et pecoribus allerret exitium; ipse tollens infantes gentiliam, quicumque relictis fuerant orlato parentibus, et quicumque rursus propter paupertatem in viam projecti fuerant, et amicu quo corpus tenerent et alimento egobant necessario, albat, vestiebat, instruebat, et quod his erat longe majus, ad Deum adducebat: ea quidem, quae ad corpus pertinebant, ex fidelis Sophiae pecuniis laetus suppeditans; quae autem ad doctrinam pietatis, et morum emanentum, et animae utilitatem, a domo ipse proferens ex sapientia spiritus. Quos quidem cum et apud ipsam viverent, et ab ipso recte compenderentur, et cum coeacti et salis et assidui essent sermonis particeps, et illius doctrina indies irrigarentur, paulatim virtuti assuefecit, et procedente tempore excitatus est eorum animus, ut eum ipso admirabili Clemente decertarent. Quocirca non solum multos habebat filios, sed eos bonos et bene educatos, Sophia, quae prius carebat filiis, veluti quandam civitatem ex his construens adolescentibus, Deo indigne circumdabat, qui est miris longe tutissimus.

11 Clementi autem cum diis virtutis laboribus, legitima quoque solum erant alimentum. Ab animalis enim omnino abstinebat, illorum trimum semper memor puerorum, quorum corpora eum tenuisset jejunium, edocet ut expugnari quidem non possent ab igne vitiorum, neque fundi illa una formaeis sensilis.

12 Sedenim oportebat locum imponi candela-

Clementi solitarii de-
git.

Adoptatur a
Sophia,
optima ma-
troua,

pauperes pueros famis tem-
pore tollit,
educat, pule
instruit

ipse videtur
victa vitiorum
Dan 1 et 3

proposita
mercede Mor-
turum.

et ex capite
Christi pro
nobis passus.

1 The 2 66

pro edico oia
tuoi coram
2 Moch. 7

—vito

ordinatur
Diaconus,
Presbyter.

bro, et videri civitatem quæ est posita supra montem, et Clementem, qui resplendebat tanta luce virtutis, nancisci sacerdotum, ut sic quoque pluribus fieret via salutis. Propterea et Dei e superis suffragio, et communi sententia omnium, qui erant in Galatia, primum quidem sacer præco sacri atrii, deinde etiam paullo post Diaconus creatur, et Presbyter. Cum duo autem deinde anni præterissent, ad Episcopalem quoque Sedem provehitur, alius inter Sacerdotes hic quoque exortus Daniel, ut qui etiamsi esset juvenis, omnem tamen Sacerdotis senectutem virtute superasset, et ostendisset senectutem non esse huiusmodi, ut rerum honorum omnino certos efficiat possessores : sed nonnumquam etiam recte institutam juventutem esse virtutis non contemnendam custodem : nam vicessimum quidem annum jam attigerat.

Episcopus

maiorum or-
phanorum
curam gerit

13 Cum autem ei esset mandatus magistratus, maiorem curam gerebat orphanorum, eos primum sacras docens scripturas, et deinde etiam eos dignans baptismo, et ad eos, quos par erat, gradus, non omnes, sed dignos referens. Hinc factum est, ut ex locis vicinis omnes confluerent, suos filios ad ipsum ex toto animo adducentes. Quos quidem tanquam germanos suos filios suscipiens, similiter educabat atque instituebat. Sed sunt hi quidem primi re vera fructus virtutis boni Clementis, et talia præmia sacerdotii.

CAPUT III.

S. Clementis captivitas, adversus blanditias et minas constantia.

Deinceps autem ei finem incipiunt accipere matris predicationes, et contexi divina corona martyrii : est autem a nobis oratio dicendi paullo altius. Cum Diocletianus Romanum suscepisset imperium, et in ea primum annum ageret, nova quidem genera tormentorum excogitata fuerant adversus Christianos : novorum autem mortis generum nimis fuerant intente : et mittentur littere per omnem terram, quæ parebat Romanis, quæ Magistratibus et Præsidibus, Vicariisque et Proconsulibus adversus pios supplicia et credes injustas significabant, et his, qui in iis fuissent negligentes, replete minabantur periculum; iis autem, qui diligenter fuissent executi, opes pollicebantur, dona, et esse inter primos amicos Imperatoris; et eum honore omnes esse superaturum, qui in his rebus fuerit studio superior. Qui ergo in orbibus et regionibus erant impii Præsides, ex obsequio in Principem ducentes suæ fontem insanie, in hoc consentiant, ut eos, qui in pietate vivebant, conscinderent, et ita omnes delerent et de medio tollerent, ut eorum, qui temebant Dominum, nullus evaderet. Hæc ad Domitianum quoque, qui Vicarii gerebat magistratum, et versabatur in partibus Galatiæ, referunt de hoc magno et admirabili Clemente, quod eum infantium magnam abstraxisset multitudinem, ad Christum, qui dicitur, adduceret, et magnorum deorum cultum, quantum posset, prohiberet : persuaderet autem multis illi animum adhibere, et vivum solum eum Deum prædicare.

Sariente Dio-
cletiano,

desertur a
Domitianum
Vicarium :

blanditias
ejus respuit
et Christum
confitetur :

13 Hæc simul ac audisset Domitianus, eum jubet adduci. Qui cum paullo post ante eum constitisset, eum blandis et insidiosis verbis ab se attrahere conatur : Quæ videntur, dicens, nequaquam conveniunt et congruunt iis, quæ de te allate sunt, accusationibus. Vultus enim et species liberalis, morumque mansuetudo et moderatio, mihi omnino videntur prudentis et ingenii anni. Quæ autem de te dicta sunt ab aliquibus, sunt puerilis potius inscitia, pusillitque animi et pene illiberalis. Res vero ipsa id indicabit, ex te enim vera discemas facilius, si pauca quædam dederis verbatim prudentia. Martyr autem : Nostra, inquit, prudentia et intelligentia est Chri-

stus, qui est vere sapientia, qui Dei est Patris filius et Verbum; cujus verbo producta sunt omnia, a quo ipsum quoque dicere et sapere nos habemus.

Auctori:
SIMEONI
METABRUSIT.

16 Respondens autem Vicarius : Me, inquit, per deos, affeisti molestia, cum has præter omnem spem statim ab initio nugas dicere ceperis. Sed si mihi credas, has longas nugas multum valere jubens, veni et diis sacrificia propitiis; eorum quidem, qui eos contemnunt et inficiuntur, supplicia; eorum autem rursus, qui venerantur et colunt, honores reputans. Eorum vero, qui ducuntur, nos tibi sumus exemplum, qui per ipsos ad hunc pervenimus magistratum, et beneficiis gratias eis referimus, honorando eos, qui ipsos colunt, et suppliciiis afficiendo eos qui nolunt perire. Cum ad hæc ille risisset, ut est consentaneum, quod donorum, quibus afficeretur, et turpium meminisset honorum, et præemptum ejus animi studium videbatur his dissolvere : Sed nos quidem, inquit, o Præsides, sentimus his contraria, et damnum quidem vestra dona; honorem autem, ignominiam; et magistratum esse putamus servitutem; contumelias vero rursus, supplicia, et minas, voluptatem et delicias, et quod est his majus, cum Deo conjunctionem. Hæc enim tu scias, nec promissis et honoribus, neque rursus minis et suppliciis, existimes te posse nos aliducere a pietate.

ridet quæ ille
offert et lau-
dat

17 Hæc paulatim movebant animum Domitiano, et Smetum acrius intuens : Ego te, inquit, omnino feci arrogantiorum, cum me in te tam leniter gesserim. Non est autem mirum, si cum tu perpetuo vitam agas cum pueris, non aliquid eis sensum habeas. Carterum nisi et deos placearis sacrificiis, et hinc nostram lucrifeceris benevolentiam, seias penam mortis esse tibi subendum, enaque, non que breviter et cito adferatur, tu fortasse existimaveris, sed multis prius et variis affecto supplicis, deinde etiam esse gravissimum sustinendum modum mortis, ut et ipse malus male aboleraris, et tuo exemplo castigos multorum arrogantium.

accusatur ter-
retur

18 Admirabilis vero Clemens : Quoniam mihi, inquit, pueros objicis : Ego, inquit, stultum pueris eam indere prudentiam, quam ignorant qui sunt apud vos viri, et ex his ipsis qui sunt seniores et sapientiores. Nam que est vere Dei sapientia, seipsam abscondit a sapientibus et prudentibus, et revelavit videlicet infantibus. Glorior autem et prædico me offerre sacrificia, sed Deo meo rationabilia : non, ut ipsi, torrentes sanguinis, fumosque et nidores, quibus eos, qui sunt apud vos, deos colitis, vel maxime præter rationem. Quod si meum sanguinem pro ipso sacrificavero, ita ut dii quoque aderit, si non ex æquo, ad aliqua ex parte Domino meo vicem rependere. Et enim me Christo Rex ipse tuo pretioso redemisti sanguine.

puerorum in-
stultitiam,
sibi objecta
adoratur

CAPUT IV.

Atrocità Ancyrae tolerata tormenta.

Hæc enim Martyr cum magna dixisset fiducia, abjecta persona Præsides, quia olim in ipsam perturiebat insaniam, eam produxit in medium : et cum sublimem super lignum statim athletam sustulissent qui aderant, quod is ita jussisset, ejus latera lanabant, et acclamabant, ne jussa contemneret Imperatoris. Profundi itaque fulci seculantur in illius carnilibus, et earum magna pars auferebatur, et fornax infernorum aperiebatur viscerum, ut ne hominum quidem oculis esset tolerandum spectaculum. Ille autem non est animo commotus, non mutavit formam, non vocem, non verbum emisit miserabile, non gemitum ejus qui dolore cruciatur : sed perinde ac si esset securior his, qui aderant et contemplantur, et nimis sentiret quam ipsi qui eundebant, magno animo agebat gratias Deo Agonothete.

lira lan-
tur,

fertque non
stantissim

20 Cum vero in ejus supplicio multum tempore consumeretur,

ACTORE
SIMONE
METASTASIE

consumeretur, et remissio quidem essent manus licetoribus; Martyr autem eundem fortem et generosum ostendit animam; volens Praeses dissolvere fortis ejus animi robur: Noli, inquit, tu existimare fore, ut tu me superes fortitudine: sed etsi longum tempus effecerit, ut eorum, qui cadunt, dexterae sint paratae defesse; et egrossis eorum hoc alios ponam recentos, qui non prius te cesabunt cadere, quam nuda carnis ossa tua reliquerint. Statimque heteres ex successione rursus Martyrem circumstantes, ei quoque similia faciebant prioribus, donec eis quoque similiter manus imbecillae fuerint et defessae. Ille ergo stultus Praeses, partim quidem admiratur Martyris constantiam; partim tamen pudore affectus propter heterum imbecillitatem, praecipit eum deponi de ligno. Ille vero talis erat, qualem nec oculi licetorum adspicere, neque manus sustulere tangere, erat enim omnino nudatus carnis, visque tanquam veste erat exuta: solum autem propterea, quod essent ossa fixa, homo esse videbatur; quae ipsa quoque erant illata sanguine, quoddam novum et alienum spectaculum, et quod vel ex se possit efficere ut caligent oculi.

ut alius rursus
licetoribus
discerptur
usque ad
osum

21 Quomodo enim ille desperasset se posse ei vim afferre et castigare, ut ipse quod ei visum esset imitari, per alas quoque rursus apud eum utebatur et lenitate et hinc filia, aiebat, o Clemens, fuisse eum tantorum malorum, invidia et contentio, sed ad te quidem a fortuna pervenit invidia, quae tibi omnino incidere, non aut res tibi succedere ex sententia. A natura autem et tibi contentio, ea enim te ad interpestivam rursus vitam incitat, prohibet quoque animus nobis parca; et ideo in mala te conjecit extrema, magnis autem privavit numeribus, quae et eas consequuntur, si voluisses credere ius sui Imperatoris. Vel potius tibi quoque fortuna injecit contentionem, volens tibi omni ex parte advocari, et tua semper habere etare. Sed vel hinc aliquid momentum temporis parte miserece tunc, et noli, dum in re vana vis te tendere egredi in animi constantiam, immatura aetate morbum et volentem habere.

audacitas de
eius sollicitudo

22 Ad haec Clemens admirabilis, alio illius magis ne minima quidem curans, hoc ei solus respondit. Quae mihi a te more est afferenda, o Iudex, et corpori inferentis vacat tunc, et tunc efficit immortalitatem. Et hoc, inquit Vicarius, omnino est veritate stititio, ut quod est bonum, usque adeo ignorare et negligere, ut et dulcem hanc vitam, benignamque et letum illud astruam, usque ad eam, quae ad finendum et nos oblectandum tibi nobis concesserunt, spemque aliter incerte vitae amittatis. Item si rursus in eadem permanens inobediens, acciperis quidem aliquam brevem a tormentis dilatationem, nec tamen vehementibus suppliciis tibi corpus defatigetur, sed haec remissio erit tibi paullo post causa majorum malorum, et cum te purget tempore colligeris, magnis rursus et variis traderis suppliciis, quorum, ut mihi videtur, anima quoque e corpore excedens, sensum habebit necerrimum. Martyr autem. Solus, inquit, animus, ut videtur, et multis verba pollicentis a te implentur ea quae de dero. Ceterum cum sensum quoniam sit mihi sententia, noli a quo ad verum modum tibi ferre, sed tibi ad opus persolvant omnia, et a nulla re abstinuas, quae sit aspera et dillicilis.

novus Iudex
novus rebus

et generis
concederantur

23 Tunc ferus ille et infantis ab ira consueti abripuit, et cum dixisset, Praeses contentiosum animal est homo iste, genus et os jubet ei verberari. Nam quomodo, inquit, haec sola pars corpori remansit minime affecta supplicio, diendi utitur libertate. Patitur ergo haec quoque simul et tunc ad a partes corporis. Statimque ex heteribus, qui erant quidem paullo hinc immore, alii quidem cum solis manibus verberabant, alii autem etiam sustinebant, ut qui haec rationibus jam esset dissolutus, et ad terram

diffugeret: quotquot vero audaciores erant et crude liores, lapidibus quoque in eum utebantur, et iis illud veridicam Martyris os pulsabant. Martyr autem. Magno, inquit, me honore affectisti, o Tyranne: magno, inquit, affectisti honore, non supplicio. Quomodo enim non est honor servo, dignum haberi, qui eadem perpetiatur quae Dominis, et primi illi passionis socii et Martyres? Cadaphus quoque caesus et vultus mei Domini, et lapidibus fuit interemptus Stephanus. Hoc quoque mihi nunc magnum deus et ornamentum afferunt. Levat mihi laborem passionis imitatio. Sedat mihi dolorem, iis qui sunt me praestantiores, in honore aequalitas. Haec dicebat, et ad suum Agonothetam frequenter tollens oculos, vehementi studio agebat gratias.

is parvis gl
riator

24 Domitianus autem cum omnino animam despondisset, eum rursus mitti in custodia. Cum vero putaret eum non posse amplius nisi pedibus ad ingrediendum, quod prioribus suppliciis esset corpus confectum, jubet eum utrinque parari: sed qui omnes qui concidunt confirmat, afflictisque et depressos erigit, non sinit omni quos habere in nu, quae ejus gressus fuleiret, sed eos repellens, qui accedebant ex gentilibus, et illud sensum exclamans, Orem peccatorum non impinguet caput meum, ipse illum viam peregit. Quem cum sic abentem animal vertisset Vicarius, fortitudinem valde est admiratus, et conversus ad eos, qui circumstantium, Praeses, inquit, magnum tolerantiam! Talibus utique militibus opus esset Imperatoribus, ut essent quovis periculo superiores, et tam constantem animam et tam magnos spiritus conservarent in rebus asperis. Ceterum hic non sistetur amplius ad meum tribunal: ipsum autem ad Imperatorem mittam Diocletianum. Ille enim solus eum superaverit.

relinquit
custodiam,

Praeses for
titudinem
ejus miratur

25 Dixit, et eum statim significavit litteris, quomodo se res haberent, jussit eum qui in primum duci Romam. Cum fuisset ergo Martyr extra civitatem, una cum eade aegidibus, in caelum sublatis, Domine Deus, inquit, qui omnia facis et procuras pro universo genere hominum, et multas nobis munis vias salutis, hanc tuam civitatem, et animas eorum, qui in ipsa eroderentur, conserva, ne implicentur laqueo diaboli, et Tyrannorum capiantur insidiis. Porro autem ne me quoque perpetuo esse sinas alienus ab eis, quae nos tolli: sed qui Jacob convertisti in domum patris sui, et eum a manu Esau liberasti; qui etiam ossa Joseph una cum populo ex Aegypto extulisti, et ea patris restitisti sepulchris; tunc quoque placeat voluntati me redire, et quae me genuit et aluit, et ad hunc usque aetatem produxit patrie, tanquam aliquid rursus reddere debitum. Haec cum a Deo precebus contemnisset, viam confecti aliter:

mittit Ro
mam

CAPUT V.

Spreta Diocletiani promissa.

Postquam autem Romam pervenerunt, ubi tunc quoque versabatur Diocletianus; et qui missi fuerant, ei reddunt litteras, et Clementem admirabilem, eum ille praesens, adducunt in medium. Cum vero adstratisset, tunc videns Diocletianus juvenum ejus adferentemque et generosum adspicere, primum quidem celans, quid in animo haberet, apud se admirabatur, in illa omnia sustinisset, quae ei signifiabant littere. Deinde eum etiam fixis intonsis oculis, et totum considerans, Tu es, inquit, celestis ille Clemens, ejus magnum est nomen propter fortam et generosum animam? Sed quod tenet omnino hunc tuum generosum et magnum animam, habere aliquam partem et justam causam, sed non hanc impiam et iniquam, et hoc ipsum manifestam animae et eundi exitum. Nunc enim quo est major, eo est deterior, et ne magis ad iram provocat, deos mentat ad vindictam.

Stylos Dioc
letianum

laudentes
latu

Verum enim ver

hanc divitiarum
et honoris,
unde tormenta
proponit

Verum enimvero tu animo ad contraria mutato, hunc firmum et constantem animum ostende pro pietate in deos, ut sic quoque potius dignas consequaris remunerationes. Illi enim, ut arbitror, tui propter hanc fortem et excelsum animum miserti propterea effecerunt, ut tot et tantis resistere suppliciiis, nec permiserunt, ut tu jam diu male perires, et praecipereris, agnitionem et mutationem omnino exspectantes. Hæc dixit; et pro oculis Sancti statim proponit, illuc quidem aurum et argentum et litteras Imperatorias, quæ Patriciorum illi dabant honorem; deinde etiam aliorum magistratum et dignitatum insignia; et præterea vestes floridas et magnificas, et alia quæcumque rerum pulcherrimorum cupidus evocant oculos. Illinc autem rursus instrumenta tormentorum, manus ferreas, grabatos, et ipsos quoque ferreos, rotasque et pectines, craticulas, lebetes, obeliscos, sartagine, et graves catenas, et aliam magnam instrumentorum multitudinem, specie quidem diversorum, spectaculo vero terribilium, experientiam autem habentium ipso quoque spectaculo graviores. Deinde Martyrem suaviter intuens, et manu extendens pecunias: His te, inquit, remuneramur, si pius in deos, et in nos sanctus extiteris.

27 Ille autem, cum Sanctus ab eis oculos avertisset et ea veluti subsannasset, et propter ea quæ dicta fuerant, graviter indignasset, Vobis, inquit, peccant ipsi vobiscum illi; tunc acriter et torque fortem intuens Clementem, et simul convertens oculos ad genera tormentorum, Vides, inquit, hæc sunt eorum, qui non parent, et sunt impij. Martyr autem, Si vestra, inquit, poenæ sunt, sicut existimas, terribiles et ad experiendum intolerabiles, sicut rursus dona splendida et magnifica, et digna quæ beati iudicentur; quoniam esse existimas ea, quæ celestis sunt et solius Dei? quoniam immortalia quidem supplicia et dolores inexorabiles? quales autem ignis fluvios, qui ne solo quidem sunt adspectu tolerabiles? quoniam vero rursus bona sunt consequentia, qui eum dilexerint?

utraq; con-
tinent

1 Cor. 2, 9.

Scriptum est enim, talia ut nec mente possint comprehendi, nec oculis adspici, aut quæ ex his percipiuntur omnino viduas conjici. Nam quæ sunt quidem presentia, hoc argentum et aurum, sunt solum pulvis et lutum, vilis et infingulæ materia, quæ turpiter quidem ex terra nascitur, turpis autem in eam, quæ videtur, spem per ferrum et ignem transfertur, latronibus subjecta et furibus, et si non his, ad diminutionem saltem et rubiginem, ut quæ consumuntur atque defluat. Vestes autem purpureæ et splendide, filia sunt vermium, et inventa barbarorum hominum. Quamquam si ea nos reddunt honoratos, vestra quidem sententia homo est verne vilior. Quod si oportet etiam homines propter hæc habere in admiratione, multo magis admirarer eos, qui hæc fabricantur, quam eos, qui propter hæc ex his infecta indumenta gloriantur, et se magnifice circumspiciunt. Nam illi quidem artis solertia transformant naturam ad id quod est melius, et sensum decipiunt, et ornatum amantibus oculis suaves escas proponunt; hi autem induti sibi placeant, et se magnifice circumspiciunt, de sui animi levitate ferentes testimonium: et eum oporteret eos pudere sui erroris, illi potius intumescerent, et tollunt supercilia, honorati adornamentis, si neque ea omnino honorem vocare oportet. Sed vestra quidem sunt talia, et eorum se habent. Quæ autem a bono Deo nostro, sunt bona, contra se habent. Voluptatem enim habent immortalem, splendorem vero perpetuum. Neque enim timeant eam, quæ est ex tempore, mutationem. Non suspectam habent conversionem, sensum ignorant, sed rursus florent, in æquali decore permanentia, stabilique perpetuo et inamobilia.

Uos irruet.

28 Ad hæc Diocletianus. Mihi videris, inquit, pulchro quidem loqui, o Clemens, sed male admodum

sentire. Nam lingua quidem præfers immortalitatem, in mortali autem semper spem tuam collocas: Vestram inquam Christum, quem dicunt a Judæis male passum esse innumerabilia, et tandem mortem in cruce sustinuisse. Nostri vero dii sunt et semper immortales, et nihil grave nec molestum sustinent. Respondens autem Martyr, De ipsorum, inquit, immortalitate et doloris vacuitate, propemodum vera dico, o Imperator. Quomodo enim morientur, qui ne omnino quidem vixerunt? aut quomodo deborem senserint, qui ipso quoque sensu plane carent? Sed etsi dolorem non sentiunt, sunt tamen subiecti innumerabilibus plagis et contumeliis. Nam qui facti quidem sunt ex lapidibus, a manu, quæ sculpsit, plagas acceperunt, et ferro sunt levigati ac politi, et sic cum magna, sed iuani, labore, formæ humane simulacro et statuæ facti sunt. Quibus autem rursus aurum est materia, sive aes, sive argentum, id quoque fusi igne vehementissimo, similiter atque alii consistunt omnino sensus expertes: qui tantum abest, ut opererant aliis, ut ne ipsi quidem possint facere, quominus hæc omnino patiuntur. Nequaquam ergo moriantur, quoniam nec omnino quidem, ut prius dixi, vixerunt: diffidunt autem et contumunt, quomodo quædam, a tempore, ita etiam, quod non sunt, accipientes. Non ergo nostra quoque sunt in huiusmodi, sed ipse verus Dominus et opifex omnium, Deus meus, qui est et expertus temporis, et immortalis, propter me quoque fit homo postea, ut ego fiam propter illum deus; volensque cruci attingitur et sepelitur, et tertio die resurgit, et rursus in celum ascendit, unde descendit: cum nos una quoque fecisset resurgere, et ad priorem redaxisset principatum, a quo male excedimus propter inobedientiam.

CAPITULUM VI.

Variè tolerati Romæ cruciatus. Multi conversi et martyrii coronati.

Propter hæc Imperator ad iram concitatur; et velut victus, convertitur ad supplicia, nesciens stultus, se per illa magis esse vincendum: siquidem apertum est iudicium, victum esse eum, qui punit, quod is, qui punitur, nihil omnino erdat suppliciiis. Jubeo ergo rotæ alligari Martyrem, et rotam quidem vero magno impetu, Martyrem autem virgis verberari crudelissimis. Statimque Martyr fuerat alligatus, rota vero verberatur celeriter. Martyr autem, quando erat quidem in rota siddini, trahelatur his qui verberabant; quando vero rota eum sub se ferebat, eum pennis ejus acerbe conscindelatur, et ossa conterebantur. Cumque sic laereretur, Dominum Jesus Clamare dicebat, veni ad opera mihi ferendam, et leva me hoc pondere supplicii: quoniam circumdederunt me doloris mortis, pericula inferni invenerunt me. Respice ad me, et miserere mei, et ex necessitatibus meis erue me. Adsis mihi, ut aliquando etiam a paralytico, ad gloriam tuam, ad confusam non tuam, ad dedecus et ignominiam nunciorum, ad mortem propter te perperionem tolerantiam.

30 Hæc enim dixisset Sanctus, statim et rota a motu, et qui verberabant, cessaverunt a plagis alligandis: et Martyr quidem simul ab omnibus, et a rota, et a vinculis illis sua sponte solutus fuerat, et restitutus in priorem sanitatem: hectores autem subit membrorum dissolutio. Et multi ex Romanis, qui ad tale spectaculum concurrerant, sanis evaserunt animis, et Magnus est Deus Christianorum, magna voce exclamaverunt, Magnus vero Clemens, qui erat vero Christi pedes eum veluti pulchros quoddam fructus suo membra Deo obtulisset. Ago tibi gratias, dicebat, o Deus, quod volueris me in hac maxima et frequentissima civitate pati pro Filio tuo mægenite, qui ipse quoque passus fuit pro nobis, et propter

hæc nullip-
tus celitus
contulit

hæc vultu
et lacrimis
liberavit

multis enim
liberavit

ACCIORE
SIMONI
METABRASTE

pretium nostrae captivitatis et servitatis suum effudit sanguinem. Deinde subiunxit etiam seriem Sancto- rum, qui Romae erant, Quem Petrus, inquit, docuit cohere, et Paulus praedicavit, et qui erat ejusdem, cujus ego, nominis Clemens ille sapiens, adorandum esse decrevit; et divinus deinceps Onesimus est confessus. Propter quem ipsi quoque passi, libere loquendi potestate apud eos valent plurimum, et adorantur a fidelibus, haud ita multo post autem adorantur etiam a fidelibus Imperatoribus. Hoc autem dixit, praedicens mox delendam impietatem.

us illius con-
tunditur,

31 Haec Diocletiani animus verius inflammaverunt: jussit autem stylis ferreis illud praecelsum Martyris os contundi ac confrigi. Quo factum est, ut dentes quidem mox labefactentur, maxillae vero contererentur. Vox tamen reprimebatur, neque illi prolixè loquendi libertati vel minima daretur remissio: sed etiam licetioribus ut siletet jubentibus, ipse idem erat, et ne parum quidem remittebat: sed contra etiam voce infelicitate majore, non secus ac statua quaedam aenea, quae ieta vehementius, majorem edit sonitum. Quamobrem cum ipse quoque Imperator esset defatigatus, vineulis et quae ex eis oritur afflictione et miseria toti Martyri imperata, tradit eum in custodiam.

Convertit ab
eo in carcere
baptizantur.

32 Multitudo autem eorum, qui recte miraculo crediderant, viri, et quaeque erant prudentia praeditae mulieres, imta inter se conventionem, carcerem ingressi sunt. Deinde tangentes illius pedes, valde meritis rogarunt, ut divinum baptisma consequerentur. Cum itaque precibus tam vehementibus ipse quoque adacerrime annuisset, rem statim est aggressus. Dum itaque in carcere esset aqua copia, et ipse quas oportet preces profert, et cum ipsis pariter omnes scire dignatur baptismate. Media autem nocte eis divina quaedam apparet visio, nempe lux quaedam, quae neque verbis exprimi potest, et quam humanus non admittit adspetus, totum simul tanquam fulgur illustrat carcerem. In media vero luce erat vir quidam adpectu valde alacer, splendida autem veste indutus, qui ipse quoque erat lux totus quantus, gemis insignis admirabilibus. Is cum ad Clementem accessisset admirabilem, ei in manus tradit panem et calicem. Deinde ille quidem exivit, eos autem ipsa quoque vox defecit, ut qui spectaculo admirabili essent obitupefacti. Sanctissimus autem Clemens eum statim conjecisset, ea esse signa Domini corporis et sanguinis, ea et valde pie suscepit, et cum preces dixisset consuetas, ea communicavit eis, qui jam erant baptizati.

Inpeto adfer-
rent, Eucha-
ristiam per-
cipiant.

33 Cum ergo complures ad eum undique accederent, et carcerem fierent ecclesiam, et multitudini Christianorum fieret accessio, custodes carceris haec remittant Imperatori. Ille autem et eos jubet metu comprehendi, et nisi pietatem abnegaverint, omnes citra ullam interitum mi ericordiam. Illi vero comprehensi jussu Imperatoris, inventi sunt non ignari eius quod erat hominum et utile, eligendi, sed ab hac, quae est ad tempus, vita maluerunt recedere, quam a Christo delere, qui nos formavit, et dilexit, et mortuus est pro nobis. Quamobrem ante civitatem, tanquam sacras quasdam hostias, seipsos et filios offerunt Domino, cum nullus time remanere sustinisset proder animo, cujus quidem erat animus aliquanto juvenior: non enim remiserat, ut certamen elugeret, sed ut cum majoribus potius malis colloquatur, eaque ei essent coronarum majorum occasio. Is erat admirabilis Agathangelus, de quo etiam deinceps dicitur apertus.

pro Christo
occidantur.

34 Diocletianus autem eum paulo post esset magni Clementis recordatus, eum rursus producit, et primum quidem, tanquam abductus poenitentia, priorem illam abgreisset insaniam, ipsam et laudibus sensim aggrediebatur, et ea ratione combatatur potius

superare generosum illum et excelsum animum. Deinde cum vidisset rem sibi esse cum homine cordato, et qui non magis posset animi fortitudine maiorum ferre impetus, quam prudentia blandis verbis et disertis non succumbere; abiecta statim persona et facta illa mansuetudine, repente apparuit id quod erat: et rursus aliquid novum excogitavit supplicium, quodam Amphione, qui inter suos primum locum obtinebat, ad hoc maxime imitante. Erat autem hoc supplicium, ut sic et a tanta multitudine distenderetur Martyr, ut ipsa quoque membrorum dissolyerentur compages, lictores autem quatuor circumstantes, exiccatis bonum nervis eum diu crudeliter verberarent.

Clemens ver-
beratur acer-
vis bonum

35 Postquam vero ille quoque fortiter huic restitit supplicio, et perinde ac si alius pateretur, ipse impunitabilis mansit et immobilis; Scio, inquit Diocletianus, o Clemens, te esse animo valde contentioso, corpus autem illi posse inservire. Sed ipse ne sic quidem rur incedam, sed etiam ferreis te aggrediar unguis. es enim tu forte ferreus et torpidus, et nullo fore sensu praeditus; ut videam an te forte his excitaverim, quem somnus tuu profundus invasit. Martyr autem, Recte quidem ait, dixisti, o Imperator. Dormio enim veluti quendam dulcem somnum, ne meo Christo ad labores pro eo suscipiendos futurorum spe sapiente: rursus vero efficiente, ut sim sobrius et vigilans, quando eum praedicare oportet, et libere loqui pro eius confessione. Haec ille dixit: et Imperator quidem statim jubet lictores desistere a verberibus; sublimem autem eum in lignum tollere, et eum ferreis carpere unguis, donec ei carnes omnino consumptae essent, sanguis autem exinanitus, et sola ossa relinquerentur. Cum itaque rursus lictores ad id magnam adhiberent diligentiam, ut qui etiam ab occulto licitore atque adeo carnificem alicui incitarentur; Martyr quidem primum seipsam attendens, deinde etiam ad tyrannum adspiciens: Non est, inquit, meum corpus id quod adest, quo ego quidem sum indutus, tu autem id nunc o Imperator laeeras. Neque enim omnino dolore afficior, quomodo me oporteret, dum laerer: sed quod mihi quidem datum fuerat a natura paulatim praecedentibus prius consumptum est supplicio, et nec parva quidem ejus pars mihi est relictæ: carne autem, quae nunc ad ossa mea accurrit, et membrorum continet compagem, veluti quodam indumento meus me Christus induit, propter quem priori me exui, eaque nunc crasa, me rursus induet alia. Neque enim lutum defuerit figulo. Cum is ergo

discerpitur
unguis fer-
reis:

facibus instu-
latur.

a Grego Acta Paulo.

CAPUT VII.

In itinere Nicomediansi, ac praesertim Rhodi, gesta.

Obstipuit de cetero Imperator, et conversus ad eos, qui circumstantebant; Ego multos quidem puni, inquit, ex miseris Christianis, et multos etiam morte affecti: sed nondum vidi virum tam magno et excelso animo praeditum, sed neque enjussquam corpus adeo validum et robustum, et cui mortem adferre esset difficile. Eum ergo rasmittam Nicomediam, Maximiano, ut est verisimile, prodigium futurum incredibile. Neque enim existimo eum unquam invidisse in virum tam firmi et tam constantis animi. Haec eum mirabilis dixisset his qui aderant, decrevit ut Clemens vincetus trans mare mitteretur Nicomediam, examinandus a Maximiano, de eo scribens, et qui prius a Domitiano, et quae a se rursus passus sit, quae opinionem et humanam omnem naturam superant: et hoc praeterea significans, quod si eum quidem,

Ejus constan-
tiam mirante
Diocletiano.

mittitur ad
Maximiano-
num

quod est plane desperandum, vincere et in aliam poterit traducere sententiam, eum rursus remittat, rem illi gratam futuram, ut argumentum illius maxime prudentiæ et ingenii solertiæ : si minus, eum trahat bestiis, vel etiam acerbis aliis suppliciiis ei vitam adimat, ne si amplius, inquit, sit superstes, et Christianos et Græcos magnis afficiat incommodis, hos quidem corrumpens et attraheus, Christianos autem efficiens difficiles ad transmovendum, eosque nuniens et confirmans.

Voluit epus discessu homini Christiani.

37 Roma ergo Sanctus est eductus, multis quidem eum deducentibus, multis autem lacrymis quoque prosequentibus, quibus consolabantur suam ab eo separationem. Quis enim oratione persequi poterit ea, que tunc dicebant quidem fideles, et quæ rursus propter ipsum fecerint? Nam alii quidem pedes tangebant, et manus amplectebantur; alii vero collum complectentes deosculabantur, et propter separationem amaras effundebant lacrymas: alii se ejus sanguine inungebant, vulnera contrectabant, a vestibus avelli non poterant; Vir præclarus et fortis, strenuus decertator, qui ferro, dicentes, est validior Qui ipsum autem abducebant, fracti fletibus: et ipsi quoque affecti animis, constiterunt diu, cedentes animorum perturbati- ni et spectaculo miserabili. Cum vero jam tempus vocaret, ut Martyr navem ascenderet, vi et vix tandem avulsus ab iis qui ipsum eundinebant, et tamquam membrum comæne abruptus ab omnibus, civitati ea que par erat, et sibi precatus, navem ascendit, et cepit navigare. Sed quid sapiens gubernator universorum Deus in nave sua providet consilio?

Agathangelus enim ro proficitur.

38 Is qui prius solus martyrium effugerat ex iis, qui sub Clemente crediderant in carcere, de quo paulo ante sumus nos esse dicturos polliciti, cum esset Romanus quidem genere, Agathangelus autem nomine, hic una navigat cum Martyre. Cum enim pervenisset ad navem in qua erat Roma enavigaturus, et cum nautis pauca esset locutus, eis facile persuadet, eumque sensim descendisset, in aliqua ejus parte delitescerat. Deus autem fuit, qui et navem ostendit Agathangelo, et effecit ut essent ei nautæ faciles, et cito fierent ab eo persuasi. Postquam autem jam Martyr quoque adfuit ipse cum militibus, et navem sunt ingressi, distabant a terra circa ducenta stadia, videns Agathangelus milites quidem et inter se et circa navem esse occupatos, solus vero sacrum Clementem seorsum Deum orare, a nemine visus nec animadversus prope eum accedit: eumque ejus pedes prehensisset, ei in memoriam revocat ejus, que in custodia facta est, confessionis et dati baptismatis. Deinde etiam narrat, quomodo e corde ellingerit, et quemadmodum prius sciverit navigium, et quemadmodum sit ingressus, et quemadmodum in eo delituerit.

Gaudet Clementis et pro eo orat.

39 Martyr autem (quomodo enim par est eum fuisse affectum, cum agnovit Agathangelum? erat enim primus ex iis, qui tunc ab eo fuere baptizati) salutabat, amplectebatur, benigne eum alloquebatur, aperte pre se ferebat, se viscera habere repleta gaudio. Deinde etiam cepit precari vehementius, partim quibon gratias agens pro Agathangelo, et verba que animi lottitiam significabant offerens; partim autem Deum quoque invocans, ut illi ferret auxilium, et rogans, ut is esset sibi solus confessoris; Ago tibi gratias, Domine Jesu Christe, dicens, qui mihi es sola et unica consolatio et auxilium; quod ne neque in terra, neque in mari relinquas a tuo desertum auxilio, sed me per totam viam defendis et deduxeris, et meum labore defessum animum recreaveris eo quem seorsum modo, ejus consolator effectus. Ecce enim nunc quoque in mari in Agathangelo bono meo fratre mihi es cognitus, qui vel mihi ex ipso nomine tuum spondet auxilium, ut qui Agathange-

lus, id est, bonorum nuntius, et sit et dicatur. Sed ei quoque concede, o Rex Christe, ut ad finem tuam deducat voluntatem, et glorifica ipsum tua confessione, ut tu quoque rursus in ipso glorificeris.

40 Ille ergo cum Agathangelo sic diu nocturno precabatur, cibum quidem non sumens, nam ne minimum quidem eis cibi usquam aderat, ut ejus Clementis nullam curam gessisset omnino: vivam autem panem in corde et vivam illam aquam habentes, quibus obscure alebantur et potabantur. Diuturnæ ergo illorum, ut vilebatur, medicæ miserti milites inotique animo, benigneque et humane in eos affecti, eos cibis volebant impertiri. Illi autem laudabant quidem bonum militum animam, cibum vero non accipiebant, dicentes se eum desuper a Deo accipere. Quod autem illi dicebant, Deus effectum reddidit, et circa primam noctis custodiam, celeste alimentum justis suppeditabatur, et pane Angelorum nutriebantur homines.

41 Multi vero dies consumpti sunt ab eis in navigando: et cum Rhodum appulissent, alii quidem omnes e navi descenderunt ad querendum commectum; eis autem, qui relictii fuerant pro custodia Sanctorum, instabant ipsi vehementer rogantes et orantes, ut liceret eis accedere ad ecclesiam Christianorum, et esse intertemporum participes sacramentorum. Atque tunc quidem dies celebrabatur Dominicus, et quicumque erant in insula Christiani, pauci autem erant, ad templum concurrabant. Ex his vero eum quidam accurate didicisset, quomodo se haberent res Sanctorum, Antistiti Rhodi omnia significat: Episcopo nomen erat Photinus. Ille autem nihil amplius cunctatus, cum statim accepisset multos ex iis, qui aderant Christianis, venit ad littus, ad quod appulerat navis, in qua erant Sancti, et custodes vehementer oravit, ut Martyres solverentur a vinculis, et eis permitteretur venire in ecclesiam.

42 Cum illi autem cessissent precibus, cum multis hymnis, quibus Deo aguntur gratias, ecclesiam deducuntur Martyres; et consequenter sacro libro proposito, admirabiliter et præter opinionem declaravit vox Evangeliorum illa, que et tempus decebant, et Sanctis conveniebant. Quoniam autem ea sunt? Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere. Hoc veluti quantum divinam dilectionem Sanctorum instillavit animis, oculosque simul et manus statim ad celos tollentes, præ gaudio orabant lærymantos. Edificatio autem in fide fuit res ea iis qui aderant, omnesque eos intuentes, ipsi quoque aperte emittebant lacrymas.

43 Deinde pius ille et Dei amans Episcopus rogabat Clementem sanctissimum, ut sanctæ oblationis perageret mysteria. Quæ quidem cum de more ab eo peragerentur, et omnes in contritione cordis, veluti unda et aperta anima, eis attendentes, vident multi ex iis, qui aderant, quicumque scilicet erant digni tabe intueri, stuporem, o Domine, et mirabile spectaculum; lucis quidem carbonem maximum, in intermerato et mystica mensa propositum, candidorum autem multitudinem in ære supervolantem. Atque illi quidem cum visionem ferre non potuissent, et humi pronos seipsos dejecissent, jacebant, ut qui eum, qui ex iis præcedebat, splendorem contra non possent omnino adspicere. Cum autem facta brevi tota pervasisset civitatem, multi etiam ex infidelibus publice concurrerant, et maxime quoniamque aliquos ex filiis, cognatis, vel domesticis habebant laborantes aliquibus morbis inmedicabilibus, frequentes concurrerant, secum ægrotos adducentes, et alios quidem ad pedes Martyrum projicientes, alios autem ad beatorum manuum contactum adducentes, eos statim videbant a morbis expurgatos. Multorum quoque gentilium caritate sunt animæ, et sanationis ipsorum miraculo deducti sunt ad veritatem. Hæc milites obstiterunt, et cum viderent

AUCTORE
SWEENE
METAPHRASTE.

Ambo assidue precantes, cibum accipiunt callibus.

Rhodum appulsi sunt.

deducuntur ad ecclesiam.

Matth. 10. 28.

Clementis Missæ sacrificium offert

Apparet lucidus carbonem maximum, et Angelus in ære.

Multi per SS. fuerunt convertiti.

Victore
Simoni
Mltapiraste.

civitatis magnum in Clementem desiderium, et time-
rent deinde, ne in eos aliquid innovaretur, et Mar-
tyr ex eorum manibus effugeret, ei vincula rursus
inmittunt, et ad navem abducunt, illi male facendi
summentes occasionem ex insigni ejus virtute. Pro-
cessit autem Agathangelus, et primus navem ascen-
dit, ut qui esset primus viam initurus martyrii.

CAPUT VIII.

Turmento Nicomedie Sanctis inflcta.

Cum eis itaque ventus successisset secundus,
Ægeum mare transmittunt, et cum appulissent
Nicomediam, deducuntur statim ad Maximianum.
Ille autem eum accepisset litteras Imperatoris, et
multa quidem etiam ab ipsis didicisset, ea vero vidis-
set congruere litteris, nempe aspectum, qui quam
profitebatur virtutum eorum, faciem liberalem,
morum libertatem, nihil servile, humile, et abje-
ctum, neque quod facile possit in alium traduci sen-
tentium: hæc cum vidisset Maximianus, ut qui in
judicandis illis multum valebat, sibi statim interdicit
epus examinationem, et quosdam bellicos equestes
occupationes, Prefecto Urbis Agrippino committit
Clementis cognitionem. Ille vero eum cum statim
isti curasset, hoc ante alia interrogat, an ipse esset
ille Clemens, qui vulgo ita perhibebatur. Cum is autem
se esse respondisset, et Christi servum præterea
adjoisset, ira motus Agrippinus, jussit militibus, ut
et in facie colophum impingerent, ductantes, se
servum Imperatorum, non autem Christi, vocaret.
Martyr autem, l'limo, inquit, et domini et Impera-
toris vestri, vocati essent Christi servi, et alia
quoque omnes gentes eis servirent et parent, et
non eis potius inprobe imperaret impietas, et stulte
nos vincere contenderent!

45 Hæc cum veluti flamma quædam incidissent
in animum Agrippini, mox accenderunt fornacem
insania, et Clementi quidem nihil respondit, ut qui
ostenderet conceptam in eum iram esse majorem,
quam ut miris eum ignificaret. Ad Agathangelum
autem respiciens, Tu vero quis es? inquit. Neque enim
contineris in litteris Diocletiani. Ille autem eum vi-
sum suum dixisset, et simul in eolum et ad Clemen-
tem sustulisset oculos (utrinque enim ad se venturum
sperabat auxiliari) Ego quoque, inquit, sum Christia-
nus, per servum Christi Clementem hæc beatam
necessis appellacionem. Tunc Agrippinus jubet Clemen-
tem quidem in altum subditum cruciæ mutilari. Aga-
thangelum autem homini nervis a lictoribus crudelis
sine verberari. Quoniam vero magis Clemens ejus-
modi tormentum tam magno et excelsa animo ferebat,
et tantum uberit, ut plagarum vel medicam ullam
diceret ratum, ut pro se et pro Agathangelo assidue
oraret, Prefectus hæc parva esse arbitratus, et que
ambum non attingerent, in quo hoc adeo fixum et
firmum insederat, ne ad contrariam traderetur
sententiam, utrinque quidem relaxavit a castiga-
tione, et tradidit in custodiam. sequenti autem die
jubet theatrum parari et bestias, et numero multas,
et genere diversas, et crudelitate insignes.

46 Atque Sancti quidem relictî in carcere, velo-
mentibus et intensius vigilantes, vacabant orationi;
Angeli autem ad eos desuper advolante, prepara-
bant et confirmabant ad martyrium. Quicunque vero
alii propter alias etiam causas habebant in carcere,
cum eorum intensam vidissent orationem, et deinde
etiam sensissent adyntum Angelorum, et illi admi-
rabili obstupefacti essent consolatione, divino quo-
dam ardore eorum meritis, et rogant ut ipsi quoque veniant
ad Christi cognitionem, et ne reputentur indigni, qui
illum confiteantur. Illi autem cum eis ad insidiam usque
noctem differentes, succedentes, admonentes, docen-

tes, non prius destiterunt, quam eos in vera fide insti-
tuerint, et divino baptismo obsignaverint. Deinde
eum magnus Clemens sola oratione eis carceris to-
tam aperuisset janua, illos quidem lætus lætos dimi-
isit: ipse autem solus cum Agathangelo mansit in
custodia.

47 Hæc Agrippinum valde magno cieci furore, et
cum eos deluxisset in theatrum, et ipse prius more
leonis in Sanctos rugisset, deinde in eos quoque
leones et multas alias bestias jubet inmitti. Illi au-
tem inmissi, nihil quidem mali Sanctis omnino fa-
ciebant: sed blandis potius et benignis eos intue-
bantur oculis, et nunc quidem eorum pedes hilariter
lingebant; nunc autem in eos etiam placide insilie-
bant, non dissimiliter facientes his, que canes sæpe
faciunt suis dominis, qui post longum tempus re-
deunt. Atque Sanctis quidem bestie nihil mali facie-
bant: Agrippini vero animum valde percellabant,
qui erat de tota re mirandus in modum perplexus
et animi dubius, et, ut dicitur, ea aggerederetur, que
non possent effici: quamquam erroris tenebre usque
adeo crasse eum delindebant, ut nec, cum ea quidem
vidisset, intelligeret, nec bestiarum saltem revere-
retur illam supra naturam nature mutationem. San-
ctis autem ea res fuit causa Deum glorificandi, et
orantes dicebant: Gloria tibi Christe, quod fere
quoque sint nos admirabiliter et præter opinionem
reverite, et confirmasti que dicta sunt per tuam
Danielem prophetam. Ecce enim et leones et multe
inanes fere in nos sunt immisæ, sed in omnino
fuisti nolissem, qui es etiam Deus Danielis.

48 Deinde vere agrestis Agrippinus, cum nihil, ut
prius diximus, esset mutatus; sed ejus, quod admi-
rabiliter fecissent bestie, et præter opinionem, eorum
manuetudinem dixisset esse causam, jubet subulas
valde candentes eis per medios utriusque manus di-
gitos, ad ipsas usque ulnas indigi. Atque ille quidem,
ut ille jussisset, athletæ adacte, theatro acerbum
prebatur spectaculum, ut multi ne libere quidem
intueri possent, sed propter tristitiam ejus, quod
cernebatur, humanis et elementibus commiverent
oculis, efflicere. Cum primum enim ferrum carnes
attingisset, ille quidem veluti quendam penam gra-
vem sibilum emisit: deinde purpureo quodam pin-
guedo illum descendens eum sanguine, videbat tur vim
ignis extinguere, indoreque et fumo implebat aerem.
Atque illi quidem, qui aderant, ejus quod fiebat regre-
ferentes acerbitatem, et animi perturbationem aperte
ostendebant, et ut viri dimitterentur, clamabant.
Agrippinus autem magis accensus, et propter furo-
rem impio mentis, jubet alias subulas, et ipsas quo-
que vehementer accensas, sub eorum axillis usque
ad humeros transfigi: quod quidem eis quoque magis
auxit dolorem, et eis sensum longe inanis aeriorem.

49 Populus itaque non forens tam indignum
spectaculum, sed partim quidem graviter forens ma-
gistratus civitatem, partim autem judicans admi-
rabile id quod factum fuerat, quomodo modo Martyres
tantis resisterint insultibus, et non una cum eis pro-
fuitis quoque minus miserint, præerunt quidem un-
dique lapides in Magistratum. Magnus autem est
Deus Christianorum, voce quam potuerit ad clarissima
clamaverunt. Cum magis itaque, ut est consenta-
neum, exortus esset tumultus, et Prefectus sine sa-
luti fuga consulisset, libere et secure Martyres in
montem Pyramid ascendendum, in quo et sacra fieci
fiebant a gentilibus, et deorum apud eos insignium
occultabantur simulacra.

50 Sed ne sic quidem irasci desit Agrippinus: sed
cum per suos satellites eos multos dies diligenter
quesisset, vix tandem invenit Sanctos, et cum se-
quenti die jussisset per præconem e adventu in mon-
tem omnes qui erant initiati diis et dæmoniis, ipse
quoque in eo præsedet in alto tribunalis: et cum San-

Obiiciuntur
Ieris, illis.

Itaq. 1 et 11.

Subulas iqui-
tis, isbra-
chiaterbean-
tur

drudi
urille

orho tumulu
reclatit in
tumulu

rtos

Nicomedie
restantur
praxilli
Agrippina

colophu in
habetis Chy-
mens

cum a tur
quontur

re, reantur ab
Angelis

con, titans
concedunt

A precatione
accereamape-
ra Clement.

ACTORI
SILVIO
MARTINIANO

assistuntur
Curio Duci

blaudito
habuntur

hinc
tunc
quatuor

1000 4 10

etos in medium produxisset : Cur, inquit, vestris
præstigiis et incantationibus in populo seditionem
excitatis, ut manus autem in nos tollerent, et ad
deos negandos et maledictis insectandos procederent,
persuasistis? Martyres vero, A nobis quidem,
dixerunt, o Præfecte, nihil factum est, quo move-
retur et ad seditionem concitaretur populus : sed
vel nobis silentibus verus eis ex ipsa veritate cog-
nitus est Dominus, et cum magna, ut ipse nosti, voce
vivum solum Deum prædicaverunt. Tu autem si ali-
quod rursus nobis velis propter ipsum inferre sup-
plicium, infer, non differens; potest enim is ab eo
quoque nos liberare, et a vestris manibus eripere.

31 Sic a Martyrum anima et sententia turpiter
victus Agrippinus, corpora saltem studebat supe-
rare : cumque eos extendisset in petra, que erat
super verticem montis, et crassissimis lignis ossa
eorum confregisset, et carnes, proli dolor, consi-
disset, deinde injecit in sacros, et eis maximis alligatis
lapidibus, per latera montis dejecit vehementis-
sime. Atque eorum quidem, qui aderant, nullus erat
cui non esset persuasum, statim morituros Martyres,
illo vehementissimo impetu discerptos et distractos.
Illi autem cum ferrentur tam celeriter, ne ad extre-
mum quidem montis lateris constiterunt : sed cum
ab ipso quoque litore decidissent, dilapsi sunt in pro-
fundam maris.

32 Illic itaque stabant ex piis aliquot ad Marty-
rum venandas reliquias, ut si ex eis aliquid a mari
ejeretur, id tollerent. Cum ille ergo satis diu per-
mansissent, vident succos et profundo redditos, et
sensim aquas supermatantes. Cum ergo navem ascen-
disset, et prope succos fuisset viventes (o tua
Christe Rex potentia!) Martyres susceperunt, ne par-
vum quidem illarum plagarum vestigium adhuc in se
habentes. Media autem nocte magna quoque lux
Sanctos a celo circumfulsit, et Angelis aperte nomina
eis probare, et cum in terram eduxissent, eos cele-
sti alimento imperierunt, et malis assiduis de-
jectam eorum virtutem recrearunt.

33 Deinde cum sic Sancti in mediam accessissent
civitatem, et aliis Sanctis Dei narrabant magna, et
ipsi manus in eos extolles, et gratias egerunt
vehementin. Eorum autem in civitatem adventus
accessio in transitu, fuerunt duo quidam cæci, stan-
tes in quadam portum, et alius, cui erant manus
torpefacte, et alius rursus, cui corpus laborabat pa-
ralysi, qui ex hecitarum illarum manuum solo con-
tactu, sine labore et mercede invenerunt curationem.
Multi quoque alii, qui variis morbis laborabant, cum
ad eum confluxissent, eandem quam illi fidem adie-
rentes, eandem quoque consecuti fuere curationem.

CAPIT. IX.

Ancyra rursus tolerata tormenta. Pauci, ejus
alumni, Martyres.

Cum ergo hæc quo prædidisset Præfectus, et ipsi
cognovisset experientia, se non modo nihil proficere
dum puniret Martyres, sed suam potius ledere reli-
gionem, ut qui multos videret ex gentilibus, his que
preter opinionem ab ipsis fiebant miraculis, trans-
fugere ad pietatem; non ambet quidem ipse amplius
certamen suscipere, sed de eis ad Maximianum re-
fert Imperatorem, qui procul a Niconia cum toto
versabatur exercitu : cumque alia singulatim retu-
lisset, et quod certi quidem essent in regione Galata-
rum, patria autem Ancyranorum; cum eis accepti set
Maximianus, et legisset ea que continebantur, cum
veniret rursus ex a mari, hoc prætextu non volens
evitare. Nam cum eos Ancyra esse optos littere sig-
nificarent, illic Sanctos ad quendam Ducem trans-
mittit, nomine Curicium, dicens : Equum est, ut
que genuit, eos et liberat, et stat, et puniat

35 Tantum solertia et sapientia et excogitandi fa-
cilitate valet Dei providentia, et in rebus dubiis exitum
non facile invenit, et Clemens, qui tantum terro-
re et maris obierat, et tandem fuerat peregrinatus, in
carissimam et jucundissimam, sicut optabat, pa-
triam revertitur. Quam enim læto et alacri animo
esset ingressus, Gloria tibi Domine Jesu Christe
Deus, dicebat, quod meas preces exaudieris, patri-
que et meorum majorum sepulchris me cum pulchra
reidideris accessione, cum socio, inquam, certaminis
Agathangelo : ut ubi natus sum, illic etiam decedam.
Deinde ad Curicium presidentem in quodam loco,
qui vocabatur Cryptos, il est, occultus, ubi etiam
parva quodam ædificata fuerat ecclesia, viri sistuntur
egregii. Ille autem conans nos inducere, et ad se
pellicere ingenii acumine et solertia, eos ita est al-
locutus statim in principio :

36 Cum accurate, o viri, de vobis didicerim, et
quantum terræ obieritis, et quot, et quanta subie-
ritis pericula, et quot mortis genera vobis intenta
effugeritis, ipse quoque animo afflictor, et vel eorum
sola frangor auditione, et efflicor vobis quodammodo
socius calamitatum, et ideo illa magistratus deposita
severitate, tam benigne vobiscum et placide collo-
quor. Videris enim mihi omnino, o Clemens maxime
et admirabilis, eo quod ex hac præstantissima natus
sis civitate, in eaque creveris et doctus sis et edu-
catus, et de cussa ne pons quidem in deus in alia,
videri voluisse civitate, nisi prius in tuam rediisses
patriam, pro alia, ut videtur, remuneracione hæc illi
reservans. Sunt ergo mihi a te civitati et nobis
agende gratiæ. Te autem consequitur præclarus quo-
que Agathangelus. Nolite ergo differre, sed dus do-
more sacrificate. Sancti vero, Quomodo, dixerunt,
fueris nobis socius afflictionum, quibus sunt volu-
ptati afflictiones? Lætamus enim his perpassionibus,
et eo magis, quod non talia pati, perpassionem esse
duemus et calamitatem, sicut etiam perpetuam rur-
sus beatitudinem, si in presenti Christi fide et in
hæc consummatur confessio. Quod si oportet nos
esse inter nos socios calamitatum, oportet nos ve-
stromm infortunum potius misereri, qui verum Deum
ignorantes, nullo sensu præditis (proli dolor!) simul
læcis et surphis misere estis dediti.

37 His graviter offensus Curicium, Quoniam, in-
quit, ut videtur, malorum estis partium, et, ut vide-
tur, lætarum dum cruciamini, ego que sunt vobis
cepli, præbebo liberaliter et magnifice. Cum itaque
statim ferrum vehementer accendisset, ut etiam
ignis scintillas indepræque emitteret, cum suljien
axillis magni Clementis : et deinde cum lateribus
ulnas fortiter alligasset, ut dolorem sentiret acer-
biorem, lignum magnitudine ei æquale figit in ter-
ram : et Clementem quidem jubet rectum in eo alligari :
cum Agathangelum autem sublimem sustulisset, et
lietores circa eum omni ex parte statulisset, eorum
latera et tabas simul cedebat. Interim autem eos ve-
luti subsannans, interrogabat an sentirent supplicia.
Cui magnus Clemens illo Pauli in tempore respon-
dit. Quantum externus homo noster corrumpitur,
dicens, tantum internus renovatur. Dux itaque
summam illius tolerantiam contendens rursus sum-
mis superare suppliciiis, ferream quoque gabam,
cum eam quantum potuisset accendisset, ferens
posuit supra caput Martyris : et statim fuit quid-
em mitelatur per os, per nares, per aures. Cum ille
autem profunde ingenuisset, et Deum invocasset.
O qua, inquit, viva, in her nostras seditis, ipse, in-
quit, tuum instilla mihi rorem. Nos quidem prius ex
aqua eduxisti, et nunc ex igni edue in refrigerium.
Hæc dixit, et pauli tum frigida exasit illa machina,
et defessi sunt, qui ipsum cedebant Agathangelum
quod quidem cum Dux videret, cum invasit tremor
et admiratio, et statim jussit Sanctos abducere in car-
cerem,

ubi reperit.

dm iustibus
cæci, succos
insultu emont
devolvuntur
in mare.

incitationes
emergunt,
que Angelica.

etiam, tot-
potum, para-
lyticum ultra-
cto sanant.

transmittuntur
Ancyram.

cerem, inopiam consilii legens prae-textu misericordie.

58 Sapiens autem Sophia, quae, ut diximus, ejus erat et mater et institutrix, et bono Clementi electa erat omnia, cum post longum tempus eum vidisset sic rediisse cum ornatu confessionis, et splendida stola martyrii, et rursus in patria evasisse clariorem accessione periculorum, habebat cor plenum laetitia, et sperabat se mox visuram coronas, quae desuper mitterentur. Noctu autem veniens in carcerem, complexa Clementem, et prae gaudio in eum emittens lacrymas, os, manus, lacrymas, et omnia denique illius membra germane et suaviter deosculabatur. Deinde quomodo illinc navigaverit, quibusnam traditus fuerit, et quoniam interim sustinuerit, et quemadmodum tanto tempore decertaverit, et quisnam sit, qui eum eo sub hoc Iuce decertaverit, et cum eo rursus est inclusus, singula aperte interrogavit. Postquam vero magnus Clemens singulatin omnia, quomodo se haberent, exposuit, cum eorum abster-sisset sanguinem, et mundis linteis mundasset vuln-erum, eis apponit alimenta, quibus sciebat Clementem nutiri ab inerte abate.

59 Cum interim autem considerasset Curicius, quod nihil ab eo posset eiusmodi exogitari ad supplicium, ut vitam tantam superaret tolerantiam, Vicario enim, cui tunc Amesenorum data erat ad-ministratio (erat autem ei nomen Domitius) de eis mandat cognitionem. Cum vero ad eum deducerentur Martyres, quo illorum aut Martyrum potius amore fovebatur, ab eis adesse non potuit, sed prompto et uberi mino sepelatur cum iis, qui ab ea aleban-tur, pueris, quos quidem, ut prius diximus, ei Cle-mens adseverat.

60 Cum autem ad Maximianum statim esset rela-tum de pueris, jubet ut, si voluerint quidem discedere a Clemente, eis permittat domum redire: si vero ab eo non facile recedant, ut eos morti dedat. Cum haec ergo in pueros lata esset sententia eos apprehen-dentes milites, conabantur eos per vim avellere a Martyre. Cum ab eo autem disjungi non sustinerent, ipsos se humi dejicientes, et ambabus manibus pedes illius amplectentes, non prius dimiserunt, quam mansuetisque eorum esse vitam acceperit, cum constantiam et prudentiam supra aetatem ostendis-sent, et aperte monstrarent, perfectum hoc donum descendisse desuper a patre luminum, boni animi et instituti munditissimam remunerationem. Atque locus quidem, cui pueros corpora sorte obtige-runt appellatur Cimopus. Puer autem Sophia, propter summam suam in eos benevolentiam, gerebat etiam curam mortuorum corporum, nec se dignum esse existimabat, si ea humi videret iacentia, sed vel in-viti a magno Clemente disjuncta est et divino Aga-thangelo cum eis prius vultu fecisset, et dixisset quod si Deus daret, ad eos rursus rediret. Quomodo enim illa pueros corpora manibus sanctis sancta humo texisset, illa quidem lecta donum est reversa.

CAPUT X.

Cruciatu Anisi illiti. SS. Phengontis et Eucarpi martyrii.

Martyres vero cum ad Amesenorum pervenissent civitatem, et genua in terram abquandum inclinant, et cum ut Deus eis rursus adesset ad auxilium, cum calidis invocassent lacrymis, a militibus adducuntur ad Domitium. Sed ille cum esset occupatus in exa-minandis aliis Christianis, eos in diem sequentem reservat certis tribunaliis et suppliciis, dicens non esse honestum, ut de eis cognitionem aliis adjuuge-ret. Ad eum ergo adducuntur die sequenti cum ge-neroso et excelso animo, ut qui erat expertus omnis timoris, qui tantum abest, ut si quid grave paterentur,

cederent et pietatem procederent, ut etiam ipsum Judicem magnus Clemens conatus sit in suam tradu-cere sententiam, docens de bonis futuris et de vita mortali, quae expectant qui pati propter Christum constituerunt: Propter quem nos quoque, praesentia, dicebat supplicia libenter sustinemus. Et adhuc his plures afficiens admonitiones, et ejus aures implens doctrina jucundissima, adeo ut ipse quoque Aga-thangelus repletus voluptate, procederet ad ejus pe-des, et cum illinc deinde surrexisset, eum sit com-plexus, et saepe illud os ardentem deosculatus.

62 Sed Domitius, ut est in proverbio, erat asinus ad lyram in audiendo. et nec pauca quidem intelligebat ex eis, quae ab eo dicta fuerant, sed cum ab errore totus detineretur, arma capit contra Martyres existi-mans fore, ut eos a pietate traheret. Certe et eos a se invicem separat, ut etiam sic in eos incideret imbecilliores, et singulos seorsum ducit ad examina-tionem. Sed totum evenit contrarium. Nam cum disjuncti essent corpore, erant omnino colligati spi-ritu, et reverentes eas, quae erant inter se invicem factae conventiones et confessionem, sic seipsos effi-cerunt magis generosi et magis excelsi animi, eam, quae erat a se invicem, invitationem a se contendens uterque accipere.

63 Impius ergo ille Iudex, cum eos ab initio pu-nire statuisset, cisterna quadam caeco impleta, San-ctos in ipsa defudit. Deinde cum prope statuisset mi-lites, jussit ut eos diligenter servarent: Ne forte, inquit, Christiani eos nocte suffugerent. Et haec quidem ille stultus, et vere stulta aggredivens, ut novit Deus. Quomodo enim fornax, quae olim tres suscepit pueros, nullo eos dolore nec ulla adiecit molestia, et ut dicuntur divina scriptura, ne immum quidem eorum pilula besit; ita etiam in his factum est. Nam cum hora secunda jacti essent in caleem, toto die (erat autem Parasceve) steterunt nullo modo affecti, Deum laudantes: vespere vero et lux eis desuper emicuit, et per totam noctem eos circumfulsit.

64 Miraculum autem fructus quoque est consecutus. Duo enim ex militibus, quibus erat eorum de-mandata custodia, hunc splendorem mirati et hanc alacritatem, et libenter in caleem insilierunt, et Christianos se esse confessi sunt. Cum vero jam dies appareret, eos e se mortuos existimans Vicarius, qui erat impietate mortuus, jubet eorum corpora ejici e cisterna. Et cum accessissent illi quibus erat eorum commissa custodia, vident eos, et milites qui ad eos transferant, nihil quidem grave su finisse; sed habere divinam quandam gratia in suo vultu efflo-rescentem, et o facie dulcem quendam radium emi-ttere. Cum eos ergo e cisterna extraxissent, de mili-tibus Vicario remittant, (erant autem eorum nomina Phengon et Eucarpus) et illo jubente profinus fuere crucifixi clara quoque ipsi luce confessionis habentes oculos illuminatos, et jam remunerationum fructus percipiunt.

65 Clemens vero et Agathangelus adhuc curabant in studio martyrii. Vicarius autem studebat iis quo-que vitam praesentem adinere, ut qui nec videret eos persuaderi bonorum promissionibus, nec omnino rui-lorum colore insultibus, plures adhuc et praecelarios volens eis coronas contexi. Dehinc certe Vicarius jussit duo loca exstruendi ex tergis uniuscujusque: deinde autem ipsos quoque verberari virgis toto cor-pore vehementissimo. Illi vero, cum etiam eis carnes equeiderentur, et ossa contererentur, fortiter tamen et constantior sustinebant praesentia, tamquam ad impatibilem jam traducti naturam, et nullam sentien-tes necessitatem corporis. Praecelaris autem Clemens tales quoque voces ad Deum loquebatur dicens: Domine Jesu Christe, qui quocumque spiras, e luto propriis fabricatus es manibus, et homini nervos et ossa et aliam construxisti figuram qui etiam nos saepe contritos

a Sophia vi-sitantur et cibo recrean-tur

matritiam Anisiam

Pueri cum sequentes oc-cubantur

Sepeliuntur a Sophia

Clemens et Agathangelus ducti in caelo celestribantur

ab invicem separantur

emergunt in caleem re-van

Dan. 3.

luce caelesti nocte collu-strantur

Phengon et Eucarpus mi-lites credunt, et crucifiguntur.

Clemens et Agathangelo loca ex tergis seculantur.

dem flagellantur

contritum confirmasti, et concilientes stabilisti, afflictosque et prostratos erexisti, ipse ossa quoque nostra nunc contrita erige, et tua inapte exultatione, ipse enim es, o Rex invictus, qui in nobis hoc certamen deceratis: ut per nostrum imbecillitatem tua apertius ostendatur potentia. Quomodo enim hoc corpus, in quo cadit interitus, tales vicerit perpressiones? Ita magnus Clemens cum Deo loquebatur.

66 Vicinius autem videns eos superare presentia, ad alium modum processit supplicii: et cum duos ferreos candefecisset grabatos: facit ut in altero eorum alter recumbat. Cum vero multum ignis inferius substravisset, oleum et ignem et picem et sulphur infundit. Cum multus ergo, ut est consentaneum, fumus et flamma suldati essent in magnam partem aeris, ille quidem qui circumstebant, quietiam ipse quoque cum eis magistratus, id quod erat rei et natura consequens, credebant omnes Sanctos esse mortuos. Significabat autem jam hictoribus quoque Vicinius, ut rogo extincto, corpora Sanctorum jacerent in flamma. Eos vero invaserat quidem dulcis somnus et inexplicabilis: in somno autem visio quoque accedebat. Visio vero erat ipse Agnotheta Christus, qui cum exercitu Angelorum apparuit, et dixit: Nolite timere, ego enim sum vobiscum. Illi ergo cum ab hoc thymosomno essent exurgefacti, communicabant sibi invicem visionem, tanquam in herba molli et odorifera, non in modica autem flamma, jacentes

CAPUT XI.

Ignis cruciamentum Tarsi superatum.

Cum eos vero Dominus vidisset ita admirabiliter et præter opinionem ignem superavisse, nec sciret deinceps quidnam eis faceret, remittit eos ad Maximianum, qui tunc ex Tarso revertebatur Ancyram. Cum Sancti ergo sub militibus cum multis quoque aliis Christianis essent iter ingressi, quoniam et via longitudine defessa erant corpora, et alioqui via, qua erant transituri, erat admodum deserta et plane aqua expers, sitis eos urebat vehementissime. Ea cum viderent graviter premi eos, qui una iter ingrediebantur, et mox esse defectores, ad preces cum genibus ipsum eorum quoque inclinantes, Domine Jesu Christo Deus noster, dicebant, qui etiam prius aquas maris tanquam murum firmas effecisti et stabiles, et aquam rursus eduxisti e petra, ipse nunc quoque super nos respice, respice, inquam, Rex: valde enim ardet nostra anima, et currimus in siti aestus in loco, qui est sine aquis. Te autem volente, omnino et terra aqua, et rursus aqua terra fiet. Hæc et dicebant, et colubæ lacrymæ eis fluunt ex oculis. Cum itaque orassent, et protinus in caelum suspexissent, purum quoddam et perspicuum flentium ex illa arida et inculta terra emittitur. Ex quo cum bibissent, eam que eos premebat sitim sedarunt.

68 Cum hujus autem rei fama etiam ad eos, qui procul erant remoti, pervasisset, ad ipsos confluunt qui circumvicina habitabant, et magna hominum multitudo, qui multis et variis moribus vexabantur, ad eos adducebatur. Manuum autem solus contactus fuit inimicis quoque nobis medicamentum. Beatissimus ergo Clemens (ad ipsum enim solam rursus revertitur oratio) propter Christum pati adeo sinebat, ut nec vitam quidem suam tempus oraret minus supplicis, sed ejus septa extendi perpetuo; Domine, dicens, qui es solus Rex seculorum, ne me abduxeris in dimidio dierum meorum, his quotidianis defessum periculis: sed præbeas mihi peccatori per totam eam vitam omnia pati pro tuo nomine et tua confessione, et vel ipsa tibi membra sacrificare, ut ea rursus accipiam cum majori splendore. Hæc simul ac precatur est, visus est sibi vocem audire ex alto, dicentem: Que petisti, Clemens, ea nunc tibi data sunt. Te fortiter gere, et

tua vires confirma, et certaminis cursum eonstatiter confice. Universum enim quod tibi restat vite tempus, cum iis, que certando jam a te sunt peracta, numerabitur ad viginti et octo annos martyrii.

69 Sic ergo egregius Clemens, cum e caelo accepisset certum pignus martyrii, ad Ancyranorum civitatem rursus confidenter procedebat una cum Agathangelo. Qui eos autem abducebant milites, audientes Imperatorem adhuc versari Tarsis oppido Cilicie, illic ad eum Sanctos ducunt. Ille autem cum eos statim sisti curasset, et id quod re vera erat celasset, simulata benignitate, humane et placide eos prius conalatur inducere: Mihi videmini, dicens, o viri, propterea in hodiernum usque diem non induxisse in animum, ut omnino cederetis, sed in eos potius, ad quos missi estis, immorigeri fuisse et contentiosi, ut ad nos usque veniretis, et non prius in alicujus alterius, quam in ipsius Imperatoris oculis mutaremini. Scit enim sæpe presentia Imperatoris animum quoque transmutare, et id quod est valde inimicum provocare ad benevolentiam. Ecce ergo nostro aspectu dignati estis in presentia, propediem autem digni quoque nostra consuevit benevolentia, si prius deos observatores et communes hominum curatores colueritis. Prædari autem viri præclare admodum respondentes: Quod ad tuam quidem potentiam, dixerunt, deducti sumus, o Imperator, ipsi quoque letamur: sed ut qui pro tuo tribunali supplicio propter Christum, non aliquo autem alio honore, digni sumus censendi. Sic enim cum magna fiducia sistamur ad illius terribile, et quod corrupti minime potest, tribunal: quam ut consequaris, te quoque rogamus o Imperator. Ipse enim est, per quem et Reges vero regnant, et tyranni in terra dominatum obtinent. Ipse enim est, qui et destruit omnem gentem, et Romanorum extollit imperium, et adhuc magis extollet, et per ipsum omnibus dominabitur gentibus. Quod quidem Propheta quoque appellat virgam ferream: Dedit tibi, dicens, gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam fines terre. Pasces eos in virga ferrea. Porro autem Imperatores quoque, qui vos sequuntur, excitabit pius et veri Dei cultores. Nam hoc quoque prius eloquutus est Spiritus.

70 His ergo vehementius commotus Maximianus: Quosnam, inquit, o vos, qui violentia estis morte perituri, legistis libros fatidicos, qui hæc fabulantur? Illi autem: Non fatidicos, sed propheticos profus, dixerunt, o Imperator, in quibus utique hoc quoque scriptum est: Exurgere faciet Deus in diebus novissimis Reges pius. Maximianus vero, dum a hæc dicerent, interrumpens orationem: Quid vero, inquit, non nos si sumus, qui in deos tanta pietate utimur, ut eos quoque qui eis non parent, ut nunc vos, malis afflictionibus gravissimis? Quamobrem magnus Clemens, sibi ut Agathangelo: Sed o Imperator, inquit, si bibisset quidem aliqua mutatio impietatis, ex quo illud predictum est prophetiam, ea que a te dicta sunt, aliquam haberent rationem. Cum autem cultus simulacrorum in hodiernum usque diem abundet in orbe terrarum, clarum est, futurum omnino aliud tempus piis Imperatorum. Cum ex his ira, que cohiberi non poterat, esset incitatus Maximianus, loqui quidem desiit: fornax vero, Chaldaeorum fornacæ longe major, Sanctis fuit accensa. Sed eos quoque in ipsam injectos, divina rare perdidit gratia: sicut ille pueros, sic hic conservans Martyres. Atque totam quidem noctem et diem eos fornax tenuit: illic vero audiebatur quidam sonus festum celebrationum, suavemque odens et dulcis fumus ex eo sursum emittebatur.

71 Hæc significante Maximiano, ille autem, cum jam flamma extabisset, accedens, videt Sanctos in ea salvos, (o miracula!) cum flamma ne vel solum quidem eorum pilum læsisset; sed manus quidem habebant in caelum extensas, labra vero moverent ad

24 glorificationem

invidentibus grabatis imponuntur: in eis dormiunt et a Christo animantur.

Remittuntur ad Maximianum

diu octo equam impetant in via

quædam mulierem

Auctoritate Susepsi. Metaphrasa. Clemens cruciatus promittuntur 28 anni martirii.

Peducuntur Tarsum:

Maximianus blanditus refellunt

predictum in libros Imperatores Christianos

Psal. 2. 9.

judicium in fornacem, sed nihil letantur

ACCIORE
SALONI
METABRANSE
ESD 43 2

nonnulli cruci-
cantur

in constanti-
tu multos
conuertunt :

Annus de-
ducuntur in
carceres.

glorificationem. Quos cum curasset statim ad suum tribunal sistendos : Vel in hoc, inquit, mihi saltem gratificemini, ut significetis quibusnam incantationibus igni vim adimitis. Illi autem : Non incantationibus dixerunt, o Imperator, sed sola eorum, qui dixit, promissione : Etiamsi per ignem transeas, flamma non te comburet. Hec ergo rursus mordebant et male habebant Imperatorem, et eos iussit tradi publicis, et conuelli a licitoribus et extrema perpeti. Sed hec quoque illi male cesserunt. Nam tunc quoque multi ex infidelibus videntes spiritus, qui non poterant redigi in seruitutem, et animam, qui deici et deprimi non poterat, planeque fiducia inspirabat et libertatem, et hoc quod est maximum, homines qui acerbè trahabantur et corvullebantur, et quid non grave patiebantur, et non solum non cedebant, sed evaserunt quodammodo robustiores et vegetiores, et pleni erant fiducia, et superabant ipsum Imperatorem; hec videntes, et patriam adorabant religionem, et eis se adjungebant, et ei, qui ab ipsis predicabatur, Christo.

72 Cum itaque consilii inopia esset plane ex omni parte implicatus Maximianus, Martyres, ita ut erant, victos tradit in custodiam, cum eos damnasset quantum annos habitare curerem : Si forte, inquit, quod interest tempus, sit eorum soluturum constantium, promptique et alacris animi hebenturum vehementiam. Sed ea contra atque sperabat evenerunt. Non enim et tranquillo animo fuerunt interea, et cum iam tempus adesset praeditum, perinde ac si fuissent in classi heri et mulierum, aerem et vehementer servabant zelum ad confessionem. Desiderium enim in Christum, et spes futuram, efficiebant ut baliterent currerem non secus ac magnificis asdes et palatium. Maximianus ergo cum haec quoque didicisset, ipse quidem reusit amplius suscipere adversus eos certamina : deliberabat autem ad quem eos de cetero transmitteret, praetextu quidem, quod propter insignem impietatem, ne Imperatoris quidem essent digni tribunali; vera autem causa erat, quod cum eos invenisset omnibus eos inducendationibus superiores, et neque induci bonorum permissionibus, neque flecti malorum insultibus, verebatur adhuc manus eum eis conserere, generosum, et qui deprimi non poterat, eorum spiritum, eum deprimere gloriam et aliquid de magnitudine detrudere existimans.

CAPUT XII.

A Praesidiis Sacerdote et Maximo intentata.

Entem sic deliberanti, aderant multi quoque alii simul magistratus et Praesides, qui ex multis conveniunt proximitas. Inter quos erat etiam a Sacerdos, qui erat quidem principatu insignis, sed erat longe impietate insignior, et multos Christianos multis saepe et variis subiecerat suppliciis. Et mandat Maximianus cognitionem de Martyribus. Cum autem personandam magna vi esset praeditus, et ad illicendas hominum mentes artifex egregius, et alioqui studeret ostendere, eos qui ipsam praecesserant, non ex Martyrum animi magnitudine, sed ex sua potius simplicitate illis praemissa victoriam, sedens in tribunali effecit, ut viri illi egregii eorum se sisterentur, et varie eum eis decertare est aggressus; modo quidem lenitate et precum promissione, modo vero acerbitate et nimis rerum malorum; nunc blanditis, nunc indignatione, et partim quidem asperarum rerum experientia, partim autem iis, quae praecesserant, adducendo medicinam tanquam ex penitentia. Ceterum cum primum fecit ut sisterentur Martyres : Adeste, inquit, ad Sacerdotem, quem nullus, inquit, effugit ex Christianis, qui Pontum habitavit et Galatiam : sed multos quidem persusos honoribus affeci et numeribus, et diis, quod quidem est maximum, reconciliavi et obedi familiares; multos vero ex iis,

1 Sacerdote
peafe tomp-
sic tentantur

qui non paruerunt, ferro et igne consumpsi, et morti tradidi acerbissimae. Cui quidem vos quoque parentes, sacrificiate, ut pro portione tot malorum, quae tot annos patimini, vos bonis fruamini.

74 Ad haec dixerunt Sancti. Qui nos pro meritis est remuneratus et honoratus, est Christus, cui dona habet tam excellentia, ut ne condigne quidem sint huius seculi passiones ad gloriam, quae est in nobis ab ipso revelanda. Propter quae Sacerdos quoque fecit similiter iis qui praecesserant, et eos iussit credi in honoris, donec eis ipsa ossa aperirentur. Cum autem Martyribus praesentia viderentur esse levia, spina quoque similiter cedebatur, donec a praesentibus oculis visa est ossum compositio, et tota dimensa est compago vertebrae. Sacerdos ergo tam misere et tam miserabiliter victus est a Martyrum fortitudine. Quocirca quae illos pati erat verisimile, ipse potius sustinebat. Nam si quidem, cum ille iussisset, suis pedibus redierim in carcerem. Ille autem cum ex pudore et aegritudine quod vinceretur, hincqueretur animo, et multis portaretur manibus, turpiter recessit a tyrannico tribunali. Interim autem dum Sancti irent in carcerem, carnes quae eis decedebant cum sanguine, effecerunt ut fideles undique ad eos colligendas concurrerent, tanquam ad quemdam thesaurum bonorum. Quas quidem statim cum ipso pulvere tollentes sapientibus manibus, cedebant se quamdam benedictionem attrahere et gratiam.

75 Postquam vero Sacerdos cum metu intentato, adhibitaque omni experientia, callidisque commentis artificisque et praestigis, nihil potuit efficere, sed, ut dicitur, in caelum, est iaculatus, et haec recepit Maximianus, et risum profudit in Sacerdotem. Ille est Sacerdos, inquit, qui decantatur ab omnibus. Maximus ergo quidem, qui ipse quoque erat lux, cum esset apud Maximianum, et audiret quae dicebantur, impletur quodam animi zelo adversus Sanctos, et, Rogo, inquit, o Imperator, tuam potentiam, ut a viri mihi quoque tradatur in manus. In maximis enim diis habeo fiduciam, quod vel eis persuadebo, ut mutent omnino sententiam, vel eis male vitam adnam. Quamobrem cum ammisset Maximianus, octavo ipse suscepit Martyres, et novum quid in ipsos machinatur, ut qui interjecto aliquo temporis intervallo cum ipsis colloqueretur, et se Sanctis verum et amicum dare fingeret consilium. Nam eos quidem primum alloquitur, amice sermocinans, et quae iucunda et grata essent, cum eis disserens. Deinceps vero aliquid rursus diobus interjectis, eos ad sermonem conferendum vocat, eosque admonere et eis consilium, non autem eis omnino vim afferre, neque eos cogere videbatur.

76 Cum vero sic multum temporis interlassisset, fraus Maximi aperte arguebatur, et periebat eum causa illius fraudulente et simulate amicitiae. Nam cum Sanctos advocasset, Salvete, inquit, o homines, quos similiter amant dii immortales, et amicos habent beo germanorum filiorum. Saepè enim mihi et responsa dederunt, et in somnis appaerunt, iram in vos reputantes, nulla quidem omnino alia de causa, nisi quod expectant vestram sponte futuram mutationem, quae quidem paulo post aderit, ut mihi certe praetertan nocte magnus inter deos aperit Dionysius, ut qui nobis mandaverit, dicens. Adhuc vires. Ecce ergo et ara est parata, et parata sunt sacrificia : accedite, et sacrificiate eorum benevolentiae. Ad haec Sancti respondentes. Falsum, o Iudex, aperte dixisti, et minime probabitur. Nam quis interdum tibi dii loquuntur, ea omnino nocte quoque. Quisnam enim adest tibi Dionysius? Is enim est duplex, ut videmus : aut quoniam nominis ex his immortalium amonno, an lapideum? Nam si enim diis, qui constat ex lapide, videlicet paulo post hunc tibi deum immortalium vel confractum, vel iniectum in religium,

emittitur, r-
diatur

ut etiam car-
nis frusta de-
ciderent

a Maximo
blanditis sol-
licitantur

reddunt eum
ejusque som-
nia, et deos.

vel

vel exustum et in eadem transmutatum. Quod si fecum disseruit amens, si quoque cito pulchre fundetur in vasa, quae deservunt ministeriis, quomodo unumquodque eorum usus exegerit. Cum haec Sancti respondissent, et cognovisset Maximus nihil sibi aliud profuisse omnino simulationem illam et fictionem, quam quod suis illis labem et maculam inusserit, personam deinceps exuens aperte ostendit Maximam, et id quod erat, protinus apparuit.

77 Juhet itaque obeliscos in extremo acutos, unius pedis magnitudine, superne habentes ensides, difigi in terram, et B. Clementem supinum acibus impositum, crassissimis lignis verberari vehementissimo. Agathangelo autem in caput infundi plumbum igne liquefactum. Cum ergo jussus effectum celesiter accepisset, magnanimus quidem Clemens, in et pectore superne credebatur, et epus terga inferne obeliscis transfigebantur. Sed ne sic quidem anima huius Sancto discedebat a corpore. Verax enim erat qui fuerat pollicitus, tormenta enim non esse superatura, nec ullo supplicio vitam esse finiturum. Agathangelus vero ipse quoque similiter admirabilem ostendit fortitudinem. Maximus itaque hoc praeter opinionem miraculo obstupefactus, cum iis qui circumstantibus, propemodum ne poterant quidem credere suis oculis, adeo inopinatum et quod erat praeter rationem videntibus miraculum; per pectus, eor et totum deinceps corpus, acuto ferro transfixum hominem, et praeterea superne quoque vehementer verberatum, non statim emisisse animam, sed vivum adhuc esse et superstitem, et vi illi intolerabili sana mente resistere. Vix ergo tandem eum detrahit ab obeliscis, non secus ac vestem undique dilaceratam, et solo sermone persuadentem, se non esse mortuum Martyr ego ad Maximum protinus adspiciens, Modo, inquit, cognovisti, quem admodum non solum nostrum corpus adversus vos decertat, sed Deum habet, qui per ipsum longe vestras superat insidias, qui etiam non sinit animam exolvere corpore, eam exhibens et continens arcano quodam consilio, et quae dici non potest providentia.

a Sacerdoti, *Sacerpōus*, in *Græco MS. appellatur, diciturque fuisse Galatæ Perfectioris.*

CAPUT XIII.

Aphrodisiæ Persæ conatus in Sanctos.

Cum animus ergo omnino despondisset tyrannus, et nulla spe amplius teneretur, sacrum quidem Clementem, qui adhuc portabatur, cum Agathangelo includit in carcere: refert autem ipse quoque singula Maximiano, quamquam adversus Martyres excogitaverit, et quemadmodum invenit eos nec blanditiis vinci posse, nec tormentis, atque adeo ipsam quoque ab eis superari naturam. Maximianus vero eum similiter atque ipse, nullum posset excogitare rationem, nedum viros persuadendi egregios, sed nec eos quidem interimendi, jubet eos relinqui in carcere, nec ullam eorum omnino curam gerere, donec ipsi naturalis mortem sustinissent. Viri autem impij, cum eorum tam manifestam accepissent experientiam, foaudentiam! o crudelitatem! ne sic quidem poterant quiescere, sed etiam expectabant fore, ut sic viverent.

79 Certe Aphrodisiis quoque nomen haec tam adversus ipsos suscepit, genere quidem Persa, qui multa tormentorum genera saepe excogitavit adversus Christianos. Erat autem hoc signum evidens, Maximianum eorum magnam habere rationem, et hoc sciebant omnes, quod qui eos potuisset persuadere ei esset rem facturis gratissimam, et pro eo maximam accepturus remunerationem. Haec ergo eum forte fuisset quod Maximianum, quo tempore de Sanctis ei remittabatur; peti in eos sibi dari potestatem, etiamsi, ut est in proverbio, a exeret Sicyonium. Cum autem petuisset et accepisset, domi statim apponit lautam et magnificentem cenam, et eos

invitat ad convivium, ut eorum labores sustinendo defessis, res juvenis probando gratificaretur, et eorum ad se animum leniter alliceret. Cum vero, quae eis cohaerant, et grata erat, magis amplectentur abstinentiam, et adjuerent: Nos pane coelesti vescimur, quem qui comederit, non amplius esuriet, sed vivet in aeternum, illic enim est bonis coma parata. Contumeliam esse ratus Aphrodisiis, et in eos commotus vehementius, illos quidem tradit in custodiam, dicens: Vestra ergo coma erit mors cum dolore, quam quidem ego eras vobis apponam magnifice.

80 Juhet autem postridie afferri duos lapides molares, utrimque vero eorum collocansque alligari, et sic eos lapilibus undique appetitis, trahi per mediam civitatem, iis, qui trahant, hoc eis acclamantibus: Diis parate et Imperatoribus. Cum aliquid decerneret praeter nostram patriam religionem, fit obnoxius talibus supplicis. Sed hoc quidem totum faciebat Aphrodisiis, ut velingentes frangeret eorum spiritus, et efficeret ut crederent, se tam turpiter traditi non ferentes, vel in eos incitaret civitatem, et communiter concurrentes omnes, ipsos interimere. Sed qui quae sunt profunda et occulta aperit, id exertit, quod is callide cogitaverat. Nam et Martyres gloriantes potius quam pulvere affecti, circumdurebantur, civitasque confluit ad spectaculum, et videns quam alacres et laeti propter Christum obierint, et quam post tot et tanta supplicia valida essent eis corpora, maximas illas plagas cito repellentia; eos veluti impatibiles existimantes et immortales, illi quoque verum Deum confitebantur, et laeti accedebant ad pietatem. Cum sic ergo longe fuisset inferior Aphrodisiis, haec Maximiano quoque significavit. Ille autem eum spem omnem alioqu coastituit mutationis, utpote quod fieri non posset, ut a sua sententia tradiderentur Martyres, maxime cum ex eo plures ad eorum traherentur pietatem, ad perpetuum eos condemnat carcerem, ut eum custodia, a qua nullo tempore egredi liceret, extubnissent, sic e vita excederent. Deo hoc eis providente, ut oratio Clementis eum, quem ipse precatus fuerat, finem acciperet, et essent eis majores martyrii remunerationes.

a Similis, a *Sigone* certe ducta utraque, apud *Scythiam* nostram *centuriam* 12. *ab ipso* 71, et *Sicula* *parvorum*. *Sicyonius* in *arabibus* descendit. *Neutrum* *istum* *offerunt* *Paroimographi*.
b *Haec* in *Græco* *pluribus* *offeruntur*.

CAPUT XIV.

S. Agathangeli martyrium, Ancyra.

Cum longo ergo tempore sic morati essent in custodia, multi alij ex pijs, qui martyrium post eos inchoaverant, acceperunt ante ipsos consummationem. Qui autem Clementis et Agathangeli, praeclearorum athletarum pietatis, erant a Maximiano carceris constituti custodes, defessi diuturna illa carceris custodia, vix tandem accedunt ad a Maximianum, qui tunc susceperat imperium, et rogant eum quid iudicet de iis, quos multis annis tenent vincetos, qui Christiani sunt religionis, qui difficiliter moriuntur, vel sunt potius immortales. Sic enim nominantur beatos, propterea quod nada sustinissent, quae ferre non potest humana natura. Maximianus autem eum prius suos deos multis insectatus fuisset maledictis, quod non potuissent presentem illis vitam adinvenire, deinde etiam quaesivisset de civitate, in qua nati et ex qua profecti fuerant, et ejusmodi essent generis, cum eos et Galatas esse intellexisset, et ex civitate Ancyra, ad Lucium eos mittit Praesidem: is enim tunc ei praerat. Ita cognoscitur Dominus iudicia faciens, qui Martyres quoque post tot et tanta pericula, ei cursum, quo eos tolerat, iis quibus ipse noxii modis, restituit. Illi ergo cum Tarsis egressi essent, aberti pede conferunt viam quae fert in patriam. Cum primum autem viderunt Ancyram, sistuntur eorum Praesid:

Agathangeli
Sacerdoti
MULTIPBRATE
H
oblitus ab
etibus re-
spiciant

circum urbe
captantur, et
lapidantur

multis cons-
versis,

shannatur
ad periculum
carcerem

a

Mittantur
Ancyram

dire castrum
quantur.

statuas super
mirices supi-
nus, verbera-
tur Clemens.

Agathangelo
plumbum li-
quefactum in-
funditur.

Abducantur
Persæ in
carcerem

Aphrodisiæ
Persæ eru-
ciantur tra-
duntur

u

ACCIDIT SIMON METACOMIAS ET

Præside Latio. Ille vero cum nec eis quidem prius loquendi fecisset potestatem, tunc eos quidem valide includi in ligno, lapide utriusque alligato, ita ut nec ipsi quidem possent omnino moveri, nec crura extendere.

82 Sequenti autem die accessit Agathangelo : Scio, inquit, quod non propter improbitatem, sed propter animi facilitatem et morum simplicitatem, deceptus es a tuo familiari Clemente. Quocirca videris multis habere innatum nimium contendendi studium. Non est autem mirum, si mala consuetudo, quæ veluti morbus quidam tempore ædium obdruxit, mutaverit sententiam. Nam gutta quoque aquæ assidue distillans, petram quoque scilicet cavare, ut dicitur. Sed hanc tuam ad morem generalium facilitatem nobis quoque aliquando concedo Agathangelo, longe utiliorera et justiorera, et convenienter tuo nomini, sis nobis bonus nuntius, nuntians conversionem propriam et poenitentiam. Ad hæc Agathangelus : Mihi, inquit, hanc constantium nec animi fecit facilitas, nec improbitas. Sed quod non improbitas quidem, ipse prius es confessus. Quod autem rursus nec quibuslibet facile paream, hinc est apertum : quomodo enim tam multis restitissem Præsidibus, atque adeo ipsi etiam Imperatori, qui cum me et cum Clemente et seorsum rursus accessissent, nullam non adhibuere machinam, sed et promissis inesse, et minis perferere, et supplicis conati sunt in alium traducere sententiam. Neque ergo facilitatem, neque improbitatem, sed sapientiam potius et animi fortitudinem hæc nomines : sapientiam quidem, quæ his quæ intereunt et cito fluunt, præferimus ea quæ stant et manent, falsosque vestros deos et adulteros aversantes, solum unum Deum et verum attendimus : fortitudinem autem, per quam cum tam multis pro Christo eductamur periculis, et veluti quemdam sanctorum montem contemnimus. Neque est ergo Clemens, qui mihi persuadet, sed Christus multo prius, qui me vocavit per Clementem. Neque deceptus sum, sed potius discessi ab errore : a quo, rogo, ut vos quoque recedatis, ut qui volis quoque, si vultis, sim nuntius veritatis.

Luci Præsidis blanditias refellit S. Agathangelus

diver affluatur

83 Hæc cum dixisset Agathangelus, omni de eo spe concepta Præses frustratus, et ferreas fibulas vabile accensas in illius aures injecit, et faces copiosum ignem adentes utrisque admovent lateribus. Cum aëris itaque dolor hinc ex auribus intrinsecus versaret, cerebri, fumesque et tenebrae id implerent, fortiter ei forabat Martyr, Christum confitens, et cum solam vocans in auxilium, et clamans : Domine Jesu Christe, ne me privaveris beato illo fructu honorum immortalium, sed des mihi patientiam et toleranciam, et cum dignitas me fieris perficere cursum tuæ confessionis, cum tuo famulo Clemente me commeres, et cum omnibus, qui pro glorioso tuo nomine decertant, quoniam defecit virtus mea, anima autem mea in te speravit. Hæc ille quidem est precatus, Deus autem ex alto hæc perfecit.

ratum in vobis

84 Cum videret Præses nihil sibi succedere ex sententia, sed athletam potius etlici clariorum, adducto illo in locum, qui Cryptos, id est, abditus, appellatur, ense laetum caput amputat, quinto mensis Novembris. Atque Martyr quidem, cum recessisset ab eis, quæ sunt ad tempus, et a laboribus liberatus fuisset et tormentis, fuit in coelis, et qui staret cum Angelis, et cum superis chorus diceret, dignus fuit habitus, cum certasset sibi Imperatoribus quidem Diocletiano et Maximiano, sub magistratibus autem Agrippino, Curcio, Domitio, Sacerdote, Maximo, Aphrodisio et Lauro. Pia autem illa et Martyrum amantissima Sophia, materno amore in Agathangelum quoque accensa propter magnum Clementem, postquam vidit eum, ut optabat, consummatum, et ab iis, quas pro ipso gerebat, curis est exoluta, et cum magna voluptate illens illud corpus martyri eum, et componens, in loco consummationis, in quo

opellitur a Sophia

dam sepulchro profundissimo, in ingressu tetigit, quod illic est, deposuit.

a Si non anno ultimo imperii Diocletiani, Christi 305, occisus sunt Sancti, sed 309, (quod in Prolegomenis disputatum) et Galerii Maximiani quantum fuit, quem multi Græcorum Maximianum vocant

CAPUT XV.

Martyrium SS. Clementis, Christophori et Charitonis.

Præclarus autem Christi athleta Clemens, cum sui in certamine socii Agathangelus intellexisset consummationem, ipse quoque voluptate, quæ minime potest expiari, repletus, in carcere ita ut erat promissus humi extensus (prohibebat enim ne surgeret, lignum quod habebat in pedibus, et lapis alligatus corpori) emittelatur, ut par est, ad Deum voces, quibus agebat gratias. Sed neque in eum evaserat Præses negligentia, sed præter vincula, et quam perpetiebatur ex illis in eriam, jubebat centum et quinquaginta emittelatur, et in vultu et in equite infligi quotidie. Sic ergo quotidie ex eo fluabant rivus sanguinis, ut ipse quoque alpis, qui erat ei alligatus, et totus subiectus brevis fieret purpureus. Nocte autem rursus adveniente, et lux circa ipsum veluti eluxit, et Angeli adstiterunt, et ejus liberalis consecuta est curatio.

Clemens quodlibet dicitur creditur

nocturnatur ab Ananias

86 Cum ipse ergo et lapidem et vincula et nocturnas illas plagas ferret fortiter jam longo tempore. Christianis quidem jam erant festa adventura Servatoris nostri Jesu Christi Theophania : ipsa autem et Dei amans Sophia, quæ vehementi quidem pietatis zelo semper movebatur, et aliqui ardentiori tunc fervebat spiritu, audet præclarum aggredi facinus et magni animi. Cum famulorum accepisset multitudinem, et puerorum, qui ab ea alebantur, masculos et feminas, ingreditur carcerem, et cum vinculis solvissent Martyrùm, educunt e carcere. Deinde vero cum Sophia cum veste induisset candida, et superhumerali ei imposuisset, et ei in manus tradidisset Evangelium, eum multis lampadibus et subtilibus circumseptum deducebat ad ecclesiam. Cum ipsa autem vestem quoque induisset candidam, et internam propter egregium Clementem ostenderet animi læticiam, ei in sinistra parte manuum subiebat, quæ eum sustineret, et ad ingrediendum foret opem Martyri.

Festa Theophaniorum deducitur a Sophia ad ecclesiam

87 Adhuc autem erant in itinere, cum Clemens, ut qui jam sensisset, Dominum eum ad se vocantem, in eodem sublatâ dextera, (altera enim tenebat Evangelium) oravit et pro sua secundum spiritum matris Sophia, et oravit etiam pro Clero et universo grege, et petit iis, qui ipsum invocarent, postquam hinc excessisset, et cum aliqui honorarent et rolerent, Domini defensionem et salutem, et quidquid ad eorum petitionem tributum, futurum esset eis utile, et sic postremo orans, cum Martyrum amante Sophia, et iis qui eum deducebant, ingreditur ecclesiam. Atque illi quidem eum clavibus et verberibus fore commisit, (tunc enim, ne aliqui impius in eos irruerent) tota nocte emittelatur. Postquam autem dies adventus salutaris, juvene et suaviter illicescens eorum, qui digni erant, annis, eum præclare admodum Martyr sacrum celebrasset ministerium, et intemerato et incremento eos qui aderant, imperfisset sacrificio, eis suavis Christi palmas, Clemens, inquam, eis instillavit dulcem vinum doctrinæ.

erat pro suis, et se invocantibus

Missam celebrat et circumcinctus

88 Cum autem videret perturbationes et timore affectos, ut qui suspicarentur fore aliquam infidelium incursionem, confirmavit eorum spiritus, et eum quæ futura erant, eorum subiecit oculis. Boni, inquit, sitis animo, fratres, non peribit unus ex vobis. Ius autem quidam, et ego tertius cum eis postremo a vobis excedemus. Deinde extinguitur quidem, quæ sedit in Christianos, rabies : oritur vero

Procedit non persecutoribus

vero

vero pax in imperio Romanorum : omnisque civitas et regio implebitur Christi cognitione : et aperietur quidem omnis sedes sacra, claudentur autem templa gentilium, et fugient, qui in eis adorant; et eo, quo nunc vos, ipsi timore afficientur. Hoc autem tempus prope est, et quidam ex vobis videbunt eversos persecutores.

quod est in loco, quid dicitur Cryptos, preclaram preclare deponit : ubi etiam prius deposuerat Agathangelum, ut uni sepulchro crederentur corpora, quorum animas idem cœli suscepit thernaculum. Prope eos autem, illos etiam sepelit Diaconos, qui cum magno Clemente concertaverant, quo in loco eorum quoque parva edificata est aedicula. Deinde cum Clementis assedisset sepulchro, hæc preclara humanitateque et affectione plena verba eloquebatur: Ego quidem vos, o filii, in Crypto, id est, in abdito, deposti: sed vos omnino Christus in aperto deducet in requiem, propter quem tot et tanta vestra sponte parti delegistis, et vobis dignam valem excitalit, et vestra corpora in ea reponetur. Porro autem me quoque jam ad vos vocat senectus, que propterea in hodiernum usque diem est conservata, ut vobis communem omnino congeram pulverem, quos ne longum quidem tempus martyrii a se invicem separavit, et meipsam vobis pulchrum bustum prebeam. Sed orate pro me, o carissimi; que sum mater, et nutrix, et supplex, ut possim sicut hic, ita etiam illic quoque esse prope vos, et apud Dominum possim quoque parvam aliquam habere fiduciam. Atque illa quidem hæc apud sepulchrum loquebatur, et sensim una cum voce etiam effluabant lacrymæ.

MYSTERY SIMONI METAPHRASES

Sophia Christianos liberaliter excipit 12 dicitur.

89 Hæc cum ille tam aperte dissereret iis qui aderant, Christi et Martyrum amantissima Sophia, maximo gaudio et lætitia propter Clementem in corde plena, convocabat viduas et orphanos, panemque et cibum et vinum eis abunde suppeditabat, et pro viribus eos complectebatur. Atque hæc quidem duodecim deinceps dies facta sunt, et eos, qui accedebant, convivio liberaliter accepit Sophia, festosque dies celebrabant et hilariter transiebant, et Clementis adventum honorabant. Cum autem jam dies adisset præstitus (orat vero dies Dominicus) a præsentis vita athletam evocans, ille quidem divinum celebrat sacrificium. Postquam autem perfecta fuerant, que consueverunt, et particeps fuerunt fideles vivifici corporis et sanguinis, divinis adhuc donis in sacra mensa propositis, et ad ea Martyre collum habente inclinatum; quidam ex Magistratibus, Alexander nomine, impetu repente facto cum militibus, jubet uni ex suis amputare sacrum caput Clementis. Deinde etiam intemeratam oblationem (o tuam Christe patientiam!) deiecerunt in terram, et profanis pedibus profani conculcarunt. Atque sic quidem magnus ille Clementis sacrificans, acceptum pro aliquo alio sacrificio ipse Deo offertur. Eorum autem qui aderant multitudo, alii quidem recesserunt lacrymantibus; duo vero soli ex Levitis, qui etiam intemerato ministrabant sacrificio, unus quidem Christophorus, alter autem Chariton nomine, ut ipso prius significavit Beatus, ad divinam quidem ejus mensam beatam ipsi quoque finem acceperunt.

S. Clemens occiditur.

Itemque Christophorus et Chariton.

Sophia eos sepe honorifice

orat ut ipsa precetur

Quando et quando possis S. Clementis

90 Fidelis autem Sophia, que magno Clementi fuit ex Deo mater et nutrix et institutrix, cum in aula iustissima haberet filium repositum, et qui ad supernas transierat coronas, et immobilium illorum bonorum remunerationes, sollicitudinem omnem solvens et morosa, et incernarum accendit multitudinem, multique perpassum et quod multa viceerat certamina, sui amicissimi mortui tollens corpus, mundis vestibus et finteis involvit, et in ipso templo,

91 Preclarus autem Christi athleta Clemens (nam cum iis, que dicta sunt, pauca quædam adiecero, finiam orationem) perpetuo quidem decertavit sub Imperatoribus Diocletiano et Maximiano: sub magistratibus autem ac Præsidibus Domitiano, Agrippino, Curcio, Domitio, Sacerdote, Maximo, Aphrodisio, Lucio et Alexandro. Finiit vero certamen 23 Januarii, adeo ut totum tempus martyrii ei fuerit viginti et octo anni. Quod quidem nos oportet tenere memoria ut a nostra excitemur sociordia, et hæc tam proluxa revereamur certamina, qui nec parvum aliquod momentum temporis aliquid modesti propter Christum tolerare sustinemus: et sic nos comparamus, et tantam suscipiamus confidentiam, ut propter ipsum, si opus fuerit, omnia patiamur, et ipsi voluntatis subeamus martyrium, et apud Deum fiduciam cum illis consequamur: quam detur nobis omnibus consequi gratia et clementia Domini nostri Jesu Christi, cum quo Patri simul cum sancto Spiritu gloria, potentia, honor et adoratio, nunc et semper et in seculi seculorum, Amen.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ANCYRANIS

DONATO, CASTULO, PAPIA, CLIMATIO.

XXIII JANUAR.

Ancyra Galatiæ plures ante S. Clementem Episcopum, cujus jam ante Acta retulimus, esse coronatos martyrio pueros, illius ubiannos et discipulos, in iisdem Actis dictum est. An quatuor hi ex illorum sint numeris, ambigi vel ex eo patet, quod unus Climatiis, sive Clematiis, appellatur, από τῶν ἀλματός, quod palmitem significat, unde et

Κλήριος, Clemens, deducitur a Græcis. De us in MS Dunqalensi: Castuli... Papiæ, Clomati... et Papiæ illud non meminit. MS. S. Hieronymi distinctus Ancyra Galatiæ, Donati, Castuli, Papiæ, Climati. Plures in sacris fustis Castuli, Donati, Papiæ, Climati. At nec simul, nec ullus Ancyrae, Climatiis, Clomatiisve, nullus.

DE DUOBUS SS. MARTYRIBUS IN PARIO LACE.

XXIII JANUAR.

Parium ubi est Hellesponti, Plinio memorata lib. 5, cap. 32, et Ptolomæo lib. 5, cap. 2. Juxta eum an laeus Parius; an in Pario insula, una Cycladum, an alibi, nos latet. In eum præcipua Martyres duo, quas ita hoc die Græcorum celebrant Menæa. τῆς αὐτῆς ἡμέρας οἱ ἄγιοι δύο μάρτυρες αἱ ἐν τῷ Παρίῳ ἰσθμῷ ἐβλήθησαν, τελευτῶνται.

Ἴσθμον βάρους γιορούσι μάρτυρες δύο, θεῖος πόθου βάλῶντος ἐξῆν τὸν φόβου. Eodem die sancti duo Martyres, in Parium locum projecti, finiuntur: In voraginem ingrediuntur Martyres duo, Divino amore pellente foras timorem. Refert eos quoque Maximus Cyltherens.

DE S. AMASIO EPISCOPO TEANENSI IN ITALIA.

Post 68. 692 XXIII JANUAR.

Communem olim in Italia Teanum fuit: alterum in Apulia ad deitram Frentonis fluvii ripam. Ubi sola nunc epus rudera visuntur: et ut alterum etiamnum, in Campania, Episcopi ca- Januarii Tom. III.

theira noble, sub Capuano Archiepiscopo; antiquus fere Teanum Sidicinum, a Sidicinis pupulis qui quondam tenuere, ad discrimen alterius Teanum Itali vulgo nunc Tiano appellant. Situm est in humili colle, 25 ut

Teani Sidicini

EX ACTIS
VULGATIS
TEANENSIS.
Episcopus
S. Amasius.

ut scribat Ferrarius, cui amena subjecta est vallis.
2 Primus hic sedisse Antistes S. Paris memoratur,
qui Nonis Augusti colitur, Successit ei S. Amasius,
cujus 23 Januarii natalis celebratur: perperam, ut re-
mur, a Ferrario in generali SS. catalogo 25 Januarii
die consignatus, cum antea in Catalogo SS. Italiae ad
23 diem retulisset. Ejus vitam ex Actis Ecclesie Tean-
ensis, olim excusis, nobis Neapoli transmisit Antonius
Beateillus noster, in novem Lectiones distributam. Eam-
dem Italice ex fide edidit Paulus Regius Episcopus
Vicoaquenensis, parte 2 Viturum SS. Regni Neapoli-
tani; et breviter Ferrarius in citato Catalogo.

VITA

ex Actis Ecclesie Teanensis.

1 pro natalis.

ita

LECTIO I
a

Constantia
tribulationem
persequentem.

LECT II

b
cento Gre-
gia Romanam
S. Amasius

mittitur a Ju-
lio Papa pra-
dicatum

III

c
Socra puerum
paralyticum

ante quos
hospita, ro-
gante,

Constantino igitur Christianissimo Principe ad im-
perium caeleste translato, a Constantius filius ejus ex
ipsius testamentum regnum adeptus est Orientis, qui
animum gerens velut calanum ventis ascendentibus
agitatum contra Evangelica dogmata, et patriam reli-
gionem, bellum praesumpsit assumere, et adversus
Christi Ecclesiam videlicet invidere temeritatem.
Arrii namque doctrinam fidei perversam, Niceni
Concilio universitate damnatam, patrisque sui iudicio
reprobam, defensionis clypeo studuit innovare;
generali animadversione statutis percellendum,
quicunque praesumeret contra ejus dogma tenaci-
tatis fronte venire, hincerruntaque imperiali edicto
pragmaticae sanctionis, et ubique terrarum cultores
Catholicae fidei proscribantur: alii damnantur exilio,
alii verberibus alligantur, alii propriis facultatibus
deudati natalis soli gratiam deserere compelluntur.

Cum autem plurimum vitanda persecutionis causa
in Italianae Oriente confugerent; contigit Sacer-
dotem Dei Amasium ad b Julium Romanae Sedis
Antistitem, et Patrem universalis Ecclesiae, pervenire.
Videns igitur summus Pontifex virum probati
testimonii et elegantis sermonis gloria insignitum,
laudavit in eo fidem mentisque constantiam, deliquit
in mandatis, ut per circumpositas illustres Ecclesias
verbum Dei instantissime predicaret, illuc in fide
verbo roborem et exemplo; quos autem infantes in
fidei veritate conspiceret, eos ad rectitudinis transi-
tum sacris exhortationibus revocaret.

Ne mora licentiam ab ipso, et gratiam bene-
dictionis accipiens, iter arripuit, et in iunctum im-
pletur officium e Sorani festinus accessit: certa
enim relatione didicerat illic per quosdam ministros
Sathanae Arianae haeresis detestabile dogma diffusum,
et ejusdem civitatis populum perniciosae pestis tunc
ex plurima parte corripitum. Memoratum igitur ur-
hem ingressus a quadam vidua, nomine Presentia,
hospitii est benignitate susceptus. Huic erat filius
micus, cui nomen erat Arthemius, cronica, quam
paralytum vocant, validine fatigatus. Quae enim
facultates universas in usus medicorum pro salute
filii contempsisset, nullum tamen vel simplex reme-
dium eorum est adpatorio prosecutus.

Considerans igitur in Sacerdote Domini doctrinae
gratum, et meritum sanctitatis, epus peccatis pro-
stratum, lacrymosis precibus ipsius cepit beneficium
postulare: Sanctissime, inquit, Confessor Domini,
et Catholicae fidei propugnator sacris tunc dignitatis
obutibus inclinata, gemitibus pro illis preces sup-
pliciter expono, qui in membris fere jam mortuis
vitalem spiritum laboriosa sorte prodicens, infelicem
animum infelicis compellitur exhalare. Viri enim
solatio jam diutius viduata, et pro hujus frequenter
anxiosa laboribus, in eius cura, quas habere videbar
universas facultates absumpsi. Quoniam ergo lu-
minum manu nobis non est in ejus salute consultum,
ad divinae majestatis clementiam convolare compel-
lor, sperans certamque fiduciam habens in Domino,

quod dono gratiae et tuorum privilegio meritorum, in
filio salutis beneficium consequar effectura. Ad haec
Sacerdos Domini venerandus, ut erat pietatis visce-
ribus affluens, Non est, inquit, mei meriti, quod
postulas, impetrare: sed in ejus virtute qui dixit:
Quidemque petieritis Patrem in nomine meo, fiet
vobis; ecce noveris filium tuum in ejus nomine esse
salvandum. Et haec dicens, jussit qui in cubiculo
aderant cederent universi. Protinus omnes imperata
perficiunt; ipse solus terrae procurans, et pro-
lixius orans, sospitatem juvenis crebris a Domino
fletibus et suspiriis implorabat.

Cumque in longum oratio tenderetur, cepit nervo-
rum duritia sensum paulatimque molliori, et nociva
rigiditate ingentis motus gratia demitteri. Confe-
stim ergo, quo prius non nisi gemitum, et vocem
luctus ediderat, conversus in gaudium divinae laudis
praeconia declamabat. Fit ad haec omnium ingens laeti-
titia, fit conventus ad domum viduae undique con-
fluentium populorum: nus in caelum ingens clamor
attollitur, nomen Domini merito collaudantium, qui
per Sanctos suos signa et prodigia faciens, neces-
sitatibus hominum dignatur misericorditer subvenire.
Interea tanti fama miraculi ad circumpositas regio-
nes,.... et diversis oppressos languoribus, diversarum
civitatum populi sanctis ejus meritis offerentes,
postulant, ut eis auxilii et benedictionis suae digne-
tur gratiam impertiri. Quos omnes invocato Jesu
nomine, et sanitati restituit, et redire ad propria
cum sospitate dimisit. Nam caecis visum, mutis lin-
guam, claudis gressum restituit; leprosos mundavit,
et immundis oppressos spiritibus solo imperio libera-
vit. Cum igitur his et hujusmodi operibus incessan-
ter insisteret, fama nominis ejus quotidie per remota
etiam loca, subeibat argumentum, et quem major pars
civitatis Soranae conceperat, doctrinae affluentis elo-
quio propellebat errorem.

Haecis autem humani generis profectum hominum
invidens et saluti, quorundam potentum atque nobili-
um Soranorum corda suae malitia fraudibus infe-
cit, ut a d. semel hausta face irrevocabiles, ad veri-
tatis tramitem flecti non possent. Hi nimirum zelo
perversitatis accensi, virum Dei sanctissimum primo
Munditiis exhortantur, quatenus a veri propositi de-
fensione desisteret, et ad suae sectae consortium
verba pariter et animum inclinaret. Adjiciunt etiam
Augustalis sententiae distractionem, qua irrevocabi-
liter decretum est, ut quicumque hujus assertionis
viri reperirentur, aut ab iniquitatis errore respicerent,
aut irrevocabiles generali iudicio subjacerent.
Optationem ergo tibi proponimus, inquit, aut vel
dogmatis hujus deponas perniciem, vel a locis istis,
tamquam locorum corruptor, increditis abseedas. Ad
haec Domini Confessor egregius, cedere nescius,
fidei clypeo munitus, et gladio salutis accinctus.
Quoniam, inquit, magis oportet obedire Deo quam
hominibus, ecce nec Principum vestrum in hac
parte mandata custodiam, nec a salubris doctrinae
defensione desistam. Sanctus enim mihi est, atque
consultus, temporalem vitam pro veritate deponere,
quam aeternae morti ex animo, de Deo perperam sen-
tiendo, subiacere. In iram ergo impiorum turba
succenditur, et tam audentium gloriosi viri testi-
monium non ferentes, ipsam verbis et factis atrocibus
impetunt, conviciis, pugnis, et flagellis afficiunt,
multisque subactum injuriis fere seminecem relinque-
runt.

Sacerdos autem Domini verus, membris ferme
debilitatus omnibus, quatenus tamen potuit, solo
Christi adiutorio protutus, abcessit; atque pagum
qui e Atinum dicitur, vires corporis reparaturus in-
traivit. Illique aliquandiu membrorum salutem, Do-
mino quotulante, recipiens; postmodum iter arripens,
et ad urbem quae Teanum dicitur, dono Spiritus
praesente,

Joan. 16. 23

A
precibus sus-
cunt

atque plu-
rimos.

VI

d
Teanorum
factorem peti-
tur

male inveni-
tus

VII

e
Atinum ve-
nit,
unde Teanum
praesente,

f præeunte, pervenit. Audiens ergo f Urbanus Levita sanctissimus venerandi Sacerdotis adventum, gavisus et exultans in Domino, obviam ei cum quibusdam Fratribus occurrit; atque eum honoranter excipiens, mansionem hospitii præbuit, et labores itineris relevavit. Apud eum quoque aliquandiu demoratus, cum vellet propositum prosequi iter agendi, multis est ab eo precibus revocatus, ut apud se moram faceret, et supernæ dispositionis gratiam expectaret. Annuens ergo precibus ejus et salubri consilio propositam viam deseruit, et sanctissimo g Paridi primo Teani Episcopo, et ipsi venerando Diacono, tota affectione fidei et sinceritatis adhesit. Glorioso autem Paride ad sidera regna, Domino vocante, translato, convenit prædictæ civitatis Clerus et populus universus, ut in locum defuncti Pastoris dignum providente Domino substituerent Sacerdotem. Cumque omnes in R. Urbani electione unanimiter convenirent, ipse oblata sibi declinans humiliter prælationem, devote et suppliciter ab universis expetiit, ut Domini Sacerdotem Amasium ad tantæ dignitatis apicem sublimerent, qui se, et fecunda maturitatis gravitate præcederet, et dignitate Sacerdotis præveniret.

Cum vero commissam sibi Ecclesiam aliquandiu dignissime gubernasset, resolutionis suæ tempus insistere Spiritu revelante prænovit. Unde sibi comiterium cum columnis, auxilio civium, preparavit; h ubi hominem exiens, die functus extremo, terram terræ, spiritum cælo refudit; et Angelorum ministerio evectus intra paradisi gaudia, laboris sui stipendia recepit. Sepultus est autem manibus fidelium decimo Kalendas Februarii. Sed cum propulsis erroribus universis, Catholice fidei unitas esset in toto orbe percelebris; Sorani illi nobiles, de quibus supra fecimus mentionem, qui in sancti viri injurias fuerant debacchati, ad se reversi, et penitentiam agentes de commissis in Sanctum Domini sine causa flagitiis, veniam suppliciter petierunt. Unde in memoriam sanctissimi Patris Amasii k ecclesiam in solo proprio propriis sumptibus construens, et in ea plurima beneficia de suis facultatibus conferentes, privilegiis et instrumentis publicis munierunt. Ad quam annis singulis populus prædictæ civitatis accedens, et transitum atque memoriam B. Amasii devote concelebrans, Domino Jesu Christo laudum titulos et vota persolvit: cui cum Patre et Spiritu sancto una est gloria, majestas eadem, imperium idem, unum et semper et per infinita secula seculorum. Amen.

EX VARIIS. IX

h modum

Sorani et ecclesiam indicant.

i

k

ubi a S. Urbano Diacono excipitur.

S. Paridi Episcopo succedit

VII.

Beati itaque Urbani consilio et monitis annuentes, vota sua cives transferunt, et Sacerdotum sanctum in Pastorem sibi et rectorem animarum præficiunt; et consecrandum Julio, de quo supra mentionem fecimus, primæ Sedis Episcopo, obtulerunt. Summus itaque Pontifex de ejus promotione congaudens, gratias Domino retulit, quod virum notæ confessionis vitæque laudabilis ad regimen animarum, et ad culmen summæ dignitatis evexit. Cornu igitur gratiæ salutaris super caput ejus effundens, sacramentali ipsius unctione delinivit, et Pontificalis officii infula decoravit. Qua nimirum delibutione percepta, ab omnibus secularibus negotiis alienus, totum se divinis obsequiis et lucris spiritualibus mancipavit. Exteriorum vero curam sancto Levita Urbano dispensandam reliquit, quatenus tanto liberius cælestis secreta mysterii perscrutando discenteret, quanto de fœditate terreni pulveris actibus aut animo nil haberet. Solus enim erat in prædicando, sollicitus in exhortando, severus in corrigendo, humilis et benevolus in respondendo. Exhibebat siquidem se inter prospera humilem, inter adversa severum, certum in verbo, dulcem in eloquio, hilarem in dato, gratum in accepto, in ambiguis stalem et in rerum certitudine efficacem. Tantam vero signorum atque curarum potentiam consertus est et efficacem, ut nullis ad eum accederet quolibet humore depressus, qui orationum et meritum ejus beneficia non gustaret.

consecratur a S. Julio Papa

scitulo muneri suo incumbit, virtutibus et miraculis clarus:

a *libri Constantinus, ut sæpe dictum, anno Christi 337, die Pentecostes. Successit cum fratribus Constantius, qui deinde solus imperavit, Constante sub nomine anni 330 extrinseco, decessit tandem 3 Novemb. 337.*

b *De S. Julio I. Papa agricus 12 April. sedit a consolatibus Feliciani et Maximi, sive Titiani, qui erat annis Christi 337. Constantium ultimus obiit Constantio V et Constantio Gallo Cesare Coss. anno Christi 332.*

c *Solum I. obierunt in Latino oppidum Sorani, ad dextram Liris fluvii ripam, quod etiam nunc dicitur, et nomen retinet. De confectione 22 Junii. ad vitam S. Bonifacii.*

d *Virgus non immo, qui in Sanctum intrare, hareticos fuisse ait, sed quosdam soli invidiosos virtutum ejus ne imitantur, quæ ex his nascebat gloria.*

e *Actum oppidum est in tractu perveitis, quod fere Anno nunc Itali vocant, circa Mellis amnis fontes. Id autem hoc intelligitur hanc nobis exploratum, Regius scribit. Sanctum se recessisse in viciniam ditionis Tenevensis Thaum appellatum.*

f *Is dicitur S. Amasio in episcopatu successit, cultusque 7 Decembribus.*

g *Falluntur ergo Regius et Ferrarius, qui rursus tum S. Paridis obitu Solem Tenevensis voluit, cum is ibi S. Amasius advenit.*

h *Regius anno 330, obitæ scribit quod cum is que Lectione sexæ dicuntur non congruit. Nam is ibi mentio fit edificiorum Augustalium contra catholicos Arriano factam repugnantes. Hæc vero fieri ante annum 330, non potest, eo enim proximo anno, fratre Constante Catholico religionis studiosissimo et unico, Italia punitus est Constantius.*

i *Regius scribit, S. Amasium, cum ab is injuria et exheredibus esset affectus, continuo precibus pro eorum salute fuisse ad Thomam, que post modum utilitatem is penitentiam impetravit.*

k *Hæc basilica videtur hinc iter Sorani constructa, ut Regius edipatum Teani a Tenevensibus scribit et ad eum quosdam celeberrimæ Cleri populi que institit supplicationem, cum exarum tabularum cultucentum apparato.*

Soro.

Mari

S. Amasii mortis cum pax

DE S. EUSEBIO ABBATE MONTIS CORYPHES IN SYRIA.

SECOL. IV. XXIII JANUAR.

Quos Theodoretus in Philothem, sive lib. 9, de Vitis Patrum, prædicat illustres asceticæ ritæ exercitatores, eorum plerisque Greci vulgariis diebus suis fastis adscriptos: celeberrimos etiam Latini. Tres hoc die Menæa profertur. SS. Eusebium, Mausimam, sive Moysimam, et Mausimam, et Salamam, adjunctis in duobus postremis ex cap. 14 et 19, Philotheri encomiis, quod in Eusebio omissum. Nam de eo solum hæc habent. Eadem die sancti Patris nostri Eusebii.

S. Eusebii natalis

Veni ad nos ad venustatem cæli, Eusebio dicunt venusta mentes. *Mur subjunguntur similes versus, cum propriis encomiis, de SS. Mausimam et Salamam. Maximus Cythereus in suo Menæa sequitur.*
2 *Duos mirificis laudibus celebrat Eusebii Theodoretus capite scilicet 4 et 18, aut hunc ultimum Greci*

colunt XV Februarii, ut ex Menæis patet. De prioribus hoc die vigi censent Rossephus in suis ad hoc cap. 4, notatombus, et cum secutus Raderus in suis vultum evulgatis observationibus ad Menæa: quibus et nos ad stipulamur. Apud iterum Theodoretus de hoc Eusebio utique sacis lib. 4 hist. Eccl. cap. 26. In solitudine etiam Antiochena, inquit, Mariani, Eusebii, Ammianus, Palladius, Simeones, Abonanes, et alii quoque, qui imaginem Dei ad ejus similitudinem condiderant, integræ servarunt atque tum horum, tum illorum, (de quibus ante egerat) vitam scriptis prædiximus. Eadem fere hæc descripsit Nicophorus lib. 11, hist. Eccl. cap. 41.

Eccl. in commendat Antiochena

3 *Colunt a Laurentio de la Boire in Notis ad cap. 4 Philotheri margini adscriptis, et a Rossepho, Sazomnus lib. 6, hist. Eccl. cap. 33, quo loco dicit commemorat Eusebii, ach ubi hoc diversis, cum alter apud*

Confians cum alio Luceo

EX THEOPHILITO.

apud Nisibenas, in monte qui Sigorum (σηγορων) dicitur alterum Carbis Mesopotamias, fuerit exercitatus. Deu- que Rosweygdus hunc Eusebium S. Marci discipulum arbitratur, cum in Notis asserat hujus mentionem fieri in Menaris 2 Novembri in vita S. Marciiani, et ad caput 3, Philothei mariani adscribat, de Eusebio S. Marci discipulo infra cap. 4, ubi. At ille in solitudine Chaledensi semper vixit, iugura S. Marciiani post ejus obitum heres. Deceptus videtur Rosweygdus, quod Marcianus patruus S. Eusebi, in translatione Gentiani Heretici, quam ipse edidit, Marcianus dicitur; qui in alia versione Alberici Longi tomo 2 Vitarum Sanctorum Patrum Aloysii Lapomani, et in historia Ecclesiastica Theodoret et Nicephori, Marcianus est.

Ljovivita.

4 Vitam ejus, et nonnullorum illustrium discipulorum, datus ex cap. 3, Philothei, et versione Gentiani, collata cum altera Alberici Longi.

CAPIT. I.

S. Eusebii vita privata.

Vicet etiam in regione habitata.

Quales quidem Deo obtulerit fructus desertum sterile, nempe puleros et maturos, et ei qui plantavit gratos, et iis qui sapunt hominibus caros et maxime expectandos, ostendimus in iis que jam scripte sunt narrationibus. Ne quis autem existimat virtutem in esse loci circumscriptam, et solam solitudinem esse aptam ad tales ferendos redditus, age transcurram donecups oratione ad terram que habitatur: et ostendamus ad parandam philosophiam eam minime esse impedimento.

Prope Antiochiam

2 Est mons altus, qui Antiochia quidem situs est ad orientem, a Berhosa autem ad occidentem, omnes autem montes prope situs superat: in summo autem eminentie insularum figuram hemisphæricam, ab altitudine autem accepit denominationem: σηγορῶν enim, id est, Verticem, eum solent appellare acicola. Olim ejus in summo vertice erat templum dæmonum, quod apud vicinos in magno erat honore: salubris autem ad meridiem patet campus, sinus præ se ferens figuram, qui utrinque coercetur a vallis non almodum altis. Pertinet autem eae usque ad viam qua equitatur, que utrinque a meridie ad septentrionem seculæ sunt, semitas exepientes. In eo autem sunt constructæ dæ villæ et magnæ et parvæ, continentibus iis qui sunt utrinque montibus.

a

b

est mons Corymphe.

c

d

e f

vicus Teleda,

monasterium Ammiani,

ab hoc constituitur Eusebius,

g h

a Mariano patrio

cum fratre ad monasterium vitam adductus,

i

3 Propter ipsas autem excelsi montis oras, est quidam vicus maximus et populo frequentissimus, vocabulo autem regionis eum vocant e Teledam: f in superiori autem parte Lateris montis, est quidam saltus non almodum acclivis, sed qui modico inclinetur, spectans ad illum campum et ventum austerum. In eo philosophico gymnasium extruxit quidam Ammianus, vir qui cum multis quidem aliis virtutibus esset clarus, tum summa modestia superabat alios. Hoc autem satis est argumenti. Etenim cum ad doctriam, non solum suis sodalibus, sed vel his totidem aliis possot sufficere, sæpe ad magnum recurrebat Eusebium, rogans et supplicans ut is esse vellet adiutor, pædagogus, et magister ejus palestra quam fundaverat: aberat autem viginti quinque stadiis, in quodam vado parvo habitaculo, et quod nec fenestras quidem habebat, inclusus. Eum autem ad hanc virtutem deduxerat g Mariannus, ejus quidem h patruus, illis autem Dei servus. Sufficit enim hoc dicere, cum etiam magnus Moyses hoc cognovisse honoravit Dominus. Hæ Mariannus enim divinum gustasset amorem, voluit solus frui hominibus: sed multos etiam fecit alios in amore socios. Venatus est autem et magnam Eusebium, et ejus fratrem qui in vita vero quoque erat frater. Non existimavit enim rationi esse consentaneum, ut eos quidem qui ad eum nihil attingebant, veniretur ad virtutem, i fratres autem non itidem.

4 Hos ergo ambos cum in parva inclusisset domuncula, eos evangelicam vitam docebat rationem. Sed fratrem quidem moribus invadens, illum cursum interrupit; morbum mors autem est consecuta: nam cum paucis diebus vixisset postquam illuc est egressus, vitæ finem accepit. Permansit autem magnus Eusebius toto tempore vitæ patri, neque k cum illo loquens, neque locum intuens, sed perpetuo inclusus: et post illius mortem hanc vitam est amplexus, donec admirabilis ille Ammianus ei multis delimito precibus persuasisit.

et cellulae inclusus nulli loquens,

k

5 Die enim mihi, ad illum dicebat; a optime, enim placere existimans, laboriosam hanc sordidamque et squallidam vitam esse persciscens? Cui autem, ut per est, is utique dixisset: Deo qui est virtutis legislator et magister. Quoniam ergo eum amas, inquit Ammianus; ego tibi modum ostendam, per quem et amorem magis accendes, et ei quem tuas servies, nam quod omnium cura et industria in teipsum convertatur, non effugiet, ut sentio, crimen nimii in te ipsum amoris. Lex enim divina jubet proximum amare ut teipsum. Multos autem opam sumere partiticipes; hoc est proprium veri numeris caritatis. Hanc autem divinus Paulus appellavit legis plenitudinem. Rursus quoque clamat: Toti lex et Propheta in hoc sermone in summam rediguntur, nempe. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Porro autem Dominus quoque in sacris Evangelis Petro, qui confessus est eum amare plus aliis, præcepit pascere oves suas. Hos autem qui hoc non fecerunt reprehendens, clamat per Prophetam: O pastores, non seipos pastores pascunt, non oves? Et ideo magnum quoque Eliam qui hanc vitam persequabatur, jussit versari in medio impiorum: et secundum Eliam, tantopere celebratum Joannem, qui amplectebatur solitudinem, transmissit ad ripas Jordanis, illic baptizare jubens et prædicare. Quoniam ergo tu quoque es Dei qui te ferit ardens amator; multos quoque tecum alios ecclesie amatores: hoc enim est valde gratum eorum Domino. Propterea Ezechielem quoque appellavit speculatorem, et peccatoribus jussit testificari: et Joannem jussit currere Niniven, et nolentem transmissit in viculis.

cum Ammianus ad proximum curam hortatur

Rom 13 10.

Galat 5 14

Joan 21 17

1 Rech 34

exemplo Eli et Joannis baptistar.

Ezech. 3 17

Joan 1.

Berona urbs

a Berhosa, sive Berona, aut Berhosa, Βερρονα, itinere unius diei distat ab Antiochia, ut Procopius lib. 2 Persæ. Ptolemæus in Geographica regione locat. Sed in epus Asie tabula 4, videtur nomen prædæ ab Antiochia statui, et versus Septentriones. b cævi, omnis galæ, nota, turbo. Item non pœna, vel ipsa pœna, hinc Joannes vertit. pœna in eis formato habens. c Longus, angulis non multum editis. d Idem, oppida montibus sine atque sine adjacentia. e Theodoritus infra cap. 26, apud vicum Teledam: magis et divini viri Ammianus et Eusebius palæstram fecere monasterium. Longus vocat castellum Teledam. Alibi Teleda, et Teledon vocatur, ut Theodoritus 3 Joann. ad etiam S. Simeonis Stylite per Melaphrasiam cap. 1, ubi. B. la. r. f Longa in claris hinc ripos invidet ardua, sed que paulatim acclivis plantationem illam et Austrum spectat. g Perperam Gentiano et Rosweygdus Marcianus ait. h Longus, Avmentulus. i Idem, nepotes. k Ille exercitatus, infra in Vita S. Salomantis, et Sidentiarorum.

CAPIT. II.

Prefectura monasterii Ammiani, seu montis Corymphe.

Cum hoc diceret et similia, divinum virum mansuefecit, et voluntario illo effluso carcere, eduxit et abduxit, et suorum sodalium ei curam tradidit. Ego autem nescio utrum plus admirem, hujusmodi moderationem, an illius obedientiam, et quod ab eo sit persuasus. Is enim fugiebat principatum, et magis volebat esse ex iis qui perdebant, ut qui prefectura formidaret periculum: et magnus Eusebius aversabatur quidem eum pluribus conversationem, cessit tamen, et captus rebus caritatis, suscepit curam gregis, et duxit eorum, non nullis verbis opus habens ad docendum: sufficiebat enim vel solus aspectus, ut vel longe tardissimum celere efficeret ad cursum

Fasebius curam monasterii suscepit

solo vultu negligentes instigat.

cursum virtutis. Dicunt autem qui viderunt, eum semper habuisse gravem vultum, et qui poterat a timorem afferre spectantibus.

a Irjunium, et orationem operatione mixtam suis prescribit; b

7 Cibum autem ipse quidem capiebat tertio et quarto quoque die, iis autem qui secum habitabant, jubebat vesci alternis diebus. Præcipiebat autem cum Deo assidue colloqui, et nullum b tempus relinquere vacuum ab hac operatione, sed communiter quidem præfinita exequi officia; partes autem diei quæ intercedunt, nunquamque per se, vel sub aliqua umbra arboris, vel propter petram aliquam, vel ubicumque quiesceret aliquis, vel stantem, vel humi jacentem, rogare Dominum, et petere salutem. Ita autem unquamque ex partibus corporis edocuit virtutem, ut illa faceret quæ sola permittit ratio. Ut autem hoc reddam manifestum omnibus, mentionem faciam unius ejus narrationis.

studet mortificationi:

distractus arantum contemplatione,

8 Seiebat super quamdam petram ipse et Ammianus ille admirabilis, et divinorum Evangeliorum historiam alter quidem legebat, alter vero eorum quæ erant obscuriora explicabat sententiam. Cum autem quidam agricola in subiecto campo terram colerent, ad hanc contemplationem magnus tractus est Eusebius. Cum autem divinus Ammianus legisset locum Evangelicum, sciscitaretur autem interpretationem, jussit magnus Eusebius ut repeteret lectionem. Cum is autem dixisset: iis qui arant forte delectatus, minime exaudisti, ut est verisimile; suis deinceps oculis legem tulit, ut neque campum illum unquam contemplantur, neque cœlesti poterint accedere, et cheri astrorum aspectu fruenterent: sed angustissima utens semita, cujus mensuram aiunt fuisse c unius palmi, ferente ad oratorium, extra eam deinceps egredi non est passus. Dicunt autem eum plus quam quadraginta annis vixisse post hanc legem. Ut autem cum animi sui sententia, ad hæc quoque eum traheret aliqua necessitas, eum lumbos zona ferrea alligasset, et græconjunxit collare collo imposuisset, alio alio ferro viximum zoram collari qui erat collo impositus: ut hoc modo inclinator, conaretur assidue in terram despicere. Has ipse de se exegit pœnas, quod illos esset contemplantus agricolæ.

arete oculos custodit 40 annis,

c

caput vinculo deprimens,

9 Hoc autem et multi quidem alii me docuerunt ex iis qui illum noverunt, et res ejus optime sciverunt: narravit autem senex quoque magnus d Acacius, cujus prius quoque meminimus in aliis narrationibus; dixit autem se eum quoque aliquando interrogasse, cum eum sic vidisset incurvatum, quamquam capiens utilitatem, neque eorum patitur aspicere, neque campum illum subiectum contemplari, neque ex angusta illa via egredi: eum autem dixisse, se hæc moliri adversus maligni demonis machinationes: Nam ne, inquit, de magis bellum gerat, conans auferre temperantiam et justitiam, et iram amans, et cupiditatem accensus, et ut fistu efflerat et superbia intumescam efficiens, et quæcumque adversus meam machinatur animam, conor hostem ad hæc parva traducere: in quibus etiam si vicerit, non magnum affert detrimentum; et si victus fuerit, evadit magis ridiculus, ut qui ne in parvis quidem possit evadere superior. Quoniam ergo novi hoc bellum minus periculosum, (non valde enim feritur qui in his damni aliquid accipit: quod enim damnus est vel videre campum, vel in eorum oculos attolere) ad hoc me genus pugne transtuli. In hac enim me nec ferire potest nec perimere: non sunt enim hæc jacula letifera, e ut quæ illis ferreis careant aculeis. Hæc se audivisse dixit magnus Acacius, ejusque se admiratum esse sapientiam, virtutemque bellicam et experientiam. Quamobrem hoc quoque narrabat eis qui talia discere cupiebant, ut et admirabile et dignum quod mandetur memoria.

d sic in minimis cum diabolo certans, ne in magis tentaretur,

e

10 Hæc ejus gloria cum in partes omnes undique pervaderet, ad se atraxit omnes virtutis amatores. Januarii Tom. III.

Venerunt autem divinissimi quoque f Jacobus Persa et Agrippa, successores Juliani g senis, cujus prius persecuti sumus narrationem, ut qui optimi gregis erant Præfecti. Postquam enim ut ille divinus, sine vitæ accepto migravit ad vitam supernam, ad magnum accurrerunt Eusebius, melius esse rati recte regi, quam regere et præesse.

11 Jacobi autem, cujus prius quoque jam memini, cum summatim ejus ostendi virtutem, nunc quoque evidens argumentum ostendam summæ ejus philosophiæ. Postquam ille divinus hinc excedens Eusebius jussit eum præesse gregi, et recensans curationem, non persuasit cupientibus eum hanc curam suscipere, abiit ad alium gregem, malehs pasci quam pascere: et cum plurimo tempore supervixisset, h hanc vitam sic finit.

a Longus, mediocrem metum b Idem, diem.

c Idem doctantibus latitudinis

d E monacho Episcopus Berba r, ut dicitur cap. 2, in vita Juliani Sabre, et cap. 3, in Vita Marciani Isidori Juliano narravit Theodoro.

e Longus. Hoc enim ferri pondus omnem illorum cuspidem obtundit

f Comes Juliani Sabre, ut cap. 2, narrat Theodoros.

g Sabus presbiter, seu senem significat. De S. Juliano agemus 18 Octob.

h Centum et quatuor annos natus.

CAPUT III.

Præclari successores et discipuli S. Eusebii.

Suscipit itaque illam præfecturam Agrippa, vir qui et multis ornatus erat bonis, præcipue autem puritate animæ: per quam et divina pulcherrimus visionem assidue apprehendens, et illius amoris igne accensus, irrigabat genas perpetuis lacrymis. Cum is autem longo tempore electum illum et divinum gregem recte pavisset, deinde e vita excessisset, David ille divinus, cujus aspectu mihi quoque frui contigit, suscepit præfecturam: vir qui revera, ex divini Apostoli sententia, mortificaverat membra quæ sunt super terram.

12 Tantum enim fructum ceperat ex doctrina magni Eusebii, ut quadraginta quinque annos egerit in illo monasterio, absque ira autem et eximiosentia toto hoc tempore vixerit. Neque enim post susceptam præfecturam vidit eum aliquis superatum ab hac animi perturbatione, idque eum, ut est verisimile, essent innumerabilia quæ egerent. Centum enim et quinquaginta viri pascabantur ab illius dextera: aliqui quidem summa et excellenti virtute, et eam quæ est in celo vivendi rationem imitantes; alii vero qui penus tunc primum produebant, et terram transilire et supervolare docebantur. Et tamen cum tot essent qui divina docebantur, et aliquid, ut est verisimile, delinquerent, (neque enim facile fieri potest, ut qui modo ventitat, recte se gerat in omnibus) mansit immobilis vir ille divinus tanquam incorporeus, nulla enim occasione ad iram excitante. Hæc enim non solum accipi ex auditione, sed etiam ex experientia. Nam cum aliquando desiderassem videre illum gregem, accessi habens etiam alios socios peregrinationis, qui eandem quam ego vitam amplectebantur. Toto ergo tempore hibernicæ apud illum vitam divinum degentes, vidimus ejus vultum nullam accipere mutationem, neque nunc quidem hilaritate diffundi, nunc vero tristitia contrahi. Oculos quoque similiter, non aliquando quidem truces ac torvos, nunc vero letos, sed in eodem semper honesti decorique tenore permanere. Hi autem sufficunt ad arguendum animi tranquillitatem. Sed verisimile est, existimaturum quæquam eum talem esse visum, quod nulla eum moveret causa: quamobrem necesse habeo ejusmodi quid narrare quod accidit, cum nos illic essemus.

13 Sederat apud nos vir ille divinus de philosophia agitans rationes, et quærens id quod est summum

Ex THEODORETO.

f g Illustres monachi ei se subijciant

ex his Jacobus, ne pressit, abut alio.

h

Succedit Eusebio Agrippa,

hinc pariter,

Coloss. 3. 5

vir mansuetissimus,

centum et quinquaginta monachi præfectus,

vultu ut autem semper tranquillitas.

Ex
THEODORETO.
a
etiam a Pub-
lio Romano
Sacerdote,

accepta con-
tinetur

Psal. 4 8
Ephes 4 26

Alii præcari
isthæ ascetæ,

b
ex quibus
Ammian,
Isaacitæ,

munia evangelicæ vite institutionis. Cum autem intercessissent ejusmodi sermones, a Publio quidam, genere quidam Romanus, moribus autem ipse quoque admirandus, et sacerdotii honore præditus, et illius præfecturæ secundas partes obtinens, ad nos venit adversus divinum Davidem vociferans, et commine dationum illam nominans lenitatem; et omnibus perniciem afferre dicens ejus mansuetudinem; et amertiam, non modestiam, summam illam vocans philosophiam. Ille autem habens animum veluti adamantinam, accipiebat quidem rationes, non pungebatur autem ab iis quæ sua natura solent pungere: vultum itaque non contulit, neque sermonem institutum dimisit, sed cum leni voce et verbis sermitatem animæ significantibus, illum senecti dimisit, rogans eum ut eorum quæ vellet curam gereret. Ego autem cum his qui ad nos venerunt loquor, ut vides, existimas necessarium esse hoc officium. Quomodo ostenderit quis melius animi lenitatem? Eum enim, cui illa credita erat præfectura, talem accepisse continentiam ab eo qui tenebat secundas partes, presentibus in iuxta hospitibus, et maledictum audentibus, et nullam iræ soluisse tempestatem et perturbacionem, quam non magni et excelsi animi virtutem superat et fortitudinem? Ac divinus quidem Apostolus considerans humane nature imbecillitatem, eam quam fert legem natura metiens, Irascimini, inquit, et nolite peccare: sed non occidat super iracundiam vestram. Nam cum iræ quidam motus nosset esse naturæ, non nostri arbitrii, noluit lege eam decernere, quæ essent laboriosa, et forte etiam ejusmodi ut fieri non possent: sed motui nature et iræ tempestatem mensuram præfinit diem; jubens rationi ut eam compositet, et tanquam freno reprimat, et non concedat progredi ultra terminos. Vir autem hic divinus ultra leges quæ late sunt decertavit, et septa transiit: non usque ad vesperam iræ ut moveretur comedens, sed nec ut moveretur quidem omnino permittens. Talem fructum accepit is ex magni Eusebii consuetudine.

15 Vidi multos quoque alios in illo agorio, qui hujus philosophiæ amatores fuere et amulatores: alios quidem in flore corporis, alios vero etiam in profunda senectute. Nam cum plus quam nonaginta annis vixissent homines, laboriosam vitam noluerunt relinquere, sed insignes lucere, obientes labores juventutis, nocti quidem et interdum Deum laudantes, et sacra illa officia peragentes, post duos autem dies vilibus illis cibis vescentes.

16 Et alios autem præmittam, qui non sunt quidem digni qui sileantur, sed vel maxime laudentur et relectentur; sed ne sit proficior quam par sit narratio, in divinis isto loco fuit quidam, cum autem a Amman nominant, qui ex Isaacitide quidam radice germinavit, non fuit autem ejectus a domo Abraham,

ut is a quo genus duxerat; sed paternæ hereditatis fuit cum Isaac participes, vel potius ipsum rapuit regnum eorum. Is monasticæ hujus exercitationis protinus attigit institutionem apud quemdam, qui tunc habitabat solitudinem, qui eos optime exercebat; erat autem ei nomen c Marosas. Post hæc autem ille quoque aliis præesse desistens, ad hunc cum abbate venit gregem: nec parvo vixit tempore; sed cum præclare decertasset, et insignis evasisset, excessit ex hac vita.

17 Hic autem illic quidem fuit continuos triginta et octo annos: ita autem desiderabat laborare, ut qui modo laborare coepisset; nam in hodiernum usque diem pedes nunquam tetigit calcæis, cum est autem frigus, in umbra sedens, in æstu solem suscipit, et tanquam auram Zephyri, quæ ex eo procedit flammam excipit. Toto autem hoc tempore aquam potare non passus est, non illa comedens quæ iis exhibentur, qui ad non bibendum se exercent (solent enim ii uti cibis humidioribus) sed iis utens cibis quibus alii. Verum pauca comedens, et quæ modicas ei vires afferunt, existimat usum aquæ supervacuum. Gravi autem ferro lumbos succinctus, raro quidem sedet, noctu autem, et majori parte diei vel stans vel flectens genua, offert Domino officium precationis: usu autem acubitus se omnino privavit, nemo enim in hodiernum usque diem eum vidit cubantem. Quinetiam cum est chori renuntiatus corypheus, et ei contingit ut præsit, totum hunc laborem fert prompto et alacri animo, se iis qui ejus parent imperio præbens exemplar philosophiæ.

18 Tales victoria insignes decertatores, divinus Eusebius, horum certaminum pedotriha et exercitator, exhibuit Domino: et cum alios quoque plurimos tales fecisset, eos transmisit doctores ad alias palæstras, qui totum illum sacrum montem divinis his pratis et suavem emittentibus odorem implexerunt. Nam cum ad Orientem ab initio fuisset illius exercitationis monasticæ tugurium, licet videre ejus philosophiæ factus ad occidentem et meridiem, veluti quasdam stellas circa lunam choros ducentes; et alios quidem Græci, alios vero ejus in qua habitant regionis voce, laudantes Creatorem. Sed enim id aggrediri quod fieri non potest, cupiens omnia persequi quæ a divina illa anima recte gesta fuere.

19 Huic ergo narrationi finis est imponendus, et ad aliam convertenda est oratio, et rursus est addenda quæ illinc capitur utilitas, cum horum magnorum virorum benedictionis rogaverimus ut simus participes.

a Olympius longo dicitur.

b At. Abban. Beata Albatem appellative vocat.

c Marosa ex Nechelis actuali, inter illustriores monachos, narrant Sozomenus lib 6 cap 34, cumque secibus Scephorus lib 11, cap. 41, quem hunc arbitratur Roswydyus. De la Torre S. Maronem cap. 10, a Theodoro descriptum, quem refecimus 16 Februar.

c

numquam
calcæis usus,

nec bibens,

ferro lumbos
succinctus.

Eusebii disci-
puli circa to-
tum montem
dispersi.

Auctor bene-
dictionem ho-
rum SS. im-
plorat.

VITA S. MAUSIMÆ SIVE MAYSIMÆ, SACERDOTIS IN SYRIA,

ex Theodoretæ Episcopi Philadelp. cup. 12.

LIBRARIAN. BIBL.
XXIII JANUAR.

b
Partes viri
sancti claruli
Antiocheni,

c
et Cyrushebs.

Scimus quidem alia quoque plurima in urbe Antiochena resplenduisse pietatis et veræ religionis lumina, b magnam Severorum, et Petrum Aegyptium, Eutychem, et Cyrillum, et Moysem et Malelam, et alios quoque plurimos eadem vi esse ingressos. Sed si res ab omnibus in vita gestas conaremur scribere, totum tempus nobis non sufficerit, maxime cum etiam multis pernitorum lectio adoret satisfactam. Ex his ergo qui scripti sunt, de eorum quoque qui sunt prætermissi vita conjecturam facientes, prosequuntur laudibus, et utilitatem percipient. Ego autem transiit ad præta c Cyri, et eorum qui in eis fuerunt, fragrantium speciosorumque florum quam maxime potero, ostendam pulchritudinem.

2 Fuit quidam Maesimas, in iis quo nos præces-

serunt d temporibus, e voce quidem Syrus, et ruri educatus, et qui virtutis omne genus ostendit. Cum autem clarisset in ea quæ est per se vita, ei ejusdem viæ cura fuit credita. Sacrificans autem, et Dei oves pascens, illa et diebat et faciebat quæ lex jus- sit divina. Alunt autem eum neque tunicam, neque cilicium saepe mutasse, sed iis quæ in eis fiebant rupturis aliquot pannos consuendo, sonectati hoc modo remedium attulisse. Hospitum autem et pauperum tam alacri animo curam gerebat, ut pat-faceret portas omnibus qui aderant. Dicitur enim habuisse duo dola, unum quidem frumenti, alterum vero olei: ex his semper quidem suppediabat omnibus egentibus; habebat autem ex semper plena benedictione, quæ data est vidue Sareptam, et immissa fuerat in hæc dola,

d e
Maesimas Pa-
rochus,

una tunica et
cilicio con-
suetus,

hospitatis,

frumento et
oleo non def-
iciente.

Idolia. Ipse enim Dominus omnes opes effundit in omnes eos qui ipsum invocant, et sicut illius hydriam et f guttum jussit scaturire, præbens manipulos seminum hospitalitatis; ita etiam huic viro admirabili exhibuit suppeditationem, quæ ex æquo respondebat ejus animi alicritati.

Miraculis claret:

3 Jam vero ad facienda quoque miracula a Deo universorum magnam accepit gratiam. Faciam autem mentionem unius aut duorum miraculorum; reliqua autem prætermittam, ut qui proptem venire ad alios. Mulier quædam et genere et fide ornata, filium qui ceciderat in malam valetudinem (erat autem admodum tenera ætate) multis obtulit medicis. Arte autem superata, cum et medici desperassent, et puerum esse moriturum aperte dixissent, non abiecit mulier spem meliorem: sed illum imitata Sunamitidem, mulis imponit y cameram. Cum in ea autem se et puerum imposuisset, pervenit ad virum illum divinum: lamentans autem, et naturæ ostendens affectionem, rogavit ut ferret auxilium. Is autem cum puerum manibus accepisset, et aræ basi admovisset, jacebat pronus animarum et corporum rogans medicum; et accepta petitione reddidit valentem matri filium. Ego autem id audivi h ab ea quæ hoc vidit miraculum, et pueri accepit salutem.

puerum morbo liberat, basi aræ admovetur;

4 Aiunt autem illius quoque vicium dominum, cum venisset (is autem erat Latiojus, qui Antiocheni quidem Senatus primas partes tenebat, impietatis autem tenebatur caligine) et fructus acris quam oportebat exigeret illi agricolis, divinum illum hominem clementiam illi consuluisse, et de misericordia apud eum verba fecisse: mansisse autem illum inexorabilem, experientia autem cognovisse secutum dumum ex eo quod non paruerit. Cum enim eum abire oporteret, et currus esset paratus, et solens aurigæ jussisset ut mulas incitaret; illæ quidem trahebant totis viribus, urgentes, et temonem asportare molientes: visæ sunt autem rote ferro et plumbo alligatæ. Cum autem agrestium quoque multitudo rotas movens ve-

sua monili respuentis currum caltus ulco imobilem,

ctibus nihil proficeret; quidam ex amicis, qui Latojo assidebat, ei raussam significat, dicens Sacerdotem senem cum esse execrabim, et quod oportet eum placare et reddere benevolum. De curru itaque exiliens, ei fuit supplex quem prius respuerat; et ad ejus pedes provolutus, et sordidos pannos amplectens, rogabat ut iram compesceret. Is autem cum preces accepisset, et eas Domino obtulisset, solvit vincula rotarum quæ sub visum non cadebant, et effecit ut scitum solebat veheretur vehiculum.

precibus solvit.

5 Porro autem multa quoque alia bujuscumodi narant de divino illo capite. Potest autem ex his quoque intelligi, quod iis qui volunt philosophari, nihil detrimenti afferat mora quæ trahitur in oppidis et vicis. Ostendit enim hic et qui huic similes Dei cultura curam gerunt, quod etiam qui versantur in media hominum multitudine, pervenire possint ad ipsam virtutum fastigium. Cujus ego utinam ad aliquam partem exiguam sustollar, eorum adjutus precibus.

Etiam in medio hominum locus virtuti.

a Hujus natalis celebratur hoc die in Menais et apud Maximum Cypreum, cum elogio ex hoc Theodoretæ capite sumpto, quod Latine versum edidi. Haderus noster par. 4. Prædicatorum Sanctorum.

S. Munster natalis.

b De his Theodoretus lib. 4, hist. Eccl. cap. 26. Homoque mons, inquit, qui illi urbi amplissime luminet, hujuscumodi floribus prætensibus pulchre vestitus est. Nam in eum magna nominis celebritate vixit Petrus Galata, et ejus gentilis (ἱεροεὐρωμας cognominus) Ægyptius; quin etiam Romanus, Severus, Zeno, Moses, Malchus, et alii quam plurimi, vulgo quidem ignoti, Deo autem penitus perspecti et cogniti. Eadem habet Sucephorus lib. 11, cap. 41.

c Distat Cyrus cinere duorum dierum ab Antiochia. Theodoro retus. Eger Episcopus cap. 2. Philothei.

Cyrus urbs.

d Unum constat, circa finem sæculi 4, obisse. Nam circa an. Ch. 418 primam quendam languinem produxerat Theodoretus, ut ex cap. 12, de Vita Zenonis, alibi deduximus.

e Menais hic distinctio ad ejus idioma alludit. Γλώσσας δὲ λέγει πρὸς Μαζαρημας τὸν Σάββατο. Γλώσσας δὲ λέγει τὸν Ἀγγέλου πρὸς Ἀγγέλου. Lingua olim Maysimos loquens Syrorum, Lingua nunc loquitur Angelorum cum Angelis.

f Longus vas olearium. Id enim, teste Gellio, guttus significat, dicitur a gulla, ut phœt Varro, quod propter colli angustum humer unde guttatim efflaret.

Guttus

g Longus, elithum. h Longus, a matre.

DE S. SALAMANE SILENTIARIO.

VIRGITER AN. GD. XXIII JANUAR.

Fuere inter Palatinas dignitates Silentiarum, tum minores, qui silentium ac quietem populo inherbant; tum majores qui Senatores erant, et secretis præerant Imperatoris, inter Clarissimos numerati: de quibus Joannes Meursius in Glo. sarvia, in voce Σιλεντιάρης, et Σιλεντιάρης; et Jacobus Girtserus noster cap. 5, libri 2, Comentariorum in Georgii Codini cap. 2. Habuit et Christus Silentiarum suos, tanto his illustriores, quanto magnificentius est omni humana societate et congressu abstinere, ut percepto hupare cum Cælibibus, quum mortaliū Regum arcana celare. Hos Græci Ἠσυχαστῆς dixerunt, strictioris silentii, semotioresque ab hominum convictu salutudinis, anachoretas. De his Justinianus Novella 5, εὐ μὴ τινὲς οὕτως τὸν ἐν θεωρίᾳ τε καὶ φιλοσοφίᾳ διακρίσεις βίον ἰδιόθεν ἔχοντα ἀκακῶτατον, οὗς δὴ καλεῖν ἠσυχαστῆς τε καὶ ἡσυχαστῆς εἰδῶσιν, ὡς τὸς κοινότητος ἐπὶ τὸ χρεῖστον ἐκτραμίνους. Nisi horum aliqui, qui in contemplatione et perfectione vitam degunt, parvatum habeant domicilium, quos anachoretas et silentiarum appellare solent, ut qui a communium Fratrum sequeantur, ad perfectius vivendi genus aspirant.

Silentiarum in Palatio,

ubi inter monachos

horum venditatio.

2 Ἠσυχαστῆν, sive Ἠσυχαστῆν, Rosweydlus Pacificum, vel Quietum, Ralens solitarium verit: melius Silentiarum dicas. Ita namque magnus ille Joannes, cujus natalis agitur 13 Moii Ἠσυχαστῆς, passim Silentiarum appellatur, qui tum in Laura S. Sabæ, accepta colla ad silentium mansit, modo tres annos, modo quatuor, a nullo omnino homine visus, excepto eo qui illi ministrabat; tum in eremo Rubæ sibi novem annos, remotus ab omni humana consuetudine: iterumque in Laura S. Sabæ implevit quadraginta septem-

annos, in cella sedens, in qua sibi usque usque cum diebus, cum ejus adhuc vivens gesta scriberet Cyrillus monachus.

3 Ex hac admirabilium hominum classe fuit S. Salamane, qui et Salamams, ut ex Menais Græcorum liquet, quæ 23 Janu. ista habent: τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ μνήμη τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν σαλαμάνου τοῦ ἡσυχαστοῦ.

Tabl. S. Salamane ejus natalis.

Ἐκτὴ χαμερπῶς καὶ χαμαιζήλου βίον Ὑψίτε προξίει καὶ λόγῳ Σαλαμάνη. Eadem die commemoratio S. P. N. Salamane Silentiarum.

Inheres vili et abjectæ vitæ, Sublimis opere et sermone Salamane, Demde subjicit vitæ compendium, in quo Σαλαμάνης vocatur, estque concinatum e Philotheo Theodoriti, sive libro 9, de vitis PP cap. 19, quod hic dabimus. Refertur illum eadem Menais 17 Februarii, cum simili elogio, sive vitæ epitome; atque utroque die Maximus Cythereus: sed Σαλαμάνης, Salamane, in die appellatur utroque.

4 Diversus ab hoc est Salamane monachus in Palastina, de quo scribit Sazomenus lib. 6, cap. 32, et Nicephorus lib. 11, cap. 39, ut etiam Rosweydlus animal-veritit: De la Barre eundem existimabat.

VITA EX THEODORETO.

Me virtuti injuriam fieri arbitratus, si admirabilis Salamane vitam posteris non significavero, sed oblivione obrutam neglexero, summam afferam narrationem. Est quidam vicus ad Occidentem fluvii Euphratis, ipsi ripæ imminens, vocatur autem a Cap...

ii

Ex
TRENCHARD.
Salutaria
cella se in-
cludit :

nulti loqui-
tur :

b
initiatu sa-
eculatio :

c

rupitur ab ar-
colis, sternu-
que non re-
pugnans, aut
assentens.

persana. Hic ex eo ortus, cum vitam amplecteretur quietam, et in vico, qui est ex adverso, parvam invenisset domunculam, seipsum in ea inclusit, nec ostio relicto nec fenestra. Semel autem in anno terram foliis accipiebat totius anni nutrimentum, cum nullo unquam homine loquens. Idque facere perseveravit non parvo tempore, sed longissimo.

2 Porro autem Pontifex civitatis, ejus erat is vicus, cum viri didicisset virtutem, accessit volens ei dare donum sacerdotii : et domuncule perfossa aliqua parte est ingressus, et manum imposuit, et b perrexit precationem, et saepe quidem ei dixit, et quae ad eum advenerat e gratiam significavit. Cum nullam autem vocem audisset, abiit, jubens ut fossa rursus reedificaretur.

3 Aliquando autem rursus qui erant illius vici, ex quo erat profectus, cum noctu fluvium trajecissent, et domum perfodissent, cum accipientes, nec resistentem nec jubentem, in suam vicum exportarunt: et eum talem ad Orientem construxerunt domuncu-

lam, eum protinus incluserunt. Ille autem similiter quietem agebat cum d nullo loquens. Paucis autem post diebus, qui erant illius vici, qui est ex adverso, cum noctu rursus aggressi essent, et domum perfodissent, ad se abduxerunt, neque contradicentem, nec ut maneret urgentem, neque rursus prompto et aliter animo recedentem. Ita seipsum omnino mundo mortuum constituit, et Apostolicam illam vocem vere loquens dicebat : Cum Christo sum crucifixus : vivo autem jam non ego, vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in Christo, in fide vivo filii Dei, qui me dilexit, et pro me seipsum dedit. Talis hic quoque fuit e. Sufficiunt enim haec ad ostendendum totum ejus vitae institutum.

a *Menza et Cythereis 17 Februar Persana Stephano Persa, sive Persena, civitas ad Euphratem, hujus provinciae Samosatis, in Comagena provincia. b Longus, benedixit illi*

c *Menza, gratiam sacerdotii edulanti significavit*
d *ho nephas cum illo loquens, legendum, nullo. Et sic Albericus illa quasi mutum concludunt*

e *Adit et in Mentra 17 Februarii, multa ad Sancti sepulchrum miracula fieri.*

Gal. 2. 19 et 20

d

e

DE S. URBANO EPISCOPO LINGONENSI IN GALLIA.

SCILICET V.
XXIII JANUAR.

S. Urbani ordi-
natio 2
Aprilis,

natus
23 Janu.

vita a quo
scripta.

Lingonum in Gallia urbs, (vulgo Langres, hanc prout a Matrona unius fonte sicut, quam Andromatum olim dictam Philbertus Monetus noster existimat) claris sanctuorum complures habuit Antistites : e quibus Gregorium 4 Januari retulimus. Hoc die Urbanus colitur, qui in vulgatis catalogis Democharis, Chena, Roberti, sectus ejus Sedes Episcopus censetur. In Martyrologio Romano inscriptus est 2 Aprilis, h. scribis : Apud Lingones S. Urbani Episcopi. MS. Martyrologium Ecclesiae S. Gulbri Bruzellis : Item Urbani Episcopi. Molanus in addit. ad Usuardum : Lingonis S. Urbani Episcopi et Confessoris, margaritarum virtutum viri, qui vineis precibus suis scopum conservavit Galesinus : Apud Lingonas, S. Urbani Episcopi et Confessoris virtutum splendore clarissimi. At non nisi inaugurationis illius memoria receditur eo die : natalis, ut ex Breviario Lingonensi tradit Claudius Robertus, celebratur 23 Januarii officium Lectionum. Et discrete Andreus Saussanus : Lingonis ordinatio S. Urbani Episcopi et Confessoris, sancto rectorum ac mirabilium operum gratia gloriosi, qui suo apud Deum patrocinio vineas scopum a pruina et ruina defendit. Ejus depositio festo colitur die vigesima tertia Januarii.

2 Vitam S. Urbani, vel potius miraculo ejus meritis patrata, tradita sunt litteris ab antiquo scriptore anonymo, qui se monachum Benignianum Divione fuisse ostendit, cum nunc. 5, ita scribit : Tempore Abbatum Lanterii, cum de supradictam tyrannorum violentiam compescendam, ad loca vinearum Sordilicaci clausi, atque Lariaci, fuissent S. Urbani transportata membra, favente Domino hostes cesserunt, et nostri qui sui juris erant libere vindemiarunt. Eum communitatum accepimus e cuber manu exarato Nicolai Belforti Canonici regularis cenobii S. Joannis Baptista de Vineis prope Suessionem. Licet vero monachus ille Divionensis negotium illud ejus vitam addidit lectione potuisse; tamen quorundam de vita ejus, et virtutibus, ac translatione, memorat Andreus Saussanus in Martyrologio Gallicano, quae fortassis ex Breviario ulisse monumentis Ecclesiae Lingonensis consecutus est, ea vita illi vetustiori premitteamus.

3 Opere pretium est quae doctissimus Joannes Molanus lib. 3, historiae sacrarum imaginum commentatus est, hic promere, ad S. Urbanum Lingonensem spectantia. Aequus igitur isthuc Molanus de S. Urbano I, Papa et Martyre, ejus 25 Maii festum celebratur, Cur, nupit, a vinitoribus colatur, et quare eum vitis et vis pingatur, saepius a me quaesitum est. Et pro clara resolutione nihil est apud Damasum, aut in go-

stis Urbani, vel Caeciliae Martyris historia : sed inter historicos quas manu sua scripsit religiosus Pater Rubens-vallis Antonius Geoms Bruxellensis, inveni IV Nonas Aprilis historiam S. Urbani Episcopi Lingonensis, qui quiescit in Divionensi monasterio in argentea capsula. Ea autem historia habet varia miracula S. Urbani Lingonensis, partim pro retentione, partim pro ereptione, vel recuperatione vinearum. Ex quo suspicor, per errorem equivoci nominis, vinitoribus pro Urbano Lingonensi Episcopo colere Urbanum Papam, quem in Calendariis invenerunt. Indeque etiam error is picturam invaserit : simili enim errore mediores nostri Lovanienses in ecclesia S. Quintini celebrant festum S. Victoris velut patroni sui, decimo die Octobris, quo die Xanthus passus est S. Victor cum sociis : sed admoniti a Pastore suo colunt nunc Victorem Massiliensem, qui mola contritus est. Ejus natalis est 21 Julii. Quo etiam die eum celebrant Victorini tum Parisiis tum aliis in locis.

4 Certe Ambrosius Novidius Praeens Ferentinus in sacris Fastis ad Paulum III, in quibus ferias episcopiam diligenter recenset, ne meminit quidem festi S. Urbani : sed Vinalia vetus festum habet in festo S. Martini : et ferias vindemiarum hinc annotat in die S. Matthaei Apostoli. Ubi inter cetera Apostolum ita alloquitur :

Ne sis ingratus, Martinum et te, inde vocabit :

Pinget et in multis nomina vestra locis;

Dimidiusque acinis, nigroque alboque, notat

Signa Dei : inque aderis cura secunda dape.

Neque arbitror pictores nostros accepisse hanc Urbani picturam a Romanis. Quia quantum diligentia quorundam cognoscere potui, Romae nulla extat ejusmodi Urbani imago, quamquam nec ulla fore alia. Nam in sede S. Caeciliae caput tantum depictum est. In aula vero Pontificia, quae Constantini dicitur, ob Imperatoris historiam ibidem in parietibus depictam, est imago ejus, verum nullo fore discrimine ab aliis aliquot Pontificibus. Ceterum dum haec apud doctos discentio, et erundo veritatis causa exagito, nullo cuiquam ansam praebere, ut ea imprudenter effundendo vinitorum mentes turbet, atque offendant. Nam si commendandus sit eis patronus, dici poterit duos eis esse ejusdem nominis patronos, unum Urbanum Episcopum in Francia notiorum, qui circa vineas varia praestitit miracula; alterum vero Urbanum propter Pontificatum urbis Romae et celebre martyrium per totum orbem Christianum notissimum. Quem sibi utriusque Alemanniae, fortassis et aliarum

cur S. Urbani Papa,

non ex Romano usu.

Uter vinitorum Patronus.

Cur cum uno pingatur.

aliarum aliquot provinciarum, vinitores in patronum et defensorem elegerunt. Sed quid eos movit? Suggestissimus paulo superius, fortassis per errorem utrumque Urbauum commiseri. Sed id nondum resolvimus, neque apud plebeios solvi expedit. Hæc Molanus; qui deinde varia conquiri argumenta, ob quæ potuerit S. Urbauus Papa, vinearum ac vinitorum patronus eliji.

EPITOME VITÆ S. URBANI,

ex Martyrologio Gallicano Andree Saussai V. CL.

Hic a in vico adiacente castro Grauciensi, cui vocabulum est Columerius, patre Senatorio natus, ipsa in pueritia ad omnem pietatis virtutem eruditus, celo se devovit, animumque totum ad divina studia retulit: et impleto sapientia cœlesti pectore, eos respectu sanctitatis exhibuit actus, ut b Honorato Præsule Lingonensi humana sorte exempto, ob iuxta gradiarum privilegia, in ejus locum magno omnium ordinum desiderio et applausu successus fuerit.

2 Episcopus factus absoluti Præsulis numeros implevit: clero siquidem religionem, populo devotionem, ædificiis cultus decus ac nitorem, divinis officii splendorem, indefessa vigilia pastorali, et zelo quo fervebat divino, vir sanctus restituit. Cum enim Ecclesiam sponsam suam plurimum e squalentem reperisset, eandem suarum mox virtutum decore speciosam et sapientie reddidit illustrationibus conspicuam, tantamque curam et laborem circa sedem et gentem suam impendit, ut non tam instaurator, quam fundator illius Ecclesie dici promerit.

3 Dum autem sic in vias pacis et justitie progrediretur, ut exemplo ac verbo in eum tramitem oves suas perduceret, divinis etiam corporis prodigiis, adeo ut non modo precibus morbos pelleret, sed et demones abigeret, atque elementis etiam superna gratia imperaret. Oratione siquidem non semel imbres repressit, d turbidus dissipavit, atque ab imminentibus circumquaque procellis vites præservavit: quæ causa fuit, ut etiamnum adversus aeris inclementiam invocetur a viticulis, atque cum uva passim ubique e depingatur.

4 His coruscans vir beatus perfecte sanctitatis insignis, cum ab omnibus ipse pro miraculo haberetur, foliis dissolutionis, quam perpetim ardebat, diem instare præcogitans, per aliqua dies debilitatus decubuit, sumptisque sacrosanctis mysteriis, et Ecclesia divine protectionis commendata, in medio merentis multitudinis orans, Domino spiritum reddidit. In basilica autem S. Joannis inmeratus, plura mortuus quam vivus edidit mirabilia: quæ cornuscantia ejus beatitudinis lumina, e tumulo ad ampliorum venerationem elevatus, atque in capsâ honorifica repositus, a Michaele Episcopo Lingonensi in eadem sacram S. Benigni Martyris translatus est, flagitante Claudio ejus loci Abbate religiosissimo.

a *Idem verba et iterum Lingonensi res dat Claudius Robertus, tandem demochares et Joannes Eheni, in MS Belfortii e t Grauciensi, utaque ipse ad marquem adnotat.* Suscipio Gallicæ nunc dicit Grand-Champ, seu Coulommiers, Siquidem ista loca diœcesis Meldensis. At Coulommiers, Colomniacum appellatur a Populo Mâsoni, quæ et Mortuaria nomen. In geographica Comitatus Brivæ descriptione hinc præcise inde situs est, vicius, et Grand-nomen, Meliorum urbs præcipua. Is forte Geaciocensis, sive Grauciensis est, forte Geaciocensis. Quoniam et ipsi in alibi locorum nomina in Gallia. b Honoratus quoniam numeratur inter Episcopos Lingonensium, et fons S. Desiderio Martyre. e Probabile est, et ex eadem causa, quæ a Wandulis, Burgundionibus, Hanis, Francis, aliisque barbaris, in tempestate passa est Gallia.

d *Quod Robertus de vinitorum vitæ in opera scribit, idem multi quoque circa eum oracularum tempore dicit, uno et erroris, notidi. Nam cum a prima pueritia nondum S. Urbanus contra laetitiam, salutemque invocandum, ad primum ad studia literarum adhibitus, S. Urbanus didici Romanum Pontificem fuisse, colapsus ab Ecclesia 25 Annis, hanc quæquam ultra ambigebam quæ esset, cum in tempestates imperium Divorum lex debisset: ut nullum reperire in ipsi Actis, eo tunc scriptis prædictis, argumentum potui, unde hujus adversus eum religionis initium et causam*

liceret deducere: donec hinc tandem repert Urbauum, erroremque agnovi, etsi hinc sane exclusum, cum fas sit, citra etiam ignorantiam, quod unus velutun largiri mortibus aut imperare a Deo soleat, id ab illo postulare.

e *De hac eum pingendi ratione dictum jam ex Molano. f Il. Robertus scribit hunc Michaelem Boudet, Mesis orundum, ex regni concilio Seniore, anno 1308. Lingonensem Episcopum esse factum. transulisse corpus S. Urbani anno 1324. tunc capsâ argentea inclusum a Claudio de Charis S. Benigni Divione Abbate. Agit de eadem translatione in Divione sua idem Robertus.*

Ex MSS

VITA

AUCTORE MONACHO BENIGNIANO ANONYMO,

ex MS. Nicolai Belfortii Canonici Reguli.

CAPUT I.

S. Urbanus suis apitulatur: sacella sibi erigi jubet.

Beatus Urbanus Lingonicæ urbis Episcopus, nobili stemmate in vico adiacenti castro Grauciensi, cui vocabulum est Columerius, patre Senatorio, matre vero Gisiarda nomine, editus est. Quibus tum carne generosis, tum Christiana religione præclaris parentibus ut duplicaretur gaudium proles, ablitâ est a Deo unica filia, perpetua virginitate beata, nomine Leodegaria.

2 Hujus itaque S. Urbani vita quamvis omnigenis virtutibus plena fuerit, nullo tamen illius temporis hominum studio est tradita litterarum monumento; eo quod usque ad tempora Caroli Magni, propter persecutions gentium, et intestina etiam bella Regum, a vix possent in Galliis inveniri qui in Grammatica essent sufficienter instructi. Verum si hæcenus mirifica ejus vita non potuit addisci lectione, videtur tamen sapius in gloriosa signorum patratiõe.

3 Ceterum post longa temporum curricula, cum fuisset functus digno pontificio in præfate civitatis Ecclesia, et de terrenis migrasset ad cœlestia; ejus venerabile corpus b Divionem (sicut ipse vivens præceperat) est deportatum, et in basilica S. Joannis congrua ei mansoreo humatum: unde multis post annis decurrentibus superna revelatione levatum, in argenteaque capsâ opere anaglypho decorata reconditum est. Quam gratiosus autem fuerit opifici summo pro sue merito sanctitatis, sequens declarat miraculorum aliqua descriptio.

4 Accidit igitur quodam vindemiæ tempore, ut milites quidam in vicinia Divionensis pagi manentes, Richardus scilicet Vesodensis et Windemus Salitiensis pertinaciter auferrent ea quæ in Marcellinico et in Canabis præfati orant monasterii, sibique serviro mansores eorum egerent. Qua de re permoti Fratres jam dicti loci, sacra B. Urbani omnia cum fido eo deportarunt. Cum ergo censale vinum iidem nequam prædones monachis abstulissent, et planstro impositum abducere vellent; Marcellinicensis vici indigene sacras reliquias illic deportantes, una cum Proposito abstulerunt eis vinum, Dei confortati auxilio. Quod indignè ferentes adversarii, illico hoves dijunxerunt, ligamina vasorum gladiis præsidenter, ducentosque abstraxerunt. Verum ad ostendenda S. Urbani merita, vinum ejusdem ut fuerat quantitatis, quasi solida substantia dissolutis remisit in vasis, et sine vi ulla trahentium juvenorum Marcellinico deductum est.

5 Tempore Abbatis e Lantrii, cum ob supradictam tyrannorum violentiam compendendum, ad loca vinearum Sordilaci clausi, atque Lariaci, fuissent S. Urbani transportata membra; fivente Domino hostes cesserunt, et nostri quæ sui juris erant libere vindemiaverunt. Quæ illi occasione (proh dolor!) negligentes facti sunt: siquæ beatus Confessor sub nudo ære aliquotum dierum ac noctium jactis spatio. Tunc prædicto Abbati quadam nocte B. Urbanus apparuit vultu conspicuus, et in latere pulchens pastorali,

a
S. Urbani
sancta adole-
scentia,
b
episcopatus,

virtutes,

c

miracula,]
d

e
imago,
mors,

f
translatio.

S. Urbani pa-
trici, paren-
tes,

soror,

vita vulgo in
cognata

a

b
corpus Di-
vione sepul-
turi,

clavatam,

miracula
clavatum

Vinum mon-
asterii per
S. Urbani
reliquias sci-
vatum

c

ACCURSE
MONACHO
ANONYMO.
EX MS.
Savelham
Sancto, ut po-
stulant, erec-
tium

pastorali, quem tenebat, baculo, dixit : Deo exau-
diente precor meas, olim perditas vineas recuperas-
tis : et nunc te molliter in lecto quiescente, ego divo
improbratoris maneo. Si ergo vis deinceps firmiter
adepta possidere, oratorium mihi quantoecumque præ-
parare studeas. Statim ille tremebundus evigilans,
et præ dolore perenssi lateris exclamans, narravit
cum multo timore, quid sibi sanctus Dei Confessor
dixisset : mitiusque profertur convenire artifices fe-
cit, et summa velocitate oratorium construxit, in
quo ipso autumandi tempore competenter a suis as-
servatus Christi Pontifex quievit.

6 Transacto non multorum annorum spatio,
emensa febricitate S. Vincentii, pro simili ereptione
vinearum et terrarum, que pertinent ad Divionense
monasterium, reliquie ipsius Marcenniacum depor-
tate sunt. Ubi dum venerabiliter anno propemodum
dimidio servarentur, ostendit se isdem Beatus eui-
dam hoie indolis viro, nomine Bonifio, in stratu suo
quiescenti, dicens : Vade ad Fratres meos, et dic eis,
ut adfuerint mihi domum ad quiescendum. Tum ju-
venis : Domine si que jubes dixeris, nullus eredet
mihi. Cui Sanctus : Ne dubites, dabo enim tibi si-
gnum, cui nullus poterit contradicere. Et protinus
d eambatta, quam manu gestabat, super lineum ves-
timentum, quo isdem juvenis induebatur, tres des-
pexit cuculos, colore dissimiles. Expergetus itaq-
ue homo eodem hora pretendebat omnibus visionis
sue testimonia : quibus sine mora Fratres obediunt
parvumque oratorium adfuerint, quo fideles quique
convenirent.

item alibi.

d

a *Agnes nunt.* et *Julia, ut pronuntiatur. Fuere molli in Gal-
lia viri docti ante Carolum Magnum, etia is præcipue litteras
excitavit. quanti vocantur. Invenimus e prole suos fecerit, patet
ex his que XI Janu in vita S. Paulini Episcopi Aquilencis § 2.
dicta sunt. In Caput est Beatus Burgundus Dux, ut expe di-
ctum alibi, in diversis Linguis.*

c *Hunc A. Lambertus Lantherium vocat, atque sub Agrino, sive
Alarico Episcopo et rase, et c. i. prin ipsius scilicet Chroum doctum.*

d *Helfoetus adhibet. Fortasse per hunc Pontificem erat. Consule
quædicta XI Janu, in vita S. Taurini cap. A. littera h.*

CAPUT III.

Inprobrum vim evertet, et punit.

Quidam Clericus, vocabulo Baldinus, cum in Pa-
rimiacæ villa terram vineis consistam haberet, ac
propter emporulianas pene molestias a Theodorico
eiusdem loci Præposito sustineret, quadam die etiam
hæc de causa conventionis, ille demoniaco favore ar-
reptus cecidit cum in capite percussit. Qui de re vir-
tutem S. Urbani cum implorasset altisona voce,
exauditus est : ita ut isdem Theodoricus maligno ar-
reptus spiritus vitam flueret, et denominatus vir jus-
sum reciperet.

8 Alius quidam homo nequam de ordine Eque-
strinum, cum inferret violentiam S. Benigno famu-
lantis, in ablatione possessionum; hujusque rei
necessitas exogisset illuc deportari corpus B. Urbani
Præsulis, videns illud malignus vir Uldericus, in hu-
jusmodi verba dicentium plenus erupit. Non quom-
enimque gressum convertit, semper subsequitur me
istud fulgens veet enim. Et hæc dicens, lapidem ja-
ctavit, ac lecticam Sancti percussit. Non multo post
sic pestifer Lingnoe invasit totum corpus ejus, ut per
omnia invalidus fleret. Cumque super hoc multum
auxium esset, ne spe recuperando sanitatis ad me-
moriam S. Urbani carpento veetus fuisset, nihil re-
medii vultu obtinere. Tunc Romanum iter aggressus
est : sed ante man ad Apostolorum limina pervenia-
set, perforato inferni palato, linguam amisit, et sic
indignam vitam fluitavit. Attendant jam universi hæc
audientes, quam severa ultione justus Iudex punit
iniquos, nisi Sanctis suis interrogantes. Ipse namque
se in suis puti asserit, dum paterno affectu eos con-
solans, dicit : Qui tangit vos, quasi qui tangit pupil-
lam oculi mei

Ulcus
alienarum
oculorum
oculorum
oculorum

ulcus blasphe-
mum.

Za. 2. 8.

9 Ea etiam tempestate, Henrici Ducis exercitus ad

obsidionem properabat castrum Vesolensis, quod in colle
arborum montis situm est : cum quo etiam inter alios
Lambertus Comes Cabilonensium adfuit. Is cum di-
vertisset Marcenniacum, et apparitores ejus unde-
cumque cibos rapere conarentur; contigit ut ipse in
atrio S. Urbani fugientem suam transigeret. Pro qua
presumptione statim arreptus est a demone, et ejus-
dem porri caruit comestione. Tandem cum ei obse-
quentes, maximo fuissent pavore repleti; unus Pro-
ceram ejus pro eo factus Sancto eidem fidejussor,
optime speciei obtulit pallium : et sic promeruit,
intervenientibus beati Confessoris precibus, a tor-
quente spiritu liberare dominum suum.

item suam in
atrio Sancti
occidens.

10 Mulier quedam, a nativitate privata linguæ
officio, cum ad hujus Sancti limina venisset, magno-
que cordis desiderio suffragia pietatis ejus assidue
imploraret; spe sua nullo modo frustrata est. Inter-
rogata namque a venerabilis vite Sacerdote, nuncu-
pato Albone, sancto altari tunc adstante, quid vellet,
mutu quo valebat, dari sibi manum petiit : moxque
ut ori suo manum expansam applicuit, sanguis e lin-
gua ejus guttatim cepit defluere, miroque modo loqui
expresse, et magna Dei et Pontificis ejus merita
per compita predicare.

Muta curata.

11 Walterius Arciensis villæ indigena, cum quem-
dam virum de Guiriacæ, nomine Ingelmarum, asinos
suos ab infestatione persequentium uentilare cupien-
tem, insectus fuisset, usque in sancti Confessoris
atrium; illic equus, cui insidebat, mortuus conceidit,
ipseque paralyticus factus est. A qua debilitate, nul-
latenus potuit curari, donec seipsam ejusdem Sancti
servituti sponte traderet.

Sanctus
paralyticus.

CAPUT III.

Varie martalibus opitulatur.

Guido autem de Orbanica, cum simili delilitate
membrorum teneretur, et ad hujus Sancti se fecisset
deportari memoriam; statim plenam corporis sanita-
tem recepit. Pro quo beneficio, ipsius Sancti se sum-
me omnem posteritati subdidit servitati.

item alius.

13 Quidam miles, cum ad hujus Sancti limina de-
voto celebrasset ejusdem festivitatis vigiliis cum
reliquo qui convenerat populo, equum ejus quispiam
furto abstulit. Quem cum requirens non invenisset,
anxiusque super hoc apud Sanctum querelam depo-
neret; fur tota nocte frustra fatigatus, mane ante
atrium sancti Confessoris cum equo reversus, et quod
abstulerat reddidit, et præconia Sancti amplavit.

Equus amis-
sus, recupe-
ratus.

14 Non diu Treccassine oris populum latuit hujus
venerabilis et præclari Pontificis meritum, per mul-
torum ora eis notificatum. Horum quippe segetes cum
innumeri mures devastarent, et ibi hoc eorum depen-
derent labores; facta agmine Marcenniacum venerunt,
et de templo ejus aquam tali pestilentie competenter
sanctificam in vasculis secum detulerunt. Cumque
super his valde gauderent, et cum sibi adesse auxi-
liatorem in votivis suis residentes, viderent, accidit
quosdam ex adunatione eorum de alia viarum parte,
hujus rei gratia adventare : quibus ad Agionem flu-
vium disambulibus, et de his inter se loquentibus,
Presbyter quidam inter eos residens, ait. O insipientes
viri, ut quid tanto labore fatigamini? Numquid
ego benedictionis officium non habeo, aut illius S. Ur-
bani aqua sacerdotali more exhorziata, validior fuit
benedictione mea? Talia dicendo avertit eos a cepto
itinere. Cumque redissent ad propriae habitationis
locum, accepta ab interrogante Presbytero aqua, præ-
sumpti ab eo non a Deo benedicta, rarum ut asper-
serunt segetem, mox multiplicata est soriennæ mul-
titudine. Tunc igitur isdem Clericus, spe sua cessatus,
et proximi glorie vitio a cunctis notatus, jam deinceps
volentibus animatum venire ad Sancti memoriam,
nullam dissuasione ausus fuit inferre molestiam.

Mures a satis
abacti,

confuso su-
perbo et ma-
lido Presbu-
tero.

15 Interea cum improvise mortalitatis lues, indi-
genas

genas Magnimonteusis oppidi, atque Longivici, depopularetur, omnesque pavore mortis valido terrerentur; concordi voto et corde contrito convenerunt catervatim ad S. Urbani oratorium, divinum flagitantes remedium, per sancti Confessoris interventum. Quid plura? Sic plane Deus hanc mortis pestem avertit, precibus dilecti sui Antistitis placatus, ut universos possideret exoptata sanitatis salus.

16 Non parvo tempore transacto, contigit habitatores Torciaensis Insulae eodem indifferenter morbo extingui. Quamobrem communi decreverunt consilio, medicum hujus Sancti ecclesiam adire. Quorum itinerarias supplicationes impediti conati sunt prepositi eis Sacerdotes, protestantes se minime istius viae futuros esse ductores. Quod illi pro nihilo ducentes, constanter ad beati Pontificis Urbani limina perrexerunt, et munuscula suae devotionis ei obtulerunt: atque ex integro a iam dicta pestilentia, non solum qui venerant, sed etiam qui infirmi in sua sede resederant liberati sunt. Sed haec remedia cupidis et avaris Clericis displicuerunt, qui oppido contristati, accusaverunt, apud Decanum suum, nomine Guarinum, paroehianos suos; asserentes eos esse sortilegos, et sacerdotalium decretorum per omnia inimicos. In quo conflictu, justus extitit arbiter Guarinus; qui Presbyteros ipsos culpavit, et S. Urbano contumeliam irrogasse assernit: dignumque esse, ut humili poenitentia corrigerent quod contumaci in eum cupiditate peccaverant. Qui statim ejus monitis acquiescentes, venerunt ad Sancti oratorium, ac solentis prostrati veniam poposcerunt.

17 Quadam die ex incuria vorax flamma domos secus atrium ejus positas vehementer caepit lambere; jamque consumpta parte habitaculorum quorundam, nulla spes supererat. Tunc quidam de virtutibus vivi Dei fideliter presumentes, capsam reliquiarum ejus inter medios ignes posuerunt, et non tantum ipsa quae Sancti continebant thesaurum, verum etiam quae circa jacebant lignorum a cremia, omnino inusta reperia sunt.

18 Angelorum quoque visitatio frequenter in eodem visa est loco: idque veridica est demonstrandum relatione, et non conficta. In ejus translationis festivitate, cum matutinalis fuisset decantata synaxis, a quibusdam Divionensibus, qui illic perrexerant Fratribus, duo homines compositunde annoe suae caussa, ingressi porticum ecclesiae, viderunt per portarum rimulas immensam claritatem resplendere vocesque cantantium modulatione suavissima resonare. Quod cum vidissent, cognoscentes non humanum esse quod cernebant, sed divinum, magno percussu timore, caepit deserere et fugam arripere compulsi sunt.

19 Idipsum etiam in crastino nativitatis S. Joannis Baptistae vidit quaedam ancilla, Herneldis nomine. Affirmabat namque jurejurando, illucescente die sibi apparuisse visione conspicua, quod oratorio divinitus vehementi splendore illustrato, quidam Angelicodecore comptus, armis adstitisset, ac Missale officium complisset. Cujus rei videnda avida, et de hoc, quod viderat, certa ambiens fieri, accessit ad portam templi: et aperte quidem vidit maximum lumen, personam vero nullam conspexit.

20 Opera pretium videtur et illud huic inserere narrationi, quod actum constat per merita Confessoris egregii, Armigeri Bellimonteusis castri, cum aliquando divertissent ad meatum Marcenniensis villae, et mane surgentes niterentur equos suos conscendere, compererunt eosdem equos furtim a quibusdam abductos, nihilque praeter frena relictum esse. Cum diutius multa haesitassent cogitatione, tandem spe resumpta et fide, praedictas habenas super altare posuerunt sub talis sponsionis oblatione: Ea S. Urbane, quia non habetis tanti pretii equum, mde te possimus digne remunerari, ob adjutorium quod poscimus de restauratione nostrorum, quos perdidimus, equorum, damus tibi in pignus frena eorum. Datis ad praesens talibus munusculis, et votis pro posse promissis, redierunt ad propria: Deique in Sancto suo gratia cooperante, non sunt frustrati spe sua: sed post aliquantos dies, eadem dudum amissa animalia receperunt.

21 Illud praeterea nullo modo est silentium, quod de peste mirum segates comedentium celebratur ubique, S. Urbani Antistitis potens et velox remedium. Nam si aqua divinitus benedicta, ex ipsius memoria, quae Marcenniaci devotione fidelium constructa est, corde credido deportata fuerit, continuo sperata adest medela. Si vero et aliquis pro imminenti damno, quod fit saepe a muribus, de uno ex panibus suis fecerit, pro animabus patris videlicet atque matris ejusdem beati Patris et Pontificis elemosynam pauperibus; nunquam postea cibaria ejus rodentur a soricibus. Pestis animalium si evenerit, et ob hoc candela fidelialiter Sancto delata fuerit, miseratione Dei, ad interventum Sancti, mortale contagium cessabit.

22 Haec tantummodo quae exarata sunt, notitiae fidelium tradidimus, pauca scilicet de pluribus, quae per hunc beatum Confessorem suum et Pontificem nostrum dignatus est mirabiliter operari omnipotens Deus: quatenus meritis et intercessionem ejus, speret fides credentium absque dubio precum suarum obtinere effectum, ipso praestante qui vivit et regnat in saecula saeculorum, Amen.

a Crema dicuntur saecula virgula, cannae et incendio parata.

DE S. GREGORIA VIRGINE.

In unico MS. Sanctorum Calendarum S. Gregorae Virginis nomen reperimus, consignatum his verbis: S. Gregoriae sanctimonialis in Urbe, cujus meminit S. Gregorius. At mirram Magni Gregorii Papae multorum instar est testimonium. Is lib. 3, Dialogorum cap. 14, ita scribit: Prioribus Gothorum temporibus fuit juxta Spoletanam urbem vir vite venerabilis, Isaac nomine, qui usque ad extrema pene Gothorum tempora pervenit, quem nostrorum multi noverunt, et maxime sacra virgo Gregoria, quae nunc in hac Romana urbe juxta ecclesiam B. Mariae sem-

per Virginis habitat. Quae dum adolescentiae suae tempore, constitutis jam nuptiis, in ecclesiam fugisset, et sanctimonialis vite conversationem quereret, ab eodem viro defensa, atque ad eum quem desiderabat habitum, Domino protegente, perducta est. Quae quia sponsum fugit in terra, habere sponsum inerat in caelo. De ea rursus agemus XI Aprilis in vita S. Isaac monachi. Mirum est eam nec ab Antonio Galtonio in vita sanctorum Virginum Romanarum, nec a Silvana Raza in historia feminarum virtute illustrum, recenseri.

DE S. MARTYRIO MONACHO IN VALERIA ITALIAE PROV.

Decimadecima Italiae provincia a Paulo Diacono de gestis Longobardorum cap. 20, censetur Valeria, quae, ut ait, inter Umbriam et Campaniam, Picenumque consistit, et ab Oriente Samnium regionem attingit. Haec habet urbes Tiburim, Carsilis, Reate, Furconam, et Amiternum, regionem-

que Marsuram, et eorum laeta qui Faecinus appellatur. Ea dicta est, ut in Novat. ad Martyrol. scribit Baronius, a via Valeria, quae a Tiburtinis incipiens, per Marsos transiens, Corfinium usque ducebat; eratque eadem via civitas Valeria nomine. Leander Albertus existimavit ab ea urbe regionem Marsuram circumjectam

Pestis depulsa:

sterium.

repressa quorundam maledica avaritia

incendium restinctum.

"

Angeli ad Sancti reliquias respecti:

SECL. VI XXIII JANUAR.

S. Gregoria nuptias fugiens, defenditur a S. Isaac monacho.

SECL. VI XXIII JANUAR.

Valeria provincia Italiae.

AUCTOR MONACHO ANONYMO. EX MS. iterum alias.

Equi amissi, voto facto recuperati.

Alia miracula continua

Ex S. GREGORIO.

circumjectam Gothicis temporibus cognominatam Valerianam, at probabatur est a via factum regioni nomen, ut alius in eadem Italia. De via et urbe Valeria Strabo lib. 5. Valeria via a Tibure incipit, (ubi nempe Tiburtina desinit) ducitque in Marsos, et ad Corfinium, Pelignorum gentis caput. Sunt autem in ea Latina oppida Valeria, Carsedi, et Alba. Alia Valeria urbs Varia dicitur, nunc Vico Vuro, iucetque in dextra ripa Anienis.

S. Martyrii catali.

2 In hac Valeria provincia S. Martyrius monachus floruit. Nam licet in Pannonia et alibi provincie sint, Valeria nomine; at de solis Italice Sanctis in Labris Dialogorum agit, qui eum memorat, S. Gregorius, ut ex proemio liquet. Inscriptus est Martyrologio Romana Martyrius 23 Januarii his verbis: In provincia Valeria, S. Martyrii monachi, cuius meminit B. Gregorius Papa. Refertur et a Petro de Natal. lib. 11, cap. 98. Galeatio, Wione, Ghonio, Menardo, Ferrario in Catalogo SS. Italiae, qui S. Severi Presbyteri discipulum fuisse scribit, litterarum ignarum. Cohitur S. Severus 15 Februarii. Molanus in prima Usuardi editione, 2 Junii isto ubi dicitur, quae in sequentibus editionibus omisa sunt: Martyrii monachi, de quo in Dialogis B. Gregorius. Eadem illo die habet Casinus.

3 De S. Martyrio ista scribit S. Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 11. Quidam in eadem provincia, (Valeria) Martyrius nomine, devotus valde omnipotentis Dei famulus existit, qui hoc de virtutibus suis testimonium signum dedit. Dum quidam die Fratres illius panem submericium fecissent, eique obliti essent crucis signum imprimere, sicut in hac provincia erudi panes signo signari solent, ut per quadras quatuor partiti viderentur; idem Dei famulus affuit, eisque referentibus signatum non fuisse cognovit. Cumque jam panis ille panis esset et cineribus coopertus, dixit: Quare hunc minime signastis? Qui hoc dicens, signum Crucis digito contra panem fecit; quo signante protinus immensum crepitum panis dedit, ac si ingens in ignibus olla crepisset. Qui dum coctus postmodum fuisset, ab igne subtractus, ea cruce signatus inventus est, quam non contactus sed fides fecit. Hec S. Gregorius.

panes enim signans, crucem vere imprimi.

* ubi, igne. Zacharias Papa solum veritatem appropinquavit.

ignem veste fect, illa.

4 Addit Ferrarius: Cum ad ignem asportandum vas non haberet, illum vestimento proprio acceptum, usque ad montem, in quo Fratres erant, absque ulla lesione vestimenti detulit. Eodemque pallio, quo primas ardentis gestaverat, coopertum leprosum repente sanavit, ac in humeros sublatum deferens, eum monasterio appropinquavit. Fratres compellens clamabat: Currite et cito januam monasterii aperite, quia Fra-

ter Martyrius Dominum portat. Quibus dictis verbis, leprosus cum Martyrio dixisset: Martyri, tu me non erubuisti super terram; nec ego te in coelo erubescam, statim disparuit. Porro Martyrium eundem esse, crucem illum panibus eminus impressit, et Christum gestavit leprosi specie, existimat Ferrarius, ob miraculi, ut ait, identitatem.

5 Alium existimat Baronius, et putet ex S. Gregorio hom. 39 in Evangelio ita scribente: Sed quia ad amorem Dei et proximi plerumque verba audientium plus exempla quam verba excitant; caritati vestrae indicare studeo, quod is qui praesto et filius meus, Epiphanius Diaconus, Isauria provincia exortus, in vicina factum terra Lycaonia solet narrare miraculum. Ait enim, quod in ea quidam, Martyrius nomine, vitae valde venerabilis monachus fuit, qui ex suo monasterio visitationis gratia ad aliud monasterium tendebat, cui spiritalis Pater praerat. Pergens itaque leprosum quendam, quem densis vulneribus elephantinus morbus per membra foedaverat, invenit in via, volentem ad suum hospitium redire, sed praesertim lassitudine non valentem. In ipso vero itinere se habere perhibebat hospitium, quo idem Martyrius monachus ire festinabat. Vir autem Dei ejusdem leprosi lassitudinem miseratus, pallium, quo vestiebatur, in terram protinus projecit et expandit, ac desuper leprosum posuit, eumque pallio suo undique constrictum super humerum levavit, secumque revertens detulit. Cumque jam monasterii foribus propinquaret, spiritalis Pater ejusdem monasterii magnis vocibus clamare coepit: Currite, januas monasterii citius aperite, quia Frater Martyrius venit Dominum portans. Statim vero, ut Martyrius ad monasterium aditum pervenit, is qui leprosus esse putabatur, de collo ejus exiliens, et in specie apparens qua recognosci ab hominibus solet Redemptor humani generis, Deus et homo Christus Jesus, ad eum Martyrio aspiciente rediit, eique ascendens dixit: Martyri, tu me non erubuisti super terram, ego te non erubescam super coelos. Qui sanctus vir mox, ut est monasterium ingressus, ei Pater monasterii dixit: Frater Martyri, ubi est quem portabas? Cui ille respondens dixit: Ego si scissem quis esset, pedes illius tenuissem. Tunc idem Martyrius narrabat, quia cum eum portasset, pondus ejus minime sensit. Nec mirum; quomodo enim pondus sentire poterat qui portantem portabat?

Alius Martyrius

Christum specie leprosi laumeris gerit,

(quod Abbas quidam divinitus cognoscit)

a Christo benedicitur.

6 Hujus Martyrii nusquam reperimus in Sanctorum Fastis scriptum nomen. Ferrarius non optima fide retulit, ut patet conferenti.

DE S. JOANNE ELEEMOSYNARIO

PATRIARCHA ALEXANDRINO IN AEGYPTO.

§1. S. Joannis memoriam in sacris Fastis.

AS. CUI DE XVI. XXIII JANUARII. S. JOANNES ELEEMOSYNARIUS PATRIARCHA ALEXANDRINUS.

Amathus urbs est Cyprae per istam (a qua insulam ipsam aliquando Amathusiam appellatam esse Plinius patet lib. 5, cap. 31) sita in ora meridiana, episcopali dignitate ab ipsis Ecclesiae memoralibus annis, cuius hinc Antistites infra referuntur S. Tychoni, et Theodorico. Hic editus in lucem est S. Joannes Eleemosynarius, Alexandrinus Patriarcha; ubi quoque excoisit e eruis, die festo S. Joannis Martyris, qui Syria, Aegyptus, Graecia, Latine XI. Novembris colitur, quo die MS. Bedae exemplar monasterii Richenbergensis in Bavaria ista habet. Joannis Eleemosynarii. MS. Ecclesiae S. Gualteri Braccellensis. Apud Cypriam, civitate quoque dicitur Amathus, depositio sanctissima memoriae Joannis Eleemosynarii Alexandriae civitatis Archiepiscopi, MS. monasterii S. Martini Tornacensis. Eodem die in Alexandria depositio S. Joannis Patriarchae, MS. Floruarum. Item S. Joannes Eleemosynarii Alexandriae Patriarchae, in India significatur

agitur hoc die illius natalem. Antiquum Martyrologium Romanum Bellini Parisi anno 1521 excusum: Ipso die transitus S. Joannis Eleemosynarii Episcopi Alexandriae urbis, Cansis, et Carthagini Colon. in addit ad Usuardum: Secundum aliquos hic Joannis Eleemosynarii, qui supra habetur X. Kalend. Februar.

2 At quia dies ille S. Joannis apud Orientales, apud Latinos S. Martini Taromensis Episcopi celebritate dignatus est, S. Joannes alius diebus, prout eoque Ecclesiarum appartatum fuit, coli coepit. Græci per triade, sive XII. Novembris, eum offi. • Ecclesiastica celebrant, ut patet eorum Menais et Anthologia, in quibus praeter odaria et hymnos, etiam vitæ ejus compendium, quod et Martini Cytherensis recitat, et aliquando contractus Menologium a Canisto editum. Celebratur etiam in Hærologio, Kalendario quod vulgus Genchardus, et Menologio Christophori Patriarchæ Mitylenæ. Ad eum quoque diem in Metaphraste vulgato illius relatæ est vita.

sed agitur 12 Novemb. a Græcis.

et quibusdam Latinis

3 Latini non eodem omnes die illum colant. Vetus quoddam

Ex v. 800.

quoddam Usuardi Martyrolog. MS. auctum, eodem 12 die Novemb. Apud Alexandriam B. Joannis Episcopi et Confessoris, qui Eleemosynarius dicitur. Olim etiam Budæ in Hungaria, in capella regia in castro, ejusdem festum celebrabatur sequenti immediate die post festum S. Martini Episcopi et Confessoris, ut scribit Pelbartus de Themeswar in fine Pomerii de Sanctis, ut infra, cum de Translatione agetur. Eodem die Ferrarius in generali SS. Catalogo: Venetiis translatio S. Joannis Eleemosynarii, adnotatque ex Tabulis, ut ait, Ecclesiæ Venetæ: Illius natalis die XXIII Januarii recolitur, ut in Romano Martyrologio.

Joannes ille, vulgo Moschus, sive Eviratus cognominatur. De utriusque in Ægyptum atque Alexandriam peregrinatione ita scribitur in Joannis Elogio e Græco converso a Rosweylo, et Patro ejus Spirituali lib. 10, de Vita Patrum præfixo: Cum prævalere gentem Persarum videret Joannes, Alexandriam se contulit, et tota, quæ circa illam est solitudine peragrata (fuerat enim jam a principio Imperii Tiberii missus in Ægyptum ad ministerium obeundum) et usque ad Oasim, proximamque illi solitudinem perveniens, postquam eos, qui illic erant, Patres invisit: atque inde rursus audivit sancta loca fuisse occupata, et Romanos metu correptos, Alexandria relicta ad magnam Romanorum urbem navigio apulit, una cum carissimo discipulo suo Sophronio. Ubi Joannes obiit: cujus reliquias Sophronius ad canobium S. Theodosii, Indictionis VIII initio an. Ch. 619 vel 620, transtulit, reliquinque vite suæ tempus in eodem canobio transiegit, ut in eodem elogio dicitur. Horum de S. Joanne Eleemosynario commentarius an usquam extet, haud scitur: nondum certe datus in lucem est, unicum ab utroque compositum putamus, aut certe utriusque attributam, ut etiam de Proto Spirituali, cum Rosweylo Prolegomeno 12, ad Vita Patrum, judicamus, et ipse passim modus loquendi indicat, ut cap. 105. Cum in Alexandria essemus, accessimus ad Abbatem Theodorum et cap. 145. Accessimus in canobium, quod dicitur Salama, nam ab Alexandria milliario, et cap. 177. Commorantibus nobis in Nono Alexandria, et cap. 184. Erasmus in Nono Alexandria, etc.

sed hæc non extat.

7 Vitam ejusdem S. Joannis Patriarchæ scripsit deinde Leontius, Neapolæ Cypri Episcopus, cujus testimonium pro Christianorum apologia contra Judæos, ac de Imaginibus Sanctarum extat, ab Henrico Canisio editum, et insertum Bibliothecæ Patrum editionis Coloniensis sæculi 7, et multa inde recitata a S. Joanne Damasceno oratione 3, de imaginibus; et in Synodo Nicæna 2, actione 4, ubi et Constantinus sanctissimus Episcopus Constantiæ Cypri dixit: Ille qui lectus est Pater, in nova urbium Cypri decore sacratissimo claruit, et multa præconia, et festivos sermones ejus habemus: cum quibus est etiam sermo ejus in Transfigurationem Salvatoris nostri. Conscripsit autem et vitam S. Joannis Archiepiscopi Alexandriae cognomento Eleemonis, id est, misericordis: qui et S. Simonis Simplicis, et alia quædam, atque in omnibus sermonibus suis orthodoxus erudit. Floruit autem temporibus Mauritii Imperatoris. Hinc colligimus, antequam S. Joannes ordinaretur Patriarcha, de quo § 3, Leontium Episcopum fuisse, nec diu post Joannis obitum, cum Miron alisque collocatum Alexandriæ; præsertim quod mendicus ille, de quo agitur num. 3, erat imper de captivitate Persarum ereptus; ergo non multo post Heruli de Persia victoribus, anno 628, relictam Ægyptum tamen vitam integre absolvit Leontius, cum ab obitu Joannis aliquot sæcula elapsi; quod num. 99, hymnodi anniversaria post multum temporis dormitionis Sancti celebrata indicat.

aliam scripsit Leontius

8 Meminit hujus auctoris Sigebertus de Script. Reclis, cap. 57. Leontius, inquit, Neapolis Cypriorum insule Episcopus, scripsit vitam Joannis Alexandrini Episcopi, qui ob eximiam in pauperes misericordiam agnominatur Eleemosynarius. Idem testantur Tritheimus, Possevinus, Bellarmus de Scriptoribus, Molanus, Galesinus, Baronius in Notat. ad Martyrolog. et hic tom. 8, an. Ch. 610, num. 7 et an. 620, num. 2, quem tamen perperam Constantiæ Episcopum appellat an. 594, nu. 30, aut certe alium ab hoc judicavit. Binius in Bibliotheca Patrum sæculo 7. Constantiæ vel, ut voluit, Neapoli in Cypro Episcopum scribit fuisse Possevinus: Leontius Constantiæ in Cypro Episcopus, vir sanctus, Tribulationes, quas Ecclesia Dei passa est tempore Gregorii Magni Pont. Max. et Mauritii Imp. scripsit, ut ex Act. 4, Nicæni 2 Concilii constat, sed aut excedit aut abhi delitescit. Et

Episcopus Neapolæ in Cypro, non Constantiæ.

Translatio 23 Janu.

Commemoratio 3 Febru.

et 13 Jul.

4 At contrarium potius scripsisset. Nam Translatio XXIII Januarii celebratur in MS. Florario: Eodem die Translatio S. Joannis Alexandria Episcopi, qui ob eximiam in Christo liberalitatem nomen Eleemosynarii meruit anno salutis 641. At Corthusiani Colonienses in Addit. ad Usuardum 23 Januarii: Ipso die Joannis Patriarchæ Alexandrini, qui ob excellentem in pauperes misericordiam Eleemosynarius dictus est. Similia habent Galesinus, Ghinius, Felicius, Martyrologia Romanum et Germanicum, in quibus exprimitur ratio festivitatis. Molanus natalem vocat. Baronius in Notis ad Martyrol. putat hanc ipsam esse diem ordinationis ejus, quæ et natalis dici consueverit, asseriturque agere itidem de eodem hæc die Græcos, licet natalis dies sit tertia Februarii: in quo utroque cum falli ex dictis manifestum est. Agant de eo Græci XII Novemb. silent hæc die. Unde hauserit Baronius cum obisse III Februarii, factur se nescire Rosweylo in Notationibus ad Vitam num. 1. Id primo assertum reperimus a Petro de Natalibus lib. 3, cap. 77, ubi vite ejus compendium habet, sed in plurimis emendandum. Hinc secuti Corthusiani Colon. in addit. ad Usuardum, eodem rursus die illum referunt, ut et Martyrol. Germanicum, ac Mavrolycus; hujus verba sunt: Item Joannis Patriarchæ Alexandrini eleemosynarum magnificentia insignis, tempore Phocæ Imperatoris, eodem die obisse asserit Felicius hæc XXIII Januarii. At Baronius in Annalibus, tom. 8, an. Chr. 620, ait diem universarum obitus ejus esse 23 Januarii.

5 Denum a nonnullis colitur XII Julii. Antiquum MS. Martyrol. monasterii S. Richarii, Bedæ nomine prætitulum: Alexandria S. Joannis Patriarchæ, qui Eleemon dicitur. MS. S. Gualdæ Brunellæ: Apud Alexandriam B. Joannis Patriarchæ, viri Dei in compassione et eleemosynarum largitate piissimi. Idem habent Martyrol. Colomense, et Auctarium Corthusiarum Colonien. ad Usuardum, sed addunt natalem ejus isthæc agi. Florarium MS. hæc habet: Apud Alexandriam depositio S. Joannis Eleemosynarii, ejusdem Ecclesiæ Patriarchæ. Quo defuncto venerabile corpus ejus positum est in sepultura, ubi duo corpora Episcoporum tumulata erant: et ecce corpora illa mirabiliter S. Joanni cesserunt, et locum ei memoratam vacuum dimiserunt. Obiit anno salutis 648. In Indice tamen Translationem ad eundem emittunt. Hæc de ejus natali, variisque festivitatibus. Nos cum Martyrol. Romano, aliisque vite ejus scriptoribus, XXIII Januarii eum retinemus.

§ II. Vita ejus scriptores.

Vitam S. Joannis primo scripserunt Joannes et Sophronius, qui a Leonto in Vita appellantur Dei cultores, amatores virtutum, pietatis propugnatores; item, potentes in opere et sermone; viri sapientes, consiliarii veraciter boni: qui Spiritus sancti virtutibus freti, heresim evulserunt, propter quod illos S. Joannes plurimum honorabat; us tamquam Patribus indiscere obediens, et tamquam constantibus et viriliter pro religione agentibus gratias agebat, et verus Sancti ab eodem Leonto, a Metaphraste infra cap. 6, num. 31, illis temporibus excellentissimi nominantur. Januarii Tom. III.

Vitam S. Joannis scripsere Joannes Moschus et Sophronius;

EX VARIIS.

mar de Leontio Episcopo Neapoleos, relut diverso, ex Stegberto et alius aq. Roswydus hic nu. 2, librum illum de Tribulationibus nunquam conscriptum fuisse, rationibus utranque prolatis arbitratur, quem Lector consulat. Hic autem Leontius teste Baroum in Ch. 620, num. 2, omni sinceritate res ab ipso Joanne gestas scriptis mandavit. Eas docuit a Dei cultore Menua, teste oculato; quem ipse Joannes fecerat Presbyterum et Vicecomitem sanctissime Ecclesie Alexandrine, sive supremum *Œconomum* atque ordinantem dispensationem: quo narrante omnia quae dicebantur per ordinem annotabat, ut dicitur num. 3, 4 et 88. Nam eo usque S. Joannis Alexandria gesta, ex ejus relatione recitat, quae vero dubius ultimus capitibus, de obitu, sepultura, et miraculis ejus in Cypra addit, aut isthic vulgo notissima erant, aut a quibusdam, quibus digne credendum erat, se audivisse profertur infra cap. 14.

1) *Vitam hanc de Graeco latine fecit Anastasius Bibliothecarius, Abbas Romanus, ordinis S. Benedicti, et Presbyter Cardinalis titulo S. Marcelli, Hujus nomen Sigbertus de Script. Ecclies. cap. 103.* Anastasius jubente Nicolao Papa transtulit in Latium vitam Joannis Eleemosynarii, scriptam Graeco a Leontio Episcopo. *Credus Nicolaus Papa 24 April. an. Ch. 858, decessit e v. 13 Novemb. an. 867.* Praefigitur Anastasii ad Nicolaum prefatio. Meminerunt hujus translationis Tritheimus, Possevinus, Bellarminus de Scriptor. Malonus, Galvanus, et Baroum in Notat. ad Martyrol. Mirans in Bibliotheca. Editae est haec vita inter Vitae sanctorum Patrum in Italia, Hispania, Gallia, Germania et Belgia ubi inq. typorum repertorum vicies aut etiam saepius. De antiquorum obituum loco et anno actum est ad Vitam S. Antonii § 11, in Proleg. At postremo veridibus Notationibus illustrata est ab Heriberto Roswydo nostro, qui praecedentium typographorum nomina et librorum formam exponit, Prolegomeno 17, ad ipsas Vitae SS. Patrum, atque hanc MS. habuit ex vetustis codicibus Genuaensi, Aquicinctino, Latinski, Cambroniensi, Meretiano qui nunc Ponus Professor Societatis Jesu Antverpiae: licet cum duobus prioribus fere tantum contulerit, ut plurimis locis ostendit, ubi umbros codices, et salos fere citat. Nos eandem, post obitum Roswyphi, cum MSS S. Maximiani, Aulomariensi, Marchionensi, Aurea-vallis, aliisque ante vetatis optime notae codicibus contulimus, distinximus, et notationibus brevis illustravimus.

10) *Alia etiam epistola S. Joannis vita, sive a Simone Metaphraste, seu qua alio antiquiore Graeco, conscripta; Latine reddita a Gentiano Hereto, et ab Abipio Lapomana edita tom 5, de Vita Sancti, 12 Novemb. : quam tom 1, Viduarum hoc XXIII Januarii inseruit Laurentius Surinus: et nos hic datus cum duabus praefatis Graecis antiquissimis MSS. codicibus collatam, ac sub nomine quidem Metaphrae, licet hi eodera plurimam ritas, ab us quas Metaphrae scripsit diversas, continent. Molano visus est Metaphrae, illum quum Leontius conscripsit longe meliori ordine congressisse, Galvanus dicitur Vita primam a Leontio Cyprio conscripta, deinde ordine rectius a Metaphrae contexta. Eandem sub Leontii nomine Annalibus Ecclesiasticis intecit Baroum, quod translatione fere judicavit tantum discrepare. Aetorum, inquit in Nobis ad Martyrol. duplex reperitur editio atque translatio, inter se diversa; in quarum altera aliqua habentur, quae in altera desiderantur. Haec illi. Scribit Leontius num. 2, se profere de dignitate et merito studii S. Joannis, quae Joannes et Sophronius priores scripturas omiserant: et Anastasius praefatur se in Latium sermonem vertere Leontium de Vita residuis Joannis Alexandria Antistitis. An priora Joanne et Sophronio Acta conscripta habuerit Metaphrae, aliter eorum Aetorum auctor? Certe admodum pauca profert a Leontio omisa, quae solo primo capite continentur: reliqua a Leontio aut integre descripta aut in compendium contracta, aut omisa sunt. Quibus rebus*

expensis mirabiliter fortassis nobiscum Lector, a Molano, Galvanio, et Baroum, praefertur Leontio Metaphrae. Verum ut fieri solet ex solo e rordio hoc ab us judicatum. Nec enim si ad finem usque utramque attentius considerassent, in die ejus natali statuendo deviascent. Baroum, quod dicitur S. Joannes, cum esset Alexandria tradeula Persarum manibus, divina providentia illine quidem recessisse, migrasse autem in suam patriam Cyprum, suum ei corpus largiturus, ut quae eum aluerat: praeseverat enim jam appropinquare decessura, haec sur Chronologiae, de qua mox, obitare ratus an. Ch. 620, nu. 5 et 6, ea paraphrae ad Acta Leontii a Metaphrae addita fuisse, ut laud veritate constantia, nullam apud se dubitationem esse asserit. At non unimulterterat, hanc eandem periodum apud Leontium legi; ex quo tam hausit Metaphrae, postquam Leontii commentarius jam multo ante erat Latinitate donatus ab Anastasio.

11) *A Leontio et Metaphrae plurimi S. Joannis res gestas exscribere recentiores, Ribadeneira, Villegas, Henricus Adriani, Fabricius, Guilelmus Linzens, Doubletius, Huranus, Jacobus de Voragine, Claudius Rota, aliique.*

§ III. *Tempus obitus; anni patriarchatus.*

Leoncius S. Joannis aequalis, ut ipse Cyprus, tradit cum fugam arripuisse in Cyprum, quando futurum erat ut traderetur Alexandria Persis, atque non du post Amathunte decessisse die S. Menae Martyris, XI Novemb. ut dictum est. *Leontium sequitur Metaphrae cap. 13, Theophanes lib. 18, cap. 3, et Cedrenus; eisdem uterque verbis: Anno imperii, inquit, Heraclii vi, repernit Persae totam Aegyptum et Alexandriam, et Libyam, et usque ad Aethiopiam; multaque praeda sumpta ex exuviis quamplurimis et pe niis ad propria remeantur. His non obscure faret Nicophorus Patriarcha in Brenno Historico, ubi ait: Cosrohes ingentes copias contra Romanos immisit, quibus Saitum lucem praefecit. Die Alexandriam appulsus, urbe per vim occupata, Aegyptum universam in servitutem relegit, atque inde totum Orientem vastavit, plerisque captivis abductis, reliquis sine miseratione ulla crudeliter occisis. Quibus confecti, deinceps cum annulis equis Chalcodonem contendit, et eam diuturna obsidione cinxit. Subjungit deinde colloquium Saes Ducis cum Imperatore Heraclio, atque ab hac legatus missus in Persolem. Quae ultima in Chronico Alexandrina leguntur contigisse anno Heraclii VI, Indictione IV, quo modo Leontius legendum ostendit in Notis Chronologicis ab Beveriario Necephori, quod Kalend. Marti in Feriam II, invadisse tunc deuntur, quod anno Ch. 616, accidit, littera Dominicali C, non anno 615. Heraclii V, Indictione III, ut perperam titulus praeferebat.*

13) *Baroum an. Ch. 616, num. 4, ita Theophanem tunc de Alexandria capta narratam praeterit: Quod pertinet ad res Orientalis Imperii, calamitosum illud plane reddunt Annales, nempe eo usque progressus esse Persas, ut per Libyam venerint Carthaginem, omnique obsessam diu, tandem ceperint. Tantopere invaluit potentia Cosrohes, ut eum totam depopulatus esset Asiam, invaserit post Aegyptum, Africam quoque nullo obice opposito. Haec Baroum. At capta Alexandria, non Carthaginem, Graecis Καρχηδόνα dictam, sed Chalcodonem sive Χαλκιδώνα, exercitum Persecum petisse dirimus cum Petavo nostro ad Vitam S. Anastasii Persae 22 Januarii. Item Baroum an. Ch. 628, nota. 6, ait: Persarum incursionem factam in Aegyptum, diu ante contigisse certum est, ex iis quae superius dicta sunt: quo tempore Joannes nequaquam suam reliquit Ecclesiam, etsi labellas, ne captivus duceretur, captasse potuit. At quorum ergo Joannes discessit Alexandria? Nicetas Patricius, inquit num. 2, 3, 4. Alexandria missus, ut Ecclesiastica pecuniam*

saepius cum priore confusam

Alia vita S. Joannis.

Fugit et obit S. Joannes ante captivam a Persis Alexandria.

quod factum anno Christi 616.

Alia aliter sentiam, non salde

et certis testimoniis:

Latine vertit Anastasius Bibliothec.

Fam saepius citata.

collatam cum MSS duobus

utranque per Metaphrae.

pecunias in fiscum redigeret, sanctissimum virum Constantinopolim adducere voluit: sed is in itinere obiit. Verum cum anno Heraclii 6, Christi 616. Persæ Alexandria et Ægypto potius sub servitute tenerent, ideoque teste Nicephoro in *Breviario Historico*: cum nihil amplius ex Ægypto frumenti subveheretur, famis acerbitas accesserit Constantinopoli; quomodo Nicetus quinquennio postea pecunias Alexandriae collegit? ut proferre ratiocinatur etiam Petavius noster in *Notis Chronologicis ad Breviarius Nicephori, et lib. 11, de Doctrina temporum cap. 49, ubi S. Joannem 6, anno Heraclii, Christi 616, obiisse statuit. Imo Baronium secum pugnare docet Rosceydis hic in notationibus num. 38. Sed pace Baronii dixerim, non quadrant hæc cum ætate et historia Joannis. Siquidem Paulus Diaconus eam pecunie exactiorem ponit anno XII. Heraclii, Baronius vero anno XI, ejusdem Imp. At, vel ipso Baronio ibidem teste, Joannes anno XI, Heraclii obiit. Accedit quod tam Leontius quam Metaphrastes in Joannis Vita asserunt, post hanc Joannis et Nicete de pecunia contentione, eos amicos inter se vixisse, adeo ut Joannes post factus sit ejus compater: an liberos ejus et sacro fonte suscipiens? Et ipsa Leontii et Metaphraste narratio satis indicat hanc contentione non ultimo Joannis anno, sed longe ante contigisse.*

14 Alteram in Baronio nobis difficile videtur, quod S. Joannem Patriarcham statuat fuisse consecratum an. Ch. 610, et decem annis in dignitate hæc vixisse. Nihil profert Leontius, unde id constet, esse in eam sententiam adductur a Baronio, Petario, et aliis. Hæc enim verba: Heraclius tunc septem tenebat Romanorum referuntur a Metaphraste num. 3, qui dum suæ Chronologicæ Vitas Sanctiorum conformat, non semel aberravit. Certe Sigebertus in *Chronico an. Phœcæ 7*, hæc de Joanne, jam pridem, ut supponit, Patriarcha, scribit: Alexandria Joannes Episcopus claruit, qui ob eximiam in Christiana liberalitatem nomen Eleemosynarii meruit. Idem scribit Pelbartus infra citandus. Nec obstat decessorum Patriarchorum tempus, quo minus Joannes an. Ch. 606, electus, post decem annos, de quibus max agitur, id est, an. 616, abire poterit. Paulus Justiniani Imperatoris anno X, Patriarcha erat, teste Liberato ejus temporis Scriptore in *Breviario de causa Nestoriana et Eutychiana, cap. 23. At mox cum per imprudenciam in homicidii suspicionem venisset, in carcerum pulsus successorem habuit Zoilum, ejus initium assignat Baronius ad an. Ch. 537, num. 15, quod forte ad sequentem pertinet. Duos Nicephorus in *Chronico annis Paulo, septem Zoilo assignat; quem postea, inquit Liberatus, Imperator deposuit, et Apollinarem ordinavit, qui nunc est Præsul ipsius Alexandrinæ Ecclesie, præfuit hic teste Nicephoro annos novemdecim, adeoque ipse et Zoilus annis viginti sex. Sed illum vixisse dicendi sunt, ab anno Ch. 538 ad 564, aut sequentem. Interfuit Apollinaris Concilio V, Œcumenico Constantinopoli habito anno Ch. 550. Successit Apollinari Joannes, hæc post undecim annos, anno creiter 576. S. Eulogius, cui magna familiaritas et litterarum communicatio fuit cum S. Gregorio Magno, qui Pontifex Romanus creatus est 3 Sept. anni 590, decessit 12 Martii anni 604, ante quem medio forte anno decessit S. Eulogius XIII Septembris (quod istæ exactus examiniabitur) an. 603. Hæc eua annis 27, scripsit, successit Theodorus Scriban, alique post biennium S. Joannes Eleemosynarius, circa initium forte anni 606, ad quoque defunctus est 616, post administratam decem annis Patriarchalem dignitatem, ut non male dictum sit a Petro de natalibus eam sub Phœcæ floruisse, atque hæc dignesta sunt secundum Nicephori Chronicon, quod secuti sunt Sigebertus et Pelbartus; quodque identidem citat Baronius.**

15 Uæ ex subsequenti Patriarchæ tempore Sedis confirmetur hæc addantur. S. Joanni successit Georgius,

cui annos quatuordecim attribuit Nicephorus, aut hunc cogitur Baronius corrigere, dum an. Ch. 630, in locum Georgii, cum selisset decem annos, subrogatum esse Cyrina ex Lazorum Antistite, scribit num. 13. Cui hæc ratio temporis minus prohibetur, is cum Petavio sex solum annos tribuat patriarchatu Joannis; et quem in successore corrigat Baronius Nicephorum, hoc loco potius emendandum statuat: atque ita S. Joannes imperante Heraclio dicitur, ut vult Metaphrastes, electus Episcopus.

VIIA

AUCTORE LEONTIO EPISCOPO,

interprete Anastasio S. B. E. Bibliothecario.

ex Vitæ PP. Heriberti Rosceydi, et MSS.

PREFATIO INTERPRETIS

a AD DOMNUM NICOLAUM PAPAM.

Cogitante me, ac diu tacite sollicitæque mecum considerante, quid in domo Dei commodius ac dignius operari possem; ne ea videlicet præsumerem, que mihi ex ministerio credita non sunt; nec rursus illa arriperem, que ingenio mei vires excedunt, secundum illud Salomonis, Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satius evonias illud; et alibi, Altiora te ne quæseris, et fortiora te ne scrutatus fueris; ecce subito quidam strenui ac studiosi viri me cohortari voluerunt, ut in Latium sermonem verterem Leontium de vito residuis Joannis Alexandrini Antistitis, quem Græci propter multiplicem compassionem, quam erga omnes possidebat, merito et absolite Eleemona, id est, Misericordiam appellant; quatenus tantus vir non tantum sermone Græco, verum etiam Latino eloquio pollentibus utilitati esset et commodo.

2 Quapropter quia me dignum ad tantum opus atque idoneum minime perspexi, levavi oculos meos in montes, unde veniret auxilium mihi: sicut solatia Patrum et orationes adhibens, tua proficuum virum non passus sum celare Latinis. Sed licet membranas incidere, schedulas preparaverim; non tamen hunc in codicem codificare ausus sum, antequam a Dominatione Vestra, o milles beate, licentiam adipisci promerui. Neque enim his est, ut absque Vicario Dei, absque clavigero cæli, absque curru et auriga spiritualis Israelis, absque universitatis Pontifice, absque unico Papa, absque singulari Pastore, absque speciali patre, absque omnium arbitro aliquid consummatur aut divulgatur. Tu enim tenes claves David, tu accepisti claves scientiæ. In arca quippe pectoris tui tabula Testamenti et manna celestis saporis requiescit. Tu enim quod ligas, nemo solvit; quod solvis, nemo ligat; qui aperis, et nemo claudit; claudis, et nemo aperit. Vicem namque in terris possides Dei.

3 Cum autem hunc Beatum in Latium verterem eloquium, nec Græcorum idioma, nec eorum ordinem verborum sequi potui vel debui. Non enim verbum e verbo, sed sensum e sensu excepsi. Sed nec Latinus regulas usquequaque servare curavi, dum tantum intentio mea illo tenderet, ex quo utilitas nasceretur legentibus. Quia de re evangelicæ Domine, non personam tantilitatis meæ intuens, non astutum investigans, non verborum phaleras requirens; sed patris pio cordis oculo profectum legentium prænotens, ut tantus vir tamquam exemplar et speculum sit omnibus, Vestra Apostolica auctoritate translationem hanc, si vestro arbitrio placeat, firmato: si displicet, emendato, dummodo Latinitas se tanto non debeat esse sine privata, quo Græcia se gaudet optime conditam.

4 Suscipe ergo Sanctissima peccatore interpretatum, et noli attendere per quem translatus sit, sed quid translato

creatus Patriarcha anno 606.

quæ ex tempore prædecessorum.

e. 2161

PROV. 25. 16.
LEVI. 3. 22.

Augusti in multorum.

sine sanctificatis tuteb.

Latine certe hinc citantur

Ex vocis et Pontifici debet Anas-tasius

translatum sit. Neque enim propter fistulam plum-beam, quam limpidissimam despicias : neque propter spinas quae producunt, rosam quae producit, sper-nis. Custos denique et amator tuus, quando voluit, Pharaoni et Nabuchodonosor iniquis Regibus som-nia, quibus futura praeviderentur, ostendit : et per Caipham impium, quod expediebat, protulit : quinimo et quando voluit, asinae loqui articulata voce per-misit.

Salve Praesni amate Deo, per saecula salve,
Totius atque orbis Papa beate vale.

¶ Hæc est hæc inscriptio edis. Roscipit. Et quibusdam MSS.
b. Pyregia et vera Romanæ Pontificis clogia.

PROOEMIUM AUCTORIS.

Intentio quidem una est nostra quoque et eorum qui ante nos fuerunt studiosorum, et sanctorum viro-rum, super presenti memorabilis viri Vitae narra-tione : id est, ut ex hoc omnibus quidem imitatio pia et utilitas fiat, gloria autem et magnificentia sanctæ et adorandæ Trinitati referatur : et in hoc, sicut et in omnibus, quae semper in generationem et genera-tionem propria humanaria ostendit, ad illuminandos qui in tenebris et in umbra mortis sedent et peccati. Quoniam vero amici Christi non valde miramur, qui ante generationem nostram fuerunt viri, qui Deo placita conversatione vixerunt, sed de diabolica ope-rante illos sermones semper dicimus ad alterutrum, quia sub viris, qui ante nos fuerunt, non erat ita in-iq-uitas hominum multiplicata, sicut modo, ut præ-dixit divina Scriptura, eo quod abundavit iniquitas, refrigescit caritas multorum : ideo non valeamus ad eorum consurgere meritum : huius rei gratia ad præ-sentem Sancti huius vite narrationem ex parte veni-mus, ad ostendendum etiam diobis nostris volentes et propositum summi cogentes, excellentiores nobis demonstrari, et arguere ut actum vim posse in-cedere, et abstruere os loquentium iniqua, et animæ nocens intellectus.

¶ Jam quidem et alii ante nos quidam atque excel-lentissima de hoc admirabili viro et summo Sacer-dote Joanne philosophati sunt, potentes existentes in opere et in sermone. Dico enim Joannem et Sophro-nium Dei cultores, et imitatores virtutum, et pietatis propagatores : at tamen quamvis tales essent, de di-gnitate et merito studii viri istius et ipsi omiserunt, et idiosum perperci sunt, quod nonnulli studiosi agri-cole, vineam uberem et fructuosam vindemiantes : nam relinquunt atque ex fructu benedictionem, etiam nolentes, retro se : equentibus egenis oligentibus vineam : ex quibus sumus et nos minimi. Nam et omnes Sancti isti, quamvis omni fortitudine sua fructiferae hinc olivam, quae in dono Dei, ut ait Psalmista, plantata est, propter multiplicem revera olivas, quae in ea sunt, zelo Dei vindemiare studuerint : at tamen latuit eos multos olivæ fructus, Domino dis-pensante, et nostram vitem et frigidam uberitatem suscipiente, ut duo vitæ munita. Non enim illis des-trahentes, neque qui possibiles eorum a Deo donatum sapientiam imitari, Justa gesta scripturae tradere fo-stumavimus : sed primo quidem, ut quod intelligimus non justum esse, ea quae possunt utilitatem audien-tilibus facere, silentio occultare, ne et nos incidamus in iudicium servi illius, qui talentum in terra abscon-dit : secundo autem, ut in hæc narratione nostra cor-rectiones et delectabiles historie conscribantur, quae scriptæ non sunt ad optatum viris, in laudibus sanc-tissimi revera atque beatissimi Joannis. Deinde vero, quia sapientes et potentes in sermone, amatores hi-storie erant, sapienter et sublimiter materiam dep-ulerunt : quod maximo et per amplius erexit nos ad presentem sollicitudinem, ut ea, qui inest nobis, pedestri, deformi, humilique characterem emittamus, ut posset et idiota et sine litteris, de his quae dicuntur, proficere.

Sancti lau-dandi,

qui inter mi-quos Matth. 23. 12. ultimas tem-poribus flo-ruerunt

Etiam S. Joannis Licentios, scripserunt Joannes et Sophronius

Pal. 11. 40. et post illos Evagrius.

Leontii notitia cum discipulis S. Joannis. Hujus prima in Patriarchatu exercitia.

Cum pervenissem Alexandriam ego indignus ad amplectendos sanctos et victores Martyros a Cyrum et Joannem, et eorum jucundis epulis et refectione frue-reur, convenientibus et colloquentibus ibidem qui-busdam viris venerabilibus atque b philochristis, et disputaremus de Scripturis et de animæ institutione : dicebat enim se nuper de captivitate Persurum ere-ptum. Accidit igitur ut nullus de considentibus inve-niretur habens pretium aut nummum. Unus ergo de considentibus habebat illic adstantem mercenarium, callide datorem, accipientem tres tantum nummos per singulos annos, et habentem uxorem et duos fi-lios. Cumque recessisset qui petebat, prosecutus est eum ingeniose : et abstulit a se quam ferebat c cruciculam argenteam, et dat ei, dicens se non habere aliud aliquid usque ad d siliquam unam in vita sua. Ego igitur de hoc, quod acciderat, imo quod gestum videram (per gratiam enim Dei considerans quod fe-cerat) compunctus, enarravi statim prope sedenti, Mennæ nomine, viro industrio et timido Deum : qui et erat c ordinans dispensationem sanctissimæ Ec-clesie sub nobili et beatissimo Joanne Patriarcha. Qui, cum me intuitus esset admirantem et laudantem eum, qui elemosynam fecerat, dixit mihi : Ne mi-reris, eo quod ex traditione et doctrina hujusmodi actionis operator extitit. Et dicente me ad eum. Quo-modo? propter caritatem prodesto mihi, ipse respon-dens ait : Sanctissimo ter beato Patriarchæ nostræ ministrans permansit Joanni, et tanquam filius pro-prius patris industriam suscepit, dicente Sancto ad eum : Humilis Zacharia, esto misericors : et verbum habes ex Deo per infelicitatem meam, quia neque in vita mea neque post mortem deerit a te Deus, quod servat usque hodie. Multas enim benedictiones mit-tit ei Deus, sed non dimittit quidquam, quod non statim det pauperibus, propemodum constringens et in nihilum redigens domum suam. Multoties autem in exultatione invenimus eum quidam, dicentem Deo : Sic sic, aut tu mittendo, aut ego dispergendo : vide-bimus vero quis vincat. Liqueat enim quoniam tu dives Domine, et vitæ nostræ ministrator es. Porro est, quando juxta eventum non habet ad horam ali-quid quod det a se potenti : et tristatus dicit ad tber-narium aut ad negotiorem : Da mihi unum f tremissem, et serviam tibi uno mense vel duobus, ut vis et ubi vis, quoniam esuriunt valde qui in domo mea sunt. Et sumens dat egeno rogans ut nemini dicat.

¶ Cum ergo sensisset me ideam Dei cultor Mennas, tanquam Evangelium audientem se, dicit mihi cum compunctione : In hoc miraris, Domine? Jam si invenisses sanctum Patriarcham, quid? Aio ei : Quid amplius viderem? Tunc dixit mihi : Crede per indul-gentiam Dei, ipse me fecit Presbyterum, et Viendo-tinum sanctissimæ Ecclesie, et vidi in eo opera universum pene naturam excedentia. Et si dignatus fueris in servilia tua hodie veniendo, sanctificare nos, enarrabo tibi gesta, quae ipse inspecit eorum factus adspexi. Cumque dixisset, tenui manum et crexi eum : apprehendensque duxit me in a Deo servatam domum suam. Itaque cum voluisset nobis mensam dignatus apponere, dixi ad eum : Non justum est, o Domine, animæ cibum relinquentes, corpus ante animam rediere : sed magis cibum qui non perit, prius sumamus : et postmodum corpori necessitatem præstemus. Cum ergo copisset Vitam Sancti sum-menducio recitare. Primum, inquit, et præcipuum bonum ejus fuit, quoniam omnimodis non juravit. Petii igitur chartam et atramentarium, et quæ dice-bantur, per ordinem annotabam.

a
Leontius agit cum discipu-lis S. Joannis : b

c
d
admiratione unius in pauperes li-beralitate.

e
cum Deo dante certan-tis erogando :

f
intelligit e- Mennæ acto S. Joannis.

g
caque anno- 127

S. Joannes electus Patriarcha.

3 Promotus ergo, et in throno residens in amica Christi magna civitate Alexandria, decreto Divino veraciter, et non ex hominibus, neque per homines, hoc primum forte factum et primum omnibus demonstravit. Mittens enim mox dispensatores, et eum qui dicebatur *g* Super pacem, dicit coram omnibus ad eos *h* in honorabili secreto: Non justum est, Fratres, nos ante alterius cujusquam curam habere, quam Christi. Omni vero multitudine quae convenerat, audito verbo compuncta ac sustinente, dicit iterum ille Beatus: Euntes ergo per totam civitatem, conscribite mihi usque ad unum omnes *i* Dominos meos. Illis autem non intelligentibus, qui hi essent, sed rogantibus dicere, et mirantibus, quoniam Patriarchae Domini existerent; respondit rursus Angelicum illud os, et ait: Quos vos egenos et mendicos vocatis, illos ego Dominos et auxiliatores praedico. Ipsi enim nobis vere et auxiliari, et eorum regnum donare poterunt. Et cum hoc multa velocitate vidisset factum Christi imitator, praecipit eis per singulos dies stipendia tribui, et per proprium dispensatorem praebens eis sufficientem necessitatem: plus autem erant, quam septem milia quingenti. Tunc quasi pastor verus et non mercenarius, cum sacro suo ovili et cum convenientibus sanctis viris Episcopis ad ecclesiam sanctam pergens, consecratus est divino iudicio.

g
h

pauperes Dominos suos vocat; *i*

eorum 7500 nisi

consecratur.

l
prescribit pondus justa et mensuras *l*
m

Hebr 13 17.

Prov 11 4 multam praevicatoribus imponit

Silphio

Trenissis

Cancellarius

6 Justum vero est et hoc gestorum ejus non postponere bonum. In crastinum enim iterum mittens per totam civitatem eosdem Dei amicos, *e* Economos et *k* Cancellarios, et reliquos quibus erat dispositio civitatis credita, non permisit mensuram qualemcumque, vel pondus parvum vel magnum in tota civitate: sed omnia in una *l* Campana statera, modio et *m* artabe, vendere et emere contestabatur, scribens in subscriptione sua conditionem per omnem regionem, habentem formam hanc: Joannes humilis et exiguus servus servorum Domini nostri Jesu Christi, omnibus sub paupertate nostra degentibus, quique ab eodem Domino et Deo nostro regimini, haec: Egregio B. Paulo, per eum qui in eo loquebatur, Christum jubente, et omnibus legem ponente, Obedite Praepositis vestris et subjacete eis: ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddaturi, credit tantillitas mea, verbo divino obediens vos suscipere petitiones nostras ut ex Deo, et non ex homine, unde hoc sciens, moneo caritatem vestram, ut nequaquam in quopiam vestrum appareat in hujusmodi praevicatio. Denique, ut ait divina Scriptura, Stateram magnam et parvam odio habet Deus. Si vero quis apparuerit post presentem subscriptionis nostrae conditionem, istiusmodi crimen incidens, universas facultates suas indigentibus, non volens, sine mercede, apponet. Ergo, et dignam memoria, et hoc ipsum publicam praecipit hinc ponere festinamus.

a De us agemus AAAI Januarii, infra num. 39, coram tempore mentio fit.
 b Ita recte correxit Hosueyus, cum infra num. 22, et 44, repetatur, et hic perperam in editionibus nonnullis philosophis legitur. Latine translatione amabores Christi reperitur nu. 27
 c Exempla coram qui Crucem et collegatarum, refert Gregorius noster lib. 4, de cruce cap. 25 et lib. 2 cap. 27 et alibi.
 d Silphio vigesima quarta pars subdi est, ab arboris semine vocabulum tenens, Isidorus lib. 16 trig. cap. 24
 e Economi supra, seu Vicedominus, ut mox num. 4, appellatur de qua dominato agemus IV Februarii in vita et conversione S. Theophili Vicedomini
 f Isidorus supra. Tertiam partem solidi ideo dixerunt tremissam, eo quod solidum facit ter missas, infra tremissa
 g Intell. iter qui una Sacraque promittant viginti pacifica, (de quibus formulis legendum Eusebii Gregoriam, sive is Punicus fuerit, ut annotat Hesychius, sive honorator aliquis Praepositor
 h Meliphraet. Ἀποδοῦναι ἕνα πρὸς τὸν τοῦ ἀρχιεπιστοῦ. Is etiam simul audantibus quierant a secreto.
 i Ha quoque pauperes et peregrini appellare soliti sunt Joannes, ut infra diceamus, hujus Patrem sui, scripto
 k Aitiam Lich in Ioan erat, infra num. 8 et 45, reperitur. Hinc natus epist. 3 cap. 16 Apocristatus autem, quem nostrales Cappadocum, vel Salam custodem appellant, omnem clerum Patrum Januarii Tom III

ati sub cura et dispositione sua regeret. cui sociabatur summus Cancellarius qui a secretis olim appellabatur.
 I Isidorus lib. 16, Orig. cap. 24 Campana, a regione Italianomen accepit, ubi primum ejus usus reperitus est. Haec duas lances non habet, sed virga est signata libra et unicus et vago pondere mensurata: unicuique autem ponderi certus est modus, nominibus propriis designatus. Euthones veteres habebant hic, ut notat Hosueyus. in una Campana, id est, justa et aequali, statera.
 m Isidorus ibid. cap. 23 Artaba mensura est apud Aegyptios sextariorum 72, composita ex numero, propter 72 gentes, vel linguas quae orientem impleverunt. Aquicinctium MS. apud Hosueyus num. 21, in margine adscriptum habet. Artaba, id est, mensura modios tres continens et tertiam partem modii, quod ipsi Puz in aliquibus editionibus ita insertum modo et artaba, id est, mensura etc.

ACTORE LEONINO EMSC. Statera Campana.

Artaba.

CAPUT II. Varia misericordiae opera.

Relatum est aliquando huic divinitus sapientiam conceuto, quod per xenia Ecclesiae Reetores empti personas acciperent circa dispositiones captivorum. Quos nihil negligens convocavit: et neminem penitus exasperans, superavit mercedem quae eis prius dabatur, ponens verbum, quatenus manera a quolibet omnimodis non acciperent: Quoniam, inquit, ignis consumet domos munera accipientium. Ex tunc igitur per gratiam Dei abundaverunt domus eorum, ita ut quidam ex eis additae sibi mercedis quantitatem dimittereut.

Prohibet ab officialibus suis munera accipi.

8 Disceus vero aliquando iterum ille ter dives, quod quidam injuriam patenter ab adversariis suis, et volentes adire eum, timore Cancellariorum et a Ecclesiae Defensorum atque ei adstantium prohiberentur, consideravit tale quid Deo acceptum negotium: et quarta et sexta feria publice ponens sellam et duo scamma, sedebat ante ecclesiam, colloquens quibusdam strenuis viris, aut sancta Evangelia praee manibus tenens, nullum tanti obsequii appropinquare sibi permittens, excepto uno Defensore Ecclesiae, licentiam et confidentiam dare festinans se adire volentibus: quibus et confestim quod dignum erat, per Ecclesiae Defensores faciebant: et praecipiebat, ut nemo eorum gustaret, quomodisq; ordinarent capitulum, et audientibus dicebat: Si nos homines existentes, permissionem semper pro petitionibus nostris habemus ingrediendi domum Dei, et petitiones nostras notas facere ei, videlicet intratabili ac omni creatura supereminenti: atque operam damus, quo preces nostrae impleantur; nec non et rogamus eum, ne tardet, sed illud Propheta dictum protinus exclamamus: Cito anticipet nos misericordia tua Domine; quomodo, putas, nos conservorum nostrorum petitiones emio omni festinatione debemus peragere, memores Domini dicentis: In qua mensura mensi fueritis, remetietur volas, et Propheta iterum perhibentis: Quemadmodum fecisti, erit tibi!

publicam hanc quaque hebdomada mendicantibus plebi concedit

Paul 78 8

Math 7 2

9 Una ergo dierum simili modo hic mirabilis procedens, et in solito loco praesidens usque ad horam quintam, et nemine accedente, mustas et collaerymans recessit, nullo autem audente eum interrogare causam mororis, S. Sophronius ait ad eum secreto, (illuc enim erat tunc.) Quae causa est, Dei curator, relinquantis animum tuum sanctum tristitia? omnes quippe nos repente conturbavit. Qui dixit ei mansueta voce: Hodie humilis Joannes qualemcumque mercedem a quopiam non habuit, neque Christo pro numeris peccatis suis aliquid obtulit, sicut nec aliquando. Cui S. Sophronius divinitus inspiratus, respondit, (mox enim intellexit causam, ob quam idem trustabatur Patriarcha.) Hodie quidem gaudere et lactari oportet Beatissime: veraciter enim beatissimus es ita pacificus a Christo creditum tibi gregem, ut nullam habeat contra proximum suum litem aut dubietatem, sed velut Angulos sine litigio et sine iudicio homines esse fecisti. Ille autem vere mitis pastor, credens quod dictum erat verum esse, oculos in caelum extendens, dicebat.

Etet quod in mo afflictus esse veniri

AUCTORIB.
LEOSTIO
LUSC.

h c

d

a Persas fugientes exules benignè suscipit,

vulnerato et infirmos fovet

f

orantis voto prohibet neq. inferi elemosinam,

Luce 6 30

plena fiducia in Deum

Eleemosynam videt sub specie Virginit,

f

g

signa Crucis se signat,

cum agnoscerit

dat pauperi onducentum suam

Gratias ago tibi Deus, quia et immeritam pusillanimitatem meam sacerdotio fungi, et me exiguum et peccatorem, Sacerdotem tuum vocari, et pascere rationabilem gregem dignatus es. Mox ergo pusillanimitate omni deposita, gaudium in humilitate multum illi adhibuit. Hunc vero (ut quidam aiunt) in hoc imitatus est et b Constantinus c qui post Heraclium Imperatorem extitit, cujus et filius erat.

10 Hujus sancti Patriarchæ d temporibus adscendentes Persæ captivaverunt et deperdati sunt Syriam. Itaque pene omnes qui effugiebant manus Persarum, ad nomen hujus ter beati, tanquam ad portum sine fluctu accurrerant, ab eo et ipsi suffragio et susceptione perfraui postulantes. Quos Beatus iste hospitio recipiebat, et consolabatur non tanquam captivos, sed quasi natura veraciter fratres. Continuo ergo plagatis quidem et infirmis in xenodochiis et mosocomiis fecit recumbere, præcipiens curam eis et medicinam gratis impendi: et tunc recedens, quando unusquisque eorum propria voluntate vellet. Eorum vero, qui cum sani essent et egeni, veniebant ad e rogum, unguis quidem singulis siliquas dabat; mulieribus autem et puellis, tanquam infirmioribus membris, linas. Venientibus autem quidam indutus ornamentis aureis et dextratibus, et parentibus elemosynam; referentibus de eis Patriarchæ hi quibus erat roga credita. Ad quos Beatus ille torva oculo ac severa voce usus, quamquam mitis esset et visu hilaris, dixit: Si quidem humilis Joannis, imo Christi dispensatores vultis esse, divino præcepto sine calliditate obedite, dicenti: Omni potenti tribuda. Si autem venientes curiose investigaveritis, Deus curiosorum ministrum non indiget, neque humilis Joannes. Si enim que dantur, mea existere-nt, et mecum nata essent, fortasse bene in meis tenax existerem. Si vero que dantur Dei sunt, atque suis præceptum suum custodiri vult. Si autem ex incredulitate aut modica fide illud timeatis non forte multitudo eorum que dantur, superet introitum pecuniarum; ego vestre pusille fidei communicari non potui. Memini si beneplacito Dei rectum est, ut essem ego indignus dispensator ejus numerum, si totus mundus congregaretur Alexandriae elemosynæ indigens, immensus thesaurus Dei non angustabunt, neque sanctam Ecclesiam.

11 Unquam istos dimisisset, universam que circumcederant illos defectionem et medicam fidem seindens, loquebatur his qui ei consederant: et admirabantur de a Deo data ei compassione: cum essem, inquit, in Cypro adhuc juvenis quasi annorum quindecim, video una noctium in somnis f puellam quandam, cujus species supra solem splendebat, ornatum supra omnem humanum sensum; que venit et stetit ante lectum meum, et pulsavit me in latere. Expergefactus vero, video eam in veritate stantem, et ostendit mihi esse mulierem: g figura igitur Crucis signatus, dixi ei: Quo es tu? et quomodo causa es intrare super me dum dormirem? Habebat et coronam de olivarum ramis super caput suum. Tunc illa hilari vultu et subridendo labiis dixit mihi: Ego sum prima filiarum Regis. Cumque hæc audissem, statim abraxi eam. Tunc dixit mihi: Si non possideris amicum, ego te ducam in conspectu Imperatoris. Memini nemo habet potestatem apud eum, sicut ego. Ego quippe feci eum in terris hominum fieri et salvare homines. Et hæc dicens, disparuit. Ego vero in memetipsum reversus, intellexi visionem, et dixi: Credo, Compassionæ Eleemosyna est, et ideo habet in capite ex olivæ foliis coronam. Et enim veraciter compassio et benignitas erga homines, Domini carne vestiri fecit.

12 Statim ergo vestivi me, et nullum domus meæ excitans, in caelorum abi, erat enim jam aurora. Et cum irem obviam fratri frigore vexanti, expoliavi

me indumento caprino, et dedi ei, dixique intra me: Ecce in hoc sciam, si utique vera est visio quam vidi, an dæmoniaca. Et veritate testante, necdum ecclesiam comprehenderam, et subito obvians mihi quidam, albis indutus vestibus, dat mihi ligaturam centum numismatum, dicens: Accipe hæc, frater, et dispensa ut vis. Ego autem præ gaudio statim hæc suscipiens, reversus sum, volens reddere ei ligaturam illam, quasi nihil indigens: et amplius non vidi aliquem. Tunc dixi mihi, Veraciter non erat phantasia. Ex illa ergo hora sæpe dabam aliquid fratribus, et dicebam: Videbo si mittat Deus mihi, ut dixit, centupla. Et cum tentassem Dominum, malefaciens, et satisfactus essem diversis modis per eas, respondi: Cessa misera anima, tentando intentabilem. Tot igitur certitudines habente ex Deo humili anima mea, hi increduli fortasse hodie venerunt, et me in diffidentiam secum cadere hortabantur.

13 Adhuc existente eadem populi multitudine in civitate, quidam peregrinorum videns tantam ejus compassionem, voluit tentare eum: et indutus vestimenta vetera, adiit eum, euntem ad visitandos qui in mosocomio jacebant. Bis enim per hebdomadam vel ter ibat illic. Et dicit ad eum: Misere mei, quoniam captivus sum. Dicit datori: Da ei sex numismata. Deinde cum hæc accepisset, vadit et mutat habitum, et obviat ei abunde, et præcidit ei, dicens: Misere mei, quia coarctor. Dicit denno Patriarcha datori: Da ei sex nummos aureos. Cum ergo isset, dicit ille distributor ad aurem illius Patriarchæ: Per orationes tuas Domine, idem ipse accepit secundo. Fecit vero seipsum Patriarcha, tanquam nesciret. Venit itaque tertio iterum accipere, et tetigit Patriarcham qui aurum ferabat, significans quod ipse esset. Tunc respondit ei Dei amicus, ille veraciter miseriors. Da ei duodecim numismata, ne forte Christus meus sit, et tentet me.

a *Educo in Concilio Chalcidoniensi can. 2. Defensor, et 29. Defensor Ecclesie Constantinopolitane dicitur. Urbanus papa in ep. Salvator, de Simoni, dicit sub nomine Defensorum Ecclesie intelligi in citato Concilio, Advocatos, Custodes, Judices. *Educo zelotibus, in Concilio canonum Ecclesie Africane can. 117. Defensor scholasticus, id est, Advocatus. De Defensoribus Palatii consule Codicum de Officiis ante Constantinopolitanæ.

b Constantinus Heraclii ex Eudocia filius, natus est 3 Martii, feria quarta, Indictione 15. Heraclii an. 2, Christi 642, ai 22 Decembris. Indict. 1. Heraclii an. 3. Imperator a Patre Heraclio inauguratus, a senatu coronatus atque adoratus, et a populo consalutatus atque a 22 Januarii an. Chr. 613, anni ejus imperii cum parente numerari coepere, ut in Chronico Alexandrino videre est. Heraclio an. Ch. 634 Martii 11, die mortui solus Constantinus tantum quatuor mensibus imperavit, a numero Martini veneno sublatu. Theophanes lib. 18, cap. 70. Cedreus et Zonaras, qui addit poterat eum imperii, non perverso opinions, hercedem fuisse, quod Monothelitis non adhxerit.

c Hæc verba ab interprete aliorum explicationis gratia adjecta videntur, neque enim Leonitum veniit hæc post Constantinum mortem scriptissæ, qui ppa a temporibus Mauriti Episcopi erat.

d Anno Chr. 644, Heraclii 4, post Consulatum ejus 3. Indict. 2, mense Junio, capta Hierosolyma, Crux Christi ablata est, et Zacharias Patriarcha in Persidem abductus. Ha pluribus Chronicon Alexandrinum Theophanes ad annum Heraclii 5, refert, in libri sequenti inchoandum.

e Rogo, stipendium, donativum, ut dictum ad Vitam S. Anastasi 22 Januarii.

f Ita S. Laurentio Justiniani apparuit divina Sapientia in specie Virginit, ut dictum est in ejus Vita VIII Januarii, num. 8. Varias ejusmodi apparitiones refert Petrus Thyræus noster lib. de apparitionibus Christi impersonalibus cap. 3.

g Agnosce veterem piam hominum ritum.

h Solemne, inquit Hæmophilus num. 26, Injps. exi scriptorialis, ut similia verba usurpare, v. g. tribulantes, pro tribulati.

CAPUT III.

Subventum pauperi nuclero, et Nolati.

Nuclerus quidam peregrinus damna pertulit: et accedens hunc beatum virum, rogabat eum multis precibus, ut compateretur ei, sicut et omnibus alijs, Hæccepitque eum accipere quinque libras auri. Cumque accepisset has, aliens emit a enthocam, et misit in navim. Mox accedit, ut extra Pharum naufragium pertulisset. navim vero non perdidit. Accessit iterum ad eum, de bona ejus voluntate presumens, et dixit: Misere

recipit 100 numismata

experitur Dei promissionem de centuplo

bis vel ter in septimana infirmos visitat

Christiana in pauperi recognoscit

Defensor

Constantinus III Inp. Ca. tholicus

Hierosolima capta a Constantino

Nuclero elemosynam erogat

ii

qua pecuniæ male partem mixta, itaque pecunie.

duplicit no- nam elemo- squam,

vaque iterum pereunte,

eum navi in- juste possessa,

nam Ec- clesiar fru- mento ple- nam culam tradit,

et absens di- rigit in Britan- niam

b

c

d

stannum in argentum convertit

e

Jakob 15 e- libus auri dicit Nobili pauperi

Miserere mei, ut Deus mundi misertus est. Cui ille Patriarcha dixit: Crede frater, nisi miscuisses pecuniis Ecclesiæ illas pecunias quæ tibi remanserant, nullatenus naufragium pertulisses. De malis enim habuisti eas, et perditæ sunt cum eis et quæ fuerunt ex bonis. Verum præcepit denuo dari ei decem libras auri, denuntians ei ne commiseret eis alias pecunias. Emens præterea enthecami, et navigans uno die, vento valido lante, projectus est in terram: et omnia perdidit, et ipsam navem, et non sunt salvata nisi animæ tantum. Voluit ergo præ confusione et angustia idem nauclerus necare seipsum: sed Deus qui semper saluti hominum providet, revelavit hoc beato Patriarchæ. Et cum audisset quod acciderat ei, nuntiat ei venire ad se nihil omnino dubitans. Tunc aspexit se pulvere, et tunicam scindens, indecenter accedit ad eum. Cumque vidisset eum in tali habitu ille Sanctus, redarguit eum, et dixit: Misereatur tui Dominus benedictus Deus, credo ei quod ab holierna die nequaquam naufragium incidas, usquequo moriaris. Hoc vero tibi contigit, eo quod et ipsa navis tua ex injustitia esset possessa.

15 Mox ergo jussit tradi ei unam magnam navim, plenam frumento viginti millium modiorum, de illis navibus, quæ sanctissimæ Ecclesiæ subjectæ ministrabant. Quam recipiens, exiit Alexandria: et affirmabat ipse nauclerus, asseverans: Viginti diebus ac noctibus vehementi vento navigavimus, non valentes omnino scire quo isseimus neque per stellas, neque per loca, excepto quod gubernator videbat illum Patriarcham seum tenentem temonem, et dicentem sibi: Ne timeas, bene navigas. Igitur post vigesimam diem apparuimus in insulis Britannia: et descendentes nobis in terram, invenimus illæ famem magnam. Cum ergo dixissemus b primo civitatis, quod frumentum in navi portaremus, dixit: Bene Deus adduxit vos. Quidquid vultis eligite: aut per singulos modios numisma unum, aut ejusdem ponderis accipite c stannum. Elegimus itaque dimidium sic, et dimidium sic. Rem autem vadit dicere sermo, inexpertis numerum Dei incredibila quidem et sine fide, his vero qui experientiam miraculi ejus habent, credibilem atque acceptam.

16 Navi præterea Alexandriam cum gaudio reversa quievimus in d Pentapoli: et asportavit nauclerus de illo stanno, ut venundaret illud, habebat enim illic antiquum socium in negotiis petentem ex eodem stanno. Dat ei in sacco quasi quinquaginta libras. At ille volens probare speciem si bona esset, solvit illud in igne, et invenit argentum e purum. Putavitque se esse tentatum, et retulit ei saccum dicens: Deus indulget tibi. Numquid invenisti me impostorem erga te, quia tentando argentum pro stanno dedisti mihi? Expavesceus vero de sermone illo nauclerus, dirit: Crede, ego pro stanno illud habeo. Si vero ille qui fecit de aqua vinum, ipse per orationes Patriarchæ fecit et stannum argentum, nihil mirum. Et ut satisfias, veni ad navim, et videbis cetera istius metalli socia, quod accepisti. Ascendentes itaque, invenerunt stannum argentum optimum factum, et non est peregrinum miraculum, o philochristi. Qui enim quinque panes multiplicavit, et rursus aquam .Egypti transmutavit in sanguinem, et virgam in serpentem transmutavit, et transtulit flammam in rorem; facilius et hoc tui gloriosum miraculum operatus est, quatenus et famulum suum ditaret, et nauclero misericordiam suam præstaret.

17 Descendente sanctissimo isto viro aliquando in ecclesiam Donnicæ die, accessit ad eum homo, qui multas possederat facultates: et fures ingressi domum ejus, despoliaverunt eum usque ad stramentum: et cum multa quæstio esset facta, et non invenisset qui hæc perpetraverant; compulsus est multa nimis paupertate, deprecari eum magna reverentia sanctissimum illum Patriarcham, dicens ei et calamitatem

suam. Misertus ergo illius multum (fuerat enim ex clarissimis et magnis Principibus) dicit ad aurum illius (cui aurum creditum erat, ut daret ei quindecim libras auri. Cum autem has datus abiret, apprehendit consilium f logethetæ et g æconomi: et ex diabolica operatione invidentes, non dederunt ei nisi quinque libras. Cum ergo reverteretur de h collecta idem honorabilissimus Archiepiscopus, dat ei in scriptis mulier vidua, habens unicum filium, i notitiam xenii quinque centenariorum auri. Cum autem suscepisset, et honorable secretum dimisisset, convocavit dispensatores, et dixit eis: Quot libras dedistis illi qui ad me accessit? Qui dixerunt: Domine, ut jussit sacratissima Sanctitas vestra, quindecim libras. Cum autem cognovisset per inhabitantem in segregatiam, illos esse mentitos, adducit eum qui acceperat, et interrogat eum, quid acceperat? Illo vero dicente quinque libras, proferens de honorabili manu sua ille Sanctus k pittacium, quod sibi traditum fuerat, dixit eis: A vobis exquirat Deus et illa alia decem centenaria: quoniam si dedissetis quindecim libras, ut dixit humilitas mea, qui attulit quinque centenaria, quindecim daret. Et ut certos vos faciam, mittens adducam quæ has attulit.

18 Et mittens duos venerabiles viros, ut accerserent reverendam feminam, quæ in baptisterio pittacium ei porrexerat, cui et indicat, dicens: Benedictionem, quam Deus sibi offerendam misit in cor tuum, ferens tecum, veni ad humilitatem meam. Quæ cursim surgens, apprehendit vestigia Sancti una eum quantitate auri. Cum ergo suscepisset ille Patriarcha oblationem, et orasset super eam, et super filium ejus sufficienter, dicit ei: Obsecro te l Norma, hæc tantum voluisti dare Christo, an aliud aliquid? Cum autem sensisset deferri illum, quod fecerat cognovisset, tremore compressa, dixit: Per sanctos Domini mei orationes, m et sanctum meum Memnam, quindecim centenaria scripseram in pittacio: et ante unam horam eum stare in synaxi, ut darem hoc tibi Domino meo, dissolvens illud, importune legi. Ego enim indigna ancilla tua scripsi hoc propria manu, et in veni decem deleta a seipso. Tunc stupescita intra memetipsam, dixi: Utique non est voluntas Dei, ut dem nisi quinque. Dimittente autem Patriarcha reverendam illam feminam, ceciderunt ad pedes ejus dispensatores, qui transgressi sunt voluntatem ejus, petentes indulgentiam, et affirmantes nihil tale se ulterius acturos fore.

a In MS. Andonarensi additum ad maeginea: Arcam, repositorium, vel servatorium, sive pecuniam, vel opes. Cassianus lib. 4 Insti. cap. 14. Cumque totam ecclesiam circumdidi, non credat esse substantiam. Pittac. hoc voce Gelasius Papa apud Gratianum dist. 12, q. 2 cap. Vobis enim.

b Metaphrastes τὸ πρῶτο τοῦ αὐτοῦ. Hervetus Principem vertit c Stanno optimo abundant Anglia, præcipue Dunelmuram provinciam, quæ nunc Cornwallia, vel Cornubia dicitur, maxime in Occidentia vergens.

d Metaphrastes Decapoli. Statio navium Alexandria: forte a tot arboribus isthæ negatantibus excolata.

e MSS S. Marini, Andoniar et Marehan prima.

f Logotheta præest discutiendis et conscribendis, tam ad populum, quam ad principes ordines Ecclesiasticos pertinentibus. Ita Codices de offic. aule Constantinopol. et manus Lib. 13. In MS. Andonarensi additatur: causarum vel sermonum posituris, vel rationatoris, vel consilium. Alii ab hoc erat Logotheta palatinus, de quo consule Glossarium Meursii.

g Bioscopus in monasterio. Logothetam simul Oeconomum Ecclesiasticum obliuimus oblituisse dicimus ex Vita Joannis Eleemosynarii. At nobis omnino ab illo diversus videtur: sive superioris (Memnamus Memnas, qui Vicedominus supra, et ordinat dispensationem sanctæ Ecclesiæ, sive aliquis ex inferioribus (Memnas fuerit.

h Codex Aquenensis superscribat: id est, distributiones ad pauperes.

i Pittacium, ut mox sequitur.

k Alia psi lacium. Significat panis frustulum, et περὶ ὀφθαλμοῦ ἰνδουλῆν membranam vel chartaceam de cu pluribus biosweyda in Onomastico, et mo alibi.

l In costume Calentis Theodoricus a Lober, nomine, nec male, etsi improbatie biosweyda. De Norma infra ad num. 85.

m Bioscopus opinatur intellegi Memnam (Memnam, qui forte adstabat, et consilium ante etiam condiderat, ut non nisi quinque libras auri darentur. Longe verosimilius est S. Memnam Martyrem accepitum.

VICTOR LEONTI EPISC

datis a famulis tantum 8.

f q

h

i

recipit a vidua elemosinam 5000 librarum.

k

a qua nisi præs stannum interesset,

k

accepturus 1800 fructus

a qua nisi præs stannum interesset,

k

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

accepturus 1800 fructus

CAPUT IV.

Subventum ipsi Joanni egenti.

a

*Necle Patri-
cio auferunt
thesaurum
autem non re-
stitit.*

Intuens a Niceta Patricius hujus viri virtutibus pleni magnanimitatem, et sine parcitate manum expansam, et tanquam ex fonte jugiter omnibus præstantem, instinctu quorundam diabolum imitantium, subit ad Sanctum, et dicit ei : Regnum arcatur, et pecunia eget. Jam, quia sine parcitate erogantur, que deferuntur tibi pecunie, da eas Imperio, da eas in publicum saccellum. Ille vero de hoc quod dictum fuerat, imperturbatus manens, dicit ad eum : Non justum est, ut arbitrator, Domine Patrici, ea que supercelesti Regi oblata sunt, terrestri dare. Si vero et omnino tale aliquid judicasti, crede, humilis Joannes ex eis unum non dabit tibi : sed ecce sub humili lectulo meo est apotheca Christi; ut volueris, fac. Surgens itaque statim Patricius, vocat de suis hominibus qui portare deberent, et imponit super eos perennis totas, non relinquens ex eis nisi unum centenarium.

*Net præden-
tia alium pe-
cuniam acci-
pit.*

b

*epa partem
militi Niceta,
Hebr. 13, 5.*

Jos 1 3

c

*a quo recipit
rapta et ac-
ceptas pecu-
nias cum fe-
nere*

d

*Laborat peni-
tia,*

20 Et cum descendere, qui portabant hujusmodi pecuniam, ascendeant quidam alii portantes pusillas lagunculæ, habentes pecunias missas Patriarche de Africa, superscriptas alias quidem b MEL OPTIMUM, alias autem MEL SINE RUO. Cum ergo descendens Patricius legeret superscriptiones lagunarum, insinuat Patriarchæ ut sibi mitteret de tali melle, quo ad opus suum uteretur. Noverat enim eum mali esse immemorem. Ascendente igitur qui lagunculas habebat creditas, et responsa reddente, et indicante pecunias esse pro melle in vas; statim vere mitis Pastor misit ei unam lagunculam, superscriptam mel optimum, faciens ei et pittacium, continens ita : Dominus qui dixit : Non te deseram neque derelinquam, sine mendacio est; et Deus verus : ideo Deum, qui omnibus escam et vitam præbet, homo corruptibilis constringere non potest. Vnde. Præcepit autem abeuntibus et portantibus lagunculam, ut dicerent ei, ut ante se faceret eum aperiri : et dicerent ei, quod omnes quas viderent deferri lagunculas, pecuniis essent pro melle repleta. Contigit ergo sedente eo ad mensam, ut mittiretur adesse eos qui lagunculam portabant, et pittacium Patriarchæ. Ascendentibus itaque eis, cum vilisset manum tantum lagunculam, dixit eis Patricius : Dicite ei; Credo Domine, magnam iracundiam adversum me retines, nam unam solum non mitteres mihi. Tradito autem pittacio eodem, et cubulam dissolventibus, et evacuatibus eorum omnibus pecuniam, agnovit et reliquis lagunculas, quas vidit, similiter plenas esse.

21 Cum ergo legisset, quod homo corruptibilis Deum constringere non possit, compunctus de sermone, dixit : Et vivit Dominus, neque Niceta constringet eum : homo etenim et ipse peccator et corruptibilis est. Et relinquens mox prandium, et sumens sermum quotquot pecunias ab honorando Patre abstulerat, et lagunculam quo ab eo transmissa fuerat, et de suo centenaria tria, apprehendit honoranda ejus vestigia, nullo in obsequium proprium sumpto : sed in humilitate multa adscendens, rogabat eum, quasi alius accensibilis motum, indulgentiam a Deo exposceret : satisfaciens ei, quod etsi penitentiam ei daret, prompte hanc susciperet, et custodiret. Admirans autem Arehiepiscopus velocem viri conversionem, nihil de commissio conquestus est, sed et magis consolabatur eum verbis consolatoriis. Talis autem amborum confirmatio est ex tunc a Deo caritas, ut il computat supradicti fletet Patricii.

22 Qui Abraham in hoc quod expediebat, tentavit, ut ejus fidem soli Deo cognitam, universus mundus discens imitaretur; tentavit et memorabilem istum Joannem. Modus autem illius tentationis, forma utilitatis sanctis ejus Ecclesiis extitit, est autem forma

hec : Inestimabili multitudine fugentium a Persis, sicut jam dictum, et adveniente Alexandria, et sterilitate multa ciborum facta, eo quod non subiret fluvius Nilus secundum consuetudinem, et auro cuncto erogato, quod possederat, Patriarcha misit, et mutuo accepit a multis philochristis circa decem centenaria. Et his iterum consumptis, et adhuc fame manente, et de cetero mutuum dare ei nullo volente, sed omnibus pertinaciam famis timentibus, et necessitate compresso eorum qui ab eo alebantur, et in multa cura et oratione Beato perseverante, sensit quidam civitatis habitator eam, que circumdederat sanctissimum illum, ariditatem et omnimodam egestatem : bigamus existens, desiderat Diaconus sanctæ Ecclesiæ fieri, et per necessitatem que Sanctum undique circumdederat, volebat suadere ei, ut eum consecraret; fecitque ei deprecationem, continentem ita (in facie quippe ei non audebat tale aliquid dicere) Sanctissimo et ter beato Patri Patrum Joanni Vicario Christi, deprecatio et postulatio a Cosma indigno servo servorum Sanctitatis vestræ. Ediscens, sanctissime Domine, que obtinet honorandum caput tuum secundum permissionem Dei, imo pro peccatis nostris, escarum penuriam, non justum existimavi servus tuus, in refectione conversari, Domino meo in subtilitate manenti. Sunt igitur indigno servo tuo frumenti ducenta millia modiorum, et auri libræ centum octoginta, quas rogo dari Christo per te Dominum meum : tantum ego indignus in ministerio vestri diaconatu frui merear, ut per talem cum te Domino sancti altaris ministracionem, eumder a peccatorum meorum luxuria. Dicit enim vere Dei prædicator sanctus Apostolus, quoniam ex necessitate et legis translatio fit.

23 Hæc suscipiens divinitus sapiens, et virum advocans, ait ad eum : Tu es qui preces nobis per notarium tuum et filium misisti? Quo dicente; Etiam Domine, misit omnes foras beatus et misericordissimus, nolens eorum omnibus hunc confundere, et cepit dicere ad eum : Oblatio quidem tua multa et temporari necessaria, sed / maculosa est : et nosti quod in lege ovis sive parva, sive magna, nisi immaculata esset, non in sacrificium offerebatur et ideo ad sacrificium Cain non respexit Deus. Quoniam vero dixisti, frater, quod ex necessitate et legis translatio fiat, de lege veteri hoc dicit Apostolus : nam quando nati frater Domini Jacobus, quod quicumque observaverit totam legem, offendat autem in uno, factus est omnium reus? De fratris vero meis egenis et de sancta Ecclesia, Deus qui eos nutriti ante quam ego et tu nasceremur, ipse et nunc nutrit eos; tantum, si sermones ejus illesos custodierimus. Ille enim qui tunc quinque panes multiplicavit, potest et decem horrei mei modis benedicere. Quapropter illud dico ad te, fili, quod in Actibus Apostolorum dictum est : Non est tibi portio neque hereditas in hæc parte.

24 Cumque hunc tristam et sine effectu dimisisset, mittatur ei duas Ecclesiæ magnarum navium ad Terram esse submissas, quas miserat in Siciliam propter frumentum. Hoc autem audiens ille Beatus, eadens in terram, gratias egit omnipotenti Deo, dicens : Gratias refero tibi Domine, quoniam non permisisti servo tuo pecunias vendere gratiam tuam. Vere inquirentes te Domine, et sanctæ Ecclesiæ tuæ regulas custodientes, non deficient omni homo.

a Nicetas illius Gregorius Patricus, Subpætor Africæ, anno secundo Phocæ Theophani memoratur, lib. 17, cap. 38, ac inde per Tricium Agypium et Paulipolim, conspavit cum Heraclio in necem Phocæ lib. 18, cap. 1. Legatum Heraclii scribit Cedrenus anno 2 Heraclii, Christi 612. tunc Jacobus natus fuit, successit in locum Crispi generi Phocæ. Que hic narratur, contingere ante Heraclii 42 existit mut. Baronius, sed supra Isidoro verba refutata.

b Metaphrastes scribit lagunculæ fuisse melle repletas, quod dicimus vit in pecuniam multatam sed Hænnæ et Leonio potius asseruntur.

c Explicationem superscribit MSS. Autem, et Aquinæ lib. 10 a. l. 101, sigillum, da infra num. 94 Non potes scribere et Bullare, 74c

*ex defectu
crediti,*

*tentatur ob-
latis mune-
ribus*

*a bigamo di-
conatum ap-
petente,*

Hebr 7 12

*cujus Simo-
nistr non ac-
quiescit*

Jac 2 10

Act 8 21

*et mæc fru-
menti copu
ei advenit*

*Nicetas Pa-
tricius*

et

et aff're mlti? et nuni, 96 Dat ei proprium picticium bullatum Ampholochus in Vita S. Basilii interprete Urso: Plumbo bullavit charlam.

d An liberos ejus e sacro fonte suscipiens? inquit Rosvegydus. Metaphrastes ως επί ἀνάδοχο, τῶν πλοῦτων παίδων γυνέσθαι τον Πατριάρχην. Et etiam Patriarcha fecit ejus filiorum susceptor, qui de susceptione e sacro fonte passim accipiuntur.

e Id est, tenuitate et paupertate, addunt nonnullæ editiones. Infra num. 72, iterum eodem significatione accipiuntur.

f S. Gregorius Magnus S. Eulogium jam ante hortatus fuerat ad libem hanc Simmacum ex Ecclesia Alexandria ceteripandam, ut dicitur ad hujus Vitam 13 Septemb.

CAPUT V.

Moderatio animi et mansuetudo.

Quibusdam duobus Clericis in culpam cadentibus, hoc est, manum in alterutrum injicientibus hos excommunicavit canonice per aliquot dies. Horum quidem unus libenter suscepit increpationem et cognovit culpam suam: alter vero multosus existens, gaudens præceptum suscepit. Occasionem enim querebat miser, ne ingrederetur ecclesiam, sed licentiam haberet perseverandi in nefandis actibus suis. Irascebatur autem contra sanctum Patriarcham, et quantum in se erat, minabatur ei nocere. Quidam vero dicebant, et ipsum esse qui prodiderat pecunias Ecclesie ad Patricium Nicetam: quas et rapuit nam, ut præscriptum est. Nuntiatum est igitur, quod ille mali memor, malitiam reservaret, et non rectam erga Beatum hunc voluntatem haberet. Ille autem vere pastor, memor dicti illius: Quis infirmatur, et ego non infirmor? et iterum: Vos qui potentes estis, debetis infirmitates impotentium portare: voluit hunc accersire, et decenter admonere, et solvere eum ab excommunicatione: videbat enim lupum canentem rapere ovem. Dispensatione vero Dei actum est, ut immotesceret omnibus Patriarche immemor mali animus: oblitus est accersire eum, et solvere ab excommunicatione.

26 Cum ergo ad sanctum Dominicum diem pervenisset, et sancto altari adstitisset, ut incruentum sacrificium offerret, jam Diacono generalem orationem pene consummante, sanctum velum a exaltaturo, in mentem malitie immemoris venit: et statim divini præcepti recordans, asserentis: Si offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum, etc., intimat Diacono facienti orationem, quia Diaconus solitus facere erat, ut reinceperet a capite: et si impleteret, iterum recapitularet, usque dum perveniat ejus sanctificatio. Finxit enim se, tamquam si eum ventris necessitas compulisset. Et veniens in honorabile cœmiliarchium, misit statim fere viginti hebdomadarios, quærentes jam dictum mali modi Clericum. Intentio enim pastoris hæc erat, ut educeret de are leonem ovem. Deus vero, qui voluntatem timentium se facit, fecit præ manibus inveniri mox Clericum. Et veniente eo, et veritati testimonium perhibente, prior Patriarcha genu flexit, dicens: Indulge mihi frater. Veritus ergo illius honorabile pontificium, et eorum qui aderant presentiam, magis vero timens judicium Dei, et horrens ne forte descenderet ignis de celo eadem hora et consumeret eum, videntem honorandam illam civitatem huiusmodi, genu flexit et ipse, petens veniam et misericordiam. Et dicente Patriarcha: Deus nobis omnibus indulgeat, surrexerunt et ingressi sunt ambobus ecclesiam: et tunc cum multo gaudio et lætitia adstitit sancto altari, cum munda conscientia valens dicere Deo: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Ita autem sana ex tunc et compuncta mente factus est Lector ille, ut presbyterii consecratione potiri mereretur.

27 Deiferi quidam sanctorum Patrum dixerunt: Angelorum quidem est nullatenus litigare, sed in omnimoda et perpetua pace consistere: hominum

vero est altercari quidem, sed statim reconciliari. demonum autem est litigare, et totum diem transire irreconciliatos. Hoc propterea præfati sumus, amatores Christi, propter presentem narrationem. Placuit huic aliquando nobili, una cum commemorato Niceta Patricio, de quadam publica re altercari. Modus autem litigii erat talis: necessarium est enim dicere, cum sit animæ utilis: Patricius quidem displicere volebat forum propter lucra publica: Patriarcha autem id non patiebatur, pauperum in hoc procurans salutem. Multum ergo contra se secreto contendentes, et inflexibiles manentes, recesserunt ambo ab invicem irati et irreconciliati. Erat autem hora quinta: et quidem Patriarche erat refragatio et amaritudo pro mandato Dei: Patricii autem propter pecuniaria lucra erat. Tamen ait ille Justus: Neque pro rationabili, neque pro irrationabili occasione debet homo irasci. Adveniente ergo hora undecima, mandat per Archipresbyterum una cum Clero Patriarcha Patricio hoc dignum memoria verbum: Domine, sol ad occasum est. Cum autem hoc verbum ille audisset, non tolerans cordis sui ardorem, sol tamquam divino igne inflammatus, Sancti sermone compunctus est, infectusque lacrymis statim totus factus est: et surgens, venit ad Beatum hunc. Quem cum vidisset, ait: Benevenisti fili Ecclesie, obediens voci ejus. a Mittentibus igitur ambobus metamoram, et amplexantibus alterutrum, scelerunt. Et aperti us suum Patriarcha, dixit: Crede mihi Domine, nisi quia vidi te valde tribulatum de hoc, jam non pigritarer ego venire ad claritatem tuam. Memini Dominus et Deus noster, ipse circumdavit civitates et castella et domos, visitando homines.

28 Omnibus autem humilitate summi Sacerdotis edifficatis, et admiratione plenis, respondit ad eum Patricius: Crede Pater, quia ulterius non capient aures meæ eorum verba, qui litigiosas mihi suggerunt res. Tunc sapiens Doctor dixit ei: Crede fili et frater, si omnibus his voluerimus credere, multorum peccatorum erimus domini, maxime in tempore hoc, quando facti sunt multi hominum invicem odientes. Multo dies enim et mihi suadere tentaverunt hi, qui suggererebant mihi dispositiones rerum: et eum facerem saepe finem, ut seductus fueram, postmodum alia quidam suggererebant mihi, quod fueram deceptus in capitulo cum ergo secundo et tertio hoc fuisset perpersus, deli terminum mihi metipsum absque utroque parte, ne darem definitionem alio in capitulo. Quod si qui suggererebant mihi, mentirentur, ipsi penam solverent, quam accensatus ferret, si contra eum calumniam veraciter fuisset injecta. Et ex eadem die improvide suggerere mihi contra aliquem omnino aliquid nullus jam misum habet: quod deposci et moneo magnum decorem tuum, illi, similiter facere. Saepè enim et eades injustas faciunt, qui subditiorem creditam habent, si fuerint verbis suavioris commoti, et si sine crimine reciderint quæ ad eos veniunt capitula. Et Patricius tamquam a Deo jussus, pactus est ejus mandatum se custodire omni tempore illasum.

29 Iste memorabilis habebat quemdam nepotem, nomine e Georgium. Una itaque dierum faciens se eum quodam civitatis tabernariorum rixam, conviciis ab eo severe affectus est: qui amare dolens, non solum quia publice, verum etiam quia a viliori inhonoratus esset, maxime vero, quia erat nepos Patriarche, subit ad eum in conclavi, eo in secreto morante, flens vehementer. Cum autem hunc ita astuantem et lacrymantem vidisset mitissimus Patriarcha, interrogat eum causam definentis ipsam anxietatis, scire hanc volens. Cumque ille non posset præ amaritudine, quæ circumdederat eum, exprimere sermonem, hi qui preste fuerunt, quando eum exhonorari a negotiatore contigerat, coeperunt reci-

Accto-
LEONTO
1187

Mtercatur
cum Niceta
Patricio in
pauperum fa-
vorem,

c

profectus mi-
eum sibi re-
conclat,

d

doctique au-
res non dan-
tus suserro-
nibus,

et penam ut
quis delatori-
bus conti-
tueantur,

e

Nepotem
autem convi-
ctiva quoque
appetitum
prolester
consolatur

Clericos per-
cussores ex-
communicat

2 Cor. 11. 29.
Gal 6 4
Rom 13 1

substitit in
sacrificio,
audium Cle-
rico sibi re-
conclatio,
a
Matth 5. 23.

b

quam huius-
modi reducti,

acer peccum
perogit.

ACTORUM
LIVRO
I.º

tare Archiepiscopo causam : Et quia non debuerat, inquit, ita Sanctitas vestra contemni, ut proprios suos ac propinquos a respectu exonorari pateretur hominibus. Ille autem verus utique medicus, volens primo veluti emplastro quodam curare nepotis sui foriam, et tunc tanquam ferro incisionem et liberationem passionis, per sapientissimum os suum huic afferre, talibus verbis capiti extinguere morbum, et dicere : Et omnino ausus est aliquis os aperire, et contradicere fili? Crede fili mi patri tuo, quoniam faciam in eo hodie rem, ut tota Alexandria miretur. Cumque vidisset eum remedium recepisse, et tristitiam cunctam propeisse, putantem videlicet, quod ageret contra eum qui se contumeliis affecerat, et fieret eum flagellari per eum, qui super forum erat constitutus, et variis pompis delonestari; dicit ei, deosculans pectus ipsius : Fili mi, si ex veritate humilitatis meo nepos existis, prepara teipsum et flagellari, et convicia pati ab omni homine. Vera enim cognatio non ex sanguine et carne, sed ex virtute mentis agnoscitur. Confestim igitur accersivit eum, qui super canones erat constitutus, et precepit ei, ne ab illo emponere acciperet neque consueta sua, neque publici, neque pensionem organerii ejus. Et ipse enim sanctissime Ecclesie erat. Et omnes expavescentes immobiliter longanimitatem ejus, intellexerunt esse hoc quod dixit : Quoniam faciam in eum rem, ut miretur tota Alexandria; videlicet quia non solam vicissitudinem non reddidit, verum etiam pro ultione ultimatorum impendit.

et convicia-
tori benefici-

30 Nuntiatum est aliquando huic Beato, quod quidam Clericorum militiam in corde adversus quemdam reservaret, et irreconciliatus ei permaneret. Ille vero querebat hujus nomen et gradum nosse. In crastinum ergo die Dominico edidit huic, Damianum quidem nomine, Diaconum vero esse officio. Precepit itaque Archiepiscopo, ut sibi, quando idem Damianus ad ecclesiam veniret, demonstraret. Igitur cum in crastinum statim Dominico die foret, venit et Diaconus ad stationem : et videns Archiepiscopus, ostendit eum Patriarche. Ob eum enim tantummodo controversiam adhibuit tunc Pontifex sancto altari : quid vero vellet facere, nulli crederet. Cum ergo venisset Diaconus Damianus, ut susciperet ab eo sanctam Communionem secundum proprium gradum, tenuit manum illius ille Sanctus, et dixit. Vnde prius reconciliari featri tuo : et tunc veniens, digne suscipi immaculata, immemor militie, Christi mysteria Reverens ergo eorum tanta multitudine Clericorum contradicere illi, maxime in tali loco et in tali horrenda hora, sponte dicit hoc facere; et tunc de sanctis mysteriis dedit ei. Igitur ex tunc omnes Clerici et laici entollebant se, ne inter se malitiam retinerent : timentes, ne et ipsos confunderet, triumpharetque quemadmodum et illum Diaconum.

Damiano Iu-
vano canoniz-
ationem negat
alibi reconcil-
iatur.

Clementis
Clementis
filium.

a Metaphra. *tr.* *αὐτὸς ὁδὲν εἶπε, ἀλλ' ἐν τῷ ἰσθμῷ παραστήσασα τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοῦ δέξασα.* Et ipsa hora, in qua sacrum velum auferitur a sanctis donis. Quod ex ritu Latina fit ad Offerentiarum Missam. De eo ritu et matronibus tunc a Damiano dicitur, videtur possunt antiqua Hierosolymorum et Orientium monachia, Liturgia, et Euchologia.

b Expanditur in MSS. Andoni et Agidii, et editis, id est, crederetur universale. *Deinde ubi Clemens restitutorum qui e, seu domini, et ornamenta Ecclesie. Item Anthonius in Vita Pontificum cap. 72, in Sc. vltimo. Sigilliferent nomine vestitarius Ecclesie, servituli episcopi, quo diversi Christianissimi Imperatores, seu Patriarche et Consules, pro redemptione animarum suarum H. Petro Apostolo reliquerunt. Hinc 715, 1572, ad hunc diem emulorum. Occurrit dec. in infra num. 84.*

c MSS. *ἴσθμι* coram sacro, MS. *ταβλά*, contra se actum. Editi nominali, coram sacro.

d Infra num. 85 et multas gemellaciones. *ἕρρε βίβλιον περὶ τῶν, quod idem in Vita S. Basilii, alios genuerunt, alios facere reclamant, et plures, videlicet honore causa ad aliquo pedem abjicere, et venandum annua proferunt, et benedictionem petere. Idem hoc a fabul. captationis gratia. Idem per altitudinem sive resurgendum.*

e Baronius in, Ch. 620, num. 40 putat hunc Georgium suffectum esse Patriarcham Alexandriam in locum S. Joannis defuncti. Nationem conjectat. sive addit num. 41. Quod aut

quos in more esset positum Ecclesie Alexandrine, ut defunctis illis Episcopis qui presbiteros fuissent et cum illustrasset Ecclesiam, aliquis ex eorum propinquis successor eligeretur; ut videmus de Cyrillo neque Theopili in locum ejus subrogari. Sed id dicens abhinc ante contigerat, neque serpens factum observatur. Deinde Georgius ea tunc etate esse non potuit, ut Patriarcha suum munus possit, qui Metaphra. e. 106, adolescens, dicitur, et hic instar pueri fit, ut observavit Hovoyglus.

CAPUT VI.

Disciplina domestica, et vite ratio exterior.

Habebat quidem sanctissimus hic vir scientiam divinarum Scripturarum : non autem in sapientia sermonis, has tamquam ex ioani gloria memoriter dicens, sed per eandem ipsam operum actionem, et mundatorum observationem : et in secreto quotidiani consilii sui nullus sermo otiosus audiebatur nisi forte ordinatio rei civilis exigeret : sed aut relationes sanctorum Patrum, aut scripturales questiones, aut dogmatica problemata, propter multitudinem nec nominandorum hereticorum, qui regionem circumdederant. Si vero alieni aliquis detrudere inciperet, hunc Patriarcha per alteram sermonationem, ut sapiens, ingeniose removebat : et si iterum permaneret, nihil quidem ei dicebat; sed hunc annotans, precipiebat hebdomadario, ne sineret ulterius eum intrare cum his qui munitabantur, quatenus per eum ceteros temperaret atque erudiret.

Sermonem
muset de
SS. PP. Scri-
ptura, etc

Detractores
sibi et exclu-
dit

32 Definitionem autem et aliam, quam affectavit hic Sanctus, non est justum postponere. Audiens quod postquam a coronatus est Imperator, nullus universi senatus et adstantium exercituum antiquum memorie aliquid mitteret, sed mox hi, qui dicuntur monumentorum edificatores, sumant quatuor vel quinque minutias marmorum pisillis de diversis coloribus, et ingrediantur ad eum, et dicant. Domine, quali metallo Imperium tuum jubet fieri monumentum tuum? insinantes videlicet ei, quia tantumquam homo corruptibilis et transitorius curam habeto tue ipsius animae, et pie regnum dispone; imitabatur et iste Beatus veraciter hanc dignam laude traditionem, et precepit sibi monumentum edificari, ubi et reliqui predecessores ejus Patriarche jacebant : imperfectum vero manere usque ad obitum suum, ut imperfecto existente, per celebrem festivitatem assistente choro ingredientibus quid dicebantur studiosi, dicerent ad eum : Domine, monumentum tuum imperfectum est, precepe ergo ut consummetur, eo quod nescis quia hora fur veniat. Ille autem faciebat ille Sanctus ut ita fieret, volens imitationem bonam et post se futuris relinquere Patriarchis.

a
Errit Imp-
ratores circo-
nati.

sepulchrum
sibi extruca-
rat.

b
non perfer

33 e Domino ob multitudinem peccatorum nostrorum permittente, propria templa, que erant Jerusalemis, a peregrinatis a Deo Persis creantur; disceptans hic sanctissimus Patriarcha, in multa egestate esse Sanctum d. Modestum Patriarcham Jerusalemorum, ad horum relevationem et reedificationem mittit ei munuscula mille, et mille saccos plenos frumento, et mille legumina, mille libras ferri, e mille restos siccatorum piscium, qui fumentorum dicuntur, mille vascula vini, et mille Egyptios operarios, mittens ei per litteras. Da mihi veniam, vere Christi operator, nihil dignum templis Christi mittenti. Vellem enim, esse operari in domo sanctae Christi Resurrectionis. Veniantem illud rogo honorandum caput tuum, et nullatenus hoc impetres mihi nomen exigentis meae : sed hoc potius petis a Christo, ut ibi me consecrat, ubi veraciter conscriptio beata consistit.

c
Mittit munus-
cula pro crelesm
Jerusalemi-
tatem.

d

e

f

34 Arripit ille Sanctus et hoc, bonum dico, videlicet quod infimo stratu recumberet, et villas operum in cellula sua uteretur. Quod cum audisset quidam possessorum civitatis, ascendens ad eum, et videns quod operario scisso et lance teperetur;

g
Videtur
natura

transmisit

transmisit ei coopertorium numismatum triginta sex, rogans multum eum, ut eo cooperiretur ad memoriam, inquit, mittentis. Ille vero hoc suscipiens, propter multam viri postulationem coopertus est hoc una nocte, per totam pæne noctem dicebat ad semetipsum, ut recitabant cubicularii ejus : Quis dicit, quod humilis Joannes (habebat enim semper verbum istud in ore) pallio triginta sex numismatum tegatur, et fratres Christi frigore necentur? Quanti sunt modo, qui dentibus strident præ glacie? quanti sunt modo, qui h psiatum habentes subtus dimidium, et supra dimidium et non possunt extendere pedes suos, sed dormiunt i ut glomus trementes? Quanti in monte dormierunt incœnati, et sine lucerna, habentes duplicem ericiatum tam ex frigore quam ex jejunio? Quanti desiderant saturari de solis oleum, que projiciuntur de coquina mea? Quanti vellent (ingere panem summi k zenate quod projiciunt coqui mei? Quanti cupiunt vel odorare vinum, quod funditur in cellario meo? Quanti sunt in civitate ista in hac hora peregrini, non habentes ubi hospitentur, et in foro jacunt, fortasse et pluvia madefacti? Quanti, putas, habent totum mensem, vel etiam diem, non gustantes oleum? Quanti sunt, qui non habent alterum vestimentum in aestate, et alterum in hieme, et ita miseris adligantur? Tu vero expectans etiam æternam jucunditatem assequi, et vinum bilis, et pisces immanes devorare, et in cubilis demorari : modo autem cum omnibus malis et in coopertorio triginta sex numismatum te calefacis? Veraciter ita vivens et in tali laxatione conversans, non expectabis illic preparatis gaudis frui, sed audies utique quod et dives ille audivit : Recepisti bona in vita tua, pauperes vero mala : nunc ergo illi consolantur, tu vero cruciaris. Benedictus Deus, humilis Joannes alia nocte non cooperiretur illo. Justinus est enim, et bene acceptum Deo, ut tegatur centum potius quadragintaquatuor fratres et domini tui, quam tu infelix. Venundabantur enim quatuor l racheallæ numismate uno.

35 Mox ergo transmisit illud in crastinum, ut venundaretur. Et videns is qui obtulerat, emit illud triginta sex numismatibus, et rursus obtulit Patriarchæ. Cum vero in crastinum vidisset illud, emit hoc similiter, et rursus obtulit Patriarchæ, deprecans ut tegeretur ab eo. Cum autem tertio hoc fecisset, dicit ei gratulandus ille Sanctus : Videlicet quis deficiet, ego an tu. Erat enim opulentus valde, et suaviter quasi vindemabat cum ille Sanctus, paulatim ab eo multa auferens : et dicebat semper, quod posset aliquis intentione damni pauperibus expoliare divites, et ipsum etiam in hypocansium ab eis benevole auferre, et non peccare : et maxime, si sunt aliqui immisericordes et avari. Duo enim lucratur talis, unum quidem, quia animas illorum salvat; alterum autem, quoniam et ipse ex hoc mercedem non modicam habet. Attulit autem ad credulitatem verba et testimonium verax, quod circa a S. Epiphanium et a Joannem Episcopum Jerosolymorum factum est : quomodo S. Epiphanium per artem tulit p argentum Patriarchæ videlicet Joannis ejusdem, et dedit egentibus.

a Titium hunc se alibi oboverasse negat polyhistor Roswegyus. Sed præclarum Maximilianum I. utroque plura secum in omnibus expeditionibus vehentis, narrat exemplum
 b Metaphrasis et in 1672 p 112 et 113 qui præfecerant operi.
 c Decretum hinc in Metaphrasi, ut plerumque infra
 d De eo actum supra XIII Januæ, ad S. Anastasii versuram, ubi Presbyter tantum appellatur, et Apostolice Sedis Vicarius a Tristram Roswegyus a teste, qua siccat pisces et alia colligantur, hodieque vulgo dicit Teulonibus, seu rist vel rest buckingh, seu ristalyon
 e Menomenus existimat Roswegyus eandem esse, qui Plinio lib 32 cap 11 Menæ dicitur.
 g Antiochus monachus Lauræ Sider Abbat, qui hoc tempore exiit, episc ad Eustachium Præpositum monasterio Balatæ Antiochie civitatis Galatæ. Tomo 1, Biblioth. PP. Græcolat, de de S. Modesto scribit. In sublimi erigit omni prosors digna veneratione templi Salvatoris nostri Jesu Christi, que quod in Barba-

rico igne conflagravit, pnta aedes sanctæ Calvarie ne sanctæ Resurrectionis etc. quod a marie S. Joannes postremum fecit ab eo jam incitatus. Resurrectionis Presbyter Elias legitur in Vita S. Anastasi na. 11.

h Id est, mattam, superscribitur in MS Aquie Hysyebus. φιδος & χαμαίος, και τα φουρα εε τον πλιοντος φιδος; Psiatius, lectus humi stratus et frutex ex quo pleritur psiatius. In Vita S. Pachonii, psiatios plectere, psiatios operari. Bonaventuram φιδος psiatium, quod legitur in Vita SS. Abrah & Fremar, ejusque nepis Maria, Euphrosyne etc. In eo plura Cassianus lib. 4. Institut. cap. 13, et Collat. 1. cap 23

i In MSS. Andona. et Aquie ut glomus tremantes, in MS. S. Maximi, in globus trementes : an pro e in colidus? De his actum aibi. At magis arridet, ut glomus, quasi tassar glomiceis contrahi tremant præ seroite.

k Id est, jactura o quarum, ubi carnes coquuntur, vel fermento aut face, ubi additur in MS Aquie. τος fervens, ebullio, hinc τρεψα, ebullitio in summa olla fervente, s. Hieronymus lib 3, in Oceanum Pro spuma Symmachus posuit τρεψα, volens ostendere ferventes olle superiores aquos, et in spumam bullasque surgentes.

l Id est, panniculi. Ita MSS. Racheallæ infra m. 32 moventur. m Id est, vestimentum quod soltus comsum est, Ita MSS Andona. et Aquie, in maregen

n Episcopum Constantiæ in Cypro, cujus Vitam in eaque hanc historiam illustravitus XII Nov
 o Habitaverat cum S. Epiphano in monasterio S. Abatonis, junctis deinde adventu est Palladio et Rufino labe vesceia Urigenitarum. De eo prope ejus sanctorum defensione alia plura p Argenti pombis circiter librarum mille quingentarum. Ita Vita S. Epiphani.

Accipim.
Lactone
Euse

Fsantius

Fsantium

Racheallæ.

Joannes
Episc. Hiero-
sol.

CAPUT VII.
Historia a S. Petri Telonearii.

Dignum et congruum prædicto capitulo referebat semel coram omnibus iste Sanctus, dicens. Habebam, inquit, quendam ministrum in apotheca mea in Cypro, fidelem valde, et virginem usque ad obitum suum. Hic ergo narrabat mihi, quia in Africa existente me, facta est res hujusmodi : Perambulabam enim, ait, cum quodam teloneario, divite vehementer et immisericordi. Semel ergo pauperibus in hieme seculentibus ad solem, seque calefacientibus, ceperunt singuli domos elemosynatorum collaudare, et pro eis orare per singulos eorum, similiter et domos elemosynam non facientium vituperare. Inter que venit in medium eorum et nomen senioris mei telonearii, et ceperunt singuli interrogare proximum. Vere tu frater accepisti aliquando de domo illa benedictionem? Et omnibus interrogantibus invidiam, nullus inventus est accepisse aliquando de domo ejus aliquid. Dicit ergo unus ex eis : Quid d dicitis mihi, et ego accipiam hodie ex eo benedictionem? Et facientibus cum eo pactum, venit et stat foris portam domus, expectans quando ad domum suam revertetur. Ex dispensatione Dei pervenerunt simul, ipse ingrediens portam, et animal portans h siligines e a mancipio, cussa præandi ipsius. Videns igitur eorum, non inveniens lapidem, per furorem arripit siliginem de elitella, et petavit in faciem ejus. Ille vero nesciit eam, et abiit ut satisfaceret conflantibus suis; quod ex eisdem manibus accepisset eam.

37 Haque post duos dies egredivit infirmitate ad mortem idem telonearius, et vidit in somnis seipsum rationem ponentem, et omnes actus suos super stateram appendere : in una quidem d acie congregabantur Mauri quidam deformes ; altera autem acies, aliorum quorundam erat candidatorum et terribilium specie. Qui nihil inveniunt boni, ut et ipi appendere e contra adversum malis opera, que collecta erant a Mauris in acie ipsorum, nimis tribulabantur et tristabantur, et mente consternabantur ad alterutrum, et dicebant : Ergo ne nihil habemus hie? Tunc dicit unus eorum : Vere nihil habemus, nisi unam siliginem, quam debuit ante duos dies Christo, et ipsam non voluntarie. Et mittentibus eis siliginem, equalitas facta est. Tunc dicunt teloneario hi, qui apparuerant ei candidati : Vade, et arge ad siliginem hanc : nam vere Mauri isti te apprehenderunt. Evigilans ergo, agnovit que visa sunt ab eo, non esse mendacem, sed veraciam. Omnia vero que a juvenute

a

S. Petrus in
pauperes di-
rens,

tribulaban-
dus acie
cum pane
appetit,

b c

per in
manu capi-
tur ad tel-
dram

d

videt apponit
opera mala
placium,

apponit lan-
tiam proje-
ctam panem
ad equali-
brum

perioso ob-
ito una lan-
tium nocte te-
gitur.

h

i confusus me-
ditatione pe-
nitentiæ in-
quon

k

Lucæ 16

l

per. osum
stratum
vendit curat

m

Modum con-
demnandi di-
vites tradit

n u

p

AUCTOR
LEONTI
EPISC.

S. Iohannes
mencitur
exemplis alio-
rum.

contentus erat volentem proficere edificare, verum etiam de Deo acceptis et veracibus relationibus suis: et dicebat semper hæc audientibus: Si proprio sanguini non pepererunt quidam hominum, sed huic dederunt in manus fratrum, imo Christi; quomodo putat nos cum alacritate et humilitate debemus de facultatibus nostris dare Christo et egenis atque pauperibus, ut recompensationem recipiamus a justo et mercedem redditore Deo, in illa timenda et horrenda retributionis die? Qui nunc seminat in benedictionibus, id est, large et magnanimiter, multipliciter et metet; hoc est, bona illa hereditabit, quæ omnem mentem transcendunt. Omnibus ergo rectis moribus iste Sanctus adornatus, nec hoc carebat: valde enim diligebat eloqui de actibus sanctorum Patrum, et eorum qui eleemosynæ cultores fuerunt.

maxime
SS Patrum
et eleemosynæ
cultorum,

a
b
S. Serapionis
Sindoniæ
vestes egeno
dantis,

c
d
Math. 19. 21.
librum Evan-
gelii,

et seipsum
vendentis.

44 Unde cum una dierum recitaret de vita S. Serapionis, qui vocabatur bSindoniis, et inveniret eum (ut fertur) amictum suum dedisse egeno, et iterum paululum processisse illinc, et frigus patienti obviasset: et illi tunicam præhuisse, et quia c nudus sedebat, tenens sanctum Evangelium; et interrogatus a quodam: Quis te expoliavit Abba? demonstrans sanctum Evangelium, ait: Iste. Et alio tempore hoc ipsum d Evangelium vendidisse, et dedisse eleemosynam: et discipulo suo dicente, Abba, Evangelium ubi est? et illo dicente ad eum: Crede fili, hoc quod dixit tibi, vende quæ habes, et da pauperibus, ipsum vendidi et dedi eis, ut in die iudicii habeamus fiduciam abundantioram apud Deum. Et quia alias iterum vidua mulier perisset ab eodem S. Serapione eleemosynam, quoniam esuriebant filii ejus, et non habente eo aliquid omnino, tradidit se ei, ut venderet eum ad mimos Græcos, quos et Christianos fecit in paucis diebus. Hæc legens Sanctus de S. Serapione, stupefactus et miratus Sancti industriam, totus lacrymis infectus vocavit omnes dispensatores proprios, legit et eis omnia de S. Serapione; et dicit ad eos: Vane, o philochristi, quid prodest homini colloquenti de actibus sanctorum Patrum? Credite mihi, quia usque hodie putabam, quod vel aliquid facerem, datis, quas habere possum, pecuniis: nesciebam autem quod et seipsum venderem, quadam compassione superati.

Monachum te-
nere accusa-
tum,

jubet verbe-
rari,

a quo in
solvino corri-
piatur

eum ad se ad-
ductum

45 Semper quidem honorabat monachicum schema Sanctus hic, et colebat et compatiebatur, nisi maxime adspiciebat monachum corporalibus utilitatibus angustatum. Habebat autem et hoc super multos præcipuum, quia accusationem qualemcumque, sive mendacem sive veracem, non suscipiebat contra aliquem circummactum monachio habitum. Semel enim evenit ex inmissione quorundam criminatorum, perituisse eum aliquid tale: Quodam monacho gyrante in civitate eum puella una juvenula, et petente eleemosynam per dies aliquot, quidam qui hoc viderant, scandalizati, et existimantes quod mulier ejus esset, attulerunt Patriarchæ contra eum querelas, dicentes: Propter quid, a Deo honorate, derogat talis Angelico monachicæ vite schemati, puellam quamdam habens mulierem? Mox ergo Dei famulus, putans prohibere contra Deum commissa peccata, tanquam qui ab hoc ab eo esset proventus, præcepit mulierem quidem flagellis caedi, et separari ab eo: ipsum autem verberari, et in carcere secreto retrudi. Dum ergo eum omni celeritate passio Sancti in opus procederet, apparuit ei nocte per visum monachus, ostendens ei dorsum summo putrefactum (non parentes enim ceciderant eum Ecclesie defensores) dicens ei: Ita placet tibi Domine Patriarcha: hæc una vice errasti ut homo: crede mihi, quia de proximo est vita et mors. Et hæc dicens, discessit ab eo.

46 Mox autem facto, recordatus est ille Beatus visionis nocturnæ: et sedebat super lectum suum moestus: natiuitque statim, et per Cancellarium suum

convocat monachum de loco in quo erat reclusus, cogitans intra se beatus ille Patriarcha, si similis esset illi, qui nocte sibi apparuerat. Cum ergo venisset cum labore multo, (neque enim propter plagas moveri poterat.) cumque; vultum ejus vidisset Patriarcha, remansit sine voce immotus, non valens loqui: sola autem manu sua innuit, ut sederet prope se in lectulo suo. In semetipsum vero reversus et signatus, rogavit monachum præcinctum linteo, ut sine verecundia despoliaret se, quatenus videret dorsum ejus, si ita esset sicut et in somnis viderat. Vix ergo suavis ut id ageret, despoliavit se. Cum vero despoliaretur, ut monstraret dorsum suum viro sancto per admirandum Dei consilium solutus est, quo erat indutus amictus et cecidit in terram: et viderunt eum omnes esse eunuchum. Sed quia recens erat, nulli hoc existebat manifestum. Videntibus ergo eum omnibus et sancto Pontifice, et maxime dorsi ejus perniciosa verbera; mittens mox, segregavit illos qui hunc inconsiderate tractaverunt. Venerabilissimo autem monacho compura rationabatur, in ignorantia dicens se in eum precesse, et in Deum verum, et in hoc admonebat eum ille Sanctus: Non, inquit, o fili, ita sine custodia in civitatibus conversari oportet eos, qui sancto Angelico vestro indumento circummacti sunt, maxime et feminam circumducere ad scandalum aliorum viduentium.

eunuchum
deprehendit,

et vicum stu-
entium.

e

47 Tunc monachus eum omni humilitate rationem reddebat Sancto, dicens: Crede Domine, non mentiar, Gazæ erant ante paucos dies hos: et exivisti me de civitate, ut venirem et te salutarem sanctum Abbatem Cyrum, obviavit mihi hæc bene visa puella foris portam, vespere inveniiente: et accurrens ad pedes meos, rogabat ut mecum ambularet. Dicebat enim se Hebræam esse, et velle fieri Christianam: et cepit me condemnare verbus horribilibus, ut non dimitterem perire eam. Tunc itaque ego iudicium Dei, sumpsit eam, astinens quod non inmitteret tentationem satanas spadoribus, nesciebam vero quod nemini pareat. Igitur venientibus nodis, sanctissime Pater, et orationem perficientibus baptizavi eam ad sanctum Abbatem Cyrum, et gyrabam eum ea in simplici corde, exposcens modicum sumptum, quatenus introducerem eam in monasterium. Cum hæc audisset Patriarcha, dixit: Pape! quot absconsus servos habet Deus, et nescimus nos humiles! Et enarrabat his qui præsto erant, visionem quam viderat nocte de eo, et protulit Patriarcha centum munuscula de manu, daturis ei: Dei autem amicus ille vere monachus, non passus aliquid accipere ex eis, dignum memoria verbum ad Patriarcham locutus est, dicens: Ego hoc non postulo Domine: monachus omnia si fidem habet, horum non indiget. Si autem horum eget, fidem non habet. Quod maxime amplius satisfecit omnibus qui aderant, quod servus Dei iste monachus esset. Genu flexit igitur Patriarchæ, et exiit in pace. Extunc igitur plus honorabat et hospitio recipiebat monachos, et honos existimatos et muros: et edificabat mox xenodochium seorsum, et appellavit hoc Recepitaculum omnium monachorum.

saluti puella
liberæ con-
sulentem,

et munuscula
oblata re-
spicientem.

Monachos se
multum
edificat

funerum ob-
sequia et mo-
rta adu-
li-
bent-
fr-
quental

48 Mortalitate aliquando civitatem comprehendente, ibat et ipse Sanctus, ut videret funerum obsequia (valde enim dicebat hoc esse proleum) et sepulchrorum considerationem. Multoties vero assidebat et his, qui mortui, vexationem in exitu anime patiebantur: et ipse eorum oculos propriis manibus claudelabat, memoriam habere ex hoc scripturam volens, et curam proprii exitus, præcipuebat autem et edificationes profuturas impigre et sine dolo perdere.

49 Etiam dicebat, quia ante paucum tempus captivus ductus est ad Persas quidam, et de egrediens in Persidam, retrusus est in carcerem, qui appellabatur fLothe, hoc est, oblyta. Quidam ergo fugientes illinc, venientesque in Cyprum, et interrogati a parentibus illius, si forte vidissent eum; respondentes

f

Accroz
LEONIO
EPISC.
ræcipio cap-
torem xpius
vinculis so-
luti.

dixerunt eis, quia non propriis manibus sepelivimus eum. Non autem erat iste, de quo interrogabant eos, sed alius, indissimiliter eum similans. Dixerunt vero eis et mensem, et diem obitus ipsius. Illi vero tamquam pro mortuo, faciebant ei tres collectas per singulos annos. Post quatuor itaque annos venit in Cyprum, fuga lapsus a Persis. Dixerunt ergo ei sui: Vere, frater, nos audivimus quod mortuus esses, et memoriam tui faciebamus tibi in anno. Cum ergo audisset, quod in annoter faceret pro eo memoriam, interrogavit eos in quo die, et in quo mense hæc celebrarent. Et illis dicentibus, sanctis Theophaniis, et y Dominica sancta, atque sancta Pentecoste; dixit ille: Quia tribus istis temporibus anni veniebat quidam conditus ut sol, et dissolvebat me a vinculis ferreis et a custodia: et movebar deambulando tota die, et nemo recognoscebat me, et in crastinum inveniebat vincula ferrea portans. Dicebat igitur sanctus Episcopus, quia ex hoc discimus habere dormientes quietem, quando pro eis collectas facimus.

g
docet sacrifici-
um mortuis
prodesse.

Vestes nomi-
chorum.

Letho carcere
apud Persas.

in Colitur 21 Mart. Agli de cu Palladius in historia Lausiaca c. 83. Sed furorem aliquam ejus vix narrationem extitisse, hinc colligimus.

In Palladio vocatur Sualontes; nam propter similitudinem, nihil unquam induebat. Triplicem munitis Egyptis vestem fuisse dixerunt ad Urban S. Antiani XVI Janu. § 13 in Proleg. Kolobion, meliten, et pulliam; que hic videntur illa siodon, timica, et auritus e Suidas sola sine colobio, antichis.

d Palladius inopitatus liberarum, nomencler dicebat omnes Scripturas. Evangelii librum hunc a habuit, ut alio prælegens ad-
disceret.

c Melaphrastes: ad adorandum SS. Cyrum et Joannem. De his agemus 21 Januarii.

f Monacho cuperante, Christianos captivos in Letho fuisse narra-
rat Theophanus lib. 17, cap. 17. In Persiæ, inquit, est carcer, qui dicitur Letho, et ibi Persarum multos a diversis gentibus in hoc carcerem, una cum captivis civitatis Hære: illi autem desperati insurgunt contra eos, qui se custodiunt, et occiso Marisa, capti ejus Byzantium attulerunt, ut Imperator eum gaudio magno illos suscepit. Pro opus lib. 1, de bello Persico origo in hujus nomen-
tradi, quod expositum in hunc injecti apud illos memorant superesse lex non sicut, sed prædicto voluitus ipsa hinc mors-
didit et Armeniarum liberari per legem carceris Letho, simul dissolutum esse Persarum potestatem.

g Id est, festa Paschalis, ut est apud Melaphrasten. Simile e-
cipium habet S. Gregorius Magnus lib. 37 in Evangelia.

CAPUT IX.

Eleemosyna a Deo remunerata.

Act 4

tribuentibus
pauperibus
accipit 7 li-
bras auri cum
dimidia.

a
erat pro eo
qui dederat,
et ejus filii

ob hujus mor-
tem, et navis
naufragma.

Quod in Actibus Apostolorum audivimus factum, hoc frequenter et hinc compatiensimo accidebat. Videntes enim multi indesinentem ejus et insensatulem circa gentes compassionem, movebantur multoties ad verbenda multa de substantiis suis: et ferentes, præbebant Dei devoto ministro. Unde et quidam veniens una diebus, offerebat ei septem libras auri et dimidiam, satisfaciens Sancto, quod non possideret idem aliquid in auro. Petebat autem ab eo eum multis gemflexionibus, ut oraret, quatenus Dominus Deus filium ejus salvaret. Hæbebat enim unum solummodo filium quasi annorum quindecim, ut rediret navim ejus cum homo ad Africa: illic enim abierat. Accipiens igitur summus Sacerdos quantita-
tem auri de homo ejus, miratus est eum tam esse magnanimum ad offrendum totam quantitatem auri quam possidebat. Oravit quidem a ei et in facio mul-
tum, et sic eum dimisit. Tamen propter ejus multam fidem, posuit subtus sanctam mensam ligaturam quantitatis auri Patriarcha in oratorio cubiculi sui: et synaxim fecit statim perfectam super eum pro illo qui hunc obtulerat; satis aliundeque Deum rogans, quatenus et filium ejus salvaret, et navem eum sa-
lute reduceret, secundum quod fuerat postulatus ab illo. Necdum ergo triginta transactis diebus, defim-
etus est filius hominis illius, qui obtulerat septem libras et dimidiam Patriarchæ: et in tertia die mor-
tis pueri, recepit et navim suam ab Africa, in qua erat et frater germanus, ejusdem viri creditor. Et veniens juxta Pharum, retulit quomodo navis naufragium pertulit, et perdidit statum quo erat plena, et

quod non essent salvate nisi anime, et una sca-
pha vacua. Cum ergo et hunc casum didicisset eve-
nisse sibi dominus navis et pater pueri, secundum
verbum Prophetæ, paullo minus in inferno habitavit
anima ejus. Nondum enim tribulatione filii sui extin-
cta, comprehendit eum et navis.

Psal. 93 17

condoleat pa-
renti

31 Relata sunt itaque omnia quæ acciderant ei, Patriarchæ: et pene plus quam is qui hæc perpes-
sus fuerat, in tristitia morabatur, maxime propter
filium ejus unicum. Nesciens ergo quid faceret, ro-
gat misericordissimum Deum, ut consolaretur virum
immensa pietate sua. Convocare enim eum, et con-
solari in facie Sanctus erubescerebat: verumtamen
mandavit ei, ut nullatenus desperaret: neque enim
sine justo judicio Deum facere aliquid, sed omnia in
hoc quod expedit, quod nos ignoramus. Ergo ut non
perdat mercedem, quam fecit in septem et dimidia
libra auri, et filium quam possidebat circa sanctum
Patriarcham; jam vero ut et nos in tentationibus,
quæ nobis eveniunt, quando aliquid boni fecerimus,
imperturbati et gratias referentes ad Deum perman-
eamus; vidit in somnis jam dictus vir philochristus
postera nocte quemdam, quasi in habitu sanctissimi
Patriarchæ, dicentem sibi: Ut quid tribularis frater,
et merore dissolveris? Nonne tu me rogasti, ut pe-
terem a Deo, ut salvus fieret filius tuus? Ecce salvus
factus est. Crede mihi, si viveret, pravus et immundus
homo fieret, et de navi tua, vere, nisi Deus placere-
tur pro bono quod fecisti parvitati meæ, sententia
erat data, quatenus tota, ut jacet, eum animabus in
profundum pergeret, et perderes fratrem tuum. Sed
surge, et glorifica Deum, qui dedit tibi eum, et sal-
vavit filium tuum unicum de hoc seculo vano. Evi-
gilius itaque vir, invenit cor suum consolatum, et
universam tristitiam ejus ejectionem: et indutus vesti-
menta sua, venit cursim ad honorabilissimum Pa-
triarcham, et jactat se ad pedes ejus, gratias agens
Deo et ei, et narrans visionem quam viderat. Quam
audiens Justissimus, dixit: Gloria tibi benigne et
misericors Deus, qui et depreceationem peccatorum
exaudis. Homineque ad hominem dixit: Nequaquam,
o illi, gratiam hanc orationi meæ asserikas, sed Deo
et fidei tue: hæc enim omnia ista impetrare valuit.
Erat enim valde humiliter sentiens Sanctus, verbis
scilicet atque prudentia

ei in somnis
apparens, do-
let filium a
malo perver-
vatum.

52 Pergelat aliquando hic Beatus ad visitandos
pauperes, in locum qui dicitur Cesarium: illic enim
eis fecerat quasi b thelos quosdam prolixos ligneis
tabulis pavimento strato ad requiescendos eos, et sim-
mil eum stercis et e rachinis per totam hiemem, cum
quodam Episcoporum eorum qui cum eo erant, ana-
tore perunire, passibili modo presso. Dixitque beatus
Patriarcha ad eum: Ama ac honora, frater Troile,
frater Christi; hoc enim ei erat nomen. Nuntiaverunt
eum quidam Patriarchæ, quod triginta libras auri
portaret in ipsa hora domesticus ejusdem Episcopi
Troili, ut emeret speciem argenti anaglyphi, gratia
mensæ suæ. Episcopus autem tamquam veritus ser-
monem Patriarchæ, uno ad horum calefactus, singula
munerata dari omnibus fratribus præcepit ei, qui
triginta libras illas portabat. Colenter ergo hujus-
modi auri quantitas erogata est.

pauperes vi-
sisti.

b

c

Troilem Epi-
scopum indu-
cit ad eleemo-
synam 30 li-
brarum auri

53 Recedentibus itaque intrisque, Patriarcha sei-
licet, et qui uxorem (ut ita dicam) eleemosynam fecer-
at, Episcopo Troile in propriis episcopis, voluit
quasdam amens et anime periculosa in eum cogitatio
irruit, propter pecuniarum dationem: horroris et
amoris pecunie, et crudelitatis et negligentie geni-
men eum sequebatur, febre extra naturam mixta:
propter quod rogetus vitibus in lectum cecidit.
Hæbdomadario ergo a sanctissimo Patriarcha ad eum
veniente, et ad mensam ejusdem Patriarchæ eum
invitante, recusavit: frigore enim et febre se vexari
pro quadam causa dicebat. Igitur eum hoc audisset
Patriarcha, mox agnovit causam, qua propter exi-
tum

cuti oleo ce-
bricantur

AUCTORE
LEONATIO
EPISCO

Promptissime
multum praes-
tat

Et nondum posse propriam necessitatem ei narraverat, dixit Sanctus ad eum : Do, fili, si volueris, et quo vestier, vestimentum. Etenim cum admirabilibus suis bonis et hoc possidebat, quod non posset videre aliquem de necessitatibus lacrymantem, et non statim se propriis rigare lacrymis : unde et mox petitionem volentis ab eo mutuum accipere, adimplevit. Et sequenti nocte videt Dux, quod staret super altare quendam, cui offerebant multi oblationes : et per unum quem ponebant, accipiebant centum pro ipsa de altari. Erat autem et Patriarcha post tergum ejus. Jaebat ergo una oblatio ante eos in uno scanno, et dicit quidam Duci : Vade, Domine Dux, accipe oblationem illam, et offer ad altare, et tolle pro ea centum oblationes. Illo vero pigritante; incurrit Patriarcha, hec post eum staret, et tulit hanc ante eum et obtulit : et recepit, sicut omnes, centum de altari. Evigilans itaque, non poterat discernere somnium. Misit autem et addixit eum, qui volebat mutuum accipere, ut praestaret ei. Et eum venisset, dicit ei Dux : Accipe quod petisti mutuum. Respondens ille, dixit ei : Ante tulit mercedem tuam Dominus Patriarcha. Etenim te Domino differente me, compulsus sum ad illum tanquam ad portum confugere : multa enim erat vis inquietudinis exactorum. Cum ergo audisset hoc, statim reopulatus est somnii, et dixit : Vere hanc dixisti. Quia ante tulit mercedem tuam. Ante tulit enim, et va illi qui vult facere hominem, et dillet. Et enarravit ei et omnibus somnium quod viderat.

ideo vixit al-
tere centu-
plam remun-
erationem
recepisse.

39 Pergente aliquando Sancto ad templum sanctorum victoriosorum Martyrum Cyri et Joannis, in gloriosa eorum memoria, orationis gratia; exeunte portam civitatis, suscepit eum mulier prociens, et dicens : Vindica me, quoniam injuriam patior a genere meo. Quibusdam ergo de obsequio ejus, qui habebant confidentiam apud eum, dicentibus : Quia eum reversus fueris, caussam ejus facies. Respondit sapientissimus : Et quomodo Deus orationem nostram suscipiet, si ego istam postposero? Quis mihi spondit, ut vivam ego in crastinum? et ibo ad Christum, pro ea rationem redditurus? Et non recessit de loco illo, usque dum quod satis ei erat, fieri faceret.

prompte mu-
lieri a genere
verat sum-
mitti

honora Joan-
nem et So-
phianum
constituit,

a

b

oblationem
contra heret-
icos

60 Ad voluntatem igitur memorabilis hujus, que tota in Deo erat, misit ei Deus viros sapientes et semper memorandos, Joannem et Sophronium. Consilium enim erat vergeti boni, quibus et tanquam Patribus indiscrete obediebat, et gratias agebat, tanquam constantibus maximo et viriditer agentibus multibus proprietate religionis. Etenim sancti Spiritus virtute freti, et enim a Severianis ac ceteris circa regionem existentibus hereticis, hereticis, sapientia sua ac disputationibus pugnam habentes et conflictum, multa quidem castella, pluresque Ecclesias, similiter et monasteria alioze filium hostiarum, tanquam boni Pastores, evellere studuerunt : propter quod et maxime plurimum honorabat Sanctus hos ille vere sanctissimus.

corripit in
mansuetu-
dine eum, qui
servos dierum
tractabat

61 Si vero aliena aliquem durum et inhumanum et perensorem circa proprios servos sentiebat ille Beatus, hunc primo convocabat, et eum multa lenitate rogabat, dicens : Fili, venit quidem ad aures peccatrices meas, quod ex operatione inimici modicum durum circa proprios pueros tuos feraris : sed rogo, des locum irae. Non enim ut percutiamus eos, dedit nobis hos Deus, sed ut serviamus, fortasse vere nec propter hoc, sed ut sustententur a nobis, ex quibus Deus prestitit nobis. Quid enim (edic mihi) et dedit homo, et emit eum qui ad imaginem et similitudinem Dei creatus et honoratus est? Numquid enim tu dominus ejus, aliquid plus illo possides in proprio corpore, manum, aut pedem, vel auditum, aut annam? Numquid non similis est tibi per omnia? Audi lumen gloriosum, Paulum dicentem : Quotquot

in Christo baptizati estis, Christum indistis. Non est Judaeus neque Graecus, non est servus neque liber : omnes enim vos unum estis in Christo. Si ergo apud Christum aequales sumus, et ad invicem aequales efficiamur. Etenim Christus formam servi assumpsit, docens nos non superbiere contra servos nostros. Unus enim est Dominus omnium, in caelis habitans, et humilia respiciens : non dixit sublimia, sed humilia. Quantum enim aurum dedimus, ut honorificatum et emptum nobiscum eum sanguine divino et Dominico, nobis servituti subjicimus? Propter eum caelum, propter eum terra, propter eum stella, propter eum sol, propter eum mare et quae in eo sunt. Est autem verum, quia et Angeli ei ministrant : propter eum Christus pedes servorum lavit, propter eum crucifixus est, et cetera omnia propter eum passus est. Tu autem eum qui a Deo honoratur, inhonoras, et quasi non sis ejusdem naturae, non parens feris! Dic, obsecro, velles quoties culpam admittis, ut mox redderet tibi Deus? Nequamquam. Dic, quomodo oras quotidie, dicens : Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris? His et his similibus verbis Beatus de habitante in se thesauro, monens hunc absolvit : et nisi didicisset istum emendatum, preparabat et instruebat servum afflictum, ut fugam arriperet, et venditionem peteret : et hunc comparans Justus, statim liberum stantebat.

quanti apud
Deum sit
homo, expen-
dit :

Psal. 112 6

servum emit,
et libertate
donat

62 Audiens aliquando cujusdam elemosynatoris puerum orphanum derelictum, parentibus suis morientibus, et in multa paupertate conversari hunc : dicebant enim hi, qui in testamento patris ejus inventi sunt testes, quia non dimisit ei pater ejus moriens usque ad unum numisma : sed habens decem libras auri, adducit eam ipsa hora quando testamentum scribebat, et dicit ei : Has decem libras habe filii mi. Quid, vis dimittam tibi istas, an Dominam meam Dei genitricem curatorem et provisorem? Puer vero eligente sanctam Dei genitricem, praecipit dare cuncta pauperibus. Et ecce, inquit, Sanctissime, in multa inopia consistis, nocte ae die domum Domine nostrae non deserens. Cum ergo haec audisset a scientibus Sanctus hic, nemini aliquid dicens, adducit quemdam tabellionem : et narrabat ei rem, dans ei terminum, ut nulli crederet veteri praecipit ei facere rem, dicens ei : Vade, et in veteribus chartulis scribe testamentum cujusdam nomine c Theopenti : et fac in eadem charta me et patrem pueri consobrinus fratres, et vade, et die juveni : Scis frater, quod genus existens Patriarchae non debueras ita in paupertate versari? et ostende ei chartam, et die : Quoniam si erubescis, ego ordino caussam tuam apud Patriarcham, et vide quid tibi dicit. Cum ergo omnia quae jussa sunt ei a Patriarcha, tabellio fecisset, venit ad eum dicens : Quia pactus est puer mihi, ut ego loquar caussam suam Domino, et magnas gratiarum actiones referebat mihi. Dixit itaque Sanctus : Vade et die ei : Quia locutus sum Patriarchae. Et dixit : Quoniam et ego scio, quia habuit consobrinus meus filium, sed ex vultu hunc non recognosco. Bene ergo facis, adducens hunc ad me. Adducens ergo eum, porta et chartam tecum. Cum vero pervenissent, tulit eum, secreto ille Justus, et coepit deosculari eum, et dicere : Bene venit filius consobrii mei. Titavit igitur eum, et uxori tradidit in Alexandria : et donum et omnia quibus quos habuit donavit ei, demonstrare festinans, quoniam non derelinquet Dominus sperantes in se.

Pupillum, qui
per peccatum
Dei Matrem
Procuratri-
cem elegerat.

suara indu-
stra dicit

63 Insuper omnes autem et hujus mandati etiam habuit hic admirabilis, legem ponentis. Volenti mutare a te, ne avertas aliquando : non prohibuit aliquem hujusmodi ab eo suffragium postulatum. Unde hoc sciens quidam magnus et impostor, petiit ab eo ut sibi mutuas daret viginti libras auri. Erat autem de bis, qui dicuntur d Galbadromi. Contemns

Beati 2o
Luc. 16

d

ergo

non permisit
imposuere
eleemosynas
paucis.
Iacob 6. 36

ergo Sanctum, quemadmodum et alios multos, dicebat : Qui nihil mihi dedit. Quiesierunt itaque Ecclesie Pastores et Ordinatiores, ut in carcerem hunc ritterent, et publicarent ejus substantiam. At imitator dicentis : Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos; nequaquam illis consensit, ut eum affigerent. His autem turbantibus contra eum, utpote qui Patriarche illuserat, et dicentibus ad eundem Sanctum : Nonjustum est, Domine ut quod pauperes acciperent, hic luxuriosus accipiat. Respondit econtra ille ter Beatus, dicens : Credite Fratres, quia si extra voluntatem acciperetis aliquid ab eo, duo mandata transgredieremini : et unum adimplebitis quando et ad pauperes data fuerit hujuscemodi quantitas; unum quidem quia apparebitis impatientes circa damnum, et efficiemini aliis forma mala; alterum autem, quoniam non obedientes eritis Domino Deo dicenti : Ab eo qui abstulerit tua, ne repetas. Expediit ergo, o filii, ut efficiamur omnibus exemplum patientie. Etenim Apostolus dicit : Quare non magis injuriam sustinuitis? quare non magis fraudem patimini? Et bonum est quidem veraciter, fratres, omni petenti dare; excelsus autem et honorabilis, et non petenti : ei autem qui aufert vestimentum sine voluntate a nobis, dare et tunicam, Angelice vere nature imitatio, imo divine est. Ex his enim que habemus, Dominus precepit benefacere proximo : Bonum, inquit, facies fratri tuo, juxta quod possidet manus tua : non ex his que ex lite et contentione et ab injuriam passo auferruntur.

Luc 6. 29

1 Cor 6. 7.

Sacerdos Ac-
phylorum au-
ctor

a Accephalos intelligit, a Severo Antiocheno Episcopo exortos. Hic cum Justinus Imperator Chalcedonensem Synodum ab omnibus Episcopis, nisi Scythus credere vellet, promulgandam edixisset, nocte clam omnibus Antiochia fugit Alexandrum ad Timotheum Episcopum, impetris collegam : quo Julanus Episcopus Halcarnassensis eodem de causa jam ante se receperat Liberatus in Breviario cap. 19 et ex eo Baronius tom. 7, an. Chr. 319, ann. 146 et 147

Varu in Egi-
pto heretici.

b Hi sunt a Severo et Juliano exorti in Egipto, Theodosiani, Phantasias, seu Aphtharocite, Gajantus, Agnolus seu Theopistatus, Trithemus, Monophysites, Jacobus, Bersannus, alique, quorum errores distinguit Jacobus Gallierus Nosler in tabula Chronographica serulo sexto.

c Metaphrasit Theopemptus dicitur.
d MS. S. Maximus addit, id est, illusores MS. Aquic. et edit. nonnulli : mangones discrucientes, et fraude decipientes. Sic apud Palladium cap. 13 et 16, et *σαυοσφύροι*, sed quot vertunt mercatorem negotiantem in Hispania.

CAPUT XI.

Historia a S. Vitalii monachi.

Sex quidam magnus, quasi annorum sexaginta, audiens tales res Beati, voluit tentare eum, si posset verbis suaderi, et ad scandalum facile melinari, et ut contigit, si condemnaret aliquem. Et habitus prius in monasterio Abbatis Seridonis, exiit et venit Alexandriam : et sumit conversationem hominibus quidem reprehensibilem, sed Deo gratiam, qui dat (ut ait David) singulis secundum cor eorum. Ingressus itaque civitatem, scribit omnes que note erant meretrices, et cepit laborare opuscula, et accipere per singulos dies siliquam unam. Cum ergo occurreret sol, manducabat buniis areei lupinos, et intrabat ad unam meretricum, et dabat ei areis nummos, et dicebat : Bona mihi noctem istam, et noli fornicari. Et manebat juxta eam nocte illa, observans eam ne fornicaretur. Stabat ergo a vespere in uno angulo cellule ubi dormiebat mulier, psallens et orans pro ea, et mittens genuflexiones usque ad auroram : et exiens, accipiebat verbum ab illa, quod nulli diceret actionem ejus.

Ps. 119

b
S. Vitalius
prelosum
a meretricum
seriat

mod. deigen-
tem a divo-
no exari
prelosum in-
petru

63 Ita agebat semper, quousque una carum manifestavit vitam ejus, quod non ut fornicaretur intraret ad eas, sed ut saluaret. Oravit semper, et cepit mulier a demonio vexari, ut per illam coherere timerent, et non manifestarent eum omni tempore vite ejus. Dicebant ergo quidam ei que a demonio vexaba-

tur : Quid est? Reddidit tibi Deus quoniam mentita es. Ut fornicetur enim ingreditur pessimus iste, et non est aliud aliquid. Jam enim et S. Vitalius (hoc quippe nomen erat ei) volens hominum gloriam fugere, et animas a tenebris revocare, dicebat audientibus cunctis, cum laboraret in opere, et solveret vesperi : Eamus modo, domina talis expectat nos. Ubi ergo erat orlo ipsius? Multis ergo criminantibus et illudentibus ei, dicebat : Numquid ego non vestio corpus ut omnes? Aut monachis solis iratus est Deus? Vere et ipsi homines sunt ut omnes. Dicebat itaque ei quidam : Accipe tibi unam mulierem Abba, et muta vestimentum tuum, ut non blasphemetur Deus per te, et habebis judicium, que scandalizantur, animarum. At ille respondebat eis iterum, dicebatque se demonstrans quasi iratum : Vere non obaudiam vobis : ite a me. Modo nihil aliud faciam, ut vos non scandalizemini, nisi accipiam mulierem, quatenus curam habeam domus, et faciam malos dies, qui vult scandalizari, scandalizetur : et det frontem in parietem. Quid vultis ex me? Numquid judices constituti estis super me a Deo? Ite, de vobis curam habetote, vos pro me non reddetis rationem. Unus est iudex, et sancta dies iudicii, qui singulis reddet secundum opera eorum. Dicebat autem hæc clamans.

AUCTOR
LEONTO
EPIS.

a multas ca-
lamitatem pa-
tuitur.

66 Quidam ergo Ecclesie Defensorum, hæc multoties audientes ab eo, referebant Patriarche quod fiebat. Deus vero sciens, quod nollet ille Sanctus offendere Abbatem Vitalium, induxit corejus, ne crederet eis. Recordabatur enim ante memorati eum illi; sed increpavit vehementer eos, qui contra Vitalium Abbatem accusationem ei afferebant, dicens ad eos : Quiescite accusare monachos. An nescitis, quod circa sancte memorie Constantium Imperatorem actum fuisse, conscriptiones que de eo leguntur, continent? Quoniam, ait, quidam non timentes Deum, cum celebraretur sancta Synodus in Nicæa, ceperrunt contra se dare in scriptis famas turpes lauto illi Imperatori; quidam clerici quidem existentes, quidam monachi : et ad faciem adhaerens sanctus Dei Constantinus accusatorem et accusatum, utraque audivit. Et cum invenisset multas talium criminatum veras esse, afferens ardentem eorum, incoedit omnes, que datae sunt in scriptis, multas opinionones, dicens : Vere, si propriis oculis vidissem Sacerdotem Dei, vel aliquem eorum qui monachico habitu circumamicti sunt, peccantem; eblumydem meam explicarem, et cooperirem eum, ne ab aliquo videretur. Nam et in servum Dei illum, videlicet eumquem, ita putastis, et misistis me extra viam, et feci anime mee peccatum magnum : confundens ergo eos multum, absolvit.

accusatur
apud S. Joan-
nem.

c
e. exemplo Con-
stantini Ma-
gri.

delatoribus
non creden-
tem

67 Servus autem Dei Vitalius a propria operatione non cessabat. Deprecabatur ergo, ut quibusdam post mortem ejus in somnis manifestaret Deus, ut non imputaretur in peccatum his qui scandalizabantur in eum : eo quod rem, quam agebat, dicerent scandalo esse plenam, et non haberet homo preenti iudicium ex ea, quidquid laetus fuisset. Multas igitur de talibus mulieribus in compunctionem induxit hoc operatio ejus : et maxime, quando videbant eum nocte extendentem manus, et orantem pro unaquaque eorum : propter quod quedam eorum a fornicatione cessabant, quedam vero accipiebant viros, et pudice conversabantur : quedam etiam modis omnibus mundum relinquentes, singularem vitam ducebant. Nullus tamen servit usque ad ejus dormitionem, quod ipsius admonitione et oratione impudice mulierum a fornicatione cessarent.

multas con-
vexit mer-
etrices.

68 Unde quodam die exente eo a prima talium mulierum dilecto, obviam ei quidam homo innocens, intrans ad fornicandum cum ea, et eam vidisset S. Vitalium ex ea egredientem, dedit ei alapam in faciem, dicens ad eum : Esquapro pessimo illudor Christi, non evendas te ab his nequitias tuis? Qui

n fornicatore
alapa redi-
tur.

CAPUT XII.

Monita salutaria multis data.

ACTORI
LEONTO
EPISC.

moritur :

perueniorem
captata a
diabolo alapa
doctissimi.

aut

Impetur ejus
corpore
S. Joanne

humiliter se
petitur

clari intra-
eulis trans-
cular a Leon-
to
I. Cap. 4.

dixit ad eum : Crede mihi, accipies alapam a me hu-
mili, ut tota Alexandria colligatur ad clamores tuos.
Nondum brevi tempore transacto, dormivit cum pace
in cellula sua S. Vitalium, nemine sciente omnino.
Habeat enim valde pusillam cellulam, super locum
qui dicitur Porta solis. Unde et plerumque, cum col-
lecta celebraretur juxta cellulam ejus in ecclesia
Metrae, convenientes quidam nonregularum harum,
ad alterutras dicebant : Eamus, eamus : iterum Ab-
bas Vitalius collectam habet. Et venientibus eis, cu-
rabat eas. Igitur dormiente eo, ut praedictum est, in
propria cellula, et nullo sciente, mox quidam daemon
tamquam Aethiops deformis, adstat ei qui dederat
alapam Abati Vitali, et dat ei alapam, dicens : Su-
scipe alapam, quam misi tibi Abbas Vitalius. Et ca-
dens, statim coepit spiritare. Congregata est igitur
secundum prophetiam Vitalii pene tota Alexandria
in violentum, quam patiebatur a demone : et maxime,
quia sonitum dato ei alapae audierunt quidam, quasi
ad unius jactum sagitte. Post aliquantas vero horas
in mentem reuens is qui patiebatur, scidit vesti-
mento pectoris sui, et cucurrit ad cellulam, clamans
et dicens : Culpam feci tibi, serve Dei Vitali, mise-
rere mei. Cucurrerunt vero cum eo omnes audien-
tes. Cum pervenisset ad cellulam Sancti, exiit iterum
demonium, jactans eum omnibus adspicientibus.
Et cum ingrederentur intro hi qui cum eo cucurro-
runt, invenerunt Sanctum instantem ingenientis suis, et
orandum, et nimiam Domino tradentem, et in pavimen-
to scripturam hujusmodi : VIX ALEXANDRI, SOMITE
ANTE TEMPIES ALIQUI JUDICARE, QUANDOQUE VENIAT DOMI-
NUS. Confitentur vero et homo, qui a demone vexa-
batur, quod Sancto fecerat, et quod dixerat Sanctus ei.

69 Revertati sunt ergo Beatissimo Joanni Patriar-
cha omnia, quae circa S. Vitalium acta sunt : et
descendens cum clerico, venit ad corpus S. Vitalii :
et cum vidisset superscriptionem, dixit : Vere hanc
lumbis Joannes per demum evasit, nam alapam quam
accepit qui patitur, ego acceperam. Tunc itaque
omnes fornicariae, et quae advennerunt ex eis,
et viros susceperant, cum cereis et lampadibus pre-
cibant eum fidentes, et dicentes : Perdidimus salutem
nostram et doctrinam. Enarrabant enim jura con-
versationem ejus omnibus : et quoniam non propter
turpem rem ad nos intrabat : et quia nunquam ali-
quando vidimus eum super litus dormientem, aut
manu ex nobis tenuent manu sua. Et reprehen-
dentibus eum quibusdam et dicentibus : Quare haec
non omnibus dicebatis, sed scandalizabatur in eo tota
civitas? enarrabant jura capitulum, quod circa eum
gestum est, quae a demone vexationem sustinuit, et
quia haec timentes faciebamus. Sepulto ergo eo in
multo honore, permansit is qui ab eo correctus et san-
nus factus est, faciens memoriam ejus. Postmodum
autem et revertitavit saeculo, ingressus monasterium
Abatis Seridonis in Thiza, et suscepit cellulam Ab-
batis Vitalii secundum fidem, et in ea permansit
usque ad mortem suam.

70 Et sanctissimus Patriarcha multas gratias agit
Deo, quia non permisit eum peccare in servum suum
Vitalium. Multi autem multum ex tunc in Alexandria
profuerunt sibi, et hospitio recipiebant monachos :
et morabantur ut non condemnaretur aliquis ab eis
sicut evenerat. Fecit autem et sanitates post mor-
tem honorabile nomen S. Vitalii per divinam gra-
tiam : cujus orationibus det nobis Dominus homan
conversationem, et misericordiam in die, quando
manifestabit abscondita hominum, et nuda faciet con-
silia cordium.

^a Hujus valem celebrant Graeci cum Metris. VI Januarii. et
hoc caput isto illustravimus.

^b MS. Antim. Vobis eret nomen lupinos. MS. Gemblae. Vobis
miserant eret protham.

^c Inferunt pesser Theodoretum et Sozomenum citatos a Bas-
wegio, Rufinus lib. 1, cap. 2. S. Gregorius Papa lib. 4 epist. 78
ad Maurilium Imperatorem, et Nisidius Papa epistola ad Michae-
lem Augustum, apud Baron. tom. 3, an. Ch. 323, num. 43.

Præcipiens aliquando dari cuidam petenti eleemo-
synam, decem nummos tercos tantum, convicia ab
eo patiebatur in facie atrociter ille Beatus, quia non
dederat ei quotquot voluit. His autem qui de obse-
quio erant, quærentibus credere eum qui conviciaba-
tur, increpavit eos vehementer Patriarcha, dicens :
Siuite eum fratres : habeo ego sexaginta annos, bla-
spheanus per opera mea Christum : et unum convi-
cium non portabo ab isto? Et præcepit datori solvere
saeculum, ut sineret pauperem tollere quantum vel-
let pretium.

72 Si vero aliquando audiebat sapientissimus,
quoniam elemosynator est talis; adducebat eum in
hilaritate seorsum, et dicebat ei : Quomodo factus es
elemosynator? naturaliter, et in subtilitatem deveni-
gens? Unde quidam qui ab eo interrogabantur, ve-
recundati, occultabant quidem, quidam autem dice-
bant ei. Propter quod mihi interrogatus a Sancto,
respondit ita : Crede mihi Domine, quia nihil do aut
facio boni; verumtamen ipsum quod facio et præbeo,
ex quibus Deus et orationes tuae largiuntur, ita facere
assuevi : Eram prius valde immisericos et crudi-
lis; et semel damnata pertuli, et in subtilitatem deveni;
coepit cogitatio mea dicere mihi : Vere si esses elee-
mosynator, non relinqueret te Deus. Statui ergo per
singulos dies dare quinque arcos nummos pauperi-
bus : et cum crepissen dare, statim satanas prohibe-
bat me, dicens : Vere quinque nummi isti sufficiunt
domni ad edera, aut ad habundum percipiendum : et
statim, tamquam si de facibus natorum meorum
privarem eos, nihil dabam. Cum ergo vidissem quod
superarer a vitio, dico puero meo : Per singulos dies
furare, me nesciente, quinque nummos, et da elee-
mosynam. Sum ego enim trapezita, Domine. Ille vero
beneficiens, coepit furari denos. Erat autem quando
et siliquam. Cum ergo vidisset, quia benediceba-
mur, et divitiis abundabamus, coepit et tremisses
furari, et dare. Semel itaque admirans benedictiones
Dei, dixi ei : Vere multum profuerunt fili quinque
nummi illi : volo ergo ut des decem. Tunc dicit mihi
et puer, subridendo : Vade, ora furtis meis. Nam
vere hodie non habemus quem manebassemus pa-
nem, sed si est fur justus, ego sum. Tunc ergo dixit,
quoniam tremissa dabat, et siliquas etiam, et ex fide
illius, assuevi Domine de animo dare. Edificatus ergo
Sanctus valde, dixit ad eum : Crede mihi, multas
conversations Patrum lege : tale aliquid non aucti.

73 Malitiam reservantem quemdam illustrium ci-
vita alium Principem, audiens hic magnus Joannes,
monuit eum saepe, et sensit ad concordiam : et non
patuit eum convertere ad pacem. Semel ergo mittit
et adducit eum Sanctus, quasi pro publica, et facit
a Missas in oratorio suo, nullam habens nisi mini-
strum suum. Cum ergo sancta benedixisset Patriar-
cha, et orationem Dominicam inchoasset, coeperunt
dicere tres tantum illi, Pater noster. Et cum perven-
isset ad sermonem, quo dicitur, Dimitte nobis debita
nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;
innuit domestico Patriarcha, ut taceret. Siliuit ergo
et Patriarcha, et remansit Princeps solus, dicens
versum : Dimitte nobis sicut et nos dimittimus. Et
statim conversus Sanctus, dicit ei mansueta voce :
Vide in quali terribili hora quid dicas Deo : Quoniam
sicut ego dimitto, ita et tu dimitte mihi. Tanquam ab
igne statim cruciatum ferens prædictus Princeps,
cecidit in faciem ad pedes Sancti, dicens : Quaecum-
que jusseris, Domine, faciet servus tuus. Et recon-
ciliatus est inimico suo ex tunc cum omni veritate.

74 Superbum autem si videbat aliquem Beatus,
huic quidem non arguebat in facie : quando autem
cum in secreto suo sedentem videbat, afferebat de
humilitate sermones, ut per tale magisterium sensim
percuteret

Pauperi con-
vicianti, pro
ejus arbitrio
elemosynam
dari jubet.

Elemosyna-
rios consulit,
qui tam vir-
tatem sunt
adepti.

Quidam etiam
invitas datus,
et per famu-
lum sibi fu-
rentem.

a Deo benepre-
latur

a

Itam serran-
tem ad erem-
cellatorem
adducti Jua-
nis

superbos sermone de humilitate instituto sanant :

Matth. 11. 29.

percuteret superbam, et modestum faceret, dicens ita : Miror Domini mei, quomodo non recordatur misera anima mea humilitatis, quae demonstravit nobis super terram apparere Filium Dei : sed intumescit et extollit super fratrem meum, si fuero modicum aut pulchrior eo, aut ditior, aut gloriosior, aut principatum officii ejuscumque habuero; non intelligens Divinam vocem, quae dicit : Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animalus vestris : neque Sanctorum voces cogitans, quoniam quidam terram, quidam cinerem, quidam vermem et non hominem, quidam aut impeditoris et tardioris linguae se nominabant : et quia Isaias, quando Deum videre meruit, ut capit homo, tunc immunda labia se habere pronuntiavit. Quid enim et sum humilis? Nonne de luto factus sum, unde sunt et lateres? Nonne omnem quam puto habere gloriam, ut flos feni marcescit? His ergo et hujusmodi, et aliis pluribus verbis sapientissimus, quasi de se dicens, eum qui languorem inflationis et superbiae habebat, cauterio comburens proderat ejus animae. Intelligebat enim is qui ulcus habebat, quod de eo Patriarcha haec intimaret.

Proponit Deo benivolentiam.

75 Et hoc frequenter ille a Deo honoratus, afferebat in medium, ad humilitatis argumentum, dicens. Quod si considerassemus et cogitassemus Dei erga nos misericordiam et bonitatem, nec in caelos sublevaremus oculos nostros, sed semper in humili habitu ac prudentia degeremus. Uteniam praeterea, qualiter non existentes, ut essemus, produxit nos factor, et peccato et inobedientia deceptos, iterum vivificavit, et proprio sanguine redemit a morte : et omnem terram et ipsum caelum in obsequium hominum subdidit : sed et tunc, qualiter peccantes non dissipat, sed longanimitate magis expectat immobilis illa natura, et patienti magis oculus, et nobis plerumque blasphemantibus, ipse consolatur et blanditur per misericordiam suam, desursum pluvias propter vitum nostram tribuens. Quantos malos operarios, pergentes ut occidant aut furentur, tegit et non tradit ne capiantur et puniantur? Quantos existentes in navibus in pelago, ut praedatur obviantes sibi naves, et occidat qui in eis sunt, non permittit in profundum demergi, sed imperat mari ne absorbeat eos, expectans conversionem malitiae ipsorum? Quanti h pejerant corpus et sanguinem ejus sacrosanctum; et patitur et longanimitate agit, non reddens eis hic aliquid difficile? Quantos in itinere latrociantes, non tradit in cibum obviantibus sibi bestiis? Quantos euntes in concava terrarum, et itinerum seditiones operantes, protegit, ut non consumantur a custodientibus canibus, vel etiam hominibus? Et tunc interdum aut cum meretricie recumbente, aut cum his qui se inebriant, aut cum turpia loquentibus conversante, aut cetero quolibet socii hujus impudico peccato, apud quidem circumfertur, et valles et alveos circuit, quarens colligere fructum, ut dulce faciat mihi guttur, quod fœda et iniqua promittat : una autem festinat per cadorem maturari, ut repleat os et fatificet cor, quod factorem suum praevicatum est. Flores invicem se praecoccupant, ut delectent oculos, qui fornicationibus et alienis mulieribus ad luxuriam immunt. c Ficus turbatur, quatenus perveniat, ut repleat manum per magnitudinem, et os per dulcedinem, quod tenet et basiat alienam molierem.

humorum e contra ingratitude.

In hac eorum ut mem mortis

76 Talia ergo, inquit, opera fratres agentes, et tales retributiones recipientes a benigno Deo, qualem debuerimus habere prudentiam, considerantes novissimam nostram et horrendam horam? Multum enim de memoria mortis et exitu anime disputabat semper ille Beatus, ita ut frequenter quidam ad eum superbo schemate intrarent et ridenti vultu, et inconsiderato oculo; et exirent humili more, et compuncta facie, et lacrymantibus oculis. Propter quod et dicebat : Quia (ut testimo ego humilis) sufficit ad salutem assidue et dolenter cogitare, et sollicitudinem

habere de morte, quoniam nemo nobis in illa hora compatietur, aut comitabitur ex vita ista, nisi opera bona nostra. Et quomodo Angelis venientibus et properantibus turbatur tunc anima, si inventa non fuerit preparata? quomodo rogat, ut addatur sibi modicum tempus vite, et audiet : Quil enim? Tempus quod vixisti, bene consumpsisti?

ACTORUM
LEONTO
TUSE

Psal 67.

77 Et iterum dicebat tanquam de semetipso : Quomodo humilis Joannes transire poteris bestias arundineti, quando obviant tibi exactores? Vae qualis timor et tremor obtinet animam tunc rationem ponentem, tantis exquisitoribus tam amaris et immisericordibus? Etenim Sanctus iste in memoria seipere retinebat, quod S. d. Simoni, qui in columnis stetit, per revelationem factum est notum : Quia (ut ait) exeunte anima e corpore, obviant ei cum adscenderit a terra in caelum, ebori demonum, singuli in proprio ordine. Obviant ei eboris demoniorum superbiae, investigat eam, si habent opera eorum. Obviant eboris spirituum detractionis : adspiciunt si quando obloenta sit, et penitentiam non egerit. Obviant iterum superius demones fornicationis : scrutantur si recognoscant in ea voluptates suas. Et quando a terra usque ad caelum misera anima jussura rationem pervenerit, seorsum ab ea sancti Angeli stalunt, et non adjuvabunt eam nisi bonitates suae.

et pulchrum terribilis ob demones necessitates :

de ea re notum S. N. innotuit S. N. 14 v.

S. Hilarii exemplum

78 Haec considerans hic nobilis, perterritus pro tali hora et sollicitus factus est, ferens in memoriam et S. Hilarii eloquium : quia cum e vita egressurus esset, formidavit, et dixit anime suae : c Octoginta annos, o humilis anima, habes serviens Christo, et times exire? Exi, quia misericors est. Et dicebat sibi Patriarcha : Si is qui octoginta annos servivit Christo, et mortuus suscitavit, et signa fecit, timuit amarum illam horam, quid habes tu humilis Joannes dicere aut facere, quando obviant in faciem tuam crudeliter illi et immisericordes exactores et inquisitores? Ad quos poteris rationem reddere, ad eos qui exquirunt de mendacio, ad eos qui de detractione, ad eos qui de crudelitate, ad eos qui de avaritia, ad eos qui de memoria mali, ad eos qui de odio, ad eos qui exquirunt de perjurio? Et lamentatus dicebat : Deus, tu eos increpa : nam omnis fortitudo hominum eis resistere non valet. Tu Domine da nobis duces sanctos Angelos, qui custodiant et gubernent nos : multa enim est contra nos eorum insania, multus tremor, multus timor, multum periculum pelagi aeris hujus. Si enim de civitate in civitatem super terram ambulantes, deprentur eos qui nobis duces sunt, ne in praecipitia edamur, aut in agrestium bestiarum loca, aut in flumina infinita, aut in inaccessibiles et invios montes, aut in latronum manus, aut in eremum incomprehensibilem, aut iniquosam, et perentiam. Quod duceboribus fertilibus et divinis custodibus opus habemus, pergentes longa via hae et aeterna, videlicet, quae ex corpore est egressio, et ad caelum adscensio? Ita sunt sapientia plene Beati ad se et ad omnes doctrina : hae sunt ejus quotidianae cure atque meditationes.

a Ecce usum in factis celebrandi Missae privatae, inquit Bonaventura.

b MS. S. MALON. periblerat edita Polonoasta. Indigne percipiunt corpus, velus edito, petierunt corpus, ut MSS. alii, pejerant.

c Ita MSS. et editi, ut MS. Gemblae habuit

d S. Simeonis Stylite senioris vitam descriptus 6 Januarii, in qua tamen hoc ejus nomen non legitur

e In vita S. Hilarii auctore S. Hieronymo, quam 21 Octobris dicitur, dicitur : Septuaginta prope annis servisti Christo, et mortem times?

CAPUT XIII.

Disciplinae Ecclesiae studium et pietatis, cavenda temeraria judicia.

Multum autem et de sancta statione curam habebat, et sollicitudinem demonstrabat. Una enim die rum volens multos reserare, ut non egredieretur post

VOCTOR
LEONTIO
EPISC.
Eredentes
ante fontem
Missam dex-
tre corrigi :

post solutionem sancti Evangelii de ecclesia, et otio-
sis sermonibus pro oratione vacarent, quid fecit?
Reliqui mox, postquam lectum est sanctum Evan-
gelium, ecclesiam : et ipse exiit, et sedit cum turba.
Omnibus vero obstupentibus, dixit ad eos Justus :
Filioli, ubi oves, illic et pastor. Aut intrate intro, et
ingrediemur : aut manete hic, et hic manebo. Ego
propter vos descendo in sanctam ecclesiam : nam
poteram facere mihimet Missas in episcopio. Semel
ergo et bis fecit hoc ipsum schema ille Beatus. Era-
divit et in hoc plebem magnifice, et emendavit : time-
bant enim, ne iterum idipsum schema faceret eis ille
semper memorandus.

colloquia in
ecclesia pro-
hibet,

80 Loqui autem in sacratio omnino non permitte-
bat, sed in conspectu omnium foras mittebat eum,
dicens : Si quidem ut orares, venisti huc : in hoc
mentem tuam et os tuum vacare exopta : si vero
propter laetitiam, scriptum est : Domus Dei do-
mus orationis vocabitur : noli ergo facere eam spe-
luncam latronum.

Matth. 24 13.

tenax discer-
ptura Ecce-
stiastra :

81 Hoc autem erat admirabilis sanctissimi hujus
Patriarchae, quoniam nec monachicam vitam ducens,
neque in clero moratus in ecclesia : sed et femine
legitime a dudum conjunctus, ita tenuit vigorem
Ecclesiae ab ipso initio quo Patriarcha consecratus
est : et in talem sublimitatem exaltatus est, ut multos
erentiarum et in aera vitam dependentium superaret.

duos mona-
chorum ordi-
nes alii

82 Videns autem nec hujus boni esse in expertis,
videlicet monachicam vitam commutationis, studet
rem talem : Congregans duos ordines sanctorum mo-
nachorum, statuit in eis omnem utilitatem tribui de
villis suis in civitate sua : et faciens eis cellulas in
duobus oratoriis Domini nostri sanctae Dei genitricis,
et b. S. Joannis, quae ipse a fundamentis edificave-
rat, dicens amantissimus Deo monachis ita : Ego
post Deum utilitatem corporalem vestram procurabo,
vos autem spiritualis habeboto meae curam salutis.
Vespertina et nocturna vigilia mihi apud Deum im-
portetur : quidquid vero in cellulis vestris obli-
veritis, pro vestris sit animabus. Hoc autem fecit,
videns sollicitudine officere Dei amicos monachos.
Unde et permansit Deo talis gratia constitutio ordinum :
et ad similitudinem monasterii ex hisce vilitas provenit,
in diversis locis pervigiles hymnodias Deo referens.

evitandum her-
eticorum
communio-
nem unum

83 Et hoc Beatus iste ita omnes docebat, et con-
testabatur, dicens : Nullatenus aliquando haereticorum
communio, immo concommunicationis participemini,
etiamsi omni vita vestra ex aliqua impulsione vel ne-
cessitate, communionem Catholicam Ecclesiae non in-
venientes, sine communionem manseritis. Si enim,
aut, uxorem corporalem legitime possidentes, in
regione aliqua longinqua absque ista tempore multo
morantes, relinquere domum et alii copulari, a Deo et
legibus prohibemur : si vero hoc egerimus, punimur,
quomodo putas, Deo per rectam fidem et Catholicam
Ecclesiam conjuncti, (ut ait Apostolus : Aptavi vos
mi viro virginem castam exhibere Christo) si ortho-
doxam et sanctam fidem adulteraveritis per commu-
nicationem haereticorum, non in futuro saeculo tormen-
ti, quod expectat haereticos, criminis facti participes?
Communio enim, ait, ideo dicitur, eo quod commu-
nicationem faciat, et firmet communicationem quibus commu-
nicant. Ne igitur, quae, ait, o filii, hujusmodi ora-
torii applicetis.

2 Cor. 11 2.

acritatem
condemnat,
nec condem-
nandam recipit

84 Cum omnibus bonis suis et hoc Beatus hic
possidebat, quod (ut dictum est) non condemnaret
proximum, nec condemnantes reciperet. Diem vero
et ejus doctrinam de hoc omnibus prolebam : Juve-
nis quidam rapiens monachum, fugit Constantino-
polim. Hoc discens Justus, tristis factus est usque ad
mortem. Tempore vero aliquo transacto, consolente
eo una diebus in honorabili cimeliarchio cum quibus-
dam Clericis, et sermonem animo utilem movente,
venit in medium et memoria juvenis, qui ancillam
Dei rapuerat, et ceperunt, qui Sancto considerant,

anathematizare talem juvenem, tamquam qui duas
animas perdiderat, suam videlicet et sanctimonialis.
Compescuit ergo et resecavit eos Beatus, dicens : Ne
sic, filii, ne sic : non ostendam vobis, quia et vos
duo peccata facitis : unum, quia transgredimini man-
datum dicentis : Nolite judicare, ut non judicemini ;
deinde, quia nescitis certius, si usque hodie peccent,
et non poeniteant.

etiam publico
peccatu
Matth. 7. 1.

85 Legi enim e Vitam Patris, aliquid tale habentem
: quia in civitate quadam duo monachi abierunt
in ministerium. Et cum transiret unus per locum,
clamabat ei una fornicaria, dicens : Salva me Pater,
ut Christus meretricem. Ille vero hominum confusio-
nem omnino non curans, dicit ei : Sequere me. Et
tenens eam per manum ejus, exiit publice de civitate,
omnibus aspicientibus. Facta est ergo fama, quia
Abbas accepit mulierem Domnam Porphyriam : ita
enim vocabatur mulier. Pergentibus ergo eis, ut mitteret
eam in monasterium, invenit mulier in una ecclesia
puerum in terram projectum, et sustulit eum
ut nutrirer illum. Itaque post annum quidam venerunt
in patriam, ubi erat Abbas et Porphyria, quae fuerat de
meretricibus : et videntes eam habere puerulum,
diem ei : Veraciter bonum Abbati pullum
genuisti. Nondum enim sanctura schema acceperat.
Euntes ergo Tyrum qui viderant eam, (iude enim
Abbas tulerat illam,) diffamaerant, quia gemit de
Abbate Porphyria, et nos vidimus puerulum oculis
nostris simulantem ei. Quando ergo cognovit ex Deo
Abbas obitum suum ; dicit d. Nonnae et Pelagiae : (sic
enim mutavit nomen ejus, quando tradidit ei sanctum
schema) Eamus Tyrum, quia habeo illic responsum,
et volo ut venias mecum. Illa vero non valens
contradicens ei, secuta est eum : et venerunt ambo,
habentes et puerulum septem annorum existentem.
Cum ergo aegrotasset Abbas in infirmitate ad mor-
tem, adscenderunt ad visitationem ejus de civitate
usque ad centum animas. Et dicit : Alerte prunas.
Itaque cum venisset f. thuribulum plenum prunis,
tulit et evacuavit eas in vestimentum suum, et dixit.
Credite fratres, quia sicut Deus rubum custodivit
incolumatum ab igne ; sicut nec tunicam hanc meam
incederunt pruna iste ; ita nec ego agnovi peccatum
mulieris, ex quo natus sum. Et omnes mirati
sunt, quomodo non ardebat vestimentum ab igne : et
glorificaverunt Deum habentem occultos servos.
Ex occasione autem Nonnae Pelagiae quondam meretri-
cis, aliae fornicariae secuta sunt eam, abrenuntiantes
mundo, cum ei pergentes in monasterium ejus. Ser-
vum enim Dei monachum, qui totonderat eam, post-
quam satis fecit omnibus, tradidit Deo spiritum in pace.

Abbas qui-
dam Tyrum
meretricem
Porphyriam
convertit,

d r
et Pelagiae
nomen impo-
nit

f
purgat se a
suspitione
severis et
suadati,
veste illius
ignem ferens

86 Ideo, inquit, dico vobis, filii, ne praecipites ad
condemnanda et judicanda sitis aliena. Multoties
enim peccatum fornicationis vidimus : ponentium
vero ignis, quia fecit occulte, non adspeximus. Et
est, quia furum facientem quendam vidimus ; suspi-
ria vero et lacrymas quas produxit Deo, nescimus.
Et nos quidem habemus eum, qualem vidimus illum,
furem, aut fornicatorem, aut perjurum : apud Deum
vero recepta est occulta ejus confessio et poenitentia,
et est ab ipso pretiosus. Omnes igitur admirantur
super doctrina industrii Pastoris hujusque magistri.

Cavendum te-
merarium ju-
dictum

87 Duoque Clerici eademque facientibus, et
juxta se laborantibus, unus quidem habebat filios
multos, et uxorem, et patrem, et matrem : vacabat
vero Ecclesiae suae intermissione, et omnes post
Deum abebat de arte sua. Alter vero quamvis doctior
esset illo, eo quod non permaneret in Ecclesia, sed
etiam Domnicis diebus laboraret, nec seipsum tan-
tum nutrire valebat. Invidabat ergo iste vicino suo,
et una vice non sufficiens invidiam, dicit ei cum ira.
Tunc tu sic dives factus es? Ego vero vacans plus
nutri meae quam tu, in paupertatem deveni. Dicit vero
ei, volens facere eum vacare Ecclesiae : Invenio pre-
tium in terra, et inde paulatim dives factus sum : sed

Clericus cal-
caribus va-
cans ecclesiae,
fit dicitur alia
assiduo ope-
ratore.

sed si vis, semper voco te, et veni mecum : et quidquid invenerimus, accipies dimidium. Cum ergo acquiesceret ille, et sequeretur eum euntem ad ecclesiam, sine intermissione benedixit ei Deus, et divitem fecit eum. Tunc dixit ei ille bonus consiliarius : Vidisti frater unum q mendacium propter Deum, quantum profuit anime tue et substantie tue? Crede, nihil inveniebam aliquando in terra, ut iustitiam gratia pretii : sed quoniam dixit Dominus, Querite primum regnum Dei, et iustitiam eius, et hæc omnia adjicientur vobis; idcirco occasionem feci, tantum ut seducerem te : et ecce non sine causa laboravi, sed invenisti, et superinvenisti. Hoc igitur disceus sanctus Patriarcha, fecit illum bonum consiliarium Presbyterum, tanquam dignum : erat enim Lector.

a Quo jam pridem mortuo, Patriarcha electus et consecratus est, ut clare Metaphrastes.

b Sub Justiniano ad templum S. Joannis Baptistæ translate sunt sacra reliquia S. Antonii, ut dictum est supra.

c Tractatus hic de Vita Patrum, in quo hæc illustra exempla habentur, an extet, haud scimus.

d S. Hieronymus epist. 22, ad Eustochium de virginitate servanda : Quia maritorum, inquit, experte dominatum, viduitatis præferunt libertatem, Casse vocantur et Nonne. Tame S. Varia Ægyptiaca jam pariter etiam Nonna dicitur, ut hic Pelagia.

e Alia ab hac est S. Pelagia Pœnitens, quæ S. Joannis Episcopus Edessenus a sacra uo convertit, quæ 8 Octobr. cohitur. Ad illius forte memoriam Porphyrum nomen Pelagæ assumpsit.

f Simile castitatis exemplum narrat Amphilocheus in Vita S. Basilii.

g Pium fraudera intelligit, in max explicat : Occasionem loci ut seducerem te; cum nulla unquam ratione sit mendacium.

CAPUT IV.

Fuga in Cyprum. Obitus.

Et quidem hæcenus ante memoratus Dei cultor Mennas, qui fuerat Vicedominus sanctissime Ecclesie Alexandrinorum magnæ civitatis, enarravit nobis. Sequenti autem vilitas mea depinxit; quodam vero a quibusdam, quibus digne credendum est, audivi. Dicentibus ergo nobis in predictis in quodam capitulo, quod multa spirituali dilectione Patriarcha et Niceta Patricius adinvicem colligati essent, dignum indicium talis exhibitionis præsens existit capitulum.

89 Quando permittente Deo pro peccatis nostris, futurum erat ut traderetur Alexandria sine Deo Persis, reminiscens Pastor dicentis : Cum persenti vos fuerint in civitate ista, fugite in aliam; fugam arripuit in propriam patriam, videlicet in Cyprum, in civitatem suam. Unde occasione accepta, præfatus Niceta Patricius dixit ad Sanctum : Obsecro, si inveni gratiam ante te, ne deliqueris fatigari usque ad reginam civitatem, et bene acceptas preces tuas donec piissimis Imperatoribus. Ille vero multe filii viri consentiens, obediens ad hoc factus est Deo et voluntati ejus; et a se datum honorem quantum erat, circa Beatum ostendere volente. Fatigata igitur navi multipliciter a vi ventorum, in qua Sanctus cum Patricio erat, et in profundum mittenda, videt sæpe memoratus Patricius, et optimates qui cum eo erant, una nocte, in qua tempestas facta est, Patriarcham modo quidem cum pauperibus pro navim ubique circumcurrentem, modo autem iterum cum eis manus in cælum extendentem, et ab alto adiutorium abstractentem. Cumque in Rhodum pervenissent adscendentes, videt exprofectus a Deo vocatus hic quendam eunuchum cornuante formæ, et aureum sceptrum in dextra tenentem, assistentem sibi et dicentem : a Veni jube, Rex regnatum querit te. Nihil ergo statim negligens, advocat Patricium Nicetam, et dicit ei cum multis lacrymis : Tu quidem, o Domine, ad terrenum Imperatorem me vocasti : sed præveniens celestis, ante vocavit exignitatem meam. Et retulit ei eunuchi, imo Angeli, visionem, quæ apparuerat sibi. Gavisus ergo et tristis factus idem gloriosissimus vir, impedire Sanctum non potuit. Abande igitur sanctus ejus repletus orationibus, et Imperatoribus has deprecans, cum multo honore redire ei in Cyprum jussit.

Januarii Tom. III.

90 Adveniente ergo eo in propriam civitatem, quæ b Amathunta vocabatur, testamentum proprium scribere cito ministris suis præcepit. Velociter vero et sine dilatione chartam et calamus præsentantibus, præcepit sacrum illud os scribere sic : Joannes servus, propter eam vero quæ supposita est mihi sacerdotii dignitatem, Dei gratia liber. Gratias ago, Deus, tibi, quoniam exaudisti miseriam meam, rogantem bonitatem tuam, ne inveniretur morienti mihi nisi unus tremissis. Inveniente enim me in honorabili episcopo sanctissime Ecclesie Alexandrinorum magnæ civitatis, quam per indulgentiam Dei suscepi, quando in ea consecratus sum Episcopus, circiter octoginta centenaria auri, et quæ intraverunt mihi ab amicis Christi, pene numerum hominis transeverunt, in seipsam mentem colligens, et cognoscens hæc omnia dominatoris omnium esse, festinavi ea quæ Dei erant, Deo dare. Unde et quod remansit mihi hoc tremisse, Dei et hoc existens, jubeo dari his qui sunt Dei.

91 O gloriosa res! o devotionem Sancti! Non attulit, sicut debuisset, suis; quod faciunt multi qui in divitiis sunt, qui Dei dona aut ex injustitia collecta, tanquam propria, et tanquam si ea secum ferre possunt, thesaurizant, et non luge genis præbent : sed illa querebat, quæ semper manent, et aliquando non minuuntur. Unde sine mendacio reprobationibus non est fraudatus, quæ asseverant ex persona Dei, quoniam qui glorificant nos, glorificabo. Vere enim magnifice glorificavit Sanctum hunc, qui in suis semper bonis glorificatus est Dominus. Non enim ferens nobilis hic, temporali vita sua conquiescere sancta et digna laude bona, quid egit? Xenodochia, gerontocomia, atque monasteria a fundamentis edificans, et choros sanctorum monachorum statuens, incessabilem vere justitiam memoriam possidet, per ea quæ celebrantur in eis bona opera. Quod enim de his qui mala agunt, et successores propriorum malorum post mortem in vita hæc reliquunt, ait Domino plenus Apostolus : Quoniam quorundam peccata manifesta sunt, præcedente ad judicium; quosdam autem et subsequuntur. Hæc centralis hæc Beato dicendum est : Quoniam quorundam justitie manifeste sunt præcedentes in regnum eorum, quosdam autem et subsequuntur : de quibus unus et iste existit.

92 Et quoniam non fabula, neque ad gratiam est, quod dictum constat; testimonium nobis perhibent plane, quod mox in pretiosa ejus dormitione gestum est prodigium. Tradente enim eo et commendante propriam animam in manu Domini, ut ait alieni sacra littera, Justorum animæ in manu Dei sunt, et hanc ei ut sacrificium immolatum offerente, cum recommendandum esset honorabile ejus corpus honorabile, et cum congruo Sacerdotibus ritu in quodam oratorio sancti miraculorum factoris e Tychonis, sit quoddam tale signum gloriosum.

93 Jacebant in quodam tumulo, ubi et Justus hic reponendus erat, duorum quorundam Episcoporum, qui ante dormierant, sancta veraciter corpora Sanctorum : quæ ut in natura exanimi interit degentia, tanquam si viva reversa essent, æqualem Sancto honorem tribuerunt. Cum enim Beati corpus inter duos illos componendum esset, honorantes summum Pastorem Pastores, et multum ejus fiduciam apud Deum referentes, simul et mirantes, Dei justiam tanquam vivi corpora sua separantes, in medio sacrum hunc susceperunt, honorem et ipsi ei præceptione Dei, sicut a Deo honorato, offerentes, et omnibus statim ostendentes, quæ a Deo ei donata est, gloriam atque sublimitatem. Quod maximum et gloriosissimum miraculum, non unus, neque decem, neque centum viderunt, sed omnis turba quæ convenit ad pretiosam ejus sepulturam.

a MS. Gemblac. omittit Jobæ. MS. S. Martini. Venit, mandata Rex regnatum te. In edita, venire jubere. Simile supra in vita

33 S. Iuliani

ACCORRE
LEOSTIO
LIPS:
b
coulitrus
testamentum
reperit lam-
tam tremis-
sem ex 80
centenariis
auri et donis
infinitis

1. Reg 2

xenodochia,
gerontocomia
et tumulo-
sterni adp-
cut,

1 Tim 5, 21.

Sap. 3 1
moritur

sepelitur

et duorum
Episcoporum
corpora in
medio locum
cedunt.

q

Math 6 33.

Nonna

A quibus re-
liqua Scri-
ptor hausit
num. 21

Math. 10. 23.
Fugit Joannes
in Cyprum

invium Con-
stantinopo-
lita verus

in Tholo per
Angelum tu-
cular ad
Beum

a

redim Cy-
prum

VICTORIE
LEONTIO
EPISC.

S. Lypthani 21 Janu. Jube rogari. *Ut ita eo tempore formabatur nomina sic atibi Persida, Theloida. et S. Tychonis memoria etat in tabulis Ecclesiasticis 16 Junii*

CAPUT XV.
Miracula post mortem.

Aliud autem ejus gloriosius, quod quidem adhuc vivens in carne cepit miraculum, sed postquam migravit ad Deum, contempsit, sermo commemorare tentabit. Mulier quaedam de ea, quae Sanctum protulit, civitate existens, cum audisset eum venisse a Rhoda, et Angelum ei illud apparuisse, et vocatorem ad communera Dominum ei denuntiasset; peccatum gravissimum in se recognoscens, quod nec auditus hominum posse intrare affirmabat; fidem inambiguum sumens, ad Sanctum cursim pervenit, et pedes ejus comprehendens, cum lacrymis multis clamulabat, et dicens secreto Sancto : Peccatum, o ter Beato, habeo misera, quod ad aures hominum venire non potest : et scio, quod si vis, potes id mihi indulgere, dixit enim vobis Dominus : Quotiam quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in caelis; et quaecumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in caelis : et quorum remisistis peccata, remittuntur eis : et quorum retinueritis retenta sunt. Haec verba audiens a muliere Sanctus, et timens, si petitionem ejus refutare, noxius ejus tormenti fletet, dum posset liberari a proprio peccato per fidem quam habebat in eum, dicit ad eam humiliter : Si auctore credis, o mulier, Deo, quod per infelicitatem meam ignoscatur tibi crimen quod dixis, confitere mihi hoc. Quae dixit : Non possum Domine dicere id : neque enim potest auditus hominum portare illud. Dicit ad eam iterum Sanctus : Et si erubescis, vade et scribe illud, si nostri litteras, et fer mihi. Illa iterum respondit : Vere, Domine, non possum. Expectans ergo medicum quid faceret, dixit ei : Non potes scribere et bullare, et adferre mihi? Tunc dixit ei : Possum, Domine, hoc facio, rogans honorabilem et eumangelicam animam tuam, ne solvatur, neque ullo modo inveniantur a quolibet pittacium hoc aliquando. Verbum igitur accipiens a Deo honorabilis, quod nullus homo solveret aut loqueret ejus pittacium, abiens scripsit propria manu peccatum, et bullans portavit Beato.

95 Suscipiens ergo Sanctus pittacium, post quinque dies ad Dominum profectus est nemini aliquid de hujusmodi pittacio aut dispiciens, aut indicans. Mulier itaque fortuito, immo dispensatione Dei, non existens in civitate die, in qua translatus est in pace de seculo isto ad aliud Patriarche, volente et in hoc demonstrare Deo, quantum apud eum, utpote proprius famulus, fiduciam possidebat. Sed post unam diem recordationis pretiosi ejus ipsam adveniens, cum audisset demitionem ejus, amens et desipiens propemodum facta est, existimans pittacium quod dederat, in episcopo relictum, omnibus faceret emipiam ejus manifestam. Cito ergo resiliens, et priora fidem suam invidabilem super animam resumens, meam a Deo honorati apprehendit : et sicut viventi ei venisset, ita turbata perhibebat. Homo Dei tibi hoc peccatum non potui enarrare, eo quod supra modum existeret grave : et ecce nunc omnibus factum est forsitan manifestum et cognitum : utinam non tibi rem meam manifestassem! Non! non mihi! putas confusio ab resolutionem invenire, confusio omnibus facta sum; pro molesta blasphemiam recepi. Quid mihi ad te epus erat secretum animae meae patefacere? Tamen non defleam neque dilidam, neque removebo a tumultu lacrymas, usque dum satisfactionem de petitione mea accepero. Neque enim mortuus es Sancto Dei, sed vivis. Scriptum est enim, quia justus in perpetuum vivit. Iterumque eadem verba assumens, dicebat. Nihil homo Dei peto a te, nisi ut certum facias cor meum, quidnam de dato tibi pittacio factum sit?

96 Deus ergo qui dixit aliquando ad Chanarream : Fides tua te salvam fecit, ipse et hanc certam fecit. Tribus enim diebus perseverans ad sepulchrum Sancti, et cibum aut potum omnino non gustans; tertia nocte, dum rursus eum lacrymis eisdem duris ac fideles sermones Beatissimo diceret, ecce egreditur Dei famulus de tumultu suo, oculatim apparens cum duobus Episcopis, qui cum eo jacebant, uno hinc, et altero hinc b aspectantibus, et dicit ad eam : Usquequo mulier hos qui hic sunt, commoves, et non dimittis eos quiescere? Infuderunt enim stolas nostras lacrymae tuae. Et haec dicens, dat ei proprium pittacium bullatum, dicens : Suscipe, recognoscis hoc? solve, adspice. Et in seipsam ex visione veniens, vidit iterum Sanctos ingro-dientes in proprium locum : et solvens, invenit litteras suas deletas, et subscriptionem sub eis, habentem sic : PROPTER JOANNEM SERVUM MEUM, DELETUM EST PECCATUM TUCM Quis loquetur potentias Domini, o amici et fratres! Quis ita misericors et amator hominum, faciens voluntatem timentium se, et glorificans glorificantes se, et per miraculorum operationes magnificans eos? Non autem in hoc loco solum, in quo pretiosa dormitio ejus facta est, gratia quam habuit apud Deum, manifestata est, sed ubique longius claruit.

97 Eadem enim die, in qua ad Deum ex hac vita Beatus iste profectus est, quidam eorum qui Angelicam vitam et schema monachicum habent, vir admirabilis et industrius, Sabinus nomine, Alexandriae habitans, vidit quasi in excessu mentis factus, divinitus honoratum Joannem de proprio episcopo egredientem cum Clero omni circa portantem, et ad Imperatorem euntem, tanquam eumeho quoddam (ut ipse dicebat Sabinus) cubiculario hinc vacante, postquam janua episcopi exiit, quod significat proprii corporis separationem, et unam puellam ut Solem, suscipientem eum, et manu tenentem, et super caput coronam ex oleo ramis circumamictam. Mox ergo agnovit S. Sabinus migrationem Patriarchae ad Dominum ipsa hora fuisse factam. Quapropter adnotantes quidem mensem et diem, erat enim celebris, videlicet sancti Martyris Meurae, quibusdam venientibus de Cypro peremerantes quidam qui habitabant Alexandriae de migratione sancti Patriarchae, agnovissent veram fuisse visionem : eo quod eadem hora fieret, in qua obiit Beatus, et maxime de exemplo puellae, quae manu tenebat eum. Acceperat enim repositionem ab ea Sanctus, sicut in precedentibus verbis Vita diximus : Quia si me possides amicum, ego te ante Imperatorem introducam : quod et revera fecit.

98 Non autem ex hoc tantum omnes satisfactionem acceperunt, quod Eleemosyna et Misericordia, quam habuit circa egentes, cum in eorum regnum deduxerant; sed quia alius eorum qui habitabat civitatem Alexandriam, timens Deum, vidit ipsa nocte, in qua et S. Sabinus, omnes pauperes et orphanos atque viduas, oleo ramos bajulantes, et in Patriarchae obsequio euntes, et ad ecclesiam pergentes. Non solum duo, aut decem, aut centum satisfactiones sunt, per quas scimus clare quoniam Sanctorum numerum meruit memorabilis hic, sed ecce et aliae, quas subsequens forma ostendit.

99 Hymnodia enim anniversaria post multum temporis demitionis Sancti celebrata, in templo superius memorati S. Tychonis, ubi pretiosum lipsanum beatissimi Patriarchae Joannis repositum est; (erat autem quae celebratur sacra vigilia hymnodia, annuarecordationis sancti miraculorum factoris Tychonis,) is, qui est miraculorum Dominus, volens ostendere omnibus, quali honore servum suum S Joannem dignum fecerit, placent de honorabili ejus lipsano ingnenti saniferam suavitatem emanare, qua universi in laetitia freti gloriam retulerunt Patri et Filio et Spiritui sancto; vero scilicet Deo nostro, qui proprios

Math. 15. 28
triduo ad ejus
sepulchrum
perseverat

is e sepulchro
surgens scrip-
tum ei red-
dit

Sabinus ab-
iens cognos-
cit omnium
S. Joannis ab
Eleemosyna
inveclum de-
duxit, ipso quo
obit die

anno 11

alios com-
tantes paup-
res cum os-
mus ubi e cre-
dei

Intelligere
momentum
sulant.

a
Mulier per
S. Joannem
veniam quer-
ri gravi per-
cuto,

Math 18. 18.

Joan 20. 23.

quod illi in
scriptis tradit-
ionis confite-
tur

eo mortuo lid
revelandum
fuit.

Sap. 3. 10.

prios Sanctos gloria glorificat infinita. Et nullus, o amici Christi, aut miraculi incredulus sit, etenim usque nunc videtur in amica Christi Cypriorum insida, in diversis Sanctis talem Dei gratiam operantem, et tamquam ex fontibus unguentorum, suavitatem de pretiosis eorum lipsanis profluentem, ad gloriam ejusdem bonitatis, et ad honorem Sanctorum ejus, atque alacritatem et zelum bonum, qui post futuri sunt, hominum : quatenus secundam imitationem eorum conversantes, eisdem et nos honoribus digni efficiamur a justo mercedum retributore Deo.

100 Efficiamur igitur, dilectissimi, et nos consummatores prae-scriptarum rectitudinum sanctissimi hujus Patris nostri Joannis : et quasi incolae existentes et peregrini in vita ista, in aeternum thesaurizemus futurum, per largam quae indigentibus tribuitur donationem. Etenim secundum divinitus inspiratum Apostolum, qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet : et pro corruptibilibus incorruptibilia, pro temporalibus aeterna, quae oculus non vidit, nec auris audivit, et in cor hominis non adsunderunt, quae preparavit Deus diligentibus se : quae omnes nos impetremus per gratiam et misericordiam Jesu Christi Domini nostri, cum quo est Patri una cum sancto Spiritu gloria et honor et imperium, nunc et semper in seculi seculorum, Amen.

a *Edita Archadio, pessime MS. S. Marcini Archadio.*
 b *Illa MS. Anthonar. Rossignolus ex MS. Aquae. aspiantibus, in edictis alius assistentibus MS. S. Marcini. per manus ipsam ductibus.*

ALIA VITA

AUCTORE SIMEONE METAPHRASTE,
 INTERPRETE GENTIANO HERVETO

a CAPUT I.

Ortus, conjugium, Patriarchatus, eleemosyna.

Bonorum virorum scriptis mandare actiones, et memoriam eorum tradere posteris, conciliat magnam vitae utilitatem. Quendam enim zeli stimulum immittit animis piorum, eorum quae ab eis recte gesta sunt, narratio, et ad similia facienda adhortatur. Quarum una est ea quoque vita, quae nunc nobis est proposita ad narrandum, boni, inquam, Joannis, cuius actioni nomen est conveniens : vocatur enim Eleemon, id est, Misericors, propter magnam suam ad hoc propensionem et summam bonitatem.

2 Quem tulit quidem insula Cypris, et aluit tamquam plantam aliquam florentem et comatam virtutibus : clara autem Alexandria eam sortita et Pontificem et Patronum civitatis. Eui pater quidem erat illustris, nomine Epiphanius. Cui etiam virtutis praestantia effecit, ut ei committeretur illius insulae reotio. Mater autem honesta, et quae tali marito conveniebat, ut quae resplenderet corporis et animae pulchritudine. Joanni cum tales obtigissent parentes, non effecit genus suum dedecore : sed studuit potius id ornare, adeo ut arbor ex fructu fieret manifesta, et non ipse ex illis ornamentum acciperet, sed illi potius gloria-rentur filio, cum cognoscerentur esse patres talis filii.

3 Cum autem recte educatus pervenisset ad mensuram aetatis, vel invitus a parentibus uxori jungitur matrimonio : cum qua habitare, eum, ut parentibus obediret, admisisset, aversatus est conjunctionem, temperantiam et continentiam amplexus etiam in matrimonio. Sed magna severi importunitas coegit magnam Joannem cedere naturae legibus, ex quo efficitur quidem pater liberorum. Patrem autem vocari cito ei est ablatum, immatura morte ei praereptis filius. Postquam autem cum ramis radicem quoque sustulit excidit communis hostis generis, et abstulit ei vitam sociam, propter omnia quidem agit gratias grata et inamor anima Deo, qui dederat et abstulerat, eam autem rem effecit materiam virtutis, et eum illorum

privationem reputasset esse curarum depositionem, Deo perpetuo ita assidebat, ut divelli non posset, et ad Christi portam assidue pulsanti, ei aperiuntur viscera divina benignitatis. Itaque ipse quoque illi imitans pro viribus, aperit viscera et portas omnes et manum indigentibus, non misericordiae guttas aliquas parce praebens, sed emittens imbres benignitatis et ambabus manibus opes effundens inopibus.

4 Hinc evadit omnibus manifestus, non privatis solum et Principibus, sed etiam ipsi Imperatori, e Heraclio autem tunc sceptra tenebat Romanorum. Quamobrem cum civitas Alexandria tunc esset orbata Patriarcha, ad hunc virum toto contendit desiderio, et rogat Imperatorem, ne ipsa a seculo suo excideret, sed ab eo Pontifice passeretur eorum Ecclesia. Et ille quidem Magnum illum accersit pro-missus, et omnibus modis conatur ei persuadere, ut ad Sedem ascendat. Ille autem strenue resistit dicens se timere rei magnitudinem, nec se posse tantum sustinere dignitatem. Cum vero Nicetus digne dicitur Patri-cius qui tunc multum poterat apud Imperatorem, et B. Joanni erat frater spiritu, et vinculis amicitiae erat ei optime conjunctus, et aliqui recte sciebant virtutem ejus incomparabilem, et noverat illum, si nullus esset alius, ea Sede esse dignum, vehementer instaret Imperatori, dicens ne eum remitteret, sed vel invitum ad Sedem eveheret : urges Imperator majore impetu et spiritu, persuadet Joanni, ut suscipiat pontificatum, ut qui reputaverit non sine Dei numine fuisse tantam Alexandrini populi commotionem et Imperatoris contentionem. Fit itaque Sedis Marci successor, d tempore quidem nescio quomodo post illum, sed non multum remotus a vita illius et virtute : quomodo etiam possunt ostendere, quae statim post susceptam rectionem, recte ab illo gesta sunt.

5 Postquam enim ascendit Sedem, hoc ante alia omnia contendit, ut renovaret Marci praedicationem, et fidem Patrum qui processerant, et haereticorum quae emata fuerant zizania evelleret radicibus. Nam cum e Petrus Chaphens blasphemam quandam in divinitatem additionem hymno ter sancto ausus esset inserere, et ei, quod est, Sanctus immortalis, adje-cisset, Qui crucifixus est propter nos; divinus ille vir, hac blasphemia sublata, impatibilem et immortalem divinitatem suo dogmate asservit, et gregem ita sentire docuit. Cum autem invenisset septem sola orthodoxorum oratoria, ea effecit decies plura, ut qui ea septuaginta constituerit. Deinde omne confert studium, ut qui capti fuerant omne genus haeresibus, converterentur ad pietatem. Fuitque zelus ejus vehementissimus in ordinationibus, ut ere quidem pure essent a lucris et muneribus : nulla autem eorum fieret citra examinationem. Praeterea autem maximum adhibebat diligentiam in defendendis iis, quibus fiebat injuria, et ne iudices gratificando personis jus prederent, sed justitiae trutinam ponderarent iudicia, et nec ad gratiam adspicerent, nec ad odium.

6 Quod autem erat ei maximum et maxime proprium, erat misericordia in pauperes, et in curandis indigentibus insatiabilis et proelivitas, quae non poterat comprimi; et nihil omnino parere pecuniis, adeo ut etiam saepe ad fundum ipsius perveniret. Cum itaque praeter alia sua beneficia, extruxisset xenodo-chia et nosocomia et prohedraquia, eis frumentum attribuit quotidianum : tantaque haec erant ei curae, ut etiam pauperibus feminis, quibus ad parvendum non erant habitacula, neque aliquid eorum quae sunt apta ad eorum curationem, effeceritque ut in eis essent lecti et stragula et suppedatio alimentorum, quae reficeretur indigentia parvulorum. Praeter haec pauperibus quoque Clericis providebat, et unicuique eorum pecunie praebantur annuae. Non eis autem solis, sed etiam Episcopis, quibus sumptus minime suppetebant ad victum. Sed quid haec ad magna mare ejus

EX
 METAPHRASTE
 liberaster sub
 venit paup
 ribus.
 c
 Fil Patriar
 cha Alexan
 drinus, dicitur
 paucans
 eradicat ha
 resim Petri
 laupher
 a
 amoniam et
 lajustitiam
 tollit
 f
 pauperibus
 quibus non
 que subveni
 bileral s

nti et Cypro
 nulla lipsant
 sanctorum.

Epilopus s
 ploris.
 2 Cor. 9. 6.

a

Joannes Ele
 mon dicitur.

in Cypro in
 bali genere
 ortus.

b

duci uxorem
 invitus.

qua cum libe
 ris mortui

Ex METAPHRASIS

liberalis voluntatis, et vastum illud pelagus benignitatis? Erat enim alter Nilus copioso fluente elemosynae, non solum, ut ille, rigans Aegyptum, sed ipsam universam, ut semel dicam, terram circumfluens. Quis enim ex iis qui undique adventabant, victu indigens, si ad ipsum accessisset, tristi vultu et vacuis reversus est manibus, et non est benignitatem alunde consecutus? Imo vero cuiquam ex iis, qui egestate laborabant, ubicumque terrarum eum esse accepisset, non ea praebuit, quae ad usum sufficerent? Nam cum tunc Persae populum universam Syriam, qui eorum manus poterant effugere, et laici, tam ii qui magistratum gerebant, quam privati, et Clerici cum Episcopis confugiant Alexandriam. Quibus omnibus dives ille et minime angustus convivor quotidie suppeditabat, quae erant ad usum necessaria, non ad indigentium adspiciens multitudinem, ut aliquid faceret, quod esset sordidi et illiberalis animi; sed ad eum, qui aperit manum, et orans animal implet benedictione. Cum autem g Rasmisus, Dux exercitus Chosroo, vastasset et depopulatus esset veneranda loca Hierosolymorum; postquam hoc audivit homo ille Dei, et quod omnia sancta fuissent igni tradita, deflet epidem, non sicut atque Hieremias, id quod factum fuerat : non haecenus autem constitit ejus commiseratio, sed mittit etiam h Ctesippum quendam, virum piū, tradens ei multum auri, frumentumque et alia alimenta et indumenta, et ad ea vehenda iumenta plurima : tum ut adspiceret vastitatem, tum etiam, ut eos qui remanserant ex captivitate, satis per ea quae dicta fuerunt, recrearet. Praeterea autem Theodorum quoque Amathuntis Episcopum, et Anastasium Praefectum magni montis Antonii, et Gregorium Episcopum h Rhincurorum, emittit ad eos recipiendos, qui abducti fuerant in captivitatem, vim auri praebens prope innumerablem.

etiam extris.

per equestris illius

h

i

k

et captiva.

a Hoc primus caput narrantur in Leonio
 b Mactant ejus conjugii Leonius num. 84
 c Hic supra exantia. Metaphrasos factis verbis hanc adfert. certe non dico ante potuit esse notus Heraclio jam Imperatori, cum aut mox Patriarcha sit creatus, aut potius aliquo ante annis, ut probatum
 d Hic est το γρηγοριου πολλουτου μετ' Ιεζεου tempore epidemiae illo longe remotus.
 e Petrus Gnapheus, sive Folio, sub Leone Imp. favore Zenonis Duces Orientis qui deinde Leon successit an. 474) Autochthi contra Episcopum ejus urbis orthodoxum Martirium concitata multitudo, cum Seleni inuocati, de Theopascitatum insinuarunt heresia, de qua pluribus acturi sumus VIT Felonari ad etiam S. Polici III. Papp. Leonius non 90. Severianorum, sive Acrophorum, ubiqueque haereticorum uicinat, non Petri Gnaphei f in Grece abditae, feruens, infamata.
 g MS. Græc. Blastomus, alterum MS. Grece Rasmisus. Describitur hac Preparatione expedito in Chrono. Mercurio anno Heraclii IV a Theopane lib. 48, cap 3, non nominato tunc creatus, ut ab hoc cap. 63, vocatur Sabbarian Theophanem sequitur Edeana, apud quos nulla Basimisi uicinet.
 h Sarcus Ctesippum, Byzantinos, 614, in 48 Chryssippum uocat.
 i Grece Ανεστασιος τον του Γρηγοριου του μεγιστου ραββαριουνο Αρκεσολου, de montis hujus siti uicium est VII Januarii, ad uicium S. Antonii § 2, in prodigium, de priuati successibus et Abbatibus seu Praefecto monasterii § 3.
 k Chamosorum, seu Chamosorum, urbs in confinio Egypti et Syriae, ut placitum de iura est VII Junii, ad Urban S. Melu, sive Melodia ejusdem urbis I. p. 104, q.

Petrus Gnapheus hereticus

illius cura.

injusta pondera tollit

publicam audientiam his quoque hebdomada concedit

dolere cum ueniam quid rogatur

a

non tamen petentem excludi vult ab elemosina.

cap. 6.

maxima in Deum fiducia.

CAPIT. II.

Varia misericordiarum opera exercita.

Quocumque autem hoc quispiam mandari silentio, et non potius misericordiam auribus per ipsum fuerit gratificatus, ut quod magis significat, quam is in elemosyna longe diligentissimus fuerit et vehementissimus? Nam cum primum ejus fidei creditus fuisset Pontificatus, iis accessit qui res Ecclesiam dispensabant, ut etiam simul audientibus qui erant a secreto. Non est, inquit, justum, o Fratres et in ministerio socii, illius alterius rei curam gerere prius, quam Christi. Eantes itaque per totam civitatem, singulatum describe meos dominos. Cum autem illi, postquam hoc dixisset, dubitarent, et quinam essent Patriarchae domini, interrogarent;

pauperes vocat dominos suos et 7500 aut

Quos vos, dixit ille, pauperes, et mendicos soletis appellare, ens ego dominos meos et adjutores nomino. Nam ii mihi possunt opem ferre, ut a Christi regno non excidam. Postquam autem cito factum fuerat quod jusserat, intellexit omnes, qui numerati fuerant, efficere septem millia et quingentos, et jussit unicuique eorum dari sumptum diurnam.

8 Post haec suum convertit studium ad hoc, ut justis ponderibus et mensuris uterentur, qui vendebant in civitate. Quod quidem pulcre fecit vir justus, publice praescriptis edictis. Porro vero hoc quoque ab illo factum est, quod magnam curam gerebat eorum, quibus fiebat injuria. Nam cum accepisset multos ad eum accessuros, et de iis quae illis factae fuerant injuriis supplicaturos, ab iis qui ipsum sequebantur, arceri, quid facit? Duobus hebdomadae constitutis diebus, quarto, inquam, die, et die parasceves, sedens in templi porticibus, se cui libet volenti praebat ad eundem, nonnullos ex iis, qui erant virtute insignes, habens secum considerantes. Quibus saepe dicebat illud, dignum quod scriptis et memorie mandetur : Si nobis, dico, qui simus homines, licet omnino ad Deum accedere absque illo interessore, et de quibus volumus eum rogare; quomodo non ipsi quoque nostris conservis portas aperimus absque ullo impedimento? et non cui libet, cui est opus, benignam aures praebuerimus? Scimus enim, qua mensi fuerimus mensura, eadem nos esse mensum vicissim accepturos.

9 Cum autem, ut consueverat, aliquando praesidisset, et nullus accessisset, surgens vespere, recessit tristis et lacrymans. Nullo vero audente rogare eaussum cur esset tristis, diuinus qui aderat Sophronius. Quid est, inquit, o vir divine, quod te affecit molestia, et animi aegritudine bonam tuam implevit animam? Ille autem miti et leni voce : Hodie, inquit, miserandus Joannes non ab aliquo ullam accepit mercedem, neque ullam vel minimum piaculum potuit offerre Christo pro multis et magnis suis delictis, quomodo neque alias unquam. Quid hoc illo minus, nisi etiam majus dixeris, quod dicunt esse eujusdam Imperatoris Romanorum, qui dixit : Hodie non regnavimus, quoniam neminem affecimus beneficiis. Cum itaque sacrosanctus intellexisset Sophronius, quid sibi vellet, quod ab eo dictum fuerat : Te potius, inquit, letari oportet, et non tristitia affici, o beatissime Domine, quod tibi commissum gregem feceris vivere in tanta pace, ut nullus de re aliqua eum vicinis habeat controversiam : sed tamquam Angeli aliqui, absque ulla lite et contentione homines vivunt in terra. Cum autem verum esse quod dixerat, invenisset vir mitissimus, statim fuit traductus ad animi letitiam, et pro eo Deo egit gratias. Hoc dicunt etiam esse imitatum, qui Heraclio in Imperio successit, Constantinum, qui etiam hujus divini viri fuit filius secundum spiritum.

10 Sed quae sunt proposita, persequatur oratio, et tradat auribus ea quae sunt auditu digna et utilisima. Tunc autem, cum ad B. Joannem accessisset ii, quibus fuerat commissa distributio elemosynae, tale quid amantissimum, quod scilicet puella quaedam bene ornata, et quae collo gestabant monilia, ipse quoque conveniunt et sint participes eorum, quae dantur pauperibus, et petissent in eis quoque praebere oporteat; mitissimus Joannes tunc in eos mitens. Si humilis quidem et abjecti Joannis, vel potius ipsius Christi ministri esse vultis et distributores, parete divino jussu, qui jubet dare cuivis petenti. Si autem dicitis vos esse alienos alterius, qui imperat ut examinetis vitam et statum mendicantium, sciatis quod neque Christus ipse, neque humilis Joannes opus habet curiosis ministris. Nam si nostra quidem essent, quae dantur, et ea a nobis illata essent in mundum; fortasse aliqua danda esset venia ei, qui pareo eis uteretur. Si autem Dei sunt omnia quae sunt

maxima in Deum fiducia.

ejus, servare oportet. Sin autem vos subit timor ex incredulitate, ne forte multitudo impensarum superet redditus Ecclesiasticos, ego ne tantillum quidem sustinebo esse socius vestrae iudicæ fidei. Persuasum enim habeo, quod etiamsi contingeret universoni mundum venire simul Alexandriam, equentem beneficentia, hos Dei thesaurus nequaquam in angustum redegerit.

11 Postquam autem eorum incredulitate admonitionibus curata, eos emisit, iis qui considebant munificum ejus animam stupentibus, talem retulit narrationem, dicens: Mihi, cum essem xv annos natus, et versarer in Cypro, quadam nocte puella quaedam apparuit in somnis eximia pulchritudine, et quæ verbis non potest exprimi, erat autem splendide vestita, et oleagina corona erat ei caput redimitum. Cum vero prope me stetisset, et manu latus pupugisset, me territum et somno excitat, statimque non amplius somnium, sed re vera aderat illi quod apparebat. Rogavi autem eam, quamnam esset et unde veniret, et quomodo ausa esset accedere ad me dormientem. Illa autem subridens et læto vultu me hilariter et placide intuens: Sum, inquit, prima ex filiabus magni Regis. Si tu me tibi amicum paraveris, potero te ei efficere familiarum. Nulli enim major est apud eum, quam mihi, fiducia: quamquam ei, ut e cælo descenderet in terram, et carnem acciperet humanam, ego persuasi. Hæc dixit, et statim recessit. Ego vero cum ad me rediissem, et id quod visum fuerat, mente versarem, judicabam eam esse misericordiam. Propter eam enim et Deus in terram venire, et hominibus similis conspici non est dedignatus.

12 Statim ergo surgens ivi solus ad ecclesiam: mane enim jam illucescebat: et fio obviam viro pauperi, qui erat nudus et valde affligebatur frigore. Ei cum me exiissem ea veste, que eram indutus, tradeo, apud me dicens: Sciam, an sit verum et non deceptio id quod a me visum, et prius quam venissem in ecclesiam, ad me accedens vir quidam candidatus tradit mihi b auri centum nummos alligatos: Hæc accipe, dicens, o amice, Ego autem etsi eos libenter accepissem, ductus sum poenitentia, et quamprimum conversus, cogitabam id redderet ei qui dederat, ut qui non indigerem. Is autem qui dederat, protinus evanuerat. Tunc intellexi visionem non esse phantasiam, sed apertam visionem. Ab illo tempore cum aliquid aliud præbuissem. Videam, dicebam, an convenienter promissioni sit mihi Christus centuplum redditurus. Cum autem millies sic faciens, ipsis factis rem ita esse essem expertus, dixi apud me: Cessa; quousque tentabis eum, qui non potest tentari? Cum ego, inquit, tam evidenter accepissem argumenta, isti, qui sunt sordidi et illiberales venerunt ut me arriperent et efficerent socium suæ infidelitas, et me vocarent ad immisericordiam.

13 Hujus maxime benignitatem cum considerasset quidam advena, cogitavit eum tentare, qui erat superior omni tentatione. Cum se ergo panniculis induisset, accedit ad eum euntem ad visendos eos qui erant in nosocomio, (sedebat enim hoc bis et ter facere in hebdomada) et verbis lugubribus, Misere mei, inquit, Domine, qui sum captivus. Ille autem jubet distributori dare ei sex nummos. Ille vero us acceptis et mutato habitu, per aliam viam accedit rursus similiter rogans. Beatus autem ei rursus jubet dari sex nummos. Ad magnum autem virum accedens is, qui dabat, illi in aurem significat eum esse, qui paulo ante alios sex accepit. Cum vero simulans tertio rursus venisset ad accipiendum, distributor inuit Patriarchæ, eundem esse rursus significans. Ille autem illud præclarum rursus dicit et facit, ut qui dixerit: Da ei duodecim nummos. Nam ille ipse est Dominus meus, qui me tentat. Sed hæc quidem sic. Oratio autem vult etiam alia plurima tractare, significantia qualis esset vir ille summus circa benignitatem.

Januarii Tom. III.

a Titus is fuit, de quo Suetonius cap. 8. Atque etiam recordatus quondam super cenam quod nihil cuiquam toto die prestisset, memorabilem illam verque laudatam vocem edidit: Amici, diem perdidit.

b Ἐν τῷ αὐτῷ ἀποδέρματι ἡ ἀσπίς, ligaturam, sive fasciculum, auri.

CAPUT III.

Subventum pauperi mercatori; et nobili.

a Mercator quidam possidens navem propriam, cum ei infelicissime cessisset mercatura, gravi premebatur inopia. Et ergo, cum accessisset et petisset aliquid auxilii, Beatus jubet dari quinque libras auri. Quas quidem cum accepisset, et ea quibus opus habebat esse mercatus, navigavit. Postquam autem fuit circa Pharon, ventorum vexatus, amittit quidem ea, que vehebat; navigium vero solum servat vacuum. Accedit ergo rursus ad Patriarcham simul quidem tragice delens id quod acciderat, et eum ad majorem vocatus commiserationem. Ille autem eum audisset, hortatur quidem ne animum despondeat, aperte autem subjungit, dicens: Nisi iis, que tibi relique erant ex iniquitate, Ecclesiæ quoque pecunias conjunxisses, non hoc tibi contigisset. Rursus ergo jubet ei dari decem libras auri, jubens, ne eis injiceret eum aliis. Quamprimum ergo navigavit mercator, accedit ut et pateret prior gravius naufragium, ut qui cum nave omni simul amiserit. Cum ergo in extremam cecidisset desperationem, et victus esset animi gratitudine, et nec tantillum quidem posset cohibere motum animi et jam manura sibi esset allaturus; deinde eum quod factum erat, rursus rescivisset Patriarcha, eum accessit. Ille autem accessit veste disrupta, cotum evulsa, et caput habens conspersum cinere, habitu miserabilis, miserabilior autem gravitate calamitatis, et multis lacrymis lacrymas oculorum attrahens. Quem etiam hic magnus eum vidisset: Propitius, inquit, sit tibi Deus. Cur propter pusillum et abjectum animi mutas affectus? Confido in Deo meo, quod de cetero tibi navis nullum patietur naufragium. Sed scias hoc tibi nulla alia de causa accidisse, nisi quod hæc navis non juste, non honeste, a te esset acquisita.

15 Hæc cum dixisset, jussit ei dari manum ex navibus Ecclesie, impletam viginti millibus modiorum frumenti. Qua quidem accepta, navigavit ex Alexandria, et vento usus secundo, eum se ipsum tradidisset ei, qui ferebat, ducebatur nihil sciens ubinam esset. Nam eum viginti dies et totidem noctes navis sic erraret, neque ipse, neque ullus alius ex iis, qui erant in navi, nec ex astris, nec ex regionis indicibus, ubinam essent poterant discernere, nisi quod soli gubernatori apparebat Patriarcha, cum eo clavum dirigens. Cum autem præterisset vicissim dies, perveniunt ad insulas Britannicas. Quem in locum eum appulissent, invenimus famem crudelissimam, famem que homines illius regionis misere conficiebat. Cum autem eorum Principem convenissent, et ab eis cognitum esset, quod frumentum afferrent, magna animi alacritate impleta est tota civitas, et eos eum magna accepit læticia, non sine Dei numine eos advenisse reputans. Cum autem insulares totum frumentum emissent, pro duobus quidem annis præbentes, pro reliquo autem stanno, (ita enim inter utrosque convenerat) et mercator jam rediret, fit res quedam, que digna est, si ulla alia, que memoria quidem et scriptis mandetur: admittere autem et credere, nisi fidelissimis auribus, nequaquam est facile.

16 Cum enim jam e Decapoli pervenissent navigantes, nauclerus de nave descendens, cum in quendam incidisset ancum et familiarem, arte aurilem, datis ei quinquaginta libris e stanno, quod accepit, pro eo accepit pretium. Ille autem, cum id vellet igne probare, ut sciret quale esset, invenit argentum probum et purissimum. Arbitratus itaque nauclerus id magis facere, ut tentaret, quam quod verum esso putaret, accedens eum probris est insectatus, dicens: Quid hoc a te factum est? An non sufficit tempus ad

EX METAPHORASTI

a

ter mercatori naufrago succurrit.

significat ob injustitiam et calamitatem accidisse

dat et unam et frumenta

dirigit rursus ejus in Britanniam

b

c

Stanno ejus merita multat in argentum.

Misericordiam magni Regis filiam videt.

restem dat pauperi.

centuplum caput recipit.

b

bis terve singulis hebdomadis, visit nosocomium.

Sæpius eidem potentis largitur.

NAUTAPRASTE.

fidem faciendam usque in hodiernum diem, quod sine dolo versamur in contractibus? Tu autem nunc, utpote tentans, argentum deposuisti pro stanno. Protinus ergo eo quod dixerat, obstupefactus nauclerus: Nihil, inquit, per ipsam o amice veritatem, nihil fecimus ut tentaremus: sed scio me tibi stannum aperte præbuisse. Si autem Patriarchæ precibus mutatum est in argentum, non est hoc novum et alienum. Ille enim hæc potest, qui aquam in vinum, et rursus aliquando *d* eam mutavit in sanguinem. Et autem discere ejusmodi sit nature. Ille vero ingressus, aperte invenit ipsum, sicut erat, argentum purissimum. Nauclerus autem cum omnia statim ab initio usque ad finem exposuisset, ad gloriam Dei et laudem Patriarchæ, qui fuit ei gratificatus, omnes evocavit auditores. Sed perpendum est ad sequentem narrationem.

Jubet 13 libras dari nobili pauperi.

17 Ad magnum aliquando euntem ad ecclesiam accedit quidam nobilis, cui fures quas habebat facultates diripuerat, et qui sic erat ad extremam redactus paupertatem: ejus miseratus, que tam brevi tempore inciderat, inquit, jussit ei dari quindecim libras auri. Ille autem, qui jussus fuerat dare, partim quidem cedens inobediencie, partim autem suggestioni eorum, qui administrabant res Ecclesie, tanquam non essent multa reliqua, utpote quod nesciret magnas Joannes thesaurum recondere, præbuit quinque solas ei qui rogaverat. Beato autem Joanni ex ecclesia egredienti, mulier quaedam vidua admodum dives, ei tradit chartam, in qua scriptum erat donum quingentarum librarum. Quam cum legisset, intellexit ex ea, que in ipso habitabat, gratia, id quod non fuerat factum prout jussisset, de diminutione, inquam, quindecim librarum auri. Cum eos ergo, qui id fecerant, accessisset, de eo examinavit. Cum ii autem de re gesta mentiri conarentur, et non solum in re prius, sed etiam mendaces existere in sermone, eo ipso qui rogaverat accessisset, cum recevisset eum accepisse solas quinque libras auri, ostendens illis chartam mulieris: A vobis, inquit, Dominus est exacturus alius mille. Si enim vos quindecim libras, ut a nobis statutum fuerat, ei qui rogaret præbuissetis, mille et quingentas Deo præbuisset mulier. Et autem factis fides fiat ejus quod volis est incredibile, accepisse mihi, inquit, hæc quam mulierem.

pauperi dant 5

vidua ei data 1500 mirabiliter sortum 500 dat

18 Cum ea autem accessisset, et aurum promissum attulisset: Hic mihi, inquit, Patriarcha, an tantum pecunie statuisses Deo offerre ab initio? Illa vero cum sensisset illum non latuisse id quod secretum ab ea factum fuerat, magno metu correpta, universam pecuniam emittavit, dicens: Revera, Domine, mille et quingentas libras scripseram in charta tibi data. Paucis autem post diebus eam cum evoluissem, inveni mille, nescio quo modo sua sponte deletas. Hinc judicavi Deo omnino non placere, ut plures quingentis libris offerrem. Hæc illis, qui audierant, magnum motum iniecerunt: et occurrentes simul ad pedes magni Joannis, petierunt ut sibi remitteretur peccatum inobediencie. Ille autem Christi amanti viduæ multam a Deo præstitus beneficentiam, dimissit B. Joannes, ut abiret in pace.

a In sic Symone, Leontius Nauclerus, quod infra hic de dicitur.
 b Ha tentans, ut MSN, id referunt de solo Principe illius loci, quem s; ora vocant.
 c In MSN. Geroni, et Leontius Pentapoli.
 d Leontius M, quasi omnia in sang. non mutatum dicit. MSN. ipsum aquam in sanguinem mutatum habent, quod scilicet hæodi 7, narratur.

CAPUT IV.

Abunde ministrata, quæ largiretur pauperibus.

Nicetas Patriarchus aurum suum tollit:

Hic nimis animo et mani invidens malignus demon, suggerit Patriarcho Nicetas, quem ei fuisse amicum et familiarem prius diximus, ut quiddam sua virtute inlignum cogitaret et diceret. Accedens

itaque ad Beatum Manus, inquit, Imperatoris eget multis pecuniis, ut quas ad necessarios usus Reipublicæ quotidie consumat. Nam ipse quoque vides, in quantas angustias redacta sit Respublica. Oportet ergo, ut que temere et ad nihil quod oportet a te consumuntur, deferantur ad ararium publicum. Ille autem nihil propterea conturbatus. Non est, inquit, justum, ut que Regi cælesti sunt consecrata, prodantur Regi terreno. Est hoc enim plane sacrilegium, et non parvum in Deum peccatum. Sin autem tibi visum est sic facere, ecce quæcumque sunt Ecclesiæ, ea accipe, et fac ut volueris, si quidem te nulla ratio ab hac abducit sententia. mea enim voluntate ne obolum quidem dimittam eorum que sunt reposita. Nihil ergo, nescio quo modo, ex eo repressus vir ille admirabilis, vocat eos qui sequebantur, et statim jubet tollere pecunias, nihil aliud relinquens Patriarchæ nisi solas centum libras auri.

20 Interim autem dum descendebant ii, qui eas portabant, occurrunt quibusdam ascendentibus ad Patriarcham, qui a mellis amphoras afferebant ad eum, in quarum nonnullis inscriptum quidem erat, PAPAUM; in aliis autem, FIMO CARENIS. Postquam ergo hæc vidit Patriarchus, et agnovit inscriptionem, significavit Patriarchæ, ut ad ipsum mittatur una ex amphoris. Cum is autem, ejus fidei hæc commissa fuerant, eorum, ut mos est fecisset periculum, et deinde intellexisset, quod in eis factum erat miraculum, et B. Joanni significasset, quod sunt omnia auri plena, illico unam mittit ad Patricium, quod inscriptum erat, MEL PAPAUM. Ad eum autem mittit etiam litteras, quarum hæc erat vis: Dominus qui dixit, Non te dimittam, nec te derelinquam, ipse pro iis, quas tua b Celsitudo nunc abstulit, pecuniis reddit alias. Id autem tibi declarabit que nunc ad te missa fuit amphora, que est una ex iis. Scias ergo, quod Deum, qui spiritum et alimentum omnibus suppeditat, homo, in quem cadit interitus, nequaquam poterit in angustum redigere. Porro autem præcepit etiam iis, qui ferebant amphoram, ut eis præsentibus aperiretur in conspectu Patricii, et ei remittantur, quod alia omnes, quas vidit, ita se habent, et sic sunt auro plena. Cum eum ergo invenissent conviventem, ei tradunt epistolam, ostendentes etiam amphoram. Quam quidem postquam vidit, irascitur mihi omnino dominus meus, inquit: neque enim unam mihi solam misisset. Qui autem portabant, quomodo fuerat eis imperatum, cum in ejus conspectu aperissent amphoram, et pecunias effluisset, ammittant fuisse reliquas auro similiter repletas. Cum vero perlegens epistolam, invenisset quod homo Deum non potest in angustum redigere, ad se postea reversus et timore repletus, eorum enim, que non recte facta sunt, penitentia cito movet generosa virtutis amans animus Vivit Deus, exclamavit, nec humilis Nicetas sustinebit tentare eum in angustum redigere.

sol melle cu aurum munito, Heb 13 a Jos 4 b

compunctus omnia reddit, et multa de suo.

deinceps Joanni auro 100.

21 Cum statim itaque surrexisset, et quæcumque ex ecclesia sustulerat pecunias; rursus sumpsisset, et ipsam que missa fuerat amphoram, quin etiam e suo libras trecentas addidisset, ascendit ad Patriarcham, veniam petens inconsiderati consilii. Ille autem eum libenter excipiens, neque ei exprobravit, neque aliquid horatus est, quod ei adiret molestiam: sed verbis potius animum consolantibus, et spiritualibus admonitionibus confirmatum amandavit. Ab eo autem tempore tanto fuerunt inter se conjuncti vinculo amicitie, ut etiam Patriarcha fuerit ejus filiorum susceptor. Et autem non solum per uberiores laxamque et solutam vivendi rationem cognoscebat animus ejus incomparabilis, et bona spes ejus in Deum fidei; sed etiam per angustiores, quam esset probatus, esset evidens: (Clarum est enim, quod sunt utraque periculosa, nempe et res secundæ, que enervant et emolliunt, a Deique recordatione ejuunt; et res adversæ rursus, que in arcem cogunt, pusillumque et

abjectum

abjectum animum efficiunt) propterea providit Deus, ut is cadat in egestatem. Quoniam modo autem id provisum sit, dicam.

notitiam accipit, ut patribus succurrat.

22 Cum magna multitudo eorum, qui manum Persicam effugerant, confugisset Alexandriam, et esset magna alimenti penuria, maxime quod nec illo tempore Nilus ascendisset, ut consueverat, et pecuniæ Ecclesiæ essent consumptæ; coactus est ille magnus mille libras auri mutuas accipere ab aliquibus. Cum autem eas quoque consumpsisset, agitabatur magna sollicitudine, et Dei orabat benignitatem, ut in rebus dubiis aliquam viam excogitaret. Sed etiamsi ad tantam redactus fuisset inopiam, non fuit tamen victus a calamitate, non divinas leges et sacras constitutiones affectit dedecore, nec internisit commissum sibi gregem accurate regere. Itaque cum quidam Clericus, ex his qui secundas nuptias contraxerant, abundans divitiis, vellet consequi gradum Diaconatus, rescivisset autem has Patriarchæ angustias, et arripuisset tempus tanquam opportunum, si pecuniis levata inopia assequeretur id, quod desiderabat; chartam tradidit B. Joanni, quæ sic habebat: Cum accepissem angustias in quas redacta est munificæ dextera mei Domini, non existimavi oportere me quidem degere in deliciis et rerum abundantia, Dominum autem meum redactum esse in angustias. Sunt apud me fumenti quidem multa millia, auri autem centum libra et quinquaginta: eas velim per te dare Christo, si tantum iudicatus fuero dignus ejus Diaconatu per sanctam tuam ordinationem. Inventum enim est alicubi quid dictum fuisse apud Apostolum, ex necessitate legis quoque fieri translationem.

dentium a bi-pino per unum, ut Diaconus fieret.

Heb. 7. 12.

23 Eum ergo seorsum accersit Patriarcha, non volens multis presentibus eum adhibere dedecore, et dicit ei: Tua quidem oblatio, o fili, est magna et huic temporis necessaria. Sed est vitiosa, et propter hoc ipsum non admittenda. Non ignoras enim, quod oves, quæ ex lege offerrebantur, si non essent vitii expertes, etiamsi essent magnæ, non poterant admitti ad sacrificium. Quæ de causa nec munera Cain Deo fuerunt accepta. Illud autem: Ex necessitate etiam fieri legis translationem, hoc ab Apostolo dictum esse scimus de lege veteri. Quid enim tibi videtur, quod situm est apud fratrem Domini Jacobum? Sic autem habet: Qui totam legem impleverit, in uno autem lapsus sit, esse omnium reum. Fratres autem nostros pauperes, etiamsi nos versemur in inopia, at qui aluit Deus usque in hodiernum diem, ipse eorum quoque de cetero curam geret, si modo nos ejus mandata servamus immobilia. Quid est enim quod facere non possit? aut quid sit difficile ei qui quinque panes in deserto aliquando multiplicavit, si decem modios, qui sunt in meo horreo, benedixerit, eos in magnam augere multitudinem? Quamobrem tibi, o fili, convenit id, quod Simoni dictum est in Actis: Non est tibi pars, neque sors in hac parte.

cepit

Jac. 2. 10.

Act. 8. 21.

simulque dixit illi uters omnia frumenta appellat

24 Nondum ille dimissus domum re infecta redierat, cum magno Joanni significatur duas naves Ecclesiæ in portum appulisse, ferentes ex Sicilia multa frumenti millia. Quod quidem cum ille audivisset, proci-dens in genua, Deo egit gratias, dicens: Qui te quaerunt, Domine, et servant tua mandata, non minuentur gratiam veniendarum pecuniarum. Sed sic quidem in angustiis dilatatus vir inclutus, non prodidit pro usu rerum necessariorum accuratam regulæ observationem.

Quoniam bignuculas credit nussas fuisse, habentes pecunias, non melius, utro utrum his illam mutari in pecuniam melius, sed in unum providentium agnovit in hunc numerum et tempore missis. In hunc numerum gloriosas

CAPUT V.

Mansuetudo animi.

Oportet autem dicere etiam indicium magnæ, quam

habuit, tolerantia, et narrare quam se perfecte gereret in hoc precepto. Duos quosdam ex suis Clericis, qui inter se invicem fuerant debacchati, vir admirandus subjecerat segregationi. Quorum unus quidem pœnam libenter subierat; alter autem cum eam invenisset tanquam prætextum suæ scordia, precum quidem et congregationum nullam omnino curam gerebat, vacabat autem omnino suis cupiditatibus: deinde minabatur etiam, se magni illius viri summam illam et sanctissimam simplicitatem calliditate aliqua circumventurum. Dicunt vero aliqui, hunc quoque eum esse, qui Nicete Patrio suggesterat, ut pecunias tollerent Ecclesiæ, dam existimaret se ea ratione Patriarcham affecturum molestiam. Cum ergo hoc magnus cognovisset Patriarcha, timens ne forte is a diabolo consumeretur, cum erat vocaturus et dignaturus commiseratione, meliore autem providentiâ mandatur oblivioni id, quod animo cogitabat, ut suprema ejus humilitas fieret evidens majori commiseratione.

EX METABASTI Clericis persecutores excommunicat

26 Nam cum adisset dierum omnium præcipuus, ipse autem astaret a in altari, et incrementum offerret sacrificium, ea ipsa hora, in qua sacrum velum auferret a sanctis donis, recordatus ejus, qui adhuc in eum conceperat, et memor præcepti Domini, quod jubet quidem dimittere domum ante altare, procedere autem prius ad fratris reconciliationem, et tunc donum offerre; significat Diacono, ut connexam resumit petitionem, et sepe dicat, donec ipse redierit. Ipse autem ventrem prætexens, egressus est ab altari, et mittit magna celeritate, ad se vocans illum Clericum, qui quidem mox aderat. Sanctus vero proci-dit ad ejus pedes, nihil omnino aversans oculos eorum, qui aderant, veniam postulans. Deinde ille, qui prius fuerat insipiens, videns hoc sacrosanctum caput projectum ad suos pedes, fuit statim fractus animo, timens ignem de caelo, et quæ illinc mittuntur fulmina. Ipse quoque pronus cadens, petit ab eo veniam. Beatus autem Joannes, Dominus ambobus, inquit, ignoret fili mi. Deinde eum quoque secum assumit, et cum gaudio et eum quanta diei non potest voluptate aram ingressus, tunc ausus est Deo dicere cum fiducia: Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Abhinc ergo fuit hic Clericus adeo modestus et moderatus, ut visus sit dignus, qui ordinaretur Presbyter. Sed hoc quidem, sicut diximus, est indicium magnæ illius tolerantia et moderationis.

6

Math. 5. 26

petit ipsomet veniam ab eo qui peccavit

27 Aliud autem narabo, quod est non tantum dissimile ei quod præcessit. Est Angelorum, ait quidam ex Patribus, nequaquam depugnare, sed esse in pace perpetua: demonum autem irrevocabiles per totam vitam exercere inimicitias. hominum vero sapientiam breviter quidem fortasse irasci, cito autem et paulo post currere ad reconciliationem. Cum ergo huic magno Joanni incidisset ut nonnihil esset ira percitus adversus eum, cujus saepe mentionem fecimus, Patriicum; illo quidem defendente rem injustam lucri causa, non patiente autem Joanne propter zelum justitiæ; cum jam hora advenisset undecima, Patriarcha per nuntium prium ex Presbyteris ei significat, dicens: Sed jam est in occasu, o vir maxime venerande. Ille autem hoc verbo tanquam stivula aliquo compunctus animo, statim surrexit et venit ad Sanctum. Quem cum ille libens excepisset et esset amplexus. Crede mihi, inquit, nisi fuisset mihi exploratum, quod te modesta abfuissem, forte nihil dubitans aut peni habens, ipse ad tuam venissem Mag-nificentiæ. Quid enim, si communis quoque noster Dominus non est dignatus obire civitates et vicus, utilitatis gratia et curacionis?

decidet post-lum a Niceta Patriarcha

28 Omnibus autem qui aderant admirantibus ammirandam moderationem, dixit ei Patriicus: Non amplius capiam aeres meos, inquit, o Domine, delationes eorum, qui criminantur. Cur dixit sapiens Magister: Persuasum tibi sit, inquit, o fili fidelissime, quod si simpliciter

eum ubi ex-comitatur

morari non licet, crederem dum delatoriibus

EX
METAPHRASE.

simpliciter et absque examinatione essemus aures præbituri omnibus, parceremus nobis examen decies mille peccatorum; et maxime nunc tali in tempore, quando refrixit omnibus caritas. Scio enim ego, quod propterea quod credideram aliquibus, quibus obligeat rectio civitatis, et eorum verbis solum essem inductus, nonnullos enim minime oporteret, sæpe affecerim molestia. Quo factum est, ut non paucorum me de cetero subierit penitentia. Quamobrem cum semel et bis et sæpe incidissem in fraudem eorum, qui criminantur, de cetero apud me constitui, non amplius aliquid pronuntiare in aliquem, priusquam audissem jus utriusque partis; et his qui facta ad me deferebant, sum minatus, quod si deinceps fuissent deprehensi inanes aliquas nugas ad meas aures deferre per calumniam, eosdem daturi essent penas, quas qui est reveracalumniator. Ab illo itaque tempore excisa fuit omnis calumnia sycophantarum. Quamobrem tuam quoque rogo Magnificentiam, ne tam simpliciter et tam facile admittas malignorum hominum calumnias, sed eas prius diligenter examines. Neque enim hinc mala nascuntur mediocria: sed et honorum publicationes, et verbera, et caedes sæpe per mendacium multi innocentes subierunt, et ab his universa propemodum est eversa vita hominum. Has admonitiones cum tanquam a Deo accepisset Patriarchus, pollicitus est se eas esse perpetuo servaturum.

29 Aliud additur his que dicta sunt, quod satis potest exprimeret ejus mansuetudinem atque patientiam, Magu Joannis consobrinus erat, nomine Georgius. Is contumelia affectus ab aliquo capone civitatis vehementer fuerat morsus, et id forebat gravissime. Id enim faciebat et magnum quod erat inter eos disscidium, nempe et ejus cum Magno affinitas, et nimis sordes et humilitas ejus qui fecerat injuriam. Accedit ergo securus ad B. Joannem adulescens, cum lacrymis et dolore cordis, quo agebatur, deplorans injuriam. Cum sic eum vidisset victum ab omni perturbatione Patriarchæ, volens eum demulcere et veluti recreare, et, Ausus est, inquit, omnino os adversus te aperire, et omnino contumelia afficere aliquis eum, qui est mihi carissimus? Benedictus Dominus, rem in ipso faciam, ut admiretur omnis Alexandria. Postquam autem vidit eum propter id, quod dixerat, nullulum remisisse de animi agritudine; Fili, inquit, mihi jucundissime, si revera vis necesse parvitas esse et nominari consobrinus, para te ipsum non solum adversus contumelias, sed etiamsi sit amplius aliquid dicendum, etiam adversus ipsa flagra. Vera enim nobilitas non ex sanguine et carne, sed ex virtute minime accipit formam et characterem. Statim ergo accessit principe caponum, ei denuntiavit, ne consuetam deinceps vœltagi acciperet ab eo, qui summ consobrinum affecerat contumelia, aut aliquid ex his, que ab eo de more dabantur Ecclesie. Propter quam admirati omnes incomparabilem illius patientiam, intellexerunt omnes hoc esse supplicium, quod erat miratura tota Alexandria.

30 Sed forte in his quidem, qui ad ipsam pertinebant, tam diligenter cavebat, ne memor esset acceptæ injuriæ; alios autem negligebat in rebus hujusmodi. Nequaquam. Cum enim reservasset quandam ex Diaconis, nomine Damianum, odio habere propinquum, ut qui recordaretur acceptæ injuriæ, denuntiavit Archidiacono, ut in tempore participationis Sacramentorum ei ostenderet eum, qui memor erat injuriæ. Cum ergo cognovisset, eum manu accipiens: Vado, dicit ei, et fratri primum reconciliare, ut vult præceptum, et tunc sumes Sacramenta Christi, qui non est memor acceptæ injuriæ. Ille autem pudore affectus, presentibus omnibus promisit se hoc esse facturum, et tunc eum impertit sanctificatis. Deinceps ergo invasit timor non solum Chæricis, sed etiam laicis, et cavebant ne ullum odio haberent, et essent acceptæ injuriæ memores, timentes ne multis præ-

sentibus sic pudore afficerentur. Sed tam accurata quidem et exacta fuit ejus vita, tum quod ad ipsum attinebat, quam quod ad eos, qui ab illo pascebantur.

^a Fererat Heretica tribunal; perperam. *Græce τὴν βίβλιν τῶν πῶντις quod in re sacra, ut hic ex vulgatis patet, pro illari sumitur.*

CAPUT VI.

Disciplina domestica, ratioque vitæ exterior.

Praeter alia autem bona, in sacrarum quoque Scripturarum cognitione summe laboraverat et plurimum est meditatus, non sine voluptate et studio acerrimo. Licebat ergo videre quotidie in congressione que fiebat in secreto, cum nihil fere aliud loquentem aut querentem, quam narrationes Patrum, qui erant magni nominis, et problemata dogmatica et questiones ad Scripturam pertinentes. Hæc autem maxime propterea, quod tunc abundabat multitudo hæreticorum, ad quos evertendos advertebat eos, qui illis temporibus erant excellentissimi, Joannem, inquam, et Sophronium.

32 Porro autem ei quoque erat studio conservare consensus nulli detractio affinem, et nulli vano sermone. Quod si quis ex his qui considebant, tale quid proposuisset, ille ingeniose et apte id rapellebat, injiciens bonam aliquam questionem et anime utilem. Si is autem esset crassus et plebeus, et qui non debebat, ab his quæ sunt consuetæ, præsentem quidem non male tractabat, nec se iracunde et aspere in eum gerebat, præcipiebat vero ne eum sineret amplius esse e concilio, ut per eum unum fierent alii cautiore et diligentiores.

33 Ut autem mortis memoriam suæ cogitationis profunde imprimeret, et eam perpetuo haberet præsentem, et ante oculos, quid fecit? Jubeit sibi extrui monumentum: ei autem finem non imponi, sed semiperfectum sic relinqui. Deinde eos qui præfecti erant operi, cum esset festum aliquod insigne, accedentes in conspectu omnium, qui considebant, aperte dicere: Monumentum tuum in hodiernum usque diem est imperfectum, Domine, Jube ergo, ut id finem accipiat. Incertum est enim, qua hora fur ingrediatur, nempe mors.

34 Sed quis illius victus tenuitatem, et que erat circa vestem et stratum utilitatem et mediocritatem, recte enuntiaverit? Cum aliis eum ne hanc quidem neglexit virtutem, adeo ut vulgus et eos qui sunt contempti, in his ne superaret quidem. Quidam certe ex habitatoribus civitatis, qui erat ei familiarior, eum rescivisset quemodo res se haberet, a oportorium emptum triginta sex nummis mittit ad Beatum, plurimum rogans ne id recusaret, sed se eo indueret. Hoc ergo cum et propter viri fidelitatem, precumque contentionem et ardorem facere voluisset, non cessavit tamen tota nocte lamentari (ut postremo exposuerunt, qui ei assidebant.) Quis, dicens, non eodem modo me miserum Joannem, si mihi licet tegi tegumento triginta et sex nummorum, fratres autem mei (proh dolor!) secundum Christum, sub dio perpetuo degant concreti frigore, et nec minimum quidem et vilissimum pannum habeant? quorum plurimi quidem ventre vacuo et incomati recubant, et vel ipsas, (hei mihi!) que a mensa mea cadunt, micæ capiunt, sicut pauper Lazarus. Heu! heu! quam multi nunc hospites et peregrini ad hanc venerunt civitatem, qui non habent ubi caput reclinent, esurientesque et sitientes jacent in medio foro. Ego autem me delicate omne genus explens bonis, præter alias delicias hæc quoque nunc sumptuoso induor tegumento. Quid ergo illo die expecto me auditurum? Quid aliud, quam, Recepisti bona tua in vita tua, pauperes autem mala et propterea ipsi quidem tunc accipiunt consolationem, tu autem cruciaris pro meritis? Sed benedictus Deus, non amplius eo tegetur humilis Joannes, sed ejus pretio induentur pauperes.

35 Cum primum itaque illuxisset, mittit oporturium

Scripturas studet.

*detractio-
et otiosos ser-
vantes non
fert*

*Mortis mem-
oriam sibi ju-
bet incutere.*

*In victu, re-
sistitque fru-
gulis*

*utiliter stra-
gulo obdote,*

*Nepotem tu-
juria affe-
ctum consolatur.*

*injuriæ au-
ctorem libe-
rat a vœltagi-
tibus,*

*reservantem
injuriæ jubet
prius reconciliari.*

IA
METAPHRASTE.
Job 42

multa patitur

Christus in
somnia cum
salatur

a gentilibus
vult agnitus.

fugit.

sordo et muti
voce et auditu
impetrato.

Joannes qui
tu legeret aut
loqueretur

Secapion Si-
donius in
omnes be-
beralissimus.

rent, ut benedicerentur ejus ultima, sicut Jobo, magis quam priora, Qui etiam summam ejus virtutem venerant, cogitabat eum manumittere, etiamsi ille id minime admisisset, volens potius in servitute propter Christum perpeti, quam eum libertate quiescere. Sed quis dicere omnino poterit eas, quæ ei a maligno inferbantur, afflictiones? Quicumque enim erant a familia, tanquam emota mentis quinquam reputantes, aliquando quidem eum iridebant, aliquando autem aliquos infligebant, et non desistebant ei omnibus modis adferre molestiam. Quodiescumque autem contigisset eum, contumellis a conservis affectum, dormire cum animi agitudine, toties ei assistebat in somnis, qui in Africa ab eo visus fuerat, forensque ejus vestem, et pretium triginta aureos habens in manibus: Ne sis tristis, aiebat, frater Petre, Ego enim etiam tuum accepit pretium, sicut prius vestem.

41 Intercessit aliquantum temporis, et quidam qui erant ejusdem regionis, arte aurifices, voti causa et adorationis pervenerunt ad loca veneranda. Quos dominus ejus, ut qui essent ejusdem artis, idcirco ductos accepit omni benignitate. Petrus autem cum eis ministraret, et viros agnovisset, seipsum celabat pro viribus, et omnibus modis conabatur latere. Illi vero tanquam per figuram corporis eum indagantes, agnovērunt. Et primum quidem inter se susurrabant, dubitationem enim eis adferebat similitudo. Postquam autem illum ipsum esse aperte agnovērunt, communiter eum statim alloquentes, qui eos invitaverat: Quid sibi vult, dixerunt, quod vultis tibi monstrat, qui est mus quidem ordinis senatorii, splendore autem nulli est secundus? Is enim, qui ante nobis servit in mensa, est Petrus Publicanus, de quo Imperator quidem magnum accepit dolorem, magnum autem Senatus quoque, ut qui evanuerit.

42 Hos hæc verba dicentes eum audisset Petrus, statim humi quidem jecit disem, quem habebat in manibus, cursu autem descendit ad vestibulum, in quo adstabat quidam adolescens, ab ortu sordus et mutus, qui nutu poterat claudere et aperire. Cui Petrus: Tibi dico, inquit, qui es sordus et mutus, in nomine Christi Dei nostri, audi me, et aperi. Ille autem, Sicut jubes, respondit: et statim aperuit. Ille vero currens, profusus est egressus. Deinde ascendens janitor letus, narravit quod in ipsum fecerat miraculum. Dicebat enim se vidisse flammam ignis procedentem ex ore magni Petri, ad aures ejus pervasisse. Quæ, inquit, cum me totum circumfuisset, repente fecit audire et loqui. Hæc eum narravit is, qui prius erat sordus et mutus, subit omnes stupor et admiratio, et statim quam maxima potuerunt celeritate, aggressi sunt eum persequi. Cum ubique autem scrutari essent, non potuerunt eum, quem querebant, comprehendere. Quumtrem eos magna subit poenitentia, et deplorabant quod non magis animum attendissent: quo factum erat, uti Dei hominem tantis adficerent contumellis, verberantes et insultantes, et eum quotidie iridentes.

CAPUT VIII.

Aliena virtutis imitatio.

Tales erant misericordis et elementis Joannis anime benigne et humane narratione. Maxima enim ex parte, quæcumque incitabant ad commiserationem et amorem in pauperes, ea videbat dicere et audire. Assiduo quidem certe investigabat vitam eorum Patrum, qui fuerunt celebrati propter eleemosynam, et in hoc per totam vitam magnum ponebat studium, ut qui vellet eadem via, qua illi, ingredi.

44 Cum itaque aliquando incidisset in vitam divini Sempionis Sidonii, non cessabat virum illum admirari et res illius narrare, quemadmodum eum aliquando in egentem incidisset pauperem, se pallio exiit et ei dedit. Deinde eum obvium factus esset al-

teri argenti, similiter ei præbuit tunicam: et de cetero sedit nudus, ulnis solum tenens Evangelium. Deinde ab aliquo interrogatus, quisnam eum nudasset: Huc, inquit, ostendens Evangelium. Cum vero eo quoque veniito pro eo acceptum pretium distribuisset pauperibus, cuidam discipulo, qui eum rogavit, Ubi est, Pater; parvum Evangelium? Crede mihi, inquit, fili, parens ei qui dixit: Vende quæ habes, et da pauperibus; ne ipsi quidem libro, in quo hoc scriptum erat, statui parere.

43 Addatur hoc quoque iis quæ dicta sunt, afflens auditoribus non medioerem utilitatem. Quidam monachus illo tempore puellam ducens speciosam, obibat civitatem: cum autem quidam ex Ecclesia eum vidissent ad multorum offensionem eam circumagentem, introducunt ad B. Joannem. Ille autem verbis illorum inductus, ut qui existimasset eos zelo divino illum admonuisse, ipsum et puellam jubet vehementer eadi, deinde eos in diversis custodiis includi. Cum autem factum esset quod jusserat, et eos accepissent custodiae, et nox jam adventasset; monachus ei apparet in somnis, ostendens tergum notatum vibicibus et stigmatibus, ei dicens simpliciter et placide: Quid vero hæc tibi placent Domine? Crede, nunc quidem certe semel deceptus es, ut homo.

46 A somno autem excitatus, accessit illico monachus, educens eum e custodia, pro plagis vix valentem ingredi. Deinde eum in ejus vultum conjecisset oculos, agnovit eum esse, qui fuerat ab eo visus. Cumque vellet scire, an tam multas accepisset plagas, quam multas habens in somnis apparuerat, jubet eum linteo succinctum aperire dorsum. Cum divina autem providentia fuisset linteum solum, aperte fuerunt partes occultæ, et conspectus est monachus propemodum exectus et mancus viri-tilibus, etiamsi propter florem ætatis non fuisset prius innamnis a suspitione. Statim ergo eos qui illos detulerant, a suis gradibus deturbatos, tres annos arect a communione. Pio vero monacho se, ut par erat, excusavit, et rogavit ut ei condonaret peccatum admissum pro ignorantia. Sed hoc solum dixit se non laudare, quod nullo adhibito custode obiret civitates, eum esset monachus, et videretur adeo juvenis, et traheret secum feminam, et esset multis causa offensionis.

47 Ille vero eum ea, qua par erat, reverentia et modestia, Benedictus Dominus, inquit, Domine, non mentior. Non multis ante diebus eum essem Gaza, et illic festinarem ad adorandum SS. Cyrum et Joannem, hæc puella mihi vespere lit obviam et ad meos pedes prociidit, rogans ut necum iter ingrederetur, eo quod vellet esse Christiana, erat enim Hebræa. Ego autem Dei veritus iudicium, qui dixit, ne ex pusillis aliquid despiceremus, obediens admissi eum viæ comitem, maxime confidens, quod eum esset mihi membra ita afflecta, non esset facile inimico struere in me tentationem. Cum illic autem venissem, et vota reddidissem, feci eam catechismo instrui et baptizari, et de cetero eam circumdico in simplicitate cordis, et mendicans eam alo, studens si possim eam collocare in aliquo monasterio Virgini. Hæc eum audisset ille Beatus, Papa, inquit, quam multi sunt occulti servi Dei, etiamsi sint nobis ignori! Cum autem monachum donaret centum nominis, ille non accepit, dicens: Monachus si habet filium, non indiget pecuniis: si autem omnino amat, est omnino fide defectus. Hæc eum dixisset et abstraxit, recessit.

48 Quam magnum autem studium poneret Beatus, ut mortis meminisset, et quod plurimi faceret efflicere ne ejus recordatio deleteretur, dictum quidem est prius, dicitur autem nunc quoque. Nam cum lethalis morbus aliquando invasisset civitatem, maxima illi erat cura accedere ad retrotorum visitationem, et eorum qui decedebant sepulturam. Sæpe autem

Pallad. c. 83.

Matth. 19. 21.

monachum
cum puella
circumneun-
tem cordi ju-
bet

ejus innocen-
tiam cognos-
cit.

delatores pu-
nit

offert ei pecu-
niam, quam
respuit.

Joannes ad-
morbantibus

etiam

1A
METAPHRASIS

etiam assidebat iis qui emittebant animam, et eorum oculos suis tegerat manibus. Jubebat synaxes quoque celebrari pro iis, qui dormierant, asserens et affirmans defunctis multum prodesse quae pro eis sunt commemorationes et sacra ministeria.

suadet sacra pro mortuis fieri;

49 Ad fidem autem faciendam eorum, quae dicebantur, tale quid etiam narrabat, quod factum fuerat non ita multo ante. Dicebat enim, quod a Persis quidam abductus captivus, in custodia, quae appellatur Lethae, asservabatur vincetus. Lex autem erat apud Persas, ut qui coniecti erant in eam custodiam, nunquam revocarentur: et ea ratione consentaneum est eam fuisse vocatam Letham, id est, oblivionem. Illinc autem cum quidam potuissent aufugere, et in Cyprum venire, affirmarunt parentibus adolescentis, eum esse mortuum in custodia. Illi vero tres quotannis synaxes celebrabant tamquam eo mortuo. Quatuor anni praeterierant, cum filius illinc aufugiens, rediit donum. Quem cum parentes non tantquam qui fugisset e custodia, sed tamquam qui surrexisset e mortuis, cum magno stupore adspexissent, et fuissent ineffabili voluptate repleti; et alia faciebant et dicebant, quae anima, quae talem vidisset, faceret et diceret: et quemadmodum ei tamquam jam mortuo fecerant iusta, quae sunt mortuis, et eum eum docuissent, quinam essent ii dies, nempe dies sanctorum Theophaniorum, et dies salutaris Paschae, et dies sanctae Pentecostes. Haec cum ille audivisset, et in memoriam revocasset, parentibus affirmabat, quod his ipsis diebus relaxabatur a vinculis, adventu ejusdem, qui gestabat lampadem; et fenebatur omni securitate: diebus autem sequentibus tenebatur vinculis, sicut prius.

exemplo captivi soluti cum pro eo sa-crum fiebat.

CAPIT. IX.

Eleemosynarum vis apud Deum.

Talibus utens factis et narrationibus, fuit multis occasio salutis. Propterea plurimi quoque imitantes illa, quae fiebant tempore Apostolorum, et vendentes ea quae habebant, eorum pretium afferentes deponabant in ejus manibus, volentes id ab ipso distriui pauperibus. Cum quibus unus quispiam accedens, auri septem libras eum dimidia obtulit affirmans nihil amplius auri apud se remansisse. Petebat autem ab eo, ut duas gratias acciperet; nempe ut et servaretur quidem ejus filius illius precibus; referretur vero navis absque ullo periculo, quae quidem emissa fuerat in Africam. Cum autem post preces triginta dies praeterissent, moritur quidem filius: tertio vero die post ejus mortem, navis quaredebatur ex Africa, cum fuisset ex adverso Phari, in grave incidit naufragium, adeo ut universum quidem onus perierit, a sola autem navis fuerit salva cum vectoribus. Cum autem prius audito nuntio de filio, adhuc vigente animi perturbatione, accessit de nave tristitia, id eum plane obruit.

Multa multa Sancto dant, distribuenda pauperibus

Quidam multa largitus, tamen filium et bona amisit, a

sed divina consolatione recreatur.

51 Quod quidem postquam cognovisset Patriarcha, id nihilo minore ei attulit animi aegritudinem. Deum itaque rogavit, ut invisibiliter ejus animam attingeret, et inereparet tempestatem animi aegritudinis, et transmutaret in tranquillitatem. In somnis itaque nocte sequenti illi apparuit vir, figura et lineamentis similis Patriarchae, et dicens: Cur ita victus es a tristitia propter ea quae acciderunt? Num tu me rogasti, ut haec precibus a Deo postularem, nepe ut et tuus saluus esset filius? et ecce ejus gratia est saluus, ut qui a vite malis dimissus sit illatus. Si enim vixisset longius, non bonus, sed improbus erat exarsurus, et indignus eo qui creaverat. Quod ad navem autem attinet, nihil dubites, quod nisi Deus fuisset exoratus a nostra medioeritate, erat eum ipsis viris in profundum transmittenda, et praeteronus, fratrem quoque et alios misisses. Non oportet ergo esse tristem, sed propter hoc ipsum foreida

sunt potius quae accidunt grato animo. Nihil enim eorum, quae fiunt, fit sine Dei judicio, etiamsi sint nobis ignota multa ex illius judiciis. Postquam ergo eum dimisit somnus, sensit cor suum satis magnam accepisse consolationem. Statimque profectus, pro-cidit ad beati viri pedes, magnas ei agens gratias, et quam viderat noctu narrans visionem. Ille autem suavit, ut non ipsi, sed Deo, qui omnia dispensat ad utilitatem, acceptam ferat gratiam.

52 Sed quemadmodum non eos solum, qui Christo offerebant, et ut dicit divinus Apostolus, in benedictione seminabant, ille benedictione dignos duxit et accipiendos; sed eos etiam, qui in ipsum erant parvi et illiberales, prudenti ratione studuerit inducere ad eleemosynam, declarant quidem etiam multa alia; declarabit autem etiam, quod factum est in Troilum Episcopum. Eum enim, cum esset avarissimus et parcissimus, statuit traducere ad amorem eleemosynae hoc modo: In ptochotrophium, quod ipse construxerat, ut solebat, vadens, assumit etiam Troilum. Cujus eum tunc cum cognovisset habere in sinu triginta libras auri: Sunt, inquit, a te hodie curandi, sanctissime Troile, nostri in Christo fratres. Ille autem tamquam eo sermone pudore motus, et volens non existimari tenax et sordidus, sed potius simplex et liberalis, jubet ei cui credite fuerant pecuniae, unicuique eorum, qui illic erant, pauperum, proberemnum mimum.

Troilum avarum Episcopum inducit Joannes in 30 libras dei pauperibus

53 Cum vero totum aurum jam fuisset consumptum, et adventus ille et non ex affectione ardor ad eleemosynam fuisset refrigeratus, gravis dolor et magna penitentia incessit involuntarium beneficentiam. Domo itaque reversus, inopinato horrore et febre correptus, decumbebat in lecto. Cum esset autem jam hora prandii, eum ad convivium invitat Patriarcha. Qui cum accepisset quemadmodum se haberet, et causam morbi non ignoraret, non sustinuit eum quidem despiciere sic vexari et pati, se autem huc convivium: sed statim surgens, ad ipsum venit, et dicit subridens: Ne putes, o comminister, me tibi vere dixisse, ut e domo tua largieris fratribus secundum Deum: sed quoniam tunc aurum non habebat ad manum comes meus, accepi a te mutuo. Nunc vero adsum, triginta, inquit, libras ad te afferens, quas etiam sylvas reddo tuae virtuti. Postquam ergo solum vidit aurum in manibus Patriarchae, horrorem vicit, mala febris discessit, vires ei redierunt, et visus est habens vultum alacrum et vividum: ut hinc fieret manifesta, quod omnino redditum, morbum solvit, haec etiam primum ablatum, eum vocavit eum non esset.

ideo xgrobatem, reddidit auro mutuo.

54 Cum aurum ergo in illius manus dedisset Patriarcha, postulabat ut litteris ei mercede cederet. Ille autem libenter suam manu conscribit syngrapham, quae sic habebat: Deus misericordiae et elementiae, ipsum mercedem reddo Joanni, meo Domino et Patriarchae Alexandriae, triginta auri librarum, quas a me fuerunt distributae pauperibus. Ego enim mea accepi. Patriarcha ergo accepto chirographo, illum quoque simul accipit mensae futurum participem. Quem, cum comedisset, dormientem videns Deus excitare a gravi somno avaritiae, et efficere ut sciret quanta fuerit privatus remuneratione, et disceret benignitatem, ei mittit, qualiammodo vestasim, et videbatur sibi videre donum quamlibet pulcherrimam et splendidissimam, et cui elegantia et magnitudine nulla poterat conferri. Supra vestibulum autem inscriptus erat titulus aureis litteris: MASSO ET NEQUIS CURVA TROILI EPISCOPI. Postquam vero his lectis est letatus, existimans donum sibi datum fuisse ab Imperatore, accedit vir quidam insignis, et qui videbatur esse unus ex Senatu, habitu similibus Cubiculario, habens quosdam alios ante se ambulantes. Qui postquam appropinquavit vestibulo, adspiciens ad b satellites, jubet quamprimum deici titulum: pro

syngrapha accepta.

Videt is pernitium sibi paratum Joanni assignari

b

curæ. Est enim alius, qui est iudicaturus orbem terræ, qui etiam reddet unicuique secundum opus suum.

61 Multi ergo hæc verba audientes cum acerbitate et vociferatione, alii quidem cessabant reprehendere, ejus impudentiam timentes et audaciam; alii vero conabantur eum apud Sanctum criminari. Sed ille, ut qui a Deo dilectus, quali virtute esset senex, minime attendebat ea, quæ dicebantur ab ipsis, ut qui ante oculos semper descriptum haberet illud excisi monachi. Suadebat autem omnino vitare accusationes quæ fiebant adversus monachos, præclarum illud verbum Imperatoris Constantini in ore habens, qui in Nicæna Synodo libellos accusationum datos adversus aliquos Episcopos non admisit, dicens: Si in Episcopum aut monachum fornicantem incidissem, sustulissem meam eblamydem, et ei imposuissem, ut a nullo oculo videretur: ut qui recte sciret, quod delicta talium virorum, si multis fiant manifesta, non solum efficiunt ut contemnantur quæ sunt honore digna et reverentia; sed etiam magnum præbent incitamentum et occasionem ad vitium.

Ejus virtute divinitus communita,

non admittit contra eum accusationes.

Mulier per Vitalem conversæ

62 Sed sic quidem Magnus ille repellebat calumnias quæ intentabantur adversus magnum seum. Ille autem non cessabat ab hac operatione: sed etiam si probris et dedecore a multis afficeretur, ipse unum solum spectabat, nempe salutem animarum. His vero, qui adversus eum linguam movebant, peccati sui precabatur veniam. Quod autem hoc studium non fuit ei infringendum et inutile, sed multis attulit salutem, hinc est manifestum. Videntes enim mulieres ejus per noctem stationem et linguam divina perpetuo canentem, et pro earum mutatione, et ut servarentur, assiduam precationem, desistentes a malis actionibus, gerebant curam temperantia: et alia quidem legitimo conjungebantur matrimonio; alia autem sic manebant, desistentes a flagitiosis actionibus; alia vero mundo perfecte renuntiantes, vitam eligeant monasticam. Nemo autem cognovit occultam ejus ex Deo vitam, quamdiu fuit in vita superstes; nec quemadmodum simulando nequitiam, a malis moribus traduxit malas mulieres.

Pœnam cuiusdam prædixit

63 Quamobrem cum aliquando egrederetur ex habitaculo ejus, quæ primum locum tenebat inter meretrices, ei occurrit quidam libidinosus, propter hoc ipsum ingrediens, ut data pecunia, expleret libidinem: et Sancto impingit colaphum. Quousque, dicens, o Christi illusor, non desistes a malis actionibus? Ad hæc homo ille admirabilis: Miser, inquit, et tibi incutiendus colaphus, ut tota fere Alexandria ad tuos clamores congregetur. Non multum intercessit temporis, et vir ille divinus migravit ad Dominum, cum esset in parva quadam cella, quam construxerat in loco, quæ dicitur a Porta Solis, in qua quoddam parvum habens oratorium, faciebat in eo multas synaxes. Quo in loco congregabatur etiam multitudo impudicarum mulierum, quæ consequebantur ab eo curationem, adeo ut qui vitam agebant libidinosam et voluptariam, ei irascerentur et successerent, ut cui propter rem malam scilicet inviderent, dicentes: Quomodo fieri potuit, ut hic impostor tam multas ad se attraxerit.

morantur

quodam, qui eum percussit, correptus a demone, per eum liberatus

64 Cum dormisset ergo, sicut dictum est, et nemo sensit, accedit repente quidam deformis Æthiops ad virum libidinosum, qui ei colaphum impigerat, et ejus genis incutit gravem et validum colaphum, adeo ut ejus sonus ad maximum usque spatium fuerit exauditus. Qui deinde ei dixit: Accipe hunc colaphum, quem ad te misit monachus Vitalis, sicut prædixit. Protinus ergo miser volutabatur correptus demone, et ad ipsum fuit congregata tota fere Alexandria, sicut ille vir justus prædixerat. Cum itaque vix tandem post multum tempus ad se redisset, rumpit vestes, et surgens cursu celeranti ad Sancti domunculam, Miserere mei, clamans, serve Dei Vitalis, qui in Deum et in te multum peccavi. Omnibus ergo viden-

tibus, qui aderant, postquam domniensis appropinquavit, ipsum jaciens et discerpens demonium dimisit.

65 Cum ergo hæc vidissent, ingressi domunculam invenerunt Sanctum, qui genu flexerat et Deo per precationem animam commendatam emiserat. Deinde lumi adspicientes, vident scripturam quæ sic habebat: VIRI ALEXANDRINI, NOLITE ALIQUID INDEICARE ANTE TEMPUS, DONEC VENERIT DOMINUS. Confitebatur itaque omnibus presentibus is, qui liberatus fuerat a demone, mala quæ Sancto fecerat, et quæ audivit propheticæ ab eo dicta, quæ etiam passus est. Fuerunt ergo hæc statim renuntiata Patriarchæ, et ipse cum simul venisset cum toto Clero, ubi legit eum, quæ erat lumi, scripturam, paulo post dixit: Si fuisset inductus verbis eorum, qui calumniabantur, fuisset mihi incussus ille colaphus.

evulgator ejus pictus.

66 Tunc etiam congregatur universum agmen meretricium ad justa faciendæ venerandæ corpori. Quæ quidem eum efferebant cum aromatibus et lampadibus, valde deflentes privationem ejus doctrinæ, a qua ad eas magna manabat utilitas, et tunc exponebant ejus vitam, iis quæ dicebantur fidem omnibus modis facientes, quod non ab aliquo malum ad eas ingrediebatur, et nec visus sit ulli earum ne manum quidem admovisse, aut ad latus omnino accubuisse. Ad eos autem, qui illarum reprehendebant silentium, et dicebant eas fuisse multis causam offensionis, illius præceptum adducebant ad sui excusationem; et quæ a demone inflictæ fuerat, plagam, ad disciplinam ei quæ non obedierat. Ipse autem, qui colaphum dederat et contra acceperat, nunquam intermisit, cum demon eum reliquisset, Beati sepulchro assidere, quod effectum est thesaurus multorum miraculorum, et illius commemorationem de more cum psalmis peragere. Deinde paucis post annis reponitur in monasterio monachi Seridonis: et cum illi fuisset tradita B. Vitalis cella propter magnam in ipsum fidem, illie vitam quietam in silentio transegit perpetuo, donec pervenit ad finem vite presentis. Præterea autem Patriarcha quoque magnas Deo agebat gratias, quod non permisisset, ut aliquid diceret aut cogitaret indignum beata illa et gloriosa anima. Alioqui autem multi quoque ex iis, qui habitabant Alexandriam, meliores evaserunt qui propensi erant ad condemnandum, et hanc malam dudicent consuetudinem. Sed talis quidem erat vir ille sanctus, et res ejus in hoc modo se habebat.

claret miraculis.

Ejus perennis et monachus.

a. Addit MS. Grav. τοῦ ἐν Βασιλειῶν ἀσπίδου. Inter Imperatores celebrantur. b. Utrumque MS. Græcum ἐπίσκοπος, ut Hieronimus legit ἐπίσκοπος, cui consentit altera vita per Leontium.

CAPUT XI.

Temeraria iudicium vitanda.

Sufficiet autem id quoque quod est dicendum, ad testandum quam esset tardus vir ille admirabilis ad condemnationem. Quidam juvenis impudens civitatem obiens Alexandriam, cum virginem quadam ex iis, quæ vitam amplexæ erant monasticam, a via recta abduxisset, et deinde cum sua libidinis et intemperantiæ fecisset delicias, paulo post eum ea audivit fugit Byzantium. Quod quidem cum rescivisset vir divinus, magno dolore est affectus, et, ut dicitur, omnem movebat lapidem, studens eos a lapsu revocare. Aliquanto autem tempore interjecto, accidit ut eum apud quosdam ex Clero narraret et Beatus quadam narrationem, quæ poterat eorum animo adferre utilitatem, illius quoque juvenis, qui hæc recentia fecerat, fieret mentio: quem qui tunc aderant, protinus condemnabant et abdicabant, tanquam uno ore omnes dicentes, eum non solum dnas, ut apparebat, perdidisse animas, sed etiam multas alias, quibus hoc malum erat exemplar propositum. Romæ itaque magnus ille nimis facilem reprehendens condemnationem: Nolite, inquit, o filii, nolite esse lingua tam prompti ad detrahendum proximo. Nam sic

Monet non etiam publico peccato non iudicanda 1 Cor. 4. 5.

quidem futurum est, ut vos cum in duo mala incideritis, unum quidem, transgredientes preceptum illius, qui jubet non judice re ante tempus; alterum autem, quod ignorantes quod lucusque factum est, vos magna facilitate constituitis iudices. Est enim omnino incertum, an lucusque pernicem in peccato, an mutati sint ad correctionem. Ego enim, inquit, aliquando legens vitam ejusdem magni ex Patribus, invidi in talei narrationem plenam utilitate. Sic autem habebat :

68 In Tyrum civitatem venerunt duo monachi, aliquo fungentes ministerio. Alterum vero eorum, cum venisset in quendam hominem, quendam meretrix, cui nomen erat Porphyria, sequebatur clamans : Venerande Pater, serva me, sicut olim Jesus Christus meretricem. Ille autem humanarum rerum nihil reputans, ea manu accepta, multis videntibus, egrediebatur per mediam civitatem. Manavit itaque fama in omnes partes, quod ille monachus in uxorem accepisset Porphyriam. Cum ipso olim meretrix urbes et vicus, incidit in infantem humi jacentem. Quem quidem cum benigne sustulisset, ut abiret secum cum portabat. Cum aliquo autem tempore venissent Tyrii in eum locum, ubi versabantur, et meretricem viderent in multis tenere infantem, voluti irridentes, et egregium hunc virum ludificantes, Re vera, ei dicebant, a scopo non aberrasti. Pulehor enim tibi filius natus est ex monacho. Qui etiam Tyrum reversi, cum rem ubique disseminarunt, quod ea ex monacho peperit set filium, qui illius expressam conservavit effigiem. Ita fore sunt homines prompti ad credendum suspicionibus, et maxime qui sunt mali et flagitiosi, et a se habent acceptam credendi occasionem. Statim enim tanquam e propinquo seipsos testes accipientes, alios accusant facile, simul quidem se volentes explorare delictis tantum cogitationum et verborum, et cupientes esse alios similiter improbos, et sic studentes vitare plagas, que inferuntur eis a conscientia. Monachus autem cum ad domos et Porphyriam, et in monasterium imposuisset habitum, vocat eam Pelagiam, et concedit ei, ut in monasterio Virginum agat silentium.

69 Cum vero praevisisset diem sui decessus, illa quoque accepta, redit Tyrum. Eam autem puer quoque sequebatur, jam septem annos natus. Ad omnes vero pervenit fama eorum adventus, quod scilicet revertitur Porphyria cum monacho suo conjuge. Deinde cum egrotasset monachus, et ad mortem jam spectaret, plurimi ad eum accesserunt ex habitatoribus, ejus visitandi gratia. In quarum conspectu cum jussisset afferri floribulum plenum eudentibus eulombis, accipit eos carbones, et infundit in sinum, et omnia audientibus, Benedictus, inquit, Dominus, qui olim vulum servavit incolumitatem, is mihi fuerit testis fidelis, quod quomodo meas vestes non attingit haec qui est in igne urendi vis, ita nec ego attingi mulierem toto tempore vite meae. His auditis omnes obstupuerunt, Deo dantes gloriam, qui eos, qui ipsam in occulto edunt, seipso aperte glorificare. Haec enim fecisset et dixisset monachus, in manus Dei deponit animam. Propterea vobis omnibus suadeo, o filii spirituales sicut etiam prius dixi, non esse promptos ad condemnationem. Contingit enim nonnunquam, ut ejus quidem, qui est fornicatus, aut aliquid aliud deliquit, peccatum aperte factum sciamus; in occulto autem factam ignoremus penitentiam. Oportet autem Dominicum quoque timere vocem, que dicit : In quo iudicio iudicatis, iudicabimini.

CAPUT XII.
Pietatis et divinarum mysteriorum commendatio.

Neque vero suadeat solum cavere hoc delictum; sed eorum etiam qui divina precepta negligunt, volens corrigere seculum, tale quid fecit, dignum

quod mandetur memorie. Cum enim cognovisset multos negligentiores, post lectionem divinarum Evangeliorum exire ex ecclesia, et vanis ac otiosis vacare sermonibus, solemnem quodam die, relicto sacrificio ipse quoque et templo egreditur, et sedet cum universa multitudine. Omnibus autem hoc stupentibus: Non oportet, inquit admirari. Ubi enim sunt oves, illic omnino oportet esse pastorem. Nam cum propter vos et vestram utilitatem soleamus synaxes celebrare, si vos autem foris versumini, contingit inutilem a nobis capi laborem, statim cum egredientibus vobis simul egredi, et rursus ingredi cum ingredientibus. Hoc multos correxit, et a mala abduxit consuetudine.

71 Non illos vero solos studuit corrigere, qui extra congregationem otiosis vacabant sermonibus, sed eos etiam, qui citra rationem intus inter se conferabant sermones, et maxime a eos qui erant et suggestu. Si quando autem vidisset quempian post unam et alteram admonitionem nequaquam posse corrigi, eum statim eiciebat, apud eos vocem usurpans Dominicam, Donum Dei oportere esse domum orationis. Contra autem eorum, qui in divinis congregationes erant studiosiores, illi accepta erat pietas, eosque et laudabat et ad gradus provehebat. Quod quidem apertius indicavit illi, quod jam est dicendum.

72 Duo Clerici ejus Ecclesie, artem exercentes incidendi eorum erant inter se vicini. Quorum unus quidem matrem conjunctus matrimonio, habensque filios et patrem et matrem cum ipso habitantes, quos quidem dilebat omnes suis manibus, non negligebat tamen divinas congregationes; alter autem etsi erat solus, et artis peritor, et in operando diligentior, ne sibi quidem sibi parare poterat, que erant ad usum necessaria. Ei itaque, qui erat ejusdem artis, invidens, et non amplius ferre valeus quam animo conceperat invidiam, eum aliquando solum offendens : Adjuro te, inquit, per Deum, ne me coles, sed hoc mihi aperias, qui fit, quod tu sis semper quidem dives, idque cum sis in operando negligens; mihi autem, qui sum diligens et laboriosus, contra accidit ut jam redactus sim ad extremam paupertatem? Ille autem volens eum reddere diligentior, qui erat negligens in adendis congregationibus, que sunt sacrorum causa; Mihi quoque inquit, o frater, res erant redacta ad maximas angustias. Ex quo autem mihi persuasi divinis vacare congregationibus, nonnunquam eo vadens, aurum in via invenio, qui factum est ut mihi sint congregato omnes, quas vides, copie. Sed si me iudias, ipse quoque me euntem sequere, et hinc non vulgarem habebis consolationem. Pareat dietis, et ad singulas divinas synaxes cum ipso ventitans, sentiebat domi sue factam a Deo benedictionem, et bono consultiore agebat gratias. Ille autem, serena mox aperta, manifeste dicit socio, se nunquam aurum in via invenisse; Sed volens, inquit, te excitare ut venires ad divinas congregationes, fluxi hanc auri inventionem. Hoc enim pervenisset ad aures beatissimi Patriarche, et ejus homini commendat propositum, et eum ordinat Presbyterum.

in Greek: οτι μακιστη εστι τουτ ο βλησται. maxime vero illis industrius.

CAPUT XIII.
S. Joannis fuga, obitus.

Hic revera bonus pastor, divinus, inquam, Patriarcha, credens principi pastorem Christo, qui jubet, si persecuti fuerint ex una civitate, fugere in aliam; cum esset Alexandria tradendo manibus Persarum, divina providentia illuc quidem recedit, migrat autem in suam patriam Cyprum, sum ei corpus largiturus, ut que eum abierat : praeceperat enim jam appropinquare decessum. Is itaque, ejus saepe mentionem fecimus, Patricius Nicetas, accepta occasione ex eo, quod Perse irruerant, obsecrat virum divinum, ut veniat usque ad regiam civitatem, precibus

In Sacro constantiam, attentionem, modestiam exigit.

a maxime a Clericis, Matth. 21. 13.

quotidie sacrum audiens salutar fit dies.

persuadet idem socio

et Sacerdos

Math. 10. 22. Prescians obitum et hostiarum irruptionem, abijt in Cyprum

ex
Metaphraste.

exempla monachi meretricem penitentem circumducens,

ut in vultu suum vitam creatum probantia

Math. 7. 2

precibus et benedictione impertiturus Imperatorem. Ille autem cum sciret, qualis esset fides viri clarissimi, annuit quidem petitioni : cumambo autem nave voberebantur, et jam essent in medio mari, incidunt in gravem tempestatem. Cum vero navis tam vehementer quatiretur fluctibus, et mox esset incitenda in profundum, visus est nocte illa, qua fuerat excitata tempestas, Patricius in somnis videre Patriarcham cum pauperibus, aliquando quidem per totam navem circumcursantem, aliquando autem cum ipsis manns extendentem, et e caelis potentem auxilium. Cum autem jam in Rhodum insulam pervenissent, ille ipso Patriarcha cum a se discessisset, revera videt et non in somnis, splendidum virum eunucho similem, aureum sceptrum habentem in manibus, et ad eum accedentem dicere : Vocat te Rex regnum. Statim ergo accersito Patricio, cum dixisset qualem habuisset visionem : Tu quidem inquit, o vir splendidissime, studuisti nos deducere ad eum, qui regnat in terra : qui autem caelum et terram et omnia sua tenet dititione, prior ad se accessit. Ille vero hoc dicto tristitia affectus et dolore repletus, non potuit quidem eum retinere. Sed cum venerabilium ejus precum fructum juvenule accepisset, quam potuit officiosissime eum dimittit in Cyprium.

navis fragili periculum precibus depellit.

intelligit se fecerit mortuum.

ex Rhodo in Cyprium redit.

Testamentum ejus.

U

Moritur.

sepelitur inter 2 Episcopos, ultra locum dantes

74 Cum autem in suam civitatem pervenisset Amathuntem, jussit scribis ut scriberent testamentum, quod sic habebat : Joannes humilis quidem servus servorum Dei, propter autem mihi impositum Pontificatus dignitatem, gratia Christi liber. Ago tibi gratias Domine Deus meus, quod me dignum censueris, qui tua tibi offerrem : et quod ex mundi bonis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam jubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo. Quando enim Dei permissione creatus fui Episcopus Alexandriae, inveni in meo Episcopatu circiter octo millia librarum auri : ex oblatione autem piorum collegi a deis millibus plures his pecunias : quas cum cognoscerem esse Christi, Christo etiam dare volui, cui nunc quoque trado animum. Cum hoc testamentum sui fecisset ille magnus homo Dei, deposuit spiritum in manus Dei viventis.

75 In ejus autem sepultura fit miraculum, quod nulli credit ex iis, quae unquam facta sunt miracula. Nam cum esset deponendus in ade oratoria admirabilium operum effectoris Tychonis, in quadam capsula, in qua erant condita duo corpora Episcoporum, videre licebat haec mortua corpora veluti animata, tribuere eundem beato corpori. Nam a se invicem sejuncta, id medium accipiunt. Et hoc quidem, quod evenit in ejus sepultura, visum est multorum oculis : alterum autem eo non minus, procedens declarabit oratio.

α ἡλικίῃ ἐστὶν ὑπερῷα ἰσχυρὰ πέντε καὶ πέντε χηλῶντα, ἄλλως ἂν ἀπλοῦς κολλῆσαι πενήντα.

CAPIT. XIV.

Miracula post ejus mortem facta.

Quaedam enim mulier orta in oppidulo, quod tulerat Patriarcham, postquam recevit eum jam se migraturum ad Dominum, magni et gravis peccati sibi conscia accurrit ad Beatum : et calidis lacrymis profusa, ejus pedes tangens, petebat illius peccati absolutionem : Ille autem, Si credis, inquit, meis precibus te esse ab hoc peccato absolvendam, quod et omnino te id prius conditori. Cum autem dixisset ei se non posse id labris profere, jussit id scriptis significare. Cum vero videret eam id aegro ferre, jubet ut ipsa id scribat, et suo ipsius sigille muniat, et sic ei tradat schedulam. Cum sie ergo factum esset et in ejus manus tradita fuisset obsignata schedula, rogabat mulier eum obtestans, ut nihil eorum, quae iherant, veniret ad ejusquam cognitionem.

77 Quinque dies abhinc praebierant : et magnus ille excedens e vita, migravit ad iustorum tabernacu-

cula, cum nihil de ea re eniquam dixisset omnino. Cum autem mulier, divina quadam forte providentia, non adfuisset illo die, quo excessit e vita, ea accedens ad sepulturam, et dubitans ne forte quae ejus fidei commissa fuerat schedula, neglecta et in episcopatu relicta deprehenderetur ab omnibus, dolore affecta, a se propemodum discesserat : sed cum fide ardentissima se rursus collegisset, quam maxima potuit celeritate venit ad illius capsam, et tamquam eo vivo, clamabat. Quid hoc fecisti, o vir divine, mihi peccatriei, ut nunc adhaer ab omnibus probro et dedecore? Quod enim ne tibi quidem potui aperire propter lapsum insignem, hoc erit omnibus manifestum. Utinam ne cogitasset quidem de hac re convenire. Existimans enim per te penas futuras effugere, et hoc non sum assecuta; et quod ex eo oritur, dedecus mihi conciliavi. Sedenim non recedam a tuo sepulchro, neque omnino hinc surgam, et nisi de iis, quae petivi, me feceris certiore. Persuasum enim habeo te non esse mortuum, sed in Deo vivere, et te apud eum posse, quae vis facere.

78 Haec illeens, et alia his similia, tribus diebus et totidem noctibus veneranda ejus capsa assedit, et (o Dei miracula!) ultima nocte egreditur e capsula vir ille admirabilis simul cum iis, qui cum eo jacebant, Episcopis, (ejusmodi enim erat id, quod apparebat) et ei dixit : Quousque, o mulier, clamans es iis qui hic sunt molesti? Nostra enim vestimenta jam tuae humectarunt lacrymae, fluentes instar fluvii. Cum haec dixisset, tradit ei schedulam, sicut erat, ab illa obsignatam. Deinde, Agnosceisne hanc, dixit, o mulier? Accipio ergo, et jam solvens vide Dei opera admirabilia. Cum illa autem surrexisset, et ad se rediisset, vidit quidem rursus sanctos suam capsam ingressos, habens vero schedulam in manibus, illa se manente signo. Quod quidem cum solvisset, priorem quidem scripturam invenit deletam, alienam autem videt positam subscriptionem, quae sic habebat : Propter Joannem servum meum deletam est tui magna peccatum. Declarabit autem id quoque, quod de eo dicendum est, quanta esset viri virtus, et quantum beatitudinem ex ea sit assecutus.

79 Nam vir quidam, nomine Sabius, temperanter admodum et e virtute vivens, monasticam et a negotiis remotam vitam exerceus Alexandria, hora qua Beatus decessit Joannes, putabat existens in ecstasi se eum videre egressum ex episcopatu cum universo Clero, habentem in manu lampadem, et iter ad Regem ingredientem, viro quodam splendidissimo, habitu Cubiculario, cum accersente; et puella quadam speciosissima, ut diceret etiam ipsam sedem ei primas partes cedere in pulchritudine, cui erat caput obae corona redimitum, et aliquando quidem eum procedente, aliquando autem manum quoque tangente, simul incedente. Cum autem diem adnotasset is, qui viderat, (erat vero memoria Memo magii Martyris) tunc autem venissent quidam e Cypre, ab ipsis accepit, quod illo ipso die, quo haec visa sunt, inelytus Joannes excessit ex hoc mundo.

80 Vir quidam alius Alexandrinus, qui erat ipso quoque ex iis, qui sunt petate insignes, vidit ea ipsa nocte examen pauperum et multitudinem orphantiorum et viduarum, quae numero non poterat comprehendi, habentem in manibus ramos olivarum, et procedentem Patriarcham eundem ad synaxim. Sufficunt haec testimonia maxime magni Joannis ad Deum fiducia. Quod autem est maximum, et caret omni dubitatione : celebrabuntur anniversaria magni et admirabilium operum effectoris Tychonis : deinde eum peragetur de more hymnodia, et simul esset congregata populi multitudo, Deus admirabilium, volens apertum reddere, quantum fuerit apud eum gloriam consecutus is, qui fuerat ejus benignitatis, quod ejus fieri poterat, annulator, Joannes, inquam, qui cognomen accepit a misericordia; voluit ut ex

Sanctus e a pulchro surgit, capite schedulam edidit.

peccato dicitur deleta

Sabius inuenerit videt eundem adnotatum

alium dedit a pauperibus

Vir horrensus compleret schedula peccatum scribit, eum tremit.

IX
M. CAURIA. TC.
Lugientum
salutem e.e.
ejus sepulchro
munit

ejus divinis reliquiis copiosa scaturirent unguenta, emittentia suavidentem odorem curationum. Quibus fruentes qui in ea incidierant, communiter Deum, qui sine eis qui ipsum glorificant longe amplius glorificat, gratis labris glorificavit. Cui nos quoque oportet quam convenit offerre glorificationem, glorificantes Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unam in tribus divinitatem et potentiam, nunc et semper et in secula seculorum, Amen.

a Adhuc in Graeco usque cessato te interpellare.

DE TRANSLATIONE

S. JOANNIS ELEMOSYNARII.

S. Joannis
Elemos. corp-
pus transla-
tum Constanti-
nopolim :

Constitutum Anatheme in Cyprio sanctissimi Patriarchae Joannis Elemosynarii corpus fuit : post Constantinopolim translatum, inde Budam, postremo Posonium, Prima Translatio quaedam, quae modo ac ratione perfecta sit, nusquam scriptum reperimus. De secunda extat Pelbarti de Themeswar ex archive S. Francisci testimonium, in fine Ponerei ejus de Sanctis, ubi historiam S. Joannis Elemosynarii, Patriarchae Alexandrini: ejus corpus translatum habetur Bude in capella regia in castris; et ejusdem festum inibi celebratur sequenti immediate die post festum S. Martini Episcopi et Confessoris. Et in fine vite : Claruit autem circa annum Domini sexcentosimum quintum, tempore Phoecae Imperatoris. Cui us corpus usque modo stat incorruptum : quod Caesar Turcorum misit pro munere ex Constantinopoli Hungariae Regi Matthiae : et nunc reverenter tendit in capella regia castris Budensis, ubi ad ejus invocationem crebra coruscant miracula; prestante Domino Jesu Christo, cui sit laus et gloria per aeterna secula, Amen.

Budam.

ubi chartis
miraculis

2 Regnavit in Hungaria Matthias a 22 Januarii anni 1458, usque ad 3 Aprilis 1490, quo apoplexia extitit est. Quo anno nobile illud donum a Tyranno Turcorum accepit, nusquam expressum reperimus. Putaverunt Turci Constantinopolim 1453, 29 Mui. Die 12 Novembris alatum esse Budam sacrum illum thesaurum, tradit infra Drascovitus, (licet Pelbartus, quem extat, id non asserat) sive da casu evenit, sine consilio in eum diem, ut verisimile est, dilata Translatio celebrata est, quo celi a Graecis consuevit.

eo altatum 12
Sorevole.

3 Tertia Translatio contigit anno 1530, Ferdinandi I, qui deinde in Imperium Carolo V, fratri successit, anno tertio, festo Pentecostes, Nonis Junii; ut paullo post liquebat. Quarta denum Petri Pasmany Cardinalis Strigoniensis archiepi ac sumptu curata, tumba argentea, cui inclusum est corpus in novam magnificam mauseoleum sublatum, Rei gestae servata, qui natus, atque opus promeruit, Georgius Drascovitus, Episcopus Quatuordeclesensis, Posonensis Praepositus, idem comp. fuit, quo Vienna eodem modo probat typus Michaelis Rieta.

deinde ce-
stium Poso-
nium :

ubi postea ho-
norificentis
reconditum.

4 Autem tamen particula reliquiarum alique ardeae a corpore sunt : nam extat Neostadi Austriae apud Eremitas S. Pauli os brachii unius, abest quoque a reliquo corpore totum sinistrum brachium, et dextera pars aliqua. Digitus olim Matthiae Imperatori petenti donatus, atque ab ea relictus domui professa Societatis Jesu Viennae. Ex pelle sacratissimi hujus digiti particula ad sanctum illum Laticensium Abbatem Antonium Wingrum missa est anno 1631, a R. P. Florentio Montmorencio Societatis nostrae in Austria et Bohemia Visitatore. Vien 13 Octobris illius anni Malbodium (Hannoniae oppidum est in Belgia) qua se Wingrus receperat ad Societatis nostrae collegium, ejus ipse praecipuus factor quousque parens erat : reperi casuata erudantem animi voluptate quippe ipsa die altatum erat Vienna criminum illud pluvieque divinum munus, quod coram tunc sum veneratus.

Alique eius
reliquae in
Austria,

et de religio

5 Tercium est ipsam R. P. Visitatoris epistolam hic subnecti, quae ita habet :
Admodum Reverende Domine.
Vidi Posonii in Hungaria, magna mea consola-

tionem, adhuc integrum corpus S. Joannis Elemosynarii, Patriarchae Alexandrini, magnifice in theca argentea longitudinis staturae ejus inclusum. Pellis adhuc integra est in perisque locis, et ossa omnia firma. Deest solum pars una brachii, et digiti aliquot manus unius, quorum unum habemus hic in domo nostra professa Viennensi : et quia scio D. V. honorare sacras reliquias Sanctorum, et peculiariter imitari Sanctum illum; mitto haec inclusam partem pellis digiti illius, mihi donatam a R. P. Praeposito hujus domus, prout ex ejus testimonio adjuncto videre poterit sua Dominatio.

De his testi-
monium h.
P. Florentio
Montmorencio,

Exemplar testimonii P. Praepositi Domus Professae. Nicolaus Jaguetovius Domus Professae Societatis Jesu Viennae Praepositus, omnibus, in quorum manus haec litterae venerint, salutem in Domino sempiternam. Cum frustum quoddam ex pelle digiti S. Joannis Elemosynarii, quem Augustissimus Imperator Matthias, Posonio, ubi integrum ejus corpus asservatur, desumi curavit, et reliquit huic domui Praepositi; ad instantiam R. P. Florentio de Montmorencio Societatis Jesu per Austriam Visitatoris, deleimus admodum Reverendo Domino Antonio de Wingro Abbati Laticensi; ut omnibus id constaret, et ne hujusmodi sacrae reliquiae debito honore fraudarentur, fidem de praemis his litteris manu nostra subscriptis, et sigillo nostro munitis, facimus. Vienna in Austria 24 Septemb. anno 1631

et R. P. Nico-
lai Jaguetovii.

HISTORIA TRANSLATIONIS.

Auctore Georgio Drascovitio Episcopo.

EMMENTISSIMO ac Reverendissimo DN. DN. PLERO S. R. E. CARDINALI PAZMANI, Archiepiscopo Strigoniensi, Primati Hungariae, Caesareae Majestatis FERDINANDI II, ad summum Pontificem URBANUM VIII. Legato extraordinario, GLAUCIUS DRASCOVITUS, Episcopus a Quinque ecclesiensis, Praepositus Posonensis, felicitatem.

Diviniore altioris ejusdem consilii nomine, abeuntem in Urbem, Eminentissime Cardinalis, cum corpore Divi Joannis Elemosynarii, pro ea, quam debet observantia, comitari libuit: Eveneri, inquam, et compendiarium sacri ejus corporis, nuperrime translato narrationem, tuo nomini dicere, inque comitem vis admiscere vidi. Primum enim, insignis illa veneratio ac pompa, sacris Divi Elemosynarii ipsius adhibita, tota tua fuit, magna omnium admiratione ac plausu terminata, ut merito auctori suo inscribenda videatur. Deinde iter quod suscipis, Cardinalis Eminentissime, adeo longum est et difficile; res vero, quas pertractabis, adeo graves ac arduae, ut hujusmodi magni Sancti comitatus et auspicia, tibi prorsus sint necessaria, quo et viam habens et cussam expeditum. Ad extremum, quia nonnullorum fert opinio, sacrum Divi Joannis Elemosynarii thesaurum, ab Ungaria non possideri, eos ego haec luculentia, et veritati consentanea, rebellere constitui narrationem. Accipe, Eminentissime Cardinalis, exiguum hanc animi, tuo nomini nunquam, non obnoxii, significationem, et comitem itineri tuo donatum, curam habe.

PHILIPPO
ACTOPIUS

2 Centesimus annus est, quo venerandum Divi Joannis Elemosynarii corpus, in Caputn Posonensis sacrarium illatum, cistaeque lignae duplici inclusum, ac altari superpositum, religiose asservatum fuit; incorruptum plane, et, si particulas pietati concessus excipis, omnino integrum. Toto hoc decurrente saeculo, Imperatorum, ac regni Hungariae Regnum, Antistitem, virorum principum, populi que Christiani concensu, maxima semper fuit tati sancti corpori veneratio. Die vero, quo ejus Translationem Buda celebrem fuisse, Pelbartus de Themeswar, a r non minus

S. Joanni
Elemosynarii
corpus adhibere
intenti

minus pietate quam eruditione insignis, memorat hoc est xii Novembris. Ecclesie Posoniensis Clerus, festo divinorum officiorum concentu, S. Joannis Eleemosynarii memoriam egit quotannis solemnem; sacerdotibus humeris, sacro pignore ad aram majorem religiose deportato.

3 Porro modum, quo tantum thesaurum, Ungaria primum, augustaque Regum quondam sedes Buda, est adepta, hunc accepimus. Pelbartus de Temesvar, in fine Pomerii Æstivalis de Sautis, Haganoæ, anno nri editi, rem cetate e sua gestam, his verbis memorat : Claruit S. Joannes Eleemosynarius circa annum Domini 603, tempore d Phocæ Imperatoris. Cujus corpus usque modo stat incorruptum. Quod Cæsar Turcorum, misit pro munere ex Constantino-poli Regi Matthie. Et nunc reverenter tenetur in capella regia castri Budensis : ubi ad ejus invocentem crebra coruscant miracula. Ejus festum celebratur die immediate sequenti, post festum S. Martini Episcopi et Confessoris. Huic Pelbarti attestatiõni adstipulatur surius, qui hoc ipsum, mensis februarii die xxii in vita S. Joannis Eleemosynarii consignavit. Abraham denique Archiepiscopus f Primæ Justinianæ Achridensis, suscepta Posonium profectioe, ad sacri corporis venerationem; huc lento proprie manus scriptoris testatus est, a magno Logotheta Patriarchatus Constantinopolitani, viro nonagenario, se accepisse, corpus S. Joannis Regi Ungariz dono missum.

4 Jam vero, factam Buda sancti corporis translationem Posonium, duo libri manu scripti recensent; quorum alter Lupoglave in Slavonia, apud Religiosos S. Pauli primi Eremitæ asservatur, hujusmodi inscriptione : Acta Fratrum Ordinis nostri, et miseriarum tempore desolationis civitatis Budensis. Alter in Bibliotheca Patrum Ordinis S. Augustini habetur Romæ, tali programmate. Brevis tractatio perditionis florentissimi regni Ungariz. Rei summa est : Integra Corpus S. Joannis Eleemosynarii, per Joannem Szalonkemenyi, postea monachum, Joannem Bálli, et P. Lucam Provincialei Ungariz, Buda ablatum, in clastro Beate Virginis, in valle Tall Posonio vicina, annos supra millesimum quingentesimo Trigesimo, collocatum fuisse, inde ad majorem civitatis Posoniensis basilicam translatum. Concordat egregie vetus manuscriptus index, super rebus S. Joannis Eleemosynarii, que jussu Regis Ferdinandi I, Joannes Szalai de Kerechén Comes Posoniensis, curæ manibusque Capituli Posoniensis Ecclesie assignavit. Cujus indeis dlibata vetustas, in Capitulo extat omnino Posoniensi, ubi post enumeratas quatuor argenteas imagines; post annotatas cruces argenteas pretiosamque suppellectilem cistis quatuor inclusam, que olim a pijs mortalibus honori Divi Joannis Eleemosynarii donata fuere : hæc ipsa legis verba : In die sancto Pentecostes, assignatum est Corpus S. Joannis Eleemosynarii, manibus diei Capituli Posoniensis, 1530.

5 Ac ne partes ipsas tam sancti corporis, silentio involvamus; brachium sinistrum avulsam est totum; dextri brachii pars inferior, una cum vola, ut vocant, manica habetur : superior ab humero ad cubitum abest. Os brachii unius, Novæstadii Austriæ, apud Eremitas S. Pauli, honorifice asservari exprocatum est. In indice, cujus superiorius meminimus, reperio, partem aliquam manus S. Joannis, thecæ argenteæ inauratæ inclusam, que etiamnum hodie in velle sacra Posoniensi visitur. Atque itur corpus sacrum nigra veste indulatum, sive ex caudato, ut vocant, panni nigri pileolo, pallio e subti i materna elaborato, etiam nigro, et e ngulo per nulli duo annuli aurei, in eistam projecti habentur, in veste aera, qua in planetam vulgo appellatur, capere ar prosterer, lingua Illyrica, et characteribus Carolinis, minutis numerum geminum con extu efformat, hæc verba leguntur, que Latine que per litteri exprimitur

СТН НСДНЕ МНЛОСТНВН
ПОМЛАН РВВСН
ПЕСПННЧВ АНПРЕ
ЛННВ ІУЕ ПДЕЕ
ІС ХС ІНКА

STI IOANE MILOSTIVI POMILVI
RABUSI DESPAMIV ANPPE
LINV IVE DAEE.

IESVS CHRISTVS VINCIT.

6 Admiratione fideque dignissima res est, quam hic litteris consigno. Inhulserat annos ante viginti, Archiepiscopus Strigoniensis, ex hoc ipso sancto corpore articulum digiti pedis unum, Regis Matthie II, postulationi : nemo tamen e numero Canonicorum particulam illam avellere ausus est, quod dicerent, a maioribus traditum, cum mente captum iri, qui corpus venerabile truncavit. Itaque religiosus Sacerdos, facto prius ad tumbam sacri pignoris sacrificio, articulum a partium reliquarum societate divellit, et (mirum dictum!) mentis statu tandem ante finem vite suæ dejectus est. Rem ita peractam multi oculati testes, viri gravissimi, sancte attestantur.

7 Ceterum, Eminentissimus ac Reverendissimus Dominus Petrus, S. R. E. Presbyter Cardinalis Pazmany, Archiepiscopus Strigoniensis, et primas Hungariz, inter alia preclara operum suorum monumenta; statuit, adeo pretiosas tam sancti Antistitis reliquias, nobiliori reponere loca. Quocirca tumbam argenteam magnitudine et elegantia insignem curavit, eidemque pio cultu sacrum corpus, ut erat indutum, intulit; et substrato venerando capiti pulvillo, stragulo ex auro eleganter contexto, totum intexit. Quia vero, aræ summa meomnola, nullam tumbæ relinquebant stationem; mansuetam emprimis insigne ad sinistrum ejus latus erexit, cratibusque ferreis inauratis summitate munivit, quo et secure, et decore sacrum depositum clauderetur. Lampadem præterea grandem argenteam adlabre factam appendit, censurque perennem attribuit, olei divarum emptioni serviturum, ut lampas ad Dei gloriam, Sanctique honorem, perpetuo igne lucescat.

8 Paratis rebus universis, ad futura Translationis pompam opportunis, Eminentissimus Cardinalis Episcopus viciniores et collegæ Canonicorum, missis litteris, ad xi Kal. Februarii, Posonium evocavit. Magna illi animorum promptitudine, ad diem comparuere, horaque a meridie tertia, Eminentissimum Cardinalem ac eadem Divo Martino Episcopo sacram deluxere. Et postquam in alyta sacerdotii, in quo sacer hic asservabatur thesaurus, percontum est; Cardinalis, una cum Episcopis, Clero, Religiosorumque familiis, emetis sacro ambitu indutis, hymno, Veni creator Spiritus, genibus nis terram provolutis, decant. to, tubarumque ac tympanorum tonitu interpect, Translationem sacri corporis exorditur, nobilitate, civibus, populique maxima frequentia prosequente. Et quo tantu pignoris veneratio in dies ad tantum foret amplior, houlum argento gravem, et deperiti sanctitate venerandum, Eminentissimus Cardinalis ad aram venerationi ipse defert, adjuvantibus Episcopis, crebris longo ordine factis collationibus. Ubi remota ab argentea tumba obdormit, Vestiarum selecta inclinata, et post conspectum in omni operis copia i mersa i ac multitudine

АУТОРЕ
ГЕОРГИО
ВРАСОУИТО
ЕПИСКОПЕ.

Aliquid ab eo detractans mentis usu privatur.

Honorificentius reconditum corpus

novo et magno solo erecto

translationem

capitulum

claruit Buda miraculis

transferitur Buda Posonium,

dona et olim ablati,

partes que cuncta corporis,

quomodo operum cor-
poris

ACTORIBUS
THEODORE
DINASCOVITIO
EPISC.

titudinem est ultro indulta. Tantus vero, etiam Acaatholicorum, erat accursus, cupidoque vivendi, ut eo die observato loco, populus reprimi, et sequenti ad sacrum spectaculum luce debuisset admitti. Interea, noctem totam Canonici, cum Religiosorum familiaribus, ante sacras reliquias constituti, in precibus exogere, et captam magna effectu venerationem, die consequenti singulari pietate produxere. Instituta etiam fuit e suggestu ad presentem multitudinem, qua Ungarico, qua Slavonico idioma, magno animorum motu, Divi Joannis Eleemosynarii laudum memoria.

9 Tandem re divina ab Eminentissimo Cardinale ritu solenni peracta, Ecclesias quoque Germanis, suas egit partes, et eorum auditorio ex innumeris etiam Acaatholicorum conflato, peroravit. Ac tum mox cepta sunt coecinea explicari vexilla. Divi Joannis effigie nobilia : que, primo in ordinem digestus, juvenutis studioso consequelatur numerum : huic civium, nobiliumque virorum series, collocantibus telis pone coluerat : quam presso pede missicus excipiebat apparatus : Religiosorum deinde cunctis subsecuti, ornati sacerdotali conspici : ad extremum, collegia Canonicorum, cunctis sacro apparatu instructi, umbellam ex auro textam, et a precipuis latam, antefant : sub qua, sacro corpore per comiterii regimini ab ipso Cardinale et Episcopis, matris Episcopalis ins quibus, circumdatis, omnes religiose obsequiorum studiis, tam sancto corpori venerationem deindebant. Hinc ad summam reditum est aram, ubi pons Persicis tapetibus instructus, ab imo altari, ad eam mausolei assurgebat partem, in qua sacrum quiesciturum erat depositum. Tutula tandem in preparatam mausolei stationem reverenter illata, et gratibus ferreis incoratis abilita, itemque hymno, Te Deum laudamus, summi modulatione, ne festivo tubarum tympanorumque fragore persolito, ex paterno Eminentissimi Cardinalis placato, indulgentia quadraginta dierum publicetur concessio, et solenni benedictione in populum ab eo pronuntiata, instituta solemnitas relectitas terminatur. Acta omnia religione singulari, splendore maximo, magnificentia apparatu : cui non exitum ad didit ornamentum, elegans illa collegii Societatis Jesu Posonien. i, emblematum pictura, mixtisque Latinis Græcis verus ne Helænci, quibus non modo templi parietes illustrari, verum etiam animi intentum ad cultum Divi Joannis mirifice inflammari volebantur.

10 Porro miraculum, in eo us simi, venerationem piorem, sacra Joannis Eleemosynarii ossa erant recumbita : e pulvere alboque marmore, opere eximio, constructum visitur. Inferne rubri marmoris basis modum habebat, cui e marmore candido quadra supereminet tubula, hujus descriptiois historien, quam hic insero, celeritate conspiciam.

S. JOANNIS ELEEMOSYNARII EPISCOPI ALEXANDRI, CORPUS INTEGRI, REGI MATTHEO CORVINO TRANSMISSEM FUIT CON TANTINOPIA A CUSARIE TERCIO M. IN CAPILLA REGIA BUDA ACQUIVATI, MIRACULIS CONSUEVIT. TAVILLIS SCRIPTOR PELIARDI S. X. P. OBITO DE TESTATUR, ET POST IUM SEPTIS ANNI q. T. H. AN.

MANU SCRIPTI LIBRI DE CLAUDE BUDENI, ALTERE LAPOCLAVA IN SLAVONIA, ALTER ROMI IN BIBLIOTHECA AUGUSTINIANORUM, REFLESSAT, QUONDO AMISSA BUDA, PER EPISTEMUS GRUAS S. PATRI, MEMORABILE CORPUS IN VALLEM TALI PROPE POSONIUM TRANSLATUM.

VETUS SCRIPTUM IN CAPITULO POSONIENSI ASSERVATUM, INTEGRUM LIBRUM FERIT, ANNO MDXXX, DIE PLATEOSTES, JUSSE h. IMPERATORE FERDINANDI I, PER COMITUM POSONIENSIS JOANNEM SZALAY, COMITIS S. JOANNIS, PSA CUM SACRIS IUS FLORIBUS INGENTIS MILITUM CAPITULO POSONIENSI ASSIGNATUM FUISSE.

HOC ANNO MDXXXII EMINENTISS. ET REVERENDISS. CARDINALIS, ARCHIEPISCOPI S. STEPHANENSIS, PETRUS PAZ-

MANI, EX HUMILI LOCO CONSERVATORII, SACRI M CORPUS AUGENTE LOCO DOTATUM, HOC IN MAUSOLEO REPOSUIT, AC LYCERNA PERPETUA ORNAVIT. AD DEI GLORIAM IN SANCTIS AUGENDAM, ET PATROCINIUM S. JOANNIS IMPETRANDUM.

11 In lateribus tabule, candore mixto rubre stant edamne, situ decore, et nonnihil foras producta, que basilus, epistylisque candidis exornata : loculi, inauratis cratibus, et coecinea cortina opulenti, appositis utrimque labaribus, molem ferunt : cui in aeternum memorie perennis monumentum, sacra vivi Eleemosynarii pignora condidimus. Hinc in fastigium moles ascendit, atque marmoris insignia Cardinalis affabre insculpta obtutibus observantur : superne crux excelsa terminat culmen mausolei : pyramides ad latus in sphaeras collectæ, elegantiam ostentant.

12 Voti jam mei sententia, presentem finem facio narrationi, illudque a prepotenti Deo sensu intimo contendo, ut hoc tanto thesauro, Hungaria ad exitum usque seculorum potiri, et Eminentissimum Cardinalem, tam pii, tamque preclari, operis auctorem, Roma reducem ac sospitem complecti possit.

a. *Sola tibi Hungaria, jam fore a 100 annis sub servitute Turcica pavens.*

b. *Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum, 12 Novemb. Venetis Translatio S. Joannis Eleemosynarii. Baronius in Notul. ad Mortuam Corpus ejus Venetis translatum esse testatur, qui?*

c. *Postquam Gasparus, Rillatus, floruit circa annum 1490, quo Matthias Rex extincus est, Pelbartum Oswaldum de Thomeswar tradunt.*

d. *Congruit cum his, que supra statimus.*

e. *Imo Januari, verbi Sara sunt ad eadem usq. per Metaphrasen Corpus sanctissimi viri adhuc incorruptum, Turcarum Tyranus demum missi Mattheo Hungarorum Regi, asservaturque honorifice in sacello regio castri Budensis, multis die miraculis coronatus, ut testatur F. Pelbartus de Thomeswar in sermionibus de Sanctis. At translationem jam erat Posonium cum ista scribebat Sarrus.*

f. *Achrida, sive Aerida, patria Justiniani, inde Justiniana prima dicta, metropolis Bulgaria.*

g. *Jam monuimus neminem esse, restituentem Januari.*

h. *qui annorum amos sequenti Rex Romanorum creatus, demum anno 1355, featre cecidit, admissum tunc suscepit Imperium et tunc solum Bohemica et Hungarica Rex erat.*

reliquus ornatus.

Votum Auctoris.

applicata instituta

Emblema appensa.

Forma mausolei

descriptio

q

h

ORDO HOSPITALIUM

Sub S. Joannis Eleemosynarii patrocinio.

Quod pluribus religiosorum hominum congregationibus us venit, ut e Cælitum numero quempiam Patronum ac tutelarem venerarentur, ejusque appellerentur a nomine, a quo tamen non essent primitus instituti; vel quod illius vel honor permaximæ eorum dedicata esset ecclesia, vel virtutes vitæque rationem imitari se peculiari studio proferrentur; ut Hospitalarius quoque, sive Hierosolymitanis Equitibus, qui et Rhodii deinde, nunc Melitenses dicuntur, contigit, ut Joannita, sive S. Joannis dicerentur, quia primum Hierosolymitanum hospitalis sive xenodochii, sacellum, S. Joannis Eleemosynarii, nomini esset dicatum.

Hospitalarius nunc Joannite dicitur

2 Et principio quidem illi peregrinis, Christi sepulchrum visentibus, præsertim Europæis, iniqua caritate famulabantur : deinde militaris quoque rei curam suscipere, ut eosdem peregrinos adversus Saracenorum insidias tutarentur. Quod studium ita vulgo productum est, ut Princeps populoque munificentiæ immensus aucti opibus sint, ne tum quidem aut pauperum ac infirmarum cura, aut pietatis ceterarumque virtutum intermissa exercitacione. Quare plures celestibus dignatus honoribus nostri dabunt Papsi, Multis it quoque a Romanis Pontificibus, Anastasio IV, nominatum, atque Urbano VIII, ornati privilegis. Sed quoniam de eorum instituto ac rebus gestis integri conscripti sunt libri, a Pantaleone, Boso, Bop-sato; hic de eorum solum origine et nomine agere propositum est.

Secundum peregrinis

jam arma tractant.

3 Gubelini Tyri Archiepiscopi, gravissimi scriptoris, eorum vitas præcæ, narrationem dabimus, ex illius sacre historie lib. 18; ubi quam dictionis rationem nominis trahit. Cui Jacobus de Vitruca S. R. E. Cardinalis consulat, hi. h. h. Hierosolymitanæ cap. 63 et S. Antonius Archiepiscopus par. 2, tit. 16, cap. 9.

Primum eorum sacellum S. Joannis Eleemosynarii dicitur, § 2.

§ 2. At Joannes Azorius noster Institutionum moralium lib. 13. cap. 6. ita scribit : in ea hospitali domo sacellum exstructum S. Joanni Baptistae sacrum, et non, ut alii putant, S. Joanni Eleemosynario Patriarchae Alexandrino; qui revera falluntur, ut constat ex formula, qua professionem Religionis milites emittunt. Idem Polydorus Virgilius scribit de Inventoribus rerum lib. 7. cap. 3. Hospitalem domum, inquit, prope etiam posuerunt, quam D. Joanni Baptistae consecrarunt, admoniti Zachariae patris memoria, quod eo loci saepe ad meditandum conveniret. Sunt tamen qui scribant Joanni Eleemosynario illum dicatam fuisse, qui Phoea imperante Patriarcha fuit Alexandrinus, ita cognominatus ob frequentes quas pauperibus faciebat eleemosynas. Idem omnino scribit Pontaleon. Illud de Zacharia refert quoque Silvester Maurolycus lib. 3. Oceani Religionum. At nobis frivolum id videtur. A quo enim veterum traditum est litteris? aut quis omnino usquam meminit? sacellum vero illud cui dicatum fuerit utri tandem certius nosse poterunt, Tyrinus et Vitruvius, qui id suis ipsi oculis lustrarunt? an recentiores, qui sola ratiocinatione id concludunt, et qualem sententiam dubit?

non S. Joanni Baptistae

hic tamen nunc Patronus dicitur.

4. Patronum nunc Ordinis esse S. Joanni Baptistam, haud equidem infans erimus, cum Jacobus Bosius, qui summa diligentia leges ac statuta Ordinis excussit, id affirmet, in libello saltem, quem de Sanctis ac Beatis ejusdem congregationis Italice conscripsit. Et inter ex Missali ejusdem Ordinis, quod habemus anno 1505, excusum; ubi ne nomen quidem S. Joannis Eleemosynarii legitur : at S. Joannis Baptistae non solum Nativitas, sed et Decollatio Octavam habet; et celebratur quoque Conceptio ejus 24 Septembris, Officio IX, Lectionum : deinde a die Epiphaniae usque ad Septuagesimam, atque a Dominica post Octavam Pentecostes usque ad Adventum, si a feria secunda ad quendam dies aliqua propria officio vacaverit, fit de S. Joanne Baptistae ad ritum festi IX Lectionum. Probabile est Raymondum de Podio, qui primus Magister, sive summus Praefectus Ordinis fuit, postquam arma tractare Hospitalarii ceperunt, eum veluti vulgo notorem ac celeberrimum Ordini patronum adoptasse : eum statuta ac leges praescripsit communitatibus, atque urbem crucem nigris eorum vestibus ussu jussit, quo ritu cum antea Gerardus ejusdem xenodochii curator, vii sanctus, gestavit. Agit de eodem ordine breviter et accurate Authertus Mirans V. CL. in Originibus Ordinum Equestrium cap. 26. et alii.

ORIGO PRIMA HOSPITALIORUM.

ex Guilielmi Tyrri Archiepiscopi lib. 18, hist. sac.

Regno Hierosolymorum, cum universa Syria et Aegypto, cum adjacentibus provinciis, peccatis nostris exigentibus, in manus hostium nominis et fidei Christianae, secundum quod antiquae tradunt historiae, devolutis, (quod tempore Domini a Heraclio Romanorum Imperatoris, invalescentibus contra eum Arabiae populis, certum est accidisse) non defuerunt de Occidentalibus multi, qui loca sancta, licet in hostium potestate redacta, aut devotionis, aut commerciorum, aut utriusque gratia, visitarent aliquoties. Inter eos autem qui negotiationis obtenta de Occidentalibus per illa secula loca praedicta adire tentaverunt, fuerunt viri de Italia, qui ab urbe, quam incolunt, dicuntur Amalfitani. Est autem b. Amalfia civitas inter mare et montes eminentissimos constituta, ab Oriente habens urbem nobilissimam Salernum, vix septem milliariis marino ab ea distantem itinere; ab Occidente vero Sorrentum et Neapolim e Vergilianam; ab Austro vero Siciliam ducentis milliariis plus minusve modico remotam; Tyrrheno mari interjuncte. Hujus regionis habitatores, ut praediximus, d. primi merces peregrinas, et quas Oriens prius non noverat, ad supra nominatas partes lucri faciendi gratia inferre tentaverunt. Unde et optimas condiciones apud illarum partium Praesides,

pro rebus necessariis quas inferebant, et sine difficultate accessum, et populi nihilominus gratiam merebantur.

EX VARIIS.

2. Possidebat illis diebus Princeps Aegyptius universas maritimas regiones a e Gabulo civitate sita in litore maris juxta Laodiciam Syriae, usque in Alexandriam, quae est novissima civitas Aegypti. Et per Praesides singulis civitatibus deputatos imperium suum late reddebat formidabile. Praedicti vero Amalfitani, tam Regis quam principum suorum plenum habentes gratiam, loca universa quasi negotiatores et tractatores utilium, tamquam merces circumferendo, confidenter poterant circumire. Unde et traditionum patrum non immemores et fidei Christianae, loca sancta, quoties opportunitas dabatur, visitabant. Non habentes autem in eadem urbe familiare domicilium, ubi moram possent facere aliquantulum, sicut in urbibus habebant muritimis; congregatis de suo populo quotquot ad opus conceptum poterant convocare, Calyphum Aegyptium adeunt, et obtenta familiarium ejus gratia, petitionem suam scripto porrigunt, et votis consensu recipiunt impetratum. Scribitur ergo Hierosolymorum Praesidi, ut viri Amalfitani, amicis et utilium introductoribus, locus Hierosolymis, juxta eorum desiderium, in ea parte quam Christiani habitant, ad construendum illi domicilium, quale voluerint, designetur amplissimus.

gratiosi apud Regem Aegypti Saracenum.

ab eo obtenta facultate.

3. Erat autem civitas, sicut et hodie est, in quatuor partes pene divisa aequaliter : ex quibus sola quarta, in qua sepulchrum Dominicum situm est, fidelibus concessa erat ad habitandum : reliquis autem cum templo Domini soli infideles habebant domesticas. Designatur ergo eis de mandato Principis, qui sufficientes videbatur ad construenda necessaria loca; sumptibus a negotiatoribus quasi per symbolum pecunia, ante januam ecclesiae Dominicae Resurrectionis quantum vix lapidis jactus est, monasterium erigunt in honore sanctae et gloriosae Dei genitricis perpetuaeque Virginis Mariae; simul cum et iis oblativis, quae ad usus monachorum, et solae gentis hospitium susceptionem, poterant aliquam prestare commoditatem. Quo facto de partibus suis tam f. monachos quam Abbatem transferentes, locum regulariter institunt, et Domino conversatione sancta reddunt placabilem. Et quoniam viri Latini erant, et qui locum fundaverant, et qui in religione conservabant, ideo ab ea die usque in praesens, locus ille y MONASTERIUM in LATINA dicitur.

cornicium edificavit Hierosolymis.

in eoque monachos Latinos constituant.

4

4. Accedebant etiam per illa nihilominus tempora, ut loca deoscularentur venerabilia, sancta videlicet et continentia, quae timoris oblitae feminis, et periculorum, quae multiplicia occurrebant, non habentes formidinem. Quibus advenientibus cum non esset intra septa monasterii, ubi colligerentur honeste, congrua satis provisione procuratum est ab iisdem sanctis viris, qui locum fundaverunt, ut advenientibus devotis feminis non deesset seorsum oratorium, domus familiaris, et locus in diversorio. Tandemque divina favente clementia, ordinatum est illi monasterium, in honore pie peccatrix, Mariae videlicet Magdalene : et Sorores sub certo numero ad obsequium adventantium mulierum constitutae.

Itaque alii sanctimonialium

5. Confluebant etiam per illa pericula a tempora nonnulli ex aliis gentibus, tam nobiles, quam secundo classis homines : quibus quoniam ad sanctum civitatem non nisi per terras hostium erat accessus, de suis vaticulis cum ad urbem pervenissent, omnino non fiebat residuum; sed miseris et inopes ante civitatis portam tam diu cum summo labore, fame, siti, et nuditate expectare oportebat, quousque dato iureo misericorditer urbem eis liceret introire. Ingressis autem, et locis sanctis ex ordine peragratis, non erat eis vel ad unum diem refectionis spes ulla, nisi quantum eis de praedicto monasterio fraterne ministrabatur.

deinde ad peregrinos reliquos excipiebant.

Amalfitani in Oriente no habitantes.

d

Ex Gall. Tabo.

tur : nam omnes alii civitatis habitatores Saraceni erant et infideles, excepto Domino Patriarcha et Clero et populo misero Surianorum; qui diebus singulis tot angariis, parangariis, et sordidorum numerum præstationibus, vexabantur, ut vix sibi in suprema paupertate constitutis, in continuo timore mortis liceret respirare. Nostri ergo miseris et ad supremam afflictis et egentibus, cum non esset qui factum præberet, procuratum est a beatissimis viris, qui monasterium Latinorum incolebant, ut misericorditer victui et tegumento detrahentes, ad opus talium, intra ambitum sibi designatum, Xenodochium erigerent; ubi tales sanos vel aegrotantes colligerent, ne de nocte per vias reperti jugularentur; et in eodem loco congregatis de reliquiis frumentorum utriusque monasterii, tam virorum quam mulierum, ad quotidianam sustentationem qualemquam aliquid ministraretur.

6 Creverunt etiam in eodem loco h altare in honore B. Joannis Eleimon. Hic vir Deo placens, et per omnia commendabilis, natione fuit Cyprius : tandem suffragantibus meritis factus est Alexandrinus Patriarcha, vir in operibus pietatis singulariter excellens, cujus pia studia et liberales elemosynæ in perpetuum enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum. Unde et a sanctis Patribus vocatus est Eleimon, quod interpretatur Misericors.

7 Huic autem loco venerabili, qui ita caritative se porrigebat ad homines, neque reditus erant, neque possessiones : sed prædicti Anaplitanis annis singulis, tam qui domi erant, quam qui negotiationes sequebantur, collecta inter se quasi per symbolum pecunia, per eos qui Hierosolimam proficebantur, Abbati qui pro tempore ibi erat offerrebat; ut inde Fratribus et Sacerdotibus ad victum et tegumen provideretur; et de residuo fere ad adventibus Christicolis in Xenodochio aliqua misericordia.

8 Ita ergo per multorum sanorum curricula, quousque placuit summo rerum optilei, civitatem illam, quam proprio errore mundaverat, a superstitionibus Gentilium purgare, sub his conditionibus mansit locus ille. Adventante namque Christiano populo et Principibus a Deo protectis, quibus regnum illud Salvator tradi voluit, in monasterio feminarum inventa est Abbatissa fungens officio, quamdam Deo devota et sancta mulier, Agnes nomine, nobilis secundum carnem, natione Romano, quæ etiam postquam civitati restituta est filie Christianæ, per aliquos vixit annos. Et in Xenodochio similiter repertus est quidam Gerardus, vir probate conversationis, qui pauperibus in eodem loco, tempore hostilitatis, de mandato Abbatis et monachorum, multo tempore devoto servavit : cui postea successit Rainundus.

a Imperavit Heraclius, ut supra dictum, ab anno 610 ad 641. Anno 628, Imperavit ab eo Mahometes agrum ad habitandam cum suis Saracenis, cu anno 631 extincto, Palæstinam, Syriam, Ægyptum, et hinc adhuc Heraclio, et Presidem anno 640, sibi subjugavit.

b Sita est Anaplhis, sive, ut hinc vocatur, Anaplitha, in Pæcætinorum agro, inter Minerva promontorium et Salernum : et tractus ille annis, ut testatur Eusebius, Ora Anaplithica, sive Costa appellatur. Urbs ipsa ut ibi in scriptis, nobilissima laus et sine quaque. In illa Urbs hujus primus mentionem, que scripta in monumentis illi, in Imperatoris Iulianii tempore cadere, annisque a Christo nato 1126. Multo tamen ante, ut hinc patet, celebris et potens urbs fuit.

c Respicit ad illud Georgicum 4. Illo Virgilium me tenore dicitis abbat Parthenope, stabulis florent in ignobilis orti.

d De Anaplitha Eusebius non refertur. Olim quam splendida potensque fuerit, ex ejus nobilitate amplis laus, atque sumptuosissimis, ac tunc maxime multitudine, quibus Anaplitha nec minus negotio legibus intelligitur. Quæ etiam, ut Bossanus scribit, hinc etiamque Anaplithicorum omnibus in memoriam restant. Ves. Sane, Syonensis, ubi que Sicula nullis in locis superstitibus, ubi illi negotio hinc in usum et sedant, et propter eos, ut illi que sibi certo in eadem loco, que dicebatur Anaplithicorum, eugensibus in hosterona usque diem hinc abo Testimonium apud. Iste dicitur Agnes que fuit Imperatoris exultans ab Anaplithicis, et ad omnem, et hinc, et hinc de Anaplitha dedicatum hinc imperest. Eodem magister usum navigandi us interdu recteque familiarem ad usque hinc etiam hinc etiam hinc, hinc Hercule, præstantis inima, eugensque hinc in auctoris hinc.

Ita ille. Sed majus etiam illi urbi deus quod hæc Hierosolymis instaurant corobis, unde plurimum in universam Ecclesiam emolumentum manavit. e Urbs hæc Galbada Plolemaio et Stephano dicitur, haud longe Laodicea Syria distat, hinc atque ex Plolemaio patet, in ora maris sita. f Ex Cassinensi cowpho accitio fuit hæc monachus scribit Silvester Manrolyca. g Joannes de Vitriaco. Unde usque in bodierum diem (hinc anno 1234) prædicta ecclesia dicitur Ecclesia S. Mariæ de Latina. Latinum enim Abbatem et monachos more Latinoꝝ divina celebrantes in ea instaurant. h Vitriac capellam. i Vitriaco, atque Gerardum vocant. In re plura hinc, qui et imaginem ejus radiato capite habet, et Beatum prædicat.

DE PRIMORUM HOSPITALARIORUM SANCTITATE.

Ex Jacobi de Vitriaco historia Hierosolymitana.

Postquam Divina placuit pietati, ut civitatem redemptionis nostre, per Ducem Godofrilum et alios Christi fideles, ab impiorum dominio liberaret, et eam cultui restitueret Christiano; vir quidam sanctæ vitæ et probatæ religionis, nomine Gerardus, in prædicto hospitali pauperibus devote ministrabat; adjunctis sibi quibusdam honestis et religiosis viris, habitum regularem suscepit, et vestibus suis albam crucem exterius affigens in pectore, regulæ salutari et honestis institutionibus facta solemniter professione, seipsum obligavit. Cui etiam mulier quadam, Agnes nomine, Romana natione, nobilis carne, sed nobilior sanctitate, que in monasterio mulierum vicem gesserat Abbatissa, in ministerio pauperum adjuncta, eandem regulam et humilitatis habitum votive suscepit.

2 Prædicti igitur Fratres humiliter et devote Domino servientes, et infirmis pauperibus de paupertate sua diligenter ministrantes, in agro, qui dicitur Acheldonach, mortuos suos sepeliebant. Hic est ager ille figuli, qui emptus est a Judæis in sepulturam peregrinorum, ex triginta argenteis quos Judas in templo projecit, Abbati autem S. Mariæ de Latina, qui prædicti Hospitalis principum existerat, et tam ipsos quam infirmos eorum de propria mensa diu sustentaverat, obedientiam et reverentiam, quoadm pauperes fuerunt, non negaverunt : primum paupertati suæ patronum et conditorem eorum, et loci apud Dominum protectorem B. Joannem Elemona devotissime venerantes, et ipsam Dominum et advocatum suum confidentes. Domino etiam Patriarchæ Hierosolymitano devote obedientes, de bonis suis decimas secundum sacros Canones, et utriusque Testamenti præcepta, absque contradictione reddebant.

3 Orationi autem vacantes, vigiliis et jeuniis se ipsos affligentes, operibus misericordie affluentibus, parci sibi et austeri, pauperibus autem et infirmis, quos Dominos suos appellabant, largi et misericordes existebant. Panes de pura simla largiebantur infirmis, residuum vero eum fardare ad usus proprios reservabant. Si quis autem inter ipsos in aliquo delinquebat, nullo modo relinquebatur impunitum, ne factitas venie præberet incivium delinquenti. Secundum enim quod culpe reatus exigebat, quidam signo Crucis a vestimentis avulso, tanquam membra putrida prorsus ejiciebantur : alios vinculis et carceri mancipabant : alios ad pedes fratrum in terra cibum paucissimum usque ad condignam satisfactionem sumere decernebant.

4 Et quoniam Deus erat cum eis, ab omnibus amabantur. Unde factum est quod in omnem terram Christianorum exivit sanctitas eorum, et in fines orbis terre forma sanctitatis eorum. Et quoniam ex omni natione, tribu, et lingua, post Terra sanctæ liberationem, Christi fideles sepulchrum Domini visitaturi Hierosolimam confluebant, largitione Principum, et elemosynis fidelium modo tempore adeo ditati sunt, quod ab universis Occidentibus provinciis reditus copiosos colligentes, casa a sibi et opida, tam in terra Principes, comparantes, ditionem suam subjecerunt.

Gerardus Cruce suscepto, religionem profertur :

nt et Agnes.

Hospitalium operibus misericordie vacant :

S. Joannem Elemoniarum Patrum colunt

que et austeri vivunt.

benigni in ægros,

severi in delinquentes

sunt veteres,

valde copiosos colligentes, casa a sibi et opida, tam in terra Principes, comparantes, ditionem suam subjecerunt.

Xenodochium,

h capta altare S. Joanni Hierosolymitano.

Abbatum hinc etiam natus Anaplithicorum.

Voces Abbatis a.

Unusquisque pauperum in sua vita certatim, vir sanctus.

A. Iphus

Anaplitham varagatione et agnitione celebre.

DE S. ILDEPHONSO ARCHIEP. TOLETANO IN HISPANIA.

AN. CHR. DCCLXVII. XVIII JANUARI

S. Ildephonsi natalis.

Multos *Ecclesia Toletana illustres sanctimonie laude Antistites habuit, Albo Caelitum adscriptos* : omnium longe clarissimus Ildephonsus, sive Alpbonsus, fuit. Cujus natalen 23 Januarii hoc elogio vetera quædam celebrant manu exarata *Martyrologium* : Toletæ civitate, natale S. Ildephonsi Episcopi et Confessoris, fide et doctrina clarissimi, addunt nonnulla : qui miro devotionis studio laudem et honorem beate Dei Genitricis et semper Virginis excoluit. *Martyrol. Romanum* : Toletæ S. Ildephonsi Episcopi, qui ob singularem vite integritatem, susceptamque defensionem adversus hæreticos Dei Genitricis virginitatem impugnantes, ab eadem candidissima veste donatus est, ac demum sanctitate celebris in cælum vocatus. *Referunt eum præter plurima MSS. plerique recentiores, Muratorius, Galestinus, Molanus, Carthusianus Colnirneses, Felicius, Ghimus, qui ante episcopatum canonicum regularem ut fuisse; et Wion, Menardus, Doriganus, Suardonillus, aliique Benedictinum monachum.*

2 *Plurima sunt de eo, ab Hispanis præsertim auctoribus, scripta, quæ operæ præterit esset fortassis colligere ac dilucido ordine digerere, ad sanctissimi Doctoris honorem, atque virginis Dei paræ gloriam, cujus enim Savellianum quidam appellant, alii Anchoram fidei, alii Chrysostomum a singulari facultia : sed quæ a viri doctissimi Don Thoma Tamayo de Vargas, Regis Catholici Historiographi, accepimus, ea sufficere censuimus. Nam quæ de Ildephonsi rebus gestis Zixila, sive Cixila, aut Cixilla, aut Zixilanes; et S. Julianus II, ejusdem Sedis Præsules tradiderunt litteras, quæque recentior quidam de ejus reliquis Zamorum avectis, ibique, repertis scripsit, ea ipse et fide dignis coherens erat, notis illustrant, atque ad nos, pro qua eximia humanitate, Madrito misit. Quæ ceteri commemorant, ea vel hinc ducta amplificataque sunt, vel, quod non satis idoneis nec veterum testimoniis, incerta videri queant, aut non satis nostro instituto accommodata.*

3 *Cum ex Joanne Mariana nostro lib. 6, cap. 10, promere lubet, quod fustus describitur a Francisco Portocarrera nostro, qui librum integram de descensu Dei paræ in eadem Toletanam et S. Ildephonsi vita composuit; at breviter Mariana : In excelsa atque adeo nobilissima ejus urbis (Toletæ) parte aedes monstrantur Ildephonsi natalibus indoles : sic ducta per incantis opinio populo persuasit, nullo præterea auctore. Earum aedes Orgatii Regularum consequenti tempore factæ, nuper in Societatis Jesu jus potestatemque migrarunt, quorum studio effectum, ut quod majorum negligentia prætermisissimum videbatur, in nobilissima urbe templum Ildephonsi nomine extaret.*

4 *Petrus de Natalibus, cumque secuti Carthusianam Colonienses, et Canusius, Ildephonsi memoriam denuo consignavit 18 Decembris : et Petrus quidem natalem existimant illius tunc usque, ita enim scribit lib. 1, c. 76. Eodem die, quo festum Virginis in Ecclesia sua constituit celebrari, videlicet octava die natiuitatem Domini præcedente, feliciter in pace quievit, quæ dies est XV Kalend. Januarii. Nam eo die quo matrem Domini venerabatur in terris, eodem eum illa voluit honorare in cælis. Eo die in Ecclesia Toletana usque per Hispaniam, festum agitur Expectationis partus Dei paræ, ab ipso Ildephonso vel institutum primitus, vel præcipuo studio præparatum. Eodem quoque die solennis ille Dei paræ Virginis descensus et apparitio contigit, quæ nunc officio duplici secundæ classis celebratur postrius festiuitatis S. Ildephonsi, XXIV Januarii, festo S. Timothei post octavam S. Ildephonsi rejecto. Antonius Balinghemius noster in Calendario Mariano, scribit apparitionem illam 18 Octobris contigisse verum uno omnium scriptorum consensu refellitur.*

ans, qui cum Socie- atis Jesu

et memorat- u calis die- bus

VITA

A ZIXILANE ET JULIANO SCRIPTA,
a Don Thoma Tamayo de Vargas e veteribus
MSS. eruta et illustrata.

B. Ildephonsus Archiepiscopus Toletanus, Archiepiscopus suæ Sedis celebratores habuit, quorum scripta e libris denuo animadversa hic represento, ut emendem, et Notulis illustrem : sic in exemplaribus antiquis inveni.

A In nomine Domini nostri Jesu Christi, incipit vita vel gesta S. Ildephonsi Episcopi Toletanensis Sedis Metropolitanæ, a e Zixiliane Episcopo urbis ejusdem edita X Kl. Februarii.

EXORDIUM VITÆ ILDEPHONSI.

Ecce dapes melliflui illius Domini e Ildephonsi, quas de Paradiso Dei capiens, et per totam Hesperiam dispergens, in diem nostram ingenti sativavit eloquio. Non impar meritis sanctissimi illius Domini Isidori, de ejus fonte adunc clientulus purissimos lactes bibit. Nam directus a sancto ac venerabili Papa Eugenio, Toletanæ Sedis Metropolitanæ Episcopo, ad supradictum g Doctorem Hispanensem Metropolitanam Episcopum, cum sibi jam scidus videbatur, adeo ab eo tentus et eliminatus est, et, ut ferunt, temporali ferro constrictus, ut si quid scientiæ deerat, plenius instructus ad pedagogum summi Domini Eugenio remans, non post multos dies adhuc Diaconi h officium peragens, in Ecclesia SS. Cosmo et Damiani, quæ sita est in suburbio Toletano, h Abbas præficeretur. Ubi statim in officio clarus duas Missas in laude ipsorum Dominorum, quas in festivitate ipsorum psallerent, miro modulationis modo perfecit. Quas Missas infra adnotatas habemus.

Episcopus Toletanæ Sedis præficitur.

2 Deinde post multum tempus decedente Domino Eugenio, in Sede sua Episcopus præficitur. Cujus statim virtus enucleata l eluens in Sede in Romulea refudit, et veluti facula ardens omnem Hispaniam perlustravit : cujus doctrina usque hodie fulget Ecclesia, ut sole luna : cujus memoria in benedictione odoris, et in compositione incensi habetur : qui ab ipsis annulis ab ineunte ætate a eunuchus permanens, magnum in se habitaculum Domino preparavit : qui non manibus vel manu, sed dextro sacentis est gladio, nec ingenio ferramentorum, resecauit libidinem; sed munere celesti promeruit sanctitatem, qui subito dono superno attatus, his tantis tabulisque prædecessoribus suis æquior clarens, quod illis clausum, isti reseratum est.

Quomodo sancti Spiritus dono patefacta sunt reliquæ B. Leocadiæ D. Ildephonso, quod suis antecessoribus ignotum fuerat : et de miraculo apparitionis D. Leocadiæ.

3 Sic enim habitator suus Spiritus sanctus egit, ut quod per tot annos populis desiderantibus in edum ostensum fuerat illis, iste patefaceret primus, et reliquias sancto ac Deo dicte Virginis et confessoris suæ Leocadiæ, adveniente in sede regia sua festivitate, omnibus adstantibus presentaret; et ipso ante sepulcrum ejus genibus proveluto, tumulum, in quo sanctum ejus corpusculum usque hodie humatum est, exiret : et operculo, quod vix triginta juvenes movere possent, non humanis manibus sed Angelicis elevato, velum, quod sanctæ Virginis membra tege-

a

b r

d r

f

S. Ildephonsus in vita a S. Isidoro.

g au tribus, sive tertius.

h i

kl Abba

di ante Episcopum.

l m

n

o super virgini.

* Multa hic in aliquot evoluta pluribus in terpolata

Pro orante sponte et tumulo emergit corpus S. Leonardi

o
p

bat, vires foris submitteret, et veluti manibus extensum, conspectui ejus Virgo pulcherrima obsequens o adventaret : clamantibus Episcopis, Principibus, Presbyteris, Diaconibus, Clero, atque populo, Deo GRATIAS in celo; Deo GRATIAS in terra; nemine tacente. Ipse vero manibus statim p amplexans et astringens, talia fertur depromere vota, vociferans cum omni populo et clamans : Deo GRATIAS. VIVIT DOMINA MEA PER VITAM ILDEPHONSI, et ipsum retexens Clerus vehementer psallebat, Allelyaticum, quod ipse Dominus Ildephonsus nuper fecerat : Speciosa facta est, Allelyia : et odor tuus ut balsamum non mistum; et alia, que in ipsa Missa, que subter est annotata, in hunc ejus depromperat.

q

per partem veli ejus praecondit,

4 Clamabat inter voces populi velut mugiens, ut aliquod incisiorum deferrent, unde quod manibus tenebat, praeclideret; et nemo illi accurrebat, quia populus vastis icibus rictibusque frendebat. Nam et sancta Virgo, que voluntate submiserat, (q ut desideria crescerent) violenter retrahebat. Sed Princeps quondam Riccesindus, qui ejus tempore erat, gloria et ferocitate terrena deposita (qui cum ob iniquitates suas increpatas superbo oculo intuebatur) cultrum modicum, quem in theca tenebat, cum lacrymis offerebat : et collo submisso supplicibus manibus a throno suo extensis, ut eum illi deferrent, instantius deprecabatur, postulans ut indignum non judicaret sua cum lacrymis offerentem. Quem ille apprehendens, quod manu lava jam modicum tenebat, dextera praeclidit : et cultrum ipsum una cum ejusdem reliquiis thecis argenteis colloavit, indignum judicans, ut qui sancta praecliderat polluta ultra tangeret. Sed coram requiriti munus quantum valebat, r Vicario precepit impendi. His peractis, quia longa sunt ista omnia enodari, cuncta que usui pertinebant sanctae Catholice Ecclesiae in Dei laudibus usquequaque completa sunt.

inter reliquias recondit,

r

De descensione B. MARIE Virginis cum veste ad Ildephonsum.

s

t

5 His excussis, alia adhuc miracula Spiritus sanctus per eum s in ipso Dominico adventu, non post multos dies, peregit. Sed quia omnia longa sunt recensere, quis ejus temporibus in Toletana urbe t Dominus Urbanus et Dominus Evandus per eum facta narabant, vel ex multis pauca aggrediamur. Quamvis qui mecum hoc auferunt, cum hanc legerint, dolerunt praetermississe me tam multa, et magna que mecum sciunt. Superveniente vero die sanctae et saepe Virginis Mariae ante tres dies, tribus diebus Letanias peregit, et Missam superscriptam, que in ejus hunc decantaretur, perfecit, quae est v septima. Ast ubi ventum est ad ejus sanctam solemnitatem, supradictus Rex nimis de timore Dei sollicitus, et de suis iniquitatibus r bene conscius, ad audienda solemnia de more necessit. Nam servus Dei Ildephonsus majori adhuc munere fretus, dum Dominicae suae, cui Deo Praesule serviebat, celebritatem ornus susciperet, et in laude Genitricis Dei, hoc, quod supra praenotavimus, summo eum cordis affectu, harmoniae modulatione composita Musica appeteret, et libellum virginitatis, more synonymo testimonio veteris et novi Testamenti plenum, compta ederet; et digna faciunda et magnificentia jam praefate Dominicae suae exornaret; dum ante horas matutinas solito more ad obsequium Deo peragenda consurgeret, et vigilias suas Domino consecraret, Diacono q vel Subdiacono ante eum faculis praecedentibus; subito ostia aperientes, et ecclesiam intuentes, atque splendore caelestis oculis defigentes, lumen quod ferre non valuerant, cum tremore effigentes, lampadas, quas manibus tenebant, reliquerunt, et sua vestigia, per qua venerunt, adentes, prope mortui reversi sunt ad sodales. Sollicite omnis congregatio requirit, quid de Dei servo ageretur cum Angelicis choris,

Noctu ad templum eunti,

y

injuentibus ministris.

quid tam subito expaverint custodes, et terga ab ostio ecclesiae dantes, reversi sunt ad proprias sedes.

6 At ille sibi bene conscius, ante altare sanctae Virginis r procidens, reperit in cathedra ipsam Dominam sedentem, ubi solitus erat Episcopus residere, et populum salutare. Quam cathedram nullus Episcopus adire tentavit, nisi postea Dominus Sisibotus, qui statim Sedem ipsam perdens aa exilio relegatus est. Et elevatis oculis aspexit in circuitu ejus, et vidit omnem bb absidam ecclesiae repletam Virginum turmis, decantationibus David modulata suavitate aliquid decantantibus. Aspicensque in eum (ut ipse sibi conscius et bene carissimis referebat) hac eum alloquuta est voce : PROPERA IN OCCASUM MEUM Serve Dei rectissime; accipe munusculum de manu mea, quod de Thesouro Filii mei tibi attuli : sic enim tibi opus est, ut cc benedictione tegminis, quae tibi danda est, in meo tantum die utaris. Et quia oculos fidei fixos in meo semper servitio tenens permansisti, et laudem meam (diffusa in labiis tuis gratia) dulciter in cordibus fidelium depinxisti; et vestimentis Ecclesiae jam in hac vita ornatus eris, et in futuro in promptuariis meis cum aliis Filii mei servis lactaberis. Et haec dicens ab oculis ejus una cum Virginitibus, et lace qua venerat remeavit. Remansit igitur Dei servus, intantum sollicitus de adipiscenda gloria, inquantum praescius de sibi donata palma victoria; praestante D. N. Jesu Christo, dd qui cum Deo Patre et sancto Spiritu, vivit et cuncta regit per infinita semper secula seculorum, Amen.

Hactenus Zixila, succedit nunc

VITA D. ILDEPHONSI ARCHIEPISCOPI TOLET.

Scripta per ee Julianum ejusdem Sedis ff Antistitem.

Ildephonsi mores, et laus.

7 Ildephonsus memoria sui temporis clarus, et irrigus eloquentiae fluminibus exornans secula aetatis nostrae novissimus, Toletanae Sedis astitit in cathedra Praesul post Eugenium in Sacerdotium consecratur, vir tanta laude dignissimus, quanta et virtutum gratia numerosus. Fuit denique timoris Dei instantia praeditus; religione comptus, compunctione profusus, inessu gravis, honestate laudabilis, patientia singularis, secreti tacitus, sapientia summus, disserendi ingenio clarus, eloquendi facultate praecipuus, linguae flumine copiosus, tanto eloquentiae cothurno celebratus, ut disputationum ejus profusa oratio, dum porrecte dirigitur, non homo sed Deus per hominem afflatim eloqui crederetur.

Ildephonsus monachus, et Abbas monasterii, et Pontifex domum Toletanae Ecclesiae.

8 Hic igitur sub rudimentis adhuc infantie degens, divino tactus Spiritu, vita delectatus monachorum, contemptis parentum, rerumque affectibus, Agaliense monasterium petiit, gg monachumque se in eo multis fere annis decenter exhibuit. Coenobium quoque Virginum in Deibensi hh villula construxit, ac propriis opibus ditavit. Rector deinde effectus Agaliensis coenobii monachorum mores exercuit, rem discrevit, vitamque servavit. Principali posthaec violentia Toletum redeiit, atque iuibi post ii decessoris sui obitum Pontifex subrogatur.

Libri per eum scripti.

9 Scripsit sane quam plurimos libros luculentiore sermone potissimos. Quos idem in tot partibus consensu dividendos, id est, librum Prosopopoeiae imbecillitatis propriae : libellum de Virginitate sanctae Mariae, contra ka tres infideles : opusculum de Proprietate Patris et Filii et Spiritus sancti : librum quoque Annotatumum Divinae actionis : opuscula An-

z
aa
bb
Sanctis continentibus,
ddatque et vestem ecclesiam.

cc

dd

ee

ff

S. Ildephonsi virtutes.

faciunt.

* al. coactus

gg

Et monachus

hh

Abbas

ii

Episcopus

Libri ab eo scripti.

kk

notationum

notationem in Sacramentis : librum de cognitione Baptismi unum; et de progressu spiritualis deserti album. Quod totum partis primæ voluit volumini connectendum. Partis quoque secundæ, liber Epistolarum est; in quo diversis scribens, ænigmaticis formulis egit, personasque interdum induxit : in quo etiam a quibusdam luculentiora scriptorum responsa promeruit. Partem sane tertiam Missarum esse voluit, hymnorum, atque sermonum. Ulterioris denique partis liber est quartus, versibus prosaque concreta, in quo Epitaphia, et quædam sunt Epigrammata adnotata. Scripsit autem et alia multa, quæ variis rerum ac molestiarum occupationibus impeditus, aliqua cœptus, aliqua semiplena reliquit.

* al. contextus

* al. cœpta.

Decessus mortis ejus et sepultura.

10 Ascitus autem in pontificatum nono gloriosi Recesuindi Principis anno, novem annis et duobus fere mensibus clarus habitus fuit vitæ merit, et veneratione regiminis : expletoque octavo decimo prædicti Principis anno, sequenti die x Kal. Februarii domicilio carnis exiit, atque in ecclesia B. Leocadiæ tumulatur, ad pedes sui conditus decessoris, cum quo creditur æterno fuit receptaculo claritatis.

al. retentione
Ijus obitus.

Huc usque etiam Julianus. Adjectionem, que de corporis B. Ildephonsi revelatione, in ecclesia Zamorensi, sive Sentisensi legitur, historiam.

II

11 Exigentibus autem hominum peccatis, cum Hispania ferme universa ab Arabibus subacta esset, et magna pars ferro atque igne populata, Astures dumtaxat Pyrenæi montis inaccessibilia quedam loca incolentes. Christinomen atque religionem servaverunt. Ad hos ergo victi, quibus mens non levis fuit, de singulis partibus confluxere : quorum plerique reliquias, et sacratissima quæque ex propriis Ecclesiis, in ea loca deportarunt : inter quæ Christiani cum multis reliquiis, quibus Toletana civitas locupletissima erat, vestem illam sacratissimam, qua Dei Mater B. Ildephonsum decoraverat, in urbem Ovetum Asturiarum caput detulerunt. Ferebatur et illic corpus beatissimi Ildephonsi, sed forte apud Zamoram nunquam deportatores præpediti, in ecclesia S. Petri loco altissimo illud reposerunt. Crescente vero in dies clade, etiam Zamora Barbaris cessit. Quocirca sublata est hominibus illis rursus resumendi copia sequestratum pignus. Transierunt autem post hæc tempora multa, et quoniam frequentari deinceps a fidei libus non potuit, res excidit memoria.

Ornamenta
Mauris Hispaniam.

vestis sacræ
fidei defertur.

corpus Zamoram.
nim
digne recoditur.

pauperi in
sonans revelatum

12 Postquam, Deo miserante, operam priorum Regum Castellæ Christo regnum paulatim restitui cepit, Zamora quoque in Christianorum ditionem rediit. Pastor ex Toletanis oris in eam urbem cum venisset, pauper habitu, sed dives sanctitate, ingressus templum B. Petri, oratione facta cœpit singula circumlustrare, curiosus inspicere : quem furtum redituus moliri arbitrantibus, dixit se non esse furem, nec aliquid mali facturum venisse, sed velle habere copiam alicujus Sacerdotis atque Deum timentis, cui grande secretum manifestaturus erat. His auditis ductus est ad quendam Didacum Sacerdotem gravissimum : eorum quo genibus provolutus cepit, quasi peccata sua confitens, hujuscemodi divinum visum enarrare : Pater mi, vidi, inquit, raptus in spiritu, in patria mea, Pontificem quemdam, cultu decorum, inaccessu gravem, et omni corporis ornatu gloriosum, qui sua almodum melliflua voce me allocutus ait : Ego sum Ildephonsus, quondam Toletanæ urbis Antistes; veni, sequere me, quem secutus visus sum in hanc urbem pervenisse, et in hanc ecclesiam intrare : ubi cum essentis : Hic, inquit, (et designavit digito locum) hic corpus meum absque honore jacet. Anadvertite, fili, ne in manifestanda virtute Dei ulla te ignavia

teneat : Dei enim verbum est, quod non tam ex me, quam ipso jubente, impero. Quibus dictis evanuit : ipse ad me reversus, domo et familia relicta, in hanc urbem et ecclesiam venio; quibus omnia signa quæ in spiritu cognovi inesse video. Habes jam, Pater optime, causam mei adventus.

13 Didacus autem ille, ut erat gravis et timoratus vir, Ecclesiæ Capitulum cum nonnullis laicis prudentibus congregavit; rectaque ibidem agitata omnium sententia fuit, ad minus peregrini atque hominis ignoti dictum nihil esse tentandum. Exiit nihilominus sermo in aures hominum, et si creditum a multis fuit, nullum tamen periculum factum est. Regnante autem postea Ildephonso, hujus nominis VIII, Rege Hispaniæ, cum Assuerus Ecclesiæ Zamoranæ Presul illam B. Petri ædem ampliare vellet, pro jactandis columnarum fundamentis terra altius foderetur, forte in eo loco, quem Pastor designaverat, sarcophagum ostenditur marmoreo aperto, quod incautis ietibus fossores confregerunt. Erant in illo reliquie humani corporis, suavissimum quemdam supra quam diei potest spirantes odorem, quo tota terra adjacent videbatur perfusa. Tunc vero quæ a Pastore relata fuerant, in memoriam venerunt. Erat enim super marmore epitaphium insculptum; sed quia fossorum inadvertentia comminutum est, coadunatis quidem partibus, quantum humano ingenio atque labore fieri potuit, hoc tantum lectum est : PATER ILDEPHONSI ARCHIPRESULIS TOLETANI.

Pu. Dos
TUDM.
TAMAYO
DE VARGAS

casu reper-
tum.

suavissimum
spirans odo-
rem.

14 Roborata est denique fides, maxime ex miraculis, quæ sancto Confessore invocato facta sunt. Episcopus cum Clero, atque universa civitas, gaudentes et exultantes Zamora tanto munere ditata, juxta altare B. Petri in eadem ecclesia illud condiderunt. Ibi innumera miracula quotidie fiunt : quæ omnia Frater Joannes Ægidius Zamoranus Ordinis Minorum, vir apprime eruditus, usque ad sua tempora quam diligentissime scripsit. Cum hoc sacerdotissimum corpus multis annis in loco abditissimo repositum esset, paucis sub sacramento astrictis illud dumtaxat scientibus, anno Domini mcccc, in hoc Inventionis die ex eo loco eductum, supra altare ipsius maximum ponitur, cunctisque ostensum est, ubi miracula multa demum visa sunt; multi loquebantur, varii infirmi curabantur, frequentes turbæ undique ad has sanctas reliquias venerandas confluxerunt. Tandem post dies viii in sacello quod est supra ipsum altare, intra capsam magnam argenteam decoratam inclusum, honorifice ponitur. Ubi a cunctis cernitur.

si in erect
Vulcanius de
villa Quiram
libello de luc
christiane,
qui autogra-
phus abser-
vatur in cod
legis maximo
Complutensi

iterum ele-
vationem

15 Atque hæc historia Zamorensis. Omnium ego illustrationem cursim in do. Sanctissimi Ildephonsi vitam ac res gloriose gestas singillatim scriperunt, præter Julianum et Zixillanum, nostris et avorum temporibus, Laurentius Surius, et Aloysius Lipomianus, de Sanctorum Vitæ ac Ecclesiæ rebus optime meriti. Verum non adeo certos codices adepti, utriusque historiam mutilam, et imperfectam, ac multis refertam mendis ediderunt, sub Juliano tantum nomine, nulla Cixilla mentione facta aut operis divisione assignata. Michael Curranza, Carmelita doctissimus, Commentario B. Ildephonsi librum de B. Virgine, et vitam, illustravit. Joannes Mariana noster vi de rebus Hispaniæ cap. x, Illustris. Baronius viii Anni. tom. Vernacula vero lingua Franciscus Pisa n, Historiæ Tolet. cap. 14 Prudentius Sandoval p. 1, Monast. Ord. S. Benedicti, l. xii, Antonius de Yepes cent. 1, cap. 3, anno 334, et cent. ii, a fol. 227, rerum Benedict. Franciscus Padilla cent. vii, Hist. Eccles. Hisp. cap. xliix, Alphonsus Villegas, Petrus Rivaden. Toletani in Floribus Sanctorum. Petrus Salazar de Mendoza Canonius Toletanus, et Franc. Portocarrero Presbyter Societatis Jesu, libris integris de Vita S. Ildephonsi. Nos tandem in apologia pro veste sacræ, qua virgo Virginum Depara sum Ildephonsum

qui S. Ilde-
phonsi vitam
scriperunt

Pin. H. S. Thom. Tamayo in Vargas

phosum decoravit, vulgata anno 1616. Ex omnibus quae Cixilam et Julianum illustrant maxime, paucula observabo, et litterarum in Notis seriem, Textus indicem, volo.

NOTATIONES

EJUSDEM DON THOMAE TAMAYO DE VARGAS.

a Sic in tribus MSS. invenit
b Et in diplomate Honorii III, Pontif. Maximi. Hinc est quod attendentes nobilitatem Ecclesia Toletanensis, etc.

c Vide quae in ipsius Apolog. et sol. 9, Apolog. pro veste sacra. Qui hanc historiam B. Helladio tribuunt, prorsus falluntur, cum Ildephosum praecesserit.

d In vetustis exemplaribus villa D. Ildephonsi a Juliano conscripta solet praeponi ipsius libro, quem de Virginitate B. Mariae Virgins conscripsit, quam sequitur haec Zizilia historia, quae in commendationem libri illius vere auri incipit: Ecce thaps. Nobis sequi ordinem visum est, cum plura insignioraque Ildephonsi gesta hinc continuantur.

e Variè hoc nomen usurpatur: Ildephosus, Ildephosus, Ilbus, Ilfonsus, Alfonso, Alfonso, Ildefonsus, Ildefonsus, Anfunus, Afonsus, Alonsus, in monumentis antiquis, et nomen mutabile: nostris hodie Alonsus tantum in usu, via Gothica, si credimus Wolfgango Lazio, ab Germanico Ildehmbitz, quasi Ildeii amato: si Covarruvio, ab A. Aljba, principe Graecorum elemento, quasi *primo* vel *primo*. Quidquid hoc sit, ab ipsa B. Dei Genitrice nomen haec apostolus Ildephonso suo, ac matri Lacina: talitatum, dicit Breviarium antiquum Ecclesiae Cordubensis, et Joannes Egadius Zamorensis, aliique ex antiquis.

Nomen Ildephonsi,

a D. Virg. impositum

Virg. nomen illis Episcopo tributum.

f Episcopi omnes *pape* prerogativa illa notabantur, usque ad Gregorium VII tempora, qui in Concilio Romano Pontifici tantum in terra Christi Vicario *pape* *episcopi* obediendam edidit. Quod videre passim in medio aetatis scriptoribus est, Sidonio, Eusebio, Prudentio, Gregorio Turonensi, Eulogio, Paulino, Balsacone, adeo plura habes apud Savonarum in Saldon. VI, epist. 1, Symonidum in IV, epist. 4, Eusebio, Barontum in Martyrol et Ambrosium Murat in B. Lutogii Apolog. Moursium in Gloss. Vocer. *Barone*, Cuius etiam in Ecclesia Graeca usum docet Inscriptio epigrammatis Gregorii III, Antioch. in qua *Barone* *Barone* *Archiepiscopus*. Ude illi erroris facile convincitur, qui Archiepiscopo Toletano, vel Metropolitanum, praeposita hanc inlibantur compilationem. Vide Ouphi Phrysi. Interpretat. Vocem Eccles.

g Hispaniam vocat Gregorius Magnus B. Isidorum, ad quem missus ut invidiret B. Ildephosus Julianus Petri Toletanus, et Ecclesie S. Justae Archiepiscopus MS. Ildephosus, qui natus est Tolet. Era 434, decem annis illi ad Isidorum.

h An hoc initium B. Ildephosus ab H. Helladio? Certo ab eo minister factus, ipse docuit epigrammate cenotaphi B. Helladii scripti: Ildephosus ego, quem fecerit ipse ministrum,

Persolvit sancto carmina pueri seni.
i Monasterii Agalensis Divi Salvatoris et Intiores, de cuius antiquitate et situ pluribus loco suo ago.

k Luitprandus Tielensis in Fringentis Ildephosus factus Praepositus Agalensis monasterii rem nihil collatentem observavit disciplinam restituit, et vitam monachorum a prophanis servavit. Eodem modo Iohannes moster in Vita S. Ildephonsi. Hinc illi effectus Agalensis monasterii monacho qui natus exerevit, rem discreti, sicutque servavit. Vulgatum suo tempore usurpatur.

l Fisis in olensis erat Abbas Agalensis
m In MSS. *clarus*, qui voce non semel Zizilia videtur.

n Anno Hispanis, quae Julia Romitana, ut Plinius ait, ubi adulescens ad Isidorum pedes eductus fuerat? nunc ipsa Roma, quae in bymno Gothici SS. Tarquiti et socorum.

o Urbis Romulae iam tegi candida, appellatur pange. Ipse Tolet Sedes Romanae, hinc Toletum Roma; vide sodas, quo notabimus aliud.

Matth. P. C. 11. 11.

p Quia se extraxit propter regnum Dei.

q Surus legi, procederet; quasi in occursum Ildephonsi Irat.

r Eodem modo in Lectione et historia B. Leocadiae, ipsam Leocadiam impleximus et strigimus.

s Glossema patet, cum e nullis Manuscriptorum abest
t Praefecto Urbis, ut in Boni. Populiani Severus Sulpicianus notat.

u Inferius, non post multos dies. Unde colligitur miraculum Leocadiae sepulchro prodentis prius contigisse, quam illud de B. Mariae semper Virgine in templum sibi dicentem descendente. Non omnia hic observare ordinem dignitatis, sed festivitatem per anni circulum occursum: quod quid agitur vir doctus Androsius Miralles, docet jam pluribus in Apologia, pro veste sacra, et descensu B. Virg. fol. 41. Vide Rudericum Tolet. 2, Chron. cap. 22. Palentia, 2. parte histor. Lucam Toletus in Chronico, Joan. Magn. lib. Iusto Gotthor. cap. 21. Vincent 8, Specul. cap. 120.

v Illi mundum ab ipso Ildephonso edocti, Zizilia retulerunt quibus quippe per actum licuit rei gesto intracita interesse. Exantus, sive deamitas, (ut refert Rudericus Tolet.) Archidivinus ejusdem Ecclesiae fuit, discretia, sapientia, et sanctitate clarus. Ubi homo Episcopus Toletanus post Sinderodum Hispania iam devastata, tunc eadem Rudericus, Isidorus Praeceptis hinc vocat Melodiam Toletanum, fortasse an prius Praeceptor Ecclesiae Toletanae.

w In officio Missae Gothicae, quod eo tempore Toleti celebrabatur, oratio quaedam cantur, quae et ipsa appellatur *Grasa*. Porro Ildephosus librum de Virginitate B. Mariae in vi Missae ejusmodi distribuit, ut in codice litteris Gothicis scripto legi, inter quas, quo ordine sequitur, est, libellum illum claudii, cuius initium At nunc venio ad te, quod est cap. vii, in editione Mich. Carranzae

x Apud Rudericum Toletan. 11, ad cap. xvii, multa de Bicesculo, Christiano Principe digna memorantur; nec quidquam

quod pietatem Christianam non reddat in illo invenio. Itaque si ipsam male consensum esse peccatorum, signum est hominis timorati.

y Distinctionis vocem pro conjunctione, more Hispanis crebro usurpavit

z Sic legi, procedens erat in MSS.

aa Non hic dicit Sisibotum circulse medium, aut subito myrtum, ut vulgo dicitur, sed depositum de dignitate, non ob hoc crimem, sed quia Egicani Regem deponere ipse conatus est, ut constat ex Concil. Toletano 16, cap. 9 et cap. 12, et Rudericus Tolet. 1, cap. 3.

bb Sunt qui hanc vocem aspirant, Hapsis, ab *απσις*, id est, *Απσις* tangendo: abis est Sapsis. Hesychius et Suidas *απιδας* esse *αμαρτας* tradunt Hieronymus in epist. ad Ephesios. Numquid colorum circulos, quos philosophi sphaeras vocant, transiens atque transcendens stetit in summo carli formae, et, ut ipso verbo utar, *apside*? Nobis Tribuna est, Vnde Panvium interpret. Voc. Ecclesiast. et Ciceronum in Cassian.

cc Ipsam nomen, Benedictio vocatur in sacris litteris, 1 Reg. 2, 3. Abigail David? Suscepit benedictum hanc, quam altibi ancilla tua tibi Dominus meo.

dd Haec ferè periodo clauduntur orationes in officio Gothico. ce Quis hic fuerit, docet pluribus fol. 25. Apolog. pro veste et descensu B. Virg. in templ. Tolet. et in initio Apolog. pro Dextro

ff An hoc verum? Vide elogia nostra, in Juliano

gg Hoc in loco multa in aliquid rediculis addita sunt, quae non videntur esse Juliani, sed ex alia Ildephonsi historia mutata. Eni haec, Novator, monachatum rem non esse novitiam.

hh Quae haec ferè taliter intelligitur: sunt qui legant, Deissenst, Hissenst, et Sissenst. Quot capita tui sententiae, hinc locum habet. Alcecorus lib. 2, hinc Tolet. monasterium, quod adhuc Tolet est D. Dominus de Sibus, monachum Cisterciensium, primum post institutum Christianis Toletum conditum fuisse in D. Ildephonsi memoriam ait, qui illud in eodem loco ejusmodi monachum D. Benedicti normam vivendi inseperavit, crendium condiderat. Alvarus Gomez de Castro Selenice monasterium novavit, et ubi nunc Hieronymianorum Fratrum vicetur, olim sacram adhibuit fuisse Covarruvias mon. Bericensi legendum innot, cum Illu-

Cartholom. Beribene

sens, oppidum sex a Tolet distans leucis, exponat. Michael Carranza in ipsa urbe monasterium Bericensi locat. Quidquid sit Julianus Perez hinc de illo: Eremitorium S. Mariae Eleucensis, a S. Ildephonso, ut quidam dicunt, Archiepiscopo Toletano relictum, nunc sub patronio Mozarabibus N° 7. ez. Prope hoc eremitorium fuit in villa Bericensi monasterium S. Mariae Virgins, ordinis Benedictinarum Virgum, ubi ab eodem Ildephonso in patrum solo conditum, postmodum utitur, et hereditas ejus servabatur eremitorio. Et Luitprandus in monasterio Bericensi passus S. Ildephosus imaginem B. Mariae Virgins, quam habebat in suo oratorio. Verum patrum hanc fuisse et hereditariam villam facile adhiber ut credam, cum Johannes sudicant: propriis opibus duxit. Tithonius, dicitur, legi. Quod non religiose pauperum contrarium, quis existimet, cum hereditarium portionem parentum optinorum marie non in suum usum, sed in Dei ac Deique obsequium, contulit.

ii Julianus Ildephosus monachus Agalensis et Abbas Sanctuarum Martyrum Cosmae et Damiani, succedit in regni Sede Toletana S. Engemo IV, qui obiit 13 Novembri.

kk Inscriptio vetus, *sanctae virginis luitprandus*. Luitprandus. Gemens primus Episcopus Arvernensis admodum D. Ildephosum per litteras de heresi Joannum, per quosdam p^oetula Arvernus, qui dicebant B. Virgine in partu corruptam mansisse, et eos tendere in Carpentum, ut argentum (lege, vigentem) filium in sanctissimam Virgine sus falsissimum rationibus labefacerent et omnino perderent. Et Julianus Perez. Hinc anno Concilium contrahit contra quosdam haereticos, male sententes de Virginitate B. Mariae, quod diluatis virginialibus claustris peperisset, ut eorum mulieres, sine nova quidam miraculo. Haereticos Gallos Theodani et H. Hadam, male loquentes de parturitionis modo B. Mariae Virgins, confutat. Quam haereticum illi, dicit fol. 13, Apolog. pro Desensione B. Virgins in templ. Toletan.

Arvernia S. Ildephosus repraesent.

ll Hanc scripsit Jo. Egadius Zamorensis Regis Sancti IV, Praestator; retulit Hactus Ortiz cap. 14. suae. Temp. Toletan. descriptionem.

mm Julianus Perez in Chron. Qualem de genere Gudiolorum, Eborati, et Palamberum (nota Tolet. nomina, et outissime nobilitati, ferè iam extinctae Gude, Palomepes) invenit corpus S. Ildephonsi Tolet et Zamoran deportant. Ad quem epistaphum inscriptionem, a Juliano Archidiacono scriptam post inventum S. Ildephonsi corpus.

Alphonsi jacet hinc corpus venerabile saxo: Sed virtute magis nobilitate merat.

Inveni juvenis portum, sed pro rebo: Censidit cellas Agalensis amat.

Hinc Toletanum capitur Priesul ad urbem, Cui fuit in vobis sede latere sma.

Ejus Epitaphium,

Tantum adham quae historia hinc abant, D. Ildephonsi natalem diem, parentes, corporis habundiam, scripta. Luitprandus in Chron. an 3, Aurati Tolet. Archiepiscopi, sanctae ara decy) natus est in sede paterna S. Ildephosus, post Toletanus Pontifex, et, Tolet nascentur Ildephosus praclarissimas parentibus, in domo Stephan et Lucia, 18 die Decembrii. Julianus Perez: Fuit autem S. Ildephosus, ut ex antiquis, quae adhuc extant, historicis et scripturis constat, proceri corpore, multum venerabilis facie, et vultu venerando et modesto, pulchro et vero regis, colore rosso, condore singulari permixto: sermone ejus Deus dederat miram suavulentiam et leporem: semper erat bilaris, mitis, et urbanus, mansuetus, blandus omnibus, et omnibus amabilis, sive secularis, sive monachis, sive Pontifex, semper in pretio fuit.

forino,

scrip'a.

B. Hlephonsi scripta.
 Liber Prosopopoeiae imbecillitatis propriae
 Liber de Virg. B. Mariae.
 De perpetua Virginitate et parturitione ejusdem.
 Sermones 12, de eadem.
 De proprietatibus trium personarum Patris, Filii, Spiritus sancti.
 Annotationes in Sacramenta.
 De cognitione Baptismi.
 Vita eremi spiritualis
 Illustrium aliquot scriptorum Catalogus
 Epistolarum liber.

Messorum liber.
 Hymnorum et Epigrammatum liber.
 Supplementum ad Chronicon Isidori.

Quod quidem in Hispania excusum est cum scholis Joannis Vasri Belgae, et aliorum scriptorum auctario. Multa adhuc in Bibliothecis Hispanice latent, aliqua emissa in lucem jam sunt. Si Deus Opt. Max. vitam ut conatus dat, quaeunque reperiri possunt B. Hlephonsi opera, nostris illustrationibus animadversa recipio me esse, sive, ut illius temporis scriptores dixissent, Deo Presule, daturum.

DE S. BOISILO

PRÆPOSITO MONASTERII MELROSENSIS IN SCOTIA.

CIRCITER AN DCLXIV. XXIII JANUAR

Tefius, sive Tevoitus, aut Teyvotus, fluvius est Scotiar, ad Angliam confinium: unde Tefidale regio, (quasi vallem ad Tefium dicas) nomen accepit. In ea, inter Tefium ac Twedam amnes, Mailros, sive Melros, admodum vetustum monasterium fuit, cujus extant etiamnum, ut David Camerarius testatur, vestigia, creiter XX millibus passuum a Berwico, ultimo et minutissimo totius Angliæ oppido, ad Tweedæ ostium, procul in mare porrecto, distans. Id Joannes Major de gestis Scotorum lib. 2, cap. 2, scribit a diebus Bedæ mirabiliter aeternum, et addit: Devotionis locus est apertissimus super Twedam flumen: ab omni domo in nemore separatur, regulam B. Bernardi servans. Titulus Abbatiss Melrosensis super Joanni Caramuchi ex eodem Ordine, Theologiae Lovanii Doctore, collatus est.

Melros monasterium.

2 In eo coenobio S. Cuthbertus, qui deinde Lindisfarnensis Episcopus fuit, sub S. Eata, Abbate, et S. Boisilo Præposito monasterium habitum suscepit, atque ab hoc ad omnem virtutem egregie est eruditus. Vitam ejus XX Martyr dabimus, a venerabili Bedæ conscriptam, et quæ hic quæ ad Boisilum pertinent, præmittimus. Nam ejus huc die natalem consignat Martyrol. Anglicanum, et Ferrarius in novo Catalogo Sanctorum; sed Abbatem fuerunt, perperam; uti et Joannes Major ante citatus, David Camerarius qui XXIII Februarii eum refert: Ferrarius rursus VII Augusti: Hugo Menardus IX Septembris. Major Basilium vocat; Ferrarius uno loco Boysillium, altero cum ceteris Boisilum, fors diversam credidit: Bedæ Boisil est, Florentio Wigornensi Boisilus. De ejus morte ita scribit ad an. 664. Boisilus sublimium virtutum monachus, Mailrosensis coenobii Præpositus, vir propheticus spiritu plenus, Sacerdos Dei dilectus, lethali morbo pressus, perpetuæ lucis gaudia consequitur.

S. Boisili ejus Præpositi, natalis.

3 David Camerarius de eo hæc tradit, credibilia, quæ pluribus Sanctis usitata, ut non satis tamen testata: Cui crebra fertur in ore fuisse sanctæ Trinitatis, et augustissimi Jesu nominis, usurpatio, ex redamantia pietatis solide erga Christum Dominum; de quo tam tenero mollique animo, tamque uberi fletu, cogitabat et loquebatur, ut in fletum ipsos quoque auditores et inspectores adduceret, illud sæpe tenerissimo animi sensu repetens: Quam bonum habemus Jesum!... In extremis constitutus Boisilus Sanctus, supremis monitis Mailrossenses instruit, scilicet, ut gratias agerent summas de religioso domo vocationis, ut a judicio proprio, tamquam a capitali hoste, etiam atque etiam caverent. Orationem cordisque puritatem ad virtutis culmen viam esse brevissimam aiebat. Hæc et similia documenta inculcans, pestilentiaque (quæ se moriturum longe ante prædixerat) interiori depascente, illud B. Stephani, Domine Jesu suscipe spiritum meum, sæpe repetens, obdormivit in Domino.

ejus in Jesum, et SS. Trinitatem pietas

ultima ad suos monita

VITA EX S. BEDÆ PRESBYTERO.

§ I. S. Boisili ætus. Hist. Angl. l. 4, cap. 27.

Ipsa anno, quo finem vitæ accepit Rex a Egfridas, Episcopus fuit ordinari b Lindisfarnensium Ecclesie virum sanctum et venerabilem Cuthbertum, qui in illa periodica, quæ appellatur Færne, et ab eadem Ecclesia novem feruæ millibus passuum in Januarii Tom. III.

b

Oceano procul abest, vitam solitariam per annos plures in magna corporis et mentis continentia fluxerat. Qui quidem a prima ætate pueritio, studio religiosæ vitæ semper ardebat: sed ab ineunte adolescentia monachicum et nomen assumpsit et habitum. Intravit enim primo monasterium Mailros, quod in ripa e Tuidi fluminis positum, tunc Abbas d Eata vir omnium mansuetissimus regabat: qui postea Episcopus e Hagulstadensis sive Lindisfarnensis Reclusiæ factus est, ut supra memoravimus: cui tempore illo Præpositus Boisil magnarum virtutum et prophetici spiritus Sacerdos fuit.

2 Hujus discipulatu Cuthbertus humiliter subditus et scientiam ab eo sanctarum scripturarum, et honorum operum sumpsit exempla. Qui postquam migravit ad Dominum, Cuthbertus, ei monasterio factus Præpositus plures et auctoritate magistri, et exemplo suæ actionis, regularem instituebat ad vitam. Nec solum ipsi monasterio regularis vitæ monita, simul et exempla præbebat; sed et vulgus circumpositum longe lateque a vitæ stultæ consuetudinis ad celestem gaudiorum convertere curabat amorem. Nam et multi fidem, quam habebant, iniquis profundabant operibus: et alij etiam tempore mortalitatis neglectis fidei sacramentis (quibus erant imbuti) ad erratica idololatriæ medicamina concurrerunt, quasi missam a Deo conditore plagam per incantationes, vel phylacteria, vel alia quælibet demenciae artis arena, valere valerent. Ad utrorumque ergo corrigendum errorem, crebro ipse de monasterio egressus, aliptotiens equo sedens, sed sæpius pedibus incedens, circumpositas veniebat ad villas, et viam veritatis prædichebat errantibus: quod ipsum etiam Boisil suo tempore facere consueverat. Erat quippe moris eo tempore populis Anglorum, ut veniente in villam Clerico vel Presbytero, cuncti ad ejus imperium, verbum audituri confluerent, libenter ea quæ dicerentur audirent, libentius ea quæ audire et intelligere poterant operando sequerentur.

S. Boisilus Præpositus Melrosensis, propheta clarus.

Magister S. Cuthberti.

f zelus prædicator

a Anno 685, mense Junio, octidus est a Victo Egfridas Northumbriæ Rex, cum eodem anno ipso Presbitero die in Episcopus consecratus esset S. Cuthbertus, ab Florentio Wigornio amicus Alfridus.

b Utraque hæc insula Færne et Lindisfærne, Northumbriæ littori objectæ est. Lindisfærne nunc Holy Island dicitur, et est, Sancta insula, a Cuthberti et aliorum Sanctorum isthuc habitatione Scilicet Episcopi postea est Dunelmam translata

Lindisfarnius.

c Ita legendum videtur, aut Tuidi, non, ut vulgo Tudi, nedom Timen, ut habet Martyrologium Anglicanum. De Tima Northumbriæ fluvio diximus ad vitam S. Cuthberti Episcopi 12 Junii et 16 ad vitam S. Henrici Ermitæ, et Tweeda hæc est, quæ ad Berwicum in mare effunditur

Tweeda fl.

d De S. Eata, sive Eata, agimus 26 Octob.

e Utraque Sedes conjugata quoadmodum, ultra dicitur utraque nunc propria Ant. ite caret. Quæ h. E. a. Hagulstad, antiquitate Avchelonum, cujus nomen Hexham dicitur, ad Timam conuenit ubi. Nomen modicum a rivo Hexstald, quoadmodum torrentis in morem exondante, unde Hexstaldham, et contra Hexham.

Hagulstad urbs.

f Idem dicitur in Vita S. Cuthberti

§ II. Cuthberti institutio, Boisili obitus.

Ex vita S. Cuth.

Venerabilis Domini servus Cuthbertus, relicto solo reclusus, monachicalem præparabat ubire disciplinam, utpote celsæ visionis ad appetenda perpetuæ

Ex S. Beda

celebris fama virtutum

prædicit S. Cuthberti sanctitatem Joan. t. 47

u

enim benignè accipit.

Et a S. Lulu admitti cupit tractat.

b

cum p̄is munditi et crenopli instruit

c

et, Fratrum precibus a peste sanato.

atque p̄a dicit, et propeia motum

tua gaudia beatitudinis incitatus, ad tolerandam pro Domino esuriam sitimque temporalem, epulis invitatus celestibus. Et quidem Lindisfarneusem Ecclesiam multos habere sanctos viros, quorum doctrina et exemplis instrui posset, noverat : sed fama præventus Boisili sublimium virtutum monachi et Sacerdotis, Mailros petere maluit : casique contigit, ut cum illo perveniens eqno desilisset, ingressurusque ad orandum ecclesiam, ipsum pariter equum et hastam, quam tenebat manu, ministro dedisset, (nequid enim habitum deposuerat secularem) Boisilus ipse præ foribus monasterii consistens, prior illum valeret : prævidensque in spiritu, quantus conversatione esset futurus quem cornebat, hoc unum dixit adstantibus. Ecce servus Dei; imitatus illum, qui venientem ad se Nathanael intuitus, Ecce, inquit, vere Israelita, in quo dolus non est. Sicut religiosus ac veteranus Dei famulus et Presbyter Sigfridus solet attestari, qui eadem Boisilo hæc dicenti inter alios adstabat, tunc in ipso monasterio adolescens primis adhuc monachice vite indumentis institutus, nunc in nostro, id est, a Gyrvensi monasterio perfectum in Christo agens virum, et inter agra spiritus extremi suspiria letum vite alterius sitiens introitum.

¶ Nec plura loquens Boisilus, perveniens max ad se Cuthbertum benigne suscepit, causamque itineris exponens, quia videlicet monasterium seculo prætulit, benignius secum retinuit : erat enim Præpositus ejusdem monasterii. Et post dies paucos adveniente viro beate recordationis Eata, tunc Presbytero et Abbate monasterii ipsius, postea Lindisfarneusis Ærlesie simul et ejusdem loci Antistite, indicavit ei de Cuthberto : et quia boni propositi animum gereret, exposuit, obtinuitque apud eum, ut accepta tonsura, Fratrum jungeretur consortio.....

¶ Interea quia fragilis est, et more freti volubilis omnis seculi status, instante subito turbine præfatus Abbas Eata, cum Cuthberto et ceteris, quos secum adduxerat, Fratrum donum repulsus est, et locus b monasterii, quod considerat, aliis ad incedendum manibus datus. Nec memoratus athleta Christi mutatione loci mutavit mentem ab arrepto semel proposito militie celestis : verum diligentissime juxta quod et ante facere consueverat, B. Bosili dictis pariter auscultabat, et actus. Quo tempore, sicut Herfridus familiaris ejus Presbyter et Abbas quondam monasterii Lindisfarneusis ipsa referre solitum testatur, morbo pestilentie, e quo tunc plurimi per Britanniam longe deficiebant, correptus est. At Fratres monasterii illius totam pro ejus vita et subito preceps duxere noctem pervigilem : omnes enim quasi hominis sancti necessarium sibi ejus adhuc in carne presentium rebantur. Quod cum ipsi manu quendam de illis indicaret (nam nescio et feceram) respondens statim, Et quid jaces inquit. Neque enim dubitandum est, quia tot famulatio virorum preces Deo non despexit. Date loculum et caligas. Statimque exurgens cepit tentare inessum, laqueo innitens, et crescente per dies virtute, sanitatem quidem recipit : sed quia tumor, qui in femore apparebat, paulatim a superficie defumescens corporis ad viscerum interiora perlapsus est, toto pene vite sue tempore aliquantulum intermicrorum non cessabat sentire dolorem, videlicet ut, juxta Apostolum, virtus in infirmitate perficeretur.

¶ Quem cum famulus Domini Boisilus a valetudine sanatum cerneret, ait. Vides frater, quia liberatus es a modesta, qui laborabas; et dico tibi quod ea jura ultra tangendus non es, neque hoc moriturus in tempore : simulque moneo, ut quia me mors vicina præstolatur, discere a me aliquid quamdiu docere valeam, non omittas. Non enim plusquam septem dies sunt, quibus mihi ad docendum sanitas corporis et lingue suppetat virtus. Respondit Cuthbertus, nihil hæsitans

de veritate dictorum illius : Et quid, rogo, optimum mihi est legere, quod tamen una valeam consummare septimana? At ille, Joannem, inquit Evangelistam d. Est autem mihi codex habens quaterniones septem, quos singulis diebus singulos possumus, Domino adjuvante, legendo, et quantum opus est, inter nos conferendo percurrere. Factumque est, ut dixerat, Quam ideo lectionem tam citissime complere valebant, quia solam in ea fidei, quæ per dilectionem operatur, simplicitatem, non autem quæstionem profunda tractabant.

¶ Completa ergo post dies septem lectione, memorato morbo arreptus vir Domini Boisilus diem pervenit ad ultimum, et hoc magna cum exultatione transcurso ad gaudium perpetuæ lucis intravit. Ferunt illum his septem diebus omnia Cuthberto, quæ ei futura restabant, exposuisse. Propheticus namque et dixi, et miræ sanctitatis erat homo. Denique præfate acerbitatem pestilentie, triennio priusquam veniret, Eatao Abbati suo prædixit fuisse futuram, nec se illa tollendum celavit : ipsum vero Abbatem suum, non ea moriturum, sed illo potius morbo, quem dysenteriam medici appellant, veridico, ut rerum exitus docuit, sermone præmonuit. Sed et Cuthberto inter alia, quia Episcopus esset ordinandus, insinuavit. Unde idem Cuthbertus postmodum in secessu anachoretico positus, dicere quidem nulli volebat, quia Episcopum eum prædixerat futurum; sed tamen visitantibus se aliquoties Fratribus solebat multo cum dolore protestari, quia etiamsi fieri possit, ut in caute permodicam domunculam habens deliteam, ubi circumferentes me undique fluctus oceanum tumescens a cunctorum mortalium visu pariter et cognitione secludant, nec sic quidem liberum me ab insidiis mundi fallentis aestimo : sed ibi quoque quia qualibet ex causa philargyria me tentans abripere possit, vereor.

a De hoc monasterio actum pluribus 12 Junia ad vitam S. Benedicti.
 b Bajan, quod in provincia Libaracensi inter Vranu fluvium et Sobell rivum situm, de quo ut vitam S. Wilfridi, cui cedit S. Lulu præfati, 12 Julii, Ærlesie, Florentius Wigornicus ad an. 664, et p̄is 665, ut p̄is ex Indul. 6, ita scribit : Abbas monasterii, quod vocatur Mailros, Eata, vir reverendissimus, qui Ripensis monasterii fundator, rogatu Regis Aldfridi, prius exivit, Abbatem jure Lindisfarneusis Fratrum præpositus est, etc.
 c Verum illius pestilentiæ in monasterio existens anno 664 et 665
 d Abbatem cæcæruis ex cuius frequentibus lectionibus ergo Jesu vitam singulari forebatur affecta.

§ III. Vita post mortem curate animæ.

¶ Eo tempore venerabilis, et cum omni honorificentia nominandus famulus Christi et Sacerdos a Eggbertus, quem in Hibernia insula peregrinam lucere vitam pro adipiscenda in oculis patria retulimus, proposuit animo pluribus prodesse; id est, invito opere Apostolico verbum Dei aliquibus curam, que nondum audierant, gentibus evangelizando committere, quarum in Germania plurimas noverat esse nationes, a quibus Angli vel Saxones, qui nunc Britanniam incolunt, genus et originem duxisse noscuntur. unde hæcenus, a vicina gente Britonum corrupte Germani nunciantur. Sunt autem Fresones, Rugini, Dani, Huni, antiqui Saxones, Borneltharii : sunt etiam alii per plures insulam in partibus populi, paganos adhuc ritibus serventes, ad quos venire præfatus Christi miles circumnavigata Britannia disposuit, si quos forte ex illis ereptos Satana ad Christum transferre videret : vel si hoc fieri non posset, Romam venire ad videnda atque adoranda beatorum Apostolorum ac Martyrum Christi lumina cogitavit.

¶ Sed ne aliquid horum perficeret, superna illi oracula simul et opera restiterunt. Siquidem electis sociis strenuissimis et ad prædicandum verbum idoneis, utpote actione simul et eruditione præclaris, preparatisque omnibus que navigantibus esse necessaria videbantur, venit die quadam, mane primo ad eum unus de Fratribus, discipulus quondam in Britannia et minister Deo dilecti Sacerdotis Boisili, cum esset

d Evangelium S. Joannis mortuus exponit

ipse peste corripitur

multa futura prædicit

trium ante pestem prædicit et mortem suam

lipua

u

Egbertum et quidem in Germaniam ad contra tendens populos

per : epistolam monachum ne ibi huc ut

esset idem Boisil Præpositus monasterii Mailrosensis sub Abbate Eata, ut supra narravimus, referens ei visionem, quæ sibi eadem nocte apparuisset: Cum expletis, inquit, hymnis matutinalibus in lecto membra deposuisssem, ac levis mihi somnus obrep- sisset, apparuit magister quondam meus et nutritor amantissimus Boisil, interrogavitque me an eum cog- noscere possem. Aio: Etiam. Tu es enim Boisil. At ille. Ad hoc, inquit, veni ut responsum Domini Salvatoris Egberto afferam, quod te tamen referente oportet ad illum venire. Die ergo illi, quia non valet iter, quod proposuit, implere: Dei enim voluntas est, ut ab *b* Columba monasteria magis docenda pergat. Erat autem Columba prius doctor fidei Christianæ Transmontanis Pietis ad Aquilonem, primusque fundator monasterii, quod in Ilu insula multis die- bus Scotorum Pictorumque populis venerabili mansit. Qui videlicet Columba nunc a nonnullis composito a Cella et Columba nomine, Colum-celli vocatur.

10 Audiens autem verba visionis Egbertus, præcepit Fratri, qui retulerat, ne cuiquam hæc altari referret, ne forte illisoria esset visio. Ipse autem tacitus rem considerans, veracem esse timebat: nec tamen a parando itinere, quo ad gentes docendas iret, cessare volebat. At post paucos dies rursus venit ad eum præfatus Frater dicens, quia et ea nocte sibi post expletas matutinas Boisil per visum apparuerit, dicens: Quare tam negligenter ac tepide dixisti Egberto, quæ tibi dicenda præcepi? At nunc vade, et die illi, quia, velit nolit, debet ad monasteria Columbae venire, quia aratra eorum non recte incedunt. Oportet autem eum ad rectum huc transitum revocare.

11 Qui hæc audiens denno præcepit Fratri, ne hæc cuiquam patefaceret. Ipse vero tametsi certus est factus de visione, nihilominus tentavit iter dispositum cum Fratribus memoratis incipere. Cumque jam navi inoposissent, quæ tanti itineris necessitas poscebat, atque opportunus aliquot diebus ventos expectarent, facta est nocte quodam tam sieva tempestas, quo- perditis nonnulla ex parte his quæ in navi erant rebus, ipsam in latus jacentem inter undas relinqueret. Salvata sunt tamen omnia, quæ erant Egberti et sociorum ejus. Tum ille quasi propheticum illud dicens, quia propter me est tempestas hæc, substraxit se illi profectioni, et remanere domi passus est. At vero unus de sociis ejus, vocabulo de Viethertus, cum esset et ipse contemptu mundi ac doctrinæ scientia insignis (nam multos annos in Hibernia peregrinus anachoreticum in magna perfectione vitam egerat) ascendit navem, et in Fresiam perveniens, duobus annis cau-

tivus genti illi ac regi illius Radbedo verbum salutis predicabat: neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros invenit auditores. Tunc reversus est ad dilecta locum peregrinationis, solito in silentio Domino vacare cepit. Et quoniam externis prodesse ad fidem non poterat, suis amplius ex virtutum exemplis prodesse curabat.

Ex S. Bedæ
e
Victberto fru-
stra in Fresiam
laborante.

a Colitur S. Egbertus Abbas 24 Aprilis.
b Vitam S. Columbae daboanus 9 Junii. De primario ejus monasterio in Ilu, sive Ily, aut Jona, una Hebridium insularum egrimus 19 Janu. ad vitam S. Mathumaci
c Nam si decimaquarta luna Martii incidisset in Dominicam, ea Pascha celebrabant, quod debuissent in 21 differre - deinde tonsuræ ritu a reliqua Ecclesia discrepabant - ceterum et pæ ortho- doxi, et virtutibus conspicui.
d De S. Wicperto, sive Victberto, ægemus 13 Augusti, ut de Fri- sorum conversione scripsit alibi, nimirum ad vitam S. Wulfmanni 20 Martii, S. Bonifacii 3 Junii, S. Willebrordi 7 Novembris
e Canevarius hæc de ipso Egberto accipit, ut enim verbatim: Et licet jam secundo Boisilus Sanctus Egbertum officii, jussu di- vino, admoneret; nihilominus tantis hujus Sancto operat animarum velas, ut navim cum duodecim discipulis ex Hebridiis insulis solvens consenderet - sed frustra; nam vi tempestatis in pericu- lum actus reversus est ad dilecta locum peregrinationis, et solito in silentio Domino vacare cepit: et quoniam externis prodesse ad fidem non poterat, suis amplius virtutum exemplis prodesse curabat. Porro enim Bedæ reversum dicit in dilectæ locum peregrinationis, certum est ad celebrerrimum illum insulam Oreadum, cui Magio nomen rebusse, et monasteriorum, quæ in Oreadibus et Hebridiis D. Columbae erant dicunt, curam de observando Paschate suscepisse. Testatur quippe Bedæ lib. 4, c. 4, S. Columbanum Episcopum Anglis monasterium in insula Magio quæ una est Oreadum ædificasse. *Multiple hic error. Ex Hebrido solvere paratib. Egbertus, non ex Hebridiis, inter quas et Jona erat, non Hibernia, aut Scotorum, sed Pictorum subjecta imperia, et ab ho- rum Regibus Scotis manibus data. Nec solverunt adhuc Eglritus nec a Bedæ dicitur ad dilecta locum peregrinationis reversus, sed domi remanere passus. Sed Victbertus, frustra suscepto ad Fri- sorum expeditione, ad dilecta reversus est peregrinationis locum, id est, Hiberniam, ut ex præcedentibus patet. Oreades insulae ad alteram Scotiæ latus jacent, Canevario littori oppositæ. Earum primario Patrona, vulgo nunc Maliland. Aliæ memorantur, De- thy, alia fortassis Oreadis, Iley; Eaire Ile, id est, pulchra insula, forte Dunno. Tantas quæ ex Bedæ citat Canevarius sic habet, lib. 4, cap. 4. Interea Columbanus, qui de Scotia erat Episcopus, reliquens Britanniam, tunc secum omnes quos in Lindisfarum insula congregaverat Scotos - sed et de gente Anglorum viros creiter triginta, qui utrique monachæ conversationis erant stu- dius imbuti. Et relictis in Ecclesia sua aliquot Fratres primo venit ad insulam Ilu, unde erat ad prædicandum verbum Dei An- glorum genti destinatus. Deinde recessit ad insulam quendam parvam, quæ ad occidentalem plagam ab Hibernia præcui se- erata, sermone Scotiarum Isms dicitur, id est, insula vitule alba. omnepati... et circumiens omnia præpe vel longe, invenit lo- cum in Hibernia insula aptum monasterio construendo, qui lingua Scotorum Magio nominatur: amque partem ejus non gradenti ad construendum ibi monasterium in Comitæ, ad cuius possessio- nem pertinebat, etc. Quis non videt, in Magio, quæ in Hibernia esse dicitur, inter Oreades quæ ad utrumque partem Scotiæ, inter ipsas et Hiberniam interpositæ, præcui, posse censeri? Sed esse indubie idem videtur, quæ etiam in Magio dicitur, in Connectæ ora occidentali, cui plurimæ late præteritis insule sunt, quarum una fuerit illa Vitule albæ.*

b
vel ad mona-
stera S. Co-
lumbæ:

*negligentem
verum mo-
net*

*qui tandem
tempestate
conectus,*

*Jan. 1 12
subtrahit.*

*Ubi ser-
vantur Viri
Sanctorum.*

Canevarius
correctus.

Oreades.

Monasterium
dico Colabaui
in Hibernia.

b
S. Maimbodius
Scottus

*patrum et
seculum re-
linquit
Lib. 14 33*

peregrinatur

ACTA S. a MAIMBODI MARTYRIS IN TERRITORIO BISONTICE NSI.

*Ex antiquis codicibus MSS. Metropolitanæ Vesontionensis Ecclesiæ,
descripto a Pet. Franc. Chiffletio Societatis JESU.*

Sanctorum Martyrum pia certamina revolvete, eorumque passiones, quas pro Christo, vel in Christo tolerant, memorie tradere, ipsi Domino placere non dilidimus, pro cuius nomine hæc ipsa sustinuisse eos credimus: hinc enim hono- rum operum excitatur imitatio, hinc Deo laus accre- scit et jubilatio, hinc roboratur in melius fideiium devotio. Hos enim fideles populus devotus veneratur, illos amando ardentiori animo complectitur, quos audit et sui certaminis feliciter palmam sumpsisse, et ad summum bonum, qui Christus est, feliciter perve- nisse. Passionem itaque B. Maimbodi, in quantum rei veritas nobis innotuit, describamus, et hoc tanto de- votius, quanto securius, quia quom in hac vita ser- vum Dei perfectum fuisse cognovimus, in illa celesti jam laude fidentiori predicabimus.

2 Fuit igitur B. Maimbodius, vir illustris et magni- ficus, natione et *b* habitu Scottus, tota mente Deo devotus, opere, et exercitio Christianissimus. Qui cum divitiis pro ritu patriæ suæ allueret, ingentibus parentum polleret, elegantia corporis quam pluribus præcelleret; hæc omnia transitoria sciens, et ad pe- renniam tendere, et felicem vitam gerere, animo exar- descens, divitiis abrenuntiavit, patriam et parentes reliquit, corporis pulchritudinem animæ suæ adver- sam cognoscens, ut vident sarcinam despectu duxit. Evangelicæ itaque præcepti non oblitus; Qui non re- nuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest men- esse discipulus; pauperem Christum, et nudum secutus est ipse pauper, et nudus.

3 Mare igitur transiens sepulchra Sanctorum quo- rum gentium circumiens, venerabatur reliquias Christi Martyrum,

lodi Martyris. *Aulbertus Mirvus in Fastis Burgundicis*. X Kal. Februa. in territorio Bisontinensi, castrò quod dicitur Mons Delgardæ, S. Mammodi Martyris, cujus crebra miracula coruscant. Profratiori elogio eum commendat Andreas Saussaius.

b Ergo peculiari habitu, et a Gallico diverso, utebatur Scotti. c Coluntur SS. Ferrucolus et Ferrucius, sive Ferrutio 16 Junii. d S. Irenæus 20 Junii. e Idem 2 Junii.

f SS. Felix, Fortunatus, Adaluuus 23 April.

g SS. Andocius, Thyrsus, Felix 24 Sept.

h S. Mamas *Miryr* Litongeni *Ecclesiar* tutelaris habetur, ob caput et brachium illius istuc altum, colitur 17 Aug.

i S. Benignus 1 Novemb. k S. Columbanus 21 Novemb.

l S. Deicoli *vitam delinens* 18 Janu. ubi et d. S. Columbanus, qui alius Columbanus junior dicitur, coliturque 21 Novemb. m S. Anatolius 3 Febru.

n *Chirothecas* etiamnum nostrates vitant vocant : Galli, Itali, Hispani, w in g uel ga uulunt, et eadem vitant vocc. Elironus in Belgio, etiamnum chirothecas Wans vocant.

o De hoc nomine Jan Jac. Chiffletus *Vesontionis lib. 1, cap. 12.*

p *hecins* Frigidum fontem dixeris. Est enim Breona, nostratibus borne, proprie fons, puteus, sive aqua nascentis aut exortens.

q *Berengarius a Chiffleto parte 2 Vesontionis, quadragesimus primus censetur istius urbis Archiepiscopus* variè circa annum Christi 900, ut ex eodem Chiffleto patet. qui de hoc translatione ita scribit. Eius vero tempore et jussu, Stephanus Bellicensis Episcopus transtulit ab ecclesia S. Petri, à illa qui Dominipetra dicitur, ad castrum Montisbelgardii, corpus S. Mammodi Martyris, natione Scoti : cujus festum in diocesi Bisontina 23 Januarii. Et fertur Berengarius, qui a sacrilegis hereticis excocatus fuerat, in ea S. Mammodi revelatione visum miraculo recepisse. Idem de visu recuperato tradit Saussaius *ad Martineologu, et addit*. Ad cujus rei commendationem idem Archiepiscopus constituit, ut in diocesi Vesontionensi sancti hujus Martyris natalis sacris anniversariis hac die, qua agonem gloriosum subit, coteretur; nomenque ipsius diptychis Ecclesie Vesontionensis adscriberetur, in Saurtorum serie quos ipsa peculiari jure recohit et honorat

Ex anno.

In S. Mammodi translatione, Berengarius visum recipit.

DE S. BERNARDO SIVE BARNARDO, ARCHIEPISCOPO VIENNENSI IN GALLIA.

SECL. IX. XXIII JANUARII. S. Bernardi natalis.

Floruit Viennæ Allobrogum, imperantibus Carolo Magno, Ludovico Pio, et Lothario, S. Bernardus, sive Barnardus, Episcopus. Cujus natalis agitur X Kal. Februarii; quo die Galesinus : Viennæ in Gallia S. Bernardi Episcopi et Confessoris. Molanus : Viennæ Gallie S. Bernardi Episcopi ejusdem civitatis et Confessoris, tempore Ludovici. Eundem illo die memorat Ferrarius : congruit Vita, ut Boscius in Bibliotheca Floriacensi : Sepultus ab obitu, qui fuit XI Kal. Februarii, in monasterio suo Romanensi. Mendam videtur in Cl. Roberti *Gallia Christiana* : Ubi et sepultus fuit, inquit, XI Kal. Septemb.

elogium ex Saussaiio.

2 *Plenus de eo Saussaius hoc die*. Eodem die Viennæ Allobrogum S. Barnardi Episcopi illius civitatis et Confessoris. Hic origine Lugdunensis, stirpe nobilissima, ex seculari militia ad spiritualem se conferens, in S. Vulferii primordie Sedis Pontificis disciplinam se tradidit. Subinde vero factus monachus, tanta pietatis et eruditionis emicuit gloria, ut post ipsum beatum Antistitem, dignus præ omnibus, qui Sedis tante gubernacula capesseret, census sit. Quo munere (non tamen sine repugnatione) assumpto, eas optimi sanctissimique Episcopi virtutum dotes exhibuit, quibus cunctis civilis sui incussit amorem ac admirationem. Quia et summos Pontifices Paschalem I, et Eugenium II, magnum in sui existimatione pertraxit, quorum præconiis non semel etiam collaudatus est. Deinde insidiis convulorum impetitus, sede deturbatus, ac tandem restitutus; cum Ecclesiam sibi commissam annos tringenta sex pie administrasset, atque Dei cultum, Sanctorem honorem, populi salutem egregie promovisset, sancte factorum laude clarus, justitiæque et patientiæ meritis affluens, æternam evolavit ad requiem.

condita ab eo conobio, Ambornay-ium.

3 *De Sedis tempore, et rari causa mor dicemus.* Vulferio successisse scribit quoque Cl. Robertus, et Joannes Lieuvicus. At Joannes Boscius in *Biblioth. Floriac.* Vulferio Ursum sufficit. Urso Ultrajam, huic Barnardum, omisso, quem alii interponunt, Baionario. In Vulferii disciplinam an se Barnardus, relicta seculari militia, tradiderit, ambigi merito potest : nobis haud satis probabile videtur, qui in diocesi Lugdunensi conobium construxerit Ambornay-ium, vulgo Ambornay dictum, octo leucis distans Lugduno; ubi et monachus ac deinde Abbas fuit, extra Vulferii jurisdictionem. Altrum quidem in Viennensi diocesi conobium condidit, sed post, jamque Episcopus, contra quam Lieuvicus existimat, qui ex hoc ad episcopalem Cathedram evocatum scribit, proque eo conobio, ecclesiam S. Romani postea ab eo aedificatam et dedicatam. Et porro carnobio Romanis nomen imposuit, ut in Vita dicitur; aut, ut Officia Antoniani Ordinis habent, nomen de Romanis, ab eo penes quem jus loci spectabat, indidit; ut Joannes Boscius, ob sublimitatem ædificii, Romanis nomen indidit. *Oppidum nunc est Romanus, est abbata S. Bernardo sacra nunc secularis* Januarii Tom. III.

est, ut testatur Cl. Robertus, mita mensis episcopali. Romanum vocat Philibertus Molanus *mister. De ea Massonus lib. de fluminibus Gallie* : Romanus urbs Allobrogum, situ Hierusalem valde similis, ut qui utranque viderunt, affirmarent; alioquin Romana castra appellanda videtur; Romans enim Gallie dicitur : et hic lapide ponte Isara instructus est. *Oritur Isara, vulgo, Isere, apud Turinensium, atque infra Romanum in Rhodanum influit, de Romano ita scribit Georgius Brunus lib. 3, Theatri urbium* : Romanum oppidum ad ipsum Isaram situm habet, eorum que in decliviore Delphinatum regionem posita, ob pulchritudinem celebrantur, non minimum : inter ea etiam que divitiarum splendore præcellunt adscriptum. Cujus nomen testatur vel a Romanis conditum, vel ab iis qui ab urbe Romanæ nomen ei dare voluerunt.

et Romanum.

ad hoc nomen oppidum

4 *Alterum in Saussaii elogio discutendum, quanto tempore sederit.* Annos 36, illi tribuit, ubi et Joannes Cherau, ac Joannes Boscius, atque hic ejus successor Agilmaro tribuit annos 8, et menses aliquot, huic S. Adonem subrogatum anno Christi 874, Indictione 8. Unde consequens esset obisse Bernardum anno 867 a quo numero si 36, illius episcopatus annos subtraxeris, necesse erit ut anno 831, creatum Episcopum futurum : Qui potuit ergo a Paschale I, pullum accipere ab Eugenio II, litteras, quos idem recitat Boscius, cum Paschalis anno 817, 27 Januarii factus Pontifex, 824, 11 Maii obierit, ejusque successor Eugenius 827, 11 Augusti? *Vita MS tradit sub Carolo Magno Imper, et Paschale I, Papa ordinatum Antistitem : que non congruunt, cum 28 Janu. 814, obierit Carolus, trivium ante quam Pontifex fieret Paschalis. Eadem MS. via decimo octavo anno status nit inisse conjugium, septennio post vitam monasticam arripuisse, in eaque cum V transisset annos, Abbatem electum, trivium post Episcopatum, adque manns 32 annis gessisse : obisse cum de regenda quatuor vixisset annos. Joannes Lieuvicus Antiquitat. Viennens. cap. 27, tanto imperu Ludovici Episcopatum esse factum Bernardum scribit.*

Tempus Sedis perperam us- signatum.

5 *Certum assignare vel mortis vel suscepti episcopatus annum non possumus : possumus tamen, que ab aliis perperam tradita sunt, mirum ambobus testimoniis convellere.* Primum ergo, Episcopus jam erat antiquum e viris Carolus Magnus excederet. Id Bernardi discipulus Ado testatur in *Chronico* : Imperator Carolus, inquit, vir in omni dispositione imperii strenuus, dilatato imperio, et pace Francis usquequaque composita, anno Incarnationis Domini MDCXXII, (juxta Gallicam videlicet epocham, qua annus a Paschate inchoabatur) Aquisgranî moritur et sepelitur, xii anno postquam Imperator acclamatus est, simul obiens annos XLV, et eo amplius regnans, Bernardus Viennensis Episcopus erat, et Leidradus Lugdunensis, qui initio imperii Ludovici Imperatoris, Suessionis, monasterii locum petiit, et in loco ejus Agobardus ejusdem Ecclesie

Quando Episcopus factus sit

I. X. VARIOS.

clesiæ Chorepiscopus, consentiente Imperatore, et universa Gallorum Episcoporum Synodo, Episcopus substitutus est. *Hinc merito suspectus quam Boscus et Lætareus recitant Paschalis ad Bernardum epistolam, una cum pallio missam. Quis enim credat triennio eoque amplius non petuisse Roma pallium, aut non impetrasse, sanctissimum Antistitem?*

quando mortuus.

6 *Hæc de ingressu Bernardi. Obitus sub Lothario Imperatore contigit, qui Pio patri anno 840, 20 Junii, die Dominica, mortuo, successit; obiit anno 833, monachus Prunæ in Belgio, cum paullo ante in filios regna sua divisisset. Ado: Bernardus Viennensis sub hujus (Lotharii) imperio moritur. Et Agilmarus (alio Agilmarus) Viennensem suscepit episcopatum, Amulo quoque Lugdunensis Episcopus efficitur. Et Pontifex Romanus Gregorius moritur: atque ejus loco Sergius ordinatur. Mortuus est Gregorius IV, sub finem anni 843. Bernardus cum infra, die Dominica, X Kal. Februarii decessisse dicitur, id oportet accidisse vel anno 844, vel 847, quo utroque feria II, X Kal. Februar. in Dominicum incidit: aut si XI Kal. Dominica mortuus, X Kal. feria II, sepultus, ut 842, aut 848, accidit. At si, quod ante ex Boscio retulimus, Agilmarus Bernardi successor, non novem integris sedit annis; cum is reperitur Concilio Valentino III, anno 835. Lingonensi circa Kalendas Junius anno 839, et XV, diebus post apud Saponaux interfuisse; sequitur Bernardum obiisse anno 830, quo tamen X Kal. in feriam quintam incidit, ut plusquam 36 annis secessit.*

Ob conspirationem contra Imperat. sede pulsus.

7 *Quod Bernardum Saussanis insidiis violenter impetivim, Sede turbatum scribit; id quo pacto contigerit, Ado tradit in Chronica, qui commemorato Ludovici Pio obitu, ista subdit: Bernardus adhuc et Agobardus Viennensem Ecclesiam et Lugdunensem regabant. Qui ambo apud Imperatorem delati, desertis Ecclesiis in Italiam ad filium Imperatoris Chlotarii se contulerunt: et postmodum piis Imperatoribus agentibus, Agobardus Lugdunensem, Bernardus Viennensem Sedem recepit. Complures fuerunt conspirationes Procerum Francorum adversus Ludovicum, ejusque exactionum in Compendiensi conventu profuerunt, aut timore inducti, aut potius errore decepti, Ebbone Remensi Archiepiscopo omnem illum tractatum adornante. Quo apud Theodonicum villam damnato quadamque dejecto; anno 836, convenit Imperator in pago Lugdunensi habuit temporis festivo, ut scribit Auctor vite Ludovici, in loco qui vocatur Stramiacis, cum Pippino et Ludovico filiis. Nam quod Lotharius non adfuit, invalida negotiorum obfuit. In quo emissam Ecclesiarum Lugdunensis atque Viennensis vacantium ventilari fecit, eo quod Episcopi dudum illarum, Agobardus quidem jussus ad rationem non venerit reddendum, Bernardus autem Viennensis adfuerit quidem, sed rursus fugam inierit. Sed hæc quidem res imperfecta remansit propter absentiam, ut prædictum est, Episcoporum: Verum hi quoque, ut ex Adone jam diximus, irrevocabili sunt pio Imperatori, et in sans Sede restituti. Veterum hæc corrigas quod Lætareus scribit duos hos Antistites hanc ad Lotharium perfectionem suscepisse a Ludovico Imperatore legatos, eam fuga fuerit, non publica legatio.*

familiaris S. Agobardi.

8 *Estat inter opera S. Agobardi, (de quibus ad ejus vitam agemus 6 Junii) epistola vel libellus ejusdem Agobardi, Bernardi, et Ebori nomine, ad Ludovicum Pium Imperatorem de Judæis superstitionibus. Scripsit alio S. Bernardi memant idem Agobardus, atque ad eum scribit opusculum de privilegio et jure sacerdotii, cujus hæc est eorum: Nuper dum in munus positi colloqueremur, maximo de pressuris, odiis, et despectione Ecclesiarum et Clericorum, que nunc in ferocessere cœperunt, sœculis inaudito et insitato modo præcipere mihi dignata est sanctitas tua, ut aliqua de scripturis sacris vel sanctorum Patrum dictis exerceam: qua materiem nobis præberet,*

ad inquirenda, consideranda, et deploranda mala temporis nostri; licet Spiritus sanctus loquens in Prophetis non tacuerit, qui dixit: Et erit sicut populus sic et Sacerdos. Non est verisimile sub ipsa episcopatus primordia hæc instruendi Bernardi causa ad eum misisse Agobardum, ut Lætareus scribit: sed potius vel in exilio, vel eo tempore quo de Ludovici abdicatione agitabant consilia.

Isa 23 2

9 *Quæ de S. Bernardi vita hic dumus, ea nobis communicavit Petrus Franciscus Chiffletius noster: Lectiones primas ex proprio Officio Ordinis Antoniani Romæ excuso anno 1392, tum vitam ex MSS codicibus Ecclesiarum Viennensis, Romanensis, Ambroniensis, deum miracula, quæ omnia a S. Adone conscripta et alia doctissimus Chiffletius censelat, et videtur manifeste indicariis per eum. Idicuntur: Tamen vis amoris Domini Antistitis aliorisque mei Bernardi compellit me scribere virtutes nuper gestas, et clarius m. 7. Illud ergo miraculum placeat inserere, quod palam monstratum assidue, postquam regendam, cui Deo auctore deservio, hanc Viennensem suscepit Ecclesiam. Demum brevem historiam Translationis ab eodem accepimus; descriptam ab oculato teste. Contigit ea Translatio, ut dicitur IX Kalend. Maii, feria III, infra Albas Pasche, sive post Dominicum in Albis, anno Dominice Incarnationis... XLIV quod restituitur CMLXIV nam eo anno Pascha in XIV Aprilis incidit; XXIII Aprilis, sive IX Kal. Maii in feriam tertiam post illam Dominicam. Annus is erat ab obitu S. Bernardi circiter centesimus.*

Ejus vita.

Miracula.

Translatio.

10 *Scribit Joannes Lætareus assertari etiamnum in ecclesia Romanensi, quæ S. Bernardus eo transtulit SS. Severini, Eusepii, et Feliciani corpora, (de quibus 19 Novembris) ipsiusque Bernardi: et multis conriscare miraculis: evanque illud oppidum Barbari oppugnarent, ad mœnia a civibus deportata, saluti fuisse, vi hostium repressa.*

reliquæ miraculis clara.

VITA

Ex Officiis propriis Ordinis Antoniani Viennensis, editis Romæ 1592.

Bernardus patria Lugdunensis, Bernardo, et Helinda parentibus illustribus et antiqua nobilitatis serie clarissimis, a teneris annis studiis liberalibus eruditus, sic se totum Deo vovit, ut secularibus curis posthabitis, nihil prius et antiquius haberet, quam Dei Ecclesiam et Ecclesiasticos viros colere. Fratibus porro tandem majoribus vita functis, veritus pater ne solus superstes familie Bernardus, totis Deo addictus, tantis paternis opibus heres dresset; illum a sanctissimo vite proposito, matre etiam horatatrice acerrima, avertere conatus est. Utiq; animo destinata facilius perageret, adolescentem jam toto pectore sacra religione indotum, ad castra Imperatoris Caroli Magni stipendia facturum destinavit, ut illic castrensium more virorum militarium, nec fidei, nec pietatem sequentium, prima juvenilis ardoris tyrocinia expleret; sicque celebre clarumque nomen et famam per populos facinoribus bellicis adipisceretur. Qui quidem ad majora, id est, celestia potius reservatus, insignis pietate adolescens, paternis jussis magis moris gerendi gratia, quam sua sponte, tale militia munus obiit. Quod tamen sic exerevit, ut nec sequis nec ulla inglorius parva appareat.

S. Bernardus cogitur a parentibus multam sepi

is mortuus.

2 *Tandem vero, utroque orbatu parente, non mediocri substantie micus heres, suaque sponte factus, et militia exauctoratus, cepit animo pendere, qualiter tanta bona sibi hereditate parata, ex præcepto Evangelico dispensaret, sequi ab his, utpote malorum irritamentis, abstraheret, ut tantum bonis dispensator iniqui mammonæ, Domini*

voce

voce laudaretur, quod de re iniqua justitiam sibi compararet. Circumspecto itaque certo loco solitario, proculque a turbis civilibus remoto, cui nomen erat Ambroniacum, permutatione hereditatis paternae sui juris effecit. Quo in loco eadem sacram olim beatæ Virgini parenti dicatam, sed a perfidis gentibus duritiam instauravit, illicque restituit ut quondam fuerat monasterio, se pariter vitæ monasticæ addixit : ubi divino Zelo magis atque magis succensus, universis ibi Fratribus degentibus, sanctissimæ vitæ documenta præstabat : ex quo ab omnibus carnis haberi, honorari, intimisque affectibus diligi cepit. Quo factum est ut Abbas illius collegii, votis omnium atque suffragiis, illo maxime renitente, in demortui locum suffectus sit. Sub quo sanctissimo pastore diei non potest, quam prospere cuncta illinc monasterii divinitus, mirisque modis succedere.

3 Cum vero tanti Præsulis celebre nomen undique personaret, ne talis luminis splendor, uno in loco, eoque recondito, et tamquam sub medio abstruso lateret, metropoli Viennensi Ecclesia Pastoris morte viduata, dum de successore deligendo habentur comitia, decennem puerum acclamasse ferunt, virum sanctum nomine Bernardum Ambroniaci Abbatem Viennensi Ecclesiæ a Deo electum Pontificem. Qua quidem voce, tamquam coelitus lapsa, et a cunctis comprobata, vir sanctus, accedente etiam Romani Pontificis consensu, ad cuius aures hominis sanctimonia pervenerat, eligitur, et consecratur Episcopus, miro totius populi desiderio atque applausu.

4 Tah itaque suscepta provincia, animus, qui antea tantummodo divina sectando otiosi consueverat, omnium curam gerere coactus est : et terrena tractando, divinum tamen se rigidum fortemque præstabat satellitem usque adeo, ut ne tantillum quidem de vigiliantem rigore, jejuniarum austeritate, et orationum perseverantia detraberet. Verumtamen pristina vitæ memor, et optime vixisse reputans, qui procul a civilibus negotiis abesset, quo purius celestia contemplaretur, locum quendam solitarium ad flumen Isaram sibi delegit, que spinis silvarumque asperitate repurgatum, templum et monasterium in honorem SS. Petri et Pauli Apostolorum sibi construxit, nomenque de Romanis ab eo penes quem jus loci spectabat indidit, ubi reliquum vitæ tempus sanctissime peregit. Talibus demum præclare gestis, ac divinis virtutibus et miraculis ornatus, ingravescente morbo, sumpto sacrosanctæ Eucharistiæ viatico, obdormivit in Domino, annua ætas sexagesimum quartum, Episcopatus munere functus annos duos et triginta. Sepultus est autem in eccle. sacra, quam in eodem loco de Romanis construxerat, donisque præclaris ornat.

ALIA VITA

EX VETUSTIS CODICIBUS MANU EXARATIS
cripta a Pet. Franc. Chiffletio Soc. Jesu.

Beatus Bernardus, patronus Romanensium, qui a filius boni odoris interpretatur, in Lugdunensi diocesi ex illustri valde prosapia oriundus fuit. Hic in ætate primæva liberalibus studiis eruditus, innocentis vitæ primitias in Ecclesiæ contubernium delibavit. Mortuus vero fratribus ejus, parentes ejus ut ipsam heredem haberent, a scholis extractum, militiæ exercitiis in castris Caroli deputarunt : quod utrum ex animo fecerit, aut patris necessitate cogente, subsequens declaravit eventus. Nam cum pater ejus decessisset, protinus ipse qui sub militari habitu religiosum gerebat animum, cepit perquirere qualiter patrimonium ad se devolutum, in abomas pauperum perpetuo possit convertere, non amore filiorum retractari. Considerata igitur cujusdam loci

aptitudine, cui vocabulum erat Ambroniacum, acquisivit illum ab Abbate b Luxoviensi, permutatione hereditatis paternæ : ubi renovata quadam ecclesia, in honore Dei genitricis olim constructa, sed a paganis postmodum eversa, in ipso loco abbatiam construxit, Abbate et monachis collocatis ibidem, quam bonis amplissimis sublimavit.

2 Interea tantis jejuniis, tantis vigiliis, tantis orationibus seipsum exercebat, ubi sub militaribus armis ad modum Martini, monachorum perfectionem assecutus videretur. In conjugio enim tamquam sine conjugæ caelebs vivebat, et inter filios tanquam sine filiis, quæ Dei non que mundi erant cogitabat : circa pauperes opulentus, circa orphanos pater, circa viduas maritus, oppressorum sublevator, morientium consolator, non sibi sed omnibus vivens, fideliter promissa complebat : multo libentius quam acciperet, tribuebat : inter discordes, eussas discordiæ benigne dirimebat : in judiciis absque personarum acceptione equè jus suum tribuebat : nulli auxilium petenti denegabat : in suscipiendis hospitibus eam gerebat sollicitudinem, ut generet illa die, quando propriis manibus peregrinis non ministrasset. Ecclesiarum vero frequentans limina pene totam noctem in oratione ducebat. Præterea miranda morum gravitas, loquendi modestia, corripienti constantia, doctrinæ prudentia, agendi cautela sic ipsum perfectum fecerant, ut solus militaris habitus, et curiæ conversatio, et regia familiaritas, et rerum domesticarum ordinatio eum virum alterum assimilaret.

3 Denique cuncta cum sua nobili prole conjugæ, et omnibus aliis derelictis, in eo quod ipse fecerat monasterio, sub Abbatis disciplina se tradidit mancipandum : ubi tantam jejuniarum continuationem, ciborum abstinentiam, vestium asperitatem, orationum constantiam, vigiliarum pernoctationem, silentii taciturnitatem, lacrymarum inundationem, ceterarumque virtutum perfectionem attingit, ut possibilitatem humana nature transilire videretur : et licet omnia bona collegii ex ejus beneficio defluxissent, tamquam tamen servus inutilis inter reliquos victilabat. His itaque moribus ornatus Deo, et hominibus acceptus, omnium intimo venerabatur affectu. Unde factum est, ut Abbate mortuo voce omnium eligeretur, et invitus in Abbatem consecraretur : sub quo quantum ille monachorum chorus creverit, quantum illa Ecclesia facultatibus dilatata, ornamentis decorata, religione sublimata, fama exaltata consecunderit, pluribus antiquiorum monumentis ibidem continetur. Insuper ipse humilis incessu, suavis aspectu, alloquio matis, vultu placibilis, sic humana gerebat, ut divina non desereret : prior siquidem reddendis divinis laudibus assurgebat, primus surgendi tempora notabat, nonnunquam totam noctem orando vel legendo transigebat : inter agenda mens a contemplatione, lingua ab oratione, animus a misericordia nequaquam cessabat : receptum hospitio peregrinorum omni vespere pedes abluebat.

4 Interea discurrente fama viri Dei, instante electione Viennensi, puer quidam duodecennis in medio eorum qui convenirent existens, acclamavit dicens, Bernardum Ambroniacensem Abbatem a Deo electum in Ecclesia Viennensi Pastorem. Quod cum esset ab omnibus approbatum, in predictum Pastorem unanimiter est electus. Sed cum nullis precibus vel modis alius ad hoc ministerium suscipiendum induci potuisset, magno Regi Francorum Carolo, cui jam cum militia pediretur, familiaris extiterat, suus electores direxerunt epistolas, ut ipsa ad susceptionem predicti regimini compelleret. Qui gavisus honore viri, cum nec precibus, nec modis aliis fructere potuisset eundem, direxit legatos ad Romanam curiam, ut auctoritate Apostolica compelleretur ad susceptionem regimini suprascripti. Quod cum factum fuisset per legatum

Ex vce
 b
 constructi car-
 nobium Am-
 broniacensi

sanctissime
 viri adhu-
 secularis :

hospitalis in
 pauperes :

c
 fit monachus

religiosissimum
 virum

fit Abbas

peregrinorum
 quatuor
 pedes lavat
 d
 mirabiliter
 eligitur Ep-
 scopus Franco-
 rum

Ambronia-
 cense mona-
 sterium ædi-
 ficat :

fit monachus ;

dein Abbas

post Episco-
 pus,

pueri voce de-
 signatus :

Romanense
 cenobium
 construct.

u
 S. Bernardus
 interitis insti-
 tutus,

fit miles

vna dat pau-
 peribus.

Ex 135
r
compellitur a
Papa episco-
patum admitt-
tere
virtutibus flo-
ret

legatum a c Paschali Papa super hoc transmissum, ad hoc auctoritate Apostolica compellentem eundem, inobedientia culpam præcavere volens, licet invitus, et dolens obediit.

5 Factus itaque Pontifex Viennensis, omnium curas in se suscipere sætegit, morientium consolator, pauperum refecitator, peregrinorum susceptor, recte vivens, recte docens, recte infirmitatem attendens : assiduis autem jejuniis, pernoctationibus, quotidianis laboribus, aut in oratione, vel in pauperum recreatione, seu in cæteris misericordie operibus, sic carnem macerabat, ut hærente sola cute ossibus, magis exanimis quam vivus videretur. In Missarum vero celebratione, quam omni die faciebat, tantam lacrymarum inundantiam offerebat, ut prius seipsum lætans Deo, extra se factus circumstantes nec audire nec videre cognosceretur. Si quis autem ei sua crimina confiteretur, ipso gravius affligebatur, quam qui eadem commisisset.

f
mittitur Ro-
mam

6 Factum est autem in diebus illis ut cum oratio confessionis Catholicæ fidei in Nicæno Concilio promulgata, et Ecclesiis Galliarum directa vulgaretur, religiosus Princeps cognita beati Pontificis eloquentia, Romam f cum mittere disceptatorem apud Romanum Pontificem, curæ cum fides Catholica Spiritum sanctum a Patre et filio procedentem habeat, illud tantorum Patrum Concilium procedentem a Patre et non a filio conscripserit. In qua disputatione quod Spiritu sancto repletus fuerit, ipsa luculentissima disputationis conscripta oratio indicat quam posteris qui præsentibus fuerunt, memoria mandaverunt. Facta igitur agnitione per ipsum, Romanus Pontifex consilio et petitione viri sancti constituit, quatenus ad confirmationem fidei Catholicæ hæc confessio fidei oratio in omnibus solemnitatibus post Evangelium recitaretur.

y

7 Tandem vir sanctus tumultibus et occupationibus a contemplationis quiete y solita præpeditus, cepit inquirere, scilicet locum remotiorem posset construere, in quo tumultus desererens, Deo vacaret liberius. Factum est autem ut quedam nobilis mulier carens hereditibus, per manus ipsius B. Petri et Ecclesie Romane partem patrimonii sui legaret ad construendum ibi monasterium : quod et factum est per diligentiam ejus in loco, cui Romanis nomen imposuit. Constructa autem h ibidem ecclesia in honore B. Petri, et monachis cum Abbate collocatis illidem, in ipso loco sepeliri desiderans, triam Martyrum reliquias, quos fidei sine primitias Vienna habuerat, primum transtulit reverenter, scilicet Severini, Exuperii, et Feliciani. Tanta autem donatione Principum ab ejus gratiam dotata est subito illa Ecclesia, ut magne monachorum multitudini sufficeret necessaria ministrare. Hinc autem locum ad inhabitandum eligens, hic quiescebata tumultibus, hic rivos lacrymarum fundebat, hic orationis vota offerebat.

h
construit Ita-
lianense mo-
nasterium
et reliquias
ornat

eo mori

abitu sumo
profecti

8 Appropinquante autem termino vite sibi per multa visionum indicia revelata, ingravescente corporis molestia, convocato Clero et populo in Ecclesia Viennensi, luculento ac spiritali sermone omnes exhortatus, exitus sui sub specie peregrinae professionis vocationem indicavit : verebatur enim ne si manifeste vita finem instare nuntiaret, locum in quo sepeliri elegerat impediretur habere. Insuper itaque domo, Romani tandem exinde transiturus advenit. Ubi cum triduum foreisset (quo toto triduo nunquam ab oratione surrexerat, nec etiam nocte) cum quartam noctem continuare vellet, circumfusis nimia claritate, divinitus emissa voce audivit : Veni, quia expectavis. Clavisus igitur, cum prostratus illo, quo superjacere consueverat, cilicio, rogaretur quantum longam median vel modico cibo relaxaret; Panis, inquit, ille jam mihi, Fratres mei, sumendus est, sine quo nec in mundo, nec in caelis vivitur; cuius

sive celest.
convocatur

sacramentum
sumit

sapor reficit Angelos, Apostolos pascit, Sanctos recreat; quo quisquis vescitur nunquam in æternum moritur. Sacramentum itaque hujusmodi panis mihi apportate, ut eo accepto viatico viam universæ carnis aggrediar, in patriam profecturus.

9 Hic dietis psalmodiam primus incepit, sicque in divinis laudibus pernoctantibus, tanta claritate illa cellula perfunditur, ut ii qui præsentibus aderant, terræ velut in ecstasi prosternerentur. Expletis autem Matutinarum horis, ecce repente suavissimus odor cum claritate supervenit : illucescente vero die beatus ille spiritus carne solutus, liber cum illa claritate ad Dominum migravit : odor vero remansit quousque corpus fuit traditum sepulture. Transiit autem die Dominica, vite suæ anno sexagesimo quarto, episcopatus vero tricesimo secundo : nam decem et octo annorum a scholis abstrahitur, septem annis conjugium sustinuit, quatuor annis sub Abbatemouasticam vitam duxit, tribus vero annis Abbas præfuit. Sepultus est autem X Calendas Februarii in basilica S. Petri Apostoli quam ipse Romanis adificavit.

luce celesti et
odore repleti
cubiculo mor-
tur.

EPIITAPHIUM, EX MARMORE.

Mortifica quisquis scriptura pascere visum
Hic cupis, et mortis conditione gemis;
Marmore scito sub hoc Bernardi corpus humatum,
Ordine qui micuit Pontificale cluens.
Inelytus, egregius, largus, facundus, honestus,
Doctrina, populo, religione, Deo.
Ipse Viennensi ter denis, atque duobus
Annis Metropoli præfuit Ecclesie.
Condidit hoc templum voto studiosus ameno,
Neque suis rebus sistere constituit.
Curriculum quartum post bis sex lustra peregit,
Ni Nostrum numero fallitur arbitrium.
Deinde Febroarias deno Sole ante Calendas
Decessit, moriens corpore non anima.
Quem Deus omnipotens Acherontis ab amne.....

Emit, Angelicus inferat atque choris.

forte, me-
ritique.

a Videtur Auctor Bernardi nomen delin esse ab Hebr. ro בן בן bar, quod filium significat, et בן בן berle, quod parvam, alii muscum vertunt, ut Teutonice untr est Bernardi, vel Bernhart quam Hilanus ursum ingendum, vel ursuum ex interpretatur. Fortassis rectius Bern-ard, vel Bern-aard, ardentis ardore prethum dicitur, aut Bern-aard, apertis protopaque indole.

Bernardi et-
mon.

b De Lavario nobilissimo eximio epimus in Vita S. Bernardi 18 Janu. cap. 2, agramque sepe alibi, præsertim 29 Martii ad vitam S. Anastasi. c Consentiente nimirum mariti pietati.

d Prior vita habet decemem tantum fuisse.

e Mendium hic esse in nomine Pontificis, supra ostendimus, cum triennio, et quod exiret, ante Episcopum fuerit, quam Paschalis Papa eligeretur.

f Bursam hic mendium veritur, princeps hujus legationis fuit Bernarius Wormatensis Episcopus; sicut Jesse Episcopus, et S. Alahadius Abbas Corbeiensis, an et Bernardus tamen noster, sive Episcopus jam electus, sive Abbas adhuc Ambromaceus, una missus sit, ambigi potest. Missi sunt a Concilio Aquisgravenst habito anno 809. Querebatur an ad illud synodus Nicæni, qui a Pau e procedit, addendum esset, Filioquo. Faciebant Galli. retinens antiquitatis Leo III, Papa per hunc notabat. De hac re consule Concilia Gallicana Sirmondii, et Baronum in Annalibus.

g Al solida

h Petrus de Natal. lib. 10, cap. 72, in ecclesiam S. Romani translata horum Sanctorum corpora scribit, Unde Livianus supra primum in S. Romani ecclesiam collocata scribit, dendum Romanense eximium deportata. Sed falli ambo videntur. Joannes flicent in honorem XII Apostolorum, sive trium Sanctorum Martyrum Severini, Exuperii, et Feliciani, vi Nonas Octobris delatum Romanensem ecclesiam scribit.

MIRACULA,

Auctore, ut videtur, Adone Episcopo.

Quamvis imperitia mea in postrema velut inscia litterarum calumniabitur, tamen vis amoris Domini Antistitis aliteris que mei Bernardi compellit me scribere virtutes nuper gestas. Cum igitur Aquitani populi cum Pontificibus Concilium apud civitatem, que dicitur Vetula, in pago a Vallavorum celebrarent, adfuit et Romanensium congregatio, corpus

Miracula ad
ejus reliquias,
e denaria.

u

EX MS.

Gravium quorundam ad eius sepulchrum recipit

corpus prælibati Pontificis deferens. Si quis ergo voluerit scire virtutum illic gestarum copiam, vera inde excipere poterit indicia, quod area, qua sacratissimum ejus corpus continetur, auro argentoque decenter ornata, ex oblationum abundantia, quas illi fidelium detulit manus devota, fabrilis opere hactenus contexta cernitur : quod et aureæ testantur Crucæ, necnon et candelabra atro argentoque decorata.

Muta vocem recipit.

2 Subsequenti autem tempore erat Romanis quædam sanctimonialis femina, officio lingue privata, que in ecclesia permanens, rogabat Deum intima cordis compunctione. Die ergo natalis Apostolorum Petri et Pauli, cum jam vespertinis hymnis ex more dictis, pueri Benedicanus Domino decantaret; ipsa cum reliquo populo Deo gratias proclamavit.

crevis visum.

3 Sub eodem itaque tempore fuit apud Viventianum quidam coriarius. Hic cum die Dominica non servato honore diei, artis sue exerceret opus, manubrium ferramenti tam valide adhesit manui, ut evelli non posset : lumine oculorum insuper obæcatus, temeritatem suam omnibus fatebatur. Cui per visum quidam apparuit, et ut Romanis S. Bernardi auxilium flagitaret, monuit. Romanis perrexit, sanitatemque recepit.

item alius.

4 Quid etiam in Valle Aurea, que in pago Viennensi sita est, gestum sit non tacebo. Concilium ibi per singulos annos Viennensium cives decreverant celebrare : advenerat ibi quidam cæcus B. Bernardi præstolans adventum in gradibus capellæ, que ligneis contexta stipitibus constructa fuerat : cui cum dicerent adesse turbam laudantium Deum pro Beati adventu Bernardi, ivit statim, et visum recepit.

alius.

5 Illis testantibus veritatem cognovi, qui ad festivitatem Ramis palmarum Romanis advenerant, de cuiusdam eeci illuminatione. Mos apud incolas inolevit, ut ea die ad processionem cum fratribus membra sacratissimi Præsulis secum velant. Verum cum ad tantam lætitudinem populus conveniret, aluit et cæcus quidam, magnis vocibus inquit, se clare meruisse videre : ad ejus voces cunctus convulsus populus concinente personavit, Te Deum laudamus.

Luc. 25. 30.

6 Beato testante Luca dedimus, Salvatorem nostrum Apostolos extra Hierusalem die Ascensionis sue eduxisse, et alta eorum penetrasse : cuius memor processionis Romanensium congregato, cum hanc uno amorum componeret, herbas, vulgo dicte b Gladodes, flores unns adolescentium capite memorati Pontificis lartubundus imposuit. Die vero altera collectos quos posuerat flores servare studuit; ex quibus multa beneficia languentibus beatus postmodum præstitit Antistes Bernardus.

Flores ejus sepulchrum postea morbos pellunt.

7 Illud ergo miraculum placet modo inserere quod palam monstratum assidue, postquam regendam, cui Deo auctore deservio, hanc Viennensem suscepit Es-

clesiam. Juvenem quemdam sui parentes intulerunt Romanis qui nunquam ambulaverat : quem cum ante B. Bernardi sepulchrum posuissent, basibus consolidatis et plantis surrexit incolumis : hic denique miraculum suum quolibet anno circumfert : et licet hic beatissimus impar sit Apostolis, tamen quod ad Portam templi Speciosam Petrus quondam egit cum Joanne, huic simile esse cognoscitur. illum Petrus præcepit surgere, istum divina virtus meritis Pontificis voluit erigere. Sufficiat ergo querentibus virtutes beati Pontificis, hoc tantum de ejus scriptum miraculis, sed volo eos scire, multa fuisse, et jugiter esse, et tanta que etiam modum scribentis videantur excedere.

a Vellam vel Vellam, intelligi videtur. b De Gladolo prolixè agit Humbertus Bodoniensis præfate 2, lib. 2, cap. 12.

DE TRANSLATIONE S. BERNARDI, que celebratur ix Kalend. Maii.

Regni cælorum civilis tantam gloriam consuevit tribuere omnipotens Deus, ut eoruscantes miraculis spargant per populos famam laudis : et nostris temporibus de magifico Patre nostro B. Bernardo Pontifice visiones clara ostensione sunt revelate hominibus ætate meritoque diversis. Sed cum nullus acquiesceret, ostendit se cuidam viro, nomine Raynaldo, ætate longæva, et sacerdotali gratia sublimato; cujus relatione omnis dubietas merito pelleretur, quia erat vit nobilis, et castitatis munere insignis : et, ut ipse retulit, ita sibi apparuit. Dum quiesceret in stratu suo sub profundo noctis silentio, apparuit ei quidam vir magnæ auctoritatis, sacerdotali stola indutus, ferens Archiepiscopale pallium, qui eum vocavit, dicens. Raynalde me, te volo scire, conditorem hujus fuisse loci, et ut corpus meum Fratribus tuis præcipias transferri, quod indigno concluditur in cono aphanum. Cæpit autem eadem revolutio multis apparere, et miraculi voce idem Sanctus ut celebrius fieret præcipere; et nisi obdiderit suis sermonibus, locum asserebat, quem fundaverat, desolatum.

Apparuit quibusdam, jubet corpus suum transferri

2 Igitur tertia feria infra Albas Paschæ, Nono videlicet Calendas Maii, anno Dominiæ Incarnationis a. d. xiv detectum est sanctum corpus ejus, et a tellure levatum summa cum letitia. Sed cum a tumulo membra beati Pontificis levarentur, visum est senioribus vino albi, ex quo multa sunt officia languentibus præstita. Vidimus emergentes, atque lunaticos hujus liquoris unda potatos, viribus convalescere sedata impulsione demoniarum. Sed postquam feetro mposita fuissent beate reliquie, fit clamor sanctorum gaudentium; atque ad sinistram altaris Apostolorum, quod ipse vivens sacraverat, locantur summa cum letitia popularum.

a vino, quo ut ablatum, fuit miracula.

a. Supra dictum locum existit, quædam numerus veteri characteres aliquanti stabulant, qui in annis 1614 1615 1616, et non quadrant.

DE MARGARITA VIRGINE RAVENNE IN ITALIA.

AN. CH. ANO. XXIII JANUAR. Margarita natalis.

Margarita virginis reliquissimum nomen generali catalogo Sanctorum inscripsit Philippus Ferrarius his verbis : Russi apud Ravennam B. Margarita Virginis. Vitam ejus edidit Italice Scraphianus Firmianus Canonicus Lateranensis : quam cum alius ejusdem Scraphium operibus Hispanice vertit Bonaventura Cervantes de Morales, Gallice Franciscus Gilbertus de la Brosse, Latine demum Philippus Zouerus noster. Cui aliam subjicimus ab Hieronymo Ruben, elegantè scriptum, editamque in postrema Surti editione : quam et Silvanus Razzus Italice redidit to. 1, de feminis sanctitate illustribus, qui Beatam quoque appellat, cum ulroque citati ante auctores non prodant an sit in sanctarum Virginum album publicè ab Ecclesia relata. Ejus iterum mentio fit inferius XXVIII Januarii cum de Gentile ejus discipula agemus. De utriusque vita hæc tradit idem Secu Januarii Tom. III.

ita.

phanus. Anno 1337, S. D. N. Paulus III, Pontifex Maximus jussit examinari multa testimonia circa vitam piam mulierum, de quibus supra meminimus, per Illustrissimum et Reverendissimum Cardinalem Simonettam, qui litteris suis datis ad Cardinalem Mantuanum, atque ad Excellentissimum Mantua Ducem de eorum sanctimonialia testatur. Sua Sanctitas autem confirmavit Societatem institutam a B. Margarita, uti ex bulla apparet ab eodem Pontifice data.

recipere jussu Pauli III confirmata

VITA

Italice scripta a Scraphio Firmiano, Latine reddita a Philip. Zouero Soc. Jesu.

PROLOGUS AUCTORIS.

Quamquam Dominus noster Jesus Christus semper 41 pateris

EX ITALICO
SERAPIUM
FIRMAM.
CHRISTUS RUT
Ecclesia sem-
per succurrit
in adversis.

piternus summi Dei filius se in omnibus verum Deum esse demonstret; suam tamen divinitatem hoc uno potissimum suis patefacit, quod cum semper Ecclesiam suam, veluti navem, diversis persecutio- num fluctibus jactari permisit, nunquam tamen eam naufragio absorberi patitur: qua scilicet in sufferenda tolerantia et in defendendo fortitudine, ostendit se Deum simul et hominem esse. Ita Martyrum suorum virtute diabolicam Tyrannorum rabiem repressit, Doctorum sapientia prostravit haereticorum perfidiam, ac vivo sanctorum monachorum religiosorumque exemplo nefanda hypocritarum monstra confudit. Et quoniam hisce temporibus majores solito exoriturur tempestates, quod aliud nobis in spe esse debet quam futurum modo ut Dominus, quemadmodum alias, etiam ventis imperet, et procellas omnes cum insigni denique tranquillitate commutet? Quod speramus profecto, et credimus sine dubio, (quemadmodum antea non semel visum est) Sanctorum meritis nobis preestitum iri. Et ne tam diturno temporis illius desiderio frustra illi suspensi videantur, qui expectant redemptionem Israel, atque ut facilius eam moram ferant; paucis ea recensere que nostra aetate per illustrem duarum mulierum sanctimoniam contigere; ut spes nostra, horum temporum iniquitate quasi extincta, illarum exemplo reviviscat.

CAPUT I.

Margarita Ortus, Virtutes.

Paucis annis ante *a* horrendum illum conflictum qui inter Hispanos Gallosque initus juxta Ravennam est anno post Christum natum millesimo quingentesimo duodecimo, hinc ad meliorem vitam discessit integerrima Virgo, Margarita nomine, vere omnium pretiosissima, plurimisque ornata miraculis. Nata ea est oppido humili et exiguo, cui nomen *b* Russie unde non sine labore ea ipsa paucis, que de ejus gestis conscripsi, mihi colligenda fuerunt. In ea jam inde a prima infantia illustres sanctimonie notae extiterunt, adeo ut pie nonnulli crediderint, quemadmodum et de S. Jacobo Apostolo censet Hieronymus, eam multo ante Dei gratia fuisse ornata, quam in lucem ederetur. Tres menses nata erat, cum oculis orbata est: perinde quasi rationi consentaneum esset, eam rerum terrenarum aspectu privari, que ad divinarum tantummodo contemplationem nata esset.

3 Porro a quinto etatis anno, nullis morborum modo periculis, quavis anni tempestate nullis pedibus incessit. Septimum vix attigerat, cum jejunis vacare, et, ne sponsi sui absimilis esset, eam cepit pauperitatem sectari, ut non solum possessionibus, sed domo, vestitu, reliquisque ad victum necessariis sese abdicans, elemosinis exquisitis viveret. Et quamquam integerrima ejus cura nunquam concupisceret adversus spiritum, tamen eo quod tanquam exemplum proposita esset orbi terrarum, a Christianis moribus in Epicureos degeneranti, attingebat contumenter corporeculum suum jejunis, vigiliis, cilicis atque asperitatibus; modo in multam noctem lacrymis suspirisque ad Deum ardentissimis indulgens, modo humi ad quietem medicam prostrata, aut samentorum manipulo incumbens.

4 Ne autem quidquam ei ad Christiane perfectionis normam desisset, tanquam aurum in fornace, ita variis cum afflictionibus experiri Deus atque examinare voluit; adeo ut Johi instar per quatuordecim continentium annorum seriem diversis morbis illam exerceret. Quo spatio sane longo ita experta vivit omnis humane consolationis, ut etiam ad doloris sui incrementum a multis velut improba et Superis invisam sperneretur; et que nulli molestia quodquam facebat, maledicis detrahentium linguis crudelium in modum appeteretur: credo, ut que Christi inno-

centiam æmulabatur, ejus quoque ferendo exprimeret patientiam. Et certe si, ut sacræ habent litteræ, patientia perfectum opus operatur, quis in eo genere illius perfectionem in dubium vocabit? Priesertim cum constet tanto eam amore detractores suos persecutam, quanto alii amantissimos sui, imo fratres, prosequi consuevere. Ita profecto ab omni indignatione erat aliena, ut cum maxime ab aliis affligeretur, tum benigno maxime animo ac vultu esset, semper rata majoribus se injuriis dignam esse. Plurimos ipsa ob singulares virtutes sui admiratione affecit. Undique enim erat in ea, quod stuporem adferret. Sed nunquam equidem ad majorem admirationem motus sui, quam cum in tantis molestiis rebusque adeo adversis eam semper vidi sui similem constantissimo atque æquissimo animo perdurare; eo quod nulla virtus sine animi demissione absolvi possit, quamquam ipsa sine aliis virtutibus cum Dei auxilio ad perfectionem sufficiat.

5 Quamvis autem a pluribus adeo conculcetur, tamen tantum abest ut lumen ejus hac ratione absconderetur, ut etiam evictis tenebris facile sese conspicuum daret. Unde factum ut plurimi sanctimonie ejus odore capti se ad eam conferrent, et subinde plures quam trecenti ex ejus præceptis penderent, eaque duce in Evangelicæ perfectionis via uterentur: qui merito proinde etiam palam eam vite magistrum appellabant, nimirum qui ejus exempli potius quam verbis in rectam viam erant revocati. Singularem commovebatur commiseratione eorum quos peccatis obstrictos seret: multos desperatione ante abjectos erexit, atque ad spem in Deo ponendam adduxit; nullo prorsus sine spirituali auxilio ab ea discedente. Ea nempe virtute Deus ejus verba instruebat, ut hinc timorem, inde amorem Dei, animis auditorum infundens, omnes omnibus modis ad Christi imitationem et fugam peccati impelleret. Videre hoc est in matrona nobili, que ante vana mundi pompæ mire dedita cum esset, avida audiendi ejus documenta, ea denique audivit: ut tabernaculum in iis addidit Deus, ut ab illa domum digressa, animam vestemque continuo mutaret, mundumque omnem abjecerit, ut uni se orationi totam consecraret.

6 Supervacuum mihi videtur altam animi ejus describere demissionem, que in causa fuit ut tantum e contemptu perciperet gaudium, quantum superbi solent e magnitudine et gloria sua. Licuit id tam vel maxime cognoscere, cum ex Dei voluntate Ariminum petiisset, ubi ab omnibus atque adeo Clero ipso tanta excepta est significatio lætitiæ, tantum honore et plausu, ut majore homo excipi non posset. Appellata est scilicet vulgo Sancta; eoque culta modo, qui Sanctis convenit. Denique cum se abdere in latebras pro sua voluntate non posset, ad benedictionem suam annulis impertiendam coacta est: qua impertita confestim Ravennam remeavit: ubi paucis nota, a pluribus contemebatur, suam ibi tantummodo quietem deditans, ubi contemneretur. Unde liquido constat minime conflictum fuisse ejus demissionem, perinde ut aliquorum solet, qui non ut vilipendantur sese abdicant, sed ut mansueti et mites habeantur. Et duplex quidem hæc superbia est, humilitate gloriam venari. At qui perfecte humilis est, is scilicet mundo crucifixus est, et cum S. Paulo gloriatur tantummodo in cruce Christi Domini. Quemadmodum et in hac ipsa, de qua agimus, apparet, qua mirum in modum pro consuetudine sua extollebat castitatem, ita tamen ut diceret humanis eum viribus et industria in omne posse comparari.

7 Hinc cum quidam ex his qui pie erga ipsam adiebantur, carnalibus desideriis gravissime pulsaretur, eamque jamjam succuliturum cognosceret, egregie eum contrivit, et ad resistendum adhortata est, dicens minime eos coronari qui hostibus terga

Jac. 1 5

opinie erga
eos affectasemper sui
similismultos in spi-
ritu misitomnes conso-
latur.efficit in ver-
bismatronam a
vanitate con-
vertithonorem ju-
gitcontemptu
gaudet

Gal. 6 14

carnem obti-
net ut libere-
tur a tenta-
tionibus
carnis.

terga

ferga præbuisent. At ille eum diffidens ac desperans de victoria, humili prece nihilominus ejus opem imploraret, coacta tandem in hæc verba eum affata est: Quandoquidem adeo diffidas de re, quæ tibi facilis obtentu esset, si quantum in te est, committi velles, assero profecto in posterum nunquam tibi ab hujus vitii conflictu periculum negotiamve fore; a quo ne supereris, tantopere times: sed carebis quoque corona, quam fortiter depugnando consequi potuisses. Ecce autem eo ipso temporis puncto sensisse vexatione illa liberatum, adeo ut absque periculo post cum feminis agere posset, perinde ac si ad infantium integritatem rediisset. Idem postea sumpto eremita habitu quam dulcissime supervixit, ac non ita pridem e vita migravit.

a Ravenna, ut scribit Lenaxer Albertus, ingentem anno post Cui. N. sexu, acceptu eodem, fracto Hispanorum exercitu, cum ea pugna Gasto Fossius Gallorum Imperator cecidisset: etenim a Gasto milite directo crudelissime est etc. subiugit perpetrata in ea direptione sacrilegia, et divina animadvertentis exempla.

In Basium, ut Ferrarius in Solis scribit, castrum est inter Faventium et Bavennam, Faventie tamen propius ad V. M. P. de eo infra libebus.

c. S. Hieronymus lib. de Scripiorib. cap. 2, de S. Jacobo Apostolo. Hic de utero matris sanctus tolli viduum et secretum non bibit etc.

CAPUT II.

Patricia ejus, ac miracula.

Aliud in hac repertum est admiratione item dignissimum: nimirum cæca cum esset, quod non solum presentia, verum etiam futura, et renota valdeque dissita cognosceret. Et quoniam longum esset multa hujus rei exempla adferre, uno contentus ero, quod est hujusmodi: Tradiderat se quædam in ejus disciplinam, Gentilis nomine, (de qua postea erit sermo) quæ sapius eam conveniebat, uti in omnibus consulerat, consilii causa. Hæc ergo cum eam consulere non posset, ea quod cum Deo colloquentem offendisset, sensu nihilominus aliquid sibi ab ea in junctum, quo clarissime dubii sui resolutionem omnem, quam petierat comprehensam advertebat. Unde manifestum indicium est animorum arena ei perspecta fuisse.

9 Multa quoque multa ante prædixit, quæ omnino quemadmodum prædixerat evenere. Quare non temere concludo prophetico eam spiritu fuisse afflata. Non omitam hæc aliquid ejus documentum, omnibus spiritualis vitæ studiosis apprime necessarium: quod quavis plurima ei divinitus revelarentur, nunquam tamen ea magni fecerit, neque ullam eis fidem habuerit, ne hæc ratione a diabolo incauta falleretur, qui (ut est in sacris litteris) transigurat se in Angelum lucis, ut facilius imprudentes fallat. Ideo clare discretæque præcepit discipule isti, de qua supra meminimus, ne fidem cuiquamque donum rei adhiberet, nisi quam Ecclesia credenda proponeret: quo uno documento omnes evanescent demonis illusiones, quæ ut plurimum aliqui redundant hoc tempore, quo Antichristo cathedra preparatur, ejus est adventus, ut S. Paulus ait, secundum operationem Satane in omni virtute, et signis, et prodigiis mendacibus, etc. adeo ut vix decima eorum pars, qui supernaturalibus revelationibus facile credunt, callidi astutique inimici fraudes possit evadere. Cujus rei periculum utinam cum magno animarum detrimento quotidie non fieret! cum nimirum homines tam multa hodie inutilia et periculosa passim credunt, ut quæ necessaria sunt, penitus oblivescantur.

10 Sed ut unde abii, revertar, atque orationem mentalem exime tandem ab hæc Virgine deperdicatam fuisse, ita tamen ut eam, quæ vocalis dicitur, non damnaret; imo vero laudaret maxime, valedicet quæ Ecclesia ipsa plurimum utitur. Dicebat autem, nequaquam fieri nos posse diabolo superiores, nisi animum continenter in Deo fixum haberemus, atque ex

eo pendentem, quemadmodum ferrum a magnete pendere solet: quæ quidem cum Deo conjunctione atque suspensione destitutos, continuo nos in otiosas cogitationes relapsuros, a quibus mox ad perniciosas sinus abripiendi. Quare in id incumbendum totis viribus, ut animi nostri a terrenis abducti in altis versentur, omnesque actiones ardentibus in Deum desideriis afficiantur, adeo ut oratio nos semper præveniat, comitetur, et doceat. Atque ita recte præcipere poterat, quando anima ejus tantopere in Deum raperetur, ut nunquam non eum eo esset conjuncta, hinc sæpenumero invenit discipula, ejus caput ac faciem tam eximio fulgore splendentes, ut oculos suos in eam cum maxime vellet, intendere non posset. Ita animæ claritas ex continenti Dei contemplatione in ipsum corpus redundabat, Adeo erant facultates naturales corporis ejus omnes subactæ, ut plures annos omni gustu et appetitu comediendi private, ad cibum æque ac ad medicamentum nauseabunda accederet: atque eo præcipue timore ad hoc ipsum adducta, ne sibi ultro mortem accesseret: quam fiet expeteret, accelerare tamen volebat, accomodum an se semper ad divinam voluntatem, quæ vitam ejus ad aliorum salutem cupiebat prorogari. Etenim quicumque vere Christianus est, non sibi sed Deo et proximo vivendum et moriendum putat.

11 Hoc mea quidem sententia sufficere videtur ad faciendam omnibus fidem de Virgini hujus sanctitate. Reliquum tantummodo est ut de miraculis ejus agamus: quoniam tota ejus vita unius ejusque continentis miraculi instar habeat. Verum ita vulgo accedit, ut in miraculis non ponuntur, nisi quæ exterioribus gratis demonstrantur: quoniam hoc ipsa donum, si cum vite sanctimoniam conjunctum non sit, simile sit futurum illi gratiæ, quæ profecta fuerunt, quos Christus ait in Evangelio, rogatum, nome in nomine tuo virtutes multas fecimus? quibus item responsurus sit: Discedit a me, quia nunquam novi vos. Jam vero si omnia hujus miracula colligere velim; promissa profecto brevitatis terminos excedam. Innumeris enim obtinuit corporis sanitatem: atque est etiam in vivis qui eorum adfuit, quando ad eam advectus fuit energumens rarruce alligatus, tanto furore et rabie percitus, ut ne a pluribus quidem teneri ac compositi posset: quem illa tum audacter manum prehensit, jubens demonem virtute Jesu Christi ex possessore corpore confestim exire: atque is jussa emissens, illico miserum hominem deseruit, qui hodie etiamnum vivit sanus et liber ab un portuno et nefario hospite.

12 Alias cum hydrae laborantem puerum tetigisset, cum hac appreciatione; Deus tibi restituat sanitatem, fili mi; sanitas puero statim restituta est: qui etiamnum superest.

13 Discipula illi, de qua supra disserimus, puer erat tibi a primo vitæ exordio distortis adeo, miserique affectis, ut iis nec insistere posset, nec sese commovere, nisi humi reptando. Unde illa ducta commiseratione, cum mater pueri adesset; Surge, inquit, Leo (ad ei nomen) et insiste pedibus: qui e vestigio se sustulit, tantum non perfectus sanus. Cui rursus illa: Hoc mihi sufficit illi: nolum enim mihi honorem reddite tibi sanitatis, sed eum totum Dei Matri deferri. Mox ejus jussu factis duobus fuleris, curat puerum a matre deduci ad quandam Deiparae imaginem, plurimis miraculis id temporis celebrant: unde non ita multo post, relictis ille fuleris, sanus omnimodum redit. Hæc postea sacerdotio initiatus, post actam cum laude vitam, a septem ferme annis obiit.

14 Hæc Virgo sæpius sola et sine comite aut ducem visa fuit obire templa, perinde ac si ea omni vitæ tempore frequentasset: quod me inducit ut credam eam, etsi oculis capta esset, vidisse tamen ea quæ vellet.

EX TRIGINTA
SERRAONI
FIRMANI
et conjunctionem cum
Deo

capite et facie
splendens
conspicitur

ribum multa
sumit

Matth. 7. 22
et 23

multis san-
tatem a Deo
impetrat

curaque
viva liberat

hydropticum
sanat

contortum
puerum a
parte cura-
tum.

ostendit ad
magnum
D. Virg. in
hæc curam
ducit

et in templis
obire videtur

animorum
arena cognos-
cit

fulgur prædi-
cit

revelationes
non magis
facit, ne fallat-
ur.
2. Cor. 11
15

2. Thess. 2. 9

ut multa, ni-
mum cre-
didi

orationem vo-
calem com-
munitat.

EX VITAE
SABARDINI
FIRMANI
multa per-
fici,
etiam Maho-
metismi euer-
sionem

vellet. Plurima quæ jam evenere, multo ante even-
tura vaticinata est; inter quæ est expugnatio et ex-
piliatio Ravennæ; et quantum ad alia attinet, eorum
adhuc expectamus eventum, nimirum Ecclesiæ re-
formatio nem, Mahometicæ sectæ eversionem, quam
futuram dicebat simul atque Christianis inter se
recte conveniret : quem in finem et frequentes ad
Deum preces ipsa fundebat, et suis parvo imponebat
discojulis spiritualibus. Atque has una omnium vo-
luntate fuisse asserbat sine dubio eam quam peteret
Dei gloriam et animarum salutem brevi obtenturas.

institut con-
gregationem
Bonæ JESU

15 Ex Dei quoque revelatione congregationem in-
stituit insignitum titulo Bonæ JESU, cujus postea re-
gulas, vitæque rationem paucis describam : promi-
sitque nunquam fore ut desineret Deum orare pro
causis omnibus quise precibus ejus commendassent.
Quod verum esse experti sunt, qui promissis ejus
idem habuerunt. Nam et in vitis superaudis, et in vir-
tutibus acquirendis, singularem in se omnibus tulit.

CAPIT. III.

Obitus, sepultura.

in aliis na-
ta, plectr
plena, mar-
tur

Tandem plena triumphis, cum annum ætatis ter-
tium ac sexagesimum attingisset, jamque ejus præ-
sentia ad cœli ornamentum requireretur, eo devenit,
ut ab extremo singula prope abisset. Quare lectulo
decubans, contra quam moribundi sedent, vultu
miram confidentiam præ se ferens, facto signo Cru-
cis, ut sponsam suam imitaretur, ultima hæc verba
pronuntiavit : In manus tuas Domine commendo spi-
ritum meum. Quibus pronuntiatis una cum ipso, quem
semper amarat, cubos petiit. Corpus vero altera die,
quæ terra mandandum erat, invenitum sudore quo-
dam raris consimili aspersum, qui per discipulam
strophilo abstersus, cum ad ignem postea exsiccari-
retur, tantam excitavit violarum fragrantiam, ut tota
inle domus redoleret, odorque ipse in linteis per plu-
res annos recens perseveraret. Obiit xxm Januarii.

Corpus po-
stridie sudore
fragrantis
anno per fu-
am

17 Miratur facile quispiam, non tot miraculis
a Deo orationem intercessivè amantissimæque sponse
sine mortem, quot aliorum quorumdam solet. Quod
et ne ipsam quoque in admirationem raperet, nisi
serpen jam advenisse tempus, quo Christus dixit,
fore ut homines persequeudo Sanctos arbitrentur se
obsequium præstare Deo, ut et in ipso Christo pa-
luit, qui Mattheo teste inter suos ob exiguum eorum
fidelium non adeo multa mira præstitit, eo quod æternis
supplicis potius digni essent, quam donis cœlestibus.
Similem in modum hæc a plurimis contempta est,
adeo ut etiam a morte tumulus, qui ei humilis sane
obligerat, cum eod pie delinisset, nefarie disturbatus
contractusque fuerit. Facinus profecto inhumantum
et crudelè. Indigna videlicet extremo eo honore du-
cebatur, qui tamen nihilis quibuscumque, qui usu-
rariis, qui impostoribus, qui omnibus demque con-
ceditur. At quantoque hoc Deo displicerit, brevi
post demonstratum est. Etenim ab hæc impudate vix
mense elapso, hæc civitas exorto bello Gallis in præ-
dam cessit, repeltoque cadaveribus est. Unde etiam sa-
crum ejus corpus sublatum, alioque transportatum
est : a quo autem terrarum, sciunt tantum qui præ-
sentes adfuere.

Mort. 17. 5

tumulus cu-
distributus

corpus ali-
avertim.

et semper
cum a. a. fo-
ret

18 Quod si forte nonnullos hoc offendant, quod
semper tantopere, utque etiam sine causa exagitata
fuerit; certe hoc aliis, quibus ejus innocentia perspe-
cta fuit, certissimum exitit sanctitatis indicium. Mal-
lis enim, utpote hominum maxime parti, displicere
non minus signum est prohibitis, quam paucis bonis
placere. Parvo qualis illa toto vitæ decursu fuerit,
tempus aliquando, ut in aliis Sanctis volumus, mani-
festabat. Hæc die quidem quicumque per ejus merita
aliquid a Deo petunt, voti statim competes facti chæ-
restari possunt, quomodo optata sint consecuti : Ha-

ctenus ergo virtutes aliquas a vita hujus Virginis,
veluti ex ingenti aliquo campo pauculas spicas col-
legi : multa præterii consulto, eo quod non omnia hoc
tempore litteris mandanda viderentur. Alia magis
divina fateor me fuisse indignum qui scirem, pro-
pterea quod ea minus capere potuissem. Multa etiam
lapsu temporis e memoria hominum exciderunt; præ-
sertim cum pro sua modestia nollet quidquam laudo-
dignum de se scribi.

a. Iodica ad infra habebat

Regule aliquot collectæ e documentis Mar-
garitæ Ravennatis Virginis, quibus illa Or-
dinem suum, titulo Bonæ JESU insignitum,
instituit.

Collegit has Seraphinus Firmunus. Latine red-
didit Philippus Zoutwus Soc. JESU.

Quando aliquis in hæc Societatem admitti cupiet,
diligenter ponderentur ejus verba, simul cum fine
quem intendit : nullo autem modo ad hæc vitam
incendam invitetur, uti nec multus de ea sermo in-
stituatur. Si quis autem ingressurus multa curiosè
deprehendatur inquirere, is ad hunc ordinem minus
idoneus reputandus, eo quod fides ei desit et simpli-
citas, quæ sunt ipsa rerum divinarum fundamenta,
adeo ut sine illis frustra omnia alia documenta abbi-
beantur

Simplicitas
in admitten-
dis.

II. Cum quis admissus fuerit, statim cum pietate
dicat quines orationem Dominicam et Salutationem
Angelicam, promittatque vitæ mutationem, ut hæc re-
novatio a sacris Christi vulneribus incipiat, ad quo-
rum reverentiam quines hæc oratio usurpatur.

Preces ab ad-
missis dicen-
da.

III. Generalem de tota vitæ præterita confessio-
nem instituat, in qua pro viribus conetur contritionem
consequi, et satisfacere iis quibus se novit obligatum,
potissimum si quid Deo aut Sanctis secundum ratio-
nem voverit.

Confessio ge-
neralis.

IV. Incumbat diligenter orationi, maxime autem
mentali, ac quotidie aliquandiu se interno aliquo
exercitio recolligat; modo Christi passionem medi-
tando, modo mortem, modo penas inferorum, modo
gloriam cœlestis Paradisi. Quo in exercitio et simul-
tum modestiæ in principio experiat, ideò tamen
cessare non debet, sed omnia ad Dei honorem perpeti,
ad quem sine hujusmodi difficultatibus pervenire
vix potest.

Quotidianæ
meditatio

V. Sæpe divinam mensam adeat : quamquam non
eodem modo hæc regula omnibus conveniat, sed pro
fide, et inflammato ejusque desiderio. Quare aliqui
recte facient si singulis mensibus aut etiam sæpius
divinam hæc convivium frequentent pro sua disposi-
tione, aliqui etiam si æternis mensibus. Omnes autem
quater, ut minimum, per annum hæc Sacramen-
tum debent suscipere, si hujus Societatis membra
esse desiderent. Quod ad confessionem attinet, certa
regula non præscribitur, propterea quod quo ea sæ-
pius instituitur, eo magis ad animarum salutem con-
ducunt, potissimum ne in peccatis hæreamus.

Frequent
convivio et
confessio

VI. Fugiant omnes hypocrisin, et singularitatem,
neque conentur homi apparere, sed esse : quod facile
assequuntur, si omnia quæ agunt, ad Dei honorem
et salutem animarum, non vero ad suam gloriam
referant.

Hypocrisis
fuganda.

VII. Fugiant omnes otiosos sermones, nimirum
qui neque ad nostrum neque ad aliorum progresum
faciunt, præsertim vero eos, quibus proximi defectus
referuntur. Neque etiam novis aut ludicris audiendis
delectentur, eo quod frustra in via Dei laborent, qui
linguam suam nescit frenare. Hæc documentum ad-
modum diligenter considerandum est, cum plurimi,
imò perique hoc vitæ impeliuntur, quo minus ad
perfectiorem adsperant.

Vanæ sermo-
nes vitandi

VIII. Omnia semper in optimam partem interpre-
tentur.

Tentare
pudica

tentur, neminem corde aut ore judicantes : si autem ab aliquo peccari quidpiam videant, conentur sensus suos quodammodo fallere; aut certe culpam elevare, diabolo causam omnem adscribendo, suamque infirmitatem propriam attendendo, qua ad eundem modum tentati forte turpius lapsi fuissent. Divinum sane, sed paucis observatum documentum. Quæ etiam causa est, quod nunquam perfectam de peccatis nostris victoriam referamus. Solemus enim plerumque de alienis defectibus indignari. Tum ergo divino auxilio peccata nostra exsuperabimus, cum proximi nostri nos commovebit conmineratio.

Vana gloria

IX. Vanam gloriam omni studia effugiant, quæ quemadmodum vernis e frumento natus hoc ipsum ardit, ac totum deinde corrumpit, ita e virtutibus bonisque operibus orta e ipsa corrumpit. Quare quando cum hoc vitio depugnamus, propria peccata revocanda in memoriam; e contrario autem bona opera omnia tradenda oblivioni, tanquam plena sordibus et indigna quæ Dei oculis offerantur, sed potius digna supplicii, si accuratius pro rigore justitiæ nos Deus judicet.

Malæ cogitationes.

X. Totis viribus nitantur omnes malas cogitationes effugere, eo quod illæ nos Deo maxime reddant invisos et execrabiles; qui remittit habitare in corde immundo, sed tantum in tranquillo et composito. Quare qui animum pravis cogitationibus implicent, secum revera inferorum penas continenter circumferunt, plerique sunt amaritudine et fastidio spiritali, atque ita a diabolo demonibus, accedia nimium et luxuria oppugnantur. Unde tandem vincere desinant, atque etiam spem salutis suæ abiciant. Quibus in sequentibus regulis sua etiam remedia proponuntur.

Cogitationes Patri spiritali manifestandæ.

XI. Omnes cogitationes suas debent Patri spiritali manifestare. Hac enim ratione diabolus vires suas amittit : deinde singulare Dei donum est, in via virtutum a bono duce dirigi. Et quamquam forte aliquem non ita ex voto nacli essent, non intermittant tamen hujus remedii usum, saltem in confessione, eo quod virtus hujus Sacramenti reliqua supplebit.

Omnia ad Deum referenda

XII. Omnem suam spem et confidentiam non in amicis aut consanguineis, aliive re hujus mundi collocent, sed in uno Deo, ad cujus honorem amor noster totus referatur : hac ratione nunquam nobis dux derit, imo vero meliis humanis recte utemur, ita ut neque eorum defectu doleamus, neque etiam eorum copia affluentium nimium letemur.

Adversa ferenda,

XIII. Boni considerant, si a quopiam reprehendantur, neque se excusent, neque afflictionis declinent, aut ea quæ adversa putantur, ut sunt derisio, et contemptus, etiam cum bene egerint. Nunquam enim alioquin de nobis victoriam adipsentur fugiendo, qui potius inordinatos animi motus nobiscum semper circumferemus, magis quotidie modesta alligendi. Non desiderem, tamen, ut quis ultro sibi pugnam accersat, sed si oblata fuerit, eam forti animo sustineat : eo quod is, qui eam de industria inquit, valeatur sibi placentium assumere, quasi vero in manibus suis victoria esset. Qui fervor non satis prudens est, neque caret arrogantia : quare intra limites humilis discretionis coerendus est.

non accersenda.

Monitiones grato animo admittendæ

XIV. Animo pertractanda sunt diligenter ea, de quibus quis monitus fuerit, nec committendum, ut semini, quod, quia in petram cecidit, rursus egerere non potest ne proinde exarescat, comparetur : sed ad agendum, ut semper obediatis Superiorum, neque ullam respiciat admonitionem, etiam dum simant, ne potius a quo animo eam ferat : si quidem bene inchoare desideret. Non enim grave est esse tranquillo animo, cum nihil nobis adversatur; sed quando indique, quasi parete temporis infinitis malis obrinum, hoc solo documento omne spiritalis vite lucrum continetur, eo quod maxima pars hominum eorum aut

obtineret velit sine prævio certamine, quam tamen non dabit Deus nisi ei qui armatus patientia legitime certaverit.

EA TRIGRIDO SERRABIM FIRMAM.

XV. Contentos esse oportet eo statu ad quem vocati fuerint : si ad matrimonium, observentur ea quæ illi vite generi conveniunt; si in virginitate quis degat aut sacerdotio, non altius cupiat esseri, neque beneficiis Ecclesiasticis aut redditibus augendis studeat, sed fervori et virtutibus. Talis item fugiat mendacia, et jocos, nugasque, neque in alienos pacem, aut facta inquirat : obediat autem suis Superioribus, atque instar solis, bonorum operum exemplo omnibus præluceat.

Aquiescendum proprio statu.

XVI. Quæ virgo est, humilis et casta esse debet, non solum corpore, sed animo etiam, ac cogitatione. Quæ vidua est, idem assequi conetur, fugiatque instar veneni novos rumores, ac detractionem. Quæ juncta est matrimonio, loveat semper et conservet pacem, ac in omnibus mariti voluntati obtemperet, ita tamen ut nihil Deo contrarium committat.

Servanda v r gini, viduæ, conjugatæ.

XVII. Omni contentione conetur inordinatos animi motus debellare; melius enim esset aliquam passionem, verbi causa, ira, indignationis, aut cupiditatis comprimere, quam quadragies flagellis in se deservire, aut integro anno jejunare. Potius item esset ire ad sepulturam quam ad convivium, eo quod in hujusmodi cœtibus, nisi Deus quasi miraculo caveat, vel lingua, vel auditu soleamus peccare. fit enim ut qui peccati occasionem non fugiat, in peccatum incidat.

Pravæ inclinationes superandæ

cavendæ occasiones

XVIII. Pravas aliorum consuetudines conversationeque devitent; nisi forte necessitas aut caritas aliud suaderet : neque ullus contra titulum amicitia aut consanguinitatis prætentat; eo quod lex justitiæ Deum pœe omnibus amari eodique præcipiat.

Prava societas vitanda

XIX. Se ipsos prius regere ac recte moderari adiscant, ut dein ad alios regendos sint aptiores : nec errores vitiaque proximi curiose investigent, aut quid libet scire cupiant, eo quod hæc curiositas anime nostre valde nocent. Quo plus enim videre quis desiderat, quærumque videt minus : et qui recte loqui cupit, obmutescit : et qui multum scire desiderat, fit ignorans : et qui se magnum facere studet, eque parvus fit : denique qui sapiens esse vult, fit planiuspens.

et curiositas.

XX. Omnia sua ex Dei amore agant, et tantummodo placere conentur : hæc intentione et fine ad orationem accedant : hæc cibum et somnum equant, hæc denique omnia negotia obeunt, quia hæc tantum in omnibus mereri possunt apud Deum, quantum contra impij possunt demereri. O quam beati essemus, si tali mente semper præditi ac quodammodo ligati, nunquam neque oculos, neque manum alio fine moveremus! Sed nihil hæc dico, nihil nobis metu inferni, aut desiderio celestis beatitudinis, aut alterius rei causa (quamquam hæc mali fines non sint) agendum esse; sed singularis gratiæ loco dicendum, posce nos aliquid amore tantum munus facere, indignos enim ad a gratia. Atque hoc utilis summus est pœa anime arcum.

Omnia Dei amore faciendæ.

XXI. Persuadeamus nobis omnes, nulla nos nec amare nec corporis bene a nobis habere : quare omnia bona divini bonitati ad cribenda, aut Sanctorum merito : quæ ratione nos ab omni operibus et vana gloria integro conservabimus.

omnia pœa scribenda

XXII. Nunquam in via perfectionis retro recedam, neque timore mundi, aut metu ditione diaboli ab opere aliquo bene merito abstinendum, eo quod hæc recessio in hac Societate adeo periculosa sit, ut paucos viderim, cum ita defecissent, ad e perperam viam redire : adeo, ut us longe magis conduxisset viam veritatis non cognovisse, quam ab ea amul cognita discedere.

Non exire deo ab itinere

XXIII. Bene de omnibus sentiant, ne pro omnibus orant, nominatim pro calamitatoribus et adverbis, optantes eis omne bonum, quod ad animam et corpus

de omnibus bene sentiant

Ex HIERON. **RUBRO.** spectet; seque ipsos nihili facientes. atque hoc re ipsa potius, quam verbis agant. Neque unquam delegant suas virtutes, (sæpe enim detectæ pereunt) neque multis verbis efferant, promittantve aliquid, quod a se profectum, bonum esse posset, cognoscentes omne bonum viribus suis majus esse, nec ulla de re tantquam sua se posse gloriarî.

Jejunia XXIV. Jejunent omnibus vigiliis, quas Ecclesia instituit, Quatuor Temporibus, Adventu, Quadragesima, et omnibus per totum annum diebus Mercurii, Veneris, et sabbati. Quod si Vigilia aliqua in hebdomadam incidat, dies Mercurii omitti poterit, si duo illi dies jejunio celebrari non possunt. Si vero aliquis ex hac Societate fuerit vita functus, omnes Sacerdotes pro ejus anima Missæ sacrificium offerant, alii autem centies Pater et Ave recitent: ita tamen ut non peccent quibus hoc exequi minus licuerit. Eadem ratione omnes qui poterunt singulis diebus Adventus vicies quinies orationem Dominicam et Salutationem Anglicam recitent. Similiter expellet singulis diebus ab initio Quadragesimæ usque ad Dominicam Palmarum quinies recitare supradictam Orationem Dominicam et Angelicam Salutationem, in memoriam spinæ corone Christi. Dominica autem Palmarum quadragies ad honorem totidem dierum, quos in deserto Christus jejunavit; Die Lunæ decies quinies; Martis triecies ter, ad honorem rebus Christi; Mercurii triecies, in memoriam numerorum quibus venditus fuit; Jovis duodecies, in honorem Apostolorum; die Veneris quinies, in honorem vulnerum; sabbati centies Ave Maria, ad honorem Deparæ. Dominica Paschalis quinies dicant sanctas Salutationem Angelicam, in signum lætitiæ de Domine resurrectione, habeantque simul manum ardentem candelam. Die Veneris sancto et vigilia Annuntiationis pane et aqua jejunent. Hæc qui observant, sciunt se mereri; qui vero observare non possunt, se non peccare.

et alia. Has regulas e verbis divinis hujus Virginis collegi, que licet fortasse cupiam videantur observatu difficilibus, tamen considerare debet iis devotionem Sanctiorum obtineri, ut horum meritis via virtutum reddatur facilior. Quisque igitur pro sua capacitate has accipiat, fideique concequat, qua omnia ei fient facilia. Amen.

ALIA VITA

Auctore Hieronymo Rubro, l. 8, hist. Ravenn.

Presidente Ecclesie Dei a Julio II, ac imperante b Maximiliano Cesare, Ravennæ Margarita Virgo sanctitate et vitæ innocentia celebris decessit. Quæ in equido Russio, quod est Ravennatis ditionis, Lemgipressum officio ventum, ab urbeque abest semimilla passuum decem, ex Mellum familia orta, ab ipsis inenarrabilis sanctitatis specimen præbuerat. Tres menses nata, cæca facta est: eumque ad septimum annum pervenisset, curio et ovis abstinent; extra dies Dominicos ac Festos, die semel comedebat: quem vivendi modum per totum vitæ spatium non modo servavit, sed maximam partem confecit pane solum et aqua. Quod eo durius videri potest, cum nudatis semper incesserit pedibus, et nunquam in lecto, sed vel humi, aut in sarmentorum fascibus cubaverit. et sæpius nocte, ut Deum ingeniculata precaretur, atque etiam ut cum demone, qui illi erat molestus, eumque aliquando capillis traherebat, dimicaret, e lecto, si erat is lectus appellandus, perpetuo surrexit.

2 Cui autem aliquot annos eo in oppido vixisset, in agrum, ad villam Divi Pancratii se contulit, puellarum Virginum consuetudine plurimum delectata, quas assidue præcepta divina recteque vivendi monendo docebat. Inde Ravennam profecta, primum apud Divi Stephani sacras Virgines, deinde in domo, quam

illi Laurentius Oriolus, agricola prædives, ejus discipulus, emerat, habitavit. Ubi per annos quatuordecim assidue gravissimis morbis misere afflicta, præsertim cum etiam a plerisque ejus sanctitas et morbus irrideret, multisque calumniis nomen proscinderetur, illustre fuit patientiæ exemplum: quos tamen ipsa irrisores et maledicos, vel, si poterat, amanter, uti desisterent, monebat; congerere enim sibi peccata: vel, si id non daretur, summis assiduisque precibus apud Deum veniam illis orabat, illudque admirabile omnino videbatur, eam inter tot morbos, calumnias, egestatem, qua semper oppressa plurimum fuit, hilari semper vultu, tranquillique animo extitisse, ob omnique indignatione sine alienam, ut qui perturbatam illam unquam viderit repertus sit nemo.

3 Non potuit tamen hæc tetra tot miseriarum procella, sanctitatis lucem, quæ emicaret, opprimere: nam complures ex illius ore præceptisque pendentes, Magistræ illam appellabant, quod eos sanctissimæ vitæ exemplis potius, quam verbis excitaret ad pietatem et verum Dei cultum. In ea maxime inter ceteras virtutes misericordia in eos qui peccabant, et benignitas illuxit: neque fuit ullus unquam, qui admirabili virtute, illius verbis atque hortatu in miseris consolatum se, ac pene recreatum, hilaremque factum non senserit, ut a peccatis viaque perdita revocatum. Quod cum sapissimè accidisset, maxime tamen in nobili femina est visum, quæ permota fama sanctitatis, ad eam cum venisset, multo auro, et vestium elegantium ornamentis insignis, eam vim Margaritæ sermone Deum tribuit, ut depositum omni ornatu nobilis mulier antequam ab ea discederet, sese Deo totam addiderit.

4 Cui vero illi Ariminum proficiscenti, universus populus, sacratæque viri obviam processissent, et Mulierem sanctam appellarent et venerarent, facile dictu non est, quam illa id egre tulerit: cumque assiduis illorum precibus coacta illis benedixisset; confestim absoluto, et quod venerat, divino negotio, mortales honores fugiens, Ravennam convolvit. Ubi multa divinitus vaticinata est, ipsamque præsertim urbis depopulationem, quam Galli insequentibus annis fecerunt. Et, ut reliqua omittam, id mirum conscripserim, quod cum Gentilis, mulier sibi carissima, ad eam quandoque consulendi causa accessisset, neque tamen posset, e quod de Deo offendisset loquentem, ex verbis atamen illius, quæ ad Gentilem in eodem sermone converterat, Gentilis novit, Margaritam animi sui sensum ac voluntatem, propter quam venerat, Deo indicante, perspectam habuisse; et, iis qui aderant nequaquam sentientibus, occulta verborum significatione consilium præhuisse.

5 Facie quandoque ab eadem Gentili ita fulgere visa est, ut eam intueri adversam non posset. Tanto sensus stupore prædita, ut multorum annorum spatio suavitatem cibi non sentiens, ingret molestia, tantum ne moreretur, cibo usa sit. Cacodemone agitato, quos decem vix homines retinere et compescere poterant, ipsa manu apprehensos, et nequaquam obstantes, divina virtute, adire cacodemone jussu, liberavit. Hydropem laborantem puerum solo manibus contactu, cum Deum esset pro sanitate illius precata, incohæm remisit. Leonem Gentilis filium, pedibus contortis, sic ut ambulare requiret, natum, sanavit.

6 Sed talia si narrare velim, nimium longa traheretur oratio: ipsorum enim relatu latius patent, qui testes jussu Pauli III, Pont. Max. postulante Fridericò Gonzaga, Duce Mantuano, Ravennæ, his de rebus, ab Joanne Francisco Petitto, urbis Moderatore, questione habita, hæc, quæ modo memoravimus, multaque præterea, anno sesquimillesimo trigesimo septimo jurati narraverunt, et curantibus Petro Andriolo, Roberto Aldrovandino, Ubertello Gordio, Joanne

irristones.

in his patientia.

magisterium virtutis.

verborum efficacia.

ea matrona conversa

hujus honoris.

virtutum.

cordis arcana cognita.

splendor faciei.

sanata energumens.

hydropicus.

alioque

miracula examinata

Joanne Franco, Marco Antonio a Portu, et Aloysio Pritello, qui tum Ravennatem Sapientium magistratum gerebant.

agra sanata 7 Verum illud silentio non involuerim, quod Antonius Blanchinus Russianus refert, uxorem suam tenuioris intestini morbo, in quo sterens superiora petebat, qui que a medicis exitialis putatur, octavam jam diem laborantem, cum pro illius sanitate Deum hæc Virgo precata esset, sanitati protinus restitutam. Barnabam quoque Pasquæ Ravennatis, quæ uxor Aloysii Merlini fuerat, patrum, cæcum factum, visui restituit.

visus cæco redditus:

mors præsentibus Sanctis:

8 Cum vero tandem tres et sexaginta annos nata, in febriculam incidisset, ipsa mortem præsentiens, plurimum de rebus, divinis locuta; cumque ad extremum esset, assurgens, animam exhalavit: feruntque Gentilem testari solitam, tunc se Cœlites vidisse, qui ad magistræ migrantem ex corpore animam accipiendam, accesserant: ob ille in extremo ipsam venerabundam assurrexisset. Fuit is annus ab ortu Christi quintus supra millesimum quingentesimum, decimo Calend. Februar. Per duos dies cadaver sanctum insepultum servatum est, quo tempore cum sudore facies tanquam rore madesceret, Gentilisque assidua magistræ comes, linteolo, quo ad emungendas nares utitur, detersisset, linteolum ad ignem exiccatum, violarum suavissimum odorem afflavit, qui multis etiam deinde annis in eodem linteolo permansit.

odor suavis corpore examinimi:

9 Sepulta est Ravennæ in D. Apollinaris novi, sepulchro satis ignobili: quod cum posterioribus annis dirutum esset, Laurentius Oriolus, qui illius consuetudine ac monitis plurimum profecerat, maximeque eam venerabatur, id putans propter contigisse, quod alibi sepulchrum sibi Virgo delegisset, venia ab ejus loci æditibus impetrata, ossa summa veneratione in sacco collocata, asello imposuit, Deum precatus, eamque Virginem, ut quo sepeliri vellet,

corpus alio necinum, non sine miraculi specie:

ire asellum juberent. Asellus, nullo strepitu, signove impulsus, recta per eum vicum, cui Platea majori nomen est, ad urbis muros progressus, dextrorsum flectens, per Ursicinam portam, occidente jam sole, egressus est: inde per subarbitum, secundum Vitim amnem, cum aliquantulum processisset, secundo ab urbe lapide amnem trajicit, semperque obstrepente nihil Laurentio, sed ingenti religione ac veneratione mysterium considerante, progrediens, ad Montonem amnem cum pervenisset, illum etiam haud procul ab D. Marei transmittens, viam secundum flumen arripit: cujus cæpti itineris, non mediocri ad virum piæ, qui rem tacitus considerabat, letitia pervenit, quod putabat fore, ut ad suæ gentis radiculam, quorsum ibat, inde haud procul, defendenda cadaver esset. Sed ibi, cum pervenissent, non perstitit asellus, at progressus ad D. Pancratii se contulit. Jamque multum noctis transierat, et sub arbore satis ingenti, quod non procul aberat ab ejus templi valvis, magnus nitularum numerus convenerat, quæ tantum afferebant lucis, ut miracula judicari facile potuisset. Ad hunc se locum asellus contulit, ibique cum perstitisset, pedem amplius non extulit. Vir pius ob id intelligens, Virginem sanctam decrevisse: cum sibi sepulturæ locum, fossa facta, tumulo assa composuit, humoque obruit: et confestim nitulis evanescentibus, nox interpesta tenebras suis offudit.

EX HANON.
REULO.

miracula post mortem.

10 Multa posterioribus temporibus, ad hanc diem, illi nuncupatis votis mirabilia impetrata sunt, quæ nostri instituti non est referre: cum hæc, Seraphinus Firmanus, Canonicus Lateranensis idem et Portuensis, vir eloquentia et doctrina, vitæque integritate præstans, in commentariolo, quem scripsit de hujus Virginis et Gentilis vita, latius expresserit.

a Sedt Julius II, a 31 Octob. 1503, usque ad 21 Feb. 1513.
b Maximilianus I, sub præno anni 1493, Frederico II, parenti in imperium successit. obiit 12 Janu. 1510.
c Paulo aliter id supra narrat Seraphinus.

DE SS. MARTYRIBUS ROMANIS VICTORE ET SOCIO, INSULIS IN FLANDRIA.

AN. CBR.
MDCXI.
XXIII JANUAR.

SS. Victoris
et socii Translatio.

Insulis, urbe Flandriæ ampla et locuplete, collegium ac templum Societati Jesu, publico sumptu edificatum est, incunte seculo decimoseptimo. Id Claudius Aquariva, qui tum universæ præerat Societati, duarum sanctorum Martyrum Victoris et socii corporibus ornandum constituit, ratus non aliud aptius adeo munificæ urbi posse ut se rependi, quam si sacras illas cœnivas, quæ et præsidio essent, et ad pietatis exercitationem excitamento, isthuc mitteret: quas Pauli V. Pontificis Maximi nutu, e S. Priscillæ cœmeterio, quod sub prædico collegii Romani Societatis Jesu, tertio ab urbe lapide, nostra memoria repertum, effoderat.

anniversaria
festivas.

2 Celebratur annue eorum solemnitas (sive natalis, nam hic ignotus est, sive Translationem, quæ hoc 23 Januarii die accidit, libeat appellare) Dominica post festum S. Agnetis, magno populi concursu et pietate. Arnoldus Ransius in Hieroglyphico Belgico recensens reliquias Belgicas, de his ista scribit: Insule in Flandria Walonica, corpora sanctorum Martyrum Romanorum Victoris et ejus socii, in elegantissimis capsis inclusa, quas Senatus Insulensis ex auro argentoque varie condecoratas, variis ex argento Christi, Divæ Virginis, S. Victoris, et duodecim Apostolorum sigillis fere palmaribus exornatas, dein multiplici emblemate, et Corinthio columnarum ordine, ac zophoris triglyphis, aliisque rebus fulgentes, dono dedit.

Translationis
historia.

3 Translationis, cui interfuerat, historiam accurate descripsit ac typis vulgavit Joannes Buzelinus Cameracensis e Societate Jesu, is qui deinde Flandriæ Gallicæ Annales edidit. Eam more nostro in capta secum, ad levandum Lectoris fastidium, Præfuit et Translationis Michael De-næus Tornacensis Episcopus,

ejus in diocesi Insule sunt. Meminit S. Victoris Aubertus Miræus in Fastis Belgicis ad XIV Julii, atque Antonius Sanderus lib. 3. Hagiologiæ Flandriæ, qui tamen fallitur dum anno 1615, eam factam sancti Martyris translationem scribit. Agit uterque isthic, sed plinius Miræus, de cœmeterio Priscillæ, de quo nos alibi scrip. Phruani sc. S. Victoris impudato patricio, valedictorem ahare cœlitis consecutus beneficia, publicè oppensis anathematis, professi sunt: quæ tamen quod publicè auctoritate nondum probata sunt, investigare negleximus.

TRANSLATIO SIVE TRIUMPHUS

Sanctorum Martyrum, Victoris et socii.

Auctore Joanne Buzelino Soc. Jesu.

PRÆFATIO AUCTORIS

ad Urbis Insulanae Senatores.

Impensam publice Divo Victori pompam litteris mandandi, vobisque, Amplissimi Senatores, dedicandi, consilium copiam, glorioso, quantum nobis videtur, qua Martyri qua vobis instituto. Quamvis enim nimis dubitarem ita profunde Insulensium animis tanti facti memoriam insculptam esse, nullis ut temporum vel ingens vel intervallis deteri auferri queat: non exiguum tamen nobilissimo Martyri, vobisque apud exteras nationes honorem videremur invidere, si non latius scripto per orbem vagari ejus famam rei faceremus. Hoc igitur exopti nobis animus jam dudum fuit, et perferimus sane quam citissime licuit: quamquam non ita fortassis, ut illum

CUR HÆC
TRANSLATIO
SCRIBATUR.

vosque

EX THEATRO
RUBEO

et Triumphus
appellatur.

vosque omnes pari obsequio ac voluntate nobis obnoxios haberemus; ac certe specioso triumphi nomine ad gloriam cieremus vehementer.

2 Præclaram equidem de Tyranni sævitia victoriam B. Victor obtinuit, cum nec atrocibus ejus cessit iniuriis, nec fortiter instante satellitis manu pro Christo mortem oppetere dubitavit. Nihil minorem de improba temporis edacitate gloriam cepit, cum jam tot annorum curricula luctantia in sepulchro ejus ossa nec in pulverem subsederunt nec perpetuo marmore jacuerunt oppressa; sed integra tandem e tenebris sub auras prodire. Ergo si olim invictissimus Macedonum Rex Alexander postquam veneni aut meracissimæ potionis vi animam eiecit, tantum apud Arrideum valuit, ut aureo impositus currui præclara triumphi specie per plurimas urbes ab eo circumvehere; cur non etiam noster hic animi egregius infractusque Martyr tam longo post obitum temporis spatio quodammodo redivivus triumphi nomine pompam hæc in urbe obtineret? Et profecto insigniter vobis pro veteri erga Divos pietate et munificentia contentibus eam assequutus est: adeoque fecistis, ut tam eximie triumphi causæ congruentia per civitatem ornamenta decoraque responderet.

ad vere fact.

3 Triumphavit igitur, non aureo curru sublimis, non trahentibus candidis equis, non leonibus, non tigribus, non aliis id genus Romanæ quondam superbie monstris; verum insigni sacroque cultu splendentium humoris Sacerdotum elatus, vobis ad gloriam solum umbella contegentibus. Nullus a tergo triumphanti servus incubuit, qui metu servitutis incurrendæ Romanis per triumphum nimiam vim voluptatis fregerat: verum Perillus et Reverendissimus Dominus Episcopus Tornacensis, qui perpetuum eodi Principem majestate assereret sua, Nullus eum antecessit, qui scurrilibus, ut olia, gestibus risum moveret salsisque carperet dictis. Verum insignis coluinanantium et certantium laudibus hominum series. Tam eximie triumphi pompa delatam, non fundantibus Capitoli templum micribus excepit; verum perlegimus, et augusta, quam munifice nobis erexistis, fragrantibus oles odoribus accepit, tam præclara sede jugiter letabundum amplexa est. Quem itaque insignem allaborantibus vobis triumphum cepit, quem comitantibus vobis egit, quem vobis merentibus scripsimus, Amplissimi Senatores, cum nunc vobis vestro jure, vestro merito ludentes consecravimus et dicamus. Si tam faventibus animis eum amplectimur, quam prout voluntate vobis offerimus, neque nobis postmodum animus deest majora meliendi; neque vobis apud omnes, quam tali erga Divos pompa peperistis, immortalis unquam gloria consensereet.

CAPUT I.

SS. Victoris et socii reliquiæ Roma missæ.

Quod plerisque Sanctorum, et rationibus non paucis felici sorte contigit, ut illorum producte e tenebris corpora plurimum apud homines honores obtinerent, iste talibus a reliquiis subsidiis non parum et favoris perepererunt; id modo tandem S. Victori ejusque socii, Romanis Martyribus, ac Insulis nobili apud Belgas imperio, par est ut credamus eventuram. Quippe cum sacra horum Divorum corpora multis annorum centuriis in vastissimo Priscille comiterio jacuissent ignota, præteritis proxime annis, ea denique in lucem prolata sunt; atque hæc, quem agimus, Insulensium in oppidum illata gaudio incredibili, pompa quam maxima. Id igitur qua de causa, quove successu peractum sit, nunc exequi animus mihi incessit. Quo laudentis id faciam, in gens contellit gloria, quoniam immortalis Deo, cujus providentia hæc munus; quam Martyribus ipsi, in

quorum honorem et laudem egregie navatum: quam demum Insulensibus, qui ad horum decus et cultum omnia, ut solent, magna conati sunt egeruntque, ex hoc facto accessuram putò.

3 Quam munificus in Societatem Jesu per amplam ædificii molem Insulis substruere adortus erat Senatus, ea jam pene ad fastigium tota excreverat, cum supra millesimum ex sexcentessimum a Christo nato undecimus appeteret annus. Nihil laboribus et operis parcebatur, nihil impendiis: id unum pensi habebatur, ut totum denique annum intra ædificium assurgeret, ac imposito tecto interiorum caperet ornatum; ingentem horti planiciem altissimi claudent muri. Multorum animos crexerat tanti fama ædificii: et jam per remotas mundi plagas increbuerat, qui tam ingentibus animis regium id opus molirentur, ad immortalæ ea via gloriam grassari: qui ad exitum perducerent, omnibus laudum et præmiorum generibus esse majores. Nulli vehementius, uti par fuit, ea res animum excitavit, quam Reverendo Societatis nostræ Præposito Generali Claudio Aquaviva, cum ejus sit munus quam oblatas domos accipere, tam offerentibus gratias agere, habereque. Postquam igitur hoc ille nuntio in spem venit, tam insignis et commodæ a nobis post annum hereditatis adeundæ; in omnem sese partem vertit, ut præclarum aliquid nactus, eo Senatus qua posset munificentiam rependeret. Tam pie voluntati, tam grato ejus studio divinum adfuit nomen. Quod enim sperari quidem ac minime credi futurum poterat, favente Summi Pontificis voluntate recidit, ut in ejus potestatem aliquot e sacris Martyrum corporibus venirent. Id hunc in modum contigit.

6 Via Salaria non procul ab urbis Romæ pomerio vastissimum Priscille comiterium intra terre viscera profunde jacet. Ea, quam diximus, tempestate nonnulla hujus pars Pauli V. Pontificis Maximi verita, rimandis sacrorum corporum reliquiis, Præposito Generali nostro patuit: ac tum inter illa, que ipsi obtigerunt Sancti Victoris corpus fuit. Id ipsi nomen ac insignem martyrii palmam allixus olim loculo titulus vendicat, quem una constat repertum. Hujus ergo S. Victoris corpore positus, aliisque Præpositus Generalis, eo tum mentem adjevit, ut illud cum altero mortis consorte nobis transmitteret. Quo libentius hoc consilium expresseret, præter illam Senatus in nos voluntatem et munificentiam, duo emperimus impulisse vehementer quod me certum est. Primo equidem probe admodum guarus erat, quam insigni populus iste sacras in res pietate polleat, quam ardenti eorum in cultum religione ferretur. Quare si quas illi reliquias Sanctorum traderet colendas, certam in spem veniebat fore, ut ab eo, quantum a piētissimis hominibus fas est, abunde eederentur. Deinde cum certo pernosceret augustam nobis sedem insigni laxitate assurgere, firmam inde fidem capiebat, nec sacris defuturam pro dignitate corporibus sedem, nec civilis ad horum frequentem cultum angustias fraudi futuras. Supra spem ejus ac fidem utrumque cessisse, magna Divorum gloria, secunda populi fama, que postmodum narrabo, patefacient. Tam magnis igitur impellentibus causis, inenite jam antumno ea summi hanc in urbem amoris pignora vix commisit. Florentiam primo ad Collegii nostræ Societatis Rectorem delata sunt. Ibi postquam ipsi mortuum modo compactis et involutis cautum fuit, sacrum a Patre Rectore arcemque Belgæ quidam mercator accepit, et non multo post huc transmisit maxima fide.

7 Id tempore, quo de ad nos sacra vehabantur corpora, clavem Romæ cum litteris accepimus, ut jam tum licet absentis possessionem eistæ, cui inclusa erant, caperemus Octobris initio. Ea res nobis magno gaudio fuit majori tamen futura, si reliquias

(ædificato Insulis collegio et templo Societati Jesu)

e comiterio Priscille effossa.

a P. Generali Societatis

isthuc missa

permissa clave

SS. Victoris et socii corpora.

Aut. Rom.
Joan.
Bizzellio

ad collegium
deportata

inuptum ad
pompa
Consulationis
abducente Se-
natu.

per tota Formi-
cum pro-
batione et pu-
scipio

hic ad colli-
quium venit

quias una capere levissset. Quippe cum illa tem-
pestas appeteret, qua nostrum dedicare templum, et
solemni pompa novum edificium placeret inire; mul-
tuna utriusque rei decoris et glorie presentibus illis
accedere posse visum est. Quoniam ergo aliter Di-
vino muneri placuit, seditque suam Martyribus pom-
pam et gloriam vendicare; ingens sane gaudium
nobis interia sufficit, quod in S. Victoris nomine
ex altaribus unum Reverendissimus D. Episcopus
consecravit. Inde populo insignis hunc Martyrem
invocandi et venerandi injecta est religio: qua ve-
hementius gliscere tum cepit, cum a R. P. N. Ge-
nerali paucis diebus interlapsis, tanti muneris obsi-
des litteras senatus accepit. His enim quale hoc esset,
unde acceptum, qua mente huc destinatum, oppido
novit. Que quidem omnia impellunt, ut eas litteras
nemini invidiam, sed hinc inseram narrationi, qui-
bus prescripte sunt verbis:

in altar. ut
dicatur

Littere P.
Generalis ad
Senatum lu-
sulensem

8 Illustres ac Magnifici Domini. Frequenti nos-
trorum istius reatu dilectissimi, quanta cum muni-
ficentia Illustres DD. VV. Societati nostre insignem
collegii fabricam a fundamentis extruxerint: tem-
plum etiam splendidum et angustum exerunt: nos-
trus denique frequentibus aliis subsidiis perquam
liberaliter adjuverint. Quo nomine praterquato quod
Illustribus DD. VV. gratias agamus et hincimus
ingentes, ut par est, referre etiam aliquo modo visum
est, et pro temporalibus spiritualia rependere. Nimi-
rum ut templum istud in vestra civitate vestris im-
pensis recens edificatum, eo amplius ipsis imtus
decoretur, et pietas religioque populi Lusulensis,
qua in ceteris Belgii urbibus plurimum canere
cognoscitur, cum divina gratia promoveatur; desti-
nantis illius nostris corpus S. Victoris Martyris,
auctoritate Pontificia e cimiterio Priscille via Sa-
laria nuper extractum. Non dubitamus quin Illu-
stris DD. VV. pro suis in Sanctis ac Sancto omni re-
liquis propensione ac fide, sacrum id pignus grato
animo sint exceptura. Inter ea illum ipsam Marty-
rem suppliciter oramus, ut cum aliis urbis ac civita-
tis vestre Tutoribus ac Patronis in partem etiam
tutele ac patrocinii venire, et de hostibus tam spirita-
libus, quam temporalibus, vere et nomini suo con-
gruenter victoriam Victor dignetur impendere.
Roma. His peractis plene concessa literis Magistra-
tus admodum gaudio delibatus fuit, cum gnarum
et jam esset, sua seque Generali nostro curae esse
quam maxime: cum egregium suae in nos munifi-
centie premium rependi. Quam eperat itaque volu-
ptatem, hoc ex responsum ab ipso expressit: Pla-
cere sibi vehementer gratissimum Praepositi nostri
animum: quas ad se reliquias miserit, etiam abs-
ente, promissis et venerabilibus se meritibus implecti:
ubi advenerint illae, operam se daturum nihil ad
eamum deus et cultum quisquam desideret: quo
templum, qua pompa poterit in extractum a se tem-
plum delaturum

hic per tot
Senatu.

et quod
a hoc
10 hinc tot

CAPUT II.

In Belgium appulsa, eraminata.

Nobis interim gravi ac diuturno timori fuit tam
dives sacrorum corporum sarcina, ne tanta periret
numerum intercedere, credique vix potest quantum
timori vix iam atterere contingendi ardens deside-
rium. Victori tamen ea praesidium, nobis letitia et
praedare attulit. Quippe etiam ipsam multis quotidie
ad Deum proferat: quod iam modo comitarentur, nulli
obnoxia vix iam periculo grassantibus liberum tem-
poris injuria, citius quam sperari poterat, terminam
post mensem incolimus huc pervecta est. Januarii
decimus praecipis tum erat dies, cum sacra Diverum
corpora intra athena esse apud civem peronestum
et ex istis stibus subire, qui Florentia miserat, de tota
Janua Te. III

nuntiatum fuit. Eo igitur cum aliquot e nostris qui
ad nos deferrent extemplo Pater Rector adivit, ac
ubi luculentus circa cereis, (quos illa pro sua in
Sanctos pietate familia accenderat) venerabundo
salutavit amplexu, integrum primis tenebris sarci-
nam transportari domum jussit. Interea temporis,
uti fuerat imperatum, lecti admodum in praecincta
domi stabamus omnes, ut quando intra januam de-
portate essent reliquiae facilius ardentibus in atrio
lustraremus, exceptasque suppliciter domesticum in
sacellum lumine comitarentur, et precibus. Ergo ubi
advenero, quo potissimum in eas officio comitandi
certavimus, ac intra sacellum delatis ornate oppido
decenter mensae imposuimus, insignique obteximus
velo. Cantatum mihi subinde Martyrumque laudibus
plensulum ac pie osculationi sarcina, datum fuit,
ad dulces usque lacrymas undante quibusdam letitia.

10 Postridie Pater Rector de acceptis tandem
Roma reliquiis ad senatum retulit, ut quid Marty-
rum merita flagitarent, quid ipsius pietas et in Deos
religio consiliis per otium agitare. Senatoribus vo-
luptati fuit is nuntius. Placuit omnes in proximum
concessus diem cogi Magistratus, ut communibus
probaretur votis quid ad gloriam Sanctorum peragi
posset, qui Lusulensi nomini tanto in negotio esset
consentaneum. Coactis itaque in curiam eo die paulo
minus quadraginta viris, omnibus sedit hanc senten-
tia: Placere sibi vehementer, ut quemadmodum an-
tea responderat, omnibus ad Martiurum qua impen-
dis ad Martyrum memberent cultum et gloriam
quomolrem sine fore munificentiae, ut quidquid sa-
cerorum thesibus essum adorandis, quicquid reliquias
ad omnem apparatus rebus impendi par esset, ad
totum ex publico aerario promoveretur. Suae vero in
Sanctos religionis has partes tuturas, eorum ut cor-
pora praecelara in urbem triumpho publicaque pompa
invehantur, ubi a Reverendissimo et Perillustri Epi-
scopo approbata fuerint, eorum Clerum universum ac
religionum familias, si eodem Damiano Episcopo ita
placuerit, invitaturas: operam admodum se daturum.
Nobilibus ac civibus exemplum ipsi ut praebent,
caudibus ac cerea faces sacris corporibus hucendo:
omni in urbe festivo apparatu rideant; bellicorum
vis tormentorum, ac praecipis in laeis ignes arte
excitati suam omnibus letitiam festentur: nihil
omnino quod Martyrum gloria e oderat, defuturum.
nihil quod sua religioni congruat.

11 Tertio post haec die, qui Januarii sextus et de-
cimus erat, ex Reverendissimi D. Tornacensis Epi-
scopi voto aera corpora Tornacum Lusulis perlati
sunt. Eodem Pater Rector adivit, ut eidem Praesuli de
more probanda sisteret. Eius adventu, deque reliquiis
allatis nuntio, magna reverentissimo Episcopo injecta
est letitia, ingens animi religio commovit. Visum
siquidem nostris fuerat facti optimum, et postrobo
qua ipse hora vellet in eius palatium sacra sarcina
portaretur, quo illam comendo suo aperiret, proba-
retque: verum id ille consubium pietati prout ad-
versum putavit, ac suo in Sanctos officio: non ab
illis abeundum, se ad illos: ubi venerabundo corpore
abeundum. Quam enim ab illis gratiam speraret,
tam in eorum gloriam se delicto committi. Dualis
igitur post Solis exortum horis postero die, nostris
expectantibus in collegium religioni plene cum sui-
voluntur: mox ad locum decenti, ut jusserat, paratu
egregium tendit, ubi sacra corpora et animam inde-
grets obiecta servabantur involvendi. Ille postquam
primo e opere, et supplicibus Martyrum votis alu-
cavit, circumstantibus inde D. Officium, Secretarium,
adisque non paucis gravibus viris, hinc tribus e So-
cietate nostra Rectoribus, tegumenta discendi, de-
tradique imperat. Amotis involvens: bina deligitur
cista, et clave illico reoratur. Patens inde pro-
cedit, ut hitone. His facta, quae mihi contine-
rentur

AUCTORE
JOAN.
BUZELINO,
perit.

rentur Divorum corpora Summi Romanique Pontificis Pauli V, venia et auctoritate nuper de Priscillae cœmeterio, quod in via Salaria sub terra visitari, eruta esse. Præcipuam ex his corporibus S. Victori Martyri assertum : uni ex sociis ejus item Martyri alterum. Perlectis itaque patentibus, sacra sensim ossa deteguntur. Ibi omnibus ingens animos incessit religio, nec medicis subit admiratio, cum talia post tantam tot annorum intersepelinem ossa visuntur. Ipse empirialis voluptatem ex re insignem pientissimus Episcopus caput, quod tanta suis temporibus indulta divinitus dona plenis oculis haurire possit, et manibus contingere : præclaram sibi sortem oblatam testatur, si adversa valetudo suis humeris tam pia sarcine non invidet veritatem : jam tum quidem in animo esse, publica pompa huic oneri subire. Postquam ergo vicissim omnes evolutæ perspectæque fuerunt reliquiæ, Perillustris ac Reverendissimus Episcopus, eis suis assistantibus comprobavit, et quæ fidem facerent, patentem litteras dedit. Idem a meridie, quid circa S. Victoris translationem operæ pretium esset facere, in palatio sententiis agitandum censuit, eo concessa ab omnibus in ea fore sanctum fuit, quæ postmodum facta fuisse narrabimus.

probaturque reliquiis.

et translationem de cernit.

CAPUT III.

Solemniter Toruæo insulus deportata.

Effluendis Toruæo reliquiis secundus ac vigesimus Januarii dies dictus erat. Is forte tunc Dominicus, agminibus populi cogendis idoneus. Quod mandaverat Reverendissimus D. Episcopus, pridie sub noctem eo R. P. Rector devenit, comitibus et nostris duobus, rheda, equis, hominibusque rhedariis ad exportationem sacerorum corporum instructus. Gravis eo tempore Reverendissimum Episcopum torquebat aegritudo, quemlibet alium etiam animi ingentem domo vinculum. Evicit tamen solita viri pietas, et in H. Victorium religio; ea viros animamque optimo Præsuli ad ter, quod optabat, sufficit. Ille igitur aperto diebus die, tempestivo satis, ad nonam ferme horam, mox ubi Reverendissimus D. Episcopus advenit, hunc in modum egressi fuimus domo. Collectis, involutisque cereis, omni ex latere patebat rheda. Ejus in fronte consistens unus a nostris non Sacerdos, veste linea toga superinducta, nuda capite, pendente e cruce servatorem gestabat. Ad prima duo latera columellis hærebant insignes et capro lucernas, alia introsum a testudinis medio pendebat, cereis intra eas ardentibus, supra rhede alveum stringentibus undique finibus, ne hixata motu verferetur, cista pluseulum eminebat. Hæc lyesimo purpurei coloris velo lecta, itemque alios e candenti, variisque figuris illuso line, purpura per maculas emicante, utriusque sacri corporis forculum erat. Pone R. P. Rector ad dexteram, ego ad sinistram, umbro linteati, pendente ab humeris stola, equitibus ambo nudis ascendimus. Collegii Toruæensis Magistri lineis superinduti vestibus pudentium rhedamve P. Rectoris nostri rogatu stipabant terni altriuscens, cereis colluminantes. Præibant denso agmine cautores, Prefecto studio-rum duce, Reverendissimo Præsuli alia in Rheda insigni ac frequenti comitatu Reliquiis insistere placent. Omnibus hoc ordine digressis, et per urbem lento gradu vadentibus, qui forte pro foribus astabant cives, movende amicos religione, venerandi sui comites junxerunt, quos insoliti tum temporis cantus domo vel aliunde passim per viam exiebant, pars prono corpore, flexis poplitibus, sacra salutare corpora; pars albis sequentibus incumbentes pompam argere. Nec prius canendi a studiosis, a Præceptoribus stipandi incende, a civilibus sequendi tunc factus, quam urbe procul retro relicta, extremum prope suburbium attigimus.

Laepora SS. Toruæo ex portata.

Episcopo, H. vel agro, co-stante.

rheda lecta,

perante tu-lore,

13 Primo fere a civitate lapide, cum nobis secundum pagi sepes iter esset, e sacra turri campanarum sonus, e proximo pulsus pedum auditus. Prækata Cruce, vibrantibusque signis emicuit loci Pastor, magno mortalium numero insequente. Ubi in conspectu reliquiarum stetit, has ipse cantu prosequi, corporis inflexu turba omnis venerari, coepit. Exinde quod Reverendissimus Dominus Episcopus mandaverat, quæcumque via per pagos erat, omnia ubique ara campana festo strepitu sonare, prælatis Crucibus, sacrisque vexillis, Parochi statim accurrere, ornato, modo, cantu dissimili admodum : effluis plebs agminibus rhedam circumdare, genua humi figere, Divos precibus compellere, vultu, gressuque comitari longius, nec lubrica nec venosa (solaribus radiis gelu solventibus) via frangi, quam non cupere diu sequendo voluptatem, luto alius indui malle.

accurrentibus in via Parochis,

pulsatis ubique campanis.

14 Sesquileuca propius Insulis aberamus. Tunc ex adverso tympanorum murmur audiri : tubæ clangor strepere, militare signum elevari ac vibrari vento, ingens humanum globus conspici coepit. Sagittarium agmen id erat, qui perpetuo jam ab ultima memoria instituto societatem juramento coiverunt. Eos Excellentissimus Anapii Comes arenibus et pharetris instructos non inolegante paratu Anapio emiserat, ut propinquantibus Divis occurrerent, eosque venerati porro deducerent. Cum igitur adversa fronte agmini nostro propinqui jam essent, de via paullulum recesserunt, ut sinuoso se flexu sisterent nobis, tum etiam ut salutatis obiter Reliquiis, eo quo venerant ordine gratulabundi præirent. Ea pompa tres ferme leuca partes processimus, donec territorii limes gressum eis inhibuit.

turma Anapiensium occurrente

CAPUT IV.

Festive ab Insulensibus exceptæ.

Vix intra primum ab urbe lapidem veneramus, cum e propinquo pago magnus emicuit equitum cœneus, clangore tubarum ingenti. Quinque ut minimum tubicines erant, equites fere centum. In his nobilium pars potior : ceteri officio publico præditi cives. Totius agminis caput, Excellent. Anapii Comes, Insularum Gubernator, qui pro sua in Divos pietate omnes illos excitaverat, et in equis secum adesse jusserat. Tantum non ea nobis caterva jungebatur. Primus ex equo in terram Comes desiliit, ceteri mox insecuti. Hærentibus humo genibus sacra omnes corpora salutant, orantque breviter : tum ad rhedam summa veneratione accedit Comes; panis hunc in modum P. Rectorem affatur : Tanto nobilium numero cinctum se venisse, ut quod posset quæ summa horum tam nobilium ipse Martyribus obsequium præberet : gratulari se sibi et suis, quoniam divinitus temporibus istis sors obtigerit, quæ raro admodum mortalibus conceditur, præclarum Insulensibus his pignoris presidium datum iri : Insulenses ideo decere quam maxima Divos gloria prosequantur. Tum humaniter oblatum in Sanctos obsequium P. Rector Martyrum nomine letabundus accepit : adjecitque, gratum id Divis officium Excellentissimo Comiti, omnibusque Nobilibus perquam utile futurum : coelos medentes animas munificentia in obsequentes sibi homines solitos certare. Talibus ultra citraque dictis, extemplo ad Reverendissimum D. Episcopum rhedam salutandigrata convertitur Comes, ac inde consensim mox equis urbem versus hoc ordine progredi inoperat. Tubicines agminis obtinent frontem, subinde minoris ordinis homines collocantur : Nobilium, Comitisque locis sacro pudente proximis, apparitorum turba hinc inde Divorum corpora stipant in equis. Reverendissimum Dominum Episcopum rheda pompam elandit.

obviam venit Nobilitas cum Gubernatore

16 Hunc in modum lento sane ac difficili superato itinere tandem in urbis conspectum ascendimus, ubi

duum

dum varias sinuosis anfractibus vias legimus (salubrisne vitandis quae alio itinere timebantur, an potius oculis spectantium undique civium ad occursum irritandis, incertum nihil plane est: illud in speciem jactabatur, difficiles tamen descensus, et profundi caeno calles negotium vehementer fecerunt) infinita prope vis juvenum ac virorum visendi salutandique studio accurere visa est. Qui primi appulere, postquam sacra corpora venerati fuerant, pilentum ab lateribus, a tergo, a fronte, coram modo cingere, quoties aliqua viae difficultas superanda esset, illi certatim latera sustinere, rotas volvere, adjuvando coniti, nihil pensi habere si vestes luto foedarentur dum Sanctorum gloriae allaborant. Supererat feruè quarta leucae pars, quae recto latoque itinere nos ad urbis moenia duceret, supra modum tamen fracta, difficilis, luti maligni, ea sic a civibus eujuscumque fortunae obsepta, et impedita fuit, ut hominibus vacua credi civitas posset. Omnium enituit par pietas genua terrae admovendi et reliquias venerandi studio. Equitibus turbas difficile perirumpentibus, aegre admodum successimus, qui carpeo rhedava pertinaciter adhaerebant, saepe per caenum volutari, et in foveas precipites dari: nullo tamen alio quam vestium damno.

17 Ubi secundum moenia flexus ad portam erat, ibi de muris partim spectantium hominum, partim aenearum machinarum corona ingens comparuit. Coepit simul campanae omnes in turri D. Salvatoris (quod moenibus proxima sit) gratulandi ergo pulsari, ac deinceps in ceteris urbis turribus, Reverendissimi D. Episcopi voluntate. Nobis a fronte per viam pro urbis porta, quo ad pompam major fieret accessio, multiplex agmen occurrit. Primum fecit cum Clero suo sancti Salvatoris Parochus; alterum Cantores non pauci ac tibicines, qui modos facerent, stipantibus utrinque fidelibus et gymasio nostro ephebis. Tertius ordo Magistratus capitum, et primi subsellii Senatorum fuit, faeces manibus gestantium. Ultimi stabant nostri solita in veste et facibus lucentes. Ab his omnibus inde ad sacellum in suburbana leproserum domo tapetibus decenter ornatum delucti tandem sumus. Postquam ibi ad vestibulum de rheda descendimus, Sanctorum cistam pignorum feretro in humeros tollentes, sacrum subivimus adiculae, hinc nobilibus, illinc Senatoribus, et RR. DD. Praeposito, Decano, aliisque primoribus insignis Ecclesiae S. Petri Canonicis (qui etiam honoris gratia conveniant) spectantibus. Compositis ergo in ara Reliquias ingenti fragore de muris bellicae machinae horridum sonuere. Intra Sacellum Hymnus TE DEUM LAUDAMUS, gratis aeterno Deo agendis brevi at eleganti musica decantatus est, ipso ad extremum Reverendissimo Episcopo in laudem Martyrum alacriter canente, et populo adstanti benedicente.

18 Priusquam cetera scribendo explicem, una alterumve visum est paucis perstringere, quae plurimum ad gloriam Martyrum facere creduntur. Cum igitur incallescere, frequenter flammarum vomitu posita in muribus torquenti, ex his unum vi pulveris erepitu horribili diffractum est. Ejus partes alia alio magno impetu conjectae: quaedam in plateas vehementer delatae; casu tamen benigno, nullisque hominum damnis. Hoc ab omnibus miraculi huius passim habitum; praesertim cum his in plateis hae illae commentium hominum agmina confertissima viderentur: et fuerint qui ad pedes suos innoxie cecidisse asserant.

19 Non minus quod sequitur mirabile est iudicatura. Honesti admodum civis uxor multis jam mensibus difficili et periculi plena, medici iudicio, cordis trepidatione graviter augebatur: nihil auxilii, nihil spei attulerant, quae toties adhibuerat medicamenta. Senendo itaque rumore adventantium Martyrum impulsata, domo confestim abire, in urbis moenibus col-

locare se voluit, ac inde nuncupando mox voto reliquias venerari, tam pio ejus desiderio a suis factum satis. Ubi commode patenti loco, ex quo facile pilentum sacris pignoribus onustum cereret, concessit. spei plena, fide ardens; increbuit extemplo adstantium voce rhedam sacra corpora gestantem, eminus spectari: ad hoc ea murmur erigere se, spemque toto pectore concipere, obsequium D. Victorii ad novem dies vivere cepit. Quod igitur olim S. Petri Apostoli umbra aegre habentibus fuit, hoc isti ionlieri advenientis quidam Martyris coelestior afflatus. Quippe omnem mox dolorem abstergi, cordi quietem pacemque reddi, ipsa sensit. Nec vanum id fuisse prospera jam valetudo, ex argento ad S. Victorii capsum appensum cor ejus donum fidem facit.

CAPUT V.

Solenni supplicatione in urbem invecra.

Ad sacellum, unde paullo ante digressi sumus, revertamur. Occiduo jam Sole omnibus domum dilapsis, soli de nostris scholarum Magistri et Coadjutorum puscule ad reliquias Deum orabundi manserant: qui per totam illis noctem succederent, Reverendissimi Episcopi mandato, sub horam sextam et Sacerdotibus duodecim fere domo illuc abierunt, patente il temporis urbis porta, quae tum tandem alis redeuntibus claudi coepit. Sub octavam omnes ulique sacrae campinae per urbem aliquandiu sonuere. Alterius in sacello pervigilium Sacerdotibus fuit, quibus, ut ipsis etiam reliquiis, Senatores hunc modum caverant, E singulis civium societatibus, quae sacramento adstrictae urbis tuendo, vario armorum genere pollent, decem delecti: his mandatum in armis ut adessent sub noctis crepusculum: vigiliis per nocturnum tempus certo numero peragerent vicissim: data etiam ipsis tessera; quam redderent ultro citroque, dum vires mutarent, quam vel a nostris ejus gnaris exigerent, si fors aliquo necessitas vocaret. Non fidelior, quam pia eorum custodia, multos exactis ordine vigiliis, spreto etiam igne, qui maligno tum frigore lucentius totum ardebat noctem, per aliquot horas ferventer intra sacellum crasse consistit.

21 Abente jam nocte eorum turbam visum est, qui repente densissimus imber e nubibus in terram cecidit adversum rebus nostris aere minari creditus. Sed intra timorem id omne fuit, innoxio postmodum caelo. Ad quintam diei horam et collegio ad adiculae Praeceptores alique de Fratrilibus nostris abierunt, qui stationem ad Reliquias iterum exposserunt, dum Sacerdotes Missam faciendo distinerent. Ae tum quidem e cista Divorum corpora in thecas singulas singula P. Rector transposuit, Reverendissimi D. Episcopi voluntate. Fervebant interim plateae omnes intra extra urbem variis civium studiis. Quidam altaria sumptuose multo suggestu erigere, argenteis ea vasis et imaginibus emulnare, multiplex illustratae luminarium serie, multis ad pompam cingere ornatisque personis, mensus pro aris statuere capendis Sanctorum corporibus, alii parietes belluatis vel auro illitis obtegere tapetis; magnis, tabellis, panno vario domos protexere: nonnulli transversos et rario virore implexos per plateas decussatim fines tendere, hos coronas elegantibus, orbiculis flavo, rubro, alioque colore distinguere, alii alia expedire: omnes laetitia frontem exarrigere, voluptate perfundi, festum diem agitare, clausis omnibus institoris tabernis.

22 Indicti fuerat mehoandae sacrarum corporum Translationi octava ut summam hora, ergo ut illo tempore pompa procederet ab omnibus quibus adesse mentuenerat navatum est, tanto interea fluxu accurrentium meloque mortalium videndi desiderio, tanta per fenestras tectoque multitudine spectante, ut non

lum comensu
civium multitu-
do,

Uterus, Ma-
gistratus,
PP. Societa-
tis

Corporum
ad suburbana
deponuntur

Tormentum
bellum rumpit
pompam.

Corpus palpitans
quod augebat
vires.

Noturnae et
cubae ad sa-
crum corpus

ca in thecas
imposita.

festum cum
vires ornata,

urbs,

AUCTORE
JOAN
BIZELLINO.

supplicatione
ordinata.

urbis, sed orbis populum putares. Totius pompe frontem cives fecerunt variis peregrinationibus nobiles, initio ab D. Jacobi societate ducto; singulis eorum sollicitatibus (quæ admodum frequentes numero, virisque, ob solemnem huic genti peregrinandi morem) sua insignia lyssina, sue patronorum imagines ardentibus ntrinque cercis aderant. Ultima in his eorum series fuit, qui terræ sanctæ loca peragrarent, hominum frequentia, corporis habitu, signis multiplicibus, in paucis clara. Singularem ex vultu modestiam legere hemit, egregiam a nudis capitibus pietatem, e vexillis quæ vel inter singulos aliquod patientis Jesu mysterium in byssino panno singula, vel duobus in medio locis ejusdem imagines ostentabant, ardentem in Deum amorem. Instabant his religiosarum familiarum Patres, Capucini, Franciscani, et Dominicani: subsecutus est Clerus urbis universus: in eo Cantores plurimi qui passim pium aliquid occurrerent, Sacerdum multi, Pastores omnes, D. Petri Canonici. Longus hinc ordo telas gestantium juvenum et virorum: in juvenibus quam plurimi e scholasticis nostris; in viris Sodalium D. Virginis plerique, primorum ac Nobilium pars maxima faces lucebant. Extremum Magistratus locum tenebant, faxes alias gestantes.

23 Secundum hos incessimus, reliquias alternis portaturi. Sedecim crumms Sacerdotes, omnes sacrificantium habitu cultique, Ad S. Victoris ferentem emebant eadem veste ritique venerandi Canonico-rum Divi Petri Præpositus et Decanus. Ergo cum singula singulis theeris et ferulis Divorum corpora sejunctum ferre oporteret, pretium opere visum est, hunc ut modum teneremus. Combinati tenuis ordinibus sex præbant candidis facibus collustrantes, qui sequentibus duobus vicissim succederent sacrum onus accepturi: tum ejus agminis extremi duo sacri S. Victoris Reliquias in humeris gestabant, theca minori, panno lyssino et florido tecta. Elegantis operis umbellam supra Martyrum e Senatoribus quatuor obtendebant. Alterius agminis octosequebantur ordinibus quaternis, faces item gerentes, ut sacrum theca principis onus alternis subirent. Inde alii duo præmolantibus Senatorum liticibus, S. Victoris corpus humeris deportabant, theca majori eodem cum altera panno velata. Prædixitis atque illas materie imbricando senatorum quatuor dignitatem Martyri afferebant.

24 Perpetuus hic tota supplicationis pompa ordo stetit, initio paulum dissimili ob egregiam pientissimi Episcopi religionem. Egro corpore, animo ingens, ea scilicet pietate in S. Victorem gliscebatur, ut humeris illi supponere gauderet, quorum tamen vi aegritudinis parum potens erat. Hujus ergo sancti Martyris corpus ab ara elatum primis humeris subivit, ac inde ad plateam usque cum R. D. Petri Præposito exportavit. Illi fatiscentibus membris sacrum onus deposuit, cum se subiecit venerabilis D. Petri Decanus. His tandem ita succedantibus et pleno dignitatis gradu incedentibus, optimus Præsul in sella gestatoria Pontificali habitu ferendus consedit, corporis aegritudine incessum ulterius prohibente, S. Victori insistebant Aldates duo, Laudensis, et Cisoniensis, quibus adjunxerant se Fanopiniensis Conductor, et Prior Fivionensis, candidis omnes tedis colluminantes. Pone in sella Perillustris ac Reverendissimus Dominus Episcopus gestatus est. Pompam elausit Excellentissimus Anapji Comes, quam Martyribus gloriam optaret ardenti face professus: qua in eos pietate ferretur, vultu habitique ostentans, nobilibus magno examine stipantibus.

CAPIT. VI.

Triumphaliter in templum Societ. illatr.

Dum eo, quem celeberrimum Insula viderunt,

Divos in urbem triumpho inferimus, pluviam aliquoties minari ausu sunt nubes, raris labentibus a cælo guttis: divino tamen Numine factum est, ut nec pietatem inabres, nec venti gloriam, ardentibus semper facibus tedisque, Martyribus inviderent. Postquam intra urbem receperunt omnes fuitas, concrepantibus ubique campanis ingens aliquoties tormentorum ut pulveris ignem vomentium fragor e mœnibus lætitiæ ergo intonuit. Quæ tum a porta per celebrissimam et longissimam ad forum viam, per patentem admodum fori aream, et inde longo cursu flexuque, secundum D. Catharinæ templum (quæ omnia obivimus loca) fuerit in urbe vis mortalium, quam rei novitas excitaverat, nemo (quantum arbitror) facile crederet, qui oculis non usurpaverit. Qui prætextas spectantium capitibus domorum frontes, tectorum pinnas et crepidines vidisset, nihil superesse jurasset, quod in plateis quaereret; contra qui plateas formaque tot agminibus ntrinque conferta cereretur, quid respirare posset in fenestris aut ædium mœniamis? De hominum id temporis pietate et religione malignior fama fuerit. Quæ alias in immensum crescere solet, non hic vero majora untiaverit. Si non vidissem attentius, nec apud me fidem inveniret. Paucis assero, nec majorem temere visam, nec requiri posse majorem.

26 Cum eo quem diximus ordine, mutatis interdum ad occurrentes stans in locis aras gestantium vicibus, proma ubique spectantium e fenestris pietate, ardenti geniculantium in plateis foroque religione, mira ubique applaudentis populi frequentia ad nostrum denique templum venissemus: Perillustris ac reverendissimi atque Episcopi rursus movit religio. De sella igitur assurgens sacrum onus humeris excepit, et per aliquot passus ad templi vestibulum detulit adjuncto sibi R. Domino Præposito, in templum alacriter illaturus, nisi gradus minimi scandenti negotium faceressent. Postquam alius ferulo subivit, nostrorum intra ædem pro janna emens occurrit, Sacerdotes duo, Magistri et coadjutores universi, pars luteati, palhis pars tecti, ardentibus omnes facibus illustrantes. His ad latera stipantibus sacras Divorum thecas in locum apte paratum deportavimus. Eminebat is templi in medio octonum circiter pedum altitudine, ornata eleganti. Insigni Martyrum gloriæ ornatus, altitudo circumfusi videndique avidis visibus data. Fabre factus septi ambitus eodem ad custodiam et deus fuit. In singulis hujus angulis singula ardebant faces: in Lateribus cerci omnino decem: quoniam et hume per octo dies continuo Martyrum gloriæ obscurandam.

27 Depositis eo loco Sanctorum corporibus Religiosis omnibus Cleroque uno ab Reliquiarum latere, Excellentissimo Anapji Comite, Magistratu, Nobilibus ab alio consistentibus, infanta populi multitudine cetera templi occupante, quam Reverendissimus quidem Episcopus videbat, aegritudine tamen obstanti exsequi non poterat, solemnem in ara principe Missam R. S. Petri Decanus fecit; ex oculo cantores præclare admodum modulati sunt. Decantato Evangelio, per quartam horæ partem (ita cogentibus, quod serius jam esset, temporis angustiis) quorum essent Divorum ea corpora, inde prouta, a quo hinc missa, quo in honore habenda, obiter dixit Concinator noster. Perfecto Missæ sacrificio, Reverendissimus et Perillustris D. Episcopus tanta Martyrum gloria betalandus, tanta hominum frequentia impulsus, solemni populi benedictione impertit, qui hoc die pietatis obsequio Sanctos essent prosequenti: qui porro pergerent aldis septem diebus venerari sacris eorum reliquiis se sistendo, quadraginta dierum indulgentias us benigne largitus est. Post merididum etsi populo tabernas aperire venunque dare merces liceret,

lucenti confluxu hominum.

in templum illatr.

in medio collocata

Missa etc.

indulgentiam ab Episcopo datur.

Senatoribus
umbellam supra
gestantibus,

Episcopo in
humeris altitudinem
reponit.

de ductu

liceret, ex Reverendiss. Episcopi voluntate, qui festum eatenus tantum indixerat, ferri tamen omnibus ferme in animo basit, clausis passim rerum venalium pergulis; quo fictum est, ut frequens etiam Vesperis, quas musice concinimus, interfuerit civium multitudo.

CAPUT VII.

Cetera pompa, et Octava solennitas.

Ingenes triumphantis.

Duabus post Solis occasum horis, cum ad Litanias ante Martyrum corpora legendas itaremus, altissimæ lignorum strui lætitiæ causa injectus est ignis. Eam pro templi fronte hunc in modum Senatus erigi mandarat. Stabat ingens arbor humi depacta; ejus fastigium aliquot sensim minuentibus tabulatis, non modico singulorum intervallo eingebatur, his in coronam oppicata pro captu ejusque dola imposita: infanti etiam fascies et straminis copia. Erupit inde vehemens in cælum flamma, quæ templi fastigium quamvis altum æquaret, multis extra urbem ab Austro patentibus locis conspicua, publicæ indicium voluptatis. Eodem vespere in ea fori parte, quæ secundum urbis curiam patet, publico etiam impendio, Magistratus mandato, arsit alia lignorum moles dispari arte, eodem gaudii argumento. Et fuerunt variis per civitatem locis addicti Martyribus homines, qui collata symbola insignem etiam struem compositis arte lignis erigerent, et suæ testes lætitiæ flammæ esse vellent. E mœnibus eodem tempore rursus ingenti mole et sonitu Divis tormenta plausere. Hunc ea dies sanctis Martyribus gloriosum Reverendissimo D. Episcopo, Nobilissimo Comiti, Amplissimo Senatui, urbi omni, nobis denique perjurandum et utilem exitum sortita est. Si gloriam expendas, qua sacris Divorum pignoribus velificatum fuit ab omnibus; nec temere majorem alibi videris, nec major potuit expectari. Ad omnium lætitiæ si aspicias, tot ejus publicæ privatæ argumenta summam fuisse nolentibus extorserint. Quam ingenti mortalium honore hanc in urbem illata sint Sanctorum corpora, Victoris nomen indicio certo fuerit. Quippe ad multiplicem omnibus victoriam ea perpetuo pollebunt, que tam eximiam sibi victoriam peperere, tam insigni nobis nomine pollicentur.

Plausus et inctas octiduo continuata.

29 Nec proximis ad hoc diebus quidquam ad gloriam Divis, ad pietatem civibus defuit. Principio quidem a Gymnasi nostri pugilibus in S. Victoris decus varie certatum. Que multiplici genere panxerant, nonnulli carminibus totum porticus parietem prætexerunt: in prosecutione alii procedentes Martyris laudibus insigni dramate obsecuti sunt: cunctis per eam hebdomadam diebus ad vespeream pars Litanias canendo, pars orando submisit, pro sacris pignoribus Deum Sanctosque sua in auxilium universi vocavere. Quem eo tempore civium mentibus erga Divos sensum et religionem, divinum iniecerat Numen, vires accepit in dies vehementius. Frequens ad reliquias omni die concursus hominum extitit. Is sequentibus præcipue rebus claruit. Postquam aliquandiu, dum Missa sacrificium peragitur, pietatem Deo Sanctisque navassent, perpetui hoc instituti fuit, propius ad septa sacrarum corporum accedere, tribus vicibus in coronam orando reliquias obire: rosaria certatim portigere, ut vel exterius sacras contingerent thecas. Tanta vis ambientium interdum visa, ut plures dicentis eodem flexu censerent possent, multis aliamplius accessus præcluderetur. Nobilibus, ignobilibus idem ardor, plerisque quotidie obeundi. Eadem frequentia coronis et rosariis sanctorum capsas ossium tangere ellagitantium. Compluribus sæpe hors Intercatus Sacerdos reliquiis adstitit, qui hoc in munus contingendi assiduum

Etius venerandi reliquias apud quosdam Belgarum.

Januari Tom. III

incumberet. Additus aliquis non raro, qui rosaria capesseret offerentium, redderetque. Enituit eximius in paucis sacrarum Divæ Claræ Virginium ardor, cum ipsæ totius monasterii, (quod monialium numero et sanctitate in urbe clarum est) corollas, rosaria, cerei agni thecas ingenti cumulo submiserint, quo tali beneficio potirentur. Non defuit quotidie magnus eorum numerus qui ad aram in templo nostro sacris operati sint, aliorum votis obsequendo. Votivos qui attulerint cereos dederintque ad septa perpetuo arduos plurimi extiterunt, adeo ut plerumque sex octavo ad aram vel hoc tempore pro sacris corporibus luceant. Vario vexato morbo mulieres, quod incedere per se non possent, templo se inferri curarunt, et in his aliqua per dies non paucos. Quibusdam votum fuit ad octo dies jejuniæ, ea religione, ut minimum cibi vespere cepisse piculum videretur. Tantum valet piis in animis erga Divos sensus et veneratio: tantum certa de ipsorum potentia, et in homines favoribus fides.

Clarissarum erga SS. piculas.

30 Præcipuum fere pietatis specimen emicuit duobus a Translatione extremis per octavam diebus. Ex his Dominicis multos ad penitentis sacramentum traxit indulgentiarum ad Reverendiss. Episcopo concessarum fama permovente. Qui eo die templum adfuerint religionis impulsu, eorum numerus prope incredibilis. Toto mane ad meridiem civium, exterorum, densissima reliquiis examina obvierunt. In vespere ea celebritate sacra ædes floruit, quali nunquam antea, omnia hominibus referta erant: continuus ad januam conuentium fluctus aditu frustra tentato videbatur. Diem octavam pari ferme sancta ossa venerantium frequentia, cultu a nobis dissimili exegimus. Celebrata sub horam decimam ritu Missa solemni, præclaro musicorum certamine. Post meridiem ad secundam de reliquiis eorumque vi et præstantia concio habita, nobili hominum consessu. Vesperis postmodum cantatis, gliscente populi multitudine, placuit supplicatione festum claudere, nobis dumtaxat in pompam procedentibus. Eam in sacrario adornaturi stabimus, cum cæco festino accurrat gradu civis ille, cuius conjugem antea diximus cordis trepidatione levatam. Elucet illi ex oculis lacrymarum vis, hærebant in faucibus verba, captum inde doloris aliquod argumentum: secus tamen omnia vergebant. Lacrymas expresserat gaudium ingens, linguam festinatio ligaverat. Deprompsit ergo recess et ab aurifabro jam receptum ex argento eum nondum perpolito, conjugis votum id esse docuit, receptæ ab S. Victores unitatis monumentum: magna sibi futurum voluptati, si sacre Divi capse donarium istud appendatur. Obsecratum est hominis pietati. Nos inde supplici agmine templum ingredi mur facibus collustrantes. Sacerdotibus quatuor sacrificantium cultu pas thecarum oneribus humeros supponentibus, sumptus ab ara principe reliquias totam introrsum ad eadem obeundo circumferimus. Non modica nobis in fronte turba, juvenes, læonestique cives tedarum lumine Martyrum gloriæ obsequentes; pone longa conitantium series memulat: Litanias in oculo musici modulantur. Ea res apud piis hominum mentes invenit gratiam, vehementem in Divos sensum excivit, siquidem non paucis oborta tum lacryma, pietatis dulcedine animos irrigavit. Postquam ad aram expleta supplicandi pompa rediimus, sacra deorum corpora sorsum offerre placuit, aditque in loco statuere ubi in posterum eminus aspectantium oculis paterent. Diu suspensus et lacrymarum imbribus indultum vehementius. Dolebat nitrum plerisque non mediteret, quod jam corpore propius ad Divos accedere, venerandis eorum ossa flexibus obire, rosariis eadem petendi presidii ergo contingere non liceret. Compositis igitur eo quem diximus loco, sanctis pignoribus, ubi paulum votis precibus

Dies septimus Translationis:

dies octavus.

Cor argentum S. Uictori appenditum.

auræ corpora loca sublimi reposita

busque tota multitudo concessit, in sua quique primis tenebris abierunt.

Epitopus Auctoris.

31 Non parum præclarata divini Numinis providentiam admirari tandem animo insidet, libetque cum regio Propheta exclamare, Immortali Deo amicos insignibus admodum honoribus cumulari. Quid enim ad eximiam horum Martyrum gloriam vehementius facere potuisset, quam ea omnia, quibus hactenus a tantis totque hominibus in eorum translationem certatum est? Visi sunt equidem Insulenses omni opum vi, totaque religione, quod tam ingenti labentiam annorum intercapedine, his ad honorem Divis apud mortales defuerat, paucis diebus Perill, ac reverendiss. Episcopo Tornacensi, excellentissimo Anapji Comite, Amplissimoque Senatu annitentibus, compensare velle. Neque sane inficias ire possint ipsimet Sancti, quibus gaudio incredibili fuit

hæc pompa, sibi tanta pietate cultuque abunde factum satis; ut forsitan ipsis gloriosius fuerit visum. postquam longo apud homines tempore jacuissent honoris expertes, tanto cultu, tantaque gloria solos in nobili apud Belgas urbe consurgere, quam communibus magno in numero statim ab obitu ad hæc usque tempora honoribus coli. Certum etiam mihi est, jam tum Martyribus nostris a Deo gratissimum accidisse vaticinium, quando huc eorum corpora vehebantur, quod ipse olim per Isaïam suis dixerat: Videbitis et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt. Quam enim illi de cælo suis ossibus collatam ab hominibus gloriam aspectantes lætitia cumulati sunt; tam mirificis in mortales effectibus ipsorum corpora cæperunt efflorescere, iisdem in dies germinatura fecundius, quamdiu eorum in terris veneratio vigeat.

Isa. 66. 15

XXIV JANUARI.

SANCTI QUI IX KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. TIMOTHEUS, Episcopus Ephesinus, Martyr.
 S. Babylas, Episcopus Antiochenus. }
 S. Urbanus, } pueri, } Martyres.
 S. Prilidianus, }
 S. Epolonius, }
 S. Felicianus, Episcopus Fulginas, Martyr.
 S. Epictetus, }
 S. Ruppis, } Martyres, in Africa.
 S. Publianus, }
 S. Gaius, Martyr, Carthagine.
 S. Mardonius, }
 S. Musonius, } Martyres, Neocesareae.
 S. Eugenius, }
 S. Melcellus, }
 S. Emetrius, } Martyres, Roma.
 S. Maximus, }
 S. Felicissimus, }
 S. Helladius Commentariensis, Martyr.
 S. Paulus, } Martyres, Cleopatrie in
 S. Pausirion, } Egypto.
 S. Theodotus, }
 S. Zatia, Episcopus Bononiensis in Italia.
 S. Babylas, }
 S. Timotheus, } Martyres, in Sicilia.
 S. Agapius, }
- S. Barsimas, et }
 duo ejus fratres, } Martyres.
 S. Artemius, Episcopus Claromonianus in
 Gallia.
 S. Vera, }
 S. Supporina, } Claromonte in Gallia.
 S. Philo Episcopus Calpasius.
 S. Philippicus Presbyter.
 S. Macedonius Crithophagus, anachoreta in
 Syria.
 S. Ephrem, Episcopus Mylasensis in Caria.
 S. Eusebia, sive Xene, Virgo, Mylasae in Caria.
 S. Exuperantius, Episcopus Cingulanus in Pi-
 ceno.
 S. Sophias, sive Cadocus, Episcopus Bene-
 ventanus in Italia, Martyr.
 S. Benignus, Archidiaconus Beneventanus,
 Martyr.
 S. Suramus, Abbas, Martyr, in Italia.
 S. Zosimus Cilix, Episcopus Babylonius in
 Egypto.
 B. Bertramus, sive Ebertramus, Abbas
 S. Quintini in Gallia Belgica.
 B. Rainaldus, Ordinis Cruciferorum, in Pi-
 ceno.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Engelmarus Anachoreta in Bavaria. *Ferrar. Nos
 superius de eo egimus* XIV Januarii.
 S. Leonilla vidua et Martyr. *Carthus. Colon. in Addit.
 ad Usuard. et MS. Florar. Hæc est mater SS. Psen-
 sippi, Melasippi, Elasispi, de qua egimus XVII Jani.*
 S. Saturninus, Martyres. *Priores XI ita referuntur*
 S. Marinus, }
 S. Datus, } in MS. Martyrologio S. Hieronymi:
 S. Saturnus, } et alibi Saturnini, Marini, Dati,
 S. Gaudianus, } Satri, Sududiani, Celiani, Jabelli,
 S. Cœlianus, } Eustaci, Confermitis, Memmae,
 S. Isabellus, } Vincentie. Omnino diversus cre-
 S. Eustasius, } ditimus ab eis, quos XXI Januarii
 S. Memma, } dedimus. Haud eadem nunc sedet
 S. Vincentia, } sententia: minimum id pronuntia-
 S. Confermitis, } mus. Non liquere. Eadem certe no-
 S. Faustacius, } mina, nisi quod qui isthæ Gaddianus,
 S. Agnitus, } hic Sududianus, et in MS. Dun-
 S. Hermes } galensis Gaudianus: Jabellus, isthæ
 et alii 22. } Zabillus, et in altero MS. Servulus
 est. Enstasius ubi, Nicomediae
 passus dicitur. Confermitis ignota
 nobis. Memma, quæ in Hibernico
 Mema, isthæ Mammar scriptum, nec
 nobis tunc intellectum. MS. Hiber-
 nicum Conventus Duigalensis eisdem
 ibi et hæc adfert, licet confuso ordine,
 ut infra dicemus; et hic addit, quos
 ibidem dedimus, Faustacium et Her-
 metem cum aliis XXII utriusque
 Agnitus. Si quis diversos arbitretur,
 ac probet, volentis subscribemus.
 Aliqui certe affia plane nomenclatura
 recensentur XXVII Januarii,
 quos tamen omnino alios remur. Con-
 sule dicta XXI Jan.
- S. Anastasii Martyris reliquiarum e Perside transla-
 tionem celebrant hoc die Græci, ut ex Menæis et Cy-
 thæo patet. De ea egimus ad ejus Acta XXI Jan.
 S. Cortidia Virgo et Martyr, Romæ. *Ferrarius; qui*
eam iterum superius retulit, et nos quoque eum secuti
 XXIII Jan.
- S. Theodula, vel Eusebia, aut quorumque appellato est
 nomine, mater Sanctorum puerorum Urbani, Prili-
 diani, et Epolonii, Sanctis accensetur a quibusdam
 Fuit certe, ut ex Actis S. Babylæ patet, sanctissima
 femina; verum ejus in Græcorum tabulis nomen non
 reperimus.
- S. Paulus Episcopus Mylasensis in Caria, de qua in
 fine vitæ S. Eusebiæ, hoc ipso die in Sanctorum nu-
 merum refertur a quibusdam. Claruit in vita et post
 mortem miraculis, non tamen aut in Martyrologio Ro-
 mano, aut in Menæis celebratur.
- Dedicationem hoc die celebrari ecclesie Cathedralis
 Carthagine Spartarum in Hispania, scribit Ferrarius.
 Gerontius monachus, quem S. Gregorius lib. 4, dia-
 log. cap. 26, testatur divinitus de suo, et aliquot suo-
 rum sodalium, obitu præmonitum, memoratur hoc die
 in MS. quodam, sed satis recitati, Calendario
 SS. Ordinis Benedictini, et Sanctus appellatur.
- Descensio Deiparæ Virginis Mariæ in templum To-
 letanum, de qua in Vita S. Ildephonsi XXIII Januarii
 actum est, celebratur in diocesi Toletana officio
 secundæ classis, ut patet ex officio propriis illius Ec-
 clesie: non quod hoc die contigerit, sed quia commo-
 dum visum, ut postea sollemnitate S. Ildephonsi
 memoria tanti miraculi ageretur. Memini ejus cele-
 britatis Joannes Marietta lib. 5, Hist. SS. Hispan.
 cap. 31, Ferrarius hoc die, et Georgius Colvenerius
 in Calendario Mariano, qui alios citat. In diocesi
 quoque Combricensi celebratur, ritu duplici, Descen-
 sio B. Mariæ Virginis, quæ dicitur De pace, est-
 que eadem illa Toletana, ut ex Lætionibus patet.
- Felix Odulanus, Episcopus Ossoriensis in Hibernia,
 refertur hoc die et Beatus appellatur in Menologio
 Cisterciensis; diciturque, ex MSS. Annalibus Killen-
 monastibus, jam olim miraculis clarus extitisse.
- Theobaldus Abbas Eberhwæsis, Beatus appellatur a
 Chrysostomo Henricus in Menologio Cisterciensi,
 referturque

referturque hoc die. Laudatur quoque a *Corsario* lib. 6, cap. 4 et lib. 3, cap. 17. Non tamen nobis constat, an publicus ei cultus habeatur.

Eustochium, sanctimonialis ordinis Prædicatorum, Ferruræ in comitatu quod *Sevrsium* dicitur, decessit anno 1308, 24 Januarii, magna opinione sanctitatis, narrat *Seraphinus Razzius* in *utis SS. et BB. ord. Prædicat.* *Silvanus Razzius* tom. 1, de feminis sanctitate illustribus, *Antonius Balinghemus* noster in *Ephemeridib. Marianis*.

XVIII Fratres ordinis Minorum, obio fidei a Turcis truncati anno 1341, memorantur ab *Arturo Monstieri* hoc die, *Francisco Gonzaga* parte 2, orig. *Seraph. Relig.* in prov. *Austria* sub finem, *Barezzo* 4 par. *Chron. Minor.* lib. 3, cap. 34, et aliis. At nondum vindicati.

S. Pauli conversio in quibusdam *Calendaris scripta*, ut testatur *Michael Monachus* in *Sanctuario Capuano*, quod nimirum sequens dies alia solemnitate impeditus usquam sit.

S. Thyrsus, | *Martyres. Martyrol. Romanum.* Citat *S. Projectus*, | *Burinus* in *Notis Breviarum Tolentanae.* Ast in modernis *Ecclesiæ Tolentanae* officis eorum ulla mentio. *Plane suspicamus Thyrsum hunc esse, de qui agimus xxvii Junii.* *Projectum vero Arvernensem, de qua xxxvii Janu.*

S. Savinianus, | *Martyres Trevis.* commemorantur hoc **S. Fabianus**, | *die ab Andrea Saussais; Savinianus* in aliis quoque *Martyrologis, Colonienis, Germanico, Addit. Carthus.* ad *Usuardum, Maurolyci, et MSS.* de his agimus *xxix Janu.*

S. Savina, sive Sabina, Virgo, Trevis. *Martyrol. MS.* monasterii *Laticensis et S. Martini Tornaci.* In veteri *Breviario Insulensi* fit de ea officium trium *Lectionum* *De ea agimus xxxix Januar.*

S. Puzine Virginis Translatio hoc die consignatur a *Causio et Carthusianis Colonensibus* in *Addit. ad Usuard.* *De ea agimus ad vjus vitam xxvii April.*

S. Foraminus Episcopus Scotus, in Belgio, Cameracensis. *Urbem cum iustitris xxx April.*

S. Erici Suecici Regis et Martyris Translatio refertur hoc die a *Carthusianis Coloniensibus, Causio, MS. Florario.* *Vitam dabimus xviii Maii.*

S. Antidii Episcopi Translatio (*Vesontione, hoc die Dedicatio Ecclesiæ S. Pauli.*) | *Martyrologio Gallicano* inscripta a *Saussais* : testaturque *Joannes Jac. Chiffletius Vesontionis par. 2, hoc die* in vetustis *Martyrologis* consignari. *De utraque agimus ad vitam S. Antidii xxv Junii.*

S. Victoris Martyris Translatio recollitur *Massiliæ* hoc die, ut ex propriis *Ecclesiæ Massiliensis, et monasterii S. Victoris, officis* patet : natalis *xxi Julii.*

S. Augustini Episcopi Commemoratio. *Carth. Colon.* in *Addit. ad Usuardum.* *Ubi aut quam ob rem instituta, nos latet.* *De eo agimus fuse xxviii Augusti.* **Sancti Prophetæ Præcursoris Domini Joannis Baptistæ memoria, ut Menæa Græcorum et Maximus Cythereus** tradunt, agitur juxta sepulchrum; *Constantinopol.* ut conjicit *Raders.* *De eo agimus*

xxix Aug.
S. Bettelinus anachoreta. *Menardus, qui 9 Septemb.* *Bertelinum* refert, velut *diverum* : mortuus est, ut ex *vito* patet, ubi et cum *memorabimus* *ix Septemb.*

S. Felicis Episcopi Tubocensis martyrium *IX Kalend. Februarii* peractum scribitur in *Aetis MSS.* quæ dabimus *xxvii Octob.*

S. Anthemi Episcopi Pictavenis, refertur hoc die a *Constantino Ghuno, qui Athenium* scribit, et in pace sepultum; cum alii *Martyrem* fuerint, ut dicimus *in Dec.*

S. Hermogenis, | Martyrum memoria, Menæa et Cy-S. Menæa, | *therens.* *De his, cum asidem Menæis et Martyrologio Romano, agimus* *x Dec.*

S. Autherti Episcopi Cameracensis elevatio hoc die celebratur, ut patet ex *Kalendario sancti sepulchri Cameraci, Moham* *addit. ad Usuard.* *Causio, MS. Florario et aliis.* *Vitam dabimus xiii Dec.*

S. Ethernannus Albus et Episcopus in Scotia, Ferrarius, Cameracensis *XXI Decembris* cum refert, plures *xxii Dec.*

S. Simpliciani Martyris Catanensis testatur *Peregrinus Merula* aliquos *extere Cremonæ* reliquias, festumque ejus ac *S. Babylæ* *isthæ* celebrari hoc die. *De his reliquiis agimus infra, ad Acta S. Babylæ; ac de S. Simpliciano ad suens xxxi Dec.*

DE S. TIMOTHEO APOSTOLO, EP. EPHESINO, MART.

§ I. S. Timothei natalis.

AN. C. d. n. XXIV JANUARI. Natalis S. Timothei 24 Janu. apud Latinos.

Latus plerique (non tamen, quod existimant *Baronius, omnis, ut mox dicemus*) **S. Timothei natalis** *XXIV Januarii* celebrant. *Opera prætinum est* ex aliis quos *Martyrologus, quæ de eo prædicantur, depravare, quibus reliqua de eo thecudæ illustrentur.* *Actus ergo Romanum Martyrologium ita habet* : *Ephesi Timothei Apostoli. Eadem in vris MSS. leguntur, quorum quædam Bedæ præferunt nomen, et in nonnullis sub nomine Usuardi citatis, in Bellino quoque, Rabano, Adone ; aut hic in libello de peccatis Apostolorum : Natalis S. Timothei discipuli B. Pauli Apostoli, qui apud Ephesum a beato Apostolo Episcopus ordinatus, post multos pro Christo agones dormivit. Cujus corpus cum reliquis B. Andreæ et Lucæ, vicesimo Constantii anno Constantinopolim translatum est. Eadem habet Bedæ vulgatus, Notkerus, et MSS. plerumque. Martyrologium Romanum : Natalis S. Timothei discipuli B. Pauli Apostoli, qui ab eodem Ephesi ordinatus Episcopus, post multos pro Christo agones, cum Dinne innocentes argueret, lapidibus obrutus, paulo post obdormivit in Domino.*

22 Janu apud Græcos.

2 Græci vero XXII Januarii, quo interemptus est, de eo agunt quo, die Menæa. Sancti Apostoli Timothei, discipuli S. Pauli Apostoli

Amore divinarum Timotheus coronatum,

Fustibus cæsus tinxit terram sanguine.

Ortus hic fuit ex Lystra urbe, patre Gentili, matre Judæa, cui Eunice nomen. Discipulus B. Apostolo Paulo factus, conscriptor divini Evangelii et præco extitit : Joanni quoque præ cæteris a Christo dilecto convixit : atque ab ipso Apostolo Paulo Ephesi Episcopus ordinatus est. Postquam enim (ut Irenæus Lugdunensis Episcopus tradidit, et passim sermone celebratur) Joannes e mari ejetus, Ephesoque reditus est; ac deinde sub Domitiano Principe, in Patrum insulam exilii deportatus; Bertus hic Timotheus Ephesinæ Ecclesiæ præfuit. Cum vero idololatriæ diem quendam festum, quod Καταργίσις, id est, abduktionem, appellabant, Ephesi patri ritu agerent; idola quidem manu secantes, et lavis quibusdam aut personis indati, et in his decantantes, atque in viros ac feminas latronum more irruentes, omniacque cædibus miscentes; B. Timotheus tam dirum et atrox facinus intueri non sustinens, stultum eorum errorem arguebat, et ut a tam foedis factis desisterent hortabatur. Quem impij fustibus contusum in medio sustulerunt. Postmodum autem sacra ejus reliquia Constantinopolim translata sunt, et in templo sanctorum Apostolorum collocata, ubi sollemnis ejus agitur memoria.

3 Eadem habet Anthologium Græcorum a Cle- (quibus Evangelii scriptor dicitur)

quod conscripsisse Evangelium dicitur, id quidem alibi haud legimus. Citatur apocryphum Nicolaei Evangelium : aliis quoque adscripta olim, quae ab otiosis composita hominibus erant, de quibus fuse Baronius tom. 1, ad an. 44; at nihil isthic de Timotheo. Fortassis Evangelii conscriptor, sive συγγραφεύς, dicitur, quod cum Joanne familiariter versatus Ephesi, trium Evangelistarum aliorumque sanctorum virorum de Christi rebus gestis commentarios collegerit, quos dein recognovisse ac digessisse Joannes dicitur.

4 Eodem XXII die Januarii cum Ursardus, Maurolycus, Galesinus, Canisius, aliique Latinorum referunt; quidam utroque die. Ursardus ista habet: Natalis S. Timothei discipuli B. Pauli. Hic ab eodem Apostolo Episcopus Epheso ordinatus, post multis pro Christo agones martyrio coronatus est. Galesinus breviter omnem ejus vitam compendians est. Ephesi S. Timothei, B. Pauli Apostoli discipuli. Is Lystris in Lyaonia natus, a pueritia in sacris litteris et pietate eruditus; quo tempore Apostolus Paulus eo venit, religionem Christianam coluit; utpote cum matrem Eunice haberet, mulierem Jesu Christi fidei studio flagrantem. Pervulgata ejus adolescentis virtutum fama, illum sibi comitem peregrinationis et socium laborum Apostolus adjuvit: sicque adjutorem operis in Evangelio Christi eundem ulique adhibuit. Siquidem hic una cum illo, propagandae fidei causa, molo Ephesum, modo Corinthum profectus, Macedoniam etiam, Italiam, atque universam terram, praedicando peragravit. Fuit autem admirabili indole adolescens: pudice et caste perpetuo vixit: prudentia sapientiaque ita praestitit, ut omne ministerium ei Apostolus conederet; in Macedoniaque curam illorum traderet, qui Evangelium susceperant. Demum Ephesiorum factus Episcopus, dum ab Diane cultu populum avocare conatur, Domitiano Imperatore, lapidibus a multitudine pene obrutus, Christianorum ope eo periculo liberatus, ad finitimum montem, qui Pion dicitur, venit, ubi animam Deo reddidit. Ejus corpus Constantinopolim post, Constantino Augusto procurante, translatum est.

5 Alii aliis diebus ejus memoriam consecrant. Wandellbertus XVI Marti:

Septima Timothei cum dena nomine luert, Veridica Paulus docuit quem voce beatus.

XXII Augusti ista habet perretustam Rhomanam, MS. Romae Timothei discipuli S. Pauli, sed postrema tres voces videntur a librario adjecte: colitur aliquin eo die S. Timotheus Romanus Martyr. Denique XXVII Septembris MS. Martyrologium S. Hieronymi: In Epheso Timothei, hujusmodi? Ita scias veteris scriptor Martyrologi, quod in monasterio Laticensi et S. Martini Turacii uservatur, in quo ista legitur eo die. Et S. Timothei discipuli Pauli Apostoli, quem idem vas electionis assumens, omnem Ecclesiasticam disciplinam docuit, et per manus impositionem, accomodabilem Ecclesiam fecit. Hic pudicus et virgo permanentis, apud Ephesum in monte qui vocatur Pion, cum magno honore sepultus quiescit. Cur vero accomodabilis Ecclesiam factus dicitur? an quia Episcopus consecratus principiorum, nulli certe Sedi adstrictus, sed ut manus Apostolicum perfectum ubique equi possit?

§ II. Actu S. Timothei, tempus mortis.

Polyerates Ephesiorum Episcopus... floruit temporibus Severi Imperatoris, ut testatur S. Hieronymus lib. de scriptoribus Ecclesiasticis cap. 43, ubi nominatim recitat ex Synodo ejus epistola pro ritu in ista Ecclesia a S. Joanne Evangelista temporibus observata, celebrandi una XIV Paschatis. De eo Sigbertus cap. 3. Polyerates passionem S. Timothei Apostoli eripit, et alia multa, ut Baronius in Notis ad Martyrologium, de eadem praestant. Passionem Timothei a Polyerato

scriptam fuisse auctor est Sigbertus de viris illust. c. 3, sed ignotum id prorsus Eusebio atque Hieronymo, qui agunt de Polyerato. Verum et alia ab eis praetermissa aliorum auctorum scripta. Photius tamen, cum legisse se Passioem hanc scribit, auctorem nullum nominat. Autherius Mirans in Bibliotheca Ecclesiastica, Fit in ea passione, inquit, mentio Irenaei Lugdunensis Episcopi: ex quo colligi datur, non posse eum attribui Polyerati, qui Timotheo post Onesimum successit, at nusquam dicitur immediate successisse Onesimo, qui sub Trajano passus traditur, ut XVI Febr. dicimus. Ipse Mirans Ironcum anno 10. Severi (qui erat Christi 202, aut 203, riginti jam diebus inclutatus) coronatum asserit: S. Hieronymus Polyeratum Bornis temporibus Severi Principis, ut facile potuerit Irenaei, aequalis sui, commentarium aliquem, suo munus, legisse.

7 Ipse se Polyeratem Auctor vocat: qui sane impostor lubrudus esset, si alieni nominis hominem sibi falso arrogaret, at scriptum graecae est, (quod ad rem attinet, licet stylo humile asserit Photius) estque consentaneum iis quae ceteri quoque de Timotheo tradiderunt. Vincutus Belloricensis lib. 10, cap. 38, ex Polyerato Acta quaedam Timothei recitat; quo stylo suo, inquit Petrus Halloix noster in Notat. ad cap. 7, vita S. Polyerati, satis clauant se e Graecis esse translata; atque omnino Polyerati quae illa tribuit. Ea ex vetustis cubiculis monasteriorum S. Maximi, et S. Marci de Ripatorio descriptimus, contulimusque cum excisis Agonibus Martyrum, MS. Nicolai Belforti, et Graeco MS. historia martyrii S. Timothei, quae ipsa fortassis est Polyeratis, sed a quopiam post translata Constantinopolim reliquias recoquata, omisso exordio, quo nomen suum Polyerates proficitur; et merito, cum recentior ille scriptor perindum interjecerit de translatis reliquiis, cui prouide praefigere Polyeratis nomen non poterat: at suum ipse retulit, vel alius librariarum negligentia obliteravit. Miris ante Justinianum tempora male conjectamus, quia templi ab eo conditi non meminit. Metaphrastes martyrium, translataem, templi vel aedificationem vel re-stauracionem, complexus est.

8 His ita constitutis, haud difficile furrit, quo tempore interemptus sit S. Timotheus, definire. Nam si Acta ejus sunt ab eisdem Sedis Antistite, haud integro post saeculo, tradita litteris; quis neget et potius, vix praesertim erudito, de sanarum decessorum rebus gestis et arte scribenti, fidem esse habendam, quam alius qui conjectura et non sui solida rationatione nituntur? Metaphrastes interemptus esse videtur, sed obscurius; ut dubites an non sub Domitiano eum scribat. Scribit il disertus Photius in Bibliotheca col. 254, ubi haec neta testatur se legisse, eoque succincte narrat; atque illud addit de tempore. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannus gerebat. Cum vero sacer Timotheus, quo diximus modo, vitam finisset, et Domitianus e medio esset sublatus, ac Nerva Romani imperii scepra suscepisset, Theologus Joannes ab exilio liber venit Ephesum, etc. Atque ita videtur Photus ultimo Domitianum anno, qui erat Christi 96, martyrium S. Timothei consignare: Polyerates sequenti, Nerva I, Christi 97, MS. Phalarium anno Christi 99, qui erat Trojani secundus, Octavianus Panerolus in Thesauris absconditis alius Urbs regione 2, ecl. 7, necesse fuisse Timotheum scribit, priusquam ab exilio reverteretur S. Joannes, quod impetu Nerva contigit.

9 Longius recedit Baronius to. 2, Annal. ad an. Christi 109, an. 53, ita scribens. Quando autem Timotheus martyrium vivendi finem fecerit, ut ei Onesimus fuerit substitutus, ex Ignota epistola ad Ephesios colligi posse videtur: nam cum de ipso agens haec addit, Benedictus Deus, qui donavit vobis talem habere Episcopum, haud pridem cum erectum Episcopum Ephesinum significat, ita Baronius, At Halloix noster in Notat. ad cap. 7, vita S. Polyerati, et eadem S. Equata epistola contrarium colligit, cum dicit Igna-

et quosdam Latinos.

ita componendum e Galesina.

nude hic edita

alia Graeco

alia a Metrophaste.

accusis est sub Severo

non bono. hanc.

est Domini

P. sic S. Timothei a Polyerato scribitur.

EX VARIIS. nec hoc ex S. Ignatii epistolis deducitur.

tins : Si enim ega in brevi tempore talem consuetudinem contraxi cum Episcopo vestro, quæ non humana sed spiritualis est; quanto magis vos censeo beatos, qui ab illa dependetis ut Ecclesia a Domino Jesu, et Dominus a Patre suo, ut omnia in unitate consona sint? quasi dicat : Si ego ex uno congressu, aut ex aliquo temporis consuetudine, tantum percepti fructum, quantum vos reportare necesse est utilitatem, qui tot annis ab eo erudimini? At nec hoc indubitate sequitur : potuisset enim felices illos predicare, qui deinceps essent ejus virtute et doctrina erubescendi. Denique continuo post Timothei eadem, subrogatum illi esse Onesimum non constat; cum præsertim dicatur S. Johannes, ut ab exilio rediit, aliquandiu orbantem Pastorem Ephesinam Ecclesiam administrasse.

Libri a S. Dionysio ei dicuntur.

10 Quod obijci a quopiam posset, libros de divinis nominibus a S. Dionysio Areopagita ad Timotheum, adhuc superstitem, scriptos, aut in eis vitari epistolam S. Ignatii ad Romanos datam anno Trajani 10, vel 11, unde consequens sit ante eum annuam non esse recitum Timotheum, id prolixè diluit Hallucæ Questione 3, in vitam S. Dionysii, quam vitam questionesque et notiones integras, nullo verbo addito, translulit in toium 2 Operum S. Dionysii, a se nuper illustratorum, Balthasar Corderius noster. Censat quidem recte ex ejusdem S. Ignatii epistolis jam ante mortuam fuisse Timotheum. Ergo Baronius suspicatur vel Dionysium libros antea ad Timotheum scriptos recognovisse post ejus atque Ignatii mortem, et illa adpexisse, vel potius utrumvisse Timotheum, ad quem ille missus commentarius. Hallucæ nullis argumentis contendit eundem locum nostrum esse Timotheum, S. Pauli discipulum : aut illa ex Ignatii epistola, a quopiam imperite et inepte adscripta primum ad marginem, deinde in textum ipsam Dionysii intrusa.

quibus perceptam assertu citato ex S. Ignatio.

Ejus laudes, et utinon fito ex Apocalypsi

11 Idem ad cap. 7, vite S. Polycarpi, ostendit ad S. Timotheum pertinere, (quod et nos amara existimamus) quæ S. Joannes Apocal. 2 cap. scribit : Angelo Ephesi Ecclesie scribe : Hæc dicit qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum : Scio opera tua et laborem et patientiam tuam, et quia non potes sustinere malos : et tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, et non sunt, et invenisti eos mendaces, et patientiam habes, et sustinisti propter nomen meum, et non defeci tibi. Sed habeo adversum te, quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque, ne excideris : et age penitentiam, et opera prima fac : sin autem, venio tibi, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi penitentiam egeris. Sed hæc hædes, quia odisti facta Nicolitarum, quæ et ego odi. Quibus verbis veluti ad munuens martyrium adhortari Timotheum voluisse Johannes videtur. Paulus quoque multa ante, in datis ad ipsammet Timotheum literis monuerat, ut resuscitaret gratiam Dei etc. nec miram in vris etiam sanctis intepescere quandoque civitatem, aut sehum remitti, præsertim si minus ex animi sententia pri coactus procedant : sed identidem suscitandus forendisque modo penitentie operibus, modo sacræ rerum commentatione, modo utarum exercitatione virtutum, ardor ille animi est.

Aha de eo scripta.

12 Mentio fit S. Timothei in Actis S. Irene V. Marti, Aquint de eo omnes Epistolarum S. Pauli interpretes, et Thomas Massatus noster in vita S. Pauli, Petrus quoque de Natalib. lib. 3, cap. 17, in quo lumen corrigis, quod sub Nerone passus dicitur S. Timotheus : scripsit fortassis Petrus sub Nerva.

§ III. Translatio reliquiarum S. Timothei.

Translato S. Timothei et aliorum recolitur 9 Maii.

Inscripta est tabulis Ecclesiasticis S. Timothei, atque una SS. Andrea Apostoli et Lucae Evangeliste. Translatio IX Maii; quæ die Usuardus : Festivitas B. Andrea Apostoli, quando sacratissimum ejus corpus, una cum ossibus SS. Lucae Evangeliste et Timothei disci-

puli S. Pauli, sub Constantio Imperatore Constantinopolim translatum est. Varia exemplaria cæcusa et MSS. habent, sub Constantino id contigisse, de qua re paullo post : quædam nomen Imperatoris non expriment. Nonnulla locum indicant, unde singula Constantinopolim allata sunt corpora. Maurolycus : Idem translatio S. Andrea Apostoli ex urbe Patrarum. Lucae Evangeliste ex Bithynia, et Timothei discipuli ex Epheso, in Byzantium. Eadem habet Felvius, et Canisius. At Martyrologium Romanum ex Achaia quoque allatus S. Lucae reliquias narrat, ita enim habet : Constantinopoli Translatio SS. Andrea Apostoli, et Lucae Evangeliste de Achaia, et Timothei discipuli B. Pauli Apostoli ab Epheso : corpus autem S. Andrea longo post tempore Amalphim delatum, ibi pio fidelium concursu honoratur; ex cuius sepulchro liquor ad languores curandos jugiter manat. De hoc iterum inferius.

14 Quædam Martyrologia hic solius Timothei meminere, eamque translationem, Natalem vocant. Martyrologium MS. S. Hieronymi : Constantinopoli natalis S. Timothei; idem habent MSS. monasteriorum S. Martini Tornaci, et S. Marimini Treviris. Ada, Beda vulgatus, MS. S. Lamberti Leodi : Constantinopoli, natalis S. Timothei, quando ab Epheso ejus sacra ossa delata sunt. Notkers : Constantinopoli Translatio S. Timothei

quæ et natalis dicta.

15 Galesinus prædic, id est, VIII Maii, eam translationem refert : Constantinopoli, inquit, Translatio SS. Andrea Apostoli, Lucae Evangeliste, et Timothei discipuli B. Pauli Apostoli : quæ translatio Constantino Imperatore celebrata est. Causius, MS. Florarium, Carthusiani Colonenses, IX Maii eam translationem referunt, iterumque ista habent VII Aprilis : Translatio S. Timothei Apostoli et Martyris, addit Florarium anno salutaris 358, eam contigisse. Theodorus Lector, cujus verba mox dabimus, scribit S. Timothei translationem XXIV Junii factam, SS. Andrea et Lucae III Marti. Cur ergo IX Maii omnium facta 23 Junii adscripta Martyrologus? Inducta tunc fortassis celebrabitur aliqua, ecclesiam vel dedicata vel restaurata. Restat ut quando, nuda, per quem, quo, allate sacre erant sint, disquiramus.

atque 8 Maii et 7 Aprilis.

16 Martyrologia, ut diximus, alia sub Constantino, alia sub Constantio; quædam etiam, ut Colonense, sub Constantino juniore, (quæ nomine Constantinus significatur) anno ejus regnans; illam translationem tradidit contigisset S. Hieronymus in Chronica, anno XIX Constanti ista habet : Reliquie Apostoli Timothei Constantinopolim invecæ, anno vero XX, in editioe Miræ et Pontæ, et Scalgeri XXI. Constantio Romam ingresso; Andrea Apostoli et Lucae Evangeliste reliquias a Constantinopolitans miro favore susceptæ. Idem in libro de scriptorib. Ercles. cap. 7. Sepultus est Lucas Constantinopoli, ad quam urbem vigesimo Constanti anno ossa ejus, cum reliquiis Andrea Apostoli, translata sunt de Achaia. At varæ editiones habent, vigesimo Constantini anno, idemque S. Hieronymus, adversus Vigilantium, in omnibus, quas valere nobis licuit, editombus : Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reliquias Andrea et Lucae et Timothei translulit Constantinopolim, apud quas demones ingunt, et inhabitatores Vigilantii illorum se sentire presentiam confitentur? Quæ quidem verba convenire non posse Constantio Arvano Baronius pronuntiat, et productis in contrarium testimoniis aliorum scriptorum. In re autem ambigua, inquit, ita animo adiectus sum, ut definire controversiam, certumque de ea re ferre sententiam, non præsumam. At Theodorus Lector lib. 2 Collectan.

vel sub Constantino Magno.

Imperavit Constantinus Magnus et Christi amans Imperator annos triginta unum, menses decem. Imperavit Constantinus illius ejus annos viginti quatuor, dies quinque. Et sub ipso venerunt Constantinopolim

vel potius sub Constantio.

lim reliquiae sanctorum Apostolorum Timothei VIII Kal. Julii, Andreae et Lucae V Nonas Martii, et collocatae sunt in magno sanctorum Apostolorum templo, quod sub eo erat dedicatum.

Allatae reliquiae Epheso.

17 Epheso porro allatae S. Timothei reliquias constat. De his erit proprius agenti locus, cum eorum Acta Lucae XVIII Octobris, Andreae XXX Novembris, dabimus. Lucam quidem in Bithynia mortuum scribit Honorius Augustodunensis, quod suo loco disquiremus. Thebis certe ejus reliquiae fuerunt, cum eas Constantino-polim deportandas curavit Constantinus: quare recte utraque Lucae et Andreae de Achaia allatae habet Martyrologium Romanum, et alia. Simeon Metaphrastes in Actis S. Lucae testatur, et Thebis adiectus, et opera S. Artemii gloriosi Ducis ac Martyris; ita enim habet: Transibat quondam a Sirmio ad Istrum Constantius Constantini Magni filius, sed fratrum tertius: atque ad hanc Istri ripam non longo tempore castra metatus, audivit Barbaros, qui ultra Istrum erant, conflicturos cum Romanorum principatu: et ipse formidans ne quid mali in suo principatuferent, confestim ad Thraciam ac Byzantium equitavit. Cumque ad regionem Odyrsiorum pervenisset, ubi Adrianus Romanorum Imperator extracta civitate sui appellationem loco dedit; accedit ad eum quidam Episcopus, veluti donum quoddam ipsi gratissimum deferens, Andreae ac Lucae Christi discipulorum corpora indicans in Achaia esse sepulta. Porro ille et nuntio gavisus est, et Artemium, quo maxime utebatur, et quem sciebat fervidum amatorem caritatis erga Christum, (attestatur vero divinum hujus amorem certamen ac periculum, temporibus Juliani, propter Christum susceptum) hunc ergo tanto fervore pro pietate spirantem amicum Artemium, ad pretiosorum corporum reductionem confestim emittit. Etenim erat hic Constantius, et in ceteris moderatus et moribus mitis ac modestus, ac magno admodum circa ecclesiarum adificationem amore occupatus: unde etiam ad patris sui civitatem, circa illius sepulchrum, voluit reddens patri honorem, templum ab ipsis fundamentis maximum aedificavit; in quo etiam, ubi Artemius sanctorum Apostolorum reliquias ex Achaia retulisset, in ipso divino altari sacra mensa reposuit: Andreae quidem in civitate Patreorum, Lucae autem ex Thebis Berothiae translatis corporibus. Ac brevi tempore intermedio etiam Timotheum, qui in choro discipulorum Christi, veluti perspicua quaedam stella, splenderat, ex Epheso refert Italia, ministro quoque rursus ad hoc usus Artemie. Sed habuit et ipsum sacrae mensae amulatus; veluti reddentem debitum quoddam pietatis suis auxiliatoribus. Verum Timotheus quidem hujusmodi habuit corporis reductionem.

aliorum ex Achaia.

viscente Constantino.

Constantinopolim.

18 Eandem historiam, paullo concisius, ait ejus certe partem, idem narrat Metaphrastes in Actis S. Artemii 20 Octobris: Cum autem, inquit, indivisset, quod Barbari, qui agebant trans Danubium, essent ducturi exercitum contra Imperium Romanum, Sirmio profectus transit Danubium. Cum autem longo tempore ibi fuisset ad ipsam ripam, et rursus intellexisset Barbaros non esse se loco moturos, profectus est in Thraciam. Postquam vero fuit apud Odyssos, ubi Adrianus constructa civitate, in loco suam reliquit appellationem; audivit a quodam Episcopo, quod corpora Christi Apostolorum Andreae et Lucae sepulta erant in Achaia. Andreae quidem Patris, Lucae autem Thebis Berothiae. Postquam autem Imperator haec audivit, Constantinus, propter id est letatus, et magna voce clamavit, et sic, qui aderat, dixit: Voce mihi eorum Artonium. Cum is autem quamprimum venisset, Gratuler tibi, inquit, virorum omnium religiosissime et una tecum laetor. Ille vero illi dixit: Mibi perpetuo heteris, o Imperator, nec te equum aliquid molestum comprehendat. Imperator autem: Querisne aliquid, o anne cum optime,

per S. Artemium Ducem.

gratius ac jucundius inventione corporum Christi Apostolorum? Magnus vero Artemius: Quisnam autem indenam, inquit, o Domine, est is, qui hunc hodie thesaurum aperuit? Constantinus autem, Achaiae, inquit, Episcopus, qui nunc praesidet Patris. Sed ubi, o virorum amicorum optime, et ea quamprimum exportata Constantinopolim. Haec cum ab Imperatore magnus accepisset Artemius, recta ivit ad Apostolos, eorum sanctas allaturus reliquias. Quas quidem cum valde admirabiliter exportasset, in templo, quod ab ipso Constantio extractum est a fundamentis, in nomine Apostolorum, prope sepulchrum patris, eas deposuit. Ei autem in praemium ministerii dedit Imperator, rogantibus Episcopus, munus refectionis Aegypti.

19 Haec Metaphrastes. Eum autem fuisse unam de causis, ob quas Julianus Apostata S. Artemium nomen intulit, scribit Nicephorus lib. 10, cap. 11. Artemium, inquit, generosum pietatis projugatorem, Duceum et Augustalem Antiochie per seipsum torsit, (qui et sub Constantio ductor exiterat equiarum quae erant in Aegypto;) re vera quidem, quia divino zelo succensus, multa idolorum fana deiecerat atque everterat, Constantio subserviens: et quia divinatorum Apostolorum ossa Andreae, Lucae, et Timothei, Patris Achaiae et Epheso, Constantinopolim transtulerat; obtentu vero et pretextu; quod Gallo ejus fratri necem esset machinatus.

qui ideo martyrium post subit

20 Collocatae sunt sacrae reliquiae in templo sanctorum Apostolorum Constantinopolim, ut Metaphrastes locis jam citatis, et infra in ipsis S. Timothei Actis scribit, atque Graeco Acta manu eorum ita habet: Translatum deinde est in regionem urbem Constantinopolim, et positum in sanctissimo magno Apostolorum, sive sanctorum Apostolorum ecclesie: ubi etiam reposita asservantur sanctae ejus reliquiae sub sacra mensa, cum reliquiis SS. Andreae et Lucae Apostolorum. Theodorus Lector supra citatus depositas scribit τῶν ἁγίων ἀποστόλων, in magno templo sanctorum Apostolorum, ab ipso innovato, vel dedicato. At Socrates lib. 1, cap. 12, scribit Constantinum Magnum duas condidisse Constantinopolim ecclesias, alteram ἀγάπης, Pacem, alteram sanctorum Apostolorum, cognominatam, et cap. 26, quam Apostolorum ecclesiam illo aedificavit, ne Imperatores et Sacerdotes Apostolicis reliquiis aliquando destituerentur. Describitur inquit templum illud tetraplum lib. 3, vite Constantini cap. 58, 59, 60, ubi id struisse Constantinum dicitur, ut aeternitati commendaret apud omnes sanctorum Salvatoris nostri Apostolorum memoriam. Sed cum vivat isthic Eusebius, non sibi sub finem vite Constantini perfectum; aliquam fortassis partem Constantius adiecit, ut erit argumentum quae praem. Sed quod Metaphrastes a fundamentis a Constantio conditum scribit, haudquamquam de tota solum male probabile videtur.

collocatae in templo Apostolorum.

aedificato a Constantino

21 Illud deinde templum Justinianus Imperator ducentis post annis restituit, sacrasque has reliquias honorificentius recondidit. Ejus rei quoniam Graecus auctor non meminit, qui tamen priorem translationem non reticuit, argumento est, ut supra indicavimus, cum ante Justiniani aetatem vixisse. Procopius lib. 1, de aedificiis Justiniani, rem gestam ita describit: Erat quaedam ab antiquo Apostolorum ecclesia Byzantii, spatio temporis jam labefacta, ac ruinam minitans. Eam deiciens totam Justinianus Imperator, non tam restaurare studuit, quam multo simpliciorum et elegantia praestantiorum erigere. Ita vero consilium hoc suum exortus est: ... aedificia figuram describit. ... postquam venerabile hoc aedificium consummatum fuit, manifesti omnibus facti sunt Apostoli, veluti exultantes ac gloriantes eo quem Imperator illis impendebat, honore. Corpora igitur Apostolorum Andreae, Lucae, et Timothei, quae prius occulta planeque

quod a Ioviano postea paulatim restitutum.

EX VALDIS.

planeque ignota erant, omnibus tunc conspicua facta sunt; ipsis, ut opinor, non respicientibus Imperatoris fidem, sed palam ei concedentibus, ut ipsos videret, ad eos accederet, et, quæ inde redundabat, utilitate ac securitate fruëretur. Innotuere autem hoc modo: Constantinus Imperator hanc ecclesiam honori et nomini Apostolorum ædificarat; isthuc sibi et secularis deinceps Augustis, viris juxta ac feminis, sepulturam constituitis: quod usque ad hoc tempus observatur. Et Constantini quidem patris spectabatur tumulus: Apostolorum autem ibidem recondita esse corpora nullo prodebat indicio, neque locus erat ullus, qui tam pretiosum pignus continere videretur. Sed cum Justinianus templum illud ædificaret, et latronum javinentum omne periblerent evertirentque, ne quid innotatum relinquereetur, tres isthuc lignæ cypsas neglectas reperierunt, atque ex inscriptis litteris intelligunt Andreæ, Lucæ, Timothei Apostolorum isthuc corpora esse: quæ magna cum voluptate Imperator et Christiani omnes viderunt, rursumque ea terre committentes absconderunt; non inaccessum aut ignobilem relinquentes locum; sed et corporibus quoque Apostolorum jam vacuum, religiosum esse constituerunt. Ipsi vero Apostoli exhibitum sibi ab Imperatore honorem quodammodo remunerati sunt: idque in præsentem perspicue ostendunt; cum Imperatore religionibus intento, non deserit divinum nomen res humanas, sed abesse et immolari humano gaudet conversationi. *Hæc Procopius; quæ multo contractiora sunt in editione Francisci Cramereldi De eadem templi restoratione, et reliquiarum translatione, agit infra Metaphrastes, et in S. Lucæ Actis citatis, ubi theca argentea condita a Justiniano sacra corpora scribit.*

quando re-
perit reli-
quias,

honore re-
conditæ sunt.

Atque hanc
servantur

in Monte in
Sancto

22 Quod deinceps SS. Andreæ et Lucæ corporibus factum sit, suis locis disparemus. Ocellarius Pancirobus in *Thesauris absconditis Urbis*, reg. 2, ecclies. 7, testatur aliquos S. Timothei reliquias in ecclesia S. Joannis in Ponte, Romæ asseruari. *Mandæ ad Visurionem in inferiori Sacroia celebratur festo vocem Læthionis V. Martii, Adventus reliquiarum S. Timothei Apostoli, quæ antea ex fuerunt reliquias, ausquam indicatur.*

ACTA

auctore Polyrate Episcopo Ephesino, ex aliquot veteribus Ms.

in
Cappado-
ciis

1 Martyria S. Timothei, discipuli quidem S. Pauli Apostoli, primi autem Patriarchæ constituti Ephesiorum Metropolis, Asiæ et Phrygiæ, Pamphylia, Ponti, et Galatiæ, atque omnibus in Catholica pace degentibus composuisti. Ego omnium vestrum minimus Polycrates, sicut ipsi qui viderunt et verbis tradiderunt, et nos statim serenti suscepimus, in edificationem immotescere justum duximus. Pax et salus in Christo Fratribus.

2

Lucianum
SS. dicit ac-
cipit

2 h Multi multas historias et vitas, mores etiam et conversationes, ac fines Deo amabilium et sanctorum virorum conscripserunt: quibus e eorum notitiam posteris commendaverunt. Quapropter non extra justum et nos tale quid existimamus, memoria tradere vitam et conversationem, ac transitum sancti Apostoli et primi Patriarchæ Ephesiorum magno Metropolis Timothei festinavimus.

S. Timothei
patris et pro-
prietæ.

3 Nam lentissimus ille, sicut etiam ex constitutis a Luca sancto Evangelista catholicis Actibus cognovimus, erat natione patris Gentilis, matris vero Indus fidelis, ortus civitate Lystris, quæ est una de Lyconia prefectura, doctus autem a magno Dei cultore Paulo Apostolo, et multum ab eo testificatus. comperegrinus nihilominus epus factus, et compatiens in Evangelio Christi, et valde commodum illi e seipsum præbens, devenit cum eo ad splendidissi-

4

5

mam Ephesiorum Metropolim: a quo et episcopatum primus Apostolica Sedis ipsius splendida Metropolis consecutus est; regnante in Romanorum civitate Nerone, f procurante autem Asiam Maximo. Ibi siquidem in doctrinis et miraculorum ostensionibus, sanitates et conversationes superascendentes humanas cogitationes peregit. Quæ unusquisque y indifferenter in ipsum dictis, in sanctorum Apostolorum nostrorum Actibus potest discere.

4 Nos autem ostendere dignum ducimus, quia ipse sanctissimus Apostolus et Patriarcha Timotheus, non tantum beatissimi Pauli Apostoli, sed et gloriosi Theologi Joannis, qui supra pectus recubuit magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi, visor et auditor factus est. Nerone autem Principes Apostolorum Petrum et Paulum martyrio male tractante, gloriosis etiam eorum discipulis differenter finitis; convenit Joannem magnum Theologum adesse splendide Metropoli, scaturientem de naufragio, sicut volentes discere ex his quæ ab h Irenæo Lugdunensi Episcopo, de eodem excellentissimo Joanne, conscripta sunt, valent nosse: quando etiam et qui secuti fuerunt discipulos Domini nostri Jesu Christi, apud se passim constituta, differentibus linguis conscripta, de factis miraculis a Domino nostro Jesu Christo, nescientes ordinatim componere, convenientes ad Ephesiorum urbem, secundum communem sententiam, Joanni favorabili Theologo obtulerunt. Qui omnia considerans, i et ex his gaudenter motus, quæ ab ipsis dicta sunt in tribus evangelis, constituit secundum ordinem, Matthæi videlicet, Marci, et Lucæ, eorumque nominationes conscripsit, et singulis singulis Evangelis superposuit. Inveniens autem eos dispensationes humanitatis narrantes, quæ de divino pectore hauserat et ab illis dicta non fuerant, ipse plenter narrat, supplens et quæ minus ab eis dicta sunt in capitulis divina miracula. Unde tali constituto nullius hominis cogitationibus ante aborsa, sacra scilicet Evangelio superposuit nomen suum.

5 Sequenti denique tempore Domitiano imperante Romæ civitati post Nerone, k et qui medio tempore imperavit, irruentibus in Sanctum obtrectationibus; proinde multoties dictus Theologus Apostolus Joannes, de Ephesiorum splendida urbe ab ipso exil factus est, et in Patmos insula (quæ una Cycladum est insularum) habitare preceptus. Isto autem in his existente, et episcopatum Ephesiorum Metropolis sancto et sapientissimo sanctissimo Timotheo dispensante, reliquia prima idolatriæ in his qui tunc ipsam inhabitabant remanserant, quæcum nefanda scilicet, quæ vocabantur Catagogiorum (sic enim ipsi vocabant) festivitatem, et in diebus quibusdam eam perdebant: m prætexti autem seipsum circumponentes, et ut cognosci nequirent fascialibus velantes facies, et n rhopala et imagines simulacrorum portantes, ac emittentia a ludicra quædam clamantes, superositatebant inordinabiliter lileras et venerabiles mulieres, homicidia etiam et alia plura illicita et nefanda operantes, et multum sanguinem effluentem in designatis locis civitatis. Et hæc quasi necessaria ad profectum anime agentes, non desinebant, frequentissime ipsos devocante sanctissimo tunc Archiepiscopante Timotheo.

6 Non prævalente autem illo doctrinis talem eorum insaniam prohibere, in die hujusmodi eorum abominabilis festivitatis transcurrentes Sanctus in p modum portans, hortabatur illos dicens: Viri Ephesii nolite idolatriæ insidare: sed agnoscite illum plane qui est Deus. Operarii autem diaboli indignantes in doctrina ejus, ipsos, quos prædiximus, superpartiti- q palis et lapidibus usi, justum interfecerunt. Servi vero Dei adhuc spiritum eum repauserunt in monte ipsi splendide civitatis adjacente, r in interioribus partibus; et illi cum pace sanctum spiritum

Creatur Episcopus Ephesinus:

clarus miraculis

auditor S. Joannis Evangelista

S. Joannis collecta de christi rebis gestis scripto ordinat.

sum addit Evangelium

relegatur in Patmos.

ritus in patos Catagogiorum

reprehendens Timotheus.

occiditur a sciantibus

Deo

Deo reddidit. Accipientes vero ejus sacratissimum corpus, reposerunt illud in loco vocato s Pioni : in quo nunc existit sanctissimum ejus martyrium.

7 Domitiano etenim Imperatore vitam demoliente, imperium Nerva accepit, qui divinum Apostolum et Evangelistam Joannem revocavit. Isque rediens et superstans Ephesiorum ipsi splendidae Metropoli, inveniens etiam secundum praedictum modum finivisse vitam sanctissimum Timotheum, per eorum postulationem, qui tunc inventi sunt sacrorum Principes, praesulatum Apostolici throni suscepit : qui et sufficit, moderans ipsam magnae Metropolis sacratissimam Sedem, usque ad Trajani imperium.

8 Finivit autem sanctus et gloriosus Apostolus et Patriarcha Martyr Christi Timotheus in nefanda festivitate eorum, quam vocabant Catagogiorum, quae est secundum Asianos quidem mensis quarti die tricesima, secundum autem Romanos mensis Januarii, vicesima secunda die; regnante in Romanorum civitate praedicto Nerva, procurante autem Asiani Peregrini, apud nos vero regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria in secula saeculorum, Amen.

a Abest haec Praefatio a MS. Grævo. b Græce. Scimus multos polyhistoras viros, illustres vitas et mores etc. c Græce. sibi ipsorum d Abi in Isauria, quae Lyconiae conjunctus, locant. e M. servitium. f MS. Helfort proconsulante, et rursus infra g MS. liquet de differente, forte in differente.

h Agit de scripto a S. Joanne Evangelio S. Arcanus lib. 3, contra hereses cap. 1 et 11. i MS. Helf. et exigens gaudentes motus. k MS. S. Marc. per mediatorem imperatoris MS. Helf. et per medium imperantium. l a Cræte Neronis an. Christi 68. 10 Jun. ad Domitian imperantem an. Chr. 81, 13 Sept. imperantem Gallo, Vatelius, Otho, Vespasianus, Titus.

1 Latine quaedam MSS. habent Cithagiorum. alia Catagiarum. Magna festa solennitatem ex his Actis describit Photius loco cit. Multa Martyrologia habent hanc celebratam eam fuisse.

m MS. S. Marc. quætera. MS. Græce. παρακαταστασιν ἀποστόλου, indicatialeumenta, insignia. n Est φορτίον, clava, fustes. MS. Helf. vitiose raposa. o MS. S. Marc. lurida. p Græce. in medium viam, quae portibus dicitur. q Forte thugades. ut ante. r MS. Helf. ultraproptis partibus. t Græce in partibus juxta partem suis.

s MS. Helf. Ponto. u In Grævo adduntur, quæ supra de translatione ceduntur.

ALIA VITA

Auctore Simone Metaphraste.

CAPUT I.

S. Timotheus S. Pauli discipulus et comes.

Magnam Timotheum tulit quidem Lyconia, alnit autem et instituit, quæ olim inter civitates fuit inelyta, Lystra; non tantum sibi placens de libertate et abundantia rerum necessariarum, quantum de hac planta longe suavissima, et de iis quæ in ea efflorent, virtutis ornamentis; etsi ne parvas quidem et synceras generis haberit radices; sed ex spinis quoque infidelitatis plurimum haberit admixtum. Nam erat quidem et avia a Lois, mulier pia, et quæ reverentiam gerebat virtutis; mater Eunice, quæ et Judæis quidem olim fuerat insita in pietatem, et in integris virtutum hortis revera floruerat. Pater autem Gentilis, et in Gentilium rebus maxime insignis, veluti quoddam in frumento lolium, nempe honesto et preclaro Timothei genere, et roseis spina adnotus, et vitio tantum insignis, quantum fuit illius filius pietate cibus et virtute incomparabilis.

2 Cum esset antea adhuc infans Timotheus, et a matre Eunice institueretur, Gentilium et Judæorum errorem simul ex aquo declinavit. et tunc accedit ad Paulum, preclarum Ecclesiæ tubam, simul cum Barnaba Christi discipulorum Apostolo, sicut divinus Lucas dicit in Actis, cum is venisset in Lyciam, quæ est finitima quidem Troici et Derbei, ex Pauli vero adventu magna erat consecuta miraculum, et elaudum ab ipso ortu (1) dicitur visitationem (2) admirabile spectaculum (3) san in effectum illius presentia,

et pedibus suis absque molestia, et secure utentem. Qui quidem eos, qui erant in civitate, in tantam adduxit admirationem, ut esset eis id quod factum fuerat, supra fidem, et suos deos existimarent forma hominibus assimilatos obire civitatem, et eorum esse opus claudi curationem. Postquam autem, quisnam esset, cognoverunt, et quo Dei vivi esset potius Apostolus, et horum, qui falso dicuntur, deorum adversarius, ad hoc ipsum missus, ut ab eorum errore liberarentur homines, et quod prædicat Deum, qui non solum potest corrigere tales corporum mutilationes, sed etiam suscitare mortuos; multi ab errore deficientes accesserunt ad pietatem. Opus illius miraculi, fuerunt etiam hujus admirabilis discipuli et Apostoli parentes, quæ ruague studio et liberalitate Paulum domi sine acceperunt; et pietatis quidem lucem ab eo habuerunt, pium autem et Dei amantem Timotheum, veluti vicissim reddiderunt, qui erat adhuc juvenis et tener, et aptus ad suscipienda semina pietatis, quod quidem licet apertis discere ex libro Actuum Apostolorum. Nam cum Paulus, inquit, obiret Lystram et Derben, erat illic discipulus quidam, nomine Timotheus, filius mulieris Judæe fidelis, patris autem Gentilis. Hinc testimonium hominum reddebant, qui in Lystris erant et Ieonio fratres.

3 Cum sic ergo Paulo traditus fuisset Timotheus, Patri spiritali filius magis proprius, quam ejus qui erat pater secundum carnem, et ex civitate una esset excessurus, ab eo circumciditur propter quosdam Judæos, quibus plena erat civitas, et omnia circumcirca; quoniam omnes sciebant illum esse natum patre Gentili. Atque civitates quidem obibat Paulus seminans prædicationem, veritatemque annuntians, et omnes spiritu regenerans. Eum autem consequebatur sicut stella solem Timotheus; delictus quidem a parentibus, eorum autem cor non obscure sanctius propter separationem. Quidni enim, cum essent parentes talis filii, et qui scatebat tan suavi flore virtutis? Ipse vero ex eorum sejunctione nihil visus est affici, sed quodammodo Pauli desiderio contigere suam in parentes affectionem, et ostendero id naturali necessitate longe esse valentis. Hinc in litterarum disciplina ab illo instituitur, et tunc ei contubernalis, et omnino simul cum eo vivebat. Deinde ejus quoque Diaconus constituitur, et ad apostolatum confirmatur, periculorum atque laborum effectus socius, et nihil omnino impeditus ab ætatis temeritudine, quo nimis resisteret laboribus; sed generosam inducens voluntatem, quæ ætate plus poterat; adeo ut boni ejus animi et piorum operum testem ipsum habuerit magistrum, sic dicentem: Videte, ne quis ipsum contemnat. Opus enim Domini operatur, sicut ego.

4 Cum autem ad tantam pervenisset virtutem, et tantum eis testem adhibuisset, non hic solum, sed etiam in multis aliis locis. Nam modo quidem, inquit, scribens ad Corinthios Paulus; Misi ad vos Timotheum fratrem meum, qui est filius meus dilectus et fidelis in Domino, qui vobis in memoriam rediget vias meas in Christo, et rursus: Si venerit Timotheus, videte ut sine metu sit apud vos. Modo autem ad Philippenses quoque scribens, adseiscit socium inscriptionis: Paulus et Timotheus servi Jesu Christi. Et deinceps consequenter in epistola: Spero autem in Domino me Timotheum cito ad vos missurum, ut et ego bene animosum, cognitis qui circa vos sunt. Nempe enim habeo tum unumquemque, qui sincere pro vobis sit sollicitus. His vero congruentia scribit etiam ad Thessalonicenses: Paulus et Timotheus servi Jesu Christi, cum hic quoque honorans societate inscriptionis: Misi ad vos Timotheum fratrem nostrum et ministrum Dei, et cooperatorem in Evangelio Jesu Christi, ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra, et nemo moveatur in istis afflictionibus. Et ubi: Probationem autem ejus cognoscetis,

x
vepeditur.
t

Ephesiorum
Ecclesiam re-
quirit aliquam-
dum Joannes.

quando occi-
sus S. Timo-
theus.

Act. 16. 1

110. x. 3.
ab eo circum-
cidetur

110. x. 3.
ab eo circum-
cidetur

ab eo circum-
cidetur

110. x. 3.

S. Timothei
patris, et pa-
rentes

11

Quo modo
a S. Paulo
cum avia e-
matre
Act. 13

1. Cor. 16. 10
ab eodem
expectanda-
tur
1. Cor. 5. 17

1. Cor. 16. 10
110. x. 3. 1
2. 11

1. 1. 2. 10. 1
1. 110. x. 3. 2

110. x. 2. 22.
cognoscetis,

Ex METAPHRASE. Coloss. 1. 1

cognoscitis, quod sicut filius patri mecum serviit in Evangelio; illos quoque assumens veluti testes virtutis Timothei. Deinde vero etiam ad Colossenses: Paulus Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, et Timotheus frater.

a Miramur duas hinc sanctas feminas, Lucidem et Eunice, nec in Gregoriam, nec in Latinorum Fastis reperiri.

CAPUT II.

S. Timothei zelus, martirium. S. Joannis exilium.

referuntur ejus fervor.

Porro autem cum a praeceptore tantum ferret testimonium, et modo quidem filius in Domino fidelis et dilectus; modo autem ejus frater et Evangelii cooperator vocari dignus haberetur; et susque deque tot et tam magna consequeretur encomia; tamen ne sic quidem sibi ipsi confidere et non timere poterat: sed tam accurate vivebat, et tam diligenter se exercebat, et tam arriter se alligebat, ut eum etiam exhortaretur Praeceptor, suadens discipulo, ne aquam amplius biberet, sed vino medico uteretur: Propter stomachum tuum, inquit, et frequentes tuas infirmitates.

1. Tim. 3. 23.

6 Sed quamvis sic laboraret ejus corpus continua infirmitate, et haberet dejectam stomachi facultatem, generosus resplendebat animus. Non poterat enim corporis infirmitas deprimere tam generosum animum: sed celeri zeli penna omnem in partem pervolabat, et modo quidem Ephesum, modo vero Corinthum illius linguae Sirenes demulcebant. Macedonia quoque saepe et Italiam et universam terram cum Praeceptore complectebatur praedicatione. Quid autem dixeris, quam multos cupiditatibus a ratione maxime alienis et absurdis servientes, ab hoc gravi liberavit ministerio? Recte novit, quod diei, is qui ejus qui Corinthi est fornicatus non ignoravit delictum. Erat enim divinus Timotheus non ad intelligendum sedum acutissimus, sed ad dicendum etiam promptissimus, et ad faciendam egregie utendum dexterissimus, et in divinis exponendis juemississimus, et ad Ecclesiam componendam et custodiendam vel maxime idoneus. Nam et copiosiorum consentus est gradum, et doctissime fontibus usus est duplicibus: non Pauli solummodo admirabili lyra Spiritus se oblectans, sed etiam versans cum Joanne eximio dilecto discipulo, et ab eo profectus administrationi Sedis Ephesiorum, cum ab eo audisset et didicisset, quae ille rursus a bono Spiritu.

ejus zelus et laboris

versatur enim S. Joanne Apostolo.

S. Joannes naufragus.

7 Nam cum Nero, qui male ad imperium, male (o justitia et Dei clementia!) accesserat, lim martyri Principes Apostolorum, Petrum, inquam, et Paulum, subjecisset, et adit qui cum ipsis erant discipuli se alio convertissent, accidit ut hic magnus Evangelista et Theologus Ephesi consisteret, a tempestate et naufragio ejectus, ut et referunt quae ab Ireneo Lugdunensi scripta sunt, et fama tradit. Ex discipulis autem ii, qui secuti sunt alios Evangelistas et Apostolos, ea quae ab illis diversa lingua composita fuerant, (nondum enim unius vocis sermone usi fuerant) eum ad Ephesiorum civitatem detulissent, et tradunt. Illum vero, ut etiam videtur Eusebio Pamphili haec tractanti, animi ea quidem, quae scripta fuerant, admisisse, de eorum veritate ferendo testimonium: animadvertisse autem in eis solam restare narrationem de us quae in primis et in principio praedicationis a Christo facta fuerant. Et vera quidem est oratio. Invenies enim, si diligenter consideraveris, tres Evangelistas ea solum conscripsisse, quae nullo modo a Servatore gesta sunt, postquam Joannes Baptista fuit coniectus in carcerem, idque eos recte significare in principio suae historiae. Nam post jejuniu Christi quadraginta dierum, et cum quae in ipso fuit tentationem, Matthaeus quidem significat

1. 3. Luc. 11. II

scribit Evangelium.

Matth. 4. 12

tempus suae scriptionis, dicens Cum autem audivisset, quod Joannes erat traditus, a Judaea recessit in Galileam. Lucas quoque priusquam inciperet narrare facta Jesu, similiter ostendit, dicens, quod adiciens Herodes iis quae fecerat, inclusit Joannem in custodia. Propterea ergo dicit, Joannem Apostolum rogatum, tempus quod fuit silentio praeteritum a prioribus Evangelistis, et quae in eo facta fuerant a Servatore, ea autem sunt quae facta sunt antequam Baptista in carcerem conijceretur, in suo tradidisse Evangelio, etsi prius non scripta usum esset praedicatione, et hoc ipsum significasse, partim quidem dicendo, Hoc principium fecit signorum Jesus, partim autem faciendo mentionem Baptistae inter actiones Jesu, ut qui tunc adhuc baptizaret in Aenon prope Salina. Praeterea vero hoc ostendit apertius, dicens: Nondum enim erat Joannes coniectus in carcerem. Ex his ergo aperte ostendit, Theologum ea in suo Evangelio tradere, quae a Christo facta sunt, Joanne nondum coniecto in carcerem: reliquos autem tres Evangelistas meminisse eorum, quae facta sunt, postquam Joannes fuisset coniectus in vincula. Quae qui attenderit, non amplius ei videbuntur discrepare Evangelia; quod id quidem quod est secundum Joannem primas Christi continet actiones, reliqua autem, historiam quae facta est in ipso fine Christi. Merito ergo carnis quidem Servatoris nostri genealogiam, ut quae a Matthaeo et Luca prius scripta fuisset, Joannes silentio praeteriit: a Theologia autem incipit, ut quae ei, utpote praestantiori, fuisset a bono Spiritu conservata. Et sic quidem Eusebius de Joanne et aliis narrat Evangelistis.

Luc. 3. 20. et ab aliis omnia narrat.

Joan. 2. 11. cap. 3. 23

et 23

8 Fieri ergo non poterat, ut ipsius veritatis, Christi, inquam, verba exciderent, qui discipulis suis dixit: In mundo afflictionem habebitis. Neque ergo exciderunt, sed utroque multas subit modestias. Cum enim Domitianus per magnam vim sceleris tunc invasisset imperium, condemnatur hic quoque habitare, unam ex Cycladibus, Domitianus, inquam, cui post Neronem et eos qui intercedunt mandatum fuit imperium; et autem improbitate nihilo fuit inferior, sed semper ad ipsum respiciebat, aut etiam sceleribus et flagitiis superabat, et structis in alios calumniis tam libenter aures accommodabat, quam suis ipsis laudibus: siquidem tantum valuit assentatio, ut etiam Domitianum laude aliqua impertiret et celebraret. Illius ergo ad facile audiendas calumnias propensio, Joannem eodemque, ut relegeret in Patmos. Sic enim nominata est insula, in Patmos. Sic enim nominata est insula, in quam fuit relegatus. Quem quidem in locum eum per ignominiam relegatus fuisset venerandus Joannes, Timotheus a ejus loco suscepit episcopatum Ephesiorum: quumquam nec ipsum quoque in Sede longo tempore vivere permisit inimicus.

Joan. 16. 33. exultat in Patmo.

a

9 Erat enim quidam dies festus apud Ephesios, qui ab eis vocabatur Catagogium: in eo ergo et clavus tollentes, et similia in manibus tenentes, et sibi quasdam impudentes personas, et insigniores partes civitatis impudenter obantes, et iis quaedam carmina decantantes, virosque et mulieres more praedonum invadentes, magnam eorum eorum faciebant: ea ratione putantes exorandi, se suum honorare daemone, ut eos viderentur homines honorare, quorum maximus cultus est mors eorum qui honorant. Divinus ergo Timotheus hoc agere ferens, et igne zeli visceribus inflammatus, et partim quidem consiliis usus et admonitionibus, eum minime potuisset eis persuadere, ut a tali desisterent insania, accedit ad eos in media compita, eum jam festum ageretur, rursus admonens, increpans, docens, quid non faciens ex iis quae possent dimovere hominem a tali insania.

Catagoga reprehendens Timotheus.

10 Illi autem epis dicendi libertatem agro ferentes, quaecumque habebant in manibus, iis adversus eum usi sunt, eum ferientes et per terram trahentes cum

occiditur

cum

cum quam maxima dici potest crudelitate et inhumanitate, et tandem humi iacentem, eum omnis virtus vitalis et operatio eum deficeret, quidam Christiani eum tollentes, parum adhuc et ægre spirantem, et jam morti vicinum, ultra civitatis portum deposuerunt: ubi cum Deo commendatum emisisset spiritum, corpus rursus pie et sancte in quodam loco condidit, qui apud eos Pion, b id est pinguis, dicitur.

a Non successit Joanni Timotheus hoc cum fuit primus Ephesiorum Episcopus, sed quoadmodum dixerat Joannes, Apostolus Christi et Evangelismi, is, licet non uni Sedi adstrictus, primarum tamen valebat auctoritate. b Græce Πῖων, pinguis, opimus.

CAPUT III.

S. Timothei reliquiarum translatio.

Longo autem tempore postea, Constanti in eum aurores, qui filius fuit Constantini, Magni, inquam, illius et primi Imperatoris Christianorum, illuc exportant reliquias, desiderii administro utentes Artemio: qui cum egregie illius Timothei in dicendo libertatis fuisse imitator, ei quoque postea fuit conformis mortissimilitudine, et fuit martyrii ornamento propter Christum decoratus. Reponitur autem in sacra ara ejus, quod cognominatur templum Apostolorum, (fuit vero id Constantii manus opus et fidei) sub ipsa mensa mystica, suppeditator miraculorum, dispensator gratiarum, thesaurus qui non potest exinaniri, divitiarum que non consumuntur, et cum Luca et Andrea communeratur: Deo fortasse hoc benigne providente, ut sicut eis omnia fuere communia, mores, disciplina, prædicationis commune quoque esset sepulchrum, quoniam eis quoque est illic quies communis.

a Christianus sepelitur - b

transfertur Constantino-poli.

EX MSS. ubi templum post restauratum a Justiniano.

S. Joannis Ephesi vixit post Timotheum.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

BABYLA EPISC. ANTIOCHENO, URBANO, PRILIDIANO, EPOLONIO, PUERIS, EJUS DISCIPULIS.

§ 1. Horum Martyrum dies natalis. Acta.

III SECUL. XXIV JANUAR. S. Babylo natalis 24 Janu. apud Latinos,

Celeberrimum S. Babylo Episcopi nomen, præsertim post triumphatum Apostata Juliano imperatorem, imbecillitate Daphnæticis moribus silentium. Diversis diebus, ut passim multorumque inscriptum est Fastis, Græcis pridie Nonas Septembris, Romanis IX Kal. Februarii, an alter martyrio, translationi alter deus sit, ambigi potest: ut duos fuerint Babylo Antistites; de qua re infra. Quod utraque de Martyrologia de Babylo prædicent, quem Babyllum quoque, Babylum, Babikon, et Babillum appellant, permittimus. Vetus Romanum a Roswedjo editum: Antiochie S. Babylo Episcopi. MS. S. Hieronymi: Antiochie-Babille Episcopi cum tribus parvulis. Parvi in multis excusis ac manu erantur leguntur. Usuardus: Apud Antiochiam natalis S. Babille Episcopi, qui persecutione Decii, posteaquam frequenter passionibus suis ac cruciatibus glorificaverat Dominum, gloriosæ vite finem est sortitus in vinculis. Referuntur etiam passi cum eo tres parvuli, id est Urbani, Prilidani, et Epoloni. Eadem fere Martyrologium Romanum, Bellinus, Viola SS. MS. Floriani, Cansius, ubique. Ad, Beda vulgatus, Motinus in addit ad Usuardum, ad eloquium ex Usuardo jam recitatum, adierunt ex Rufino haud pauca de triumpho e Daphne transvectione; attingit eam breviter Natherus et Cansius. Agunt de eo quoque Montanus, Rubinus, Wandelbertus, ac ceteri Latini. Et colitur in quibusdam Ecclesiis officio trium Lectionum, in aliis omnino solemnè, ut Metholinus. alibi cum officio de S. Timotheo fit de eo commemoratio.

2 Græci IV Septembris eum celebrant. Ita Anthologia a Clemente VIII, approbatum. Sacri Martyris

12 Templum autem Justinianus, cum manu postea magnificentiori quoque arte adhibita, splendide ædificat et transformat, ei pulchritudinem et magnitudinem, que nunc est et cernitur, exhibet, præterquam mysticam et divinam mensam. Ab ea enim sola abstinnit, hoc pulchre et sancte faciens propter depositionem sacrarum reliquiarum. Quocirca posita est in medio templo usque in hodiernum diem, cum mensam ex purissimo argento construxisset, et cum magna sui in Christum amoris significatione, sanctorum Christi Apostolorum sancta corpora recondidisset.

13 Cum autem impius Donitianus sceleratissime quidem imperasset, miserrime autem vitam finisset, Nerva suscipiens imperium, et statim post ipsum Trajanus quoque, cum se et quam fieri posset elegantissimos et æquissimos vellent ostendere, cum multis aliis Evangelistis quoque et Theologo dissolvunt exilium. Ille autem cum Ephesum (o cum quanto dixerit quis gaudio et honore?) rediisset, et divinum jam Timotheum ad Jesum; quem desiderabat, excessisse dedecisset, et sine martyrii cursu Evangelii obsignasse, et esse Ecclesiam Præsule defectam invenisset, eam rursus suscipit: adeo ut idem et Sedem Timotheo præbuerit, et ei successerit. Que quidem utraque sunt ejus zeli in Deum, magnique illius studii et ardoris in pietatem. Qui quidem longo postea tempore perpetuo curam gessit Ecclesie, et veritatis annuntiauit prædicationem, ad augmentum pietatis, ad salutem animarum, ad gloriam Domini nostri Jesu: cum quo Patri una cum sancto Spiritu est omnis honor nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

Babilo Episcopi Antiochie: qui Numerianum Imperatorem, in ecclesiam, cui ipse præerat, ingredi volentem repulit, quod filium Regis Persarum, obsidem sibi datum, tenuisset. Quapropter eadem ferreis vinculis circumductus ad pontem est Babylos, cumque tribus pueris plexus capite. Eadem habet Menologium ab Henrico Cansio editum, Marcu, Cythereus.

3 Acta S. Babylo videntur a Leonio tradita esse Acta scripta litteris; ita enim scribit Chronicum Alexandrinum ad Leonio. XIV. Decem patre et filio Cass. Ex majorum porro relatione et hoc de S. Babylo (uti B. Leonius Antiochie Præsule ante hæc tenore narravit) docuimus. Decem hic etc. inferius etiam præferatur. Fuit Leonius S. Luciani Martyris, de quo VII Januarii actum est, discipulus: qui cum Presbyter esset, seipsum castravit, quo liberius cum femina juveneculi conversari absque periculo posset: eamque ob causam graviter motus, ad Arrianus grandis metu discessit infelix, ac demum, Constantii Imperatoris voluntate ac studio, Antiochie Ecclesie Episcopus creatus est. Agunt de eo S. Athanasius in apologia de fuga sua sub Juliani, et epistola ad vitam salutarum degentes; Socrates lib. 2, cap. 22, Theodoretus lib. 2, cap. 24, et alii. Scripsit is fastiss Babylo gesta, atque etiam Luciani magistri sui, antequam Arrianus sese impingeret.

4 Ea vita, ut ab illo scripta est, an eret, hinc unde hic editi. Triplicem hic damus. Primam descripsimus e vestro colibe manu exarato monasterio S. Marci de Ripa toro, contulimusque eum e recens Agonibus Martyrum, et us que, subinde præterita, edita sunt a Bonno Mombatio. Aliam pleniusque elegantius et fuscus deductam, descripsit Roswedus et vetustissimo M. Viterbi colibe, qua cum MSS. S. Maximo et S. Aubonari contulimus.

LA VARIIS

contulimus. His addimus quæ Metaphrastes vel composuit vel collegit, a nobis cum Græco codice collata. Habuit eadem Acta (sive quæ postea Metaphrastes descriptis ac recensuit, sive alia, quæ fors interceiderint) S. Chrysostomus et præcipui ex iis prolata amplificatione deduxit Orat. contra Gentiles, ut eadem pueri regii u tyranno perpetratu, Babylæ constantiam hunc aditu ecclesia arcentis, futurum irritati ex eo tyranni, ipsius Babylæ postremo mandata, iubentis corpus suum cum vinculis sepeliri.

Sociorum nomina.

5 Variè sanctorum puerorum exprimiuntur nomina : nam Prilidianus, ab Usuardo, Molano, et multis MSS. Prilidianus appellatur; a Petro de Natal. Prælidanus; Maurolyco Prælidianus; a quibusdam Prilibanus; Epulonius vero, ab Usuardo et Bellino Epolonus, a Molano Epolenus; a Maurolyco et Galeisimo Epulonius; et cum S. Babylæ quodrigam appellat S. Chrysostomus Oratione de SS. Juventino et Marimo, sub initium, quam XXV Januarij. dubimus. S. Eulogius, lib. 1, Memorialis SS. cap. 16.

§ II. S. Babylæ mortis tempus. unusue an duo fuerint.

Magna de S. Babylæ ætate controversia est, aut potius unusne an duo Babylæ fuerint. Non de ea quævis Babylæ, qui Antiochia urinibus, Nicomedia deinde sub Maximiano cum LXXX pueris, quos litteris iustituebat, martyrium adeptus, colitur a Græcis IV Septembris, quem tamen ipsum repudiat Baronius. Nec de tertio Babylæ, idem Antiocheno, est sermo, qui cum duobus discipulis Timotheo et Aypia in Sicilia pro fidei defensione jugulatus est, unde et Babylas in Sicilia appellatur. Sed duos fuerint Babylæ Antiocheni Episcopi ambigitur, quorum unus sub Decio in carcere, sine ferri aut vi alia, extenuis sit, alter triginta post annis sub Numeriano gladio occubuit. Veneria antiqui memorant, sub Decio : Acto, sub Numeriano, cum is ad bellum Persicum proficere retur, interfectum tradunt : S. Chrysostomus tyrannum non nominat : veteri, qui translationem Babylæ narrat, primum an secundus fuerit, una probant; quod tamen erat necesse si duo extitissent. Revertentes Græci duo statuunt. Sed recitanda scripturarum testimonia, e quibus potuerim Lectur ferat.

S. Babylæ sub Decio primum testatur Eusebius.

7 Eusebius Hist. Eccles. lib. 6, cap. 23 Eodem tempore (cum Romæ imperaret Gordianus, Pontifex esset Fabianus) Antiochenam Ecclesiam, mortuo Zebino, moderantem suscepit Babylas, et cap. 32, Philippo cum septem annos imperasset, succedit Decius, qui ex odio quo in Philippum forebatur, persecutionem adversus Ecclesias commovit : in qua Fabiano Romæ martyrium solente, Cornelius pontifex tentum cepisset. In Palestina vero Alexander Ecclesie Hierosolymorum Episcopus, rursus pro Christo Casarea Præsidis presentatus tribunali, secunda ornatus confessione, carceris molestia tentatus est, grandi jura otato, ne veneranda eamtie. Qui ubi post proclurum et illustre fidei Christiane testimonium Præsidis tribunali datum, in custodia obdormivit; Mazabanes successor ejus in Hierosolymitano episcopatu declaratur. Simili autem modo, atque Alexander, Antiochia Babylas, post confessionem, in carcere vitam cum morte commutavit, et Fabius illi Ecclesie proficitur. Græce postrema hæc ita offeruntur. Ἰσθὶ Ἀδ-Ἐνδρῶ παραπλησίως, ἢ Ἀντιοχίᾳ τοῦ Βαβύλα, ἢ τῶν τῶν ἡμετέρας, ἢ ἡμετέρας μεταλλῶν, φέρεται; τὰς αὐτῶν προσηγορίας ἐκκλησίας.

Nulla hic gladii, nulla sanctorum, nulla deductionis ad locum martyrii mentio, nulli corporis cum vinculis sepultri.

8 Idem Eusebius in Chronico, interprete S. Hieronymo: Decius cum Philippo patrem et filium interlerisset, ob odium eorum in Christianos persecutionem movet.... Alexandro Hierosolymorum Episcopo apud Casaream Palestinæ ad martyrium interfecto, et Antiochie Babylæ, Mazabanes et Fabius Episcopi constituantur. S. Hieronymus lib. de scriptor. Eccles. cap. 34, in origine : De crudelitate autem persecutionis, que adversum Christianos sub Decio surrexit, eo quod in religionem Philippi desteviret, quem et interfecit, superfluum est dicere; cum etiam Fabianus Romæ Ecclesie Episcopus in ipsa occubuerit; et Alexander Babylasque Hierosolymorum et Antiochie Ecclesie Pontifices in carcere pro confessione Christi dormierint. Aliter de S. Fabiano, aliter de horum morte loquitur; hos dormiisse, et quidem in carcere, illum occubuisse. De S. Fabiano actum XX Janu. de S. Alcaudro XVIII Martij. Decianæ quoque persecutioni Babylæ martyrium adscribit S. Epiphanius lib. de ponderibus et mensuris, nu. 19. In persecutione, inquit, Decij martyrium subiit Babylas Antiochie, Fabianus Romæ, Alexander Episcopus Hierosolymorum Casareæ. Et Nicephorus in Chronologia : Babylas Martyr factus temporibus Decij, annis 13. Usuardus, Ado, aliique antea citati idem scribunt; ut et Zonarus tom. 2 Annal.

S. Hieronymus.

S. Epiphanius.

Nicephorus Constantinop.

9 Sub Numeriano passum Babylam præter acta triplicia, (quæ et Chrysostomus magna ex parte retulit, unisso tamen tyranno nomine) tradunt Græci in citatis supra Menæus, Menologia, Anthologia; itemque Numerius Cythereus, Maurolycus, Rabanus, Petrus de Natal. lib. 3 cap. 16. S. Abelinus lib. 1, de laude virginum, cap. 39. Vincentius Bellorac. Speculi hist. lib. 11, cap. 122. Breviarium plurimum, ut Burgense in Hispania. aliaque : at recentiora ambigunt. Parisiense novum : Babylas Episcopus Antiochenus, Decium Imperatorem, vel, ut alii malunt, Numerianum Præsidem, post scelus aliquod admissum, in Dei templum ingredi volentem animose prohibuit, etc. Lezouzeur : Decium Imperatorem, vel, ut alii malunt, Murianum Præsidem, Constantius Felixus : Babylas Episcopus Antiochenus, qui cum ab ingressa ecclesie repulisset Julianum Imperatorem, (aut, ut alii scribunt, Numerianum, alii Aurelianum) ab eo interfectus est, cum Theodora femina, et tribus pueris Feliano, Prælidiano, Apollonio, Alii XXII die Januarii eos referunt, hæc ille. Isaacus Casanbonus vir litteratus et curiosus, si non a veteri fidei regula exerrasset, Notis in Judi Capitolini Musæonibus, Carum Imperatorem ait a Babylæ ab ecclesia exclusum. Et sane, si Numerianus fuit, adert tunc quoque Antiochie Carus pater, neque enim post mortem patris Antiochiam revertit Numerianus. In veteri tamen Breviario Parisiensi dicitur sub Carino et Numeriano passum Babylas.

Sub Numeriano multi Græci, et Latini.

ali sub Aureliano

ali sub Carino

10 Petrus Galeanus primus videtur Numerianum Præsidem sub Decio Augusto excoitasse; sed plura peccat. Antiochie, inquit, S. Babylæ Episcopi, et trium puerorum, Urbani, Prilidiani, et Epulonii Martyrum. Illo vitio meritis et doctrina præstantissimus, ejus urbis factus Episcopus, Decio Imperatore, cum Numerianum Præsidem, tanquam nefarium parricidam, qui regios pueros sibi in fidem traditos necasset, in templum ingredi comitante, ab aditu prohibuisset; id niquo minime tyrannus ferens, primo illum in custodiam melioli, tum catenis ferreis vincitum, in omnes urbi partes raptari, demum una cum tribus iis pueris, quos Christianæ religionis doctrina instruxerat, capite multam imperat. Ejus corpus una cum vinculis ferreis, ut is jusserat, sepultum; post Galli Cesaris jussu Daphnem, ubi ancilla Apollo reddebat, translatum, cum eum obcausam demon illico mutus factus esset, ea re amadversa Julianus Apostata inde asportari jussit. sicque demum Martyris reliquias Constantinopolim religio e

Galeanus correctus.

religiose per Christianos translatis, hoc mirabiliter factum est, ut paullo post Apollinis et templum corrueret, et simulacrum igne colitis emisso conflagraret. Hæc Galesinius, ad ceteri ipsum Imperatorem repulsam a Babyla scribunt, non Presidem; nuncium puerum regium a tyranno occisum, non plures; nec in omnes urbis partes raptum, sed vinctum colenis jussu populi obtutus proponi, aut julam in carcerem duci, aut certe *περὶ πύργου*, ut habent Græci: neque Constantinopolim, sed Antiochiam e Daphne dejectum corpus: nec denique, quod idem in Notis scribit Galesinius, agunt Græci Babylæ natalem pridie Nonas Octobris, sed Septembris: nec trium puerorum meminit S. Chrysostomus in sermone contra Juventinum, sed oratione in SS. Juventinum et Martinum Martyres, ut diximus.

11 His ita constitutis, merito venire in mentem enipiam potest duos fuisse Babylas Episcopos, et (ut sæpe ubi evenit, et passim observare licet) utriusque in unum Acta esse conflata: cum alioquin prior sub Decio in carcere extinctus sit, posterior sub Numeriano ferro percussus occubuerit. Rejicit quidem eam sententiam Baronius in Not. ad Martyrol., ubi citatis aliquot Patrum, quæ retulimus, testimonio, subdit. Ex quibus etiam et hi errare convincuntur, qui ejusdem civitatis duos Babylas excogitarunt. Alii autem, inter quos Nicophorus, cum ponunt duos Babylas, alterum eorum Antiochiæ sub Numeriano Imperatore præfuisse Ecclesiæ, alterum vero Nicomediæ dicunt fuisse Episcopum. At Nicophorus illum Nicomediæ occisum non dicit Episcopum fuisse; ita enim scribit lib. 3, cap. 26. Quo tempore (persecutionis Decianæ) et Babylas apud Nicomediæ pro Christo fortiter decertavit. Alius hic est Babylas ab eo qui Antiochiæ sub Numeriano præclarum confessus est confessionem At Nicomediensem illum sub Maximiano certasse, tribuit Menæa IV Septembris. Baronius in Annal. ad annum 244, num. 1 scribit explosam a se equanem coronam, qui ad male conciliandas de tempore cardis Babylæ diversas opiniones, duos Babylas intrudaverunt, idem repetit ad an. 253, nu. 126.

12 Ast in iisdem Notationibus ad Martyrologium, Non est hic recens, inquit, questio. Suidas plane testatur diversas de Babyla fuisse sententias, dicentibus aliis, eam sub Decio, aliis vero passim sub Numeriano: ad quas conciliandas, duos Babylas a prædictis excogitatos. Quæteras videmus Suidæ editiones, Græcam Abli Manuti an. 1514. Latine Basilicensem, an. 1564. Græcæ an. 1544. Græcolatinam Emiliæ Porti an. 1619, in nulla illarum id habetur, quod scribit Baronius. Babylas, inquit Suidas Episcopus Antiochenus. Hic, ut quidam aiunt, Numeriana, ut alii Decio, casu quodam ingredi in confortam hominibus ecclesiam cogitant, præ foribus stans, obstitit, dicens, se pro viribus pugnaturum ne lupus in ovile ingrediatur. Ille vero confestim ab ingressu recessit, vel tumultum multitudinis veritus, vel mutata animi sententia: agro tamen repulsam illam tulit, etc. neque omnino de secundo Babyla verbum addit. Eundem refert Metaphrastes iisdem fere verbis in Actis S. Artemi XX Octobr.

13 Primus duos Babylas visus est constituisse auctor Chronici Alexandrini, hæc confuse; nam indetum. XIV, anno Decii 2, Christi 251, ita scribit: Eodem tempore Babylas Antiochenus Antistes curriculae martyrii absolvit: cujus vicem soluit Flavius tertiusdecimus a primo, qui item sedem per tres annos obtinuit. Multi præterea ea tempestate cum in Oriente tum in aliis regionibus pro fide Christi occubuerunt. Ex majorum porro relatione et hoc de S. Babyla (uti Beatus Leontius Antiochiæ Episcopus ante hæc tempora narravit) didicimus. Decius hic S. Babylam nos solum ob Christianam religionem interfecit, sed quod ausus esset Philippi Imperatoris Juniani Tom. III.

conjugem et ipsum Philippum, cum essent Christiani, ab aditu templi arceere, quod delicti quidpiam commisisset Philippus, etc. sed, ut recte monet Raderus noster, locus est mire corruptus. Philippum Fabianus Papa a sacra Eucharistiæ communionione exclusit, donec peccata inter penitentes hominibus expulset: auctor ut ad Babylæ factum retulit, et quidem, si duo sint Babylæ, tribuit primo, quod secundi est. Duos vero agnoscit, nam Carino et Numeriano Coss. anno Christi 284, quo Diocletianus invasit imperium, ista habet: Rursum proscriptio Christianorum instituta est, qua multi martyrio affecti; inter quos et S. Georgius et S. Babylas. Hic Antiochiæ Magnæ erat Episcopus, quo Carinus Imperator appulit, tendens ad bellum contra Persas cum patre suo Caro. Carus in Mesopotamia de cibo tactus interiit, etc.

14 Duos quoque Babylas constituit Georgius Cedrenus, in Decio quidem ita scribens: Sub quo Babylas Antiochiæ, Flavianus Romæ, Alexander Hierosolymorum, Dionysius Alexandria Episcopi martyrio coronati sunt. Idem deinde in Caro, Carino, Numeriano: Caro peste sublato, Numerianum oculis captum Aper socius suos sustulit, et imperavit Numerianus Dux Mysiæ. Sub eo S. Babylas Antiochiæ martyrium soluit. Numerianum Diocletianus interfecit. Sed videtur Aprum ipsum Numerianum appellare quamquam non imperavit ille, sed imperium parvulino invadere voluit. Nicophorus Callistus lib. 3, cap. 27, agens de Decii persecutione: Hinc Romæ Fabianus, inquit, in Palestine vero Hierosolymis Alexander, Antiochiæ Babylas, cujus in episcopatu successor Fabius fuit, cum hominum certamen cessasset, episcopalem stolam sanguine tinxerunt. At de altero Babyla lib. 6, cap. 33. Cum Cari filius Numerianus Antiochiam, que est ad Orientem, venisset, dicitur in Christianorum ecclesiam ingressus, et cum vellet licenter eorum perspicere mysteria, Babylas Episcopus generose illi in faciem restitit, dicens fas non esse ei ab idolorum sacrificiis errore alluce polluto, Dei Domum repente ingredi, et divina mysteria contaminatis oculis spectare. Qua re offensus Numerianus, cum tormentis excruciatum necavit. Hæc de Babyla, infra de ejus translatione.

ACTA

ex veteri MS. Ripatarii, et Mombriliti.

CAPUT I.

Quæstio I, in S. Babylam.

Numerianus Rex cum immoderasset obscenitas demoniis, voluit introire in domum Domini, Beatus autem Babylas Episcopus Catholice Ecclesiæ, ut pastor hominum ovium suarum, audiens velle ingredi Numerianum ecclesiam, elevans vocem suam dixit ad plebem: Filii mei, stabiles estote in fide, et orate sine cessatione. Minatur enim lupus ingredi in ovile Domini: quem Dominus Jesus Christus spectantibus vobis habet confundere. Ipse vero egressus foras expectabat Numerianum. Adveniente vero Numeriano, et volente ingredi ecclesiam Domini, habens manus pollutas, vi ingredi conabatur. At vero famulus Dei Babylas, repellens eum, dixit: Jam dixi tibi, Ecclesiam Domini non a potest homo sacrilegus et inmundus introire. Videns vero biblicam viri Numerianus, timens etiam famam maximam que erat de eo, jussit eum in crastinum custodiri.

2 Altera autem die sedente eo in consistorio, præcepit sibi S. Babylam offerri; dixitque ad eum: Infelicissime hominum, quid tibi visum est, ut volente ingredi ecclesiam, manum obviam tenderes? An nescis, quia Rex tibi loquitur? Per b virtutem meam, quam habeo super omnes homines, non effugies manus meas. Volo enim videre si te adjuvet Deus tuus.

Uticum Babylam agnoscit Baronius.

Suidas perperam citatus.

Duos Babylas refert Chronicon Alexandrinum,

Cedrenus,

Nicophorus Callistus.

S. Babylas tyrannum ab ingressu in ecclesiam repulit

comprehenditur.

b

Ei 455
intrepide la-
cti rationem
reddidit

Babylas respondit : Ego vero sum homo humilis. Complacuit tamen Deo, ut constitueret me pastorem plebis sue. Unde cum vidissem lupum venientem et volentem ingredi in ovile Domini; festinavi repellere eum; ne aliquem perdens, reus efficerer in conspectu Domini. Numerianus dixit : Lupus tibi visus sum, et non Rex, Iothanate? Babylas dixit : Secundum indulgentiam Dei, es Rex propter peccata nostra; ut vel sic verberati revertamur ad Deum. Ego vero Christum Jesum colo, quem tu contemnis; qui tibi hanc, cum nihil esses, dedit potestatem, ut esses quod non eras, quo cognosceres eum; et tu in iram provocas eum, et creaturas ejus magis, quam eum qui est creator omnium, adoras. Numerianus dixit : Deliras, injurias nobis irrogans. Magni ergo dii creaturæ tibi esse videntur? Babylas dixit : Opera manuum hominum sunt, inventa a Satana, qui per invidiam suam projectus est de caelo, cum esset unus ex Angelis; et genus hominum ex parte idololatriæ subvertit; quem Deus disperdere habet cum omnibus ministris ejus.

argumenta con-
tenuit

3 Numerianus dixit : Fabulæ sunt quæ loqueris. Nam scripturæ nostræ mysteria sunt, et magna sacramenta. Unde jubeo te obtemperare et sacrificare. Certe si nolueris, non manebis impunitus. Non enim es melior præcessoribus nostris, qui sic agentes magno sunt honore cumulati. Babylas respondit : Mysteria sacramentorum vestrorum immunda et horrenda sunt; honor autem vester temporaneus est et caducus. Potens vero est Deus omnipotens, qui est in caelis, dare mihi tolerantiam ad omnia tormenta, quæ inferre volueris. Numerianus dixit : Quis est Deus ille omnipotens, quem invocas adiutorem tibi? Babylas Episcopus respondit : Virtus et sapientia, et Verbum patris. Numerianus dixit : Quid ergo etiam est hono? Babylas respondit : Constantia vite, fructus eorum quæ facta sunt a Deo. Numerianus dixit : Rationabiliter respondisti, velut sapiens Doctor; et sese habet fama, quæ de te est. Cum autem deest tibi, scientia deorum. Babylas respondit : Insipientium tyrannus et elate, laus quæ a te mihi inferitur, injuria est. Ego autem laudem Domini mei Jesu Christi requiro. Numerianus dixit : Jam te non audiam verbis; sed torquem imponam cervicæ tue ferream, et compedes pedibus tuis, et tormenta adhibebo, quia non cessas injurias inferre Domino tuo Regi. Babylas respondit : Libertissime suscipio omnia, quæ intuleris. Nec enim sum dignus et idoneus Domini mei servus vocari, pro ejus nomine dicar sustinuisse tormenta. Beati vero qui pro nomine ejus fuerint passi, quoniam merces eorum magna est apud Deum.

induxit

4 Numerianus dixit Victorino Duci : Babylam insipientium doctorem tormentis subijce. Igitur jubeo imponi torquem ferream collo ejus, similiter et pedibus ejus compedes ferreas ad turpitudinem suam et gentis suæ. Etiam graviter e contumelia ab eo affectus sum. Victorinus Dux respondit : Per tunc d' elementiam, olim volui mittere e verendo nomini tuo de homine isto, et gente insipientissima hac, quoniam iniqua et aliena legis sunt, quæ docent. Numerianus Duci dixit : Interim quod præcepi tibi, fac incredulo Babylæ Episcopo. Subinde vero et genti ejus impendunt. Dux autem imposuit Babylæ torquem ferream in cervicem, similiter et in pedes ejus compedes; et dimisit eum sub f' custodibus in propatulo ut ab omnibus videretur. Babylas vero elevans oculos suos ad caelum, dixit : Deo meo gratias ago, qui me ad tantum perduxit honorem, per confessionem nominis sui. Christo autem meo credo, et fiduciam in eo habeo, quoniam dabit mihi fortitudinem et tolerantiam adversus insidias vestras, et patris vestri instigantis satanæ.

d'

torque ferrea
et compedibus
constringitur

f

a MS. Ripat. poteris. b Momb. Astræa. In sequenti vilo

Adrastem, Arestem vel Arastem Deum, de quo ibi. c MS. Ripat me contumeliatum est. d Idem, divinitatem. e Idem, timoribus. f Idem, servatoribus.

CAPUT II.

Quæstio 2. in tres pueros, matrem, Babylam.

Numerianus dixit : Vocate Babylam magistrum infantium et stulte viventium. Babylas respondit : Magister quidem infantium et sapientium ego sum : insipientium vero, qui estis vos, non sum magister. Numerianus dixit : Per deos, decent te torques, et quos in pedibus gestas compedes. Babylas respondit : Tu quidem velut insipiens irridendo dicis; verum per Filium Dei magis me decent, quam te diademata, quæ in capite gestas. Numerianus dixit : Infelix immoda diis, et libera te a pœnis quæ te expectant, et noli seduci doctrinis vanis, quibus tuos male doces.

Vinculis gloriatur Babylas.

6 Babylas Episcopus respondit : Optabam te meis doctrinis fieri filium, ut saluum factum honorarem te. Vis enim scire quam magna sit nostra doctrina? a Habeo sub me tres parvulos, quos, Domini mei gratia præstante, mea nutritivi sapientia, jube illos adduci; ut si mihi quasi deliro non credis, vel per eorum fidem et constantiam, quæ est in Deo, possis ab hac, qua teneris, perfidia liberari, et effici sanus.

a

Numerianus jussit parvulos, quos memoratus est Babylas Episcopus, introduci; ipsum vero foris destineri. Ingressis vero infantibus, interrogavit eos si matrem haberent. At illi responderunt : Ita, et ultra matrem quæ nos educavit, Babylam dominum et magistrum et patrem habemus. Numerianus jussit matrem infantium adduci, et cum intrasset, interrogavit eam : Quod tibi nomen est. Respondit :

Pueri tres a eo instituti sunt ut regerentur.

b Theodula. Numerianus dixit : Tui filii sunt isti? Respondit : Ego quidem genui eos. Deo vero obtuli regerandos per pastorem bonum, dominum meum Babylam Episcopum : ipse autem erudit eos Dei doctrina. Numerianus dixit : c Alapis cedite eam eorum filiis suis, dicentes ei : Noli proterve loqui. Pueri vero videntes matrem suam cœli, quasi uno ore exclamarunt : Tyranne noli caedere matrem nostram sine causa. Honesta enim est, et vera dixit; quoniam ipsa nos genuit, et tradidit domino nostro Babylæ. Iratus vero Numerianus Rex jussit tres infantibus levari in d' catomus; et priori dari e duodecim plagas, secundo autem novem, tertio vero septem.

cum matre sua

b

Tunc pueri levantes vocem suam, dicebant : Benedictus es Deus, quoniam secundum magisterium patris nostri Babylæ, propter Christum tuum Dominum nostrum hæc patimur. Numerianus dixit matri eorum : Primogenitus filius tuus quod annorum est? quæ respondit : Duodecim. Numerianus dixit : Secundulus autem quot? Theodula respondit : Novem.

hec alapi.

Numerianus dixit : Tertius vero quot? At illa respondit : Septem, et post hæc exclamavit et dixit : Magnus es Deus, quoniam singuli filii mei, secundum numerum annorum suorum pro nomine tuo sunt cæsi.

d e illi flagras et dantur

7 Numerianus jussit foras mitti matrem infantium, et introduci Babylam, et dixit ad illum : Magister insipientium, et eruditior parvulorum, probatio, f quam putabas mihi fieri per infantem, inventa est falsa. Vocati enim infantes, pediculi sunt diis sacrificare. Babylas respondit : Recte mentitus es in caput tuum, nihil enim novum facis. Filius enim es diaboli, qui est ab initio mendax. Numerianus dixit : Per Asclepium, contentio sermones tuos et injurias, et y statim te facio impendi, si non sacrificaveris. Babylas ridens respondit : Vere dignus es derisu, qui talia loqueris, ego enim paratus sum, non tantum suspendi, sed etiam crucifigi propter Christum, ut illum hærere. Nam annus justorum et Confessorum in manu Dei sunt, nec tangit illos malum. Tu autem fac quod vis. Numerianus dixit : Infelix in quo sum deridendus? Babylas respondit : Si audiverint ceteri dii tui, quoniam

Tyrannus mentitur eos a pde defecisse.

f

defutit eum et ridet Babylas.

g

solum

solum Aesclepium nominasti, irascentur tibi. Ego vero doleo et ploro pro vobis, in hac vos detineri insipientia. Numerianus dixit : Et si audierit Christus tuus, quod Deum solum nominasti, quid facies? Babylas respondit : Quamvis non sis dignus audire scientiam Christianorum, verumtamen propter stantem turbam dico, ut cognoscant tuam insipientiam. Quando Christiani Christum nominant, confitentur et Patrem; et quando Patrem nominant, confitentur et Filium : quia Pater in Filio, et Filius in Patre est, non enim separatus est Filius a Patre, nec Pater a Filio.

8 Tunc Numerianus jussit eum cum infantibus suspendi. Cumque fuissent suspensi, Babylas dixit : Ecce ego et pueri, quos mihi dedit Dominus. Numerianus jussit eum vexari, pondus vero torquis, quae erat in collo ejus, caput ejus *h* degravabat. At vero circumstantes turba rogabat eum dicens : Consule aetati tuae, et sacrificia, ut careas tormentis. Babylas vero respondit : Non tantum lugeo insensatum istum sedentem, quantum et vos qui huic consentitis, perdentes animas vestras. Ego enim tormentorum sentio nihil; patitur enim in me Christus, qui mihi tolerantiam et vitam perpetuam dabit. Adhuc autem Numerianus eum amplius vexari praecipit. Infantes vero suspensi, clamabant dicientes : Tyranne impiissime hominum, ut quid dominum et bonum pastorem nostrum ita crudeliter et sine causa torques, qui Dominum omnium edidit? Sed dum hoc facis, majorem ei et apud Deum et apud homines infers laudem, et non supplicia. Per ipsius autem *i* salutem quae est Christus, non effugies manum Dei, sed igni gehennae traderis, ubi erit stridor dentium, et fletus oculorum. Iratus autem Rex Numerianus jussit eum torqueri. Infantes vero tanquam ex uno ore clamaverunt dicientes : Miser, non erubescis, quia convinceris a parvulis coram populo isto? Tu enim magis cruciaris quam nos, per eum qui potens est te celerrime exterminare, verum non sentimus tormenta, quia Dominus adjuvat nos. Tunc Numerianus jussit Babylam deponi, et abscondi : ut seorsum eos interrogaret; dixitque ad infantes : Filii audite me : et multa donabo vobis, quae non potest dare vobis magister vester. Parvuli vero gubernati a sancto Spiritu, unanimiter responderunt : Insidiator et maligne, noli nobis promittere mortem; omnia enim dona tua gehennae sunt exitio plena, quae tecum pergunt in perditionem. Nam magister noster de evangelio per hominum confessionem regna caelorum nobis promisit.

a Petrus de Natal. ait, cum de aliis Christianis interrogaretur, revelasse tunc se habere spirituales filios. Unde ad Petrum accipit? *b* In sequenti vita. Ipsi se Dei dicit ancillam, quod Graeco *θεοδουλοισιν* Metaphrasti et Christodula MS. *caput* Theodora *c* MS. *caput* exaliquate eam

d Caluam, seu palam calumolevari. *e* *f* ad hunc. aliamque appendi, ut flagra convulsibus infligantur, *g* *h* *i* *j* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z* *aa* *ab* *ac* *ad* *ae* *af* *ag* *ah* *ai* *aj* *ak* *al* *am* *an* *ao* *ap* *aq* *ar* *as* *at* *au* *av* *aw* *ax* *ay* *az* *ba* *bb* *bc* *bd* *be* *bf* *bg* *bh* *bi* *bj* *bk* *bl* *bm* *bn* *bo* *bp* *bq* *br* *bs* *bt* *bu* *bv* *bw* *bx* *by* *bz* *ca* *cb* *cc* *cd* *ce* *cf* *cg* *ch* *ci* *cj* *ck* *cl* *cm* *cn* *co* *cp* *cq* *cr* *cs* *ct* *cu* *cv* *cw* *cx* *cy* *cz* *da* *db* *dc* *dd* *de* *df* *dg* *dh* *di* *dj* *dk* *dl* *dm* *dn* *do* *dp* *dq* *dr* *ds* *dt* *du* *dv* *dw* *dx* *dy* *dz* *ea* *eb* *ec* *ed* *ee* *ef* *eg* *eh* *ei* *ej* *ek* *el* *em* *en* *eo* *ep* *eq* *er* *es* *et* *eu* *ev* *ew* *ex* *ey* *ez* *fa* *fb* *fc* *fd* *fe* *ff* *fg* *fh* *fi* *fj* *fk* *fl* *fm* *fn* *fo* *fp* *fq* *fr* *fs* *ft* *fu* *fv* *fw* *fx* *fy* *fz* *ga* *gb* *gc* *gd* *ge* *gf* *gg* *gh* *gi* *gj* *gk* *gl* *gm* *gn* *go* *gp* *gq* *gr* *gs* *gt* *gu* *gv* *gw* *gx* *gy* *gz* *ha* *hb* *hc* *hd* *he* *hf* *hg* *hh* *hi* *hj* *hk* *hl* *hm* *hn* *ho* *hp* *hq* *hr* *hs* *ht* *hu* *hv* *hw* *hx* *hy* *hz* *ia* *ib* *ic* *id* *ie* *if* *ig* *ih* *ii* *ij* *ik* *il* *im* *in* *io* *ip* *iq* *ir* *is* *it* *iu* *iv* *iw* *ix* *iy* *iz* *ja* *jb* *jc* *jd* *je* *jf* *jj* *jk* *jl* *jm* *jn* *jo* *jp* *jq* *jr* *js* *jt* *ju* *ju* *jv* *jw* *jx* *ky* *kz* *la* *lb* *lc* *ld* *le* *lf* *lg* *lh* *li* *lj* *lk* *ll* *lm* *ln* *lo* *lp* *lq* *lr* *ls* *lt* *lu* *lv* *lw* *lx* *ly* *lz* *ma* *mb* *mc* *md* *me* *mf* *mg* *mh* *mi* *mj* *mk* *ml* *mm* *mn* *mo* *mp* *mq* *mr* *ms* *mt* *mu* *mv* *mw* *mx* *my* *mz* *na* *nb* *nc* *nd* *ne* *nf* *ng* *nh* *ni* *nj* *nk* *nl* *nm* *nn* *no* *np* *nq* *nr* *ns* *nt* *nu* *nv* *nw* *nx* *ny* *nz* *oa* *ob* *oc* *od* *oe* *of* *og* *oh* *oi* *oj* *ok* *ol* *om* *on* *oo* *op* *oq* *or* *os* *ot* *ou* *ov* *ow* *ox* *oy* *oz* *pa* *pb* *pc* *pd* *pe* *pf* *pg* *ph* *pi* *pj* *pk* *pl* *pm* *pn* *po* *pp* *pq* *pr* *ps* *pt* *pu* *pv* *pw* *px* *py* *pz* *qa* *qb* *qc* *qd* *qe* *qf* *qg* *qh* *qi* *qj* *qk* *ql* *qm* *qn* *qo* *qp* *qq* *qr* *qs* *qt* *qu* *qv* *qw* *qx* *qy* *qz* *ra* *rb* *rc* *rd* *re* *rf* *rg* *rh* *ri* *rj* *rk* *rl* *rm* *rn* *ro* *rp* *rq* *rr* *rs* *rt* *ru* *rv* *rw* *rx* *ry* *rz* *sa* *sb* *sc* *sd* *se* *sf* *sg* *sh* *si* *sj* *sk* *sl* *sm* *sn* *so* *sp* *sq* *sr* *ss* *st* *su* *sv* *sw* *sx* *sy* *sz* *ta* *tb* *tc* *td* *te* *tf* *tg* *th* *ti* *tj* *tk* *tl* *tm* *tn* *to* *tp* *tq* *tr* *ts* *tt* *tu* *tv* *tw* *tx* *ty* *tz* *ua* *ub* *uc* *ud* *ue* *uf* *ug* *uh* *ui* *uj* *uk* *ul* *um* *un* *uo* *up* *uq* *ur* *us* *ut* *uu* *uv* *uw* *ux* *uy* *uz* *va* *vb* *vc* *vd* *ve* *vf* *vg* *vh* *vi* *vj* *vk* *vl* *vm* *vn* *vo* *vp* *vq* *vr* *vs* *vt* *vu* *vv* *vw* *vx* *vy* *vz* *wa* *wb* *wc* *wd* *we* *wf* *wg* *wh* *wi* *wj* *wk* *wl* *wm* *wn* *wo* *wp* *wq* *wr* *ws* *wt* *wu* *wv* *ww* *wx* *wy* *wz* *xa* *xb* *xc* *xd* *xe* *xf* *xg* *xh* *xi* *xj* *xk* *xl* *xm* *xn* *xo* *xp* *xq* *xr* *xs* *xt* *xu* *xv* *xw* *xx* *xy* *xz* *ya* *yb* *yc* *yd* *ye* *yf* *yg* *yh* *yi* *yj* *yk* *yl* *ym* *yn* *yo* *yp* *yq* *yr* *ys* *yt* *yu* *yv* *yw* *yx* *yy* *yz* *za* *zb* *zc* *zd* *ze* *zf* *zg* *zh* *zi* *zj* *zk* *zl* *zm* *zn* *zo* *zp* *zq* *zr* *zs* *zt* *zu* *zv* *zw* *zx* *zy* *zz*

Caluam: *a* *b* *c* *d* *e* *f* *g* *h* *i* *j* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z* *aa* *ab* *ac* *ad* *ae* *af* *ag* *ah* *ai* *aj* *ak* *al* *am* *an* *ao* *ap* *aq* *ar* *as* *at* *au* *av* *aw* *ax* *ay* *az* *ba* *bb* *bc* *bd* *be* *bf* *bg* *bh* *bi* *bj* *bk* *bl* *bm* *bn* *bo* *bp* *bq* *br* *bs* *bt* *bu* *bv* *bw* *bx* *by* *bz* *ca* *cb* *cc* *cd* *ce* *cf* *cg* *ch* *ci* *cj* *ck* *cl* *cm* *cn* *co* *cp* *cq* *cr* *cs* *ct* *cu* *cv* *cw* *cx* *cy* *cz* *da* *db* *dc* *dd* *de* *df* *dg* *dh* *di* *dj* *dk* *dl* *dm* *dn* *do* *dp* *dq* *dr* *ds* *dt* *du* *dv* *dw* *dx* *dy* *dz* *ea* *eb* *ec* *ed* *ee* *ef* *eg* *eh* *ei* *ej* *ek* *el* *em* *en* *eo* *ep* *eq* *er* *es* *et* *eu* *ev* *ew* *ex* *ey* *ez* *fa* *fb* *fc* *fd* *fe* *ff* *fg* *fh* *fi* *fj* *fk* *fl* *fm* *fn* *fo* *fp* *fq* *fr* *fs* *ft* *fu* *fv* *fw* *fx* *fy* *fz* *ga* *gb* *gc* *gd* *ge* *gf* *gg* *gh* *gi* *gj* *gk* *gl* *gm* *gn* *go* *gp* *gq* *gr* *gs* *gt* *gu* *gv* *gw* *gx* *gy* *gz* *ha* *hb* *hc* *hd* *he* *hf* *hg* *hh* *hi* *hj* *hk* *hl* *hm* *hn* *ho* *hp* *hq* *hr* *hs* *ht* *hu* *hv* *hw* *hx* *hy* *hz* *ia* *ib* *ic* *id* *ie* *if* *ig* *ih* *ii* *ij* *ik* *il* *im* *in* *io* *ip* *iq* *ir* *is* *it* *iu* *iv* *iw* *ix* *iy* *iz* *ja* *jb* *jc* *jd* *je* *jf* *jj* *jk* *jl* *jm* *jn* *jo* *jp* *jq* *jr* *js* *jt* *ju* *ju* *jv* *jw* *jx* *ky* *kz* *la* *lb* *lc* *ld* *le* *lf* *lg* *lh* *li* *lj* *lk* *ll* *lm* *ln* *lo* *lp* *lq* *lr* *ls* *lt* *lu* *lv* *lw* *lx* *ly* *lz* *ma* *mb* *mc* *md* *me* *mf* *mg* *mh* *mi* *mj* *mk* *ml* *mm* *mn* *mo* *mp* *mq* *mr* *ms* *mt* *mu* *mv* *mw* *mx* *my* *mz* *na* *nb* *nc* *nd* *ne* *nf* *ng* *nh* *ni* *nj* *nk* *nl* *nm* *nn* *no* *np* *nq* *nr* *ns* *nt* *nu* *nv* *nw* *nx* *ny* *nz* *oa* *ob* *oc* *od* *oe* *of* *og* *oh* *oi* *oj* *ok* *ol* *om* *on* *oo* *op* *oq* *or* *os* *ot* *ou* *ov* *ow* *ox* *oy* *oz* *pa* *pb* *pc* *pd* *pe* *pf* *pg* *ph* *pi* *pj* *pk* *pl* *pm* *pn* *po* *pp* *pq* *pr* *ps* *pt* *pu* *pv* *pw* *px* *py* *pz* *qa* *qb* *qc* *qd* *qe* *qf* *qg* *qh* *qi* *qj* *qk* *ql* *qm* *qn* *qo* *qp* *qq* *qr* *qs* *qt* *qu* *qv* *qw* *qx* *qy* *qz* *ra* *rb* *rc* *rd* *re* *rf* *rg* *rh* *ri* *rj* *rk* *rl* *rm* *rn* *ro* *rp* *rq* *rr* *rs* *rt* *ru* *rv* *rw* *rx* *ry* *rz* *sa* *sb* *sc* *sd* *se* *sf* *sg* *sh* *si* *sj* *sk* *sl* *sm* *sn* *so* *sp* *sq* *sr* *ss* *st* *su* *sv* *sw* *sx* *sy* *sz* *ta* *tb* *tc* *td* *te* *tf* *tg* *th* *ti* *tj* *tk* *tl* *tm* *tn* *to* *tp* *tq* *tr* *ts* *tt* *tu* *tv* *tw* *tx* *ty* *tz* *ua* *ub* *uc* *ud* *ue* *uf* *ug* *uh* *ui* *uj* *uk* *ul* *um* *un* *uo* *up* *uq* *ur* *us* *ut* *uu* *uv* *uw* *ux* *uy* *uz* *va* *vb* *vc* *vd* *ve* *vf* *vg* *vh* *vi* *vj* *vk* *vl* *vm* *vn* *vo* *vp* *vq* *vr* *vs* *vt* *vu* *vv* *vw* *vx* *vy* *vz* *wa* *wb* *wc* *wd* *we* *wf* *wg* *wh* *wi* *wj* *wk* *wl* *wm* *wn* *wo* *wp* *wq* *wr* *ws* *wt* *wu* *wv* *ww* *wx* *wy* *wz* *xa* *xb* *xc* *xd* *xe* *xf* *xg* *xh* *xi* *xj* *xk* *xl* *xm* *xn* *xo* *xp* *xq* *xr* *xs* *xt* *xu* *xv* *xw* *xx* *xy* *xz* *ya* *yb* *yc* *yd* *ye* *yf* *yg* *yh* *yi* *yj* *yk* *yl* *ym* *yn* *yo* *yp* *yq* *yr* *ys* *yt* *yu* *yv* *yw* *yx* *yy* *yz* *za* *zb* *zc* *zd* *ze* *zf* *zg* *zh* *zi* *zj* *zk* *zl* *zm* *zn* *zo* *zp* *zq* *zr* *zs* *zt* *zu* *zv* *zw* *zx* *zy* *zz*

CAPUT III.
Cades S. Babylae et trium puerorum.

Numerianus dixit : Introducatur Babylas; dixitque ad eum : Hi tibi tui sunt? Babylas respondit : Secundum Deum filii mei sunt. Mulierem vero non novi. Numerianus dixit : Quomodo ergo *a* assumulantur tibi? Babylas respondit : Voti mei est, ut in omnibus mihi sint similes, exceptis peccatis meis. Numerianus dixit : Jam dixi tibi, carere velis supplicis et penis; tantum sacrificia vel nunc, ut vivas. *b* Persuade etiam infantibus ne careant hac vita, cum sint parvuli. Babylas respondit : Stulte et insipiens, ne tibi persuadeas, hoc nos facturos : vel infantium te confundat vera, quae est in Deo, perseverantia.

a *b* *c* *d* *e* *f* *g* *h* *i* *j* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z* *aa* *ab* *ac* *ad* *ae* *af* *ag* *ah* *ai* *aj* *ak* *al* *am* *an* *ao* *ap* *aq* *ar* *as* *at* *au* *av* *aw* *ax* *ay* *az* *ba* *bb* *bc* *bd* *be* *bf* *bg* *bh* *bi* *bj* *bk* *bl* *bm* *bn* *bo* *bp* *bq* *br* *bs* *bt* *bu* *bv* *bw* *bx* *by* *bz* *ca* *cb* *cc* *cd* *ce* *cf* *cg* *ch* *ci* *cj* *ck* *cl* *cm* *cn* *co* *cp* *cq* *cr* *cs* *ct* *cu* *cv* *cw* *cx* *cy* *cz* *da* *db* *dc* *dd* *de* *df* *dg* *dh* *di* *dj* *dk* *dl* *dm* *dn* *do* *dp* *dq* *dr* *ds* *dt* *du* *dv* *dw* *dx* *dy* *dz* *ea* *eb* *ec* *ed* *ee* *ef* *eg* *eh* *ei* *ej* *ek* *el* *em* *en* *eo* *ep* *eq* *er* *es* *et* *eu* *ev* *ew* *ex* *ey* *ez* *fa* *fb* *fc* *fd* *fe* *ff* *fg* *fh* *fi* *fj* *fk* *fl* *fm* *fn* *fo* *fp* *fq* *fr* *fs* *ft* *fu* *fv* *fw* *fx* *fy* *fz* *ga* *gb* *gc* *gd* *ge* *gf* *gg* *gh* *gi* *gj* *gk* *gl* *gm* *gn* *go* *gp* *gq* *gr* *gs* *gt* *gu* *gv* *gw* *gx* *gy* *gz* *ha* *hb* *hc* *hd* *he* *hf</*

Ex vs. fendit Christus, adversatur Antichristus? Rabidus hic lupus tentat irumpere, et hunc sanctæ orationis locum perfusum hostiarum cruore maculare. In grandis periculi angustiis sumus: et nisi opem Deus largiatur, *b* occidemur.

c **2** Hoc sermone completo, ecclesiæ januam repugnaturus obsedit, repellens ad se venientem Regem *c* increpatione non modica, qua diceret: Huc non licet intrare polluto. Numerianus vero, qui ad ingrediendum paratus advenerat, ubi repelli se magnanimiter aspexit: partim rubore confusus, partim elatus insania, quid ageret nesciebat: et in partem se utrumque circumferens, inter iram modis et pudorem, nec rebellem persequi, nec patiebatur codere repugnanti: tamen honestius astipavit recedere interium, ne et derisus esset et victus. Discedens itaque jubeat Babylam sibi nullo sciente servari.

comprehenditur. **3** Alia die cum in excelsa palatii sui sede resedisset, exhibitum cum, jussit induci, et presentibus cunctis ait: Quis te, infelicissime omnium *d* insipientium, error invasit, ut ignarus regie potestatis manu injiceres festinanti, nec ingredi me sineres quo volebam? Per *e* Adrasten deam juro, me huic sceleri veniam non daturum: videamus an tibi Deus tuus largiatur auxilium. Respondit Babylas, Ego homo sum parvi apud omnes pretii Sed omnipotens Deus magnanimum me fecit, ut qui mihi vix sufficerem, insuper tante plebis Doctor edicerer. Unde factum est, ut diligens pastor ac sollicitus gubernator, nec ovilia lupo pervia sinam, nec seipulis carinam obliviam, quibus navis rumpebatur, opporiam, sciens me rationem totius populi redditurum. Venientem itaque te repuli, quia nocendi veniebas animo, non credendi. Numerianus dixit: Lupus tibi videor, ut fateris? Respondit Babylas: Imperator factus es voluntate divina, ut et te occasio peccandi, et nos patienda opportunitas inveniret, et meliores famulos Dei, timor persectionis ediceret. Sed tu bona tua nescis: nec dicendus es Imperator, ignorans hujus glorie preestorem. Si gratie vicem redderes, Deum solum adorares, ipsique servires; non illos coleres, quos ipse fecisti. Et ut certior reddaris exemplo: Siquis ex illis, quos Palatinum tibi juxit officium, novus proditor ac desertor ad alium se repente transferret, beneficii tui immemor, et potestatis ignarus, non illum in frustra discerneres et longo penarum dolore conderes? Quid sentis de indignatione celesti, relinquens Deum qui tibi corpus efficit, qui dedit animam, qui spiritu trahit, et a morte perpetua te rodat; qui celum, terram, aerem, maria tuis voluptatibus servituta construxit: qui alimenta prestavit, et, ut ad extremam veniamus, sublimem hanc contulit Imperii dignitatem? Israel, quod offensam Dei majestatem vitare non possit, per Moysen Dominus exclamat, dicens: Vos me offendistis, et ego vos offendam in natione barbata, non sapiente. Offendisti tu itaque Dominum, scito imperium a te mox esse tollendum, nec enim moveris illo traî, concessoris ignarus.

Tyranno peccidenter et in-trepide respondet

Deut 32. 22 peccavit cum heret imperio privandum.

f Numerianus ait: Deliras, ut video, Quis enim sane mentis hæc dicit? tamen expositionem libenter inquiri, quam nationem *f* insipientem Lex vestra dicit. Respondit Babylas: Deus hominem fecit, sed Satanas a celesti sede projectus, quia remedium ipse non habuit, quæsitivum habere *g* collegam: pellexit Adam, ut ex prohibito ligno cibum sumeret, mox cecurus: et ubi impetravit, triumphans gaudia, in ditionem suam redegit oppressum. Projecto itaque ex Paradiso homini novus dominus imperabat, sperans sub se agere omnes quicumque nascerentur ex faulo. Tyrannus itaque generis humani, varios cultus hominibus *h* inlaxit, et multiforme sibi nomen aptavit, ut nunc colatur in Marte, nunc adoretur in Libero, nunc se Jovem dicit, nunc Mercurium

voceet nunc Apollinis appellatione gratuletur; et tot habere vult sacra quot nomina. Filius Dei Christus aspiciens hæc, tandem respexit ad terras, et misericordiac pietatis inventor, vexari corda mortalium diutina servitute non passus est: formam itaque nostram induit, corpusque suscepit; ut diabolus, qui hominem vicerat, ab homine vinceretur. Patefacti itaque oculi nostri, et aperta sunt lumina: rediit prior integer sensus, et superato illo qui vicerat, reversi sumus ad pristinam libertatem. Quid ergo prodest, quod liber esse cepisti, si te ipsum conderas? Quid prodest, quod a diabolo erutus es, si iterum curris ad diabolum? relinque potius hanc sectam, verum sequere defensorem, qui et poenitentibus veniam et superbiis ingerit poenam. Numerianus ait: Scripturæ vestre plene mendacio sunt, nostræ veritate nituntur. Quare sacrificia, ne per tormenta moriaris. Nec enim illis melior es, quos ad sacrificium nostra coegit auctoritas, quos et honore cumulamus, ostendentes nec rebellibus poenam, nec oltemperantibus negandam esse meriti dignitatem. Respondit Babylas: Si insensatos quosdam venenato sermone cepisti, qui imbecilla fidei radice nitentes, iniquo sermone decepti sunt; non et me, ut speras, similem illis invenies, nec si celestia regna promittas. Perge potius ad tartarum, et ad illa tenebræ sedis habitacula pro peccato tuo, vel pro eis quos peccare fecisti.

et restitendam per Christum libertatem.

5 Numerianus ait: Quid est Deus? ipsum mihi nomen expone. Babylas respondit: Si te ad eorum perferret innumerus ordo penarum, et volatu ad astra pertingeres; tamen Dei nomen scire non posses: nec enim vocatus a quoquam est, aut appellatus, aut visus, nisi quibus se ita prodidit, ut mortales oculi poterant sustinere. Nec enim Deus nomen, sed virtutis est gloria: Deus prudentie vis est, que ducit ad vitam. Nihil ergo de eo querendum est, a quo omnia constat collecta. Numerianus ait: Quid est homo? Respondit Babylas: Aut hominis cordis aut malum documentum, cuius proditionis certa distinctio. Numerianus ait: Sapienter video te loquentem. Juro per numina, aliud de te cum jaectarat, aliud ipse credebam. Sed doctorem prudentissimum recognosco. Si vis itaque ut intemerata sit bonitas tua, cultor sacerorum esse festina. Babylas ait: Imprudentem, impiam, insolentem, et tyrannum es, a quo oblata dignitas ad injuriam esse revocanda, non laudem. Bonitas omnium plenitudo est, Christum cognoscere, et vacuitas cordis ac sensus, sanctorum venerari. Quis itaque ex nobis homo aliquo indigeat, cultus ostendit.

querentiquod sit Deus, quid homo, apte respondet.

a MS S. Marc. hostia. b MS Vels. occidentior

c Præclar. S. Chrysostomus, in oratione homilia ad Gentiles, veritatem S. Babylas, et potissimum prolatam, in hac factu habentem, commendat. d MS Vels. Sapienter veros

e MS. Antiochie. Arsten Deum S. Marc. Arsten forte Ἄρστη, Arcem Deum, id est, Martem. In priori vita per virtutem vicam, et ἀρστη πόνου. f MS S. Vels. barbarum.

g MS. Antiochie. S. Marc. collegium. h MS. Vels. indit.

CAPUT II.

S. Babylæ, tribus pueris, horum matris, cruciatus illati.

Numerianus ait: Amphius contumaciam tua ferro non possima. Quin cervix boiarum ponderibus gravata desidat, pedes vincula arctiora suscipiant; ut quasi possimus servus contra Dominum tuum te egisse cognosens. Babylas respondit: Mibi Dominus Jesus Christus est, fratres vero ii, quibus est ille a formidini. Quare si crediturus in Christo es, jam nunc genua tua pedesque compecto, non ut profano Imperatori, sed ut conservo nuper invento. Veterum me poena formido non frangit. Quantavis pro Domino patiar, plus debeo quam solvo. His Numerianus auditis, Duci Victorino ait: Rebellem hunc stultumque Doctorem tradi tibi jubeo, ut vincis pedibus gravis,

u
Pernas intellatas continent.

traditur Victorino cruciandus :
b

et oppressus pondere catenarum per omnes artus diutina laceratione deficiat; grandi enim me affecit injuria. Victorinus Dux Imperatori ait : *b* Perpetuati tuae jamdudum suggerendi occasione quaerebam, qua serenitati vestrae de malo hujus religionis, quam hic sequitur, intimarem, per omnes populos hoc iterum esse contagium, nisi ipsa ulcera radicibus secta, impunitatis exemplum ceteris non relinquat. Sed melius, quia percunctatus haec dico. Numerianus Duci ait : Fiat interim de Babyla quod jussimus. Paullatim vero per me haec religio consumetur.

ferreis vinculis onustus palam exhibetur.

7 His Victorinus auditis, Babylam ferro onustum, ut ab omnibus discipulis cerneretur, tota jussit urbe monstrari. Qui exultans letitia, gratias Domino precisque fundebat, et gloriabatur virtutem animi sui ab omnibus perspicere. Tantum itaque accipiebat inde gaudii, quantum inimicus speraverat intulisse poenae. Duci vero gratum se ostendebat et Regi. Hoc Imperator audito, vocari Babylam jubet, dicens : Adducatur doctor stultorum et praecceptor infantium. Respondit Babylas : Illorum sum doctor infantium, qui in aetate puerili senili prudentia Dominum confitentur. Stultorum vero doctor si essent, sine dubio vos docerem. Numerianus dixit : Multum tibi haec vincula, quod ad fornacem et ornatum pertinet, gratiae contulerunt. Per Deum, formosus es factus. Babylas respondit : Tu ut stultus irrides : scit autem Filius Dei, quia ornatiorem ego me in his vinculis puto, quam tu te existimas in corona.

vinculis gloriatur.

8 Numerianus ait : Sacrifica ergo, si tibi cordi est lux ista quam conspicias, et effuge jam parata supplicia, et desine lactentem hunc puerorum animum fallaciae sollicitate doctrina. Babylas respondit. Vis scire, quia perfecta sapientia non semper in aetate consistat? Habeo tres infantes discipulos : accersiri eos praecipere, et advertes quanta in eis plenitudo timoris Dei, quanta sit gratia. Numerianus mox adduci jussit infantes : quos ubi propius aspexit, an matrem haberent, diligenter interrogat. Ad haec infantuli, Babylum sibi patrem, Babylum sibi dominum, Babylum sibi doctorem esse dixerunt. Induci post hos praecipit et matrem : quae cum praesentia esset, nomen mulieris interrogat. Illa Dei se dixit ancillam. Hoc mihi nomen est ait, haec religio, hic solus adhaerens. Numerianus dixit : Filii tui sunt hi, quos aspicias? Respondit mulier : Uteri quidem mei hos partus exposui : sed statim Deo per Babylum doctorem munus hoc obtuli : ille eos ad omnia quae sunt recta formavit.

sistuntur Tyranno tres pueri.

et horum mater.

9 Numerianus ait : Ante filios, quos non agnoscat, alapis verberetur. Cujus cum poenam parvuli viderent, una tres voce proclamant : Tyranne, quid innocentem feminam laceras? ingenua est, nec quidquam falsi, cum interrogaretur, dixit. Babylum magistrum nostrum dixit et patrem. Et ut trasseris amplius, non illum patrem dicimus, sed Dominum. Imperator iratus caeli alapis jussit infantes, et verberatos sub custodia tuto servari. Illi ut erant tres pares et animo et voce respondent. Gratias agimus Deo, qui nobis tribuit hanc coronam. Numerianus mulieri ait : Quot annorum est major filius tuus? Illa respondit : Duodecim. Interrogata etiam de secundo, ait : Novem, et de tertio similiter dixit : Septem. Sed ubi numerum complexitate tatum, magna voce clamavit : Potens est Deus Christianorum, qui respicit hanc aetatem, et parvulis meritum consummate virtutis assignat.

hic alapis creditur.

ma et pueri.

10 Numerianus egredi jussit et matrem. Tunc Babylum praecipit induci, dicens : Doctor insipiens, promissa tua victa sunt, et mendax provocata sententia. Infantuli caesuros se vitimas et facturos sacra confessi sunt. Respondit Babylas : Consuetudinem animi tui sequeris Imperator; mentiris ut solitus es. Sic filium decebat Antichristi, fallendo subreperere. Numerianus dixit : Per Esculapium juro, quia haec verba continens, verberibus te vehementer affligo,

Babylas Tyrannum mendacium arguit.

sin vero repugnaveris, et decollo. Babylas respondit : Vere dignus es risu. Numerianus ait : Unde hoc probare potuisti? Babylas respondit : Si comperierint dii tui, quod per solum Esculapium jurasti, non te persequatur irati? Quod si Solus ipsa cognoverit, quam Deam putatis, non protinus relinquet inimicum? *b* Erubescio, si creditis haec quae vobis honori sunt numina esse portenta. Quis furor, quae ista est dementia, ut immobilia atque insensata simulachra diligatis, ignorantes Deum, qui est verus et magnus? Numerianus ait : Si cognoverit Christus tuus, quod per solum Deum sacramenta confirmas, non indignabitur praetermissus? Babylas respondit : Indignus es ut Christianorum secreta pernoscas : sed quia circumstantium miseror, non tacebo. Cum Filium dicimus, habemus et Patrem : cum vocamus Patrem, nominamus et Filium. Sic et Scriptura testatur, dicens : Ego et pater unum sumus. Nulla itaque inter Deum et demonem habenda contentio est; secundum quod scriptum est : Quae communicatio luci ad tenebras?

a MS. Audom. et S. Baz. alioque formidine. b MS. Vels. et Audom. Per pietatem tuam. c MS. Vels. confessio

CAPUT III.

S. Babylae et puerorum caedes.

Suspensis pariter ad poenam Babyla et infantulis, cum aliquantum a morarum spatium in tormentis fuisset exactum, circumstantes misericordia victi, cum gravari Babylam hoiarum vinculis cernerent, et diutina laceratione torqueri, loquebantur ad eum dicentes : Dic te eorum victimas diis, ut effugias tam exquisita supplicia. Babylas respondit : Non minor mihi dolor est de Rege quod perit, quam pro vobis, quos pariter secum extulxit. Ceterum me nunquam isto pervortet. Verbera haec proficiunt ad salutem : et quantum corpus male bolitur, tantum animo subvenitur. *b* Et ut hoc verum esse credatis, adest in agone, qui reddet meritum post agonem. Sed ubi Imperator constantiam Babylae agnovit, majora tormenta mandat iterari. Cruciatum itaque ille, et e contra suspenduntur infantes, qui exclamant subito dicentes : Tyranne impie, cur doctorem nostrum, pastoremque nostrum persequeris? an quia unum Deum confitetur, qui est verus et magnus? Credimus in Christo, quia te cito non verbera, sed ignis affliciet. Imperator iratus verberari eos iterum jubet. Exclamant pueri : Tyranne impie, quid tibi praestitit praevidit mentis? quid regalis potentia? quid coronam gemmatam? quid tota assessorum caterva et armorum circa te densa testudo, cum his omnibus honoris tui cumulis supereris a parvulis? Triumphant ex te tres parvuli, nec ulla suppliciorum acerbitate franguntur. Victorie enim hujus tot habemus testes, quod tu putaveras adfuturos esse factores. Ceterum supplicia nec horroremus, nec timeamus.

et ridet jurantem per Esculapium.

a Suspirant cruciaturum cum pueris.

an misericordiam Gentilibus respondet.

pueri Tyranno insultant.

12 Tunc Imperator laxatum ab epuleo Babylam, servari in secreta cellula jubet; ut illo absente deciperentur infantes. Et ait parvulis : Si vos divitia ista, quas cernitis, et honorum blandimenta sollicitant, cultu vestro religionis abjecto, diis nostris vota persolvite. Illi una voce dixerunt : Callide hostis, et bonarum expugnator amaram, cur illecebrata suades, quibus seculum seorsum esse contemptum? Magister noster contra sagittas tuas signo nos sancto Cruce armavit. Illas opte credimus, illas aestimamus esse divitias. Parati itaque ad offerendam corporis nostri victimam sumus. Nec profuturam tibi doctus nostri victimam sumus. Nec profuturam tibi doctus nostri credas absentiam. Grandi radice firmatus est animus noster. Regem nos ille qui fecit, cui fideles famuli ex lactenti aetate servimus : ille nobis et magistro nostro praestabit auxilium. Porripsum itaque juramus, cui facile est ex tribulatione gaudium, et sanctitatem ex dolore comedere, nos in hoc cultu omni

blanditis tentantur frustra.

EX METAPHRASTE

ætate mansuros, et credituros in Patrem et Filium et Spiritum sanctum.

Babylas eo virginem propter :

tyrannu suam crudelitatem exprobrat

jubetur cum pueris plecti capite

ouit cum vincula sepeliri

pueros ante se ueridi.

13 Hæc Babylas, ut erat in cellula, audiebat omnia Tandem et ipse jubetur adduci. Quo intro-misso, Numerianus ait : Filii tui sunt parvuli isti, an alio patre generati sunt? Respondit Babylas : ceterum concubitu femine sexus ignoro. Numerianus ait : Et unde sic tui similes in omnibus perseve-rant? Babylas respondit : Hoc in votis habeo, ut in omnibus mecum æqua mente concordet, præter in peccatis meis, que majora commisi. Numerianus ait : Sape tibi dixi, ut penam verberum, et exitium mortis effugias; et impetrare non potui. Sed adhuc venie locus est, si te et hos infantes ad ea quæ snadevimus adduxeris. Tunc Babylas in majorem versus iram, commotus exclamat: Insane et crudelior omni-bus tyranne, omissis peccatum victimis, humanis hos-tiis delectaris; et relictis certaminibus barbarorum, crucori Romano inlias, et innocentes sanguinem concupisces. Crede in virtute celesti, quia ut a nobis ita et a prælio victus abscedes. Munera vero tua illis dona, cum quibus pariter arsums es: nos autem ad illo speramus merita, cui exhibemus obsequia.

14 Ad hæc Imperator iratus, Babylam cum infan-tilibus ferri gladio jubet. Babylas vero lectus egrediens, circumstantes jam ferendas alloquitur, obstestans circumstantes per Dominum Jesum Christum, ut eum omnibus vinculis, quæ vel pedibus erant illigata vel collo ejus, in tumultu ponerent : ut tyrannus lugeret extinctus, cum intelligeret id pro honore haberi, quod fecerat pro dolore. Babylas egrediens portam, hymnum Deo pro gratiarum actione precesque funde-bat; dicens : Liberasti nos ex affligentibus nos, et eos qui nos oderunt confundisti. Eandem psalmum et infantes dicebant, dabam magistrum etiam in mor-talem comitantes.

15 Jam cum ad interficiendos sævus carnifex propinquaret, Babylas rogabat ut ante oculos ejus decol-larentur infantes, et sic demum ipse jam securus occumberet. Quod cum carnifex annuisset, Babylas infantes dextera lævaque complectens, ait : Ecce ego et illi mei, quos a Deo acceperam, Deo rursus assigno. Probat rudimenta doctrine usque ad finem monstrata confessio. Hæc voce completa decollantur infantes. Tunc securus Babylas dixit Gratias tibi ago Domino Patre Jesu Christi, qui nos tanto honore decorasti, et ex ore infantium et lactentium perfecti-sti tandem : ecce completa sunt omnia. Ætas illa, que fatum ferri adhuc non habebat, nec homin vul-neris, in virtutis tuæ confessione duravit. Post hæc ipse percutitur et una cum infantibus tumulatus, uterque memorio conservatur, per vitam, per passionem, per tunc, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

U. MS. Vels. horumum. U. idem : Nec dolores nec aliquos per-terre creditis; adest enim etc

ALIA ACTA. ex Simone Metaphraсте. CAPUT I.

S. Babylæ magnanimitas doctrinæ.

Numerianus

puera regno absque inter-lecto.

a

Cum Numerianus sceptrum Romanorum accepisset a parentibus, fuisset autem heres illorum impotens, movebatur grave et immane bellum adversus Chri-tianos. Omnis enim ætas, et genus omne eorum, qui pietatem delegaverant, acerbis tormentis, et gravi morte interibant. Inquis ergo Numerianus Antiochie aliquando versans, que est ad Daphnem, ne abstineret quidem a sacro fonte Christianorum, sed etiam adversus ille struit quendam dolium. Et cum dæmo-nibus de more sacrificasset, et eadem fecisset maxime nefarium, a infante illo Regis filio, quem a patre pro

pacis pignore acceperat, crudelissime occiso, pergebat ad ecclesiam, et Dei templum conabatur profana-re per suum introitum. Nam hoc quoque existima-bat esse non parvum cultum Deorum, si ab eo profanarentur et contemnerentur sancta Christia-norum. Divinus autem Babylas eo tempore, quo hic actus adornabatur, curam gerens sacri gregis Anti-ocheni, et Sedem administrans episcopalem, cum diu ante, quid animo agigaret et meditaretur tyran-nus, et quod accessurus erat, et quonam modo, intellexisset; eunque in templo congregata universa piorum multitudine, satis eos incitasset, ut opem ferrent Dei legibus, in quas exercebatur tyrannis, precibusque et supplicationibus Dei invocasset auxi-lium, magno et forti animo stat ante portas templi. Et cum perripisset supercilium eorum qui precedebant, et fastum eorum, qui gloriose et superbe incede-bant, satellitum, inquam, et stipulatorum; scel-ratum illum accedentem increpavit; et h dexteram ejus pec-tori admovit; et sic retardavit ejus impetum in ecclesiam; et illum a sacris repulit ambitibus. Loquendi autem libertatem admiratus Numerianus, et illius famam præterea reverens, que erat magna et in omnem partem pervadebat; ab audaci tunc cepto destitit, sive suspicatus futuram quamdam a populo seditionem, (illuc enim convenerat magna multitudo fidelium) sive aliquo alio a se cepto consilio, egre quidem et graviter, sed silentio tamen ferens contumeliam, et reversus est in regiam.

2 Die autem sequenti cum ad se producendum, curasset Pontificem, quod se a templo prohibuisset, tanquam manifesta affectus contumelia, eum esse crimi-natus : et, Quoniam, inquit, fretus, o tu omnium miserime, ausus es meam retinere potentiam, ne in templum ingrederer? Nescis quantum sit malum pro-hibere et contumelia allicere Imperatorem? Ille autem, Nullo quidem, inquit, eorum qui sunt in terra, sed fretus Rege qui est in caelis, qui me etiam fecit pas-torem suarum ovium, neque me dormire sinit, cum lupo irruit. Imperatorem non affeci contumelia (esset enim hoc insolentia et propemodum insanie) sed cum vellet sancta allicere contumelia, contumeli. Quamobrem deberis mihi non parvam hoc nomine agere gratiam, quod talem tuum evanatum prohibe-rim, ex quo deturbatus esses in extremum lacrarum interitus, cum in eum percesses a quo excidere est quavis morte gravius. Numerianus autem : Cum te, inquit, oporteret panitere eorum, que processerunt, tu nos perditionibus aspergis maledictis. Martyr au-tem excipiens : Nobis, inquit, non licet aliis quippi ullum hominem appetere maledictis : nec ergo te maledi-ctis appetiamus. Quomodo enim, cum sis Dei signum, et ejus honoratus imagine? Sed si de Deo agatur.

3 Numerianus autem interrumpens contextum ejus orationis; Sed jubens, inquit, valere hanc magnam vim verborum, si velis penas effugere propter cri-mini subeundas, maxinis diis sacrificia. Martyr autem cum prius respondisset ad criminationem, et dixisset se prompto et alacri animo pro grege quoque esse passurum, deinde prosequens : Fieri, inquit, non potest, o Imperator, ut a vero Deo delicias, eos eorum, qui falso appellatur dii, quos vel solum nominare est magnum dedecus tuis, qui volunt esse pii. Ille autem, Eadem, inquit tibi dico, que prius. Prolixas mittens nugis diis sacrificia : sin minus, te malum male mea perdet potentia. Babylas autem : Mihi, inquit, orat in votis, ut ad hæc, qui es circumfusis, caligine hberareris : si qua ratione fieri posset, ut longa illa et inmortalia eligeres supplicia. Sed tu alios quoque ad eam adhortaris, majorem tibi accedens gehennam ejus minæ sunt tibi intentæ, fieri enim non potest, ut effugias manus Dei viventis. Cujusmodi autem sit ab eis esse apprehensum, sciet qui semel in eas incidit

valentem tem-plum Chri-stianorum profanare, rejellit Ba-byllas

b

sistitur In-teritum

ratrepide fu-ctum suum defendit

divos contem-nti :

Hæc

EX
AMBASTE.

ipsum potius fallere, et tibi inaniter indulgere. Oves enim mei gregis, quæ sunt Christi mei, et agni pastoris, alienum nunquam secuti fuerint: sed meam vocem, sat scio, desiderant, non minus, quam agni inclusi in ædibus matres quæ ipsos genuerunt. Et si lupus eos rapuerit, aliqua alia bestia eos abstraxerit, abibunt, et abstrahentur me clamantes: et lupus agno potius per-uaserit, propria matre relicta eum sequi, quam si obdivescantur proprii amoris in pastorem.

suspenditur et cruciatur, cum pueris.

10 Hæc non ferens Numerianus: At ego, inquit, efficiam, ut opportunius utaris responsionibus. Et statim in ligno in altum sublatus est athleta, et ex aduerso pueri ferreis disceperantur unguis. Et illos quidem divina quedam desuper animum addens gratia, promptumque et alacere augens animi studium, reddebat eos statim magis impatientes.

impem voluntatum commiserationem repræhendit.

11 Ex iis autem, qui circumstantibus, dicebant quidam divino Babylæ: Quousque eris amens, et male tibi consulens? Ne puerorum quidem species fleat hoc tuum cor dicitur et immite, quæ tam misere perit, et ante tempus? Illorum ergo verbis Martyr conversus, et aperte ostendens se eorum vicem æque ferre et dolore. Quenam hæc est, inquit, gravis et caliginosa nubes, quæ mentis vestre obstruit oculos, nec sinit cœlum intueri? Quid est, quod vestram sic incantavit animam, et talia in eam effudit pharmaca, ut vos totos alliget interitum, et nec sanat vos ullam salutis ducere rationem? Ego autem, ut de Numeriano nunc omittam, nihil enim eum iuverit, etiamsi milles videretur esse Imperator, sed de vobis et vestro interitu, sæpe venit in mentem acerba lacrymari, et graviter ejulare, quod cum sitis honorati ratione, exastitis, ut videtur, minus præditi ratione, quam bruta: et cum oporteret, si nullus esset sensus, vestram agnoscere creatorem, vos ad hunc solum instantem, adjecto nomine Numeriani, et ab ejus umbra et vultu tyrannico pendetis. Quod ad me autem attinet, videtisne quemadmodum Christus meos labores allevet, et ex sancto habitaculo emittat auxilium, et incitet ad labores, et animum addat ad certamina? Atque hæc quidem dicebat Sanctus carnificibus.

h

pueri tyranni vultum amant

12 Quinetiam nec pueri quidem redditi fuerant inbecilles: sed dum in ligno pendebant in ligno sublimes, fluentia quidem membra corporis non curabant: eis autem totus animus conversus erat ad magistrum, et pro illo sic maledictis insectabantur Tyrannum: Nonte pudet, o infelix, tam venerandum caput tanta adlicere contumelia? Non erubescis, cum sis ipse filius tenebrarum, lucis præconem et ministrum sic tractare? Nullo pudore suffunderis, quod eorum omnibus habearis pueris ludibrio? Nam tu quidem conturbaris, et furis, et intus meris ire incensus carbonibus: nos autem, tanquam vernis floribus, suppliciorum varianæ stigmatibus.

a S. Chrysostomus oratione 11, in epist. Pauli ad Ephesios, B. Babylas, inquit, vinctus fuit eadem ob causam, ob quam Johannes, ut qui Regem hinc se gerentem arguerit.
b Adhibetur in MS. Græco, sed deorsum inclinat, et terra cogni alluxim esse.

CAPUT III.

S. Babylæ et puerorum carceres.

Numerianus autem cum eos una cum magistro illic deduxisset, Babylam quidem prope se ferreis illis vinctum vinclis, includit in quadam domuncula. Cum pueros autem ad se curasset adducendos (putabat enim se facilius eos esse superaturum propter ætatis teneritudinem) includit in alia domuncula: et vario eis assentabatur, et blandiebatur, et se eis insinabat, eos vocans filios, et egregie indolis pueros et præclari ingenii, dansque eis pecunias, et honores pollicens, multisque blandis et dulcibus verbis apud eos utens, illi autem, veluti una mente, et uno ore,

blanditas eius respicit et videt.

Dolose, dicunt, et malitiose, quid hæc nobis, tanquam escam porrigis, volens nos, tanquam passerem laqueo comprehendere? Non te negabimus, a mater pietas. Non te fallemus, care Doctor Babyla. Nullus nos capiet Imperator, etiamsi Numeriano furorem spirarit vehementius.

a

14 Hæc apud Tyrannum pueris affirmantibus, et magna voce clamantibus, egregius Babylas, et vere illorum magister, qui erat inclusus in domuncula, et eos audiebat, propter hæc fuit magna repletus lætitia: neque erat amplius de futuro dubius, sed, Euge, dicebat, o cari pueri! euge mea disciplina! accipio mercedem meæ educationis, colligo majores fructus laborum. Ago tibi gratias, divina in uos providentia, quod me dignum censueris, qui vocarer magister talium, non puerorum, sed fortium potius virorum; non ætate infantium, sed virtute perfectorum.

Eorum constantia gaudet Babylas

15 Interim autem cum quoque sisti curat Numerianus: et, Nonne sunt tui, inquit, isti pueri? nam, per Jovem, sunt isti tibi sententia animi valde similes. Ille autem: Spiritu, inquit, o Imperator, sunt filii, non carne; corporei enim amoris et cubilis sensum ad hoc usque tempus non percepi. Sed cur non, inquit Numerianus, cito sacrificans, et te et nos liberas a molestiis? Sin autem non sinunt eæ quæ præcesserunt molestiæ, sed mordent ac excruciant, et dolorem afferunt; at ego te possum remunerari longe pluribus et majoribus bonis, et inducere ad illarum oblivionem. Deinde videbatur etiam ei bonorum dare consilium ad ea quæ erant proposita: Oporteret autem, dicens, o Magister, tuam canicem suggerere puerorum letati id quod decet, et eis persuadere, ne adeo intempestive, et in ipso flore marcescant miserabiliter. Divinus autem Babylas, videns illam Numeriani sollicitudinem, et in se ipsum et in pueros comparatam calliditatem: Videris, inquit, o Imperator, valere jubens barbaros, cum quibus te maxime oporteret bellum gerere, et externis curis dimissis, in nos universum convertisse studium; non eo tuum dirigens apparatus, ut tue curæ iis prosint qui tuo parent imperio; sed ut tormenta excogites, per quæ ire tue indulgeas et feratitæ naturali.

is semper virgo

tyrannus crudelitatem exprobrat.

16 His toto corde ebulliens et incensus Numerianus, jubet ad mortem recta duci Martyres. Atque illi quidem ducebantur lætantes, et hæc lingua canebat cum gaudio: Benedictus Deus, qui olim quidem ex infantibus et lætentibus eundem perfectisti; nunc autem ex infantibus, etsi non lætentibus, et ex cano senæ sacrificium, sanguinem eorum accipis. His ergo, et multis aliis contententes gratiarum actionem, pervenerunt ad locum martyrii. Et cum sacrosanctos ante se pueros statisset B. Babylas, illos sine doctrinæ pulchrum fructum Deo obtulit.

cum pueris ducitur ad mortem

17 Postquam autem illos vidit consummatos, benedixit illam emisit vocem. Ecce ego, inquit, et pueri, quos dedit mihi Deus. Porro autem eos quoque, qui aderant, rogavit, ut ipsa signa certaminum cum eo sepelirent. Ipsa enim propter Christum amabat, et amplectebatur; et nec volebat ea auferri a superno illius pulvere: quæ quidem pulchra esse suæ sepulture ornamenta, pulchre noverat. Quoniam autem ea erant? Collare et ferri ejus compedes. Deinde ei quoque caput amputatur quarto die Septembris. Jacet autem e nunc quoque in capsâ Babylas cum illo colli sui ornamento, et ferreis vinclis, suum laudans agonothetam d, quoniam eum decet gloria, potentia, honor et magnificentia, nunc et semper et in secula seculorum, Amen.

h

vult cum vinculis sepeliri.

e

d

a Græce μετὰ τὸς τρεῖς ἡμέρας ἢ ἡμέρας πάλιν ἢ μετὰ ἡμέρας Θεολογία.

b Hæc verba Psalms in Babylonia civitate referi videtur. Considerate Psal. 115. 7. omnia hæc in responsum tuum, quia Dominus benedixit tibi.

c Cum Numerianus Acta h. c. scribitur scribebat, aut certe S. Chrysostomus tempore quæ Oratio edita de S. Babylæ, ita de eis scribit. Tamen etiam cum Babylæ civibus et pupillis, Ecclesiam

SICUTUM

IX. SOROTI. SU. SILENTI CAUSAM IPSE DIXIT NON PRODIT :

erat, impedimento fuit, quo minus istud, ut solet, præstaret. Etenim quamquam Juliano solo imperium Romanum gubernante, libamentis, nidore, et copia hostiarum abundabat, nihilominus tamen conticuit, ad extremumque responso dato, perspicue causam superioris silentii per se declaravit. Nam cum Imperator animo institisset de rebus, de quibus ei libitum erat, oraculum quod in eo loco fuit tentare, accedens ad delubrum, demonium monumentis et victimis magnificis honorat : eratque ut res, quas moliebatur, non negligeret. Demonium igitur, etsi non plape et apertis verbis, ita significabat, se nimirum propter Babylam Martyrem, cuius bustum vicinum erat, oracula dare non potuisse; tamen respondit, h locum relictum esse cadaveribus mortuorum, idque obstare quo minus oracula ederet. Quo audito, Imperator, licet multa essent cadavera in Daphnæ condita, tamen quoniam i coniciebat Martyrem solum esse oraculis impedimento, dat mandatum ut bustum Martyris inde in alium locum transferretur.

h

i

ideo jubet In-buansacrum corpus inde efferri :

h i

et Christiani confutantes

m

transferunt

n

scribit ideo in Christianam Juliano.

Theodoras quærit in omnia per p latur,

n

orbis r creatus

Templam Apollinis ca litus mecum

p

4 Itaque Christiani in unum congregati, bustum circiter h quadraginta stadia in urbem intrant, ubi jam Martyr in loco, qui ab eo nomen accepit, repositus jacet. Ferunt eo tempore viros et mulieres, juvenes et virgines, senes et pueros multa ipsorum exhortatione incitatos, per totum iter Psalmos cantasse : qui quamvis simulabant se, quo labores itineris levarent, cecidisse, tamen canebant in revera ardenti studio, et propensa erga pietatem voluntate incensi, propterea quod Imperator aliter omnino atque ipsi de Deo sentebat. Psalmos autem ordiebantur hi qui eos canere accurate norant; multitudo autem simul voces fudit cum conceptu, hincque versum n addidit : Confundantur omnes qui adorant sculptilia, et qui gloriantur in simulacris suis.

5 Ob hanc causam Imperator, perinde quasi contumelia affectus fuisset, ira exardescere cepit, et propterea constituit supplicia Christianis irrogare. Verum Salustius ipse profectus, licet professione Gentilis, illud quidem consilium non probavit; sed tamen cum resistere non posset, mandatum Imperatoris re ipsa exequitur, et postridie multos comprehendit Christianos, et in vincula conjicit. Ac primum omnium adolescentem quendam, cui nomen erat Theodoras, in medium productum ad equilem applicat. Ille diu aënis testis suffossus, neque tormentis succumbit : sed ita se gessit, ut nihil videretur sentire doloris : a qui cum etiam vultu spectatorem cruciamentorum sibi indicentium, tolerantur ac placide plagas accipit, Psalmumque cecinit rursus eundem quem pridie cecinerat : atque ita plane ostendit, quam non curaret ea, pro quibus in iudicium adductus fuisset. Prefectus autem constantiam adolescentis admiratus, cum venisset ad Imperatorem, res ab eo gestas illi exposuit : dixitque, nisi celerius ab instituto desisteret, fore ut et ipsi omnibus haberentur ludibrio, et Christiani plus inde laudis et gloriæ colligerent : quod consilium cum magis approbaretur, qui erant comprehensi, vinculis liberabantur. Dieitur porro Theodorum, cum a quibusdam rogatus esset, num dolorem sensisset tormentorum, respondisse, se non omnino omni sensu doloris caruisse; verum adolescentem sibi assistisse, qui doloris morsus sodasset : tenuissimo linteo abstersisse sudores, aqua frigidissima corpus perfudisse, qui et ardores resistit, et arummas sublevavit. Videtur quidem certe mihi hoc non solum esse homini, quantumvis generis, ut corporis afflictionem adeo contemnat, nisi qui forte robore et vi divina adjutus fuerit.

6 Itaque Babylas Martyr ob eam causam, quam supra demonstravimus, et in Daphnæ conditus est, et inde rursus transditus. Qua re confecta, p haud ita diu post ignem ex improvise in delubrum Apollinis

Daphnæi irruens, totum tectum et ipsam statnam flamma penitus absumpsit : atque parietes solum, quibus delubrum erat circumdatum, columnas præter ea, quæ tum vestibula tum posteriorem partem aedificii sufficiebant, undatas reliquit. Atque, ut Christiani putabant, q ignem illum cœlitus in demonem delapsum esse, sic Gentiles rumorem dissiparunt, illud facinus a Christianis dedita opera perpetratum. Quæ opinio cum superior esset, Sacerdos Apollinis adducitur in iudicium, uti, quis incendii auctor fuisset, indicaret. Atque licet multis verberibus cæsus, graviterque cruciatus, neminem tamen omnino indicavit r. Qua re potissimum inducti Christiani, constanter affirmarunt, ignem non ab hominibus per insidias infectum, sed divina ultione a cœlo demissum in delubrum irruisse. Atque ista hoc modo accedisse accepimus.

7 His rebus in Daphnæ propter Babylam Martyrem a Deo confectis, Imperator, credo, cum certior factus esset, ecclesias quasdam in honorem Martyrum esse prope Apollinis Didymæi fanum, quod ante Miletum est, aedificatas; scripsit ad Præsidentem Cariae, ut si tectum jam et mensam sacram haberet, eas incenderet : sin earum aedificia ex dimidia parte dumtaxat perfecta essent, fundamentis diritis solo inquaret.

a Lohois filium etiam scribit Chrysostomus oratione contra Gentiles. Pene fluvii fluvium appellat Ovidius libr. 1. Metamorph. ubi pluribus hanc fabulam narrat

b Fuit ex committionibus Alexandri Magni, qui post obitum ejus anno Olympiade 118, secunda regnavit Babylonem et in Syria. Obiit anno primo Olymp. 124. Antonianus lib. 22, vult ab Antiocho Epiphane constructam

c In Phos de ad rales Parnasi montis.

d Imperator cepit anno Christi 117, ubi Kalendaris Januarii, anno 138. e Anno Christi 351.

f S Chrysostomus. Unam longum temporis intervallum ab ejus sepultura intercessit, ut non nisi ossa ac cinis in feretro superessent, plerumque imperatori sui ex us, qui postea imperarunt, Deo ipsius animam ad se impellente, capsulam in subitaneum istud Daphnæ abaluit, demissam hanc Juliano appellat

g Item Chrysostomus. Illud vos innotare postulo, Babylam non statim ubi advenit demonem egerisse, sed momentum cum otiosum, inertem, agensque rebus inquam reddidisse. Illi enim ossa destruxit, ut vel liquidus ignis magis minus reddebat

h Chrysostomus oratione de S. Babylæ Imperator enim Daphnæ ascendisset, illic Apollinem precibus fatigabat sollicitabat, supplicabat, ut sibi de rebus hanc quippiam videretur. Quid igitur iniquus ille gentium vales Deus? Mortui me impediunt, inquit, ne loquar. At in capsulis effrange, ossa effode, mortuus transfer; aut ut in oratione contra gentes regere dicitur dicit se Babylas bene cadaveribus sciet, ut quod oraculum aret; et tunc 4 sermo 42, et hinc Epistolæ Pauli. Hæc responsa demonis transferri a Rege sepulchrum Julia se Martyrem compulerunt, dicentis, se aliquid omnino non posse, quoniam proximam illius arcam videret. erat namque vix nata. Post qua ipsius Regis avunculus qui profana atque consuetudine Deo vasa tenuerant, verumque existerent. Propositus quoque regis aram de abano, quam ecclesie intulerat injuriam, medius repente dirupus est. Hæc Cassia e 1, quare a Christianis jussit Juliano religiois auferri. ut fere docet item Chrysostomus orat. contra gentes. Perditio hinc Imperatoris atque atque Apollin virtus Babylæ, et quam cum Deo haberet illud in cognita erat. ut si formularet, si hoc fecisset (ut e 1, reliquis disturbat e) in fulmen divinum neque aliquem alium morbum in se ipse provocaret. Cui Apostate avunculus Juliano, Prefectus aram Felix, quorum interitum narrat Theodoretus lib 3, cap. 11

i Rufinus ait, sacerdotes demonis Juliano causas silentii sciscitanti dicitur, Babylæ Martyris sepulchrum prope adstere, et ideo responsa non reddi : qua potius de interpretatione responsi dati a ditione intelligenda. Rufinus consentiat Acta S. Arleni, in quibus sacrificulus vocatur Fuscinus.

k Eadem Acta, quinquaginta stadia Rufinus, sex milia passuum.

l Chrysostomus orat. om. contra Gentiles. Trahs hanc capsula per totam viam, revertetur Martyr, athlete aliquid exemplo, coronam alteram in suam urbem ferens, in qua et priorem catenam reportarat. Capam fuisse e lapide moximo, tradunt Acta S. Arleni

m Rufinus. Hæc in arduis profana Præclis per sex milia passuum tanta exultatione pedibat omnis Carlesia, ut eorum clamoribus resisteret. Quæ ex 10 Ad aliquid in sui Martyrologia transcripsit

n Theodoretus. Loculum in locis collocant, omnesque ad unum antecedentes solitare psalmosque Davidicos canere incipiunt, et inter singula versuum membra hæc verba interponere. Confundantur omnes qui adorant sculptilia

o Rufinus hæc e a Theodoris intelligendo scribit addidit ita hinc fuisse delectatum, ut time moritur factus sit, quando deponi de oculis jussus est

p Chrysostomus. Simul ut in urbem pervenit corpus Babylæ, statim

7 ut Christianis impatibam;

r

ideo contra Martyrum ecclesias hinc edicta.

statim ignis in templum Apollinis invasit. Acta S. Artemii. *Abbas reliquus Julianus parabat multitudinem victimarum et donatorum, ut qui postredie esset cum eis Dapluen ascensus etc. Cum vero non jam multum processisset, ignis repente e caelo demissus in templum cecidit, etc. videretur hab. Novemb. ut ex Anonymo dictum.*

q. *Thyristomus*. Si quis nane illo accesserit, numquam utique dixerit, factum id, ignis opus esse.

r. *Ino, teste Chersoniano*, contortus ac foede lacerosus cum neminem haberet quem prodere, ignem e caelo delapsum testatus est, ut malevolis atque impudentibus nullus jam calumniare locus relictus fuerit.

S. BABYLE

reliquiae Cremonae translate.

Peregrinus Merula, libro quem Sanctuarium Cremonense inscripsit, testatur aqi Cremonae sanctorum Martyrum Babyle Episcopi et Simpliciani celebritatem XXIV Januarii, quod eorum isthæ corpora condita sint. Simpliciani, quem ipse Catania in Sicilia, cum Stephano, Pontiano, Attalo, aliisque coronatum martyrio scribit, XXXI Decembris adscriptus est Martyrologio natalis. Ambarum corpora in ecclesia paqi qui Plebs S. Jacobi dicitur, sub ditone Cremonensi, a sancta et gloriosa Murchonissa Muehtilde, qua XXIV Julii an. MCXV obiit, condita fuerit, an a consanguineis Principibus donata, qui jam Orientis partem dicit Bullone subugarant; an a Pontifice Romano, quem illa munusculis sibi beneficus mirifice deprecaverat, nusquam legimus.

2. *Ea Bernwardus Episcopus Cremonensis an. 1460, die 18 Octobris, in urbem ad basilicam Cathedralen transiit, quo majori religione colebentur, ut idem auctor est Merula. De hac translatione Ludovicus Cavellius in annal. Cremonensibus: Anno 1460, ex vico Plebis S. Jacobi, diocesis Cremonensis, die decima octava Octobris translata fuerunt Cremonam, et in ecclesia ibi cathedrali reposita, ossa divorum Babille et Simpliciani Martyrum: ex quibus Babilla fuit Patriarcha Antiochie, et una cum Præladuro et Apollonio impuberibus, et Theodosia eorum matre, passus fuit martyrium ex jussu Valeriani Imperatoris, dum voluerit ipsi prohibere ingredi templum illie divinum, et Simplicianus fuit etiam Episcopus; sed non reperi ejus civitatis, et quo tempore fuit martyrio affectus: et quorum ossa asservabantur in arca marmorea in ecclesia ipsius Plebis dicata Divo Jacobo Apostolo jam annis circiter trecentum, in eam translata ex jussu Regine Mathildis: dum eas et alias ecclesias ex diocesi Cremonensi erigi fecerit in Plebes, ut præfertur.*

3. *Sub restituta Confessione ecclesia cathedralis, in ipso horum Sanctorum altari, ista, ut tradit Merula, legatur alios inscriptio: Babyle et Simpliciani ossa, ad octavam lapidem olim sepulta, mox nutu divino inventa, hic reponi Præficti hujus ædis curarunt MDXLIII. An tunc quoque nota fuit sacrarum paginarum translata, aut thesæ mutata, aut aliquam loci ornamentorum renovata, non prodit.*

4. *Anno demum 1614, die 8 Junii, novem Sanctorum solennissime translate reliquæ, Joannis Beati Antistitis studio, videret Marcellini, Petri, Himerii, Homoboni, Babyle, Simpliciani, Arceldi, Archelai, Facii. De B. Fecio actum 18 Junii. Coluntur SS. Mar-*

cellinus et Petrus 2 Junii, Himerius 19 Octob. Homobonus 13 Novemb. Arceldus 1 Septemb. Archelaus 23 Augusti. Reclusit divinum hinc thesaurum Antistes 7 Junii, in amplissima corona nobilium ac piorum hominum, multis culcencentibus cervis, honorificentius in novis capis, arisque incripta recens erectis, recondendum. Inspecta igitur omnia diligenter, ossaque tela byssina reverenter involuta, thesæ imposita ex odorata et incorruptibili capresso fabricata, panno serico interius suffultis, quæ claustris ferreis, impressoque Episcopi signo munitæ; munita singulis epigraphæ. Postredie instituta supplicatio, quæ ut sanctius splendidiusque obiretur, non Clerum modo ac civem, sed et proximos vicos cum suis Curionibus creverat, diplomate exorno, Antistes, hortatus omnes ad Confessionem atque Eucharistia, eo die participanda Sacramenta, munita etiam in pervigilio melia. Seriem totius supplicatiois ac pompam describit Merula. Nus que ad Babylam et Simplicianum propriè spectant, præferimus.

5. *Capse, qui umborum corpora continebantur, hæc erant inscripta: Anno a Christi nativitate 1614, die septimo Junii, corpora SS. Babyle Episcopi Antiochie et Simpliciani Martyrum, amplè civitatis are hie locata sunt, per Illustrissimum et Reverendissimum D. Joannem Baptistam Brivium Cremonæ Episcopum. Testata erit arca rubra byssina tela operis Damasceni, fimbriis aureis sericisque munita; supraque Sancti utriusque imago. Curata omnia impensis solatibus sanctorum reliquiarum Ecclesie cathedralis. Capsum hunc postarunt quatuor ejusdem ædis Canonici sub equite pium Damasceni rubri umbella, quam quatermi Sacerdotes sustinebant, tunicellis dem rubris amicti.*

6. *Arx quæque triumphales erecti. Qui forum minus spectabat, ejus pars suprema tripher adornata erit emblemate: medio picta erat S. Babyle sepultura, cum rivulis et rompedibus, atque hoc liminate: Vineti reposito, Dextra Ætna mons fluminibus imbre implente, lemana: Ardentior. Larva planta, e cujus incisura rosina manabat, quom sanguinem draconis vocant, epigraphæ: Saluberrimus. Isthæc dem in nuptia quadrata tabella inscripta: Inelytis Christi militibus Babyle ac Simpliciano, Antiochie etiam Catanensium Ecclesias, sanctitate vitæ, martyrii triumpho decorantibus; Cremonensem vero, in eorum evertis, sacrarum ossium pignore, firmo presidio tuentibus, grata Cremona vocit. Supra ipsam arx portam dextra imago viscibatur S. Babyle Episcopi, superne monte appicta, in quo hinc domus aliquot, inde lauretum, medio sepulchrum, insita obvia, cum humante Casta placeat superis; inferne picta fovea erat raris scateis, ad ejus crepidulum ardens facula, cum epigraphæ: Silenti. Larva parti imago erat S. Simpliciani Martyris, inferne planta, reverso vertice, lemma: Fecundior. Hæc SS. Babyle et Simpliciani propria fuerit. Plateæ gestire letitia videbantur: edes pleræque Belgicis præstrumatis atque cultu ornate: torquentia bellica ad plausum disposita. nocte ignes festivi erant, ad testandam vel in tenebris hilaritatem urbis. Sed præcepte populi et conveniarum pietas admirabilis fuit. Gesta hæc sunt Dominica 3 post Pentecosten, 8 Junii, 1614.*

in novis capis imposita.

solenniter translate.

Capse inseri pto.

Arx trium phatis inscriptions, emblematæ.

AS. CII
MCCCXX
XVIII. O. I.

Reliquiæ
S. Babylæ in
Latham Ci-
salyman ot-
toy.

Justi Cremonæ.

Ter inscri-
pto.

Lithon atque
aliorum
SS. reliquæ.

SE. DEZIO
XXIV JANUARI.

De re Pa-
trienis be-
ali.

DE S. FELICIANO EPISCOPO FULGINATE IN UMBRIA.

Umbria totius ac vicinorum etiam populorum Apostolus S. Felice minus fuit. Fulminatam Antistes ac jam Patronus. Ejus urbis hœdica inter raris in ejus fundo adificata traditur, ut quam sanguine consecratus erat Ecclesiam, patrimonio ipso suo fundaret, augetret; nam alia ædes angustior et fundo conjuncta ante erat, quæ Palatina dicebatur, quam haud tenui adhibentio ampliori Dedicata primus: S. Joann Baptistæ ab ipso est Feliciano Verum ex

ampli sono: in non pietati haudquoniam par erit, et si capis forte sss restaurata antequam tot libentibus oculis. Ergo Marco Antistite, sub annum 1129, innovari ne delatari cepta, et septembrem post annis S. Joann Baptistæ, S. Feliciano, S. Flavento Confessori, in sua dedicata. De nationi interfuisse scribat Ludovicus Jacobillus præter Audium Præcedentium Episcopum Pontificis Romanæ Legatum, et Fulginatem Benedictum, Narnicam, Amerinam, Spulchrum, Assisinatim, Perusinum.

U. VARIIS Perusinam, Cathensem, Eugubinum, Urbanam, Feretrinam, Ariminensem, Pisaurensem, Forosempronensiam, Senogallensem, Anconitanam, Numanalem, Firmontanam, Asculanum, Esulanam, Aurimantem, Cameretanam, Nucerinam, Abbates octoginta, aliosque plurimos Ecclesiastica dignitate conspicuos. Peracta ea dedicatio, recoliturque anniversaria solemnitate. **10 Martii**, Addictum postea ornatum, oras, sacerdotia, aliaque ejus basilica decora percenset idem Jacobillus.

S. Feliciani natalis, **2 S. Feliciani natalis** (de Translatione postea agetur) celebratur **24 Januarii**; quo die Martyrologium Romanum: Fulgini S. Feliciani, qui a Victore Papa ejusdem civitatis Episcopus ordinatus, post multos labores, in ultimam senectute sub Decio martyrio coronatur. **Galesiius**. Eodem die S. Feliciani Episcopi et Martyris qui Decio Imperatore, vario graviterque exercitatus, cursu preclari certaminis confecto, ad premium migravit in caelum. Eadem habet **Cassius**. **Constantinus Felicius**: Feliciani Episcopi Fulgini et Martyris, cujus titulo ea erecta Ecclesia, festumque isthuc solenne. Passus est sub Decio.

4. G. A. **3 Acta S. Feliciani descriptio** ex antiquo **Metensi codice**, quem ubi pro sua humanitate **Jacobus Simonius** noster commendabat, contulimusque cum alio veteri **MS. imperialis monasterii S. Marimini Treviris**. Eadem extant **Fulgini**, ut quae ex illis recitat **Jacobillus**, manifestum fuerit. **Addidimus Lectiones** e duobus vetustis **Breviariis Ecclesiarum Hamburgensium et Mundenis**: et **Vitam plenioram**, quam in libro de **Fulginiatibus Sanctis Italiae** scripsit **Ludovicus Jacobillus**, partim ex **hierarchy** illis **Actis** expressam, partim ex aliis illius **Ecclesiae antiquissimis monumentis** compositam: qui tamen aliam se **praeferentem** ejusdem **Sancti** **historiam** utrumque **Fulginiatum** **Aulstium** ait edidisse. **Agit de S. Feliciano Ferrarius** quoque in **Catalogo SS. Italiae**, utaque **typus excusam citat**, (an illam auctore **Jacobillo**?) et **monumenta Fulginiensia**. **Meminit S. Felicianum Baronius** **to 2, an. 203, nu. 2, et an. 234, nu. 29.**

ACTA

ex MSS. Metensi et Trevirensi.

a **F**elicianus quidam nobili familia ortus, cum a Foro Flaminiensi doctus esset a parentibus Christianis, ita in Dei timore crescebat, ut fidem **b** prudentiamque ejus rari homines imitarentur: inibatam ut Romanam purgens propter studium litterarum, prius circa Ecclesiam et monasteria in Dei serviebat obsequio, quam injunctam exasperetur doctrinam. Ibi ergo predicans, cum vidisset **S. c** Eleutherius Episcopus urbis Romae sublimem propositum ejus, et quod dignum se cupiebat effectum, ut et ipse sacerdotium mereretur; precepit **S. Eleutherius** urbis Romae Episcopus **d** Victori Archidiacono, ut inter suos scholares eum reciperet, et seculi habitum recusaret.

Christum in **2** Regressus itaque ad patriam jam doctus et Christianus, atque omnibus curis, coepit fidem Christi voce libera omni populo predicare. Et quia adhuc omnia patrum gentilitas paganorum retinebat, et sacerdotium per Thusciam Picennamque, adhuc **e** habebatur incognitum, a civibus suis in Clero adscitis subrogatur Episcopus. Et deductus ad urbem Romanam, jam **S. Eleutherio** Episcopo ad Christum transito, **S. Victore** Archidiacono Episcopo facto, dum vidisset **Felicianum** ad se post tempora longa venisse, gavisus est valde. Cumque cognovisset quod propter episcopatus honorem fuisset adductus a civibus suis, geminam sibi letitiam indicaverunt: et ita tradito ei Pontificali honore monuit quemadmodum in sancta predicatione proficeret.

3 Ad patriam revertens a suis cum summo honore susceptus est. Primam post suam civitatem **f** Fulgineas predicatione fueratus est: ex qua etiam origi-

nis suae prosapia confirmavit. Quam civitatem ita dilexit, ut episcopatus sui tempore die beato Paschae processionem unam apud Fulgineas dedicaret. **g** Spellum vero cum adjacentibus suis dum frequenter pergit et commonet; et dum **Hea** Vestae atque **Merentis** deservirent, apernit illis januam pietatis, et Christi fecit esse cultores. **h** **Mevaniam** civitatem cum adjacentibus suis, cui jam pridem Dei verbum **S. Felicianus** intulerat, nihilominus sine difficultate beneficii gratiae sequacem fecit. **i** **Adsentina** autem civitas culturae **Jovis** **Capitolini** dedita non recipiebat verbum **Feliciani** Pontificis. Nam frequenter illo in predicatione profecto ita ei a quodam **Lucio** resistebatur, ut injuriatus abscederet. Pauci tamen, qui ex eis crediderant, **Felicianum** Episcopum sequebantur. **k** **Perusina** vero civitas nihilominus Martis culturae deserviens; nonnulli ex eis predicationem viri sancti secuti ad fidem Domini pervenerunt. **l** **Plesteas**, in **Nucerias**, et ulterioi regio, et omnia montana cum **m** **Nursia** civitate, in qua **Judaismus** erat, ad fidem Christi verbo ejus aliqui veniebant, viri Dei secuti monita, eidem adhaerebant, ordinati eis **Presbytero** nomine **o** **Pisento**, viri sanctissimo, in basilica, quae appellatur **Argentea**. Volens itaque **suburbana** ad normam extendere, **p** **Trebianum** civitatem frequentius visitabat. Quae ita se verbo ejus Deo volente praeparavit, ut infra breve tempus omnes cives ejus **Christicolae** faceret, et eis processionem publicam frequentius condonaret. **Spolecina** vero civitas sic erat culturae **Diana** dedita, ut nullus eo tempore salutis reciperet sacramentum. Accepit tamen **Felicianus** Episcopus a **S. Victore** **Romanae** urbis privilegium ut extrinsecus lineo sudario circumdaretur collum ejus. Tunc namque **q** **Valentinus** **Diaconum** **r** **Interamensem** civitatis, dum sibi fortiter adhaerere cognosceret, permittens **supradicti** **Victoris** enim Episcopum **in** **se** **saceravit**, aliosque nonnullos, quos ipse docuerat, per Domini aspirationem **Presbyteros** ordinavit.

4 Interea millesimo ab Urbe jam condita anno completo, regnante **Gordiano** Imperatore, bellum **Melorum** atque **Persarum** exortum est: cui resistente **Gordiano**, victor dum reverteretur ad patriam **s** **factione** **Philippi** Praefecti trucidatur, remanente in victoria hostium **t** **Decio** crudelissimo **Cesare**. Excogitavit autem **Decius** consilium **Satanae**, ut sicut de inimicis et hostibus, sic et de Christianorum fidelibus triumpharet: mittens milites suos ad sanctos Dei viros **p** **Abdon** et **Sennen**, de **Persida** secum adduci precepit, quos audierat pro Christi nomine fortiter dimicare, eosque fecit vinculis obligatos ad urbem **Romanam** sub custodia diligenter deduci. Veniente itaque per **Italiam** **Decio** ad civitatem antiquam, cui nomen **Forum** **x** **Flaminis** est, in agro publico constitutam, **y** **centesimo** ab urbe **Roma** **miliario**, in palatio publico applicavit; ibique comparuit **Sacerdotem** **Dei** **Felicianum** **Episcopum**, laudem Dei populo predicantem, quem a militibus comprehendere precepit. Qui comprehensus est, dum oraret in basilica, quae appellatur **Palatina**, et quia erat in provincia primus omnium, ut ante eum ab urbe **Roma** ad dextram atque ad sinistram usque ad **Alpes** **z** **Episcopatus** nomen nullus audiret, interrogatus a **Decio**, jussit eum in equuleo suspendi, et fustibus et unguibus atque **lampadibus** attricari, et diversorum suppliciorum generibus cruciari: sed nullo modo voluit consensus summi fides **Martyris** revocare. Jussit itaque ut eum **Abdon** et **Sennen** civibus **Persis** **Felicianus** in custodia publica carceris traderetur: ut videntes penam **Feliciani**, quam in illo crudelissimus **Decius** exercebat, **BB.** **Abdon** et **Sennen**, qui in custodia fuerant, terrentur. Deinde cogitavit iniquissimus **Decius** apud se, ne in unum cubiculum positi, magis se mutuo consolarentur, et ad perseverantiae gloriam multos incitarent; singillatim eos in

pr. edicat in variis urbibus
y
h
t
k
l m
u
o
p
S. Valentinum Episcopum
papa consecrat:
q r
s
t
u
v
w
x
y
z
aa
ab
ac
ad
ae
af
ag
ah
ai
aj
ak
al
am
an
ao
ap
aq
ar
as
at
au
av
aw
ax
ay
az
ba
bb
bc
bd
be
bf
bg
bh
bi
bj
bk
bl
bm
bn
bo
bp
bq
br
bs
bt
bu
bv
bw
bx
by
bz
ca
cb
cc
cd
ce
cf
cg
ch
ci
cj
ck
cl
cm
cn
co
cp
cq
cr
cs
ct
cu
cv
cw
cx
cy
cz
da
db
dc
dd
de
df
dg
dh
di
dj
dk
dl
dm
dn
do
dp
dq
dr
ds
dt
du
dv
dw
dx
dy
dz
ea
eb
ec
ed
ee
ef
eg
eh
ei
ej
ek
el
em
en
eo
ep
eq
er
es
et
eu
ev
ew
ex
ey
ez
fa
fb
fc
fd
fe
ff
fg
fh
fi
fj
fk
fl
fm
fn
fo
fp
fq
fr
fs
ft
fu
fv
fw
fx
fy
fz
ga
gb
gc
gd
ge
gf
gg
gh
gi
gj
gk
gl
gm
gn
go
gp
gq
gr
gs
gt
gu
gv
gw
gx
gy
gz
ha
hb
hc
hd
he
hf
hg
hh
hi
hj
hk
hl
hm
hn
ho
hp
hq
hr
hs
ht
hu
hv
hw
hx
hy
hz
ia
ib
ic
id
ie
if
ig
ih
ii
ij
ik
il
im
in
io
ip
iq
ir
is
it
iu
iv
iw
ix
iy
iz
ja
jb
jc
jd
je
jf
jg
jh
ji
jj
jk
jl
jm
jn
jo
jp
jq
jr
js
jt
ju
jv
jw
jx
jy
jz
ka
kb
kc
kd
ke
kf
kg
kh
ki
kj
kk
kl
km
kn
ko
kp
kq
kr
ks
kt
ku
kv
kw
kx
ky
kz
la
lb
lc
ld
le
lf
lg
lh
li
lj
lk
ll
lm
ln
lo
lp
lq
lr
ls
lt
lu
lv
lw
lx
ly
lz
ma
mb
mc
md
me
mf
mg
mh
mi
mj
mk
ml
mm
mn
mo
mp
mq
mr
ms
mt
mu
mv
mw
mx
my
mz
na
nb
nc
nd
ne
nf
ng
nh
ni
nj
nk
nl
nm
nn
no
np
nq
nr
ns
nt
nu
nv
nw
nx
ny
nz
oa
ob
oc
od
oe
of
og
oh
oi
oj
ok
ol
om
on
oo
op
oq
or
os
ot
ou
ov
ow
ox
oy
oz
pa
pb
pc
pd
pe
pf
pg
ph
pi
pj
pk
pl
pm
pn
po
pp
pq
pr
ps
pt
pu
pv
pw
px
py
pz
qa
qb
qc
qd
qe
qf
qg
qh
qi
qj
qk
ql
qm
qn
qo
qp
qq
qr
qs
qt
qu
qv
qw
qx
qy
qz
ra
rb
rc
rd
re
rf
rg
rh
ri
rj
rk
rl
rm
rn
ro
rp
rq
rr
rs
rt
ru
rv
rw
rx
ry
rz
sa
sb
sc
sd
se
sf
sg
sh
si
sj
sk
sl
sm
sn
so
sp
sq
sr
ss
st
su
sv
sw
sx
sy
sz
ta
tb
tc
td
te
tf
tg
th
ti
tj
tk
tl
tm
tn
to
tp
tq
tr
ts
tt
tu
tv
tw
tx
ty
tz
ua
ub
uc
ud
ue
uf
ug
uh
ui
uj
uk
ul
um
un
uo
up
uq
ur
us
ut
uu
uv
uw
ux
uy
uz
va
vb
vc
vd
ve
vf
vg
vh
vi
vj
vk
vl
vm
vn
vo
vp
vq
vr
vs
vt
vu
vv
vw
vx
vy
vz
wa
wb
wc
wd
we
wf
wg
wh
wi
wj
wk
wl
wm
wn
wo
wp
wq
wr
ws
wt
wu
wv
ww
wx
wy
wz
xa
xb
xc
xd
xe
xf
xg
xh
xi
xj
xk
xl
xm
xn
xo
xp
xq
xr
xs
xt
xu
xv
xw
xx
xy
xz
ya
yb
yc
yd
ye
yf
yg
yh
yi
yj
yk
yl
ym
yn
yo
yp
yq
yr
ys
yt
yu
yv
yw
yx
yy
yz
za
zb
zc
zd
ze
zf
zg
zh
zi
zj
zk
zl
zm
zn
zo
zp
zq
zr
zs
zt
zu
zv
zw
zx
zy
zz

carcere custodire præcepit, ut se penitus non audirent loquentes.

aa
auctor in
carcere a
S. Messallina.

3 a a Messallina vero Virgo sanctissima impetum persecutoris vitando in ecclesia Palatina confugerat, in qua ipse sacerdotum gerebat : ibi se existimabat latitare. Nam diebus singulis occulte ad carcerem, ubi S. Felicianus Episcopus in custodia tenebatur, occurrebat. Cumque frequenter ad carcerem pergeret, quadam die a militibus tenta est : que injuriata et cresâ pœnaliter atque tractata; tamen fidem ejus, qua per Episcopi admonitionem imbuta fuerat, nullatenus potuerunt a via veritatis avertere.

qua ideo tor-
quetur.

6 Jam deinde eum dies Kalendarum urgerent, et festinus ad triumphum restaret Decius, Abdon et Sennen jungens proprio comitatu vinculos ad urbem Romam non tantum duci quantum etiam trahi præcepit. Multam quidem in Sanctos Dei Romam veniens crudelitatem exercuit, Felicianum vero Episcopum, quia senior erat, et pœna fuerat fortiter laceratus, victum eatenus constituto tempore ad Romanam civitatem adduci constituit. Quod dum factum fuisset, et traheretur a militibus ad Urbem eatenatus S. Felicianus Episcopus, signa magna faciebat in populo : et quia delicatus corpore, et senectute atque pœna laceratus defecerat, miliario a civitate suo tertio ad b b Montem Rotundum sacratum Deo reddidit spiritum, anno ætatis sue nonagesimo quarto, Episcopatus quinquagesimo sexto.

SS Felicia-
nus Romam
trahitur

bb
moritur in
via

7 Occurrerunt ergo sancto corpori ejus omnes habitatores de civitatibus, que in circuitu sunt posite, sed et viciorum ubi ipse prædicaverat verbum vite tam Presbyteri quam Diaconi vel Clerici, quos ipse omnes constituerat sibi esse ministros : et posuerunt corpus ejus eum fletu magno in agro ipsius, ubi ipse jussorat, juxta Fulgineas civitatem, super Pontem Cæsaris, sub die nono Kalendarum Februariarum, ubi præstantur beneficia Dei usque in hodiernum diem. Amen.

sepelitur

claret mira-
culis :

Forum Fla-
minii.

8 Occurrerunt ergo sancto corpori ejus omnes habitatores de civitatibus, que in circuitu sunt posite, sed et viciorum ubi ipse prædicaverat verbum vite tam Presbyteri quam Diaconi vel Clerici, quos ipse omnes constituerat sibi esse ministros : et posuerunt corpus ejus eum fletu magno in agro ipsius, ubi ipse jussorat, juxta Fulgineas civitatem, super Pontem Cæsaris, sub die nono Kalendarum Februariarum, ubi præstantur beneficia Dei usque in hodiernum diem. Amen.

a Forum Flaminii, Straboni et Eusebio *ἱερόν ἱερῶν, Πόλιον τὸ ἱερόν, ἱερῶν, ὀψιθῆν ἄλιον*, aut vicus fuit, inter Fulgineam et Nucernam Camellanam, ad Tivium, sive Tivium amena, in Umbra ubi nunc Turrim oppidum, ut videt Ludovicus Jacobellus, aut potius, ut Choverus, ubi Mons centesimus, et hic quodam veterum *ῥηθῆρον* vestigia spectari Leander testatur

b MS. S. Maximini et pudicitiam.

c Scilicet S. Eleutherus, sive Eleutherus, Papa, temporibus M. Aureli et Commodi, ut 26 Non. diebus, sub finem secundi sæculi Christiani.

d S. Victor Eleutherii in pontificatu successit, coliturque 28 Julii.

e Merito pronuntiatur in Acta hinc castigacione egere, nam quæ hoc est? Fuere in Thuscis et Piceno Episcopo, Feliciano antiquiores, ut patet 23 Januarii in Constantii Prævio.

Fulgineam.

f Fulgineam, vulgo Foligno, Nihil Fulgineam dicitur, in veteri itinerario Fulgini, atque Fulgini, in Fulgineam, et in Braccaria infra Fulgineas.

Uspellum.

g Inter Assisium et Fulgineam situm est Uspellum, quibusdam Uspella dicitur, vulgo Spello, vel Isello.

Bevagna.

h Ad Tivium et Clitum amnam confluentes, infra Fulgineam, præc Bevagna, vulgo nunc Italis Bevagna in Braccaria infra Bebania.

i Assisium, sive Assisium, videtur intelligere, hancuriam habent Assisina.

k Nota Etruræ urbs Perusia, ad ipsos fere Umbra fines, jam memoratis vicinis.

Nucerina.

l Phestium Marsorum oppidum fuisse censet Choverus, in Samnium Pelicouranque confinitis.

Nucerina.

m Nuceria Camellaria, que et Nuceria Favoniensis, ut dicit Choverus censet, præc Apenninum transitum, hinc præcedit fontem et amnem, qui Fulgineam albat. Ad decem ab abis Nuceria Camellaria distat.

Nursina.

n Nursina, vulgare Nursina, Saborum urbs, circa Paenonem.

Trebit.

o Arcidum nobis lectum in sacris Fastis hujus Pisenli nomen, nuda res scriptoribus Trevis, in Actis S. Concordii 4 Janu. Tribulum vel Tribula, et in exemplari, quo usus Choverus, Tribula; ut ipse quoque censet, et discrete Leander asserit, Tribula, vulgare nunc Trevis.

Interamnia.

p Interamnia Umbra urbs, Nare fluvio, qui vulgo nunc Nora, circumfluit unde oppidum Interamniae Nare dicitur, ut ab aliis Interamniatibus dixerantur. Urbs nunc vulgo Italis Terani, et Terni, dicitur.

q Colitur S. Valentinus Episcopus Interamnia 15 Febr.

r Interamnia Umbra urbs, Nare fluvio, qui vulgo nunc Nora, circumfluit unde oppidum Interamniae Nare dicitur, ut ab aliis Interamniatibus dixerantur. Urbs nunc vulgo Italis Terani, et Terni, dicitur.

s De urbe Gordiana a Philipporum, annoque Urbis millesimo a Christianis Imperatoribus imaginæ, et religio, celebrato, regnum pluribus in S. Fabiani Papæ Actis 20 Janu.

1 De bellis Decii contra Persas in Actis SS. Laurentii, Abdon, et Sennen, etc. agitur - sed, ut suo loco dicemus, quædam in his confusa. Si, reverente in Urbem Philippo, ut hoc dicitur, relictus ad tuendos contra Persas imperii fines Decius est, consequens erit deductus ab eo in Italiam Abdon et Sennen, vivente adhuc Philippo - coque jam victo et interfecto pertrahos in Urbem, et occisos. Ast ubi tandem custoditi, cum constet Decium vivo Philippo in urbe fuisse? Sin pacem cum Persis a Philippo factam vel ipse Decius abrupti, vel Persæ in ultionem cordis Philippo, abire ob causam; id bellum gessisse Decium dicemus primo imperii anno, Christi 280, rebus hinc jam constitutis, tradidit compluribus Philippo amicis, atque illustribus Christianis.

EX VETERIBUS
LIBRARIIS

u Colitur SS. Abdon et Sennen 30 Julii.

x Imo Flaminii, a C. Flaminio, ut ad alteram vitam dicemus.

y De Ponte centesimo ita scribit Leander. Est quinto a Fulgineo lapide Mons centesimus, ubi veterum Uspellionum vestigia quædam, dicitur ita fortasse quod hinc passim milia centum usque Romam intrecederent - quoniam hac via non eadem distantia cen estur.

Pons centesimus.

z Hic locus merito suspectus, ut alter supra littera E.

a a S. Messallinae vitam dedimus 23 Januarii.

b b Mons rotundus oppidum est in eodem colle non longe a Tibertis ripa, vna Sabura, olim Eretum Salernorum præc, post vna. Ast, ut ex Ludovico Jacobelli inferius patet, hic Mons rotundus atrox est, cum dicitur circa Fulgineam fuisse.

EADDEM ACTA

Ex Lectionibus antiquorum Breviariorum Ecclesiarum Hamburgensis et Mindensis.

Tempore quo a Gordianus Cesar imperii Romani arcem tenebat, B. Felicianus civitate Fulginea crinudus, per quædam Italico loca emigravit claruit. Qui cum delatus esset a parentibus Christiani colentibus ad forum b Flaviense, coram in Dei fide tanta religione polleere, ut peripari cum imitari valuissent. Nam cum Roman adiret ad studia litterarum, ecclesias, ac loca sacra cultui divino mancipata magis instrabat, quam doctorum aliquorum gymnasia.

2 Quem cum vidisset B. Eleutherius Apostolicus Sælis presul, divino plus obsequio deditum, quam studio secularium litterarum, iubebatur pio alio per Ecclesiasticam rudimenta cum perducere ad summam sacerdotii dignitatem. Præcepit itaque Victori Archidiacono suo, ut eum inter discipulos sanctæ matris Ecclesiæ abunius constitueret, Christianique imbueret fide atque dogmate. Qui Patris edicta adimplere toto conamine procuravit.

Felicianus a
Turo pons
Romæ studet

3 Postquam aliquantulum vero temporis B. Felicianus baptismate Christi illustratus, ejusque doctrina imbutus, atque sacerdotii dignitate sublimatus, rediit in patriam: in qua coram Christi libera voce prædicare, multosque ad ejus fidem convertere. Ipsa vero patria cultui demonum dedita, Christi omnino fidem nescibat. Nam per totam Thusciam et usque Picenam sacerdoti nomen habebatur ignotum, ea quod nullus Christi Sacerdos illas adierat partes.

ad Sacerdos

4 Receptus est itaque B. Felicianus a civibus suis cum ingenti honore et in Episcopum electus, Romanum quo transmissus, ut a sancto Pontifice Eleutherio consecraretur. Qui cum Romam veniret, reperit eundem Pontificem de sæculo migrasse ad Dominum, locoque ejus Victorem Archidiaconum constitutum. Cum autem vidisset eum ipse Pontifex, plurimum gavisus est, mox intelligens, ob hoc illum ubi directum fuisse a civibus, ut Episcopus, Domino annuente, consecraretur. Quem gratula benedictione, gratia Spiritus sancti cooperante, Episcopum consecravit, omniq; ammonuit, dicens, ne a verbo predicationis unquam cessaret.

Christian
predicat

ad Episcopum

5 Reversus igitur ad patriam, cum magno honore atque ineffabili letitia susceptus est. Tunc primam civitatem Fulgineam, a qua originem duxit, sua predicatione illustravit, et ad eundem locum ibi Christiana ne convertit. Postmodum vero eundem vero nomine c Spello, Deo Vesta, atque Mercenri cultum, jamam veritatis aperuit, Domusque Jesu Christo credit

predicat in
partis urbi-
bus.

6 Bebaniam quoque civitatem, comitantibus plurimis, qui ejus verbum predicationis jam acceperant, sine difficultate aliqua ad fidem Christi convertit.

4 in manu
Eusebio

Assisina

EX VETERIBUS BREVARIIS.

Assessina autem civitas, cultui Jovis dedita, verbum prædicationis ejus recipere volebat. Cui dum frequenter verbum prædicationis funderet, quidam Lucius idolorum cultor obstabat ei, multasque illi injurias atque molestias inferebat : a qua dum discederet, nonnulli civium ejus credentes in Christum sequenti sunt eum.

d
Hæc Inq
jussu

7 d Simili modo Perusium, civitas cultui idolorum mancipata, prædicationi ejus nullo modo credebatur, panem tamen ex civibus ipsius verbum prædicationis suscipientes, ad fidem Christi conversi sunt. Post hæc Decius, qui eum Gordiano de Parthis et Persis triumphaverat, Imperium suscepit, qui cum remearet de partibus Persarum, sanctos viros Abdon et Sennen, pro fide Christi dimicantibus secum detulit per Italiam : in quos prius persecutionem movens, præcepit militibus suis, ut eum caperent, sibi præsentarent. Qui cum oraret in basilica, quæ appellatur Palatini, captus est ab eis, et ductus ante eum, quem Decius cum ingenti furere alloquitur dicens : Desine a seductione populi mei, et ser libamina diis, antequam diversa inferantur tormenta. Cui B. Felicianus inquit : Ab officio prædicationis donec vitalis aura me feverit, nunquam cessabo, dicente Domino per Prophetam : Clam, ne cesses; quasi tuba exalta vocem tuam. Nam tormenta tua momentanea sunt, et diu permanere non possunt; ideireo et illa pro nihilo pendo.

comprehenditur.

ex nimis videt.

ca 38 1

divi Inq
tu

noctis

8 Deinde venit ad civitatem antiquam, cui nomen Flaminium est, miliario ab urbe Roma centesimo, constitutam in agro publico, ilique reperit B. Felicianum Episcopum in Dei laudibus perseverantem, prædicationique jugiter insistentem. Tunc præcepit militibus suis, ut eum caperent, sibi præsentarent. Qui cum oraret in basilica, quæ appellatur Palatini, captus est ab eis, et ductus ante eum, quem Decius cum ingenti furere alloquitur dicens : Desine a seductione populi mei, et ser libamina diis, antequam diversa inferantur tormenta. Cui B. Felicianus inquit : Ab officio prædicationis donec vitalis aura me feverit, nunquam cessabo, dicente Domino per Prophetam : Clam, ne cesses; quasi tuba exalta vocem tuam. Nam tormenta tua momentanea sunt, et diu permanere non possunt; ideireo et illa pro nihilo pendo.

9 Tunc iratus Decius jussit eum in oculis suspendi, diversisque tormentis lacerari, ut a vera fide recederet. Sed vir Domini neque tormentis neque minis terretus, in fide perseverabat immobilis. Mox præcepit apparitoribus, ut traderent illum in carcerem cum duobus subregibus Abdon et Senne, Decius vero præcepit SS. Abdon et Sennen non solum catenis vinculis duci ad Urbem, verum etiam trahi Felicianum Episcopum, qui senex erat, nimisque maceratus, statim tempore, vinculis nexum, Romam deferri præcepit. Qui dum a militibus vinculis traderetur ad Urbem, plurima in populo fuerunt signa : sed in ipso itinere remigravit a seculo.

a Non dicitur ortus sub Gordiano, ut patet ex prædictis Actis, sed sub illo christive.

b Vultur Abundus legendum, quoniam ea istius ortus sit, cui etiam Fulgini integravit, etiamque admodum adolescentem secum deportavit per vias, in priore vico antiquum exloquitur. Natum Fulginiæ Ferrariorum scribit, et Jacobellus.

c Hæcior. Munden. Spello.

d Sequitur nomen in Munden.

e Magnus rex pressit contra Persas Gordianus, reversus tamen in Urbem ad Trajanum hunc mox est, Philippo factione ademptus, Peregrinus et Auliano Cass. An In casu aliquando præsidio contra Persas in Italia sit, tunc Naxos Carasque et alios urbes Felicianus reaperisset illa nomen ad præta. V. c. littera T, notat quere

ALIA VITA

Italice scripta a Ludovico Jacobelli.

CAPUT I.

S. Feliciani studii, sacerdotium, episcopatus.

Fulgini S. Felicianus duxit originem, natus sub annum 170 Forolanum oppido duobus Fulgino distante passuum milibus, sito, ubi nunc ecclesia S. Joannis atque oppidum Turrium visitur; a C. Flaminio a junio re Consule centum octoginta quinque ante Christum annis condito, a quo et Via Flaminia; exiit a Luitprando Rege Langobardorum anno 710

2 Magna cura a parentibus, nobilibus et Christianis, educatus est Felicianus, atque omni virtute eruditus.

ditus. Ipse cum acri esset ingenio præditus, moribusque candidissimis, ceteris velut exemplar erat propositus, eaque florebat sanctimonie fama, nemo ut illi tota Umbria conferendus videretur.

3 Pueritiæ annos supergressum, jamque humaniorum litterarum rudimento imbutum, cum excellere ingenio cernerent parentes, Romam ablegant, altioribus formandum disciplinis. Hic vero integerrimam instituere vitam Felicianus, visitare identidem Christianorum ecclesias, sacros de Deo et celestibus mysteriis sermones frequentare, in piis actiones, ferventes preces, studio divinarum scripturarum incumbere, ac divini munus, qua liceret, gloriam amplificare : improborum vitare consortia, ambire eorum quos moderatos et gnavos perspiciebat. Virgulem castimoniam nulla quoad vixit labeula infuscavit. Reverebatur natu majores, aequalibus erat affabilis, adolescentioribus benignus, omnium sibi, non Christianorum modo sed et Gentilium, conciliabat benevolentiam. Crescebat in eo cum ætate judicii maturitas, brevique cum eruditionem consecutus est, non sine multorum admiratione, ut inter viros doctrina præstantes, qui Romæ tunc debebant, haud postremus censeretur.

4 Motus virtutis ejus doctrinaque fama Eleutherius Papa, ad se accersit, suppeditat quæ ad proseguenda studia, vitamque honeste agendam opus essent : dein sacerdotem ordinat, sibi que ab arcanis esse consiliis jubet, mensaque eum sua communicat. Cupiens deinde, quam longo studio compararat scientiam, ad gentium suorum revocandis ab erroribus et noxis animos impendere, paulo ante quam e vivis Pontifex excederet, ipso annuente laustaque approbato, revertit Forani-Flaminii Felicianus : comitque suorum civium pectoribus instituta Christiane religionis instillare, eo ardore animi et industria, ut non paucos Forolaniensem ac finitimorum Christo adjungeret.

5 Obiit sub idem tempus Fulginiatum Antistes, vir sanctus, Felicianum virtutis ac doctrine fama clarum, Clerus ac populus ejus urbis subrogari flagitant. Repugnat ipse totis viribus, ratus, pro sua modestia, imparem se tanto oneri : tandem precibus lacrynisque Fulginiatum victus, cessit; eo majore divini auxilii fiducia, quod se non artificio humano, sed divino consilio, ut olim Aaronem ad eam vocatum esse dignitatem intelligebat.

6 Fulgates Romam cum frequentes perduxere, ut Romano Pontifici sisterent, solemnî ritu consecrandum. Ad meliorem jam vitam Eleutherius migrat, oraque ei Victor suus Archiepiscopus succedit, idemque intima necessitudine junctus Feliciano. Quapropter ejus conspectu mirifice exultans, insolita eum benevolentie significatione complexus est, at majus hanc paulo gaudium animo hausit, cognitis Fulginiensis populi votis. Ergo non solum ratam esse electionem jubet, sed ut singulari honoris prerogativa quanti eum faceret testaretur, a se consecutis ceremoniis consecratum, pallio, sobis Archiepiscopi concedi solito, donavit, et quo ejus magis inflammaret fidei propagande, extirpandique erroris studium, potestatem fecit tota late circum Fulgini provinciam sacerdotes ceterosque sacrarum religionum administratos ordinandi, aras templaque delendæ, Episcopus consecrandi. Hæc sub annum Christi 203 gesta, cum Felicianus quadragesimum tertium ageret ætatis.

7 Hæc auctu potestate, summi que Pontificis benedictione, iter Fulgini versus arripit eum suis, d sine glorie, Christianæque fidei propagande studio astrans. Comes illi itineris Abundus Interannus fuit, vir sanctitate et doctrina conspicuus, qui postmodum martyrii lauream adeptus est. existima- tur ne is esse Abundus, qui Romæ cum Irene

militur Romanam

sanctissime vixit :

fit Sacerdos

prædicat in patria

eligitur Fulgini Episcopus.

a S. Victor Papa consecratur.

amplius potestate ornatur

a. c. d. l. c. c. c. c.

l. omni
l. omni
oculis.

et. edis
c. c.

26 Augusti anno 261, gloriosum certamen peregit. Vulgata sanctitatis fama, amplissimæque potestatis, quæ Feliciano erat collata, Interamnæ appropinquantem, ejus urbis Clerus obviam progressus, maxima excepit honoris et reverentiæ testificatione. Hospitio isthic usus est Valentini Diaconi, clari cum primis civis, et virtute eruditioneque præstantis, qui ante memorati Abundii germanus erat, et nobile martyrium Romæ 14 Februarii sub Placido Præfecto consummavit.

8 Hic Felicianus prædicationem, insigni doctrina, et ardente quodam spiritu auspicatus, multis in ea urbe ut Christianis sacris initiarentur persuasit. Aliquot isthic commoratus est dies, cum optimis suis hospitibus Valentino et Abundio, identidem erudiens et exhortans populum : ipsumque tandem Valentinum Episcopum sacravit, et petentibus Interamnatis præfecit : Sacerdotes quoque complures ordinavit : quasdam quoque restauravit ecclesias, omnique populo benedixit.

a Viam Flaminiam Romanæ scriptores tradunt a C. Flaminio, qui ad Trasimenum lacum ab Humbrato cretus est, stratum quendam, inter quos hic quoque nator, ab ejus filio Fortassis hic perfecit, quam patre incloravit, aut partem ulpavit, da Omphrius.

CAPUT II.

Lacta episcopatus auspiciu.

Interamna Spoletium proficiscitur. In urbem ingredienti occurrunt leprosi aliquot, stipemque flagitant: quorum ille osculatus manus, perfectam iis incoelmitatem cœlitus impetravit : illi pone serpentes palam Deo laudes decantabant. Magno hic quoque a Christianis exceptus est honore, multosque a demonibus insessos, invocato Christi Jesu nomine, liberavit. Postridie cupiditate inflammatus populo illi, erroribus adhuc irretito, impertiendi salutem, publice de vera religione sermonem instituit, ardore quodam Apostolico, perspicuis at efficaciis usus argumentis. Non verbis non satis idonea vis esset, fuis ad Deum precibus, gemino miraculo, eoque perillastri, dicta confirmavit, mortis duobus, universo inspectante populo, ad vitam revocatis. Haudquaquam tamen tantis rebus per fructus respondit, micam isthic ecclesias construxit, et paucos consecravit Sacerdotes, qui exiguum illum gregem excederent. His rite instructis benedicens, discessit.

10 Ut Trebiam venit, incolas reperit mire delitos superstitionibus Diane, cui velut urbis sue tutelari Diva ingens famam edificaverat. At sanctus Antistes cœlesti zelo correptus, acri ac vehementi usus est oratione, qua sic Trebantium commovit animos, ut famam istud ultra suis manibus alimo excederent : quo loco dein erecta ecclesia est, ac sanctissima Trinitati dedicata. Omnibus ergo incedis exiguo tempore nostra sacra edoctis, baptismoque ablutis, Clericos complures, integritatis fama conspicuos, initiavit, futuros verum sacramentum administratos.

11 Appulit tandem Felicianus in urbem suam, sibique præcipuo amore dilectam, Fulginium, gregi suo dudum avidè expectatus : nam Christiani omnes ejusvis ordinis ac sexus, ad majorem adit basilicam, honorifica cum primis pompa ad fines usque diocesis processere, eumque singulari cum plausu excepere : quibus ipse paterno amore illacrymans benedixit. In hujus rei perennem memoriam, solemnè instituitur ipso S. Feliciani pervigilio ad septem ejus urbis ecclesias supplicatio, cui cum Clero, Religiose familiae omnes, et civium salubritas intersunt, ac plebs universa.

12 In urbem ingressus, ad majorem adit basilicam, inque episcopali solio considens, a circumstante populo maxima reverentia et submissione consalutatur. Ea parata cerimonia, solemnè Deo sacrificium offerre aggreditur. Cumque eo ventum esset, ubi concionari Episcopus antiquo ritu solet, sublimen-

ille, suo dignam zelo, orationem habuit de amore Dei ac proximi, quibusque nominibus unusquisque obstrictus sit Deo, quibus excitari ad eum redamandum incentivis debeat, quaque Christianos proximum prosequi caritate oporteat. Peracta concione, prosequitur Missam Pontifex : at cum prima Præfationis, quæ dicitur, verba Per omnia secula seculorum, pronuntiasset; ac populus omnis magno sensu pietatis respondisset, Amen; subito ingens e cœlo lumen refulsit, quo tota illustrata est ecclesia, populi vero ita eo perstricti animi sunt, ut humi sese universi prosternerent. At Præsul benignis verbis animatos assurgere jubet. Simul vero quotquot ex ea omni multitudine ulla conflictabantur aegritudine, ipso temporis puncto curati sunt. Peracto demum sacrificio, factaque omnibus reles suas repetendi facultate, discessere incredibili gesticione voluptate, Deum assidue collaudantes, qui talem iis ac tam sanctum Pastorem indulerit.

13 Propterea vero, quod quo Fulginium ad eapensendi suæ Ecclesie gubernacula Sanctus ingressus est, is erat sanctissimus Paschæ dies; eo die auspiciu datum instituenda dōnceps eorum urbem supplicatio: quod anniversaria pietate observatum a posteris est, saltem post Antistitis decessum : sed post in secundam a Paschate feriam rejecta, quo commodius perageretur, nec urbs jam universa, sed Cathedralis solum basilica circumitur.

14 Quamdiu Fulgii fuit, cogitationes omnes suas, operam, industriam, ad promovendam salutem animarum conferbat, Assidue de Deo, ad eos qui Ethnicis superstitionibus adhuc tenebantur, verba fabricabat; quosque lucrari Ecclesie et Christo poterat, iis ipse sua manu impertiebat baptismum. Palatinam basilicam, quæ cathedralis erat, ampliavit, fundo non admodum lato, quem ei contiguum, urbis moenibus propinquum, possidebat, in ecclesie spatia incluso, ac S. Joanni Baptistæ dedicato, ubi et se vita functum jussit sepeliri. In ea urbe, quo etiamnum episcopalis est, ipsius Feliciani dicta nomini, multos initiavit Sacerdotes, aliosque divinarum functionum adiutores : isthic verba ad populum fecit, miracula multa patravit, ingentem bonorum numerum baptismo abluit. Reliquum omne tempus lectioni, scriptioni, lenibationi, psalmodia, ac presertim assidue preceioni impendebat.

CAPUT III.

Alia Umbriae urbes conversa.

Non poterat immensa ejus, itaque inflammata caritas, augustis diocesis sue limitibus contineri. Rebus igitur domi constitutis, Forma Flaminii, natalis sibi solum, revisit, ibique reliquos Gentiles Christo tandem adjunxit. Indo Hispellium profectus, non sermone dimittaxit, sed stupendis quoque prodigiis Christum prædicavit, visu cæcis reddito, surdis audito, gressu claudis, inermis sanitate : Incaque tandem cœlestem munis quoque affudit, atque Hispellates omnes, vicinique agri colonos Christi fidem professos, ipsemet Felicianus comitesque Presbyteri baptizarunt. Inde Mevaniam petiit, paucisque sed efficacibus concionibus, quibus vim ad fidem faciendam miracula addebat, Mevanates, acerbisque, impuris antea superstitionibus delitos, baptismum expiavit.

16 Hinc Asisium alit : publice pro more suo concionatur : sed quod civitas eo tempore profunde mundis deorum religionibus esset immersa, in famam, quod Capitolium appellabant, omni veluti undique coacta impietate; quodque Lucius Flavius Præses, qui urbem regabat, vehementer ejus conatus obstabat, exiguum isthic fructum collegit : tandemque ab eo multis affectus injuriis ac verberibus,

EX ITALICO
V. JACOBI.

Inter cœlesti
collustratur
ecclesia.

sanantur in-
prati

Anniversaria
in auguralio-
nis ejus me-
moria.

Sancti in ej.
scopatu fac-
tionis

Plurimorum
veritit Hispellii.

et Mevania

A quo quatu-
ro

ibique prædi-
cat,

et S. Valen-
tinum Epi-
scopum creat.

Spoletii lepro-
sos mundat,

duos mortuos
re vital

Trebis piuri-
mos conver-
tit

ex capitur ho-
norifice a Ful-
ganibus.

Et Mevaniam
lebravit,

Ex libro
Luo Jacobi

fortis moratur
cum neophy-
tis

ubi post, eccle-
sia et mira-
cula

adfectu arietis di-
vinitus pas-
sus

Neophytos sr-
pius reuocit

Nona et multa
miracula

post
restitit

Philippus
Christos
satis ante

bus, urbe pulsus est. Ergo patientiæ et caritatis am-
plissimo locupletatus thesauro, cum comitibus suis,
paucisque Asinianibus, quos Christo pepererat, in
tugurium quoddam se recepit, vetusto sordidulo
contiguum, non Asisio præcul: ibi ingenti lignea
cruce erecta, sacios ac neophytos ad tolerantiam
hortatus, his eam commemorationem assignauit: nam
secedere e medio impiorum ad quietiorem pietatis
exercitationem statuerent. Eos Antistes ad mutuam
caritatem, remque omnium communionem horta-
tus, aliquot ibi diebus exactis, e suis comitibus ali-
quos iis instruendis ac confirmandis præferit, ipse-
que sæpius posthac isthuc ex itinere divertit, mul-
taque fecit miracula. Post S. Feliciani mortem isthic
ejus honori erecta ecclesia est, extatque etiamnum,
etsi vetustate magnam partem labefactata, sita ad
viam publicam, que ad S. Damiani monasterium
ducit. Isthic Divi implorato patrocinio elligabantur
olim et possessis corporibus dæmones, sensus redibat
phreneticis, purgabantur leprosi, agritudinis gemis
omne curadatur, pellebantur turbines, grando, tem-
pestates, aliique aeris noxæ.

17 Somptua diuinitus de aduersariis supplicium:
nam quicumque ejus verberandi urbeque exturbandi
auctores extiterant, eorum posteri omnes, ipso die
anniuersarie celebritatis S. Feliciani, sensus impotes
evadent: tenuitque ea Numinis animadversio,
donec omnis illi extirpata est, una cum dæmonum
cultu, progenies.

18 Ante scriptas urbes omnes, agrumque earum,
ac a Vettonia quoque, quippe haud longe Fulgino
distantis, sæpius interuisebat Felicianus, aptisque
sermonibus ad constantiam in divino obsequio vir-
tutumque Christianarum exercitatione hortabatur.
Ac Trebiates præcipue eximia prosecutus est caritate,
eos concionibus habendis, patrandis miraculis, insti-
tuendis supplicationibus identidem in fide confirmans.

19 Crebro Narniam adit, induamato studio de-
molendo, que isthic agebat, idololatricæ. Sed cum
videret inoprobis dæmon, magno sibi dæmo Feliciani
comatus esso, aduersus eum Narnienses commovit:
a quibus multis appetitus injuriis, conjecturæque in
custodiam est: ipse vero admirabili quadam animi
alacritate grates referebat Deo, qui se hoc dignatus
esset favore, ut præcipue nomine quippiam pateretur.
Duo, us e custodia, Interamnates, Spoletinos, atque
alios, ipso Christo pepererat, reuocit, solatur, cor-
roborat, paterno omnes amoris verus Pastor com-
plexus. Tentaturus denno Narniam, S. Valentium
Interamnatem Episcopum sibi comitem adiutorem-
que adseiscit, atque ambo conjunctis viribus, eximia
molevencorum, ad salutem miserorum incubere.

a In Roma cepotium est, ubi olim Vettona oppidum, ad Tiberim
amnem, haud longe ab hujus ac Tiberis confluentibus.

CAPUT IV.

Apostolica excursioniones sub Philippo Imperatore.

Mortuo Gordiano Augusto, imperium M Philippus
Arabs, Prætorio Præfectus, capesit: qui anno
dominus sui secundo, a Urbis condite millesimo,
Christi 249 idem Christianam complexus est, primus
Romanorum Imperatorum. Late tunc Christi
amplificata religio, prædicationumque jalam Evange-
licum est. Agens hic apertus Feliciano campus, ubi
ejus excurreret zelus atque industria. Memor igitur
quam sibi Actor Papa Gentilium conversionem in-
culcasset, quantamque ad eam rem liberius exequen-
dam potestatem tribuisset, egredi provincia statuit,
atque strenuus instar militis, omnem circuire Italiam,
et quibus Umbros artibus Christo subjugasset, iis-
dem ceteros quoque aggredi populos, ut non, ut
antea, occulte, et facta quadam insinuatione irre-

pendo (quibus artibus utendum fuerat, ne inveterata
Trasidum odia aduersus nascentem Christianam
Præp. imbecillam adhuc, aut numero saltem non
satis corroboratam, incitaret:) verum majoribus
sibi utendum animis duxit, prædicandaque palam et
intrepida Christi sacra.

21 Annum agebat ætatis octogesimum nonum,
junoque eum vires deficiebant corporis: at, quo fla-
grabat Dei proximitate amore, validior effectus,
Fulgino discedit, aliquot Sacerdotibus aliisque Cle-
ricis comitatus, ac Perusianam tendit. Magno a Chris-
tianiis Perusinis honore et letitia exceptus est: ibi
consuetis sermonibus habendis, edendisque prodi-
giis, paucis diebus haud parvam multitudinem homi-
num ad suscipiendum baptismum induxit. Aliquot
isthic erectis ecclesiis, et ordinatis qui sacra curarent
Presbyteris, sedulo institutis Christianis fausta ap-
precatur, non sine lacrymis. Inde omnem agrum
Perusinum circumcursum, multa et stupenda ubique
facit miracula, populosque integros ad Christi cultum
perducit; interque ceteros, incolas oppidi ad Trasime-
num lacum siti, quod ex ejus nomine postmodum
S. Feliciani, modo corrupto vocabulo S. Feliciani ap-
pellatum; ubi etiamnum extat ejus nomini dicata ba-
silica, peragiturque isthic anniuersaria ejus celebritas.

22 b Engubium dein venit, molestum illud iter, ut
semper solebat, pedibus euenus. Quoniam vero
Engubinos animadverit haudquaquam faciles ad
dandas Evangelio manus, immensa quadam vi amo-
ris, atque insolito divini Spiritus allatu correptus,
memorabili fidei exemplo, palam edicit in foro medio,
ubi verba ad populum faciebat, quicumque induce-
rent in animam, baptismo initiari, eos quavis agri-
tudine levatum iri. Mirari auditores: quidam etiam
divino instinctu moti, experiri velle dictorum fidem,
quam etiam probavit eventus: nam illico contractus
quidam, alterque hydropicus, mulier gibbosa, aliique
infirmi curati sunt: quos atque alios comphres, ob-
temperantes Evangelio, ipse baptizavit Felicianus.

23 Engubinis sacra doctrina afflatum eruditus, Ni-
ceriam adit Umbriae urbem, positaque vicinis in
montibus castella, ac nominatim e Taginas urbem
sitam ea tractu qui Gualdi dicitur, postmodum a
Longohardis et Saracenis eversam. His in urbibus
ac locis omnibus Christum sanctus Antistes prædi-
cavit, multos ab errore reuocavit, expiavitque bap-
tismo, miracula edens ubique ab eo crebra et illus-
tria, ut eum præcipuis, qui Ecclesiam ejusmodi signis
nobilitarunt, conferti posse videntur.

24 Mox transmissa Apennino in Picenum ulterio-
remque Umbriam exiit. Apostolico more prædicat
fidem, confirmat miraculis, ingentem affert fructum.
Multis spiritalibus lucris ditavit d Anconam, Ase-
lum, Esimam, Urbimum, Firmum, Auximum, Seno-
galliam, Fannam, Formam-Sempromii, Pisaurum,
Canerinum, Tolentinum, Numanam, Cingulum, om-
nesque Pentapolitanae regionis urbes et oppida. In
omnibus his locis deorum superstitiones evertit,
Crucem erexit, ecclesias condidit, dedicavit altaria,
Sacerdotes ordinavit, curavit quotquot reperit in-
firmos.

25 In Samnio quoque Apostolicam munus obivit,
et multos convertit ac baptismo fluxit, atque editis
miraculis confirmavit. Ejus præcipue zelum experte
e Beneventum, Bovianum, Sulmo, Teate, Pinna,
Amiternum, Alatum, Interamnum, Stepinum, alie,
in us edificavit basilicas, aras dedicavit, ordinavit
Sacerdotes, rite omnes instituit.

26 Sub annum f 250, iudicata Romam a S. Feliciano
Papa est synodus, cui interfuere LX Episcopi, Pres-
byteri ac diaconi quatuordecim, damnataque ab his
Novati heresis. Adfuit se quoque Felicianum, pro-
labile est, doctrina, pietate, ac rebus gestis claris-
simum. Immemerabiles penno fuere quos ubique
locorum

alio locis pu-
blice prædi-
cat Felicia-
nus.

Perusian

b Engubio.

ubi creditur
sanitatem
spondet.

et dæmonis
impetrat.

Anceræ.
Taginus

in variis Pic-
cenæ urbibus.

d

Itemque Sam-
nio

e

f

CAPUT V.

Tolerata tormenta, mors.

Dum hæc geruntur a Feliciano, Decius Caesar Persis Medisque debellatis, in Italiam reduxit exercitum, fastu turgens. Ariminum appulso occurrit Senatus, eumque summo plausu et vanissimis laudationibus excepit. Velebatur Decius aurato curru, cui subjuncti nivei quatuor prestantissimi erant equi : præibant Christiani complures genere illustres viri, interque eos Abdon et Sennen Persarum Reguli, qui quod immolare diis remuerent, variis Romæ suppliciis excruciatum ad reliquorum terrorem Christianorum, tandem trucidati sunt. Via Flaminia tendebat ad Urbem Decius, itaque Forum Flaminii ac Fulginium venit, exercitu late Mevaniam usque et ad a Clitumnum amnem sparsa. Loci captus amonitate, recedendo militi morari isthæc dies aliquot, cum adeo prope ab Urbe abesset, constituit. Felicianus, ubi detineri in vinculis Christianis Abdon et Sennen intellexit, ad eos adit in carcerem, eos solutus, parem sibi vovet felicitatem, tantum non iis illam invidens vinculorum gloriam. Quoniam vero prohibebant eatenus mutuos, in quos ruere voluissent, amplexus, amnis invicem sancte complexi sunt, singulari amoris sensu.

29 Cum quotidie itaret ad captivos illos Principes Episcopus, aliasque exerceat Christianorum virtutum functiones, relictum est ad tyrannum, circumventos a Fulginatione Episcopo Gentilium complures, eversa deorum fama, templa Christo erecta, novas leges institutas, innumerabiles homines ad damnatas religiones ductos, contumeliosis afflictus et injuriis deos, adeoque frequentatum sanguis jam ipsum Augusti carcerem, et habitas in eo conciones, impissimo majestatis contemptu. Pertrahi ad se continuo Episcopus, his auditis, jubet Decius : seiscitaturque ex eo nunc ipse sit Felicianus, a quo tot ac tantas res in deorum opprobrium gestas audierit. Eoque animente, Alterum, inquit, elige : aut deos venerare, aut mortem optare, qua atrociorum atque ignominiosæ plenior nullus inquam vel stolidissimus et perversissimus Dei tui cultor subit. Cum feroces ejus minas contemneret Sanctus, ac libere tum veram Christi religionem profiteretur, tum idola exeretaret; pollicitationibus eum ac largitionibus aggreditur tyrannus : ingentes igitur opes, homines, dignitates spondet, si diis sacrificaret. Sperabat enim si infregisset ejus quoquo modo constantiam, fore ut multum sibi existimationis ac honoris apud populum accederet, diis que pristinis redderetur cultus. Verum ubi nimis blanditiisque inexpugnabilem ejus animum sensit, abripi e conspectu suo Imperat, omnique eructu exarmileari, ut eo modo lentam ac multiplex mori mortem cogere.

30 Equodeo primum barbaram in marem distenditur, solutus etiam ossium compingitur, dein facibus varia victi corporis membra ustulantur. Felicianus interea gratias agere Deo, quod quæ vita motari studuerit, ipsi quoque in morte obsequenda similem quodam ratione sese offerret; eique se ad atrociora etiam perpetuanda supplicia offerbat. Irritati carnifices ab equodeo deponunt, vix pedibus jam consistentem, ex mox virgis ferreis usque ignitis horribili furore dilanant, ut rivi sanguinis delibuerent. Tum novacula, ungulis ferreis, ingentibus et acutis forficibus radunt, divellunt, lacerant corpus omne : scorpionibus demque ita carnem dissepunt, ut per ea conspecti ossa possent.

31 Gratias identidem agebat Deus, ac velut sui acerbissimorumque eructu in, quo, perfererat, namque pro carnalibus ipse Deus precabatur, proque omnium Gentium conversione; illud dicens omnium acerbissimum supplicium, quod videret rerum omnium Creatorem a mortalibus ita graviter offendi.

locorum vera fide inluit sanctus Antistes; innumera quæ patravit prodigia. Tandem reverti Fulginium constituit, sed aliam inivit viam, quo pluribus prodesset : nam cum per ea transisset loca, que jam lustrarat, addidissetque neophytis animos, in Marsos deflexit, semper pedibus peragens iter, ac Nursiam venit Hebræorum ritibus mire delitam : quos efficacibus sermonibus, integerrime vitæ exemplis, signorum luce, penitus dissipavit, ac cives omnes Christiana sacra colere docuit, basilica ipsorum, quæ Argentea appellabatur, Deiparæ Virgini dedicata : in eaque multos constituit Sacerdotes, interque eos S. Picentium, virum mire sanctitatis : aliis ibidem edificatis ecclesiis et altaribus, omnem illam montuosam provinciam difficillimo itinere peragravit, q Falacrinum, h Cliternum, i Carsulam, l Furconium, eversa jam oppida; l Vacunæ fanum, Valloniam, m Interocream; ubique partes Apostolici Præsulis exereendo : isque laborum extitit fructus, ut omnes Christo lucratus sit.

27 Peracta tandem, cum singulari emolumento, longa ac difficili peregrinatione, Fulginium revertit. Concurrit ad visendum Antistitem suum populus : ipse singulos summo affectu complecti, bene precari universis, animarum inde salutem, ut antea, indefesso studio curare. Et quamvis nonagenario major, ac diuturnis fractus molestiis, nulli tamen, quantumvis ætate vegeto, in suscipiendis laboribus ce-debat; diurni nocturnique temporis partem non exiguam precationi impendens, gregem suum identidem Deo commendans, eumque sacris monitis pascens, gratias agens Deo, qui tantis se tanque assiduis cum-mulverat beneficiis, ac salvum suæ Ecclesiæ restituerat.

a Fusc de hæc re 20 Junii, in Actis S. Fabiani ubi dicitur § 3. num. 23. XI Kal. Maii, ipsi Fabibus, anno Chrestii 217, imperii Philippi 4, nicholao, Philippi imp II, et Philippi Cesare F. Coss. inchoatum esse anno millesimo celebratorem, anno sequenti, eodem Coss. consummatum.

b Eguibium, sive Augulium, et Agubium, olim Igubium, urbs est Umbrie, in Apennini radicibus, de qua ad S. Ubaldi vitam 16 Maii.

c Taginas fuisse censet Cluverius, error vocum qui nunc S. Peregrini dicitur quoniam Jacobellus non Taginas, sed Tabinnam vocat, hinc tamen eodem tractu nam prope abest is locus a Gualdo oppido.

d Notè sunt et clara urbes h. Piceni Umbrique hæc adhuc ævo plerique, Ancona, Asculum, Erhanum, Firmum, Senogallia, Fanum Fortione, Pisaurum, Camerinum, Tollestinum, Cingulum. Esum, sive Asis, vulgo nunc Jesi dicitur, ad Urbem Asis fluminis in Adriaticum paulo infra eam sese inter Anconam et Ximoniam exoneratis, ripam sita. Ausimum, vulgo Osimo, et Osimo, ad Misianum amnem. Forum Sempromi, vulgo Fossombrone, et Fossombruno, Numina, nunc vicus Humanus dicitur, splendidissimo templo nobilit, ut testatur Cluverius, ad Adriatici oram XII. M. P. distans Ancona.

e Notè et celebres ex his etiamnum multæ, nec omnes tamen in veteri Sannio Bovianum, nunc Bovino, Sanniti urbs, ad radices Apennini fontisque Tiferis fluminis Teate Marrucinorum, vulgo Chieti Panna Estuarium, nunc Penna Antheva residunt ingentes ruitæ prope oppidum S. Victoris, inter Aquilam urbem, et Aternam amnem, sive Pescara, fontes, Alatum castellum in Sannio nominatè Leonides. hinc longe a Vallibus amne distat, inter Alifas et Venustum Interamnia, sive Interamna Prevetotiana, ita dicit, ut ab ea que ad Nursiam, quoque ad Lirin, distinguatur sicut inter Lirin et A. U. amnem confluentis, unde et nomen ductum vulgo nunc Teramo et Teramo dicitur. Sepinum, sive Sepinum, circa fontes Taurini amnis.

f X ubi in rebæ gestis S. Fabiani supra hujus Sanniti mentio ita ostenditur, cum post S. Fabiani mortem ex Africa hucam venerit Novatius, qui hoc per episcopum Novatius dicitur, non potuit contra eum reverte a Fulgiano, nomen Sannitum cogit.

g Fuit Falacrinum, sive Falernum vicus, Falarino, Falacrinum, circa fontes Trecenti fluvii, qui juxta Asculum fluit, ubi fere nunc oppidum Anathæ dicitur.

h Cliternum, Equicorum oppidum fuit.

i Carsulam fuisse conjicit Cluverius, ubi nunc Civita di Cassia inter Boite et Nur ur.

k Furconium, sive Furconia, circa Aternam flumen fuit, certantur nunc non procul Aquila, diruiturque et claustrum Furconio.

l Vacunæ fanum, vulgo nunc Vacuna, et Vacune, oppidum est in Sabini, non procul Narin.

m Interocrea, vel Interocream vicus inter Teate et Amicernum, qui nunc Interdocci, Interdajo, Amterdoco, Amterdajo, et Jacobillo Interocrea scribitur.

Nursiæ

aliisque locis.

g
h x h
l
m

Fulgini in-
defesse labo-
rat

Annus I
c. 1000

Eguibium

Taginas

Asis.

Ausimum
Forum Sempromi.

Numina.

Bovianum.

Teate.

Pinna.

Athantia.

Interamnia.

Sepinum.

Falarinum

Furconium
Falacia.

Interocrea.

a
SS. Abdon
Sennen in
carcere visi

defertur ad
Decianum

minis pro-
missis que
tentatur

dire torque-
tur

multoties ad
tormenta

ITALICO
LEON JACOBIELLI

offendi. Pertulit ergo sanctus Antistes cum admirabili patientia equuleum, faces, flagra, unguas, scorpiones, aliaque tormenta. Peracta porro omnia creduntur eo loco, cui nunc Staffo nomen, sive Foro Crucis : ubi ad sempiternum fusi isthic sanguinis monumentum, ara erecta, et columna, supraque hanc crux posita.

conjecturatur in
carcerem

32 Seminecem illum, catenis ferreis vinctum, includi in carcerem jubet tyrannus, in quo Abdon et Sennen captivi detinebantur, ad ineutiendum iis suppliciorum metum. At secus evenit. Nam tante fortitudinis exemplum identidem iis addebat animos : et ipse assidue eos ad heroicam animi magnitudinem hortabatur : ea ratione ac modo, ut carcer caeli speciem quamdam imitari videretur. Id scilicet male malum daemone habuit : eo igitur instigante, ab invicem sejunguntur, ut nec mutuam audire vocem possent, mutisque animarum exemplis ac monitis.

oritur et
abscerretur
a S. Messalini

33 Percussa interea metu plebs universa, ac nemo unus erat qui sancto Praesuli quidquam opis ac solatii afferret : praesertim cum proposita capitali poena edixisset tyrannus, ne quis ei quippiam annonae praeberet. Una Messallina fuit, nobilibus orta parentibus virgo, Feliciani discipula, quae saepius ad eum in carcerem cibos attulit : cuius beneficentiae mercedem martyrii coronam tulit.

stuprum
innum percellitur

b

34 Cum vero euperot Decius ad Kalendas Februarii Romae adesse, ad peragendum de Persis Medisque debellatis triumphum, Fulgino discessit, iussitque, ad ostentationem quamdam, S. Felicianum catenis vinctum ante currum trahi cum Abdon et Sennen aliisque Christianis, quos a Perside captivos duxerat. Cum Fulgino abiret pius Pastor, converso retro vultu, urbi sibi debite ammo ac verbis, quia sublata de more dextera, b vineulis praepedita, non poterat, benedixit. Neque tunc defuere divina portenta, quae Feliciani sanctitatem testarentur, gestientibus hostilia Christianis, stupore pudoreque attonitis Gentilibus.

occurrit
eum

35 Rapatus igitur cum inenarrabili fatigatione et modestia, plurimis appetitus injuriis, pugnis, calcibus, ab impiis Decii satellitibus, in cornu quos diximus Sanctorum conlatu ac societate, cum mille a Fulgino passus alessset, ad locum qui tunc Mons rotundus, nunc Mormonzone dicitur, senio, cruciatibus, labore exhaustus, positisthumi genibus, oculis in caelum defixis, sanctissimum animam exhalavit, anno aetatis 94, administrati episcopatus quinquagesimo primo, Christi 254, 24 Januarii. Quo loco extinctus est, erecta postmodum fuit a Fulginatibus ecclesia, ejus nomini honorique dicata, appellaturque nunc S. Feliciani de Mormonzone : additum deinceps cognomen, quod inhabitant Carmelito Religiosi.

a. Illic ad Mynviano, infra Fulgintum, Tiora miscetur.
b. Illic, ut infra dicitur, Mynke asseruntur.

CAPUT VI.

Sepultura, honores, beneficium.

c. passus
ut bene reschit
tue

Divulgata Feliciani morte, confestim Clerus civisque Fulginates, multique aecularum, ad eum locum supplicantium ritu convenere, magna cum pietate multisque lacrymis, ut ejus reliquias venerarentur, inque suam urbem reducerent. Cum feretro impositum esset sacrum corpus, copissetque Fulgintum versus deportari, ad solum ejus attactum visum recuperavit eueus, claudis gressum, vitam martium. Hinc mos inolevit, qui etiamnum Fulgini viget, ut anniversariam supplicationem ad ecclesiam S. Feliciani, quae in Mormonzone sita, Fulginatos suscipiant Dominica, quae prima post S. Feliciani ferias occurrit; aut si tunc aeris intertempus obstiterit, quo priorem tempore opportuna fuerit, redeunt vero per veterem Romanam viam, per quam gloriosus olim rapatus est Martyr.

h. passus
supplicatio

dum tumultus
paratur.

alibi deponitur

ejus reanu
versaria in-
moris :

apellatur.

Ecclesia ei
dedicata.

Occultare reliquias

aliqua Metis
translata.

Fulgintum
Sanctus tur-
tur

tem divinitus
et beneficium
impetrat

37 Sed quia inopinatio ejus excessu, angustiisque temporis evenit, ut ubi vivens mandarat sese sepeferi, tumultus subito excitari in Palatina ecclesia, quo conderetur, dignus Fulginatum pietate atque illius meritis, non posset; opinio est, a majoribus accepta, sacrum corpus octiduo toto insepultum in sacello quodam ad muros urbis sito, expositum publicae venerationi fuisse : nec enim aliter satisfieri civium aecularumque pietati potuisse, praecipueque Presbyterorum, Diaconorum, aliorumque sacerorum hominum, quos ille initiarat : qui certatim omnes concurrebant, ut et reliquias venerarentur, et funus cobonestarent.

38 Hinc fortassis ducta consuetudo est, quotannis 22 Januarii, biduo ante S. Feliciani solennitatem, illius imaginem, instituta ad eam rem supplicatione, deportandi ad aedem nosocomii S. Joanni sacram, veteribus urbis muris propinquam : ubi octo dies permanet, visiturque ingenti hominum concursu, undatim confluentibus oppidanis et aecolis qua late dioecesis patet, ad venerandam eam Divi imaginem, pedesque illius deosculandos. Octiduo exacto iterum a supplicantiibus, comitante ingenti populi caterva, magna cum pietate ad cathedralem basilicam reportatur.

39 Dum igitur in aede, quam diximus, deposito corpore, Christianus populus interim pietati suae indulget, absolutus in Palatina basilica Divi tumultus est, qua potuit maxima pro tempore elegantia ac nitore. Tum isthic solenni pompa religiose illatum est. Erecta postmodum in ipso fere urbis mediantulo peranpla est basilica, quae nunc cathedrales, S. Feliciano dedicata, ubi anniversaria ejus feriae maxima celebritate peraguntur. Ut isthic igitur conditum est funus, octoni rursus dies venerationi dati : fluxitque ea ad posterum pietas, nam ad octavum ab ejus solennitate diem, frequentissimus ad eam aedem fit hominum concursus, venerantium exosculantiumque ejus imaginem, ac patrociniium implorantium.

40 Fuit longo tempore expositum fidelium venerationi sanctissimi Martyris corpus, ejusque meritis multa caelitus prodigia facta. Dein seculorum fluxu, bellorumque turbationibus, quibus exagitata est Italia, occultatum fuit, idque zelo quodam ne fortassis surriperetur; lateque etiamnum. Extat Metis, Lotharingiae urbe in Francorum Germanorumque confinio, pars aliqua sacri corporis in monasterio S. Vincentii in insula, isthic a Theodorico Episcopo anno 969, allata : estque in magna veneratione, atque annue Sancti natalem 24 Januarii, ac translationem 20 Octobris, sollemniter colunt.

41 Non destituit post mortem Fulginates suos Felicianus : sed tum aliis in rebus, tum praecipue in tumultibus ac bellis, quae urbi illi excidium minari videbantur, praesenti eam opejuvit, victoriam caelitus aliaque beneficia impertitus : quod libi plenius a me scriptum.

42 Adstitit aliquando spectabilis Fulginati cuidam viro pio ac sancto, et tria se a Deo munera ac praerogativas urbi suae impetrasse significavit; ne qua isthic haeresis radices ageret ; ne ullo praelio ad interuentionem delerentur cives, signava ac vexilla amitterent; ne urbs ipsa inquam ab hostibus excidium pateretur. Et adhuc rata promissi fides; hoc mirabilior, quod ii a quibus neglectus ejus est cultus, horrendas sapinus poenas dederunt.

RELIQUIE S. FELICIANI
in Belgiam et Saxoniam translate.

Cum alias saepe Germani et Galli Sanctorum ex Italia sibi nancisci reliquias studuerunt, tum Ottovis Magni vero plurima trans Alpes asportatae sunt. Ceterorum fere in ea re studium Theodorici I, Metensis Praesul, ipsi Ottom atque Hugoni Capeto sanguine conjunctis, superavit.

AN. CH.
1103.
XX. 67.

superavit. *Ædificaverat is S. Vincentii monasterium : id non modo locupletandum possessionibus, sed et celestibus his thesauris ornandum existimavit. Idique ea egit contentione pietatis, ut prope absente a temeritatis culpa videri nonnemini possit. Scribit enim Sigebertus an. 969 cum catena S. Petri, Comitis cujusdam a demone arrepti collo fuisset circumdata, et mox diabolus spumans et multum clamans abcessisset, ea catena Deodericum Metensem Episcopum arrepta, dixisse, se eam, nisi manu ejus abscissa, non dimissurum : tandem Imperatorem sedato litigio a Papa Joanne obtinuisse, ut annulum hujus catenæ executionem Episcopi mereretur. Hic porro Papa erat Joannes XIII.*

2 De aliorum deinde Sanctorum reliquiis, ac nominatim S. Feliciani, ista ubi subdit Sigebertus: Theodoricus Metensium Episcopus, Imperatori sanguine, dilectione, ac familiaritate ceteris devinctus, dum in Italica expeditione per triennium sub eo militaret, multa corpora et pignora Sanctorum de diversis Italiae locis, quocumque modo potuit, collegit. Primum a Marsia S. Elpidium Confessorem, ejus socium Eutychem Episcopum ipse Imperator jam sustulerat, ab Amiternis Eutychem Martyrem cum reliquiis Maronis et Victorini sociorum ejus; a Fulginis Felicianum Episcopum et Martyrem; a Perusio Asclepiodatum Martyrem; a Spoleto Serenam Martyrem, cum Gregorio Spoleto Martyre; a Corduno pignora Vincentii Martyris et Levitæ, ab Hispania olim a duobus monachis Capuam, a Capua vero illic deportata, a Mevania alterum Vincentium Episcopum et Martyrem; a Vincentia Leontium Episcopum et Martyrem; a Florentia Mincatim Martyrem; ab urbe Tudertinam Fortunatum Episcopum et Confessorem; a Corfinio Luciam Syracusanam Virginem et Martyrem, a Foroaldoduce Spoletanorum olim a Syracusis illic translata; a Sabinis partes corporum Proti et Hyacinthi Martyrum. Hæc omnia, cum parte catenæ S. Petri Apostoli, cum capillis ejusdem, et sanguine S. Stephani Protomartyris, et parte craticulæ S. Laurentii Martyris, a Papa Joanne sibi donata, cum aliis multis Sanctorum pignoribus, Præsul Deodericus in Galliam hoc anno transtulit, et in ecclesia S. Vincentii Martyris, a se in insula urbis constructa, locavit.

3 In codice Metensi, quo uti sumus, post Acta S. Feliciani, ubi quoque titulo, ista sequebantur: Quem vobis integritate sui sacratissimi corporis ab ipso monumento, cum Canonice et monachorum Ecclesiæ suæ, quidquid tum aderat, tutissimum, non sine ingenti civium, etiam Sedis ipsius Episcopi, fletu excipere, et in monasterio B. Vincentii, quod ipse a fundamentis sub norma sancti Patris Benedicti, portum salutis æternæ eo confluentibus, Deodericus sancte Metensis et non injuria venerande a humilis minister, foras murum ipsius angustissime civitatis, in insula Mosellæ fluminis, pie et religiose construxit; qua Apostolice, qua utroque Imperatorum et totius sanctissimi palatii Senatus unanimi applausu, vobis, sibi dilectissimis filiis, Patronum cum Eutyche, Asclepiotate, utrisque Martyribus et Episcopis, (quorum alterius in sanctarum paginis scripturarum a majoribus vitæ et passionis commemoratur titulus; alterius XV Kalendarii Novembrii celebratur dies) cum catena B. Petri Apostolorum Principis, quam a Domino Joanne Apostolice Sedis sacrosancto Pontifice; cum privilegio ceteroque ipsius monasterii digne colendo honore, meruit, et Elpidio Maritano vita et virtute memorando Episcopo, locandum devote ab ipsis Transalpinis regnis delegavit.

4 Hæc ubi, quæ videntur vel ab ipso Theoberto adscripta, vel ex ejus epistola aut diplomate donationis adumbrata: nam auctor Deodericum vocat humilem ministrum Metensis Ecclesiæ; quod fere nisi de seipso nemo scribit. Quod utriusque Imperatoris patrocinio ad-

jutum ad eas obtinendus reliquias dicit, si fuerit Ottone ambo, pater et filius, qui alevant. Plerorumque Sanctorum, quorum a Theoderico una translata esse reliquias scribit Sigebertus, aliis diebus agitur memoria: Vincentii diaconi et Martyris 22 Janu. Serene Virginis Martyris 30 ejusdem; Eutychetis, Maronis, Victorini Martyrum Amiternum, 13 April. Vincentii Episcopi Meranatis et Martyris 6 Jun. Proti et Hyacinthi Martyrum 11 Septemb. Fortunati Tudertini Episcopi 14 Octob. Miniatis Martyris 25 ejusdem; Lucie Virginis Martyris 13 Decemb. Gregorii Spoleto Martyris 24 ejusdem. Leontius an Martyr Vicentians sit, qui colitur 20 Augusti, an alius, nos latet: itaque an Elpidius Episcopus Confessor, sit socius S. Prisci de quo 1 Septembris: an Eutyches socius S. Januarii, de quo 19 Septembris; ut ille non fuit Episcopus. Asclepiodatus adhuc nobis ignotus est. Est Asclepiades Episcopus Antiochenus et Martyr 18 Octobris; Asclepiodotus in Thracia 13 Septembris, at non Episcopus. Veram qui aut quando Perusium ablatæ eorum reliquias?

5 Meminit altitarum Metas S. Feliciani reliquiarum Andreas Saussains in Martyrol. Gallicano hoc die; at Theodorum vocat, qui ceteris Theodericus, vel Deodericus est. Agit de eadem translatione Vincentius Bellovac. lib. 21, cap. 88, Michael Monachus in Sanctuario Capuano; Baronius in Notat. ad Martyrol. et Tom. 10, Annal. an. 969, nn. 16, ubi illud monet: Porro cum illis acciperint, non ipsa integra: ut in dictis locis, quæ adhuc videntur atque eduntur, detorum Martyrum reliquias, fidem faciunt haud dubiam. Scribit Ludovicus Jacobellus supra, agit Metis Translations illius solennem memoriam 20 Octobris: non meminit eod. Saussains: nobis, ut Kalendarium Ecclesiæ Vincentiar. viderimus, non contigit.

6 At Mindæ, urbe illustri inferioris Saxonie ad Virsurgum flumen, celebre esse festum S. Feliciani solent 20 Octobris, qui indubie dies Translatus. Nam isthuc quoque allatas aliquos S. Feliciani reliquias, patet ex Mindensi Brevariæ, eisdem auctoritate Francisci Antistitis anno 1315, in qua eo die isthuc recitatur Oratio: Propitiare, Domine, nobis indignis famulis tuis, quos sumus, per Sancti tui Feliciani Martyris atque Pontificis, qui in presenti requiescit ecclesia, merita gloriosa; ut ejus pia intercessione ab omnibus protegatur adversis. Per Dominum. Lectioes ex eodem Brevariæ supra dedimus. In secundis quoque vesperis in Responsorio, quod vocant, post Capitulum, mentio fit reliquiarum: ita cum habet:

Mynda Deu plaude, melos et promero gaude,

Te quia ditavit summe Deus atque beavit,

Hinc per Patronum tibi dans venerabile domum.

Quovis non obstante, cupis merito mediante

Verè salvaris, si sanctus hunc veneraris.

Inscripta quoque Martyrologus eo die Sancti memoriam Vetus Coloniense, et MS. Floruntum ista habent Apud Mynden S. Feliciani Martyris. Molanus et Martyrol. Romanum - Apud Mindam natalis S. Feliciani Episcopi et Martyris. Adnotat Baronius: Cum nullus Mindensis ejus nominis reperiant Episcopus, fortasse hic ille Felicianus Fulginatis Ecclesiæ Episcopus et Martyr, cujus venerandas reliquias Otto Magnus Imp. in eam regionem transtulit, ut scribit Sigebertus in chron. an. Domini 969. Verba Sigeberti dedimus: non scribit in eam regionem, sed Metas in Galliam Belgicam translatis.

7 Narrat Albertus Krantzus lib. 1, Metrop. cap. 9, Mindæus Ecclesiæ sub Wittekindo Duce Saxonum, et Carolo Magno Francorum Rege, principum, additque Ornata est autem Ecclesiæ jam tum ab initio multis Sanctorum reliquiis, Feliciani Fulginatis Episcopi et Martyris, Theodori Episcopi, Carophani et Abundii Martyrum. Coluntur hi quoque isthuc officio 9 Lectio-

Metas allata a Theoderico Episc. catena S. Petri.

S. Feliciani et aliorum reliquias.

Non integra corpora translata, sed partes.

Mindæ quoque pars est corporis S. Feliciani.

* an quæ hinc allata.

an quæ hinc allata.

an quæ hinc allata.

festum 20 Octob.

EX VARIIS.

num, Theodorus *Episcopus et Confessor 19 Septemb.* Abundius et Carpophorus *10 Decembria, In Chronico Episcoporum Mindensium vulgato mentio quoque fit harum reliquiarum: Hanno XXVI Episcopus Mindensis. Iste sanctus Episcopus videns majorem ecclesiam Mindensem miserabiliter Sanctorum reliquiis orbatam per incendium, collegit de locis diversis corpora et reliquias Sanctorum, et ad predictam ecclesiam transvexit.... Sunt autem hae reliquiae in majori Ecclesia Mindensi, videlicet corpora SS. Feliciani Episcopi, Carpophori et Abundii Martyrum, Theoderici Episcopi, et S. Sophiae viduae. Item de istis Sanctis*

maxima pars corporum habetur, scilicet Timothei Apostoli, Gorgonii Martyris,..... Catena S. Feliciani Episcopi, cum qua ducebatur.

item ejusdem catena.

8 *Etsi existimet Krantzius, inde a principio donatas illas Ecclesiar Mindensi reliquias fuisse; multo tamen probabilius videtur, eodem tempore, quo Metus, plerisque esse allatus, aut paullo ante cum ex Italica prima expeditione Otto in Germaniam rediit anno 963. Et tum adfuisse Landwardum Mindensem Episcopum, colligitur ex us quae 21 Januar. in historia Translationis S. Epiphani cap. 1, nu. 4, dicuntur.*

Quando eo attata

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

EPICTETO, RUPPO, PUBLIANO.

XXIV JANUAR.

Epictetum cum pluribus in Africa martyrio coronatum, retulimus IX Januarii: alium hodie exhibet MS. Martyrologium S. Hieronymi, his verbis: In Africa Epicteti, Rupp, Pupliani. Hic Publilianus dicitur, sive Puplianus, in MS. *Hibernica Conventus Dungalensis, in quo hi aliique, sed unius confuse, ibi recensentur: ix Kal. Paues, Babilli Episcopi et trium parvulorum, Mardoni, Eugensii, Hermetis et aliorum xxii, Musarii, Eugeni, Metelli, Epicteti, Rupi, Menis, Pupliani, Fustaci, Vincentio, Galei, Bati, Maximi, Saturnini, Marini, Aguti, Satri, Gaudeni, Felicissimi, Celiani. Ple-*

rasque horum diuinus videri ad XXI diem rejiciendos. De ceteris hic separatim. Rupp, sive Rupus, an forte Rufus est, vel Rufus? Pro Epicteto, Epictetum fecimus, usitata jam Graecum η in e longum transferendi consuetudine. Jam olim tamen per r redditum fuisse, cujus sono Graece efferebatur, multis probari vix potest: nam Paracletus, Agapitus, Kyrie eleison dicimus, quae Graece per η scribuntur, παρακλήτος, Ἁγάπης, Κύριε Ἐλεσον, at κοίτη ἁγίου, coemiterium, coemiterium, coemitorium, coemitorium, ita varie scribitur, nec male. Sic Ἐπιετατος, (ul est, acquisitus, adventitius) Latine offerus Epictetus, vel Epictitus.

DE S. GALEO MARTYRE CARTHAGINE IN AFRICA.

XXIV JANUAR

Nusquam S. Galei reperimus in Martyrologiis nomen, praeterquam in duobus antiquissimis, quorum unum S. Hieronymi praefert nomen, itaque citatur a nobis, alterum ex *Hiberna al-*

litum, vocabio Dungalensi. hujus verba supra retulimus, illud vero habet: Carthagine Galei. Africana Carthago est, si nihil ad discrimen additur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS NEOCESAREENSIBUS

MARDONIO, MUSONIO, EUGENIO, METELLO.

XXIV JANUAR

Neo-caesaream fuisse Mauritaniae urbem ante scripsimus, cum XXIII Januarii de SS. Severino et Aquila esset sermo, vel eandem quae Julia Caesarea dicitur, vel objectam illi ejusdem nominis insulam et urbem, vel utram quaque. Neocaesarea quoque martyrum peregerunt SS. Mardonius, Musonius, Eugenius, Metellus. Verum eademne sit Mauritaniae urbs, (quod scribit Petrus de Natal. lib. 3, cap. 19,) an quae in Cappadocia, an quae ad Euphraten, in ambiguo relinquimus. Galesinus in Macedonia hanc locat, et probabiliter quidem quam illam, quia horum Martyrum reliquiae in Axum fluvium projectae dicuntur; quod, ut ait, in Macedonia factum apparet, in qua provinciae Axus est. Est quodam Axius Ἄξις, apud Ptolemaeum lib. 10, Europa, Macedoniae fluvius in Thymarum sinum sese eiciens. At nullus alibi Axius videtur certe Stephanus ad Crotonem Italiae urbem, fluvium Ἄξιον statuisse, qui tamen, Esurus est, ut recte observat Charerius; nisi Κροτων mons non juxta Κρότων urbem habet, sed forte etiam extra Italiam. Alios duos Axios annis recenset Ortelius: ut propter Axum Axium, non necessariam struenda, ab quo alio fundamento, in Macedonia Neocaesarea sit. Eum vero fluvium, in quem obiecta Sanctorum corpora sunt, plerumque Martyrologia Axum vocant, quodam edito et MSS. Axum, Auxim, Ansum, Axem; Petrus de Natal. Ausum.

tyrologium Romanum: Neocaesarea sanctorum Martyrum Mardonii, Musonii, Eugeni, et Metelli, qui omnes igni traditi sunt, et eorum reliquiae in flumen dispersae. Usuardus: Neocaesarea civitate, sanctorum Martyrum Mardonii, Musonii, Eugeni, Metelli, qui omnes igni traditi sunt, et reliquiae eorum in Axum fluvium dispersae. Eodem habet Beda vulgatus, Ado, Notherus, Bellinus, MS. Florarum, Petrus de Natal. apud Neocaesaream civitatem Mauritaniae provinciae passos scribit. Sed verbosus, inquit Baronius, ita illic legi putatur, cum veteres omnes ab illa locutione dissentiant; legerat autem Baronius in Petro Neocaesaream; ut edito quia utitur Neocaesaream habet. Omnia quae vidimus Usardi MSS. exemplaria, et plerumque veteres editiones Neocaesaream; edito Parisiensis, anni 1536 Caesaream, Galesinus, ut ante dictum, et Canisius Neocaesaream in Macedonia.

Hornio SS natalis

Neocaesarea urbs.

Urbis factus.

3 Mardonium, MS. S. Hieronymi Mardanium vocat: Musonium, Musurum, Usuardus et Petrus, Musonem; Galesinus Musonium, nisi mendum sit, cum in Notis Musonium scribat, Maurycens, Musonem; MS. Dungalense, Musorium; quaedam MSS. Musonium, et Musonem, Metellum denique Galesinus Matellumense appellandum, testaturque in MSS. etiam Matellum, Marcellum, Mevellum dici: in nostris quibusdam MSS. Mellitus, et Merillus scribitur; in plerisque Metellus. MS. Florarum huncmet Christum interfecto scribit. Nil alibi de tempore legimus.

nomen curti expressa.

2 Petrohorum Martyrum ita unidem praedicat Mur

DE SANCTIS MARTYRIBUS ROMANIS EMETRIO, MAXIMO, FELICISSIMO.

XXIV JANUAR.

Sanctos Martyres Maximum et Felicissimum refert citatum MS. Hibernicum Conventus Dungalensis, sed aliis permistos, nullo indicato quo occubuerint loco: hunc MS. Martyrologium S. Hieronymi exprimit, additque Maximo Emetrium, an forte Demetrium? Romæ, inquit, Via Salaria,

Emetri, Maximi, an sis jungi Felicissimus debeat, haud nobis constat. Multi eo nomine Martyres alius dicitur memorantur, Romæ coronati, hunc ab iis diversum remur, tum quia in Dungalensi, quod dirimus, MS. huic dici adscribitur, tum quia in vetustissimo Rhinaviensi MS. ista quoque leguntur: Romæ, Felicissimi.

DE S. HELLADIO COMMENTARIENSI, MARTYRE.

XXIV JANUAR.

Pures in sacris Fastis celebrantur Helladii, nullus qui Commentariensis, sive, ut habent Menæa, Κομηταρίου fuerit. Cujusmodi ul fuerit nomen, exponit succinte Meursius in Glossario, et clarius Baronius in Notis ad Martyrologium 27 Martii c. et 2 Febru. b. De Helladio id solum trahunt

Menæa: Eodem die S. Helladius Commentariensis gladio finitur:

Gladio supponens Helladius caput,
Græcanici elationem confudit erroris.

Eundem quoque refert Marinus Cythereus.

DE SANCTIS FRATRIBUS MARTYRIBUS PAULO, PAUSIRIONE, THEODOTIONE, CLEOPATRIDE IN ÆGYPTO.

SUB DIOCLET.
XXIV JANUAR.

Ubi et quando passi hi SS.

Cleopatris urbs est in Arabici sinus intimo recessus Ægyptiua recessu, haud procul a Civitate Heroum, ut ex Artemidoro tradit Strabo lib. 17. Hæc palæstra sanctis fratribus Paulo, Pausirioni, Theodotoni fuit, quos hoc die Marinus Cythereus et Menæa Græcorum celebrant. Occubuerunt sub Ariano Ægypti, aut certe Thebaidos, illiusque irrsus Arabiam tractus Præsule, de quo in Actis S. Aseke XXIII Januarii et VIII Martii in SS. Philemonis et Appollonii, ipsiusque Arriani (nam et Martyr factus e persecutor) gestis.

Menæa, nihil se de his nisi in Menæis legisse: nisi forte ea causa id censuit, quod Pausirionis utriusque dicitur, qui Παυσιρίων Παυσιρίων; est Menæis.

3 Disertius aliquando fusiisque eorum Acta memorant Menæa:

Pausirionem et Paulum fratres
Et certaminis socios, fluvialis unda ostendit.
En collum, veniat ensis,
Deum desiderans exclamant Theodotion.

2 Refert hoc quoque Galesianus his verbis: Hoc ipso die sanctorum Martyrum Pauli, Pausini, et Theodotionis. Hi germani fratres spreitis et contemptis vite hujus eaducis rebus, primum monachalem disciplinam complexi sunt: post illi duo majores nati, Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, ob fidem in carcerem detrusi, Arriani Præfeti jussu terribis tormentis affecti sunt. Theodotio autem fratrum desiderio, quos in vinculis esse audierat, ad urbem profectus, cum illorum adairandam in perferendis cruciatibus constantiam aliquando spectaret, et præmia lisdem proposita secum reputaret, in medium accurrit, seque etiam Christianam esse libere professus, securi percutitur: illi in profluentem projiciuntur. Eadem aliquando brevis scribit Cansius, ut narret, Kaderon nostram, qui Galesianus Cansiusque traverat Martyrologia, scribere tamen in Natis ad

Hi Diocletiano et Maximiano imperantibus, Præsule Ariano, Cleopatrìde vixerunt, germani fratres. Priores duo a prima ætate monachicum habitum susceperant, orantique, cum comprehensi sunt, Paulus quidem triginta septem, Pausirion viginti quinque annorum. Cum eos captos audiret Theodotio eorum frater, relicta latronum in montibus societate, accurrit spectatum eos ac salutatum. Et videns questionem subjectos, non est quidem ausus propius accedere, verum in quodam loco consistens, apud se ita ratiocinabatur: At quas opes et præmia consequentur fratres mei? Ergo divine anime succensus redit, seque coram Ariano tyranno Christianum profectetur, atque in eum insilens e tribunalis deturbat. Exemplo igitur ignitis clavis per latera et ventrom trajectis, plexus dein capite vitam finit. Paulus vero et Pausirion in flumen abjecti, martyrium consummarunt. Eadem narat Marinus Cythereus.

vita monachica.

frater conversus,

max. marit

DE S. ZAMA EPISCOPO BONONIENSI IN ITALIA.

SUB III
XXIV JANUAR
S. Zama natalis.

Quomodo dicitur primum Bononiensis Episcopus.

Bononiæ XXIV Janu. natalis celebratur S. Zamæ primi ejusdem civitatis Episcopi, qui a Dionysio Romano Pontifice ordinatus, illic Christianam fidem mirifice propagavit. Ita Martyrologium Romanum. Existimat Baronius in. 2. an. 272. num. 22. primum eum esse Bononiensis Ecclesiæ Episcopum, cujus certa testatque memoria sit, ut quod incendio Diocletiani combusta sint antiqua Ecclesiastica monumenta, nullus alterius Bononiensis Episcopi mentionem haberi, qui Zamam præcesserit. Cum, inquit, nequaquam mihi persuaderi possit, nobilissimam Italiæ civitatem, ingenti semper populo refertam, tribus ferme seculis a Christi adventu dilapsis carnis Ecclesiæ, et, qui ei præficeretur, Episcopo; cum constet, nonnullas alias Italiæ civitates, dignitate et frequentia populi longe impares, jam pridem fuisse episcopalibus Sedibus illustratas. De pulcherrima isthæ disseminata idem scribit Philippus Ferrarius. Cherubinus Girardaccius exoritur Christianæ re-

ligionis apud Bononienses a temporibus S. Apollinaris Ravennatium et Æualte Apostoli revocat.

2 Carolus Sigonius historiam Episcoporum Bononiensium libris quinque complexus est, quos Baronius nondum typis excusus a se lectos testatur. De S. Zama istec scribit: Imperante Gallieno anno Christi cclxx, Zama a S. Dionysio Pontifice ordinatus Bononiam primus omnium venit, ac benigne a Christianis, qui tunc erant, exceptum, Sede in suburbio posita, ad eum, ut fertur, hævum, ubi postea cæles S. Felicis condita fuit, disciplinam illdenque Christi inter Gentiles, quoquo modo potuit, propagavit. Mortuus autem creditur ante annum trecentessimam, cum Confessor vocetur: quia si ad trecentessimam primum spiritum prodixisset, sine dubio in persecutione Diocletiani inter priores exercitatus, sacro Martyris nomine insignitus fuisset. Humatus certe in eodem loco est, ubi consetit. Dies ejus ab Ecclesiâ IX Kal. Februarii celebratur.

quando obierit

ubi sepellus.

EX XAVIIS.

3 Sedit S. Dionysius Papa, ut ad ejus vitam 26 Decemb. dicemus, ab Emiliano et Basso Coss. anno numerum Christi 259, usque Claudium Aug. II et Paternum Coss. an. 269. Unde patet, anno 270, non esse ab eo consecratum Zama. Ignorari ut Ferrarius quæ Zamæ patria fuerit : quidam natione Græcum faciunt, ut testatur Girardaccius lib. 1, Historiæ Bonon.

qui eadem Cathedralam ab eo extra muros ædificatam, dicatam tradit S. Petro Apostolorum principi, ibique constitutos sacerdotes alios qui sacra mysteria populo communicarent : corpus ejus annis circiter 1235, juxta templum S. Felicis, lapideo sepulchro conditum fuisse : sed ad Cathedralam in urbem translatum anno 1585.

Corpus translatum.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SICULIS

BABYLA, TIMOTHEO, AGAPIO.

XXIV JANUAR.

Mures fuerunt Babylæ.

Contendit Cardinalis Baronius, unicum fuisse Babylam, quem Ecclesia Romana XXIV Januarii, Græci IV Septembris venerantur : ut qui eodem quarto die Septembris ab isidem Græcis colitur, confectum esse censet ab iis, qui cum Babylam Episcopum heryrent alibi sub Decio, alibi sub Numeriano passum, duos statuerunt. De controversia illa, sub quo tyranno, quoque tempore prior ille Babylas passus sit, jam ad ejus vitam quæsitum. At præter cum duos alios celebrant Græci : unum ludimagistrum cum 84 pueris, quos erudiebat, sub Maximiano Nicomediæ trucidatum IV Septembris; alterum, orandum quoque ipsam Antiochia, sed in Sicilia cum Timotheo et Agapio interfectum. Neque argumenta Baronii ejusmodi sunt, ut omittere et hujus et illius nomen Actaque oporteat.

hujus natalis,

2 Hos Siculos Martyres (ita vocamus, qui in Sicilia coronam adepti) retulit Ferrarius in novo catalogo Sanctorum XXIII Januarii : ut XXIV Janu. Octavianus Cajetanus noster, in Idea Operis de SS. Sicilia, Memoria secutus, quæ, uti et Maximus Cythericus, Babyla et discipulorum Acta narrant, quæ domus, cuique quo ab aliis distinguitur Babylis, τὸν ἕγεν μάρτυρα Βαβύλαν τὸν ἐν Σικίλιᾳ, sanctum Martyrem Babylam in Sicilia nuncupant.

riam instituit. Sacerdotio deinde initiatus, vitæ Sacerdote dignam egit.

2 Postquam autem immanes et sanguinariæ Gentiles illum Magistratibus prolere decreverunt, relicta Roma, cum suis discipulis in Siciliam appulit : ubi aliquantulum moratus, multis ex inhabitante Spiritus sancti in se gratia lumen veræ fidei ostendit, et ad Dei cognitionem traduxit. Sed cum civitas supra montem posita abscondi non possit, uti scriptum est, ipse quoque Præsidi Siciliæ innotuit : qui cum duobus discipulis comprehensum, et Christum verum Deum libere confitentem, primum verberavit, multisque plagis affecit, corporaque eorum tota sanguine purpuravit. Deinde e oppidatim circumductos variis modis crudeliter torsit, partim ut urbes Siciliæ tam diris spectaculis a fide suscipienda detereret, partim ut illorum suppliciis suam odium et crudelitatem expleret. Sancti vero Martyres, ad cælestia bona respicientes, corroborabantur.

fuga in Siciliam.

predicatio fidei.

Matth. 5. 14.

tortura tolerata.

3 Postridie ergo gladio interemptos, in ignem abjici præcepit; quos tamen veros Christi germanosque athletas ac milites flamma omnino non ausa est violare vel attingere, sed intactos illæsosque servavit : quos nonnulli fideles sublato in eadem insula honorifice sepelierunt.

mors.

sepultura

ACTA EX MENSEIS GRÆCOR.

Sanctus hic Martyr Babylas nobili genere ex Orisento, a ut magnum Job, claris et religiosis parentibus natus est, Antiochia urbis celebri, quam Theopolin vocant, in eaque institutus, et in timore Domini educatus, sacras etiam litteras, quæ expolitum ad Deum viam ostendant, studiose arripuit et tractavit. Christum a primis statim annis sitiens, mundum edidit, atque parentibus nuturo orphatus, omnes opes suas dispersit in mendicos et viduos et pupillos, extrinsecusque se omni vitæ presentis et mundano luto, in montem secessit, ibi cum duobus discipulis suis Timotheo et Agapio, ibique vitam solita-

n

S. Babylæ partium.

eruditio, bonorum abdicatio

secessus cum sociis.

in ignem est, καὶ τὸν ἕγεν ὄψα, juxta magnum Job; alludit fortassis ad illud Job. 1, 3, eratque vir ille magnus inter omnes Orientales.

b Ἄγιος τὸν Πάπυρον. Verberat Italicus noster relicta Constantinopoli, sive nova Romæ. Quorsum Constantinopolim potius hic intelligit, quam antiquam Romam? Et parachronismum committeret a prior, si Byzantium vel Constantinopolim vel Romam, de tempore quod Constantinum præcessit agens, appellaret quod tamen imperitus quibusdam laudat infrequens. At vixisse Babylam hunc ante Constantinum, aut sub ejus initia, omnino probabile est. Quæ enim Antiochie, Constantinopoli, in Sicilia, a Gentilibus tanta fuit persecutio post debellatum Licinium? An forte sub Juliani* at neque latibros tunc nisi pauci, cupiebant, quando etiam pulam dextori verè religiosus Augustinus insultabant.

c ferere est, καὶ ἀόρα, per urbem, ut per plura circumductum fuisse oppida, colligitur ex sequentibus.

d Negat Ferrarius, usquam in Sicilia illorum cætere memoriam. Quid mirum, post tot tantisque insidias clades? In ipsa tibi quam multi de impetate triumpharunt, quorum penitus interitum incognitum, aut solo obruta delitescit?

DE SANCTIS MARTYRIBUS

BARSIMA, ET DUOBUS FRATRIBUS.

XXIV JANUAR.

Colitur S. Barsimianus Edessenus Episcopus XXIX Januarii - XXIV Barsimas et duo ejus fratres Martyres, ex Syria quoque orinadi, ut Barsimam nomen habent, quamquam Maximus Cythericus Basimam vocat. De eo et fratribus Menæa.

Et memoria sancti Martyris Barsime, et duorum ejus fratrum.

Tribus fratribus divinus infusus ardor
Divinum exoptare suadebat per gladium firmum.

DE S. ARTEMIO EPISCOPO ARVERNENSI IN GALLIA.

1 JULIUS AN. CUIUS LEGEM VI. XXIV JANUARI S. Artemii natalis.

Statuer Joannes Saravro in Origumb. Claromont. XXIV Januarii natalem agi S. Artemii sexti Arvernorum Antistitis, qui circiter annum 303 decessit. De eo Molanus in Addit. ad Cosmarium : Arvernus S. Artemii, Episcopi et Confessoris, mire sanctitatis. Referunt enim quoque Ferrarius, Saussanus, Galisimus, qui Artemium vocat, hinc in Notis fatentur ab alio Artemium dici.

2 De ejus rebis gestis nihil certat, præter id quod

S. Gregorius Turon. scribit lib. 4, histor. IV cap. 41. Igitur apud Arvernos S. Nepotianus quartus habebatur Episcopus. A Treveris vero legati in Hispaniam mittebantur : ex quibus Artemius quidam admirabilis sapientie atque pulchritudinis, et prima ætate florens, vi febrilium est correptus. Præcedentibus vero aliis, hic apud Arvernos agrotus relinquuntur. Nam eo tempore apud Treveros sponsali erat vinculo nexus, a Sancto autem Nepotiano visitatus, atque

mors non non rem. atque

atque oleo sancto perunctus, tribuente Domino red- ditur sanitati. Qui cum ab eodem Sancto verbum prædicationis accepisset, oblitus tam sponsam terrenam, quam facultates proprias, sanctæ copulatur Ecclesiæ : factusque Clericus in tanta prælatus est sanctitate, ut B. Nepotiano successor existeret, ad regendas gregis Domini caulas.

3 Hæc ille. De S. Nepotiano agemus 22 Octobris : quem quartum vocat, post S. Austremonium Arverno- rum Apostolum, et primum Episcopum, qui colitur 1 Novembris; intermedios recenset, Urbicum, Legonum, Hillidium. Saussaius scribit uxoratum fuisse, et Cle- ricali militiæ (non tamen inconsulta conjuge vel in- vita) adscriptum, erogatis in misericordiæ opera facultatibus, at S. Gregorius solum sponsali vinculo nexum fuisse ait, et mox sponsam nominat, non uxo- rem; at facultates proprias non erogasse dicit, sed obli- tum. Rectus Gregorii sententiam expressit Christopho- rus Brauerus noster lib. 9, Annal. Trevir. qui sub annum 386, illam legationem putat contigisse.

4 Saussaius de S. Artemii tumultu hæc scribit : Crebrescentibus ad ejus tumulum diviniæ magnificen- tiæ insigniis, in ejusdem venerationem ecclesia con-

structa fuit extra urbem, e qua deinde ad amplio- rem bonorificentiam, sacratissimum ejus corpus, cum re- ligioso triumpho, ad ecclesiam matricem delatum, illie super summum altare concedenti observantia repositum colitur, perenni fidelium devotione. Ea videtur esse repositio, quam idem XXV Decembr. con- signat : Claromonte Arvernorum, inquit, reposito S. Artemii Sedis illius septimi Episcopi; cujus beata ad supernos eboros transitio celebris est anniversa- rio cultu die xxiv mensis sequentis.

5 De ecclesia illa suburbana S. Arthemii, ista ha- bentur lib. 1, de SS. eccles. et monast. Clarom. a Sava- rone edito m. 29. In ecclesia S. Artemii altare S. Mariæ, altare S. Martini, ubi S. Artemius, et S. Vera, et S. Supporina, et alia corpora Sanctorum requie- scunt. Eam ecclesiam Savaro sola æquatam esse scribit, vulgoque dici Le vas de S. Arthem : quo loci, inquit, area lapidea, in qua olim condebatur S. Artemius, carris rotantibus atteritur, et prætereun- tium pedibus conculeatur, concedatis Canonum sanctionibus. At venur Arvernos püs hisce clarissimi Præfetti et civis sui motos querelis, reverentius nunc eam arcam habere.

sponsæ et opum abdica- tio.

trunatio.

ecclesia.

tumulu.

DE SS. VERA ET SUPPORINA, CLAROMONTE IN GALLIA.

XXIV JANUAR

In nullis Martyrologiis, ne quidem Gallicano Saus- sai, SS. Veræ et Supporinæ nomina reperimus : neque Virgines fuerint, necque Martyres, an quieto defunctæ fato, exploratum habemus. Hic tamen eas collocandas duximus, cum S. Artemio, in cujus æde

apud Arvernos olim condita earum fuerit corpora, ut ex veteri libro de Sanctis et Ecclesiis Claromontanis ante diximus, cum de S. Artemio ageremus; ea æde reversa, qua earum deportata exuvie, ignoramus.

DE S. PHILONE EPISC. CALPASIO, ET S. PHILIPPICO PRESBYTERO.

XXIV JANUAR

horum SS. natalis.

Neque hi eodem tempore ac loco vixerunt, neque an palma martyrii donati, ullum usquam conjecturæ ausam reperimus. Ita referuntur in Menæis Græcorum et Maximo Cythero : Eodem die memoria sancti Martyris Herinogenis et Menæ, et sancti Patris nostri Philonis, Episcopi Cal- pasii facti. Et memoria Patris nostri Philippici Pres- byteri : et sancti Martyris Barsinæ, et duorum ejus fratrum. De Hermogene et Mena agemus X Decem- bris, quo sunt Alexandriæ gladio cæsi sub Maximo, an una ceteri triumpharunt? Nulla eorum in Actis men- tio: nisi fortassis ex eorum fuerit numero, quas S. Menas ad julem convessos baptizavit. Certe illustrem Confesso- rem Philonem Episcopum, Egyptium in exilium ejectum esse a Georgio Cappadocæ, scribit S. Athanasius in

apoloqui de fuga sua, in epistola ad solitariam vitam agentes, ubi addit Philonem retrorsum esse Babylonem, sive in propinquam Babyloni solitudinem, et ad abstinu usque persecutionem passum. Id vero contigit anno 344, ut dictum est in Vita S. Antonii XVII Jan. num. 105, lit. i. Ast ubi Calpasius episcopatus? Κάλπαις urbs est, quæ et Κάλπεια, Κάλπει portus, in Bithynia apud Ste- phanum, qui inde Κάλπειος, Καλπειός, Καλπεισός, non Καλπίσιος, gentilitium aut possessivum deservit. Καρπασία urbs est Cypri, Diadora, Stephano, Pto- lemaeo memorata; Xenophon Καρπασός dicta, Demetrio Salamino Καρπασία; an in altera harum urbium, an ubi Episcopus fuerit, non divinus : neque quis Phi- lippicus Presbyter, quem Cythereus Philippum ap- pellant.

DE S. MACEDONIO CRITHOPHAGO, ANACHORETA IN SYRIA.

INITIO V SECULI. XXIV JANUAR S. Macedonii natalis.

Dubitare merito liceat, plusne in propriæ animæ salute ac virtutis absolute curanda, an alieni calamitate propulsanda laboravit S. Macedo- nius anachoreta. Præsertim illud ejus stolunt præ- dicant Menæa et Maximus Cythereus hoc die, quo colitur a Græcis; posterius S. Joannes Chrysostomus oculatus testis homilia 17 tunc ad populum Antiochenum habita, Theodoretus lib. 5, hystor. Eccl. cap. 19, et Nicephorus lib. 12, cap. 44, utrumque idem Theodo- retus in Philotheo, sive lib. 9, de Vita Patrum cap. 13, quod hic visum est reliquis præponere. Illi subjungemus alteram ejusdem Theodoretæ narrationem : tum e Chry- sostomo præclarum Macedonii, ejusque æqualium ana- choretum ac monachorum, elogium. Nicephorus Theo-

doretæ historiam, Menæa Philotheum, sed strictus, expresserunt : hæc vero a se latinitate donata vulgavit Haderus noster parte 1, Viridaru Sanctorum. Aqut de eodem Macedonio Baronius to. 4, m. Ch. 388, et S. Joannes Damascenus orat. 3 de Imaginibus.

VITA EX THEODORETO Philoth. cap. 13.

CAPIT I.

S. Macedonii vitæ anachoreticæ. Sacerdotium.

Macedonium, cognominis Κοιθσφάγος, id est, Vir- scentem hordeo (is enim cibus hoc ei cognomen im- posuit) sciunt quidem omnes a Phoenicis et Syri et Cilicis, sciunt autem horum quoque vicini et fluitanti, qui

Macedonia ἐπιπέλαγος

u

Vita.

Ex Theodos.

qui partim quidem ipsi videre miracula, partim autem ea famam celebrantem audivere. Neque vero sciunt omnes omnia; sed cum alii quidem hoc, alii vero illud didicerint, quod sciunt merito solum admirantur. Ego autem cum de hoc divino capite aliis sciam perfectius, (multa enim me moverunt ut ad eum irem, et frequens apud eum essem) narrabo singula ut poterero. Hunc autem eum ordinem servavi, et post multos ejus posui narrationem, non quod is aliis fuerit virtute secundus (erat enim vel summis et primis æqualis.) sed quod, cum vixerit longissimo tempore, post illos, quorum meministi, vitam finem accepit.

nolus Theodoretus,

h

revisit in montibus,

45 annis stans in fossa sub dno,

23 annis in iugurio

versetur horis aqua madefacta, in morbo ulna elia,

e

amore san gloriæ certantibus

d

Sacerdos ut dicitur,

nationem eum esse privaturam et cacumine montis, et ea quam desiderabat vivendi ratione. Sed tunc quidem vix eum irascentem sedaverunt quidam ex familiaribus.

6 Postquam autem fuit finitus hebdomadæ circulus, et rursus venit dies festi Dominici, rursus eum magnus accessit Flavianus, rogans ut cum eis esset particeps hujus celebritatis: ille vero ad eos qui venerant, Non sufficiunt, inquit, vobis ea quæ facta sunt; sed me rursus vultis efficere Presbyterum? Cum ii autem dicerent fieri non posse, ut his eadem fieret ordinatio, non cessit, neque venit, donec tempus et ejus familiares cum id docerunt. Scio quidem fore ut hæc narratio videatur multis non adeo admiranda: eam autem posui, ut qui eam dignam quæ commemoretur existimem, ut ex qua satis possit conjici et ejus animi simplicitas, et animæ puritas. His autem qui sunt hujusmodi, Dominus regnum cælorum est pollicitus: Amen enim, inquit, dico vobis, nisi conversi fueritis ut pelli isti, non intrabitis in regnum cælorum. Quoniam ergo summam ostendimus ejus animæ formam ac characterem, age ejus quoque ostendamus ex virtute fiduciam.

magna prædictus annis simplicitate et puritate. Math. 18. 3.

a Memor in Phœnicia, Syria, et Cilicia vixit.
b Superstes ergo novissimum fuit annorum usque 520, circa quod tempus S. Zenonis, de quo capite precedenti egerat Theodoretus, obisse dicitur 8 annorum ad vitam S. Athanasii 33, et iterum dicitur 10 Februarii ad vitam ipsius Zenonis.
c Albertus Comas post vitam in eodem monasterio se adhaerens.
d Flavianus electus est successor S. Meleti an. Ch. 384. Meletianus fuit tunc Episcopus Antiochia, cum Eustathianus esset Paulinus eodem tempore, orthodoxi aucto.

CAPUT II.

Fiducia in Deum. Miracula.

Quidam Dux militum, qui delectabatur venatione, ascendit in montem venaturus: eum autem sequebantur et canes, et milites, et quæcumque sunt apta ad venationem. Postquam autem procul vidit hominem, et ab eis qui cum eo erant audiit quisnam esset, statim ex equo descendens, accessit, et allocutus est, et rogavit quid faciens hic degeret. Is autem contra vicissim interrogavit: Tu autem quid hic venisti facturus? Cui Dux autem dixisset: Venaturus. Et ego, inquit, memini venor Deum, et eum cupere cupio, et contemplari desidero; nec ab hac palestra cessado venatione. Hæc cum Dux audisset, et ut par erat miratus esset, recessit.

Deum venatorum

8 Cui autem aliquando a civitas a malo aliquo demone incitata baccharetur, et in Imperatoris fureret statuas, venerant quidam ex Ducibus præstantissimi, qui adversus civitatem interfectionis ferebant sententiam. Cui is autem e monte descendisset, ambos accedentes Duces in foro retinuit. Illi vero, cum quisnam is esset didicissent, et ex equis discederunt, manusque et genua prebenderunt, et ei salutem significarunt. Ille autem passit ut dicerent Imperatori, quod homo esset, et eandem haberet naturam quam ii qui cum affecerant contumelia: et cum natura iram nostri oporteat, ira sit usus inmoderata, et pro suis imaginibus Dei imagines occidat, et pro ære statuarum, corpora morti tradat: ac nolus quidem: aeneis edingere et rursus formare, est in promptu et facile, tu autem, etsi sis Imperator, non potes occisa corpora ad vitam reducere. Et quid dico corpora neque enim palma unum potes edingere. Hæc dixit voce usus Syriaca. Illi autem, interprete in linguam Græcam transferrente, audientes, et exhorrorerunt, et ad Imperatorum transmissuros significarunt. Ego autem existimo omnes confessoros hæc verba esse gratiæ divini Spiritus. Quomodo enim aliter hæc esset locutus, vir quidem expertus omnis eruditionis, in agris natum educatus, vitam autem agens in caenitibus montium, omnem autem animo circumferens simplicitatem, et qui nec divinis quidem

a

Ab Imperatoris Ducibus honoratur

et ubi impedit hoc in quo Dei sunt imago

vacaverat

vacaverat eloquiis? Cum itaque ejus et spiritalem declaraverim sapientiam, et quae justis convenit fiduciam (justus enim confidit ut leo) transibo ad miracula.

b
Signo crucis
ingluviem
demoniacam
curat.

9 b Uxor quaedam cujusdam locupletis nobilis, incidit in morbum ingluvie : et alii quidem eum morbum appellabant operationem seu vexationem demonis, alii autem eum existimabant imbecillitatem corporis. Sive autem hoc, sive illud esset, erat hujusmodi. Dicebant eam comedentem in die triginta gallinas, non posse appetitionem extinguere satietate, sed adhuc alias appetere. Cum sic ergo in ea consumerentur facultates, ejus miseri c qui ad eam attinebant, divinum illum hominem obsecrant. Ille autem venit quidem et precatus est : et cum aquae dexteram imposuisset, et salutare efformasset signaculum, et jussisset bibere, curavit morbum, et adeo retulit immoderatam illam appetitionem, d ut deinceps parva aliqua gallinae particula quotidie ejus alimentum usum implet. Hic quidem morbus hoc modo est curatus.

c

d

10 Cum autem quaedam puella thalamo adhuc contineretur, et repente coepisset vexari a malo demone; accurrit pater ad divinum hominem, orans, et vociferans, et postulans ut curaretur filia. Is autem precatus, jussit ut demon statim abiret a puella. Is autem dicebat se eam non sua sponte esse ingressum, sed magicis coactum prestigiis. Dicebat autem ejus quoque nomen qui coegerat, et amorem esse causam incantationis. Sed cum haec audisset, non tulit pater ire impetum, nec expectavit ut curaretur puella; sed omnium magistratum suorum adit, Praesidem scilicet qui pluribus praeerat gentilibus, accusat hominem, et rem narrat. Is autem reus in iudicium adductus, rem negabat, et accusationem nominabat calumniam. Hic autem non alium citabat testem, quam ipsum demonem qui minister fuerat incantationis; et orabat Iudicem ut curreret ad illum virum divinum, et acciperet ejus testimonium. Cum is autem diceret, non esse fas nec justum, ut in loco monasticae exercitationis haberetur questio; dixit pater puellae se in iudicium ducturum Macedonium; et currens persuasit, et duxit. Sedens autem extra iudicium Iudex, non fuit iudex, sed spectator. Magnus enim Macedonius fungebatur officio Iudicis, utens ea quae intus habitabat potestate. Et cum juberet demoni ut consuetum mitteret mendacium, cum tota autem veritate rei narraret tragediam; ille a maxima adactus necessitate, et virum ostendit qui ei magicis criminibus vim attulerat, et ancillam per quam illa potio puellae data fuerat. Cum autem alia quoque pararet dicere, quae fecerat coactus ab aliis, unius quidem ades exurens, alterius vero jumenta interimens, alium vero aliquo alio damno afficiens, jussit homo Dei eum silere, et statim praecal recedere a puella et ab urbe. Ille autem tanquam Domini legi parens, fecit quod jussus erat, et protinus effugit. Sic cum hanc vir divinus liberasset a furore, illum quoque miserum eripuit ab accusatione, et obstitit quominus Iudex in eum ferret sententiam capitis; non esse fas dicens, ut propter ea quae per ipsum sunt convicta, supplicium capitis decerneretur, sed potius per penitentiam ei daretur salus. Atque haec quidem satis sunt ad ostendendam divinae potentiae copiam, quae et data fuerat : ego tamen alia quoque narrabo.

demonem c
possessa.

inducto ma-
leptu au-
ctore,

ne pluridicte
impedit,

et fugat.

c

quam ener-
gionem sa-
nat

11 Mulier quaedam nobili loco nata, et longe ditissima (ea autem vocabatur e Assyria) erat quidem emote mentis, ex domesticis autem agnoscebat neminem; ut cibum autem et potum sumeret, ferre non poterat. Plurimum autem tempore assidue dehrabat, et hoc alii quidem dicebant esse vexationem et operationem demonis, medici autem dicebant esse morbum cerebri. Cum omnis ergo ars esset consumpta, et ex ea nullum daretur auxilium; ejus maritus, (erat autem is f Abrod annis) vir qui et erat ex magistra-

Januarii Tom. III.

tibus, et magna dignitate praeditus, ad divinum illum caput accurrens, narravit inorbum conjugis, et oravit ut ea assequeretur curationem. Cessit vir divinus, et domum quidem venit, et magno ac vehementi studio Deo obtulit orationem. Perfecta autem oratione, cum jussisset aquam afferri, et fecisset figuram salutaris signaculi, jussit illam bibere. Cum autem prohiberent medici, utpote quod potu aqua frigida morbus cresceret, expulsa tota illorum caetera, obtulit mulieri potionem. Illa autem simul ac bibit, ad se rediit, et a morbo omnino liberata, divinum virum agnovit, et ut dextram acciperet rogavit, oculisque eam imposuit, et ori admovit, et deinceps semper fuit mentis compos.

a Hic infra ex Theodoretii historia Eccles. et S. Chrysostromi homilia plenus refertur. Hic verba hanc recitat S. Damascenus supra.
b Longus. Mulier quaedam opulenta, alias, ut margini adscribit, nobilis, nam alii codices τὴν καταρτίαν habent.
c Menstrua, domestici, Lampus, vicini.
d Matru ut nec diuquid deinceps pullam absumeret, ac Dea sincere ne constanter deserviret
e Longus, Astrum. f Idem, Abrodianus

CAPUT III.

Dona caelestia. Ortus Theodoretii.

Cum autem illud vitae genus amplecteretur in montibus, pastor quidam quarens oves errantes, venit ad illum locum ubi erat homo Dei (erat autem nox profunda, et multa nix descenderat) et vidit, ut ipse dixit, pyram circa ipsum accensam, et quosdam duos candila veste indutos, igni praebentes materiam, a Anni enim alacritatem afferens, divino fruebatur auxilio.

hinc collitus
illustratur

a

13 Quinetiam doni erat propheticus particeps. Et cum ad eum aliquando venisset quidam Dox, pietate et vera religione clarus (quis autem ignorat virtutem b Lupiciani?) dixit se esse de quibusdam sollicitum, qui ab urbe regia per mare ad ipsum ferebant necessaria. Dicebat enim praeterisse quinquaginta dies, ex quo ex porta solverant, de eis autem nihil audierant. Ille autem nihil emicatus, Una, inquit, navis, amice, peritit : altera autem postridie portum occupabit Seleucia. Et hoc quidem audivit divinum illum vocem loentem : didicit autem experientia eorum quae dixerat veritatem.

b
Quaedam ab
sentia et fu-
tura emittit

c

14 Ul autem alia praetermittam, ea narrabo quae ad nos ipsos pertinent. Cum mater mea una cum patre meo habitasset tridecim annis, ea non fuerat facta mater filiorum : erat enim sterilis, ut quae fructum ferre a natura prohiberetur. Et ipsa quidem id non valde egre ferebat : quae enim erat in rebus divinis erudita, credebat hoc esse utile : magnam autem molestiam accipiebat pater, quod curaret filii; et circumquaque cursitans, rogabat Dei servos ut a Deo ei peterent filios. Abi ergo pollicebantur se et Deum deprecatorios, et jubebant ut esset Dei voluntate contentus. Hic autem homo divinus est aperte professus, se nunquam petiturum ab universi opelle, et se petitionem accepturum est pollicitus. Cum tres itaque anni praeterissent, et promissio filium non accepisset, rursus accessit pater promissum exigens. Ille autem jussit ut ad se mitteretur conjux. Cum autem venisset mater, dixit ille vir divinus, se et petiturum, et eam filium accepturam, et quod oportet eam ei qui dederat dedicari. Cum autem mater sola rogaret ut mittere saltem acciperet, et ut liberaretur a gehenna : Praeter hoc, inquit, liberalis et monialis Deus tibi debet illum. His enim qui parentes sincere petunt, duplites largitur petitiones. Illinc reversa est mater afferens praesidiis benedictionem. Et quarto anno a promissione concepit, et genuit uterum : et accedit ad divinum hominem, benedictionis ostendens manipulos.

Matri Theo-
doreti pri-
mum sterili
prolem impo-
strat,

Dra concie
erandam

15 Quinto autem mense a conceptione, fuit periculum

CA THEODO.

aqua benedicta periculum abortionis pellit.

Adhortatur Theodoretum ad virtutem.

apud SS. Aphraatem et Theodosium

ab aqua tribuitur.

cubum abortionis. Illa autem rursus misit ad novum suum Eliseum (vetabat enim morbus ne ad ipsum veniret) et ei revocavit in memoriam quod volebat fieri mater filiorum, et ejus promissa adduxit in medium. Ille autem cum procul vidisset venientem, et agnovit, et causam significavit: noctu enim et morbum et salutem ei ostenderat Dominus. Accepit ergo baculum, venit, ei innitens: et cum fuisset intra pedes, et pacis salutationem dedisset ut consueverat; Bono, inquit, sis animo, nec timueris; neque enim donum auferet is qui dedit, nisi tu pacta conventa transieris. Pollicita es autem, te ei reddituram eum qui datus fuerit, et ei consecraturam ad divinum ministerium. Sic autem, inquit mater, ego et opto et volo. Existimo enim vel imperfectissimum forum esse magis expectandum, quam a Deo alienam filii educationem. Cum itaque aquam accepisset et benedixisset, Bibe ergo, inquit vir divinus, hanc aquam, et senties divinum auxilium. Bibit itaque ut jussisset, et abortionis effugit periculum. Hæc sunt nostri Elisei miracula.

16 Ego ejus benedictionem et doctrinam sæpe percepit. Me enim adhortans, sæpe dicebat: Natus es, o fili, cum multis laboribus; multas noctes Deum hoc solum perpetuo rogavi, ut tui parentes hoc fierent quod te nato sunt nominati. Vide ergo ut vitam agas dignam laboribus, ut qui, antequam nascereris, promissis fueris dedicatus. Quæ sunt autem Deo dedicata, sunt omnibus veneranda, et quæ a vulgo minime sunt contrectanda. Convenit ergo ut tu quoque malos animi motus non admittas, illa autem sola et facias et roges quæ Deum placant virtutis legislationem. Hæc mihi perpetuo sonabat vir divinus; ego autem et eorum quæ mihi dixit memini, et donum divinum sum edoctus. Cum autem non ostendam factis ea quæ mihi suasisit, rogo ut per illius preces divinum consequar auxilium, et quod est vitæ reliquum, agam ex illius preceptis. Qualis ergo ille fuerit, et quibus usus laboribus divinam attraxerit gratiam, hæc quoque ad decemum sufficiunt.

17 Accepit autem etiam in hoc mundo ejus obitus dignum honorem laboribus. Omnes enim et cives et externi, et quibus eredita fuerat magnorum magistratum dispensatio, ferentes illum sacrum lectum super humeros, deportarunt in eodem Martyrum victoria insignium, et eum divinus virus d. Aphraate et Theodosio, sanctum illud et Deo gratum corpus deposuerunt: mansit autem gloria ejusmodi ut extinguî non possit. Nos autem imposito fine narrationi, eum qui percipi potest ex narratione hominum percipimus.

a Longus. Cum enim in Deum spem omnem posuisset, non mirum si se divino spe adiutum sensit.

b Idem, Lycopodium.

c Seleucia in Asia. Plerumque nominatur a Platonia, Strabone, Cicerone. Sita est non procul Antiochia.

d Cuius S. Aphraates 7 Aprilis, S. Theodosius 11 Januarii, quo die illius c. Theodoro Acta dicitur.

C. EDES ANTIQCHENORUM

a S. Macedonio impedita.

Ex Theodoretii historia Eccles. l. 5, c. 49.

Augusta ante virum (Theodosium senorem) migravit a vita. Post ejus mortem non ita diu, facinus quoddam facte fortunæ commissum accepimus, quod incredibilem amorem Imperatoris, quo eam complexus est, perspicere patefecit. Imperator ecelebritate bellorum exaectus, novum quoddam et peregrinum tributum genus civitatibus imposuit: quod quidem Antiochia non tulit: sed plebs, cum videret eos, a quibus exagelatur tributum, propter infatigationem suspendi; eum sibi patrat maleficia, quæ multitudo imperita, occasionem seditionis nata, patrare solet: tum festuam aneam omni genere ludis exornanda Macellum

(il enim nomen Imperatrici fuit) erectam deturbat, et per magnam urbis partem trahit.

2 Quibus auditis Imperator, ut par erat, gravior commotus, omnia privilegia urbi illi adimit, et principatum Laodicæ vicinæ civitati tribuit: quippe istud Antiochenos agerrime iaturos (nam c. Laodicenses ab antiquis jam temporibus adversus Antiochenos gravi invidia exarserant) existimavit. Postremo se urbem incensurum, penitusque vastaturum minatur, atque adeo in pagum redacturum. Porro Magistratus quosdam in illo audaci facinore deprehensos, prius interfecerunt, quam de ipsa tragica clade Imperator certior factus esset. Imperator autem quamquam omnia, quæ fuerat minatus, imperari fieri; tamen d. lex, quæ hortatu magni illius Ambrosii lata erat, obstabat, quo minus fierent.

3 Ubi vero nuntii qui urbi Imperatoris minas exponerent, eo adveniunt, nempe Elebeclus id temporis Dux exercitus, et c. Caesarius Prefectus Palatii, quem Romani Magistrum aule vocant: omnes nimis illis perterriti in magno metu erant. At virtutis athleteæ, qui ad montis radices habitabant, quique permulti erant, et viri optimi, hos duos et monere et hortari ceperunt. Ex quorum numero fuit sanctissimus Macedonius, vir tum rerum quæ in communi vita geruntur inciens, tum litterarum sacrarum prorsus ignarus. Iste in montium verticibus vitam agens, noctes diesque omnium Servatori sinceræ preces offerre solebat: qui neque Imperatoris violentiam pertimescere, neque de potestate eorum qui missi erant laborare visus est: sed in media urbe, prehenso alterius pallio, ambos ex equis descendere jubet. Illi vero cum viderent senem statura exigua, pannis sordidis amictum, primo indignari quidem, sed ut primum a quibusdam eorum qui antecederant, viri illius virtutem didicerant, desilire de equis, illius genua amplecti, veniam denique petere ceperunt. Macedonius divina habuit sapientia, tali oratione eos compellat: Dicite, Viri Clarissimi, Imperatori hæc verba:

Non sobria Imperatorem eum esse, verum etiam hominem. Itaque ne oculos tantummodo ad Imperium adiciat, sed suam ipsius naturam mente complectatur. Nam eum homo sit, illis imperat qui sunt ejusdem nature participes. Humanam autem naturam ad imaginem et similitudinem Dei fabricatam esse. Quare ne tam crudeliter et inhumane imaginem Dei e medio tolli jubeat. Nam bilem movet quicquid, cum ejus imaginem contumeliose tractet. Consideret enim, quam in quo animo dilerit ipse, æneam conjugis imaginem contumelia affectam esse: se tamen in imaginem Dei contumeliosum esse non dubitare. Ac quantum intersit inter imaginem inanissimam et animatam, vivam, et rationis competentem, omnibus qui sunt mente præditi perspicuum est. Illud præterea secum cogitet, nobis perfacile esse pro una aenea imagine multas fabricari; sed eum non posse omnino facere vel pilum unum illorum qui interfecti sunt.

4 Hæc multa oratione, viri illi admirabiles eam ad Imperatorem retulerunt: qui eum ejus iracundie flamma restincta esset, pro nimis quas jactaverat, scripsit litteras quibus se purgaret, iraque causam in illis exposuit. Non oportebat, inquit, si quid a me peccatum esset, conjugem, mulierem summis laudibus merito decorandam, post mortem tantam contumeliam sultare: sed si qui mihi successissent, in me furentis animi impetus convertisse deberant. Adjunxit etiam, se acerbe tulisse, et valde animi discruciatum esse, cum intellexisset quosdam a Magistratibus trucidatos fuisse. Iste quidem a me sunt propterea commemorata, quod tum inquam putabam, ut libertatis laquei, a Macedonio monacho longe præstantissimo usurpata, oblivione deleteretur. tum peritilem illam legem, magni Ambrosii suavis conscriptam, omnium oculis subjicere cupiebam.

Augustæ statuam deyticiunt Antiocheni

c militatur a Theodosio,

extrema minante.

d

e Hujus Duxes compellit Macedonius

f cum auctoritate,

gubetque Imperatori dicere hanc verba: Hæc imaginem prosterant

Placuit Theodosio

a. *Lia Placilla, sive Flaccilla, uxor Theodosii senioris, obiisse videtur anno Christi 385. Nam anno 384 peperit Honorium mense Septembri, aetate anno 386; Gallo Placidia, Valentini senioris filia, secunda Theodosii conjux, Constantinopolim venit. Placidia, sive Flaccilla, virtutes describit Theodoretus cap. 48. et S. Ambrosius in funere Theodosii. et postissimum S. Gregorius Nyssenus in oratione fanebris de ea habita.*

b. *Sozomenus lib. 7, cap. 23, et Zosimus lib. 4, scribunt etiam Theodosii dejectus statum.*

c. *Laodicea Syriae urbs maritima, prope Libani montis radices. Sub Severo Imperatore, magna amulatione et ad huc civitates seditiones inter se agitarum, et Antiochia Laodiceae in servitatem adjudicata est, ut tradunt Herodotus lib. 3, hystoria sui temporis, et Suidas in Severo.*

d. *Cum Theodoro Sozomenus, et Nicephorus lib. 12, cap. 43, huc referant ad tempus posterioris adventus Theodosii in Italiam adversus Eugenium Turanum, quoniam vixit sustulitque an. Ch. 394, cum antea anno 390, ob eadem Theosalonicensium aditu ecclesiae a S. Ambrosio prohibitis, lege sancisset, ut late in eos sicutatim exercitio in dies triginta differretur. Verum ante hanc legem et artem Theosalonicensem, susceptione ac sedatum fuisse hunc tumultum, tempore expeditionis contra Maximianum an. Ch. 388, scribit Zosimus lib. 4 et sequitur Baronius. S. Ambrosius epist. 47, sive, ut alii ediderunt 29, ad Imper. Theodosium de synagoga Juliarum incensa, inquit et Marini debellati, et in iuria Antiochenis condonantur.*

e. *Valeat Fl. Caesarius esse, qui an. Ch. 396, cum Nonto Allicio Consul facti, cujus et infra 28 Januarii mentio fiet, cum de rde S. Thyrsi agerent Nicephorus cap. 44, Gregori Nazianzen fratre scripti, perperam; cum ille sub Valente diem extremum obierit.*

ANTIOCHENI TUMULTUS HISTORIA,

ex Hom. 17. S. a Chrysostomi ad pop. Antioch.

1. **I**numera expectavimus mala; omnium substantias diruptum iri, habitacula cum habitantibus comburenda, civitatem medio tollendam ex orbe, et ipsius reliquias omnes perituras, ararum ipsius terram sussepturam. Sed ecce haec omnia intra expectationem tantum steterunt, et in opus non processerunt. Nec hoc solum est miraculum, quod tantum periculi Deus abstulit; sed etiam quoniam magnis nos affecit beneficiis, et civitatem nostram ornavit, nosque per hanc tentationem et calamitatem probatioris effecit. Quo vero pacto, ego dicam. Nam quando a Rege missi ad commissorum inquisitionem, tremendam illud constituere judicium, omnesque ad malefactorum penas vocabant, et varia mortis omnibus erat expectatio; tunc vertices montium habitantes monachi propriam exhibere sapientiam. Namque tot annis in cavernis suis conclusi, nemine advocante, suadente nemine, postquam nubem tantam civitatem circumstantem viderant, tabernacula speluncasque suas derelinquentes, undique confluxerunt, velut e Angeli quidam de caelo profecti. Et erat cernere tunc civitatem similem redditam caelo, cum ubique occurrerent illi Sancti, vel ex asperis solo dolore pressos consolantes, et ad omnem calamitatis contemptum inducentes. Quis enim illos conspicuas, mortem non derisisset? non desepisset vitam?

2. **N**ec hoc solum erat mirabile; sed quod ad Principes ipsos accedentes, cum fiducia loquuntur pro reis, et omnes sanguinem effundere parati erant, et capita deponere, ut captos ab expectatis tribulationibus eriperent; et dixerunt se non prius recessuras, quam Iudices parcerent civitatis populo, vel sermunitur eum reis ad Regem legatos mitterent. Religiosus est, inquit, qui nostrae genti dominatur, fidelis, cum pietate vivens. Nos igitur ipsum omnino reconciliabimus; non permittemus vobis, neque concedemus eum polluere, nec ullius abscindere caput. Si vero hoc non fertis, et nos cum ipsis omnino moriemur. Gravaria quidem patrata sunt, et nos confitemur, sed Regis humanitatem non excedit gestorum iniquitas.

3. **D**icitur et quidam ipsorum aliud verbum sapientiae plenum dixisse. Quod statim quidem dejecta-rursus erecte fuerunt, et propriam receperunt formam, et factum correctionem habuit celerissimam; si autem vos Dei imaginem occideritis, quomodo rursus poteritis commissum revocare? quomodo perdi-

tos resuscitare, et animas corporibus reddere? Multa et de iudicio ipsis disseminare. Quis non consterneretur? quis non virorum sapientiam admiraretur? Quoniam quaedam reorum mater, nudato capite et canis ostensis, iudicari equum freno apprehendit, et per forum praetercurrens, sic ad iudicium simul ingressa est; omnes obstupefacti sumus, omnes admirati pietatem et magnanimitatem: quomodo non magis ad hos obstupescere oportet? Illa enim etiamsi mortua esset pro filio, nihil mirandum; magna enim naturae vis, et inexpugnabilis viscerum necessitas. Hi vero non genuerunt, nec educarunt; imo vero quos non noverunt, quorum nomen non audierunt, quibuscum inquam conversati sunt, quos ex sola noverunt calumitate, intantum amaverunt, ut etiamsi infinitas habuissent animas, omnes pro illorum salute trahere vellent. Neque mihi dicas hoc, quod non iugulati sunt, nec sanguinem effuderunt; sed quod tanta contra Iudices usi sunt libertate, quanta solos de salute sua desperatos uti verisimile fuit; et tali cum sententia de montibus ad tribunal ecurrerunt. Nec enim nisi prius se neci preparassent cullibet, tam libere potuissent Iudices alloqui, et tantam tunc exhibere magnanimitatem. Et enim ante praetori jamus totos dies agebant sedentes, abducendos de carnificum manibus eripere parati.

4. **U**bi nunc sunt pallia gestantes, et profundam ostentantes barbam, et baculos dextera ferentes, exteriorum et philosophi, cynicae pila, submensabilibus canibus miseriores, ventrisque caussa emerta fauentes? Omnes tunc civitatem deseruerunt, resilierunt omnes, in cavernas conditi sunt; soli vero, qui per opera vere philosophiam exhibent, ac si nullam civitatem malum comprehendisset, sic intripide in forum apparuerunt. Et urbem quidem habitantes, ad montes et deserta avolaverunt; ceteri vero in urbem ingressi sunt, per ipsa demonstrantes opera sua, quod superioribus diebus non destitit dicens, quod cum virtute viventem neque formax quidquam ledere poterit. Tanto est animae sapientia omnibus sublimior, et suavilior et tristibus emeticis; nec enim in illis mollescit, nec ab his contrahitur et humiliatur, sed per omnia manet aequalis, propriam fortitudinem et vim exhibens. Quem enim non relarguisset praesentis temporis difficultas? Proceres nostrae Reip. in potestatibus existentes, divitiis immensus sortiti, qui multam apud Regem licentiam habebant, domos deserentes orbas, omnes de propria salute consultabant; et amicitia omnis et equatio tunc redaguebatur; et quos olim noverant, in tempore calamitatis hos ignorare, et ab aliis ignorari optabant; monachi vero, homines pauperes, vestre plura nihil habentes vili, viuentes in rusticitate, nulli esse apparentes, in montibus et saltibus versantes, velut quidam boves, magno et alto sensu praediti, omnibus pavefacti et trepidantibus, in medio consistentes, malum dissolvete non multis diebus, sed brevi temporis momento. Et sicut generosi bellatores non tantum adversarios complexi, sed etiam visi tantum in acie, et vociferanti, adversarios convertunt, sic et hi fidei vim et descenderunt et solverunt calamitatem, et ad propria reversi sunt tabernacula. Tanti est philosophia a Christo in genus humanum introducta. Et quid dico de divitiis, et in potestatibus constitutis, cum et iudicandi potestatem associati, summa administrantes imperia, ab his ipsis rogati monachi, ut cum venia sententiam ferrent, eventus se dominice esse negaverint? Haud tutum enim, sed periculosum esse, non tantum injuriam inferre Regi, sed etiam eos, qui contra melioris rei convicti sint, impunitos dimittere.

5. **S**ed hi omnibus fuere potentiores, et animi magnitudine et tolerantia, assidentes supplicarunt, ut quam a Rege non acceperant potestatem, hanc exhiberent, et manifestatis his qui rei essent, iudicanti-

Ex S. Cuvvsoer.

miranda caritate et magnanimitate

cum fugis cum Philosophi,

et Primales urbis,

metuerent ipsi huc est in dictam differte

Laodicea

Tempus tumultus Antiocheni.

Theodosio Imp. insuetudibus urbi Antiochiae et trevum minante

h

in unum co murchoreta

v

bu. es enterpellant, et miseris defestant.

d. praecepta Theodosii.

EX VARIIS. cupientibus ipsos adie im- peratorem.

g mittuntur alti- cuna eorum litteris.

Res hęc ho- norifica fu- tura Antio- cheas.

h

bus persuadere potuerunt, ne damnationis sententiam offerrent, sed ad Regis sententiam eos rejicerent : et promiserunt se illi persuasuros, et effecturos, ut omnino veniam daret his qui in se peccaverant, et peregrinationem aggressi sunt. Sed judices ipsorum sapientiam reveriti, et sensus altitudine perculti, hanc eos longam gubire viam non permisere : sed si dumtaxat ipsorum voces habuerint in scriptis, se cum literis discessuros, et Regem exoratu- ros, ut omnia iram dimitteret, spoponderunt : quod et fore expectamus. Etenim cum sententia diceretur, ingressi multi sapientie verba exhibere, et per litteras Regi supplicaverunt, et iudicii ferere mentionem, et se sua deposituros esse capita dixerunt, nisi hoc fieret. Et has capientes in litteris voces Judices abierunt. Quod omni corona splendidius vestram civitatem exornabit. et que sunt hic nunc gesta audiet quidem Imperator, audiet autem magna civitas, audiet et omnis orbis, quod tales Antiochenorum urbem habitant monachi, ut Apostolicam exhibeant fiduciam. Et litteris nunc lectis h in castris, annes ipsorum magnanimitatem admirabuntur, omnes civitatem nostram beatam vocabunt : et eam repellemus funam, et scient omnes, quod gesta non civitatem inhabitantium

fuere, sed hominum externorum et perditorum : et idonea civitatis morum demonstratio, monachorum erit testimonium.

a Nicephorus Multa sunt ejus, quas hoc argumento composuit orationes, quas ἀσπίδα hoc est, status inscripsit. Prima ex istis, habita in hanc subversionis imaginem, est hominibus 2, ad populum Antiochenum.

b Harum dux et antesignanus fuit S. Macedonius. Fronto Ducens noster cavet intelligi montem Casium, Antiochia imminente, ut constat ex Ammirano Marcelino lib. 22, et Plinio lib. 3, cap. 22.

c Idem Chrysostomus homil. 32, de Penitentia 3. Propter monasteria, et illos qui vitam angolicam sunt complexi Theodoretus lib. 3, contra Græcos Angeborum vitam imitari, fugerunt legitimum corporum commixtionem.

d S. Macedonum intelligi, clarum est ex Theodoro. e Hinc Zoninus redarguit mendaciam, qui tradit Libanum una cum Hilario pro salute civitatis legalianem suscepisse ad Theodosium Imperatorem, ut hanc adverteat Baronius an. Ch. 388, no. 11, qui putat Libanum sub Valente obisse, aut saltem vir ad imperium Theodosii vitam produxisse.

f Intelligit generosam illam aciem, quando ambos Duces ingressi sunt, quo die pleam victoriam reportata est, cum ante totos dies ad fores Prætorii excedissent.

g Constantinopolim usque. h Constantinum, sive urbem Imperatoris significat, cujus palatii ministri Castrensium vocabantur, et Castrensium politi magistratus, ac sub hujus dispositione pedagogia erant, ministeriales Domitii et cura palmiorum, ut ex codice Theodosiano hic docet Marcus.

Monachi Antiochei

DE S. EPHREM EPISCOPO ET S. EUSEBIA, SIVE XENE, VIRG. MYLASSÆ IN CARIA.

SÆCULO V. XXIV JANUARI Mylassa urbs Episcopalis

MYLASSA, sive Mylassa, aliis Mylas, antiquis nota geographis et historicis Carie civitas est, hanc longae sinu maris Aegæi, qui inter Miletum et Habarcum patet. Episcopus hic Sedes fuit, que in Notitia Episcopatum Myrae lib. 3, ex dispositione Leonis Imperatoris, cognomento Philosphi, corrupte Mylassarum legitur, sub Metropolita Stavropolitano, ac Patriarcha Constantinopolitano. Vita S. Eusebia infra, et Menæ Græcorum τῶν Μυλασσιῶν πόλεως appellatur.

x Ephrem viri- stitit Episcopi- tus.

2 Tres hujus loci Episcopi in subjecto Vita referuntur, S. Ephrem, Cyrillus, et S. Paulus, quorum postrema duo S. Eusebie æquales fuisse : viri vero illa, ut max patebit, quarto seculo. At quando S. Ephrem vixerit, non constat. Ejus hæc die, quo obiit S. Eusebia, memoria agitur in vita Mylassæ suburbano Lenæ, ubi sacrum ejus corpus servabatur. Reliqua ejus acta intercedunt; imo nec memoria in fastis seu Græcorum seu Latinorum reperitur, nisi forte is sit, qui in antiquo Martyrologio MS. S. Lamberti Leodi legitur XII Maii. Et sancti Patris nostri Ephrem; qui alius videtur ab Ephrem Tharone Syra, illustri scriptore, quem idem Martyrologium his verbis refert 1 Februarii : Eodem die B. Ephrem Edissimo Ecclesie Diaconi.

et Paulus viri- caulis.

3 Ferrarius in nova Topographia ad Martyr. Roman. ubi tres supra memoratos refert : XXV Januarii, Eusebium Romanam Hospita, Metaphr. Ephrem et Paulus Episcopi : de quibus in Vita S. Eusebie, Pauli virtutes pluribus describuntur infra, ubi S. Paulus, sanctus ille Paulus, venerabilis Dei famulus, etc. nominatur; diciturque exultum sibi a Deo gregem sancto et irreprehensibiliter rexisse, atque in neque gratia incrementum profecisse : atque ejus precibus narratur et fugati demones, et vario facto evagationibus, hæc Auctor eorum. Addit Metaphrastes, vitam ejus post mortem miraculis comprobatur. Imo sacras ejus reliquias in templo S. Andrew repositas fuisse uterque asserit. Quo tamen die colatur nobis ignotum. Aliquamdiu S. Eusebia supertes fuisse dicitur, nec usquam ejus dies abitus exprimitur.

S. Eusebia, sive Xene, natalis.

4 Eusebia in baptismo appellata, ut titulus lateret, se Xene, Xenam, quod hospitam, aut peregrinam sonat, vocari jussit. Solemni cum cultu hæc die celebrant Græci in suis Menæis, Anthologia, et apud Maximum Cythe-

rem; e quibus vitæ compendium datus. Menologium a Canisio editum hoc die : Sanctæ Matris nostræ Xenes, referunt etiam minora Menologia, Horologia, et Calendaria Græcorum, que secutus Molanus in addit. ad Usuardum : Die vigesima quarta sanctæ Matris Xene. Eandem refert Galesinus in Notis. Quod vero dies sepulture pro Natali sæpe colatur, Acta ex Metaphraste a Lipomano et Sario die XXV Januarii adscripta. Secutus Molanus eodem illam die refert in addit. ad Usuardum : Apud Metaphrastem, S. Eusebie, que cognominata est Hospita, vel Eterna. Videtur Molanus hanc a Xena, quam pridie trulerat, diversam existimasse. Ferrarius eodem die Mylassæ in Caria S. Eusebie, cognomento Hospite, et in Topographia, ut supra dictum.

5 S. Xene, sive Eusebie, meminit Nicephorus lib. 11, r. 32, ubi eum narrasset floruisse sanctitate SS. Theotistum, Euthymium, et Gerasimum, (qui obierunt anno Ch. 467, 472 et 478,) atque Eudociam Augustam ab Eutychianorum factione ad veritatem doctrine Catholice revertisse; et S. Sabam a S. Euthymio ad vitam monasticam admittit fuisse; (hoc anno Ch. 458, contigit, illud postea ante, ut dictum est 20 Januarii ad vitam S. Euthymii) subdit deinde : Eisdem temporibus et Titus Bostrensis vixit; item Bassa, Tatiana, et admiranda Melana : præterea celebris illa Xena, in qua virtutis perfectionem satis corona illa insignibus stellis contexta declarat. De hac corona in Vita agitur, quam geminam habentem; alteram a Metaphraste conscriptam, quam Latio a Gentiano Herveto donatam vulgavit Lipomano, atque ex eo Sario. Alteram, cumque magis genuinam, e vetusto Græco codice Latine versam datus Auctor anonymus est, sed Eusebie synchronus, patet e prologo. Et fere plures ea tempestate, qui Sanctorum res gestas, laudabili studio, tradere literis laborarent.

atas,

vita.

VITÆ ÉPITOME,

ex Menæis et Anthologia Græcorum.

a Peregrinatur ab hac vita peregrina, ut que etiam ante vixerat, uti vero erat, Peregrina. Meriuntur b amba Xenes nucille. Quibus illius virtutes non erant peregrina. Ad cæli hospitalitatem c Xene quarta venit.

Perbeata

Eusebia, ne nuda, domo profugit.

Perbeatæ hæc et celeberrima Xene, illustrissima urbe Roma oriunda fuit, genere in primis claro et invadendo nata. Parentibus illam matrimonio collocare jam parantibus, instructisque nuptiis, ex ipso thalamo cura duabus ancillis profuga, per mare peregrinatione instituta, varia permutavit loca, tandemque ad Mylassorum oppidum pervenit, ducta maxime venerabilis Pauli mouachi, qui d Alexandria divino nutu in illam incidit, et dux illi ad meliora factus, in hac civitate collocavit, ubi modico ad memoriam S. Stephani protomartyris extracto sacello, cum duabus ancillis, et aliis quibusdam paucis virginibus quæ convenerant, disciplinam religiosam arctissime coluit, atque per omnium voluptatum fugam, continentiamque et summam vitæ patientiam, seipsam ad Cœlitum vitam propius advovit : quam cum feliciter ad finem usque prosecuta esset, divinum sanctitatis testimonium post obitum est indepta. Ipso quippe meridie, cum sol terram clarissime illustraret, stellata crux visa est, quam alius astrorum chorus coronabat; ut videretur esse ipsius Sanctæ corona, ob diurnam jejunia, pervigilia, et virginis incorruptam laudem, a Deo missa. Idque inde clarum evasit, quod sacro ejus corpusculo humo condito, spectatus ille siderum chorus et corona evanuerit. Statum porro et conditionem S. Xene, altera ancillarum ejus, jam morti vicina narravit, quæ, inquam, ejus esset patria, quod illustre genus, generisque cognomen. Eusebia enim vocabatur, verum ut latere posset, se Xenam nominarat.

d

sanctæ vivit :

miraculis post mortem illustrata.

a Assidua hic ad nomen Xene altitudo. Græce est
 Ἀποζηνοῦσαι τοῦδε τοῦ θίου ἑίου
 Οὐ εἶσα καὶ πρὶν, καὶ ἀλλοῦς ἰνέτω.
 Οἱ προσκυνοῦντες ἀπὸ τῆς Xene, αὐτὸ δουλοῦσι,
 Οὐ τῶν ἑτέρας ἑρπετοῦ οὐσαί εἶναί.
 Οὐρανὸς εἰς ἑταίρη Xene ἵδρι τεταρτα.

b Insinuat utriusque duarum quoque ancillarum, et peregrinationis atque exercitationis societatem, publicæ memorat, in sacris reoli solita : et facere suæ singulari etiam virtute conspicuæ.

c Obscura hæc Quomodo quarta Xene? potius Paulus quartus fuit, qui carlo hospes succederet.

d Tam in Cos insula in eam incidit Paulus, atque ante Mylassorum abdedit. Fedius hylbucinus Anthologi auctor, dum Myssouria extrinco oratorio vixisset et obuisse, nulla Mylassor facta mentione, tradit

VITA

Auctore ejus æquali, anonymo:

ex veteri Grævo MS.

CAPUT I.

S. Eusebiæ fuga e patria.

a Sancta stellis vivit.

Acta omnia et elogia Sanctorum mirabilem imitantur splendorem. Quemadmodum etiam astra, situ quidem fixa, universum tamen orbem terræ illustrent, eademque et ab ludis spectantur, nec se occidunt Seytlis; continentem irradiant, et in mari lucent, regnantque navigantium cursum; et quamquam eorum ob multitudinem ignota sint nomina, est tamen ob venustatem admirationi intuentibus fulgor, ita et singulorum Sanctorum licet incluse sepulchris reliquæ sint, potentia tamen non est terre limitibus circumscripta. Enimvero et nostris quoque temporibus ingens miraculum ac præclarum mysterium divinitus propositum est, quod scriptis tradi, ac commendari posterorum memorie, arbitror oportere.

S. Eusebia romana,

spouso profugit

in ea, unica facultatum suarum maximarum hæereed spem omnem haberent repositam.

3 Habebat autem ex omni ancillarum numero duas præclare secum consentientes, quippe a prima ætate secum educatas. Has ergo seorsim evocat, itaque alloquitur : Committite vobis rem quampiam volo : adjuro autem vos per Deum, ne eniquam mortalium quæ melior prodatis; sed mihi potius et vos opem feratis, quo et vestras ipsæ animas salvetis, et meam sublevetis miseriam. At illæ : Quodcumque jusseris, Domina, faciemus; præsertim cum, ut spondes, ad animarum nostrarum spectet utilitatem, et parato sumus pro te mori potius, quam quidquam eorum quæ dixeris proferre. Addidere hæc fiducia Virgini. Nostis, inquit, constitutum esse parentibus, ut me viro tradant. Ast ego derrevi omnino non iniro conjugium, quod mihi acerbum et molestia plenum videtur, cum aliud non sint universa hujus vitæ bona, nisi umbra, fumus, somnium. Agite ergo, obaudite mihi, et in commune sanctam eligamus vitam : sique Dei voluntas est, et meo adstipulamini consilio, et quæ dixi servate. Quid deinceps facto opus sit videbimus. Credite mihi, etiamsi hæc ad parentes referuntur meos, et quidvis it machinentur, adeo ut me igni quoque, ferro, ac bestiis objiciant, neque sic tamen animi mei propositum subvertent, Christo meo mihi opem ferente. His ille auditis, Fiat, aumt, Domini voluntas : namque idem nobis decretum est, et tecum, si ita sors tulerit, mori malimus, quam sine te regnare.

Actum. EQUALI ANONYMO VIRGO, duabus ancillis propositum servandæ virginitalis aperit

4 Glorificabat Deum his auditis virgo. Cumque pari omnes zelo duerentur, quotidie deliberabant quid aut qua ratione aggredierentur. Denique sibi precibus adjutorem conciliabant. In dies igitur divino sese labori dedebant. Interim suis ipsa ac duarum ancillarum manibus facultates largitur pauperibus, illud tamen sedulo cavens, ne quid parentes personificarent. Advenit constitutum nuptiis tempus, omnibusque jam paratis, in rem suam incerta erat virgo cum geminis ancillis. Muliebria ergo ponunt vestimenta, et habitu viros mentite, quædam seorsim necessaria tollunt, omnibusque circa domestica occupatis, cum januam patentem reperissent, consignantes se signo Crucis, Esto nobiscum, inquit, Fili Dei, et viam tuam demonstra nobis, in qua gaudiamur : nam propter nomen tuum domum istam, et quæ in ea sunt cuncta reliquimus, eligimusque affligi et propriis exui, te desiderantes, te querentes.

sua clam choragi pauperibus.

veste virili adhibi cum ancillis profugit.

5 Hæc cum lacrymis precatur, domo egrediuntur flentes simul ac gaudentes. Janque iter ingressus ita lacrymans eas affatur Dei ancilla : Vos mihi deinceps sorores et domine eritis. Ego vobis, quod viveatis, famulabor. Tantummodo, domine mea, relinquamus propter Deum cuncta, nec quidquam curemus eorum quæ in terra sunt, terram ablicemus omnia, anime dimittat nostræ ut salvo sint abittantur, vanas et noxias mittamus hujus vitæ sollicitudines. Credeamus Domino dicenti : Siquis reliquerit patrem aut matrem aut domum aut substantiam propter me, centuplum accipiet, et vitam æternam possidebit. Obsecro, sorores mee, salvemus animas nostras.

hæc hortatur ut mundi contemptas.

Matth. 19. 29

6 Hæc illa prosequente, ad mare perveniunt, re- peritque navigio quod mox vela facturum videbatur, illud conscendunt, et vento usæ secundo, intra paucos dies Alexandriam appellant : indeque rursus egressæ veniunt in b Coma Insulam : undique enim fugiebant, ignotum quampiam locum vestigantes, ne perquisitæ a parentibus invenirentur. Cum ergo nihil metendum suspicarentur, vestitum rursus muliebri varietate committunt, conductaque in quieto et remoto a turbis loco domum, in ea habitantur Dominum precantes, ut eis hominem mitteret qui eorum gereret curam.

Venit Alexandriam inde in Coma Insulam

habitu re- sumi ut

7 Monuit vero sancta illa Dei ancilla sodales suas, Hortor,

ACCIBI
AQUALI
AN NARO
PAMS,
VITIO.
jubet patriam
reberi, Nemen
se dicit.

Hortor, inquit, vos per Deum, sorores meae, ut caveamus ne patriam nostram aut consilium cuiquam aperiamus, aut cur domo discesserimus, quodve mihi sit nomen, ne fortasse nominis patriave indicio nos parentes mei deprehendant. Adjuro vos per Dominum, ut isthæc omnia quoad vixero religiose observetis, neque ulli quidquam eorum, quæ aut gesta sunt a nobis, aut gerentur deinceps, indicetis. At si quis fortassis nomen meum sciscitetur ex vobis, respondete Xenæ me, id est Peregrinam appellari. Cum hæc illa præcepisset, ipseque servaturas se cuncta addixissent, flectit cum iis genia, et cepit lacrymari dei agnicula, ac dicere : Deus fac nobiscum peregrinis miseris, et humilibus misericordias tuas, et miserationes tuas, sicut fecisti cum Sanctis tuis omnibus, et mitte nobis hominem tibi acceptum, per quem passionis et nos humiles salvari.

a *Itum prodigium misit Metaphrastes, ut fere solet, breviori substituto proelio* b *Gous, Coa, Coe, Co, naris Apri Insula, ab Hæbericasso* c *urbe quindecim millibus passuum distantis, teste Plinio lib 3, cap. 34.*

CAPUT II.

Vita monastica, egyptia virtutes.

Cumque isthæc Deum orassent, ex domicilio suo egresso prospexerunt, et ecce velut a portu veniebat senex quidam venerabilis, habitu quidem monachi, vultu vero nescio quid Angelicum præ se ferens. Quem conspiciens Christi Virgo, ad eum accidit pedes, lacrymisque perfusa hæc ait : Peregrinam in alieno solo ne despicias, ne aversis miseram et egenam, ne responsa deprecationum humilis peccatricis, sed Apostolum Paulum imitatus, esto Dux noster et magister, sicut et ille a Thecla fuit. Memento illius, quam iustus Deus mercedem reddidituri est, neque ne duas has sorores meas salva. His auditis, venerabilis Dei famulus et ipse solutus in lacrymas, dixit : Quid vultis ut faciam vobis? Illa autem : Ut post Deum noster filius Pater et magister, et ducas nos ubi salvas nos fore putaveris : quippe peregrina sumus, nec quorsum tendamus sat novimus, embescimus enim in alienis venire conspectum. Ille vero : Unde estis, et quam ob rem ita solitaria? Sancta vero Dei Virgo respondit : b Peregrina sumus, servo Dei, simulque decrevimus a patria abire, et in hac venire loca Deum itaque precamur nocte dieque, ut mittat nobis hominem, per quem salvæ fieri queamus. Recce igitur Deus ostendit mihi sanctitatem tuam, que nostram possit suscipere infirmitatem. Ille vero : Credite mihi, inquit, sorores, et ego hospes sum in hac regione. Nunc primum, ut videtis, o sanctis heis oratione facta venio, et in patriam revertor. Dicit ei Dei famula : Ex quibus partibus est sanctitas tua, Domine mi? Ille vero : Ex partibus Carie sum, Mylasæ urbe. Dicit ei iterum Christi sponsa : Obsecro sanctitatem tuam, quodnam est nomen quod geris? videtur enim Episcopalem quandam in te speciem atque habitum videre. Respondit Dei servus : Ignosce mihi, spero fore ut Deus vobis adsit, et ego pro virili curam vestri geram. Ille autem cum lacrymis ad pedes ipsius prostrate dixerunt : Omnino, Dei fa-

Paulum Mylasensem iugit, ut ipsam curam suscipiat

a

b

rum eo Mylasensem abit

mule, nos tecum adsume : ibimus quo jubes, tantum misere peregrinarum, et Dux noster esto ad vitam. Eas igitur homo Dei secum assumit, venitque in Mylasorum civitatem. Hic cum domicilia quedam in loco ab omni vulgi strepitu remoto reperissent, c vicina tamen sanctæ Dei Ecclesiæ; omisit illa Virgo Christi: atque ibi oratorio erecto in honorem S. Stephani Protomartyris, intra breve tempus monasterium constituerunt, curam illarum gerente sancto illo Paulo. Nemo igitur prorsus cognovit quamdiu vixit, vel unde esset sancta illa Virgo, aut quam ob causam excessisset e patria, aut quomodo vocaretur, sed proprium suum nomen omnibus dicebat Xenæ, sive Peregrinam, esse. Quoniam autem Dominus Paulus dicebat eas se ex Coorum civitate adduxisse, persuasum fuit omnibus, inde oriundas esse, unde et monasterium earum Coon vocarunt.

10 Haud ita multo post Cyrillus Episcopus dormivit in Domino : tota vero civitas communibus suffragiis ei Dominum Paulum subrogavit; ordinatusque est Episcopus diete civitatis. Ingressus ergo monasterium Virginum Dominus Paulus, Domine Xenæ persuasit, ut Diaconissam sese pateretur ordinari. Ipsa autem vero Angelicam in corpore vitam agens, ita se fervori vite monasticæ dedit, quavis delicate et tenere esset educata, ut nova quadam et inusitata via ad asceticæ vite perfectionem iteretur : ut ipsi singularem ejus abstinentiam demones horrorent, ejusque exercitationis severitate victi cederent, neque propius ad eam aulenter accedere. Stata illi bidui triduive inedia; imo et hebdomadam quandoque integram cibo caruit. Ad huc vero sumendum ubi eam necessitas adgerat, non olus, non legumina, non vinum, non oleum, non poma, nec aliud quidquam eorum que calefaciendi vim habent adhibebat, sed tenui frustopanis contenta, id suis ipsa lacrymis humectans, sumptis de charitabilioribus commiscebat, sicque denum comedeat. Eamque morem toto vite tempore tenuit, Propheticum illud implens : Cinerem tanquam panem manducavi, et potum meum cum fletu misceram. Nulla autem ex omni sororum coetu, hujus erat abstinentiæ conscia : duæ dumtaxat ejus sorsæ elanentum quid ageret observabant, atque ipse quoque sanctissima ejus exempla imitabantur.

11 Porro illa incredibilem temperantiam tantam somni parcitatem peperit, ut a vespera ad horam precum, qua ad oratorium sororum conveniant, totam noctem staret sublatis ad eorum munibus orationi intentæ, hæcque situ quotidie a sororibus reperiebatur. Alias flexis genibus a vespera ad auroram perseverabat, tota nocte cum lacrymis orans. Hæc enim ageret, ea tamen erat animi submissio, ut omnium se infirmam arbitraretur. Quis ceteras ejus virtutes recenselit? Quæ nobis oratio ad ejus omnia recte facta deprecanda sufficere? Quid ejus mansuetudinem dicemus? neque enim vidit eam quis unquam iratum. Potius vitam nulla vana gloria contaminatam celebrenus, speciem nulla figura expressam, vultum nullo modo fuerunt, pectus tranquillam. Quod denique in ea bonum opus non fuit? assidue vigilie, immensa caritas, summa temperantia, omnigenæ humilitatis decus. Peccatoribus compatiebatur, errantes reducebat in viam. De vestibus vero supervacuum est dicere. Quæ enim maxime trite erant, eas illa, omni superior humana passione, sibi sumebat, vix adhuc iis sese dignam rata. Totæ ei vita in compunctione et perenni lacrymarum profluvio exacta. Fontes ipsos aquis priusestate destituti videres, quam ejus, minime sublimes, sed in Christum semper intentos, oculos lacrymis carere.

monasterium ædificat

Paulo creas Episcopo,

fit Diaconissa

Jejunat multis diebus,

vescitur solo pane fletu et cinere misto.

Psal. 101 10

omni parca, totus noctes orat.

humilis.

mansuetæ.

virtutum studiosa,

in vestitu modesta

pectati dedita.

a De ea ingenio 23 Septemb b Metaphrastes addit his Paulum intellexisse Romanus. c quod verosimile non est, cum patriam altera auillarum diu post Eusebii mortem indicat d Grece est, Οὐδὲ ποτὴ πῆξις ἔβη τὴν τὴν ἑσπῆν ἀπὸς ἑκείνην, οὐδὲ τοὺν ἰαδὸν ἰαδὸν ἰαδὸν

CAPUT III.

Ultima monita, obitus.

Die S. Ephrem ultimo Religiosas alloquitur.

Hæc igitur æternum celebranda Virgo cum e vivis esset migratura, memoriaque ageretur S. Ephrem ejusdem Mylassorum urbis olim Episcopi, cumque Sanctus Paulus in Leuce pago cum universo fere populo esset, ubi situm ipsius est S. Ephrem corpus; advocatis omnibus in a oratorium monasterii Sororibus, ita eas co-pit affari: Domine mea, Domine mee et sorores mee, scio quantam erga me humanitatem exhibueritis, quomodo infirma mihi et peregrinae subveneritis: quare et nunc obsecro vos, prorogate aliquantum vestram, in me famulam vestram, caritatem, et estote memores mei peccatricis et peregrinae in vasis ad Deum supplicationibus, ne molesta mihi sint peccata mea, sed precum vestrarum adminiculo libere ad Christum evadam. Nam mihi, ut video, adest finis, dolorque est anime mee et tristitia ingens, quod b inordinata egrediar ex corpore, absente sancto Episcopo et Patre nostro Domino Paulo. At vos meas explete vices, cumque venerit dicite illi, dixisse humilem Xenem: Per Deum, venerande Pater, memor esto peregrinationis mee: namque tu mihi viam monstrasti, et perduxisti me ad vitam; hæc, inquam, vitam, ora ergo pro me ut non confundat me Dominus ab expectatione mea.

a

orat ut pro se precetur.

b

Fientes consolatur.

13 Hæc illa dicente, coeperunt omnes lacrymari, et dicere: Domina nostra et dux animarumstrarum, nos deferis orphanas et miseris? Que deinceps nobis dux erit ad vitam? quo nos humiles instruet? que intercedet pro negligentia nostra? Noli, Domina, hoc nos miserissimo tempore relinquere: recordari quod nos in hoc monasterium perduxeris: curam habe animarumstrarum, Domina, et precare Deum ut paullulum adhuc tibi temporis largiatur, nostri gratia, ut et nos ad vitam indicas. Dux ille sodales ad pedes ejus advolvunt plorantes, et, Desoris nos, inquit, Domina, et sine nobis discedis? quid miseræ agemus? quid peregrina in alienam regione? Vro nobis miseris et afflictis! Quia curam nostri non habuimus, ideo solas perat relinquere Domina nostra. Memento afflictionis nostre, quam tecum subivimus. Memento peregrinationis nostre et tunc ejus sociæ exitimus: memento in omnibus tibi sedulo paruisse: memento nostri: Deoque supplica, et nos tecum assumæ, ne a te separemur. Magno igitur coorto ejulatu et perturbatione, co-pit et Domina Xene lacrymari, ac dicere: Scitis, sorores mee, a quanto jam tempore clamet Apostolus Petrus: Non tardat Dominus promissiones suas, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti. Advemet autem dies Domini, ut fur. Hæc igitur scientes, Sorores mee, non negligamus nosmetipsas in brevi hoc tempore: sed vigilemus, accendamus lampades nostras, suavis oleum in vasis nostris, preparemus nos in occursum sponsi, quia nescimus qua hora nos vocaturus sit Dominus. Ecce enim messis adest, et operari parati, nutum tantum Domini expectant.

potissimum dicitur ejus peregrinationis socias:

2 Pet 3 9

orat pro se suoque.

14 Hæc ea dicente, cunctisque lacrymantibus, et ad pedes ejus projectis, in cælum sustulit manus, cumque multis lacrymis ita precata est: O Deus, qui usque in hunc diem protector peregrinationis meae fuisi, exaudi me humilem et peccatricem famulam tuam. Memento omnium famularum tuarum, sororum mearum istarum, et serva eas, atque adversus demonis insidias tuere, ad gloriam et laudem sancti nominis tui. Memento, obsecro, Deus meus, et harum duarum sororum mearum, ma mecum peregrinantium propter nomen sanctum tuum, et sicut in hac temporalis vita a me non sunt separate, nec in regno tuo separe nos a thalamo tuo. Hæc Deum precata, omnes rogat ut sibi soli paullulum essa liceat.

15 Omnibus igitur egressis, c conclusit seipsam solam in oratorio, dux vero ejus sodales solæ extrinsecus ante fores observabant: videntque illam positis humi genibus orantem; cumque multis horis ita jacuisset, subito effulsit lux in oratorio, tanquam fulgur, odorque suavissimus et copiosus inde adspirari cepit. Hæc igitur continuo ingressæ, invenerunt eam obdormisse, die sabbati, hora sexta. Egressæ igitur istæ duo sorores fientesque reliquas advocarunt: Matres, inquit, et Sorores nostræ, venite, et communem luceamus orbitatem, plangamus murum nostræ congregationis, orbato sumus venerabili Matre nostra: decessit sodalis nostra: solæ sumus relictæ: Xene sancta Mater nostra obdormivit. Omnibus vero ingressis in oratorium, et defunctam cernentibus, fletus et ejulatus magnus exortus est.

ACTORE QUOTI COSIMO, IV MS. GILCO. c luce et odore suavit diffusis moritur.

ingent lacrymos.

Cælesti potentia honoratur

16 Clemens vero Deus volens manifestum facere omnibus, quantus in terra fuisset absconditus, thesaurus, magnum ostendit et illustre in celo signum. Cum enim Virgo spiritum reddidisset, ipso meridie, sudo aere, apparuit in celo corona ex stellis contexta, in cuius medio crux erat: omnesque id portentum viderunt. Cum igitur cives una cum sancto Episcopo Paulo adhuc in Leuce vico essent, et hoc in celo proligium cerneretur, omnesque mirarentur, et quererent quid sibi id velle: cognoscens in spiritu sanctus Episcopus Paulus, dixit ad universam multitudinem: Domina Xene obdormivit, atque ad eam hoc corona apparentis spectat portentum; absoluteque sacrificio inde mox discessit. Secutus est eum populus, qui ad celebritatem convenerat, universus. Cum ergo eum populo in urbem revertisset, deprehenderunt, quod ipse præmuntiarat, mortuum Xenem.

a Metaphrastes eam lecto affugit, nulla hic facta oratori mentione. b In Græce deservit, quod videlicet sacri vultus, et extremis mysticisque Sacerdotum precibus unæ set muniti c Metaphrastes e lecto descendit, et venit in oratorium.

CAPUT IV.

Sepultura. Miracula.

Coneurrit igitur ad monasterium ingens multitudo virorum ac mulierum, cælesti illo prodigio excitata. Conclamabant universi: Gloria tibi Christe Deus noster, quia multos habes Sanctos tibi in occulto famulantes. Gloria tibi Deus, qui propter nos peccatores incarnatus es et crucifixus, quia quem hic absconditum habebas thesaurum, omnibus manifestum fecisti. Gloria tibi, quia et humilem Mylassorum urbem hoc sanctæ mulieris cindio dignatus es. Cum omnes fientes glorificarent Deum, cernereturque crux illi cum corona in curia: religiosus populus zelo pietatis accensus, præsertim vero mulierum turba, ad Episcopum accedunt, et voce magna succlamant. Ne abscondas, sancte Episcope, urbis nostre gloriam, ut ejus sileas laudem. Ne margaritam occultes, quam Deus nobis ostendit. Publico hæc faciem ostenta: videant omnes, cui Domino famulemur: videant Gentiles, et pudore suffundantur: videant Judæi Crucis mysterium, et cognoscant, quem ipsi in errorem egerunt, Deum esse: videant et plangant omnes inimici Crucis Christi, videant quo ratione etiam post mortem servos suos glorificet Angelorum Dominus: videant omnes quanto divinitus splendore Xene, ignota et captiva ab humilibus existimata, illustretur: videant omnes, quantum humilis nostra civitas danum et gratiam sit consenta.

Qui ut in monasterium populus.

petitque cum publicè bene raudum profert

18 Cum hæc aliique vociferarentur, accedens sanctus Episcopus, feretro humeros subiecit, inaque Presbyteri, ac feretrum portantem, multis accensis lampadibus, Deo laudem accinentes, produxerunt reliquia, et cum feretro in media urbis platea collocarunt: videntque universa multitudo, ut proferebatur feretrum, superne coronam consequi, cruceque in celo

Profertur utique hinc cælesti processione.

ACTORI
CIVITATI
SNOSSIMO,
EX MS
CINGULO

Attactu fere-
tri curandus
est.

et Interea
eodem attactu
meritis

sepelitur

Mortuus
de stupen-
ditur

culo apparentem : ut vero depositum feretrum, con-
stitit supra illud crux ac corona. Confluxit vero ex
vicina regione vis hominum infinita ad inusitatum hoc
portentum, ut urbs omnino esset populo conferta.
Totam ergo noctem sancta Dominice perstiterunt
omnes cum Episcopo isthic vigilantes. Multa quoque
facta isthic sanitates et curationes. Nam quicumque
morbo diuturno aut passione incurabili detinebatur,
accedens, solo feretri attactu statim omni aegritudine
carebat.

19 Transacta igitur nocte sub tertiam sanctae
Dominicae diei horam, confiderunt corpus S. Xenae,
et deportarunt psallentes in locum, qui Sicanus dicitur,
qui est in ipso civitatis ingressu versus Austrum,
nam isthic ut sepeliretur obstata erat Sancta. Vidit
ibidem populus, cum corpus deportaretur, ac graba-
tum procheretur, simul moveri illum in colo spectabi-
lem circum cum cruce : rursusque, ut depositum
est, superne constitisse. Accessere igitur quotquot
poterant ex populo, magna fide, et superposita reli-
quiis linteis in frusta, ad curationes cujusvis aegritu-
dinis, partim sunt. Episcopus igitur cum venerabili
Clero corpus augetis, isthic in novo monumento condi-
dit. Et statim sublata est ab omnium oculis illa
cum cruce corona. Multa vero etiamnum cum fide
accedentibus conferuntur curationes, in loco, in quo
Dominica Xenae sanctae jacet reliquiae.

20 Non multo post una sodalium ejus mortua est,
et continuo secuta est et altera, suntque ambe ad
ejus pedes sepultae. Cum posterea illa moribunda
decumberet, convenerunt ceterae Virgines omnes,

eamque adjurarunt, ut cuncta quae de Domina Xene
norat, aperiret. Cernens sese ad metam tendere, sin-
gillatim omnia exposuit, unde, quibus quamque illu-
stribus parentibus nata, quam ob causam aut quo-
modo profugerit, ut nomen propter Deum subticue-
rit; utque, dum amba vixerunt, nemo quidquam de
his intellexerit; ut demum Xenae se, sive Peregrina-
nam, appellari voluerit, quae apud suos Eusebia dice-
batur.

una quaedam
fuerit Xene
aperit.

21 Atque haec est conversatio Xenae illius, in
mundo hospitis, sed caeli civis, atque in carne Angeli.
In Deo exultat, civitatis portas tuctur, neque enim
mors potestatem ejus virtutemque infregit, nec locus
beneficentiam dissipavit. Corpore, ut vestimento,
exuta est : diabolum ut serpentem interemit : mun-
dum ut fabulam aestimavit;.... ut thesaurum conserva-
vit : mundum a se propter Christum abdicavit.

Sancti ur-
binum portus
tueantur.

22 S. Paulus aliquando S. Xenae superstes fuit,
et eruditum sibi a Deo gregem sancte et irreprensibi-
liter regens, in majus gratiae incrementum pro-
fecit; ut jam ejus precibus et fugarentur daemones, et
variae fierent curationes. Tandem Deo rationale suum
ovile commendans, et ipse ad Dominum migravit.
Condite sunt sanctae ejus reliquiae in eadem urbe in
oratorio sancti et gloriosi Apostoli Andreae, et nunc
ambo in Domino exsultant : cum quibus faciat nos
Dominus misericordiam invenire, in illa die justus
Judex, cum omnibus qui diligunt revelationem ejus.
Ipsi gloria et imperium, cum immortali Patre et vivi-
ficante ejus Spiritu, nunc et semper in secula secu-
lorum, Amen.

Paulus Epi-
scopus mira-
culis claret :

mortuus.

DE S. EXUPERANTIO EPISCOPO CINGULANO IN PICENO.

NOTA

XXIV JANUARI
S. Exuperantii
natalis.

tra datus.

am

Cingulum urbis est Piceni perantiqua, (in colle
situm, qui Musae nunc ablutur) olim etiam epi-
scopatu mixtum, nunc Antimati Antistiti subest.
Haec S. Exuperantium Patronum suorum cele-
britate veneratur, et quidem XXIV Januarii natalem
ejus, XXIX Marti Translationem, ut testatur in gene-
rali catalogo Sanctorum Philippus Ferrarius : qui se-
gesta illius MSS. a Cingulana Ecclesia accepisse scri-
bit, haud satis sibi probata, quoniam hoc recitat compen-
ditum in Catalogo SS. Italiae.

VITA EX PHIL. FERRARIO

S. Exuperantii
vitas pueritatis
haptidus

Cheritum
pudens

solus tempore
stetum unum
tris comitibus

Ammon pesti
liberit

Exuperantius in Africa patre Balasio et matre Per-
petua natus, in sacris literis eductus, castitatem
inter ceteras virtutes, et religionem contra parentum
voluntatem coluit. Anno Domini XII, ab Episcopo pro-
prio baptizatus : acceptaque a patre parte honorum
sibi obtingente, et relicta patria, aliquod civitates
praedicando, et elemosinas faciendo, mox cum a Fer-
mario adolescente a se baptizato, peragravit : navi-
quo concessa, dum dormit, orta saevissima tempe-
state a nautis expergefactus, ut ad Deum suum precibus
funderet, illos ut in Christum crederent hortatur; sic
eum periculum evasurus esse volebat. Quibus (ab eo
primum in fide Christi instructis) eruditibus ac bapti-
zatis, mare statim pacatissimum rediit, navisque ad
Hadria littora appulit. Exuperantius gratis Deo actus,
cum socio, Dei monitu, Romam venit b Paschali
Summo Pontifice : ubi aliquandiu, quod inter prae-
dicandum Romanos Ibericus ineropasset, in carcere det-
entus, jussu Pontificis extrahitur. Quo tempore Urbs,
quae peste laborabat, Exuperantii precibus liberatur,
multis etiam infirmis ab eodem sanitate impertita.

2 Cum autem Theodosius Episcopus Cingulanus e
vita excessisset, Pontifex Exuperantium illi, licet
invitum, subrogat. Qui Cingulum adveniens maximo
cum applausu a civibus susceptus, illam Ecclesiam
annos XV summa pietate rexit. Ad extremum, cum
regretaret, finemque sibi imminere intelligeret, Cle-
rum et cives ad fidem, obedientiam, et pacem, ser-
vandas hortatur : et cum quo loco extra urbem
humari vellet, ad portam Montanam, dixisset, suum
Deo tradidit spiritum. Cujus corpus cum efferretur,
mulier, Maria nomine, gravi morbo oppressa, digitum
Exuperantii osculata, illico liberatur.

fit Episcopus
Cingulanus

mortuus
regiam sanam

3 Cum post annos XII finitima urbes infirmi-
tate difficillima affligerentur, Beatumque Formarium
Presbyterum, ut pro ipsis intercederet, rogarent; ille
jejunio illis indicto, ab Angelo admonetur, ut eorum
urbium Episcopi et populi advenientes corpus S. Exu-
perantii inde elevatum, honorificentiore loco reconde-
rent. Quo facto, ab ea plaga liberato fuerunt, extructa
in ejus honorem ecclesia, quae adhuc S. Exuperantii
dicitur, et Parochialis est.

transfertur
Angeli mo-
niti

4 S. Turnertus quodam memoratur 25 Septemb a Ferrario et
Joan Martelli, sed ab hoc, ut reipr, diversus.

5 Ferrarius fidelet, se, quod Romanus verissime Exuperantius in
MS. Vita dicitur Paschasio Pontifice, correxisse, et Paschalis
nomen scripsisse. At quis credit, sedente Paschale I, qui anno 817,
Pontifex est factus, et Africa, alterum pua veritatem genecule sub
Theodorico Arabumque manam iupo, venisse, et ab Episcopo qui-
dam baptizatum, qui Italiam praedicaret Christum? Sed nullus fuit
Paschasius Papi, ergo mendam est in nomine, an continuo id
sequitur, Paschalem reconduendum? Quid si a Paschasio Diacono
Romano, vero sancto, sed postea Laurenti Antipape schisma te-
mer. seculo, exceptus est Exuperantius, cum Romam venit, et
Anastasio Papa commendatus, circiter annum Christi 817? Fo-
sime tempore, propter Wandalarum Trinaarum persecutionem,
plures ex Africa migrarunt in Europam vii sancti, quidam sponte
sua, caeteri alii.

DE S. SOPHIA SIVE CADOCO.

EPISC. BENEVENTANO, ET MARTYRE.

SECL. VI
XXIV JANUAR.
Natalis S. Sophiæ, sive
Cadoci,

non Beneventani

sed Beneventani Episcopi

ubi mendose assumatur

damnum huiusmodi verum

an metaphorica?

Beneventi in Italia Episcopus fuisse memoratur S. Sophias sive Cadocus, quibusdam Sophius, S. Gundlo Australis Walliæ Rege genitus. Ejus natalis XXIV Januarii consignatur a Philippo Ferrario, Mario Vipeva, Nicolao Harpsfeldio, Martyrologio Anglicano, Vitæ scriptore. Mortii verba post dabimus. Ferrarius duos existimavit Sophiam et Cadocum, ut enim scribit: Beneventæ in Anglia S. Sophiæ Episcopi et Martyris. Ibidem S. Cadocci Martyris. Fuit quidem urbs Britannæ olim, ut ex Antonini Itinerario patet, Banavenna, sive Bennavenna, aut Bennaventa: quam vari vulgiti in Northamptonensi provincia, circo Anfonæ amnis fontes locant, ipso fere Angliæ umbilico, ubi Welon, olim S. Werburgæ (de qua 3 Februarii agemus) monasterium. Ast hic Episcopus fuisse Cadocum verisimile non est, cum sub Anglorum paganorum dominatu esset Beneventa, et fortasse ab us excisa.

2 Beneventi in Italia Episcopum facit Anglicani Martyrologi Auctor, qui quoad in prima editione diversum staterat Sophiam Episcopum et Martyrem a Cadoco Martyre, in posteriori correxit. Idem multa illi in Wallia et Gloucestersi ditone dicata fuisse templi scribit. Constantinus Ghimus in Natalibus SS. Canonico. 20 Novembris eum refert cum Doro, Deodato, et Milo ejusdem Sedis Antistitibus. Adest et Sophias, inquit, qui ter Hierosolymam, septies Romam, religiose peregrinatus; Beneventi, ubi Episcopus erat, dum Missam celebrat, lancea confoditur. Hæc illi. Et voluit quidem S. Dorus Beneventi eo die ritu duplici, ut ex Maria Vipeva patet; at S. Deodatus 27 Junii: nec Beneventani Episcopus fuit, sed Nolanus; at reliquis ejus sunt postea Beneventum translata, ubi et Officium duplici celebrata honoratur. S. Milonis (quem ipse Milum vocat) agitur 23 Februarii natalis, non tamn officium ecclesiasticum.

3 Vitam S. Sophiæ contemnit scriptor anonymus, imperitus et hebes. Reperimus eum in MS. codice Rubenwallis, et cum Joannis Coppyrarii editione peruntiquo contulimus. Sed eum edere non necesse, diu anceps hæsitarimus. Tamen cum coli constet Sanctum, malimus, quilibetcumque de eo tradita erant, promere; præsertim, eum consentiunt, que in aliorum historis Sanctorum de eo narrantur, ut infra annotabimus. Sunt quidem certe nonnulla paradoxa, parumque credibilia admista: quale illud de Can gigante ab inferis revocato ad vitam. Nec tamen fidem supra si hoc ducent, qui, S. Joannem Damascenum et quosdam gravissimos Theologos secuti, auram Trajani quingentis fere postquam decesserat annis, S. Gregorio Magno deprecante, liberatam ex Erebi cruciatibus arbitrantur: cui assue aliud in Vita S. Francisci de Paula memoratur: nos utrumque suo tempore expendimus. Hæc autem non aliud miraculum statuere necesse est quam in multorum aliorum suscitamine, qui vel fidei dono destituti, vel peccatis obstricti inquirant e vita, æternis cruciatibus obnoxii, aut jam adhiæti, sed non peremptoria sententia, et Sanctorum tamen patrocinio vitæ restituti sunt, ut sancte eam vel ducentur deinceps, vel certe sinvent. Nec enim penarum jam iohratatum daturitas impedire volentem puerere, itaque sanctorum honorum velificari, Judicem potest. Quod si, quod erat de suscitato a morte peccati, ac veluti ex inferis erepta, viro quopiam potente, sed adhuc auris huc vitalibus fruente, dictum scriptumve primitus, istud imperitus scriptor ad veram traxit damnationem? Ut sit, miserabile sunt, quos vindex divinitas semel in tenebras illas tartareus dedit præcipites: certumque est, statim a cuiusque morte Judicium

Januam Tom. III

illud peragi: et plurimi tamen Sanctorum, singulari propitii sibi Numinis fiducia, ausi pluribus post eorum excessum diebus precari, ut in vitam redirent: annuatque sæpe numero Deus. Memorabile est quod ad hæc rem facit, S. Bonifacio Lausanensi Episcopo, viro sapientissimo, editum cælitus responsum, qual ita in ejus vita 19 Februarii narratur: Maximam compassionem habuit vir iste sanctus cum anima Aristotelis, et iaultum doluit de perditione illius; sæpiusque oravit, ut si fieri posset, Deus ejus misereri dignaretur. Quadam autem vice audivit vocem de celo dicentem sibi: Cessa pro anima illius orare, quia non redificavit Ecclesiam meam, sicut Petrus et Paulus, nec Legem meam docuit. Quod ille audiens ac dolens, de cetero cessavit.

4 Interfectum esse S. Sophiam, anno 490, scribit Ferrarius, S. Cadocum (quem diversum retur, ut diximus,) anno 500, quod ex Anglicano Martyrologio accepit, et quidem in hujus postrema editione dicitur cades illa creiter annum 490 contigisse. Ideoque Marinus Vipeva, vir doctissimus, in Catalogo Sanctorum Ecclesiæ Beneventanæ, eam ab Arianiis perpetrata conjicit; ita enim scribit: Sophius Episcopus Beneventanus XXIV, filius Guigliosii Regis Valliæ Septentrionalis in Britannia, monachus effectus est, et postmodum Albas ejusdem monasterii, quod propriis expensis fundaverat. Ter Hierosolymam, septies Romanam religiose peregrinatus est. Deimna S. Thammario Episcopo Beneventano ad meliorem vitam translato, ad Episcopale fastigium ob ejus virtutes evertus, mira sanctitate refulsit, ac summa pietate ipsam Beneventanam Ecclesiam gubernavit: ubi ob Catholicam fidem lanceis confossus ab Arianiis, dum sacra mysteria perageret, ad altare inactatus, hostia Christi effectus est IX Kalend. Febru. anno salutis CDXC, Epiphano ei succedente in Episcopatu; Gdoacro Rege, Avianorum peste contaminato, Italiam tunc tenente. Hæc Vipeva, Odoacer anno 476 Italiam invasit, necis est anno 493. S. Tammarius colitur 15 Octobris.

5 Ast regnante apud Britannos Arturo, adhuc Abbas erat Cadocus, ut infra nu. 8. patet: idem S. Ildefonso, ejusdem Arturi consobrinum et æqualem, ut in ejus vita 6 Novembris dicitur, convertit: atqui Arturus, ut Mathæus Westmonasteriensis scribit, anno Chr. 516, Utherpendragon patri in regnum successit, annis quindecim natus, obiit vero annis 542 Unde consequens est, diu post annum 490 superstitem fuisse Cadocum, qui anno 516 nondum Episcopus erat. Nicolous Harpsfeldius anno 570 obisse scribit lib. 1 historię Anglicanæ cap. 27. Celebratur etiam ad hæc tempora, inquit, Cadocus monasterii Lanciarvanan (ita appellatur, quod in illo opere inchoando cervos familiares obediensque haberet) auctor: cui Ellenius a tali præceptore nihil degenerans successit. Obiit ad annum quingentesimum septuagesimum sub Maglocono, IX Calendas Februarii. Memoriam Cadoci ecclesia in honorem ejus apud Corinniam constructa ad hunc usque diem conservat.

6 Mentio fit S. Cadoci in vita, ut ante scriptum, S. Iliti 6 Novembris: in vita quoque S. Gundloii Regis, patris ejus. 29 Martii, quem anachoreticam vitam agentem, dicitur Cadocus sæpe visitasse, monitusque confirmasse, ac deinde morienti, cum S. Dubedito Episcopo adfuisse. In vita quoque S. Keyuc: Virginis, illius interterteræ, 8 Octobris, de eo agitur. Alius in vita S. Richardi 26 Aprilis memoratur Cadocus, vir sanctus, sed multo hoc nostro junior.

pro mortuis in peccato mortalis quantum fas sit orare.

NOT. 9

Non secuto quinto necis Sophias.

sed 1030.

ubi epi mentia.

EX MSS.

VITA AUCTORE ANONYMO,
ex MS. Ruben-vallis, et Capgravo.

CAPUT I.

S. Cadoci, sive Sophie, vita monastica,
miracula.

Sanctus Cadocus B. a Gundlei Regis filius, cum in utero matris sue *b* Gladusæ clausus esset, per singulas noctes in quatuor angulis domus, in qua manebat, quatuor lampades igneo splendore coruscantes usque ad partum filii visæ sunt. Apparuit autem Angelus Domini nocte qua natus est puer, dicens Regi: Cras veniet ad te anachoreta quidam sanctus, quem devote suscipiens, humiliter implora quatenus filium tuum lavacro regenerationis parillet, et nomen ejus Cathinail appellet, eundemque post septennium literis et moribus informandum suscipiat. Quo facto, tempore quo natus est puer, cellaria lacte et mella plena inventa sunt.

2 Cum autem creveret infans, quidquid veniebat ad manus ejus totum pauperibus erogabat. Sub vili ladato singulis horis ecclesiam frequentans, et in nocte medicum panis et aquæ, lautioribus cilis penitus abjectis, sumebat. Ad diversos sæpe ludos invitatus, ad ecclesiam confugit, dicens: O cæca mens hominum, que semper transitoria appetit, et æterna respicit! Videte quid sitis, et ad quod facti estis. Nescitis quia dies Domini veniet, quando risus vertetur in luctum, et luctus in gaudium?

3 Quodam die extincto igne præcepit magister puero Cathinail, id est Cadoco, ignem ad coquendam escam deferre: et rusticus quidam ignem illi dare renuit, nisi carbones ardentes in gremio deportaret. At ille vivos in chlamyde carbones suscepit, et e iusta veste ad magistrum sumi detulit. Erectis autem in cæli oculis, præces ad Deum fudit, quatenus rusticus ille cum farre suo, succena pariter fomento titonium concerneretur. Et intulit: Non ideo, Domine, honestati tuo supplicavi, ut peccatorem illum in suo flagitio eademamari exoptarem; verum ut divina potestas in hoc mundo sit scelerosis manifesta, teque magis paveant, et tibi ministrantibus resistere timeant. Quo dicto rusticus ille cum trituratorio suo successus exurit.

4 Discipulus tandem a magistro suo monasterium construxit, et Fratres multos congregavit. Profectus deinde Cadocus sine munus et saeculo, et mare transiens a Regem quendam supplicat ut a sterilitatis opprobrio eum liberare dignaretur. Cui ille: Vade in pace, Deus det tibi petitionem, quam rogasti. Eadem autem nocte filium concepit, cui nato Elle in baptismo nomen imposuit. Cadocus tandem Hierosolimam perveniens, loca sancta visitavit: tunc et Dominum gentium idiomata, per quas transivit, contulit, variisque linguæ loqui cepit. Post triennium vero rediens puera *d* Ellinum sterilis Regine filiam accipiens in humeris bajulavit, educavit, et instruxit. Quia enim mater illum Deo voverat, et sibi educandum et moribus informandum traderat, valde eum diligebat.

5 Licet quidam malitiosus post illius peregrinationem eum Bellivum patricem ipsius trucidasset, reditu sancti viri cognito, nimio pavore perterritus, a facie ejus celeriter aufugit. Prosequente autem illum Cadoco, sub oculis ejus, tanquam pulvis aut fumus a facie venti, nutu Tonantis, evanuit. Tyrannus quidam nomine Sawil cum suis sociis cibum vini Dei et potum vi diripiendum, ebrietati et erupula vacavit, et ad interficiendum Cadocum et Fratres ejus hoc maturavit. Et ecce coram oculis servi Dei terra aperuit os summa, et absorpto eum suis satellitibus tyranno, fossi usque in hodiernum diem ibidem in testimonium perseverat. Pascelat vir beatus centum quotidie Clericos, totidem pauperes, et totidem

viduas, præter hospites et advenas ad eum crebro venientes. Licet enim Abbas multos sub se monachos regeret, portionem tamen regni patris sui possidens indigentibus necessaria distribuit.

6 Cum in cathedra sedens populos doceret, quinquaginta milites cujusdam Reguli, accipitres in manibus habentes, veniebant ad illum, ut escam ab eo violenter auferrent. Quibus ille quinquaginta panes, unum porcum et cervisiam mitti jussit. Cumque ad sumendam paratam se locassent refectioem, terra ex insperato dirupta in ictu oculi in profundum absorbit eos, esca permanente intacta. Quo viso *e* illatus illorum Princeps, qui absens tunc erat, vestigiis B. Cadoci provolutus veniam petit, et habitum monasticum suscepit.

7 Supervenit quidam Hiberniensis ad locum, in quo S. Cadocus oratorium fabricavit, qui operarios omnes Sancti subtili artificio superabat. Invidentes ob hoc cæteri nequiter ipsum peremerunt, et amputato capite ejus, et magno saxo circa truncum corpus alligato, in altum stagnum præcipitatur. Cumque plantum filiorum cecisi Sanctus audisset Cadocum, cum suis Clericis pervigil in orationibus pernoctavit; ut rem gestam Dominus ei revelare dignaretur. Facto autem mane decollatus artifex caput in sinu suo gestans, et magnum lapidem supra tergum ferens, erentus horrida specie viri sancto se exhibuit; præcisumque caput in hæc verba prorupit: Serve Dei, fuge me supra collum in pristino statu, et quæ tibi incognita hæctenus de hac re extiterunt, donadabo. Quod cum fecisset, indicavit ei nefas artificum, et quomodo invidia ducti illum flagitiose trucidarunt. Et ait Sanctus: Elige quod vis, aut in hac vita nobiscum deinceps vivere, aut in æternam cum Deo perenniter regnatura vitam remeare. Et ille: Domine ut in æternam requiem regrediar anima mea. Et hoc dicto expiravit.

8 Dux quidam Britonum tres milites *f* Arturi Regis illustrissimi trucidavit. Et Arturo ubique eum persequente nusquam tutum locum reperire potuit, nullisque ipsum tueri ob Regis favorem ausus fuit, donec fuga fatigatus ad virum Dei profugus venit. Qui illius miseratis labores, benignus illum suscepit. Deum acquiescente ad præces Sancti Regis, a Judicibus decernitur, ut pro redemptione uniuscujusque occisorum, Arturus Rex tres boves optimas susciperet: Injusti enim iudicium apud Britones a Regibus præcis sancitum fuit. Arturus tamen unicoloris vacca renuit, et in anteriori parte rubeas, et in posteriori parte candidi coloris distinctas plurimas tergiversatione gestivit. Jussu ergo Cadoci adductæ sunt novem vacce, et fuscis ad Deum precibus in prælibatos colores mutatae sunt, et inter manus tenentium illas in conspectu Regis in filicis fascies transfigurantur. Quo viso, super injusta petitione humiliter Rex Arturus veniam flagitavit.

a S. Gundlei Regis Wallie Australis non Septentrionalis, ut Martius Vopser et Martyrologium Anglicanum habent vitam dabitur 29 Martii. Vopsera Gallesicum vocat.

b In Vita S. Gundlevocatur Gladusa, in vita S. Kepne Gladus. Alii pluribus Sanctis usitatum immoventur argumentum.

c Ille idem videtur esse Ellinus, vel Ellonus, quem supra n. 14 Lancovenensium canobus Abbatem præfuit Cadocus.

d Hoc miraculum, aliique illius converso, jussu narratur in ipsius illius vita W. Noremb.

f De hoc fortissimo Britonum Rege agunt plerique rerum Anglicarum scriptores, multaque narrant ex necio quibus Britonum Chronica hausta, psittax fabulosa. Westmonasteriensis a S. Dunbello ceterisque Proceribus inauguratum Regem scribit anno Christi 510, obisse anno 552. Licet Britones ipsum adhuc vivece contendant, at alii quidam suos Reges.

CAPUT II.

Varii et stupenda miracula.

Cum Regulus quidam vicinam regionem, incedis offensus, congregato exercitu vastare vellet; populi regionis perterriti S. Cadocum exorantes, dixerunt: Domine

alique Cadoco injuriosi,

quorum Dux illius sit monachus

Cadocus occisus resistit

homicidam ad se confugientem suscepit

colorem vaccarum mutat easque in fascies vertit

Arturus Rex

Ex us
r

Hostes arce
miraculo

Domine adjuva nos, et erue nos de manu Regis hujus, quia quæcumque petieris a Deo impetrabis. Constantes, inquit, estote et nolite timere : ad nihilum deducet Dominus inimicos nostros. Cumque nocte illa cum Clericis suis preces Deo fuisset, mane facta columna nubis præcedebat eum : quæ tentoria Regis operiens diem obscuravit, ut nullus alterum videre posset. Et accedens vir sanctus ad Regem ait : Salve Rex. Quæso, inquit, si in oculis tuis gratiam inveni, verba mea bene suscipe. Cui Rex, Loquere, inquit. Et quid, inquit Sanctus, ad patriam meam armata manu prælandi vastandique causa advenisti, præsertim cum id non mererim? Et ait Rex : Fateor me in te peccasse, quod stulte egi, propitius et misericors veniam concedendo remitte, et tua intercessione tenebrositas ista discedat. Sanctus ait : Remittantur tibi prægranda facinora tua. Et adhuc eo loquente, lux a festiva desuper effusa nimiam serenitatem in castris effudit. Et prociens in faciem suam Rex, ei gratiam retulit, et Deum glorificavit.

n

per filios
curaret

10 Filius cuiusdam Regis cum multitudine copiosa ad diripiendas possessiones Australium Britonum, et terram penitus depopulandam venit. Cujus equites cum ignem in horreum S. Cadoci misissent, et tantum fumari posset, fumus instar lignei postis recto tramite usque ad papilionem filii Regis tetendit, et lumen oculorum omnium obsecavit. Orante autem S. Cadocum cum humili supplicatione filio Regis, et veniam petente, pristinam luminum artem cum suis recepit.

ter Jerosoly-
mam, septies
Romam visit

b

predicavit in
Scotia

elaret mira-
culis,

quemdam du-
tum occisum
suscepit

d

11 Congregatis autem discipulis ejus ait illis : Quandoquidem divino nutu ter Hierusalem, septies Romam pro Dei amore profectus sum; superest ut orandi gratia ad ecclesiam b S. Andrea in Scotia proficiscar. Quo cum pergeret, apparuit ei Angelus dicens : Dominus Deus tuus per me tibi præcepit, ne hinc discedas, sed septem annorum spatio gratia convertendi populum ad Christi fidem in hoc loco persistas. Ibi igitur populum docuit, baptizavit, cunctosque languidos curavit. e Quadam autem die dum terram ad construendum monasterium foderet, os colli cuiusdam præsei gigantæ monstruosum et incredibilis quantitatis invenit. Et admirans Sanctus dixit : Non ad escam neque ad potum vadam, sed erit mihi oratio pro cibo, lacrymæ pro potu, donec hoc proligium nobis a Deo propaleatur. Eadem nocte Angelus Domini ei apparens dixit : Ecce clamor orationis tue ad Deum ascendens exauditus est, cras enim veteranus gigas resuscitatus, vir fessor, quoad vixerit, erit. Mane autem facto, immanis et horribilis stature gigas adveniens, pedibus Sancti provolutus sic dixit : Sancte Cadoce servo Dei, tuam effragito benignitatem, quatenus miseram animam meam, in duris inferni suppliciiis hætenus cruciatam, illic denno remeare nequaquam permittas. Et interrogatus quis esset, et de qua gente, ait : Ultra tubam montem quandoque regnans, cum semel cum meis præcedonibus diripiendi vastandique causa huc venissem, Rex istius terræ me et exercitum meum commisso gravi prælio trucidavit : Requisitus de nomine suo, Can ipsum vocari dixit. Lactare, inquit vir Dei, et alacris animo, nam mihi a Deo concessum est te diutius in hoc seculo victurum; et post presentis vitæ cursus, si Deo fidele devotumque obsequium exhibueris, ac meis præceptis obtemperaveris, anima tua ad perennem gloriam cum Deo regnatura migrabit. Usque ad obtum suum fodiendo et laborando in eodem loco permansit.

12 Rediens Sanctus ad monasterium suum, invenit d Gildam nobilem scholasticum cum pulcherrima quadam campanula de Hibernia illic advenisse. Cumque desor, et sonus colorque B. Cadoci placuisset, Gildam nolam sibi vendere imploravit. Non, inquit ille, vendam, sed super altare S. Petri offe-

ram illam. Et cum nullo pretio eam vendere se assereret, Roman profectus ostendit eam e Alexandro Papæ, dicens : Hanc nolam a me fabricatam, et ab Hibernia huc delatam, Deo et S. Petro offero. Et cum nullum omnino sonum pulsata redderet, admirans Papa qualiter hoc fieri posset, inquit. Et auditis quæ a Cadoco dicta fuerant, benedixit nolam, et ait : Hanc campanulam a me benedictam et consecratam D. Cadoco reporta, f quatenus in hac omne principale jusjurandum fiat. Si quis enim super ipsam perjuri crimen incurrerit, nisi dignam poenitentiam egerit, hinc et in futuro procul dubio anathema erit. Ego enim gentis illius incredulitatem rebellemque cervicositatem audivi, ideoque illum eis mittam, ut per eam fœdus et pacem concorditer sacramentis faciat. Abata autem B. Cadoco nota dulcem sonum audientibus et desiderabilem reddidit. Asserunt enim Britones, pro S. Cadoci amore per hanc nolam duos mortuos ad vitam Dominum resuscitasse.

f
nolam quor-
dam mirabi-
liter obtinet

fontem elici

fluvium sic-
cis pedibus
transit.

Lupi in topi-
des vertit

g h
Fontem elicit,
quo morbi cur-
rantur.

13 Sanctus etiam Cadocus fontem jugiter manum-tem de terra produxit. Quiviam quemdam magnum virga, quam manu gestabat, ter percussit, et cum xxij sociis siccis pedibus pertransiit. Cum S. Cadoci oves die quadam pascerentur, esse duo lupi supervenientes pluribus ovibus laceratis, nonnullis rapacibus morsibus necatis, brachium maris transnavigare coeperunt. Et cum ad meliorem venissent, divino judicio in lapides transformati sunt. Iam autem de g monte S. Michaelis in h Cornubian venisset, et sitim maximam sustineret, in loco arido baculum fixit, et statim fons largifluis de terra scaturire cepit : oravitque, ut cuncti languidi illic accedentes suorum molestem morborum reciperent, venenosas pestes illa aqua extingueret, vermesque emetos de ventre potantima projiceret. Juxta fontem illam in Cornubia in honore S. Cadoci fundata est ecclesia magna.

a MS. lib. vol. festum; forte festiva.
b S. Andrew Urbs in Vita. penultima inter dua. a. staarna Forthum et Tarna sita, Decana adject. Metropolitana hie Scotie totius sedes. De illius istine S. Andrew reliquias a S. Regulo Abbate, agit Johannes Major lib. 4. de quibus Scolor. cap. 43. et Rector Boetius lib. W. Testatur Camblicus in antiquis scholis urbem hanc Regimund, ad est, montem S. Reguli dicit.

S. Andrew
urbis in Scotia.

c Quæ hujus historie pates sit, dicitur in Prolegomenis.
d Sappus in vita SS. Britanorum ac Scotorum ejusmodi horum vel campanarum mentio fit, quæ S. Adamonius in vita S. Columæ et ceteris tenet. Lux fundendi artem collebat S. Cadoc, ut in ejus Vita 29 Junii dicitur, ut non mirum sit, cum elegantem aliquam offerre S. Petri voluisse.

e Vitiose scriptum Pontificis nomen nullus extra ea tempora Alexander scilicet Nam primus epus nominis sub Adriano Imper. martirium subit. secundus anno 1061, creatus, obiit 22 April. 1073

f Ille videtur auctor imperatoris et multibus miraculis huc hussisse. Pincellum est quidem per quamvisque eum pejerare sed quod in mentem venisset sanctissimum Pontifici, quosvis ille fuit, stulticie ut vni necessitas jusjurandum postuleret, id potius per nolam etiam, quam per Deum, aut in in quamvisque a Deo ostendit, ut eoque reliquias usum et set, feret? Licet forte sis, ut nota illa ab S. Cadoci memoriam in prælo exsi, perque eum scriptum sit parati, et perjuris dominus aliquando parati, eadi vulgona præhibi sit existimandi, cum audiret perque a S. Tibi ad S. Cadocum ablatam, a Pontifice in eum locum fuisse sacratam.

g Dicitur sex milibus passuum ab Abercrombi urbe in Normannia, promontorium Oceanum olim dictum, ut vocat Musonius cum Mons S. Michaelis, sine monasterio S. Michaelis in particulari curis, vel S. Michaelis in monte Tundis. Preterquam istum sancti Trichangeli veneratio 10 Octobris, ut patet ex Brevario Rothomagensi. Advenit S. Cadoci ad hunc locum multo fit in Vita S. Keyne 8 Octobris.

Mons S. Mi-
chaelis in
Normannia

h Cornubia, et Cornwallia, extrema versus occidentalem Angliæ partem, Angliæ Cornwall, videlicet actum linguam adhuc, ex parte retinentibus, Kernaw, quod videtur cornium (per illi kern vocant) tenentur. Alis, fabulo a sciantibus, Cornubi vel Cornubi dicitur, a Cornubi duo

Cornubia.

CAPIT. III.
Episcopatus, martyrium.

Apparuit Angelus Domini B. Cadoco dicens : Deus decrevit te jam de terra Britannia discessurum. Et ille : Omnia que mihi præcepta fuerint a Domino, libens effectui pro posse mancipabo, sed a qualiter hinc

a

Ex uss
Angeli mo-
ntu Ethenum
Abbatem con-
stituit :
b

hinc discedam penitus ignoro. Angelus ait : Cras ad locum, in quo post prædicationem solebas quiescere, perge et ibi subito *b* nubes lucida operiet te; atque sic super eam transeberis ad civitatem Beneventanam. Eadem hora qua de nube descendes, Abbas illius urbis in tua præsentia sepulture honorifice tradetur, in cujus loco monachi te Abbatem constituere naturabunt. Eadem nocte idem Angelus Priori Beneventanæ civitatis in visu apparuit ita dicens : Cras quidam Clericus sapiens Britannus, servus Dei electus, ad vos huc venturus est, quem Abbatem super vos ordinari et constitui a Pontifice omnibus supplicite. Ipsa enim elegit Deus ut Abbatis vestri vice volis subrogetur; Sophiasque apud vos vocabitur, quia sapientia Dei plenus est. Cadocus autem mane surgens Ethenum discipulum suum loco sui ordinavit Abbatem. Et cum adhuc discipulis sermonem faceret, ecce claritas Dei repente omnes circumfulsit, et non valentes tanti luminis ferre claritatem, proni pariter in facies suas super terram ceciderunt. Sanctus autem Cadocus in nube candida raptus ab oculis eorum exauit : et quasi in palpebre motu in civitate Beneventana de nube descendens, inter sepelientes Abbatem visus est. In eadem hora cuncta monachorum congregatio, cum Episcopo Abbatem eum constituit, et Sophiam illum nuncupavit. Defuncto demum illius civitatis Episcopo, apparuit Angelus Domini B. Sophie, præcipiens ei quatenus Episcopatus ordinem susceperet, Eadem vero nocte idem Angelus Archidiacono in somnis iussit ut sequenti die remota dilatione B. Sophiam ad pontificatus gradum divina jussione promoveret. Quo mane cunctis Clericis per ordinem revelata, unanimi omnium consensu ad Episcopatus gradum assumptus est.

in nube Bene-
ventum trans-
fertur :

eligitur Ab-
bas, mox Epi-
scopus

optat marty-
rium :
Angelus id ei
promittit.

U Angelus autem Domini demum in visu noctis apparuit ei dicens : En a Domino Deo tuo datur tibi optio, nunc elige quo exitu hanc lethalem vitam deserens ad regnum velis migrare perpetua. Qui respondit : Quoniam enim martyrium omni morte in conspectu Domini pretiosius invenitur, illud eligens pro cæteris exopto. Et Angelus, Robustus, inquit, esto corde et animo, quia Dominus tecum est. Cras enim Rex quidam crudelis civitatem hanc ingreditus depopulabitur eam, et miles quidam ipsius, monasterium ingressus, divina mysteria te celebrantem super aram atrociter hasta cuspidate teretibus trucidabit. S. Sophia inde gratias agens Deo, dixit : Promptus ad martyrium factus sum, hinc enim neco Dominus pater Jesus Christus, et

Apostoli ejus, multique alii mundum triumpharunt, et celestis regni gloriam adepti sunt. Hora prima cum Missam celebraret, tyrannus cum suo exercitu suburbia devastavit, et eques quidam cum furore ecclesiam intrans, S. Sopiani Dominici corporis et sanguinis consecrationem libantem lancea penetravit. Qui oculis ad cælum erectis, animam suam Domino commendavit dicens : Domine Jesu Cbriste accipe spiritum meum, et ne statuas huic hoc peccatum, quoniam ignoravit quid egit. Domine Deus omnipotens, invisibilis Rex, Jesu Christe salvator, postulationem meam exaudi, et præsta, ut qui e ossium meorum partem aliquam possederint, virtutes faciant, dæmones procul pellant, et omnis ab eis pestis absistat; et qui corpori meo honorem exhibuerit in terris, dimissis peccatis te semper glorificet in cælis. Nec mora, vox de nube, lucida facta est, dicens : Cadoco fanule mi, ascende ad regnum Patris mei, et quæ postulasti faciam tibi, et non contristabo te, quoniam in morte mei memor es tu. Quicumque in tribulatione magna memor nominis tui invocaverit me, amen dico tibi, quia a tribulatione sua placabilis et propitius liberabo eum. His auditis, ix Kalendas Februarii in manus Domini spiritum emisit.

Lancea con-
foditur cele-
brans :

orat pro in-
terfectore : et
veneraturus
suis reli-
quias,

Deo annuntio

16 In ejus honore fundata est ibi ecclesia magna super sepulchrum ejus, in qua nullus Britannus intrare permittitur : futurum est enim, ut asserunt æives, quemdam Britonem ex suo in Britannia monasterio, scilicet *d* Lancarvan, illuc advenire, et reliquias corporis sancti furto inde quandoque auferre. Quinimo quod gravius est, post ablationem corporis sancti fontem illum, qui secus urbem est, quem ad operariorum usum in edificatione murorum civitatis per illius preces de tellure manare fecit, velut mare super totam urbem et habitatores illius inundatum præcaginum. Distat enim ille locus prædicti monasterii in Wallia a *e* Coubrigo tribus miliaribus, et est ibi ecclesia parochialis in plano sita.

Edificatu et
ecclesiam

d

a Qui potuit ad quærendum, qui lites Hierosolymam adierat?
b Neque hic transeccionis modus nobis probatur. Non est quidem difficile ei qui ambulat super pennas ventorum, et propheta suam e Juba in Mesopotamiam Angeli opera statuit, momento trans hanc usque terrarum spatia quæquam deportare : sed nulla hic videtur tanta tamque rari miraculi causa. Creditus est Hierosolymam redeuntem, isthuc retentum, ac demum Abbatem, post Episcopum factum.

c Paradoxæ preces, sed ad inveniendum divinæ ergi se brevitate hinc expressæ.

d Locus est in Glamorganii Wallie provincia. In Vita S. Gundelæ dicitur Lancarvan, vitiose, apud Harpsfeldum Lancarvanan.

e Ad oppidum a Britannis Pont-van dicitur Isolatæ Cambdenus, a sacro ponte. Verbo inde milliaribus abest Bovium Antonino memoratum, nunc Boserton.

DE S. BENIGNO ARCHIDIAcono BENEVENTANO MARTYRE,

a *Ex Catalogo SS. Benev. Marii de Vipera.*

XXIV JANUARI.

b

S. Benigni
Acta ignota :

reliquiæ.

Benignus Archidiaconus Beneventanus, ob fidei Catholice confessionem Beneventi ab Arrianis, tempore *b* Odoneri Regis etiam Arriani, Italia tunc dominantis, palma martyrii decoratus, migravit ad Dominum cum suo Episcopo Sophie : etsi id nullo antiquorum auctorum testimonio nititur, antiqua tamen ei traditio suffragatur. Ejus vero cineres in augustissimo templo S. Sophie asservantur, ut ex MS. Codice litteris Longobardicis scripto ibi existente habetur, in quo Sanctorem nomina sunt adnotata, quorum corpora et reliquie ibi tumulata sunt, qui nil aliud docet, nisi quod Martyr Beneventi occubuerit ob fidei Catholice defensionem. Qui codex hodie non Beneventi in prædicta ecclesia, sed Roma in Bibliotheca Vati-

cana asservatur, ea occasione. annis non longe decursis, cum Aseanius Cardinalis Columna, Ecclesie S. Sophie Commendatarius, illum cum quibusdam aliis Codicibus etiam MSS. antiquis ex eodem archivio extractis, Romam asportandos curasset; ipso mortuo in posse Ducis de Altenps devenerunt : eoque de medio sublato, Paulus V, Pontifex Max. de eis notitiam habens, ne interirent, in Bibliotheca Vaticana servandos innoxit. Quod ad futuram rei memoriam hic adnotare curavimus.

a Nil nos aliud de hoc S. Benigno didicimus. Multi ejus nomina alibi Martyres.

b In æta assertum antea ab eo in S. Sophie clivum Christianogrammi si vere ejus Archidiaconus fuit, probabile est fortassis prima Longobardorum temporibus occubuisse.

DE S. SURANO, ABBATE IN ITALIA, MART.

SECL. VI.
XXIV JANUAR

S. Surani natalis,
martyrii titulus,

Exat S. Surani Martyrologii Romani tabulis inscriptum nomen XXIV Januarii his verbis: Item B. Surani Abbatis, qui tempore Longobardorum sanctitate floruit. Ejusdem meminit Menardi Benedictinum Martyrologium, ac Wionii. Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiae Martyrem appellat, uti et Petrus de Natalibus lib. 11, c. 113, ac Truhemius lib. 3, de viris illustrib. ord. S. Benedicti cap. 20. Nec sane immerito, cum ei sua beneficentia cædis occasio fuisse videatur, et Catholicae pietatis Barbaris exosæ professio, Vitam illius mortemque gloriosam ita breviter perstringit S. Gregorius lib. 4, dialogorum cap. 22.

2 Quibusdam religiosis quoque viris attestantibus adhuc in monasterio positus agnovi, quod hoc Longobardorum tempore, juxta in hac provincia quæ Sura nominatur, quidam monasterii Pater, vite venerabilis, Suranus nomine, fuerit; qui captivis advenientibus, atque a Longobardorum depredatione fugientibus, cuncta que in monasterio videbatur habere, largitus est. Cumque in eleemosynis vestimenta sua ac Fratrum omnia et cellarum consumpsisset, quidquid habere in horto potuit, expendit.

liberalitas in pauperes,

Expensis vero rebus omnibus, Longobardi ad eum subito venerunt, eumque tenuerunt, et aurum ab eo petere cœperunt. Quibus cum ille diceret se omnino nihil habere, in vicino monte ab eis ductus est, in quo silva immense magnitudinis stabat: ibi captivus quidam fugiens in cava arboris latebat, ubi unus ex Longobardis educto gladio prædictum venerabilem occidit virum. Cujus corpore in terram cadente mons omnis protinus et silva concussa est, ac si se ferre non posse pondus sanctitatis ejus diceret terra, que tremisset.

erotes,

miraculum secundum

3 Hæc S. Gregorius, Quid sit Sura, fatemur nos ignorare. Ferrarius in Umbria putat fuisse: in Umbria enim, inquit, Suerani populi a Plinio memorantur. Plinius lib. 3, cap. 14, Szazanos habet, licet quorundam exemplaria Suaranos, alia Sueranos, alia Sueranos vocent. Ptolemæus Százazay locat inter Forum Sempronii et Petram Pertusam. Sed videtur S. Gregorius Urbem propiorum locum indicare, dum ait, juxta in hac provincia, si illud juxta non ad urbem Romam, sed præcedentia referatur; ut prius de provincia Valeria egerat cap. 21, quæ et ipsa Marsorum fuit, Urbis quoque vicina.

Sura provincia, ubi

DE S. ZOSIMO CILICE, EPISCOPO BABYLONIO IN ÆGYPTO.

SECL. VI.
XXIV JANUAR
Varii SS. Zosimi vel Zosimii

Phures vixere sexto seculo magni nominis Anachoretæ Zosimi, sive Zosimas appellati. Ex his in Latinorum Fastos ac Grecorum relatus IV Aprilis S. Zosimas, sive Zosimus, qui sumus S. Mariæ Ægyptiæ curavit. An hic a Nicophoro lib. 17, cap. 5, recte distinguatur a Zosima Joannis, et Episcopo Casariensi, anachoretæ Chuzabite socii, qui terræ motum Antiochenum prædixit apud Evagrium lib. 4, cap. 7, et Nicophorum cap. 4, ibidem inquiremus. Alius in Lycia floruit, de quo ista Justinianus Imperator in Novellis Constitutionibus Collat. 1, Tit. 4, cap. 2. In Lycia Zosimus Deo amabilis, vir famosissimus in conversatione, et prope vicissimum et centesimum ætatis agens annum, pollens autem et animi virtutibus et corporis operationibus: tanta quadam in eo gratia Dei fleret. Alius ab his Zosimus Cilix a Joanne Moscho in Prato spirituali, seu lib. 10, de Vita Patrum cap. 123 et 124 refertur. De hoc suspicamus agere Grecos hæc de Menaxis, et apud Marinum Cythereum his verbis. Eodem die S. Zosimus in pace quievit.

Zosim Cilicis natalis

Quis longos tuos, Zosima, eloquetur labores? Et quis a morte tibi datas laborum coronas? An de eodem agat Zosimo Cilice idem Moschus cap. 166, non satis liquet. Ut plena tamen Zosimorum notitia habeatur, caput illud subnectimus.

VITA

ex Prato spirituali Joan. Moschi.

Perreximus ad Abbatem Zosimum Cilicem in monte Sina, ubi morabatur: reuerat enim Episcopatum senex, et redierat in cellulam suam. Erat autem vir magne abstinentiæ; narravitque nobis dicens: Cum essem junior, exivi de Sina, et abii in Ægyptum, ut illic morarer, invenique ibi senem vestitum colobio de d. sibino. Senex autem, ut vidit me, priusquam illum salutarem, ait mihi: Quid hic advenisti, Zosime? Vade, non enim potes hic sedere. Existimans autem, quia cognovisset me, prostravi me ante illum, dicens: Fac caritatem, Pater, unde me nosti? Senex autem dixit mihi: Ante duos dies apparuit mihi quidam, dicens: Ecce veniet ad te monachus quidam,

a b

r

o

o

o

nomine Zosimus; non permittas enim hic manere: volo enim Ecclesiam Babylonis, que in Ægypto est, illi credere. Tacuitque senex, et dimisso me, abiit a me quantum est factus liquidis. Et cum duas horas in oratione complexset, venit ad me, et oculos faciem meam, ait mihi: Fili carissime bene venisti; Deus enim te huc adduxit, ut commendes terram corpus meum. Dixi autem ei: Quot annos in hoc loco habes, Abba? Dixit a me: Quadraginta et quinque annos impleo. Et apparuit mihi facies ejus tanquam ignis; et ait mihi: Pax tibi, fili, et ora pro me. Et hæc dicens collocavit se ipsam, et requievit. Ego autem effossa humo sepelivi eum, et post duos dies recessi glorificans Deum.

quem cepit

2 Narravit autem nobis et hoc senex, dicens: Ante annos viginti duos ascendi in e. Porphyritem, volens illic morari; accepi autem et disciplinam meum Joannem mecum. Cum ergo illic venissemus, invenimus duos anachoretas, mansimusque prope illos. Erat autem alter quidem ex his Galata, nomine Porlus; alter vero Melitinus, nomine Theodorus, ex monasterio fuerat Abbatis Bathymii. Ferebant autem colobia ex pellibus bubalorum. Mansi autem illic ferme duos annos, distabamusque ab invicem quasi duobus stadiis.

r
d in idum ecclesiam,

3 Die autem quadam cum sederet Joannes discipulus meus, percussit eum serpens, statimque defunctus est, sanguinem ex omnibus partibus fundens. In multa igitur angustia existens, abii ad anachoretas, qui statim ut viderunt me turbatum et afflictum, antequam aliquid dicerem ad eos, dicunt mihi: Quid est, Abba Zosime, mortuus est Frater? Dico illis: Ita sane mortuus est. Venientes igitur mecum, videntesque ipsam in terra jacentem, dicunt mihi: Noli contristari, Abba Zosime; adest divinum adjutorium. Vocantesque Fratrem dixerunt: Frater Joannes surge, quia senex te quæ habet. Continuoque surrexit Frater de terra. Querentes autem bestiam, et inveniendes, tenuerunt eam, in conspectu nostro illam in duas partes disceperunt.

discipulus ejus a duobus erentis in scellatur

4 Tunc dicunt mihi: Abba Zosime, vade in Sina: Dens enim tibi committere vult Ecclesiam Babylonis. Continuo itaque recessimus nos, eumque venissemus in Sina, post paucos dies Abbas misit me et duos

Zosimus pater Episcopus

EA VARIE-
g
h
i
k

duos alios in ministerium in Alexandriam: tenensque nos Papa Alexandrinus beatissimus g Apollinaris, omnes tres fecit Episcopos. unum quidem h Helio- poleos, alium Leontopoleos, me vero in Babylonem misit.

5 Diebat Abbas Sabbatius: Cum sederem in monasterio Abbatis i Firmini, venit latro quidam ad Abbatem h Zosimum Cilicem, et rogabat senem dicens: Fac caritatem, per Deum te precor, quia multis homicidiis obnoxius sum, fac me monachum, ut jam tandem desistam a sceleribus meis. Senex vero exhortans illum, fecit monachum, et sanctum ei habitum dedit. Post modicum vero temporis dixit ad illum senior: Crede mihi, fili, non potes hic habitare: nam si audierit Princeps, tenet te, similiter autem et adversarii tui necabunt te. Sed audi me, et ducam te in cenobium Abbatis Dorothii prope Gazam et Majumam. Illic igitur ivit. Ubi cum moratus esset annis novem, didicissetque psalterium, et cunctam monasticam observationem, rediit rursus in Firmini monasterium ad senem, et ait illi: Fac misericordiam mecum, Pater, et da mihi vestimenta mea secularia, et recipie monastica. Senior autem tristis effectus ait illi: Cur filii (qui respondens, ait Ego novem (ut nosti, Pater) annos egi in cenobia, et quantum potui jejunavi, et continentem vixi, et cum omni quiete et timore Dei fui in subjectione: et scio quia illius infinita bonitas multa peccata mea remisit mihi: vertuntamen aspicio superius puerulum adstantem, et dicentem mihi: Cur me occidisti? Hunc autem aspicio in somnis, et in ecclesia, et cum ad communionem pergō, et in refectorio: hoc eadem mihi dicentem; et vel una hora non sinit me quiescere. Ideo itaque, Pater, aliter volo, ut pro puerulo moriar. Frustra enim et sine ulla causa occidi puerulum ipsum. Sumptis ergo vestimentis suis, exiit. Et cum sic mihis pergeret in Diospolim, tentus est, et sequenti die decollatus.

Admissus ab
ro in mona-
chum latro.

l
p. ta 3 annis
prudencia.

rebit ad accu-
lam, ingens
verbo, morte
lubens

10

Ammonia
cequi

h Joannes Moschus scribit i Sophronius Sophista,
i De ungue Sina, epusque monasterii, actum 14 Januar. ad
Fatum SS. Sabbe, i vita, et aliorum 39, et de eum trichostoma credit
SS. Theodoli, Pauli, Joannis, etc
e S Athanasius tom 1, epist. ad vitam solitarum agendis, hunc
loci meminit. Hologarum, regit: Episcopos, qui in clero
constituerunt, et per multos annos in Episcopatu versati fuerit, ex
quibus Ammonium in superiorem Oasim, Moma, Prasistrum, ha-

mona, Plenem, Marcum, Athenodorum, in Armoniacam, in
Elium miserunt, nihil aliud captantes, quam ut in desertis solisque
locis oberrando perirent, etc. Est autem Ammoniac regio Ptole-
mao lib 4, cap. 5, et Tabula 3 Africa ultra Oasim in Libya
exterrare. d Græce, 370 εἰς οὐβου εὐβίον, et cap 120, induti co-
lumbis de sibino referuntur. Novempidus in Notationibus ad Mo-
schum num. 26, et in Thomastico fatetur, quid sibinum sit, non-
dum sibi compertum esse. Forte sabanum legendum. Monachus
S. Pathomi apud Benedictum in Concordia Regularum cap. 42,
§ 3, ex regula S. Pathomi cap. 81, conceditur duo lebanonica,
seu colubia, et unum usu atritum ex sabano, quo collum lumen-
rique circumdantur. Est autem sabanum, hincum, seu hincamen, Sabanum.
Iste S. Isidoro lib 19, Triguum cap. 16, ubi de linteis agens, ait
sabanum nomen Græcum. Victor lib 3, Vandalicæ persecutionis
Clam furto nescientibus cunctis, illa quibus cum suspensis de
fonte dudum teverat, sabana loquublat, et mor. Hæc sunt hincame-
na, Elijodjphare minister erroris, que te accusabant. S. Gre-
gorius lib 4, ital cap 35. Inveni quemdam incognitum virum
ad suam obsequium preparatum, qui sibi de pedibus caleca-
menta abstraheret, vestimenta susciperet, et eventi de caloribus
sabana præberet, et alibi in Dialogis. Quem distinctum ex nocte
holum vestimentis indulum, et sabano constrictum, superveniente
vespere, sepelire nequiverunt. Benedictus in Concordia Regularum
cap. 41, § 11. ex regula Magistri cap. 17. Frater consignatas
habeat coles, et spongas calecapiorum, factergia, mapas vel
sabana. Iste in Græco-Latinum vetus Henrici Stephani. 272222.
sabanum, hincum, lege hincum. De lino colobio monachorum in
Asupta actum est 17 Januar. ad vitam S. Antonii num 66, in
Prologio. v. S. Pygderium, seu Patrum, anachoretam in Por-
phyria seculum invenit Angeli ut in Tabernaculorum mona-
sterio femurura de sanctiore se muliere inquireret. Pelagius
lib. 6, de Vita sua, lib 18, num 10. Palladius lib 8, cap. 42.
Iste exiit prope Bethlehem cum Possidonia, qui etiam in Porphyria
solus in spelunca ante habitaret cap 77. De ra, epusque Laura
in monasterium mltate, actum 20 Janu. g Interfuit V. Concilio
18. anno Constantino habito an Chr 333, de tempore solis
actum est 23 Januar. ad vitam S. Joannis Eleazar, in pro-
fessionis § 3, num 14. h Helipolis, Leontopolis, et Babylon,
Egypti inferius, quam bella appellat, antiquæ et celebres civi-
tates, a se novem non procul distat. Consulte Ptolemaum, Stra-
bonem, aliosque. V. Eut. Firmicus ex prius septuaginta disci-
pulis S. Sabæ: de quo in hujus Vita MS. in his discipulis erat
magis quoque Firmicus, qui in partibus Magnis magium postea
paravit monasterium. Ista etiam 5 Decembris. Inter quos disci-
pulos erat Firmicus et Severianus, ex quibus alter quidem
videlicet Lauram ipse est in Melitima, alter vero inopsetium quod
est in Maritima. Monasterium S. Firmini invenitur inter loca
eremica sancta. circuli in Condro Constantino-politano sub Agapelo
Papa et Menia Patriarcho an. 14. 536. K. In vetera et Latina
exemplaria. Si idem Zosimus est de quo jam actum, hæc gesta
esse oportet antiquam in Porphyria abire, unde Sina montem
petit, ne paulo post Episcopus est factus. Et fortassis relicta mo-
nasterio illius præfata, in soliditatem illam cum Joanne disci-
pulo recessit, quietis studio. I. De Gara, epusque parva Magna,
pluribus agens AA4. Februarii in Vita S. Porphyrii Episcopi
Gazensi. De utraque vide Adrichomium in tribu Simonis cap. 46
et 50. in Diospolis, olim Lydda, etiam Geomopolis appellata,
Ioppa vocata. De qua actum 22 Januarii ad vitam S. Anastasi
cap. 2, num. 16, lib. F. Alia Diospolis in Egypto

DE B. BERTRANNO SIVE EBERTRAMNO, ABBATE S. QUINCTINI IN GALLIA BELGICA.

81. VI
XXIV JAN. 18

Bertranno
atro

notatis.

Quaternus Belgica nostra Aurea valli, in Con-
stantiensis sive Vendonassensis olim diocesis, viris
Apostolicis, antiquæ religionis restauratores,
propagatores pietatis, debet, Audomarum,
Mummolinum, Bertinum, Bertramnum. Au-
domarus Tertius Martimorum et Bononie Episcopus,
colitur 9 Septembris. Mummolinus, sive Mummoleus,
Noviomensis et Tornacensis Antistes, 16 Octobris: Ber-
tinus Silvanensis Abbas 5 Septembris. Bertrannus, sive Ber-
trandi, Ebertramm, Ebertrama, Bertann, Bertram-
nū, in unica, epusque non admittam vetusto Calendario
Sanctorum ordinis S. Benedicti reperimus ita inscriptum
IX Kal. Februar. nomen: Eodem die S. Ebertranni
Abbatis monasterii S. Quintini, socii B. Mummolini.

2 Natalis ejus Wion et Memorialis non expressere:
de eo tamen in Appendice Benedicti Martyrologii ita
ambo scribere: Ebertrannus Constantiensis, mona-
chus Luxovensis, a S. Mummolino magistro suo
Abbas S. Quintini constitutus in zelo religionis con-
sensit Charit anno Domini 680. Saussurus quoque
Bertramnum ac Mummolinum inter Sanctos, quorum
ignotus esset natalis, recensuit: licet S. Mummolinum
16 Octob. retulisset, ubi et B. Ebertranni meminit.
sed videtur ambos hosce diversos ab illis existimasse

Appendix quarta ad Chronicon Constantiense in cata-
logo Sanctorum illius diocesis ita habet: S. Ebertra-
nnum monasterii S. Quintini Præfector, ex eadem
valle Aurea. Mendose idem Chronicon capite primo no-
mina expressit: De SS. Bertino, Mummolino, et Ebertra-
nno. Bertinus Abbas Luxovensis, ex Valle Aurea
prope Constantium, cum Mummolino et Ebertranno
propriam patriam relinquentes ad S. Audomarum
Episcopum Mornensem venerunt; a quo ad præsi-
caudam missi, officium legationis fideliter impleve-
runt. Non fuit S. Bertinus Abbas Luxovensis, sed
Luxova a primo orate cum Mummolino et Bertramno,
a S. Eustasio (de quo 20 Marti agemus) monastica
disciplina creatus

Est monachus
Luxov. cum
SS. Bertino et
Mummolino

3 De eorum in Belgiam adventu ista narratur in
Vita S. Bertini. Ergo cum jam Dominus multum
suum mundo manifestus popularè disposuisset, ne
in absente lucerna tantæ claritatis lucens, tot mor-
talium spiritualia commercia differret; egressus tan-
tum dudum commilitibus Mummolino et Ebertranno,
magna scilicet sanctitatis viris tertius adjunctus,
perfectus sancto Trinitatis cultus in Galliam usque
perveit. Videntes igitur prædicti sancti viri, Bertin-
nus scilicet et socii ejus, ibidem messem quidem mul-
tam,

eum is venit
in Galliam

predicant.

multos ad pietatem instituit, etiam Proceres :

honorantur a Rege :

adient S. Audomarum,

cunq; prae-
dicando.

tam, operarios autem paucos, coeperunt longe lateque verbum vitae instanter per totam Galliam disseminare. Adhaerunt autem eis quamplures viri religiosi, qui ab eisdem a mane usque in vesperum aeternae vitae pabulis reficiebantur. Nec minus quoque Palatini Proceres, intermissa ad tempus regali servitute, ad eos confluebant, eorumque molestam conversationem in recte vivendo ad exemplum sibi proponebant. Tempore illo Lotharius filius Ludovici Regis regni Francorum monarchiam gubernabat : cujus aures cum jam, suorum Procerum relatione, pulsaret SS. Bertini sociorumque ejus eximia conversationis crebra opinio, eos suis jussit adstare conspectibus. Quibus illatis, a Rege vir Domini Bertinus et ejus socii honorifice sunt suscepti, et longo tempore intra Regis palatium suum diligentia interrogati.

4 Post longum autem temporis intervallum praenominati viri S. Audomarum tunc Teroanensium Episcopum, cujus compatriota et consanguineus erat S. Bertinus, adierunt, ut ei in praedicando essent comites, quatenus in aeterna retributione a Deo mererentur fieri aequalis gloriae participes. Sanctus vero Audomarus eosdem Dei famulos gratifice recipiens, omnipotenti Deo gratias egit, quodales sibi ad praedicandum Evangelium adjuutores misit. Erant enim perfecti in fide Catholica, et in Ecclesiasticis disciplinis, atque in divina scriptura eruditi. Subibant igitur

officium legationis sine labore praedicationis continuo....

5 Interea decedente Achario Episcopo urbis Noviomae, ad episcopatum ejusdem urbis venerabilis vir Mummolinus provehitur. Et Ebertrammus cenobio S. Quintini a Mummolino praeficitur. Eadem in vita S. Audomari narratur, conjuncta semper pariter sociorum laude : diciturque Mummolinus primum praefectus veteri monasterio in Morinis; eo vero ad episcopatum erecto, Bertinus. Chronologiam ad vitam SS. Bertini et Audomari discutimus : nam qui ad Clotharium Clodovei II filium dicuntur accessit, priusquam S. Audomarum adiret; is deinde ac S. Audomaro bona sua ad monasterii constructionem donasse dicitur Ailroaldus VIII. Idus Septembris, anno XI, Clodovei qui erat Christi DCLIV : ut Clotharius anno DCLX regnare coepit. Agit de B. Bertranno Joannis Trithemius de viris illustribus ord. S. Benedicti lib. 3, cap. 108, ubi S. Mummolini discipulum vocat, qui fortassis in veteri monasterio, ut dicitur, Abbas fuit Mummolinus, et sub eo monachi Bertinus et Bertrannus : atque in condiscipulis fuerant in Luxovienstasceterio. Est S. Quintini cenobium in Veromanduis, ubi nunc minutissimum oppidum Franciae juris. Illud porro ad B. Bertrannum hominem facit, quod multi in Belgio nostro Bertrami ac Bertrandi nomine appellantur.

Ex vobis.

Bertrannus
fuit Abbas.

Ejus alibi me-
morat.

DE S. RAINALDO ORD. CRUCIGERORUM IN PICENO.

XXIV JANUAR.

ti Rainaldi
natalis,

publici vene-
ratio,

Mons Ulmus honestum oppidum est, ut scribit Lender, in Piceno, quinque a Macerata millibus. Hic, ut testatur Ferrarius in Catalogo SS. Italiae, B. Rainaldus Confessor ex ordine Crucigerorum, in honore haud mediocri habetur, ecclesia ejus nomine dedicata. Quem Fratres Cruciferi in suis Ecclesiis officio divino venerantur hac die. Ejusdem Franciscus Maurolycus meminit in Martyrologio. Haec Ferrarius. At Rainaldi nomen in Maurolyco non reperimus. Quo tempore inter mortales vixerit, negat Ferrarius reperire se potuisse.

De eo item in generali Catalogo SS. In monte Ulmi in Piceno B. Rainaldi ordinis Crucigerorum. De ordinis Crucigerorum antiquissima origine, progressibus, reformatione, agit Paulus Moravia historiae Religionum cap. 31, et Sylvester Maurolycus in Opera Religioneum lib. 1, ubi de B. Rainaldo hoc solum tradit : S. Rainaldus quoque ex hac fuit congregatione, et S. Moriensis : de Morio agricus 30 Martii. Haec porro Crucigerorum congregatio in sola fere Italia nota est hoc tempore, diverso ubi ea cujus in Belgio nostro, in tractu fere tantum Rheno ac Mosae, cenobium extant.

professio

XXV JANUARI.

SANCTI QUI VIII KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. Ananias, Apostolus, Martyr in Syria.
 S. Severianus, Episcopus Gabalitanus, Mimate in Gallia.
 S. Medula, et sociæ, martyres.
 S. Artemas puer, }
 S. Animasius, } Martyres, Puteolis in Campania.
 S. Sabinus, }
 S. Leodocius, }
 S. Theogenes, }
 S. Donatus, }
 S. Secundus, } Martyres, Carthagine.
 S. Papias, }
 S. Agapis, Martyr.
 S. Castula, Capuæ in Campania.
 S. Fabianus, }
 S. Sabinianus, } Martyres in Sicilia.
 S. Sodon, Ravennæ in Italia.
- S. Juventinus, }
 S. Maximus, } Martyres, Antiochiæ.
 S. Britannio, Episcopus Tomitanus in Scythia.
 S. Publius, Abbas in Syria.
 S. Apollon, sive Apollonius, Abbas in Thebaide.
 S. Mares, Abbas in Syria.
 S. Lincentius, Confessor in Gallia.
 S. Praejectus, Episcopus Arvernensis, }
 S. Marinus, sive Anarinus, Abbas, } Martyres in Gallia.
 S. Elibius, }
 S. Proiectus, Diaconus Martyr, Casali in Italia.
 S. Demetrius, sacrorum vasorum custos.
 S. Poppo, Abbas, Stabuleti in Belgio.
 B. Adewiva rjus mater.
 Henricus Suso, ordinis Prædicat. Ulmæ in Germania.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Itha, Virgo Hibernica. *Martyrol. Anglicanum novum. De ea egimus* xxv Janu.
 S. Vitus Nicomedie, *MS. S. Hieronymi et Rhinodiense. Nicomedie Biti. MS. Dugaleuse Vitum et Bithum habet; refertur et a Carthus. Colonien. Vitus hoc die. At fortassis tamen idem est qui relat* xxv Janu.
 S. Anasius Episcopus Teanensis refertur hoc die a Ferrario in generali catalogo SS. *De ea egimus* xxm Janu.
 S. Boisilus, Præpositus monasterii Melrosensis in Scotia, S. Cuthberti magister, in *supra editione Martyrologi Anglicani ad hunc diem relatus est: sed perperam Abbas dicitur, ejusque monasterium collocatur ad Tinam fluvium, quod ad Twedam est. Vitum dedimus* xxm Janu.
 S. Raselba hospita, *Molan. Ferrarius, Basilus Sanctarius, Felices. De ea egimus* xxiv Janu.
 Barchyli Episcopi primi Messanenensis ordinationem solemnè supplicatione hoc die celebrari, tradit Octavius Cajetanus noster in *Idea operis de SS. Sæclæ.*
 S. Proteus, } Martyres, Ferrarius: Romæ in velle
 S. Severus, } S. Silvestri sanctorum Martyrum Protei et Severi, citat in *notis tabulas illius Ecclesiæ: ut tempus, locum, genus martyrii ait ignorari. Octavius Pancratius in Thesauris absconditis ubi: Urbs reg. 4, eccles. 5, accurate recenset reliquias ecclesiæ S. Silvestri in campo Martio, nec Protei et Severi meminit, nisi forte sint Processus et Severus, de quibus idem Ferrarius agit 13 Octob. Multi aliisqum Severi Martyres, et facile potuerunt capspium ex his reliquiis alique ad eum idem transferri.*
 S. Polycarpus, } *Memorantur in MS. Dugaleuse,*
 S. Epictetus, } *eius verba dabimus cum de Savini-*
 S. Publianus, } *miano et Falvano egimus infra.*
 S. Raumannus, } *Vix dubium quin hi alios diebus celebrantur, puta 26 et 24. Ut sit, nonnulli sequi Martyrologium non optime notæ, etiam perantiquum, volumus.*
 Maximus, Episcopus et confessor, Antiochiæ. *Galesinus. Mendium suspicamus quod hoc die colatur S. Maximus miles cum S. Juventino Antiochiæ occisus, quos Constantinopoli adscripsit Galesinus. Nec usquam in fastis S. Maximus Episcopus Antiochiæ adhuc a nobis repertus et silet de eo in Notationibus ipse Galesinus. Fuit tamen Maximus Episcopus*
 Antiochiæ, qui interfuit Concilio Chalcedonensi, et actione 7 laudatur, quod cuperet statui certos de Ecclesia sua sumptus Domino decessori suo, qui abdicatus fuerat, quod perperam de ipso Maximo dicitur in *Chronologia Nicephori.*
 Isidorus Pre-byter. *MS. Florar. Non est facile decernere, quis hic sit et multis Isidoris.*
 Brunasius, Episcopus Calaritanus, cognomento Eleemosynarius, Ferrar. *Honorifica ejus mentio fit cap. 27. Vitæ S. Fulgentii 1 Januarii, sed cum Sardi nun colunt.*
 Eoglolius monachus, S. Columæ discipulus, atque in convertenda Pictorum gente adjutor, coli dicitur in *Galvodia Sæclæ provincia, referturque hoc die in Martyrol. Anglicano, atque a Ferrario, Davide Camerario: laudatur a Leslæo lib. 4, de gestis Scotorum, Hectore Boetio lib. 9. In nova editione Martyrologi Anglicani refertur XX Januarii. Ubi res gestas illius consecuti fuimus, certius licebit de die natali promutuari.*
 Acolythum Martyrem scribit Ferrarius *Parvatu in Istria coli, fuisseque S. Praejecti Episcopi Arvernensis ministrum cum eo coronatum martyrio. S. Elibius est fortasse, de quo infra ad Acta S. Praejecti. Idem 18 Novemb. agens de ejus et S. Praejecti inventione, iterum Acolythum nominat.*
 B. Sonna Virgo. *Carthusiam Colonien. Ignota hæc nobis.*
 Fallens Abbas Scotus. Ferrar. citans *Scotorum Martyrologia, Martyrologio Anglicano, ipsique Davidi Canerario ignotus est.*
 Diola Abbatissa, de qua XV Januarii in *Vita S. Boniti actum, hoc die refertur ab Andrea Saussato in Supplemento Martyrologi Gallicani, et Beata prædicatur; at non fuit, ut ipse scribit, Arvernensis parthenonis Abbatissa, sed Lugdunensis: nec per actorem exceptorem recumbatum ei est, ut aliquis sibi reliquias S. Boniti retineret, sed per puellam Christo devotam, quæ ad Sancti tumulum fuerat a paralysi curata.*
 Adolphus Abbas Magnilonensis apud Arvernos, qui translationem S. Boniti Episcopi curavit, ut XV Januarii diximus, refertur hic, et Sanctus appellatur a *Saussato, et Ferrario, qui Constantium citat; ast in Canisio nec Adolphii Abbatem, nec Adolphii, ut eum Saussatus vocat, nomen reperitur.*
 Guilielmus de Campellis, cognomento Venerabilis, prius

- primus institutor monasterii S. Victoris juxta Parisios, ibidemque Canonicus, ac deinde Catalaunensis Episcopus, hoc die anno 1121 obiit, vita sanctitate et doctrina clarus, et in Claravalle sepultus. Fallitur ergo Chrysostomus Henriquez, qui VI Julii eum refert. Quod vero idem, et multo ante Rogerius Hovedenus, scripsit, Guillelmum abdicato Episcopatu habitum Cisterciensem induisse, id Victorini Canonici omnino negunt. Refert eum hoc die, et inter Pios commemorat Andreas Saussais in *Supplemento Martyrologi*: Ferrarius Beatum vocat.
- Sanctissimi ordinis Præmonstratensis institutio hoc die Martyrologio Gallicano adscripta est ab Andrea Saussais. De ea agemus VI Junii ad vitam S. Norberti.
- Gaufridus Episcopus Carnotensis, Apostolicæ Sedis in Gallia Legatus, plurimum maximisque laudibus a S. Bernardo, Petro Venerabili, Baronia, aliisque ornatus; obiit hoc die, ut scribit Claudius Robertus, et recensetur hic a Saussais inter Pios. Chrysostomus Henriquez I Februarii reperit, et Beatum prædicat.
- Joannes du Jardin, Conversus Villariensis in Brabantia, sanctitate vitæ, ac præsertim pietate evigilantissimam Virginitatem, et revelationibus illustris; refertur a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensi hoc die, cum Beati titulo; a Saussais inter Pios. De eodem agit Arnoldus Raisius in *Heroyazophylaxo Belgio*, et fusc MS. liber de viris illustribus cœnobii Villariensis.
- Henricus Conversus Villariensis, quem 22 Januarii inter amittendos retulimus, hoc die adscriptus est *Kalendario Cisterciensi Dionovæ edito*.
- Catharina quædam Virgo sanctimonialis Germana, ordinis Cisterciensis, refertur hoc die a Chrysostomo Henriquez in *Menologio Cisterciensi*, ac Beata appellatur.
- Beatrix Virgo, soror S. Clare refertur hoc die a *Monasterio*, qui et Beatam scribit, ut et Rodolphus lib. 1.
- S. Joannis Baptistæ ecclesiæ Sanctimonialium Virginitatis Caput: dedicatio hoc die recolitur, ut patet ex ejusdem cœnobii *Kalendario*, quod Michael Monachus edidit.
- Joannucius de Valleterea, ordinis Minorum laicus, obiit Nursiæ hoc die anno 1447, magna opinione sanctitatis. Ejus corpus, ut scribit Gonzaga par. 2 Orig. Seraph. conventu 15 provincia S. Francisci, ad Nursinorum instantiam, quibus in maxima veneratione est, prope summum altare honorifice quiescit. Eadem habet Marcus Pnyssipon. 3 par. lib. 2, cap. 31. Hinc Rodolphus lib. 1 hist. Seraph. et *Monasterium in Martyrol. Franciscano* Beatum vocant.
- Benedictus Niger, ordinis Minorum, obiit Panormi hoc die, ut scribit *Monasterium*, qui Beatum vocat, atque inclamatus de ejus sanctitate processus, quod et Carolus Rapinæus scribit part. 1, præfat. nu. 5.
- Cæcilia Virgo sanctimonialis, ordinis Prædicatorum, Ferrariæ in monasterio S. Catharinæ Senensis, 28 Janu. anno 1507, discessit, magno castitatis, innocentie, ac patientie laude, ut narrat Seraphinus Razzi, atque ex eo Silvanus Razzi, qui Beatum appellat.
- Antonius de Cremona, ordinis Minorum Sacerdos eximie virtutis, hoc die anno 1575, obiit juxta Vercellas, et Beatus hic appellatur a *Monasterio Gonzaga par. 2 Orig. Seraph. conventu 5 provincia Mediolani*, de eo hæc scribit: Est cœnobium S. Mariæ de Bethleem juxta Vercellas, tum apud Vercellenses, tum quoque apud convicinos populos in maxima veneratione, idque ob religiosos ejus incolarum vitam, atque ob beatum Patrem Antonium a Cremona ibidem sepultum, qui multigenis meritis atque miraculis clarus, anno Domini 1575, die vero mensis Januarii 25, diem clausit extremum. Parva scribuntur a Barezzo 4 par. Chron. lib. 7, cap. 12
- Januarii Tom. III
- Hæzcha Virgo, Ferrar. De ea agemus xxvi Janu. Thyrsus Martyr Mileti. MSS. Martyrol. perantiqua monasteriorum Laticensis et S. Martini Tornaci, et MS. Dungalense, in quo Thyrsius dicitur. Colitur xxviii Janu.
- S. Savinianus Martyr in agro Trecassino. MS. Florar. Nos xxix Janu.
- S. Felix, tertius Metensis Ecclesiæ Antistes, hoc die a Saussais refertur. De eo agemus xxi Februi.
- S. Matrona, Virgo Lusitana, in ecclesia S. Prisci diocesis Capuanæ duplicem obtinet celebritatem: prior agitur XXV Januarii, estque illius ecclesiæ dedicatio; altera natalis est ipsius Virginis, celebraturque xv Martii.
- S. Gregorius Nazianzenus, Menæa, Beda, Rabanus, Notherus, Maurolycus, Cunsius, Gulesinius, et alii. Colitur in Mai.
- S. PAULI APOSTOLI CONVERSIO, ab Ecclesia Romanæ celebratur hoc die, in multis provinciis, ne nominatum Belgicæ nostræ, solemnè a forensibus negotiis aliisque servilibus laboribus seratione. Datum hoc gloriæ Apostoli centium, et ipsi e gentibus ad sortem filiorum Dei vocati. Ejusdem Translatio in S. Hieronymi, Notheri, Maurolyci, aliorumque Martyrologis hoc die inscripta. De hac et Conversione agemus ad Apostoli vitam xxx Junii.
- Lucina matrona, Carthus. Colonien. in Addit. ad Usuardum Martyrolog. Germanic. MS. Florarum, Ferrarius. De ea Martyrol. Romanum xxx Junii.
- S. Esaiæ Prophetæ commemoratio prope S. Laurentium Constantino-poli fieri hoc die censetur; (ut patet ex Menæis et Maximo Pythæro) que, aut quum ab rem instituta, nos latet. Plenus de sancto Prophetâ agemus cum Martyrologio Romano vi Julii.
- S. Savinianus Martyr Pictavis. MS. Bedæ Martyrol. Societatis Jesu Antverpiæ. Sabinus est fortassis, sive Savinius, qui cum S. Cypriano colitur xi Julii.
- SS. Basenes, Helis, Ghaid, et Sophia mater, Martyres sub Adriano, hoc die in *Kalendario Cyprio consignato* leguntur. Suspicamur SS. Fidon, Spem, Caritatem esse, que ab Ecclesiâ Romanâ coluntur 1 August.
- at S. Sophia mater xxx Septemb.
- S. Agileus Martyr Carthagine MS. Martyrolog. S. Hieronymi, Carthusiani Colonenses, at Martyrolog. Romanum xv Octob.
- S. Simonis, } Apostolorum, repositio Tholosæ. Sauss. S. Jude, } susus. Coluntur xxxviii Octob.
- S. Racho, sive Richanarius, Augustodunensis, ac deinde Basileensis Episcopus, hoc die colitur, ut rursus 5 Decembris, teste Saussais et aliis. Quidam 29 Martii, alii 5 Novembris referunt. Ut vitam illius adipisci interea liceat, differimus cum in 1 Decemb.
- Allot. e anno 1587, mense Octobri Pnyssiponem præclara plurimorum Sanctorum reliquæ, quas magno studio et variis locis conquisierat, ac præsertim a Rudolpho II Imperatore et Maria ejus matre impetravit Joannes Borgia cum pietissima conjuge sua Francisca Aragonia, atque eximia splendore et civitate, donavit Domui professæ Societatis Jesu in eodem urbe, S. Rocho dicte: ad quam XXV Januarii anni sequentis solemnè supplicatione translato, cum prius ab Archiepiscopo Michaelo de Castro legitime essent de more approbate. Albertus Austricus, qui Lusitaniam tunc pro Philippo II Rege administrabat, eas pie venerat ac deosculatus, pompam omnem magnificæ supplicationis jussit littera tradi. Erat eo anno editus de ea liber a Manuele de Campis, quem e Lusitano sermone in Hispanicum vertit Alvarus de Venecis. Distincto erat pompa duodecim omnino ferulis, sive feretris, quibus sacra signora gestabantur, apparatus singularis; quem fortassis alibi dabimus, vel I Februarii ad vitam S. Brigide Virginis, vel XVII Novembri

EX VARIIS.

<i>rembris ad S. Gregorii Thaumaturgi : quo utroque die, ob capta umborum translata, Sixtus V Pontifex Maximus, jubileum perpetuum in ea cele concessit. Hoc nomen solum daboimus Sanctorum, quorum fuere reliquiæ, indicato cuiusque natali die, quo plenus de us acti sumus : nisi quod quosdam ob aliis ejusdem nominis occurrere nequimus : quorundam peculiarera natalia nondum reperimus. Horum ergo Sanctorum fuere reliquiæ :</i>			
S. Priscæ Virg. Mart. feretro 6 Colitur	xviii		
S. Sebastiani Mar. ferulo 8	xx		
S. Agnetis Virg. Mart. fer. 8	xxi		
S. Vincentii Mar. jaws mandibula cum duobus dentibus, fer. 8, alia ejus reliquiæ fer. 10 et 12	xxi	JAN.	
S. Joannis Eleemosynarii Episc. digitus cum carne, nervus brachii, parsitem nervi, os brachii, fer. 4, alia ejusdem reliquiæ fer. 7	xxiii		
S. Mari Episcopi Trevirensis	xxvi		
S. Valerii Episc. Trevir.	xxix		
S. Brigide Virg. caput fer. 10	i		
S. Blasii Ep. Mar. fer. 10 et 12	iii		
S. Dorothee Vir. Mar. fer. 6 et 8	vi		
S. Vedasti caput fer. 10, an Episcopi Atrebatensis? cultur hic	vi	FEB.	
S. Appollonie Virg. Mart. dens fer. 6, alia reliquiæ fer. 8	ix		
S. Valentini Mar. fer. 10	xiv		
S. Matthie Apostoli os magnum brachii fer. 3, alia ejus reliquiæ fer. 8 et 10	xxiv		
S. Kunegunde Auguste Virg. fer. 6	iii		
SS. xi Martyrum fer. 12	ix		
S. Gregorii Pape fer. 8 et 10	xii		
S. Longini Mar. fer. 10	xx	MAR.	
S. Gertrude Virg. fer. 6	xxvii	TH.	
S. Phontino Samaritane fer. 6 et 8	xx		
S. Benedicti Abb. fer. 8	xxi		
S. Clementie fer. 6	xxi		
S. Felicis Episcopi Trevir. fer. 10	xxvi		
S. Marie Egyptiæ fer. 8	ii	APR.	
S. Sixti Pape Mart. fer. 10, jermus colitur secundus	vi	AUG.	
S. Adalberti Episc. Mart. fer. 10	xxiii		
S. Marci Evangeliste fer. 8	xxv	APR.	
S. Petri Mar. ord. Prædie. fer. 10	xxix		
S. Philippi Apostoli fer. 8 et 10	i		
S. Jacobi Apost. fer. 8 et 12, dens unus	i		
Variæ partes sanctissimæ Crucis Christi fer. 4, 8, 10, 11, 12, de quibus agemus vel ad inventionem ejusdem Crucis	iii	MAY	
vel ad Exultationem	xiv	SEP.	
S. Floriani Mar. fer. 12	iv		
S. Stanishi Episc. Mar. fer. 7	vii	MAY	
S. Simeonis Eremitæ fer. 10	i		
S. Erasmi fer. 8	ii		
S. Pauline fer. 6	vi		
S. Medardi Episcopi fer. 10	viii		
S. Barnabe Apostoli fer. 8 et 12	xi	JUN.	
S. Marina Vir. Mar. fer. 6	xviii		
S. Petri Apost. fer. 8	xxix		
S. Pauli Apost. fer. 8	xxix		
S. Ottonis Episc. Bambergon, brachium fer. 4	ii		
S. Procopii Abb. os magnum fer. 2, et alia reliquiæ fer. 12	iv		
S. Margareta Vir. Mar. fer. 6	xx		
S. Praxedis Virg. os magnum fer. 5	xxi		
S. Marie Magdalene ossa complura et magna, fer. 6, 8, 12	xxii	JUL.	
S. Christianæ Vir. Mar. fer. 8	xxiv		
S. Jacobi Majoris Apost. fer. 8	xxv		
S. Christophori Mart. fer. 8	xxv		
S. Annæ matris Deiparæ Virginis fer. 8	xxvi		
S. Marthæ Virg. fer. 6	xxix		
S. Nicolemi Discipuli Christi fer. 10	iii		
S. Dominici Confessoris fer. 8.	iv		
S. Afræ Mart. fer. 8	v		
S. Oswaldi Regis Northumbriæ fer. 12	v		
S. Laurentii Mart. fer. 8, 10, 12	x		
S. Wigberti Presbyteri fer. 10	xiii		
Partes duæ touicæ et veli Deiparæ Virginis fer. 6 et 8	xv	AUG.	
S. Rochi Confessoris os fer. 7	xxvi		
S. Helene Augustæ fer. 8	xviii		
S. Bernardi Abbatis fer. 8	xx		
S. Bartholomæi Apostoli fer. 8, 10, 12	xxiv		
S. Augustini Episcopi fer. 8	xxviii		
S. Joannis Baptistæ fer. 8	xxix		
S. Egidii Abb. fer. 7 et 12	i		
S. Ludmillie aviæ S. Wenceslai fer. 6	xv		
S. Euphemie Vir. Mar. fer. 6 et 8	xxvi		
S. Eustachii Mart. fer. 7	xx		
S. Matthie Apostoli fer. 8	xxi		
S. Mauriti Mart. fer. 10			
S. Candidi Mart. fer. 12			SEP.
S. Acacii socii S. Victoris Mart. 12			
Alterius e Thebæis Martyribus caput fer. 5			
SS. Cosme et Damiani MM. fer. 8	xxvii		
S. Wenceslai Ducis Mart. fer. 8	xxviii		
S. Hieronymi Doctoris fer. 8	xxx		
S. Palmarum Mart. 7	v		
S. Geronis Mart. brachium 8	x		
S. Florentii Ducis Mart. fer. 10	x		
S. Colomanni Mart. 12	xiii		
S. Aurelie Virg. caput fer. 6			
S. Gregorii Mart. 8	xv		
S. Hedwigis Ducissæ Polonie fer. 6			
S. Lucæ Evangelistæ 8	xviii		
S. Clementis Episc. Mart. e sodalibus S. Ursule, caput fer. 12, alia reliquiæ fer. 10			
S. Agnetis Virg. Mart. 6			OCT.
S. Josephæ Virg. Mart. brachium fer. 3, alia reliquiæ fer. 6, aliarum octo ex eodem S. Ursule collegio caput fer. 1, 2, 3, 9, 10, 11 et alia reliquiæ 7			xxi
S. Benigne Virg. Mart. fer. 6			
S. Justine Virg. Mart. fer. 6 et 9			
S. Sponsæ Virg. Mar. fer. 6			
S. Coronæ Virg. Mart. fer. 6			
S. Marie Sabonæ fer. 6 et 8			xxii
S. Cordula Virg. Mart. fer. 1, 6, 8			
S. Jude Thadæi Apost. fer. 8	xxviii		
S. Wolfgangi Episc. Ratismonen. fer. 7	xxxii		
S. Theobaldi Mart. fer. 10	ix		
S. Martini Episc. 10	xi		
S. Gregorii Thaumaturgi Episc. caput fer. 11, et alia ejus reliquiæ fer. 8 et 10	xvii		
S. Elizabethæ viduæ brachium fer. 3, alia reliquiæ fer. 6 et 8	xix	NOV.	
S. Coelle Virg. Mart. 6	xxii		
S. Catharine Virg. Mart. 6 et 8	xxv		
S. Andrea Apostoli fer. 8, 10, 12	xxx		
S. Albani Mart. 12	i		
S. Barbara Virg. Mart. insignes reliquiæ 1, 6, 8	iv		
S. Nicolai Episc. fer. 8, 10, 12	vi		
S. Ambrosii Episc. 8	vii		
S. Anastasie fer. 6	viii		
S. Eulalie fer. 6, forte Virgo et Martyr Emeritensis est, que colitur	x	DEC.	
S. Lucie Virg. Mart. 8	xiii		
S. Odilie 6	xiii		
S. Thomæ Apost. 8	xxi		
S. Stephani Protomartyris fer. 8, 10, 12	xxvi		
De veste S. Joannes Apost. fer. 6	xxvii		
SS. Innocentium aliq. reliquiæ fer. 12	xxviii		

S. Eleutherii

S. Eleutherii Mart. 12 } Quia plures iisdem nomini-
 S. Juliani Mart. 10 } bus sunt Sancti, certos his dies
 S. Ruffini Mart. 10 } tribuere non possumus.
 S. Chrysanthi Episc. Basileen- }
 sis fer. 2 et 10 }
 S. Gevæ Virg. Mar. caput 3 }
 S. Milie Virg. }
 S. Casairæ Virg. } fer. 6. }
 } Horum nobis nec-
 } dum cognitus est
 } natalis.

S. Hippolytæ,
 S. Tenellæ Virg. Mart. } fer. 6. }
 S. Elviræ fer. 8 }
 } Horum nobis nec-
 } dum cognitus est
 } natalis.
 Duorum Sanctorum capita, quorum nomina vetustate
 erant obliterata, fer. 9.
 Quarundam item inominatarum Sanctarum reliquæ,
 fer. 7.

EX VARIIS.

DE S. ANANIA APOSTOLO DAMASCI, ET MARTYRE.

SECU-
XXV JANUAR.

S. ANANIA
martyris
Acti.

natalis apud
Grecos 1
Octob

Sancti Apostoli Ananiæ martyrium in nullis La-
 tinorum censis manu exaratis codicibus reperimus : inter Metaphraste lucubraciones extat,
 Latio donatum a Gentiano Herveto, editum a
 Lipomano tomo 6, de Vitis Sanctorum 1 Octobris, qua
 die et illud collocavit in suo opere Surius. Nos antiquum
 Græcum MS. exemplar nacti, Latine ex eo vertimus,
 contentumque cum Herveti interpretatione.

2 Martyrium peregisse in iis Actis traditur primo
 Octobris, quo cum celebrant Græci, ut omnia eorum Me-
 nologia, Menæa, Anthologia, aliique rituales Fasti
 indicant. Actorum compendium ita refertur in Meno-
 logio Henrici Camis : Commemoratio sancti Apo-
 stoli Ananiæ, unius ex LXX. Hic cum esset disci-
 pulus Apostolorum, ab illis factus est Episcopus
 Damasci, qui B. Paulum Apostolum, divina revela-
 tione admonitus, baptizavit. Cum igitur multos in
 urbe Damasco et Eleutheropoli sanaret, et ad Christi
 fidem converteret, Licinio Præsidi assistens, et
 Christum verum Deum esse professus, aridis nervis
 cæditur, laniatur, atque extra urbem eductus, jussu
 Præsidis lapidatus est, et martyrii corona donatus.
 Menæa aliquando etiam fusus : Sancti Apostoli Ananiæ.
 Damascenus erat patria sanctus Apostolus Anania,
 Ananiam valde fuisse insignem, cum tam libero
 Christo ipsi responderet, et Christus tam ei perspicere
 futura exposuerit, quod nec Angelus cum Philippo
 fecerat, Actor. 8.

nopsi : quem secuti sunt Petrus de Natalibus, Cmisius,
 Maurolycus (qua Sophronium citat; ut quæsi) Gale-
 smius, qui primum ejus urbis Episcopum facit, Fla-
 rarium MS. hoc die : Apud Damascum S. Anania
 discipuli Christi. Hic Damascum fide Christi perlu-
 stravit, illic quoque sævum Christianorum persecu-
 torem baptizavit. Ita Actorum 9, versu 10, deo dicitur.
 Erat quidam discipulus Damasci, nomine Ananias,
 etc. Cassians Collat. 2, cap. 13, vocat Seniores,
 hoc est, superiorem ac Doctorem, Pauli. Ipsemet Apo-
 stolus hoc de suo spiritali Patre etiam curam Agrippa
 tulit Actor. 22: Ananias, inquit, quidam vir secundum
 legem testimonium habens ad omnibus cohabitanti-
 bus Damasci Judæis, veniens ad me, et stans dixit
 mihi : Saule Frater respice, et ego eadem hora re-
 spexit in eum. At ille dixit : Deus Patrum nostrorum
 præordinavit te, ut cognosceres voluntatem ejus, et
 videres Justum, et audires vocem ex ore ejus : quia
 eris testis illius ad omnes homines, eorum que vi-
 disti et audisti : et nunc quid moraris exurgo, et
 baptizare, et ubique peccata tua, invocato nomine
 ipsius. Quanto Saulum ferrere alloquitur, tanto, aut
 etiam majori, cum Christo fiducia et familiaritate egit.
 quapropter S. Chrysostomus ejus verba perpendens, ait,
 Ananiam valde fuisse insignem, cum tam libero
 Christo ipsi responderet, et Christus tam ei perspicere
 futura exposuerit, quod nec Angelus cum Philippo
 fecerat, Actor. 8.

laudatus a
S. Paulo.

et S. Chryso-
stomus

donus ejus
Damasci.

apud Latinos
2.

3 Latini eodem, quo S. Pauli conversionem, die
 colunt S. Ananiam, Martyrologio vetus Romanum a
 Rosweydo editum : VIII Kal. Februa. Conversio
 S. Pauli. Apud Damascum S. Ananie, qui ipsum
 Paulum baptizavit. Eadem fere habent Beda, Usuardus,
 Ado, Notherus, aliique et scripta manu, et typis
 vulgata Martyrologia : e quibus omnibus tam Græcis
 quam Latinis hoc concernitum eliquum in Martyrologio
 moderno Romano. XXV Januarii, apud Damascum
 natalis S. Ananie, qui eundem Apostolum (de Pauli
 conversione egerat) baptizavit. Hic cum Damasci et
 Eleutheropoli, ubique Evangelium predicasset, sub
 Licinio Judice nervis cæsus et laniatus, deum la-
 pidibus oppressus, martyrium consummavit. Nata-
 lem ejus hoc die etiam statuit Notherus. Petrus de Na-
 talibus lib. 3, cap. 21, ait, apud Damascum obiisse
 in pace eodem die, quo et Paulum baptismo genuerit
 filium, videlicet VIII Kalend. Febru. Sed unde
 habet Petrus, in pace eum obiisse? Idem legitur, sed
 hanc hantem, in Martyrologio Germanico.

3 Gagneus ex loco ante citato de ephalantibus
 Judæis, cum arbitratur ex tribu Juda fuisse, Damasci
 domum Ananiæ in hodiernum usque diem ostendi, tradit
 et Bredembacha et Fretello Adrichomius in Manasse
 2, cap. 40, cujus situm et formam describit, ac scul-
 ptam exhibet, Quaresnius tomo 2, elucidationis Terræ
 sanctæ lib. 7, peregrinatione 6, cap. 3, qua secundo
 Damasci fuit. Addit eum domum deinde in templum
 Christo Domino et S. Ananiam deinceps fuisse conversam,
 nunc Turcarum Mesquitam esse. Meminit quoque illius
 domus Christophorus Radzivilius.

NOT. 10.

ACTA EX MS. GRECO.

Cum impius a Lucianus, ad partes Orientis in
 a
 b Betaganen Eleutheropoleos, ab his qui non minus
 idolorum vesaniam quam Imperii sceptrâ consere-
 rant, missus esset, acerrima facta Christianorum
 inquisitio est. Hic ergo Lucianus pro tyrannico se-
 deus tribunali, vel ante opera ipsa verbis animi fu-
 rorem spirabat, mala, ut ita dicam, fabricans Chri-
 stianis : hinc etque et edicta per omnem provinciam
 frequenter mittebantur, ut volentes demonibus sacri-
 ficare, contentesque Jesum Christum Dominum
 nostrum verum Deum, atque ejus sacra sectantes,
 non solum acerbissimis subirentur supplicis, et
 per ignem, et feras, ac mare, aliisque cruciatum
 genera mortem subirent; sed et sacra eorum corpora
 domestico sepulchro carerent, forasque raptarentur
 canibus ac feris pabulum futura.

Lucianus Pres-
biteri persecu-
tio.

2 Ananias igitur celestem mystericum inter-
 pres, hincque Apostolus, unus et ipse de e septua-
 ginta Christi discipulis, divina quadam virtute et
 inaspectabili claritate, Antiochia, ubi primum Chri-
 stianorum cupit nomine celebrati gens nostra, d Da-
 mascum

c
S. Anania
Antiochia las-
masum ce-
nit :
d

Fuerunt Epi-
scopi

21 MS.
GRÆCO.

mascum venit, ut nec ipsa veritatis esset seminum expers, nec pietatis fructum infecunda.

3 Interea autem Paulus magis magisque adversus Apostolorum choram rabiem parturiens, intolerabiles in eos minus jactans, atque incredibili quodam adversus eos accensus odio, rogavit Principem Sacerdotum, ut litteras mitteret ad eas synagogas quæ isthic erant, ut qui recusassent Christianorum religionem deserere, eos vincetos sub custodia Hierosolymam vel invitos pertraheret. Et vero rei omnia sapienter administrans Providentia intervenit, quæ etiam eminens præstruere occasiones solet, quando ita successurum quid videt, ut inde boni quidpiam enascatur. Ibat igitur Damascum Paulus; et cumque jam urbi appropinquaret, lumen celeste oculis suis circumfusum videt, soloque prostratus his se verbis compellari audit: Saule, Saule, quid me persequeris? Et, Consurgens, inquit, pete civitatem, ubi dixerit tibi quid te oporteat facere. Cumque surrexisset, apertis oculis neminem videre poterat: verum manu ductus Damasum ingreditur. Ananiæ autem præcipit Deus: Vide, inquit, in vicum Rectum, ac Paulo Tarsensi manibus impositis, ab oculis ejus caliginem depelle. Nam et ipse mihi vas electionis erit, portabitque nomen meum coram gentibus et Regibus et Illis Israel. Venit igitur divinus Ananias, sicut ei dictum erat a Domino, et Paulo videndi facultatem restituit. Nihil vero attinet minutatim singula persequi, cum in promptu sit ex Actibus ea, si quis voluerit, cognoscere. Ille autem et ad pietatem convertitur, et e nomen simul mutat cum moribus, ascenditque in tertium cœlum, atque Evangelium prædicans orbemirenit terrarum, tantus amore erga Christum effectus, quantus rabie adversus Christianos prius existimabatur, utroque et robur naturæ et animi magnitudinem ostendens.

4 Sic ergo Ananias cum Paulum ad veram perduxisset vitam, dupliciterque illuminasset, et cum hæc quæ oculis cernitur hæc, ad eum quoque, quæ intelligentia percipitur, ut oportet intuendam præparasset, ibat per Bethgauren prædicans Evangelium: et veluti rationali quadam sagena, divina scilicet doctrina, in quos inciderat omnes ad Dei cognitionem pertrahabat.

5 Cum in his versaretur, comprehenditur ab iis quorum nimis erat venari Christianos, atque ad filium tenebrarum Lucianum Præsidentem perducitur. Ille vero mox in publico theatro præsidet: virum autem plurimum admiratur, emicantem cernens eximiam aspectus venustatem, et singularem morum compositionem, ac linguam multis gratis fluentem. Hæc cernens larvam benignitatis induit, ac mansuetudinem simulat, multum intus occultans feritatem, et sermone ad hilaritatem composito: Credo mihi, inquit, Ananiam, otia suadenti, et diis nostris assensus, repudia quem prædicans Crucifixum: neque efficias ut forma hæc aspectu longo pulcherrima supplicis consumatur. Ille autem, Deum verum, inquit, adoro, ipsi adhæreo, ipsum solum spectro, neque eo mihi quidquam esse dulcius potest: cuius ego et ad Pauli mentem veritatis cognitione imbuendam, et visum oculis ejus restituendum minister effectus sum: qui Saulus quidem prius dicebatur, Paulus vero a Domino mutato nomine appellatus est, ut qui superata ignorantie f jactatione, ad firmum ac solum portum, Jesu meo fidem, per agnitionem accesserit.

6 Videris, inquit Judex, magnitudine ac robore corporis fretus, adversus ipsa supplicia tollere supercilium. Quare et sapientia tibi in dementiam conversa est, et abundantia prudentiæ, ut video, levitas successit. Hæc aubens magister veritatis, oculis et manibus statim in cœlum sublatis, Domine Jesu Christe, inquit, Deus virtutum, nunquam me suis cussibus implicet iniuriens. Sed et mihi pro te pati liceat, et

coronis tuis ornari, et choro conjungi tuorum discipulorum, ut mihi, sicut et Paulo, salus contingat. In his ille orans persistebat: sed mox precationem plagæ, nudo tergo inflictæ, exceperunt. Ad hæc præcones succlamabant: Præsidi obtempera, et potentibus diis sacrificia. Ananias vero labia quidem movebat, sine voce tamen orationem sursum mittebat ad Deum.

6 Ita tormentis minisque superior est factus, ac prius carnifices ab inferendis, quam ipse a tolerandis verberibus fatigati destitit. Ergo a tormentis Discipulus simul et Martyr relaxatur, rursus vero ad blanditias vulpes (Præsidentem dico) convertitur. Sed nunc saltem, inquebat Discipulo, ad te redi, et tuæ parce animæ, tuæque pulchritudinis miserere, quæ aliqui perit. Nam majora te manent supplicia, ipsos juro deos. Ille autem multo Christi amore cor inflammatus, fortiter acriterque insultans respondit, non modo se nunquam sacrificatorum esse dæmonibus, sed curaturum ut quoscumque posset ad Christi fidem converteret. Deinde et in ipsum Præsidentem linguæ nervos intendit, acrioribusque eum verbis incessit: Non erubescis, inquit, o vere infelix, ac pudoris foveam ingrederis, nunc quidem flagris sæviens, nunc blanditiis surripens, et tamquam delicatum quempiam puerulum molibus nos verbis demulces?

7 His incitatus Judex, nudatum Martyris corpus jubet ferreis unguibus lanari, dein et lampadibus ustulari: ut dum paulatim corpus eliquetur, ita diuturniores dolores ad cor alluerent. Sed ferreos unguines, perinde ac si eos alius quispiam peteretur, contemnebat Martyr: ignis quoque illi vassabat, neque ignis esse credebatur: ipsum vero cor tyranni quadam ratione pervadebat, magisque ad insaniam concitabat; et, Quousque, inquit, jussis Imperatorum non obtemperabis, et quos ipsi deos colunt, non honorabis? At ille, Cur me, ait, eadem et de iisdem loqui sæpius cogis, tantum eorum qui in chorea ludunt, sermonis cursum circumagentem? Scias igitur, scias et credas, non solum fore ut nulla refrangar, non cruciari, non donis, non blanditiis, non unguibus, neque alia re illa: sed ut eos etiam, qui jam sunt superati, aut sponte errore incididerunt, acerbè desileam, et te præ ceteris deploram, qui non solum tibi ipsi sis exitii causa, sed et alios plures, partim inducas, partim cogis invites impietatem complecti. Nescis quod quæ a vobis coluntur res sunt, ligna, ac lapides, quibus ut materia utens homo, ipse Dei figmentum, ista efformat? Quomodo ergo potest non absurdum videri, ut opus ipse sum adoret opifex? aut quisnam homo sane mentis operi manuum suarum cultum exhibeat, aut bona ab eo petat?

8 His servus perditionis magis offeratus, cum non valeret verbis adversus athletam decertare, lapidibus obrui, ipsemet lapis, cum extra urbem ab adstantibus jubet. Is vero qui talia erat passurus, pro lapidibus linguam misit in eos qui non sunt dii, dicens: Dii qui cœlum et terram non condiderunt, pereant. Cum vero ad locum constitutum pervenisset, ac jam lapidibus obrueretur, manibus in cœlum elevatis; O Rex Regum, inquit, et Domine dominantium, suscipe hoc acceptabile sacrificium, meam hæc per lapides consummationem. Continuo preces oblata a Deo coronæ, atque ad Regnum æternum evocatio, ut par erat, est concessa, primo die mensis Octobris.

9 Corpus vero Martyris vere beatum, quidam Martyrum amantes, postquam lictores domum essent reversi, magnificè sustulerunt, et splendidissime involutum in regione Damascenorum, in paterna ejus hereditate deposuerunt y ad gloriam Patris, Filii et Spiritus sancti, unius et individue Trinitatis, cui convenit honor, imperium, majestas et magnificentia, nunc et in secula, Amen.

Saulum ex-
mentem,eoque divini-
tus cecatum,visa redona-
tam,e
baptizatprædicat in
Bethgaure:comprehendit-
tur:tenetur blan-
ditis,

f

mora

flagris:

novas blandi-
tias contem-
nit.ungulis radi-
tur:
feribus ustulatur:renuste ridet
eandem scriptis
interrogan-
tem.obruitur lapi-
dibus:

sepelitur

EX USU.

o Græce, Αρωιαζης in Actis, Menxis, Anthologio, et apud Cythereum. Al Menologium et Martyrologium Romanum, Licinius. Mendium irrepisse Martyrologio putat Bivarus, reponendumque Lucii Bassi nomen: ita namque Dextri Chronicon habere ait, Chr 70. num. 3. Peregrinatio ad loca sancta Hispanie ex aliis locis orbis terrarum, a multis quibus et diversis facta: et peregrinatio ad S. Ananiam, passum sub Lucio Basso Judæe Procuratore 25 Januarii, Hispanis usuper regionibus celebris habetur.

In MS Græcum Έν Βηθγαυρη τῆς Έρωδιουπόλεως, Herveus, Bethgabre Executhropolis Menologium et Martyrologium Romanum, Eleutheropolis Est Βηθεγαβρα, Bethgabra, Ptolemao lib. 5, Geographæ cap. 16, et Tabula 4, Asia, inter urbes Judææ ab occasu Jordanis fluxu. Eadem forte quæ Eusebio de nominibus locorum divinitus Scripturæ, Bethabain, sicuti uno milliarî distans Eleutheropoli descendentibus Gazam; quæ S. Hieronymo lib. de locis Hebræicis Bethgala dicitur. Eleutheropolis autem vocantur sæpe S. Hieronymus, et videtur urbs fuisse in Judæa ad Phalathorua vergens regionem, perperam cum Chebrone a nonnullis confusa, ut pluribus docet Bonifreus noster in cap. 9. Judicium v. 21. qui ob nullam ejus in Scriptura reperiunt mentionem, judicavit Christi et Apostolorum temporibus non existisse; sed postmodum ante S. Hieronymi tempora fuisse ædificatam. Ferrus obstat horum Actorum S. Ananæ lucus, nisi Bethgabre, sive Bethgabra, aut Bethgala, a recentiore scriptore fuerit Eleutheropoleus appellata, (quod et urbs esset propinqua) quo a duobus aliis locis Bethgala

Bethgaure. Eleutheropolis.

dictis distingueretur. Eorum meminisse idem Hieronymus in voce Arcatad, ita scribens: Arcatad locus trans Jordanem, in quo planerunt quondam Jacob, tertio ab Hiericho lapide, duobus millibus a Jordane, qui nunc vocatur Bethgala, quod interpretatur Locus gyl, eo quod ibi more plangentium circumierint in funere Jacob. G. n. 30. De eo agitur Josue 18 et 18. Est denique alia villa Bethgala maritima in octavo a Gaza milliarî, ut Hieronymus ibidem addit.

c Idem docent, Iteber de LAA Discipulis, qui Dorothæo vulgo tribuitur, Petrus de Natalibus, Maurolycus, Gamsius.

d Baronius anno Chr 33, cum de discipulis Christi post S. Stephani lapidationem dispersis egisset, addit nu. 5. Hæc ipsa dispersio Ananias Discipulus protectus Damascus collegit Ecclesiam.

e De nomine Sauli et Pauli multa habet Thomas Massatus noster in Vita S. Pauli lib. 1, cap. 4.

f Σαδς, commotionem, tumultum, ac maris jactationem significat. Eo auctor altitud, quasi inde ductiductum sit nomen. Al παυσις, quies est, παυσις quiescere.

g Quiresianus lib. 7, peregrin, 6, cap. 4, ait tradi a Syris, S. Ananæ corpus sepultum esse, aut eritè translatum, ad nobilem ecclesiam, in quam malata est domus Judæ, primum S. Pauli hospitium, ubi ad Anania illuminatus est. De qua Judæ dicitur, et fonte in quo S. Paulus est baptizatus, agit Christophorus Indecirus in Hierosolymitana Peregrinatione, epistola 2.

DE S. SEVERIANO, EPISC. GABALITANO IN GALLIA.

XXV JANUAR

Gabalum, sive Gabalorum, aut Gabalitanorum, caput olim Anderitina fuisse, censent viri eruditi, ut XIV Januarii ad S. Firmini nitalem ultimus. Ejus a Barbariis eversti ruinas ingentes spectari ad vicum Javouls appellatum, testatur Guilielmus Catellius, lib. 2 histor. Occitania cap. 11. quatuor fere a Minate, urbe nunc Gabalorum primaria, Mende Gallis vocitata, leucis distantem. Hæc nunc Sedes Episcopalis est, quæ prius Anderiti: et fuit atioque etiam prius Antistitibus habitatus locus. Fidem faciunt S. Privati, quæ XXI Augusti dabimus, Acta, in quibus hæc leguntur: Tunc regioni, sive Ecclesie, illi S. Privatus præsidebat, sedem in Mimatensi habens viculo, propterea quod ibi ante ipsam episcopatus ordinem tenerant, in eo loco et commorati fuerant et sepulti.

Gabalorum urbe episcopalis,

annus Minate.

S. Severianus prius Episcopi natalis

2 Unius ex his S. Privati prædecessoribus, in vulgata Episcoporum Galliarum catalogis, Severiani nomen exstat: ceterorum intercederunt. Cui S. Severianus consuevit XXV Januarii, quo die Usuardus: Item civitate Gavalis S. Severiani Episcopi, mirandæ sanctitatis et doctrine viri. Eadem fere Beda vulgatus, Ado, Noherus, Bellinus, aliique quamplurimi excusi et MS. et nonnulli Severianum vocant; civitatem Gabalensem, Gabalen, Gabilonem. Celebrat eum quoque hoc die Saus-satus, Floriarum, et plerique alii, etsi quidam cum Severiano altero, ut mor dicimus, confundant, infamando Ferrarum. XXVI Januarii S. Severiani festum ubi ritu duplici per totam diocesis Mimatensem scribit: fortassis ubi S. Pauli festum in sequentem diem rejicitur; nisi Ferrarum fefellerit memoria.

supra eum totius provincie et donatum

3 Acta ejus ignota nunc sunt: illud solum de eo scribit Joannes Chenu in catalogo Episcoporum Mimatensium: Ex diversis documentis, quæ in archivis episcopatus Mimatensis reperimur, elicitur, B. Severianum primo eidem Ecclesie præfuisse, et a D. Martiale ordinatum, in hæc verba: Post Christi in eorum ascensionem, præsidebat in Gabalitano et regione eadem Rex, sive Tetrarcha, infidelis et paganus, omnem tenens superioritatem et dominationem in eadem, quo tempore B. Martialis ad illam partem declinavit, et consecravit in civitate Mimatensi cappellam in honorem B. Mariæ Virginis. Postea vero S. Severianus, qui fuit ibi primus Episcopus, dictum Regem, seu Tetrarcham, ad fidem Catholicam convertit, et eundem baptizavit: qui quidem Rex ad fidem Catholicam conversus, decedens sine liberis, totam ditionem Ecclesie contulit et donavit: et ex tunc dictus S. Severianus rexit et gubernavit totam

dictam terram et regionem Gabalitanam. Ex quibus monumentis authenticis colligimus, B. Severianum fuisse primum Episcopum Mimatensem.

4 Narrat hæc eadem Cuthellus, sed negat firmari a se posse aut festi, qui quæ erantur Ecclesie Mimatensis monumenta non repererit, ac ne videri quidem. Ceterum Murini Sanuti Venetiis datum anno 1326 epistolam citat, inscriptam Venerabili in Christo Patri ac Domino suo carissimo, Guillelmo divina providentia Episcopo Mimatensi, et Comiti Gualitano. Sed hoc reverentius, quam ut illam Gabalitanæ ditionis dominationem (etsi minime a majorum nostrorum pietate alienam) asserere possit.

posteri etiam locum appellati

Severianus Actas.

5 Trahitur, ut jam ex Chenu dictum, S. Martialis Apostoli discipulus fuisse S. Severianus: quo ille tempore vixerit, dicimus 30 Junii. Si Valeriani et Gallieni temporibus occisus est S. Privatus, ut in ejus urbis scribitur, et tamen præter Severianum alii quoque ante ipsum episcopatus ordinem tenerant, haud longe est ab Apostolorum abfuisse temporibus potest.

Actas Severianus Gabalitanus Severianus

6 Ceterum quia alie urbes fuerant Gabala dictæ, atus quoque Severianus fuit Gabalorum Syriæ Episcopus, vir desertus ille quidem et doctus, sed anabitus ne factiosus, et captivus S. Joannis Chrysostomi adversarius, cujus frequens in historia Ecclesiastica mentio, nominatum apud Socratem lib. 6, cap. 10 et 14, Sozomenum lib. 8, cap. 10, 16 et 18, Palladium, Bavianum et alios. Ea causa factum ut S. Severiani, quod in ceteris extabat, expungeretur e Romano Martyrologio nomen. Primus ansam præbuit Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 23, Severus Molanus, qui in Martyrologio Usuardi, ad Severiani nomen margini adscriptus: de quo Gennadius cap. 21, atque Gennadius eo loco de Syro Severiano agit, in posteriori editione Socratem quoque et Sozomenum citat Molanus, Maurolycus: Civitate Gavahs S. Severiani Episcopi, tempore Arcadii Imperatoris, et Joannis Episcopi Constantinopolis, quibus ob doctrinam et sanctitatem carissimus erit. Galeamus: Gabahs S. Severiani Episcopi in admiranda sanctitate, doctrinaque præstanti vir, et divinarum rerum scientia in prima eruditus, cum libros præclare conscripsit, tum in concionibus egregie versatus; ab Arcadio Augusto ob eam causam sæpe Constantinopolim accessit est. Paria scribit Martyrologium Germanicum, Felicius, Gladius, Joannes Basilius Sanctuarus. Quam hæc veræ sint laudes, patet ex us quo suo loco in S. Joannis Chrysostami Vita dicuntur.

locum Severianus adscriptus

DE SANCTIS MARTYRIBUS MEDULA ET SOCIIS.

XXV JANUAR.

Ignota hæc Latinis, Græcis memorata hoc die, Maximo Cythereo et Menæis; in his illud solum extat: Τῆ αὐτῆς ἡμέρας ἡ ἀγία Μεδούλη, σὺν τῇ συνουσίᾳ αὐτῆς, περὶ τὴν αἰουμένην. Σεπτῆ Μεδούλη, τοῦ Θεοῦ Λόγου θεούλη, Δούλοις Θεοῦ συναθροισθεῖς εἰς τὸν ὄραθον.

Eodem die S. Medula cum suo comitatu igne finitur.

Veneranda Medula, Dei Verbi ancilla, Familis Dei sociæ, in igne spectata est. Annotatio est in *notis* δούλη, quæ ancillam significat, et Μεδούλη. Raderus noster vertit: S. Medule cum sodali sua Martyre. Nobis comitatus ille plurimum fuisse videtur.

DE SANCTIS MARTYRIBUS PUTEOLANIS, ARTEMA PUERO, ANTIMASIO, SABINO, LEODOCIO, THEOGENE.

XXV JANUAR.

Artema pueri, ac Doctoris, Acta Neapoli accepimus ab Antonio Bentillo nostro, e vetustissimo descripta Ecclesie Puteolanzæ codice, sed mutila. Nomen in Martyrologis non reperimus, deserte saltem expressum. Junianus hinc alios qui eodem die ac loco coronati, au eadem quoque tempore, nus latet. De iis MS. vetustissimum S. Hieronymi: Puteolis, Antimachus, Salivius, Leodocius, Tenginis in MS. Dungalenzæ, Antimasius, Sabianus, Leodocius, Theogenes, Arthemius memorantur: au postremus ille fortassis Artemas est? In Martyrologio Romano: Item sanctorum Martyrum Donati, Sabini, et Agapiti. Horum nomina adhibuisse se ex veteri MS. testatur Baronius. Verum non est illud omnino exactum, cum loca non exprimat, et conjungat ad diversa spectantes: nam, ut ex nostro MS. patet, Sabianus Puteolanus est, Donatus Carthaginensis, et Salsanus utrumque Arvernus facit, quod etiam post SS. Praejectum et Marinum hos Martyrologio adscripsisset Baronius, ipse ad eundem locum pertinere existimavit, ita scribens: Chronologie Arvernorum natalis beatorum Martyrum Donati, Agapiti et Sabini, qui ob fidei confessionem ab Edmunicis exercitati, constanti veritatis præconio illustre testimonium Redemptori reddiderunt. Et quidem quæ in Martyrologio Agapiti ducitur, quæ Agapiti vir est, ut ex milite patet. Ne verum quidem de iis habet curiosissimus Savaro. Galesinus lux quoque Arvernos facit, Artematonem (hunc an alium?) 26 Jan. habet MS. S. Hieronymi.

S. Artema Acta.

reli. omni nati.

plebs amplius latificetur, et tanto devotissime ad ejus solennia properet, quanto illum cognoverit gloriosum ac triumphale martyrium pro Christi amore mirabiliter suscepisse. Quapropter egregie Pastor secundum Divinum edictum, dicens, Melius est obedire, quam sacrificare; ecce Vestre Paternitati libentissime parere curantes, invictissimum illius agonem et triumphale martyrium mirifice declarare curavimus. Ergo benigne Pater, quia claro dogmate fulges, Martyrium sacrum præfati Martyris almi Sume sagax, placide grates referendo Tonanti; Atque sacra: plebi studiosè tradere cura. Gaudeat ut semper de vestro dogmate sacro, Ac Domino Christo laudem decantet ovanter.

1 Reg. 13: 22.

eique dicat.

NARRATIO.

2 Magnificentiæ majestatis Domini nostri Jesu Christi, inter gloriosa et admiranda magnalia, quæ mirabiliter operari dignata est, quatenus electos suos in amore sancte suæ religionis optime radicaret, ac tormentorum poenas eos doceret non timere; non solummodo viros integra ætate polentes, sed pueros ac puellas in tenera ætate degentes, per gratiam sancti Spiritus ita confirmare dignatus est, ad prudentiam responsionis, ac tolerantiam passionis, ut ante Præsides ac tyrannos intrepidè distarent, sanctæque Trinitatis fidem devotissime prædicarent. Ex quorum sancta et admiranda societate existens venerabilis et sacratissimus puer Dei Artemas, dum adhuc indolis, hoc est, juvenilis ætatis annos gereret, inelyta pro-sapia exortus, ex civitate scilicet Puteolana, secundum nominis sui præ-sagium (nam Attice e Artemas, Latine Nus, sive ratio, interpretatur) in arte sanctæ rationis per Dei gratiam mirifice exaltatus, et a parentibus Christianis litterarum studio Christicæ traditus fuisset, mirum in modum cepit inter coetaneos et condiscipulos nectarea quadam et admirabili conversatione fulgere; adeo ut non illum tanquam collegam atque condiscipulum, sed velut dilectissimum complecterentur germanum.

Etiam puerorum confessione glorificatur Deus.

Artemas litteris studet.

omnibus carus;

ingenio excolit.

perficatur altis doctrinis.

ACTA S. ARTEMÆ

Auctore Petro, ex MS. Eccl. Puteolanzæ, Eruta ab Antonio Bentillo Sor. Jesu.

PROLOGUS AD STEPHANUM EPISC.

Venerabili Patri et sanctæ Puteolanzæ Ecclesie inelyta Præsuli et Domino Stephano a Petrus.....

Stephanus Episcopi jussu Acta hæc elegantius deseri bit Petrus.

Glorificando et venerando reliquias sanctorum Martyrum, quia B. Artemæ gloriosi Martyris sanctissimum corpus in diocesi vestri episcopi requiescit, precipisque mirandis curando plebem fidelium mirabiliter invitare non desinit, nec tamen ejus passio incomposito edita regi prævalet; studioso suggerere curasti, ut sicut B. Ambrosius S. Agnetis gesta, et venerabilis Dominus Aripertus b S. Fortunato passionem, christianicè studuerunt; ita et nos illorum studium imitantes, illius passionem de invento elogio transferentes, Ecclesiastico dogmati tradere curavimus, quatenus ad honorem Domini, et ipsius præfati Martyris Artemæ gloriam, sacratissima illius

b

¶ Tunc

4 Tunc Deus omnipotens, totius lucis origo,
Lumine de cujus radiantur corda bonorum,
Non voluit tenebris retineri lumina tanta :
Sedclare et digne, qualis quantisque vigeret
Talia patrando, monstravit munere Divo.

uis fides et
prietatem in-
stillet.

Igitur, ut prædictum est, dum puer iste Domini Ar-
temas dogmata litterarum condiscipulis traderet, in-
ter cetera eis sacra Dei mysteria mirabiliter inlere-
bat, scilicet qualiter Dominus Christus Filius Dei
omnipotentis pro mundi salute ex sacra Virgine nasci
dignatus sit, et per mysterium sanctæ Crucis diabo-
licam destruxerit potestatem. De sapientie autem
studio suadebat eis, dicens : Discite, o pueri, doctri-
nam, discite sancta, percipite auribus legem vere
sapientie Dei omnipotentis, de qua Propheta canit :
Initium sapientie timor Domini; intellectus bonus
omnibus facientibus eum : laudatio ejus manet in
seculum seculi. Si hoc ita est, et vero quia ita est,
toto mentis amore ejus præcepta sequamur, ejus di-
sciplinam percipiamus, qui fecit Angelicam potesta-
tem, cælum et terram, mare, et omnia que in eis
sunt, qui corda omnium novit, et omnes sapientes
sapienter sua exsuperat potestate.

Psal. 110. 10.

Quisquis in hoc fidit, sapienti culmine pollet,
Terrenos sapiens sapientes conterit onanes.

re ad Præcep-
torem delata,

Hanc quoque sophiam nemo contemnat amator,
Qui publicam querit cum Christo ducere vitam.

3 Hæc et his similia dum puer Domini Artemas
condiscipulis intimaret, illosque ad amorem celestis
sapientie accenderet; tandem amici hoc explorantes
et cognoscentes, inflammati admodum, Præceptori
ejus nuntiaverunt, dicentes : O disciplina Pater,
magnæque sapientie indagator, o sacrorum mun-
num cultor atque defensor, provide ne forte e pro
doctrina prava discipulorum accrescat magna incuria
sacrorum decorum. Ecce etenim Artemas discipulus
ille vester, quem ad docendum pueros studiose po-
suisti, non illis sapientiam, sed iniquitatem; non
deorum religionem, sed Christicolarum doctrinam
ministrat.

e

Crederet non dubites, nam vere experta profauit.
Vide ergo ne per incuriam negligentie periclitetur
puritas famosæ vestre sagacitatis, dum Præsidi hu-
jus provincie talia de te fuerint nuntiata.

ab eo argui-
tur.

6 Territus ad hæc illius Ethnicas Cathigeta, advo-
catus illum, his eum verbis arguere cœpit : O Ar-
tema, studiose fidelisque auditor, quæ est ista fama
pessima, quæ nostras perculit aures? quæve doctrina
vana nostra præcordia farsit? Nostris ergo monitis
prudenter aurem accommoda, ut scilicet studium in-
choatæ sapientie niteat, et dignitas nobilitatis tue
non obstupescat. Scimus equidem te et nobilitate
fulgere, et acumine prudentie optime pollere. Ergo
auditu horrida, quæ de te audivimus, debentur; et
devocto Præceptoris, quam in te habuimus, optime
declaretur. Ad hæc B. Artemas respondit, Scriptum
est, o sagacissime Cathigeta : Priusquam interroges,
ne vituperes : et eum interrogaveris, curripe juste.
Ergo secundum hanc sententiam, seriatim enucleare
stude, quæ a nobis inepte prolata esse dicuntur : et
tunc demum si ita est, aut profuturo approbamus,
si bona sunt; aut negando repellimus et refellere cu-
ramus, si mala esse videntur. Tunc Præceptor ince-
pit infamiam ejus exponere, dicens : Relatum nobis
est, quod discipulis, quos tibi ad erudiendum doctrinæ
dogmate tradidimus, non sapientiam decorum nostro-
rum, quam totus mundus excolit et veneratur, sed
impium Christicolarum religionem, studuisti propi-
nare, quæ abominabilis esse videtur, Verane sunt
hæc, an maledicorum compositione prolata?

Eccl. 11. 7.
sapienter re-
spondet:

reddidit fidei
sue ratio-
nem.

7 B. Artemas dixit : Flagito, Præceptor, ut nobis

edisseras, quæ te scire non ambigimus, quatenus ad
indagationem tuæ inquisitionis recto tramite perveni-
re possimus. Sensus est prior in homine, qui doctri-
nam percipit omnem, in philosophia et litterarum
doctrina conclusus ad....

Accusare
Petro.
EX 185

Hic aberat solum a vetustissimo codice. Desideratur ergo Præ-
ceptori datum ab Artema responsum deinde ejus ad Præsidem
delatio : tum Præsidis interrogatio, ac Sancti responsum.

nos enim talia in præsentia quæ possumus ministra-
mus; in futuro autem tartarus excipiet illos, ubi
nulla requies, sed semper fletus amarus.

10 Hæc ubi dicta dedit B. Artemas, Præses cru-
delis, consentientibus eunctis, jussit pueris qui ejus
discipuli fuerant, quod eum gladiis, qui ab officio
scribendi Græco eloquio fgraphii nuncupantur, illum
crudeliter trucidarent. Hanc ergo sententiam definitam
eum Sanctus Domini agnovisset, quia non ter-
rena, sed celestia optabat, oculis et manibus in cœ-
lum erectis, hanc orationem fudit ad Dominum :

jussu beo i-
dis,

l

O Rex omnipotens, Sanctorum vita beata,
Qui pugnare jubes, et præstas vivere semper,

latus et beo
laudans,

quique in te creditibus æterna premia largiris;
laudo et benedico nomen tuum, quoniam tu, Domine,
adjuvisti me, et consolatus es me, et tribuisti mihi
eum triumpho victorie consummare, quod te donante
inchoare potui. Deprecor ergo te supplex, ut mittas
Angelum tuum sanctum, qui in pace tua suscipiat
spiritum meum, quia jam tempus instat ut veniam et
videam desiderabilem tuam gloriam. Hæc ubi dixisset,
mox beatus Martyr per cuncta membra q perforatus
gladiis, sanctum Deo reddidit spiritum.

graphus pas-
sorum confu-
gatur.

q

11 Expleto autem glorioso martyrio, ut ostende-
ret Dominus Angelicæ illi gaudia tribuisse, multosque
per eum ad suam gratiam esse vocandos, videntibus
eunctis, a splendidissimis sanctis Angelis anima il-
lius suscepta, ad cælum eum gloria magna delata
est. Hanc rem mirabilem et inopinatam dum Ethnicus
populus cerneret, plurimi ex eis, divina gratia
compuncti, ad sanctam Christianam religionem de-
vota mente conversi sunt, laudantes et benedicentes
gloriosum et admirabile nomen Domini nostri Jesu
Christi.

Annon ab An-
gels deferretur
in cælum

multi conver-
tuntur.

12 Igitur quia in tanto Martyre magnam revo-
lutionem ac devotionem habebant, ejusque se precibus
gubernari cupiebant, nocturnis horis sanctum illius
corpulentum colligentes, in loco illo qui ab æcolis
Campania dicitur, religioso condere studuerunt, qui
distat a præfata urbe Puteolana quasi stadiis viginti
quatuor, et a civitate Parthenope h milliariis novem.
Ad cujus sanctæ petrocina plurimi convenientes,
sanctumque Domini Martyrem deprecantes, in variis
infirmis periculis beatissimam sospitatem conse-
qui meruerunt. Passus est autem beatissimus Martyr
Domini Artemas, pro amore et defensione sanctæ et
indivisæ Trinitatis, vigesima quinta die mensis Ja-
nuarii, regnante Domino nostro Jesu Christo, qui
enim Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per
infinite sæculi sæculorum. Amen.

et cum u. p. i
hant.

h

Claret mira-
culis

a Neque quando exeret Stephanus hec, neque quis sit Petrus,
comperimus.

b Agnus de s. Fortunato 14 Octob

c Videtur scriptor hanc vocem desectere ab 2, 220, apponendo
suspendi, quod ubi, sine ratio, omnia appendit ac libret. atque
esset secunda syllaba in Artemas producta, ut 2, 220, sus-
pendio, alioquin 2, 220, 22 integrum in statu quoque significat.

d Videtur desiderari, præceptor, vel quid stultus.

e Annon potius, per doctrinam pravam?

f Veritatur enim 2, 220, 220, 220, 22, ut est, stultus scripto-
rius, a 2, 220, scribitur.

g Eadem ratione trucidatus S. Cassianus 43 Aug

h Ad in Itinerario Antonini inter Puteolos et Neapolim, sive
Parthenopen, statuuntur solum decem milia passuum : juxta
hujus scriptoræ computationem essent duodecim, nisi extra viam
ut is locus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS CARTHAGINIENSIBUS DONATO, SECUNDO, PAPIA, ITEMQUE S. AGAPE.

XXV JANUAR.

Nihil de his Martyribus reperimus, præter nomina Martyrologis inscripta. MS. vetus S. Hieronymi: Karthagine, Donati, Secundi, Papiæ. MS. Romanense: Karthagine, Donati MS. Hibernicum Conventus Dungolensis, cujus verba infra dabimus cum de SS. Fabiano et Sabiniano agemus, recenset quoque alios permultos, nullo adscripto loco, Donatum et Sordum, qui Secus scriptus fortassis, in Sordum abiit. Martyrol. Romanum locum

quoque non indicat, proque Papiæ Agapem habet, pro Secundo Sabinum, quem supra Puteolis adscriptimus, an Carthagine cum Donato passa sit Agapis, an alibi nos latet; ita habet Martyrol. Item sanctorum Martyrum Donati, Sabinii, et Agapis. Baronius adnotat: De eis vetus MS. Galesinius, et Saussaius, ut ante monuimus, Arvernos facit, proque Agape femina, Agapam virum substituit.

DE S. CASTULA CAPUÆ IN CAMPANIA.

XXV JANUAR.

Carthagini Colomenses in Addit. ad Usuardum: Item SS. Viti, Castule, Agilei. Ante scriptissimus Agileum Carthage passum, ad XV Octobris pertinere, ad XX Januarii Vitula, Nico-

medie coronatum. Castula vero Capuana est; qua insignis Iuventa, haud scimus. MS. vetustissimum S. Hieronymi Capua, Kastula.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SICILIS FABIANO ET SABINIANO.

XXV JANUAR.

Pures in sacris Fastis Fabiani et Sabiniani memorantur; et Fabianus quidem in Sicilia cum pluribus aliis Cataniae passus 31 Decembris. Verum hos ab his divercos ut existimemus, locus facit, etiam nobis ignotus. Ita enim habet MS. S. Hieronymi: Sicilia, Fabiani, Sabiniani, in Calathæo. Calathæum, si conjecturæ locus, suspicamus Calactam esse, sive Calacten, Καλήν ἄστιν, Καλακτίον, Καλακτου, inter Alacum et Chydum amnes: nisi quis Galatam

malit, mediterraneum ejusdem insular oppidum, quod et Calactæ scriptum reperitur. Sed de his Siculis. Eosdem hos Martyres, sed nullo ordine locove discretos, exhibet quoque MS. antiquum Dungalense, quod ita habet: vii Kal. Polycarpi, Pauli Apostoli Conversio in Damasco, Viti, Donati, Serdi, Sidonis, Bitii, Tirsii, Ypietiti, Arthonini, Pupliani, Faminiani, Ramanii, Salonis, Sabinii, Puteoli, Antimasii, Sabiani, Leodivii, Raviini, Teoginii.

DE S. SODONE RAVENNÆ IN ITALIA.

XXV JANUAR.

Solum nomen S. Sodonis, ac patria locusve certaminis, nobis sunt nobis; cetera latent. De eo MS. S. Hieronymi: Sodonis, Ravennæ. MS. Dungalense his eum refert, et Sodonem ac Sodonem nminat, nisi diversi sint. At quod in eo Raviani ve-

luti Sancti nomen est, pro Ravennæ urbis; non id ejus Martyrologi scriptori norum, ut alibi observavimus; et hic quoque in Puteoli nomine vulere est. Colitur aliqui S. Ravennus Presbyter et Martyr cum S. Rasiplio fratre, XXIII Julii; sed hoc non pertinet.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ANTIOCHENSIS JUVENTINO ET MAXIMO.

SUI JULIANO.
XXV JANUAR.SS. Juventini
et Maximi
dies natalis
apud Syros.

Sanctos Martyres Juventinum et Maximum, Antiochia, ut scribit Theodoretus lib. 3, hist. Eccl. cap. 14, velut strenuis pietatis athletas venerat, magnifico tumulo mandavit, et ad hodiernum usque diem quotannis festo publico honorifice celebrat, jam septuaginta rueriter postquam trucidati fuerant annis. Idem scribit Nicephorus lib. 10, histor. Eccl. cap. 12. Hos, inquit Antiochia civitas, ut egregios pietatis propagatores, merito non solum urna sacra honoravit, verum etiam magnifice anniversaria memoria consecravit. Hujus unius festivitatis meminit S. Chrysostomus tomo 4, operum editioms Græcolatine, humilia 4, de Lazaro, ubi eos συνοπίδα, sive ligam sanctorum Martyrum appellat. Uno die eorum natali, viz viginti post eisdem annis, quæ juvenis ante viderent, sermone ad populum habito complexus est. Quapropter summe miramur, nusquam in Græcorum Menæis, Menologis, Anthologio, aliisve fastis sacris eorum extare memoriam.

et Latinos 25
Jann

2 Diem illis natalem assignat Chrysostomus posttridie S. Babylæ et trium priorum, quos Græci IV Septembris, Latini XXV Januarii colunt, ut supra diximus. Quare XXV Januarii eos recentiores referunt: quod dir Molanus in Addit. ad Usuardum: Posttridie Babylæ, natalis beatorum Martyrum Juventini et

Maximi. Galesinius. Constantinopoli in Thracia SS. Juventini et Maximi Martyrum, quorum res gestas B. Joannes Chrysostomus concione complexus est. Citat in Notationibus Theodoretus quoque historiam. sed disere ex hac saltem potuit, eorum non Constantinopoli, sed Antiochiæ consummatum esse martyrium. At non unus hic error: alium jungit, nusquam in talibus sacris notum, Maximum, Antiochiæ, inquit, S. Maximi Episcopi et Confessoris, de quo supra inter omisso egimus. Erectus Martyrologium Romanum Antiochiæ, SS. Juventini et Maximi, qui sub Juliano apostata martyrio coronati sunt, in quorum die natali S. Joannes Chrysostomus sermonem ad populum habuit. Similia habent Felicius et Camillus. Idem tamen Galesinius, quem Ferrarius sequitur, IX Octobris rursus sanctos hos Martyres refert, et curatore studii, ut enim scribit: Antiochiæ sanctorum Martyrum Juventini et Maximi. Cum enim Julianus apostata Antiochiæ in Syria esset, victimarum sanguine fontes, fluxios, venalesque ribos pellni ac fodari jussit, ut qui degustassent Christiani, vel insiti sacrificiorum gentilium participes essent; istius impietatem Juventinus et Maximus graviter detestati, ad illum deferuntur: qui iræ exardescens, beatos Martyres Christi fidem fortiter defendentes, primo variis tormento-

rum

rum ictibus percussos, postremo capitis damnavit.

3 *Sermonem porro illum, sive homiliam S. Chrysostomi, quæ tomo tertio extat numero quadragesima, versa Latine ab anonimo sed erudito interprete, inseruit Vitis Sanctorum etiam hoc XXV Janu. Laurentius Surius: quam Fronto Ducaeus noster cum Græco MS. collatum et multis locis emendatam edidit: quare ex eo hic dandum duximus. Narrant hanc eandem Martyrum eadem Theodoretus et Nicephorus supra citati, Horvius, Lippelous, Sanctorius, et Baronius tomo 4, anno Ch. 462, num. 127 et sequentibus; qui in Notationibus ad Martyrol. Romanum eos asserit Romanos fuisse milites. Theodoretus aut viros re militari fuisse præstantes, dignitate milites scutatos et satellites Imperatoris. Ceterum nomina eorum Latina, originem eos ex Occidente traxisse, non improbabiter innunt. Juvenitius Theodoro in nonnullis editionibus dicitur Juvenitius; Galeano et Ferrario supra Julentinus; sed forte diversum a Juventino putarunt: Maximus vero, alius Maximianus; Nicephoro et MS. codici Henrici IV. Regis Gallie, quo usus est Ducerus, Maximianus est.*

ACTA

ex Homilia XL, S. Joan. Chrysostomi, Interprete Frontone Ducaeo Soc. Jesu.

CAPUT I.

Juliani Apostatae persecutio.

Heri B. Babylas cum tribus pueris nos hic congregabat, hodie vero par sanctorum militum, in aëre exercitum Christi ostendit. Hæriquadriga Martyrum, hodie biga se ostendit. Inpar eorum est ætas, sed par fides: varia certamina, sed eadem fortitudo: illi tempore superiores, isti recentiores. Eiusmodi est thesaurus Ecclesie: novus et veteres habet margaritas: sed una omnium est gratia. Eorum flos neque languescit, neque deilit tempore. Nescit vetustatis rubiginem splendoris istius natura. Temporis accessione quæ, que ad corpora spectant, facile intereunt: vestimenta enim absumuntur, donus destruntur, et aurum rubiginem consumitur: et in summa, omnium sensibilibus facultatum natura tempore tandem aboletur et intereunt. At non sic se res habet in spiritualibus thesauris, de Martyribus, inquam, qui semper in eodem manent vigore, semper in eodem juventutis flore sunt, semper suæ gloriæ fulgorem emittunt et radios. Quod scientes vos, non aliter priscos, aliter recentiores colitis Sanctos, sed eandem alacritate, eodem amore, eodem affectu colitis omnes, et commendatis. Non enim exploratis tempus, sed exquiritis animi fortitudinem, pietatem, fidem invictam, zelum incitatum ac fervidum, et eas virtutes, quas præ se ferunt Sancti, ob quorum honorem hodie convenimus. Hi enim tanto amore Dei flagrabant, ut etiam extra persecutionis tempus, martyrii corona redimiti fuerint, absque pugna triumphum retulerint, absque prælio victoria potiti sint, absque theatri certamine bravium rapuerint. Et quomodo hoc? Ego dicam: sed forte me rem paullo altius enarrantem.

2 Erat Rex quidem, etiam nostra ævo, omnes qui se processerunt impietate vincens, de quo et heri a me dictum (Qui cum videret res nostras Martyrum morte clariore fieri, et ea causa non solum viros, sed et teneros pueros, virginesque inuuptas, et in summa ex omni sexu et ætate quosdam, pro religione ad mortem pressare, cruciabat et dolebat Ceterum movere bellum manifeste volebat. Omnes enim, dicebat, ad martyrium, quasi ad alvearium apes, volabant. Hæc autem a non ab alio habebat, sed a majoribus suis dederat. Etenim tyranni Ecclesiam infestant, et populi quoque perpetuo in nos insur-

Januarii Tom. III.

rexerunt, cum adhuc parva religionis scintilla esset, eam tamen non extinxerunt, neque confregerunt, sed ipsi potius contracti sunt. Aggebatur quotidie scintilla hæc, ferebaturque in sublime, et omnem undique orbem invadebat. Cum occiderentur, adurebantur, suspendebantur, præcipitabantur, bestiis objicerentur omnes fideles: etenim carbones sicut lutum calcabant, mare et fluctus sicut pratium intuebantur, ad gladium sicut ad diadema et coronam eurrebant, omni que tormentorum genera ita contemebant, ut eâ non solum genere et fortiter ferrent, sed et alacriter et cum voluptate. Etenimvero sicut plantæ rigate magis crescunt, ita et fides nostra oppugnata magis floret; et vexata, incrementa majora sumit. Neque horti aquis irrigati ita gominant et fecundi sunt, ut Ecclesie, si Martyrum irrigentur sanguine.

3 Hæc omnia atque plura cum Rex ille sciret, matiosior erat quam ut manifeste cum nostris conflingeret. Ne efficiamus, inquit, ut frequentes agunt triumphos, continnas reportent victorias, et coronas obtineant. Sed quid facit? Vide, oro, malignitatem. Medicos et milites et oratores omnes, vel a professionibus suis discedere, vel fidem suam abjurare jubet. Excitavitque in hunc modum contra nostros bellum, tela enim mittens, ut si a fide desisterent, ridicule vincerentur, utpote qui fidem opibus non præferrent: sin genere perseverarent, et vincerent, neque sic egregia foret victoria, neque insignis triumphus: nihil enim magnum, artem vel professionem pro pietate contemere. Neque is sacrificia ejus finis erat. Nam ad hæc, si quis superioribus annis, cum adhuc pater Reges rerum potirentur, vel altaria demolitus fuisset, vel templa suffulisset, vel donaria diripisset, vel aliud tale quiddam egisset, rapiebatur ad tribunal, et occidebatur, non is solum qui tale quid egisset, sed qui delatus dumtaxat fuisset. Pingebat quoque et alias varias emensus, ita ut pro virtutum nemo non ingeret. Agebat autem hæc, ut obscuraretur martyrii corona, et nihilominus caedes et strages fierent: neque splendida præmia Martyrum apparent. Nihil tamen arte hæc prolecebat. Nam qui ita affligebantur, non ad illius calcem et malignitatem spectabant, sed ad incorruptum Judicem, a quo et eodem coronam accepturos sese confidebant.

a Antiquus interpret, non a semetipso Græce, sed ex isto ordo et scriptura. Voluit alia lectio fuisse, et forte verior, ut si loqueretur. Ita etiam de Juliano S. Georgius in unius oratione 3. Idque non cogitatione solam reperiebat, sed ex justis quoque persecutoribus cognoscere poterat, que Christianam religionem potius illustarent, quam debilitarent. minus minorum ad pietatem robustantes, ac periculis, ut neque calens ferrum, obstantes.

CAPUT II.

Sancta Militum libertas curvere et bonorum proscriptio nullata.

Interea cum hæc ita sese haberent, et bellum quidem Rex parturiret adversus nostros, cessaret autem, veritus ne vinceretur, accidit milites quoddam convivium haberent, in quo et Martyres, quos hodie edimus, erant. Ceterum, ut conviviorum mos est, cum varii sermones hinc inde dicerentur, aliquæ idia tractarent, Martyres nostri mala sui sæculi inter se deplorabant, longe feliciora fuisse superiora asserentes, dicebantque et inter se et ad sodales: Quem juvaret ultra vivere, vel spirare, vel solem intueri, sacris legibus ita conculeatis, pietate violata, creaturarum omnium Domino ita contempto? Omnia a dolore plena sunt et fuma, quam a sacris illis munusculis referta. Prohi! neque porum aeternum spirare possumus. b Dicta hæc ne perfunctorie transens, sed consubera, quambo ea beati sunt, et quanta pietate. Nam si in militari convivio, ubi regnat ebrietas et intemperantia, ubi certatur de prodigalitate, ubi agon est stuporis et insipientie, sic ingemiscabant et lugebant; quales erant domi, cum soli inter se agerent?

32 Quales

410

omnia.

Sancti thesaurus Ecclesie

Juliani apostatae persecutio.

Ex S. Gervasio ne, ut alias en cresceret piorum numerus

fronde ut multa.

sed inultis

Sancti Invenimus et Martyrum querantur de impietate Juliani

a

b

Tx
S. CHRYSOST

Quales erant in precibus et jejuniis, qui deliciarum tempore, tam humiliati, et tam Apostolica præ se ferebant pectora? Labebantur alii, hi vero lugebant: impie agebant alii, hi vero urbebantur. Sane ipsi ob fratrum infirmam valetudinem suam sanitatem non sentiebant. Sic dolebant et lacrymabantur in malis, quæ tunc fiebant, quasi universo mundo tutores dati essent.

deferuntur
conjiuntur
in carcerem
bonis confi-
scatis:

d

3 Neque clandestinum fuit, talia eos dixisse. Nam ex solalibus et convivis adulator et irrisor quidam, obsequium Regi facturus, omnia ut dicta erant, detulit. Rex accepta occasione jam diu quaesita, causatus est ex verbis illis et affectatam tyrannidem, ut ita martyrii corona privaret; et jussit, confiscatis facultatibus eorum omnibus, d nudos eos in carcerem conjici. Illi autem gaudebat et exultabat, dicentes: Quid nobis divitiis, pretiosa veste opus? Si et indusium intimum, nempe caro, propter Christum exuendum est, non oblectabimur, sed sponte concedemus. Et cæcis dicto scripti sunt libelli indices, confiscataque omnia. Porro ut homines in patriam longe distantem migraturi, substantiam omnem in pecuniam commutatam sæpenumero præmittunt; ita et illis accidit. Quoniam enim in caelos erant transi- turi, inimicis ipsius negotium agentibus, et in hoc ministrantibus, opes sua ante se miserunt. Non enim illic tantum opes, quas elemosynæ nomine dispendimus, transferuntur in eorum, sed etiam quascumque nobis hostes fidei pioremque persecutores rapiunt, illic thesauri erunt: est enim hoc non minus, quam illud. De quo audi quid Paulus dicat: Et rapinam, inquit, fuentatam vestrarum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem substantiam, et inmentem in caelis.

Hebr. 10. 34.

visuntur a
Christianis,
velente ty-
ranno:

6 Ut autem ingressi sunt in carcerem, confluit ad eos omnis civitas, fametis multis terroribus, minis, et periculis interdictum erat, ne quis vel eos accederet, vel eis loqueretur, vel quovis modo commu- nicaret. Atqui timor Dei edrribat, ut non curarentur ea Principis mandata. Unde multi ob consuetudinem, quam cum Martyribus habebant, facti sunt et ipsi Martyres. Multi enim, contempta presenti vita, fre- quenter eos visitando, sacris quid eos vigilias conti- nuis psalmis perforcebant. Erant familiaritates illæ spiritualis eruditionis atque consolationis plena. Et elansa quidem tunc est ecclesia, carcer autem eccle- sia factus est. Neque hi solum, qui eos visabant, sed et qui tunc cum eis tenebantur, maximam sapientiam et virtutem a patientia et fide eorum discabant.

solicitantur
ad defectio-
nem a fide:

generare re-
spondent.

Don. 3. 38

7 Rex ut hæc audivit, valde stomachatus est: cupiens tamen eos supplulare, et ab alicritate sua destituere, avaros quosdam homines et impostores subornavi, qui, si quodam privatim colloquium sese offerret, eos necederent, non ut a Rege missi, sed quasi singulari compassione et proprio consilio id agentes, et adhortarentur, ut a religione desistant, et ad impietatem transeant. Dicebant enim. Sic non solum imminens periculum offugietis, sed majori dignitate honestati, majorem quoque principatum adepturi estis, Regis ira feliciter placata. Nonne vidistis et alios vestri ordinis idipsum fecisse? Quibus illi responderunt: Atqui nos hæc potissimum ratione viriliter stabimus, et pro illorum ruina nosmetipsos in sacrificia offeremus. Benignus et misericors nobis Dominus est, solet etiam uno accepto sacrificio, toti orbi conciliari. At sicut olim tres pueri dixerunt. Non est in tempore hoc Princeps, et Propheta et Dux, neque sacrificium, neque incensum, neque holocaustum, neque locus primitiarum eorum te, ut possimus invenire misericordiam; sed in animo contrito, et spiritu humilitatis suscipiamur, quasi in holocaustis arietum et taurorum, et sicut in millibus agnorum pinguium; ita et illi videntes altaria subversa, elausas ecclesias, Sacerdotes fugatos, fideles omnes in

exilium actos, studebant ut pro omnibus offerrentur Domino, relictisque militaribus turmis, Angelicis sese choris adjungerent. Quocirca et dicebant: Quid? Etiam si nunc non morimur, moriendum tamen om- nino est non multo posthac. Satis igitur fuerit mori pro Rege Angelorum, quam pro Rege tam impio. Satis fuerit pro patria cælesti arma deponere, quam pro terrena, et quam pedibus calcamus. Hic etsi mori- riatur quis pro Rege, nihil accipiet a Rege sua dignum fortitudine. Et quid posset homo defuncto prestare, si vel maxime vellet? Atque is sæpenumero ne sepul- tura quidem contingit, et non raro a canibus devo- rantur. Quod si pro Rege Angelorum mortui fue- rint, certi sumus, nos accepturos corpus multo gloriosius: majori gloria conspicui erimus: longe majora nobis erunt laborum premia. Proinde arri- piamus arma spiritualia: non opus jaculis et sagittis, non aliis armis quæ sub sensu cadunt; sufficit pro omnibus lingua. Sunt enim et Sanctorum ora phare- træ, et quibus diabolico capiti continui et crebri ictus inferuntur.

a Theodoretus: Fontes, tum qui in urbe erant, tum qui in Æthiopia, sceleratis victimis contaminari jussit Julianus; quo singuli, qui aquam gustarent, tetra nequitia labere inticerent. Deinde quæ in foro exponebantur, eadem sceleris macula inquinari: nam panes, carnes, fructus, olera, et alia omnia esculenta, aqua lastrali aspergebantur. b Addunt Theodoretus et Nicephorus, ubi eis recitata hæc verba, quæ pueri tres olim in fornacem babilonicam conjecti pronuntiare. Tradidisti nos Regi iniquo, qui te deseruit supra omnes gentes terre. c Theodoretus, multos dixit, quod ipsum contumelias vexarant. d Theodoretus addit, eos ante ad Julianum adductos, libere quod sentirent, insigni quadam zelo viriliter, dixisse: Nos, inquam, in vera educati religione a Imperator, et legibus imprimis præclaris, quos Constantinus et ejus illi paterant, obsecuti, non possumus non gra- viter et acerbe jam lamentari, cum videamus omnia impio scelere referta, et tum esculenta tum poculenta nefandis et execrabilibus victimis contaminata. Ista nos et domi ingentem vini lacrymarum profundere, et coram te jam bellis conquiri cogemur. Ista solum in tuo imperio nos male habent, a Theodoretus ea ipsa descripsit Nicephorus.

Don. 3. 32.

CAPUT III.

Martyrum exedes, sepultura.

Nuntiata sunt et hæc atque similia Regi, qui nec destitit; sed illecebrarum escis iterum atque iterum illos tentavit. Ita autem subdolos ille, callidus, ac sapiens ad male agendum mandavit, quod si cederent victi, sub omnium oculis producerentur, et efficeret ut sacrificarent: sin fortes perseverarent, uti perduellionis rei educerentur et occiderentur, neque ulla Christianæ professionis, ob quam tenebantur, mentio fieret. At qui revelat profunda et abdita, non permisit ut machinationes illæ occultæ manerent, et ignotæ insidiæ. Nam quemadmodum olim mulier Ægyptia Josephum in thalamo et solitudine multa apprehendens, licet speraret factum suum clam fore omnibus hominibus, non fuit tamen occulta, vel oculo illi soporis nescio, vel posteritati. Quippe quod absque arbitro illa Josepho dixit, id nunc toto ubique mundo canitur; ita et ea, quæ pro subornatos illos consiliarios dolosus Rex agebat, sperans occulta fore, nequaquam manserunt occulta. Didicerunt enim posteri omnes et insidias dolosus, et triumphantium victorias.

Gen. 39

Falso, sed multi, præ-
textu dani-
nantur

9 Denique cum multo tempore exacto alicritatem eorum non solum non frangeret multitudo dierum, sed potius studium et ardorem excitaret, annulato- resque multos fieret, a jussit tandem media nocte in barathrum eos abduci. Ducebantur itaque in mediis tenebris luminaria, et desollabantur. Ceterum capita detruncata tunc diabolo magis terribilia erant, quam cum allive vocem darent: sicut et caput Joannis non tantum terrebat cum loqueretur, quantum cum in disco mutum afferretur. Habet enim et Sancto- rum sanguis suam vocem, quæ non per aures auditur, sed occidentium conscientiam invadit et perstringit.

u
decollantur

sepeliuntur.

Pulchrioris post mortem. Act. 6 13.

2 Reg 1 23

10 Post beatam autem illam cædem, quidam etiam cum salutis periculo athletas illos optinos rapuerunt, etiam ipsi vivi Martyres, ut illorum reliquias curarent decenter. Nam quamvis non occidebantur, optabant tamen tauri potius, quam ut corpora illa relinquereut inhumata: ita ad venationem eorum festinabant. Dicunt qui tunc affuere, et quibus corpora illa recens occisa videre datum fuit, quod jacentibus simul illis in sepulchro, talis quodam ex eorum oculis et vultu gratia resplenderit, qualem in Stephano Judæis responsuro fuisse Lucas dicit. Neque ullus est, qui non pro quodam horrore illis adstiterit: adeo aspectus ille afficiebat omnes. Quin et omnes clamabant in laudem eorum id quod a Davide dictum: In vita sua non sunt separati, et in morte non sunt divisi. Pariter enim confessi sunt, pariter carcerem inhabitaverunt, pariter in barathrum abducti sunt, pariter capite mulctati sunt, et una capsula utriusque corpora tenet: et nam quoque tabernaculum in cælis eos excipiet, quando majori sunt illa cum gloria resumpturi.

11 Illos non indignum fuerit, et columnas, et scopulos, et turres, et luminaria, et tauros simul appellare. Nam Ecclesiam sicut columnæ sustinent, sicut

turres muniunt, et sicut scopuli omnes rudarum assultus repulerunt, multamque illis qui intus sunt afferentes tranquillitatem: sicut luminaria, tenebras impietatis discusserunt, et sicut tauri, anima et corpore promptitudine eadem, suave Christi jugum traxere. Illicirco sæpe eos invisamus, capsulam attingamus, magnaque fide reliquias eorum complectamur, ut inde benedictionem aliquam assequamur. Etenim sicut milites vulnera in preliis sibi indicta Regis monstrantes, fidenter loquuntur; ita et illi in manibus absecta capita gestantes, et in medium afferentes, quæcumque voluerint apud Regem cælorum impetrare possunt. Proinde magna fide promptitudineque huc veniamus, quo e visis Sanctorum monumentis et consideratis eorum præmiis, inde varios thesauros undequaque colligamus: et per presentem vitam ita juxta voluntatem Dei transeamus, ut in portum æternitatis cum multis mercibus ingrediamur, et regno cælorum perfraumur in Christo Jesu Domino nostro, cui sit gloria in secula seculorum, Amen.

a Theodoretus Jussit graves et acerbas plagas illis imponi, atque sic hac vita privavit. Nicephorus Diverberari eos acriter jussit, et post cruciatus multos capito etiam plecti præcepit

EX S. CASSIO. Sancti invocandi, eorum venerandi presbiteri.

DE S. BRETTANNIONE EPISCOPO TOMITANO IN SCYTHIA.

CIRCITER AN. CH. CCLXXV. XXV JANUAR.

S. Britannionis Vita.

notata.

tempus obitus.

Vitam sancti Confessoris Britannionis (qui etiam Brettanio, Brettanio, et Britannio, appellatur) paucis descripsit Sozomenus lib. 6, histor. Eccles. cap. 20, et ex eo Nicephorus lib. 11, cap. 29, ac Baronius tomo 4, anno Christi 371, num. 114 et 115. Dies ejus natalis assignatur in Martyrologio Romano XXV Januarii, his verbis: Tomis in Scythia S. Britannionis Episcopi, qui mira sanctitate et zelo Catholicæ fidei, sub Valente Imperatore Ariano, cui restitit, in Ecclesia floruit. Addit Baronius in Notis ad Martyrologium, et in Annalibus, num. 115, anni 371, successisse Britannioni Gerontium, cum selictet qui interfuit Concilio Constantinopolitano (Remunio sub Theodosio Imperatore, habito Eucherio et Syagrii Coss. mense Maio ann. 381, ex quo tamen cum S. Gregoria Nazianzeno accessisse Brettannionem Scythiam conicit num. 66, illius anni 381, non satis dictorum memor.

VITA EX SOZOMENO l 6, c. 20.

Tomis Scythiarum metropoli.

Scythias prædicant a simili de causa in fide persistere. Gens ista multas quidem habet urbes, pagos, et castella, sed principatum obtinet Tomis, quæ est urbis magna et opulenta prope mare posita, ad levam cum quis ad Pontum Euxinum navigat. Vetus consuetudo est, quæ ibi etiamnum servatur, ut unus Episcopus totius illius gentis Ecclesiis præsit. Itaque

tempore, h de quo jam loquimur, illas administravit Brettanio, quando etiam Imperator Tomis advenit. Postquam autem accessit ad ecclesiam, et pro more suo ei persuadere conatus est, ut cum Arianis communicaret; Brettanio constanter admodum apud Imperatorem et libere pro doctrina Concilii Niceæ locutus, recessit ab eo, et ad alteram ecclesiam se contulit. Quem populus quoque secutus est. Pere autem ab universa civitate excomunicatus est, partim quo Imperatorem viderent, partim quod aliquid novarum rerum eum molitorum expectarent.

2 Valens igitur cum suis derelictus, illud voluit contumeliæ loca factum graviter tulit. Atque Brettannionem comprehensum in exilium deduci mandavit: quem non multo post denuo reduci permisit. Nam cum videret, credo, Scythias Episcopi exilium iniquo animo pati, non parum veritus est, ne novis rebus studerent: quos quidem et fortis esse, et ipso locorum situ Imperio Romano necessariis videbat; quippe qui impetum Barbarorum illam orbis partem inviolentiam propulsarent. Itaque Imperatoris conatus sic a Brettannione compressus est, viro enim in aliis rebus spectato, tum ob divinam virtutem adeo insigni, ut etiam ipsi Scythiarum laudis testimonium ei tribuerent.

a Quod constantes et fortes vix apud eos Ecclesias reverint, ut in præcedentibus dixerat.

b Quando Valens Imperator minus sit Imperii provincias obtulit, unaque Catholicos ubique tumantem persequatur.

b

Episcopus Brettannio.

Valcutta impieclati restitit:

mittitur in exilium

revocatur

DE S. PUBLIO ABBATE ZEUGMATE IN SYRIA.

SECVL IV. XXV JANUAR. S. Publii Vita.

notata.

Vitam S. Publii Abbatis datus ex Theodoretis Philoteo, sen lib. 9, de Vita Patrum cap. 5, Latine donatam a Gentiano Herveto, et cum alia Alberici Longi interpretatione collatam. Ejus epitome continetur in Menuris Græcorum et apud Maximam Cytherenm hoc die, præfæto disticho. Eodem die memoria S.P.N. Publii.

Vitam materialem (sive humanam ac mortalem) P'ublius deserit.

Et immaterialem (sive a corporis et materiæ concretione liberam) et rationalem obtinet.

Meminerunt S. Publii idem Theodoretus lib. 4 Histor. Ecclesiasticæ cap. 26, et Nicephorus lib. 11, cap. 14 Rosweydyus in Notationibus ad Philoteum du-

tit, num is sit qui IV Aprilis a Græcis colitur cum S. Platone: alius est.

VITA EX THEODORETO.

CAPIT I.

S. Publii exercitatio. Duplex carnisium extractum.

Eodem tempore fuit quidam Publius, et præpter formam spectatu dignus, et anima præditus, quæ forme conveniebat, vel potius eam ostendens corpore magis admirabilem. Is ex b Senatorio quidem ordine ducens origina, natus autem ex civitate, apud

a Publius ex ordine Senatorio.

b

apud quam Xerxes ille, cujus ubique est fama tam celebris, in Græciam bellum gerens, et c. volens exercitum fluvium Euphratem transmittere, navium congregata multitudine, iisdem inter se conjunctis, et hoc modo super fluvium ponte constructo, locum d Zeugma, id est, conjuncturam, appellavit, et civitatem ex re denominavit.

d
Zeugmate op-
tato oriun-
dus,
e
sua dul pau-
peribus.

2 Ex ea ortus, et ex tali genere procreatus, altum locum occupat, qui distabat ab urbe non plus quam triginta stadiis. In eo cum quendam parvam extruxisset domunculam, omnia quidem vendidit, quæ a patre acceperat, domum, inquam, et possessiones, et greges, et vestes, vasaque argentea et ænea, et si quid erat cum his aliud. Et cum ex lege divina ea divisisset iis quibus oportebat, et se ab omni cura terrena liberasset, illam unam curam suscepit pro omnibus, nempe ut ei serviret qui eum vacaverat; eumque animo perpetuo versabat, noctu quoque considerans, et perscrutans quemadmodum eam ange- ret. Na de causa ei labor crescebat quotidie, ampliorque et intensior evaderebat in dies, eratque dulcis et voluptate plenus, et precor expellens satietatem. Nemo enim eum unquam vidit quiescentem vel minima parte diei, sed psalmodiam quidem oratio, orationem vero psalmodia, utrumque autem excipiebat divinorum eloquiorum lectio; deinde cura hospiti-um venientium: deinde fiebat aliquid ex operibus necessariis. In his vitæ iter ingrediens, et iis qui imitari volebant exemplar virtutis propositus, veluti quædam avis canora, multos sui generis in hæc vota cogit salutaria.

atium ubi
deditus ora-
tioni,
psalmodia.

lectio,
hospitibus.

solitudi-
ne.

3 Ceterum ab initio quidem nullum habere passus est, qui serum habitaret: sed parvas domunculas foribus vicinis ædificans, unamqueque ex iis qui conveniebant, jubebat per se degere, domunculas sæpe invisens, et perscrutans, nunquid præberet usum habeant repositum. Aiunt autem eum quoque accedentem ad frutinam, panis mensuram diligenter perpendisse: et si quando invenisset plus quam esset definitum, rege tulisse, et eos qui hoc faciebant felleos appellasse. Jubebat enim neque comedentes neque bibentes expectare satietatem; sed tantum capere quantum satis esset ad fruendam vitam corporis: si quando autem vidisset etiam furibam operam finire, eos qui hoc fecissent impetebat maledictis, ut qui Sybariticis fruerentur deliciis. Porro autem noctu quoque ex improvise veniens ad ostium mansuetusque, si aliquem quidem invenisset vigilan-tem, et domum laudantem, recedebat tacitus; si quem autem sensisset dormientem, manu quidem pulsabat ostium, lingua autem in eum qui jacebat in-vehabatur, ut qui corpus plusquam operaret curaret.

obtinuerat,

f

vigili-

Carabina
edipost Græ-
cis.

4 Hinc ejus laborem eum considerassent aliqui, qui erant ejusdem animi et sententia, ad eum retulerunt, ut omnibus unum ædificaret habitaculum. Eos enim, qui nunc sunt dispersi, exactius et accuratius dixerunt esse victuos, eumque fore liberum a magna parte sollicitudinis. Prolevit consilium vir sapientissimus: et eum omnes simul cogisset, et parvas illas diruisset domunculas, iis autem qui erant congregati, manum ædificasset, rogavit ut simul viverent, et se invicem incitarent: et hic quidem illius imitaretur mansuetudinem, ille vero mansuetudinem hujus zelotemperaret; et aliis communiens vigiliis, acciperet jejunii disciplinam. Sic enim, inquit, a nobis invicem id quod deest sumentes, perfectissimam olliciemus virtutem. Quomodo enim in foris civitatum alios quidem vendit panes, alius vero opera; alius habet vestes vendes, alius est opifex calcæorum; a se autem invicem id quod opus habent comparantes, vitam utique juveniorem: qui dat enim vestem, pro ea accipit calcæos; qui autem emit olus, vendit panem, ita nos oportet invicem permutare virtutis partes pretiosissimas.

communis
vita com-
moda simili
delectat

5 Cum qui erant ejusdem linguæ sic exercebantur, et decertarent, et Græca voce Deum laudarent; hujus vite instituti eos quoque cæpit amor, qui lingua utebantur illius regionis: et concurrentes aliqui supplicarunt, ut ipsi quoque in eorum gregem admitterentur, et essent ejus sacræ doctrinæ participes. Concessit autem quod postulabant, legis memor Romanice quam sanctis tulit Apostolis dicens: Euntes docete omnes gentes. Et cum juxta illud habitaculum ædificasset alterum, eos jussit illic degere, divinum quoddam templo constructo, in quod jussit et bos et illos convenire, incipienti die et desinente: ut vespertinos et matutinos hyrnos Deo sicut offerrent, in duas quidem divisi partes, et singuli sua voce utentes, ex successione autem canticum emittentes. Permansit autem in hodiernum usque diem forma ejus instituti, et neque tempus, quod hæc talia mutare vehementer contendit; nec ii qui illius successere curationi, ut ex limitibus ab eo positus aliquid evertent, in animum inducere: idque cum non duo vel tres, sed plures hanc susceperint præfecturam.

altus cano-
bium castrum
Syria

Math 28 19
templum
utrisque com-
mune

a Qui S. Eusebius vivebat, de quo ipse capite precedenti, nos MAT. Januari equinus. item Theodoretus in histor. Eccles. et Nicephorus sub Valente et Valentiniano eum tradidit vixisse.

b Longus ex senatoribus magnabus, et Eusebius de Zeugmate, ex senatorio classe, sine ordine, Constantinopolitano fortissimus, cum et beatus primus Discipulus habuit; cum certe et Symonem Procerum genere. c. Anno regni sui quinto, Olympiodis 74 quarto, ante Christum natum crederet 480. d Zeugma, conjungo. Ajunt de ea urbe passim antiqui, Ptolemaeus, Strabo, alii. Refert Plinius lib. 34, cap. 43, ea esse exiitæ catenam, qua Alexander Magnus ibi vixerat postquam Tuo catenam in hunc actum servari, et reliquis antiqui pontis adhuc extare, tradit et epistola Petri Galli MS. Ortelius in Theatro Geographico. e. Theodoretus in histor. Feles. In solitudine Zeugmatensi. Sequitur Nicephorus

Zeugma urbs.

f Menia: ἡ ἀσπίς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἀσπίδος, gulosum, et carulis sine ad satietatem amantem.

CAPII II.

Successores in præfectura canobiorum.

Cum primum enim ille certamen implesset, et ex hac vita excessisset, et in illam omni molestia vacuam commigrasset, Theoteenus quidem Græcæ linguæ, Aphthonius vero Syra, præfecturam accepere, qui utriusque illius virtutis fuerunt quædam animate statue et imagines. Neque enim iis qui simul conveniebant, neque iis qui extrinsecus adveniebant, concesserunt mortis illius ullum habere sensum, ut qui illius vite instituti seipsos expressa ostendebant simulaera.

Theoteenus et
Aphthonius
Publio succedunt

7 Sed divinus quidem Theoteenus cum non diu vixisset, tradidit Theodoro præfecturam: Aphthonius autem gregis curam gerens, et jam latis legibus regens, permansit durissime. Hic autem Theodotus ex Armenia oriundus, cum exercitationis monasticæ illum vidisset ordinem, primum quidem erat in numero eorum, qui magno parebant gubernanti Theoteeno; postquam autem, ut dixi, ille quidem excessit, ipse vero accepit præfecturam, eam tot bonis exornavit, ut fama sua priores prope modum obscuravit. Sic enim eum divinum adiecit desiderium, eumque tot et talibus consummavit janctis, ut noctu et interdum efflunderet lacrymas compunctionis. Erat autem spiritali tanta plenus gratia, ut eo quidem precante, dolerent quidem omnes qui aderant, solum autem illa sacra verba audirent, illam auditionem plane decentes bonam precationem. Quis enim fuisset adeo adamantinus, ut illis verbis tam sincero et germano prodatis, non demulceretur anima, illiusque duritiam emolliret et inobedientiam, et ad Deo servendum traduceret? Cum sic opes augeter quotidie, et sacros ostenderet thesauros tabulis bonis plenos, postquam viginti quinque annis gregem pavisset adjectus est ad Patres suos, ut divina dicit Scriptura, in bona eductus senectute, traditis habenis Theoteeno, qui erat quidem genere fratris illius, frater autem moribus.

Theoteeno
Theodotus,

semper la-
rymans,
quo orante ve-
teri stabant.

cut successit
alter Theote-
enus
Gen 1. 11

8 Jam vero divinus quoque Aphthonius, cum plus quam

Aphthonius post fil Episcopatus :

simul curam gerit monasterii, vultque ut monachus :

erect se in vilibus :

Theoteco succedit Gregorius.

quam quadraginta annis choro praefuisset. Sedem accepit Pontificalem : nec a cilicium mutans monasterium, nec tunicam contextam ex pellibus caprarum; iisdem quoque cibis vescabatur, quibus antequam fieret Antistes. Quinetiam quamvis hauc accepisset curationem, nihilo secius curam gerebat illius gregis, illic multos dies versans : et nunc quidem componens eorum lites qui inter se depugnabant, nunc vero eis consulens qui erant aliqua affecti injuria; aliquando autem sodalibus divinam porrigenis admonitionem. Faciebat autem unumquodque horum, vel contubernium interim pannos consuens, vel lentem expurgans, vel frumentum abluens, vel aliquid tractans ex iis quae sunt ejusmodi. Cum sic autem et Pontificatum ornasset, et virtutem auxisset, ad divinum portum pervenit cum suis oneribus.

9 Et quid opus est dicere de Theoteco, et qui illum secutus est Gregorio? Quorum ille quidem a juventute omne genus virtutis collegit, et cum majorum suorum excessit gloria; hic vero adhuc in hodiernum diem laborat in profunda senectute, perinde

ac si esset in florenti aetate. Perstitit enim vitis fructum perpetuo recensans, et nec aceto quidem vel visis passis vescens, non lacte, neque recenti nec concreto; sic enim vivere magnus constituit Publius : h olei autem usum agnoscentes in tempore Pentecostes, rursus recusant ejus esse participes.

10 Haec dedici de magno Publio, quae patrum quidem audita accepi, partim vero ab ipsis ejus, quos vidi, discipulis, in quibus agnovi Praeceptorem, et per athletas didici perdoctribam. Iniquum igitur esse arbitratus, et hominis invidi, tantam utilitatem mandare silentio; iis qui ignorabant proposui narrationem, ut et ipsi utilitatem hinc accipiant procreans, et memoriae hinc mihi quaestum parans. Audivi enim Dominum dicentem : Quicumque me confitebitur coram hominibus, ego quoque eum confitebor coram Patre meo, qui est in caelis : et plane scio, quod si eorum memoriam fecero in hominibus, futura sit ut ii quoque mei meminerint apud Deum universorum.

a De duplci hac veste equus VIII Januarii ad Icar. S. Antoni § 13, in prolegomenis. b Longus. Mox vero vel Quinquagesimo tempore abstinebat.

ES THEODORETO. Publici cum discipulis (1) et : ab, b

Unde hoc accepit Theodoretus.

et quoque Mathi 10 32

DE S. APOLLO SIVE APOLLONIO, ABBATE IN THEBAIDE.

LIBRITER AN. CHR. CCCC. XXV JANUARI. S. Apollonii natalis.

Sanctissimus Abbas Apollo, sive Apollo, aut Apollonius, (Graevus Ἀπολλῶς) refertur in Menaeis et apud Maximam Cythereum hoc XXV Januarii, diciturque quiescisse in pace. Idem Ἀπολλῶς est, cujus adhuc superstites Vitam accurate scripsit Timotheus Alexandrinus Episcopus, ut testantur Sozomenus lib. 6, cap. 29, et Nicephorus lib. 11, cap. 34.

Verba illius sunt : In istorum monachorum numero Apollo quoque fuit, qui vixit in Thebaide. Ille cum pubescere inciperet, vitam monasticam se dicavit : qui cum in solitudine ad quadraginta annos vixisset, divino jussu, speluncam ad radices montis ejusdem, locis ab hominibus habitatis vieni, occupavit : qui etiam pra miraculorum multitudinem brevi magnam nominis celebritatem est consecutus, et pluribus praefinit monachis. Nam tam utilis ad vitam disciplinam utebatur, ut multos alliceret. Sed quoniam fuerit ejus institutionis ratio, et quanta quaque stupenda fecerit miracula, Timotheus Ecclesiae Alexandrinae Antistes accurate narrat, qui non illius modo, sed complurimum, de quibus facta est a me mentio, et aliorum quoque clarorum monachorum Vitae litteris persecutus est. Obiit Timotheus, ut auctor est Socrates lib. 3, cap. 12, ad primum consulatum Arcadii Augusti et Valeriani, sive Bautois, anno Christi 383, post quem tertio anno, secundo consulatu Theodosii Imperatoris, Alexandriam venit Palladius, qui Sanctum hunc, quem ipse Ἀπολλῶν nuncupat, invenit, et Vitam ejus pluribus descripsit, nulla obitus facta mentione.

Eandem Rufinus lib. 2, de vitis Patrum cap. 7 refert. Ex Palladio hic damus, a Gentiano verum, cum altera Rufini collatum, in qua Apollonius appellatur. Hanc Palladium ex Timotheo, ut plurimum aliorum Vitae, maxima ex parte descripsisse, verba Sozomeni cum ea collata confirmant. Duo Menaei in eo praecipue commendant, longevam in eremo vitam, et victoriam de diabolo reportatam, hoc disticho :

Νοστρον βωσασσῶ μέγιστον ἐστὶν ἄλλοις ὄσιον,

Θεῶν τε ποιεῶν πᾶν Ἀπολλῶν τῶ θεάσασσῶ.

Religiosam enim vixisset usque ad extremam vitam, Frangit minime omnem Apollo andarian 2 Latius quoniam eum celebrant XVIII Aprilis cum altero Apollonio Senatore, qui Romae sub Commodi martyri palma coronatus est : cui hanc Abbatem subiungit Petrus de Natalibus lib. 4, cap. 63, a quo inter alia dicitur, juvenem, nomine Philagionem, se deridendum ad Christum convertisse, quod a Palladio et

Ruffini narratione abest; et sumptum est, nec bona fide, ex alterius S. Apollonii Ithacae Actis, quae VIII Marti dabitur. Petrum secutus Maurolycus eadem die. Fuit et alius Apollonius Abbas, Pater quingentorum monachorum, qui juxta Hermapolim habitavit in spelunca, mirabilis clarus Martyrologium Germanicum.

Item in finibus Hermapolis sancti Abbatis et Confessoris Apollonii, qui annos duodecim (in Vita quingentorum) natus secessit ad eremum, et quadraginta ibidem annis laudabiliter conversatus, quingentos sub sua disciplina Fratres habuit, multis miraculis clarus. Is germanum suum ob Christi cultum a Juliano Imperatore captum invidit et consolatus est.

quapropter et ipse conjectus in vincula. Media autem nocte Angelus Dei eum cum omnibus captivis liberavit. Qui postmodum suis concionibus multos ad Christi fidem convertit. Denique iterum in eremum secessit, et quiescit in pace. In martyre annuuntur annus Domini 360. Martyrologium hoc citat et sequitur Percearius : Hermopoli in Aegypto S. Apollonii Abbat. Baranus tomo 4, an. Ch. 362, num. 139, et sequentibus Apollonii res gestas narrat, et sanctissimum monachum appellat. S. Adhelms egregiam vitam ejus eptomen exhibet libro de laudibus virginum, cap. 21, ubi ob praeclearam virginitatis gloriam multis miraculorum signis et prodigiis multo coronatus. De eodem agit Georgius Garnesfeldus lib. 1, Hierodationum sacrarum de Vitae antiquorum Eremitarum cap. 8.

encomium

Vita scripta a Timotheo Alexandrino.

Palladio et alius

generatio 18 Aprilis

VITA EX PALLADIO.

CAPUT I.

S. Apollonii exercitatio anachoretica.

Vidimus autem alium quoque virum sanctum in a Thebaide, in finibus Hermapolis, in quam Servator venit cum sancta Maria et Joseph, naplene propheta Isaac, quae dicit : Ecce Dominus sedet super umbra levi, et venit in Aegyptum, et quotientur manifesta Aegypti a facie ejus, et cadent in terram. Vidimus enim illic quoque templum, in quo, b ingresso urbem Servatore, ceciderunt omnia simulacra in faciem super terram.

2 Vidimus autem illic in solitudine virum, Apollo nomine, qui monasteria habebat super montem. Erat enim Pater monachorum circiter quingentorum, qui erat valde clarus et celebratus in Thebaide; orantq in

in finibus Hermapolis degit Christianus. Eodem 18. 1 b

et q

Ex inst
Lausiac.

ejus magna opera, et magnas virtutes per eum faciebat Dominus, et plurima signa et admirabilia per eum efficiebantur. Hic enim cum a pueritia multam ostendisset exercitacionem, in perfecta aetate talem est consecutus gratiam. Cum enim esset octogennarius, sibi magnum congregavit monasterium virorum perfectorum, qui poterant omnes fere signa efficere. Is enim quindecim annos natus a mundo recessisset, et quadraginta annos in solitudine transegerat, et in ea omnem virtutem exercitasset; visus est postea audire Dei vocem, dicens ei : Apollo, Apollo, per te sapientiam sapientium in Aegypto, et prudentiam gentium prudentium abolebo. Perdes autem mihi cum eis etiam sapientes Babylonis, et de medio tolles omnem cultum daemoniacum : et nunc vade in eam quae indotatur regionem : generabis enim mihi populum peculiarem, simulatorem bonorum operum.

c

ibidem
S. Apollo cre-
mum incidit
ab anno 15
etatis

post 60 annos
evocatur ad
aliorum con-
versionem :

liberatur a
demoni su-
perbiae.

opus preces,

d

e
ritibus ab An-
gelo ablati,

f q
vestis non ve-
teratae,

miracula,

h
exhortatio-
nes,

i
conversionem
diebus domi-
nicis,

Thermopolis

Christi sa-
gressus in
Aegyptum

3 Is autem respondens, dixit : Aufer a me, Domine, arrogantiam : ne forte elatus supra fraternitatem, priver omni bono opere. Ei autem rursus dixit vox divina : Mitte manum tuam super collum tuum, et deinde comprehendes, et infodies arena. Is autem cum statim manum misisset super collum, apprehendit parvam Aethiopem : et cum infodit in arena clamantem et dicentem : Ego sum demon superbiae. Et rursus facta est vox ad eum, dicens : Vade, quoniam quod a Deo petieris, accipies. Is autem cum primum hoc audisset, profectus est in eam quae habitatur regionem, tempore Juliani tyranni : et tunc venit in propinquam solitudinem.

4 Cum quandam autem parvam occupasset speluncam, manebat subter montem. Ejus autem opus erat, d toto diurno spatio preces edere; noctu quidem cantare, interdum autem toties, flexis genibus. Ejus autem alimentum tunc quoque sicut prius, admirabili et prout opinionem ratione a Deo suppeditatur. Ei enim in solitudine per Angelum adferebatur nutrimentum. Ejus autem indumentum erat flebitum, quod nonnulli colobium appellant, et q parvum habitum in ejus capite. Haec enim ei manebant in solitudine, nec veterascebant.

5 Erat autem in solitudine propinqua terra quae habitatur, faciens signa et virtutes admirabiles in virtute Spiritus : quia propter mirabili insignem magnitudinem nemo potest omnes dicere, sicut divinae sensibus qui cum eo versabantur, qui ipsi quoque erant viri perfecti, et praerant multis Fratribus. Fuit itaque protinus clarus ac celebratus, tanquam novus aliquis Propheta vel Apostolus, qui venisset nostro saeculo : et cum magna fama de eo sparsa esset, omnes qui circumvenea dispersi habitabant monachi semper ad eum veniebant, et tanquam h patris germano, domi suis offerbant animas. Is autem alios quidem hortabatur ad contemplationem; alios vero instituebat, ut persequerentur virtutem, quaerensatur in actione; primum ostendens opere ea quae ipsis facere admohebat sermone. Saepo enim eis ostendens exercitacionem, Dominica solum cum eis versabatur; ipse quidem non amplius somens, quam olera quae sua sponte nascentur in terra; non panem interim vel legumen, non ex fructibus arborum aliquid comedens, nec quavisque igni admodum veniunt in usus hominum.

a Thebaldem co. ar. ar. aliam fuisse inferiorem, aliam superiorem, dicitur XI II Januarii ad vitam S. Antonii num. 4, in Prolegomenis, atque inferiorem adscribit Thermopolim, quam oppidum Thebaldem etiam appellat Socrates lib. 8, cap. 20. Neophorus lib. III, cap. 31, qui aucto Christiani istuc rivisse tradunt.

b Socrates et Neophorus haec citabo, ex Aegyptis iterum verum testibus locupletibus referant, urbem Peridra, seu Persaem, haec maximum, ubi Christus percho. Thermopolis apud antiquos, ad solum usque se indextisse, et Christum indorasse : quo significabatur, inquit Socrates, omnes Aegyptiorum status Christum adventante fuisse commotos. Eius porro urboris fructus, aut folium, aut particula aliqua caritatis regalis aliqual, morbus a compunctibus depulsi, ut idem scribit e. Rufinus. Erat enim annorum fore octoginta. At Erice hic, apud Socrates 780 ad 800. d Rufinus, indeshentur die ac nocte. Erice, dicitur loc. 2,

apud Socrates 780, duras preces offerre Deo. e Hic paucis a Rufino effertur. Cibo autem magis coelesti, quam humano utebatur. f Libiton, seu colobium monachorum, quod hic Rufinus stoppeum dicit, fere lineum fuisse dicitur ad vitam S. Antonii nu. 66, in prolegomenis. Adhelmus quo id modo tertium esse exponit. g Rufinus : et linteum, quod collum et caput involveret. Cassianus Cucullum vocat lib. 1, Instit. cap. 4, quo usque ad cervicis humerorumque confusa demisso, caput indesuenter diebus ac noctibus contegebatur; ut ad S. Symonis Stylitae vitam f Januarii dicitur. h Rufinus, pio Patri firari est, apud Socrates. i Interponit Rufinus : Aliis quidem diebus unumquemque apud semetipsum exercere abstinentiam, quam posset, sinebat : die vero Dominica, etc.

Cucullus

CAPUT II.

Toleratu vinculu; cenubii cura.

Cum autem a tempore Juliani aliquando audisset, a Fratrem in exercitu captum victum teneri in custodia, accessit ad eum cum fraternitate, rogans eum et admonens, ut esset fortis et constans in laboribus, et despiceret pericula sibi imminentia. Dicit enim esse sibi tempus certaminum, ut tunc quoque mens ejus probetur insultu tentationum. Postquam autem his verbis ejus animum confirmavit, adveniens Tribunus, qui quodam sceleris ferebatur impetu, cum quidam ei de ipsis significasset, clausis portis custodiae, et ipsum, et omnes qui cum eo erant monachos, inclusit, tanquam futuros aptos ad militiam : et cum eis quot satis esset custodes constituisset, domum rediit, nec auditione quidem ab eis rogari sustinens.

a
b
Fratrem ca-
ptivum mi-
sit

includitur
carceri :

7 Media autem nocte, c lampadem ferens Angelus apparet custodibus, lumine illustrans omnes qui erant in carcere, adeo ut pra stupore hiantes starent custodes. Qui cum surrexissent, eos rogant ut omnes abirent, eis apertis d januis : fatebantur enim, esse satius pro his mora, quam quae ad eos divinitus venisset libertatem, qui citra rationem detinebantur, despiciere. Tribunus itaque cum magistratibus mane veniens in custodiam, contendebat ut viri egredierentur e civitate : dicebat enim, domum suam cecidisse terrae motu, et e suis servis optimos oppressos fuisse. Hic autem haec audientes, Deo gratias agentes, abierunt in solitudinem : erantque omnes simul, ut dicit Apostolus, habentes eor unum et unam animam.

c
custodibus ab
Angelo terre-
factis,

d

e
domo Tri-
buni collapsa,
liberatur.

Act 4 32

8 Dicebat autem quotidie ornari virtutibus, et machinas diaboli in cogitationibus in principio protinus propulsare. Contrito enim capite serpentis, totum corpus est mortuum. Jubet enim Dominus, ut observemus caput serpentis : id autem est, ne in principio admittamus malas et turpes cogitationes, e non solum ut obscenas animi nostri phantasias deleamus : conari autem nos invicem superare virtutibus : et ne quis in his laudibus altero videatur inferior. Haec autem, inquit, sit vobis argumentum profectus virtutum, quando fueritis vacui affectionibus et appetitionibus : haec enim sunt Christi duorum principium. Quando autem a Deo haberit aliquis ostensionem miraculorum, neminum intumescat, quasi sulliesentur profecerit; nec efferatur cogitatione, tanquam sit jam magis honoratus quam alii; neque ut ostentans quod talem gratiam acceperit : sui nimis, se ipsum decipit mente captus, et gratia multabitur. Habuit ergo hanc magnam doctrinam in sermonibus, quam nos quoque saepe postea ab ipso audivimus : in operibus autem, eliciebat majora; omnis enim petito ei statim dabatur a Deo.

obscurus,

e

f
et superbus

9 Quinetiam videbit quosdam revelationes : vidit enim suum fratrem anti maximum, qui ipso quoque fuerat consummatus in solitudine, et ipso pulchro vito instituto cum superaverat, cum quo ipso quoque longo tempore vixit in solitudine. Videbatur ergo cum videre sedentem in eodem throno cum Apostolis, cum ei reliquisset suarum virtutum hereditatem : et sic pro se ipso intreccebat, Deum rogans, ut esset velox ejus translatio, et cum ipso sibi requiem praestaret in caelis. Visus est autem ei dixisse Servator, oportere

germanum
suum defun-
ctum evocet in-
ter Apostolos.

oportere eum adhuc parvo tempore esse in terra ad multorum perfectionem, donec multi fiant ejus virtutis emulatores. Magnus enim monachorum populus credetur ejus fidei, et pius exercitus, ut gloriam dignam laboris consequatur apud Deum.

9 Hæc vidit, quæ etiam evenerunt, nam cum multi undique ex auditione ad eum venissent monachi, et per ejus doctrinam et conversationem plurimi omnino mundo renuntiassent, facta est Fratrum cobabitatio, cum ad quingentos Fratres simul apud ipsum communem vitam haberent, et unam mensam, f tota veste candidati: et in eis impleta est Scriptura, quæ dicit: Lætare desertum sitiens, erumpe et clama quæ non parturis; quoniam multi sunt filii deserti, magis quam virum habentis. Nam impletum quidem est hoc eloquium propheticum ex Ecclesia quæ congregata est ex gentibus: perfectum est autem in hac etiam Ægyptiaca solitudine, quæ plures filios Deo exhibet, quam terra quæ est habitata. Ubi enim sunt in urbibus tot greges eorum qui salvi fiunt, quot Deo exhibent quæ sunt in Ægypto solitudines? Quot sunt enim hic populi, tot sunt illic in desertis monachi. Ac mihi videtur dictum Apostoli, etiam in ipsis esse impletum: Ubi enim abundavit peccatum, superabundavit et gratia. Abundavit enim quondam in g Ægypto multus et impius idolorum cultus, adeo ut in nulla gente magis: canes enim et simias quidam colebant, alii alia et expe, et ex vilibus oleis multa deos existimabant, ut ipsum sanctum Patrem hæc narrantem audivimus, et reddentem causam prioris ignorantis. Nam bovem quidem, aiebat, in deos referebant gentiles qui prius apud nos habitabant, quoniam per ipsum exercentes agriculturam, victum sibi parabant: aquam autem Nili, quoniam irrigat omnes agros: terram quoque colebant, ut quæ esset aliis omnibus regionibus fertilior. Reliquas autem abominaciones, canes et simias, et reliquam omnem animantium et oleum colebant turpitudinem, quatenus eorum usus fuit eis occasio salutis, qui tempore Pharaonis homines occupatos tenuit, quando ille Israelem perseuens, submersus est. Unusquisque enim id, in quo fuit occupatus, cum Pharaonem non esset secutus, hoc in deus retulit, dicens: Hoc fuit mihi deus hodie, per quod effectum est, ut non perirem una cum Pharaone. Hæc quidem in sermonibus habuit S. Apollo.

a Julianus imperavit ab anno t h 361 ad 26 Junii 363.
b Rufinus, Fratrem quendam, et recte a Baronia et Adhelino monachis intelligitur, (conebat enim ampus Apostola monachos et clericos militare) fuit fratrem ejus germanum interpretatur Petrus de Natalibus et Martyral Germanicum. c Græcè, ἀμαρτολόγοι, Rufinus, ingenti luce resplendens. d Ab Angelo, ut ait Rufinus. e Rufinus quanto ergo magis diffidit non convenit in sensibus nostris cogitationum phantasias, quas etiam initio recipi vetat? f In Græco additur: καὶ τὸν ἀποστόλου Ἀπολλωνίου τὴν εὐσεβειῶν τὸν πᾶσι διδασκαλοῦντος, quæ etiam apud Rufinum effertur. Et Angelum cernentibus exercitum, in omnibus virtutibus adornatum. Nullus sane in eis sordidus utebatur indumentis, sed spl. indore vestium pariter atque ammorum utebant. De ependyte, sive melote, rumbidi coloris, exterioris veste monachorum, æquans ad Vitam S. Antonii num. 67, in Prolegom.
g De his Ægyptus præter S. Augustinum, Eusebium, Lactantium, Arnobium, atque scriptores, ægypte disputat S. Antonius cap. 17. f. 14, supra 17 Januarii.

CAPUT III.

Multorum Gentilium conversio.

Ante sermones autem scribendum est quæ possedit in operibus. Fuerunt enim aliquando Gentiles prope accolentes in locis omnibus, et decem pagi qui erant ei propinquiores, magis colebant demones. Erat autem templum maximum in uno vico, et simulacrum maxime insigne: lignea autem erat hæc statua, Pompani autem dicebant, eam per vicos circumferentes, in faru sacerdotis, qui hæc habebantur cum multitudinem, veluti a pro aqua fluviali celebrantes mysteria. Accidit autem, ut illo tempore illic ulesset

Apollo cum paucis quibusdam Fratribus: postquam autem vidit multitudinem repente dæmoniacæ furentem per regionem, flexis Servatori genibus, fecit omnes Gentiles repente immobiles. Cum autem non possent ex illo loco progredi, alius alium tridentes, et astu toto die torrerentur, ignorantes unde hoc eis evenisset, sacerdotes eorum dixerunt esse quemdam Christianum habitantem in eorum finibus sub solitudine, qui hæc faceret, dicentes de Apollo; et oportere ei supplicare: sin minus, fore ut veniant in periculum. Postquam autem qui procul habitabant, auditis clamoribus et lamentationibus, accesserunt, et eos rogarunt. Quidnam est, dicentes, quod vobis, repente accidit? quo pacto hoc factum est? Illi autem dixerunt se nescire, nisi quod virum habebant suspectum, dicentes oportere illum placare. Alii vero testabantur se eum vidisse prætereuntem: et sic rogarunt eos, ut eis cito daretur auxilium: adductis bobus conati sunt movere simulacrum; id autem non habebat tanquam immobile cum ipsis sacerdotibus. Cum nullam ergo evadendi rationem invenissent, miserunt per accolos legationem ad Apollo, ut illuc liberati ab errore recederent. His autem Apollo significatis, celerissimo descendit homo Dei: et cum orasset, omnes solvit a vinculo. Hi autem omnes uno animo ad ipsum processerunt, universorum Servatori credentes, et Deo qui facit admirabilia, idolo protinus igni mandato. Quos omnes catechesi institutos adiecit Ecclesiis. Multi autem ex his in hodiernam usque diem degunt in monasteriis. Hujus autem rei fama pervasit in omnes partes, et multi crediderunt in Dominum; adeo b ut nullus amplius Gentilis nominetur in ejus finibus.

11 Non multo post autem tempore, duo pagi inter se bellum incipiunt committere, pro e agris decertantes. Postquam autem Apollo renuntiatum, statim ad eos descendit, inter eos pacem conciliaturus. Qui erant autem ex parte adversa non parebant, sed contra dicebant, freti uno latronum principe, ut viro ad bellum præstantissimo. Cum enim ergo Apollo vidisset contra dicentem, dixit ei: Si parneris, o amice, rogabo Dominum meum, ut tua peccata remittantur. Is autem ubi hoc audivit, non cunctatus, abjectis armis, ejus genibus advolutus supplicavit: et pace facta ejus intercessione, suos remisit ad propria. Cum il autem pacem egissent, et abiissent, insignis eorum propugnator Apollo de ostro sequebatur, promissum aperte exigens. Quem cum assumpsisset B. Apollo in propinqua solitudine, admonuit et hortatus esse, ut patienti et constanti esset animo, posse enim Deum ei conloquere. Ibi autem nox advenit, ando viderunt in somnis se asture ante tribunal Christi: utriusque autem contemplantur Angelos Deum una cum justis adorantes. Cumque ipsi una cum eis proclibissent, Patrem adoraverunt: et vox ad eos facta est Dei dicentis: Quæ est societas luci cum tenebris? aut quæ pars est fidelis cum infideli? Quid vero stat eum justo homicida, cum sit indignus tali contemplatione? Tu autem ubi, o homo: tibi enim est concessus hic tarde natus perfuga. Qui curialia multa vidissent et audissent admirabilia, que neque audeat oratio dicere neque auris audire, excitati annuntiarunt iis qui cum eis conversabantur. Omnes autem maxima invasit admiratio, utriusque una necitantibus visionem. Permansit autem cum exercita toribus, is qui non erat amplius homicida, usque ad mortem, vitam suam corrigens, ex lupi in simplicem et innocentiæ agnum mutatus. In eo quoque impleta est Isaiæ prophetia, dicentis: Lupi et agni simul pascuerunt; et leo et bos simul comedent paleas. Liebat enim illic quoque videre Æthiopes cum monachis se exercentes, et multos virtutibus superantes, et Scripturam in eis impletam, quæ dicit: Æthiopia præveniet manum ejus Deo.

12 Aliquando autem decertant Gentiles adver-

Ex mstr. LAUSIAC. reddidit immobiles

cum ipso idolo.

liberati, et ad fidem adhibuit

b

c

bellum rutilianum scripti:

latronum convertit.

et visionem utriusque ostendit.

admittit in monasterium.

Isaiæ 11. 20. ut etiam Æthiopes

Psal. 67. 32

f. Abbas quingentorum Fratrum:

f. Isaiæ 34. 1

Numi 3. 29.

g. exponit causam multorum in Ægypto deorum.

Gentiles idolum circumferentes.

a

Ex ROS-
LARIIS
Principi
Gentilium
contemptum
mortem prae-
dicit.

mor subsecu-
tam.

reliquae con-
vertit.

sus Christianos rusticos pro suis finibus : erat autem multitudo utriusque armatorum, quibus adstitit Apollo, pacem inter eos concilians. Et autem restitit Gentilium in pugna antesignanus, qui erat vir gravis et saevus; affirmabat autem et dicebat se non esse daturum pacem usque ad mortem. Is autem ei dicit: Atque adeo tibi fiat quod elegisti, nullus enim praeter te occidetur. Tibi autem mortuo non erit terra sepulchrum, sed ventres ferarum et vulturum te implebuntur. Atque adeo oratio effectum protinus est sortita, cum ex utraque parte nullus sit interfectus praeter antesignanum. Quem etiam cum in arena tumulassent, mane invenerunt membra laniata ab hyaenis et vulturibus. Illi autem cum vidissent miraculum, et eventum ejus quod dixerat, omnes Servatori credentes cum praedicabant Prophetam.

a Rufinus, pro quibus pluribus. Sed alteri lectum foret opita d'apollis ubi mandata.

b Idem, in nullis jam pene Gentilium remanent.
c Nilis enim auctos continas finibus confusiones efferebat, alios addens, alios adiciens, notandas figuras, et signa obnoxiis, quibus praerium discerniebatur ab aliis. Ita Strabo lib. 13 Geographiae.

CAPIT IV.

Annona divinitus procurata. Hospitalitas. Eucharistia.

ERAT autem adhuc antea in montis spelunca S. Apollo, cum quinque aliis Fratribus, qui primi fuerunt ejus discipuli, cum recenter venisset e solitudine. Cum autem adventasset dies festus Paschas, et Dei cultum impresserit, erant esuri ea quae venerabatur : erant autem aliquot sicci panes, et quaedam olera repusita. His autem dixit Apollo : Si sumus fideles, o filii, et germani Christi filii, petat unusquisque vestrum a Deo id quod ejus animo gratum est ad vesendum. Illi vero ei universum permisissent, existimantes se esse indignos tali gratia. Cum loto autem vultu orasset, et omnes dixissent, Amen; protinus noctu venerunt in speluncam quidam viri petentes ineganti, qui dicebant se venire a longinqua regione, et omnia forebant, ea etiam de quibus in auditione quidem acceperant, et quae non nascuntur in Aegypto, horti fructus omnis generis, uvas et mala punicia, et ficus et mures, omnia intempestive : quiritiam quosdam inventos mellis favos, et urnam recentis lactis; et a nicolaos maximos, et panes mundos et edibiles regione externa. Hi autem qui ea attulerant, cum sollemniter tradissent, tanquam missi a viro magno et divite, protinus propere recesserunt. Cum autem quae erant esculenta perciperent, ea illis sufficerent usque ad Pentecosten : adeo ut ipsi quoque mirarentur, et dicerent, fuisse ea vere a Deo missa.

Impetratibus
suis divinitus
supplicari.

c

ant humilita-
tem et mansuetudinem.

14 Quidam autem ex monachis rogabat Patrem, ut statim Deum pro ipso oraret, ut gratiam aliquam consequeretur. Cum ipse autem orasset, ei dicitur gratia humilitatis et mansuetudinis, adeo ut mirarentur omnes eum esse tam mansuetum. Has autem ejus virtutes narravit nobis qui cum ipso erant Fratres, haec multis quoque attestantibus Fratribus.

tempore
suis populum
pascit.

15 Etiam enim non multo ante tempore fuisset aliquando famus in Thebaide; qui autem ea loca accedebant populi audissent, quod qui erant apud eum monachi, praeter spem omnem et opinionem quotidie alerentur, uno animo apud ipsum accesserant eum uxoribus et liberis, simul benedictionem petentes et alimentum. Is autem nihil veritas, ne cilus et aliquando deesset, dabat omnibus venientibus, unicuique quod in diem sufficeret. Relictis autem tribus solis magnis sportis eum panibus, et fame invadente, jubet sportas afferri in medium, quas ipso die erant esuri monachi : et audientibus omnibus Fratribus et pupuli multitudine, dixit magna voce. Non potens est manus Domini haec implere? Haec autem dicit Spiritus sanctus. Non deficiet panis ex his sportis,

et non defu-
turum potera
sportis praedi-
cit.

donec novo frumento fuerimus satiati. Et affirmarunt omnes qui tunc aderant, eis panes sufficisse quatuor menses. Similiter autem et in oleo et frumento : adeo ut veniret Satanas, et ei diceret : Num tu es Elias, aut alius ex Prophetis et Apostolis, quod haec facias? Is autem dixit ipsi : Quid enim? non homines, sancti fuerunt Apostoli et Prophetae, qui haec nobis tradiderunt? An tunc quidem aderat Deus, nunc autem peregre est profectus? Potest autem Deus haec semper facere, et nihil erit quod ipse non possit : si ergo Deus est bonus, cur tu malus? Quid vero non oportet nos quoque dicere ea quae vidimus? nempe quod Fratres ingrediebantur cum sportis, ad mensas panes afferentes, et cum comederent quingenti Fratres ad satietatem, eas rursus plenas accipiebant!

magna ut
Deum futura

500 alii, et
bis non dimi-
nitis.

16 Aliud quoque miraculum, quod videntes obstupimus, par est dicere. Cum enim ad eos venissemus spatio trium dierum, cogniti sumus, procul visi a Fratribus, qui ex eo audierant de nostro ad eum adventu : qui quidem propere accurrentes nobis venerunt obviam, psallentes : est enim hic mos apud omnes monachos, et cum prout in terram adorassent, nos deorsum sunt, nos sibi invicem ostendentes, et dicentes : Ecce venerunt Fratres, de quibus Pater noster dixit tribus ante diebus, dicendo : Post tres dies venient ad nos b tres Fratres, venientes Jerosolymis. Et alii quidem nos deducebant, alii vero nos retro sequebantur, psallentes, donec prope ipsum venimus. Cum autem audisset Pater Apollo vocem psallentium, venit nobis obviam, ut mos ei erat erga omnes Fratres : et cum nos vidisset, adoravit primus se in terra extendens; et cum surrexisset, est osculatus; et postquam introduxisset, oravit, et pedes nostros manibus lavit propriis, et hortatus est ad refectionem.

Hospitalum ad-
ventum prae-
cognoscit.

b

eos beaurne
excipit.

17 Hoc autem faciebat omnibus Fratribus qui ad ipsum veniebant. Qui enim cum ipso erant Fratres, alimentum non prius accipiebant, quam Eucharistiae Christi communicassent : hoc autem faciebant hora nona diei. Deinde cum sic comelissent, sequebantur audientes eum docentem omnia praecipua, usque ad primum somnum. Illinc alii quidem ex ipsis secedebant in solitudinem, Scripturas tota nocte memoriter expromentes : alii vero illic perseverabant, assiduis hymnis Deum laudantes, ad diem usque : quos ego vidi his oculis, cum vespere hymnos cepissent, usque ad matutinum non cessasse a cantu. Multi certe ex iis hora nona solum descendebant de monte, et Eucharistiam sumentes, rursus ascendebant, contenti spiritali nutrimento usque ad aliam nonam. Hoc autem multi ex iis faciebant multos dies.

Eucharistiam
monachi rursus
quotidie sumunt.

qui aliqui
sola diei vivunt.

a Nicolaus Damascenus, qui ad Herodem Judaeorum Regem scriptis de Gentibus mirabilibus, misit Augusto Imperatori aliam, quae quae ab eo nicolaos vocatur. Haec placens interpretatur Phlois in Bibliotheca Patrum 189, Suidas et Hieronymus, palmarum Atheniensium lib. 14 Phalaribus lib. 8 transiit cap. 4. Phlois lib. 63, cap. 4. Isidorus lib. 17 Heptameron cap. 7. Consulto Rosenti Solutione in Rufinum, ann. 21.

CAPUT V.

Varia monita. Discipulorum suavitatis.

LIEBAT autem eos videre exultantes in solitudine, adeo ut nullam ejusmodi aliam exultationem in terra videre liceat, nec letitiam corporalem. Neque enim erat inter eos aliquis moestus aut tristis : sed si quis videbatur pro se ferro tristitiam, statim Pater Apollo ex eo rogabat causam, et quae erant in occulto uniuscujusque cordis, renuntiabat. Dicebat autem : Non oportet esse tristes propter salutem, cum futuri sumus heredes regni caelorum. Tristes autem, inquit, erunt Gentiles, flebant Judaei, lugebant peccatores; justi autem letabuntur : et qui terrenam quidem animo agitant, letantur in rebus terrenis, nos autem qui tanta spe digni sumus habiti, quomodo non letamur perpetuo cum nobis Apostolus suadeat, ut semper letemur,

Commentat
suis letitiam

1 Thess. 46

EX MIST. LAUSIA.

latemur, et in omnibus gratias agamus. Quis autem dixerit ejus in sermone gratiam, et reliquis ejus virtutes, quas propter summum miraculum siluimus, auditas utique ex ipso et ex aliis?

19 Cum autem de exercitatione et vitæ instituto nobiscum sæpe seorsum disseruisset, sæpe etiam dixit de suscipiendis monachis, quod oportet adorare Fratres advenientes : Non enim ipsos, aiebat, sed Deum adorasti. Vidisti enim, inquit, Fratrem tuum? vidisti Dominum Deum tuum : et hoc, inquit, ab Abraham accepimus : et quod oportet, inquit, nonnumquam cogere Fratres ad refectionem, a Lot accepimus, qui cogit Angelos : et quod oportet, si fieri potest, monachos quotidie communicare Sacramentis. Qui enim se ab eis procul amovet, Deus quoque procul ab eo recedit. Qui autem hoc facit assidue, assidue suscipit Servatorem. Est enim, inquit, vox salutaris : Qui comedit carnem meam, et bibit memm sanguinem, manet in me, et ego in eo. Hoc confert monachis salutaris passionis commemorationem continenter facientibus, quotidie etiam se preparare, ut omni tempore digni sint, qui suscipiant cælestia Sacramenta : quandoquidem sic quoque consequitur remissionem peccatorum. Catholica autem et generalia jejunia non licet solvere sine ingenti necessitate : in quarta enim feria traditur Servator, et in parasceve crucifigitur : qui ea ergo solvit, Servatorem una tradit, et una crucifigit. Sed si ad vos veniat Frater, qui opus habet ut reficiatur cum sit jejunium, ipsi soli mensam apponite : sin autem nolit, ne cogatis, habemus enim communem traditionem.

20 Multum autem reprehendebat eos qui ferrum a gestabant, et eorum nutriebant. Hi enim, inquit, se ostentant et quaerunt placere hominibus, cum oporteat ipsos potius corpus solvere jejunii, et quod bonum est facere in occulto, si vero non sic, sed se proपालant omnibus. Et quid opus pluribus? Omnis enim ejus doctrina est ejus vitæ instituto similis, quam nec quis scribere potuerit nec dicere.

21 Plurima ergo nobiscum seorsum, tota sæpe hebdomada disserendo, tandem dimitteus dixit : Habete pacem inter vos, neque separemini in via. Cum autem dixisset his qui cum ipso erant Fratribus, quisnam ex ipsis vellet nos deducere ad visitandos alios Patres, S. Apollo tribus viris delectis, qui valerent

et sermone et vitæ instituto, erantque periti lingue Græcæ et Romanæ et Ægyptiacæ, cum eis nos dimittens, jussit eis ne nos prius relinquerent, quam satisfactum esset nostro videndorum Patrum desiderio : quos si quis vellet omnes videre, ad eos adspiciendos tota vita non sufficeret. Cum nobis ergo benedixisset, amandavit, dicens : Benedicat vos Dominus ex Sion, et videatis Iona Jerusalem omnibus diebus vitæ vestræ.

22 Nobis autem ambulantiibus b meridie per solitudinem, videmus tractum magni draconis, qui tantam trabes erat protractus per arenam : quem cum vidissemus, nos magnus timor invasit. Qui autem nos ducebant Fratres, hortati sunt ne timeremus, sed essemus bono animo, et sequeremur draconis vestigium : Videbitis enim fidem nostram, cum ipsi sinus eum manu nostra superaturi. Multos enim, inquit, et dracones et cerasas manu interfecimus, sicut scriptum est. In eis enim implebatur illud : Dedi vobis potestatem ambulandi super serpentes et scorpiones, et super omnia potentatem inimici. Nos autem qui ferebamur incredulitate, et qui majori eramus affecti formidine, rogabamus eos ne iremus per vestigia draconis, sed recta via. Unus autem Frater ex ipsis, magna animi alacritate, cum nos eo in loco dimisisset, profectus est in solitudinem quaerens belluam. Quam cum invenisset, non procul ab antro, magna voce exclamabat draconem esse in spelunca; et vocabat ipsos, ut ad se venirent visuri quid esset eventurum : et hortantibus nos aliis Fratribus ne timeremus, cum magno metu abiimus visuri belluam. Nobis autem repente occurrens Frater unus, manu nos traxit in suum monasterium, dicens nos non posse ferre impetum belluæ, et maxime quod mundum vidissemus talem, se vero sæpe vidisse ipsam belluam tam vasta magnitudine, ut quæ sit plus quam quindecim cubitorum. Cum nos ergo jussisset manere in loco, abiit ad Fratrem, dicens ei ut recederet a caverna : conabatur enim ille a loco non recedere, priusquam interfecisset draconem. Cui cum persuasisset, cum dicit ad nos increpantem modicum nostram fidem. Quiescentes autem apud illum Fratrem, qui circiter unum milliare remotum habebat monasterium, satis refecti sumus.

a *Nauplius*, in collo circumderunt. b *Nauplius*, ad meridiem sequentia ipse refert cap. 8, ad Filium Annianus sive Anan.

b
hi draconem
13 cubitorum
persequuntur
virentes.

Lucæ 10, 19

hospitalitate.

Communione
nem frequen-
tem.

Joan. 6, 33

jejunia Eccle-
siae.

a
reprehendit
austeritates
ad ostentatio-
nem assum-
ptas.

dimitit hos-
pites dotes
veneris du-
cibus.

VITA S. a MARÆ ABBATIS IN SYRIA,

Ex Philotheo Theodoretæ Episcopi cap. 20.

SECUL. V
XXV JANUAR
b
S. Maræ 37
annus in do-
minicula in-
clusus, hu-
mida et insu-
lubra

Est b Homeri quidam vicus, qui a nobis vocatur Neüs. Cum apud eum parvam quandam domunculam ædificasset divinus Maras, in ea permansit inclusus triginta et septem annis. Ex monte autem prope sito ea suscipiebat multum humoris : tempore autem hiemis quedam quoque gutta aque in eam emanabant. Quantum autem hinc damni oritur corporibus, sciunt et civis et rustici : nam his quoque, qui in agris habitant, manifesti sunt morbi qui ex eo nasentur. Sed tamen ne hoc quidem sacro illi capiti persuaserunt, ut mutaret domunculam, sed fortiter et constanter permansit, donec cursum confecerit.

2 Qui etiam priorem quoque vitam transegit cum virtutis laboribus; unde et corpori et animo conservavit castitatem : idque ipse mihi aperte significavit, docens sibi mansisse corpus integrum et incorruptum, et quæ egressum fuerat ex materno utero, idque cum multis quidem dies festos Martyrum celebrasset cum esset adolescens, vocis autem bonitate demulsisset populum. Nam et plurimo tempore perseveravit psallere, et fuit insigni pulchritudine corporis. Sed tamen

Januaru Tom. III.

nec species corporis, nec vocis claritas, nec quæ ei cum multis intercedebat congressio, anime pulchritudini aliquid detrimenti attulit : sed vivens similiter atque ii qui sunt inclusi, suæ curam gerebat anime. Virtutum autem auxilium quoque laboribus quos sustinebat inclusus.

3 Ego hujus sæpe usus sum consuetudine; jussit enim mihi aperiri ostium : quin etiam completebatur me venientem, et de philosophia fusa prolixaque utebatur oratione. Porro autem hic quoque fuit simplicitate insignis, et varios mores omnino abhorrebat. Inopiam autem magis dilexit, quam summas copias. Nonaginta autem annos natus, utebatur vestibus contextis ex villis caprinis. Panis autem et parum solis nutrimenti ejus usum implebant. Cum autem longo tempore desiderasset videre offerri spirituale et mysticam sacrificium, rogavit ut divini doni illie fieret oblatio. Ego vero libenter parvi, et jussi sacra vasa offerri, (pagus enim hand longe aberat) et pro altari usus Diaconorum manibus, mysticum, divinum, et salutare obtulit sacrificium. Ille autem omni spirituali implebatur voluptate, et existimabat seipsum eorum

Theodoro
ostium aperit,

qui congregavit
in hortibus
confecti in
manibus Dei
conarum.

semper virgo

LA VARIUS.

videre; dicebatque se nunquam tantam cepisse lætiti-
tiam. Ego autem cum ab eo valde fuerim dilectus,
putavi me et ei injuriam esse facturum, si non etiam
mortuum laudaverim, et aliis, si non hanc optimam
philosophiam eis proposerim imitandam. Cum itaque
nunc oravero ut ejus consequar auxilium, imponam
finem narrationi.

a Colitur S. Mores hoc die tu Menris et apud Maximam Cythe-
reum, in quibus vixit epulome hinc sumpta. Mæpæ dicitur, quod
Mares a Longo melius, quam Maris a Gentiano versum
In Longus Apud nos oppidum quoddam est, quod Homeri di-
citur, tu Menris. Απεθής εν Ομήρου ερώμα, secessit in Homeri
vicum. Quis hic locus fuerit, nusquam reperimus. An legendum,
et εμαρρα, seu politus εμαρρα εώμα, in conflu scilicet propinquo vico, qui
Netis dicitur? Nam non procul aberat a Cyro, ubi Episcopus erat
Theodoretus, ut ex sequentibus colligitur, potissimum in Longi
interpretatione.

DE S. LINENTIO

CONFESSORE JUXTA TURONES IN GALLIA.

SEC. VI.
XXV JANUARI

Miciacense cœnobium est, non procul Aurelia,
ad Ligerulum amnem, quod vulgo nunc
S. Maximini dicitur, Gallie S. Mesnii de
Misi, conditum Clodovæ I temporibus a
S. Euspatio, et S. Mariniano, a quo nomen. Sancti-
moniam vero istius inelyti monasterii, inquit Carolus
Saussanus *Annal. Eccles. Aurelian. lib. 3, § 4*, testan-
tur insignes Abbates, monachi, Confessores, qui ex
hoc cœnobio prodierunt, Sanctorum numero adscri-
pti, Euspicius, Maximinus senior, Avitus, Lihardus,
Leonardus, Urbicus, Aglus, Theodemirus, Maximi-
nus minor, Vintor, Lactus, Calesius, Constantius,
Frandoldus, Lammomarus, Sancta Maxima: quibus
adduntur Florentius, Rullinus, Eucharidus, Ducatus,
et Linentius, qui diversis locis coluntur. *Quorundam
ex his Vita habemus, plerorumque adhuc desideramus.*

Sancti mona-
chi Miciacens-
is;

2 Et de S. Linentio quidem (nisi forte Liventius dici
debet) nihil adhuc præter nomen reperimus: extat vero

illud, unaque aliorum, in scriptura Martyrologio Galli-
cæno Andreæ Saussati XXVIII Junii hæc verba: In
cœnobio Miciacensi prope Aureliam Dominica infra
Octavas sancti Sacramenti fit festivitas Sanctorum,
Maximini junioris Abbatis quinti illius monasterii,
sanctique Vintoris Levite, Constantii, Frambaldi,
Florentii, Roffini, Eucharidi, Leonardi, Ducati, Li-
nentii, et nonnullorum aliorum monachorum illius
cœnobii. *Eodem paullo brevius habet Hugo Memorialis
in Martyrologio Benedictino.*

multorum ex
tis conjunctæ
solemnitas:

3 At, si conjectura nos fallit, peculiaris ejus memoria
agitur XXV Januarii, nam eo die ita scribant Mauro-
lycus, ex eoque Felicius, et Ferrarius: Apud Turonum
Liventii Confessoris. Ferrarius suspicatur Viventium
esse, de quo XIII Januarii egimus. At Martyrol. Co-
loniense cœcium anno 1490, et MS. Florianum: In
pago Turonico S. Lineti Confessoris. Carthusiam
Colonienses in Addit. ad Usuard. Lineti Confessoris.

S. Linenti
peculiaris.

NOT 11

DE SANCTIS MARTYRIBUS

PRÆJECTO EPISCOPO, AMARINO. SIVE MARINO ABBATE, ET ELIDIO, CLAROMONTE ARVERNORUM IN GALLIA.

SEC. VII.
XXV JANUARI

Quæque jam dedimus Arvernorum Antistes,
publico Cœlitum albo rascritos, Stabitem I Ju-
anaru, Bontum 13, Venerandum 18, Avi-
tuno 11, 21, Artemium 24, Scetus 25, colitur
Præjectus, qui nonnullis Præjectus dicitur,
Galls S. Prie, S. Prie, S. Prie. De eo Usuardus:
Civitate Arvernensis S. Præjecti Episcopi, et Amarini
viri Dei, qui passi sunt a Proceribus prefate urbis.
Eodem fere habent Martyrol. Romanum, Bellinus, alii:
nominare Præjecti Beda vulgatus, Ade, Bobanus, Not-
kerus, Maurolycus, Felicius, Saussanus, et ceteri omnes
Martyrologorum scriptores. Antiqua MSS. monaste-
riorum Lectensis et S. Martini Tornaci, et vetustissimi
S. Savini de Levantia in Pyrenæis, a Saussano
in Appendice Martyrol. citatum, hæc habent elogium:
Ipso die in pago Arvernico natale S. Præjecti Epi-
scopi et Martyris, qui more prophætico electus ab
utero, purpurantem stolam servavit in triumpho.
MS. Martyrologium S. Gudulae Brucellis: Civitate
Arvernensis S. Præjecti Episcopi et Martyris, qui a
Proceribus et principibus sue urbis, in ultionem He-
ctoris Massibensium Patricii, quem, ob injustitias
Arvernensis Ecclesie illatus, Hildricus Francorum
Rex peremerat, martyrio coronatus est. Et Maurini
viri Dei, qui cum prefato Præjecto Episcopo a Pro-
ceribus dictæ urbis Arvernensis pro justitia truci-
datus est.

Natalis
S. Præjecti,

stanti fortique certamine palmam tulit. Canisus quo-
que: Item civitate Arvernensis, sancti Martyris Præ-
jecti Episcopi, et Marini venerandi Abbatis; qui ambo
pro fide ab illius urbis Præfecto, martyrio coronati
sunt sub juniore Constantino. Non fidei, quæ tum
maxime regnat in Gallis, sed justitiæ causa interfecit
sunt. At Ferrarius in Catalogo SS. qui desiderantur
in Martyrol. Romano, diversim fortassis ratus Præ-
jectum a Præfecto, cujus repererat in Martyrologio nome-
n, hoc die ita scribit: Arvernensis S. Præjecti Episcopi.

3 Magna jam olim in veneratione fuit S. Præjectus,
ut in plurimis Gallicis Breviariis, etiam Belgicis re-
teribus, Brucellensibus, Comracensibus, Brugensibus, atque
Herbipolensibus in Germania, Sacisburienis in Anglia,
illius fiat hoc die in divino officio commemoratio: quo
nempe exemplum proponatur Antistitibus, ceterisque sa-
ceris hominibus, quod imitari debeant, in reprimens
improbiorum nefariis cupiditatibus, ac magistratum quo-
que, bonæ et libertatem Ecclesie invadentium, conatibus.
Quædam Gallicæ Ecclesie, ut ex Lemovicensi Bre-
viario patet, postulat cum ritu semiduplici cohort. At
24 Januarii cultus alibi. Quare Martyrologio Romano
hæc adscripta eo die Baronius: Item Sanctorum Mar-
tyrum Thyrsi et Præjecti; adnotat vero ista: Agitur
de his pluribus in Breviario Toletano S. Isidori, ubi
etiam sacer hymnus habetur, quo Thyrsi egregia
facta describuntur. Hunc hymnum, a Cyrillano Tole-
tano Præsule compositum, recitat Franciscus Bivaricus
comment. in Dextri Claromoni ad an. 286, continetque
laudes et certamina S. Thyrsi Martyris de quo 28 Ja-
nuarii egimus: ut illius adscriptum eo die nomen reperit
Baronius in quopiam MS. ita et Præjecti: at non con-
tinnu

ceteris ejus
memoria

pro justitia,
non fide oc-
cisi.

2 Fallitur Galesinius, ita scribens: Arvernensis item
S. Præjecti Episcopi et Martyris, qui ab illius civita-
tis principibus pro fide Christi graviter vexatus, de-
num martyrio coronatur. Hoc ipso die S. Marini
Abbatis, qui una cum eo ob religionem necatus, con-

tinuo sequitur alios esse ob Arvernensium Projecto aut certe Casalensi, et celeberrimo illo Thyrso, quem Toletanum esse contendunt: praesertim cum alius nemo Projectum eo die referat.

4 Erecta fuit olim apud Arvernos honori S. Praejecti ecclesia: Ita liber 1 de SS. eccl. monast. Clurom. § 24. In ecclesia S. Praejecti, altare S. Praejecti, altare S. Boniti, altare S. Pardulfi; annotat. Joan. Savaro: Ecclesia diruta, cujus nec vola, nec vestigiū, omnino tamen memoria non intercidit: hortus enim Rabanessae censum annuatim pendit matri Ecclesiae, propter ecclesiam S. Praejecti, quae intra ejus septa quondam incivuit; et lib. 2, § 11. In ecclesia S. Praejecti, altare S. Praejecti, altare S. Martini, altare S. Theclae. *Acta ibidem dicata illi altaria in ecclesia S. Vincentii lib. 1, § 19 et § 26; in monasterio Cantuano, et lib. 2, § 2; in monasterio Camolariciensi. Extat in Belgio nostro ad ipsa Bethunae oppidi suburbia Prioratus S. Praejecti, Baldricus Tornacensis Episcopus in Chronico lib. 2, cap. 3, meminit monasterii S. Praejecti Martyris. Colvenerus in Notis ad illud caput ita scribit: Fuit quondam insignis Prioratus S. Praejecti in suburbio oppidi S. Quintini, anno 1357, per obsidionem ejusdem oppidi subversus, hodieque monachi intra ipsum oppidum resident. Hic locus forte intelligitur.*

5 Socium S. Praejecto addunt Martyrologia pleraque S. Amarinum Abbatem, qui ulas Marinus, quibusdam Maurinus est, Bellino Martinus, MS. Floriano Marianus, quibusdam MSS. Amarianus, Vincentio Belloracensis et Wromi Amerinus Elidium quoque Acta junyunt, et quaedam MSS. ut Petrus qui Chidium vocat, et Saussanus qui Eladium religiosissimum monachum. Acta non monachum faciunt, sed unum e satellitibus aut comitibus Episcopi De hoc Ferrarius XV Januarii: Arvernis in Gallia S. Elidi Martyris; in notis aut Ecclesiae ministrum fuisse: sed male citat S. Gregori Thronensis librum de gloria Martyrum, qui ante S. Elidium plusquam LXX annis decesserat.

6 Ast hoc die XXV, S. Accolythum Martyrem scribit Parentii in Istria una cum S. Projecto Episcopo Arvernensi (cujus hic erat minister, una cum eo martyrio affectus) coli, ob illorum reliquias ibi reconditas. Idem XVIII Novembris Parentii in Istria Inventio corporum SS. Praejecti et Acolythi Martyrum; in Notis tradit, eorum corpora ex Arvernis eo advecta; sed quando et quomodo, nescit: illam vero Translationem, quae eo die consignata, crederet an. 1361, contigisse. Verisimile est pro Elidio Acolythum dicit ministrum S. Praejecti et in martyrio socium, quod ordine Ecclesiastico acolythus fuerit. Ceterum vitam S. Praejecti Translatorem refert NII. Julia Saussanus in Supplemento Martyrologii, ut quando, quove evante facta fuerit, non prodit.

7 Duplicem S. Praejecti nacti vitam sumus; priorem e vetusto vetere monasterio S. Pauli Utrajecti, cujus auctor aetatem suam prodit, cum n. 5. potratum in refectendis ejusdem sancti Martyris reliquiis miraculum, profiteretur se ab eo qui adfuerat accepisse. Et clarus sub finem quam vi novem (trium stellarum supra domum, ubi Sancti occisi erant, lucentium) usque hodie praedicti viri se vidisse confirmat. Ejus Vitae partem olimam recitat Andreas du Chesne to. 1. Scriptorem Francorum. Alteram descripsimus e tribus vetustis codicibus, uno Jacobi Sirmundi nostri, altero monasterii S. Mariani Treviris, tertio S. Marci de Ripitorio, e quo prologum adjectimus, ab alio missum. Hanc posteriorem vitam ediderat Sarius, sed stylo suo exornata, et mutilam. Auctor quoque Sancti aequalis fuit, et (ut testatur Joannes Basilicus Sanctorum, qui ex antiquis in membrana scriptis codicibus eam se vitam accepisse profectur) ejus aetatis, omnimode oculatus testis. Mentem certe suam aperte aperit in Prologo, scribens de Joni discipulo S. Attali Abbat. Bobiensis, discipuli S. Colum-

bani: Jonas etiam, inquit, nostrae memoriae tempore vir eloquens, etc. Ex posteriore hac vita res gestas ac necem S. Praejecti describit, sed aliquantulo contractus, Vincentius Belloracensis lib. 23 cap. 119. S. Antoninus parte 2, cap. 6, tit. 13, § 25. Petrus de Natal. lib. 3, cap. 22. Narrant eadem S. Praejecti acta Harvius, Lippelens, Rosweyda, alii. De S. Amario agit Trithemius lib. 3, de viris illust. Ord. S. Benedicti c. 134, qui Marinum, et Maurinum, vocat.

8 Quo anno occisi sint sancti Martyres, non permixta facile est statuere, quod an 4 annis regnarit Clotarius Clodovici II filius, ut vulgo statuunt, an, quod in vita S. Leodegarii dicitur, decem, an, ut alii, septem, non omnino constat. Post eum Hildericus, qui patruo Sigeberto apud Austrasios praedem fuerat subjugatus, Westraxon quoque regnum, fratre dejecto Theodorico, suscepit: et post triennium interfecto, iterum successit Theodoriciens. Sub hujus initia trucidatus videtur S. Praejectus. Nam cum Pascha Augustodum, ubi Rex Hildericus uderat, celebrasset (quo tempore S. Leodegarius illius urbis Episcopus ab uia profugit, Luxorvunque relegatus est) domum deinde revertit: quo ad eum venit postea S. Amarinus. Interea et Hector Hilderici jussu, et ipse dem Hildericus a Rodilone interfectus est. Sigebertus Gemblacensis, atque ex eo Vincentius Belloracensis ante citatus, ad annum 670 ita scribit: Hoc tempore claruit S. Praejectus Arvernensis civis et Episcopus, qui etiam martyrizatus est ab ipsius urbis primoribus, in ultionem Hectors Massiliensis Patricii, ab Hildrico Francorum Rege preempti propter injurias Arvernensi Ecclesiae ab eo illatas. Non asserit Sigebertus eadem ipso anno occisum esse S. Praejectum. In vita S. Boniti dicitur S. Aritus Praejecti successor tot quinque fere amplius annis Arvernensium rexisset Ecclesiam, ac deinde effecisse ut ea Bonito fratri suo committeretur, quo tempore sub Theodorico Principe Pipinus Regni primitum tenebat, cunctaque gubernacula suo disponebantur imperio. Suscepit Pipinus praefecturam Palatii in Austrasia sub annum 687, totus Francici imperii sub annum 691, unde consequi videtur, S. Aritum non ante annum 672 fieri Episcopum potuisse.

9 Sigebertus sub Constantino Pogonato Imperat. (quem alii Juniores appellant, quod Constantius ejus pater etiam Constantinus sit ductus) celebrasse Praejectum scribit. Capessit autem Imperii gubernacula Pogonatus anno 668. Sigebertum sequitur Maurolycus: Civitate Arvernis S. Praejecti Episcopi et Marini Abbatis, qui passi sunt sub Proceribus praefato urbis, sub Constantino Juniore Imperatore. Petrus sub Chulderico anno 668 casus scribit: at dubium est an ad annum 668 pervenerit Hildericus. MS. Floravianum passus ait anno 672.

10 Ex dictis, quaedam corrigas in prologo S. Praejecti apud Saussanum elogiū. Nam inter vetera sic scribit: Necis vero ejus inique hanc causam fuit. Cum non ferret absque intenso dolore vir sanctus sacrificia, quae Hector Massiliensis Comes suo diocesi Ecclesiae aliisque inferebat, adhaerensque illo non resipisceret, sed seclis secleri addendo, graviora in dies sacratis Deo locis ac ministris debeora atque dispempha irrogaret, pro incensus zelo Praejectus, reu ad Regem Chulpericum, cui adhuc acceptus erit, detulit. Inquisitione facta, reus impietatis pessimus ille tyrannus, ac dignus extrema animadversione, solemni judicio peractus est. Is igitur re per amicos aulicos percepta, sanctissimus Episcopus e regis comitatu redeunti insidias truit: interceptumque in vice termino, cum Amario pentis-vitae Abbate Cluromagensi, ac Eladio religiosissimo monacho, per satellites pugionibus ac gladiis interemit in vice Volcani nuncupato, etc. Ast non Hectorem in jus vocant Praejectus, sed ab eo ipse vocatus est. Nec Praejectum Hector interemit, sed in Hectors a Rege occisi ultionem Agricens

ecclesiarum illi
ducat, et al-
taria:

socii ejus
Amarinus et
Elidius:

reliquia

translatio,

ue

ua duplex:

quando occi-
sus:

ab Hectore ac-
cusatus, non
occisus

AUCTORI
LOI TANEQ,
ANONYMO
EX MSS.

Agricus et socii. Eadem fere quæ Saussaius, scribit Saravo, qui non videtur priorem illam vitæ historiam habuisse; quamquam et posterior iis quæ ipse scribit, repugnet.

que in propriis rebus, Orientalium i morem secutus, in loco cui Columbarius dicitur, fabricare curavit. Medicos vel strenuos viros, qui hanc curam gererent, ordinavit: ita tamen, ut semper ibidem vigintiæ egroti mederentur, et stipendia sibi acciperent. Postquam vero convalescerent, aliis locum curandi darent.

VITA EX MS. ULTRAJECTINO,

AUCTORE COËTANEO ANONYMO.

CAPUT I.

S. Præjecti episcopatus; in eo gesta.

Sub diva memoria Hilderici Regis, qui a Germania gerebat principatum, cum Arvernorum Ecclesia pene Sacerdotali esset cubine destituta, b Genesius eo tempore vir illustris et generositate pollens, opibusque opulentus, in prefata urbe c municipatum obtinebat. Que urbs immensitate divitiarum olim præpotens, nunc Martyrum sanguine ditare claret, tellus amœna, nisi quod Zephyrorum flabris fulminibusque incurstantibus sæpius fatigatur. Ubi laud præcedit d Liger fluvius præcipiti cursa præterfluit, Aquitanicam provinciam semieingens, post multos anfractus et prælixa terrarum spatia, oceanum quoque late ingreditur mare. Sed ad propositum revertamur.

2 Cum opinio de adepto sacerdotio exterratim, ut in talibus rebus fieri assolent, rimaretur, et alius alii præferri niteretur, atque inter se disceptarent, cum pars maxima prædictum Genesium ad pontificale culmen ablinamanda summo animo regalibus edictis deposuissent; ille metu perterritus, ne contra edicta eorum ageret, indignum se sacerdotio fore assensum concionabatur. At cives in electionem Præjecti verba deprompserunt, qui illis diebus officium sacerdotalis ordinis in prefata urbe gerebat. Quorum cum ad aures vulgi pervenisset consensus, vox omnium Clericorum et laicorum una efficitur, Præjectum dignum fore sacerdotio, Quod plura? Auctore Doctordignatur Episcopus. Erat enim piissimus et omni suavitate conspicuus, vultu hilaris, sermone lenis, elemosinis et juniori paratissimus, virginitate pollens, corpore nitido, caritatis diffusus, humilitate perspicuus, scientia et eloquentia præclarus, ornatus moribus; ita ut humana sub specie Angelicam carneres vitam degere. Habebat enim tunc temporis sociam sacre religionis sagacissimum perspicuèque sanctitatis virum c Evodium, qui multos Arvernorum vicinarumque urbium populos antiqui anguis irretitus habens, ad unitate Ecclesie Catholice gremium per penitentiam salubris antidotum revocavit.

3 Sed cum jam prædem his bonis, Christo præsulè, sine quo nihil boni agitur, polleret, coepit affatim prædicto Genesio Comiti consilium præbere salubre, ut quia scholæ ei que hereditario jure succedere deberet dederat, Ecclesiam sibi, quæ maculam et rugam non haberet, adquiret. Quo consilio vix tandem isdem vir illustris adeptus, monasterium sacrum Virginum suburbano prefata civitatis in loco, cui c Camuluria nomen inditum est, omni nisu atque conamine fabricare adorsus est, ex regula dumtaxat virorum sanctorum, id est, S. Benedicti, et S. g Cesarii, atque h Columbanum. In quo monasterio ad exorandam normam fidei, religionisque ac mortificationis custodiam, prefatum Evodium, ejus superius mentionem fecimus, summum præfecit, et ad necessitatem eorum res suas jure obventas inibi delegavit. Sanctus vero Pontifex quamdam feminam illustribus ortum natalibus, quam ab adolescentia in Christiano vigore dilexerat, vocabulo Gundhamm, ibi Matrem instituit.

4 Verens itaque vir Deo plenus ubertim Christi famulum crescere, simul monasterium in suburbano prædicte urbis, in agello Casurie quondam feminæ, construi præcepit, et ipsum de puellis Deo dicatis sacravit. Ante illud etenim tempus puellarum in illis locis cœnobium vix reperiebatur. Xenodochium quo-

Verum quia prolixitas rerum et curiositatem et obscuritatem, ut ait Orosius generare solet, nos paucis disserimus verbis: neque vitam paudere tantum, sed passionem texere eorum exitus depromit. Opinio vera habetur, quod in eadem urbe sub paganis Principibus legio sancta occubuerit Sanctorum, qui pro Christi nomine proprium ibi fuderunt sanguinem. Hujus legionis Principes k Cassium, et Victorinum, l Anatolianum quoque fuisse, confirmat antiquitas. Inibi etiam cœnobium construi voverat, sed humanis præpeditis obstaculis coeptum opus imperfectum reliquit. Disposuerat tamen animo, ut quos ex memoratorum sociis reperisset, deberet per loca honesta transferre. Sed cum vigilias per Abbates vel Clericos per loca Sanctorum instituisset, ut in promptu, ex eorum videlicet reliquiis, rei veritatem inveniret; cum ipsum ferrum arripisset, et rura in quibus sancta corpora tumultata fuerant aperire jussisset, divino nutu pauper quidam, qui per tria ferme iustra tenebatur debilis, sanitatem ibi recepit. Et hoc ne cui incredibile videatur S. Præjecti virtute gestum fuisse, in tantum veritas patet, ut qui hæc vidit, ipse verbis intimaverit: Nec immerito Dominus Sanctos suos ita remunerari in terris dignatur, qui suas propter ipsum crucifixerunt voluntates. Corpora vero Sanctorum a successore prædicti Pontificis Avito in Papa mirifice sunt translata.

a
b
c
Arvernorum claræ urbis

d

e
f
g
h
i
k
l

m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

a Nam Germania transrhœna, et pars Transrhœnana, sub Austrasie regno censentur.
b Colitur hic S. Genesius 3 Junii. Plures ejus nominis Sanctos retulimus 15 Jan. ad cap. 4. 11 d. 5. Boniti, lit. 1.
c Numeratur a Sancto S. Genesio Arvernorum decimus quintus Comes.
d Præcipue adhuc ab Arvernorum urbe, que nunc Clarus-mons dicitur, ac via nulli passibus, Elaver fluit celeriter amica, qui Galles Aller dicitur, ac dem Lepri nascitur.
e Evodia hujus non erat in Martyrologio Gallic, nomen. An foris sit qui Exomus dicitur, sine hominis? Hunc scribit Savaro ad lib. 2 de SS. 1 Junii 3 15, in Ca. 18. S. Ignacii, et in præfata lectione in Arvernis, ubi, ubique cum 4 p. capitulis, insculptis effingi. Hæc, quod ipse relictis obsequiis et relictis non merito præterit, ubi, quæ ejus historia non est. S. Joannis Acta leguntur Parro Evodiam tradidit Abbati Monachicæ in fuisse.
f Joannes Hieronymus in us, vulgo Clamehere.
g Regulam a S. Martino scriptam sanctimonialibus, deduxit 12 Jan. ut, nisi non omni no fuerit in vitam et emendationem, ut perfectiorum certè quam erit a Prospero Stellario edita, et in notæ certitudines ipse Actibus non addidit.
h De regno S. Columbanum, quam nulli alium observarent Galliam, nona terra, agerent ad ejus vitam 21. Nov. sub
i In dicitur in Vito S. Augustini 25 Decemb. In quo loco beatissima Claudia Xenodochium fabricabat, et construi præcipit, que susceptio illius peregrinantium deservit, ubique in Egypto, ut c. præcedentibus patet, et supra S. Joannes Eleemosinarius 23 Jan. prædicatur a Leonto Xenodochium, geruntur omnia atque monasteria a fundamentis adoleant. 11 in Vitis, text. Palladio lib. 1, Læstus a cap. 7 præpe ecclesiam positum erat Xenodochium, in quo venientem hospitem toto tempore accipiebant, etiamsi biennium aut triennium voluisset manere.
k Colitur in 15 Mart. De re. quæ S. Gregorius Turon. lib. 1, lib. Franc. cap. 33.
l Anthianus passim Saraceni et alius dicitur, colitur 17 Febra. in de S. Avito 11, quibus 21 Junii, et alibi non semel monachum Papæ nomen etiam Episcopos alius tradidit alium solere.

CAPUT II.

Variæ per eum miracula.

Cumque his et aliis mirandis polleret, audiens hæc a Chrodoberto Turonien. urbis Episcopus, Diaconum suum cum h eulogis causa visitationis ad ipsum direxit. Cumque cum alacri recepisset animo, sermum in convivio disemboare fecit. Accepto isdem Diaconus poculo, solitus ei labor assuquitur, cœliya deique fatigatur insaniam. Cumque Venerabilis Præsul phreneticum atque furibundum et stridulis dentibus inspexisset, coepit cum levi conamine consolari, per

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l

per divinum ammiculum adjurans ne diutius pars adversa corpus Christo deditum usurparet. Mox mirum in modum sanus efficitur, et nunquam deinceps tali est fatigatus labore.

7 Alio quoque tempore cum sacratissimo Dominico Paschæ resurrectionis die convivium habuisset, quidam ex ministris, cui inferre mos erat ipsius cibum, vasculum argenteum, quod tueri debuerat, furtim abstulit, quod sub rure positum occultare nisus est. Cumque alii ministri inter se conquirere cõpissent, quidam rei de argento actum foret, ad aures Pontificis furti scelus pervenit. Jussit itaque omnes, qui illo officio deserviebant, suis obtutibus præsentari, et paterno eos corpi nonere affamine, ut quod male ablatum fuerat, per confessionem bene proderet noxa. Quot si non, nocte, opaca Domini auxilium se dixit improcaturum, ut facinus admisso detegeret, et noxa illicite usurpata insontes servaret, et noxium sua pietate elucidaret. Expletis itaque vigiliarum excubiis, cum se vir Deo plenus sopori dedisset, vidit in somnis virum candida veste fulgentem, utpote Angelum pacis, qui ei supradictum vasculum, ubi abditum erat, humoque opertum, indicaret. Exigilans e somno B. Praejectus officiales cunctos, qui eidem ministerio deserviebant, accessit jubet. Cumque vicissim omnibus sermoeinatus fuisset, quid ex illo furto reperissent; omnes unanimiter denegantes, nihil se ex hoc scire edisserunt. Tunc vir Dei manu annuens, et digito designans, nomen latronis indicavit, addens etiam. Illo et illo ite in loco; et furtum abditum reperietis. Cumque ad locum ministri denominatum venissent, vasculum, quod pridie perdididerant, praedicto Pontifici detulerunt. Latronem vero coram omnibus arguens, et ad penitentiam agendam cohortans, quantum ad se pertinebat, indulgentiam accommodavit.

8 Per idem tempus evenit, ut vir Dei ad aulam Regis Hilderici pro conditione Ecclesie pergeret. Arrepto itinere, cum jam per vastam arenam, e Vosgum nomine, iter carperet, post laboriosum callem per juga montium et convallium, vix tandem venit ad locum, quem d. Doroangus gentili lingua barbari vocitant, ubi hinc procul cellulam beate recordationis et venerandus vir Amarinus, ex permissione et conventiva e Warnacharii Optimatis, summo labore construxerat. Eodem tempore cum ille in paupertate Dei tremulos haberet, ut vix panem f. paximati ad mensuram cum lympharum potu sumerent, licet sub paupertatis inopia Christo Domino famulabantur, juxta illud Evangelii præceptum, dicens. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Sed quid illud Dominus per Praesulem suum venerabilem Praejectum ammiculi ostenderit, non est silendum. Denique praedictus Amarinus febre jam pridem fuerat correptus, in tantum ut nec gressum movere, nec alimentum ullum, nisi laticem tantum, haurire posset. Quod cum ad aures beati viri Praejecti insimulantibus Fratribus pervenisset, solitas Domino preces fudit, et, ad cellulam ubi venerabilis Abba ægratus jacerat, pergens, sento sibi armatus, turgurium ingressus, vexillum crucis inleptus, salute allata febris discessit e corpore. apprehensaque manu ejus, ad refectionem domus (mirum dictum!) adduxit illesum. Congratulantur Fratres pristinam salutem recepisse Patrem. Quid ibidem gaudii fuit, quod tale miraculum per famulum suum Praejectum Dominus operari dignatus est, ut in eremi vastitate subitoeger recepisset salutem?

9 Sed post sacra salubrique verba, cum se sopori dedisset, et excubiis atque vigiliis pernoctans usque ad auroram diei vir Dei consummasset, cum jam aurora diei sol rutilans gratissimus fuisset redditus terris, cum benedictione Fratrum, iter quod coeparat arripuit, atque ad Principem perrexit in pace.

Cui Dominus tantam apud g. Majorem-domus prestitit gratiam, ut quod verbis deprompisset, summo cum honore adeptus sit. Gaudens Rex et aulici ejus, Proceres, atque Optimates, a Domini Sacerdotibus strenue susceptus est. Privilegio autem Ecclesie ex auctoritate Principis roborato, Christo favente remeavit ad propria.

a *Lectur* Chrodobertus subrepsit Privilegio libertatis monasterio Corbeiensis concesso a Bertefredo Episcopo Ambianensi, anno vi regnante Clotario, *Chrodi* 664, ut *Sirmundus noster* exponit, *Nominatur et in Privilegio ab Adedato Papa monasterio S. Martini Turonensi concesso an* 670.

b *Quid eulogie sui dicitur* 6 Jan. ad vitam S. Melani cap. 4, lilt. g.

c *Fide hallucinatur* Wion. Fuit, inquit, S. Martinus Abbas Clariangi in villa Morago in Arvernia. Procul distat ab Arvernis Vosagus mons, qui Germaniam inter Gallumque jacet, et partem Lotharingæ complectitur, de quo S. Jun. in vita S. Erardi, et 18 in vita S. Bericæ actum.

d *In altera vita Doroangus dicitur, Sansaia Clavaogus.*

e *Warnacharii legendam recensens. Ino fuere Warnacharii Majores-domus prior Major-domus Theoderici, filii Childeberti, anno ejus 4, abbi, qui omnem facultatem suam, ut testatur Fredegarius, in alimoniam pauperum distribuit, alter, hujus forte filius, post Theoderici mortem, cum Sigoberto seniore ejus filio, sed spurio, a Bruneculide in Germaniam missus, cum scisset sibi ab ea insolitus stru, effudit ut universam Austraviam reatum ad Clotarium Chalperici filium rediret, quæ in regno Burgundiae substituitur Major-domus, sacramento a Clotario recepto, ne unquam de sue temporibus degraderetur, ut idem Fredegarius scribit, in anno 43, regni Clotarii, Chrodi 626 mortuus est, alique hoc videtur S. Amario forma constructi in Vosago cum abba construxisse.*

f *De paximatio con-ale Domonistion* Basvegdi, et quæ nos alibi dicitur.

g *Wulfoaldus hoc erat, ut infra, et in vita S. Leodegarii, et alibi dicitur.*

CAPIT. III.

Improborum machinationes, cales.

Erat illo tempore in supradicto territorio Arverno quaedam femina Deo dicata, nomine Claudia b que sedulo propter emissam predicationis vendicat, resque suas ex parte praedicto Pontifici, vel pauperibus quos ipse regelat, contulit. At non post multum spatium temporis, delatum innoxie naturæ; quo a B. Praejecto e summo cum honore est stimulata. His ita transactis, erat quidam, d. infans vir, Hector nomine, qui apud Massiliam patricius honorem adeptus fuerat, qui illam supradicta Claudie raptam ex scelere sibi subaverat, et deinceps e concubinarum miseria adesus, ad Hilderici Principem, qui eo tempore utraque regna f. suscepit gubernabat, alio sibi g. in scelere sociato, nomine Leodegario, pervenit ad Regem, quod postea in ejusdem martyria perficiendo fomes scandali fuit. Accusat Pontificem, quod predia praedicta feminae Claudie sibi vendicaret, emissasque Regi depromit obtinuitque cum Principe, ut Missos ex latere dirigeret qui eum per Bdejussares h. mittirent, et in aula Regis facerent presentari.

11 Cumque ille instructus de hac causa ad responsum dandum veniret, nullo mucore constrictus est, quia jam dies sancti Paschæ imminabat, et in propria urbe ipsam sacratissimum Paschæ noctem solemniter ei celebrare non liceb. C. Sed (ut verum proverbium dicitur, Integritas Sacerdotum non timet imperium Regis) fide armatus, et gabam salutis, juxta egregium predicatorem Paulum, indutus, ad palatium properat. Sed, ut mos est, apud Regis aulam in loco ubi causæ ventilantur introit, ut eum supra scripto Hectore de supra dicto negotio rationes haberet. Ipse cepit removere, et rationem veram reddere, juxta statuta Canonum, vel legem, quæ dicitur Romana, quia magnus dies Sabbathi erat, quo vigiliae sancti Paschæ celebrari solent, se nullo modo de hac causa respondero posse. Sed ut est collatorum mos, k. omnes ceperunt cogere, ut tali pro causa non differret dare responsum. Cumque vir Dei se unilque arctatum cognovisset, necessitate compulsus

furtum ministri divinitus cognoscit, et aperit.

ACCUSORI COSTANSI ANONYMO, EX MSS. HIERONIME ab HILDERICO Bene excipitur.

Warnacharii Majores-domus.

a

b

d

In de ab He

thec. Comite

locabat

f

g

h

i

Eques. c. 17

k

c

d

e

f

Matt. c. 1

S. Amarinum febris liberat

AUCTORE
COETANEO
ANONYMO,
EX MSS.
cogitur quide
Paschæ res-
ponderet :
l
honoratur a
hege.

tu
et coram eo
celebrat :

u

o
diffugiendi-
bus advoca-
riis

p

q

jus obtinet, et
ut unus velit

ostendit a
S. Amarinus.

conspiratione
Agricis,

urgenti-
bus

compulsus ita respondit, se causas Ecclesiæ / Im-
nichildæ Regine ditioni commendatas habere. Cum-
que hanc assertionem cognovissent, imperfectum
opus remansit. Beatus igitur Præjectus operis sui
laborem, et quomodo per fideiussores venisset exhib-
itus tandem deponat. Rex vero et Regina timore
perculsi, veniam coram omnibus a prædicto Episcopo
expetunt, et pro ejus labore merore sunt indicti.
Erat itaque in præsidio Hectoris tunc temporis Leo-
degarius Pontifex. Cumque jam meridianam plagam
sol lustrasset, et occasus tenuis occumberet, et hora,
quod est consuetudinis, jam in promptu cerneretur,
ut solennes vigiliis Paschæ celebrare licitum esset,
ex regali permiso vel majorum natu, Pontifices vel
Sacerdotes, qui in m. Edueorum urbe ob regiam po-
testatem conglobati fuerant, beatum virum Præjec-
tum supplicii voce enixius poscunt, imo precantur,
ut eadem sacre noctis vigilia ipse pro statu Regis,
vel pace Ecclesiæ, sacrificium Deo immolaret.

12 Cumque hæc de tanta veneratione Hector
cognovisset, maximeque quia Wlfoddi u Senioris-
Domus fiducia peritus erat, intempesta nocte cum
S. Leodegario male multatum uterque fugam ineunt.
Cui versa vice illud aptari potest elogium, quod in
S. Silvestri netibus describitur de o Perpenna Tar-
quinio, ubi inseritur, quod eadem hora, qua B. Sil-
vestrum ad tribunal suum producturus esset, de
domo sua ejectus foretore ferebatur ad tumulum. Sed
cum aurora diei daret initium, et jubar solis jam
emineret terris, comperto Rex per Proceres Hecto-
rum terga vertisse, magis ac magis in honorem Pon-
tificis satagere coeperunt. p Hector vero captus,
regalibusque edictis peremptus est. Leodegarius vero
penitentia ductus, et in exilium Luxovio trusus,
atque post inde sublatus, et infra urbem propriam,
apud q Uginerem quandam perfidum et nequissi-
mum virum, qui postea Trecessimam incubavit ur-
bem, humibus exulsis, ac non post multum ab
Ebraïno Comite Palatii, alias strenuo viro, sed in
nece Sacerdotum nimis ferreo, impie valde peremptus,
palmam martyrii adeptus est, sacrisque nunc
virtutibus pollet.

13 Igitur S. Præjectus ex regalibus edictis, vel
munificentia Regis, ut sibi placuerat, de prædiis que
præfatus Hector requirebat judicium adhibuit, qua-
sitor hæc perpetuo jure Ecclesiæ possideret. Vale-
dicensque Regi atque optimatibus, magnifice hono-
ratus ad propria est regressus. Hæc audiens prædictus
Amarinus Abba, circa virum Dei omnia prospere
gesta, cum in Arverna seorsus est urbe, credens quia
solum ibi ob alimentum sustentandorum Fratrumque
egestatem ac laborem, quem in eremo pro Christo
exercebant, suo amminiculo præfatus Præsul præsi-
dium offerret. Quo viso, egregius vir velut munus
divinum suscepit, et die nocteque secum socium su-
perni muneris, quod postea rei præbavit eventus,
habebat.

14 Sed cum jam his bonis, Christo Præsule, do-
gorent, inimicus humani generis hæc ferro non va-
lens, dum unus caritatem, alterius mydet receptio-
nem de qua scribitur. Cujus nullo nocendi sunt artes,
quemdam nequissimum et filium Bobal aggressus,
per quemdam Agricium ad viros industrios Arver-
norum populos perorat, ut arte qua posset in viri
Dei necem eorum animos incitaret. Tempore illo
Agricius, cum consilium pravorum esset adeptus,
nee mora post hæc velut bellua infrens, totis utpote
antiqui anguis mæxas habens, ad virum Dei Vul-
vico villa cum satellitum turba stipatus adventit; et
quantum millenario uno a supradicta villa, velut lapi-
rapaces ad caulis ovium vociferantes, cum sonitu
lucinas de saltu miserunt. Beatus vero Præjectus
atque Amarinus ubi sonitum audiverunt hincmarum,
uterque se in orationem dederunt, expectantes a

Domino immarcescibilem recipere coronam. Omne
vero officium, qui in comitatu Præfati Episcopi erant,
audientes clangorem tubarum, pavore percursi, ve-
stibus nudati, et armis expoliati, per sentes spinarum
vel nemora condensarum veprium, veterunt terga.
Cum ad ostium jam domus viri iniqui accessissent,
et introire vellent, tunc, ut fertur, unus ex officiali-
bus viri Dei et ostiarius domus, nomine Godolenus,
se in certamine pro viro Dei dedit, magis optans
gladio collum submittere, quam in seculo supra
mortem viri Dei inducias promulgare.

15 Sed ubi viginti satellites pravorum sociorum
domum ingressi sunt armati, tunc fertur dixisse
venerabilis Amarinus ad Dei virum Præjectum :
Domine nū. inquit, si tui consilii assensus aderit,
ad has voces ululantiū et nefandorum hominum
locum demus : forsitan immensa Dei pietas nos
ernere dignabitur de pravorum insidiis. Ad hæc vir
Dei Præjectus respondit : Sile, Prater, sile, quia si
modo tibi, hanc coronam defraudas, ipsam deinceps
nequaquam reperies. In hac voce Amarinus conti-
cuit, Beatus vero Præjectus prolixius preces ad
Dominum fundens, sacrum Dōmino commendabat
spiritum.

16 Completa quoque oratione ingressi nequissimi
viri, in angulo domus primitus pro B. Præjecto
Amarinum Dei famulum jugularunt. Et dum vir Dei
in stratu suo jaceret, et lacrymis suum recubitus
rigaret, lictores quo venerant tremebant, et B. Præ-
jectum illæsum relinquebant. Quod vir Dei cernens
sibi coronam fraudari, persecutoribus se ultro offe-
rens, ait : Hic est quem queritis, implete quod vobis
imperatum est. Et hæc dicens, unus ex apparitori-
bus, qui erat in scelere audacior, Radbertus nomine,
genere Saxo, pugione arripit B. Præjecto perfudit
in pectus. Vir autem Dei sacri sanguinis unda per-
fusus, mucronem videre non ferens, oculis suis digi-
tos imposit. Et post hæc licet in caput ejus gladium
vibravit, cerebrumque eiecit. Sic sancta illa anima
carnis nexibus soluta migravit ad Dominum.

17 Bodo vero et Placidus insinuatores viri, qui
consensum præbuerant de ipso martyrii loco, cum
non longe astarent, viderunt tres stellas precedentes
coelitus super ipsam domum, in qua Sancti Dei inter-
fecti jacebant, e quibus una majorem deit fulgorem.
Quam visionem usque hodie prædicti viri se vidisse
confirmant. Quod miraculum et illorum credimus
demonstrare gloriam, et istos revocare ad peniten-
tiam. Nullus enim in hæc positus vita, si converti
valuerit, desperandus est de venia. Denique, ut
legitur, Longinus miles Domini latus lancea perforavit,
et deinceps conversus coronam martyrii adipisci
meruit.

18 Satellites vero qui hoc facinus perpetrarunt,
manus eruentis corpus B. Præjecti, suum ut com-
pletum scelus probarent, foras in persecutorum con-
spectibus traxerunt. Idem vero Radbertus, qui man-
us honestas in Dei Sacerdotem extenderat, ultione
divina percussus, consumptusque a veribus, indig-
nam vitam digna morte finivit.

a Sequens historia partem ex MS. Atrebatensi recitat Andreas
du Chesne tom. I. Francorum scriptorum.

b In throno ad quam solule, etc

c Idem summo Pontifice cum honore est tumulata.

d Atria ubi S. Leobigara. Vir quidam nobilis, Hictor nomine,
qui tunc regabat in fœderibus Patriatum Messilur, quique ut ge-
neris nobilitate claris stimule artus, na erat prudentia seculari
pæce roboris præditus.

e In throno concubitus miseriam adorsus.

f Idem, scripto.

g Vita S. Leobigari. Hic autem [Hictor] ad Childericum Regem
pro quadam causa advenerat, et per viri Dei intercessionem ob-
tinere petita sperabat, eumque hospitalitatis gratia in urbe sua Dei
Sacerdoti [Leobigara] recepisse, donec, sicut petierat, suis inter-
cessionibus cum Regi commendare deberet. Quam facile veros
similes etiam prædictos, fraudulenti homines circumventum?

h Id est, evocare. MS. habet, mitterent.

i Du Chesne, Impetum

k Idem a T, et in margine, amio

diffugiendibus
famulis

præter unum,

suadenti ju-
gam Amarinus
resistit

uterque occi-
ditur.

hæc coelesti il-
lustrantur.

Interfectores
puniti.

l *Idem, Hymnichildæ Ea a Frédegario in Chronico cap. 95. Bilichildis vocatur; in altera vita Bilichilda.*
m *Nam S. Leodegarius Augustodunensis Episcopus, Childericum in urbe sua in Paschali solennitate rogaverat adventare; ut in ejus vita dicitur.*
n *Du Chesne ex riboso codice Seniore Domus.*
o *MS. Ultrajecti. pena Tarquini. Narratur hæc historia pluribus in Actis S. Silvestri 31 Decemb.*
p *Hoc de capto occisioque Heclore deest apud Du Chesne. Ceterum in Vita S. Leodegarii alia narratur causa recessus ejus ad cœnobium Lucoviense.*
q *Du Chesne, Grimmonem, is videtur esse qui a Comizato in catalogo Episcoporum Trecentium Wainmirus dicitur, sa Vita S. Leodegarii Waymerus.*

c *Scriptis et vitam S. Martini Severus, et Dialogos de ejus vita, sed in his interlocutores introducit Posthumianum et Gallum. utque etiam Gelasius Papa Opuscula Posthumiani et Galli vocat.*
d *De S. Gregorio agemus 12 Martii.*
e *Hinc ætatem hujus scriptoris intelligas. Fuit Jonas, ut diximus, ipse S. Præjecti æqualis. De eo Sigebertus cap. 64, de illust. scriptorib. Jonas scripsit vitam Columbani Abbatis, et vitas Attalæ et Eustasii, qui fuerunt discipuli et successores Columbani, Columbani vitam dabimus 21 Novemb. Attalæ 10 Mart. Eustasii 29 Martii. Merum est Bertulphi omisam a Sigeberto vitam, quam dabimus 19 Augusti: nam Jouræ factum esse, et stigmæ et libri veteris fidem faciunt.*

AUCTOR.
 COETANEO
 ANONYMO,
 EX MSS.

ALIA VITA

Auctore coetaneo anonymo,
 ex tribus veteribus MSS.

PROLOGUS AUCTORIS

Veteri exco-
 plo,

 a
 b
 etiam Sancto-
 rum.
 c
 d
 e
 Math. 7. 7.
 Psal. 80. 11.
 In Auctore et
 in MSS. Præjecti
 scribitur

Studii fuit apud veteres et eruditissimos viros, ut eorum gesta, quos miraculis et sanctis actibus polere cernebant, sagaci studio, Christo auspice, sine quo nihil boni agitur, stylo promulgarent: quatenus de præcedentium meritis imitanda vel memorie commendanda cognoscere ventura soboles gloriaretur. Eusebius vero Cæsariensis urbis Episcopus, vir eloquentia et facundia pollens, Majorum exempla secutus, innumeris Martyrum descripsit agones. Quem imitatus Rufinus, usque in a Consulatu Theodosii Principis stylo elicit. Sed, ut ad sacros veniam anachoretas, atque Confessores, b B. Athanasius Alexandrinus Episcopus Antonii, sanctus vero et eruditissimus vir Hieronymus Pauli et Hilarii vel ceterorum, quos cultus bonæ vite laudalibus reddebat, edidit acta. c Postumianus vero, Severus, et Gallus Martini egregii vitam suis edidere schedulis. Sed et beatissimus quoque Gregorius Romano Ecclesie Pontifex, d cui etiam secreta cœli patuerunt, in libris quibus titulum Dialogorum inseruit. Sanctorum agones multitudine gesta, melliflua condidit facundia, Jonas e etiam nostræ memorie tempore vir eloquens, vitam B. Columbani et discipulorum ejus Athalæ, Eustasii et Bertulphi, inculcentissime edidit. Ad quorum comparationem velut viles vernaculi esse censuunt. Sed memores illius Domini et Salvatoris nostri præcepti, Petite et dabitur vobis, querite et invenietis, pulsate et aperietur vobis; et illius Psalmographi oraculi: Aperi os tuum, et ego adimplebo illud, quamvis temerario, non tamen subreptivo aut præsumptivis animis, passionibus vestris satisfaciens, ea qua de summo Præjecto Pontifice tam indaganti stylo quam relatione plurimorum reperi, aggregatæ texere gesta. Unde lectorum observo, si quis tamen captus amore Pontificis legere deoverit, non querat in his Tullianam eloquentiam, nec Oratorum facundiam, non Philosophorum illosulos, et Stoicorum diversas assertiones, sed puritatem sancte Ecclesie. Neque enim aquila extensis alis semper ad æthera volitat, sed crebrius remissionibus pennis divertit ad terras: et inter regius sæpe dapes etiam vilia poma lacteisque agrestes, optime quoque censetur. Orandus est igitur Deus Pater, et Salvator noster Jesus Christus, ut auram sancti Spiritus afflari dignetur, ut caliginem cordis abradat, facultatem accommodet loquendi, ita ut præfati Antistitis, qui semper amore Christi ilagravit, valeamus actus disserere, quatenus exemplum illius, virtusque animi sagavis, in posteris debeat propagari. Quod tribuat ille rerum sator æternus, opitulante oratu vestro, qui linguas infantium facit esse disertas. Amen.

o *Innoque obtinuit Theodatus, imperatorque Arcadius et Honorius, historiam perducit Rufinum, an. Christi 395.*
l *S. Androni 31 Junii a S. Athanasio scriptam dabimus 17 Janu. S. Pauli auctore S. Hieronymo, 10 Janu. S. Hilarii dābimus 21 Octob. Sancti quoque Malchi et aliorum vitas scripsit S. Hieronymus. cui et Vltz SS PP. qualesvis tribus possit, dixerimus ad vitam S. Antōni in Proleg. § 9*

CAPUT I. S. Præjecti institutio, sacerdotium.

Superna caritas Christi, cujus alternantur nutu sidera die pariter atque nocte, non destitit suæ sanctæ Ecclesie, per suorum famulorum merita, virtutum incrementa monstrare. Quapropter oportet strenue populo confluenti Sanctorum exempla narrare, et calamo a digerere, ac paginis tradere, ad incitandas animas ad præmia Paradisi. Unde cum post resurrectionem Dominicam multipliciter creverit Martyrum turba, moderato etiam tempore per Præjectum Antistitem multiplicia Christi ostenduntur insignia, Sanctus igitur Præjectus clara natalium lampade oriundus, Gondoleno atque Helidia parentibus procreatus, Arvernico territorio est exortus, ac priusquam nasceretur revelationis mysterio designatus. Denique cum adhuc clausus esset utero, matri ostensa est visio, sancto monstrante Spiritu. Vixit namque sibi per latera pignus egredi tinetum roseolapsum, nuda sanguinis rubricante. Quod cum euidam Dei servo genitrix Christiana narrasset, illico agnovit, quod nasciturus puer magnus in sæculo foret, et palmam martyrii tradente Domino obtineret.

3 Interea nascitur puer elegans. Labentibus annis infantie, pueritie tempore subintrante, schola traditur b Leodiorensi, atque, favente Deo, pro ceteris turba sodalium proficiebat Ecclesiastico nutrimento. Cumque polleret industria cantus et litteræ, parentes illius eum c Genesio Archidiacono studuerunt commendare, qui postmodum Arvernica urbe presulatus obtinuit dignitatem: qui cum videret naturæ nobilis puerum diligentius nutritum, prius pecuniam ei d credit in alimoniam pauperum. Crescente postmodum eruditionis e indagine, suo eum frequentius faciebat interesse consilio.

4 Cœmentes hoc quidam ex Clericis, invidiæ accensu stimulo, coeperunt ei tendere insidias fedamitatis. Denique Martinum incitant Cantorum, ut credendi Præjectum nitum querat. Jubetur puer sonum reddere, quem vix puncto ore mulierat decantari: sed intelligens innocens haecum sibi paratum, mentem tendit ad Christum. Sanctum invocet y Iulianum Martyrem: divinum exposcit auxilium. Mox igitur sancto se docente Spiritu, ita cantum memoriter reddidit, ut cuncti patenter agnoscerent quod illam melodiam magistralem in puero divinam pietas infudisset. Atque hoc modo invidia in admirationem conversa cessavit. Hæc illius sunt opera, qui sollicitum synagogos pastorem puerum Præjectum legit.

5 Cumque bonis polleret moribus, a præfato Pontifice Leodiorensi h discussa est i prohibitus. Coepit itaque castitate fulgere, caritate vernare, jejuniis insistere, orationibus incubare, Scripturarum volumina perscrutari; ne dubios Quadragesimæ secularium conventicula deollinare, cum domesticis tantum fidei, et k humilitatis parsimoniam frequentare, et elemosynarum largitati vacare.

6 Die igitur quadam, cum plures ad eum pauperes venisset, et elemosynam postularent, vir Dei per ministrum agnovit, quod nunquam quam duos numeros non haberet: deferre sæculum jubet: Iokum prece tacita invocavit: illico virtus divina affluit: in saeculo aurum crevit: tantaque est ibidem post l numerosa

a
 b
 c
 d
 e
 f
 g
 h
 i
 k
 l

ACTIOHE
DOSTANDU
ASONSAMU,
EXUSS
m

numerosa inventa pecunia, quanta pro foribus pauperum stabat caterva. Nec mirum, si ille inclytus artifex, qui solem extendit radio, invocante se servulo, aurum in fudit in saeculo.

7 Quadam nanique die dum cum hospitibus abstinentibus convivaretur, et pisces omnimodis anxius non haberet, eas ad ministerium aqua defuit: puer cum situla ad fontem perrexit; dumque hauriret aquam, insperato piscis vasculum intravit. Regressus puer alicuius piscem cum latice præsentavit, qui abunde Præjecto cum hospitibus sufficere potuisset. Facile hoc ille præstitit, qui quaterdenis annis Israeliticam in eremo turbam pavit.

8 Solemnitas sancta Pasche advenerat: Præjectus Arvernus ad Præsenlem properat. Dumque die quadam sibi in solario convivium præparasset, multique viri seculares et nobiles invitati venissent, tres inter eos abstinentes aderant, qui carnes in esum sonare recusabant: sed quia semper gravis est pravis iocantibus vita bonorum, cum eos seculares viri iriderent, et risus atque opprobria jactarent, a viro Domini admonentur, ut quos venerari debuissent, a irridente non increparent. Sed cum illi se nequaquam corrigere, subito pavimentum solarii cum irrisoribus cecidit, tantumque Præjectus cum penitentibus residens ad mensam remansit. Sicque incaute presumptum, et dignam confusio cum suis auditoribus ad propria a petivit abscissum.

9 Interea dum ista geruntur, vir Domini Præjectus p Diaconus ordinatur. Cœpit autem cantu polere, sapientia redundare, mellillo eloquio fulgere, omni prudentia decoratus incedere, et quia non poterat Ecclesiam lucerna abscondi sub medio, claritatis radius diffundebat, inclyto inserta candelabro. Nam passionem Martyrum Cassii, Victorini, Anatoliani, et q Astrebodii, ac ceterorum Sanctorum, qui in eadem urbe sanguinem fuderunt pro Christo, glorioso elucubravit stylo.

10 Non multum post ista tempus effluerat, r Felix jam dicte cathedrae præsidebat. Tunc a Candidiense archiepiscopo tradidit ad regendum Præjecto: cuius ille ibidem monasticam attenderet disciplinam, et tam ammiram lucra quam edificiorum structurarum proveheret, eujusdam domus volens reparare macerant, que quadraginta pedum numero elevabatur in altum, cum haberet omnia præparata, et structores stare in machina, subito a fundamento paries cecidit veterans, nunquam ex operariis ita sua mole oppressa, ut nullatenus inter lapides et pulverem appareret. Tunc vir Domini repletus anxietate, lacrymarum habrem effudit ante presentiam Christi, iussitque molem lapidum amoveri, ut scdem vel quassatum eandem traderet sepultura. Quod cum fuisset impetum, invenerunt hominem ita sanum, ac si nullo eam fuisset ruina preventus: et quia Præjecti opera placerent Altissimo, testabatur ostensa virtus in homine liberato.

a MS S. Barchinon. diligere MS Inpat. detegere.
b MS. Sirm. Velobrensi; Hip. Acolobrensi, ubi Assidorensi; Cl. Iulobrensi, Isidorensi et Isidorensi, vulgo Issalre dicitur. Urbs est in Arvernus amoeni situs, in qua monasterium S. Austremani benedictinum.
c Colthar S. Genesius Ep. Arvern. 2 Junii
d MS Sirm. tradidit. Sausonius hæc perperam interpretatur. S. Genesius illi periculosus natus arcomendabat, ut periculatam pietate pauperibus solatio sibi gratissima præstaret
e MS a. Mar. analogice MS Sirm. iugendo.
f Al capitales
g Colthar benedicti in Arvernus 28 Aug.
h Diocesis vulgariter ritarum Episcopii significat; hic parochiam, sive viciniam aliquam, aut curiam, que Pastoris unius gubernatione continentur. Sic Sidonius Apollinarius lib. II. ep. 46. Nam peccagris divitesibus cum domum vend. Gregor. Turon. lib. V. cap. 13. Gualinus Episcopus in benedictina diocesi psellenda ad hoc disposuerat
i MS Sirm. presulatus.
k MS. Hip. Immilitati, etc. Savaro.
l U. minorum, in Al. fuitat. n Al. creditudo
o Al. revetelatur

abstinentiu
intraculo up-
prabata
Exod. 16 v
34.

erritiores pu-
niti -

v

u

p
vita SS. v. r. c.
p. r.
Matth. a. 10.

q

r

præfectura
monasterii

quidam mari-
talia oppressus,
ejus præ-
cipuus verca-
bis

Diocesis

p Id est. Archidiaconus, ita Petr. de Natal.
q MS. Hip. Astrebodii. Savaro Astroboda, et conjicit Austremonium esse, de quo 1 Nov. agemus.
r Sauctum hunc prædual Savaro, natalem non indicat.
s Al. Candelise Savaro Canloennum interpretatur. Wion hinc conjicit Præjectum monachum et Abbatem hujus carnobii fuisse.

CAPUT II.

Episcopatus; in eo gesta.

Defuncto itaque Felice, cum maxima pars Cleri vel populi Præjectum cuperent habere Antistitem, Archidiaconus urbis præfata a Gairoaldus nomine cupiditatis instinctu, Clero contempto, laicorum usus consilio, Episcopatum urbis Arvernicae usurpavit per præmium. Sed quadraginta dierum evoluto curriculo, mortis sortitus est transitum.

12 Igitur cum urbs Arvernica Præsulis destituta solatio, Genesium virum inclytum, et senatoria dignitate prælatum, pontificalis cathedrae sublimare voluisset in solio; ipse vir potens et sapiens honoris gradum incaute non appetens, indignum se huic officio fatetur eorum cunctis: quin potius concionator ad cives, ut Præjectum a Rege peterent in Sede Pastoris. Tunc itaque favore populi concordante, imo magis sancto Spiritu gubernante, inito consilio Præjectum elegerunt Antistitem, decreto etiam Regis populi petitionibus annuente. Cumque sublimatus in cathedra, benedictione percepta, fulgeret conversatione Angelica; agebat Deo gratias plebs devota, quod talem Sacerdotem recepisset Ecclesia, que ante fuerat morte sui Antistitis destituta. Erat enim vir Dei sanctus Præjectus piissimus, et omni suavitate conspicuus, vultu hilaris, fulgentibus oculis, blandus verbis, virginitate præcellens, corpore pulcherrimus, cute nitidus, statura decorus, omni bonitate repletus.

13 Cumque sanctis moribus polleret, quemdam religiosum virum, Evodum nomine, socium sibi elegit: per quos multorum animas sancta prædicatio ad caelestia desideria invitavit. Cœpit iterea Præjectus vir Domini prædicto Genesio suadere, ut quia mundanas soboles non haberet, Ecclesiam sibi pro filiis adquiret. Tandem itaque vir nobilis ejus verbis consentiens, in suburbano memoratae urbis monasterium construens, sub norma sanctæ regule ibidem vivere instituit Virgines: reliquam amplissimam facultatem post suum obitum per loca deputavit Ecclesiam sanctarum. Construxit etiam vir Dei aliud eorundem Virginum in territorio Arvernorum. Nam ante illud tempus in eadem provincia nulla fuerant virginum monasteria instituta. Xenobochium quoque de propriis rebus aptavit: medicos strenuos adunavit: atque ita constituit, ut semper ibidem viginti aegroti sanandi adessent: quibus curatis, alii totidem medendi succederent.

14 Adduntur pagine, quia cumulantur mysteria. Illo in tempore: quo erga Christi cultores a antiquæ persecutionis fervor incanduit, integram legionem virorum bellicum una cum conjugibus ac liberis carnifex eruentis extinxit. Vir igitur Domini Præjectus e aptavit, ut eorum corpora diligentius per loca constituta transferret: sed inquietudine temporum insurgente, et celeri martyrio propinquantem, plene ceptum quis implere non potuit: sed successori suo ex parte aliqua ad peragendum reliquit. Cum igitur corpus minus Sancti transferre cuperet, et vigilias more solito celebrasset, accepto rastro terram fodere cepit, statimque pauper quidam adveniens, qui annis ter quibus tenebatur debilis, integram sanitatem recepit, querantibus Sanctis. Unde credimus, in hac virtute sanctum habere Præjectum societatem cum Martyre: ut quia et ipse Martyres venerans, eorum semper desiderabat fieri participes, cum illis per Dominum miraculo jungeretur virtutis. Nec immerito illis

Gairoaldi
Episcopo.

u

suadente
S. Genesio.

subrogatur
Præjectus

prædicationi
incumbit

monasterium
Virginum
strum curat,

alium ipse
fundat, et no-
socommuni

b

SS Corpora
perquirat,

c

non sine mi-
raculo

illis glomerabatur per signum miraculi, qui illis sociandus erat per sanguinem.

15 Cumuletur in laudem, quod Christus est operatus per Martyrem. Dies sanctus Paschæ d rotato anno venerat, et quidam ex ministris vas argenteum, quod ipse servare debuerat, furtim subtrahens celat : quod cum viro Dei nuntiatum fuisset, et scelus cum auctore lateret, subsequenti nocte orationi incubuit, moxque illi divina virtus et furem et furtum pariter designavit. Mane facto cum inquirerentur ministri, et singuli cœpissent admissum facinus excusare, vir Dei ad locum sibi divinitus ostensum direxit, argentum reperit, et quicquid cum magna mansuetudine misericorditer castigavit, ne talia ulterius perpetraret. Sicque vir sanctus servans in pectore virtutem distributionis et patientiæ, et proleudo vitium extinxit, et parcendo reo misericordiam custodivit. Hæc illius est ostensio, qui fraudulentum discipulum ostendit in spiritu Elisæo.

d clericum furti reum divinitus cognoscit, ac delegit

S. Gervaldus.

a MS. Sirm. Gayroaldus; alii, Garroaldus; Sauss Carivoldus. Savaro hunc Sanctum appellari scribit, eumque esse de quo lib. 1, de SS et eed. Clarom. § 8. In ecclesia S. Galli, altare S. Marie, ubi requiescunt S. Gallus, et S. Ulrichus, et S. Anulamus, et S. Gervaldus. Saussius scribit, admissi reatus demisse a Præjecto veniam in extremis deprecatur.

b MS. Sirm. Antiquus; alii, Antiquus. c Saussius. Statuerat insuper sanctissimus Antistes, cuiuslibet Martyrum qui in diebus celebres sunt, propriam ecclesiam excitare. Ut auctor non dicit, et unum est. d. II. rotato anni.

CAPUT III. Martyrium, miracula.

Inservantur pagine Martyris clara miracula. Cum vir Dei exigente causa ad Regis Childerici festinaret præsentiam, timere deducendo pervenit ad locum, qui Daroangus vocatur, in Vosago, ubi milites Christi beate paupertatis obtento, more vivebant monastico : eumque a monachis fuisset exceptus eum gaudii, reperit Patrem monasterii, Amarinum vocadolo, febrim laborantem incommodo, ita ut uce gressum movere, nec præter aquam aliquod alimentum potuisset percipere. Sed cum vir Dei, ad consueta arma recurrens, vexillum crucis super agrum fecisset, protinus fugata febre, sanatus seger surrexit; sicque gaudentes statim noctem sequentem in psalmis peregerunt et hymnis. Cumque ad Palatium pervenisset, gratificæ a Rege susceptus, et cum summa veneratione ab Optimatibus illius honoratus, quicquid a Principe petiit, ut voluerat, impetravit : atque valedicens Childerico Regi, et Regine ipsius dignæ Dei familie Bilechildæ, vel Proceribus regni, Arverniam repedavit ad urbem.

Amarinum a febre liberat :

honorificæ a Rege excepitur.

queratur ad mortem a conjuratis

diffingentibus ministris,

17 Audiens vir Domini Amarinus de sospitate Pontificis, cum gratia caritatis est subsequentis Arvernus; Christo scilicet disponente, ut qui sic erant caritate conjuncti, simul essent martyrio a coronati. Dumque Sancti in mandatis Domini pariter aliquantulum temporis conversarentur, contra eos hostis antiquus per ministros suos exarsit. Denique Agricium quendam virum nefarium commovit, atque illius consilio Arvernorum Proceres in necem Sanctorum armavit. Cumque viri Dei simul consisterent in loco inoccupato Volovico, repente super eos turba irruit persecutivum, profertentes fremitum, et sonitum lucinurum. Quod cum milites Christi compassi audire, in oratione prostrati, ad agonem martyrii se stultiterunt preparare. Ministri vero eorum subito timore perculti, qui evadere poterunt fugæ per alium quæserunt, præter duos tantum, qui cum sancto Præjecto perseverarent. Reliquos vero quos malignantium turba invenit, nudos alere permisit. Cumque sacer Domini Amarinus foras voluisset egredi, et prædicationis gratia fur rem persecutorum mitigare, cum Dei Sanctus Prædictus compescerit, dicens : Noli, frater carissime, preparatam coronam differre, quia si modo

Januari Tom. III.

eam non adsequeris, forsitan postea non attinges.

18 Quod ille audiens restitit, et ingredientibus duobus iniquitatis ministris, coronam martyrii prior accepit; cumque carnifices S. Præjectum occidisse se crederent, et foras ad socios remearent; ille eos de loco, in quo orabat, vocavit, et dixit : Ecce hic est quem quæritis : facite quod cupitis. Tunc unus ex illis, genere Saxo, nomine Radebertus, B. Præjectum gladio percussit in pectus. Tunc ille rosea sanguinis uida perfusus Dominum invocans orabat attentius : Ne statuas illis hoc peccatum Domine, quia nesciunt quid faciunt. Hæc eo dicente, eruentis licetor gladio caput ejus percussit, cerebrumque eiecit. Sic sancta illa anima vinculis carnis absoluta, inter choros Angelicos, remunerante Christo, celestia pervenit ad regna, obtinens cum Sanctis Martyrii palmam. Moronamque prophetico electus ab utero, purpurantem stolam sortitus est in triumpho.

Auctore CORSTANO ANONYMO, I. & MSS. cum S. Amario occiditur orans pro interfectoribus

19 Quidam vero de Senatoribus Bodoet Placidus, qui in mortem viri Dei consensum præbuerant, non longo distabant eernentes, cum subito viderunt tres stellas super domum, in qua Sancti jacebant, transgredere; et una ex ipsis majorem dabat fulgorem : cognoscentes illi per pietatem Domini hoc ostensum fuisse, ad Sanctorum gloriam, ut et ipsi sua corda per penitentiam lavarent, terræ compulsi, expererunt in eumisso scelere poenitere. Satellites vero, qui hoc facinus perpetrarunt, Sanctorum corpora inhumata reliquerunt. Radebertus vero, qui Dei famulum peremit, vivens consumptus a vermibus, indignam vitam digna morte finivit.

luce celesti honorantur.

Neria sancti embevit.

auctor a Deo punitus.

20 Tunc multitudo Sacerdotum, Sanctorum corpora deferentes, cum honore maximo et magna elegantia tumulaverunt, Sanctum scilicet Præjectum, et Amarinum, et unum ex satellitibus ejus Elbidium. Coepit namque divina virtutis ad prædictorum Martyrum corpora plurima monstrare miracula : reddabantur cæcis humana, claudis plantæ solidate, contractis membra sana, leprosis cutis nitida, feblicitantibus salus optata : declarabantur sepius juramenta, reorum solvebantur vincula, fugabantur ab obsessis corporibus demonia. Quo agnito Avitus Episcopus, in loco ubi Sancti fuerant interfecti, monasterium studuit collocare, basilicam erigere, et unum ex parentibus S. Præjecti, Golonem nomine, Abbatem constituit.

Miracula ad SS. reliquias

evanescunt conditum

21 Erat quidam ager, de loco qui dicitur b Reomans, dira febre confectus : votum in corde vovit, ut si indugantibus Sanctis sanitatem reciperet, de substantiâ propria ad jam dietam Ecclesiam deportaret : eumque convalescere cupisset, et promissa comperet, difficultate portandi ponderis ad collem montis lassatus est : eumque anxius staret, no mendax de promisso voto ante Sanctorum obtutus appareret, videns pauperes, votum quod portabat distribuit, ipse ad Sanctorum limina resumtis viribus pergit : ingrediensque intro vasculum vacuum ante Ecclesiam fores dimisit : egressusque ecclesiam vas vinarium quod reliquerat vacuum, operante Christo reperit plenum. Sicque Christus in personam unius regri triplici miraculo fulsit per Martyrem, reddidit viros languido, turmam pavit pauperum, auxit et suscepit votum promissum.

h

aperiuntur, vas cum divitiis repletum.

22 Erat quidam loco scammum, ubi consuetudo fuerat sedendi Præjecto : quod cum peculares viri ad suum artificium deportassent, agnoscentes tanta miracula per Sanctum Dei ostendi, timore perterriti, ipsum scammum in basilicâ S. Symphoriani studuerunt reportare. Audiens igitur Dei servus Venerianus, quod per præfectum scammum virtutes multas ostenderet Dominus, ipse ad hoc videndum perrexit quanto eius vot orbo jam sole ecclesiam ingressus, in oratione prostratus, cum subito surrexit, omnes illius ecclesie lampades divinitus accensas in terra respiciens

Etiam per scammum ejus intraculo

lampades accendit

ACTORE
COETANEO
ANONYMO,
IX MSS.

d

xit. Cum vero Avitus Pontifex Abbati loci illius quod de sumptu proprio adquisierat consignasset, et esset necessitas ipsius sancti loci familiam describendi, prædictus Abbas, per semetipsum hoc facere dubitans, d S. Veneriani consilium ob hoc credidit expetendum: cumque pergeret ad eum, Angelus Domini per visum caussam pandit Veneriano. Tunc ille accessit Notario ipsius rei utilitatem excepit, convivium parare jussit, et quod memoratus Abbas ibidem venturus esset Fratribus indicavit. Cumque verba complexisset, ipse Abba Godoaffuit, descriptionem asperxit, de revelatione cognovit; et uterque Domino gratias rettulit, qui eorum adjutor esse in omnibus consuevit.

Unus ex au-
ctoribus ex dls
divinitus ju-
vatus,

23 Addamus ad Christi præconia, virtutes per Martyrem patefactas. Quidam ex auctoribus necis Sanctorum, Ursio nomine, pergens obtentu venandi, ad terram de equo corruit, fractoque dextro brachio ceterorum membrorum debilitatem incurrit: sed cum nullatenus a Medicis vel incantatoribus medelam consequi potuisset; ad semetipsum reversus, suam agnoscentis facinus, e cum conjuge contulit, et ad Sancti sepulchrum direxit, ut sibi indulgentiam postularet, et de lampade, quæ ibidem ardebat assidue, oleum mereretur accipere, et debilia membra perungere. Quod cum fuisset impletum, dicto citius recepit sanitatem membrorum. Hoc ille conspiciens, decem librarum pondere vas direxit argenteum ad f polyandrum sancti Pontificis exornandum. Quod agnoscentes ceteri, qui in nolem lapsu fuerant inquinati, corporum poenitentiam agere, et aurii atque argenti copiam ad sepulchra Martyrum destinare.

e

e
S. Præ-
jecti sanatus.

24 Erat in Arvernico locus de proprietate Sancti, quæsa g Versetionem antiquitas voluit nuncupare, ubi virtutes multas dignabatur Dominus demonstrare, ad

q

lectulum scilicet ubi Sanctus ad dormiendum consueverat declinare. Cumque jam dictus Ursio ibidem advenisset, ministro innotuit, ut aliquantulum olei in lampade ecclesie ponere debuisset: cumque magis quam duas libras omnimodis non haberet, minister vasculum cum oleo attulit, tantamque abundantiam olei divina virtus infudit, ut omnes lampades ecclesie habuisset unde compleret. Quod cum factum fuisset, adhuc oleum remansit, atque in aliam basilicam, quam ipse Ursio in honore S. Præjecti condiderat, vasculum deportari præcepit, et triginta lampades ex eo complevit: cumque adhuc in vase eodem oleum remansisset, ad alia Sanctorum loca exinde transmisit, ubertimque habuit.

Ad lectulum
S. Præjecti
miracula.
Oleum mira-
culose auge-
tur.
Ecclesia Sancto
ædificata

25 Hæc namque de mirabilibus prioribus excepta sufficiant, quatenus nec generet fastidium prolixitas lectionis, et ad laudem Christi per Martyrem incitetur devotio populorum. Det mihi Christus Dominus, ut obtineam illius veniam, quia multa præterii, quia sensu tenui vix pauca descripsi. Perseverat hodie ostensa per Præjectum virtus Altissimi, non solum in territorio urbis Arvernica, sed etiam ubicumque in honore illius sancte conduntur reliquie, multiplici præstantur vota petentibus, operante potentia Christi, cui est honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Epilogus.

- a MS. sup. coronandi.
- b Plura de hoc loco 28 Jan. ad vitam S. Joannis Abbatis.
- c Ea nunc S. Genesii dicitur, usque collegit et parochialis, ut scribit Savaro. De S. Symphoriana agemus 22 Aug.
- d Mirum est hujus non extare in Martyrologio Gallicano nomen.
- e S. Antonius: ad S. Præjectum cum uxore suo se contulit hlem habet Vincentius, et Petrus de Nai. Id Vitr auctor non dicit.
- f Quid sit polyandrum, dicitur 17 Janu. ad proleg. Vitæ S. Sulpitii tit b.
- g MS. sup. Versetionem.

DE S. PROJECTO

DIACONO MARTYRE, CASALI IN ITALIA.

SOLOVIM,
XXV JANUAR.
S. Projecti
natalis.

Casale urbs est Ligurie, Montis Ferrati caput. Hic S. Evasius Astensis Episcopus et Martyr colitur 1 Decembris, estque urbs Patrum, quæ inde vulgo Casale S. Evasii appellatur. S. Evasii Diaconus fuisse traditur S. Projectus, de quo Perurinus in generali Catalogo SS. hac die: Casali in Liguria S. Projecti Diaconi et Martyris, citat tabulas Ecclesie Casalensis, ritumque S. Evasii: ut in Catalogo SS. Hæc ista scribit: Projectus S. Evasii Episcopi Astensis Diaconus, cum eo Arianorum persecutionem declinans, apud Sedulam urbem (ubi nunc civitas Casalensis est) venit. Cum autem multos in iis locis ad fidem Catholicam perducere, Atubali

zelus,

Seduke Præfecti jussu comprehensi, carceri mancipantur: ubi cum in confessione Catholica fidei constantissimi reperirentur, Evasio primum, deinde Projecto cum aliis CXLVI, caput amputatur. Quorum corpora a Natali Presbytero et aliis Christianis ibidem condita sunt; ecclesia paullo post a Luitprando Longobardorum Rege S. Evasio extracta. Hæc ille. At neque Seduke urbis nomen uspiam, neque S. Evasii Acta vidimus. Sigonius lib. 3, de regno Italia, gubernacula suscepisse Luitprandum scribit anno Christi 713, decessisse circiter 743. Unde de SS. Evasii projectique ætate licet statuere, cum dicatur S. Evasius Luitprando agente ad Astensem Cathedralam promotus.

martyrium

ætas.

DE S. DEMETRIO SCEVOPHYLACE.

XXV JANUAR.
Scevo-
phyllaci
natus.

Scevo-
phyllax dicitur Orientalibus, qui Ecclesie suppellectili erat præfectus, κρατῶν τὰ σκίση τῆς ἰεροκλήσιας, ut loquitur Codinus Chirographus de officio Constantinop. habens in sua potestate Ecclesie suppellectilem. Triplex eorum classis fuit Constantinopoli seculis posterioribus, Sacerdotum, Diaconorum, Lectorum: quorum omnium princeps πῖρα; στυροφυλάξ, Magnus vasorum custos appellabatur. Hierosolymis quoque, ut XX Januarii in S. Euthymii Vita dicitur, Scevo-
phyllax fuit Anastasius Chorepiscopus, cujus fidei cre-
dita erat custodia sacrorum vasorum sancte Resurre-
ctionis, tempore Juvenalis Patriarchæ, cui deinde in
suprema cu dignitate anno Christi 458 idem successit.

2 De S. Demetrio Scevo-
phyllace hæc solum reperimus in Menais Græcorum et apud Maximum Cythe-
reum: Τῆσδε τῆς ἡμέρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δημητρίου τοῦ Σκευοφυλλάκου. Eodem de Sancti Patris nostri Demetris Scevo-
phyllacis, sive sacrorum vasorum custodis. In synodo œcumenica VII, sive Nicæna II, actione 3, varias antiquorum Patrum tractatus prælegit Demetrius ὁ ἰεροκλήσιας; Διάκονος καὶ στυροφυλάξ. Reverendissimus Diaconus et vasorum custos. Hic idem est fortassis, qui ut fidei zelo atque eruditione clarus, postea egregiam Ecclesie potestatem operam contra vicios Icono-
maches navasse.

S. Demetrii
natalis

DES. POPPONE ABBATE, ET B. ADELWIVA EJUS MATRE, IN GALLIA BELGICA.

AN. DOM. MDLXVIII
XXV JANUARI

Stabuletum
ecce nobium.

S. Popponis
nomen in sa-
cris Fastis.

Stabuletum, quod vulgo nunc Stabuletum appel-
lant, vetustissimum in Arduenna cenobium est,
a S. Remaelo, Trajectensi Episcopo, S. Sige-
berti Austrasie Regis auspiciis, edificatum; de
cujus situ plura in ejusdem S. Remacli Vita 3 Septem-
bris. Hic cum alii illustres sanctitate monachi vivere,
tum S. Poppo Abbas, quadringentes fere post Remachum
annis, eximium ei loco attulit splendorem. Ejus inscrip-
tum est Martyrologis nomen hoc die. Nam Carthusi-
ani Coloniensis in addit. ad Usuardum ante annos 120,
Popponis Abbatis. Molanus in addit. ad Usuard. Sta-
buleti obiit Dominus Poppo Abbas. Martyrol. Roma-
num modernum a Bavono recognitum et auctum :
Atrebat in Gallis S. Popponis Abbatis miraculis
clari. Idem habet Menardus. Fuit quidem Atrebat no-
nachus aliquamdiu et Abbas, at Stabuleti iudicissime ha-
bitavit, atque isthuc nunc quiescit. Melius Wion : Sta-
buleti monasterio S. Popponis Abbatis, admirande
sanctitatis viri. Benedictus Droganuis : S. Popponis
Abbatis mirae sanctitatis. Martyrologium Gallobelgi-
cum Leodii recensum : In monasterio Stabulensi dice-
cesis Leodiensis, obiit S. Poppo Abbas, multis mi-
raculis clarus. Constantinus Felicinus : Poppo nobili
genere in Listrogaugio apud Flandros natus, primum
miles fuit, sed perquam religiosus, post etiam mona-
chus atque Abbas Stabulensis : quem locum amplia-
vit, et SS. Petro, Martino, Remaelo dedicavit,
5 Junii 1040, obiit miraculis clarus anno etatis 70,
Christi 1048. Ea dedicatio 7 Julii contigit, ut infra
dicemus. Prolixo quoque elogio Poppoicem celebrat Sans-
sarius, sed locum ritiose expressit. Stabuleti, inquit, in
agro Atrebatensi S. Popponis Abbati, etc. Longe ab
Atrebatibus distat Stabuletum, Hannonia, Namurensi
ditam, et parte Leodiensis interjecta.

2 Et si celebre jam olim Popponis nomen fuit, nuper-
runt tamen haberi primum ei publico veneratio cepit,
postquam in Romani Martyrologii tabulis consignata ejus
est memoria. Atque in Molanus in Indiculo SS. Belgii :
Poppo Abbas Stabulensis non est canonizatus, quibus
tamen virtutibus et miraculis claruerit, ex historia
ipsius cognosci potest. Et in Natalibus SS. Belgii :
Mirum est, Stabuletum, imperiale monasterium, ejus
canonizationem apud Apostolicam Sedem non solli-
citate, cum de virtutibus eius et miraculis per multa
legantur. Eadem queritur Mirans in Fastis Belgicis.
Scribit tamen Trithemius infra citandus, ejus festum
agi VIII Kal. Februarius : id nimirum ex Actis ju-
dicari.

3 At biennio post editos a Mirero Fastos illos, anno
Christi 1624, Ferdinandi Baravi, Electoris Coloniensis,
Antistitisque Leodiensis, atque Abbatis tunc Admi-
nistratoris Stabulensis auctoritate, elevatum est S. Pop-
ponis corpus, expositumque publica populorum venera-
tioni. Eum rem ita breviter descripsit Christophorus
Barbus Stabulensis monachus, edito anno 1630, de
S. Popponis virtutibus libello, in cujus dedicatione ita
eundem Serenissimum Principem Ferdinandum affa-
tur : Quod autem hanc virtutum S. Popponis linc-
brationem Serenissime Vestre Celsitudini dicere
auderemus, fecit non operis dignitas, quae (si nos
respicit) nulla est, sed debitum obsequii atque adeo
vitando ingratitude mora necessitas. Nam cum
plures pluribus retro annis sanctorum hujus san-
ctissimi antecessoris vestri rejuarum elevationem,
debitumque venerationem fieri optassentus, vestro,
non alterius, jussu fieri debuit, quod duntaxat fuerat
fecerat abunde pro debito officii sui Vestra Sereni-
tas, nec ita censuit pietas ejus, capsam argenteam

capse argen-
teae inclusum,
rare honora-
tum,
auro et gemmis affabre adornatam sacris excipiendis
exuviis opportunam; vestes praeterea in usus sacro-
rum non minimi pretii et decoris : omnia quidem
digna Principe et Praesule magnificentia condonavit.
Decreta pari intuitu sub signo et patrocinio sanctae
Dei Genitricis, Sanctique Popponis, fidelium Confra-
ternitas : facta Indulgentiarum distributiones : in-
culecata pietas omnibus. Nihil denique praetermissum
est, quod aut pium Principem, avitaeque fidei sobo-
lem, statuere decuisset, aut quod Sancto ipsi honoris
quidpiam, plebi fidelium utilitatis, afferre potuisset.

4 Hae ille, qui et alium de S. Popponis miraculis
libellum carmine scripsit, dicarique Guilielmo a Bava-
ria, Comiti Longiensi, Buroni de Hollinghwaen, Con-
jutori Stabulensi; cum oratione in laudem S. Popponis :
annumque et diem illius elevationis hoc chronographico
disticho signavit :

AVGVSTI PRIMO QVA DONAT TERRA REFERRO
POPPO SVPERNA PETENS CESSERAT OSSA SIBI.

At biennio item post hanc elevationem solennior videtur
facta translatio, ut chronologicum ejusdem auctoris disti-
chum indicat :

QVA CLERVS COLEBRES POPPO TIBI FOETI HONORES,
OCTOBRIS DEUS SVT SVPER OCTO DIES.

5 Scripsit vitam S. Popponis Everhelmus Abbas
Altmontensis in Hannonia, qui postmodum Hamli-
mensis Gandavi Abbas factus traditur. Et tamen vita,
Onulphi monachi praefata est praefatio ad ipsum Ever-
helmum, qua se ejus rogatu S. Popponis vitam scriben-
dam suscepisse profitetur. At fortassis eam non perfecit;
(nam hominem inconstantem fuisse, patet ex Everhelmi
narratione) aut si perfecit, minus forte probata est Ever-
helmo, qui aliam propterea conscribere est aggressus,
aut illum ita ipse reculit, ut ejus, non Onulphi, cen-
sere opus deberet. A se quidem vitam illam compositam
ipse fatetur; Valerius Valerius Andreas,
Possevinus, Surius, Mirans, Molanus, alii.

6 Eam vitam vulgavit Surius, sed stylo subinde
pauillim expolito. Nos primigenium phrasium restitimus
ex duobus antiquis MSS, altero Collegii Societatis Jesu
Paderbornae in Westphalia, altero monasterii S. Mari-
mini Treviris. Eundem vitam ex Surio brevitatim edi-
dit Franciscus Hurens, Zacharias Lippelous, Jacobus
Dombelous. Meminit Popponis Sigebertus Gemblacensis
in Chronico an. 1048. Viri religio, inquit, et illustres
sanctitate, in Christo dormiunt, Odilo Abbas Cluni-
acensis, Poppo Stabulensis, Gualtho, (imo Wazo) Epi-
scopus Legionensis, Obertus Abbas Gemblacensis.
Vitam S. Odilouis dedimus I Januarii. Meminit quo-
que S. Popponis Trithemius in Chronico Hirsaugiensi
ad an. 1020. Sanctus etiam Poppo, inquit, Abbas
monasterii Stabulensis nostri ordinis, doctrina et
conversatione his temporibus clarus habetur in dice-
cesi Leodiensi, et per totam Galliam, patratorum
quoque multorum miraculorum insignis; qui mona-
sticam disciplinam suo tempore paene collapsam ma-
gnifice restauravit. Ejus festum agitur vii Kal.
Februarii. Et lib. 3, de viris illustre, ord. S. Bened.
cap. 242. Poppo Abbas Stabulensis, vir in divinis
scripturis eruditus, et religione morum clarissimus,
sanctitatis suae monumenta copiosa reliquit. Ejus
gesta habentur. Claruit anno Domini MXX. Ejus
festum agitur vii Kal. Februarii.

7 In Necralogo monasterii S. Maximiani Treviris,
ad VIII Kal. Febru. ita habentur. Poppo Abbas
nostrae congregationis, qui duas coronas valde pre-
tiosas huic ecclesiae fieri jussit. Ex veteri quodam
codice Carthusia Coloniensis haec nobis descripsit Joa-
nes Gamonius noster : Anno ab Incarnatione Domini

Non est cano-
nicatus

Corpus eleva-
tum an 1625.

Itenu trans-
latum.

Vita ab Ec-
cliamscripta

unde hic vii
Kal.

Qui alii de
scripserunt

EX VARIIS. *Usitate ab eo reliquias Malmandaricenses,*

12 Jun. 1042

quorum illa.

n. Adewive memoria in Martyrologio.

retines.

nominis etj ana

mini **XXII**, Rege Henrico, huic autem venerabili Abbate Poppone presidente loco, factus est de reliquiis SS. Quirini et Justi, per ignorantiam populi nos eas non habere autumantis, promiscuus error, aliis alia submurmurantibus, nunc latenter, nunc in publico. Quod predictus venerandæ memoriæ Pater comperiens, ex petitione et communi consilio Fratrum et fidelium laicorum, scrinia Sanctorum pridie Idus Junii aperuit : et non modo, quæ sperabantur, reliquias; sed alias plures, quæ ignorabantur, adstantibus nobis invenit, et, ut repererat, decenter compositas relinquens, sigillo suo fideliter eadem hora nobis cernentibus resigillavit : sicque et nostra credulitas, et temeritas populi patuit. Reliquiæ autem hæc fuerunt : duo dentes S. Petri Apostoli, corpora Sanctorum integra cum capibus Quirini et Justi, et maximæ reliquiæ S. Nicasii, et B. Sciviculi, et S. Molantii, et S. Audoeni, et casula ejusdem, et aliorum Sanctorum nobis incognitorum. De corpore S. Quirini Presbyteri, brachio S. Nicasii Episcopi Rotomagensis, et reliquis S. Sciviculi Diaconi, Malmandarum Curato Magno imperante allatis, agemus ad eorum natalem XI Octobris. De S. Petro Apostolo XXIX Junii, de S. Audoeni Episcopo Rotomagensis XXIV Augusti, de S. Justo, si is est qui in territorio Bellouacensi sub Rictiovaro occisus traditur, XVIII Octobris.

8 Sancto filio Poppo sanctam matrem Adewivam junximus, Saussium et Menardum secuti; quorum hic in Martyrologio Benedictino hæc dicitur : Virgini B. Adualiva, matris S. Popponis, reclusæ, lib. 2, observat. Adualivum, sive Adualif vocat. Saussius : Virginitas S. Adualiva viduæ, et præfati B. Poppo sui filii hortatu monialis in parthenona Viridunensi; deinde reclusæ in monasterio S. Vitoni ejusdem urbis. Hæc antequam sacrum velamen susceperes, adhuc in seculo degens tanta devotione flagravit, ut extinctam lucernam sua prece accenderet : tantaque enituit puritate postquam vitæ perfectiori se adlixit, ut eum creberrimas, qui sæpe inter orandum ei apparebant, colloquia miseret : ad quorum denique consortium lecta profecta est.

9 Adewiva sanctissima vita infra cap. 3, vita Poppo narratur. Ea Sario Adalwin appellatur, Adualiva Saussio et Menardo, huic etiam Adualiva, MS. Paderbornensi Adewis, MS. S. Mariani Adalwyf. Significat Adewyl lingua Flandrica, sive Teutonice, nobilem femininam. At si Adewiva appellata est, ut conjungi potest et Menardo, quasi Adel-hef; significat id nobilem amorem, vel nobilitatem eorum, vel nobilitatis amantem, aut nobilem dilectam. Si denique Adewis, sive Adewys dicta, sonat id nobilem sapientem, vel nobilitatem sapientem. Mirum est abesse Poppo et Adewive nomina ab Hagiologo Flandriae curiosissimi Antoni Sandevi.

VITA

Auctore Everhelmo Abbate, ex duobus veteribus MSS.

PRÆFATIO OSULPHI MONACHI.

Apostolicis, atque etiam monasticis sanctionibus, omnibus jam sæculis fama et celebritate sui promulgatis, constat, quod nemo suorum præcepta Majorum, vel tacito murmurem animi nutu neglectum habere debeat; sed max ad jubentis imperium prone mensis intuitu parere : et licet eum detrimenti sui pudoris sit, eum tamen ad injuncta sibi, obedientiam debere. Tâlis ergo sanctionis occasione et ego Omulphus conventus, inæcorum que monastice professionis sunt nomina, non merito, contentus, qui Vobis, mi Venerabilis Pater Everhelme, jubenti parere ex obedientiæ debito habueram, multo magis

Everhelmo rogante hanc vitam scribendam suscepit Omulphus

vobis petenti ex caritatis debito annuere debueram. Jussionem certe, qua plurimum in me potestis, et cui ego, ut vestra servus sanctitatis, obtemperare debui, exclusistis; atque tantillitati meæ petitionem pro imperio admisistis, et ut beati viri Popponis gesta, nostris diebus justitia et fide late divulgati, scriberem, humiliter coegistis. Et quomodo vestram humilitatem, qua in me, ut predictum est, pro jussione usus fuistis, laudabo, inscitiamque meam pro negotio tam humiliter injuncto mihi a vobis excusabo? In utramlibet quippe partem primis agendi conatibus deficio : quia neque vos pro humilitatis causa laudare sufficio; neque me quomodo pro fragilitate mea injuncto in opere excusare possim, invenio. Servato tamen propensius æquitatis tenore, sic ratio utrimque medie temperata procedat, ut nec vobis quidquam a me (quod absit) negetur, neque ruinam sui in tam arduo ac difficili opere fragilitatis meæ patiar; hocque fiat labore, de quo dicitur, Labor improbus omnia vincit, et voluntate bona, qua Deo nihil unquam ditius fieri contigit. Per has etenim geminas res, laborem videlicet et voluntatem bonam, omnia volenti et currenti sunt facilia, quæcumque ex immanitate non videntur difficilia. Sed quia, ut scriptum est, neque volentis aut currentis, sed Dei est miseratio; voluntati aut cursui meo Dei miseratio ex vestris precibus admisceatur; ut qui dat verbum evangelizantibus virtute multa, det nobis etiam verbum in virtute sua, ad beati Patris Poppo virtutes emendandas. Proinde hæc lecturis summo opere dicendum, ne hunc cum apocryphorum libris libellum testiment relinquendum; sed vere, licet novum, canonicis authenticisque scriptis interserendum, cum pene nihil in eo sit, nisi quod experientia fidelium, Deo in tanto viro operante, visu didicerit, atque exinde eorum, qui viderant, fidem nobis præstiterint.

excusat suam tenuitatem

Rom. 9. 16

Psal. 67. 12.

CAPUT I.

Poppo ortus, studium armorum.

Beatus Poppo in diebus nostris, Deo et sæculis in omni virtute commendatissimus, atque ut alter Nathanael vero Israëta, et sine dolo probatissimus, a Lastrogaugii partibus, a Christianis et ingenuis parentibus extitit oriundus hanc temporalem in lucem, ex infusione sancti Spiritus in ipsis crepundiis jam factus juvenis. Natus est vero Tizekino patre, atque Adewivi illusterrima matre; septimo conceptionis sue mense, præter solita nascentium tempora, potitus hæc luce. Unde etiam pro vita ejusdem pueri parentes ipsius dilidentie easilms destituntur, ac tam intempestive et fragili infantie timentes sollicitantur, præsertim cum ab ipis ut primogenitus tenere diligeretur, et recuperandi ejus similem, si illum amisissent, vix aliqua spes haberetur. Venit proinde ex consilio, ut eredo, Altissimi in mentem ejusdam matronæ, ejusdem videlicet pueri avæ, ut in hanc suavissima sagaci tandem foveretur industria, quoadsupæ tenere infantem prima valuisset ponere vestigia. Factumque est, ut idem puer intempestivi ortus periculum evaderet, parentibusque suis gaudium et exultatio fieret.

S. Poppo nobili genere in Flandria natus

temere fovetur ab avo

2 Contigit interea patrem ejus, viribus et audacia nulli commilitonum suorum secundum, in bello hHassaniensi occubuisse, eundemque septimana natiuitatis sue quinta pupillum, cum vixit matre, solatio sui destituisse. Et quamquam maturius quam oportuit paterno privaretur solatio, divina tamen non est fraudatus clementia : ut vere si valuisset et nosset, cantico illo humiliter gloriari haberet, quo dicitur. Pater meus dereliquit me, Dominus autem assumpsit me. Genitrici vero in testimonium vere castitatis, perseverantia, ut Evangelice illi Anne, laudabilis placuit

patre infans orbatur

Psal. 26. 14 Luc. 2

placuit

placuit viduitatis : quæ qualiter laudabilibus ex gestis odorem virtutum sibi adsciverit, in sequentibus Lector animadvertere poterit, ubi nos suo in loco pauca, quæ de ipsa facta sunt, differre noverit.

3 Ad vitam autem beati viri, quem res nunc obtulit, respectum habeamus, et quæ de ipso sunt, ordini prosequente videamus. Hic namque ex temporum successibus, adolescentiæ paulatim crescens processibus, inaniter studuit curis secularibus armari, tum in eis cum ceteris commilitonibus suis appetitu vanæ gloriæ versari. In quibus dum ad tempus, ut sese res militaris tunc habuit, plurimum ingenio et audacia valeret, postremo tamen periculum et præcipitium pluribus exinde detrimentum fore videret, eum quem in ingressu mundi posnerat, retrahere pedem voluit; sed militaris negotii occasione prohibente, non omnino quod conatus est, valuit. Fecit tamen pro voti sui satisfactione quod potuit, atque a rapinis importunis opportune resipuit, tandemque a desiderio acquisitionis non justæ, illo divinitus in se exhausto, abstinnit. Qui processu temporis semper in dies se melior fiens, consensuque virtutis ac piæ industriæ proficiens, licet adhuc intonsus sub laicali habitu atque militari trionem se ostenderet, et sub Theoderico, tunc temporis viro illusterrimo, militiæ arma prætenderet; sub cingulo tamen militiæ armaturam sacerdotalis religionis induebat, monachalisque devotionis insignia opere exhibebat : ut per omnia futuram speciem Pastoris suis præsignare in gestis crederetur. Sacerdotique in templo Domini jam futurus præpararetur. Ecclesiarum vero Dei limina sollicitis precum suarum frequentabat accessibus, et quæque divinarum Scripturarum pabula in secretis sue mentis ruminabat recessibus, illud nimirum præcavens, ne semen verbi Dei in agro cordis vitiorum spinis suffocaretur, sed fructu centuplicato in patientia augmentaretur.

a MS. S. Max. Lixrogagii, Regio est Flandria, quæ Lisa autem Lathia, aut Legia rigatur, Austriam amne, supra Fecandam Morinorum orio, Gandavi in Saldam influente, Agrum illum Lase viciniam Interichus noster hb. A. Gallioflandria, Leguensem, Lathigum, Lathiosom pagum, aut regionem, vocari in ceteris monumentis testatur.

b Cum S. Poppo mortuus dicatur anno Christi 1048. ætatis 70, sequitur hoc bellum gestum esse sub annum 978. Gestum est autem inter Arnulphum Flandria Comitem, fratremque eius Godofredum, et filios Baginere Longuilli Comitis Hannovæ de solceca pulsi a S. Remone. Est Haskania regio per a Mosa urbeque Leodto versus Lotavium tenditur, cujus pars olim Comitatu Lavanensi comprehensa, sub Irabandor Ducatu est hoc tempore.

CAPUT II.

Popponis piæ peregrinationes.

Contigit etiam cum tiracini sui diebus, ex inspiratione divina excitatum, Domini sepulchri loca cum juri testimonii viris Roberto et Lauso ire visitatum : qui pari consensu sibi in ad ipsum respondebant : iterque quod Hierosolymam respicit, Deo ducente conficiebant. Illis namque diebus, quia humana cum confusione secleris sui promissa nihil pensi aut moderationis habebant, atque homines peccatis exigentibus offendiculum ire Dei sibi pro oculis ponebant, summa jaganoria violentia et infestatio vram eandem claudabant, ne quis Domineum adiret sepulchrum, vi qua poterant arcebant, et secundum illud Esaiamum, dissipatae sunt viae, cessavit transiens per semitam. Hic tamen cum præscriptis sanctæ recordationis viris eandem viam aggredi, et, non præter spem martyrii, labores et pericula vitæ suæ ausus est ingredi. Sed quantis tam ipse, quam qui secum itinere socii erant, periculis pene usque ad interitorem vulgaverint, quoditer multumode plage, naufragia, pugnarum etiam contumelia modum in ipsis excesserint, explicare quis poterit? Sed patientia, quæ Job in multis periclitatum substinnit, his constantiæ robor fideque aurum inexpugnabilem

circumposuit, ut etiam non condignas crederent passionibus hujus temporis ad superventuram gloriam in pietia revelandam. Deo tamen ducente, eademque patientia indissociabiliter a dextris et a sinistris comitante, loca itineris, quæ Dominicum sepulchrum respiciebant, cum gaudio non modico, ut prædictum est, conficiebant. Ubi voti sui post desideria inextinguibilia compotes effecti, optionisque suæ satietate preces vel suspiria fundendo contenti, Pascalis imo cælestis, jubaris lumine, ad idem Dominicum sepulchrum quotannis descendente, juenndantur, atque amore seu stupore in ipso infatigabiliter excitantur, atque eis secundum illud Sapientis, non Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudabile fuit.

5 Interea B. Poppo quibusdam desepulchro Domini sumptis reliquiis, iter, quo venerat, cum sæpemenoratis repelebat viris, et ad locum Hagiospater dictum, quem nos Ad Sanctos Patres dicere possumus, pervenit, ubi persecutionis tempore Sancti a persequentium se facie declinaverant, et in cavernis petrarum et speluncis montium secesserant, occultoque Dei judicio agente, iisdem corporum suorum gestibus, eademque in carne, qua tunc temporis fuerant, immobiles usque in præsens evenerunt aprætereuntibus. Qui beato viro sui que itineris comitibus tam spectaculo quam reverentia satis habiti, orationibusque ipsorum, ut sibi misererentur, humiliter sunt admittiti. Ex quorum reliquiis cum fide non modica prædictus vir Dei Poppo portionem aliquantulam sibi tulit, eamque interim secum et cum viris supra memoratis Roberto Lausoque domum retulit, atque in oratorio S. Mariæ in villa a Dunsâ sito, perpetuo servandum condonavit.

6 Prædictus autem Robertus in cœnobio b Wasloï, seu Boloacus vocitato, monastico conversationis habitum sumpsit sub venerando Abbate Richardo, omnibus pene seculis justitia et probitate sui jam celebrato. Sed et Lausus vere sub laicali habitu monachum se prætendebat, subique eodem proposito avum sui sine tonsura clericali, sed non præter vitam clericalem, conficiebat; atque Gandavi in ecclesia S. Joannis, e quam ipse construxerant, locum sibi finire quietis delegerat. Et ut interim super his, quorum vitam sola Dei scientia melius colligit, inveniamus, ad beati Viri Popponis vitam, quam scribere crepimus, stylo prosequente releamur.

7 Post prolixæ peregrinationis labores non multum temporis intercesserat, cum ecce ei divina gratia, ut secundo peregrinaretur, atque ut limina Apostolorum Petri et Pauli, tam animi quam corporis inviseret præsentia, inspiravit. Quæ inspiratione multo animæquior factus, effectumque desiderii sui, quod dilatione creverat, tandemactus, cum Theoderico nobilissimo, sub quo eum militatiæ præscriptimus, viam est aggressus, atque ad limina Apostolorum Petri et Pauli dum multumque desiderata perventus : ubi et voti sui satietatem, quæ se tidim non noverat, adeptus, et iis ad quæ venerat, rite peractis rediit.

8 Contigit interea, ut necesse divertendi tunc fortasse se habebat, ad S. Theodericum applicuisse, eumque, quem prælibavimus, Theodericum virum nobilissimum, sub quo militatiæ se dederat, langore in dies crescente penitus defecisse, subique de vita jam periclitanti phrenesim, prout temporis accessus habuit, accessisse. Quem beatus vir Poppo per aliquot dies ibidem penes ejusdem beati Fratres detinuit, atque ipsam non sane mentis incommoda liberari obtinuit, hucque orationibus suis, Sanctique meritis Theoderici concurrentibus meruit. Memoratis vero Theodericus pro indulta sibi sanæ mentis, qua diu curaverat, sospitate, in magnas gratiarum laudes subita prorupit hilaritate illumque vicino temporis articulo, Deo donante sibi nasciturum, Deo Sanctoque Theoderico se e vestigio devoviturum Quod et contigit

AUCTORE
EVERHELMO.
EX MSS.
Rom 8

isthic prelati
vacat

Hiero. ep. 13
ad Paulin.

religiosus
SS. defert

b

sociorum ejus
pletus.

c

Ipsæ limina
Apostolorum
visit

comiti sanite
tem colthe
ruperat

et illud
sciturum in
detoret.

dotse militis
Poppo :

evadit egregie
plus :

ut sepulchrum Do-
mini

Isa 33 8

multa palitur
in vi

AUCTORE
EILBERTO,
EX MSS

ex rei eventu postmodum ita fieri. Nam filium, quem divina annuente providentia acceperat, S. Theodorico sibi quæquivocum fecerat, eumque, ut vovit, donatione solemniter facta reddiderat. Postquam vero B. Poppo, ut in sequentibus luce clarius constabit, Abbas in cœnolio Stabulensi venerando Abhati Bertrammo successit, amore ejusdem Theodorici ductus, post eum misit, et penes se in omni doctrina et scientia nutrit, donec in virum perfectum et Ecclesie Dei idoneum per omnia efficeret; postremo vero etiam successorem sibi in regimine fieri Treveris ad S. Maximum d' expecteret. Sed quia rationis occasio se ad præsens ingessit, hoc tantum de venerando Abbate Theodorico in regimine beato viro Popponi succedente, breviter interessit; latius suo in loco de reliquo percurrendum, vel qualiter ab eo educatus, vel vel successor factus, alias laxius agendum.

d
qui post Popponis discipulus, et Abbas fuit.

a Datisa, vulgo Heyse, oppidum est Flandrie, ad Lissam fluvium, Landavium inter ac Cortricum Marchionatus titulo in signe.

b Hoc monasterium Wasselburgius quinque leucis distare Viridano scribit, Beaulieu dicitur.

c Ligo non est anna 851, a Tassianuro Episcopo dedicata, ut scribit Sanders lib. 3, rer. Gandavensium cap. 1, et vesiva qua præscriptione Est ea ecclesia non Cathedralis.

d Id infra cap. 14. nu. 36, pluribus narratur.

CAPUT III.

Reputata seculi vita.

Nunc vero oportet præteritum hic inserere gesta censuimus, viciniam in beato viro locum habentia ab his quæ proposuimus, scilicet mundi hujus principem qualiter cum copiis suis eluserit, et ad monasticæ professionis proposita inspiraverit. His itaque diebus Baldwinus Marchio summum in fascibus Comitatum agente, & Flandriamque populis justis cum legibus imperante, B. Poppo tum quædam eundem Principem, quam Optimatum suorum primos plurimum amicitia dictante valuit, utpote qui religione, justitia, et fide magnificè elaruit. Contigit etiam inter abos Frumoldum quendam ejusdem Principis lateri loco pene proximo adhaesisse, primisque regni negotiis apprime consulto inenbuisse, qui in loco e Sithin nominato habitatione sui morabatur, cujus amicitia præ ceteris amplius singulariusque Beatus Poppo tendebatur. Tantis etiam iis omnium rerum par alterutrum erat consensus, ut idem Frumoldus filiam suam, quo sibi præ ceteris, quas habebat, præstantior videbatur, eidem viro Dei stabilis adjungere comulcia mediretur, quibusdam etiam sui juris rebus ad in operis præscribere satagens, omnique quasi generum sibi futurum in sua adseisci expectens.

b
Poppo Magnificus curas,

ad magis invitatur

d

ei parans contrahere,

e

coctus nocte illustratum

lanæa viri ardere

10 Cujus votis vir Dei assensum ad tempus præbuit; sed postea infusione sancti Spiritus revocatus, ut id fieret secum renuit. Denique d' pertesus repente nuptiarum, utpote jam tactus cor intus divina inspiratione, per aliquot dies dissimulavit comulciam sub incerta responsione. Sed ne ex toto ab incepto resipisceret, timebat id amico fideli fieri offendiculum, eo maximo, quod de conjunctione illa uterque pum per verham firmaverat consilium. Unde imminente nuptiarum tempore, utrobique hæsitans pendebat animus in dubio, ad quam partem se verteret, salvo utrorumque consilio. Tandem statuit, ut in Sithin ad Frumoldum, secundum quod divina providentia disponebat, iter dirigeret, quatenus, ut delegatum erat, familiaris viri gener fieret. Sed ut id quiete ageret absque rumore, respiciens quasi non inglorius uti e equis vel apparatus plurima, viam illo aggressus est intempesto noctis silentio. Nec mora: in campo per noctis medium lux coctus emissa, resplendit super omni campo insidentem, quæ foris pariter et intus totum illuminavit hominem. Quæ de re inopinata tremefactus, circumfretus obtutus non sine admiratione, et videt lanæam, quam manum gerebat, in modum faculo nimio fulgore radiantem, quasi inflammata

ardere cuspide. Intelligens ergo vir altioris ingenii, respicere se hoc genus prodigii, acclamat via suæ comitibus nequaquam ultra jam se progredi. Necessè est, inquit, commilitones mei, alia intentione, aliaque via incedere: opportunum video, finem vitii cum cupiditatibus his imponere, et quo divinitati placet, toto conatu intendere.

11 Post hæc projectis armis militaribus, induitur Dei armatura, et mutata mente ad meliora, meliori via rediit ad propria. Nec mora intercessit: sed statim e vestigio ad S. Theodoricum, de quo ante scripsimus, ut se monachum profiteretur convolvit. Cum f Eilbertum quendam, sagacis ingenii virum, obviam mox venisse contigit, qui Domini g Gerardi Cameracensium Episcopi carne et spiritu germanus extitit, quique quondam eidem beato viro Popponi, ibidem una cum predicto seniore suo Theodorico divertenti notus factus, proque sanctitate ipsius et vita laudabili summo opere est adamat. Nam, et ipse pridem a seculi actibus nudus evasis, ibidemque sub monachali tunica se laicum mutavit, tanque officio quam nomine monachus jam diu esse dedit. Hic venerabili viro Popponi et ipse nihilominus venerabilis obvius, ut diximus, venit, atque psalterium, quod sibi plurimum usitatum erat, jam in septuagesimum nonum Psalmum percurrerat, manusque sancti Spiritus gratia cor tactus in ipsum mittit, ac versum in predicto Psalmo antepenultimum, sic se habentem adiecit: Fiat manus tua super virum dextere tuæ, et super filium hominis, quem confirmasti tibi. Sed quia non facile ei, ex diuturna ab invicem absentia, ut eum agnosceret suppetebat, quem tamen olim mente et corpore plane cognoscebat primum ab eo quis esset, vel ad quid venisset, dedit, ac deinde reliquam Psalmi subintulit, Et non discedimus, inquiens, a te; vivificabis nos, et cætera in ordine sese habentia.

statuit mundum deserre

f
g

ad hoc ab Eilberto amico amatur

Psal. 79. 18.

Psal. 79. 19.

12 Tunc laudabilibus ipsis congaudens votis, totisque in ipsum animi intendens medullis; Vere, inquit, Frater, te Deus ad quod venisti misit, qui te totum hoc pietatis suæ oraculo invisit. Et super prædicti versus expositione ipsum satis edocens, animæ quiorumque exinde pro voto monastico, quod quærebatur efficiens, cussus voti ipsius Abbati ceterisque Fratribus intimavit, et quod vere eum Deus ad hoc misisset, indicis evidentibus peroravit. Quid igitur petenti ei Abbas una cum Fratribus ingressum annuit, et per singula, ut monastica docet norma probatum sine macula invenit. Deinde, ut parvulum Jesus, innocentia plenum et mansuetudine in medium statuit, monasticæque vigoris habitum imposuit. Veri enim eum parvulum quodammodo dixerim, quem sine dolo ex gestorum ipsius attestazione senserim: qui licet ætate et sapientiâ in dies fuerit proventus, malitia tamen, ut ait Apostolus, parvulus fuit. Et ut eum vere prioribus ante Legem et sub Lege compleverim Patribus, de terra et de cognatione sua cum Abraham, Deo inspirante et jubente, transivit; et cum Eliâ et Joanne a mundi illecebris solitarius esse quæsit: quem secundum Psalmistam, Deus in abscondito faciei suæ a perturbatione hominum abscondit, et ad hoc totum Spiritu sancto inspiravit, ut omnibus sui juris relictis, mundo evaderet nudus, pro his in terra Sanctorum duplicia possessurus, et ex promissione Evangelicæ venturum, cum vita quæ finem nescit, habiturus. Cæpit interim a predicto Eilberto, Merrihacensium postea Abbate, litteris strenue erudiri, et in omnibus, quæ monasticæ institutionis sunt, ad plenum informari: ita ut in brevi cunctis, quæ scientiæ expeditant, percursis, fastigium monasticæ attingeret perfectiōnis. Neque mirum, si Spiritu sancto, ut vere credimus, donante id valuit, qui omnes ad discedendum moras semper dehabuit.

pt monachus

Matt. 18.

1 Cor. 13. 20.

Psal. 30. 21.

Matt. 19. 29.

instruitur ab eodem Eilberto.

a *Ille est Balduinus Bellobardus dictus nostratibus historicis, vel Barbatus, vel Honestus. Barba, a barba prolata. colore subnigro venusta, Flandriae Comes, obiit anno 1036, cum imperasset annis fere 46. Marchisus sive Marchio appellatus, ut alii Flandriae Comes, quia Flandria marca erat, sive limes regni Francici.*

b *MS. Paderb. Flandrarumque, et fortassis relictus.*

c *De Siliu agemus 5 Septemb. ad Vitum S. Bertini. Consule interea Malbranci nostri Moricensis.*

d *MS. Pader. proter consuetudinem nuptiarum.*

e *Idem MS. copia*

f *Sar. Gilbertum vocat, Baldricus lib. 2, chronici cap. 3. Elbertum, Colvenerius Helbertum. De eo agitur ad Vitam S. Foran-nant 30 April. in Originibus Walctodorensibus.*

g *De eo fusc agit Baldricus. Vir fuit sanctus, obiitque 14 Martii 1048, vel 1049.*

CAPUT IV.

Leprosi miraculosa curatio.

Fit curator pauperum:

Job 31 32 et 17.

leprosum be-nigne excipit,

et coopertorio suo noctu lectum

miraculose sanat

eodem dein coopertorio utitur

ut latere cu-pit

Math. 8 3

Sub saepe memorato autem pie recordationis Elberti, tunc temporis monasterii existente portorio, B. Popponi pro excipiendis in xenodochio pauperibus cura ab ejusdem loci Abbate est exhibitā, et ut satis fideli domus Dei œconomo sive dispensatori sollicitudo commissa, In qua administratione liberalitatem cum hospitalitate tenuit, atque vere cum B. Job dicere potuit : Foris non mansit peregrinus : ostium meum viatori patuit. Et item : Si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea. Quadam vero die inter ceteros a se in xenodochium introducendos simul et alendos, leprosus quidam advenit, qui pro deformitate sui vix cura aliquibus consortii vestigia illa invenit. Quem vir Dei nihil omnino horruit, sed cum reliquis introductum officiositate qua potuit accuravit et aluit; postremo vero nocturnis jam tenebris irrupentibus penes se detinuit. Sed veritus eum nocturnis frigoribus, utpote vestimentis indigum, aretius constringendum, primum sollicitatur in se, quid super hoc esset agendum; deinde vero ex humilitatis consulto viam, qua pauperi misereretur, invenit. Nam coopertorio, quo ipsemet in stratis recumbens uti solebat, pauperem simul et leprosum, nihil pro deformitate ipsius refugiens, ut alter Martinus, tegebat. Sed et haec humilitas compassioni permixta non inanis aut irrita in conspectu Dei habita est : quia eam salus in leproso, et magnificentia in beato viro secuta est. Vestimento certe illo praefatus leprosus coopertus, primum sudoris guttas emisit, et e vestigio omni lepra fugata, sanitas eum repentina invasit; atque mane sancto viro ad eum venienti sanus apparuit; proque duplci pietatis bono sibi praestito gratiarum vota reddidit. Qui venerabili viro stuporem et timorem iniecit; stuporem videlicet, quod vestimento suo salutem in paupere Deus fecit; timorem, ne pro hoc facto ipse palam fieret, et ad ruinam sui favor eum popularis pasceret. Precibus tamen admisis, ut sine publicatione sui discederet, hortatur, Deoque, non sibi, pro hoc facto gratias ageret, humiliter precatur. Postmodum vero eodem in stratis suis coopertorio usus est, neque ab id, quod leprosum eo epererat, ipse tegi dedignatus est.

14 Sed praescriptum virum Dei Elbertum res gesta non latuit, se tamen secrete ad tempus dissimulavit, cumque pro vestimento ipsius pauperi simul et leproso praestito convenit; cur suam, et non aliud praestiterit, dissimulando, ut diximus, redarguit. Ille vero humi prostratus, ab eo pro re gesta secreti causas imploravit, sacramentisque maxime ne se publicaret exoravit; imitans certe Donatum, qui pro humilitate et compassione leprosum, quem lex tangeri vetuerat, tetigit et mundavit, cui ipse tamen pro ejusdem facti manifestatione interdixit. Ecce quantum humilitas beati viri meruit, quae prius in vestimentis, quam in ipso, palam fieri habuit. Neque enim non credendum, quantum in se remedi habuit, qui in vestimentis suis tantum meritis exigentibus valeat. Proinde nemo Deum in Sanctorum suorum

vestimentis salutem efficere posse dubitet, quem ex vestimentorum suorum fimbriis mulierem sanguinis profluvio laborantem sanasse liquido patet. Hoc autem factum, qui a praedicto Elberti coram didicerant, mihi scribenti (Denique testor) intinaverant, ne cui hoc temporibus nostris fieri incredibile videatur, quod laudabilium personarum testimonio per B. Popponem factum fuisse probatur.

15 Subsequenti namque tempore sancto recordationis virum Abbatem Richardum ad Sanctum contigit Theodoricum venisse, atque piam viri Dei conversationem sibi prolatam innotuisse. Qui in eum dilectionis suae oculos mox convertit, et ut facile amorem meritis sibi respondentibus fieri innotuit, totus in eum sancti Spiritus igne agente exarsit. Unde et eum secum ablucere voluit, atque pro hoc totius consilii viribus incubuit. Et primum viri Dei animum super hac re inquisivit; deinde vero apud Abbatem ipsius preces admisit. Quas quidem diu multumque idem Abbas humiliter refugens abnuit; postremo tamen ipsis defatigatus, assensum licet invitus praebuit. Ex cujus consensu definito, vir Dei corpore, non mente, inde discessit, atque Viridunum cum praedicto venerabili Richardo Abbate ire perrexit. Ubi ante omnia, et ad omnia, ab eodem Abbate pro obedientia seu patientia ipsius comprobanda est exhibitus, et in omnibus obediens, fidelis, patiens, ex servitutis penso inventus, interimque inter ceteros adoptionis suae a filios, dilectione apprime est habitus; ita ut sublimiori, quam fuerat, loco eum promoveret, tum quaedam ex prioris suarum rerum negotiis administrare jaberet. Quae quidem tam honeste, quam strenue ergogavit, et in dies melioribus semper auspiciis amplius augmentavit.

a *MS. Vul. filios dilectionis.*

CAPUT V.

B. Adelwive matris religiosa vita.

Interea matrem suam, de qua nihilominus praedictissimum, marito jamdiu, non virtutibus, viduam tenuit; et ut eam seculo secum abstraheret, cogitavit sui consilia primum praemisit. Sed quia ipsa, ut erat in cunctis virtutum consiliis tantum semper assentanea, quantum in singulis sine cessatione idonea, filium suum super persuasione tam anabili laudavit, et ad conubialis vitae callem cum eo migravit, omnibus sui juris, tam liberis quam mancipiis, hereditariisque cespitis redditibus posthabitis. Quam quique liberorum simul et servorum, sicut unicae matris ne domine solatio destituti, usque adeo clamoribus lamentisque inconsolabilibus sunt pressenti, ut etiam plerique ipsorum medios pene se, Scaldem fluvium transvadere simulantes, humectarent, si quo facto pacto eam compassione compunctam ad se revocarent. Sed quia nemo mittens manum in aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei, ex similibus et ipsa viam ad Deum, quam filio ducente sibi sensit aperiri, non ut uxor Loth obtutibus retro deflexis, cepit experiri : Deo tamen eos, quibus timuit, rata fide commisit : ac deinde cum filio suo desiderii sui habenas in inepto itinere laxavit.

17 Quae in Elhone a monasterio, ad Sanctum scilicet Amandum, una sum filio suo producta, ibidem desiderii sui ex ecclestis visionis oraculo sinceritatem est adeptā. Num ante B. b Cyrici c lipanas eadem in vigiliis precibusque pernoctante, atque post paululum ex diutina sui defatigatione semivigilante, quia eam superna respexerit exaudito, hujusmodi ad se divinitus perlata patefecit visio. Nova rerum certe facie quamplures Christi Sacerdotes in consistoriis dealbatos vidit, quos in modum coronae divina extensio atrinsecus positos spectaculo sibi dedit. Inter quos etiam B. Amandus, utpote ejusdem loci primus, praeceteris promotius honestiusque residere videbatur.

AVERTON, CALERILLON, EX MS. Math. 9 v. 21 et 22

Mittitur Lev danum.

Matrem ad vitam co-nubium inducit.

frustra obtutibus utitur.

Loth 19 22

in vestitiis, amantur in proposito

AUCTORE
EVEBHEIMO,
EX. MSS.

tur, atque ad sententiam ipsius, sicut eum eo loci tunc decubat, omnium intuitus suspendebatur. Sed et B. Cyricum sericeo gemisque totum videbat nituisse, elegantisque pueri vultus imitatum fuisse, tunc cum singulis Sacerdotum sermonem conseruisse, proque se ibidem in medio prostrata preces fuisse. Cui S. Anandus una cum pari confidentium sibi consensu: *Eia, inquit, bone indolis puer, tuum est pietatis dextram cum precibus etiam huic viduae porrigere, quae ante sacrosanctas lipsanas tui continuas non desistit preces admittere. Qua auctoritate venerabilem puerum Cyricum certiore factum, ad se appropinquasse, totamque se quasi de terra, ubi iacuerat prostrata, vidit levasse. Atque huiusmodi visio hinc finem sui habuit, ipsaque B. Popponis mater mox expergefata, ad se rediit.*

18 Quae hanc quidem visionem filio retulit, cum quo etiam ipsa super eadem visionis fide animaequior facta. Virginitatem se contulit, veloque pie conversationis ex consilio beati viri sibi imposito, iustitia et moribus iam eunobialis vitae arrisit proposito. In quo cum erga humani generis hostem iam diu virtute sua multiformi bellum conserente didicisset contemlere, et velut contra vitiorum torrentem brachia tendere, apud d. S. Virorum succedente etiam tempore solitaria esse coepit; illique reclusa, cursum vite, diabolo cum virorum suarum equis triumphato, in pace peregit. Neque enim dubium erit, hanc post conversionem apud Deum efficiendi quae poposcerit lucem invenisse, quam eo ante conversionis suae tempore praestitit valuisse, ut lucernam extinctam precibus, et non manibus reaccenderet. Tum etiam ad miraculi esset indicto, cum similia posse, si occasionis ratio exposeret. Haec super conversione et vita matris beati viri dicta sufficiant. Quae de ipso sunt, me interim ex relatione Magorum desiderantes scriptorem inveniunt.

Virum monacha, post-
reclusa sancti
vivi

d

miraculis
clara

Capitulum

a. *Celebratissima etiamnum inter Tornacum et Valentiam canonicum S. Anandii, ab Eluadio rivo Elmonense olim ductum. De eo plura ad Vitam S. Anandii B. F. 10.*

b. *Caropus S. Cyrici, abe Quicel, isthuc quando altatum sit, decessans ad diem ejus natalis 16 Junii. Asservatur id perquam religiose et nos coram illud venerabili suavit.*

c. *In via genere feminino etiam abbe usurpata. Victor Vitica lib. 3. *Hinc* sunt igitur cum hinc solentibus lipsane beate Sanctuarum in monasterio Bigne.*

d. *S. Vitoans, Galliae S. Venne, a popopis Veridionensis, collitur 9 Novembri. 1. 1. In ea urbe monasterium sub illius nomine, Ordinis Benedictini. Bernardus lib. 2. *Discreuit, hoc et alii exemplis docet, abbe consuetudinem parva, ut parva coram virorum Dei. S. Benedicti esset quadam cellula, quae clausa seu inclusorum nominabant, in quibus sua immunes aliquid in avaria includeretur, auctori studio virtutem exercebatur. Quia de consuetudine aliquid dictum 7 Junii, in Vita Ludovici illius cap. 1, num. 6.**

CAPUT VI.

Monasterii S. Vedasti possessiones a Poppono strenue curatae.

Ex hinc saepe memoratum Abbatem Richardum Baldinum Marchisum apud a. S. Vedastum, b. Forlodo a regimine dejecto subrogavit, qui animum ejus ad hoc consilium tum ejusdem viri sanctitas, quam Principum regni sui collato suscit. Auctoritate vero praefati Principis idem c. Richardus Abbas administrationem operis sibi injuncti suscepit, virumque Dei Popponem, quia se rerum gerendarum plurimum occasio tenuit, secundum sibi eo loci praefecit. Et non tantum sui, sed etiam omnium Fratrum consensu fixente ad effectum. Quippe quorum mens venerabilis viri Popponis virtutum conscia iam fuerat, et in eum amoris sui intuitum caritate non flecti converterat. Venerabiles praeterea inter eos extitere viri, quorum dilectione singulari prae ceteris amplius B. Popponi induit putari, Dominis scilicet d. Fredericus, qui r. Gozloven Ducem carne germanum habens, venerandum Abbatem Richardum ibidem comitatus fuerat: f. Ludovicus quoque, qui se hinc eo loci sub

B. Ad
f. a. m.
grad.

a. b.

c.

episcopus
d.

p. monachus
m. r.

d. e.

f.

monachali proposito mutaverat, succedenti vero tempore, favore praefati Abbatis Richardi poscente, sibi in regimine successerat. Et quomodo anima Jonathae animae David colligata fuit, ita et affectus horum pie dilectionis vinculis adinvicem colligari habuit. Unde et eum a saepe memorato Abbate Richardo secundum praefici contigit, quem tam laudabilem virorum una cum cunctis ipsius loci Fratribus dilectio attigit.

1. Reg. 18. 1.

20 Sed in administrandis ejusdem loci necessariis magna tunc extitit difficultas, utpote ubi plurima ex parte stipendiorum monasterii debabebatur facultas, militesque praefati loci res pro beneficio possidebant ipsi indulgas. Unde et eadem causa B. Popponi, licet pro viribus honeste agenti, merorem primo iniecit; qui prudenti, quo plurimum valuit consilio a se mox discessit. Nam annuente praedicto Marchiso, res monasterii a militibus callide pruderterque repetivit, atque ut ejusdem loci Fratribus permanerent, publicis archivis ratum stabilivit. Pro quo etiam insidiarum fontem ab eisdem militibus sibi comparavit, tantumque inimicitiarum vim apud eos, a quibus res injuste possessas abstraxerat, subintraivit, ut viarum septa circumquaque occuparent, tum etiam ad pericendum ipsum insidias aptarent. Sed, ut scriptum est, in vanum quiesierunt animam meam: quia per arma dextris et a sinistris vallatus, omnes inique conjurationis rupit conatus, mediisque per ipsos incedens, et fraudum copiam elisit, et periculum Deo ducente evasit. Ille nimirum, qui per medium Phariseorum transiens, oculos eorundem a notitia sui clausit, atque passurus nominis sui catena retro eos prostatos ligavit, ad suspendendum etiam servi sui periculum, omnem insidiantium sibi ab eo delictum intuitum.

bona monasterii a secularibus vindicari

Psal. 102. 10
corum insidias mirabiliter evadit
Luc. 4. 30
Joan. 18. 6

21 Erat interea viro Dei iter ad g. Henricum tantum quam magnam Romani potentatis Imperatorem, primum post Ottonem junorem ex Principum regni consilio successorem. Nam et ad h. Batuan, e vieno Rheno flumini adjacentem, applicuit, ubi quondam S. Velasto reditum suorum possessio fuit, quam etiam ex administratione Praepositorum suo usui Fratrum providere habuit. Hi certe quidam consanguinitate atque familiaritate beato viro notus, mansionem sibi habuerat, cui summa cum affluentia liberalitas famam cum rebus pepererat, quippe maxime beato viro, dum res posebat, adhaerens se praebuit. Nam praevigilo adventu ad se viri Dei, quaeque suis, ut venturum decelat hospitem, mandat apparari, tum in capturam piscium retia studiisque laxari. Sed circa id operis diu instantes, laboris difficultas elisit, vicusque ad dominum a littore remisit. Omni vero capiendorum piscium spe sublata, sanctitas B. Popponis, memorato illustri viro jam dudum cognita, mox ipsi licet absens sua inspiravit consilia. Nam eo pacto idem paterfamilias iterum eadem multi mandat retia, ut si B. Popponi sanctitatis ulla cum Deo esset gratia, votum sui in capiendis piscibus subita sequeretur efficacia. Quid igitur? Laxantur ergo retia in capturam, non minus piscium retibus Petri habitura. Nam tantam piscium multitudinem mox collegerunt, quantum ante capturam nullatenus futuram speraverunt, ut in argumentum et ibidem sanctitatis beati viri, nec numero nec modo sui possent aestimari. Et ecce B. Popponi apud illustrem, quem praediximus, virum divertenti, quantum quod Deum ipse mererit per praefatum virum, michi claruit patenti. Et primum a captura piscium suos elocent frustratos fuisse, deinde vero in nomine ipsius retia mississe, sicque tantos ut sibi praee oculis tunc fuerant, cepisse.

9
ad S. Henricum Imper.
proferscat.
h

ab amico receptum, piscibus non sine specie miraculi capitis

22 Pro collato ergo sibi divina pietatis beneficio, conditori rerum gratias egit, relinquendo itineris, quod ad Imperatorem, ut diximus, sibi fuit, post alteram cum ameo suo vera dilectionis communi-

ab Imperatore quaer. eudi
comptat

nem,

ACCERTOR
FAVERHELMO,
IA VSS.

a MS. Parl. Casueula.
b Ellsgaugum regia est Ello, sive Illo, aut Alsa flumine irri-
guo, sic supra Listrogauum. Sausaus iter prius ad Batarorum
insulam, et hoc Argentinense confudit, scribit enim: Tunc ad
Henricum II Romanorum Imperatorem destinatus pro necessita-
tibus in monasterio, spectaculis illicitis incumbens libere redar-
guit. Opobonem in reddito a hypo profectum vite restituit.

CAPUT VIII.

Praefectura Stabulensis, et S. Maximini,
adversarii puniti.

Creator Ab-
bat Stabulen-
sis

Contigit interea Stabulensis cœnobii Abbatem Ber-
trannum debita morti dedisse, atque alteri succe-
dendi sibi locum reliquisse. Unde et Henrico Impera-
tori B. Poppoem subrogare animo insedit : quod
ut fieret, Richardum Abbatem tunc secum in consi-
liis agentem humiliter convenit, cui tamen omnino
sui consilia animi non patefecit, quia Poppoem sibi
ab eo tantum dari postulavit; sed quia ratione eum
postulari, iudicaverat. Venerabili autem Richardo
Abbate Imperiali primum petitioni diu multumque
renitente, occasionesque plures, ob quas se tali viro
carere non posse dicebat, exponente; S. a Heribertum
Agrippinum Coloniae Episcopum, praefatus Impera-
tor evocavit, roque sibi adjuncto, apud praescri-
ptum Abbatem preces adhuc admittere curavit :
postremo vero obedientiae sententiam ex regia au-
toritate in eum dictavit. Quam ne sprevisse videretur,
subjectione, non voluntate, suscepit, et ut ei
B. Poppo in manus cederet, licet invitus annuit. Cui
Stabulensis regimini pedum mox porrexit, utque
Poppo pro successione iudicio deferret, indixit,
adjuncto sibi ad id negotium h. Walbodone Leodiensium
Episcopo, sanctitate et fide ad quaecumque stre-
me et pie peragenda illustrissimo. Qui ex dicto regio
sibi jussa pergunt implere, memoratumque Dei virum
Poppoem apud S. Remacium in regimine promovere.

patitur graves
persécutiones,

monachis in-
racionose ac-
catis.

Exod 3 2

1

invisis
pauca, ac
pauca post
mortem

29 Qui promotus, quibusdam eo loci, quorum mor-
tibus convenire non poterat, displicere bene agendo
cepit. Unde tum ipsi, quam eis qui secum eo vene-
rant Fratribus, inimicitiarum vis tanta accrevit, et
tum manifestis odiis, insidiisque interdum clande-
stinis, ira bicorum ad hoc conjuratorum deservit,
ut quadam die monasterii claustra ab eis impetu dato
irrumperentur, evaginatisque gladiis, Christi greges
per Dominica septa persequerentur. Sed (mirum di-
ctu!) qui gladiis in se vibratis credi videbantur, icti-
bus non humano sed divino clypeo elusis, non laede-
bantur : sicut et ille a Moyse rubus ardere videbatur,
qui tamen aestionis molestia nulla laedebatur.

30 Tanti vero fami mali ubi beato viro Poppo,
a Mahmudano tunc demoranti, in aures percrebuit,
spiritum contritionis et mœroris pro tuo execrabili
rerum facie induit; praesertim cum ex nubiantibus
sibi plures suorum mœrore cubuisse, atque ex-
inde lus qui superstites fuerant, motum de reliquo
accrevisse. Quo praeterea eorum militiae secularis
fueri viri, a quibus etiam quod factum fuerat, con-
tigit sciri, quorum unus Adalbertus alterque Boso
vocabula sunt sortiti. Qui summa cum velocitate eo,
ubi in thronos Christi phalanx illa grassata fuerat,
ire pergunt : Deique, non sua, administrante virtute,
omnem illam multitudinem soli expellunt, capiunt,
et sternunt : atque omnis pro vobis res illis provenit,
in quorum manibus, beati viri id impetrantibus me-
ritis, ille pugnavit, qui non salvat in millibus, aut
curruum et armorum potentatibus, sed in uno mille,
impe duobus decem valet fugare millia. Divina de-
inde actum est animadversione, ut nullus, emenso
jam anno, superstes ex illa iniquorum fuisset con-
juratore. Sicque omnis erga virum Dei confusio in
gratum redit, amorque omnium parim eum consensu
prodit.

31 Bionnium jam effluerat, et Hierichonice Tre-

virensium Abbati apud S. Maximinum, praefato ju-
bente Imperatore, successit : ubi in eum similis, imo
gravior, quorundam cum insidiandi copiis invidia
processit, eorum videlicet, quos a monasticis regu-
laribusque observationibus via abruptim deflexit.
Cumque sibi sub eo illicita jam non licere, et assueta
locum penes se non posse habere conspexissent, de
ejus morte plura machinantur, et quod palam non
poterant, quibusdam praestigiarum suarum insidiis
operantur. Ad quod (nefas dictu!) sacrosancta Mis-
sarum solemnitas violanda, suis occupant divinationi-
bus, et quas proceres credebant, in immunditia et
sanguine manuum suarum execrandis admiscens in-
cantationibus, ponentes, secundum illud Prophetæ,
tenebras lucem, et lucem tenebras. Neque hoc eis ad
fomitum malorum suorum (tantum sufficeret; sed ap-
ponentes adhuc peccare, peccatum super peccatum
adjicere, tamque execrabili quam invida eosque
perducuntur exagitatione, ut in apponendis beato
viro cibis et potibus venenorum suorum uterentur
admixture. Sed invidia diaboli, per quam mors pri-
mam subintrovit in mundum, nulla morte per ne-
quitiae suae ministros Dei laesit ministrum : licet per
iniquorum manus daemon beato viro saepius porrexe-
rit, ipseque toties gustari non refugerit. Ille enim,
in cuius oculis hic B. Poppo obturavit aures suas ne
audiret sanguinem, et clausit oculos suos ne videret
malum, istius etiam a veneni laesione clausit viscera,
ut in extinguenda domui suae lucerna omnis iniquo-
rum frustraretur industria.

fit Abbas
S. Maximini

malorum
incantationi-
bus

isa. 3. 20.

et veneno non
leditur

in intra an-
num omnes
moriuntur

32 Nec ad hoc scelus conjuratis pro servo suo Dei
vindicta defuit : quorum nec unus eo anno, velut
grege in unum mortis facto, superfuit : ut
perfecto constaret, in viscera eorum per os beati viri
venena illa transisse, atque argumentum malitiae suae
ceteris ex hoc reliquisse. Quibus tamen, ad inferen-
dam mortem, venenum quidem temporale defuit, sed
in conspectu aeterni Iudicis, malitiae suae venenum ad
interitum ipsis fuit. Unde etiam hi qui sanioris con-
sillii occasione superstites fuerant, timorem cum amore
in eum admiserant : sicut a sanitate sui intime a
subjectis amari, et ex mœrissima in insidiatis sibi
Dei vindicta cepit timeri. Sed et ipse dilectionis non
fictae servato tenore, cepit magis prodesse quam
proesse, ita ut in omni patientia et doctrina quosque
foveret; postremo vero plures illorum in Pastores
Ecclesiarum Dei promoveret.

Egrotat
S. Poppo.

33 Aliquantum interea temporis diebus emensis,
aegritudinibus cepit fatigari immensus : unde et eum
in lecto reclinasse, atque pro vita sua diffidentiam
cum mœrore suis contigit incurrisse. Mire enim, ut
diximus, intima in eum cunctorum suspirabat dile-
ctio : ideoque eos de ipso, pro cuius amissione sibi
timebant, intolerabilis habuit afflictio. Inter quos
quidam Ernestus, ex laico vere tam nomine quam
officio monachus olim factus, cum veteris, imo praeter-
eteris, pro aegritudine beati viri dolore cordis in-
trinsecus tunc tactus, nocturnis vigiliis precibusque,
quibus plurimum ex solito insudare pergebat, tunc
pro eadem etiam sancti viri aegritudine forte deter-
genda, plus solito incubebat. Et primum, coram
Domino, quod tantum talemque ab ipso meruerit Pa-
trem, laudes dicebat; dehinc mœroris timorisque sui
stimulus coram ipso ponebat, quibus talem in detri-
mentum gregis Dominici amittere timebat, omnemque
spem recuperandi similem dehabebat.

pro eo orantis
enubant,

34 Quo in hac spiritus sui contritione pernoctante,
precibusque coram Domino animi sui affectum com-
mendantem; vox ad eum divino certe oraculo perlaba-
tur, quae pro mœrore ipsius deponendo in haec verba
distinguitur. Poppo, inquit, haec non ad mortem est
infirmas, cui ad augmentum virtutis suae in his
denos annos vivendi adhuc superest prolixitas. Cujus
quidem vocis oraculum eidem, pro novitate sui, stu-

caelus pro-
mittitur pro-
rogatio vel
ejus ad 20
annos.

poris

poris iniecit spectaculum, atque omne mœroris ab eo deterisit piaculum: ita ut qui prius inter spem et metum pro amissione sibi dilecti Patris spiritualis dubium habebat, jam tanto securior non se eum amissurum fieri inciperet, quanto amittere eum magis anxie ante timebat. Mirum enim in modum, qui ter quinos Ezechie agrotanti addidit annos, huic beato viro bis denos etiam superaddidit annos; illi quidem pro his, quas coram se fuderat, lacrymis; isti vero, quia pro eo ille usus sit lamentis, qui ex eo quod antea Pastorem talem non habuerit, et post amissionem ipsius similem sibi futurum non speraverit. Et vere utrorumque sanctitas hoc obtinuit: quia quod hic Ernestus de Patre spirituali audire meruit, ille quidem de se, si pro se rogaret, audire similiter ex merito potuit. Sed quia cum Martino nec mori timuit, nec vivere recusavit; hoc alter pro eo obtinuit, quod ipse, ut diximus, ex merito invenire potuit. Ex divino itaque oraculo res effectum invenit, Beatusque Poppo mox convalescens, in excubiis gregis Domini viginti postea annos implevit.

a S. Heriberti Episcopi Coloniensis, etiam dicitur 16 Martii
 b Walladonis sanctissimi Antistitis vitam dicitur 21 Aprilis. Hæc sub anno 1009, gesta videntur, cum anno sequenti decesserit Wallado.
 c Malmundarium viciniam Stabulato canobium, ab eodem conditum S. Henrico, diciturque quasi a nullo fundatum, quia locus antea ædificiorum cultu a deinde infestatioribus infans fuerat, ut in vita S. Henrichi dicitur.
 d Henricionem vocat Brunerus Annal. Fevrii lib. 11, et dicitur Henricionem religionis causam professentem, apud Myrænam Egypti Metropolitam anno 1023 decessisse, sed paullo ante id videntur contigisse, biennio nempe postquam Stabulæ Abbas factus erat Poppo.

CAPUT IX.

Declinato episcopatu, monasteria reformata.

Accidit interea, a Henricum Imperatorem, cujus sæpe jam meminimus, vivendi finem fecisse; Conradumque, tam nobilitate quam armis egregie commendabilem, regno successisse. Sed quia quæ nunquam delahatur sitis habendi, tunc amplius inter Principes regni dissidiorum occasionem ingressit; B. Poppo, vere Evangelicæ pacis filius, Dei virtute comitatus, illos in pacis redigere gratiam diu multumque laboravit, tandemque desiderii sui satietatem invenit, omnesque in unum pacis locum sua mediante sanctitate redegit. Sed et ipse animum Regis nuper ordinati, de quo nihil adhuc certum statuerat, prudentia et sanctitate ad amorem sui comparavit, ita ut dilectio ab Henrico in se quondam habita non deperiret, cum similem, uno majorem, in successore ipsius inveniret. Et quia ante quamplures annos Romani Imperii cum Francis discordia non minima inoleverat, ipse inter utrosque pacis gratiam labore et industria sua paratam complevit; Conradumque atque h. Henricum Reges in consensum revocavit; quorum unus, id est Conradus, Romanorum sive Orientalium; alter vero, id est Henricus, Occidentalium populis Francorum imperavit. Erat enim ei cum utrisque par locus inveniendi quæ poposcerat, utpote qui plurimum amicitia dictante penes eos valuerat: ideoque discordia, quæ inter eos quasi quoddam senium longum duxerat, ipso mediante in nihilum redacta est. Unde et invidendi sibi occasionem quibusdam tribuit, quia solus vel elicere valuit, quod ut fieret, in multis effectus jam olim perentibus defecit.

36 c Argentine interea civitatis episcopatum, Regis Conradi jussione sibi prescriptum, tam callide quam humiliter declinavit: quia occasionem declinandi Regi dictavit, videlicet se Clerici decus filium, canonicisque sanctionibus fieri abnoxium, si Pontifici timere præsumpsisset officium. At pro excusationis hujus fictione aliquantum tunc Rex orobuit, et quasi synodali prescripto conventus, super hoc ad præsens conticuit. Sed non multo post ab Ermen-

garde, nobilissimi Principis Godefridi filia, dicitur, quoniam B. Poppo non Clerici, ut ipse Regie majestati finxisset, sed laici ingenuitate et militia egregii filius fuerit. Unde etiam postea beatum virum eventum convenisse, et pro excusatione sua jussionis callide excogitata redarguisse. Sed ille, ut quem Deus humilitate et subjectione totum resperserat, regiam in se objectionem humiliter deterisit, affirmans se ad id negotii minus idoneum existere, qui se in administrandis, quæ ipsi tunc incumbabant, curis Pastoralibus non videbar sufficere.

37 Cujus humilitas quia ceterarum virtutum ejus indicio Regi fuit, totius consilii viribus idem mox Rex eo incubuit, quatenus ipsi eas regni sui abbatias illum administrare juberet, quas aliquando Pastoribus destitui viderat. Quod et factum est. Nam quascumque rectoribus viduatas aperiri contigit, ut ei mox conferret dilatio nulla prohibuit: licet ipse ab eis pro humilitate aliquantulum delituerit, atque erga jussionem impossibilitatis excusationibus usus fuerit. Et primo Lintburg d in Vosago sitam, quod hereditaria sorte sibi jam olim in manus venerat, probalium cum ad stipulatione testium beato viro delegaverat, et pro struendo iibi in honore S. Joannis Evangeliste canobio preces intenderat. Qui ex regulam præcum edicto, eundem locum, ferarum jam tunc cubile, multo eum labore excidens, servorum Dei conventiculis habitacula non vilia extraxit, et Christi jugum leve sub monastica institutione ipsi iniecit, tunc Joannem nepotem suum tam illi loco, quam apud S. Maximinum Treverensibus præfecit.

38 In quamplurimis præinde monasterii instituti canobiis, a præfato jussus primus successit, rectoresque singulos ingressit: apud Herosfeldiam quidem e Rudobone, Palthalaboriensem postea Antistitem; ad f S. Gallum, versus Aljūm jugi, Nortbertum, et in Wirtzenburg q Volmarum, h Eydernico quoque Humbertum, vita et moribus adeo præclarum. In his itaque tam consilii quam impensarum administratione, regimini statim ad stipulavit; tum in singulis omnia, et in omnibus singula, ut oportuit et deenit, amplavit. Suarum præterea precum obtentu, Heribrandus in r Cella S. Gisleni, Everhelmus quoque in k Altomonte rector coepit haberi. Apud l Benwikarium vero, quod ab Elone Palati administrante Comitatum suscepit, Bvonen, omnibus ejusdem loci habitaculis a fundamento extractis, præfecit: atque in m Busendorf, quod largiente sibi Adalberto Comite in manus venerat, similiter sub Conone, quem rectorem illic subrogaverat, monachorum gregem aggregaverat.

39 Sed et apud Trajectum, quod Frisiam respicit, ab a Adalbaldo ejusdem civitatis Episcopo, canobium S. Pauli regendum suscepit, itaque o Herigerum tam prædesse quam præesse præcepit. Tum eo humanis rebus exempto, duos in regnum viros vicissim sibi succedere dedit. Non multo post vero memoratus Antistes Adalboldus, hortatu beati viri, ad monastica instituta adspiravit, omnemque illi in Pastoralibus Pontifici sui administrationem commendavit: quam tamen ex prescripto B. Poppo iterum recepit, et in ea quoad vixit p sub monastico habitu permansit. In q Willario præterea Theodoricum, et Metis apud r S. Vincentium præfecit Heribertum, in x Walridoro quoque nilominus Lambertum: quæ quidem monastici vigoris canobia per t Theodoricum Metensem Antistitem divina sibi indulsit gratia. Apud v S. Eucharium etiam Treveris Bertollum in regimine promovendo roboravit, quod sibi gratia regendi Treverensium Archiepresul x Poppo donavit.

a Obiit S. Henricus anno 1024. Ergo perachronismus est, cum prius moribus S. Poppo vita narretur, quo nonnulli videntur post id morari.

b Id post annum 1023, quo mortuo Roberto patre solus regnare cepit Henricus, ante vero 1029, quo Constantinus decessit, oportet contigisse. c Anno 1029, id contigisse videtur Brunerus, post Wernerum.

AUCTORI
 EVMELMO.
 IX. 958.

parta regit e
 reformata mo-
 nasteria

d
 Lintburg r
 dicitur

portas locis
 equestris Ab-
 bates emstel-
 lunt

e
 f
 g h

r
 k
 l

m

n

o
 Episcopus
 Ultrajecten-
 sis ad pleba-
 rum instituit

p

q

r s

t

v

7 Hez 10
 Isa. 38

S. Poppo
 Principes in-
 ter dissiden-
 tes reconcilia-
 vit.

et Conradum
 Imp. ac He-
 ricum Gallice

e
 Episcopatum
 ingeniose et
 humiliter
 subterfugit

ACTORE
EVEREHMO,
EX MSS.

Werner*i* Episcopi mortem. d*icitur* At *braverus* an. 1034. Imperator, advocato ad se Abbate Poppone, ex gentilitio castro Limburgo, quod Nemeses inter et Vangiones situm, basilicam suscitans, eam sanctæ Crucis et D*ominicæ* Joannis Evangeliste honori dicendam curavit. Quam ipse Poppo post deinde commendans, monasterium simul exedificandi pro arbitrato, et monachos eo probatis vite legibus institutos deducendi potestatem fecit.

e*ius* Rodolphum vocat*ur* *braverus*. Celeberrimum apud Hassos cœnobium Berfeldense, at Paderborna, quæ hic Pothalborna, Westphalæ urbs, ad Paderæ, sive Paderæ, aut Patris, aut, ut alii placet, Padi fontes.

f*uit* hoc nobilissimum cœnobio, cujus Antistes Princeps est Imperii, ad vitam S. Galli 16 Octob. agemus.

g*enerat* *braverus*, Wolmarum; MS. Paderb. Folmarum.

h*ic* Sur. Hasternaco. de hoc cœnobio agit Joannes Bertelius ejusdem loci Abbas in historia sua Luxemburgensi, et nos ad vitam S. Willelmi 7 Novemb.

i*tem* Cella S. Gisleni, vulgo nunc Gislenspolis, duabus leucis a Mentibus Metropoli Hunnionæ distat. De eo cœnobio plura ad S. Gisleni vitam 9 Octob. et S. Gerardi 3 Octob.

k*onradus* Altus-mons celebre cœnobium a S. Vicentia Madelgario conditum, multis Sanctis habitatum, de quo alibi sæpe, et supra 16 Junia. ad vitam S. Marcelli Papæ; et infra ad vitam S. Aldegundis 30 Janu. Porro Everhelmus hic est qui hanc ipsam vitam scripsit.

l*ocus* Surtus Ellonem vocat*ur*. secutus cum *braverus* : Ellonem vero Brusilleris S. Nicolai apud Agripplinensem Coloniam tum primum assurgentem. *Epiphanius* Giclenus in vita H. Richæ. Erenfredum Gotaltem Palatinum libit cum Mathilde conjugæ sua (quem etiam Ezonem cum Surtio vocat, MSS. Ellonem) ait crester an. 1124. condidisse hoc monasterium, obitæ 20 Junii 1034, Mathildem vero 20 Novemb. 1024, annos miraculis claros, uti et eorum filias septem, quarum celeberrima Micheza Regina Poloniæ.

m*onasterium* *braverus*. Sed et ipse Poppo Rosendordilium in thibus Lotaringie perennam accessit, juxta Nidlam rivum, quem Saravus absorbet, monasterium edificavit, et aggregatis in vitam communione comobilis, Cœnobiæ Abbatem eis proposuit.

n*on* Adalboldus XIX. *Ulricpictus* Episcoporum Julii. u*nde* Siffrido Petri Sanctus appellatur. obiit 27 Novemb.

o*mnis* hic est ab Herigero Abbate Lobliensi, qui, ut ex Lobliensi Chronico patet, an 1007, ultimo Octob. obiit, avuncus eidem Adalboldum ad hunc Clerico Leodiensi.

p*ater* MS. Paderb. monachi tamen non defect.

q*uod* *braver*, Nuythario.

r*egula* de hoc cœnobio vitam 21 Junii. ad translationem S. Feliciani.

s*ed* *Satum* est Waleodorum in *Sanctum* Samurecut; de eo supra 21 Januarius, ad vitam H. Maxcellum, et plenius 30 April. ad vitam S. Provanam. In historia fundationis Waleodorensis, scripta an. 1239, de S. Poppone et Lamberto ista habentur : Post Julius (Hadolphus) discretus regi decreto (ab difficultates exortus) Dominus Poppo Abbas Stabulensis, qui eo tempore cum Stabulensi, S. Maximini Lelesham, et cum eo quinquagesimo regabat, ad munus Melensis Episcopi, et hinc Waleodorensium regendam cum ceteris suscepit. Et quia virtutum gratia repletus sine offensa et scrupulo vivere intendebat, undeque Ecclesie temporibus assignatis propria distribuit, et adhibitis ad hoc expendium equis generis et industriis procuratoribus secum, undeque proprium designavit. Mortur tandem, Stabulenti sepultus, habebatque pro Reato, circa unum Donat melleham quinquagesimum sextum, Poppone adhuc vivente a Trevirensi Ecclesia remansit Dominus Lambertus, ejusdem Ecclesie Propositus, ad Waleodorensium adductur : cui postmodum Poppo hanc urbem porrigens, cum regali magnificentia, et Episcopali auctoritate, ab hoc se privilegii offitio exult.

t*heobaldus* H. Melensis Episcopus, filius Sigefredi Comitis Luxemburgensis, frater S. Cœnequidæ.

v*itam* Nonum ad habet a S. Eucherio Trevirorum Apostolo, de quo 8 Decemb.

x*istens* *Ubi* Poppo Archiepiscopus 10 Junii 1037, cum sessisset annos 30, menses 6, ante a quibusdam idem qui Poppo Danorum ipsiusbus ratiocinatus.

CAPUT X.

Asserit illi miraculis auctoritas.

Ubi Stabulitum :

Math. 10, 23. monachus cum calumniam infelicia morte punire

Joanne igitur, nepote beati viri, ab eodem apud S. Maximinum, ut prefato jam sumus, in regimine jam promoti, ipsoque ab oneris sui pondere puillum relevato, Stabulans in perrexit, ubi se prius in excelendis institutionibus monasticis arcibus fixit. Quin in ipso monasterio introitu a quodam Joanne, nomine non opere monacho, conspectus, conviciis et blasphemis ab illo incredibilis est habitus, ita ut ab ipso magis mortuus eo inferri optaretur, quam vivus tum eius visibus presentaretur : qui nequitiæ suæ consensum cum blasphemantibus adjuvans Pharisæis, (de quibus voce Veritatis dicitur : Si patrum-familias Berzelob vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?) non senul us in virum Dei conviciando laxavit, sed sæpius mortem ipsi optando, superbia verba reiteravit. Sed quia beati viri mortem cum fastidio videndi eum optavit, ipse mortem sibi non

multo post exinde comparavit. Nam, ut ficus illa in evangelio ex sententia Domini quondam aruit; ita et hic ex vindicta Dei, servi sui injurias ulciscens, totus mox arescendo palluit, atque cum ipso blasphemiarum in virum Dei momento, eum mors inopinata invasit, atque ita ipsum ad ultimum usque vitæ suæ punctum dolor horrendus præoccupavit, donec morte pessima ipse nihilominus de medio feret, atque ulterius alios blasphemandi finem faceret.

Marc. 11.

41 Alio quoque tempore post vespertinam synaxim in cella degebat, sermonemque cum aliquantis Fratrilus, apud illum tunc similiter agentibus, non abs re trahebat : cum uni eorum, Adalberoni nomine, ut superius ostium occluderet cellæ mandavit, eidemque pro nocturnarum horrore tenebrarum sæpius re-fugienti instare non cessavit. Ille vero qui inobedientiæ vitium semel et secundo subiit, tandem compulsus, ad sibi jussa tam tepide quam trepide abiit, atque eo, quo jussus fuerat, solus pervenit. Quem quia viro Dei non mox parere, per inobedientiæ stimulos spiritus malignus suasit, eum evestigio ipse invasit, ita ut inconditæ vocis stridore quosque undecumque cieret, tamque subito non sanæ mentis suæ spectaculo eos, qui convenerant, permoveret. Ligatus ergo, in oratorium adducitur, atque in medio coram disponitur : ubi a Fratrilus orationi instantius pro eo insistitur, tum divinæ incantationis erga spiritum illum pestilentem exorcismus admittitur. Neque enim B. Poppone causa rerum gestarum latuit, quæ ex predicti Fratris inobedientia ei innouit. Qui mox sursum cum gravitate ad Fratrem illum non sanæ mentis devenit, alapamque tantum, ut alter Benedictus, in faciem illi dedit, spiritumque malignum sine mora ejecit. Nullique dubium sit eum prece non præmissa hoc potuisse, cum B. Gregorio in Dialogis suis asseverante, Sanctorum quique signa aliquando ex prece, aliquando peragant ex potestate. Et hi quibus secundum Joannem dedit Deus potestatem filios Dei fieri, quid mirum, si per eos signa ex potestate valeant fieri, qui ex potestate sunt filii Dei? Nam et Petrus Tabitham orando suscitavit; Ananiam vero et Saphiram increpando in mortem stravit : quia vitam, quam illi ex prece contulit, istis mentibus ex potestate abstulit. His in argumentum hujus signi sic se habentibus, cetera, quo de viro Dei sunt, delectamentum sui præsent legentibus.

atium inobedientem, ideoque a dæmone correptum.

alapa inflicta liberat.

Diat. lib. 2 cap. 30. Joan t 12

Act. 9. 41. Act. 5.

n MS. Padi. mortis occasio subintravit.

CAPUT XI.

Stabuleti et Malmundariæ restauratio, ornatus.

Interea tam Malmundariensium, quam Stabulensium locorum renovationi operam dedit, in qua affectus sui effectum, Deo opulante, tandem invenit. Et apud Malmundarium quidem cryptam, ut facile cernere est, e fundamentis extruxit : Stabulans vero, qui omnes eum monasterio officinas pro parvitate sui vilescere invenit, funditus eas eversum ire cepit, atque in habitaculis amplioris situs extruendis plurimum impensarum admisit. Sed quia his humani generis hostis solito invadebat, fraudum suarum laqueos adnectebat, si forte virum Dei in cepto opere præoccuparet; ita per eorum, qui eidem tunc operi insudabant, offensam retardaret. Nam Hubaldo cuidam, ejus ingenio et labore id opus satis processit, precipitum a cancellis ingressit, ita ut toto corpore collideretur, omnisque virium spes, præter solum suspirare, jam in eo non haberetur. Cujus casu vir Dei comperito, tam pro eo, quam pro operis destitutione admodum condoluit : sed tamen in hoc solitas medendi vires ex sanctitate et virtute sui non debuit. In sua namque semotus eum transferri atque locari jussit, et ex propriis, sicut eum oportuerat, in cunctis

Stabuleti et Malmundarium restaurat et ornatus

quendam et lapsu graviter collisum, subito sanatus

cunctis accurari. Proinde ipsemet quiddam cibi et potus sibi illati, benedictione etiam addita, illi dirigit, eumque (mirum dictu!) ad salutem exinde mox erigit. Unde et diabolicæ fraudis eum subito machinamenta contigit elusisse, omnemque cum collisione memorati Hubaldi merorem detersisse: ita ut qui pro vita sua diffidentiam incussit cernentibus, jam suis omnino ad opus pristinum resumptis viribus, jucundum spectaculum, e contrario et gaudium, ingereret cernentibus.

Stabulum septennio restaurat:

43 Jamque opus illud in altum processit, omnemque tam longe quam late locum e regione respexit, atque cooperante septemplex Spiritus sancti gratia, omnis per septennium in illo sui redundavit efficacia. Neque ejusmodi vir Dei sufficere credidit; sed in augmentum decoris, plura ornamentorum pondera addidit. Nam calicem miræ magnitudinis, auro gemisque egregie condonavit fabricatum, et in corona auri argentique non modicum expendit apparatus: his quamcomplura per beatum virum dona tum in additamento dedere ornatum. Et ut hæc breviter in scriptis se habeant, quæcumque in tabula, cappis, palliis, reliquoque ornamento eo loci aut sunt, aut fuerant, consulto et opera B. Popponis illo esse cœperant. Marmoreas proinde columnas ad id similiter opus, divina vere provisione, inibi invenit, ubi nulli unquam ejus natura loci marmor invenire dedit. Et vere ipso jam olim jacente fundamentum, incepti quondam operis Deus superædificavit proventum, ut cum Apostolo littera et spiritum illud dicere posset, quod in ejusdem ore Apostoli spiritu tantum se habet. Secundum gratiam, quæ data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui; alius autem superædificat. Quis inquam, superædificat, nisi ille, qui non edificante, in vanum laborat qui ædificat?

alia addit ornamenta:

marmoris venis reperit:

1. Cor. 3. v. 10.
Psal 126 v. 1.

44 Tam egregie præterea quam strenue ejusdem Ecclesiæ administratio proficitur, proque consecratione illius in honore S. Petri Sanctique Remaci, chrismatione ipsius in omne consilium a sancto viro descenditur. Unde et ad id negotii a Herinannum Agrippinæ Colonia Archipræsbiterum, h. Nicomemque Leodiensem evocavit, quibus Episcopus Abbasque complures ejusdem rei occasio una sociavit: tum ut honestius hoc commendaretur, Imperialem Henrici Majestatem invitavit, cui post Conradum patrem successio justa Imperium adspiravit. Præditus certe dies jam effulsit, qui ad eandem domum Domini consecrandam et chrismandam Nonis Julii illuxit, ubi non modica cum memoratis viris turba confluit. Quantos autem impensarum donorumque usus tum Imperiali presentia, quam reliquis Optimatum ad presens tunc exhiberit, quis pro iis scribendo modum dare poterit? Sed et a prefato Henrico sui juris in Amblavia respitem, qui in duodecim fere mansos extendebatur, testamentis legalibus ad ejusdem loci usus adstipulatur: ac demum eundem centenarium diem ex concursu populi ulterius celebrare decrevit. Unde etiam usque in præsens, undecumque a populis ad præscriptum diem accurrendi mos inolevit. Malmundarium insuper, quod prefato loco tam attinere, quam adjacere semper habuit, ut firmius ad eundem locum respiceret, præscriptum Imperialis sententiam imposuit, confirmatis etiam his, quæcumque eo loci juste videbantur pertinere, ne quis injuste appetendi ea facultatis jura ulterius possit habere. Sed et B. Poppo, ut Malmundarienses professionis suæ sponsum apud Stabulum agerent, perpetua legatorum stabilivit: atque exinde in omnes successores ipsorum hujusmodi sententia manavit. Consecrata autem et chrismata est prefata ecclesia in honorem Principis Apostolorum Petri, sanctorumque Confessorum Martini et Remaci anno Domini incarnationis millesimo quadragesimo, Indictione octava, Henrici quoque Imperatoris anno e secundo.

a
b

curat ecclesiam solentiter delictari
7 Jul 1150.

a Hic Erenfridi, sive Elonis Comitis filius, Eto quoque sive Nobilis dictus, frater B. Richeze fuit.
b Nithardus, qui hic Nico, Sario Nzo, anno 1039 factus est Episcopus Leodiensis, obiit 24 Aug. 1042.
c Successerat Conrado patri an. 1039. Agit de hac dedicatione Braverus lib. 11.

CAPUT XII.

Æmuli castigati, miracula.

Tempore quo B. Popponem Joanni cœnobium S. Maximini regendum accidit commississe, contigit et ipsum quædam in visione super ejusdem regiminis receptione didicisse. Vox namque ad eum oraculo, ut vere constat, divino adventit, quæ eum certe sententiam illi audire dedit, quæ ad Petrum olim a Christo prolata, passionem ipsius ita prænuñciavit. Cum esses, inquit, junior, ringebas te, et ambulabas ubi volebas; dum autem sæuieris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo tu non vis. Divinitus hoc agi oraculum mox intellexit, atque prophetiæ oculis aliter id de se, aliter de Petro significatum conspexit. Sermonem iterea super Joannis sepememorati regimine ad Fratres habuit, et de venturis tum in se quam in illo, verba tamquam de præteritis consernit. Hoc tamen sapius inculcando docebat, quod eundem jam Joannem mortis occasus non longe respiciebat. Res itaque post modicum ex conducto viro Dei effectum invenit, vivendique finem, eodem nimirum anno, ipse dedit. a Quo de medio facto, quia celestis in se oraculi sententiam pro humilitate aliquantum declinare contendebat, in regimine Bernardum quemdam succedere jubebat. Qui similiter amnis vix duobus emensis, rebus humanis eximitur; nihilque exinde quam metus eum stupore relinquitur. Ante proximum tamen sui exitus horum Fratribus sibi circumstantibus talem dicitur sententiam, nullam, excepto prefato viro Dei Poppone, promovendum in regimine, ne similiter et ipse primo successio vel promotio sui deperiret in limine. Tandem, ne divinum ullo modo responsum eveneretur, B. Poppo idem cœnobium S. Maximini Imperiali majestate repetere jubetur. Siquæ, quod frustra declinare contenderat, licet invitatus tunc subierat: atque ut in visione acceperat, manus suas ad pastoralia extensas præmit, eoque ab alio ductus est quo ipse noluit.

Abbas ejusdem mortem prædicit.

Joan 20 18.

ii

46 Sed Linthurg, cui similiter, dum advixit, Johannes præerat, Gumbertus professione et loco sancti viri monachus, regendum susceperat: sed quod temere eodem Beato a se non concedente Poppone, non suum præsumserat, cum vita etiam sua non multo post amiserat, ita ut visceribus sui paulatim digestis, diutina eum hujusmodi ad mortem usque pertraheret pestis. Post quem Hugano, nihil simile veritus, subintravit; quem similiter gravis ad mortem casus occupavit. Gustentium interem, ejus vitæ solitaria sanctitate et fama sui late jam percrebuit, a solitario et quodammodo eremitico proposito succedendi amor rapuit, ita ut reclusionis suæ claustra effringeret, solusque quasi ex sanctitate sui, quod priores non poterant, ipse impune se facturum præsumeret. Sed quia cupiditatis suæ se stimulis non sensit exagitari, quem fama omnibus usque ubi hominibus dedit honorari, in gravem mortis viam ex hoc incurabat, quod velut suus ex meritis præsumere audebat. Nam tendens in altum cecidit ab alto: quia quadam die in vallum una a montis vertice casum dedit, mortisque occasionem exinde invenit. Siquæ omnes qui adversus B. Popponem tam supplantationis quam concupiscentie fraudibus utebantur, in unum mortis locum colligebantur, paulatimque in dies cœnobii illius status deperit, et usque in præsens inopie suæ vestigia ostendere non desinit.

Aliquot Abbatres ob ejus contumplum cito mori.

47 Resplens ergo vir Dei Poppo Stabulum, ubi stabilis hinc a fidelibus perpetuo concinitur, ut ho-

stias

ACCURATE
FALGOLLO,
EX MSS.
Mulier fu-
riosa sanatur
aqua, qua
manus ablu-
rat S. Poppo.

stias et laudes cum elemosynarum fructibus Deo per-
solveret; contigit quandam mulierem sensu perdito
per montes et valles, campos et silvas, errando et
dilaerando semetipsam, ad locum ignoranter deven-
nisse supradictum. Hospitio aliqui vel municipio
nullatenus teneri poterat, sed easu locum tunc me-
moratum soluit, et usque ad secretarium viri Dei
pervenit. Hora tunc erat, qua vir Dei Missarum so-
lemnia expleverat, cum ministri aquam ad abluendas
manus vel os porrexerant. Quod videns illa infelix
mulier, eandem aquam, in piscinam de rore proje-
ciendam, petiit sibi dari hauriendam. Qua accepta,
mentis insaniam non est ulterius passa. Monstravit
Deus in hoc facto, quanti meriti apud se extiterit
Sanctus ista. Quoniam enim dispar sanctitas B. Be-
nedicti Patris monachorum fuerit, tamen in hoc opere
imitator ejus claruit; quia sicut ad illius specum mu-
lier sanata rediit per ipsius merita, ita ad istius cellam
per aquam abluionis manuum vel oris ejus rediit et
haec curata.

48 Stephanus quidam vir illustris, familiaritate
beato viro conjunctus, deposito cingulo militiae, in
cenobium supra dictum se contulit, ac monachum
spojondit. Qui quidem senio jam fessus, diem expe-
ctabat supremum. Visitatus ergo a Fratribus dixit se
volle mori, sed absque licentia Patris non posse. Qui
enim esset advocatus, benedictionem et viaticum ab
eo promeruit, et ei sicut petebat indulsit, sicque dis-
cessit. Vir Dei ad cellam, unde digressus erat,
rediit, et Stephanus viam universae carnis ingressus
est. Quis non mirretur tantam Patris auctoritatem,
et fidem discipuli morientis? Antiquorum Patrum
gesta per hunc Sanctum renovari videmus.

a In MS. S. Mariani recentiore aliquando manu, haec erat
adscripta

Fundit corda precora, patret hoc pius Abba Johannes
Hec gravis illo dies te, Pater, hinc rapiast
Ecclesia paucis hinc postquam priestulit onus,
Fuge julicium, esepa sibilu tualum,
Illius in quibus dnm ferret Julius arces,
Translatas medio redditur in Donatio,
Hinc per Panoctor, vito non curis anctor,
Pescatum votis, cetibus abde his.

In MS. Verobolphi quidem monasterii C. Id. Julii ista habentur:
Leverinus Abba, Johannes Abba istius loci.

CAPUT XIII.

Prefectura Vedastina et Marchinensis.

Atrebatensium interea rector a Joannes hac de
luce subtrahitur, sanctitatisque B. Popponis ocano
b Balduino Marchiso pra successoris ingeritur, Qui
super hoc intermuncii sibi concurrentibus diu mul-
tisque laboravit, et, licet sero, sancti viri ad id vo-
tam impetravit. Licentia tamen Imperialis, quam in
hoc idem Marchisus restare adhuc videbat, non statim
id fieri sinebat: praesertim cum multa tunc tem-
poris esset dissensio, e Orientibusque atque suorum
valida inter se contentio. Eandem tandem a Rege li-
centia B. Poppo permittitur, atque ita Atrebatum
usque advehitur. Et primum in d Namme civitate
cum e Wazone Episcopo Leodium devonit, qui sibi
spiritualis ocanio amoris semper animo insedit,
quem etiam a Leodio f dnm invidia pulsam ipso sus-
cepit, penesque se cum adprime accurrere cepit:
tunc etiam aliquantulis sibi succedentibus diebus, illo
unde exulaverat, revocavit, consultoque sui et fa-
vore postmodum ad Pontificem delegavit. His ete-
nim inter onduum sermo de caelestibus exoritur, mi-
nibusque ad superna pariter suspenditur: cum ecco
B. Poppo cursu ante praerepto; Ela, inquit, jam nunc
te praesens; aliud videhret agens, aliud vero propheta
spirito super obitu suo jam imminente significare
volens.

30 Susceptis interim a praefato Antistite his quibus
se tunc ad tempus opus habere videbat, Atrebatum
usque, ut praehabivimus, deveniebat. Ubi pari om-

nium affectu egregie suscipi meruit, utpote cujus
sanctitas olim ipsis desatis experimento fuit. Singulis
proinde res pro dilectione ipsius agitatur: et quod
cuicque ad tunc suum fuit, coram ipso ponitur, ut
vere Apostolica inter eos tempora haberentur; dum
res quaeque ab illis quibus cor unum et anima una
erat, ante pedes Apostolorum ponebantur. His itaque
magis prodesse quam praesse cepit, et administran-
dis cum utili et honesto eorum rebus Ennulinum
virum prudentem praefecit, qui praefati Antistitis
Wazonis carne germanus, sanctique viri cooperato,
et, ut vulgo dicitur, dextera manus fuit.

31 His ita se habentibus, ad beati viri de hac vita
exitum stylium vertamus. Praesciens itaque B. Poppo
discessus sui ex hac carne horam se prope respicere,
itor quod Stabulaus speetat, perrexit intendere; ut
locus ille, qui se arcibus sub monastica habuimus
institutione, sibi in sua non deesset depositione.
Discedens vero inde, caritatis vestigia suis reliquit,
singulisque per tricenon dies singulos dari g bileres
praecipit. Quod quidem caritatis edictum per totidem
dies penes eos molevit. Praeibus itaque admissis li-
centiam Marchisi super hoc invenit, sicque rever-
sionis suae viam ingredi cepit.

32 Praefatus tamen Marchisus h Martianas cenobium
tutela ipsius delegavit, et ut in ipso regressionis
suae articulo singula illic accuraret, mandavit. Quod
quidem onus magis invitus, quam spontaneus subiit,
locumque illum tam visitatum quam accuratum aliit.
Ubi honestate et severitate egregie distincta mona-
chorum illic accurrit processio: quae indicio viden-
tibus fuit, quanta sanctitatis ejus in illis extitit di-
lectio. Cepit interea cunctis singula, quae usui forent,
providere; et ut Evangelicus ille dispensator, neces-
saria sine typo praebere. Sed quia multimoda rerum
ocasio alio eum traheret, nec se solum ad omnia suf-
ficere videbat, in administrandis his Balduinum, Atre-
batensium postea Abbatem, secundum sibi promovit.

33 Et jam ultimo exitus sui tempore imminente,
ipsoque in cella paullulum sopori indulgente, somnia
phantasticis, imo diabolicis, imaginata illusionibus
se praetendunt, demonumque quasi prope adstantem
sibi ostendant, qui nimis viro Dei intentans, illo de
loco eum citius migraturum adiecit. Cui vir Dei,
Deus, inquit, cujus nutu hujus loci in me processit
administratio, et quando vult, et quomodo vult, me
hinc per eum respiciet discessio. Et mox demon,
impetu dato, ipsum nisus est appetere, gravemque
per visum molestiam injicere. Unde et phantastica
illusionem constrictus, versum illum ex centesimo
vicesimo tertio psalmo subinfereudo exclamavit:
Adjutorium nostrum in nomine Domini: eoque ela-
moris sono tam ipse, quam qui coram se obdormie-
rant, expurgati evigilant; lucernaeque, quae ante
illum eo quidem noctis tempore lucere solebat, vir
Dei extinetam composit; haecque inimicam effecisse,
evidenti praeterita visionis indicio intellexit.

34 Nec mirum esse debet, haec in virum Dei per
somnia demonem valuisse, quem nec per somnia aut
augmata, sed facie ad faciem ipsum verum Deum
verumque hominem scimus tentando petisse, tum
de loco ad locum nequitate suae voto duxisse. Ipse est
etenim, qui humani generis calcaneo insidias fugit;
et cum Sanctis importuna suae malitiae bella intendit,
nunc his visibilem quodammodo se preferens, nunc
illis phantastico somniorum horrore se ingerens. De
quo etiam somniorum genere illud scriptum legimus:
Multos errare fecerunt somnia, et excederunt spe-
rantes in illis. Et licet paullulum a proposito degre-
dimur, tamen id quod propositae rei occasione in-
gestum est loquamur. Sciendumque est, secundum
plerosque sex, et secundum alios quinque somniorum
modos tantum inveniri. Et sex quidem, ut in divinis
paginis legimus, non abs re hic interserimus, quae
ventris

Ennulinus
adjutore:

Act. 4. 32

discessurus
liberatis est
in Fratres.

q

h
Marcianus
Balduinum
praefecit

Luce 12. 42

diabolus cum
in somnis con-
sultat terrere.

Ps. 123. 8.

Luce. 35. 7
Variis somnio-
rum genera.

Incipit
epus ab eo au-
cepta venia
moritur.

a
S. Poppo fit
Abbas S. Ve-
dasti.

b

c

d e
deductus ab
Episcopo Leo-
dicensi.

f

ejus abitu,
et non pra-
dicit:

rec cenobio
orduit,

AUCTOR
EVERHELMO.
EX MSS.

1. Titul. 0. 7.

desiderat
mori dicit
S. Pauli

moritur.

Ejus pietas.

b

Psal. 31. 1.

penitenti

peregrinatio-
nem.

ventris plenitudine, inanitate, illusione, cogitatione simul et illusionem, revelationem, cogitationem simul et revelationem eveniunt. Sed quo, quae prima posuimus, experimento noscuntur; reliqua vero quatuor, attestante B. Gregorio, in divinae scripturae paginis inveniuntur. Et quidem beatum hunc virum Dei Popponem illusionem constat tentatum, quem tamen ab ejus lesione pro sanctitate sui Deo illi opitulante, vere conservatum credimus. Qui vero praefatorum distinctionem somniorum in quinque tantum modos nosse desiderant, Macrobium in somnium Scipionis legant, nihil diversum inter utrosque reperturi, si intime eorum significatio inspicitur.

a *Is Ludami, de quo supra actum, successor fuit.*
b *Hic Barbat, de quo ante, filius, Pius dicitur, et Insuleasis, ob merita in eam urbem. Hunc a viris religionis et Principibus rogatum credit auctor meoventorum S. Baltrudis, ut Popponi eam Fedastum canobus praefecturam deferret.*
c *Opem nempe secebat Balduinus Godefrido Goiheloni Magni Lotharingae Ducis filio, contra Heuricum Cesarem.*
d *Suetius Nannetes, sunt quidem Nannetes, sive Nannetes, in Armorica. sed quid isthuc nostro seu negotii hinc erat? Nihil, nec isthuc fuit. Sed Namurcum celebrum Belgii urbem ad Mosam flumen hic intellige. Ea Gallis Namur, Teutonibus Naemen, sive Namen, hic Naumene, dicitur.*
e *Hic Siharidi, de quo supra, successor, vir magnus.*
f *Cum thecanus esset, concitata in eum rusticana turba a Joanne Praeposito, cujus superbiam atque injustitiam scripta epistola arguerat, cedere tantisper urbe coactus est, ut Anselmus Leodiensis Canonici narrat cap. 86 et 87.*

g *Id est, scyphos vini. Sic in regula S. Benedicti cap. 35. Septimanarii autem (qui in coquina officio Fratrum hebdomadatum observant) ante unam horam resectionis accipiunt super statutam annonam singulos liberos et panem: ut horum refectionis sine murmuratione et gravi labore serviant Fratribus suis.*

h *Situm est nobile hoc caenobium ad Scarpan flumen supra oppidum et caenobium S. Amandi, disititque Martianas, Marcianas, apud Baldricum Marceus, alius Marcennas, Marceus. Innocentius Auctor miraculorum S. Interdus qua dubina XI. Marti narrat S. Popponis ad istud monasterium adventum, atque ei fuisse grande nomen, et gratiam apud Deum et homines non imparem. . . et sub ipso multa monasteria irreprehensibiliter procurata. . . ipsius, pro sapientia et sanctitate, munus qui nove-rant eum in admirationem habitum.*

CAPUT XIV.

Obitus, virtutes, sepultura.

Sed his occasione, ut diximus, rei propositae interseris, reliquum de beato viro his commendetur in scriptis, quem Deus a negotio perambulante in tenebris et ab incursu daemoniaca defensionibus protegabat assiduis. Signo interea crucis sibi facto, servitutisque divinae pensio, quo reliquum noctis impendebat, peracto, valida febrim aegritudine incepit fatigari, atque inexhaustis doloribus jam ad ultima vita perurgeri. Unde et Dominum Everhelmum Altimontensem Abbatem, qui secutus eum illic usque fuerat, ceteris una cum Fratribus evocans, resolutionis suae diem imminere praedixit. Deinde ad visitationem, unctionemque sui praefatum Abbatem nihilominus admonuit. Adjecit insuper eadem, ad pristinum professionis suae locum Stabulius, se post mortem ab eo deferendum, corpus quo summi a lesione ferri alienum, illo utique dormitionis suae locum obtenturum. singulas etiam divertendi mansiones sibi mortuo providens, quas si adviveret, ipse utique ad simile hospitandi opus esset electurus.

36 Expletis demde pro se omnibus, cilicium, quod sibi sterni fecit, nudis pedibus adit, terramque tum corpore quam pectore pronus deosculans, se supinum colloccavit: tum responsorum se circumstantibus injungendo, hoc dumtaxat modo inchoavit: Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Homini; quod quidem injunctum circumstantium caterva Fratrum excepit, atque in finem usque eum subjuncta etiam Litania perfecit. Post cujus expletum ipse mirum in modum ad se rediens, rursus resedit, intantumque loquendi ita insuper dedit: Noveritis certe, Fratres, quashum in agendis per me rebus restare, Deumque loquendi adhuc vobis spatium mihi praestare. Nec

abs re haec ad se rediens dixit, quia quo oportuerant fieri, minusque adhuc impleverat, dicendo et agendo postmodum effectui mancipavit. Et primum de erogandis, quae sibi eatenus fuerant, rebus consultum admisit: ex quibus quasdam Ecclesiis Dei in augmentum misit, quasdam vero amicis pauperibusque Christi in monumentum sui dispersit: itaque omnem inimico avaritiae suspicionem ipse detersit, illud Apostolicum recitans: Nihil in mundum hanc intulimus, sed nec auferre quid possumus. Theodoricum interea, quem ipse olim, ut praefati sumus, in omni doctrina nutrierat, adire suos quantorums jubebat, ut Imperialem praesentiam pro ipso suis ex verbis festinantem compellere, atque in regendo S. Maximi cenobio pastorem curam subire. Cui cum adstantes dicerent: Quid super Stabulius decernitis agendum? Nihil, inquit, aliud mihi vobis super hoc dicendum, quam quod soli Deo illud velim esse commendatum. Hoc, ut dixi, soli certe Deo committo, nec alium, quam ipse providerit rectorem admitto.

37 Sacerdotali demum auctoritate et stola criminum veniam Fratribus impendit, orationisque verba extensis manibus hunc in modum deprompsit: Da Deus immense, ineffabilis, et magus, ut si vero conversus sum, hoc ejusmodi iudicium habeam, quatenus scilicet in S. Pauli conversione, qui haec quidem nocte instat, e carne transeam: quod ut fieret, semper optavi, semper te Deum rogavi. Et haec dicens, se cilicio recolligi praecipit, ultimamque loquendi finem dedit. Cum ecce medio noctis articulo mirum in modum manus levavit, atque extremum eo, quo posebat, tempore matutinali expleto officio, spiritum efflavit. Conclamatum subito est a circumstantibus: Ecce o B. Poppe, haec hora sanctitatis tuae iudicio est omnibus. Ecce quantum bonitatis tuae gratia meruit, in sapientia sua Deus mundo innotuit. Nec facile erat feliciter sibi a lacrymis tunc temperare, cum tam feliciter ad eum, cui semper vivebat, meruit migrare: feliciter, inquam, migravit, qui felicibus semper auspiciis virtutes in se augmentavit, quod quidem ne quasi negligentia praeterire videamur, in argumentum tui egregii exitus ejus dicere, prout vires suppetunt, aggrediamur.

38 Erat enim ei compunctio cordis ex infusione sancti Spiritus adhaens, cujus etiam primo conversionis suae tempore intantum erat appetens, ut cum quosdam Fratrum in lacrymis exinde excitari videret, seque similia non posse doleret, sumpto lapide, pectus eo contunderet, ut hoc forte modo vel modica compunctionis stilla sibi flueret. Cujus desiderii sui compos non post modicum effectus, tantum compunctionis a Deo gratiam esse adeptus, ut eo quo saepe genu centies flexo die et nocte orationi immensabat, omne lacrymis inundare pavimento dederit. In celebratione proinde Missarum b casubulum, qua induebatur, lacrymis humectabat, interque prandendum magis lectione quam comestione pasci amabat: et vere pro lacrymis, quas inde fundere solebat, cum Psalmista dicere habebat: Fuerunt mihi lacrymae meae panes die ac nocte.

39 Quid vero super corporis sui diem afflictione, superque carnis intentu et contritione? Quam intantum jejuniis flagellisque atterebat, ut quicquid vitiosum sua caro adversus spiritum contempseret, ipse flagellis propria sibi unum clam illatis, extingeret, et pro hoc in se ipsum vindicta per se ipsum procederet. Balnearum vero usus illi rarus fuit in infirmitate, qua assidue laborabat: nunquam vero ante infirmitatem, postque conversionem sibi admittebat: tum etiam a saginatis cibariis animodis abstinebat. Nec solum ad carnis macerationem hujusmodi abstinentia illi sufficere visa est; sed insuper ad cruciandum se mundo, peregrinationis sibi crucis adjecit; saepe limina adiens Apostolorum, capere etiam,

Dial. 5. c. 48

Macrob. 1. 1
c. 3.

Marcennas.

S. Poppe
regrotat.

u

peti extre-
mam unctio-
nem

vult sepeliri
Stabulien

in cilicio
humereccubuit.

de omnibus
suis rebus
disp. ut

ACTORE
EVERMELMO,
EX MSS.
moderatio,

Job. 29. 15.
liberabis in
pauperes,

aut virtutes.

Gal. 6. 1.

Matth. 18. 10.

quando obit.

d

color suavis e
confabretur cor-
poris

transfertur
stabuletum.

conspicitur ex-
ceptur Leo-
di.

etiam, atque ut ita dicam usitatius, excubias cetero-
rum frequentans Sanctorum.

60 Nec dici potest quanta omne sui iudicium dis-
cretionem temperaverit, quantum justa illud misera-
tione bonestaverit. Et revera cum B. Job oculus
caeco, et pes claudo extiterat, causamque pupilli et
pauperis, ut suam, imo magis, accuraverat : atque
excepto quod quotidianis eos alebat sumptibus, tre-
centos e singulis Calendis Christi pauperes plene
reficiebat. Destinabat etiam plura tam auri quam
argenti donaria eremiticam solitariamque vitam du-
centibus, quamplurimisque a regimine dejectis con-
sulendo rectoribus, suis opibus et eos relevavit, et
ad pristinum regiminis locum revocavit. Et ut omnes
probitatis ejus virtutes compendio referantur, et ex
relatione antiquorum fidem legentibus concedant,
erat fide firmus, ipse longanimis, caritate non fic-
tus, compassione singulis proximus, et ad omne
opus bonum mentis et vultu semper promptissimus :
arguebatque subjectos clementer, tolerabat patien-
ter : et si quem pro quovis crimine vellet corripere,
in se prius descendens hoc velut suum plangebat,
secundum illud Apostoli : Si praecipuus fuerit
homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis,
instruite hujusmodi in spiritu lenitatis, considerans
te ipsam, ne et tu teneris. Et ut vigiliarum ora-
tionumque ejus praetereatur instantia, (libet enim
praetereire communia) in carne vero Angelus vixit,
dum semper in coelestibus, ubi Angeli faciem vident
Patris, animum fixit. Et pro hoc enique fidelium
miracula, et quae diximus, et quae dicenda sunt, ad
fidem faciendam sufficiant, proque sanctitate ipsius,
totius diffidentis caliginis exclusa, satisfaciant. Obiit
sane octavo Calendis Februarii, anno incarnati verbi
d millesimo quadragésimo octavo, indictione prima,
aetatis suae anno septuagesimo, imperii vero Hen-
rici secundi anno decimo.

61 Sacerdotalibus interea infulis, ut sacris ad-
stercularibus solebat, vestitur : ubi ex sacro corpore
ejus gratissimae suavitatis fragrantia sentitur, quae
olim sibi viventi in virtutibus amplius fragrarat, et
nunc in carne ipsius redolere non cessat. Alba etiam
casucula sanctum illud corpus Fratres curabant ve-
stire, cujus anima feliciter in coelestibus inter amictos
stolis albis primum meruit stolam invenire.

62 Operario deinde exponitur : mox illa eum pro-
cubitus usque jam in crepusculum lucis pro eo trans-
igitur : cum cetera apparatus his, quae ad transfe-
rendum eum providerant, clam e patrio ipsius limine
exiissent. Et in eisdem certe hospitandi locis ma-
nendo, quo ab illo vivente dilexerant, Leodium
usque devenissent, praemissoque nuntio beati viri
adventum Wazoni, ejusdem civitatis Antistiti, inti-
maverunt. At ille vivum eum tunc venturum gau-
dendo primum sustinavit : sed cum ei, ut se res de
morte ejus habuit, nuntius peroravit, ebulliens et
lumentis inconsolabiliter se ungere, et quod dile-
ctionis suae talem amiserit compotem, incredibiliter
coepit dolere. Postquam vero lamenta, non dolor,
aliquantulum conquievit, ejusmodi fama, quae anno
Leodium jam implevit, auctoritate etiam Pontificali
hoc universis ejusdem civitatis concubis edictum
dedit, ut cum erueibus, lampadibus, atque thymia-
matis illud sacrum corpus exciperetur, et ea quae
talem loci deceret servum, honorificentia prosequeretur.
Quod quidem, permixtis sibi cunctis, cum
devotione simul et dolore contigit fieri : nec fuit
quae compunctio cordis pro hujusmodi rebus in-
trinscens non tetigerit. Et nos quidem, qui de eo
haec scribimus ipsi similiter toti in funere sumus :
quanto magis hi, qui ejus tunc exequiis interfuerunt,
dolorem pro amissione tanti talisque viri habuerunt?
Sed si ideo est dedendum, quod eum, quem carum
habuimus, amissimus, multo magis certe gaudendum,

quod in caelesti eum mansionem intercessorem pro
nobis praemisimus. Pauperibus praeterea Christi me-
moratus Antistes pro sancto viro elemosynarum
stipem dedit : et ad Stabulaus usque cum ceteris exe-
quias illas venerabiles prosequendo detulit. Nec dif-
ficultas itineris aut temporis incedentes vel modice
defatigavit, praesertim cum brumalis rigor omnem
superficiem terrae tunc occuparet ; Dei procul dubio
virtute ibidem operante, servique sui translationi
invisibiliter favente.

63 Tandem ad Stabulaus, ut diximus, pervenitur,
omnisque loci illius tam laicorum quam monacho-
rum turba doloribus ejulatusque ambitur, ita ut
psallentium voces ejulantium quidem clamor exu-
peraret, et in parvulis etiam gemitum affectus pro-
vocaret. Sepultura mox post Missarum solemniam
illi in medio cryptae, ubi ipse vivus elegerat, aperitur,
atque ibidem id officii, non sine Angelica praesentia,
peragitur. Nam memorato Antistiti, cui facile suis
pro meritis hoc cernere fuit, visio Angelica inter
exequias illas apparuit ; qui adstantem sibi mini-
strum, utrum idem videret saepius repetens consuluit.
Sed quod ille pro meritis, ut praefati sumus, videre
meruit, non nostrum indicare est, cur nemo id vi-
dere potuit : nisi forte quod nulli circumstantium
ad praefatam visionem sanctitas sui suffecerit, vel
quod nemini, excepto ipsi Praesuli, revelare Dei
gratia voluerit. Et jam sol sextum circa iusepulti
corporis funus diem perfectum, nec tamen pristina in
illo fragrantia defecit : ut certe ejusmodi testes sunt
qui adhuc, quod velut pulveris pigmentarii suavi-
tatem in ipso sensere. Quasdam vero litteras exhor-
tatorias, a venerando Abbate Richardo olim de cari-
tate sibi conscriptas, una cum calice pectori ejus
superposuere : quarum etiam litterarum exemplar
in eodem monasterio posteris reliquere, ut in eo
amborum consensus et dilectio experiretur, quidque
caritatis gratia valeat a legentibus ibi inveniretur.
Haec nos quidem de obitu translationeque beati viri
dixisse sufficiat, de cujus virtutibus et miraculis
fides legentibus non deficiat, praesertim cum ex tes-
tibus, qui ea oculata dilexerunt fide adstipulerentur,
firmiusque his in scriptis corroborarentur.

a *Citatus scriptor Martianensis* : Statim febre correptus lecto
decubuit, et infra mensem, quo Marchianus venerat, sortem ex-
plevit conditionis humanae. Pro ejus morte tota Flindria et aliae
multae provinciae turbatae sunt, quia sanum consilium virum et pacis
reformatorem amiserant.

b *Ha MSS. et Surus, qui casulam interpretatur, infra m. m. 0.*
habent MSS. casuclum, Sur, casuclulam.

c *MS. Paul, quoque adeo ados*

d *Inchoato jam tempore a Jul. Janu. sicque sex ultimi menses
anni 1039, pro integro anno sumuntur. Non debere autem hic
more Gallicae annuum sequentem accipi, patet ex 1 indictione.*

CAPUT XV.

Varia post mortem miracula.

Ceterum cur ad sepulchrum ejus miracula crebrius
non fiant, nemo miretur, nec propter hoc ea, quo
vere de eo diximus, causetur, cum ipse adhuc in carne
vivus, plerisque Fratrum audientibus, attestatus fue-
rit, quod nunquam delectatus sit mirabilia facere, nec
unquam hanc gratiam sibi dari a Deo expetere pre-
sumpsit. Et quamquam probumilitate favorem erga
se populi in vita tenuit, non tamen miraculorum gra-
tia mortuus caruit : quia post mortem nequibat latere,
quem ante mortem ad hoc Deus inspiravit, ut vellet
latere. Pauca tamen e pluribus hic inseram, gloriam-
que Dei in Sancto suo, non sine legentium admira-
tione, referam.

64 Herimannus ejusdem monasterii monachus si-
mul et portarius, tribus ferme post beati viri deposi-
tionem mensibus evanescens, infirmitate correptus, ad
ultima vitae suae pervenit ; loquendumque finem in agone
suspensus dedit, ita ut nec respirare ullo modo vide-
retur ; nihilque aliud in eo, quam ipsa mors astima-
retur.

scipiamur Sta-
buleti,

conspicitur ad
fumus Angelus
ab Episcopi.

divi suavitatem
odorem exspira-
rat.

Miraculorum
gratiam nunquam petiit.

*Quidam ad
iudicium rap-
tus, sibi red-
ditur*

*ut inobedi-
tiam confitea-
tur et expiet.*

*intercedente
pro eo S. Pop-
pone, in glo-
ria conse-
cra*

*terrum mori-
tur.*

*S. Poppo si-
milis S. Mar-
tino.*

*quoto puer
morti prox-
imus, terretur
ad monachos:*

*tatur a
S. Poppone.*

*et placide mor-
tatur*

retur. Qui miro quodam modo post duarum fere ho-
rarum spatium ad se rediit, et quod ad iudicium
raptus fuerit. Fratribus sibi adstantibus retulit, sin-
gulisque criminum suorum maculis in confessione
deteris, pro uno tantum conventus fuerit, quod erga
B. Poppone statuta admisserit. Aiebat namque: No-
veritis me de singulis actuum meorum criminibus
confessionem fecisse, unum tantum oblivioni reli-
quisse, quia agrum pascualem, quem B. Poppo cui-
dam crediderat, hunc mea olim auferre superbia
presumpserat. Pro quo et ego ad iudicium raptus, te-
meritatisque erga virum Dei sum exactus, tandemque
ejusdem sancti viri intercessionem huc remeare, cri-
menque hujusmodi tam precibus vestris quam con-
fessione permissus sum expiare. Fratribus vero multa
super prefato viro Dei rogantibus, id de ipso adiecit
omnibus, se eum honestate et reverentia commendabi-
lem inter caelestis aulae primates vidisse; ibique in-
tercessione ipsius redeundi occasionem accepisse,
tumque rursus videndi spem sibi de reliquo acce-
rvisse, si tamen preces ipsorum pro se ad Deum prae-
mitterentur, atque ita contra ipsius statutum temere
a se commissa expurgarentur. Proinde adiecit, nemi-
nem in virum Dei impune quid posse admittere; atque
in hujusmodi argumentum rem in se clarescere. Mox
pro eo Fratres orationi instabant, quodque contra
viri Dei statutum deliquerat, precibus explebant:
cum ecce sine mora ultimam efflavit spiritum, ut pro-
fecto intelligi daretur, ipsum ideo in carne accepisse
redeundi facultatem, ut quod in virum Dei deliquerat,
hic a se detergeretur, verumque de eo, quod dixerat,
iudicium relinquere. Latare ergo Stabulensium
Ecclesia; letare, inquam, ex tanti viri presentia:
quia ut Turonica civitas in Martino suo super mira-
bilibus gloriatur; ita etiam in Poppone tuo status tui
magnificatur; dum et ille mortuum vivus suscitavit,
et iste monachum ad iudicium extra se raptum mor-
tuum ad vitam revocavit. Magnum quidem est, mor-
tuum suscitare; magnum etiam est, hominem ad ju-
dicium raptum, ad se revocare: cum neutrum nisi a
Sanctis fieri valeat, qui presentia Dei mirifice per-
frumitur. Et vere in hoc patet, B. Poppone post
mortem etiam vivere, curamque suorum apud Deum
semper agere.

66 Alio quoque tempore puer quidam Gozo, idem-
que monachus viri Dei, scholari adhuc disciplinae
subjectus, valida corporis infirmitate correptus est.
Qui se mox visitari petiit, et oleo ungi, psalmisque
et precibus Deo commendari. Quod cum ageretur,
illique a Fratribus in prece et infirmitatis ejus visi-
tatione adstaretur, exclamavit subito, daemonum pha-
langem, Aeneae et Tarni aliorumque ex Virgilio
virorum vultus imitari, seque ab eis, qui sibi in di-
scendo plurimum usui fuerant, usque ad animam
infestari. Fratribus vero, ut sibi Crucis signum prae-
tenderet, hortantibus, seque non posse, illo respon-
dente; mox Dominum Abbatem Poppone adesse
exclamat, eumque Fratribus ignorantibus quem signifi-
casset, inclinato capite salutat. Quem cum adstanti-
um Fratrum caetera quid videret inquireret, aut
quemnam salutaret; Num, inquit, Dominum Abbatem
Poppone in medio vestri non cernitis, et ad ejus
praesentiam omnem demonum phalangem effligisse
non conspicitis? Adiecit proinde, se eorum manibus,
prefato succurrente Abbate, ereptum, securitatisque
remedia de eis ultra adeptum, Quo ista prosequente,
doloreque simul cum tremore in ipso conquescente,
spiritum ultimum exhalavit, et tunc verum quam ma-
nifestum eorum que dixerat indicium ostendit:
ita ut cum B. Poppone vere inde migrasse crederetur,
et in eo erga omnes Fratres beati viri similis sol-
licitudo intelligeretur. Cujus quidem pueri corpus a
coetaneis sibi scilicet favore pariter et dolore circum-
datum, et ante scholas, licet quibusdam invitis, est

Januari Tom. III.

sepultum: pro quo etiam genitus ipsorum tanto fuit
intolerabilior, quanto ad eum affectus omnium in vita
ipsius extiterat amabilior.

CAPUT XVI.

Alia miracula. Auctoris epilogus.

Eodem tempore extitit quidam magister carpenta-
riorum, Thietmarus nomine, qui a viro Dei Poppone
valde carus habebatur propter peritiam artis suae;
nam illi Deus inspiraverat, quemadmodum Besebel,
opus perficere in domo Domini secundum voluntatem
viri Dei. Monstratur id videntibus praesentis basilicae
structura admirabili. Hic suaxi vespertinam expleta,
venit ad quosdam Fratres in claustrum cum non parva,
ut prosequemur, tristitia: et ecce praesens sedebat
nepos sancti viri Everhelmi Altmontensis Abbas:
qui percunctari cepit, quid causae haberet. Respon-
dit se privatum esse beneficio, quod sibi iure perpe-
tuo concesserat homo Dei Poppo. Et ille: Non est,
inquit, mortuus Dominus tuus Poppo, sed vere vivit;
perge quanto citius ad ipsum, et narra ei si quid habes.
Credidit homo sermoni quem audivit: et propeti
cursu ad sepulcrum viri Dei pervenit, ibique ama-
rissime quae sequuntur clamitans, super corpus san-
ctum se prostravit: Heu me, inquit, Pater et Do-
mine, ut quid me diutius sinis vivere in convalle
plorantis? Contestor te per omnipotentem, cui in hac
vita fideliter servisti, ne me permittas in hac misera-
bili vita octo diebus vivere. Ut ergo se exaudire
credidit, surrexit: domum rediit: in lectum se pro-
jecit: viaticum petiit, et accepit, et sicut a sancto
viro petierat, ante octavam diem de hac luce subtra-
ctus est.

68 Praeterea plurima sanitarum beneficia per eum
Dominus operatur. Febricitantes, demoniaci, aliique
languidi ad sepulchrum ejus, Deo cooperante, curan-
tur. Unum tamen praeclearum, quod omnibus pene
notum est, in medium proferam, ut ex hoc fides
credentium incalcescat. Eger quidam diu vexatus hy-
dropico morbo, adductus est ab occidentali plaga, et
in basilica sancti et Apostolici viri Remacli, mirabi-
lim factoris, et in praesentia corporis ejus est collo-
catus. Qui per septimanam ibidem diu caput salu-
tem praestolans, tandem fessus sapore deprimitur.
Et ecce videt sibi sanctissimum ac Deo dilectum Re-
maclum adstare, nimio splendore radiantem, et hae-
c sibi dicentem: Surge et ad sepulchrum Abbatia
Poppone, quod est in hac crypta, propera: per eum
enim tibi salus proveniet. Expergefactus igitur aeger,
surrexit, et utrumque potuit, illic pervenit, seque
toto corpore super ilius praesternum mansoleum, de-
votissime implorabat ejus interventu Dei adiutorium:
cum subito virus ungue, quod per membra ac vitalia
diffundebatur, conglomeratum, ut quondam tactu
S. Martini, imo Deo servum suum glorificante, quam
grandisque meriti apud se fuerit ostendente, more
torrentis magno vomitu per gutturis meatum inun-
davit repente. Stansque homo incolumis surrexit,
qui pene desperatus advenerat, et gratias agens Deo
in sanctis suis Confessoribus, latus ad propria repo-
navit. Quis non stupeat eventu hujus inusitati mira-
culi, mandans illud stylo memorisque in profectum
posteritatis, ut magnificetur Dominus, qui illum di-
gnatus est per servum suum curare?

69 Idem praefatus athleta Dei, dum in terris homi-
nem gessit, nimio sudore Christo sanctissimisque ejus
Praesuli Remacli servavit: unde et civis esse Sancto-
rum domesticusque Dei hoc facto declarari meruit.
O felix Stabulans, tanti Pontificis Remacli membra
continens, cui ad tutelam loci ipsius adjunctus est
famulus Dei Poppo, scutum inextinguibile contra
omnes insidiantes inimicos. Non enim accidentale no-
men tibi, sed orientale adhesit tibi Stabulis laus,

36 abjecto

AUCTORE
EVERHELMO.
EX. MSS.

*Quidam puer
cum S. Pop-
pone mort et
compertit
Exod. 31.*

*Miracula aut
S. Poppone se-
pulture.*

*Hydropicus a
S. Remacli
convalescit ut
ad S. Poppo-
nis sepul-
chrum orat
sanatur*

AUCTORE
EVEHELMO,
EX MSS
*Cerè sub dio
non existu-
gantur,
flante vento,
ad fumus
S. Popponis,
a
Everhelmus
bandari hanc
vltam scribit:
deferit Stabu-
lectum* b

abjecto vulgari illo, ab ignorantia profecto, Stabulans : quia tibi stabilis laus perpetuo non extinguetur, sicut luminaria cereorum brumali tempore flantibus ventis sub divo non quibant extingui, quando susceptum est corpus B. Popponis a Fratribus praefati loci.

70 Ego igitur Everhelmus, Altimontensis Abbas, hunc libellum positus in cœnobio a Blandiniensi, scribendo summata perstrinxi; non ut omnia, quae de beato viro dicenda erant videlicet comprehenderem. Quem dum deferre ad locum memoratum disposuissem, socios itineris mei assumpsi in hoc tomello, Onulfum monachum, qui in praefatiuncula huius libelli scriptus est, et Odolphum Capellanum Comitis b Lamberti. Qui cum in via de vita et spe futurorum sedulo colloqueremur, frequenter etiam hunc libellum Odulfus revolvebat mecum, beatum beatificans virum, qui sic praesentis seculi evasisset naufragium. Quid plura? Tandem pervenimus Leodium : ubi tunc temporis S. Lamberti Martyris reolebatur martyria. Post Missarum solemniam inde digredientes, ut ad viri Dei properaremus tumulum. Onulfus, Odulfi consilio deceptus, rearsit coeptum iter peragere mecum, nescio quid de viri sancti meritis proferens ad alterum. Aiunt ergo ambo : Iter perage tuum : nos vero in

S. Trudonis cœnobio tuum praestolabimur reditum. Ad haec ego, eorum fidem infirmam considerans, aio, eos poenitere in proximum. Et inde progressus, ad beati viri tumulum pervenio, unius tantum contentus consortio pueri. Extrahens ergo libellum, de ejus gestis editum, non sine contritione cordis super sepulturam piissimi Patris deposui. In crastinum vero ad comites mei itineris rediens, eos tristes mœstosque nimium reperi. Nam alter percussi equi sui damno graviter dolebat : Odulphus autem lurida peste maletatus gravius gemebat. Quem cum intuerer, primo exorsus ille. Ileu me, ait Domine, cur tecum coeptum iter distuli peragere? Ecce nunc morbo dyssenteriae, imo divina percussus virtute pereo. Quem blande leniterque consolans, hortatus sum monasticum suscipere habitum. Post haec abii : et ille non longe post obiit, exemplum suae praevagationis relinquens posteris ne praesumant detrudere virtutibus viri Dei Popponis.

*Detrahentes
meritis
S. Popponis
puniantur.*

a De celebra S. Petri in urbe Gandensi, in monte Blandinio, monasterio, saepius aibi egimus.

b Hic videtur esse Baldricus, qui et Lambertus Barbatus, Comes Lovaniensis, de quo cyrius 8 Janu. ad vitam S. Gudila.

c De hoc nobilissimo et antiquissimo cœnobio, et oppido agemus ad vitam S. Trudonis 23 Novemb.

DE SANCTO ET THEOPNEUSTO SCRIPTORE

HENRICO SUSONE

ORD. PRÆDICAT. ULMÆ IN GERMANIA.

AN. CHM.
MCCCLXX
XXV JANUARII
HENRICI SUSONIS
NATALIS,
titulus beati,

Henricus Suso, vir sanctissimus et plane Apostolicus (ut cum Surus appellat) XXV Januarii anno MCCCLXX, diem clausit extremum, de qua Molanus in Addit. ad Usuardum : Eodem die obiit Henricus Suso, qui fuit eximia sanctitatis. Non est ille quidem solenniter ab Ecclesia catalogo Sanctorum adscriptus, passim tamen cum Beatum appellant, non modo Abrahamus Brovius Ecclesiasticorum Annalium tom. 14, sed et Antonius Badinghemius noster in Epitome de Murano, atque et Praedicatorum ordine complures; Hyacinthus Choquetus Doctor Theologus in libro qui inscribitur Mariae Deiparae in ordine Praedicatorum visiora, cap. 13, Antonius Senensis in Clemeo Praedicat. ad an. 1340, Leonardus Albertus de viris illust. Ord. Praedicat. lib. 5, Johannes Michael Pius de viris illust. Ord. Praedicat. lib. 2, cap. 46. Excusum vidimus ejus imaginem cum hac epigrapha : B. Henricus Suso, Ord. Praed. Minister aeterna Sapientiae, obiit Ulmae anno 1363, et ibidem corpus ejus integrum repositum anno 1613. Ad tamen, ut alibi accepimus, terra denuo obruere heretici. Eum virum piissimum et devotissimum, appellat Bellarmus; sanctitate et miraculis clarum Possseanus.

imago,

corpus,

edita a Surio
scripta,

libri,

quatuor
lecto utitis,

2 At si Beatum dicere eum oportet, sive ea adhuc honoris superhumani titulo, abstinere; Vita certe illius ita nobis visa est ut inflammandos prope hominum animos accommodata, ut nefas esse diceremus eum hoc praeterire : praesertim cum sit a quatuordecim ne religiosissimo scriptore Laurentio Surio tradita litteris, qui quae ipsemet vir sanctus de se, veluti de alio quopiam, scripserat, atque, ab eo audita annotavit, us ad vitam illam contereendam est usus. Idem, magno et sancto Abbate Ludovico Bloisio ceptate, omnium Susonis opera e Saeneco idiomate in Latinum vertit, ac publico dedit, nimirum : Dialogum Sapientiae et Ministri ejus, Conciones, Epistolae, Dialogum de veritate cum appenheo, Libellum de novem rupibus, Centum meditationes Dominicae Passionis, Praecepta horariae de aeterna Sapientia, Officium Missae de aeterna Sapientia. De quibus scriptis, loquit ipse in epistola Dedicatoria ad Bloisium, quid sentiendum sit, is demum statuere poterit, qui ea non oscitantur, non profanctorie, non sola di-

scendi libidine et curiositate, sed religiose et attente perlegerit. Credo equidem neminem tam saevo esse pectore, qui non caelestis gratiae, inexpertaprius illustratione, sit nihil immutandum, si se sedulum horum praebere lectorem non recusaverit. Nam de industria ubique et in omnibus scriptis suis id agit, id molitur, ut excias hominum mentes ad Creatoris et sui cognitionem deducat, et ad visibilibus contemptum ac Dei amorem accendat : ut quoad ejus fieri potest, mundi huius ac rerum labentium, quibus (proh dolor!) mortales pene omnes plus nimio addicti sunt, vanitatem, instabilitatem, fallaciam, perniciosam, ob oculos ponat; ut iis cognitum amorem suum inde revocent miseri, totosque se conferant ad inquirendum, cognoscendum, amandum, fruendum Deum, qui solus potest totum hominem explere desiderium.

3 De vita vitam Susonis ista illud pronuntiat Surus, Omnia quidem vitae ejus gesta memorabilia illic annotata non esse, sed pauca dumtaxat e pluribus, ut illi placuit aliis secreto sub alterius nomine aperire. Porro in Germanico codice, unde nos ejus lucubrations transtulimus, quaedam breviter incerto auctore commemorantur, quae in ejus longiori vita non habentur, quae hic paucis inserere libuit, ne si alibi ponerentur, opus ipsum nimis prolixum evaderet. Itaque in baptismo nomen Henrici accepit. At ubi in miram exerevit sanctitatem, Deus Henrici vocabulum in Anandum mutavit. Sed humilitatis causa, quoad vixit, noluit id cuiquam patefacere : at post obitum ejus inter revelationes divinitus illi praestitas inventum est, hoc ei nominis pro suo eximio in Deum amore ab ipso Deo impositum. Cognomen ex patre usurpare noluit, licet honesta et insigni esset familia oriundus : sed matris, utpote sanctissimae matronae, retinuit, ut simul etiam virtutes illius commemoraretur. Unde factum est, ut non Henricus Montensis ex patre, sed Henricus Suso ex matre sit passim appellatus.

*nomen ejus,
et cognomen;*

4 Ubi autem Constantiae S. Dominici institutum profectus, amplexus multum in pietate profecit, ac deinde Coloniae Agrippinae ad id usque eruditionis proventus est, ut jam jamque in sacrae Theologiae Doctorem esset

studia. esset promovendus, prohibuit eum Spiritus Domini Jesu, ne eum honoris titulum susciperet, dicens, eum abunde satis perspectum habere, qua se ratione ad Deum converteret, atque alios itidem ad Deum concionando pertraheret. Ita ergo concionari exorsus est, tanto cum fervore et efficacia, ut celebre ex concione nomen referret. Erat autem hinc illi in concionando consuetudo, ut si quippiam notatu dignum dicere constituisset, quo auditores attentos faceret, his verbis uteretur : Anscultate obsecro, en Suso pro suo nomine personabit, quod in Germanico longe significatius dicitur. Eum in modum ex suo nomine aliis utebatur dicendi formulis, quibus populum attentum redderet, qui non possunt commode Latine exprimi.

conciones, 5 Scripta quaedam sua multis annis recondita servavit, donec summ obisset diem nemini ea exhibiturus, modestie causa. Tandem ratio cepit urgere eum, ut dum adhuc esset in vivis, Superiori suo ea offerret perlegenda, quod facile posset, si qua occurrerent dubia, eorum rationem reddere. Et quanvis fortassis imperiti quidam, quorum non sunt magnipendenda judicicia, maligno animo ea carpere ac temere iudicare vellent, non attenta pia animi ejus intentione, aut pro sua hebetudine et inscitia in seipsis nihil ejusmodi capere valentes; (evenire namque poterat, ut eo defuncto in tepidorum manus scripta ejus incidere, qui ipsi nullam adhibuissent operam, quo juis ac eorum avidis communicarentur, in laudem Dei; vel etiam ut rationis lumine destitutis, aut animo depravatis ac malignis primo exhiberentur, qui ex sua invidentia ea supprimerent, ut crebro accidit) sumpta fiducia praecepuas quasdam ac difficillimas e suis scriptis excrepsit sententias, easque obtulit legendas Doctori cuidam Theologo nificae divinitus illustrato, ac praeteris anni dotibus affecto, per Germaniam instituti Dominici primario praefecto, quem Provincialem vocant, nomine Bartholomaeo. Qui eas studiose perlegit, et modis omnibus approbavit, dicens sacris litteris eas ad amissim consentire.

scripta a Superiori prolata,
etiam quamquam post mortem,
6 Deinde videbat eadem Bartholomaeo etiam ea quae minus habebant negotii examinanda tradere : sed illo interim defuncto, cum non posset voto potiri suo admodum tristari coepit, quod ne eiret quid ageret. Eam ob rem serio se contulit ad absecrandum Deo, ut is, quid fieri expediret, indicare dignaretur. Apparuit ergo illi per visum memoratus ille insignis Theologus, multa luce conspicuus, atque Deo esse pergratum ut pias omnia scripta sua impartiret. Quod etiam fecit ex animo. Haecenus ex Germanico codice, quae ille fuisse habent, comprehensam inseruisse satis est. Nihil enim quequam praetermittere, quod esset in rem lectoris.

VITA

Auctore Laurentio Suvio Carthusiano.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Suo autem casu a quo primum scripta.
Dominus Henricus Suso vir magne sanctitatis, et multis claris miraculis, vitam egit pene a puero paucis imitabilem. Habuit autem filiam quandam spiritidem, nobilem genere, sed pietate nobiliorem, quae ex illo etiam multa erat exspectata de illius vita, eaque in scripta redegit. At ubi id ille reseivit, jussit sibi reddi, eaque partim igni consumpsit, quae autem reliqua fuerit sub alieno nomine edidit, sui ipsius nullam omnino mentionem faciens, sed Ministrum Sapientiae ubique se appellans, ut vanam gloriam declinaret. Itaque in hac ejus vita per multa insunt, quibus nihil possit esse officiens ad inflammandum hominum quanvis frigide animos ad amandam Deum. Armandes quidam et huic mundo dediti, solent

fastidire ejusmodi, sed hoc movere non debet eos, qui cupiunt, non hominibus, sed Deo placere. Dominus Deus voluit nobis Sanctorum suorum exeempla suppere, ut qui dictis parum movemur, saltem factis aliorum accendamus. Plus enim movent facta quam dicta. Obsecro te pie Lector, sedulus in hac lectitanda vita verseris : non enim id absque grandituae salutis lucro feceris. Vale.

Auctore, LAURENTIO SUIVIO.

CAPUT I.

Fuit in Germania quidam professione Dominicanus, natione Suevus, ejus nomen sit in libro vitae. Is ut aeterna Sapientiae Minister et existeret et diceretur, optabat. Contigit autem, ut sanctae ejusdem ac divinitus illustratae personae notitiam obtineret, clementibus et afflictionibus laborantis. Erat ea sexus feminei, cupiebatque ex memorato aeterno Sapientiae Ministro audire quippiam de perpeessione ex propria illius experientia, unde animus suus afflictus confirmaretur : idque multo egit tempore, quoties ille ad eam accessisset : oculisque percontationibus expiscata est ex eo rationem inchoationis et progressionis illius, nonnullaque ejus excreta et perpeessiones, quae is illi spiritali familiaritate secreto aperiebat. Atqui ubi illa hinc consolationem ac institutionem adipiscere sensit, cum ea redegit in scripta; in suos ac aliorum usus : furtim tamen et elanculo, nihil inde illo comperti habente. Postea vero dum spiritale hoc furtum persensit objurgavit eam, compulsiq; ipsi reddere quae scripserat : moxque igni tradidit, quaecumque ab illa recepit. Cumque illi pars altera oblata fuisset, eamque simili ratione penitus abolere vellet, divina revelatione prohibitus est : atque hoc pacto quae reliqua erant, non sunt flammis consumpta, quae mirum magna ex parte suis ipsa manibus scripserat : quibus tamen post ejus obitum complures pie institutiones ejus nomine ab aeterna sapientiae Ministro adjunctae sunt.

Suo autem casu a quo primum scripta.

id est,

converso,

3 Prima quidem Ministri hujus ad Deum conversio vel conversionis initia tum coeperit, cum annum ageret decimum octavum. Et quanvis annis quinque jam habitum tulisset monasticum, adhuc tamen animo erat impaato et insedito. Etsi quidem a gravioribus divinitus esset servatus culpa ac peccatis, quae illius famam possent ledere, communes ac minores culpas non magni pendebat. Interim nihilominus ita servabatur a Deo, ut quocumque se vertisset ad res sensibus ipsius pdausibiles ac opitatas, non esset animo quietus et contentus : videreturque ipsi aliud quippiam superesse, quod vivo ipsius animo tranquillitatem et pacem esset allaturum. Male itaque ipsi erat, dum hac laboraret inquietudine et perturbatione : semper intus conscientiae stimulis pungebatur, nec tamen poterat ipse sibi ferre supplicia, donec pissimus Deus quadam conversione eum liberavit. Mirabantur ceteri salutem illius inamutationem, et quidam illi accidisset, dicebantque alius hoc, alius aliud : nec tamen quisquam rem ipsam attigit; siquidem occultis quidam atque luculentis Dei tractus, hanc illius ab omnibus aversionem et ad Deum conversionem subito effecerat.

sanctorum vitae praeparatio.

CAPUT II.

De quibusdam novi tirouis Christi certaminibus.

Cumque haec illi gratia divinitus obtigisset, mox quaedam in illo certamina extiterunt, quibus malis demoni seditione ejus impedire utebatur : eoque hunc in modum sese habebat : Infernus Dei impulsus ac instinetus, expeditam ab omnibus impedimentis et mediis aversionem ab illo exigebat. Contra abductabatur tentatio, ejusmodi illi cogitationem injiciens :
Matorius

Tentatio in sanctorum vitae praeparatione.

AUCTORE
LACR.
SUBIO.

Maturius delibera : facile est inchoare, sed difficile perficere. Atqui interna Dei vocatio sancti Spiritus potentiam et opera proferebat. E diverso tentatio nihil quidem de Dei potentia ambigendum affirmabat, sed utrum vellet, incertum esse. Tum vero certo id illi demonstrabatur; quandoquidem piissimus Deus benignis pollicitationibus suis id confirmavit, revera opem se latrum cunctis in ejus nomine istuc aggredientibus. Deinde gratia in hoc conflictu palmam obtinente, alia quedam tamquam amici specie cogitatio in illius anima sese insinuans, hoc pacto illi consulebat : Potest in fortassis commendari, meritoque corrigere te debebis : sed non admodum urgeas : ea moderatione inchoes, ut possis ad exitum perducere. Cibum ac potum corpori indulgeas, tibi-que benigne facias, atque interim peccatum vites. Quantum voles, sis intra teipsum bonus, ea tamen mediocritate, ut ne quis extrinsecus horrorem ex te capiat, ut est hominum consuetudo dicere : Modo cor pius sit, salva sunt omnia. Poteris cum hominibus jucundos ducere dies, ac nihilo secius in virtutis officio permanere. Etiam alii se sperant salvos fore, tametsi et ejusmodi exercitationibus deditam non agant vitam. His atque id genus aliis pulsabatur cogitationibus, sed aeterna Sapientia fallaciosum hoc consilium hac ratione evertibat : Qui anguillam piscem lubricum cauda retinere, et vitam sanctam tepide molitur aggerdi, is utrobique fallitur; dum enim sive hanc sive illam tenere se putat, e manibus elabitur. Ita etiam qui corpus indomitum ac inexercitatum delicate ac molliter vivendo vult in servitutum redigere, non satis est mentis compos; et qui mundo vult perfuri, ac nihilominus Deo perfecteservire, rem impossibilem molitur, et scripta divina Christie institutiones corrumpit ac depravat. Itaque si vis omnibus valere, agas id animo virili.

3 Hac in cogitatione cum diu satis versatus esset, tandem sumpta audacia et fiducia, fortiter ab omnibus sese abstraxit. Interea vivax ejus animus crebras (ut ita dicam) mortes initio perpeusus est, cum se a vana societate abjungeret. Numquam victus naturae infirmitate, accessit eos animi levandi gratia : sed ut plurimum accidit, ut qui lectus eos adherat, tristis abscederet, eo quod sermones et recreationes illorum injuncta forent, et sua illis invisae. Evenit saepiuscule, ut ubi illis sese conjunxisset, injuncti eum verbis exercitarent. Alius percontabatur, eequod singulare vite genus ac institutum arripisset : alius communem vivendi rationem tutiorem affirmabat : alius denique in malos exitus eum vite modum desinere aiebat. Ita alii post alios eum excipiebant. At illo plane obmutescens, secum loquebatur : O Deus piissime, nihil consultis, quam hominum consortia fugere. Equidem si hosce sermones non percipissem, nihil inde ad me damni rediret. Erat tum temporis hinc illi crux molestissima, quod neminem haberet, cui afflictiones eius posset aperire, qui ideam quod ipse et eadem ratione sectaretur. Vivebat igitur desolatus ac miser, multaque vi sese abidiisubduxit, quod illi postmodum usus efficit suavissimum.

CAPUT III.

Detrectu quadam supernaturali, aeterna Sapientiae Ministro praestito.

Accidit in conversationis ejus initio, ut foris B. Agnetis Virginis et Martyris facto prandio in Chororum ingressus, solus illic maneret, stans in infimis dextri Chori sedibus. Erat tum gravi quodam angore correptus ex acerba, qua laborabat, cruce et afflictione. Cum autem sic staret omni consolatione destitutus, nec quisquam illic adesset, rapta est anima illius sive in corpore, sive extra corpus : viditque et audivit, quod nec omnes possint lingue

eloqui. Erat id formae ac modi experts, et tamen formarum ac modorum omnium jucundas in se continebat oblectationes. Cor illius et aestuabat desiderio, et tamen exsatiabatur : animus plane jucundus et amoenus erat : optio et appetitio in ipso consopita erant. Tantummodo aciem mentis intendebat in lucidum ac illustrem illum fulgorem, ubi et suispius et rerum omnium capiebatur oblivione. Utrum dies an nox esset, ignorabat. Fuit id revera vitae aeternae crumpens quaedam dulcedo secundum praesentem tranquillam et quietam perceptionem sive experimentum. Dicebat postea : Si non est id regnum caelorum, equidem quid sit regnum caelorum, nescio. Quidquid enim potest afflictionis in hac vita quisquam perpeti, non potest ex aequo mereri illud gaudium aeterno fruendum. Tractus iste ecstasticus horam unam aut dimidiam duravit, nesciente illo, utrum anima in corpore an extra corpus degeret.

7 Porro sibiipsi redditus, perinde affectus erat, ut solent, qui ex alio orbe commigrarint : adeoque corpus momentaneo illo raptu aegre habebatur, ut non putaret quemquam in ipso mortis aditu tantillo spatio tantos posse dolores experiri. Simul autem ut sibi restitutus fuit, ex imo pectore alta trahebat suspiria : corpusque ipso licet invito humi collabebatur. haud secus quam illorum, qui praevirium imbecillitate deficiunt. Dabat ergo voces miserabiles, et profundos elebat intra sese gemitus, ita dicens : O Deus meus ubi eram, et ubi nunc sum? O praecipuum et summum bonum meum! nulla unquam poterit oblivio horam istam auferre ex pectore meo. Corpore quidem ingrediebatur, nec quisquam tamen quidquam in illo forinsecus vel vidit, vel animadvertit. Atqui anima illius et mens caelestibus spectaculis plena erat, fulgoresque illi caelici in intimis mentis ejus penetralibus ultro citroque ferebantur, videbanturque sibi velut in aere volitare. Denique vires animae illius suavi illo hac caelesti gustu completae erant, perinde ut vas unguentarium, pretioso liquore inde effuso, odorem gratissimum retinet. Idemque gustus multo deinceps tempore in eo perseverans, caelestem erga Deum sitim et desiderium illi praestitit.

CAPUT IV.

Ut spiritale cum aeterna Sapientia connubium contraxerit.

Ratio autem vitae illius, qua longo postmodum tempore erga interna exercitia utebatur, perpetuum erat studium continua fruendi praesentia aeternae Sapientiae, cum amabili illius confabulatione conjuncta. Quod quo pacto primum coeperit, potest ex libris ejus de aeterna Sapientia Germanice ab eo, Deo adjuvante, conscriptis animadverti. Erat ab ineunte aetate cor illius amori deditissimum. Ipsa autem aeterna Sapientia in scriptis divinis haud secus sese exhibet, quam quae admodum amore capta sit, pulchreque sese componit et exornat, ut cunctis placeat : gratisque utitur eloquiis, et amabili specie, ut animos omnium in sui amorem illiciat : interimque commemorat fallaciam et inconstantiam aliorum amearum, suamque e diverso constantiam et amabilitatem. His nimirum animus illius juvenilis alliciebatur, perinde ut panthera dicitur suavem spirans odorem feras alias ad se adducere. Utitur autem eadem Sapientia hac illiciendi et ad spiritalem sui amorem blande ac suaviter invitandi ratione crebro admodum, praecipue in libris Salomonis, et Sapientiae et Ecclesiastici voluminibus. Hosce libros cum ad mensam legi contingeret, perciperetque voces amatorias et blandas Sapientiae, animo exhilaratus, capiti illi inhiare, ejusque magno flagrare desiderio, atque ita secum cogitabat : Equidem fortunam tentabo meam, si fortassis praecellentis hujus amicae,

magna i un
consolatione:

ut sibi resti-
tus sese ges-
serit.

Aliorum con-
versatio ei
noxia est.

Carere ducere
peritiam.

Studet asso-
ciari praesen-
tiae Dei.

Amabilis
divinae Sapi-
entiae

haptum palli-
tra,

Ardentem can-
cepit omni
occasione.

de qua tam magnifica referuntur, merear amore perfrui, atque ejus amicitia potiri. Neque enim poterit cor meum vividum ac juvenile non esse amori alicujus addictum et deditum. Sub his sapius illam observabat, atque ejus animo crebro ea illabebatur, satisque illi arridebat. Cumque vice quadam ad mensam sederet, audivit hæc de ea verba recitari : Sapientia speciosior Sole, et super omnem dispositionem stellarum luci comparata invenitur prior. Hanc amavi et exquisivi a juventute mea, et quæsi mihi in sponsam assumere, et amator factus sum formæ illius. Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores. Habebo per hanc immortalitatem, et memoriam æternam his, qui post me futuri sunt, relinquam. Intrans in domum meam, conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio illius, neque tædium convictus illius, sed lætitiâ et gaudium. Dominus Sapientia fundavit terram, stabilivit cælos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore concresecunt. Qui eam adeptus est, ambulavit fiducialiter in via sua, et pes ejus non impinget. Si dormierit, non timebit; quiescet, et suavis erit somnus ejus. His atque id genus aliis mellitis perceptis sermonibus, flagranti animo has secum cogitationes versabat : O vere præclaram egregiamque amicam ! o si ea mihi possit obtingere ! nimirum felicissimus ero.

9 At e diverso contrarii dæterebatur cogitationum aculeis, nempe ejusmodi : Quo pacto amare poteris, quod nunquam videris, quod nunquam habueris cognitum ? Melior est pugillus cum certa possessione, quam plena domus cum incerta expectatione. Qui sublime molitur ædificium, et amicitiam ambit hominis præcellentis, cui ipse longe impar sit, haud raro spe frustratus sua famelicus abscedit. Non esset sane hujus Domine detrectanda amicitia, si quidem sui amatoribus potestatem faceret corporis accurandi. At nunc ipsa dicit : Qui amat vinum et pingua, non erit sapiens. Itemque : Usquequo piger dormies ? usquequo de somno consurges ? Parum dormies, modicum dormitabis, paucillum manus conseres ut quiescas, et veniet tibi quasi cursor egestas tua, et mendicitas quasi vir armatus. Age, vide si quis nunquam alius tam duras præscribit leges sui amatoribus ? His divina quedam sese objecit cogitatio : Amoris ea antiquitas lex et conditio est, ut amantes patiantur adversa et molesta. Non est procerus ullus alisque cruce : et quisquis amori dat operam, idem ipse martyr est. Quanto igitur iequius est, tam sublimem et insignem sibi sponsam et amicam captare meditantem, quedam interim adversa perpeti ? Adspice quot casus acerhos, quot tædia, quot labores, velint nolint, tollere oporteat mundi labores. His atque consimilibus internis inspirationibus animo ad perseverandum confirmabatur : sæpiusque ejusmodi illi eveniebant. Interdum bona erat voluntate præditus, quandoque vero animum rerum libentium auctori nonnihil applicabat : sed cum hæc atque illuc sese verteret, semper ejusmodi aliquid offendit, cui integra cordis sui conversio reclamaret. Atque hæc ratione modo in hanc modo in illam partem inflectebatur.

10 Quidam die ad mensam sedens, audivit de Sapientia legi quidpiam, unde vehementissime accendebatur. Id tale erat : Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiæ. Quasi libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mistum odor meus. Qui me invenerit, inveniet pacem, et hauriet salutem a Domino. Contra vero de turpi feminarum amore ista commemorabantur : Inveni amariorum morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, et sagena cor ejus; vincula, manus illius. Qui placet Deo, effugiet : qui autem peccator est, capietur ab illa. Ad hæc intra

sese exclamans aiebat : Plane verissima sunt hæc. Jam omnino certum atque statutum est mihi, Sapientiam sponsæ loco assumere, ejusque amori et servitio me mancipare. Atque utinam, ait, vel semel illius videnti et alloquendi copia præberetur ! Quæ aut qualis est, quæ tam mira de se prædicat, tot ac tanta pollicetur ? Estne Deus aut homo, vir an femina, scientia vel astutia, aut quid tandem est ? Dum his flagraret desideriis, quantum quidem ex memoratis, aliisque Scripturæ sententiis, quibus ea exprimitur, eam potuit agnoscere, tali schemate visendam se illi præbuit : Longe supra ipsum ferebatur in columna nubis, residens in throno eburneo, niveans instar Luciferi, et tanquam Sol lucens in virtute sua. Corona ejus erat æternitas, amictus felicitas, sermo suavitas; complexus, omnis boni satietas. Prope erat, et longe aberat, sublimis et humilis, præsens et occulta, familiarem se præbebat, nec tamen apprehendi poterat : excelsis cæli fastigiis erat altior, et abisso profundior : attingebat a fine usque ad finem fortiter, et disponebat omnia suaviter. Dum elegantis puellæ specie teneri videbatur, nec pulcherrimi juvenis præ se ferebat imaginem. Nonnunquam eorum artium omnium peritissimam se præbebat amicam, cunctis amabilem. Itaque dulcissime ad eam se convertens, et comiter, non tamen sine quadam divina majestate, illi arridens, benigne his eum verbis affata est : Probe fili cor tuum mihi. Tum vero vestigiis illius advolutus, medullitis ac humillimo gratias illi egit. Fuit hoc illi id temporis præstitum, nec plus ea vice consequi potuit.

11 Postea vero cum more suo de hæc amabilissima Sapientia cogitandum incederet, cor ejus amoris studiosissimum hanc intra sese questionem agitabat : Undenam amor et amabilitas omnis profluxit ? Unde pulchritudo, decor, oblectatio, venustas omnis proficietur ? Cunctane hæc ex ipsius divinitatis fecunda origine promanant ? Age igitur, corulo, sensibus et animo te inexhaustum omnium desiderabilium abyssum ardentis cordis mei affectu complector : neque enim quisquam me prohibet. Interiorum nonnunquam anime illius sese communicabat ipso prope modum totius boni fons et profluvium, in quo simul reperit quicquid pulchrum, amabile vel desiderabile esset : siquidem id illic modo ineffabili existebat. Hinc quandam contraxit consuetudinem, ut quoties cautiones amatoris dici vel cantari audisset, corde et animo ad suavissimam amicam suam, ex qua quicquid est amabile procedit, abstracto quodam intuitu sese confestim intro reciperet, sive introitus raperetur. Neque sane dici possit, quoties gratissimum illam amicam lacrymantibus oculis, et in immensum expanso cordis sinu circumplexus sit, et suo pectori suaviter astrinxerit. Erat tum sæpenumero illi perinde ut solet infanti ad matris, ipsam suis ulnis complectentis, ubera pendenti, atque in ejus gremio delitescenti. Ut enim ejusmodi puerulus capite et totius corporis motu ad parentis sine potius sese applicat, et amabilibus ac blandis id genus gestibus cordis sui lætitiâ declarat; ita cor illius cum sensibilis quadam inundatione erga precandissimam æternæ Sapientie præsentiam ferebatur cogitabatque : Si mihi desponsa foret, Domino Jeau, Regimæ potens, esset id mihi gaudium. Nunc igitur æterna Sapientia tu mei cordis Imperatrix, et totius gratiæ parens es. In te divitiarum, honoris, potentie affatim mihi suppeditat. Nihil præterea appeto quicquid hie mundus habet. Sub his meditationibus vultu exhilaratus oculis micantibus, corde in jubiliâ subdato, et cunctis internis sensibus exultantibus, in hæc verba proripit : Super salutem et speciem dilexi Sapientiam, et proposui pro luce habere illam, et venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.

Aut totum
Ludo.
S. 000.

Eam videt.

qua speciv.

Blandi ab ea
compellatur.

Ardentissimum
eam molit.

Sap. 7. 20.

c. 8. 2.

Prov. 21. 17.

Prov. 6. 9.

Statuit ejus
amore quævis
dura per-
ferre.

Ecclesi. 26. 22.

ADCTORE
LAPID
SORDIO.

CAPUT V.

Ut saluiferum nomen Domini Jesu cordi suo inscripserit.

Per idem tempus immensus quidam igitur animo illius infusus, cor ejus divino amore vehementissime inflammavit. Quodam die illius æstum sentiens, Christi que caritate impendio flagrans, ingressus in cubiculum suum, in secretum locum se recepit, et dulcissimæ se meditationi tradidit, atque ad Dominum : Utinam, Deus piissime, aliquod amoris signum comminisci queam, quod sit perpetuum inter te et me dilectionis monumentum, testatumque efficiat me tui et te mei esse amantissimum, nec id tui possit unquam oblivione deleri. Sub hoc ardentissimo fervore, remoto a pectore scapulari, ut vocant, detectoque pectore, stylum arripit, corque suum contemplant, ait : Omnipotens Deus, præsta mihi hodie vires et facultatem mentem explendi desiderium : siquidem in ipsa cordis tui viscera jam te liquari oportet. His dictis, cepit in ipso cordis loco carnem stylo contingere, et sursum ac deorsum stylum ducere, donec nomen Jesus in ea carne qua cor tegitur, exarsisset. Interim sanguis per corpus in sinum defluebat : quod ille summa cura animi voluptate adspectans, præ amoris nimietate dolorem non magnipendebat. Hoc peracto, ita eruentis extra cubiculum ad pulpitum templi accessit, procumbensque in genua coram imagine Crucifixi, Eia inquit, Domine, amor unice cordis et anime mee, aspice ingens animi mei desiderium. Equidem non possum te penitus mihi imprimere. Tu igitur obnixè rogatus, perfice Domine quod superest, tempore mei cordis fundo profundius imprimas, sanctumque nomen tuum adeo in me consignes et insculpas, ut nunquam possis aboleri et separari a corde meo. Deinde multo tempore his amoris affectus vulneribus, tandem curatus est, transiitque nomen Jesus sic, ut optarat, in corde expressum. Littere autem ipse eulmum planum litæ, et auricularis digiti articulum unum longè erant.

Nomen JESU
carni supra
cor inscribitur

tota vita ut
signum retinet

quæ consolatio
tam suavit
tu adversis

corde aure
corde ejus
splendit

13 Ad mortem usque tulit hoc nomen in suo pectore. Quoties cor motum fuisset, una etiam nomen ipsum commovebatur : fuitque maxime circa initia emprimis luctulentum. Erat autem ipse hujus rei celantissimus, nec unquam unquam, nisi nisi dumtaxat a sociis suis ex quadam intima et spiritali familiaritate secreto visendum ipsam preclat. Si quid postmodum adversi illi accidisset, hoc amoris signum conturbatur, et levius ferebat. Dicere quandoque solebat Domino in familiari colloquio : Amatores seculi hujus amice sue effugere ad vestes suas assumit; Et ego, Domine longuamantissime, in corde et sanguine meo te descripsi. Quodam tempore post preces matutinas ab oratione sua reversus, in cubiculo residens in sede sua, capiti que cervicalis loco suppositit librum, qui VITAS PATRUM inscribitur. Passus est autem mentis expressum, videbaturque ipsi quippam hujus ex ejus corde emergere, respiciensque vilit in suo corde crucem auream multis gemmis intertextam, in quibus miro decore nomen Jesu luculenter apparebat. Mox oculo cor suum operiens, splendorem illum mirabilem premere nitabatur, ne quis eum conspiceret. Tunc vero ferventes illi radii mirum in modum flagrabant, adeo ut nulla ratione efficacissimam illorum vim et splendorem celare posset.

CAPUT VI.

De quibusdam divinarum consolationum præluis, quibus Christi tirans illiruntur.

Cum more solito post preces matutinas ad sacellum suum venisset, aliquando quietis captande causa in sede sua se reposuit. Fuit illa brevis quies, donec vigiles diei ortum significarent, ad quorum voces si-

mul etiam ipse expergiscens, repente humi corruens, exorientem luciferum, ipsam videlicet præclarissimam cœli Reginam salutabat, ea videlicet mente, ut sicut æstate aviculæ diem illucem hilariter excipiunt, ipse quoque jucundo affectu æterni Solis genitricem veneraretur : dicebatque tum salutationem quamdam non simpliciter, sed cum dulci quadam et tacita animi modulatione. Accidit ut tum temporis ita, ut dictum est, quieti se traderet, audiretque in anima sua mirificum resonare clangorem, unde toto corde concuteretur. Erat illius clangoris sonus acutus admodum, atque ea hora illum pensavit, cum lucifer oriri solet. Hæc autem verba personabat : STELLA MARIA MARIS HODIE PROCESSIT AD ORTUM. Cantio isthæc supra naturam in illo percipuit, ita ut totus animo exilareretur, unaque ipse cantaret. Cumque cantum hunc pariter absolvissent, ineffabili quodam modo circumplexus est, audivitque vocem ejusmodi : Quanto me amabilius amplexaris, et purius sine materia admixtione oscularis, tanto in æterna claritudine mea jucundius et amabilius circumplecteris. Quibus dictis, aperiebantur oculi ejus, et largiter stillabant lacrymas : at ipse pro sua consuetudine Stellam matutinam salutabat. Mox alteram subjungebat salutationem matutinam, simul exoseculans solum, in honorem æternæ Sapientie, cum oratione illa multo piissima, quam ipsemet scribere solebat in libellis pietati servientibus, cujus hoc est initium : Anima mea desideravit, etc. Quibus tertiam annectebat salutationem cum humi deosculacione conjunctam, in honorem summi et flagrantissimi Seraphici spiritus, erga æternam Sapientiam ardentissimo amoris æstu excalescentis, ut idem spiritus cor ipsius Dei amore vehementissime accenderet, quo et intra sese totus flagraret, et alios omnes ignitis eloquiis suis, ac institutionibus inflammaret. Hæc nimirum quotidiane illius salutationes erant mane expergiscens.

Mane D. Virgine salutat,

mystico cantu recreatur

complexu fruatur

16 Quodam tempore in ipsis Bacchanalibus preces suas eoque produxerat, dum vigiles diem illucescentem dato signo indicarent. Itaque sic secum cogitabat : Quiesce paulisper, antequam præclaram excipias stellam matutinam. Cumque interea sensus illius paulilla requie potiretur, spiritus Angelici alta voce dulcissimum illud Responsorium, ut vocant, Surge illuminare Jerusalem, psallere cœperunt, cantusque ille inellicibili suavitate in anima ejus resonabat. Atque cum paululum cecinissent, anima ejus cœlesti illa melodia adeo complebatur, ut fragile corpus amplius ferre non posset, atque ita aperiebantur oculi ejus, et corde redundante, per genas calidi lacrymarum imbres manabant. Eodem tempore sedens aliquando quietis capiende causa ita ut dictum est, in visione sibi in exteram regionem transferri videbatur, et ecce Angelum suum a dextris sibi plarido ac sereno vultu assistere conspexit. Subito exiliens, dulcissimum illum Angelicum spiritum concludens circumplebatur, animæque suæ quam potuit arctissime et amicissime astringebat, ita ut nullum inter ipsos modum intercedere putaret, voceque lugubri, et humescentibus oculis, pleno cordis affectu ait ad Angelum : O suavissimo spiritus, qui mihi divinitus es assignatus custos et consolator, obsecro te per amorem illum, que ferves erga Deum, ne me deseras. Respondit ei Angelus : Non es ausus fidere Deo? Crede mihi, tanta te benignitate et caritate ex omni æternitate complexus est Deus, ut te non velit nunquam relinquere.

Angelorum cantu recreatur

Angelum suum amplectitur.

16 Alia vice, posteaquam ab afflictionibus illi data erat requies, summo mare cum cœlicis spiritibus in visione familiariter degens, ab uno ex illis splendidis cœlestis patrie Principibus petiit indicari sibi, qua ratione Deus secreto in sua anima commoraretur. Et ait ad eum Angelus : Ago jam hilariter in te ipsum respice, et vide ut Deus cum amante anima tua suum exerceat

vidit divinam
Sapientiam in
corde suo.

exerceat ludam. Nec mora : introrsus respiciens, vidit corpus suum eo loco, ubi est cordis sedes, velut crystallum perspicuum fieri, atque in ipso cordis sui medullis aeternam Sapientiam amicabilem schemate quietissime residere, et juxta eam assidere animam suam cœlesti benedictione fretam, atque ejus lateri suaviter innixam, illiusque strictam amplexibus, et divino cordi appressam, inebriatam in ecstasi et absorptione quadam inter amantissimi Salvatoris ulnas delitescens et obdormientem.

CAPUT VII.

De quibusdam cœlestibus consolationibus illi præstitis.

Confecerat ipse sibi ligamina quedam, dura et aspera. Contigit autem, ut quadam nocte ipsis feriis omnium Angelorum, videretur sibi in visione cantiones Angelicas, et cœlestes tinnulasque audire melodias : quibus adeo fuit recreatus, ut omnium afflictionum suarum oblivisceretur. Ait autem unus ex Angelis ad eum : Quemadmodum te delectat audire ex nobis cantica aeternitatis, ita nos juvat ex te percipere cantiones aeternae ac præstantissimae Sapientiae : moxque subjunxit : Hoc nimirum canticum electi omnes in extremo deprement die, ubi se viderint in perennis felicitatis fruitione confirmatos. Deinde in eadem solennitate multis horis in ejusmodi cœlestium et Angelicorum contemplatione gaudiorum versatus est : atque die jam adventante, juvenis quidam ipsum adiit, figura ac habitu cœlestis musici cujusdam a Deo ad ipsum missi : unaque illum comitabantur complures egregii præclarique adolescentes eodem cultu ac schemate, præterquam quod primus ille quandam præ albis dignitatem tanquam Archangelus præ se ferret. Idem autem ipse magno et excelso animo se ad aeternae Sapientiae Ministrum contulit, dicens ea se causa divinitus ad ipsum delegatos, ut afflictiones ejus cœlestibus gaudiis relevarent ac discenterent. Quamobrem, inquit idem spiritus, misso cordis dolore, nobis socium te adjungas oportet, nobiscumque cœlestes ducas choreas. Simul autem per manus enim trabentes sibi junxerunt. Mox juvenis antedictus dulcissimam de puerulo Jesu cantilenam exorsus est, istam videlicet, In dulci jubilo, etc. Ut autem Sapientiae Minister nomen Jesu tam suaviter et alacriter concini percepit, sensibus ac animo ita est recreatus, ut sibi nihil inquam perpessus videretur, dispulsa mox omni molestia. Interim magna animi voluptate cernebat illos beatos spiritus altissimos et elegantissimos dare saltus. Praecentor ille noverat cuncta optime moderari, ejus præcipientis dulces modulos ceteri prosequuntur, canentes ac saltantes cum cordis jubilo. Praecentor autem clausulam illam, Ergo merito, ter repetebat. Non erant autem choreae istae, quales sunt hujus vite : sed erant cœlestes quidam effluxus et reflexus in vastissimam divinitatis abyssum. Hujus generis innumerae illi cœlestes consolationes abquot annis præstabantur, itaque tum potissimum, cum duris præberetur allicebantibus, tanto intius ferebat.

18 Quidam amicus Dei in visione perspexit hunc ipsum Sapientiae Ministrum, cum accessisset ad altare Missae sacrificium factorum, clarissima caritatis ornamento illustrari, hincque gratiam roris instar in illius animam delabi, atque unum illum fieri cum Deo; simul autem perplures a tergo illi astare parvulos forma venusta et amabili, cereos arduentes manibus gestantes circa altare alios post alios, eosque singulos expansis brachiolis, quam possent dulcissime illum complecti, et suo pectori applicare. Itaque præ admiratione sciscitabatur quomodo essent, aut quid sibi vellent. Responderunt se illius esse consolantes et socios, ac participes laudis et exultationis

in aeterna beatitudine, perpetuoque se illi adesse, ipsamque tueri. Sanctus ille homo, qui hæc in spiritu vidit, ait ad Angelos : Quid sibi vult, quod fratrem hunc tam suaviter estis amplexi? Dixerunt illi : Frater iste vobis longe carissimus est, et multa nobis cum illo intercedit consuetudo et familiaritas : novisque Dominum Deum mira ac ineffabilia in ejus anima operari : et quicquid a Deo serio petierit, nunquam repulsam apud Deum patietur.

CAPUT VIII.

De quibusdam visionibus.

Multa illis temporibus visiones ei occurrerant de futuris et arcanis rebus, præstititque illi Deus, quoad fieri poterat, certam notitiam et experimentum eorum quae in caelis et apud inferos et in purgatorio gerebantur. Solebant tum crebro illi plures apparere animae, cum ex hac vita migrassent, eique quid ipsis evenisset indicare, puta quibus domeritis poenam sibi condassent, et ut posset ipsis succurri, aut quod a Deo præmium essent consecuta. Inter alios apparuit illi felicitis memoria Dominus Eckardus, et sanctus Frater Joannes Fucrerius Argentinensis. Ex his Dominus Eckardus significavit illi, ineffabili se gloria inundatum, et penitus in Deum transformatum esse. Movit autem illi Minister Sapientiae quaestiones duas : Prima erat, ut in Deo haberent, sive in Deo constituti essent illi, qui summae veritatis cum vera resignatione absque ullius erroris vel fraudis admittione cuperent esse satis. Ad quod responsum est illi, neminem posse verbis exprimere hominis in modinesciam abyssum absorptionem vel immersionem. Altera fuit eo pertingere volenti quantum sit utilissima exercitatio. Respondit D. Eckardus : En videlicet, ut a seipso secundum suam proprietatem cum profunda sui resignatione deficiat, cunctaque non ex creaturis, sed ex Deo accipiat, et tranquilla quadam utatur patientia erga quoslibet lupinos homines. Alter vero Frater Joannes itidem præcipuum illi ea in visione pulchritudinem et ornatum animae suae ostendit, cui similiter quaestione proposuit ejusmodi, Quodnam sit inter omnia utilissimum exercitium, et quod maxime doleat homini. Ait ille, nihil homini plus doloris et incommodi adferret, quam si derelictus a Deo, seipsum patienter exeret, atque ita Deo propter Deum caret.

20 Pater quoque naturalis hujus Sapientiae Ministri, qui dum viveret, totus erat mundoloditus, post obitum eidem apparens, miserabili specie diurni illi significavit Purgatorii quia forebat cruciatum, et quare id potissimum esset communitus, expressitque illi modum, quo opem ipsi ferret, quod cum fecisset, iterum illi se ostendens, ait se a penis absolutum. Praeterea sanctae memoriae mater ejus, in ejus superscriptis corde et corpore mira Deus gesserit, itidem illius conspectui se obditum in visione quadam, maxima quae esset a Deo concessa præmia illi exponens. Hoc pacto innumeras vidit animas : quae res illi quandam attulit voluptatem, atque in ea vite cursu, quae tum tenebat, multo tempore hanc methodo eum sustentabat.

CAPUT IX.

Ut ad mensam accessurus, itaque assidens se gesserit.

Antequam ad mensam se conferat, coram aeterna Sapientia cum intima cordis meditatione genua fluctens, obnixè eam precabatur, sociam se ipsi præberet, secumque ederet, atque illi. Suavissime Jesu, magno cordis desiderio te nunc invito, obsecrans ut sicut me benigne patris, etiam hodie te mihi presentem exhibeas. In mensa residens, dubiosissimo

AUCTORE
LAUR.
SUNTO

Anima illi
apparet

ex beatis quorundam quirit

Angeli quibus
canticibus
delectentur :

eum solantes
carni et tri-
pidiant :

patrem e pur-
gatorio liberat :

matrem videt
in gloria

celebraturum
dulcissime
amplectuntur

Christum as-
sidentem lo-
tuetur.

ACCORRE
LAUR.
SUBIO

ab eo benedic-
tione petiti,

munda anime hospitem, seu obiectum quoddam, e regione sibi opposuit, et in eum oculos suos blande ac placide intendit: nonnumquam ad latus cordis illius sese reclinabat. Ad singula quæque fereula ipsi proposita, scutellam cælesti illi patrifamilias offerens, rogabat illi benediceret, sæpius hac prece familiariter uteus: Amantissime Domine, quæso necum edas mi Domine Jesu, benedic obsecro cibum hunc, et una cum servulo tuo inde accipe. Illiusmodi amabili blanditu, et id genus verbis erga æternam Sapientiam utebatur. Bibiturus, primum illi poculum porrigens, orabat ut liberet. Erat hæc ei consuetudo, ut in mensa quicunque haustus caperet, eosque ex carissimi Domini sui totidem vulneribus. Sed quia ex divino ejus latere sanguis et aqua manavit, hunc haustum geminabat. Primum atque ultimum morsellum sumebat in amore flagrantissimi cordis, quod in terris esse posset, et in ardentissima caritate superni Seraphim, uti geminus hic amor suo cordi perfecte communicaretur. Si quis cibus injucundus ipsi oblatu fuisset, in eruentum cor dilecti sui illum intingebat, nihil hasitans quin illi nihil esset incommodi allaturus.

ponis libere vescitur,

22 Delectabatur admodum pomis, sed non sinebat Deus ut illis frueretur. In visione quadam putabat sibi poculum porrigi a quodam cum his verbis: Accipe et frue; id est enim, in quo tu voluptatem audiveris. Respondit ille, se non nisi in æterna Sapientia delectari. Contra ille eum mendacii arguit, dicens immoderatus cum oblectari pomis. Quamobrem pudore suffusus, toto biennio poma nec attigit quidem. Quibus non sine desiderio evolutis, cum sequenti anno poma male crevissent, ita ut Fratrilus non appeterentur, atque ipse quavis non sine acri ac multiplex concertatione id a seipso extorqueret, ne quid privatum in mensa de pomis existeret, rogavit Deum, si quidem ipsi placeret ut pomis vesceretur, ut eumets Fratrilus subministrari faceret: quod etiam ita evenit. Mane facto, homo quidam ignotus multos illi comedio nummos recentes attulit, ea sola conditione, ut poma illis mereantur. Fecerunt id Fratres et longo temporis spatio poma illa eis ad usum satis fuere. Tum demum cepit Frater iste pomis grato vesci animo. Majora poma in quatuor secebat frustra: ex his tria comedebat in sacrosancte Trinitatis nomine: quartum in eo amore, quo cordica Mater et Virgo tenerissimo suo filiolo Jesu poculum præbuit edendum: idcirco frustum non circumcisum manducabat, quod pueruli eo pacto soliti sint poma edere. Atqui a motivitate Domini et aliquandiu postea quartum hoc frustum cupere volebat, offerens illud in sua meditatione Virgini intemerate, uti ea suo id præcheret filiolo, ejus amore interim ipso eo carere vellet. Si quandoque in cibum aut potum fuisset avidior, eorum sponsa sua reverenda imbescibat. Si vero quicquam ex his in mensa fuisset pretergressus, ipso sibi muletam irrogabat. Venit quandoque ad eum peregrinus quidam, dicens in quadam visione divinitus jussum se esse, ut si quidem ordinatum vellet habere prædendi modum, ad ipsum accederet, et ejus exarrita ac instituta sibi aperiri mandaret.

benignitas ab-
stinet

cu divinitus
suis impetrat.

quomodo cu
cupideret

CAPUT X.

Ut annu novum creperit.

illis Suevo-
rum kal. Ju-
naris.

In Suevia, ubi ipse orinidus erat, quibusdam locis ipsis Calendis Januarii solent adolescentes stolidi noctibus vagari, et ambulo a feminis quas amant, sortum quoddam, id est, cantilenas deponunt, et dulcia edunt carmina ac modulatos quosdam, aguntque quanta maxime possunt arte et industria, ut amicae suæ quaedam ipsis coronam præstent. Quod mimimum cum ipso audisset, juvenili animo ejus erat gra-

tissimum, atque eadem nocte etiam ipse suam accedens amicam, petiit ab illa sertum sibi donari. Enimvero ante solis ortum inaginem adit Virginis Matris, tenerrimum filiolum suum ad pectus blande stringentis, et inibi flexis genibus tacita dulcique cordis modulatione cepit decantare Sequentiam de eadem Virgine, orans ipsi copiam faceret a suo filio coronam impetrandi, et sicubi ipse minus posset, ipsa suppleret. Fuit id ei frequenter adeo serium, tantaque etiam plorandi necessitas eum incessit, ut ferventes per ora lacrymæ decurrerent. Cantatione ea absoluta, vertebat se ad unice dilectam Sapientiam, ejusque pedibus se advolvens ex profunda cordis abyssu eam salutabat, multaque laude efferebat ejus pulcritudinem, generositatem, virtutes, teneritudinem, libertatem cum æterna dignitate conjunctam, longe supra quolibet quantumvis formosus mundi hujus puellas in ipsa existentes. Id vero agebat cantu, verbis, cogitationibus, desideriis, ut melius poterat: sicutque optabat, ut omnium amantium cordium spiritali quodam modo ipse velut præmittens, eunctarumque ex amore prodeuntium cogitationum, verborum, et sensuum, tanquam sinus quidam esset et congeries, uti vel sic ipse aliqui indignus, dignissimam Sapientiam satis laudare posset. Ad extremum ita ait: Tu tamen, o amica præclara, jucundum es Pascha meum; tu cordis mei vernans testas; tu bora gratissima; tu amica illa dulcissima, quam solam amat et sperat juvenilis animus meus, cujusque gratia omni educeo renuntiare amori. Quæso, suavissima id mihi professe velis, liceatque a te hodie sertum coronam adjicisci. Præsta id mihi, obsecro, benignissima, per divinam liberalitatem, per ingenitam bonitatem tuam, neque me sinas hac ineuntis anni prima die vacuum a te recedere. Neque enim id te decebit, suavissima dulcedo. Memineris oro quendam fidelem servum tuum de te testari, non inveniri apud te Etiam et Non, sed non nisi, Etiam atque Etiam. Age igitur cordis mei dulcedo, præbe mihi hodie cælesti munere sertum jucundum et amabile, ut quemadmodum vesanis mundi amatoribus datur corona quædam lactitia, ita anime meæ hac die xenii vel strenue loco singularis quædam gratia, aut quippiam novi hominis gratissimis manibus tuis, o suavissima Sapientia exhibeatur. Hunc in modum orare consuevit, nec unquam spe sua frustratus abscessit.

Eum mystice
inulatur
Suso, ergo di-
vinam Sapientiam,
ut amica-

CAPUT XI.

De verbis, Sursum corda.

Seiscitabantur quandoque ex eo amici, quid sibi haberet propositum cum Missam caneret, præcipue quando ante Canonem inciperet Prefationis ea verba, Sursum corda: quorum mens est, corda omnium ad Deum suspirare debere. Hæc enim verba tanto eum affectu pronuntiabat, ut qui audirent, speciali quadam pietate ac devotione permoveri possent. His ita suaviter respondet: Cum verba memorata in Missa canere consuevi, plerumque corde et anima pro Dei flagranti desiderio, quod id temporis cor meum extra sese requirit, colliguescebam. Siquidem tres sublimes sursumque impellentes in me intentiones existebant, ex quibus nonnumquam una sola, quandoque due; interdum omnes sese offerebant, atque per has ferebar ipse et quærebatur in Deum, et per me creature omnes. Prima intus mihi illucescens intentio hæc erat: Statuebam ob oculos internos meipsum totum quantum sum, cum anima, corpore et eunctis viribus meis, et circum me collocebam creaturas omnes inquam a Deo factas in coelis, in terra, in elementis, singulas quasque nominatim, puta aves cæli, feras silvestres, pisces aquarum, virentia et granina terre, et arenam maris immerabilem, atque atomos omnes in Solis radiis volitantes, itemque

Ad sursum
corda in
Missâ.

intentiones
ejus.

Primo.

que

que cunctas aquæ guttas, ex rore, ex nive, ex pluviis natus ac nasciturus : noveramque ex his singula quæque cum suavi sono, quasi citharæ cujusdam egregie cantantis, ex intimis cordis mei medullis sursum ferri, novasque et præcelsas longe amantissimæ et suavissimo Deo a fine usque ad finem laudes decantare : tum vero magno cum desiderio erga innumeram, creaturarum omnium frequentiam animæ meæ brachia sese extendebant, ea mente ac intentione, ut eas omnes inibi divinæ laudis fecundas efficerem : haud secus quam ingenuus et cordatus præceptor socios cantores invitat, ut psallant bilariter, et corda sua sursum ad Deum erigant, dicens : Sursum corda. Altera intentio erat ejusmodi : Revocabam in mentem meam cor meum, itemque mortalium omnium, cogitabamque quid gaudii et voluptatis, quid amoris et pacis obtineant, qui corda sua soli Deo dedunt : contraque quid detrimenti et molestiæ, quid crucis et perturbationis amor rerum labentium efficiat in sui sectatoribus, sicque magno affectu tum meum, tum ceterorum omnium ubique ferrarum degentium corda compellebam hoc modo : Agedum emergite tandem corda misere captivitate addicta ex morte vitiorum : agedum exurgite corda vana et dissoluta ex negligentis et desidioso vite vestre ignavia ac tepore, erigite vos sursum cum integra et ab omnibus absoluta conversione ad omnipotentem Deum : Sursum corda. Tertia intentio erat amica quædam commiseratio et dolor erga omnes bona voluntate præditos et tamen irrogatos homines, qui in seipsis misere aberrant, et erroribus impliciti sunt, ita ut nec Deo, nec creaturis potiantur, eo quod cordibus luc illucque per res temporarias vagentur et dispersi sint. Hos omnes neque simul ad silentem et imperturbatam nostri periculationem cum perfecta a nobis ipsis et creaturis omnibus aversione conjunctam revocabam, dicens, Sursum corda.

CAPUT XII.

Ut Virginis Matris Purificationem celebrarit.

Adventante beatissime Mariæ Purificationis solennitate, triduo ante precibus quamdam caelesti illi puerpere lingebat candelam, eamque tergemina, id est, triplici contorta funiculo, quorum primus erat in honorem integerrimæ virginis, alter in honorem immense humilitatis, tertius in venerationem maternelis dignitatis illius, quibus ea inter mortales omnes peculiariter effulsit. Hanc, inquam, spiritalem candelam tribus ante diebus conficiebat, quolibet die dicens ter Magnificat. Ubi vero dies ipsa Purificationis advenisset, mane priusquam quisquam templum adisset, ipse ad summum accedens altare, inibi in sua meditatione sacrosanctam præstolabatur puerperam, donec eum caelesti pignore suo adveniret. Qua ad exteriorem urbis portam appropinquante, omnes alios cordis sui affectu aversens, illi procedebat obviam cum tota omnium Dei amantium cordium caterva. In ipsa autem platea currebat ad eam, rogans ut parumper cum suo comitatu subsisteret, dum aliquid ei canticum deponeret. Mox spiritali tacitaque modulatione, ita ut labia quidem moverentur, et vox tamen penitus non audiretur, concinebat Psalmam illam, Inviolata, etc. idque quod potuit longe amantissime, delectabatque illi cervicem medullitus, cum diceret o Benigna, o Benigna : obsecrans ut piissimam benignitatem suam in miserum peccatorem declararet. Deinde surgens, sequebatur eam cum spiritali candelâ sua eo affectu et desiderio, ut ne simeret unquam ardentem divini flammam luminis in ipso exstingui. Deinde ubi ad cunctorum Dei amantium concionem pervenit, inchoabat canticum illud, Adorna thalamum, etc. admonebatque eos, ut Servatorem digne exciperent, et ejus matrem puer-

peram cupide complecterentur : sicque cum laudibus et carminibus ad templum vos deducebat. Postea ingenti desiderio, priusquam virgo puerpera ingrederetur, et S. Simeoni Salvatore traderet, accedens ipsam sacratissimam Virginem, flexis genibus, ac sursum erectis oculis et manibus precabatur eam, ut sibi puerulum ostenderet, et ipsi oscula imprimere pateretur. Quod cum illa placide permitteret, ulnas suas unaque amplissimos orbis fines extendens, carissimum animæ suæ sponsum brevi horula vel nullis excipiebat et amplexabatur, adspectabat nivosos ejus oculos, et manus teneras, osculabatur os suavissimum, et cuncta caelestis illius pignoris membra infantilia contemplan, erectis oculis præadmiratione in corde suo plorabat, stupens nimirum cæli opificem tam immensum et modicum, tam speciosum in oculis, et puerilem in terris esse : atque interim cum illo sese occupabat ita ut ab illo movebatur, cantando, lacrymando, spiritalibus varando exercitiis, ac deinde matri illum reddens, cum illa intro ingrediebatur, donec essent peracta omnia.

CAPUT XIII.

Ut Bacchanalium peregrit.

Sabbatho ante Dominicam Septagesimæ, quo Alleluia intermittitur, et homines mundani plus solito ob imminenti Bacchanalia incipiunt esse amentie dediti, ipse in suo corde caelesti sibi Bacchanalia copit instruere in hunc modum : Cogitabat primum momentaneam ac perniciosam carnalium Bacchanalium voluptatem, atque ut plerique pro brevi delectatione diuturnis implicentur edamantibus, et miseris : orabatque psalmum L. Miserere mihi Deus, etc. in honorem præpotentis Dei pro cunctis peccatis, injuriis, et contumeliis, quæ illo petulantissimo tempore ei inferrentur. Hæc autem Bacchanalia Rusticorum appellabat, ut qui nihil melius noverint. Secundo præluvia illa caelestis vite meditabatur, uti Deus cum amicis suis in hoc etiam mundi mortali corpore per consolationes divinas quasi lodat : moxque quicquid ipse ejusmodi expertus esset multa cum gratiarum actione et laude commemorans, in Deo ac Domino suo delectabatur.

27 Eodem conversionis suæ tempore spiritale quoddam carnisprivium illi divinitus præstitum fuit, quod ejusmodi erat : In ipsis Bacchanalibus ante Completorium in hyperæustum calidum sese receperat, quo se edoneceret ; admodum enim frigore et fame laborabat : sed longo infestior illi sitis erat, quam tum patiebatur. Cumque cernebat alios vesci carnibus et potare vinum, se interim fame et siti conferto, intus se inveni sentiens, foras mox abiit, miseransque seipsam ex alto corde traxit suspiria. Eadem vero nocte in visione esse sibi videbatur in valetudinario quodam auditivoque foris caelestem concini cantilevam, tanta vocis suavitate, ut nulla possit cithara eam equiparare melodiam : eratque vox tanquam pueri scholastici amorem duodecim. Igitur oblitus idem Sapientie Minister cribi ac potus, melodiam hanc arreptis haurebat auribus, dicens magno cordis aestu : Requirit cantat foris? equidem in terris nunquam melos ejusmodi percepi. Respondit illi eximia forma adolescens, qui tum forte aderat. Noveris melodem hunc puerum tibi modulari, teque hoc cantandi officio spectare. Ait Minister : O si mei meminerit Deus! Oro te, carice adolescens, jube illum amplius canere. Rursus ergo cantare cepit altissimo vocis sono, absolvitque tres integras plane caelestes cantiones. Quibus finitis, puer ille, ut ipsi videbatur, per aera accessit ad domum illius, ubi erat Minister, fenestras, porrexitque ei ramusculum rubentibus admodum confertum granis similitudine fragorum. Tulit autem adolescens ante dictus ramusculum o manibus

Duplex modus mysticorum Bacchanalium.

Abstinencia ejus diebus contra mundum.

et rano se tenti ab An g. M. dilo.

secunda.

tertia

esto Purificationis meditationes, et exercitia.

VICTORE
LAUR.
SURIQ.

pueri, lætusque cura obtulit Ministro cum his verbis: Age mi frater et consolalis, cape rubros hos fructus a tui amatissimo Domino, hoc ipso speciosissimo adolescentulo Regis æterni filio, quem hactenus cantantem audisti, tibi dono datos. O quantopere is te amat! His auditis, Frater ille præ gaudio, rubore vultus infusus, excepit hilariter sportellam cum fructibus, atque : O me felicem, cui tam optatum contingit munus a præclaro divinoque hoc adolescentulo, quod me sane non potest non perpetua animi exultatione afficere. Versusque adolescentem reliquosque beatospiritus illic presentes: Amici, inquit carissimi, æquane est gratiosum hunc et celestem juveniculum a me impense amari? Merito profecto mihi diligendus est: atque si mihi gratissima illius esset respecta voluntas, eam modis omnibus exequerer. Convertitque se ad memoratum adolescentem, et ait: Dic mihi carissime, rectene tibi sentire videor? Subridens ille suaviter: Plane, inquit, recte sentis, ac jure illum amare debebis, qui te præ multis aliis benignius spectat et amat. Quamobrem ingenti illum far amore prosequaris: adeoque certum habens etiam pro multis aliis duriora te deinceps perpeti oportere: simulque præpares te. Ait ille: Faciam id libentissime: præcorque ut mihi illius visendi copiam obtineas, quo gratias illi agam pro ipsius præclaro munere. Perge, inquit adolescens, ad fenestram, et prospice. Aperuit ille fenestram, et ecce vidit illic puerum scholasticum tante venustatis, ut non sit illi unquam quisquam visus similis: cumque vellet per fenestram ad illum egredi, blande illi se inclinans suaviter illi benedixit, et e vestigio ab ejus evanuit oculis. Sicque visio illa finita est. Redditus sibi ipsi, gratias egit Deo pro ejusmodi divinis Bacchanalibus ipsi præstitis.

pueri Jesu vi-
sione et bene-
dictione.

CAPUT XIV.

Ut inventis Maii diem primum exceperit.

Nocte illius diei, quæ mensis Maii caput est ac initium, pro more suo spiritalem quemdam, cumque virentem ramum sibi reponens, aliquanmulto tempore singulis diebus eam venerabatur. Inter omnes autem, quæ unquam creverint, quantumvis amenas frondes, non potuit ullam invenire vernantiorum præclaro sanctæ Crucis stipite, qui gratia et virtutibus atque omnigeno decore illustrior est atque vernantior, quam ulla unquam arborum frondes. Sub hac igitur arbore sex, ut dici solet, capiebat venias, ad singulas quasque in sua meditatione singulatim desiderans ornare mysticam hanc frondem, idque rebus elegantissimis, quæ vernans posset proferre cæstis. Dicebatque et canebat intra sese hymnum, Salve crux sancta, etc. addens etiam hæc, Salvo celestis arbor salutis perpetua, in qua erexit fructus æternæ Sapientiæ: primo quidem in tui perennem ornatum pro cunctis rubentibus rosas offero tibi amorem intimum: secundo, pro cunctis humi repentibus violis humilem subjectionem: tertio, pro cunctis suaveolentibus liliis purissimum complexum: quarto, pro omnigenis grati coloris ac virentibus flosentibus, quos ulla usquam silva, prætam, saltus, arbor, nemus, campus hoc ameno vere protulerit, vel unquam extiterint vel existent, spiritale cordis osculum: quinto, pro cunctarum in more hilariter volitantium avium euntia, quem ille unquam in quibusvis arborum ramusculis deprompserint, animæ laudes inexhaustas: sexto, pro cujusvis generis ornatu, quo ullus unquam verni temporis ramus virens parvulus fuit, cor meum habito spiritali te cantico extulit, obsecrans, ut tu arbor benedicta mihi auxilio sis, quo in hæc vita momentanea ita te familiare merear, ut teipso fructu vitali perenniter frui dignus sim. Hoc pacto Maii initia celebrabat.

Crux unius
arboribus
et plantis
perdat.

CAPUT XV.

De miseranda Crucis deportatione, quam ad Christi crucifigendi similitudinem imitari solebat.

Deus omnipotens initio cœlestibus consolationibus multo eum tempore recreavit, quibus is adeo fuit oblectatus, ut quicquid ad divinitatem pertineret, ei esset jucundum et delectabile: si vero ejus Passionem commemorare, atque ad ejus imitationem se componere deberet, amarum et difficile ipsi videretur. Unde illum quamvis Dominus graviter objurgavit atque illi: Itane ignoras ostium me esse, per quod omnes veri Dei amici ingredi debeant, qui velint beatitudinem adipisci? Plane necesse est per afflictam humanitatem meam illi te conformando penitens, modo ad nudam velis divinitatem meam revera pertingere. Tertius ille quidem fuit his sermonibus, at tamen conabatur illis quantumlibet sibi molestis animum intendere cepitque discere quod ante nescierat, atque animo resignato totum se divinæ permisit voluntati.

Qua via ad
multam Dei
divinitatem
perveniat

30 Ex hoc igitur tempore, singulis noctibus post peractas preces matutinis loco solito, qui erat in domo, ut vocant, capitulari, sese ad Christiformem quamdam exercebat compassionem eorum omnium, quæ Dominus Jesus pro ipso perpassus fuisset. Ambulabat de angulo in angulum, ut torporem omnem excuteret, essetque in Dominicæ Passionis sensu sive experimento vigilantior. Cœpit autem cum Christo ab ipsa cœna ultima, transtulitque sese cum illo de loco in locum, donec eum ad Pilatum adduceret. Ad extremum assumpsit eum coram tribunali mortis addictum, egitque cum illo miserabile illud deportandæ crucis iter, quod idem Dominus Jesus a tribunali ad montem usque Calvarie confecit. Hoc autem crucis iter hac ratione inchoavit: Ubi ad domus Capitularis vestibulum venisset, flexis genibus primo Domini sui vestigia osculabatur, ad mortem damnati, sequæ vertentis, et ad supplicii locum properantis. Dicebat hic Psalmum: Deus Deus meus, respice in me, etc.

Iter crucis.

Psal. 21

Plateæ mysticæ.

Psal. 21. 10

atque ita per ostium in cœmeterium sive ambitum cœnobii procedebat. Finxerat autem ipse sibi plateas quatuor, per quas erat iturus cum Domino suo. Per primam gradiebat cum illo ad mortem, hoc desiderio, quod et amicos et facultates ac bona temporaria vellet deserere, atque in Christi laudem, exilium omni consolatione destitutum, ac voluntariam paupertatem perpeti. In altera platea proponebat contemnere honores ac dignitates temporales, ac ultroneo mundi totius despectu studere, cogitans Dominum suum verum et non hominem, opprobrium hominum, et plebis aljectionem fuisse. In tertiâ plateæ capite iterum curvabat genu cum humi exosculatione, libere illie reuantiis omni non necessariæ quieti, commoditati et fomentis corporis, idque in honorem exacerati corporis tenerini Domini Jesu, revocans inibi ob oculos, uti scriptum est, exaruisse sicut testam virtutem ejus, et in pulverem mortis deductum eum esse. Cumque eum ante se miserandum in modum satellites impellerent, cogitabat jure meritoque cunctorum oculis lacrymas, et cordibus genibus hoc ipsum excutere ac exprimere debere. Ad quartam plateam veniens, in illius medio se demisit in genua, tanquam si ante portam, qua erat egressurus Dominus, fleteret poplitum, procedensque ante illum osculato solo olimæ precabatur, ne sine ipso pergeret ad mortem, sed ipsum secum mori permetteret: siquidem juxta ipsam necesse erat transire Dominum. Hæc vero quoad potuit, ad vivum suo animo impressit tanquam coram revera fierent: dixitque precem illam, Ave rex noster fili David, etc. Sicque eum præterire sinebat. Deinde denuo submitteus se in genua versus portam, crucem quoque excepit cum

hoc

hoc verso, O crux ave spes unica, etc. atque ipsam itidem antecedere permisit. Post iterum poplitem curvavit erga beatissimam virginem Mariam cœli Reginam, quæ immenso cordis dolore confecta, coram ipso ducebatur : observabatque gestus ejus miserabiles, ferventes lacrymarum inbres, alta et miseranda suspiria, vultum ac speciem longe tristissimam, dicebatque illi semel, Salve reginam misericordie, vita, etc. atque ejus vestigia cupide osculabatur. Tum repente exiliens, properabat post Dominum suum, donec ejus lateri jungeretur. Quæ res quandoque per imaginationem tam illi præsens erat, ac si corporaliter ad ejus latus graderetur : cogitabatque ut Davidem Regem a facie Absalonis fugientem fortissimi milites a dextris et sinistris olim fuerint comitati, et familiariter illi adstiterint. Illic vero omnem voluntatem suam divine permittebat ac resignabat voluntati, nihil recusaturus, quicquid ipso Deus facere vellet. Postmodum mente versabat lectionem illam Esaiæ Prophætæ, quæ in Parasceve legitur, Domine, quis credidit auditui nostro, etc. quæ ad vivum depingit educationem ejus ad mortem, atque sub hac in Chori ostium ingressus, per gradus ascendebat ad templi pulpitum. Quo cum pervenisset coram crucis imagine humi collapsus, rogabat Dominum Jesum, ne famulum suum neque morte, neque vita, neque prosperis, neque adversis a se unquam divelli pateretur.

31 Solebat adhuc aliud internum crucis iter peragere in hunc modum : Cum cantaretur Salve regina, ad Completorium, suo in corde meditabatur tanquam etiamdum Virgo sacratissima ad filii sui sepulchrum materni plena doloris versaretur, jamque tempus adesset, quo illam oportere reduci domum, idque ipsi faciendum innumeret. Itaque in animo suo tres effungebat venias sive humi deosculationes, quibus eam domum reduxit. Prima erat circa sepulchrum, simul enim atque inchoatum esset Salve Regina, fleutebat reverenter cervicem anime suæ, ac spiritali quodam modo excipiebat eam in ulnas suas, plorans maternum pectus illius, quod tunc amaritudine, contemptu, probris, et acerbissimo moreore completum erat; consolabaturque eam admonitione quadam, puta quod ea de causa nunc sit Regina præpotens, Regina misericordie, vita, dulcedo et spes nostra. At qui ubi pervenisset eum ea ad portam Hierusalem, præcedebat illam, respiciensque intuebatur eam miserandum in modum in urbem ingredientem, sacrosancto ex ruptis filii sui vulneribus stillante sanguine adpersam et infectam, omnique consolatione privatam : atque inibi rursum eam cum soli ferventi deosculatione excipiens ad verba illa, Eia ergo advocata nostra, hortabatur ut bono esset animo, siquidem jam omnium nostrum dignissima esset advocata : rogabatque ut in amore miserabilis illius adspectus misericordes oculos suos ad ipsum converteret, et Jesum benedictum fructum ventris sui ipsi post hoc exilium ostenderet benignum. Tertius denique veniam capiebat ad fores domus S. Annæ genitricis ejus, ad quam morens introducebatur : idque faciebat eum quadam commendatione sui in illius dulcissimam pietatem, et piissimam dulcedinem, cum verbis illis admodum devotis, o clemens, o pia, o dulcis Maria : obsecrabatque eam, ut animam suam miseram ac exulem in obitu susciperet, cumque diceret ac tueretur ab hostibus tartareis, et per cœli janam in æternam beatitudinem absportaret.

CAPUT XVI.

De utilissima Silentii virtute.

Urgebatur idem Discipulus in interiori homine, ut ad veram cordis pacem pertingere niteretur : cui rei Silentium cumprimis suffragari sentiebat. Quamobrem tantam suo ori custodiam adhibuit, ut intra annos

triginta nunquam ad mensam frugerit silentium, una dumtaxat vice dempta, quando cum multis Fratribus ex capitulo reversus, in navi cum illis edebat. Atque ut linguam strictius domaret, necesse ad loquendum præceps, in sua meditatione tres sibi præceptores constituit, sine quorum permisso singulari nollet loqui : lique erant sancti Patres Dominicus, Arsenius, et Bernardus. Locutus igitur in sua cogitatione ab uno ad alium accessit, petens veniam et dicens : Jube Domine benedicere. Et si quidem locutio poterat fieri congruo tempore et loco, putabat se habere copiam a primo : et si ex locutione nullum foris impediuntium acciperet, habebat facultatem etiam a secundo : atque si nullam ex verbis intus inquietudinem ac perturbationem contraheret, jam se credebatur loquendi potestatem a tribus illis adeptum : sicque deum loquebatur. Sin vero aliter sensisset, intra silentium sese continebat. Ad portam cœnolii vocatus, his quatuor navabat operam : primo, ut nunquamlibet benigne exciperet : secundo, ut patris absolveret : tertio, ut consolatum a se dimitteret : quarto, ut sine ulla contagione vel affectus adhesionem intro rediret.

CAPUT XVII.

De corporis castigatione.

In adolescentia sua erat natura petulanti, quæ cum vitiiis titillari inciperet, sentiens illo gravo onus carnis indomite ac proprii corporis sui admodum discretiabitur. Eam ob rem multa callide commisitens, et dris corpus castigationibus affligens, nitelatur illud spiritui subditum ethicere. Cilicium et catenam ferream diu tulit in corpore, donec sanguine erumpente coactus est deponere. Jussit clam sibi confici subligaculum, et in ipso ligamina quedam, quibus indixæ erant acus asperæ centum et quinquaginta, eademque æreæ et lima exacunte, quarum acumina semper orant ad carnem versæ. Idem autem subligaculum valde erat angustum, et ab anteriori parte constrictum, quo tanto propius corpus attingeret, et acus acule carnem penetrarent : pertingebatque usque ad umbilicem ejus, et in ipso noctibus dormiebat. Æstate calida quando ex itinere defatigatus ac viribus exhaustus, aut hebetoris officio perfunctus erat, in illis laboribus ita jacebat constrictus, ut simul etiam vernibus admodum vexaretur : saepiusque in seipso contradiebat et contorquebatur, et necessitate adactus huc illicque sese vertebat, perinde ut solent vermes dum acui punguntur. Crebro hand aliter affectus erat ex pediculorum infestatione, quam si formicis multis madique cinctus fuisset. Sive enim dormire cuperet, aut jam obdormivisset, mirum in modum mordebant ac sugendo alligebant eum. Dicere tum quandoque solebat Domino pleno corde, O Deus meus, quam acerba isthæ mors est. Si quem latrones aut forte perimant, cito morte perit : atqui hic ego inter infestos decumbens vermes et morior semper, nec tamen possum emori. At vero nunquam neque noctium hibernarum prolixitate, neque æstatis fervore adduci potuit, ut huc abstineret. Et ut minus sub hoc cruciata senti ret levamenti, aliud quiddam adhibuit : Gutturis suo circumdedit partem cinguli ejusdem, cui arte duos inseruit annulos ex corio confectos, quibus manus insertas et brachia inclusit seris duabus, quarum clavæ ante lectum posuit in assero quodam, donec ad præces nocturnas surgens, seipsum absolveret. In his vinculis brachia ejus ad guttur sursum versus ita extensa, eademque vincula adeo obtrunata erant, ut etiamsi cubiculum ejus totum conflagrasset, non posset sibi ipsi ferre suppetas. Tandem hæc continuavit, donec manus ac brachia ex ea constrictione admodum tremere inciperent.

32 Tum demum aliud exogitavit : Chirothecam duas ex corio sibi confici curavit, quilibus utitur

AVERTIT
LUXU
SENIO
30 ANNI NON
LOQUITUR AD
MENSAM :

mira cautela
loquebatur.

que observat
eum ex
ternis.

Carnem du-
mat cilicis

catena

mirabili sub
ligaculo,

morsu pedi-
culorum per
petendo,

constrictu
brachiis,

Isa. 31

Aliud iter
Crucis inter-
num.

Consolatur, et
a sepulchro
reducit
in Virginem

ACTORE
LAUD.
Semo.
*u' uentis chi-
ruthæis,*

*quas divino
monitu abji-
cit*

rustici vel opifices, dum vepres ac sentes extrahunt, his ab artifice quodam aereos ac præacutos omni ex parte jussit claviculos infigi, atque ita eis noctibus inerebat manus. Fecit id ea caussa, ut si forte in somno voluisset removere cilicium subligaculum, aut quovis alio modo ipse sibi opitulari, dum a fœdis illis roderetur vermilibus, claviculi illi carnem ejus compungerent : quod et factum est. Si enim nonnihil subsidii adferri sibi tentasset, inter dormiendum cum acutis illis claviculis pectus confriens, tam atrociter seipsum lacerabat, ac si ursi cujusdam unguibus fuisset discerpitus, adeo ut etiam in brachiis et circa cor ejus caro intumesceret. Quibus post multas hebdomadas curatis vulneribus, denovo se confricans dilacerabat. Hoc genus acerbi valde exercitii, imo martyrii, sedecim annis prosequutus est. Quibus exactis, cum natura ejus frigesceret et misere contraria foret, die sancto Pentecostes celestium spirituum jucunda visio illi apparens, certiorum eum reddidit, nolle Deum ut diutius id retineret. Tum illico desistens, in flumen cuncta projecit.

CAPUT XVII.

De aspera cruce, quam inter scapulas gessit.

*Crucem cla-
vis horrentem
gerit in ho-
noris passio-
nis Christi*

*natura
multitudo
verberat.*

*cu' cruce se
flagellat.*

Prae aliis quibuslibet exercitiis, cupide admodum trahebatur, ut aliquod suo in corpore gestaret signum sensibilis condolentia ergo acerbissimam crucifixi Domini sui passionem. Effecit ergo ipse sibi crucem ligneam, longitudine palmi virilis, et congrua latitudine, eique infixit clavos triginta in honorem vel memoriam omnium vulnerum Christi, quibus in nos summa est testatus amorum. Hanc crucem in dorso inter scapulas extendit in ipsa carne, et annis octo noctes atque dies jugiter eam tulit in laudem crucifixi Domini sui. Deinde extremo anno etiam acus septem eadem impressit, quarum acies per meliam adegit crucem, cui firmiter inhaerebant : reliquam partem acium superius reserebat. Harum eruentationum acium pertulit ob honorem acutissimi doloris, quo Virginis Matris cor et anima in filii morte penitus condita fuit. Quando hanc crucem primum modo suo corpori adstrinxit, tenera ejus natura exhorruit : quum obrem ad saxum clavorum aciem paucillam retulit : sed illico hac nequam virili mollitie victum se dolens, denovo eos omnes lima exacuit et ad corpus applicavit. Eas quidem dorsi partes, ubi ossa extabant, crux ipsa scarificabat, eruentumque eum reddidit et lesit : ubique sive ambularet sive recumberet, videbatur sibi herici exavis operas. Si quis eum imprudens eo loci vel tetigisset vel transisset, ludebat illum. Ut vero crux eadem ipsi esset tolerabilior, salutiferum Iesu nomen illius tergo insculpsit. Hæc cruce longo tempore his quotidie se flagellabat hoc pacto, Pugno crucem tundeat, moxque clavi in carnem adacti adeo infligebantur, ut eum vestibus eos cogere tur extrahere. Fecit autem hæc adeo recte et provide ut nemo facile ad posset animadvertere. Primo se flagellabat in hunc modum, quando in sua meditatione ad eum pervenit columnam, ubi Dominus suis præ filiis hominum forma speciosus, tam inhumaniter fuit virgis et flagris caesus; rogabatque eum ut suis vulneribus ipsius vulnera sanaret. Secundo flagellabat se, ubi cum Domino suo venit ad crucem, eique is clavis affixus fuit, ad quam etiam ipse se clavis adstrinxit, eo animo, quod nunquam ab illo vellet separari. Solebat etiam tertio se hac ratione eodere, sed non nisi quando nimium sibi inordinato delectationis indulgisset in capiendo cibo, vel potu, vel ejusmodi aliis.

36 Quodam tempore ex quadam negligentia Virginum duarum in loco publico ipsi coram aliis multis afflictionum manus arripuit ac tenuit, nihil penitus mali cogitans aut spectans. Sed hujus incuria cito

eum valde pœnituit, putabatque eam rem minime inultam abire oportere. Cum ergo discessisset a Virginibus, et in suum venisset sacellum, ad locum quendam secretum, pro errato illo cecidit sese in erucem, adeo ut acuti clavi dorso ejus infligerentur. Nec hoc contentus, insuper excommunicavit seipsum, ut non auderet ingredi post matutinas preces in domum capitularem ad consuetam orationis sue locum, seseque jungere Angelicis spiritibus, qui illic meditati præsentibus adesse solebant. Postea vero cum pro hac culpa se penitus reconciliare vellet, multis sese ante pœnis dire afflixit, procedens primo ad Judicis pedes, coram illo sese cum cruce flagellavit, deinde circa medium undique ad Sanctos accedens, triginta vicibus sese eodem modo cecidit, ita ut sanguis per humeros dimanaret. Hac ratione dire expiavit delectationem illam, quam sibi inordinatus cepisse videbatur. Absolutis nocturnis precibus, ad capitulare sacellum pergens in secretum locum suum, centies in faciem prostratus, humum exosculabatur, totidemque vicibus flexis genibus idem faciebat, habebatque ad singulas ejusmodi deosculaciones, peculiare quaedam meditationes suas. Unde nimirum satis afflictus fuit propter crucem. Cum enim crucem ipsam fortiter ad corpus adstringeret, propiusque illi applicaret quam solent ligamina vasorum, atque cum eadem cruce humi pronus collapsus centies terram oscularetur, in ipso casu clavi ejus carni imprimebantur, idemque, cum resurgeret, rursum extrahebantur, rursumque calenti nova infligebant vulnera, quod illi revera magnum attulit dolorem et cruciatum. Si non mansissent fixi loco, erat intolerabile.

37 Ante hanc exercitationem aliam habebat : Confeceerat ipse sibi flagellum, quod scutica dicitur, idque jusserat acies et acuminatis hinc inde obducere aculeis, instar styli acutis, binique aculei verber illud media ex parte antevertabant, adeo ut singuli essent trisulei, qua parte corpus tangebant, vulneraque infligerent. Hujusmodi ergo flagello confecto, ante nocturnas preces surgens ad Choram templi ibat coram venerabili Sacramento, et sese acriter cadebat aliquam multo tenapore, donec id ad Fratrum notitiam pervenisse sentiret; quo cognito, cessavit. Ipsi D. Clementis feriis, quibus hyems adventat, quadam vice generalem fecit confessionem, eumque noctis adessent silentia, in suo se cubiculo includens, nudatum corpus usque ad cilicium subligaculum simulque brachia et crura aculeato flagello suo usque adeo cecidit, ut sanguis haud secus ex ejus corpore decurreret, quam si ferro scarificatum esset. Erat in illo flagello recurvus quidam aculeus, unci specie, qui quicquid apprehendisset carnis extrahebat. Percussit tum corpus suum tam pertinaciter, ut flagellum in tres seissum partes, una enim aculeis ad cubuli parietes volitaret, atque una pars in ejus remaneret manibus. Stans igitur illic totus eruentus, ac seipsum intuens, videbat miserandum sui corporis speciem, adeo ut sæpius quodammodo Christo crudeliter flagellato sibi similis videretur. Deinde ex quadam suis suis commiseratione flevit acriter, atque in illo hyemis frigore, ita ut erat nudus et sanguinolentus positus humi genibus rogabat Deum, ut sua peccata penitus aboleret. Post hæc in Dominica Quinquagesime iterum more suo, dum Fratres essent in mensa, suum ingressus cubiculum, postquam vestes detraxerat, inhumaniter se verberavit, largiter per corpus manante sanguine. Et cum duriora sibi intentaret verbera, Præter quidam audito flagellorum strepitu advenit, sicque destitit : ut nihilominus ut esset acrior cruciatus, aceto et sale vulnera confricavit.

38 Saero die S. Benedicti, quo ipse in hunc miserabilem mundum fuerat, editus, sub prandio in sacellum suum se contulit : quo obserato, sese exuens, arrepto flagello percutere coepit, tetigitque in sinistro

*quandam in-
curiam gravi-
ter in se casti-
gat :*

*ducit nos-
ctu terram
osculatur*

*acriter se fla-
gellat*

brachio

brachio venam cordis, quæ mediana dicitur, aut aliam vicinam, ex qua tum sanguis ubertim prorumpens, in ima per pedum digitos decurrebat, pavimentum ipsum largiter mellefaciens, moxque brachium impendio intumescens, lividum accepit colorem. Unde terribus, non audebat amplius perentere. Eodem tempore eademque hora, cum se hoc pacto verberaret, sancta quædam Virgo Anna nomine, in alia urbe in castro quodam orationi incumbens, in visione ducta fuit ad eum locum ubi se cædebat ille, visisque ictibus terrificis, nimium miserta, accessit ad eum propius, cumque jam extento brachio percussurus erat, ipsa se interponens in suum brachium sibi visa est ictum illum recipere. Reddita porro sibiipsi, eundem ictum reperit atro luridoque colore in suo brachio designatum; atque evidens hoc certæ veritatis documentum multo tempore admodum serio retinuit in suo corpore.

CAPUT XIX.

De strato illius.

Per idem tempus antiquum quoddam ac rejectitium adeptus ostium, in cubiculo juxta lectum suum reposuit, in eoque dormire solebat, nihil omnino habens operimenti, quo corpusculo subveniret. Texerat autem ipsemet ex juncis tenui opertorium, quod ostio imposuit, idque non nisi ad genua illius extendebatur. Capiti cervicalis leco sumpsit sacculum pulvinaribus avenaceis refertum, cui aliud exiguum pulvinar addidit. Nihil penitus, ut dictum est, habuit eorum, quæ ad lecti usum pertinent, et ut interdum incedebat, ita noctibus cubabat, hoc solo deupto, quod calcæis nudabat pedes, et crasso pallio sese inhaebat.

40 Erat igitur stratum hoc miserabile. Siquidem duri illi avenæ culmi glomeratim sub ejus capite jacebant, atque crux acutis clavibus ejus dorsum compungebat. Brachia erant obstrictis stricta nexibus, et limbos cilicium vexabat subligaculum. Pallium nimio suo premebat pondere, et ostium erat durum ac rigidum. Jacebat itaque misere affectus, et in trunci morem se movere non poterat absque grandi dolore. Quod si somno pressus in crucem durius inenbuisset, clavi in ossa ejus impingebant: interim crebris dabit in caelum gemitus. Hierno tempore admodum male ipsi erat ex frigore. Pedes enim non solito extendens, nudos eos in ostio ponebat, quos frigore confectos, cum ad se retraheret, sursumque erectis exagitatis dire eum torquebat: ipsique pedes complebantur sanie, et erura intumescabant hydropici in morem: genua cruenta erant et attrita, lumbi ex cilicium subligaculo luridi ac ulcerosi. Dorsum sauciabatur crux: corpus exhaustum era rigore nimio, fauces siti precebant, manus pro virum defectu tremor obtinuit, atque in his cruciantis noctes exigebat et dies. Ferebat autem hæc omnia ex ingenti ac ultimo æternæ Sapientie Domini nostri Jesu Christi amore, cujus acerbissima passioni sese nonnihil conformare volebat. Tandem relinquens hoc in ostio cubandi exercitium, in cellulam quandam corni-gravit, cujus sella, in qua aboqui sedebatur, strati loco usus est. Erat autem tam angusta et brevis, ut in ea se extendere non possit. In hoc igitur angustulo, atque in ostio ante dicto annis octo somnum capturus recubavit, cum solitis ligaminibus suis.

41 Erat tum illi in more, ut post Completorium, quando in conubio debebat, in hypocaustum, vel ad Fratrum forum se non reciperet causa corporis calefaciendi, quantumvis aere sævirer frigus, idque annis vigintiunusque observavit, nisi forte quandoque alia ex causa eo ire debuisset. Irasdem annis nunquam balneis usus est, nunquam pedes lavit propter levanda delicati corporis sui incommoda.

Deinde sic se continuit, ut æstate juxta ac hyeme non nisi semel in die ederet, nec solum a carnibus, sed etiam piscibus et ovis abstineret. Multis annis tantam dedit paupertati operam, ut neque cum permisso, neque sine permisso ullum vellet nummum recipere vel attricare. Non parum multo tempore usque adeo studebat cordis et corporis puritati, ut nulla corporis parte sese vel fricare vel contingere vellet, præterquam in manibus et pedibus.

CAPUT XX.

De potus parsimonia.

Quodam tempore molestissimum suscepit exercitium, præfigens sibiipsi exiguum sane potus capiendi mensuram: cui ut minus vel foris vel domi admiseret sive adderet, confecit ejusdem capacitatis poculum parvum, idque extens foras secum tulit. In magna siti non nisi quoddam aridi sui oris erat refrigerium, ac si agroto magno ardore astuanti paucillum liquoris instilletur. Deinde admodum diu vino abstinuit, solo Paschatis die, in tante solemnitatis honorem, ejus usum sibi permittens. Cum jam siti ejusmodi diu laboraret, nec tamen pro animi rigore, neque aqua, neque vino sibi mæderi vellet, simulque miserandum in modum in celum respiceret, contigit ut quidam vice ejusmodi Dei instinctum vel responsum intus sentiret: Animadvertite, ut ego olim mortis angoribus correptus, sitim aridissimum molico aceto et felle tolerarim, cum tamen mei essent omnes fontes aquarum, utpote a me conditi, sicut et cetera omnia in usum ac sustentationem hominum. Ita ergo tu quoque, si meis vis ingredi vestigiis, penuriam et subtractionem foras moderato ac benigne.

43 Quodam tempore ante natalem Christi annulus corporis commotis ac fomentis prostratus valefaciens, præter commonia illa diu usitata exercitia, tres insuper alias corporalis exercitationes vel adfectiones assumpsit. Prima ex his erat, quod noctibus post Matutinas preces coram summo Altari stetit molis plantis in lapideis donec adventaret dies, idque faciebat, quando sunt noctes longissima, et ritius ad nocturnam Synaxim fratres excitantur. Altera erat, quod neque noctu neque interdum ad calida accessit loca, nec ad altare velut manus igni calefacere: quocumque id temporis, quod esset acerrimum frigus, manus ejus immantiter intumescant. Post Completorium ita totus frigore correptus, in suam sedem dormituro se reposuit. Post nocturnas preces mansit, ut dictum est, nudis pedibus coram altari in pavimento lapideis strato, donec appropinquaret dies. Tertia erat, quod per diem omni sibi potu interdixit, quamlibet vehementis omni tempore sitis: sola prauditi hora deupta, ubi tum non patiebatur sitina. Atqui adverso sperascente die, tum dira cruciabantur siti, ut omnis ejus natura potu inhiaret: quod tamen premebat ipse, et oblectabatur non nisi multiplici eodemque aceri dolore. Os ejus foris et intus perinde accesserat, ut solus negris morbo correptus: lingua scindebatur, adeo ut postmodum uno et eo amplius anno non posset refici. Quando stabat ad Completorium siti aridus, atque ex more aqua benedicta adsperseretur, magno desiderio hianti ore ad aspergilium se vertebat, si qua fortasse guttula arescenti lingua ejus præheretur, inde paucillum caperet refrigerii.

44 Deinde cum ad Collationem, ut vocant, in mensa sedens, hæc videri sibi videns, vinum a se removeret, nonnunquam erectis sorsum humilibus, ait: Accipe Pater celestis in sacrificium sanguinis cordis mei, hunc vini potum, et præbe illum illi tuo nimia siti afflicto joco janne in cruce morituro. Quandoque tam aceri vexatus siti, ad fontem accedens, contemplabatur aquam leni susurro inde scaturientem, atque in creberrimo stans intrinsecus dolentium exilentem,

Acetose
Lacr
Sunt
Fragoris tolera-
rentia,
inedia,
pungentis,
castitas.

Abstinet vino,
deupto solo
paschatis
festis.

Omni potu
extra pas-
chidum absti-
net

Vinum absti-
tuit, Christo
offerit.

en res cui-
dam absentem
revelatur.

Qualis ejus
stratum.

Cubandi ca-
litas

ACTORE
LUCAS
SERMO.

exilientem, simulque oculos erigebat ad Deum, alto ex pectore trahens suspiria. Interdum plus nimio gravatus, ex intimo cordis ait ad Dominum : O bonitassempiterna, quam occulta sunt iudicia tua, ut cum mihi tam propinquus sit vastus ille lacus Constantiensis, itemque præterfluentis Rheni unda perspicua, nihilominus hanc aquam mihi contingere non possit. Id vero miserimum est. In hoc instituto perseveravit ad id usque temporis, quo recitatur Evangelium, ubi Dominus fertur aquam in vinum commutasse.

43 Eadem Dominica vesperi ad mensam residens miseria confectus, cibum capere non poterat ob sitis nimietatem. Simul autem ut gratiarum actiones dicebantur, acutum properabat ad sacellum suum : neque enim præ afflictionis intolerabili vehementia ultra se cohibere poterat : fuditque ingentem lacrymarum vim, dicens ad Dominum : O Deus æterne, qui solus laborem et dolorem consideras, quam plane miser editis sum in hanc lucem, ut cum mihi abunde sustentivite sustentande necessaria, tantam nihilosecins, tamque diram me oporteat penuriam perpeti. Sub his querimoniis visus est sibi in anima hujusmodi audire vocem : Bona sis animo, propediem divinitus gaudio et consolatione afflicteris. Facessant lacrymæ, Fortis athleta Dei, sume animum, ac probe te geras. His verbis corde ita est confirmatus, ut a lacrymis nec oculi cessaret, nec tamen poterat omnino lætus esse : sed simul et lacrymarum stillæ ex oculis profunderent, intus aliquid eum ridere compellebat ob eventuram ipsi brevi divinitus juvenidino quiddam et prosperum. Ita affectus, ivit ad Completorium. Os quidem psallebat, sed corde tremitu, atque interim videre sibi videbatur citius ab hac cruce se liberatum iri : quod etiam paulo post accidit, eodemque nocte id aliqua ex parte copit in hunc modum : In visione contuitus est Virginem Matrem cum puero Jesu ea specie, qua erat septennis in terris, ad se venire, eundemque infantulum habere in manibus, poculum aqua plenum, paulo majus quam erat scyphus cenobio usitatus. Porro idem poculum beatissimam Virginem in manibus sumere, atque ipsi offerre, ut biberet. Quod ille accipiens, avidè bibit, et pro voto sitim omnem profligavit.

46 Hæc tum temporis in agro per angustam senectam, et ecce pauperem quandam, ac honestam, sibi vidit feminam venire obviam, quas cum propius accessisset, ex itinere sicco secedens, in lutum se demississet, donec pertransiret. At illa se vertens, ait ad eum : Quid sibi vult, Domine venerande, quod ipse quamvis sacerdoti honore præditus, mihi inquit tanta humilitate cedere voluisti, cum tamen ego potius tibi deferre deberem? Respondit ille : Equidem consuavi cunctis feminis honorem præstare ac reverentiam, ob illustrissimam Dei matrem eodè Reginam. Lavatis illa in eorum oculis ac manibus, Oro, inquit, et obscuro præstantissima illam Dei genitricem, ne ex hac omnes vita, quin peculiari quoddam ab illa consequaris beneficium, quam tantopere in nolis omnibus veneraris. Ad quod ille, Præstet, ait, id mihi præclarissima ex eodè Imperatrix.

47 Paulo post contigit, ut tumetsi potus ei multiplex afflatus adfuisset, nihilo secius pro more sitiundus a mensa abscederet. Nocte proxima in visu celestis quedam miri decoris persona illi apparet, Ego inquit, sum Virgo Mater, que nocte præterita potum tibi præbui ex poculo testaceo, et quoties iterum tam infesta cruciaris siti, ego itidem te reficiam misera tui. Tum ille magna fiducia ait ad eam : Nihil tamen Virgo intemerata in manibus habes, quo meam possis levare sitim. At illa : Potum, ait, scditiferum tibi præbebo ex ipso corde meo manantem, Quibus verbis sic illo perterritus est, ut responsum reddere non posset, utpote qui eo se indignum puta-

ret : Atqui Virgo sacratissima benigne eum consolans, dixit : Quandoquidem Dominus Jesus tam suaviter tuo se cordi immerisit, idque ariditate oris tui tam cruciabiliter emeruit es, singulari hæc a me consolatione afflicteris : neque vero corporali te potu reficiam, sed salutari quodam præstantique ac spiritali intima ac integræ puritatis. Tum ille consensus ut vere interim secum illa cogitans : Jam plane satis superque potavero, quo tandem liceat ingentem propulsare sitim. Ubi vero cælico illo est potu abunde recreatus, mansit ei in ore quasi molle granum quoddam nivei coloris, eujusmodi manna fuit. Idque in veritatis argumentum diu satis in ore retinuit. Hinc in ardentem lacrymas solutus, gratias egit medullitus Deo et ejus sacratissimæ genitrici pro tanto sibi ab ipsis præstito beneficio. Eadem nocte Dei genitrix sancto cuidam homini alibi moranti sese visibilem exhibens, qua ratione potum illi præbuisset, significavit : hæcque addidit : Vade ad filii mei Ministrum, et dic ei verbis meis, quemadmodum litteris proditum est de præclaro illo Doctore Joanne Chrysostomo, quod cum puer scholasticus esset, et ante aram se demitteret in genua, ubi ego ipsa in lignea imagine filium meum in sinu meo lactavi, per eandem inaginem dixi Filio, ut paullisper cessaret, sineretque puerum ante dictum mea ubera sugere : dic illi, inquam, eandem gratiam in visione ipso quoque per me præstitam esse. Atque in veritatis argumentum, si animadverteris, senties deinceps doctrinam ex sancto ejus ore proficiscentem, auditu longe quam antehac gratiorem et ferventiorem, ac magis esse desiderabilem.

48 Hæc enim ad illum relata essent, sublati sursum manibus, corde et oculis, ait : Benedicta sit vena perpetua scaturientis divinitatis, itemque benedicta sit dulcissima fons gratiæ mater pro hoc cælesti munere mihi indigno exhibitio. Hujus simile quiddam Lector offendet in prima parte Speculi Vincentii. Porro idem sanctus homo etiam hæc addidit. Est præterea aliud, quod tibi significem. Hæc nocte Virgo cum puero suo mihi per visum apparuit, habens in manu elegantis poculum aqua plenum. Ipsa vero et puerulus honorificam et benignam tui habere mentionem. Deinde Mater Filio obtulit poculum, rogans ut illi benediceret. Fecit ille ut mater voluit, et confestim aqua transiit in vinum : dixitque : Sufficit jam : nolo ut deinceps Minister meus hoc genus exercitii prosequatur, ut vino abstineat. Utatur posthac vino ob naturam suam exhaustam et confectam. Hæc igitur illi potestate facta a Deo, deinceps (ut ante solebat) vino usus est. Eadem tempestate admodum fractus erat ex antedictorum exercitiorum et castigationum, quibus tam multis sese afflicerat annis, nimietate.

49 Apparuit autem Dominus Jesus cuidam amico suo, ferens pyxidem in manibus. Interrogatus ab eodem sancto homine, quid sibi vellet illa pyxide : Ex hæc, inquit, mædèri volo Ministro meo egre affecto. Et ecce ipsum adit Ministrum, apernitque pyxidem recenti plenum sanguine, eodem tinxit, sive flixit cor Ministri, adeo ut præsus cruentum redderetur : deinde manus, pedes, cunctaque ejus membra eodem sanguine perunxit. Tum sanctus ille homo, qui hæc in visione conspicebat : Quamobrem, ait, Domine ita eum sanguine consignast? Visne illi quinque vulnera tuorum similitudinem imprimere? Respondit Dominus : Ita nimirum : siquidem cor totamque naturam ejus cruce et afflictione signabo, eumque adhibitis medicamentis curabo, facianque eum hominem juxta omne cor meum. Cum igitur Minister ejusmodi duris corporis afflictionibus, quales superius partim commemoravit sunt, deditum egisset vitam a decimo octavo usque ætatis suæ anno ad quadragesimum, omnisque natura sive corpus ejus plane confectum et consumptum esset, nihilque præter mortem

*Potu e corde
D. Virginis
manante re-
creatur.*

*siti contabe-
scent, decipit
tus recreatur*

*a D. Virgine
potatur.*

*D. Virgine
in manibus
femine hono-
rat*

*Aquam a D.
V. et obtulit
Christus in vir-
nam vertit.*

*Christus ei
cor, manus,
pedes sangui-
ne perunxit.*

supersede

superesse videretur, nisi a talibus abstineret, deinde missas illas fecit. Significatio est autem illi a Domino, eum vivendi rigorem et austeritatem, cunctaque illa instituta et exercitia, non nisi bonum quoddam initium fuisse, et in domiti corporis sui mortificationem atque edonationem: porro adhuc alia ratione eum premi et exercitari oportere, si modo recte cum ipso agi deberet.

CAPUT XXI.

Ut ad rationalem quamdam veræ resignationis scholam missus sit.

Post hæc sedens quadam nocte post matutinas preces in sedili suo, inter meditandum factus est in ecstasi, putavitque se in visu illo interno egregium quendam juvenem superne venientem conspiceri, sibi que adstantem hunc in modum proloqui: Diu satis in minoribus ac trivialibus versatus et exercitatus es scholis, jam tempus, ut ad altiora contendas. Age igitur, mecum perge. Equidem ad præcipuum hujus temporarie vite gymnasium te perducam, ubi præclarissimæ dabis operam scientiæ, quæ veram tibi præstabit pacem, et bona initia ad felicem deducet exitum. His ille lætior effectus, surrexit. At vero Juvenis apprehensa manu ejus, duxit eum (ut ipsi videbatur) in regionem quamdam spiritalem, ubi erat insignis domus, habitu ac specie cœnobii cujusdam, in quo spiritales homines degerent. In hac domo illi morabantur, qui jam dictæ scientiæ studiose vacabant. Ingressus autem intro, comiter ac benigne receptus et salutatus est ab illis. Moxque properarunt ad illius pædagogii præfectum sive Rectorem, certiorum eum reddentes de ejusmodi adventu, qui se in ejus disciplinam tradere, et artem memoratam perdiscere statuisset. At ille se faciem ejus contemplari velle respondit, et quid eo sperandum foret, perspicere. Viso igitur illo, suaviter arrisit, atque: Poterit profecto hospes hic noster in insignem hujus præcellentis scientiæ Magistrum evadere, si æquanimiter sese velit offerre ergastulo; in quod eum conjici necesse est. Verba hæc obscurius prolata Minister neclum intelligens, vertit se ad juvenem illum, qui ipsum introduxerat, hunc in modum sciscitans ex illo: Dic mihi, inquit, carissime, quenam est hæc præcipua academiæ, ejusque disciplina, cujus apud me mentionem habuisti? Respondit juvenis Angelicus: Excellentissima hujus gymnasii disciplina non alia est, perfecta sui abnegatio et resignatio, qua quis usque adeo a seipso deficit et moriatur, et qualemcumque se illi Deus exhibuerit sive per seipsum, sive per creaturas, et tam in adversis, quam prosperis, semper æquabili et eodem esse animo nitatur, cum abnegatione sui et quicquid ipsius est, quatenus quidem humana id potest præstare imbecillitas, solamque Dei laudem et honorem spectet: quemadmodum Christus Jesus erga cœlestem Patrem suum perpetim sese gessit. Placebant ista Sapientiæ Ministro, dicebatque omnino se huic velle studere scientiæ, nec quicquam tam molestum ipsi posse occurrere, unde ab hac sententia retraheretur: jamque incipiebat meliri domicilii cujusdam ædificium, et multis sese inquietis occupare actionibus. Quod juvenis prohibens, ait eam artem tranquillam et religiosam expetere otium: quantoque minus quis ageret, eo revera plus eum facere: de ea videlicet actione loquens, qua quis seipsum impedit, nec pure spectat honorem Dei.

intelligit eam, ubi adhuc deceat

31 Hoc finito sermone, illico ad se rediit Minister, sedensque tacitus alta cepit mente revolvere quæ audierat, advertitque vero propterea esse consentaneam, et quæ ipse Christus docuerit. Itaque ipse secum intus colloquens, ita ait: Introrsus adspice, et vide quam re ipsa te modo deprehenderit, utque eum

omnibus ante memoratis externis exercitiis, quæ ex tuo tibi arbitrato adhibuisti, etiamdum irresignatus sis ad externam sive ab aliis irrogatam perferendam adversitatem. Adhuc Iepuseni trepidantis, atque alibi cubi inter arbusta latitantis, et ad omnem cujuslibet folii strepitum extimescentis in morem, ad aliunde occurrentes afflictiones quotidie expavescis, ad aspectum eorum, qui tibi contrarii sunt colorem mutas: ubi emori ac succumbere deberes, fugis: ubi te ipsum paratum simpliciter offerre, latitas: si quidem laudibus vebaris, rides: si vituperaris, doles. Quamobrem facile crediderim, sublimioris scholæ exercitationibus opus tibi esse. Mox profundo pectoris suspirio tollens oculos ad Deum, ait: O Deus æterne, quam liquido veritas ipsa mihi explicata est! Ne me, quando tandem vere resignatus ero!

CAPUT XXII.

De quibusdam molestiis sui aburgitionibus.

Posteaquam Deus externa illa partim ante jam dicta exercitia, quæ illi vitam pene extinxissent, Ministrum omittere jussit, usque adeo hoc ipso delassata et exhausta ejus natura exhilarata est, ut præ gaudio fleret, cum in memoriam rediret aspernorum ligaminum ac vinculorum, et aliorum, quæ dure et acerbè tulisset. Volvolantur tunc ejus in animo hujusmodi cogitationes: Deinceps Domine Deus vitam quietam agam, mihi que indulgèbo: stimulaque et vino propulsavero: absque vinculis in sæco stramineo cubabo: quod mihi commodi vel aute mortem præstari sæpius expetit. Satis superque viros attrivi meas: jam requies captanda est. Id genus temerariæ cogitationes ejus sensibus illabebantur: atqui nesciebat ille, quid de ipso statuisset Deus. Cumque jam aliquot hebdomadibus hujusmodi cogitationibus sensus ejus pulsarentur ac velut rorententur, more solito residens in sella sua, mente tractabat verissimam illam D. Job sententiam: Militia est vita hominis super terram: interim rursus aestasim patitur, videreque sibi visus est quendam spectata formæ ac virili habitudine juvenem ad se ingredi, duasque sibi cœreas militares infero, itaque vestes alias, quibus utantur strenni equites: deinde ad ipsum accedere, et vestibus his indutum ita affari: Noveris milos, lætemus te pulchris militassis, at nunc equitem te gerere vult Deus. Intuebatur illo cœreas suas, et eum grandi cordis admiratione nit. Paque, quid mihi accidit, quid me factum est? Itaque eques ero, qui hæcenus libentius otio et quiete perfrui consuivi? Dixitque ad juvenem: Quando ita visum est Deo, ut sim equestris ordinis, si quidem aliquo in conflictu vel concertatione id mihi dignitatis cum laude peperissem, foret eo nomine mihi optatius, juvenis averso parumper vultu subridens: Noli, inquit, hæc in parte esse anxius, satis superque multa tibi prohibebitur dimicandi occasio. Nimirum quisquis spiritalem ac strenuum Christi militem præstare se appetit, multo illi plures inhumanioresque eluctando ac subeundo erunt pugnae et angores, quam olim illustribus illis eximisque Ducibus ac Heroibus, quorum res bellicas insignesque triumphos homines mandati verbis et carminibus celebrant. Persuasum tute habes, Deum jam tuo te absolvisse joga, et vincula abjecisse: ac deinceps vacandum tibi esse commodis et quieti. At sæcus multo sese res habet. Non vult Deus vinculis te liberare, sed ea mutare duntaxat, longoque efflicere graviora, quam antehac unquam fuerint. Territus his valde Minister, ait ad Dominum: Equidem tandem me facturus es Dominus? Putabam ego certamina cuncta me jam superasse, et ut video, nunc demum inchoanda sunt, jamque acris urgeret angus mihi videor. Quid hoc sibi vult Deus meus? Solusne ego peccator sum, et alii omnes justi sunt, ut in me

Ab Angelo
Lectio
Sumus

Job 7 1

Arator ad
perferendi
adversam, in
joga, et plus
etiam

innumerum

ACTORE
LACU.
SERVO

miserrum tam severe animadvertas, ceteris parcas? Ita necum agis ab ineunte ætate mea, semperque juvenile corpus meum duris ac diuturnis excruciaſti morbis, vido-barque mihi jam multa satis perpessus. Ait ad eum Dominus : Minime vero : necdum satis exercitatus es. Si vis recte tecum agi, nodis omnibus funditus ut proberis, necesse est. Tum ille : Quæso, inquit, Domine, quot mihi etiandam perferendæ sint cruceſ, indicare ne graveris. Cui Dominus : Sospice, ait, cælum, et si potes innumeras numerare ſtellas, poteris etiam adhuc eventuras tibi afflictiones numero complecti. Atque ut ſtelle quamvis prægrandes ſint, tamen exigue videntur; ita etiam cruceſ tuæ parvæ videbuntur hominibus non exercitatis, quas tamen tu duras et acerbis admodum experieris.

Triâ coram
genera peccati-
culæ

33 Et Minister ad Dominum : Precor, inquit, cruceſ ipſas ante mihi ſignifices, ut eas cognitas habeam. Ad quod Dominus : Minime, ait, id opus eſt, imo vero præſtat eas ut ignores, ne ante animo collabaris. Attamen ex innumeris, quas oportebit perpeti, crucibus non niſi tres commemorabo : Prima eſt, quod hæc omnis quidem ipſe te occidit manibus tuis, ac tui miſertus ceſſabas dum volebas : at nunc e tuis manibus ereptum aliis te abſque ulla tui deſenſione male tractandum objicium, ubi necesse erit, ut in quorundam excruciatum cordibus ſancie et eſtimationis tuæ magnam patiaris jacturam, quæ res longe tibi erit toleratu acerbior, quam crux illa acuta reſerta clavis dorſo tuo fuerit. Enimvero ex ſuperioribus exercitiis tuis laudem et gloriam apud homines obtinuiſti, atqui hæc deprimeris, planeque habebis pro nihilo. Altera eſt, quamvis numerosis diſcripe te te mortibus afflictaris, nihilominus Dei permiſſa natura tibi permansit amicebilis, et quæ capiat amari : ſed nunc quibus in locis peccatiarum quamdam fidem et caritatem aucupaberis, grandem experieris infidelitatem, et dire affligeris ac vexaberis, idque tam multis modis, ut qui te ſincera fuerint complexi fide et benevolentia, iſdem tecum moleſtiis ex commiſeratione involvendi ſint. Tertia eſt, hæcque ubera ſuxiſti velut infantulus necdum abſtinctus, atque in divina dulcedinis affluentia tanquam in pelago nauſti. Idque poſthac neſtquam tibi præſtitero, ſed præ interna paupertate ariſcere ac taſcere te ſinum, criſque et a Deo et ab hominibus deſerictus, pariterque et ab amicis et ab inimicis deſerictus dixeraberis. Et ut parvis multa completar, quicquid pro tui conſolatione et commodo molitus eris, præſus in contrarium alibit.

exhorretur :

34 Fuit hæc verbis ita conſternatus Minister, ut totus corpore contremiſceret, exiliensque cum impetu, Crucifixi ſpecie ſe humi adiecit, clamansque ad Deum lugubri cordo et voce lachryabili, precabatur, ſi fieri poſſet pro ſua paterna benignitate his ipſum calamitatibus non pateretur involvi : ſi miſimus id poſſet, æterna ſua deſinitionis voluntas in ipſo perſiceretur. Curaque aliquandiu his anguſtiis correptus, ſiſdemque precibus intentus jaceret, audivit quendam intra ſe vocem ejuſmodi : Sis homo animo : ego ipſo tecum ero, cæleſti quoque ut cuncta hæc feliciter ſuperas ac elucteris. Surrexit ergo, ſeſequæ Dei manibus permiſit. Porro mane exoriente, cum in cubiculo ſuo poſt Miſſæ ſacrificium ſederet tristiſ, atque hæc animo pertractaret, ſimulque ob hinc aſperitatem frigore correptus eſſet, vocem ejuſdem intra ſe loquentis ſenſit, ipſique dicentis, ut fenestra patefacta proſpiceret ac diſceret. Aperuit ille et proſpexit. Ecce autem emiſ quidam per medium conobii ambulans curſitans, oro geſtabat pannum doctum, quo pedes obvolvuntur, mirumque illo panno ludum exercebat, modo ſurſum, modo deorſum eum jactans, unguibusque lacerans. Suſcepit in cælum Minister, et ex profundo ingemiscens pe-

simili cenſur,
tur, et poſt
animatur :

ctore, audit hæc intra ſe verba edi : Eodem plane modo tu quoque Fratrum tuorum ore tractaberis. At ille ita ſerum cogitabat : Quando aliter fieri non poſteſt, reſignes teſe, et ut pannus iſte vexationes omnes tacitus ſuffert, idem ipſe quoque facias. Deſcendit autem, tulitque pannum illum, et multis annis ut rem pretioſam aſſervavit, ac ſi quando ex impatientia vitio prorumpere voluiſſet, protulit pannum, ut ejus contemplatione rediret ad ſeſe, ſeque cognosceret, atque erga omnes intra ſilentium ſeſe teneret. Si forte quandoque faciem ab ipſum prementibus cum quadam deſignatione avertiſſet, intus objurgabatur cum his verbis : Memineris ut ipſe Dominus tuus elegantiſſimam faciem meam non averterim ab increpantibus et conſpicientibus me. Mox ille acriter dolens, benigne ac placide ad illos ſeſe convertebat.

35 Principio ſi qua illi crux accidiſſet, hoc pacto cogitabat : Utinam Deus bone ab hæc afflictione abſolutus eſſet! Apparuit autem illi puer Jeſus in viſione ipſo Purificationis die, reprehendoque ait : Necdum bene perpeti noſtri : equidem hoc te docebo. Cum aliqua laboras eruce, non debes illius ſpectare finem, quaſi tum reque ſis poſiturus, ſed dum crux ipſa perſeverat, ſubmittas teſe, atque ad aliam æquanimitèr excipiendam præpares. Sic præſus decet. Imiteris virginem roſas carpentem, quæ non ſtatim contenta eſt unam e ſentibus decerpſiſſe roſam, ac plures colligere ſtatuit. Ita, inquam, et tu facias. Si ſanimo præparato, ſimul atque præſens crux finem acceperit, ad aliam e veſtigio ejuſſendam.

uonetur ne
finem prælat
afflictionum.

36 Inter alios Dei amicos, qui ipſi eventuras propediem cruceſ ante ſignificabant, præcipue ejuſdem ſanctimonice Virgo ipſum adit, dicens ſe in Angelorum ſolemnitate poſt nocturnas preces multum ſerio Dominum pro ipſo deprecataſſe fuiſſe. Viſa autem ſibi eſt, ut aiebat, in viſione duci ad locum, ubi erat ipſe Miſter : perſpexitque ſupra ipſum exreſcere roſarium latum et amplum ac peramœnum, vernantibus plenum roſis, uſdemque rubicundis. Porro ad cælum tollens oculos, vidit Solem miro ſplendore nullis impeditum nubibus oriri : atque in ipſis radiis ſive lumine pulcherrimum ſtare pterulum, forma Crucifixi : ceterum ex ipſo Sole radium quendam in ipſius Miniſtri cor proſiciſſe, tantæ virtutis et effluvie, ut cuncta ejus membra et venæ omnes inflammarentur. Atqui roſarium illud denſum roſis referunt, ſeſe interponens nitentur ab ejus pectore ſolis ſplendorem movere et excludere; ſed nequibat : quandoquidem micantes illi radii magna vi bruticos omnes penetrabant, ſeſequæ in cor Miniſtri infunde-
bant. Poſt hæc intuta eſt puerulum illum ex Sole prodentem, atque illi : Quorſum tendis bone puer? Ad mihi cariſſimum, inquit, miniſtrum meum. Et illa : Quid tibi vult, ait, puer dulciſſime ſplendor ille Solaris in ejus pectore? Reſpondit puer : Tanta cor illius perſundi lucis claritudine, quod ejuſdem luminis repercusſus quidam ex illo erumpens, multorum ad me corda reducet ac pertrahet : neque id præpedite poterit denſum hoc roſetum, multivarias ipſi adhuc perferendas cruceſ ſignificans, quo minus præclare ac excellenter in ipſo perſiciatur. Quando vero abstracta vita homini incipienti emprimis utilis eſt, conſultiſſimum tibi fore viſum eſt, ut in ſuo conobio decem et eo amplius annos permaneret, ab omni hominum familiaritate atque toto mundo ſeparatus. Surgens a menſa, in ſuo ſe incluſit ſacello, ibique permansit, et neque ad conobii portam, neque alibi ſive cum feminis, ſive cum viris ſermonem pro-
trahere, aut eos adſpicere voluit. Præfixerat certos eosque anguſtos ſuis oculis limites, quos excedere non deberent, nempe ſpatium pedum quinque. Sempèr hæſit domi, nuſquam neque in oppidum, neque in loca finitima progrediens, ſed uni duntaxat ſibi ſueque ſolitudo vacans. Quæ tamen omnia nihil
illi

Decem annos
cum ſibi col-
loquio, et fa-
miliaritate
cum aliis in-
terdict.

AVTORIB.
L. CRB.
S. VITA.
FRATA coronat-
us apparet
ob patientiam
et puritatem.

posse internoscere, mox dictum est illi : Haud difficile inter alios agnosci potest, quod vernantem in capite coronam gerat, rubentibus et albicantibus intermixtam rosas, perinde ut sertum rosaceum; significantque albæ rosæ ejus puritatem, et rubræ ejus inter multijuges perpressiones tolerantiam : atque, ut aurens ille circulus, qui in Divorum capitibus pingi solet, eorum designat æternam, qua in Deo perfruuntur, beatitudinem; ita corona hæc rosacea multivariarum exprimit afflictionem Dei amicis perferendas, dum in hac vita strenuis exercitationibus Deo ac Domino suo militant. Post hæc duxit eandem Virginem Angelus Dei in visione ad id loci, ubi degebat Minister, statimque ex corona rosaceo agnovit eum.

63 Hisce temporibus, quibus dire ac multifariam alligebatur, præcipua ei erat intus animi correboratio, perpetua angelicorum Spirituum consuetudo et familiaritas. Quadam vice sensibus externis destitutus, in spiritu se duci vidit ad locum quemdam angelicorum Spirituum frequentia confertissimum, ex quibus qui illi erat proximus, ait ad eum : Profer manus tuas et adspice, Protulit ille manum, et respiciens vidit in media manu eximiam rubicundo colore prodire rosam, vernantibus cinctam foliis : adeoque rosam illam exerscere, ut manum totam ad digitos usque operiret, tantquam contrahere venustatem et gratiam, ut inquam oculis adferret voluptatem. Vertit ille manus in utramque partem, et erat utrobique aspectus longe gratissimus. Itaque vehementer admirans, ait : Quid sibi vult, optime juvenis, isthuc visio? Respondit ille : Numerum cruce atque cruce, itemque alias atque alias cruceas a Deo præstandis tibi significant quatuor iste rosæ utriusque manus ut pedis. Ingemuit Minister, atque, o benignissime Deus, inquit, tam molestam esse homini cruceam, et nihilo minus tantam eidem conferre decorem spiritalem, id vero admiranda quedam tua permissio ac dispensatio est.

CAPIT. XXV.

De cruce multiplici.

Quodam tempore ad oppidulum quoddam venit : porro non longe inde aberat lignum quoddam imago Crucifixi, cui extracta erat adicula, ita ut plerisque locis est consuetudo, rumorque ferebatur plura illic edi miracula : quomobrem creans imagines, multumque coram illis homines comportabant, suspendebantque in illo in laudem Dei. Veniens ergo etiam ipse ad Crucifixum, submisso poplite aliquandiu oravit, ab itaque cum socio suo ad hospitium. Viderat autem una sic orantem puella quodam septennis. Nocte proxima fures perfractis iedienka claustris cernam cœnem diriperunt. Illinescente autem die, rumor in oppidulum pervolavit, rosque delata est ad civem hujus magnis tutorem. Ille mox inquirere cepit, quisnam id sacrilegii perpetrasset. Tum memorata puella se ejus metorem sceleris nosse ait. Que cum inqueretur nomen illius proclere, Ministrum indicavit, dicens illum se pridie ejus die sero admodum illic orantem perspexisse, atque inde ad oppidulum recedentem. His puellæ verbis civis ille, ut veris, fidem mox adhibuit, atque longe et late id mendacii propagavit, adeo ut jam per omne oppidum rumor ab illo commentitius pervagaretur, et tanti sceleris Ministrum plerique romi crederent. Multa interim iniqua in eum factabantur iudicia, quo genere supplicii quamprimum ex hominum consortio tamquam nefarius tollendus esset. Ut autem hæc ille percepit, valde extimuit, licet plane innocentem se nosset, atque alto cordis gemitu dixit ad Deum : Quandoquidem me pati necesse est, Domine, si cruce ejusmodi mihi evenire permittes, que me non dehonestarent, ferrem eas equidem ac lubens. Atqui ea te permittente

mibi accidunt, quæ meam extinguunt famam, mibi que acerbissima sunt. Permansit autem eo in oppido, donec rediret tranquillitas.

64 Accidit alia in urbe, ut ingens de illo rumor percrebresceret, et nedum illud oppidum, sed etiam totam regionem pervagaretur. Erat namque in illa civitate cœnobium, ubi imago Crucifixi saxea habebatur, ejusdem ut ferebatur stature, cujus fuerit Dominus Jesus. Quodam autem jejunii quadragesimalis tempore sanguis recens circa latus vulneris ejusdem imaginis visus est. Accurrit eo Minister una cum ceteris, ut miri illud conspiceret. Viso sanguine, accessit illum in digitum suum, adspectantibus cunctis qui illic aderant. Factus est autem ingens populi concursus, compuleruntque eum propalam edicere, equid vidisset et altretasset. Dixit ille rem omnem itant erat, nihil definiens, utrum divinitus vel humanitus id accidisset, sed id aliorum iudicio permittens. Late sparsus est hic rumor illico per illam regionem, et adiciebat quisque quod voluit, eoque res deducta est, ut dicerent eum ultro sibi digitum pupugisse, et profluenti sanguine imaginem linivisse, ut crederetur sua sponte manasse sanguinem, eumque populi concursum excitasse non alia ratione, nisi ut suæ satisfaciens avaritiæ, nummos sibi plurimos conflaret. Id genus obtrectationes per hominum ora aliis in locis de illo volitabant. Simul autem ut civibus ejus oppidi isthuc delatum est, noctu compulsus est inde profugere : at illi eum insequi ceperunt animo penitus perdendi eum, nisi evasisset : multam vero pecuniam polliciti sunt, si quis eum, sive mortuum, sive vivum, ad ipsos detulisset. Hujus generis calumnie per plures de eo factabantur, et quocumque pervenissent, pro vero habebantur : atque ea re perplures ejus nomen execrati sunt : creberrima in eum ferebantur iudicia prorsus iniqua et temeraria. Aderant quandoque nonnulli prudentiores, qui eum nosset, ac innocentem asserebant : at illis tanta importunitate ab aliis restitum fuit, ut se in silentio tenere, atque ejus infamiam perpeti cogerebantur. Homesta quedam ejusdem loci matrona ubi hæc illius immeritam delicti vexationem, miseratione ducta, venit ad illum afflictum, hoc ei præbens consilii, ut a senatu iuris litteras publico munitis sigillo acciperet, quas suæ testes innocentie alio scenam deportaret : præsertim cum plerique omnes illius oppidi cives eum innocentem minime ignorarent. Cui ita respondit : Si quidem hæc sola, Deo permittente, vexarer cruce, facile litteris me tener. Atqui ejus generis tot mihi in dies occurrunt infestationes, ut me rem omnem oporteat Deo committere, nec quicquam reuisti aut oblietari.

66 Accidit ut quodam tempore in inferiorem Germaniam pro celebrando (ut vocant) Capitulo denigeret : ubi tum jam ante illi parata et structa erat afflictio. Namque duo ex præcipuis sui Ordinis viris eodem profuso laudantur, summopere in eam intenti erant, ut eum graviter affligerent. Adductus est corde tremulo ad iudicium, et inter alia multa etiam eo nomine delatus est, quod (ut ipsi aiebant) libros hæresi infectos confeceret, quibus omnis circumpaque regio depravaretur. Hæc de causa acriter objurgatus est, multasque ei iniurias intulerant, licet et apud Deum et homines prorsus esset ab hæc vitio innocentis. Neque tamen satis fuit Deo hæc eum cruce affligi permississe, sed exaggeravit etiam, corpus ejus acerbis exercitiis febrilibus : proter quas etiam aliens periculosum laud procul a corde in ejus visceribus extitit : atque ex his tum internis, tum externis angustiis eo usque adductus est, ut ejus vitam omnes desperarent. Sociis ejus crebro eum adspectans, animo illius exitum observabat. Itaque hunc in modum in alio cœnobio lecto decumbens plane desolatus, cum non posset noctu somnum capere, ob doloris acerb-

iterum

cum vitæ discrimine,

Dei fidit

falso a suis sociis accusatur hæretico

periculose ægrotat

In adversitate
ab Angelis
conferatur,
cruis in manibus
et pedibus
accrescentibus.

In his sacrilegii
inimicatur

bitatem, cepit cum Deo rationem inire, atque ad eum : O Deus justissime, qui exhaustum corpus meum tam intolerabili prægravasti dolore, et cordis penetrabilia ingenti probro ac ignominia transfixisti, adeo ut jam totum me foris et intus vehemens angor occupet; quando tandem, Pater piissime, satis tibi afflictus videbor? quando tandem percutere desines? atque sub his verbis mortis illos angores, quos Christus in Oliveti monte pertulit, animo pertractavit. Interim vero ex lecto, ut potuit, se recepit in sedem juxta positam, atque illic resedit : neque enim præ ulceris molestia jacere potuit.

*morbo libera-
tur, Angelico
cantu re-
creatus.*

67 Illo vero miserandum in modum sic sedente, videre sibi visus est in spiritu, magnam celestium Spirituum frequentiam ad cubiculum ipsius consolandi causa adventantem, carmenque cœlicum jucundis modulantem vocibus, cujus melos adeo illius oblectavit aures, ut omnis ejus immutaretur. Porro hunc in modum illis cantantibus, atque ipso regre affecto et in sella cum dolore recumbente, adolescens quidam eum adiit, benigne compellens his verbis : Cur taces Frater? cur non una nobiscum concinis? tamen satis peritus es cœlestium melodiarum. Cui ille non sine altis afflicti cordis sui suspiriis respondens : Videsne, inquit, quo in loco res meæ sint? quis unquam moribundus laxari potuit? itane ad canendum me provocas? equidem carmen lugubre jam de-promo : si antebac unquam lætus cecini, id modo finem habet : jam non nisi mortis horam sustineo. Tum adolescens ille ingenti hilaritate ait ad eum : Viriliter age : nihil ejusmodi patieris. Talem crede mihi adhuc cautionem proferes in vita tua, que et omnipotenti Deo honorem, et multis afflictis ac miseris sit consolationem allatura. Mox illi patescunt oculi, proripitque in lacrymas : eodemque momento ulcus crepuit, et est redditus sanitati. Ubi autem domum reversus fuit, præcipuus quidam Dei amicus illum accedens, ait ad eum : Tanetsi, Domine mi, hac protectione plus centum milliariibus a me abfueris, nihilominus crux tua mihi præsens fuit. Equidem quadam die internis oculis supremum Judicem in suo vidi residentem solio, ejusque permisso duo cacodæmones soluti te divexarunt, idque per duos illos Prelatos, qui hujus fuere persecutionis auctores, Clauvms autem ad Dominum : Qui tandem, inquam, piissime Deus, tam acerbam amici tui molestationem ferre potes? Respondit Deus : Ego illum mihi elegi, ut per afflictiones unigenito Filio meo conformetur. Attamen exigit meæ censura justitiæ, ut tanta illius injuria morte dnorum illorum, qui hanc et irrogarunt, vindicetur. Id quod etiam revera paulo post accidit, atque ad mulierum notitiam pervenit.

CAPUT XVII.

De gravi quadam molestia, que illi ex germana sorore sua evenit.

Erat illi soror germana, monasterium professa institutum : hæc, fratre ejus alibi demorante, cepit noxiæ sese hominum adjungere societati. Cum igitur quandoque una cum illis foras profecta esset, in peccatum lapsa est. Ex ea vero calamitate et miseria eo adducta est, ut relicto monasterio aufugeret, nesciente fratre quoniam alisset. At illo domum reverso, rumor iste per hominum ora non sine murmure jactabatur. Quidam ad illum veniens, rei geste certiores eum fecit. Quo audita, totus obstupuit, ac præ dolore animo talescens, non aliter, quam qui sensibus sit destitutus, incedebat. Percontanti, ubinam esset misera, nemo certi aliquid indicare potuit. Tum ille ita secum cogitabat : En novam tibi afflictionem; at ne frangaris animo : age vide, si qua tandem ratione misera illi ac perditæ possis animam optulari : honoris ac existimationis tuæ jacturam passimo Deo offe-

*Sorore ejus
monasterio
propugnante,*

affligitur

ras : facessat omnis humanus pulvis : et, in profundum tete lacum demittas, quo possis inde infelicem extrahere. Fratribus in choro constitutis, per medium transibat chorum, toto vultus colore mutato ingentique horrore correptus. Non ausus erat quempiam accedere : siquidem illius pulvis omnes : qui prius familiares ejus socii fuerant, ab illo profugiebant : si consilium voluisset capere ab amicis, averso vultu eum asperrabantur. Subiit tunc illius cogitationi D. Job, dixitque : Quandoquidem totus a me alienus est orbis, benignissimus Deus sua me consolatione dignetur.

69 Sciscitabatur ubicumque poterat, quoniam iter capessendum esset, ut pereunti velox remedium afferret. Tandem quidam illi indicitus est locus, quo se mox contulit. Erant tum ferie D. Agnetis virginis, et frigus æra obtinuerat : eadem nocte vehemens e caelo lapsus imber, rivos passim impleverat. Cum quorivum quemdam saltu transantere institueret, præ virium defectu in aquas corruit : inde ubi potuit emersit : et quia animi nimis eum dolor occuparat, non magnopendit id corporis incommodum. Deinde proficiscenti illi, soror ejus in quodam domicilio demonstrata est. Ingredebatur intro totus dolore confectus, et ecce illic sedentem offendit. Cumque eam esset intuitus, in scamnum, cui illa sedebat collapsus, bis animo defecit. Atqui sibi ipsi redditus, miserandas proripit in lacrymas, cepitque voces et querimonias edere miserabiles, et complexis in capite manibus, Deus Deus meus, inquit, ut sic dereliquisti me? Mox evanescebant oculi, lingua palato hærebat, manus contrahebantur, atque ita aliquandiu jacebat sensuum officio destitutus. Inde iterum ad se rediens, sororem complexus ait : Eheu filia me, eheu soror mea, quo calamitatis devehuta es? O virgo sanctissima Agnes, quam mihi tristis et acerba fuit hæc dies tua! His dictis, rursus collabebatur, alienus a sensibus.

70 Quod cum perspiceret misera soror illius, pulvis ejus sese advolvit, ingentem lacrymarum profundens imbrem, atque his querulis eum compellens vocibus : O Domine, et Pater mi, clamatosum illum diem, qua in hunc mundum edita sum, que jam et Deum memi perdidit, et tibi tantas confeci angustias : merito igitur male mihi semper erit, merito pudore et gemitibus perpetim confici debeo. O fideissimæ infelicis animæ meæ recuperator, tanetsi respicere et colloquio tuo precursus indigna sum, ac piissimo subeant precor cordi tuo; nulla re majorem te Deo fidem præstare, nec ad ejus similitudinem propius posse accedere, quam miseram ac despectam reducendo peccatricem, et animum plus satis prægravatum relevando. Nimirum præstitit tibi Deus promptam erga miseros quoslibet misericordiam. Quo igitur pacto desolate mihi, abjectæque peccatrici, misericordiam præcludes viscera, que jam Deo cunctisque mortalibus facta sum miserabilis, quando ne iniquitas mea tan cito omnibus invisam despectamque efficit? Sed quam cum etiam despicunt ac respiciunt, cum tu requiris : cujus omnes haud immerito pudet, cum tu non sine gravi tuæ existimationis injuria cordisque angore repetis. Obsecro te, mi Domine, tuis substracta vestigiis eum perpetuo cordis dolore, ut ob honorem Dei infelici mihi grande hoc parriedium, quod in te animamque meam, pro dolor, admisi, elementer remittas : memnerisque, tanetsi honori ac vite tuæ temporaria non parum detrimenti attulerim, singulari te honore et sempiterna consolatione eorum in oculis perfrui turum : misereaturque te multo infelicissimæ peccatrici, que in frequentia præceps me concepi, in omnium ævum grave hoc damnium in corpore et anima futura, atque tum mihi, tum ceteris omnibus que futura et in tuam me, queso, fidem in ista pariter ac futura vita recipias. Neque quidquam a quo desiderio, quam uti

*AUCTORE
LACR.
SERO*

quærit illum.

reperit.

*dolore mox
labitur.*

*Sorore lacry
mabunda ejus
prehensa ad
volvitur*

dolei

AUCTORE
LAICI,
SÆCULO.

uti ne unquam jure soror tua dicar aut sim, sed tantum ex misericordia patiaris me locum obtinere perditæ sororis tuse, jure autem, non nisi repertæ accrucialiter recuperatæ clientule tue. Idque adeo mihi plane medullitus deliteratum est, ut si quis me tuam velit appellare sororem, aut eo nomine quidquam mihi præstare, id animo meo cumprimis molestum et acerbum sit: planeque me tui miserescat, si t' illic adesse contingat, ubi me coram conspicias, perpetique habeas, ut ipsa te novi, quod merito ex ipsa natura unicuilibet pudori esse debeat, a qua tu forsitan verecundia non es alienus: nec ulla alia unquam mihi tecum sit, nec esse possit familiaritas aut consuetudo. Non enim possunt me non horrere, meique causa pudelieri oculi et aures tuæ. Sed hæc quamvis molesta et acerba, tamen libenter feram, et pro probroso ermine meo offeram præpotenti Deo, uti pro tua benignitate mei misertus, fideliter pro meo errato satisfacere, et cum Deo animam meam in gratiam restituere digneris.

recipitur in
episcopatum.

71 Hisce lamentis et querimoniis frater ejus ubi ad se reversus est, hunc in modum respondit: Agendum ferentes lacrymas, ex abundantia neque sese præ dolore ultra collidere valente corde jam pronuntiate, Eben filia mea! O micem cordis et anime meae solutium ab inerte ætate mea! que mihi gaudio et consolationi fristi, accede ad me, et astringere jam præmortuo pectori calamitosis fratris tui: sine, perfundam acerbis oculorum meorum lacrymis faciem sororis meæ: sine, mortuam complorem et deplangam filiam meam. O dolor exiguus, vel mille corporis mortes perpeti; ut dolor inmanis, anime et homine famæ jacturam faceret! O dolor et calamitas tristissimæ cordis mei! Accede ad me filia mea. Quandoquidem illam recuperavi meam, jam plorare desinam, atque hæc ipsa die ea te benignitate et misericordia suscipiam, qui miserum me peccatorem recipi velim in extremum horum vite meæ: libentissimeque tibi condonavero acerbißimos animi dolores, et quicquid id est molestum, quod tua causa jam permissus sum, atque ad extremum usque diem vite meæ perpeti necesse erit: neque quidquam ambigas, quin pro tuo errato, et apud Deum et homines effluenter expiando tibi adjumento futurus. Qui tui forte huic negotio presentes aderant, atque utroque fusus lacrymas, editoque gestus miserabiles conspexerant, adeo sunt miseratione commoti, ut nemo ex eis sibi posset temperare a lacrymis.

in obitu cano-
bio pie ad
mortuum vivit

72 Porro in jusemodi lugubri gestu et benigna consolatione emollivit pectus illius, ut confestim prompto sese animo offerret ad amplectendum, quod desererat, monasticum institutum. Post hæc ubi ineffabili cum pudore ac ignominia, et grandi labore ovem hanc perditam ad Christi ovile reduxerat, Dei benignitate factum est, ut canobio longe opportuniori et commodiori eadem ipsa reciperet, quam fuerat prius: atque intantum illius erga Deum fervor et strenuitas deinceps exerevit, sanctaque et cuncta sive bene custodita conversatio ejus adeo in virtutibus ad mortem usque stabilita est, ut frater illius et apud Deum et homines pro permissis ejus causa modestis aliunde recrearetur. Cernens autem afflictiones ejus nomine toleratas tam commode cessasse, mire delectabatur et exultabat, pensabatque occultas Dei ordinationes, ut diligentibus Deum omnia coopererentur in bonum: suspexitque ad Deum cum profusa gratiarum actione, ejusque munus totus in Dei laude collinescebat.

CAPUT XXVII.

De acerba vexatione, quæ illi ex parte Fratris cujusdam accidit.

Proficiscenti illi aliquando laicus cuidam Frater itineris socius adhibitus est, quem propterea invitus secum duxit, quod parum esset sano cerebro. Redibat in memoriam eorum omnium, que illi a plerisque sociis petulanter allata fuissent: ac nihilominus submittens se aliorum voluntati, memoratum Fratrem assumpsit. Itaque forte in pagum quemdam ante prandium venerunt: quo propter mundinam magnum fiebat hominum concursus. Erat autem laicus ille Frater ex pluvia madidus: quamobrem donum quamdam ingressus, ad ignem sese applicuit, dicens Sapientia-Ministro, se nusquam posse progredi: efficeret absque ipso, si quid haberet negotii: se illic eum præmittens se aliorum voluntati, memoratum Fratrem protulit. Frater laicus ab igne surgens, ad mensam sese contulit, ubi erat dissoluta hominum negotiatorum frequentia, qui ad mercatum illum spe lucri confluxerant. Qui cum cerneret Fratrem hunc vino bene madidum, e mensa surrexisse, atque in postico oculos huc illicque circumferentem, et oscitandum consistere, apprehenderunt eum tanquam qui illis casum suffuratus esset. Interim dum scelesti illi miserum hunc ea ratione vexarent, alii supervenere armati homines quinque numero, feroces admodum, atque ita titidem Fratrem comprehedentes venena cum spargere ac circumferre vociferabantur. Id namque temporis rumor ille de venenis percrebuerat. Ceperunt igitur miserum, magnamque excitarunt tragœdiam, ita ut passim omnes eo advolarent. Videns ille se captum, volebat sese explicare e vinculis, versusque ad circumstantes, his eos verbis affatus est: Auscultetis me obsecro paulisper, et quid actum sit, ordine vobis patefaciam. Illis magno silentio aures erigentibus, ita loqui exorsus est: Perspicitis omnes vos, me parum sana mentis habere: quo sit ut nemo alienus me pensi habeat. Porro socius meus vir cordatus est, et perfectus, cui il a nostro Ordine datum est negotii, ut jam inde ab hoc loco ad Tribonos sive Alsatiam usque, futes omnes toxico inficiat. Eo namque proficiscentur, omnia in itinere veneno corrupturus. Agendum igitur loco cito illum apprehendatis: aliqui exitiale hoc latrocinium exercebit: idemque ipso paulo ante sacculum veneno repletum in hujus pagi demersit fontem, ut pereant omnes, quotquot huc advenerint, ex eoque fonte potarint. Quæ causa est, cur hic permanserim, neque una enim illo abscesserim: quando il me inde habet. Atque ut me verum dicere certum habeatis, fidem ejus rei vobis faciet sacculus prægrandis, quo libri deportantur, quem habet secum id gemis veneno referis plenum loculis et complusculis arcibus numeris, quos tum ipsi, tum ordini nostro Judæi dono dederunt, quo hoc inmane perpetraret facinus.

A Fratre itine-
rariis sociis ad-
scribitur

benefici in-
noxius inven-
itur.

74 Hæc ubi feroces ac dissoluti illi percipere homines, itaque alii, qui eo confluxerant, immanes edidere rugitus, magisque clamabant vocibus: Actutum persequamur. Mox alii lanceam, alii securum, alii quod forte occurrisset arripientes, tanquam mentis impotes cursitabant, perfractisque foribus et iedulis, ubi se eum reperturos sperabant, districtis ensibus lectos et stramina confodiebant: adeo ut ad hunc tumultum simul omnes, quotquot in eis erant mundinis, advolarent. Aderant illic etiam extranei quidam homines cumprimis honesti, qui eum probe noverant, itaque audito ejus nomine, procedentes in medium, volebant inique eos agere: virum illum esso-virtute perditum, qui tale flagitium nulla velit ratione perpetrare. Ubi vero invenire eum non potuerunt, conquescebant: at socium ejus ad pagi Præfectum captivum perduxerunt, qui eum jus sit in quodam

comparatur
supplicium

domicilio

socium e carcere liberat;

domicilio recludi. Horum nihil noverat Minister. Cumque jam putaret prandii adesse horam, sociumque suum vestes pluviam madidas desiccasse, venit eo animo ut prandium exeret. Ut autem hospitium ingressus est, narrabant illi omnem hanc tragediam. Quibus cognitis, evestigio multum perterritus properavit ad sedes, ubi socius ejus et Praefectus erant, orabatque Praefectum dimitti sibi socium suum. Respondit ille, nulla id posse ratione fieri, velle se eum in turrim conjicere ob scelus admissum. Id vero Minister graviter et acerbe ferens, sursum deorsum cursitabat, ut illi misero opem ferret. Cumque non sine magno dedecore et molestia diu satis id egisset, ad extremum grandi sui dispendio effecit, ut socium suum liberum abire paterentur. Sperabat tunc huic malo finem esse inpositum : ad id hinc primum cepit recrudescere.

in discrimen vite adducitur

75 Ubi enim ab illis, qui magistratum gerebant, non absque multa sui vexatione et detrimento sese expedierat, tum demum in vitam ipsius discrimen adductus est. Nam cum ab Praefecto discederet, vespertino tempore rumor sparsus erat in vulgus et faeces hominum, venena eum circumferre : iique omnes hand secus quam latronem eum insectabantur, adeo ut non auderet ad pagum accedere. Digitis eum omnes demonstrabant, dicentes : En hic est ille venenarius, certe non effugiet manus nostras : morte jam multandus est : nullis se numis apud nos redimere poterit, ut apud Praesidem effecit. Illo autem fugam ineunte, atque in villam declinare volente, atrocibus clamare coeperunt. Quorundam ista vox erat : Margamus enim in Rheno flumen, (is enim ad pagi latus decurrebat.) Alii contra dicebant. Minime vero : namque flumen omne in purum hic latro inficiet, satius est, ut flammis exuratur. Rusticus quidam crudelis et ferus, idemque lacernam indutus, arrepta hasta per populi frequentiam fortiter nitens, ante omnes constitit, atque in haec verba proripit : Audite me, viri, et quotquot hic adestis : nulla poterit haereticus isto probrosiori morte affici, quam si hic eum hasta medium transfigam, perinde ut configi solent bufones : ita, inquam, venenarium istum nudum hasta confossum, et supinum in aera levatum ad firmam haec sepe fortiter alligabo, efficiamque ne possit ruere. Exarescat corpus injurum in aere, ut quotquot sursum deorsum hac pertransierint, latronem hunc aspectent, et eum detestentur ac execrentur tam turpiter defunctum, ut et in presenti et futuro saeculo tanto sui calamitosior. Id enim homo pestilentissimus nimis quam meritis est. Audiebat haec verba Minister non sine terrore magno altisque suspiriis, adeo ut pro angustia lacrymis ora rigaret. Quotquot ibi tum circumstantibus homines honesti, viso illo, acerbè plerabant : quidam pro miseratione tangebant pectora, et manus supra verticem complodebant. nec tamen quisquam quidquam erat ausus proloqui metu furentis turbae, ne forte comprehenderentur. Porro die jam advesperascente, ultro citroque pergebat, cum lacrymis petens hospitio recipi : sed dure repulsus est. Pie quamdam feminae libenter eum recepissent domo, sed non audebant. Ille igitur mortis angoribus correptus, atque omni humana ope destitutus, eum in unum dumtaxat expectarent omnes, ut comprehensum extinguerent, pro dolore ac mortis formidine juxta sepe quamdam cornu, oculosque tnaescentes ad celestem Patrem erigens, ait : O Pater indulgentissime, quando tandem misero feres auxilium his angustis laborantibus ? O Pater multo piissime, cur adeo me oblivisceris ? O Pater, o fidissime, o clementissime Pater ! adsis misero mihi in hac extrema necessitate mea. Jam enim praemortuo corde meo, nulla vivendi spes reliqua est : portus jam emoriendum est mihi sive in aquas demerso, sive flammis conflagranti, sive lancea

confixo. Commendo tibi hodie desolatum spiritum meum, misereat te hujus calamitosa mortis moeror, non enim longe absunt, qui me occidant. Lamentabiles has querimonias ubi Sacerdos quidam percepit, illic properans, vi eum extraxit e manibus eorum, introductumque in aedes suasservavit ea nocte illaesum, et summo mane dimissum ex praesenti mortis discrimine liberavit.

CAPUT XXVIII. De latrone quodam.

Redeuntem illum quandoque ex inferiori Germania, atque per Rheno tractum ad partes superiores contendentem, socius quidam juvenis et ad iter expeditus comitabatur : quem cum die quodam paribus vestigiis sequi non posset, quod agro affectus et delassatus esset, relictus post illum forte dimidio miliaris intervallo. Respexit autem subinde, si quis illi comes itineris obtingeret per nemus proximum ituro. Siquidem dies erat ad occasum declivior, et silva immanis ac periculosa, utpote latrociniis admodum infesta, restabat. Ante silvam parumper substitit, socium aliquem expectans. Interea videt duos celeri adventantes gradum, e quibus altera erat femina juvenis et decora, alter vir terribilis, hastam gerens et ensam oblongam, atque lacernam indutus coloris atrii. Territus ille immanis viri illius tetra specie, circumspexit indigne, si quis forte a tergo sequeretur : sed neminem vidit. Cogitavit autem secum : Quod genus homines sunt isti, Domine Deus ? quinam grande hoc nemus penetrare poterit ? quid tunc futurum est ? Mox impressa suo pectori Crucis figura, ingressus est silvam. In qua cum jam longe processissent, femina prior illum adiit, seiscitans quis esset, aut qui vocaretur. Edixit ille nomen suum feminae. At illa : Novi te, inquit, Domine mi, ex nomine. Oro confessionem meam recipias. Cepit ergo confiteri, dixitque : Eheu, observande Domine, conqueror tibi infelicitatem meam. Ea vir iste, qui nos consequitur, latro est, jugulatur homines tum in isto nemore, tum etiam aliis locis, auferatque munus et vestes eorum, parens nemini. Ille me fecit, abduxitque ab amicis meis, egoque illius esse conjunx. His auditis, parum aluit, quin pro horrore Minister deficeret, respiciensque, miserabiliter instrabat oculis omnia, si quem vel audire liceret. At qui nec vidit, nec audivit quemquam in opaca illa silva, praeter latronem ipsum sequentem. Cogitabat interea. Si sic delassatus fegeris, facile te assequetur et perimet. Si clamaveris, non est, qui audiat in hac vasta solitudine, crisque nihilominus perditus. Suspicionsque in eundem tristis ac morosus, ait : Ah Domine Deus, quid futurum hodie est misero ! O mors quam propinqua es !

77 Ubi porro femina suam peregit confessionem, regressa ad latronem, clam orabat eum, dicens : Quaeso te vir bone, fac illi confessionem. Apud nostros ea de ipso existimatio et fides est, quisquis ei confiteatur, quantumvis sceleratus sit, nunquam eum a Deo relictum iri. Age igitur quod te hortor : si fortassis Deus illius causa extremis laboranti angustis optulari tibi velit. Dum ita illi inter se susurrarent, terrore correptus minister, proditum sese verebatur. At latro ad illum adire cepit. Quo adventante eum hasta sua, toto tremuit et exhorruit corpore, putans actum de salute sua. Nesciebat namque, quid inter se beati essent. Erat autem loci illius situs ejusmodi, ut Rhenus juxta silvam decurreret, et semita esset in ipso fluminis litore. Latro autem Ministrum voluit ire ea parte, quae ad flumen vergebat : ipse abud tenebat litus. Ministro igitur non sine cordis tremore ingrediente, suam latro confessionem exorsus, cuncta illi, quae perpetrasset latro-

VOCTOR
L'AM
S'AM
crapitur

Silvam an-
gustissimam

volat turam
terribilem,

et cogni-
nata
intelligit cum
latronem
sua
horret.

Latro ne
pericula eum
tetur

AUT TORE
LAUR
SERUI.

cinia explicuit : speciatim vero quoddam ei commemoravit homicidium nimis quam horrendum, unde toto corde Minister contremuit, dixitque latro : Quandoque in hanc perveni silvam latrocinandi caussa, quemadmodum etiam nunc, oblatumque mihi fuit Sacerdos quidam honestus et venerabilis, cui confessus fui, ambulanti mecum perinde, ut tu mecum graderis. Deinde absoluta confessione, educto gladio isto quem cernis, illum transfixi, inpulique ex litore in profluentem Rhenum. Hisce verbis et gestibus ad aspectu latronis intantum expalluit et fractus est Minister, ut gelidus mortis sudor perejus ora in sinum decurrerent, totumque obriguit et vox faucibus hæsit; adeo ut sensibus pene destitueretur: ac subinde ad latronis gladium oculos referens, observabat, quando etiam ipsum eodem confoderet, et extinctum in fluvium precipitem ageret. Cumque jam præ angore collabi inciperet, nec haberet ultra vires, vultus ejus erat miserabilis, velut hominis presentissimum mortis periculum evadere cupientis. Id ubi animadvertit femina latronis socia, occurrens illico cum humi collabentem amplexa est, nitenturque eum erigere, dicens illi : Nihil timeas, bone Domine : non patieris quidquam molestiæ. Et latro ipse : Multa, inquit, de te bona audiui, Domine, quorum gratia vivere te permittam. Ora Deum, ut mihi misero latroni extremum trahenti spiritum tua cuncta subveniat et miserescat. Sub his verbis ad silvæ extrema pervenerunt : atque ecce socius ejus ille sub arbore residens, ejus adventum prestolabatur. Latro cum socia sua antecessit : et Minister ad suum reptans confratrem in terram corruit, corie simul et corpore toto quodam tremore correpto. Jacente illo sic aliquandiu, postquam recepit vires, surgens corrupta confecit iter : rogabatque Deum serio intus eum genitibus, ut latroni illi vellet prodesse spem bonam ac fidem quam erga ipsum Ministrum concequisset, nec eum sine merito meritum condemnari. Prestitit autem illi Deus ejusmodi visum, quo omnino certior factus est de futura latronis salute, ita ut nihil hesitaret illum servatum iri.

CAPIT. XXIX.

De periculis submersivis.

Pro consuetudine sua quondam Argentoratum profectus erat. Rediturus domum, in saxum quendam Rheni gurgitem cecidit, unaque libellus, quem paulo ante confecerat, cui admodum infestus erat malus spiritus. Deum ergo vi fluminis raptus, in mortis angustibus super aquas deorsum ferretur, nullo illi opem ferente, benignissimi Dei providentia contigit, ut eodem hora juvenis quidam miles Prussiensis ex Argentorato superveniens, in ipsum sese fluvium perquam impetuosum conieceret, et tam Ministrum quam socium ejus ex illa morte miserabili extraheret.

79 Alia vice ex obedientia aliquo profectus est hiberno tempore. Cumque tota die ad vesperam usque sine cilo in vento illo frigido et nere aspero ac gelido curru vectus fuisset, ad turbidas quasdam venire aquas, easque profundas et rapido cursu labentes, vi inbrum incitatas. Fumulus autem, qui currum dicebat, ex negligentia ad litoris limites nimis prope accedens, currum evertit. Mox Minister præcepit e curru ruit, lapsusque est supinus in aquas : statimque currus recta in ipsum delatus est, ita ut nullam in partem sese possit vertere Minister a curru oppressus, nec sibi ipsi opem ferre. Itaque una cum curru procul ferabatur in aquas usque ad molendum quoddam. Ibi famulus cum aliis quibusdam e curru em apprehendit : et licet perperam eum educere ex aquis, sed ingenti curru pondere deprimebatur. Annoto tandem curru non sine grandi labore, extraxerunt eum bene madidum in terram : statimque vestes ejus præ nimio frigore in ejus corpore congelabant, adeo ut strideret dentibus. Stetit autem diu satis tam misere afflictus : suspiciensque ad Deum : Quidnam, inquit, Domine faciam, quidve primum aggrediar? Jam nox impendet, nec locus hic ullus vel pagus adjacet, ubi possim caleferi aut refici. Si ergo hic ita mihi moriendum est, profecto miserabile illud mortis genus est. Porro huc atque illic oculos circumferens, proculad montem vidit pagum quendam. Eose contulit, ut potuit, madidus et frigore constrictus. Et jam nox aderat. Circumibat domos, petens hospitio recipi caussa Dei, et ecce ubique repellebatur, nullo ejus vicem miserante. Timens ergo vitæ suæ alta voce clamavit ad Dominum : Satius fuerat, Domine, si me demergi permisisses : ita celerius optatusque periissem, quam ut hic frigore moriar. Has voces lamentabiles forte audivit rusticus, qui eum ante rejecerat, ejusque misertus, ulnis comprehensum in ades suas introduxit, atque ibi noctem exegit miserabilem.

CAPIT. XXX.

De brevi qualem afflictionum intermissione.

Omnino id illi in consuetudinem verterat Deus, ut una recedente afflictione, mox alia accederet. Ita sine intermissione illum Deus exercebat. Solum una vice aliquantulum illi permisit requiem, sed minime diuturnam. Eodem tempore ad quoddam monialium eum accessisset cœnobium, spirituales filie ejus ex eo, quinam haberet, percunctabantur. Respondit ille, vereri se male secum agi, Deumque sui oblitum esse, eo quod inense integro neque in corpore, neque in fama a quoquam læsus esset, præter antiquam consuetudinem suam.

81 Sente illo brevi spatio ad cancellos ejusdem cœnobii, Præter quidam professione Dominicanus illum ad se evocans, dixit ei : Non ita pridem in arce quadam positus, audivi illius loci Dominum dure inquirentem ubinam esses, atque erectis sursum manibus coram omni illa hominum frequentia jurantem, si quidem te usquam comperiret, gladium per tua latera se adacturum. Idem jurarunt etiam alii quidam nobiles ejus consanguinei, qui per aliquot cœnobia eo nomine te perquisierunt, ut sceleratam in te voluntatem suam possint ellicere. Vide igitur caute te geras, caveasque tibi quam optas consultum vitæ tuæ. His auditis, pertumuit Minister, dixitque ad Fratrem, sciro se velle, quare mortem illam esset commertus. At frater : Relatum est illi Domino filiam te suam, ut perosque alios, ad singulare quoddam vitæ genus tradaxisse, quod spirituale vocetur, ejusque sectatores spirituales dici : persuasumque est illi, hoc genus homines immortalium omnium longe deterrimos esse. Præterea aderat illic alius quidam homo audax et foris, qui te affirmabat carissimam sibi abstraxisse conjugem, ita ut illa aperta facie nollet ipsum aspiciere, sed introrsus dumtaxat vellet respicere : ejus rei te auctorem proclamabat. Hæc ubi Minister dicit, gratias egit Deo, festinatoque intro regressus ad cancellos, dixit filiabus suis : Viriliter agite, filie carissime, en recordatus est mei Deus, nec adhuc illum mei cepit oblivio : narravitque eis inhumanos illas rumores, ut pro beneficiis inefficia ipsi homines reddere molirentur.

CAPIT. XXXI.

De amabili quadam ratione cum Deo quandoque iuta.

Eodem afflictionis tempore, atque isdem in locis, ubi tum morabatur Minister, ingressus nonnumquam in valedinarum sive domum infirmorum, ut agere afferto corpusculo suo ad quod impertaret levamentum,

expetit preces
eius.

serena hujus
salus et re-
lata

Periculis sub-
mersivis er-
puit, in libe-
rum illapsus.

erunt e
curru in a-
nem precipi-
tata.

A tentationi-
bus liber se a
Deo desertam
queritur

novam
persecutio-
nem instare
intelligit.

agil. Deo gra-
tias.

tum, cum ad mensam sederet taciturnus more suo, scommatibus et verbis insolitis exercebatur : quod principio quidem multum illi dolebat, seseque intantum miserabatur, ut haud raro ferventes lacrymæ per ejus faciem deciderent, unaque cum cibo et potu in ejus os deferrentur. Levatis autem sursum oculis, intimis suspiriis compellabat Deum in hunc modum : Piissime Deus, non tibi sufficit miseria et calamitas mea, qua noctu diuque afficior, nisi etiam modica, quam accipio, esca mihi in summam vertatur amaritudinem? Accidit id illi crebro sane. Quadam vice ex mensa surgens, non potuit se ultra cohibere, quin ad secretum suum abiret locum, Deoque has offerret querimonias : Dulcissime Deus, mundi totius Domine, pius ac benignum te præbeas oro erga me miserum: siquidem hodie mihi tecum ratio inunda est, id quod præternittere non possum : et quamvis nulli quidquam debeas, nec obligatus sis ulla in re ob immensam majestatem tuam, decet nihilominus infinitam bonitatem tuam, ut animum afflictionibus prægravatum in te patiaris captare refrigerium ex gratia tua, præsertim qui neminem habeat alium, cum conqueri possit, aut qui ipsum consoletur. Ecce, Domine, te ipsum testem adhibeo, qui nosti omnia, ab ipso matris utero semper me cor pium habuisse. Neque enim quemquam unquam afflictum vel inermem adspexi, cui non medullitus condolerem : nec unquam audire potui vel presente vel absente proximo, quod cum gravare potuisset. Habeo hujus rei testes socios meos omnes, raro ex me audisse quemquam, verbis meis sive Fratris, sive cujusvis alterius hominis facta in peiorem partem me interpretari vel apud superiores, vel quoslibet alios. Immo vero mortalium omnium facta, quoad potui, in mitiorem partem semper traxi : ubi id non licuit, tacui : aut certe fugi, ne talia audirem. Quorum autem adverti finem vel existimationi aliquid derogatum, illis me ex miseratione magis familiarum exhibui, quo tanto facilis sua eis existimatio salva reideretur. Miserorum filius pater ipse vocabar : omnium Dei amicorum amicus eram singularis. Quotquot tristes aut afflicti ad me accessisset, aliquid saltem ex me consilii reportarunt, ita ut hilares et laeto animo a me recederent. Siquidem flebam cum fletibus, dolebam cum inermibus, donec eos matris pietate erigerem et consolarem. Nunquam quisquam tam mihi molestus fuit, quin statim totum illi condonarem perinde ac si nihil mihi nocuisset, si vel semel placidus mihi arrideret. Et quid me necesse est, Domine, commemorare de hominibus, quando etiam, quorumlibet animantium, avium, bestiarum, indigentia et afflictio visu vel auditu mihi cognita, cor meum adeo torsit, ut rogarem omnipotentem Deum, eis subvenire dignaretur. Quicquid in terris degit, pietatis et benevolentiae viscera in me cooperit. Tu vero, piissime Deus, permittis quibusdam, quales Apostolus vocat falsos fratres, ut nimis quam ferociter erga me se gerant, ut et tibi, Domine, satis perspetum, et omnibus notum ac manifestum est. Quaeso id attendas, Domine, et per teipsum me recreas.

83 Posteaquam diu satis animum suum hac ratione apud Deum refecisset, tranquilla qualem potitus est requie, et divinitus ejusmodi illi illuxit responsura. Ratio tua puerilis, quam mecum inivisti, imple proficiscitur, quod non semper æque attendas verba gestusque Christi Jesu patientis. Novaris sane non id satis esse Deo, quod ad te attinet, si sis corde pio ac benigno, sed adhuc perfectius aliquid a te requirit. Vult ille videri, ut ubi quis verbis vel moribus indigne ac inhumaniter te tractat, non solum id feras æquanimiter, sed etiam adeo moriaris tibiipsi, ut somnum non sis ausus capere, donec ejusmodi hominem accedas, blandisque ac modestis placidisque sermonibus et gestibus tuis, quatenus fieri poterit, animi ejus ferocitatem et impetum lenias atque tranquilles.

Siquidem istiusmodi leni modestia ac humilitate gladium ex ejus manibus extorques, afficisque eum in sua malevolentia prorsus infirmum ac imbecillum. Ista videlicet est antiqua perfectionis semita, quam Christus suis tradidit discipulis, cum ait : Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Deinde ubi ad se rediit Minister, visa est ipsi hæc perfectionis semita plus satis molesta ac difficilis, nec sine tædio inde cogitare potuit, majorique cum tædio eam nitetur ingredi : at nihilo secius animo resigato cepit conatum adhibere suum, uti disceret eo gradi itinere.

84 Accidit postmodum, ut laicus quidam Frater plus satis tumide et efferate cum illo colloqueretur, ac notabili eum injuria afficeret. Tacuit ille patienter, et id volebat esse satis. At intus admoneri se sensit plus aliquid præstare se debere. Adversperascente ergo die, laico illo Fratre in valetudinario eorum capiente, Minister ad ostium valetudinarij eum egresurum sustinuit, moxque ad egredientis vestigia provolutus, humiliter eum obsecravit, dicens : Carissime et religiose Pater, quaeso te ob honorem Dei, ut si qua re tibi molestus fui, teque offendi, misero mihi remittas propter Deum. His visis, Frater ille laicus primum tacitus substittit, deinde suspiciens, alta dixit voce : Pater, quid miri jam facis! Nunquam quidquam mihi nocuisti, non magis quam aliis. At ego insigni te molestia affeci, teque dire affixi potentissima mordacitate mea. Quod ut mihi condones, etiam atque etiam rogatum te velim Pater. Atque hoc pacto animus ejus solatus est, et tranquillitati redditus.

85 Quodam tempore ad mensam in valetudinario sedenti Ministro, Frater quidam procaecus verbis molestus fuit. Ad quem ille admodum benigno sese convertens, arrisit illi, tanquam qui singulari quodam beneficio ipsum adlerisset. Id vero Fratrem illum intus adeo compunxit, ut non solum taceret, sed etiam suum illi vultum omnino placidum exhiberet. Facto prandio, idem Frater narravit hoc in urbe, dicens : Hodie tanta affectus sui verecundia et dedecore ad mensam residens, ut nunquam iniqui me affectum putem. Cum enim erga Ministrum indigne et petulantè me gererem, serenissimum mihi exhibuit vultum, adeo ut pudore suffunderer. Quod illius exemplum semper mihi profuturum spero.

CAPUT XXXII.

Ut præ nimia afflictione quædamque ad mortis usque discrimen adductus sit.

Contigit quodam tempore, ut non paucis noctibus et somno non sine terrore experrectus, nescio quidquam, mox Psalmum illum de Christi passione, cujus est initium, Deus Deus meus respice in me, inclina. Quem Psalmum Dominus Jesus in cruce pendens, atque illa extrema necessitate tum a Patre, tum a creatoris omnibus derelictus, fortur dixisse. Quæ quidem continua hujus Psalmi repetitio vel commemoratio intus illius, simul atque exiguisset, admodum perterruit Ministrum, haud vulgariter sibi mententem. Clamavit ergo ad Dominum cruci hærentem, idque cum acerbis lacrymis, dicens illi : Etenim Domine Deus, novane rursus mihi tecum ferenda crux est, vel crucifixio? Quod si ita est, complo obsecro in me misero innociam atque sanctissimam mortem tuam, sisque mecum, et tuo auxilio fretum hæc afflictionem omnem superare. Accedente deinde cruce, ut illi fuerat ante significatum, immanses quædam afflictiones, de quibus hic non expedit dicere, illi accrescere coeperunt, atque in dies augmenta capere, quæ tandem usque eo exereverunt, ut illum, aliqui debilem, ad extremum vite punctum perducerent.

87 Cum enim vice qualem extra cubitium constitutus sero cubitum fuisset, quod in virum defectu comprehensus est adeo, ut sibi videretur pro nimia debilitate

Auctori.
Lac.
Surgit.

Lac. 10. 3

concreta-
rem præveni-
humilitate in
patientia

procaecum
sua benigne-
tate evadit.

Psal. 21

Afflictionem
futuram præ-
videt

in extasim
raptus mor-
tus putatur.

Deum pietatis
sua testem in-
vocat,

protestatur
se facta alio-
rum in melio-
rem partem
trahere,

laudare,
quorum famæ
destrui audit,

2 Cor. 11. 13
E. d. 1. 2. 4.

Perfectionem
a Deo docetur.

Veritatem
Lecturam
Suum

debilitate defecturus ac illico periturus. Jacobat ibi
tam quietus et immotus; ut nulla toto corpore vena
moveretur. Id ubi animadvertit homo quidam pius ac
fidelis ejusque studiosus, quem ipse ad Deum per-
traxerat non sine multo gravique labore, occurrit
mœrens et lugens, ejusque pectus et cor palpare cœ-
pit, exploraturus, num quis in eo vitalis spiritus
reliquus foret: sed ear adeo erat consopitum, ut ni-
hilo magis quam in homine mortuo agitari videretur.
Tum ille pro nimio dolore collabens, profusus lacry-
mis ac lamentabili voce dixit: O Deus, en ut hodie
extinctum est præclarissimum cor illud, quod te longo
tempore haud vulgari pietate in se retinuit atque tu-
lit, quodque innumeris dissidatis hominibus, verbis
et scriptis in omnes jam regiones diffusis, suavissime
te prædicavit. Eheu quam tristis ille rumor est, com-
putrescere jam debere cor illud eximium, nec illi
longa adhuc vivendi spatia tribuit in tui laudem, et
multorum consolationem. Ita ergo lamentans et plo-
rans, subinde cor, os, et brachia illius attractabat,
scire cupiens, utrum viveret an extinctus esset; at
nullum percepit motum. Facies expalluerat, os atrum
induerat colorem, nec quicquam vitale supererat,
haud secus quam in funere jam junctæ sepeliendo.
Durabat id ferme eo usque, ut interim nullius Ger-
manicæ potuisset conlei. Dum ergo sic jaceret
estatiens, obiecto non alio fruebatur spiritus illius,
quam Deo et divinitate, vera et veritate, ac semper-
terna unitate.

Deum quasi
conversus in
se

88 Sed adeoquam viribus inciperet destitit et extra
se rapt, exorsus erat familiariter cum Deo colloqui ac
blandiri in hunc modum: O veritas æterna, cujus
inexhausta abyssus incognita est creaturis omnibus,
miser ego servus tuus videor nunc mihi ad extrema
perductus, quemadmodum ipsa virum imbecillitas
testatur. Itaque in supremo spiritu constitutus, te-
cum loquor, omnipotens Deus, cui nemo mentiri,
quem nullus fallere potest, utpote cui manifesta sunt
omnia. Tu solve nostri, ut inter te et me agatur. Tuam
igitur imploro benignitatem et misericordiam, ele-
mentis hinc ac filii me Pater, quodque nunquam in
ullam deflexi dissimilitudinem extra supernam veri-
tatem, ejus me jam penitet, Domine Deus, doleoque
toto corde, obsecrans ut tuo pretioso sanguine ad
expies pro tua clementia ac mea necessitate. Memi-
neris, oro, Domine, ut parvis immo ac sacrosanctum
sanguinem tuum oculibus dielus vite mee sublimiter
extulerim pro viribus: usque nunc, precor, me ex
hac vita ingrantem ab omni peccato mundet et abluat.
Quæro vos Sancti omnes, inque speciatim,
benignissimo Pater et Pontifex Nicolæ, flexis genibus,
et erectis manibus, mecum simul Dominum
rogatis, felix mihi præset obitum. O purissimam ac
præclarissimam Virgo Maria, tuam mihi nunc porrigo
manum; tuam, nunquam, purissimam manum, et hæc
suprema hora suscipe animam meam in tuam fidem
et patrocinium: quandoquidem tu unicam es post
Deum cordis mei gaudium et consolatio. O Domina
et mater mea, in manus tuas commendo spiritum
meum. Eia, dulcissimi Spiritus angelici, sitis oco
memores, ut per omnem vitam quoties vel nominari
vos audissem, exultarit et riserit cor meum, et quam
crebro afflictionibus laboranti mihi gaudia plane con-
sista conferitis, atque ab hostibus me defenderitis.
Eia præclarissimi Spiritus, nunc deum extrema me
obtinuit necessitas et angustia, et sum auxilii indigus.
Nunc ergo feratis cæpi miserè, servetisque me a
torribili et tetro inimicorum meorum adspectu. Lau-
des gratæque tibi ago, Deus omnipotens, quod mo-
riens mihi tam bene sui competentem mentem, per-
spiciamque rationem et regitacionem præstitisti:
exequio nunc ex hoc secundo cum integra fide Catho-
lica, absque ulla hesitatione vel formidine: libens
que ignosco omnibus, qui mihi unquam molesti

Sunt carum
capituli præs-
dium

fuere: perinde ut tu ignovisti in cruce illis, qui tibi
mortem inferebant. Domine Jesu, sacratissimum
corpus tuum, quod hodie in Missa quamlibet infir-
mum accepi, tueatur et deducat me ad conspectum
usque divini vultus tui. Porro extrema oratio mea,
quam hæc ipsa mortis mee hora facio, est pro caris-
simis spiritalibus filiis et filiabus meis, singulari fide
aut etiam confessione mihi in hoc exilio amice deditis
et adlictis: et quemadmodum tu, piissime Jesu,
morti proximus, carissimos discipulos tuos cœlesti
Patri suavia fide commendasti; in eadem caritate
etiam tu tibi oro sint commendati, ut et illis sanctam
felicitatemque mortem dones. Equidem nunc totum me
efficaciter a calceis creaturis omnibus, atque
ad ipsissimam divinitatem, in primum æternæ salutis
originem me converto. Curaque hæc atque ejus
generis pluraque alia intra seipsum blande suaviterque
locutus esset, raptus est extra sese, et antedieta cœ-
pit laborare debilitate. Existimante autem et eo ipso,
et aliis ipsum e vivis excessuram, redit ad sese,
corque exanime vitalem resumpsit spiritum, et mem-
bra agere affecta, sunt sanitati reddita, et pristinas
recepit vires.

pro sibi fami-
liaribus præ-
catur

CAPUT XXXIII.

Ut afflictiones cum laude et gratiarum actione
in Deum sint referendæ.

Quodam tempore cum Minister afflictus diuturnas
suas concertationes alta mente perpenderet ac com-
memoraret, atque in iisdem occulta Dei stupendaque
judicia attenderet, convertit sese ad Deum intimo
cum gemitu, atque: Externe istæ cruces et affli-
ctiones, Domine, forinsecus non aliud videntur, quam
acute verpres et spine, ipsam carnem et ossa confi-
gentes. Quamobrem, piissime Domine, fructus aliquis
suavis salutaris cujusdam institutionis ex his aspe-
ris sentibus emanet, obsecro, quo nos miseri tanto
moderatius adversa feramus, crucesque nostras in
Dei laudem tanto melius referre sciamus. Postquam
ille diu satis a Deo serio hæc petisset, quandoque
intra seipsum et supra sese raptus fuit, sensibusque
destitutus corporis, audivit Dominum isthæc verba
suaviter ipsi pronuntiantem: Equidem in presen-
tiam excellentissimam vitam meæ præstantiam ac
dignitatem tibi patefaciam, redduntque te certorem,
ut homo afflictus, et que patitur, cum laude in Deum
refundere debeat. Hæc ubi ille audivit, animo totus
liquefactus, sub illo mentis excessu, præ immensa
quodam cordis abundantia, animam suæ brachia in
vastissimos cœli terræque fines extendit, gratias
agens Deo cum intimo ac ineffabili cordis affectu et
desiderio in hunc modum: Hactenus quidem, mi Do-
mine, in scriptis meis te laudavi, te celebravi, te
extuli, commemorando et adhibendo in tui præcen-
tium, quidquid in creaturis omnibus jucundum et
plausibile esse queat. At nunc in novam quandam,
compellor prorumpere melodiam et encomium laud-
quamquam usitatum, quod nec ego ipse ante hæc com-
pertum habui, nisi quod nunc demum in afflictionibus
illud didici: Idque ejusmodi est: Totis animi visceribus
medullitus concupisco, ut cruces et molestia
omnes, quæcumque ipse perpessus sum, itaque
quorumlibet adorum dolores et angores, vulnerum
omnium acerbitates, regecorum omnium eruciatas,
mœrentium quorumcumque gemitus, plorantium la-
crymæ, oppressorum contemptus et contumæciæ, vi-
duarum et pupillarum omnis opis expertium penuria,
pauperum ac esurientium arida fames et sitis, Mar-
tyrum emetorum profusus sanguis, omnium adhuc
ætate florida vigentium propriæ voluntatis abnegatio,
quorumlibet Dei amicorum aspera et rigida exercitia,
occulte simul et manifeste afflictiones et dolores
omnes, quos vel ego, vel quisvis unquam miser et ca-

A Deo edoctus.

omnes om-
nium affli-
ctiones et
cum gratia-
rum actione
offerri.

lamitosis

AUCTOR:
IACOB.
SERENO.

linitosus homo sustinuerit in corpore, in facultati-
bus, in honore, in prosperis et adversis, et quidquid
demum ad ultimam usque diem quisquam unquam
perjessus est, ut ea, inquam, omnia in tui, Deus
Pater, laudra cedant sempiternam. et pro nobis
patientis unigenito Filio tuo honori sint et gloriae in
secula seculorum. Adhaec miser ego servus tuus, af-
flictorum omnium, qui fortassis crucibus suis recte
uti non noverunt, te patienti et grato animo lau-
dando, vices fideliter implere appeto, atque illorum
perpersiones et molestias ipsorum loco in tui laudem
refero. quocumque demum illi passi sint modo, eas-
demque eorum vice tibi offero in unigeniti dire per-
pessi filii tui laudem perennem, ipsorumque afflicto-
rum hominum consolationem, sive etiamnum praesens
seculum eos in carne retineat, sive jam futurum ex-
toto corpore susceperit.

ad idem pra-
standum mri-
tati omnes af-
flictus.

90 Quaesio miseri et afflicti omnes, qui una mecum
cruces patimini, oculos auresque in me conjicite, et
dieta mea attentius au-cultate. Decet nimirum gau-
dium et consolatione afflicti nos, quamvis afflictos, con-
templatione dignissimi capitis ac Domini nostri Jesu
Christi, qui prior cruces multivarias expertus est,
adeo ut in terris degens nullum unquam lacrum diem
duxerit. Certe si in humili et vili quadam familia non
nisi unus esset homo opulentus, tota illa cognatio
hand dubie eo nomine sibi gratularetur. O Jesu piis-
sime, praeclarissimum caput omnium nostrum cruce
laherantium, esto nobis propitius, atque ubi ex hu-
mana fragilitate in qualibet afflictione a vera patien-
tia defecimus, tu id apud Patrem coelestem sarcinas
perficiasque. Memento Domine, ut quandoque mi ex
famulis tuis in ipsa sua adversitate propemodum
desperante opera tuleris, dicens ei : Bono sis animo
filii : me resque. En ego ipse et clarissimis tui ortus
natalibus, et tamen inops et pauper vir in hoc mundo,
suaui et tenerimus eram et miserimus : ex summis
fui gaudiis editus, ac nihilominus totum me dolor et
cruis obsederat. Agedum igitur, quotquot sumus
summi illius Imperatoris strenui milites, nequaquam
animis frangamur : quotquot praeclarissimum illum
Ducem sequimur, pectus virile sumamus, nec inviti
feramus post illum crucem nostram. Eminvero si
nulla alia esset afflictionis utilitas, quam quod spe-
culo illi lucidissimo Domino Jesu Christo tanto effici-
mur similiores, quanto eum verius sectamur, esset
ea profecto magna satis. Equidem siemili persuadeo,
etiamsi idem post hanc vitam esset premium daturus
Deus patientibus et non patientibus adversa,
adhuc tamen merito potius crucem nos pati velle de-
bere, tantum illius similitudinis obtinendo causa.
Amans namque suose conformat adjungitque dilecto,
ubicumque potest. Sed qua ratione attendere aut ap-
petere audemus, Jesu Rex invictissime, ut patiendo
tibi conformes et assimiles efficiamur? O quantum
interest inter afflictiones tuas et nostras? Tu solus es
Domine, qui gravissimo passus es, et tamen nullam
unquam crucem commoveristi. Quis vero gloriarum de
se possit alius, nullam se unquam meruisse afflictio-
nem? Nam etsi una ex parte propter meritum patia-
tur, ex alia tamen habet modo affligi dignus sit. Itaque
omnes nos quicunque unquam afflictiones perpessi
sumus, in amplissimum orbem undique conseedemus,
et te suavissimum amicum nostrum in ipsa media
afflictorum omnium corona vel circulo collocamus,
arentesque venas nostras pra' ingenti desiderio erga
te omnis gratiae vitalem fontem late expandimus.
Solet autem in hominis pra' ariditate vel maxime seisis
uberum fusos imbres copiosius excipere : ita etiam
nos fragiles multisque culpis obnoxii, quanto majore
tibi debito obstricti temur, tanto magis dilatatis ac
hiantibus animis et cordibus te intra nos complecti-
mur, et quoadmodum tu ipse sacro ore testatus es,
vel invitis omnibus velimus ex largiter manantibus
vulneribus tuis ablu, atque modis omnibus ab omni

exemptiora
sibi proposito.

culpa et reatu penitus expiari : unde et tibi peremis-
laus honorque ex nobis refertur, nosque ex te gra-
tiam consequimur. Ista namque efficacissima virtute
pretiosi sanguinis tui omnis nostra dissimilitudo
aboletur : Posteaquam Minister Sapientiae diu satis
ita quietus resedisset, donec in intimis anime ejus
penetralibus emeta haec serio ulmodum revelata
essent, deinde surrexit letus et alacer, egitque gra-
tias Deo pro hac praestita sibi gratia.

CAPUT XXXIV.

Ut Deus afflicto in hac seculo in ipsorum
afflictionibus recreet et consoletur.

Quadam Paschalis solemnitate die Minister Sa-
pientiae jucundo erat animo. Sedens igitur pro
suo more eo in loco, ubi quietem paucisper captare
solitus erat, scire cupiebat ex Deo, quid recreationis
in hac vita praestiturus esset iis, qui illius causa
multa forent perpessi. Interim raptus in ecstasi, ex
divina illuminatione hujusmodi responsum accepit :
Gaudcant totis animi visceribus et infraeto spiritu,
quotquot afflicti sunt; et suas cruces animo resignato
perferant, certi videlicet patientium suam immensis
donandam praemiis. Ut enim multis ipsi hic facti
sunt miserabiles, ita innumeri praemii afficiuntur
gaudio spiritali ac divino ob illorum praecipuam glo-
riam et laudem semper duraturam. Mecum hic enor-
tini sunt, unaque mecum hilariter resurrexerunt.
Porro tria eis peculiariter praestabo gaudia, tanta di-
gnitatis et excellentiae, ut ea nullus sustinere queat.
Primum est, quod optandi a me accipient facultatem
in caelis et in terris, et quidquid optaverint, semper
inopetrabunt. Alterum est, quod divinum eis imper-
tiam pacem meam : quam nec Angeli, nec daemones,
nec homines, nec ulla demum creatura eis queant
eripere. Tertium est, quod omnes illos intime exocu-
labor, tanque suaviter intus amplectar, ut unum
prosum mecum sint atque aeterno perseverent, sicut
que ipsi in me, et ego in illis. Et sicut aegre affectus
cordibus molestum est diu rogare nec assoqui, ita
pro praesenti afflictionis horula ne ad momentum
quidem hic mutus intermittetur amor, sed hic in-
choculatur et sempiterno perfuerit, quatenus mor-
talis imbecillitas pro cuiuslibet conditione plusve
minusve perferre poterit.

Afflictione
passis tria
praestant gau-
dia divinitus
inteligit

92 Hiscum roribus non mediocriter jucundis ex-
hilaratus Minister Sapientiae, ubi ad se rediit, exi-
liens e sella, medullitis ridere coepit, ita ut in saeculo,
ubi tum erat, fortiter resonaret : atque letus intra
sese. Si quis adversa pertulit, procedat in medium,
et conqueratur : Plene de meipso sic ego statuo ac
pronuntio, nunquam me in terris, et mihi videtur,
aliquid perpessum esse. Nescio profecto quid sit crux
vel afflictio : ut probe compertum habeo, quid sit
gaudium et exultatio. En data est mihi optandi li-
bera potestas, qua careant necesse est innumeri a
recto itinere aberrantes : Nequid praeterea possim
aut velim concupiscere? His dictis, ratione et intel-
ligentia vertit se ad aeternam veritatem, dicens : Ob-
secro, de his me certiore reddas, aeterna veritas
Jesu piissime, quatenus potent verbus obclari. In-
tent enim ista penitus plurimos occaecatos homines.

meum calu-
mulationi obli-
viscitur

93 Mox illi intus ejusmodi praestita est institutio :
Quicunque recte sese gerunt in ea sui mortificationum
et abnegatione, quam praecedere necesse est in ho-
mine, ita ut silapsa et rebus omnibus moriatur,
quorum heu exiguus est numerus, eorum sensus, et
animus usque adeo in Deum aberrarunt ac excesserunt,
ut propemodum de seipsis nihil norint, nisi ut
tam seipsos, tum quaevis alia in sua prima origine
cajant. Atque hac de causa tanta afficiuntur vo-
luptate et complacentia ex quibuslibet Dei operibus
vel factis, ac si Deus nihil eorum geas et penitus,
sed ipsi a pro illorum iudicio efficienda et tradidisset.

Mortificationis
et abnegationis
et spiritualibus
cumulatione est

quod opera-
tionum divini
ut vix ut qu-
erant.

AUCTORE
LATIN
SINO

etiam in ad-
versis,

et voluntas
propria ex-
tenuata,

divinam au-
torem,

Atque hac ratione in seipsis optandi accipiunt facultatem : quandoquidem eis obsequitur ac inseruit eorum cum terra, obtemperantque illis creaturae omnes eo ipso dum faciunt quolibet id quod agunt, sive omittunt id quod omittunt. Istiusmodi homines nulla in re animi afflictionem sentiunt. Id namque animi dolorem vel afflictionem sentire ego appello, cum voluntas hominis deliberata ratione vellet afflictione careere. Nam secundum exteriorem hominem etiam isti, de quibus agimus, et bene et male habent, ut alii homines, et plerumque acrius sentiunt dolorem, quam alii ob ipsorum exhaustam naturam; sed nullum in eis locum intus obtinet : atque secundum externam hominem nihil inmodeste vel impatienter sese gerunt. Abunde exultantur hic, quocum fieri potest, per sui ipsorum excessum, ita ut in omnibus pleno, integro, ac stabili gaudio perferantur. Siquidem in divina essentia, in quam ipsi animo accesserunt, si tamen recte cum illis actum est, neque dolor neque meror locum habet, sed pax et letitia : nisi quatenus snapte culpa et vitio in peccati consensum labuntur, unde merito acrius tristitia emulset ipsam peccatam perpetranti : quantum autem vitio committendis sese commulant, tantum procul dubio deficit eis isthor felicitas vel beatitudo : quatenus vero peccatum fugiunt, in eoque sese excedit et abnegant, exultantque in id, ubi nec dolor nec molestia animi possit sentiri, (nisi quod dolorem non putant esse dolorem, nec afflictionem pro afflictione habent) adeo ut in omnibus vera pace gaudeant, jam certe bene cum ipsis agitur. Id vero totum praestat propriae voluntatis extinctio et omissio. Etenim extra seipsos avidissimo quodam desiderio ac siti propelluntur ad exoptandam Dei voluntatem et iustitiam. Porro Dei voluntas tam bene eis sapit, tantumque inde capiunt voluptatem, ut quidquid Dei permisso ipsis acciderit, tam eis gratum sit ac delectabile, ut nec volent nec appetant aliud. Nec tamen haec ita accipienda sunt, quasi haec ratione illis permissum non sit orare deprecari Deum. Namque ea ipsa Dei voluntas est, ut ipsam oramus. Sed intelligenda sunt iuxta ordinatum proprii sensus et iudicii abnegationem et resignationem in summe beatitudinis voluntatem, quemadmodum dictum est. Atqui oculatus quidam haec haeret scrupulis, in quem plerique impingunt, i quo epistodi est : Quis enim, adit, contemptum habet, utrum haec sit Dei voluntas? Re vera Deus homini est superessentiale, quod rei emulset inferius ac praesentius est, quam sit res ipsa illa : atque illo invito nihil potest fieri, nec durare vel ad incrementum. Non possunt ergo non torqueri et cruciari graviter, qui semper divina remittuntur voluntati, emperenti ac propriae semper voluntatis libidini obsequi, modo possunt. Isti pace non alia gaudent, quamquam quod inferos cruciatur. Nam perpetuo animi morere et afflictione. Contra vero animi omni propria voluntate exuto ac nudato, utque neque in adversis, ut prosperis ac iucundis. Ipe e namque revera adest, qui emmeta sent ac moderatur : quippe e totum. Qua ergo ratione erit vel afflicto praesens molestia episcopi hominibus esse quoad : quando in ea Deum conant, Deum invenunt, Dei voluntate fruuntur, et non propterea in se sentit vel in se sentit ut inferi te- sum, omnes illas luctulentas consolationes et ecclestes abbe atones ac delicias, quibus Deus nulli etos amies suos episcopo reservat ac su tentat. Nimirum in ipso propemodum eodmo isti degunt : quando idem quidquid illis exeat vel non exeat, quidquid in creaturis omnibus Deus sive veat, sive non veat, emmeta haec illis optime cedunt et cooperantur in locum. Haec pax homini re pammifer adveca pefiendit etiam in hac vita pax quodam praemii restituitur, e quod in omnibus pace et gaudio patitur, et post obtinam vita omni consequitur aeterna. Amen

CAPUT XXXV.

De spiritu Ministri filia.

Eodem ferme tempore Minister Sapientiae filiam Elizabeth Staglin habuit spiritalem, professione Dominicanam, in clauso quodam cujusdam oppidi canobio degentem, vocabulo Elizabeth Staglin : cujus externa vita et conversatio admodum sancta, et interior animus plane angelicus erat. Praeclara illa conversio, qua se totam anima et corde ad Deum transtulit, tam erat fortis, efficax, et vehemens, ut ab omnibus statim rebus supervacaneis cunctisque vanitatibus, quibus multi aeternam suam salutem negligunt ac impediunt, prorsus expelleretur. Omne illius studium eo intentum ferebatur, ut spiritalibus posset institutionibus imbui, quibus ad beatam perfectamque obtinendam vitam, cui uni unice inhahabat, dirigeretur. Siquid usquam didicisset piam ac salutiferam, quod tum ipsam tum alios ad spiritalia capessendas virtutes posset proveyhere, id diligenter annotabat. Imitabatur plane sedulas apes, mel dulcissimum ex multigenis floribus comportantes. In canobio illo, ubi inter alias Virgines morabatur eam virtutum omnium vivam quoddam simulacrum, quamvis affecto et debili esset corpore, tamen librum quemdam conferit non parum magnum, in quo inter alia conscripserat vita fuerantur Virginum sanctam et religiosam vivendi rationem, et quam stupenda ac mira in eis Deus effecisset : quae sane cumprimis ad pietatem excitant homines Deo devotes. Eadem Virgo notitiam contraxit Ministri Sapientiae, ad cujus descendam vitam ac institutiones multa eam devotione divinitus permota fuit : sicque factum est, ut occulte adhuc, qua ille ratione per omnia penetrasset in Deum, seseque primum abnegasset, ex illo expiscaretur : idemque in scripta refulsit, ut jam superius dictum est, et infra referetur.

Elizabeth Staglin Religiosa ordinis S. Dominici.

pta.

industria,

scribit Vitae sanctimoniarum defunctarum

et Henrici

retroacta altis contemplationibus.

Henricum consulti

In primo conversionis ejusdem Virginis initio multa illi sublimita et ad intellectum pertinentia inciderunt, capta admodum difficilia, utpote de simplici ac nuda Divinitate, ut res omnes create nihil sint, de sui resignatione, de formarum ac simulacrorum omnium expulsionem ac abstersione, atque id genus aliis, quo et elegantibus erant ornata verba, et lectori miram adferebant animi voluptatem. Sed in his id latebat detrimenti ac pernicii, quantum ad simplices et primum inebantes homines pertinebat, quod ob necessaria discretionis defectum, quo etiam dno illa Virgo laborabat, verba illa dictaque possent in hanc atque illam rapi partem, et aequo ad carnem ut ad spiritum accommodari, prout lector affectus esset. In seipsis quidem erant optime institutiones, nec tamen ipsae inde expedire poterat. Quomobrem scriptis oravit Ministrum Sapientiae, ut is ipsi superpetas ferret, et ad plenum regnumque ipsam iter deduceret. Sed quia ante dicta sanarum institutionum voluit te etiam ipsi non nihil capta erat, scripsit ei, ut in tenuissis rudibus institutionibus, de sublimitas illis jam super memoratis rebus ad ipsam perscriberet. Ad eam Minister ita respondit : Si quidem filia de ejusmodi altis rebus pax admiratione ex me cupi certior fieri, ut illis, cognitis, de spiritu se commode obsequi, facile te pocius expedireo verbis, quae tamen te gaudio efflere non debeant, maxime quando hinc facile potes in perniciosos errores abduci. Vera sanctitas et perfectio non in pulchris est verbis sita, sed in bonis operibus et recte factis. Si vero id te ad pericula hominum merita, ut possis ea vivendo assequi, fac quod hortor, omnes se ne interim tuis et praesentis] sed questionibus, ea pedis in metas, eae tibi nunc conveniant et accommodata sunt. Et tamen quidem videtur, monitis etiam in rebus et juveni] et] quam exornata : quam obrem tibi tunc similibus longe utilis et condebilis fuerit, nescio ut primo inopandum sit, et de

vita

vita actiosa salutiferisque ac piis exemplis, ut videlicet ille atque ille Dei amicus, qui simili modo suae vitae emendationem sint auspicati, principio quidem in Christi vita et passione sese exercitarint, quenam perpetim perpessi sint, ut sese foris ac iutus gesserint, utrum a Deo suavitate an sterilitate tracti sint, et quando denique vel quo pacto rerum formis et imaginibus absoluti fuerint. His nimirum homo inchoans provocatur, dirigiturque ad apprehendam perfectionem, et ea, quae sunt viciniore salutis, quamvis possit haec eadem Deus in momento praestare homini, quod tamen non solet, sed labore et concertatione ea obtinenda sunt.

se totam ejus
directioni tradi-

96 Ad haec rescripsit virgo jam dicta: Non ego sublimibus et subtilibus inbio verbis, sed vitae sanctimonie ac integritati, eaque omnino stat animi sententia, recte ac ordine prosequi, utcumque molestum et acerbum id fuerit. Sive fugere oporteat, sive perpeti, sive emori, sive quodlibet aliud sit, quod me ad supremam possit perfectionem evehere, id plane persequi decrevi. Nec est quod te absterreat, Pater, naturae meae imbecillitas. Quidquid ipse jubere ausus eris, etiamsi naturae doleat, id equidem, divinae virtutis freta auxilio, exequi non verebor. Incipe primum a minimis, et sensim ad altiora me deducito, quemadmodum puerum scholasticum solet ludimagister ea primum docere, quae pueritiae congruant, ac subinde magis magisque promovet ad studia potiora gravioraque, donec in magistrum evadat. Unum est, quod te oratum velim, queso ne id abnuas, ut non modo abs te dirigar ac instituar, sed confirmet etiam et corroborer in quibuslibet, quae mihi possint accidere, adversitatibus. Sciscitante Ministro, quenam ipsius esset petitio, respondit: Ex aliis didici, mi Domine, pellicanum ea esse naturam, ut rostro seipsum vulneret, ac proprio errore suos alac pullos, naturae victus amore. Quo exemplo id ego significare volo, ut tu quoque eodem modo me miseram ac indignam filiam tuam esca spiritali piarum institutionum tuarum foveas ac nutriaris, nec eas aliunde colligas, sed ex teipso petas. Quanto namque propius quid ipse expertus es, propiusque didicisti vita tua, tanto magis afficiet ac permovebit sitibundam animam meam. Ad haec Minister rescripsit in hunc modum: Non ita pridem sublimia quaedam dicta mihi exhibuisti, quae tu ipsa tibi collegeras ex mellitissimis sanctae memoriae Doctoris Eckardi scriptis, quaeque ita ut par est, magno studio et amore conservas. Non possum ergo non vehementer admirari, quod post haustum praeclearissimi illius viri eximium nectur, tantopere te sitire significas humilis Ministri simplicem ac rusticum potum. Quamquam dum id recte percipis, non sine ingenti gaudio tuam haec in re prudentiam et industriam comperio, quod studioso inquiras, quae prima sint initia sublimis ac securae vitae, aut quibus exercitiis ad eam primo pertingendum sit.

CAPUT XXXVI.

De hominis inchoantis primis iustis.

Sualet et peccatorum confessionem generalem

At vero Sanctorum omnium exempla diversa sunt, aliud lupus, aliud illius. Interim tamen non committam, quin de illo agam rectoris vite initio, de quo tu cupis certior effici. Novi ego hominem in Christo, qui cum inepere meditaretur, primo conscientiam suam integra confessione expurgavit: eratque tunc totus in eam intentus curam, ut confessionem illam rite perageret, errataque sua omnia prudenti ac discreto confessario explicaret, sic ne ab eodem Dei vices gerente mundus et immaculatus recederet, remissis ipsi cunctis peccatis: perinde ut beatissima Magdalene, corde compuncto et flentibus oculis Christi sacra vestigia abluenti, eodemque Christo omnia illi peccata condonante. Hoc, inquam, illius

hominis primum fuit erga Deum initium. Quod ubi percipit antedicta Virgo, suo affixit animo, volensque etiam ipsa similiter agere, toto affectu Ministrum illum cum maxime idoneum coepit velle habere Confessarium, hoc ipso id etiam spectans, ut ratione confessionis, illius quoque filia spiritalis efficeretur, essetque in fide Dei tanto commendatior. Sed quia certis quibusdam ex causis non poterat illi ore confiteri, totam suam commemoravit vitam, quae revera innocens et immaculata erat, et ubicumque pro sua opinione inquam deliquerat, in grandi conscripsit tabula cerea, eamque signatum illi misit, rogans ut absolutionem ipsi impartiretur. Perfecta ergo illa confessionis tabula, ad caecum ita scriptum ostendit: Venerabilis Domine, misera ego peccatrix tuis provoluta vestigiis, obsecro ut fidei corde tuo me in cor divinum reducas, patiarisque me esse et dici filiam tuam in temporalia ac aeterna vita. Haec illo fidenti Virginis hujus devotione medallitus commotus, ad Deum se convertens, ait: Equid dicam piissime Domine? Anne repellam eam? Certe id ego nec cui possim facere: et si id agerem, fortassis delectori esset tibi Domino meo: quandoquidem illa divitias Domini sui in ejus famulo requirit. Itaque, elementissime Domine, una cum illa tuis adyutus pedibus, obsecro eam exaudias. Prosit illi fides sua et pia confidentia. Clamat enim post nos. Cogita quid olim feceris mulieri illi Cumanitidi. Certe, piissime Domine, tam apud nos celebris est et pervulgata immensa benignitas tua, ut etiam multo pluribus peccatis merito debeas veniam dare. Clementissime Jesu, benignissimos oculos tuos ad illam converte. Die nuncum illi consolatorum verbum: Confide filia, fides tua te salvam fecit. Sitque id, oro, firmiter et ratum et meas erga illam vices implens: siquidem ego, quod meum erat, feci, optans illi plenissimum peccatorum omnium veniam.

98 Deinde cum eodem nuntio rescripsit illi. Quod a Deo per Ministrum petisti, praestatum tibi noveris, certumque habeas jam ante id illi fuisse a Deo revelatum. Eodem namque die mane adhuc post absolutas preces suas paulisper quietus rosedit, conscriptisque externis sensibus per visum multa ei divina bonitatis spectacula objecta fuere. Inter alia ex divina irradiatione dilecti, uti Deus angelicus spiritus maximis affecerit gaudiis, summoque felicitate donavit, et ut singulis pro singulari quodam ordine ac discrimine peculiare indiderit proprietates, quas veritas non possit explicare. Atque cum aliquamdiu illis beatissimis Spiritibus caelesti sese recreasset voluptate, essetque animo exhilaratus ex stupendis illis et admirandis, quae illius anima pensaverat, illustrationibus, in eadem visione ad sese ingredi te vidit, coramque ipso assistere inter Angelorum frequentiam assidente, moxque serio admodum flexis humi genibus faciem te tuam ad cor ipsius reclinare, atque diu satis ita te permanere adspectantibus illis angelicis Spiritibus. Mirabatur autem ipso Ministro audaciam tuam, quatenus ea civilitate ac honestate composita eras, ut benigne te tolerares. Quid vero gratie in illo misero recubens corde a Deo consecuta sis, tu ipsa optime nosti, poteratque in te animadverti. Non post longam moram cum te exiisses, facies tua tam jucunda, serena, gratiosa apparuit, ut post ea peripene intelligi singulararem quandam gratiam tibi et contulisse Deum et adhuc collatarum per cor illud, adeo ut Deo laus, et tibi inde accedat consilio.

99 Eodem fere modo contigit alteri eundem, praeclearo sane ac adhuc religiosae virgini in castro quodam commoranti, Antea vocabulum habenti, cuius vita omnis non nisi vera perpassio fuit. In ea Deus magna et admiranda operatus est a primae aetatis iustis ad mortem usque. Haec antequam nosset Ministrum Sapientiae, et vel audita quippiam de eo percipere et,

Aurora
Lena.
Sena.

inter Angeli
cum conspexit.

Virgo alio
nomine n
H. Joanne
Leang. pecc
vata et conf
teri.

ACCITORE
LAUR.
SIBIO.

percepisset, vice quadam inter orandum facta in ecstasi, vidit ut in caelesti patria Sancti Deum contemplerentur et laudent. Petiit autem a D. Joanne Evangelista, qui illius erat Apostolus, cuique speciali devotione afficiebatur, ut ipsius confessionem reciperet. At ille perbenigne respondit, daturum se ipsi suo loco bene idoneum Confessarium, cui Deus plenam in ipsam contulisset auctoritatem sive potestatem, et qui abunde eam posset consolari in multitudine ipsius afflictionibus. Perquirente autem virgine, quisnam ille esset, quique vocaretur, cuncta illi ab Apostolo declarata sunt. Illa gratias agens Deo, primo mane surrexit, adiitque conobium, quo missa erat a Deo, inquisivitque ubi Minister foret. Haec Minister vocatus, ad portam conobii accessit, et interrogavit ex ea quid negotii haberet. Exposuit ea illi reia ut erat, et conditori cepit. Ille cognito quod divinitus ad ipsam missa foret, permisit eam confiteri, et illi satisfecit. Narravit autem Ministro eodem sancta virgo, vidisse se quandoque in spiritu pulcherrimam rosaceam arborem, eximii huiusmodi rubicundis conspicuam rosas. In hac arbore apparuisse puerulum Jesum cum certo ex rubicundis confecto rosas. Sub ipsa autem arbore sedisse Ministrum. Porro Jesum parvulum perfrures carpentem rosas, in ipsa Ministerum reponisse, donec totus esset rosas obsitus. Sciscitanti autem virgini equid sibi rose ille vellent, puerulus respondit : Rose iste multe numero, multijuges significant ercees, quas Deus Minister permittit evenire, quas ille suaviter ac comiter accipiet ex Dei manibus, et foret patienter.

quem a puerulo Jesu rosas obtegi ob cruce, fortiter toleratus vidit.

CAPUT XXXVII.

De primis hominis incipientis institutionibus et exemplis sive figuris, utque ejus exercitia cum discretione debrant esse conjuncta.

Ceterum ubi in primo rectoris vite exordio per confessionem sese Minister rite repurgarat, sua ipse sibi cogitatione tres præfixit circulos vel terminos, intra quos pro spiritali custodia ac observantia sese inclisit et cohibuit. Primus circulus erat, ejus cubiculum, sacellum, et chorus templi. Intra hunc amulatum constitutus, satis sibi in tuto esse videbatur. Alter erat circulus totum conobium intra porte limites. Tertius idemque extimus, ipsa erat porta, ubi multa illi opus erat circumspeditione et custodia. Extra hoc autem tres terminos si quando processisset, nihil sibi differre videbatur a silvestribus bestiolis extra suam speciem progressis et a venatoribus circumdatis, quibus hinc dubie magna opus est industria et arte qui se teneantur.

Ad evitanda pericula, loca monasterii triplici circulo distinguit.

Sapientiam æternam sibi spirituum delicti.

101 In ipso quoque suo conversionis principio quendam sibi secretum delegerat locum, nempe sacellum, ubi sua devotioni etiam per imagines satisfaceret. Speciatim vero eum ad hunc adolescentulus esset, in membrana sibi depingi curarat æternam Sapientiam celo terraque presidentem, miraque pulchritudine et forme elegantia ac amabili specie creaturarum omnium decorem facile superantem, unde eam sibi in ipso juventutis flore in sponsam et amicum adseverat. Hanc imaginem nunc formosam secum ducere solebat, quomodo, stulti causa alio proficisci cogebatur, et omque sila ob oculos ponebat ad sui cubiculi fenestram, et intimo cordis affectu sequens eam inflectebatur. Ad extremum secum eam domum reduxit, et sincera animi intentione in ipso sacello eam collocavit.

sententiam Patrum in sacello appingi curat.

102 Quis vero præterea illic imagines habuerit pro illarum objectis, prout ipsi aliisque melioribus congrueret, satis potest adverti ex pictis eo in sacello figuris et sententiis antiquorum Patrum, qui hic partim ascriptæ sunt, ita ut in sacello erant delineate, magisque sensum quam verba expressimus. Abbas Arsenius interrogavit Angelum, quid faceret

ut salvus fieret. Dictumque est illi : Fuge, Tace, Quiesce. In visu quodam Angelus Ministro ex Vitis Patrum ejusmodi legit sententiam : Fons et origo honorum omnium est, jugiter secum comorari. Abbas Theodorus : Puritas cordis majorem confert scientiam, quam studium ipsum. Abbas Moyses : Sede in cella tua, et ipse te de omnibus instituet. Abbas Joannes : Externum hominem tuum serva in silentio, et internum in puritate. Ideo : Piscis extra undas, et monachus extra cellam, æque deficient. Antonius : Corporis castigatio, cordis devotio, et recessus ab hominibus, efficiunt ac tenent castitatem. Idem : Nullam geras vestem, quæ præferat vanitatem. Primum novi tronis certamen est, adversum vitam fortiter dimicare. Abbas Pastor : Nulli unquam indignaberis, etiamsi vel dextrum tibi impleatur oculum excutere. Isidorus Abbas : Homo iracundus displicet Deo, quamlibet magna signa efficiat. Ipericus : Minus peccat, qui tempore vitæ carnes edit, quam qui proximo detrahit. Abbas Pior : Pessimus est aliena tractare vitia, propria dissimulare. Zacharias : Magnopere illum contemni necesse est, qui velit esse perfectus. Nestor : Asinus ante fias oportet, quam divinam obtineas sapientiam. Senex quidam : Mortuorum instar in adversis et prosperis semper immotus permanens, Helias : Pallidus vultus, confectum macie corpus, et humilis incessus ac conversatio, probe ornant religiosum hominem. Hilariion : Equo lascivo et petulanti corpori de esca detrahendum est. Senex quidam : Aufer a me vinum : siquidem mors animæ in illo latet. Pastor : Nequaquam ille monachus censendus est, qui adhuc conqueritur, nec iram comperere, multiloquium fugere, sui que contemptum ferre novit. Cassianus : Ut sese Christus gessit in cruce moriens, ita nostros debemus mores componere. Abbas Antonius ad Fratrem quemdam : Age, Frater salutis tue curam geras, aut certe neque Deus, neque ego unquam tibi consulere poterimus. Arsenium Abbatem eum mulier quædam rogasset, ut ipsius esset amator apud Dominum : At ego, inquit, oro Deum, tui memoriam ab omnino meo propeus excludat. Macarius : Vexo corpus meum me divexans, multisque alligens me tentationibus. Joannes Abbas : Nunquam propria voluntati obsecundatus sum, nec unquam verbis alius docui, quod ipse factis non præstitissem. Senex quidam : Multa pulchra verba absque recte factis, inania sunt, perinde ut arbor multis abundantis foliis, et fructu vacua. Nilus : Qui in mundo multum versari habet, multa is quoque vulnera accipiat necesse est. Senex quidam : Si nihil potes aliud in cella exercere operis, vel parietes illius, Dei amore, custodias. Ipericus : Qui caste vivit, is honore hic afficitur, et a Deo coronatur. Apollonius : Principiis obsta, et caput serpentis contene. Agathon Abbas : Triennio lapidem ore tuli, ut silere discerem. Arsenius : Sæpe me locutum dolui, tacuisse nunquam. Senex a quodam juvene requisitus quomodo tacendum sibi foret, respondit : Donec interrogaretur. S. Symeonica : Dum egrotas, gaude : namque Deus tui meminit. Nec morbi causam jejuniis assignes, siquidem et qui non jejunant, egre habent. Si corporis vexaris tentationibus, itidem gaude, quod aliis ex te Paulus possit efflic. Nestorius : Nunquam me sol manducantem vidit. Joannes : Nunquam me Sol irascentem intuitus est. Antonius : Discretio inter virtutes facile primas sibi vendicat, id est, ut in omnibus possis medium attingere et adhibere modum. Pyramus : Nihil juxta bene cepisse, nisi ad finem perseveres. Abbas Moyses : Quicquid animi edicit puritati fugiendum est, quantumvis bonum appareat. Cassianus : Totius perfectionis scopus est, ubi anima cum universis viribus suis in unicum illud unum quod Deus est, recepta est.

103 Hæc figuræ et sententiæ Patrum filias sua spiritali Ministri misit in mente, ut etiam ipsa corpus sum.

suum Patrum illorum exemplo severe castigaret. Quod illa suscipiens, cepit subtrahere sibi, seseque affligere cilicinis vestibus et funibus, horrendis vinculis. Quod ubi Minister percepit, hrec illi mandavit : Si quidem filia vitam spiritalem pro meo consilio ducere decrexisti, quemadmodum a me ipsa petisti, missum fac ejusmodi nimium rigorem et asperitatem. Neque enim vel feminere imbecillitati, vel bene constitute nature ac habitudini tue ea congruit. Non dixit Christus, Tollite meam crucem in humeros vestros, sed ait, Tollat quisque crucem suam. Non debes velle imitari Patrum antiquorum rigidam severitatem, nec etiam aspera spiritualis Patris tui exercitia. Sed ex his duntaxat quedam tibi desumes, quae corpusculi tui infirmitas bene perpeti possit, ut vita quidem in te extinguitur et perimas, sed corpore diu vivas. Ea nimirum præclara est exercitatio, tibi que utilissima. Cum autem illa scire vellet, cur ipse Minister tam dura fuisset amplexus exercitia, quae tamen nec ipsi nec aliis consuleret sectanda, ad scripturas Patrum eam remisit, dicens : Litteris proditum est, olim inter Patres quosdam pene inhumanam ac supra quam credi possit, asperam egisse vitam, adeo ut hisce recentioribus temporibus delicati quidam homines non possint id sine horrore vel audire saltem. Non enim attendunt, quantum fervens amor et strenuitas cum Dei virtute conjuncta, et agere et perpeti queat causa Dei. Injuscemodi ferventer amanti homini, omnia etiam impossibilia, plane possible sunt in Deo. Ita David in Psalm. In Deo meo, inquit, transgrediar murum. Contra vero in iisdem Patrum vitis aequè annotatum legimus, quosdam hanc asperitatem et rigorem prætermisisse, et tamen utrique ad nunc spectantur sequum. D. Petrus et Joannes Apostoli non eodem tracti fuere modo. Quis hæc omnia, intra sane, absolvere et explicare queat? nisi quod mirabilis est Deus in Sanctis suis, et secundum multitudinem magnitudinis suae diversis vult modis laudari. Deinde non omnes eadem sumus corporis et nature habitudine præditi, unde quod uni proficit, alteri officit. Non ergo putandum est, si quis fortassis talem rigorem amplecti nequeat, ea re impediri eum quo minus summam possit perfectionem assequi. Quanquam alia ex parte non debent molles ac delicati in aliis ejusmodi rigida exercitia et asperam vivendi rationem spernere aut damnare, vel in parte pejorem interpretari. Unusquilibet tantum in seipsum intentus sit, observetque quid ab ipso requirat Deus, et illi satisfaciat, aliis prætermisissis. Ut plurimum sane satius est, moderatum ac discretum sequi rigorem et severitatem, quam nimiam ac indiscretam. Sed quia difficile est medium tenere, præstat paululum a medio deficere, quam plus satis ipsum excedere. Fit enim haud raro, dum nature nimium moderate subtrahitur, ut postmodum necesse sit inordinate nimium illi indulgere : tametsi plerique insigni sanctitate Patres, præardentissimo fervore hæc in parte excesserunt. Ejusmodi rigida vivendi ratio et exempla memorata illis conferre queant, qui subipsis nimium propitii sunt, nimisque molliter se habent, ac petulant et indomito corpore suo in sui perniciem delicta opera abutuntur. Porro tibi ac tui similibus non ita conveniunt. Habet Deus varias crucees, quibus suos castigat et probat amicos. Equidem sic sentio Deum abam tuis velle humeris crucem imponere non paulo molestiorem, quam sit ista corporis castigatio. Eam, ubi accesserit, tempore animo recipere.

104 Non multo post elapso tempore cepit Deus hanc virginem diuturnis afflicere morbis, ita ut corpore adveniret. Hæc tunc valitudine ad extremam vitam devenit. Scripsit tunc in Ministro, ut sibi mandasset, quemadmodum ille ante prædixerat. Cui tale Minister responsum redidit per litteras. Non solum per

me, filia carissima, Deus tibi futuras prædixit crucees tuas, sed me etiam in te afflixit et lesit, maxime quando neminem idum habeam, qui deinceps pari studio et tam sincera fide suam mihi commodaturus sit operam in absolvendis conficiendisve incubrationibus meis, perinde ut tu fecisti, cum incoluissis esses. Eam ob rem idem Minister Deum ex animo pro te oravit, si sibi gratum esset, ut salutem tibi restitueret. Sed cum pro voto non statim exaudiretur, amicabile quadam indignatione erga Deum motus, dixit se nullos posthæc de ipso conscripturum libellos, atque etiam matronam illam salutationem, qua erat uti solitus, sese omisurum, nisi te sanitati redderet. Cum igitur sub hac animi perturbatione in sacello pro consuetudine sessum se recepisset, a sensibus abstractus, videre sibi visus est Angelorum frequentiam in ipsum sacellum ingredi, et ejus consolandi gratia caeleste carmine deponere. Noverant enim id temporis haud vulgari eum afflictione vexatum. Sciscitantibus autem illis quid ita missus esset et cur ipsis cantantibus se socium non adjungeret, fassus est illis animi sui perturbationem, qua commotus esset erga piissimum Deum, quod suas nollet exaudire preces salutis tuæ crassa fusas. At illi hortabantur eum ut quiesceret, nec ita se gereret : quandoquidem Deus eam tibi permisisset venire corporis adversam valetudinem pro summa utilitate tua, atque eandem fore crucem tuam in hoc seculo, qua et in presenti maxima gratium, et in futura vita multiplex præmiium tibi sis comparatura. Ergo illa putissis esto, et afflictionem hanc non nisi ex Dei providentia cum munus gratissimum accipere.

CAPUT XXXVIII.

De puerili devotione in uovis Christi firmibus.

Postea Ministrum visitandi causa ad se venientem, agra affecta hæc Virgo rogavit, ut quippiam de rebus spiritualibus sibi referret, quod non nunquam pro se ferret severitatem, et tamen animo Deum amanti esset jucundum auditu. Cœpit ergo Minister illi quaedam commemorare de sua puerili devotione ac pietate, atque : Minister cum ætate ad hunc juvenili vivido esset animo, multo tempore eum servabat morem, ut ulu venam sibi inveni permitteret, ad Christum sese reciperet in cruce pendente, prædatorque saevo brachio suo, intus eum suspensis diceret illi, O amiceum omnium longe carissime Domine Jesu, recorderis, obsecro, hæc inter homines versari consuetudinem, ut amici suos accedant amicos, cum sibi sanguinem minuerint, quo salubrem possint recuperare sanguinem. Atqui tu ipse nosti, mi Domine, neminem te mo mihi esse cariorem. Hæc de causa ad te venio, ut huic meo benedicens vulnere, et hominum mihi sanguinem crees. Eodem adolescentie sue tempore postquam rasis erat, et elegantissimo facies ejus colore perfunderetur, ad Hominum Jesum se contulit dicens : Suavissime Jesu, si vultu et os meum rosarum omnium colorem quantumvis gratum vinceret, non nisi tibi uni hanc pulchritudinem tuis Minister exhiberet. Et quantumvis cor ipsum tu potius inspicias, et externe non admodum attendas, hoc ipso tamen cor meum quandam tibi amoris significantionem exhibet, quod ad te, non ad alium aliquem, me confero. Si quando novam tunicam aut cucullum induisset, primo ad solitum se recipiebat locum summi, orabatque eadē hominum, ejus beneficio id esset vestimentum consecutus, ut eam vestem sibi vellet esse salutarem, præstareque ipsi pro sua gratissima voluntate eam deterreret.

106 In puerili etiam annu otate constitutus, veru novo adventante, et pulcherrimis erumpentibus florentibus, pro consuetudine sua retinebat sese, ne flosculos vel carperet vel attrectaret, donec spiritali amice sua jucundam et peramorem ex ipis floribus

ACTORUM
LACU
SIBRO.

cum precibus
conatur des-
pelle re,

Intelligit ab
Angelis

datum ab
augumentum
gratia et gl
ria.

Pia Henrici
devotio et in-
cristum vici

rasura capii
hæm.

rubricanda in
una veste

floucaum res
tum hieque e
offerens co-
lesti munera
reccatur

Elisabeth mo-
deratam præ-
scribit corpo-
ras castiga-
tionem,

Matth. 16. 24
Luc. 9. 24

Psal. 17. 30

cujus mor-
buna,

AUCTORE
LAPPE
SUSO.

bus coronam conficeret, in qua primum, quem carpsisset florem, in Dei matris honorem inseruit. Deinde ubi tenus illi adesse videbatur, decerpebat flores non sine multis amantissimis cogitationibus, absorptansque eas in cubiculum, sertum inde efficiebat : ingressusque eorum templi aut D. Virginis sacellum, coram ipsius imagine flexis humillime genibus, ejusdem imaginis capiti sertum imponebat, ea animi intentione, quod ipsa esset flos omnium gratissimus, suique corolis vernasque amantitas : orabatque, ut primitias florum a suo servulo oblatas non despiceret. Quodam tempore, cum pulcherrimam illam Dominam suam ejusmodi decorasset corona, in visu eorum ipsi patere videbatur, cornebatque lucidissimos spiritus angelicos, splendidis amictus vestibus, sursum deorsum volitare : simul etiam auribus hausit melodiam, longe omnino, que unquam audite sint, suavissimam, ab illis jucundissimis Spiritibus in eodi palatio decantantem. Speciatim vero carmen quoddam de Virgine matre concinentes illos audivit tanta vocum harmonia, ut præ nimia voluptate totus animo colliqueret. Erat autem carmen simile illi, quod omnium Sanctorum solemnibus die in Sequentia (ut vocant) canitur : Ille Regina Virginum transcendens culmen ordinum, etc. Coepit autem etiam ipse una cum illis canere. Hausit ibi tum anima illius plurimum celestis gustus et suavitatis, ardentisque erga Deum desiderii.

etiam Angelos
ejus laudes
conantur.

107 Alio item tempore sub Maii initium amantissima illi Dominæ suæ eorum Regine juxta morem eorum rosarum magna cum devotione imposuerat. Eodem autem die mane admodum somnum sibi indulgere volens, eo quod ex itinere fessus domum rediisset, proponensque ea vice gloriosam Virginem in salutatum dimittere, ubi surgendi juxta consuetudinem illius hora advenit, videbatur sibi velut in celesti quodam choro consistere, ubi Magnificat in Dei matris laudem decantabatur. Ro finito, Virgo illa sacratissima accessit ad Ministrum, precepitque ut visum illum canere inchoaret : O Vernalis Rosula, etc. Cogitabat ille quid hæc res sibi vellet, ac nihilominus obtemperare ei volens, hilaris animo cantare coepit. O Vernalis Rosula : moxque ex illa angelica familia in choro alstante, tres vel quatuor adolescentes simul cum illo suas junxerunt voces : deinde cœtatim reliqui omnes : cantabantque tum magnanimiter ac suaviter, ac si universa ille instrumenta musici resonassent. Sed cum cantus nimiam suavitatem inflemæ ejus natura ferre non valente, ipso ad se reversus est.

108 Altera post Assumptionem ejusdem Virginis die ingentia celestis patriæ gaudia iterum videre permissus fuit, sed nemo intro admitteretur, qui indigne accessisset. Itaque Ministrum admodum nitentem ingredi, adolescens quidam per manum apprehendit, atque : Non est, ut putes, Frater, hæc vice hære tibi ingredi : sed hæc foris subsiste : quandoquidem debito obstructus teneris, culpamque tuam satisfactione diu oportet, antequam possis ecclesias audire cantiones. His dictis, per vim flexosam ac tortuosam dixit eum in autem quoddam subterraneum proscenium obscurum ac inane et horrido aspectu. Non poterat hæc illæve progredi Minister, perinde ut illi, qui in vincula coepeti, neque Solem, neque Lunam videre videntur. Hic ille misere afflictatus, coepit alta trahere suspiria, et gestus per se ferre lamentabiles ob suam captivitatem. Paulo post reversus adolescens, petiit ab eo, ut haberet. Respondit ille, pessime se habere. Tum adolescens : Noveris, inquit, summum eorum Imperatricem impressentiarum irato in te esse animo ob culpam illam, cujus causa hæc captivus detineris. At Minister hinc valde perterritus, ait : Heu me miserum, quid tamen erga illam deliqui? Respondit adolescens : Indigne fort, quod tam invitus de ipsa concionaris in illius solennitatibus, adeo ut heri etiam in illius præcipuum cele-

reprehenditur
quod e e
humilitate . . .
ejus solennitatis
detraheret con-
cionari

britate Superioribus tuis nolle te de ipsa concionem habere responderis. Ad hæc Minister : Ego, inquit, mi Domine, tantæ eam dignitatis existimo, ut me indignum putem, qui de ipsa verbum faciam ad populum : atque eam ob rem senioribus magisque idoneis hanc ego provinciam relinquo, quod plane sentiam longe eos præclarior de ipsa concionari, quam miser ego possim. Contra autem affirmante adolescente, quod Dei Genitrix ipsius conciones perquam gratas haberet, nec debere eum posthac id officii subterfugere, ille solutus in lacrymas, dixit adolescenti : Quæso te, carissime, concilia mihi gratiam beatissimæ Matris Dei. En polliceor tibi fide mea, me posthac aliquid ejusmodi non admissurum. Subrisit adolescens, eumque blande consolans, ex carcere educum ad sua reduxit, dicens ei : Animadverti ex placido celestis Imperatricis vultu et illius de te sermonibus, suam erga te iram seposuisse, semperque materna fide te prosecutam esse.

109 Per id temporis in consuetudinem verterat, ut quoties extra cubiculum descenderet, vel rursus ascenderet, per templi chorum suum faceret iter, et dignissimum salutaret Sacramentum, ita secum cogitans : Si quis habeat eo quo pergit itinere amicum haud vulgarem commorantem, libenter solet nonnihil summi proferre iter, ut possit suum amicum invisere et familiariter alloqui.

egredius cu-
biculo, salutat
Ven. Sacra-
mentum

110 Aliquando contigit ut peteret quidem a Deo festa sibi bacchanalia exhiberi, eo quod nollet ea ab quavis mortali creatura recipere. Itaque a sensibus subductus, videre sibi visus est Dominum Jesum intrantem ea forma, qua erat cum esset triginta annorum, ut ipsius experet desiderium et celestia ei bacchanalia efficeret. Accepit autem idem Dominus Jesus scyphum vino plenum in manus, obtulitque eum tribus illis ad mensam inibi assidentibus, alii post alium. Primus hausto vino cecidit, viribus destitutus. Alter nonnihil debilis effectus est. Tertius nihil sensit incommodi. Quod vero hæc sibi vellent, Dominus Ministro exposuit, indicans illi quid inter inchoantem, progredientem, et perfectum hominem intersit, et ut ei diversa se ratione gerant in divina suavitatis affluentia.

sacra baccha-
nalia cele-
stare visus
sibi cum Jhesu.

111 Hæc atque ejus generis alia cum Minister suo egrote filia recitasset, sermone suo finem imposuit. At illa, quæ audierat, cuncta annotuit clanculo, et ut possent servari, in cistam ea inclusit. Quodam autem tempore alia quedam religiosa sanctimonialis venit ad eum dicens : Equid habes soror divini mysterii in tua arca reconditum? Hæc nocte in somnis vidi celestem quendam puerulum in eadem arca consistentem, manu tenentem musicum quoddam instrumentum longe suavissimum, quo spirituales depromebat cantiones usque adeo jucundas et gemulas, ut nemo non spiritali inde gaudio et voluptate afficeretur. Quæso te, mea soror, profer id quod illic inclusum servas, ut etiam nos alia legamus. Tenuit illa, nec quicquam inde referre voluit : siquidem ne id faceret, interdictum illi erat.

Hæc scripta et
recitata, ab-
lteri recondita
sunt

CAPIT XXXIX.

Ut hominum mundi vanitatibus deditos Minister ad Deum reduxerit, et ut afflictos sit consolatus.

Quando multum intercesserat temporis, quo nihil suæ spiritali illiæ Minister significaret. Scripsit ergo illa literas, ut quicquam ipsi demitteret, unde eor ejus afflictum requireretur. Erant autem literæ in hunc ferme modum scriptæ : Miser aliquis nonnihil inde consolations accipit, si ab eis se miserrimos conspiciat, itaque homo afflictus animam recipit, si vicinos suos quandoque magis calamitosos fuisse, et tamen divinitus adiutos pereperat. Ad hæc Minister ita rescripsit : Ut cruce tuas feras moderatius, dicam aliquid de afflictionibus in laudem Dei.

NOVA

Suetonii
Laure.
Suetonii.

tristis apparet? Respondit ille: Eia, Frater mi, Missa hic mihi cantanda est de Martyribus: indicare volens, a Deo ipsi revelatum esse, quod immaniter esset divexandus. Sed Fratrem hoc non intelligente, ipse quoque rem tacitam habuit.

117 Deinde ubi venit ad oppidum ante Christi natalem diem, quando sunt prolixiores tenebræ, pro more suo acerbis cepit afflictionibus discerniari, adeo ut humano iudicio putaret præ dolore cor suum disruptum iri, si eni alii ul unquam evenisset. Siquidem tam graviter his erat vullatus afflictionibus, ut proorsus illi miserandum in modum subtraheretur, quidquid habebat reliquum sive commodi, sive solati, sive honoris temperarii, sive alienjus alterius rei, que posset hominem recreare, quo ipse nisi potuisset. Porro crux illa acerrima hujuscemodi erat. Inter alios plures, quos cupiebat ad Deum reducere, venit ad eum fallax quædam et versipellis femina, cor lupinum sub honeste (ut videbatur) conversationis tegmine gerens: idque adeo occultare novebat, ut multo valde tempore Minister id minime posset animadvertere. Ceciderat illa ante in turpe flagitium et probum cum viro quodam: nec eo scelero contenta, exaggerare illud voluit, prolem ex ipsa natam alteri proorsus innocenti assignando. Verum Minister ob hoc flagitium minime eam a se repellere volens, audivit confessiones illius, præstititque illi necessaria ac honesta officia, plura etiam quam alii ejus regionis religiosi Fratres, quos Terminarios vocant. Sed cum multo id durasset tempore, perspicere tum ipse, tum alii fide digni homines depershenderunt, elanculo ipsam deditam sceleribus, quibus et ante fuerat. Quod tamen ipse pressit silentio, volens eam proderi omnibus: At nihilominus subduxit se ab ea, nec solita ei præstitit obsequia. Quod ubi illa persensit, mandavit ei, ne sic ageret: nam si emolumentis, que ex ipsa caperet, fraudaretur, ipsam penas hauriam, daturamque se ei puerulum, quem ex seculari viro haberet, ejus ipsam vellet genitorem ultimare, atque eo ipso tantum se illi ignominie notam instauram, ut ubivis locorum pessime diffamaretur. Satis ille his verbis consternatus fuit, stansque secum tacitus, ex imo ingemiscens pectore, intra se dixit: Angustia mihi sunt muliplex et quo me veritam ignoro, si enim hoc egero, vis mihi est: sin autem non egero, iterum vis mihi est: atque ita totum me angustie obsident, ut obtemere me possint. Interim anxie sustinebat corde, equid tandem illi deorsum adversus ipsam permissurum esset Deus. Cepit autem il consiliū apud sese et Deum, prestare et corporis et anime sue salutem, ut inter duo mala potius eligeret disjungi a scelerata illa muliere, utrumque accideret famæ illius: idque etiam secutus fuit. Ille illa re adeo permota fuit, ut ultro ritroque ad seculares et religiosos emisitans, præ immani improbitate sua seipsum libenter summam notaret ignominiam, tantum ut illi misero errorem confidat. affirmavitque apud omnes ex illo se potidem concepisso. Ea res admodum offudit omnes, qui ejus dictis fidei delibabant, idque tanto magis, quanto illius pervulgata sanctitas longina pereperuisset. Ad vero medullas cordis et anime ejus penetravit, ibatque in seipso talescens præ miseria et angustis, duxitque noctes insomnes et molestos dies, brevisque somnus ejus, terroribus permixtus erat. Suspexit ergo lamentabili vultu et profundis suspiriis ad Deum, et ait: Eia adest, Domine, tempus illud miserabile, adest hora mea, quinam potero immensas cordis mei pressuras perpeti? O si mortuus essem, ne hanc calamitatem vel visu vel auditu perciperem! O pio Jesu, tu ipse nosti, ut præstantissimum nomen tuum cunctis diebus veneratus sim, ac longo lateque omnibus amabile reddere conatus sim, honorandumque obtulerim, et tu homini meo tantum vis adferre ignominiam? Id

invidus pro-
pria mis-
tercedit.

solus ei proles
obtruditur

ad Deum fu-
git

merito conqueri possim. En celebris Ordo Dominicanus ex me tantam capiet infamiam: quod certe nunquam lamentari desinam. O angustias cordis mei! Pii omnes, qui me hæcenus ceu sanctum hominem bonore prosecuti sunt, quod mihi poterat animam addere, jam non aliter quam fallaciosum hominum corruptorem adspicient, quod certe animam meam diris conficit vulneribus.

118 Sub his querimoniis aclementis cum aliquam-
din ita versatus esset Minister, ut vita ac viribus deficeret, mulier quædam ad eum venit, dicens: Cur te adeo maceras? Domine? smoe animum: eu ego tibi facile opem tulero, modo mihi obtemperare voles, ne quam tue existimationis jacturam facias. Sive ergo, obsecro, magno et infracto animo. Suscipiens ille, ait: Qua id ratione efficias? Respondit illa: Puerulum tuis incomprehensum sub veste clam subducam, et nocte vel vivum sepeliam, vel au in ejus cerebrum impressa occidam. Illo sublato, sopietur omnis hic tumultus et fama tua integra tibi permanebit. Ad hæc Minister indignatus respondit: O feminarum omnium longe crudelissima, tunc innocentem hunc parvulum ita neci dabis? Quid illi imputandum est, quod mater ejus tam flagitiosa est? Tunc eum vivum sepelies? Absit, absit, ut ille latrocinii meo unquam consensu admittatur. Nihil quidem pejus hinc mihi accidere potest, quam fama et nominis mei extinctio: et reversa si vel totius regni existimatio ex me penderet, libens ego cum hodie omnipotenti Deo offerentia resignabo, potius quam sinam erorionem hunc innoxium effundi. At illa ait: Non est infans iste ex te genitus: quid te angit si sic pereat? simulque; cultrum acutum proferens. Sine, inquit, alio me eum abducere a conspectu tuo: moxque illi vel guttur præcidam, aut hunc ei cultrum in cor imprimam, ita ut oculus defuncto, pax erit. Tum ille: Tace, inquit, mulier scelestæ: ejuscumque domum sit parvulus iste, et formatus est ad imaginem Dei, et sacrosancto Christi sanguine redemptus. Nolim ergo tam crudeliter ejus sanguis fundatur. At mulier atra commotabilis respondit: Si non placet ut occidatur, saltem patiaris manere eum in templum reponi, ita ut fit aliis infantibus expositis: aut certe intolerabilis feras sumptus necesse est, antequam educatur.

119 Ait Minister: Epndem confido omnipotenti Deo, qui mihi hæcenus providit, facile eum etiam et mihi et huic parvulo necessaria præstaturum. Perge igitur, et ad me infantem huc clam adducito, ut eum inspiciam. Cum ergo puerulum in sinum reposuisset suum, arrisit illi parvulus. Unde ille ex imo pectore ingemiscens, ait: Egone mihi ardentem ejuscemodi formosum infantulum pernoam? Absit, Epndem libens patiar, quidquid ejus causa mihi acciderit. Versoque blande vultu ad infantem, ait: O te puellum miserabilem, quam miser es orphanus. Siquidem qui te genuit, non te vult habere pro suo: intida genitrix tu exponere te voluit ceu canem proorsus rejecit. At Dei permissu mihi donatus es, ut ego tuus sim parens. Et id ego libens faciam, nec tamen aliunde, quam ex ipso Deo te suscipiam. Tu quidem, dulcissime infans, in meo resides sinu, et quamvis sermonis sis inops, tamen placidis me oculis intueris. At ego te sanctio contemplan corde, oculisque lacrymantibus, et piis oris osculis. En perfundo ego tenellam faciem tuam calidis lacrymis meis. Ast ubi sensit elegantissimus infans Ministri profusas lacrymas suam irrigare faciem, etiam ille acriter flevit, atque ita pariter plorabant. Cernens autem Minister plorantem infantulum, suo eum pectori amantèr appressit, dicens: Cessa jam fili mi carissimo, Egone te occidam, quod non sis ex me genitus, neque oporteat tua causa duos perpeti labores? Non possum ego illo pacto te adligere, quandoquidem meus eris et Dei filius, et quamdiu Deo procurante ulla mihi buccella supererit, tibi eam impartiar in laudem

impedit e-
dem infan-
tis.

hanc ubi
cepit.

alloquitur
pro commo-
ratione

Dei

Dei, feramque libens, quicquid hinc mihi acciderit. Has ubi voces lamentabiles audivit ferox mulier, quae infantem occidere instituerat, tota corde compuncta, in altis prorupit ejulatus, ita ut eam compositi opereretur, formidante Ministro, ne res in publicum divulgaretur. Postquam illa satis flevit, reddidit ei infantulum, illique bene precatus, ait, Benedicat tibi Deus, et sancti Angeli ejus ab omni te malo teneantur : jussitque ut suis sumptibus bene curaretur.

120 Post hæc detestabilis mulier hujus infantis mater, Ministrum magis ac magis ubique diffamare perrexit, maxime ubi id illi obesse potuisset, adeo ut per plures honesti homines ejus vicem miserentur, sapius mortem a justo Juce Deo illi mulieri imprearentur. Quandoque adit eum quidam cognatus ejus, et dixit : Va mulieri illi sacrilegæ, quæ tantum in te facinus admisit. Profecto ego te de illa ulciscar. Latitabo uspiam in longissimo illo fluminis ponte, eamque transeuntem e ponte in flumen demergam, ut sic ejus inmanis crudelitas vindicetur. Cui Minister : Ne sic, inquit, feceris amice. Absit ut mea causa quisquam perimatur. Novit Dominus secretorum omnium cognitor, istum infantem injuria mihi eam obtulisse. Ergo causam hanc illius ego manibus commendo, ut ipse eam vel occidat, vel vivere permittat pro suo arbitratu. Et quamvis animæ meæ periculum in illius procuranda nece dissimulare vellem, tamen honorarem in illa castas omnes et honestas feminas, sineremque eam vita frui. Ad hæc ille indignabundus respondit : Apud me sane nihil interest, utrum feminam jugulem an virum, si me hujusmodi contumelia affecisset. Cui Minister : Noli, inquit, id enim inmanis quædam feritas et barbara temeritas fuerit. Cessa igitur, sinasque evenire mihi cruce omnes, quas me pati volet Dominus.

121 Lucrescente autem ipsa afflictione, quodam tempore victus animi infirmitate, cum nimium esset pregratiatus, volebat aliquid capere recreationis et levamenti. Itaque ad duos abiit amicos suos, ex eis consolationem petiturus : qui dum fortuna arderet, ei se familiares ac fides exhibuerant. At ibi permisit eum Deus re ipsa experiri in utrisque quam nihil sit solidum ac integrum in creaturis. Siquidem ab aliis duobus eorumque sociis longe gravius depressus fuit, quam a vulgo. Alter eorum duris eum exceperit verbis, faciendamque ab illo indigne avertit, non abstinens a conviciis et contumeliis. Inter alia, quæ in eum injuriose dixit, jussit enim a sua cessare amicitia et familiaritate, quod illius consuetudinis ipsum paderet. Ea verba per intimas cordis ejus medullas ferabantur, dixitque ad illum voce miserabili : O Frater mi, si te Deus permisisset in hoc densum demergi eorum, ut me permisit, equidem ad te alacriter prosilirem, et comiter inde extraherem. Tibi vero, proh dolor, non id satis est quod me cernis profunde demersum, sed ipse etiam me conculcare niteris. Id ego conqueror afflictissimo quodam corde piissimo Jesu. Ille autem tacere eum jussit, dicens eum convicio. Actum est de te. Non solum conaciones tue, sed etiam quæ fecisti codices, rejiciuntur. At ille erectis ad cælum oculis, suaviter respondit. Confido omnipotenti Deo, libellos et scripta mea oportuno tempore longe gratiora carioraque fore, quam unquam antehæc. Ejusmodi ille consolationem certe lamentabilem ex præcipuis suis sodalibus et amicis recepit. Eodem in oppido ad id usque temporis homines pii satis illi de necessariis rebus providerant. Sed cum falsi isti rumores ad illos perlati essent, quotquot illis fidem adhibebant, opem et amicitiam ab illo retraxerunt, donec certa edocti veritate, rursus sese ad illum contulerunt.

122 Die quadam nonnihil quietatus resedit. Atque interim sensibus subnectus, videbatur sibi in regionem quamdam intelligibilem abductus : ibi tum quispiam in ejus animæ fundo loquebatur hoc pacto

Audi, audi verbum consolatorium, quod tibi jam loquam. Ille arreectis auribus auscultabat. Legit ergo illi Latine verba illa Isaie : Non vocaberis ultra derelicta, et terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis voluntas mea in ea, et terra tua inhabitata, quia complacuit Domino in te. Hæc cum perlegisset, iterum ea tertio quartoque repetit. Quod ille admirans, ait : Quid sibi vult quod toties hæc mihi commemoras? Ea, inquit, ex causa id ago, ut animo in Deum confirmato illi fortiter confidas, quando ille etiam terræ amicorum suorum, id est, mortalibus eorum corporibus necessaria providebit, et si quid uno loco detractum eis fuerit, id alio suppedabit.

Ita etiam pro sua benignitate tibi faciet Deus. Totum hoc revera postmodum evenit, tanque evidenter, ut plures pro gaudio riderent, laudarentque Deum, quorum prius oculi ex nimia commiseratione lacrymas fuderant. Haud secus tum agebatur eum hoc afflicto homine, quam cum bestiola quadam a feris belluis lacerata ac depasta, quæ adhuc nonnihil odoris exhalet, quo afflicti funcliei crabronis, toto illic agmine advolant, et reliquias ossium penitus depesunt, extractasque medullas seum in aera absorbant. Eum namque in modum misere ille longe lateque divulgatus fuit, itaque ab hominibus specie religiosis, quique id facerent sub tegmine quodam piarum querelarum et piarum colloctionum, ut sese tanquam ex amicitia mutuo recrearent, cum tamen nulla in eis inesset fidelitas. Inde vero nonnumquam infestos quosdam incidentium cogitationum malorum aculeos persensit in hunc modum : Si quis pio Jesu a Judæis aut Ethnicis, vel publice flagitiosis quippiam patiatur, potest id utramque tolerari. At isti tui videntur amici, qui me tum atrociter cruciant, atque eo ipso cruciatu intolerabilior est. Porro sibi ipsi redditis, ubi recta ratione cuncta expendit, nullam eis assignavit culpam, sed Deum per eos id effecisse sentiebat, quodque ipse ita perpeti deberet, Deumque suos amicos per hostes suos ad ipsorum præcipuam salutem adoptare. Speciatim vero ejusmodi impatientie aculeis permoto ita intus responsum fuit : Memor esto Dominum Jesum in sua sodalitate nemum D. Joannem carissimum discipulum suum, et D. Petrum fidissimum sibi habere voluisse, sed etiam imparum illum Judam sustinere. Tu ergo, qui Christi sectator esse cupis, cur invitus Judam tuum pateris? His subito incidens quædam cogitatio sic respondit : Eheu pio Jesu, si afflictus amicus tuus non nisi unum haberet Judam, tolerabile foret : at nunc angeli omnes his abundant, adeo ut uno discedente, quinque alii existant. Ad hæc autem intus ita responsum est : Quisquis animo bene constitutus est, neminem debet existimare Judam suum, sed potius Dei cooperatorem, per quem ipse pro sua præcipua salute exercitari debet. Nimirum quando Judas Christum osculo prodidit, Christus eum suum appellavit amicum, Amice, inquit, ad quid venisti?

123 Hunc in modum postquam Minister satis superque vexatus, ejusmodi calamitatem non parum diu pertulerat, exigua quædam illi remansit consolatione, qua sola adhuc orgebatur, quod rumor de ipso sparsus, nemum ad instituti Dominicani præcipuos Praelatos pervenisset. Sed hanc ipsam consolationem repente illi subduxit Deus. Nam qui toti præfectus erat Ordini, et Provincialis, ut vocant, Germaniæ, simul in eum advenerunt iræm, ubi mulier flagitiosa Ministrum falso detulerat. Quod cum miser ille adibi habitans didicisset, animo plus satis perterritus, ita secum cogitabat. Portassis Superiores tui fidem commovebant improbe illi feminæ, quod si fecerint, actum est de vita tua. Namque in ejusmodi te penitentia ergastulum coniciant, ut satius sit mortem ipsam perpeti. Hæc angustia totis continuis duodecim diebus et noctibus eum corripuit, ita ut semper hanc expectaret sui castigationem. Quadam die ex humana imbecillitate foras prorupit præ-

AUCTOR:
LACI.
SERIO.
Isa. 62. 4

Dei consolatione erigitur.

a cujus manu doctur tribulationes accipere.

Muth. 26. 30.

Feretur ne ca lumbis ad Ordinis Prælatos deferatur.

curat educari :

impedit eadem perfidiam matris :

afflictus est sodalibus relictus pro solutio convicia.

MELIORE
LAURE
SCIO

stibus quidam minus compositis, victus nimia, quatum tenebatur, angustia, atque sub hac lamentabili interioris et exterioris hominis constitutione, seorsim ab hominibus secretum quendam locum petiit, ubi a nullo nec videri nec audiri posset, atque nonnumquam alta traxit suspiria: quandoque lacrymis humescebant oculi, mox inapetu per genas ferebantur. Non poterat pro nimio cordis angore usquam secum consistere, modo repente residebat, mox coloriter exiliens ultro citroque per cubiculum cursitabat, quasi eum mortis angoribus collactaretur. Quandoque ejusmodi voces per cordis ejus viscera perforebantur: *Eheu piissime Jesu, quid ex me facturus es? Cum ergo ita misere se haberet, divinitus ei inspiratum fuit: Ubi nunc est tui resignatio? ubi eodem permanere animo in adversis et prosperis? quod ipse quidem aliis hilariter consulisti et persuasisti, uti se debent expedite resignare. Ite, nec haerere usquam. Ad quæ ille lacrymabundus respondit: Hinc percunctaris ubi mei sit resignatio? Ego vero ex te seiscitor ubinam sit inexhausta in suos amicos Dei misericordia. En nihil nisi extremam calamitatem expecto, et jam in me ipso petii, tanquam qui capite damnandus sit, et frenalitatem ac existimationis suæ jacturam fecerit. Putabam ego Deum esse benignissimum, et clementissimum ac filissimum erga eos omnes, qui se ipsi permittere ac resignare audent. At proh dolor in me ille defecisse videtur. Eheu fons ille pietatis, qui nunquam potuit obstrui, erga me miserum sese retinere patitur. Ah cor illud indulgentissimum, ejus benignitatem totus testatur et prædicat mundus, me miserum extreme dereliquit. Avertit a me lucidissimos oculos suos et vultum serenissimum. O facies Dei mei! O cor piissimum, non ego credidissimamquam, non de te sperassem, ut me usque adeo rejiceres, O abyssus inexhausta, succurre misero jam tamen præmortuo ac perditio. Tu scis omnem spem et consolationem meam in te uno collocatam, nec in ullo alio in terris commorante. Eia quod quot afflicti esis, queso me ascensitate hodie. Non est certe, quod quisquam scandalum accipiat ex hac mea lamentabili perturbatione et incompositis gestibus. Nam donec in ore mihi versabatur resignatio, quendam erat de ea dicere. At nunc totus sum corde satius, et sagittæ Coniitii nefandas venarum omnium ac nullas conflixerunt, atque ipsa exhausta exhauserunt cerebrum meum, adeo ut nullum sit toto corpore meo membrum, quod non penitus dolore et cruciatu confectum sit, et qui tandem possim esse resignatus? Hunc in modum cum tam misere se habuisset ad medium usque diem, essetque admodum delibitatio cerebro, tandem quietus resedit, atque a seipso aversus, ad Deum se convertit, ejusque se voluntati permittens ac resignans, ait. Fiat voluntas tua.*

cupietus ad
pore ex punit:

Deccore in
Sulicem tam
quillitatem

cupietus
tam jactura
nihil fu-
re ubi

atentibus tuo nomine tanto erit gratior. Quod quidem certo me affirmare, hoc poteris nosse argumento. En Deus justus et terribilis propediem te ulciscetur, furoremque suum in execrandam illam effundet feminam, que tibi hujus calamitatis esse auctor, eamque subito extingnet. Et quicumque ei speciales fuere adjutores mala de te spargendo, itidem omnes brevi peribunt. His auditis, Minister de sui liberatione hilarior factus, expectabat quem finem illi tragoædiæ Deus impositurus esset.

125 Paucis post diebus cuncta hæc revera acciderunt. Siquidem mulier illa sacrilega subito expiravit, Deo eam puniente, et ex aliis permulti, qui gravius eum infestabant, etiam cito vita functi sunt, partim sine ratione, partim sine confessione et Eucharistia. Ex his unus fuerat Prælati, qui dire ipsam afflixerat. Is Ministro per visum apparuit, cum esset defunctus, atque illi ea causa vita et dignitate privatum se esse, dirosque illi multo tempore perferendos cruciatus. Ubi autem insolitam hanc vindictam et mortem subitariam adversariorum illius cerneret quidam ejus amici, horum omnium consilii, laudabant Deum, dicentes: Profecto Deus huic adest bono viro, estque perspicuum, injuriam ei irrogatam esse: quoniam merito posthac et apud nos et cordatos omnes majori erit in pretio et existimatione ac opinione sanctitatis, quam si ista non esset perpeusus. Inde vero, Deo efficiente, tempestas illa sopita est, ut erat a Virgine in visione prædictum. Sæpius postea cogitabat: Verissimum est, Domine, quod vulgo fertur, Cui Deus bene cupit, illi nemo potest officere. Confuternalis etiam illius, qui hæc in causa non se amicum declaravit erga ipsum, ut est supra dictum, nec diu post supervixit, post obitum suum, omni illo ablato impedimento, quo a vultu Dei contemplatione distinebatur, in veste lucentia et aurea ipsi apparens, miranter eum complexus, faciem ejus ad suas genas blande appressit, et, ut quod ipsum offendisset sibi condonaret, essetque inter ipsos sempiterna amicitia, abseeravit. Pergradum hoc fuit Ministro, eumque rursus complexatus est amicitissime. Mox ille evanuit, et ad celestia migravit. Postea, ubi Domino visum est opportunum, Minister multa perpeusus, divinitus est ab omni sua afflictione recreatus, ilque interna cordis pace, tranquilla requie, et gratia lucentia. Laudabat ille Deum medullitis pro transacta hæc presentium afflictione, dicebatque se nec pro toto mundo velle, quin esset hæc omnia perpeusus. Facile tum ex Dei illustratione cognoscebat præclarius se erectum ac recreatum et in Deum sublevatum ex hæc sui humiliatione, quam ex cunctis aliis, quas a puero esset perpeusus ad id usque temporis, afflictionibus.

convictatoribus subita morte multus.

restitutio existimatione præstare

liberatus ab omni mole læstia.

CAPUT XII.

De internis quibusdam vexationibus.

126 Illa spiritalis Minister cum jam memoratam legisset afflictionem, et præ condolentia satis plorasset, oravit eum, ut etiam de internis diceret vexationibus. Respondit ille se de internis molestiis dno quodam recitaturum. Fuit, inquit, in ordine quodam monasterio vir quidam celebris nominis, cui Deo permittente, crux quodam interna acciderat. Sub hæc cruce adeo totus animo considerat, ut metu diuque lacrymis et ejulatu se alligeret, ac misere cruciaret. Ille ergo idem venit ad Ministrum Sapientia, eique magna cum devotione suam explicavit vexationem, obsecrans, ut suis precibus ipsi a Deo opem flagigaret. Mane quodam cum pro ipso oraret Minister, se deretque in sacello suo, in visione adstitit coram ipso diabolus speciem præferens nigerrimi .Æthiopis, flammantibus oculis, et tartareo ac terribili adspicere, arcum manu gestans. Cui Minister: Adjuro te, inquit, per Deum vivum, ut quis sis, aut quid hæc velis, explices. Respondit ille prorsus diabole. Ego blasphemie spiritus sum, experierique tu que quilibet

Procedit præcanti ista in visione pp-rt.

velim.

ACTORUM
T. VII.
S. III.

velim. Ministro autem se ad chori ostium avertente, ecce Frater supradictus per idem intrans ostium, volebat in chorum ob Missam cantandam ingredi. Illico teter cacodemon suum intendens arcum, ignitum misit telum in cor Fratris illius afflicti, ita ut pene supinus corrueret, nec posset in chorum pertingere. Qua re offensus Minister, dure illum daemone oburgavit. Quod indigne ferens superbus demon, intento arcu volebat etiam in ipsum jaculum ignitum emittere, sed Minister actutum se ad beatam Virginem convertens, ait : Nos cum prole pia benedicat virgo Maria. Mox daemone fractis viribus evanuit. Mane facte, exposuit haec Minister Fratri memorato, indicavitque ei certa remedia, non alia quam que in concione illa sua conscripsit, ejus est initium, Lectulus Noster floridus, etc.

127 Inter alios multos internis crucibus praegravatus, quadam vice accessit ad Ministrum homo quidam secularis alterius regionis, dixitque ei se longe omnium gravissime vexari, nec tamen a quoquam posse referri consilium. Non ita pridem, inquit, desperaveram, et proe doloris vehementia meipsum volebam interficere. Haec angore correptus, cum jam junctae in aquam me velle praecipitem dare, et facto impetu in me ipsum homicida insurgerem, supra me vocem audivi ejusmodi : Cessa, Cessa, ne teipsum tam turpiter perdidideris. Inquire Fratrem illum Dominicanum, (expressit autem ei nomen Ministri, quod ille nunquam audierat) isque te relevabit ac instituet. His ille exhilaratus, nobis seipsum extinguere, perquisivitque Ministrum, ut jussus erat. Videns autem Minister lamentabiles hominis querimoniae, placide ad eum conversus, tanta ejus animi consolatione et hilaritate affecto, docuit quid ageret, ut deinceps Dei fretus gratia, in ejusmodi tentationes non incidere.

CAPIT. XLII.

Quantum afflictiones homini plus utilitatis, et Deo majorem gloriam adferant.

Post haec Virgo illa sancta his Ministrum quaestio- nibus pulsavit : Vellem, ait, nosse, quae crucis homini impetrans conciliabiles, Deo maxime sint laudi et honori. Ad quam Minister : Multivariae, inquit, sunt afflictiones, quae hominem praeparant, eique vitam munit ad ipsius aeternam beatitudinem, si modo recte eis uti noverit. Interdum permittit Deus evenire homini divini vexationes absque illius demerito : quibus sane vel probare eum vult, quam sit constans, aut illi mittere quid habeat ex seipso. ejusmodi nulla leguntur exempla in veteri Testamento. Aut certe in us Deus suam duntaxat laudem spectat et gloriam, ut habet Evangelium de ceco nato, quem Christus amplexum affligavit, et illi vitam donavit. Quidam ita affliguntur, ut tamen bene commoverint, quemadmodum hinc ille cum Christo crucifixus, cui hominis beatitudinem prostravit ob integram illam sui ad ipsum in cruce conversionem. Quorundam afflictiones numeratae sunt, quantum ad praesentis vexationis causam attinet, et tamen culpa non carent, propter quam Deus eis permittit adversa acciderent, ut est frequens admodum et usitatum, ut omnipotens Deus nimium superbum premit, hominemque ea infectum, ad seipsum redire, et ejus animi tumorem graviter compefcendo ac humiliando, adque ejusmodi aliqua re, in qua ille nihil fortassis mali commiserit. Alia sunt afflictione, quas Deus ex sua benevolentia quibusdam occurrere patitur, ut per has a majoribus severetur, ut fit illis, qui se cum ferunt purgationem, dum morbis, ac iniquitatibus aliis id genus malis castigantur, quo careant poenis molestioribus, vel quae sint Deus a se dolere exierit in hominibus, ut in morte nihil nosse habeant molestiosos illos daemones intueri vultus. Nonnulli ex ardentissimo amore patuntur. Sunt etiam in hoc

seculo complures inanes ac desolatae afflictiones, quas illos ferre necesse est, qui mundo in illis quae mundi sunt, volunt satisfacere, qui proculdubio poenas inferorum multo sibi dolere et labore mercantur, quod sane possit consolari homines pios in ipsorum afflictionibus. Sunt alii, quos crebro Deus intus admonet, ut se integro corde ad ipsum convertant, quod ipsi cupiat familiarem se exhibere, qui tamen sua incuria illi resistent. Hos interdum Deus per afflictiones ad se trahit, ut quocumque se vertant, quo Deum possint effugere, Deo permittente non nisi adversam fortunam multaque seculi incommoda, illius commodis permixta, experiantur : atque hoc ipso ceu per capillos apprehensos adeo retinet, ut ex ejus manibus elabi non possint. Denique multos reperias licet, qui nihil patiantur adversi, nisi quantum ipsi sibi crucem fabricant, dum magnipendant ea, quae nullius sunt momenti. Id quod reipsa didicit olim quidam graviter afflicti, dum transiret caecos quosdam, et audiret feminam misere lacrymantem. Cum enim illius consolandi gratia in domum ingressus esset, percipiebatur, quid illa graviter ipsam cruciaret. At illa respondente, quod aciem perditam recuperare non posset, ille mox egressus, illa secum cogitabat : O fatua mulier, si manum ex meis fascibus in tuos levasses humeros, non plangeres amissam aciem. Ita delicatuli quidam diversis ex causis sibi crucem fingunt, ubi tamen non est. Praeclarissima vero et praestantissima crux est afflictio Christiformis, qualem suo imposuit Pater Deus Pater, hodieque imponere solet curiosis animis suis : non quod quisquam praeter solum Dominum Jesum omnino sit absque culpa; sed quemadmodum Christus sua passione instar ovis in lupis circumdato mansuetissimum se exhibuit : ita etiam praecipuus animis suis innumeros imponit crucis, ut non impatientes, ex illis praeclearis hominibus discimus pati equanimiter, et benigno corde vincere in bono malum. Haec ergo omnia confideres filia, nec invita foras cruce tuas. Nam undecumque accidat crux, poterit homini esse utilis, si rite eam omnem noverit ex numeribus Dei suscipere, in Deumque referre, et per illum superare.

129 At autem ad illum Virgo : Crux illa praestantissima, de qua jam postremo dixisti, Pater, cum quis praeter culpam suam patitur, panem sane est : velim igitur institui, ut homo culpis obnoxius et reus afflictiones suas ex Dei auxilio debeat vincere. Is enim dupliciter alligi videtur, tum quod Deum offenderit, tum quod foris cruciatur. Respondit Minister : Id quoque nunc expediam : Novi ipse hominem quemdam, qui hunc servabat morem, ut si ex humana fragilitate culpam poena dignam adiuisset, loterem sedulum mutaretur, et sicut haec vestes hinc prius sanguine lotas, postmodum ad mundas adducit aquas usque sordes omne praestans eluit, ita et ipse nunquam quiesceret, donec pretioso sanguinis Christi pro consolatione et subsidio reorum omnium ineffabili eum amore profusa, ac ex ejus vulneribus decurrerit, copiosum sibi spiritaliter obtineret perfusum. Atque in eodem ferventi sanguine se sordescens nas ablueret, atque in illo salutaris cruentoque rivulo totum se lavabat, perinde ut solent infantes in calidis lavari balneis : idque fecerat magna animi devotione, cum firma et indubitata fide catholica equaneta confidens in illo pretioso sanguine ejus omnipotenti virtute deoam se peccato et reatu expatam ire. Sive ergo eum suo demerito, vel praeter demeritum, pateretur, semper hunc ille tenebat morem apud Deum.

CAPIT. XLIII.

Et quosdam mundo adductos, ab eorum labentiam amore abstraxerit, et ut Dei amorem pertraxerit.

Et tempore, quo se Minister hinc commoedat, ut

127. In
nem a desu-
rationis pra-
piti

129. In
nem a desu-
rationis pra-
piti

129. In

127. In

129. In

129. In
culpa alia
afflicti
129. In
quae ab
tar.

AUCTORE
LAUD.
SUBIO.
*Et sanctimo-
nialcm ab il-
lito amore
uocet,*

ut homines ab amore caduco ad Deum revocaret, ad-
vertit in quibusdam canobis ejus generis versari
homines, qui sub habitu religioso corda gererent
mundana. In his una erat amori illicito admodum de-
dita, habebatque amicos suos, vel amasios : quod est
totius religionis toxicum. Illic Minister ait, si qui-
dem spiritalem ac tranquillam euperet obtinere vitam,
ut his valeret, et amicorum suorum loco aeter-
nam Sapientiam sibi amicum sumeret. Id vero illi
perquam molestum fuit, quod eleganti corpore et
aetate juvenis esset, seseque ejusmodi hominibus im-
plevisset. Tamen eo illam adduxit, ut jam prompta
esset voluptate ipse obtemperandi. Sed ubi hæc bona
voluntas aliorum studio mutata fuit, dixit illi Mini-
ster : Omite hæc filia : en prædico tibi, nisi sponte
id egeris, facies vel invita. At illa fidissimas ejus
sermones floccipendens, Deum pro ea serio obse-
cravit, ut eam inde retraheret sive prosperis sive ad-
versis rebus. Quodam die abiit juxta morem, cum ad
pulpitum sub crucifixi imaginem, nudatusque hunc
suo dice flagellavit, ut sanguis ubertim succe-
deret : oravitque Deum ut illam edomaret. Idque
factum est. Cum enim esset domum reversa, nox
fœdus quidam in ejus dorso excrevit gibbus, qui eam
deformem reddidit. Sicque coacta est necessario
omittere, quod volebat causa Dei.

131 In eodem minime clauso comobio alia erat
virgo juvenis, nobilis genere, quo multis annis cor
et tempus suum ejusdem demonis irretita laqueis,
cum omnis farina hominibus misere detraxerat :
eaque jam ita erat excecata, ut Ministrum hand se-
cuse quam silvestris hestiola fugeret. Timebat enim,
ne ab ejusmodi instituto per illum revocaretur. Ora-
vit autem Ministrum ejusdem virginis germana soror
ut suam in ea fortunam perclitaretur, si qua ratione
ab illa perniciose vivendi consuetudine ad Deum ipsam
posset reducere. Quod cum ille putaret vix possi-
bile, dixit ei : Sentio equidem facilius posse in lauari
curios, quam illum hinc recedere, sedque morte eam
posse retrahi. Tum illa omnino admodum rogabat,
dicens : nam se de illo concepisce fidem, quidquid
serio a Deo peteret, non posse illum pati repulsam.
His Minister victus sermonibus, adhibuit illi suam
operam. Cum autem illa semper eum fugeret, nec
posset eum ea colloqui, cum ille fœnis D. Margareta
virginis advertit eam cum aliis virginibus egressam
foras in agrum lini curandi causam. Itaque clamentem
eas secutus, circumdat agrum ut commode posset ad
eam accedere. At ubi illa eum sensit adventum, im-
probe illo tergum vertit, igneam ac furibundam pro-
se ferens vultum, importunisque clamoribus eum
compellevit, dicens : Quid huc ad me accedis, Do-
mine : Perge quo cepisti : nec enim in me quidquam
officis. Malui equidem capite truncari, quam con-
fiteri tibi : potiusque me vivam sepeliri putari, quam
tibi obtemperans, meo amori renuntiam. Hæc dicen-
tem sodalis, qua illi proxima assistebat, urgavit et
composuit, dicens eum non nisi salutis ejus causa
fecisse. Sed illa caput furibunde agitans : Non ego,
inquit, illum fallam, sed verbis et factis titum illi
pectus meum aperiam. Processimus hisce sermone-
bus et incompotis gestibus porterritus Minister,
erubuit adeo, ut nec verbum posset eloqui. Reliquæ
virgines moleste ferebant sodalis suæ temeritatem,
eaque non recte agere proclamabant. Confestim
Minister ab illa recessit, suspiciensque in eorum,
ingenium, et debetque ab illa cessare penitus, nisi
quod nunc semper a Deo urgebatur hujusmodi ferme
sententia : Si quis erga Deum et mundum quidquam
velit efficere, non debere illum ita facile quiescere.
Contigit istud post meridiem. At ubi comæ peracta
vesperillum aderat tempus, Virginesque in hortum
pro lino expediendo essent ituræ, abireque eum illis
Virgo jam dicta, et transitura essent hospitale, ubi
Minister morabatur, oravit manum ex consolalibus

ejus, ut arte quadem eam ad se adduceret, ac deinde
ipsa rursus exiret. Quod et factum est, quamvis
agre. Ubi illa ad Ministrum ingressa est, asseditque
juxta eum in loco publico, sermonem suum Minister
non sine profundis suspiriis ita auspicatus est ex re-
dundanti pectore : Eia pulcherrima et Dei electa
virgo, quo usque tandem elegantissimum corpus et
cor tuum malo permittes demoni? En adeo te modis
omnibus Deus fecit amabilem et gratiosam, ut indi-
gnum sit tam bene constitutam ac nobilem virginem
ulli alii præterquam Deo longe omnium præstantis-
simo amico addictam esse debere. Ecquis, oro, justius
vernantes carpat, rosas, quam ejus illæ sunt?
Quæso, virgo nobilis et formosa, nitidos illos tuos
obtusos aperit, et præcipue illius recordare amicitie,
qua hic inebatur, et aeterno perseverat. Adverte
quas calamitates, quam infidelitatem, quos dolores
et cruces, que corporis, facultatum, animo et existi-
mationis incommoda, velint noiant, ferre oporteat
pernicioso amori deditos, quamquam dulce illius
amoris venenum ita eos dementet, ut tot inmanium
incommolorum obliuiscantur, que tamen eos et in
ista et futura vita consequuntur. Age ergo filia longe
pulcherrima et amabilissima, quidquid in te est na-
turalis ingenitatis, ad illum transferas, qui est ab
omni aeternitate omnium multo nobilissimus, ces-
sesque ab hac stultitia. En polliceor tibi fide mea,
Deum te in suam recepturam auceam, ac integram
tibi et in presenti et futuro seculo fidem et amicitiam
præstaturum. Felix illa erat hora. Verba hæc illius
virginis penetrabant pectus, adeoque id emoliebant,
ut mox sursum erectis humilior, medullitus inge-
misceret, ac fidenti et plane virili ad eum sermone
uteretur, dicens : Eia, Domine et Pater mi, en hodie
me Deo et tibi permitto, parata hæc ipsa hora disso-
luta ac vana vite mee nuntium proors remittere,
et ex tuo consilio et auxilio totum me Deo dedero,
et ex tuo deinceps ad auxilium usque famulari. Ait
Minister : Nihil mihi possit referri jucundius : sit
benedictus Deus, qui omnes ad se revertentes hilari-
ter excipit. Cum autem duo isti inter se de Deo
colloquerentur, læcivæ sodales virginis foris stabant
ad ostium, que tam proxi sermonis pertese, quod
vererentur eum ab ipsarum libere familiaritate ab-
strahendam, clamare cœperunt, ut tandem finem fa-
ceret. Surrexit ergo illa, et abiit cum eis, dixitque :
Æternam valete sodales mee : ego et vobis et eun-
ctis nostris consolalibus valefacio, utpote eum quibus
ego, proli dolere, tempus meum perdite transegi. At
nunc mi omnipotenti Deo me dabo et offero, et aliis
omnibus renuntio. Atque hoc pacto cepit noxiam
omnem vitare familiaritatem, et abstractam ducere
vitam, et quamvis crebro postmodum tentaretur, si
ad pristinum posset vivendi morem traduci, nihil
poterat officii. Ita illa se gerebat, ut summa honestate
et omni generis ornata virtutibus Deo ad finem usque
constans perseverant.

132 Accidit postea, ut Minister novam hanc filiam
suam invisendi, et in vita religiose confirmandi, atque
etiam allicum consolandi causam, extra monasterium
suum egredieretur. Et quia adversa tum laborabat
valetudine, non parum afflixit sese illo carpento ite-
nere, dum per densum pergeret lutum, et altos scan-
deret montes. Interim crebro ad Deum sublevis oculis,
mebat : Misericors et miserator Domine, admoneo
te miserabilium illorum grossum tuorum, quos tu
salutis nostræ emissa tolerasti, obsecroque ut servas
filiam meam. Porro socius ejus, ad quem subinde se
reclinabat, pro miseratione ait ad eum : Debet plane
bonitatem Dei, ut multe tuæ operamine serventur.
Cum autem longius progredieretur, donec fractis vi-
ribus non posset ultra procedere, rursus ad eum ait
socius ejus : Certe, Pater, meriti respiceret Deus
gravem infirmitatem tuam, et sua virtute quendam
tibi mitteret equum, qui te tantisper veheret, donec

*astu quodam
ad collo-
quium pertru-
hit,*

*et Christo lu-
cratur.*

ad homines pertingamus. Ad quæ sic respondit Minister : Si pro hac re pariter Deum precabimur, confido ego illum, ob virtutis tuæ meritum, hoc quod dixisti præstiturum. Deinde circumspiciens Minister, vidit ad dextram e silva quadam elegantem prodire equum, valde mansuetum ac edomitum, et ephippio instructum, ac penitus solum. Tum socius Ministri cum gaudio exclamavit : Age, Pater carissime, vide ut non sit tui oblitus Deus. Cui ille : Vide, inquit, fili et iustra oculis undique latissimum hunc campum, si quis forte usquam existat ejus sit equus. Sed cum ille longe lateque prospiceret, neminem præter illum equum ad ipsos suaviter adventantem vidit, atque Ministro : Profecto, Pater, tibi hunc equum Dominus misit. Sede ergo et equita. Respondit Minister : Si quidem, fili constitit equus ubi ad nos pervenerit, confido Dominum nobis subsidio eum misisse. Accessit autem placide et modeste equus, et coram Ministro substitit. Quod ille cernens : Age, inquit, in Christi nomine, socioque adjuvante, insedit equo, et cæpto perrexit itinere, socio illum dum satis comitante donec lassus refouisset vires. Ubi autem non longe aberant a pago quodam, descendit ab equo Minister, taxatisque habenis, dimisit equum eo, quo venerat itinere. Porro quo ille abierit, aut ejus fuerit, numquam deinceps comperire potuit.

133 Cum ergo venisset Minister ad locum destinatum, et sero ejusdem diei apud filias suas residens, amorem labentium rerum eis cuperet exosum reddere, et divinum eis commendaret amorem, illis tandem recedentibus, cor ejus ex illo ardenti sermone divina erat inflammatum caritate. Putabat enim dilectum suum, quem ipse spectabat, alisque amandum predicabat et persuadebat, infinito præstantiorem cunctis mundi amicis. Atque sub hac meditatione raptus in spirita, in visu sibi duci videbatur in prætam amantissimum, comitante ac egregio quodam ac plane cælesti adolescente, ac per manum ipsum dicente. Cæpit autem idem adolescens in animi Fratris emtionem quandam tanta vocis suavitate, ac hilaritate, ut præ nimia melodie illius dulcedine extra sensus omnes abduceretur : videbaturque ipsi cor suum usque adeo repleri flagrantissimo erga Deum amore et desiderio, ut cor ipsum in pectore agigaretur ac restuaret, perinde ac si præ nimia vi arripendum foret. Ea re compulsus fuit manum dextram cordi admove, ut illi ferret subsidium. Oculi vero intuitum redundabant lacrymis, ut per ora decurrerent. Decantata autem ea emtione, quædam illi imago objecta fuit, ex qua disceret eam castellanam, nec unquam ejus oblitus crederetur. Insuper itaque imaginem, et vidit beatissimam virginem Mariam suam parvulum Jesum æternam Sapientiam, ad maternum pectus suum apprimentem. Intum autem carminis hujus supra caput pueruli scriptum erat pulcherrimis characteribus : eratque ea scriptura adeo subtilis et abdita, ut non posset legi ab omnibus, præterquam ab illis qui per exercitationum experimenta id obtinissent. Erat autem hæc scriptura Germanico (Hertzen trant) quod potest Latine utcumque reddi, Amici dulcissime, tanquam ille solus verum sit cordis gaudium et amicus sincerissimus. Scripturam ipsam Minister copulenter legit : cumque puerulus Jesus blande respiceret. Unde ille quasi certo experiebatur, ut si das dulcissimus puer Jesus revera intum sit amicus, in quo et læta et tristia superantur. Atque ita suo eum impressit cordi pectus, moxque eum adolescente carmen illud ad finem usque decantavit. Interim dum sic ardenti flagraret amore, sibi redd tus est, invenitque dextram man in suam cordi impostam, ut eam illius adjuvandi causa sub illa impetua agitatione collocarat.

CAPUT XLIV.

Ut quadam vice Ministri meritis Deus potum suis amicis auerit.

Quodam tempore longiori itinere nimium fatigatus Minister, sero in extero quodam loco ad inclusorium venit, ubi ea nocte hospitio uti constituerat. Cum autem neque in pago, neque in inclusorio vinum esset, honesta quadam virgo lagenulam vino plenum se habere affirmavit. Sed quidam est, inquit, inter tantos? Nam plus minus viginti ibi aderant homines pii, cum aliis qui eo conflexerant, audire cupientes Ministrum concionantem. Jussit autem Minister proferri lagenulam, et mense imponi. Quo facto, rogabant eum ut illi benediceret. Fecit ille in omnipotenti virtute salutiferi nominis Jesu, primumque ipse inde bibit, eo quod sitiret ex itinere; præbuitque etiam aliis, qui inde omnes biberunt. Benebatur autem publice in mensam lagenula cumetis cernentibus; nec quidquam infundebatur vel aquæ, vel vini, quod nullum illa erat aliud; iterumque atque iterum ex eadem bibebant lagenula : sed quia vehementer eos tenebat desiderium audiendi verbum Dei, divinum illud miraculum nemo advertabat. Tandem ubi ad se redierunt, Deique potantem in illius vini augmentatione perspicue deprehenderunt, Laudabant Deum, et id miraculi sanctitati Ministri assignare volebant. Quod ille nulla ratione ferens, ait : Non est, illi, quod me hujus rei auctorem putetis : sed omnipotens Deus castum hanc hominum soliditatem pro ipsorum pia fide et corporali et spiritali potu creavit.

CAPUT XLV.

De quibusdam afflictis hominibus, singularem fide Ministro devinctis.

Erant in urbe quidam dux haud melioris sanctitatis persone, Ministro familiares, quæ tamen secundum spiritum diversa utroque ratione teaderentur. Altera erat celebris apud homines existimationis divinaque adhaebat suavitate. Altera nullus erat nominis, Deusque perpetuis cum exercebat afflictionibus. Utraque autem mortua, nosse cupiebat Minister, quam dispar eorum esset primum in illa futura vita, quandoquidem tam dissimili hæc vixissent modo. Hæc namque cupis id diei apparuit ei illa celebris opinionis, dixitque se etiam in parlatoris retineri locis. Illo interrogante, qui il fieri posset? Respondit se nullam aliam ob culpam id perpeti, quam quod ex illa sui existimatione quadam ejus animo spiritalis superbia obrepisset, cui non satis celeriter resisterat : attamen poenam ejus lævissimam. Altera que hic allegata et depressa fuerat, sine medio evolavit ad Deum.

136 Ipsa quoque Ministri gemrix toto vite suo tempore gravissimis laboravit afflictionibus : id quod accedit ex diversa illa vivendi ratione, qua tum ipsa, tum ejus maritus utebatur. Ipsa quidem Deo plena erat, optabatque omnino secundum Deum vivere. Porro maritus ejus plenus erat mundo, et dure illi resistebat, inde tum cruci toriebantur. Consectudinem sibi fecerat matrem illa, omnesque perpassiones in Christi passionem demergendi, atque ita eis superabat. Narravit Ministro filio suo ante obitum suum, triginta annis nunquam e Missæ sacro interfuisse, qui ex intima compassione erga Christi cruciatum et matrem ejus condolens simul acerberet. At etiam se ex immenso adveniens Deum amare quandoque in celum mendasse, et duodecim hebdomatibus lecto dormire se tam flagrantem in Deum desiderio, ut illi etiam medici deprehenderent, ac inde adflicterentur. Aliquando adhuc mementi quadragesimato ad templum quoddam abiit, ubi Christi de cruce depositio esse ipis figuris in altari quodam expressa erat. Coram his imaginibus venerabili quodam

Autore
L. A. R.
S. U. O.

Sua benedictione carum auget.

Fractus labore, equum, quo vehatur, a Deo obtinet.

In ecstasi.

Angelico cantu.

presentia B. Virginis et pueri Jesu creatur.

Virgo sanctitatis nomine celebris.

perpassiones et apparuit.

Abiit nunquam celebris ab obitu solva.

Mater ejus.

passiones Christi ab obitu tui.

ACTO
LAMB
SCHOD

dam modo non nihil percipit acerbissimi doloris illius, quia pertulit Virgo mater sub cruce. Atque ex hac angustia pia hæc mulier præ condolebita tantos sensit dolores, ut eor illius propemodum creparet, adeo ut præ defectu in terram collabens, nec videret quidquam, nec diceret. Sic igitur domina relata, in lecto suo jacenti facit usque in sanctam Parasceven, qua die cum Passio in templo caneretur, circa horam nonam expiravit. Eo tempore Minister filius ejus studii causa Colonia degobat : cui mater in visu apprensus, cum ingenti gaudio dixit : Quæso fili mi, dirige omnipotentem Deum, certus quod nunquam ille te deseret quolibet adversitate laborantem. En ego ex hoc migravi seculo, nec tamen mortua sum, sed perenniter vivam inquit Dominum blandoque filium exsuscitans, et ei ex animo benedicens, ab ejus oculis evanuit. Ille in lacrymas solutus, clamavit post eam, dicens : O sancta et fidelissima mater mea, sis mihi fidelis apud Dominum : atque ita fleus et ingemiscens, sibi est restitutus.

137 Tempore juventutis sue cum studendi gratia alio proficisci egeretur, Deo procurante, religiosus abbas et filius ipsi quandoque obligit sodalis. Is quodam tempore cum de Deo plurimum essent collocuti, secreto per mutuum fidem Ministrum oravit, ut salutiferum Jesu nomen in ipsis pectore exaratum sibi demonstraret. Sed hoc ille non abat. Tandem illius ingenti animadversa devotione, fecit ei uti, detectaque ad pectus veste, pretiosum illud cordis monile, quantum vellet, ei inspicere permisit. At ille hoc minime contentus, cum satis ab eo nomen esset contemplatus in ejus cordis medio perspicere exemplum, etiam manum faciemque eo applicuit, adeoque ad ipsum ore, cepit lacrymari acriter præ devotissimo, ita ut decedentes lacrymæ per Ministri pectus diminuerent. Deinceps adeo id nomen Minister habuit recommendatum, ut ejus videndi nulli impiam potestatem fecerit, nisi qui dimittat singulari Dei amico, cui id Deus videre permiserat. Ille simili, ne iste, devotione ad contemplatus est. Cum autem duocies eius dules multissimis spiritali essent uti familiaritate et amicitia, jamque ab invicem discedere deberent, vicissim sibi ex animo valelicentes, hoc inter se pactum inierunt, ut qui prior obisset, pro illo alter ex fratribus amicitia nunc uno singulis hebdomadibus duas Missas diceret, alteram feria secunda de defunctis, alteram sexta feria de Domini passionem. Post multos annos defunctus est Minister tri sodalis, et qui jam oblitus erat Minister datæ fidei de persolvendis Missis, non legit eas, ut nihilominus fideliorem illius egit memoriam. Sedente igitur illo nunc quodam in suo sacello quasi in mentis excessu, sodalis ejus per visum ad eum venit, vocisque lamentabili dixit : Proh infidelitatem tuam, Frater ! Eheu, quum mei oblitus es ! Dicente illo, quod ipsius in suis Missis quotidie esset memor, alius respondit id non sufficere, sed debere eum Missarum debitum persolvere, ut sanguis Christi innoxius in purgatorium descendens, ipsius diæ extingueret incendia : ita fore, ut lævi ex purgatoris locis educeretur. Fecit il Minister fide integerrima, et ingenti ob suam oblivionem dolore : atque propediem alius opænis liber evolavit.

CAPUT XLVI.

Uti Christus sub figura Seraphim Ministrum apprensus, pati eum docuerit.

Convertit sese aliquando Minister ad Deum perquam serio, orans ut ipsum pati doceret. Apparuit ergo illi per visum similitudo Christi crucifixi in forma Seraphim, qui sex habebat alas, et dualis quidem tegebat caput, dualis pedes, et reliquis dualis volabat. In dualibus infernis alis scriptum erat : Afflictionem sponte suscepto. In modis hæc habebantur :

Feras cruce æquanimiter. In supremis expressum erat : Disce pati Christiformiter. Hanc visionem ubi ille sanctæ cuidam Virgini enarravit, illa respondit : Noveris, Pater, novas tibi impendere cruces, quas ferre oportebit, Deo sic volente. Illo contante, ejusmodi ille cruces forent. Virgo ait : En eudam cœnobio præficiaris, ut æmuli tui propius te possint attingere, et gravius deprimere. Ergo amplectere patientiam, ut es in illo Seraphim edotus. Ille ingenuit, futuram expectans tempestatem quæ revera illi accidit, ut erat a Virgine significatum. Per id tempus tribus annis cœnobium ubi tum morabatur, neque frumentum, neque vinum acceperat, qua re magnis erat debitis obstrictum. Ejus cœnobii Fratres consilio imto, Ministrum Sapientie, quantumvis renitentem, eo quod novam sibi confatun cruceam cereret, tanta annonæ caritate, sibi Priorem elegerunt.

139 Primo igitur die jussit pulsato tintinnabulo Fratres convocari, quibus collectis dixit, ut D. Dominicum implorarent, quandoquidem ille suis promississet Fratibus, quod ipsis opem ferret, si in suis necessitatibus ejus fidem implerent. Atque ecce Duo juxta se assidebant Fratres in loco ubi erant congregati, e quibus unus alteri susurrans dixit perridicule : En quam futurus est hic Prior, dum jubet nos necessitatem nostram ad Deum referre. Forle putat Deum cælo patefacto cibum potumque nobis missurum. Alius respondit : Non modo ipse delirus est, sed nos omnes dementes sumus, qui cum nobis præesse volumus, cum tamen ante cognitum haberemus imperitum eum esse rerum temporalium, et non nisi in eorum suspicere. Ita nullis ille læcebatur judiciis inquis et sermionibus. At ille in sententia perseverans, facto mane, jussit Missam cantari de S. Dominico, ut is ipsis provideret. Stante autem illo in choro cogitabundo, ostiaris eum evocavit ad opulentum quemdam Canonicum ipsius singularem amicum, qui sic ait ad eum : Novi, mi Domine, non habere te usum rerum secularium : atque hæc nocte divinitus sum admonitus, ut Dei loco ipse tibi optuler. Quamobrem initio viginti libras Constantienses tibi offero. Confidas Deo, quod is te non deseret. Ille gaudium affectus, pecuniam recepit, jussitque vinum et frumentum comparari. Deo autem et B. Dominici adjutus ope cœnobio illi, quando ipse Prior fuit, necessaria procuravit, effectoque ut nihil ipsi solvere egerentur.

140 Idem Canonicus in extremis fore constitutus, largissimas legavit elemosynas diversis in locis, quibus ipse magis faveret. Deinde Ministrum, qui tibi Priorisungebatur officio, ad se accersens, aliquamultos ei aureos commendavit, ut eos alibi inter indigos Dei amicos, qui vires suas asperis et severis exercitiis confecerant, distribueret. Quod cum ille inuitus in se recuperet, timens eas, quæ post exonerant, vexationes, tandem victus accipere, forsaque profusens dispartit hinc inde pecuniam, ut erat pollicitus, ubiennique sperabat ejus anime commodissimum fore : fecitque id coram fide dignis testibus, et exacta apud suos Superiores ratione. Sed acres hinc illi cruces evenerunt. Namque Canonicus ille flum nonnum habuit, qui jam consumperat bona a domino illo ipsi assignata : et eum esset totus dissolutus, rebus perniciosis animam debet. Idem totus illi pecunie Ministro commendate inhilabat : quam eum obtinere non posset, sub jurando renuntiavit Ministro, ubiennique illum deprehendisset, se eum neci daturum. Periculosum ne infestum hoc odium nemo sapere potuit, quamvis crebro tentaretur. Omnino ille Ministrum extinguere voluit. Quibus angustiis non parum diu corruptus Minister, præ mortis formidine non erat ausus libere hæc illaque proficisci. Elevatis autem ad Deum oculis, ait cum genuit : Quod genus calamitose mortis,

ad patendum animalium

fit per unum nastero

in caritate amovet S. Dominicum invenit

videtur a sol ditis.

insperato elemosynam largam accepit a Canonico

hujus aliqui pecunias obitu distribuit pauperibus

In usum vestium ferri hominis

moritur de Venere san cta.

ei apparuit

herita

noto per alio scripto a sibi pra tu

1. Un ap rati

te pernitente, mi Domine, jam passurus sum? Erat ille hoc ipso magis afflictus, quod paullo ante in alia urbe quidam venerabilis Frater ob similem causam misere jugulatus fuerat. Neminem habere potuit Minister, qui hanc ab ipso molestiam aut vellet aut auderet propulsare, ob illius feri hominis audacem temeritatem. Tandem ille ad Deum se contulit, qui eum ab illo liberavit, celeri morte corpus ejus adhuc juvenile ac robustum perimens.

141 Ad hujus mali cumulum accessit alia peracerba crux. Erat totum collegium quoddam, cui multa dederat Canonicus ante dictus : sed illi his non contenti, infestis animis in Ministrum incurrerunt, eo quod nollet eis memoratos aureos tradere, misereque eum omnibus vexandum objecerunt. Siquidem et apud religiosos et seculares eum traduxerunt, et quae ille gesserat passim apud omnes longe lateque in pejorem partem interpretando divulgavit : sicque factum est, ut qua in re apud Deum ab omni culpa esset immunis, tamen apud homines male audire cogeretur. Hoc negotium si quando ad tempus intermissum fuisset, mox demum repetebatur : idque agebant multis annis donec Ministrum bene exagitasent.

142 Per id temporis in visione apparuit illi saepe dictus Canonicus egregio indutus habitu viridis coloris, qui quam ex parte rubicundas habebat rosas : dixitque Ministro, recte se habere in illo seculo, oravitque ut aequanimiter ferret tam immanem, quae ipsi inferrebat, injuriam, certus quod Deus ipsum abunde solaretur. Interroganti autem Ministro, quid ejus tam praeclarus habitus significaret, respondit : Rosae ille rubicundae in panno viridi tuam designant patientem perpassionem, qua tu me sic ornasti : ejus causa seipso te omnipotens Deus aeterno vestiet.

CAPUT XLVII.

Quam illum oporteat viriditer dimittere, qui spiritum vellet referre palmam.

SUB initio conversionis suae summo opere optulit Minister haud vulgariter placere Deo, attamen absque labore et dolore. Quodam ergo tempore forte profectus est concionandi gratia in regionem : veniensque in navem quamdam in laeu Constantiensi, offendit ibi inter alios egregium quendam juvenem splendidis indutum vestibus. Ad quem cum se adunxisset, percunctari cepit quis esset, vel quid negotii gereret. Ille se ejusmodi ait hominem esse, qui nobiles inter ipsos committeret, ut hastis congrederentur, et id genus lulos palaestricos exercebant. Tum vero ait etiam speciosus eos feminis dare operam, et qui ceteris esset magis strenuus, cum honoris referre palmam et praemium. Percontanti Ministro quid id esset praemii, respondit : Feminarum omnium, quae illic adsint, pulcherrima ejus digito anulum aureum inserit. Illo adhuc ulterius inquirente, quid faciendum memberet id honoris eumque anulum adipisci volenti, ait juvenis : Qui praeter ceteris acriter plagas et angores sustinet, nec sub his animo lassesset, sed fortem ac virilem sese exhibet, sedetque innotus et icibus aborum tundi se sunt, is honore potitur. Dicente autem Ministro. De mihi obsecro, si quis primo conflictu audax sit, satissime id est? Ille ait : Minime, sed certamen ad finem usque tolerandum est : et quavis adeo verberibus promatur, ut ex oculis ejus scintillae emeant, et ex ore ac naribus sanguis erumpat, id totum fore tibi necesse est, si velit referre gloriam. Iterum Minister omnia exploraturus. Quaesit te, inquit, licetne illi lacrymas fundere : et ut vultum in rugas contrahere dum ita male caeditur? Nontquam, ait juvenis, etiam si, ut fit plerumque in ejus pectore cor deficiat,

hilari sit vultu oportet : alioqui patebit ludibrio, amittetque honorem et anulum.

143 His auditis, Minister in sese descendere, compulsus, medallitus ingenuit, et ait : Eia, Deus praestantissime et longe omnium dignissime, si mundi hujus milites talia perpeti coguntur pro tam vili stipendio, quod tuum in seipso nihil est, quam ergo aequum est, ut pro aeterna gloria duriores toleremus labores? O si dignus ego essem, Deus piissime, in spiritalium militum tuorum numerum ascribi. O speciosissima et aeterna Sapientia, ejus amabilitati nihil usquam potest comparari, si posset anima meae abs te praestari annulus, hoc ego nomine pati vellem, quidquid tibi visum foret : copitque praenunio fervore lacrymas edere. Ubi autem ad destinatum pervenit locum, omnipotens Deus inmanes illi permisit afflictiones inferri, easque tam multas, ut pene erga Deum desperaret, multumque ex compassione propter illum plorarent. Tum ille omnis strenuae ac infatigabilis militiae oblitus, morrens et impatiens nonnihil erga Deum, cogitavit cur eum ejusmodi molestiis affligeret. Mane sequenti subdici exortum anima illius suaviter quiescente, et a sensibus suldata, quiddam in ipso hunc in modum loquebatur : Ubi jam est illa praecedens militia et strenuitas? Hanc miles strenuineus, et vir pameus vel pameus mollior vestitus, praedenti erit animo, modo quidem in prosperis, ut paulo post in adversis fracto et fessio? Hae sane ratione non potest perennis ille obtineri annulus, quem tu concupiscis. Respondit Minister : Atqui Domine certamina illa, in quibus oportet se tibi resignare et permittere, teque perpeti, nunquam diuturna sunt. Ad quod illi mox ejusmodi datum est responsum : Sed et honor ipse et gloria et annulus militum meorum, quos ego honoraveram, perennis est. His Minister in sese rejectus ac convictus, submisso admodum dixit : Fateor, mi Domine, culpam meam. Tantum oro, ut afflictio mihi liceat lacrymas fundere : siquidem cor meum omnino redundat. Cui Dominus : Proh pudor, inquit, visus in femina morem lacrymari? Certe tibi ipsi quod omnes eodi cives ignominie notam inures. Terge oculos, et bilarem vultum exhibe, ut neque Deus neque homines animadvertant afflictionis causa te plorare. Cepit ille ridere nonnihil, ac nihilominus per genas fluitabant lacrymae, promisitque Deo nolle se deinceps flere, quo posset spiritalem illum anulum adipisci.

CAPUT XLVIII.

Ut Ministro quandocumque evanescente, facies ejus ter instar Solis radiaverit.

CUM vice quidam apud Coloniam Agrippinam Minister serio admodum et ferventer concionaretur, quidam novus Christi tunc recens ad Deum conversus, illi concioni intererat. Erat idem ille satis afflictus. Cum ergo studiose in Ministrum intenderet, in terris oculis videt faciem ejus in juvenillissimam nitari claritatem, ac tribus vicibus usque adeo splendidam efficit, ut solet esse Sol, cum est aer serenissimus : potuitque nullo negotio in ejus vultu summi faciem contemplari. Ex hac ergo visione satius ille in sua afflictione animatus et recreatus atque in sancta vita confirmatus fuit.

CAPUT XLIX.

De salutifera nomine Jesu.

Quandocumque Ministro ex superiori Germania Aquigranum ad invisendam beati Simoni Virginem proficiscente, cum esset in reditu, sancta quidam virgini beatissima Maria apparuit, ita dixit : Ego Minister filii mei redit, tamenque ejus suavi summo flagrantia pectore longe lateque divulgavit, quomodo modum olim Apostolus ejus. Atque ut in novam illud

et alterius collegii,

a Canonicis obviarente recreatur

Examinat Indorum palvstricorum molestiam,

et in palmam obtinenda loci

Agrippinam, ubi Minister concionatur

adspirat in aeternam patriam,

et dicitur

quod afflicto recreatur

et dicitur

ACCORT
LAUR
SERVI.

fidemque Christianam omnibus propalare ac insinuare optabant, ita et ipse totus in hoc incubabit, ut idem sacratissimum nomen novo cum fervore amore enuctis egelidis cordibus inferat, in iisque excitet et accendat. Unde etiam cum sanctis Apostolis post obitum suum præmium æternum consequetur. Post hæc eadem sancta Virgo in Beatam Mariam oculos referens, vidit eam manu tenentem candelam elegantem, usque adeo flagrantem, ut totum illustraret orbem. In ipsa autem candela undequaque exaratum erat nomen Jesu. Dixit autem Dei genitrix ad Virginem: Isthæc candela ardens nomen Jesu designat, qui revera omnium corda illuminat, qui tamen ejus nomen devote recipiant, idque venerentur; et apud se pio affectu circumferant. Porro idem filius meus ad hoc sibi Ministrum suum delegit, ut ejus opera nomen suum in multorum cordibus cupide accendatur, et ipsi inde æternæ suæ salutis profectum recipiant.

Eadem ipsa sancta Virgo ubi multis advertit modis, Ministrum, qui illius erat spiritalis Pater, miram habere fidem et devotionem erga dulcissimum Jesu nomen, ut quod etiam suo inscripsisset pectori, cœpit etiam ipsa magno illius amore corripere, pique cum devotione idem nomen rubicundis filis sericis exiguo panno assuit, volens id clanculo apud se deferre. atque ejus formæ innumera alia confecit. Jesu nomina. effecitque, ut ea omnia suo Minister pectori applicaret, et divina benedictione addita, filiis suis spiritalibus ultro citroque transmitteret. Fuit autem illi eidem Virgini revelatum a Deo, quisquis illud nomen hoc pacto apud se circumferret et quotidie in ejus honorem diceret orationem Dominicam, illi Deum in hac vita benigne facturum, et in ejus morte propitium ipsi futurum. Quod nobis omnibus præstet Christus Jesus. Amen.

id pectori inscriptum habet.

aliis ferendum dunt.

XXVI JANUARIJ.

SANCTI QUI VIII KAL. FEBR. COLUNTUR.

S. POLYCARPUS, Episcopus,
Sancti XII Philadelphien-
ses,	} Martyres, Smyr-
næ in Asia.	S. Marus, Episcopus Trevirensis in Gallia Bel-
gica.		
S. Dativus,
S. Julianus,
S. Teilianus,
S. Reofrus,
S. Vincentia,
S. Saturnus,
S. Victorina,
S. Secundus,
S. Pappas,
S. Cantus,
S. Victor,
S. Æmilianus
et alii xxxv.		} Martyres in Africa.	S. Gabriel, Abbas Hierosolymis.	
S. Theogenes et alii xxvii socii, Martyres.			S. Athanasius, Episcopus Surrentinus in Cam-
pania.	
S. Rhodon Martyr.		S. Bathildis, Regina Gallia.	NOT 12	
Sancti duo Martyres in Phrygia.		S. Theofridus, Episcopus Abigensis in Gallia.		
S. Simeon Priscus, Abbas in Syria.		S. Theoritgida, Virgo in Anglia.		
S. Paula, vidua Romana, Bethlemii in Judæa.		S. Notburga, vidua,	} in Germa-
nia,	
S. Ammonas, Abbas in Thebaide.		S. Hixta et
S. alie vi		NOT 13
S. Xenophon,	} conjuges.	S. Ansurus,	} ejus filie, Virgines,	} Episcopi,
in Gal-
lavia.
S. Maria,		} Hierosolymis.		
S. Arcadius,	} eorum filii,		S. Gonsalvus Osorinus, Comibri-
censes,	
S. Joannes,			S. Froalengus,	
		S. Servandus,		
		S. Vilimplius,		
		S. Pelagius,		
		S. Alphonsus, Asturicensis,		
		S. Petrus,		
		S. Gobertus, monachus, Fossis in Belgio.		
		B. Albericus, primus Abbas Cisterciensis in
Gallia.		
		B. Hazeka, Virgo reclusa in Westphalia.		

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Sulpitius Episcopus Bituricensis, Confessor. *Beda, Notherus, Adonis MS. Lobicense, MS. Ultrajectense. An hic S. Sulpitius Baiocensis, de quo XXVII Januarij et legendum pro Apud Biturigas, apud Baiocensis? alioquin de S. Sulpitio Pio Bituricensi egimus* xxv Janu.
- S. Germanicus Martyr. *Beda, Nother. passus est cum S. Polycarpo, sed de eo egimus* xix Janu.
- S. Severianus Gabalitanus Episcopus. *Ferrar. De eo egimus* xxv Janu.
- S. Artemus Puteolis passus, hoc die refertur a *Constantinus Colon. in Additionibus ad Usuardum, et in MS. S. Hieronymi et Dionysii, in quodam recentiore MS. Sarmati appellatur. Acta, licet mutila, dedimus* xxxv Janu.
- S. Proiectus, Arvernorum Episcopus, Martyr, hoc die colitur in *Ecclesia Lemovicena, ut ex Breviario patet. Vitam dedimus* xxv Janu.
- Domitii, persecutione Decii extorris memoriameritare *Leontius in Sicilia scribat Octavianus Capetanus noster, atque ex eo Ferrarius hoc die.*
- S. Fabianus, vel Sabianus. *Carthus. Colon. in addit. ad Usuardum, an forte Fabianus et Sabianus Siculi, de quibus* xxxv Janu.
- S. Tryphon Martyr. *Carthusiam in addit. ad Usuardum. Quis hoc sit Tryphon, non liquet: tanti hujus nominis alibi.*
- Polycarpum Episcopum Senonensem hoc die refert *Constantinus Ghimis, et Democharem secutus, Sanctum appellat. Queritur Saussurus 1 Nov. in elogio S. Maturini, nullum ab Ecclesia Senonensi ei honorem haberi, vir etiam memoriam extare, quem ipse vel Martyrilius obnumerandum censet.*
- Terracotus horrendi, qui sub pium imperii Theodosii Juniors contigit, peri saltam hoc die commemorationem Constantinopoli tradunt *Mexea.*
- S. Conanus Episcopus Sodorensis, S. Fraeri Magister fuisse traditur a *Lesbro lib. 4, de gestis Scoto-Januari Tom. III*
- rum, *Georgio Comæo, Davide Camerario, qui ejus hoc die natalem refert. Verum quia is que hi mirant non congruit Viti S. Fraeri, Communion hunc prætermittimus.*
- S. Paula Virgo, in territorio Parisiensi, monasterio Kale, commemoratur in *additionibus Carthus. Colon. ad Usuardum et in Martyrol. Colonensi. Nihil ubi de ea legimus.*
- Jonas, Episcopus Nivernensis, Confessor. *MS. Florur. Alii cum Sanctum non nominant.*
- S. Robertus monachus trahitur a *Saussurus in Supplemento Martyrolog. Gallicani, Fossis ad S. Eulianum culti officio IX Lectionum. Is indubie est S. Gobertus, de quo infra.*
- Ibbodus, Fundator Aulae-Dei, sive Monasterii-novi Virginum Cisterciensium, apud Suecam Frisia oppidum, ac post in Veteri-monasterio Conversus, refertur hoc die in *Menologio Cisterciæ, Chrysostomi Henriquez ac Beatus appellatur. Ejus meminit Aubertus Miræus in Chronica Cisterciensi ad annum 1233, at non indicat Sanctum, aut Beatum, haberi.*
- Sancte Virgines ordinis Cisterciensis, Vitæ in Polonia, ab infidelibus vastato monasterio pro fide occise memorantur in *eodem Menologio, ex quoniam tabula Colonie excusa. Omittimus donec de tempore, necis modo, ac die, certi aliquid nunciavimus.*
- Petrus Berlandus, Archiepiscopus Burdigalensis, vir sanctus, obiit hoc die anno 1333, ut tradunt *Ul. Robertus et Saussurus in Supplemento Martyrologi, qui ad 12 Janu testatur Ludovici XI rogatu, Sixti IV mandato, ceptum in acta juxta publicam apotheciam inquiri.*
- S. Julianus Episcopus Bituricensis *Carthus. Coloniæ in Addit. ad Usuardum, Martyrologium Vobense, Maurolycus, Felicius, Ferrar. Nullus inter Bituricenses Episcopos Julianus existit. An forte hic Cenomanensis, qui colitur* xxvii Janu

EX VARIIS.

- S. Geminiani victoria, sive urbis Mutinæ ab Attilæ furore per eum liberatæ memoria, solenni celebritate recolitur, ut testis est Ferrarius, *De ea agemus ad S. Geminiani ritam* xxxi Janu.
- B. Susannæ Babylonicæ reliquiarum depositio Tolosæ in basilica S. Saturnini facta refertur a Saussuio hoc die. *De ea agemus* xii Febru.
- S. Silvius, Episcopus Cenomanis, Martyr. Colonienſe, Carthus, in addit. ad Usuardum, Maurolycus, Felicius, Ferrarius, Nullus inter Cenomanensium Antistes Silvius reperitur. Est fortassis Morinensis, qui et Tolosanus alius, aut certe Cremonensis. *De utroque agemus* xvii Febru.

S. Ananias Presbyter,
S. Petrus Cleodophylax,
vii milites,

- S. Zenobii Episcopi Florentini Translatio, refertur hoc die a Galesinio, MS. Florario, Ferrario, Carthus. Colon. de ea agemus ad illius vitam xxv Maii.
- S. Theophanius, Comes Centumcellensis. Galesio, Coltur, teste Ferrario, Corneti in Tuscia 18 Julii.
- S. Guillelmus Briocensis Episcopus, colitur ab aliquibus hoc die, ut ex Breviario Coresopitensi patet: an ob quampiam translationem, aut quam aliam ob causam, nos latet. *De eo agemus cum Ecclesia Briocensi* xxix Julii.

Martyres in Phœnicæ hoc die referuntur in Menæis Græcorum: XXVII Januari a Galesinio, aut a pluribus Latinorum xxv Febru.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SMYRNENSIBUS

POLYCARPO EPISCOPO ET ALIIS XII.

§I. S. Polycarpi festum, dies et annus martyrii.

AN. CII CLXX.
XXVI JANUAR.S. Polycarpi
natales apud
Latinos, Ju-
narii 26

et 23

Februarii 1

et 23

Apud Græcos
23 Febr.

Vita episcopi.

Smyrna urbs est Joniæ, totius Asiæ minoris olim pulcherrima, mari Meleque anni ubsita. Hic Episcopus fuit aut secutus, aut certe e primis, S. Polycarpus Apostolorum discipulus; ibidemque glorioso martyrio coronatus, sub M. Aurelii persecutione. Colitur a Latinis XXVI Januari, et quidem officio Ecclesiastico nomen lectionum, ut vocant. *De eo Usuardus*: Apud Smyrnæ, natale S. Polycarpi Episcopi, qui B. Joannis Apostoli discipulus, et ab eo Episcopus ordinatus, totius Asiæ Princeps fuit. Postea sub M. Antonino et L. Aurelio, personante universo populo ejusdem urbis in amphitheatro adversum eum, igni traditus est. Cum quo etiam alii duodecim ex Philadelphia venientes, in præfata urbe martyrio coronati sunt. Eundem ferè habet Beda vulgatus, Martyrol. Romanum, Rabanus, Bellinus, Maurolycus, Felicius. At Ado prolapsus ex Actis elogium contulit, uti et Notkerus, Cunisus, Galesinius, aliique. Refertur quoque in veteri Romano Martyrologio, et omnibus Latinis, hoc die.

2 MS. Danguensis hoc et præcedenti die eum refert. MS. S. Hieronymi hoc die ita habet: Rodonis, Artemidis, Polycarpi. Et rursus 4 Febr. In Smyrna civitate natale Polycarpi Episcopi, Pionis, Dionysii, et aliorum vi, item Pionis et aliorum v. Qui hic Pionis dicitur, Pionius videtur esse, de quo isthic; at Dionysius et alii undecim, ut sunt Philadelphiaenses illi, qui post S. Polycarpum coronati sunt, hanc temere audemus statuere. Idem MS. S. Hieronymi XXIII Februarii: In Asia natalis Polycarpi Episcopi cum aliis XII. Eundem habet Rabanus. Refertur eum illo quoque die Carthusiani Colonienſis in Addit. ad Usuard. Galesinius, et quædam Kalendaria.

3 Græci illum eodem XXIII die Februarii colunt. Ubi Menologium: Sacrosancti Martyris Polycarpi Smyrnæ, qui fuit discipulus S. Joannis Apostoli et Evangeliste, una eum divino illo Martyre Ignatio. Fatus Menæa: Eodem mense, xxiii, memoria sancti Martyris Polycarpi Smyrnæ Episcopi.

Tibi Polycarpus Christo totusustus est,
Ex igne fructum (mira res) diuis liberem.
Vivens et tria Polycarpus hæc crematur.

Fuit hic Joannis Theologi et Evangeliste una eum Ignatio Theophoro discipulus, et post Iulium sanctissimum Smyrnæ Episcopum, qui prædixerat ei persecutionem, ab Episcopis est consecutus. In persecutione autem Decima comprehensus, atque Proconsuli oblatas, per ignem certamen consummavit, atque excellentium patratore miraculorum fuit. Nam et ante sacerdotium, mulieris, que eum aluerat, horrea precatiois auxilio replevit, que ipse prius evacuaverat, et a suscepto sacerdotio, ignis accensi impetum inhibuit: et pluviam arenti solo induxit: ac rursus im-

moderatam ejus cupiam repressit. Celebratur ejus solemnitas in sanctissima magna ecclesia.

4 Quæ varietatis tanta in natalitia Martyris agenda celebritate caussa extiterit, hanc liquet: diem profecto quidem certum, quo martyrium consummavit, statuere difficile; quod anni ac diei varii a veteribus traditi characteres non congruunt: unus ubique certus, quod Sabbato magno coronam adeptus memoretur: sed quod illud sit magnum Sabbatum, nemo perspicue explicat. Reperimus inter Rosweydi schedas ista ex literis Georgii Garnofelti Carthusiani, viri doctissimi, Colonia datis 9 Maii an 1626 excerpta: Perlustravi obiter Januarium Surni, et nihil singulariter admonendum occurrat, nisi in S. Polycarpo Episcopo, qui martyrii coronam accepit in sabbato: ergo anno Christi 172, ante Dominicam Septuagesimæ: ubi exponi posset, quodnam fuerit illud Sabbatum magnum, cujus Acta faciunt mentionem. Non enim potuit esse sabbatum hebdomadis sancte, quia Pascha nunquam celebratur in Januario, quod anno declarato incidit in 30 Martii. Fugendum igitur erit ad rituales libros Græcorum. Quinetium apud Occidentales quibusdam in locis sabbato ante Septuagesimam cantatur Alleluia cum notatione et jubilo, quasi per modum secundæ valedictionis. Hæc ille. Sed quod supponit, certum non est XXVI Januarii, sive VII Kal. Februarii, contigisse ejus martyrium.

5 Petrus Hallois noster in Notul. ad cap. 12, vita S. Polycarpi primum magnum illum sabbatum asserit esse perungitum Paschæ, et rationes offert quamobrem ita appellatum esse videntur: deinde ex Chronici Alexandrini fide, statuit passum Polycarpum vi Kal. Aprilis, sive XXI Martii, Pascha, inquit, incidente illo anno in vi Kal. April. sive xxvii Martii. Annum vero illum esse vult M. Aurelii vii, Christi clxix, Coss. Vero III et Quadrato. Sequitur Baronus Chronologium, qui annum septimum M. Aurelii, et consulatum tertium Veri cum Christi 169 conjungit. Juxta eum supputandi rationem quam Bucherius noster statuit, et nos verorem existimamus, fieri Coss. Verus et Quadratus anno Christi 167, quo pridie Nonas Martii i. Verus et M. Aurelius septimum mibant imperii annum: aut eo anno Pascha incidit in XXIII Martii, sive X Kal. Aprilis: anno vero 169, in III Aprilis. In VI Kal. Aprilis, sive XXVII Martii non incidit nisi anno Christi 175, M. Aurelii 15, Pisone et Juliano Coss.

6 Præsertim nostram de obscura hac questione, quam nec attingit Baronus, conjecturam proponamus, veterum de tempore martyrii Polycarpi præferenda sunt testimonia. Eusebius ad annum VII, imperii M. Aurelii: Persecutione orta in Asia, Polycarpus et Pionius fecerunt martyrium, quorum scripte quoque passiones referuntur. De Pionio agemus 1 Februarii. Idem Eusebius lib. 4, histor. cap. 44, in urbem rectum a satellitibus Polycarpum scribit magno sabbato, quo et occisus est.

Dies marti-
rii.an 26 Ju-
narij an 169an 26 Ma-
rtijQuid de die et
anno Euse-
bius?

est.

Chronicon Alexandrinum?

est. Chronicon Alexandrinum: Ind. 1 Aug. iv. Eliano et Pastore Coss. cxxxiii anno post Christi in celum profectioem, maximis in Asia in Christianos motis tumultibus, multi pro Christo occubere Martyres. Quos inter Smyrnae Pontifex Polycarpus Joannis Apostoli discipulus, a quo creatus erat Episcopus, captus ab Herode Ireuarcho Nicetae filio, Tatio Quadrato Procos. cum ingentia religionis causa passus esset, vii Kal. Apriles (addit Raderus explanationis causa, in praefesto Paschae) magno sabbato, hora viii, spectante Judaeorum congregatorum et Gentilium contentione Centurionem, in medium adductus, vivus igne concrematus est, rectus, ut optime monuit Halloix, dixisset: vivus igni traditus est; neque enim igne extinctus est.

Acta Latina?

7 Viterba S. Polycarpi Acta Latina, de quibus infra, ita diem exprimit: Mense Aprilio, vii Kal. Maias, majore sabbato, hora octava, captus est ab Herode Pontifice, Philippo Trajano, Proconsule Statu Quadrati. At Graeca Acta: Μαρτυρία δὲ ὁ ἅγιος Πολύκαρπος μὲν ἐξ εὐαγγελίου δευτέρου ἰσταμένου πρὸς ἐπιτά καλειδίου Μάρων, σαββάτου μεγάλου ἑσπέρου ὁδοῦ. συνελήφθη δὲ ὑπὸ Ἡρώδου ἐπὶ ἀρχιερέως Φιλίππου Τραλλιανῶ ἀντυπατέυουτος. Martyrio coronatur S. Polycarpus mensis Xanthici, sive Aprilis, inuentis secunda die, ante septimum Kalendas Maias, sabbato magno, hora octava. Comprehensus est autem ab Herode, sub summo Sacerdote Philippo Trulliano Proconsule.

Græcu?

Utraque correct.

8 Recte animadvertit Halloix, nullo modo inter se congruere 2 Aprilis et vii Kal. Maias. Sed vitiatum utrumque MS. nemo non videt. Verum utraque Acta cum Chronico Alexandrino collata, lucem mutuo affundunt, atque ita Latina legenda erunt: Mense Aprilio, vel vii Kal. Apriles, majore sabbato, hora octava, captus est ab Herode, Pontifice Philippo Trulliano, sive Trajano, aut, ut habet codex S. Marimini, Trojano, Proconsule Tatio Quadrato. Graeca quoque huiusmodi videntur, et restituenda, μὲν ἐξ εὐαγγελίου δευτέρου ἰσταμένου, ἢ πρὸς ἐπιτά καλειδίου Ἀπριλίου σαββάτου μεγάλου, mensis Xanthici inuentis secunda, vel ante septimum Kal. Apriles, sabbato magno, et post ἀντυπατέυουτος restituendum nomen Τατίου Κοδράτου, nam cum tunc Asia fuisse Proconsulem habet Chronicon Alexandrinum, et septimo Kal. Apriles contigisse Polycarpi martyrium.

Passus videtur 27 Martii.

9 At qui nunc illa congruant, 2 Aprilis, et vii Kal. Apriles, sive 26 Martii? Anno Christi 169, M. Aurelii 9, in Nonas Aprilis Pascha fuit, Luna xx. Smyrni, qui cum Judaeis ea tempestate Pascha celebrabant, facile potuerunt, ut erant Judaeorum tunc non accuratissime astronomice tabulae et canones, Luna XIII id celebrasse, nempe VI Kal. Apriles, sive 27 Martii, cum potest, id est, VII Kal. Apriles, in Parasceve Pasche occisus esset sanctissimus Pontifex. Quoi cum posteriores, qui Acta martyrii ex Smyrnenis Ecclesiae epistola describent, viderent cum recepto canone non quadrare, restituerunt secundam Aprilis: indicantes tamen ante scriptum fuisse VII Kal. Apriles: donec librarii reperti sunt scoli, qui cum post secundam Aprilis noscent nullas occurrere Kalendas nisi Maias, reponere Kalendas Maias. Imo fortassis vere iudic Pasche, etiam Latinorum eo anno, id est, secundo Aprilis, passus est, sabbato post Pascha Smyrnenae an Judaicum, sive hoc Dominica, ut congerimus, sive feria secunda aut tertia celebratum fuit. Nam de sabbato quod intra octavas Pasche occurrebat, dictum est Joannis 19, v. 31. Erat enim magnus dies ille sabbati. Sed quo die illud vii Kal. Aprilis? Nempe posterior aliquis librarius, indicaturus Smyrnenos Pascha ante Latinos celebrasse, characterem apponit praecedenti hebdomadas, vii Kal. Aprilis. Si cui unquam haec nostrae conjecturae probentur, nec nos eas mordicus tueri volumus: arripimus eas, donec melius quid occurrerit.

Quot annorum fuerit Polycarpus cum martyrium subit, infra dicemus, cum de profectioem in Urbem, haud diu ante mortem suscepta, agemus.

Ex variis.

§ H. S. Polycarpi Acta, scripta.

Historiam martyrii S. Polycarpi descripsit Ecclesia Smyrnenensis, missa encyclica ad omnes Ecclesias, aut certe Asiaticas, epistola, e qua multa recitat Eusebius lib. 4, hist. cap. 14. Et atque ea epistola in vetustis quoque Latinis codicibus. Descripserat eam Roswydus e codice S. Marimini Treviris: nos eum cum MS. Ecclesia S. Audomari contulimus; alioque hinc Audomariensi codici consentientem accepimus a Petro Francisco Chiffleto nostro e MSS. Burgundicis. Ast eandem epistolam Graecam et plenioram e MS. Bibliothecae Regis Christianissimi nactus erat idem Roswydus, simulque vitæ ejusdem Polycarpi historiam, hactenus Latinis penitus ignotam, Primum ex hoc MS. nostro alioque Latinis litteris integram tradidit Petrus Halloix noster tomo 1, de vitis illustrium Orientalis Ecclesiae scripturam, ex aliorum quoque auctororum de Polycarpi testimoniis amplificatam, atque eruditiss. Notationibus illustratam. Nobis pro more institutoque nostro satius visum est, ipsam antiquam vitam dare, Latine redditam, pressius fortasse quam elegantius, quia ad fidem ut nobis magis videtur accommodatam.

Martyrium S. Polycarpi a quo scriptum

Vita unde habita

scripta a Pionio.

11 Auctorem hujus vitæ passim idem Halloix Pionium appellat. In Graeco codice priore loco erdis Polycarpi narratio, tum vita reliqua erat descripta. At de priore illa epistolica narratione, illud habetur in MS. Audomariensi: Exemplaria haec ex Irenaei, discipuli Polycarpi, doctrina scripsit Caius, qui conversatus est una cum Irenaeo. Ego autem Socrates ex his Caii exemplaribus scripsi. Ego Pionius memorata exemplaria investigavi et scripsi, ex revelatione qua mihi facta est de B. Polycarpi, sicut enuntiavi in conventu reliquis, ex tempore quo laboravi cum electis, et ut mi colligit Dominus Jesus Christus in regno caelorum cum Patre et Spiritu sancto in secula seculorum. Amen. Haec de Pionio: Ego Pionius memorata exemplaria investigavi et scripsi, uterant a MS. S. Marimini, quo usus est Roswydus, atque ita sequentia omnia Socrati tribuebantur. Deceant omnia haec Christiano MS.

ex veteribus MSS. et illius in revelatione

12 In Graeco MS. ita isthae offeruntur: Illa scripsit Caius ex his quo tradidit, aut scripsit, aut habuit, Irenaeus: (ex τῶν ἱερογυρίων) discipulus S. Polycarpi, qui Caius cum Irenaeo conversatus est. Ego vero Socrates Corinthii, e Caii exemplaribus descripsi, gratia cum omnibus vobis. Ego vero rursus Pionius ex jam memorato exscripsi, ea scrutatus juxta revelationem B. Polycarpi mihi apparentem, ut ostendam ea colligens quo jam fore tempore erant obliterata, ut et me colligit Dominus noster Jesus Christus cum Electis suis in caelesto summi regnum, cui gloria cum Patre et sancto Spiritu, in secula seculorum. Amen. Quibus ex verbis intelligi potest, Pionium Socratis usum exemplari, ex eo martyrii historiam transscripsisse; ceteras Polycarpi res gestas partim ipso collitis revelante didicisse, partim fortassis ex vetustis aliis monumentis eruisse. Eundem verbis vitæ esse auctorem videtur ex primis Vitæ verbis colligi. Ἐπιτιμῶν ἀνομιῶν, alius rediens, priora repetens. Unde consequens est ab eodem haec scibi, a quo quae praevenerant, Pionio nimirum.

13 Quamvis haec vixerit Pionius, non constat. Nullum saltem argumentum est, quo probemus aequalem fuisse: cerit. imo haud paullo junior videtur, cum e Socrate emmanentiaris certamen descripserit Polycarpi, qui e Caii scriptis id acceperat, hic ex Irenaei. Dein numero 12, quod scripta Polycarpi deperdita, turbare mota tunc quartae persecutio. Nulla vero, inquit, ab eo scripta fuisse, homiliae et epistola, quo in persecutione illius excitata

EX VARIIS.

excitata temporibus, in qua et ipse martyrium subit, ab impiis dispersa fuere. Cujusmodi vero illa extiterint, ex iis quae reperia sunt, licet agnoscere, inter quae est epistola ad Philippenses plane insignis, quam idoneo loco reponemus. Imo ex iis quae in Prologa suo contra Quartadecimanos, sive quartadecima Luna celebrantis Pascha, disserat, conjicere est, post Neroneum concilium vixisse, quando omnia illa scripta tandem contraversa est.

S. Polycarpus ebyanni ex S. Hieronymo.

14 De S. Polycarpo ejusque scriptis ista tradit S. Hieronymus lib. de scriptoribus Ecclesiasticis cap. 17. Polycarpus Joannis Apostoli discipulus, ab eo Smyrnae Episcopus ordinatus, totius Asiae princeps fuit. Quippe qui nonnullos Apostolorum et eorum qui viderant Dominum, magistros haberet et viderit. Hic propter quosdam super die Pasche questionem, sub Imperatore Antonino Pio, aeclesiam regente Aniceto, Romam venit: ubi plurimos erulentium, Marcionis et Valentini persuasione deceptos, reduxit ad fidem. Cumque ei fortuito obviam fuisset Marcion, et diceret, Cognoscis nos? respondit: Cognosco primogenitum Satanae. Postea vero regnante M. Antonino, et L. Aurelio Commodi, quarta post Neroneum persecutione, Smyrnae, sedente Proconsule, et universo populo in amphitheatro adversus eum personante, igni traditus est. Scripsit ad Philippenses valde utilem epistolam, quae usque hodie in Asia conventu legitur.

Epistola ejus.

15 Hanc epistolam Graece et Latine edidit Halloix cap. 17, vite S. Polycarpi; etsi Graece integra non est. Ejus epistola Eusebius lib. 4, last. cap. 13, Photius in. 126, Irenaeus lib. 3, adversus haereticos cap. 3, ubique auctores meminerunt. Alia cap. 16, Polycarpi scripta idem enumerat Halloix, invarum epistolam unam ad Dionysium Aepapigitam, unam ad Athenienses, varias ad diversas Asiae Ecclesias, nonnullas ad quosdam fratrum sparsim. Quidam explanationem in sacra Scripturam. De data ad S. Dionysium epistola testatur Sudaes ita scribens. Polycarpus Joannis Evangelista et Theologi auditor, Buedi autem primi Ecclesiae Smyrnaeorum Episcopi successor, qui et post ipsum secundus tenuit episcopatum, et pro Christo sub M. Antonino perfunctus est martyrio, epistolam scripsit ad Philippenses prorsus admirandam; et ad magnum illum Dionysium Aepapigitam, et ad alias Ecclesias. De epistola ad Athenienses S. Maximus in prologo ad libros S. Dionysii: Meminit autem Aepapigitae Dionysius antiquus Corinthiorum Episcopus, et Polycarpus in sua ad Athenienses epistola. De alia ejus epistola extat S. Irenaei testimonium: Idem et ex epistolis, inquit, quas cum ad vicinas Ecclesias, quo eas confirmaret, tum ad ipsosdam fratres, quo admoneret et exhortaretur, misit, ista sic se habere manifesto cognosci poterit. De exhortationibus Scripturarum S. Hieronymus epist. 28, ad Lucianum Beticum: Porro Josephi libros, inquit, et SS. Papae et Polycarpi volumina, falsus ad te rumor pertulit a me esse translata. Quia nec otii mei nec viri est, tantas res eundem in alterum linguam exprimere venustate.

alia scripta.

eorum fragmenta

16 Hae atque de scriptis S. Polycarpi fuisserunt explicant Halloix, ac tandem cap. 48, aliqua recitat scriptorum fragmenta, S. Victoris Episcopi Capuani beneficio adhuc conservata, et imper a Francisco Fontardentia in publicum data.

§ III. S. Polycarpi in Urbem profectio: zelus adversus haereticos.

S. Polycarpus admodum senex.

Grandis aeta, nec multo minor centenario fuit, cum martyrium pertulit Polycarpus: qui Joannis Apostoli, primis Trajani temporibus, sub annum Christi 102, vita functo, auditor fuerit, (una cum S. Ignatio, qui ejusdem Trajani anno XI damnatus ad feras est,) imo, ut S. Hieronymus atque alii et veteribus tradiderunt, ab eo ordinatus Episcopus, aut ejus certe suffragio appro-

batus. Fuit autem cum Episcopus fieret plusquam triginti annos, quem Pionius scribit her. x primum facultates sapientissime aduunistrasse, jam mature per aetatem judicio; post relictum sibi ab ea familiam summa integritate vixisse; dein Diaconum factum, jam Sacerdotem, et in utroque gradu cum laude, haud exiguo tempore versatum, junque canitie venerabilem in episcopatum successisse S. Buedo. Quid si antequam in Patrum relegeretur S. Joannes, jam Episcopus erat? Ad quidem sentunt complures, qui quae de Angelo Smyrnae praedicit Apocalypses 2; ubi Joannes, in Polycarpum putant esse pronuntiat; aequae illorum judicio crederent annum Christi 93 ordinatus fuerit. Denique tunc annum fuisse 30, adhaec 74 annos episcopatus: et quatuor annis centenario majorem effeverit.

18 Ea tamen praeditus erat mentis robore, ut cuncta tempta vaiberillitate fatiscens aetatis, in Urbem haud diu ante mortem, sub Antonino Pio, qui anno Christi 161 decessit, ad Anicetum Pontificem venerit, propter quosdam Ecclesiarum controversias, praesertim de Pascha Christiano, quod Asiam cum Judaeis Luna XIV Romani ritu ab Apostolorum Principibus accepta, Dominica post Lunam XIV Marti celebrabant. Meminit hujus Polycarpi in Urbem adventus Eusebius in Chronico ad annum XVIII Antonini: Romano Ecclesiae, inquit, X Episcopatum tenuit Anicetus annis 6, sub quo Polycarpus Romam veniens multos ab haeretico errore correxit.

tomam venit, ob quaestioneem de die Pasche.

19 Quod Romae egerit Polycarpus indicat S. Irenaeus apud Eusebium lib. 5, cap. 24. Nam cum obstinate adhereret Asiatici iudicio consuetudini agentis die eodem, quo suum Judaei, Pascha; contra vero pugnet S. Victor Papi, ut ad reliquos mores Ecclesiae sese conformarent, et quod ad promovendam Judaeorum in iis partibus dequentium conversionem S. Joannes atque Apostoli prudenter initia permiserant, id nunc tandem, non in perpetuum eadem urgente ratione, abderent; cum praesertim jejuniis sabbati atque repudiarent, ne cum Judaeis consentire ullo modo viderentur, ea res adducta erat ut in eos latuum se excommunicationis sententiam Victor minaretur. Recedit carum literarum partem Eusebius haec citato, quas et fratrum qui in Galia erant nomine scriptas testatur. Ita igitur, quod ad Polycarpum attinet, scribit inter alia Irenaeus.

quae acris post agitata

20 Presbyteri ante Soteren, qui Ecclesiam, quam tu jam regis, praerant, Anicetum dieimus, Pium Hyginum, Telesphorum, Xystum, neque ipso eodem die quo Asiani Pascha observabant, neque aliis post se ut ita observarent permittent; nihilominus pacem concordiamque retinebant cum iis qui ad ipsos ab illis Ecclesiis ubi ita observabatur veniebant. Et quid magis repugnare invicem poterat, quam ut ii observarent, ipsi non? Neque tamen propter varium illum ritum ulli unquam rejecti sunt. Sed et Presbyteri illi antecessores tui, cum Pasche celebrandi rationem non observantes, iis qui in suis Ecclesiis eam servabant, intolant Eucharistiam. Atque cum B. Polycarpus, Aniceto Ecclesiam gubernante, Romam venisset; cumque ambo de aliis rebus invicem paululum essent colloenti, illico summa inter eos conceitata consensus animorum est: ad propter hanc ceremoniam, quo caput erat totius controversiae, nequaquam caritatis vincula ruperunt. Neque enim Anicetus persuadere potuit Polycarpo, ut non ea observaret, quo a Joanne Christi Domini nostri discipulo, aliisque Apostolis, quibus convixerat, observata seiret: neque Polycarpus Aniceto suavit ut eundem capesseret ritum, cum diceret eum consuetudinem Presbyterorum, qui ante ipsum fuissent, debere retinere. Quo cum ita se haberent, invicem tamen communicabant, fecitque

etia suum retinens morem, benigne a S. Aniceto Papa exceptus

fecitque Anicetus Polycarpo potestatem conficiende Eucharistiæ, ob reverentiam videlicet, et cum pace ab invicem discesserunt, et his nempe qui ritum illum observabant, et qui secus agebant, univærsæ Ecclesiæ pace fruentibus. *Hactenus Irenæus.*

21 *De rebus Romæ a Polycarpo gestis agit iterum ex eodem Irenæo Eusebius lib. 4, cap. 13.* Dum Anicetus, inquit, Romani Ecclesiæ præerat, Polycarpum, qui adhuc erat in vivis, Romam venisse, et cum Aniceto congressum, de questione quæ tum agitabatur quo die celebrandum esset Pascha, egisse testatur Irenæus. Idemque alium de Polycarpo narrationem tradit, quam ex tertio ejus libro contra hæreses petitam, his quæ de eo relata sunt, necessario putamus adjungendam. Verum cum nos potius ex veteri Irenæi interprete hic dabimus, extat autem lib. 3, cap. 3. Et Polycarpus autem, inquit, non solum ab Apostolis edoctus, et conversatus cum multis ex eis qui Dominum nostrum viderunt; sed etiam ab Apostolis in Asia, in ea quæ est Smyrnis Ecclesiæ constitutus Episcopus, quem et nos vidimus in prima nostra ætate. multum enim perseveraverat, et valde senex gloriosissime et nobilissime martyria faciens exivit de hac vita. Ille docuit semper quæ ab Apostolis didicerat, quæ et Ecclesiæ tradidit, et sola sunt vera. Et testimonium his perhibent quæ sunt in Asia Ecclesiæ omnes, et qui usque adhuc successerunt Polycarpo qui vir multo majoris auctoritatis testis et fidelior veritatis est testis, quam Valentinus et Marcion, et reliqui qui sunt pervertæ sententiæ. Is enim est, qui sub Aniceto cum advenisset in Urbem, multos ex his, quos prædiximus hæreticos, convertit in Ecclesiam Dei, unam et solam hanc veritatem annuntians ab Apostolis percepisse se, quam et Ecclesiæ tradidit. Et sunt qui audiverunt eum dicentem, quoniam Joannes Domini discipulus in Epheso iens lavari eum vidisset intus Cerinthum, exiit de balneo non lotus, dicens quod timeat ne balneum concedat, cum intus esset Cerinthus inimicus veritatis. Et ipse autem Polycarpus Marcioni aliquando occurrenti sibi et dicenti, Cognosce nos, respondit: Cognosco te primogenitum Satanae. Tantum Apostoli et harum discipuli habuerunt timorem, ne veritatem communicarent alieni eorum qui adalteraverant veritatem. *Hæc Irenæus. Verum illa, quam veritatem et Ecclesiæ tradidit, aliter apud Eusebium efferruntur, ipsis verbis Irenæi Græce scriptis: τὸν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραδέδοκται, quæ est ab Ecclesiâ tradita.*

22 *Idem Irenæus in epistola ad Florinum, cujus extat fragmentum apud Eusebium lib. 3, cap. 19, quod ad Polycarpum ejusque adversus hæreticos zelum spectat, ista scribit: Istâ dogmata Presbyteri qui ante nos fuerunt, quique erant ipsorum Apostolorum discipuli, minime tibi tradiderunt. Vidi enim te, cum adhuc puer essem, in inferiore Asia apud Polycarpum in Ecclesiâ splendide versantem, et conantem ei te probare. Magis enim eorum recordor, quam quæ nuper contigere: (nam quas a pueris haurimus præceptiones, crescent cum ætate, ipsique anima quodammodo alligantur,) ut et locum possim dicere in quo conflidens diserebat B. Polycarpus, ejusque adventum, et ingressum, ac vite modum, formam corporis, et sermones quos ad multitudinem habebat, et quem se habuisse cum Joanne et reliquis qui Dominum viderant, usum familiaritatisque referebat, quo pacto eorum sermones memorabat, et que de Domino ab illis audiverat, deque ejus miraculis et doctrina, ut quæ ab illis qui ipsi verbum vite oculis conspexerant, accepta referebat, sacris Scripturis consentientia. Hæc eo tempore per Dei misericordiam, quam erga me ostendit, diligenter audiebam, non chartæ ea, sed cordi inscribens; atque assidue per Dei gratiam ingenue ea rumino; postquamque coram Deo testare, si tale quid audisset beatus ille et Apostolicus Presbyter,*

exclamaturum fuisse, auresque olduraturum, et pro suo more dicturum: O bone Deus, in quæ tempora me reservasti, ut ista patiar! Profugisset sane quidem ex eo loco, in quo sedens aut stans tales audisset sermones. Atque ex epistolis ejus, quas vel ad vicinas Ecclesias misit, ut eas confirmaret, vel ad quosdam fratres; ut eos vel admoneret vel hortaretur, hæc manifesto cognoscere poterunt.

23 *Quod infra Saussaius tradit, Polycarpum tunc Massiliam appulsum, inde S. Pothum ad Lugdunenses misisse, id neque firmare, nusquam nobis alibi lectum, neque refellere, animus est.*

§ IV. S. Polycarpi discipuli, Galliarum Apostoli.

Nec solum Asiam, urbemque Romam, virtute sua et eruditione illustravit Polycarpus: sed Galliarum quoque populos ad salutem adducere per discipulos suos, quod per sese non poterat, laboravit. Ut merito cum Andreas Saussaius Martyrologo Gallicano inscripserit, qui Gallia patronus etiam inter mortales cum esset, extiterit, hæc ergo de eo prædicat: Natalis S. Polycarpi Apostolorum virorum Principis; qui ex Asia Romam cum peteret, Massiliam appulsum, inde B. Pothinum primum Lugdunensem Episcopum et Martyrem, eo semina gratiæ sparsurum; deinde rediit et Irenæum ejus in episcopatu successorem, itidemque juratum Christi testem, Galliam in Celticam legavit: Benignum ad Lingonenses, Andochium et Thyrsam ad Aednos, Audeolum ad Vivarienses, salutis nuntios destinavit. Dionysio ut apostolatium Galliarum susciperet persuasit, cui suppetias sæpe sæpius transmisit: eoque evecto ad supernos triumphos, curam gessit tenere adhuc hujus Ecclesiæ præcipuam. Cui ex Oriente paterno affectu intentus, de subsidiis et presidiiis opportunitis prospexit, illamque Apostolica plane vigilantia eduxit, per summissos successive auxiliarios, ex ephæbis: quibus beneficis inter Gallia Apostolos ut primarius haberetur, jure promeritus est. Quapropter et ab ipsis suscepto religionis primordiis nomen ejus apud Gallos in veneratione fuit, natalisque ejus hodiernis consuevit magno honore jam pridem celebrari, sicut gravi testificatione prodidit B. Gregorius Turonensis. Servantur proæto Lutetia Parisiorum in basilica S. Joannis in Gravia aliquot veneranda pignora ejusdem sancti Martyris in pretiosa lipsantheen, quæ super summum altare cerinitur collocata: in qua os ex brachio apparet ustulatum, ut certum sit indicium, ex ejus esse reliquiis, quas Christiani illius agonis inspectores, de rogo post ejus funera rapientes extulerunt. *Idem Saussaius in Supplemento Martyrologi: In agro Narbonensi, monasterio S. Polycarpi, veneratio ejusdem Martyris, Galliarum curatoris ab elucescente Evangelio piumurii.*

25 *Merito quidem sancti illi viri nobilissimum Galliarum gentem ut Evangelii luce collustrarent laboraverunt, serventuram fidei decus involutam etiam post funestis illius in Græcia atque Asia ruinas. Et qui Acta sanctorum Martyrum Lugdunensium, de quibus 2 Junii agimus, apud Eusebium lib. 5, cap. 1, evolvent, reperiet inter eos Attalum Pergamenum, et Alexandrum Phrygem, atque alios fortassis Græcæ Asiaticæ ævuginis. Sed, ut alia omittamus, quæ nondum discussimus, de S. Dionysio apostolato, de quo IX Octobris, de aliis submissis post ejus mortem viris Apostolicis, quod præcipue a Romano Pontifice curatum novimus, cui tomen fortassis ex Asia operæ advenere, quas in vineam Domini mitteret, ut S. Pothinum tunc esse Lugdunum maxum, cum Romam vent S. Polycarpus ad Anicetum Papam extremis Antonii Pio temporibus, haud facile fortasse quis credit. Nam Eusebius lib. 5, cap. 1, et S. Hieronymus lib. de Script. cap. 35, testimonio constat, S. Pothinum*

multos de hæresis convertit

exemplo S. Joannis,

aversatur congressum hæresiarum.

Testis Irenæo, ejus alium discipulo,

hinc exclamare auditis hæreticorum errantibus, et fugere.

* an for: nostrorum

Messa S. Pothum in Gallia discipuli, curi Apostolici compluri.

dubium S. Pothum

EX VASIO

S. Pothinum fuisse, cum obiit M. Aureli Imperatoris, ac S. Eleutheri Papae temporibus, nonagenario majorem : ut oportuerit cum si S. Polycarpum Romam comitabatur, tum septuaginta minimum annos natum fuisse, minusque ad ejusmodi Apostolicam expeditionem idoneum : nisi si solum Antiatie et Doctore egebant Lugdunenses jam antea conversi, cumque poposcerunt a Polycarpo, aut Anceto Papa.

in S. Irenaeum
1 presbyterus,

26 Ast Irenaeum S. Polycarpi fuisse discipulum constat tum Eusebio auctoritate lib. 5, cap. 6, tum ipsius Irenaei verbis superius ex epistola ad Florinum citatis. Idem scribit S. Hieronymus de scriptorib. cap. 35. Constat, inquit, Polycarpi Sacerdotis et Martyris fuisse discipulum. At de S. Irenaeo plenius agemus XXVIII Junii.

27 Alius Polycarpi discipulus, Apostolos Galharion, recenset Halloir cap. 11, vitæ S. Polycarpi, Benignum Episcopum, Andochium Presbyterum, Thyrsam Diaconum, Andeolum Subdiaconum, et Felicem. Et de Benigno quidem Usuardus, cui Romanum Martyrologium congruit, ista habet 1 Novembris. Apud castrum Divisioni S. Benigni Presbyteri, qui missus a B. Polycarpo ad praedicandum Galliam, postquam est a Terentio Cumite gravissimis tormentis multipliciter afflictus, tandem collum ejus vecte ferreo tundi et corpus lancea forari jubetur. Atque in Actis S. Benigni, ipse sanctus Martyr Judicij quærenti ex qua regione esset, aut quod illi nomen, ita respondet : Ab Oriente venimus ego et fratres mei, quos tu accidisti, a S. Polycarpo missi, ut verbum Dei et nomen Christi, quod est incorruptum, gentibus annuntiaremus, ut lux quae illuminat omnem hominem, id est Christum a rebo missus, omnibus patens. Quæ parvo Usuardus, eadem Ado ceterique de Benigno tradidere.

S. Benignus
Presbyter.

SS. Ando-
chius et
Thyrsas.

28 De Andochio, Thyrsa, et Felice, idem Usuardus XXI Septembris : Augustiduno, natalis S. Andochii Presbyteri, Thyrsi Diaconi, et Felicis, qui a B. Polycarpo Episcopo ad Orientem directi ad docendum Galliam, sub Aureliano Principe sunt gloriosissime coronati. Si quidem flagellis rasi, in ultimo tota die inversis membris suspensi, in ignem missi, sed non combusti, tandem veitibus colla feruntur. Suo tempore disquiremus, quis ille Aurelianus fuerit : non potuit certe Imperator Aurelianus esse, qui toto seculo et quod exeret Polycarpo junior fuit. At S. Felicem Acta non secum, sed hospitem Sanctorum fuisse trahunt. Saussurus negotiatorum Orientalem fecit, vicum eoque jam : an fortassis aliquando in Asia S. Polycarpi institutum ad virtutem eruditus ?

S. Andeolus.

29 De S. Andeolo Kalendis Maii idem Usuardus : In Galliis territorio Vivariensi, B. Andeoli Subdiaconi, quem missi ab Oriente S. Polycarpus, una cum aliis ad praedicandum verbum Dei in Galliam : cujus predicatione Imperator Severus comperta, spasmus fustibus crudelissime flagellatum in carcerem tradi præcepit . et sic demum ab ense ligneo in crucis modum equat ejus scindi. Eodem in Martyrologio Romano aliusque innotuit.

30 De his aliisque in diversis provinciis missis a Polycarpo discipulis, ista superius XVII Januarii Würtembergensis in Actis Sanctorum Trigeminiorni cap. 1, scribit : S. Polycarpus doctrina beatissimi Joannis Apostoli et Evangelistæ perfecte instructus, Spiritu sancto repletus, fidei ductu cupiens Christi militiam implere, per diversas mundi partes suos dirigebat discipulos, verbum Domini nostri Jesu Christi gentibus fidei acriter prædicare,..... sanctos Dei Sacerdotes, id est, Andochium et Benignum Presbyteros, et Thyrsam Diaconum illic (ad Galharion provinciam) prædicationis causa destinavit, viros scilicet virtutibus præstantissimos, in Dei amore diffusos,..... Qui viri tres obediens sanctis monitis, naviculum ascendentes, Sanctis Sanctus validissimus Polycarpus ita tradidit in mandatis. Itæ viri fortes

Excerpta ab
eo illis data,

in fortitudine Christi fortiter dimicantes, per sanctam Christi confessionem plures commilitones acquirite, cum quibus de victoria triumphantes, nomen et dignitatis gloriam possitis adipisci sempiternam. Fructus laboris vestri multiplici opulencia cumulentur : justorum Paradisi sedes per vos plurimum de sanctarum animarum acquisitione latentur. His et aliis multis eos S. Polycarpus prosequabatur orationibus.

31 Quod in vita S. Patientis 8 Januarii nu. 4, ab ipso S. Joanne missi in Galliis dicuntur, ita est accipendum, quod a Polycarpo, quem Smyrnæ Episcopum constituerat, totique Asiæ, ut S. Hieronymus loquitur, principem præfecerat Joannes, ad manus Apostolicam delicti, missique in Occidentem sunt. Atque S. Irenaeum, qui ibi quoque memoratur, satis perspicuum est ex ejus scriptis supra citatis, a Joanne missum non esse, neque natum fuisse cum e Joanne captus est Joannes. Quod vero totius Asiæ princeps fuisse S. Polycarpus dicitur, aut senti reverentia, aut sanctitatis opinione, aut prærogativa venerationis, quam etiam S. Dionysius, et si eo longe senior suscepit, an ordinaria aliqua illi Sedis principum tradita auctoritate, an extraordinaria ac veluti delegata potestate, non disputamus.

Non ita
S. Joanne
missi.

32 Quod Eusebius lib. 2, cap. 17, commemorat, ex S. Clementis Alexandrini libro qui Quis dives salvandus inscribitur, de adolescente, quem Joannes e Putna Ephesum reversus, vicem cujusdam urbis Episcopo commendavit : qui probe fidei mysteria institutus ac baptizatus, mox etiam confirmationis sacramento communitus, tamen improborum lenacitas ad scelerrum tandem introiturum societatem pertractus fuit, sed post ab Apostolo reprobus ad frugem ; id Halloir noster Polycarpo tribuit, ut is ille Episcopus fuerit, dexterarum in instituenda quam vigilantior in custodienda fovendoque : duplice probat argumenta, primam quod non alia urbs episcopalis fuerit Epheso vicinior quam Smyrna ; secundo quod Chronici Alexandrini auctor scripserit Smyrnensi Episcopo fuisse illum adolescentem a Joanne commendatum, qui non alius tunc fuerit quam Polycarpus. Id ad S. Joannis vitam 27 Decembris opportunis examinatur. Satis est id hic dixisse, an is Polycarpus fuerit, non manifesto loquere.

An Polycarpi
discipulus
fuerit juve-
nis, quidam
latro

33 Ast in Viola Sanctorum olim Hagueve excusa proors infamæ et non tolerandum inest mendam ; ita enim habet. S. Polycarpi Episcopi natale apud Smyrnæ, qui fuit discipulus B. Joannis Apostoli et Evangelistæ, qui fecit eum Patriarcham totius Asiæ, et commisit eum septem Ecclesiis in Asia. Ille creditur fuisse ille juvenis quem S. Joannes sub deposito eundem Episcopo commendavit . quem postmodum principem latronum factum in propria personâ reperit, et ipsum ad veram penitentiam rediit : qui tantum profecit ut ei totam Asiam commiserit. Si vidisset, qui illum Violam collegit, quam hic domus vitam S. Polycarpi, dulcisset sanctissimum eum a prima ætate vitam duxisse, non modo a latronum scelere abfuisse quam longissime. Nec verba S. Clementis juvenem illum postea Episcopum, sed saltem de S. Joanne ait : οὐ πρότερον ἀπέθην, ἢ ἔπειτα, πρὶν αὐτὸν καταστῆσαι τῆς Ἐκκλησίας. Non jam discessit, ut fertur, quam eum Ecclesia restitueret. Christophorus vertit . quem illum Ecclesie ministerio præfecisset.

non fuit sol-
tem is Poly-
carpi ipse,
ut quidam
criticissimæ
scribit.

§ V. S. Polycarpi reliquie.

Agit Halloir noster cap. 13, de S. Polycarpi reliquiis, quos Smyrnæ Christiani diligenter colligerunt. Sed ubi nunc esse sint, inquit, me licet, Jacobus Breulius lib. 3, Antiquitates Parisiarum scribit in parochiali ecclesia S. Joannis in Gravina Parisius supra majus altare spectari argenteam capsam inauratam, in qua servantur ossa quorundam SS. Polycarpi et Ignatii Episcoporum et Martyrum assevari. Idem testatur Saussurus

S. Polycarpi
reliquie ali-
quæ Parisiis.

Saussains præcedenti § nu. 24, citatus qui S. Polycarpi os ustulatum ait apparere, certumque id putat indicium, ea ejus esse reliquia.

33 *Franciscus Maurolyus inter reliquias quæ olim apud Rhodum, nunc in Melite insula asservantur, recenset caput S. Polycarpi Episcopi. Octavius Panciroli in Thesauris absconditis almæ Urbis, regione 3, eccles. 2, scribit excitata ab impio Leone Isaurico contra sacras imagines Sanctorumque reliquias persecutione, inter profugos ex Oriente monachos, sanctimonialia duas fuisse, quæ cum alia Sanctorum pignora, tum S. Polycarpi quædam Romam attulerint; eaque asservari in ecclesia S. Mariæ in Campo Martio, et quædam in nonnullis aliis ecclesiis Romanis.*

VITA AUCTORE PIONIO

et veteri Græco MS. primum edita.

CAPUT I.

S. Polycarpi adolescentia sub Callisto clientela.

Superiora repetam dicendo, atque ab eo tempore sumam exordium, quo Smyrnam Paulus venit, quemadmodum in vetustis codicibus reperi; dein ordine prosequens sermonem, ad rerum a B. Polycarpo præclare gestarum narrationem descendam.

2 Diebus azymorum e Galatia veniens ingressus est Asian Paulus, aliquam Smyrnæ, post plurimos labores, apud fideles arbitratu sibi requiem in Christo fore; atque inde Hierusolymam profecturus. Divertit igitur Smyrnæ ad *a* Strateam, qui ejus in Pamphylia fuerat auditor, eratque *b* Eunices filius, filie Loidos: hæ sunt illæ quarum scribens ad Timotheum ita meminit: Fidei, quæ est in te non ficta, quæ et habitavit primum in avia tua Loide, et matre tua Eunice: ut line intelligere liceat, fratrem fuisse Timothei Strateam. Hujus igitur utens hospitio Paulus, ad se fideles convocavit, deque Pascha et Pentecoste disseruit, admonens eos de novi Testamenti sacrificio in pane et vino, idque omnino peragi diebus azymorum solenniter oportere, et retineri novum Passionis et Resurrectionis mysterium. Quibus verbis visus est docere voluisse Apostolum, neque extra Azymorum tempus celebrandum esse Pascha, ut quidam hæretici faciunt, præsertim *c* Phryges, neque vero necessarium esse ut decimaquarta Luna peragatur, cum omnino decimam quartam ne nominarit quidem, sed solum Pascha azymorum, confirmans evangelium Pentecostes.

3 Postquam inde discessit Apostolus, suscepit docendi manus Strateas, et alii quidam cum ipso, quorum nomina prout reperire potnero, et qui qualesve extiterint, exponam. At quod nunc quidem attinet, ad Polycarpum propero. Cum eo tempore Smyrnæ Episcopus esset *d* Bucolus, mulier quædam isithir dogelat religiosa ac Deum timens, bonisque assidue vacans operibus, Callisto nomine. Ei adstitit in nocturna visione missus a Deo Angelus, dixitque: Callisto surge et abi ad portam quæ Ephesinea dicitur: cumque paullulum progressa fueris, obviam tibi venient viri duo, secum puerulum ducentes, nomine Polycarpum: quare num venalis sit: iisque annuentibus, da quod postulaveris pretium; atque eum tecum assume: sicut autem is genus ex Oriente.

His auditis Callisto, cui cor metu gaudique subsilliebat, expectata resedit et continuo surrexit, neque sequitur quod sibi imperatum fuerat peregit; at festinato ad dictam portam ecurrat, reperitque ut Angelus prædixerat: ac susceptum puerum domum duxit, et gaudibat honeste illum educans, et celestis erudiens discipulo. Stupebat vero illius intuitu præclarum ac moderatum ingenium, atque ad omnem pietatem accommodatum. Erat ergo illi indulgentia

quodam materni affectus filius, et dignitate inter domesticos, cum jam ætate adolevisset, omnium facultatum ejus dispensator; nam et claves ei omnium cellarum in manus tradiderat.

4 Cum deinde contigisset, ut ea aliquamdiu abesset domo, peregre profecta, familiæ totius custodem reliquit Polycarpum. Egre dientem vero illum ut domesticis alimenta ministraret, sequebantur vidue, pupilli, et plurimi e vicinis, quotquot inter Christianos mendici erant, petebantque ab eo stipem, hic triticum, vinum ille, aliis oleum, et quo quisque egebat. Ille vero qui a prima ætate beneficentia buserat disciplinam, Deique præcepta in cordis animæque tabulis, a Spiritu sancto, Dei digito, inscripta habebat, omni poscenti largiebatur. Quod cum ille faceret, omnes sensim vacuavit apothecas, liberè inter indigentibus tribuendo.

5 Cum post aliquod tempus domum revertisset Callisto accurrens quidam domesticorum, Tu quidem, inquit, Domina, vernas tuos omnes nihil faciens, adolescenti isti, qui ex Oriente venit, tua omnia credidisti. Ille vero post tuum alatum cuncta penitus domo exportavit, nihil ut intus relictum sit. Illa gravi hac delatoris voce perculsa (potest enim calumnia etiam tranquillam sedatamque mentem commovere, præsertim si pecunie atque opum damna inleat) animo vehementer commota est, et hile repleta, cum maximam rati calamitatem, si pius ille atque a Deo ipsi donatus, luxurioso cuncta dissipasset: neque enim adhuc sciebat, in quem usum ea ille vertisset. Quare varie illi ac multiformes oboriabantur cogitationes. Confestim ergo Polycarpum proprio nomine evocat. Obaudienti, ait: Claves eorum collarum. Profert eas, ostiæque aperit. Illa intrat omnia inspectura, et videt admirabile prodigium magnificentiæ Domini Jesu Christi. Nam ante eam ingressus Polycarpus ingenuit et oravit, dicens: Domine Deus, Pater dilecti pueri tui, qui presento Proquæta tuo Elia vasa Sarephthimè vidue replevisti, exaudi me, ut in nomine Christi omnia plena inveniantur. Inventa sunt plena omnia, adeo ut illa existimans silâ illusisse accusatorum, graviter ei irati, jussisset per quempiam ex domesticis eum accersiri. At præoccupans Polycarpus, aperuit se, dicens: Ne quæso, pro me alium injuria afficias. Mihi potius infer, quas illi paras plagas. Non ille tibi inposuit: sed laude potius dignus pro sua in dominam benevolentia. Ego vero, at non male, sed in mendicos, tua profudi, Deus et Pater benedicti Jesu Christi et esurientes replevit, et misit Angelum summa, tuoque tibi restituit, ut et tu haberes quod juxta tam consuetudinem largieris pauperibus. His visis auditisque obstupuit Callisto, ac magis magisque dominæ ipsi bonis operibus dedita, Polycarpum quoque illius adoptavit, tandemque in Christo mortua est, Polycarpo omnium facultatum suarum herede instituto.

a Hinc quidam tradunt Smyrnæ ante S. Incolum fuisse Episcopum, ut testatur, nec tamen probat Hüllke noster in Notat. ad cap. 7, vitæ S. Polycarpi, litteræ 1.

b De his egius 24 Januarii ad vitam S. Timothei auctore Metaphraste cap. 1.

c De Phrygiæ hæresi, M. Aurelli temporibus exorta, auctore Montano, agit Eusebius lib. 4, hist. cap. 26, et fuit Barontius aa. 173, num. 1, et seqq. *d* Callist. S. Bucolus 6 Febru.

CAPUT II.

Mores et studii juventutis, Celibatus.

Post Callisto decessum, magnos in fide Christi, sanctaque conversatione progressus fecit Polycarpus: atque ex Orientali radice, pro inflexa sua et exemplari industria, florem protulit, unde merito quis bonum a fructum proventurum possit augurari. Sunt enim studiosi cumprimis, et divinis scriptis dediti, qui Orientem incolunt. In Asian autem datus, ac Smyrnam Dei nutu adveniens, discensque inclarum

AUCTORI
PIONIO,
EX MS.
GRÆCO

distribuit hanc
omnem an-
nonam pau-
peribus

insinuat
prodigialita-
tis:

precebus et-
his repleti
3. 6p. 17

multitudo
in ex am-
nium bono-
ram a Cal-
listo.

u

administra-
tionem domus
et communitat

Aut ubi
Prono,
ex mē
Gulio.
Prudenter
eternam a pī-
riturō discer-
nit,

deditus orri-
tioni et elec-
mosinā,

parcus in cibo
et vestitu.

in moribus
gravis

consortium
susceptorum
fuit.

Ps. 17. 20
et 27
hinc omni
anni

scilicet inopi-
bus compati-
tū

U. qd. ma-
ritibus, et
quibus omnia
ration. qd.

incolarum mores, et ab iis sese quam longissime se-
jungens, intellexit cuius servo Dei mundum hunc
omnem diversorium esse, patriam vero caelestem
Hierusalem : hic constitutos nos esse, ut commemor-
etur ad tempus, non ut perpetuo habitemus, sed ve-
lut hospites et advenas esse. Et ista quidem expedi-
ens singulari quadam et divina prudentia, die ac
nocte seipsum totum omnino velut sanctificatum
holocaustum offerebat Deo, exerceens seipsum in sa-
crarum Scripturarum mysteriis, assiduisque preca-
tionum veluti victimis, atque erga omnes suo epis
egentes, vel industrie vel largitionis studio, inque
victu parsimonia ne frugalitate; cibis enim presen-
tibus, vilibus minimeque operosis utebatur : vestitu
autem, quem solus usus posceret, qui propulsando
frigori et modesto corporis ornati esset opportunus.

7 Et plurimum non in publico et illustri loco ver-
sabat, neque unde illam a spectantibus referre
haudem posset. Temporis partem maximam vel domi
exigebat, vel in suburbanis, in quibus tumultum po-
pularum effugere diligerat. Necessarius est enim
perfecto animae quietus et ab omni malo humanis
visus atque auditus : quamquam erat ipse satis qui-
dem ab his tutus, tum eximia animi prudentia, tum
totius conformatione corporis. Erat enim ei incessus
etiam adolescentis gravis ac prope senilis, virilis as-
pectus, liber omni affectu erga ea quae in hac vita ter-
minantur. Si qui, ut ille, occurrentium in eius vultum
delegerent oculos, rubore suffundebatur, concilia-
batque ea illi reverentiam verecundia. Rubro enim
colore corporis veluti per speculum, sapientia pers-
piciebatur anima. Solebat vero adventantes et con-
gredi cupientes, si vani essent ac nugareis, quod
ejus fieri poterat, declinare ac defigere, veluti cui-
dam serio negotio intentus, non advertere ad obvios
animam. At si contingeret eum cogi cum his colloqui,
solum ne videretur eos despicere, cum paucis respon-
deret, solabat. Talis erat erga eos a quibus nullus
sperari fructus poterat. Malos vero, veluti canes
ralidos, ac feris agrestes, aut venenatos serpentes,
vitabat. Meminerat enim Iovani illius pronuntiat :
Cum viro innocente innocens eris, et cum electo
electus eris, cum perverso perverseris. Si qui vero
ei prodesset valerent, eos plurimum frequentabat,
praesertim ex quorum non verbis solum, sed et actio-
nibus percipere utilitatem possent.

8 Si quando ex agro in urbem revertens incidere
in quosdam ligna portantes, praesertim senes, com-
paticbatur eorum labori, unaque incedens seiscitabat,
an simul atque in urbem venissent, vendituri ea
essent ligna : cumque dicerent saepe ante vesperam
non posse ea vendi, persolutis illis pretio, ad videns
proportum habitantes ligna ferri curabat, his eorum
usum impertiens, illis victus opportuni beneficium.

9 Cum ad virilem pervenisset aetatem, multo
etiam ardentiori studio complexus est pietatem. Cog-
novit enim quam propinquum id sit anxiae libertati,
quae paucis obtingit illa quidem, sed iis praecipue qui
non serviles nec impeditas animae idas accipere a
Deo, tribuente his facilem in terra conversationem.
Neque terre adstrictus est Polycarpus conjugii vin-
culis. Nam nemo minus est nostrum, qui non us rebus
egent, quae sunt ad vitam sustentandam necessarie :
egent vero ille maxime, quibus sumptuosa et studiosa
omnium deducta domini est conjux. Quae vero ex ea
nascuntur contentiones ac molestiae, probe conside-
ravit; ut nimirum difficile sit us qui haec alligati sunt
jugo, pacillam ne tranquillam vitam vivere. Nam si
incontiens illa sit, tum vero, ut Salomon ait, zelo-
typia mariti torquetur animus, si temperans, super-
bit ac fastu intumescit : adeo ut multa optabilis sit
in solitudine vitam agere, quam cum muliere litigiosa
et loquace. Omnino autem nulla vitae pulchritudo abs-
trahere animam illius a caelestibus potuit. Solebat

autem dicere : Speciosa Christi verba, et Prophe-
tarum et Apostolorum. Speciosus forma praee Filiis ho-
minum, diffusa est gratia in labiis tuis, et, Quam
speciosi pedes evangelizantium bona! Expenderat
quoque quid nutriendorum liberorum sollicitudo, quid
nepotum ac posterorum cura, quid servorum et fami-
liae ratio poscant; quam multis indigeat, qui illis im-
plicatus est: quam multas exsorbere eum difficultates
ac molestias oporteat, quantum gerere curam con-
versationis ipsorum : quanto, si liberi aegrotarint, ang-
i metu; si decesserint, dolore cruciari. Tum alia per
omnem vitam decursam pericula : nam per omnes vite
gradus, adolescentibus aliqua iudicii mutatio accidit,
nativo calore, instar musti, ipso quodam vigore ac
temperie aetatis effervescente, et scermente magisque
ac magis purgante materiam; frenumque et habena-
s, ut equi subjugales, excutere moliantur : donec
moderatrix et inspectrix mens, ratione ac iudicio velu-
tuti freno compressat, reprimat, ac coerceat illum
veluti hinnitum fremitumque naturae, vagum illum et
irrationalem impetum ordine neque constringens.
Agit vero istae animus et praevalet, quando eum Di-
vina quadam sapientia ac vis sanctique Spiritus pre-
sentia illustravit, deo precatur divinus David, dicens :
Spiritum rectum innova in visceribus meis. Spiritu
principali confirma me, et, Spiritum sanctum tuum
ne auferas a me, Apostolus veravit : Spiritu ambu-
late, et desideria carnis ne perbite.

10 Alludit ad vocem Βουκόλος, quae explosiva fructum signi-
ficat.

CAPUT III.
Diaconatus. Doctrina Christiana.

Reliquum est ut episcopatus illius cursum expli-
cemus, qua ratione eum gesserit, qua ad eum perve-
nerit, ut et ipsi imitatores esse discamus divinitus
electorum Sacerdotum. Buculus ejus decessor eum
unire diligebat, et maxime semper inde a primi tate
fecerat, et quam de eo conceperat, spe exultabat, uti
letari filiorum probitate parentes consueverunt, quod
prudentes nacti sint sanarum facultatum heredes. Ipse
quoque tantum Buculo affectum rependebat, cum ut
parentem reverebatur, non fucatis sermonibus, nec
omnino maxime ne subito conciliata invicem cari-
tate, sed sensim ac tacite. Aspernabatur enim eos
qui dicunt : Noverat tempora opportuna, ut neque fa-
stidium afferret, neque semper eadem placentia ex-
stinuaret. Donum quidem aut munus abul neque hic
illi, valenti etiam albis subvenire, largiri studuit, ne-
que Buculus accipere. Nam proprium hic lucrum
censebat, adolescentis erga egentes, promptitudinem :
is vero Domini Jesu praecipuum debenter exequaba-
tur, tribuens non valentibus remunerari : cum qui-
dam artificio quodam honorem venient, majoremque
muneri quodammodo mereari appetant.

11 Erat igitur Polycarpus uti olim Jacob simplex
ac rectus, et cuncta sine ulla ambitione ac superbia
agebat. Clarus autem erat corporalium obsequiorum
operibus, quae ipsemet dabat, cibum ceberaque ne-
cessaria afflatim largiens indigentibus. Buculus vero
ea non ex ipso audiebat Polycarpo, sed ex iis qui
ejus fuerant beneficentiae participes. Ut enim probis
hominibus inest indefessa quaedam ad beneficiendum
promptitudo; ita et quibus a benefecimus, assidua
ex ipso beneficio nascitur gratitudo. Contigit quoque
ut multi infirmi et damnati, per gratiam ei conditis
collata, incolmitatem recuperarent, et Christum
glorificarent, gaudio gestientes. Multa quoque ab eo
recte gesta, ipso suis oculis vidit Buculus. Intelligens
igitur vero eum Ecclesiastico ordine dignum esse,
propter aetatis nequam satis protracta imbecillitatem,
in Diaconorum gradu primum eum constituit, uni-
versa suffragante Ecclesia. Beatus ipse revera, qui
dignus fuerit manum imponere sancto illi capiti, et

Ps. 44. 4.
Rom. 10. 15.

Ps. 50. 12
15.
16.
16.

Amatur a
S. Buculo
Episcopo.

ob benignam
indolem

Luc. 11. 31.

Gen. 28. 27

eternissimus.

et bona cura
donum

continuat in
diaconis
suo

AUCTORE
PONIO,
EX MS
GRÆCO

suo ore benedicere tali animæ. Est enim rite electo-
rum ordinatio probata et legitima, apud homines ir-
reprehensibilis, conscientie innoxia, causæque tran-
quillitatis et lætitiæ, quæ sit ab iis qui sunt in divini
officii munere collati, per fidem in Deum.

Act. 6. 5

Catechizat va-
ria hominum
genera.

12 Diaconus igitur fuit, suis probatus operibus,
ut inter eos qui ab Apostolis electi fuere, Stephanus;
ac pollens sermone, et benefactis ornatus, cum liber-
tate Gentiles, Judæos, hæreticos confutabat, Crebro
autem eum admonens et adhortans Bucolus, vix tan-
dem persuasit ut Christianam fidem publice doceret,
et in ecclesia catecheseos sermones haberet, (hic est
enim traditus a Christo, veluti principium recte do-
ctrinæ. Ecclesiasticus Catholicus canon) et mysteria
sufficienter interpretaretur, quæ multis occulta. Quæ
dein ita perspicue exposuit, ut testarentur auditores,
se non solum ea audire, sed quodammodo oculis in-
tueri. Multa vero ab eo scripta fuere, hominæ et epi-
stolæ; quæ in persecutione, illius excitata temporibus,
in qua et ipse martyrium subiit, ab impiis dispersa
sunt. Cujusmodi vero illa extiterint, ex iis quæ re-
perta sunt licet agnoscere, inter quæ est epistola ad
Philippenses plane insignis, quam a idoneo loco re-
ponemus.

claret scri-
ptis.

a

inculcat my-
sterium
SS. Trinitatis
et Incarnatio-
nis.

13 Quod vero ad doctrinam attinet, illud præcipue
curabat, ut auditores scirent Deum omnipotentem,
invisibilem, immensum; qui dignatus est proprium
Verbum ac Filium in coelis mittere, ut hominem in-
duens et vere Verbum incarnatum, propriam creatu-
ram salvaret: qui et juxta Prophetarum vaticinia ex
pura et immaculata Virgine et Spiritu sancto genera-
tionis multis incomprehensibile mysterium comple-
vit, et pati quoque pro hominum salute sustinuit,
quemadmodum per Legem et Prophetas ipse de se
Christus, et de Filio Pater præcuntiarat: quem et
Deus suscitavit a mortuis, et viderunt discipuli ta-
lem in corpore qualis et ante Passionem fuerat, et specta-
runt deinde in lucida nube ascendentem ad caelos
in eodem ipso b corpore, in quali Adamum ante la-
psum creaverat. De Spiritu sancto et dono Paraclæti,
ceterisque charismatibus, ostendit ea non percipi ex-
tra Catholicam Ecclesiam, quemadmodum neque
membrum a ceteris abseissum virtutum illam reti-
net; varia in eam rem congerens ex sacris literis:
quale illud Danielis: Regnum ejus alteri populo non
tradetur, et in Evangelio: Marin optimam partem
elegit, quæ non auferetur ab ea: et alia his similia.

Mat. 20. 15.
Isa. 53.
Zachar. 13.

b

sancitatem
Ecclesie Ca-
tholicæ.

Dan 2. 44.
Luc 10. 42.

excellenti-
am castitatis,

c

d

e

in monoga-
mia

Gen 1. 19

Philop 4. 13.
apud Chris-
tianos non
difficilis,

14 Si ad continentiam et virginitatem hortaturus
erat concionem (ut est laudabile non ex necessitate
aut alieno imperio, sive parentum sive dominorum,
sed ex propria ejusque electione, et prompto animo,
voluntarium certamen subire) dicebat pudicitiam esse
veluti futuri immortalis regni præcuntiam, ipsamque
vocem e εὐσεβεία, id est, continentia, inde efformari
quod εὐσεβεία ἔχει et benevolentiam habeat et favo-
rem magnam apud Deum. Ηεθελεία vero, id est,
virginitas, quasi παρὰ τῶ θεῷ, e quod quæ a Deo
cogitatur, eadem et illi qui ejusmodi continentiam
sectantur cogitent. Incendum enim carnis perimunt
qui talem vitam degunt. Monogamiam vero, sive nunc
cum una conjugum, ex ipsa ostendebat hominis con-
ditione, quod una uni creati sit, quare et ad virum
deducta est virgo, sive παρθένος; consentaneo appel-
lata nomine: ejus prior pars quasi παρὰ θεῷ, a Deo,
posterior ἑὸς ἄνδρος, nempe viri, quodque primus
Lamech ex Cain duceus originem duas sibi accepit
uxores, illud vero sibi accepisse, indicat non ex Dei
voluntate id fieri. Polygamiam igitur dicebat, nomen
quidem γάμος, id est, matrimonii habere, esse vero
honestæ larvæ ornatum adulterium.

15 Dicentibus ei Gentilibus quibusdam, difficile
nimis et onerosum esse apud Christianos imperium
in appetitus obtinere, respondit stultum esse existi-
mare ista ab hominibus propria geri virtute, cum

omnia efficiat Dominus, et magnis suis habenis fle-
ctat appetitum. Tres dein modos fidelibus propositos
castitatis exposuit; exclusit autem et penitus elimina-
vit fornicationem: Reginam atque Imperatricem
ostendit pudicitiam esse. Nam cum ceteri mortales
vagos, nullisque limitibus circumscriptos, et temere
ruentes sequantur suam impetus cupiditatum, atque
instar equorum insana ferantur libidine, et veluti hui-
niant ad alienas conjuges; ii soli qui coelestem Legem,
et Verbum Dei vindicem et propugnatorem omnium
cum timore Judicem expectant, unius contenti sunt
thoro, ad liberorum susceptionem. Mulieres quoque
ad unicam respicere virum virginitatis suæ doceatur.

viduitate.

et virginitate.

16 Secundus pudicitie gradus viduitas est, priore
rem longe supergressus. Neque enim prius illud adeo
arduum videtur: altius assurgit, qui ab iis, quæ li-
cet evadere aliquando, potest sese abstinere. Tertium vero
victoriosæ castitatis genus quam non habet exupe-
rantiam? quo non amore ac laude dignum continen-
tiæ et virginitatis honorem obtinet, excutiens, et ut
dixerit quis, a se longissime rejiciens omnia vitæ hu-
jus vincula, simulque facili et expedito gressu ante
dicta percurrens ac transsilienis certamina? nam et
fortius animi propositum ostendit, et majorem Dei
donantis virtutem confiditur, quam cum quis una
contentus est, aut concessis olimque expertis absti-
net. Quod enim et voluntarium sit et Dei donum, pro-
ponere ac posse, dicit ipse Salvator, eos seipsos ca-
strasse propter regnum caelorum, et non omnes
capere verbum hoc.

Math. 10. 12.

a Ergo plura de Polycarpo scripsit Pionius quam quæ ad ma-
nus nostras pervenerunt, et sane videtur deesse plura vitæ S. Poly-
carpi. Supra quoque cap. 1. num. 3. innuit se de aliis Singu-
lariorum Doctrinis scripsisse. At de Polycarpi epistola et aliis
scriptis superius actum est a nobis.

b Sed glorioso jam, quæ ante Passionem non erat, nedum
Adami in statu etiam innocenter. At verum perfectioris corporis
vult indicare Pionius. c Plura de haram vocum etymologia
disputat Hultsch cap. 4. et in Notat. d Idem, quod virgines
multa Domini prosperebant benevolentia. e Hultsch quod
virginum cogitationes ad Deum tenderent, et quæ sollicitæ essent

CAPUT IV.

Sacerdotium, Conciones.

Ceterum cum in dies ætate proveheretur, ut jam
etiam senii præcuntiam florere canities, atque albi in
temporibus ridere capilli cõpissent: (non quasi re-
languescat hominum natura, sed Dei providentia exul-
tat, cunctaque opportunis profert temporibus, ad po-
steritatis memoriam, ac magna gratia sapientiæ
operibus ac verbis hominem ad id quod perfectio
est provocat, quasique illud ingerit: Usquequo piger
dormies? quando consurges e somno tuo? et rursus,
a Prepara ad discessum opera tua. Atque ideo quo-
que arbitror nunquamque vestram fluvi meminis-
se priusquam adsit, ut quo cuique decursu temporis ca-
put amplius canescit, eo animus rationis cultu magis
splendeat.) Cernens igitur Bucolus et naturam Poly-
carpo esse ætatem, et maturiorum quam pro numero
annorum compositionem vitæ totius, intellexit posse
enim sibi optimum consiliarium esse in iis quæ ad Ec-
clesiam pertinebant, et socium doctrinæ. Confirmavit
autem quasique consignavit Dominus hanc ejus sen-
tentiam, idem ei per visum præcipiens. Atque eum
Presbyterum ordinavit, omni Ecclesia unanimiter
eum cum magno gaudio suscipiente: cum ipsi contra
id munus vehementer refugeret; dicebat enim se pro
loco uno, de quo uno officio reddendæ rationi suffi-
cere, nedum de pluribus, addidit deinde: Si quis indi-
gnus eo honore suscipere eum audeat, judicium habet:
sine dignus est, et priorum jam mercedem recipit;
suscipiens veluti præmium quoddam benefactorum,
sacerdotii dignitatem. Cum non sine reter plura di-
cere, Dei voluntati et piorum consilio cessit, initiari
se sacerdotio passus, visione quoque divina, et pluri-
mis adhortationibus pernotus.

Ganesh.

Prov. 6. 24
27.

consecratur
Sacerdos.

Aut tunc
Pius o
EX MS.
GREG. II.
eloquens in
columibus

18 Cum deinceps plurimi ab eo salutari doctrina eruditi Ecclesie aggregarentur, omnes Dominum nostrum Jesum Christum laudabant. Multipliciter enim, maxime quando ex ipsa sacra scriptura prelecta sermonis sumebat argumentum, adificationem promovebat, cum omni demonstratione et plenitudine, ut auditoribus posita esse ante oculos que tractabat viderentur. Dicebat enim oportere sacrum oratorem prius ea que dicit credere : inde enim fieri, ut non veluti alienae explanationes, sed ut proprie directiones audiantur. Erat ille vox, uti et aspectus ac forma, gravis ac virilis, suavis tamen quiddam et canorum habens, ac Dei timore quodammodo condita. Cum aliquando contra Judaeos, Gentiles, haereticos verba faceret, exclamavit quidam, ita alte, ut etiam infra positi audirent : (pertractabat tamen illud argumentum, que res debent benigne non cum concitato ardore dici.) Talia quommodo existimaris Christum esse locutum? (Habenti manum aridam, uti scriptum est. Et circumspiciens eos cum indignatione, dixit : Extende manum tuam, et illud : O generatio perversa et incredula; et alia id genus) aut Apostolum Petrum? Quid utique convenit velus tentare Spiritum Domini? aut Paulum : Ut unum et abscindantur qui vos conturbant. Adhortans vero dicit Christus, suavi et benigna voce : Venite omnes qui laboratis et onerati estis. Miseratus quoque urbem Hierusalem, dicit : Quoties volui congregare filios tuos! Et alia ejusmodi plura Petrus quoque cum Joanne ad Speciosam portam paralytici miseratus, et Paulus Galatis scribens, Filii, quos iterum parturio, inquit, quia undrum tempus adhortationem postulabat.

Mat. 12 10 et 13

Mat. 17 17

Act. 3 9

Gal. 5 12

Mat. 11 28

Luc. 13 34

Act. 3 10

Gal. 5 10

ferreter in
fili in uni-
mus audito-
rum

Isa. 28 1

Joan. 7 37

Psal. 37 14 et 15

19 Itaque a prima aetate ad omnium lectionem in ecclesia Scripturarum usurpabat, et aliis suadebat, dicens lectionem legem esse Prophetarum, pronuntiam gratiae, preparantem rectas vias Domini, id est, auditorium corda, similia tabulis, in quibus ante eorum cogitationem sententiae et pronuntiata quaedam difficultia per assiduitatem inscripta sunt, ex veteri Testamento, ejusque recta interpretatione. Exaqueantur primum et levigantur hae tabulae; ut adveniatis, veluti graphio, Spiritu sancto, gratia, et laetitiae Evangelicae vocis, immortalis et coelestis doctrinae Christi, inscribi possit. Nec enim aliter sigillum, quod per baptismum fit, imprimi, ac formam potest qua insculpta est referre, nisi prius subacta fuerit cera, atque ad quod imprimendum fuerit altius recipiendum molita. Sic animos auditorum consebat ad verbi impressionem coelero quasque obsequentes reddi oportere. Conenti enim, ac veluti elansas fares aperiri dicebat eorum, qui recens in Ecclesiam ingressi sunt, mentes. Sic et Propheta a Deo imperatur. Clama fortiter, ne cesses; quasi tuba exalta vocem tuam. Quid attinet enim dicere, quod ipse quoque, qui pro ceteris omnibus maxime mansuetus erat Christus, ita tamen clamet die festo scenopogin? Scriptum est enim : Postremo die magno festivitatis stetit Jesus, et clamavit dicens : Si quis sitit, veniat ad me, et bibat. Ita vero est. Docens clamat. Conspuitus vero, condemnatus, vexatus, patiens, silet, qui sicut ovis ad occisionem ducitur, et velut agnus eorum fondante sine voce est. Ego enim, inquit, sicut surdus non audiebam, et factus sum tamquam homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones.

a Tulipia editio habet. Prepara foris opus tuum

CAPUT V.
Episcopus Smyrnenis.

Thesaurus imperitiae divinitus Polycarpo gratiae, dum conversationem ejus aliqua ex parte commemorare nitimur, eo nos perduxit, ut et formam doctrinae ejus tralereamus, et, qua ratione interpretari scripturas esset solitus, ibi veluti delixi exponeremus,

idque eo fine, ut et posteris sanctarum et a Deo inspiratarum scripturarum rectam doctrinam ministrarem. Quod nunc attinet ad commissum ei Episcopatum veniamus, quaeque in eo egerit. Cum longum pietatis studium percussisset Bucolus, ac saepe numero edoctus esset celsius qualem esset successorem habiturus, gaudens et exultans, atque veluti in sapiente dispensatore acquiescens, ita decessit, ut imminente jam morte Polycarpi manum caperet, et primum quidem pectori suo eum apprimeret, dein vultui; a ostendens quod quaecumque munia ac charismata illis sensuum facultatibus et instrumentis administrantur, corde quidem intelligendo, videndo oculis, auribus audiendo, naribus Christum adspirando, ore Deum Patrem et Filium ejus Jesum praedicando, ea omnia illi essent commissa. Quae cum egisset Bucolus, Gloria tibi Domine, inquit, itaque obdormivit. Polycarpus vero nihil eorum tunc cogitabat : semper enim illi solam futurorum spes studiumque inerat. At qui praesentes circumstant, et haec videbant, mutuos de his sermones privatim conferebant, spe pleni fore ut talis sibi Pastor obtingeret. Efferentes vero B. Bucoli corpus ad cimiterium basilicae Ephesiacae dicte, huxta Smyrnas site, illud condiderunt, ubi nunc myrtus crescit post translationem corporis S. Thaeae Martyris; peractis quoque omnibus obtulerunt pacem pro Bucolo et ceteris : una vero omnium sententia fuit ut Polycarpus offerret. Ille vero ut semper modeste et circumspicte se gerebat, quae ad honorem suum spectabant rescindere conabatur : illi vero praecipue occupant ne aliter fieret. Cessit ergo voluntati eorum, sacrificiumque peregit.

S Bucolus de
successore
celsius edo-
ctus

a

moritur,

sepelitur,
h

sacrificium
offerente
S. Polycarpo

c

hic praeparis
varia prae-
dicitis.

21 Illi autem nulla interposita mora, intra paucos dies vicinarum urbium e Episcopos evocant, praeparantem sedulo omnia que opus erant, ad eos excipiendos qui conventuri essent ad electionem novi Antistitis. Cum ii jam adessent, concurrat ingens hominum multitudo ex propinquis urbibus ac vicis; quorum alii quidem noverant Polycarpum, alii videre eum, de quo jam multa audierant, cupiebant. Cumque congregati templum repressent, coelestis luminis splendor eunctos circumfulsit, et nonnulli e Fratribus mira quaedam videre portenta; unus quidem circum Polycarpi caput albam columbam lumine circumcinctam : alius priusquam revera consedisset Polycarpus, conspexit eum veluti jam in Episcopali throno consistentem; alius eum militari habitu conspiciens, flavaeque zonae praecinctum; alius purpurea veste indutum, lumine faciem ejus undique allamhente : alia fidelis et pia Virgo vidit staturam ejus duplo majorem quam revera erat, ac vestimenta cocco tincta supra dextrum ejus humerum; corvicem vero ejus splendorem instar nivis, et anulum.

22 Post orationem et multiplicem genuflexionem, ut ei mos erat, d ad legendum surrexit, omnium arrectis ad audiendum animis. Lectio vero erat epistolae Pauli ad Timotheum et Titum : in quibus tradit qualem esse oporteat Episcopum. Eratque ipse ita ad ejus laei normam compositus ac conformatus, ut quicumque audiebant, dicerent iniecem, nihil illi deesse eorum, quibus Paulus vult prae ditum esse eum qui Ecclesiae gubernacula suscepturus est. Ut igitur post lectionem, et Episcoporum admonitionem, ac concionem Presbyterorum, missi sunt ad laicos Diaconum, seiscitatum, quem vellent; ii una voce responderunt Polycarpus sit Pastor noster ac Doctor. Annuente igitur universo cunctu Ecclesiasticorum, promoverunt eum, multa precantem, et deflagere omnes volentem.

eligitur Epi-
scopus,

ordinatur,

23 Diaconi ergo eum adduxerunt ad consuetam consecrationem, quae ab Episcopis manuum impositione peragitur. Constitutus igitur eorum primis ipsorum, lacrymis pietatis ac humilitatis locum respersit, et unxit, quo in loco per spiritum vidit stantes Chri-
sti

sti

sti p̄des, qui ipsi ad hoc sacra dignitatis suscipiendum gerendumque munus aderat. Cum igitur divinum officium peragentes Sacerdotes ac Levitae in medio constituerunt, magnoque podere circumamictus Archiprasul; hortati sunt eum praesentes, ut quia ita habet consuetudo, ad populum verba faceret, nam et maxima pars communitatis id urgebat. Aperiens igitur os suum dixit, voce indicante, qui iherat animo, timorem. Benedictus deus et Pater Domini nostri, summi Sacerdotis, et Pastoris, et Doctoris, et Regis aeterni Christi, cui gloria in secula seculorum, qui in omnibus nos proba, et corda explorat per omnia, per quae et Patrum nostrorum et sanctorum suorum Prophetarum probavit, quibus statuta ac sanctos ritus dedit, ut quae in iis erat fides aliis innotesceret; ita et nunc humilitatem meam probat, impositi sacerdotii magnitudine: quod ejusmodi esse scio, ut recte illud obire nemo hominum possit, nisi cœlestis gratiam acceperit: quemadmodum B. Paulus Apostolus in epistolis suis declaravit, atque adeo verbo unico omnem conversationem complexus est ejus, quis reliquis est prepositus, dicendo irreprensibilem esse oportere; quod verbum arbitror nullius vestrum aures esse praeterlapsum, sed intro ad ipsum penetrasse totumque pervasisse animum. Quare aequum est vos, carissimi, preces pro me ad Deum fundere, ut ipse mihi tribuat, digne immaculate sue sponsae Ecclesiae servire. Idem omnibus conservis et consacerdotibus dico, quos mihi necesse est coram Deo ac vobis adhortari, ut necum certent ac laborent cum omni alacritate et caritate non ficta, in proposito mihi agone. Scitote oportere nos omnes simul currere, ut omnes bravium consequamur, uti omnibus equalis proposita est corona immortalitatis, ab eo qui sine personarum acceptione illam tribuit his qui praecclare certaverint ac vicerint, per gratiam omnipotentis Dei et Domini nostri Jesu Christi. Invisibili et immenso, soli immortalis Patri gloria, honor et imperium fuit, est, et erit in secula seculorum. Amen. Tunc reliqui quoque Episcopi accumulatos ad exhortationem et consolationem sermones habuere sabbato et Dominica, oblationes et gratiarum actiones cum exultatione peragentes, et cibo sumpto, singulis domum suam reversi sunt, magno perfunsi gaudio, quod cum Polycarpo societatem communitatemque contraxissent, gloriabantur Dominum Christum Jesum, cui gloria in secula, Amen.

24 Incipiente autem sabbato dixit Polycarpus: Audite exhortationem meam dilecti filii Dei. Ego presentibus Episcopis contestatus sum, et iterum vos hortor, honeste et digno vias Domini ambulare, qui scitis quod, cum in Presbyterorum ministerio essem, tantam pro virtutis sollicitudinem adhiberem: nunc vero majorem etiam impendere oportet, quia maximum mihi propositum est, si segnis fuero, periculum. Nam praeter divini iudicii metum, etiam apud homines turpissimum mihi foret, dissolvere ac demoliri hec cepta, et non potius superstruere et augere meritam me ad ea animi impetum. Nostrum igitur est, ab omni improbitate et perturbatione penul recedere: ne quis existimet nos fastu potius, quam pietate et praecautione, in peccantes animadvertere. Accidit enim aliquando, ut nonnulli qui in sublimiore constituti sunt loco, aliisque prepositi, quando quis eos potius incitatus currere diceret oportere, tunc remissius agant, haud satis memoriter repetentes, quo quis amphorem consequitur honorem, eo majorem erga Dominum testari eum benevolentiam debere, nec verba tamen es Christi fecerit: Cui nuntium datum est, multum quaeretur ab eo, aut parabolam creditorum varios tendorum: vel oblatam vigilanti servo febricitantem atque exprostrationem de negligentiis ad iustias venire, et muletam militiam et qui accinctorum latitae nuntiantem

p̄tiali omiserat vestitum. prudentes virgines a sponso admissas: denique ista, Vigilate, Parati estote, Non graventur corda vestra: tum novum praecceptum de mutua caritate: dein adventum Thomini subitum et fulminis instar manifestum, terribile per ignem iudicium, vitam aeternam, regnum nunquam obnoxium corruptioni; et quorumque a Deo edocti nostis, servitantes inspiratas divinitus scripturas. Stylo Spiritus sancti inscribite ita cordibus vestris ut maneat in debilibus praeccepta.

a Multas Bullox congerit cunissas, ob quas hanc ceremoniam usurpat S. Buedas. Moxa habent a Bueda censoratum Polycarpum, falso, ut hinc patet.

b Grave est tibi Episcopus, ad, vel juxta Smyrnium. Bullox ita exprimit. Delato igitur in urbem Smyrniam Buedo corpore (quippe in suburbanis mortem exspectabat) atque in coemeterio non procul ab Ephesina porta humulato, unde accepi, in suburbanis obisse? probabilius est, velutio more extra urbem fuisse coniecturatum.

c Cum plurimi veterum ordinarum a S. Joanne Apostolo tradant, vel Smyrnium is tunc Epheso venit, vel judicium ipse suum ad congregatos Patres misit, vel denique eorum suffragis peractam electionem confirmavit.

d Bullox. Quae tamen Polycarpus eo produceret explicaretque amos, ut eorum in se virtutum penuriam debetissime ostenderet, ac tanto impares omnes numeros comprobaret, e. e. Non dabam quidem, quia ita de se, deque episcopatus onere senseret non videbat bonam eam lectionem idem suscepisse, sed consuetudo potius fuit, quae de discipulis ad tale munus vix idoneis essent Ecclesiae ab Apostolis praescripta, in conventu praelegere, ut Patres non aliam ad id coeparent, nisi quae illi esset praedictis dotibus. Ipsi vero Polycarpo legendi munus vel ab Episcopo conjunction erat, vel ex peculiari aliquo officio incumbebat.

CAPUT VI.
Miracula.

Et talia quidem loquens, ac permanens in doctrina, aedificabat et salvum faciebat seipsum, et auditores suos. Quae vero de patris ab eo miraculis ad nos pervenerunt, nunc commemorabo. Contigit ut in a Teo veniret ad thernas quae dicuntur b Lebadia, ad e Daphnum quemdam Episcopum, qui post sumptum cibum narravit ei penuriam suam, quodque perquam modicum sibi alimentum agrum coemlo pararet, eumque ostenderet dolia sua fore vana, extendens ad ea manus ait. In nomine Jesu Christi, utere. Et ab ea hora tanta affluit copia, post semen terrae communis sum, ut secure et familiam suam aleret, et alius largiretur.

26 Post aliquod tempus iterum ad Daphnum divertit: hic vero gratias pro collato beneficio agit, eoque presente cibum praebuit multitudini Fratrum, positum vero in mollo est vasculum vini aliquantum continens. Dierite vero illo domesticis suis ut intro afferrent ac plus vini infunderet, dixit Polycarpus. Relinque ita, non enim deficiet vinum. Cum ergo promerent ac hilerent, vinumque uberius scaturiret, id annuadvertens ancilla quaedam adolescentula, non eum reverentia et timore, sed juvenis joco exclamavit dicens. O dolium inexhaustum! Post quod dictum abscedente Angelo qui portentum illud patrat, et vinum quum, quod supererat, exavit. Quare Polycarpus ait. Praecclare promittatum est a Buedo, Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore.

27 Constituit vero Polycarpus alios quidem Diaconos interque eos unum eum Camerio nomen, qui tertius ab eo, post Piparium nempe, illam rexit Ecclesiam. Deo secum assumpto rus ut, erat enim in Ecclesiarum quae in pagis erant curam eorum sumus. Cum autem in urbem reverseretur, procurram juxta viam ex agro vidua viro probatissimo obtulit viculum adhuc parvum, et primum remissum, ut eam acquireret tandem per natus, rogam ut ea interitur pro oblatione. Sero autem ve pere, quoniam pedes ut plura uniter agebat, statim cum Camerio ad publicam diversorium deflectere, cum locum ille necesse Evangelicae gratiae participi esset factus. Post eum non a com p̄tulo ubi quae eops celebriter in omnium meid r, rem voluntarii corpori. Labores ac eroratu quietem

concionatur ad populum.

4 Timot 3 2.

1 recitat subditos ad ferendum dei cultum.

1 12 38
Matth 23 10
10
Luc 12 13
Mat 22 3
Mat 5 12

Act 10
Diono
C 48
Berto
Mat 23 10
Mat 23 11
Luc 21 5
Joan 4 12
Mat 23 7

c h

Benedictio eius fructum tum multiplicat

vinum proditio augur

10 2 11

10 2 11

AUCTORE
PIONIO,
EX MS.
GRÆCO.

quietem, dum quis solitarius est, facile conciliant. Post mediam autem noctem adstitit ei Angelus Domini, percussusque ejus latere ait : Polycarpe, et ille : Quid est? Angelus autem : Surge atque e diversorio egredere; ruiturum est enim. Ipse vero expectans Camerium quoque vocavit, ast ille somno ac lassitudine gravatus, vix tandem obauduit, tum ei rem exponens suasit ut surgeret. Ille vero : Nondum primus somnus prateriit, sancte Pater. Et quorsum properamus? Tu assidue divinas scripturas meditans ita vigilas ut nec ipse dormias, nec alios sinas quiescere. Siluit Polycarpus. Postquam vero Angelus secundo apparens eadem rursus edixit, jussit Camerium surgere. Obtendente eo credere se Deo, quamliu intus esset Polycarpus, non ruiturum esse murum; respondit Polycarpus : Et ego Deo credo, sed muro non credo. Tertio apparente et eadem inculcante Angelo, et is qui prius neglexisse periculum videbatur surrexit, et ipse quoque celeriter exiit. Cum existens autem, nec adhuc tamen longe essent progressi, recordati sunt se aviculum in diversorio reliquisse, cumque abessent circumiter jactu lapidis : Ne pigeat, inquit Polycarpus, illam efferre, cum beata illa vidua eam in oblationem donarit. Et reversus eam accepit, cumque exisset, subito totum diversorium a fundamentis corruit, obrutis omnibus qui in eo erant. Stans vero Polycarpus et ad cœlum suspiciens ait : Domine Deus omnipotens, Pater Jesu Christi benedicti Filii tui, qui Ninivitarum subversionem per magnum Prophetam tuum Jonam prænuisti, et ut discrimen effugerent dedisti, vere te benedico, quia per manum Angeli, per quem collapsurum ædificium significasti, ex isto nos periculo exemisti.

28 Aliud factum est per eum istiusmodi miraculum. Cum in urbe omnes sopore obruti essent, jamque ferox media præterisset, coquerent veropaneem pastores, contigit ut in vicina sarmenta incidens ignis, totam indurmaret officinam, indeque latius exundans magnum partem invaderet civitatis. Concurrente dein multitudine, et tumultu ac clamore magno exorto, Prefectus offerri parata in eam rem instrumenta imperat. Feruntur siphones, apui, omniaque artis instrumenta. Accurrerunt et Judæi ea prætextu quod ignem possent restinguere, ultro enim sese orto usquam incendio offerant, dicentes id alioquin sopiri nisi adstiterint non posse. Id illorum est artificium, ut ea occasione rapiant que in domibus sunt. Periculante igitur civitate dixit Dux : O viri qui adestis ad luctuosum hoc nobis spectaculum, videtis nihil esse remedium, adverso spirante vento : cumque mihi fuerit spes in presentia Judæorum sita, ea quoque excidimus. Quid igitur est quod dico? Audite. Nuper in prætorio noctu consurgens servus quidam meus a demone arreptus vociferabatur, neque sui ipso compos erat. Cum lumen intulisset, reperimus eum omnino furentem, et omnia vorantem. Orto die adfuerunt Judæi, incuturo eum cupientes. Ipse vero mihi cum esset, ille vero multi, ita illos verbis multavit, ut parva abfuerit quin eos interficeret, et dilacerans eorum vestes, nodos et sanguine conspersos dimisit. Tuus igitur in domo mea existens Christianus dixit : Si Judæ, advenio quempiam qui ei succurrat. Ammento me, venit Christianiorum Doctor, quem Polycarpum vocant. Cum autem longo adhuc abesset, alto vociferari cepit adolescens : Venit ad me Polycarpus, et figero debeo. Appropinquante autem, d...

29

consueti ad plures dies nihil proficientes tunc quieverunt. Et vix congregatis Senatoribus, ac dicente Prefecto se neque frumentum habere, neque qua comparatur reperire se qui pecuniam paratam numerare possit; surgens e medio ipsorum senex quidam ait : Viri, quotquot eo tempore presentes fuistis, quando

orto sub mediam noctem incendio urbs erat in discrimen adducta, meministis quod neque nobis neque Judæis valentibus ignem sistere, accersitus a nobis vir quidam vere religiosus, sacerdos eorum qui Christiani dicuntur, stans coram nobis omnibus, et suspiciens in cœlum verba quædam pronuntiavit; et confestim flamma conglobata, et nescio quo modo illius vocem reverita, ipsa in seipsam resedit. At sæpe mihi incidit, revera Deum esse virum illum. Scitis enim, quod poetæ nostri aliique tradunt auctores, Deos quandoque e cœlo descendere forma assumpta humana, ad irroganda injuriam facientibus supplicia, insontes vero vindicandos.

30 His auditis, censuerunt omnes convocari amplissimum populi concilium oportere : neque cunctari cives undique frequentes ad theatrum convenere; nam fame pressi, positam ante pedes necessitatem videbant, et etiam unum Deum esse unanimi voce clamare rogerentur. Missi igitur ad Polycarpum qui eum obtestarentur, ut ad illum populi conventum adesse vellet : a quibus repertus adductusque est. Tum vociferari populus : Reimates vero urbis ita eum affati sunt : Polycarpe, vides urbem, in qua tu quoque moraris, in angustiis esse, atque ipse quoque es particeps, si non morum eorundem, at certe quidem penurie, quam nobis nimia siccitas attulit : rogant igitur te Smyrnæi, ut a Deo tu phiviam posescas, ut tellus hausta cœlitus aqua, commissa semina colonis reddat. At viro Dei suffundi rubore facies, corpus omne largo sudore fluere, cor validis tremoribus palpitare, et ad cœlum oratione subsilire; et breviter quidem, sed præclare respondit, dicens : Viri pulcherrimæ urbis hujus incolæ, audite me hospitem et advenam; ut est urbs mihi omnis peregrina propter cœlestem civitatem, mundisque hic universus civitas una, Dei qui cuncta fabricatus est, munere. Non equidem, ut vos existimatis, tantum mihi sumo, ut me posse arbitrer gentis totius propter sua delicta ab ultore Deo castigata, plagas propulsare. Verum quid fieri possit, ostendam : Sunt mecum congregati Presbyteri religiosi, quos ego si quam rem consequi cœlitus exopto, allegare ad Deum oratores soleo. Hos ergo adducam, ut et ipsi pro vobis preces ad Deum fundant. Vos autem hortor, ut alacri animo sitis, atque universum populum jubetis et dimittere syngrapham, et meliora sperare. Nam cum Deus longanimitas sit, tribuit hominum generi penitentiam tempus. Tunc Prefectus tum ex prioribus Polycarpi miraculis, tum ex præsentis ejus sermone sumpta fiducia, ait : Scitis omnes, advenæ ac cives, nos juxta proprias leges atque instituta, divinitatem venerari ceremoniis, sacrificiis, altaribus erigendis, thurisque suffitu : hic vero, et quos se comministros et sacerdotes habere in recessu profitetur, privatim quietius concipiunt puras ad Deum summi preces. Discedamus igitur nos atque ipsi, atque hunc dimittamus, libertatem ipsi dantes ut cum illis excusso quem hic illi tumultus attulit, pavore, quieto securoque animo sacra pro nobis peragat. Quæ cum dixisset, populum dimisit.

31 Polycarpus e vestigio ad templum, in quo congregari Christi Ecclesia solebat, properavit, et Diaconos jussit omnibus quooprimum denuntiare; ut summa animorum contentione una a multis offerretur deprecatio. Illi vero sese jam ad id prepararant a matutino tempore, propter quod et parasceve erat, et ad theatrum ductus Polycarpus, cui ne quid a populo injuriæ fieret verébantur. Audiētes igitur convenerunt. Ille vero, Memores, inquit, sinus, fratres, promissorum Domini nostri Jesu Christi, qui ait : Petite et dabitur vobis. Si enim consenserint duo ex vobis de omni re quam petierint, fiet illis a Patre meo qui est in cœlis. Cum fide igitur petamus, non fluctuantes animis. Nam precantis oratio quodam modo

evocatus, ex-
tinguit.

quasi Deus a
Gentilibus
habetur,

rogatus ut
phiviam a
Deo impetret.

modeste re-
spondet.

Adhortatur
fideles ad pre-
ces cum fidu-
cia faciend-
as.

Mon. 7 7
18. 19.

Angeli cura

eripitur a su-
bita ruina di-
versorii.

Incendium
publicum.

a Duce

observatio a
dicatione

ejus adventu
liberatum

et

modo velut bilance libratur, et suspensa hæret, quo mens inclinæ. Manifestum id nobis, quod Petrus ingressus aquas, credens quidem super eas ambulabat, territus vehementiore vento mergi cœpit, documentum nobis præbens, ut mentis, veluti libræ, in alterutram partem inclinationem intelligamus. Tali præditus fiducia Moyses servus Dei, trepidanti populo dixit: State et videbitis magnalia Domini. Stare enim oportet veluti supra petram vere fundatos, ut neutram in partem declinantes immobiles firmique permaneamus, per fidem in Salvatorem et Dominum nostrum Jesum Christum: qui et beato Prophete Elie petenti pluviam tribuit, cum clausum fuisset cœlum annos tres et menses sex.

32 Hæc cum dixisset Polycarpus, primus genibus flexis, cum ceteris ita diu precatus est: O Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi! O Deus omnipotens et benedictus in secula seculorum, amen. Cui serviunt Angeli, Gloriæ, et Virtutes cœlestes, Throni, Dominations, Seraphim et Cherubim! O Deus, qui creasti cœlum, terram, mare, et omnia que in eis sunt: qui fixisti hominem ad imaginem et similitudinem tuam; propter quem dignatus es mittere Verbum tuum ad terram, ut carne assumpta ex Virgine et Spiritu sancto, salvaret et suscitaret per Passionem suam hominem ad flagitia prolapsam; exaudi Domine, respice Sancte, Attende ad preces sanctæ tuæ Catholicæ Ecclesiæ, et da pluviam super faciem terræ et semen seminanti, et panem ad manducandum; ut in diebus necessitatis agnoscant gentes, quoniam servi tui sumus. Querant a nobis iustitiam, et nunc Domine cognoscant omnes adversarii nostri. Hæc eo precante cœlum imbrem dedit, atque universi gloriam Dei prædicarunt, qui mirabilia facit per servos suos, cui gloria et imperium nunc et in infinita secula, Patri, Filio, et Spiritui sancto, Amen.

a Teus urbs est Ionia et peninsula, Anacreontis poetæ patria.
b Ita MS. Alti Lebedias vocant, Ἀλιβίδιο; urbs est in eadem Ionia, Smyrnæ vicinâ.
c Hunc Diplimum esse conjicit probabiliter Walloix, cujus meminit S. Ignatius in epistola ad Smyrnæcos ita scribens: Saluto Alcen, amabile mihi nomen, et permolestâ famem imeretur, congregatis super hæc re primoribus, et Prefecto palam exponente, etc.
d Quæ in nostro desunt MS. ita supplet Walloix. Quando ergo, inquit Prefectus, neque per nos neque per Judeos restringi incendium potest, is nobis accersendus est, si forte huic malo mederi queat. Ne multa, inventus et invitatus adfuit, preces fudit, ignes inhibuit.

Alteri quoque malo partem presentis, partem impendenti, eodem remedi genere obviam ivit. Cum enim civitas magna annonæ penuria premeretur, atque ingens et permolesta fames imeretur, congregatis super hæc re primoribus, et Prefecto palam exponente, etc.

MARTYRIUM

ex Ecclesiæ Smyrnensis epistola.

§ I. S. Germanici et aliorum constantiâ.

a Ecclesia Dei que Smyrnam incolit, Ecclesiæ Dei que est *b* Philadelphîa, et omnibus ubique locorum sanctæ et Catholicæ Ecclesiæ paræciis, misericordiâ, pax, et caritas a Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo multiplicetur.

Scripsimus vobis, fratres, de iis qui martyrium subierunt, et de B. Polycarpo, qui veluti sua confessione consignavit, restinxit perseverantiam. Nam cuncta ferre precedentia evenere, ut nobis Dominus cœlitus monstraret martyrium vere Evangelio consentaneum. Sustinuit enim ut traheretur, sicut et Dominus, ut et nos ejus imitatores efficeremur, non tantum que ad nos attinent spectantes, sed quo ad plures. Veræ enim et firmæ caritatis est, non se solos cupere salvos fieri, sed et fratres omnes. Fortunata enim vero et generosa sunt martyria omnia, secundum Dei voluntatem peracta. Vos vero erga Deum religiosiores cum sitis, primam indubie ei lau-

dem fortitudinis præ ceteris tribuetis. Quis enim animi illius magnitudinem, quis constantiam, quis erga Deum caritatem non admiretur?

2 Alii quidem flagris ita alternis dire cæsi sunt, ut ipsam internam venarum arteriarumque et carnis constitutionem contemplari oculis fas esset: ita tamen tulere fortiter, ut ipsi circumstantes eos miserarentur ac deflerent. Alii eo pervenere constipiti, ut nec mutiret, nec generet eorum quisquam e: ostenderuntque nobis omnibus generosissimi Martyres Christi, se eo tempore quo caro tormentis subiciebatur, veluti peregrinari animis, aut potius adstantem Christum cum iis interea conversari; sequi divinæ gratiæ obtemperantes, mundanos contemnere cruciatus, atque unius horæ momento æterna redimere supplicia. Erat iis ignis veluti refrigerium immitis carnisficinæ: habebant enim unum illud anto oculo propositum, æternum et inextinguibile incendium effugere, ac visu mentis prospectabant quæ perseverantibus reservata sunt bona, quæ neque oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, iis vero erant a Deo commonstrata, veluti non homines, sed jam Angeli essent. Similiter et ad bestias damnati, graves sustinere cruciatus, gladiis quinque expositi, aliisque acerbis suppliciis, ut si fieri posset, ipsa primarum duriturnitate eos tyrannus ad fidem negandam induceret.

3 Multa sane adversus eos machinatus est diabolus. Sed grates Deo debentur, quod adversus omnes non prævaluerit. Nam generosissimus Germanicus d eorum pusillanimitatem sua constantia confirmavit, qui et splendide adversus feras depugnavit. Volens enim Proconsule ei persuadere, et dicente ut ætatis suæ miseretur; ipse ultro vi illata in se bestiam provocavit, citius ab hæc injusta et impia vita liberari desiderans. Ex eo omnis multitudo magnanimitate piæ et religiose gentis Christianorum mirata, exclamavit: Tollo impios. Queratur Polycarpus, Quidam vero Phryx, nomine Quintus, qui recentior e Phrygia advenerat, feras conspicuus, fractus animo est: hic vero se et alios quosdam ad spontaneam martyrium obtulerat. Hunc Proconsul multa obtestatus induxit, ut juraret ac sacrificaret. Ideo, fratres, non laudamus eos qui sponte se ingerunt, quandoquidem nec ita nos Evangelium docet.

a Hujus epistolæ partem recitat Eusebius lib. 4, cap. 14.
b Eusebius Philomelli, et ante dixerat hunc epistolam scriptam Ecclesiæ Poul. Ἰστ. Φιλομήλιος Πύργια magna urbs apud Ptolemaum lib. 3, cap. 2, et tabula 1, Asie. At Philadelphîa (lib. 5, cap. 2) urbs inter Smyrnam et Philadelphia. Ex varietate inscriptionis recte conjicit Walloix ad diversas Ecclesiæ Smyrnensis epistolæ exemplaria, quod et ex hinc ejusdem epistolæ colligere licet.
c Adit Eusebius Marinas cocchens, quos marlyces vocant, et acuta quædam fragmenta in dorsum supralitis Martyris subornabant, in quibus omne tormenti genus et pœnas speciem consuetas, et ita verbi suffragio.
d Ita MS. Græcum Τραβησαντες αὐτὸν ἐν δυνάμει. Et Eusebius Ἰσχυροτέρως ἐν οὐρα γάρτοι ἐν ἡγέσει κατὰ τὸ θεῖον τοῦ σωτῆρος θεοῦ, qui divina gratia ingentibus animi imbecillitatem, quæ efficit ut mortem corporis perhorrescamus, eruat ac terreat. Suffragatur Haffnius. Qui per gentium divine virtutis, inquit, metum corporeæ fragilitatis excludit.

§ II. S. Polycarpi latebræ, apprehensio.

Admirabilis autem Polycarpus ut primam huc audivit, minime est animo perturbatus: sed voluit in urbe permanere. Plures vero ei nuntios fuerunt ut recederet. Et recessit in prædidum laud præval alii urbe remotum, ibique cum paucis substitit, nihil aliud agens die ac nocte, nisi preces pro universa per totum orbem terrarum Ecclesiis fundens, ut erat solitus. Cumque precationi vacaret, triduo antequam apprehenderetur, mente a sensibus avocata, a videtur sibi visus est cervical suum igne comburi. Et conversus ad presentes, prophetice dixit: Oportet me vivum comburi.

3 Dumque

Ex MS Græco.

Tormenta que alii Martyres passi.

c

d

S. Germanici magnanimitas.

Quidam Phryxus lapsus.

Philomellum Philadelphîa.

Illustræ S. Polycarpi martyrium.

S. Polycarpo ab urbe recessit.

mori in vitam prævallet.

Ex Latinis MSS. quis eam scripserit.

quando passus sit Sanctus.

Addita ad epistolam descriptiore.

suum regnum per filium suum unigenitum Jesum Christum, cui gloria, honos, imperium, inajestas in secula, Amen. Salute omnes Sanctos, vos salutant qui nobiscum sunt; et Evarestus, qui epistolam scripsit, cum omni sua familia. Martyrium consummavit B. Polycarpus mensis Xanthici incipientis secunda die, ante VII Kalendas Maias, sabbato magno, hora octava; comprehensus est autem ab Herode, sub summo sacerdote Philippo Tralliano Proconsule, regnante in aeternum Jesu Christo. Optamus vos recte valere fratres, ambulantes juxta evangelium verbo Jesu Christi, cum qua omnis gloria Deo pro salute sanctorum electorum, sicut martyrium consummavit Polycarpus, cujus utinam et nos aliquando in regno Christi inveniamur vestigia esse secuti.

18 Hæc transcripsit Caius ex scriptis S. Irenæi discipuli S. Polycarpi, qui et cum Irenæo conversatus est. Ego vero Socrates Corinthi ex Cæii exemplari descripsi. Gratia sit cum omnibus vobis. Ego vero rursus Pionius ex ante scripto accepi, cum illa pervestigassem juxta revelationem apparentis mihi B. Polycarpi, quem admodum ostendam ordine ea colligens, quæ jam fere sita et diuturnitate erant oblitescata, ut et me colligat Dominus noster Jesus Christus cum electis suis in celeste summo regnum; cui gloria cum Patre et sancto Spiritu, in secula seculorum, Amen.

a Addit. Fuschius, omnibus. b Idem ante eandem. c De hoc ritu plura Bullæ. d Abbat. h. r. tres voces ab Eusebio textu. et suffrag. e MS. et Eusebius Κορυνησος γενναυ. Confectorem Iustinus. f Non mirum esse coluubar. Eusebius et Iustinus. memorare MSS. Latino, et Grecos. g MSS. οὐδὲν δὲ βέρε. Eusebius, ὁ δὲ γὰρ ὁ δὲ βέρε. Iustinus, fratrem autem Dabæ.

EADEM ACTA

ex a tribus veteribus Latinis MSS.

§ I. S. Germanici et aliorum constantia.

Ecclesia Dei quæ est apud Smyrniam. Ecclesiis Dei salutem b Philomeli, et universis quæ in locus sunt, Catholicis civitatibus, misericordia, et pax, et amor Dei Patris, ac Domini nostri Jesu Christi, cum omnibus abundet in seculum.

Scripsimus vobis, Fratres, de Martyribus, et de B. Polycarpo, qui e velut signum sibi persecutiones d reddidit inimici: omnia enim quæ transacta sunt Domino necrore predicta sunt secundum Evangelium, in quo quid sequi deberemus ostendit: in quo se et tradi passus est, et cruci, per quam nos liberamur, affligi. Animos ergo nos sibi esse voluit, ac primus virtute celestis iustorum a justis obtemperavit arbitrio, datus scilicet secuturis viam, et pius Dominus exemplum famulis se probendo, ne onerosus Præceptor a quoquam putaretur, pertulit ante illa, quæ aliis perferenda mandavit, qui omnes ita formavit et docuit, ut non solum nos ipsos, sed etiam per nos fratres singulos salvaremus. Beato enim passionibus ecclesia tolerantibus regna parturiant, et post contemptu hinc omnia, opes, honores, parentes, coram consummatio plena Martyrium est. Quid enim dignum tam pio Domino famulorum reddat obsequium, si majora constat pro servis Dominum, quam servus pertulisse pro Domino: Unde oportet doctiores nos redditis omnia cum timore mirare, et singulorum militum Christi fidelium devotionum tropæa, ut gesta constant, exponere; quo amore erga Deum fuerint, qua patientia cuncta pertulerint.

2 Quis enim non tanta admiratione teneatur, dulcia fuisse singulis durorum verbera flagellorum, craticulas, oculos, lamina, amabilem gladium, et nitidæ cepitatum tormenta flammarum, cum fluente utrius-

que lateris cruore patefactis vitalibus omnia appaerent interna membrorum, f ut ipsa etiam corona populorum fieret viso tantæ crudelitatis horrore, nec sine lacrymis posset aspicere, quod fieri ipsa voluisset? Nullus tamen erat patientium Martyrum genitus, aut ejulatio aliqua vi doloris exorta: ut libenter suscipiebantur singula, ita fortiter tolerabantur. Præsens enim Dominus suscepta tam fidelium oblatione servorum, non solum æternam vitam, et illa quæ solet devotis præstabat, sed etiam doloris illius violentiam temperabat; scilicet ne cruciatus corporis g patientiam frangerent animi: loquebatur enim cum illis Dominus, et spectator et roborator animorum, et præsentia medebatur mala, et coronam illis, et cælestia, si perdurassent, promittebat imperia. Inde Judicis, ille contemptus; inde h gloriosa fuit patientia: exui enim hac luce cupiebant, ut ad illa clara atque æterna salutis habitacula, Domino jubente, transirent; præponebant vera falsis, cælestia terrenis, sempiterna morituris: parabatur enim unius horæ i exitio gaudium nulla vetustate perituro.

3 Diabolus tamen multa machinatus est: sed gratias Domino nostro Jesu Christo, qui contra omnes fidos servorum suorum defensor assistit. Nam fortissimus Germanicus, et omni mente Deo devotus, incredulorum animos potentia sua virtutis extinxit. Hic feris traditus, cum Proconsulis in se miserationem cerneret, et ab eo persuaderetur, ut saltem vel suam ætatem cogitaret, si alia forte in se contemneret omnia, dolentem pro se inimicum aspernatus est, et delignatus est veniam, quam persuadebat injustus: quare ipse ad se feram bestiam vocabat, festinans mature hujus mundi labe exui, vel iniquitate privari. His visis vulgus universum stupore confectum, Christianum animum mirabatur intentius; et clamatum est: Torqueantur innocentes. Querebatur etiam Polycarpus. Tunc unus incognitus, k nomine Phrygius, superveniens forte de patria, l propria ad patientium voluntate festinans, eruento Judici se securus objecit. Sed voluntatem vitæ infirmitas: missis namque ad se feris, his aspectis timore percutus cepit mille quod voluisset, et conversus ad diabolum voluntate, probare illud, ad quod venerat destruendum. Huic itaque Proconsul multis n pollectionibus sacrificare persuasit. Ideo non eos fratres laudare debemus, qui se ultro offerunt, sed eos qui inventi latentes in passione potius perseverant. Sic nos quoque sermo Evangelicus confirmat, et hoc hortatur exemplo cessisse vitronem, et vicisse compulsum.

a Præcipue collicem Aulomarencem sequimur. sed hunc consultans cum vis que ex voce S. Maximi Trevirensis descripsit Iosephus quæque ex alio Iurgundio MS. nobis communitate Petrus Frater uti theophilus noster. b MS. Chiff. Philomeli. MS. Chiff. an supra, Philadelphie, quæ urbs media est inter Smyrniam et Philomeli. c MS. Chiff. per signum solum. d MS. S. Max. sedova; Aulom. sed obedi. e MS. Chiff. Jastorumque. f Idem MS. ut ipsam etiam coronam popularis visio fereat. g MS. Aulom. potentiam, ut Chiff. ac potentia cruciatuum corpora eorum frangerent. h MS. Ch. gloria patientie. MS. Max. gloriosa violentia. i MS. S. Max. exho. k Forte da inter phrygiensium, incognitus nomine Phrygius, in aliis Actis dicitur fuisse Phryx genere, nomine Quintus. l MSS. Chiff. et Aul. pronus in MS. Chiff. pollectionibus.

§ II. S. Polycarpi latebra, apprehensio.

Unde Polycarpus, vir eximia prudentiæ robustique consilii, his auditis latebram petiit. Nec tamen mente turbatus fugiebat hæc, sed potius differenda, qui per singulas civitates nihilans a hortantes ut celeriter exiret, ac se querentibus aliqua ratione subtraheret, aspernatus, diutius morabatur. Tandem in agrum civitati Smyrne proximum secedendum putavit: ubi diebus ac noctibus sine intermissione orationi impendendo operam, Dei implorabat auxilium, quo fortior esset

Consolationes divina in tormentis.

9

h

i

Germanicus Martir

bestiam in se irritat

k

Quidam temere se morti offerens, cadit.

m

Math. 10. 23.

Martyrii fratris.

Constantia Martyrium

S. Polycarpus in nihilum secedit.

a

esset in pœna. Signum tamen, triduo ante quam comprehenderetur, revelationis accepit: intuebatur enim cervical capitis sui flamma ambiente circumdari. Expergefactus itaque sanctissimus senex, vix adhuc stratis gravia membra subtraxerat, et ait his qui cum eo erant, ignibus se cremandum.

5 Et ecce forte in alium agrum secesserat, et statim quærentes eum affuerunt custodes: sed cum ab his ille investigari non posset, comprehensus duobus infantulis, unoque ex his etiam verberato, latebram confessio infantis aperuit: quia ipse celari non poterat, quem passio ipsa posebat, proditores vero ejus domestici. Irenarcha b et Herodes festinabant in arenam eum citius exhibere, ut et ille si vita et passione Christi sit socius, et proditores exemplo Judæ pœnam quam merentur accipiant. Habentes itaque infantulum, ante sabbatum hora ipsius cœne egressi sunt, Polycarpum perquirentes cum equorum magna copia, vel armorum; quasi vero non servum Christi comprehenderent, sed latronem. Invenierunt eum nocte in tegulis se prementem: fuerat quidem transgrediendi in alium agrum facultas, sed jam fessus ostendere se maluit, quam celari, dicens: Compleatur voluntas Dei: quamdiu voluit ille distuli; et quando jussit, optavi.

6 Visis itaque illis, descendit, habuitque sermonem, qualem aut illa ætas proferre potuerat, aut spiritus gratiæ celestis infuderat. Cum mirarentur in bis annis tantam velocitatem pedum, tantam habitudinem esse membrorum, ad ejus investigationem vix summa celeritate pervenerint; nihil ille stupentibus respondit: sed statim his alimenta cibi præbuit, et mensam jussit apponi. ne hoc sine divini magisterii mandato faciens, cum scriptum sit, inimicus nostros potu et cibo debere satiari. Tunc deprecatus est, ut ei horam concederent, qua posset orare, et omnipotentem Deo debita precum vota persolvere. Præbente facultatem, e instanter petebat donum Dei præceptumque compleri: jugiter autem per duas fere horas oratio illa duravit, stupefactis audientibus; et quod majoris palmæ videretur inimicis, postmodum orationis voce completa, facta in precibus omnium mentione notorum ignotorumque, bonorum ac malorum, et Catholicorum omnium, qui per singula loca Ecclesie colliguntur; tandem hora illius advenit, qua custodite acciperet coronam justitiæ.

7 Impositus itaque asino, cum appropinquaret civitati, d Majores habuit obvios Irenarcham Herodeni, et patrem ejus Niceten; vehiculo susceptus est, ut vel obsequio vinceretur, qui vincii pœna dolore non poterat. Cum ergo subdolo crebroque sermone profanum aliquid ab illo exigerent assidentes, dicentique: Quid mali est dicere, Domine, et sacrificare? et reliqua, quæ solent diabolo instigante narrati; frenato paullisper ore, omnibus patienter auditis, tandem iratus enuntiat, ad hoc se nunquam posse perducii, non igne, non ferro, non arcuum doloribus vinculorum, non fame, non exilio, non flagellis. Commoti tunc illi, vehiculo summa velocitate currente Polycarpum perturbanant, ita ut suras aliqua ex parte quassaret: tanta tamen velocitate per arenam currebat, ut nullius corporis damna sentiret.

8 Sed cum jam arenam fuisset ingressus, e caelo statim missa vox sonuit dicens: Polycarpe, habeto virtutem. Hanc vocem qui in arena erant audierunt; ex aliis autem nullus audivit. Cum igitur Proconsuli fuisset oblatum, Deum toto corde confessus, imperia Judicis cruenta contempsit: cumque ab eo ad blasphemum quodcumque rogeretur, diceretque ei Proconsul, Vel ætatem hanc cogita, si alia in te forte contemnis. non poterit hæc senectus juvenibus etiam expavescentia sufferre: debes jurare per Casarem, Casarisque fortunam: præterea habere patientiam, et dicere, huius tolle. Tunc Polycarpus ore semi-

cluso, et qui non suo, sed alieno sermone loqueretur, clausis pene faucibus, populum qui in arena erat respexit universum, impium et profanum; tractoque ex intimo corde suspirio, majestatem cœli intuens, dixit: Tolle impios. Et cum assiduis præceptor insisteret enuntians: Jura, et poteris relaxari, Christumque contemne; tunc ait Polycarpus: Octogesimum jam et sextum annum ætatis ingredior, nomini ejus probatus et serviens semper, nunquam ab eo læsus, semperque servatus; quomodo possum eum adisse quem colui, quem probavi, quem semper e actorem optavi, Imperatorem meum, salvatorem salutis et gloriæ, persecutorem malorum, ultoremque justorum?

9 Sed cum ille diceret, per Casarem jurandum esse fortunam, ait: Quid me cogis jurare per Casarem? an professionem meam fortasse non nosti? Palam me Christianum dico; et quo magis iracundius, ego gaudeo. Tu si vis legis hujus scire rationem, diem da, quo incipias audire vel discere. Respondit ei Proconsul: Satis fac populo. Polycarpus ait: Tibi dignissimum reor satisfacere, probatus et obaudius esse que jusseris, tantum ne injusta seceris. Docti enim sumus potestatis, que Deo ordinante procedunt, morem gerere, mandatisque servire: illos vero indignos judico, nec ad satisfaciendum idoneos puto: proinde Judicis me æquum est parere, non populo. Respondit Proconsul: Feras atroces habeo; his te tradam, per frusta lacerandum, si penitentiam habere contemseris. Respondit ille: In me leonum rabies cruenta deserviat, et quidquid gravius Julex diris inveneris; gloriabor in pœna, tripudabo letus in vulnere, et merita mea doloris æstimatione pensabo: quanto graviora pertulero, tanto præmia majora percipiam. Est mihi paratus ad inferiora animus; ex humilioribus autem ad summa procedimus. Respondit Proconsul: Si ferarum morsus nova presumptione contemnis, ignibus te cremabo. Tunc Polycarpus respondit: Ignem mihi minaris, inquit, qui unius horæ spatio æstuat, et post frigescit, ignorans futuri julicæ et æterni ignis impis tormentata perpetua. Sed quid voluntatem tuam longa oratione suspendimus? Eae ex me illa que cogitas: et quodcumque aliud pœne genus casus obtulerit accipere.

10 Hæc forte dum loquitur, vultum ejus vel sensum gratiæ celestis splendor intravit, ut ipso etiam Proconsul terretur. Tunc voce præconis in arena media ter clamatum est, Polycarpus Christianum se semper esse confessus est. Inversus itaque populus Judæorum et gentium, qui Smyrnam cœdebat, ira commotus exclamavit: Hic est Asia Magister, Christianorum Pater, nostrorum Deorum destructor pertinax, vidator templorum, qui dicit non sacrificandum, nec Deorum adoranda esse simulachra: tandem quod peccarat invenit. Petebant q Asiarcham Philippum, ut ei leonem immitteret. Qui sibi non licere, respondit, tempore jam numeris exsoluto.

a MS. Aud. hortabatur, ut nono coloris, etc.
b Ita MSS. Aud. et Max., sed corrigenda ex MS. Lexco et Fus-scho, MS. Chiff. utramque aumen animi.
c MS. S. Max. stans. d Adit MS. Chiff. majore sabbato.
e Ita MS. Chiff. alia, sacrorum, nec male.
f MS. Aud. superiora. g Ita MS. Chiff. et Max. Asiarchum.

§ III. S. Polycarpi martyrium.

Tunc placuit illis omnibus tepo inique consensus, ut Polycarpum vivum ignis exureret oportuerat enim id fieri quod ille ante prædixerat. Urinis itaque omnipotentem Deum, venerabilem vultum ad suos retorquens, ait: Videtis meam esse quam prophetarum passionem? Tunc populus ad balneum, et ad a arcisteria convolvavit, ligna et b mulloda perquirentes, præcipue Judæi. Per hæc ministeria cum flamma fuisset allata, Polycarpus cingulum solvit, vestemque deposuit: vincula etiam pedum parabat exuere, qua facere non solebat, quia singuli fideles viri nuda ejus

EX LATINIS MSS.

Christum gen-nerose confite-tur

c

renunt per Ca-saris fortunam jurare

Rom. 13. 1

Proconsulis minas contemnit.

f

postulatur a populo ad supplicium.

g

Additur igni.

u

b

vestim, et calceos exuit

ex somnio prænosci mortem suam

alio secedit:

proditur

b

ab armatis perquiritur:

non vult alio fugere

persecutoribus ultro se offert:

apponit mensam:

orat per duas horas

ducitur in urbem

d

solicitatur ad defectionem

proturbatur e curru, ac suras lædit

voce divina animatur ad constantiam

sterum lentatur a Proconsule

EX IATISMS
MS.

tangere vel osculari membra cupiebant : plenitudine enim bona conscientia, redundabat, etiam antequam ad martyrii certamen accederet.

ferro ad-
stringi re-
mit :

12 Positis ergo in medium his quae ex mare parabantur arsuris, cum eum ferro cuperent, consuetudinem legemque servantes : Permittite me sic, inquit, qui enim dedit mihi velle largietur et posse, atque ipsam tolerabilem faciet voluntati ignis ardorem. Itaque nemo eum ferro vinxit, sed post tergum manibus ligatis, ut devotus aries, praesentis passionis lumen ingressus est. Tunc sidera eorumque intrens, dixit : Domine Deus omnipotens, te benedico, te praedico, Filii tui Domini nostri Jesu Christi Pater, per quem scientiam habemus et gloriam, Deus Angelorum, Deus Archangelorum, resurrectio nostra, solutio peccati, rector elementorum omnium, et totius habitaculi, omne iustum genus, qui in conspectu tuo vivunt, protegens, te benedico, tibi servio, qui me dignum hac passione duxisti, ut percipiam et partem, coronamque martyrii, et in tuo calice Christum, per quem tibi et cum ipso, et cum Spiritu sancto, gloria nunc et in futurum et in saecula saeculorum, amen.

orat

r id

13 Completa itaque oratione, flamma supposita, cum usque ad caelum tolleretur incendium, mirabili navitas repentina processit, illis videntibus, quos videre iusserat caeleste mandatum, ut possent ceteris ostensa narrare, e Curvus namque in litore areus apperuit in aliquantam latitudinem eorum utraque illectendo, velum navis unitatis, qui Martyris corpus flamma vastaret. Ipsum autem corpus ut panis grata deceravit, vel argenti et auri coaditio, pulchro colore resplendens, singularum juvaleat aspectum. Odor etiam thuris aut myrrhae aut pretiosi alicujus unguenti tetrum nidorem totius fugabat incendii. Cum hoc itaque peccatoribus fuisset ostensum, ut indolerent eum non posse comburi, preceperunt Congestorum ignis / necensi glomineum sancto corpori injicere. Cumque hoc ita fuisset effectum, ecce saluto floente sanguinis cupi, eodem processit de corpore, et statim sapulum eruoere cessit incendium. Tunc populus totus obstupuit, atque omnibus inter justos et injustos quae distantia esset innotuit, et quod praecipuum est, etiam non est sententia vulgus, quod certum tamen constat agnovit. Tale itaque Polycarpus, sancto Smyrensi Magister Ecclesiae, passionis munusimplevit. Semper quae nunc et revelata fuisse constat impeta sunt.

e
ocis elevati-
dolum,

splendet Mar-
tyris corpus,
navitas ef-
flons ardorem
ghiduo confu-
ditur

f

oblat natum
specie co-
tante / conti-
quae ignis
extinguitur

14 Diabodus tamen, qui Justorum semper manicus est, cum perspexisset, et vim Martyris, et magnitudinem passionis impletam, irreprehensibilem omnem vitam, et meritum magis in morte, hoc excogitavit, ut corpus ejus a nostris non posset auferri, quamvis multi essent, qui sanctis eum optarent communicare minoribus. Summis namque Necton patrem Hero-
dis, fratrem vero Ales, interpellare rectorem, ut reliquiae eius omnibus negarentur Christianis, asserens quod relictis omnibus hinc tendenda esset oratio singularum. Itaque summis tentibus Judaeis, cum voluissent auferre eum de flamma, ignorantos, quia omnquam Christum relinquere possumus Christiani,

Capus, ne
capunt Chris-
tiani, aqua
intulit

qui pro peccatis nostris tanta pati dignatus est, neque alteri cuiquam preceam orationis impendere; hunc namque filium Dei adoramus et colimus; ejus tamen Martyres, ut discipulos fideles, et devotos milites, honorifice ac libenter amplectimur; oramus etiam, ut nos socii eorum, et condiscipuli esse mereamur.

15 Ex contentione itaque nostra et Judaeorum visa, Centurio posuit corpus in medium : nos collegimus ut aurum gemmamque pretiosam, et sepulturae ossa mandamus. Conventus itaque alacriter factus est, ut preceptum Dominus convenire ad diem natalenque Martyris Talia circa B. Polycarpi acta sunt. Cum his, qui ex Philadelphia fuerunt duodecim martyrium in Smyrna videtur implisse, q solus tamen inter ceteros cultura meruit principatum. Martyrum ergo excelsum sustinuit, et magister adhuc vocatur a populo. Hunc omnes optemus imitari, secundum exemplum homini nostri Jesu Christi, qui persecutionem vicit rectoris injusti, et in corruptionis coronam fugata peccatorum nostrorum morte suscepit, cum Apostolis et omnibus justis alacriter benedicimus Deum et Patrem omnipotentem, et Dominum nostrum Jesum Christum salvatorem et animam nostram gubernatorem et corporis, et pastorem totius Ecclesiae Catholicae, et Spiritum sanctum, per quem cuncta cognoscimus.

osso a Chri-
stianis col-
lecta :
g
XII cum ca
passa.

16 Vos frequenter petieratis, ut quae gesta fuerant multarem de B. Polycarpo; quae omnia nuntiavi per fratrem h Marcianum. Vos jam, quia scitis, omnibus per epistolas nuntiavi; ut ubique benedicatur Dominus bonorum electione servorum : potens est enim et nos salvare, per Dominum nostrum Jesum Christum salvatorem, per quem ipsi est, et cum ipso gloria, honor et potentia, magnitudo in saecula saeculorum, amen. Salute omnes sanctos. Hi qui nobiscum sunt, omnes vos salutant : Kvaristus qui scripsit, cum anni domo sua, Martyrium S. Polycarpi, mense Aprilis, VII Kal. Maias, majore sabbato, hora octava, captus est ab Herode, Pontifice Philippo i Trajano, Praefensule h Tatio Quadrato. Gratias Domino nostro Jesu Christo, cui gloria, honor, magnitudo, thronum sempiternum a generatione in generationem, amen.

Epulogus epi-
stolar

quis ejus scri-
ptor.

17 Exemplaria haec ex Irenaei discipuli Polycarpi doctrina scripsit Caius, qui conversatus est una cum Irenaeo. Ego autem Soerates ex his Caii exemplaribus scripsi. Ego Pionus memorata exemplaria investigavi et scripsi, ex revelatione, quae mihi facta est de B. Polycarpo, sicut nuntiavi in conventu reliquis, ex tempore quo laboravi cum electis, et ut me edoceret Dominus Jesus Christus in regno colorum cum Patre et Spiritu sancto, in saecula saeculorum, amen.

Manuscripto.

a Ita MSS. S. Marc. et And. in, deest ea f. MS. Chiffleiano, alibi de hoc tunc pro monasterio posita dicitur, videri ab eorum ecclesiae deflectionem. hic ab eorum ecclesiae, quod in Graeco MS habetur, partibus dicitur.

b Malleoli hic sarrucula, sive inuores palmaris, aut certe fasciculi ex pice altisque ad genus ignis fontibus confecti, ad incendenda et ipsa non immoluit. A quoque significatu etiam Liviana ea usurpata esse est.

Malleoli.

c MS Chiff. polium
d Item MS istus calces. Aut inuam calces.
e MS Chiff. curio. Corvus namque in litore curvo apparuit
f MS. And. accingi.
g Eterea dicitur in MS Chiffleiano
h In MS. Graeco Mateus appellatur
i MS. S. Marc. Trajan, MS. Graeco, Trajann
k MSS. Stati Quadrato

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

DATIVO, JULIANO, TÆLLIANO, REOTRO, VINCENTIA, SATURO, VICTORINA, SECUNDO, PAPA, CANTO, VICTORE, ÆMILIANO ET ALIIS XXXV.

XXVI JANUAR.

Horon SS. nomina in sacris Fastis

Alii his cognomines aliis diebus, ex eadem Africa, memorati: ac forte videm, sive incuria librarii, seu qua alia causa, sæpè relati. Nobis quia perinde expeditum non erat, nam videm essent, (quod tamen ubi modeste facimus) pronuntiare; ut Lectoris iudicio reliquimus. Hoc die isti habet vntustissimum MS. S. Hieronymi: In Africa Dativi, Juliani, Tælliani, Telypta, Reotri, Vincentie, Saturi, Victorina, Secundi, Pape, Canti, Victoris, Emiliani, et aliorum XXXV, Rodonis, Artematis, Polycarpi. De Rhodone agemus ac Polycarpo separatim, de Artemate, sive Artema, equinus XV Januarii, MS. Hibernicum per antiquum Conventus Dungalensis hoc die. Polycarpi Episcopi, Dativi, Juliani, Paulæ Virg. Telliiani, Reotri, Rodonis, Telypta, Vincentie, Victorine, Pape, Artemati, Sordi, Emiliani, Teoginis, Salinis et aliorum XXXVIII.

2 Alii in viderem MSS. et aliis Martyrologis postri die referuntur, Dativus, Iohannis, Vincentia, Saturnus, Secundus, Victor; in Dungalensi XXVII Januarii Cautus alius, aliisque Telypta. Sed an fortassis Telypta hæc verbes nomen, quæ ubi Telypte dicitur, existimari possit? MS. Dungalense raro locorum nomina addit:

MS. S. Hieronymi vix in genitivo casa, sed fere ablativo.

3 Videtur Reotrus, Reatrus esse, quem cum Datio Martyrologio Romano adscripsit Baronius, his verbis: Ibidem sanctorum Martyrum Dativi, Reatri, et sociorum, qui in persecutione Wandaleica passi sunt, atque in Notat. de his, inquit, vetera MSS. ex quibus etiam recentiores hæc die. Recentiores illi sunt Cansius et Galesinus, quorum hæc ita scribit: In Africa sanctorum Martyrum Dativi, Reatrii, Emiliani, Archimini, Armati, Cui, Aviti, et Adjuti: qui Vandalis Eresianæ Dei oppugnantibus, pro Christi fide fortiter dimicatione suscepta, martyrii coronam acceperunt. Citat in notis Martyrologium MS. Ex eodem Cansius: Item in Africa, sanctorum Martyrum Dativi, Reatrii, Emiliani, Archimini, Arnioti, Cui, Aviti, et Adjuti, qui omnes tempore Wandaleicæ persecutionis, aëro certamen subierunt, tandem martyrii coronam patientia indepti sunt: abant ista a priori Cansii editione. Haud videmus sane cur MS. illud quod Galesinus citat, præferre duobus nostris longe antiquissimis debeamus. Ergo Reatrum esse Reotrum existimamus, de reliquis isthæc agemus.

etiam toribus

DE SANCTIS MARTYRIBUS

THEOGENE ET ALIIS XXXVI.

XXVI JANUAR.

S. Theogenis e sociorum memoria in sacris Fastis.

Celebratur hoc die in plerisque Martyrologis S. Theogenis Martyr enim sociis sex et triginta: at quo loco tempore occubuerint, incertum. De his ita vetus Martyrologium Romanum: Et Theogenis, cum aliis XXXVI. Eodem habent Notkerus, Martyrologium MSS. Ultrajectinum, Centulense, et Richemburgense, quæ duo Bedæ præferunt nomen, e quibus quod Bedæ nomine cretusum est corrigi debet, quod sic habet, Eodem die natale S. Theogenis Martyris, et aliorum sex; omissa voce triginta. Et MS. Bremense S. Donatiani: S. Theogenis gloriosi Martyris cum aliis triginta tribus. Ast Usuardus, Ailo, Bellinus, Sanctorum, aliisque: Eodem die sanctorum Martyrum Theogenis cum aliis triginta sex, qui continentibus temporalem mortem coronam vite æternæ adepti sunt. Ita omnia excuso fere et MSS. e exemplaria. MS. Dominus Professe Societatis Jesu Antwerpæ Theogenem vocat.

2 Tempus adscribitur in antiquo MS. Usuardi Parisiensis ad S. Germanum, et Bellino Parisiensi an. Ch. 1321, edito, in quibus sub Laemo Imperatore dicuntur coronam vite æternæ adepti. Eodem habet Flavianum MS. in quo annus exprimitur trecentessimus duodevicesimus. Verum ea verba ab alio Theogene, (quem sub Laemo Imperatore Ciceri in Hellesponto passum dedimus III Januarii) hæc translata fuisse, merito quis suspicari possit. Constantii Felicius Theogeni Martyr cum triginta sex sociis occidit Laodiceæ sub Maximo Imperatore. Imperator in aliquo nomine cum Laemo Laodiceæ martyrii honore privilegia constituitur etiam in vntustissima MS. Rhodanica. Sequitur etiam Galeanus. Laodiceæ sanctorum Martyrum Theogenis et aliorum triginta sex sanctorum, qui contemserunt Christi gloria semperiter vitam adepti sunt. Idem de Laodicea scribitur Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 23, Maurusius et Camerac. At fortasse, quod in Martyrologis antiquis ubi ad huc videtur S. Polycarpi, in vntustis cum ipsa persecutione pars constituerent

sub Imperatoribus M. Aurelio, et L. Vero: Theogenis Martyr, inquit Petrus, cum aliis 36 Christianis martyrii passi sunt in civitate Laodicea, eodem promissa persecutione urgente, qui continentibus temporalem mortem coronam vite æternæ adepti sunt. VII Kal. Febru. ut dicit Hieronymus. Eodem fere habent Manrobicus et Cansius.

3 Addunt MS. Florentinum, Martyrologium MS. Brunelense, et excusum Coloniense, Cansius, Molanus, et Galesinus in Notationibus, eius memoriam facit B. Augustinus in homilia de Pentecoste; in his notis de S. Theogene quidquam reperimus Galesinus et Molanus in secunda editione ad marginem adscripsere, hujus meminit S. Augustinum homilia habita in Natalibus SS. Fructuosi Episcopi, Anagni et Eulogii Diaconorum, et Agnetis Virgins, qui est sermo 101, de diversis, in quo hæc habet: Quando audi tis diem apud memoriam S. Theogenis, Offero tibi Petro, Offero tibi Paulæ e quibus verbis colligit Baronius in Annotationibus ad Martyrol. Romanum, Hippone fuisse ecclesiam nomine S. Theogenis. Sed quo indici de eo, qui hoc die colitur, putras intelligendum est quia de alio aliquo, cum plures hæc cognomines reperiantur?

4 Imò ob hanc causam Baronius de Hippone Episcopo agi hoc die credit, itaque scripsit in Martyrologio Romano: Hippone Regis in Africa, Sanctum Theogeni Episcopi, et aliorum triginta sex, qui in persecutione Vandaleica continentibus temporalem mortem, eorum vitam æternæ adepti sunt. Subjectum in Notationibus. Hic ille Theogeni Hippone Episcopus e e cognoscitur, qui cum cum S. Cypriano interibat Cæsaribus Carthæ non iam Ch. 237, Vandaleum et tunc Imperatorum 4, Kal. Septemb. ut ex e. Notis apparet quæ habentur a ad Cyprianum 2, in hoc, et Augustinum in lib. 6, de Baptismo contra Donatistas, et libro 1, Conclatum. In hoc Concilio Actum est, an illi, qui ab hæreticis baptizati sunt, cum ad Ecclesiam Catholicam se conferrent, essent de novo baptizandi

An alio Theogeneque Hippone?

An Hippone Episcopi?

que in sacris Fastis

Ex variis
qui Consilio
Carthagi-
nensi sub
S. Cypriano
interfuit?

baptizandi. Qua de re hoc solum a Theogene pronuntiatum legitur num. 14, apud Cyprianum: Theogenes ab Hippone Regio dixit. Secundum sacramentum gratiæ celestis, quod accepimus, unum baptisma, quod est in Ecclesia sancta, erudinus. Catholica sunt sententia, si verba simpliciter accipiamus: qua relata S. Augustinus supra cap. 21, addit. Potest et mea esse sententia, sic enim librata est, ut nihil habeat contra veritatem. De Hippone pluribus agitur XXVIII Augusti ad Vitam S. Augustini. Potuit istic alius ab hoc

Episcopo Theogenes templum habuisse, vel ob reliquias eo translata, vel ob eorum, qui id condiderant, pietatem ac votum, uti suam habebant festivitatem SS. Fructuosus, Angurius, et Eulagius, Martyres Tarraconenses, et Agnes Virgo Romana, de quibus actum est XXI Januarii. Firri tamen etiam potest, ut eodem quo Cyprianus turbine persecutionis oppressus fuerit Theogenes ille Hippouensis Episcopus, religionemque erga se suorum civium excitari, ut vult Baronius. Sed propositum nobis est, nihil in similibus temere definire.

DE S. RHODONE MARTYRE.

XXVI JANUAR.

Commemoratur S. Rhodon in MSS. Martyrologio Dungalensi et S. Hieronymi; quorum verbum recitavimus cum de Martyribus Africanis ageremus. Refertur et a Carthusianis Colonien-

sibus in Addit. ad Usuardum. Affine Sodonis nomen XXV Januarii. Alius Rhodon, Martyr Tomitanus, 3 Januarii relatus. Quia hic quoque Martyr sit minime ambigimus.

DE II MARTYRIBUS IN PHRYGIA.

XXVI JANUAR.

Venerantur hos anonyms duos Martyres Græci hoc die. Maximus Cyprianus: Eodem die sancti duo Martyres in Phrygia fustibus caesi fluntur. Idem habent Menæm, et addunt hoc distichon:

Fustibus athlete sauciati duo,

Coronati invenerunt cito cicatricum abductionem. Mattheus Kaderus noster hos ex illorum numero esse censet, qui in Martyrologio Romano atisque VII Februarii memorantur cum S. Adanco martyri coronam in Phrygia, Diocletiano imperante, consecuti. Ast hi fustibus nactati, illi vivi concremati sunt.

VITA S. SIMEONIS PRISCI AB. MONTIS AMANI IN SYRIA.

Ex Theodoretii Philotheo cap. 6.

§ I. Vita machoretiva. Miracula.

a
SUPERIUM
IV. MONT.
XXVI JANUAR.
S. SIMEON
Petrus

Simeonem Senem si quis de industria prætermiserit, et illius philosophiæ memoriam mandarit oblivioni, injuriis et invidiæ merito necensari poterit, ut qui neque velit laudare ea quæ sunt laude digna, nec iis qui volunt juvari ea proponat quæ sunt maxime expetenda. Ego autem, non ne accenser metuens, sed laudibus eum prosequi cupiens, narrabo ejus vitam institutum.

in spontanea
habitat solus.

2 Is enim longissimo tempore perpetuo vitam amplexus est solitariam, et in parva quadam spelunca vitam agens, nulla humana fruebatur anima, solus enim vivere statuerat: sed cum Deo universorum loquebatur assidue, b herbas autem esculentas sibi parabat cibum: ea in re ejus labor consumebatur.

b
impetrat
fides

3 A Superis autem tam cupiosa donatus erat gratia, ut vel fortissimis et audacissimis imperaret bestis. Idque non solis piis, sed etiam incredulis Judæis evasit manifestum. Nam cum propter aliquod eorum negotium peregre proficiscerentur ad aliquod castellum, quod situm erat extra eam, quæ a nostri Imperii hominibus habitatur, regionem, ortus autem esset imber vehemens et ingruisset tempestas: a via quidem aberrarent, ut qui antea videre non possent: errabant autem per solitudinem, nec viam, nec autrum, nec videntem aliquem invenientes. Cum autem in medio continente non secus undis jactarentur, quam si qui navigant in mediis fluctibus, divini Simeonis autrum, veluti quendam portum, animal-vertebre, sordidumque et squalidum hominem aspexerit, et quendam exiguum ex pelle caprina contextum pannum habentem super humeros. Ille autem simul ac viderit eos, salutavit, (erat enim affabilis) et eos rogavit causam adventus. Postquam autem narrentur quod evenerat, et rogavit ut eos duceret viam que ducit ad castellum; Manes, inquit, statim vobis dabo duces, qui ostendent viam, quam desideratis. Atque si quidem tunc parebant et quiescebant. Ipsi autem sedentibus, venere duo leones, non torve et ferociter intuentes sed veluti euidam domino blandientes, et servitum significantes. His annuens,

leones in vadec
errantibus
assignat

jussit ut hospites ducerent, et ad viam a qua aberrarent, reducerent. Nemo autem existimet fabulosam esse narrationem, cum communes veritatis hostes habeat ferentes veritatis testimonium: ipsi enim consecuti beneficium, hoc perpetuo cecinerunt; hocque mihi hic magnus narravit et Jacobus, dicens se affuisse, cum hoc B. d. Marconi narrarent miraculum. Qui ergo non credit Judæis de Christianorum miraculis ferentibus testimonium, quemodo non merito vocabitur Judæis infidelior? Siquidem illi, etiamsi in nos sint infesto animo, vincuntur tamen, et cedunt raliis veritatis. hi autem cum existimantur benevoli, et fidei socii, ne inimicis quidem credunt, virtutem gratiæ testantibus.

4 Cum autem vir ille divinis talibus miraculis evasisset insignis, et multos attraxisset ex vicinis barbaris (illam autem habitat solitudinem qui de Ismaele generis auctore gloriantur) quietis amans, necesse habuit speluncam relinquere. Et cum multum vite conficisset, pervenit ad montem qui e Amanus dicitur: idque quod olim erat refertum insaniam multorum Deorum cultus, multis usque omnis generis excoluit miraculis, pietatemque ac veram religionem, quæ nunc in eo exiretur, plantavit. Sed omnia quidem narrare valde esset laboriosum, et fortasse id a me præstari minime posset. Cum itaque unius mentionem fecero, et veluti quamdam formam characterumque Apostolici et Prophetici miraculi adjecero, relinquam deinceps cogitandum Lectoribus, ejusmodi gratiæ virtutem acceperit.

secedit ad
Amanum
montem

ejus accolis
idem infert

5 Estas erat, et missis, et ferebantur manipuli in areas. Vir autem quidam, qui non erat suis justis contentus laboribus, sed aliena comenpisebat, proximi quidem aliquot sustulerat manipulos, per hæc autem conabatur suum augere cumulum: sed statim in ejus furtum divina lata est sententia; cecidit filium, et exusta est area. Miser autem ille ad Dei hominem accessit, qui non procul a vico fiverat tabernaculum, et quas sibi quidem acciderat, narrabat calamitatem, furtum autem celare conabatur. Postquam autem vera dicere jussus, est furtum confessus (coegit enim casus vel seipsum accusare) jussit vir ille divinus, ut corrigendo

Cuinam operam
imploranti

præceperit ut
furio sublata
restitua,

et precibus ignem castin- gunt.

rigendo injuriam, faceret ut liberaretur a pœna. Nam si tu, inquit, illos solveris manipulos, extinguetur ille ignis immisus divinitus : licebat ergo videre illum quidem currentem, et spicas furto surreptas ei cui facta fuerat injuria offerentem, pyram autem absque aqua extinctam, divini senis oratione et inter- cessione.

varios avaris morbis curat.

6 Hoc non incolas solum implevit terrore, sed etiam totam civitatem, Antiochiam, inquam, (erat enim in ejus ditione hoc prædium) coegit illic cur- rere, et unum quidem petere ut liberaretur a rabie dæmoniaca, alium vero ut quiesceret febris, alium autem ut alicujus ex iis quæ eum cruciabant conse- queretur remedium. Ille vero iis inhabitabant, gratiæ fluente abunde suppeditabat.

a Ille dicitur a Theodoro descripta in Philotheo, seu lib. 9, de Vita Patrum, cap. 6. Latine reddita a Geniano Herveto, col- lata cum interpretatione Alberti Longi : quorum epitome refertur hoc die, quo colitur a Græciis, in Menais et apud Maximam Cy- thærum. Eam vertit ediditque parte 1 Viridarii Sanctorum Ba- dederus noster. Meminerunt Simæonis idem Theodoretus lib. 4, hist. Eccl. cap. 26, et Nicephorus lib. 11, cap. 41. Verba illius dicitur supra XXIII Januarii ad Vitam S. Eusebii Abbatis montis Cory- pheb, num. 2, in Prolegomen.

b Longius herbarumque maxime esculentis vesceretur. Me- nza nulloque cibo parato vesceretur; inemptis sponteque na- scentibus herbis pascebat.

c Jacobus Persa, cujus ante meminerat Theodoretus cap. 2, in Vita S. Juliani Sabæ, quam dabimus 18 Octob. et cap. 4, in Vita S. Eusebii, edita supra 23 Januar. num. 10 et 11.

d Colitur S. Maro XIV Februar. De eo agit Theodoretus cap 16

e Amicus montis iterum meminit Theodoretus cap 9 et Moschus in Prælo spirituum cap. 89. Situs est in Antiochena solitudine abs- eum vitare tradit Theodoretus in histor. Eccles.

§ II. Peregrinatio ad montem Sina : mona- steria extracta.

Eminus videt manus, e terra cæcer- tas.

Sed rursus amans quietis, ad montem Simæum vo- luit pervenire. Cum autem id scivissent multi viri optimi, et qui eandem persequerentur philosophiam, simul accurrerunt, cupientes esse socii ejus peregrina- tionis. Cum autem iter multorum dierum confe- cissent, postquam in Sodomiticam venerunt solitu- dinem; vident eminus viri manus, quæ ex profundo in altum expandebantur. Et primum quidem existi- mabant esse fraudem dæmonis : cum autem majore animi studio precati essent, et eadem vidissent, pro- fecti sunt ad illum locum, et vident quidem parvum fossam, qualem solent vulpes facere, cum quæ volucant lustra machinantur : nullum autem illi videbant illic apparere. Nam cum sensisset pedum strepitus qui manus habebat extensas, se intra cavernam occultave- rat. Diu autem moratus senex, velle rogavit ut se illi ostenderet, si humanam habeat naturam, et non sit impostor aliquis dæmon, qui se in has formas verteret. Etenim nos quoque, inquit, persequentes vitam monasticæ exercitationis, et quietem amantes, erramus per hanc solitudinem, in monte Sina cupen- tes adorare Deum universorum, in quo cum Moysi servo suo apparuisset, dedit legum tabulas : non quod existimemus Deum esse loco circumscriptum; audi- mus enim eum dicentem. Cælum et terram ego im- pleo, inquit Dominus; et quod contineat terre am- bitum, et eos qui in ea habitant tamquam locustas. Sed quoniam ii qui ardentem amant, non solum eos qui amantur desiderant, sed etiam illis loca grata sunt et jucunda, in quibus ii fructu præsentis, et in quibus versati sunt.

senem mona- chum laten- tem in ca- verna alloqui- tur.

Jerem 23 25. Isr 40 22

videt ejus in- stitulum ad- ducit

8 Hæc et similia cum diceret senex, ex caverna se ostendit homo, qui in ea delitescerat. Erat autem aspectu quidem agrestis, coma squalida, facie corruga- ta, exsiccatis et plane exanguiibus omnibus mem-bris corporis. erat autem sordidus quibusdam pannis indutus, ex consutis palmarum germinibus. Cum au- tem salutasset, et pacis verbum dedisset, rogavit quinam essent, et unde venirent, et quo abirent. Ille autem et ad rogatum respondit, et vicissim rogavit nomen tuum verisset, et cur hanc vitam delegisset.

Idem, inquit, me quoque ceperat desiderium eo eundi quo vos nunc itis : hujus autem vitæ socium assumpseram quendam meum familiarem, et qui erat ejus- dem animi et sententiæ, et cui erat idem qui mihi scopus et institutum. Aegeramus autem nos invicem jurejurando, ne morte quidem nostram sejungere consuetudinem. Accidit ergo ut is quidem in peregrina- tione vitæ finem hic acciperet. Ego autem jurejurando astrictus, et fossam feci ut potui, et corpus tradidi sepulturæ : propter hoc vero monumentum effosso mihi altero sepulcro, vitæ finem hic expecto, et Do- mino consuetum offero obsequium. Vescor autem da- ctylis, quos ad me afferre ab eo qui curam gerit jus- sus est quidam Frater.

9 Hæc cum sic dicerentur, leo procul apparuit. Cum autem ii qui erant cum senex, animi angore et metu cecidissent, sentiens is qui jacebat in caverna, surrexit, et leoni annuit, ut transiret ad aliam par- tem. Is autem statim paruit, et venit botrum alle- reus dactylorum. Deinde rursus abiit cum sibi fuisset permissum, et procul a viris decumbens obdormiit. Cum ergo dactylos divisisset omnibus, et eorum precibus et psalmodiæ communicasset, et post finem matutini officii salutasset, eos dimisit novitati specta- culi stupefactos. Si quis autem non habet fidem iis quæ dicta sunt, recordetur vite insignis Eliæ, et cor- vorum ministerii, qui mane quidem panem, vespere autem ei carnem perpetuo afferbant : universorum enim effectori est facile, ut suis provideret, omnem viam invenire. Sic Jonam in ventre ceti trium dierum et noctium spatio conservavit, et effecit ut leones in hanc Daniælem obstupescerint, et ut ignis inanimus operaretur tamquam ratione præditus, et eos quidem qui erant intus illuminaret, eos autem qui erant foris ureret. Sedenim rem facio supervacaneam, qui ad probandam Dei potentiam argumenta afferro.

dactylos ab eo accipit, a leone allatus.

10 Postquam ergo pervenit in montem quem desi- derebat, auit senem illum admirabilem, in illo loco in quo Moyses dignus est habitus qui Deum videret, (vidit autem ut videri potuit ab humana natura,) genua fixisse, et non prius surrexisse quam vocem divinam audiverit, quæ illi significabat Domini benevolentiam. Quoniam autem tota vertente hebraicam ita perpetuo fuerat inclinatus, et ne minimum quidem cibi sumpserat, jussit vox quæ ad eum facta est, ut ea sumeret quæ erant apposita, et prompto et alacri animo comederet. Cum autem manum extulisset, et tria mala invenisset, et ea comidisset, ut jusserat qui dederat, et ei plena restituta sunt vires, et alacri, ut par erat, animo eos qui cum eo versabantur salutavit. Lætus ergo et hilaris reversus est, ut qui et vocem divinam exaudierat, et rursus comiderat cibum a Deo datum.

in monte Sina non surgit ab oratione nisi voce cælitus audivit

deinitas ce- lestis accipit

11 Reversus autem, duo philosophiæ extraxit gymnasia : unum quidem in a vertice montis, de quo prius diximus : alterum autem infra, præter ipsas oras lateris montis. Cum in utroque autem athletas virtutis congregasset, horum et aliorum exercitator fuit et pedotriba; et adversarii docens insultus, et agonotheta; promittens benevolentiam, et homo animo, non autem degeneri et pusillo, esse jubens, et in suis quidem moderatione, in hostem autem animi magni- tudine uti præcipiens. Hæc docens, sic vivens, hæc miracula faciens, et splendorem impia generis emit- tens, laboriosa hujus vitæ fluxum cepit, et migravit in eam quæ est senii et molestiæ experta, relictæ gloria, quæ extinguere non potest, et memoria qua- namet in perpetuum.

duo monaste- ria vidit

moritur

12 Hujus benedictionem, cum in adhuc esset sor- perstes, beata, atque adeo ter beata, mater mea est consentita, et hæc super me multa de eo narravit. Ego autem tu ne oro, ut quam dare potest, ejus consequar inter te senem; et scio in te conservaturam. caninum enim dabit petitionem, imitans Dominum benignitatem.

Theodoretus matrem beati- tati

b ejus ipse in- tercedit ut non peccet.

Ex THEODORETO.

a Mochlus supra, refert in hujus montis spelunca variis suo

b Hinc conjicitur, circa finem seculi 6, abisse, juxta ea que de etate Theodoretii dicitur 8 Januarii ad vitam S. Auct.

DE S. PAULA

VIDUA ROMANA, BETHLEHEM IN JUDÆA.

§ I. S. Paulæ natalis, vita.

AN. CHR. CIV. XXVII JANUAR

Oluit S. Paula septimo Kalendarum Februariorum post solis occubitum. Hinc ejus natalem alii hoc XXVI Januarii, alii sequenti XXVII consignant. De ea ita VII Kalen. Februar. antiqua MSS. Martyrologia Leoditense S. Lambert: In Bethleem dormitio S. Paulæ. Leoditense: Et in Bethleem civitate depositio S. Paulæ viduæ. Tornacense S. Martini: Eodem die, Bethleem civitate, transitus S. Paulæ Dei dicatæ. Cantabrigie S. Ricardii: In Bethleem dormitio S. Paulæ nobilissimæ matronæ, cujus vitam S. Hieronymus ad imitandum describens longo eam testatur martyrio coronatam; ita infra ut nunt. 48, quod devoto quoque mentis servitus immaculata quotidianum martyrium sit. Male tamen idem in MS. Trevirorum S. Martini absolute Martyr appellatur. MS. S. Mariani et Rabanus: Bethleem civitate, depositio S. Paulæ cujus petitionibus amicus B. Hieronymus plurima confecit opuscula. Agunt de illa eodem de MS. Adonis evoluti S. Laurentii prope Leodium, Brugense S. Donatiani MS. Martyrol. et Breviarium antiquum, in quo celebratur officio triana Lectuorum. Martyrol. Romanum: Apud Bethleem Judææ dormitio S. Paulæ viduæ, matris Eustochii Virginis Christi. Quo cum esset ex nobilissimo Senatorum genere, renuntians seculo, et facultates suas pauperibus distribuens ad præsepe Domini se recepit; ubi multis virtutibus prædita, et longo coronata martyrio, ad celestia regna transit. cujus vitam virtutibus admirandam S. Hieronymus scripsit. Franciscus Maurulphus: Hinc referenda est S. Paulæ memoria, que nobilissima Romana, Rogatiana (in vita Rogati) et Blaesilla filia, Toxicidii uxor, quatuor eum edidisset filias, Blaesillam, Paulinam, Eustochium sive Juliam, et Bullinam, et illam Toxicidii, veluti Romæ vixit annos quinque. inde peragrata Judæam et Ægypto, in Bethleem consedit; ubi quatuor instituit monasteria, nunt viropum, tria Virginum, et viginti annos eam vixisset, ibidem sepulta est Divi Hieronymi testimonio clara. De numero monasteriorum plura infra.

S. Paulæ nomen in Martyrologiis 20 Janu.

Beda excusus et Ado: Et apud Bethleem Judææ, dormitio S. Paulæ matris Eustochii Virginis Christi. Quæ cum esset ex nobilissimo Senatorum genere, abrenuntians seculo, et opibus suis in pauperes erogatis, Christi consecrata est paupertatem, et apud præfatum oppidulum Dominica Nativitate gloriosum monasterii virginis extitit Mater. Hujus vitam virtutibus admirandam S. Hieronymus scribens, testatur eam longo coronatam esse martyrio. Addit Notkerus: Ejusdemque petitionibus amicus, confecit plurima opuscula. Præfatio eam encomio celebrant Felicens, Cansius et Galesinius; hic Manulphus secutus quatuor Bethlehem ab ea extracta monasteria tradit.

Vitam ejus ad Eustochium Virginem scripsit S. Hieronymus, et Epitaphium Paulæ Matris inscripsit. Est epistola 27, scriptus cum operibus ejus, aut scripturam eam epistolæ reliquis, recens; scholis etiam Mariani Victorii Reantur, nec non annotationibus et castigationibus Henrici Gravi illustrata. Quod seculo quarto S. Paulæ institutionem monasticam admodum promovit, extitit hæc epistola in Vita Patrum in omnibus prorsus exemplaribus, ab ipso forte S. Hieronymo inserta, cui ens ut Collector attribui dicitur est ad Vitam S. Antonii XVII Januarii § 9 et 11, in Præley. Hieronymus Rosweydeus suis ramidem isthæ notatombus illustravit, usus exemplaribus MSS. Crispinensi, Aquicinctino, Leoditensi, Beaudetmonni, Cumberwocensi, Cisterciensium; Bruzelleensi Carthusianorum; Rormundano, Societatis Jesu, et Antwerpensi tunc Balthusertis Moreti, nunc Domus Professor Societatis Jesu. Eandem hic datus collatum a nobis cum MSS. S. Mariæ de Ripatorio, et S. Mariani prope Treviros. Ediderunt eum hoc XXVI Januarii Sorvus, Rhodnevici, Clemens Marchantus, aliique et XXVII. Hinc, Galesius, Lappheus, Doubletus, Garsius, Struvus Razius, Villegas, Fabricius, Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 39, sed in epistolarum contractum. Nonnulla etiam Annalibus suis inserit Barrouius tom. 4, nu. 382, et tom. 5, an. 398, 399 et 404.

Vita scripta S. Hieronymo.

scriptus edita.

unde ha

§ II. S. Paulæ ætas, monasteria, sepulchrum.

Oluit S. Paula Honorio Augusto VI, et Aristoneto Coss. tertia sabbathi, quam modo feriam tertiam, sive diem Martis appellamus. Annus hæc Christi fuit 401, littera Dominicali in Januaria C. Omne vite tempus implevit annis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti et uno. Nata ergo est quinto Maii an. Ch. 347, imperantibus, in Italia Constante, in Oriente Constantino, Constantini filius. Vixit Romæ vidua in sancto proposito annos quinque, ab an. Chr. creter 379, in Bethleem annos viginti ab anno 384.

6 Illi augusto per triennium mansit hospitio, donec extrueret cellulas ac monasteria, ut nunt. 20, dicitur, in quorum altero viri habitabant, (et de eo quidem pluribus apertis ad Vitam S. Hieronymi 30 Septemb. et S. Eusebii Cæmensis V. Marti qui umbra in eo vixerat), in altero ipsi deplebat, habitu a matrem ceteris separato religiosis, ut in Vita S. Blaesille dicitur. Degebat eum ipse Virgines e diversis provinciis congregato, nobiles, modici et infimæ generis, in tres turmas divisæ. Quæ et potest an totid. in monasteria distributa hæc turme parant, ubi censat Manulphus et Galesinus in Martyrologiis et Quaresmii lib. 6, Et celandi terra sancte peregrinat 2, cap. 2 et 15 et peron. 3, cap. 2. Et sane in impio quæ agmen, seu tur. in. Matrem propriam, cupis directionem, sepeliebatur, habuit Herode an. anti. a S. Hieronymo in tres turmas monasteriaque divisæ quo tamen

Monasteria ea condita in Bethleem

lora.

2 Quod autem inter ceteras Virgines recitat, aut etiam præfuerit, a quibusdam etiam Virgo appellatur, de Martyrol. Capuanum MS. a Michæle Monacho editum, qui monit Paulam viduam legentem, addiditque eam officio Ecclesiastico Lectuibus tribus ex vita per S. Hieronymum scripta accepit. In aliis quoque MSS. Virgo nunquam appellatur. pluresque suspicamus, quod Paula Virgo in K densi corpore erasse memoratur a nonnullis, ut ante dicitur eam de prætermittis hoc die Sanctis ugeremus, eam errorem dupli. et fonte monasse, quod scribit hæc Paula vidua Virginum Præfata Virgo usquam esset appellata, max. que sequeretur in Kale monasterio S. Bathillis, in le Martyrologi consuetudinem quemquam hæsse scripsit sequè Paula Virgo in Kale Monasterio.

Virgo n quibusdam appellatur

S. Paulæ vis

3 Quæ tamen S. Paula obiit post solis occubitum, dies ejus natalis a pluribus annuatur XXVII Januarii, ita vetus Martyrologium Romanum a Rosweylo editum, et Kalendarum antiquum Virginum S. Joannis Capue. Dormitio S. Paulæ. MS. Ultrajectinum S. Mariani in Bethleem dormitio S. Paulæ viduæ, addunt Esuardus, Bellians, Phalarium MS. aliique. Hujus vitam virtutibus admirandam S. Hieronymus scribens, testatur eam longo coronatam esse martyrio, Sublatu in Parisiensi editione anno Ch. 1536, eujus festivitas Parisiis IV Kal. Febru. celebratur.

ab a 10 27 annis, 1536 11

loco, in MS. S. Maximi habetur in tres turmas per monasteria divisas fuisse, ac forte monasterium legi debuit, quo modo ante dictorum se de ordine monasterii, non monasteriorum, proposuerat, et epist. 16 ad Pammachium. Nos in ista provincia aedificato monasterio, et diversorio propter peregrinos extracto, ne forte et modo Joseph cum Maria in Bethlehem veniens non inveniat hospitium. In vita S. Hieronymi ait Marianus Victorius a S. Paulo extractum monasterium, ubi ipsa cum Virginibus maneret, aliud ubi Hieronymus et viri degerent, et diversorium pro hospitibus; haec deinde quatuor monasteria ex hoc loco putet fuisse.

7 Verum ut de verbis discipetur, certum est tres Virginum turmas eodem septio, velut claustrum, fuisse conclusas, cum quotidie sapius num. 32, in psalmodiis et orationibus iungerentur, dum mane, hora tertia, sexta, nona, vespere, noctis medio, per ordinem psalterium cantarent. Situm autem erat hoc monasterium a latere ecclesiae, quae ad antrum Nativitatis Christi a Constantino Imperatore et matre Iulius Helena fuerat extracta, ut tradit Eusebius lib. 3, de Vita Constantini, cap. 40, et seqq. et oratione de laudibus Constantini. Ad hanc die tantum Dominico procedebant Virgines, reliquis diebus ad propriaum Oratorium, sive ecclesiam, confluebant, quam cum fuisse, quae a latere magna ecclesiae sub titulo S. Catharinae erecta traditur, tradit Quaresmius supra peregrin. 2, cap. 14, licet Virgibus tres distinctas ecclesias fuisse velit, quoniam aliquam cum suo monasterio integro ab hac Bethlemica ecclesia milliario ad Aquilonem collocaet, peregr. 3, cap. 2, quod iste locus in valle quidem, sed situ parum elevatus, appelleretur monasterium S. Paulae, dirutum quidem et demolitum, ubi tamen plures sunt ruinae et aedificiorum fundamenta, integra cella, sive sacellum, cum cisternis, ex quibus non obscure diffunditur, illustre et egregium monasterium olim ibidem extitisse, et relatis pluribus ex hac S. Paulae vita, pergit: Quoniam constanti communique traditione creditur in memorato loco fuisse aedificatum unum ex dictis monasteriis, et pro mulieribus, et in quo singulariter habitavit S. Paulae, ab ea Monasterium a S. Paulae appellatur, et ob singularem in Sanctum istam, et alias sanctas mulieres devotionem, a piis fidelibus in-visitatur et oritur. Nunc a longe cognoscitur ex illi plantata siliquarum arbore, vulgo Caroba nuncupata. Haec Quaresmius, quae quia S. Hieronymi verbis infra num. 26, non satis congruunt, ad subsequenda ab habitu S. Paulae tempora potius videntur referenda: potuit enim a posteris in honorem S. Paulae extractum isthaec fuisse monasterium, quod tamen deficiente omni antiquitate asserere nolumus.

8 Haec de monasteriis, in quibus infra num. 37. Fratrum et Virginum innumera multitudo censebatur, quos sustentare arduum erat. Virgines centum fuisse autumant nonnulli, induci forte verbis S. Hieronymi ad Lectam nurium S. Paulae epist. 7, de institutione filiae, quam Roma eo ad unam ut mitteret suadebat: Sit, inquit, in gremio aviae, quae repetat in repto, quidquid praemisit in filia, quae longo usu didicit intrare, servare, docere Virgines; in cuius coronam centenarii quotidie numeri castitas texitur. Felix Virgo, felix Paulae Toxicati, quae per aviae amicitiae virtutes nobilior est Sanctitate, quam genere: et possunt ea verba ad centumvirum virginum fenus referri.

9 De sepulchro S. Paulae, ejusque filiae S. Eustochii, agit Quaresmius peregr. 2, cap. 19. E regione, inquit, sepulchri S. Hieronymi, et in plaga Orientali sacri antri Nativitatis Christi, est alterum quod S. Paulae Romano et filii Eustochii Virgini appellatur, quoniam horum sanctarum mulierum corpora ibi sepulta fuisse traditio est, imo ex hac Vita infra num. 39, de S. Paulae certum est. Super hoc sepulchro, haec series illis pignorum spoliatum sit, Missa celebratur, et

Officium solenniter decantatur, die ejus natali, confluentibus etiam ad festivitatem Fratrum Minoribus ex Hierosolymis, ut cap. 20 narrat, quo loco ichnographiam ecclesiae et conventus S. Mariae in Bethlehem inserit, in qua locus sepulturae ejus exhibetur.

10 S. Paulam, filiamque Eustochium ad studium sanctimoniae induxerat S. Hieronymus, ideoque iugens otium sibi conciverat apud Romanos, nec sine suspitione, quod eos turpiter amaret, ut docet epist. 99, ad Asellum, ubi haec cum S. Paulo hinc scribit: Nulla fuit alia Romae matronarum, quae mecum posset edomare mentem, nisi lugens atque jejunans, squallens sordibus, flentibus pene caecata, quam continuis noctibus misericordiam Domini deprecantem sol saepe deprehendit; cuius canticum psalms, sermo Evangelium, deliciae continentia, vita jejuniis. Nulla me potuit alia delectare, nisi illa quam manducantem non vidi, sed postquam eam pro merito suo castitatis venerari, colere, inspicere cupi, omnes me illic deserere virtutes? et infra: aula et Melania contemptis facultatibus, pignorumque desertis, Crucem Domini quasi quoddam pietatis levare vexillum; scilicet, ut mor subdit, in sacro et cinere, dum mundities balnearum sordes putant, aquam potant frigidam, sed vinis melle delibatis suaviorum, dum futura desiderant, et credunt vera esse quae scripta sunt.

VITA

AUCTORE S. HIERONYMO. PRAEFATIO.

Si cuncta corporis mei membra venterentur in linguas, et omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sanctorum ac venerabilis Paulae virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multo nobilior sanctitate: potens quondam divitiis, sed nunc Christi paupertate insignior. Graecorum stirps, soboles Scipionum, Pauli heres, cuius vocabulum trahit, a Marcia Patrie matris Africanae vera et germana progenies: Romae praetulit Bethlehem, et auro tecta fulgentia, informis lutu vilitate mutavit. Non morem, quod talem animisimus; sed gratias agimus, quod habuimus, imo habemus. Deo enim vivunt omnia: et quidquid revertitur ad Dominum, in familiae numero computatur. Quamquam amissio illius, coelestis domus habitatio sit: quae quondam in corpore fuit, peregrinatio est a Domino, et voce semper flebili querebatur, dicens: Non mihi, quia peregrinatio mea prolongata est, habitavi cum habitantibus Cedar, multum peregrinatio est anima mea. Nec mirum, si plaxerit se versari in tenebris, (haec enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: et sicut tenebrae illius, ita et lumen ejus, luxque in tenebris luceat, et tenebrae eam non comprehenderunt. Unde et illud crebris inferebat: Advena sum et peregrina sicut omnes patres mei. Et iterum: Cupio dissolvi, et esse cum Christo. Quoties autem infirmitati corporis sui (quam incredibilem abstinentia et duplicatis contraxerat jejuniis) vexabatur, hoc in ore volubat: Sublevo corpus meum, et in civitatem redigo: ne alius predicemus, ipsa reproba inveniat. Et Bonum est vinum non bibere, et carum non manducare. Et: Humilavi in jejuniis animam meam, et Totum lectum meum versasti in infirmitate mea, et veritatem in miseria, dum mihi evaditur spuma. Atque inter dolores nederis, quos mira patientia sustinebat, quasi apertos sibi carbis adspiceret, loquebatur: Quis dabit mihi pennas sicut columbae, et volabo, et requiescam? Testor Jesum et sanctos Angelos ejus, ipsamque proprium Angelum, qui custos fuit et comes admirabilis femine, me nihil in gratiam, nihil dicere more laudantium, sed quidquid dicturus sum, pro testimonio dicere, et minus ejus esse meritis, quam

EX VARIIS

Utriusque Patris spirituale S. Hieronymi

Paula nobis genere orla

ad celum ut patriam, anhelat

p. 108. 13. p. 109. 1, 23

1. 1. 9. 27. Rom. 14. 21. ps. 34. 13. et 40. 3. 131. 4.

totum

eorum ecclesiam

quod sub ea Verques.

Ujus plerumque sepulchrum.

AUCTORE
S. Hieronymo.
ab omnibus
laudata.

totus orbis canit, Sacerdotes mirantur. Virginum chori desiderant, monachorum et pauperum turbæ deplangunt. Vis, lector, ejus breviter scire virtutes? Omnes suos pauperes pauperi ipsa dimisit. Nec mirum de proximis et familiola, quam in utroque sexu de servis et ancillis in fratres sororesque mutaverat, ista proferre; cum Eustochium Virginem, et devotam Christo filiam, in cujus consolationem libellus hic cadit, procul a nobili genere, sola fide et gratia divitem reliquerit.

a MS. S. Mariani. Melior. Fuit Papiria C. Papirii Mariani filia, uxor L. Annii Pauli, cui Fabium et Africanum juniores Annianos peperit.

CAPUT I.

Paula: ortus, conjugium, viduitas, discessus e patria.

Carpanus igitur narrandi ordinem. Alii autem repetant, et a cunabulis ejus, ipsisque (ut ita dicam) crepundis matrem Blasillam, et Rogatum proferant patrem: quorum altera Scipionum Græchorumque progenies est, alter per omnes fere Græcias usque hodie stemmatibus et divitiis ac nobilitate Agænenonensis fertur sanguinem trahere, qui decemali Trojanæ obsidione delevit. Nos nihil laudabimus, nisi quod proprium est, et de purissimo sanctæ mentis fonte profertur. Quamquam Dominus atque Salvator in Evangelio doceat Apostolos, seiscitantes quid sibi redditurus sit, qui omnia sua pro nomine ejus dimiserunt, centuplum in presentibus recepturos, et in futuro vitam æternam. Ex quo intelligimus, non laudis esse possidere divitias, sed pro Christo eas contemnere: non timere ad honores, sed pro Dei fide eos parvipendere. Vero quod pollicitus est servis suis et ancillis Salvator, reddit in presenti. Nam quæ minus Urbis contempsit gloriam, totius orbis opinione celebratur: quam Romæ habitantem nullus extra Romam noserat, latentem in Bethlechem et barbata et Romana terra miratur. Cujus enim gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis autem in sanctis locis, præter Paulam, quod plus inter homines miraretur, invenit? Hæc sicut inter multas gemmas preciosissima gemma micat, et jubar solis parvos igniculos stellarum obruit et obscurat: ita cunctarum virtutes et potentias sua humilitate superavit, minimeque fuit inter omnes, ut omnium major esset: et quanto se plus deiecit, tanto magis a Christo sublevalatur. Latebat, et non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur, quæ virtutem quasi umbra sequitur, et appetitores sui desorens, appetit contemptores. Sed quid ago, narrandi ordinem prætermittens? Dum in singulis teneor, non servo præcepta dierni.

3 Tali igitur stirpe generata, juncta est viro Toxotio, qui Jeneo et Juliorum altissimum sanguinem trahit. Unde etiam Christi Virgo filia ejus Eustochium Julia nuncupatur, et ipse Julius a magno demissum nomen Julo. Et hæc dicimus, non quod habentibus grandia sint, sed quod contententibus mirabilia. Seculi homines suspiciunt eos, qui his pollent privilegiis, nos laudamus qui pro Salvatore ista despexerint: et omnium in modum, quos habentes parvipendimus, si habere noluerint, predicamus. His, inquam, a orta majoribus, et fecunditate ac pudicitia probata, primum viro, deinde propinquis, et totius Urbis testimonio, cum quinque liberos edidisset, b Blasillam, super ejus morte cum Romæ consolatus sum: Paulinum, quæ sanctum et admirabilem virum, et propositi et rerum sacrarum Pammachium reliquit heredem, ad quem super obitu ejus parvulum c libellum edidimus: d Eustochium, quæ nunc in sanctis locis virginitatis et Ecclesiarum monile preciosum est: e Rufinam, quæ immaturo funere pium matris animum consternavit: et f Toxotium, post

quem parere desiit, ut intelligeres, eam non diu servire voluisse officio conjugali, sed mariti desiderio, qui g marem optabat, liberos edidisse.

4 Postquam vir mortuus est, ita eum planxit, ut prope ipsa moreretur: ita se convertit ad Domini servitutem, ut ejus mortem videretur optasse. Quid ego referam, amplæ et nobilis domus, et quondam opulentissimæ, omnes pene divitias in pauperes erogatas? Quid in cunctos clementissimum animum et bonitatem, etiam in eos quos nunquam viderat evagantem? Quis inopum moriens, non illius vestimentis obvolutus est? Quis h clinicorum non ejus facultatibus sustentatus est? quos curiosissime tota urbe perquirens, damnum putabat, si quisquam debilis et esuriens cibo sustentaretur alterius. Spoliabat filios, et inter objurgantes propinquos, majorem se eis hereditatem Christi misericordiam dimittere loquebatur.

5 Nec diu potuit excelsi apud seculum generis, et nobilissima familia: visitationes et frequentiam sustinere, Morebat honore suo, et ora laudantium declinare ac fugere festinabat. i Cumque Orientis et Occidentis Episcopos, ob quasdam Ecclesiarum dissensiones, Romam Imperialis literæ contraxissent, vidit admirabiles viros, Christique Pontifices, Paulinum Antiochenæ urbis Episcopum, et Epiphanium Salamina: Cypri, quæ nunc Constantia dicitur: quorum Epiphanium etiam hospitem habuit: Paulinum in aliena manentem domo, quasi proprium, humanitate possedit. Quorum accensa virtutibus, per momenta patriam deserere cogitabat: non domus, non liberorum, non familie, non possessionum, non alicujus rei quæ ad seculum pertinet, inemor; sola, si dici potest, et incomitata, ad eremum Antoniorum atque Paulorum pergere gestiebat. Tandem k exacta hieme, aperto mari, redeuntibus ad Ecclesias suis Episcopis, et ipsa voto cum eis ac desiderio navigavit. Quid ultra differo? Descendit ad portum, fratre, cognatis, affinibus, et quod his majus est, liberis prosequentibus, et clementissimam matrem pietate vincere cupientibus. Jam carissas tendebantur, et remorum ductu navis in altum protraheretur. Parvus Toxotius supplices manus tendebat in littore. Rufina jam nubilus, ut suas exspectaret nuptias, tacens letibus obscurobat: et tamen illasiceos tendebat ad caelum oculos, pietatem in filios pietate in Deum superans. Nesciebat se matrem, ut Christi probaret ancillam. Torquebantur viscera, et quasi a suis membris distraheretur, cum dolore pugnabat: in eo cunctis admirabilior, quod magnam vinceat caritatem. Inter hostium manus et captivitatis duram necessitatem nihil crudelius est, quam parentes a liberis separari. Hoc contra jura nature plena fides patiebatur, imo gaudens animus appetebat, et amorem filiorum majore in Deum amore contemnens, in sola Eustochio, quæ et propositi et navigationis ejus comes erat, acquiescebat. Sulebat interim navis mare, et cunctis, qui cum ea vehebantur, littora respicientibus, ipsa aversa tenebat oculos, ne videret, quos sine tormento videre non poterat. Fateor, nulla sic amavit filios, quibus antequam proficisceretur, cuncta largita est, exheredans se in terra, ut hereditatem inveniret in caelo.

a MS. S. Baz. ornata b De hac egimus 21 Junii c Ea est epistola 20, quam ita concludit. In calce epistole recordatus sum quadrigæ vestre, et propositi quietam deesse Blasillam, quæ prima de vobis processit ad Romanam. Vere tunc quilibet in tres ac duas videmus esse divisas. Illa cum sorore Paulina dulci somno fruatur, tu duarum nuchas ad Christum levius subvolabis. Quadrigam constituebant Pammachius, Paula, Eustochium, Paulum, Pammachio tribuit prudentiam, justitiam Paulæ, fortitudinem Eustochio, Paulina temperantiam. Calitur S. Pammachius 30 Augusti, quem S. Hieronymus sepe S. Paulæ filium appellat. d De S. Eustochio infra scriptis collitur 28 Septembris. e Hæc ut infra notat, S. in discessu matris nubilus erat, nuptia dein viro clarissimo Al. hio, ad quem S. Paulinus Episcopus Nolitanus scripsit epistolam 33, consolans eum super obitu Rufinæ, cujus præclaras virtutes enarra.

g
vidua summa
benignitate
pauperes
fovet.

h

i

S. Epiphanium
hospitem
cepit

k

magna animi
constantia inter
affectus
Roma solvit.

cum filia Eustochio.

parentum nobilitas et honores

Math. 10. 28.

Math. 19. 28.

quibus contemptis celebrat.

Nuptia Toxotio,

a

b
et liberos
quinque parit.

c d

e

f

f De Toxoto, ejusque uxore Leta, et filia Paula, agitur infra num. 43.

g Af. mores optabat liberos, obedisse.

h Clinicus hic, ut alibi supra, pro agro usurpatum, qui lecto affatus decumbit, nec se movere potest, dicitur, lectus, S. Cyprianus epist. 76, paralyticum Joannis 3 clinicum vocat. Ego enim qui clinicum de Evangelio novi.

i S. Hieronymus in Vita S. Marcellae 31 Januar. num 71. Cum et me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino et Epiphonio Ecclesiastica traxisset necessitas, quorum alter Antiochenam Syriam, alter Salaminum Cyprum exiit Ecclesiam. Fuit autem Roma Concilium celebratum sub Damaso an. Ch. 382 Theodosii 4 cujus litteris evocati Episcopi Oraculis Romam ad S. Damasum pro demissione rerum Ecclesiasticarum conveniant

k Commorati sunt Romae usque ad tempus vernum anni sequentis 383.

CAPUT II.

Iter maritimum in Syriam : inde terrestre Hierosolytam.

Delata ad insulam a Pontium, quam clarissima quondam feminarum sub Domitiano Principe pro confessione nominis Christiani b Flavie Domitillae nobilitavit exilium : vidensque cellulas, in quibus illa longum martyrium duxerat, sumptis fidei alis Hierosolytam et sancta loca videre cupiebat. Tardi erant venti, et omnis pigra velocitas. Inter Scyllam et Charibidem Adriatico se credens pelago, quasi per stagnum venit c Methonen : ibique refocillato corpuseulo, d et sale tabentes artus in litore ponens, per Maleam et Cytheram, sparsaque per Aegeum Cycladas, et crebris freta consita terris; post Rhodum et Lyciam, tandem vidit Cyprum : ubi sancti et venerabilis Epiphani pedibus provoluta, decem ab eo diebus retenta est : non in reflectionem, ut ille arbitrabatur, sed in apus Dei, ut re comprobatum est. Nam omnia illius regionis lastrans e monasteria, prout potuit, refrigeria sumptuum Fratrum dereliquit, quos amor sancti viri de toto illuc orbe conduxerat.

7 Inde brevi cursa transfretavit Seleuciam, de qua ascendens Antiochiam, sancti Confessoris Paulini medicum caritate detenta, f. media hieme, valente ardore fidei, femina nobilis, quae prius eunuchorum manibus portabatur, asello solens, profecta est. Omitto Coeles Syriam et Phoenices iter, (neque enim g Indo-pericem ejus descripsi scribere) ea tantum loca nominabo, quae sacris voluminibus continentur h.

8 Beryto Romana colonia, et antiqua urbe Sidone depelicta, in Sarepthae litore Eliae est ingressa turriculam : in qua adorato Domino Salvatore, per arenas Tyri, in quibus genua Paulus fixit, pervenit ad Coth, quae nunc Ptolemais dicitur : et per campos Mageddo, Josiae neris consensus, intravit terram Philistinum. Mirata ruinas Dor, urbis quondam potentissime i, et versa vice Stratonis turrim, ab Herode Rege Judaeae in honorem Caesaris Augusti Caesarem nuncupatam, in qua k Corneli deamum, Christi vidit ecclesiam, et l Philippi adienitas, et videntur quatuor Virginum Prophetarum. Demde Antipatrida semiratum oppidulum, quod de patris nomine Herodes vocaverat : et Lyddam versum in Diospolim, Doreadis atque Aenae resurrectione ac sanitate inelytam. Haud procul ab ea Armathiam, viculum Joseph qui Dominum sepelivit : et Nobe urbem quondam Sacerdotum, nunc tumulum occisorum, Joppen quoque ingientis portum Jone : et (ut aliquid perstringam de fabulis portarum) religate ad saxum Andromedes spectatricem.

9 Reperitque itinere Nicopolim m, quae prius Emaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus, Cleophae domum in ecclesiam dedicavit. Atque inde proficiscens, ascendens Bethoron inferiorem et superiorem, urbes a Solomone conditas, sed varia postea bellorum tempestate deletas : ad dexteram asperens Hapalon et Gabaa, ubi Jesus filius Nave contra quinque Reges dimicans, s h m peravit et Luna, et Gabonitas ob dolos et insidias

Januarii Tom III

foederis impetrati, in aquarios lignariosque damnavit. In a Gabaa, urbe usque ad solum diruta, paululum substitit, recordata peccati ejus, et concubine in frusta divisa, et tribus Benjamin trecentos viros propter Paulum Apostolum reservados.

10 Quid diu moror? Ad lavam mausoleo o Helena derelicto, quae Adiabonorum regina in fame populum frumento juverat, ingressa est Hierosolytam, urbem trinominem, Jebus, Salem, Jerusalem, quae ab Aelio postea Hadriano de ruinis et cineribus civitatis in Aeliam suscitata est. Cumque Praeconsul Palaestina, qui familiam ejus optime noverat, praemissis apparitoribus jussisset parari praetorium, elegit humilem cellulam : et cuncta loca tanto ardore ac studio circumivit, ut nisi ad reliqua festinare, a primis non posset abduci. Prostrataque ante cuneam, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat. Ingressa sepulcrum resurrectionis, osculabatur lapidem, quem ab ostio monumenti amoverat Angelus. Et ipsum corporis locum, in quo Dominus jacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fidei oro lambebat. Quid ibi lacrymarum, quantum gemitum, quid doloris effudit, testis est cuncta Hierosolyta, testis est ipse Dominus quem rogabat. Inde egrediens ascendit Sion, quae in arcem vel speculum vertitur. Hanc urbem quondam expugnavit et reedificavit David. De expugnata scribitur : Via tibi civitas Ariel, id est, leo Dei; et quondam fortissima, quam expugnavit David. Et de ea, quae aedificata est, dictum est : Fundamenta ejus in montibus sanctis, diligit Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Jacob, Non eas portas, quas hodie eruinamus in favillam et cinerem dissolutas; sed portas, quibus non praevalet infernus, et per quas credentium ad Christum ingreditur multitudo. Ostendebatur illi columna ecclesiae porticum sustinens, infecta errore Domini, ad quam vinctus divitum et flagellatus. Monstrabatur locus, ubi super centum viginti credentium animas Spiritus sanctus descendisset, ut Jorlis vaticinium completeretur.

a Pontus, sive Pontus, insula est maris Tyrheni, l. ubi litora ablynca, inter Carceum promontorium et Taurum. De ea vident veteres, Phinius lib. 3, cap 6. Meta lib. 2, cap. 7. Suetonius in Caligula cap. 15 et alii

b S. Flaviam Domitillam, Flavii Clementis Consulis, ex sorore nepem, in insulam Pontium relegatam, quando se Christianam esse testata est, scribit Lactantius in Chron. anno Domitiani 16. De ea agimus 7. Mai

c Methone urbs maritima Messeniae in Peloponneso, de qua 31. Jovis, in S. Athanasia vna.

d Principio est Evreth hemistichia lib. 1, v. 177 et lib. 3, v. 120 et 127, ut supra de Julio.

e De his agimus ad epist. S. Athanasii 21 titulo S. Epiphani 12. Mai, et alibi.

f Titus 20. utin in Bethlehemo e commorationis inchoandi ab exilio anno 385

g MS. Inquit Panegyricum. Est dicitur, ubi, inveniuntur maritima.

h Quae praevalde videt necesse est ut explicemus, vulgo e uicinis libris nota, vel et eisdem Hieronymi libro de locis Hebraicis. Atque ut sunt omnia g. Paula illustrata itaque una ptebat, non tamen singula perituri atque in monumento veritatis consignata.

i S. Hieronymus in Vita S. Luthani 20. Januarii

k De S. Cornelii agimus 2. Februarii.

l De S. Philippo, qui quae phibus, 10. Jovis, Pauli hic vna e 7. Dionysii, non e i. p. ubi quaresima Apostolus

m De hac urbe agimus 23. Sept. cum de S. Cleopha.

n Ita MSS., ut hinc quidam et alii ediderunt, perperam, Galman a. Sept. de hinc Helena Josephus lib. 20. Inquit cap. 2 et 3, et lib. 6, belli Jud. cap. 2 et 6. Iacob lib. 2. Inquit cap. 31, ubi hoc in eisdem suo tempore, e. dicitur, et hinc famam sub Claudio Imperatore contigisse, asserit.

CAPUT III.

Iter in Bethlehem, et ad matrem nuntium.

Demum pro facultate sua pauperibus atque pauperibus pecunia distributa, perrexit Bethlehem, et in dextera parte itineris stetit ad sepulchrum Rachel, in quo mater Benjamin, non ut vocaverat moerens, Benoni, hoc est filius doloris mei; sed ut pater prophetauit in spiritu, filium dexterae procreavit. At-

ACTORUM
S. Hieronymus.
" Jud. 19 et 20.
o
loci sacraliter-
rosolymitana

2 Reg. 5. 7
Isaie 29. 1

Psal. 86. 1

Josel 2. 28
Ysaia 19
subi.

Clinicus.

a
S. Flavie Domitillae exili locum contemplantur.

c
il

in Cypro Epiphani hospes:

r
multa isthic largitur monachis appellat in Syriam

u
instrat loca maritima Palestinae.

2. Mai 35

Actor 9

1. Hee 21. 1 et 22. 11

m
Ios. e 24. 3.
vna Hierosolyta.

Gen. 35.
Bethlehem
1. 11

AUCTOR S. HIERONYMO. *que inde Bethlehem ingressa, et in specum Salvatoris introiens, postquam vidit sacrum Virginis diversorium, et stabulum, in quo agnovit bos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui, ut illud imple- retur, quod in eodem Propheta scriptum est : Beatus qui seminat super aquas, ubi bos et asinus calcant; Me audiente jurabat, cernere se oculis fidei infantem panis involutum, vagientem in præsepi Dominum, Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, matrem virginem, nutricium sedulum, pastores nocte venientes ut viderent verbum quod factum erat, et jam nunc Evangeliste Joannis principium dedica- rent : in principio erat Verbum, et Verbum caro factum est : parvulos interfertos, Herodem savien- tem, Joseph et Mariam fugientes in Ægyptum : mixtisque gaudio lacrymis loquebatur :*

Joan 1 *12 Salve Bethlehem, domus panis, in qua natus est ille panis, qui de celo descendit. Salve Ephrata regio uberrima atque καρποφόρη, ejus fertilitas Deus est. De te quondam Michæas vaticinatus est : Et tu Bethlehem domus Ephrata, non minima es in millibus Juda. Ex te mihi egredietur, qui sit Princeps in Israel : et egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis. Propterea dabis eos usque ad tempus parientis. Pariet, et reliquie fratrum ejus convertentur ad filios Israel. In te enim natus est Princeps, qui ante luciferum genitus est : ejus de Patre natiuitas omnem excedit ætatem. Et tam diu in te Davidici generis origo permansit, donec Virgo pareret, et reliquie populi credentis in Christum converterentur ad filios Israel, et libere prædicarent : Vobis oportebat primum loqui verbum Dei : sed quoniam repulistis illud, et indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce convertentur ad gentes, Dixerat enim Deus : Non veni nisi ad oves perditas domus Israel. Et eo tempore Jacobi super ea verba completa sunt : Non deficiet Princeps ex Juda, et Dux de femoribus ejus, donec veniat, cui repositum est, et ipso erit expectatio gentium. Bene David jurabat, bene vota faciebat, dicens : Si introiero in tabernaculum domus mee; si ascendero in lectum strati mei; si dedero somnum oculis meis, et palpebris meis dormitacionem, et requiem temporibus meis : donec inveniam laudem Domino, tabernaculum Deo Jacobe : et statim, quid desideraret, exposuit, atque oculis prophetali- bus, quem nos venisse jam credimus, ille venturum esse cernebat. Ecce audivimus eum in Ephrata, invenimus eum in campis silvæ. a Vno quippe sermo Hebraicus, ut de docente dilecti, non Mariam matrem Domini, hoc est *אשרה*, sed ipsum, id est *אשרה*, signifi- cat. Unde loquitur confidenter : Introibimus in tabernaculum ejus, adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus. Et ego misera atque peccatrix, digna sum iudicata deoseculari præsepe, in quo Dominus parvulus vagiit orare in spelunca, in qua Virgo pauperæ Dominum fudit infantem? Hæc requies mea, quia Domini mei patria est : hic habitabo, quoniam Sal- vator elegit eam. Paravi lucernam Christo meo. Anima mea illi vivet, et semen meum serviet ipsi.*

Matth. 3. 2 *12 Salve Bethlehem, domus panis, in qua natus est ille panis, qui de celo descendit. Salve Ephrata regio uberrima atque καρποφόρη, ejus fertilitas Deus est. De te quondam Michæas vaticinatus est : Et tu Bethlehem domus Ephrata, non minima es in millibus Juda. Ex te mihi egredietur, qui sit Princeps in Israel : et egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis. Propterea dabis eos usque ad tempus parientis. Pariet, et reliquie fratrum ejus convertentur ad filios Israel. In te enim natus est Princeps, qui ante luciferum genitus est : ejus de Patre natiuitas omnem excedit ætatem. Et tam diu in te Davidici generis origo permansit, donec Virgo pareret, et reliquie populi credentis in Christum converterentur ad filios Israel, et libere prædicarent : Vobis oportebat primum loqui verbum Dei : sed quoniam repulistis illud, et indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce convertentur ad gentes, Dixerat enim Deus : Non veni nisi ad oves perditas domus Israel. Et eo tempore Jacobi super ea verba completa sunt : Non deficiet Princeps ex Juda, et Dux de femoribus ejus, donec veniat, cui repositum est, et ipso erit expectatio gentium. Bene David jurabat, bene vota faciebat, dicens : Si introero in tabernaculum domus mee; si ascendero in lectum strati mei; si dedero somnum oculis meis, et palpebris meis dormitacionem, et requiem temporibus meis : donec inveniam laudem Domino, tabernaculum Deo Jacobe : et statim, quid desideraret, exposuit, atque oculis prophetali- bus, quem nos venisse jam credimus, ille venturum esse cernebat. Ecce audivimus eum in Ephrata, invenimus eum in campis silvæ. a Vno quippe sermo Hebraicus, ut de docente dilecti, non Mariam matrem Domini, hoc est *אשרה*, sed ipsum, id est *אשרה*, signifi- cat. Unde loquitur confidenter : Introibimus in tabernaculum ejus, adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus. Et ego misera atque peccatrix, digna sum iudicata deoseculari præsepe, in quo Dominus parvulus vagiit orare in spelunca, in qua Virgo pauperæ Dominum fudit infantem? Hæc requies mea, quia Domini mei patria est : hic habitabo, quoniam Sal- vator elegit eam. Paravi lucernam Christo meo. Anima mea illi vivet, et semen meum serviet ipsi.*

Act. 13. 40. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Matth. 15. 23. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Gen. 49. 10. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Psal. 131. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Act. 8. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Luc. 2. 15 *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Exod. 12 *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Act. 8. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Act. 8. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Act. 8. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

Act. 8. *13 Hinc prociat inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis : juxta quam Jacob pavit greges suos, et pastores nocte vigilantes audire meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque sorvant oves, invenerunt Agnum Dei puro et mundissimo vellere, quod in ariditate totius terre, celesti rore completum est : et ejus sanguis tulit peccata mundi, et exterminatorem Ægypti litus in postibus fugavit. Statimque concito gradu, cupit per viam veterem pergere, quo dicit Gazam; ad potentiam vel ad divinitas Dei, et tacita secum volvere, quomodo enuchus Æthiops, gentium populum præfigurans, mutaverit pellem suam; et dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Evangelii. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur,*

venit b Escol, que in botrum vertitur. Unde in testimonium terræ fertilissimæ, (et in typum ejus, qui dicit. Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum) exploratores botrum miræ magnitudinis portaverunt. Nec post longum spatium intravit Saræ cellulas, videns incunabula Isaac, et vestigia quercus Abraham, sub qua vidit diem Christi, et lætatus est.

14 Atque inde consurgens, ascendit Chebron : hæc est Cariatharbe, id est, oppidum virorum quatuor, Abraham, Isaac, Jacob, et Adam magni, quem ibi conditum, juxta librum Jesu Nave, Hebræi autumant : licet perique Caleb quartum putent, cujus ex latere memoria monstratur. His inspectis, noluit pergere ad Cariathsepher, id est, viculum litterarum : quia contemnens occidentem litteram, repererat spiritum vivificantem. Magisque mirabatur superiores et inferiores aquas, quas Othoniel filius Jephonæ Kenaz pro Australi terra et arida possessione susceperat : et quarum ductu siccis prioris Instrumenti agros faciebatur irriguus, in redemptionem veterum peccatorum in aquis baptismi reperiret. Altera die, orto jam sole, stetit in supercilio Caphar Barucha, id est villæ benedictionis : quem ad locum Abraham Dominum prosecutus est, Unde tandem despiciens solitudinem, ac terram quondam Sodomæ et Gomorrhæ, Adama et Seboim, contemplata est Balsami vineas in Engaddi, et Segor vitulam e contornanti, quæ prius Bala vocabatur : et in Zoaram, id est parvulam, Syro sermone translata est. Recordabatur speluncæ Lot, et versa in hærynas Virgines socias admonerat, cavendum esse vinum, in quo est luxuria, ejus opus Moabitæ sunt et Ammonite.

a *In version illam 6 psalmi 131, vertit S. Hieronymus. Ecce audivimus illum in Ephrata, invenimus illum in regione salus. LXX habent ἴδον κραισάμεν αὐτὸν ἐν Ἐφραθᾶ εὐρέσαμεν αὐτὸν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ ὄρους. Ecce audivimus eum in Ephrata invenimus eum in campis silvæ, atque in ipso quoque nom Hebraico textu habetur : שמענוהו שבעמאנה, audivimus illum; videtur S. Hieronymus legisse, שמענוהו שבעמאנה, audivimus illum. Consule Lortinua*

b *Num. 13, 24. Pergentes usque ad torrentem botri (qui appellatus est Arah. 13, v. 25. Nefel Escol) discederunt partem cum vna sua, quem portaverunt in vrete duo vtri*

c *Id est, tritium; alius emendare est ternos comparare; ut condinare, bonus. Consterantem hic nota legunt. MS. S. Max. consterantem. Vide Rossetij Gemmatron.*

CAPIT. IV.

Iter ad Jordanem; in Galilæam et Samariam.

Dum hæreo in meridie, ubi sponsa eubantem reperit sponsam, et Joseph inebriatus est eum fratribus suis. Revertar Jerosolymam, et per Thecama a que Amos rutilantem montis Oliveti lucem aspiciam, de quo Salvator ascendit ad Patrem. In quo per annos singulos varea ruffa in holoocaustum Domino cremabatur, et ejus cinis expiabat populum Israel: in quo, juxta Ezechielem, Cherubim de templo transmi- grantes, Ecclesiam Domini fundaverunt. Post ingressa sepulcrum Lazari, Marthæ et Marthæ vidit hospitium, et Bethphage, villam sacerdotialium maxil- larum : et locum, in quo pullos lascivius Gentium, Dei frona suscepit : Apostolorumque stratus vestib- bus, mollia terga præbuit ad sedendum.

16 Rectoque itinere descendebat Jericho, recogni- tans illum de Evangelio vulneratum, ac Sacerdotibus et Levitis, mentis feritate prætereuntibus, clemen- tiam Samaritæ, id est, custodis, qui seminecer suo jumento impositum, ad stabulum Ecclesie depur- tavit. Et locum Adomim, quod interpretatur, sangui- num, quia multus in eo sanguis crebris latronum fundebatur meursibus. Et arborem syconarum Zac- eluci, id est, bona ponitente opera, quibus eruenta dudum et noxia rapinis peccata calcabat, excelsum- que Dominum de excelso virtutum intuebatur. Et juxta viam ecorum loca, qui receptis luminibus utriusque populi credentis in Dominum sacramenta præmiserant. Ingressa Jericho, vidit urbem, quam

b
lsa. 63. 3.

Gen. 18.
lustrat Hebro- nem,
Jos. 14. 15.

Jos. 45.
Judic. 1.

et loca vicina
uari mortuo.
Gen. 48. 17

Gen. 10.

Capit. 4. 0.
Gen. 43.

a
Visitat loco
sancta circa
Jerosalem;
Num. 19
Ezech. 10. 18]

Luco. 19.

Luco. 10.

Jericho,

Luco. 19

3 Reg. 16. 34
fundavit

fundavit Hiel in Abiram primogenito suo, et ejus portas posuit in Segub novissimo filiorum. Intuita est castra Galgala, et acervum prapuciorum, et secunda circumcisionis mysterium, et duodecim lapides, qui de Jordanis illic translati alveo, duodecim Apostolorum fundamenta firmaverant : et quondam legis amarissimum et sterilem, quoniam verus Elistens sua condivit sapientia, et in dulcorem ubertatenque convertit. Vix nox transierat, ferventissimo aestu venit ad Jordanem. Stetit in ripa fluminis, et orto sole, Solis justitiae recordata est, quomodo in medio amnis alveo sicca Sacerdotes posuerint vestigia : et ad Eliam et Elisei imperium, stantibus ex utraque parte aquis, iter unda praebuerit : pollulasque diluvio aquas, et totius humani generis interfectione maculatas, suo Dominus mundaverit baptismate.

1. Reg. 2. 21.

Jos. 3.

1. Reg. 2. 14.

Jos. 7.

Gen. 28.

Zach. 3. 9

Isa. 28. 16.

montes
Ephraim.
h c

Jud. 21

Samaritan.

d

e

f

g

h

sepulchra
SS Eliae et
Bapt. Jo. Ba-
pt. tr

1

1. Reg. 18

Joan. Galilee

Luc. 4

Jude 4

Luc. 7

17 Longum est, si velim de valle Achor dicere, id est, tumultus atque turbatum, in qua furtum et avaritia condemnata est : et de Bethel domo Dei, in qua super nudam humum, nudus et pauper dormivit Jacob : etposito subter caput lapide, qui in Zacharia septem oculos habere describitur, et in Isaia lapis dicitur angularis; vidit scalam usque ad caelum tendentibus porrigens manum, et negligentes de sublimi praecipitans. Sepulchra quoque in monte Ephraim h Jesu filii Nave, et e Eleazari filii Aaron Sacerdotis, e regione venerata est : quorum alter conditus est in Tannathsaera Septentrionali parte montis Gajas; alter in Gabaa filii sui Phinees : satisque mirata est, quod distributor possessionum sibi montana et aspera delegisset. Quid narrem Silo, in qua altare dirutum hodieque monstratur, et raptum Sabinarum a Romulo, tribus Benjamitica praevenerit ?

18 Transivit Siechem, non ut plerique errantes legunt, Sichar, quae nunc Neapolis appellatur, et ex latere montis Garizim extractam circa puteum Jacobi intravit ecclesiam : super quo residens Dominus, sifisensque et esuriens, d Samaritanam fide satiatus est : quae quinque Moysaeorum voluminum viris e, sextoque, quem se habere jaectabat, errore f Dosithei derelicto, verum Messiam et verum reperit Salvatorem. Atque inde divertens vidit duodecim Patriarcharum sepulchra, et Sebasten, id est, Samaritanam, quae in honorem Augusti ab Herode Graeco sermone Augusta est nominata. Ibi siti sunt g Elisons et h Abdias propheta, et (quo major inter natos mulierum non fuit) Joannes Baptista. Ubi multis intremuit consternata mirabilibus : namque coniebat variis demones rugire emicantibus, et ante sepulchra Sanctorum ululare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentina, mugire tanorum. Alios rotare caput, et post tergum terram vertice tangere : suspensisque pede feminis, vestes i non defluere in faciem. Miserebatur omnium, et per singulos effusus lacrymis, Christi clementiam deprecabatur. Et sicut erat invalida, ascendit pedibus montem : in ejus dualis spelunca, persecutionis et famis tempore Abdias Propheta centum Prophetas aluit pane et aqua. Inde cito itinere percurrit Nazareth, nutriculum Domini, Canan et Capharnaum, signorum ejus familiares. Lacum Tiberiadis, navigante Domino sanctificatum : et solitudinem, in qua multa populum nulla paucis saturata sunt pambus, et de reliquis, vescentium repleti sunt copiam duodecim trium Israel. Scandebat montem Thabor, in quo transfiguratus est Dominus. Adspiciebat procul montes Hermon et Hermonim, et campos latissimos Galilee, in quibus Sisara et omnis exercitus ejus, Barach vivente, prostratus est. Torrens Cison, qui mediam plantam dividebat, et oppidum juxta Nain, in quo viduae suscitatus est filius, monstrabatur. Dies mox prius quam

sermo deficiet, si veluero cuncta percurrere, quae Paula venerabilis fide incredibili pervagata est.

a S. Hieronymus in prologo *Actus Prophetarum* : Fuit de oppido Thecae, quod sex milibus ad Meridianam plagam abest a sancta Bethleem; ut ad ejus vitam docemus 31 Martii, agit de eo oppido Quaresimus lib. 6, peregr. 3, cap. 8. Adrichomius in *Itin. Judaemae* 236, qui sequentia omnia loca satis perspicue exponunt.

b Colitur S. Josue, sive Jesus 1 Septemb.
c De Eleazar, ejusque filio Phinees, sanctissimis Hebraeorum Sacerdotibus, agemus 1 Julii.

d De S. Photina Samaritana aetatis 20 Martii
e Audent quaedam MSS extimelis
f Samaritanam Dosithei dicti, a Dositheo quodam. De eorum erroribus ex Epiphano et aliis agit Baronius in apparatu *Annotatum* num. 43

g Colitur S. Eliseus Propheta 14 Junii.
h S. Abdias 10 Novemb.

i Ita MSS. aberrat haec vox non ab editione Rosweygh. Superius ad vitam S. Genovefa 3 Janu. et S. Felici 14 Janu. ejusmodi prodigium memorata

CAPUT V.
Iter in Aegyptum.

Transibo ad Aegyptum, et inter Socoth atque fontem Samson, quem de molari maxilla dente produxit, subsistam parumper, et arenia ora collum, ut refocillatus videam Morasthim, sepulchrum quondam b Michae Prophetae, nunc ecclesiam; ex latere derelinquam Choreos, et Gethleos, Maresa, Idumam, et Lachis : et per arenas mollissimas, pergentium vestigia subtrahentes, latamque eromi vastitatem, veniam ad Aegypti fluvium e Sior, qui interpretatur turbidus : et quinque Aegypti transeam civitates, quae loquuntur lingua Chananitide, et terram Gessen, et campos Taplneos, in quibus fecit Deus mirabilia : et urbem No, quae postea vera est in Alexandriam; et oppidum Dianini Nitriam, in quo purissimo vitutum nitro sordes laxantur quotidie plurimorum. Quod cum vidisset, occurrente sibi sancto ac venerabili Episcopo d Isidoro Confessore, et turbis innumerabilibus monachorum, ex quibus multos sacerdotales et Leviticus sublimabat gradus : letabatur quidem ad gloriam Domini, sed se indignum tanto honore fatebatur. Quid ego narrem e Macarios, f Arsatas, Serapionis, et reliqua columnarum Christi nominat ejus non intravit cellulam quorum pedibus non adyoluta est? Per singulos Sanctos Christum se videre credebatur, et quicquid in illos contulerat, in Dominum se contulisse letabatur. Mirus ardor, et vix in femina credibilis fortitudo. Oblita sorus et fragilitatis corporeae, inter tot millia monachorum cum puellis suis habitare cupiebat : et forsitan, cum etis eam suscipientibus, impetrasset, ni magis sanctorum locorum retraxisset desiderium.

20 Atque propter ferventissimos istos de Pelusio q Miniam navigatione perveniens, tanta velocitate reversa est, ut avem putares. Nec multo post in sancta Bethlechem mansura perpetua, angusto per triennium mansit hospitio, donec extimeret cellulas ac monasteria, et diversorum peregrinorum juxta viam conderet mansiones, in qua Maria et Joseph hospitium non inierant.

a Nam peregrinationem e Bethleemitho via monasterio instituit omitti Hieronymus loca prius occurrentia, ante enumerata, num. 13 et 14

b De S. Michae agimus 13 Janu
c S. Hieronymus in cap. 2 *Itinerum* Sior, sive Sichar, eundem cum Nilu arbitrat. De Aegypti locis Gessen, campos Taplneos, sive, ut alii scribunt, Tannos, agunt per sui interpretes, 34 *Chonimus*, et Quaresimus lib. 8, peregr. 2 et 3

d De S. Isidoro agimus 2 Januarii.

e Hu est Macarius Alexandrinus, qui in cellula praevius habitabat, et expe in monte Nitria aletat, ubi etiam cellam habebat De eo agimus 2 Januarii. De Macario Aegypti, 14 Janu. De utroque ibi, et ad Vitam S. Antonii 17 Janu. 50 in prolegom.

f Foete Arsenium legendum, de quo et Serapione ita Palladius in historia *Lausiac* cap. 7. Cum ergo budo ante in monte Nitria habitasset apud bestos et sanctos cellam habebat, et Putagorastum, et Hologora et Cronium, et Serapionem, et multos antiquorum Patrum spiritalibus tractationibus esset stimulat, venit in montem subducto ubi reperiit Maritium Alexandrinum an. Ch. 392, cum anno precedenti ubi vel in Sieche Monachus Agrippinus

a
Judic. 13. 19

b
Professus in Aegyptum

d

e f
transit cellula sanctorum monachorum

g

condidit monasteria in Bethlechem

AUCTORE g De Pelusio et Maijma pluribus agemus in Actis SS. Isidori S. Hieronymo. Pelusiotæ et Porphyrii Episcopi Gazensis 4 et 28 Februar.

CAPUT VI.

Paulæ Christianæ virtutes.

Hucusque iter ejus descriptum sit, quod cum multis virginibus et filia comite perragravit. Nunc virtus latius describitur, quæ ipsius propria est, et in qua exponenda, Deo iudice ac teste, profiteor me nihil addere, nihil in majus attollere more laudantium; sed, ne rerum excedam fidem, multa detrahere, et ne apud detractores a et genuino me semper dente rodentes fingere puter, et cornicem Æsopi alienis coloribus adornare. Quæ prima Christianorum virtus est, tanta se humilitate dejecit, ut qui eam non vidisset, et pro celebrata nominis videre gestisset, ipsam esse non crederet, sed ancillarum ultimam: et cum frequentibus choris Virginum cingeretur, et veste, et voce, et habitu, et incessu minima omnium erat.

22 Numquam post viri mortem usque ad diem dormitionis suæ cum illo comedit viro, quamvis eum sanctum, et in pontificali secreti culmine constitutum. Balneas, nisi periclitans, non adit. Mollia, etiam in gravissima febre, lectuli strata non habuit: sed super durissimam humum stratis ciliciculis quiescebat: si tamen illa quies dicenda est, quæ jugibus peno orationibus dies noctesque h jungebat, illud implens de Psalterio: Lavabo per singulos noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. In qua fontes credores lacrymarum: ita levia peccata plangebat, ut illum gravissimorum criminum crederes rem.

23 Cumque a nobis crebrius moneretur, ut parceret oculis, et eos servaret evangelicæ lectioni, aiebat: Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpuris et cerussa et stibio saepe depinxi. Affligendum corpus, quod multis vocavit deliciis. Longus risus, perpetui compensandus est fletu. Mollia lintamina et serien pretiosissima, asperitate cilicium cummulanda. Quo viro et seculo placui, nunc Christo placere desidero. Si inter tales tantisque virtutes castitatem in illa voluero predicare, superfluum videar: in qua etiam cum secularis esset omnium Romæ matronarum exemplum fuit: quæ ita se gessit, ut nunquam de illa etiam mulierum quidquam auderet fumi confluere.

24 Nihil animo ejus elementius, nihil erga humiles blandius fuit. Non e appetebat potentes: nec tamen superbos et gloriolum parvites, fastidio despicebat. Si pauperem videbat, sustentabat: si divitem, ad beneficiendum hortabatur. Liberalitas sola excedebat modum. Et usum tribuens, versuram quoque superius faciebat, ut nulli stipem rogantium denegaret. Fateor errorem meum: cum in largiendo esset profusior, arguebam, illud proferens de Apostolo: Non ut aliis sit refrigerium, vobis autem tribulatio: sed ex æqualitate in hoc tempore, ut vestra abundantia sit ad illorum inopiam, et illorum abundantia sit ad vestram inopiam. Et hoc de Evangelio Salvatoris: Qui habet duas tunicas, det alteram non habenti. Et providendum esse, ne quod libenter faceret, semper facere non posset: multaque hujuscemodi, quæ illa mira verecundia et sermone purissimo dissolvebat, testem invocans Deum, se pro illius nomine emitta facere: et hoc habere voti, ut medicus ipsa moveretur: ut unum munusculum illi non dimitteret, et in funere suo aliena sindone involveretur. Ad extremum sic iherabat: Ego si petiero, multos inveniam qui mihi tribuant: ista mendicans si a me non acceperit, quæ ei possum etiam de alieno tribuere, et mortuus fuerit, a quo ejus anima requiretur? Ego cautiorem in re familiari esse cupiebam: sed illa ardentior fide, toto Salvatoris animo jungebatur, et pauperem dominum, pauper spiritu sequabatur, red-

dens ei quod acceperat, pauper pro ipso effecta. Denique consecuta est quod optabat, et in gaudi ære alieno filiam dereliquit, quod hucusque debens, non suis viribus, sed Christi se confidit misericordia redituram.

25 Solent persequæ matronarum buccinatoribus suis dona conferre, et in paucos largitate profusa, manum a ceteris retrahere: quæ illa omnino carebat vitio. Ita enim singulis suam pecuniam dividebat, ut singulis necessarium erat, non ad luxuriam, sed ad necessitatem. Nemo ab ea pauperum vacuus reversus est. Quod obtinebat, non divitiarum magnitudine, sed prudentia dispensandi; illud semper replicans: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Et: Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula. Et: Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. Et verba Danielis. Regem Nabuchodonosor momentim, ut eleemosynis redimeret peccata sua: Nolebat in his lapidibus pecuniam effundere, qui cum terra et seculo transituri sunt: sed in vivis lapidibus, qui voluntur super terram, de quibus in Apocalypsi Joannis, civitas magni Regis extruitur: quos in sapphirum, et smaragdum, et jaspidem, et ceteras gemmas esse vertendos, Scriptura commemorat.

26 Verum hæc possunt esse communia d cum multis, et scit diabolus, non in summo virtutum culmine posita. Unde loquitur ad Dominum, post amissam Job substantiam, post eversam domum, post liberos interfectos: Corium pro corio, et omnia quæ habuerit homo, dabit pro anima sua. Sed extende manum tuam, et tange ossa ejus et carnes, nisi in faciem benedixerit tibi. Scimus plerosque dedisse eleemosynam, sed de proprio corpore nihil dedisse: porrexisse egentibus manum, sed carnis voluptate superatos: dealbasse ea quæ foris erant, et intus plenos fuisse ossibus mortuorum. At non Paula talis: quæ tante continentia fuit, ut prope mensuram excederet, et debilitatem corporis nimis jejuniis ac labore contraheret. Quæ exceptis diebus festis, vix oleum in cibo caperet: ut ex hoc uno aestimetur, quid de vino et liquamine, piscibus et lacte, et melle, et ovis, et reliquis, quæ gustui suavia sunt, iudicaret. In quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant: et si his ventrem iugurgitaverint, tutam publicitiam suspiciantur.

a MS. *lipat* quorum est genuinum, insontes semper dente superbo robore. b MS. S. *Mariam* jungebatur. c *licum* dS appellabat. d *at* paucis

CAPUT VII.

Adversorum invicta perpassio.

Semper quidem virtutes sequitur invidia, feriuntque summos fulgura montes. Nec mirum, si hoc de hominibus loquar, cum etiam Dominus noster Pharisæorum zelo sit crucifixus, et omnes Sancti annulos habuerint: in Paradiso quoque serpens fuerit, ejus invidia mors introivit in orbem terrarum. Suscitaverat ei Dominus Adad Idumæum, qui eam colaphizaret, ne se extolleret: et quasi quodam stimulo carnis sapiens ulnombat, ne magnitudo virtutum altus raperet, et aliarum vitis feminarum se in excelso crederet constitutum. Ego aiebam, livori esse eodendum, et dandum insaniam locum: quod fecisset Jacob in fratre suo Esau, et David in pertinacissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allophylis tradiderit, malens hostibus, quam invidis sulgacere. At illa respondebat: Juste hæc diceres, si diabolus contra servos Dei et ancillas non ubique pugnaret, et ad omnia loca fugientes non precederet: si non sanctorum locorum amore retinerer, et Bethlehem meam in adia reperire possem

eleemosynæ

Matth. 3. 7
Eccl. 3. 33
Luca 16. 9Luca 11. 41
Dan. 4. 24Apoc. 11
Isa. 54. 11 et
12.d
Job. 2. 4jejunia et ab-
sistentia.Paulat con-
las:
3. Reg. 11. 14.Gen. 27
1. Reg. 27

sem

Ejus humili-
me:periculorum
luga:

Strati ratio:

Isat. 6. 7.

b
avidus affre-
tuspernitenti-
studium

castitas

benignitas

c
liberalitas

2. Cor. 8. 13

Luca 3. 11

amor pauper-
tatis

patientia in-
vidiam supe-
rat.

Rom. 12. 21.
Actor. 3. 41

Job 33. 32.

Math. 3. 10.

Psal. 38. 3.

Psal. 37. 14
ibid. 45.

In tentatione
verbis Scri-
pturæ se ani-
mat :

Deut. 13. 3.
Isa. 28. 9

" "

Rom. 3. 3.

2 Cor 4. 16

Isaie 41. 8.

Isa. 51. 7

Lucæ 21. 19

Rom. 8. 18.

2 Cor 12. 10

2 Cor 5. 7

qui toleravit
egrediamur,
1. Cor. 1. 3.

dad v 7

Psa. 44. 12

mar or. m.
Luc 9. 21.
pericula,
ibid. v. 25

sem parte terrarum. Cur enim non patientia livorem superem? Cur non humilitate frangam superbiam, et percipienti maxillam offeram alteram? dicente Apostolo Paulo: Vincite in bono malum. Nonne Apostoli gloriabantur, quando pro Domino passi sunt contumeliam? Nonne ipse Salvator humiliavit se, formam servi accipiens, et factus est obediens Patri usque ad mortem, et mortem crucis, ut nos sua passione salvaret? Job nisi certasset, et vicisset in prelio, non accepisset coronam justitiæ, nec audisset a Domino: Putas me aliter locutum tibi, quam ut appares justus? Beati dicuntur in Evangelio, qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Secura sit conscientia, quod non propter peccata patiamur: et afflictio in seculo, materia præmiorum est.

28 Si quando procacior fuisset inimicus, et usque ad verborum jurgia prosilisset, illud Psalterii decantabat: Cum consisteret adversum me peccator, obmutui et silui a bonis. Et rursus: Ego autem quasi surdus non audiebam, et quasi mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens, et non habens in ore suo increpationes. In tentationibus, Deuteronomii verba volebat, Tentat vos Dominus Deus vester, ut sciat si diligatis Dominum Deum vestrum de toto corde vestro, et de tota anima vestra. In tribulationibus et angustiis, Isaie replicabat eloquia: Qui ablactati estis a lacte, qui abstracti ab ubere, tribulationem super tribulationem expectate, spem super spem: adhuc pusillum propter malitiam laborum, propter linguam a malignam. Et Scripturæ testimonium in consolationem suam edissererebat, ablactatorum esse, eorum scilicet qui ad virilem ætatem pervenissent, tribulationem super tribulationem sustinere, ut spem super spem mereantur accipere. scientes quoniam tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem; spes autem non confundit. Et. Quod si is qui foris est, homo noster corrumpatur: ille qui intus est, innovetur: et in presentiarum leve et momentaneum tribulationis vestrae, æternæ gloriæ pondus operatur in vobis, non adspicientibus quæ videntur, sed quæ non videntur: quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna. Nec longum fore tempus, etiam si humane impatientiæ tardum videatur, quin Dei statim videatur auxilium, dicentis: Tempore opportuno exaudivi te, et in die salutis auxiliatus sum tibi. Nec dolosa labia et linguas iniquorum esse metendas, cum Domino adjutore lateatur, et ipsum debeamus audire per Prophetam monentem: Nolite timere opprobria hominum, et blasphemias eorum ne metueritis. Sicut enim vestimentum, sic comedit eos vernis: et sicut lanam sic devoravit eos tinea. Et. Per patientiam vestram possidebitis animas vestras. Et: Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. Et alibi: Tribulationem super tribulationem sustinete, ut patienter agamus in omnibus, quæ accidunt nobis. Patiens enim vir, multum prodeus, qui autem pusillanimis est, vehementer insipiens.

29 In languoribus et crebra infirmitate dicebat: Quando infirma sum, tunc fortis sum. Et: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, donec mortale hoc induat immortalitatem, et corruptivum hoc vestriatur incorruptione. Et iterum. Sicut superabundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat et consolatio. Ac deinde: Ut socii passionum estis, sic eritis et consolationis. In tempore cantabat: Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus. In periculis loquebatur: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Et iterum. Qui vult animam suam salvam facere, perdet eam. Et:

Qui perdidit animam suam propter me, salvam eam faciet. Quando dispendia rei familiaris et eversio totius patrimonii nuntiabatur, aiebat: Quid enim prodest homini, si totum mundum lucrifecerit, et animæ suæ damnum habuerit? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Et: Nudus exivi de utero matris meæ, nudus et revertar illuc. Sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Et illud: Nolite deligere mundum, neque ea quæ sunt in mundo. Quoniam omne quod in mundo est, desiderium carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vite hujus, quæ non est ex Patre, sed ex mundo. Et: Mundus transit et concupiscentia ejus. Scio ei scriptas infirmitates gravissimas liberorum, et maxime Toxotii sui, quem diligebat plurimum: cumque illud virtute complexset, Turbatus sum, et non sum locuta; in hæc verba prorupit: Qui amat filium aut filiam plus quam me, non est me dignus. Et orans ad Dominum, loquebatur: Posside Domine filios mortificatorum, qui pro te quotidie mortificant corpora sua.

30 Novi susurrone quendam (quod genus hominum perniciosissimum est) quasi benevolam imitasse, quod pro nimio fervore virtutum quibusdam videretur insana, et cerebrum illius dicerent confoundendum. Cui illa respondit: Theatrum facti sumus mundo, et Angelis, et hominibus. Et: Nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapientius est hominibus. Unde et Salvator loquitur ad Patrem: Tu seisc insipientiam meam. Et iterum: Tamquam prodigium factus sum multis, et tu adjutor fortis. Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum. Quem in Evangelio et propinqui quasi mentis impotem ligare cupiebant, et adversarii sigillabant, dicentes: Dæmonium habet, et Samaritanus est. Et: In Bethsaida principe dæmoniorum eiecit dæmonia. Sed nos audiamus Apostolum coercitantem: Hæc est gloria nostra, testimonium conscientie nostræ: quoniam in sanctitate et sinceritate, et in gratia Dei conversati sumus in mundo. Et Dominum dicentem ad Apostolos: Ideo mundus odit vos, quoniam non estis de mundo. Si enim essetis de mundo, amaret utique mundus quod suum erat. Et ad ipsum Dominum verba vertebat: Tu nosti cordis abscondita, et hæc omnia venerunt super nos, nec sumus oblitus tui, neque inique egimus in testamento tuo, nec aversum est retrorsum cor nostrum. Et: Propter te mortificati sumus tota die: reputati sumus ut oves occisionis. Sed Dominus auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi homo. Legi enim: Fili, honora Dominum, et confortaberis, et extra Dominum nullum timebis.

31 His et talibus testimoniis, quasi armatura Dei, et adversus omnia quidem vitia, sed præcipuum instruebat se contra invidiam sævientem: et patiendi injurias, furorem rabidi pectoris mitigabat. Denique usque ad diem mortis, et hujus patientia, et aliorum zelus manibus patuit: qui suum rodit auctorem, et dum amulum lacerare nititur, in semetipsum proprio furore hæcatur.

a MSS. Hipsi et S. Max. alienam.

CAPUT VIII.
Virginum institutio.

DEUM et de ordine monasterii, quomodo Sancto-
rum continentiam in suam vertent iterum. Semina-
bat carnalia, ut metereet spiritualia: dabat terrena,
ut caelestia tolleret. brevia concedebat, ut pro his
æterna mutaret. Post virorum monasterium, quod
viris tradiderat gubernandum, plures Virgines, quas
e diversis provinciis congregavit, tam nobiles, quam
medii, et infimi generi, in tres turmas a monaste-
riacque divisit: ita dimittat, ut in opere et in rito
separate, juxta modum et orationibus jungerentur.

Acco. 65
S. Maximo 40

bonorum pa-
cturam,
Math. 6. 20.

Job 1. 2

1 Joan 2. 15
16.

17

morbum plic,
Psal. 76. 5
Math. 10. 37.
Psa. 78. 14

putem una
stultitiam
tium:

4 Cor 4. 9

1 Cor 13. 10.

Psal. 68. 6

Psa 70. 7

Psal 72. 29

Marc. 3. 24

Joan. 8. 48

Math. 12. 24

2 Cor 1. 12

Joan 15. 1.

Psal. 63. 22

Rom 8. 36

Psal. 117. 6

Prov 7. 2

inimicis
periculis
tura Christ

" "

Post

ACCURSE
S. Hieronymo.
b
c
Virgines in 3
larmis di-
stribuit :
vis surgendi
canonicæ
canonem
prescribit,

Post b Alleluia cantatum (quo signo vocabantur ad e collectam) nulli residere licitum erat : sed prima, seu inter primas veniens, ceterarum opperiebatur adventum, pudore et exemplo ad laborem eas provocans, non terrore. Mane, tertia, sexta, nona, vespere, noctis medio, per ordinem psalterium cantabant : nec licebat cuiquam Sororum ignorare psalmos, et non de Scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum Dominico ad ecclesiam procedebant, ex cuius habitabant latere : et nunquodque agnem Matrem propriam sequebatur : atque inde pariter revertentes, instabant operi distributo, et vel sibi vel ceteris indumenta faciabant. Si qua erat nobilis, non perimitebatur de domo sua habere comitem, ne veterum actuum memior, et lascivientia infantie errorem refricaret antiquum, et crebra confabulatione renovaret. Unus omnia habitus. Linteamine ad tergendis solam manus utebantur. A viris tanta separatio, ut a spaldonibus quoque eas sejungeret, ne ullam daret occasionem lingue maledicæ, quæ Sanctos carpere solita est in solatino delinquendi.

et habitatum.

delinquentes
corripit :
1 Cor. 4. 2.

33 Si qua vel tardior veniebat ad psalmos, vel erat in opere pigrior, variis eam modis aggrediebatur. Si erat iracunda, blanditiis; si patiens, correptione, illud Apostoli imitans : Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in spiritu lenitatis et mansuetudinis? Excepto victu et vestitu, nullam habere quidquam patiebatur, dicente Paulo : Habentes victum et vestitum, his contenti sumus : ne consuetudine plus laudendi præberet locum avaritiæ et duplicatis frangebat jejuniis, malens eis stomachum dolere, quam mentem. Si vidisset aliquam compitiorem, contractione frontis et vultus tristitia arguebat errantem, dicens, munditium corporis atque vestitus, anima esse immunditiam : et turpe verbum atque lascivum nunquam de ore virginis profertendum : quibus signis libidinosus animus ostenditur, et per exteriorem humorem interiorum hominis vitia demonstratur. Quam linguosam, garrulam ac peccatam, rixisque perspexerat delectari, et sæpius ammonitam nolle converti, inter ultimas et extra conventum Sororum ad fores triclinii orare faciebat, et separatim cibum capere : ut quam oburgatio non expresserat, emendaret pudor. Furtum quasi sacrilegium detestabatur : et quod inter sæculi homines vel leve putatur vel nihili, hoc in monasteriis gravissimum debebat esse delictum.

1 Tim. 6. 8.
paupertatem
tuetur

lascivientes
interat

verbis dedulas
custigat

agrosos foret,

34 Quid memorem clementiam et sedulitatem in negotantes, quas miris obsequiis et ministeriis confovebat? Cumque aliis languentibus large præberet omnia, et esum quoque exhiberet curidum; si quando ipsa agrotasset, sibi non indulgebat, et in eo iniqua videbatur, quod in aliis clementiam, in se duritiam commutabat. Nulla juvenum puellarum sano et vegeto corpore tanto se dederat continentie, quante ipsa fracto et senili delilitatoque corporeculo. Patior, in hac re pertinacior fuit, ut sibi non parceret, et nulli cederet admonenti. Referam, quod expertus sum. Mense Julio ferventissimis aestibus incidit in ardorem febris, et post desperationem cum Dei misericordia respirasset, et medici persuaderent, ob refectionem corporis vino quiescere tenui et parco, ne aquam bibens, in hydriam verteretur, et ego clam beatum Papam Epiphanium rogasset, ut eum moneret, imo compelleret, vinum bibere; illa ut erat prudens et solertis ingenii, statim sensit insidias : et subridens, memi esse quod illo diceret, intinavit. Quid plura? Cum beatus Pontifex post multa hortamenta exisset foras, quærenti mihi quid egisset, respondit : Tantum profeci, ut seni homini pene per-

etiam vitam
ægra non auf-
erit

suaserit, ne vinum bibam. Hæc refero, non quod inconsideranter et ultra vires sumpta onera probem, monente Scriptura, Super te onus ne levaveris; sed quod mentis ejus ardorem, et desiderium fidelis animæ, ex hac quoque probare velim perseverantia, decantantis : Sitiivit anima mea in te, quam multipliciter tibi caro mea!

Psal. 62. 2.

35 Difficile est modum tenere in omnibus; et vere juxta philosophorum sententiam, *μερότης ἢ ἀρετῆς, κακία ὑπερέχει πέλειται* d. Quod nos una et brevi sententia exprimere possumus : Ne quid nimis. Quæ in contemptu ciborum tantam habebat pertinaciam, in luctu mitis erat, et suorum mortibus frangebatur, maxime liberorum. Nam et in viri et filiorum dormitione semper periclitata est : et cum os stomachique signaret, et inatris dolorem crucis miteretur impressione lenire, superabatur affectu, et credulam mentem, parentis viscera consternabant : animoque vineens fragilitate corporis vincebatur. Quam semel languor arripens, longo tempore possidebat, ut et nobis inquietudinem, et sibi discrimina offerret : in quo illa lætabatur, per momenta commemorans : Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Dicat prudens lector, pro laudibus me vituperationem scribere. Testor Jesum, cui illa servivit, et ego servare cupio, me intranque in partem nihil fingere, sed quasi Christianum de Christiana, quæ sunt vera proferre, id est, historiam scribere, non panegyricam; et illius vitia, aliorum esse virtutes. Vita loquor, secundum animum meum, et omnium Sororum ac Fratrum desiderium, qui illam diligunt, et absentem querimus.

sentit suorum
funera.

Rom. 7. 21

36 Ceterum illa implevit cursum suum, fidemque servavit, et nunc fruitur corona justitiæ, sequiturque Agnum quocumque vadit. Saturatur, quia esurivit, et læta decantat : Sicut audivimus, ita et vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri. O beata rerum commutatio! flevit, ut semper rideret. Despexit lacus contritos, ut fontem Dominum reperiret. Vestita cilicio est, ut nunc albis vestimentis uteretur, et diceret : Scidisti saccum meum, et induisti me lætitiâ. Cinerem sicut panem manducabat, et potionem suam cum fletu miscibat, dicens : Fuerunt mihi heryme mee panes die ac nocte, ut in æternum pane Angelorum vesceretur, et careret : Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus. Et : Eructavit cor meum verbum homin, dico ego opera mea Regi. Et Isaia, imo Domini per Isaiam, in se carneret verba compleri : Ecce qui serviunt mihi, manducant; vos autem esuritis; ecce qui serviunt mihi, bibent, vos autem sitiitis. Ecce qui serviunt mihi lætabantur; vos autem confundemini. Ecce qui serviunt mihi, exultabunt; vos autem clamabitis ob dolorem cordis, et propter contritionem spiritus ululabitis.

mercedem laborum
eternam acquirit.
Psal. 57. 9.

Ps. 29. 12

Psal. 41. 4.

Psal. 33. 9.

Psal. 44. 1.

Psal. 63. 11.

a MS. S. Max, per monasteria. An plane separata fuerint hæc sacra virginum domus, an ultra magis aliquid adpauam aut septem, separata habitacula operantque officina, sub suis singula. Prefectis ac Moleibus, ut infra dicitur, disputatum ante.

b S. Hieronymus epist. 23, ad Marcellam de exvolante Mlystia ita loquitur. Ad orandum lectica consurgit, et tremula voce ceteris Alleluia precorans, prior incipit laudare Dominum suum. Ita ergo voce compocantur.

c Synaxim, seu conventum divini officii, idem Hieronymus ad lectam vocat in regula S. Pachomii a se Lotime versa.

d Addunt aliqui id est, vitium nauciæ regulatur : que pœnomix. Gerere explicatio est.

CAPUT IX.

Odiū hæreticorum, studium sacra Scriptura.

Dixeram, lacus eam semper fugisse contritos, ut fontem Domini reperiret, ut posset læta cantare. Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Quando veniam et apparebo ante faciem Dei? Tangam ergo breviter, quæ modo

Psal. 41. 1.

modo

a
Ab hæretico
Origenista va-
ria de contro-
versis fidei
interrogata.

1 Cor. 15. 44.

*S. Hierony-
mum consultit.*
Psal. 73. 19
et 17. 31

b
is hæreticum
confutat.

probatque in
resurrectione
fore sexuum
distinctionem,

Matt. 22. 29.

et aliorum
membrorum,

modo hæreticorum cœnosos devitaverit lacus, et eos instar habuerit ethnicorum. *a* Quidam veterator callidus, atque, ut sibi videbatur, doctus et sciolus, me nesciente cepit ei proponere questiones, et dicere: Quid peccavit infans, ut a demone corripitur? In qua ætate resurrecturi sumus? Si in ipsa qua morimur, ergo nutricibus post resurrectionem opus erit: sibi in altera, nequaquam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Diversitas quoque sexus maris ac femine erit, aut non erit? Si erit, sequentur et nuptiæ, et concubitus, sed et generatio: si non erit, sublata diversitate sexus, eadem corpora non resurgunt: aggravat enim terrena inhabitatio seosum multa cogitantem: sed tenuia erunt et spiritualia, dicente Apostolo: Seminatur corpus animale, resurget corpus spirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat, rationales creaturas ob quosdam vitia et antiqua peccata, in corpora esse delapsas: et pro diversitate et meritis peccatorum, tali vel tali conditione generari, ut vel corporum sanitate gauderent, et parentum divitiis ac nobilitate, vel in morbidas carnes et domus iniquum venientes, penas pristinorum huerent delictorum, et præsentis seculo atque corporibus quasi carere clauderentur.

38 Quod cum audisset, et ad me retulisset, indicans hominem, mihi que incubisset necessitas nequissima viperæ ac mortiferæ bestie resistendi, de quibus Psalmista commemorat, dicens: Ne tradas bestiis animas confitentium tibi, et: Increpa Domine bestias calami, qui scribentes iniquitatem, loquuntur contra Dominum mendacium, et elevant in excelsum os suum; conveni hominem, et orationibus ejus, quam decipere nitelatur, brevi interrogatione conclusi, dicens: *b* Utrum crederet futuram resurrectionem mortuorum, an non? Qui cum se credere respondisset; intuli: Eadem resurgent corpora, an altera? Cum dixisset, Eadem; sciscitatus sum: In eodem sexu, an in altero? Ad interrogata reticenti, et instar colubri huc atque illic transferebant caput, ne feriret; Quia, inquam, taces, ego mihi pro te respondebo, et consequentia inferam: Si non resurget mulier ut mulier, neque masculus ut masculus; non erit resurrectio mortuorum: quia sexus membra habet, membra autem totum corpus efficiunt. Si autem sexus et membra non fuerint, ubi erit resurrectio corporum, que sine sexu non constant et membris? Porro si corporum non fuerit resurrectio, nequaquam erit resurrectio mortuorum. Sed et illud, quod de nuptiis objeçis: Si eadem membra fuerint, sequi nuptias, a Salvatore dissolvitur, dicente: Erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim mortuorum non nubent, neque nubentur, sed erunt similes Angelorum. Ubi dicitur, Non nubent, neque nubentur, sexuum diversitas demonstratur. Nemo enim de lapide et ligno dicit: Non nubent, neque nubentur, que naturam nubendi non habent: sed de iis, qui possunt nubere, et gratia Christi ac virtute non nubant. Quod si opposueris. Quomodo ergo erimus similes Angelorum, cum inter Angelos non sit masculus et femina? breviter ausculta: Non substantiam nobis Angelorum, sed conversationem et beatitudinem Dominus reprobmittit. Quomodo et Joannes Baptista, antequam decollaretur, Angelus appellatus est; et omnes Sancti ac virgines Dei, etiam in isto seculo vitam in se exprimunt Angelorum. Quando enim dicitur, Eritis similes Angelorum, similitudo promittitur, non natura mutatur.

39 Similique responde, quomodo illud interprete-
ris, quod Thomas Domini resurgentis tetigerit manus, et viderit lancea latus ejus perforatum? Et Petrus in littore stantem viderit Dominum, et partem assi piscis, ac fivum mellis comedentem? Qui stabat, profecto habebat pedes. Qui monstravit latus vulneratum, utique et ventrem et pectus habuit, sine quibus

non sunt latera ventri et pectori coherentia. Qui locutus est, lingua et palato ac dentibus loquebatur. Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illiditur dentibus, et vocalem reddit sonum. Cujus palpato sunt manus, consequenter et brachia habuit. Cum igitur omnia membra habuisse dicatur, necesse est, ut totum corpus habuerit, quod conficitur ex membris: non utique femineum, sed virile, id est, ejusdem sexus, in quo mortuus est. Quod si obtenderis, Ergo et nos post resurrectionem comedemus? Et quomodo clausis ingressus est januis, contra naturam pinguium et solidorum corporum? Audies: Noli propter cibum resurrectionis fidem in calumniam trahere. Nam et archisynagogi filia resuscitate jussit cibum dari, et Lazarus quatridduanus mortuus, cum ipso scribitur inisse convivium, ne resurrectio eorum phantasma putaretur. Sin autem clausis ingressus est januis, et ideirco spirituale et aereum corpus niteris approbare; ergo et antequam pateretur, quia contra naturam graviorum corporum super mare ambulavit, spirituale corpus habuit: et Apostolus Petrus, qui et ipse super aquas pendulo incessit gradu, spirituale corpus habuisse credendus est, cum potentia magis et virtus ostendatur Dei, quando fit aliquid contra naturam. Et ut scias, in signorum magnitudine non natura mutationem; sed Dei omnipotentiam demonstrari: qui ambulabat fide, cepit infidelitate mergi, nisi manus Domini sublevasset, dicentis: Medice fidei, quare dubitasti? Miror autem te obdurare frontem, loquente Domino: Infer digitum tuum huc, et tange manus meas: et porrigere manum tuam, et mitte in latus meum, et noli esse incredulus, sed fidelis. Et tibi: Videte manus meas, et pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et pedes. Ossa sensis, et carnem et pedes, et manus: et eglobos mihi Stoicorum, atque ærea quosdam deliramenta contingis.

40 Porro si queris, cur infans a demone corripitur, qui peccata non habuit, aut in qua ætate resurrecturi sumus, cum diversa ætate moriamur; ingratis suscepi, Judicia Dei abyssus multa. Et: Cœlitudo divitiarum sapientie et scientie Dei, quam inscrutabilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus! Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuit? Etatum autem diversitas non mutat corporum veritatem. Cum enim quotidie corpora nostra fluant, et aut crescant aut decreascent; ergo tot erimus homines, quot quotidie comantur? aut alius fui cum decem annorum essem, alius cum triginta, alius cum quinquaginta, alius jam toto capite sum? Igitur, juxta Ecclesiarum traditiones et Apostolum Paulum, illud est respondendum, quod in virum perfectum, et in mensuram ætatis plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua et Adam Judei conditum autumant, Dominum Salvatorem legimus surrexisse: et multa alia, que de utroque Testamento in suffocationem hæretici protuli.

41 Ex quo die ita cepit hominem detestari, et omnes qui ejusdem dogmatis erant, ut eos voce publica hostes Domini proclamaret. Et hæc dixi, non ut breviter hæresim confutarem, cui multis voluminibus respondendum esset; sed ut fidem tanto femine ostenderem, que maluit munificis hominum subire perpetuas, quam Dei offensam amittitis noxiis provocare.

42 Dicam ergo, ut expebam. Nihil ingenio ejus docilius fuit. Tarda erat ad loquendum, velox ad audiendum, memor illius præcepti: Audi Israel, et tace. Scripturas sanctas tenebat memoriter. Et cum amaret historiam, et hoc veritatis dieperet fundamentum, magis tamen sequebatur intelligentiam apertitudinem, et hoc culmine idificationem anime pro-
tegebat

AUCTORE
S. Hieronymo.

Marc. 5. 43.
Joan. 12. 2

Matt. 14. 26.
et 29.

Joan. 20. 27

Luc. 24. 30.

Psal. 33. 7.
Rom. 11. 33.

statuamque
perfectum.

Ephes. 4. 13

Paulo hære-
thos aversa-
tur.

1 Cor. 12. 9

AUCTORE
S. Hieronymo,
circa
S. Hiero-
nymo sibi
Scripturas
expont

tegebat. Denique compulit me, ut vetus et novum Instrumentum cum filia, me disserente, perlegeret. Quod propter verecundiam negans. propter assiduitatem tamen et crebras postulationes ejus præstiti, ut docerem quod didiceram, non a meipso, id est, a præsumptione pessimo præceptore, sed ab illustribus Ecclesie viris. Sicubi hæsitabam, et nescire me ingenue confitebar, nequam mihi voluit acquiescere: sed jugi interrogatione cogebat, et multis variisque sententiis quæ mihi videretur probabilior indicarem. Loquar et illud, quod forsitan æmulus videatur incredibile: Hebræam linguam, quam ego ab adolescentia multo labore ad sudore ex parte didici, et infatigabili meditatione non desero, ne ipse ab ea deserar, discere voluit, et consecuta est: ita ut d psalmos Hebræice caneret, e et sermonem absque ulla Latine lingue proprietate personaret. Quod quidem usque hodie in sancta filia ejus Eustochio veritatis: quæ ita semper adhaesit matri, et ejus obedivit imperiis, ut nunquam absque ea cubaret, nunquam procederet, nunquam cibum caperet, ne unum quidem nummum haberet potestatis suæ, sed et paternam et maternam substantiam a matre distribui pauperibus letaretur, et pietatem in parentem, hereditatem maximam et divitias crederet. Non debere silentio præterire, quanto exultaverit gaudio, quod Paulam neptem suam, ex f Lecta et Toxotio genitam, imo voto et future virginitalis g reproductione conceptam, auherat in cuius et crepitantis balbutiente lingua Alleluia cantare, avicque et amitate nomina dimidiatis verbis frangere. In hoc solo patriæ desiderium habuit, ut illum, nuntum, neptem renuntiasse seculo, et Christo servire cognosceret. Quod et impetravit ex parte. Nam neptis Christi h flammeo reservatur, nuntus eterna se tradens pudicitia, sacris opera, fide et elemosinis sequitur, et Romæ conatur exprimere, quod Jerusalem illa complexit.

Hebraicam
linguam dis-
cit.

d r

Natum et ne-
ptem sui pro-
prie in Italia
L. eos habet

h

Palladius
Hieronymo
tenuis,

Or. viii:

a Palladium hinc falsè confect baronius in 368, et hinc hie a Homero, ts certa ut ipsemet in Hystoria Laudaco scribit cap. 77.) parit enim Posidonius Thelam nuntio uno in Bethleem ex cuius ore de S. Paulæ, et S. Hieronymo, ita loquitur cap. 79. In- genium quidem Paulæ, quæ ejus (S. Hieronymo) curam gerit, præcunctetur, liberam ab ejus involta. Et autem arbitror propter hunc vitam non habebat vitæ sanctus in his locis, sed ejus pervasit invisibilia vel neque ad propriam matrem. Bespe hie accidit, ut Paulæ actuali ante S. Hieronymum e vita discederet. Ita vera percipere effecti ne debentur, quos Palladius nuntus sanctos credebat, in isto locis habebat S. Epiphanius de Palladio, hinc in Palæstina habitante, hinc credit ad Joannem Episcopum Hierosolymitanum epist. 140, apud S. Hieronymum. Palladium vero Galatam, quæ quondam nobis carus fuit, et nunc miser corda Dei indiget, cave, quia Origenes hinc in præsentia et docet: ne forte aliquis de populo illa credulo ad perseverantiam sui inducat erro- ris. Lani honorat ab Esayio Paulam, quoniam in epist. 33 scribitur in Cellis in solitudine Naxos habitavit. hinc in Palæstina circiter an. Cl. 300.

b Caudem quæ est in pheribus dicit S. Hieronymus epist. 61, ad Damasum, contra Joannem Episcopum Hierosolymitanum, c. Cavebant Stoici, hanc vitam annis post hanc vitam in celestibus globis habitare. Vide Justinum Ursinum Phasid. lib. 3. Dissert. 14. d. Idem de obitu illæ scribit. In Hebræo lingua vixerat difficulter, ut in discendis canendisque Psalmis cum matre contuleret. e. Novalla MSX. Gervasio.

f Lecta filia. Alant ethnici hominis, et gentilitate superstitionis. Pontificis, qui pui conversatione Troxiti generi et Matre filie. fectus est Christianus, Urbe inter eos intravit, et ipse S. Hiero- nymus, quod presente et gaudente vivo parvula illius Paulæ lingua ballantibus Christi Alleluia resonaret, quod Virgineo Christi in suo gremio nutret senex jam cambulatus fidei, et. d. ipse Hieronymus epist. 7, ad Lactium de institutione filie Paulæ.

g Hieronymus epist. 7 de promissione Mariæ nascitur, et prius Christo consecrati quum genita, quatuor ante vultu, quum utero conceperet matrem.

h Flammæ ceti generi est, qui novis ignis ante et hanc mus erat, fuitque omne infusibilis coniugii. Ita puer Paulæ Christo destinata sponsa, in Palæstinam tandem delata est, atque in monasterio Bethleemense apud Eustochium educata, cum eadem ibidem vixit.

F. i. c. i. i.

CAPUT X.

Obitus, sepultura.

Quid agimus animæ? cur ad mortem ejus venire

formidas? Jamdudum prolixior liber euditor, dum timemus ad ultima pervenire, quasi tacentibus nobis, et in laudibus illius occupatis, differri possit occubitus. Hucusque prosperis navigavimus ventis, et crispantia maris a æquora labens carina sulcavit: nunc in scopulos incurrit oratio, et b tumentibus fluctuum motibus præsens e utriusque nostrum inten- tator naufragium, ita ut cogamur dicere: Præcep- tor, salvos nos fac; perimus. Et illud: Exurge, ut quid obdormis Domine? Quis enim possit siccis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in gravissimam valetudinem, imo quod optabat invenit, ut nos desereret, et plenius domino jungeretur. In quo languore Eustochii filie probata semper in matre pietas, magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidere lectulo, flabellum tenere, sustinere caput; pulvillum supponere, fricare pedes, manu stomachum con- fovere, mollia strata componere, aquam calidam tem- perare, mappulam apponere, ornium ancillarum prævenire officia, et quidquid alia fecisset, de sua mercede putare subtractum. Quibus illa precibus, quibus lamentis et gemitu inter jacentem matrem et specum Domini discurrat, ne privaretur tanto contu- bernio, ne illa absente viveret, ut eodem feretro portaretur? Sed o mortalium fragilis et caduca natura! et nisi Christi fides nos extollat ad cælum, et æternitas animæ promittat, cum bestiis ac jumentis corporum una conditio est! Idem occubitus justo et impio, bono et malo, mundo ac immundo; sacrifi- canti et non sacrificanti. Sicut homo, ita et qui pec- cat, sicut qui jurat, ita et is qui juramentum metuit. Similiter et homines et jumenta in favillam et cinerem dissolvuntur.

13 Quid diu immoror, et dolorem meum differendo facio longiorem? Sentiebat prudentissima femi- narum adesse mortem, et frigente alia parte corporis atque membrorum, solum anime teporem in sacro pectore palpitare: et nihilominus quasi ad suos pergeret, alienosque desereret, illos versiculos d susur- cabat: Domine, dilexi decorem domus tue, et locum habitacionis gloriæ tue. Et: Quam dilecta taberna- cula tua Domine virtutum, concupiscit et delicit ani- ma mea in atria Domini. Et: Elegi abjecta esse in domo Dei meæ, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Cumque a me interrogaretur, cur ta- ceret, cur nollet respondere, an deberet aliquid; Græco sermone respondit, nihil se habere molestiæ, sed omnia quæta et tranquilla perspicere. Post hæc clamavit, et clausis oculis, quasi jam mortalia des- pectere, usque ad expirationem animæ eosdem repe- tebat versiculos, ut quod dicebat, vix audire possemus. digitumque ad os tenuit; crucis signum pingebat in labiis. Defecerat spiritus, et anhelabat in mortem: animæque erumpere gestiens, ipsam stridorem, quo mortalium vita finitur, in laudes Domini convertebat. Aderant Hierosolymana e et aliarum urbium Episcopi, et Sacerdotum inferioris gradus, ac Levitarum innumerabilis multitudo; omne monaste- rium, Virginum et monachorum chori repleverant. Statimque ut audivit sponsam vocantem: Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea; quomum ecce hiems transit et recessit, pluvia abiit; sibi lecta respondit: Flores visi sunt in terra, tempus sectionis adventum. Et: Credo valere bona Domini in terra viventium.

16 Ex hinc non ululatus, non planetus, ut inter- seculi homines fieri solet, sed psalmorum linguis di- versis exanimata concrepabant: translataque Episcoporum manibus, et cervicem feretro sulgicentibus, cum alii Pontifices lampades cereosque præferrent, alii choros psallentium ducerent, in iacta ecclesia speluncæ Salvatoris est posita. Tota ad funus ejus Palæstinarum urbium turba convenit. Quem mona- chorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginium

Math. 8. 21.
Psa 13. 23

Ægrola,

sedulo ei mun-
strante Eu-
stochio.

Eccle 9. 5

anhelabat ca-
lum:

d
Psal. 25. 8.
Psal. 83. 1

Isai 41

assiduo orat

in supremo
spiritu cruci
signum sibi
imprimi

Cont. 2. 10.

Ps 26. 14
Abiit cæta.

Honoriifice
Pontificum
manibus cum
lampadibus
et cereis effi-
ci

virginum cubiculorum secreta texerunt? Sacriliegum putabant, qui non tali femine ultimum reddidisset officium. Viduae et pauperes, in exemplum Doreadis, vestes ab ea praebitas ostentabant. Omnis inopum multitudo matrem et nutritiam se perdidisse clamabat. Quodque mirum sit; nihil pallor mutaverat faciem: sed ita dignitas quaedam et gravitas ora compleverat, ut eam putares non mortuam, sed dormientem. *g* Graeco, Latina, Syroque sermone psalmi in ordine personabant: non solum triduo, donec et subter ecclesiam, et juxta specum Domini conderetur: sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum sanus et proprias credentibus lacrymas. Venerabilis Virgo filia ejus Eustochium, quasi ablaetata super matrem suam, abstrahi a parente non poterat: deosculari oculos, haerere vultui, totum corpus amplexari, et se cum matre velle sepeliri.

47 Testis est Jesus, ne unum quidem numinum ab ea filiae derelictum, sed, ut ante jam dixi, derelictum magnum res alienum: et, quod his difficile est, fratrum et sororum inmensam multitudinem, quos et sustentare arduum, et abicere impium est. Quid hac virtute mirabilis, feminam nobilissimae familiae, magnis quondam opibus, tanta fide omnia delargitam, ut ad egestatem pene ultimam perveniret? Jactent alii pecunias, et in carbonum Dei terra congesta, funalibusque aurois dona pendentia. Nemo plus dedit pauperibus, quam quae sibi nihil reservavit. Nunc illa divitiis fruatur, et his bonis, quae nec oculis vidit, nec auris audivit, nec in cur hominis ascenderunt. Nos nostram vicem dolemus, et invisere potius gloriae ejus videbimur, si voluerimus diutius flere regnantem.

48 Secura esto Eustochium, magna hereditate ditata es. Pars tua Dominus, et quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata est. Non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed devota quoque mentis servitus immaculata, quotidianum martyrium est. Illa corona de rosas et violas lepletitur, istale liliis. Unde et in Cantico scribitur cantioorum: Fratruelis meus candidus et rubicundus; et in pace, et in bello eadem praemia vincens tibi tribuens. Mater, inquam, tua audivit cum Abraham: Exi de terra tua, et de cognatione tua, et veni in terram, quam ostendam tibi. Et per Jeremian Dominum praecipientem: Fugite de medio Babilonis, et salvate animas vestras. Hae autem exiit de terra sua, et usque ad diem mortis suae non est reversa in Chaldaeam: nec ollas Aegypti et iurulentias carnium desideravit, sed choris comitata vir-

gineis, civis est Salvatoris effecta: de parvula Bethlehem caelestia regna conscendens, dicit ad veram Noemi: Populus tuus, populus meus: et Deus tuus, Deus meus.

49 Hunc tibi librum ad duas lucubratiunculas, eodem quem tu sustines dolore, dictavi. Nam quotiescumque stylum figere volui, et opus exarare promissum, toties obriguerunt digiti, cecidit manus, sensus elanguit. Unde et inculta oratio votum seribentis absque ulla elegantia et verborum lepore testatur.

50 Vale, o Paula, et cultoris tui ultimam senectutem orationibus juva. Fides et opera tua Christo te sociant: praesens facilius, quod postulas, impetrabis. Exegi monumentum tuum ore perennius, quod nulla destrudere possit vetustas. Ineidi clogium sepulcro tuo, quod huic volumini subdidi, ut quocumque noster sermo pervenerit, te laudatum, te in Bethlehem conditam lector agnoscat.

TITULUS SEPLEMI:

Scipio quam genuit, Pauli fudere parentes, Graecorum soboles, Agamemtonis impleta proles, Hoc jacet in tumulo: Paulam dixere priores: Eustochii genitrix, Romani prima senatus, Pauperum Christi et Bethlehemicae rurae centu est

IN FRONTE SEPLEMI:

Aspiceis angustum praecisa rupe sepulcrum? Hospitium Paulae est, caelestia regna tenentis. m Fratrem, cognatos, Romanas, patriamque relinquentis.

Divitias, solidem; Bethlehem conditur antro. Hic praesepitum, Christe, atque hic mystica Maga Munera portantes, hominiquo Doquo dadero.

Demovit sancta et beata Paula, septimo Kalendarii Februariarum, tertia sabati post solis occubitum. Sepulta est quinta Kalend. eorundem, Idibus Augusti sexies et Aristanoto comulibus. Vixit in saucto proposito Romae annos quinque, Bethlehem annos viginti. Omne vite tempus implevit annis quinquagintasex, mensibus octo, diebus viginti et uno.

a MS S. Maxima, terga, b filia, tunc senectus Doctum monachus c MS, utriusque quatuorlibi d MS S. Maxima sup. foecula, e Januarii, f MS, utriuslibi, g In edita libri additur, Hebraeo, quod a MS abusi, neque sanu multi tunc lingua ibi videntes, Syriaque erat vulgus istum abbas

h MS S. Maxima vocatur, i In Epistola, et MS, ex alb, quoque Hieronymus usurpata Beatus Hieronymus legit, Febus lib. 11, cap. 27 Caronius juvenalis k In nosse quibus primam syllabam in Bethlehem corrigat. In Hieronymus, quod una et aliqua sequatur, ut mos in Bethlehem. l MS S. Maxima Et in Hebraice fortibus sepulchri hae habes m Item MS Fratres.

DE S. AMMONA, ABBATE IN THEBAIDE.

Venerantur Graeci XXVI Januarii S. Ammonam, sive Ammonam, aut Ammonem, ut ex Maximo Cythreo et Menaeis patet. Atque haec quidem ita habeat: Eodem die S. Ammonis in pace quiescit

Vita Ammonis filium cum omne compleisset, Vitam invenit nunquam complendam.

Quibus ex verba haud forte, quis hic ferret Ammonas, depones. In Vita PP, coniecit oculis Radevus mster Ad stipulamur nos quoque: sed plures istuc Ammonie, sanctitatis opinione celebres, Aliquot producemus, nondum certo a nobis diei assignatos.

2 Palladius historiae Lousuac cap. 74. Vidimus, inquit, in Thebaide altum montem fluvio nammontem, vable terribilem et praecipitem, et monachos illic viventes in spelungris. Eorum autem Pater erat nomine Pytiram, qui fuit unus ex discipulis Antonii, et tertius qui illum locum excepit: qui quidem multas virtutes efficiebat, et effluenter spiritus expelle-

bat Cum enim successisset Antonio, et ejus discipulo Ammonae, merito etiam successit hereditati donorum Eodem fere habet Rufinus lib. 2, de Vita Pat. cap. 13, a quo Ammon appellatur, quem eundem videri cum Amatha S. Antonii discipulo, qui ab aliis etiam Amos dicitur, supra ad S. Antonii Vitam dictum est § 5 in Prolegomena ubi de aliis rebus gestis, quod assequi potuimus, datum.

3 Abus S. Antonii, seu discipulus, seu fundueria certe, Ammona fuit, ex Abbate Episcopus, de qua in Appendice ad ritus PP, apud Rouvergythum cap. 20, num. 8, ista ad Lausiacum historiam adjecta: Abbatii Ammona prophetavit Abbas Antonius dicens: Habet alius Episcopus proficere in timore Dei. Et eduxit eum de cella ad lapidem, et dixi ei Ingura hunc lapidem, eade eum. Et ita fecit. Et dixi Abbas Antonius: Ita et tu debes proficere mensuram hanc. Et cum factus esset Episcopus, obtulerunt ei Virginem in utero habentem, et dicitur et: Hanc iste malum hoc esse

Act 9. 39.

f

g

magnum res alienum reliquit

Devota servitus quotidianum martyrium. Cant 5. 10. h

Gen 12. 1.

Jerem 50. 8.

i

CIRCITER AN. CAR. CII. XXXVI JANUAR.

Abbas S. Ammonis

Plures ejus nomina.

Abbas monasterii S. Antonii.

MAURON S. Hieronymus. Ruth 1. 16

Epilogus hujusviti

Invoct sanctam Paulam Hieronymus.

Epitaphium Paulae.

l

l

m

EX VARIIS
VIR MISERI-
CORUM.

ritus est, da ei disciplinam. Qui signans uterum ejus, jussit illi dari sex pares sindones, dicens : Ne forte cum veniat ejus partus, moriatur aut ista, aut certe infans, ut inveniat vel sepulturam. Dicunt illi accusatores ; Quid hoc fecisti ? Da ei disciplinam. Respondit Episcopus : Videtis, Fratres, quia prope mortem est, et quid ego habeo facere? Sufficit dolor, quem habet et confusio : dimisitque eam, et non est ausus eam condemnare.

alius sanctus
Presbyter,

4 Tertius Palladio cap. 72, memoratur Anamonas Presbyter in Aegypti inferioris solitudinis maritima : Est alia, inquit, solitudo in Aegypto, maritima quidem, sed difficillima; in qua multi et magni habitant anachoretae, quae est prope urbem Diocleon. Vidimus autem illic Presbyterum, virum sanctum et valde humilem, et assidue videntem visiones, nomine Ammonam. Is aliquando offerens Deo sacrificium, videt Angelum stantem a dextris altaris, et notantem Fratres accedentes ad gratiam, et scribentem in libro eorum nomina. Unum autem non adfuisse aliqui in synaxi, vidit deleri eorum nomina, qui post tres dies sunt mortui. Eum saepe torquentes demones in tantam adhiberunt imbecillitatem, ut non posset ipse stare ad aram nec offerre : Angelus autem veniens, ejus manu apprehensa, protinus eum confirmavit, et sanum ad aram statuit. Cujus tormenta cum vidissent Fratres, obstupuerunt. Ruffino lib. 2, de Vita Patrum cap. 32. Sazanena lib. 6, cap. 28, et Nicephora lib. 11, cap. 33. Piammon dicitur.

ab Angelo cir-
cutus,

alius Piam-
mon dicitur

alius Bathem-
nus mona-
chus,

5 Alius ad mare rubrum in Arabia, celeberrimi cir-
nobis Raytham auctoris, Ammonas fuit, cujus hoc opi-
phthegma Pelagio lib. 3, de Vita Pat. libel. 8, num. 16,
refertur : Interrogavit Abbas Ammonas de loco qui
dicitur Raytham, Abbatem Sisoï, dicens : Quando
ego Scripturas, vult cogitatio mea ornare sermonem,
ut paratus sim ad interrogata respondere. Et dixit
ei senex : Non est opus, sed magis de puritate men-
tis providere tibi serenitatem edicendi sermonem.

Abbas Sci-
thicus

6 Alius apud eundem auctorem libello 7, num. 3,
Abbas Ammonas, Scithi solitudinis incolae, refertur :
Dixit, inquit, Abbas Ammonas, quia quatuordecim
annis fecerat in Scithi, depreans Deum die ac nocte,
ut daret ei virtutem superandi iram.

alius asceti-
cavum reatu
veritas

7 Idem libello 10, cap. 16. Narravit quidam Pa-
trum, quia senex aliquis erat in cella studiose labo-
rans, et vestiebatur mitta : qui cum perexisset ad
Abbatem Ammonam, vidit eum Abbas Ammonas
nubentem mitta, et dixit ei : Hoc tibi nihil prodest.
Et dixit ei ille senex : Tres cogitationes mihi moleste
sunt; una, quae me compellit, ut alieni in eremo re-
cedam; alia, ut peregrina petam, ubi me nemo cogno-
sent; tertia, ut includam me in cella, ut nullum videam,
et post biduum comedam. Dicit ei Abbas
Ammonas : Nihil tibi ex his tribus expedit facere, sed
magis sede in cella tua, et comede parum quotidie,
habens semper in corde tuo publicani illius, qui in
Evangelio legitur, sermonem; et ita poteris salvas

Page 18

esse. Sitne hic aliquis e memoratis, an diversus, quis
statuet?

alius qui ha-
cobi videtur.

8 Illustris denique fuit Ammonas, Tabennensium in
superiore Aegypto Abbas, quem hoc die celebrari a Gra-
ecis existimant Kosveydus et Raderus. De eo ista scribit
Palladius cap. 48. Vidimus alium virum in Thebaide,
nomine Ammonam, Patrem ter mille monachorum,
quos etiam nominabat Tabennesiotas, qui habebant
magnum vitae agendae institutum, ut qui et ovillas
pelles ferrent, et vultu tecto comederent, et se deor-
sum inclinantes, ne quis proximam comedentem aspi-
ceret : et tantum exercerent silentium, ut viderentur
esse in solitudine, unoquoque occulte peragente suum
vitae institutum, solum autem specie quadam in mensa
sederent, conantes se invicem latere. Aliqui enim ex
his semel vel bis manum ori admovebant, tangentes
panem vel oleum, vel aliquid ex iis quae erant appo-
sita, et cum de unoquoque obsonio semel gustassent,
contenti erant hoc alimento : alii autem panem sen-
sim mandentes; alia autem accipientes citra simula-
tionem; sic perseverabant : alii autem jusculum ter
tantum degustabant, a reliquis autem abstinabant.
Quae cum, ut erat consentaneum, essem admiratus,
non praetermissi erant quae ex eis capitur, utilitatem.

Abbas Taben-
nensiorum.

quorum au-
rum silen-
tium.

varia absti-
nentia.

9 Ruffinus lib. 2, de Vita Patrum cap. 3. Ammo-
nem appellat, et nonnulli ex dictis clarius explicat, ita
scribens : Vidimus in Thebaide alium virum, nomine
Ammonem, Patrem trium millium circiter monacho-
rum, qui Talemensii appellatur, ingentis abstin-
entiae viros, quibus usus est iudii colubis, quasi sacris
lineis, et pelle confecta a collo post tergum et latus
descendente contegi; cucullis etiam caput operiri,
maxime cum ad cibum ventum fuerit : eisque etiam
faciem velant, ne alius alium parcius cibum sumentem
deprehendat. Est autem eis et in cupiendo cibo sum-
ma silentium, ita ut nec putetur in eo loco esse
aliquis hominum, ubi sedetur ad mensam : et omnis
eorum conversatio ita est in multitudine posita, quasi
esset in solitudine, dum ita latet uniuscujusque ab-
stinentia, ut ab alio deprehendi non possit. Sedent
ergo ad mensam contingentes magis quam sumentes
cibus, ut nec deuisse mensis, nec tamen ventri satis-
fecisse videantur. Major quippe est continentiae vir-
tus, his abstinere quae in oculis habentur et in ma-
nibus. Is Ammon dicitur Sazanena lib. 6, cap. 28. In
ea Thebaide Ammon monasticum vitae genus excol-
ebat. Iste Tabennensiotas praefuit, tria quoque circiter
milia habuit discipulorum.

habitus pecu-
liaris.

10 Alius ab his S. Ammon Nitriota fuit, cujus an-
niam S. Antonius vidit in caelum ab Angelis deportari,
de qua agemus IV Octobris. Alius Ammonius a S. Hiero-
nymo inter Origenesius numeratus, de quo Ruffinus
lib. 2, de Vita Pat. et Palladius cap. 12, quem tamen
a recentioribus reperimus Martyrologiis inscriptum
IX Februarii et XXXI Martii; qua ratione aut jure,
examinabimus istos dictos et ad vitam S. Chrysostomi,
in qua crebra epus et Fratrum mentio.

alius S. Am-
mon Nitriota

alius Ammo-
nius suspen-
sus heretico.

DE SS. CONJUGIBUS XENOPHONTE ET MARIA, EORUMQUE SANCTIS FILIIS ARCADIO ET JOANNE.

SECT. VI
XXXV. AN. VI.

S. Xenopho-
ni et socio-
rum sociis
26 Joann
aquit 1671, 1675

Xenophontem, ac Mariam illius conjugem, ca-
teraque liberos Arcadium et Joannem scru-
toria dignitate amplissimisque possessionibus
abditis, monasticam vitam Hierosolymis pari
animorum ardore professos, reverentur Graeci hoc die
officio Ecclesiastica. Ita nuncupat Anthologion a Cle-
mente VIII approbatum : Eodem mense, die XXVI
sancti Patris nostri Xenophontis et sociorum. Sanctus hic Xenophon, Constantinopoli orat, externa-
rum operum copia affluens, at multo etiam interna orga
Deum religionis clarior, qui cum duos filios suos Ar-

cadium et Joannem, Berytum urbem in Phoenice si-
tam, ad juris legumque disciplinam et scientiam con-
sequendum, missos, naufragium fecisse intellexisset,
ad eos comprehendendos una cum uxore profectus est
domo, tandemque Hierosolymis eos reperit, mona-
chico habitu indutos, ubi et ipse ac conjux solitariam
amplexi vitam, eoque ambo in studio virtutis pro-
vecti sunt, uti et eorum quoque filii, ut miracula
etiam patirant. Perseverarunt autem omnes in Dei
servitio, ac tandem ad eum emigrarunt.

2 Eodem habet Maximus Cythereus, ac Menæa, sed
huc

Aliquidam
L'97101.

hæc multis præterea antiphonis eos celebrant. Referuntur quoque in Græco Menologio. E Latinis Galesianus ad hunc diem ista scribit : In Græcia S. Xenophontis Confessoris. Hic excellenti in Deum pietate, ergaque pauperes benignitate incredibili. Hierosolymam profectus monasterium vitæ instituta suscepit : in eaque vivendi ratione ita se excoluit; ut Dei gratia ac dono multis mirabiliter gestis rebus, ætateque sanctissime vita abierit ad Dominum. In Notis accepisse se hæc monumentis Græcis scribit : at mirum est eum Marcæ ac filiorum non meminisse. Eadem ex Galesino recitat Canisius in posteriori editione. Molanus in addit. ad Usuardum :

Die XXVI sancti Patris Xenophontis, et comitatus ipsius.

3 Idem porro Anthologion 8 Januarii, ista habet : Eodem mense, die octavo, S. Xenophontis et sociorum, et S. Marciam Presbyteri, etc. Quo die Philippus Ferrarius in generali Catalogo Sanctorum Constantinopoli S. Xenophontis Confessoris, Menæa 6 Martii Arcadium referunt, filium Xenophontis ad alium, nobis incomptum, ista solum habent : Eodem die, sancti Patris nostri Arcadii.

Lambos qui sub intelligentiam cadunt, virtutibus præcinctus,

Egregio ornatus cingulo Arcadi ad eolum curris.

4 Idem S. Xenophontis et sociorum, a Simone Metaphraste, ut alio quopiam retastare auctore, conscriptam, accepit Kosceyphus e codice Græco bibliothecæ Christianissimæ Regis. Eam Latine recit Otto Zylius noster, hætenus nunquam luci datam.

5 Qui vitæ vixit S. Xenophon, ex Nephoru Culto loquet; is lib. 11, cap. 52, cum de magno Euthymio egisset, de quo nos 20 Januarii; de Xenâ, sive Eusebia, de qua 24 Janu. de Eudocia Augusta, et alius qui, quinto seculo, sanctitatis opinione illustres extiterit, ista adiecit : Proterea celeberrimus ille Xenophon isdem temporibus floruit, qui prius senatorii ordinis fuerat, non minus externis opibus, quam internis animi dotibus conspicuus. Miserat is Berytum, que Phœnicæ urbs est, disciplinæ et legum discendarum gratia, Arcadium et Joannem filios suos. Cum autem n naufragium in mari passi essent, ad eos perquirendos una eam conjuge profectus est. Porro ubi eos Hierosolymis monasterium institutum complexos invenit, ipse quoque, et cum eo conjux, tranquillioris vite habitum induunt. Ad eam vero omnes virtutem pervenire, ut et faciendorum miraculorum gratiam a Deo consecuti sint. Cumque acceptam Deo vitam egissent, ad eum tandem emigrant.

VITA ET RES GESTÆ

S. XENOPHONTIS.

ET FIGURÆ EJUS JOANNIS ET ARCADII.

AUCTORE SIMÉONE METAPHRASTE.

INTERPRETE OTTONE ZYLIO SOC. J. S. C.

Præfatio interpretis.

AMPLISSIMO VIRO O. GEORGIO UWENO,

EQUITI ET REGIO IN BRADASTIA CURIA SENATORI.

Res n B. Xenophonte, sanctissimæque ejus familia, ad Dei laudem præclare gestas, primis, e media Græcia accersitas, Latinis oculis legendas tradidit. Sunt eæ et vicissitudinibus varis, et suspensa narrationis serie jucundæ. Lege, Vir Amplissimè, cum a sacro illo Justitiæ tribunali ad Te reverteris, et hæc pagellas in Museum tuum, tot antiquitatis, tot elegantis ornamenti instructam, admittis. Quamvis autem Petro Canisio, Germaniæ Apostolo, domestico familiae tue exemplo, sic virtutum exerceas, ut externis et e Græcia longe petitis

ad eam incitamentis carere possis; Xenophon tamen, (quem Senatorem Senatori propono) Canisiane præstantiæ hæredem, vel similitudine dignitatis alleiet, vel commovebit vitæ sanctimoniam, vel argumenti amenitate oblectabit. Vale, et jube tuum esse, quidquid protulerit.

A. T.

Bruxelle le 20 Novemb. 1801.

æternam devotus
OTTO ZYLIO S. SOC. J. S. C.

CAPUT I.

Xenophontis patriæ, conjux, liberi.

Xenophon, admirandus ille, ex ea civitate oriundus est, quæ reliquas tum pulchritudine, tum magnitudine, tum situ ceterisque rebus superat, et Constantino Magno, primo inter Christianos Imperatore (qui vero fidei professione æque ac religiosissima confirmatione clarissimus fuit) tanquam conditore suo gloriatur. Quod igitur inter civitates illa civitas, hoc ipsum Xenophon inter viros fuit, ætatis flore eximius, virtute prærens eminens, Senatoria dignitate conspicuus, neque primis gloriæ insigniis ulli secundus. Sed et maximis affluens divitiis, earumque rerum copîa, Quæ, ut Jobus loquitur, bonas violentur, quare non abs re eum illo dicere potuit : Fluit vitæ mee butyro, et montes me flumant lacte.

2 Verum quantum opibus eminebat, tantum cogitatione demittebatur, majore virtutum inopentia deorsum vergens. Non solum enim Xenophon illa splendoris ornamenta, sed multo magis virtutum similitudinem cum Jobo sibi communem ostendit, eundem præterea referens tum tentationibus, tum consolatione, tum tentationum victoria, quam a summa Dei bonitate, proprioque divini oculi in tales virtutum cultores respectu, consecutus fuit. Itaque divinus hic vir tentitudinem suam non facultatibus aut amplitudine metuebatur, neque (quæ erat sapientia) ex vanitate sibi gloriam confabatur : verum hæc rebus oblectos esse miserissimos, et mentis inopia laborare, judicabat. Credebat enim in eo summam suæ felicitatis consistere, si sciret atque cognosceret Dominum, si enim timeret, neque ulli foret præceptis opus. Atque hinc, ut divinus David est auctor, majorem gloriam atque divitiis habuit in domo sua. Sic enim idem David existimat, hæc sæpenumero Dominum timentibus reddi a potentissimâ maximeque liberali optini Numinis manu.

3 Ceterum legitima illi conjux fuit, Maria nomine, claris parentibus nata, marito vitæ ac morum vere consors. Ex hæc duo illi nati sunt filii, Joannes atque Arcadius, quorum summam curam habuit, ut ad eos non corporis tantum bona, sed etiam virtutis doctrinæque luculenta perveniret hæreditas : quo et possessoribus opes servat, et facti ut has ipsi potius possideant, quam ab eis male possideantur : neve aut illiberaliter eas contineant aut improvide expendant. In utroque enim par mest turpitud, si sine rationis ac temporis modo, aut largiter effluant, ubi non decet; aut parco tamen stringantur : eum, quod Paulus dilaudans beatissimum prædicat, in benedictionibus seminandum fuerit. Quamobrem liberæ doctrinæ omni Xenophon implet, sive ea quæ linguam elegantis Græcæ excubi, sive altera, quæ secundum Deum est, philosophiæ; quæ partim mores exornantur, partim animus ad Numinis amorem extollitur. Postquam vero etiam legum scientia eos imbuti voluit, ad Berytum urbem, quæ hæc tempestate viris legum peritissimis florebat maximo, hand gravate dimisit. Quæ in re esse patrem vero filios amantem prodidit, salvis dicens, filiorum conspectu tantisper carere, quam illos seriarum utiliumque rerum perceptione fraudare.

CAPUT II

EX MS. GRÆCO, INTERIOR. OTTONE ZYLIO

S Xenophon
tes patriæ.

dignitas,

opes.
Job. 29
et
secundum
LXX

virtutis

eum Jobo si
militudo

Psal. 41

Etos, Maria,

phi Joannes
et Arcadius

2 Cor. 9. 6.

Curam in
tute,

proficito in
rytum

CAPUT II.

*Eger filios accersit, instruit : divina ope curatur.*EX MSS
GRÆCO,
INTERPR.
OTTHONE ZYLIO.Lærotal Xr-
nephon,

filios advocat,

quorum ad-
spectu levatur,

varie afficitur,

congruè egre-
gioratione
instruit.laudatuz con-
gruitis.

His itaque studiis cum graviter incumbere filii, in morbum gravissimum parens incidit. Ac morbus quidem mortem minabatur, sed filiorum absentia morte gravior erat, cum vehementer metueret, ne jucundissimo eorumdem conspectu, ac desideratissima dulcissimorum pignorum consuetudine frustratus ex hac vita raperetur. Igitur et celeriter advocantur, et citissime advolant, desideriorum alis sublevati, viæque longitudinem ardore mentium contrahentes. Non tantum enim amabantur, sed et non minus amabant; neque solum a natura, verum etiam a virtute, quam desiderijs mutuis alerent, huc incitabantur; sic ut vere filii essent, qui tum in parentem summo amore ferrentur, tum vicissim a parente plurimum diligerentur. Quare ubi in dulcissimos filiorum vultus conjicere oculos parenti licuit, confestim morbo levati cepit, et a presentis voluptatis magnitudine mali fugam sentire. Sæpe enim ut vis gaudii corporis morbum expellit, ita morboris acerbitas infirmitatem absentem advocat. Amplexatus igitur liberos, ac totus in ex lætitiæ abundantia circumfusus, et simul ex dilectissimorum conspectu gaudij plenus, simul in tristitiam ex eorum privatione mortisque memoria relabens, in multiplices variosque affectus distrahebatur; hinc quidem exultans, inde autem dolens, mœstique perfusus : nunc lacrymis genas mundans, nunc gratulabundus Deo, nunc humana nature cogitatione ingemiscens.

3 Deinceps et verba facere cepit, quibus eos ad virtutem componeret; indignum ratus, si obnoxiam corruptioni illis hereditatem relinqueret, et non omni cura præcepta ac monitiones tam pretio, quam utilitate terrenis rebus longe superiores, ad eodem patrimonij loco transmitteret : Mea quidem, inquit, vita, liberi, jam ad metam spectat : quod si vobis aliquam parenti gratiam referre cordi est (de quo vestri in me amoris ardor dubitare non sinit) hoc munus mihi, quod ceteris omnibus præferam, reponte, ut divine voluntati, quemadmodum fecistis, obsequamini, vitæque ex præscripto ejusdem institutis. Quod porro dicturus sum, id haudquaquam ab inani gloria, sed a summo vos incitandi desiderio, profectum accipite. Si enim vita mea tanquam exemplo uti libuerit, conjectisque in eandem oculis vos ad eam velut quoddam specimen atque imaginem conformare, fortassis aliis velis magister non erit quis : cum et exemplar vobis domi futurum sit, et sic facilius in vobis suam sit formam expressurum. Nam doctrina domestica, qua sermone, qua opere expressa, et ad docendum accommodata, et ad persuadendum efficacior est, quam externa. Ceterum nostis, quæ mea fuerit cum omnibus agendi ratio, quæ modico non amore modo, sed venerationem quoque mihi conciliavit, ex modestia nostra normaque benignitate, non ex ostentatione, aut vane laudis anæmie proque. Numquam sume cuiquam insolenter injurias fui, linguam a calumniis abstinni, abjectis non insultavi, non furtim res proximorum diripi, nulli offendiculi causam dedi, in subditorum neminem iracundia frena laxavi, inimicitias et iras in pectore latere non sivi, neque linguæ et oculis custodiam impositi, in alienam polebritudinem non intendi, ad mulierem non accessi, præterquam ad matrem vestram; qua donec vos mihi carissimos peperit, usus sum, castimonia deinceps ex pacto mutuo servata. Sed et in hisce mutari nos abunde potestis, si volueritis pupillos curare, futuri vulvas, morbis oneratos visitare, oppressos injuria a potentiorum manu vindicare, nutri reverentiam, Sacerdotibus honorem tribuere, monachis, ac præsertim iis qui in solitudi-

nibus, montibus, ac speluncis et in cavernis terræ degunt, omni sollicitudine providere : ad hæc servos mansuete et clementer habere, propter eum qui pro nobis secundum ineffabilis benignitatis leges servi formam indutus est. Juniores igitur servi tamquam filii curandi sunt, seniores atque ætate proveci libertate donandi; ac nemum quidem cura: vestrae expertes esse debent, verum usque dum vivere desinant, alimenta ipsis suppeditanda. Insuper amicis estote fidi, inimicis benevoli, nulli malum reddentes. Hac vivendi ratione et propitium vobis Numen habebitis, et longitudine dierum saturabimini.

6 His auditis, filii lacrymis perfusi, tantum acerbitatis ex imminente intolerabili parentis sibi carissimi morte sentire, quantum ferre vix possent, et ore, et oculis et toto corporis habitu ne ipsos desereret, sed vitam potius a Deo longiorem peteret, obsecrabant. Perspexerant enim quo ille esset apud Deum loco, quem sincera probitas tot factis testata commendaret. Quod si impetrarent, tum demum aiebant perpetuo sibi mandata divina cordi fore. At Xenophon altum ex imo pectore suspirium dicens, Ex quo, inquit, hic me morbus lecto affixum tenet, non alio spectarum preces meas : quin hæc ipsa nocte utrorumque votis Deus annuit. Divino enim oraculo compertum habeo, me jussu Dei nunc in vita mansurum. Quo intellecto filii præ lætitiæ magnitudine se continere non poterunt, perinde ac si non patris vita prorogata, sed mors ipsorum decreto quodam abrogata esset. Ubi vero, superata vi morbi, perfecta sanitate pater frui cepit, haud quaquam in somnio delusus, denno filios Berytum, ad litterarum cursus coeptum stadium conficiendum, reverti jussit; Vos, inquit, abite, filii, ac studia cordi habetote : ego interim de matrimonio vestro sollicitus ero, et quam brevissime reduces, cum idoneis vos uxori conjugam. Hæc locutus, navigio impositos dimittit.

Divinitus co-
gnoscit vita
prorogatio-
nem,filiosque ad
studia remit-
tit.

CAPUT III.

Filii ad studia revertentes, naufragium patiuntur.

Atque nunc quidem ad ea quæ dicturus sum intendendus est animus, cum sese jam prodit jucundissima narrationis pars, quæ simul divine providentiæ ac bonitatis multipliciter, simul admirandam præpositi nobis argumenti seriem ostendit. Secunda igitur navigatione aliquantisper usi sunt fratres, leni vento proveci : inde turbo repente in navem incumbere, magnæque ac teterrimæ fluctus excitari, et præter morem nauigare salum, tum immensi aquarum montes irruere, navigioque exitum minari; cum interea demissis festinanter velis nautæ in incertum agerentur. At juvenes (animadvertite, obsecro, radice bonæ surculos bonos) ceterorum immemores, illic se vertebant ad Deum, nimirum unicam veramque presidium. Cujus operam cum implorarent, non opera sua; sed patrum bene agendi studium commemorabant, satis gnari hæc se ratione citius exaudiri iri. Recordare, inquit, Domine, opera parentum nostrorum, ac propter eos ne siveris nos in dimidio dierum nostrorum demergi in profundum maris, neque absorbeat nos tempestas aquæ. Memento miserationum, memento incomparabilis benignitatis. Respice de templo sancto tuo, ex tremendo habitaculo ineffabilis magnitudinis tuæ, ac vide quemadmodum animo contrito, et spiritu humilitatis imploramus invictam manum tuam. Ne tradas nos in mortem, propter nomen tuum : sed fac nobiscum secundum clementiam tuam, et secundum multitudinem misericordiæ tuæ, eripe nos ad gloriam majestatis tuæ. Neque enim mortui laudabunt te, neque omnes descendentes in infernum; sed nos qui vivimus benedicemus tremendum nomen tuum. Hæc erat sanctorum juvenum ad Deum precatio,

Tempestate
vexati,revertent
Deum invo-
cant.

EX MSS. GRÆCO. INTERPR. OTTHONIS ZATTO.

Daniel 3

Crescente tempestate

exanimati,

invicem vale dicta

naufraquantur.

sed evadunt

Joannes vitam monasticam viti pro-pendit

precatio, aliorum antiquissimorum juvenum orationi simillima, non ex ignibus, ut illi, sed ex aquis ferventer eripi postulans.

8 Postquam vero procella ne tum quidem dedit inducias (Dei utique judicio, quibus ipse nosset modis mirabiliter eorum cursum gubernantis) et periculum pristino majus incubuit, tum nante in scapham jam paratam desiliunt, et quocumque ventus impelleret, ferebantur. Verum fratres a celesti jam ope abjecti, irritasque se preces fuisse rati, cum gubernationis abdite rationes, ac judicia Dei abyssum esse raultam ignorarent, acerbissimam oculis mortem intuentes, dolore toti conturbantur. Igitur invicem complexi, et manus manibus, pedibus pedes impli-cantes, oculos quoque oculis, et oribus ora componentes, nunc frequenti valedictione affectus suos prodehant, nunc lacrymarum fontibus invicem inundabant, et longissimam illam disjunctionem lamentabantur. Hinc acerbissime ingentiscentes, et clamore sensum animi indicantes, ipsaque morte amariorem quodammodo secuturam mox absentiam ducentes : Vale, inquebant, jucundissime patris aspectus; vale mater; amantissimorum cognatorum dulcedo, vale : non amplius vobis occurremus, non amplius communibus observantur letitiis. Heu! amantissime frater. Heu! mi oculo Heu! tam luctuose divellimur. Quorsum ergo ille parentum preces? quorsum illa in egentes liberalitas? illa in monachos ac virtutum studiosos observantia? Nulliusne horum, nec una quidem ad Deum ascendit oratio? An ascendit quidem, sed fortiorem sese invenit peccatorum nostrorum potentiam? Eheu! quomodo, qui patrem nuper inebundum iugebamus, nunc ipsi potius patri matrique plerandi argumentum futuri sumus? O luctum termino carentem! o dolorem toti vite aequalem! Scilicet pater (qui erat spes tua) supererant tibi liberi, sepulcri tui observantia; et qui curis de nostri educatione plenus eras, ne mortuorum quidem cineres intuereris. Scilicet pater, quod animo voluebas, filiorum nuptias videbis, et hymenaeos in eorum gratiam decantandos audies; quos, eheu! ne defunctos quidem conspiciere, aut ultimo vale impertieris. Luctuosum est sane parentibus praemorientes rernere filios; verum ne hoc quidem vobis reliquit invidia; neque senio confectis dabitur liberorum corpora sepulture mandare. O Rex ac Domine universorum, cujusmodi nobis mortem nunc decrevisti? quam si per tua nobis iudicia non licet efflu-gere, saltem conjungere liceat. Una ambos procella operiat, una maris bellua sit utriusque sepulcrum.

9 Haec juvenum lamentationes erant. At nave jam usquequoque disrupta, alter tabula, alter alio fragmine arrepto, pelago se commiserunt, necessitatis quidem legibus obsequentes, sed divino nutu mirandum sane in modum conservati. Sic enim jactatos tandem Tyrus excepit; ac Joannem quidem locus dicitur Malnephetam, Arcadium vero Tetrapyrgia. Ast alter alterius salutis ignarus, non tam suo letabatur eventu, quam fraterno dolebat

CAPUT IV.

Ambo scorsim monasticam vitam complectuntur.

Porro Joannes multa cum animo repitare cepit, tum quo appulsus esset, tum quo se verteret secum expendens. Haec cogitanti mens bona, a paterno utique semine ortum ducens, injecta fuit. Commemini enim aiebat, patrem meum judicare solitum, vite solitariae ad felicitatem deesse nihil. Et fortassis haec est voluntas Dei, ut potius ipsi inserviam in paupertate et abiectione (quae certae sunt ad ejus obsequium viae) quam ut inter opes atque fallaces viam exigam; quae lata nimirum est via et ad interitum ducens.

Atque haec, credo, est causa cur potentem ejus manu implorans irritas fuderim preces, neque tempestas tranquillitate mutata sit. Nam cum sit optimus, persaepe supplicantes negligere novit ob animarum bonum, atque ea maxime praeberere petentibus, mudo manifestum animis emolumentum existat. Quocirca monasterium mihi adeundum, animaeque consulendum est, et ante omnia placendum Deo, qui non maritima solum praecellit, sed magis etiam vitae hujus fluctibus ereptum, inexplicabili ratione me in salutis adduxit viam. Atque haec animo volutans in preces dat sese, quibus et servari postulabat Arcadium, et, quod caput erat, in eadem vite rationem pertrahi, quae tum corpori ejus, tum animae salutem afferret.

11 Confert se igitur ad quoddam regionis illius monasterium, ubi cum janitor cum vidisset, benignè excipit, mudo vestem largitur, parique hilaritate ac benevolentia mensa adhibet : Deo interim Joanni ad se viam bellissime sternente. Remota deinde mensa, monachus colloquium exorsus : Unde, inquit frater, huc accessisti? Cui ille jam generis, et opum, et splendoris atque amplitudinis oblitus, modestiamque satis edoctus, ac pro sordido se gerens : Sum, inquit, hospes atque abjectus, qui naufragio jactatus, Deoque usus propitia, ac vestris precationibus servatus, huc deveni. Quibus auditis addit monachus : Quem autem post haec finem spectas? Tum Joannes : Si Deo, inquit, visum fuerit, neque tanto proposito mea non excludit indignitas, monachus fieri vehementer desidero. Ea re intellecta janitor collandat juvenem, ac tam sancto desiderio beatissimum esse confirmat. Anne igitur, inquit Joannes, hoc loco voti compos fieri potero? Respondit monachus, votum Praesidi exponendum, quodque is deere velit exequendum esse; atque ita rem exitu bono conclusum iri. Tum monachus Superiori fert nuntium : Joannes accessit, et in conspectum Praesidis venit; cui magno sane voluptati fuit, intueri virtutum splendorem in Joannis vultu educeant. Plurima hic edocetur Joannes ad maximum animi utilitatem spectantia : tum de monastica sedulitate instruitur, tandem crines, atque una siquid superesset profanum vel terrenum abraditur, neque tantummodo tunc monachorum habitum, sed et cogitationes cum professione vestium congruentes induit.

12 Cumque haec ratione jejunii, vigiliis, et precationi constanter sese addiceret, caetera quidem erat abieci animo, excepto quod unica de fratre sollicitudine non mediocre augeretur, quoniam miserissimo indis immortem crederet. Non considerabat enim generosus juvenis, summa Deum etiam Arcadii proorsus esse. Cum enim uterque Deo placiturus esset, singularem utriusque curam egit Deus. Hujus enim favore divinus quoque Arcadius letho ereptus, et in regionem; uti diximus, Tetrapyrgie appulsus, imbi servatori Deo gratulabatur. Neque minus ille pro fratre deprecabatur, tum ut pari manu, duca, et custode agatur, tum ut oculis eundem ante mortem conspiciere liceat. Annis enim, non modo corporibus fratres erant. Absoluta precatione mox in vicium quendam se confert, atque (o judicium Dei!) ejus parentes multorum esurientium ventres plane exsaturabant, ille puerum supplex alienasque manus respiciens deposcebat, eoquo sumpto corroboratus in somnum incidit. Vix soporem libaverat, cum adsistens illi Joannes, Quid me luges, frater, inquit, in Christo viventem? de quo nequaquam dubius, dolerem impofterum ex animo egree. Post haec vigilans Arcadius, probata via fide, letitiis exultat, Deoque grates, uti par erat, exsolvit.

13 Inde animum cogitantis anxie occupant curae, quid tandem sibi agendum videretur. Sic itaque secum contendeat. An ad parentes revertar, quibus ubi soluta me viderint, summam innotescam injiciant? An

ad monasterium accessit,

abluatur.

tandetur.

Arcadius servatur.

Joannem ta summa iudet

Monasticam cogitat,

An

EX ASS.
GREGOR.
INTERPRE-
TATIONE ZALCO
et Hierosoly-
mis.

An studiorum cursum repetam, quod decreverat pater? Sed animus fratre orbatus, invitus ac fastidiosus ad doctrinam accedit. Quo me vertam igitur? Parenti semper monastica vita tum commendatione dignissima, tum felicitatis plenissima esse visa est. Hanc arripiam; neque quidquam a paterna sententia votoque alienum fecero. His dictis, viam Hierosolyma tendentem ingreditur. Quo ut pervenit, obitis sacrationibus locis, iustitiasque propinodum omnibus monasteriis, inter eundem in quemdam ex magnis illis senem incidit, haud obscura virtutis insignia qua inessu, qua habitu, qua decenti oculorum compositione prodentem. Ad quem cum latus accurrisset, dicta illi salute: Deprecare, inquit, pro me Deum, gravissima enim tristitia proorsus exanimor. Cui senex, Bono sis animo: non pater, et mater, et frater tuus vivunt. Ceteri quoque eandem vitam temperatam passi, servati sunt omnes: sed et qui voluerunt fuerunt famuli tanto exempli periculo, monasterio habitu, quemadmodum et germanus tuus, exornati sunt. Examinavit autem Deus supplicationes tuas, eosque omnes antequam vita exessas, tuis oculis intueberis. Quae cum praestantissimus Arcadius audisset, amplexus regalam, et solulo eam tenuit, et abacenter exocutus est.

de sus-
p. editione
et. tus.

p. monachus.

CAPUT V.

Naufragium filiarum intelligunt parentes, et facti animo ferunt.

Xenophon
adit famu-
lum Ierulum
ad filios.

Dominus vero elapsis temporibus (intemite nunc animos, ut quemadmodum tristitia auditione doluimus, ita letitia tractantes mororem voluptate solvamus) post duo igitur tempora, eorum pater omnium qua filijs acerbissimum ignarus, cum literis domesticum mittit. Permagno enim tenebatur desiderio intelligendi, quod tandem emississet eum famulum optatissimissimorum literis frustraretur. Quin missus erat, ubi Berytum attingit facile comperit, dominus suos in urbem non revertisse. Quare suspicatus Athenas profectus esse, etiam eo se frustra contulit. Verum inde discendens eum apud hospitium quoddam diversaretur, ibi in quemdam conservum suum inter monachos receptum incidit, id quem post mutua notitia necedens: Ubi, inquit, locorum est uterque dominus noster? Ad qua alter ingeniosus, lacrymisque vultum perlusus, Ehen! ait, quam funesta ex me auditusus es! Miserrimo domini nostri pelago hausti sunt. Ego solus, uti credo, evasi, ac salubri periculo acerbiorem nactus, solitariam vitam elegi, hanc vivendi ratione me mortuo, quam vivo, familiorem fore, existans. Neque vero me recto facturum credidit, si ad patrem ipsorum, dominum nostrum rediret malis munitis, infaustum spectaculum, odiosa et merito immutabilis vita, luctuosa naufragii reliquia. Quocirca nunc Hierosolymam cogito, et ad sacra loca proficeor.

qui ex ma-
p. rientes.

p. esse intes-
tant.

—

Et His ille auditis se totum morori tradens feriebat pectus utraque manu, isitque lugubri clamore, ob resintegrata dominorum memoriam, in hanc boni gratique servi vocem erupit: Heu mihi! domini mei, quam tristia vobis evenerunt! quam amara, quam infausta de vobis audio! quae lingua parenti vestro miserandum vestram necem annuntiat? qui cedit tum ipsius, tum matris vestrae consternationem sustinebant aspicere? quis amarissimum eorum mortitium videre poterit? quis atram vestram? quis validas lacrymas per ora manantes? quis cineres aspersus capitibus et emos infelicissimo cordilatus? Uhi hisce lamentationibus plus satis indulsit, inducere in animum non potuit, ut ad dominos tam diras eladis nunciis revertetur. Verum audito eorum, qui forte aderant, consilio, reditum suadente, eum et ipse consideraret quae semel facta essent infecta fieri non

non redit

posse, sequae beñilis imperii detractatorem visum iri, quodque Deo hominibusque ingrata foret, neque in re utique desperata fructuosa hanc tergiversatio, qua et domini imprecationem incurrere, et perniciem sibi imprudenter confiare verebatur, ad dominos suos reditum suscepit.

16 Ut ergo pervenit donum, atque ingressus est, cogitabundus marensis sedebat, rem pro viribus occultans, neque quidquam de iis quae conpererat cuiquam enuntians; verumtamen longe manifestius vultus moestitia, quam lingua (qui enim tanto malo non viveretur?) quae cognorat, inquecunda esse, demonstrans. Hinc sermones domesticorum exorti sunt, inter sese sinistre murmurantium; qui heram penitus latere non poterant. Haec igitur, advocato qui missus fuerat, ut valeat liberi, sciscitatur. Respondet belle eos habere: et cum litteras illa poseeret, eas in via perisse, adjicit. Tum cor matris palpatum, omnia suspicionum plena esse, ac visceribus graviter commoveri. Ergo formidabili prejurando famulum adigit, ut veritatem ne celet. Quo ille vehementer commotus, ductis alte suspiriis, lacryosisque jure totus madens, Me miserum, inquit, domina, filios tuos, dominos meos, Ehen! pulcherrima illa lina, demerere haud unquam aspicias, jam mari haustos atque absumptos. Sic ille, Cujus narratio tantum adest ut matrem ad aliquid molle, indignum, aut muliebri praese forendum induxerit, ut potius ostenderit, se germanam ejusmodi filiorum matrem esse, silentiumque famulo noperavit, Deo gratias referens, his Johaverbis in eundem sententiam usa: Dominus deit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est.

Domina rem
aperit.

intra con-
stanti

toti 21

17 Interim vesper advenerat, quando divinus Xenophon consueto splendore ac satellitio stipatus a regia donum revertit. Ubi mensa jam strata, (nam semel dumtaxat per diem sine vesperam sumebat cibum) adlieta nullo mulier, communicanda eum marito tanto animi agritudine intenta, quoad posset levissimum maximeque tolerabilem illi dolorem satagebat immerere. Injeta igitur de reditu famuli mentione, ille super his gloriam tribuens Deo: Ubi, inquit, est robur famulus? Ubi reddidisset uxor, forte morbo eum ex itineris molestia teneri; ad littere saltum, inquit, afferantur. Subjecit mulier, nunc temporis reficiendum cibo corpus, cras litteras non defuturas, ipsaque mutuum eorum, quae dicenda haberet, exposituram. Eratque sane anxia, ne verbis divinum Xenophontem (qui ut littera redderetur, urgebat) circumvenire voluisse videretur. Nunc enim, inquit ille, exhibeantur mihi litterae, filiorum statum plane cognoscere cupienti: cras autem, ut tuus, ex ore famuli cetera discemus.

Quartileptus
Xenophon

uxorissimul-
lat.

18 Maria haec viri sagacitate se deprehensam sentiens, totisque visceribus commota, compressa voce penitus nihil dicebat, solis lacrymas abunde prodicens. Quo animalverso admirandus Xenophon, Au male, inquit, habent liberi nostri? Tum illa, Primoribus utique digitis attingis calamitatem nostram, quoque haudquam expetis, sponte immutis. Uti enim male haberent, ut vel sic aliquid nobis spei relinquere! nunc autem tui illi, heu! quondam liberi in mari vitam amiserunt. His auditis Xenophon facile ostendit, generosi animi probationem calamitatis esse. Cum enim dixisset, Sit nomen Domini benedictum in secula, ad consolationem deinde uxoris, quae et ipsa non insipienter aut abjecte, sed ut tam pii viri consortionem decuit, se gerebat, conversus: Ne lugens, inquit, non patietur enim Deus tanta elido nos obrui, aut morore tam acerbo gravari eantem meam, cum ne matrem quidem ejus mandatum contemptum transgressus sum. Vigilandum igitur nobis hanc nocte, ejusque benignitas ac misericordia imploranda: Sic futurum est, ut vivantne an defuncti sint

Egregio
utrasque con-
stanti.

sint liberi nobis aperiat. Hac ratione quod divinus olim Jeremias pronuntiavit, in illo impletum est : Benedictus vir qui confidit in Domino, et erit Dominus fiducia ejus : et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas. Et paullo post : In tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum.

Jerem. 17.

CAPUT VI.

Hierosolymis filios quæruunt : filii se invicem agnoscunt.

Tota igitur nocte precando rogandoque Deum tractata, albescente jam caelo, virtusque sopore huiusmodi, non ad consuetum cubile se recipiunt, corpora huius sternentes. Simul ac somnus obrepit, utriusque visi sibi sunt præsentés filios intueri Christo adstantes. Ac Joannes quidem throno residens, sceptroque ornatus insignem pretiosis gemmis coronam gerebat : Arcadius vero et ipse diademate plurimis ac splendidissimis stellis fulgente redimitus, dextraque cruce præferens, prope constatum ad quietem lectulum visebatur.

Ethorum in-stione in som-nis recreantur

Hierosoly-mum ten-dunt

Filios quæ-runt :

20 Ex quibus cum filios in magno apud Deum honore versari intelligerent, eumque divino munere eos Hierosolymis degere satis perspicerent, res ceteras cum minores aspernati, sumptaque, quanta ad solatium et levamen inopum opus esset, pecunia, in viam eo ferentem se dederunt. Quo ut perventum est, circumvolutos loca sacra, simul precibus, simul largitioni operam dantes, auro velut ceptorum divinitus operum adjuvatore præclare utebantur. Inde ad monasteria digressi, nusquam quod desiderabant consenti, optatissimo materiam conspectu frustrantur. Unde et desiderii fervor, mora temporis occulte nutritus, vehementius exardescerebat. Quid enim desiderabilius, quam liberos tam caros, tamque extra spem videndi positos, tantaque a Deo benignitate servatos, adhuc superstites intueri ?

habitu mo-nasticum ve-nantibus

21 Post hæc in quendam ex famulis, qui cum filiis foras profectus, sed nunc habitu monastico indutus erat, incidens, cum ex forma cognitam, jamque non ut servum, sed ut conservum, aut ut digniorem etiam tractantes, tum sacre vestis veneratione, tum modestia sua maxima impulsus, in genua abiecti, religiosa adoratione prosequuntur. Quem honoris excessum cum ille non ferret : Non tibi, inquit divinus Xenophon, sed vestigiū tuū, ac divine familiaritatis sigillo, quod habitus iste inpressit, hæc deferuntur. Tum de liberis sensitati, nihil præter ea quæ in mari acciderint, assequuntur. Nam de salute quorūcum nihil hunc compertum erat.

omnino veni-ducuntur vi-pere ut filii

22 Quibus illi haudquaquam segniore effecti, desiderio ignaviam exente, ipsisque visceribus magis ac magis natorem amore flagrantibus, vestigandi porro diligentiam intenderunt. Itaque visum iis fuit, regionem Jordaniis adambulando esse, ubi simul liberos quærentarent, simul manantem largiter dexteram egentibus aperirent. Eo enim abfissent obvium habuere admirandam illum senem, qui Arcadium tenebat, monachorumque amicti induebat. Ad hunc accedentes, contractis sacris ejus pedibus, obsecrant, ut suarum apud Deum precationum participes faciat. Annuit mox beneyole senior, Deumque precatus, suis eos compellat nominibus, atque tot divini munus gratiam ipsam ob quam venerant causam, divini huius perpetua et visione cognitam, haud cunctanter exponit. Sed ipsi propemodum, quibus visus est veritas, juvat particulatim adferre : Quidnam, inquit, ad visendum Hierosolymam Dominum Xenophontem ac Dominum Marcum impulit? non aliud profecto, quam liberorum amor. Bono igitur animo estote. Vivunt enim, vivunt omnes illi vestri, quod et divinitus vobis revelatum est. Ite igitur, Deum-

que precamini, operarii vineæ ejus. Reversi natos videbitis. Hæc effatus, multamque illis salutem impertiens, abiit, eorum pectoribus maxima voluptate perfusus. Jamque brevi se desideratissimorum conspectu fruituros certa tenebant fide, quam satis adstrueret tam definita de rebus ad ipsos spectantibus pronuntiatio.

23 Ceterum senex ad sanctam Christi Anastasin progressus haud procul Golgotha cœdit humi. Et ecce Joannes precaturus procedit, qui viso senem eum veneratus, atque elucente virtutum ejus specie motus, adorationem prompte exhibet, incognito quidem homini, non tamen ipse, uti dicemus, incognitus. Admirandus enim senex mox jussim consurgere, benedictionemque impertiens, ac suo eum nomine appellans, suavi blandaque voce : Ubanam, inquit, hætenus fuisti, Domine Joannes? Recte enim pater et mater tui, hinc advenerunt, quærentes te. Sed et te quærendi fratris ergo venisse novi. Hæc divino prorsus instinctu a seniore prolata oratio, Joanni stuporem iniecit : eumque longo jam fratris desiderio teneretur, arrepto confestim loquentis sermone. Ubi, inquit, ubi, obsecro, mi Pater, est germanus meus? Ubanam terrarum? Vivit igitur! o jucundissimam mihi vocem! o dilectam linguam! Audire quam mox discipulo, ubi fratrem conspexiturum sim. Nonne eorum meum exarsisse famulaveris? moque venit seminecem ejus desiderio contabuisse? At senior, Hic apud me tantisper assido; et mox fratrem videbis.

EX VES-
CULEO.
OSTENSIT
OSTENSIT

Ad emul-
senem vocat
Joannes.

24 Neque longa fuit mora cum Arcadius adfuit, totus exsangnis ac tabidus, soloque motu et voce vite adhuc superstitis faciens fidem. Tanta illi venerande sobriaque abstinentia fuerat cura. Ad senem igitur verecunde modestoque accedens : Ecce, inquit, mi Pater, jam tertius est annus, postquam agrum tuum nulla inspectione dignatus es, cum ipse interim plurimas spinas tribulosque protulerit. Reliquum est igitur, ut strenuam ei purgando operam naves. Cui senex, Nequaquam, ait, ita res habet; nam et quotidie cum inspexi, et multum de eo sollicitus fui : quare non spinas, opinor, aut tribulos protulit, sed vvas hominis, frumentumque maturum, quibus nimirum ipse Rex universarum delectatur.

et Arcadi-

25 Hæc prolocutus vir divinus nondum eis suam fraterntatem apernit, presertim cum invicem tam ob mutationem habitus, quam ob suarum corporum extenuationem haudquaquam agnoscerent; eumque alia quadam ratione eosdem in mutam cognitionem statuisset adducere. Ad Joannem itaque se conver-tens, Unde, inquebat, venisti? Ille vero cum tanta animi moderatione atque humilitate, quanta dei vix potest, eadem pene usus voce, qua a naufragio recenter servatus, cum ad monasterium primum acced-eret, usus fuerat; Homo, inquit, exterius ac vilis sum, divine misericordie tuarumque precationum indigus. Tanta illi fuerat modestie sanor. Quare et in meliorem partem illum scriptura locum de eo pronuntiare possum : Facta erit illi tanquam vestis qua indueretur, humilitas. Cui senex, Recte quidem, inquit. Sed et genus tuum, et patriam, et educationem, ut hinc quoque Deo gloriam tribuamus, expone. Tum Joannes sermonem exorsus, ab initio ad finem usque cuncta persequitur, atque inter narrandum fratri nonnulla cognationis indicia facit, quæ vultus ipsius velut testimonio aut viva quadam voce confirmabantur, etsi lineamenta ejusdem tot malorum perpersione hebetata ac propemodum extincta viderentur. Verum ubi recensendo tam navigii, tam periculi mentionem iniecit, ac fratrem quem habuisset, nonnavigavit, tum enimvero Arcadius, natam volentiam ultra non te-rens, erumpentibus superis, herens ore perfundens, surrexit, atque ad eorum pedes provelutus. Hic, inquit, mi Pater, est frater meus, carissimus Joanne, hic ipse qui suscepta faciem navigatione naufragum

Joan-
nis caput
quo sit

Coloss. 3. 12

Invicem
cuius

EX VSS.
GRÆCO,
INTERPR.
OTTHONI ZALIO.

nafragium pertulit velut miraculo, quemadmodum videro datur, conservatus, et nunc majore etiam miraculo mihi oblati. O divinum plane consilium! o judicium Dei naturam vincens! o providentiam nulla oratione aut ratione explicandam! Subjeit deinde senex, Neque vero me hæc fugiebant, verum idcirco silendum duxi, ut iudiciis domesticis vicem agnosceretis. Sub hæc divini hominis verba illi in amplexus ruentes arctissime invicem stringebant, et nunc quidem fraterne colloquentes, nunc amplexum redintegrantes, nunc optimi senis precationem deponentes, uno ore gratias Numini referbant, tum quod periculo tanto exempti essent, tum quod mutuo conspectui et conjunctioni restitui, tum maxime quod tali habitu vitæque dignati, ad tantam Dei tanque domesticam quodammodo familiaritatem pervenissent. Neque finis erat, aut communis lætitiæ, aut agendarum Deo gratiarum vel ob suam cujusque et fraternali salutem, vel ob novam ejusmodi congressionem, vel ob talis vite institutum cum tanta perfectione susceptum. Atque hæc quidem ratione quæ ad illos pertinent sese habent.

CAPIT. VII.

Parentes filios tuos agnoscunt : utriusque sanctitate florent.

Nunc autem, Deo et narratione eo ducentibus, etiam parentes cum fratribus conjunguntur. Id quod ita evenit. Vix enim duo effluerant dies, cum et ipsi adsunt, nunquam manu largitionem exercentes. Qui ubi ad sanctum Calvarie montem, atque ad villam Christi Dei nostri sepulchrum accesserunt, divinus ille senex eis occurrit, qui et antea de naturam vita virtutes reddiderat, et jam tantum non adesse ac videri significaverat. Hinc ubi adierunt, exhibita, uti par erat, veneratione, premissi finem exigunt, filiorumque conspectum requirunt. Interea dum hi sermones habentur, generosi juvenes retro adstant sibi, ejus jussione prohibiti, ne aut verbum facerent, aut aliqua ratione se parentibus proderent. Quamobrem plane ipsis incogniti, ne vultibus quidem prodabantur, humiliter, uti diximus, laborum asperitate consumatis. Non solum enim eorum que ad victum pertinent, sed multo etiam magis lingua potentes erant. Et sane non levis neque mediocri virtutis erat, post vehementissimum desiderium, tum expectantes tanquam expectatos in parentum conspectum venire, ac silentium servare, et non tantum a verbis, verum etiam a lacryis in tam immenso lætitiæ abundantia temperare. Quod violentia genus natura omnia superante potentius exhibit.

27 Cum itaque admirandi juvenes parentibus jam cognitis adhuc essent incogniti, Abite, inquit senex lecto amico linguaque, et homini nobis mensum apparate; ego mox cum duobus discipulis meis vos consolaturus subsequar, et, quod reliquum est, ad locum ubi carissima pignora videlicet deducam. Quibus illi auditis lætitiæ non mediocri perfusi sunt, non tantum quod filiorum ipsius conspectum polliceretur, sed quod tanti viri non indigni convivæ judicarentur. Neque enim summi aut genis aut splendorem respiciant; sed ipsius cum Deo conjunctionem, virtutem utique divinitis ac nobilitate longo potiorum ducebant. Ipsi igitur Deum precantibus, senior filiis: Eamus, inquit, cum parentibus vestris præsari, cum nihil inde vobis noxæ futurum sit. Sic enim sentio, quantoscumque ad consequendam virtutem labores subieritis, nequaquam tamen vos ad parentum vestrorum mensuram accessisse. Quamobrem non tam jaetura vobis, quam utilitas ex eorum congressu obtentura est. His dictis, rursusque silentium præserat, ino ab omni re que cognitionis ansa esse queat, ad ipsos parentibus indicandos abstinere jubet.

28 Ubi autem ad sumendum cibum convenerunt, jam considerantes rogare cœperunt, U habent, o Pater, filii nostri? Perbelle, ait senex. Namque hoc unum laborant, ut servent animas suas. Tum illi supplicant, ut rerum omnium quæ filiis accidissent tandem narrationem absolvat. Ac subdidit præstantissimus Xenophon: Quam egregii, Pater, sunt hi tui discipuli, quamque in Deum tota mente propensi? Eorum sane occursum cum animum meum summo perfudit gaudio, tum oculos jucundissima voluptate exhilarat. Quocirca Deum obsecra, divinissime Pater, ut et nostri liberi tales evadant. Ita admirandus Xenophon plane insens laudat res suas, et quod in manibus erat, id votis omnibus expetebat. At sapientissimus senex Arcadius intuens, Age, inquit, filii, quæ tua sit patria, qui parentes, quæ educatio, nobis edisserere. Cui divinus Arcadius: Equidem Byzantio hæc adveni. Parentibus autem nobilibus, et ut dicam omnino quod res est, illustribus natus sum. Patri meo nomen erat Xenophon, matri Maria, in corpore venusto parem mentem adeptæ. Frater mihi fuit Joannes nomine. Cetera deinceps enarrat, quemadmodum institutus fuerit, et navigaverit, in quanto periculo versatus, quanto Dei beneficio servatus sit. Hæc illo narrante mox a parentibus agniti sunt, qui incredibilem animorum exultationem et alacritatem, cordisque ardorem, velut impetum divinitus afflatum non ferentes, repente consurgunt, amplectuntur liberos, eorumque cervicibus circumfisi, simul oculis, simul lacryis immensum animorum stuporem excitabant, in has voces erumpentes: Ergone, Pater, hi sunt filii nostri? hi vere dilectissimi? hi ipsi a nobis tanto cum dolore quæsi? Quid deinde? Uno ore laudem Numini et gratias tribuant.

29 Nec morati sunt parentes quin ardentissimis precibus sanctum virum obtestarentur, ut ipsos quoque sacrati illius habitus sigillo ornaret, quo cum filiis, licet impares, ejusdem tamen boni sectatores, non autem (quod Deus averteret) exsortes redderentur. Et persuasus eorum supplicatione senex (nam in re plane tam sancta quid resisteret?) eadem sua dextera vertices eorum totandit, initiavitque, atque eos dimittens præcepit, ut in posterum ab omni corporum communicatione temperarent, donec commune nature debitum persolverent.

30 Atque hujusmodi fuit optimi Numinis erga tam bonos parentes liberosque providentia, admirationis juxta, ac suavitatis plenissima. Aleo ut in illis impletum fuerit quod ab Isaia dictum est: Imponam spiritum meum super semen tuum, et benedictiones meas super filios tuos. Et orientur, ut in medio aquæ formæ, et sicut salix super præterfluentem aquam. Hæc Isaïas, loquente per ipsum Dei gratia; que velut si ad ipsos decerentur, convenienter sane in eosdem congrunt. Cujusmodi et istud: Mens es tu, et si transferis aquam tecum sum. Et hoc, Auditam faciam salutem tuam, et sub umbra manus mee protegam te. Filii autem ad ultimum vale parentibus dicto, spiritalem patrum libentius sentiti, cum eo in desertum se conferunt, beatumque ibi finem consequuntur, auto obitum divinis quoque muneribus dignati, ac tum aliis sancti Spiritus donis, tum vaticinandi facultate polentes.

31 Pater vero illorum præclarus Evangelicæ discipline assessor, dimissis venditisque bonis omnibus, ea egentibus distribuit, eumque in modum levissimis minimisque rebus universum sibi cœlorum regnum comparavit. Sed et servis omnibus domesticis libertate donatis, hæc ratione in unum filiorum cœlestis patris referri stant. Inde thori vitæque et ejusdem plane voti consortem venerandis quibusdam mulieribus Virginibusque committit; sic enim ipsa Christo unum omnium capiti æternum connecti desiderans.

32 Atque

*Prodant se
filii*

*Communiter
tunt.*

*Xenophon et
Maria habi-
tam sacram
susceperunt*

*Isa. 44. 3.
secundum
LXX*

*Isa. 43. 2. 32
7 et c. 16
Fili secudum.*

*sanctitate flo-
rent, et pro-
phetia doni*

*Parentis om-
niadmittunt*

*Parentes ve-
num alium*

*parentes li-
beros nondum
agnoscunt,*

*quibus præ-
ditum parare
jubentur.*

Maria mira- culis clara,

32 Atque illa quidem sublimi plane paucisque ac- cesso vite genere inito, etiam arthas obtinuit seu maximè hic cum Deo necessitudinis, seu manentis eam deinceps felicitatis, tum dæmonibus vexatos li- berans, tum alia multa infirmitatum genera preca- tione depellens. Divinus autem atque inter viros admiratione dignissimus Xenophon, detrita veste indutus, magnaque virtus parsimonie, et asperita- tum tolerantie sese dedens, perinde quasi pristina magnificentie a se penas exigeret, in desertissimum locum recessit, ubi peracta reliqua vita, vaticina- tionibus, arcanisque et maximis dotibus insignis, canus capite, diligentia juvenis, in mansiones illas

Xenophon propheta.

receptus est : vir omnino Deo deditus, ut qui conse- crata ipsi domo tota, omnique sedulitate eidem ser- viens cum universa familia utriusque vite felicitate conspicuus extitit. Nimirum omnibus saluberrimum vite hujus mare navigantibus, salutisque studiosis novissimum ac difficillimum, sed salutare, exemplum effectus. Quem si non admirari duntaxat, verum etiam imitari studuerimus, in eandem cum ipso ho- norum communionem veniemus, in Christo Jesu et Domino nostro, cui debetur omnis gloria, honor, virtus, majestas ac magnificentia, nunc et in secula seculorum, Amen.

33 A

DE S. MARO EP. TREVIRENSI IN BELGICA PRIMA.

SECVL. V. XXVI JANUAR. S. Mari in sa- cris fastis me- moria.

In Heriberti Rosweydi Adversariis exiguum hoc schediasma reperimus : S. Mari in nullo Mar- tyrologio mentionem invenit, præterquam in Usuardo a PP. Carthusianis Colomæ aucto, ubi XXVI Januarii ita habetur : Trevis, Mari Episcopi et Confessoris. Item in Florario meo MS. Sancto- rum : Trevis depositio S. Mari, ejusdem urbis Epi- scopi, anno salutis cccclxix. Hæc Rosweydnus. Verum et in antiquiore editione Martyrologii Coloniensis anni 1490 de eo hæc loquitur : Trevis S. Mari Epi- scopi et Confessoris; qui in Ecclesia S. Pauli (lege Paulini) requiescit. Galesinus hoc eodem die ex tabulis, ut ait, Ecclesie Trevirensis : Trevis S. Mari Epi- scopi et Confessoris. Molanus quoque in addit. ad Usuardum : Trevis Mari Episcopi et Confessoris. Ferrarius demum, eodem die : Trevis S. Mari Epi- scopi. Hunc Crætopolus Marcum vocat, atque ex eo Claudius Robertus in catalogo Episcoporum Treviren- sium. Saussurus quoque in Martyrologio Gallicano hoc die. Trevis primæ Belgie metropolit. S. Marci Epi- scopi et Confessoris, magis emente beatitudinis glo- ria quam gestorum consignatione celebris.

Vita de pe- cta,

2 Queritur idem Christophorus Bræwerus noster lib. 3 Annal. Trevirensium ad an. 461 interdidisse S. Mari acta; atque hæc solum vir curiosissimus que de illa scriberet, invenit : Sed et Marus per eos dies, inquit, Trevis successit Evermero. Is majorum literis, at amissis injuria temporum, celebratus, de- cessoris Cyrilli vestigia institit, et basilicam Virgini Matri a D. Felice olim extractam, communi vero post urbis incendio ac populatione Honorum cor- ruptam, reparavit, sepulchram in aede B. Paulini operis antiqui nec inolegantis, cum multiplex ana- themate, hæc inscriptione illustrem adeptus. IN A- SVL MARVS DED. BILECTVS MYLTVS CARNE VIVENS Igit virtutes, VNCTA EIVS VITÆ LIBERAVIT. Librum enim, ut alia plerumque vetustas abolevit. Sed quantum vir hic sanctitate præstiterit ac morum innocentia, nu- meroa prodidere ab eo post mortem edita miracula, quibus sepulchrum ejus veneratione plenissimum omni seculorum ætate gloriosum extitit. Repositus in Divorum numero, colitur die vicesima sexta Janu- arii. Rara quedam Trevis privatim ac publico apud externos quondam S. Mari religio fuit, non quod ejus vim ac patrocinium adueritatem multa sæpe pro- digia non declararunt, sed quod in difficillimis mor- bis, arthritide, spasmo, paralysi, multis ab ipso sæpe presens est auxilium oblatum : propter quam reli- gionis vetustatem, subdita sepulchro ejus loca suppli- cium vestigis fere contrita cernuntur, eoque Tre- virensis populus olim celebri et votiva oratione festum diem anniversarium egit.

publica opera,

epitaphium.

curiosa,

festivitas

patrocinium contra mers- bus,

temeritate.

3 De eadem et celebritate et miraculorum frequentia, qua subsecutus, stabant in veteri codice imperialis mo- nasterii S. Maximini Trevis. In recentiore quodam MS. reperimus ad XXVII diem Decembris ita adno- tata : Trevis translato S. Mari Archiepiscopi. Que illa sit aut quando facta, nos latet. Alique ejus Januarii Tom. III.

reliquia asservantur in templo Domus profæ Socie- tatis Jesu Ulyssipone in Lusitania, eo e Germania deportata ab illustri viro Joanne de Borjia, et solemniter translata 25 Januarii, anno 1588, cum aliis phar- macorum Sanctorum pygnioribus, præsertim eaque venerante Alberto Austriaco Cardinale, qui tunc Gallia Belgicæ imperio a Philippo II rege domatus fuit.

reliquia

DE MIRACULIS S. MARI,

ex MS. monasterii S. Maximini Trevis.

Aliqua de S. Maro ab Eucharisio XI Treviren- sium Archiepiscopo, qui jacet post altare, quod est ad Australem partem chori ecclesie S. a Paulini Archiepiscopi et Mar- tyris.

a

Hæc in tumba saxea conditur corpus sanctissimi Mari, ab Eucharisio quadagesimo Trevirorum Ar- chiepiscopi, qui hoc sacrum melyti Paulini templum, a Borleis una cum diversis urbis Trevirorum va- stationibus destructum, reparavit. Hic nempe vir etsi fama teste probatissime vite extitit, maximoque sanctitate, et crebris miraculis conseruaverit, qui ta- men tanti viri merita litteris digno lustasset, invenimus neminem. Id quidem accidisse arbitramur, quod ut temporibus illis pauci qui sanctorum virorum, quibus tunc abunde Ecclesia Catholica fulgebat, res sancte gestas digno perscriberent existissent; vel si que de S. Maro litteris mandata fuere, aut poste- rorum incuria, aut variis, nemum hujus Ecclesie, verum totius quoque orbis et patrie eversionibus perierint.

Cur de S. Maro parum sciet.

2 Verum sanctissimus Marus præ ceteris hoc sin- gulari merito fulget, quod ut in vita ad so, ita post quoque ad in hoc tumultu reconditus ejus reliquias devote confugientes, ipsamque venerantes, a gravissi- mis, arthritica scilicet, chiragra, podagra, spasmo, similibusque morbis, paralysi quoque, liberor et su- matos reddere consuevit : quod quotidianis mira- culis res ipsa testatur. Ex quibus nunc, quod e nuper contigisse didicimus, differamus.

In vocatur can- tra podagram, quatuor, etc.

3 Erat namque in Saxonia devotus quidam juvenis plebeus, qui contractione membrorum corporisque totius paralysi correptus, in lecto continuo triumpho decubabat, semper tamen inquirens, essetne ex Sanctorum numero quisquam, qui suis meritis ho- minibus hoc morbo oppressis succurrere concuasset. Demum sub noctis silentio admonitus voce qualum sonora, dicente : Homo infirme, surge, Trevisosque pte, ubi in dextera parte ecclesie S. Paulini tumu- lum sanctissimi Mari invenies : hunc venerare : hic te salvabit. Die sequenti uxori et amicis quod audie- rat exponens, rogavit ut pro visitando loco prædicto emineantem pararent. Qui cum urbis et S. Mari no- mina plane incognita haberent, morbo hominem victum existimantes, flocci faciebant quæ dixit. Ve- rum cum a præfato infirmo secunda et tertia nocte

Quibus con- tractione membrorum laborans, cor- llus monetur ut ejus tumu- lum visit.

Ex uss par vox audita esset, uxore et amicis modo prædicto parvifacientibus; demum post tertiam monitionem, qua via Treviros peteret edoctus, iter arripere non cessavit, comitantibus tamen secum uxore ac fratre suo quodam carnali. Qui huc pervenientes, triduo continuo hanc ecclesiam tumulumque hunc ambiendo et orando terebant, gratias omnipotenti Deo ac sanctissimo Maro agentes. Quoniam, ut constanter referebant, arrepto itinere evestigio infirmus prædictus sanari cœpit, adeo ut uxorem ac fratrem comites suos cœndi labore superasset. Idem juvenis votum emisit se quoad vixerit singulis annis hoc S. Mari templum visitaturum; unde et postea certis annis hic visus est peregrinus.

S. Mari frequens cultus.

Officium et celebris festus eius.

d
Hymnus et oratio de eo

4 Hoc et innumeris aliis miraculis, S. Marus, cuius nomen obscurari coperat, illustratus, in dies magis magisque ab infirmis prædictis a longinquis etiam frequentari deino cœpit. Quantum vero a majoribus nostris antehac fuerit frequentatus lapidum et pavimenti subitus tumulum hunc pedibus præcantium et genibus contritio et tersio manifestant.

5 Hoc quoque seculi sanctissimum jam Marum inter maximos et sanctissimos Trevirorum Archipontifices numerari: quæ de re Ecclesia ac diœcesis Trevirensis generaliter ejus diem festum ix Lectionibus, aliisque solemniter agunt; quæ etiam antiquitas, ut vetera attestantur Calendaria, in foro celebris habebatur, quod nulli nisi a maximis sit contigit. Ejus quoque diei festo (quoniam, ut supra commemoravimus, proprio officio caret) officium Pontificis in communi per quamdam excellentiam adscriptum in breviariis, aliisque libris Ecclesiæ hujus compertimus. Agitur autem dies festus, seu depositio, S. Mari VII Kal. Februarii, quæ est XXVI Januarii d.

6 Plinidat Trevirorum Ecclesia, Quo tot sanctissimorum gloria

Præsulum illustratur.

Ob quorum merita, hominibus

Variis oppressis languoribus

Sanitas crebro datur.

Quorum inter primos, sanctissime

Mare, Pontifex mitissime,

Merito numeraris.

Nam spasmo, arthritica, chiragra,

Contractis quibusvis, et podagra,

Mire opitularis:

Succurris quoque paralyticis,

Nos ergo tuis e precibus

Fac simus commendati;

Ut dictis præservati pestibus,

Civibus jungamur cœlestibus,

Perpetuo salvati.

Antiphona. Iste cognovit, etc. V. Amavit eum Dominus. Or. Deus qui S. Mari Confessoris tui atque Pontificis intercessione, homines ipsum invocantes a quavis morbida corporis membrorumque contractione atque paralyti liberare præservareque dignaris; concede nos, ejusdem Sancti meritis, sic corporalis vite sanitate potiri, ut æternæ animarum salutis remedium in cœlestibus inveniamus, per Christum Dominum nostrum.

a Colitur S. Paulinus Trevirensis Episc. 31 Augusti.

b S. Eucherius 8 Decemb. hic eo agimus 29 Janu. cum de S. Valerio.

c Antè aliquot secula, ut ex vetusto charactere licet conjicere, quamvis ætatem suam hic auctor non indicet.

d Colitur nunc in monasterio SS. Maximini Willebrordi, Naboris, officio trium Lectionum, cum commemoratione S. Polycarpi; ut patet ex eorumdem monasteriorum Bréviario, quod penes nos est.

e Videtur ille esse sanctus, vel quid simile - nam cum primi duo versus cujusque strophe sint iambici pentametri, sive dimetri hypercatlecti, hic solum dimeter esset: at tertius versus ubique est dimeter catlectus.

DE S. GABRIELE PRESBYTERO

ABBATE MONASTERII S. STEPHANI HEROSOLYMIS.

SECL. V
XXVI JANUAR.

S. Gabrielis natalis;

ingressus in religionem.

Deo jubente cum recepti.

Quem XX Januarii in Vita S. Euthymii Cyrillus monachus eximius laudibus ornavit Gabrielium Presbyterum, cum hoc die venerantur Græci, ut ex Maximo Cythero patet de Memor. que isti cultum de eo prædicant: τῆ αὐτῆς ἡμέρας ὁ ὁσιος Γαβριὴλ ἐν εἰρήρῃ τελευτῶσαι.

Σὺν τῆ Γαβριὴλ τῶ νόον πρωταστῆτη,

Καὶ Γαβριὴλ ἰστασι Χριστὸς τὸν νόον.

Eodem die S. Gabriel in parva vitam finivit.

Cum Gabriela Angelorum principilo Gabrielium juvenem Christus constituit.

Juvenis dicitur, quia admodum adolescens ad religiosam vitam a Deo vocatus, quod ita nu. 40, describit Cyrillus.

2 Nam habebat magnus Euthymius in animo nec exenolium, nec omnino Lauram in illo loco construere. Propterea quando aliqui ad eum venerant, sive mundo renuntiantes, sive aliqua adierentes quæ ad usum corporis essent necessaria, ab eo rursus transmittabantur ad B. Theoctistum. Cum autem jam superne divina sapienter statueret providentia, ut hæc habitaretur solitudo, ut quæ pulchra sciret id quod erat futurum, nempe quædam res esset futura multis causa salutis; ad eum accedunt quidam numero tres fratres secundum carnem, qui germina quidem erant Cappadocie, ednati autem in Syria, et in virtute et doctrina se illic exerceverant, Cosmas, Chrysippus, et Gabrielius. Is autem faciens ut consueverat, nec eos etiam admisit, et rotatem aperte emittens juvenem, et mortuum nature desiderium, quod etiam novit ut plurimum labefactum constantium exereitationis, et maxime quod esset adhuc Gabrielius adolescens et imberbis. Eos ergo his de causis volebat omnino admittere. Ea autem nocte venit ad eum in somnis

aliquis manibus ut et fratres exciperet, (Sunt enim, inquit, ab ipso Deo missi) et ut deinceps esset paratus accipere quemlibet accedentem et volentem. Mane ergo cum pulchram illam accepisset fraternitatem et cognationem, ut ei jusserat visio, dicit Cosmæ, is enim erat primus ætate inter fratres: Sic ego quidem feci, ut mihi a Deo jussum fuerat, et vos hæc introduxi. Nunc autem par est, ut tu juniores ex fratribus Gabrielium intra cellam contineas, et nequaquam ei exire permittas.

3 Hæc circa an. Ch. 428, contigere. Quia autem erat Gabrielius natura eunuchus, ut nu. 79, dicitur, post viginti et quinque annos accessit primum ad synaxim Fratrum, circa an. Ch. 453, quando num. 78, stans prope aram vidit ignem, veluti in quodam diffusum linteo desuper descendentem, quin etiam ipsum magnum Euthymium (qui inruentem offerebat sacrilegium) et cum eo Domitianum (qui adstabat ad dexteram cum mystico ventilabro) intus complexura, sic circa ipsos permansisse ab initio Trisagii usque ad completum sacrum ministerium. Hæc a S. Gabriele multum narravit Cyrillus scriptori S. Quiriacus, cujus vitam dohimus XXIX Septembris.

4 Beata Eudocia Imperatrix (num. 87, circiter annum 458,) accessit a Laura Fratres custodes Crucis, atque Diaconus, nempe Chrysippum et Gabrielium, et ellicit, ut ordinentur Presbyteri. Gabrielio etiam committit prefecturam monasterii Stephani Protomartyris, quod non studio integro ab urbe Hierosolyma distabat, quom loco lapidibus obrutus putatur S. Stephanus, ut ibidem dictum est. Cum Eudocia vellet ad S. Euthymium accedere, et frui illius sermone et doctrina, et simul etiam Lauræ num. 98, mittit Gabrielium, rogans

custodes visiones.

sacerdotium, prefecturam monasterii S. Stephani

rogans ut id sibi permitteretur. *Ipsa quoque, ut num. 99 dicitur, Stephani Protomartyris Christi templum, quod nondum erat plene constructum, dedicat, quintodecimo mensis Januarii. Deinde cum ei etiam multum tribuisset redditum, et ejus curam dedisset Gabrielio, neque alias quoque neglexit Ecclesias, quæ ab ea ædificatæ fuerant, sed eas quoque valde diligenter obibat, et dedicat et sufficientem redditum unicuique attribuens. Cum quatuor autem menses jam præterissent post dedicationem, ipsa quoque humana vita relicta excedit ad Dominum. Facta est ergo illa dedicatio anno 4, Leonis, Christi 460, quo obiit Eudocia, mense Maio, in eodem S. Stephani templo sepulta.*

Dedicatio ecclesiarum sicuti in monasterio.

Gabrielis successus annuus.

5 Migravit postmodum e vita S. Euthymius anno Christi 473, ad cujus sepulturam in comitatu Patriarchæ Anastasii invenit etiam Gabrielius num. 110. Cum vero Gabrielius fuisset Presbyter et Prefectus viginti quatuor annos (annus æræ Christianæ ex supple-

tatione jam posito labebatur 482) ædificavit sibi breve quoddam monasterium in valle venerabilis templi ad Orientem, quod nominatum fuerat sancto Assumptionis. In quod quidem, ad imitationem B. Euthymii, post divinorum Theophaniorum octavam diem secedens, in eo morabatur usque ad festum Palmarum. Cum autem esset studiosus, habuit ingenium ei quoque opem ferens. Quo factum est, ut linguam exerceret ad Græcorum sermonem et Romanorum, et etiam Syrorum. Moritur vero octogesimo tetatis anno in monasterio, et fit illic viro sepulcrum, qui signis maximis est insignis. *Hæc ibi num. 103, post relatum utriusque fratris obitum, Cosma in episcopatu Scythopolitano, Chryssip, scriptis libris clari, in monasterio custodis sanctæ Crævis Hierosolymis, Si S. Gabrielius anno ætatis decimo octavo ritum monasticum auspicatus sit, anno circiter Christi 490 in pace quærit.*

perita linguarum.

miraculo.

obitus.

DE S. ATHANASIO EP. SURRENTINO IN CAMPANIA.

XXVI JANUAR.

S. Athanasii natalis.

Acta ignota.

imago.

apparitio

Quibus eundem censent esse qui Neapoli colitur 15 Jul.

Surrentini in Campania quinque publica celebritate venerantur urbis suæ Patronos ac Protectores, S. Valerium Episcopum XVI Januarii, S. Athanasium Ep. XXVI ejusdem, S. Baculum Ep. XXIX ejusdem, S. Antonium Abbatem XIV Februarii, S. Romanum Ep. VI Octobris. Meminit S. Athanasii hoc die Ferrarius in generali catalogo Sanctorum his verbis: Surrenti in Campania, S. Athanasii Episcopi. Ast in catalogo Sanctorum Italiæ de eo scribit: Athanasius Episcopus Surrentinus inter S. Valerium, et S. Baculum ejusdem urbis Episcopos et patronos effulsit: de quo nihil apud Scriptores memoria proditum est. Illud tantum ex antiquis pieturis habetur, illum senem fuisse, calvitio venerabilem, et barba abrasa. Fuit Athanasius alter Episcopus Neapolitanus sanctitate celebris, quem eundem cum Surrentino quidam faciunt. Verum Surrentini ex antiqua traditione hunc Athanasium a Neapolitano diversum, et suum Episcopum, agnosunt et venerantur. *Hæc Ferrarius.*

Neapolitanus. Quod autem Neapolitani Hilis Quintil. suo Athanasio, Surrentini vero VII Kal. Februarii suo sacra conficiant, id tanti non est. Hæc mihi veniebant in mentem, cum Athanasius Pontifex Neapolit. mansisset Surrenti aliquot menses (quod in ejus vita diximus) apud Stephanum id temporis Pontificem Surrentinum. Et eo fortasse die Athanasius vel Surrentum pervenit vel inde discessit, vel aliquo divino beneficio Surrentinos complexus est: qui pro divinis ejus beneficiis in suam civitatem, divinos diuturnosque honores ei haberi gratiamque referri voluerunt, ut memores et grati esse cognoscerent. Quare aliquo celesti immortalique beneficio ab eo affecti, scientes se et Stephano suo gratulenturos et Deo satisfacturos, pio tanti viri memoriam conservare voluerunt. Præterea demonstrant singulorum custodum sepulchra, Athanasii vero nusquam monstratur. Quod autem in Antonino scribentis Athanasium Surrentinum fuisse senem calvitio, barbaque abrasa, Athanasium vero Neapolitanum uno et quadragesimo anno mortuum esse, hic fortasse fuit senex ante quam esset, et præcans (ut verbum Horatianum usurpem) fuit: vel quia nunquam per Sergium fratris filium quietus fuit, qui patrum exercit, ut mature non suo tempore Athanasius factus sit senex, et animi corporisque doloribus, morbo curisque non ætate, nec senectute sit confectus: fuitque habecillis et incommota, tenui, aut nulla potius valitudine, ut ibi diximus pag. 24, et corpus nostrum tenuissima sæpe de causa coactetur. Hæc nonnullis Surrentinis narravimus, qui partim in eadem erant opinione, qua ego, partim contra eam ratione pugnare non poterant. Satis est, Christiane lector, te de his admisisse. Ego vero utrum falsa an vera sunt, non magis prope pugno, cum nihil affirmare possim, nisi sententiam et opinionem meam, quam si sequi malueris, quia nos satis multa de hære in Athanasio Neapolitano diximus, quæ ad hunc locum pertinebant, illinc assumes.

ob quas rationes.

2 Paulus Regius Episcopus Vicontensis parte 2, operis de Sanctis regni Neapolitani in vita S. Antonii Abbatis cap. 11, refert quomodo S. Athanasii apparitionem, qua senem se, calvitio, barba rasa conspiciendum exhibuit: unde concludit non esse eundem cum Neapolitano Athanasio, qui annos tantum 41 ante decessit. De quo agemus XV Julii.

3 Alder sentit David Romæ in libello De quinque Divis custodibus ac præsidibus urbis Surrenti, ubi de S. Athanasio ista scribit: De Athanasio quoque nihil adhuc certi habere potuimus. Scrutati sumus quæ potuimus, et quævisimus omnia que nostro more certi perscriberemus; nihil invenimus; nihil enim de hoc Surrentini scriptum habent. Ejus sacra amoversaria conservantur, et deinceps familis a patribus accepta produntur, et ita perpetua sunt: ut Neapoli Agrippini et Euphobi sacra. Quare ab ejus nomine communiti Athanasium custodem Neapolis, et Surrenti eundem esse suspicabamur, et Baculum fuit

DE S. BATHILDE REGINA

ET S. RADEGUNDE VIRGINE, KALÆ IN GALLIA.

CIRCA AN. GR. D. LXXX. XXVI JAN. AN. S. Bathildis nomen in sacris factis 25 Jan.

Gloriosa Regina Bathildis pluribus dictis relationum est in Martyrologio nomen. Num XXVI Januarii ista habet l'arthuxum Calou, et Molanus in addit. ad Usuardum, Bellinus de Padua, perantiquum Usuardi MS. quod olim Augustin Hunzert fuit in territorio Parisiensi Bathildis Regina MSS. Dominus profe. s. Societatis Jesu Antwerp. S. Lambertus Leodii, S. Laurentii ibidem quod Adonis est, Centulense quod Bedæ tribuitur: In territorio Parisiorum,

monasterio Kalæ, depositio Domine Bathildis Reginae. Maudalgus: Apud Parisios Bathildis Regina, quæ fuit mater Lotarii Imperatoris, monasteriorum constructrix. Sed fallitur, non Imperatoris Lotharii, qui 200 prope annos post vixit, sed Clotarii III, Regis inter fuit. Item habet Feberus, ubi hunc monasterium illa Parisios esse constructum, quod de omnibus dicta non potest, ut infra patebit Petrus Galestinus: In fluvibus Parisiorum S. Bathildis Regina, quæ Lotharii Regis mater,

Ex variis.

mater, Vitaliano Pontifice, rerum quas divine pie- que egit, laude illustris, quævit in Domino, *MS. Florarum* : In territorio Parisiorum, monasterio Cale, deposita Dominæ Bathildis Reginae. Hæc affinitate propinqua stirpi Karolidarum, conjunx fuit Clodovei Regis Francorum, hujus nominis secundi. Claruit anno salutis 662. *Martyrologium Romanum* : In territorio Parisiensi Bathildis Reginae, sanctitate et miraculorum gloria illustris, addunt Arnoldus Wion, et Benedictus Droganinus : in ejus obitu speciosa divini splendoris lux apparuit, et a circumstantibus visus est Angelorum chorus et obviam venisse, a quibus ejus anima remigio alarum et manibus ad celum deportata est, eadem aliquanto brevius refert Menardus. *Agit de ea fusc eodem die Soussains.*

27. 130 epus- dom.

2 At XXI II Januarii natalem S. Bathildis consti- quavit Wandelbertus his verbis :

Punica terra summi sexto veneratur Avitum.

Sulpitius, Bathildis, et Aldogunt quoque veniant. *Usurvi autem pleraque exemplaria, etiam Parisiense monasteri S. Germani ubi habitavit, XXX Januarii* : In territorio Parisiensi Bathildis Reginae. *MS. Belesie S. Gulde Bruxellis* : In territorio Parisiensi dormito S. Bathildis Francorum Reginae, que Corbe- leyan monasterium construxit, *Carthusiani Colo- nienses in addit. ad Usurvi* : Bathildis Reginae Fran- ciæ, que post mortem Clodovei viri sui monasterium ingressa, in magna se humilitate deiciens, Christo conformari satagebat. Etiam supra ponitur VII Kal. Febr, sed melius hic. *Utroque etiam die illam refert Cusinus, et hic quidem ista celebrat clauso* : Item S. Bathildis Reginae Franciæ, matris Imperatoris Lotharii, que nobili Saxorum prognata sanguine, Clodovei Regis conjux fuit : magnas Ecclesiis et pauperibus elemosynas largita est : magna tributa sustulit, mag- na Franciæ gentis commodo : duo condidit cano- bio, in quorum alterum, post viri obitum ingressa, in omni humilitate se exerceat, adeo ut etiam Sororibus promptissime famularetur : denum cælesti luce per- fusa spiritum Deo reddidit. *Eodem quoque die tradit eam obisse Petrus de Natal. lib. 3, cap. 59, qui et Lo- tharii Imperatoris matrem vocat, et alia narrat que mor refutabimus.*

§ II. Actu, patria, nomen.

Vita u. corti- uo scriptore

Vitam S. Bathildis neminem dantis, utramque a cortaneo conscriptam auctore : priorem descriptam et vetusto cohece S. Maria de Riputorio, quem Petri Francisci Chiffletii nostri beneficio nati sumus; poste- riorem ediderat Surus in *MS. Rubæ-pallis*, nos cum *MS. monasterii Cæsarensis Cammericorum regularium contulimus*. Prior rudi stylo et impolito composita est. *Ejus scriptor ætatem suam videtur num. 3, ita scribens* : ipsa ejus (Bathildis) nunc regali regnante propome, et num. 7, ubi vir venerabilis Dominus Theodofredus, nunc enim Episcopus, tunc vero Abbas, etc. Posterior e priori expressa, sed amplificata est, sæpe eadem res- tenta phrasi, sed aliquando carnis limata, sæpe hanc pueris adpretis. Nec est quod suspicari quis possit, An- tonium Gentium aut Joannem Gilmanum priorem ad hanc formam evanuisse. Licet quidem nonnulla eorum subinde restigui observari, sed plurima vetustum prodant auctorem : nam præter illa de *Diræ* regnante tum prog- me, et *Trudefreda* Episcopa, num. 23. Nohus, inquit, ad sanctam matrem Dominam Bathildem, quo no- stris effulsit temporibus, nec non et ad ejus merita gloriosa, que ipi ab ea gesta novimus et vidimus, recurrendum est. Videtur veluti consulto quod prior rudiore stylo conscripserat emendare, non omnino veram eadeve vitam voluisse.

alia postea, clauduntur a no

4 Res a Bathilde pie sancteque ystas, a Surio de- scripsere Franciscus Harcus et Zacharias Lippelous, Italice Salvanus Rozzus, Gallice Jacobus Doubletus.

Agit de ea quoque Joannes Trithemius lib. 3, de vir. illust. ord. S. Benedicti cap. 112, ubi tumen mendose Valense cavobium, pro Caleusi scriptum. Eadit est eodem ritu Gallie (ad calcem tomi de ritus Sanctorum collectis a Petro Vielho aliusque viris doctis) lucupletior illa quidem, sed multis facta fabulis, ut cum dicitur S. Bathildis Floridæ Regis Coboviensis filii fuisse, sed rapta a Saracenis cum extra urbem deambularet, are- claque in Syriam, redempta ab Archemaldo; cum nar- ratur Clodoveus ejus maritus in terram sanctam expe- ditionem suscepisse; filii interim adversus matrem, mar et patrem, rebellasse, atque idcirco mutilati, ac tandem vitam monasticam in Gemmetreasi cavobio professi. Quæ omnia sunt ejusmodi, ut ne refutari quidem mereantur : cum sit nemo vel levissime in Gallicæ historia versatus, qui non stolidissime ab otioso aliquo homine conficta esse intelligat. Certe neque Caloma Regem habuit tunc, præter Austeasannum, qui tunc vel Dagobertus fuit, vel Sigbertus, cum ei viri sanctissimus Antistes Cunibertus præcesset : neque Saracenos, qui primum sub an- num 632 e desertis sua Arabia prærepere, ea res aut potentia erat, ut Mediterraneo mari enavigato, in qua- que parte Oceani, Cobovium adverso Rheno pervaderent, atque inde rupturas abducerent : nec denique illa Clodoveo II, magnanimus aut reliqua, ut adversus eadem Saracenos tunc terram sanctam populatiles moveret : ne- que alii usquam memorantur S. Bathildis filii, præter Clotarum III, Hildebrum, Theoboricum, qui patre moriente immodum adhuc adolescentem erant. Eandem de Clodovei Asiaticæ expeditione filiorumque rebellionem ac supplicio fabulam, eripiunt Scipio Duplex, Ber- nardus Garandus, aliique Francorum rerum scriptores.

Vita Galli a apocrypha, plena fictis narrationibus.

5 At de Bathildis servitate eadem Petrus de Natal.

lib. 3, cap. 59, tradidit, ut est plerumque parum ex- actus : Hæc die quodam, inquit, de civitate egressa, diu juxta litus maris spatiaretur, a transmarinis Saracenis raptâ, et ad Syriam partes delata est, et post aliquod tempus ab Heremaldo Gubernatore palatii imperialis pretio redempta, ab eodem in Fran- ciam reducta est, et post puera Orta autem seditione inter Francorum Reges, et Rege Clodoveo propter solitionem interfecta, ipsa in monasterio Cali reli- gionis salutem sumpsit, est hoc de Clodovei eade, atque fabulæ confictum, atque illa de raptu, et fuga in solitudinem. Petrum temere secutus est Joannes Busi- lius Sanctarius, alius curiosus scriptor. Nec probabiliora de Bathildis origine adventuque in Galliam tradit Sou- saius. In agro Parisiensi, inquit, Cale monasterio, transitu S. Bathildis Reginae et monialis Deo sa- crate. Hæc Beringeri primi Herimæ et Aseanio Principis filia, virgo forma admodum insignis, a Clodoveo Francorum Rege capta et in Galliam abducta, atque Christianæ fidei institutis informata, cum animi neque ac corporis dotibus ornatissima esset, eam apud ipsam Regem gratiam consecuta est, ut in uxorem assumpta, solique et thalami consors ab eo ef- fecta sit. At que tandem bellu adversus Germanos ges- sit Clodoveus? an fratri fortassis suo S. Sigeberto Austrasiæ Regi contra Thuringus bellum gerenti opem tulit? Et quo ratione de transmarinis partibus advecta Bathildis dicitur, si solum e medietate Germaniæ? quomodo si a Rege capta, Erchanolda dein famulata, et non potius in Nanthildis Reginae gynæceo honestissime educata, cum illustre ejus quæ non ignoraretur? Illud de patria S. Bathildis et Beringero patre accepisse videtur Soussains ex Hieronymi Hemungus libris Genea- logiarum : sed non debuit absque alia auctoritate ei cre- dere, fabulosa veris passim miscenti. San-Marthini fratres fuerunt filiam Regis Saxonie, Sigar a quibusdam appellati.

Fabulosus et raptus

genus perpe- rati ab Ase- nio Dynastes pectum

6 Stephanus Buetius noster vitam S. Bathildis Gal- lice conscripsit, pari elegantia sermonis et pietatis exem- plis conditam, et Maria Lotharingæ Galens Abbatis- sæ dedicavit anno 1624. In ea haud satis de Bathildis ori- certum

Alia Gallica vita casque

certum habuit quod pronuntiaret. Tradit, inquit, historia, fere ignorari, qua ratione in Galliam sit appulsa. existimatur e Saxonia, transmarina dieta, orta, cum mari se commisisset, valida tempestate a cursu depulsa, in piratarum incidisse manus, a quibus velut mancipium vendita est Francis. Prioris vite auctor solum habet de partibus transmarinis divina providentia advocatam, et vili pretio venditatum, advenisse. Posterior vita ait, in puellari aetate de partibus transmarinis divina providentia depraedatam, et vili pretio sed incomparabili commercio venditatum advenisse, et paullo post : Claro namque sanguine, licet alterius gentis serviret obsequiis, progenita Saxonum demonstratur. Frustra illius incunabula apud Saxones Germanice populos quæritur, barbaros tum atque a nostra religione et cultu humanitatis alienos. Britanniam insulam Angli et Saxones Germanice originis populi tenebant, in septem eam regna partiti, inter quæ Occidentales, Australes, Orientales Saxones erant. quamquam gens universa, quandoque Saxones appellati, alius Anglo-Saxones. Porro consuevisse Anglorum Saxonumque liberos in exteras provincias venales deportari, ex S. Gregori Magni vita ab hisque historicis constat. Inde quoque orta Bathildis, et sive a prædonibus raptâ, sive ab amicis, sive ab hostibus, vendita, in Galliam caelo auspice devenit. Quare Martyrologio Angliano hac die merito adscripta est : etsi illius Martyrologii auctor minus proprie scribat Clodoveo nuptiâ datam, quasi sua eam parentes aut amici collocarint.

7 *Haecenas de Bathildis patria. Nomen quoque ejus non eodem modo ab omnibus fertur. Baldechildis, sive Baldechuldis, aut Baltichildis, a plerisque antiquorum appellatur; ab aliis Bathildis, Bathidis, Batildis, Bathilla, Botildis, Baddetildis, Bathildis, Bludis, qual avis ejus nomen fuit. Gallice Bathilde, Bantour, Baudour, Baudour nuncupatur. Hieronymus Henninges, hæc a posteris, inquit, S. Bauduria (alias Vairburgis) nominata. At quis Vairburgim nominavit, quis Latine Bauduriam scripsit? Sonat autem Baldechildis, sive Bathildis, andacem Heroida : Bathildis, utibem Heroida. Bléthildis botam Heroida.*

III. Variis curiis factu beneficia.

Labet ea ubi quoque Divorum historicis aliqua præstantium Bathildis virtutum proferre monumenta, quæ sunt a vite utriusque scriptore vel missa vel cursim perstricta, ubi neque omnia tradita sunt literis, quæ ab ea præclare acta fuerit. In Gestis Regum Francorum apud du Chesne to. 1. ista habentur : Chlodoveum filium ejus Franci super se Regem statuerunt. Accipitque uxorem de genere Saxonum, nomine Bathildem, pulchram valde et omni ingenio streamam. Et paullo post : Nam ex Bathilde Regina ejus habuit tres filios Chlotharium, Childericum, atque Theodericum. Decedente itaque in extremis præfato Rege Chlodoveo, qui regnavit annos XVI, Franci Chlotharium seniorum puerum ex tribus sibi Regem statuerunt, cum ipsa Regina matre regnaturum. Eadem habet Amonna lib. 4, cap. 42 et 43.

9 *Illustre pro libertate Ecclesiastica martyrum subit S. Leodegarius, Martyri a Palatinis dignitatibus prudentissime administratis ætate. S. Bathildi autem gratia debetur, quæ cum ad anlam advenit, ac deinde ad Episcopatum evertit. Testis est Ursinus in ejus vita : Cum Pater monasterii in S. Maxenti honorum conditi obisset, jussu ejusdem Pontificis, (Dionisii Pictavensis) illud regendum suscepit. Quod sex fere annis ille gubernavit, et structuris et magnis opibus ditavit. Interca vero et Episcopo suo egregie probatus et præ omnibus clarus habitus est : tantaque nominis ejus fragrantia in partes omnes dimanavit, ut in ipsometiam Regis palatium penetravit. Per id tempus nator Clotharius Rex cum Baldehilde sua matre regni*

Francorum habenas moderabatur. Qui cum ejus prudentiam auditione accepissent, cupereutque eum apud se in palatio habere, petierunt ab Episcopo, ut ei faceret copiam cum ipsis in palatio manendi. Episcopus statim jussa complens, magnis rebus instructum, et sapientie floribus redimitum eum misit ad illos; qui eum sane honorifice acceperunt. Ille vero intra paucos dies, virtute et integritate sua, sermonisque comitate, id consequutus est, ut Rex et Regina et plerique Pontifices eum præcipue carum haberent; consensuque omnium, maxime Francorum, Episcopi functione dignus proclamaretur. Itaque ab omnibus electus, Augustiduni, quæ est Hedunorum civitas, Episcopum curarum ordinandum. Quo numero decem annis strenue functus eum esset, Clotharius Rex, qui eum promoverat, excessit e vivis. Id hærens in altera ejusdem sancti Antistitis vita ab anonymo scriptore narratur. Tunc Bathildis Regina, quæ eum Clothario filio Francorum regobat palatium, divino, et evolvimus, inspirata consilio, ad memoratam urbem hinc direxit viram, ut ibidem esset Episcopus : quatenus et Ecclesia, quæ pene biennio jam quasi viduata in seculi fluctibus remanserat, hujus gubernatione vel fortitudine teneretur, et ab his quibus impugnabatur defensaretur.

10 *Multa Gemmeticensi curia ab ea donata auctore vite commemorat : ipsum quoque Gemmeticum donavit. Ita vita S. Philiberti 20 Augusti : Sed cum divina virtus lumen illius super candelabrum vellet constituti, ut lampas sanctitatis ejus longe lateque fulgurante radio deberet splendere, posuit in corde viri sanctissimi, ut ex proprio labore deberet monasterium fabricari. Tunc a Rege Francorum, Clodoveo nomine, atque ejus Regina vocabulo Baldechilde, locum in pago Rodomagensi, quem vetusto vocabulo Gemmeticum antiquitas consueverat nuncupare, obtinens suggestione supplicii, nobile ibidem colonium visus est extruxisse.*

11 *Sancto quoque Frodoberto donata a Chlodoveo Insula Germanica in suburbio nobis Treassine, ut regia auctoritate confirmaretur, ipsa effert, ut cap. 3, vite S. Frodoberti num. 11, 8 Januari dictum : Quocirca, divino aspirante consilio, regiam præfectus ad anlam, munificentia Clodovei illustres quondam Regis Francorum, locum quendam paludistem in suburbio Treassine urbis obtinuit, qui antiquo ritu Insula Germanica vocabatur. Beineeps vero post decessum Clodovei, filium ejus Chlotarium secundo anno regni ejus expectens, ammente venerabili Batilde Regina ejusdem Chlotarii matre, super præfata loco privilegium regie auctoritatis denique meruit adipisci.*

12 *De constructo Cale ravinolo ista tradit la. 1. Francorum scriptorum Amlicus du Chesne ex vita MS. S. Bertini : His namque temporibus, post discessum Domini Clodovei Regis, religiosa et optima conjux ipsius Domina Baldechildis Regina, cum parvulo filio Rege Chlotario, inprochensibiliter regnum gubernabat Francorum, et ab omnibus Pontificibus, vel Procæribus cunctoque populo regni sui, ejus meritis compellentibus, mirè diligebatur affectu. Erat enim religiosa, et Domino multum devota, Ecclesiarum pauperumque curam gerens. Cum magno igitur vigore animi utiliter gubernabat palatium. Cum Pontificibus autem et Primatibus populi sui consilium accipit, ut regali villa, quæ dicitur Kala, monasterium construeret puellarum, quibus eam ad legitimam aetatem præfatus filius suus Dominus Chlotarius pervenisset, et regnum sibi commisit per semetipsum regere potuisset, tunc ipsa, relicta enim regalem, sub religiosis ordine in supradictum ingrederetur monasterium. Et vero quod omnino ipsa mirò diligebat affectu, et diligebatur a cunctis, complacuit consilium universis, ac consensus in omnes præbuerunt. At illa, ut erat prudens et copiosa, sub*

Ex vivo

ad Episcopatum crebit

divino sito

la. vita cum S. Philiberti vita

S. Frodoberto donato nem fundi confert

lata co nobiliu religio

probantibus procedit

Origo vera e Saxonum gentis,

Angliam tenebat

Nomen ejus quo variis

S. Bathildis pulchra et ingeniosa

valiam rem cum filio

S. Leodegarii ad aulam vocal.

EX VARIIS.

omni celeritate monasterium ibidem construere præcepit, et futura prævidens necessariam ancillis Dei substantiam delegavit.

13 Jamque præparato diligenter cœnobio, animo revolvère cepit, quam meritis et honestate seu moribus puellarum reperiret dignam, de qua fidens gregem sacratarum Virginum, ibi adunatum sub norma sanctæ religionis, ei committeret. Cumque de multis multa audiret, istius sanctæ puellæ Bertilæ felici fama percurrente, pervenit per relationem fidelium notitia usque ad aures regales Dominæ Baltechildis gloriosæ et Christianissimæ Reginæ. Quæ gavisa est de ejus sanctitatis exemplo, et illico accepto consilio decrevit, ut hæc super sanctas feminas, quas pro Christi amore et S. Mariæ reverentia in cœnobio supra nominato congregaverat, Matrem constitueret, et Domino dispensante postea perfectit. Magna siquidem eum devotione et humilitate Dominam Teutlehilldem poposuit Abbatissam, ut ex suo monasterio aliquas famulas Dei sibi destinaret, quæ summa regere deberent cœnobium. At illa percunctata diu sanctam supplicationem Reginæ denegare non potuit, sed sponte gloriose Dominæ ad petitionem satisfacit, præfatamque Dominam Bertilam cum quibusdam sanctis puellis spiritali Matri Dominæ Baltechildi cum summa diligentia et honore debita, ut decebat, per magnum Sacerdotem Dominum Genesium ad Kalæ supra dictum sanctum cœnobium perducere præcepit. Utque omnis illa congregatio velut matri spiritali ei commendaretur, prædictæ Dominæ Reginæ presentialiter suggestit, ipsa de ejus religione et pudica conversatione. Quas illa gloriosa Baltechildis Regina velut manus carlestæ cum magno honore suscepit, et sicut ei mandatum a Dominâ Teutlehillde fuerat, omni regiminis super omni cœnobium ei imposuit, atque Abbatissam esse præcepit.

14 Interea gloriosæ Dei famula Baltechildis Regina, quandilibe ad ministerium gubernandumque rerum statum principatitatis cura constringeretur, et velut sub onere gravi desiderat, mentem tamen ejus amor Christi et religionis devotio possidebat. Jamque Domino Clodovio illi ejus adnito, cum consensu optimatum suorum, relicta cura regalis palatii, Christo Domino militatori in monasterio, quod ipsa construxerat, supràscriptæ sub obedientia domini Bertilæ ac subdidit Abbatissæ. Cum magna igitur veneratione, sicut dignum erat, et meritum ab ea vel ab omni congregatione puellarum suscepta, usque ad diem ultimum in sancta religione permanere decrevit. Quod cœnobium pariter communi consilio tum in adflictiis et afflictiis, quam et sanctitatis exemplo miridem ornaverunt. Et quibusdam interjectis : Sed postquam Dominâ Baltechildis Regina summi in omnibus complevit devotionem, in pace migravit ad Christum, ac honorifice inibi est corpus ejus sepultum. Meminit Corbeix et Châlva a Bathilde edificatæ Sigehertus in Chronica an. 662.

15 Illustriora etiam sunt quæ in vita S. Wandregisili 22 Julii de eadem sanctissima Regina memorantur : Postquam vita decessit Clodovius Rex, remansit Baltechildis Regina cum tribus filiis, Clotario, Childerico, ac Theodorico. E quibus Clotarius, qui major natu erat, instigim adeptus est regni, rexitque populum occidentalium Francorum annis quatuordecim : et, quod pater ejus inchoaverat, prædictum locum piis largitionibus ac privilegiis sumæ auctoritatis devote studuit ampliare. Terminos etiam ipsius loci, prout voluntas venerandi Patris Wandregisili erant, devotissimo auxit. Quod autem annis 14, adumstrasse regnum Clotarius III, dicitur, eodem pertinet quod in fine ejusdem vite habetur. Requievit sane isdem venerandus, ac cum omni honorificentia nominandus beatissimus Pater et Sacerdos Domini Wandregisilus anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi sex-

centesimo sexagesimo quinto, indictione VIII, pontificatum agente Romanæ Ecclesiæ anno IX, Papa Vitaliano, porro tertii Lotharianni regni undecimo.

16 In eadem quoque vita hæc narratur : In prædicto namque cœnobio viro Dei cum suis commoranti, cum nulla alimentorum solamina essent, Balfridus Cellerarius eidem patefecit. Cui ille : Potest, inquit, conditor rerum suis in deserto famulis parare mensam, qui multiplicatione quiaque panum satiavit hominum quinque millia. Itaque juxta conductum viri Dei evenisse contigit. Monuit namque per visum Baltdem Reginam pietas divina, ut famulo Christi intra eremi vastitatem consistenti necessaria ministraret. Quæ expergefacta onerata vehicula servo Dei dirigit. At ille gratias honorum omnium largitori rependit, qui ope solita servis suis semper presens adforet consolator. Sicque accepta benedictione, qui hæc alimenta tulerant calle quo venerant repedarunt. His diebus, id est, anno VII, tertii Regis Lotharii, qui erat regiminis prædicti Patris annus decimus quintus, isdem vir Domini ad eundem Regem accessit, et privilegium regis confirmationis super area præfati cœnobii liberalissima datione suscepit. Celebrata erat in territorio Castrensi, in eo palatio quod diminutio vocabulo censetur Palatium.

17 Ac paullo post : Spiritum quoque prophetiæ divinitus illi collatum non dubitamus, ita ut quæ ventura essent, plurimis innotesceret. Profecto notum est, eum crebro prædixisse ventura, quæ postea constant fuisse impleta : namque Reginæ relictæ Bathildi Clodovii Regis, obitus triarcharum filiorum ac successiones insinavit. E quibus Lotarius, qui major erat natu quartumdecimum regni agens annum, consortiis subito carnit humanis. Deinde Hildebertus tenere ab insidiatoribus interemptus, a præsentibus sublatus est vita. Tertius quoque Theodoricus superstes matris, regni suscepit gubernacula. Sicque juxta viri Dei prophetiam evenisse manifestum est.

§ IV. S. Eligii de ea et filiis prophetia. Funus illius ab ea curatum. Splendor vestium abdicitus.

Præclara sunt quæ ad S. Bathildem pertinentia commemorat S. Ambrosius in vita S. Eligii Episcopi Tornacensis et Norimaniensis. Sunt et alia multa, inquit, quæ familiariter loquens sæpe prophetando prædixit, sicut et de morte quondam Gariberti Regis, quam sicut prænuñtiavit, ita post paullulum evenit, et de morte Dagoberti inelyti Principis, necnon et de nativitate Clotarii junioris. Nam cum adhuc in utero esset inditus, et Regina magnopere ob id pavaret, verens ne feminam ederet, et ob hoc regnum succumberet; veniens ad eam Eligius, alacriter eam recreavit, atque coram omnibus puerperam vocitans, partum ejus masculinum prænuñtiavit futurum : summique filium ex mysterio regenerationis sue fore prædixit. Nomen etiam pueri adhuc in alvo inquisit : et ad hæc etiam certius tenenda quoddam officium quod parvulo posset aptari, fieri rogavit, atque ad usus ejus usque dum maseceretur, custodiri jussit. Hæc autem omnia, sicut prædixit, ita demum rerum eventus prælevit. Nam et Regina filium protulit, et Eligius eum filium habuit, ac nomen Clotharius, quod dudum indiderat, vocitavit.

19 Post hunc multiplicavit quoque Deus scholam ejus, et genuit adhuc filios duos : sed cum tres jam procreati essent parvuli, et Rex a Regina puellæ grateque consistentem, talem relationem a diabulo illis Eligius prædixit. Aspiculam, inquit, in visione nocturna, cum solem circa tertium diem horam propertantem clareque præducentem, subito nusquam comparuisse. Cumque adhuc informæ prodigium sceleris intendere, conspexi illico et ecce cum quasi media oborta

divino monitu mittit ejus monachis an nonam

S. Bertilam a B. Teutlehillde impetrat,

etque præfati

filii evolutura ex eo intellit gii.

sub ea fit typus sanctissimo-nitula

S. Eligius prædixit S. Bathildi nasciturum filium

S. Wandregisili multa habetur

in visione cernit quæ edent et filius erat eventura,

oborta luna, tribus circumquaque vallata stellis, eum tenere tramitem visebatur, quo sol recurrens quotidie vertitur. Itaque cum et hoc portentum attonitus expectarem, mox inter mirantis obtutum stellis permanentibus, luna fortuito exempta est. Post hæc vero cum enixius tres illas considerarem stellas ad horam pene meridianam accedere: ac vicissim suis radiis sese repercutere, ea quæ eximior videbatur ex improvise sublata duas tantum reliquit in propatulo. Deinde cum simul duæ illæ comitari viderentur, dicto citius una earum obscurata atque subtracta, una tantummodo remansit in palam: quæ sola recto tramite solis cursum initans, magno demum fulgore rutilabat; quantoque amplius ad Occidentem declinabat, tanto uberius claritas ejus late propagabatur. At ubi ad ultimum occidui locum pervenit, tantum claritatem suarum lampadarum profudit, ut potissimum solis claritatem superare videretur.

caque prædi-
cit

20 Hic est itaque ordo visionis: Post mortem Clodovei Regis, nam absque dubio cito defungetur, aliquanto tempore hoc obtinebit regnum Francorum relicta ejus Regina cum tribus parvulis. Postquam vero et ipsa regno fuerit exempta, tribus filiis in regno relictis, unus demum ex ipsis cadet: et post hoc haud longo spatio, ex duobus quoque regno unus privabitur: tertius vero solus monarchiam regni indeptus dilatabitur super omnes affines suos, atque magnificentabitur, et obtinebit sub ditione sua tria hæc regna; et sic visio hæc consummabitur, Hucusque Eligius. Sed nos minima diffidere convenit, quin verba ejus consequantur effectum; præsertim cum hæc jam aliqua ex parte completa cernamus: cetera vero, quæ nondum impleta sunt, ex consideratione præcedentium impleri e proximo non dubitamus. Nam secundum ejus sententiam et Rex Clodoveus infra paucum tempus, hoc est, anticipans triginta dies, in pace obiit, et ejus demum relicta Regina cum parvulis paucis annis regnum obtinens, postmodum jure regio exempta, filios in principatum reliquit. Ac non post multos annos major natus ex ipsis, qui potissimum jus tenere videbatur, dum quiete tranquilloque regnaret, diem obiens, duos superstites fratres reliquit. De ipsis jam quid agatur solius Dei judicio diffiniri convenit. Hæc igitur et alia complura his similia, quæ prosequi longum est, plerumque Eligius prophetiæ gratia afflatus præcunctavit. *Ex his clare patet, quod et ab aliis traditur, atque in vita quoque, S. Bathildem evente atheno Clotario in monasterium Calense accessisse: unde refertur, quod Bmetus scribit, eam post duorum filiorum mortem, regnante jam Theodorico petuisse succedendi facultatem, nec statim impetrasse. Si Kemp. gubernasset etiam cum Theodorico et Hildericis, vel impedisset quæ facta sunt flagitia, vel esset ipsa rerum turbine oppressa.*

que et cre-
nere.

S. Bathildis
vult S. Eligii
corpus Calam
transferre.

21 Demum narrata ejusdem sancti Antistitis Eligii morte, de Bathildis erga eum pietate ista subdit S. Audouenus: Facto autem mane convenit ingens in oppidum utriusque sexus multitudo. Affuit etiam et Regina Bathildis cum filiis et Optimatibus et exercitu copioso; quæ velociter oppidum ingressa, celerique cursu funeri accurrens, ingenti voce in fletum prorumpit, plorans atque ejulans quod eum visum minime reperisset. Cumque diutissime feretro incumans lamenta gemmaret, rogat interim preparari quemadmodum corpus beati viri ad Calam monasterium transferret. Sed cum voluisset eum levare, et non prevalesset ex loco movere, tristis admodum effecta, indixit Ecclesie triduanum jejunium celebrare cum silentio. Quod eum fieret, ipsa quoque cum Optimatibus suis pariterque cum Clero indigner persistente, indesinenter per illud triduum excubiæ celebratæ sunt.

pe immodice

22 Dum hæc igitur agerentur, ipsa venerabilis Regina nimis intolerabiliter lugens, nullo genere a fletu

cohibere se poterat. Denique cum ex nimio dolore absentiam sancti viri fere non posset, tandem ut desiderio suo satisfaceret revelata ejus facie in lugubre osculum ruens, cepit manus pectusque lambere, ac genas copioso lacrymarum imbri profundere: et ecce repente, dum sacrum corpus exosculans palparet, miraculum non sitendum illico contigit. Nam cum esset hiemale tempus, et corpus jam dudum mortuum totum decumberet gelidum; fortuito unda sanguinis ex naribus jacentis profluens cepit ubertim genas Sancti rigare. Quod videlicet conspicientes Episcopi et Regina Christianissima, confestim suppositis hinc inde linteis, summa cum diligentia, quousque sponte decurreret, sanguinem collegerunt, ac pro magno munere servandum deinceps in pignoriis segregarunt.

EX VARIIS
dum lacry-
mans ad oscu-
latur.

profuit ex eo
copiosus san-
guis

23 Interea ut predictum est, jejunio expleto, sagtatebat omnimodis Regina, ut quoquo modo corpus sancti viri in Calam monasterium suum transferret. E contra alia pars conabatur eum Parisins civitatem deferre: utrisque tamen obstabant cives Noviomagenses, justissimam sibi hæreditatem membra sui Antistitis vindicantes. Hæc ergo modo orta erat inter eos altercatio, pia vicissim devotione pro sancta rapina decertantes, quinam justius ejus mererentur reliquias ac sepulturam possidere. Sed cum Episcopi, et præstantiores quique qui aderant, partibus Regine faverent, atque ad ejus monasterium eum deferendum decernerent; orta est ingens vociferatio et tumultus magnus ab universa plebe Noviomagensi. Tunc Regina consilio prudenti utens, et judicio Dei omnipotentis causam committens ait: Seponantur jam ambages verborum, et si est Domini voluntas aut Sancti hujus, ut illic eum quo ego cupio, sine ulla jam dilatione levetur: sin vero alias, modo probabimus. Post hæc verba cum necessissim ad feretrum, et tentarent eum levare, tanto pondere depressum senserunt, ut ne movere quidem a loco illum possent. Deinde alii atque alii vicissim sibi succedentes nihil uspiam prævalere potuerunt. Postremo omnium Regina accedens, ipsaque per se probare volens, ulnis exertis ac relinchiatis cepit pulsare utrum vel unum feretri cornu valeret movere. Cumque totis viribus indigner nitens pugnaret, et quasi montem immum pulset, nihil proorsu prodece potuit.

post tentam je-
junium adhuc
manet immo-
bile:

24 Tunc ergo conversa ad Optimates, ait: Ecce jam liquide cognoscimus, non esse voluntatis ejus, ut eum alicubi feramus: concedamus igitur huic plebi vel inviti, quod hactenus nolimus voluntari. Placuit autem consilium cunctis, et decreverunt uno ore omnes in eodem oppido eum sepelire. Itaque post hanc definitionem eum rursus feretrum levare tentarent, tanta mox celeritate levigatum sublevatumque est, ut facile jam a duobus portaretur, qui ante horam nec a pluribus movebatur. Quod miraculum cuncti cives cum Regina cœnentes, gloriam Domini magnificabant, dicentes: Magnus et mirabilia sunt opera tua Domine Deus virtutum, et mirabilis es Deus in Sapientibus. Deinde cum jam deferretur corpus ad sepulcrum, tota pene civitas ruit in obsequio funeris eum luctu. Nam et Regina devota, cum esset hyemalis tempore palus immensa, nullatenus suaderi potuit, ut vehiculo uteretur equi, sed pedestri et gravi labore sequens feretrum per paludem, lamenta continua eam omni sociabat familia.

abducitur ab
eum Noviomagen-
sibus et facile
moveretur

Bathildis fu-
nus portatur.

25 Illud etiam annotandum credidi, quod nuper hinc post obitum suum vir beatus in visione nocturna cuidam personæ, in aula Regis habitanti, apparuit: eum in habitu præfulgido assistens, præcepit, ut sine aliquo cunctamine adiens Regnam Bathildem commemorare eam deberet, quod insignis auri gemmarumque ornamenta, quæ adhuc in cultu habebat, ob Christi jam reverentiam deponere non gravaretur. Quod cum ea, cui jussum erat, silendo præterisset,

S. Eligius per
quendam inter-
lio in visione
admonuitur.

apparuit

EX. VI.

apparuit nihilominus et nocte secunda, atque eadem qua: pridie serio commouit. Sed cum nec tunc quidem præsumpsisset ex visione Regina: quicquam intinere; tertia nihilominus nocte cum magna apparens comminatione, eadem, que prius mandaverat, ingenando subiunxit. Cumque nec sic quicquam Regina: auferret indicare, immissa subito febre corpori cepit vehementer angui. Quem cum Regina: agrotantem visitaret, causas agrotationis seiscitati studuit. Tunc aeger opportunitate inventa, secreta cordis detexit, mandataque Regina: indicavit, atque omnem ei tenorem visionis exposuit.

denotata Bathildis ut varia ornamenta deponat

26 Nec mora: et post rerum narrationem discedente extemplo febre convaluit, sanitatem pristinam recepit; Regina vero non ambigua de Confessoris adoratione, omnia a se confecta ornamenta rejecit, nec, præter brachiles aureos, super se quicquam ornamentorum reservavit; omnia in elemosinis dispersione, compuncta quoque in crucis opere aptans, quam nimirum elegantem perficiens, ad caput S. Eligii stabiliri præcepit. Jussit præterea et crepam ex auro atque argento iurifice fabricari, quam super Confessoris membra deponere deberet. In quo opere copiosam molem auri et argenti ipsa præbuit, dicens: Hic beatissimus multorum Sanctorum fabricavit sepulchra, et ego, ut dignum est, si quivero, fabricabo ei memoriam. Factumque est ita. Et cum stabilita in locum tutandi fuisset, tanta deinceps copia auri vel gemmarum in fibulis ac diversis speciebus a potentibus eodem in loco collata est, ut eam sermo narrantis vix sufficiat exponere. *Hæc ibi. Quid hic crepam, nondum eratimus. Binettus capsam interpretatur ad condendum sancti Antratis corpus. Alibi crepa, capra silvestris dicitur, que nota huc non fuit.*

paret illa episcopi tumulum ornatum

27 Hæc ergo occasione factum videtur, ut cingulum aurum (quod in priore vita in. 8, in secunda II, narratur) in elemosinam religiosis viris mitteret Binettus in vita Gallica cap. 4, scribit, quærente ararium Prefecto exhiberi ab ea pars ejusmodi largitionibus regios thesauros, ipsam, cum aliud non haberet, cingulum donasse in elemosinam.

etiam, cingulum dicitur in elemosinam

§ V. *Caritas S. Annoni, sive Delfini, an per Bathildem curata.*

Infante apud Wilhelmu Malmesburiensem lib. 3, de gestis Pontificum Angl. S. Bathildis nomen aspersum est probrum. Nam de S. Wilfrido, qui post Eboracensis Episcopus fuit, coliturque 12 Octobris, ita scribit: Cum plurimum in Urbe moratus esset, Lugdunum ad Dalfinum Archiepiscopum removit. Qui cum eum nihilo segnitate indulgentia exceperit, hoc confederati sunt pacto: pergrinus adeptus in filium et Clericus factus; Archiepiscopus electus in patrem, qui sedulitate benevolenti omnem memoriam rectus in patriam ab animo Wilfridi deleverat. Sed invidit diabolus Wilfrido Galliam, Dalfino longiore vitam; Bathildi Regina: furias infernales immittens, ut eum post novem, quos trucidavit Episcopus, acenuclaret in decimum. Mandaverat per satellites illi ut veniret; fortior ille malis, quamvis eum non lateret muliebris nequitia, venire properavit. Quem cum continuo carnifices gladiis exceperint, adolescens Anglus mirabile constantia prope in ipsos enses immergens, consorsortium paternæ necis stitit. Sed licet jam expulatus, jam protenso jugulo, miseratione lanistarum Angliæ suæ reservatus est.

Caritas S. Delfini Bathildis impugnat a Malmesburienso,

29 Idem Episcopi martyrium commemorat Beda lib. 3, hist. Eccl. gentis Angl. cap. 20 Et cum menses aliquot, inquit, ibi studii occupatus scribis exegisset, rediit ad Dalfinum in Galliam, et tres annos apud ipsum commemoratus; attonsus est ab eo, ut in tanto habitus auro, ut haeridem sibi illum facere cogitaret. Sed ne hoc fieri posset, Antistes erudeli morte

anno, Bathildis a Beda

præceptus est, et Wilfridus ad suæ potius, hoc est, Anglorum gentis Episcopatum reservatus. Nam Brunehilda Regina missis militibus Episcopum jussit interfici: quem ad locum quidem, quo decollandus erat, secutus est Wilfridus Clericus illius, desiderans cum eo (tametsi ipso multum prohibente) pariter occumbere. Sed hunc ubi peregrinum, atque oriundum de natione Anglorum, cognovere carnifices, pepercere illi neque eum trucidare cum suo voluere Pontifice. At ille Britanniam veniens, conjunctus est amicitias Alfridi Regis: hæc ibi.

30 Hinc occasio præbata manibus scriptoribus est, Dalfinum Martyrem Lugdunensem Episcopum, ab Annonio diversum, statuendi, a Brunehilda Suseberti vidua, cum Childeberti filii liberti Theoderico et Theoderico tyrannidem excecavit, trucidatum. Ita Baronius to. 8, ad an. 614, nu. 4. Aliud etiam nefandum sacrilegium his additum est ab impia femina. et enim virum sanctissimum necandum jussit Delfinum Episcopum Lugdunensem, ut Beda testatur etc.; recitat que modo retulimus Bedæ verba. Baronium alii sequuntur: Joannes Severus in Chronologia Episcoporum Lugdunensium; Dalfinus, inquit, præmittitur quidem a solitario Campegio et in tabulis Democharis. Verum insignitur Præsul ac Episcopus Lugdunensis apud primævum Venerabilem Bedam in historia gentis Anglorum, tomo 3, suorum operum, qui testatur eum sibi per familiarium habuisse pium Wilfridum Antistitem Anglicanum, etc. Joannes Chem: Dalfinus familiaris fuit Venerabili Bedæ, apud quem Roma rediens Lugduni per tres annos conamorus est, donec videnter occisus fuerit jussu Brunehildis Regina: anno salutis 614 secundum Baronium, etc.

et alius, qui seniores eum faciunt.

31 Theophilus Raynaudus noster in Indiculo SS. Lugdunensium: S. Dalfinus Episcopus Lugdunensis et Martyr, nobilissima stirpe et opulenta, ut intelligitur ex illis que de eo habet Beda. Ejus martyrium a Cardinali Baronio ex rerum Gallicanarum scriptoribus agnoscitur et statutum anno Christi 612, attingiturque a Beda proxime laudato. Afirmat enim S. Dalfinum ab impie Brunehilde emissariis interfectum, eadem, ut reor, ex causa, ex qua paullo ante ejusdem Regina: opera crescit in Lugdunensi agro fuerat S. Desiderius Viennensis Episcopus, de quo mox; quem videlicet eadem constat; quod loqueretur de divinis testimoniis in conspectu Regum et non confunderetur. Et paucis de S. Wilfrido interjectis, Suspicio apud aliquos fuit inquit, S. Dalfinum non alium esse quam S. Eneumundum; quod S. Eneumundi actorem scriptor præfetur, se Eneumundi sive Dalfini gesta scripturum. Verum capedo temporis que inter utriusque mortem interessit, et Principes sub quibus passi memorantur; modis item et locus passionis, adeo utrobique distinguuntur, ut nullo modo possint Eneumundus et Dalfinus, de quo agimus, in unum conflari. Esto Sanctus quoque Eneumundus agnominatus sit Dalfinus, ut illa acta significant: forte ex eo quod simili ex causa passus sit, ex qua antecessor ejus Dalfinus. Ceterum Dalfinus eandem cum S. Desiderio alem, Brunehildis Regina: tempore et jussu subit, Lugduni capite plexus, sub annum ut aream 612. At S. Eneumundus regnante, Clodoveo II, annis circiter quinquaginta post Brunehildis obitum, sub annum Christi 667, confossus est Cabalone. Itaque omnino cogimur, distinctum a S. Eneumundo Sanctum hunc Dalfinum agnoscere.

et omnino a S. Annonio diversum;

32 At si totum illud Bedæ caput accurate legissent viri illi eruditissimi, facile intellexissent mendum esse in vulgatis Bedæ exemplaribus, in quibus Brunehilde nomen pro Baldechilde scriptum a sciolo quopiam librario, qui cum piorum Antistitem eadem alienam a benignissimis Bathildis moribus sciret, Brunehilde pñas eam tribuit, novum etiam fortassis affinitate deceptus, aut litterarum, quibus nomen expressum erat, contractione.

sed fallitur in tempore.

contractione. Verum testatur isthic Beda S. Wilfridum ab Ercomberto Cantu Rege cum S. Benedeto Biscopo Romam missum; postquam rediit junctum esse amicitias Aldfrili Regis, filii Oswii; postea Episcopum consecratum ab Agilberto jam Parisiensi Episcopa cum esset annorum 36, exegisse in episcopatu annos 43, obiisse eo anno quo Conventus Rex Merciorum, et Ossa filius Sigleri Regis Orientalium Saxorum, e Britannia discessere, Romam versus, pontificatum habente Constantino, qui anno 708, 7 Martii Sisinnio successit. Florentius Wigornensis anno Christi 709, contigisse Wilfridi mortem scribit; unde sequitur anno 664 consecratum, anno 634 natum, a Brunehildis rege vigesima primo. De tempore primæ peregrinationis Wilfridi in Urbem equinus supra XII Januarii ad Vitam S. Benedicti Biscopi, pleniusque agemus de tota ejus ætate XII Octobris.

33 Atque hic illud omittimus, portentosum memorie rel calami lapsus esse apud Juvenem Chem, qui cum S. Dalfinum vel sub Brunehilde occisum, scribit tamen famulatum fuisse Venerabili Bedæ: cum Beda anno Christi 681, ætatis suæ septima, S. Benedeto Biscopo in disciplinam traditus sit. Pollitur quoque, etsi levis, Raynaudus, dum Baronnium ut ex rerum Gallicanarum scriptoribus asserere S. Dalfini martyrium, cum Baronnus unicuique Bedam, nec anno 612, sed 614, nec modus locisque passimus Dalfini et Anemundum, ut ait, discrepant, non enim Lugduni occisum Dalfinum Beda scribit. Nec demum regnante Clodoveo II, occisus est S. Anemundus, sed filio ejus Clotario cum matre.

34 Ageamus de S. Anemundo, sive Enemundo, qui Gallis S. Chamaent dicitur, 28 Septembris. Non vidimus quidem hoc tenens ejus Acta, verum ex us que auctores jam refutati de eo scribunt, omnino licet colligere eundem esse, quem Beda et Malmesburienensis Dalfinum vocant. Et testatur Severus ita in illis actis legi: Igitur Dalfini seu B. Anemundi Martyris vitam exponam. Ejus vite hoc dat compendium idem Severus: S. Anemundus filius Sigomii Dynaste Romanæ, creati Lugdunensis Præfecti, antea optime Clodovei II, Francorum Regis, patrius fuit Clotarii III, ejus primogeniti, et horum Regum dilectissimus semperque a secretis Consiliarius: ob quam Regis gratiam, ac singularem Præsulis virtutem, Ebroinus Palatii Martii Magister, invidia perperam ementis, eum apud Clotarium Reginamque matrem Bathildem fraude atque mendaciis accusavit lesæ majestatis. Tandemque ita obtinuit, ut missi sua arte sablites. Antistitem Lugduno, quo e curia relegatus fuerat, ad Principis conspectum perducens devinctum, perfide autoptam eo appulis et necavit, veredes legitimam accusationis ipsius purgationem, et in gratiam regressum. Eundem fere de S. Anemundo alii memorant.

35 Quod ergo? Sanctissimum Regnam Bathildem tanti sacrilegi ream agemus? Eum apud externas gentes famam fuisse, ex Beda licet colligere, atque ita iudicium et præsetulere sicuri, et credi in Gallia voluit Ebroinus, quo suam alieni nominis obtenta crudelitatem excusaret Acerbus tamen scripsit Malmesuriensis, qui 500 annis post rixit, quom ut petierit non in nomine aut personæ Bathildis errare. Sausanus, qui recte annuallertit unum eundemque esse Anemundum et Dalfinum, existimat eum interfectum esse postquam S. Bathildis jam erat carceribus inclusa. Gualthelmus Paradimus historia Lugdunensis lib. 2, cap. 16, scribit apud Reginam Bathildem ab eapio Ebroino occisum Anemundum, ejusque fratrem provincie Lugdunensi præfectum, quam aliquot adversus regni involuntatem machinarentur, eumque nimium credulum, filio Clotario, viz principio fidem habenti, idem persuasisse, atque hoc animum ut miser quod vellet de eis statueret, relegatum ad suam Ecclesiam Anemundum, fratrem securi percussum mox ipsam Antistitem Lugduno abluetum captivum, et cum jure tuæ se innocentiam suam velle dicere.

ceret, indicta causa trucidatum, instigante prærege Ebroino, ut erat impatiens consortis in summa præfecturæ administratione. Ita Paradimus, qui cum deinde inter eos, quos persecutus est Ebroinus, S. Lambertum recenset, non bene Ultrajectensem vocat, qui Trajecti ad Mosam Antistes fuit, cum Ultrajectum necdum Episcopos haberet.

36 Raynaudus negat intervenisse ad hæc eadem perpetranda S. Bathildis auctoritatem: Clodoveo, inquit, post annos aliquot vita functo, vir sanctus artibus Ebroini Germani, Majoris regis Domus, hominis crudelissimi et vaferrimi, erga sacros autem homines pessime affecti; in suspicionem una cum fratre vocatus est apud Clotarium, et etiam, ut Paradimus de suo addidit, apud S. Bathildem Regis matrem. Quod sanctæ Regina probrum omnino rejicit. Non quod priusquam in regie Domus Magistrum promoveretur Ebroinus, sancta femina illic a conjugis Clodovei morte, pertensa seculi in monasterium Calense se cesserit, ut divinat Rubinus; hæsisse enim aliquandiu in Palatio, et regni negotia eum Ebroino tractasse, habetur aperte in ejus actis, quæ in Surii appendice extant: sed quod inscia plura S. Bathilde, vir sanctus calumniis oneratus sit apud Clotarium, multoque magis eadem Bathilde nullatenus conscia sit vita multatus, id enim sancta Regina tantum abest ut mandavit, vel fieri consenserit circa optimum Præsulem, ut potius instituta omnino videretur, ne inultum abiret si rescivisset, vel ea regionum consilioerna partecipe ac negotiorum administra tractatum esset. Quandoquidem ut Sigebrandi, nuppi ceteroquæ, eoque gradu indigni Episcopi eades multa abiret, Regii ministri curat successione per sanctam Reginam toties expetita, ac tunc tandem concessa, facilitate perfecimus.

37 Omnino assentiamus veri doctissimi sententia de innocenti Bathilda existimamus licet eam episcopum auctoritatem, cum injecte Episcopo sunt nomis, tum ne quis eum auderet defendere, tum ut in eam invidia facti redundaret; quo factus posset ejus postea libefactari quoque auctoritas, quam suis consiliis adversaturam sentiebat Ebroinus. At quod Sigebrandum inopiam vocat Raynaudus, non suffraganum. Nemo peja pronuntiare debet, quam probetur esse. Auctor vite S. Bathildis, solum superbie crimine eum arguit, Nisi commotio illa fuisset, inquit, per miserum Sigobrandum Episcopum, ejus superbia inter Francos meruit mortis finem. Quod miserum solum appellat, scribens tamen, ut verissimile est, vivente adhuc Ebroino, et solum superbiæ mortis causam præbuisse ut, satis indicat non alius infamem fuisse scelerybus, et mortis auctorem Ebroinum existisse, eundemque Bathildi recessum suasisse, ne al exciretur: plene ut suspicemus etiam innocenter fuisse Sigobrandum illum, quod etiam Buetius cap. 6, innuit, scribens fuisse Antistitem Sigobrandum, ob superbiam Francos invisum, sive verum al crimen fuit, sive fictum; expositum saltem eum fuisse publice iudicæ. Quod si Sigobrandus ille Anemundus fuit? Ex eone Sigomus filius fuit, quo alludere videtur Sigobrandi nomen. Et forte cum secularibus studiis vacaret, Sigobrandus dictus, post Anemundus. Quod quod inter Francos superbia elatus dicitur quasi ipse non fu rit Francus: et erat Anemundus Romanus. Sed de hoc plenius 28 Septembris. Nicolaus Harpsfeldius hist. Anglo. seculo 7, cap. 29, consulto credit S. Dalfini auctorem retinet. Cum eo tempore, inquit, turbata rep. quorundam tyrannide, Dalfinus ad applicum mortemque rapta cecit, etc.

§ VI. De S. Radegunde Virgine.

Surgit hic ab alma matre Bathilde Radegunda Virgo non debuit, cui tot est veribus obstrata: ob eam de sacra fonte suscepta, ad pietatem erudita, in carum velut brachis illata, eodem condita post mortem loco, eadem in

vel potius ignari.

Ecce Sigobrandus ille e qui Dalfini, et Anemundus

S. Ineleganti Virgo

et alii

Idem Dalfinus et Anemundus

ejus carit

ab Ebroino curata

non post seculum S. Bathildis

se et ea cum ead.

mino, et Principibus se ostendebat ut mater, Sacerdotibus ut filia, juvenibus sive adolescentibus ut optima nutrix, eratque amabilis omnibus, diligens valde Sacerdotes ut patres, et monachos ut fratres, pauperes ut pia nutrix, largasque elemosynas distribuens singulis; Principum honorem conservans consiliaque eorum congrua retinens, juvenes ad religiosa studia semper exhortans, Regi humiliter et assidue pro Ecclesiis et pauperibus suggerens. Jam enim sub seculari habitu Christo ministrare cupiens, frequentabat orationem, quotidie commendans se Christo Regi coelesti. Quam ipse Rex pius consolans juxta fidem et devotionem ejus, dedit ei adiutorium suum fidelem famulum Abbatem *g* Genesium: per cujus manus ministrans ipsa Sacerdotibus et pauperibus, pascibat egenos, et induebat vestibus nudos, studioseque sepelire ordinalat mortuos: dirigens per ipsum ad conobia virorum ac virginum auri vel argenti largissima munera. Qui ipse Christi famulus Dominus Genesius, postea Christo jubente Lugduno Galliae ordinatus est Episcopus: tunc enim in palatio Francorum erat assiduus, per quem, ut diximus, ipsa Donna Balthidis una cum Regis Clodovei imperio, et suggerente ipso Dei famulo, in cunctis pauperibus larga procedebat Regis elemosynam per loca multa.

a Non Syria, sed Anglia: ut ante dictum.
b De hoc illustri viro pluribus actum 16 Jan. ad vitam S. Pusei.
c Falsissimum est quod habet Petrus de Natal. Cum autem uxor Hereonacobi defuncta esset, et ille Balthildem in conjugium assumere vellet, illaque nubere recusaret, in deserto insulam occulte fugam arripuit, et aliquibus annis in eremo faintavit: processu vero temporis reperta, et que esset agnita, a Rege Francorum Dagoberto uxore caritate, ad elegantiam ejus pulchritudinem, in sponsam deducta est. *d* Hic Loutsinellus sive Loutsinellus appellabatur in historia miraculorum S. Eusebii: e Sociis Dagoberto patri, sub infamia anni 645 mortuo, Clodoveo II.
e Hinc patet, vitam hanc sub Theodoro esse filium esse verisimilem. In altera vita hinc puerum fuisse exponitur.
g Saussanis I Novemb. obisse S. Genesium scribit, eodem a Virginius kalensibus 6 Novemb. ab Ecclesia Lugdunensi 14 April.

CAPUT II.

Regni administratio, pia opera.

Quid plura? Deo jubente Rex Clodoveus vir ejus migravit a corpore; relictaque sobole filiorum cum matre, suscepit illico post eum filius ejus Clotharius quondam Francorum regnum. Tunc etenim praefatus Balthildis Principibus, a Chrothberto Episcopo Parisiaco, et Domino *b* Anselmo, seu et Ebroino Majore domus, cum reliquis senioribus vel ceteris quam pluribus, et regno quidem Francorum in pace consistenti, Tunc enim nuper et Austrasiam pacifico ordine ordinante Donna Balthilde, per consilium quidem seniorum, receperunt a Childerico filium ejus Regem Austr. Burgundiones vero et Franci facti sunt uniti. Et credimus Deo gubernante juxta Donnae Balthidis magnam fidem, ipsa tria regula tunc inter se tenebant pacis concordiam.

6 Factum est tunc per eam, nutu Dei, et exhortantibus bonis Sacerdotibus, ut hereticis *d* Simoniacis, quae pravo usu maculabat tunc Dei Ecclesiam, ita ut dando praemia contra ordinem susceptus acciperet, ut praefata Donna Balthildis hoc inquam nefas prohiberet, ut nullum praemium pro percipiendis sacris gradibus omnino interiret. Ordnavit etenim, imo per eam Dominus, ut et alia pessima et impia essent consuetudo, pro qua plures homines sobolem suam interire potius quam nutrire studebant, dum dividebat actiones publicas quae ei ex consuetudine ingerebantur accipere, ut illis ex hoc gravissimum rerum suarum inferrent damnum. Prohibuit hoc ipsa Donna pro mercede sua, ut hoc nullus facere praesumeret. Ex quo facto equosam et valde magnam mercedem expectat.

7 Quis enim valeat dicere quanta et quam magna commoda, per religiosorum conobia largiendo into-

gra praedia, et silvas magnas ad cellulas, seu monasteria construenda concessit? Quod etiam et ipsa, velut proprias seu et peculiare Dei causas, id est, Kala in e Parisiaco Deo sacratas puellas conobium magnam Virginum edificavit. Ubi Dei famulam religiosam valde puellam *f* Bertillam, in locum Matris esse primam constituit. In quo et ipsa venerabilis Donna Balthidis dein conversari sub integra regula religiosis et in pace requiescere consuevit, et in veritate devota id viduitate complexit. Praetereundum non est, (quia ad laudem Dei pertinet quidquid in Sanctis et electis suis mirabiliter operatur, quia ut dicit Scriptura, mirabilis Deus in Sanctis suis: cujus Spiritus paraclitus operatur interius per bonam voluntatem, ut scriptum est, Omni volenti homini, Deus cooperator est illi: sicut est isti magno feminae constat veraciter fuisse. Ut enim praefati sumus, neque nostra, neque ejuslibet, ut arbitror, lingua quamvis erudita, enarrare ejus omnia bona valet,) quantas consolationes vel adjutoria ad easas Dei vel ejus pauperibus pro Christi amore, quantasque opportunitates et commoda ipsa largita est, quolibet monasterium, quod vocatur *g* Corhegia, in Ambianensi parochia suo opere construxit, ubi venerabilis vir Dominus *h* Tundofredus, nunc enim Episcopus, tunc vero Abbas, magno gregi Fratrum praefuit: tunc de *i* Luxovio monasterio praefata Donna Balthidis a reverendissimo viro Domino *k* Galberto quondam Abbate expetivit, et mirabiliter ad ipsum conobium Fratrum condirexit, qui nunc usque et laudabiliter constat.

8 Quid enim? Ad Gemeticum *l* Domino Filiberto viro religioso et silvam magnam ex fisco, ubi ipsam conobium Fratrum situm est, et multa munera, et pastus de fisco Dominico ad ipsam monasterium construendum concessit. Quantaque vero Domino *m* Legoberto ad Corbionis monasterium, et villam magnam vocabulo Nigurotum, et talenta multa argenti vel auri, etiam ipsam regule, quod ipsa ringebatur ringulum, de supra sacris lumbis suis devote abstulit, et Fratribus in elemosynam ipsum direxit. Et hoc totum hilari vultu ac benigno dispensabat animo. Ut enim scriptura dicit, hilarem datorem diligit Deus. Similiter ad *n* Fratonellam, a cuius multa concessit et compendia. Quanta enim ac Luxovium, vel ad reliqua monasteria in Burgundia, et multas villas integras concessit, et pecuniam innumereabilem direxit! Quod ad *p* Lotrum monasterium, inde illas sacras Virgines, cum praefata Donna Bertillone Abbatissa ad Kala suum monasterium accesserit: quanto ibi munera et de agris et pecunia, multa contulit! Similiter et ad monasterium *q* S. *q* Faro sua saepe larga munera direxit. At urbem vero Parisiacam, ad Sanctorum basilicas seu monasteria, et villas magnas et multas contulit, et numeribus plurimis ditavit. Quid plura? ut diximus, hoc narrare non valeo per singula, sed neque, vix media totaque diei ejus bona, omnino a nobis non possunt.

9 Praeterea enim non debemus, quod per seniores basilicas Sanctorum, Donnae Dionysii et Donnae Germani, et Donnae Molardi, et S. Petri, vel Donnae Anani, seu S. Martini, vel ubiunque ejus pertinuerit notitia, Pontificibus seu Abbatibus suadendo pro zelo Dei praecipit, et epistola pro hoc ei direxit, ut sub sancto regulari ordine Fratres in ipsa loca consistere vivere deberent. Et ut hoc libenter requiescerent, in privilegio eis firmare jussit, vel etiam immunitates concessit, ut melius eis delectaret pro Rege et pace, Sancti Regis Christi clementiam exorare. Et illud commemorandum est, quia ad mercedis ejus emulium pertinet, quod captivos homines Christianos ire prohibuit, datasque preceptiones per singulas regiones, ut nullus in regno Francorum captivum hominem Christianum penitus transmitteret.

AUCTORE
 EUGENIO
 ANONYMO,
 EX MSS.
 multis largitur monasteriis:
 f
 kalense conobium edificavit.
 Psal. 67. 36
 et Corbione
 g
 h
 i
 k
 l
 multis alias Benefacit
 m
 n
 o
 p
 q
 r
 s
 t
 u
 v
 w
 x
 y
 z
 etiam Christi altaria terrore fieri
 fol.

sanctissime
 vivil.
 d. Genesium
 sibi elemosynarium adhibet.
 g

Chrothgo
 mortuo
 regis Balthildis cum filio
 Galliam
 a
 b
 c
 q. etiam h. q. pascunt
 d
 Simoniacos terminat
 multas consuetudines tollit

AUCTORI
VICTORIANO
ANONYMO,
EX MSS.

missit Romanam
eleemosynas.

ret, sed magis et ipsa dato pretio captivos plurimos redimere precepit : et liberos relaxavit, et alios ex ipsis in monasteria intramisit, et precipue de gente sua viros et puellas quamplures denutritas secum. Quantas enim atrahere potuit, eas per sancta eum nobia commendavit, et ut pro ea exorarent eis precepit. Etiam ad Romanam usque ad Beati Petri et Pauli basilicas, vel ad Romanenses pauperes plura ac larga sepius direxit munera.

a *Hic S. Landrico successit, haud diu ante Clodovei II, mortem. Nam S. Landricus X Kal. Jul. anno XVI regni Clodovei subscripsit cum aliis Preceptum ejusdem Regis de libertate monasterii S. Dionysii. Christophertus vero anno sequenti publicis his regis negotiis interfuit. Idem subscripsit Privilegio libertatis monasterio Corbeiensis abbas Bertrichus Ambianensis Episcopo VIII Id. Septemb. anno VII. regnante Clodovio Rege. Innotuit noster Christophertus, vel Agilbertus hic habet. Et fuit ab Agilberto an. Chr. 684 consecratus S. Wilfridus Compendi.*

b *S. Ambrosii Episcopi Mediomagensis vitam dabimus 21 Aug. c. In plerisque ante Clodovei mortem voluit configisse. Sed prudentia tamen S. Bathildis praefatum est.*

d *Saxones contra hanc pestem pugnavit in Gallia. Eo spectat canon 16 Concilii Cablonensis celebrati VIII Kal. Novemb. Clodovei Regis VI. e Papirius lib. de Fluminibus Gall. scribit k. leuis Lutetia Parisiorum distare. Ejus situs describitur in altera vita, et eliquitur a Binello cap. 6. f. Ea in altera vita Bertilla dicitur, colitur 4 Novemb. ut scribit Hugo Menardus.*

Urbem sum-
ditio

g *De Carthia pluribus actum in vita et miraculis S. Adlardi 2 Januarii, existit in l. Com. Galli e Clotarii III. preceptum de ejus fundatione in quo ista habentur : Igur dom nos et proceles gauditrix nostra, Donna Bathildis Regina, monasterium in honore SS. Petri et Pauli Apostolorum et S. Stephani Protomartyris super Buxiam Summa, in loco qui dicitur Carthia, quem Ganthildus quondam possederat, et ad locum nostrum pervenerat, ubi praesent venerabilis vir Theodofridus Abba, pro aeterni nominis intuitu edilectis precepimus, etc. k. erat ibidem aliud Praeceptum ejusdem Regis datus die VIII mensis Decembris anno V. regni eius, in quo ista habentur : Quod monasterium Donna et gauditrix nostra Bathildis Regina suo opere constravit. In Privilegio Bertrichii Episcopi Ambianensis data die VIII Id. Septemb. anno VII. ejusdem Clotarii. Et quia gloriosissimus Dominus Chlotharius Rex, noster et processa Donna Bathildis Regina, divino illumine auxilio, monasterium suo opere, Carthio praesule, in loco nuncupato Carthia construxerunt, etc. Caveat autem Bertrichus, ut ipsi monachi soli regala S. Benedicti, vel S. Columbae, conservari et vivere debeant. h. De S. Theodofredo mox separata agemus. i. De Luxovio, pluribus actum 18 Junii in S. Neovio vita, auctore 21 Nov. in S. Columbae. k. In altera vita Walberchus dicitur, alibi Waldeborchus, colitur 2 Mart. l. Vita S. Florentii dabimus 20 Aug. in qua et de Gemnetico nobili monasterio, ista in illius habitatione. m. In altera vita Luigoberchus appellatur in vita S. Eusebii 19 Junii, cap. 4 ubi de Carthio, tunc Carthio monasterio, Agilbertus vocatur.*

n *In Fontanella agemus ad vitam S. Wundregisii fundatoris 22 Julii, S. Anselmi Abbatis 9 Febr. et aliorum plurimorum Sanctorum illius altorum eundem. o. Altera vita et Logium, notatis eulogio quam eulogium pro benedictione, vel eleemosyna, aut munere ponitur. p. Joannem, tunc Joanne, Virgineum monasterium est, ad Matronam Rumen, in diocesi Meliteni, a Radone fratre S. Ambrosii conditum. q. De S. Fata, ejusque monasterium, ista in eodem Meliteni a duces, agemus 7 Decemb.*

CAPUT III.
Religiosa in crenobio vita.

tua desiderata
tam religio-
sum vitam,

"

mandem am-
plius dicitur,

Est enim ejus sancta devotio, ut in monasterio, quod praediximus, religiosarum feminarum, hoc est, in Cala quod ipsa edificavit, conversari deberet. Nam et Franci pro ejus amore hoc maxime dilatabant, nec fieri permittebant, nisi commotio illa fuisset per miserum a Sigoberrandum Episcopum, ejus superbia inter Francos meruit mortis ruinam. Et exinde orta intentione dum ipsum contra ejus voluntatem interfecerunt, metuentes ne hoc ipsa Donna contra eos graviter ferret, ac vindicare ipsam eussam vellet, permisit eum subito pergere ad ipsam monasterium. Et fortasse dulcissimum non est, quod ipsi Principes tunc illud non bono animo permisissent. Sed ipsa Donna Dei voluntatem considerans, ut hoc non tam eorum consilium, quam Dei fuisset dispensatio, ut ejus sancta devotio per quamlibet occasio non, Christo gubernante, esset impleta. Deducit quoque ab aliquibus Senioribus, venit ad praefatum monasterium summi Kahi, ibique a sanctis puellis, ut dicebat, honorifice et satis amabiliter, in sancta congregatione recepta est. Hic enim tunc non medicum querebam contra eos quos ipsa dulciter

nutraverat : pro qua re falsam ipsi eam habuissent suspectam, vel etiam pro bonis mala ei repensarunt. Sed et hoc conferens cum Sacerdotibus, citius eis clementer cuncta indulsit : et ut ipsi ei illam cordis commotionem indulgerent, supplicavit. Et ipsa pax inter ipsos, Domino largiente, plenissime restituta est.

11 Ipsa vero piissimo affectu diligebat Sorores ut proprias filias, et sanctae Abbatisse earum obediebat ut matri, et ministerium exhibebat eis ut vilissima ancillula, ex sancta devotione : ita ut etiam cum adhuc regeret publicum palatium, et ipsa visitabat suum saepe sanctum coenobium, ita humilitatis magnae fortiter exhibebat exemplum, ut ipsa quoque in coquina ministraret Sororibus, et munditias vilissimas, etiam deambulationes stercoreorum, ipsa mundaret. Et hoc totum cum gaudio ac laeto perficiebat animo, tam humile pro Christo ministerium. Quis enim crederet ut sublimitas tantae potentiae ita vilissimis ministraret rebus, nisi ei hoc magnus Christi exegisset omnimodo plenissimus amor? Insistebat quoque assidue orationi devota cum lacrymis, et divinam lectionem saepius frequentabat. Consolationem vero continuo per sanctam exhortationem, et frequentem visitationem infirmorum faciebat. Dolebat enim cum dolentibus per studium caritatis, et cum gaudentibus gaudebat, et pro hinc tam ut consolarentur Donnae Abbatisse humiliter saepius suggerebat. Ujus petitioni ipsa, ut mater, amabiliter cuncta praestabat : quia vere erat eis more Apostolico communis et anima una, dum se invicem tenere ac plenissime diligerent in Christo.

questu de
Principum
ingratitude
ne

vilia ministe-
ria exerceat

Act. 3. 42

laborat colere.

bona consilio
Abbas, et
monasterio
suggerebat

12 Cupitque ipsa Donna Bathidis corpore infirmari, et viscerum incisioe, pessimo infirmitatis vitio, graviter laborare : et nisi medicorum studia subvenissent, pene deficere. Sed magis ipsa ad coelestem medicum, semper fidem habebat de salute sua. Ipsa vero sancta conscientia et pia non cessabat Deo gratias agere de sua castigatione, et bona et astuta ministrare consilia semper, et humilitatis magnae exemplum ex ministerio suo Sororibus ostendere formam pietatis. Et conferens saepe cum Matre monasterii, et Regem et Reginam et Proceres condigno honore cum enlogiis semper visitarent, ut erat consuetudo : ut ipsa domus bonam famam, quam conceperat, non amitteret, sed amplius semper in affectu caritatis cum omnibus amicis, atque validius in Dei nomine permaneret in dilectione, ut scriptum est : Oportet te testimonium habere bonum ab his qui foris sunt. Et praecipue curam pauperum et hospitum, cum summo studio pro misericordia et dilectione in ipsis semper impendi. Pro Christi amore salutis monita sancta ipsa Mater monasterii audita alacri et laeto animo adimplebat omnia. Sed neque ea deinceps illo modo adimplere cessabat pro mercedis communis augmento.

1. Tim. 3. 7.

a In 2 Vita Sigobrandus appellatur
b In 2 Vita, delibitatus et infirmus.

CAPUT IV.

Egritudo, obitus, miracula.

At vero jam propinquantem glorioso ejus obitu, visio praedicta ei fuit ostensa. Scala enim erecta et stans ante altarium S. Mariae, ejus culmen eorum contingeret, et quasi Angelos Dei comitantes, ut ipsa Donna Bathildis ascenderet per eam : ut ex hac revolutione patenter daretur intelligi, eo quod per sublimita ejus merita, patientia et humilitas eam ad caelitudinem aeterni Regis, et ad praemii coronam citius exaltanda perduceret. Quae etiam ipsa Donna visione comperta, cognovit se quanto citius e corpore esse migraturam, et illic, ubi jam olim thesaurum optimum recondiderat, perventuram. Illud vero silere praecipit, ut usque in transitum suum pro doloris modestia Sororibus vel Matri monasterii ipsa visio

Divina vi-
sione discit se
brevis morituram

celat ad Abbatissam et Sorores ne contristentur

non indicaretur. Sed potius ipsa pia et alacri mente magis ac magis sancte insistere precii, et semetipsam cum cordis contritione, humiliter caelesti Regi Domino Jesu Christo commendare attentius. Et occulto exhortabatur semper vel consolabatur Domnam Bertillanem et Sorores, eo quod ipsa jam aliquantulum ab infirmitate sua convalesceret melius. Et dissimulabat venturam moestitiam de transitu suo; quae magna postea et subitanea eis contigit.

14 Cum vero ipsa Domna seuis proximum finem suum, tunc mens ejus sancta ad caelum erecta est. Certaque facta de beatitudinis retributione et praemio magno, prohibuit secum consistentibus, ut aliis Sororibus hoc nullatenus innotescerent, nec Domna Abbatisa, a qua valde et ipsa infirmabatur, ne illa pariter periclitaretur ob magnitudinem tristitiae. Et erat aliqua quaedam tunc infantula *b* sua filiola, quam praecipit ut secum iret, quae et ipsa subito et corpore exiit, et eam ad tumulum praecessit. Tunc consignans se confidenter, et pios oculos ac sanctas manus erectas, sancta illa anima a corporis vinculo in pacis soluta est. Statimque divinus splendor in ipso cubiculo clarissime coruscavit. Et sine dubio ab Angelorum choro, vel obviante amico suo fidelissimo, quondam Domino Genesio Episcopo, gloriose ipsa sancta anima recepta est, ut magnum ejus exigebat meritum.

15 Et hoc ita paullisper Sorores illas, cum in tanti doloris genuitu continerent, et ut ipsa jusserat, sub silentio, ita tamen ut soli tantum Sacerdotes, qui ejus beatissimam animam Domino commendaverunt, illis est demittatum. Quam rem postea recognoscens Abbatisa et cuncta congregatio, cum magno fletu requirentes quomodo sic subito et improvise, nec sibi cognita esset exitus sui hora, et quasi rapta fuisset ab eis gemma illa omnibus desiderabilis. Omnibusque obstupefactis, pariter prostrate illico super humum, multisque ibi profusis lacrymis cum immensi doloris genuitu flentes, et pio Domino gratias agentes, et collaudantes commendaverunt ejus sanctam animam pio Regi Christo, ut ipse eam in S. Mariae choro, vel Sanctorum consortio perduceret. Et ut tunc erat deus ipsius, sepelientes eam cum magno honore et multa reverentia. Tunc Domna Bertilla Abbatisa pro studio pietatis sollicita commendavit sanctis Sacerdotibus, et per plures ecclesias, ut esset memoria sancta in sacris oblationibus assidue facienda. Quod nunc usque per loca multa merito ejus assidue celebratur.

16 Reliquit sanctum exemplum sequentibus humilitatis et patientiae, mansuetudinis et plenissimae dilectionis studium, imoque infinite misericordiae, astutiam prudentiae vigilantiam, et confessionem puritatis, et cuncta per consilium, et nihil sine commento omnino esse faciendum, sed temperata et rationabilia fieri universa. Hanc pietatis regulam consolabilis exemplum sanctissimum dereliquit, pro quibus tunc sanctis virtutibus et multo pluribus sanctis suis meritis recepit magni praemii coronam, sibi a Domino olim repositam. Et modo perfruitur inter Angelos in conspectu Domini et sponsi sui cum candido Virginitatis praesepe, quod desideravit immensum ac sempiternum gaudium. Et nunc ad declarandum fidelibus subdime ejus meritum divina potas ad sacrum ejus sepulchrum plura perficit mirabilia. Ita quisquis ibi febre correptus, seu a demonia vexatus, vel dentium dolore contritus, ad fidem accesserit, illico per divinum virtutem, et per ejus sanctam intercessionem statim depulsa qualibet morborum peste sanis procedunt in Dei nomine exinde procedunt: ut et modo nuper de aliquo paucis manifeste contigit.

17 Venit quippe ex partibus Provinciae quidam vir venerabilis Leudegandus Episcopus, amicus et fidelis monasterii Kaleusis, cujus puerum ita saevissi-

mus demon arripuit, ut contineri a sociis non posset, nisi ejus manus pedesque colligassent, eo quod ob nimiam saevitiam dilaniaret quos contingere poterat. Qui dum ad locum sacrum perveniret, et templum penetrans nobile sarcophagum, ducti tamen aliorum, attingeret, supplicationibus ejusdem Sanctae tantam sortitus est mansuetudinem, tanquam omnem ignorans saevitiam priorem. Mansuetudinis vero indeiunm mox enituit, comitata valetudinis beneficia. Et qui fructus fuit alieno sustentatu in veniendo, gavisus proprio fulsit in redeundo.

180 quanto amore est veneranda, quantaque veneratione colenda, per totius orbis degentibus eliminata, cujus fit mentio beatissima, quae tantam meruit gratiam penes stelliferi, necnon herligeri orbis, totiusque naturae inibi sistentis, Imperatorem, ut omnia commoda petiit agileret obtinuit! Quisnam cecens inter interitum praecedere Bathildis Reginae suffragia imploravit poscens lucem, rediens sine luce? aut paralyticus, sive membris contractus, postulus suum vigorem, repolans absque nacta sanitate? Quae demoniaca passio in quolibet perstitit aut illam? Quisnam elandus adit perditio gressu, remeans sine gressu? aut surdi aut muti revertentes frustrati aurium munera loquelarumque? Latetur ergo mundus in sui solemnitate, cujus extitit beatificatus multiplici virtute. Gaudeamus quoque exultantes in ejus praeconio, quoniam cives Angelici congruenter ejus consortio. Igitur quoniam per singula tanti meriti Reginae ostensa peremerere miracula, etiam cuncta virorum non sufficerent ora, si adessent praesentia, neque proluxa majoris annimora finienda gloriosa ejusdem sacratissima gesta; impleverunt vota, quibus et decenter fieri peragamus instantia, et sine meta consequi perpetis gloriae mereamur aeterna: opitulante Domini nostri Jesu Christi gratia, regnante plenitudine divinitatis per saeculorum saecula, Amen.

a Sanctus ergo non recte addidisse morientem Bertillam tribit. Bathildem vero solum voluisse audire suam matrem etiam et laudari, ne eam magno honore tribuere contingeret.

b Ille in historia translationis Radegondis appellatur

ALJA VITA

AUCTORE ANONYMO, SED ANTIQVO

Ex MS. Corsendonvano, et Surino.

CAPIT. I.

Bathildis egregiae virtutes, regium conjugium.

RELIGIOSA vita viduarum quanto est meritis clarior, tanto est voce celebriori populorum laudabilis: quia dum ille homo conversationis exemplum ceteris tribuit, in laude sua linguas excitant singulorum. Gloriosa igitur viduae et religiose feminae atque optime Reginae, Domnae Bathildis, uxoris quondam Domini Clodovei Francorum Regis inelyti, virtutes et merita recedentes, Redemptorem nostrum Jesum collaudemus, qui in Sanctis suis semper mirabilis esse dignoscitur, et non solum per viros viam justitiae nobis patefecit, verum etiam per feminas exempla nobis religionis atque cunctis se amantibus ostendit. Deo eni in nostro semper cura est de omnibus, et nunquam horum vult perire, quos redempt proprio sanguine. Nam sanctos in sanctitate haerentur permanere, et peccatores a malis operibus discedere, ac bonis actibus inherere, ut ad caelestem patriam possint pervenire. Quod intelligens venerabilis Domina, sollicita adimplere studuit. Erat enim religiosa et Deo multum devota, et Belesissima pauperumque curam gerens, cum magno vigore animi viri liber gubernavit Palatium, et irreprensibiliter regnum moderaretur Francorum, adeo ut ab omnibus Pontificibus cunctoque populo regni sui, meritis ipsius exigentibus.

Epilogus

Perfata et nota

u

a

b

pie moritur,

caelesti luce repleto cubiculo.

Oratur pro ea.

Ejus proleptu, adque virtutes

n. rucula ad equalem

per litteras nunciat virtutes.

AUCTORE ANONYMO FA. BISS h

S. Bathildis cupula, famulatur.

egregia indole præcillita.

pr. Principis pincerum,

erga omnes affectosa

Principis auspiciis delectat

leopi nubis

præciter et sine reuti

exigentibus, miro diligenter affectu. Cujus præconiium, tam pro sui sanetitate, b quam pro Sanctorum de eadem cognatione descendentium affinitate, hinc pagine ipsa brevitate inserere dignum duxi.

2 Beata siquidem Bathildis nuper in puellarî ætate de partibus transmarinis divini providentiâ depraedata, et villi pretio, sed incomparabili commercio venditata, huc advenit, ipsa pretiosa et optima Dei margarita : atque a Principe quodam Francorum viroque clarissimo Erchinoaldo, qui tunc Palatium gubernabat, dinoscitur esse recepta. In cujus ministerio ipsa adolescens, ita decentissime conversata est, ut ejus honesta conversatio et admirabilis conditio tan Principi quam et omnibus ejus ministris complaceret. Erat enim animo benigna, et moribus omnibus pudica, sobria, prudens, et amabilis, nulli machinans malum. Non levis in eloquio, non præsumptuosa in verbo; sed cuncta opera sua honestissimo moderabatur ingenio. Clara namque sanguine, licet alterius gentis serviret obsequiis, progenita Saxonum demonstrabatur. Erat proinde forma corporis grata, et omni adspectu decora, vultu hilaris et incessu gravis : talenque se in omnibus, ut eam decebat, exhibuit, quo prædicto Principi gratissimo placeret, et gratiam in oculis ejus inveniret. qui instituit, ut sibi pocula porrigeret, et ut pincerum honestissima sepius præsens ejus ministerio astaret. De cujus dignitatis gratia nullam habuit extollentiam, sed potius in humilitate fundata, omnibus erat suis comendabilibus obediens et amabilis, honore congruo ministris senioribus, ita ut de eorum pedibus calcæamenta detraheret, et ipsa detegeret manibus atque dilueret, aquam quoque ad lavandum afflueret, et vestimenta eorum festinanter pararet, et hoc absque murmure, bono et proprio animo exercebat.

3 Ex qua ejus nobili conversatione, maxima ei inter socias eius atque amice creverit : et intantum felicem bonam promeruit, ut pro matrona, quam superdictus Erchinoaldus Princeps morte interveniente amisserat, complacisset denno eidem Principi Bathildem honestissimam virginem in thoro maritali sibi sociare. Quam rem aperte, jam illustrata divina gratiâ, virgo beata intelligens, latenter et studiose ab ejus se subtraxit adspiciibus. Cum itaque vocaretur ad Principis cubiculum, secreto se, ut sagax puella, abscondit in angulo domatis, et sulgerit se vilibus panniculis, ut nemo putaret illic aliquem latere potuisse : atque ut pendens virgo et astuta jam tunc honores vane fugiens, et humilitatem ac castitatem diligens, tentabat, ut poterat, humanum devitare forum quatenus mereretur ad spiritalem celestemque pervenire sponsam. Sed et illud procedebat agebatur divina providentiâ, ut Princeps eandem tunc quæsitam minime inveniret, quatenus ad conjugium sibi aliam sociaret. At postquam idem Dux alteri inpsit, tandem Bathildis puella quasita et inventa, sed a prædicto Principe minime est contacta. Nuda divino factum esse creditur, ut, que Principis inpsit devitaverat, postea Clodoveum Dagoberti quondam Regis filium in conjugium acciperet, et merito humilitatis ad altiore gradum eum attolleret. In quo divina dispensatio eandem honore decreverat, ut dum Regis ministrum contempserat, ad Regis copulam perveniret, atque ex ipsa regalis progenies procederet. Quod ideo peractum est, sicut omnibus patet, ut ipsa, que erat ex regali progenie, regiam sumeret copulam, regalemque gigneret soladem.

4 At ipsa, collata sibi a Deo prudentiâ gratiâ, vigilantî studio et Regi obtemperabat ut Domino, et Principibus se ostendebat ut matrem, Sacerdotibus ut filiam, juvenibus sive adolescentibus ut piam nutricem : eratque amabilis omnibus, diligens Sacer-

dotes ut patres, monachos ut fratres, pauperes ut domesticos; peregrinos ut filios, quia et ipsa peregrina fuerat, amplectebatur. Viduis, orphanis et pupillis subsidia vite ministrabat, et omnibus omnino debilibus opem ferebat. Juvenes quoque ad religiosa studia exercenda semper commonebat, ac Regi humiliter assidueque pro Ecclesiis, et pauperibus suggererebat. Jam enim sub seculari habitu Christo militare cupiens, frequentabat orationem, quotidie commendans se cum lacrymis Christo Regi cœlesti. Cui ipse Rex pius consulens juxta fidem et devotionem ejus, ut plenius hæc, que mente conceperat, perficeret, venerabilem virum Genesium Abbatem ad sublevamen ac supplementum adjutorii contulit. Per cujus manus ministrans ipsa Sacerdotibus et pauperibus, pascebat ipsa egenos, et induebat vestibus nudos, studioseque sepeliri ordinabat mortuos. Dirigebat quoque per ipsum ad carobia virorum et sacerarum Virginum auri vel argenti non modica pondera. Que omnia idem Dei famulus Genesius, qui postea Christo largiente Lugduno Galliæ est ordinatus Episcopus, suscipiebat : tunc enim in palatio Francorum erat assiduus. Per ipsam siquidem, ut diximus, ipsa beata mater Bathildis, una cum Regis Clodovei imperio, de cujus prosperitate et sanitate indeficiente sollicita erat, suggerente etiam prædicto Dei famulo, multis pauperibus per diversa loca pro vita Regis largissimam distribuere elemosynam.

per S. Genesium multas largitur elemosynas

curat curri pro Rege

a scriptis huc voce quondam utitur hic auctor, ut conjicere liceat non ibi præfatum post S. Bathildis vitalem vixisse, sed clarum ex ultimis capitulis patet ejus fere æqualem fuisse. b Hoc a Genito vel Giltomanno videtur adjectum, qui studiosè conspectis Carolingarum famulæ, et qui trahuntur Pices trahere se ortigum gloriantur, Sanctos investigavit.

CAPUT II.

Regni administratio, pia opera.

Interea Dominus Rex Clodoveus vir ejus, gratiâ evocante divina, xvii regni sui anno rebus exemptus humanis migravit a seculo : relictaque solude filiorum cum matre, suscepit illico filius ejus Lotharius Rex, Francorum regnum. Et suffragantibus præcellentissimis Principibus Chrodoberto Episcopo Parisiaco, et Domino Audieno Rothomagensi, seu Ebroino Majore Domus, cum reliquis senioribus vel ceteris quæmprimis regni honorem querentibus, ad regimen Francorum in pace constituitur. Austrasii quoque pacifico ordine, faciente Domina Bathilda, (per consilium quidem seniorum) receperunt filium ejus Childericum Regem in Austrasiam, factique sunt Burgundiones et Franci ex illo tempore uniti. Et credimus quia, Deo gubernante, juxta Domina Bathildis magnam fidem accidit, ut ipsa tria regna, que antea dissidebant discordata, tunc inter se tenerent pacis concordiam.

Regnum cum filio gubernat

pacem in regno usura et

Simoniacum habent luthi

iniqua tribu, abrupt

6 Factum est præterea per eam motu Dei, exhortantibus Sacerdotibus, ut heresis Simonæa, que pravo usu maculabat tunc Ecclesiam Dei, (dando scilicet contra instituta Canonum pro adipiscendis et conferendis episcopatus vel presbyteratus, ser reliquorum ordinum, gradibus prætorum munera) a Catholicis viris pelleretur pontus, et hoc inquam nefas prohiberetur, ne ullus Præsul pro percipiendis vel dandis sacris gradibus daret aliquid aut acciperet. Ordinavit etiam, mox per eam Dominus, ut et alia pessima consuetudo cessaret, pro qua multo plures homines filios suos ungi mori quam nutrire optabant, dum de eis videbant exactones fieri, publicæque, ex antiqua consuetudine, mala urgebantur accipere, unde gravissimum rerum suarum patiebantur damnum. Quam nequissime cupiditatis avaritiam, ipsa pietate plena pro mercede æternæ retributionis prohibuit, et ut in perpetuum servaretur legibus tradidit, ex quo facto copiosa merces valde a Domino reddita ei manet.

monasteris
multis bene
facti.

7 Quis enim valet enarrare, quanta et quam magna commoda per religiosorum cœnobiorum vivorum et sacrarum Virginum largiendo integra prædia, et silvarum altius ad cellulas seu monasteria construenda concessit? Cui etiam non videbatur liberalitas magnarum rerum, quas per diversa cœnobiora conferebat, ad votum sui desiderii esse sufficiens, si non et ipsa inter ceteras et peculiare Dei casas monasterium construeret, quod cœlum esset adspiciens. Pro qua re jam quasi pelagus seculi calcans, cœnobium Cale sauetimonialium Virginum in pago Parisiaco, unda circumfluente Matronæ fluminis, decantissime edificavit. Quem locum villis affluentissimis et quampluribus eam eorum redditibus amplificavit et exornavit, et in potestate sub religione ibidem viventium sacrarum Virginum tradidit, quarum quidem vocabula propter cœlium quorundam legentium reticui. Illud vero inserere curavi, quod rectoribus ejusdem loci valde timendum est. Nam præceptum super his constituit, et manibus propriis ac filiorum consignavit, ac Regum sigillo roboravit : in quo testamento intermissa est per invocationem sancte Trinitatis, et diem tremendi judicii, ut nemo per succedentia tempora rector quilibet ejusdem loci quicquam de his villis, quas in usus diversos ejusdem cœnobii habitantium contulerat, subtraheret, aut beneficarios exinde haberet : quod si fecisset, penis infernalibus cum Juda traditore nequissimo et cupidissimo afflictus sine fine puniretur. Ipsiusque testamentum qui quesierit, in archivo ejusdem Ecclesiæ reperiet. In hæc etiam cœnobio venerabilem religiosamque valde Dei famulam Bertiliam, quam ex monasterio Jodro evocaverat, in locum Matris primam constituit. Ubi et ipsa acceptabilis Deo et electa margarita Bathildis deinde conversari sub integre religionis regula, et in pace quiescere decrevit, quod in veritate, prout tempus postea permisit, devota voluntate complexit.

Calese edificat.

Bertilia Abbatisa constructa

Psal. 67. 36.

nulla Ecclesiarum et pauperibus curatur

8 Præterendum quoque non est, qui ad laudem Dei pertinet quicquid in Sanctis suis et electis mirabiliter operatur, sicut Scriptura dicit : Mirabilis Deus in Sanctis suis. Cujus quidem Spiritus paraclæus est cooperator interioris per bonam voluntatem, dando præcepta vite æternæ, ut scriptum est. Omnividenti bonum Deus cooperator est et administrator. Quod utique in ista sacra et clarissima, unde sermo agitur, Domina Bathilde vocatitæ ac liquido clarè ostensum. Ut enim vera loquatur, neque nostra neque enjuslibet, ut arbitror, lingua, omnia ejus, que operata est, bona in consolationibus pauperum, in reditiis et adiutoris Ecclesiarum Dei, in opportunitatibus omnium indigentium, vel qualicunque in necessitatibus commoda exhibuerit, enarrare valet.

Carbionum edificat.

9 Nec illud etiam est reticendum inter præcipua que fecit, quod monasterium, cuius vocabulum est Corbeia in pago Ambianensi suo opere fundationem struxit, ac devotum gregem monachorum inibi esse constituit. Ubi et venerabilis vir dominus Theodofradus, nunc Episcopus, tunc vero Abbas, magno gregi Fratrum prælit, quem de Luxoye monasterio præfata Domina Bathildis a reverendissimo viro Walberto Abbate expetivit, et ad prædictum Fratrum cœnobium condirexit. Ipsum autem monasterium sicut a fundamento, ita villis et prædiis omnibusque sumptuum necessitatibus fundavit et ornavit. Quo in loco ejus memoria, ut docet, venerabiliter recollitur, atque laus ejus, quandiu in hac valle plorationis spiritus humanus pexerit artus, canetur.

Carbionum edificat. Multis malis domat etiam tum cingulum

10 Domino etiam Philiberto Gemmetensis monasterii Abbat, magno et religiosissimo viro, silvam magnam ex fisco, ubi ipsum carbionum Fratrum situm est, magnaque in mera et pectus de fisco dominio ad ipsum monasterium construendum concessit. Multa quoque talenta argenti vel aurum Domino Laygoberto

Carbionensis monasterii Abbati cum villa quadam, a cuius vocabulum a memoria recessit, ad opus servorum Dei illic habitantium contulit. Sed et ipsum regale, quo cingebatur cingulum a sacris lumbis abstulit. Fratribusque in elemosynam dedit, totum hoc agens et dispensans benigno animo et hilari, sciens scriptum : Quia bilarem datorem diligit Deus. Taliter ipsa beata anima thesaurizabat sibi ex terrenis pecuniis thesaurum in cœlo, ubi far non appropiat, nec tinea demolitur. Similiter et ad Fontinellam, b et Logium plura concessit beneficiorum compendia. Ad Luxoyium etiam et ad reliqua Burgundiæ monasteria villas perphres ad integrum concessit, et penam innumerabilem direxit. Ad Lotrum quoque monasterium, unde sacras Virgines cum præfata Domina Bertilia Abbatisa ad cœnobium Calese direxit et accessit, villam novam sitam in pago Vermandensi, cum pluribus aliis numeribus, quibus ipsum locum honoravit et ditavit, devote contulit. Monasterii quoque sancto Patre non inmemor fuit : quia villam quandam cum sepe datis numeribus ac largissimis denis eadem delegavit. Ad basilicas, nec non et ecclesias, seu ad monasteria sanctorum virorum sacrarumque Virginum Parisiaca urbis villas laudabiles ac multas condonavit, et numeribus plurimis amplificavit. Sed, ut diximus, enarrare non valeamus vel media dicere per singula, que ipsa Dei cultrix et amatrix in omnibus, prout potuit, perfecit bona. Numquam ab ea defuit bonum, quia Deum amabat ne summo studio diligebat illum.

Aut. TORO ANONYMO, EA 985 II

2. Cor. 9. 7.

b

11 Præterire vero non debemus, quod per præcipuas Sanctorum basilicas, ubi scilicet Dionysii, et Divi Germani, R. Medardi, S. Petri, ac Domini Aniani, et S. Martini, vel innumque ejus potuit dinosci notitia, Pontificibus seu Abbatibus suadendo pro zelo Dei præcepit, et epistolas eis direxit, ut sub sancto regulari ordine Fratres in ipsis sanctis locis consistentes caste et sobrie vivere facerent. Et ut in hæc libentius acquiescerent, privilegium eis religionis firmari a filijs fecit, et immunitates concessit, ut melius eos debetaret pro Rege, et pace, summi Regis Christi elementum exorare.

alios beneficii, et sancte civit.

12 Illud etiam commemorandum est, quod ad mercedis ejus emulum pertinet, quia captivos homines Christianos vendere prohibuit. Rediitque præceptiones per singularium urbium regiones, ut nullus in regno Francorum captivum hominem Christianum penitus in aliud regnum transmitteret. Dato etiam juste remunerationis pretio plurimos captivos redimi præcepit, et quosdam liberos relaxavit, quosdam vero cum religionis halitu sub regula in monasteria transmisit. Præcipue autem de gente sua viros et puellas, quas ipsa nutrerat, sicut semetipsam Deo commendavit, et condubalem vitam ducere instituit. Quantos autem, maxime domesticos, de utroque sexu blandiendo condire potuit, eos per sancta monasteria commendavit, et ut pro ea, viroque defuncto, ne filiorum salute, nec non et regni pace, pium Dominum exorarent, præcepit. Tantum enim gratiam divina clementia eidem concessit, ut suavitate proflera, et eruditione magnifica, multos a seculi vanitate depressos abstraheret, et sub iugo Christa, quod leve est, supponeret. Et vere adquebat illa claritate firmam, quam Angelus Daniël de justitia creditoribus dixit : Quoniam qui eruduit iustos ad prudentiam, fulgebunt quæ iuste in perpetuas æternitates. Basilicas quoque etiam sanctarum Apostolorum Petri et Pauli Romæ posita, propter eorum amorem, devotissime numeribus honoravit. Sed et Romanis reclusis et pauperibus se piis largissima dona direxit.

verit. Christa, non captivos vendit.

multis malis et ad religionem

12. Cor. 12

a Nazarethum ubi nunc in pace vita. Hinc patet diversum esse autem rem esse a rursusque

b Petri ubi collegio. Neque Logium monasterium in partem legitur, præterquam apud Tu Chesio. c Franciscorum a raptorum ex hac ipsa vita

AGGTONI,
ANIMATO,
EX MVS

Ne fuit reli-
quosa, Princi-
ps obstant.

a
post suadent,
et kalam de-
dicant

b

etia obit mi-
nistria

Matth. 20 28.

Act. 4 12

laborat voluit

c

CAPUT III. *Religiosa in conobio vita.*

Crescebat enim quotidie ejus sancta devotio, et omnimodis satagebat ut conobialem vitam in monasterio, quod ipsa edificaverat, duceret, et ut animo ita et corpore ibidem subsistere potuisset. Sed primores et Proceres Palatium differabant, maxime quia ejus sapientia Palatium regebatur, et pro sua sancta conversatione ab omnibus amabatur. Quodque votum minime adimplere permisissent, nisi commotio quedam accidisset de misero Sigebando Episcopo, ejus superbia inter Francos meruit mortis ruinam. Exinde ergo orta contentione, dum ipsum contra voluntatem ejus indiscensum, et contra legem interfecerunt, metuentes ne hoc ipsa beata Regina contra eos a praviter feriret, ac tale malum tantumquo nefas vindicare vellet, quod antea amore temporali fieri non permittebant, jam timore legis judicialis pereulsi, ut desiderium optatum perficeret, suadebant. Et fortasse dubium non est, quod hoc callide et non bono animo ipsi Principes permisissent. Attamen ipsa Domina, Dei gratia illustrata, considerabat quod hoc non tam rari eorum consilii, quam Dei fuisset dispensatione factum, quatenus ejus sancta devotio per quamlibet occasionem Christo gubernante esset adimpleta. Deducta igitur ab aliquibus seniorum principibus, venit ad prefatum monasterium diu desideratum Kalam, ibique ab ipsius sanctimonialibus, ut decebat, honorifice et satis admirabiliter in congregatione recepta, gratias egit Deo omnipotenti, qui eam sub manibus protectionis sue susceperat, et ad portum suae voluntatis perduxerat. Habuit interea non modicam contra hanc querelam, quas ipsa dulciter emittit, qua pro causa, falso ipsa eam habebant suspectam, vel etiam pro bonis mala ei rependere tentabant. Sed et hoc confrens cum Sacerdotibus, citius eis clementer cuncta indulisit, et ut ei contra ipsae eandem commotionem indulgerent supplicavit. Atque hic post modum amor inter ipsas, Domino largiente, plenissimo restitutus fuit et permansit.

14 At vero ipsa beata mater piissimo affectu diligebat Sorores ut proprias filias, et sancto, quam sibi prefecebat, Abbatissae obediens, ut matri, omnibusque, ut non dicam Domina, sed sicut sagax ancillula, sancta devotione ministerium obsecutionis exhibent. Ita autem humilitatis magne forti animo omnibus monstrabat exemplum, ut ipsa quoque in officio coquina ministraret. Sororibus, ipsa munditias omnes faceret, et quod majus dicam, ipsa purissima margarita inquinamenta stercorum propriis manibus mundaret. Et hoc totum cum gaudio keto perficiebat animo tam humile servitutis obsequium pro Domino, quem noverat dixisse: Non veni ministrari, sed ministrare. Quis enim crederet quod sublimitas tanto potentia ita vilissimis administraret rebus, nisi ei hoc magnus Christi omnimodo concessisset amor? Insistebat itaque assiduo orationi devota cum lacrymis, et divinam lectionem saepius frequentabat. consolationem continuam per sanctum exhortationem et frequentem visitationem infirmis impendebat. Studio enim caritatis cum dolentibus dolebat et cum gaudentibus gaudebat, ac pro debilibus et infirmis, ut consolationis subsidium animae et corporis eis administraretur, saepissime Dominae Abbatissae humiliter suggererat. Cujus petitioni ipsa, ut pia mater, admirabiliter cuncta praestabat: quia revera erant eis secundum Apostolicam institutionem cor unum et anima una; diligebant enim se invicem tenere et plenissimo in Christo amore.

15 Copit interea ipsa Domina Bathildis corpore infirmari, et vicorum incisione, pessimo infirmitatis vitio (quod medici et illos vocant) graviter laborare. Et nisi medicorum peritia ac studium subvenisset,

pene defecisset. Attamen, licet per tenera membra vi doloris torqueretur, semper celesti medico, qui subvenit in tribulatione laborantibus, sancta et pura conscientia gratias non cessabat agere, a quo fidenti animo credebatur praemia aeterna percipere. Atque semetipsam praebens omnibus humilitatis magne exemplum, studebat Sororibus formam pietatis, subjectio- nis et humilitatis ostendere, conferens saepe cum Matre monasterii, ut Regem et Reginam, sive Proceres, cum digno honore eulogiorum obsequiis visitaret; quatenus, sicut decentissimum erat, ipsa demus Dei, hominum famam, quam acceperat, non amitteret, sed amplius semper in affectu caritatis cum omnibus amicis, ac validius in Dei nomine et proximi dilectione permaneret, ut scriptum est: Oportet et testimonium habere hominum ab his qui foris sunt. Praecipue autem pauperum curam et hospitem summo studio, pro misericordia et dilectione, praedictam Matrem commonebat habere. Pro Christi vero nomine salutis monita ipsa suscipiebat, et lacrimis et bono animo, quatenusque ei injungebantur, omnia adimplebat. Sicque in talibus, secundum quod ei a saepe memoranda Domina Bathilde suavis est, quamdiu praefata Domina Bertilia Abbatissa vixit, adimplere non cessavit, relinquens posteris exemplum, ut memoria ejus maneret in saecula saeculi, et nomen ejus exaltaretur in gloria.

a tuo graviter ferit.

b Non placet hinc lectio. Melius prior Vita de Proceribus quorundam esse tradit, qui merito qua diffidentia laborantes ultra illi auctores erant ut Palatium desereret. Praecipue autem ea carere voluisse videtur Fibronius, Buacius hanc Sarti editionem praecipue secutus, scribit cap. 7, monachus Colenses videti ingressum Bathildis, agere luteas, veritas ne quietum disciplinamque conobio perturbaret: atque hinc re afflictum fuisse pisseque heretice animi. Quomodo ergo amobiter recepta dicitur?

c vites, vel dros, gravitioris intestini morbus

CAPUT IV.

Ægritudo, obitus, sepultura.

Igitur appropinquante Domine Bathildis obitu, visio praecleara, et ei conveniens fuit ostensa, Scala siquidem recta videbatur ad stare ante altare S. Mariae, ejus culmen oculos contingebat, et quasi Angelos Dei secum comitantes benignos, cum ipsis eadem S. Bathildis secreta celestia sese penetrare conspexit. Vere beata, ejus itineri Angeli comites erant. Ecce scala, quam dum viveret crexit in caelum. Ecce socii Angeli, quos, bonis operibus inhærendo, acquisivit amicos. Ecce gradus scale, quibus transscendens, pervenit ad Christum diu desideratum, qui ascendit super omnes coelos. Ex hac ergo revelatione patenter datur intelligi, quod sublimia ejus merita, videlicet patientia et humilitas, ceteraque, quas toto animo dilexerat, virtutes eam ad celsitudinem aeterni Regis, et ad praemii coronam citius remunerandam perducitura erant. Qua ipsa sancta Mater comperta visione, cognovit se quantocius a corpore esse migraturam, et illuc, ubi jam olim thesaurum recondiderat optimum, esse perventuram. Hinc vero sileri a Sororibus, quae conscientiam hujus mirabilis visionis fuerant, praecipit, ne Matri monasterii vel cuique Sorori hanc visio manifestaretur, ne magis tristitia deficerent, donec evocatio divina animam ejus sanctam a corpore susciperet. Inter haec itaque gaudia posita, pia et alacri mente magis ac magis insistere precibus coepit, et semetipsam cum cordis contritione humiliter celesti Regi Domino Jesu Christo commendare attentius non destitit. Occultabat autem, inquantum poterat, vim doloris, sed exhortabatur et consolabatur Dominam Bertiliam reliquasque Sorores, edocens se aliquantulum ab infirmitate, qua nimium gravabatur, convalescere; dissimulans futuram, ut poterat, tristitiam, quae postea is, quae de vita ejus confortabantur, subito et insperate advenit.

17 Cumque jam ipsa felix et sancta mater corporis sui

exemplo est
aliis Virgini-
bus

1 Tim. 3. 7.
Abbatissam
prudenter in-
struit.

Divina visione
intelligit se
brevis mortu-
ram.

celari ut vult
Abbatissam, et
sorores

sui sensisset finem esse servendum, illico mentem sanctam, sicut semper solita, cum manibus et oculis ad cœlum erigens, conditorem suam animam, quam creavit, ut ipse reciperet, oravit; ne de ea gauderet inimicus, qui omnibus bona volentibus semper est infestus. Gregem quoque ejusdem sancti cornobii ut ipse reternus Patera faucibus rugientis leonis erueret deprecabatur : et ut fluxus et fluctus labentis sæculi impolluto calle transiret, exoravit; quatenus, vasa, quæ sibi sacraverat, a sordidissimis draconis squamis erepta, munda et immaculata mundis Angelis, quibus castitas semper amica est, coaptaret. Certa denique facta de beate retributionis præmiis, virtute qua potuit prohibuit sibi assistentibus, ne aliis Sororibus foris degentibus hoc innotescerent, sed neque Domine Abbatisse, que valde infirmitate gravabatur, ne forte mole magnitudinis tristitiæ absorpta, vita simul et corpore periclitaretur.

in certa de salute

obtinet cœlitus puella mortem

quæ quoque inoratur,

splendens divinitus cubiculo, SS. apud parentibus

in quo Bertilla et Sororum lectu

sepelitur

oculor proci

18 Habebat præterea ipsa Domina Bathildis quamdam infantulam, quam ex fonte sacri baptismatis susceperat : supra quam apud misericordiam Altissimi fudit preces, quatenus eandem ipse ante se reciperet, ipsaque eam infantulam tumulari cerneret. Quod et celeriter obtinuit. Nam eadem hora anima infantulæ a corpore exiit, et, ut B. Bathildis postulaverat, ad tumulum processit. Post hæc consignans se confidenter, et piis oculis ac sanctas manus ad cœlum elevans, sanctam illam animam a corporis vinculo in pace resolvit. Statim autem divinus splendor in ipso cubiculo clarissimè coruscavit, et cum ipso lumine ab Angelorum choro, obviante sibi fidelissimo amico Genesio scilicet Episcopo, qui visus est adstantibus inter agmina Angelorum gloriosa fuisse, et sancta illa anima accepta, atque, ut magnum ejus exigebat meritum, renigio alama eorundem Angelorum ac manibus in cœlum elevata, gaudet sine fine, cum electis et Sanctis omnibus mansura.

19 Paullisper autem Sorores que aderant, quoque talibus divinis mysteriis intererant, doloris gemitum cum repressione lacrymarum, ut ipsa jusserat, silentio continebant, et tantum Sacerdotibus, qui ejus beatissimam animam, licet tam haberet receptam, Domino commendarent, secreto denunciaverunt. Cujus sanctum obitum continuo venerabilis Albatissa Bertilla et cuncta congregatio cognoscentes, cum magno fletu requirere coeperunt, relarguendo quod eis cognitum non fuisset exitus tantæ matris, tamque beate animæ hora, ut et ipse iis mysteriis interessent, quibus illa se diebus cum participatione luminis et claritate Angelorum præsentis fuisset. Uolebant quoque gravitate gemitu, quod non quasi immutata, sed tanquam rapta fuisset ab eis desiderabilis gemma omnibusque beatissima. Omnesque obstupefactæ, pariter sunt prostrate super humum illic, et multis ibi profusis lacrymis cum immenso doloris gemitu, pio Domino gratias agentes, et eum collaudantes, commendaverunt ejus sanctam animam ipsi Regi Christo, quatenus idem, quem devotè dilexerat, in consorcio suæ matris sanctæ Virginis Mariæ, cui corde et opere ea servierat, ac in collegio Sanctorum omnium, quos honoraverat, sociaret. Sicque, ut decentissimum erat, exequias condignas agentes, in ecclesia sanctæ Crucis, quam ipsa a fundamentis extruxerat, corpus beatissimum posuerunt, et merito honore summaque reverentia ibidem sepelierunt. Tunc venerabilis Bertilla Albatissa studio pietatis sollicita, commendavit sanctis Sacerdotibus indigne vicinis, ut ejus sancta memoria in sacris orationibus sive oblationibus esset assidue faciendæ, que nunc usque locis in diversis condigne celebratur. Reliquit ergo sanctum sequentibus exemplum humilitatis et patientiæ, mansuetudinis et plenissimæ dilectionis studium, imoque infinitæ caritatis et misericordiæ bonam, astutiam vigilantiq[ue] prudentiæ.

Januari Tom. III.

confessionem puritatis et cordis contritionem. Docuit quoque ut nullas temere vel præsumptuose aliquid deficeret, sed omnia cum consilio esse faciendæ, temperato et rationabili sermone discretionis, sciens scriptum : Omnia fac cum consilio, et post factum non penitebis. Hanc bonitatis regulam consolabilibus, et exemplum sanctissimum beatis reliquit matribus, pro quibus exempli sancti virtutibus, recepit magni præmii a Domino sibi repositam coronam; ac perfruitur modo inter Angelos aut conspectum Domini repromisso sexageno merito, quod desideravit forendo atque metendo immenso atque æterno gaudio.

AUCTORE ANONYMO. EX MSS.

Ecclesi. 32. 24.

Claret miraculis

demoniacum curat.

20 Igitur ad celebranda fidelibus sublimia ejus, ad sacerum (ubi ejus membra quiescunt) sublemana, pluræ per suam famulam efficit Deus miracula, ita ut quisquis inibi febre correptus, aut a demone vexatus, vel dolore dentium contritus, seu aliarum infirmitatum laqueo depressus, cum fide accesserit, illico per divinam virtutem et ejus sanctam intercessionem, depulsa qualibet morbi peste, sanus et incolonus in Dei nomine eximio redeat. Quod nuper in quodam puero manifestum esse constat. Veniens namque ex partibus Provinciæ quidam venerabilis vir Leudegangus Episcopus, moriens familiarissimus monasterii Calensis, ejus puerum ita seivissimus demon arripuit, ut contineri a sociis nullatenus posset, nisi ejus pedes manusque molis tenacissimis colligaretur; quia ob nimiam savitiæ duritiæ omnes, quos contingere poterat, dentibus et unguibus dilaniabat. Qui dum ad locum sacri sepelire, sacerum manibus fuisset delatus, atque in pavimentum projectus quasi senivivus, conterritus illico pavore divino seivissimus demon obliquit atque contineuit; ac Dei virtute per intercessionem B. Bathildis puerum fugatus ab eo discessit. Et erigens se statim puer atque consignans, et Deo gratias agens, incolonus ad domum suam sociosque revertitur. Et quoniam antea verobantur, ne eos morsibus attereret, jam amplexibus adstringunt dulcibus, et vitæ restitutum gaudent.

CAPUT V.

a Comparatio ipsius ad alias sanctas Reginas ejusdem cognationis.

Recolimus quidem in Francorum regno nobiles et Dei cultrices quasdam fuisse Reginas, b Clothildem scilicet, neptem c Gundobadi Regis, atque magni et antiqui Clodovei Regis conjugem, que ita eundem paganissimum veris instruit exhortationibus, ut tota mentis intentione ad cultum se Christiani religionis, fervente illi calore, converteret. Et non solum ipsum, sed etiam divina gratia adjuta, plurimos Francorum Peccatores traxit ad Christi cognationem et ad Catholica fidei dilectionem. Ecclesiam quoque in honorem S. Petri, ubi religio monastici ordinis vigeret, Parisiis fecit necnon conodium in honore S. Georgii, sacrarum Virginum in Cala prima construxit. Quod postea quia ambitus ecclesieho strictior erat ad capiendum plurimum gregem sanctimonialium, a sæpe memorata Domina Bathilde eversum est, et basilica pergrandi patio amplitudinis constructa. Cujus medium altare in honore sanctæ Crucis, atque illud in parte dextera in honore S. Georgii, quod vero ad levam est, in veneratione S. Stephani Protomartyris titulatur consecratum. Atque etiam quamplurima pro mercede æternæ remunerationis in honore Sanctorum condidit loca, et numeribus plurimis ditavit.

a

b

c

Comparatio S. Bathildis cum S. Clothilde

d

Ultragothia

22 Parique modo de d Ultragothia fertur Regina, Clothiberti videlicet Christianissimi Regis conjugæ, eo quodATRIX suis et orphanorum, consolatrix pupillorum, sustentatrix pauperum et Dei servorum atque adjuvrix fidelium monachorum. Recte quoque et illud prædicatur memorabile factum sancto et venerabilis

AUCTORE ANONYMO, EX MSS. S. Radegunde,

nerabilis e Radegundis Reginae, Lotharii quondam anterioris Regis, quam tanta sancti Spiritus succenderat gratia, ut vivum relinqueret conjugem, et se Christo Domino sub sacro velamine consecraret, in tantis mentibus, quae in actibus eius leguntur, perageret.

23 Sed quamquam illud considerare libeat, quod ab ipsis feminis sanctis actum est, summopere tamen nobis ad sanctam matrem Dominam Bathildem, f qua nostris effulsit temporibus, necnon et ad ejus meritum gloriosum, qui ipsi ab ea gesta novimus et vidimus, recurrendum est. De quibus hic quidem pauca de pluribus commemoravimus, per quae non putamus eam inferiorem meritis fuisse illis prioribus, sed multa magis in sanctis studiis et bonis operibus eas praecessisse cognovimus, quae post multa commemoranda quae gessit opera, Evangelice perfectionis adimplevit mandata. Despexit mundum et concupiscentias ejus; constrivit diabolum et pompas ejus; secuta est Christum et precepta ejus; sicque vere monacha sub intera religiose beatam vitam feliciter consummavit, atque tertio Calendas Februarias terrena deserens et caelestia appetens, animam beatam benigno Jesu, qui eam dederat, mundam et immaculatam reconsignavit, hinc ad pacem requiescit in Calu monasterio, et regnat in perpetua juventute cum Domino, non immemor, ut credimus, suorum fidelium, qui ejus unquam veraciter attollere praecanium.

24 Nos vero, etsi non ita ut debuimus, saltem ut potuimus, vestrum imperium adimplere curavimus. Imperitiae sermonis indulgentiam date, et pro culpis negligentiarum cum caritate Deum exorate. Nos ergo, qui adhuc mole ergastuli carnis pressi, ac multitudine seclerum pondere progravati, et in hujus saeculi labentis fluctibus vagamur ambigui, ejus suffragia pia devotione poscimus assidui, ut pro nobis apud misericordem Dominum intercedere dignetur; quatenus absolutos omni labe criminum perducatur pro sua pietate ad caeleste regnum, ubi est gloria indelebens, perpetua pax, lumen sempiternum cum Patre et Filio et Spiritu sancto, quae praeparavit iis qui diligunt eum, Amen.

a Exstat hic titulus in MS. Corwenhamo. Forte mihitas a Gilduino, ut non caput ipsius, quod omnino antiqui scriptores est, quippe Calu in monasterium pertinet.

b S. Bathildis etiam dicitur 3 Junii. c De hoc et ad illiusmodi hunc est in 21 Junii in vita S. Epiphani, in eoque agitur in Vita S. Bathildis. d Hujus mentio fit in vita S. Marculi 4 Martii, et alibi. e S. Radegundis, Clotario filio Chlotarii I. nupte, vitam dedit 13 Aug. 1. Chlotario sua et aliam Auctor indicat.

DE TRANSLATIONE SS. BATHILDIS ET RADEGUNDIS.

Translatum est S. Bathildis corpus, integrum quoque reperitum, Ludovico Pio Imperatore temporibus et S. Radegundis Virginitatis reliquiae in loco, in quo antea condita S. Bathildis pignora fuerant, repositae sunt; ne vetus illa a Bathilde constructa sanctae Crucis ecclesiam, relicta sacrarum reliquiarum praesidio caveret. Contigit ea Translatio VI Kal. April. Quod die Benedictus Dagobertus in Calendario SS. Ord. S. Benedicti. Translatio S. Bathildis Reginae, et Radegundis ejus illae, quae anno octavo septimo obierat, vocat illam, ut auctor vita illorum, qui a Bathilde erat de baptismali fonte suscepta. Eadem die Ferrarius. In monasterio Calensi apud Parisios Translatio S. Bathildis Reginae.

2 Post die eam Translationem consequat Hugo Meruardus in monasterio Calensi, inquit, Translatio S. Bathildis sanctimonialis et Reginae. Et Saussains: In terra quoque Parisiensi, Kale monasterio, Translatio corporis B. Bathildis Reginae sanctimonialis, ejusdem comobii instauratrix.

3 Idem Saussains 17 Martii: Eodem die in agro Parisiensi, Kalensi comobio, Translatio S. Bathildis

Reginae, ejusdem monasterij fundatricis munificae, ac humilis deinde sanctimonialis, tandemque etiam tutelaris. Alia haec videtur esse Translatio. Neque enim verisimile est octingentos per annos nullam factam novam translationem: imo cum in priori illa translatione corpus integrum reperitum sit, nunc a capite separatum inclusum capsae, atque in altiori locatum, ut supra § 6 ex Binetto dictum, cum de S. Radegunde ageremus.

4 Kursum Saussains ultimo Decembris: Item Kale comobio in territorio Parisiensi, veneratio S. Bathildis ex Francie Regina sanctimonialis, necnon sanctae hujus domus fundatricis et patronae. Sed videtur Ferrarium secutus, qui eo die illam retulit, quod Gallica vita post vitam S. Silvestri Papae, rebus extra ordinem, nullo omissis die, esset reposita. At 26 Februarii, quo sarcophagi inventa elevatioque contigit, nulla ejus in Martyrologis mentio extat.

5 Historiam illius Translationis ex vetusto MS. eruit Joannes Gauvainus noster. Exstat eadem post vitam Gallicam, ex fide versa. De eadem apud Binetius noster. sed memorie lapsus, dum sub Ludovico Pio fatetur contigit, secunda taemora asserit viginti post Sanctae obitum annis reperitum esse ejus corpus. Videtur Clodovivum III existimasse eundem esse qui Ludovicus Pius dicitur, cum hic Caroli Magni filius fuerit. 120 post Chlotarii mortem annis iter Galliae ac Romanorum Imperator renuntiavit. Quoto Pii anno contigerit illa translatio non omnino certum. Inventum est corpus IV Kal. Martii, feria quinta, ergo cum littera Dominicalis esset E; id anno 816, bissextili, 822, 833, 839, contigit.

HISTORIA TRANSLATIONIS AUCTORE ANONYMO, EX MSS. ERUIT A JOAN. GAUVAINO SOC. JESU. PROLOGUS AUCTORIS.

Incipit prologus Translationis ejusdem gloriosissimae Bathildis Francorum Reginae, quae facta est temporibus Ludovici serenissimi Imperatoris VI Kalendas Aprilis.

Cum morem indevisse cernimus per omnem Ecclesiam Catholicam, tam de pristinis quam etiam de modernis describere plures actibus bonorum virorum ac sacrarum sanctimonialium; censuimus et nos, quod ad laudem Dei et Sanctorum pertinet, fidelibus sanctae Dei Ecclesiae, quibus hactenus scire est, pandere, qualiter venerabile corpus sanctissimae Bathildis, a loco ubi prius humatum fuerat, ubi nunc decentissime recubatur, et frequenti inspectione venerantur, cum summa reverentia delatum est.

TRANSLATIO.

Anno a. . . imperante cum magna felicitate Ludovico Serenissimo Augusto in regno Francorum, venit Kale monasterium, ubi venerabilis Abbatissa Hegilwich, b genitrix Judith Imperatricis, magno gregi sanctimonialium praerat; actusque et conditionem beatissimae Bathildis (quia vera erat Dei edulrix et sanctorum amatrix) magno desiderio inquirere coepit, sibi que aperta recitari jussit. Cujus admirabilem conditionem, sanctamque vitae conversationem miratus, illico Dei ac S. Bathildis amore, praedictae Hegilwich Abbatissa, quae tunc octavo anno ipsam sanctum locum sub regimine sancto gubernabat, suadendo praecipit, ut sanctum et venerabile corpus beatissimae Bathildis a loco ubi jacobat, in sanctam ecclesiam Dei genitricis Mariae, quo multitudo sacrarum Virginitum die noctuque laudes Deo personabant, transferret: quatenus ejusdem intemerate semper Virginis partem laudis haberet.

quanta obierit

Epilogus

Seco. ix.

Bathild. translatio 27 Martii.

et 28 Junii.

Alia 17 Junii.

Commemoratio 31 Dec.

Inventio 26 Feb.

Translationis historia

tempus

u

Hegilwich Abbatissa, post Ludovicum I.

quam

quam dum vixerat summo devotionis studio, et omni admiratione dilexerat.

3 His ergo freta jussis sacratissima Abbatissa, prout ejus opportunitas temporis accessit; quod ipsa jam mente conceperat, desiderii operam dedit. Igitur IV Kalend. Martii, quae tunc aequae in quarta feria evenerat, jam dicta venerabilis Hegilwiche Abbatissa, perfusa gratia Dei ejusque adjutorio, accesserunt Cleri Dei Sacerdotes, sanctaeque Virgines, et pudicas viduas, et quod votis conceperat, quoque ei a Domino Imperatore jussum fuerat, omne enarravit. Illi itaque afacres unanimiter effecti, Deo gratias egerunt, sanctaeque Matrem exhortati sunt, ut nullam moram egeret; sed freta Dei clementia, ac S. Baltechildis auxilio, citius perficere satageret, quod facere desiderabat. Venientes autem in hac devotione simul in ecclesiam sanctae Crucis, quam ipsa S. Baltechildis, sicut et omnem locum, a fundamento construxerat, et ubi tum corpus humatum jacebat; Missarum solemniam cum supplicatione salutaribus celebraverunt. In quibus supplicationibus ipsa sacratissima Hegilwiche Abbatissa, omnium Clericorum tam virorum quam et feminarum adiuvante, ut totis viribus Dei pietatem et clementiam exorarent, quatenus eis largiri dignaretur sanctum corpus suae fidelissimae effodere, et manibus propriis contingere, et de ipso loco ad alium honorabiliter transferre. Transacta autem Missarum sanctarum solemnitate, cum psalmis et letaniam ingentibus ad tumulum Sanctae adproperant Matris, ibique iterum in orationem se cum omnibus prostravit, Deumque, qui exauditor est omnium iusta petentium, deprecata est, ut ipse dignam ad opus desideratum peragendum eam faceret; et ad movendum sanctum corpus gratiam suae visitationis praeberet.

4 Et fulta Dei clementia, qui praesto est omnibus in se credentibus in veritate, et nullo modo hesitantibus, sanctos Sacerdotes evocavit, ac tumulum ubi sancta Dei electa Baltechildis jacebat, effodere jubet. At illi, ut dignum erat, cum ingenti pavore ad tumulum accesserunt; et cum contritione magni cordis, fodere coeperunt. Cumque rastris humum a fossa egerent, sarcophagum, ubi B. Baltechildis jacebat, repererunt; et circummerca fodientes, ipsam super solium terrae posuerunt. Cum ingenti autem reverentia et pavore psallentes Deo, sarcophagum aperientes, ipsam sanctum corpus ita post multa tormenta curricula sanum et medullis reppererunt, quasi ipsa die sepulture traditum fuisset. Et gratias agens sacratissima Abbatissa Deo cum omnibus sanctis sacerdotibus ac sanctimonialibus, permisit omnes, quod quot valuerunt, desiderabilem thesaurum intueri, et cum summa reverentia adorare. Adorato igitur sancto corpore, extensis manibus ad caelum, et pro nimio gaudio pectora percutientes, redierunt ad propria laudantes et glorificantes Deum, qui praemia quo iustis in caelestibus praebet, quantum meriti sunt, mortalibus in ostensione signorum manifestare dignatur in terris. In laudibus igitur vigiliarum et psalmodis persistentibus in ecclesia die nocturne ante sanctum corpus, viris ac sanctimonialibus, visum est venerabili Hegilwiche Abbatissa, haec Episcopo Parisiensi urbem emigrare; quatenus ipse veniens praesentiam suam his letis intermisceret, et cum exultationibus gaudioque corpus venerandum per semetipsum in aliam ecclesiam transmigraret.

5 Dum autem Episcopo adventus tardaretur, et sanctum corpus, ut efflosum fuerat, super terram condigne frequentaretur; dignata est divina clementia omnibus qui aderant patefacere quantum habeat meritum B. Baltechildis inter agmina Sanctorum, quam custodivit ipsa divinitas inter mundi aerumnas, ac turbas, ac flagitia vitiorum, et collocavit inter cives caelestes, in sede spirituum supernarum. Erat

siquidem sanctimonialis quaedam in eodem conubio ab infantia Deo militans, quae et antiquata erat corpore, et aegritudine nimia pregravata, ita ut officio omnium privata membrorum, aliorum sustententis et manibus portaretur famulorum. Haec igitur allata supplemento Sororum ad ecclesiam, ubi Sancta jacebat Baltechildis, in orationem se proiecit, diu multumque ibi lacrymabiliter oravit. Expleta vero oratione illico a terra incedens surrexit; et quae ante alienis manibus vehebatur, reparata sanitate suis jam gressibus revertebatur.

6 Debilis etiam quidam Baldrannus, qui ita erat contractione membrorum curvatus, ut calcanea natibus jungerentur, jussit se ante corpus S. Baltechildis deferri, si quo modo divina pietas per interessentem sancto suae famula sanitatem grossum, quam nunquam habuerat, ei largiri dignaretur. Et quia audierat dictum, Quae petieris puro corde, et non hasitaveris, continuo consequeris; deprecatus est et precor, et consecutus est celeriter. Extendebantur autem rigores inveterati nervorum, recipiebant venae cursum denegatum sanguinis, et dabantur officia extenuatis membris. Mirum erat, genus quibus pro pedibus antea utebatur intueri, et adminiculo laevi illo stante vacillare. Reddito igitur et firmato gressuum officio, letus glorificans Deum ac S. Baltechildem, rediit ad praestitam domiciniam. Recemmeritum tuum beata Mater, quae in terris posita pauperes sustentasti et aluisti, nunc in caelo cum Christo regnans sanitatem infirmis restituis. Tunc tibi alebas, nunc membra reconsolidas.

7 Lactabantur igitur in sancta omnes qui aderant miraculis, et per contigua loca absentibus haec promulgabant. In talibus igitur jocondationibus decem et septem dies cursum expleverunt. Nuntiantur autem haec sacra miracula Ludovico serenissimo Augusto, et in palatio tum Principibus quam et omnibus Imperatorum militibus divulgantur. Exultat Caesar, jocondantur Principes; letantur omnes, et in honore tantae Matris ludae atollunt. Cupiens vero sanctae ac beatissimae Baltechildis gratiam promereri, atque ejus auxilium adjuvari, villam ad Coloniam cum omni integritate, sitam in pago e Meldica eidem in translatione sanctissimi eius corporis contulit, quatenus de collatione ejus terram, famulantes in eodem conubio subsidium haberent, et pro statu Imperii ejus ac pace, et conjugis ac filiorum ejus sanitate, Regem caelestem exorarent.

8 Octavo decimo autem die, postquam corpus venerandum a terra efflosum fuerat, secundum postulationem sacratissimae Abbatissae Hegilwiche, evocatus sacer Episcopus f Rakemannus, qui tunc Sodem Parisiense archiepiscopus regnabat, cum catera Clericorum venit non enim antea locus venandi fuit. Et ab eadem sacrata Deo Abbatissa honorifice susceptus, causam assertionis, haec jam audisset, amicaliter requisivit, vidensque sanctissimum corpus, ut positum fuerat, integrum, et coeque in diuerna sanitate restituta divinum miraculum, exhilaratum corde, exhilaratur et animo, gratias agit omnipotenti Domino, qui praestati intueri humanis visibus, quantum meriti tum habeant in caelestibus, qui cum puro et mundo corde dileverunt semper, ejusque vestigiis inherentes fideliter amaverunt. Cum omni igitur Clericorum ordine, et aerarum Virginum eodem o minime, post celebrationem Missarum sacrarum, veniens praedictus Pontifex ante sanctum corpus, in orationem se cum omnibus dedit, cunctisque suggessit, ut, qui hominem ad imaginem suam protoplasti revolet, Deum exorarent, quatenus auxiliator illis adisset, sanctaeque corpus suae fidelissimae exinde transferre concederet. Peracti itaque oratione, mox venerabile corpus contingunt, et cum divinis laudibus in ecclesia benedicti Dei ac domini nostri

AVCTORE ANONYMO, CX MSS. *Figra ad reliquias sanctae;*

alms contra-

Imperato-

d

f

constitu Sa-

post Missam,

refoditur et

reperi via

enarratur

et sic fuit

Ex MSS
y
claret mira-
culis.

Jesu Christi semperque Virginis S. Marise, quam Domina y Gisle a fundamentis struxerat, detulerunt, ac retro altari medianum condigne posuerunt. Fiantque ibi meritis B. Baltechildis divina quotidie miracula, et declarantur continuo beata ejus merita. Ibi caeci recipiunt visum, surdi auditum, claudi gressum, infirmitatibus et variis febribus laborantes sanitatem. Ibi demoniaci curantur, et, ut ita dicam, per intercessionem beatissime Baltechildis, omnes quotquot devoto pro necessitate qualibet eam deprecati fuerint, celerem consequuntur effectum.

tradegendis
transfertur.

¶ Pontifice praeterea urbis Parisiaca ad propria remeante cum laetitia et exultatione, contulit secum venerabilis Abbatissa, ne vacuus relinqueretur locus, ubi sanctum Baltechildis positum fuerat corpus. Divina vero gratia administrante consilium, duxit dignum, ut quia mater exinde sublata fuerat, filia ejus, quae septimo tetatis suae anno, nomine Radegondis, ab hoc seculo migraverat, collocari deberet. Pro hac siquidem, sicut in ejus vita sancta reperimus, ante horam obitus sui Deum postulavit, ut eam in morte praecederet. Praevidebat enim in spiritu mala mundi, et ideo orabat, ne retribus ejus illaquearetur; sed sicut animum in tantillo corpusculo donaverat mundum, ita absque laeae peccati reciperet puram, ac inter agmina sanctarum Virginum collocaret sine fine mensuram. Merito autem laudanda in his venerabi-

lis Abbatissa Helgiwich, et digno honore ab omnibus haec legentibus habenda est, cui divina clementia in corde administravit, ne diutius margaritam in terra absconsam operam relinqueret; sed erutam a solo omnibus ostenderet, talique in loco, sicut cernitur, collocaret: ubi laus ejus in seculo seculi permaneret. Celebratur autem translationis sanctae ac venerabilis Baltechildis dies. VI die Kalendarum Aprilium, quae despecto diabolo, et pompis ejus, junxit se Christo ac Sanctis ejus; et ideo regnat cum Deo Patre et Filio ac Spiritu sancto in Trinitate perfecta, et unitate in coelis, quem tota devotione dilexit in terris. Amen.

a MS. habebat millesimo, manifesto errore, sed librarii, successit patri Carolo Ludovico an. 844; obiit 850. 20 Junii.

b Innotuit prudentem et piam Virginem vocat; altera Vita, honorabilem Abbatissam. Judithi Augusta nupta est Ludovico an. 849, cujus Carolus Calvus peperit: erat Welonis filia, sive Weill, qui Guelli qui erat, et Theganus scribit, de nobilissima stirpe Batavorum; mater vero Judahre, ut idem ait, nobilissimae generis Savoniæ, e qua habebat MS. d. Vita Gallina Coulons vocat.

c Haud longè a Parisiis Melles, sive Melles distans, quorum urbem Matriona annis interluit. ¶ Illius Episcopi crebra mentio fit in Concilio Actuque Gallicanis sub Ludovico Pio et ejus filijs.

d Dux celebres ecclesiae Gisle eo tempore, prior Caroli Magni soror, de qua Einhardus in hujus vita. Erat et Caroli unica soror, nomine Gisle, a puellaribus annis religiose conversationi mancipata, quam simuliter ut matrem magna coluit pietate: quae etiam paucis ante obitum illius annis in eo quo conversata est monasterio decessit. Altera fuit ejusdem Caroli filia, cujus in ejus vita et Annalibus Francorum crebra mentio fit. Alteram hanc hic intelligi probabile est.

DE S. THEOFRIDO EPISCOPO ALBIGENSI IN GALLIA.

SAECULO VII.
XXVI JANUARII.

S. Theofridi
Abbatii Cor-
thensis.

Primus Corbeia ad Somonem Abbas fuit Theofridus, sive Theofridus, aut Theodefrodus, e Luxoviensi carnobio adscitus, ac post Episcopus creatus. De eo auctor prioris vitae S. Bathildis an. 7. Qualeque monasterium, quod vocatur Corbeia, in Ambianensi parochia suo opere construxit; ubi venerabilis vir Dominus Theofredus, nunc episcopus, tunc vero Abbas, magno gregi Fratrum praefuit: quem de Luxovio monasterio praefata Domina Bathildis, a reverentissimo viro Domino Galberto quondam Abbate expetivit, et mirabiliter ad ipsum cœnobium Fratrum transfrexit, qui nunc usque et laudabiliter constat. Eadem in secunda vita habentur an. 9.

Episcopi Albi-
genis.

2 Trithemius lib. 4, de viris illust. Ord. S. Benedicte cap. 209. S. Theofridum vocat, utque virum doctum fuisse, atque ingenij sui monumenta non pauca reliquisse, ac quae illi addit, non minus moribus, quam ingenio clarissimum fuisse. Unde id Trithemius accepit? Quod Albimonsium Episcopum dicit fuisse. Wion lib. 2, Lypm vita cap. 37. Albigensem interpretatur. Est Albigen, sive Albia, urbs Galliae Narbonensis, ad Tarnum amnem sita, decem milliaribus a Tolosa, totidem

in Ruthenis distans, opulento Episcopatu, et mirabili S. Cavellae Virginis basilica insignis, ut scribit Pagirius Massonus lib. de Fluminibus Galliae. Inter Albigenenses Episcopos connumerant S. Theofridum Joannes Chenu, et Claudius Robertus, sed non recte post S. Salvinum eum locant ante Desideratum et Constantium. Nam post obitum S. Salvij, inquit S. Gregorius Turonensis lib. 8, cap. 22, Desideratus Albigenis Episcopus datus ante annum 593. Constantius vero interfuit Remensi concilio sub S. Sornato circiter annum 630, cum necdum condita esset Corbeia. Desuberratur in Catalogo Episcoporum Albigenis apud Guillelmum Catellum Theofredi nomen.

3 Eum 26 Januarii ubique tradunt Wion, Chenu, notatis Cl. Robertus, et Sanctum omnes vocant. Ferrarius eodem die: In Aquitania S. Theofredi Episcopi Albigenis. Accensetur quidem episcopatus ille Aquitanie I, in catalogo provinciarum Galliae, quia pars praecipua diocesis est Tarnum, qui Aquitaniae fines, juget, haec urbs ipsa Albigena trans Tarnum sita in Narbonensi Gallia. Eodem die illum satis proleto elogio celebrat Saussains, quod ex S. Bathildis vita sumptum. Nihil adhuc de eo aliud reperimus.

DE S. THEORITGIDA VIRGINE, BERKINGI IN ANGLIA.

SAECULO VII.
XXVI JANUARII
Berkingum
monasterium.

Berkingum, Bede Berceing dictum, alius Berelugnum, vulgo Barking ad lavam Tamisis ripam, ubi in eam Rodingus annis illabitur, in Essexiensi provincia, sive Orientalium Saxonum, octo infra Londinam milliaribus, ut scribit Malmesburienis, celebre olim monasterium fuit; a S. Erkenwaldo Londinensi Episcopo, ante episcopatum tamen, Ethelburgae sorori conditum, circa annum 670 de quo plenus in ipsius sancti Antistitis vita 30 Aprilis, et in S. Ethelburgae 11 Octobris.

S. Theorit-
gide natalis.

2 Hic sub S. Ethelburgae disciplina sanctissimam vitam ducit Theoritgida, quam Harpsfeldus saeculo 7, cap. 14, Tergitham, Capgravius Tortgitham, alii Theorghtham appellant. Ejus natalem 26 Januarii consignat Ferrarius, et Martyrologium Anglicanum: et nos sequimur, quia certo caractere nusquam alibi nota-

tum reperimus. Nam Memorius 22 Januarii eam refert, Novam Martyrol. Anglicanum 23 Januarii; Molanus in addit. ad Usuard. A edit. Causus, atque iterum Ferrarius 24 Decembris. Wion in appendicem rejecit, cum veteris Sanctis quorum ignoravit natales. Ejus meminerunt quotquot S. Ethelburgae, sive Edillburgae res gestas scripserunt: inter eos praecipua auctoritatis est Venerabilis Bedae, qui lib. 4, hystor. Angl. ista scribit, cap. 9.

VITA EX BEDAE, lib. 4, c. 9.

Cum autem et ipsa Mater pia Deo devoto congregationis Edilburgae esset rapienda de mundo, apparuit visio miranda eidem de Sororibus; cui nomen erat Thorithgid, quae multis jam annis in eodem monasterio

Theoritgida
S. Edilburgae
solitaria.

2 Cor. 12, 9
annis 9
egrotat

nasterio commorata, et ipsa semper in omni humilitate ac sinceritate Deo servire satagebat, et adjuvix disciplinae regularis eidem Matri existere, minores docendo vel castigando, curabat. Cujus ut virtus juxta Apostolum in infirmitate perferretur, tacta est repente gravissimo corporis morbo, et per annos novem pia Redemptoris nostri provisione multum fatigata, videlicet ut quidquid in ea vitii sordidantis inter virtutes, per ignorantiam vel incuriam, diutine resedisset, totum hoc caminus diutinae trilulationis excoqueret.

divinitus cognoscit utriusque brevi morituram,

2 Haec autem quadam nocte, incipiente crepusculo, egressa de cubiculo quo manebat, vidit manifeste quasi corpus hominis, quod esset sole clarius, sindone involutum, in sublime ferri, elatum videlicet de domo, in qua Sorores pangsere solebant. Cumque diligentius intueretur, quo trahente levaretur sursum haec, quam contemplabatur, species corporis gloriosi, vidit quod quasi funibus auro clarioribus in superna tolleretur, donec oculis patentibus introducta amplius ab illa videri non potuit. Nec dubium remansit cogitanti de visione, quin aliquis de illa congregatione citius esset moriturus, cujus anima per bona quae fecisset opera, quasi per funes aureos levanda esset ad caelos. Quod revera ita contigit. Nam non multis interpositis diebus, Deo dilecta Mater congregationis ipsius ergastulo carnis educta est, cujus talem fuisse constat vitam, ut nemo, qui eam novit, dubitare debeat, quin ei exeunti de hac vita, caelestis patriae patuerit ingressus.

in fuit Edilburga

Alia interitis S. Edilburga mortem impetrat.

3 In eodem quoque monasterio quaedam erat femina sanctimonialis, et ad seculi hujus dignitatem nobilis, et in amore futuri seculi nobilior, qua multis jam annis omni corporis fuerat officio destituta, ut ne unum quidem movere ipsa membrum valeret. Haec ubi corpus Abbatissae venerabilis in eccle-

siam delatum, donec sepultura daretur, cognovit, postulavit se offerri illo, et in modum orantium ad illud adinclinari. Quod dum fieret, quasi viventem allocuta rogavit, ut apud misericordiam pii conditoris impetraret se a tantis tamque diutinis cruciatibus absolvi. Nec multo tardius exaudita est. nam post dies duodecim et ipsa educta ex carne temporales afflictiones aeterna mercede mutavit.

Therithigula a S. Edilburga ad caelum immittitur

4 Cum vero praefata Christi famula Therithigula tres adhuc annos post obitum Dominae in hac vita teneretur, intantum ea, quam praediximus, infirmitate decorta est, ut vix assibus haereret, et ad ultimum cum tempus jam resolutionis ejus instaret, non solum membrorum ceterorum, sed et linguae motu caruit. Quod dum tribus diebus ac totidem noctibus ageretur, subito visione spiritali recreata os et oculos aperuit, aspiciensque in caelum, sic ad eam, quam intuebatur, visionem cepit loqui: Gratus est mihi multum adventus tuus, et bene venisti. Et hoc dicto parumper reticuit, quasi responsum ejus, quem videbat, et cui loquebatur, expectans; rursumque quasi leviter indignata, subiunxit: Nequaquam hoc licet ferre queo. Rursumque mollicium silens, tertio dixit: Si nullatenus hodie fieri potest, obsecro ne sit longum spatium in medio. Et sicut antea parum silens, ita sermonem conclusit: Si omnimodis ita definitum est, neque hanc sententiam licet immutari, obsecro ne amplius quam huc sollemniter proxima nox intersit. Quibus dictis, interrogata a circumstantibus, cum quo loqueretur. Cum carissima, inquit, mea Matre Edilburga. Ex quo intellexere, quod ipsa ei tempus transmigrationis suae proximum nuntiare venisset. Nam et ita, ut rogabat, transacta una die ac nocte, soluta carnis simul et infirmitatis vinculis ad aeterna gaudia salutis intravit.

potente nocte.

DE S. NOTBURGA VIDUA, S. HIXTA VIRG. ET ALIIS VII EJUS LIBERIS NOVEM-GEMINIS, IN DIOECESI CONSTANTIENSI.

SEculo 18
XXVI JANUARII

Celebre apud Belgas Notburgae Virginitatis nomen, quae cum Plectrude amita Coloniae Agrippinae sanctissime vixit, totaque jugales, ad quas iam cogere aequati nitabantur, aversata, ut subito ad alteram sponsi amplexus evocaretur, precibus obtinuit. Ejus 31 Octobris celebratur natalis. Alia in Buella vico Constantiensis diocesis in Germania colitur Notburga 26 Januarii. Hujus res gestas Daniel Feldnerus noster, a Parochis Kleggovienensis vicine dittois, viris gravibus et eruditis, acceptis, nobis communicavit: quas hic damus.

S. Notburgae natalis.

Notburga genitrici exultat

Abbatissae nomen.

non mandata fraudulenti

2 Vixit S. Notburga vixit annos circiter octingentos, regio Scotorum sanguine procreata: ut primum illi aetas conjugio habitus fuit, tradita viro, eoque brevi uxata est, sed felici prole gravida quum ne secum ei liceret eundi, gravibus mox improborum hominum laesisset est injuriis, atque a patria solo perignans ejecta. Longis molestisque itinerum vicibus, in Germaniam perrexit, ubi cum Kleggoviae locum, ubi nunc Buella vicus, in Landgraviatu, ut appellatur, Salzensium Comitum situs, hanc longe a dextra Rheni ripa. Hic illa proleam curra novem geminam est partu unico, plane admirabili. Nec tamen fidem superi est tanta fecunditas. Nam quod quidam alii scripsere, hanc unquam plures quam liberis esse uno partu posse, plurimis refutatum praedem exemplis est. atque ut illa mantissans nunquam portentosa, Constantiam Hollandiae 365, peperisset, Hennebergiam quandam etiam plures: quae non sine insolito Dei nomine evenere; novem, duodecim, triginta sex genitos, quorum scriptorum fide constat. S. Quistoriam aliaque novem ejus sanctas sorores uno partu natas, suo loco daturi sumus. Ipsi ex Leonardo Palatino C. L. delictimus, duas nunc in honorario servitio Ducis Bullo-nensis versari

puellas, quarum parens unus fuisse fertur e 32 quos mater triplici partu edidit, hos nolumus, scilicet decos. Ad Notburgam redeamus.

3 Tot jam liberorum parens Notburga, cui statim intendit animum ut Deo illos regeneraret, salubri baptismate ablutos. Ad aqua derivat Ancilla fugae et a vinnis sola comes, serpiorem, qui dominna firmare gressus consueverat, ipsa jubente arripit, ac petram percutit, e qua subito limpidissimus fons emanavit: cujus aqua tacti auro vita inque alba filiorum Dei relati omnino octo; nam unus priusquam alba rite aqua posset, deresceret. Frequentius dem fons hunc coarctata, quae tum miraculi summi, tum salubris laticis viderent. Sed quid non videtur improbarum hominum avaritia et levor potest! Invidere accole adulentibus peregrina aqua illius haustam, multoque miscere jurgia avari, admoim primum sunt a Notburga, ut grati erga Deum essent, tantoque ejus munere pacifice uterentur. Illa vero ammodoverit, nihil se us mentionibus proficere, foatru in propinquam silvulam averit, ubi in hederum thea senturit, plurimisque affert mortalibus involumenta, aquae non tam raris, quam salubritate.

fontem inveni subire etiam.

ob accedentiam improbatum

alio transferi

4 Erat Notburga egregie religioza mulier, magna fiducia erga Deum fiducia, debita precationum, forti in adversis educta, animo. Octo liberis par educavit, suarumque haeredes virtutum instituit: qui deum Kleggoviam manem velut astra quaedam varie collustrant, multoque mortalibus viam vitae suae exempla commendantur. Demum cum multa pro Christo in patria, plura etiam in exilio incommoda tolerasset, liberosque suos egregie ad omnium virtutem instituisset, ac Deo consecrasset, luculenta hereditate ac meritis cumulata, migravit e vita, aeterna felicitate

unum non

fecerit

EXUSS
publice cultu-
tur
miraculis ce-
lestibus

felicitate a *Iho* munevanda. Corpus ab accolis pie tumu-
latum, juxta eam locum ubi ipsius scipione fontem ancilla
elicerat. Extracta ejus honori jam ante complura se-
cula ecclesia est, haud invenusta, in qua ejus etiamnum
asservatur juaque populorum veneratione honoratur cor-
pus. *Consueverit* Kleggavenses Catholici, si qua publice
colamitis incuberit, ad hoc *S. Notburgæ* templum tur-
motum solenni ritu supplicantium convenire openque
ejus ac patrocinium magna pietate ac fiducia implorare :
nec fere unquam in missa missæ preces. Viscebantur
olim in ea adeo anathemata plurima, celestis auxilii,
Notburgæ intercessione præcepti argumenta.

hydrops ope-
ritus cura-
tus

3 Nec vetera sunt isthæc omnia. Quædam feruntur
nuperum obtente curationes, quæ mirandi instar hab-
ent. Matrona nobilis anno 1639, cum hydropse labora-
ret, vocat se ad *S. Notburgæ* eadem peregrinationem
religiosè suscepturam : suscepta, preces isthæc pie conce-
pit, morbo levata est, atque ingrati exultans grati animi
eduplicate anathemata suspendit, recuperate valetudinis
documentum.

atum

4 Viri eundem in vico *Griessen* degenti grave erat
vulnus infectum, quod neque chirurgorum arte, neque
usu thermarum curari poterat, acor vitium uncuquam
adeundi hunc ardet. Divamque pro viri incaluitate
deprecandi. Adit ingenti quadam plena fiducia, mu-
rito continua sanitas reddita est, non sine plurimorum
adoratione.

puteo,

7 Eodem anno hæretica quoque mulier e præcipuo
quæ *Widdhughen* dicitur, reperta a *Buellesi* Parocho
D. Christophoro *Wileman* in ecclesia *S. Notburgæ*
flexis genibus preces fundens ac cere libram offerens.
Rogata quid eo loco supplicanda agat præter sacre sectæ

hominum fidem; respondit, usu jam se edoctam, hui-
usmodi sanitati consulere : quippe eam, si ipsa cum anni-
versariis donis precibusque *D. Notburgæ* fuerit, uti
voverat, devenerat, toto anno epilepsia, qua laborat,
liberam immuncumque esse; sin neglexerit, vehementer
eam insolitis convulsionibus agitari, ut horrorem omni-
bus incutiat, neque ancillari quisquam sibi eam velit,
perpetuis aures venturam intemperis. Ita ad eos quoque
qui foris sunt beneficentia sur partem aliquam putatur
derivari *Notburgæ*.

S. Beata Virgo
miraculis ce-
lestris.

8 Liberorum ejus nomina, temporum oblivione obscu-
rata sunt. Unus adhuc notum est ac celebre, *S. Hixta*,
sive *Yntæ* Virginis, quæ in *Kleggova* sancto vivit, se-
pulta in iugo *Jestellen*, ubi perhære ei sacellum araque
dedicata, sub qua quiescere vulgo existimatur. Multi
olim ad hoc sacellum, ac *Diræ* sepulchrum, perisquam
hæresis invaleret, reliquiis cunctis conflabant; atque
ope *S. Hixtæ* remedium adversus morbos atque mo-
lestias consequantur.

At *S. Not-
burgæ* liberæ
Sancti

9 Ceteri *S. Notburgæ* filii ac filie, in viciis *Kleg-
gavæ* locis innocentissimum vitam egunt, plurimis
caelis illustrati miraculis. Quare us *Kleggavenses* jam
olim, veluti tutelares Divas, vana crevere sacella. At
cum superiore seculo immo favore late hæc hæretica
hæretica, ea, ut plerumque alia præcæ reliquiis monu-
menta, demoliti sunt, ac prope omnem eorum venera-
tionem abolere. Perduravit apud *Buelleses* *S. Not-
burgæ* cultus. Ea hæc patrona habetur, ac publico
solemnitate, etiam forensium rerum strepitu interdito,
XXVI Januarii celebratur. Præcipue in vetustis tabulis
vici infantulos brachis gestans, novo ad pedes juvante,
qui mirram sine baptismo decessit.

S. Notburgæ
imago

DE SANCTIS EPISCOPIS ANSURIO, SIVE ISAURO, ET VIMARASIO, AURIENSIBUS; GONZALVO OSORIO ET FROALENGO, COMMBRICENSIBUS; SERVANDO, VILUPLHO, PELAGIO, IRIENSIBUS; ALPHONSO ASTURICENSI ET AURIENSI ET PETRO.

9. 1100
XXVII. 1100

Notitiam
AN. 1100. 1100

1 **L**atent horum sanctissimorum Antistitum Acta,
consecrata memoria est. Nam *Philippus Ferrar-
ius* in generali catalogo SS. ita scribit : *Aurien-
si* in Gallæcia *S. Isauri* Episcopi. In monaste-
rio *Ripensi* sanctorum Episcoporum *Vimarasi*, *Gon-
zali*, *Osorii*, *Froalensi*, *Servandi*, *Athaulphi*, *Pelagii*
et *Alphonsi*. In *Notis* testatur *Isaurum* ab aliis *Ansuri-
um* appellari. De ceteris ita scribit : Ex his *Vimarasi-
ensis* Episcopus *Auriensis* fuisse traditur; *Gonzalus*,
Osorius, et *Froalensis* *Commbricensis*; *Servandus*
et *Pelagius* *Iriensis*, *Athaulphus* et *Alphonsus* *Asturi-
ensis*, atque ita *Petrum* mittit, *Gonzalum* *Osorium*
in duas dividit, *Jannem* *Marcellum*, utpote hominem
Hispanum, quem ipse quoque *Ferrarius* citat, totius
viam ext sequi, qui *Ansurius* et *Vimarasius* *Aurien-
sis* Episcopus fuit, *Gonzalum* *Osorium* eundem esse
vult, quem uti et *Froalengum*, *Commbricensis* Antis-
tes ut fuisse; *Servandum*, *Vilulphum*, *Pelagium*,
Franciscum; *Alfonsium* *Asturiensem* et *Auriensem*, *Petrum*
cujus Sedes Episcopus fuerit, negat constare *Isaurum*
quoque ita *Wion* retulit. In *Hispania* *S. Isauri* Epi-
scopi *Auriensis* (imo *Auriensis* vel *Orens*) qui sancti-
tate clarus quævit in pace. Eundem habent *Menand-
rus* et *Dorquatus*.

Ex po. con-
tin. non lo-
bati.

2 Sequitur velut peregrini in ignota regione aliorum
restigii, etsi quandoque nec satis secure atque impressa,
et in certarum ductant; aut certe cum sequi non au-
diamus, quo tendere videantur iudicamus. Quiescere
traduntur horum Sanctorum corpora in monasterio
S. Stephani ad ripam *Sili* amari sito, *Ferrarius* ad
monasterium *Ripense* vocat, atque in *Notis* scribit.

Ripa oppidum est Gallæcia præclarum ad *Avim* flu-
men, cum canobio diocesis *Auriensis*, quod vulgo
Ribadavia appellant. Est quidem celebre illud oppidum,
vini maxime præstantis, quod in verno agro nascitur,
atque in ceteris regionibus exportatur, ad dextram *Muni-
riam* ubi in eam *Avim*, sive *Avim* illibatur, atque
infra *Auriensem* urbem, sive *Aquis* calidas, laevis.

sedat ripam
sili

3 At *Lucentius Molina* in descriptione *Gallæciæ*
anno 1554 excussa, quam *Luce Torres Y. O. L.* benefi-
cio suavis consecuti, verum hujus canobii situm ostendit,
supra *Auriensem* urbem, ad *Levan* Sili amnis ripam.
Nam *Silius*, sive ut vulgo appellant *Sil*, forte veterum
Salo, apud *Astures* ortus magnam *Gallæciæ* tractum
regat, multisque auctis rivis *Minio* miscetur, ac nomen
amittit, licet multo haurientior sit. Haud longe a con-
fluentibus amnium harum visitur *S. Stephani* monaste-
rium ordinis *Benedictini*, quod vulgo *De Riba del Sil*
appellant. Est ad canobium remotum a turbis et con-
cursu populi, atque eleganter edificatum, ut meretur
eodem *Molina* julice ubi quam inter confragas istas
rupes locatum fuisse.

corum sedes.

4 Idem scribit, septem Antistites variarum *Ecclési-
arum*, propter quietem loci ac religionem istam acce-
sisse, vitæque sancte terminasse. Nomina ipsorum
Sanctorum non exprimit, *Ecclésiis* quibus præerant enu-
merat, nec nisi septem, atque aliter paullo quam *Ma-
rietta*. Primum aut *Trive* *Flavia* Antistitem fuisse, qui
urbem ad *Ullam* amnem in *Gallæcia* sitam *El Padron*
nunc vocant, Sedes est *Compostellam* translata, secun-
dum *Oretensem*; tertium *Lucensem*; quartum *Mundi-
mensem*, sive urbis quæ nunc *Mondonedo* appellantur.
quintum

quantum Auriensem, sive Oriensem: sectionem Asturicensem: Septimum Tudensem.

3 Subdit dein isthæc Molina. Horum nomina, et tempus quo quisque decessit, erant olim eorum tumulis incisa. Verum a quadringinta eoque amplius annis Reformator quidam cum isthuc venisset, contempta veterum sepulchrorum fide, et illustri divorum memoria; omnia isthæc subruit monumenta, atque ossa commista una in arca inclusa, post majus altare illius ecclesie reposuit, ubi etiamnum asservantur: reperit idem digitis sanctorum Antistitum hærentes pretiosos annulos, quibus multe etiamnum sunt curationes tum insertorum lapidum virtute, tum præcipue ipsorum Sanctorum meritis. At quis ille Reformator? an quisquam ab Apostolica Sede alia causa in Hispaniam missus? an potius a quopiam vicino Antistite allegatus ad explorandum num quid circa prisca reliquies uspiam innotuissent? Joannes Marietta inquit restauratorem monasterii fuisse. Sed quid tunc et tu mentem venit sepulchra demoliri, ossa confundere? Esto, judicabit fortassis non esse vindictas; retulisset ad Apostolicum Sedem; que et ipsa tamen reverenter habet que a majoribus tradita sunt de ejusdem Divi sanctitate cultive, nec temere domnat ejus vel ignorator intum, vel quod seculorum usu firmatum est, nisi aliunde certo constet non rectis rem totam principis inchoatum, Quo prædictus animi sensu Baronum que de S. Fausta Regiensis Episcopo acerbius aut scripserat, ubi cum intellexit ab omni retro memoria in sua Ecclesia ut Sanctum coli, vixisse retractavit. Verum ista hæcenus. Quæ de us tradat Marietta videamus.

6 In monasterio S. Stephani ad Sili ripam, ordinis S. Benedicti in Gallæcia, in ditione emi Lenos nomen est, a Rege Ordonio fundato, sepulti fuere varii temporibus olim novem Episcopi. Extabant singulorum sepulchra lapidea, cum epitaphiis, in claustro. Sed cum restauraretur id monasterium, lapides quidem inde revulsi atque ad ædificii materiam collati, ossa vero collecta, asservataque ad publicam venerationem. Sanctorum illorum hæc sunt nomina: Ansurus, et Vituarasius Auriensis Episcopi: Guzalus Osorius, et Froilengus Comindicenses. Servandus, Vilialphus, et Pelagus Irenæus, Alphonsus

Asturicensis et Auriensis: Petrus ignote Solis Episcopus.

7 Igitur antiqua traditione, que in eo monasterio semper viguit, eorum testata est sanctitas. Sculpta non ita pridem affabre nova altaris tabula, in cujus supremo excelsi vultus horum novem Sanctorum cum eorum nominibus; ibi vero eximia cum veneratione, sanctæ eorum reliquie sunt collocatæ. Illustre quoque eorundem sanctitatis testimonium eruitur ex privilegio Regis Alphonsi Legionensis, patris Ferdinandi sancti Regis, quod in eodem monasterio asservatur Latine conscriptum. Eo testatur, cum facile obliteretur oblivione, quod non est consignatum literis, quoniam scriptura memoriam sustentat, et damna oblivionis propulsat, ideo se, Alphonsium Dei gratia Regem Legionis et Gallæcie, cupere ex hoc scripto notum esse presentibus ac posteris, sese tradidisse monasterio S. Stephani, et novem corporibus sanctorum Episcoporum ibidem sepultis, quorum meritis multa quotidie a Deo fiunt miracula, quidquid isthæc regii juris fuit. Est illud testimonium indubie magnæ auctoritatis.

8 Solus Ansurii Auriensis hoc extat epitaphium: Eum quem cornis cavea saxa tegit compago sacra Præsulis Ansurii, per omnia illustrissimi viri. Affatum fuit dogma sancta, et vita militavit clara. Non extitit anceps Domini vita, quia sic prorsus foveravit confessio pia. Sumens cathedra prædicator, conglutigans se norma monastica, ibique egit cuncta qui Domino congruit, subsequens Domini voce, requievit in pace; in puncto nempe sancti corporis simul depositio sub die septimo Kalendas Februarii æra nongentesima sexagesima, ætate porrecta per ordinem sexta.

9 Quod eorundem illud in Rege Ordonio fundatum scribit Marietta, Ordonius primus æra 887, sive anno Christi 849, Ramiro patri successit, regnavitque annis 16, ut scribit Sebastianus Salamancaensis, Ordonius II, Alphonsi Magno filius, Garce fratris successit sub annum 915, inter ceteros S. Stephani fundator extiterit, non liquet. De S. Ferdinando Rege, filio Alfonsi IX Legionensis, et Berengaria Castellane (ejus soror fuit Blanca mater S. Ludovici) æqueus 30 Maii, obiit anno 1232, Hispali, cum requisset annis 34, menses 11, dies 23.

DE S. GOBERTO CONF. FOSSIS IN BELGIO.

Opulum est dittons Leodensis, quod Fossæ dicitur, supra Namurcam, inter Mosam et Sabim amnes. Hæc Canonicoꝝ collegium est S. Follani sacrum, olim Abbatia, de qua mentio fit in diplomate Ludovici Regis. Arantphi Imp. filii, apud Mirænum in Notitia Ecclesiarum Belgarum cap. 47, et Chapeauvillam to. I, historie Episcopos Leodensibus hæc verba atque additam nomine Fossas, per prestantiam a Gislana Abbatisa nostra consanguinea, nostre voluntatis consensu, acquisitam, in pago ac Comitatu Lammensi constitutam, ejus nomen est Comes Berengarius, etc.

2 Hæc XXVI Januarii colitur S. Gobertus Confessor, ita Galesinus. In Belgio, S. Goberti Confessoris Hugo Menardus in Martyrologio Bædectino. In Belgio, monasterio FOSSIS, S. Goberti Confessoris, eundem refert Dugnyus. Plus aliquid scribit Wion In Belgio monasterio FOSSIS, S. Goberti Confessoris, qui in eodem loco quiescit, addit in Notis: Videtur fuisse ejusdem cuncta Fossensis monachus, quod tamen adhuc per coniecturam non habeo. Quod ille coniecit, asseruit de in pro parte Ferrarius. Fossis in Belgio S. Goberti monachi, præter Martyrologium monasticum, Galesinum citat qui monachum tam non fuit, et Molanum in natal. SS. Belgii, ubi hujus Goberti nulla mentio, ut in Addit. ad Usuardum monachum volebimus.

3 Quod reliquias isthæc quiescere asserit Wion, item

scribit Samsatus. Fossis monasterio in Hamonia depositio titulus S. Goberti Confessoris; ejus animam pro meritis divina immortalitate potitur; corpus vero pridem eorundem miraculis, ibidem honorifice quiescit. At non sunt in Hamonia Fossæ. De reliquiis accipe quod coniecit olim curiosissimus Molanus, qui in Indicula SS. Belgii ita scribit. S. Gobertus Confessor habet Fossis ad S. Follanum, officium cum novem Lectionibus, VII Kalendarum, Februarii, Ubi quiescit ignoro. Sed quidam, nomine Gobertus, dixit mihi imagine S. Goberti supra Bronii, et quod arbitretur reliquias ejus asservari hand procul a Fossis et Bronio.

4 Samsatus in Supplemento Martyrologii Robertum hoc die commemorat, ita enim scribit. Fossis ad S. Follanum, S. Roberti monachi et Confessoris ibidem officium Lectionum, Nullus Fossensis vultus Robertus. Item Samsatus, ut et indice patet, eundem censuit esse Gobertum qua 23 Novemb. in quibusdam Martyrologis refertur nobis, alius sit an idem, non liquet, qui neutrum Acta viderimus. Ad de illa ad verbum Adonis Martyrologium, quod in monasterio S. Laurentii Leodi asservatur, ita antiqua manu 23 Novemb. erant adscripta. Item S. Gothberti Confessoris. Antiquam MS. Usuardi Martyrol. quod fuit Augustini Hannoni, Molanus quoque et Carth. Colon. in addit. ad Usuardum, et MS. Florantium. In territorio Remensi S. Goberti Confessoris, ut Cunctus et Ferrarius.

sepulchra eversa,

ossa commista

qua occurrunt

XXVI JANUARI

Unica oppidum

S. Goberti in 1011,

reliquias

EX VARIIS

antiquis

imagines

S. Ansurii epitaphium

in non quibus

LA VARIAS *Præfatus* : In territorio Laudunensi S. Goberti Confessoris, *Sausains id Supplem. Martyrol.* Eodem die in agro Laudunensi S. Goberti Confessoris, divino gratiæ testimoniis præclari.

alios a Villariensis 3 Ab hoc autem, ut scribit in citato SS. Indiculo *Molans.* diversus est Gobertus, Comes Asperimontis, qui contempta nobilitate, in Villaria professus est monasticam religionem; ubi et honorificam habet sepulturam, et vite historiam libris tribus conscripuit. Sed non est ab Ecclesia Sanctis ad-

scriptus : ut nec aliquot alii, qui in eodem monasterio multa sanctitate claruerunt : quorum veneranda ossa simul sunt collocata. *Hujus Goberti historiam dabimus XX Augusti.*

6 Colitur autem *Fossis S. Gobertus* (ut ex litteris *Quo ritu colatur.* R. D. *Eyuli Bourdonari,* qui jam circiter 30 annis fuit isthic *Canonicus, dicitur*) XXVI Januarii officio novem *Lectio*rum, quæ in 2 et 3 Nocturno sumuntur de communi Confessoris Pontificis.

DE B. ALBERICO PRIMO ABBATE CISTERCIENSI.

SUB INITIO
III SEC.
XXVI JAN. AD.

B. Albericus cum sociis Molansu 1000 adit

S. Vincentii.

Cistercium adit

quod S. Robertus

ad morj parbetur Molansu 1000 revertit

Albericus creatur Abbas

Cistercium diocesis Calabromensis in Burgundia cenobium est longe nobilissimum, Congregationis Cisterciensis toto orbe propagatæ caput. Primum ejus Abbatem alii S. Robertum statuunt, alii Albericum. Et sane hic Cistercium etiam ante S. Robertum incoluit, ita namque in S. Roberti vita quæm dabimus 29 Aprilis, dicitur. Erant autem inter eos (Molansenses monachos, quibus Robertus Abbas præerat) quatuor viri fortiores, scilicet Albericus et Stephanus et alii duo, qui post claustralis exercitii rudimenta ad singulare certamen eremi suspirabant. Egressi ergo de monasterio Molansensi, venerunt ad locum cui nomen Vivificus est : quem cum aliquanto tempore incoluissent, ad instantiam Molansensium a viro venerabili Joacchino Langonensi Episcopo, nisi reverenter, excommunicationis sententiam receperunt. Compulsi ergo præfatum locum relinquere, venerunt ad quandam silvam, Cistercium ab incolis nomenpatam, ubi in honore beate Dei genitricis oratorium construxerunt, nec nimis nec præcibus a suadencis propositis poluerunt rovocari; spiritu ferventes et infatigabili die nocte Domino servientes.

initio Cisterciensis ordinis, auctore Clara-vallensi monacho anonymo, nulla fit mentio prioris illius secretus Alberici, Stephani, et duorum aliorum ad eremum Cisterci ante S. Robertum; sed cap. 10 dicitur S. Robertus, cum sancti illi Fratres potestatem sibi ab eo fieri alia migrandi poposcissent, ultra se us comitem obtulisse. Nominantur verò cap. 12 primi Cistercii habitatores omnino septem, Robertus, Albericus, Odo, Johannes, Stephanus, Letaldus, Petrus. Sed nusquam isthic mentio fit præfaturæ Alberico commissa; verum Roberto coacta Molansum reverti, dicitur Abbas electus a Fratribus S. Stephanus.

5 Ast ad *Sygeberti Gemblacensis chronicon in edit. Laurentii de la Barre ab antiquo unctore, sire Roberto de Monte, sen quo alia, ad an. 1098, post varia de Cisterci edita, ista addita sunt* : Hoc igitur anno, ab Incarnatione scilicet Domini 1098, venerabilis Hugonis, Lugdunensis Ecclesie Archiepiscopi, Sedis Apostolicæ tunc Legati, et religiosi viri Walterii Cabilonensis Episcopi, nec non et clarissimi Principis Odonis Burgundie Ducis freti consilio, auctoritate roborati, inventam eremum in abbatiam construere ceperunt, præfato Abbate Roberto ab illius diocesis Episcopo, videlicet Cablonensis, suscipiente curam vigamque pastoralis, ceteris sub ipso in eodem loco firmantibus stabilitatem. At vero post non multum temporis factum est, ut idem Abbas Robertus, requiritibus cum monachis Molansensibus, Papæ Urbani II jussu, Walterii, Cabilonensis Episcopi licentia et assensu, Molansum reduceretur : et Albericus vir religiosus et sanctus in ipsius loco substitueretur. Hoc sane inter utramque Ecclesiam sequestro pacis gratia retento, et auctoritate Apostolica confirmato, ut ex eo jam tempore neutra earum utriuslibet monachum ad habitandum sine commendatione regulari susceperent. Quo facto novum monasterium novi Patris sollicitudine et industria in brevi et non mediocriter, Deo cooperante, in sancta conversatione profecit, opinione claruit, rebus necessariis crevit, quæ eadem habentur in *Speculo Vincentii, lib. 23, cap. 34.*

6 At de Alberico morte ibidem ad annum 1107, ista habentur : Albericus Abbas Cistercii supernæ vocationis brevium, ad quod ibidem per novem annos non in vacuum incurrit, decimo apprehendit. Cui successit Dominus Stephanus, etc. Atque ita diversa de tempore, quo Cistercium rexit, sententia. Neque enim est quod existimet quisquam obuisse quidem Albericum anno 1107, ac duobus annis præfuisse illi cenobio; ut reliquum omne tempus isthic sub Roberto Abbate antea exegisset. Nam cum anno 1098, XII Kalend. Aprilis, solenni die natalis sanctissimi Benedicti, (ut habet idem liber *Collationum*) quem geminata lætitia tunc celebrem reddiderat, ab Dominico Palmatum, quam ipsa in occurrerat, letantibus Angelis, talibuscantibus demonibus, Cisterciensis domus, ac per hanc totius Cisterciensis Ordinis religio, per viros ad Christianam philosophiam penitus expeditos exardium sumpsisset, anno vero sequenti 1099, IV Kal. Aug. obiit Urbanus II Papa; hujus tamen jussu Molansum redire coactus est Robertus et infra Paschalis II, recitatur privilegium, dati in Troje XIV Cal. Maii, Indict VIII.

2 Audiens autem B. Robertus sanctam ipsorum conversationem, assumptis secum viginti et duobus Fratribus perrexit ad eos, ut sancti eorum propositi esset particeps et adiutor. A quibus summa eum devotione susceptus, eisdem aliquandiu paterna sollicitudine præfuit, regulariter ipsorum vitam et mores instruens, et semetipsam religionis et honestatis formam exhibens et exemplum. Molansenses autem agro fertiles se a tanto Pastore destitit, summum Pontificem adierunt, ut vir Domini B. Robertus ad Ecclesiam Molansensem, quam pius fundaverat, regredi cogere. Summus vero Pontifex audiens novellam plantationem Cisterciensium in Christo firmiter radicentem, gravis est valde, comperito quod in omni morum honestate pollerent; et quod B. Roberti exemplo formati, S. Benedicti regulam ferventius observarent. Videns autem quod Molansensibus immineret excidium, si viri Dei præsentia fraudarentur; scripsit Episcopo Cablonensi quatenus alio Abbate Cisterciensibus ordinato, B. Robertum egeret reverti Molansum.

3 Quo comperito B. Robertus sciens quia melior est obedientia quam victima, et quasi scelus est idolatriæ nullo nequescere; dispositis ibidem quæ ad novæ institutionis observantiam pertinebant, Abbatem eis præfecit virum Deo dignum Albericum, qui fuit unus de primis monachis Ecclesie Molansensis; sicque omnibus salubriter ordinatis, ad monasterium Molansense, quod ipse B. Marinus fundaverat, reversus est. Defuncto vero post biennium Alberico, successit Stephanus a B. Roberto Abbas Cisterciensis ordinis. Sicque novelle plantationis institutor existens, dum ad ejus arbitrium utriusque monasterii, Molansensis videlicet et Cisterciensis, ordinatio pertinet, cum duobus monachis Molansum rediit. *Plura ad S. Roberti vitam de utriusque monasterii fundatione dicemus.*

4 In libro qui inscribitur *Collationes SS. PP. de*

PRIMI CISTERCIENSIUM

CISTERCIUM PROMOVET

QUANDUM ALBUS FUERIT

an. MC. Alberico Novi-monasterii, id est, Cistercii, Abbati concessum. Ergo si usque ad annum MCVII ritu, novem fere annis Abbas fuit.

7 In Martyrologio Cisterciensi, ut scribit Claudius Robertus, dicitur Albericus obiisse VII Kalend. Februarii. Eo die Kalendarium Cisterciense Divione editum : Albericus II, Abbas in Cistercio, Ordinis fundator, Saussaius in Martyrol. Gallicano : Albericus II, Abbas Cisterciensis, suspiciendus vir sanctitate, exuta mortalitatis mole, ad supernae civitatis gaudia pertransiit. Abstinet Saussaius Sancti ac Beati titulo. At Cistercienses, ut ex viris gravissimis ejus Ordinis accepimus, Sanctum appellant, etsi officio Ecclesiastico minime venerentur : alii Beatum scribunt. Hugo Menardus : Cistercii, B. Alberici Abbatis. Eundem quoque recuset inter Sanctos et Beatos Ord. Cisterciensis, qui reperiuntur sub finem Missalis ejusdem Ordinis editi Parisiis anno 1326. Chrysostomus Henriquez qui in Fasciculo SS. ejusdem Ordinis scripserat X Julii cum obiisset, in Menologia illud veluti tacite retractans, XXVI Januarii isto cum elogio celebrat : In Gallia natalis beatissimi Patris nostri Alberici secundi Abbatis Cistercii, qui cum BB. Roberto et Stephano sacrum nostrum Ordinem inchoavit; quem ipse sub Beipare Virginis titulo et patrocinio constituit, a qua etiam vicissim albam cucullam pius Pater accepit : unde nigro habitu Cluniacensium relicto, albis vestibus de cetero Cistercienses uti coeperunt. Imo constitutiones, quas ipse primo condidit, a beatissima Virgine accepisse fertur. Eidem aliquando pia peccatorum protectrix apparsit, dixit : Ego Ordinem istum usque in finem seculi protegam et defendam. Cumque saepe ab ipsa, et aliis eod. civilibus visitaretur, et variis miraculis clarus effulgeret, in morbum incidit et monachis suis Ordinis propagationem et incrementum promittens, symbolum Apostolicum clara voce recitavit, post litanias perlegit : cumque ad illum pervenisset locum, S. Maria ara pro nobis; facies ejus cepit quasi divina, instar solis, luce perfusa, intermicantes effundere radios : et mox veluti in somnum leviter solutus animam efflavit sanctissimam. In Notis addit, in testimonium sanctitatis admirande, floruisse corpus et sepulchrum ejus infinito numero miraculorum, et nomen ipsius esse catalogo Sanctorum canonizatorum ordinis Cisterciensis insertum.

ejus natalis.

Beati titulus

elogium ex Chryso-Henriquez.

divina luce perfusa, intermicant.

inter Sanctos rebus.

qui uti de eo scripserunt.

8 Idem Chrysostomus in Pascual. SS. Ord. Cisterciensis lib. 1, dist. 2, B. Alberici vitam fuisse, ex variis auctoribus ac monumentis Ordinis describit, quam ex eo hic damus. Eundem Hispanice ante Chrysostomum edidit Barnabas de Montalbo Chron. Cisterce part. 1, lib. 1, cap. 22 et 3, sequentibus. Aquat de eodem Alberico quotquot Ordinis Cisterciensis exordia prosequuntur. Casarius Heisterbacensis lib. 1, cap. 1. Albericus vir sanctus et religiosus, ejus (Roberti) loco substituitur. Cujus sollicitudine, Dei gratia cooperante, non mediocriter vallis illa claruit, et in rebus necessariis crevit. Fuit quoque de Alberico utique Cisterciensi scribit Aubertus Miraeus in Chronico Cisterce Angelus Manrique in Lauria Evangelica, ubi Sanctum absolute indoligit lib. 3, dist. 7, § 3, uti et Montalbo. Meminit et Baronius in Notis ad Martyrol. 29 Aprilis, qui tamen vehementer fallitur dum anno 1098 mortuum S. Robertum scribit.

Cistercium deseruit. Monachi igitur in ejus absentia, cum sine capite in solitudine extitissent, convenientes inter se, praesente Cabilonensi Episcopo, B. Albericum Abbatem creaverunt, virum integritate vitae praestantem, et monastico regulae observantissimum.

2 Hic adolescens monasterium Molismense ingressus, mundi blandimentis illecebrisque abdicatis, sumpto habitu religionis, Dei se obsequio obstrinxit, eoque pervenit, ut sub Patre Roberto Prioratus munere fungeretur. Cumque multis injuriis et contumeliis, contra dignitatem nominis, a Religiosis adligeretur, et carcere ac verbera perpassus fuisset; statuit eorum curam relicto, alium petere locum, ubi facilius tradita oblivioni injuria, regulae austeritatem posset observare. Sic itaque S. Albericus primus fuit, qui Patre Roberto Molisium deserente Cistercium venit, ordinemque jam pene collapsum restituit; et B. Roberti sequens vestigia, ordine reformato, ad regulae observationem, et bene vivendi normam Religiosos reduxit. Cum autem Abbas Robertus, et cum eo aliqui monachi, qui eorum non diligebant, Cistercium dereliquerent, mansit B. Albericus cum duodecim aut tredecim monachis, qui regulari electione eum in Abbatem sibi promoverunt.

3 Mox cum in constructione monasterii Religiosi animis corporibusque innumberent terram fodiendo, eodendo arbores, et humeris portando ea quae usui erant edificio; ipse nullam partem laboris fugiens, non verbis, sed opere et exemplo, illis praebat; et non obstante senio, vigiliis et inedia corpus mirum in modum macerabat. Dum vero operi esset intentus, ne forte spiritus otio vacaret, psalterium Davidis inter manus sumens, crebro ex intimis cordis penetrabilibus suspirio, ferventibusque pia mentis cantibus coelos penetrabat. Post occasum solis, alius per quietem se a laboribus reficientibus, ipse majorem partem noctis disciplinis exagebat : somnoque indulgens, non ad voluptatem, verum ad naturae vires refovendas, undis asseribus inambulabat; breviterque excitatus surgebat, et flexis genibus magna animi pietate Psalterium Davidicum legabat, quod absolvebat antequam Fratres ad vigilias decantandas surgere.

4 Inter haec omnia, ipse et sui Beipare Virginis egregii erant cultores, cum Ordinis recens fundati Praesidem adoptando, ejus sub patrocinio congregationis Cisterciensis omnium virtutum genere faceret progressum, et ab omni vitiorum spurritate conservaretur. Et sic decreverunt haec omnia sua monasteria sub ejus nomine constituerent, ejus interventu patrocinioque pueris illo fons Cisterciensis in aquas plurimas redimulavit, ejus professoros variis virtutum titulis effulserunt. Audi hoc ab ipso summo Ecclesiae Pastore Gregorio XI, qui loquens de Cisterciensium professione et perfectione, pro meritis dicit.

In vestitu decorato Ecclesiae sponsae Christi, quae varietate circumdata, spem in suo sperioso forma patris hominum, mirabilis integritate illi, et soliditate spei a dextris adhibuit, Cisterciensis Ordo, divinis manipulis obsequiis, et inter reliquos ceteros, Virgini singularitate devotionis adscriptus; ex institutione primaria, et professorum ipsius, quantum ex alto conceditur, presentationis instantia, rutilat caritate, candet castimonia, et pulchritudine conversationis elucet. Hujus Ordinis candidi Nazarei, dicti videntur professores ejusdem sub arcto observantiae distractione viventes, in conspectu eorumdem Regum Regum, et Regum caelestis phalarum odoramentorum plenas, in orationum assiduitate praesentant, benedictionibus illorum per opera pietatis inserunt, etc. Ja cobus etiam Vitruvius, Accronensis Episcopus, Hist. Occid. cap. 44. Fama autem, inquit, et opinione sanctitatis Cisterciensium, quasi ex odore inguenti, alio repleta est tota domus Ecclesiae Jesu Christi,

AUCTORE CHRYSOSTOMO HENRIQUEZ

a

B. Albericus Prior Molismensis

multa a monachis polatur

secedit Cistercium

manibus laborat cum sociis,

precant in terram vacans,

sonat parcas

B. Virginem patronam illius adoptat.

h

VITA

AUCTORE CHRYSOSTOMO HENRIQUEZ.

CAPUT I.

Cisterciensi congregati Abbati praefitur, et ordinem suum B. Mariae, communione omnium voto, sacrum fuit.

Commemoratum est a nobis in superioribus quomodo a Molismensibus revocatus S. P. Robertus Januarii Tom III

AUCTORE
CHRYSOSTOMO
HENRIQUIZ

Matth. 10. 29.
Marc. 10. 30.

quod non est provincia vel regio, ad quam vinea illa benedictapalmite suos non extenderit. Dilatavit Dominus et beata eorum Patrona Virgo Maria (cui unanimiter et uno humero ubique devotissime inserviunt) locum tentorii eorum: et non solum usque ad mare propagines ipsorum protendit: ut jam per experientiam in se completum agnoverint, quod ait Dominus in Evangelio, Centuplum accipient in hoc seculo, et vitam æternam in futuro.

a. *Adhuc Montalbo et Marano, egræque litteraturæ fuisse.*
b. *Cæsarius lib. 1. cap. 4. Et quia cenobium, de quo exierint, constructum fuerat in honore beate Dei genitricis Mariæ, tam ipsi, quam eorum successores de eodem novo monasterio propagati, omnes suas Ecclesias in honore ejusdem gloriose Virginis conservantes dedicandas.*

CAPUT II.

De mutatione habitus monachorum Cisterciensium de nigro in album colorem; et quomodo B. Albericus cucullum candidum de manu Dei Genitricis accepit.

Uocatur cum suis a B. Virgine.

Itaque cum sic Divam Matrem, collatis inter se suffragiis, in Præsidem et Patronam elegissent; ipsa etiam, ut affectum compensaret, eos non solum in clientes, verum in filios adoptavit, crebra visitatione illi testata. Aliquando hœntarum mentium agminibus stipata adveniens, ut servorum suorum corda celesti solatio perfunderet; ac illicite castimonie floris dilectrix, in signum amicitia, qua religiosum cœtum prosecquebatur, monachis albicantem habitum dedit, eximio hoc vestimenti candore animi eorum integritatem et puritatem, certissimo tanquam symbolo, denotans. Cum enim primi nostri Patres egressi fuerant de Molisano, habitum nigrum Cluniacensis congregationis retinuerunt, donec tempore B. Alberici ipsa Regina Angelorum colorem mutare præcepit, id autem in hunc modum accidit.

Et ab eis retribuitur in capite.

6. Beato Patre Alberico ejusque monachis laudes et matutinas horas devote cœmentibus adfuit, ut dixi, Deipara Virgo, celestem spirituum circumstipata phalange, præferens manibus candidam et nitidissimam cucullam, quam stupentis Alberici capiti imposuit. Sed ecce miraculum miraculo exæquatur. Simul atque enim habitus ille albus Alberico impositus est, monachorum in choro psallentium cuculle colorem mutarunt, et que antea nigri erant coloris, repente candidissimo instar nivis eodere sunt infectæ, et statim ex oculis servorum suorum Virgo beatissima ovavit. Hanc mirabilem habitus mutationem plures gravissimæ et fide dignissimæ auctores admittunt, et variis fundamentis probare nituntur. Inter quos Barnabas de Montalbo Hist. Cist. lib. 1. Angelus Marriquo Sanctoral. Cist. lib. 1. disc. 3. part. 12. et Laura Evangelica lib. 2. disc. 10. Joannes Alvarus Episcopus Celsomensis in Vita S. Bernardi, Laurentius de Zamora, Monarchia mystica, Ludovicus Bernardus Republic. monast. lib. 3. in c. 33. Regule de vestimentis Patrum, Athanasius Jovera, in vita SS. Athilani et Proylani c. 17. Joannes etiam Generalis Ordinis Cisterciensis, vir sanctitate præcipuus (quem ex utero matris suo a Domino in benedictionibus dilectissimè fuisse præsentium testatur Bonifacius Simonetti lib. 3. de fidei Christianæ et Romanorum Pontificum persecutionibus) idem quod diximus probat, dum asserit habitum Ordinis Cisterciensis a beatissima Virgine traditum fuisse, in exhortatoria conclusione libri privilegiorum, hæc verba. Hæc profecto sacra religio, que potius ad sanctæ regule S. Benedicti observantiam Reformatio dicitur, prout sanctissimi Bernardi aliorumque Patrum scripta valent, peculiaris est in terris familia gloriosissime Matris Domini, cujus vivendi formam sibi devotis famulis primis Patribus nostris inspirare coartum est. Nam ultra spirituales revelationes, inti-

at nova susceperunt.

masque consolationes, sæpius fulgidissimo cœli civium stipata comitatu, eos visitabat, etiam visibiliter consolabatur, et docebat, adjuvabat, dirigebat. Ob hoc et ipsa sacri hujus Ordinis Patrona, Domina, Protectrix et Advocata nominatur. Sicut et Ordo ipse primus est omnium Ordinum in ejus honorem dedicatus, cujus habitum tam monachorum, quam sanctimonialium, tradidisse fertur, cum tantæ dignitatis auctoritate, merito, et virtute; ut diabolus nullam habeat potestatem in aliquem, qui eo indutus moritur, etc. Ecce non modo habitum, sed et constitutiones ac regulam vitæ a beatissima Virgine accepisse homo tantæ auctoritatis testatur. Sed jam progrediamur ulterius.

D. Virgo expe-tillos visuat

7. Cum aliquando B. Albericus orationi intentus, spiritum ad æthera erigeret, apparuit ei piissima Mater, et Ordinis sui propagationem et incrementum promisit, et adjecit: Ego Ordinem istum usque in finem seculi protegam et defendam. Qualiter autem verbum suum adimpleverit, quæ sollicitudine filios suos protexerit in necessitatibus et tribulationibus suis, nullus Cisterciensium antiquitatum vel medio-criter peritus ignorat. Testis nobis est ipse summus Pontifex Innocentius, qui cum Ordinem Cisterciensem conaretur extinguere, ab ipsa piissima Matre acriter increpatus, talia verba audivit: Tu Ordinem Cisterciensem, cujus Advocata ego sum, destruere conaris; sed non prævalebis, et nisi citius de tuo malo proposito respicias, ego te et omnem potestatem tuam conteram. Cuidam etiam juveni Coloniensi, qui incredibili odio adversus Ordinem concepto, Religioni Cisterciensi detrahere non cessabat, apprensus Deipara Virgo, severo vultu, et quasi faciem suam ab eo avertens, dixit: Male puer, optimis amicis meis, quos habeo in toto mundo, maledicis et detrahis? Et his dictis disparuit. Sed quid mirum, si servos suos in terris tuetur, quo eos in celis singulari amoris affectu fovet et diligit? Quæ de re accipe memorabile exemplum, quod his verbis narrat Cæsarius lib. 7. c. 60.

Alberico promittit se Ordinem defendurum.

Quemdam adversarium increpat.

item alium ali Ordini detraherentem

8. Monachus quidam Ordinis nostri, Dominam nostram plurimum diligens, ante paucos annos, mente excedens, ad contemplationem gloriæ celestis deductus est. Uta cum diversos Ecclesiæ triumphantis ordines videret, Angelorum vultu, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, et eosdem certis caracteribus distinctos; item Canonicos Regulares, Permonstratenses, sive Cluniacenses; de suo ordine sollicitus cum staret et circumspiceret, nec aliquam de illo personam in illa gloria reperiret, ad beatam Dei Genitricem cum gemitu respiciens ait: Quid est, sanctissima Domina, quod de Ordine Cisterciensi nomen hic video? Quare famuli tui tibi devotissime servientes, a consortio tantæ beatitudinis excluduntur? Videns eum turbatum Regina cœli, respondit: Ita mihi dilecti sunt, qui de Ordine Cisterciensi sunt, ut eos etiam sub ulnis meis fovam, aperiensque pallium suum, quo amito videbatur, quod dicitur miræ erat latitudinis, innumerabilem multitudinem monachorum, Conversorum, et sanctimonialium illi ostendit, Qui nimis exultans et gratias referens, ad corpus rediit, et quid viderit, quibus audierit, Abati suo narravit.

et sub pallio suo Cistercienses fovet.

CAPUT III.

Mirabili quidam visione Ordinis Cisterciensis sanctitus et perfectio in ipsis fundationis sue a primordiis a Christo commendatur.

SUB LAUTE Protectricis clientela, in solitudinibus Cistercii, primi Patres nostri non usitato genere sanctimonie florebant, Christiano erenis mortificationem in suis corporibus circumferentes. Ipsi enim divino mancipati obsequio Christum cruci affixum induere

CAPUT IV.

Ordinem suum sanctus Abbas Albericus auctoritate Pontificia confirmari curat, et primas leges pro Cisterciensibus sancit.

Hæ jucunda visione, qua Dominus Clericum illum ad meliorem frugem convertere, et eorum institutum pro ceteris commendare dignatus est, Abbas sanctus exhilaratus, gratias omnipotenti Deo reddidit: quod et ceteri Religiosi fecerunt. Caput interim sanctus Abbas, velut vir mirabilis prudentie, providere, quæ tribulationum procellæ ipsam aliquando, summo Ordinem concutientes vexare possent; et præcavens in futura, cum consilio Fratrum, transmisit monachos duos Joannem et Ilbodum Romanum, Dominum Papam Paschalem per eos exorans, ut Ecclesia sua sub Apostolicæ protectionis alis, tuta ab omnium Ecclesiasticorum seculariumve pressura personarum perpetuo sederet. Qui Fratres prædicti, Hugonis Archiepiscopi, Joannisque et Benedicti Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Walteri quoque Cabilonensis Episcopi, sigillatis litteris freti, Romanam prospere iverunt: et redierunt, reportantes privilegium Summi Pontificis, juxta vota Abbatis sociorumque ejus per omnia exaratum. Has epistolas et privilegium congruum duximus hic inserere, ut omnes intelligant, quam magno consilio et auctoritate sit fundata nostra Religio.

Epistola Joannis et Benedicti Cardinalium ad Paschalem II Papam, in favorem Cisterciensis Ordinis.

12 Domino Patri Papæ Paschali, et ubique laude eximia prædicando, Joannes et Benedictus se ipsos per omnia. Quia vestri moderaminis est, omnibus Ecclesiis providere, et justis poscentium votis manum porrigere, vestræque justitiæ adjumento religio Christiana fulta, incrementum debet sumere; Vestram Sanctitatem obnixius deprecamur, quatenus harum litterarum bajulis, nostro consilio a quibusdam religiosis Fratribus Paternitati Vestre missis, aures pietatis vestre fletere dignemini. Petunt enim, ut præceptum, quod de quiete et suis Religionis stabilitate, a Prædecessore vestro Domino nostro beate memoriæ Papæ Urbano acceperant, et quod, secundum ejusdem præcepti tenorem, Archiepiscopus Lugdunensis, tunc Legatus, et alii Coepiscopi et Abbates, inter eos et Molismensem abbatem, a qua religionis causa discesserant, defluerunt, vestre auctoritatis privilegio in perpetuum manent inconvulsam, ipsi enim vidimus, eorumque veræ religionis testimonium perhibemas.

Epistola Hugonis Lugdunensis Archiepiscopi, ad eundem, in favorem eorumdem.

13 Reverendissimo Patri et Domino suo Paschali Papæ secundo, Hugo Lugdunensis Ecclesiæ servus per omnia se ipsum. Fratres isti presentiam geruli ad Paternitatis Vestre celsitudinem tendentes, per nos transitum fecerunt, et quia juxta provinciam nostram, videlicet in Episcopatu Cabilonensi mansionem habent, humilitatis nostræ litteris apud Celsitudinem vestram se commendari poterunt. Sciatis autem eos esse de quodam loco, qui Novum-monasterium vocatur, ad quem de Molismensi Ecclesia cum Abbate suo exeuntes, propter ætatiorem et secretiorem vitam, secundum regulam B. Benedicti, quam proposuerant, tenendam, habitatum venerunt, depositis quorundam monasteriorum consuetudinibus, indecilitatem suam ad tantum opus imparem judicantium. Unde Molismensis Ecclesiæ Fratres, et quidam alii adjacentes monachi eos infestare et inquietare non desinunt, æstimantes se viliores et despectiores haberi apud seculum, se isti quasi singulares et novi monachi

induere conabantur, divitias rejiciebant, seculi contemnebant voluptates, et celestem vivendi rationem inibat, ita ut totus orbis miraretur in hominibus celestem conversationem, et Angelicam puritatem. Albericus humilis illius familie magister ac Pater, omni sanctorum virtutum venustate, et incorrupto bonæ conversationis odore, se ipsum Altissimo gratum reddebat, et discipulorum mentes illustrabat. Cujus exemplo intantum proficiebant discipuli, ut in vigiliis, jejuniis, carnis maceratione, orandi studio, piis meditationibus, altissima contemplatione, profunda humilitate, atque in ardentissima erga Deum et proximos caritate, veri essent sancti Patris Alberici imitatores. Sic igitur Magister Christi, discipuli Magistri vestigiis inhaerentes, a perfectionis semita nec in minimo quidem deviant, sed viam que ducit ad vitam firmissima spiritus fortitudine et constantia tenebant. Nec id tam absolute asserere ausus fuisset, si ipse, qui est via, veritas, et vita, idem sui auctoritate non confirmasset, mirabili quadam eaque gloriosa revelatione sanctissimi Alberici, et omnium Cisterciensium ascetarum, qui sub ejusdem Patris magisterio Altissimo famulabantur, perfectionem ostendens.

10 Anno Domini 1103, quidam Clericus de Vendopera (verbis Vincentii Belluacensis utor) cum stude-ret in scholis apud Lugdunum, vidit visione noctis vallem sub monte, super quem civitas pulcherrima sita erat, cujus aspectus nimium delectabat intuentem, ita ut quisquis eum videret, de aspectu illius saturari non posset, et modis omnibus laboraret, quomodo ad eam pervenire valeret. Interea vidit fluvium quendam sub pede montis, quem dum circumiret, querens quomodo illum transiret, vidit super ripam fluminis duodecim pauperes lavantes in flumine tunicas suas. Inter quos erat quidam veste candidissima indutus, aliis dissimilis, qui juvabat alios in tunicarum suarum ablutione, qui postquam adjuverat unum, ibat postea adjuvare alium. Tunc Clericus, qui hoc videbat, accessit ad illum, qui ceteros adjuvabat, et dixit: Que gens estis vos? Qui ait: Isti pauperes homines sunt penitentiam agentes, et se a peccatis suis lavantes, et ego filius Dei Jesus Christus, sine cujus auxilio, nec isti, nec alii possunt hanc facere. Civitas hæc pulchra, quam vides, Paradisus est, ubi ego maneo, et quando quis tunicam suam laverit, et penitentiam peregerit, in illam intrabit. Tu ipse satis diu quesisti viam, qua itur ad illam, sed nulla alia via, quam ista ducit ad eam. His dictis Clericus a somno evigilavit, et mirari coepit de visione. Non multo post rediens de schola in patriam, narravit Episcopo Cabilonensi visionem hanc, cui familiaris erat. Qua audita Episcopus suavit ei, ut seculum relinqueret, et religionem intraret, commendans ei saper omnes Ordines, novellum illum Ordinem Cisterciensem. Ille venit Cistercium, et invenit locum incultum et desertum, et Fratres inter bestias conversantes. Ad portam vero monasterii, que de vimine facta erat, pendebat malleus ferreus, cujus sonitu ad portam portarius compellebatur ab intrare volentibus. Hoc vero sonitu portarius vocatus venit ad eum foras, et melius se salutavit eum. Quem Clericus intuens, statim recognovit eundem vidisse inter eos, qui tunicas in flumine lavabant: rogavitque eum, ut duceret ad Abbatem. Abbas igitur et totus Conventus venit ad eum, et recognovit Clericus omnes se vidisse tunicas suas in flumine lavantes: statimque eiecit ad Abbatis pedes, rogans eum lacrymis, ut susceperetur: qui susceptus, non multo post factus est Prior. Huc usque Vincentius, lib. 25, cap. 106.

Alberici et sociorum sanctitas,

lib. 25, cap. 106

manere declinata

Cisterciensium monasterii

Augustinus Cassiodorus Henricus 7

Albericus instituit pro protectione Apostolicæ Sedis imperantia.

a

Molismensis et alii infestant Albericum et socium

ACTORE
CHRYSOSTOMO
HENRIQUEZ.

inter eos habitare videantur. Quapropter, desideratissimam nobis Paternitatem Vestram humiliter et cum fiducia deprecatur, ut Fratres istos, totam spem suam in vobis per Dominum ponentes, et idcirco ad Apostolatus vestri auctoritatem confugientes, benigne pro more vestro respiciatis, et eos et locum istorum, ab hac infestatione, et inquietudine liberando, auctoritatis vestrae privilegio muniatis, utpote pauperes Christi, nullam contra suos annulos divitiis vel potentia defensionem parantes, sed in sola Dei et vestrae clementia spem habentes.

Epistola Walleri Episcopi Cabilonensis.

14 Venerabili Patri Papae Paschali, Walterus Cabilonensis Episcopus, salutem et debitam subjectionem. Sicut Sanctitas vestra ut fideles in vera religione proficiant, ardentem desiderat, sic eisdem vestrae protectionis umbram vestraque consolationis fomentum deesse non expedit. Suppliciter ergo petimus, quatenus quod factum est de Fratribus illis, qui arietis vitae desiderio a Molismensi Ecclesia sanctorum virorum consilio recesserunt, quos in nostro Episcopatu divina pietas collocavit, a quibus transmissi presentium litterarum bajuli vobis praesentes adstant, secundum praedecessoris vestri praecipitum, et Lugdunensis Archiepiscopi Apostolicae Sedis tunc Legati, et Coepiscoporum et Abbatum definitionem et scriptum, cujus rei praesentes, et eius auctores cum aliis extitimus, vos approbare, et ut bonus ille Abbatia libera in perpetuum permaneat, salva tamen vestrae personae successorumque vestrorum canonica reverentia, auctoritatis vestrae privilegio corroborare dignemini. Sed et Abbas, quem in eodem loco ordinavimus, et ceteri Fratres totis viribus hanc confirmationem, in sine quietis cantelam, a vestra flagitant pietate.

Privilegium Paschalis II, Papae Cisterciensibus datum.

15 Paschalis Episcopus servus servorum Dei, Venerabili Alberico Novi-monasterii Abbatu, quod in Cabilonensi parochia situm est, ejusque successoribus, regulariter instituendis in perpetuum. Desiderium, quod ad religiosorum propositum et annuam salutem, pertinere monstratur, auctore Deo sine aliqua est dilatio complendum. Unde vobis, o filii in Domino dilectissimi, extra difficultatem omnem, vestram precum petitionem admittimus, qui religioni vestrae paterno congratulamur affectu. Locum ergo illum, quem inhabitandum pro quiete monastica elegistis, ab omnium mortaliu molestiis tutum ac liberum fore sancimus, et Abbatium illum perpetuo haberi, ne sub Apostolicae Sedis tutela specialiter protegi, salva Cabilonensis Ecclesiae canonica reverentia, roboramus. Praesentis itaque decreti pagina interdicens, ne cuiquam omnino personae liceat statum vestrum conversationis immutare, neque vestri, quod Novum dicitur, cenobii monachos sine regulari commendatione suscipere, neque congregationem vestram astutus quilibet aut videns perturbare. Eam sane controversiae decisionem, quam inter vos et Molismensis claustrum monachos, frater noster Lugdunensis Episcopus, tum Apostolicae Sedis Vicarius, cum provincia suae Episcopis, aliisque religiosis viris, ex praecipito praedecessoris nostri Apostolice memorie Urbani II, perpetravit, nos tanquam rationabilem ac laudabilem confirmamus. Vos ergo filii in Christo dilectissimi ne desideratissimi memisse debetis, quia pars vestri saeculares latitudines, pars ipsas etiam monasterii laxioris minus austeras angustias reliquistis. Ut ergo hae semper gratia digniores consequamini, Dei semper timentem et amorem in vestris cordibus habere satagite. ut quanto a saecularibus tumultibus et

Pontifex immunitatem monasterii Cisterciensium concedit.

monachos hortatur ad perfectionem.

deliciis liberiores estis, tanto, amplius placere Deo totis mentis et animae virtutibus anheletis. Sane si quis in crastinum Archiepiscopus aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps aut Dux, Comes aut Vicecomes, Judex aut Ecclesiastica quilibet secularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et sanctissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine destinata ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Judicem promeritaeternae pacis inveniant. *b* Datum Trojæ XIV Kal. Maii, Indictione octava, anno 1100.

16 Dehinc venerabilis Abbas Albericus et Fratres ejus non inmemores sponsionis suae, regulam B. Benedicti in loco illo ordinare, et unanimiter statuerunt tenere, rejicientes a se, quidquid regulae refragabatur, e foricis videlicet et pelliceas, ac stamina pectinia et coopertoria stramina lectorum, ac diversa ciborum ferula, saginam etiam, et cetera omnia quae puritati regulae adversabantur, supra cunctum vitae suae tenorem ducentes, tam in Ecclesiasticis quam in veteris observantiis, regulaeque vestigiis sint adequati et conformati.

17 Extra ergo veterem hominem, novum se induisse gaudebant, et quia nec in regula nec in vita S. Benedicti, eundem Doctorem legebant possedisse Ecclesias, aut altaria, seu oblationes, aut sepulcras, vel decimas aliorum hominum, seu furnos vel molendina, aut villas vel rusticos; nec etiam feminas monasterium ejus intrasse, nec mortuos ibidem, excepta sorore sua, sepelisse; ideo haec omnia abdicaverunt, dicentes: Ubi beatus Pater Benedictus docet, ut monachus a saecularibus actibus se faciat alienum, ibi liquido testatur, haec non debere versari in actibus vel cordibus monachorum, qui nominis sui etymologiam hanc fugiendo sectari debent. Decimas quoque niebant a Sanctis Patribus, qui organa sunt Spiritus sancti, quorumque statuta transgredi sacerdotium est committere, in quatuor partitiones distributas, unam scilicet Episcopo, alteram Presbytero, tertiam hospitibus ad illam Ecclesiam venientibus, seu viduis, et orphanis, sive pauperibus alimul victum non habentibus, quartam restaurationi Ecclesiae. Et quia hoc in computo persecuti monachi, qui terras suas possidet, unile et perse, et per pecora sua laborando vivat, non reperiebant; idcirco haec, veluti aliorum jus, injuste sibi usurpare detrectabant.

18 Ecce hujus saeculi divitiis spreis cuperunt novi milites Christi cum paupere Christo certare quo ingenio, quoque artificio, seu quo exercitio, in hac vita se hospitesque et pauperes supervenientes sustentarent. Tuncque definirunt conversos hinc barbatos se suscepturos, et homines etiam mercenarios, (quia sine adminiculo istorum, non intelligebant se penarie die sive nocte praeepta regulae posse servare) suscepturos quoque terras ab habitatione hominum remotas, et vineas et prata, silvas aquasque ad faciendum molendina, ad proprios tantum usus, et ad piscationem, et equos pecoraeque diversa, necessitati hominum utilia. Et cum alicubi ceteris ad agriculturas exercendas instituissent; decreverunt ut praedicti Conversi domos illas regerent, non monachi, quia habitatio monacherum secundum regulam debet esse in claustris ipsorum. Quia etiam B. Benedictum nec in civitatibus, nec in castellis, nec in villis, sed in locis a frequentia populi remotis, cenobium construxisse sancti viri sciebant, idem se aemulari proutdebant. Et sicut ille monasteria construxit

is facientes negotium excommunicat.

b

Cistercium austeritas.

c

Praxlara eorum instituta.

Decimas non habent admittere.

Inclum sibi a hospitibus parant.

structo

structa per duodenos monachos adjuncto Patre dis-
ponebat, sic se facturos confirmabant.

a Has omnes litteras recitat quoque Miræus in Chronico Cisterc.
b In libro Privilegiorum Ordinis hâc sequentiâ exponit Henricus
Ego Paschalis Catholice Ecclesie Episcopus subscripsi.
Datum Troje per manum Joannis sancti R. E. Diaconi Cardinalis XIV Kal. Maii, Indict. VIII Incarnationis Dominice anno MC. pontificatus autem Domini Paschalis II Pape secundo.
c Hæc sumpta sunt ex additamentis ad Sigberti Chronicon anno 1107.

CAPUT V.

Felicissime ex hac vita migrat, et post obitum
monachis suis frequenter apparet.

Cum ergo tempus retributionis venisset, quo Christus decreverat, servo suo coronam victoria tribuere, infirmitate correptus, plenus dierum decedit in lectulum, Ecclesiasticisque Sacramentis munitus, ad ultimum vitam pervenit; cum in pietate, virtutibusque sat laudatus et gloria vixisset, Monachos ejus obitum lacrymis ac tristitia prosequentes, asserendo eum columnam et lapidem fundamentalem Ordinis extitisse, melliflua oratione consolatur, mandans omni mœroris nube proscripita, letiorem vultum induerent, promittens eis propagationem et incrementum Ordinis sui. Deinde aegritudinis molestia magis ingravescente, conversa ad monachos facie, subridens ait: O fratres mei, quam misericors est Dominus, pro cujus amore omnia dereliquistis! o quam bene scit servientibus sibi retribuere! Nolite contristari, dolores meos considerantes, parient enim mihi maximam gloriam: si enim vidissetis celestem illam gloriam, quam omnibus vobis jam paratam conspicxi: vita presens esset vobis in tedio, et in desiderio futura. Monachis suavitate hujus verbi recreatis, ipse symbolum Apostolicum clara voce et cygnea quasi recitavit, et postmodum Litanias perlegit; cumque ad illud pervenisset, Sancta Maria ora pro nobis, facies ejus copit quasi divina, ad instar solis, luce perfusa, intermittentes effundere radios. Et mox velut in somnum leviter solutus, animam efflavit sanctissimam decima die Julii, postquam monasterium Cisterciense novem annis cum dimidio, incredibili sanctitatis exemplo, gubernasset. Cujus meritis ac intercessione Deus plura miracula, etiam post sancti viri obitum, operari dignatus est, cujus

nomen adscriptum est catalogo Sanctorum, ut testatur Brito in vita ipsius.

20 Post obitum suum monachis frequenter apparuit, eos ad omne opus sanctitatis excitans. Videbant enim ipsum dum psallerent in choro, orationi insisterent, vel laboribus externis exercebantur. Funeri autem ejus Cisterciensis familia debitum commendationis et exequiarum officium, dulcissima mentis affectione devote impendit.

21 Quid vero de ejus sancta conversatione senserit sanctissimus Pater noster Stephanus eisdem Alberici Prior; in conventu Fratrum sequenti sermone declaravit: Si in amissione tanti boni aequales nos reddidit tristitia, debilis consolator erit, qui indiget consolatione. Amisitque venerabilem Patrem, et rectorem animarum vostrarum: auisi ego non solum Patrem et rectorem, sed sorium et commilitonem, et in bellis Dei singularem athletam, quem venerabilis Pater Robertus, ab innumabilis religionis, unica domo, singulari doctrina, pari pietate nutritiverat. Deest nobis, sed non Deo; et si non Deo, nec nobis deerit. Hoc enim peculiare et proprium Sanctorum est, dum a vita discedunt, relinquere corpus amicis, et amicos in mente deferre. Corpus enim et singulare pignus dilectissimi Patris habemus, et ipse nos omnes pio affectu in mente deduxit. Et si ipse ductus ad Deum inseparabili amore conjunctus est cum eo; et nos, qui in eo sumus, similiter conjungitur. Quid amplius dolendum? Felix sors, felicius cui taliter contigit, felicissimi nos ad talem presentiam evecti. Nihil enim juvencius evenire potest Christi athleteis, quam trabea carnis relicta, ad eam evolans pro cuius amore, tot perpassi sunt labores. Accipit pugnator bravium, apprehendit cursor primum, victor assumptus est coronam, possessor nobis postulat palmam. Quid igitur dolemus? Quid lugemus gaudentem? quid tristamur super plaudentem? quid moestis vocibus queruli eorum Domino precorolvimur, si evectus ad sidera dolet de hoc (si dolere possunt beati), ille, qui assiduo desiderio similem nobis deprecatur finem? Non dolemus super militem securum: dolemus super nos constitutos in prelio, et tristes moestisque voces in orationes vertamus, deprecante triumphatorem Patrem, ne ingentem leonem et suorum adversarum de nobis triumphare patiantur.

Actone
Christiano
Hilbert et
Stephani vita
apparet.

Sermo S. Ste-
phani epus
Christiano.

Albericus
agrolat:

vultu ex-
stem gloriam

virant facies
resplendet

uritur

DE B. HASEKA

VIRGINE RECLUSA IN WESTPHALIA.

Obiit Haseka anno 1261, cum inclusa vixisset annis 36 apud Schermböke, in finibus Ducatus Chrensis, non prociat a Lippe flumine, inter Wesaham et Bocholtiam, sub obedientia comobis Sichenensis ordinis Cisterciensis, cujus habitum gestavit. Ejus hoc die natalem referunt Carthusiani Colon. in ablit. ad Usuardi huc verba. Item beate memorie Haseka Virginis recluse, que juxta ecclesiam in Schermböke in multa simplicitate et patientia Domino serviens, quodam tempore butyrum vetustate corruptum, oratione reddidit recentissimum, Martyrologium Germanicum: Item beate memorie Virgo et inclusa Haseka, que juxta ecclesiam in Schermböke inclusa Deo in magna simplicitate et patientia servavit. MS. Florarium: In monasterio Sichenensi S. Haseka Virginis.

2 Ferrarius cum refert XXV Januarii huc verba. In monasterio Sichenensi (in Nitra rectus Sichenensi vel Sychemensi, sed fallitur dum id Sichenium arbitrat e esse Brabantia; quodam jure Diesthemum et Asperum collem situm) S. Haseka Virginis. Wiericus Larius Rolerinck Carthusianus qui a 138 annis obiit, lib. 3, de moribus Westphalorum cap. 8, recensens homines sanctitate illustres illud dicitur, de Haseka ita scribit:

In Sychemensi comobio S. Haseka prope Schermböke, que famulam habuit devotam nomine Beatham.

3 Vitam B. Haseka nocte sumus e codice MS. Carthusie Colonensis, quem sui manu erayurat Hermannus Grefpenus, qui anno 1480, 5 Novembris obiit, traditurque præcipue concernisse illud additamentum ad Usuardum, quod fere citamus nomine Carthusia Colonensis, cujus ipse erat alumnus. Erat eodem vita MS in Carthusia Confluentina.

Sancta tan-
lux pridem
tributus
sui 16
vita ejus

sui 17.

VITA

ex MS. Carthusie Colonensis.

Beata Soror Haseka de partibus Rheni oriunda, in virginitatis puritate et gloria perseverans, juxta ecclesiam in Schermböke, que est proxima monasterio Sichenensi, triginta et sex annis inclusa permansit. Que inde stipem cotidianam percipiens victus sui, et labore possibilitate sua, in multa simplicitate et patientia singulari vitam suam transiegit. studiose semper prævidens et procurans quidquid in Deo in collatione gratie singularis contulisset, occultans, et in celo sudore laborum suorum reponebat.

Haseka 36
annis inclusa
vixit.

sui 15.
AN. MOEVI
XXVI JANUAR.

in Haseka na-
talis

Ira 88.

nens, non in infida custodia arcule labiorum ac orium humanorum, ne eam extolleret magnitudo revelationum.

botyrum fatidum precipitissimum reddit:

2 Quæ autem Dominus voluit revelari pro nominis sui gloria, hæc cognita sunt conscripta. Cum enim quadam vice propter Deum et pro labore suo et conservæ suæ donatum esset butyrum præ vetustate sua fatidum ac corruptum, et post dies aliquot in cista locatum, cum fotorea Soror Berta ministra sua nec posset aut vellet tolerare, paravit illud a se quomodo libet elongare. Quod Soror Haseka cum comperisset, positis genibus suis, dixit: Domine butyrum istud qualecumque sit, in nomine tuo comedemus. In ditione tua cuncta sunt posita; potestate et virtute tua de malo elicis, cum volueris, bonum: bonum etiam, si volueris, elicere poteris hoc butyrum. Cum igitur ad mensulam tenuem pro loci opportunitate, una intra, altera vero extra assedisset, prolatum botyrum ita recens est inventum, ac si eodem die lacte agitato fuisset elixum. Benedictentes igitur omnipotentem Deum, deinceps illud in cordis júbilo atque tripudio singulis diebus comederunt.

nov 18.
manita m-
1201.

3 Cum autem beata Soror Haseka apud monasterium Siclemense, tanquam eidem loco sancta obedientia obligata, quia ipsum quem elegerat portans toto conversationis suæ tempore habitum monachorum, sepulturam eligisset, et anno gratiæ millesimo ducentesimo sexagesimo primo, VII Kal. Febr. in Domino obdormisset, Fratres monasterii tam monachi quam conversi cum vehiculo venerunt, et corpus alumne suæ ad sepeliendum tollere voluerunt. Quod niger quidam monachus eo tempore divina ibi celebrans, nomine monasterii sui procurans, accessit sibi brachio et robore rusticorum fieri non per-

misit; et sic Fratribus injuriam suam dissimulantibus eam in ecclesia die tertia sepelivit.

4 Cum autem res ad notitiam Episcopi diocesani devenisset, præcepit etiam per litteras in virtute obedientiæ monasterio dari corpus. Cum igitur ad susceptionem corporis ad portam monasterii solenniter occurrentibus monachis, adessent saculares utriusque sexus, viderunt faciem Virginis sacræ, quæ mortua et sepulta fuerat diebus multis, ita vividam et rubentem, ut quasi juvencula balneata, non vetula mortua videretur. Fuitque tam expertus omnis fetoris ejus corporis gleba, ut omnes qui aderant et viderunt eam in sepulcro locatam et mox terra operiendam valde mirarentur. Obiit autem beata Soror Haseka nocte proxima post diem Conversionis S. Pauli Apostoli, et sepulta est sub lapide latiore ad introitum domus capituli Siclemensis monasterii tertia decima mensis Martii, cujus meritis et precibus apud Dominum nos credimus et confidimus adjuvari.

5 Apparuit vero sacra Dei famula, postquam defuncta fuit, in somnis cuidam nobili ac devotæ viduæ, dicens ei: Noli dubium gerere, sed firmissime crede, et nullatenus dubites, quin quicumque ad mei memoriam confugerint, in suis sint necessitatibus et angustiis auxilium per Dei gratiam obtenturi. Porro illa excitata a somno et visioni congratulans, cum secundo temeriter obdormisset, vidi iterato beatam Virginem eadem constantissime repetentem, ut repetitio sermonis esse probaretur affirmatio veritatis. Nec hætemus tantum extentam credimus Dei manum, sed magis adhuc pro nominis sui gloria extendendam. Jam enim ad ejus tumulum fideles luminaria transmittunt, et pro incommodis sublevandis accedunt. Amen

transfertur.

du post mortem incorrupta et visida

apparet eandem matronam

invenit in multis.

XXVII JANUARIII.

SANCTI QUI VI KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. Julianus Episcopus, Apostolus Cenomanorum in Gallia.
- S. Julianus, Martyr, Sorae vel Minae in Italia.
- S. Avilus.
- S. Donatus,
- S. Missurianus,
- S. Publia,
- S. Victor,
- S. Quinctillus,
- S. Publianus.
- S. Festus,
- S. Felix,
- S. Bonosus,
- S. Processus,
- S. Veneria,
- S. Marina,
- S. Fortunata,
- S. Teussa,
- S. Godditis,
- S. Secunda,
- S. Epictula,
- S. Vincentius,
- S. Rogatus,
- S. Primus,
- S. Aurelius,
- S. Hilarius,
- S. Perpetua,
- S. Juliana et alii

Martyres in Africa.

- S. Lucius,
 - S. Honoratus,
 - S. Matrosus,
 - S. Datus,
 - S. Julianus,
 - S. Cleianus,
 - S. Satorus,
 - S. Vincentia,
 - S. Victoria et alii
- xxxii.
- S. Secundus,
 - S. Fortunatus,
 - S. Devota, Virgo Martyr, in Corsica.
 - S. Petrus Aegyptius, anachoreta in Syria.
 - S. Domitius, monachus in Judaea.
 - S. Marius, Abbas Bollandensis in Gallia.
 - S. Lupus, Episcopus Cabilonensis in Burgundia.
 - S. Vitalianus Papa.
 - S. Emerius, Abbas Balneolensis, in Hispania.
 - S. Candida, ejus mater,
 - S. Gandelbertus, sive Amalbertus, Parochus in Bavaria.
 - S. Sulpitius, Episcopus Baiocensis, Gislempoli in Belgio.
 - S. Theodoricus II, Episcopus Aurelianensis in Gallia.
 - S. Gilduinus, Canonius Dolensis in Britannia.
 - B. Joannes, Episcopus Terouanensis in Belgio.

Martyres in Africa.

Martyres in Africa.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Julianus frater S. Julii, Maurolyc. *Felic. de eo regimus* xv Januarii.
- S. Marius, Martyres. *Kalendarium monasterii S. Joannis Capuz a Michaele Monacho editum. Horum Acta dedimus* xix Januarii.
- S. Marilia,
- S. Audifax,
- S. Alacium,
- S. Castus,
- S. Caius,
- S. Celestius,
- S. Agnes, *MS. Martyrol. S. Hiron. Nos* xxi Jan.
- S. Artemius, *Carth. Colon. in Abbt. An non fortassis Artemias est de quo regimus* xxv Januarii.
- S. Datus,
- S. Rosticus,
- S. Eufilianus Martyr. *Galesinus, Cantius, Retulianus cum* xxvi Januarii.
- S. Paula Romana vidua. *Vetus Romanum, Ursardus, Ado, Beda, Nolterus, Beltrius. Nus supra cum Martyrol. Roman.* xxvi Januarii.
- S. Bathildis Regina. *Wandelbert. Nus* xxvi Januar.
- S. Adjutus Martyr in Africa *Galesin. Maurolyc. An est Avitus, de quo hic?*
- S. Armata, vel Armatus, *refertur a Carth. Colon. an oblit ad Ursardum, et Galesinio ac Cantio. Nobis ignotus.*
- S. JOANNES CHRYSOSTOMUS, Episcopus Constantinopolitanus, plures dies habet varus de causis sui mortis reuerentione celebres. Primus est electionis ad Episcopatum, xv Decembris ita *Mensu Graecorum et Max. Cythereus. Sciendum est, inquam, hoc die S. P. N. Joannem Chrysostomum creatum esse Patriarcham Constantinopolitanum, et licet Graece legatur *ὑπερεβιβάζει* consecratum esse, potius de electione accipiendum. Consecratus est xxvi Februarii, ut tradit *Georgius Alexandrinus in ejus vita,**

*Socrates lib. 6, cap. 2, Metaphrastes, aliique. Eritimum, quaque ei in Episcopatu adversa plura creverit, plurimum doctus consignata sunt in Martyrologis, in Florario MS. V Maii: Constantinopoli depositio B. Joannis Episcopi et Confessoris. Deinde XIX Martii: Exilium primum Joannis Chrysostomi Episcopi Constantinopolitani, revocati ab hoc exilio anno salutis 403, mox 403. Post die XX Martii refertur in quibusdam Kalendaris. Pro ipsius revocatione populorum Constantinopolitanorum festum celebrasse diem docet *Georgius in vita, Metaphrastes hinc loco ingressus assignat XII Novembris, quo die Graeci praecipuum ejus celebritatem referunt, quam et Natalem appellant. Imo secundum *Nicellum Manichs Commemora hic dies ob memoriam S. P. Chrysostomi ab omnibus negotis et actionibus curam agebatur. Florarium MS. XX Januarii. Exilium secundum Joannis Chrysostomi Episcopi Constantinopolitani, sed terrae motu regnum urbem graviter concutiente a civibus revocatur anno salutis 406. Verum ab hoc secundo exilio non rediisse certa constat; et ille tertia motus post primum exilium contigit, ut testatur *Georgius. Obiit S. Chrysostomus XIV Septembris, quo die ita Graeci in Menais. Obiit S. P. N. Joannis Chrysostomi Archiepiscopi Constantinopolitani: hoc enim die requievit in Domino; sed propter celebritatem Exaltationis sanctae Crucis, illius dies festus translatus est in Novembrem. Eodem habet *Martianus Cythereus et Menologium Cantii; Romanum Martyrologium: Eodem die Nobilis S. Joannis Chrysostomi Episcopi Constantinopolitani, qui inimicorum factione in exilium egeretur, cum Innocentio primi s. moni Pontificis decreto inde revocaretur, in itinere a eum todentibus militibus multa mala perpassis, vitam Deo reddidit. Celebratissima quoque*****

S. Chrysostomus electio 15 Decemb.

nau uratio 26 Feb.

depositio 19 Jan

exilium 19 et 20 Mart.

editus 13 Nov

exilium 2, 20 Jan

obitus 14 Sep

que

Translatio 27
Jan

que dies XXVII Januarii, quo sacram ejus corpus Constantiopolim relatum est. Græci in Menologio : Relatio reliquiarum S. Joannis Chrysostomi in urbem Constantinopolitanam in templum sanctorum Apostolorum, tempore Procli Patriarchæ, et Theodosii Minoris : celebratur autem dies festus sicut in decima tertia Novembris. Eodem XXVII Januarii eum Romana ceteræque Occidentales Ecclesie ritu duplici celebrant. Postridie, sive XXVIII Januarii, sacræ hæc reliquiæ narrantur a Theodoro Lectore lib. 2. Collect. in fine, depositæ ad sanctos Apostolos; peracta ædificet pridie, seu XXVII Januarii, solemnem refectionem. Quo die Romani reliquiæ translatae aut non legimus. Ejus translationis memoria XXVII Januarii inscripti Martyrol. Romano. Octavius Cajetanus noster eodem die in Idem Sanctorum Siciliæ; Messinæ, inquit, in monasterio S. Salvatoris translatio capitis S. Joannis Chrysostomi. Saussanis etiam in supplemento Martyrol. Gallicani eodem die : Lutetiæ Parisiorum in gymnasio Bernarditarum ecclesia ostensio et veneratio pretiosi capitis S. Joannis Chrysostomi, Doctoris Ecclesie illustrissimi; cuius ipso die in universo orbe beatissimi consummatio gloriosaque translatio sacris anniversariis celebratur. Denique a Græcis in Menæis et apud Cythereum colitur iterum cum SS. Basilio et Gregorio Nazianzeno XXX Januarii, de quo isthæc. Nos hic, quæ tota hujus menses nimum exeresit, rogamur, paratam aliquam sancti Doctoris vitam in aliam aliquam et ante scriptis diebus reperere.

repositio 28
Jan

capitis veneratio.

commemoratio 30 Jan.

S. Marci Augusti, in pace limiti memorantur a S. Claudiano, in Menæis et Max. Cythereo. Nobis ignoti sunt.

Univus Episcopus Bremanensis, vir sapientissimus et religiosissimus hoc die 1029, e vita excessit; an numero Sanctorum adscriptus sit, ignoramus.

Bruno, vel Brunus, ordinis Cisterciensis, Confessorius antinomianum ejusdem ordinis ad S. Antonium Parisiis, vir pius et sanctus, et post mortem miraculis clarus, memoratur a Thoma Cantipratano lib. 2, cap. 8, § 2. Refertur hoc die in Calendario Cisterciensi et Menologio Chrysostomi Henriquez, atque in hoc Beatus appellatur, uti et ab Hugone Menardo

30 Martii, a Saussano inter Pios recensetur Rembertus Conversus Villariensis, ord. Cisterciensis, generis nobilitate vitæque sanctitate insignis, (ut in libro de viris illustribus ejusdem monasterii commemoratur) hoc die refertur a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensi, et Beatus appellatur.

Antonius Scalmatius, ord. Minorum, hoc die refertur ab Arturo Monstero, et Beatus appellatur, qui et scribit auctoritate Apostolica captum de virtutibus ejus quæri, ad publicam apotheosin.

S. Thyrsus Martyr Nicomedie. MS. Florar. Nos XXVIII Januar.

S. Laecius Nicomedie. MS. Martyrol. S. Hieronymi. Valetur Leucius esse, de quo XXVIII Januar.

S. Calentinus, Apollonie. MS. Martyrol. S. Hieronymi. Callinius est, de quo XXVIII Januar.

S. Aldegondis. Wandelbert. de ea agemus XXX Januar.

S. Adamanus Coladii. Camerar. De eo agemus XXXI Januar.

S. Ananias, Martyres. Gales. De iis S. Petrus, et vii milites, agemus XXV Febr.

S. Archimimus Martyr in Africa. Gales. Canis, fortassis Archiminus est, qui colitur XXIX Martii.

S. Paulus I, Papa. Petrus de Natal. lib. 3, cap. 30. Carthus. Colon. in addit. ad Usuard. Camsius, Maurolycus, Felicus, Galesinus. Nos cum Martyrol. Romano XXVIII Juni.

S. Palladius Episcopus Scottorum Apostolus, refertur hoc die a Ferrario et Martyrol. Anglicano; a pluribus et restitutoribus VI Juli.

S. Jonas Propheta. Carthus. Colon. in addit. ad Usuard. Camsius, Petrus de Natal. Felicus, Maurolycus. Nos cum Martyrol. Roman. XXI Septemb.

S. Julianus Chaba. Maurolyc. Felicus. Hæc est Julianus Sabas, de quo agemus XVIII Octob.

S. Dionysius Episcopus Alexandriae Martyr. MS. Florar. Eum esse arbitramur, qui Confessor in pace quierit XVII Novemb.

S. Barlaam Martyr Cesareæ Cappadochie, Martyrol. Gallobælgic. At Roman. XIX Novemb.

S. Abutus Abbas Aurelie. Carth. Colon. in addit. ad Usuard. Petrus de Natal. lib. 3, cap. 31, Camsius, Felicus, Menardus, Maurolycus, Dorqonius, Saussanus. Idem videtur qui in Mart. Roman. XIX Dec.

DE S. JULIANO EPISCOPO CENOMANORUM APOSTOLO IN GALLIA.

XXVII JANUAR S. Juliani natalis

Cenomanorum in Gallia Celtica Apostolus fuit S. Julianus, primisque Antistes. Ejus anniversaria celebratio agitur XXVII Januarii. Quo die Martyrol. Romanum Apud Cenomanos depositio S. Juliani, primi ejusdem urbis Episcopi, quem S. Petrus illuc ad prædicandum Evangelium misit. Ejus plerique crenta et MSS. meminerunt Martyrologia Complures Ecclesie Gallicane eum officio IX Lectionum hoc die venerantur; Parisiensis XXVIII Januarii, alia XXXI. Martyrol. Colonense, Carth. in addit. ad Usuard. Maurolycus, Ferrarius, XXVI Januarii Julianum quendam Episcopum Bituracensem memorant, quo tamen nomine nullus Bituracensis Antistitem appellatus reperitur.

2 Eum quidam a S. Petro, alii a S. Clemente missum in Gallias volunt: nobis ut compertum. Quidam Simonem Leprosam, cuius mentio in Evangelio fit, eum putant fuisse. At si a S. Clemente missus in Gallias fuit, post annum Christi 90, et, quod nonnulli scripserunt, præfuit Cenomanæ Ecclesie 17 annos, menses 3, dies 10, quam gratiam eum fuisse oportebit? In vita, quam hæc domus, et quibusdam Brevariis, ductum fuisse Rotunda generositate clarissimus, quod multo probabilius videtur.

3 De vitæ illius auctore ita scribit Melanus Julianum

Episcopi Cenomanensis vitam collegit et cultus scripsit Frater Lethaldus ad Reverendissimum Patrem Ansegundum. MS. Ultrajecti ad S. Salvatorem. Fuit autem Ansegundus Cenomanensis Episcopus an. 990. Eadem ex Melano tradunt Galesinus, Vossius, Cl. Robertus. Verisimile est in codice Ultrajectino præfixam fuisse dedicationem ad Ansegundum, sive Ausgradum. Nos vitam eam damus e tribus veteribus MSS. monasterii Ripatori, Jac. Sirmonti noster, Corneli Dugny. Esti vero et nomine auctoris et dedicatori epistola caruerit in hæc colibus Vita, haud tamen dubitamus quin ea sit quam collegisse et cultus scripsisse Lethaldus dicitur, cum accuratum et exactum scriptoris studium sapiat.

4 Testatur Cl. Robertus urbis Cenomanensis ecclesiam majorem primo R. Marie, inde S. Gervasio, tandem S. Juliano consecratam esse 1201, translato in eam ipsius Juliani corpore. Ea, ut opinamur, translato est, que XXV Juli adscripta in addit. Carth. Colon. ad Usuard. in ipsius Usuardi edit. Paris. an. 1536, et Martyrologio Germano his verbis. Cenomannis translatio S. Juliani Episcopi et Confessoris.

5 Agunt præterea de S. Juliano Vincentius Bellouac. lib. 9, cap. 113 et 114, S. Antoninus par. 1, tit. 6, cap. 25, § 4, Petrus de Natal. lib. 3, cap. 35, Cl. Robertus

vita a Lethalduscripta,

multæ cultus, not 10

translatio.

perit.

bertus in Gallia Christiana, Joannes Chenu in Catal. Episcoporum Cenom. Demochares tom. 2, cap. 23, de divino sacrif. Sanctus in Martyrol. Ejusdem mentio fit in epistola Decani et Capituli Ecclesie Cenomanensis ad Præpositum, Decanum, et Capitulum majoris Ecclesie Paderbornensis an. 1205, pridie Kal. Octob. data, quam XXIII Julii ad vitam S. Liborii edemus; de S. Juliano isthæc habentur: Et justus Liborius, qui apud nos floruit, Domino largiente cultu ampliore florebit et multiplicabitur in domo Domini, beatissimi Apostoli Juliani. Cui scilicet quartus gloriosus successit Liborius, duobus aliis, viris quoque Apostolicis, intermediis, Thuribio Archipresbytero, et Pavatio Archidiacono Cenomanensi cathedra per ordinem præstituta. Hic enim Julianus primus Cenomanorum Apostolus, velut Abraham Patriarcha, Pater sequentium Præsulum et Cenomanensium gentium in Christo, quadam functus auctoritate Apostolica usque in hodiernum extitit et existit, missus (comitantibus illis) a B. Clemente Petri Apostoli successore. Unde fraternitati vestre humiliter supplicat Cenomanensis Ecclesia, soror vestra, quatenus librum de vita ipsius eleganter exaratum, reverenter et memoriter apud vos in perpetuum habeatis; et Apostoli nostri beatissimi Juliani natalitium diem VI Kalendas Februarii solemniter celebretis. Ut qui clarus signis et miraculis regno Francie suffragatur, sine quodammodo Paderbornensi Ecclesia, et populis Saxonie (sicut per ipsum et propter ipsum facere magna potens est Dominus) abundantius suffragetur.

6 De SS. Turibio et Pavatio (quem quidam Panatium vocant) agemus XXIV Julii. Pavatio etiam edidit Joannes Boscius in Bibliotheca Floriacensi in ea dicitur a B. Clemente Petri Apostoli tertio successore, S. Juliano Cenomanica urbis primo Episcopo, et discipulo Apostolorum, adjutor datus; atque cum eo ad predicandum in Archidiaconatus officio directus. In vita quoque S. Domnoli Cenomanensis Episcopi 16 Maii ista habentur: Hic in ecclesia, in qua B. Julianus primus jam dictæ urbis Episcopus corpore requiescit, juxta monasterium scilicet S. Victorii, prope fluvium Sartæ, monachorum normani, quæ dudum florere ceperat, mirifice amplificavit.

7 S. Juliani reliquæ atque sub annum 1143, Paderbornensibus a Gaufrido Episcopo et Capitulo Cenomanensi donant. Estat horum de his epistola, quam, ex MSS. codicibus monasterii Baulicensis Canonico regularium juxta Paderbornam, nobis communicavit Joannes Gammusius noster, solenniterque est S. Juliani festum rubrica notari, ut solenniter celebraretur consueverunt, in omnibus tam typo quam calamo nuper et alim descriptis Calendariis, Breviariis, ceterisque libris ritualibus Ecclesie Paderbornensis, a qua proprio officio colitur, Lectionibus Sancti ritum complectentibus. Est autem epistola illa Cenomanensium duplici obsequata sigillo; prius oblongum ipsius est Gaufridi, erectam Episcopi imaginem referens: a tergo vero forma Agni Dei, ut dici solet, expressa est, alterum sigillum Capituli est, in quo equus armati figura. Epistola ita habet:

8 Reverendo Patri ac Domino N. Do genita Paderbornensi Episcopo, et venerabilibus viris carissimis in Christo Fratribus, Præposito, totique ejusdem Ecclesie Capitula, Gaufridus divina permissione Cenomanensis Ecclesie minister humilis, N. Decanus et Capitulum ejusdem Ecclesie salutem et sinceram in Domino caritatem. Grates Deo referimus, devotionem vestram in Domino commendantes, eo quod vos societatis nostre non immemores, nos per litteras et nuntium visitastis. Per hoc enim vestra devotio nostrum inflammat affectum, et ad familiaritatis argumentum in posterum invitat. Hinc est quod petitioni vestre grato animorum occurrentes assensu, quod a nobis petitus, denegare non possumus, sicuti nec debemus. Vestre namque et nostræ Ecclesie frater-

nitatis unitatem, quam devotis brachiis amplexamur, desiderio desideramus perpetuo, inuicemque ac irrefragabiliter observari. Magnum quidem est quod quaeritis, quodque Ecclesiastice secularive quantumcumque gravi persone nondum concesseramus huc usque, licet a multis magnis et authenticis pluries fuerit attentatum, nec haecenus impetratum, ut videlicet de sanctissimo corpore gloriosi Confessoris, Principis et Patroni nostri, beatissimi Juliani venerandas vobis reliquias destinemus. Sed caritas, cujus proprie est proprium ignorare, precæs suas interposuit. Et multo tractatu super hoc inter nos habito, tandem animos impulit ad consensum. Hæc sola vobis concedere cogit, quod aliis minime foreissemus. Nec tamen alienari dicimus, quod per venerabilem virum, Dominum videlicet Suedorum Canonium vestrum et Fratrem nostrum, de supradictis reliquiis vestre mittimus Ecclesie, quam propriam reputamus. Hinc est, quod de sanctissimo Patris nostri et patroni prædicti humero vobis partem per latorem presentium presentamus, ut cum velitis venerari nobiscum, qui Christi jugo colla submittens suppositus humerum ad portandum. Ut vero tantum sanctuarium tutius et cautius mitteremus, præfatus Canonius vester in Capitulo nostro solemniter in fide sua certissime promisit, quod illud ad vos, quam cito commode poterit, cum reverentia personaliter deportabit.

9 Vestram ergo fraternitatem rogandam duximus ex affectu, quatenus vobis oblatum munus reverenter recipiatis, diligenter et honorifice reservetis, et diem festum, quo beatissimus illo patronus noster de mundo transivit ad eorum, sexto videlicet Calendas Februarii, in Ecclesia vestra solemniter celebretis, et per vestram diocesim celebrari solemniter faciat. Ut autem hoc possit solemniter et melius adimpleri, Responsoria vobis et antiphonas destinamus, et alia ad eantem pertinentia, quæ penes nos in solennitate prædicta communiter decantantur, quæ nequaquam, sicut audivimus, haecenus habuistis. Docentis etiam, si placeat, populum vestrum, et efficaciter inducat, ut ab omni servili opere abstineat eundem; indubitanter scientes quod penes nos, ubi corporis ejus reliquie requiescunt, Præsul hic insignis vni sacri destruit ignis, sanat energumonos, fovet hospitio peregrinos. Credimus sane quod si affuerit in vestris precibus pia populi devotio, hæc et majora meritis ejus suffragantibus Pater piissimus supplicantibus erogabit. Durat in longum valentque caritas vestra. Datum Cenomanis anno Domini millesimo ducentesimo quadagesimo tertio, mense Aprili.

VITA

AUCTORE LETHALDO MONACHO,
ex tribus veteribus MSS. codicibus.

PROLOGUS AUCTORIS.

Cum adhuc mundus eorum tenebris involutus claritatem vere lucis petitus ignoraret, et antiqui hostis versutia in humano genere, quod sibi a primo parente subdiderat, grassaretur, honorumque Creatoris creature potius quam Creatori famularetur, quia scilicet nati quisque vel ex mortuis hominibus, vel ex insensibili materia Deos, quos adoraret, flugebat, Deus omnipotens humanos miseratus errores, ne sua in æternum factura periret, Verbum suum æquale sibi atque æternum, per æternam virginitate Virginis pro seculi vita verum hominem ad humanos produxit aspectus. Qui Divinitatis natura non imminuta, humanitate tamen nostra absque peccati naso veraciter assumpta, inter homines conversatus est, prorens benefica Deitatis, et perferens incommodi humane fragilitatis. Denique eam carnem, quam de Virgine sumpserat, pro redemptione nostra posuit,

soci,

sepultura loci.

reliquæ Paderbornam translata.

ejus isthæc festum.

Epistola Episcopi Cenomanensis ad Paderbornenses,

de S. Juliano reliquias ad eos missas.

quomodo et honorari debeant.

soci 20

Ina forma in cornu ut euenti mundo succurreret.

AUCTORE
LITTRALDO,
EX MSS.
Philip 2 8.

et hominem, quem creaverat, non alio redemit pretio, nisi viyifico et pretioso sanguine suo. Factus igitur obediens Patri usque ad mortem, mortem autem Crucis, destruxit mortis imperium, et ab ipsis Averni sedibus suos eripuit, et comitante illa ineffabili triumphati hostis victrice pompa, ad dexteram Dei Patris in perpetua regnatura ascendit. Ecclesiam ergo suam, quam sibi salutari acquisierat sanguine, Spiritus sui illustravit adventu, ut mundi adversis interim exercenda, invincibili Spiritus sancti confortaretur armatura. Fundata igitur supra petram fidei, diffunditur per climata totius mundi, ut relicta vanitate idolorum, Deum verum homo cognosceret, et ab errore paterni delicti, et ab squalore vestitæ gentilitatis, in novitatem vite transiret.

Tempesta u
diabolo contra
Ecclesiam ex
clata,

2 Sed veterinus hostis dolens sibi perire, quod Deo constabat acquiri, ante malitiæ machinamentum ad subvertendam Ecclesiam invincibilis convertit asylum. Et iniqua instantia pro defensione falsitatis nonnullos Martyrum prostravit gladio, alios affixit patibulo, alios obluxit pelago, fame alios peremit, alios ignibus excruciauit, alios membratim discepit, et indicibili mortium genere debacchatus, Ecclesiam Christi expugnare nisus est. Sed quo ejus amplius efferebat inhumanitas, eo Sanctorum insuperabilis constantia, unde atrocior pulsata est invidia, inde amplioris virtutis emicuit gloria.

post trecento-
stantum an-
num sedata.

3 Nervicem igitur primum contra pietatem habens impietatis ministrum; dehinc per succedentes sibi-met Principes malitiæ suæ augens incrementum per trecentos et eo amplius annos Ecclesiam Christi concussit, sed nullatenus exsertera valuit. Cum enim compluisset ei, qui fideles suos igne tentationis permisit excoqui, ut serenus dies post tot turbanes familie suæ illucesceret, lux veritatis culmen Imperii subit, et mundi gloria sibi substrata, eos cepit habere defensores atque tutores, quos per invigilantem hostis antiqui catenas perfidos habnerat impugnatōres. Tunc ergo vobit post asperitatem nubosam hiemis,

Cum plucidas verni clementia temperat auras, reddentes arbuta prorumpunt in flores, et nudata dudum roseta rediivivis adormuntur rosis, mirantesque oculos erumpentium candor reverberat liliorum; sic pace Ecclesie reddita diversi per mundum effulsero viri, qui virtutum luce mirabiles, fulgore fide insigues, ad sequenda Christi vestigia mansuetis cordo parantur imitabiles.

CAPUT I.

Cenomanii a S. Juliano conversi.

Præm Gallia-
rum Apostoli

a

Ad collocandum igitur in Galliis novæ fidei fundamentum, ad erigendum ralis adhuc Ecclesie statum, pietas superba magnificos atque industrios viros destinavit. Lugdunensibus a Photinno, Arclatensibus Trophimno, Nivlome Taulum, Tolosa Saturninno, Avernis Austremonium, Lemovicinis Marcellino, Paroniciis Gatianum, Parisiensis Dionysium, Cenomannicis Julianum.

Cenomanio-
rum Juliano

l. C. c. 2.

miraculis il-
dem confir-
mot

3 Ille itaque Julianus Romana generositate clarissimus lingua facundus, justitia insignis, merito fidei peregrinor, primus Apostolus Cenomannico urbi a Deo destinatus: qui etsi alius Apostolus non est, Cenomannensibus tamen est. Nam, sicut de se quoque laetus elamat Apostolus, signum Apostolatns ejus ipsi sunt in Domino.

6 Is ergo vir Domini fide munitus, gladio Spiritus sancti acrimetus, ad destruendos errores, ac conculeandas demonum vanitates, ad urbem supradictam accessit intrepidus. Sed dum novitas sanctæ predicationis quibusdam incredulis in scandalum, nonnullis verteretur in derisum, miraculorum potentia reddebat attonitos, quos ad audiendam veritatis viam

veterinus et innatus error effecerat fastidiosos. Per manus enim reverendi Pontificis tantas Christus operabatur virtutes, ut verbo dæmones fugaret, leprosos mundaret, cunctisque languentibus opem Crucis medicamine largiretur. Denique cum ad eum plurimi concurrerent pro adipiscenda salute corporum, illuminati verbo fidei, cum salute redibant animarum.

7 Porro idem venerabilis ut extra urbem parvo tectus hospitio die noctuque in sancto perstabat proposito, vix ullam sui curam habens corporis, totum se eorum impendens salutem, quos demonico nitebatur subducere errori.

8 Sane cum jam miraculorum dulcedine deliniti, et luce fidei radiati, ejus sancto contubernio inhærerent; essetque de convehendæ aquæ penuria non modica querimonia, vir Dei ad locum, quem aptum gestabat, homi defigens, cunctis audientibus dixit: Domine Deus noster, qui sitienti populo tuo in eremo de dura silice potum tribuisti, adesto et nobis famulis tuis, et aperi thesaurum tuæ pietatis, et jube nobis de duritia hujus telluris ministrari fontem aquæ viventis, ut cognoscant præsentem, quia tu es verus Deus, qui in fine seculorum misisti filium tuum in mundum, ut credentes in te ad veram introduce-ret repromissionis terram. Curaque fideles respon-dissent, Amen; subito erupit fons vivacissimus, qui et potentiam divinitatis ostenderet, et meritum beati viri liquido cunctis astantibus demonstraret.

ut subterito
habitat, sicut en-
curiosus

precebus fon-
tem elicit.

9 Tunc qui jam crediderant, in fide sunt corroborati; et qui adhuc gentilitatis errore detinebantur, ad pedes Sancti procumbunt, orantes se sanctæ fidei sacramentis initiari. Hunc ergo b fontem placuit Centonomium vocitari, quia exhibitionis ejus gaudio, multiplicato fidei favore numerus credentium cepit multiplicari. Multi enim in eo per baptismatis sacramentum veterem hominem exuerunt, et novum, qui secundum Deum creatus est, in justitia et sanctitate veritatis, vestiti sunt.

b
cui Centono-
mii nomen
tributum

10 Itaque non quique populares, sed et nobilissimorum plurimi cingula deponentes militie, tumida olim colla sua jugo Christi supponentes, sancto viro adhære-re, et sacris ejus gaudebant informati exem-
plis. Cumque fulger tantæ claritatis, quasi lucifer matutinus solem justitiæ nuntians, totam provinciam jam perlustrasset, Princeps civitatis, e Defensor nomine, vir gloriosus, et secundum eaducos hujus mundi honores potentissimus, tot miraculorum novitate perculsus, Deo dignum Pontificem per inter-nuntios evocans, ut ad se venire dignaretur, suppli-citer exorat.

evocatur a De-
fensore Prin-
cipe civitatis

11 Fidelissimus autem minister Christi cum ad Principem accederet, ante principis aula: januam obviam habuit quemdam cæcum, qui eorum eo pro-emibens flagitabat auxilium. At ille invocato Christi nomine, et Crucis impresso vexillo, sub momento eum pristino restituit sanitati. Quod Princeps audiens, festinus accurrit, genibus Sancti adolvitur supplex exorans, quo particeps vite æternæ fieri mereretur. Quem verbo Dei diligentissime instructum Pontifex venerabilis catechizavit, et solenni jejunio peracto, eum tota familia, multaque nobilium turba baptizavit. Qui in tanto pietatis ardore exerevit, ut domum suam sancto viro traderet, quo ibi ecclesiam divino cultui aptam extrueret; et lucrandis Christo anima-bus et sine ullo invigilaret incommodo. Jam tunc ergo impossibile dictu reor, quanto gaudio, quan-tavo alacritate quotidie Christo inibi fierent lucra, diabolo vero detrimenta. Omnis ætas, omnisque sexus ardentissimo amore ad audiendum verbum Domini confluebat, et certatim præire alter alterum in sancto proposito elaborabat. Factum igitur bono-rum suorum collationem sancto viro tradunt, quo et ecclesia divinis exornaretur honoribus, et pau-
peres

licum signu
Crucis illumi-
nat

Defensorem
cum humilit
baptizat

hominum in ec-
clesiam con-
secrat

Luc. 12 23

peres Christi alimentis consolarentur corporalibus. 12 Porro dispensator fidelis et prudens, quem constituit Dominus super familiam suam ut daret illi in tempore tritici mensuram, ut in erogando verbo Dei cum pietatis actibus invigilabat, ita etiam in dispensandis terrenis secundum institutionem Apostolicam desudabat, et viventibus sub se communiter Ecclesiae filiis, prout cuique opus erat, fideliter dividebat. Sane praesentium occasione curarum, nequam illius mentis oculus caligabat a contemplatione aeternorum, sed quo amplius fulciebatur rebus transitoriiis, eo amplius inhiabat ad gaudia patriae caelestis. Bene enim noverat, quid convenire in via, quid deberetur in patria. In via quippe videbat necessarium laboris stipendium; in patria autem toto affectu desiderabat aeternae beatitudinis emolumentum. Sunt enim nonnulli, qui in pastoralis regimine laborant, et pro eodem labore sempiterna praemia non appetunt, sed honore praelationis tumidi, quamvis celestia urbis praedicent, toto desiderio terrena quaerunt. Ille vero dignus Deo Pontifex cum virtutum fulgore claresceret, miraculorum potentia cingeretur, obsequentium populorum cuneis fulciretur, et rerum temporalium affluentia ditaretur, nullo delectationis impedimento succumbebat, sed in datorum omnium bonorum oculum mentis figens, bona praesentia quasi post tergum, et ante faciem proponebat fideliter, quae Sanctis promittuntur in caelis.

^a *Edubatur in sancti, Phocas, 2 Junii; Trophimus, 29 Decemb. Paulus, 22 Mart. Saturninus 29 Novemb. Austremontius 1 Novemb. Martialis 30 Jun. Gervasius 18 Decemb. Dionysius 9 Octob.*

^b *Id. locum.*

^c *An hic est S. Defensor primus Episcopus Andegavorum.*

CAPUT II.

Tres mortui suscitati.

Porro in ea civitate, in qua vir beatissimus pastores agebat eximias, erat vir quidam potens ac nobilis, nomine Anastasius, nondum Christianae fidei subiectus. Huius filius gravi arreptus incommodo, ad extrema deductus, et ad ultimum extinctus est. Pater vero orbitatis dolorem non sustinens, ad virum Dei occurrit clamans et dicens: Serve Dei Juliane, qui confiteris Christum Deum verum esse, per illum te adjuvo quem praedicas, redde mihi filium meum. Cui ait vir Dei: Anastasi, si credis eum, quem ego praedico, verum Deum esse, et filium tuum in praesenti recipies, et tu vitam obtinebis aeternam. Anastasio dejerante atque dicente: Si filium meum vivum recopro, Christum verum Deum confitebor, et idolis penitus abrenuntio; abiit cum eo beatissimus Pontifex ad domum, in qua corpus pueri iacebat examine: et cunctis flentibus, et quid beatus vir acturus foret considerantibus, ille tenens manum defuncti, et suspirans in eorum lacrymas perfusus, ait: Domine Jesu Christe, qui viduae filium extra portam elatum multis astantibus suscitasti, et quadriduum Lazarum jamque fontem verbo potentiae tuae a mortuis revocasti; tu praecipue ut suscitetur puer iste, quotiens isto resuscitato in corpore, multi per tuam fidem resurgant in anima, praesentesque cognoscant, quia tu es Christus filius Dei vivi, qui praeepto Patris mundum salvasti, cui per te condignas gratias referimus per infinita saeculorum saecula. Cumque fideles respondissent, Amen; quasi a somno surrexit puer incolumis, et cum his pro gaudio flentibus, parentibus ineffabile gaudium, et ceteris adstantibus ad sequendam Christianitatis religionem magnum praebuit incitamentum. Mox ergo pater ejus Anastasius cum omni familia crederet, et baptismi gratiam consecutus numero libellum applicatus est.

¶ Sequenti demum tempore per cura simile hinc

miraculo ad laudem et gloriam nominis sui Christus operari dignatus est. Nam cum idem vir beatissimus ab urbe digrediens, ut lucrum Christo de pereuntibus faceret, diocesis suae partes visitaret; ecce defunctus efferebatur, magna populi comitante caetera, adolescens cujusdam magnifici viri filius, qui dicebatur Jovinianus. Superveniens sanctus Episcopus, consuetaque in Dominum fiducia fretus, jussit deponi defunctum corpus, et manu silentio imperato, clara voce ad patrem adolescentis ait: Joviniane, Christus quem praedico, homo pro hominibus factus, mortuos suscitavit, daemones verbo fugavit, et ad ostendam Deitatis suae potentiam, quicquid voluit inter homines operatus est. Hunc tu si relicta vanitate idolorum Deum ex toto corde credideris, et purificari te permiseris fonte baptismatis, et tua salute et illi tui resurrectione gaudebis. Tunc idem Jovinianus et universus adstantis populus, Sancti advolvuntur pedibus, et cunctis misericordiam flagitantibus, cum lacrymis nichil Jovinianus: Magne servae Dei Juliane, si unicum mihi pignus, et vitae praesentis solatium reddideris, non solum ego Christum verum Deum esse confitebor, sed et populus hic universus deorum suorum fragmenta contemnet, et fidem, quam praedicas, devota mente suscipiet. At vero vir Deo plenus, genibus in terram curvatis, oculis ac manibus in eorum porrectis, cunctis audientibus dixit: Domino Jesu Christe, qui ubique praesens es, qui pro nostra redemptione homo fieri voluisti, et inter homines apparens per vexillum crucis tuae ab humano genere mortem exclusisti, jube ut resurgat adolescens iste, ut tanti facti potentia, et fides credentium in te roboretur, et non credentium corda subvertantur, per te unigenitum Dei vivi, quem cum Patre et Spiritu sancto regnantem et dominantem confitemur in saecula saeculorum. Respondentibus fidelibus, qui adorant, Amen, quasi a somno adolescens surgit a feretro, et clara voce cunctis miraculi novitate percussis, capit clamare: Vere magnus Deus Christianorum, quem praedicat servus ejus Jovinianus. Ad patrem quoque ait: Vere nunc usque a Deo vero oravimus; nam dii, quos colimus, pro certo demerita sunt. Vidi enim eos in inferno et, vidi quia non erat eis requies a tormentis. At vero cunctorum clamore in eorum sublato, Christus ab omnibus magnificetur, Christus verus Deus praedicatur, et famulus ejus Jovinianus, renitens multamque reluctans ab omnibus adoratur. Et hic igitur per praedicationem Deo digni Pontificis copiosa multitudo rationalium piscium fidei sagena collecta, et ad veram credulitatis solidum litus a profundis errorum tenebris educta est.

¶ Jam tunc ergo velut divini exercitus signifer, aliis praecedentibus, aliis sequentibus, vitula fidei serens semina, ad praedum, cui vocabulum est a Proclianus, divertit. Ingraentibus autem mortis tenebris, hospitium sibi perquiri jubet. At vero in ipso adventus ejus articulo, puer parvulus possessoris superdicti fundi illius, ingravescente, qui vexabatur, prolesta, defunctus est. Quod cum Viri Dei nuntiatum fuisset, alibi divertere coepit, sed secundum quod Salomon ait: Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii, gaudium salutis lateris lugentibus, ad domum, in qua infantulus iacebat, accessit, et in quadam ejus secreta parte mansuionem accepit. Jubet ergo ante se inferri defunctum corpus, et patre et matre cunctisque remotis ablatris, puerus dumtaxat sanctitatis suae comitibus ibidem remanentibus oraturus se in pavimento prosternit; nocturnaque pervigilio dicens, tanta instantia precum caeli pulsavit secretum, ut pariter surreperit, et Pontifex a pulvere, et infans a morte. Cum ergo jam aurora fugares a caelo pelleret tedas, intrat pater cum matre et multa venientum frequentia, invocantque se patrem, quem defunctum intulerant, et

abitu mortuum praeterea suscitati.

a

Ecce 7 3

Itra alium

tanti

bona oblata fideliter dispensat.

Oratione defunctum ad vitam revocat.

APERTURE
L'ETIENNE,
EX M.S.
b

tanti operis novitate perculti, eorum clamore quatiunt, et verbis b votis iterum per gaudia plangunt. Continuo ergo fidei Christiane colla supponunt, et infantem, quem heredem terrenorum honorum optaverant, celestibus disciplinis inveniendum cum tota hereditate supradictæ possessionis beatissima magistro contrahunt.

benedictione
sua multos
sanat.

16 Excitati fama facti accurrunt vicini, et alii quidem prosequuntur, alii cellulam, in qua via Dei jacerat, irrupunt, locumque ubi sancti steterant pedes, crebris amplectuntur osculis, et ut benedictionis ejus compotes fierent, certatim præcedentis vestigia legunt. Porro beatissimus ad preces sequentium conversus, elevata manu cunctos benedixit, et omnes, qui inter eos aliquo laborabant incommodo, absque alienius moræ interventione, pristinae restituit sanctitati.

a Bethune, Perillius b Al. vocibus.

CAPUT III.

Alia miracula, adversa tolerata.

a
Energumenum liberat

Proceedens inde Beatissimus, cum jam propinquaret vicum, qui vocatur Ruliacus, qui positus est super fluvium a Ledam, obvius habuit nuntios primarii ejusdem vici, ut quatuor venire dignaretur, quia unica filia illi erat, quam manibus invadens spiritus atrociter vexabat. Cum pervenisset ad vicum, exhibuerunt ei furentem puellam, et sacris ejus vestigiis provoluti, precabantur misericordiam. Spiritus autem nequam sancti viri non sustinens præsentiam, ad primum ejus unperium, vas quod injusto jure vendiderat, relinquens effugit, et puellam in medio stupentium, et Christi potentiam laudantium reliquit sanam. Sicque factum est, ut per unius puellam salutem corpoream cuncti vici illius habitatores ad veram mirarum suarum pervenirent medelam. Nam omnes idolorum vanis abrenuntiantes fluentis, et remitti fonte baptismatis, facti sunt participes Christianæ adoptionis. Eundem ergo vicum cum cunctis ad eum b predictus possessor sancto Pontifici humiliter largitur, et ut illi ecclesiam construere deberet, devotissimo deprecatur. Quod Præsul benignus gratantissimo complexit, ibique multum populum per sancto prædicationis ministerium homino consanguavit.

b
Ruliaci templum adificat.

2 Timot 3
12

Matth 4

Superstitionem castigat

comparatibus ad versus cum Gentilibus.

18 Nec tamen credendum est, tantum præconem absque laboris certamine et impugnationis antiqui insidii, tot et talia perferre potuisse, cum manifestissimo clamet Apostolus: Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur. Quavis enim magnitudo virtutum, quas per eum Christus operabatur, si quid adversi in mundo emergebat, retunderet, is tamen qui ad ipsum mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum, quasi aliquid suorum reperitur, venire præsumperat, contra hunc quoque, qui illius summam capitis membrum erat, machinas diversarum tentationum quasi adversum validissimum murum callidus impugnatorem admoveo non desinemat. Ut enim novus agricola opicam silvam ingressus, nunc ferro nunc igno utitur, quo faciendis seminibus tellus eorum sterilis præparetur; sic Julianus Cononumicum penetrans solum, veteos quereos unnosasque fagos, il est, vetusta gentilitatis sterilia vanaque figmenta evertere nisus, et ferro correctionis usus est, quo peccata delinquentium ferret, et igno adustionis, quo jam emundatum solum ad propinquandivini amoris semina aptum exhiberet.

19 Sed reliquo pagatorum, que quasi sanguine tabularum de naufragio errorum exarserant, indigno ferentes tandem nominis Christi dilitari, et simulacrorum suorum portenta pessumdari; unanimiter insurgunt contra Sanctum, maleficum clamantes, qui sub nomine pietatis vanis prestigis everteret coram

populorum, ipsosque videntium oculos frustraretur, falsa pro veris assereret, hominem crucifixum Deum affiricaret, Deorum immortalium, quos Romanus orbis a seculo colit, culturam erroneus evacuaret; vivum exuri debere, ut ejus interitus exemplo aliquis inpostor et temerarius tereretur, ne contra Rempublicam timeudorumque numinum reverentiam, quibus orbis constat et alitur, quoquo modo ulterius oblatrare niteretur.

20 His Julianus non modo non territus, verum ad pugnam contra diabolium alacrius accinctus, ad locum iter accelerat, quo caput erroris eorum male-suada religio detinebat. Nam in eo, cui Artinas vocabulum est, templum erat, et in vico Jovis simulacrum falsorumque innumera portenta deorum, quæ vario errore delusa Gentilitas priscais temporibus exeraxerat ad suam et e sequentium perniciem populorum. Ad que destrueda cum Julianus lorica fidei indutus, galea salutis protectus, gladio Spiritus sancti præcinctus præparatur, e diverso rusticana et ignobilis manus pro defensione deorum, qui sibi auxilii opem ferre nequibat, obstinatissime resistens armatur. Sed Julianus imperterritus inter frementes et garrientes insanientium voces templum ingressus, invocato veri Dei Jesu Christi nomine, simulacrum enorme ipsoque visu terribile in cinerem resolvit, sola sanctæ jussionis auctoritate.

in Christiano-
mine idolum
evertit.

daemonem
draconis
forma sex-
vientem
fugat

21 Ut vero insani populi cognoscerent, cui eatem culturam Deitatis exhibuissent, ex everso simulacro inmundissimus erupit draco, qui facto impetu contra cultores proprios, flatu sulphureo et atrocis verbere caude, devotorum sibi phalanges in mortem copit ardentem urgere. At illi ejus contra Deum suum peccati auxilium, quem paulo ante vociferantes maleficium, totis nisibus elaborarant, ut eum incenderent vivum. Porro Julianus Dei athleta, elevata cum signo Crucis in sublime dextera, draconi imperat, ut nullum amplius ledens conceis fugiat, et loca humano cultura prorsus earentia petat. Ad ejus imperium draco sevisissimus effugit vivacissimus, et in eos d jus amisi ledendi, in quibus ulterius fraudem exercere permissus non est seducendi. Tunc universi cum gaudio jam finit socii in evertendo falsitatis fano, ac demum sancto renati lavaero per manus sancti Pontificis dogmate beatificantur Christiano.

d
multos bapti-
zat

22 Cujus facti fama velox per omnes totius provinciæ percurrrens populos, ita pristini erroris cunctas abrasit nebulas, ut vix aliquis inveniretur, qui Jesum Christum Deum et Dominum non confiteretur. Hujus igitur tam celebris facti nuntio Defensor vir gloriosus, ejus supra memoriam fecimus, ad se perlato, ingenti affectus gaudio benedixit Deum, et festinus accedens ad beatum virum suppliciter petebat, ut ab domum ejus accedere dignaretur, ut pro triumphati hostis victoria largitori omnium honorum Christo communiter gratias referentes, casto simul et sancto participarentur convivio. Cujus petitionem vir beatus non renuens quippe quem merito religionis vera sibi nexerat caritas; ut ejus desiderio satisfaceret properabat. Sed cum iter carperent, in parte novalis puerum quendam invenerunt ab ingenti serpente pedes et brachia corpusque totum spiris viperis colligatum. Perterritis autem omnibus qui aderant, vir Dei propius accedens, ait: Homine Jesu Christo, qui humanum genus a paradisi gloria per serpentem dejectum, per Crucis tue reparasti vexillum, tu libera hanc creaturam tuam ab hoc quo tenetur angue, ut et serpens intereat, et per te puer incoluntis evadens cognoscere presentes faciat, quia tu es liberator et protector omnium sperantium in te. Cumque talia perorasset vir Deo plenus; et, qui aderant, dixissent, Amen; serpens crepuit medius, et cunctis Deum laudantibus, puer evasit sanus.

puerum ser-
pente illigatum liberat,
serpente dis-
rupto

23 Interea cum ad domum Principis pervenisset, summo

duos emergu-
menos libe-
ral, et con-
vertit

summo excipitur gaudio, fit concursus omnis ætatis
omnisque sexus ad videndum tantum virum, ejus
nomen fama que virtutum tanto jubare coruscaret, ut
etiam quosque remotissimos eum videndi desiderio
succedere posset. Subsequuntur e vestigio sanctum
Episcopum emergumeni duo, salutis remedium flagi-
tantes ab eo. At ille invocato Christi nomine, et ini-
micum fugavit, et eos verbo prædicationis illumina-
tos proprio restituit Creatori. Diem ergo illam felici
exornantes lætitia, inter ipsa sacræ mensæ convivia
totus sermo illis erat de Christi gloria, de interitu
Sataniæ, de his quoque quæ pertinent ad veram Deum
timentium animarum curam. Post gloriosus ille vir
omni suppellectilis suæ copia sancto viro exhibita sup-
plex exorat, ut cuncta benigne suscipiens ad quos-
cumque usus placuerit profutura retentet. Sed vir
beatissimus nihil horum suscipiens, benedictione su-
per eum tradita, omnique domo ejus in fide Christi
corroborata festinabat ad propria.

orat pro ca-
pitis.

quæ in ox. Au-
gelico mini-
sterio evan-
dunt

24 Cumque jam portam a Deo sibi commendatæ
subiret urbis, hi qui in carcerali custodia nexibusque
duris inancipati erant, ingenti clamore sanctum vi-
rum, ut sui misereretur, exorant. At ille benignissi-
mus, qui totis semper in Domino visceribus pietatis
affluabat, ad eos, quibus id officii commissum erat,
supplex accessit, precaturque humiliter, ut eos quos
iniquitas propria fecerat reos, adventus sui gratia
redderet absolutos. Sed vecordes neque reverentia
Pontificis præsentis, neque prædicabile tanti viri
meritum permovit, ut facerent quæ Sanctus non
modo imperaverat, verum etiam voce supplicii postu-
larat. Porro ille spreus a perfidis, ecclesiam intra-
vit atque gratias Christo pro acquisitis sibi animabus
reddidit; deinde propria domus hospitio sese recepit.
Cumque ei appositus esset panis, discumbere noluit,
sed tacitus et genuis misericordiarum Domini oppre-
riri cepit. Tunc vero, secundum servi Dei votum,
Angelico ministerio octava carceris aperta sunt, et
cunctorum catenæ confractæ sunt, et hi qui in car-
ceralibus privatisque tenebris residebant, absque
humano auxilio ad communem diem lucem egressi
sunt. Per medium ergo civitatis, nemine prohibente,
absque vinculorum onere sancti viri conspectibus
sese obtulere. At ille gaudens in Domino jam lætis
orbam accepit, et quos merito solverat, sancti etiam
convivii participatione donat. Nec fuit qui absolutos
repereret, cum manifestissime hoc divine virtutis
potentia, non humanum auxilium sancto Antistiti
contulisset.

a. Alibi hic annus Ledus dicitur, et a quibusdam Ledus.
b. Hæc pertinet ad alios, vel quid simile.
c. B. frequenter d. Al. sum.

NOT. 21

CAPUT IV.

S. Juliani mors, sepultura.

Plantata igitur in pago Cenomannico divini cultus
vineæ, abrisisque de excidiorum errorumque omnium
tribulis, tempus imminabat, quo beatus ille agricola
fructum pæ laboris a Domino suo percipiturus, ab
istis presentis vite laqueis, ad æterna felix deberet
ascendere regna. Itaque propinquante vocantis
suo die, secedit ad vicum, in quo nunc B. Martialis
ecclesia sita est. In quo eam pluribus degere diebus,
et instanter celestis vite dulcedinem suis propina-
ret auditoribus, lævi tactus memmodo, lætus et al-
ter præstolabatur horam, qua laborum certaminum-
que suorum repositam a justo Judice reciperet
coronam. Et qua navis sanctæ Ecclesiæ absque gu-
bernatore per pelagus hujus mundi non poterat
enavigare, sedem sibi a Deo commendatam, cum
eum mundi Cleri plebisque consilio, Sancto dele-
gavit Turibio, quæm adiutor in et socius in sanctæ
prædicationis eatenus habuerat officio. Dem enim
Turibius presbyteri illius gloriosus cum S. Pavato

Successorem
sibi designat
S. Turibium:

Diacono ad revelandam Cenomannensibus Christi gra-
tiam, ut ab antiquis suscepimus, comes et adiutor
S. Juliano a Romanæ urbis Antistite destinatus est.

AUTO-
RETRACTO.
EX MSS.

26 Gloriosissimus igitur Pastor communi omnium
a dilectus consensu, fratres filiosque suos evocat, et
consignato successore, oculis ac manibus in eorum
elevatis, diutissimo gratias agens, et collaudans Do-
minum, ovesque, quas Christo acquisierat, eidem
summo pastori commendans, lætus et alacer beatis
meritis ditatum celo reddidit spiritum. Quo celestia
regna petente, ille ejus merito fidei et bonorum actuum
dilectissimus Defensor, vir gloriosus, præsens non
erat, ejus sanctissimi obitus tali ordine cognovit
diem. Sedente eo ad mensam, aperti sunt intelle-
ctuales oculi ejus, et ecce vidit beatissimum Julia-
num sacerdotali infula comptum cum tribus Diacono-
nibus suis et tribus cereis venientem ad se, qui
cereos, quos portabant, posterunt super mensam
ante eum, et abierunt. Dixit ergo prædictus Defen-
sor ad consedentes: Videtis gloriam, quam ego vi-
deo? Qui nihil se videre testati sunt. At ille dixit:
Numquid non hic vidistis Patrem nostrum Julianum,
qui tot bona nobis ostendit, tot miraculis lætificavit?
Ecce enim nunc cum tribus Diaconibus suis et tribus
cereis huc ante me venit, et lætissimo vultu subri-
dens benedixit nos, relictis quo cereis abcessit. Unlo
pro certo scio, quia migravit a seculo. Et nobis,
quos corporali præsentia dereliquit, beneficia pieta-
tis suæ vivere in Christo impendere nunquam cess-
abit. Surgamus ergo, et ad sepeliendum piissimum
magistram nostrum quantumcunq; properemus, ut eum
mereamur adiutorem habere in caelis, quem salutis
doctorem habuimus in terris. Hæc eo dicente, omnes
admirati sunt, pariterque surgentes ad exequias
Sancti festinanter accurrunt. Jam vero, ut de Mar-
tino illo Pontificem speculo legitur, impossibile dictum
est, quanta hominum multitudo convenit: cuncti
ex agris et vicis, nonnulli etiam ex vicinis adfluere
castellis. Hinc palmaticis Choricorum phalanges,
illinc sacrum Virginum præ parsimonia turme
pallentes; hinc plebs urbana nobilibus consorta viris,
illinc manus agrestis sanctis beati viri famulantur
exequiis.

a
latius nort-
tur.

Fuit mors
Defensori et
vitalis Prin-
cipi revelat-
tur.

Magnus ad
epi factus
cum arvis.

27 Sed ne quis forte moveatur, quod Julianum
Martino æquiparaverim; qui hoc dicis, si recte præ-
censens, pene similia ab utroque potes videre com-
pleta. Martinus adhuc catechumenus argenteam pau-
peremdivisa chlamyde vestivit; Julianus fiderobustus
tot nullia veterem hominem exuta, fidei veste con-
textit. Martinus primo solitarum delegit vitam, ut
Christi dulcedine singulariter frueretur; Julianus
apertam expetit paginam, ut multorum animas lu-
craretur. Martinus ad episcopatum a Thronensibus
raptus est; Julianus Cenomannensibus a Deo Pon-
tifice, quin imo et Apostolo, destinatus est. Marti-
nus in virtute Trinitatis Deificæ trium mortuorum est
magnificus suscitator; Julianus totidem ad vitam
revocans mortuos, toties mortis extitit victor. Marti-
ni corpus ii qui b. doctæ ejus mandata viderant, pro-
sequuntur: Juliani exequiis hi, qui eo duce celestia
jam tenebant, famulantur. Quid plura? uni Regi mi-
litarunt, uni Domino servierunt, uno Spiritu sancti-
ficati sunt, supra petram unius fidei fundati sunt.
Restat ergo ut par sit eis honor et gloria quos vir-
tutis actio pares in Christo constituit discipula.

Comparatio
S. Martini et
S. Juliani

b

28 Hoc igitur beati viri corpus cum ad urbem
proprium deportaretur, ventum est ad transitum flu-
vii, cui e Sarte vocabulum est. Ad declarandum ergo
quanti meriti esset ejus reliquæ forebantur, equi,
qui læticam sicut tarum gestabant exuviarum, ceteris
vix contentis, inter undas validas et profundo cas-
catus gurgites, nec genibus aqua tactis litus albo-
rum, cunctis mirantibus, subierunt.

c
Iguarelliquas
S. Juliani
portantis flu-
vium miro
modo trans-
eunt

29 Cum vero tota urbis festinaret in occursum sui
Pastoris,

Ex 95
ITALICO.

Pastoris, quaedam mulier parvulum filium caldariae imposuerat, suppositoque igne membra infantuli aqua repente lavabat : quae voce psallentium attonita officium coeptum deserit, oblitaque infantuli, cum celestibus obviam Sancto occurrit. Igitur dum ea venerantissimis moratur exequiis, ignis infanti suppositus calescens, vas ferruum, in quo parvulus positus erat, obambit, immensosque calores efficit, et effervescentes in se ipsum refundit vapores. Quis putaret in tali discrimine vivere potuisse? Porro beata mater cum jam sanctae reliquiae domui suae propinquasset, domesticisque lares recognovisset, tandem recordata pignoris sui pavida occurrit, astinans inter vapores igniferos liquefactum, et tenera pueri distabuisse membra. Sed ardore fidei, quae illam sancto corpori

Puer in ferventi caldariae ejus meritis illisus perstat.

exire obviam compulit, restincta est ardentis flammae camini. Subito terrore percussa filium non amovet, donec grandi clamore multos compelleret adunari.

30 Beati porro viri corpus humanae conditionis lege sepultum, vere in Christo se vivere demonstrat frequentissima consolatione viventium. Nam ibi recipit caecitas visum, debilitas gressum, effugantur daemonia, donantur cum fide petentibus congrua vota, praestante Domino nostro Jesu Christo cui est cum Patre et Spiritu sancto honor et gloria, et nunc et per aeterna secula, Amen.

Multa ad se pulchrum ejus miracula.

a Al. evecus. b Al. inducus. c Sarta purissimus annis, Manconium, ipsaque Cenomanorum episcopalem urbem illiuit, ut dicit, uti et Ledus, Meduana, ubi dicitur, qui in Liguriam infra Audegavorum urbem insulat. De Sarta, Sanctique Juliani Sepulturae loco in Prolegomenis actuum ex vita S. Domnoli.

DE S. JULIANO MARTYRE

SORÆ, VEL ATINÆ, IN ITALIA.

Sub Antonino Pio. XXVII JAN.

Sora et Atina vetustae Volscorum urbes, ac Romanorum coloniae, nomen retinent etiamnum; haec circa Melfis fluvium, supra Aquinum, illa supra Arpinum, ad dextram Liris fluvii ripam sita, inquit multus ab ejus fonte milibus passuum. Utraque S. Julianum hoc die venerat, utraque apud se pervigilant martyrium gloriantur. De Atina testatur Floranus in Catalogo SS. Italiae in Annotat. his verbis : Habent et Atinates Julianum Martyrem Patronum suum, quem apud se passum dicunt. Verum cum hac eodem die, et eodem Imperatore, eodemque mortis genere coronatum illum asserant, eundem Julianum, qui Sorae passus est, esse putamus, cum Martyrol. Romanum hac die Julianum Sorae, non Atinae passum esse testetur. Neque qui Atinae colitur, a Sorano diversus dici potest, cum, ut praediximus, acta sint eodem. Idem in generali Catalogo SS. Atinae in Latio S. Juliani Martyris sub Antonino. In Notat. Mihi tamen, inquit, idem videtur cum Juliano, de quo hoc ipso die in Rom. Martyrol. Sorae passus. Quem non solum Sorani, sed et Atinates ob vicinitatem loci, in quo passus est, venerantur.

S. Julianus colitur Atinae, in Patronus.

et Sorae.

2 Cardinalis Baronius Soranus patrie suae suffragatur : ita enim et Martyrologio basilicae Vaticanae, Ecclesiae fastis restituit : Sorae S. Juliani Martyris, qui in persecutione Antonini comprehensus, cum idolorum templum, dum ipse torqueretur, carnisisset, trunco capite martyri coronam accepit; in Notat. ista adscribit. Viget in Sorana civitate ejus Martyris memoria, eo loco posita, ubi martyrium passus dicitur. Habentur illic et ejusdem Martyris Acta MSS. Ejus meminit idem Baronius to. 2, Annal. anno Christi 173, no. 7. Tunc etiam, inquit, Julianus illustris Martyr passus est Sorae, Spoliti Concordius Presbyter et Pontianus, Porsius Constantinus ejus civitatis Episcopus : quorum omnium Acta in suis Ecclesiis, quibus voluntur, extant, aliisque eorundem certantium monumenta.

Uns Atina

3 Testatur Ferrarius extare S. Juliani Acta a Petro Paulo Floro Urbinate scripta, in libro de Atinae urbis Protectionibus, quem librum non vidimus. Verum ea hic dabimus, quae ex MS. Italico codice V. CL. Bartholomaei Chioccarelli L. V. D. ad nos Neapoli misit Antonius Bentivili noster. His fere congruunt quae Ferrarius in Catalogo SS. Italiae scribit, et Lectionibus quae in Ecclesia Sorana hoc die recitantur.

ACTA

ex MS. Italico Barth. Chioccarelli V. CL.

Imperante Antonino a Pio cogebantur Christiani, vel his thura adolere, vel atrocibus interire suppliciiis. Praefectus tunc erat Campaniae provinciae b Fla-

vianus quidam, ferus cumprimis, et Christiano nomini infensus; is per omnem late provinciam satellites atque administratos suos impetatus miserat, ut quos reperissent Christianos, e Atinam, ubi tunc morabatur, victos pertraherent.

Sub Antonino Pio.

2 Venerat ea tempestate e Dalmatia in has oras Julianus, aetate quidem juvenis, ad moribus et Christiana prudentia senex, venustus facie totiusque forma corporis, sed gratia et sanctitate multo venustior; clarus antiqui generis nobilitate, sed longe clarior fide. Hic enim propter d. Anagninam Campaniae urbem iter haberet, in impij Flaviani satellites incidit, quos hac a Christo praescripta formula salutavit : Pax vobis, fratres. Quo ex ritu salutationis, singularique juvenis modestia, conjecturam duxere, haud sane falsam, Christianum eum esse. Sciscitantur ergo, quis sit, unde domo, quo nomine, quam profiteatur religionem, quid isthic ei negotij. Julianus Spiritu Sancto afflatus, testatusque pro Christo patienda desiderio, intrepide respondit : Christianus sum, gente Dalmata, atque omnes ubique exhortor, ut repudiato daemone cultu, unum ac verum Deum venerentur, filiumque ejus Jesum Christum, cujus honori vitam quoque impendere gestio.

S. Julianus Dalmata

et

hictores benigne salutavit.

3 Attoniti magnanimitatis et constantiae miraculo hictores, minaci vultu ac voce, Istud, inquit, pro Crucifixo moriendi desiderium tibi evellatur, nisi nullo induxeris in animum, Christo repudiato Diis nostris immolare. Ac mox injiciunt juveni manus, expertores sedicentes, nun verba factis respondeant; atque creta colligatum, tota ea via quae ad e. Melfim flumen ducit, cum fistibus armisque ceciderunt. Ille vero identidem Deum precabatur ut sibi ad extremum vires sufficeret. Annuit Deus, moxque missa cecidit vox est : Ne metue Juliane; tibi adero, quibusque largiar ac victoriam. Gratias benigno numini egit hictus juvenis.

se Christianum profiteretur.

4 Hictores eum victum Flaviano stitere, moxque eo jubente in carcere reclusere, tetrum ac horribilem, qui Vallis-frigida appellabatur, hic enim dies ipsos septem sine cibo omni ac potione reliquere, ut barbaro illo famis eructu interiret. At non deseruit clientem summus Deus, sed Angelorum aspectu et colloquiis, ciboque caelesti eum recreavit.

comprehentur.

et verberatur.

5 Exacto septem dierum spatio, cum ad tribunal Praesidis ingens populi multitudo convenisset, (quo loco postmodum constructa ecclesia est, Virginique Deiparae dedicata) productum Julianum ita Praeses compellat : Non te pudet, pulchra et ingenua facie eum sis, vili adhaerere Nazareno in cruce acti; qui gratosus Principi esse queas, si abominanda hunc sectae nuntium remiseris? Respondit Julianus : Pro sancta religione, quam tu falso abominandam sectam appellas, paratus sum ante occumbere, quam ut tra-

Ab Angelis visitatur.

minis et blasphemis tentatur

venerer

venerer idola, quae iniquissima daemonia sunt. Praeses animadversa eximia vultus ejus gratia et dignitate, blandis eum sermonibus avocare a proposito nitebatur. At neque illecebris deliniri se, nec frangi minis passus est fortissimus juvenis, ut sanctam Christi religionem abdicaret.

pugnis verberatur.

6 Ergo furore inflammatus Flavianus contundi illi os pugnis imperat. At cornens renidenti eum vultu cuncta perferre, majoribus furiis accensus, extendi eum in catasta jubet. Ille vero ita distentus, Deum precabatur, dicens: In te Domine speravi, in virtute tua libera me. Tu es Deus meus, protector, refugium, et liberator meus. Confundatur qui adorant sculptilia, et cogitaverunt adversum me mala. Non habeo nisi in te spem Deus meus, Domine in te speravi, non me objicias praedam inimicis meis. Rursus haec caelesti confirmatus est voce: Ne timeas; pugna viriliter, Deo nixus. Tunc beatus Christi Martyr ad populum conversus ait: Respiciite vos, o miseri, neque spem in ejusmodi diis ponite, quos ipsi vestris manibus estis fabricati, at Deum illum adorate, qui e nihilo caelum condidit ac terram. His verbis populum exhortatus Julianus, ut Christum rerum omnium parentem agnoscerent, triginta eoque amplius Deo peperit.

orans caelesti voce animatur.

multos converterit.

7 Reduci in custodiam Praeses imperat. At postridie rursus exhibitum ita affatur: Miseret me tui, qui salutem tuam ipse non consulas, cum invictissimos Deos non venereris. Respondit sanctissimus juvenis: Frustra haec mihi consilia ingeris; stat animo sententia. Venerer ego, et venerari omnes debent Deum illum qui caelum ac terram creavit. Iratus Flavianus suspendi eum in equuleo jubet, ac torqueri. O mirabilem Deum in Sanctis suis! Impiis licitoribus ita dolere ac rigere manus ceperunt, ut eas admoveere ad Sancti cruciandum corpus, aut omnino operis quidquam suscipiendum nequirent. Dum miraculo attonitus haeret Flavianus, affertur ad eum nuntius, corruisse

equuleo torquetur licitoribus paralys percussus.

funditus fanum / Serapidis, contractam ejus redactamque in pulverem statuat. Correpti ergo stupore Gentiles, lictores dolore, Praefectus pudore, ac veluti mente capti stabant: at gratias agebant Deo Christiani. Inde conclamatum a seditiosa plebe: Pereat magus.

Ex MS. Tricaco / collapso fano Serapidis,

8 Flavianus fremitus iracundia, quod se Martyris constantia victum cerneret, et consentire factiosos vulgi clamores audiret, sententiam pronuntiavit, ut Julianus artibus magicis a consortibus sectae Christianae eruditus, contemptor Deorum, Caesaris imperio rebellis, in ipsis fani collapsi ruderibus, in irrogata ei injuriae ultionem securi feriat. Eo a licitoribus perductus gloriosus Martyr, dum illi secures expediunt, in genua procumbit, itaque Deum precatur: Infinita clementiae Deus, gratias tibi ago, quod me immerentem hoc nobili vitae exitu dignatus sis: te precor, ut hac sanguinis mei profusione mo abluas atque emundes, ut ad regni tui beatitudinem valeam pervenire: accipe, obsecro, spiritum meum in pace; atque omnium, qui ad sancti nominis tui honorem, memoriam recolent martyrii mei, dignare pro immensa misericordia tua memor esse. Peracta oratione, delapsa caelo vox est, quae exaudita ejus orationem declararet, eumque ad quietem ipsi preparatam invitaret. Exin amputatum ei a licitore est caput, anima in caelum libera evolavit: at corpus cum hymnis et divinis laudibus tumulatum est. Consummavit martyrrium S. Julianus XXVII Januarii, imperante Antonino Pio.

conclamante in eum populo,

caelesti voce invitatus,

occiditur

a Imperavit Antoninus Pius a 10 Julii, anno Chr. 138, usque ad initium Martii, an. 161. Baronius supra citatus sub N. Anrelo contigisse S. Juliani martyrium scribit.

b Ferr. Dacianus
c Ferr. Sorani ductum Julianum ait.
d Eadem Hieronimus in Latio, non Capantur urbs Anagula. See. r. propter quam Viter.

e Mellis vel Mellis juxta Atrium ortus, in Urbe circa Aquinum insula Ferrarius hic Carnelum fluvium habet, nobis ignotum, f MS. Italicum, Serapideum Deum fuit.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS AVITO ET DONATO.

XXVII JAN
horum nomina in Martyrologis.

Varias veteri Martyrologia turmas Martyrum produciunt hoc die, haud tamen sat perspicuis distinctas tesseras; praesertim cum Acta desint, quorum certior plerumque est fides. Horum primi sunt Avitus et Donatus. De Avito ut solum est in Martyrologio Romano, omnibus Usuardi exemplaribus, Bellino, aliis: In Africa S. Aviti Martyris. At Wandellbertus:

Punica terra suum sexto veneratur Avitum. MSS S. Hieronymi, Leodense S. Lamberti, et Dungalense Vitum vocant, et Donatum jungunt, sed locum provinciae eorum certamine indubitatum non expriment. Martyrol. Coloniense, et MS. quoddam pro Avito Amicum habent. Testatur Baronius ubi cum Adjuto confundi. Galesinus utrumque et plures ubi jungit: In Africa, inquit, sanctorum Martyrum Ilatii.

Reatrii, Aemiliani, Archimini, Armati, Cati, Aviti et Adjuti; qui Vandalis Ecclesiam Dei oppugnantibus, pro Christi fide fortiter dimicatione suscepta martyrii coronam acceperunt. Citat Martyrologium MS. sed non arbitramur eum quidquam praeter nomina in eo reperisse, nec ita fortassis conjuncta, Iativum, Reotrum, Aemilianum, plura et certiori fide secuti exemplaria, dedimus XXVI Januarii. Archiminius nobis ignotus, nisi Archimianus est, quem sub Vandalis passum celebrat Martyrol. Rom. 29 Martii. Armatus, quem Carth. Colon. in adht. ad Usuardum Armatum, Canisius in secunda editione Arniotum, vocat, nobis ignotus est. Adjutum pro Avito usquam fortasse legit Galesinus, (ut Bellinus in Veneti editione Adjutum, in Parisiensi Avitum appellat) et diversum ratus, utrumque dedit. Caium cur omitteremus, infra dicemus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

MISSURIANO, PUBLIA, VICTORE, QUINCTILLO, PUBLIANO,
FESTO, FELICE, BONOSO, PROCESSO, VENERIA,
MARINA, FORTUNATA, TECUSSA, GODDITE, SECUNDA, EPICTULO,
VINCENTIO, ROGATO, PRIMO, AURELIO, HILARIO,
PERPETUA, JULIANA ET ALIIS XXIV.

XXVII JAN.
Hortan SS
nomina in
Martyrolo-
gicis.

Aliena hæc turba est Africanorum paucior, in duobus vetustissimis MSS. S. Hieronymi et Dungalensi recensita, sed variatibus puellulim subinde nominibus. Dungalensis codex ita habet: VI Kal. Fortunati, Agnetis Virginis, Veneris, Marine, Fortunatae, Tecussa, Sordis, Perpetuae, Juliane, Vincentis, Victoris, Donati, Viti, Saturnini, Messuriani, Pauli, Festi, Victoris, Quinctilli, Rogati, Felicis, Publicani, Bonosi, Processi, Egotis, Pictuli, Vincentii, Primi, Aurilii, Seedi, Hilarii, Victoris, Leoci, Iati, Juliani, Saturi, Calleniti, Lucii, Honorati, Marosii, Gasti, Gaii, Gagi. *Distinctus aliquando Martyrologium S. Hieronymi VI Kal. Pas. S. Agnetis, Donati, Viti. In Africa, Misuriani, Publæ, Victoris, Quinctilli, Pupliani, Festi, Felicis, Bonosi, Processi, Veneris, Marine, Fortunatae, Tecussa, Godditis, Secunda, Epictuli, Vincenti,*

Rogati, Primi, Aureli, Hilari, Perpetuae, Juliane et aliorum XXIV.

2 Pro Publæ ergo, Publano, Goddite, Secunda, Epictulo; habet MS. Dungalense Paulium, Publicanum, Egotem, Secundum, Pictulum. *Utra lectio preferenda sit, alii disputant. Pro Publæ, Publum habent Carthusiani Colonienses in addit. ad Usuardum. Processum refert MS. monasterii S. Martini Tornaci. Ceteris cognominis nonnulli aliis diebus relati, sed quia cum aliis sociis, diversos remur. Ita ex eadem Africa, Victor, Felix, Fortunata, Primus, 19 Januarii, sed alio comitatu. At 28, Victor, Festus, Marina, Perpetua, sed cum Censuriano, pro quo MS. Dungalense Messorianum habet et alios XXV, ut probabilius suspicari quis possit, eisdem illo quoque die deum recenseri.*

varie ex-
presso

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS

LUCIO, HONORATO, MATROSO, DATIO,
JULIANO, COELIANO, SATURO.

VINCENTIA, VICTORIA ET ALIIS XXXII.

XXVII JAN.
Ita SS. alii
alii cognomi-
nes.

Major aliquando hic difficultas est, ut periculum ne secundo idem in tabulis Martyrum censentur. Nomi supra 21 Januarii Coeliani, Datio, Saturnus, Vincentia, Lucius, Honoratus, relati: et 19, Honoratus, Lucius: et 26, Julianus, Vincentia, Saturnus, Victoria. Sed alii ubique juncti. Verum in Lectur censu attende et statue. Nobis hic quemquam expungere religio fuit, cum in pluribus reperiantur Martyrologis, singulorum verba dabimus. Illud interea monemus, non esse hic metuendum ut prodite salutis publicæ, aut peculatus, aut quocumque alio nomine appellari crimine debet, quod in militibus lastrandis saepenumero designatur, cum saepius idem ulio atque ulio nomine censentur, Ducum vel honorum vel avaritæ servitutes. Tu si geminum honorum reverentiaque donativum eidem exhiberis, a summo Imperatore ampliore etiam tuis gratum. At quia a sacris abesse præcipue fraudem decet, quod Martyrologia de his profert, accipe.

Hortanineno-
rio in Marty-
rologis.

2 MS. S. Hieronymi. Et alibi Lucii, Honorati, Matrosi, Datio, Juliani, Coeliani, Saturi, Vincentis, Victoris, et aliorum XXXII. Idem ex Dungalensi codice supra relati sunt. Bæda vulgatus, Galesinus, Camsius in secunda editione. Et SS. Datio, Juliani, Vincentii, et aliorum XXVII, ut MS. exemplor Bæda Bavaricum, Rabanus MS. S. Mariani. Et SS. Datio, Juliani, Vincentis, et aliorum XXXII. Martyrol. Romanum: Item SS. Dativi, Juliani, Vincentii, atque

aliorum XXVII Martyrum. Bæda vetera exemplaria citat Baronus. Carthusiani Colon, in addit. ad Usuardum: Eodem die Amiliani, Publii, Artemii, Armatae, Juliani, Coeliani, Saturi. De Amiliano cognomus XXVI. Publum eundem esse, qui in MS. S. Hieronymi Publæ vel Publæ dicitur, supra conjecimus. Armata, qui ulis Armatus, ignotus nobis; Artemius quoque nisi Artemas sit, de quo XXV Januarii. Martyrolog. Coloniense: Eodem die S. Juliani Martyris.

3 MS. Florarium etiam tempus voluit indicare, licet de solo agat Juliano; sed qui cum cum S. Dionysio Alexandrino conjungit, videtur Julianum cum hic intellexerisse, qui 27 Februarii Alexandria cum Euno coronatus: ita ergo scribit: Eodem die natale SS. Dionysii Alexandrini Episcopi et Martyris, et Juliani militis et Martyris anno salutis 267.

Tempus forte
perperam ex-
pressum

4 Locum aliquoquin, in quo gloriosi athletæ decertarunt, nemo citatorum auctororum expressit. Expressit B. Notherus: In Africa, inquit, nativitas S. Juliani, Vincentia, et aliorum XXXII. Et quidem sanctum huic scripturam cur non securus sequi liceat, quam Chronici Hispaniensis consuevitatem, qui Dexter a reventoribus existimatur, non videmus. Hic ad annum Christi 93, ita scribat: Aquis Quintianis in Gallæcia Hispaniæ sancti Christi Martyres Julianus, Dativus, Vincentius, et alii XXVII socii eorum. De Aquis Quintianis disputat Bædæ; at quo in Martyres hos reducet, avancementum nullum profert

locus marty-
ri

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS SECUNDO ET FORTUNATO.

XXVII JAN.
Horum no-
mina in sacris
Fastis.

Lixiensis monasterii vetus Martyrologium manu exaratum hos nobis sanctos Martires exhibuit, his veritas : In Africa SS. Secundini et Fortunati. Et MS. monasterii S. Martini Tornacii : Eodem die in Africa passio SS. Secundini et Fortunati, MS. S. Hieronymi : Item Secundi, Casti, Gai, Caelesti. Dungalensis quoque codex supra citatus,

Secundum, Fortunatum, Castum, Caium, refert. Nos Castum, Cajum, Coelestium omisimus ; non quo iniqua censuram movere sacro e senatu Hivros hos retinuit, sed ne fortassis idem sint, qui XXI Januari pluribus aliis juncti referuntur, aliud a curioso Lectore monumentum expectamus, aut certe de tota hac re sententiam.

DE S. DEVOTA, VIRG. MART. IN CORSICA.

SI A DIO LET
XXVII JAN

Herculis Monœci portus oppidum est et arx prævalida inter Nicœam et Albatemum, in ora Ligustici maris. Hic S. Devota Virgo et Martyr, anniversarius sacris XXVII Januarii summo celebritate colitur, velut Tutelaris Diva. Antistes Nicœnsis, in cuius diocesi situm oppidum est, eo tunc venit, ac sacra peragit. Acta S. Devotæ edidit Vincentius Burrealis Salernus in Chronologia Lerinensi, ex veteri MS. cœnobii S. Pontii Nicœnsis, in quibus Devota scribitur, quæ tamen in sua, Monœci nimirum, urbe Devota semper appellatur. Eam vero urbem ipsa suo tunc præsidio, et conspecta non semel memoratur a multis hostes arceret, Francos præsertim anno 1507, 1547, 1584

ceptis, sciens quod Dominus ait. Beati qui esuriant et sitiant justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Igitur cum se abstinentiis jugiter alligeret, nullus ei suadere potuit, ut vel unius diei spatium a jejuniis relaxaret, et, (nisi solum resurrectionis die) aliquantulum cibos acciperet. Pallor et ergo mundo corpore facies ejus, et divino splendore radiata fulgebat. Audiens hæc Euticius, quod virgo Christi Devota ita animam suam jejuniis cruciaret, vocavit eam ad se, dicens. Quid, puella, temetipsam tantis jejuniis affligis, et animam tuam exercitias abstinentiis? Cui venerabilis Devota respondit. Ego animam meam non crucio, sed diversis peccatis delinco, quia est Deus in celo, qui me quotidie honorum suorum satiatur donis. Ad hæc Euticius, timore commensus, nihil ei ultra dicere ausus est, sed nec in claritatem vultus ejus intendere poterat.

S. Devote festum,
Acta.

nomen
defensio Monœci.

imago.

oratio de ea

religiosa ut-
que in Corsi-
cam trans-
latam.

2 Elegantem S. Devotæ imaginem arca forma cuius anna 1612, curavit Bernardus Landoltus, et Honorato Grimaldi, Monœci Principi, dedicavit, expressis circum martyrii ejus actis, qui usque Burrealis edidit, omnino congruunt. Addita quoque oratio est, sive ab ipso Landolto concepta, sive, quod potius veniat, in Monœcensi Ecclesia recitari solita, ea sic habet : In commemoratione S. Devotæ Virginis et Martyris, antiphona: Surge, prospera, amica mea, speciosa mea, et veni; columba mea, in formicibus petre, in caverna macterie. V. Ostende mihi faciem tuam, et sonet vox tua in auribus meis. R. Vox enim tua dulcis et facies tua decora. Oratio : Deus qui famulam tuam Devotam virginitatis et martyrii corona in celo consecrasti, largire nobis, quesumus, ut sicut ejus memoriam pie recolimus, ita et ejus præsidio freti, Honoratum Principem nostrum cum prole sua ac populis sibi commissis, et militibus suis ab inimicis in tua sanctitate tueri valeamus, Per Dominum nostrum, etc.

3 Non post multum vero temporis, Barbarus Præses cum classe navadi in eandem insulam veniens, ad sacrificandam Diis accessit. Cumque omnes primates loci illius ibidem convenissent, et Euticius Senator cum eis, coeperunt Diis illie suis immolare, et thura offerre S. Devota hæc audiens, propter illum errorem, ex imo pectoris alta suspiria prætrahabat. Et cum essent in unum congregati, et ibidem crapulis vacarent, et Barbarus Præses de persecutione Christianorum tractaret; hæc est a satellitibus suis ei nuntiata, quod cum Euticio Senatore ibidem esset puella, quæ Deos eorum irideret, et sacrificare dilleret. Tunc alloquitur Præses Euticium dicens : Audio tecum esse domi puellam, quæ Deos nostros deserit, et nescio quem Christum, qui a Judæis crucifixus est, edidit. Ad hæc Euticius respondit : Puellam, quam deis, nullatenus potui Diis nostris vel caput facere flectere. Dixit ad eum Præses : Da illam mihi, ego eam faciam Diis nostris vota persolvere. Et ad hæc Euticius respondit : Si mihi omnem substantiam tuam dares, non posset ad bonum ejus computari.

Math. 5, 6.

facie splen-
denti conspi-
ciatur

accusatur
apud Præ-
sidem

Euticium
clamavit

qua contemp-
tulinum

verberant

per aspera tra-
ciuntur

ACTA

Ex Chronol. Lerinen. Vinc. Burrealis.

Temporibus Diocletiani et Maximiani Imperatorum, puella quedam, nomine Devota, ab infantia Christiana fuit, in insula quæ vocatur Corsica. Audiens autem quod Barbarus Præses ibidem esset venturus ad persequendos Christianos, surgens occulte venit ad domum ejusdem Senatoris, nomine Euticii, propter metum et sacrilegia paganorum, ut ejus defensione, eam hæret lege vivere Christiana.

Devota metu
persecutionis
rehabitat Eutichio

pretati dedit,
et abstinentiæ

2 Beata vero ancilla Christi cum esset bonis moribus instituta, et scripturis spirituales erudita, die noctuque Deo psallebat Hymnos et psalmos, ac Lectionibus vacabat tota mentis intentione, et corpus suum jejuniis macerabat, evangelicis intenta præ-
Januarii Tom. III.

4 Sed quoniam erat Euticius Senator honorabilis, sed et etiam Præses ideo manifesto ei injuriam facere non audebat, Euticium occulto veneno interficere jussit, et mittens ad domum ejus, inde jussit, ut puellam præcipitem traherent, et adducerent ante Præsidem. Ipsa vero dum duceretur psallit, dicens : Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina. Cumque ante conspectum Præsidis eam presentassent, dixit ad eam Præses Sacrilega Diis. Virgo Christi Devota respondit. Ego quotidie Deo vero pura mente deservio; Deos vero cæcos, Deos æreos, et liquidos respicio, quia sunt effigies hominum absque vi a, audituque. Tunc Barbarus Præses motus iracundia, jussit os ejus lapide contundi, dicens : Deo, et Deo soli blasphemare. Hoc cum jussit eam saxissimis Præseoligatis manibus et pedibus per petras acutissimas trahi, ut omnia membra ejus disjungerentur. Ipsa autem dicebat Domine Deus, gratus ago nomini tuo, qui dignor sis me

EX VIN.
BARBAL.

me cum corona martyrii suscipere, et adjiciens voce magna, exclamavit, dicens : Deus virtutum, qui es scrutans corda et renes, qui dixisti, et facta sunt omnia, mandasti, et creata sunt, exaudi orationem ancilla tuae. Annunera famulum tuum Euticium cum electis tuis, quia propter me maleficiis a Barbaro Praeside nequissimo, et omnium daemoniorum cultore, occisus est.

in equitico
torquetur

5 Audiens Barbarus, indigne ferens injurias illius, eam sic ligatis manibus equitico suspendi jussit. Quae dum suspenderetur, clamavit dicens : Domine Jesu Christe suscipe spiritum meum, quia propter nomen tuum haec patior. Et audita est vox de caelo dicens: Famula mea, exaudita est oratio tua, quia quicquid petisti, aut petieris, obtinebis. Et statim columba de ore ejus egressa rapida cursu alta petiit, et ad astra volavit, ibique martyrium consummavit in pace.

voce caelesti
confirmata
moritur.

Corpus ejus
dictio moni
tu architectu
r Corstic,

6 Cumque hoc se-vissimus Praeses audisset, quod jam migrasset ad caelos, consilio accepto cum suis satellitibus, jussit in crastinum corpus ejus cremari igne. Ipso tempore propter persecutionem paganorum latitabat in speluncis et cavernis Benenatus Presbyter Sabaudus, et Apollinaris Diaconus, qui moniti sunt per visum, ut deberent inde corpus beatae Virginis deponere. Tunc accepto consilio cum Gratiano nauclero, cum multitudine Virginum nocte abstulerunt corpus ejus, et posuerunt in navi, ibique condierunt aromatis, et dum eripissent navigare coeperunt pergere ad Africam. Plante autem vento Australi eperunt pelagus contra partem Septentrionalem. Ipsa autem navicula, quia fuerat destituta, et sicca in littore jacebat, faciebat multam aquam in sentina sua; tota autem nocte laborantes

nihil proficiebant. Diluculo vero irruit sopor super Gratianum nauclerum, et dixit sanctissimo Benenato Presbytero : Surge, Domine, et gubernam modicum, donec ego paullulum requiescam. Qui dum requievisset, visum est Gratiano nauclero, quod beata Virgo Deivota pulsasset latera ejus, et dixit illi : Surge, Gratiane nauclere, quia, tempestate semota, modo habebis quietum mare, et naviculam tuam non occupabit amplius aqua, nec fluctibus quatietur : tu vero cum sanctissimo Presbytero diligentius intuemini, et dum videritis columbam egredientem de ore meo, sequimini eam, usque dum veniatis ad locum, qui Graeco dicitur a Monacho, Latine autem b Singularare, et ibidem sepelite corpus meum. At illi diligenter intuentes, viderunt columbam egredientem de ore ejus, quae precedebat eos, et secuti sunt eam usque ad praedictum locum: et ipsa columba veniens in locum Monachou, in vallem quae vulgo dicitur Gaumates, resedit ante ipsam ecclesiam, quae est sita in valle supradicta in honorem S. Georgii, ibique corpus B. Deivotae Virginis et Martyris Christi, deposuerunt sub die sexto Calend. Februarii, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor, et gloria in secula seculorum, Amen.

ipsa praeci-
piente peve-
hatur Moner-
cum,

u b
duce columba

r

a Hercules Monaci urbs, quae ante solum Monacæus, sive Graeco Monacho, Italice vulgo Monico et Monico nuncupatur. Nisi cum Monacho, accenti prima acente diceretur, a Massiliensibus ejus similitudine, Graeco originis, sensim plebs Monico vocare eam cepit, penultima correpta. Fuit deinde fortassis posteriori aetate, qui a monachis ductum nomen credidit, et Monaco dixit.
b Monacho singularem sonat, sive solum in domo. Eo nomine dictum Herculem voluit, quod ceteros etiam e loco quem occupasset, Deos effugaret, vel quod nullus simul in ejus fano Deis coleretur.
c Sive ut eam locum, ubi post S. Georgii condita ecclesia est, ut ipsi Monacenses exponunt

Monaco unde
dicta.

Hercules Mo-
nacæus unde.

DE S. PETRO AEGYPTIO ANACHORETA IN SYRIA.

CILICA
ANNUM U. C.
XXVII JAN.

Ubi habitavit
Petrus

Thendarectus lib. 4, hist. Eccles. cap. 26, cum varios monasteria vite illustres athletas, qui sub Valente floruerunt, nominasset, ita subdit : Remque mons qui illi urbi amplissima (Antiochena) inninet, hujusmodi floribus pratensisibus pulchre vestitus est. Nam in eo magna nominis celebritate vixit Petrus Galata, et ejus gentilis (Graeco ἑρμῆος; cognominis) Aegyptius, quin etiam Romanus, Severus, Zeno, Moses, Malchus et alii quam plurimi; vulgo quidem ignoti. Deo autem penitus perspecti et cogniti. Eadem habet Nicephorus lib. 11, cap. 41. Ex his videtur Petrus Galata 1 Februarii, Petrus Aegyptius hoc 27 Januarii, Romanus 27 Novemb. Zeno 10 Februarii, Malchus 21 Octobris at Severum et Mosem necdum in sacris tabulis legimus, aut certe nondum ab aliis ejusdem nominis scernere potuimus. Idem Theodorctus in Philothea cap. 14 Scimus quidem, inquit, alia quoque plurima in urbe Antiochena (Albericus Longus, inquit Antiochiam, et melius) respicenduisse pietatis et verae religionis lumina magnam Severum, et Petrum Aegyptium, Eutychem, et Cyrillum, et Moysen, et Malchum, et alios quoque

plurimos eadem via esse ingressos, (qua SS. Romanus, Zeno, Petrus Galata, Theodosius, et Macedonius Critophagus, de quibus ante egerat) sed si res ab omnibus in vita gestas conaremur scribere, totum tempus nobis non sufficeret, maxime cum etiam multis per multorum lectio afferat satietatem. Ex his ergo qui scripti sunt, de eorum quoque qui praetermissi sunt vita, conjecturam facientes, prosequantur laudibus et imitentur, et utilitatem percipiant. De S. Macedonio cyrenus 24 De S. Theodosio 11 Januarii, Cyrillum et Eutychem nondum fastis adscriptos legimus.

2 De Petro Aegyptiaco hoc die traditur in Meneis. Eodem die S. Petrus Aegyptius, admodum aetate provecus, in pace quiescit.

justi nomen in
sacris fastis

Sicut maturum frumentum in horreum.
Ita etiam gravis Petre inferris in sepulchrum.
Eundem refert etiam Maximus Cythereus. Alius ubi hoc Petrus quidam Aegyptius, a S. Hieronymo e Bethleema ex quibus refertur a Palladio cap. 80, hist. Lausiacæ; perperam cum hoc Sancto in Indice Herberti Rosweygi ad Vitas Patrum et a Radiero confusus.

DE S. DOMITIANO MONACHO ET DIACONO IN JUDEA.

AN. LIB.
CXXXIII.
XXVII JAN.

S. Domitiani
natalis

Magni Euthymii, cujus vitam a Cyrillo monacho preclare scriptum desideramus XX Januarii, comes individuis, sociisque ascetae vitam exercitacionem, et miraculorum administer fuit Domitianus, qui octavo post illius obitum die, ab ipso eructus sanctissime migravit e vivis. At, quod merito miramur, nec in Graecorum quidem Fastis adhuc ejus relatum nomen reperimus. Unus Constantinus Feliceus in Calendario, sive Ephemeride historica, ita de eo

scribit hoc die : Domitianus monachus vir sanctissimus, discipulus Magni Euthymii Abbatris, moritur Hierosolymis anno 403. Non Hierosolymis, sed in solitudine Hierosolymitana, nec 403, anno Christi, sed 473 mortuus, ut ea vita S. Euthymii colligere est, in qua plura de ejus virtutibus praedicantur, quae nos strictum habebimus neque enim necesse est longius immorari us, quae isthic probe commemorata et explanata sunt

2 Erat Domitianus genere quidem Melitenus, virtutis

S. Euthymii socius in solitudine.

tutis autem amator non negligens; ut cap. 5, nu. 28, tradit Cyrillus. Hunc ex omni Fratrum cœtu socium sibi legit Euthymius, cum quo e monasterio S. Theoctisti in solitudinem Ruban, ac deinde in montem Mardam scederet, quibus in locis ac post in deserto Ziphon, herbis ambo hand exiguo tempore victarunt. Cum deinde ad monasterium revertissent, Juvenalis Hierosolymorum Episcopus sub annum Christi 429, cum S. Passarione Chorepiscopo, et Hesychio Presbytero, Euthymium inuisit, et cum aliis sacerdotio iniitavit, tum Domitianum, et Domnum, qui deinde Patriarcha Antiochenus fuit, Diaconos ordinavit, ut cap. 6, nu. 42, narratur.

et Diaconus.

Lauræ uxor nomen

3 Constitutus autem est Domitianus ab Euthymio novæ Lauræ (Economus. Sed cum magna rerum penuria perimerentur, evenit tamen, Dei nutu amborum probare volentis virtutem, ut quadringenti fere Armeni, Hierosolymis ad Jordanem tendentes, dextera a via declinantes, ad Lauram diverterent. Quos ut itineris labore defessos vidit Euthymius, Domitianum accersit, jubetque eis mensam instruere. Negat ille escus domi esse, quæ fratribus ad diem unicum sufficient, sedum tantæ multitudin. Abi, inquit Euthymius, ad penam, et scies, quid sibi quidem velint humana cogitationes, quid autem divina possit gratia dispensare ac providere præter opinionem. Obtemperat Domitianus, et penam ita confertam panibus reperit, ut ne recludere quidem ostium possit; sed implorato Fratrum auxilio, disfringere illud, ut ingredi ipse posset, debuerit. Erat intus præterea vini oleique vis ingens. Percussus miraculo Domitianus, ad Euthymii pedes abjectus, condonari sibi illiberalem parsimoniam precatur. Hic cum benigno animo manique erigens, O fili, inquit, qui seminat in benedictionibus, in benedictionibus quoque metet; ac pluribus tribus cum ad ponendam in Deo fiduciam, largique tribuenda peregrinis alimenta hortatus est. Exiit augeri res familiaris cepit, ut quinquaginta jam monachi alerentur, sua singula cella constructa.

intercedo dicitur fiduciam in Deo ponere

quodam ei reclusus obediens, divinitus punitus

4 Cum autem provideret Domitianus, aucto Fratrum numero, ampliare quoque opus fore ministerio, multos comparavit. Harum autem ut curam suscipiat, Auxentium quemdam, genere Asiaticum, rogat. Abiit ille. Cum tamen et hinc muneri aptis compremis videretur, et res esset utilis, oleoque necessaria, Joannem et Cyprianum Presbyteros secum assumat Domitianus, et cum eis domo Auxentium rogat. Cum autem nec sic quoque obediret; jamque sabbatum advenisset, quo Magnum convenire Euthymium licebat; omnia de Auxentio ei refert (Economus. Et ille quidem Fratrem statim accersit: suadet autem ut obediat, et ne sit usque adeo contumax et inobediens, et propriam sequens

voluntatem, et quod est communiter Fratribus utile recusans ministerium. Cum nec Euthymii monitis auctoritatique cederet Auxentius, subito correptus infirmitate, eaque ab Euthymio, Crucis signo, liberatus est, et doctus deinceps parere Majoribus. Ita Domitiano Euthymioque asserta divinitus auctoritas est.

EX VRSIBUS

5 Conspexere aliquando, ut cap. 13 refertur, Terebon Saracenus, Sanctusque Gabrielius, Euthymium Deo incruentum offerentem sacrificium, assistentemque Domitianum, ab initio sacri trisagii, usque ad completum sacrum ministerium, cœlesti igne undique circumfusos. S. Sabas adhuc ætate adolescentem, vitæ asceticæ inflammatum desiderio, Domitiano discipulo tantisper instituentium tradidit Euthymius; postea tamen ad S. Theoctistum transmisit; ut cap. 15, refertur, diciturque iterum ad vitam S. Sabæ, 5 Decembris. Idem Sabas post mortem S. Theoctisti ad Euthymium cum Longino Abbate venit: cumque dios aliquot circa Ruban essent morati, eum ac Domitianum secum in solitudinem duci Euthymius, fontemque precibus elicit, ut eum vehementi siti laborantem ac pene deficientem recreet.

Cœlesti igne circumfunditur in sacro:

S. Sabæ familiaris

6 Denique morte imminente Domitianum accersit Euthymius; et suis ad mutuum caritatem, castimoniam, studium, hospitalitatem, aliasque virtutes cohortatus, deinde etiam eos interrogavit, quomam eis vellont imperare et præesse. Illi autem uno veluti consensu responderunt omnes, Domitianum. Ille vero, At hoc, inquit, nequit fieri. Domitianus enim non hic longo tempore post me manebit: sed cum septimum solum diem transegerit, sequenti me consequetur. Hoc omnes qui aderant, obstupescit, cum tam aperte et tam libere dictum esset. Cum de Domitiano itaque spem perdidissent, petunt quendam Eliam, (Economorum inferioris monasterii, genere Hiericopolitanum. Mortem exequiasque Euthymii commemorat Cyrillus, ac deinde ista subjungit.

postulatur in Abbatem.

prædictur ejus mors a S. Euthymio

7 Domitianus vero, qui Magni erat vere magnus et germanus discipulus, ut qui esset ejus vitæ imitator accuratissimus, cum plusquam quinquaginta annos Sancto inserviisset, a loco non recessit: sed permansit deinceps ad sextum usque diem ab illo tempore, ut qui statuisset non esse sibi vivendum de cetero, nec ferendum esse, ut hunc locum omnino adspiceret. Cum septimus autem jam dies advenisset, ei lotus noctu apparet Euthymius, Veni huc, dicens, tibi paratam gloriam consecutus es. Ego enim, inquit, Deus tibi concessit, ut nos quoque hic degamus communiter. Hæc Domitianus annuntiat Fratribus, cum venisset ad synaxim. Sicque ipse in gaudio et spe honorum futurorum e vita excedit.

ab eo ad certum multo, moritur.

DE S. MARIO AB. BODANENSI IN GALLIA.

SEPTUAGESIMA XXXVIJAS

Circa est Sagesteriorum, vulgo Cistoro, vel Sistaricum, in Narbonensi secunda, ut habetur in Notitia provinciarum Galliarum apud Simonidum, aut ut in nostro MS. in provincia Viennensi tertia, ad Drauentium amnem sita, episcopatu jam olim insignis, sub metropoli Aquensi. Haud ub ea præval antiquissimum monasterium est Bodanum: ita appellari docuit nos Godefridus Vendelinus vir eruditissimus, qui locum hustravit. Gallicæ autem Neuvons, Claudius Robertus, Usuardus, ubique plurimi, ipsorumque Romanum Martyrologium Bobacense, sive Bobacense monasterium scribunt, Galeanus Babacense, alia Bobacense, Bobriacense, et minus membrae Badouense, Petrus de Natalibus, Maurolycus et Felicius Bobacense.

Bodani monasterii.

nomen Bobacense

Abbas S. Maurus, qui abbas Maurus

2 Bodani Abbas fuit S. Marus, de quo Usuardus VI Kal. Februarii. Item S. Marii Abbatis monasterii Bobacensis, cujus vitam virtutibus plenam vir illustris ac Patricius Dynamius scribit. Parva MSS.

exemplaria et quædam excusa Maurum vocant, aliqui Macorium. Eadem que Usuardus, scribit Ado, sed rectius locum exprimit, dum Abbatem vocat monasterii Bodanensis; MS. S. Laurentii Leodi ritore Lobacensis; MS. S. Marie l'Utrecht, et MS. S. Gudilar Bruzelis, Badouensis. Beda vulgatus. Item B. Mauri Abbatis monasterii Bobacensis; et MSS. Marii, Badouensis. Natharus. Item Marii Abbatis monasterii Badocensis, vita et virtutibus clari. Martyrol. Romanum: In monasterio Bobacensi S. Mauri Abbatis. Eundem memorat hoc die Saussana, et reliqui omnes.

Ejus natalis

3 Vita S. Marii (ut et Usuardus, Ado, utique jam citatis patet) scribit Dynamius vir illustris, quem Bellinus et Cassius Danavimus, Martyrol. Colon. Dinardum, Carth. Colon. Didanum, quædam MSS. Dinavium, et Climanius appellant; Petrus de Natal. Divanum. Sigebertus Gemblacensis. Dynamius vir illustris ac Patricius scripsit plenam virtutibus vitam S. Marii, qui fuit Abbas Bobacensis conuobis. Autbertus

vita scripta a Dynamio.

EX VARIIS.

bertus Miræus adnotavit in Bibliotheca sua : An hic apud Sigebertum sit legendum S. Maximi, non habeo quod asseram. De Mario Bodanensi hactenus nihil legi. *Legebat enimvero, sed non meminerat. Nam cum ipsa nos de Marii nomine ac Bodano eunobio, contulisse olim sermonem meminimus.*

familiaris S. Gregorii.

4 *Fuit Dynamius, ut ilem recte observavit Miræus, rector patrimonii Romanæ Ecclesiæ in Gallia. Patet id ex S. Gregorii ad ipsum epistola 33, Julii. XI data, quæ ita habet : Gregorius Dynamio Patricio Galliarum, etc. Monstrat quam bene dispenset propria, qui fideliter administrat aliena. Quod vestra nobis gloria ostendit, quæ perenni muneri intenta B. Petro Apostolorum Principi suorum reddituum fructus intulit. Cui dum sua fideliter inpenditis, hæc apud eum vestra munera fecistis. Sic quippe agere hujus terræ gloriosos de æterna gloria cogitantes decet, ut in eo quod temporaliter prævalent, mercedem sibi non temporalem parent. Proinde debitum salutationis alloquentium persolventes, omnipotentem Dominum deprecantur, ut vitam vestram et bonis presentibus repleat, et ad sublimia gaudia eternitatis extendat. Suscepimus namque per Hilarium filium vestrum de præfatis Ecclesiæ nostræ redditibus Gallicanos solidos quadringentos. Transmisimus autem B. Petri Apostoli benedictionem, crinem parvulam, cui de catenis ejus beneficiæ sunt inserta, quæ illius quiescens ad tempus ligaverunt, sed vestra colla in perpetuum a peccatis solvant. Per quatuor vero in circuitu partes de B. Laurentii craticula, in qua perustus est, beneficiæ continentur, ut hoc ubi corpus illius pro veritate crematum est, vestram mentem ad amorem Domini accendat. Erat alia epistola Gregorii epistola, data Julii. XIV ad Candidum Presbyterum eundem ad patrimonium quod est in Galliis gubernandum, Dynamio vel mortuo, vel munus abdicante.*

auctore vltro S. Maroni Aretensi.

5 *Scrupis idem Dynamius vitam S. Maximi Episcopi Regiensis, sive Revensis, quæ apud Sarinum erat 27 Novembris, Urbino Aretensi Episcopo dedicata. Subscripsit Urbienus Concilio Valentini 2 habito anno 384, et Mutinensi 2, an. 385 et rescripto ad Episcopos Pietariis congregatis anno 389. Hinc patet non virisse Dynamium sub Anastasia Imp. quod Gevardus Joannes Vosanus scripsit. neque id eo argumento sat probat, quod beatissimum Faustum Antistitem Velari prædecessorem vocet Dynamius : non enim immediatum fuisse decessorem asserit : neque constat, an sit is S. Faustus, ex secundo Abbate Avernensi Episcopus Revensis, de quo egimus 16 Januarii, an Faustus II, pro quo Concilio Arelhanensi V, anno 549, integro fere post alterum Faustum secundo, Claudianus subscripsit. Clarius mox ex ipsius S. Marii ætate licet præcipere, vitam ejus scribi non putasse temporibus Anastasi Imperatoris, qui anno Christi 318 extinctus est.*

auctore in Vita S. Maroni

6 *Petrus de Natalib. lib. 3, cap. 32, scribit se vitam hanc S. Marii (quem Maurum vocat) nusquam valuisse reperire. Eam nos a Jacobo Sirmondo nostræ accepimus, quem illam Nicolaus Perennis Regis Christianissimi in Concilio Aquisiensi Consiliarius communicavit, e veteri Itinerario, facte a 400 annis evanito. Est ea in Lectiones novem distributa, et fortassis non integra, ut est a Dynamio primum scripta, sed ad usum Ecclesiæ usum conformata ac contracta, cum Lectione 7, ex hominibus S. Gregorii aliquid sit interjectum.*

S. Maronius.

7 *De S. Marii ætate ita scribit Arnoldus Wion. Tempus quo floruit mihi hactenus incognitum. Quia igitur ratione inductus illum inter Ordinis Benedictini Sanctos commemorat, et cum eo Menardus ac Dorganus? Certe a principio Benedictini instituti erudiri non potuit, qui Gundobadi Burgundiorum Principis consensus, a Fratribus Bodanensis eunobii in Patrem electus est, cum non ultra 309 Christi annum prorogaret vitam Gundobadi, quo anno necdum suam Religionem instituerat S. Benedictus. An tamen postea præclarum*

hujus statuta ac regulam susceperit præscripseritque suis, haud nobis compertum. Familiaris ei fuit Lucretius Diensis Episcopus, qui concilio Aurelianensi IV Indict. IV, Basilio V, C. Cos. anno 341, subscripsit; Aurelianensi V, an. 349, per Vincentium Presbyterum; Parisiensi II, an. 353. Lugdunensi II, an. 367, per Vincentium Presbyterum; Parisiensi IV, an. 373.

8 *Petrus de Natalib. cum, ut diximus, S. Maurum Bobacensem lib. 3, cap. 32, dedisset, iterum lib. 11, cap. 130, an. 38. Marium Belvacensem refert, veluti diversum a Mauro : Vitam tamen utrobique a Dynamio scriptam tradit. Hinc Maurolyco alitque ansa præbuit Marium Bellocucensem Abbatem statuendi. Petrus Lovetius V, C.L. lib. 2, Antiquitat. Bellocac. cap. 18, primum eum recenset inter Abbates cenobii S. Luciani apud Bellocacos, solius tamen Petri auctoritate vitæ se proficitur. Lovetium sequitur Cl. Robertus. Ast Antonius Loisichus in Commentariis rer. Bellocac. cap. 3, ex quibusdam vetustis monumentis Marinum profert Bellocucensem Episcopum, quem ait circa tempora Clodovari II, sive annum Christi 648, sedisse, eundemque esse suspicatur qui primus Abbas S. Luciani fuisse dicitur. De Marino Episcopo non disputamus, quem Marinum, sive Marinum, alii Abbatem Bellocucensem, Petri Equilini vestigiis insistentes, dixere, is est Bodanensis hic noster, multo Clodovari II, ætate antiquior, qui Clodovari I, et filiorum tempore exerit.*

Non fuit Abbas Bellocucensis

9 *Ludovicus Jacobillus libro de Sanctis Fulginatibus tradit, S. Maro Bobacensem caput Fulgini asservari : verum in ipsis rebus, quas de eo narrat, ipse se refutat. Citat Dynamium, quem ab eo lectum non esse manifestum est; Theodoretum, et alios, apud quos non reperit quæ scribit. Tradit enim Maurum, cognominatum Maronem, vel Maronem, in Syria floruisse vitæ sanctitate, magno isthæ numero monachorum præfuisse, quos ad virtutis perfectionem egregie instituit : everisse monasterium in vico Maronia, triginta millibus passuum distante Antiochia, idque Bobacense esse appellatum. Sed post paulo vicum eum mirifice amplificatum, in urbem excrevisse, ac præclaros dein Episcopos habuisse, quorum e numero Dimasius (ante Dynamium vocatur) Sancti vitam litteris commendavit, interfueritque Concilio Ephesino. Monasterium a primo conditum, S. Maronis esse deinceps dictum, monachos vero Maronitas, candido habitu indutos, Maronis discipulum fuisse Malchum monachum a S. Hieronymo celebratum. Denique recessisse Maronem in altissimum montem monasterio vicinum, in eo sanum idolorum evertisse, pauperem cellam edificasse, ibi celestibus rebus assidue intuitum vitam reliquam egresse, tandemque sub annum 380, in celum migrasse 27 Januarii. Positum illi deum templum, ac sepulchrum in eo magnificentum. Tandem anno 1130, caput in Antium asportatum, Fulgini nunc asservari, ac populo ostendi 10 die Martii, qui anniversarius est dedicationis basilicæ cathedralis : at propriam Sancti festivitatem præcipi 18 Augusti.*

Perperam cum S. Marone Syro confusus a Lud Jacobillo,

10 *Hæc ille. Agit quidem de S. Marone monacho Theodoretus cap. 16, qui a Grecis colitur 15 Februarii. Verum ille non in Maronia vico habitavit, quæ in Chalcidica regione erat, ubi Malchus monachus vixit; sed in Cyrhistica parte Cyrum, ut auctor est Theodoretus. De Maronia, sive Maronide agemus ad vitam S. Malchi 21 Octobris. Neque Dimasius Maronidus Episcopus Concilio Ephesino interfuit, sed Dimasius Maronice Thracie Episcopus. An Maronis illius Cyrensis caput in Italiam allatum sit, haud nunc querimus : illud solum asserimus longe eum a Bodanensi diversum esse; et Bodanum, sive ut vulgo scribunt Bobacum, Gallie esse monasterium, non Syære.*

alioque Theodoretus scripsit.

VITA

AUCTORE DYNAMIO PATRICIO,
ex veteri MS. Breviario.

CAPUT I.

S. Marii obitus, vaticinia.

Lectio I

Cur scriban-
tur vitæ SS.

S. Marius filius
monachus,

a
post abbas Bo-
danensis

b

Lect. II
Sanctus in
civitate

c

quandam jam
de partem hu-
militatis suam.

3
alium preci-
tus et sacro
oleo

Lect. III
videtur ab
Episcopo

providet et
prestitit cla-
des Italiæ

Cum Dominus noster Jesus Christus in primordio nostræ vocationis, humanis pectoribus fidei fundamenta jecisset, ejusdem fidei seges sancti Spiritus immisione per universum mundum longe lateque excrevisset; Christianorum religio Sanctorum actus memorabilibus dubus ex causis scripto commendare consuevit, ut videlicet chorus fidelium eosdem actus in festis annalibus audiens recitari, gaudeat, letetur, et crescat; et minus perfecti eorumdem actuum exemplis inflammati, ad bene operandum studeant insulare.

2 Sanctus itaque Marins, cujus facta fidelia pro modulo nostræ capacitatis narranda ingredimur, mediocri parentela genitus, civis Aurelianensis fuit. Hic in monasterio, quod ibidem est, factus monachus, inenite ætate monachalibus doctrinis eruditus puer, et factus juvenis bene operando Deo stultit militare. Cum autem in prefato monasterio, sicut liliam inter ligua Silvarum, inter Fratres moribus, vita claresceret; a Gundohadi Burgundiorum Principis consensu, a Fratribus Bodanensis cœnobii, quod est situm in Sistaricensi Episcopatu, in Patrem eligitur: cujus electio b Joannis, qui tunc Sistaricensi Ecclesie preerat, auctoritate roboratur; Divina hoc providente et favente clementia, ut qui bene se rexorat, aliis quibus regimen necessarium erat proficeretur. Quid plura? ad jam dictum monasterium adducitur: et a suo Pontifice in Abbatem communi Fratrum voluntate consecratur.

3 Consecratus autem ita sue dignitatis officium amplexatus est, ut quotidie filios spirituales, vite venerabilis exemplo, generaret, et eosdem doctrinis celestibus eruditus mirabiliter educaret. Erat enim hominem exteriorum jejuniis et vigiliis adligens, interiorum orationibus assiduis reficiens; in utroque mansuetus et humilis, in utroque laudabilis et perfectus. Hic dum quodam tempore pro gerendis negotiis sui monasterii ad alias partes secederet, contigit ut in agro c Aleggarnensi, a quodam viro illustri Agricola hospitio susciperetur: cujus filiam Sisagriam nomine, que fore mortua erat ejusdem hospitis precibus baptizavit, et baptizatam suis orationibus, vite et pristinae sanitati restituit. Cum vero peractis negotiis, pro quibus perrexerat, ad monasterium rediret, quædam matrona nobilis, que Licinia vocabatur, excepit illum in domum suam: cujus filius adeo infirmabatur, ut memorata mulier et amici de salute ejus desperarent. Rogatus a matre senex infirmum visitat, super eum orat, oleo sancto eum perungit. O mira virtutis Dei cum Confessore orante celeritas! Dum enim infirmus perungitur, optata sanitas ex insperato revertitur, et infirmitas abjecta fugatur. Sicque factum est ut hospitem, quam tristem invenerat, lætam cum filio ad monasterium rediens relinquere.

4 Cum autem, ut mos est religiosorum, in Quadragesima idem vir Dei in cella retrusus, parvis solito viveret; Lueretus Dionis Episcopus ad eum visitandum assidue veniebat; tum quia ejusdem viri Dei monachus et nutritus fuerat, tum quia patris loco venerabatur et colebat; tum quia ejus dulcibus alloquiis semper refecti appetebat. Una itaque die cum ad ostium cellæ ejus pulsaret Antistes, audivit ab eo ut recederet, post diem tertium rediturus: et in illo spatio nullus ei vietum, nullusque accessum prohiberet. Recessit Pontifex: et post triduum revertens, ad virum Dei est ingressus. Cui vir Dei: Ductus fui

in spiritu, vidi que celos apertos et majestatem Dei; ejus claritatis splendorem mei mortales oculi vix poterant sustinere; vilique beatam et Virginem et Dei genitricem Mariam cum Angelis ad ejus vestigia prostratam, pro d pace Italiæ supplicantem. Sed divina pietas ita temperavit responsum, ut nec matrem petentem offenderet, quod autem Italia et multe alie provinciæ indeclinabilem interitum mererentur, respondit. Hæc mihi a Deo revelata, tibi studui revelare, te adjurans ex parte Dei et mea, quatenus ista que audisti me vivente nulli revelare presumas. Postquam autem ejusdem viri Dei corpus Pontifex memoratus sepelivit; et nos ejusdem visionis effictum novimus, qui Bodanense cœnobium subversum fuisse minime dubitamus.

a De Gundohado actum 21 Janu. ad vitam S. Epiphani; agiturque ad vitam S. Croudis 3 Junii, et alibi.

b Imperfectus est catalogus Sotaricensium Episcoporum apud Cl. Robertum, ubi prius ponitur Pologrouis, qui consilio Valentini II, an. 384 subscripsit, et Maltoniceni II, an. 388. Nullo antiquior hic Joannes fuit.

c An forte Arvernensi scriptum fuit?

d Nulla ejus tempore ab Herulis, Gothis, Burgundionibus passæ est Italia, post etiam a Francis, Germanis, Longobardis.

CAPUT II.

Varia miracula, obitus.

Alio quoque tempore viro Dei placuit, ut emissæ orationis S. Martini Turonensis limina visitaret. Cunque ipsa nocte vigiliam in civitate Turonica dormiret, caballum, qui de sella ejus erat, latro quidam furto subripuit. Sed virtus Divina sic latronem meritis jam dicti viri Dei obsedit, ut per totam noctem plateas civitatis rimando quæreret, nullusque ei de civitate pateret egressus: facto mane vir Dei latronem prevenit, et caballum recuperavit. Et licet latro preventus poenam corporalem merisset, ex insita mansuetudine liberum aliter permisit. Simili miraculo, in urbe Lugdunensi suis equitaturas viæ alia recuperavit.

6 Illud etiam non est prætermittendum, quod quodam tempore quidam Neuphidius cum Senatore Agri-cola S. Marium comitantes causa orationis Parisiensis ibant, ut S. Dionysii limina visitarent. In quo itinere Neuphidius viri sanctitatem cognoscens, et de ea mente integra confidens, cum rogavit, ut ejus precibus filiam habere mereretur. Negat Sanctus, asserens humiliter se tanti meriti non esse, ut per eum quod petebat Neuphidius posset obtinere. Licet autem, ut justorum mos est, tanta petitioni se favore nequaquam posse simpliciter affirmaverit, post triduum tamen memorato Neuphidio filiam certo tempore nasciturum prædixit. Quod autem Sanctus in hoc verus Propheta fuerit, Evodius promisso tempore Neuphidio natus ostendit.

7 Illud etiam dignum duximus annotandum, quod antequam de civitate illa egredieretur, non sine suorum mœstitia multum coepit ulnari. Nocte igitur insequenti membra languore fore pronortiam lecto collucavit. Sed in ipsa noctis spatio, sic divini ei subvenit clementia; ut summo mane lectus et incolumis surgeret, et socios ad iter agendum hortaretur. Cum autem omnes qui aderunt de ejus subita valetudine mirarentur; ait: S. Dionysius in illa nocte ad me venit, me tetigit, et sui presentia me pristinae sanitati restituit.

8 Cum itaque, ut diximus, factus incolumis ad monasterium rediret, quibus pater familias eum suscepit hospitio. Tempore opportuno vir Dei ad mensam accessit, sedit, allatumque panem more solito benedixit. Cum autem quidam assidentium de pane benedicta, eam, quem amabat, jactasset, statim ut eam panem quem acceperat visus est in corpore trahere, vitæ amisit. Indignum quiq; pererat, ut eam panem illo vesceretur, quem dextra Sacerdotis sanctificaverat.

Exuss

d

Lect. IV
Epipani sibi
abbatum ut
reculere ceperat.

Hinc alius

videtur filium
impetret.

et tempus in
itineribus præ-
dicit

Lect. V

quantum a
S. Dionysio
sibi appa-
rente.

Cum panem
ab eo benedi-
citur vorans
morietur.

EX MES.
Abus eius cap-
sellum scin-
dens, a lupis
rapitur

a
b

Lect. VI

Ipsa a pluvio
intacta.

claret in vo-
catis.

1
mortem
S. Inquil de-
vinitus cognov-
sit

mortem 27
Jan

Lect. VII.

Matth. 23. 21
et 24.

9 Alio quoque tempore dum ad quosdam Ecclesie filios visitandos accederet, canis, quæ catulos habebat, subito exiliens, capsellam ejus scidit. Cum vero Dei famulus pro hac re vultum parumper inclinasset, duo lupi ejus injuriæ ultores canem ipsam raperunt, et raptam suis pastibus destinantes ad silvam teste populo perduxerunt. Si quis autem non credit quod aliquando silvestres bestiæ ferocitate deposita justorum utilitatibus noverunt famulari, audiat a Paulo primo eremite leones sepulturam fecisse, et S. b. Marie Ægyptiacæ; audiat, et in omnibus laudet Dominum, miretur, et credat.

10 Aliud etiam supradictis adjiciendum esse censuimus: quod quotiens servus Dei in aura dubia, aut segetum spicas pertrandas stravit, aut in quolibet itinere ad mensam sub aperto aere sedit, nunquam illum pluviarum inundatio molestavit, nunquam impedit. Sic namque Deus nimborum impetus ubique montes pertransierit, et virtute sancti Confessoris refraxit; ut cum alios euntes et redeuntes, eorumque labores suis inundationibus indifferenter humectarent, virum Dei ejusque socios illæsos, et ejusdem aræ intactas pertransierit. Nec mirum si nubium infusionem fugare potuit, qui vitiorum tenebrosam caliginem a primo flore juventutis in se studuit enervare. Tante siquidem virtutis et sanctitatis erat, ut per eum Dominus cæcis visum redderet, surditum auditum restitueret, infirmos pristina sanitati reformaret. Quondam etiam maligni spiritus infestatione captivam, per eum orantem Dominus liberavit.

11 Illud autem memorabile prædictis est inserendum, quod ejusdem c. Donati servi Dei transitum, absens corpore, præsens spiritu, cognovit, et cognitum Fratribus cum lacrymis publicavit. Quidam autem ex his qui aderant, probare volens utrum viri Dei visio veritate miteretur, misit ad locum, in quo jam dictus Donatus Deo militaverat; et legati assertionibus, ut vir Dei prædixerat, Pa esse invenit. Hæc quoque auditis, Fratres carissimi, ex miraculis sæpe nominati Confessoris excerptimus, plurima prætermittentes, ne sermonum prædixit audientibus fastidium generaret. Tantarum itaque virtutum gloria redimitus, tantorum miraculorum longe lateque coruscans, VI Kalendas Februarii, hoc est, hodie, prædictus Confessor Domini Marius felix de corpore migravit ad Christum, cui cum Patre et Spiritu sancto regnum et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

a b S. Pauli vitam dedimus 10 Januæ S. Marie Ægyptiacæ delictum 2 apert

c vultus S. Donatus 10 Aug. ubi Ado hoc paullo alter narrat. Cumque dies vocacionis ejus hostaret, adveniente sancto Albano Martio, cui in fuerat revelatum, inter verba orationis ingressit ad Christum, sequensque est ad eundem Patre in loco suo.

CAPUT III.

Miracula post mortem.

Lectio sancti Evangelii secundum Matthæum.

In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis parabolam hæc. Homo quidam peregre proficiens, vocavit servos suos, et tradidit illis bona sua, et reliqua. Homilia S. Gregor. Pape: Homo iste, Fratres carissimi, qui peregre proficiscitur, Redemptor noster est, qui de mundo ad Patrem transiens fidelibus servis quinque talenta, id est, bona spiritualia tradidit. Quia vero S. Marinus fidelis servus exitit, cum infidelibus ab ipso Redemptore memoratum pondus creditur accepisse. Inde est, quod de corpore migrans ad pedes ejusdem Redemptoris spirituales usuras exigentis accessit, rationem de commissis et ipse redditurus, et quoniam super quinque talenta lucratus fuit alia quinque, audire meruit: Euge bone serve et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.

13 Post ejus felicem transitum, cum aurosum

lustra plurima fluxissent, et quarundam severarum gentium crudelitate, tota Gallia suis habitatoribus fere destituta haberetur, et Christi monasteria luctu perpetuo flenda in eremum versa fuissent, a quibusdam viris, corpus præfati viri Dei ab Ecclesia Bodanensi sublatum, ad hoc oppidum a Forcalcarensi, Deo disponente, delatum est. Requiescit autem in ecclesia, sibi famulantibus ex eadem perpetuum requiem largiturus: in qua ecclesia multi multa miracula per eum Dominum fecisse asseruerant. Ex quibus ad tanti Confessoris memoriam commendandam pauca excerptimus, quæ veridica testium assertionem didicimus.

14 Quodam autem tempore quidam puerulus lascivius ultra modum sub sarcophago prædicti Patris ludis profanis ac saltibus insistebat. Cum autem fronte inverecunda prædictis insisteret, divina ultione percussus cecidit: statim cepit membris defici, et in quinque sensibus corporis debilitari: crevit pena, crevit et supplicium: et ut ab ipso loco manibus aliorum sustentatus recessit, cum ponat supplicio spiritum exhalavit. In quo datur intelligi quoniam Deus ultionum Deus est: et licet videatur esse remotus, præsens tamen Sanctorum injurias assidue creditur judicare.

15 Illud prætermittere etiam nequaquam debemus, quod quadam vice quidam vir religiosus ejusdem viri Dei basilicæ custos, cum circa medium noctis ad ecclesiam veniret, ut lumen lampadi daret, extinctum invenit: O, inquit, Pater mi, da consilium servo tuo: nox atra omnia possidet: omnes dormiunt: ubi ignis reperitur, nescio: viæ semitam pes ignorat. Quid ergo faciam? Cum igitur anima anxietur in illo; et ad quam partem se verteret; ignoraret; subito non sine ejus ineffabili gaudio, candela quam tenebat in manibus accensa apparuit.

16 Alio quoque tempore quidam rusticus, membris omnibus contractus, ita erat toto corpore dissolutus, et in unum similitudini hominis contrarium conglobatus; ut non homo, sed monstrum aliquod putaretur. Hic ad multa Sanctorum limina adductus fuerat: sed quoniam ut credimus sancto Confessori nostro reservabatur, nulla sui corporis præsidia se percipisse fatebatur. Ad ultimum divina ei optulante clementia non sine multo labore ad præceptata limina sancti Confessoris defertur, et in ejusdem ecclesia delatus deponitur. Precatur miser cum lacrymis miserandi corporis erectionem, et qui aderant ei compatiens eadem deprecantur. O Dei pietas omni devotione colenda, O Sanctorum merita mortaliibus omnino veneranda! Inter lacrymas namque infelicis hominis, et verba multorum orantium, miser erigitur: fragor ossium et nervorum extensio a multis auditur: occurrit mox Comitum enria, mirantium tumultu citata; occurrunt Proceres: occurrit utriusque vulgi sexus: clamant omnes, alii alios clamoribus prævenientes, Non nobis, inquam, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Sic miser qui venerat, meritis jaudicti viri Dei factus incolumus, lactis gressibus ad propria recessit.

17 Prædictis etiam addere decrevimus, quod quadam die quadam puella inupta, mentis levitate ducta, lapidem dirigens aram sancti Confessoris percussit: necdum directus lapis in pavimento ceciderat, cum nervorum viribus exhaustis, et membrorum virtute debilitata, puella cecidit. Quid plura? Quæ paullo ante lascivens venerat, facta flebitur et infelix. Ad Confessoris Marii limina exenibus fideliter actura perducitur, offert seipsam, offert preces et lacrymas: spondet Sancto vigiliis annuales, si facta incolumus ad propria revertatur. O mirum divine pietatis auxilium! Dum plorat mulier, dum se totam in ara mentis, devotis precibus, immolat; exauditur, et tota pristina incolunitati restauratur. Sospitate itaque recepta euidam conjugio copulatur: sed cum

S. Marii corpus transfer-
tur Forcalcarensiam

a

claret mira-
culis

ad ejus sepul-
chrum ludens
punitur

Lect. VIII.
candela divi-
nitus accendi-
tur

contractus sa-
natum

Psal 113

Lect IX
in ejus sepul-
chrum verten-
tiosa puni-
tur.

voto facto, sa-
natum

tempora temporibus venientibus transirent, et memorata mulier conjugalibus deliciis minus sapienter adherens, vota quae Sancto promiserat persolvere distulisset; ejus oblitio infirmitate pristina praevenitur: nervorum auxiliis iterum attenuatur, et membrorum valetudine omnino privatur. Iterum ad praefata sancti Confessoris limina, mariti cura, perducitur: iterum meritis ejusdem peroptata sanitati redonatur. Laeta mulier ex inspirata sibi reddita sanitate, perpetuum Sancto vovet obsequium, ad propria nunquam reditura amplius. Sed cum sponsus adversus conjugem de tali voto nimis incanduisset, territa mulier conjugalibus minis, et blanditiis emollita, cum eo ad propria revertitur. Reversa statim miseranda mulier, peste jam dicta iterum premitur: iterum ad limina Sancti perducitur: iterum saluti prooptata restauratur. O infelix nostrae humanitatis conditio! o nefanda in persolvendis votis oblitio! Rursus nempe

Sanctus obliviscitur: rursus impudica mulier infirmitate solita enervatur; rursus ad saepe dicta limina confluit, iterato voto Sanctus iterum honoratur, et mulier quassata sanitati iterum restauratur: restaurata gaudens et incolumis, repatriat meritis sancti Confessoris causis similibus non amplius reversura. Audiant illi, qui in hac Ecclesia Deo et S. Mario morum stabilitate promiserunt, audiant et mentis.... diligenti cura reverentur, si omnia recta sunt erga votum; si recta omnia bene sibi contigisse, letentur: si autem aliter est, sciunt quoniam hoc in anima patiuntur, quod praefata mulier in corpore legitur passa fuisse. Votis itaque fractis per penitentiam consulant, ad pedem sancti Confessoris accedant, lacrymas et preces offerant, ut saltem, quam exerecendo perdididerant, morum stabilitate reintegrata, rursus per Dei misericordiam habere mereantur. Amen.

a Salurnesi Folcauculer inter Sastarium et Aptam Juliam.

DE S. LUPO EP. CABILONENSI IN GALLIA.

INITIO SEC. VII.
XXVII JAN.

S. Lupi Episc.
Cabilonensis
aetas.

Castrum Cabilonensium (quod alius Cabilium) urbs est provinciae Lugdunensis primae, sito ad Ararum flumen, egregie munita, ornatique Episcopatu, aliquando Regnum Burgundiae sedes, ut ad vitam S. Guthramni 28 Marti ostendemus. Hic Episcopus fuit circiter annum Christi DC. S. Lupus. Extat enim S. Gregorii Magni epistola, quae est 52, libri 9, data Julii 4, anno Christi 604, qua Mennae Tolosano, Sereno Massiliae, Lupo Cabiloni, Agilio Metis, Simplicio Parisiis, Melantio Rotomagensi, et Licinio Episcopis Francorum, commendat monachos, quos cum Laurentio Presbytero et Mellito Abbate in Angliam ad Augustinum mittebat. Vnde falli manifestum est Cl. Robertum et Joannem Chenu, qui cum voluit S. Grato in episcopatu concessisse; qui, ut ad ejus vitam 8 Octobris dicimus, concilio secundo Cabilonensi, sub Clodoveo II, circiter annum 650, interfuit.

natalis.

reliquiae.

monastica
professio

2 Colitur S. Lupus ab Ecclesia Cabilonensi, officio duplci VI Kalend. Februarius, asseraturque etiamnum in illius Ecclesiae sacro pedum ejus eburneum, aureusque annulus. Natale ita consignavit Molanus in addit. ad Usuardum. Cabiloni S. Lupi ipsius civitatis Episcopi. Eadem Galesinus et Ferrarius. At fustus Sasnassus: Ipsu die Cabiloni in Aedu depositio S. Lupi Episcopi et Confessoris, qui primum monachus et Abbas S. Petri religiosissimus, S. Grato gratia donis succedens in hac cathedra, mirificos virtutum omnium splendores, doctrinaeque salutaris copiosos imbres effudit: demumque multis meritis cumulatus, obdormivit in Christo. Ad ejus venerabile corpus micantia signa effecerunt, ut senel ac iterum elevaretur, condignaque coleretur a suis oppidanis, qua etiamnum fruatur, reverentia. At de illius decessore jam dicimus, non videri Gratium fuisse.

in cimiterio
S. Petri.

3 Monasterium S. Petri scribit Andreus du Chene in libro Antiquitat. Galliae, primum cimiterium fuisse Christianorum, in primitiva Ecclesia, ut fore solebant in suburbis, post saeculum isthuc conditum, quod erande amplificatum, tandemque conditum monasterium a S. Flavio Episcopo, aut si ab aliquo praecessorum, certe ab eo restauratum. Joannes Chenu et Cl. Robertus isthuc Abbatem fuisse S. Lupum scribunt, ideoque ibi sepeliri voluisse. Sed exeraum anni ad orobium est primis Calvistarum tumultibus, atque isthuc urz erecta.

Vita

elevatio per
Gerboldum
Episc.

4 Vitam S. Lupi ab anonymo auctore scriptam, sed aliquot post saeculis, ut legitur patet, e veteri MS. Jacobi Sermone nostri accepimus. Elevatus epus esse reliquus a Gerboldo, sive Gerboldo, Episcopo tradit Cl. Robertus IV Kal. Septembris anno 877. Interfuit Gerboldus concilio Sacramentari III, an. 866, Cabilonensi an. 873, Pontigonensi an. 876, Treccassino II na. 878, Mantalensi an. 879. In praefato Caroli Craxi dulo an. 885,

pro libera electione Episcopi Cabilonensis, dicitur Gerboldus tum infirmitate jam simulque senio confectus, non modicum metu sui obitus civibus et filiis Ecclesiae suae intulisse dolorem.

5 Qua occasione facta sit S. Lupi elevatio indicat Joannes Chenu: Ejusdem, inquit, Gerboldi oratio summus Pontifex Joannes VIII, cum Treccassibus rediens, quam in urbem synodum convocaverat, in eaque Imperatorem consecraverat Ludovicum Balbum, in Cabilonensi civitate viginti permaneret dies, inter Divos relati sunt, rogante Gerboldo, SS. Sylvester, Agricola, Lupus, et Gratus, Tranquillus, Desiderius, Joannes et Veranus, Episcopi Cabilonenses. Fallitur quidem Chenu; non fuit ea imperatoria sed regia corona, quam Balbo Joannes imposuit. At si tamen ea occasione elevatum est S. Lupi corpus, ergo non anno 877, cum non nisi sequenti anno habita sit synodus Treccassina: nisi quis benevni ante elevationem corpus sancti Antistiti velit, anno demum 879, caelestis illi honores decretos, qual est probabile.

annuntiatio

6 De illa vero Antistitum Cabilonensium apotheosi ita scribit Sasnassus 20 Novembris apud de S. Silvestro Cabilonensi Episcopo: Attamen eum jugiter divina virtutis coruscatione beatus Confessor in tumultu radiaret; conditus tamen in sepulchro suo jacuit, donec agente Gerboldo Cabilonensi Antistite e loculo eductus fuit ad cultum ampliozem. Cum enim Joannes VIII Papa Roma exagitatus confugisset in Galliam, Treccassique Concilium, ejus acta extant, habuisset, in reditu Cabilone viginti diebus comedit. Quam festam occasionem bene tactus praefatus Gerboldus Episcopus, ab eo supplicationibus obtinuit, ut sanctorum Pontificum Cabilonensium, Silvestri et Agricole sacra corpora de tumulis, ubi mira divina gloriae clarificatione readebant, levaret, atque honorificentioribus loculis inferret, quatenus a populo fidelium impensius percolerentur: quin et ipsos beatos Antistites Apostolica auctoritate Sanctos pronuntiare, Beatorumque vellet albo adscribere solenni decreto, alios septem qui Cabilonensem urbem illustraverunt sancto vite meritis (eum perpetuis soli illius opitulatores et patronos) Episcopos Confessores, nempe Tranquillum, Desiderium, Joannem, Flavium, Veranum, Gratam, Lupum, cum Doderato Presbytero, qui cultor eremi apud Gordannum reclusus, mirae sanctitatis vestigia reliquerat. Piam Episcopi petitionem benignis auribus excepit Pontifex Apostolicus, factaque de piorum illorum octo viderum inoribus, meritis, miraculis solida indagine, quas Deo placuisse reperit, ex zelo ejus gloriae, et perfecte vite innocencia, ab eoque vicissim mira signorum operatione, cum in vita tum post mortem clarificatos, Apostolico oraculo

per Joannem
VIII papam

MULHOL ANONYMO. IN MSS.

culo inter Beatos vindicatoris annumeravit : atque a fidelibus sanctitatis honoribus decrevit in perpetuum percipientes. At vero eum temporis angustias et rerum ingruentium mole premeretur, singulorum ipsorum Sanctorum, ut Giboldus desiderabat, sacra busta ex tumulis non eruit, sed dumtaxat pretiosa SS. Silvestri et Agricolae ipsana : quibus recondendis decentius Giboldus ipse Antistes Cabilonensis thecas insigniores paraverat.

canonizatio- nis anniversaria memoria.

7 Celebratur omnium simul memoria in Ecclesia Cabilonensi 30 Aprilis, ut testatur Cl. Robertus, quod die Ferrarius : Cabilone in Gallia sanctorum Episcoporum in Sanctos relatio. At peculiari privilegia celebrata honorantur, SS. Silvester et Desideratus Presbyter 20 Novemb. S. Agricola 17 Marti, S. Gratus 8 Oct. S. Veranus 20 ejusdem.

alia festivi- tas.

8 De S. Lupo ista praeterea habet Saussanus 27 Augusti : Cabilone in Aeduis festivitas S. Lupi Episcopi, cujus gloriosa memoria, cum elogio ejusdem sanctitatis, propria die consignata est in sacris his Galliae fastis VI Kalend. Februarii. Ferrarius quoque : Cabilone in Gallia S. Lupi Episcopi. Ast 29 Augusti idem Saussanus : Item Cabilone in Aeduis elevatio corporis S. Lupi ejusdem Ecclesiae Episcopi et Confessoris, facta ob divinas virtutes ad tumulum ejus micantes, per Garboldum ipsius Sedis Episcopum. Demum ipsam Giboldus, cujus tam voce nomen expressit, inter Sanctos reverent. idem Saussanus 12 Junii in Supplemento Martyrologii.

VITA AUCTORE ANONYMO,

ex MS. Jacobi Sermanni Sac. Jesu.

CAPUT I.

S. Lupi episcopatus, virtutes, miracula.

Laudandi Sancti.

Eccl. 41

S. Lupi Acto intercede- runt.

Eccl. 46 9

Is homo ubi Ecclesie

Sanctorum gesta virorum ad memoriam posteris describere, quae est pietatis impendere, et divinitatis magnificentiam honorare; dum et legentes habent unde imitentur, et omnipotentis opera unde laudentur. Ecclesiastici auctoritas libri huc de re hortatur; laudamus, inquam, viros gloriosos et parentes nostros, qui in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum : et sunt quorum non est memoria : sed illi viri misericordias sunt et permanent boni cum ipsis.

2 Igitur vitam actusque beatissimi Lupi Cabilonensis Antistitis aliqua ex parte, quoniam ex toto neque, relaturus, licet inpar hujus existam officii, tamen qua de re il fuerim exorsus paucis expediam. Quoniam eadem urbs frequenti fuerat incendio erumata, cuncta pene, quae de illo litteris fuerant mandata, lisidm sunt ignibus absorpta, et nisi aliqui remansissent superstitibus, qui ea legerant, ut his quibus forte in cognita erant iterum scribenda narrarent, perpetuo silentio damnata manerent. Veracium itaque relationum assertionibus accommodans fidem, simulque Domini Pontificis quam maximo imperantis sanctum exequi cupiens jussionem, quae de praedicto mihi comperita sunt Patre, quamquam incultus horreat sermo, fidei tamen pandam eloquio. Ad quod si non suppeditat facundia, juvabit obedientia. Et quia scriptum memini, Non est speciosa laus in ore peccatoris, negligendae maculas jubentis torgat auctoritas.

3 Is denique, de quo sermonem narrationis : in forum, regno extitit Burgundiae orimulus, nobilitatis tituli non medioeriter clarus. Quod enim juxta hujus carnis propagationem summa extiterit ortus prosapia, testantur praedia ejus ingentia, quae etiam ipse in sacerorum dominium locorum, pia satis distributione donavit, nimirum patrimonii sui ad eolum transferebat facultatem; ubi indesinenter actu, et mentis, juxta Apostolicum dictum, versabatur intentione.

Nam Baugiacum villam, ex parentum sibi dimissam haereditate, Ecclesiae b B. Vincentii Martyris contulit : cujus postmodum ob morum probitatem et religiosorum actuum excellentiam, tam ex divina electione quam totius cleri populique acclamatione, idoneus institutus est Pastor. Pollebat enim in eo summa et virtutum praecipua caritas : abstinentia et vigiliis pascabatur : miserorum et in carcere positorum recreationibus insistebat, pro quibus apud seculares Judices mortis eorum ministros clementissime interveniebat : satagebat quoque erga quotidiana eruditionis profectum, et instituta divinorum voluminum schola auditoribus suis celestis eloquii copiam ministrabat : in quo qualiter singuli profecerint, propositis sententiarum quaestionibus, vigilantissime requirebat. Erat sane hospitalitati intentissime deditus, elemosynarum erga indigentes affluentissime erogator; exhortationi in subditis, atque doctrinae studios in cunctis : non aliud docebat aliud faciebat, sed juncta praedicationibus vita omnium virtutum lampade resplendebat. Unde propter haec meritorum insignia divina, quae vivus patravit, post obitum nunc gerit miracula.

Philip. 3 20 b

fit Episcopos

floret virtutibus

fontem precibus elicit

contra morbos salutarem.

Cella ejus tenuis clausis auribus rapacibus notia.

4 In praedicta siquidem villa Baugiaco antiquam per illum Dominus renovavit virtutem. Nam qui olim aquam de petra plebi produxerat murmuranti, precibus illius fontem arido in loco emanare fecit siti populo aestuanti. Etenim dum operariorum ejus forum secantium turbae diutino fervore solis fatigatae, ad extenuandam sitim aqua deesset, et propter hujusmodi penuriam jam lassata deficeret; vir Domini ut de ejus miseratione confidant hortatur : orationi prosternitur : expleta erigitur : baculus sanctae manus solo areni ab eodem infigitur : quo retracto, largissima fontis unda prosequitur; qui usque hodie in eodem loco ad testimonium beatissimi viri dulcem praebet sitientibus haustum; quo et tunc refecta familia inchoato labori iterum coepit alacriter insudare; cujus frequenter percipiente infirmi optabilem meruerunt resumere sospitatem. Monstratur adhuc illius adhaerens ejusdem ville oratorio cella, in qua post laborem consueverat cubitare : ad quam, donec advixit, nullus feminis patuit aditus. Unde et propter priorem reverentiam nulla modo feminam illae ingredi praesumit. Fertur quod circa ambitum ejusdem cellae si aliqua rapacina avium fuerit inmissa, nullis postmodum usibus valeat.

5 Pontificis proinde cultum dignitate percepta, quantum se ardentibus manipaverit institutis, hunc nonam excedit narrationem. Habebat vero ad levam matris Ecclesiae, e regione altaris S. Vincentii, parvam orationis domunculam, quae haecenus permanet in honore sancti Papae e Silvestri consecrata, in qua brachium illius reconditum venerat. Ibi nocturnis horis familiare agebat secretum; ubi ob honorem sanctorum pignorum lumen accensum indeficenter ardebat. In hac dum fortuito quadam post longas orationum exenibus nocte membra quieti dedisset, negligentia, ut assolet, urbs ab occidentali sui parte gravi exardescente incendio cremabatur : cumque jam ultra medium civitatis cuncta depopulans ignis veniret, aliis aquam certatim jacientibus, aliis ad sedandos flammarum globos diversa molientibus, sed nihil proficientibus, imminente jam jamque totius urbis interitu, territi cives praesidium sui expectant Sacerdotis. Qui protinus surgens orationi parumper incumbit, dehinc flammis ultro obvius pergit. Mirabile dictu : mox eo palmas ad caelum tendente, si quumque crucis opponente, divisa sunt flammae : ignis dissiluit; ac veluti inbre vehementissimo coltus emisso cuncta scientis incendiis molimina destruantur : sicque per virtutem Christi ignium repressit minas, qui jam pro ejus amore cunctas in se vitorum extinxerat flammam.

Incendium precibus et ser- quo crucis restituit

a In MS. hic erat titulus Incipit relato vite et miraculorum Domini ac beatissimi Lupi Cabilonensis Episcopi, cujus transitus gloriose celebratur VI Kalendas Februarias.

b Ea est cathedra, cuius iterum mentio fit mox num. 5 Auctor est Du Chesne aliquos S. Vincentii reliquias, a Childeberto, ut 22 Janu. diximus, ex Hispania allatas, Cabilonensi donatas esse Ecclesie, quæ prius S. Stephani patronum colebat.

c Silvestrum hunc esse existimus non Papam Romanum, qui 31 Decemb. colitur, sed Cabilonensem Episcopum, qui 20 Nov.

bilium membris præstantur dona salutis. Notitia nempe virtutum ejus longe lateque diffusa, coeperunt, multi undecumque confluere, et votorum suorum manuscula deportare. Plurimi diversis in locis oratoria construunt, nominis ejus titulo dedicant. Frequentabatur proinde a nonnullis, quoniam si in regione aliquis peccorum intereideret languor, votis illuc directis, beati viri meritis pellebatur, omnibus cum fide accedentibus sua suorumque salute condonata.

a In qua Abbas fuisse traditur ante episcopatum, ut diximus.

Auctoritas
ASONVNO
EX MSS
colitur, ma-
xime pro
moribus ex-
celsis.

CAPUT II.

Obitus, exequia

Moriturus in-
tercedit pro
captivis

Veniendum est ad vite ejus terminum gloriosum, in quo omnino reminiscantur legentes et audientes, quam Deo placita ejus extiterit vita, quem ita a seculo recedentem caelestia prosequuntur miracula. Cum idem beatissimus vir transitus sui diem imminere sentiret, cognovit quod eorum quidam carcerali essent custodiae mancipati. Evocato itaque ad se Judice civitatis, ut semper consueverat, cepit cum illo de misericordia conferre sermonem; utque hos, quos inclusos retinebat, absolveret, piis precibus flagitavit. Quod ille impietatis spiritu retinente agere distulit. Sacratissimus autem Antistes per totum illud incommoditatis spatium, donec animam exhalavit, non cessavit adventantibus civium ac filiorum turmis monita salutis impendere. Tandem cognoscens mortis sibi inesse articulum, presidio Domine communionis muniens senetipsam, VI Kalendarum Februariarum die iturum ad celos efflavit spiritum.

suos instruit

communitatem

moritur.

a

7 Corpus ejus ex more compositum in ecclesia B. Petri Apostoli, a qua in suburbio ejusdem eninet civitatis, decernit tumulandum. Jam vero in crastinum enarrari non potest in obsequium sacri funeris quanta convenit multitudo. Interim dum effertur, aliis spalmis intonantibus, aliis præ dolore fletum ubertim et plangentem emittentibus, adeo ut tota clamore civitas impleretur; ventum est ad locum, in quo erat ergastulum damnatorum, ubi tanto beati corporis feretrum divina virtus pondere prægravavit, ut portitores uno in loco adfixi temeretur immobiles.

substitit fu-
nus aperitur
divinitus cor-
ter

Indica libera-
ta perae-
quens, perit

Illi ergo, qui in custodia interficiendi servabantur, vocem cum ululatu dantes mox ut Sancti invocant nomen, omnia carceris repagula abjiciuntur, ostiisque apertis eorum turba vinculis exonerata progreditur, atque obsecutores sociâ comitatur: ab omnibus manifesta Dei virtute inspicitur, ejus sit meriti qui portatur. Hæc iniquissimo statim comperta sunt Judicis, qui priorem impietatem nova accumulans temeritate, magna cum indignatione juravit, quod nullus per Lupum ex his qui effugerant salvaretur. Conscendens protinus equum rapido cursu insequitur absolutus. Divina mox ultio adfuit scienti, conversusque est dolor ejus in caput ejus, et in verticem ipsius iniquitas ejus descendit. Nam equo cui sedebat in præceps ruente, allisa cervice indignam vitam digna morte finivit.

cursum sub-
stitit funus,
dum rei tota
vestitus solo-
ventur

8 Interea dum corpus ad præfatam basilicam deferretur, illis qui custodia fuerant soluti cum cæcis precuntibus, proximo jam loco, ubi viam scilicet interveniunt commentus, subsistunt latentes, ultra progredi non valentes, donec ergastulo erepti a Clericis, qui aderant, balneis lavarentur, et acceptis vestibus abire permetterent. Quocirca ob memoriam hujus signi tanta erga sanctissimum Confessorem reverentia exerevit, ut si quis postea per eodem viarum transitus planstra lignis onusta urbi induceret, unam ex eis portionem S. Lupi impertiretur.

quocirca eor-
ret

Quod se quoque vidisse multi ex clero et populo publica pronuntiatione fatentur. Membra porro illius superni favore comitata ecclesie inferuntur: in qua ad dexteram altaris partem a Sacerdotibus et quibusque religiosis sepulturae mandantur. Unâ Domine majestas diversas efficit similitudines modelas, claudis redditur gressus, cæcis oculis infunditur visus, de-

Januarii Tom III.

CAPUT III.

Miracula ut sepulchrum.

Venerabilium Sacerdotum, qui se interfuisse dicunt, testimonio comperimus, quia dum reverendus Presul remeante die transitus sanctissimi Lupi illuc cum Clero universo vigiliis celebraturus convenisset, et forte propter lecticam deambulando pergeret, subito mirificæ suavitatis fragrantiam a loca corporis senserit erumpentem. Ibi ergo admirans et admodum delectatus constitit, Fratribusque qui aderant quid sibi contigisset indicavit: omnes passim accedentes hujus odoris dulcedinem hauserunt, quo nocte eadem ac subsequente die inibi continuatum permansit. Nimirum credo visitationem adfuisse Angelicam, quasi sicut vivo semper assistit ad custodiam, defuncto quoque famulatur ad gloriam.

Suavis odor
expirat ex
ejus sepulchro.

10 Ab his qui viderunt nobilitatis et fidelibus personis didicimus, quod narramus. Dum sicut solito ex diversis terræ partibus innumera hominum multitudo, annua revolutione, mercandi gratia, seens urbem congregaretur; contigit quemdam pauperum advenire asini vehiculo, qui pressum carebat officio: qui cum totam ferme diem per mercatores mendicando duxisset, ingruente jam nocte, quoniam alteram non habuit mansionem, in portem basilicæ cum suo se vehiculo contulit, illedebilia membra supori indulgens. Cum evigilasset, invenit asellum suum juxta se jacentem et damnatis eruribus per solum repentem: indoluit miser anxie plorans, quid faceret mescebat, videns se suumque animal pari debilitate teneri. A transiente quid haberet animo peregritatus, caussam pandit. Sciscitatus est a quodam, si aliquid argenti illi inesset, unde vel mollicum cereæ emi potuisset; Duos, inquit, denarios habeo quos de elemosina acquisivi. At ille: Cumm, ait, retine; ex altero empta coram linnen compone, quod B. Lupi dirigens ejus experieris opem. Agit sicut hortatur: linnen illico ut detulit, mira celeritate tam corporis sui, quam etiam vehiculi sui salutem beati viri meritis innotuit.

Claudis sum-
tur, et ejus
astutus

11 Hactenus eorum, que veris sunt dictata relatoribus, narratio textitur: hinc illa dicimus, quo nostri temporis curriculo deluxero, non minore fide amplectentes aucta, quam visa. Vidimus quendam feminam, ejus nomen a memoria excedit, quam ab ipso nativitate exordia flebilis gressuum natura denuverat, cum ad Sancti tumulum frequenter alieno veheretur auxilio, proprio remeasse vestigio. Quam cum plurimo tempore valenter incederet, quondam consecuti beneficum inuicem carnis cepit vitus inservire, ad præviam reflexa debilitatem penam auclit incommoditatem.

et claudis qui
post denas
claudis

12 Addendum est hinc miraculo, quid nobis eorum positus de altero contigerit claudis. Oclabrens quidam, ex Lugdunense pago, servilis conditionis persona, cum a domino suo reverteretur directus, offendit globum malignorum spirituum; in quem, sicut ipse retulit, tanta delusione hæcchati sunt, ut semivivum romanens vix ad dominum suum reverteretur. Sequenti autem die gressuum ministerio et minus oculi extitit hinc privatus; que debilitas per decem ferme annos ei continuata duravit: in quo spatio per multorum deportatus loca Sanctorum, nullum incommoditatis suæ promerunt levamen. Tandem in romens vix imor est.

claudis ac co-
cles sanclur

AUCTORE
ANONYMO,
EX MSS.

ut ad sæpeditam basilicam accedere deberet. Ad quam cum noctu devenisset, quoniam forte ingrediendi illi facultas non fuit, extra limen remansit. Sed circa medium noctis nervorum cepit poplitum ejus contractio extendi : insonat clamore ægrotus, atque ab hoc excitato custode intus admittitur : postea juxta sacra delatus, ope Apostolorum principis, et merito beati Pontificis, usibus necessariis utiliter reformatur.

13 Paucæ mihi de pluribus beati viri miraculis enarranti, lector ignosce; quoniam ne tibi pareret oratio proluxa fastidium, brevitatis studium omissum est, quod operose de illo fuerat intimandum. Siquidem tanta mirabilium ejus et relatu digne et visu in-

speximus, ut si cuncta retexere appetamus, immensum inde volumen excrevisse mireris. Attamen hinc liquido omnibus patet, quoniam qui tanta rogantibus beneficia corporaliter exhibet, animarum salutem fideliter exquirentibus, et veniam peccaminum peroptantibus, interventio saluberrima præbet. Sollicita ergo intentione, et præcipua cordis devotione sacratissimi Pontificis Domini Lupi venerationi et cultui insistamus; ut pietatis ejus et in hoc seculo remediis uti, et post labilis vite mortalitatem, cum eodem patrone, meritis ejus protecti, placidi adesse valeamus summæ conspectibus Trinitatis, quæ potenti pollens imperio cuncta moderatur secula seculorum. Amen.

Atta edit m-
racula

DE S. VITALIANO ROMANO PONTIFICE.

ANNO DCLXII.
XXVII JAN.

Excessit civis Vitalianus Pontifex VI Kalend. Februarii : quæ die in Martyrologiis, nec plurimus, nec antiquissimis, ejus celebratur memoria. Constantinus Felicius post Sanctos cujusque diei enumeratos sphaericè subicere solet, in quæ plura commemorat, quæ ipso eodem luce, etiam profana, evenerunt, hic de Vitaliano : Vitalianus Volsens Papa moritur, ut Petrus Galostinus e MSS. codice, ut ait : Sancti præterea Vitaliani Pontificis. Martyrologium Romanum a Baronio uertum : Romæ Vitaliani Papæ. Labet alia quæque paullo antiquiora Martyrologia profere. Cuthasium Colon. in addit. ad Usuardum : Vitaliani Papæ et Confessoris, post Petrum septingentesimi, octavi. Mohanus : Romæ natale S. Vitaliani Papæ, qui post B. Petrum LXXXIII, castrum Romanorum composuit, et dulcissimè organo concordavit. MS. Floraridum : Romæ S. Vitelliani Papæ et Confessoris, obiit anno salutis 672, subicit de cantu et organo. MSS. Usuardi Martyrologia completa ad quorundam Belgiarum Ecclesiarum usum amplificata : Romæ natale S. Vitelliani Papæ, qui post B. Petrum LXXXIII, sedit annos 9, et menses 6. Hic tantum Romanum composuit, et dulcissimo organo concordavit. In quibusdam Vicellianis appellatur, uti in Martyrol. Colon. in qua dicitur sedit annos 9, menses 6, dies 21. Cuthasius : Item S. Vitelliani Papæ et Confessoris, qui magnus amator et promotor divini in Ecclesia officii, B. Theodericum in Angliam misit, ut isthic Evangelium prædicaret.

S. Vitaliani
anno a in
Martyrolo-
giiis

causæ
ab eo
ludis

an et organo
inhibita

ludis

apostoli

2 Illud de organo ambigue relatum a Platino : At Vitalianus, inquit, cultui divino intentus, et regulam Ecclesiasticam composuit, et cantum ordinavit, adhibitis ad consonantiam (ut quidam volunt) organis. Non probatur ut Ferrario : Organum, inquit, cantui adhibuisse quidam putant; quod tamen, cum Ecclesia Romana organum minime utatur præsentis Pontifice, nimis probabilè videtur. Leander Albertus in Latii descriptione, de Signia agens, Urbem hanc, inquit, Vitalianus Pontifex Maximus, Anastasii F. ortu illustravit, a quo modulatores quibus Ecclesia Romana utitur composuit, organaque inventa, quæ in alio modo Petraræ tradidit. Non crentu ab eo primum esse sat constat, sed an ad divini officii celebritatem translatum, ambiguum est.

3 Si litteris essent S. Vitaliani gesta commendata, per ille sane clarissimis Pontificibus merito haberetur, cujus et in propugnanda Catholica religione studium, et unum magnitudine variis ceteris casibus, clarit. At pauca habemus quæ sunt ab Anastasio Bibliothecario scripta, de Constantino Imperatore in Italiam et Urbem advenit. Etant in tomis Conciliorum seu Vitaliani epistole, quorundam præterea quatuor scripte sunt indic. II, anno Christi 668, in causa Joannis Episcopi Lappensis in Creta, quem a Paulo Archiepiscopo injuste damnatum, et prohibentem ad Apostolicam Sedem, ad quam provocavit, proficere, in integrum restituit.

4 Quinta Vitaliani epistola ad Oswium Nordanhimbrorum in Anglia Regem data, ad quem, narcentique ejus Eanstedam, varios Sanctorum reliquias misit. Bricitat eam epistolam Bedæ lib. 3 histor. Angl. cap. 29. Peculiari studio salutem Anglorum complectens erat sanctissimus Pontifex, ut ex his quæ ipso Pontifice gesta in Anglia ab historicis memorantur, licet coniecere. Inter cetera, ut 12 Januarii ad vitam S. Benedicti Biscopii num. 3, dictum est, Theodorum Tursensem monachum, VII Kal. April. die Dominica, anno 668, ordinatum Archiepiscopum, Biscopio (quia vir sapiens erat ac strenuus) in Britanniam perducendum, simul et Abbatem commendavit Adrianum, ut scribit Florentius Wigorniensis. De S. Adriano Abbate egimus 9 Januarii, de Theodoro vero Cantuariensi Archiepiscopo egimus 19 Septembris.

curata Anglo-
rum salus

5 Variis in provinciis celebrata Vitaliani tempore synodi sunt; in Gallia Namnetensis. De Cabilonensi ambiguum, etsi ut asserat Ciacconius, supponat Baronius an. 662, nu. 3. Constat tempore Clodovei II, habitam, et quidem mense Octobri; quo ejus anno, non constat : interfuit Audobertus Episcopus Parisiensis; ergo ante annum 658, nam eo anno, Clodovei XV, S. Landricus Audoberti successor signavit privilegium libertatis monasterio S. Damiæ concessum. Baronius existimavit Audobertum S. Landrici successorem fuisse, quod ad eum S. Audobertus scripserat vitam S. Eligi; verum non ad Audobertum, sed Chrodobertum, ejus in vita S. Bathilii 26 Januarii facta mentio est, eam scripsit : Sigebertus cap. 38, Robertum vocat.

celebrate sub
eo synodi in
Italia,

6 In Anglia quoque, in monasterio S. Hildæ, habitata synodus est, præsentibus Regibus Oswio et Alchfrido ejus filio, de die Pasche, tonsura Clericorum, et aliis rebus Ecclesiasticis, anno Christi 664, ut Bedæ scribit lib. 3, cap. 23. Florentius Wigorniensis et alii. In Hispania sub illius pontificatu celebratae sunt synodi Valentana X, Era 694, xiv anno Christi 656, Calcedis Decembris; et Emeritensis Era 704, an. Christi 666, ut non Tolitani IX, ut existimavit Ciacconius; nam ea habitata est Era 693, an. Christi 655, 2 Novemb. sedente S. Eugenio. Tempus Sedis Vitaliani ita colligi potest. Arceus est Roma S. Martini per Theodorum Calliopam 13 Kalend. Julii feria IV, ergo anno Christi 653, quo littera Dominicalis erat P. S. Eugenius sedit annos 2, menses 9, dies 24 obiitque 2 Junii, quare electus videtur circiter 10 Augusti, ubi nempe certo constat Martini Chersononm relevationem, nec esse Romam reversurum; etsi Pontificem se eo vivente non gesserit, sed Vicarium Pontificis. Post ejus mortem vocavit Episcopatus mensem unum, dies 29, subrogatus est subficem Julii Vitalianus eodem anno 656, seditque annos 14, menses 6, usque ad 27 Januarii an. 671. Ita fore Anastasius Bibliothecarius. Auctor libelli de Romanis Pontificibus qui Luthprando tribuitur, VIII Idus Februarii mortuum scribit.

Anglia.

Hispania.

tempus Sedis

7 De Vitaliano ita tradit Hieronymus Rubens hist. Raven.

Raven. lib. 4. Hic cum jam diu nitium Archiepiscopi Ravennatim petulantiam, odio et indignatione habuisset, statim Pontifex creatus, Maurum Archiepiscopum Romam ad se vocat, caussam suam dicturum. Id cum Maurus negligeret, sacris ab Vitaliano est interdictus. Sed Maurus Dioscorum Alexandrinum Antistitem, a concilio Chalcedonensi ob id damnatum, imitatus, e contrario litteras ad Vitalianum dedit, et eidem sacris interdixit; nulla unquam sceleris conscientia, dum vixit, ab hac nefaria opinione deductus. Non defuit tamen Vitalianus Pontifex, qui injuriæ, ut sanctissimum decet Pontificem, iammemor, et ut Ferrariensibus gratum faceret, Vicohabentiam episcopatum, Ravennati ecclesie subjectum, Ferrarium transferret. Hanc Vicohabentiam vicum Egonum fuisse plerique tradunt, ab eo loco haud procul ubi Ferraria nunc sita est, corruptoque vocabulo Vicohabentiam vocatam. Hac itaque ratione Vicohabentino episcopatu illuc translato, Ferraria circiter annum DCLXIII, a Vitaliano civitas constituitur, Ravennatiquæ Ecclesiæ subijcitur, ut ex vetustissimis Ravennatis Ecclesiæ monumentis adhuc colligi potest. *Hæc Rubens, qui deinde luctuosam pervicacis illius Archiepiscopi Ravennatis mortem refert. Locum illum præseæ Solus Leander in Romanulæ descriptione Vicaventium appellat.*

8 Quæ in veneratione Vitalianum Constantinus Pogonatus orthodoxus Imperator habuerit, quam cum contra oderint hæretici, præsertim Monothelita, licet ex ipsius Constantini ad Donum Papam litteris, quæ initio sextæ synodi habentur, perspicere, in quibus inter alia ista habentur: Multam nobis instantiam fecerant, tam hic sanctissimus Patriarcha (Theodorus) quamque Macarius sanctissimus Patriarcha Theopoleos, ut eijceretur Vitalianus beatissimus ediptychis, asserentes Honorium memorari in diptychis ob honorem Apostolicæ Sedis antiquæ nostræ Romæ. Nam non acquievere ut memorarentur Patriarchas qui postmodum fuerint in prædicta sancta Romana Ecclesia, donec conquisito et satisfactio proveñiat verborum, de quibus contenditur inter utrasque Sedes, et ita vestra beatitudo consequenter memoraretur. Sed hoc non acquievisit, id est, ut eijceretur idem Vitalianus et diptychis; hoc quidem, utpote omnem æqualitatem servantes, et utrosque orthodoxos habentes; hoc autem et propter collatam nobis caritatem ab eodem Vitaliano, dum superesset, in motione tyrannorum nostrorum. De Mucario Antiochæ Patriarcha hæretico egimus ad ratam S. Agathonis 10 Januarii. Quod caritatem sibi a Vitaliano collatam in motione tyrannorum, agnoscit Imperator; id videtur contigisse cum post Constantis eadem, Mezentius quidam, sive Mezentius, in Sicilia regnum arripuit, contra quem, ut scribit Paulus Diaconus lib. 5, c. 12. Italia militie milites, alii per Istriam, alii per partes Campaniæ, alii vero a partibus Africae et Sardinia venientes, vehementer in Syracensibus irruerunt, eumque vita privaverunt. Tum supplicatus fuisse Constantino Vitalianum ex cubitis ejus litteris colligit Baronius anno 668, num. 1. Ceterum quod fieri volebat Imperator, ipso tamen vel invito vel inscio, erasum est et diptychis Vitaliani nomen, sed postea sextæ synodi jussu restitutum, ut ex ejusdem Actis patet: de qua re agit Baronius an. 677, num. 2 et 684, num. 6.

9 Pertinet ad quoque ad S. Vitaliani laudem, quod ut Osorio Regi, sicut jam dictum, ita S. Wandregisilo Sanctorum reliquias petenti transmisit. Ita in ejus vita, quam 22 Julii dubius, refertur: Edificavit namque in ipso loco præfatus vir Domini basilicæ egregio cultu, numero quatuor, in honorem videlicet Principis Apostolorum Petri, simulque Doctoris gentium Pauli, Sanctique Laurantii ac Paucratii Martyrum Christi: misit autem isdem vir Domini dum huic operi insisteret, antefatum nepotem suum (Godonem) ad urbem Romanam, propter pignora beatorum Apo-

stolorum ac Martyrum Christi, ut adificatis basilicis in promptu haberet reliquias Sanctorum, quorum nomini et reverentiæ dicare disposuerat. Qui votis sui Patris libentissime parens, Romanam abiit, Vitaliano Papa eodem tempore pontificante Sedem ejusdem Ecclesiæ: atque ab eo suscepta plurima Apostolorum et Martyrum Christi pignora, una cum benedictione Apostolica rediens secum detulit, eodumque sacrorum copiam non minimam: prosperoque cursu itinere acto, ovans revertitur ad virum Dei, cunctaque quæ attulerat idem vir Domini venerabiliter suscepit.

10 Ast ipsiusmet Vitaliani suæ pignora, ut testatur Octavius Panciroli in Thesauris absconditis almae urbis reg. 7, eccles. 17, in Vaticana S. Petri basilica servantur.

VITA

AUCTORE ANASTASIO S. R. E. BIBLIOTHECARIO.

Vitalianus, natione a Signiensis, provincie Campaniæ, de patre Anastasio, solit annos xiv, menses sex. Hic direxit Responsales suos cum Synodica juxta consuetudinem in regiam urbem, apud piissimos Principes, significans de ordinatione sua. Et dum suscepti essent, renovantes privilegia Ecclesiæ reversi sunt: quorum elementia per eodem Missos direxerunt B. Petro Apostolo et evangelia aurea cum gemmis albis mire magnitudinis in circulo ornata. Hic regulam Ecclesiasticam atque vigorem, ut mos erat, omnimodo conservavit.

2 Hujus temporibus venit d Constantinus Augustus de regia urbe per littoraria in Athenas, et exinde Tarantum, inde e Beneventum, et Neapolim per Indictionem VI. Postmodum venit Romam, id est, quinta die mensis Julii feria 4, Indictione suprascripta. Et occurrit ei obviam Apostolicus cum Clero suo, milliaro g sexto ab urbe Roma, et suscepit h eum. Et ipsa die ambulavit Imperator ad S. Petrum ad orationem, et donum ibi obtulit. Die sabbathi ad S. Mariam, itaque donum obtulit. Dominico die processit ad S. Petrum cum exercitu suo. Omnes cum ceris exierunt obviam ei, et obtulit super altari illius pallium auro textile, et celebratae sunt Missæ. Iterum sabbati die venit Imperator ad Lateranas, et lavit se, et ibidem k praxit in basilica Julii. Item Dominico die fuit statio ad S. Petrum, et post Missas celebratas, valefecerunt sibi invicem Imperator et Pontifex.

3 Duodecim dies in civitate Roma perseverans, omnia quæ erant in aere ad ornatum civitatis deposuit; sed et Ecclesiam B. Mariæ ad Martyros, quæ de tegulis areis erat cooperta, disceperunt. Et in regiam urbem cum aliis diversis, quæ deposuerat, direxit. Et postmodum secunda feria egressus de civitate Romana, reversus est Neapolim, inde terreno itinere perrexit Rhegium, ingressus Siciliam per Indictionem VII. Et habitavit in civitate Syracensium, et talem afflictionem posuit in populo, seu habitantibus, vel possessoribus provinciarum, Calabria, Sicilia, Africa, Sardinia, per n diagrapha, seu capita, atque nantiationes, per annos plurimos, quales a seculo nunquam fuerant, ut etiam uxores n maritis, vel filios a patre separarent: et alia multa inaudita perpessi sunt, ut aliam spes vite non remaneret. Sed et vasa sacra, vel cinidia sanctorum Dei Ecclesiarum tollentes, nihil dimiserunt. Et postmodum 13 die mensis Julii per o XI Indict. prædictus Imperator in balneo cæcicus est p.

4 Et non post multum temporis subdictus egestissimus v p vitam fluxit. Fecit autem ordinationes auctor Presbyteros viginti duos, Diaconum unum, Epi-

EX VISIONE

x Vitaliano ad Imp. legatio

u

S. Vitalianum ad Imp. legatio

b

c missa ab eo Romanam dona

d

ipsum Romanam adventum,

e f

g

h

honorifica acceptio,

donum triumphum ablata,

i

k

direpta et bi

l

m ve. ratio provinciarum.

n

o ejus et b

p

q. 22. N. 1. 22. tian

r

Episcopum Ravennatem parere recusantem excommunicat.

Ferrariæ Episcopum constituit.

Obstante Constantino Imp.

quem juverat contra tyrannos,

erasum ejus e Græcor. diptychis nomen.

restitutum.

S. Wandregisili sanctorum reliquias mitti

Ex MSS scopos per diversa loca nonaginta septem. Qui etiam sepultus est ad B. Petrum Apostolum sub die sexto Kal. Februarii, et cessavit episcopatus menses duos, dies 13.

a Consentiant ceteri patriam Vitaliano fuisse Signinum, Iulio- corum oppidum. Vincensius archidiaconus in Suernia, castro Aprutii, filium Anastasii Pontifici, undecimum Papam regnicolum. Unde ea accepit, non indicat

b Abhinc ad Petrum hereticum patriarcham litteris, quibus eum invitavit, ut ad Ecclesie communionem rediret, ut ex Petri responso patet.

c Verisimile est, fidei Catholice professionem addidisse, sine qua nec numerus accepturum Pontificem, neque eam populo Romano, ob S. Vitalis exiliam exacerbatum, redire se in gratiam posse, intelligebat callidus Imperator

d Fulgentius Constanti appellatur, vel Constantius. filius erat Constantii, Heraclii nepos. Describit hanc vitam Italianam expeditionem Paulus Pinerisius lib. 3, cap. 6 et sequentibus, testaturque insurrexerit successum ei a sancto quodam amachorita predictum.

e Hunc urbem a Constante abessam, irritu conatu, testatur idem Paulus.

f Anno mirarum Christi 663, quo scribit, ut mox sequitur,

dies quinta mensis Julii in feriis 4, iacuit, littera vero Dominicalis fuit A. g. III. quinta.

h Incommodatus eius celeribus, relegatione Marini Papae, germani sui, ac S. Maximi eade, tantum Imperatori honorem habuit prudentissimus Pontifex, ut postea Orientem Romanae Ecclesiae reconciliare. Et tunc tunc Constans ipse, et sui tyrannice grassaretur in bona et facultates inuicem ipsaque ardes sacras, pro Catholico tamen se gessit quoad virum, et filius eius Constantinus verio Catholicoan communionem cum suis complexus est.

i In monte Celio nobilissima Lateranorum familia fuisse magnificae aedis, quae Constantinus Magnus Pontifex donavit, a quo basilica S. Joanni deata, dicta Laterana, vel Lateranensis; ipsaque isthuc Pontifices habuerunt. De ea aede et pulchro agit Alexander Bonatus noster de urbe Romuli lib. 3, cap. 12, et Octavius Pancirolius in Theauris absconditis reg. 2. eccl. 11

k Ad prorsus est.

l Id est, Constantinopolim. Fallitur ergo Bonatus noster, qui lib. 3, cap. 16, las legibus cumulus Cebris ornamentum Constante in S. ethum Leonitatos scribit, nisi veli isthuc delectas Constantinopolim. In Anno Christi 664

n Id est, descriptiones, census.

o Paulus Iaconus lib. 3, cap. 11, et Abba lib. de Pontificibus scribitur usque ad XII Indictionem isthuc vixisse Constantem p ab Andrea Troiti filio, ut habet Baronus.

DE S. EMERIO ABBATE, ET S. CANDIDA EJUS MATRE, BALNEOLI ET GUALBISIN CATALANIA.

SUB FINI VIII SECVLI XXXVII JAN.

Balnelina monasterium est diversis Gerundensis, quod vulgo Bañoles, sive Banyoles, vocato vacat, sacrum Deiparae Virginis Mariae, et S. Stephano Protomartyri. Hic S. Emerius, sive Emerius, aut Emericus, colitur, ejus monasterium conditor, XXVII Januarii, quem Catalani Sant Mer numerant, Mater vero ejus Candida, vel, ut Domeneccus et alii quidam scribunt, Candia, praecipuum cultum habet in vico qui Parochia S. Stephani de Gualbes appellatur, in eadem Gerundensi episcopatu; estque isthuc quoque S. Emerii corpus sepultum, in sacello hanc sane magnifico.

S. Emerii natalis,

nomen in Martyrologis,

2 Horum vitam ita inserpsit Martyrologio suo, sive novo catalogo Sanctorum Ferrarius hoc die. Apud Gerundam in Hispania S. Emerii Abbatu Babico-lensis. Hicdem S. Candida matris S. Emerii predicti. Hugo Menardus in Martyrologio Benedictino. In Hispania S. Emerii Abbatu, Sarussius quoque in Martyrologio Gallicano eum memorat, cum praeterea elogio.

Vita,

3 S. Emerii vitam nobis Casaravagusta transmisit Petrus Castellanus Societatis nostrae Sacerdos, vir humanissimus, et veteri color descriptum, sed multis lucris, et coniectionibus, mutilam. Eandem Hispanice recitat Vincentius Antonius Domeneccus lib. 2, de Sanctis Catalanae, et veteri MS. ecclesiae, sive sacelli S. Emerii in parochia Gualbensis. Vitae compendium exhibet Hugo Menardus lib. 2 Observatum et Antonius Yepes to. 3. Chron. Ord. S. Benedicti saecula 3, ad annum 778, ubi de hac vita ita pronuntiat. Omnino digni lectu est, si contendant quaedam prodigia et insitata miracula planeque stupenda, quae ille auctor (Domeneccus) studiose consuetam consuevit; ejus hinc diligentium, sed velle secerneret eos quosdam, in vetustis reportas Floribus Sanctorum, ut dicuntur, in quibus certa apocryphis passim inseruntur. Haec ille, quae sane verissima esse fatebatur, quae hanc vitam ad veterum scriptorum fidem cregerit. Nam (ut illud particulaus, plerisque uncom Caroli Magni expeditionem Hispaniam statuere, quibusdam tamen contra sententibus) quale illud est, quod Carcasson dicitur ab eo septem annis obsessum? quid quae Phm, Ptolema, utranque veterum celebrata est scriptis, dicitur primum Caroli aro nomen accepisse? Sumpto illo sunt e fabuloso scribere qui Phlumenia nunciat, ut testatur Guilielmus Catephus lib. 3, hi storiae Galliae Narbonensis, ubi ejus fragmenta exphat, licet alio loco fatentur a Zema, sive Zama Mauro, sub annum Christi 721, tempore Carole Martelli, captam, una cum Narbone, Carcassonam.

in qua aliqui apocrypha

VITA EX MSS.

In illo tempore cum esset persecutio magna in populo Christiano, regnante a Carolo Rege Galliae, surrexerunt viri iniquissimi pagani Christianarum gentium omnibus detestantes; ita siquidem quod totam terram longe lateque praecipati, neminem Christianorum nevi tradere dubitabant. Cum ergo haec et similia de die in diem exercerent, h venerunt nuntiare ad Regem, divites et dolentes: Anli Domine, et ne contemnas verba famulorum tuorum, quia surrexerunt pagani inper, et nostra ad nihilum redigunt. surge et veni liberare populum Domini de manu ipsorum. Surrexit ergo Rex cum exercitu suo, et exivit obviam contra paganos, et persecutus est eos; nec tamen quidquam auferre potuit. Debellabant ergo quotidie, sed nec poterant obtinere victoriam, sed a supernis praecipitum est eis, ut cessarent bella, donec Deus traderet illis auxilium.

a Hispanis contra Maurus

b

opto latini Franci,

judicant eam a Deo expectare

c

d S. Emerius sterilibus parientibus promittitur,

Intua ejus sanctitate tripliciter matri praemonstrata.

2 Erat in civitate e illa quidam Nobilis, homo religiosus, d Ballivius nomine, cum uxore sua Candida quibus natura negaverat prolem. Quadam vero die illis apparuit Angelus Domini dicens eis: Surgite, preparate vos, ac domos vestras: vidit Deus luctus vestros: commiserunt vobiscum, quia filium generabitis. Crediderunt viri innocentes, et fecerunt juxta sermonem Domini, et concepit Candida. Cum ergo concepisset, vidit quadam nocte per visum quod a pede sinistro suo exibat virgula vitis, quae praemultitudine dum cresceret totam terram tegebat; sub qua etiam columba de caelo requiescere videbatur. Vidit ergo per alium, clarum lumen a se ipsa egrediens, nimio decore praeradians, quod acceptum ab Angelo Domini in oculis deferrebat. Vidit ergo per tertium, quod Dei genitrix Virgo Maria veniebat ad eum, dicens: Ne timeas, quia rogavi filium meum ut gigneret prolem.

Sacellu

e non vult nisi christo cultu

3 Mane ergo cum surgeret et volvisset dies partus, asseruit et peperit: vocavit Candida filium, quo nomen ejus exonerit. Crevit ergo Pater Emerius, divina gratia repletus, et in e momento pervenit ad aetatem. Pater vero ejus ad honorem militiae gaudebat ut raudore sic a civitate amabilis videretur. Cui Sanctus dixit: Pater mi, si carus sum, per Deum te conjuro, ut non impedias animum, quia solus d. ligo Domini Jesum Christum, cui milita cupio adquirere, cui servo, et vitam dignam desidero consummare. Cumque talia genitralis referret, iratus ac etiam turbatus, pater lamentabatur dicens: Num

quid

EX VES

quid genni? heu mihi quid faciam non habens heredem, qui me et domum meam in posterum gubernet?

abit in desertum

4 Ab hoc ergo metuens jam ne voluntati paternae adulescere cogeret, civitatem relinquit, antra deserti exiens una cum socio Patricio, ubi solus permanens pauperem vitam miseris peragebat. Quid mirum? non mundo, non patri, non glorie presentis seculi, sed solum Deo placere cupiebat; qui die ac nocte cupiebat orare, ut melius pertransiret. Denique revelatum est Regi Domino, ut adversus paganos insurgeret, Emerium secum deduceret, quem Dominus ei in auxilium praestaret. Accingit se ergo Rex, ac omnis sua familia, Emerio procedente, ipsos paganos..... qui de civitate in civitatem.....

f liegem contra Mauros comitatur

5 Contigit autem, ut quodam die in deserto commorantes multi defecti sunt fame, et mortui. Mortuis ergo..... Emerius vit religiosus pro dolore panem petiit a Domino nostro Jesu Christo, unde familia ea posset satiari, quae sibi tradita fuerat. Audivit vero Deus orationem famuli sui, et misit eis panes tamquam naturales, quibus refectis surrexit ab oratione; et iterum positus in oratione rogavit Dominum Jesum Christum, ut ipsi mortui resuscitentur. Resuscitavit eos..... invocato..... glorificabant Dominum, qui talem potestatem habebat.

laborantibus escas a Deo impetrat

6 Contingitque una die, venerunt in civitatem vocatam Querquens, et Rex tenuit eam assediatam per septem annos, et in ultimis annis Rex voluit se elevare a civitate cum omni prole sua, volens pergere in provinciam Cataloniae. Cum Dominus dictus Rex pergeret, S. Emerius misit oculos suos versus civitatem, h et clamavit voce magna, et dixit: O Rex, veni Querquensanam, et tunc reversus perrexit ad civitatem, et habuit eam: ex illa hora vocata est civitas illa Querquensoua. Perrexerunt de loco in locum, et venerunt in provinciam Cataloniae, debellantes quotidie contra paganos. Et debellantes quotidie venerunt ad villam, quae dicitur de Balneolis, ubi quoddam stagnum est: in dicto stagno habitabat quidam leosaxissimus, homines et feminas devorans; unde locus ille a leone nomen suscepit, dictumque est Leo, eo quod illic leo habitabat. Tunc B. Emerius motus animi dolore, accedens cum processione et aqua benedicta, perrexit ad lacum illum, ubi dictus leo habitabat. Videns leo Sanctum Domini, factus est tamquam ovis mansuetus. Tunc B. Emerius adspersit aquam benedictam super eum, accepit eum, et deferri fecit usque ad dictam villam, et cum fecit occidi statim, qui cum leus ille esset, ibi coegens, monasterium aedificaverunt, decimas et primitias et honores consignantes, ex quibus tamquam triginta monachi possent vivere, aedificaveruntque ecclesiam ad honorem Dei Genitrici Mariae atque S. Stephani Protomartyris.

mortuis precibus resuscitat

g Francisca dicitur esse vidua

h

leonem capti, et occidi curat

i

talentis monasterium condidit

fit vidua sibi

omnes in pace morantur

7 Cum igitur vir Dei opportunum locum videret aquas..... ab omni habitatione remotum, Christo placere, habitum sanctae conversationis quaesivit: potius ad caelestia quam ad terrestria avolebat. Turbatus vero Rex pro dolore advocans eum dixit: Sancte Emeri, sit cura familiae et noli nos derelinquere, ne pereamus. Respondens itaque Emerius dixit: Quid vultis faciam? nequaquam aliter potest fieri. Cum ergo mentioni eorum parere nolisset, elegerunt eum Pastorem dignum eiusdem loci beatissimi sancti Patris Benedicti, ut a bono Abbate boni discipuli instruerentur. Commoratus est ibi Rex cum exercitu suo per quinquidem dies: tandem inde progredientem, virum dignum Domino commendavit.

8 Exiit itaque vir venerabilis in bonis operibus agens vigilans, et orationis, et paenitentiae, et divinum officium Deo celebrabat. Conducebat ad eum copiosus langendorum, claudorum, coecorum, surdorum, et mutorum, qui per eum..... sanitatem recuperabant.

Denique accidit ut quidam enim matre micium filium aegrotantem deferrent: nutu Dei actum est, ut initiare expiraverit. Plangens vero mater filium..... in aera emittebat. Commotus itaque sanctus vir Dei quod ad eum deveniret, adoravit Deum, dicens: Domine Jesu Christe, Pater misericordiosissime, qui salvos facis sperantes in te; non meis meritis, sed propter magnam gloriam tuam, ostende virtutem tuam, et in nomine tuo surgat, et ambulet in pace. Completa oratione, conversus est ad puerum, et dixit ei: Eia, juvenis, surge in nomine Domini nostri Jesu Christi. Surrexit ergo puer ille, et cepit gratias agere, et Deum benedicere, una cum matre sua; et pariter laudes mellifluas decantabat.

mortuum precibus suscitavit

sanctus omnium

secedit in desertum

apparetur in angeli

k

l

mater sua eum persequitur

reperit

9 Vir Dei igitur in oratione Dei nocte dieque commorans, nullam praeter panem et aquam movebat cibum, nunquam autem sine oratione et jejuniis requievit. Fastidians tamen praemultitudine virorum ac mulierum ad eum confluentium, ne vitam propriam maculare posset, tacite exinde recessit... silvarum requirens tamquam decem stadiis, ubi similia exercendo dignam vitam duceret. Cumque in oratione continue persisteret, hostis humano naturae diabolus, invisibilis commotus..... utrum animum in errorem verteret. Sed robustus vir Dei nunquam incepta semita disviavit: quem etiam Dominus per visionem Angelicam corroboravit, apparens ei sapissimum et manifeste. Nec mirum, si ipsius anima nequaquam obruere poterat, k..... in quo aedificata fuit Basaya ad honorem dicti Emerii, juxta fluvium vocatum Fargat, in loco S. Stephani de Guialbis, et celebratur dedicatio dicta 16 Kalendas Novembris, loco sexto, de S. Paula loco septimo.

10 Defuncto patre beatissimi Emerii, mater ejus non habens nisi solum micium filium, cogitare cepit in animo, ut eum perquiret, quia amor naturalis eum valde constringebat eum videre. Veniens mater ejus de loco in locum venit postulans usque ad provinciam Cataloniae, postulans et requirens quid esset de exercitu Regis: ubi postulans de dicto exercitu et de filio suo Emerio, dictum sibi fuit quod imperat in loco qui vocatur de Bahons, et sic dicta Candida veniens, et stans in dicta villa quaesivit ubi esset exercitus Regis, nomen de filio suo Emerio, et responsum accepit, quod exercitus jam exinde recesserat, et filium suum Emerium reperiret in quadam insula vocata de Fargat, in loco S. Stephani de Guialbis. Candida vero gaudens et letalando venit ad dictum locum, et ibi invenit illum suum, pro gaudio nihil sibi poterat dicere. Et filius valens eum habuit magnam consolationem de visione matris, et mater de visione filii.

11 Candida vero morans ibi per aliquos dies, filius suus dixit ei: Mater mea cara, per Deum te rogo ut admoneo ut hinc recedas; quia amor tuus me conturbat a divinis eloquiis, et orationibus. Mater vero turbata de sermone filii, dixit ei: O fili mi, tam medica erat consolatio tua et mea: ego tecum volo Deum omnipotentem servire, et pauperem vitam ducere. Filius suus Emerius. Matris cura mater, non potest fieri; tamen volo recedas a me nisi tantum quantum factus fuero istum baculum sive virgulam. Mater vero ejus cogitans, quod non jactaret nisi parum; projecit virgulam illam quae in manu tenebat, et projecit multum valde longe. Mater vero ejus propter promissionem datam filio suo inde recessit, et stetit in loco illa sibi a signato, et ibi moravit, et ibi clausit dies suos, m et anima ejus requiescit in pace, Amen.

ab imo incedunt

n

12 Erat autem eum beatissimo Emerio quidam monachus, nomine Patricius, cum eo habitans. Quodam vero die cum esurisset et panem non haberet, constringi cepit in antro suo, vir Domini Emerius contristari, dicens: Quia nos omnes plenam refectioem

Ex vss. Emerii meritis piscis captur, quoptures saturantur.

tionem habemus, quare de hoc servo Dei non procuratum est? Responderunt ministri, nihil se reperire potuisse: at ille sanctuarium intravit, quo reliquie tenebantur, et oravit. Cum interim unus ministrorum, nomine Justus, ad levandam aquam cucurrit. Erant autem in rivo illo pisces semipedalem habentes mensuram. Quidam vero pisces, dum Justus hauriebat aquam, exiens de aqua venit in rivum, quem Justus suscipiens B. Emerio detulit. Ille gratias Deo referens, pisces preparare fecit: de quo Patrius monachus usque ad satietatem comedit. Cumque pars dimidia superasset, coegit eum vir Domini dicens, quod aliud non haberet ad cibum, hunc comederet. Cumque satiatum assereret, et mi tam ille, quam omnes satiati sunt.

Emerius monachus.

13 Et B. Emerius quotidie in oratione stans et perseverans, jejunando, et elemosynas faciendo, spiritum reddidit altissimo Domino; et sepultus fuit juxta altare per Patricium et alios ministros, et anima ejus coronata est in caelis; ubi nos requiescere valeamus cum Patre et Filio, et Spiritu sancto, qui vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

a Dubitatio est, num Carolus Magnus hie sit, ut omnes interpretentur, an Marcellus, qui et alibi hie vocatur, quia regibus imperabat. Sub hoc scilicet in Christianis a Saracenis, et licet arripentes in talibus memorabili prelio suberit, non tamen in Hispaniam usque perrexit est.

b Iammodi legitur ad Carolum Maynam scriptum ubi mentio fit. Mirum est non majorem curam et curam in his, cum tantis armis, ut armis, bella adversus Saracenos ab eo gesta sint. Sed hie Dei Judicium.

c Gallienus fuit S. Emerium, non solum Menardus et Sausnys gloriantur, sed et Domenecus in Verpa fatentur.

d Babilonem vocat Menardus.

e Annotatio quae clausura in hoc loco accessit? Domenecus ait ex ipso tempore ad vitam solutam adolevisse. Vel instituit aliquo vestit, et plerum Proverbia Antistitum in ostio.

g Domenecus solum pluribus diebus obsessam Carcassonam scribit, de Carcas heronia, unde factum fuerit urbi novae, fabulatur Philomena, refutatus a Catellio.

h At Domenecus vidisse Sanctum tarrim unam moveri, a Philomena descriptum, ut ex Catellio patet, qui plures vulgi Carcassonensis de ea aliaque turri fabulis perstringit. Parva de Pampelona, quam vere Carolus expugnavit, alii quoque tradere; nihil probabilius.

i Testatur Domenecus ad oram hujus stagni viculum esse, sive mapalia quidam, et Lio appellari: quosdam tamen tradere, non leonem, sed draconem a Sancto interceptum.

k Supplet qui hic desunt Domenecus. Nec mirum, si nihil adversus illum poterat indicus. Gesta hae sunt eo loco ubi nunc exiit ad ejus honorem adillata ecclesia, etc.

l Baslica legendum videtur.

m Trudit Domenecus, ejus honori videntem ecclesiam, agique quotannis ejus celebritatem atque in divino officio hanc recitari orationem. Tuorum corda fidelium Deus miserator illustra, et B. Candido precibus gloriosis fac nos prospera mundi despicere, et caelesti semper consolatione gaudere. Per Dominum. Adit videri ab hinc circiter annum 708; Emerium et aliquandiu superstitem existisse.

Alia miracula ex Domeneco.

Anno Christi MDLX, gravi ophthalmia torquebatur Marianna Valentina: argenteos S. Emerio oculos novet, si sibi prae se esse dignetur: interim sacrum in ejus sede fieri curat, atque illico omnis abstersus oculorum est dolor.

Oculorum dolore S. Emeri pulsus.

2 Sequenti anno Gaspar Oliverius difficili correptus est morbo: S. Emerio pro ejus incolunitate eadem supplicat Marianna, sacris ad ejusdem Sancti honorem procuratis, votoque nuncupato, ejus solemniter celebrande festivitatis, continuo vires redeunt infirmo. Verum cum nescio quid operis, voti inmemor, S. Emerii feris aggressa esset Marianna, Oliverius subita in valetudine in vitam discrimen perducitur: a quo mox S. Emerii ope implorata liberatur.

eger sanitus.

voti violatio punita.

DE S. GAMELBERTO PAROCHO IN BAVARIA.

SUB VIGILIA VIII AUGUSTI. XXVII JAN.

S. Gamelberti natalis.

Vita.

de ea ab A. V. in unquam scripta.

Opidum est Bavariae inferioris Michelsbuch, haud longe ab Isara annis in Danubium sese commigrantis ostio. Hic Parochum egi culturque civitatum S. Gamelbertus, sive Gamulbertus, aut Amalbertus, vel, ut Avechimus scribat, Amalbertus. Ejus natalis, ut habet MS, vita, agitur VI Kalend. Februarii, ut Wolfgangus Seledner, XVI Kal. Februarii: ut in nostro die in noster Martyrologus ejus nomen reperimus.

2 Vita S. Gamelberti, seu Gamulberti, inquit Mathias Ruderus noster tom. 2, Bavariae sanctae, habetur Ratisponae in monasterio S. Emmerami in membranis: in illo videlicet codice, ex quo desumpta fuit et descripta vita S. Severi Noricorum Apostoli et a Welsero typis tradita. Asservatur in Carthusia Coloniensi MS, calcei cujus titulus est: Antiquitates selectae de vitis Sanctorum ex MSS. Carthusiae Gemnicensis in Thuringia, opera F. Jacobi Bilgii Erfordiensis Carthusiani. Hinc nobis S. Gamelberti vitam descripsit Joannes Gamansius noster, cui sententia atque ordine rerum, non verbis, congruentem edidit ex autographo Wolfgangi Seledneri Ruderus noster.

3 Ita de S. Gamelberto, et B. Uthoni (de quibus nos III Octobris) scribit Joannes Arentanus Annalium Bavorum lib. 4. Erant duo Sacerdotes (quo tempore Tassilonem Bavariae Ducem debellavit Carolus Magnus, quod sub anno Christi 787, accidisse Annales Fuldenses testantur). Erant ergo duo Sacerdotes, Divus Amalbertus, et Uto in Boharia inferiore, ceteris pietate et eruditione antestabant. His Magnus et eorum symonistis templum magnifice construxit supra ostia Isarae, ubi rivus Metana, qui nomen monasterio facit, in Istrum fertur. Illi adhuc ibidem religioso coluntur. At quocumque tandem tempore conditum id cenobium sit, non S. Gamelberto conditum est, qui ad Danubii dextra latas perpetuo commemoratus est; sed post laqueus obtatum, Uthoni.

4 Agit de Uthoni et Mettensi monasterio Andreas Brunnerus noster Annal. Bavorum tom. 2, lib. 6, ad annum 799, ubi breviter S. Gamelberti acta, sed ex fide, commemorat.

alia ab aliis.

VITA AUCTORE ANONYMO,

Ex MS. indice Carthusiae Coloniensis transcripta a Joan. Gamansio Soc. Jesu.

PROLOGUS AUCTORIS.

Opusculum quoddam jam dudum incepturus fueram, nisi quod ingenio adhuc inulti siccitatem perfunderem; sed diutius facere non audeo dilationem, propter multorum Domino servientium, qui hanc a me postulavit petitionem. Hoc autem est ut vitam S. Gamulberti, omnium anxiorum adjutoris egregii, nimis incommode haecum latente, cunctis scire volentibus facerem scribendo patentem. Incommodum siquidem erit, si reus cum oratorem ignorabit, qui plurimum apud Judicem valebit. Veror autem aliquos lectores suam fastidio habituros utilitatem, propter meam, qui scriptor eram, vilitatem: quod tamen indecens est sapienti, ut aliquem bona, etsi non bene, loquentem dignetur oculo liventi. Quapropter eos si qui sunt, quod absit, volo commonefacere, ut non hoc intendunt tantopere, quis vel qualis compositor fuerit, quam quid et de quali composuerit. Et si quisquam me arguerit impossibilium rerum esse praesumptorem, illi meam ex cordis vena vere pando intentionem, quam habui toto hoc triennio, cum frequenti rogatu persuasus sim inchoare, sed egomet me diffiderem posse consummare. Quis, inquam, ego sum tantillus, plurimis peccatorum laqueis irretitus, nec illo sapientiae sale conditus, ut Sancti cujusquam gesta dignis scriptis valeam explicare, quae sat scio meis viribus preponderare? Viri etiam

Excusat scriptor, quod imperitus hominis suscipiat.

ab aliis omnium.

ANONYMO
EX MISS
OVIUM POSSESSOR
DARIUM CURA

etiam illustrissimi timerunt tale opus assumere sibi : et ob haud aliam rem a pluribus nostris antecessoribus haec eadem materia intacta dimissa est bacteris. Perterruit me quoque sententia veridici sermonis, quia non est speciosa laus in ore peccatoris.

2 Igitur cum haec menti jugiter inesset meditatio, subintravit alia quaedam huic contraria cogitatio : quippe illum timorem penitus esse reprobandum ; qui suaderet quippiam incipendi boni propter difficultatem evitandum ; maxime cum omnia potentis et bonae solummodo voluntatis Dei adiutorium omnibus beneficiis promptissimum sit et voluntarium. Priores autem, quod dicitur, Dei margaritam in ignorantiae sterquilinio sordentem viderunt, sed cum eam scientia emundare, atque notitia expolire voluerunt, forsitan aut aecidia aut injuria interniserunt. Quoniam, quamvis ut de buerunt, non poterunt ; debuerunt, ut poterant, Dominum in Sanctis ejus laudare. Hi cum finem vitae sibi sensissent adesse, quam tunc voluissent, hoc, aut tale quid exsurdasse ? Quomodo tu vero excusabilior eris, cum vacuis manibus Domini conspectibus apparueris ? Quid si iidem, quos praedixeras petitores, a Domino missi sunt tui studii et fraternae obedientiae exploratores ? Quocirca si quis adversarius inscientiae tibi intorserit objectionem, tu quasi clypeum objice devotionis et obedientiae protectionem. Et cujuscumque criminis obtenderit intectionem, satis congruam in praescriptis invenire valebit depulsionem.

CAPUT I.

Gesta ante sacerdotium.

Cum genus humanum, ad Dei similitudinem factum, de statim sibi tradite dignitatis cecidisset, et adveniente plenitudine temporis Deus conditor illud in gradum pristinum restituere voluisset, Verbum suum, id est, filium, quem ad omnia creanda dudum habuerat cooperatorem, communi utriusque voluntate misit in mundum ad hominis redemptionem ; ut qui per demonicam captivitatem servi peccatorum fueramus, adoptionem filiorum Dei reciperemus ; qui sicut absque carnali concupiscentia, Spiritu sancto superveniente, visceribus matris fuit ingestus, ita etc.

4 Hic itaque vir homini sanctus de Bavoria extitit orindus, de vico qui Latina interpretatione dicitur b Pagnetum, non longe a confluentia Danubii et Isarae fluviorum, de bona et nobili parentela, tempore quo jam per Teutoniam regnum florerat fides Catholica. Parentes ejus de priviis vitabant rebus, et de sufficientibus praediis, quae habebant, non voluptuosos, sed moderatos fecerunt sumptus, justis actionibus ac sanctis vitam transigentes, quae dicitur secularis. Primam igitur aetatem, quae est infantia, tam integre, tanquam innocenter Sanctus iste peregit, ut nec animae suae, nec alicui viventium voluntate sua nocuerit. Nunquam eum invasit iactantia, nunquam ineptus ludus, aut pueritiae comes petulantia, ira, et rixa, quae id aetatis homines aliquoties sine causa stimulant, ejus animam raro vel coartata intrabant. Vere juxta Apostolum malitia parvus, sensu autem fuit perfectus. Et quoniam Deus illum praecordinaverat fore vas electionis, nequivit subiei humanis affectibus pravam actionis.

5 Pater autem eum cum haeredem et filium nutrire cuperet, et, ut moris est, ad usum militiae instrueret, armigerum sibi aliquoties fecit, armaque militaria aut suspendit pueri, aut praecinxit : quae nunquam vel ad momentum poterat ei adhaerere, sed mox ut circumdata sunt a decidere. Quapropter indignatus pater et fratres, ejus hoc ignavum fieri existimantes, eum omni inhumilitate arguebant, docentes sequere, inceptum, ac fatuum : nec divina providentiam prospicebant, quae ad spiritualem militiam praelegebat eum.

6 Tandem pater harum rerum pertresis, non absque Dei nutu, posuit eum pastorem suis gregibus. Digna quippe ratione, ut cum David custos fieret ovium, qui cum Petro futurus erat pastor animarum. Ille autem qui se totum humilitati et obedientiae tradidit, arubiter implevit omne quod sibi furens pater quasi pro dedecore praecipit.

7 Accidit autem quadam die in pascuis, ut divina sopor opprimeret membra corporis : et quando post quietem exigitavit, libellum conscriptum super se positum invenit, quem assumens circumvit viros Ecclesiae doctos, petere, ut ab hac scriptura incipientes divinae legis disciplina eum curarent instruere. Hoc inceptum quoniam ab ipso Domino immissum fuerat, profecit in brevi, quantum decuit. Nae solum in eo crevit literalis doctrina, sed etiam omnium virtutum disciplina. Et quia Magistris suis recitantibus audivit, quod mors et vita in manibus linguae posita sit, prohibens linguam, ne diceret malum, et labia sua ne loquerentur dolium, non solum a sermone nocivo, sed etiam abstinuit ab omni verbo otioso. Scripturam Apostolicam quae dicit : Nolite jurare, tanta vigilantia visus est observare, ut solummodo per Est et Est, affirmationem ; et per Non et Non, omnem faceret negationem. Si cuius ex ore audivit maledictionem, vel turpem inmundumque sermonem, a tali maliloquio os suum refronare, quod corpori et sanguini Dominico deberet communicare, communit.

8 Hic et talibus intentus studiis pervenerat jam ad robur integre juventutis : cumque magis ac magis cresceret in virtutibus, quas illi quotidie superaxe rat Dominus, non plus adolevit corpore et aetate, quam justitia et omni pietate. Hoc videns diabolus totius generis humani hostis antiquus, tam invidiam esse a capitibus peccatis, condidit : et quod hunc illic deciperet, haud facile inveniebat ; quem carnalium illecebrarum dulcia omnia parvi pendere credebat. Etenim vitam iniquitatis omnino a se penitus amoverat, et vitam veritatis elegerat. Esens et potum non tantum ad carnis voluptatem, quantum ad imbecillam naturam moderatur necessitatem. Nihil quod mundanum esset appetebat, etiam si in mundo magis ex debito, quam ex voto vivebat. Unde sapientis venenosus mille artibus instructus nocendi, angustabatur, et quo se verteret, quidve inieperet nesciens, indigne tergiversabatur. Tandem alienius retractus memorabatur victorie, quoniam quondam de Protochisto fecerat per feminam, nullam personam aestimans aptiorem, per quam suae passionis dirigeret inmissionem ; mulieris ejusmodi mentem libidinosam invasit, eumque ad illicendum eum et sollicitandum incitavit. Quo famis succensa veneris, cum lentus amor percurrisset intus peccatis, sola solum Dei famulum aggreditur, cupiens illum participem facere incendii, quod patelatur, et quod usitato hominum more congruentius putetur, pudore respecto mulier impudens petere coartat. Eia, inquit, juvenum amantissime, mihi pro omnibus rebus jucundissime, diu est quod talem locum et tempus expectavi, diu quod tanto opportunitatis confirmationem desideravi : consenti modo, mihi ut cupitis complexibus fruamur, et delectabiliter nobis commisceremur. Nemo nos poterit videre, qui hoc factum valeat indicare. Ille audens inceptis et professioni suae contrariam suam conem, et subitelligens dubolicam esse legationem : Noli, ait, mulier mala persequere, quod tibi nec videri nec audiri audeo tunc. Si suggeris omnium hominum abentiam, ego vero divinam huius obsequii praesentiam, cuius ego magis pertimeo, enjubarum, quod cum tu vere creans non indiget praesentia testium. Satorum dicit : Fumus distillans libis a retris, et intidus obsequitur ejus, novis a it mo s altera qua i al ut illum, et

anata biteracum.

Iniqua custodia. Matth. 6. 33 et 37.

castitas uoluptate ab impudica nutuere

propugnata

Prov. 3.

acota

Eccl. 18. 9

quibus rationibus motus id agat.

Protogustus quilibet.

a

b X. Lambertus patria.

genus.

amici pueritiam.

c. 1. 13. 20

e. contemptum non rati

f

AVCTORE
ANONYMO,
CA. VSS.
1600.

acuta quasi gladius biceps. Quil mihi dulcedo parvis-
sini momental comparationem sempiternitormenti?

9 Mulieris tamen mirabilis cupido non potuit salu-
taribus monitis leniri, sed molliens sermones suos,
plus copit blandiri, monstrans illi in proximo stantia
arbusta, ubi perfici valeret concupiscentia ejus in-
justa. Videns ille quod nullo consilii eam curare pos-
set medicamine, timens etiam propter carnis infir-
mitatem crumam, quod offerebatur, incurrere, totis
viribus in pedes se conjecit, cursuque rapidissimo
aufugiens evasit. Igitur fortis athleta Domini, quia
victoriam adeptus est in hoc agone, sempiterni dona-
tivi a Rege colorum ditatus est remuneratione, sci-
licet ut propter hoc castitatis luelamen, usque ad
obitum vite presentis perderet d involatam virgi-
nitatem.

a *Addiderat hic Hilaryus, ut operaretur. Quo sequuntur quasi
Prologus secundus, ad ipsam historiam parcom aut nihil perti-
nencia, sine ullo detrimento historie voluntario omisi. Sequitur
ipsa historia.*

b *In Fugia nocte dicitur, sive luctiflamma Germanus. locus hic
Michaelstuch, quod Michaelis-fugum omni*

c *Solander. sed et arma militaria, quibus induebatur sorpius,
semper adhiberet. Et iudicium. An. ut Melensis curatoii Annales
docent, ex nobili stirpe oriundus, primam et florentem civitatem
Martii apud Pysium Caroli Magni patrem (quoniam Invictus)
inlustravit: mox rerum celestium amore incensus, genus militare
non desuit, sed mutavit, etc.*

d *Solander. Quo insigni reportata victoria, Deo Virginitatem
vovit.*

CAPIT. II.

Sacerdotium, virtutes.

Quoniam autem totas vires animi et corporis con-
verterat ad discendum et faciendum servitium
Domini, eodem a die quo accessit ad clericatum, sus-
cepere meruit omnes ordines Ecclesiasticos, etiam
presbyteratum. Defuncto autem ea, qui ipsum genuer-
at, patre, et divisa inter fratres, ut par fuit, here-
ditate, ecclesia simul et pagus, unde natus erat, in
partem ejus concessit, quam ipse jure sacerdoti et
spirituali patrocinio rexit omnibus diebus vite sue,
conversatus sine quereia, subiectos et animarum et
corporum defensans tutela. A die ordinationis sume
cogitans, Domini gratiam in se largiorem, adhibere
corpis sibi abstinentiam, plus quam antea solebat, rig-
orom, inde domi peragit annos quinquaginta; cum
interim nunquam cessavit carnum ullius generis
adimenta. Sufficientem habuit substantiam, sed eam
omnimedii distulit in pauperum indigentiam, esu-
rientes alebat, sitientes potabat, indies operiebat,
quia carnem suam in illis conspiciebat. Oculis fuit
cercio, et pes claudo: ostium ignis viantibus patuit,
quoniam summo hospitalitatis fuit. Infirmis et allie-
tis exhibuit omnem, quam precevaluit, curam: mor-
tuus cum omni devotione orationem impendit, et de-
bitam sepulturam.

Sacerdotium,

abstinentia,
misericordia,

b

pergruilla
Duanam

de B. 1. 6 in
prophecia,

11 b Quinquaginta vero annis, quos supra scripsi-
mus, peractis in his et talibus operibus, Romam per-
rexit causa orationis, cum omni affectu intimo de-
votionis. In qua profectione quantas preces Domino
miserit, quam acceptas benedixit, tam in eadem urbe,
quam per omnia quo attingit loca, fiderit, quis homi-
num enarrare digne vel pleniter poterit? In eodem
itineri, e dum ad quoddam diverteret hospitium, forte
offerunt ei ad baptizandum quemdam parvulum:
quem, uti semper promptus erat benefacere, fide di-
eta baptizavit, ipseque eum de fonte sancto elevans
Utanom nominavit. Et providens eum in spiritu mag-
num esse futurum et suam hereditatem post se pos-
sessorum, iudixit parentibus, ut eum sanctitatis
studio nutrent, et vitam factum ad se domum trans-
mitterent. Indicavit patriam, nominavit provinciam,
vicum et locum inter indicis patentibus premonstravit,
sique ceptum iter repetens consummavit.

12 Peracto autem, Dei gratia comitante, itinere,
regressus ad propria, auctoris propositi etiam tunc

se constrinxit regula, scilicet quoniam ceteras corpo-
ris partes jam pridem habuit compressas, hic etiam,
gressibus preffinito termini modum posuit. Et primum
summa diligentia considerans, quantum de atriis suo
sibimet esset inevitabile pro d perpetrando officio di-
vino, et corporis proprii necessitate; dehinc quatuor
cruces ligneas per totidem caeli plagas constituit,
quarum metas nunquam postea, nisi semel, prater-
gressus exiit. Hoc autem factum est solita diaboli
fraude et insidiis, ut quidam ab eo haud procul tumultu-
m concitarent, prope usque ad effusionem sangui-
nis. Ibi cum Pater sanctus, sciens Deo carius esse
discordantes pacificare, quam ab opere necessario vac-
cantem pertinaciter in proposito perseverare, arrepto
baculo, cursu percito exiens, quamvis obsistentes eos
non ante dimisit, quam pacem firmissimam inter eos
conciliavit. Et hoc fuit insigne miraculum, quod fu-
riosos et non sana mentis homines ad quietum resolu-
cere valuit animum, sed ex Domino his, qui cum illo
agunt, omnia sunt facilia, que humano modo viven-
tibus videntur impossibilia. Vere vocabantur pacifici
filii Dei, hereditate possidentes opera Domini, ipso
dicente: Qui credit in me, opera, que ego facio, et
ipse faciet. Servis etiam suis invicem litigantibus, si
non eos sedare precevaluit monitis salutaribus, vestes
suas et alias pecunias illis tribuit, aut liberos una
cum filiis esse permisit, dicens: Melius est mihi quam-
vis immeritam libertatem vobis concedere, quam in
corrigendis vobis Deum offendere. Ipse cum omnibus
pacem habuit. Insuper quosque discordantes in gra-
tiam redigere studuit.

voluntaria su-
in clusio.

studium dissi-
dentes concili-
andi.

13 Fuit autem tam sagax custos matris virtutum
humilitatis, ut omnium etiam inferiorum colloquiis
esset affabilis, et omnibus se inferiorem et vilio-
rem non solum sua lingua pronuntiaret; sed etiam intimo
cordis affectu existimaret. In vestibus etiam ejus
grandis humilitas ostendebatur: quia talibus liben-
tius utebatur, quas magis hispidas et rigidas vilius
posset emere, quam quas majori pretio deberet acqui-
rere. Patientiam autem testem humilitatis adeo ob-
servavit, ut secundum Apostolica precepta, maledi-
centi se benediceret, et injurias sibi aut rebus suis
inferentibus, premiis et donis suis beneficiaret. Pie-
tatem quoque et misericordiam non solum humanam
exhibebat naturae; sed propter Deum conditorem
omnium, que ab ipso facta est, creature: intantum
ut si aviculam aliquam nido ablata a quodlibet por-
tari conspiceret, eam pretio redimeret de captivitate,
et in nativa restitueret libertate. Servos etiam pro-
prios in cedendis et portandis lignis, aut in aliquo
gravi servitio forinsecus prohibuit laborare, dum
eolum nimia tenebatur tempestate. Quietem vero et
mansuetudinem summo diligebat, ita ut mansitare
nollet in domo propria, que magna et sumptuosa tu-
multu famulantium plena fuerat, constituens sibi
juxta ecclesiam quoddam cubiculum, in quo liberius
vacare posset ad invocandum Dominum. Ipsi soli in
eodem viliter instructus erat lectulus, in quo per no-
ctes quiescit solitarius. Et surgens intempeste noctis
silento, cum omnes illum pausare putabant, genua
flectendo, morendo et flendo Deum exauditorum in-
clamabat.

humilitas in
vestitu.

1. Cor. 4. 12.
patientia.

benignitas.

amor quietis.

docirina.

14 Mediocriter doctus erat: sed in Dominico ser-
vitio totum impendebat, quod sciebat. Annis autem
diebus Quadagesima semet dies et noctes inclusit,
nec quemquam ad se intrare permittens, nec ipse
quoquam exiens, nisi ad sacrosanctum altare, in quo
quotidie non omisit salutarem hostiam immolare.
Ipse enim a nullo laicorum videbatur, occultatus
velo, quod ante sanctuarium de more suspendebatur.
Diaconus vero, qui ad altare ministrabat, expentibus
sacramenta Domini corporis et sanguinis dabat.
Quoniamque / Parochianorum suorum confessionem
peccatorum facere voluit, hujus ipse verba ad fenestram

f

AUCTOR ANONYMVS, EV. MSS.

Quadragesimali jejuniu. g

stram g clausæ, in qua latebat, audivit, et modum pœnitentiæ indicens, Domino illum reconciliavit. His diebus inclusionis ante vespertinum tempus nunquam manducavit : et tum nihil, nisi panem atrum et sordidum, qui cibis servorum est, cum sale et aqua gustavit. Ore suo tota die psallebat et mente cum Psalmista Domino dicens: Tibi dixit cor meum, quæ sivi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram. Talem agebat vitam diebus Quadragesimæ, ut purior et sanctior appareret festi Paschalis tempore.

a *Sclender, idem per gradus singulos ascendisse ad sacerdotium scribit*

b *Inderus vultur existuisse hanc peregrinationem a S. Gamelberto initio sacerdotii susceptam. Ita enim scribit totumque se ad res divinas convertit, sacrisque initiatus, Romam profectus est.*

c *Inderus. Rediit ex itinere infantem sacro fonte, nescio quo casu, lustrare cunctus Sclender. In ingressu ultra quoddam divertisset hospitium, forte fortuito, ante potius Dei instinctu, en ejus loci Sacerdos non adisset, offerunt viro Dei infantem, etc. At Braschius a Hadero in Vita S. Uthonis citatus, hanc baptismatum scribit, Sclender ad fines Indur et Germanie. De eo plenus 3 Octob. ad vitam Uthonis.*

d *Perpetuando adscriptum erat ut marquam*

e *Fortè humanæ, inque habet Sclender.*

f *Sclender. Si quisquam ex Sacerdotibus peccatorum suorum confessionem facere voluisset, ut parochianus non Sacerdotem, sed quævis, etiam laicum, Parochi cura remissum significat.*

g *Id est, eccles. in quo debebat, alius clausa dicitur.*

CAPUT III.

Prophetia, mors, sepultura.

Prophetia domini

Quomodo vero Sanctus Domini ab annis pueritiæ per continentiam et ceteras virtutes exarserat, ut proscriptissimus, ad amorem supernæ patriæ, prophetico spiritu a Deo pronoveri meruit, ut ante obitum suum prenoscere, suisque predicere hæredem rerum suarum ipse poterit. Nempe decurso presensitæ avi curricula, cum jam carnis in occasum verge-ret, cumque familiares amici et vicini, ejus transitum appropinquare cernerent, audique ad illum convene-runt, et tali voce compellere coeperunt: Hactenus, Pater sancte, divina forebamur protectione, cum tuorum consiliorum usi fuerimus confabulatione, nul-lus nos eunterere quivit inimicus, nec ipse humani generis hostis antiquus. Jam te petere a Domino scimus militie missionem, ut illam, pro qua semper desideranti animo laborabas, in caelis accipio remunerationem. Nostras tamen antea necessitudines procurato, nobisque Pastorem idoneum providere. Omnes Ecclesiasticos viros tibi vicinos cognoscis, ideoque quis dignissimus tua hereditate sit, ipse non nescis. Nolite, ait, filii de meo discessu contristari: quia Dominus, ait, cepit, non desinet vos consolari, qui nulli jam dignatus est praemonstrare, quem hæ-redem meis rebus velit subrogare. Hoc quidem anno transacto venet, qui locum hunc post me possidere debet.

ecclesiam de successore

16 Juxta conductum viri Dei, completo anni cir-culo, venit qui promissus erat a Domino vir, quem Sanctus iste in Romana professione dudum baptiza-verat, et ad se domum, ut supra diximus, pergere jusserat. Tunc convocatis amicis et subditis, allocu-tus est eos S. Gamulbertus talibus dictis. Jam fratres et filii carissimi, acerimus promissum Domini, hunc virum procul dubio esse sciatis, quem venturum anno priori prædixeram vobis, istum dedit mihi Do-minus heredem, ipsum vult vestrum esse Pastorem. Justa quidem lege successurus est mihi, quem ego filium Christo et sanctæ Ecclesie per baptismum ge-neravi. Hunc summa diligentia observate, monitis ejus aures corporis et anime adhibete, qui vos obtu-perantes perducere valebit ad regnum, et requiem, que nullum habebit finem. His dictis omnia sua illi contradidit, omnesque, qui aderant, hujus traditi-o-nis testes adhibuit. Et non longo post tempore gravi præventus infirmitate decidit in lectum, emeritam animam post seculares agones remissurus ad Domi-

re. instituto.

felix obitus.

num. Convocans ergo Clericos humanorum excessum fecit confessionem, et sacramenti divini suscipiens communionem, ad illum hilari mente VI Kalend. Februarii ingravit, quem omni vite suæ tempore desideranter amavit.

17 Nullus hominum effari potest, quanta fuerit celestium lætitia, cum hunc in suum consortium suscepissent, nulla sordiditum spurcitia, qui et talentum sacerdotii bene dispensati summo Sacerdoti et Angelicis spiritibus retulit integrum. Homines vero, qui exequiis illius congregati aderant, fons decenter procurabant, omni religione, qua poterant, crebris gemitibus singultibus et lumine lacrymarum, Domini implorantes sibi adesse clementiam, quibus tanti tamque necessarij Patroni subtraxisset presen-tiam. Quamvis enim adjectorem in coelis esse crede-bant, corporalem tamen ejus absentiam graviter ferebant.

exequit.

18 Die autem illa, qua terre commendandum erat ejus sanctum corpusculum, fecit Dominus grando et memorabile miraculum, ut et eos, qui adeo trista-lantur, letificaret, et quanti meriti vir ille apud sa-fuerit, demonstraret. Nam tempore illo corporat tanta vis ventorum et pluviarum, ut didicerent eum sepelire plerique, qui aderant jure exequiarum. Ideo-que deder aere commotionis agebat amplitudinem insiti pro orbitate mororis. Aliqui tamen altiori consilio de homini misericordia presumentes, suisque complicitas ut idem facerent consulentes, que fa-cienda erant inchoabant, candelas accendebant, fore trumque levabant. Eadem hora quiescit pluvia, vir-tute divina interim suspensa cessavit, donec delato in ecclesiam corpore subitantis hostia pro eo a Sacer-dotibus immolaretur, et sanctum corpusculum sequil-ture traderetur. Peracta autem exequiarum officia discedunt turba, que confertim undique colluxerant omni studio, moxque tempestas tanta freno laxata rediit, quanta etiam ante sequitarum fait. Omnes hæc videntes de tanto miraculo letificati, grates immensas retulerunt magnificè Trinitati, que voluntatem timentium se facit, et deprecationem eorum exaudit.

repressi celestis umbra et venti ad tem-pus;

CAPUT IV.

Miracula post mortem.

Ecclesia autem eandem postquam sanctissimam acco-pit glebam, divinam ex integro consecuta est gratiam, scilicet sapius Angelicis visitationibus honorata, et celestis splendore luminis illustrata, aliquando quidem circa anticinium, multoties vero media nocte, et postquam ceteri quæque versum per sacellum dispositi, nulla hominum ingrediente, videbantur simul omnes accensi. Populi autem de regione circum-stantes, nullaque confidentia accessurus, presumen-tes, miri odoris fragrantiam emans habuerunt, et divinam omnipotentiam simul et elementiam, et san-ctissimi viri pietatem laudando predicaverunt.

ecclesia com-pleti luce ad-lustrata.

odore diffusa.

20 Non longa post tempore ad ostentanda servi sui merita, multa Dominus operari cepit miracula, ut videlicet morti illie lingua officium, debiles vitalem membrorum motum, et omnino infirmitatum lan-guadi reciperent sanitatis donum.

miracula ist-hic factu

21 Fuit quidam pauperrimus homo, nomine Regi-nus, rebus tenuis, et totius corporis adeo debilibus membris, ut nequam omnino progredi valeret, nisi genibus et aliis, quasi fera quadrupes, reptaret. Hic agditiis signis, que Dominus ad turbam sui fideles ministri jugiter ostendebat, qui pacto ad illum locum pertinere possent cogitabat. Novem et octiduum annis continuatum gravissima langueret infirmitate, proin-deque tanta emareuerat debilitate. Nisi igitur, quo poterat, cepit se movere, et de adjutorio divina presen-tiam, reptando obtinuit pervenire, cumque intima de-

contractus su-mmus.

ACTORIB.
ANONYMO,
EX MSS.

votione jacuit aliquantum temporis, salutem animæ et corporis jugiter exspectans, et fideliter obsecrans, apud tumulum sanctissimi Confessoris. Quadam nocte nimius horror eum tremore illum invasit, qui omnia ejus membra simul conpassavit. Recedente terrore sanus homo surrexit, quoniam debilitas omnis penitus simul accessit.

item alius.

22 Alio rursus tempore quidam ita pessime debilitatus, ut manibus tantum et brachiis in scabello nitens post se traheret corpus, velut alienum pondus, eo quod cetera membra essent immobilia, et ad usum nature inutilia. Sperans igitur sanitati restitui meritis viri sanctissimi, ad confessionem ejus properare concupivit; sed quo pacto perveniret, quidve incipe-

ret, nescivit. Homines autem qui eum sciebant, ejus fidem et voluntatem audientes, misereque passioni, quam tolerabat, condolentes, volebant eum vehiculis asportare; sed ipse maluit suo nisu, quomodo posset, iter consummare. Motu ergo solito viam ingressus, serpendo potius quam incedendo pervenit ad locum, quem sitivit ardentius. Veniens autem inapetravit a custodibus ecclesie, ut liceret sibi ad sepulchrum hominis Dei diebus ac noctibus exebias agere, si quidem Deus Sanctum suum in se voluisset mirificare, sequi pro sanitate clamantem dignaretur exaudire. Neque in ea confidentia spe frustratus inani. Quia dum aliquandiu ibi demoraretur, integræ restitutus est sanitati.

DE S. SULPITIO EP. GISLENOPLI IN HANNONIA.

XXVII JAS.

Gislenopolis oppidum est Hannonia in Belgia II ad Haynam flumen, unde nomen provincie, oppido vero a Cella S. Gisleii, nobili et antiquo monasterio, de quo plenius ad S. Gisleii vitam IX Octobris. Hic reliquia asseruntur S. Sulpitii Episcopi, cujus natalis agitur XXVII Januarii. De quo Molanus in addit. ad Ursardum: Cellensi monasterio, depositio sancti Patris Sulpitii Episcopi et Confessoris; plenius in Indiculo SS. Belgii: S. Sulpitii Episcopi et Confessoris corpus, vel corporis reliquia, habet Cella, sive S. Gisleii monasterium, quod est antiquissimum in Hannonia. Unde in Martyrologio ibidem legitur die XXVII Januarii: Deposito S. P. N. Sulpitii Episcopi et Confessoris et die XXI Julii: Cellensi monasterio, Translatio S. Sulpitii Episcopi, et S. Leocadiæ Virginis, etc. De eodem agit Galesinus, Ferrarius, Canisius, Rabanus et MS. S. Marimini ista habent hoc die: Et natiuitas S. Sulpitii Episcopi et Confessoris; quæ in de hoc scripta sunt, oportet illius venerationem late celebrem fuisse, etiam antequam in Belgiam deportarentur ejus reliquia, aut certe hæc ab aliquo postea ad Rabanum objecta; ut et verum dñm existimamus Wandelberthi Martyrologio post hæc translationem additum:

S. Sulpitii
Episcopi natalis.

Sulpitius, Balthildis et Ablegunt quoque verunt. At XXVI Januarii S. Sulpitius Episcopus Bituricensis Confessor a Beda, Notkera, MSS. memoratur, cum Pius VII Januarii, Severus XXIX ejusdem celebrat, ut suspicari sit Baiocensem fortassis hinc nostram in illis auctoribus receveri, ubi, in qua selevit, incalose expressa.

An fuerit monachus?

2 Refertur quoque S. Sulpitius in Martyrologio Beudectui ab Arnaldo Wion, Hugone Menardo, et Beudecto Bayannu, et Wion quidem Monachum hunc fuisse S. Gisleii, inquit, conjectura ducor illorum verborum Patris nostri, quo in Martyrologio illius canonici leguntur; sic enim habent: Deposito S. P. N. Sulpitii. Melius Menardus lib. I, observat. Quod si vero a Cellensibus monachis Pater appellatur, id fit quod omni locum sui corporis presentia foveat. An autem alibi fuerit monachus obscurum est. Eggit, ut infra dicitur, vitam solitariam; nam ante episcopatum, an eo legitime abdicatione in perpetuum, an solum scedendu ad tempus ad captandam tantisper quietem, an monasterii institutis antea in oratorio formatus, quo tempore, nescimus.

ibidem

An Episcopus
Baiocensis
fuerit,

3 Cuius quoque Antistes urbis extiterit, non est exploratum. Molanus in Indiculo: Alieubi legi Baiocensem fuisse Episcopum, et cum S. Leocadiæ reliquiis ex Hispanis translatum essend S. Gisleii monasterium. Baiocensem quoque Wion, Canisius, Galesinus vocant. Molanus in Natal. SS. Belgii: Fuit autem Episcopus Baiocensis in Gasconia, sive, ut literati quidam loquuntur, ad Aquas Augustas, in limite Hispaniensis; id enim constat ex sermone de translatione. Idem in Fastis Belgis scribit Miræus. At primum haud remur Aquas Augustas esse Baiocam, sed Auscitanam, sive Anxitanam urbem, vulgo Acqs; cum Baiocam alii Boio-

nam a Boils dietam velint, alii cum Massono olim Lapardam fuisse, praesidio Romano munitam. Ut sit, Sulpitium Baiocensem nunt fuisse Menardus, Saussanus, Cf. Robertus, amnes Molanum solum secuti. At Ferrarius hoc die in Nota: Alii illum Episcopum Baiocensem faciunt, (quis civitas Aquitanie est extrema in Hispania confinio) alii Episcopum Baiocensem, quod verisimilius est; nam Baiocæ civitas Episcopalis Normannie, vulgo Bayeux nominatur. Hanc verisimilitudinem ducere videtur Ferrarius, et affinitate Bayensis et Bayeux. At nobis alia ratio est, cur Ferrario subscribamus, videlicet quod in Normannia vitam solitariam egerit, (quis credat huc potissimum venturum fuisse Bayonæ Vascon?) quod repertum sit ejus corpus, ac deinde translatum ab coqui ad Montem S. Michaelis de periculo maris, littori Normannico objectum peregrinabaturo Belgio.

an potius
Baiocensis?

4 Facta est autem ex Translatio anno Christi 986, per Simonem Cellæ S. Gisleii Abbatem, cujus historiam ex veteri MS. Cellensi nobis humanissime communicavit Georgius Galopinus ejusdem cenobii Bibliothecarius. Unde refertur quod ex Molano retulimus, (quem Menardus et Saussanus secuti sunt) quodque idem scribit in Natalibus SS. Belgii. Eiusque corpus eadem occasione, et eodem tempore, quo corpus S. Leocadiæ, per Comitum Hannonie ad Belgis delatum esse putatur. Asseruntur etiam Miræus: Sunt eo translato ejus reliquia (una cum ossibus S. Leocadiæ Virginis Toletana) iis fere temporibus, ut creditur, quibus Mauri Hispaniam occuparunt. Invaserunt Hispaniam Mauri. Era 750, sive Christi anno 712; at trecentis fere post annis ablati sunt Cellam S. Sulpitii reliquia. De S. Leocadiæ agemus IX Decembris, deque ejus corpore Regi Catholico Philippo II, a Cellensibus monachis nuper redonato.

Translatio facta an. 986

non enim occupata est Hispania.

5 Celebratur anniversaria solemnitate SS. Sulpitii et Leocadiæ Translatio XXI Julii, quo die Molanus in addit. ad Ursardum: Eodem die in Cellensi monasterio Translatio S. Sulpitii Episcopi et S. Leocadiæ Virginis. Eodem tradunt Ferrarius, Canisius, et pluribus verbis Saussanus, atque de Sulpitio Wion ac Dargunus. Quo ea fuerit translatio haudquam nobis compertum est. Nam quod ad primum illam translationem attinet et Normannia Cellam, ita habet MS. Cellensis titulus: Facta est hæc corporis S. Sulpitii translatio anno MCCCLXXXVI, XII Kal. Julii, XXVII anno post mortem S. Gerardi Abbatis S. Gisleii et Bromensis, ejus neque qui Cellense monasterium aliaque plurima feliciter restauravit. Hinc refertur quod hoc XXVII die Januarii scribit Saussanus: In Hannonia, Cella S. Gisleii, susceptio S. Sulpitii Episcopi Baiocensis, seu Ruonia Lanapardensium apud Vascones in Novempopulania provincia, et Confessoris; necnon S. Leocadiæ Virginis et Martyris Toletana, cujus sacratissima pignora eo tempore quo Mauri Hispanias occuparunt, Baiocam ad servandum transvecta: inde cum prelois ejusdem S. Sulpitii exuvias, ob alias

Translatio ab an. 22 Jul.

hæc 20 Junii facta.

non 27 Janu. qui natalis est.

Ex variis, scopi item et Confessoris, qui S. Petri Vivi apud Senonas monachus, ob singularem pietatem Episcopus Aurelianensis factus, post Anselmum susceptam divini ministerii prefecturam omni solertia exequens, Clero ac populo iramaculatae vitae progressibus viam ad aeternitatem consignavit: votoque deinde ad Apostolorum limina suscepto cum Romana pergeret, Tornodori in fluvibus Lingonni morbo interceptus, vitam cum morte commutavit: imo e mortis ergastulo solutus, ad eum qui vera vita est feliciter commigravit. Sepultus fuit ibidem in caenobio S. Michaelis in monte Voluto, ubi multis miraculis, quibus clientibus suis divino munere opitulatur, magnifice enavit. *Hae Saussayus, qui Theodoricum primum epus nominis cum hoc secundo confudit: ille Auctimo II successit, postque cum Ermenthrus, Manasses, Arnulphus sederunt, deit alter hic S. Theodericus.*

et divino officio; 2 Carolus Saussayus lib. 8, *Annatum Ecclesiae Aurelianensis in Theodorico II, num. 11*: Agitur, inquit, in illo S. Michaelis caenobio festus illius dies XXVII Januarii; singulis autem tertius fertis officium Canonicum de eo celebratur extra Adventum et Quadragesimam; singulis vero diebus ad Landes, Missum, et Vesperas illi ejus honora memoria, ut a venerabilibus et religiosis monachis illic didicimus, qui et sacerum ejus caput, et ossa tanti Praeulis nobis devotionis causa ecclesiam illam visitantibus, die xi Julii anno mxxi, veneranda exhibuerunt. *Idem Saussayus in Notitia Episcoporum Aurelianensium, et Joannes Chemasserunt in corpore S. Michaelis Tornodorensi totum ejus corpus quiescere. At Cl. Robertus in Gallia Christiana ex Davidis Andry, Advocati et Procuratoris fisci Tornodorensis commentariis, Theodorici et Milonis consanguinei capsum auro, argento, gemmis ceterisque ornamentis an. 1368, sacrilega haereticorum rabie spoliatum tradit.*

reliquit. 3 *Vitam S. Theodorici datus eandem, quam ex repri codice MS. Pauli Petri Aurelianensis edidit Carolus Saussayus, amissam fuisse alia, quam hic idem praeterea conseripsit ex monumentis caenobiorum S. Michaelis Tornodorensis, et S. Petri Vivi Senonensis, et aliorum scriptis auctorum, et quibus est Helphidus monachus Floriacensis, hic in vita Roberti Regis, illius ac Theodorici pietatem hoc prosequitur eloqui: Hinc denique beatus Aurelianensem scilicet Soban, specialius dilexit Rex, quia in ea manus abiecit, et post regeneratus ex aqua et Spiritu sancto, ibi assumptionis suae in Regem solemnem utique percepit benedictionem. Bonnus etiam Theodericus ejusdem civitatis Episcopus, ejus vox laudem Bonni digne laudabiliter enectabat, volens haberi memoriam sui nominis, in monasterio sanctae Crucis jubet vas fieri ex centum solidis auri optimi, in quo conservaretur sanguis Domini nostri Jesu Christi. Junxerat se tanto Pontifici Rex mente humili, qui supero tactus amore, fecit in ipso sancto calice patrum ad confectionem in ea corpus Salvatoris mundi, ut esset et crucis arguendum in auxilium, et sancta passio vera amica carnisque redemptio. Et nonnullis interceptis. Dedit etiam huic Sancto, Amano Rex, ecclesias duas Sentilliacum et Rutinagum cum villis et omnibus, quo ad ipsas pertinent, quae praescripto regali firmavit et corroborari jussit. Promeruit autem et a Domino Theodorico venerabili Aurelianorum Episcopo altaria ipsarum ecclesiarum cum pontifice de privilegio de ipsa a sancto, quod Sancto contulit Amano et Regi inelyt, qui omni in voce exultationis semper dilexerat de corde bono. De S. Amano Aurelianensi Antistite agimus XI II Novemb.*

Vita 3 *Vitam S. Theodorici datus eandem, quam ex repri codice MS. Pauli Petri Aurelianensis edidit Carolus Saussayus, amissam fuisse alia, quam hic idem praeterea conseripsit ex monumentis caenobiorum S. Michaelis Tornodorensis, et S. Petri Vivi Senonensis, et aliorum scriptis auctorum, et quibus est Helphidus monachus Floriacensis, hic in vita Roberti Regis, illius ac Theodorici pietatem hoc prosequitur eloqui: Hinc denique beatus Aurelianensem scilicet Soban, specialius dilexit Rex, quia in ea manus abiecit, et post regeneratus ex aqua et Spiritu sancto, ibi assumptionis suae in Regem solemnem utique percepit benedictionem. Bonnus etiam Theodericus ejusdem civitatis Episcopus, ejus vox laudem Bonni digne laudabiliter enectabat, volens haberi memoriam sui nominis, in monasterio sanctae Crucis jubet vas fieri ex centum solidis auri optimi, in quo conservaretur sanguis Domini nostri Jesu Christi. Junxerat se tanto Pontifici Rex mente humili, qui supero tactus amore, fecit in ipso sancto calice patrum ad confectionem in ea corpus Salvatoris mundi, ut esset et crucis arguendum in auxilium, et sancta passio vera amica carnisque redemptio. Et nonnullis interceptis. Dedit etiam huic Sancto, Amano Rex, ecclesias duas Sentilliacum et Rutinagum cum villis et omnibus, quo ad ipsas pertinent, quae praescripto regali firmavit et corroborari jussit. Promeruit autem et a Domino Theodorico venerabili Aurelianorum Episcopo altaria ipsarum ecclesiarum cum pontifice de privilegio de ipsa a sancto, quod Sancto contulit Amano et Regi inelyt, qui omni in voce exultationis semper dilexerat de corde bono. De S. Amano Aurelianensi Antistite agimus XI II Novemb.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

scripsit monachus Antistodorensis in sua Chronologia, quam et nos ad vitam S. Saviniani XXXI Decemb. dabimus, ubi utitur inter alia: Constantia de visione perterrita, cepit a circumstantibus Clericis sollicitè perquirere, si illis in regionibus haberetur Episcopus, qui Savinianus diceretur: ex quibus unus Theodericus nomine, qui postea Aurelianis Episcopus fuit, respondit pro omnibus de hoc nescientibus, dicens: Est, Domine, in monasterio S. Petri Vivi Senonensis S. Savinianus, primus Metropolitanæ urbis Senonensis Archiepiscopus et Martyr, ejus si devota mente adieris praesentiam, id quod promisit absque dilatione noveris te consecuturam. At illa de tanti viri consilio gaudens efforta citissime una cum filio expetit S. Petri limina, et ditissime lacrymans ante corpus beati Martyris, totisque viribus se committens ejus fidei, gaudens removit ad propria, de visitatione tanti Patroni confortata, etc.

3 Prorupit denno ab inferis, Theodorici aetate, vesana Manichæorum heresis, et quosdam e Clero Aurelianensi aspersit. Contra hos coactum Concilium est Aurelic anno MXVII, ejus Actu scripto complexus est Glaber Rodolphus lib. 3, historiae cap. 8.

6 Quot annis Theodericus vixerit, quot ecclesiae Aurelianensi praefuerit, non computimus. Anno eum obisse MXXII, ita fere dubari potest ex Carolo Saussay num. 10. Sobelat, inquit, adhuc anno MXXI, Indict. IV, et Epacta IV, concurrentibus, quo anno dedit nobis Ecclesias de Gorminiano, Trigano et Noemie, ea lege, ut obitus ejus anniversarium diem celebrarem, et in Odolrico successore, num. 20, profert privilegium Ecclesiae S. Maximi Miciacensis, aeternum Aurelianis publice incarnationis Dominice MXXII, regni Roberti Regis XXVIII, et Indict. V. Et quibus, ut veritati maxime congruis, necessario consequeretur, S. Theodoricum obisse XXVII Januarii anni MXXII, qui Gallis, tum a Paschate annum aspicantibus, erit MXXI quo a Carolo Saussayo, Joanne Chemu, et Claudio Roberto signata mors Theodorici.

7 Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.

VITA

Ex MS. edita a Car. Saussayo.

Batus Theodericus indigena extitit a Briesi Castri Theodorici a Theodorico avo suo taliter nuncupati, exortus parentibus genere claris et opibus et potestate praefultus. A quibus tenere educatus, cepit in aetate primava bonae indolis praetendere argumenta; non adolescentium more lascivia dilloens, sed mature conversus, non de vestium pretiositate tumescens, aut de praeborum amplitudine, aut de nobili parentela, sed ea reputans pro nihilo, quae sciebat in nihil redigenda. Satagabatque ut quo nobilior erit in caenobio, caenobiorum haberetur in Christo. Cum enim parentes sui vellent eum doctrinis liberalibus imbui, et e contra perpendissent, quia mores soleant a convitiis formari, noluerunt eum trabere seculari magistro, ne merum saecularium depravaretur exemplo. Primum statuerunt eum in S. Petri Vivi caenobio, tunc et religiose pariter et doctrina famoso; ob id maxime quia d. Severus Senonis Archiepiscopus et e Raynardus Abbas ejusdem caenobii forent ei consanguinitate connexi. Ille ergo jurgi exercitatione proficiens,

notitia actorum et nominum SS.

haeretici repressi

Tempus mortis Theodorici.

patrocinium adversus febrim

a S. Theodorici patria, genus innocens adolescentula

b

studia in monasterio S. Petri Vivi.

d

e

1 *Qui vivens, inquit idem Saussayus num. 11, virtutibus inclaruerat, mortuus etiam miraculis innotescit. Nam puella gibbosa diu fabricitans ad beati viri sepulchrum Tornodorum venit, et Tornodoro sanata revertit. Veteranus medicus morbo febrili allictus per languorem longissimum, lectoque decubens paulum ex fonte bibit, consurgit, montem S. Michaelis ascendit, gratis Deo refuit, et sanitatem impetravit. Hinc tantum sanctitatis apud posteros memoriam est adeptus, ut omnes fabricitantes ejus tumulum accedant, plures ex sua infirmitate convalescant.*

proficiens, quidquid documenti pereceperat, mente sedula revolvebat. Se quoque prudenter agebat in omnibus, sollicite providens, ne a Fratribus, quorum intererat vitæ et ordini, posset in aliquo denotari.

2 Eo tempore regnabat in Francia f Robertus Rex, vir pietate egregius et egregie eruditus. Hic ut juvenis opinionem comperit, eum ad Curiam accessit. Quem fidelem admodum et prudentem experiens, cepit ejus uti consiliis, et jura regalia ei tradere disponenda. Defuncto interea g Arnulpho Episcopo, Cleri ac populi pari sententia Theodericus petitur, ut in Præsulem provehatur. Rex annuit quod petebant. Verum quia virtutem invidia sequitur, nec nuquam desunt bonis discrimina, affuit quidam Clericus h Odolricus nomine, quorundam manu fultus Episcopatum imprudenter ambiens, et sancti viri electioni omnimodis contradicens. Qui etiam tanta temeritate ductus est, quod cum vir Dei a i Leotherico Senonensi, h Fulberto Carnotensi, aliisque Episcopis in ecclesia Aurelianiensi sacraretur, fores ecclesiæ cum manu armata irrupit, et usque ad altare progrediens, virum Dei sub manu secretius quasi pereuntem appetit. Sed quod divinam consilium ordinat, nullatenus præsumptio humana conquassat. Divino siquidem nutu, nec sacramentum, nec eum qui sacrabatur, tremor ab incerto depulit, et quassis assultibus paulatim dimissis, adversa pars tremefacta paulatim diffugit.

3 Postquam vero in Sede Pontificali locatus est, cepit uti lanpas splendescere, et circa gregem sibi commissam miram sollicitudinem gerere, subditis et æquum exempla præmonstrans, et monita scripturarum moneans. Erat enim pauperum relevalor, repressor opprimentium, et oppressorum adiutor. Ab omni munere manus excutens, quærebatur non quod sibi utile, sed quod multis, invidie studens impendere, prout cuique noverat expellere. Accidit autem dum quodam itinere pergeret, a compluribus præfati Odolrici cum intercepti; quin mox de equo cui insidebat deiecit, humique prosternunt, lanceas et gladios vibrant, ut innocentem trucident. Sed mirum dictu, quem gladiis se putabant confidere, nullum ei vulnus vel medicum potuerunt inferre. Etenim manus inimici nocere non poterat, quem divina dextera protegobat. Tandem eum credentes prostratum, humi relinquere jacentem. Surrexit ergo vir Dei, corpore quidem prostratus illaeso, sed tamen amictu circumquaque disrupto. His ita gestis Odolricus attendens quia frustra appetebat, quem Dominus custodiret, ad eum confugit, petit veniam, impetratque petitam. Cum etiam Præsul ne videretur remissis injuriæ, i secundo post se tribuit honore potiri, ita ut post ejus decessum ipse susceperit Præsulatum.

4 Sane quia vasa figuli probat fornax, et virtus

in infirmitate perficitur, servus Dei gravi et diutina ægritudine vexabatur. Castigabat enim filium Dominus quem diligebat, ut ei vel meritum virtutis angosceret, vel culpe scrupulum, si quis inerat, tribulationum lima penitus expoliret. Frequentabat autem cenobium S. Petri Vivi, tum quia ibidem altus fuerat, tum quia sejobat locum esse sanctum, et Sanctorum pignoribus copioso refertum. Cum ergo quadam vice de more ibi venisset, et etiam confectus macie Romam proficisci disponderet, contigit dum in eadem basilica nocte quiesceret, ut audiret vocem de celo dicentem sibi: Ne timeas Theodorice, quia superna mansio te expectat, ubi Martyr S. Sebastianus gloriose triumphat. Erat autem festum B. Sebastiani. Facto itaque mane accessit Aldebertum ejusdem loci monachum religiosissimum cum quibusdam aliis, et eis quid audierat intimans, obitum suum imminere testatur, mandatque ut ibidem si citra Alpes obierit revelatur. Optabat enim sepeliri juxta venerabiles avunculos suos Sewinum Archiepiscopum, et Raynardum Abbatem.

5 Post hæc iter arripuit, et prima die in Brianonem pervenit, dehinc Ternodorum usque profectus est, ubi mox infirmitate correptus est. Et intra paucos dies, dum illic ægratans decubabat, vitam exite felici consummat, VI Kalendas Februarii, Dispositionibus suis eum referre, quo jussisset se referri, assistit Milo consanguineus ejus, præfati castri Dominus, et in ecclesia S. Michaelis Archangeli fecit eum honorifice tumulari. Cujus tumulum qui frequentant, frequenter referunt, quod implorant.

a *Oppidum est hoc tempore celebre ad præfatum Matronæ, inter Meldorum urbem et Armanum, quæcrosivo vno nobilit, vulgo Vlnstreu Terry sur Marne, en Bré*

b *Adit Sansseus ex actis S. Michaelis Tornodorenus quod cumque ei in manibus, quandoemque licuit, e peni viscerum suorum pauperibus amore Dei impertivit.*

c *Funeratum est in Semnoni vno circiter an. Chr. 307, a Theodorice. Funeratum diploma præfati Clodovici lib. 1, Monasterii tit. 3, num. 10.*

d *Conversus hic fuit HI Idus Julias an. 378. At Sansseus tunc Leothericum vno scribit, cum istis iustitias eo Theodorice. e Abbas civitas an. 378 mortuus 1013, teste Gualthoberto. f Requirit Robertus ab an. Chr. 988, ad an. 1033.*

g *Interponit Sansseus Coloniæ, de hoc scriba Reliquit in Vita Roberti Regis Terram sanctæ Græciæ, quam Eufala Episcopus pro algatocho sui Hugoni potentissimo Belvicensi dederat, Rex suo reddidit Daulno. Sed quid si ante regnum Roberti, sub quo Arnulphum se hisse constat, ea atraculo contigit, et Falco miles Arnulphum, et foete Mauensem, vidit.*

h *Succesit S. Theoderico in episcopatu.*

i *Succesit Sewino, circiter an. Chr. 1000, obiit 20 Junii 1032.*

k *F. Lancastræ Regis Roberti circiter an. 1007. Episcopus factus, mortuus 1028. Scribit S. Theodorico epi. 1, 11, qua recenset gravissimas, ut ait, curas, quibus pecunia vitio abierit cum consuetate quod deinde fecit ubi quæ objecto erat decussa an.*

l *Sansseus Tale responsum tulit. Hæc cum postea loco sui Episcopum Aurelianensem, atque jam senio eum post se loco velle eum honorare.*

m *Bracta dicitur Massona in desuptione fluminis Gallie oppidulum est prope Tigrim, inter Aurelianum et Tornodorum.*

Victor. Orosio, EA MSS. mortis ceter. Luch 27 6. 2 Car 12 0. Hæc 12 6.

culum æternæ gloriæ promittitur.

Mortuus Gualthoberto.

cleret vna vna.

Castrum Theodorice.

f Vacatur ad autum

g in Episcopum.

h

l Multi in ejus necem conspirant

omne accipit, ludi non potest

monium supplicem honorat

l

An. Com. MXXVII XXVII JAN

S Gildanni natalis.

DE S. GILDUINO CANONICO DOLENSI IN BRITANNIA.

Britanniæ Armorice urbs est Dolua: ubi S. Sampson, ut 28 Julii dicitur, Cathedralam statuit; Episcopalem an Archiepiscopalem ambigunt. Archiepiscopus ipse in insula Britannia fuisse traditur: hinc successores pullos usi, Archiepiscopi Turonensis continentis, obtinere sibi eos ut et ceteris Armorice Antistes oportere. Tandem tamen servandum Turonensem a Romano Pontifice pronuntiatum. In hac S. Sampsonis Ecclesia hodi Canonici sunt, ac Præsul electus, S. Gildwinus, ejus natalis XXVII Januarii celebratur, quo die Saussans in Martyrologio Gallicano. Apud Carnutum depositus S. Gildanni Episcopi electi Dolensis in Armorica et Calesiis, etc. Testatur quoque Bertrandus Asperatus lib. 3, hist. Britanniæ cap. 10, Gildannum Sanctum haberi.

2 Vitam S. Gildu in conscriptis monachi anonymus cenobii S. Petri in Valles, quod in vrbibus olim Car-

natensis erat, nunc in ipsa urbe, ubi mortuus est dum Romæ recitatur argutusque Gildwinus. Indicat id auctor ipse infra an. 17. Sepultus vero fuit VI Kalendas Februarii in medio ecclesiæ in tunc choro. Scripta autem videtur ea vita ante translationem, de qua mox, rum illius non meminerit. Eam Augustinus Juv-Pu in libro qui inscribitur Historia genealogica illustriam familiarum Britannia, ex MSS. Historia Britannia Petri le Baud, et antiquis monumentis ante scriptis monasterii S. Petri in Valles, vulgavit, plurimisque numeris miraculis, ut ait, que in epi scriptura, et deinceps contigerunt. Edidit eandem vitam Gallie Albertus Magnus de Morlaix in Vita SS. Britannia Armorica, sed ejus natalem refert ad 31 Januarii.

3 Sebastianus Ruallotus Historiæ Ecclesiæ Carnotensis parte 2, cap. 13, ita S. Gildwinum translationem commemorat, recensens reliquias, que asservantur

nudi hodi edita

ACI TORO ANONYMO. EX A. B. PAZ. et edito.

in monasterio S. Petri in Valle: Præterea, inquit, corpus S. Gilduini, qui Roma revertens, quo ad Gregorium VII, fuerat profectus, cum Dolensis in Britannia esset Episcopus electus, per Carnutum fines transitit, atque ad hoc S. Petri monasterium divertit, ubi morbo correptus, extinctusque est, atque in ecclesia choro sepultus: dein cum plurima patraret miracula, refossum ejus est corpus, et capsæ inclusum, agente Fulcherio Abbate, qui Sancti hujus operam contra incurabiles et gravissimos podagrae dolores erat expertus; statuitque gratitudinis ergo, ut in perpetuum quovis sabbato aditus crecum ante Sancti hujus feretrum accenderet. Eadem ex Rodhardo narrat Du-Paz.

miracula.

a b S. Gilduini patris.

patris.

d

studio.

consecratio.

sancti viti.

Johann. de beata pabre.

l

etiam de Episc. Episc. pps. invitio

tentem simul atque prævalentem, sibi unanimiter statuere rectorem. Remitti voluit electioni adolescens humillimus, sed unanimitate tam suorum quam alienorum victus, assensum præboit invitus. Si tamen (inquit) Romanæ atque Apostolicæ Sedis judicium hoc vestrum probaverit statutum.

4 Hinc factum est ut electus, electionis suæ auctores simul et testes, cum egregio comitatu, et suffragatoriis vicinorum Episcoporum litteris, Romam properarent, et ipsum electum suum ducentes Domino Papæ tunc Gregorio VII presentarent eum, et sibi Archiepiscopum consecrandum postularent. Quod ut obtinerent electi mores prolatissimos veraciter testificabantur, et commendabant, asserebantque simul necessitates Ecclesiæ suæ atque labores, quibus nullum aliud nisi per istum electum scirent conferre remedium. Et contra electus ipse, sicut prius fecerat, ætatis suæ immaturitatem coepit opponere, obsecrareque Dominum Papam, ne tantam tanti regiminis sarcinam teneret et imbecilli impo-neret ætati. Congratulatus Dominus Papa tam probatæ adolescentis humilitati, Bene, inquit, fili, bene facis, quia et sacris canonibus omnino consentaneum est, quod facis. Non ingeris te impudenter, sed prudenter quod excusandum est excusas. Unde scias quia et ætati tuæ paream libenter, et si quod aliud poteris cum comitibus tuis subveniendi laboribus et calamitatibus Ecclesiæ vestræ invenire consilium, gratissimam concedam.

5 Quod audiens optime indolis adolescens latissimus effectus est, et communicato cum comitibus suis consilio, gratissimum quidem sibi esse dixit obtinisse se a Domino Papa quod ab ipsis non potuerat impetrasse, ne scilicet imberbis adhuc atque tenerimus adolescens ad tantum Ecclesiastici regiminis promoveretur gradum; consilium vero et votum suum in eo esse, ut innum de comitibus suis Dominum h. Eventium Redonensis i. S. Melanii monasterii venerabilem Abbatem loco suo Archiepiscopum eligerent, presentarentque Domino Apostolico, et Ecclesiæ suæ consecrandum postularent. In quo cum omnes ei assensum præberent; reversus cum suo comitatu ad Domini Papæ presentiam proclarus adolescens Gilduinus, professus est cum omni humilitate, gratissimum sibi esse ipsius de sui ætate judicium, seque libentissime factam de se electionem deponere. Postulavit vero, ut profatum presentem senorem Eventium loco suo Archiepiscopum dignaretur consecrare, sique Dolensis Ecclesiæ laboribus linem vel saltem optatum necessariumque remedium accelerare.

6 Audiens hæc Dominus Papa, optimi adolescentis humilitatem, simulque erga suam Ecclesiam providentissimam benevolentiam gratantissime accepit, et pie postulationem petitionis effectum prosequente sine dilatione complevit, et electum senorem Eventium in Lateranensi ecclesia sine mora consecravit. Interfuerunt huic consecrationi omnes fere Romane Ecclesiæ Cardinales, et Episcopi et Diocesani, quorum ex parte ista sunt nomina: k Girardus Episcopus Florentinæ, etc. Adeptus itaque voti desiderium sui effectum sanctus adolescens Gilduinus, una cum suo Archiepiscopo Eventio, accepta Domini Papæ licentia et gratia l, ad Gallicanas partes reditum nacti fuerunt.

7 Qui redientes, cum jam ad Alpes appropinquarent, providentissimus adolescens Gilduinus Archiepiscopum suum taliter est allicitus. Scis, inquit, reverendissime Pater, nostra Dolensis Ecclesiæ, tuæ nunc paternitatis regimini commissa, quam sit ad regressum nostrum suspensa, quanquam ei nostra necessaria foret presentia. Unde si tunc placet paternitati, utile mihi videtur et necessarium, ut cum magore nostri comitatus parte ad desideratam et ma-

9 Papam rogari ut electionem ralam ne habeat, et obinet

h i quæ ut eligatur Eventus

qui a Papæ consecratio

k

l

ita dicitur in libro de vita

curae commissam Ecclesiam debeas quam citius poteris remeare. Nam ego in votis habeo si Deo placeat, eos inos ex materno genere propinquos, quos numquam vidi, visitare, a quibus quia non dubito me morosius detinendum, lauda et consulo ut festinatus debeas praecedere. Placuit Archiepiscopo consilium pie miserationis, et corpore non animo dulcissimum sibi dimisit comitem, et cum majore comitatus parte recessit similiter et proressit.

a Saussatus villosae marmorico.
b Idei Indaleni. Du-Puz vocat Buellanum, Rivalonem, Bualeum. Albertus Magnus, Rivalonem. Etai Castri Combari Dominus.

c Hos alii Puyset, alii Puiseaux vocant.
d Hos recenset Du-Puz Bertham nuptiam Comiti Bedouenti, Guillelmum Abbatem S. Florentii, Joannem, et alteram Gilduinum. Et Guillelmus quidem in monumentis coronat S. Florentii, qui idem vocat Du-Puz, dicitur hunc indolis adulescens, quem ebrius natalium, et religiosa inorum flagrantia ceteris instantius illustrat.

e Saussatus Johannum vocat; Albertus Johannem; Argentarus Johannem.

f Alibi Mons tumbe dicitur. Carnobum est peregrinationibus celebre, e regione litorea Abrinacini, non procul solo.

g Sedit Gregorius VII. ab anno 1073 ad 1085, cohitur 24 Maii h. Gregorius VII. in epistola ad episcopos Britanniae quae est S. lib. 4. data 5 kal. Oct. Indict. 15. Ave an. 1078. Invenitur vocat sed culpa librarii, Abbatem S. Melarii, at lib. 6. ep. 23. Evardium appellat.

i De Redonibus, S. Melanio, ejusque monasterio equum 6 Janu. Floruisse illud religiosa disciplina et sanctitate, colligitur ex Paterculo Helovae. lib. 25. cap. 89. ubi Samnitenem Clericum scribit in solati damnato adnotatum, ut si saluti suae consilium vellet in eo religionum habitum suscipere.

k Alii Gerardum vocant.
l Albertus donatus ei a Papa reliquias scribit.

CAPUT II.

Fraudes daemonis aperit.

Porro sanctus adolescens Gilduinus transiens in remeando Alpibus, quadam die cum vespertina hospitandi hora jam immineret, nec optinus ad hospitandum locus usquam pareret, tandem incumbente jam fere crepusculo ad fluvium quendam perveniens, vidensque secus litus tugurunculam quandam ad eum cum suo comitatu divertit, ibique sibi et suis corrogavit hospitium et accepit, in domo scilicet ejusdam plebei viri, soliti volentes transire fluvium navicula sua transvectare. Tum de victualibus parandis solliciti famuli cum hospite domino donus agitare et consultare coeperunt; quibus ille ait. Nescio quid vobis consilire possim; nam et locus iste victualibus est pauperrimus, et hora jam tardior ad opulentum victualibus locum (et nominavit eum) ut pote longius remotum prohibet excursum. Habeo tamen, inquit, clientem nunc cursorem velocissimum, qui vobis inde si expectare velitis citius necessaria possit devecture. Vocatus ille, et expensis traditis missus, multo quoque velocius quam credi posset cum victualibus regressus, grandi de eboritate regressio- nis miraculo omnes stupefecit. Nam locus, ut dictum est, tam longe remotior aberat, quam inde tam celerrime quaquam mortalium redire potuisset.

¶ Audita res est a S. Gilduino, et multo amplius et ipse clientem illum cepit habere suspectum. Sustinuit cum alius natus curis hand dubium quia Sanctus sanctis, donec ad perfectionem paratum vocaretur. Cumque jam praesurus sive emendatus venisset, et hymno ex more praemisso, apposita cibaria facto signo crucis benedicti a Deo et sanctificari precaretur, ita sunt in contrarium mutata cibaria, ut venenata potius cadavera quam alimenta viderentur, adeo ut ranarum, bufonum, et colubrorum pecem haberent, non alimentorum. Nam et vinum ipsum aquae fuisse simile est factum. Quae voluisset for- marum mutatio, cum et ipse Sanctus, et omnibus convivaturis tam execrabilis esset quam horribilis, tum jam suspensa, quo de velocitate curae orta fuerat, facta est certitudo, ut jam non hominem ministrum illum scirent omnes esse, sed daemonem.

¶ Protinus eum jussit vocari Sanctus, et ad se adduci, sed ille venire recusavit. Iterum atque iterum mandatus, venire noluit, irascendo et rixando, nihil sibi et illi commune esse vociferans. Tunc deum in nomine Domini nostri Jesu Christi, et in virtute sanctae obedientiae jussus venire, amplius morari non videns, deposita omni terrificae vanitate irascentis, invitum venit et trepidus. Nec mirum, si reus in suis malitiis deprehensus judicis praesentiam pertimescebat, condignam in se latari sententiam. Ecce, inquit, o crudelissime hostis et rabidissime iniuice, quid te offenderamus, ut nos occidere volens venena ista nobis pro alimentis paravisses? Quid tantum de malignissimis artibus tuis confidis, sed servos crucis Christi destruere te praesumis? Quod fatere jam cunctis audientibus et nomen fallacie tuae, et causam tam durtum in hoc loco remerationis. Tunc hostis, Fatebor, inquit, licet invitus, quoniam omnipotentis Domini Jesu Christi virtuti, quo in te test, certum habeo nihil posse celari. Nomen mihi assumpseram Beronionis, quia quasi homo inter homines accepta conversandi licentia non possem sine nomine dignosei. Causa vero assumpti corporis, vel in hoc loco diutius remorandi, intentio mihi est excedenda malignitatis meae. Oberam enim vehementer virum justum, et ejus benignitati invadebam, quod non tam caussa fueram, quam subver- di benevolentia, volentes fluvium istum transire navicula sua consueverit transvectare. Quod ex quo facere consuevit, omnino impediti malignitatem meam, quia transire volentes, sed nescientes rectam per vadam viam, nonnullos praeforcebam, quorum animabus non bene ad migrandum praeparatis plurimum necesse- bant. Propterea hoc mihi corpus assumpsi, ut illud que me huic homini servitutum, si quo forte modo insidiari possem vite illius et doli, et in eo quoniam frequentabat fluvio submergere prevalerem cum et sufficere. Et inde, ait Sanctus, nocere ei non praevalebas? Ex eo, ait daemon, quod ingrediens fluvium semper et se et totum navigium suum mihi prosum contrario crucis signo praevenerat, inde ad omnia, qua agenda incipiebat, eodem se inmensis signo insidias meas excludere. Et inde, ait Sanctus, corpus quod gestas tibi assumpisti? Ujusdem, inquit, scelerati fuit, et ejus arripueram animam, corpus mihi ad instrumentum fraudulentiarii insidiantique mearum usurpavi.

¶ Et Sanctus ad haec, Bene, inquit, quod fraudulentiarii et insidiatori te esse profiteris, quoque malignitatem tuam patefacies victoriosissime crucis Christi virtutem et civitas predicare compellor. Vere, ait daemon, hoc facio invitus, quia tibi servo crucis Christi colere nihil valeo. Ea roboratus virtute, vexilloque armatus, venena, que tibi pro alimentis paraveram, exidere praevaleisti, sicque mihi nocendi in loco isto vires et facultatem omnino auferre. Et S. Gilduinus ait. Benedictus Dominus noster Jesus Christus, ejus Crucis victoriosissimam virtutem etiam victus per eum civitas predicare cogitur iniuice. Sed jam, o cruentissima et funestissima bestia, tecum sermonem conferre datus volo. Mendax enim esse prolaris, et pater mendacii, adeo ut si quando velis nobis verum temloqueris, nunquam tamen tui fallere intendis. Corpus itaque quod fallaciarum insidiantique tuarum instrumentum assumpseris, citius jam deponere, et vade ubi jam nulli Christiano deinceps valeat nocere. Protinus hostis teterrimus horribili eius oculatu recessit, et instrumentum diabolice malitiae corpus in medio reliquit exanimis. Jussit Sanctus celerrimè offerri corpus, et humo fore ubi libet occidari.

¶ Ita innocens homo, et in ligno tatis diabolice ignarus, per sancti hominem suum Gilduinum se- gatus est ab insidiantis praedatore esse liberatum.

Auctores ANONYMUS. EX AGR. PSA.

et demonem bonosensu insinuatam cogit aperire curam fecerit.

et curam non potuerit.

unde corpus assumpserit.

cumque fugat

et curam non potuerit.

et curam non potuerit.

ALICORI
ANONYMO.
EX. ABB. PAZ
Magni via
Crucis : ma-
qua sanctitas
vultu.

Ita sane Dei filius salutis aeternae Gilduinus penes
benignum hospitem benignissimus ipse est hospita-
tus, fraudulentissimi hostis nequicia et detecta est
servi Crucis Christi meritis et effugata. O admiranda
ubique et indesinenter predicanda pietas Redemp-
toris! O semper attollenda, et semper et ubique admi-
randa sublimissima et triumphalis virtus et gloria Do-
minice Crucis, qua erucifigentesse vitas et concupis-
centis servos Christi tua munus, tua fortis et
validos semper et ubique facit Dei amicos, ut quanto
nequius, quanto crudelius adversus eos diabolica offer-
vevit insania, virtuosiores gloriosioresque per eru-
cem suam Christi Domini virtus faciat et gratia!
Reverentissimus adolescens Gilduinus crucem suam
in adolescentia sua lajulare, et Christum Dominum
sequi studuit, Crucis Christi servus probatissimus
esse claruit. Patentur haec etiam ipsi Crucis Christi
demonas inimici de se, ante illum nec celare pos-
sunt, nec manere. Bece fortitudo Christi in cornibus
crucis Christi abscondit quidem, sed in eo, quod
ante pedes et faciem ejus mors erat, manifesta ita
splendor ejus in servo suo Gilduino ut lux fuit, ante
eius presentiam nec celare prestigis potuit mors,
diabolus nec exerece. Quid minus in hoc miraculo
per merita servi sui Gilduini fecit Christus Dominus,
quam per S. Martinum a monasterio de Verbon Ab-
batem legitur olim fecisse in simili deprehensione
demonas et elligatio? Nomo et a b S. Agidio
factum in expulsiore demonis miraculum fuit huic
simile, quando Aurelianis in ecclesia sancta Crucis
demon per os de moniici a sancto sibi potuit exomni
licentiam dari?

a

b

a b S. Martini vitam dicitur 23 Oct. S. Agidii 4 Sept

CAPIT. III.

Marbus, obitus, sepultura.

u. Augustus f.
bra cor. ipi
tu

2. Co. 12. 10.

ita u. omni-
tu

etiam quati
tempore, mar-
tialis dicitur
dei

Moab. II. S.

Digressus a loco, quo tantum patriverat miracu-
lum Sanctus, cum jam flumibus territorii propinquaret
Aurelianensis, ad ostium ejus cepit pulsare Diabolum,
et visitationis suae tempus numerare. Febrilis nam-
que corporis aegritudo cepit, et inflammatus corpore,
mente fortior esse, homini quippe bonae voluntatis
corporis infirmitas non ad virtutis detrimentum valet,
sed potius ad augmentum. Quando enim infirmior,
nit Apollodis, tunc fortior sum, Itaque plures sanctus
adolescens Gilduinus, sicut et omnes Sancti, ex ero-
pore incumendo non defectum virtutum accepit, sed
profectum. Deinde Aurelianis atque Puteaci, sicut
proposuerat, et visitavit eos suos prout viduit, et
ab ipsis visitatus, per dies aliquos in eodem terri-
torio est commemoratus. Curabat simul et crescebat
tam sanctitatis ejus patri non longe ante miraculi
procedo commendata, omnemque fere ejusdem terri-
torii nobilitatem ad eum confluere faciebat. Illu-
strissime quidem propinquitate serenitas, sed nullo
amplius eximio sanctitatis claritas eum iniquaque
audita. Mirabantur omnes, et qui modestiores erant,
et congratulabantur, quod tantae nobilitatis adole-
scens et aegrotus et peregrinus, sicut de B. Martino
legitur, molli stratu suo cubo recumbens, corpus
suum duris asperisque tractare consuevisset,
quam mollius. Attendebat enim hoc quod in Evan-
gelo Veritas dicit. Qui mollihus vestiuntur, in do-
mibus Regum sunt. Et quod inde S. Gregorius dicit.
Quoniam non caelesti, sed terreno Regi militant hi,
qui corpora sua mollius tractare curant, et, quod

tanto deterius a supernorum amore disjungimur,
quanto inferius delectamur. Propterea corpus suum
exemplo Apostolico castigare studebat, et in servi-
tutem redigere, etiam aegrotus, ne a superiorum
disjungeretur amore, si inferius delectaretur.

1 Cor. 9. 27

14 Transiit aliquanto tempore, cum plurima
propinorum nobilitate Carnotum, sicut in votis ha-
bebat, vel equorum, vel quolibet alio vehiculo deve-
ctus, ecclesiam beatissimae semper Virginis Dei
a genitricis Marie oraturus intravit, et exitum suum,
quem sibi jam jamque sentiebat imminere, eidem
Dominae ac protectrici nostrae, Sanctisque, b quorum
inibi reliquiae habentur, devotissimis precibus studuit
commendare. Capsam praecipue, in qua ejusdem Do-
minae nostrae pretiosissimam subtegmen contineri
creditur, quod etiam multis saepe probatum esse
constat miraculis, saepius deosculatus, et quibus po-
tuit modis veneratus est, protectionem inde et ju-
vamen contra omnes aereas potestates sperans sibi
et implorans.

u
Reliquias b.
Virginis Car-
noli venera-
tur -
h

15 Tandem devotissimus in eadem sacratissima
ecclesia, sicut diu multumque desideraverat, oratio-
nibus expletis, inde ad hoc e S. Petri monasterium,
quod in suburbio ejusdem civitatis situm est, orandi
simul et hospitandi gratia vel deductus a caris suis,
vel delatus; et ipse devotissime intravit ecclesiam;
et Fratrum conventus eum oblectosissime suscepit.
Orabatur quotidie, et desiderabatur reparatio cor-
poris ejus. Sed piissimus Dominus Salvator noster
Christus incomparabiliter et melius providebat, ac-
celerans ei migrationem a corpore mortis, et beatam
ejus animam ad patriam quietis et lucis transferre
festinans. Inerecebat quoties febrim ardere, et ei
latus veniendi ad gaudium Domini sui dies appro-
pinquabat. Quidam advenisset, quantus eo migrante
eorum suorum dolore moror extiterit, quantumque
placatus, noverunt illi, qui praesentes sacris ejus
exequis adhaerunt.

divertit ad ve-
nobium S. Pe-
tri
c

moritur.

16 At vero cum quanto gaudio letitiae ministri
sancti Angeli in suam sanctissimam ejus animam
exceperunt consortium, nos quamvis tenebris et eodi
clausi carcere, moribundisque membris pressi, non
omnino tamen ignoramus, qui ex electis causis
suspendere attemaque novimus. Effectus divinis mi-
racula, quae ejus tumulationem et comitata sunt et
secuta. Causas vero beatissima ipsius merita dici-
mus et gloriosissima praemia. Quam vero diligenter
et honorifice curata fuerit et celebrata sanctissimi
corporis ejus sepultura, non est opus dicere verbis
quod in promptu est intueri.

Miraculis cla-
rescit :

17 Annus erat ab incarnatione Domini millesimus
septuagesimus sextus, quando Sanctus iste Gilduinus
a terrenis ad caelestia, a temporaliibus ad aeterna
credidit pervenisse, imo prodentibus miraculis ap-
probatur. Sepultus vero fuit VI Kalendis Februarii
in medio ecclesiae nostrae choro, et tanto, ut dictum
est, studio atque honorificentia humata fuerunt
ipsius sacratissima membra, ut circa ea profundior
terra loco creta fuerit non parvae amplitudinis saeva
camera. Ipsa etiam ejus membra geminis omnibus
pretiosiora eo quo vivens usus fuerat cubo, deinde
series sui ordinis sacris ornamentis, tunica scilicet
et dalmatica, extiterunt decorata.

honorifice ve-
peltur.

Magni reper-
to habetur
ejus cubitum

a De Insuper Virginitate tunica, sive induvio, Carnoli asserit
agil fove hunc ardus huius vices Carnol, parte V. cap. 7
b Enumerat has reliquias Boullardus ibidem cap. 8
c De hoc S. Petri monasterio facta superius mentio est 19 Junii
cum de S. Martino exeret sermo.

DE B. JOANNE MORINORUM EP. IN BELGIO.

AN. CER. MDCXCV. XXVII JAN.

Morini celeberrissimi Belgicæ secundæ populi, extremi hominum quibusdam Romanis scriptoribus habiti, nomen sortiti sunt vel a paludibus, quas Teutonico idiomate (quo et Gallicanas gentes antequam eas Romani subjugarent, usas constat) moer et broeck rtiannum dicimus; vel potius a mari, quod moer Britannæ, aliisque accole circa has oras quondam appellaverunt. Eorum metropolis Tarnana, sive Teruana, aut Teruana fuit, episcopatu ornata jam inde ab Honorii Augusti temporibus, ut ex veteri pronunciationum notitia constat: sed cum eo Bononiensis dem multis seculis conjunctus fuit, ut idem Morinorum esset et Bononiensium Antistes. At patrum nostrorum memoria, sub annum 1833, a Carolo V. Cesare creata funditus urbs est, ob frequentes factiones et nunquam sat tutum fidem: signata Chronographico lemma ad posteriorum memoriarum elades est: Morini DeLeti. Episcopatus in tres ditiones, Bononiensem sub Francorum ditione, Ipreensem in Flandria, Audomarensis in Artesu situm.

Tarnana Morinorum urbs.

jam crevis.

Episcopus fuit B. Joannes.

cujus memorem in Martyrologis 27 Janu.

Vitam ejus quo scripsi.

unde hic citu.

Exemplum iterum

2 Tarnanæ Episcopus fuit sub initium duodecimi seculi B. Joannes, Warnestum in Flandria natus, in monte S. Eligi apud Atrabates regularis Canonius. In anno Christi 1130, 27 Januarii excessit e vna, quo die Ferrarius in generali SS. catalogo. Tarnana in Belgio D. Joannis Episcopi. Martyrologium Gallæbelgicum: Teruana: et vicinis locis celebratur obitus B. Joannis Episcopi ejusdem loci. Malanus in Natalibus SS. Belgi: Eodem die, anno millesimo centesimo trigesimo obitus B. Joannis Episcopi Morinensis, qui 30 annis Episcopatum sanctissime rexit, iudeorum, pauperum, Ecclesiarum, bibliothecarum, et dilatabile religionis sedulus observator. Qui in libro vite numero Sanctorum pie creditur adscriptus, quamquam non sit per Romanam Ecclesiam canonizatus. Vita ejus ad D. Bertinum conscripta habetur. Hic Ipris ad S. Martinum Regulares instituit. Refert eum Mirans quoque et Beatum appellat in Fests Belgis, et in libro de Canonorum collegis cap. 125. Inter Pios solum eum censet Saussanis. Beatum indiguit Ferræus Lævus in Chronica Belgica.

3 Vitam ejus scripsit Joannes de Colle-medio, qui cum seculum amicus Canonius regularis in S. Martini Ecclesia Ipris fuisset, factus est Archidiaconus Morinensis, et XIV annis sancto Antistiti colabant, quare proficitur num. 16 nihil se scribere, nisi quod vel ipse probavit, vel quod eorum relatione certissima didicit, qui vitam ejus familiariter noverunt, veracem virorum. Scripsit autem eam non post Joannis decessum mense Hanc vitam e veteri codice D. Huberti descripsit Rosneydus. Nobis Martinus Lheremite noster, vir doctissimus una et humanissimus, Joannis Buzelin adversaria communicavit, in quibus eadem erat ab B. Joanne vita, e veteri Tarnanensi codice descripta, quam cum Rosneydiano exemplari contulimus. Collegerat idem Buzelinus ex veteris auctoribus aliisque relictis monumentis varia de rebus a Joanne preclare gestis, quæ sunt a vite auctore pretermissa. Hæc abaque infra strictam habebimus.

PROLOGUS AUCTORIS.

Salarum periti scientiarum, eorum, quos antiquitas diversis de causis habuit claros, nomina miris extulere precibus, miris exornaverunt monumentis. Alibi in nanque res gestas fusilibus quodlibet ex metalis statuis insignunt, alibi in tabulis æreis littere fulvo redimitis aure exarant, aliorum quoque multo librorum numero illustrare studerunt, aliam templis statuere; alii arenas triumphales erigere, et memorabiles vel militum labores, vel captivorum calantibus oculis in culperis armibus.

Jarvis in Tom. III

nec labori parcetes, nec sumptui, curare. His enim modis tam suo quam aliorum nomine perennem putabant memoriam posse computari. Verum quanta hæc, tanta illorum profecit ætas. Quantum ex omnibus laboribus emolumenti fructum tulere? Aedificia vero partim ab hominibus a alia videlicet non curantibus destructa, partim vero ipsa vetustate corrupte collapsa. Unde factum est, ut ipsis in sua infidelitate pereuntibus, opera quoque eorum corruptibilia nequaquam valuerint permanere. Quorum si qua manent, Ecclesiastes vana eorum conatus contemnendo derisit. Quocirca perennem eis vitam quam perennem memoriam merito consueverim conquirendam, quam Patres nostri bene operando viam triverunt. Quorum idcirco ab eorum posteris describuntur gesta, ut parentur omnibus, quo processerunt vite itinera: unde illorum non solum non spernendum, sed a Deo remunerandum non immerito judicamus laborem, qui ea scribendo non suam gloriam sed vel proximorum utilitatem, vel Dei adlectaverant honorem.

Eccl. 2

2 Estimo itaque et ego, quamlibet imperitus, et laialis incircumcisus, quoniam nec mihi, nec aliis proficere gestentibus sanctæ Matrix Ecclesie illis inutilis ero, si vitam viri venerandi, et qui merito censeatur imitandus, describendo, ad multorum profectum in medio protulerò. Quod quidem ut aggrediar opus, tum ille, quo eundem Dei servum ardentissime dilexi, suavis caritatis affectus, tum etiam nonnulli ex Fratribus importunis admodum precibus, et immeris me impulerunt hortatibus. Aiebant enim nomeni competentius hoc ingungi valere, eo quod tanto eum eo tempore moratus. Meum habita prius disceptatione, hominum existimavi parvo volutari. In ipso quasi positus limine ardiendi, hinc proprio intuitu imperitiae, illinc magnitudine territus, aliquatenus pedem retraxi.

est cunctis surtentatis

Murina pertractans necum, nec inaniter horrens Tam tenui limbo committere vela profundo.

Considerabam præterea tabem præsertim operam perito scriptori rectus injungenda; ne rerum videlicet majestatem serio inculcari obfusceret, cum eas dignitati eorum bilitatione nequaquam emittaret. Sed quoniam in hujusmodi conjectione novem jam mensibus post ejus transitum evolutis neminem eruditorem, vel quia non leuit, vel quia non libuit, ad studere cognovi e... Quod certe ideo quam maxime facio, quatenus et in presenti pro Fratrum meorum parvam desiderio, et in futuro pro labore tantillo a Deo mihi reddito perfuar premio, quod reate subsecutiva tanti merita viri cæco non sum passus obliterari silentio.

9 mensibus post ejus mortem, b

c

3 Sancti ergo et venerabilis viri Joannis Morinorum Episcopi exordium partim exolvere gesta, habitatorem ipsius invocans Spiritum sanctum, quatenus ceptis meis propatius aspirando, me faciat veraciter eloqui, quo per illum dignatus e cooperari. Expectet autem mercedem a Deo, non quatenus legendo scrutatus, sed quatenus agendo ea fuerit mutatus.

ejus vitam aribi.

a Fortis illi b Hæc tibi respondendo, vel quid quide
c Hæc quoque de ut aliqnd.

CAPUT I.

Joannis educatio, studiu.

Vir igitur Dominus Joanne intra fines Episcopatus Tarnanensis, in villa, cui a Generatione sua vocabatur, quæque b Legra dicitur nati plurimopie natus interit t, honestis secundum seculum et domum mentibus natus est. Pater est Guillelmus, mater vero Phagala nomen habuit. Annus quidem huius sed non ex bonis operum quædam fructibus tamante apparuit, ambo veri Christiani, ambo Christi devoto ad-

Joannes in Flandria non fuit pater natus

Augustin
Joss. ng
Cotta. Mead
RA. M.S.
monasteriu
venera insti
tuta

etum est ut in utraque Ecclesia Clerici B. Augustini regulam professi, hodieque spiritualiter vivant, et stipendia sanctis laboribus debita ipsius providentia, communiter percipiant. Alia subinde septem vel eo amplius monasteria diversis locis instituit, et congregationes monachorum sive Clericorum secundum regulam Apostolorum vivere proponentium per singula disposuit. Reliquos autem, qui ad regendum populum Dei per gradus Ecclesiasticos solerter invigilarent, virtutum etiam exercitiis operam darent, partim monachis, partim coequebat.

23 Meminimus quemdam iniquitatis filium, aliorum quorundam nequissimorum consiliis instigatum, diabolo vero per eos operante, vite illius insidias adquando tetendisse, et, Deo solo protectore, inimici dolos justo viro nequaquam nocuisse. Transitu enim eius per villulam quandam percognito, ut facinus perpetraret itinere praecipitato, dum praeterirentur Domini Sacerdotum, magno cum impetu accurrens, lancea transverberare nitetur, et ille, clamore post tergum audito, furentem respiciens ictum jactans ferituri, utpote capiens dissolvi et esse cum Christo, impavidus apparetur, nec a quon effugere (quonia tamen equo esset, et ille pedes) vel decipere conatur. Confestim virtute divina ea pie per carnis in aere suspenditur super caput Pontificis, et sic successu fracta nequa hinc frustratur, confusus recessit hostis. Cupis adirei abiri pcedere ipso certe sciente, et nullam omnino vim hinc expectante, nec scilicet a volente, quoniam multi vltum ire destinarent, ne hoc aliquatenus fieret propter invidiam. Verum quoniam illi patitur et pius ipse nullam tantam iniquitatis exegerit, non tamen sinit ille qui ait. Mihi vindictam, et ego retribuam. Et enim tam illum, quam canes, quos cum illo in tam gravi periculo conspicias consistit, in brevi Dominus diversis praeponens multatibus de medio tulit. Quocirca eos qui se illum quoquo modo, scilicet sive opere malo, sive lingue gloriose mentes meminerit, opere pretium arbitror breviter hic ex fraterni caritate monere, ut reatum suum in presentia domini licet non negligant puniendo diluere, ne districto exegente iudice, justis cogantur et graves in futuro poena exolvere. Porro de ipso filio alterande ce adfirmare, cum ibidem operibus in, ut apud Deum, ne apud homines quocumque gratiam emerit se. Et quia apud eum ab eodem tunc agnoscitur, et, quoniam praesentia eius cum hinc est, quo nescio pacto nunc videbatur quod de absente fama peribit, sed ita rei magnitudo hinc in magnitudinem antebat.

24 Praeterea vultu eius Ang. deus quidam honor adoraverat, et in laeone cum divinum quoddam sermo duo mitalit, et tunc quoque in reverentia oculo quodammodo induerat, ut quocumque illum intraretur, gratis illum diligeret, grati ex corde veneretur. Sane apud hanc memorie d. Paschalis in Papam, tantum obtinuerat familiaritatem, ut cum inter eam simon tempor habuerit. Hoc tunc Papae opus tempore quicquid ab illa petisset Sede, sine aliqua obtinuit difficultate. Privilegia ergo monasteriis, quae ipse fundaverat, idem Papa opus nite ventu argutus est. Qui et quia de eius bene contulit integritate et sapientia, nulla ei diversarum Ecclesiarum et personarum vice sua tractanda delegavit negotia. Aliarum Ecclesiarum suis Episcopus destitutum, aborans provincie insularum aliquas commendavit gubernanda. Habentur haec hodie quae in Ecclesia Morinensi in litteris a Sede Apostolica illi diversis temporibus directis. Ipse autem ne in huiusmodi videretur gloriam, hinc potestate (quanta in salva obedientia poterat) recensabat ut. Hinc est quod insulas illas nunquam adit. Ecclesias autem vix semel visitavit. Et de us quidem hoc plurimotuerint, et merito dici debuerint, haec paucis rememorasse sufficiat.

a Bannus hic muletam significat, quam dependere eos oportet. Bannus
rel, qui Ecclesiastica constitutione violaverit. Alius pro placito,
sive conventu ad controversias decidendas, usurpatur.
b De hac postea in Analectis agemus
c haec vindictam, rel quod simile d Paschalis II, Urbano II
successit, consecratus 14 Aug. anno 1099, obiit 18 Janu. 1148.

CAPIT. VI.

Vitae aditum discrimen; civitas discussum.

Sed occurrit quod gestis eius adhuc oporteat stylo currente allegari, et quod reverimus id ipsum, ut scribitur, ex multo jam tempore a multis desiderari. Plurimum enim ex Fratribus fuerunt, qui etiam eo vivente haec scribi voluerunt. Quum ante xv fere quae decederet annos sollicitudine pastoralis dioecesis suam ex more lustraret, contigit ut in villa, cui a Merchem vocabulum est, hospitii mansionem haberet. Erat autem seens atrium ecclesiae munific quaedam (quam castrum vel municipium dicere possumus) valde excelsa, juxta morem terrae illius, a domino ville ipsius a multis retro annis extructa. Nos namque est ditioribus quibusque regionis huius hominibus et nobilio-ribus, hinc quod maxime inimicis vacare soleant exercendis et casibus, ut ab hostibus eo modo manerent tutiores, et potentia magno vel vincant pares, vel premant inferiores, terrae aggeris quantae praevaleant celsitudinis congerere, eoque fessam quam latitudinem, multaque produm tatis altitudinem habentem circumfodere, et supremam ejusdem aggeris erigendum, vallo ex lignis ductis firmissime composito, undique viciniam circummunitur, turribusque, secundum quod possibile fuerit, per gyrum dispositis, intra vallum, domum, vel, quae omnia despiciat, arcem in medio adificare, ita videlicet in porta introitus ipsius ville non nisi per portam valeat adiri, qui ab exteriori latere fossa primam exoritur est in processu paulatim elevatus, columnisque binis et binis, vel etiam trinis altum eius per congrua spatia suffixis inmixtus, ascendendi moderamine per transversum fossae consurgit, ut supremam aggeris summum petlicem coequando oram extremi marginis ejus, et in ea parte lumen prima fronte contingat.

25 In huiusmodi ergo stylo Pontifice cum suo frequenti et reverendo constanti hospitium, quum inaget em populi turbam tunc in ecclesia, quam in atrio ejus, manu impeditur, et sacri christi-matis unctione confirmaret, ut vestimenta mutaret, eo quod committerem huiusmodi fidelium corporibus benedecere statueret, ad hospitium regre u est. Tunc ille, ut propositum perficeret opus, iterum descendente, et circa medium portae, trinita quae inque vel eo amplius pedum altitudinem habebat, certa de causa subsistente, populi in non modica cetera ante et retro, dextra laevaque circumstante, cum uno antiqui machinatio hostis invidia, pons pondere cessit, et dissipatus corruit, magnamque illorum hominum turbam cum Episcopo, quo ad iura dejicit, fragore autem ingenti a vestigio conserto, traustis, trabibusque cadutis, et rudoribus tergo cum impetu pariter et strepitu concidentibus, nebula quaedam tenebrosa ita omnem illum ruam repente circumfusit, ut quid ageretur, vix quisquam discernere potuerit. Sed clementia Dei volente adit, tenebras ne dejiceret, et servum suum cum tota illa no lit. Hinc de periculo illasum exiit. Praesentem se hinc cum in supra-gum Apostoli Pauli, et quo navians vel usque amissis, animas omnes Dei concessit, tantis salvandas. Hic vero quum tanta fuerit hominum turba, tantaque per diversa et sine ordine ruentium, figuram interra, nec homines aliquatenus lesi, nec in rebus eorum aliquid factum est damni ipse quoque hic modo vultu et hilari, aqua ei vix usque ad genua pertinente, proclat, et gratias agens Deo, fabricatori totius deli huiusmodi verbis impetravit. Diabulus

Bannus
a
Vent in M.
chem
b
post cae-
sente dice-
ntus a mure
per seroat
cum alio
multis
v. 27

Arca = 1
manilla v
rit liberata

ca

Feb. 19.
qui tam a u
a. v. v. v. v.
et. his p. v.
v.

pa
dno

1
14
p.

venerat, multa expendit. Libros optimos, ornamenta altaris, utensilia in usum plurima contulit. Fuit autem a cunabulis vite mundissime, castus, sobrius, humilis, patiens, misericors, super humanum morem innocens, liberalis, hospitalis. Et in senectute bona, plenus dierum, migravit ad Dominum, in catalogo Morinensium Episcoporum trigessimus, IV Kal. Feb. sepultus in Ecclesia sua Abbatum manibus. a

38 Eo igitur tumulto, cum immenso omnium gemitu et fletu discessum est. Publicum namque Patrem patriæ quis non lugeret? Quamquam ille certe legendus non sit, qui transitoriis æterna, corruptibilibus terrenis cœlestia, felici commercio commutavit. Nobis tamen qui doleamus imperare non possumus, qui tantum vite solatium, in hujus adhuc exilii rerumnis commemorantes, amissimus. O virum horum quidem temporum præstantissimum! stabilem in fide, longanimitatem in spe, affluentissimum in caritate, que, hinc quam maxime diebus, et in sanctis viris toto scilicet seculo frigescente refriguit, sic in eo usque in finem quotidie crescendo, in augmentum profecit. Exemplar totius religionis et speculum virtutum! Quibus illius sancto amore bonis me miserum specialiter uti Divina gratia propitia concessit; quum me licet immeritum et indignum pius ille Pater satis familiariter dilexit. Sed quomodo me a suo caritatis sinu excluderet? In quo sane, quantum in ipso erat, universos amplexans affectuosissime confoveret? Me miserum! me infelicem! qui unicum miseriarum mearum solatium, qui vite mee perhiderim gaudium. O singulare anime mee reclinatorium! Quæ mihi posthuc sine illo poterit esse lætitia? Eritne mihi ultra vel vita jucunda, aut dies ulla vel hora sine tristitia? Sed si rationem vehementis doloris admitteret, ipsa docente satis clareret, talem virum non tam lamentatione quam imitatione prosequendum. Qui dum sic coram nobis ambulavit, quod cum sequi debeamus, manifeste monstravit. Quem nisi sequi continue pro viribus ducent,.... timendum est ne in futuro examine inveniamus Judicem. Sed quid erit? Ego certe (quod sine labore non fateor) mihi conscium sum, quod præ molestissima illa, qua prece peccatorum sarcina, arduum ætuncque illius non valeo consecrari gressum. Superest tamen adhuc quod speremus: superest quod oremus, ut videlicet quod per nos non mereamur, ipsius omniumque Sanctorum patrocinantibus meritis consequamur, ipso præstante, cujus regnum et imperium permanet gloriosum in secula seculorum. Amen.

Luctus Auctoris de morte Joannis.

B. Joannis justitia.

varie donavit.

a Adhuc sequuntur in MS. Buzelini, que tamen videlicet postea adjecta, et non ab auctore hoc scripta. Tale illi themata laudat, quod nunquam ab aliquo, nec etiam ab adversario aliquo infamatum, quasi cupiditatis causa judicium vel justitiam subvertit. Quo vitio adeo caruit Ut nullum hominem illi et Simon Abbas S. Bertini de eodem ore valuisse recitari potiorum, Bannos et emendationes factoremque vix aliquando suscepit. discretus in judicis, hospitalis liberalis, pauperum recreator, se eundem Deum et secundum seculum vitam duxit honorificam cum Obardo sive Odone Cameracensi Episcopo ac plebe nulla dedidit ecclesiam S. Insule subiensis comitum, Belatoni Lambertii illius Abbatum loci adhasit. Locum qui dicitur Ogerium in Mempisso, et Egradi capellam in Furnensi pago, monasterio pro remedio anime sue tradidit. Habet etiam solenne anniversarium. Et cum Clunacensis Abbas pretextu ordinis specialiter Ecclesie S. Bertini nulli, vellet possessiones et libertates ejus monasterii sibi vendicare, et aliquoties illud annullare, quod ut prohibitis liberum invenit liberisque prius fundatum et donatum expellit a Fratribus, mandato Paschalis II. Pape suffragatur vis. Hæc alii expendunt pugnantiæ cum illis que in Iulhiethica Chartacea narratur.

DE B. JOANNIS REBUS GESTIS

Analecta ex variis auctoribus.

CAPUT I.

Varia monasteria Canonicorum regularium a Joanne fundata, ornata.

Haud alia res est, que pervide ad confirmandos in fidei orthodoxe professione mortaliu animos valeat, vel ad inflammandos studio virtutis, ac religiosorum hominum coram proposita ad imitandum vita. Hæc quippe tacitos stimulos assidue subjicit æquus divina accurantibus. Ea causa plerumque suorum salubris studiosi Antistites, jam inde ab ipsis Ecclesiis incunabulis, semper id sollicite procurarunt, ut religiosas familias vel instituerent, vel abunde necerent, vel ammoniam iis necessariam suppeditarent, vel ad recte discipline observationem exercitationemque virtutum hortarentur; quo ceterorum sibi creditorum populorum saluti certius uberiusque prodessent.

Veteri bonorum Episcoporum more.

2 Fuit B. Joannis Episcopi Morinensis hoc in genere industria non vulgaris. Testatur enim Joannes de Colle-media septem vel eo amplius monasteria diversis locis instituisse, et congregationes monachorum, sive Clericorum, secundum regulam Apostolorum vivere proponentium, per singula disposuisse, ac deinde in ejus epitaphio: Hic cum viveret, inquit, multa bona fecit. monasteria regularium Clericorum, sive monachorum, octo fundavit. Enumerat horum nonnulla Meyerus lib. 3, an. 1099. Eo adjutore, inquit, Hypra, Lolium, Eversham, Broburgus, Ghisna, et Merehem juxta Dixandam cœnobiasunt inchoata. At Chronicon Bertinense sub Lamberto Antistite conscriptum, citatione a Joanne Buzelino nostro: Donum Joannem in suum Episcopatum receperunt anno Domini MCLX, qui xxx annis episcopatum sanctissime rexit. Sex monasteria suo tempore constructa sunt de novo, scilicet in Ipra, in Loo, in Eversham, Canonicorum regularium; in Bourbureh, in Ghisna, et in Merehem monialium nigearum S. Benedicti. Hinc Ecclesia nostra S. Bertini altaria de Merehem, ex Eggafridi capella, Bas-Warneston, Haveskoreke, et alia bona huic Ecclesie fecit, de quibus suis in locis inferius dicitur. Et quamdiu vixit, huic Ecclesie beneficere non cessavit, vir justus et sanctus: et licet non sit per Romanam Ecclesiam canonizatus, cum tamen in libro vite numero Sanctorum per ordinem esse adscriptum. Parva scribit Joannes Iperma.

multa monasteria ad prece Joannis

tertuloan beneficii.

3 Eadem sex monasteria, a Joanne partim inchoata, partim absoluta, enumerat Meyerus in Chronico Belgico ad an. 1099. De singulis æque separatim; ac præmodico que Canonici regularibus condita fuerit. Hinc ad omnia pertinet quod Auctor vite illius scribit: Sane apud beate memorie Aschalem Papam tantam obtinuerat familiaritatem, ut cum inter carissimos semper haberet. Itaque toto Papatus ejus tempore, quicquid ab illa petisset Sede, sine aliqua obtinuit difficultate. Privilegia ergo monasteriis, que ipse fundaverat, idem Papa ejus interventu largitus est.

4 De Iperna monasterio ita scribit Joannes de Colle-media supra. Cum Iperna Ecclesiam liberasset, (huic nominata) et aliquanto sila tempore retinisset, regularibus eam Fratrilis donavit, et Abbate, quem supra nominavimus, (Gerardo) ordinato, perpetuo habitumque Episcopali privilegio confirmavit. Dicitur etiam Jacobus Meyerus lib. 3, an. 1101. Joannes Morinorum Episcopus vir per omnia laudabilis, Sacerdotes ambitiosos et avaros, propter eorum simoniam atque alia vitia, expulit ex oppulo Hypreni, rogatuque eorum Gerardum quendam spectate vite Sacerdotem, Divi Martini et Petri Ecclesie proposuit, qui statim extructo in pratis cœnobio sodale sibi adscripsit, qui juxta regulam Divi Augu-

Ipra Canonico regu. rec. induit

CAUSAS

stini viverent, doctrinisque Evangelicis populum imbuerent. Meminit hujus cenobii, quod Abbatiam Preposituram vocat, Jacobus Marchantius lib. 1. de script. Flandriae. Verum ea Abbatia in Cathedralium Ecclesiam anno 1361, erecta est.

Joan ante fundatum,

3 *Loane cenobium tradit Marchantius an. 1050, inchoatum, praecipue dotationis initio orto, ut ex archivis illius condidit palam est, per Philippum Ypra Burggavium, Roberto Frisia natum, ejusque filium Guillelmum Yproensem. Eadem ex Marchantio tradit Mirus lib. de Canonica regular. cap. 35. An tam adulta habuerit filios ut nepotes Robertus anno 1050, ipsi viderint, cum ejus parentes non nisi anno 1027, teste Meyer, matrimonii juncti sint; nec fuerit ipse primogenitus. Probabiliora scribit Meyerus lib. 3, ad an. 1033. Eodem anno Philippus Comes Loanus Comitatum suum attribuit monasterio D. Petri recens ibi instituto, Nam creiter annua salutis M. Thomas Presbyter Laensis, vir magne religionis, ecclesiam suam vertit in monasterium regularium, ut vocant, Camunicorum. De dotatione Philippi vide tabulas inter epistolas, ubi et historiam hujus Comitatus Roberti inventas scriptam ab quodam Germano quadringentis et amplius ab hinc annis. Hec Meyerus, quae non satis videntur probari Marchantio, scribenti nam videri Comitatus dignitatem fuisse in temporibus tam trivialem, ut oppidulo nullam habenti foris jurisdictionem, (cingitur enim a Furnensi Castellania) nullum domi amplitudinem, attribueretur: nisi ille titulus magis ad possidentium, qui ex Flandria Principibus emanabant, quam ad possessionis magnitudinem referatur. Est sane etiam una Abbas Laensis ejusdem loci Comes. Proxime tamen ab his, quae nominat Marchantius, attributa fuisse aliquae illi monasterio possessiones, quae servata a B. Carolo, et Philippo Absatis confirmata. Quod vero B. Joanni hujus quoque cenobii institutio tribuitur, verissime est etiam ad ipsa religiosa habitantia spectanda, etiam in eadem, vel ad statuta condenda, vel ad observandam quoque modo istius disciplinam, collatum ab eo operam esse.*

coronat,

6 *Idem de Eversham statui potest. Nam de eo Meyerus anno Christi 1094, non antequam Episcopus crearetur dominus, ita scribit: Inceptum et monasterium in agro Furnensi, cui nomen Eversham super fluvium Isurum juxta Stavelam, Walberto Canonico Castellorvi, ibi saltare D. Petri ad illi ipsam offerente, quod et Gerardus Episcopus Morinorum libertate donavit. Eadem habet ex Meyer Mirus lib. de Canon. regular. cap. 12, qui addit Canoniam illam ab alio Waltero appellari, aeternumque postea ad monasterium iustitiae de dotatum a Roberto Hicrsolymitano Flandria Comite, ejusque uxore Gertrude.*

et Eversham

7 *De Formesellensi Ecclesia, testatur Joannes de Calle-medio supra, illam, ut et Ypresiam, B. Joannis Episcopi studio, de manibus per isorum, simoniacae hereseos canonice judicio convictorum, ereptas: eoque illis de Ecclesia, quam per simoniam sibi comparaverant, eliminatis, vineam Domineam aliis locasse agricolis. Formesellensem autem totam ad statum regularium convertit, excepto quod illum qui prius est Prepositus extiterat, in alio loco Regularium Clericorum Abbatem constituit, et Altholdum illi Ecclesiae spectatibus religionis praefecit, et relictis eorum sua liberalitate postmodum amplavit. Id vero anno 1100, contigit, ita Meyerus lib. 4 Canonice Formesellenses institutum amplectuntur regulare primumque sibi Abbatem accipiunt Altholdum, Epus meminit et Marchantius lib. 1. Refert Andreus du Chone lib. 2, historia genealogica domus timbarensis in probatioribus, aliquot donationes factas huic cenobio a Roberto Hicrsolymitano, et Baldum Sacer.*

Formesellensi d. Canonice regularibus

8 *Chocquensis quoque Abbatia juxta Bethuniam Arthesia episcopum nata anno 1120, a Joanne erecta, ita Bachelanus. Tertio inde anno cum ammadverteret B. Joan-*

nes Chocquenses Canonicos Bethuniam juxta, non adeo recte proboque vitam agitare; hujusque Ecclesiae sacerdotia, Hugonis, Anselmi, et Balduini Ruffi, nobilium sane virorum, nutu vel libidine contra jus fasque conferri: plurimum certe pro rei gravitate inloluit: statimque consilium inuit regularibus eam Canonicis isdem ac redivis tribuendi. Et quidem adeo feliciter laboravit, ut edificato in eorum nobilium arce monasterio, saeculares Canonicos beneficiis nudaverit, ibique homines D. Augustini regulam professos constituerit, qui censibus Sacerdotum fruerentur. Habuitque postea gratum ratumque id institutum Eugenius III, Pontifex Romanus, qua ea de re sacrum diploma conscripsit. Factus est Pontifex Eugenius initio anni 1145, obiit 8 Julii 1153. Agit de Chocquensi abbata Mirus lib. de Canonica regular. cap. 58, traditque dotem ejus annexis postea Guillelmo, Balduinum, Danielem, et Robertum Bethunice Dominos.

et Chocquensem Ecclesiam,

9 *Et haec quidem regularibus Canonicis collata a Joanne beneficia, qui eorum in Monte S. Eligi formatina erat instituta, et quosdam ejusdem ordinis Abbates semper arcta familiaritate devotus habuit. Idem Aroasiensem novam ecclesiam, Canonice industria edificatam, everso ligno oratorio, cum S. Godefrido Ambianensi, permissa et rogata Lambertus Episcopus Atrebatensis, anno MCVI, IX Kal. Octob. dedecavit. Finopinum quoque una cum Urbano Episcopo Cameracensi, assentiente Tornacensi Episcopo Baldrivo, negente et sumptus praestante Ogiva Rogeri Castellini Insulensis vidua, restauravit Joannes, imposito Abbate et Canonice S. Augustini regulam professentibus. Quod pluribus commemorat Bachelanus inster Annal. Fland. lib. 5.*

Aroasiensem Ecclesiam consecravit:

Finopinum re-nubens constituit.

CAPUT II.

Beneficium Ordini Benedictino collatum.

At non fuit ita Canonice regularium ordinis aditus Joannes, ut non alios quoque complecteretur, in quibus praesertim singulare aliquid perspiceret studium virtutis. Channenses ecclae, quos optima disciplina itaque sanctimonia florere videbat, tanta fuit benevolentia, ut Lamberto Bertiniano, viri Sithensis Abbati unctior fuerit, ut juxta eorum statuta canoniam suam reformaret. Erat illi perquam familiaris Lambertus, magnus virtutis ejus admirator, auctorque dignitatis. Nam, ut scribit Meyerus lib. 3, Annal. Flandriae, cum praecante Clementia Lambertoque Abba Bertinico, Pontifex Romanus confirmavit. Et vero Channensis reformatio in S. Beveti canoniam sit introducta narrat Joannes Iperius ejusdem cenobii postea Abbas in suo Chronico: Anno MCI, Joannes Episcopus Morinensis Roman ad Papam tendit: cum quo Lambertus monaster Abbas se prodesse simulans iter arripit, et monachum, quem secum assumpsisset, sub custodia reclusit in eadem quadam Chinnacensi. Idem vero Lambertus Chinnaci remansit, professionem fecit, et eorum ordinem didicit. Tandem Episcopo Roma sine Abbate reverso, monachi nostri senol, iterum, ac tertio Abbati Lamberto mandant, ut veniat. Rediunt quidam obediunt, sed major pars obedire recusat. Tunc ipse clam vocatis Militibus suis rebelles cepit, et in diversis Ecclesiis inclusit. Regebat tunc Chinnacum vir sanctae memoriae Hugo Abbas, per ejus licentiam Lambertus de diversis Chinnacensium monasteriis religiosos viros huc adduxit, et huc ordinem introduxit anno Domini MCI. Quibus sancto et religioso viventibus, residui Sithenses, metu rigeris disciplinae, fuga lapsi per diversa sparguntur. Nec ob hoc cessavit huc ipse huius. Nam novo religionis fervore plures huc alluxerunt, ita ut in brevi plusquam centum viginti Fratres adessent. Hec Iperius

Beneficium Ordini Benedictino collatum.

Ejus consilio Abbas Sithensis

statuta benevolentia adhibuit,

introduxit in suam cenobium,

et in brevi plusquam centum viginti Fratres adessent.

deret, præfererat. At Comes reversus, ut ipse in diploma-
to, quod in Bibliotheca Cluniacensi recitat du Chesne
datum Atrebat anno 1106, Idib. Februarii, primum
immensus Hugoni gratias referens, et sacra Religioni
plurimum congaudens, communicato tandem consilio
cum venerabilibus Episcopis Lamberto Atrebatensi,
et Joanne Turuanensi, ceterisque fidelibus suis,
omnia rata habuit.

varia donat
Benedictinis

12 Idem sanctus Antistes Ecclesiam de Frevez de-
dit monasterio S. Martini de Campis, in manu Pon-
tici Cluniacensis Abbatis anno 1112, salva subjectione
et obedientia, quam predicta Ecclesia deberet
Ecclesie Turuanensi: ut fusus ipsismet Joannis
verbis refertur in eadem Cluniacensi Bibliotheca. Ad-
fuit quoque idem Joannes, cum monasterium S. Wmari
eadem Cluniacensibus Eustachius Comes Bononiarum
an. 1107, donavit, ut ex ipsius Eustachii charta
patet data an. 1107, que in eadem Bibliotheca extat.
Idem Joannes anno 1112, Prioratum S. Georgii, qui
hodieque ad veteris Hesiini vicinis ceruntur opulentis
rebus insignis, Aquissectus ascetis, ordinis S. Be-
nedicti, tribuit, et Paschalis Papa Brevis date XIII Kal.
Julii, Indict. V, anno Incarnat. Christi MCXII, eam
Joannis donationem, sive cessionem confirmavit. Unde
corrigis quod ad Chronicon Sigeberti adjectur in MS.
Aquissectensi an. 1093: Ecclesia S. Georgii Hesi-
niensis traditur Ecclesie Aquissectensi.

in abbati-
acense cano-
nium refor-
matur ultimo

13 Blandinense S. Petri in urbe Gandensi cenobium,
collapsa rursus aliqua ex parte, quam S. Gerardus Bro-
mensis restauravit, disciplina, Joannis nostri auxilio
rursus ad pristinum pietatis vigorem revocatum est. Ita
Mejerus anno 1117. Reformatum Blandinense mona-
sterium, novusque institutus Abbas Arnulphus no-
mine... Ence autem Blandini reformatores Balduinus
Princeps et mater ejus Clementia, cum Joanne
Mormorum Episcopo, ac Lamberto Abba Bertinico.
De hac reformatione meminit auctor Chronici Trudo-
vensis eodem. In illis diebus Joannes pater apud S. Petrum
Gandae Arnulphus, qui postea vivens abbatiam reddidit,
inquietatus a Fratribus, exuberabat fœnem ejus
tempore locus ille victimum et vestitum tam sanis
Fratribus quam infirmis superabundanti copia, vigo-
bantque sub eo introducta per eum religiosa Cluni-
acensis ordinis studia. Testatur Balduinus Comes in
litteris dimissionis facte monasterio Formesellensi in
manu Domini Morinensis Joannis Episcopi etc., præ-
cepisse se convenire regni sui Episcopos et Abbates,
plurimas Clericorum et laicorum nobilium personas,
ad corrigendum vel emendandum Blandinensium cono-
bii regulam, an. 1117, Indict. 10, pridie Kal. Febru.

heri. Abba-
tem consti-
tuit

14 Denique Berghen S. Wincet cenobio anno 1120,
Abbatem dedit Joannes, ita Mejerus eo anno: Pulsus
Bernes Abbas Berghen, qui Remis in cenobio
B. Neasi reliquum ætatis religiosissime transegit
Berghis per Joannem Mormorum Episcopum instituto
noxo Abba Thoma monacho Bertinico. Extitit et in
Hannensem recentem familiam ejusdem ordinis, etiam
B. Joannis benevolentia, cujus Abbas Gerardus supra
alter præcipuos ejus familiares recensetur.

Mer. cen. i. c.
quum mona-
sterium con-
stituit

15 Hæc præstita variis jure instituti a Joanne benefi-
cia, Fœnem sanctimonialibus, eandem regulam profes-
sas, cenobium in pago Merkem, sexquileua a Dirmuda
oppido distante condidit. Ejus cenobii proventus cum
omnino soluti esset disciplina, et Religio unica super-
esset, a anno Pontifici et Philippo II Rege, Ipse et
Societas Jesu collegi attributi sunt. Hujus cenobii a
Joanne conditi præter supra citatos, meminit Miræus in
Origine, orbis. Belgicæ cap. 38.

de. bur-
gum

16 Extat etiamnum alterum a S. Joanne conditum
Benedictinarum sanctimonialium cenobium, in oppido,
quod vulgo nunc Burlburgum, olim Brœueburgum dicitur,
teuta una a Gravelingno oppido.

17 Tertium Ghisnensium fuit, hoc illud esse existima-
mus, de quo Lambertus Ardensis in Ghisnensium histo-

ria cap. 18. Instauravit Enima vidua Manassis Comi-
tus apud Ghismas in propitiationem animæ suæ et
viri sui Ghisnensis Comitissæ Manassis et prædecesso-
rum successorumque suorum de relictibus mensuræ suæ,
S. Leonardi Confessoris et Episcopi ecclesiam et
cenobii claustrum: cui sanctimonialiales in Astromen-
sis Ecclesie monasterio sumptas, Deo in perpetuum
servituras adhibuit. Quibus et religiosissimam præ-
fecit Abbatissam nomine Sibyllam, vel Sibiliam, de
genere et cognatione Adela Ghisnensis quondam
Comitissæ, quam superius Christianam nuncupative
nominatam diximus, in Lotharia regione sumptam:
cumque in Ecclesiam S. Leonardi Ghisnensiam super
sanctimonialiales unper introductas, Dominica Incar-
nationis anno MCH, inthronizavit.

EX VAND.
et Ghisna,
sumptu
Enimæ Comi-
tissæ.

CAPUT III.

Auctoritas Ecclesiasticæ defensa.

Neque vero ad benefaciendum sacratis Deo hominibus
liberatur fuit Joannes, quam ad resistendum improbo-
rum comatibus fortior. Multa a Guilielmo Normanno,
post S. Carolum Flandriæ Comite, perpassi sunt Flan-
dri, Violata ab eo quoque, rescripto quodam, Ecclesiastica
auctoritas, appellati Rex Francorum, ac Remorum An-
tistes: ab his missus Joannes Insulas est, qui secundum
Ecclesiam et Canonicos illius urbis contra Conatum pro-
mouerat, ipse rem ad posterorum memoriam consignavit:

19 In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego
Joannes Dei gratia Morinorum Episcopus, Notum
fieri volo presentibus et futuris quod habetur in sub-
ditis. Cum Insulani Clerici summa Ecclesie suæ ne-
cessitate constructi, ab hospitibus Ecclesie more alio-
rum dominorum auxilium postulassent, illi vitio
avaritie obdurati, Comitum Flandriæ Guillelmu
Normannum adierunt, et ut ipso Clericis ne exige-
rent, et hospitibus ne Clericis quidquam darent, mo-
dis omnibus prohiberet, seu prece seu prelo ellice-
runt. Unde Clerici antiquam Ecclesie suæ libertatem
hærensolentia inimici posse formidantes, Francorum
Regem Ludovicum et Remorum Archiepiscopum Rai-
mundum privilegia Romane Ecclesie, et auctoritatis
Regie secum deferentes expeterunt, et ut hæc ini-
juriam ab Ecclesia depellerent imploraverunt. Qui
considerato privilegiorum tenore, factum Comitissæ de-
testari, et ut ab hoc injusto Ecclesie gravamine desi-
steret scripserunt. Unde die statuta, cum et nos
litteris Domini Archiepiscopi invitati presentes osse-
mus, causa in utroque partis presentia in medium
deducta et rationaliter ventilata, eorum Barorum
terre consensu et judicio diffinitum est, Clericos illos
idem potestatis jus super hospites suos, quod alii
Principes terre super suos habere, nec ullam eis
super hoc a quoquam Principe violentiam inferri de-
bere. Comes itaque ratione et judicio publice con-
victus, jus Ecclesie recognovit, et de transgressione,
quam fecerat, veniam postulavit et emendatione pro-
missa, per nos indulgentiam et absolutionem reatus
illius percipit. Que nimirum libertas et posterorum
memorie placuit commendari, ut si forte in posterum
talis casus emergerit, a simili excessu quolibet præ-
testas, actibus hujus preventi eos sidetato, valeat
colubere. Actum Insulæ in e respectu Ecclesie S. Pe-
tri anno Domini MCXXIII, Indict. VI, coram his
testibus: Roberto Tornacensi Archiepiscopo, et præ-
dictæ Ecclesie Præposito, Herberto Mormorum Ar-
chiducum, Abbone S. Amadi Abbate, Mainero
Canonico, Lamberto, Erenbaldo Canonico, Rodberto
Bethunensi. Ingeberti de Potingem, etc.

Ecclesia in u-
lense a Be-
thina Comiti-
bus.

Judex datus
Joannes.

statuque t-
ultem ab-
facere

20 Multo ante magnis in rebus perspecta eadem Joan-
nis nostri magnanimitas fuit, atque ab Ivone Carnuteni
Episcopo Epistola 97, commendata. Elegerant sub mi-
nistrum seculi XII Clerici Bellocœnensium in Antistitem
quendam Clericum, nomine Stephanum, ut alem Ivo
alto

IX. VARIIS.
Contra Sic-
phanum Co-
thidre bello-
rurari in-
humentem,

alia loco scribat, procul a sacris ordinibus inventum, utpote nondum Subdiaconum, hominem illitteratum, abatorum, mulierum sectatorem, publice olim de adulterio publico infamatum, et ob hoc a Domino Lugdunensi Archiepiscopo tunc temporis Sedis Apostolica Legato Ecclesie communiione privatum. Ast alii Clerici mellioris fame et consilii sanioris, praecedente consilio, consilio Papa, consilio Optimatum diocesis suae, et laude populi, Gallonem, virum vita honestam, liberalibusque studiis et Ecclesiasticis disciplinis ornatum in Episcopum sibi eligerunt. Huic, quod Ivo esset discipulus, apud eum nutritus, apud eum eruditus, a Papa electus, quod magna Regi futurus esset adversarius, Rex aperte obtrahatur, Regisque filius; Archiepiscopus Remensis, regia voluntati magis, quam sui officii minor, volebat eum consecrare. Tum Ivo Gallonia causam, imo Ecclesia fortiter ubique defendere aggressus, adiutores sibi adiecit Joannem nostrum et Lambertum Attrebatensem, cum insigni zeli ipsorum laude, ita ergo ad vos scribat: Litteras Domini Papae et vobis transmissas per confratres nostros B. Quintini Canonici credo vos accepisset: quibus et reprehensi sumus de qualicumque assensu Stephani Belvacensis Ecclesiae praeci, et praemoniti quatenus omnibus modis caveamus, ne in Ecclesiam Belvacensem irrepat persona minus apta sacris ordinibus. Quoniam igitur vestra semper consuetudo fuit lupos in ovilia Dei subintrantes perfecta odio reprobare, et eos, sicut fideles in dono Dei cunes, ubi licuit, impugnare; vestram religionem importuni et opportuni rogamus et monemus, ut quod haec tenus fecistis amore justitiae, propensius faciatis in hoc negotio ex debita obedientia. Vos itaque ut Suffraganei Remensis Ecclesiae adiuncto Metropolitanum vestram, quatenus secundum tenorem litterarum, quas Dominus Papa misit Belvacensibus, Belvacensis Ecclesiae Clericos ad faciendum canonice electionem pro officii sui debito edhortetur, quatenus ex nominine auctoritatis eius, et infirmi habeant, unde sanentur, et fortes unde solidentur. Quod si preblandiente desidia facere distulerit, aut dissimulaverit, monendus est a vobis, quatenus sui honoris et ministerium suum, ut, quod per eum faciendum est, per manus non impletur uliorum, Valete.

apud B. Joannem
impulorari
S. Ivo Carno-
lensis,

Lambertus epi-
scopus

Tornacensis
sibi Episco-
pum eligendi
Papae assen-
siente

21. Quae alia pro aliarum Ecclesiarum libertate ac pace cregit Joannes ita commemorat Buzelinus: Agebatur Christi annus post millesimum et centesimum decimum quartus, cum Paschalis secundus Romanorum Pontifex potestatem fecit Canonice Tornacensibus Episcopum sibi legendi, eoque modo Ecclesiam suam Noviomensis Episcopi iugo eximendi. Sed primum hi suffragia in aliquem conferrent, Balduino vita fineto, qui utraque moderantur Episcopatum, Noviomenses Lambertum Tornacensem Archidiaconum, tum Tornacensem quum Noviomensem Episcopum dixerit. Contra mox Tornacenses, Paschalis diplomate freti, Herbertum Morinensem Archidiaconum Pontificem suum nominant. Ac tum Joannem nostrum litterae Paschalis exhibito, quibus jubebatur Herbertum ab Tornacensibus electum ipsis tradere. Fecit is extemplo quod jubebatur. Non potuit tamen ab Radulpho Remensi Archiepiscopo impetrari, ut Herbertum bonis verbis consecraret: adeoque tum Lamberti potentia, tum Radulphi Archiepiscopi aliorumque modulationibus, perfectum est, ut totum de danda Tornacensibus Episcopo negotium ipsi Radulpho disturbatum ac componendum Pontifex Maximus committeret. Evocatus tunc Remes Episcopus noster, ibi cum ammadverteret frustra se Ludovicumque Regem pro Tornacensibus niti, libera voce pronuntiavit, in omnem fore criminis Regem, non caritibus culpa Episcopos, si Praesulis Tornacensis consecratio impediretur.

22. Haec fusius D. Martini Tornacensis Abbas Herimannus, in Chronico suo, ejus verba quaedam hic subjicere opportunum arbitror. Nec mora, inquit, legati cum litteris Papae Roma redeunt, Abbati nostro pro responso suo gratias agunt, ejusque consilio in capitulo suo unanimiter omnibus congregatis elegerunt sibi in Episcopum quemdam Morinensis Ecclesiae Archidiaconum Herbertum, litterasque Domini Papae Joanni Morinensi Episcopo deferentes eundem electum suum sibi liberum tradi potierunt et impetrarunt. Inde praefatum Archiepiscopum Remensem adeuntes, ut eum secundum Domini Papae praecipuum consecraret, exorarunt. Sed Lambertus eo preveniens, ut dicitur jam animum Archiepiscopi pecunia corruperat, adeo ut ejus consilio etiam Rex Ludovicus numeratos duos Episcopos Aurelianensem et Parisiensem pro cassanda Tornacensium electione Romam transmitteret. Clericis itaque Tornacensibus electi sui consecrationem petentibus, respondit Archiepiscopus se nec Lambertum nec Herbertum consecraturum, donec Legati Regis duo Episcopi, quos pro eodem negotio ad Papam transmitterat, Roma redirent.

Remensis dif-
fert ejus con-
secrationem,

23. Itaque utriusque electi consecratio suspensa et incerta fluctuabat, cum esse Episcopi Roma redirent, litteras Domini Papae Archiepiscopo deferunt, in quibus Papa idem negotium in manu et provisione Archiepiscopi ponebat dicens: Archiepiscopum sibi mandasse, quod si Tornacenses proprium Episcopum haberent, et Episcopalis auctoritas nimium videretur, et Noviomensis Ecclesiae nullius nequaquam Episcopo ad necessaria sibi sufficerent. His litteris susceptis sibi subditis Episcopos Archiepiscopus convocat, diemque statuit, qua Lambertum consecrare volebat. Ipso vero die Rex Ludovicus Remos adveniens, omnes Episcopos advocat, et ut diligenter de eodem negotio inter se tractarent admonet: Si enim, inquit, videritis magis ad honorem Dei et animarum salutem competere, ut Tornacensis Ecclesiae proprium Episcopum habeant, ego libenter concedo, quia nihil me in hoc perdere video, nec voluntati Dei vel salutem animarum in aliquo resistere volo. Neque volo ut aliquis per me dicat sic hominem remansisse, vel se sub mea palliatione coram Deo putet excusare. Cui Dominus Joannes Morinensis Episcopus vir religiosus respondens, Vere, inquit Domine Rex hoc dicto animam vestram liberastis. Nunc videant Domini mei Episcopi, quid agere debeant. Archiepiscopus tamen in eo quod ceperat perseverans praedictum Lambertum super utraque Ecclesiam Episcopum consecravit. Haec Herimannus, pergit Buzelinus.

et Papa per-
pram infor-
malio,

omnino elec-
tionem res-
cendit,

Joanne libere
contra senten-
tiam dicent.

24. Non multo inde spatio temporis ad Balduinum Securius Flandriae Comitem Joanni fuit addendum, ut cum Lamberto Noviomensi et Tornacensi Episcopo, aliisque viris magnis, auctor esset eidem Principi, ne ditius ad aliodium, ut vocant, quod Ecclesiae Insulensi D. Petri subtraxerat, detineret; verum, ut aequitate postulabat restitueret. Factumque tandem Insulae his impellentibus, ut Comes eo se crimine liberaret, suaque Canonice bona redderet. Quibus id a se perfectum fateretur, haec Balduinus litteras scripsit, easque Pontifex noster cum plerisque aliis sigillo suo roboravit: Ego Balduinus Dei miseratione Flandrensium Comes contra Deum et Ecclesiam B. Petri Insulensis me peccasse, et multum male egisse per Dei gratiam agnosco. Aliodium enim, quod venerabilis predecessor meus Comes Balduinus, qui eam fundavit, et in ea sepultus est ad honorem et servitium Dei et Fratrum sustentationem praedictae Ecclesiae pro remissione peccatorum suorum contulit et privilegio suo firmavit; ego peccator contra Deum et salutem anime meae injuste subtraxisse recognovi. Nunc itaque Dei miseratione respectus coram venerabilibus Tornacensium Joanne et Noviomensium

Joannes Bal-
duinum Com-
item indu-
cit, ut bona
Ecclesiae
ablata resti-
tuat

qui humiliter
sibi auct.

et Tornacensium Lamberto Episcopo me in hoc et in aliis percasse confiteor, et culpam dico, et praefatae Ecclesiae jus suum, scilicet praedictum allodium, quod est in villa Vals in territorio Aquisgrani... Et nulli omnino amplius inde Warandus ero. Precor etiam successores meos, et fideles meos, quatenus omni modo cum Dei adjutorio laborent, ut Ecclesia illa jus suum et allodium quietum et liberum rehaereat. Ego vero Karolus consanguineus et successor Comitis Balduini in praesentia ipsius id ipsum pro justitia recognosco, concedo, et confirmo. S. Joannis Morinensis Episcopi, S. Lamberti Noviomensis et Tornacensis Episcopi, S. Clementiae Comitissae, S. Alardi Pincernae, S. Balduini Gandensis.

CAPUT IV.

Aliae Ecclesiasticae functiones.

Non persequimur Acta publica quamprimum, quibus vel subscripsit vel interfuit Joannes. Paucula tamen rerum ab eo gesturarum capita subijcere visum est. Ac primum, consecrationi S. Godefridi Ambianensis Episcopi interfuit; ita in hujus vita S. Novemb. apud Survium lib. 1, cap. 32. Postquam Manasses Remorum Archiepiscopus domum rediit. Proceres Ambiani Novigentum veniunt, Godefridum peramanter Remos perducunt. Magnus eo totius regionis Episcoporum fit concursus, in quibus erant etiam Lambertus Atrabatensis et Joannes Morinensis Antistites, sapientia et eruditione insignes, religione et sanctitate celebres, sponsae Christi bases et firmitermentum, B. Godefrido praeter ceteris addicti.

26 Hoc viventi unico impensum a Joanne obsequium, mortuo, quod sequitur ex Bucelini Annalium lib. 5. Currente, inquit, anno post millesimum et centesimum duodecimo, naturae debitum persolvit Baldericus Noviomensis et Tornacensis Episcopus, morbo subditus Tarsanne Ultimum ei officium exhibuit

Joannes Morinensis Pontifex, corpus ejus intra templi roaxini chorum terre mandando.

27 S. Hunfridi, ex Prumiensi monacho Bertiniensis Abbatis indeque Tarnacensis Episcopi, corpus ab eodem B. Joanne translatum; ita vetus codex Ecclesiae Morinensis a Bucelino citatus: Iste Joannes sanctus et primus, vir certe magne auctoritatis, transtulit et recondidit corpus S. Hunfridi sub altari B. Mariae anno mcviii. Idib. Aprilis. De eadem translatione sic scribit Jacobus Mejerus ad annum MCVIII. Translatum eodem anno corpus Divi Hunfridi Episcopi Idibus Aprilis ab Joanne Episcopo Morinorum. At de Hunfrido plenius agemus VIII Martii.

28 Plures ecclesias dedicavit B. Joannes. De Arcaensi dictum supra. De Dunensi testatur Mejerus an. MCVII. Ligerius anachorita in littore Furaensi, loco solitario et arenoso vitam duxit aprime sanctam. Convenerunt ad eum in eandem solitudinem viri aliquot religiosi, sanctitatis ipsius fama exciti, quibus viginti per annos pie ac sancte praefuit, constructa cella, quam Episcopus Morinorum Joannes in honorem Virginis Matris dedicavit. Tale Dunensi cenobio longe omnium celeberrimo exordium fuit, qui Guilelmus Normannus et Theodoricus Elsatius Comites primi omnium fundos aliquot ac possessiones assignaverunt.

29 Videtur Joanni nostro Carolus Comes sanctissimus arcem fuisse amicum demeritus, cujus armis ab iniqua Advocati Tarnacensis oppressionem liberatus, testante Mejero ad an. 1119. Bononiensem, inquit, depopulatis exustisque ejus finibus, ceterosque omnes, arma ponere compulsi; eversa Eustathii Advocati arce, quam novam Tarnanne adversus Ecclesiam libertatem eduxerat. Et rursus an. 1122. Arcem Eustathii Tarnacensis Advocati Tarnanne extractam Carolus Princeps evertit, Ecclesiamque, ut supra memoravimus, tyrannide liberavit. Ut non miram sit Joannem postea unctorem Waltero extitisse ut Cardis rite necisque historiam conscriberet, quam 2 Martii dabimus.

EX VASIBUS.

transfert corpus S. Hunfridi:

dedicat sacellum Dunense

innotuit a S. Carolo Comite.

Joannes S. Godefridi consecrationem interest

Baldricum Episcopo sepelit

XXVIII JANUARI.

SANCTI QUI V KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. Thyrsus,
 - S. Leonis,
 - S. Callinicus
- } Martyres in Asia.
- alii xv,
- S. Charis, Martyr.
 - S. Leonides, Martyr Antinoi in Thebaide.
 - S. Amilianus Episcopus,
 - S. Hilarius monachus,
 - S. Hermippus,
 - S. Dionysius,
 - S. Flavianus, Urbis Praefectus, Martyr.
 - S. Valerius, Episcopus Casaraugustanus, Confessor.
- Sancti Martyres Alexandrini sub Constantio.
- S. Palladius, Eremita, in Syria.

- S. Irmandus, in agro Juliacensi.
- S. Cyrillus, Patriarcha Alexandrinus.
- S. Joannes, Abbas Reomacensis in Gallia.
- S. Jacobus, Eremita, in Syria.
- S. Carolus Magnus Imperator, Aquisgrani in Gallia Belgica.
- S. Speus, Confessor, ibidem.
- B. Richardus, sive Richardus, Abbas Valcellensis, in Belgio.
- S. Julianus, Episcopus Conchensis in Hispania.
- B. Margarita Hungarica, Virgo, Ordinis Praedical.
- B. Manfredus, Eremita in Gallia Cisalpina.
- Gentilis, vidua, Ravennae in Italia.

PRETERMISSI ET IN ALIOS DIES RELECTI.

- S. Paulus I, Eremita cultus hoc die in Ecclesia Casuolensi, ut ex Bremaria patet. Vitam dedimus x Januarii.
 - S. Venerandus Episcopus Arvernensis. Ferrar. De egyptus open xviii Januarii.
 - S. Aelas Martyr in Thebaide, Martyrologium Gallo-Belgicum. De ea supra egimus xxiii Januarii.
 - S. Joannes Eleemosynarius in veteri Missali Mediolanensi hoc die cultus. Vitam dedimus xxiii Januarii.
 - S. Paula Romana a quibusdam Ecclesis hoc die cultur, ut patet ex officio Ebovensi. De ea egimus xxxi Januarii.
 - S. Juliani Episcopus Comanenensis. Usuardus, atque Cultus a quibusdam Ecclesis hoc die, ut patet ex Brevario Nonnetensi. Vitam dedimus xxvii Janu.
 - S. Aelis, Virgo Martyr, secundo cultus hoc die in Romano utriusque plurimus in Ecclesiis, non tam vita sancto Octaviani, quam ob memoriam apparitionis, quo parentibus ad summa sepulchrum exultantibus, cum gloriam revelavit.
 - S. Concorium, } Martyr in Africa, recensentur
 - S. Victor, } hoc die in Galesia, Canisii, Car-
 - S. Felix, } thus, Coloni et Molano in prima
 - S. Marina, } edita Ferrario et obit in tres
- postremi hiedum, in quo eos hoc die non reperimus. Referuntur et in MS Martyr S. Hieronymi, ad Vita S. Perpetua. MS Douglense pro Concoriano Messorianum habet, atque adjungit his verbis: Messariani et aliorum xxx, Victoris, Festi, Perpetuae, Marinae, Agnatae, Felicitae, Messoriani, Vm contrarii, Cuthi, et aliorum xxxv, Victoris, Papeae, Conmii, Secundi, Infirmi sacerdotis. Sed cum pluribus his cognominis XXVII Januarii et XXI atque alibi, recensentur et alia cultibus sint, ne adem portassent, consulto ab his hic commemorandis abstinemus.
- S. Quinefillus, } Martyr. MS Martyrol mona-
 - S. Pabianus, } stery S. Martini Tornaci. Duo po-
 - S. Bafivus, } steriorum referuntur quoque in MS
 - S. Julinus, } Lathensi. Idem videtur esse, de
- quibus actum xxviii Junii.
- Sanctae duae Martyres, mater et filia, hoc die celebrantur a Graecis in Menara, gladio interemptae. Partisus ubi die, et suis insinuat quibusdam, occurrunt.
- S. Flavianus Episcopus, } Martyr in Antiochia. Ge-
 - S. Diodatus, } lesim Ferrar. Glor.
 - S. Pelagius, } Florid. } Scribit Galesium, sub Ju-
- liano papes, et obique Graecorum tabulis, in quibus eorum nomina non reperimus.
- S. Joannes Chrysostomus hoc die celebratur in Ferrario. Anteaq. in, ut patet ex Brevario

- Arwaldi duo fratres ac Martyres in Vecta insula, referuntur hoc die a Ferrario et Martyrologio Anglicano. Sed non apparet ex Beda lib. 4, cap. 16, quo ratione Martyres possunt appellari, cum a Ceadwalla tyranno morti adjudicati, licet viventes, ethnice tamen, eo permittente instructi fidei mysteris ac tandem occisi sint. Non est tamen dubitandum quin stolis albis, vivens in conjugio Agni ablutis, amitti, transierint ad ejusdem Agni nuptus nobilissimam juvenem. In novo Martyrologio Anglicano referuntur XXI Augusti.
- Turpimus, sive Tulpinus, aut Tilpinus, Remensis Archiepiscopus, refertur hoc die et Sanctus appellatur a Galesiis, et Constantino Glamo. At neque colitur, vetera praefatus Antistes, neque hoc die obit, sed 2 Septembris, ut patet ex Epitaphio apud Phloardum lib. 2, hist. Remens. cap. 17.
- Dunstanus Abba. Secutus, memoratur ut Sanctus a Ferrario hoc die: rursusque ab eo, Cameraco, Martyrologio Anglicano XVIII Junii. In novo Martyrol Anglicano penitus amittitur.
- S. Ranaldus, Epi eoque et Confessor Novocomi. Galesimus, ex MS. ut ait, et Breviario Ecclesie Novocomenis. Refert cum quoque Ferrarius, citat que tabulis Episcoporum Comanenium, et Benedictino Joanni de eodem Episcopo Abbt tamen non eod. officio Ecclesiastico, licet Galesimus tabulas Ecclesie Comensis citet. Franciscus Bullarimus lib. de Episcopis Comensibus, eoque quidem laudibus cum presepater, non tamen Sanctum vel appellat ipse, vel haberi a suis curibus non ut
- Boso, monachus Claravallensis, S. Bernardi discipulus. Chrysostomus Henricus, in Menologio Cisterciensis.
- Nicodorus de Orbita civitatis Miorum laicus, Casaraugusta anno 1257 vel 1259 obire traditur, quoque illius XIX annis, et ad eum repertum. Im-Giorgio 3 par. 1. ven. 2, testatur etiam non incorruptum perierunt. Marcella lib. 17, cap. 9, et Marcus Chysipp. necis par. 2, lib. 2, cap. 22, tradidit illud in thesa. in usum supra altare custodiri, et oblique a huiusmodi non Divorum reliqua, res ab eo. His etiam recensentur. Mercurio episcopo quoque W. de. 2, in 1259, § 11, et Menestrius. In quo Beda in reliquit.
- Angelus de Camesi, Ordinis Minorum laicus, ut scribit Gregorius 2, par. 1. S. Hieronymi, comen 16, Casaraugusta, quod Abbatum non plurimum est, mortuus, sed ex episcopo, quae sibi in matrice ejusdem oppidi ecclesia fiebant, firmum ferretur, appropinquanti, a gravi, quo liberabat, languore ex tempore liberavit.

ravit. Quapropter et in posterum ut Sanctus, ve-
reque Beatus, haberi cœpit, (nec abs re quidem,
cum plura ab eo temporis miracula ediderit) et
eodem in loco humatus, nunquam a secularibus,
ut ad Fratres apponeretur, impetrari valuit. *Refer-
tur hoc die a Monasterio.*

Virgo quedam anonyma, anno 1340, Colonia hoc die
piissime obiit, annos natu 77. Ea libroni scripsit Bel-
gico idiomate, cui nomen Margarita Evangelica;
aliisque inscriptum Templum animarum : utram-
que edidit, priorem etiam Latine vertit Nicolaus
Eschius, sanctissimæ vitæ Sacerdos, Petri Camisii
nostri, aliorumque præstantium virorum magister,
illustre illius Virginis elogium scribit in præfat.
Margarite, editione Antverpiensi 1542, cupis hæc
summa : In vobis parentum semper habitasse ; a
prima ætate in studio pietatis et castitatis constantem
fuisse ; pugnata, vigilans, usqueque penitentem dedidit ;
multis demonum tentationibus exercitam, contemptu
et ludibris probatam, internis conflictibus exagitatum,
mitem ac benignam erga omnes ; multas cæcitates exper-
tata ; solium quotidie sacram Eucharistiam percipere.
idque divino munere, id unicum in votis habuisse, ut
Deo placeret. Ejus meminit, ex litteris Georgii Gar-
nereviti Carthusiani, vir venerabilis Josephus Gel-
dulphus Kichelius, in appendice Notarii ad vitam
S. Begge § 58, vocatque Virginem admirabilem ;
licet, non recte, superstitem fuisse dicat anno 1345
Erit fortassis cum Divina humilis ejusmodi plures
illustres animas, miraculis cultusque publico honorabat,
ad plurimum adificationem.

Jacobus Ordinis Minorum laicus, Catalogione in Si-
cilia oriundus, tot post mortem miraculis claruit,
teste Gonzaga 2, par. prævic. Siciliæ, convers. 7, ut
Syracusanus Episcopus ea authentice per publi-
cum Notarium excepta, libelloque commissa, in
Episcopale Syracusanorum archiepiscopum inferri ; atque
ejus corpus ex communi sarcophago exhumatum,

quod integrum adhuc atque omnino incorruptum
perseverat, honestissimo loco recondi, curavit.
Referitur hoc die a Monasterio, ac Beatus appellatur.

S. Arnulphus Martyr, Cisionii in Belgio. *Galesin.
Ferrar. Saussains. Nos* XXIX Janu.

Carolus Abbas Villariensis in Belgio. *Kalendar. Cister-
ciense, Dirone editum. Vitam dabimus* XXIX Janu.

S. Hippolytus Martyr Antiochiæ. *Galesinus, Ferrar-
ius. Nos* XXX Janu.

S. Elsmes Presbyter et Confessor, Burgis in Hi-
spania. *Ferrarius. Nos* XXX Janu.

S. Ephrem Syrus. *Meneæ Græcorum, Menologium,
Galeam. Hunc colunt Latini* 1 Febru.

S. Abetrudis Virgo, Abbattissa Malbodiensis in Bel-
gio. *MS. Florar. Nos* XXV Febru.

Sexulphus primus Abbas Medelhamstedensis, sive Pe-
troburgensis in Anglia, dein Liechfeldiensis Episco-
pus, hoc die ab Hugone Menardo refertur, et Beatus
appellatur, in novo Martyrologio Anglicano Sanctus
in veteri XXVII Februarii ponitur :

S. Philémon, } Martyres in Thebaide. *Martyrol.*
S. Apollonius } Gallo-belgic. *Nos* VII Martii.
et socii,

S. Beatus Helvetiorum Apostolus. *David Camera-
rius. Nos* IX Martii.

S. Julianus Sabas. *Galesinus, et Martyrol. Germanic.
De eo agemus* XVIII Octob.

SS. Ursula et sociarum Virginum Translatio, inscri-
pta est auctario Carthus. Colon. ad Usuardum, Phi-
rurum, *Martyrol. Colonien. et Germanic. De ea
agemus* XXI Octob.

S. Flavianus Martyr, pater sanctarum Virginum Do-
metrie et Bithiane, moritus S. Hadrusi, refertur
hoc die a Ferrario in Catalogo SS. Italiæ : in Mar-
tyrol. Romano *XXII Decemb.*

S. Indes, } Martyres Niroquellie. *Galesin. et Ma-
S. Bonne } lan. Nos cum Martyrol. Romano
et socii, }* XXVIII Decemb.

DE SANCTIS MARTYRIBUS

THYRSO, LEUCIO, CALLINICO, ET ALIIS XV IN ASIA.

§ I. Horum Martyrum patria, locus martyrii.
peruluaris singularum cultus.

Diversis locis et diebus gloriosi hi Martyres pro
Christo occubuerunt. Par tamen omnium con-
stantia fuit : uno omnes Decem persecutionis
turbæ oppressi sunt : et fortassis, ut *Meta-
phrastes* scripsit, non eos omnes tulit inelyta regio Bi-
thynorum, in qua eum essent elari et genero-gloria,
multo magis induerunt sibi parare splendorem ex
pietate. Hæc tamen infra in soloboribus Actis non le-
guntur : e quibus Thyrsium, quod de ejus genere curiose
inquirat *Præses*, externum potius fuisse non improbabili-
ter congerere licet. Civem hunc Toletanum in Hispania
faciunt *Sido Rex Uesti et Asinurum* in epistola ad
Cyrillam Archiepiscopam Toletanum, et *Lautprandus*
in Chronico num. 128, de quibus infra, ac *Johannes*
Archipresbyter S. Juste, qui cum Toletum urbem Al-
fonsus VI, Castellæ et Legionis Rex de Mauritæ cepit,
traditur a fuisse. Hæc aut : S. Thyrsus civis Toletanus,
catholicumens Toletæ egreditur, in urbe Apollonia
Græciæ sub Decio Bibe illustre testimonium dat.
Eadem repetit num. 397. ENIM Tunc sanctus vir
Thyrsus sub Paulat. vel Paulat. Presule Toletano
Catechizatus, An Catechizatus fuerit quæritur in
fra ad § 4 Paulatum ab ann. Christi 245, ad 286,
Episcopatus obtinuisse et *Dixi Christianic. Francicus*
*Berarius a tan. Ch. 286, numero 2, conat r folem sa-
cere; illudque acriter contendi Thyrsium fuisse civem*

Toletanum, quem tamen origine potius Græcum, seu
Bithynum, faciunt *Franciscus Pisan. lib. 3, hist. Toletana*
cap. 3, verum ei Acta sola Metaphraste lecta videntur.
non cetera.

2 Hæc de solo natali, non de palæstra multiphæti
martyrii. Primus certaminis locus fuit Casarum Bithy-
niæ urbs ad Propontidem maritima, quæ, ut ubi alibi
ejusdem nominis distinguetur, Smyralli seu Smyr-
diana appellatur, de qua *Ptolemæus lib. 5, Geographia*
cap. 1, et tabula 4, Asia. In hac capite plerumque pulnam
martyrii obtinuit S. Leucius, qui nomen in variis co-
dicibus Lucius, Leontius, Leontius, Leucius, Lenti-
cus, Leucius, Leucius, et Solencius appellatur. An
peculiariter veneratione usquam colitur, scorsim a ceteris,
nequam reperimus, nisi hæc ait, de quo *Ferrarius in Cata-
logo SS. Italiæ XIX Janu. ita scribit : S. Leucii*
Martyris memoria Tuderti per vetusta est, non in
suntano urbs Tudertina fastigio templum suo nomini
dicatum, cum convulso Fratrum Praleditorum, in
quo corpore illius pie asservabatur, magnamque he-
bet apud civitatem venerationem, exitus e ferunt
Cujus reliquæ, ad exigentiam rediite, in novum
dieti ordini monasterium, cui S. Marti titulus est,
transiit, singulis annis in Dominica in Abbas u-
bentur apponit extractæ, populo Tudertino mon-
strantur. Cujus sancti Martyris memoriam quasi ex-
tinctam renovavit, et in Kalendrium Tudertine
Ecclesiæ, qua cum ceteris eius urbis Patronis, An-
gelus Cæsius Episcopus adscripsit. Ceterum gesta
hujus Martyrii, ubi cum tempore et genere marty-

Sanctus
XXVIII Jan.

Ubi
SS. Bithyni

Ubi
Thyrsus Toletanus fuit.

EX VARIIS.

an ullus?

Callenicus passus Apollonia Phrygiae.

Thyrsus multa alibi passus.

in ceteris Mithra.

et ceteri

rii, injuria temporum disporiere. Celebratur quidem S. Leucii memoria, unaque Thyrsi et Callinici in pluribus et vetustissimis Martyrologiis XVIII et XX Januarii, ut mos dicitur, quibus diebus apud Tudertinos alia festiuitate impeditis potuit S. Leucius ab iis XIX peragi. Ejus tamen non meminit Joannes Baptista Possevinus in libro de Sanctis Tudertinis, ipseque Ferrarius in Topographia Martyrologii et posterius edito generali Sanctorum Catalogo. Atque, ut ubi fuerit Leucius aliquis, potuit is patri Tudertinus, aut alio ex opulo Umbriae, isthic vel ubi in Italia certamine perfunctus fuisse.

3 Alterum Martyribus stadium fuit Apollonia, urbs Phrygiae majoris mediterranea, ad Rhynadacum amnem, ut patet e Ptolemaeo lib. 5, cap. 1, paucis a praedicta Coesarea leucis distata; a Juliana supra Apollonia Graeciae, a variis Martyrologis Apollonia in Graecia appellata, ut fere alibi memoria Asiae urbes ab aliis scriptoribus. Quo non animalveram Ferrarius in Topographia Apolloniam urbem Macedoniae statuit. In illa Phrygia Apollonia capite plezus est S. Callenicus, qui perperam in MSS. et ceteris exemplaribus Gallenicus, Galenicus, Calenicus, Calonicus, Galenicus, Gallenicus, Callenicus, Galenicus, Galanicus, etc. scriptus reperitur. Cum eo quindocim socii a sacerdote idolorum simul ad Christi sacra conversi, et capite plezi referuntur in secundis Actis num 47.

4 Apolloniae quoque occubuit S. Thyrsus in tertiis Actis, ac Metaphraste traditur; imo omnium isthic consignatur nomine in plurimis Martyrologis, eiusque optime nota, et hinc inde Actis omnibus, de Thyrso quidem minus ad mirum dici; nam isthic, atque antea Coesarea, Apollonia, et forte Nicomedia diversa tormenta divina virtute superavit, verum tandem Mileti, urbe Coeae maritima, postremam lauram tulit. Id accuratè docent Acta, praesertim primi ex MS. Vetseri, capite ultimo; quibus consentiunt antiqua Martyrologia MSS. Latine et Turcicae S. Martii XXV Januarii, quo in iis Thyrsus aeternam memoratur. In civitate Mileto, inquam, passio S. Thyrsi, qui passus est sub Caesario, Silviano, et Plaudo Praeconsulibus in civitate Coesarea addit Turcicae: Hic enim primum jussus est extenu ad pennis extendi, ut dissiparentur membra ejus. Sed extenu diruptis, vas quoddam jussum est impleri aqua, in quod Martyr deorsum suspensus, empatoque morsus incellaretur. Vaso autem virtute Domini dissipato, his in carcere recluditur, et ad audientiam reseratur. Postmodum vero costiculis flagellatus, bestias tenditur: unde illisus exiens; jussus est flori locellis, in quo missus, medius secaretur: sed illis deficientibus, qui cum secare debuerunt, cum H. Thyrsus de locello exiret, divino nutu valentibus ejus locello adhaesit. Quod ille cognoscens, iterum se in eo locavit, tauteoque passionis suae terminum fecit.

5 Celebrè admodum officio colitur eodem die, ut tradit Franciscus Pisa loco citato, seu potius, ut alii, praedic, ut est XXV Januarii in Breviario Maurabum, quo die refertur quoque in Martyrol. Romano his verbis: Item sanctorum Martyrum Thyrsi et Proiecti; ad quem diem inter Praeemissos dicitur Proiectum (cujus in illo Gothico Breviario nulla fit mentio) esse Avinionensem, de quo epimus XXI Januarii, Thyrsum vero hunc, de quo hic est sermo; maxime quod Baronus addit in Notationibus agi de his pluribus in Breviario Toletano S. Isidori, ubi etiam sacer hymnus habetur, quo Thyrsi egregia facta scribuntur. At Franciscus Baronus commentario in Decti Chronicon ad an. Ch. 286, n. 2, in pae moct, Rasmus lapsum esse, dum credidit hymnum Breviarii Gothici S. Isidori agere de Thyrsi et Proiecto, cum manifestum sit de Thyrso, Leucio, et Callinico agere. Apsum hymnum infra dabimus.

6 In similem errorem iniegit Ferrarius in generah

Catalogo Sanctorum XXV Januarii. Lemovicis, inquit, S. Thyrsii Martyris. In Notationibus citat Kalendar. et monum. Ecclesiae Lemovicensis, in quibus, inquit, sub Decio Imperatore in Africa, in urbe Caesarea, passus traditur, in ergastulo inclusus, a quo eductus ab Angelo, ad Episcopum qui illum baptizaret ductus et reductus est, et serra dissectus martyrium consummavit. Quae prorsus in hunc Thyrsum quadrant, qui Caesaree in Bithynia, non in Africa, martyrium aspiciunt. Deinde in Breviaria Lemovicensi, anno Christi 1626, auctoritate Raymundi de la Martonie ejusdem Ecclesiae Episcopi edito, colitur S. Thyrsus officio novem lectionum non XXX, sed hoc XXVIII Januarii, quo die Saussnius in Martyrologio Gallicano: Lemovicis commemoratio S. Thyrsii Martyris, qui cum aliis sancte religionis assertoribus Apolloniae dire exercitatus, pro fidei Christianae professione in agone extremo voce eublesti ad aeterna tabernacula vocatus est, etc. Idem Saussnius alium Thyrsium arbitratus proferri a Ferrario, XXX Januarii in Supplemento ita scribit: In Aquitania natalis S. Thyrsii Martyris, qui in Africa sub Decio Imperatore, quod Christianos mores spiraret, in ergastulum conjectus est: e quo per Angelum eductus deductusque ad Episcopum ut baptizaretur, suscepto lavacro salutari in carcere pugnatum pro fide reductus est. Itaque vocatus ad tribunal, cum multis terribilimentis a praefato divina, quam cognoverat, gratia, non posset coerceri; multis impetibus tormentis, in quibus semper extitit ineluctabilis; demum serra, ut quondam Esaias dissectus, nobile martyrium consummavit (huc usque ex Ferrario amplificata tantum ejus phras) cujus pignora in Galliam Aquitanicam delata, ejus ibi clarum nomen ac agone ediderunt. Ea videlicet ipsa sunt pignora, quae ad Lemovicium urbem deportata his verbis tradiderat. Cujus aliquot pignora ex Oriente in Galliam advecta, Lemovicisque reposita, memoria ejus illud et clarum et earam apud majores reddiderunt. Prorsus fuit ut in Africa passus Thyrsus crederetur, quod in Actis ex MS. Ripatorii dicitur Comburentis Praeses ex genere Claudii provinciae Africae; et in Actis ex MS. Vetseri Bandis genere Afer. Hic postremum Praeses ubi Paulus, Plaudus, Bausus, et Bandus appellatur, at Combrieus, Combritus, Cymbritus et Brieus. In Silviani nomine omnes congruunt.

§ II. Communis horum Martyrum cultus. Acta.

U S. Thyrsus variis diebus solus colitur, ita cum sociis quoque variis etiam mensibus, et fere quidem Januarii apud Latinos; Decembri apud Graecos, ac primum ad diem XVIII Januarii SS. Thyrsi, Leucii, Callinici memoria est in antiquissimis Martyrologiis MSS. S. Hieronymi, et Dungalensi in Hibernia MSS. Centulense, et Leodivense S. Lamberti. Civitate Apollonia sanctorum Martyrum Thyrsi, Leuci, et Gallinici. Addit Florarum MS. tempore Decii Imperatoris anno salutis 253. Maurabum, Felicius, Galenicus, Causus. In civitate Apollonia SS. Thyrsis et Seleni et Calleniti Martyrum Adonis MS. quod in cambio Leoheni S. Laurenti extat: Eodem die Passio sanctorum Martyrum Leuci, Tirsi et Gallinici, in civitate Apollonia, tempore Decii Imperatoris, sub Praeside Combrenio, et Silviano, et Bando. Qui diversis tormentorum generibus exercitatus, primis et ultimis abscissione capitis, medius eublesti voce exocatus, spiritum reddentes, martyrium consummaverunt. Solum Thyrsum eo die refertur Carthusiani Colonenses in addit. ad Usuarum et Martyrol. MS. Lextense, in hoc tamen titulo Thyrsi scribitur.

8 Januarii XX eisdem iterum nominant MSS. Martyrologia S. Hieronymi et Dungalense, hoc sub Leontii Ursi, Gallinici nominibus, illud vero Novoduno, Tarsi,

et Leonovii

ob reliquias eo translata

Coluntur vices simul a Latino Juno 18

20

Tarsi, Leuci, Gallinici. Est Nevedunum, Ptolemaeo Noviosolunum, lib. 2, Geographia cap. 3, et Tabula 3, Europa circa Danubium collocato urbs; quae item refertur in Autonomi Itinerario, Tabula Itineraria, et Notitia Imperii: de cujus situ disputat Olyverius lib. 3, Germania cap. 43. An eo aliqua horum Sanctorum pignora fuerint delata, aut templum eis erectum, aliave cultus hujus extraordinarii causa extiterit, nos latet. Et fuerunt aliae urbes hoc nomine occupatae, ut illa in Galha circa locum Lenonum. In eodem rursus Martyrologio XXVII Januarii duo ex his referuntur his verbis: Nicomediae Laecii, in Apollonia Calentini, qui alius Leucius et Callinicus dicuntur; ille hoc die in MS. Dungalensi Leontius, Florarum MS. Nicomediae S. Thyrsi Martyris, ubi capite aquis immergus flagellatus dicitur in Actis ultimis. An etiam Nicomediae Leucius ante fuerit tormentis aliquibus cruciatus, quam Caesarea capite plecteretur, laud loquet. Cumbritius Praeses Nicomediae Apameam, hunc Caesaream profectus dicitur in Actis num. 1

9 Deique celeberrima horum memoria est in Ecclesia Romana hoc XXVIII Januarii; duorum mentio fit in veteri Martyrologio Romano a Rosweydo edito: In civitate Apollonia, Leucii, Thyrsi, Martyrum. Plinius Usuardus, Belinus, Martyrologium Romanum modernum: Apolloniae sanctorum Martyrum Leucii, Thyrsi, et Callinici, qui tempore Decii Imperatoris, variis tormentorum generibus cruciati, primus et ultimus abscissione capitis, medius caelesti voce evocatus spiritum reddens, martyrium consummaverunt. Addunt Ado, Notkerus, et varia MSS. in Graecia. An forte in gravitate conjurabat Rosweydeus in Notis Adoni a se edito oiscriptis, Interponebant Beda et Ado, sub Praesidibus Combricio, Silvano, et Bando. Eodem fere scribunt Cansius, Galesinus, Maurolycus, Felix, MS. Florarum, Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 39, qui addit: 5 Kal. Februarii in partibus Graeciae tumulati, ut dicit Ado. Officio IX lectionum calculatur eodem die in antiquo Breviario Ecclesiae Burgensis in Hispania. Eorumdem universaria celebratio agitur cum supplicatione in Astrucensi ducesse

10 Decembris quartodecimo referuntur in Martyrologio Gallicano Leuca excusso, et in addit. Corinth. Coloniae, ad Caucardum: Item SS. Thyrsi, et trium sociorum ejus, cum duo tantum fuerint Thyrsi socii, Leucius et Callinicus ut cum hoc ulii socii quindecim, capite plerique sunt. A Graecis eodem die solenni ceremoniam coluntur in sancti Martyris, sub Decio in partibus Asiae occisi, cum pluribus aliis in Aegypto sub Diocletiano interemptis: quorum omnium Acta Metaphrastes, quod fere non nisi singulis diebus singula assignet, unum in compendium contraxit, quod Latino datum a Gentiano Herveto ediderunt ad XIV Decemb. Lipomannus et Surinus. Graeci in Menologio et Menais singulorum Acta brevier perstringunt, prius quam in manibus est, a Cansio editum; solum quae in Menais habentur, hic proferemus.

11 Eodem mense, quarto et decimo die, certamen sanctorum Christi Martyrum, Thyrsi, Leucii, et Callinici Decio Imperatore isti Martyres vixerunt. Combricio Praeside persequutionem adversus Christianos movente, in partibus Nicomediae, Nicaeae, et Caesareae Bithyniae, S. Leucius ultro Praesidem accessit, et se Christianum professus, ad duramque vanitatem irruens suspenditur Praesidis jussu, dein corpus illi omne crudeliter laecatur: sed immotus in Christiana professione perseverans capite plectitur. Deinde Praesidi versus Hospitium in egresso exitum in inter-athletae Thyrsi occurrit, et Christiano palam Deum esse testatus, reprobat se tyranno quod nisi qui non esset diu cultum divinum praeter rationem exhiberet, itaque pugnis caeditur et malleis contunditur, nec usque et pedibus vijets d' verberatur et conteritur: pedesque tribus compunguntur, oculi

foedantur et lancinantur, pedes ferreis glandibus plectuntur, tergum liquato plumbo perfunditur, quod magis carnificibus quam Sancto nocuit. Cum autem per divinam gratiam ex omnibus his tormentis ei inflicti illaesus evasisset, medius arripitur et ferro laceratur: ille vero precibus suis omnia idolorum delubra evertit. Deinde in vas aqua plenum capite deorsum verso immittitur: at vase statim disrupto, e niro ejus acuminata erant latera, deiecit in pavimentum, quod illum excepturum erat, acutis clavibus et ferreis tribulis, seu cuspidibus instratum: sed ex his quoque ope caelesti salvus exiit. Combricio vero et Silvano vita male muletatis praetoriam Babilus suscepit, qui Sanctum pro Christo propugnante in caelo insutum in mare abiecit: sed Angelus praesidibus, sacco disrupto, Sanctus in terram expositus est, qui rursus atrociter cruciatur. Martyr autem precibus suis iterum sculpta ipsorum idola deiecit. Tum feris in pabulum obiectus, ab illis intactus permansit. Verberatur iterum tam immaniter Martyr, ut carnes ejus in terram deluerent: ubi S. Callinicum ad Christi fidem pertraxit, qui antea idolorum sacrificiens fuerat, et secum ita ratiocinabatur: Certo major his omnibus est Deus, cujus ad invocationem concidunt idola. Nam cum S. Thyrsus Apolloniae esset, invocato Deo vanorum deorum statuas in terram prostraverat. Quod cum postea idem suis precibus per miraculum Sanctus fieret Callinicus, et idolum quod volebatur deieceret, capite praeciso vivendi finem fecit. Sanctus autem Thyrsus in arcem coniectus at serra dissilanderetur, eum lietos serram movere non possent, Sanctus illaesus perstitit, sed animum Deo oblitit, cum vocem e caelo accepisset qua reposita illi bona significabantur. Peragitur horum Martyrum dies solennis in ipsorum templo quod est in Eleoniam. Consentunt Maximus Tytherus et Menologium ante citatum, in quibus etiam certamen in muro, superne angusto inferne gladius percinto, caelesti virtute operatum, attingitur: a Metaphraste et in Anthologio prosum omnium; aut infra in Actis descriptum. Subjunguntur in citatis Graecorum Martyrologiis eorum SS. Philemonis, Apollonii, Ariani Prosidis, et iv Probetorum, quorum Acta habemus VIII Martii. Metaphrastes his adjungit Acta SS. Asclepi et Leonidii: mus de piove equinus XXIII Januarii, de altero paullo inferius cum Martyrologio Romano.

12 Acta autem Thyrsi, Leucii, Callinici triplicem uacti sumus, omnia fide digna, planeque solida et stupentibus pleni miraculis. Prima sua manu descripserat Rosweydeus ex vetustissimo codice Marti Velsori, sed (proh dolor) prore parte mutila. Ex his depromptum usdem verbis quod jam ex antiquissimo Martyrologio S. Martini Tornacensi recitavimus e loquimur acceptum e codice monasterii S. Mariae de Ripatorum, ubi a Francisco Chaffetto nostro communicato, eundemque cum Agonibus Martyrum Parisiis excusis contulimus. Ita in locis certaminum unus apud nos adhibendis cum prioribus conveniunt. Postremo desumpta sunt ex MSS. Thosano, et Trevirensi S. Maximino, eumque editione Bonni Mombraui collata. His alii videntur nisi Usuardus, Ado, Notkerus et us quae infra ex Breviario Mozarabum proferantur, necnon eorumdem. De creveramus aliquando hic Acta ex Metaphraste adungere, ut XXIII Januarii ad vitam S. Asclepi usque tantum est, verum quod nihil fere, nulli in momenti aliquo, conluerent, quod non esset in alius Actis descriptum, sed ideo potius omisimus, quod ea parva apud Lipomannum et Surinum extant, et ex variis Sanctorum Acta plura, haec non spectantia, in us conglobata sunt. Ediderunt etiam S. Thyrsi et sociorum et ratoribus Alfonso Villego XXIV. Rosweydeus XXX, alii XXVIII Januarii, aut XIV Decembris.

27

et potissimum 28.

et 14 Decemb. martiris a Graecis

Actorum ejus tunc ex Meuro

Acta tripli 619

EA VARIIS

§ III. Reliquiæ. Templum.

Reliquiæ S. Thyrsi a Philippo re-
pulta.

Quid singulorum reliquiæ actum sit, non facile est sta-
tuere. An aliquæ Nicomediam initio, an deinde Ne-
vedunum, seu Novobonum translatae, propter ante scri-
pta ambigi possent, an deinde Leucii alique Tudertum.
Corpus S. Thyrsi a Baudo petiit Philippus quidam
religiosus, et posuit in suo loco, cum sustinisset
septem dies usque quo venirent Cæsarius Episcopus
et Landicius, seu Landicius Presbyter, Apollonia (ut
suspiciatur) Miletum, quod ante ab eisdem Callinicus,
cum quidam sacris Apolloniae passus, dicitur, sepul-
turus transitus in secunda Actis.

recondit
Constantino-
poli in tem-
plo et extra-
cto.

14 Apud Græcos cineres S. Thyrsi latere addunt
Acta ultima. De us Sozomenus lib. 9, cap. 2, inter re-
liqua ita scribit : Cæsarius vir ea tempestate cum
primis potens, qui et ad Consularem et ad Praefe-
ctoriam dignitatem pervenerat (fuerat autem Flavius
Cæsarius cum Nonio Attico Consul an. Ch. 397) ex-
tra mœnia civitatis Constantinopolitanae templum
Deo, in honorem Thyrsi Martyris, magnificum adifi-
cavit; et, ut ex sequentibus colligitur, sacrus ejus mibi
reliquiis collata. Num cum ea loci corpora XI Martyrum
Scholasticorum recondita haberent, Pulcheria Re-
gina, sorori Imperatoris, tertio apparuit admirandos
Thyrsus, atque eos qui sub terra absconditi latebant
indicavit, et ad se transferri eos jussit, ut et ejusdem
loci et ejusdem quoque honoris socium participes es-
sent. simul et ipsi quoque XI Martyros splendidis
vestibus induti semetipsos illi conspicuos fecerunt.
Quorum corporibus reportis, accurrunt ad martyrium
Imperatrix et Episcopus. Tunc Imperatrix Deo pre-
ces in gratiarum actionem fundebat, quod se tam
illustri revelatione esset dignatus. Deinde sanctas reli-
quias nacta, elegantissimè theca Martyros honora-
tos, juxta venerabilem Thyrsinum composuit, publica
festivitate, ut equum erat, cum debito honore ac
pompa, ne postmodum celebrata: cui et ego ipse in-
terfui.... Proclo Ecclesiam Constantinopolitanam
gubernante; quam capessit an. Ch. 434, obiit san-
cte 446, colitur XXIV Octob. S. Pulcheria X Septem-
bris et XI Martyres Scholasticam IX Martii, quo die ple-
nissime hanc historiam illustrabimus. Ceterum hac suam
arantem manifeste videtur Sozomenus. Neque enim autem
quod mibi vellet scriptor quidam nuper sub nomine Luit-
prandi editus, qui ad an. Ch. 700 scribit. Socrates, et
Sozomenus, Philippus, scriptores Ecclesiasticos, et
doctrinae Joannis Cassiani monachi, floruit. Vultur
cas tunc vixisse palpabile mendacium est, an lectos præ-
cipue fuisse? unde id probat? multo magis, cum ex
duobus prioribus et Theodoro Tripartitum concinnavit
Cassiodorus, seculo 6. Sed hæc per transcurram.

et post reli-
quias SS. VI
Martyrum.

Templum
alibi habet
S. Thyrsi

15 S. Thyrsi extractum a Justiniano Imperatore
templum scribit Procopius lib. 1, de edificis Justiniani.
Parum abest, inquit, quin illud martyrium præteritis-
sim, quod S. Platoni dedicatum, quodque vero sa-
crum est ne magnopere venerandum; cui sacella
omnia magnitudine cedunt. Proterea Thyrsi Marty-
ris eodem: et S. Theodori sacellum, ante urbem, in
regione quo Rhossion dicitur, situm: et Thecla
Martyris templum, quod juxta urbem litus est; et
alterum S. Theodoti in suburbio Hobbolano appellato.
Hæc enim omnia Imperator iste Divo Justino regnante
a fundamentis edificavit, difficilia explicata: et quo
pro rerum dignitate, visu ne cogitatione expendi sa-
tis non possunt. De S. Platone Martyre Augrino
mensis XXI Julii. De S. Theodoro IX Novemb.
Thecla XXIII Septemb. Theodoti II Augusti. Demum
S. Thyrsi et sociorum templum Constantinopoli fuisse
posterioribus seculis, ἀνακαταστάσας in Elea-
nis, et Menais ante dictum est.

Reliquiæ
Galbi, et in
Italiam.

16 Hinc videtur aliqua S. Thyrsi pignora, ut § I,
dictum est, in Galliam Aquitaniam ad Lemovicenses in
Ecclesiam translata: uno et in Hispaniam, ubi in sede

S. Stephani monasterii Balucolensis in diocesi Gerun-
densi, manum S. Thyrsi religiose asservari testatur,
qui eam vidit ac veneratus est, Antonius Vincentius Do-
menecus in Historia Sanctorum Catalauniæ.

17 In Chronico sub Luitprandi nomine recens edito
monasterium S. Thyrsi Toleti existisse scribitur
num. 251, cujus Abbas Agapius Vicarius Domini
Elipandi Pontificis Toletani pro eo interfuerit Synodo
universali septimæ Nicenæ contra Ieonomachos æra
824 an. Ch. 786, habitæ. Et num. 128, dicitur Rex
Wisogothorum Wamba Toletum civitatem regiam
æra 714, an. Ch. 676, laxasse et muris ambisso:
portam que respicit Septentrionem S. Thyrsi Tole-
tano civi, Martyriæ foris (ul est, ut num. 233, dicitur,
Apollonia in Græcia) passo dedicasse.

Templum To-
leti.

18 Prudentius Sandovalius in Silone Rege Oveti et
Asturiarum, asserit u Gothis, prope majorem ecclesiam
Toleti, templum in honorem S. Thyrsi extractum fuisse,
in quo ejus honorarint reliquias, ab Ostrogothis co trans-
missas: et testatur Franciscus Pisa, lib. 3, historiae To-
letanæ cap. 5, sacrus S. Thyrsi cronus olim Toleti,
antequam ea urbs a Mauris caperetur, fuisse servatus;
quos ne illorum devastaret impetus, Urbanus ejus Sedis
tum Archiepiscopus, Ovetam, ubi deinde Gothici
Asturiarum Reges, conmorati, dicitur transulisse. Eus-
dem in hunc usque diem in theca sacra ibidem servari
tradit idem Pisa, tum ex relatione et litteris virorum
fide dignorum, quoque in Ecclesia Ovetana plurimum
auctoritate pollebant, tum ex indiculo reliquiarum ejus-
dem urbis creaso. Hunc denique ob causam, ut idem
auctor est, a Rege Alfonso Casto in eadem urbe templum
in honorem S. Thyrsi præcipuum extractum, ejusque
exemplo plura in diocesi Ovetana eidem Sancto erecta.
Imo hujusque S. Thyrsinum sacrosque in diocesi Asturi-
censi præcipuum cultu honorari, supra dictum est. Verum
contra hæc facti quod præcipuum et maximum Oveti
templum, in honorem sancti Salvatoris, ad similitu-
dinem Ecclesie S. Mariae Lucensæ civitatis, a se
constructum testatur ipse Alfonso in diplomate dato
V Idus Martii. Æra 868, an. Ch. 830, quod et antiquo
codice MS. Ecclesie Braconensis vulgari Sandovalius
in Alfonso Casto. In eodem diplomate meminit Rex Ec-
clesie S. Thyrsi in civitate Bracon sitæ. At Sando-
valius in Silone Rege opuntur Oveti prope majorem
ecclesiam ab Alfonso Casto extractum minus aliquod sa-
cellum fuisse, in honorem S. Thyrsi, qui etiam modo
Alfonso sertas, a quo Toletum cum vicinis oppidis
Mauris ereptum est, Sabagundi prope majorem eccle-
siam edificavit templum, in honorem S. Totisi, quem
Thyrsinum ipse interpretatur Sandovalius, qui hinc atri-
que edificando exemplar proponit desumptum a templo
prope majorem ecclesiam Toleti a Gothis in honorem
S. Thyrsi extracto.

reliquiæ.

idem Ovetam
translatæ.

ubi et tem-
plum edifica-
tum.

et alibi

Toletanum i
Cuxilla re-
staurationem.

19 Ipsam vero Toletanum templum a Cyrillano Ar-
chiepiscopo voluit deinde reparatum; a quo primo con-
structum asserit Julianus Archiepiscopus in Chronica
num. 397. A Cuxillano, inquit, conditum est S. Thyrsi
templum Toleti, civis Toletani, in Apollonia Græciæ
passi. In Chronico Luitprandi num. 233. Toleti con-
ditum est templum S. Thyrsi vernale Christi, cujus
Toletani, passi Apollonia in Græcia, prope Mesqui-
tam magnam: conservatumque est a Domino Cuxil-
lano Archiepiscopo Toletano, cum magno periculo.
Secundum Chronologiam Toletanorum Antistitem, quam
editit Garcia Laysa in Collectione Conciliorum His-
paniæ, Cuxilla factus Archiepiscopus an. Ch. 775,
obit 781, quo et successit Elipandus, qui hæres infe-
ctus, in Concilio Ferme fordensi damnatus est; nisi inter
has ab alio rectius imo rjcentur Petrus Pulcher. Vitum
S. Iblefonsi ab hoc Cyrillano scriptum Petrus dedimus supra
XXIII Januarii. Fæ templum hoc edificanti scripsit
Silo Oveti, et Præter, sive Asturiarum Rex, ubi inter
alia ita habet: Debet me, quod ibi fortis in magno
periculo vestrarum vitarum, quia ibi corpis asdifi-
care

com periculo
a Mauris.

care ecclesiam S. Thyrsi Martyris, prope Meschitam majorem : et Alquazellus Zuleima Juseph Abenabdil, qui regit Toletum, voluit vos occidere : sed appellantes ad Judicem Mahomad Abenramina, jussit dimitti vos, et dedit licentiam edificandi ob pecuniam, quæ illi dedistis. Isti Mauri nihil faciunt nisi prætextu luri. Tamen ad illum scribo, gratias agens ob favorem, quod dedit vobis : et rogo ut vos foveat, etc. *Et infra*: Regina mittit pro nova vestra ecclesia S. Thyrsi Martyris, quam jam audivi, quod absolvistis, quædam munuscula, calicem argenteum et patenam cum aquamanili, et cum suo naso, et in operculo corona nostri regni cum nomine tuo et meo per compendium sic C. S. (*hoc est Cyrilla et Silo*) serviet ad dandum sanguine Domini populo,.... Orate pro me et Regina. Deus vos custodiat, Amen. In Pravia, 24 Februarii æra 815. *Fuit is annus Christi 777, quo durissimo Saracenorum iugo Hispania premebatur.* Successit post finem Aurelii in regnum Sylo æra 812, anno Ch. 774. Regnavit autem annos novem, et in decimo vitam finivit, *ut tradit in brevi historia Sebastianus Salmanticensis Episcopus apud Sandovalium, qui ipsam Silonis epistolam integram recitat ex codice MS. Toletano.*

20 *Dum anno Christi 1395, sub Philippo II, Hispaniarum Rege remodochium regule prope summam D. Veranis ad eam Toleti edificaretur, templi S. Thyrsi, jam olim diruti, muri et ruine sub terra comparuerunt; et inter rudera, Deo ita volente, repertum est operculum aqualis, quem Silonis Regis uxor ad Cyrillanum miserat, cum corona regni, et initialibus litteris utriusque C. et S. quo indicem conpertum est ibi fuisse S. Thyrsi templum a Cyrillane constructum. Alfonso de Carcano urbis tum Toletane gubernator misit ad Philippum II, repertum recens aqualis operculum cum epistola Silonis Regis, et præclarissima de S. Thyrsi, quam ipse typis curarat excudi, disputatione, cum virorum doctorum approbatione, præsertim Stephani de Garibay nobilis ac percelebris rerum Hispanicarum historici, et Alfonsi de Villegas diligenter et peritè de Vitis Sanctorum scriptoris. De tota hac re accuratas ad nos Madrid litteras scripsit Joannes Eusebius Nurembergicus noster. Agit quoque de his antiquitatis monumentis Franciscus Bivaricus ad Destræ Chronicon an. Ch. 286, in. 2, ubi formam operculi excelsam exhibet. Idem tradit, quod et Alphonsus Villegas in epistola ad Philippum II, a S. Thyrsi vulgatissimum in Hispania nomen Theresio deductum videri.*

21 *Addimus hymnum de S. Thyrsi et sociis, quem Baronius citat in Notis ad XXIV Januarii, compositum a Cyrillano, ut testantur Sibi Rex, et Julianus Archiepiscopus, hujus verba sunt num. 397, in Chronico. Idem Cyxila Præsul, qui jussit edificare templum, et composuit hymnum: ut Sibi in prædicta epistola. Audivi, inquit, quod composuistis hymnum in dedicatione S. Thyrsi Martyris et civis Toletani, ut retulerunt mihi tuos Legatos, et de S. Vincentio et Læta etc.... Mittat tua Paternitas illos ad me ut nostri Clerici habeant quid cantent. Arbitratur Villegas ultimus solum versu a Cyrillano adhibitos, cum templum S. Thyrsi dedicasset, reliquum hymnum ante a S. Isidoro fuisse compositum. Eundem ex Breviario Musarabum exhibet Bivaricus cum annulis capitulis et Benedictionibus*

IV. Hymnus de S. Thyrsi et sociis.

Exulta nimium turba fidelium,
Solemne hodie Martyris inelyti
Est festum: modula carmine fortiter,
In laudem Domini atque potentiam
Cælestis patriæ gaudia cogitat
Thyrsus vir pepulit omnia seculi
Sanctus, quam a nimis crederet in Deum.

Atlatus subito flamine sancto est.
Sevum conspiciens Judicem, increpat:
Cur Sanctos Domini, inquit, atrociter
Pœnis discriminas valde crudelibus?
Infelix crebi igne cremandus es.
Illico rabidus tempora presserat
Hostis Combritius membra colentium
In terra Dominum; multa perempta sunt
Sanctorum mita b millia Martyrum.
Sanctus pro Domino Leucius nititur,
Electam animam tradere pronptior.
Diversa genera pertulit innocens
Pœnarum, rapiens præmia cœlica.
Athleta pedibus impiger ambulans
Thyrsus, ubi Regem reperit impium,
Apprehens tenuit, admonet et docet,
Jam falsa ut colere desinat idola.
Tum lato simulans ore loquutus est:
Te Thyrsi cupio consilio meo
Assensum tribuens, sacrifices Diis.
Ut magnas rapias copias numerum.
Sanctus, Perspicuus est, ait, impie,
Quod totus habet ille nequissimus
In te, nunc coluber pravus, et invidus
Cum tali percas principe horrido.
Gastrum perniciter adfuro præcipit,
Plenum lymphæ, caput Martyris suffocet
Corpus, quod superest, fastidius cadere
Nolosis acrius pestifer imperat.
Sed servus Domini voce piissima,
De vase miserum Judicem increpat:
Agnosco Dominum lubricæ et invidæ,
Cum cernis opera magna et inelyta.
Terra constructur alta et eminent,
Per gyrum gladius fixis in ordine:
Almo fastigio positus, decidens
Euse ut suscipiat membra fidelia.
Magnus tu, Domine, es præ diis omnibus,
Multum mirificus in te credentibus,
Pravis miscipula fit: Sanctus in æthera
Christi glorificat omnipotentium.
Victus non destitit inatrabilis
Fera terribilis, sed nova cogitat
Tormenta, sitiens vincere Martyrem
Sed sanctus Dominus contemnit malum.
Ne Thyrsi timeas, sic ait Angelus,
Directus ego sum a Domino Deo
Ad te, ut supplicia auferam omnia
Hostemque poteris vincere pessimum
Exaudi Domine: cogitat impius
Inferre onera, vincula omnia,
Et tersens oleum, plumbum, et ungulas,
Ut sanctum superet Martyrem, et necet
Cernens proficere nil sans viribus,
Sanctum præcipitem in mare præcepit
Iactari, valeant ne oculi hominum,
Ter dena stadia a littore longans.
Quam mira Domine sunt opera tua!
Adducunt manibus Angelus Martyrem,
Et doler resonant carmine canticum,
Index non meruit cernere Angelum.
Debemus pœnis facta relaxare,
Quæ Sancti meritis reddiderunt bona.
Tribus Judicibus culpa tentantibus,
Quos terra repulit mortuos rapinus,
Exorant populi Martyrem, inquamunt.
Orans, Domine, præcipe protinus
Terra ut suscipiat corpora Judicium,
Qui escam dent patridan veribus funditus.
Clementer lacrymans, oraculum accipit,
Designans locum ubi corpora condere
Debeant. Veniam da, pro, poscimus,
Martyr, nos humiles credimus in Deum.
Latentur omnium corla volentium

donis orna-
tum a Silone
Rege,

quæ nuper re-
perta.

Hymnus de
S. Thyrsi
compositus a
Cyrilla Ipi-
scopo

EX MS.

Coelestis patrie querere gaudia :
 Et parvi faciant ulla nocentia,
 Quae venti a facie, ut stipula pervolant.
 Te Martyr Iscrymis e vernule, poscimus,
 Per te omnipotens conditor ocius,
 Durum quo premimur hoc jagua auferat,
 Et letos faciat secla per omnia.
 Jam summo Domine respice sancium,
 Delicti populo dele: chirographum;
 Et nostrum genitum carne propitius,
 Dana nobis auxilium tempore congruo.
 Defunctis requiem omnibus, Optime,
 Concede: tempora prospera tribue;
 Victum pauperibus, subsidium viduis :
 Omnes percipiant, quod pie postulavit.
 Templum hoc, homine, Cyxilla condidit,
 Dignum hic habet sortem in aethera :
 Cum summis civibus cantica praecinat,
 Gaudens perpetuis saeculis omnibus.
 Te nostra jubilet gloria perpetim,
 Qui solus Dominus, trinus et unus es :
 Jugi imperio saecula continens,
 Et cuncti dominans, omnibus imperans.
 Praesta, ingenite, per unigenitum,
 Regnans qui perpetim cum sancto Spiritu,
 Olympum continens jugi judicio,
 Sustentans arida perenni imperio. Amen.

a Adscribit *Thyrus* *marginis* *Catechomanus*. *nam catechu-*
menum abluere solent supra statum Iulianus tradit. Verum cate-
chomanum, deum athletam factum in Tercho quis credat? Nisi ultra
duccant ex Hispania, ut consuetudinem differret, et rediret. Spi-
*ritus sanctus, quoniam et *Leoni* ex *capite*, et *et* *in* *mare* *caelestis* *gratia*.*
*tandem dare manus coegit. Et *Hebraum* cultor habitus ac salutaria*
*primum a *Uuabellio* est, et se *idem* paulo ante restituit ipse*
prophetor.

b *Acta tertia* *Abhuti* *aggeos* *Martyrum*, *sed* *per* *totum* *manu*
obscuro, non *extra* *solum* *Cumbrilli* *provinciam.*

c *In Acta* *his*, *lebes*, *tham* *dicitur.*

d *Sunt* *perire* *Cumbritis* *et* *Silvanus* *hondus* *supererit*, *sed*
victus *homen*, *et* *curie* *post* *diveraciatus*

e *Murelus* *in* *Toletum* *passo* *conchobi* *Villequ* *et* *Aviaris*, *et*
hic *phibitus* *probi* *ex* *capite*, *quod* *in* *hecolario* *Gollden* *S. Lauan-*
dia *Patrons* *senali* *appellatur.* *S. Jacobus* *Patrons* *vernalus*, *aut*
ut *Jacobus* *hiet* *Hispanis* *um* *fuert*, *vernalus* *dicitur* *propter*
cautibus *istius* *religiosus*, *adunque* *singularea*, *potuit* *eadem* *ra-*
tione *etiam* *Thyrus* *vernalus* *appellari.*

BENEDICTIO.

Christus Dei filius, quohentissimus Martyr Thyrsus ante est passiois trinitus, quia lavaero, ipse nos munificet dono aeternitatis, ut numeret premio sempiterno benedictionis. Amen. Et qui illum, mari projectum, Angelis vehentibus reportavit ad litus, vos sermum adsoret in polorum sedibus letabundos. Amen. Et illum semper invocetis Deum et Patrem, quem idem martyr Thyrsus etiam sub aquis libera invocavit voce. Amen.

ORATIO.

Venientes ad te, Domine, quaesumus, ut sicut Martirem tuum sectoribus serri non permisisti securi; ita nos eius suffragio a gremio matris Ecclesie nulla patiaris occasione divelli.

ACTA EX MS. M. VELSERI.

antium deest

CAPIT IV.

Reliqui Thyrsi Tormenta sub Cumbritis et Silvano; horum interitus.

et indutus lumine, muscululum communitum est, et nos erepti sumus; adiutorium nostrum a Domino, qui fecit caelum et terram.

20 Silvanus autem Cones vocans eum dixit: In quibus maledixit Deum exertisti, et non sacrificasti et Thyrsus respondit: Conventus perversus, et intelligentia extincta, quomodo non cognovisti, quoniam per maledicem nihil factum est, sed per virtutem invisibilis Dei: et quia demones sunt, et non

possunt sibi auxiliari? In veritate vidi me, quia et ego in pessimis vinculis fueram praepeditus, et superflusus tenebris, astinabam me in luce esse; sed qui nunquam mortem animae vult Deus, excussit a me tenebrosam caliginem, et respexit me; quoniam in malis eram, lapidibus et lignis adorans: et conversus cognovi eum, qui dixit: Quoniam omnes Dei gentium daemonia, et viam non habentes per semitas perversas ducentes introducunt in gehennam ignis eos qui credunt in eis.

Psal. 9. 3.

21 Silvanus dicit: Impletur vas aquae, et suspensus, capite mersus, flagellatur. Thyrsus beatissimus respondit: Turbulente et omnium preciarum tuarum ducator, bene veracem te ostendisti ad thesaurum Satanae: qui enim tibi similes sunt Dii, in abyssum profundi, et aeterno igni traditi sunt; unde manifesta opera eorum perficis. Fac ergo quod vis celeriter; ego enim non sacrificio talibus. Et cum impletum fuisset vas aqua a, jussit eum mergi capite, et cum abgasset eum, et projecisset, comminutum est vas: erat enim lotus a lavaero immortalitatis, et dixit: Cognosco, luminis dator, quoniam tu elegisti me, vas inutile, errans in gentibus; nunc autem in tua Deitate miserus es humilitatis meae, et ostendisti mihi, quoniam per aquam lotus, Spiritum sanctum suscepi. Silvanus dixit: Te ipsum seducis, affligens te: quantum arte magici ad b obstropandos oculos hominum facis, et non te vidoant dum cruciari; tanto magis majores et fortiores te poene expectant. Thyrsus dixit: Et semel et bis dixi, et dico: quoniam omnis thesaurus malediciorum apud patrem tuum est Sathanam; quia hereditatem tuam tenens judicat te. Ego enim per Christum, qui me illuminavit et adversus te armavit, credo me adjuventiones tuas vincere.

jubetur ca-
pitate aquae im-
merso flagellari

et
vase disrupto
liberatur.

b

22 Silvanus jussit eum in carcere recludi, et cum festinantia murum angularem acutum aedificari, et in pavimento ejus figi gladius acutissimus: et cum saliverit in altitudinem muri, et cum non potuerit stare, sed etiam valente eo super gladios infixos muri.... Et cum aedificatus esset murus, nuntiatum est Comiti: Perfectum est opus quod jussisti. Post quartum autem diem exivit Silvanus Comes, ut videret opus, et cum venisset ad locum, jussit addeci S. Thyrsum: et adveniente eo elevavit vocem hanc in plateis, dicens: Ascendit super Cherubim Dominus, et volavit super pennas ventorum. Et cum haec diceret, raptus est ab Angelis, et positus est super murum: et erat supra summum muri ambulans, sicut in platea marmorata: et laudans Deum dixit: In Domino confido, quomodo dicitis anime meae, Transmigre in montem sicut passer? quoniam ecce peccatores tetenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, et sagittent in obscuro rectas corde.

super munitum
angustum,
gladius infra
praecinctum

ab Angelis
collocatus,
ambulans

Psal. 112

23 Audens haec Silvanus, et videns mirabilia Dei, non intelligebat, quod a Domino fletet defensusio; sed magis artibus adseribebat gloriam Dei, et jussit eum deponi. Vitalius quidam paganus accedens ad Comitem, rogavit eum ut ipse eum deponeret. Silvanus autem rogatus consentit ei. Ascendens autem Vitalianus in murem, posuit dextrum pedem suum supra murum, et dum non potuisset stare cecidit, confixus in gladio exspiravit. Beatissimum autem Thyrsum deposuerunt Angeli de muro, non erat justum iustis manibus eum deponi, qui a sanctis fuerat elevatus. Contristatus autem Silvanus jussit eum in carcerem mitti.

ab Angelis
collocatus,
ambulans

italo ex
m gladios col-
lapsu.

deponitur ab
Angelis,

de, et sic Apo-
stolus

in
quod
fuerat

Thyrsi rith-
tem prae-
dit

ab eis, si vellet sacrificare diis, et vivere, aut non sacrificare et mori. Thyrsus magna voce respondit : Aliene ab spe Dei et Christi, notum tibi sit, quia non sacrificio talibus surdis et sine sensu; sed sacrificio Domino, qui occulta manifestat hominibus : unde scias ab hodie reddi tibi secundum opera quae egisti : incipies ab hac hora dissolvi. Et sic ingredieris in Apameam custoditus usque ad tres dies; quarta autem solutum a compaginibus corpus tuum fuisset : quoniam irritasti Administratorem vitae, et dilexisti demonia et idola surda, quorum substantia in sinu tuo reposita est. Judicet te Deus in secula seculorum : non tamen te solum, sed et Cumbricium, qui majora et ampliora te mirabilia vidit : capietur et ipse a sua consciencia, et subitanea febris apprehendet eum, condans eum quasi ab igne. Et dum haec dixisset, jusserunt eum sequi dicentes : Quoniam in Apamia eum in profundo maris mergi faciemus : ut neque canibus ossa ejus appareant.

Præceptis autem tuis non obaudio : ego enim sum Thyrsus, qui propter Chystum demoniis non abaudio. Baudus dixit : Obaudies nunc, sacrificare diis, si autem nolueris; in profundum maris projiciam te; unde non proderit tibi quem colis. Thyrsus respondit : O admirabilem mysteriorum et Principum pessimorum princeps actuum perditionis, quae sunt mysteria falsa! Baudus nomen est b canis latrans, Cumbricius filius insaniae. Fac ergo et tu Baudus; mores enim tui parati sunt in thesauros gehennae. Baudus dixit : Alligabo te manibus et pedibus et ponis ossa tua confringam, et in profundo maris te projiciam. Thyrsus respondit : Noli nimis perturbare, sed fac operibus : de profundo maris mihi minaris? Qui in scientia et præcepto Deo servit, nihil proter Deum timet. Barbare pessime et prælator, sermnia legisti et vidisti expugnationum penas, cum quibus permanes, per quos et peris; et attende in sermniis Christi, et vide defensionem et adiutorium, in quibus salvamur.

b

praedicit mortem Judicibus

Corripuntur morbo Cumbricius et Silvanus

c perveniunt Apameam

moruntur

d

25 Ambulantibus autem eis venerunt ad sextum miliarium ab Apamia, et dissolutio genorum apprehendit Silvanum sedentem in carro : et omnino memoria non faciebat, quæ a Sancto Dei dicta fuerant. Et ambulaverunt quasi unum miliarium : et Cumbricus contremuit, et erantambo in magna afflictione positi. Viator quidam assessor Comiti dixit : Dii visitent vos de infirmitate vestra : magnus Asclepius imbecillitatem corporis vestri ad sanitatem perducet. Fortiter tamen cruciabantur. Festinavit mulio cursi tangens mulus; et mox introierunt in portam civitatis. Non prævaluerunt de carpento descendere dissoluti undique, et immutati facie. Venientes autem e custodia civitatis ad laudem vertentes eos manibus usque ad prætoria eorum, omnibus improperium faciebant : et cum positi fuissent in lectulis, cepit corpus Silvani dissolvi : et Cumbricus in validis febribus jacens judicabatur. Vulneratus autem Silvanus clamabat voce magna dicens : Secor ego miser a sanctis viris, et necem patior minimum. Transiit tertium diem : quarta die reddidit spiritum; corpus autem et ossa ejus non suscipiebatur terra, sed bulliebat a terra propter irritationem. Similiter et Cumbricus febre ardens reddidit animam; et omnes, qui videbant corpus ejus, dicebant, quod ab igne consumulgatum esset; dum enim non susceperentur corpora eorum a terra,.... Istis autem sic morientibus erat beatissimus Thyrsus in vinculis in Apamia.

a Addit Metaphrastes et vehementer bullire fecisset, perperam, ut ex Actis omnibus patet b Forte occupandus c Itahgendum censimus, scriptum erat stodio d Forte consumulgatum

CAPUT V.

Sub Baudo Præsidi, Apamea e mari eripitur.

Post viginti et tres dies alius Præses venit, successor Cumbricii nomine Baudus, genere Afer, quod interpretatur a spuma, stultus, amictus et ipse perditionis princeps. Obviverunt et principales civitatis et custodiae subelamantes in laudibus. Venit autem usque ad plateam quæ dicitur Dea. Dixit juxta consuetudinem laudes Imperatori et accipiens thus sacrificavit. Et cum fecisset hoc, introivit ad Prætorium. Altera autem die vocavit clavicularium strenuissimum, et inquisitivum quid et quomodo egerint antecessores ejus, et adpositionis Thyrsi. Mane autem processit ad forum, et jussit adduci Beatissimum Thyrsum : et cum adductus fuisset ad tribunal ejus, proclaram habens vultum, et corpore vegetum, videns autem eum Præses talem esse, stuporem passus est ad visionem et virtutem, propter quod audiverat eum validas et plurimas penas fuisse perpessus. Et dixit ei : Tu es Thyrsus, qui non obaudis diis, et per magica Deum magnam evertisti? Thyrsus respondit : Magnum Deum non irritavi magna autem studia tua in demoniis habitantibus colaramui.

27 Tunc Baudus jussit eum alligari manibus et pedibus, et mitti in sacco, et signari annulo suo, et mitti in pelago in stadiis triginta. Illi fecerunt; et descendens annulo suo signavit suis manibus, et venit usque ad littora maris videre in pelago navem. Dum autem ponerent S. Thyrsum in nave, videbatur chorus in splendidis vestibus eum eo. Nauta autem cum labore et timore jussa perlecebant; et processerunt quasi in stadiis viginti, expectante Præsidi : et sic reversus est in Prætorium suum. Qui, cum complerent quasi stadia triginta, tulerunt Sanctum, et projecerunt in pelagum, et continuo disrupta sunt ligaturæ ejus, et suscipit eum chorus Sanctorum qui erat cum eo, et ibat quasi per strata basilicæ, et dixit : Domine Deus meus, qui cum famulo tuo Moyse comitatus es, et populum tuum salvasti; Pharaonem autem in virtute tua domeristi; salva et me servum tuum de mari, et Baudum de profundo stultitiæ suæ, demergens eum in tartarum ignis, et ipso dieat, quia tu es Deus, cui cura est de servis tuis. Et continuo cum sanctis viris, qui eum susceperant, erat nuntius super aquas, quasi in strata basilicæ usque ad littus maris.

nave avehatur

in nave mercis subitur vinculis a Sanctis,

et cum eis ambulat super aquas

28 Cum timore autem venerunt et nauta nuntiantes Præsidi, et dicentes. Deprecamur te Domine, quod jusseras nobis fecimus, et progreminus eum pelago, quem suscepit chorus virorum in veste splendida, et orans eum eis pervenit ad littus, ambulantes super mare, quasi in strata basilicæ. Baudus autem venit ad littus, et invenit Sanctum Dei in sacco et sigillum integrum, quem signaverat et jussit eum,.... dixitque : Dne veritatem, desperato, quomodo magice tue et pelagum statuerunt ad credulitatem hominum? Per veros Deos, quia non cessabo cruciare te, quomodo usque vincam maleficia tua. Thyrsus respondit : Per Deos ego non juro, qui non sunt, nec adhibeo illis gloriam; sed per immaculatum nomen Dei mei. Adhibe eis nomen hoc quod habent, hoc est, idola vana, demonia nummida, quorum substantiam marescere faciunt mali mores. Rabide et non salute, et imitando, quomodo non cognovisti, quoniam Creator coeli et terre, qui omnia tenet, non potest circumscribi annulo. Omnia enim sancto et terribili et glorioso nomine ejus signata sunt : obuia sine ipso factum est nihil. Excæcate et dura cervice, et incircumciso corde, respice caecis oculis tuis, et vide lapidem, ligneorum Decorum tuorum virtutem, quomodo adjuverunt fratres tuos, Cumbricum et Silvanum, et ab ipsa dicit, quoniam nihil sunt et cognosce mysteria terræ, quæ præ timore Dei non suscipi cadavera eorum; sed ebullire carnes et ossa eorum omnibus manifestavit. Baudus dixit : Continua, quoniam Iu cum sint humani, cessaverunt tibi vitam, et ostenderunt suam benignitatem, qui et qui

tauti impetatum arguit.

a Baudus Præsidi antonius respondit

sunt

L. 1. 1088

Sig. 1. 4

sunt in inferno, subjecta sunt eis, et possunt, quomodo hic, et ibi se vindicare; hoc ad ostentationem ejus, qui non vult sacrificare illis. Et tu Thyrsus, si non credideris, et hic valide cruciaris, et ibi fortiter penas patieris. Thyrsus dixit: In malevolam animam non intrabit sapientia. Tu ergo et maligne et sacrilege, et omni odio amice, inique, et odibilis a gloria Dei, non habes talem substantiam penarum, per quam cogitatura meum, quem habeo in Christo permanentem, vincere possis: insuperabilis enim sum. Die ergo mihi, insensate, quare non sunt memores inordinati Dii tui Cumbrius et Silvano, qui cum magno honore eis sacrificabant; et non sunt auxiliati eis pro virtute suam, quam tu dicis? Quare ergo Apollonius excelsus cadens pulvis factus? Baudus dixit: Boni sunt, et omnia sustinent. Thyrsus respondit: Quid boni egerint, ut sic eis credas? Baudus dixit: Jam rationabiliter te non judico, sed velut animal agreste in agrestibus locis ab agrestibus feris carnes tuas facio dividi. Thyrsus respondit: Fac ergo celeriter, hoc mi oportet vincere.

a Ἀγῆτα, σπῆνδο, ἀγῆτα, κλυτός. b ἄνθρωπος, λατρεῖν

CAPIT. V.

Cæsaree tolerata flagra. Ferræ cicures. Statua Bacchi dejecta.

Innotuit Thyrsus

culatibatur a civibus

excitatur rectitudinis

col carnificibus pugillis igneis excitatus

liberatus

ducitur in templum Bacchi

Baudus dixit: Includite eum in carcerem usque in crastinum. Et sequenti ascendit in Cæsaream Præses, et jussit eum sequi quasi intronem Sanctum Dei. Audierunt autem Cæsareenses, quoniam Justus venit in civitate, et omnes dimittentes presidem, obviam fuerunt ei. Inde plus iratus est adversus Sanctum. Ingressus autem in civitatem, nocte jussit eum intrare in Prætorio, ut pennis eum affligeret; et cum diceretur nocte, omnis civitas Christianorum et paganorum clamaverunt dicentes: Quoniam consumpsit Præses Sanctum et Justum. Ingressus autem patienter salutaverunt eum. Veniente autem Sancto in prætorio, jubet rodiculis flagellari. Et cum cederetur, defecerunt flagellantes eum, et dicebant. Deprecamur te, Præses, desine ante flagella; viri enim sunt in veste candida, qui nos flagellant flagellis igneis. Præses dixit: Caliginat homines per maledicta tua. Beatissimus Thyrsus respondit: Deus euestis luminis dator, Christo immaculate Salvator, qui incomparabilis es servis tuis, exaudi me deprecantem et perfectum cursum meum perlice: confirma cogitationes meas, adimplem intellectum meum; et tedio adimple Baudum, et eum perfectus fieri contra arma adversarii, infruetur et ipsis moriatur. Audiens autem Præses risit, dixit: Vieta est magia tua Thyrsus. Aliqui autem paganorum circumstantes dixerunt ad Præsidentem: Tolle eum celeriter: multi enim perierunt, et aversi sunt a sacrificiis. Alii vero clamabant: Dimitte eum, eum et Deus misertus est.

30 Præses autem jussit bestias silvestres venari, et in loco deserto montis turrem edificari: similiter autem circumsepari tabulis et retis, ut ibi Justum condemnaret, et bestias traderet ut nec ossa ejus aliquis possit colligere. Illi autem Præsidis jussionem faciebant eum festinantia per triginta et duos dies, quibus transactis dixerunt ad Præsidentem: Perfectum est opus. Ille autem eum custodiis malis ascendit videre. Venientibus autem et videntibus placuit eis: viderunt enim et bestias. Post diem autem unum jussit omnes in templum Dionysi vocare, et sacrificium offerre. Jubeo venire et sanctum athletam Thyrsum; ut, si acquiesisset et sacrificasset Dīs, dimitteret eum: sin minus, ascendens bestias traderetur. Fecerunt enim sic sacrificium, et venit beatissimus Thyrsus, multa a multis h̄ consolatus. nam graviore et multas penas suscipiens, omnino non est demoratus a corpore; sed magis in ipsis pennis fiduciam ma-

gnam sumebat, videns incorruptam coronam sibi preparatam. Veniens autem stetit in conspectu Præsidis. Dixit ei Præses: Per multa tormenta pessima interrogatus, Thyrsus, et per insaniam et per artes tuas magicas resistens, putas te vincere. Nunc autem si conversus fueris a cogitationibus tuis, accipies spatium paucis diebus; accedens sacrificia, et amicus factus Imperatoris, in multa gloria suscipieris. Thyrsus dixit: Conversus sum Præses, et cui Deo vis ut sacrificem? Baudus dixit: Dionysus. Thyrsus dixit: Ne aliqua offensio fiat Apollini adversus Dionysum, quoniam ille comminatus est, Baudus dixit: Secundum veniam constabilitatis ejus cadens comminatus est. Thyrsus respondit: Statuum quam tu dicebas Apollinem. Baudus dixit: Noli verbosari, sed accedens sacrificia. Thyrsus respondit: Appropians sacrificio Deo magno. Omnes autem ad promissionem sacrificii gavisi sunt, quoniam consensus sacrificare. Accedens autem ante figmentum Dionysi, elevatis oculis ad cælum, et annuens manibus ad populum, et ad Præsidentem dixit: Rationabile sacrificium rationabili Deo rationabilibus mundis cogitamentis sacrificare debeat. Et cum hæc dixisset, ait: Gloria tibi Deus, qui regnas in sæcula, qui tres pueros per Spiritum sanctum sapientiam erudisti, qui imaginem auream exterminasti, et Bel evertisti et draconem occidisti, servos autem tuos armasti adversus Tyrannum; qui excelsa ejus debilia ab hominibus tuis abieceristi, et pro corona deliciarum igni eos tradidisti; te, qui ante sæcula es Deus, deprecor per gloriam unigeniti Filii tui, mediatoris vite nostræ, ducator veritatis, salvator animarum, suscipe sacrificium meum, et commine immobilem et carcam et surdam statuum, que ad errores stat, et dissipa insensibilem simulationem istam, ut vileant, quoniam tu es Deus qui in oculis es: quoniam oportet, qui tibi serviunt, sacrificium sine sanguine offerre. Et hæc eo dicente, comminatus est, et dispersa sunt sacrificia eorum, et omnes fingerunt præ timore. Solus autem remansit in templo Thyrsus.

ejus statuum precibus suis comminuit

31 Et tunc Præses iratus jussit militibus suis adduci Thyrsum, ut diceret quo genere nasceretur. Qui cum venisset, ait ei Præses: Die mihi, quia incomprehensibilis est magia tua, quia mare et terra, et ignem, et quodcumque est aliud, maleficis tuis superasti; die ergo mihi, quid genus est quia provincia nasceris? Beatissimus Thyrsus dixit: Dīs tuis comminatus genus meum inquiris? Duceant sacrilegi tui et c. divinatores unda sim. Baudus dixit: Omnes operasti per maleficia. Thyrsus respondit: Jam dixi tibi, quia nemo dat arma sua, ut per ipsa vincatur. Baudus dixit: Die quid genus es? Thyrsus respondit: Initium plasme a deo: provincia inde et tu participaris substantiam intellectum rationabilem, per secundam autem agnitionem exhibitum esse, qui in principio persuasit Evan istud in testamentum; retines? cognovi me errasse ab ipso tempore, et per filium proceci eum, ejus originem in peccatis trahelam.

interrogant de patria et genere

32 Baudus jussit præconi, ut ad omnem populum præconaret, ut ascenderent in loco, qui dicitur Filea, ubi preparatio ferarum erat adversus Sanctum. Omnibus autem ascendentibus ascendebat S. Thyrsus gaudens et dicens: Viam veritatis tue elegi, erudi me in veritate tua. Venientibus autem eis, erat vultus S. Thyrsi fulgens et splendens, ut omnes mirarentur. Videntes autem iniqui fulgentem vultum ejus dicebant ad invicem: Vide quomodo magia ejus faciunt eum præclarum. Jubeo eum mitti in museibolo, quod preparaverant ei. Intrante autem eo, videbatur, qui solus erat, quartus esse, et dixit: Benedico te, omnipotens Deus, qui per intelligibilem virtutem Christi tui montes et colles constituisti, et omnibus arboribus ascensio tribuisti, et in umbraculis earum dedisti habitaculum, et refrigerium omni-

obviant le

precibus suis

bus

bans feris silvæ, ut et ipse per umbracula dolectationis, te qui super omnia Deus es, cognoscerent et glorificarent; qui agnitor cordis es, invoco gloriam tuam, ut mansuetas fieri jubeas has feris per timorem tuum, ut vel sic cognoscant, qui ex adverso sunt, quia tu es, qui subiecisti servo tuo Danicli leones, et adversarios ex abyssis consumpsisti; qui fluctuante mari iram Egyptiorum demersisti, et per fidem sanctam populum tuum in via deserta guberuasti; et nunc, Domine, fortuna ad auxilium servi tui. Et hæc dicente eo, missæ sunt bestiæ magnæ nimis et validæ. Exeuntibus autem eis ecurrerunt cum timore magno, et erant in circuitu ejus stantes et intendentes ad eorum, et dixit: Luminis dator, misericors Deus, qui congregasti aquas in congregationem unam, et morasti arenis, adveniat gloria tua, et des in gulis istis lenitate ad gloriam tuam, et adversus immandum Bandum, ut proberit, quia crudior est a bestiis feris, et jubebis ut exeuntes revertantur in habitaculis suis. Et cum hæc dixisset Thyrsus, ait iterum voce Dominica animalibus in corde habens Christum: Ambulate in pascuis vestris. Audientes autem bestiæ vocem Beatissimi, rugientes vocibus venaturæ, glorificabant Deum, et eaulis suis reddebant obsequium homini Dei, et aperto ostio muri egrediebantur nemitem nocentes: omnibus autem exterritis multi mittebant vocem dicentes: Iste homo ex Deo est, et Deum timet; et crediderunt in Deum multi in eremo per ipsum.

eos ecurrere facit,

et ad silvas revertuntur

verum flagellatur

sanguinem et carnis frusta in faciem Bandi prospicit

veri sentit dolorem.

33 Victus autem Bandus furiabatur adversus eum, quomodo eum perderet. Et iterum jussit eum virgis cedi; qui dum cederetur, fluentem sanguinem dorso suo suscipiebat sanctis manibus suis, et de carnibus, et projiciebat in faciem pestilentiosi Bandi, dicens: Sanguis iste, qui propter nomen Dei et Christi ejus funditur, erit tibi testimonium in judicium, et ut manifestum te faciat in penis; primum in isto seculo argueris per conseientiam tuam. Ille autem audiens, multo magis irascelatur adversus eum, et jubet eum gravius flagellari. Spectantibus autem eum crudeliter videretur: adversus autem susceptionem, et auxilium Dei nihil erat; sine dolore enim erat, quia custodiebatur presentia Angelorum. Confusione autem plenus Bandus jubet ab eo cessare flagellantes, et vincum catenis duri ad carcerem, usquequæ cogitaret quid de eo ageret.

a Metaphorice templum et statuum Jovis facit.
 b Item introduit cognatos et amicos, Bandus Thyrsum ad susceptionem cœnantes pertrahere
 c Item potest nullus istius ejus cognatos adfuisse

CAPUT VII.

Apolloniæ certamen initum, Martyrium S. Callinici.

multas Apolloniam,

verum flagellatur

Sequenti autem die ambulavit in Apolloniam, et erat illa templum magnum Apollinis, quod habebat sculptilia multa et diversa. Veniens autem ibi Bandus, sacrificia perficiebat, et quasi glorians inordinatis et exorbitibus, gloriosum Justum adducens flagellabat, et eum cederetur, dicebat magna voce: Auxilium meum a Domino, qui fecit eorum et terram. Ipsi soli credo, qui separavit tenebras, et dedit requiem lucis, qui ad similitudinem Dei unigeniti fecit hominem; qui dum subiecit ad orandum et glorificationem unum, qui errantiam convertit, et qui morti tradita exquirit, ipsi credo, quia quod erat alienum, avertit, atque deiecit in gehennam ignis, quoniam ex omnibus penas liberavit me, et cum consiliis tuis, inordinate eaus, commisit ista sculptilia, que si limissa fuerint, stabant, eum ruerint, jacebunt; quoniam surta sunt, et sine voce, et nihil homini possunt facere.

35 Et cum dixisset hæc, oculis in eorum levavit, et dixit: Princeps eorum, qui propter veritatem in

agone contendunt, Christe, exerce auxilium tuum et virtutem, et mitte per substantiam Angelorum, qui propter gloriam tuam adjuvet servum tuum. Et continuo factus est dolor super Bandum, et sonus factus est magnus, ut omnes contremisecent, et duabus horis transactis ruit figmentum Apollinis, et Herenlis, et Silvanii, et Veneris, et jacentibus eis in pavimento, dixit S. Thyrsus ad Bandum: Inordinate, sacrificia diis, ut resuscitentur, et videam stultitiam eorum, si ipsi surgant, et dolorem tuum auferunt, qui in dolore valido positus non cognoscebat, quia ex virtute Dei erant, que advenerant ei pœnæ, sed et clamans dicebat: Magnus Deus Silvanus propter maleficia istius punit me.

Ex vsu Oratione incutit Baudum dolorem, reliquis terrorem vidola demit.

36 Et hæc eo loquente, multi conversi sunt ab insania idolorum, et facti sunt Christiani. Callinicus quidam sacerdos ab initio sub Combricio Præsido, et Silvano Comite, et sub ipso Bando omnem substantiam insanie perficiebat, et pœnas diversas adversus Sanctum Dei ipse inveniebat. Qui accedens ad Bandum dixit: Clarissime Præses, magnum et fortiorum super omnes deos Silvanum comminuit, necnon et pretiosissimum Apollinem, et ceteros verbo tantum elisit; maximum etiam in virtute, quem nemo ab hominibus potuit superare, Herendem, et ipsum obtinens supinum misit super terram sine voce, et ceteros alios in humum prostravit, non in virtute gladii; non in lapidibus, sed sola substantia in virtute verbi; et pœnas omnes superavit, et bestias subiecit, et iudices mortificavit, et multi periclitati sunt in confessione ejus. Descendentes ergo videamus Herendem, qui tanta ac talia preliatus est, ut exurgens interimat eum, et vindicet alios deos, quos comminuit. Bandus dixit: Tardum putior, recede a me. Callinicus dixit: Non adproprio ei, qui cecidit per virtutem Dei, jacens in terra sine voce. Bandus dixit: Et tu solutus es per maleficia ejus?

Nulle convertuntur, inter eos Callinicus sacerdos idolorum.

arguit Baudum impudens;

37 Callinicus autem delonit romam capitis sui, et barbam, et expulsi sunt inordinabilia vestimenta sacrificiorum, et tollens ea venit ad Præsidem, et dixit ei: Tibi, Præses, per quos error idolorum flebat, Notum autem tibi facio, quia nihil sunt, quibus deserviebam, qui seipso non adjuverunt, quomodo possunt alios juvare? Bandus dixit: Callinice, quomodo seductus es ab illis, per quos salutem consecutus es? supplautatus es ab illo malefice. Callinicus respondit: Didici ab isto, quia magna mirabilia perficit, quia nihil sunt, quibus deserviebamus: quare nunc perdens tantum tempus, deserviens surdis et mutis idolis. Nunc ergo convertor ad eum, qui per Thyrsum apprensit mirabilia credentibus ei. Bandus dixit: Habes et tu virtutes facere, sicut et ille maleficus? Callinicus respondit: Non est maleficus, neque per insaniam vincit demones, sed in nomine Dei, qui eum constituit confessionem perficere. Bandus dixit: Forsitan et tu profeceris ipsis penis traditus similia sustinere. Callinicus respondit: Ego tamen paganus sum, serviens in ignorantia, lignis et lapidibus sacrificans: si autem vis, Præses, et in me ostendere crudelitatem tuam, fac quod vis; potens est enim, qui per Thyrsum operatus est, dare in me sustentiam, ut per me discas non blasphemare.

rese tandem: profusus sacerdoti resti exult

defecit surculari S. Thyrs

38 Bandus dixit: Noli insonire, sed loquere ad deos, perimons in sacrificia eorum. Callinicus respondit: Faciam sacrificium magno Asclepio, qui habet artes medicine, ut adjuvans auxilietur tibi in necessitatibus tuis. Bandus autem, et qui cum eo erant introierunt in templum Asclepii una cum Callinice morte Christi. Callinicus dixit: Novam et novellentem sacrificia Deo vero et vivo, qui propius accedens dixit: Inconquinatus, immaculate, immacescibilis Deus, irritavi te per insipientiam meam: te invoco, qui in cœlis es, qui mirabilia facis, et gloriosus es et terribilis, qui omni bonitate plenus es.

stimulavit sacrificia Asclepio.

invocavit deum

Salvator

Ex vss
 et voce divina confirmatus,
 et voce divina confirmatus,
 verbo deiecit statum Esculapii

Salvator mundi, qui per sanctum tuum Thyrsum in fide ostendis opera tua, nerespicias in irritatione, qua te irritavi, quando eram in turpissimo cursu; sed mitte auxilium tuum, et abstrahere me de profundo lacu facis, et immundis demoniis, et absconso errore. Demonstra mihi, quia tu es Deus vivus, qui eras, et qui es, et permanes in secula. Et cum haec dixisset, et facta est vox de caelo dicens: Viriliter age, hodie enim mecum eris. Et conversus voce magna dixit: Deus Thyrsi adjuva me. Et respiciens ad statum Aesclepi dicit: Tibi dico, idolum surdum, ego qui hesternum die errans eram per te, nunc autem cognovi Deum, qui in caelis est, qui absconsis thesauris suis exiliatum te fecit in nomine Christi filii sui, qui est terribilis, idandi me, et absconsum errorem tuum manifesta omnibus, qui confidunt in te, et corruante pedes insensati Baudi ministri tui, quoniam demones sunt. Et haec dicens, commota est terra, et corruit illa statum magni Aesclepi. Et conversus ad Baudum dixit: Haec manum Deo tuo, et cognosce, quia maleficus non vivet, sed Deus vivens.

39 Et iratus Baudus misit eum in carcerem cum S. Thyrso. Et diluculo procedens veloci morti tradidit eum, dicens: Particeps esto cum maleficio illo Thyrso. Et misit eum decollari. Uravit autem Callinicus dicens: Gloria tibi et Verbo tuo, qui in excelsis es, qui ab errore eduxisti me, et tenebris meas illuminasti, et vulnera mea curasti, qui voluntate hominatus tue mortem a me abieisti, et vitam tuam celestem donasti mihi, tu Domine in pace me tecum compita, et cuncto lecto tuo Thyrso, per quem te Deum verum cognovi. Et haec ei loquente decollatus est, et accepit corpus ejus Acholus quidam Christianus.

LECTITUR VAPLE
 S. Thyrsi mors Mileti; sepultura.

Et continuo veniens Baudus in civitate, qua dicitur Mileto, videre compositionem idolorum; erant enim ibi multa signa demoniorum. Sequabatur autem cum Sanctus ac Beatissimus Thyrsus. Cum esset in civitate Baudus, cogitavit locum, in quo eum morti traderet, et venerunt in quodam loco, qui dicitur Hapline, quod interpretatur, Laureto, et jubet eum exhiberi, ut morderetur. Ascendebat autem ipse Sanctus tanquam in exultatione perhibi. Et ecce vox de caelo dicens ei: Thyrsus, magne athleta, festina gaudens; aperta sunt tibi portae caelorum: hodie enim mecum eris in paradiso. Et facta voce ista, audierunt omnes, et erat multitudo, qua ascenderat ad natalem Beatissimi.

41 Jubet autem Baudus fieri locellum, et mitti eum ibi, ut eum secarent, facto autem loculo, missus est in eum. Vitulius autem et Sabanus eum secarent, et capissent serram ducere, gravabantur et deflecebant. Dicebat autem Vitulius. Trahe Sabane: grave enim est opus. Factae sunt quasi tres horae, et nihil potuerunt secare, et defecta sunt genua eorum secando.

42 Et dum non prevalebant, subito apertus est locus, et exiens S. Thyrsus, detentum est calcaneum ejus in loculo, et dixit: Plentudo cursus mei, Deus confirmatio mea, Christo, qui solitudinem meam abena ti, et curam meam immaculatam servasti, tu es Rex, hincis dator, benorum thesaurum prerogator, custodi perfectum intellectum pudicitiae meae, et remove a me pondus gravitudinis et solitudinis meae, et cum pace resce annu tu meam. Et ecce vox de caelo facta est dicens: Intrat Thyrsus, aperte sunt tibi portae regni. Agonizatus es propter me, habens coronam in omnibus Sanctis. Et continuo glorificans Deum, dicens, Amen, et emisit spiritum. Et continuo cepit Baudus emetari valdissimus pons. Et dicebat: Curruer ego propter servum Dei, et quod

egi, hoc recipio, Angeli enim cruciabant eum. 43 Philippus quidam religiosus petit a praeside corpus S. Thyrsi; et accipiens posuit eum in loculo suo diligenter, et sustinuit septem dies usquequo veniret Caesarius Episcopus et Laudicus Presbyter, et alii multi cum jussione Praesidis, qui etiam rogavit eos, ut ascenderent ad corpus S. Thyrsi, ut peterent pro Baudus, ut exiret de corpore anima ejus, quoniam multum cruciabatur. Et ascenderunt simul in unum, et fecerunt speluncam, et deposuerunt Martyrem Dei in pace.

ALIA ACTA

ex MSS. S. MARCE de Ripatorio, et aliis

CAPUT I.

Martyrium S. Leucii. Conversio S. Thyrsi.

Temporibus Devii invaluerat multa insania demoniorum, et religio multa paganorum: erant autem multi sacrificantes demoniis, multi etiam ex ipsis erant resistentes, amantes et desiderantes Christianorum confessionem, attamen sub nomine paganitatis virtute et moribus Deum Christianorum venerantes. Inducente enim paganorum miseria, omnes Judices ellevabant ad fidelium perditionem. Combratius autem Praeses quidam, ex genere Claudii, provinciae Africæ, pestilens homo moribus, deditus super omnes ad religionem demoniorum, venit in civitatem Nicomediam, et sacrificavit ibi Jovi et Sivano. Inde exiens venit in Apamiam, et sacrificavit ibi Jovi et Apollini. Et diluculo ascendit Caesaream, et residit ibi dies octo sacrificans et seducens.

2 Leucius autem quidam vir sapiens accessit ad eum dicens: Combrati, quid insanis sicut bellua irrationalis, quia que sunt irrationalia facis? sacrificas enim diis et surdis et sine sensu. Convertere ergo, et cognosce, canis insane, quia exacerbas eum, qui ex nihilo fecit te, Deum vivum, et substantiam perditionis demoniorum honoras. Combratius autem haec audiens iratus jussit eum suspensum exungulari. Et cum torqueretur, dixit voce magna: Qui regnas in aeternum Deus, qui tuo precepto omnia protegis, ostende huic insensato et mala artis Combratio, quoniam vno tuo vero sunt, et omnes, qui legem tuam custodiunt, et precepta tua observant, adornabis immarcescibili et aeterna corona.

3 Et deficientibus tormentis exungulantibus eum, iterum dixit ad Praesidem: Combrati, ecce defecerunt penae tuae: festino enim in his perlectus fieri et victor effici per te. Festina ergo perniciose, et omni adversariorum virtutum minister: jube majores mihi penas affliceri, ut ego perfectus efficiar: tu autem in defectione vivendo, in majores penas traderis. Combratius dixit: Deponentes eum, ducite ut decollentur. Illi autem ex equuleo deponentes eum, dixerunt foras civitatem ad studium unum, et decollaverunt eum. Et cum sensisset Praeses, quod jussionem ejus ministri complerent, mansit biduo in Caesarea, sacrificans et serviens mendacibus diis.

4 Exomite autem ex portam, qua dicitur Hellesponti, magnus quidam athleta Thyrsus venioratus est ibi eum, dicens: Ave clarissimo Praeses: patienter audi, que tibi a me dicenda sunt. Combratius Praeses dixit: Ave et in amice decerno: libenter te audio. Thyrsus dixit: Unus et verus Deus ex caelis praecipit per vos iustos, dicens: Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies. Si ergo sibi soli servire jussu, quid istas vanas et odibiles sanguinum effusionem non alijerimus? Combratius dixit: Vana ergo tibi videtur discrum: ceterum? Thyrsus dixit: Primum videtur te dederi a Christiano inter tormenta posito, putabam aliquid esse deos deasque, quorum officios adoramus. Combratius dixit

sepelitur

Combratium Praesidem

sacrificantem idolis arguit S. Leucius

ejus jussu exungulatur

et insultat

plectitur cuspidem

Thyrsus athleta exungulatur S. Leucii combratius, Combratium arguit

S. Thyrsus abducitur Mileti

voce caelesti resonatur

servantibus

non resistit

scilicet et ceteris

virtute

dixit : In multa audacia esse videris, quia ego patienter tuas vanitates ausculto. Thyrsus dixit : Si mentior, de mendacio me prudenter confuta, ut deceat Judicem, ut dum video me juste convinci, non recedam a cultura deorum, quos in passione S. Leucii vana esse figmenta, et inania simulacra cognovi. Combrutius dixit : Cum sis paganus, quare verba Christiana contra me proferas, scire non possum. Thyrsus dixit : In hoc apparet me rationabilem esse, et te irrationabilem et brutum permanere : quoniam cum sim, ut tu ipse asseris, paganus, ratione ductus, animo factum sum Christianus. Combrutius dixit : Audi me. Sacrifica cum sis paganus ne mala morte interire cogaris. Thyrsus dixit : In aliis rebus homo ut aut fallat aut fallatur vix fieri potest, in Deum vero aut in mente sua quod fallere possit aut sibi ipsi mentiri, penitus non video.

5 Combrutius dixit. Multum loqueris. At Thyrsus : Multum non loquor, sed verum loquor; multum enim qui loquitur, verum non loquitur. Combrutius dixit : Et quomodo non est verum Deos esse quos colimus? Cui Thyrsus : Non audisti Christianos tibi dicentes : Dii, qui non fecerunt eorum et terram, jussit Deus qui fecit eorum et terram, ut de terra ejus pereant? justum tibi non videtur ut in re aliena isti non regnent, et ille regnet, ille teneat principatum, sive in celo, sive in terra, sive in mari, qui fecit illa, et omnia quae in eis sunt; isti autem hinc abigantur, et si quid sibi fecerunt ubi sint praeter istud eorum et istam terram, eant, si tamen pedes habent quibus ambulent, et ibi adoretur ubi creaturam suam esse cognoscunt? Ego autem hunc dico adorandum, in cujus domo sumus, et hunc Deum, cujus, etiamsi nolumus, servi esse cognoscimur, et conditeri cogimur. Combrutius dixit : Non fero multiloquium tuum. Thyrsus adjecit : Age quod vis, paratus sum enim pro veritate mori.

CAPUT II.

Varia S. Thyrsi tormenta sub Combrutia Præsido.

Tunc Combrutius jussit eum plumbis contundi. Cuique tunderetur, dicebat ei : Quem coronasti homines cedentem, modo contundis Deum confidentem, tunde corpus quod contudit corpora multa, recipiat quod dedit, ut anima liberetur a reatu cordis et injurie, quas irrogavi cum insanis hominibus placere stunderem. Combrutius dixit : Acrioribus tecum agam verberibus. Ad haec Thyrsus : Non me terrent poenae tuae, temporales enim sunt, illum enim timere jam didici, quem poenas aeternas illaturum incredulis recognovi, quas poenas, quantum video, non effugies tu.

7 Combrutius autem ita ira commotus est, ut juberet et verba frangi. Quo facto non minnelatur, nec virtute corporis, nec virtute sermonis. Et quasi ipse defecisset, cepit Combrutius dicere : Tu ipse fecisti tibi, ut ista patereris. Cui Thyrsus ait : Stultissime et sine intellectu, et non habens oculos nec sensuales nec intellectuales, non enim attendis, quia tortores tui defecti sunt; et tormenta quae mihi potantur inferri, ad te redeunt; dum animo dissecaris, et dum isti vires suras in meam perniciem consumpsisti; tamen ego invocato Christi nomine et de te et de istis rituum athleta, et ritus maledicens, quousque a canibus rodatum in ritum, non timeat. Cui Thyrsus : Verum dixi tibi, cum non vis habere etiam in meo invisibilem, qui me verum athletam sibi fecit, ex quo et testes meos in me aspexit, qui usque vineam te et cerbum nam ac ipam, sicut me visis tibi unum te vivit et et eferit. Ecce jam et de te ritus, et de te ritus, et de te ritus. Combrutius dixit : Quis est magister tuus? Thyrsus ait : Diabolus, cujus voluntatem implere curas.

8 Combrutius dixit : Alligentur illi pollices pedum et manuum resticulis teneris, et ex ipsis pendent; et ita agatur supplicis, quousque ossa ejus emedullentur. Quod cum factum esset, dixit ei Thyrsus : Festina nequissimo, majoribus me poenis pro sancti nominis confessione vexare : non enim levis debet esse pugna nostra, in qua te superabo Christi in te non perunctus. Dixit ei Combrutius : Cum non sis Christianus, non te habebunt Martyrem Christiani. Et Thyrsus : Stulte et vane, Martyrem me Christus fecit ex illa hora, ex qua testimonium cepi divinitatis ejus inter tormenta clamare. Nam ut si quis Christianus fiat, et Christo non credat, vnum est hoc quod factus est Christianus; sic et si quis non poterit in aperto fieri Christianus, et ad passionem venerit, hominibus incredulis videtur quidem Christianus non esse, apud Deum autem verus est Christianus. ego enim nisi verus jam Christianus essem, ipse Christus, me tanquam non sum desereret, sed tanquam sum jam agnosceret, defendit, adjuvat, et contra poenas tuas invisibiliter mihi virtutem impartit. Vineam principum militiae tuae Satanam, cujus substantia amictus es.

9 Tunc jussit unguibus acutis palpebras ejus avelli. Tunc Thyrsus voce clara dixit : Faciem meam turbasti apud homines, Deo autem pulchra facta est. Oculi mei corporales laesi sunt; anime meus oculi melius quam fuerant, illuminati sunt. Istis oculis, quos laesisti, videbam; in illis autem oculis, quibus Deus videtur, nulla tibi potestas conceditur. Cui confundere miser, confundere. Ubi sunt vires nequitiae tuae? quibus oculis te videri, id est, oculis mentis, ipsis videtur Deus, ipsis tenetur fides, ipsis tibi insultabo, quousque ad supernam coronam pertingam; si enim in theatro vinei non potui, quanto magis in agone Christi vinei non poterit, paganus propter coronam aeternam? Audiens haec Combrutius, suspiravit, et dixit : Per deos deasque puro, quoniam poenis variis te hinc macerabo; dissecor enim et dissilio, quia cum sis paganus, pro Deo te pati existimas. Thyrsus audiens subiecit, et dixit ei : Tu propterea poenas mihi irrogas ut doleam, Christus propterea me dolere non facit, ut te derideam; toties de te ritum movebo, quoties in me tormenta mutabis. Ecce jam miserum, cum sis persecutor Christianorum, factus es praehacitor; asseris enim tantum esse virtutem Domini Jesu Christi, ut me etiam paganus et nondum baptizatum dignetur ad confessionem nominis sui accedere, non solum non repellere, sed etiam in omnibus adjuvare.

10 Tunc Combrutius jussit etiam brachia ejus ad vextem ferream contundi, ut communita flerent ossa ejus. Et dum haec flerent, faciem suam crevit ad caelos, et gratias agens Deo immutabiliter permanebat, ita ut nulla in eo ignis possent vel timere, intelligi vel dolere. Brachia autem contusa ita agitabat, et ita movebat, ut manifestaretur omnibus non dolere. Defecerant quae tortura, cum illis essent, ministri fatigati manus agitare non poterat. Thyrsus vero testis Christi ridens, et Combrutius insultans, dicebat : Miserum videri te jam tibi sum esse, ministris tuis defecisse et manibus attendunt, si diu aliquid valere tunc etiam sine tortoribus tuis erant. At vero cum vos defecistis, me infatigabiliter perfrante, existet vos sine Deo esse, et virtute Dei vestros nullum habere.

11 Combrutius dixit : Quae te docuit tibi verba quae loqueris? Thyrsus dixit : Deum. Combrutius dixit : Ergo Deum te vnum loquor? Thyrsus ad haec : Homo meum te esse non cum loquor, sed tibi verba esse animae meae, et tibi ubi ignorantiae liberarunt. Combrutius dixit : Deo ergo, quod homo te docuit, et non Deo? Thyrsus dixit : Sed illi quibus Deus loquor est, te a turba qui ad ipse loquitur

videtur Deos autem.

ruonata et tunc

frangi verba

et de

ca. 8. p. 433. p. 433. p. 433.

a. c. 9. p. 433.

b.

c. p. 433.

d. p. 433.

e. p. 433.

134

ad eos, qui credunt veritati; et ideo dixi a Deo me didicisse. Combrutius dixit: Ecce non potuisti probare verum esse quod loqueris, quomodo veritatem discere potuisti? Thyrsus dixit: et ego verum dixi et illi veritatem me docuerunt. Combrutius dixit: Mentitus es. Dixisti enim te a Deo doctum, cum postea dixeris te ab hominibus eruditum. Thyrsus dixit: Jussa que ab Imperatore per te geruntur, vera sunt an non? Combrutius dixit: Vera sunt. Thyrsus dixit: Si ergo de homine, conquali tibi et mihi, et ceteris hominibus illum dicis facere, quod tu facis; illum jubere, quod tu jubes, quanto magis, quod dixi Deum locutum mihi, verum est; cum per Sanctos ejus, que mihi dicta sunt, asseram mihi Deum esse locutum?

a tenet hic percutorem non esse omnium rerum Dominum

12 Combrutius dixit: Imperatorem Augustum, et omnium rerum Dominum tu ausus es ore sacrilego conequare mendacibus? Thyrsus dixit: Sicut docui me vera dixisse per comparationem Imperatoris, cum tu deceres illum jubere cum tu jubes, illum damnare cum tu damnas, illum imperare cum tu imperas; ita tu si potes doce illum modo esse rerum omnium dominum, quod cum esse ipse dixisti. Combrutius dixit: Ergo non est omnium rerum Dominus? Thyrsus dixit: Si omnium rerum Dominus est, imperet ventis, precipiat aliqui soli, aliquas leges mandet stellis. Combrutius dixit: Ego illum dominum dico omnium rerum, que sub celo sunt. Thyrsus dixit: Imperet ergo avibus, imperet muscis, ne impartite sint hominibus aut jumentis; imperet ramis ne perstrepant; imperet saltem auribus, ne reseruant alienas. Combrutius dixit: Ego tecum de regno terreno ago, quod Deus terrenus sit Imperator. Thyrsus dixit: Ergo, si terrenus Deus est, imperet terre, ne serpentes et scorpiones elulliat, ne Romano ora spina gignat et tribulos, sed ubi que rosa floreat, et hlorum candidos gignat, palmittibus cingat sylvas, et botris honestet arbusta, det fertile messes, et in siccis locis fontium venas aperiat. Combrutius dixit: Modo cupisti magicam artem tuam exercere; ipsa te ars cupit detegere. Thyrsus dixit: Spiritus sanctus per os meum tibi loquitur, ut vel sic erubescens miser, vel sic te poeniteat: pius est enim, et indulget omnibus errantibus et secleratis, qui in fide convertuntur ad eum. Combrutius dixit: Vide quanta vim tate ducis, ut Imperatorem, quem ego dico Dominum omnium, tu illum dicis raris imperare non posse. Thyrsus dixit: Tu si dixisses cum Dominum malorum omnium, nihil contra hanc quod dicerem invenissem: cum autem rerum omnium Dominum, que sub celo sunt, memorasti, ego intus non cum Dominum ostendere volui, ut ostenderem tibi cum nec auribus imperare posse nec musis. Combrutius dixit: Ego illum Dominum omnium memoravi, et quod possit omnibus hominibus imperare. Thyrsus dixit: Omnibus imperat, sed non Sanctis. Combrutius dixit: Non sufficit tibi, quod non sacrilega, insuper etiam improbas imperum Augustorum? Thyrsus dixit: Et improbavi, et improbo imperum Augustorum morum, qui cum mihi imperare non possunt homini peccatori, qui imperant Sanctis? unde et arguente in hoc esse mendacem, qui a non pote Communiter esse hominum Imperator.

omne in homine ad se omni de imperat

134

CAPUT III.

Plumbo liquato perfusus, et frustatim jussus scari, integer et inviolabilis permansit.

Combrutius dixit: Omnis qui non contempnit imperio Augustorum, valde se mis persequitur et obediendus est. Thyrsus dixit: Non mihi tibi sit, quia boni res tibi amplectuntur apud Deum, cum dolores mihi et ultiones tibi in mendis facis. Ergo ut honorator sum, nova, inquisita, et plurima exagita tormenta

justo enim judicio et torquendus sum et puniendus, quia ante non credidi, et per tot annos vite mee, vitam meam Christum esse necivi: quem, licet ut servus refuga vel tarde, mox ut inchoavi confiteri, talem de te risum mihi exhibet, ut et de te rideam, et de patre tuo diabolo, et de Regibus tuis impiissimis, et de ministris tuis miserrimis, qui nihil amplius possunt; qui dum in meam perniciem operantur, continuo in suum defectum incidunt. Ego autem, sicut athleta Christi factus, subito luctatus vestros dejicio, et mentium vestrarum pugnos, mentis mee pugnis illido: calces vestras calcibus meis supero: prosterneam vos sicut pulverem ante faciem venti, et sicut lutum plumbamita vos delebo; omnia enim possum in equi me confortat. Combrutius dixit: Et quis est qui te confortat? molo enim apparebit qui te confortat. Thyrsus dixit: Infelix prophetizas, et nescis, vere enim, ut dicis, modo apparebit. Apparebit enim in auxilio suo super me.

in lecto ferreo extensus.

14 Audiens hanc Combrutius, anhelare cupit, et interne concitationis sue, licet repugnans, signa monstrare. Interea jubet plumbum lique fieri, et fundi super dorsum ejus nudum. Tunc extensus est in lecto ferreo, et ante oculos ejus in vase ferreo super carbones posito liquefactum plumbum, ut jussisset, erat preparatum: putabat enim eum hoc terrore inflecti posse. Jussit insuper ut omnes, qui circa ipsum erant, hortarentur eum, dicentes: Miserere tui et sacrificia. Sed et ipse Præses per deos deisque jurans, dicebat: Si sacrificaveris, habeo curam tui, et salvus eris. Tunc ille, sicut erat extensus, magna voce dixit: Audite me, qui sapientes estis: audite me, qui pœnas istas aspicietis et timetis. Promittitur vobis flavus ignitus currens a stagnis, sulphure et bitumine permixtus, promittitur ignis perpetuus; et non vultis Christo credere; ego vero, propter medicam moram et vin plumbi liquefacti relinquere habeo Christum meum, et ad illud reverti, sicut canis ad vomitum suum? Sed quomodo tu magis miser et infelix, Combrutius, ignem æternum non times, in quem, cum missus fuisset, nunquam combustionis ejus finem invenies? et his dictis exclamavit dicens: Te invocam Domine Jesu Christe, qui dixisti: Secundum fidem tuam fiat tibi, fiat mihi plumbum istud in refrigerium aquæ. Et quia de fonte tuo perfusus non sum, de isto plumbum perfusus fuero, exultanti te fiat fons. his autem qui negant te, in spiritu combustionis exiliat.

reflet torculara propria

134

15 Dum hæc et his similia diceret, levaverunt vas plumbo bulliente, et fuderunt ab scapulis ejus per totum dorum usque ad interiora: statim autem ut factum est super eum, exiliens per circuitum ab eo per equi cornu et facies, qui fulerant, dissibuit, ita ut nullum ex as auribus Combrutio manum remaneret, sed sicut turbo validus, Dei mite in omnibus incredulis canterium sui fervoris infixit. Unde factum est ut emittentes terrorem multitudinem, ubi ad mortem in que labarentur; alii prostrati in terram, et Casarem et Deos ejus blasphemarent.

perfulsione liquato plumbis, illis

in ebulliente multo Arbiter e munitis

16 Thyrsus autem Dei Martyr, exiens se delecto, ita correxit medullas, ac si saniviter in eo dormisset, et stans extensus ad euliam manibus, et erecta facie, dicebat: Gratias tibi ago, Deus invisibilis, qui mente conspicis, qui minor pœteris, et in ora concedis, qui me miserum et extremum munus ex peccatoribus et iniquis, suscipere dignatus es inter Sanctos tuos, et me, qui nunquam voluntatem tuam servi, nec feci, inter eos computari fecisti, qui voluntati tue optemperantes, legem tuam fideiiter custodierunt. Combrutius autem videns eum exultantem in Domino, et constantem in sola terra sibi, ministris autem suos crude ter plumbum combustus et seminatimes se in terra voluntates, torquebatur animo, et fremens dentibus, unguitum sui cordis, rugitu que reddebat: ut que ex ore suo, clamabat dicens: Maleficus aper-

Thyrsus in oca gratias agit Deo.

tis nos iste damnabilis vincit. Thyrsus dixit : O profunde et tenebrose diabole, administrator scandalorum, cloaca infidelitatis, ierudite, sine fronte, sine pudore, sine ingenuitate, sine veritate, et demon fallacissime, qui gratiam Dei maleficia reputas, qui lumen Christi tenebras vocas!

17 Tunc vocavit ad se Combrutius servos suos, et dixit. Misere mini mei, quia morior. Iste magus omne officium meum enervat, Deos blasphemat, Caesares nostros et Augustos evacuat; dicit eos nihil esse, nullam prorsus potentiam habere : insultat et legibus ; me exprobrat, et contra leges solum Christum adorat et laudat. Dicunt ei servi ejus : Et quid jubes ut faciamus : Dicit eis Combrutius : eat unus ex vobis, et quasi porcum ita desecet eum, aperiensque ventrem ejus viscera effundat. Statimque proripiens se ad illum unus ex servis ejus, eximens gladium e vagina, voluit percutere illum, sed mucrone tota vi brachiorum parieti impacto, ita totum ferrum perforatum est, et comminutum, ut non ferreus gladius sed vitreus esse videretur. Tunc Princeps Casperius dixit Combrutio : Non est licitum secundum leges ut quis percutat vel torquat eum, nisi officium. Jube hinc ergo servos tuos abscedere; eum praesertim ei qui abiit percussurus eum, divino nutu caecato, paries, homo visus sit, et ferrum, quo eum percutere tentaverat, comminuerit. Quid si alii imperes; et videatur ei quod ipsum percutiat, ut ad te ipsum accessat, aut aliquem ex nobis interficiat?

18 Tunc Combrutius perrexit ad Comtem, et accipiens ab eo milites, hoc definiunt, ut per partes eum minutatim concidant. Ingressi autem milites miserunt vincula circa collum ejus, et brachia et manus et pedes. At ubi, protulerunt gladius ut conciderent eum, subito tremoribus exortus est in loco, et coepit terra megire. Tunc milites cadentes in faciem timuerunt valde, et fugientes inde eum ipso Combrutio solum Thyrsum in vineulis reliquerunt. Tunc Sanctus oravit ut vincula sua solverentur; et statim vincula ferrea dissilierunt ab eo : et stans Martyr coepit expansis manibus orare. Ad quem venientes qui ex officio remanserant, tolerunt eum inde et in carcereum recluserunt in loco tenebris obsito, quasi in puteo, cornu sordibusque horrendo; in quem eum videndo intrudentes reliquerunt.

a. Ita MS. an singularis? at quomodo una currens? Agones Martirum habebant statuas

CAPUT IV.

Baptismus divinitus procuratus; statua Apollinis confracta.

Iste autem stans in caeno illo, visitationem meruit Angelorum, et ubi erant tenebrae, lumen divinum emittit; et ubi vox consolations humane non erat, vox divina insouat, dicens : Thyrsus constans esto, confide in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, et ostensa est ei talitudo Angelorum. Cumque aspiceret tanta mirabilia et tremaret, venit ad eum unus ex Angelis Dei, et dixit ei : Noli timere, sed vade et ostende te sancto Dei Episcopo, ut per eum efficiaris amicus Dei, pro ejus nomine ad coronam pertinges. Cui cum nimia reverentia Thyrsus respondit. Quo modo vadam, et ostendam me sancto Dei viro, cum et ego in vinculis sum et impeditus, et omnia claustra carceris clausa sint, et si paterent ut egrederer, ubi eum invenirem nesciam? Tunc Angelus dixit ei : Isti vincula te col gaverunt caritati Dei, et ista claustra aperuerunt tibi regnum caelorum; vincula infernaliter excluduntur quae usque resuscitatis in Christo. At hinc nunc, et respere me, et ostendam tibi ubi dicitur de Phileas Ep. se post Christi in orationibus in Dei laudibus perserverat

20 Tunc Thyrsus secutus est eum, et pervenit ad Episcopum, et pulsans januam orantis, dixit. Sancte

Dei famule, cui Angeli testimonium perhibent sanctitatis, aperi mihi quia renuntiavi diabolo, et omnibus idolis ejus et Christum filium Dei inter tormenta confessus sum; et adhuc non gustavi de mensa ejus. Audiens haec vir Dei intellexit haec a Deo fieri, et jam fama de B. Thyrso frequenter per aures ejus agitata pervenerat ad eum; statimque aperuit ei. Qui breviter indicavit illi quis eum solvisset, et adduxisset, et quod expectaret foris ut baptizatum reduceret, unde eum eduxerat. Tunc vir Dei Episcopus instructum eum de mysteriis Dei baptizavit, consignavit, confirmavit, et refecit eam tam spiritali quam etiam carnali cibo, et peragens eum totum divino chrismate, dixit : Pergo athleta Domini, Imperator tuus sedet cum omnibus amicis tuis, et expectat luctatus tuos; certa honum certamen, quia jam centuplo fortior factus es quam fuisti. Si enim nondum metus non potuisti dejici, quanto magis jam sanctus et illuminatus victoriam capies! Et haec dicens ne benedicens eum deduxit usque ad ostium. Quo aperto sanctus Episcopus Phileas vidit ante illud lumen, quo dicitur Thyrsus venerat, et quo dicit iterum rediit. Et ipso ingressus fortior, vegetior, atque incolumior, adorans Dominum mente et corpore, vincula quae deposuerat circa se iterum applicata sensit

21 Circa quod tempus, Combrutius perrexit ad Silvanum quandam civem Persam, dolosum, nequissimum, filium Sathanae, qui ob hoc solum praefecturam acceperat, ut inquireret eos qui in viam Christi ambularent, et diversis crudelitatis intellederet. Hinc eum narraret de Thyrso Dei famula, jussit eum vinculum suis eductibus presentari : sedensque in foro eum nequissimo Combrutio publice, ait ad eum : Desperate, et omnis serenitatis Deorum munice, quare non sacrificas diis magnis? Thyrsus dixit : Quibus diis? Silvanus dixit : Jovi omnipotenti, Junoni, Minervae, Apollini, et ceteris diis, quorum benevolentia mundus regitur. Thyrsus dixit : Nescis quis sit qui mundum regit, istorum autem quos nominasti, si vere putas, cessavit cultura : quia mortui sunt, et in tartara comperti pro sceleribus suis hunc poenas. Si autem simulacra eorum colenda ducis, mundum ipsa simulacra regere non possunt, quia ipsa magis reguntur a gomphis ferreis, et plumbo et saxo : custodia vis non possunt, quia ipsa custodiuntur a canibus, non forte a furibus rapiantur.

22 Silvanus dixit : Hic Thyrsus, Parentes tui entores deorum fuerunt, an non? Thyrsus dixit : Quod peius est, idololatrie fuerunt. Silvanus inquit : Esto ergo quod parentes tui fuerunt. Thyrsus ait : Si parentes nostri podagratici fuerunt, aut chloragici, aut caeci, nunquid nos volumus quod nostri parentes fuerint, debiles esse vel contracti vel caeci? Cum ergo infirmitates corporum eorum non inseruimus, cur suscipiamus an mirram languorem, cum sit melius corporis debilitatem suscipere, quam damnationem animae invenire? Corpus enim sive sit in dolore, cessabit medumitas ejus; sive sit debile, lumen accipiet. Anima vero si pro facti sui qualitate vel plangere vel gaudere coeperit, hoc non fluitur.

23 Tunc Silvanus b. in vicium et reductum locum in Thyrsum introduxit in templum, ubi stabat Apollinis simulacrum ex crystallo, mechanica opere constructum, et dicit ad eum : Talein Deum, quomodo veneratur et colat? Dixit ei Thyrsus : Si Apollinem fictilem aut gypseum, aut lignum inveneri, Deus non erit; iste vero quia crystallinus est, Deus est? Ex quo vobis tra sententia, merito materiam, non ex virtute operum ut divinitas ponderanda. Dicit ei Silvanus : Cessat verba, adora Apollinem Deum magnum, et sacrificium, quod ei debet, et expende. Thyrsus ait : Adoro, sed Deum magnum, non Apollinem. Et Silvanus : Interim Apollinem, qui in praesenti est, adora, et hinc ei, et postea : iterum quem vis, vade

forti si un

Ly vi.

baptizatur, confirmatur, sacra Eucharistia refectur.

reducitur ad curam.

astitur Silvano Comiti et Combrutio

relet adola

a

ostendit non esse in natura religionis a imper se quentibus peritatis

b. dicitur et templum Apollinis

jubetur frustatum duceretur

Quidam ad stupredens parietem pro eo percussit.

facto terra motu.

et solutus vi divina vincula

compositio in carcereum

et ubi erat

una iste et confractio

et ubi erat

Ex MSS.

furtissimum Herculem, sive omnipotentem Jovem, sive Mercurium sapientem excoles : nunc interim hunc adora Thyrsus dixit : Non expedit Deo tuo Apollini, si eum adoravero. Silvanus dixit : Tu eum adora, et tibi expedit. Dixit ei Thyrsus : Vide, quia tu me compellere vis adorare eum. Tunc expandens manus ad eum dixit : Deus veritatis, praesta mihi servo tuo, ut falsitas ista cadat ante pedes meos, et in frusta vertatur; ut vel sic intelligant Deum in simulacris habitare non posse. Adhuc eo loquente, ecce et Apollo rucens in frusta dissiluit et factus est clamor magnus, ita ut tota civitas Caesariensium per-mota populis inundantibus adveniret; erat enim pretiosius auro simulacrum, quod fuerat comminutum. Tunc beatissimus Thyrsus colligens fragmenta eius dixit ad populum : Cives Caesarienses, audite ne ultimum et miserum, qui non sum dignus vel nominari vel dici servus Christi. Si Apollo Deus esset, ista frusta ex eo non flerent; non eum tetigi, nec funem in eius stamennam colligavi; ad solam invocationem Domini mei Jesu Christi cecidit et perit. Qui ergo sibi subvenire non potuit, vobis quomodo poterit ferre subsidium?

jussus eum adorare, praecibus deiecit et comminuit.

a Apocryphi generis; de pompilio cognosce ad vitam S. Sebastiani 20 Janu. cap. 21 littera 1

b In MS. et cetera, melius forte, habitum.

CAPIT. V.

Varie torquetur jussu Silvani et Combrutii. Harum interitus.

Inter distem- tar ceteris comstrictus, a

Interea aliis acclamantibus contra eum, aliis dedentibus, Silvanus iracundia inflammatus, jubet eum catenis per manus singulas, et pedes singulos a quadruplici extensione per trochleas fortiter torquendum fundi, ita ut nervi manuum ejus et pedum propinodum rumperebantur. Tunc Thyrsus emisit vocem dicens : Domine Jesu Christe, disrumpne vincula mea, ut sacrificem tibi hostiam laudis. Et pedilans disruptio sunt catenae, quasi illa arumae, et exurgens cepit benedicere Dominum. Tunc Silvanus exclamans dixit : Quae sunt ista maleficia tua quae everterunt Deum et vincula disrumpunt? Thyrsus dixit : Si idola vestra oculos habent, et non vident; vos qui oculos habetis, et videtis, quare non intelligitis non esse maleficia, sed virtutem Dei!

que ultro rionpular

b jubet capite apax tu mersa flagel luri

c sedulo voluttur uis.

preceptibundis exultant non chna in gladiis, elevatur ab Anglia

Uthlico on dno,

strens de scendit

23 Tunc Silvanus jussit impleri b tinum aqua, et mero capite ligari pedes ejus sursum, et medium partem corporis, quae super aquam esset, ligandis ardi. At ubi ligaverunt pedes, et posuerunt caput ejus in tinum, eum voluit aquam mittere, e dissoluta est a circulis et dogis, quasi concisa esset roemibus, et ita sigillatim dimiuta est, ut nec esset quod loco posset aptari.

26 Tunc Silvanus jussit eum dedi praecipitem a parte muri. Statim autem ut praecipis actus est, per manum in visidilem supra murum elevatus est, et cum non esset latitudo muri unius cubiti, cepit ambulare super murum, et Deo gratias eum vociferatione enun- cere. Audiens haec Silvanus, et videns miracula Dei, non intelligebat, sed haec magis artilibus adscriba- bat. Tunc Vitalens quidam, ut sic dicam, paganismus, accedens ad Praefectum Silvanum, rogabat eum, dicens : Permite ne ascendero ad eum. Tunc apposite sunt machinae, et ascendens ad eum Vitalens dicebat : Ego te hodie factum universa maleficia deponere. Postquam autem ascendit, putabat se sic super murum stare posse, sicut ibi Be Martyr stabat. At ponens pedem ex alia parte muri, supra pos- tram acutam, cornuit, et cerebrum sui equis, pum- quam exparavit, aspexit. Et Dei natu Thyrsus, quasi per phnum descendens, venit ad locum, ubi stabat Silvanus, et increpans eum, dicebat : Intellige maleficia virtutem Dei mei Jesu Christi, ego enim idcirco discessi, ut videntes virtutem Dei, credatis quae

niam ipse est Deus, qui liberat credentes in se.

27 Sed ista Silvanus ita audiebat, ut aspis surda, obturans aures suas : et dolore de morte Vitalici nimio constrictus, jussit eum arctius custodiae carceris mancipari, nova aliqua et inexquisita tormenta, quibus Dei famulus fatigaretur, excogitans. Et convocans ad se Combrutum; dixit : Necessae est nos ad Apamiam proficisci. Quid igitur faciemus de hoc infausto Thyrso? Cui respondit Combrutius : Quocumque perrexerimus, per civitates nobiscum eum duci in vinculis jubeamus; ut ad metum Christianorum, dum per singulas urbes tormentis afficitur, ceteri corrigantur. Die autem, qua praefecturi erant, S. Thyrsus adduci jussurunt; et sedentes pro tribunali ambo in foro, jusserunt ante eum poni catenas novas, habentes collarium et mancus ferreas, pondo ferri centum; et dicunt ei : Aut sacrificia, aut istis catenis te operamur, faciemus te ad exitum et metum omnium Christianorum novis macerari tormentis. Thyrsus autem origenes ad caelum faciem suam, constanter dixit : Gratias tibi ago, Domine, quia per multas civitates nomen tuum confitebor. Et ad ipsos conversus, ait : Me quidem scitis gaudere in his vinculis; vos autem puniendos Dei judicio. Sicut enim nullo agere contra Deum consentitis; ita ambo indignationem sentietis aeternam; ut omnes iniqui et increduli cognoscant Christum Deum esse, qui regnat cum Patre suo, et cum sancto Spiritu, in secula seculorum, Amen. Haec illi audientes, jusserunt eum fustibus cedi : et imponentes ei praedicta vincula, praefecti sunt a Caesarea in Apamiam.

Circum du- cendus gravi- bus catenis vincitur

ceditque fuste- bus.

28 Tertia autem die Silvanus repentina febre corripitur, ita ut a ille geniculorum usque ad plantas, emortua sua membra sentiret; et adhuc vivens, se media parte mortuum comprobaret. Anima autem ejus sic erat mortua, ut se haec pati propter Dei hominem non posset agnoscere; nec in ejus memoriam venire poterat, sila haec praedicta fuisse ab homine Dei eventura. Audiens haec Combrutius, quod Silvanus jacens in lectica, haec pateretur, descendit de equo et ascendit lecticam ad consolandum eum, Cum- que diceret ei : Dii tibi sint propitii, et magnus Deus Jesu-Christus salvet te, repente et ipse e terminum et inferni doloris immensitate corripitur : et coeperunt ambo juxta se jacentes, intolerabili vexatione tor- queri. Quos videns, Viator nomine, Assessor Silvani ista pati, contremuit, et descendens de lectica, et ascendens equum suum, ut ad eos : Dii visitent vos, et magnus Jesu-Christus vos restituat sanitati. Et his diebus, ita cum equo fugit, quasi esset et ipse simul a dolore corripendus, nisi veloci fuga malum aver- tisset. Postquam itaque nullo flagris cedens mulas, ut ad evitatem citius perveniret : occurrunt hono- rati civitatis, et subito more populi Judeibus, qui in- grediebantur, exhibent obsequia : at eos genentes, et magnum pro dolore edentes stupefacti attendunt. Deponuntur vix suorum manibus servulorum; et im- positi sagulis in singulis lectis ad hospitium perdu- cuntur.

il corripitur modo Silva- nis

mor et Com- brutius

vehuntur Apamiam.

29 Veniunt medici, accedunt etiam pestiferi idolo- rum sacerdotes, et aliis eos arguentibus, aliis pro- eis sacrificantibus, alii circa membra eorum carnium- mentumque murmurantibus, aliis circa dolores eorum in vanum ligantibus cocem; illi vocabantur acris, et vehementius per membra singula torque- bantur. Combrutius angitum dicit, et quasi ex an- tiphona Silvanus post ejus mugitum ululabat. Non erat in eis sermo, nec loqui poterant qui ad videbant et sciebant. Tartarus enim angeli super eos jam ac- ceperant per stitem, et antequam anima eorum rap- puerant, ad portas, corpora eorum coeperunt ferre supplicia. Haec per quatuor dies utriusque perpassi sunt, quinta autem die infelicem spiritum eilaverunt.

truduntur in- stabitis fru- stro adhibitis

30 Præ putore, ubi eorum corpora jacebant, nullus poterat pollinere, qui sepeliret, accedere: jacebat Combrutus totus quasi ab igne combustus, et Silvanus quasi jam septem dies habens corpus factidum vermibus senturiebat. Interea vix in sagis grossis et rusticanicis involvuntur corpora eorum, quatenus possit putor includi cum ipsis. Sed et involuti et colligati, et ducti ad sepulera, in terram depositi, rejiciebantur a sepultura: et putor vehemens ex eis et mortificus exhalabat, et aerem inficiebat, et tandem subsequuta est lues. Tunc aliqui perrexerunt ad virum Dei Thyrsus, ubi erat in vinculis, et dicunt ei: Dum tu a Deo tuo vindicaris, regio nostra morbo inficitur, et mortalitas facta est ex putore eorum, quia eos terra non recipit. Tunc S. Thyrsus dixit: Credo in unicum filium Dei, quia ut vos omnes liberemini a morbo, hodie eos terra suscipiet. Post hanc vocem hominis Dei si terra recepti sunt in morte æterna.

terra corpora eorum rejicit:

inplorato auxilio S. Thyrsi, sepelevit.

a MS. *lipat*, quadrifaria mentione.
 b *Sic Galli que tonne: alii Acta vas aut lebetem habent.*
 c *Agones creus* dissoluti sunt circuli et asses discumpagnati, et ita frustulata comminuti. d *Ita Agones, at MS. lip. tunc.* e *Item MS. substatinet* doloris immolatione.

CAPUT VI.

Morti bis sub Baulo Apamiam ereptus; statui Bacchi dejecta.

His igitur peractis, post aliquot dies venit successor Combruti, nomine Baudus, sacrificans diis, qui ut ingressus est Apamiam, altera die universa gesta sui antecessoris discutens, pervenit ad beatissimi Thyrsi tolerantiam; et legens in gestis pœnas quas perpeussus fuerat, dixit: Miror si iste homo contra Deorum vota perdurat. Et volens deos placare, primam actionem suam in passione S. Thyrsi constituit. Preparato sibi tribunali in foro, altera die mane publice jussit sui conspectui Thyrsum presentari. Sedenti autem pro tribunali, Sanctus Dei letus, fortis, et robustus presentatus est, quem Baudus considerans dixit: Aliud est quod gesta testantur, atque aliud quod indicat vultus. Et conversus ad officium dixit: Vos cum in sagina habuistis, non clausum in vinculis? Cui, cum dicerent omnes, quod et cibum contemneret, et die nocturne in vinculis permanens Christum suis laudibus predicaret, Baudus dixit: Dii omnipotentes ideo te salvare student, ut diu vivens possis frequentius unguis radi, fustibus et novis plagis repetito iterum atque iterum cruciati vexari. Unde si vis tui misereri, consulo, sacrifices dms, ut possit tibi quod superest carum non perire. Thyrsus dixit: Commodo tibi, qui tenes vestigia antecessorum tuorum, cum ipsis habiturus partem, quorum facta prosequens.

Baudus Combruto succedit.

Thyrsus sibi vultu jubet

miratur ita valentem et integrum

et insultat Thyrsus

a *capulis, et sacce inclusus in mare abjicitur*

b *ab Apamiam illius in eius deferret*

33 Quod factum Baudus Index audiens perrexit ad litus, et teneri eum præcepit, dicens ei: Quis sunt ista maleficia tua, quæ tibi etiam mare ipsum faciunt esse subjectum? Thyrsus dixit: Audi stulte, Deum quem confiteor et credo et colo et prædico, ipse est qui dudum e processorem tuum Pharaonem cum armis et curribus, et equis, et exercitibus deiecit in profundum. Ibi te expectat, ubi tibi locus est cum iis qui contra Deum arma sumpserunt: mihi autem cum iis pars est, qui de maris fluctibus ita liberati sunt ut hinc mare emererent: Quis similis tibi in diis Domine? quis similis tibi? Adverte ergo miser, quia dii vestri miseres velis sunt, neque sibi neque vobis cultoribus suis possunt subvenire. Baudus dixit: Ideo te miseratione sua dii et de plagis et de angustiis et de mari liberavit, ut eis sacrifices; noluit enim te apud inferos peccatoribus subjacere tormentis: si enim non sacrificaveris eis, et hic atrocibus penis subjacebis, et ibi acrioribus. Thyrsus dixit: Miser et imperitissime, melius est ut linguam tuam morsibus amputes, quam contra Deum illam loqui nefanda permittas.

Ex w

Baudus in profundo

d *per os feris non videtur*

d

34 Tunc indignatus Baudus, jussit venatoribus, ut feras quas exhibendis numeribus preparabant fume d. tribunam conficientes, apertis caveis intra locum ubi erant ipsæ cavee Thyrsus dimitterent nudum et vincitum; in quibus erant novem ursi et sex leopardi. Quibus cum fuisset Dei servus traditus, sola vincula, quibus ligatus erat, sensim et leniter eraserunt, carnem autem ejus tanquam oleo vinetam linguis lambentes, et sibi refectionem assumere, et Dei famulo refrigerium exhibere videbantur. Altera itaque die mane respiciens Baudus per fenestram, vidit eum sicut inter catulos e Medicinis deambulantem, et Dominum benedicentem, et infelix non vult id imputare bonitati Dei, sed partim imputans fati, partim frandibus humanis adscribit: efficitur sicut equus et mulus, quibus non est intellectus.

35 Denique præcepit eum inde auferri, et ducti in templum Dionysii, et virgis caedi, atque ad sacrificandum compelli: convocans etiam omnem officium suum jussit ut omnes eum egerent Dionysio sacrificium non denegare. Quibus Thyrsus ait: Modo Deo Dionysio sacrificabo. Quod illi audientes gavisi sunt, atque applicantes eum ante eum, patabant velle illum thuribulum sumere, et vinam statuientium adorare. Sed Thyrsus vir Dei expandens manus suas ad Dominum, dixit: Domine Jesu Christo, qui corde videris, et mente aspicis, mitte mihi Angelum tuum, qui Apollinis simulacrum comminuit, ut et istud tam minutatum confringat, ut non sit ex eo quod possit vel colligi vel teneri. Igitur dum complessit orationem, dixit ad Baudum: Audi me Baudus, Apollo, ad quem me duxerunt fratres tui, ex crystallo fuit fragilis, iste autem ex ære est fortis et in dissolatum illius, in nomine Domini mei Jesu Christi, ecce et iste totus corruet, et ita in particulis dissiliet, ut non sit quod ex eo iterum possit vel collari vel confundi. Et cum hoc dixisset, ecce inanimus illa ex alto eum basi in statua eadem ita totum ipsum templum concussit, ut universis eum ipso Bando fugientibus, solus vir Dei remaneret in templo. Et insperans incredulis, Domino Jesu Christo gratia agebat.

d *du dms ad templum hunc*

ch

statua de p

ut

36 Tunc Baudus cepit ab eo equitare, dicens Desperabis me virorum die tui generi tuum Thyrsus ait: Dms tuis comminanti generi meo in perquisit Baudus dixit: Omnes confidit in malitia tua, nescio a quibus nobiliter virtutibus tibi eddit. Tunc Thyrsus ait: Nemo accommodat agrum tui, ut per ipsa vincatur. Baudus dixit: Et quis est, de quo dicitis, Nemo accommodat agrum tuum, ut per ipsa vincatur? Thyrsus ait: In idibus tuis d. b. l. regnat, et

ut non per tale con

s

EX MSS
S. Leucius
cum repre-
hendit

ribus demones complacere. Illico illum Cæsarea matutinum excepit, dique octa diebus demoratus est sacrificans, et multas animas interficiens.

2 Leucius autem quidam secundum legem testimonium habens, et omne verendum planta detrensus limen, de plano sic ad Præsidentem dixit. Ille mortem habeat in suspecto, optime Præsidentem, cuius vita venit in dubium. At qui pro lege sua paterna paratus est usque ad gladium tradere membra, illud in eo feraliter Iudex exerceat, quod sine illius causa punit insontem. Istas nobis futuras ex vestra vere coronas Spiritus Sanctus prophetali sermone ante prædixit; et ideo quia ante prædicta completa sunt, restat nunc ut gladio vindice transsumus ad eodum. Cumbrius dixit: Non te talem ex improvise impigisse putabam, nec hoc mihi, quos hodie complacavi, promiserant dii. Sed interim aut sacrificia illis secundum Imperialia iussa; aut per te Græcia hodie sumet exemplum. Leucius dixit. Quid enim insana loqueris Iudex, et ex furia verba et confringis? Istis sermonibus non accommo do sensum, quodquid ut rabidus canis impigeris, summum blentio Deo fantare. Tu autem contemmens eum, qui te fecit ex nihilo, Deum, et dationes adorans, substantiam tibi perditionis acquiris.

quibus
quibus

3 Cumbrius dixit. Equale eum applicabo, et membra eius pœna sulgete. Leucius dixit. Qui regnas in æternum Deus, ostende hunc insensato, qui cæcus per tenebras offendit, dum his, qui sunt irrationalibus, sacrificat. Cumbrius dixit. Fortius eum torquete, ut vanitatem verborum pœna compossent; et aliquid dicat sapere conditum. Leucius dixit: Verba mea ita sunt saporata, ut tuam mentem precedant insulsum. Tu autem, ut sal infatuatum, post medicum regno privatus nulleris toras, ut comuleris ab hominibus.

Abit Leo
660

4 Idem dixit. Fossus iam reddidit labor tuis carnifices, Iudex; applica alteros, quia vides istos ex defectu vias per membra trahere unius. Cumbrius furens dat sententiam, dicens, Leucium, qui magis adhaerens se obtulit gladio, dum sacrificare voluerit diis immortalibus, per quos mundus ipse, etsi iam fossus, utemque tamen sustentatur, pœna decollari. Leucius dixit. Deus gratias ago tibi, quia devoto in terris diabolo, hodie viderunt oculi mei sedare summi. Illi autem cito eum deposuerunt, et duxerunt extra civitatem ad stadium nunc, et ibi eum decollaverunt. Et cum Præses audisset pœnam suam obtemperantem populum, duobus diebus illud in Cæsarensi civitate moratus est, sacrificans falsis diis.

per
660

5 Exeunte autem Cumbrius ad portam, que dicitur Hollespontica, magnus athleta Thyrsus, et constantino Martyr futurus, tenuit eum, dicens. Ave eris sine Præse, et patitur audi, que a me tibi dicenda sunt. Conferens dixit: Ave et in amice Deorum, et totius doctor voluptatis, idcirco animo te audiam. Thyrsus dixit. Amus et verus Deus excedens præcepit per paginam veteris instrumenti, dicens. Dominum Deum tuum adorabis et illi ob servas. Si ergo sibi edijussit servari, quid istas vacuas et obbiles demonum cultus præcipitis excubi, et a vero, qui Deus est, mentes nostras cupitis retorqueri? Cumbrius dixit. Quid ergo tibi videtur Thyrsus, in vanum curere celestia passis, aut seducti non esse Deorum inservire cultus? Idem dixit. Noli lea-placare Deos, Thyrsus dixit. Noli blandiendo sensum tuum perturbare, ne medias in mortem. Istas autem, quos colis, sic multos dies tuos male facere possunt, nec bene. Cumbrius dixit. In multa confiteri vultus presertim, que in te, edollende, nunc et istas. Sed dicitur. De iugo decollandi Iudicis us, dum fronte præcisa nescit verum tribunal. Thyrsus dixit. Sic Iudex nunc versis tribunal, et omnes ad alterum ad palatium et versis Regis et omni, di in præco-

S. Th.
660

660

nis fungor officio. Sed nec presentia me modo valde terret tua. Illud satago multum, si vox mea inveniat aures tuas. Cumbrius dixit: Multiloquium didicisti, et blasphemare. Audi autem me, et sacrificia cum sis paganus, et non incipias male mori. Thyrsus dixit: Ego, Cumbri, non multum loquor, neque sacrifico; sed timeo unum Deum qui est in cælis, qui dixit: Illi qui eodum non fecerunt neque terram, dispercant a terra. Si ergo eos disperdere jubet creator cæli et terre, quomodo ergo cum sis cæcus alios cogis ad mortem? Ergo scias me non multum loqui, sed permanere in veritate. Age quod vis; paratus sum enim pro veritate mori.

a Illo Acta videtur ex prædictis contexta, aut maxime ex parte descripta. In MS. S. Mar. Dominorum.

c Metaphorice patitur hinc perstringit. Venit ex Nicomedia per Novam ad eam que ipse abijt civitatem, qua dicta est Cæsarea, a quodam ex veteribus Cæsariis. Verum Nicomedia Apamea, hinc Cæsariam profectum esse, superiora etiam Acta indicant, et ipsa itineris ratio, nisi forte quædam ex causa et circumstantiis fuerit. Verbes sunt Bithynæ ad Propontidem, quas exhibet Ptolemæus lib. 3, cap. 4, et tabula 4, Asia.

d MS. Thosan culpa. e Membr. constringis*

CAPUT II.

Varia S. Thyrsi tormenta sub Præside Cumbrius.

Cumbrius dixit: Plumbeis eum a credite, et membrum eius divaricate juncturas. Thyrsus dixit: Ommi perfidie magister, et tenebrarum ducator, non me terrent pœna tue, temperales enim sunt: timeo autem Deum, qui æternas dat eis pœnas, qui irritant eum; quas nec tu effugies, nec pater tuus, qui dicitur Sathanas.

a
Crucis
plumbatis

7 Cumbrius dixit: Crura eius confringite, ut uno detentus loco nullum pedibus imperet gressum. Thyrsus dixit: Invidiose et coepte tenebris, quomodo per impudentiam tuam non cognoscis, quia ministri tui defecti sunt et sine viribus? Cumbrius dixit: Impudoratus athleta usque in finem pertinax ostenditur, qui eum projectus fuerit foras agonem, ab omnibus exsufflatur; sic et tu quotiesque viles corpora tua dissipatum, et a cumbis tractum, ut ab omnibus videaris superatus, nullatenus credis. Thyrsus dixit: Bene nullis canis, consuetus mentiri, modo verum dicis. Fortis enim sum athleta. Habeo solum Dominum, qui me armat adversum te, et magistrum tuum diabolum, ut in defectione te videam et eradicatum te faciat omnipotens.

Cruci ejus
confringi ju-
bentur?

8 Cumbrius dixit: Legentur ei pollices manuum et pedum foris gracioribus, ut in pœnis validis ossa ejus emollescant. Thyrsus dixit: Festina nequisitio, in magnis pœnis, in quibus tu ipse torquendus eris in igne perpetuo: ego autem confido in nomine Domini, et in agone beatissimorum virorum, quoniam cum conculcata fuerint temperales pœna tue, que a te mihi irrogantur, vineam principem militæ tue Sathanam, ejus substantiam amictus cæcæ cursu tuo injusto offends.

pollicibus pe-
dum et un-
guum

fulbis con-
strictis sus-
penditur

9 Cumbrius dixit: Afferte uncinos mentos, et palpebras ejus ab oculis descende, quo turpata jumentus facies ludibrosam offerat intuentibus visum; et cum pupilla suos oculos tutare quærat nec valet, milos in aera ac per virgulas suo somno delicens aspectus ipsa in se eorumque aures evanescent. Thyrsus dixit: O malaram artium magister, quidquid diaboli reperit ante, procurans, eum te in illi putas confusionem inducere, præclarum me constituisti. Cui et ignobile erat corporis mei, et rursus sum fecisti. Cui stræ quæretæ, et induxisti præclarum, quanto cum exterior hominis corporis mei corruptus, tanto et tu renovatur in agnitionem veritatis, in Deum est in interioribus visus. Cumbrius dixit: Per verum deos, qui festina in multis manifestum te fecisse, quoniam eum non sis Christianus, et fictio-

b
palpebre ei
preculantur

bus

bus et magicis artibus multos seducas, vis te ostendere, quia propter Deum pateris. Thyrsus subridens dixit : Gaudeo nequissime, quia a te testimonium infertur mihi, quod non solum Christianis auxiliator est Deus; sed et eos, qui ex gentibus credunt, probatos ad suam scientiam ostendit omnipotens. Tu autem, Cumbri, verum me constitue per penas tuas martyrem ad Dominum.

10 Cumbrius dixit : c Aeneas afferte obeliscos, quos fortes Capitolini Gigantes manu pro hasta constringunt, et ei lacertos ac brachia minutatim confringite, ut pendulae ac debiles manus nec faucibus ingerant cibos, nec sint in corpore pro utile membro, sed magis impedimento esse dignoscantur. Thyrsus dixit : Putabam, Praeses, quod aliquid novum ministro suo diabolus inspirasset : solet quippe multa meliens vester de occulto armamentario suo exquisita proferre genera tormentorum. Sed aut tu invenisti ista, et penitus nulla sunt; aut diabolus reperit, et jam victus est : de utroque latus exulto. Omnes dii gentium daemonia; Dominus autem caelos fecit. Cumbrius dixit : Sacrifica Diis Thyrsu, et vanitates verborum prudenti sensu compesce. Thyrsus dixit : Surde et mute spiritus non audis, quia Dominus demones dicit? et quomodo tu iis me cogis his sacrificare? Cumbrius dixit : Quomodo dieis, quia Dominus est, cum ut homo et visus et locutus est? Thyrsus dixit : Diffidis de Deo, quia locutus est ut homo? Cumbrius dixit : Diffido; nec enim fas est, ut Dei natura linguae nostrae fabulis misceatur.

11 Thyrsus dixit : Que ab Imperatore tuo per te geruntur vera sunt, an non? respondeas volo. Cumbrius dixit : Ita vera sunt, et nisi iussa facta sequantur, gladius animam petat, et vita mortalis dein eludat extremam. Thyrsus dixit : Si ergo de homine conquisi tibi, ea que jubentur tibi, vera esse dieis, quae hodie edificantur, et eras destruantur; quomodo que a Deo dicta sunt verba aeterna, et opus permanens per hominem Deum, dieis esse mendacia? An forte quia dimittit ut corrigat, ultor Augustus melior iudicatorum quam tolerans Deus? Cumbrius dixit : Sanelem iudicasti Augustum Imperatorem, qui habet potestatem omnium, totiusque mundi limites tenet, illi qui sub praetextu Deitatis locutus est mendacium? Thyrsus dixit : Augustus isto quibus dominatur, scire desidero, quamvis videns crecum interrogem. Cumbrius dixit : Illis quae sub caelo sunt dominatur. Thyrsus dixit : Imperet itari, ut suas metas excedat, et rediens iterum sui portus custodiat locum. Cumbrius dixit : Non de marinis fluctibus agitur tecum. Thyrsus dixit : Certe vel naturam terrae prohibeat temporalibus certis aureos per campos spargere flores. Cumbrius dixit : Iterum repetens eadem dieis, sed dixi tibi quia omnibus hominibus dominatur. Thyrsus dixit : Interim victa est vanitas tua quae dixit, quia omnibus quae sub caelo sunt dominatur : et quamvis hominibus imperet, absit ut Sanctos sub vestra teneat ditio, ingerens illis idolorum culturam, ut eos compellat daemones adorare; cum Dominus praecipiat, dicens : Sacrificans diis eradicabitur nisi Domino soli. Cumbrius dixit : Sacrifica diis, et imperio subgae augustali, si non vis male et scelerate mori Thyrsus dixit : Habeo Regem Deum, (et non daemones deos) qui et Reges creat, et daemones eradicat.

a At constantiae At fante.

b M. qh. cilia et oculos jubet ferro confodi.

c Ide. Juba et glandibus aeneis ejus verberatas maxillas, una cum dentibus ex oculis Martyri, at de brachiis contracti, non incrimini, per ictu ut nec uno de maxillis et dentibus

CAPUT III.

Thyrsus manet in variis tormentis.

Cumbrius dixit : Multa loquens, in insaniam incidisti, unum restat ut penitus a confusus pro docu-

mento sis ceteris, qui de hac lege impia scelerate sibi blandiuntur. Thyrsus dixit : Erras Praeses, et nescis, non ludibriosus apud Christianos ero, sed superans tuae artis patronum, b penas pro Christo Domino meo portabo. Cumbrius dixit : Nolo credas, Thyrsu, quia per insaniam sermonum tuorum caput tibi senel abscedam; sed partibus te exterminabo, ne credas te Cumbrium superasse. Thyrsus dixit : Miser, time Deum qui in caelis est, et licet me honorificare debueras per ampliores penas et aretiores, quas mihi intulisti; tamen et nunc quidquid inimicus imperat, agere festina; quia gloria mihi est permanere in confessione Dei ut vitam hereditem aeternam. Cumbrius dixit : Aeneam cacabum afferte, et plumbum in eo sub ingenti igne collocate, ut aquae similis e in liquore putetur; Thyrsum autem per quatuor nervos extensum super ferream stannite lectam, catenis per membra ligatum; torrensque ab igne rapito vas et super dorsum ejus perfundite, ut et ipse cum metallo liquifectus, nihil in eo vel quid aspicatur remaneat membrorum. Thyrsus dixit : Haec sunt poenae tantae, quae sub ingenti ira a te excogitatae putabantur; et in istis juvat me Christus : hoc enim supplicium, quod mihi iniuris, visceratis carnificum membris frigidius aqua reperiam; quia diligentibus Deum omnia procedunt in bonum. Carnifices autem Thyrsu dicebant : Miser vides, quae tibi preparantur tormenta recede a stultitia, et sacrilega diis. Thyrsus dixit : O omnium malorum artium et venosa vasa ministrorum, non persuadebitis mihi, neque vos neque pater vester, qui dicitur Sathanas, qui vos missurus est in ignem gehennae; quia sic insuavis in servum Dei.

13 Cumbrius dixit : Insuit multum, vas, quod paratum est, Thyrsus per membra suscipiat. Thyrsus autem suspiciens in caelum dixit : Deus caeli, cui abstat chorus Angelorum, qui exilio dedisti per tuam claritatem perditionis Principem, noli devotissimo animam confidentem tibi, ut dominetur ei nequissimus Praeses, quem confidisti in desiderio suo. Te invocet illuminatorum vitae meae, libera me ab insania pestilentiosi lupi, et disperge poenam mihi paratam in adversarios meos; ut videant gentes gloriam tuam et cognoscant quoniam nomen tibi est Deus. Sic ait : et ministros debita subscenta est ultio; namque ut vas supra membra Martyris extensa fuderunt, eludens per aera metallum scintillis pestilentibus caelum ministros qui prope adstantem ita conflavit, ut liquescentibus membris ante vita carerent, quam poena eorum membra e depasceret. Omnes autem, qui circumstant, voce magna dixerunt : Magnus est Deus Christianorum. Thyrsus autem attentus ad voces populi, quasi a somno vigilans, Ubi est, inquit, Cumbri, poena quam mihi tu promittebas! Jam illum in somno vidi, certum perpeti volo. Et cum advertisset beatissimus Martyr eam et sibi illatum et ministros igne conditos, sic ait : Repletum est gaudio os meum, et lingua mea exultatione. Et iterum dixit : Verum die, Cumbri, adhuc sine sensu es, et non intelligis quia regnat in caelo Deus, qui conspectu vestro hodie fecit mirabilia! Sed quomodo implebantur eloquia Prophetarum? Justus ex insidiis eripitur scilicet, pro illo autem traditi sunt impij.

14 Cumbrius dixit : Putas Thyrsu, quia per irrem magis poteris prevalere, ut vincas nos, aut Asclepium? Thyrsus dixit : Injuriam ei factis dicendo Deum, dum nuncias Asclepium. Cumbrius dixit : Valeris tibi sub delirando / garrere. Per salutem Deorum, quia per te propitiantur mundo, dum sanguinem tuum sibi viderint immolari. Thyrsus dixit : Sic pro Christo effundetur hodie sanguis meus, et hodie, propter regnum caelorum, quomodo prius pro nobis ipse sanguis effusus est, in remissionem peccatorum.

Ex 400

b

c

Jubetur plumbu liquefacto per fundi.

d

Ipse illi cor. bellit ex ore duntur

e

Paul. 12. 2

Prose 11. 10 3.

f

c brachia minutatim confringi jubetur

d ad 95 3.

e ubi dicitur Thyrsus hominum omnium dominum

a

Ex MSS. Jabetur in paries conculi

y

caelesti voce confirmatur

falso recensito, conijatur in carcerem.

h

peccatorum. Te autem et Asclepium, quem dicis, aeternus suscipiet ignis; sed et omnes qui vobis consentiunt. Cumbrius dixit : *g* Afferte gladium, et per membra ejus ventrem secate; non tamen letales simul inducite plagas; sed in frusta membra ejus concidite, ut et terra putridas ejus suscipiat carnes, et non auferatur citius e vivis. Thyrsus dixit : In hoc certo pro Christo, et confidens in Domino agonizor, ut corpus meum, quod male peccavit, diversa accipiat tormenta. Sed tu Domine Deus meus respice me, et aufer a me, vel magis exue me ab hoc corruptibili corpore, et ab aeternis poenis; et sapientem me fac ad manifestandam gloriam tuam, et ostende mihi filium tuum Dominum meum, propter quem haec patior, ut in illa die securus dicam : Sicut audivimus, ita vidimus in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus. Haec Thyrsus orante caelum respendit inenarrabili luce; et vox inreperit de nube: Confide Thyrsus. Ego sum, propter quem patieris : nolo deficias : esto fortis athleta; auxiliatus sum, et auxiliabor tibi. Tunc immutatus est subito beatissimi vultus Thyrsi. Cumbrius dixit : Audio, Thyrsus, Deos loquentes tecum. Unum restat, sacrificia illis, ut evadas tormenta tibi parata. Thyrsus dixit : Nunquam tibi bene sit, nec illis, per quos numbris illuditur, ut ipsi tales habeant voces, Deus autem et Dominus noster de tuba verbi sui armat semper in certamine suos athletas.

15 Repente terre motus factus est magnus et locus motus est, in quo Index sedebat. Cumbrius dixit : Praevaluerunt artes magicae Thyrsi; sed donec resident caelum a fragore, recipiatur ieneis vineulis in custodiam, et sit armata militum manus obsidens fores carceris; proxima autem sessione offeratur mihi in *h* Nicomediam civitatem. Recipitur in carcerem sub diligenti custodia, pervenerat autem dies in vesperum.

u MSS. Confessus. *h* Ita Nomb. et MSS. coronam, e Nomb. in lapido reperitur. *u* MS. N. Max. liberatorem. e Nomb. dissecant. *u* MSS. N. Max. quatuor. *g* Metaphrastes solum generatim ait. aethiortibus cum affectu supplicans.

h Acta superiora et Metaphrastes hoc hoc Nicomediensis civitatis et quae ista continere. *u* sicut gestantur.

CAPUT IV.

Baptismus S. Thyrsi. Statua Apollinis dejecta.

u

prophecia prophetae Silvanus Persa

h

u Memoriter ab his innotuit

u Thyrsus ab Angelis delictus ad Phileam Episcopum

In alio autem loco carceris, haud procul erat beatissimus Papa et Phileas, Silvanus praeterea quidam Comes ex Perside, civis pestilentiosus in moribus, petivit ab Imperatore universam terram sub ditione tenere. Haec autem diabolus ministravit, ut posset, qui supererant in mundo, perdere Christianos. Illico praestitit quod rogabatur Imperator, et Silvanum constituit Praefectum. Silvanus itaque accepta potestate ut interimeret Christianos, virens erat quasi leo in eremo, aut sicuti draco silvans in occulto, pietatis impiens perdere sectatores. Sed nec Thyrsum imperator invenit, qui romuleaet leonem et draconem. Silvanus interea catervatim confidens aggeres Martyrum, ingressus est *h* Nicomediam civitatem; et ex officio dictum est, esse illum e relictum a Cumbriis Thyrsum quemdam, qui pro fide nescio cuius Crucifixi puritus esset occidit. Silvanus dixit : Ut moris est, primam propitios nobis faciamus. Haec summatim. Confestim igitur sacrificavit Silvano et Apollini, demonibus sibi similibus.

17 Unum autem Martyri restabat, ut ex aqua remiseretur et Spiritu sancto. Thyrsus autem in alium domo dilatus est audiendus, erat autem in carcere inclusus laudans et benedicens Deum. Media autem nocte, cum jam custodes quieti membra dedissem, et dum vigilas d. contractos in soporem oculos premeret somnus; dum non dormiret neque dormitaret, qui custodit Israel; multitudo irruens Angelorum aperuit ostia carceris, et lumen irruisit in habitaculo, et onera catenarum a Thyrso soluta sunt. Et exiens de

carcere, ductoribus Angelis, venit in illum locum ubi Episcopus erat inclusus : et pulsans ad ostium, Episcopum sic inclamabat : Alienus sum ab omni arte inimici; baptismum Christi cupio consequi, ut conditus trina confessione martyrium, quod corpi, valeam explicare. Turbatus Episcopus, nec suam cogitans fugam, praecipiti gradu digitis per tenebras praecedentibus gressum, aperuit ostium : sed nec Thyrsum beatum lux pedissequa deseruit. Thyrsus ad Episcopum sic ait : In hujus seculi stadio, o Venerabilis Papa, fortius curro, sed palmam adhuc e in manu agoniste dereliqui. Notam fac mihi viam per quam ambulem, ut videam metam vitae, ad quam festino venire, ne alius praecedat, et mihi de manu auferat palmam. Hoc autem tantum est, ut per te baptismum consequar, et ad certaminis arenam illico revertar. Phileas Episcopus Thyrso Martyri dixit : Deus noster creator et custos et auxiliator omnipotens, Christus, qui rationabili virtute omnia constituit, et cum Deitate Patris omnia perfecit; ipse illuminet animi tui intellectum, et perficiat certaminis gressum, ut fias utile vas sanctificationis amore repletum ad munus opus bonum paratum, ut suscipiens per has visibiles manus baptismum sanctificationis, per hoc visibile corpus operetur in te per invisibile verbum, quod placet in oculis ejus, ut in illo die in gremio Abrahae nostri inter catervas Martyrum merear te videre. Thyrsus ad ista respondit. Amen. Et tinctus ab Episcopo, Regi saeculorum gratias egit.

ab eo baptizatur

restit ad carcerem

territis custodiis

18 His ergo expletis, beatissimus Martyr exiens a suo Patre spirituali, comitantibus Angelis, redditus est carceri, a lavaero fontis ad cruorem passionis, immolans Christo in baptismo secundo, gloriam referebat Deo. Tremor subito possedit custodes, et quem non viderant exeuntem sensere regressum. Arma movent, et gladius micantibus carcerem percutunt; sed mox, ut integrum quem infixerunt repererunt sigillum, gladius condant vaginis, et ad Martyris cameram, quam psalmi reddiderant, vocem sopor, qui erat timore fugatus, membrorum continuo possedit artus.

u sicutur Silvanus et Cumbrius

u nota dico

19 Redditur terris dies : Silvanus Comes simul cum Cumbriis ad forum processit : conscenderunt paratum sedile. Silvanus dixit : Qui hesterno die ab officio designatus est, nostris aspectibus praesentatur. Ex officio dictum est : Adstat. Silvanus dixit : Quis vocaris? Respondit : Thyrsus. Silvanus dixit : Cujus religionis es? Thyrsus dixit : Christianus sum, sicut et Praeses, qui tibi assidet, Cumbrius non ignorat. Silvanus dixit : Desperate et omnis serenitatis Deorum inimice, quare non sacrificas diis, per quos omnia facta sunt? Thyrsus dixit : Quibus diis, clarissime Silvanus? Silvanus dixit : Silvano et Apollini. Thyrsus dixit : Te Silvanum hominem video, non Deum. Apollinem autem, quem diis penitus nescio, Silvanus Officio dixit : Cervicis fragite illi, ut nos non irideat. Illico ministri diaboli dicta factis exequuntur. Thyrsus dixit : Patienter me audi; et dicam tibi veritatem. Silvanus dixit : Si pro salute tua, die. Thyrsus dixit : Ante istud paucissimum tempus oram et ipse paganus demones adorans, sicut nunc facitis vos. Idem coetus per tenebras seculi, et vox delectabat populum, qui errant diabolat. Euge, Euge. Sed ubi haec vana pervidi esse, fedi-sas a me hominum laudes abeci, volens prudenti consilio mecum, non esse verum sacrificare demonibus. Sculptilia enim sunt ex metallo fabricata, quae artifex cum ei placuerit frangit, et si displicuerint, frangit. Silvanus dixit : Ista superflua sunt et vana, audi autem me. Ingredere et sacrificia des. Thyrsus dixit : Deo adjuvante me, et non demone, faciam in deo, quod ipse videlis.

20 Ingressus templum Apollinis cum Silvano Comite, et omnibus cum eo comitantibus, sic ait : Vi-

Ex MS. Vitalio in gladius delapsus,

rat, et poena mox suos ultores querebat. Vitalius namque retrorsum cadens de muro, dum singuli sibi prominentes gladii cadentis vindicant membra, nihil quod terra susciperet potuit inveniri. Corruit Judex, simulque omnes qui prope instabant, defixa crudeliter venabulis membra, horridis aspectibus ingerebant. Thyrsus canente : Muscipulam paraverunt pedibus meis, et incurnaverunt animam meam. Foderunt autem faciem meam foveam; et ipsi inciderunt in eam. Illico Angeli Martyrem deposuerunt, qui eum levaverant in murum, nec enim poterat manibus inaperta descendere, qui per sanctas ascenderat.

deponitur ab Angelis,

25 Silvanus dixit : Non cessas seductionibus tuis obumbrans maleficia tua? Thyrsus dixit : Procaecitas nefanda, miror quod intantum duraveris frontem, ut non erubescas, quia Deus meus Angelis suis mandavit de me, ut tollerent me in manibus ne offenderem inter gladios pedes meos. Ego erubescio, Silvana, quia tibi non imperat Aesclepius confusionem. Silvanus dixit : Per deos, qui me non vincis maledicte. Et adiecit. Recepiatur in carcerem membris omnibus operatus extrinis, quamvis, a feriendi et detestabiles ex officio qui mihi paratis, et vos non dissimiles sustinebitis poenas; qui sub pretextu beneficii medicos et incantatores ad eum permittitis introire, ut ejus vulnerum cicatrices excipiant, ut se jactet Thyrsus quod ei caelestis medicus ingerat sanitatem. Officium suggestit : Per magnificentiam tuam, quia nullus eum vidit, sed nec aliquis curavit; proba si verum est, potestatem habes, membra portamus.

concret in chalcitru.

a MS. confrahe, *b* Monbr. inorsibus
c Hinc incipit priora Acta ex MS. Verbet
d Acta ex MS. Verbet supra summam inambulata Acta secunda. Supra namque *Metaphrasos hanc inchoatam omisit.*
e MS. & Maxima continuit

CAPUT VI.

Interitus Silvanii et Cambriicii.

In carcere Apamiani de eum quos sibi non opprobriantur

Interrogatio secunda facta est pergentibus ad Apamiam civitatem, post primam Nicomedie civitatis audientiam. Vix unum tetigerat Silvanus a civitate vel duo millium passuum, idem dixit : Applicent Thyrsus. Ex officio dictum est : Abstat. Silvanus et Cambriecus dixerunt : Cogitasti apud te, ut sacrifices diis, ut porceveras mori paratus? Crede nobis : expedit ut facias. Honor equetur, si immolatio processerit. Thyrsus dixit : Per Christum qui suffragentium trahit milia, ut tanta patiar propter nomen ipsius, quia non sacrifico. Honorem vestrum vobis servate, quem vultis mihi dare, et a gehenne prestate. Panna autem dico vobis, quod probabit effectus. Eris hac hora, Silvana, membris omnibus dissolutus, et fustule jactant carnes tuae per triduum; quarta autem die, cum Apamiam ingredi coeperis, dissolvetur a compagibus corpus tuum, et vermibus scitosis efflorescet anima tua. Sed et Cambriecum debita sequitur ultio, qui magna et ampliora miracula vidit, et nec sic credidit. Eius autem poenae hoc erit signum. Salutate eum febris comprehendet, conflans eum ut in igne hincfectus patitur. Et sic vos discerente vite mortis supplicia tenebant. Silvanus dixit. Hincitur Thyrsus, et quod nobis ipse munere promittit, ut se sentiat a nobis explendum.

a
in carcere interitus Silvanii et Cambriicii

27 Moxque quasi sextum tetigerant Apamiam miliarum, dissolutio geniborum comprehendit Silvanum : sed nec Cambriecus a debito sibi extraneus fuit supplicio, sed coempto ossi ejus et artus intolerabili febre graviter solvatur. Viator interea nomine, qui Comtilus assidebat, sic fassis Judicibus ait : O Principes nostri, ut videtis praesens est poena; praestet Apollo medicum. Credit illico Thyrsus, si Cambriecum sinaverit magnus Aesclepius. Quid, rogo, moratur Deus, qui sic colitur? Aut *b* maleficia perimat Thyrsum, aut Cambriecum curet Silvanus.

c *d* *e* *f* *g* *h* *i* *j* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z*

Hæc ille pro suo risu jactabat. Impendens autem ultio divina graviter Judices cruciabat : Festinat molio occursa veloci sub ingentibus flagris præcipites urgere mulas. Mox ut portas civitatis ingressi sunt, contractis unlique membris de curru descendere non valuerant. Occurrit totius civitatis candidata undique roga : Judices, quos internus dolor urebat, lectum sibi simulant populo vultum : prorunt cæteratim agmina populorum, cum palmis et facibus ; tremat vicus ingenti clamore, et alta stupent moenia vocibus jactatis in cælum. Obcebat autem gemitus Judicium fragor populorum.

Viatore assessoro eos et deos irradente.

inogitific excipiuntur ab Apamianibus.

28 Ingressi sunt ex more velata Prætoria, quos jam poena sustinebat parata. Mox ut corpora Judicium suscipere laqueata recta, Silvanus repente per membra divisus est, cætervatinq; prorunt e corpore agmina vermium, et pretiosa obruere lithostrota. Cambriecum autem, quem ingens tenebat locus Prætorii; et ob quietis cæssum palatii fores obscuratus obsederat armatura; astimantibus cunctis quieti illum membra dedit, vocem subito miles pibes de intestino audit prætorii concipere : Ut quid vos, o nostri commilitones, desertum dimittitis Daciam? Quid vobis ipse, cum regnum vigeat, non præstitit? An delubra ascenditis? quid mortem videtis impendere nobis? Ignoras, o delectabilis miles, quod materia pavoris sit raritas in his spatiosis? Relinquitis Judices sales, quos præter accedentes moribus simul ipsa silentia terrent? Quid ergo Silvanus agit ad me, cum et ipse similes perpetitur poenas? Cur nos aut medicina non sequitur, nisi sepultura negatur? Hæc singuli rogabant eum ingenti ululatu. Putares ambo uno agi dolore poterim, cum diversis quaterentur tormentis. Quarta jam illuxerat dies, quod semineces poena tenebat : duodecim ab illis ferales transactæ sunt horæ; et tempus jam diem rogebat in vespem : tenebris subito auferentibus visum, inferis arborum animæ spiritum tradiderunt.

horrende excipiant præ dolore et metu spectrorum

moruntur.

29 Conducunt ex more membra nostræ, celabant ex parte fetores corporum ad ornamenta unguentorum, Traduntur humo magna medi cunctante cæterva, Sulato locus ipse sepulcri, igne e terra scænto, sulphuratos in cælum pulveres jactat, et cum ingenti fragore mox corpora sibi tradita revomit. Totus per erentum locus scintillis per aera vibrantibus sulphurabat, et quid ministri agerent ignorabant : quaquaversus humare corpora vellent, similis poena patebat. Quona saluum ab incendio putaverant locum, mox in fossorum tetigerat manus, ignibus ereptabat.

conduntur unguentis corpora

terra ea rejecit ut pax, flammisque vertit

30 Invenitur mortis salubre remedium. Thyrsus venire rogitur, et quidquid forte injuriam in corpore susceperat, petitur indulgere. Rogant Martyrem agmina civitatis, et vestem Beati operant fustibus lacryarum : Ne quis unquam ignarus absorbeat terra, vel natos prospice nostros. Cur rogamus necius subsequitur poena, cum Judicibus maneat ultio divina? Per Christum oramus te, quem colis, ut cælum sedetur ab ingenti fragore : et quoquo modo nobis illæsis, corpora Regum terra suscipat. Thyrsus Deo oblato ne libata, sibi proposuit dari bidentem, concavis duabus ex numero fossis, manibus humat corpora dæmoniorum, et in hoc illis beneficia profudere divina, ut haberent ex more sepulcrum, quos terra suscipere recusat. His peractis Martyrem qui reddiderat carcer recepit

S. Th. ... quædam ...

a MS. Tunc i gelomas *b* MS. & Maxima maleficium.
c *d* *e* *f* *g* *h* *i* *j* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z*

CAPUT VII.

Sub Præsido Bando in mare projectus, liberatur.

Post circulum diem mensis unius Cambriecio et Silvano successor venit, nomine Baudus. Mox delibum

tum

E. uss
Incunus t. v.
sarcum

exditur lau-
reus flagris :

ipsi secundum
carnifices,
manibus per
Angelos re-
loris :

b

in terti extra
archem con-
structa,

c

abijctur fe-
ria

que et blan-
ditur

populo ap-
plaudenti,

per x. cemitit
ad silvas

Silyani do-
tore vobis
confingit

sal. idore
i. d. i. o. n. fra-
m. c. i. c. e. r.
ce. l. a.

suscepit. Illico vix primum pullus dederat cantum, Baudus dixit : Offeratur mihi iniquissimus Thyrsus. Ex officio dictum est : Adest. Baudus dixit : Laborem nobis facinus, o nostri commilitones, si pestiferum istum susceptione premissa interrogare velimus. Tauris interim flagellis dorsum ejus et ventrem aperire, si vel perna extorqueat veritatem. Sed cum diutius vapulare putaretur, jam manus fessa carnificum, et quos diuturna tormenta fecerant laborare, pedibus devoluti sunt Judicis : Succurrat, Domine, elementia vestra, rogamus, nobis : dum Thyrsus putabamus cadere, nobis ingessimus penam. Prospice Praeses nostra consciata usque ad interanea ossa; dum Thyrsus cadere putabamus, Angelos feroces vi limus nostras in nos manus cum laureis reloris.

38 Baudus dixit : Ante mortem perempturus es Thyrsus, quam tu ipse perens? Non est ita. Idem dixit : Quantas civitas habet, meis aspectibus ferarum ingorantur venatores, quibus in mandatis hoc datur, ut hae decipulis implent silvas, et quas minus impugnerint foras de abilitis capiant, ut nec minima vulpes sibi suae fovens gaudere profuisse. Turrim autem in campo aperto sub velocitate manus urgat artuleis, in modum amphitheatri, quia quam civitas habet perbrevis est, ut multos possit prospectantibus suscipere. In lupis circum turris in modum e sularem configit tabulas, itaque omnes passim foras relaxate, cibus a pridio eos antibus; ut quocumque foras Thyrsus conspexerit, unum de eo fame acta conflent mesum. Triginta et sex expleti sunt dies, et resonant ministri jussa completa. Mox Judex cum turba descendit : clamor immensus ortus est ferarum : tremebant omnia ingenti rugitu, putares belluas nunquam posse sedari, nisi Martyr veniret. Mox ut Thyrsus venatores in arenam proiecit, ita silentium a bestiis factum est, ut nullam praesentem putares. Illico ad Martyris pedes catervatim percurrere leones, et oculis sinules lacrum vulnus lingua lambebant. Ursos videres per Martyris corpus mellos deducere manus, et sibi vulnus conspexerunt scordibus lingua profersis, digitis confricabant. Fardis et liqis, quia membrorum, quod lambent precedentibus ubi fortioribus non habebant, vaudis per arenam adulantibus, hilares vultu i Martyrem oculos figunt.

39 Frigore magne conerepat turris. Tolle vnam justum scelerate Judex, quia male judicasti. Thyrsus Martyr testis dixit : Exhilmstis, que volas. Deus impiorum, obsequia ministrorum; praestem et ipse volas ne vos hunc videat reliquis. In nomine Domini Jesu Christi, propter quem ista patior, confractis parietibus tabulam, silvas vos recipient, que mi erunt, et laudes dantes Deo, et me cupis. quam le tone, eulalia vestra vos susceperit. Sciatum enim precepti cursu et grandi rugitu confractis oculis vulvis silvas petunt. Item clamor populi attribitur : Magnus est Deus Christianorum. Bogi omnes qui confidunt in eum. Tristis ad Praetorium reversus est Praeses, plus morans, quam multi de populo reddiderunt in Deum; inter quos erat et Galemus iudam sacerdote idolorum.

40 Baudus Thyrsus dixit : Petimus te, praesente nobis, iunuda dies, et habebimus te nominatur. Thyrsus dixit : O ve enim oblectum melle, isgas, ut decipias, proce fundi, et pernuere quavis. Et mox nene sus in templum Silyani eun pili dixit : Usque quo ista patior Silyane. Per Christum precepto qui demonis erat, et non praesens inseris ad ieta. nem Confestim S. vnam membra confracta pavit. entum suscepit Baudus dixit : Virgis enim con-scindite, ut mellifluis eja plene denudent, et pro nimis munitis de latribus, fragre a te tarum vul eribus indigite, et cum plaga que ut, toratiss. as muni-

quam effugiat. Thyrsus dixit : Etsi minutatim me concidas, Angelus iste mecum est, quem non vides, et curat omnes languores meos. Angelus interea, quem solus Thyrsus a latere videbat, sic Martyri dicebat : Thyrsus frater, praesto sum; nolo verearis. Jam modicum restat, et transimus hinc simul. Quarta te adhuc interrogatio comitatur; neque enim aliter tres solos Evangelistas poteris apud Patrem videre. a. Iujus itinera non alibi mentio. b. MS. S. Max muscipulis. c. Idem MS. sudatus. Neutrum vocem intelligimus, nisi velit sudium castar in terra defigi has tabulas, ut validius sit septum.

animante
cum Angelo.

CAPUT IX.

Quarta de eo quaestio Appolloniae. Callinici conversio et martyrium. Obitus S. Thyrsi.

Quarta, quam Angelus praedixerat, interrogatio facta est in Appollonia civitate. Mox Baudum tribunal accepit. Idem dixit : Offeratur mihi maleficus Thyrsus. Ex officio dictum est : Astat. Baudus dixit : Civitas quae me hodie continet, Thyrsus, non unum, sed quatuor habet deos : seposita arte maleficii, sacerdotica illos, et per Augustorum salutem, quia illibatuna te dimitto, Thyrsus dixit : Ut concilio, Praeses, per me delectat omnia idola de Graecia finire. Utile potest esse, ut vobis reservetis vel unum, ne vacui cultores sine Deo remaneant. Tamen, si libet, Deo factore inspiciamus et ipsos. Et cum singulorum templat conspiceret, voce ad caelum delata, dixit : Deus meus gratias tibi ago, quia jubes per me, sublatiis demoniis, nomen tuum invocare. Sed utinam, quomodo invocato nomine tuo istos confringo, ita et eorum cultores ad te convertere valerem ! His dictis Horenlis, Silyani, Appollinis et Veneris simulachra de suis luminaribus veluti vertigine acta, ita confracta sunt omnia, ut nec pulvis apparuisse credatur. Populus pavore turbatus in duas secatur altrinsecus turmas, una dulci personat laude : Magnus est Deus Christianorum, quem edidit Thyrsus; rejdet alia murmure eulum. Tolle Judex, quoniam fas vivere non est, malefenum virum. Reddunt hebetem dextra lavaque perstruentes sibi popolorum.

Idola Apol-
loniae penitus
everiti ora-
tione :

Callimicus sa-
cerdos idolo-
rum conver-
situr

42 Galemus autem, qui cum Cumbrio et Silyano Praesidibus assidebat, nec non et sub Bauda praesente omnes; quas perpassus est Martyr, invenerat perna, qui amictus veste sacerdotali officia impendebat culturis demoniorum, ad Judicem dixit : Credas vobis mihi, Thyrsus, non maleficii arte Thyrsus persentimus, qui hodieque perdurat, sed, ut enque pro mei tenuitate sensus, virtus in illo Dei est, que dicitur magna. Baudus dixit : Deccidas a me volo paullulam, ita vivens teo ex morore confidior. Galemus dixit : Credamus in Deum, si videtur, quem edidit Thyrsus, et omnia nos teo a derelinquent, namque lex civitatis ipsorum : ducta in Domino curam tuam, et ipse te contrit. Baudus oculis turia saguntis, et toto, quod in homine rectum est, dia boli arte mutat, tormentibus mendris, et dentibus stridore sonantibus, sic Galemico dixit : Et te, pernuende, maleficus Thyrsus deceptus, ut tala mihi velis vana vendere verba? Galemus dixit : Noh furia sagunt; sustine modicum, Praeses, et bibes meum sanguinem, et desines commoveri. Baudus dixit : Vides domate, quia nec dii nec tri te propitium, aut palatum quem fidelem, sed ut hypocritam tenuit sacerdotem? Quod ita claret, quia te hodie Thyrsus deceptus. Galemus dixit : Non me Thyrsus deceptus, sed Christus quem invocat Thyrsus, nihil hodie inspiravit, ut relictis voluntatibus vestris, Deo meo mandem corde perfecto.

conatur
tando per-
suadere po-
den
Psal. 34. 23.

43 Baudum diabolus e ritum armat, et optem de illi munitis oculibus, quibus a luminis versat. S. S. C. o. p. e. i. p. e. r. a. t. i. o. n. e. s. h. o. r. a. s. Omnia perna Cumbri rura, quae arte fecum reperit manus, Galemus per membra suscipit, et si vel vos vultis vita-

debet dire
t equer

vite superesse, nullum in eo sanum remaneat membrum, nisi quod carnificis fingerit oculum. Si tormenta extorserint vitam, tulinus palmam. Si membra duraverint ipsa sustineant pernam. Educitur statim, et vix menalis sequentibus gressum, omnia genera rotant tormentorum. Illarem reddunt quam debilem plagam. Per templum illud transitus erat, a centum quod in sublimi porrectum erat columnis, ibique Asclepius considerat. Galenicus tortoribus dixit: Cadat, rogo, ante oculos vestros misericordia, et estote mitiores Iudice vestro, et sustinete paucillum. Videtis igneum solem per aera vibrare, quem caveo magis quam tormentum quod manus vestra repererit. Est locus circa templum, qui ex arte fornicea delectabiles offerat umbras, si paucillim forte resumam spirituum meum. Præstant immites misericordiam. Mox ut Galenicum umbra templi suscepit, voce magna Asclepio dixit: Da honorem Deo, scio ego, quia dæmon es, et non Deus. Tu solus vero in ista civitate latuisti beatissimum Thyrsium, sed mihi hodie delegavit, ut ego eradicem quod ipse dimisit: signum enim tale dedit per Christum qui iudicaturus est vivos et mortuos, ut mox cum Galenicus transierit carlas de solio tuo. Nec mora, dum adhuc stupidi tortores defixos premunt in Martyrem vultus, et liquecentia in illis membra tabescunt: Asclepius vero cadens de solio suo minutatim contractus est, simulque locus et dominium amisit et templum.

44 Mox itaque carnifices per aera rapiunt Sanctum: Quid nobis, sicut, o scelerate, fecisti? Et enjus jam vita venit in dubium? non suffiebat tua mors solius, nisi et nostrum tibi velis adungere sanguinem? Et lacrymis cum ingenti gemitu sibi altrinsecus cantant: Quid faciemus, o nostri commilitones? Quique vestrum alienus a pietate est, nostrum interimat membrum. Mox ut Baudum viderimus, vivos terra suscipiet; si fugam gressibus demus, gladio vindice nostros persequetur lacros. O si sine jussu liceret, ut morsibus te singuli lambeamus. Mox ut renuntiata sunt ista tyranno, et non sine detrimento eumficiem, Galenicus jussit caput præcidi, qui mugiens sub inmerione voce delicata dixit. Promisisti

me Beatissime Thyrsæ. sequere cito, ut ambo recipiant uno die regna Angelorum.

45 Thyrsium vero jussit Baudus in cochlea constringi, et per duas partes terra medium dividi. b Vitalio et Sabino sectoribus novem exemptæ sunt horæ; et nec capillum quidem Martyris serra divisit. Thyrsus enim in eorum deficiens oculos, Evangelium in me, ait, Pater, video fuisse completum, quia de capite meo sine tua voluntate capillus non esset casurus. Jam fessos jejuniis et labor sectores reddiderat; Vitalius Sabino dicebat. Due serram Sabino. Exemptus est dies, et in cassum exercemus laborem, Sabinus Vitalio respondebat: Si me non debilem redderet labor sine fructu, non ostenderem tibi brachia mea. Interea Baudum debita subsequitur pena: namque cum ingenti ululatu flagris per membra divisus, et omnia que in Martyrem intulerat perpessus est genera tormentorum, tales conelamans voces: Succurrat mihi clementia tua Deus, si Martyrem cognoscerem olim suspenderem manus; si redder Superis, faciam satis; aut si nec hoc meritum exigit, tamen citius a terra suscipiar, ne ludibriosus habeatur vivis. Inter has lacrymosas voces auto vita caruit, quam peste.

46 Continuo miscetur murmure eorum; et vox de nube facta est dicens: Intra Thyrsæ in gaudium tui Domini: fortem athletam palma sequitur victorie, de diabolo triumphato. mox enim eris hodie in paradiso. Continuo Martyr exiit terrena corporis veste, illatum Domino tradidit spiritum. Mox sanctum corpus luminaribus præsentibus, et omnibus solemniter in deductione Martyris celebratis, adveniente Casario Episcopo, et Laudoia Presbytero feretrum comitantibus, sepulcrum accepit: ubi magna fiunt virtutes, et omnium curantur ingritudines ejus cineres apud Græciam latent ubique beneficia patent. Illud tantum sanctitas non sequitur, cuius fides nulla processerit; ejus autem in plene reperta fiunt fides, reportat premium cum laude eundem Dominum beneficentis, cui est honor et gloria in secula seculorum, Amen.

a MS S. Mar. centum solidis columnis. b Baudus. Diabolo

Ex carlis

b
S Thyrsus
serra dicitur
cuius jussu,
Luc. 21 18,
non licetur
a horarum
spatio.

Paucler Baudus

Vox divina
ex nubes mo-
ratur S. Thyrsus

sepulcrum

miraculis ad-
rel.

oratione
Esculapii
idolum et
templum
evellit

plectitur en-
pate

DE S. CHARITE MARTYRE.

XXVIII JAN

Es habuere viricam hanc Heroda Græcorum Memna, Latinorum ignoratam Pastis. Unum hoc de ea predicatur: Eodem die S. Charis pedibus amputatis finitur.

Charis amputatis pedibus ad Deum currit. Simul amputati non enim anime sunt pedes. Memoratur et Marino Cithæren.

DE S. LEONIDE MARTYRE IN THEBAIDE.

SUB DIOCLET XXVIII JAN

Exercitatus in Thebaide, Diocletiano imperante, persecutio, complures martyrum palma decoravit, ut alibi memoratum. In his principes Asclas et Leonides a Metaphrasie censentur in Actis SS. Philemonis, Apollonii, Arriani et aliorum, que una cum Leonii, Thyrsi, Callimici certaminibus sub Deciozanthlati conjuncta, a Gentiano Herpeta Latine reddita. XIV Decembris apud Liponiam ac Sariam leguntur. Hæc de Leonido et Ascla: Diocletianus tyrannice Romanum, invadit imperium: edictum autem rursus mittitur in omnes partes, ut vel omnes sint cum eo particeps impietatis, aut permam mortis subeant. Arrianus ergo, qui tunc erat Præses Thebandis, nihil euntatus, cum mox Ascla et Leoniden necesset, qui e debuit et tueretur pietatem, eos multis et magni subiecit tormentis: deinde etiam acerbos in eos a vita hie rat

ante, qualia et quam multa perpessi supplicia Asclas et Leonides, deinde etiam morte fuere condemnati? Hoc ipsum, respondet Philemon, fuit mihi occasio, que me impo it ad martyrium, quod Asclas et Leonides sic paullo ante desertarunt propter Christum et maxime tolerantes hinc percipi doctrinam, et argumentum fortitudinis. Et adique miraculum, quod in navi illa tunc illi imper ostenderunt, quam cum per medium fluminis alveum stiterunt, quos non induxerit ut se parent ad suscipiendum certamen pro pietate?

3 Hoc miraculum ab Ascla in ejus Actis putationem narratur, cum fide lunatus super oram fluminis, propter recentis pluvias stare non valens, nudus jacebat in terra. At post longipollis crusta lapidi alligatus, in flumen projectus est. Verum delatus, Deo volente, ad ripam, a Christianis cum lapide equitibus est in pace. An eodem supplicii genere occubuerit S. Leonide

navis in me-
dio flumine
percedis vi-
stant

occubuit
haudquaquam nolus e impertum. Eadem certe sequitur
utrisque impensia. Nam ut pl. m scribit Metaphrasie, sequel ut
cum reliquis SS. Philemonis et Apollonii fuissent, ut par erat a pax Thebae in honore, et cum Ascla et Leonida divinis Christi Martyribus deponit, Ar

SS. Leonides et Asclas

sub Arriano Præse

raria lorum-
mentapertum-
tur

2 Que ea tormenta fuerint, et Ascla perspicere Acta licet, qua XXIII Januarii ex pluribus MSS. dedimus. Nulla quidem istuc Leonido mentio, at eorum Ascla fuisse auctor idem et Metaphrasia, apud quem Arrianiista Philem nemulloquitur. No. xvii. si pauli

1.2 MSS

rianus *Præcis sublato pulvere inungit oculos cæcæ-*
tum. In nomine tuo Jesu Christe, dicens propter
quem isti mortem sua sponte elegerunt, impono pul-
verem meo oculo, et si rursus adspexero, ipse quo-
que dicam non esse alium Deum præter te. Hæc
cum dixisset, statim duplicem invenit curationem,
nampe et oculi et animæ.... Deinde eum pretiosas
accepisset sindones, cum multis aromatibus, cum
multis aliis et duobus Episcopis cursus venit ad the-
cas Sanctorum, et horum venerandas reliquias file-
liter simul et pie terra tegit. Qui ideo comprehensus,
nummis emit octingentis, ut parvo tempore sibi li-
ceret accedere ad reliquias Martyrum. Cum ergo
data facultate accessisset, rogabat, pronus cadebat,
supplicabat, pulverem amplectebatur, et precabatur,
ut ei opem ferrent in certamine : quam expertus est,
et deum cum quatuor Prætoribus in mare projectus,
martyri gloriam adeptus. Eorum corpora a delphino
ad litus delata, voce divina jussi sunt ejus famuli cum
Ascla et Leonida honorifice deponere : quot cum fe-
cessent, uberes fructus miraculorum quotidie colle-
gerunt.

Luctus reli-
quæ ab Ar-
riano, jam
converso, ho-
norantur

Leonida no-
tatur in actis
facti 28 Ju-
niatus

et 1.4 Martii

4 *Coluntur SS. Philonem, Apollonium, Arrianus,*
Theotychus et alii tres Prætores, VIII Martii a
Latinis, a Græcis vero rum SS. Leucio, Thyrso et
Callinico XIV Decembris. Admirum est ab his nusquam
referri SS. Asclum et Leonidem neque in Menæis,
neque in Anthologio aut Menologio aut Horologio, nec
denique apud Maximam Cytheream, aut in aliis fastis
ritualibus. Baroccius in Notationibus ad hunc diem ait
habere de agere Græcos de S. Leonide et sociis, et adnu-
merare inter eos Asclum Martyrem, sed quibus in libris
ad Græcos tradant non exprimit. Inscripsit tamen Mar-
tirylogio Romano etiam hoc die. In Thebaide sancto-
rum Martyrum Leonidis et sociorum, qui tempore
Dioeletiani palmam martyrii sunt assecuti. Agit ite-
rum de Leonide tom. 3, an. Ch. 310, num. 24, quasi
in persecutone Maximini occubuerit, cum Acta præ-
dictorum sanctorum, unanimo consensu sub Dioeletiano
coramunt martyrio asserant

5 *Alii Leonidem Kalendaris Martii celebrant, quo die*
Martyrlogio MSS. Laudense S. Lamberti et Bru-
gense S. Donatiani, etiam Coloniense et Germanicum:
Apud urbem Antinoam passio B. Leonidis Martyris.

Sequitur Molanus, qui in secunda editione Additionum
ad Usuardum citat in margine Acta S. Thyrsi. Refert
eos isthæc quoque Maurolycus, Ado, MS. canonici S. Lau-
rentii Leodii, MS. Societatis Jesu Antverpiæ, Bedæ
preferens nomen, MS. Florarum: Apud urbem An-
tinoum passio B. Leonidis, qui ab eodem judice, quo
S. Asclas, variis suppliciis interemptus est. In Mar-
tirylogio Germanico subjungitur alter Leonides Martyr
Alexandrinus, parens Origenis: est uterque hic confu-
sus in Martyrologio MS. Bruzelliensi: de illo agimus
XXII Aprilis.

6 *Hactenus de Leonide, et socii qui? Satus in Actis Socii ejus.*
Asclas nominatur, qui XXIII Januarii editur. In Mar-
tirylogio Gallico Leodi edito ista habentur hoc XXVIII
Januarii: In Thebaide, SS. Asclas, Leonides, Philo-
mon, Apollonius, et illorum socii. Sub Dioeletiano
Imperatore martyrium subierunt. Ast in eodem Mar-
tirylogio Antinoi passi referuntur Asclas XXIII Ja-
nuarii, Philomon et Apollonius VIII Martii, qui
socios non habuisse martyrii, sed vinculorum duntaxat
Ita Metaphrastes relato nec SS. Ascla et Leonide:
Postquam vero peractum fuit ab illis martyrium
jubet etiam omnes comprehendi Christianos, qui
grant in civitate, et maxime qui erant aliis pietate
magis insignes, et ante ipsum quidem poni instru-
menta suppliciorum, deinde ipsos quoque sisti ante
illius faciem. Quæ cum celebrande factæ essent, ipse
superbo quidem vultu, superbiore autem spiritu. Hoc
est, inquit in manu vestra, et hinc rem vestre po-
testati permitimus, ut vel sacrificantes secure viva-
tis et libere; aut, si non pareatis, variis dedamini
suppliciis, et deinde etiam morti. Hæc cum dixisset
Præses, et continuo eis tormenta fuissent ostensa,
viri numero triginta et septem, viri et sententiis
invicti et animis, ea quæ dicebantur, irridentes, quæ
refuebantur omnia despicientes, et sibi invicem ani-
mm addentes, (cum hoc solum dixissent: Non so-
lum quam impie vivere, sed etiam quam recte in
pietate vitam degere; pro ipsa mori esse satius) in
media prosiliunt pericula et tempus omnino arripiunt.
Ex is solus Apollonius martyrii palmam adeptus est;
reliquis triginta sex carcere inclusis, quos et vinculis
relaxasse infra dicitur Arrianus Præses ad fidem
Christi conversus.

Socii ejus.

an 30 Confes-

DE SANCTIS MARTYRIBUS TREBIATIBUS

ÆMILIANO EPISCOPO, HILARIANO MONACHO, HERMIPPO ET DIONYSIO.

1.1.1 MSS

1.1.1 MSS

1.1.1 MSS

Trebia urbs est Umbria, quæ nunc vulgo Trovi,
 inter Spoletium ac Fulginum, in alto colle
 sita, haud præval ab anne Clitumno. Hæc
 S. Æmilianum Episcopum et Martyrem, uti
 Patrum et Episcopum suum præcipue veneratur,
 quem modicum Ferrarius scribit ac Notat ad generalem
 Catalogum SS. testaturque se Actæque Spoletii leqisse,
 ubi etiam colitur, patulusque præterea a nonnullis
 Episcopis Spoletianis fuisse, quod Actis repugnat, in-
 quit. Eorum ipse comprehendit sectat in Catalogo
 SS. Italia, ubi et socios addit Hilariannum monachum,
 et Hermippum ac Dionysium nobiles adolescentes, de
 quibus, inquit, Trebie agi intelleximus. Ast in novo,
 sine generali, Catalogo eos quoque omittit, solumque
 Æmilianum Episcopum et Martyrem commemorat,
 citatis Ecclesie Trebitis tabulis, in quibus feruissis,
 ut solet, de solo primario Patrono officium fit

2 *Mundus novæ Umbria vir eruditus vitam S. Æmili-*
iani a Ludovico Jacobelli obisq; auctore esse descrip-
ptum, quam nobis noscendum videte licuit, eundemque exi-
stimari, cujus in Martyrologio Romano VIII Februarii
hæc verbis conyugata memoria: Apud Harmentiam mi-
norem SS. Dionysii, Æmiliani, et Sebastiani Mar-

tyrum, atque hos illius fuisse discipulos et martyrii
socios. At si ita est, cur Æmiliano Episcopi titulus non
tribuitur, qui vir usquam omittitur? cur in omnibus
Martyrologis Armenia minore? et non Umbriae ad-
scribitur? qui fit ut S. Theonymo, Usuardo, Bedæ,
Adoni, Notkera, Bellino, Maurilyco, Galesimo, aliis-
que, notior extiterit, quæ eos mundo tulit regio, quam
que martyrii laurea decorata ad celos misit?

ACTA EX PHE. FERRARIO.

Æmilianus, natione Armenus, Christianus et ho-
 nestis parentibus ortus, predicandi et patendi pro
 Christo cupidus, Dioeletiano et Maximo imperan-
 tibus venit in Italiam ac primum Spoletii Umbriae
 Metropoli consistit. Ubi cum aliquandiu orationi-
 bus, vigiliis, et prædicationibus vacasset, a Romano
 Pontifice Episcopus Trebie creatur, quo cum Hila-
 riano monacho, qui et in sacris litteris Præceptor
 fuerat, et cum Hermippo et Dionysio nobilibus ado-
 lescentibus nuper ad Christum conversis, venit, ac
 multos Christo lucrifacere predicando coepit.

2 *Verminalodel ruita a erdotibus accusatus con-*
prehenditur

S. Ferrario

Spolti 1

Spolti 1

prehenditur, et cum coram Præsede non sine illius et abstantiâ admiratione de Christiana fide disse-

Martyr divinitus ereptus, populo magnum et verum esse Deum Christianorum clamante, ingens rota, que illum dilaceraret, jubente Præsede paratur. Quæ divina virtute contracta ad quingentos ex gentilibus occidit.

Ex VARD.

paralyticum sanatur

crucem torquebat

post supplicia corpus

3 Sed Præses, forte Imperatorum decreta veritus, dira Emiliano supplicia minatur, nisi diis immolaret: ac id facere recusantem, in equuleo suspensum, ardentibusque facibus ad ejus corpus adnotis cruciari jubet. Igne autem divinitus extincto, manibusque tortorum deficientibus, Judex iratus, id magicis artibus tribuens, sanctum Episcopum in sartagine plumbo liquefacto plenam mitti, deinde saxo ad collum alligato in a Clitumnum flumen demergi, ac demum feris objici imperat. Ex quibus omnibus

4 Interim Hilarianus, Dionysius, et Hermippus, cum diis sacra facere nollent, et ad eorum preces simulacra deorum concedissent, gladio, jussu Præsidis, feriuntur. Post quos Emilianus frustra blanditiis tentatus, ac novis suppliciis et propositis imperterritus, extra urbem ductus capitali sententia fluxisse, arboresque flores et fructus emisisse ferunt.

Socii et plebs circum capite.

et ipse, non sine miraculis.

a Excusum erat ditissimum, manifesto errore. Notia Umbriae fluvius Clitumnus, cuius fontes inter Trebam et Spoletium, loco quo in Itinerario Hierosolymitano Ad Sacramia dicitur, ab antiquo olim Favio Jovis Clitunni.

DE S. FLAVIANO URBIS PREFECTO, MARTYRE.

Nam est hic Flavianus sanctarum Virginum Demetrix et Bibiana parens, maritus S. Dafrosæ, qui XXII Decemb. colitur, de quo IV Januarii in Actis S. Dafrosæ egimus; hæc is quoque a Ferrerium in Catalogo Sanctorum Italie referatur hoc die. Sed alius est, Urbis tamen et ipse Vicaria Prefectura illustris quem anno Christi CCVII passum scribit Baronius to. 2, ad annum 303, nu. 115 De eo Martyrologium Romanum XXVIII Januarii Urbem (Romæ) S. Flaviani Martyris, qui sub Diocletiano passus est, Galsanus, Romæ S. Flaviani

Martyris, ejus in persecutione Diocletiana certamen pro Christo susceptum nobile extitit. Plurim XXX Januarii eum referunt, Usuardus, Bellinus, Martyrologium Germanicum, MS. Florarium et plurima antiqua MSS. Martyrologia. Ipso die S. Flaviani Martyris. Editio Parisiensis Usuardi anni 1536, eodem XXX Flavium vocat. Manulycus eodem die illum refert. Qua occasione conversus sit Flavianus et qui ratione martyrium consummavit, dicitur XXIX Januarii cum de S. Serena Virgine, Maximo et Secunda ejus parentibus, Marco et Calendio fratribus, egimus.

Sub Dio. LET XXVIII JAN

S. Flaviani memoria in sacris fastis 28 Jan

DE S. VALERIO EP. CÆSARAUGUSTANO IN HISPANIA.

CAPUT I.

S. Valerii ortus, natalis, Acta.

Cæsaraugusta, Tarracoenensis Hispaniæ nobilissima civitas, vixque Aragoniæ caput, ab Anselmo Prudentio Consule Romano, ære suo, prædicatur lib. septi 2722009, hymno studiosa Christi, sola in occursum numerosos Martyrum turmas Domino parasse. In his Vincentius fuit, etsi abli ortus, capus martyri, Valentini consummati, Acta XXII Januarii dedimus. Comprehensus cum eo S. Valerius, (cujus ipse Archidiaconus erat) atque in vilitum relegatus. Utrumque eodem hymno laudat Prudentius.

Urbem patitur S. Valerius Episcopus Cæsaraugustanus, x die mensis Januarii, relinquens posteris constantiæ exemplum; dem ad an. 423 Vincentio Episcopo Cæsaraugustano Valerius subrogatur. Nec M. Maximus, qui in Auctario ad Dertum an. 407 scribit: Petro Cæsaraugustano, qui successit Valerio tertio hujus nominis, subrogatur Simplicius etiam Episcopus. Utrumque refutat Curtilius, et Chronicon illud, Dextro adscriptum, merito explodit. At dios saltem existisse Valerios constat. Nam cum Hosto Cordubensi, Elberitano Concilio Valerius Cæsaraugustanus interfuit. De tempore ejus coniectura non comit inter auctores: plerique sub Constantino habitum asserunt, quidam sub Diocletiano circiter annum 300 De loca etiam coniectant, dum quorundam habitum valent Illiberi, que nunc Colibre dicitur, in Escocionensi ditioris siti, quam Plinius lib. 3, cap. 4, scribit sua ætate magne quondam urbis tenno vestigium existisse; alii Eliberi: (si tamen in voce ipsa differentia est, cum Ptolemæo hoc 27 272, illa dicitur dicitur) fuit hæc Turdulorum urbs in colle, qui nunc Elvare dicitur Granatae urbi vicinis hic potius celebratum synodum illam existimant, quod qui interfuerit Episcopi, plerique ex interiore illo Hispaniæ tractu fuere, Hispalensis, Tolentanus, Malacitanus, Bastitanus, Cordubensis, Emeritensis, Aevitanus, etc. non e Galia Narbonensi, ad quam Illiberis altera pertinebat, Vohænum Teutosagum urbs, ut ex Ptolemæo patet. Huius qui interfuit Valerius, cum plerique nostrum hanc, S. Vincenti magistrum, fatentur fuisse, hæc qui post Nicænum concilium hanc synodum voluit, videri Valerium alterum illius successorem statuunt. Alter indubie fuit Valerius Cæsaraugustanus, qui concilio Cæsaraugustano interfuit, sub anno Christi 380, ut conjicit Loaysa, et patet ex collegarum qui ibi interfuerunt ætate.

Concilio Elberitano interfuit.

alio Valerio Cæsaraugustano

S. Valerii memoria in Martyrologiis pluribus dicitur.

Inde, inquit, Vincenti tua palma nata est, Cærus hinc tantum peperit triumphum Hinc Sacerdotum donus infusa

Valerionum

Quibus ex verbis haud rariam ducunt nonnulli conjecturam, illustrem existisse Cæsaraugustæ Valerionum familiam, Romam tamen sanguine propinquam. At nonnulli Gæcorum fuisse Valerium nostrum, a Sixto II Romano Pontifice Cæsaraugustam ad ductum, atque Antistitem civibus datum, tradiderunt, absque veterum testimonio.

2 Verum undeunque ortus fuerit, Diocletiana imperante eam Ecclesiam regebat, crum præditus vite innocentiæ et sanctitate, singulari eruditione, morum suavitate et modestiæ carnis omnibus et venerabilis. Pietas illius et eruditione commendantur in vetustis S. Vincenti Actis, que in monasterio Bituntini oratore testatur Martinus Curtilius, unde ista recitat. Hæc spiritus nos ter Vincentius, Christi Martyr innotissimus, tamen in Præsentis præ doctrina, doctaque pietate allebitis, tantum Dæsetoris exitit discipulus, non solum turbidus incorruptus, sed etiam vite sanctimoniam atque divini verbi præfulgentiam, qua tunc potissimum inter orbis terrarum proximæ fulgebant civitas Cæsaraugustana.

3 Plures tamen fuerunt Cæsaraugustani Episcopi Valerii. At non id persuadet vulgatum Dextri nomine Chronicon, in quo ad annum 300 Christi ista habentur Januarii Tom. III.

4 Agitur primi illius Valerii natalis XXVIII Januarii, quo die Martyrologium Romanum: Cæsaraugustano S. Valerii Episcopi Quomnis alia quoque diebus in aliorum factis memoratur. Nam XIX Januarii ista habentur in MS. Florario Item S. Valerii Episcopi

ISTO SECLIO XXVIII JAN

S. Valerii memoria in sacris fastis

omne verum

4 XCVIII

LEX VBIUS

scopi et Martyris. Hic B. Vincentium Levitam ad omne opus bonum aptavit, cum qua apud Casaraugustana civitatem martyrium tolerat anno salutis 305, at XXII Januarii, vetustissimum MS. Martyrologium S. Hieronymi: Spania civitate Valentia S. Valeri Episcopi, et Vincenti Diaconi MS. Martyrolog. monasterii S. Mariani Treviris. In Hispanis civitate Valentia passio S. Valeri Episcopi, et Vincentii Diaconi et Martyris, qui passi sunt sub Diaciano Praside; refertur et in MS. Dugyulenti; quod mirum eo die S. Vincentius epus Duceonus colatur. XXIII Januarii Galesinius ita scribit: Casaraugustae in Hispania S. Valeri Episcopi, qui Datiani Prasidis jussu, ab episcopatu in exilium pulsus, pro fide multa perpressus, miraculorum laude clarus, quiescit in Domino. In notat, testatur se MS. codicem sequi. Denique XXIX Januarii agit de eo Marietta et alii, atque etiam Hieronymus Tabellanus, (ut scribit Baronius in Notationibus) vetus fortassis, nam in nova fit eo die doctura S. Ilerdensi, ac Valeri nulla mentio est.

S. Vincentii discipulo suo imponit nomen quod perdidit.

3 Paucis de S. Valerii rebus omnino comperta et verum testimonio probata sunt. Solum ex Actis S. Vincentii, qua XXII Januarii dedimus, ista habentur: eundem beatissimum Martyrem gentium scientia sub B. Valerio Casaraugustae civitate Antistite officicissimo claruisse, et ab eo linctam artem suscepisse. Et quodam idem Episcopus in peccatoris lingua fuisse dignoscitur, tradita doctrina nisi terro venerabili Vincentio, ipse orationem et divinae contemplationi sedulo insistebat. Sciente deum adversa Christianis Datiana, profectus Valerius Episcopus et Vincentius Archidiaconus, Iudei sedulitate et spe fruendi victoriam subnixi, in confessionem Deitatis aberriter concurrerunt, tanto felicitate se futuros esse credentes, quanto aeterna tyranni supplicia per longanimitate certassent evincere. Unde certaminis ac periculi dilatio, remuneratio eis videbatur dimittitur.

nam eo properat ad martirium

Valentiana virtus tractatur.

4 At Datianus Iudex Sancto Dei primo Valentium sub carcerum custodia, et famis miseria, ne eatenus strepere pertulit proceperit, ut nec vexatione vitiorum frangeret, et facilius subiret et injuria, quos videbat non posse de potestate superari. Qui cum inhumilis et cervicibus immensae ferri pondera cui timebant, et per omnes artes jam tunc mortis supplicia inferrent, cumque jam defecisse eos excederet pugna injuria, et tandem in publica conversatione sceleris nec corpore prevalere, nec spiritu, timens ne savitiae medicamina poterant, produerunt et enervare, videns eos ante formidatam vitam finire, quibus proponebat quod nec mortuus parceret, si deorum suorum cultum in suscipere remississent. Hinc pavofactus ad conspectum eorum, quod integre corpore et viriliter essent, et inter supplicia fortiores, ait suis: Ut quid istis largiri postea indulisistis et potu? Miratur enim furor caecus, relati tunc esse quos Deus paverat.

causa de marce ratur

post caribus intorser

quo rogatus a Datiano

7 Et mox conversus ad Episcopum. Quid agis, inquit, tu, Valeri quid ab nomen religionis et ultra Principes facis? Nece qua qua regalia decreta spernunt, de vita periclitantur? Jus erunt Domini orales et Principes, ut dnas libanum persolvatis, nolentes dignitatem veteri cultore navi et manditi legibus profanari. Unde quod monemus, ab equiter atque, quate us tunc exemplo inferior. Certe suscipere, quate, qui regis huius conerise. Episcopus, Valerius non sprevisse. Sed et in Vincenti verisimiliter salubriter obedi, quem et nobilitas generis, et decore commendat gratissime juventutis. Ita ne vestre delationis sententiam in commune edicte, ut aut consentiente honoris amplificationi, aut contentente, a mentorum supplicia obdummi.

8 Cumque retiveret Episcopus, erat cum in nure simplicitatis et innocentie eruditus scientia, sed et ut

promissus, impeditoris lingua; ait Vincentius: Si jubes, Pater, responsis Judicem aggrediar. Et B. Valerius, Dudum, inquit, fili carissime, divini verbi tibi curam commiseram; sed et nunc pro fide pro qua adstantus responsa committo. Sequitur praeclara Vincentii ad tyrannum oratio, qua irributus, tanque pro ira pene extrase positus Datianus Praeses, dixit: Amovete hinc Episcopum istum. Justum est enim subire eum exilium, quoni in Imperiale contempsit edictum.

munus respondendi imponit Vincentio

mittitur in exilium.

de eo scripta

9 Haec fere sunt quae de S. Valerio habentur explorata; nisi quod Hispanicarum Ecclesiarum traditione nonnulla praeteren utrumque firmata dicuntur. Alioquin nemo sacrae Hispaniae historiam tractat, ac vix etiam profanam, qui non S. Valerii memnerit. Nostri otii non est singuli consecrari, Unus Martinus Carillus Canonicus Casaraugustanus, Abbas Montis-Aragonum integra libro S. Valeri historiam complexus: ex ea nos excerptum nonnulla legimus.

CAPUT II.

S. Valerii exilium, mors.

Relegatum a Datiano Praside S. Valerium constat, quo ductus sit non constat. Voluit nonnulli, ut cap. 11, tradit Carillus, in Cantabrigiam ablegatum, mortuumque in territorio urbis Mondragon, qua tunc Arrastoe dicta perhibetur, in loco cui Zarza nomen. Nec desunt loca in ista. Nam et templum religiose adificatum visitur, et parva circum caesa, quaeque eventuarum injuria. Constat vetus loco nomen Zarza, cui rupes immunit altissima, quam Udalabnehan vocant. Extat isthic a majoribus ducta religio. Nam cum ea loca, in quibus S. Valerius habitasse memorantur, chalybem ac ferrum pugnunt, qui in us eructus metallis locant operam, ab opere feriantur omni hebdomada quanta feria ad Ascensionem Domine. Sanctoque Valeri reverentiam memorant, Nre depere miraculi. Hinc erecta solalitas sub S. Valeri patrocinio, in ipsammet sacra sede, stabilita. Joannis de Ortega Cabreritimo Prasidis auctoritate: cui cum haec a nescio quo exarata legisset, pietate ductus Loepo no Mondragonem venit sub annum 1500, reliquiae visitatus locum, qui tam nobilem hospitium exceperat. Cepit quoque ipsemet terram effodere, ratus fore ut sancti Antistitis corpus emerret, sed nihil reperit. Amat sciam in eadem sibe basidem, cui Latine literis S. Valeri inscriptum ait nomen. Alia id genus quaedam reliquiae antiquitatis isthic erant monumenta testatur Stephanus Garibani, qua vultus pietatis studio excoascetur.

locatur Cantabrigia ex illis

ubi publica erga cuoi pax.

et solalitas ejus nomine

11 Petrus Franciscus Chaffellus noster haec e veteri Bivquadro codice nobis communicavit, qua cum Mar ketensi MS. contulimus. Cum Diacianus Praeses proceperat B. Valerium deportari in exilium, sicut in passione S. Vincenti scriptum est, B. Valerius vehementer fero cepit, quod separabatur a S. Vincentio. Praesul ergo venerabilis in exilium mittitur, et reverendi Arehidiaconus ad equuleum ducitur. Longe separantur in mundo, sed proxime sociantur in coelo. Redu, inquam, Levita ad equuleum ducitur, et beatus Antistes Domini in insulis marinis, in terram qua lingua Arabica dicitur Alundul mittitur, ubi nil il de terrenis cogitans, caelostia desiderabat, jejuniis et vigiliis a sidue intentus, dissolvit et emia Christo es occupabat. Per octidies pro seipem in insulis ab exilio reversis Casaraugustam per mare est Max pertulit. Datianus ingressus eius audit, Romam peritrum Imperatoris de loca et Max in anno 1, ut ipsi imperi Romano cum jube rent, et diversis terminis permovent.

vel in coelo

unde domum re erant

1. mare per

multa pax

12 Proinus cum e erigens pluribus, et hancis duris rans verberari fecerunt, et in exilium curia ad Christe sapientia de curberatis, florum rursus. Curia fectura est ut ad ips. Principe Vientem. Et erat diu in grecum valia, ter Valentius se et urbem et Vientem, super Rhodum missus sit. Qui

FA VARIIS.

allatum, modo mirabili : nam, ut ex majorum traditione memoratur, cum Rotam illius vicis inquieti iissent, aliquis sancti Antistitis reliquias, si possent, allaturi, arca reclusa ultra in manum insiluit ejus qui asportaturus venerat. Magna ei in ade Castelnovana, ejusdem S. Valerii honori dicata, habetur veneratio, multaque isthic Sancti patrocinio edantur miracula, ut infra dicemus.

aliqua Casarungustani translata;

20 Jam de Rotensibus et Casarungustanis reliquiis dicamus. Repertis ab Arnulpho Antistite sacris exuviis et in Rotensi aede repositis, expugnata postea est ab Alfonso I, Imperatore dicto, Casarungusta sub annum Christi 1118, et quaedam S. Valerii reliquia ad Cathedralen Casarungustanam basilicam delatae sunt : omnesque ab Alfonso Aragonum Reges, singulari S. Valerii pietate sunt procurati.

monumentum in brachio an. 1121, 20 Octob.

21 Fuit inter eas reliquias brachium S. Valerii, de quo ista fere tradit Carillus : Quidam viri graves ex capitulo Casarungustano, precibus ab Rainundo Rotensi Episcopo S. Valerii brachium impetrarunt. Est ut magna populi letitia et celebritate Casarungustam illatum, quasi ipse ab eisdem rediret Valerius suorum civium humeris in patriam reduceretur. Quae in ea brachii translatione edita divinitus irradia sunt, mox dicemus. Contigit autem haec brachii translatio anno 1121, ut ex veteribus monumentis Ecclesiae Casarungustanae liquet, in quibus orta tum inter Gulielmum Pampelensem, et Petrum Casarungustanum Antistites controversia, de Ecclesia quibusdam, ad utrum pertinerent diocesis, opera Rainundi Rotensis Episcopi composita dicitur. In publica de hac re confecti instrumenti extrema pagina ista legitur. Facta est charta ista, anno ab incarnatione Domini MCXXI, Kalend. Decembris, signum A † Raymundi Roten. Episcopi signum a P. † Casarungustan. Episcopi, signum Gulberii † Pampelonen. Episcopi. IV Idus Octobris, Indictione hujus Ecclesiae XIII Kalend. Novem. Translatio S. Valerii Episcopi de Roda ad Casarungustam propriam Sedem.

postea caput an. 1170, 27 Iob.

22 Caput vero S. Valerii temporibus Alphonsi II, anno 1170, est translatum, 27 Decembris; haec, quae ista dies celebravit S. Joannes Evangelista dicitur sit, subvenitas in 20 Octobris reposita sit, quo jam ante priores translationis celebravit memoriam. De capitis illa translatione haec habet Hieronymus Zurita lib 1, in Alphonsi II, an. Christi 1170, Era 1208. Rex statim Kal. Junii, religionem Rotensi eandem pro cultu suscepit solemnique merenti anni D. Vincenti sacello sacris precibusque celebrant. Ab Gulielmo Porosa Herdensi, et Rotensi Episcopo, Sacerdotibusque collegio impetrat, ut D. Valerii caput, qui Doctorem Imperatoris siveventi fore, verum Christianam fidei Antistes et propugnator invictus mortem pro Christo saepe appetivit, Casarungustam, ejus Ecclesiae divinus Pastor et Pontifex praebuerat, devotetur. saeraque in eade ejus praesens nimen atque auxilium civis venerarentur, atque supplices impetrarent. Eius voti religione Rex obstrictus Rotense omnolam Montepogo oppido donat.

apertum in Rotensibus an. 1170

23 Requiritur diploma, quo hoc oppidum atque ad muniamdam piam Episcopi liberalitatem Rotensibus donatum recitat Carillus, in haec verba. In Dei nomine. Sit manifestum omnibus hominibus presentibus atque futuris, quod Nos Hlephonsi Dei grati Rex Aragonum, Comes Barcenonem, Marchio Provencae, venimus ad Ecclesiam S. Vincentii de Roda, et fuerit ista nobiscum vero eddiles Guillelmus Barcenonensis Episcopus, et Petrus Casarungustanus Episcopus, atque Arnaldus Mironis Comes Pallacensis, et frater ejus Raymundus Pallacensis, et Berengarius de Antolea, et Raymundus de Erl, et Guillelmus de Aloraz, et Raymundus de Artussella, Michael Saz de Casarungusta, et Bododo Alenda, et Petrus de S. Vincentio, et Raymundus de Munelt, et Guillelmus de Benabot, et Bernardus de Montat, pluresque alii nobiles viri, et die festum Nativitatis Domini ce-

lebravimus. Et quesivimus a G. Petri Episcopo Herdensi ejusdem loci, et a Fratribus suis Canonicis, caput beatissimi Valerii, ut illud ad honorem Dei et Ecclesiae Casarungustanae, quae caput totius nostri regni est; et cui pastoraliter, et corporaliter olim praefuit, spiritualiter quoque praesesset. Quod nobis profusis lacrymis, spontanea tamen et non coacta voluntate, magna quoque nostra precum instantia, tradiderunt. Quod nos propriis manibus per manus ipsorum suscipientes, ad Ecclesiam Casarungustanam, per Petrum ejusdem civitatis Episcopum, transmissimus. Postulavimus quoque a praedicto Herdensi Episcopo, et Fratribus suis translationem beati corporis Raymundi, Episcopi olim ejusdem loci, in praesentia nostra fieri. Quod nostris precibus, praedictorumque Magnatorum Curiae nostrae et aliorum multorum qui nobiscum aderunt, factum est, die S. Joannis Apostoli et Evangelistae, ab praedictis igitur causis, de divina misericordia confidentes, pro remedio anime nostrae omniumque parentum nostrorum, puro cordis affectu et sincera in Domino voluntate, damus atque concedimus in perpetuum bonam Deo et S. Vincentio Rotensi, castrum et villam de Monte-Rubeo, quod est inter Bervegal, et Fornedes cum Ecclesiis suis ex integro, et cum omnibus terminis communibus suis eremis et populatis, cum introitibus, et exitibus suis etc. alia plura largitur, et velut alienari, et prius donato confirmat. Facta charta mense Decembris intus in Roda VI Kal. Januarii, die Dominica, festivitate S. Joannis Apostoli et Evangelistae, Era MCVIII, anno incarnationis Domini MCLXX, sequuntur Episcoporum, Procerum, aliorumque subscriptiones.

et translationem B. Raymundi Episcopi

et varia Rotensium Ecclesiae donat.

24 Ex his quae hactenus dicta sunt refellas, quod in citato superius Casarungustano Brevario, dicitur, brachii translationem in posterius quam capitis esse factum. Ita enim habet : Post B. Vincentii Ecclesiae Casarungustanae Archidiaconum martyrium, quod circensalutis annum trecentosimum sextum inisse colligitur, S. Valerius Ecclesiae ipsius Episcopus panens annos cum fuisset superstes (nam Elberino Concilio interfuisse constat) tandem ad Pyrenei montis radicem ab haec exilio ad vitam migravit beatorum. Cujus sanctissime reliquiae in Ecclesia Rotensi, sub invocatione S. Vincentii constructa, religiose servabantur. Ubi cum Hlephonsus II, Aragoniae Rex, festum Nativitatis Domini, cum longa Principum festum tam Ecclesiasticorum quam secularium, celebraret, a Gulielmo Petri Herdensi Episcopo, sub quo Rotensis erat Ecclesia, ejusque Fratris caput obtinuit beatissimi Valerii, ut ad honorem Dei et Ecclesiae Casarungustanae, quae caput (inquit) totius Regni nostri est, et cui pastoraliter et corporaliter praefuit, spiritualiter quoque praesesset. Quod ipse Rex propriis manibus per manus ipsorum suscepit, ad Ecclesiam Casarungustanam per Petrum ejusdem civitatis Episcopum transmissit. Cujus sanctitatem miraculorum editioe Dominus, cui servierat, comprobavit. Atque hoc tantum deum Rex non reliquit irremuneratum. Nam praeterquam quod ipse Ecclesiae Rotensi perpetuo jure donavit oppidum Montem-rubeum nuncupatum, aliaque multa, voluit etiam et mandavit ut in perpetuum Rotenses ipsi soli constituerent Praeres. E quibus quidam nomine Rainundus successu temporis brachium in usus sanctissimi Antistitis Valerii eodem Ecclesiae Casarungustanae adavit. Contigit autem prior illa capitis beatissimi translatio anno salutis MCLXX. Donatum est brachium S. Valerii a S. Rainundo Rotensi et Berbastrensi Episcopo, cujus vitam ab Elio Canonicis, post etiam Episcopo, ad Gaudridum Episcopum scriptam, dabimus 21 Martii, quo obiit, anno Christi 1126, cujusque corpus, ut jam dictam, transferri curavit Alfonso II, annis post dictam 55.

S. Valerii caput Casarungustani

25 Post translationem illam sacri capitis, constitutum inter

Societas inter Rotenses et Cesaraugustanos Canonicos

inter Cesaraugustanam sancti Salvatoris et Rotensem S. Vincentii Ecclesias societatem scribit Carillus fuisse, ut esset suffragiarum participatio; atque venientes Cesaraugustani Prior aut Canonici Rotenses locum et portionem canonicalem perirent, et vicissim Cesaraugustani Rotae. Inita est haec societas Aera 1209, sive Christi anno 1171, ex cujus tabulis ista recitat Carillus: Hae amicitiae signum propolium Canonici Rotensibus, propter ingentem dilectionem, quam nobis exhibuerunt, cum capite B. Valerii, ejus jam habebamus brachium.

Rege Alphonsus in Canoniceo Cesaraugustano admittitur

26 Ipsum quoque Regem Alphonsum, tanti sibi coluti a Rotensibus beneficii auctorem, Cesaraugustani in numerum Canonicorum retulerunt, et consortem fecerunt omnium sacrificiorum et precationum. Extat hujus rei publicum instrumentum, quod recitat Carillus: De receptione Domini Alfonsi II, Regis in Canonicum et Fratrem. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego R. Cesaraugustanus Episcopus, et totus Cesaraugustanus Ecclesiae conventus, devota mente recepimus Vos Dominum Mithelfansum Regem, Comitem Barchinonensem, et Marchionem Provincie, in omnibus orationibus, jejuniiis, vigiliis, ac beneficiis nostris spiritualibus atque temporalibus, qui in Ecclesia nostra et ejusdem membris quotidie fiunt, et deinceps fiunt, Canonice, Fratrem, atque participem omnium predictorum honorum, tamquam unum de Fratribus nostris. Insuper etiam hoc addentes statuimus, ut singuli nostrum singulis diebus omnipotenti et Salvatori nostro Domino Jesu Christo, ac beatissimo Valerio, specialem pro vobis orationem offeramus, et in Missa generali Capituli nostri per singulos dies propria pro vobis oratio in perpetuum sine intermissione dicatur. Cum vero Dominus omnipotens ex hac misera vita vox eduxerit, in die obitus vestri, nemini et in anniversario vestro, nos et omnes Fratres nostri, nobilitate et caritate conjuncti, idem officium pro vobis, quod pro Pontificibus nostris defunctis per singulos annos celebrabimus. Hujus vero commendationis, fraternitatis, ac spiritualis donationis, sunt testes ego R. Cesaraugustanus Episcopus, P. Prior, Rodericus Archidiaconus, Guillelmus Archidiaconus, P. Prepositus, P. Sacrista, Bernardus Precentor, et totus Conventus, facta charta in mense Febuario Aera MDCXXV. Consultat deinde Alphonsus Ecclesiam Cesaraugustanum (qui jam antea plurima donauerat oppidum Murceam, cui lege ut perpetuo ante aram majorem cereus arderet. Diets est deinceps cereus iste Murceam.

propter proce precet.

CAPUT IV.

Miracula ad reliquias.

in sacra brachii Constantinie.

Cum S. Valerii brachium Cesaraugustanum deportaretur, effugit est obvium civibus universa mere libidi gestiens animorum abiectione, ad cuius rei spectaculum, ut habent lectiones antiquae, multi ex Saracenis egressi, Christianam irredebant simplicitatem mirabantur Christicolae, quia hominem mortuum tanto prosequuntur honore. Cum ad portem Iberi fluminis sacra pignora pervenissent, energumini quidam ingenti fur ac humi ante avarum furem algred, neque abigi potuit, et Antistes ipse pedo eum propelleret, qui tamen ubi dedit eum ab impuro genio exogitari, isthic eum sicut herere, si fortassis Deus S. Valerii intercessione ea illicum liberare calamitate dignaretur. Cum deinde sacra eodem die adesset, omnino sibi reddidit, stygio hospite egresso, qui cum multis diebus die cruciatus erat, modo tunc erepta, moxque ubi horrifice doluit, ut hunc in miteret et in specantibus; alius fide eum contorquebat, allelebat hunc, in ignem compiebat, aut equum, qui tandem, ut habent scripta e tunc lectione, per B. Valerium a tanta persecutione liberatus, Deo et Confessi rei sancti simo in conspectu totius populi gratias referebat, et omnia populus cepit glorificare et laudare Deum, qui per

sancti et cetera

B. Valerium dignatus fuerat operari miraculum. 28 Cum allatum est S. Valerii caput, ulius energumens in adem sacrum ingressus, ante aram se prosternit, pro qua stans Episcopus sacras reliquias manu tenebat: moxque abscessit improbus demon; sed tanto relicto fatore, ut coacti sint omnes e templo egressi, eo semianimi tantisper relicto. Est id in basi ipsius arae sculptum miraculum.

Ex vultu alius in capite Translati

29 Idem vetus Breviarium saepe a Carillo citatum, (quod utinam consequi possemus, atque inde ad verbum cuncta promere) in lectionibus Octavarum festi hujus translationis, aliud refert portentum. Feminam illustrem infestabat nequam spiritus, modo in tecto aedium illius consistens, atque isthic horribiles edens clamores, unquam forma imitatus hujus matronae multos ante annos mortuam. Cum hoc saepius contigisset, tanto est mulier illi metu percussa, ut rae sua compis esset. Nocte quadam cum vestibus sese, thalammum subitura, exeret, obpedit se demon illi enormi et horrida specie. Illa perterrita exiit nuda, ut erat, solo vestita interdu, atque ad basilicam accurret, Sacristae, quibus januarum erat credita custodia, aditu eam arcebat; at illa impetu quodam immo fores reserat, ad aram S. Valerii adolat, lumina prostrata opem ejus implorat, impetrat. Nam ab eo momento nullo ejusmodi spectro est exagitata, id scilicet arcente B. Valerio.

quod est spectus libris, op S. Valerii.

30 Recipitata Cesaraugusta, deportataque eo (in hac jura narratur) S. Valerii reliquias, uti ejus ibi cultus valebat, ob plurima quae elebantur miracula, ut etiam valente jusjurandum ad ejus aram fieri soleret, hae ferenda: Ara magnifice circumdata, accessus in ea limitibus, ac collocatis S. Valerii reliquiis, obstantibus Canonice ceterisque Ecclesiae ministris, eo habitu et cultu, quo in maximis uti solentatibus mos est; curam us et Antistes ante sacras reliquias jurabat is, qui ad posebatur. Confirmat id exemplis Carillus.

In hac jura narratur S. Valerii reliquias.

31 Erecta quoque isthic S. Valerii Sodalitas, ejus tamen, ut et alteras Sodalitates, quae S. Mariae Majoris, vulgo del Pilar, dicitur, ignota origo. Utrique, aut mox post erectos Mauris instituta, aut inde a Gothorum temporibus dicta, aut etiam a primitiva Ecclesiae aetate. Constat ea Sodalitas veris ac multiplicibus, multis indulgentiis ac prerogativis dotata est, ac nuperime Clemens VIII, Pontifex Maximus indulgentiam plenariam concessit Sodalibus, idem S. Valerii visitantibus a primis vesperis solennitatis illius ad occasum solis diei insequenti, diebus quoque SS. Vincentii, Hermingildii, Transfigurationis Domini, Translationis S. Valerii, septem annuam indulgentiam, alias deinde sortitus est us, qui divino sacrificium assisterent, qui sanctissimum Sacramentum religiose praesecrator, atque misericordiae et Christianae pietatis opera obierunt. Sicutque data anno Domini Incarnationis 1599. parthe Eius Augusti Recitat Carillus amplissimam de rebus Petri Lopez de Luna primi Archiepiscopi Cesaraugustani in Concilio provinciali anno 1349, VIII Kal. Aprilis latam, qua Sodalitas S. Valerii multa illustria conceduntur beneficia.

Sodalitas S. Valerii

32 Zoro quoque, ubi alia e S. Valerii nomine erecta sodalitas, multa evenerit cultus portenta, multa Rotae, ut ex ea ista quadam S. Valerii historia referunt, ex qua haec recitat Carillus: In Deu magnificas S. Valerii nomine Valerium, quem quodlibet in testu non proximo sibi titulo egi e auctore legit tot in risculi, egiu reu suu denu e qui inde nos fuerunt, sed hoc, quia hae vitidua in quatuor annis, te totu suu. Subdit Carillus ex rebus Breviario hanc de S. Valerii portenta, relicti luculentum in miraculorum testimonio.

quod est in capite Translati

Christum in les ad fide non tarda p...
Haud expavit Dicitur Praesid...
Christum Deum in ignis conditio...
Unde p... et pra...
Ab ol... e... p... e...
Pontificum

divinae revelationis facit eximia Arnulphi sanctimonia; quae et publico officio dignissime celebrata, intermissio tum primum cum receptum Romanum est Breviarium. Vixit Arnulphus ab ea translatione annos sex et viginti, ut ex Zurita lib. I, Annal. patet.

44 Episcopatum Ripacurtiae deinceps Raimundus Baluatinus, tum Pontius tenuere, ut ex monumentis cenobii Rotensis, et donationum tabulis patet. His S. Raimundus successit, qui brachium S. Valerii Caesarangustanis donavit, quod Villegas aliique testantur. Cujus rei etsi nullum extet in eo archivo monumentum, minime tamen ambiguum facit et incolarum, et Caesarangustanae Ecclesiae traditio, ex MS. codice Rotensi constat, anno 1120. Rota et Barbastro Episcopum fuisse S. Raimundum, anno 1106 electum, mortuum 1125, donato Ecclesiae Rotensi quadrante decimarum loci Elerradii appellati, extant donationis tabulae. Illi successit eodem anno Stephanus, huic anno 1130, Petrus, Petro Rannirus, qui inde ad regnum Aragoniae evectus, ut scribit Zurita. Ergo Rotensem Episcopatum anno 1143, occupavit Guillelmus Perezinus; qui cum anno 1149 recuperata a Christianis esset Herda, extraxit Sedem, Episcopatusque deinceps Herdensis et Rotensis est dictus, quae appellatio aliquot successoribus placuit. Secum Archidiaconos Rota abduxit, tresque etiamnum Herdae Archidiaconi hinc et titulum et censum habent, Ripacurtiae, Autanae, Benascae, quae ditiones ad hunc pertinent Comitatum.

45 Anno 1170, cum in Rotensi S. Vincentii conno Natalitias Christi ferias celebraret Alphonsus II Rex, cujus cum aliis adesset Herdensis et Rotensis Episcopos Guillelmus Perezinus, ab eo sibi donari S. Valerii caput postulavit Alphonsus, idque ab eo traditum propriis manibus excepit, et commisit Petro Caesarangustano Praesuli ad suam Sedem deportandum, ut in ea deinceps urbe coleretur, in qua natus, et pontificatus functus munere, singulari eruditionis et sanctitatis opinione olim fuerat. Mutuam deinde Herdensi Episcopo et Capitulo gratiam rependit Alphonsus, Montsergo iis transcripto, quod duobus Barbastro milariibus distat, diciturque nunc Pardina. Cum mensa Prioris a Capitulari sequuta est, haec Priori portio obtigit, unde percipit quatuor quingentos aureos. Extant harum rerum testes tabulae, quarum exemplar, et lecturam ad M. V. mitto.

46 Ex iisdem tabulis constat, eodem tempore translatum S. Raimundi Episcopi Rotensis et Barbastroensis corpus ex prioro, in quo quadraginta quatuor anni perierat, tumulo, in lapideum monumentum, in quo etiamnum quiescit. Aliud extitit instrumentum, quod Canonicis adis majoris Caesarangustanae Gensentis vna possessionem cedunt Rotensibus, quam modo non tenent: aliud perpetuae sanctae inter Caesarangustano Canonicos et Rotenses amicitiae, et societatis.

47 Conserpsi catalogum reliquiarum Rotensi Ecclesiae: quae S. Valerii quidem non nisi septem fidei partes superant, viderit ossa duo femorum, quae a reconditis ab ea genua tenduntur, suntque haec

admodum dura, longa duos palmos, unum digitum singula, os aliud est digitos longum, palmum latum, quod medici claviculari vocant, quo superiora ossa femoris connectuntur: Os aliud, quod tibiae videtur, palmum et septem digitos longum: Aliud brachii a cubito ad manum, ut videtur: palmum ac duos fere digitos longum: Aliud palmum latum: Aliud, quod tibiae superior pars videtur. Ceteris Sancti reliquias dicunt se variis Ecclesiis donasse. Alias vero complures habent plurimorum Sanctorum, praecipue sunt, partes duae, capitum gloriosissimorum Martyrum Laurentii et Vincentii, singulae palmum longae ac latae. Sunt haec reliquiae serico panno involutae, isque linteis circumdatus. Haec vero et cetera sacra pignora antiquae arcae peraltiliter factae ex Marmore orichaleo inaurato, interius fultae linteis, clavicularibus auratis affixo, inclusa sunt. Arca vero isthaec intra aliam uniceam inclusa, ferreis clavibus observata, quam singulas tres habent archivi custodes. Post majus altare exigua duo conclavia sunt, unum inferne, superne alterum, inque hoc recondita est arca illa reliquiarum.

48 Edixi sub poena excommunicationis hanc sententiam, ne ullas deinceps nunquam imperintur reliquias; quod haecenas, nullo facto eorum qui illas peterent discrimine, liberatores eas distraxerunt. Deus M. V. incolumem tueatur Rota 2 Febr. 1598. *Hactenus Hieronymo Xabiere epistola.*

49 At quod Caesarangustae asseruntur S. Valerii brachium, sive os quod a cubito ad manum dicitur, longum fere duos palmos, latum argenteo obductione, nisi qua parte publice venerationi patet: est vero integrum et viridi coloris, veluti si super vitam curasset. Aliud isthaec brachium est argenteum inauratum et magno pretio gemmis exornatum: in hoc sacra reliqua inclusa in saphyranibus, quae Litaniarum diebus fiunt aut pro publica necessitate, circumferuntur.

50 Caput quoque sancti Anastasii intra aliud caput et dimittitur fere ex argento fabricatum corpus, eoque aureo et gemmis exornatum, munus Benedicti XIII aucti, sive Petri de Luna, qui inuitus, ut ait Cavellus, ad pontificatum evectus, sed tunc puto, nam schismaticus declaratus, multis circumscriptis est armis. Cum hoc S. Valerii capite, Sanctorum quoque Vincentii et Laurentii, eodem opere et materia conspicua Acemone Caesarangustano misit, quae etiamnum conservantur, et S. Eugratiae ad proprium ejus basilicam, quae ipsa quoque in publicis circumferuntur supplicacionibus. Partis statuae illius S. Valerii hae ensculptae epigraphae est. Haec est caput B. Valerii Confessoris et Episcopi hujus Ecclesiae Caesarangustanae: retro isthaec per illo perlixior: Dominus Benedictus Papa XIII, prius vocatus Petrus de Luna, S. Marci in Constantinopoli Romano Imperatoris, de hinc Rota civium B. Valerii et Ecclesiae Caesarangustanae, anno Domini MCCCXXVII, pontificatus sui anno tertio, talibus de sacra poena excommunicationis, quam contra facientes, et facta mererant, ne quovis modo alienentur, et a possessione aboluti nem Sedi Apostolicae revocavit. Nunquam vero ex prioro illo argenteo capite S. Valerii reliquiae eruantur, nec ad unquam recedant.

DE SS. MARTYRIBUS ALEXANDRINIS.

Quod Ariani adversus S. Athanasium, episcopus fecit res, crudeliter sepe sunt descriptae, fidei iter ipsemet commemorat Athanasius, aliquot illius res explorat Ecclesia haec, et nos ex his scribo. Haec via summa per se et immunitate Syriae Divae perpetuam Alexandriae universum ea cum gratia, prout ab ipsi Alexandriae Ecclesia, iriduo per se, et est litterae, quae extant in Athanasio per se, et per Episcopos illius, et vitam dicitur am agentia, in qua et ex his litteris, et litteris De-

signatur crudelitas in Ecclesia, quam et de Leodechidoro hoc testimonium populorum, quae et hinc subjungitur. Eadem ex interpretatione Petri Nonni referuntur a Baronio tom. 3, an. 356, num. 3 et sequentibus, quae a nobis ab Graeco codice fidei concludunt.

2 In parva contra Catholicam plebem persequuta est per se, et ablatum Arce Phoenice et Mavonia 141 an. anno Christi 356, quae creata sunt Conditio, et in Augusti VIII et Juliano Caesare, quod a hinc in Aegyptum ratum in litteris fuisse committitur, et qual litterae.

brachium a S. Raimundo Caesarangustanis donatum.

omittit hic Gaudridum, et Eliam, de quibus supra num. 25

Caput S. Valerii Caesarangustam allatum.

S. Raimundi corpus translatum.

litterae S. Valerii quae Rota vnae sunt.

AN CAR MDCCLXXI XXVIII JAN. Litterae hujus SS. Iriduo per se scriptae.

Ex vna

ubi et quomodo asseruntur.

Textus, et per de tractu

Textus a S. Valerii et S. Anastasii

Textus a Petro de Luna 141 an.

329

litteræ, vel quia scrius denunciati Consules erant, vel quia tunc, ut summa hæc, minus plerumque erat ad navigandum mare. Item cæcis aliter Græci scribere, aliter expresserunt. Latini interpretes: *Ἐπιπροσεβόσης γὰρ τῆς πρὸς πύλαις Ἐίδῶν Φυλακῶν, τῶν τε τῆς Ἰδῶν Μεχίρ μὲν*. Illucescente enim die V Idus Februariæ, hoc est, XIV mensis Mechir: *Beda lib. de temporum ratione cap. 9, Mechir inchoat a XXVI Januarii; Bedæ consentit Kalendarum Captivum, quod ex antiquo Codic MS. bibliothecæ Collegii Maronitarum Romæ uoluntate ripit Athanasius Kircherus noster. Secundum hunc calculum tabulum mensium Egyptiorum cum Latini cultatum accurate exhibet Roswydus noster in Onomastice ad Vitas Patrum. Est ergo illis XIV dies Mechir, qui nobis IX Februarii, sive V Idus Febr. litteræ autem scriptæ consignantur: Μεχίρ ἢ τῆ πρὸ μὲν: Ἐίδῶν Φυλακῶν. XVII mensis Mechir, hoc est, pridie Idus Februarii. Petrus Nannus præterea locum vertit: Illucescente enim V Calend. Febr. hoc est, decimo quarto mensis ejus, qui Mechir dicitur. Posteriorum vero: Septimo decimo die mensis Mechir, qui est pridie Calend. Febr.*

9 Februarii,

febru

anno 28
Jan. scriptu
Fast.

3 Additur in Græcis: *Συναγωγῆς τῆς τῆς παρεσεβῆς γίνεσθαι*: cu quod synaxis Paraseves die celebranda esset, ut vertit etiam Nannus. Et contigit ea cæcis februarii sexta: ut ea anno cum littera Dominicalis esset in Januarii et Februarii G, XXVIII dies Januarii in ipsam Dominicam incidit, IX Februarii sive V Idus in feriam sextam. Nannus tamen existens secutus Baronius, Martyræ has tabulis Ecclesiæ Romanæ ascripsit V Kal. Februarii cum hoc elapso: Alexandriæ plurimorum Sanctarum Martyrum, qui hæc ipsa die, factione Syriam Ducis Arzani, dum in Ecclesia synaxiam agerent, diversis mortis generes sunt interempti.

EPISTOLA ALEXANDRINORUM,
de eade sanctorum Martyrum.

Populus Alexandrinus Catholice Ecclesiæ,
quæ est sub Athanasio reverendissimo
Episcopo.

Pamilo ante prædecti sumus de nocturna, quam passi sumus, tum nos quam ipsam h. tempore, invasione. tametsi in us testimonio quis non fuit, que in vestra civitate cogita habent et habet. Occisorum enim corpora reportata, et in publico exposita fuerunt. armationem et armis in templo, scelera que facta sunt quasi vociferantur. Sed tamen quia post testimonium nostrum, et Chrissimus Dux Syriam vis nos omnes compellit, ut nullum tumultum factum fuisse, neque quomquam occisum esse, testimoniis nostris sibi adstipularem; (quod ipsum non leve argumentum est, ea non ex sententia humanissimi Imperatoris Constantii neti esse: non enim de factis suis metum timequisset, si ex mandato ea fecisset) qui quidem nos homines Christianos precibus ipsam convenientes, ne vi grassari, aut facta inficari vellet, fustibus concedi jussit: quare alunde declaravit, hodi nocturni in ecclesia se auctorem fuisse, propter ista omnia que reconsumus, nunc deinde eodem pro hoc testimonio dicimus. Deinde cum quidam ad pietissimum Augustum iter haberent, per Deum omnipotentem super salutem pietissimum Cæsaris Constantii adjuravimus, Ægypti Prefectum Maximum, et e Curiosos; ut omnia pietissimo Augusto et Clarissimis Prefectis, in potestate constitutis enarrarent. Adjuravimus quoque naves omnes, ut omnia ista uloque divulgarent, et ad aures religiosissimi Augusti, ceterosque Prefectos, et quotquot singulis locis Judices præsentem deferrent. et totum contra Ecclesiam gestum ubique innotesceret. et quod temporibus Augusti Constantii, Syriam Virgines, aliosque mori Martyræ forent

1. non est
2. a fa
3. oval-
4. sup
5. m.

6. e
7. divergant
8. e. hodi.

2 Illucescente enim quinto Idus Februariæ die, hoc est decimo quarto mensis ejus qui Mechir dicitur, vigilantibus nobis in templo, et orationi vacantibus, eo quod synaxis Paraseves die celebranda esset; derepente per intempestam noctem Clarissimus Dux Syrianus, cum multis legionibus militum, sagittas, strictosque enses, aliisque id genus tela gestantium, non sine galeis ceterisque armis, supervenit. Illic nobis plane precibus intentis, in ipsis recitationibus sacrarum lectionum junas fregit: foribusque vi multitudinis patefactis, statim ex illius edicto alii sagittas mittere, alii bellicum clamare occuparunt: magnus interea fragor armorum audiri, ensesque ad lucem candelarum micare: Virgines multæ cubibus elidi, et in sese mutuo formidine irruentium militum impingere: viri sagittis perfossi concidere: aliqui militum ad prælium versi Virgines denudare, quibus formido vel minimi tactus ipsa morte gravior erat. 9 Episcopus per id tempus se debat in throno, omnes ad preces cohortans. Dux autem militum aries disponebat, comitem secum trahens h. Hilarium Scribam, qui illi hæc mentem allabat, quod ipse rerum exitus declaravit.

f
Cum armatis
irruerat in
templum;

quod multis
occisis,

g

h

i

S. Athanasio
candelæ re-
plato

k

diruptum

etiam sacra-
rum.

Arma ab his
relicta, pa-
ludum suspensa.

l

3 Episcopus autem, cum hinc illinc iraperetur, pene discerpit fuit: qui gravi animi deliquio stupescens, cum velut mortuus raperetur, et eorum opera jam nusquam compareat, h. nescimus, quid de illo factum sit: certe illi necem omnibus modis moliti sunt. Deinde cum viderent tot occisorum hominum corpora, jusserunt milites ea in oculis abdere. Sanctissimas autem Virgines interfectas, ibidemque relictas, in monumentis sepelierunt, quibus laus martyrum temporibus religiosissimi Constantii obvenit. Duæque porro in ipso templo plagis concidebantur, et vinculis constringebantur. Neque hic clades stetit, sed post tanta facinora, quisque pro libidine sua, fractis ostiis, irrupebat, scrutabatur abditæ raperatque ea loca penetrans, in que non omnibus Christianis fas est intrare.

4 Dux autem civitatis Gorgonibus ista, quia præseus erat, suis oculis conspexit. Nec pro levi argumento istius hostilis incursionis arma, sagittæ et gladii haberi debent, que in templo, ab illis qui irruerant, relicta fuerunt, quæ etiamnum in ecclesia pendunt, adeo ut scelera sua inficari nequeant. Saepè autem ille misit l. ordium militarium Prefectum et ductorem, ut ea tollerent. Verum id illi facturus a nobis, ut res omnibus innotesceret, negatum fuit. Quod si edictum Principis est, ut persectio in nos floret, parati sumus omnes ad martyrium subeundum: sin minus, oramus Ægypti Prefectum Maximum, ceterosque Magistratus, ut a Principe postulent, ne talia in posterum committantur: observamusque, ut nostro iste preces ad eum perveniant, ut obtineamus, ne illis liberum fiat, alium Episcopum introducere. Quod ne fieret, usque ad mortem restitimus; Athanasium reverendissimum deservantes, quem Deus ab initio nobis dedit, secundum successionem Patrum nostrorum; quem ipse Constantius religiosissimus Augustus cum litteris juramentisque hæc misit. Confidimus enim, si ejus pietas ista resciverit, eum rem ipsam indigne laturum, et nihil contra jurjurandum facturum esse; sed jussurum, ut Episcopus Athanasius nobiscum maneat. Illustrissimis Consulibus post Consulatum Arbelionis et a Lolliani designatis, septimo decimo die mensis Mechir, qui est pridie Idus Februarii.

Catholice
alium pro
Athanasio
Episcopum
noluit.

m

a Petrus Nannus Jam prædixit Græcæ ete sic: quod hoc jam nunc, seu paulo ante verendum est. Nam eade decimo quarto mensis Mechir prædixit, et solum aut sequentis die prima prædixit facta est que hic ab Athanasio titulus præcipitur. Et eadem, prædixit secunda inter quam et prædixit, numerum 16 et 10 Mechir, et debentur a Syriam illis, ut prædixit ex tem illius facta est contra quam vim hæc epistolam prædixit 17 ejusdem mensis

b Throno, templum Christi cultum dicitur app. ut in antiquo

EX
TERRITORIO
BUTRIS.

a De quo 26 Januarii.
De Jornandes de regnorum successione in Aureliano Imperio vi-
cum Antiochia vocat. Chronicon Eusebii an 2 Arcelina Impera-
trix procedit ab Antiochia; ubi in editione Sotzgeri Titulus legitur.

S. Hieronymus in Vita S. Hilarii. Perueni ad eremum Chalci-
dos, quae inter Iamam et Berosam, magis ad Austrum sita est,
apud Gentianum homine dicitur. c. Meana: Nec hoc solum San-
ctus egit, sed pluribus aliis editis prodigus inclaruit.

DE S. IRMUNDO MUNDE IN AGRO JULIACENSI.

XXVIII Jan

tu Julis.

Juliacum oppidum est et castrum mundissimum,
inter Trujectum-Mou.e et Coloniam Agrippinam,
Antonino et Tabula itineraria memoratum, a
Julia Agrippina, matre Nerons, in Urbis natu,
conditum fortassis, ut quidam vira erubiti ceuscat: Ro-
manum certe originem nomen indicat. Id castrum qui
tenere Dynasta, post Zwentiboldi Regis necem, veni-
am apud ac potentia aucti, ut alii complures e Ripua-
riis, Comes, deus Marchiones, post Duces appellati,
ac late diffusi inter Mosam ac Rhenum provinciam
sibi, non una tempore monaque, subiectam, Juliacen-
sem, sive Juliam dixerit.

Munda vico,

2 In hac provincia, hanc Juliaci vocant, inter Ru-
ram et Ervatem, sive Ervetum, amnes, Munda est,
non ignobilis vicus: ubi S. Irmundus opilio colitur
XXVIII Januarii. frequenti populorum, vota solven-
tium, actus. Verase cum trahunt S. Severini Colo-
niensis Episcopi a late, sub initium nempe seculi Chri-
stiani quatu, quando tractus ille Belgae, qui Germania
secunda dicitur, sub Agrippinensium, Tancarorum-
que, Antistibus, egypte reliquias in tra imperis
credebatur, primum sese transhenam barbaries in
eas mas ac reliquam deinde Galliam effunderet. Verum
etatis S. Irmundi praeter rariq traditionem aliud nul-
lum suppet argumentum. Vix quae scitatem, cupis
infra mento fit, eundem e se et tenet, ad quam accen-
dant a Berleghensarbe S. Severini Episcopi translati
Coloniam pignora sunt; quod quatu post obitum illius
tempore contigit, disquirens 23 Octob. ad illius ritum.

S. Irmundi
vultus,
a hoc hanc est
certo.

Acta quoda
ab hereticis
dirrupta.

3 Ignoto fere S. Irmundi res gesta, quod milites
Batavi aut fere amicos ac hostes nullo habet discrimine,
ubi rapina oblata acasta est) sub annum 1602, dum
per Luxemburgensem ditonem grassati, istae domum
vertererant, Mundensis templi ornamtu omnem dir-
pererant, litteras omnes et reliqua monumenta quosque
Divinum statum flammis absumpserunt. Peditum tamen
Mundensium Societatem in M. q. trahit in auctoritate
testi in, st alio et benevolentia The dori Rey nostra, qua
reperit de S. Irmundi cultu re, vultu omis

re adularis

4 Idem in b. t. r. x. ad nos Coloniam III kal. Decemb.
anno MDCCXXXIX data ita scribit. Cum octobri
mense fontem ejus per un miserem, octo ere ter-
ri fideis lae e ubi in iuriam herente adverti:
amoe rogo, e q. ut reme is mus e hoc. Fontem istum
allatum veniam? oer remit amimus. eum hominibus
per ad. ut qui propitium, suatatem conservare,
aut curare. Plae ut mihi simplicem de simpli ac
innocente pastore no testimonium. Aquam epus
fonti duobus trodecimve mensibus ad pecudum
curatorem ne errat in, variis in par is ita limpida
ne integram repert, ut color, sapore, odore nihil i-
reositi: summa differret.

LETTER E MUNDENTI M de S. Irmundi cultu et miraculis.

No. mtr. simpli Petors. e. no. tae. the. d. e.
Brenon, R. t. r. m. I. o. l. e. r. J. o. l. e. r. W. i. r. d. J. o.
d. i. n. M. o. l. t. S. i. t. r. a. p. i. e. J. u. l. i. a. c. e. n. S. A. n. d. i. l. u. c. e.
t. o. t. a. n. i. m. p. u. b. l. i. c. a. u. s. a. e. n. t. a. t. a. n. o. s. p. u. a. S. u. p. e. r. i. o. r. i. a.
s. u. a. r. i. a. e. d. i. c. t. a. S. e. p. t. e. m. J. u. l. i. C. o. l. o. n. i. a. n. s. i. a.
i. n. o. l. u. m. R. e. v. e. r. e. n. d. a. a. p. e. r. e. u. t. o. s. D. o. m. i. n. o. s.
P. P. T. h. o. m. a. R. a. y. H. a. r. r. i. e. m. O. c. t. o. b. r. a. e. t.
M. J. a. n. e. m. A. l. d. d. o. v. a. l. d. m. o. s. r. u. s. e. s. u. t. m. v. i. t. a. n.
m. o. r. e. s. g. e. s. t. a. m. i. r. a. c. u. l. a. s. s. a. n. c. t. i. P. a. t. r. o. n. i. n. o. s. t. r. i.
I. r. m. u. n. d. i. s. t. u. d. i. o. s. e. n. p. a. r. e. n. t. i. q. u. i. p. u. s. s. o. m. m. i. n. i. l. i. t. a.
m. o. d. e. e. x. p. e. r. i. t. e. s. a. e. d. e. n. q. u. e. p. u. b. l. i. c. a. S. d. o. m. i. n. i.

nostrum documentum flagitantes; tam sanctae eorum
petitioni volentes libentes annuimus: eumque in
flum praecipuos hujusce Communitatis seniores ci-
tari eorum nobis fecimus, qui medio juramento re-
tulerunt, se majorem antiquissima relatione didi-
cisse, eremum seu silvanum, cujus pars nostra
memoria intra Munt Boeckeradt, Koskorb, et Kirch-
berdo adhuc videtur, praefatum S. Irmundum, vita
innocenti, ac peudum publica cura clarissimum,
incoluisse; eundemque, iestate quadam siccessima
prospersquo arida, eum homines simul pecudesque
non sine interitus periculo, aqua extremaque siti la-
borarent, firma in Deum fide, pulsata pastoritico pedo
terra, fontem copiosissimum elicuisse; qui et hac
nostra memoria ejus nomen retinens, S. Irmun-
di fons, vulgo Sanct Irmundtz vltz dicitur.

S. Irmundus
pecudum cu-
stos,

fontem divina
virtute elicit

2 Ab eo non longe visuntur vestigia templi ac co-
meterium Dni ALTE Knecher Zve Munt: quod in
praedicti Sancti memoriam laudatissimi nostri ma-
jores excitasso, ac propter commodiores incolurum
usu putaten que augendam huc in Munt transla-
tisse arbitramur, quo ejus sacra ipsana, ut etiam-
num fit, debita veneratione asserventur.

Ejus reliqua.

3 Praefatus fons istus hodieum, Dei munere, est
ellicere ac virtutis, ut praemisso debito sanctissi-
mari ac reliquarum cultu ac veneratione hausta ex
eo aqua, iegeris seu hominibus seu jumentis propi-
nata, inedimes quantocius reddat. Ob qua pluri-
mque ubi miracula, S. Irmundi statua solenni pro-
cessiono loco suo ab altari, in quo publice hominum
molequeque affluentium venerationi exposita fuit,
duovari solebat, et per parochiam sacra pompa cir-
cumberr. Anno autem a partu virgineo millesimo
sexcentesimo secundo, ema Batavi miles, vastato
Luxemburgensi Ducatu, per Juliam ad suos rediret,
inter alia sacrilega, etiam templum Mundanum
le abor sfurore dirigit, murgnes altaribus impositas
deperit, sacra e. Sacerdotu vestibus induit, fune-
riliu eum noto campanarum sono signum dedit,
et tunc, in S. u. forum in hibernum, funeris ritu
circumdati, per medio in templo ty. stigns etiamnum
remanet) us) fl. am is absumpserunt. quas inter
statua S. Irmundi, epusque fuit, in qua quaece-
bat ignibu. collie nef. eta est. tamen Dei virtute ejus
emma ossi ab igne, sicut et hyssus ipsa, qua teger-
tur, mediu in flammis integrataeque in misere.

fontis aqua
contra mar-
bos salutaris.

statua cir-
cundata.

ab hereticis
Hollandis
causta.

in hiberna,
salsis reli-
quias.

4 Ab ipso loco medio et interpositi juramento con-
firmant ac deponunt oculares testes, Hoddardus pro-
tempore Mundam templi. Ed tunc, J. ames Knob-
ben, J. ames Wollbeck, honesti ac integerrimi no-
minis viri, qui eti in posteaquam sacrilegorum rabiem
ac furorem tristes aliquam diu observassent, sacro
zelo accenti rel pure, absumptis jam dudum et statua
et turda, e flammis et erantibus mirabili Dei bene-
ficio egra extraxerunt.

re quere
P. 3.

5 His insuper accit, relato dignissimum, puel-
le e. quamlam (Catharina ei nomen erat) e celli ri-
libro tunc quod in Colonia exeatum, nunc vero
in loco J. am. S. l. e. r. a. n. e. p. u. s. l. e. r. e. p. p. Senatu
n. d. r. a. m. q. u. o. e. t. t. u. m. e. t. t. u. m. r. e. l. i. q. u. i. a. t. i. p. a. r. t. i. c. u. l. i.
e. i. m. p. e. r. i. t. e. t. p. r. e. d. i. c. t. a. l. a. r. a. n. e. t. e. r. e. D. o. m. i. n. i.
p. s. i. t. a. n. e. l. i. b. r. o. s. e. r. i. t. e. t. e. t. i. n. m. a. n. u. p. e. t. d. e. n. t. e. r. d. u.
e. t. i. n. s. u. m. i. n. t. e. r. a. n. f. i. n. e. s. d. n. e. s. s. i. d. d. e. c. t. a. m. a. s. e.
p. a. r. t. i. c. u. l. o. a. d. e. a. s. q. u. o. e. f. l. a. m. m. i. s. s. u. p. e. r. a. n. t. r. e. l. i. q. u. i. a. s.
e. p. o. t. e. r. i. t.

re quere
P. 3.

6 S. Irmundi parva statua (quae supra flammis
exstantia) in musaeum ab sua lem magno in vitrea
templi

S. Irmundi
templi

LEXARIUS.

§ II. Patria, studia, monachus.

Alexandri-
nusne fuerit,

Religionissimus Carmelitarum Ordo S. Cyrilli natalem officii duplici solemnitate celebrat XXVIII Januarii, quo de Lectione quarta ad secundum Nocturnum hae in Matutinis recitantur: Cyrillus Episcopus Alexandrinus claris parentibus ortus, Theopoli item Episcopi Alexandrini ex fratre nepos, a quo adolescens Athenas studiorum causa missus, cum plurimum profecisset, ad Joannem Episcopum Hierosolymitanum, ut Christianae vite perfectione imbueretur, se contulit. Cujus consuetudine in Carmelum montem accedens, ibi cum aliquot piis viris illic degentibus celeberrimam vitam in terra aliquandiu egit. Haec ibi: Andreas Scattus noster in Cyrilli elogio, quod ejus sermionibus Paschalis a se Latine versis praefitri, hae de ejus ante Episcopatum gesta scribat: Alexandriae Aegypti civitate natus Cyrillum apparuit, parentibus honestis; et litteris ibidem imbutum, ubi disciplina tum maxime in illa vigorerent Academia. Parentum nomina nondum comperi. Patrum habuit Theophilum, etc.

an Graecus,
ano Constanti-
nopolitana?

9 Haec de patria suffecerunt, nisi Alegrens contra pugnet in Paradiso Carmelites: S. Cyrillus, inquit, Episcopus Alexandrinus, natione Graecus, patria Constantinopolitana. Tritheimus quoque lib. de scriptoribus Ecclesiasticis in editione Colonensi Petri Quentelii an. 1546, et Francofurtensi Wecheliani an. 1601, natione Graecum statuit; non tamen ex Constantinopoli oriundum, qual apud Thomam Saracenum veluti ex Tritheim in Cyrillum elogio legitur. Verum esto: scripserit hoc Tritheimus: unde id haui? quo argumento prolatur?

Ejus sorores
athyric con-
sanguinea
Alexandriae

10 Theodorus Diaconus in suo libello act. 3, Concil. Chalcedonensis, agens contra Dioscorum Cyrilli successorem, hae de Cyrilli amicus habet: In principio Episcopatus sui Dioscorus statim me clericatu privavit, continentiam et a lingua illa civitate Alexandria fugare, propter nihil aliud, nisi ob id quod familiaritatem, et benevolentiam sancto memorie Cyrilli merebar. Intentio enim ejus talis est, non solum parentes ejus (Graece τοὺς ἀπὸ γένους ἀρσῶς, propinquos ejus) ex illa civitate exagitare, seu vita privare; verum etiam et familiares ejus. Athanasius Presbyter in suo libello eadem pluribus exaggerat: Sanctas, inquit, et beate memorie Cyrillus, magno Alexandrino civitatis triginta et duobus annis Archiepiscopus irreprehensibiliter et cum recta fide vivens, mihi quidem Athanasio, et clarissima memorie Paulo fratri meo, avunculo fuerat, non vero matris Bodoe germanus, et paulo post. In principio Episcopatus Dioscorus mihi et fratri meo, adhuc tunc superstiti, mortem minuitis, unanimissimum Alexandria exclusit. . . . frater clarissima memorie Paulus, non sustinens cruciatus et injurias, humanis rebus excessit. Ego autem Athanasius, et nostrae materis, et uxoris et filii fratris mei, nullo nostro in humanis rebus permansimus. . . . nostras domos preparavit ecclesias fieri, et meam Athanasii, quarto tecto superjacentem, et quo pro sui positione fieri non posset ecclesia, simul occupat cum praedictis domibus, alias etiam vicinas domos et aditus tenens. . . . Post has autem pecunias, a nostris materis, sororibus vero sanctas et beate memorie Cyrilli, angustians quo ad ipsam animam, et obsidens, comminatus ipsam quoque mortem, exegit auri pondus octoginta quinque, mithonius et a filius clarissime memorie mei fratris orbatate infelicibus, et ejus uxore mortem mariti sui plangente, auri pondus quadraginta etc. Quae S. Cyrillum et genere et ortu Alexandrinum fuisse non obscure induant.

Carmelitanus
fuit.

11 Quo in loco, Athenis an Alexandria, studii literarum i celitus sit, apud antiquos non reperimus. De ejus monachatu grandis Baronium inter et Carmelitas Patris controversiam est. Baronium acriter increpant praeter cetera Thomas Saracenus in Menologio Carmelitarum,

et Alegrens in Apologia pro Joanne Hierosolymitano, discursu 2, cap. 11. Historiam citant ex quoque Gallico Chronico sumptam, de mordicus eam tuentur. Alegrens verbis eam referemus: Etenim historia illa Latina, inquit, de qua supra agebamus, Latine et Gallice exarata (quae habebatur apud Galliae Regem, et tradit Corna lib. 9, cap. 18. Dilucidarii Carmel. Emanuel Romani sacrae antiq. Carmel. de viris illustribus, in Cyrillo Alexandrino, et alii) quam immerito Baronius fastidire et facessere voluit, cum a gravissimis antiquitatum Carmelitarum scriptoribus, tanquam fide dignissima, vel ambabus manibus suscipiatur; S. Cyrilli in Carmelo monachismum attestatur aperte, verbis ejusdem Legati aut Ambasciatoris pro Gallia Rege in Ephesino Concilio Residentis, qui ab illo redux ad Regem suum alloquutus est, in exempli primo suo, quod nos vidimus et legitimus in antiqua bibliotheca religiosissimi Cisterciensis cenobii de la Oliva, Gallico suo idiomate prorumpit sic: Au Concile d'Ephese, qui se celebra par deux cens Evesques, l'an du Seigneur 418, au lieu du Pape Celestin y presidoit le bien-heureux S. Cyrille moine du Mont Carmel; lequel pour sa sainte vie, admirable science et doctrine, disputait contre Nestor Patriarche de Constantinople, qui mit taché en l'honneur de la Vierge Marie, et en celle de Jesus-Christ son fils, emporta la victoire sur luy. Quae mihi sic jam traducta Latino verba tenemus: In Concilio Ephesino, quod fuit celebratum per cent Episcopos, anni Domini ccccxviii, praesidebat, loco Papae Celestini I, B. Cyrillus monachus Montis Carmeli, qui ob sanctitatem vite, admirabili scientia et doctrina disputans contra Nestorium Patriarcham Constantinopolitanum, qui manum posuit in B. Virgine Maria, et in ejus filio Christo Jesu, cum superavit.

nate probatur ex quodam scripto Gallico.

12 Verum merito hae improbata sunt Baronio. Quo tempore Rex Galliae fuit Christianus, qui Legatos ad concilium mittere potuerit? Chilotheus regnum circa an. Ch. 482, auspiciatus, anno primo 496, Christianam religionem amplectens est. An etiam Regem Legatus Francico moderno idiomate (ut videtur Alegrens asserere) allocutus? At Reges primi illi Francorum Sicambriae locuti, et modernum Francorum idioma diu post e Latino conformatum, aut potius depravatum. Ut ostendamus, Canthum Ephesinum anno Christi 431, non 418, esse habitum. Miramur viros eruditos rationes tam frivolas offerre in medium.

inthus fidei,

13 Baronium acriter profecto in eam narrationem invenitur to. 6, Annal. an. 444, num. 17. Sane quidem respicimus, inquit, atque exsufflamus figmentum illud, incerto auctore proditum, Chronico nimirum, quod extasse fingunt apud quendam Franciae Regem, quo tradit eundem S. Cyrillum Alexandrinum Episcopum monachum fuisse Carmeli: eni quidem assertioni Tritheimus leviter nimis fidem praestitit. Unde hae, quae incerto auctori, si, qui certi atque prolatae sunt auctores, ejusdem Cyrilli aequales, ejusdemque res gestas quam diligenter praesenti, hae tescentes obruta silentio reliquerunt (Vel quae apud hujus temporis scriptores mentio fit de cultu Carmelo a vite monastica professoribus? Etenim cum apud S. Hieronymum, Palladium, Evagrium, Cassianum, Theodoretum, Cyrillum monachum, et alios seculi hujus scriptores frequens mentio fit de monachis in Palestina degentibus, usquam penitus apud eos de monacho Carmelitis. Facessat igitur ejusmodi de monachismo Cyrilli in Carmelo fabella, sicut illa hinc haud impar, qua traditur et Iannes Hierosolymitanus Episcopus Origenista, fuisse etiam monachum Carmelita; sicut enim hae leviter effinguntur, ita et facile refelluntur. Elapsus quidem cupido nobilitatis vitae cogit interdum homines delirare. Haec Baronium

adeoque ex-
plato a turri-
no.

* Ludovici
XI

14 De Joanne Hierosolymitano aliter sentiunt plu-
rim

Joannes Hierosol. Episcopus antea monachus.

rimi viri doctrina et sapientia illustres, qui ejus (quod huc facit) monachicam vitam adstruunt. Ipse S. Hieronymus (qui ab Alegrico inter Carmelitas quoque censetur, ut fere cuncti illius ætatis insignes monachi) epist. 62, ad Theophilum Episcopum Alexandrinum de Joanne agens, ita exclamat: Monachus (proh dolor!) monachis et minatur, et impetrat exilium, et hoc monachus Apostolicam cathedram habere se jactans. Sed utrum in monte Carmelo monachus, aut etiam Abbas fuerit, quaritur. S. Hieronymus in Vita S. Hilarii testatur priusquam Hilariem ex Ægypto rediret, necdum tunc monasteria fuisse in Palestina; et deinde: nec quisquam monachum ante S. Hilariem in Syria noverat: ut mirum sit Thomam Saracenum scribere, obsequæ ullius auctoris testimonio, antea fuisse Carmelitarum in Palæstina monasterium, quæ Hilariem deinde visitabat et instruebat. Verum exemplo ejus, inquit Hieronymus, per totam Palæstinam innumerabilia monasteria esse ceperunt. Quam tunc alij, veteri sanctissimorum Prophetarum exemplo Eha et Elisæi incitati, montem Carmelum inhabitare poterint? S. Jacobus Eremita, de quo supra agemus, prope oppidum Prophyreone in solitario locum secessit, non procul a Carmelo monte: cujus vita ita celebratur ut e viginti aut triginta monasteriis monachi et Clerici ad eum venirent, ut ejus benedictionem acciperent, et ab eo confirmari possent. Horum monasteriorum aliquod in Carmelo, aut ad ejus radices, fuisse, admodum probabile. Et cur isthic minus, aut cur non isthic potius, quam in reliqua Palæstina maris ora? An vero ibi ante Episcopatum susceptum monachus Joannes fuerit, aut etiam Abbas, et sub eo vixerit monachus S. Cyrillus, apud antiquos non levis, a Trithemio Cyrillus montis Carmeli quondam decus et cultor insignis appellatur. Trithemium sequuntur plurimi recentiores, quos proferunt Alegricus et Saracenus. Sed mirari quis possit, cur in Palæstina potissimum monasticam vitam completi voluerit, cum in Ægypto primum ea vivendi ratio inventa cultaque fuerit, atque eo tempore præcipue floruerit.

13 Alterum queri potest, an saltem monachum fuisse Cyrillum, quocumque in loco sive Palæstinae sive Ægypti, ex antiquis constet. Saracenus id ex eorum arbitratu, quia Græcorum arcium sit, Neminem temporibus B. Cyrilli, et supra, per Orientalium oras, ad Episcopatum dignitatem assumere, nisi de monachorum monasteriis delectum, licuisse: idque ex Græcorum quoque Menologio nullo negotio comprobari posse asserit. At nobis quotidie Menologium illud et Menæa voluptionibus probatu et difficile; adeoque contrarium tum ex istis Menæis, tum præsertim ex illius temporis scripturis, perspicuum videtur. Cum Athanasio, ut supra vidimus, eodem Cyrillum Græci, de utriusque monachatu silent; licet Alegricus Athanasium quoque scribit non paucis temporibus monachum egisse, et fuisse eum in magni illius Abbatis Antonii in solitudine Ægypti, quia ipse id palam affirmat in Vita S. Antonii. Hanc accurate illustratam dedimus XVII Januarii, nec illum monachum S. Athanasii vestigium reperimus. Consuli prolegomenorum § 8 potest.

16 Isidorus Pelusiota uti frequenter S. Cyrillo jam Episcopi scripsit epistolas, ita et nondum Episcopo, inter monachos degenti in solitudine, volebat recensimam quantum libri primi scripsisse, quæ ita habet. Quid tibi utilitatis offert Joannis in locum desertum recessio, quatuor olim studiosè imitatus es, cum nunc eum nomine imitatoris, verum ad privatas curas te referas, atque in solitudine tumultuosis, et ab hominum cetero remotis perturbatis? Etenim externo habitu ac specie quiescere, mentis autem multatombus ac perturbationibus inquirari, tum sensum caligine perfundit, tum susceptio jam lacrimas extinguit, atque perturbati animi priam ac factilem victoriam reddit, efficitque ut miles abjecto statu

fugiat. Porro nemo militans implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat, a quo in militiam ascitus est: verum arma omni ex parte gerat, ad id certamen, quod Tribuno militari placuerit, se comparans. Hæc de monachatu: ad certiora properamus.

§ III. Episcopatus, proscripti Novatiani, demonium effugata.

Socrates lib. 7, cap. 7, (scilicet, quod Cyrillus continuo ad suam Ecclesiam a Novatianorum hæresi repurgandam animum adiecit, subinfense, secta ipse Novatiani) ita scribit: Theophilus Alexandria Episcopus in veterem delapsus abijt e vita, ad nonum consulatum Honorii, Theodosii autem quintum, 13 Oct. Ibi tum de Episcopo deligendo orta est controversia. Alii enim Timotheum Archidiaconum, alii Cyrillum, filium fratris Theophili, ad Episcopatum illius Sedem elorre laborarunt. Quæ de re omnia populo certatum esset, quamquam Abulacius prædicatorum militum Præfectus partibus Timothei subsidio fuit, tamen triduo post mortem Theophili Cyrillus in Sede episcopali collocatus episcopatum potius est: majoremque principatum, quam unquam Theophilus habuisset, pariter sibi assumpsit. Etenim ex illo tempore Episcopus Alexandrinus, præter sacri Cleri dominatum, verum præterea secularium principatum acquisivit. Quapropter Cyrillus statim cum Novatianorum ecclesias, quæ erant Alexandria, oclusisset, non modo omnia sacra thesaurum, qui in illis fuit, penitus abstulit; verum etiam Theopemptum illorum Episcopum omnibus suis fortunis privavit. Hæc Socrates, sed ab sua secta patrociniis serpsit alibi quoque male fidei suspectus, ut recte monet Baronius au. Ch. 112, num. 13, et in Notis ad Martyrologium Romanum. Imo eandem invicem notam S. Celestino Pontifici Romano, quod Novatiani, qui erant Romæ, ecclesias abstulisset, conatur idem Socrates lib. 7, cap. 11. Episcopus, inquit, Romanus, non aliter atque Alexandrinus, quasi extra mercedis tines egressus, ad secularem principatum erat jam ante delapsus.

18 Cum hæreticos, demonum socios atque indutores, expulisset Cyrillus, ipsos quoque dem aggressus demones e suis sedibus effugavit. Abierat Alexandria, ut testatur Acto SS. Cyri et Joannis in fine, decem stadiis Canopus. hinc vero distabat quidam vicus spatio duorum stadiorum, nomine Manuthæ. Hic autem vicus erat demonum habitatio, et versabantur in eo maligni spiritus. Theophilus vero hic, Præsul, ut prius diximus, Alexandrinus, cum voluisset reddere locum purum a demonibus, Christiane Evangelistarum et Apostolorum characteribus et figuris, ut ad eum conservandum idoneis, occupare, id quod statuerat non perduxit ad effectum. Inter enim mors adveniens, quæ est hominibus res inexorabilis, abducit eum a vita præsentis. Deinde autem Cyrillo quoque, qui post ipsum Sedi succere sit, non parum erat curæ liberare locum a demonum injuria. Cum vero de ea re sæpe Deum rogasset, Angelus ei apperens in visione, jubet ut magni illius Cyri et Marci Evangeliste reliquia in hoc vicu reponerentur. Sic enim fore ut a demonum nocimento liberetur. Cur autem non Joannis quoque dixerit, sed a quidam ostensum est a Cyrillo testantem omnibus quoque per se manifestum, quod nomine Cyri, omnino Joannis quoque nomen simul ostenditur. Sicut enim mores fuerunt eis communes, et quæ propter Christum facti est confessio et consummatio; ita etiam simplex est omnino vestitus, et extra illum discrimen. Hinc in Manuthæ martyrio eorum reliquiæ, vicesimo et octavo mensis Junii, proelare simul et sacrosancto transferuntur, vicu custodia, demonum fuga, a multis liberatio, et tunc lenocentia Deo consecratus,

Ex vobis

Et Episcopus congregatore Tenothæ

* ad Abulacianus

hæreticorum ecclesiam dicit

magno potestate perditur

locum demonibus infestum.

divino non ubi expugnat, translatio in ea sanctiora reliqui

in Carmelo.

et Cyrilli magister, non constet

Non olim Joannes Episcopi ex monachis assumpti

Videri potest monachus fuisse

cere. Praefectus palam, uti leges postulant, de eo questionem exercere, tormentis tantisper afflictare. dum extremum spiritum edit.

26 Quae res non diu post ad Imperatorum aures perlata est. Quin etiam Cyrillus caesarem rem illis, sed secus expositum omnino per litteras significavit. Corpus quoque Ammonii capit, inque ecclesia quadam recondit, at non Ammonii sed Thaumasia nomine nuncupavit. Et cum in ecclesia magnitudinem animi illius, ut pote grave certamen proprietate perpassi, laude et praedicatione extulisset, jussit Martyrem appellari. Verum qui modestiores erant, etiam exipsis Christianis, Cyrilli studium erga Ammonium minime approbarunt. Nam exploratum habebant Ammonium, non in tormentis interiisse, ne Christum denegare cogeretur; sed temeritatis suae poenas dadasse. Quocirca Cyrillus ipse illud ipsius facinus silentio in oblivionem pedetentim venire passus est. At ne adhuc quidem acerba illa inter Cyrillum et Orestem suscepta contentio sedata est: quippe alia elades huic non dissimilis, quam sum jam narraturus, eam renovavit.

27 Miriter quadam erat Alexandria, Hypatia vocata, filia Theonis Philosophi. Haec tantos in litteris fecit progressus, ut omnes Philosophos sui temporis longe superaret: ne non modo in scholam Platonicam, a Plotino deductam, succederet, verum etiam orones Philosophorum omnium praeceptiones et disciplinas omnibus, qui eam audire volebant, explicaret. Quapropter quotquot philosophiae studio incendebantur, undique ad illam confluebant. Quinetiam propter gravem animi silentiam, quam ex doctrinae fontibus hauserat, etiam in conspectum Principum summa cum modoestia venire non dubitavit. Neque illam pudelam melancholicorum frequentium probris. Omnes enim eam, ob singularem animi moderationem, cum reverentia quadam et venerabantur et suscipiebant. Itaque invidiarum damna tum contra eam incensae est. Etenim cum crebris cum Oreste in colloquio veneret, populus Ecclesiae illam coepit insinulare, quod Episcopo ad amicitiam Christi reconciliandam additum penitus intercedebat. Proinde certi homines, qui erant naturae paullo ferventiores, quibus Petrus Lector in illa ecclesia dicem se praefant, uno consensu, mulierem diuini alienae redemptione degerant; de eorum, quo volebatur, deturbant: ad ecclesiam, quae Caesarem dicitur, rapunt: exantique vestibus, testis acutis ad necem usque dilacerant, ejus membra di corporum, discerptaque ad locum, qui Cinaron dicitur, comportant, atque igni comburant. Hoc facinus cum Cyrillo, tum Ecclesiae Alexandinae, non exigua labe dispersit infamiae. Nam qui religionem Christianam profitentur, a caede, pugnis, et id genus aliis omnino alieni esse debent. Haec res gesta sunt quarto anno episcopatus Cyrilli, ad decimum Consulatatum Honorii, et Theodosii septimum, mense Martio, cum observabantur jejunia.

28 Hypatiae plures epistolas scripsit Synesius. De ea pluribus agit Baronius, et plures Alexandinarum favore ac tumultu, quam Cleri conspiratione, necisum esse existimat. Haec quarto anno episcopatus Cyrilli contigisse etiam Nicephorus scribit. Caput is quartus annus 18 Octob. anni 413, aliisque hinc mense Martii necisario est anni sequentes 416, consulatu Imper. Theodosii VII, ut hic asseritur, et Palladii, non Honorii X. Apud Nicephorum factus non est annus cum ante Cyrillum scripsit et electum anno quinto Theodosii Imper. hic tamen Hypatiam a t anno quarto episcopatus Cyrilli, sexto imperii Theodosii, cum hujus octavas fere exprimit. Petro Lectori, qui fortassis qui hujus credis auctor habet 17 et 18 epist. S. Isidorus Pelusiota epistolas 177 et 305, lib. 3, et epist. 333, lib. 3. Quia autem illi facinus perperavit, voluit in Parabolarum, vel Parabolarum, seu Paraboli, qui episcopatuum curam suscipiebant, et postea infecti subieciunt, qui cum

Episcopo subessent, eadem favebant, et negotium facessabant Praefectis; quare de his anno hoc 416 rescriptis Theodosius ad Monachum Praefectum Praetorio L. 42, de Episc. et Cleric. Cod. Theod. prohibens ne collegium illud excoheret numerum quingentorum; eosdemque jubens non ex divitibus sed pauperibus legi; nec ullum adire publicum spectaculum, aut ad curiam accedere, nisi singulos, et urgente necessitate, Rescripsit tamen postea L. 43, ibidem, ut eorum ceteris ad serventis posset amplificari, quibus in omnibus praesertim Episcopus Alexandrinus; nam et Clericos appellat: sed minoris ordinis interpretatur Baronius an. Chr. 416, in fine. Hac videtur respectisse Isidorus Pelusiota lib; 3, epist. 268, ad S. Cyrillum, et epist. 278, ad Petrum disputans, an regia potestas Clerum in ordinem redigere possit.

29 Subjicimus quae in revocando unehurta quodam, viro sancto, sed ad haeresim praedibante, prudenter a Cyrillo gesta referuntur lib. 3, de Vita Petri, libello 18, num. 4. Abbas Daniel narrauit de alio seno magno, qui habitabat in inferiores partes Aegypti, quia dicebat per simplicitatem, quod Melchisedech ipse est filius Dei. Hoc autem indicatum est sanctae memoriae Cyrillo Archiepiscopo Alexandrino, et misit ad eum. Sciens autem quia signifer esset ille senex, et quicquid peteret ad Deo revelabatur ei, et qua simpliciter diceret hoc verbum, usus est inusmodi ratione, dicens: Abba, rogo te, quia in cogitatione mea est, quod Melchisedech ipse sit filius Dei: et rursus alia cogitatio mea dicit, quia non sit, sed homo sit, et Sacerdos summi fuerit Dei. Quomodo ergo laus de hoc, idcirco nisi a te, ut deprecor Deum, quatenus revelare tibi dignetur de hoc, quid veritas habeat. Senex autem de conversatione sua pae amens, cum fiducia dixit. Da mihi per tres dies indicem, et ego deprecor Deum de hoc re, et renuntio tibi, quod mihi fuerit revelatum de hoc. Intrans ergo in cellam suam deprecabatur Deum de verba haec: et veniens post tres dies dixit sanctae memoriae Cyrillo: Homo est Melchisedech, Archiepiscopus autem te ponit ei. Quomodo constat apud te, Abba? Et ille dixit ei. Deus ostendit mihi omnes Patriarchas, ita ut singuli eorum coram me transirent ab Adam usque ad Melchisedech, et Angelus assistens mihi dixit. Ecce iste est Melchisedech, et ideo Archiepiscopus, certus esto, quia sic est. Aliens autem senex, per somnitiu praedibant, quia homo esset Melchisedech. Et gavisus est magnifice sanctae memoriae Cyrillo.

[VI. Nomen S. Chrysostami diptychis inscriptum.

Contra rem haec omnis, dicitur in optata stria, et denique Romani diptychis usque constat a, felo. Haec ex sauroium legum reverentia terminata, plene est a nobis ad vitam S. Attici Episcopi Constantino, etiam VIII Januarii discussa, et singula eius temporibus apte restituta. Hic cu solva quae a Cyrillo postea in praefectis. Nomen Philosophus, Baronia homo 10, an. Chr. 848, num. 34, fidelissimus scriptor habitus (de quo XXIII Octob. ad vitam S. Aquilae Patriarchae Constantinopolitani, ab eo scriptam, plura dicemus) hic ergo Nictos, quibus progressibus re. tantotempore per tractata optatum cunctis sit finem, historiae suae invenit, adducis h. teris Attici atque Cyrillio de re idro citraque datus, quas omni hoc conscriptis pronuntians recitat Baronius nam. 46, et sept. anno 412, cum exostimavit nomen Chrysostomi diptychis inscriptum, quod non nisi ultimis annis Attici factum ad epus vitam probavimus. Obiit ille X Octob. anni 325. Et convertit Al-ran et Episcopa Antiochena, de quo nos, ad annum usque temp. cum illis sena, per eorum obitum Atticus nomen Chrysostomi diptychis Constantinopolitana inscripsit, atque ad idcirco per eorum in Alexandria, littera sua auctor Cyrillum.

honorifice a S. Cyrilli scriptus.

Nuptiae philosophiae inquit magistra.

eresimata Praefectum obtinere a Cyrillo.

credulitas oculi.

anno 416.

at. reb. uti quere licet

EXXVIII

Erant ad simplem in fide nulli mandata.

re. et dicitur h. tu.

de. et r. qui dicitur.

et dicitur in re. et dicitur in re. et dicitur in re.

§ VII. Hæresis Nestoriana detecta.

Nestorius Episcopus Constantinopol.

EX SARIS.

31 *Ex Niceta Philosopho, rem totam ita describit Nicephorus lib. 14, cap. 23 et sequentibus* : Alexander itaque et vita et doctrina optimus, zelo ingenti Joannis causam fovens, primus illius nomen in Ecclesiasticum retulit album . . . atque ad Imperatorem connessit ubique Episcopos, ut idem et ipsi facerent, et ea re pacem certam et constantem Ecclesie conciliarent, scripsit. Ceterum cum Atticus quoque Episcopus propter Joannitis Ecclesiam esse scissam videret, de Principum sententia, ipse quoque mentionem illius fieri in precationibus jussit, quemadmodum id et in aliis Episcopis, qui vita excessissent, fieri solitum erat. Atque ex eo tempore pax extitit, donec postea quoque reliquie ejus urbi imperante illatae sunt. Atticus invidiam, in quam propter divinum Joannem deciderat, hoc modo magnifice abiecit. Nec illo modo id fecit, sed aliis quoque Joannis memoriam precibus inserere recusantibus, et Cyrillo maxime Alexandriae Presbiteri, qui hostiliter Joannem oderat, quod ille a Theophilo patre suo dissensisset, persuasit.

inscribit S. Athanasius vero licet :

idem S. Cyrillus (videt).

32 *Attici epistolam didimus VIII Januarii* : Cyrilli responsum hic ne detur, nimum alienatus illius a Joanne animam et offensam vetat. Oblitterentur sane, si que non solum male gerat a Sanctis, sed pejus etiam defensa sunt, ut non tam creiter decore obducta, quam fide etiamnum hians et sanie fluens vultus videri possint. *Eas litteras ubi cap. 27, recitat Nicephorus, ita cap. 28, scribit* : Hæc quidem Cyrillus de sacro Chrysostomo et scripsit et sensit, presumpta opinioni inserviens, quam dudum, patrum suum Theophilum secutus, conceperat. Quoniam vero dissidium hoc quidem ex annulatione, quamvis non secundum scientiam, non autem ex invidia, neque diabolica contentione, innavit, non oportere virum et doctrinam et virtute præstantem, hoc una in re elaudicare, quo minus ad summam perfectionem perveniret, Deo visum est. Homines enim illi erant, et humanis afflictionibus obnoxii. Quapropter aliquante post, Cyrillus cum magno illo viro, etiam post ejus mortem, in gratiam rediit, errore quoque summi cum multis aliis concitantibus, tum maxime Isidoro Pelusiota nunc reprehensione nunc admonitione cum rehortante, divina etiam et arcenore quadam revelatione accedente, correxit. Videre namque visus est, seipsum sacris adhibens exemplum esse a Joanne, comitatu et divino, quod erant enim erat, satellito maxime frecto, et matrona Domini pro ipso deprecante Joannem, atque cum multa etiam alia, tum illud præcipue quod pro ipsius gloria plurimum illo decortant, sicut decortat, referentem, ut in sacra templora impetur, orare. Hanc visionem etiam B. Cyrillus cogitandus in animo eorum volverat, seipsum, quod in sanctum virum in vocatus esset, dimittit et deinde ipso quoque recognita, Ecclesie Chrysostomi addictus, virum cum admiratus est, valdeque eum, quod contra illum impudens proorsus irritatus fuerit, penituit. Proinde diversum omnino a priore consilio faciens, synodum provinciam eogit, et Joannis nomen simul et ipso et reliqui magnarum Sedium Antiquiter in sacro albo proposuerunt.

Ita tandem novit S. Isidorus.

et apparitum B. Virg. in tus,

denat in cribi.

Non abstin ab eo Chrysostoma scripta

33 Illi vero minus vero dicere videntur, qui Cyrillum libros alios magni Patris abievisse, perhibent. Nam si qua scripta ejus abeunda erant, hæc quæ ad hæc extant, quod consilium in tutumque ejus in eis maxime expressum est, abeunda oportuisset, nisi Deo utilitatis hominum curam gerens, ea conservasset. Hæc enim in arcana Nicetae Philosophi, qui et David dictus est, historia, et apud alios item inveniri, oportet huic me considerandum esse quoque dixit, ne cum analogere in mentem veniat, quomodo tanta luminaria, nuntietas mutuas exerecentia, ambo ad summam sanctitatem pervenerint, et Ecclesie a columna extiterint, immunitas hujusmodi nullum illorum gloria detrimentum afferentibus.

Attico vita functo, successit Sisinnius, post cujus mortem, inquit Socrates lib. 7, cap. 29, visum est Imperatori, propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illa Ecclesia (licet multi Philippum, complures Proclum designatum cuperent) ad episcopatum illum eligere : sed advenam Antiochia accersere constituit. Erant namque illie Nestorini ex Germanica oriundus, voce cumprimis sonora, linguaque disertata : et ob eam causam, tanquam ad docendum populum admodum accommodatus, de illorum sententia accersitur. Trimestri igitur spatio percurso, Antiochia Constantinopolim deducitur Nestorius : qui quamquam a plerisque ob temperantiam laude et predicatione offerebatur, tamen quales præterea ejus mores fuerint, primus illius doctrine exorsus prudentibus viris satis demonstravit. Nam simul ac Episcopus IV Idus Aprilis ordinatus fuit, Felice et Tauro Coss. extemplo, cum orationem apud Imperatorem haberet, hanc sententiam, qua nullis in ore est, coram universo populo protulit : Mihi, o Imperator, terram hereticis tu purgatam tribue, et egotibi eorum retribuum : tu mihi in profligandis hæreticis subveni, et ego tibi in profligandis Persis subveniam.

35 *Præclarum Nestorii vitium, licet pergit pluribus argillare Socrates, et ipse homo hereticus, laudantur Celestinus Papa et Cyrillus, litteras ad ipsum Nestorium datis* : hæc suarum meminit in apologetica epistola ad Theodosium Imperatorem, tomo 5 Concil. Ephesini cap. 2. Electus est, inquit, Nestorius tanquam Apostolice Evangelicæque doctrinae præco egregius, promovendæque pietatis artifex insignis, necnon tanquam is, qui in recta inculpataque fide præclare esset fundatus. Et ejusmodi hunc hominem esse cupiebat Vestra Majestas, universique sanctarum Ecclesiarum Presides, et ego ipse quoque. Sane cum de illius ordinatione litteras a piissimis Episcopis ad hoc destinatis accepissen, nihil mali suspicatus, imo vero laudans et gaudens, illic tanquam fratri et ministro optima quoque per divini liberalitatem obtingere exoptans, rescripsi.

laudabiliter se initio gerit

36 Verum, ut mox subiungit idem Cyrillus, electus est ut ovæ, sed inventus est ut lupus, ut sincerus fidelisque famulus, sed dilexit oppositum; ut ivarum ferax vinca, sed juxta Scripturas spinas protulit, ut industrius agricola, sed invidiosus est ager, ut bonus denique pastor, sed agrestibus feris offeratur evasit. Cyrillo consentiens Vincentius Lirinensis, horum temporum scriptor, ingenierit ab scandalum Ecclesie per Nestorium illatum : Qualem fuisse, inquit, inperitationem putamus, cum infelix ille Nestorius, subito ex ovo conversus in lupum, gregem Christi læerare coepisset : cum hi ipsi, qui rodebantur, ex magna adhuc parte oveni crederent, idque morsibus ejus magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitretur, quem tanto Sacerdotum studio persecutum videret? qui cum magno Sanctorum amore, summo populi favore celebraretur, quodidie palam divina tractaret eloquia, et noxios quoque Judæorum atque Gentilium confutabat errores? Quo tandem justo modo non cuius fidem faceret se recta docere, recta prædicare, recta sentire? Qui ut un hæresis sue aditum patefaceret, cunctarum hæresion blasphemias insectabatur, et

post hæresis dicit.

37 De ipsa ejus hæresi, hujusque strenuis oppugnationibus, ita patet Prosper in Chronico, Coss. Tauro et Felice, an Chr. 428. Nestorius Constantinopolitanus Episcopus novum Ecclesie molitur errorem inducere, prædicans Christum ex Maria hominem tantum, et non Deum, natum, eique divinitatem eodam esse pro merito. Huic inperiti præcipue Cyrilli Alexandrini Episcopi industria, et Pape Coelestini repugnat auctoritas. *Unle hæresis illa profuxerit, ac curate*

curate disputat Baronus ad eundem annum num. 30 et sequentibus. Nos sceleratissimi sycophantæ fallacias a Cyrilla detectas prosequamur. Nestorius igitur, jacto Constantinopoli erroris nefarii semine haulquoquam contentus, ut eum latus spargeret, libellos occulto veneno suffusus per exteras quoque oras vulgavit, atque ad ipsos Ægypti monachos misit; nihil se nisi ex Nicæni Concilii præscripto docere, fraudulenter jactitans.

38 Horum causa magna inter Ægypti monachos excitata sunt turbæ, ad quas sedandas Cyrillus, acerrimus orthodoxæ fidei a Deo electus propugnator, mox se accinxit, et cum schedis, quæ de ea re sub nomine Nestorii ferebantur, parum fidei haberet, prudenter ab ejus nomine abstinuit. Primam igitur epistolam scribit ad ipsos monachos, ubi inter alia : Audio exitiales quosdam rumores inter vos proeminatos, nonnullos quoque oberrare, qui sinceram vestram fidem demoliri studeant, et inanium vocabulorum bullas apud rude vulgus eructantes, utrum θεοτόκος sacram Virginem appellare liceat, in controversiam vocare audeant, etc., pergit validissimis rationibus, gravissimisque cum Scripturarum tum sanctorum Patrum testimoniis, Christum verum esse Deum probare, unde mox appellationem Deipare vere ac proprie Matri Virgini convenire concludit, atque ita epistola hæc gravissima, eruditione et sancto fidei zelo plena, provinciæ suæ solitarios, veluti prophylactico quodam pharmaco, adversus pullulentem hæresin prævenire, et in antiquo fidei doctrina confirmare studuit. Veritus præterea, ne fœdè Nestorii virus, ipsa quoque orbus capite afflaret, unde ingens Christianæ Reip. periculum formidari merito posset, de recta in Deum fide, Divinæ Verbi Incarnatione tres libros conscripsit, quos λόγος προσφώνησις appellavit. Horum primum nuncupavit Θεολογία et Valentiano Imperatoribus, alios postremos Eudocia et Pulcheria Regniis, tacito ubique Nestorii nomine, ne ex eo Theodori animus offenderetur, qui Nestorium Antiochia acceveritum, Episcopum deliqui curavit.

39 Interea latus mahum serpebat, et Romam non fami solum perlata ad Cælestinum Papam, sed ipsi quoque pestilentes libelli. Quorum ille blasphemis, quibus scutebant, examinat, Cyrilla scripsit, ut diligenter perquireret, num illa revera essent a Nestorio conscripta : neque eum credibile videbatur, Nestorium, de quo nuper tot ac tanta Orvatalium Episcoporum litteris præconia accepisset, ita subito in transversum actum esse, talique favore corruptum. Hæc ipse testatur Cyrillus in primis ad eundem Nestorium litteris, ea occasione exaratis, quod intellexisset, graviter eum fuisse offensum ab scriptis a se litteris ad Ægypti monachos adversus blasphemus libellos. In his post læulentiam, cur ad monachos scripsit, redditam rationem, servit illum ad respiscendum, clapsaque per imprudentiam vocis palinodiam hortatur : quod altera mox epistola prorsus dogmatica et gravissima iterum inculcarit.

40 Verum singulis suis a Nestorio redibitæ sunt litteræ, utriusque arrogantia summa ac fastu, qua se supra reliquos Antistites efferebat, referret. Imo omni dolo Cyrillum aggressus, collegit circuitores projectos ad omnes nefus ac flagitium homines, qui ad hoc vagarentur, ut ubique locorum adversus Cyrillum probra disseminarent. Jactabant autem, ipsa teste Cyrillo epistola tertia ad Nestorium tom. 1, cap. 12, edit. Peltani, voces insana plenas : hic quidem, quod cæcus egenusque per injuriam oppresserim, inquit; alius, quod fœrum in matrem strinxerim; nonnulli, quod ancillæ præsidio aurum alienum abstulerim, quidam denique, quod ejusmodi improprietatis suspitione laboraverim semper, cujusmodi ne infestissimos quidem hostes laborare optaverit quisquam. Verum istos, et si qui ejus farinae sunt alii, non multum moror, ne supra magistrum et Dominum, vel etiam supra majores meos, trinitatis meæ mensuram extendere videar.

41 Quam autem propenso studio Christianæ caritatis, Januarii Tom. III.

Cyrillus Nestori solentem suam patientiam præcavit, testatur epistola ejusdem ad quemdam Nestori secretorem cap. 9. Mo igitur, inquit, nulla neque injuria, neque contumelia, neque convicia movent; etiamsi quamplurima, et immerenti, et a quibus id minime expectabam, hæcenus sint illata. Sed isthæc omnia oblivione voluntaria contereantur : Deus enim istiusmodi nugatores olim judicaturus est. Tantum fides integra et salva sit, et carus amicus omnibus ero : neque ulli concedam, ut religiosissimum Episcopum Nestorium ardentius amet, quam ego : quem etiam (Deum testor) in Christo perepto apud omnes bene audire, notamque ob ea, quæ pridem admisit, contractam cluere; palamque facere, calumniam esse meram, non veritatem, quæ de sua perfidia a nonnullis invulgata sunt. Nam si Christi mandato ad inimicorum dilectionem urgemur, quomodo consentaneum non est, ut amicos et consacerdotes omni benevolentia studio complectamur? Quod si vero exoriantur qui fidem demoliri satagant, quomodo nostras ipsorum animas ultro non offeremus? Profecto licet ipsa quoque mors equili nostro impendat, nulla in nobis erit cunctatio : nam si pro gloria Dei veritatem prædicare formidaverimus, ne videlect in aliquam molestiam incidamus; qui, queso, fronte sanctorum Martyrum certamina et triumphos apud populum laudibus evohemus? quippe quos uno hoc nomine præcipue decantamus, quod hoc, quod jam dictum est, magna animi constantia præstiterunt, hoc est, ad mortem usque pro veritate dimicaverunt.

42 Composuerunt eo tempore Clerici Constantinopolitani adversus impiam Nestori doctrinam libellum, quem offerre Imperatori cogitabant. Verum ne temere quid fecisse viderentur, primum ad Cyrillum miserunt, ut illius probaretur iudicio, quibus ille summa mansuetudine et animi moderatione rescripsit, ut habetur cap. 10, ejusdem 1 tom: Libellum supplicium vestra opera ad me missum, quasi is extra nostrum sententiam Imperatori porrigi non debuisset, accepi et legi : verum quod prolixè in eum incurrit, qui isthæc agit, (sive fratris, sive alio quocunque nomine consentit) luctuosus suppressi, ne adversum nos insurgens, se per nos hæresicos apud Imperatorem delatum, cavillator. Interea protestati sumus fore, ut inimicitiarum causa posthæc iudicium illius detractenus; prosetemque controversiam, si omnino importuni esse perrexerint, ad aliud forum transferamus. Cum itaque libellum perlegeritis, si qua necessitas proposuerit, tradite; et si eum in hisce insidiis perseverantem, et nihil non adversum nos molientem animadvertentis, diligenter perscribite. Eligam enim viros pios ac prudentes, cum Episcopos, tum monachos quoque, quos etiam primo quoque tempore ad vos mittam. Neque enim oculis meis (ut scriptum est) somnium dabo, neque palpebris meis dormitationem, neque requiem temporibus meis, donec certamine hoc, omnia salutis causa, perfunctus fuero. Quare cum meam unic sententiam dixeritis, uni esto. Quamprimum enim parantur a me litteræ, et quales oportet, et ad quos oportet : statim enim propter Christi fidem quemvis laborem subire, quævis quoque perferre tormenta, etiam ea, quæ inter supplicia eorum causa suscepta mihi juveni in peribere.

§ VIII. Vices Sedis Apostolicæ Cyrillo delegatæ.

Cum frustra Nestori conculationem in tentasset Cyrillus, Possidonium legatum Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconom ad Cælestinum Pontificem, qui de omnibus rum foret certiorum. Verum ne ad damnationem Nestori victoriam ipsam Pontificem videretur, nihil dedit Possidonio mandatum. Si Nestorii litteras, et expositionem illius codices redditis Cælestino commiseris, tu quoque

Ex vauis

epus soluti serio inveni-
lontem.

Matth 8. 16.

et libenter omnia perferentem

qui cum libellum Cleri CP contra Nestorian tantisper suppressisset.

offerri permisit

Psal 131. 4

ad omnia laborem parat

et per libellos shulgat.

Cyrillus monachos contra eas præmittit,

aliosque libros edit

jubente Cælestino Papæ

monet Nestorium

Multa in epistola præcipiunt Nestori committuntur,

Ex variis. Cyrillus mit-
ti Romam
Legatum,

illi in eas redde litteras; sin secius, non reddas. Possidionis autem cum comperisset tam epistolas quam ezegeca illius Celestino fuisse exhibitas, compulsus est ipse quoque qua ferebat exhibere, ut testatur relatio Petri Primitivi Notariorum, Presbyteri Alexandrini, in tertio Consilii Ephesini tomo 2, in editione Peltani nostri. Ipsa autem epistola Cyrilli ad Celestinum refertur tomo 1, cap. 39, in qua inter alia ita profatur: Hactenus alium tacui: neque enim quicquam omnino de illo qui Constantinopolitanam Ecclesiam hoc tempore administrat, vel ad religionem tuam, vel ad ullum alium consacerdotum nostrorum scripsi; non ignorans, precipitem celeritatem in ejusmodi rebus cum vitio plerumque conjunctam esse solere. At quia tunc ad extremum propinquam innoventiam devenisse videmur, opera pretium existinavi, rupto silentio, ordine omnia qua acciderunt exponere.

constituitur
Papa Vica-
rius,

43 Celestinus perlectis Cyrilli et Nestori litteris, atque alius vitro citraque in utramque partem scriptis, convocatis Romam Episcopis Concilium habuit, in quo, omnium sententia et blasphemiam Nestori, decem ipsi ad respicendum debitas concessas, damnata, et vires Celestini in causa Nestori prosequendo Cyrillo legat, litteris utriusque scriptis III Idus Augusti, Theodosio XIII et Valentino III, Aug. Cons. anno Christi 430. In hac Cyrilli doctrinam appellat Pontifex, prorsus remedium, quo pestifer ille morbus, velut salutari quodam antidoto, depelli possit; puri fontis senturiginem, per quam omnis illa lax male currentis rivuli auferatur, omnesque ad certam veramque fidem instituantur ipsam Cyrillum unum bonum Pastorem, qui animam suam ponat pro ovibus suis; fortissimum in fide servanda antagonistam, qui omnium sermonum Nestorii teclonas retexit, fidei quoque ad eum modum corroboravit, ut corda in Christum Deum nostrum credentia in aliorum parte abduci non facile queant, ubique tandem has verbis concludit: Quam obrem nostro Sedis auctoritate ad vita, nostraque vice et loco cum potestate usus, ejusmodi non absque exquisita severitate sententiam exoptaris; tempus, ut, nisi decem diebus intervallo ab hujus nostre admonitionis die numerandum, nefariam doctrinam suam conceptis verbis anathematizet, eoque de Christi Dei nostri generatione fidem in posterum confessorum se sponte, quon et Romana, et tua sanctitatis Ecclesia, et universa demoeqs religio Christiana presidiat, illico sanctitas tua illi Ecclesie prospiciat. Is vero malis omnibus se a nostro corpore segregatum esse intelligat, ut qui omnem munditiam curam aspiciat, nec non istar pestiferi morbi per universam Ecclesie corpus insano modo grassatus, tam seipsum, quam ceteros omnes sibi commissos, in extremum exitum precipitare studuerit. Hac Celestinus ad Cyrillum, qua reperit in epistola ad Nestorium, quam ita concludit: Nestri in te iudicii formulam ad S. Cyrillum transmissimus, ut noster hic in parte Vicarius effluat, quo nostrum deceptum et tibi et reliquis quoque omnibus Fratribus patellat, etc.

jubeturque
Nestorium
damnare, ut
respiciat.

44 Cyrillus acceptis a Celestino Pontifex litteris, scribit Joanni Antiochie, Juveni Hierosolymorum, et Aonio Beroa Episcopis, quo, ut ad vindicandam laicam Catholicam fidem arma caperent, adhortatur, ipse quoque templo suo prout, accitis Alexandriam vicinis Episcopis synodum convocat, quantique in discrimine versaretur una cum Persia, prore ostendit. Synodus Nestorium, divorsus epus epistolis et crebris bus, hereticum pronuntiat, quatuor decernit legatos, Theopemptum Calabasium, Bonilem Darnensium Episcopos, Polymonium et Moarionem Ecclesie Alexandriensis ministros, qui Cyrillum nepotem perferantur redituri epistolas Celestini ipsi Nestorio, cum decreto damnationis, nec mita profatum decem dierum spatium respiciat. Mox scriptur Nestorio synodali epistola, qua per ortho-

habituismo
mittit ad Ne-
storium

confessionem et duodecim anathematis mos continebat. 46 Nestorius accepta hac epistola, lectique anathematis, in Cyrillum horum auctorem insurgens, haereses Apollinaris eum accusavit, tum ut alii idem praestarent effectus. Cujus exemplar epistolae, inquit Liberatus in Breviario de causa Nestoriana cap. 4, perveniens ad Joannem Antiochenum, offensus est in ipsis Cyrilli capitalis; putavit enim eum, dum immoderate occurreret Nestorio, in sectam Apollinaris incidisse. Mandavit ergo Andrese et Theodorito Episcopis Concilii sui, ut scripto responderent contra ipsa XII capitula, tamquam Apollinaris dogma instaurantia. Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pareretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus, et populos in scandalo, subripuit pio Principi Theodosio, ut Sacram ad eum dirigeret, et a sua eum persecutione composesceret. Et scripsit quidem ad eum Sacram Imperator, arguens eum tamquam inquietum et scandalosa sectantem, qui sine consortio Sacerdotum ageret atque scriberet.

§ IX. Concilium Ephesinum. Haeresis Nestoriana damnata.

Theodosius Imperator eo rem perductam ratus, ut opus esset universali Concilio, Romam misit S. Petronium (postea creatum Bonniensem Episcopum, de quo IV Octobris agemus) ad Celestinum Papam, ut Ephesius auctoritate Concilium haberetur, maxime quod non Nestorius tantum, sed et Cyrillus haereses accusaretur. Post haec scripsit Sacram ad universos Episcopos, ut Ephesum convenirent, et conferrent de Nestorii libris et Cyrilli iudicium expenderent. Ita Liberatus cap. 5. Quae gesta haec sunt, universa profere animus non est. Ipsa Concilii Acta passim videntur, eaque praefere disensa a Baronio ad hunc annum 431, qui num. 37, de Episcopis ad Synodum venientibus agens, ita Cyrillum laudat: Inter omnes Cyrillus princeps post Romanam prerogativa Sedis, et ipsius prima Sedis vicaria praefectura, reliquos omnes Episcopos antecellens, intuitu, atque magis magisque cum morem egregia sinceritate, tum eximia divinarum rerum scientia claruit. Certe Magnus Euthymius, ut in Vita eius legitur XX Januarii num. 35, cum ad Synodum quoque conventuri essent Episcopi Palaestinae, iuliet Petro Episcopo Saracenorum, ut accederet Cyrillo Alexandriae et Acaio Melitenes Episcopis, ut quae eis viderentur, se quoque illis assentiri profiteretur, nam, ut num. 54 dicitur, exposuerat et Synodus de Cyrillo Alexandrino et Acaio Melitenese, quoniam modum actionis et vehementem zelum ostendissent pro fide orthodoxa.

hic in eum,
ut hereticum,
Episcopos et
Imperatorem
commovet.

Evocati Ephe-
sum Epis-
copi.

inter quos
eminebat Cy-
rillus.

48 Suas Cyrillo vires concessisse Celestinum misso Phrygio, seu mitra, indicat Theodorus Balsamon in Nomocanone Phoca titulo 8, cap. 1. Hujus quoque temporis Patriarcha Alexandrinus, ex presenti edito jus habet, ut eum Phrygio celebret. Habuit autem hanc facultatem S. Cyrillus Alexandrinus a Romano Papa Celestino, quando fuit Ephesina Synodus adversus Nestorium. Cum non posset Celestinus adesse Ephesi, et iudicare Nestorium, visum est ut S. Cyrillo a Celestino permitteretur huc Synodo praesidere. Et itaque cum constaret habere jus et auctoritatem Papae, sedit eum Phrygio et condemnavit Nestorium. Ab eo ergo tempore eum eodem Phrygio sacrificant et procedunt Patriarchae Alexandrini, et non verentur requirendi. Baronius an. Chr. 430, num. 26, per Phrygium interpretatur pallium, Theodorus haec scripsit, qui voce mitram potius significari dicit. Spondanus ad hunc annum, interposita docta phrygi explanatione. Theodorus lib. 19, etymolog. cap. 31, Mitra est pallium Phrygium, ex quo protegens, quem admodum et Nicheforus accepit lib. 15, cap. 34, ubi ita scribit: Celestinus Romae Episcopus, propter navigationis

Papa Vica-
rius constitu-
tus, misso
Phrygio.

quo epus ante
tui posteri

vigationis pericula, ipse synodo adesse detrectavit : ad Cyrillum tamen, ut locum ibi suum obtineret, scripsit. Ex quo tempore fama est, mitram illum (Græce τὸ τῆς μίτρης ἱπὸμαχ) et Papæ appellationem, atque ut orbis universi iudex appellaretur, accepisse. Ex quibus colligit Spondanus, priscos illos Episcopos Orientales mitris uti minime consuevisse, et Papæ nomenclaturam haud iis, sicut erat Occidentalibus, fuisse communem. Existimat Baronius nihil Cyrillo concessum a Celestino, quod non concedi soleat iis quibus creditur Vicaria præfectura vel legatio a latere, et negat exemplum (quod quidem ipse norit) extare potestatis ejusmodi ad posteros propagatæ, non insignibus solis, sed auctoritatis quoque usurpatione. Episcopi Oricuti Mennas Constantinopolitanus, Theodorus Casarea Capadocicæ, Andreas Ephesus, alique quæsupram in professione prima fidei quum ad S. Euphemiam templum Constantinopoli in quinta Synodo Œcumenica an. Ch. 453 fecerunt, suscipiunt quatuor sanctas synodos, et inter illas Ephesinam primam ducentorum, in qua in Legatis suis atque Vicariis, id est, beatissimo Cyrillo Alexandrinæ urbis Episcopo, Arcadio et Projecto Episcopis et Philippo Presbytero, beatissimus Celestinus Papa senioris Romæ noscitur præsedisse.

49 Convolutat Ephesum statim post Paschales ferias Nestorius magna populi stipulatione frequentia. Adfuit et Cyrillus cultu et apparatu Pontificio sub Pentecostes solemnitate, postquam quarto die adventu Juvenalis Hierosolymorum Episcopus. Conveniunt denique cum his ducenti et eo amplius Episcopi. Solum expectabatur Joannes Antiochenus cum Episcopis Syriæ, qui, ut Nestorio morem gegeret, plusquam hebdomidas duas ultra conductum diem moratus, tandem Patris indicavit per illos Metropolitanos suos, non esse Synodum differendam. Migno ergo Episcoporum consensu, decretum est, synodum inchoari oportere. Collecta est XXII Junii in ecclesia sanctissimæ Dei genitricis : præsedit Cyrillus Celestini Papæ Vicarius : interfuerunt Episcopi plusquam ducenti. Perlectæ Imperatoris litteræ, quibus Episcopus ad Synodum evocaretur, Nestorius tertio citatus, abivit prodire : eo neglecto itur ad Synodum dijudicentem. recitantur publice Nicenæ fidei Symbolum, conciones, epistole, libelli ac tractatus Nestori : testes de blasphemis ab eo in Christum ac Deiparum Virginem jactatis producantur : Cyrilli ad Nestorium, et hujus ad illum litteræ leguntur.

50 Quibus omnibus graviter et accurate perprisus, ab episcopatu Sacerdotumque consortio Nestorius dejicitur, constantissima totius synodi sententia, Cyrilli ceterorumque omnium Episcoporum subscriptione munita. Ea ita referunt to. 2, r. 10. Sancta synodus dixit : Cum inter cetera religiosissimus Nestorius, neque nostra citationi parere, neque sanctissimos rursus religiosissimosque Episcopos nostros ad se missos admittere voluerit, non potuimus ad eorum, quæ nunquam desunt, examinationem annuum non adjungere. Edocti itaque partim ex litteris commentariisque illius hic publice lectis; partim rursus ex concionibus, quas in hac Ephesiorum Metropoli habuit, partim denique ex testibus fide dignis, illum impie docere et sapere, per sacros Canones, sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ Episcopi Celestini Patris nostri litteras, hieronymi suffusi et jone invitati ad ingubrem hanc sententiam urgemur. Igitur Dominus noster Jesus Christus, quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per sacram hanc Synodum, eundem Nestoriana, omni priorum Episcopali dignitate privatum, et ab universo milibiminus Sacerdotum consortio et eorum abominum esse decernit.

51 Hanc sententiam solemnem statim pompa præcones tota urbe circumtulere, et affixis publice syngraphis promulgarunt. Populus Ephesus incredibili gaudio perfusus collucentibus tectis domum deduxit Episcopos, prætercitantibus thura et adores incendit, impique Nestori

condemnationem plausu frustissimo excepit. Sequenti die Cyrillus ad populum Ephesinum in laudem sanctissimæ Dei genitricis concionem habuit, acerrimeque in Nestorii blasphemias invectus est. Denique ad Theodosium Imperatorem et Clerum Constantinopolitanum scripta sunt litteræ synodales.

§ X. Novæ in Cyrillum calumniæ, carceres, victoria.

Hæc dum summa orthodoxorum lætitia peraguntur, certamen instaurat hæresiarcha Nestorius. Hi faventibus Comites, Candidianus ab Imperatore Theodosia ad pacem publicam curandam oppositus, et Irenæus amicitie studio Nestorinum secutus. Intercluduntur ergo ab his viri omnes, ne qua Synodi litteræ ad Imperatorem deferantur, terra aut mari. Interim Joannes Episcopus Antiochenus alique Orientales Episcopi, ad damnandum Nestorium popularem suum ingratus acciti. XXVII Junii adveniunt, et tumultuario coacto concilio legitime Synodi Acta rescindunt, at Cyrillum et Memnonem Ephesi Episcopum damnant; Cyrillum quidem, quasi scriptis suis ad Nestorium Constantinopolim missis hæreses admiscisset, Memnonem vero quod Cyrilli capitula promulgasset, Nestorioque omnes ecclesias Ephesi clausisset, et alia per multa contra canones peregisset : reliquos autem Œcumenicæ Synodi Episcopos excommunicationi subjiciunt, donec Cyrilli capitula damnarent. Chartæ denique publicæ affiguntur, quibus Cyrillus Episcopus Alexandrinus declaratur sectæ Apollinariis hæreticus, atque hanc ejus hæresim Imperatori denunciatam esse.

53 Quorum rerum indignitate commoti Patres Ephesinæ Synodi, acceptis libellis supplicibus, quos pro sui innocentia Cyrillus ne Memnon obtulerant, Joannem missis tribus Episcopis moverunt, ut se Synodo sistat, rationem sui facti reddaturus. Abiit ille, militum potius virtuti, quam causæ æquitati confisus. Quare Synodus Joannem cum sacris, anathemate utque Episcopatus abdicacione multat; Cyrillum, Memnonem, ac reliquos contra jus ac fas omne damnatos fuisse pronuntiat. Cyrillus vero ostensurus, quam longe abesset, ut aliquando Apollinarem, vel alique hæreticorum sectatus fuerit, in eundem Apollinarem, et alios omnes hæresiarchas intulit anathema.

54 Pelagianos cum Nestorio damnatos fuisse testatur Prosper in Chronico ad hanc annum : Congregata apud Ephesum plus ducentorum Synodo Sacerdotum, Nestorius cum omni hæresi nominis sui et cum multis Pelagianis, qui cognatum sibi dogma juvabant, damnatur.

55 Interca Imperator, falsa Orientalium relatione deceptus, non solum Nestori, verum etiam Cyrilli et Memnonis exautoracionem, tamquam legitime factam, approbat : Joannem Sacerdotum Comitum Constantinopoli Ephesum legit, qui pacis concordiaque causæ synodo abit, ut dicitur tomo 3, cap. 15. Hæc ubi Ephesum adventit, prima die lectis Imperatoris litteris, declarat Nestorium, Cyrillum, atque Memnonem quæ depositos : quos omnes, ne dissidia majora concitarentur, carceri quemque suo includit, et Nestorium quidem custodien dum tradit Candidiano Comiti, Cyrillum vero et Memnonem in Jacobo stidem Coactu, ut ipse Joannes litteris ad Theodosium missis indicat tom. 3, append. 2, cap. 1, quibus a usque litteris tanta improbate cuncta retulit, ut de Cyrilli exilio consilium Constantinopoli intraret, quasi sacra Synodus ejus exautoracionem ratam habuisset, ut ipse Cyrillus in epistola ad Clerum populumque Constantinopolitanum testatur tomo 3, cap. 12, ubi detectos Joanne Comitis fraudes postulat alius paleficri, maxime Archimandritis, quorum ostentam ratam fidemque obtinere implorat, quod Synodus maxime miseris obruitur, et cap. 18, ad Episcopos Constantinopoli agente, de se hoc scribit Nos victi custoditque as urvanur, igitur

EX VARIS.

sicque in eo et aliis Legatis, Papa synodo præsedit.

Joanne Antiocheno dissi- rente venire,

scripta syno- dus

Nestori fru- stro citati,

caussa dis- cussa

damnationis in eum sen- tentia lata

pub. icata

Joannes An- tiochenus Cy- rillum et alios damnat :

estatur ipse et damnatur a synodo

damnati ibi- dema Peto- gliam.

decepto ab adversariis Imperatore.

conclititur in carcerem Cy- rillus :

Ex variis scribit ad Clerum Constantinopolitanum;

Psal 37. 18.

a quo dicitur monitus Imperator.

partititerque in unumlibro etiam

Cyrrilli ab eis variis conciliis, reperi.

Nestorius, ut dicitur in libro

Maximianus Cyrillo gratulatur.

ignari prorsus, quo tandem res hęc sit evasura. Veruntamen gratias agimus Christo, quod pro nomine illius digni habeamur, non solum vinculis constringi, sed cetera quęque omnia perpeti : neque enim ista pręmissis suis carebunt... Precentur pro nobis orthodoxi omnes. Ut enim B. David ait : Ego ad flagella paratus sum.

56 Quanta animi constantia, quamque indefesso studio, egerint apud Imperatorem orthodoxi Constantinopolitani, indicat libellus illi oblatas tomo 4, cap. 16, quo cum docuissent, justis Principum legibus obtemperandum, injustis vero eorumdem sanctionibus repugnandum totis viribus esse, subiungunt se quidvis malle perpeti, quam injustam damnationis sententiam nefarie ab Orientalibus in Cyrillum et Memnonem latam, ei iniuste ab Imperatoribus confirmatam, recipere. Denique his verbis concludunt : Cum itaque Nestorius propter suam impietatem juste sit exactoratus; Cyrillus vero et Memnon sanctissimi piissimique Episcopi, ex prava suggestione, indignę et injustę pari poena sint mulctati, æquum esse, Christi amantes Reges sedulo vos curare, ne Dei Ecclesia, quę more nostris pietatem vestram confovet, victoriamque de hostibus, citra magnam difficultatem majestati vestre subinde conciliat, in posterum dissipetur; neve regni vestri tempore Martyrum seculum de novo revertatur : quia in id potius incumberet vos par est, nempe ut majorum vestrorum erga Dei Ecclesiam amorem ac studium in animis vestris magis magisque subinde exsuscitetis. Quomodo ergo singuli eorum, sanctorum Patrum Synodis Imperii sui tempore celebratis paruerunt, Patrumque sanctiones legibus suis munierunt, et quam illis deferrent, observantiam decretis suis ostenderunt, ita et vos quoque eum quem decet affectum erga Synodum sanctam, quam convenire iussistis, declarate: quę pijs ipsa gratiarum actiones pro Imperii vestri incolmitate persolvat, et nos quoque pro regni vestri stabilitate devotas ad Christum Dominum preces transmittamus.

57 Imperator accerimus illo antholorum libello exprefectus, et amissi in Africa exercitus nuntio commotus, nec non S. Pulcheria sororis suę precibus fugatus, saniora tandem consilia inuit, et septem ab utraque parte Episcopi Constantinopolim multi Episcopi iussit. Orthodoxis in urbem regiam solis admisisse auditisque, Actu adversans Cyrillum Memnonemque et universam Synodum penitus abolevit. Verum multiplicibus factorum libellis inductus, eos quoque in urbem admisit, et cum orthodoxis quinquę se eorum compressos, ac post multas de duodecim Cyrilli anathematis, utrasque ejusmodi disputaciones, impetatis convicis, precepit ad propria reverti. Atque hanc tandem finem habuerunt hæreticorum et schismaticorum seditiosas machinationes. Et, teste S. Prospero contra Collatorem sub firmam, omnes Orientales Ecclesie gemina peste liberate sunt, quando Cyrillo Alexandrinę urbis Antistiti, gloriosissimo fidei Catholice defensori, ad execrandam Nestorianam impietatem Apostolice Caestinus auxiliatus est gladio, quo etiam Pelagianum, dum cognatis confoderantur opprobriis, iterum prosternerentur.

58 Nestorius in pristinum eum monasterium S. Euprepii apud Antiochiam, si forte respiceret, tantisper reclusus, nullus contagione sui erroris affluat. Quare in Oasim solitudinem Libyę amandatus est, ibique postea vernante lingua miserabilem vitam sortitus exitum; liberis ejus, Theodora relicta, uni absumptis. Illi in Sede Constantinopolitana subrogatus est Maximianus Presbyter, qui ad Cyrillum has litteras dedit tom 4, Concil. Epheę. cap. 24. Expletum est desiderium tuum, Deo devotissime : perfectum est, quod religionis causa suscepisti : ad finem perductum est pietatis tue votum : theatrum factus es Angelis et hominibus, universisque Christi Sacerdotibus : neque enim solum in Christum evolvisti; sed incommoda quoque

pro ipso pertulisti. Solus dignus census es, qui stigmata illius in corpore tuo portares. Confessus illum coram hominibus, promeritus es, ut Pater te confiteatur coram Angelis. Redimitus es coronis, quę pro pietate certantibus debentur; potuisti omnia in Christo, qui te confirmavit; humiliasti Satanam per patientiam; contempsisti tormenta; conculeasti furorem Principum; famem pro nihilo duxisti : panem enim habebas qui de celo descendens, caelestem vitam hominibus impertitur.

59 Quia vero nos nihil horum ignoravimus; (siquidem alias vestras afflictiones, quas, dum principibus et potestatibus, dum mundi dominis et tenebrarum seculi hujus rectoribus, dum nequitię spiritibus resistitis, tolerastis, auditione accepimus; alias vero certa experientię fide hic constituti didicimus) et quia rursum ad magnę hujus civitatis Archiepiscopatum promoti sumus; dignare, Deo dilectissime, cum precibus nos fulcire, tum consiliis quoque dirigere, tum omni denique benevolentię studio prosequi; quę hac ratione illud Scripturę dictum in nobis adimpleatur : Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma. Vere etenim spiritualis dilectio, munita civitas est; quę neque cuniculis a diabolo suffodi, neque scalis ab eodem potest superari. Neque enim illa bellicis Satanae machinis cedere novit, ut quę a Christo Domino custodiatur, Christo utique illo, qui et hunc mundum devicit, et sempiterna bona tibi preparavit, et aliquando nihilominus dixit : Qui non accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus. Cum itaque Christo Domino dignus evaseris, propterea quod crucem tuam sustulisti, sectatorque illius effectus sis; Christum pro nobis deprecari ne onittas, fraternę virtutis ornamenta proprias prerogativas esse ratus. Vale in Domino, et pro me, Deo dilectissime et sanctissime Frater ac comminister, ora.

60 Non minori laude celebrat eundem Cyrillum Caestinus Papa epistola ad Clerum Constantinopolitanum, edita ex ordine Valeriano a Baronio an. Chr. 432, ubi non. 24, hæc habentur : Vitastis, quem a memoria digna sancta Alexandrina Ecclesia secundum B. Pauli Apostoli sententiam jam sciretis esse correctum. Legistis namque et memoriter jam tenetis Sacerdotis, hoc est, Catholici ad hunc scripta Doctoris, quibus eum ita corruptum, ut vellet esse correctus, studuit, nixus est labentem revocare collegam, porrexit dextram magisterii sui, in uno volens plurimum subvenire : percellebat animum veteris Sacerdotis, quod mutat Episcopus ruina multorum. Egit, sicut scriptum est : Benedicam opus Domini diligenter. In nullo ei officio Apostoli vir Apostolicus defuit : obsecravit, admittit, increpavit. At ille qui in profundum blasphemiarum suarum pondere mergeretur, tanti viri doctrinam remens, et abusus hortatu, docilis esse renuit, cum doctor esse non posset : egit injuriis, tenacem recti esse perversitatis assertor gloriatus. Hinc nec contristatus est Frater, secum reputans quod merito sibi conservo non parceret, qui suo Domino derogaret. Inventus est per diligentiam ille de Evangelio frugi filius et providus servus; nam et paternam servavit substantiam, et auxit numerum talentorum. Nec duplicasse eum, sed multiplicasse dixerim sortem, quem vilebamus etiam longe positus pio favore subvenisse. O sancte predicationis usura! quam hic gratum ante communem Dominum fidei negotiator inveniet, qui propter amaram hierum, negotium et illie exerevit, ubi talenta accepit? Nonne hic merito a patrefamilias auditorus est, Euge, serve bone et fidelis, intra in gaudium Domini tu! Hęc huic competunt, qui illa quoque quę aliis sunt commissa servavit. Hęc Caestinus.

ejusque preces et consilia implorat

Prov. 18. 19

Math 10. 38

idem Cyrillus n Caestino Papa laudatus. 1. Cor. 5

Luc aliquot mendunt

§ XI. Reconciliatio Ecclesiarum.

Celestino Papæ VIII Idus Aprilis vita functo, successit Sixtus III, quocum tandem et S. Cyrillo pacem inivit Joannes Antiochenus, iis litteris (cum fidei Catholicæ sincera professione) datis, quæ referuntur tomo 3, Concil. Ephes. cap. 3 et 17. Exactam rei gestæ serièrè pandit ipse Cyrillus epistola ad Dynatum Nicopolis reteris Epvri Episcopum tomo 3, cap. 16, quam hic damus: Operæ pretium duxi pietatem tuam de iis rebus certiorè facere, quæ super Ecclesiarum pace constituenda evenerunt. Venit itaque Dominus meus præclarissimus Tribunus et Notarius Aristolæus Antiochiam, litteras regis secum deferens, quibus Joanni piissimè Ecclesiæ Antiochenæ Episcopo mandabatur, ut scelerata Nestorii dogmata anathematizaret, nec non una cum sacra Synodo depositionis sententiam contra illum ferret, ea quæ ratione ad nostram communionem viam sibi muniret. Et hæc quidem earum litterarum summa erat.

62 Quidam autem ex Orientalibus Episcopis, qui Nestorium forte necdum condemnarunt, sed illi porro favere, rectamque fidem turbare pergunt, neque Christi omnium Servatoris nostri gloriam agnoscunt; Acacium sanctissimum piissimumque Berœensium Episcopum, ut ad me scriberet, nonnullaque absurda, quæ ipsi postulabant, proponeret, instigarunt. Urgebat etenim ut omnibus, quæ adversus Nestorium scripsimus, abolitis, et veluti inutilibus rejectis, solum Symbolum a sanctis Patribus in civitate Nicæa congregatis expositum admitteremus. Meminit sanctitas tua, eandem banc rem urssisse quoque cum nuper in Ephesiorum civitate adhuc aderant. Ego vero ad hæc rescripsi, rem illos postulare ejusmodi, quæ fieri plane non posset, quod quæcumque scripsissemus, recte scripsissemus; utpote rectæ inculpatæque fidei ubique suffragati, nihilque ob id eorum omnium, quæ a nobis scripta essent, damnare aut negare nos posse. Neque enim quicquam omnino temere a me dictum, aut scriptum est, ut isti dicunt, sed ea tantum a me dicta et scripta sunt, quæ cum fidei rectitudine ubique conspirant, veritatisque per omnia consentanea sunt. Abhidi vero, rectius ipsos facturos, si ambagibus illis dilationibusque quibus utebantur, missis, intraque recti et necessarij limites sese continent, piissimi Deoque dilectissimi Imp. placitis, sacreque Synodi decretis acquiescerent; ac Nestorii nugas blasphemiasque ejusdem contra Christum voces anathematizarent; necnon et depositionem illius justam esse agnoscerent, et ordinationem tandem sanctissimi piissimique Episcopi Maximiani subscriberent.

63 Cum itaque has ad illos litteras misissem; animalvertentes sese communionem nequaquam potituros, nisi ea prius, quæ facere debebant, confecissem, miserunt Alexandriam Paulum pierrimum religionissimumque Enisenorum Episcopum, adferentem quidem ad communionis instaurationem pertinentia, parum tamen decore et comaculo proposita: preserebant enim justas quasdam quærelas adversus nos se habere, eo quod quædam a sacro Concilio, neque recte dicta, neque recte quoque facta essent. Verum hujusmodi epistolas equidem non admisi, sed dixi: Cum de prioribus veniam suppliciter petere deberent, novus iterum contumelias inferre festinant. Cum autem memoratus piissimus Episcopus factum excusaret, juramento quoque hoc illorum propositum non esse affirmaret, ex mera autem animi simplicitate isthuc litteris suis inseruisse, dilectionis causa purgationem admisi.

64 Ceterum non prius illum ad synaxim recepi, quam oblato libello, Nestorii dogmata proprio chirographo anathematizasset; ses que illum pro deposito habere, publice confessus esset, et ordinationi tandem religiosissimi Episcopi Maximiani assensisset.

Petit autem, ut libellis omnium Orientalium Episcoporum loco oblati receptisque nihil amplius exigere. Sed nulla ratione id fieri sum passus: sed Domino meo præclarissimo Tribuno ac Notario charitam misi, qua ei significavi: Si Joannes pierrimus Ecclesiæ Antiochenæ Episcopus illi suscripserit, tunc demum communionem illis reddite; ægre enim illorum moram ferebat clarissimus Tribunus Aristolæus. Cum igitur pierrimus Joannes subscripsisset, ceterique, qui majore auctoritate apud ipsum erant, Nestorii doctrinam anathematizasset, et quod ipsum pro deposito haberent, professi essent; Maximianique religiosissimi pierrimique Episcopi ordinationem approbassent, communionem illis restitimus. Hæc enim sola cum Ephesi adhuc essent, a sacra Synodo ab ipsis exigebantur.

65 Paulus re bene confecta, ad Joannem Antiochenum aliosque, a quibus ad Cyrillum missus fuerat, rediit, adferens secum ad ipsum Joannem epistolam, qua pax tranquillitasque Ecclesiæ esset reddita. Ejus epistolæ hoc est exordium cap. 6, tomi 4. Letentur cœli et exultet terra: solitum enim est intervallum macerie; quod marorem adferebat, conquievit; et omne tandem dissidiorum genus sublatum est; omnium quidem nostrum Salvatore Christo pacem Ecclesiis suis conciliante, religiosissimis autem, Deoque dilectissimis Imperatoribus, nos ad istud provocantibus. Qui cum avitæ religionis optimi æmulatores existant, dant operam, ut fidem rectam animis suis infixam, firmam immotamque custodiant. Qui et singularem quoque sanctis Ecclesiis curam impendant, quo hinc nitium et gloriam obtineant perpetuam, et regnum suum florentissimum constituent.

66 Quæ a rebtu Pauli contigerunt, ita narrat Liberatus in Breviario cap. 8 et 9. Ascendens ergo Antiochiam Paulus, obtulit Joanni Archiepiscopo et omni Concilio ejus, epistolam Cyrilli. Qui, ut cognoverunt eum suscepisse fidem a se directam, et in ejus scripsisse confirmationem, pacem cum eo, et ejus fecerunt Concilio, damnantes Nestorium, et suscipientes Maximianum qui pro illo factus fuerat Episcopus; dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare, putantibus eum errasse, et postea veritatem agnovisse, et culpantibus Joannem cur ab eo non expetierit capitulorum ejus damnationem. Ex altera autem parte quidam de Palatio, per Eulogium Presbyterum et apocrisarium Alexandrinæ Ecclesiæ, culpaverunt Cyrillum, cur suscepit ab Orientalibus Episcopis duarum confessionem naturarum quod Nestorius dixit et docuit. Sed et Valerius Iomii, et Acacio Melitenensi Episcopis hoc ipsum de Cyrillo videbatur. Scripsit ergo eis Cyrillus in defensionem Orientalium Episcoporum, et pro dualis unius Christi naturis... Acacio Melitenensi Episcopo scribens inter alia hic dicit Nestorius etenim Christum seorsum nominari dicit Dei Verbum, habere autem conjunctionem ad Christum continuum. Putas ergo non duos Christos apertissime dicit? Orientales vero Christum unum et filium, et Deum et Dominum confitentur se adorare, eundem ex Patre secundum divinitatem, et eundem ex sancta Virgine secundum humanitatem. Duarum namque naturarum unionem factam dicunt; tamen unum Christum, unum filium, unum Dominum confitentur aperte factum, etc.

67 Pergit Liberatus. Hæc sunt quæ Cyrillis scripsit in defensionem Orientalium Episcoporum, pro dualis unius Christi naturis. Quam quicumque tunc unime receperunt, hos esse puto auctores Acaphalorum, qui neque Cyrillum habent caput, neque quem sequantur ostendunt. Tunc et Euphrosius Ptolemaidis Pentapoleos regionis Episcopus accipiens exemplar litterarum Theodoriti, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut responderet ad ea, et sua capitula exponeret. Quod gratissime

Ex vanos

subscribers
Nestori domi-
nitioni, re-
conciliati sunt
Ecclesie.

Antiochenus
et alii Orientales.

(urgente eos
Aristolæo Tribuno,

Cyrillo hor-
tante, etsi
[in]strua ab iis
de suis scrip-
tis revocandis,
interpellato.)

Gratulatur iis
Cyrillus.

alios docet,
compendis
duos in
Christo natu-
ras

missa ad eum
Paulo Epi-
scopo.

expuncti sua
sua capitula.

EX VARIIS.

gratissime suscipiens Cyrillus, fecit interpretationem capitulorum suorum, duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo suscipiente et defendente fidem Orientalium Episcoporum, et sua capitula exponente, pax et unitas Ecclesiis reddita est. In qua pace gaudente Ecclesia, inimicus pacis, æmulus unitatis, non quievit adversus eam movere vasa sua, et superseminare zizania. Quæ propter libros Theodori Mopsuesteni, et Diodori Tarsensis exorta sunt. Ea, quæ ad S. Cyrillum vir attinent, hoc loco omittimus; præsertim quod illa Liberati Diaconi historia hanc usquequaque fidem meretur, qui et tria capitula, de scriptis Mopsuestini, hæc epistola, ac Theodoretæ contra Cyrillum commentariis, a Romano tunc Pontifice jam damnata, perreueriter cum aliis Africanis tuenda suscepit, atque incaute ex epistola a quopiam Nestoriani sub nomine Cyrilli ad Joannem Antiochenum conficta, quæ narrat accepit. Quem tamen secutus est Photius in Bibliotheca tuncmæ 227.

68 Quomodo enim credemus ab Cyrillo, quod scribit idem Liberatus, laudatum Theodorum, ejusque scripta probata, cum ideo adversatus fuerit Nestorio, quem suos ab ipsa Theodoro hausisse errores ipsemet testatur epistola ad Joannem Episcopum Antiochenum? Confingentes, ait, quæ Nestorii sunt adisse, alio iterum ea introduerunt modo, quæ Theodori sunt mirantes, et recte æqualem, magis vero multo pejorem morum impietatis habentem. Nec enim Theodorus Nestorii fuit discipulus, sed iste illius, et velut uno loquuntur ore, et una mala doctrinæ ex suo corde evomunt venenum. In epistola ad Theodosium Imperatorem, Theodorum Mopsuestenum, et Diodorum Tarsensem, asserit patres impietatis fuisse Nestorio, immaniter blasphemasse contra Christum omnium nostrum Salvatorem, nescientes ipsius mysterium, etc. Hæc omnia referuntur collatione 5, Concilii 5 Œcumenici. Denique ambobus ejusdem hæreses auctores fuisse, ostendit in expositione Symboli Niceni sub finem. Ubi et nominat epistola Pætri ad Armenos de eorum scriptis: Hæc sentit nobiscum, inquit, amantissimus Christi sanctorum Patrum chorus, et Proclus ipse qui nunc sanctæ Constantinopolitane Ecclesie thronum adornat religiosissimus et piatissimus Pater et Cyprioseanus. Scripsit enim ad ipse ad Orientales piatissimos Episcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem est, etc. Extat et epistola in bibliotheca Patrum Latine versa a Dionysio Eregio, occasione ejusdem controversiæ rursus tempore suo suscepta propter tria capitula Concilii Chalcedonensis, quæ tandem Ecclesia rescidit, quorum unum erat de ejusdem Theodori scriptis. Successerunt porro Maximiano defuncto S. Proclus, Aspare et Arcobinda Ubi, an. Ch. 434, ad cujus ritum XXIV Octobris, plura de hac controversiâ dicuntur.

69 Apostolica auctoritate Cyrillum restitisse Juvenali Episcopo Hierosolymitano primatum Palaestine

affectanti (qui et tandem illi Sedi collatus) scribit S. Leo Papa epist. 62, ad Maximium Episcopum Antiochenum: In Ephesina synodo, inquit, Juvenalis Episcopus ab obtinendum Palaestine provincie principatum se credidit posse sufficere, et insolentis ausus per commentitia scripta firmare: quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus merito perhorrescens, scriptis suis mihi, quod prædicta cupiditas ausa sit, indicavit; et sollicita prece multum poposcit, ut nullus illicitis conatibus præbeatur assensus.

70 Libri a S. Cyrillo scripti, quotquot reperiri poterunt, post varias editiones prodierunt Parisiis Græcolatine anno 1638 septem tomis distincti. Qui illius erasendi sunt gemini factus, Bellarminus lib. de scriptoribus Ecclesiasticis et alii tulere judicium. De stylo operum et forma dicendi propria agit Photius in bibliotheca tuncmæ 49, 136 et 169. Non est hujus Cyrilli liber qui inscribitur Apologi morales, quem anno 1631, e vetusto codice Bibliothecæ Matthæ Corvini Balthasar Corderius noster vulgavit, ἀνέκδοτον ratus: licet Antbertus Miræus in Bibliothecæ nuper edita, notat, ad cap. 57 Grenodi, jam olim a Joanne Purvo, titulo Speculi sapientiæ publicatum scribit. De illius libelli auctore Cyrillo agemus IX Martii. Ceterum Alexandria hujus nostri Cyrilli doctrina a sanctis Patribus reverenter suscepta ac laudata est. Magnus Euthymius, ut XX Januarii in ejus Vita dicitur mon. 75 calumnias contra Synodum Chalcedonensem aversabat, hæc inter alias adducta ratione: Cyrillum Alexandria Episcopum Synodus sibi adjungit, tamquam qui sit ejusdem sententiæ: et recte sententiæ fatetur esse Magistrum: Deiparam sanctam Virginem libera lingua nominat, et unigenitum Dei filium ex ea natum asserit. Habentur ea Act. 1 Concilii Chalcedonensis, nam cum legeretur epistola sanctæ memoriæ Cyrilli, reverendissimi Episcopi Hlyriciani clamaverunt: Sic credimus, sicut et Cyrillus, Cyrilli æterna memoria. Et postea: omnes reverendissimi Episcopi clamaverunt: Nos sicut Cyrillus credimus, sic credimus, sic credimus: anathema ei, qui sic non credit; quibus similia frequentissime in eodem tractatu, et a singulis in favorem Flaviani, qui Proclo in Episcopatum Constantinopolitanum successerat, et Eutychetis errorem damnarat, mutata tantum plura repetuntur. Unius sententiam Sabber Episcopi Palæstinæ; Didicimus, inquit, sanctos Patres sequi. Etenim Patres nostri qui in Nicea convenerunt, non a semetipsis locuti sunt, sed quod Spiritus sanctus dictavit. Similiter et sanctissimus et Dei amantissimus B. Cyrillus ex Spiritu sancto, quæ sunt sanctorum Patrum, locutus est et docuit. Denique ejus doctrina in Concilio Œcumenico, accurato centum sexaginta quinque Episcoporum examine discussa, præclarissimum vincens celebrata est. De obitu et soleum ejus in Orientali et Occidentali Ecclesia cultu supra § 1, actum est.

resistit Episcopo Hierosolymitano.

Cyrilli scripta,

doctrina passim a SS PP. laudata.

damnat Theodori Mopsuesteni scripta

DE S. JOANNE AB. REOMAENSI IN GALLIA.

§ 1. S. Joannis Reomaensis natalis.

REOMAENSIS monasterium est perrelictum, in Langonensi diocesi, intra jurisdictionem olim Teriodanensis oppidi, vel castræ, a quo aliquot distat XXX millibus passuum, Valentianum III, aro conditum a S. Joanne, in paterno fundo, ut in Langonensium Episcoporum catalogo et veteribus monumentis probat Claudius Robertus. Vulgo nunc Monasterium S. Joannis appellatur, olim Reomans, Reomagus, Reomus. Ejus cœnobii historiam collegit et illustravit Petrus Robertus noster, qui de nomine ipso ita disserit: Ad nomen formam habet eorum posteriori ævo notissimum, cum et Stabulans et Gemblans et ejusmodi alia tunc postea sint usurpata. Sed an inde inflecten-

dum sit Reomaense, ut Stabulense, an Reomaense, ut Gemblense; an Reomaense, ut alias Gemblaense, ambiguum fore libri scripti et editi, aliud alias representantes. Ego ut distinguam a Reomaensi in Arvernia, Reomaense fere appellabo. Fuisse vero hoc nomen rivulo, qui monasterium præterfluit, rati sunt quidam, sed multo est similis vero locum ipsum et agrum, cui inedicatum est monasterium, hoc olim nomen accepisse. Hæc ille. Pone agrum nomen fuit Reomaus, sed a rivulo terminato, qualis vocis Stabulans, ex ævo usurpata, sed aliunde ducto. Nam, ut alibi dictum, et Fulvius Abbas, qui crevit 990 Christi annum vixit, in Chronico Lobensium Abbatum testatur, Lo, sive Loo, vocant Teutonice obumbrationem; olim fortassis aut certe alibi varia dialecto,

CHOCLET AN. DIXV. ANXIII JAN.

Reomaens monasterium.

dialecto, LAV : unde Lobacum et Laubacum, dictum quod vulgo nunc Lobense canobium : et in LAUS, Latino more despectu terminatio : Sic ex Staveloo, Stabulaus ; sic Calloo, leucis duobus ab hac urbe situs locus et olim nobilis, et nupera Batavorum hereticorum clade celebris, a Baudemundo in Vita S. Amandi ante 1000 fere annos scripta Chaulaus vocatur. At Reomaus, ab aw, quod terram fluviæ circumfluviam vel irriguam significat, et rivo Romeo ductum videtur, et Reomaw, sive Reoman primitus appellatum, ut Haynau, Mosau, sive Mosaw, ditto quæ Hayna amne, aut Mosa alluitur; aliæque ejus generis innumera. Fuit fortassis isthæc rivus ejusdem olim tractatus, unde Reomagus dictus. Magus enim aut maghen in Gallicorum locorum nominibus, fere indicat ea vel amnes situ, et quidem ubi ii transmitti solerent, licet etymon nondum eruimus. Hæc de loco ac nomine.

S. Joannis
Abbatis nota-
tis.

2 Qui in canobium condidit Joannes Abbas sacris fastis adscriptus est V Kalendas Februarii. Martyrologiorum veterum ac recentium dabimus verba, ut quia mendis nuper nonnulla eorum aspersa, certius situs ac genuina loci constet nomenclatura. Usuardus : In monasterio Reomensi depositio Joannis Presbyteri, viri Dei. Idem habet Ado, nisi quod monasterium Reomanense vocat, uti et Molanus in prima Usuardi editione, Notherus (in quo pro Joanne Hicanes dicitur) Canisius, Beda MS. nam vulgatus Leomanense appellat. Fortassis primitus Reomauense, aut Reomawense scriptum. MS. Martyrol. monasterii S. Martini Tornaci : Et in Burgundia S. Joannis Abbatis. MS. Centulense : In territorio Lingonensi, monasterio Reomensis, S. Joannis Abbatis, magnifici viri qui basilicam oratione extinxit. MS. Florarium : In monasterio Reomensi, depositio S. Joannis Presbyteri et Abbatis. Hic basilicam sua oratione extinxit, et puteum, in quo latitabat, monachorum usibus dereliquit. MS. Domus professor Societatis Jesu Antwerpæ, Bedæ nomine prætitulatum : In territorio Lingonice civitatis, castro Tornodoro, monasterio Robonicensi, natalis S. Joannis Presbyteri et Abbatis : qui primus habitator ipsius loci ac diversorium Pater monachorum extitit; ac longo confectus senio clarus virtutibus requievit. Sepultus est non longe a monasterio.

Male in Remis
tribuitur.

3 Mendum a librariis irrepsit in Martyrologium Romanum, ita enim scriptum : In monasterio Rhemensi depositio S. Joannis Presbyteri, viri Dei. Eadem ratione Bellinus in editione Parisiensis anni 1521 extulit editio Veneta Reomense monasterium appellat. Remense in duobus MSS. Usuardi dicitur : in monasterio quadam, Remanense, Manrolycus : In agro Remensi, castro Tornodoro, S. Joannis Presbyteri viri Dei, Galesinus : Tornodori in Rhemorum finibus, S. Joannis Presbyteri, viri Dei. Pugnat ipse secum Ferrarius in Topographia Martyrologi; nam ad vocem Remi scribit : 28 Jan. Joannes Presbyter in monasterio Tornodorensi; at voce Tornodorum, aliquanto melius : Oppidum est : inquit, Gallias Celtice in Burgundia et Brice confinio, in diocesi Lingonensi, Comitatus Tornodorensis caput, ubi monasterium Reomacense, non longe, inter Antisiodorum civitatem, et Castellionem oppidum ad Sequaniam, ab Antisiodoro in ortus ad x millia passuum Gall. dissitum. 22 Septembris, Joannes Abbas Reomacensis. Sed diversos existimant Joannem Abbatem Reomacensem, et Joannem illum Presbyterum, itemis temere adscriptum, etiam a Constantio Felicio. Ast idem Ferrarius in novo et generali Catalogo SS. 22 Septembris in Notis : Non præcise Tornodoro canobium visitur Rheomacense, sive, ut alii scribunt, Rheomacense, vel etiam Rheomontense; qui alii Rheomontense vocant? ac deinde? At in Rom. Martyrol. die 22 (imo 28) Januarii, ubi Rheomacense pro Rheomensi, seu Rheomontensi, scriptum videtur. Propius abest ab Antisiodoro Tornodorum,

quam a Reomao, quod inter Serum et Armantionem amnes situm, haud longe ab Avalone et Sinemuro oppidis.

EX VARIIS

4 Constantinus Ghinius inter Canonicos censet S. Joannem; quando ille aut ubi Canonicum professus, qui 100 annis monasticam, ut quidem *μωαστωρικῶν* illam, Ægyptiorum ascetarum legibus adstrictam, vitam egit? Rectius eum Benedictinis adnumerant Wion, Dorganius, Menardus : non quod Benedictinum fuisse existimemus, qui cum Benedictinis ordo trans Alpes primus est per S. Maurum propagatus, jam CXV annos erat natus; sed quod Reomacense monasterium post S. Benedicti ordini traditum sit, ut plura veterum illorum varii instituti monachorum domicilia ne possessiones, ut flores ipsi religiose vigore disciplinæ, collapsam in iis sanctimoniam restaurarent. Dorganius ergo de S. Joanne ita scribit : S. Joannis viri Dei. Menardus : Tornodori, monasterio Reomensi, S. Joannis Presbyteri, viri Dei, ejusdem monasterii Abbatis.

An Canonici fuerit

An Benedictinus.

Wion : Tornoduri in Rhemorum finibus, in monasterio Reomensi, depositio S. Joannis Presbyteri, viri Dei, ejusdem canobii monachi. Abest longe Reomans a finibus Remorum. Idem in Notationibus ad 22 Septembris, dicit Joannem fuisse primum monachum Lirivensem, deinde Abbatem Reomacensem in castro Tornodorensi. Fuit quidem monachus Lirivensis, sed cum jam antea Abbas Remani fuisset, nec in castro Tornodorensi est illud canobium, sed in pago, sive ditone quæ illi olim castro parebat.

§ II. Vita S. Joannis.

Vitam S. Joannis scripsit monachus Reomacensis, ipsius sanctissimi Abbatis discipulus, libris duobus, in quorum altero Lærtium Duacum secum de Joannis rebus gestis et virtutibus colloquutum inducit. Petrus Roverius noster, atque ex eo Aubertus Mirans, Joannem Abbatem scribunt hujus vite auctorem fuisse, præterea quod, ut ex ipsius prænotatione infra patebit, per monasterium S. Joannis, quod vocatur Reomans, prætereuntem, paucis diebus inibi pro labore itineris quiescisse se, scribit, et ductum precibus Domini Humæ Abbatis Fratrumque ipsius canobii, ut quæ per discipulos memorati Confessoris Christi, vel posterorum eorum veraciter compta erant, conscriberet. Verum recensisse solum eam vitam atque interpolasse Joannem multa sunt quæ persuadent.

Vita S. Joannis

recensita a
Jona Abbate

6 Nam in Prologo, nu. 3, ita de se auctor loquitur. Quod ipse aggrediar, nullius me invidia repellente; ut virum singularem, multorum, qui illum sæpe viderunt, vivorum ac presentium memoria teste commendem. Legit Roverius vivum ac presentem : sed neque ita apta sententia est, et queritur, quid sit multorum memoria teste commendare aliquem, sive presentem, sive absentem? anne prædicare, quem multi a se visum meminerunt? Et fuitne quidem Lærtium Duacum Joanni conversisse, et cum Jona deinde colloctum post Joannis mortem annis 118; adhuc vegetum integramque memoria, cum egeret annum ætatis minimum centesimum quadragesimum, quippe qui tempore Theoderberti Regis, circiter annum Christi 540, adierit ad Joannem, fratri suo Fulcauolopho equos, petentis quis et sibi ipse salutare antea erat expertus, unde fas sit conjicere eum tunc saltem fere viginti fuisse annorum; quibus si 123 adjeceris, quod fluxerunt usque ad Jona vel Reomacenses adventum, efficitur 143. Si constituit Lærtio tam longa vita sua memoria, equæ ætas fuit, cur nusquam id indicat, ut senes saltem? cur in Joanne, tanto juniore, id ipse ut mirum prædicat? cur de peste 120 annis antea grassata, veluti nupera et nota omnibus loquitur? at nec unus ille Macrobius, sed multi alii, quorum memoria teste Joannem commendat auctor.

scripta a coe-
tano,

7 Idem Reomacensem ac monachum proficitur lib. 1, cap. 1, nu. 8. Qua Pontifex noster Gregorius, inquit, relatione

monacho tuo
monachi

relatione

EX VARIIS

relatione comperta, qui tunc temporis Lingonicæ Ecclesiam gubernacula retinebat etc. At siue Robensis Abbas erat Jonas, siue Luxoviensis, non potuit Lingonicum Antistitem Pontificem nostrum appellare. Idem cap. 2, nu. 10, S. Joannem proprium Patronum vocat, quo titulo? an propter paucorum illorum hospitium? Et potuit quidem, quem fortassis sedulo deinceps venerari constitueret, Patronum appellare; at cur proprium? Capite 3, nu. 15. Ne quis hoc fabulosum putet esse, quod dicimus, referente viro venerabili Agrippino Diacono ipsius Agrestii filio cognovimus. Ut fidem faciat, citat virum vulgo tunc notum; ut filium ejus qui Joanni tanto ante mortuo familiaris extiterat. Fuerit tamen is quoque e Macroborum gente.

quibus S. Joannis discipulo:

8 Secundi libri titulus nonne perspicue, quod dicimus, probat? ita habet: Dialogus discipulorum ejus. Interloquuntur viri scriptor et Lætus Diaconus: ergo non hic solum, sed ille quoque, Joannes discipulus fuit. Roverius dialogum hunc inter Jonam et Lætum habitum scribit. Ast Auctor ait: Revolventi iterum mihi ac sæpius prioris libelli corpuseculum, supervenit karissimus noster Lætus Diaconus cur Karissimus, et noster? unde illa Læto cum homine Italo, aut certe (ut quidam, licet perperam, scripserit) Hispano vel Scoto, familiaritas? Pergit: Tunc perenectari a me cœpit, quasi ignarus, quidnam a me operis in cellula ageretur. Demum in cellula collocatum, inter ceteros ejus comobit monachos, alterius instituti Abbatem hospitem: Cum te, inquit, legentem dudum, Frater; audissem, vocet sane Fratrem Abbatem natu grandem, et non potius Patrem, monachus Diaconus; si illud privilegium portentosi ejus aevi: sed quomodo dudum audivit, qui solum paucis diebus isthic fuerat? Deinde num. 4 Germanus meus Fulminolus, quia tu, Frater, optime nosti; an omnis illa tam longæva progressus?

unde lita edita

9 Dnos hos de vita S. Joannis libros, e vetustis membranis Accructi, et Montis S. Maris, comoborum ordinis Cisterciensis in diversi Vesontionensi descripsit ac nobiscum communicavit Petrus Franciscus Chiffletus noster; nos cum ea quam ex MSS. Reomensibus edidit Roverius, eumque MS. monasterii Boni-fontis contulimus. Edidit eandem, sed multo breviorum, Surius XXII Septembris, ut stylium opportunis locis intaxavit, ut ipse fatetur. Eandem ad verbum e Surio edidit in Chronologia Lutrensi Vincencius Barthelemy Sulernus; addit tamen; ut habetur in pervetusto MS. codice: verum cum ipse colorem non viderat.

§ III. *Ætas S. Joannis.*

S. Joannes sub quibus Principibus et ceteris

Ætatem S. Joannis ita expressit Auctor, cum ait: a tempore Valentiniiani Cesaris atque Marciani Imperatoris, qui post Theodosium junioem monarchie dignitatem obtinuit, usque ad tempore Franci Augusti permansisse: Quo etiam tempore Franci cum Chlodoveo Rege, postposita Republica, militari manu terminos Romanorum irruentes, Galliam invasero. Sicque usque in tempora Theodorici Regis, qui filius exstitit præfati Chlodovei, et illi ejus Theodoberti perduravit. Testatur deinde lib. 2, cap. ultimo obisse cum annos natum 120. Hos Chronologos characteres ægre discit Roverius.

quibus et quibuslibet qui imperarunt

11 Valentinianus III, Theodosii senioris ex Placidia filivæpos, anno 425, 23 Octobris, Imperium adhuc puer suscepit, tenuitque inter varias clades usque ad annum 455, 17 Martii, Marcianus, Theodosio juniore Kal. Augusti anno 450 mortuo, Imperator, agente S. Pulcheria, factus est; mortuus anno 457 sub finem Januarii. Justinianus imperavit a 1 April. 527 usque ad annum 565. Chlodoveus Childerico patri in regnum Francorum successit anno 482, fidem Christi complexus est an. 496, obiit an. 511. Successerunt filii quatuor, tres S. Clothilde. Theodoricus concubina natus, qui Metis sedem regni fixit. Hinc anno 531 vita functo Theo-

debertus filius successit, et anno 548 Theodebaldus.

12 Ex his conficitur primum, non ante annum Christi 425 natum esse Joannem, nec post 548 mortuum. Certum annum mortis ac nativitatibus ita erunt Roverius: In MSS. Reomensibus, ut infra adnotabimus, dicitur obisse anno Domini quingentesimo duodecimo, juxta quod in cyclo B. Victorii Episcopi numeratur. Cyclum annorum 532 fecit Victorius, eumque incepit a duobus Geminis Coss. quo anno, ut plures alii veterum, putavit passum esse Christum, cum solum biennio post sit passus: quare ad certum annua Christi constituendum, alii annis cycli Victoriani adjeiunt annos 30, alii pauciores, alii 33 nec plures. Annis 512 cycli illius si 30 adjeveris, efficies annum æræ vulgaræ 542, a quo numero si dempseris annos Joannis 120, restitui erunt 422, ac certum est ex ante dictis, ante imperium Valentianum III siue Octobrem anni 425 non esse natum. Ergo ut certi quid constituantur, oportet ad illos annos Victorii 512 adjeicere 33, ut conficiantur anni 545, a quibus si detrahantur 120, efficietur natus nativitatibus 425 vel summum 426.

notus an. 425, mortuus an. 545.

§ IV. *Miraculi ex S. Gregorio Turon.*

Opera pretium est S. Gregorii Turonensis caput 87, de gloria Confessorum hic proferre, præsertim quia visus est Bavonus dubitare an ad hunc S. Joannem spectaret, quippe qui apud Remos cum vixisse existimabat; ita ergo scribit in Notat. ad Martyrol. Scribit S. Gregorius Turonem. libro de gloria Confess. cap. 23, res gestas ejusdem Joannis Presbyteri, non Rhemis (ut hic habetur) sed Turoni sepulti; qua ratione alius ille esse videtur ab hoc de quo agimus. De alio Joanne idem Gregorius Turon. de gloria Confess. cap. 87. De priore illo Turonensi Presbytero Joanne agemus 27 Junii. De Reomensi ista habet S. Gregorius:

Abus S. Joannes Presbyter 27 Junii

14 Fuit in Tornodorensi pago, in parochia Lingonicensi, vir sanctitate præcipuus Joannes Abbas, juxta sui nominis etymologiam divina gratia præventus. Denique fertur quia enim monasterium ædificare vellet, quod Reomans nuncupatur; et Fratres nimiam aquæ penuriam paterentur, reperit puteum immiani profunditate altum, ubi pessimus serpens basiliscus habitabat. Hic itaque divina invocatione perempto serpente, ac mundato puteo, puteum prætablem Fratribus reddidit: de qua aqua et nos cum Lugdunum pergeremus, a Fratribus illius monasterii benigne suscepti, causa miraculi hausimus: cujus etiam haustu plurimi frigiditici curantur.

Putei Reomansis aqua

febres curantur.

15 Fertur et de præfato viro tale miraculum. Quidam fraticida pro enormitate criminis ferreis circulis alligatus, præceptum habuit ut septem annis loca Sanctorum peragrando circumiret. Hic cum Romam venisset, revelatione divina comperit, non aliter se posse absolvi, nisi ad sancti corporis reliquias Joannis Reomensis Abbatis perveniret. Hic ergo passim lustrando loca, tandem devenit ad hasihecum, ubi haud longe a monasterio sacratissimum corpus ejus locutum est. ibique orationibus ac vigiliis incubans, vivendis omnibus absolutus est. Vixit hic vir justus et religiosus, sicut legislator Moyses, centum viginti annis, ejus nec oculus caligavit, nec dens motus est; fuit autem institutor viri memorabilis, de quo in suo loco narrabimus; S. Sequuntur nimum, de quo agit sequenti capite.

Vincula penitentium soluta, ejus intercessione.

VITA E VETERIBUS MSS.

AUCTORE MONACHO REOMAENSI
COLETANEO.

A Jona Abbate recognita et interpolata.

PRENOTATIO JONÆ ABB.

Anno tertio regni Domini a Clotarii Regis, ex jussu

jussu ipsius Principis, vel genitricis suae praecelsae Dominae Baltichildis Reginae, cum ad urbem Cabilonensem mitteretur noni mensis secunda hebdomada Jonas Abbas, discipulis B. Columbani eruditus, atque per monasterium S. Joannis, quod vocatur Reomans, praeteriens, paucis diebus inibi pro labore itineris quievisset, ductus precibus Domini b Hunnae Abbatis Fratrumque ipsius cenobii, ut quae per discipulos memorati Confessoris Christi, vel posteros eorum veraciter comperta erant, conscriberet, tandem articulum scribendi ita convertit.

a Successor Clodoveo II, Clotarius III, anno 660. S Baltichildis matris eius, vitam deservit 26 Jun.

b Septimus hic est in catalogo Reomancensium Abbatum.

LIBER I. PROLOGUS AUCTORIS.

Præcellentissima Sanctorum exempla prosequentes, qui luce clarius orbem, tam sermone doceudo, quam exemplo monstrando, illuminare, prorsus declarare atque omnibus patefacere, omni studio omnique conatu, quae comperta fuerint, debemus: ut scilicet tam hominum celesti desiderio innoxorum, quam etiam simplicium animos ad vitam praevocemus aeternam. Ut dum praecedentium Praesulum atque Patrum monachorum labores et studia contritionum, mortificationumque exempla, trutinando, mentis intentione pensamus, in eorum imitationem tam nostra corda, quam aliorum mentes erigamus: quatenus et doctrinae solamina, et laborum supplementa, Christo favente, studemus subire. Nec immerito eorum virtutes ac gesta religiosa Christiana laude fuleuntur, qui uno spiritu, diversitate virtutum florentes, diversis quoque donorum muneribus adornantur, juxta illud Isaiae dictum: Qui sunt isti, qui ut nubes volant, et quasi columbae ad fenestras suas? Nulli quippe dubium est, juxta quod Vas electionis supplementi donorum spiritualium, Spiritus sancti inhaerente ac demonstrante, formam patefecit; quin dum singuli in singulis, ex conditoris largitate, pro meritis dona capiendo, famulatum divini nominis exercent, cumulum postea recipiant meritum.

2 Igitur venerandi viri, cultuque religionis imitandi, B. Joannis monachi atque Abbatis vitam memorie commendandam stylo patefacere nitimur, quae scilicet et quanta studuerit subire certamina sui laboris, et nostri egregia exempla monstrare, memoriam dimittere serlis. Ut non solum ille sui laboris fructum reciperet, verum etiam quosque ad imitationem sui certaminis postmodum traheret, qui jure ejus gloriosos triumphos venerantes et imitantes, et peccatorum medicinam et vite aeternae caperent supplementa. Unde his et talibus virtutibus sublimatus, praeventus gratia et misericordia Dei, et in praecipis ejus inoffenso calle gradens, non solum in celesti regione promeruit triumphum, sed et in presenti ob aedificationem multorum longevo mansit tempore: Adeo ut a tempore Valentiniani Caesaris atque Martiani Imperatoris, qui post Theodosium Juniorem Monarchia dignitatem obtinuit, usque ad tempora Justiniani Augusti permaneret. Quo etiam tempore Franci cum Clodoveo Rege, postposita Republica, militari manu terminos Romanorum irrumpentes, Galliam invaserunt. Sicque usque in tempora Theodorici Regis, qui filius extitit praefati Clodovei, et filii ejus Theodolerti, perduravit. His itaque omissis, ad ea quae cognimus revertamur. Utile namque et gratum fore credimus, si illic articulum scribendi convertamus, unde digressi sumus.

3 a Igitur vitam S. Joannis scribere exordiar, qui qualiter se ab ipsis infante rudimentis Deo curam exhibuit, silentio praeterire nefandum esse censemus. b Triplex tamen impeditaque nobis inest ratio c cavenda. Primum quod ego tam iners tamque elin-

guis, hujusmodi materia molem, syllabarum annotationibus, d ne memoriae tradere praesumam. Secundo ne, quod fore arbitror, meus sermo inentior, et forsitan vitiosus, legentium aures inerti quadammodo mucrone confodiat. Tertio, quod angor indique, dum et emeta Christi amore compulsus evolvere animus cupit; et rursus vereor, ne paginae prolixitas, et congestarum copia rerum in incredulorum corde fastidium faciat generari. Sed, ut opinor, praemium habebit a Domino preparatum, non quicumque legerit, sed quicumque crediderit. Licet a quibusdam non immerito praesumptuosus judicer, quod audeam aggredi opus, quod, ut dignum est, ferre non valeo; ac tam praecelsas virtutes imperito praesumam stylo disserere. Sed cum ego primitus ad scribendum animum adjeissem, apud me ipse decrevi, ut non solacismos, neve erubescere abjectionem verborum, tantum ut laudem ejus, ac virtutes, quas per eum Christus operatus est, jam prope senescentes, ab oblivione hominum atque silentio vindicarem. Et ideo eas sine ambitione et propatuli censeo dilatarum, qui me quemquam non vereor refellere, quicumque scripsitasse mendosum. f Nam si aliquatenus haec aliusque nostro labore potuissent esse posteris nota, minime hoc mihi fortasse putassem elaborandum. Denique deberi hoc a me tantis hominum ingeniis putavi; ut cum etiam illius vitam nunc memoriam tenemus, hanc immortalam redderem, si possem. Quod g ipse aggrediar nullius me invidia refellente, ut virum singularum multorum, qui illum saepe viderunt, h vivorum ac praesentium memoria teste commendem.

a Haec incipit vita in nostris MSS. Priori e Hoberio nostro supplementum. b MSS duplex tripartitaque. Hoberio lectorem praetulimus. c hoc cavendi. d best conjuncto ac apud Hoberium.

e idem propatulo. f Adit Hober Christum testor, me vera esse dicturum, et ea de quibus, ut confido, nemo ambigi locuturum. g item ecce. h hoc vivorum ac praesentium.

CAPIT I.

S. Joannis institutio, vita monastica, latendi studium.

Vir per enieta praedicandus Joannes, nullique suo tempore secundus, ortus a sub territorio Lugonico urbis, nobilitatem generis nobilitate adornavit mentis; eadem humo editus, eadem moriendo sepultus. Qui etiam generosissimis parentibus est procreatus. Pater ejus Hilarinus nomine, mater vero Quicta vocitata est. Quorum annos cultus religiosus ceteros atque sub omni devotione b Christiani timoris innoxos tenebat. Quae etiam inter ipsa primordii rudimenta, tam in pueritia, quam in adolescentia sub Christiani cultu vigoris atque religionis, a parentibus alitus atque nutritus est. Qui cum adhuc in domo parentum indolis aetatis imeretur, non lasciviam sectabatur, sed Sanctorum vestigia sequabatur: non se cibis delicatioribus aut quibusque delectamentis passus est resolvii, ut illa aetas solet. Meditabatur autem adhuc in aetate puerili, quod postea cum in robur virile migrasset, devotus implevit. Literis namque adprime eruditus est. Sed quam fuerit memoria singularis cupax, quae erga condsequolos suos benevolentia usus sit, non est nostra facultatis evolvere.

5 Igitur cum fasset amorum circiter viginti, et ad secretiora cum loca nullatenus parentum tam adfectus amoris, quam gravitas senectutis penetrare permitteret, ipse tandem abruptis omnibus retinaculis, ad Christum se contulit. Sic igitur in remoto villa proprus manibus sibi cellam summo labore aedificavit, oratorumque construxit, adque ille adhibitis secum duobus tantum pueris soli Deo vacabat. Sub eodem namque tempore Gallias sub Imperii jure Joannes e Consul regebat. Transacto itaque aliquo temporis spatio, cum ad perfectam Christi miles ann-

ACCTORE ANONYMO, EX MSS d Crevatio inlegantia styli et probavit.

e

f

g

h

S. Joannis patro, genos, parentis.

a

b c d e f

g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

studio,

ecce

c

b

Scribenda Acta SS.

Acta SS.

Acta SS.

Acta SS.

quando vlt...

a

b

c

qui S. Cæsarium admisit an. 401, et consensit consecrationi ejus in Presbyterium an. 301, et in Episcopum an. 304; V. Marinus, de quo in vita S. Eugeni I Januar. Valentini est vel excoisus e tabulis longis nomen Honorati, qui fortassis non diu illud rexit cognomen: aut a sculo fortassis quopiam huc illud intrusum nomen, existimante S. Honorati premi disciplina eruditum Joannem.

5 Piuophilus. m. Inferitur hoc Piuophilus exemplum ex lib. 4. Insti. cap. 30. Joannis Cassiani, lib. 4. de vitis PP. cap. 30. Simile pene factum S. Macarii Alexandrini retulimus 2 Janu. ex Palladio Lansiaca cap. 20. Colitur a Crævis Piuophilus 27 Novemb.

CAPUT II.

S. Joannis virtutes, miracula.

Sed redeundum est nobis ad ordinem cepti operis, quia rectius judicamus proprio sermone, prout sufficit tenuitas ingenii nostri, proprii a Patroni disserere laudem, quam de aliorum virtutibus, aliorumque scriptis texere volumus operis nostri; quia quamlibet nimis idotea, omnique ex parte scientie paupertate restricti, ut tam ardui, et in fastidium sublimi porrecta, pro rerum magnitudine assequi nequeamus, verum ea ita nos aliquatenus posse explicare confidimus, si intercessionibus ipsius ad nos quoque ille, qui per Isaiam prodatus est sermo Domini dirigatur: Ego ante te iho, et potentes terræ humiliabo, et portas areas conteram, et vetes ferreos confringam, et aperiam tibi thesauros absconditos, et arcana secretorum: ut nos quoque verbum Domini præcedens, primum potentes terræ humiliet, id est, noxias passiones, dominationem sibi tyrannicam ac saevissimam in nostro mortali corpore vendicantes; eas que faciat indagari, expositionique nostræ succumbere, et ita nobis quærantie portas effringens, ac vitiorum vetes, excludentes nos a vera scientia, conterens, ad secretorum arcana perducatur.

11 Igitur cum, ut diximus, se primitus in deserto Theronopolensi condidisset, paucis adhuc secum commemorantibus nimiam aptæ penuriam patebatur. Sed inquirentibus Fratribus, nuntiatur putens in eodem loco esse antiquitus unam profunditate constructus: quem incuria vulgaris, et temporum prolixitas, lapidum obrui permiserat densitate: ubi etiam pessimus serpens basiliscus habitabat. Quædam beato viro fuisse compertum, non tam sine necessitate obtenta, quam Fratrum, quos ibidem congregare cupiebat, cura sollicitus: fidei arma conueniens, ad locum pergit, psalenti bus cunctis, et nihil aliud, quam solum beati viri mortem expectantibus. Interea Joannes descendens in puteum, oratione completa, assumitque rastro, prius terra fossor accessit. Illic hortatur universos; quo omnes adveniunt, et operantibus ipsis putei munditas aperitur. Ibi itaque invenitur serpens præditus divini nominis invocatione peremptus. Vicerunt suffragia orationum, letalia venena serpentis. Tum cæcto serpente, ac puteo mundato, ibi usque in hodiernum diem copia aque cognoscitur emanare.

12 Regressus ergo, ut superius diximus, ad præfatum locum, studuit deo salubria monita sub regulari tenore, quem d. B. Macarius Ægyptiorum indidit monachis, ministrare, atque eductam in melius debem ad celestia gaudia prævocare: et ammente sibi monacho, Filomero nomine, omni sanctitati, et religioni dedito: cuius fultus auxilio, celeste præconium tam monachis, quam populo annuens, absque dilatione conferret. Per J. idem tempus mater ejus comperens desiderabilem adventum venerabilis filii, ad eum venire properat, ut tam diu aspectum ejus a se segregatum, tandem evans cerneret, suisque votis satisfaceret. Arrepto itaque itinere ad eum, eo in loco quo vir Dei positus erat, adventu, ac ministrorum deposit affectum, ut agerent, qualiter desideratum diu prolem suis obtutibus contemplari merisset. Hoc ille audit: admittit, matrisque affectui favere recusavit, renniscens illud: Qui non reliquerit patrem, aut matrem, non est me dignus. Sed

tamen ne fidem matris, quam in Christi amore et timore fixam noverat, temere contemnendo perturbaret, transiens ante eam, parumper obtutibus ejus apparuit, ut et desiderium matris satiaret, et vigorem religionis ob blandimenta matris non molliret. Hortatur namque eam per ministros aciem animæ medicinali mandatorum Dei observatione polire, ut se possent in visione intueri pacis: quia deinceps nunquam se visuram eum in præsentis vita sciret.

13 Alio quoque tempore, cum monachi sanctorum Patrum Ægyptiorum instituta sequi cupientes, que sancimus, monachum jugi manuum operatione, et contritione non modo corporis sed etiam cordis adhibita, perfectæ castimonie puritate exerceri; hoc monachi mandatum, quasi cœlestis delatum servabant. Itaque loci usus, et necessitas exigebat, ut silvanam, que illi monasterio adiacet, infesta stirpatione purgare deberent. Quod laboris opus summo comamine et maxima cum intentione agentes, quadam die, ignoro quinam, contigit casus, ut ad monasterium regressi, securas suas omnes in operis cepti loco relinquerent. Veniens interea quidam ex loci ipsius incolis, absentibus Fratribus, omnium securas furti scelere deportavit. Fratres autem regressi damni deceptionem Patri nuntiant. Tum ille: Orationi, inquit, lectionique vacate, donec ego Domino juvante damnum commune ubique requirami. Egressus autem ad locum pergit. Tum oratione illo suo more completa, dum in animo volveret eum hoc Deus famulis suis fieri permisisset, vilit enim rapidissimo cursu hominem ad se venientem, qui hoc scelus admiserat: dumque hic accelerat, ille paululum remoratur. Brevis adjunctis continuat pedes ejus advolvitur, et crimen quod commiserat, confitetur, et nullam se arripere potuisse retili copiam evadendi, nisi damnum servorum Dei omnimodis reformaret: pariter veniam precabatur sceleris admissi. Tum B. Joannes misericordie commotus non solum veniam, verum etiam y eulogias cum benedictione largitus est.

14 Absurdum namque est illarum insignia præterire victimam, quarum, ut confido, gratia decoratus, hanc gloriam consecutus sit. Quæ, in quantum interrogari potuit, non tam lico jactantia quam ædificatio studio, proprio sermone narravit. Ad castrum cui h. Sime-niro nomen est, casu advenit, ibi eadem nocte mansurus: dumque de ecclesia reverteretur, ubi fuerat orationis studio profectus, die jam digresso, nocte, ut ita dixerim, jam ingressa, quedam in eum irruit mulier, et r. infernis sensibus et pulchris ornamento captiva, mo decepta; suadens atque ambiens, ut secum secretus ruris abdita penetraret, quo facilius eum illecebris sceleribusque suis dabolis et mulier inclinaret. Qua vir Deo plenus dædoli arte comperta, respiciens atque renitens, cursu aufugisse refertur. Tum illa conscientia pudorisque reu confusa, et tempestate e conscientia sua furoribus sedato, tandem aliquando in se reversa ad diversorum redit. Quærebat autem Joannes, quatenus occultare posset diavitionis sue victoriam. Sed que per famulos suos Christus operatur, quæquam ea summo nisi celare contendant, velint voluit, emeta produntur.

a Ita patet auctorem monachum Iovanentem fuisse
 b Multa de basilisco et curiosa disputa Boerius Notat. 19.
 c MS. Ioni-fonsis, h. dæbator.
 d Epigram. de reipia S. Macarii 13 Janu. ad episcopa sancti Abbatis vitam.
 e hoc amittente
 f Quam h. v. grandævā, si octogenarias erat filius?
 g De eulogis styge alibi cygnos, pulchre de us dixerit Boerius Notat. 23, i. apud montem fuerit patet ex cap. 1. lib. 2. num. 4. ubi dicitur eulogiarum unius sane lanthissimum, nam paxithonium, et quippe paanda, i. dædolo per factum misisse.
 h Hujus castri supra in introducta iterum incito fiet
 i Ita Boerius, MSS. mendis.

Ac. TOUR
 ANDRYMO.
 EX MSS.
 obiter et v.
 videndum
 præbat:
 per suos iam
 solatur

suos labore
 manuum
 crecet

securas subla-
 tas recuperat.
 fure divinus
 dædolo

y

1

Epilogus

a
 Eius operis
 implorari
 scriptor

Isa. 4. 2 et 3.

antiquum pu-
 trum emmi-
 dat occiso lu-
 scilico

h. c.

Christum
 or. dicitur

f

matris loqui
 recusat.

Matth. 10. 36.

CAPUT III.
Alia ejus miracula.

Agrestius quidam Magnimontensium partium civis, vir bonis moribus, cum ad monasterium S. Joannis, flagitante benedictionis obtenta, die Dominico advenisset, expectans atque ambiens, ut ab ore Joannis corpus consecratum Christi mereretur accipere; et ille, ut sibi moris erat, secretius Missarum voluisset solemnia celebrare; Egredere, inquit Joannes, Agresti foras: dum modo secretius, ut monasterii utilitas poseit, secreta a mysteria peragamus. Illo rogante ne respueretur, quippe qui hujus rei gratia maxime advenisset: Non ideo, inquit Joannes, hac facimus, quod execrari velimus tuæ caritatis presentiam; sed ne videamur sanctorum Patrum irrita præcepta facere, neve presumamus regularem laxare censuram. Tandem egressus est, victus vel ratione vel precibus. Tunc indignatione commotus, blasphemare ausus est, cur ei non liceret interesse, dum a sancto viro sunt sancta mysteria celebrata. Inscuta igitur nocte cum se sopori dedisset, ante locum strati conspexit per visum stare Joannem læta facie, vultu sereno, et genuum Eucharistiæ dextra ferentem: Cerne, inquit Joannes, Agresti, quia si hesterno die blasphemare distulisses, hec corporaliter non accepisses, tibi tamen spiritualiter largiretur, ut vero nunc, quia blasphemare presumpstisti, spiritualiter tibi denegabitur. Et viso ab oculis ejus elapsi est. Exigilans autem, culpam reatus sui cognoscit: cuique nunculo fuisset redditus dies, regressus corde compuncto, consternatusque divino metu veniam precabatur. Ne quis hoc fabulosum putet esse, quod dicitur, referente viro venerabili Agrippino Diacono, ipsius Agrestii filio, cognovimus.

16 Alio quoque tempore Clari cujusdam servus ad monasterium S. Joannis culpa compellente confugit; (quam culpam minime nobis justum videtur evolvere, ne tragœdiam magis, quam historiam texere videamur) ubique patens delictis delitescens, deprecabatur, ut ad Clarum Sanctus epistolam Joannes transmitteret rogatorum, quatenus donata culpa ad dominum servitium revertentur servus excusatus. Tum vero B. Joannes misericordiam, et pietatis intuitu epistolam scripsit. Quo cum fuisset ad Clarum delata, rei ordinem, ob quam fuerat missa, a portitore requirit. Agnoscit ob hoc esse transmissam, ne servus suis a dominica servitutis officio diutius esse videretur exceptus. Quam epistolam manibus comprehensam non solum cum relegere dedignatur; verum etiam de sterco gutturo execrationes sine ulla phlegmatis interpolatione protrahit, supra ipsam epistolam signacula jaciuntur. Hujus ergo temeritatis usum ultio divina subsequitur; nam ex eod die quæ hæc sunt acta, annis integris novem in os ejus non solum aliquid panis, sed nec ipsius quidem Eucharistiæ usquam potuit sanctillatido introuitit; vixque, ut ita dicam, aliquid tenuissimi liquoris potuit degustari.

17 Igitur afflictus nimis evasere, quantum Joanne usque ad obitum ejus effugandorum dæmonum gratia perhoravit, si a nobis aliquatenus excipi compunctique queant. Clarissimus etiam tunc erat Nicasius, vir b. fortis ingenii, cum etiam c. Avalensis oppidi regendo Republica fuerat cura commissa. Hujus Nicasii servus cum a dæmone obsessus dolendo cruciaretur exitu, ad monasterium S. Joannis captus eum tenensque addidit, spe recuperandæ salutis. Qui cum fuisset S. Joannis obtutibus presentatus, deprecantibus cunctis, ut solitum erga insanam purgationis curam impenderet, servus miser ac d. tremore dentibus cepit, ac rabidiores insonare sermones flammarum quoque invisibilium undique membrantibus globis eximitur, et hæc illicque rotari miserum cerneres, et cum ingenti vociferatione clamare, so-

diutius non posse tolerare, si Joannes propius accessisset. Interea dæmoniacum ad se secretius jubet exhiberi, et celeri purgatione sanatum, secum paucis post diebus jussit habitare. Quo facto et obsessus recipit sanitatem, et servus domino reformatur.

18 Nec dissimile huic fuit illud quod dicitur sum. Quidam de rusticioribus personis parvulum secum filium exhibens rogatus advenit, ut per orationem S. Joannis parvulo sanitas redderetur, cui lingue usus, labiorumque officia negabantur: ita ut etiam amentem eum diabolus effecisset. Tunc Joannes re-niti cepit, dicens, suæ non esse virtutis, per quem Deus signum sanitatis ostenderet. Interea flens et ejulans pater tandem ut susciperetur emeruit Trans-acto itaque aliquo temporis spatio, divino purgatur auxilio. Tum puerulus quasi beneficium prosperitatis suæ retribuere cupiens, provolutus pedibus S. Joannis, ut sanctorum Fratrum aggregaretur numero, ipsis supplicanti-bus impetravit: ibi quoque Domino cupiens deservire, ubi non modo corporis salutem, sed etiam anime incolumitatem fuerat consecutus.

19 Nam in Joanne illud mirabile fuit, quod nunquam obitu ejusquam afflictus est, nec funere lætatus. Nihil in eo malevole voluntatis fuit, nec bene posse defuit. Tranquilla potestas, mens modulo contenta suo, nec nunquam turpi delita luero. Hecebras vitæ corporeas, jocos, obscenæque dicta vitavit: invidis cuiquam fuit nunquam: non ignarus, sed multis experimentis edoctus, quod hi sibi mores perpetuam spudent venturam in secula vitam.

20 Sed de plurimis pauca dixisse sufficiat, quia eum pauca non sufficiunt ad credendum, plura non proderunt audiendo. Igitur libelli nostri paginula dum veretur, ne a quibusdam sua prolixitate fastidiose suscipiatur, fœnem jam postulat. Sane in hujus volumine libelli tam prioris, quam subsequenti præmonitum volumus esse lectorem, ut res potius, quam verba perpendat, et quamlibet sit sensus styli solocismorum e dispersione variatus, ne nobis in aliquo sineconsentur exposeo.

a MSS. Avinchi et Montis S. Marie, innotescit.
 b Pater ex vita S. Laurentii Pictavis, quæ pro captivis deprecantem multo obstituto admodum spectu nobili eumque dum vultu ad ejus preces saluti commisit Parisius, cum de hoc re interpolatorem, contrahit sed subito cum hinc prostratus, epistoleque sanctissimi Episcopi Avallane creatis, cum proprio dicitur, inquit Fortunatus, utramvis succurrere alienis, ubi vero appellatur castelli Avallonis Comes, c. In MS. Montfontis, ubi MSS. Avalensis. Ita, Avallensis, est Avalo, sive Alavo, ut scribit Plabio Joannis noster, vulgo Avallus, oppidum Tabularum Manduborun, sive Alesensium, du pende d'Aussois, autique et vulgo urce nominatur, ut tradit du Chesne in Antiquitat. Gall.
 d MS. Montfont tremore c. Idem dispartitum, ita discrepatum

LIBER II.

Dialogus a discipulorum ejus.

CAPUT I.

Mirabilia variationes.

Revolventi iterum mihi ac sæpius prioris libelli b corpusculum, supervenit Karissimus noster Lactus Diaconus: ad ejus ingressum valde gavisus, consalutatisque nobis officiosissime paululum con-sedi-mus. Tum petemetur a me cepit quasi ignarus, quidam a me operis in cellula ageretur. At ubi ex responsione nostra hoc nobis reperit laboris, quod superius dixi, multo lætior rediit, atque exosculans mihi cepit: Cum te, inquit, legentem dudum, Frater, amissem, sensim ad conscientiam meam tæritæ cogitationibus meis recurreram, utrumnam, ipse de Joannis virtutibus noveram, in presenti volumine teneres inserta. Sed qua tibi forsitan minime nota sunt, me quæso, explicante conscribas. In hæc sermonem interio paululum continimus. Me tamen poscente, tandem ita exorsus est.

2 Quadam die extitit caussa, qua ad Secundinum Patricium

item alium, quæ, innotescit fuerit

quis suavit ut omnibus antea innotescit.

Lpologus

Avalo opp

a

b

Ita de Lacti Auctor. innotescit.

VULGATE ANONYMO, CA. MSS.

u

Apparet Agrestius, et de blasphemiam arguit, utamur ejus antithesi.

ep. pro sermo fugitivo later. eorumque contentum, dicitur in par. volue

b c

In eorum non libral

d

CAPUT III.

Virtutis studium, obitus.

se tantam farris copiam non habere, quantum egentium cohortes posebant. Ille gemens poposcit vas segregari ad sublevandum petentium pauperum indigentiam : moxque ad imperium ipsi Patris vas faceretur, capiens plus fere molles quinque quinos; ut cetera vero ad usus Fratrum prodirent. Cum ergo turba egentium per aliquod temporis spatium ex eo vase aleretur; evenit, ut quidam juxta morem sibi dari necessaria posceret; ille mensuram consuetam dari jubet egenti. Tum minister : Nequaquam, inquit, vel parum in vase remansit, sed totum imperiis tuis pauperibus est erogatum. Quo audito oculos ad eolum attollit, genuque flexo largiorem omnium Deum implorat; peractaque oratione ministro jubet : Vade, inquit, cum fidei adiumento, desor alimenta egno. Pergens minister reperit vas plenum : smaptique mensura, pauperi tribuit; deinde Patri nuntianda credit; sed ille silentium esse imperat, ne elationis macula eumulum gratia tollat.

8 Vir quidam nobili intentione parventus, a Sequanus nomine, comperta fama famuli Dei Joannis in observatione priorum Patrum, quam et ipse flagrantis stitabat amore, quadam nocte a partibus Magnimontensium inter densa tenebrarum adveniens, basilicam latenter intrauit, communem Dominum orationibus pulsans, quod divinitus viro Dei revelatum est; citoque ministro imperat, ut concito gradu pergat, hactenque signo sodales excitet, quia Frater communis Sequanus abscondite fores ecclesie penetrans, Dominum orationibus pulsat. Quod ita esse certissima est inventione compertam, et venerando famulo Dei perpurpurinum ardentissima Fratrum caritas obsequium delatum hospitalitatis persolvit.

9 Quanta quamque sublimia miraculorum Domini in Sanctis suis refulsant exempla; et filius Ecclesie in cetera terrarum dilusis personis, atque elucidata luce veritatis fidelibus notum est. Cum eo in tempore segete, annua maturitate collecta, ad precipiendum in supradicto cenobio fuisse parate, concito Fratrum ad segetem precipiendum ceteratim properavit. opusque per totius diei metas peractum, adventus terre noctis prodidit. Cumque omnes ad cenobium remissent, imperio seniorum, unus e Fratribus, Claudius nomine, ad frugem custodiendam remansit. Qui cum somnum exiret, atque intempesta nocte evigilans, mentis ardorem ad celum tolleret, juxta illud, Ego enim domus, et cor meum vigilat; cogit cogitare, ne fessi artus sodalium nunio indulgerent sopori; neglectoque orationis usu, in amore adventum consuetum officii usum differrent. Cumque hoc anxio animo solveret, subito oculos apertos, et incantem globum totum lastrare mundum : moxque dum mirandi facti mens peracta pulsaretur eventu, atque gallus solitam vocem attollens, mundo venturam lucem nuntiavit. signoquo facto omnis concio Fratrum ad orationem, cantusque peragendos, ecclesiam ponebat. Ovis ille d postquam lux delecta mundo fuit, Patri de industria quod viderit nuntiavit. Ille non factis stimulo elationis Frater corruptus mentem pollicuit; increpans ait, Nequaquam talia te corde tumido vidisse presumas narrare. Quid enim? Num fas est, ut homo sub fragilitate positus, et conflagratione peccatorum maculatus, audeat, de contemplatione coelasti gloriar?

Quanto jam honore ac veneratione Regum Francorum, atque nobilium fulciretur virorum, ambigit nemo, qui beneficia a predictis Regibus preestita, per a precepta chartarum, que usque nunc in publicis archivis predicti condita sunt monasterii relegere cupit. Inerat in eo, b ut opinor, et vere dicam, omnium virtutum fragrantia, corporis castigatio; jejunia et orationes, neque ut juvenili setate tulerat, eo modo et senili portabat; exemplo subditos edocens, ut gastrinargie, id est, c gula, philargyrie, id est, avaritie, cenodoxie, id est, superbie, vitia maxima, per que conpererat Adam in Paradiso deceptum, omnimodis caverent; ne simili modo, sicut Adam his tribus vitis delapsus, atque a gaudiis Paradisi segregatus et dejectus est, simili modo imitatores ejus dum ventris ingluvie gulae obediendo succumbunt, dum elationis stimulo imbecillitate animi perturbantur, dum superbie malo anime Deo dicte vulnerantur; a consortio justorum abscessit, et omni gaudio perpetue hieis private eterne cruciatus damnarentur. Ipse vero jejunis et vigiliis vacans, omnibus illecebris elisis, pullulantibus virtutibus favebat; animique vigore corporis voluptates prohibuit; utpote ignitus illius ignis amore, de quo Dominus ait : Ignem veni mittere in terram; et quid volo, nisi ut ardeat? Ut omnium virtutum fructus attraheret, hoc verbum semper corde et ore proferebat : Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore. Et iterum : Ideo dilexi mandata tua super aurum, et topazion. Et Fratres cohortans, vultu hilari, leta facie monchat, dicens : Venite, exultemus Domino. jubilemus Deo salutari nostro; preceperimus faciem ejus in confessione, et in psalmis jubilemus ei. Venite, adoremus, et proclamemus ante Dominum, et ploramus ante Deum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster. Opere piissimo corde et corpore Deo vacans, memor erat S. Paulum precepisse, ut si quis non laborasset, nec manducaret. Et requirens instituta sanctorum Patrum, inter multas collationes precepte S. Isaac Abbatis Scythie doctrinam meditabatur, pro Christi dilectione se coarctans, et cruceum Domini nostri Jesu Christi non evalescens, sed portans, semperque habens, hic Beatus profunde humilitatis incoemensa fundamina ab omni lubrica impulsionis meorsa amara inhiavit; et ita paulatim ex contemplatione divina ac spiritali intuitu meruit sublimari.

11 Solbertudinem rerum carnalium prater certas necessitates generaliter abscidit, et nullius negotii emissasse non solum curam, sed nec memoriam quidem penitus admisit. Detractiones, vaniloquia, seu multiloquia, et amrititates, pariter amputavit. summoque conamine satagebat, ut his inbuerentur discipulis, in quibus ipse ab inemte etate exercitatus, ad culmen perfectionis evaserat. Nec vero quinquam fatiscensibus articulis, a predicationibus cessabat officio; quin ea quibus discipuli erudientur infatigabiliter, ac salubriter predicaret.

12 Obiit ergo circiter centum viginti annorum, quinto Kalendas Februarii; plenus etate corporis, et decore religionis : non oculis caligavit, non damna dentium sensit, memoria vigorem tenaciter retinens. Et ut in plerisque fieri solet, nequaquam otus deceptus, omisso largitatis usu, avaritia unquam succubant, sed omnibus rebus honoris, quibus etas juvenilis succubaturat, neque et senectus pollebat. Sequutusque est hanc procel a cenobio infra terminis monasterii, loco, quem ipse praxiderat, d Ubi ad ostensionem precelestissimi meriti sui, corporatibus, ac spiritalibus quotidie coruscant miraculis, praxtante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat cum Patre, et Spiritu sancto per infinita secula seculorum, Amen. e

Multa et do-
nant Reges.

a

b

c
Caveat ne sui
gula, avariti-
a, superbie
virent

Luc 12 49.

Psal 118 20
et 127.

Psal 95

2 Thessa. 4
10

ab omni cura
studiorum

etiam de res-
criptis predi-
cationum vical

moritur 120
annos vixit
integris ocu-
lis, dentibus,
memoria

sepelitur

d
claret in ru-
culis

3 Ec. 11a

A CTORI
ENNO,
SSS

multiplicato
arrabiliter
Cenobio

a
Sequitur
hospitium
discipli-
na aduati.

b

c

unquam
Atensione
strepentia

f

at
d

Sequitur
189 p. 16 b.

a S. Sequanus vitam deditur III Septembris circa de illius Reomaensium ad eum h. c. habentur. Loca autem in diebus illis in Toroborensi monasterio, cognominato Reomaens, Abba Joannes vocabulo, cujus singularis sanctitas universis proxima peragrata. Ad eum illis opinantur conperit factum Sequanus sanctissimus deservit. Quam cum sanctorum herita susceptum, puro mentis affectu repulsi sollicita in hanc tempore induit, et in eum cordis fulmine hunc certis infuit, ut specularetur et bene viventibus, qui ad eum tota mentis intentione referenti Sequanus vitae venerabilis.

b In hoc loco MSS. factis que sigis,
c MSS. habuit
d hoc pensquam

a *licita Roverius Præceptum Clodovi I. pro immunitate monasterii Reomaensis, deque eo nulli erubite disputat.*
 b *MS. houi-font. ut opinor, veridica omnium virtutum fragrantia Rover ut opinor, jure ibeam, omnium, etc.*
 c *Nov. omnia phylargyria cenodoxie, id est, elationis; arrogantie, id est, superbie.*
 d *Sequentia deant apud Roverianu, proque his hæc habentur anno Domini quingentesimo duodecimo, juxta quod in cyclo B. Victorii Episcopi numeratur; que supra discussa sunt.*
 e *In MSS. sequatur epistole vitæ S. Silvestri, quom dubitius 13 April. quo S. Silvester secundus Abbas Reomaensis colitur.*

S. Silvestri Abbas.

DE S. JOANNIS REOMAENSIS TRANSLATIONIBUS ET MIRACULIS.

XXII SEPT. XI MAR. XXVIII AUG. S. JOANNIS Translationibus triplicis

Triplex S. Joannis reliquiarum facta Translatio: prima Leopoldini Abbatis studio curata, sub finem sexti seculi, aut initio septimi; secunda decretis post annis, sub Carolo Magno; tertia post annum CM Christi. Hæc Translatio, multorumque ad reliquias editorum miraculorum narrationem, vulgavit e MS. cœnobii Reomaensis Petrus Roverius noster libris duobus, quos in sua Reoma quartum et quintum stultit de S. Joannis rebus gestis.

historia in duobus scriptis.

2 *Unum eundemque utriusque libri auctorem fuisse, videtur existimasse Roverius. Et fortassis id præfatio secundo libro præfixa persuadent, his verbis: Etsi necesse ad calcem pervenitur propagandi, quasi jam salutem propagare ceperit quippiam. Nobis videtur. Non liquere; imo vel ex Præfatione libro secundo appositâ, non primo, licent probabiliter suspicari a diversis singulos esse scriptos auctoribus. Cupimus titulos ac numeros adhibere: in plura, sed breviora, utrumque opusculum distribuere capta Roverius: sed cum nun est ubi ipsos primis scriptoribus ejusmodi facta partiti, heere nobis arbitramur, ut alibi fecimus, aliter atque aliter secare ac dividere.*

3 *Sive ergo unus, seu duo fuerint horum libellorum auctores; fuerunt certe Reomaensis monasterii alumni. Prior de se significat, cum caput 2, numer. 4 ait: Illud certe oblivione obsolescere profanissimum judicatur, quod ad Patris nostri singulare meritum declarandum, mirabili Divinitatis efficacia ipsi vidimus perpetuari. Et videtur quidem ante invasionem Normannorum, tertiumque translationem, ca facta scriptaque miracula. Secundi quoque libelli auctor se Reomaensem profiteretur un. 1. Et enim beati Patris nostri opera Joannis, et un. 2. Sane cum nobis jugiter præsens adsit. Deum alia se presente gesta testatur: ac demum ætatem ipse suam indicat, cum et vastitatem provincie Lugdunensis a Normannis illatum memorat, et de miraculis Simeonis patris scribit un. 7, contemplati sumus.*

monachis Reomaensibus

Translatio prima a quo, et quando curata.

4 *Prima Translatio a Leopoldino curata; non ante annum Christi 580, cum eo fere tempore Maximolo ad episcopatum Lingonem evectus, Abbas factus est Leopoldinus. Quam rationem temporis ita colligit Roverius: S. Gregorius Lingonum Episcopus un. 538, quarto post consulatum Paulini Junioris, subscripsit concilio Aurelianensi III, mense Majo; obque anno sequenti, aut certe non nullo post migravit e vita, 3 Januarii. Successit S. Tetricus ejus filius, utque, ut testatur Fortunatus, 33 annis eum reverit Ecclesiam, ut 18 Martii dixerimus. Sedit deinde Pappulus unius 8, ut S. Gregorius Turonensis scribit lib. 5, cap. 5. Qui anni ad calendum revertenti, effluerit unius 580, præterquam quod inter S. Tetrici mortem et Pappuli subrogationem aliquod videatur fluxisse tempus, Pappulo successit Mummolus, tertius a S. Joanne Abbas Reomaensis, quem S. Gregorius Turonensis testatur Bonum cognominatum. Et igitur in monasterii præfectura Leopoldinus subrogatus est, a quo S. Joannis translatus est corpus.*

unde

5 *Unde vero et qui translatus sit, qua discrete auctor non tradidit, merito querendum judicat Roverius. Testatur S. Gregorius, in basilica haud longe a monasterio sacratissimum corpus ejus locatum fuisse. Que*

ea fuerit basilica, indicat Martyrologium Reomaense, in quo ad X Kal. Julii ista leguntur: In Rebrnai monasterii vico, dedicatio ecclesie S. Mauriti Martyris, in qua S. Joannes Confessor corpore quiescit. Extat ea nunc ecclesia in vico, cui nomen est Corporis-sancti. Transiit id Leopoldinus intra cœnobium, ut ex cap. 2, un. 7, colligi potest, ubi religioso sancitum consilio dicitur, atrium cœnobii a frequentia seminarum perpetuo coercere, ad ecclesiam scilicet cœnobii ipsius ob venerandas Sancti reliquias confluentium.

quo

6 *Consignata est in sacris fastis hujus Translationis memoria, XXII Septembris quo contigit. Vetus MS. Centulense: Eodem die Translatio S. Joannis Reomaensis. Alii eo die S. Joannem referunt, nulli assignata ejus festivitatis ubi illa que XXVIII Januarii agitur, differentia. Carthusiam Colon. et Molanus in addit. ad Usuardum, Martyrologia Colon. et Germanicam, MS. Florarum: In pago Tornodorensi B. Joannis Abbatis. Ferrarius: Tornodori S. Joannis Abbatis Reomaensis. Wian. In pago Tornodorensi, S. Joannis Abbatis, qui vixit 120 annos ætatis, ejus oculi toto eo tempore non euligaverunt, nec dentes danna pertulerunt, neque ejus memoria lapsa est. Eadem habet Benedictus Dorganus, Atque eo dirigitam S. Joannis reitubit Surus, aliique.*

amversari ejus memor 22 Sept.

7 *Alter Translatio Caroli Magni Imperatoris tempore facta est, etsi auctor solum annis aliquot post priorem scribit contigisse: Post annos aliquot, inquit, ab Episcopo urbis Lingonicæ, cui Becco nomen erat, præfatum venerandi Joannis sepulchrum ab eo loco in alium cognoscitur esse translatum. Hunc Becconem scribit Claudius Robertus anno 23 Caroli Magni, Christi nimirum 791, monasterium S. Stephani Turonensis aliquis ecclesie donasse; nunquam ab alio Bertonem, Bertoniem, Bietoniem appellari. Crasset Roverius a Beccone absidi ultaris in cœnobiali ecclesia impostam Quam absidem, inquit, qui hodie subeant emergimenti, et capite parum sumi, presentissimam plerumque opem experimur.*

Translatio secunda

8 *Postmodum Reoma Sinemurum deportata sunt sacra reliquia: metu Barbarorum, a Franci in Gallias, ut lib. 2, un. 3, dicitur, tendentium, id est, in Lugdunenses provincias: quod sub annum 888, contigit se Roverius probat; quo nimirum anno Besnense cœnobium, in agro quoque Lingonico situm, a Normannis vastatum est. Sæpius autem in eas oras penetrantibus isdem Barbaris, videtur satis diuturno tempore relictam sacrum illud pignus in castro Sinemaro, natura et arte munito. Testatur eam temporis murum, et Sancti quodammodo cœterum, Auctor un. 5. Igitur exhibitus sunt illic per diversa annorum tempora, donec ibidem peregrinatus est, in multis miracula. Erat tunc ejus castri Dominus Abulgarus Biliorum Episcopus, quem ante annum 894, decessisse probat Roverius, qui et S. Joannis relictas Reoma ecclesie cœnet nan ante annum 911.*

tercio

9 *Quo die secunda et tertia Translatio contigerit, nusquam Auctor prodit. Alterutra videtur XI Martii facta: quo die Adonis MS. Martyrologium monasterii S. Laurentii Leodi: Et translatio corporis S. Joannis Reomaensis MS. S. Lamberti ibidem: Et Translatio corporis S. Joannis Remensis. Altera videtur XXVIII Augusti facta, quo die MS. Florarum. Apud Lingones Joannis Abbatis et Confessoris. Referant ito quoque die Carthusiani Colonenses in addit ad Usuardum.*

utriusque memoriam.

TRANSLATIO I ET II ET MIRACULA, AUCTORE MONACHO REOMAENSI ANONYMO.

ex MSS. edita a Petro Roverio Soc. Jesu.

CAPUT I.

S. Joannis prima et secunda Translatio.

Post primariam Joannis beatissimi sepulturam, sacrum

ACTORE
MONACHO
REOMAENSI
ANONYMO
IX
P. AUGUSTINO

sacrum corpus ejus a Leopoldino, qui quartis post ipsum Abbas loci ejus suffectus est, venerabiliter noscitur transfusatum. Ubi quid divinae evidentiae fuerit demonstratum, ad auctoris laudem fidei putatur relatione condignum. Nam cum sepulchrum illud a loco in quo positum erat avellere ac commutare voluissent, et sublata humo undique, nequaquam tamen sarcophagum moovere possent, triduanum jejunium subire labore in consilium fuit. Cumque jam tertius dies jejunii illuxisset (erat enim decimas Kalendas Octobris, quo die veneranda festivitas B. Mauriti Martiris, cum sociis suis mundo clara nitescit) et fessa jam jejunio membra post matutinum cantus rursus in sopore quiescerent; quidam senex ecclesiam introiens, cernit beatos senes, ut sibi videbatur, Joannem et a Silvestrum, qui ei in regimine loci successerat, ante sepulchrum stare, atque his, qui cum eis erant albis vestiti stolis, imperare, ut sepulchrum moventes in locum perducerent destinatum. Cumque ille audaci animo cerneret quid ageretur, a Joanne, ut ipse arbitrabatur, increpatus est. Cur, inquit, ausus es ecclesiam intrare? Sed quia simpliciter corde tum cognovi introitum; vale, inquit, et concito gradu tum Leopoldinum quam solales excitato, ad ceptum opus peragant. Festinus ille Frater ad Leopoldinum Abbatem euenit, ac rei gestae causam deponens. Ille cum suis ovans surrexit, et agitata voluntate sancti viri, atque permissa propria devotionis, suggerens et sepulchrum moventes, in locum destinatum illud commotavit. Ubi et sanctum altarium cum eodem Episcopo struxerunt, quo Christi hostie hiantur, atque orationum officia persolvuntur, ubi et remedia aegris, et quocumque votis solamina beneficiorum attribuantur.

Post tribu-
mum jeju-
nium,

22 sept

a
caelesti ma-
nitu,

transfertur
corpus.
a Joanne

terram trans-
fertur

quodam tre-
venerentur ul-
tibus, panti-
tu

Sancti corp
sanctus

2 Post annos aliquot ab Episcopo curulis Lingonens, cui Berco nomen erat, praefatum venerandi Joannis sepulchrum in eodem loco in alium cognoscitur esse transfusatum, non absque divinitatis in loco manifestata presentia. Nam quidam Archidiaconus, nomine Gerardus, cum iuxta illud sepulchrum videndi causa inuentum forte accederet, genua flexo manum super ora sarcophagi irreverenter teneret, cooperentium sarcophagi se paululum erigens, quia pronum in terra jacebat, validissime cornu, digitosque ipsius maxima contractione contrivit, ita ut omnia ossa digitorum ejus minutim confringeret. Qui gravissima fracturae ipsius caput modesta fatigari, ita ut ne ad os quidem adhucere, non solum digitos, verum etiam brachium, dolore arcente, valeret. Qui cum tota die ad sepulchrum S. Joannis moestus et anxius resideret, sublato virtute omnipotentis Dei sanus effectus est, atque in propriam naturam manum reparata reversus ad vespertinam, sedentibus Fratribus jam ad mensam subito cepit ministrare, et cunctis poculum vini porragere. Gavisi omnes qui aderant, ita sanum brachium digitosque repererunt, ac si nihil unquam tanti languoris habuissent.

a De S. Silvestro natus 13 April.

CAPUT II.

Varia ut ejus reliquias miracula.

Ad sancti memoriam Confessoris numerata petrata miracula praecipuum beati corporis meritum attestantur, operante Deo mira per nocturnum, qui potestatis sine dederat documenta per vivum. Et plurimum pauca perstringimus, ut miraculorum multitudinem electa pauca attestetur. Leproso eundem ex Territorio Turonico in somnis revelatum est, ut si sospitatis recuperandae tenaciter desiderio, famosissimi Confessoris Joannis sepulchrum instanter exquireret. Quo ille, multis hinc difficultatibus, insu quo potuit, post temporis aliquantum pervenit. Receptus hospitibus ritu, humilitatisque recreatus officio, in par-

Leprosus di-
vino munere
S. Joannis
sepulchrum
det

tem ecclesiae re motus collocatur, deformitati suae remedium uti fuerat praemonitus obnoxii excubiis precaturus. Et ne divini beneficii diu dilatione torqueretur, id tantum morarum fuit dum Fratres ad vespertinae officium laudis peragendum ex more confluerent. Quod dum solemniter impleretur, misera membra usquequaque sudore collapsa coeperunt divivam, quae jam e vestigio instabat, praetendere medicinam. Universi gaudio stupefacti, elatis in excelsum vocibus, ceptum in infelicis curatione miraculosa divinitate instantius fieri postulabant. Adhibitis primo balneis, squallidissima cutis sordes (horrendum visu!) totam aquae superficiem infererunt. Secundo lymphis immersus, omni squalore deposito, ita toto corpore immaculatus apparuit, ut cunctis esset evidentissimum hoc supra humanam diligentiam per venerandi Joannis merita superna fuisse virtute curatum. Is ipse postmodum loco aliquandiu remoratur, dehinc ad solum proprium decorem recepta secum retulit sospitatis.

sanctus

puero creta
lingua,

evacuante e
Sanctissimas
ignudo,

resistit

4 Illud certe oblivione obsolescere profanissimum indicatur, quod a Patris nostri singulare meritum declarandum mirabili divinitatis efficacia ipsi vidimus perpetrari. Pastoralis quidem pueri, alendis pecoribus occupati, diu latentem pecuniam in abditis terrae partibus repererunt: veritque prodigionem mi e collegis, Theoberto nomine, pariter crudeles pari convenientia linguam ferro impissimo, dictante avaritia, absiderunt. Is quod esset aetate puerulus, negotium posse proclere putabatur. Erat sane Magnimontensium paribus oriundis, et gravi calamitate confectus, dum quaeritanda stipis gratia loca singula peragraret, ad conobium se tandem venerandis contulit Confessoris. Ibi victitandi facultate captata, aliquandiu moras duxit. Accedit autem vigilia festivitatis ejusdem sanctissimi Confessoris, dum signa vespertini conventus praenuntia a sacrorum custodibus more Ecclesiastico quaterentur, ipsum quoque interesse, atque minus solum suae manus officio temperare. Id dum sedule ageretur, vidit, ut ipse postmodum referebat, igniculum quemdam instar ardentis stellas, tanquam a sepulchro beati Patris Joannis prodentem, claustrum sui oris ictu validissimo percussisse. Qua re immodice affectus, jamque exanimi similis in terram collapsus est. Adstantes monasterio, radice passionis accessu cum ebsum argumentati, elatum manibus lecto componunt. Ille per noctem quiete sequestrata reparatus, ita post gallicantum loquere resumpsit officium ut universos nocturnae stationis vigiliis expetentes, quod est mirabile, acutissime affaretur. Denique intimas oris partes diligentius explorantes lingua colatum integerrime repererunt reformatum, magnificentis divinum in S. Joanne potentiam; ejus praecellentissimis meritis et obsequium constat necessario officio redditum, et populum caelestia opera intuentem in fidei robore solidatum.

5 Pro merito perfectione jugiter praedicanda de multis pauca quaedam subjungimus, ne posteris profutura subtrahere videamur. Quendam Aquitanicum genere, ita a puero membrorum detrimenta damnaverat, ut poplite genibus et calcanei utilibus cohaerentes, melioribus privatum officii, et invalidum ollecerunt et deformem. Is dum obtentu postulanda alimoniae usuali vehicula circumquaque ferretur, ad reverendissimi Joannis conobium forte devectus, inquisitione religiosorum Fratrum, per tempus non modicum, destinato sibi quotidiani vitam diarno alebatur. Erat illis spei sanctae non improbanda fiducia, quod saepe expertierant praecellentissimum Dei Confessorem ex animo flagitatum e vestigio curationis talibus conferre remedium. Factum est in una festivitatum ejus, dum Fratres vigiliis sacris ex more insisterent, coeperunt infelicis nervi eantem, ut dixi-

Contractus
e.e parte sa-
nctus

mus, imbecilles magna resolvi violentia, atque diu negatam gradiendi copiam quibus erat possibile nisi- bus moliri. Magnus diu adstadium clamor insonuit, Christi laudes et B. Joannis merita, paribus animis, iisdem vocibus conclamantium. Sed quia plenam fidem convulsa semper remuneratio comitatur, (nam ex fide justum vivere, et absque ea quemque mortuum esse verissimum est) colligimus hunc non integre fuisse fidei, qui medicinis initiatus celestibus parte revaluit, iners parte remansit. Id vigoris solummodo consecutus est, ut qui arte tantum eatenus externa vehebatur, hinc proprii nisu corporis debilis adhuc licet abscederet.

6 Ob admissum facinus a quidam ferri pondere utrisque brachiis acerrime coarctatus, dum diversa Sanctorum perlustrat domicilia, unius vinculo promeruit relevari. Cumque alterius acri duntissime dolore torqueretur, jamque infelicis ærumam pietas divina miserari decerneret, somno monitus est, id quod restabat levaminis ad venerandi Joannis sacrosanctum corpus esse perquirendum, ejus meritis plenitudinem hujus reservatam esse salutis. Eo comperto ad Sancti cœnobium anxius tendit, quo cum perventum esset, orationem lacrymæ, lacrymas remedia mox presentia sunt. Ita namque nexus vinculorum eatenus insolubiles ab hominis corpore quam celerrime reciderunt, ut divinum id fuisse opus nemini dubitare liuerit. Eumque ut nexibus exemptum corporeis, perinde quoque beati viri obtentu noxiis animi reatibus absolutum, pulam fuit advertere, superna utrumque operante providentia, cui familiarissimum est cum corporum, tum animarum quoque propensius curare salutem.

7 Perebatur interea per populos opinio virtutum ejus rumore percolibri, quod ad sacri lectum corporis fide digna se nemo contulerat, qui non votorum summam se fuerit reportasse gavisus. Fiebat languentium magis ad templum viri Dei concursus. Itaque ob remeantes sanos, et agrotantium multitudinem confluentem, ampla viarum capacitas interdum aretissima cernebatur. Factum est, ut irmentibus multis, mulier quoque luminibus ex longo tempore privata pariter introiret. Nam quia translatio pretiosi corporis imper celebrata fuerat, ipsa rei novitate sexus uterque promissive ingredi permittebatur ecclesiam. Ingressa mulier, totaque strage corporis in terram prostrata, mox ut orationem explevit Dominicam, depulsis crebritatis tenebris clarissimum luminis recepit diem; oculorum munus in reliquum vite sue tempus B. Joannis gratia perfirmata. Processu temporis ejus loci Fratres religioso sancivere consilio, utrum cœnobii a frequentia feminarum perpetuo coercere, regulari professioni non integram fore arbitantes, muliebri propius vel aspectui insensere, vel alloquio implicari.

8 Quaedam itaque ejusdem pagi mulier, et ipsa oculorum officii destituta, cum per dies quamplures limina venerandi Joannis inexplēbiliter optaret contingere, idque esse possibile a multis interdiceretur, moras non ferens ulterius, ductore usa puerulo ire ad monasterium obvise contendit. Cumque silvam cœnobio circumjacentem peragrans on usque progressa fuisset, inde in totum locum intuenti facilis prospectus patet, mirum in modum mox excedentibus tenebris lumen adepta splendidissimum, plenum suæ fidei commercium letarevevixit, experta Joannem beatissimum absentem quoque vota, si rata fuerint, beneficium impensa placidissime persequi.

9 Pervasum quendam a demone, ferreis toto corpore aretatum lotis parentes cum amicis ad Sancti memoriam perdixerunt. ibi per triduum non sine violentia vix retentus, diros a spiritu maligno compellebatur clamores effundere, qui se beati viri meritis domicilii sui potestate et vestigio privari ferebat

agerrime. Triduo expleto, dum Fratres ex more publicis Sacramentorum functionibus interessent, extemplo ita divina virtute circinibus, curatusque in reliquum perseverat, ac si nunquam aut hostis antiqui violentia impetitus, aut sensus intimi fuerit detrimenta perpeusus. Reparationis sine sane gaudia in templo sublimissimi Confessoris per dies multos votivis frequentans exentiis, deinceps cum gratiarum actione validus corpore, et animo integer, ad propria remeavit. Ineffabile est certe apud Dominum præcellentissimi Patris nostri B. Joannis meritum, cui inter reliquas virtutum dotes id privilegii speculium cernitur esse collatum, ut nunquam quisquam demoniaca obsessus peste, ad eum se confrens redierit incruatus.

a Gravissimis sceleribus Episcopi aut Presbyteri penitentiarum id penitentia imponant ea state et post, ut nuda membra circulis ferreis acerrime revincerent : qua si ad Sanctorum monumento ultro solverentur, ita accipiebant, quasi animi necibus non absoluti essent. Caroli Magni tempore constitutum, ut potius uno loco laborantes et servientes penitentium agerent, quam sic nudi vagarentur, cum perpetua oculorum offensione, nimis etiam fortassis vulgariè divina miracula exposcentes. Non continuo tamen ea cessavit consuetudo, ut posterioribus exemplis probat Haverrus Notat. 71.

AUCTORE MONACHO REOMAENSI ANONYMO, EX P. ROVERIO.

Circuli ferrei in penitentia ita impositi. Ita impositi.

ALIA MIRACULA ET TRANSLATIO, III.

AUCTORE MONACHO REOMAENSI ANONYMO,

ex MSS. edita a Petro Roverio Soc. JESU.

CAPUT I.

Varii S. Joannis ope adjuti.

Quia universum cerumnis ad pacifice tendere mundum, nec semper quod videtur divinum rebatui cedere posse, fas est, dum vivitur ejus laudem appetere, quem omnium nostrorum interventui absque dilatione apud Dominum credimus ullesse. Et si necesse ad calcem pervenitur proquilandu, saltem in affectu permaneat, ut que restant divini secundentur auxilio. Etenim beati Patris nostri opera Joannis ab oratoribus ingenue prætermissa, miseratione ipsius, qui nobis adhuc rubras concedere dignatur que credimus fieri posse, cunctarum verbo linguarum non decerneremus inigna.

2 Sane cum nobis jugiter præsens adsit, quodum tempore cum se Fratres sacramum vigiliarum delissent soleam, quatenus sanctorum Dei genitricem caelis assumptam celebrare gauderent annuntia, et ex more ille clarissimus exordiretur hymnus, quo Deum digne laudamus et Dominum debite confitemur; repente quidam claudus, nomine Guandelhericus, post choram psallentium stans voces coepit emittere, et manibus genua contundera, seseque pavimento supersternere, atque huc illucque volutare. Quo conspecto omnis Fratrum frequentia gaudio compunctionis percursi sunt, eumque loco quo erat anovescentes, ante sancti corporis presentiam sustulerunt. Interea dum matutina completerent officio, euncta ejus membra vibrantia videres et nexibus soluta a aretatum compodere. Exiunt paullisper virium ab eo fortitudo, ut ne quidem ad statum sufficeret, et valentius iterum pristina recipitur salus, ut omnibus patesceret intemeratam Dei genitricem suo hinc Sacerdoti obtinuisse magnaia. Et quamquam in solennitate præfata hoc actum noverimus, præcipue tamen illius hoc extitisse meritis erudimus, ejus miracula quondam in ipso eodemque homine patrata cognoscimus. Quem enim inanimem ceperat, et per omnia deformem, et parum officiosum, et reddiderat commendabilem, nunc super eo proprios consulatur servos, ut illum integerrime vigentem veri illius sermone in exemplum traderet, qui non inelocationem, sed boni operis executionem consentantur fore laudem prædixerat.

3 Quemdam etiam fratricidam vidimus, ob hujusmodi

PULLIANO

Claudus revoltus tacens, ope S. Joannis

ii

Cudum ferreum brachiorum vinculum solentur

C. exa rismum recipit.

Infantes utro cœnobii excludit

Alia exco catur

Unquodam liberatus

rum horruisset speciem, ut genitricem propriam valde cum invisere inbiantem, nec saltem in transeundo recta acie oculorum contueri vellet. Qua gratia, nec se utilissimum judicare addit, hanc feminarum servitutem illo in loco ei fieri, nehum canam latratus, et diversorum animalium inquietudinem, que propter domicilium beati viri disponebantur. Super quo hic perterritus se domum referri præcepit. Tunc ingruente magna corporis valetudine, quasi præ oculis obitum tenens, ad Patris auxilium revertitur portitoribus tantum famulantibus, ceteris vero absentibus. Redditur interea sanitati pristinae, seseque aliquantulum convalescere præsentibus, archiatrum accelerat adesse, b plebotomandi necessitudine. Non bene autem venæ incisione secuta aegritudinis rursus frementis molestia. Ast in se reversus vocibus intentis ingemuit, quare celestis medicinae medicamen aliud pretulisset proterva mente. Quamobrem cum plures dies id inferendo toleraret, nihilque esse recuperationis ex eo certum erga alios haberetur, optatam sibi gavisus esse recepisse salutem, et ad sua Domino reddens gratias regressus. Hujus militis armiger, nomine Berengarius, ejusque nepos Aldricus, defectu predicto correpti, ad sanctum Parrem perducuntur, et ejus celeri interventu sanitate cîtissima fruuntur.

a Sinerurum, quod Sinc-touro, Monico nostro Senerum, vulgo Senuur eborum et vetus oppidum, ad Aruacionem flumen situm, in Bucata Burgundie, in uedatullo Alexanorum. Olim, ut hanc patet, Augustodunensi Episcopo parvi post Burgundie Inces tueret, nunc Franca.

b Phibotomiu, venam secare, sanguinem mittere.

CAPUT III.

Energumeni liberati.

Silere non est, B. Joannem locupletissima circa obsessos exhibere munia, præsertim cum hoc antiqua testentur Scripturarum a obsequia. Quendam igitur rusticum Clementem, Avallensis oppidi indigenam, alius mercede conductum, cum malriori pulli cantu ab hom custoliam b a zota propria prosilire contingeret, earumque pascua solertius perlustrare, conspicit nigerrimum extemplo monstrum validissimo icu percutere armentum. Arripitur itaque ab eodem nefandissimo, et caeco carpitur efferatus animo. Jamque clauditur noctis umbra divi vibrante aurora. Porro illo sole digna proscissione transacto, revertitur non modo ipse paterfamilias ad propria, sed et ille spurcissimæ sodalitatæ monstruosus. Cum inter omnium denique cenam, et ipse præfatus e pernix romare deberet, repente inconnatus assurgit, flagellum excussorium rapit, passimque interdico noctis spatio excutere, vult in arca coepit. Mox cum sonar ejus contigua retinere eum. ven amentem, vellet, omisso flagro quod tenebat, subito in eam insanivit, et nisi protinus erueretur, acerbitur dentibus ab eo discerperetur. Vinetis itaque post tergum manibus adductis S. Joanni, cum semper in aliis claudis, tum crebris in hac omnibus exsecratissima medenti. Cujus ingrediens basilicam, voces inauditas, et corporis informia emittere cogitur. Unde eum collo ejus statim hererent, pro more, exclusores demonum ferri præfati Patris, ita agitur, ut exenteratim eum dirumpi et penitus dissolvi cerneret. His tam diris vexatur vulneribus, quoad venret postride toti orbi veneranda omnium Sanctorum festivitas. Tunc miserante Deo, et ipsorum patrocini succurrente, et ab heri ac nudistertius palliatum, et vehementius ipsorum nocte, ita ab eo demonum legio dispaugitur, ut omnibus pateret ad istius egerrimi auxilium, illam omnes Sanctorum cœtus advocasse, ejus misericordiam novimus primum eundem infelicem quesisset.

10 Quandam etiam conspicimus feminam, nomine Bertrudem, a Borbonensium partibus procedentem, non modica demonum vexatione jam tere mensibus

quinque incredibiliter atque inremediabiliter tortam. Porro invasionis diabolice illius eminarium fuit, quod tribus quondam potita fratribus, cum esset soboles licito procreata connubio, quadam audiret die quodam accedente casu unum ex ipsis tribus fratribus interemptum. Quo non tam celeriter a adit, quam festiva super eum inelmit. Nimioque ex eo confecta dolore, ut maestitia cordis ex fratre leniret, osculari corpus coepit. In cujus amplexu d mox pervasa est a plenitudine demonum, pluribus in hujusmodi amentia diebus persistens, ut opinaretur id alterius esse infirmitatis, quo evidentissimum feret demonem eam decipere istiusmodi astu velle.

11 Hac autem re cognita relinquitur a marito, omnibusque propinquis, et uni fratrum suorum ad delucendum committitur. Sacra interea circumueunt loca, usque dum ad beatissimum Germanum perveniunt Antissiodorensis Episcopi, ejus super hoc benignissimum præstolantes auxilium. Ubi eum dntissime fatigaretur, et acerrima lamiatione torreretur, gloriosissimis præfati Germani Pontificis meritis malignorum spirituum pars ab ea eximitur, pars venulo Dei judicio inibi omittitur. Aliquandiu post ibidem remorata cum quadam rursus die prædicti Antistitis basilicam vellet ingredi, sicut ipsa postmodum serpe retulit, a quodam sene e pulcherrimo virgine manu ferente, ne ei domum penetrare liceret est prohibita, locumque S. Joannis Confessoris Tornottensis exquirere est admonta. Hujus ergo iterum opus illis fuit laboreni itineris subire, quamquam longus adhiberint moras ignari vicinia, diversa Sanctorum domicilia peragrantes. Quo dum pervenissent, qui gestus corporis, quæve antiqui hostis voces ab ea prosiluerint, ineffabile est. Nullum itaque intra ambitum ipsorum ecclesie remedium, nullumque vitæ desiderium eidem misere fuit, sed sola mortis proclamatio. Beatissimo denique Confessori Joanni sistitur, probatissimis ipsius ferri catenulis aretatur, in quibus se nefandissimus hostis ambere eum magno cruciati proficitur. Et cum per horarum signa laudis Christi præconia fierent, hæc amplius mira et stupenda ore et corpore confingebat. Interea cum quarto adventus sui lustraretur sole, omnisque fraternitas eum non modico turbarum comitatu sacratissimam ageret solenne, pro more Christiano in rancorum et palmarum offinis Osanna omnibus personantibus, hæc ineffabilibus agitabatur malis. Tandem ergo dum vespertina a Fratribus persolverent suffragia, ipsaque ad S. Michaelis Archangeli fuisset oraculum illata, demon ceepit clamare, ab eodem Archangelo se conca- tenari et valentius ignibus cremari. Spota quoque mixta pariter eum sanguine ab ea efferuntur, ut ipsam introrsus gravis mediscerpi eroderet, et pene mortuam agnosceret. Ex quo gratia Domini levius habere visa est, donec mirabili præfati Confessoris Joannis munere integre salutis restituta est. Sicque remeans ad propria, vota se obligat Domino, qui salvat omnes sperantes in se.

12 Et parvo temporis interstitio, rursus ab eisdem partibus quadam cum viro suo femina, nomine Dordila, inamissimo occupata spiritu, prædicti S. Joannis locellum, quamvis coacta, visitavit. Quæcum Sanctorum multa pergrasset loca, partimque ex eis Domino miserante erata fuisset, etiam in omnium Principum aspectu, quorum primatu regnum Burgundie tunc temporis rebuatur, id laudis semper professæ erat, ut nunquam mereretur mederi, donec B. Joannis subventu potiretur. Quo dum pervenisset, rapidissimo perlata demote, eum a pluribus aretaretur, et nefandissima verba efferretur, beatissimo Patri oblata est. Inter que illud perloquuta est mirandum, quod ab octavis diebus beata Dei genitrix et præfatus Confessor egregius pro se Dominum in- defesse interpellarent. Quorum precibus non amplius

AUCTORE MOSACHO REVERENDISSIMO ANONYMO. EX P. ROVARIO *Featru occi sum impotent ter complicit possidetur a demonibus* d

a S. Germano ex parte citatur.

e celesti munu ad S. Joannem vult

omnino liberatur.

Alia dicitur a partibus.

b unissa humana vilitate, sanatur

dem ali duo.

Sinerurum opp.

a

b

Energumenus liberatur

ACTORI MONACHO REOMENSIS ANONIMO, EX P. ROYAN O. apud S. Joannem integre curata.

posse se illic demorari, quia jam Nativitatem ejusdem Dei genitricis noverat adpropinquare. Factum est id dum Fratres vespertina persolverent praedictae festivitatis munia, sicut ipse immanus praedixerat spiritus. Cum magnis enim exiti clamoribus, superficiei quae pavimenti ex parte replevit eadem mulier spiritus sanguineis. In quo certum daemones, quamquam vocatos, nonnumquam veritatem prosequi, velut in multis sanctarum locis Scripturarum reperimus. *Id est. monumenta obsequia. In De zeta vel zeta alibi dicitur. Hovarius hic mandavit a coeta legi, id est, a lectulo, hinc vocatus e. Labarionum, negotiosum interpretatur hovarius. d. Immoderatus dolor; utque in cordis auctorem furor, aditum praebere illationi, ut pervolaret miscra mulieris corpus. e. Julen S. Germani Antisiodorensis formam false ostendemus. 31 Julii, quo cultus eius alioquam ecclesie alia dignitate nullus, quam vixerit inter mortales, apparere nil mirum sit.*

CAPUT IV.

S. Joannis tertii translatio.

non tantum Normannis, Synonymum sancti reliqua

Non illud est preterendum, quod omnibus est patefactum. Cum enim paganorum plurima ferocitas Francorum regna peragrasset, eorumque vastationi adeo insisteret, ut eruditissimum eade omnia deleteret et peno ad nihilum redigeret, tandem eorum partibus transitis, Galliarum fines invasit, Antissiodorensium usque finitima perlustrans. Quo cum nefandissima depopulatione crebesceret, et diuturnis calamitatibus Christianorum vitam infestaret; contigit praedictum Christi Confessorem Joannem proprio deserere, et abena cum suis petere. Nam locum quem fundaverat relinquens, castrum cui Sinemuro

nomen est, invisit, et sua visitatione illustravit. **14** Chi dum ab universis frequentaretur, omnesque ejus protectione gauderent, misertus Dominus, popululum coire fecit Christianum circa barbariem paganorum, eorumque savitiam, si fieri posse, impediendo pernoctare. Quibus dum famis et sitis iniurias valida incubisset, et lugubris sub divo vis algoris inhorruisset, paganorum astutia in fugam vertitur, quousque noto sibi praesidio tueretur. Quo peracto praedictus Pater, cujus natalitium e vestigio celebrandum erat; a prenominato castello, cum suis et non modica populorum turba, ad propria regredi dignatur. Interea pro itineris fatigatione, cum jam ejus desiderabilis instaret exceptio, paullisper repausandum fuit. Dumque si precessissent, in Ecclesiastico more ornati tanto Seniori celeberrime obviarent, repente quaedam Lemovicensis femina, nomine Avalendis, jam fere sex ab annis demoniaco redacta spiritu, dum multorum loca Sanctorum peragrasset, ante sacrum ejus corpus adducitur, ut ejus interventu glorioso potiretur. Adest siquidem innumerositas turbarum, dum illa infelicissime torquebatur. Praestolantur cuncti ejus misericordiam vite. Quorum, ut credimus, precibus piissimus Pater motus, ut locum suum mirabili illustratione clarescere faceret, et suus clarissima visitatione roboraret subito adstrictae miserum obtulit libertatem vite. Ergo cum magnis omnium laudibus loco suo restituitur, ubi Domino favente multumochs quotidie convescat miraculis, et divinis obsecratur officiis ei qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

in pulvis referuntur

enervum liberatur

DE S. JACOBO EREMITA IN PALAESTINA.

SECVLUM XXXVIII JAN. Sancti Eremita Syriae, Jacobi, Jacobi Nazari.

Pares in Syria vivere sanctimoniam illustres Eremita, Jacobi appellati. Horum unus is fuit de quo Theodoretus cap. 25. Philothei, seu lib. 9 de Vita Patrum, scribit, qui linguam inclusis degitabat iuxta vicum Duzan in Syria, perque modicum fossam responsa reddebat, neque ipse usus unquam, neque hunc loquere. Nonnumquam major adhuc in omni erant, cum liberum illum Theodoretus seculo quinto ranscriberet.

Quibus, 2. Alius ubi eodem Theodoretus cap. 21, memoratur Jacobus, cui ipse Magni, Theodorus Lector lib. 1, Collocatio Syria, Evagrus lib. 2, cap. 9. Syrii Rosceydas Hypoethrii, quibus sub dixeret, cognomen tribuere. Hujus meminit Baronius tom. 3, an. Ch. 404, num. 108, et an. 414, num. 15, et tom. 6, an. 438, num. 15, ubi jure Nicephorum corrigi, qui cum cum Jacobo Nisibeno confudit. Colitur Nisibenus XV Julii; at Jacobus Magnus, sine Syria, XXVI Novebr. licet loca ex Annalibus Baronii jam citata a nobis, subscripta margini sint in postrema Martyrologii Romani editione ad Notationes 1 Augusti, quod colitur alius Jacobus Eremita Antiochie in Mesopotamia ad Tigrim fluvium miraculis clarus, diebus illis multo junior, quippe qui post Antidam a Rege Persarum captam adhuc vivebat. Captus vero est Antida, teste Marcello in Chronico, Consulibus Avieno Juniore et Probo (pro quo alii Rufum scribunt) an. Ch. 502, quo Baronius num. 40, decho S. Jacobo agit ex Procopio lib. 1, de Bello Persico.

Indicium

3 Philippus Ferrarius in Topographia Martyrologii Romani, verbo Palaestina, scribit hunc Jacobum Eremitam, qui Antida ponitur sub die VI Augusti, eundem videri, cum eo qui hoc XXXVIII Januarii colitur. In quo videtur fallitur, et quod vehementer. Ille enim, teste Procopio, in vico ab Antida milis diei itinere distante, in brevi spatio camelis interseratis inclusus erat, hoc prope oppidum Parphyronem, ab anno etatis crederi non uno in spelunca quadam quindecim annos habitavit.

4 Est autem Stephano lib. de urbibus Περσικῶν πολις Φαυλίς; urbs Phoenicia, admodum antiqua, cujus

meminit Polybius lib. 5, de bello agens Antiochi Magni. Episcopatus fuit sub Metropolitano Casareo Palastrum, ut habetur lib. 2, Notitia Episcopatum Micyri, ubi tamen Parphyron scripto. Wilhelmo Tyro lib. 9, belli sacri cap. 14, et lib. 10, cap. 6 et 10, et alibi Caiphas appellatur. Tyrium sequuntur Adrichomius in tribu Isachar cap. 17, Quaresmius, et alii, qui tamen falluntur dum a Caipha Pontifex constructum scribunt: restaurata ab eo est fartassis. Juxta mare, ad Carmeli montis rudes, parte agulari sitam tradunt.

Juxta Parphyronem et Carmelum.

5 Ut merito mirari quis possit, Sanctum hunc a M. Antonio Alegre Carmelitanum non insertum esse Palaestina Carmelitarum de coris; cum suo urbi inscribat, quotquot non solum in Syria, Palaestina et Egypto, verum et reliqua per orbem monasteria vixit primis saeculis egerant, aut aliquo modo adhiberant. At sine institutum illud evadit inde a praesens illis temporibus, assidua serie huc usque est propagatum; probabilis est ibi viguisse, ubi prima dicuntur a Prophetis posita ejusmodi disciplinae cenacula; sin vero solum post subitum a Francis Syriam erecta ea Sanctorum hominum societas est, quae Fratrum S. Mariae de Monte Carmeli appellata, (ut multi de recentioribus existimant, qui undecim saeculis integris negant usquam Carmelitarum vel nomen proditum ab ullo eorum temporum Scriptore, ut contra, constare, ante S. Hilaryonem nec auditum quom in Palaestina et Syria nomen monachorum, Hieronymi testimonio firmant) Si igitur cepti quidem ante quinque solum saecula, ut illi volunt, ea congregatio; sed quo magis inflammaret in saecula annis studium virtutum, earum voluit exemplo proponere in usdem usurpata locis, et convictis similitudinem, hucque pietatis similitudine asserere, non oportuit tamen veteres potius illos ante Christum Prophetas, aut alibi terrarum monasterium professos producere statuereque imitandos, quam qui tanto propius ante nostra tempora ad ipsius habitarent Carmeli confinia. Atque ad hanc classem pertinet non solum Jacobus, sed et sancta illa mulier, quae antea ad ejus labefactandum pubertatem allegata, sed mox illius in profundis voluptatum illecebris fortuitus

alio Carmelitarum merito alicui endus

titudinis miracula percussa, dedit fidei manus, baptismoque abluta, in Virginiam deinde monasterio reliquum vite ita exegit, et cura Deo esset, et adversus demones gratiam acciperet. Illud ergo ceteraque monasterii certiori ratiocinatione, suo possint ordini vindicare religiosissimi Patres Carmelitarum, circa ipsum sita Carmelium; sed ad Jacobulum redeamus.

pugit honorem

6 A Porphyreonis urbis incolis cum se honorari videret, ut num. 10 dicitur, fugiens abiit quadraginta miliaribus et ad ripam fluvii triginta annos habitavit. Hunc fluvium Cisonem arbitramur, qui ex mari Galilee, seu Tiberiadis, in mare Mediterraneum defluit, cui ad lucus aliquot mons Hermon, sive Hermonium, adjacet; apud cujus petras in spelunca videtur vixisse, ex qua cum sedum illud flagitium perpetrasset, discessit, atque annos decem in alia spelunca, seu vetere sepulchro, in eadem regione exegit. At si flumen hoc quispiam Joridam esse contendat, haud equidem pugnantius obstatemus, si quod attulerit probabile argumentum, atque usquam repererit non plus 30 millibus passuum fluere a Porphyreone Jordanicum.

lapsus periculosa agit

7 Jacobo mox ab habitu, ab miraculorum frequentiam, sacra extracta est, in quam ejus translatus sunt reliquiae, et memoria quotannis cum solemnis festivitate celebrato. Syros Graeci secuti, qui eundem referunt hoc die in Menais, et apud Marimum Cythereum, ex quibus vite epitome subiungemus. Ex Latinis ita Molanus in addit. ad Usuardum: Apud Porphyreonem, apud Metaphrastem, S. Jacobi Eremitae. Martyrologium Romanum. In Palaestina S. Jacobi Eremitae, qui post lapsum diu in sepulchro penitentiae cussa latuit, et claris miraculis migravit ad Dominum. Eadem habentur in Martyrologio Gallolobica, sed die sequenti, nempe XXIX Janu.

publice cultus post mortem.

8 Vita S. Jacobi scripta videtur a vetusto auctore, haud diu post ejus mortem, ut haec verba innuunt: Cum religiosissimus Episcopus obitum cognovisset, ad eum locum cum toto Clero et probis laicis accessit, qui cum aromatibus pretiosis enim concessit, Deum ipsum et ejus gloriam celebrantes, venerandas ejus reliquias in illo ipso monumento deposuerunt. Postea sanctus Dei Sacerdos sacram aedem ad speluncam aedificavit, ejusque reliquias illic transtulit. Quo in loco usque in hodiernum diem multi curantur ac tota civitas, et finitima regio, ejus memoriam singulis annis celebrans diem magnam festum agit, etc. Quae postrema de statu Metaphrastrate (qui hanc vitam suo de gestis Sanctorum operi inseruit, recognitam a se fortassis, ac de more interpolatam) minus commode accipi videntur posse, cum de omnia loca Saraceni Metaphrastra aro teneant. Eam porro vitam Latine a Gentiano Herveto versam, ediderunt Lipomannus et Sarus contractam Hieronymus Gunnelfusth, de Vitae Eremitarum nom. 7.

Ejus Vita, a quo scripta, et edita.

VITAE EPITOME

ex Menæis Graecorum.

Eodem die S. P. N. Jacobi Exercitatoris.

E carne excessit, velut e quoque laqueo, Jacobus, carnis non captus laqueis.

S. Jacobi in antro habitavit

Summus hic annulus mundi curis abjectis, in quadam antro habitavit annis quindecim, haud procul oppido quod Porphyreone dicitur, omnique in genere vitae religioso se exercent. Submissa ad illum est ab impuri quibusdam nebulonibus lasciva muliercula, quo illum petulantur aggressa ad filandem provocabat. ipse enim futurorum apud inferos suppliciorum commemoratione, per penitentiam Christo adjunxit.

emergentiam precibus liberat.

2 Quoniam vero impuri hostis insidias eludere omnes nemo potest, accidit, ut et iste in immane flagitium horrendo casu prolaberetur, ut omnibus lapsis exemplum esset, et dux ad penitentiam. Vir

quidam illustris filiolam a malo genio insessam ad sanctum virum adduxit, illius ope curandam: qui Deum pro obsessa deprecatus, statim illam impuro insessore liberavit. Sed pater veritas, ne expulsus a puella demon eandem denuo invaderet, eam cum fratre admodum adolescente apud monachum in spelunca reliquit. Hic miser impuris desiderijs victus (o casum nefandum!) virginulam corrumptit. Quid vero deinde? Ne turpe scelus, quod commiserat, in publicum emanaret, occidit et puellam et fratrem ejus; et utriusque cadaver projecit in praeterlabentem fluvium.

EX VARIIS.

com deum opprimat, et cum fratre uocat.

3 Cum deinde salutis spem omnem desperatus abjecisset, ad seculum reverti statuit. Verum iter ingresso occurrit religiosus quidam piusque monachus, cujus piis adhortationibus permotus, seipsum in monumento quodam conclusit, vitamque durissimam instituit.

penitentiam agit

4 Cum vero regionem illam olim iugens siccitas et aestus vexaret, Deus illius loci Episcopum monet, ut se ad hunc Jacobum in sepulchro latentem conferat, ejusque preces exposcat; alioqui aestum et siccitatem nunquam cessaturam. Ergo mox Episcopus cum universo populo supplicandus ad Sanctum venit precesque ejus anxie postulavit, et vix tandem persuasit: qui ubi cepit Deum pro illis deprecari, statim largissimus imber e caelo missus terram irrigavit. Inde Sanctus novas spes de salute sua concepit, quod amplissimum haberet veniae, imbres largiter cadentes, pignus atque argumentum. Itaque adhuc severiorem vitae rationem inivit, et penitentiam penitentiae, lacrymas lacrymis addidit: atque hoc modo in sancta conversatione spiritum Deo reddidit.

plurimam precibus impetrat

sancte moritur

VITA

AUCTORE INCERTO APUD METAPHRASTEN PREFATIO AUCTORIS.

Multa bona, et animae salutaria beneficia his viris qui Dei amantibus sunt, et Salvatoris Christi praecipis congruentem vitam ingrediuntur, pulcherrima humilitatis possessio conciliat: quum qui amplexi studuerit, et perfecte obierit, is nunquam illud timere poterit, ne aliquo modo cadat, aut illo affectu capiatur, vel sine fiducia superbia offeratur. Quod enim multum damnum, et insanabilem jacturam, maximumque periculum haec his afferat, qui non cautiore fuerint, licet o multis aliis argumentis hoc intelligere, praecipua vero ex hac historia, quae nobis scribenda est ut qui caelestem vitam sibi proposuerint, ex ipsa narratione proficiant, quo tutiores sint. In hac enim et institutionem optimam invenimus, et exercitationem perfectam, extremamdenique cursum; que tantum valet apud benignissimum Deum, ut non solum ex ipsis inferorum portis, et gubernae doleribus hominem eripiat, sed etiam talem resiliat, ut priori virtute majus aliquid possideat, et adjuvante divina gratia, emendationem vitae superiore statu meliorem reciperet.

Criticus hujus historiae

CAPUT I.

S. Jacobi exercitatio, castitatis servanda cura.

Fuit quidam vir, qui solitarium in locum recessit, prope oppidum Porphyreonem. Erat viro illi nomen Jacobus. Hic cum brevis hujus vite vanitati renuntiasset, in spelunca quadam quindecim annos habitavit. Tantos autem in virtutis exercitatione progressus fecit, tanque insignis et Deo gratus extitit, ut et gratia contra demones dignus electus fuerit, multasque alias curationes, Salvatoris nostri Jesu Christi nomine, hominibus attulerit. Cum omnes igitur

degit in spe-tantur

aret miracula

ejus

Ex
MULTA BASTE.
multos Samaritanos conver-
sit

ejus hominis vitam admirarentur, ad eum concurrerant; quorum plerique erant ex impiorum a Samaritarum superstitione. Illos cum ad se venientes divinus ille vir animadverteret, ex divinarum litterarum lectione ipsos multum erudiendo, ad veram fidem convertebat.

ab aliis in
eum conspi-
rantibus

3 Sed qui humano generi inde usque a principio adversari cepit diabolus, et iis præcipue qui Christo serviunt, eum ex multa illius hominis virtute ac perfecta vita se fugari videret; aggressus est eum persequi, et ex iis locis, quæ supra diximus, expellere. Cum enim in unam quorundam Samaritanam ingressus fuisset ex eorum numero, qui ab initio veritatem ipsam avversabantur, ferit ut ille universos ad se pertinentes amicos, consanguineos ac servos, ad insidias sancto illi viro struendas, in unam atque inhonestam mulierentiam ad se accerserent, cui viginti aureos nummos darent, totidemque alios se illi daturos promitterent, si ipsa Dei servum Jacobum illecebris suis corrumpere posset, ut ausum aliquam arripientes, eum virum eum delectare a sua regione fugarent.

substantiam
meretricis.

4 His promissis mulier illa inducta, multam noctem observans, ad ipsum venit, ac januam pulsans eum rogabat, ut ipsam intrinmitteret. Cuique ille moveretur, et diutius id se facturum recusaret, illa nihilominus impudenter januam pulsare pergebat, et multis precibus eum obsecrare, ut ipsam admitteret. Cum igitur ille januam patefecisset, et eam vidisset, spectrum aliquod eomere sibi visus est; superque crucis signo nummos, januam ipsam eum impetu clausit, atque in cellam reversus, ad orientem solum se convertit, et Deum attente precandus est. Non multo autem tempore postea, cum media nox præterisset, non desinebat mulier illa pulsare januam; quin etiam magna voce, Miserere inquit, mei tu, qui Dei servus es: aperi mihi januam, ne autem cellam tuam ferarum eibus efficiam.

ante cellam
ita multum
que nocte lo-
quentem

5 Cum justus ille vir hac consideraret, et ferarum multitudine, quæ erat in illis locis, animadverteret januam ipsam invitus (ut ita dicam) patefecit, eique dixit: Unde huc venisti? Quem quaeris? Et unde est Chi mulier? E monasterio, inquit hoc precipue ego sum, meque monasterii Praeses ad ferendas te benedictiones in hoc castellum misit, ac dum reverterer in monasterium, hoc in loco nox me oppressit. Rogo igitur te, divine vir, ut misereris mei, et apud te accipiam, ne ferarum præda efficiam. His igitur verborum ille commotus, eum ad se introduxit, paucisque et aquam illi apposuit: et interiori cellam ingressus seipsum illi includit, muliere in exteriori cella derelicta.

animum
arbitratus

h

in cellam
cellam ad-
mittit

6 Illa vero cum cibum sumpsisset, voluit paullisper quiescere. Postea cepit vociferari, et cum lamentis ad januam se deprecari, virumque sanctum implorare. Ille vero sinistra prospiciens, eamque videns angustus et multo dolore compressam, dubitabat quidnam ei diceret aut fecerit. Tunc illa, Precor te, inquit, ut me respicias, et signo Crucis munas, quoniam dolore cordis opprimor. His ille auditis exit, et statim igne multo accenso, propem mulierem sedat, ac sinistra manu igni admoda, dextera sacrum oleum sumpsit, et eam calcare coepit propria manus calore, neque desinebat eus pedes Crucis signo manare. Illa igitur impudentia stimulis impulsam, cum ireretur eum vellet, et in turpem libi dicam concitare: Rogo, inquit, te diutius cor meum iugas, ut dolor, qui me comprimit, jam desinat. Ille, quoque eum erat simplicitas, mulieri credens, quæquo ad eam curandum pertinebat, attendens, simulque fraudem pravi demonis seions ac metuens, non forte

dolores cordis
pugnantem
de vira manu
evangit, et
venit sicut

sinistram
igne adhaer
contra tenho
tonus.

ex multa in eam commiseratione sempiternam infirmitatem sibi afferret, duabus vel tribus horis constanter sinistram manum in ignem injectam detinuit, ita ut digitorum compages combuste deciderint. Hoc ille faciebat contra diabolicas machinas militans, ut propter intolerabilem illum dolorem ex ignis flamma proficiscentem, nulla pessima cogitatio in ejus animum irreperet.

7 Quod cum admirabiliter ab eo fieri mulier videret, et ipsa respisceret (totam enim sancti viri manum fere igne consumptam videbat) lacrymans atque ingemiscens ad sancti viri pedes se dejecit, et suis manibus propria pectus pulsans, clamabat: Hei mihi miseræ et execræta! hei mihi, quod diaboli domicilium facta sum! Hæc cum sanctus vir audiret atque obstupesceret, surge, inquit, mulier. Hoc dixit, et admodum festinanter et solo illam erexit, et attentas preces ad Deum mittens, Nuntia, inquit, mulier, quid hoc sit. Vixque ad se reversa, quo pacto res se habebat, singulatum exposuit, aperiens quas pravi Samaritæ, vel diabolus potius adversus justum virum insidias machinatus fuerat. Qua re audita, Dei servus magno opere ingemuit: cumque Dei gloriam celebrasset, et lacrymas multas emittens, Deo gratias egisset; illam catechismo instruxit, eique benedictiones impartitus, misit ad sanctissimum Alexandrum Episcopum. Mulier vero eum ad ecclesiam venisset, unamquamque rem ordine Deo ipsi primum, deinde et sanctissimo viro confessa est: qui et ipse cum plurimum eam instruxisset, eorumque malorum, quæ commiserat, valde poenitentem videret, immortalitatis lavacrum ei dedit, et mulierem quidem ipsam ad Virginum monasterium misit; omnem vero populum religiosum, et Christi amatorem Clerum cum congregasset, ex urbe et regione illa omnes Samaritanas expulit, ac postea Dei servum Jacobum adit, eumque ut bonus Pater multum confirmavit. Ita vero et mulier supradicta per poenitentiam Christo seipsam obtulit, ut et cara Deo esset, et adversus daemones gratiam acciperet.

quo viso me-
retrix, con-
vertitur

banjuratur

in religiosa
et sancta

8 Samaritanæ infestantibus Christianis præcipue seculo quinto et sexto, sub Imperatoribus Zenone, Anastasio, Justino, ac Justiniano sed ab hoc Julianus quidam curam hanc bello asperatus et percussus est. Aquat de eis Procopius de edictis Justiniani Imperatoris lib. 3, et Grillus monachus in Vita S. Sabæ Abbatis 5 Decembri et alio. Item de S. Jacobi vitæ statum utcumque potest.

Samaritanæ

9 Inhiberi malo accipi potest, vel ut missam se dicat, ut rade benedictionem ad monasterium deportaret, ut est, Clemens quoniam. Sicuti prævati autem vultus in vita S. Sabæ, ubi supra 20 Janu, ad vitam S. Lulligam dicitur ann 9, in Prolegom. Veram ubi in erat benedictio? Vel intelligi potest, ut se hinc se co benedictionem dicit, sive eulogis, ut est, paucis revere aliis, vel a S. eruditibus benedictus status Ecclesie, per antonomias, vel quod a sanctuarum 1 regnum mundus vident, benigne tamen suscipi atque etiam adversus morbos non habere solitas. vel certe in testimonium so- lam benedictur aliquos precor aut rariore fructus, vel quod- pium sancte, quod esse sanctioribus, sed plus, hominibus accipiam sereat. Multe re sanctioribus illæ 4 Virgines solentur, Sæ 26 Jan. in vita S. Basilidis cap. 3, man. 12 ut et Regem et Reginam et Proceres contiguo honore cum eulogis semper visarent, etc.

Benedictio,
eulogia

CAPUT II.

Donum curatorem. Servus languior.

Fæcte autem intervallo qualiam temporis, filia ejusdam viri, qui principem locum in Senatu obtinebat, impuro spiritu agitata, nominatim sanctum illum virum invocabat. Cum igitur ejus parentes ad Dei servum eam duxissent, ipsam rogabant, ut puella juventutem misericordia prosequeretur, et impurum spiritum ab ipsa expelleret. Cuique sanctus vir pro ea Deum precatus esset, et manus super illum imposuisset, statim divina ope demonem expulit, et puellam curavit. Ejus igitur parentes eum et Deo et ipsi gratias egissent, trecentos aureos nummos ei miserunt, quos non solum justus ille vir accipere ausus non est, sed ne videre quidem eos passus fuit, dicens, easque persuadens, non devere divinarum rerum mercaturam facere, sed pauperibus illos po-
tius

Jacobi da-
moniacum
curat

oblatam pecuniam respuit

tius dare. Ego enim, inquit, eos non accipio; nam in solitudine degens istis non indigeo. Itaque gratias Deo agentes homines illos in eorum domos remisit.

sancti paralyticum et multos agros

9 Aliquando vero cum adolescens quidam a dæmone tentatus fuisset, utroque pede dissolutus fuit: quem ejus consanguinei bajulantes, ad sanctum virum tulerunt, eum rogantes, ut pro ipso Deum precaretur. Ille autem cum tres dies jejunasset, et divinis precibus operam dedisset, paralyticum hominem sanum restituit, cui et benedixit, jussitque propriis pedibus in suam domum reverti. Multi alii ad eundem veniebant, qui cum diversis morbis laborarent, omnes divina ope per ipsius preces curati, ad suas domos revertebantur.

honorem fugit

10 Cum autem ille Dei servus se ab omnibus multum honorari videret; et casum, qui ex honore ipso multis evenire solet, valde metueret, locum illum reliquit, et fugiens abiit procul ab urbe illa quadraginta miliaribus: cumque apud petras, que sunt ad ripam fluvii, speluncam magnam invenisset, triginta annos illic habitavit, in precibus et hymnis totos dies ac noctes insumendo. Nutrimenta vero ipsa multo tempore ex herbis, que prope fluvium nascebantur, sibi conficiebat: postea parvum quemdam hortum ad ripam fluminis eleganter construxit, atque in eo aliquod horis diei opus faciens ex eo ipso cibum sibi comparabat. Ita vero ejus vita celebrabatur, ut e viginti et triginta monasteriis monachi et Clerici ad eum venirent, multique alii ex iis, qui mundi rebus occupantur, ad eum se conferrent, ut ejus benedictionem acciperent, et ab eo confirmari possent.

30 annos habitavit in spelunca.

CAPUT III.

Lapsus in fornicationem et homicidium.

Encursum S. Jacobum inclinat

Sed talis ac sanctus vir, tantaque gratia dignus effectus, fortasse elatione vel superbia captus, in lapsum, eumque omnium gravissimum, incidere permisus fuit. Nam scelestissimus humani generis inimicus, qui contra homines rectam et Deo gratam vitam degentes, propriam invidiam exercet, in puellam quamdam ingressus, ejusmodi divitis filiam, cepit clamare, et S. Jacobum nominatim appellare: ita ut parentes puellæ circumirent, et ubique divinum illum hominem investigarent, neque monasterium, neque desertum aliquem locum relinquentes. Quem cum invenire non possent, postea solitarium quemdam hominem in eo loco, quem supradiximus, esse cognoverunt. Pater igitur servos suos secum habens, et puellam jubens una cum matre in jumento sedere et eum sequi, venit in eum locum, de quo audierat, ubi et ille vir sanctus vitam debebat. Quem cum vidisset, et ad ejus pedes se abjecisset: Miserere, inquit, filie mee, quoniam graviter ab impuro spiritu cruciatur: nam viginti dies sunt, quibus neque cibum, neque potum sumpsit, sed clamat seipsam lacerans, et nomen tuum appellans.

ut cum adducitur

ejus creaturam sumitur

12 Tunc jussit puellam illuc duci: cumque se diutius precibus dedisset, sic ardentem pro ipsa precatus est, ut et locus, in quo stabant, contremberit. Finitis vero precibus, insullavit in illum impurum spiritum, et ait: In nomine Domini nostri Jesu Christi exi ab ista puella. Statimque demon ipse, tanquam igne aliquo impulsus, e puella discessit. Illa vero cum in solam cecidisset, multis horis jacuit sine voce: sed Sanctus ille Deum precatus, eam, manum apprehensa, erexit, et parentibus suis reddidit. Qui enim miraculum illud viderissent, divinam gloriam collaudarunt. Sed metuentes, ne impurus ille demon reversus, in eam ingrederetur, ipsum rogarunt ut puella apud eum duos dies remaneret, quoad omnino a dæmone liberaretur. Puella igitur apud eum relicta, parentes in domum suam reversi sunt.

sola apud eum remanet

13 Decet autem, sicut initio diximus, ad multo-

rum cautionem et cœlestem hanc vitam exercentium ædificationem, non solum perfectorum hominum recte facta narrantes, bona tantum colligere; sed ne malorum artium et laqueorum scelestissimi illius hostis imperiti sint, qui Deo serviunt; quemadmodum maximas et veras hujus hominis virtutes enumeravimus; ita, inquam, convenit, et fluctuationem in eum illatam, et inde maximum ejus lapsum, enarrare. Dicemus autem deinceps, ut decet, et ea miracula magna atque ingentia, que post perfectam ipsius penitentiam et generosam confessionem per eundem edita sunt. Quo enim nobiliorem exercitationem ac vitam antea egerat, eo major postea ipsius fuit lapsus. Quanto autem gravior fuit lapsus, eo major postea ipsius fuit et emendatio.

EX METAPHORAST. (Sanctiorum lapsus narrandi ad venerationem)

14 Ille enim pessimus et impius Dei servorum inimicus, cum puellam, quæ curata fuerat, illic solum cum solo relictam vidisset, et velut ausam quamdam adversus justum hominem parati fuerat, libidinosum spiritum in eum inmisit: qui tantopere ipsum adortus est, ut qui exercitationis initio, a quo tempore impiorum Samaritarum laquei per mulierem, quam supradiximus, parati fuerant, generoso et forti animo restiterat; quique ut diabolum superaret, per quem mulier adversus ipsum impulsæ fuerat, sinistra manus jacturam perferre maluerat; is, inquam, vir libidinibus stimulo percitus, divini timoris et tante sanationum gratiæ ac tam diuturnæ exercitationis, totque laborum oblitus fuerit; et quamvis ad multam senectutem venisset, victus tamen demoni succubuerit: et in eum locum, qui ante cellam erat, egressus puellam ipsam vitia verit, et impietatis cœno seipsam commaculavit.

a ab carnis solutur

15 Deinde vero, tanquam priuordiis quibusdam demoni oblati, coactus est superiori malo et alterum addere. Cum enim corruptor ille serpens vereretur, ne Jacobus ipse respiciens ad emendationem veniret, que per penitentiam his prebetur, qui eum sincero animo inquirunt, ei vico, quem, ut sibi videbatur, captivum ducebat, suggestit, ut superiore peccato majus quiddam patraret: quosdam enim timiditatis, cogitationes cum in ejus mentem injecisset, auctor illi fuit ut puellam a se vitiatam interiret. Et eo igitur peccato superatus, ejus quoque eodem patravit, sperans scilicet ea re fieri posse, ut ejus puellæ parentum molestiam vitaret.

occiditur,

16 Sed neque eo scelere contentus fuit verus ille malorum auctor diabolus, sed aliud etiam addidit, ut non solum interfectæ puellæ reliquias sepultura non mandaret, sed eas etiam in aquas fluvii sine misericordia aliqua projiceret. Talis est superbiæ et arrogantie fructus. Nisi enim ejusmodi peccato monachus ille se subjecisset, pravus hostis, tanquam in breve aliquod navigium vim omnem ac ventorum æstum effundens, eum senem nequaquam debuerat set, a quo adhuc juvene victus fuerat, quem postea et ipse vicit, eo quod nimis elatum sensit.

in flum. nabry-citar.

a An tum huc verba esse desinat? certe Periquius scribit sub Justiniano Samaritanos ut plurimum Christianos effectus. Ideoque Justinianum his vetustam in monte Garzia propinquam ibidem cœno reliquisse

CAPUT IV.

Mulus desperationis.

Sed tamen egregia Christi summorum honorum largitoris in homines benevolentia, qui omnes homines mavult salvos esse, quam perire, ei qui lapsus fuerat atque humi jacebat, manum porrexit, et penitentiam remediis insanabilia et graveolentia proprii figmenti, hoc est, ejus viri vulnera curavit, iisdemque ac majoribus gratis post penitentiam eum decoravit. Hæc autem in medium proferre coacti sumus, ut sicut superiorem ejus vitam cognoscentes, Deum laudavimus, et quomodo lapsus fuerit audientes in tristitiam

Jacobus tres benignitate respicitur ad multam

18
M. CASPARSTE

tristitiam incidimus; ita et sinceram ipsius penitentiam ediscentes, non nobis ipsis confidamus, sed in benignissimo Deo, ex quo gratiæ omnes proficiunt, spem collocemus; qui et nobis stantibus dat patientiam, ut perfecte stare possimus; et pigritia cadentes sua manu sustentat, hoc est, opem nobis porrigit, ac penitentes pro sua in humanum genus caritate amplectitur.

2 Reg 11 15.
exemplo Iovis
vidis meditatur
penitentiam,

18 Etenim qui tot et talia mala patravit, quorum unumquodque gehennæ obnoxium cum faciebat, Davidis exemplum imitandum sibi proposuit, quo a lapsu erigi posset. Nam et David post adulterium rerum ordinem pervertit, et pro eo quod adulterii sui pœnas dare debisset, eadem etiam addit ejus viri, cui prius injuriam fecerat. Ille igitur cum animadverteret, quemadmodum Deus ipse ac benignus Dominus Davidis oratione placatus, statim peccata ei condonavit, ad penitentiam portum confugit, sola spe ad animæ ipsius emendationem gubernatrice usus. Cum enim ad se redisset, et e somno, ut aliquis diceret, excitatus esset, in collam suam ingressus est, sequè in terram eum abjecisset intolerabiles gemitus emittebat, pectus suam valde percutiens, et lacrymarum rivales emittens.

ex desperatione
reditus
ad salutem,
divertit
ad monasterium,

19 Sed neque sic ab eo discessit impurus et sceleratissimus diabolus. Nam cum ejus viri propositum ac voluntatem ferre non posset, cepit desperationis cogitationes in ejus animum injicere, cum hujusmodi pessima initia adversus humanum genus ex Judæ ipsius desperatione inferre conatus esset. Ille igitur ad seculi consuetudinem redire decrevit. Sed benigni Christi voluntate factum est, ut iter faciens, in monasterium quoddam veniret. Ad eos igitur monachos, qui illuc erant, ingressus, ipsos salutavit: qui enim ejus pedes lavissent, et panem ei apposuissent, rogabant ut cibum sumeret. Ille vero cum neque eos fere nutrire pateretur, gravem gemitum emittens: *Hei mihi*, inquit, *miseri*, quando potero in cœlum oculos erigere? Quomodo ipsius Christi Domini nomen indeho invocare, quem reprobaui ac dereliqui? Quomodo indeho aliquid ex ipsius bonis attingere, qui anima et corpore adulter contra ipsum fui, et intemperantia libidinis meipsum commisiui? Cumque cepisset narrare, quo pacto res se habuerat, illis omnia confessus est: qui multa tristitia ab eam rem affecti, et his, que diversis modis passus fuerat, commoti, pro viribus eum consolati sunt. Curaque benedictiones ei dedissent, et multas atque attentas preces pro eo ad Deum misissent, a se dimiserunt.

narrat monachis
suum in-
pium

abnucliorum
ducitur ad
cellam,

20 Cum autem iter faceret, Frater quidam ei occurrit, vere Christum in seipso habens: qui cum eum salutasset, coegit in suam collam divertere: cumque ejus pedes lavisset, et omnia caritatis officia illi prestitisset, panem apposuit, ipsamque adhortatus est, ut participes fieret eorum benedictionum, quas Deus misisset. Ille vero eum peccatorum suorum sibi conscius esset, pectus suam pulsans, diu recitabat cœlum sumere. At Dei servus, apud quem ille diverteterat, ad ipsam pedes se adiecit: eum consolans, et jurjurando affirmans, se non prius e terra surrecturum, quam promississet, se illorum que apposita fuerant participem futurum. Id cum ille promississet, Dei servus e terra surrexit, ut eum sumeret. Postea vero quam ambo panem gustaverunt, et Deo gratia egerunt, rursus una sedebant.

coactus cibum
sumit,

gatus aliquid
dicitur
ad eum instertantem,
lapisem defuit,

21 Tunc is, a quo Jacobus hospitio acceptus fuerat, ipsum alatus: *Instrue*, inquit, *Pater*, me in Christo libum tuum, et ece meum confirma, quoniam multis et variis cogitationibus valde sollicitor. Tunc ubi hinc S. Jacobus, et cum lacrymis, gemitibus et lamentis suam pectus verberans: *Sine*, inquit, *Frater*, me *dore*, et *gravia peccata mea*, queque impie adversus Deum ausus sum, lamentari: quoniam in hæc mea vana et turpi emittit, tanquam puer, a diabolo

supplantatus, in interitum omnino immersus sum. Malis enim, que juvenis toleranter vici, nunc in senectute inhoneste me gerens succubui, cum in graveolentis stupri canum meipsum coniecerim, et alia his graviora peccata commiserim. Hæc cum ille audivisset, morore multo affectus est, eumque rogavit, ut singulatum fraudem diaboli narraret; hæc duo ex ea re procurans, primum, quod sperabat peccati confessione ad penitentiam illum virum provocandum; deinde, quod ex Fratris lapsu cautionem sibi in posterum parare cupiebat. Ille igitur sic narrare cepit.

et narrat,

22 Cum exercitatione accurata et velle laboriosa ussuissem, et Deo ipsi quinquaginta annos innocenter servivissem; postquam multam a benigno Deo gratiam accepi, multa que miracula per me scelestum perfecta sunt; postremo Satanas in puellam quamdam ingressus fuit: ejus parentes cum audivissent Christi gratiam mihi adesse, illam ad me duxerunt ut curari posset. Cumque me rogassent, ut pro illa Deum orarem, id feci: et divina ope factum est, ut impurus spiritus ab illa discederet. Illi cum omnino eam curari cuperent, duos dies apud me puellam reliquerunt, ipsique in domum suam reversi sunt. Mente vero excecatus ego, ad illam exii, et libidinis stimulo superatus, neque Deum hora illa in mente habens, neque quod tam diuturnæ exercitationis labores perderem cogitans, sed omnia (ut summam dicam) oblitus, et gehennam continens, at stupri perniciosam ruinam cecidi. Cumque puellam vitiassem, malo malum curare volui, quinimo minori malo majus addidi. Nam delecoris illius auctor demon me invadens, ejusdem puellæ eadem in mentem suggestit. Itaque post stuprum quod intuleram, illam ipsam interfeci, ejusque corpus in fluvium projeci. De mea igitur salute desperans, discessi, et nunc in mundum revertor. Quomodo enim in cœli altitudinem oculos erigere potero? Nam si Christum ipsum nominare ausus fuero, nunc ignis de cœlo descendens statim me consumet.

de rena des-
perat.

CAPUT V.

Penitentia in sepulchro peracta.

Hæc et talia cum illi multis lacrymis et gemitibus maximis enarraret; alter Dei servus hæc audiens, divina gratia commotus, in ejus collum cecidit, eumque osculans: *Quæro*, inquit, *Frater*, ne animo decidat, neque de salute tua desperes: sed credens penitentia locum esse, lacrymas fundens benigno Deo confitere. Multum enim misericors est Dominus, et multa est misericordia, qua nos semper prosequitur. Quoad tempus habemus, penitentiam agamus. Nam si penitentia non esset, quomodo David post prophetiæ donum, post regnum, post Domini testimonium, in adulterii et cædis barathrum lapsus, verbis et re penitentiam ostendens, talium peccatorum remissionem assequi potuisset? Si penitentia locus non est, quomodo B. Petrus Apostolorum princeps, primusque discipulus, qui claves cœli a Deo accepit, cum Dominum Christum non semel, non bis, sed ter negasset, et post hæc amare devisset, non solum ejus peccati remissionem impetravit, sed majore etiam honore dignus fuit habitus, rationalium Christi ovium pastor effectus? Nisi penitentia esset, quomodo eum, qui apud Corinthios fornicatus fuerat, assumi Apostolus mandasset, Ne, inquit, circumveniamur a Satana?

Et puer in
specu intec-
corum Dei

2 Reg 12
13

Matth. 16, 19
Matth. 26 75

Joan 21 17

2 Corin 2
11.

24 His et talibus verbis cum ejus animum valde confirmasset voras et misericors Frater, eum rogavit, ut secum una manere vellet: cumque ille nollet; ad ejus pedes Dei servus se adiecit, rosque osculatus, illum orabat, ne ab eo separaretur, cogitans ac metuens, ne aliquo modo in desperationem incideret, et animam suam omnino perderet. Cum vero vehementer

in cella an-
choræ deti-
neri nequit

menter

menter eum admonens, rogans atque obsecrans, illi persuadere non posset, sanctus vir angustiis compressus et spiritu ingemiscens, atque pro eo magnopere Deum precatus, illum dimisit, cum benedictione etiam dedisset, quibus in viauteretur. Cunque una cum illo usque ad quindecim milliaria ivisset, non desinebat ipsum hortari, longam de penitentia orationem habens. Eum deinde amplexus, et cum lacrymis osculatus, ac pro ipso Deum precatus, in cellulam suam reversus est.

25 Jacobus autem cum via, quae in mundum ducebat, se dedisset, in itinere erat. Cunque partem quandam viae transgessisset, et paulum declinasset, vetus quodam sepulchrum invenit, ad figuram speluncae factum, in quo plurima mortuorum ossa reposita erant, quae temporis vetustate fere ut pulvis evaserant. Quo ingressus, cum ossa illa in unum collegisset, in quodam monumenti angulo ea reposuit : eumque veterem speluncae januam oclusisset, et genua in terra posuisset, pectus verberans, magno cum ejulatione lamentatione ita Deo confitebatur : Quomodo at te, Deus, oculos erigam? Quale confessionis meae initium faciam? Quo animo, quave conscientia fretus, impiam linguam et labia sordibus plena movere aggrediar? Primum ejusnam peccati remissionem petere audebo? Da veniam, benignissime Domine. Esto propitius mihi indigno, bone Domine, neque perdas me cum turpissimis factis meis : non enim parvae sunt impietates meae. Stuprum commisi, caedem feci, sanguinem innocentem effudi. Ad haec omnia miserum corpus aquis, teris ac vulneribus escam dedi. Et nunc, Domine, tibi scienti omnia confiteor, harum rerum veniam a te postulans. Ne me despicias Domine, sed pro tua misericordia et in homines caritate, misere mei hominis impij atque indigni, et mihi coequam misericordiam tuam impetras, omnemque iniquitatem meam remitte, ne in peccati profundam voraginem demersum obruat me vastatoris immueti procella, ne draeo abyssi me devoret.

26 Haec constanti penitentia et confessione usus, decem annos in spelunca transiit, vel in sepulchro potius duram vitam tolerans, e loco illo non exiit, neque cum aliquo versatus est, neque quemquam allocutus : sed amaris lacrymis, gemitibus et lamentis intolerabilibus multaque compunctione omne tempus transiit, bis in hebdomada januam speluncae aperiens, et olera, quae erant prope ostium sepulchri, ubi ipse manebat colligans, ex quibus tantum comedebat, quantum sibi satis esse putabat; atque in speluncam revertebatur, multas Deo gratias agens, omnique tempore precibus, vigiliis et confessionis perseverantiae dans operam. Quamobrem benignus Deus qui non vult mortem peccatoris, sed conversionem et vitam, tantum et tam multum laborem non inane neque inutilem esse passus est. Eius enim parvam et diligentissimam penitentiam attendens, tantorum et talium peccatorum veniam ei dedit.

CAPUT VI.

Pluvia impetrata. Alia miracula; sanctus obitus.

Cunque et sancto illi homini, et omnibus aliis penitentiae vim manifestam Deus ipse facere vellet, permisit, ut vehementissimus squalor et pluviae penuria totam illam regionem detmeret. Itaque post multa jejunia, preces, et supplicationes, revelatum tui civitatis illius religiosissimo Episcopo, viro sancto et Deum metuenti, esse quandam hominem, ea in regione in sepulchro habitantem, habitu quidem humilem, sed spiritu et animo sanctum; qui si ab ipsis persuasus, Deum precatus fuisset, omnia mala, quae illi regioni imminerent, averteret. Sanctissimus igitur Episcopus cum toto Clero jussit omnes con-

gregari ad visionem illam audiendam, quam eis narraturus erat, ut cum supplicationibus ad speluncam sibi revelatam, ad eum divinum hominem adirent. Cum id factum fuisset, et ad eum locum venissent, justum illum hominem invenerunt, multisque precibus ab eo petierunt, ut eorum regionis misereretur, et Deum precari vellet, ab eoque impetrare ut populo suo reconciliaretur, et praesentem squalorem depellens, pluviam in eorum terram demitteret.

28 Ille nihil omnino eis respondens, suum pectus verberabat, neque in caelum oculos erigere audens, id tantum dicebat : Propitius esto, Christe, multis meis impietatibus. Episcopus vero cum in supplicationibus atque hortationibus perseveraret, neque responsum aliquod ab eo reciperet illo relicto, qui eo venerant, lamentantes reversi sunt. Cunque ac ecclesiam venissent, illic rursus lacrymantes et supplices a benigno Deo multorum liberationem querebant. Cum vero multis diebus lamentantes ac jejunantes Deum implorarent, ut eis subvenire vellet; iterum eidem Episcopo revelatum est, et clara vox audita fuit, quae ita dixit : Abi ad servum meum Jacobum, quem tibi jam revelavi, eique persuadens, ut de his rebus me orare velit : eo enim orante, iis malis quae regioni impendent, liberi eritis.

29 Reversus igitur cum toto Clero et populo sanctus Dei Sacerdos, pergebat divino homini supplicationes afferre. Tunc ille invitatus (ut brevi dicam) et multis supplicationibus adductus, et ab illo sancto Episcopo persuasus, quod divina revelatione ad eum missus venisset, erectis in caelum oculis, multo tempore attentas preces habuit : eumque adhuc in ejus ore preces essent, bonus et misericors Deus, qui omnia se metuentibus abunde et facile largitur, re ipsa illud divinarum litterarum dictum implens : Adhuc loquente, dicam, Ecce visum; pluviam multam in terram dimisit.

30 Quam majorem in modum admirati, hymnum pro gratis agendis misericordiae Deo et ejus magnificentiae ceclinerunt, ac reversi sunt : divinam vero gloriam celebrantes, ejus servos beatos predicabant, qui per virtutis exercitationem, tali ac tanto honore et gratia digni effectuerunt. Eo igitur maximo beneficio a benigno Deo aduti, et divina illi plaga liberati, quae per Dei servum Jacobum repulsa est, ad hodiernum usque diem per singulos annos illius diei memoriam celebrant, quo ariditate illa aerea liberati sunt : et hymnos, supplicationes et gratias assiduas Christo agunt.

31 Multi vero diversis morbis detenti et populo ipso, cum Episcopo, consolationis et curationis causa ad Dei servum Jacobum confugiabant : quos ille oleo sancto unctos, et Christi nomine benedictos, ita sanabat, ut dum reversi gloriam Dei collaudarent, qui per servum suum curationem ipsis attulerat. Omnes igitur, qui civitatem ac finitiman regionem habitabant, egrotos suos ad eum ferebant, vel rogabant, ut, ipsis absentibus, pro eorum salute ipse Deum oraret : ac statim divina ope curationem assequebantur : tanta enim gratia illi collata est, ut vel solo sermone statim impuros spiritus fugaret.

32 Eodem autem ipso anno, quo acerbissima illa squaloris plaga repulsa est, Dei servus Jacobus accessit sanctissimum Episcopum, eumque rogavit, ut speluncam, hoc est, sepulchrum curaret, in quo jamdum ipse domicilium haberat, et ab eo petiit, ut mortuus illic sepeliretur. Id enim ille se facturum promississet, et in urbem reversus esset, post paucos dies B. Jacobus in senectute bona obiit, quantum et septuagesimum annum agens. Quod cum religiosissimus Episcopus cognovisset, ad eum locum cum toto Clero et probis laicis accessit : qui cum aromatibus pretiosis eum condidissent, Deum ipsum et ejus gloriam celebrantes, venerandas ejus reliquias in illo ipso monumento deposuerunt.

6x METABURASTE.

responsi frustatus,

iterum jubetur cum abire :

ejus preces pluvia impetratur

1sa. 48. 9.

ejus benedictio annua memoria.

Multum laetitiae miracula.

moritur sepelitur

in veteri sepulchro implorat Dei misericordiam

10 annis in spelunca vitam tenuit penitentiam,

Ezech. 18. 32

Episcopus de suo monumento pro pluvia ejus preces implorat

LA VERUS obitatur di ecclesiam festum celebratur.

33 Postea sanctus Dei Sacerdos sacram eodem ad spheuncam ædificavit, ejusque reliquias illuc transtulit. Quo in loco usque ad hodiernum diem multi curantur, ac tota civitas et finitima regio ejus memoriam singulis annis celebrans, diem magna festum

agit, in gloriam benigni Dei, qui sic illum honoravit : quem et nos consueto more et gloriose celebremus, benedictent Patri, Filio, et Spiritui sancto, cui gloria est et imperium in secula seculorum, Amen.

DE S. CAROLO MAGNO ROMAN. IMPERAT. REGE FRANCOR.

§ I. S. Caroli publica veneratio.

AN. 1602 MS. XXVIII JAN.

S. Caroli Magni publica veneratio

elogium v. r. Henrici Spandani.

Uch sa it cum de eo officium

uen in Martiodo- gis.

Cõlitur consuetis Divorum honoribus sacrisque anniversariis Carolus Magnus Francorum Rex, primusque revocata quarto demum seculo in Occidentem vaperis dignitate, Romanorum Imperator. Relatum in sacras tabulas illius est nomen a Guidone Cremonensi, Paschale III, dicto : qui licet, Alexandro III, Ecclesiam Catholicam legitime administrante, schismaticorum factione, Frederico Anobardo Casari adherente, præter ejus fasque Papi appellatus sit; Carolus tamen, propter illustra benefacta, et antea factassis, et post saltem, conventibus Romanis Pontificibus, Divus habitus est, tempa illi dicata, Officiu Ecclesiastici impensa celebratus.

2 Quod in Henrico Spandano Apudmenum Episcopus in Epitome Annalium Baronii, anno 814, nu. 3, declarat : Si que de ipso scripta sunt species, dignum virtutum exemplar intueberis, religionisque omnibus absolutum numeris simulachrum, cui nec (neca sententia) qui potuissent, vel postea successerunt Imperatores, reparari penitus valeant. Sed nec in moribus habere æqualem, nisi conjugalem castitatem combinarum introductione fadasset. Verum posterior manus istas penitentia abstersit, dum senilem carnem suam cilicino super nudum corpus iukerente jugiter indumento attrivit. Cujus quidem egregiarum virtutum merito, Ecclesia Gallicana ejusdem natalem diem celebrat : eundemque sub Frederico Imperatore, Paschalis Papa dictus in numerum Sanctorum abseripsit. Sed quod is hanc legitimus fuit Pontifex, ejusmodi canonizatio non est recepta ab Ecclesia Romana. Quod tamen non reperantur legitimi Pontifices eam impugnasse, res sic tacita permissione, sive tolerantia, persequerunt, ut in propria Ecclesia, ubi sepultus fuit, eoderetur. Ita enim Canonum præcipui interpretes declarant. Propagatus autem postea mositur ejus cultus in alias Ecclesias Italia, Belgii, atque Germanie, in quibus idem Carolus sanctitatis titulo editur, faventique scripta plurimorum rerum Francicarum historicarum. Hac Spandanus.

3 Videmus certe complurium Ecclesiarum Breviariorum, in quibus XXVIII Januarii celebrat S. Carolus Imperator, vel IX Lecturam officio vel teriam. Et in Ecclesia quodam Munkasi hæc recitatur publica eo die precantia : Deus qui superabundanti fecunditate bonitatis tue B. Karolum Magnum Imperatorem et Confessorem tuum, deposito carnis velamine beate immortalitatis gloria sublimasti, concede propitius, ut quem ad tandem et gloriam nominis tui honore imperii exaltasti in terris, pium ac propitium intercessorem semper habere mereamur in caelis, per Dominum. Par et in antiquo Parisiensis Breviario, Remensi, Rotomagensi, Omburgensi, Tornarensi, aliisque locis habetur. In Rotomagensi hæc legitur Oratio, que et de S. Ludovico Rege : Deus, qui B. Carolum Confessorem tuum de terreno regno ad celestis regni gloriam transtulisti, ejusque meritis et intercessione, Regis Regum Jesu Christi filii tui facias non esse consortes. Per eundem Dominum.

4 Etat et in pluribus Martyrologis consequentem Caroli nomen. Antiquissimum est quod a Rabano sub Lothario Caroli nepote compositum creditur : in quo solum id habetur. Obiit Carolus Bragense MS. Ipso die depositio Bondi Caroli Magni Imperatoris. MS. S. Lamberti Leodi. Eodem die Caroli Magni Impe-

ratoris. In MS. imperialis monasterii S. Maximini Treviris, quod aliquot fere Rabani Martyrologio, ab Henrico Causio publicato, in omnibus respondet, Caroli nulla mentio est. Verum in Necrologio atque in Anniversariorum catalogo ista habentur : Karolus Magnus Imperator, qui dedit huic Ecclesie tres curtes, id est, Stenfole, Lanciaicum, Wimariskirea. Wandelbertus hoc die :

Lux, decus, orbis amor, patriæ cultusque dolorque, Excelso imperii caput exaltatus honore,

Tum Carolus migrans Hludovico sceptrâ relinquit. Martyrologium Usuardi Parisius excusum anno 1336. Item S. Caroli Imperatoris. Ferrarius : Aquisgrani S. Caroli Magni. Faria MSS. Belgica tum Latina tum Teutonice lingua : Apud Aquisgrani, depositio S. Caroli Regis Francorum et Imperatoris Romanorum.

5 MS Floracium : Aquisgrani depositio B. Caroli Imperatoris Romanorum, Regis Francorum, et Ducis Brabantiorum, qui pro magnitudine operum cognominatus est Magnus. Ab hoc denominatur inclita stirps Karolidarum, qua generosior et religiosior, excepta genealogia Christi, non prodiit ulla sub celo. Obiit anno salutis 814, ætatis suæ 71. Ex hac immoedia Carolidarum, sive Karlingorum, laudatione, et Ducis Brabantiorum appellatione, coniecere licet auctorem illius Floracii Brabantium fuisse. At neque peculiari quoquam jure aut titulo, provinciam, que Belgicarum dignitate princeps, Brabantia appellatur, possedisse reversere, antequam patri in regnum succederet, legitur Carolus; neque tunc ea Brabantia dicebatur : quam nomenclaturam multa post usurpare Comites Lovanicenses, qui quod ejus ditionis, que Braebantium antiquis erat dicta, partem possiderent, ceteri sui juris loca Brabantiam, et se inferiores Lotharingir et Brabantia Duces vocaverunt, cum illi ipsi a Comitibus Hingnoribus, ab illis vero ceteri propagati Brabantia Duces longe celeberrimi, quibus Burgundi, his Austraci successere. Habere tamen et Pipinus et Carolus et ceteri illius famihar, privatis in Belgio toto, ac præsertim eo tractu qui Brabantia nunc dicitur, possessiones, sive allodialia, ut vocant, bona.

6 Caroli natalem ita varia MSS. Usuardi nomine usquata, sed in aliis quoque passim ampliatâ, celebrant. Apud Aquisgrani depositio S. Caroli Regis Francorum et Imperatoris Romanorum, qui regno et imperio suo pacato et dilatato, statim quoque sanctæ Ecclesie religiose ordinato, et fide studiosissime ampliatâ, anno Domini octingentesimo quartodecimo, ætatis suæ septuagesimo primo, regni autem quadragésimo septimo, et imperii quartodecimo transivit ad Dominum. Hæc pro magnitudine operum cognominatus est Magnus. Eadem fere habent Carthusiani Colonea, in addit. ad Usuardum. Aquisgranense Martyrologium citatum a Mohau in Natalibus SS. Belgii et addit. ad Usuardum : Eodem die Aquisgrani basilica, natale S. Caroli Confessoris primi de stirpe Francorum, ordinatione divina, Romanorum Augusti : qui ab incunte ætate sua seculi pompam de pietens, imperialis potentia gladio, et sanctæ prædicationis verbo, vitæque salutaris exemplo convertit Guasconiam, Germaniam, atque Galliam. Convertit quoque ad Dominum Frisiam, Alemanniam, atque triplici trophæo Saxoniam. Edificavit quoque propriis sumptibus ad landom et honorem sanctæ et individue Trinitatis viginti septem Ecclesias, quarum excellentiæ typhum obtinet Aquensis, præsentibus suffragiis gloriosa. Galesius :

An dicitur Hux Brabantia?

Floracium in curus Martiodoribus.

2. in Hispaniam et que Galliarum

Galesius :

Galesinius : Aquisgrani in Germania S. Caroli Regis, Confessoris. Is multis ædificatis augustissimis templis et nationibus ad Christianam religionem a se conversis, aliisque summo pietatis studio præclare gestis, Magni cognomen adeptus, tum demum in Domino quiescit, in Sanctorumque numerum ab Paschali Pontifice relatus est; imo Pseudopontifice.

7 Alii quoque Carolum in Divorum Fastis honorifice referunt, Ghinius, Miræus, Cavigius, Felcius, Maurolycus, et omnium fassissimo elogio Saussanus, quod infra dabimus. Quidam nonnulla de eo prædicant, quæ correctissime egent, ex auctoribus non probate fidei accepta. Ita Maurolycus : Huc spectat memoria Caroli, cognomento Magni, Imperatoris, cujus præclara pro Christo gesta magnopere celebrantur a Turpino Remensi Episcopo. Nam ex expeditione Hierosolymitana rediens, ex Byzantio partem Crucis et clavum et spineam coronam asportavit in Galliam. Quatuor Præsules, Treverensem, Coloniensem, Maguntinum, et Salzeburgensem magnis opibus et honoribus dotavit. Et anno salutis 811, anno ætatis 71, regni 47, imperii 14, obiit Aquisgrani in Lotaringia. Eadem fere habet Felcius; plura Martyrol. Germanicum, sed illud vitiose, quod terram sanctam vindicasse eum a Saracenum servitute tenit : at plura longe precat auctor libri qui Viola Sanctorum inscribitur.

§ II. S. Caroli historia.

Res a Carolo præclare gestas ita multi mandarunt litteris, ut si quis omnes colligere voluerit, plures tomos confecturus sit. Nobis haudquaquam constitutum est, omnia quæ ab aliis memoria commendata sunt, singillatim consecrari, nequid quod alibi studiose facimus, ipsasmet in medium afferre genuinos auctorum et integros fetus : tum quia plerique in manibus sunt, quidam alim a Pithæo, Frehero, aliis editi, plerique omnes nuper accurate ab Andrea du Chesne, tum quia, ut jam sumus præfati, moles quædam immensa reisteret.

9 Unum dabimus Eginhardum, sive Eginartum, aut Einardum, qui, ut ipsemet fatetur, a Carolo regia in Aula concurritus est, et licet corpore pusillus esset, animo tamen, et rerum usu magnus fuit, imo a Walafrido Strabone Magni cognomento honoratus : ab aliis Sapientis, Vir undequaque doctissimus, Virorum sui temporis prudentissimus, est appellatus. Uxorem is habuit Immam, natalibus et virtute clarissimam : sed mutuo consensu thori deinde consuetudine rejecta, Eginhardus Salighenstadiense monasterium in suo ipse fundo constitit, atque ejus etiam primus Abbas fuit. Fontanellense quoque a Ludarico Pio, Fossatense a Carolo Calvo administranda suscepisse monasterium traditur. In Chronica etiam monasterii S. Bavonis Wandavi, de eo ista habentur : Anno MCCXXVI, Eynardus, Capellanus Ludovici piissimi Imperatoris, factus est Abbas Gandensis eonobii : qui gesta inelyta et acta Caroli Magni Imperatoris descripsit. Anno MCCXXIII, Eynardus XV Abbas Gandensis obiit VIII Kal. Augusti : cui Henricus, alias Eynkericus de Dacnam successit. Is ergo cum alios libros scripsit, tum Annales Francorum ab anno DCXXLI ad DCCCXXIX, (nam hos Adelmo, sive Ademaro monacho olim abscriptos, du Chesne aliique Eymarda vendicant) atque insignem libellum post varias editiones, cum duobus vetustis MSS. codicibus collatum, uno monasterii Gladbacensis in provincia Juliacensi, altero collegii Paderbornensis Societatis Jesu in Westphalia, cumque Andrea du Chesne editione ad quinque aliorum optima notæ MSS. fidem diligentissime accurata, dabimus.

10 Exiit in vultis MSS. et aliquoties editus liber de gestis Caroli Magni sub nomine Turpini Remensis Archiepiscopi, infamibus et flagitiosis commentis factus,

ab homine quopiam non modo otioso, sed imperio ac stolido scriptus, quod mirum est Trithemium non perspexisse. Sane neque Henemarum, neque Sigebertum Remensis historie scriptor accuratus, neque Sigebertus, nec alii vetustiores, usquam istius commentarii meminerrunt. Fuit Tilpinus, sive Turpinus, ex monacho Dionysiano juxta Parisios Remensis Archiepiscopus, legiturque anno 769, Concilio Romano sub Stephano Papa cum aliis aliquot e Gallia Episcopis interfuisse, ab Hadriano Papa anno 773, pallium accepisse. Obiit 2 septembris, cum scilicet annis circiter 42 vel 47, ut Florentinus scribit, a Marte fortassis S. Abel cultum inens. Putatur anno 811 decessisse, cum eo anno Wilfarius ejus successor reperitur Testamento Caroli Magni subscripsisse. Unde fabulosi auctoris, se Turpinum scribentis, perspicui impostura potest, qui mortem quoque Caroli narret, cum tricennio ante Carolum obierit Tilpinus.

11 Amplexantem quidam, cetera litterarum amantes viri, has sunt pro veris historiis fabulas : etiam is quem quidam Luitprandum existimant, Hispaniensis Chronici auctor, qui venisse eum Toletum scribit sub anno Christi 809, et Gallianum dixisse Galatru Regis filiam; quam alii Ludovici Pi matrem fuisse scribunt, cum eo anno ipse Ludovicus, tunc Aquitanie Rex, infesto exercitu Hispaniam ingressus Hertosam obsederit. Alii, perspecto fortassis fudissimo hoc errore, venisse eum in Hispaniam scribunt anno 761, quo nimirum anno patrem in Aquitaniam adversus Wulfrunum secutus, multo expugnata loca stote admodum etiam tum juvenis, et Lemorcas usque venit; ut procul aberat tum adhuc a Toletu urbe. Luitprandum sane existimamus sapientiorum fuisse, quam ut talia crederet scribere, quamquam alii sunt Pseudoturpini deturcavit, qui non sunt in illud Chronicon omnia transscripta.

12 Vidimus in MS. codice monasterii Corsebandani Canonorum regularium, vitam S. Caroli tempore Frederici Embarbi Imperatoris, post annum 1165, scriptam ab auctore anonymo, juratamque in tres distinctiones. Vitam suam auctor indicat his verbis : Intendimus igitur succincte quaedam insignia virtutum, et celebrem gloriosamque miraculorum seriem in laudem Dei et præfati piissimi Imperatoris contexere; quatenus verus ille Christi cultor Fredericus Romanorum Imperator vere Augustus, certior de sanctitate morum et vite beatissimi Caroli Magni, incunplius et perfectius gaudet, se solem illum trescentis annis et quinquaginta uno occultatum in lucem gentium, divina cooperante gratia, perduxisse. Quibus ex verbis congerere licet, ipsum quoque auctorem schismaticum fuisse. De S. Caroli canonizatione (si sic fas est appellare, cum nil eoque pugnare cum sacris canonibus possit, atque Paschalis illius III dicti electus) sed tamen de incubata per schismaticos Caroli in sacris veneratione ne Translatum infra agamus. Auctor ille multa de Carolo vere prædicat ex vetustis Annalibus, quos Caroli æquales scripsere, nonnulla e turpi illo Turpino depremit. Totum dare commentarium illum, etsi nondum quod scimus, publicatum, visum non est; Prologum dabimus, et capitulum titulum, ita ergo habet :

13 Incipit Prologus in vitam S. Caroli Magni gloriosi Imperatoris.

Etsi passim et vario odoris pigmentarii veneranda orthodoxi Karoli Magni celebretur memoria, ejusque sparsim per diversa terrarum spatia mirifice et magnifice scripta vulguntur, placuit tamen de tanto horto deliciarum, in quo consita sunt tota genera florum, carptim et breviter quædam odoramenta virtutum deligere; quæ sitibundis animis Christi fidelium in odorem suavitatis valeamus exhibere. Quia verò arguende temeritatis est, nostræ ariditatis canalem tanti fluminis torrentem sibi præsumere, sperantes tamen

EX VARIS.

temere plus credita

Alia tempore Frederici Embarbi scripta.

veru falsa permiscet

ejus prologum.

sed quædam apocrypha

Vita S. Caroli a multis scripta

fidelissime ab Eginardo.

Vir sapiens et pio

ea hic edita. unde.

Quæ nomine Turpini edita. fabulosa est.

F. X. ABUS.

tamen in eum qui ex ore infantium et lactentium sibi laudem perficit, rosas quasdam et lilia de late patenti viridario excerptissimas, quae presenti opusculo pro loco et tempore inserimus. Intendimus igitur succincte quaedam insignia virtutum, et celebrata gloriosaque miraculorum seriem, in laudem Dei et praefati puissimi Imperatoris contexere: quatenus verus ille Christi cultor Fredericus, Romanorum Imperator vere Augustus, certior de sanctitate morum, et vitae beatissimi Caroli Magni in amplius et perfectius gaudeat se solem illum, trecentis annis et quinquaginta uno occultatum, in lucem gentium, divina cooperante gratia, perduxisse. Vera etenim speramus, eum hujus canonizationis auctorem a Deo ad id praefectum, quem a primo illo justissimo Carolo Magno alterum Carolum Magnum amulo credidimus illuxisse. Egregia vero ipsius B. Caroli gesta, et triumphalem bellorum ejus historiam, aliis relinquimus, qui in Catalogo virorum fortium et in Chronicis ejusdem multifariam reperitur, et nos officiosa sedulitate alias Micrologia conscripsimus. Implorata igitur sancti Spiritus gratia quae tarda nescit molimina, ad ampliandam laudem propaginis, attingamus radicem hujus ipsius plantationis; quam vere plantavit et rigavit Pater celestis. Ad evidentiam tamen subsequentium capitulatum totius summam operis praedistinguimus.

CAPITULA PRIMI LIBRI,

SIVE PRIMAE DISTINCTIONIS.

Capitula.

- G**enealogiae series B. Caroli. Visio Stephani Papae.
 II. De vita et meritis beatissimi Caroli.
 III. Quanto affectu omnium Imperator factus sit.
 IV. De clavibus sepulchri Domini Imperatori transmissis.
 V. De primitiis sui imperii Deo consecratis.
 VI. De doctrina et eloquentia imperiali.
 VII. De cura ipsius in jure poli.
 VIII. De vigilantia ipsius in justitia fori.
 IX. Qualem illum suum Ludovicum heredem paternae sanctitatis et regni Aquisgranum instituerit. Qualiter Karolus Rex instruxit Ludovicum illum summa.
 X. De condemnatione haeresiarum Felicis et Elipandi.
 XI. De auctoritate Romanae Sedis adhibita.
 XII. De abdicatione septimae Synodi.
 XIII. De pio affectu ipsius in ecclesiis aedificandis.
 XIV. Nomen xxiii monasterium, secundum ordinem litterarum.
 XV. De excellentia sanctae Agnensis Ecclesiae.
 XVI. De virtute hospitalitatis imperatoriae.
 XVII. De liberali munificentia elemosynae imperialis.

CAPITULA SECUNDI LIBRI,

SIVE SECUNDAE DISTINCTIONIS.

- D**e peregrinatione beatissimi Caroli Magni in laudem Dei facta, et qualiter a Constantinopoli apud Aquilam capellam, clavem et coronam Domini attulerit.
 XIX. De expulsionem Hierosolymitani Patriarchae.
 XX. De legatione ad Imperatorem directam.
 XXI. Exemplar epistolae Joannis Patriarchae.
 XXII. Exemplar epistolae Constantinopolitani Imperatoris.
 XXIII. Visio Constantini Imperatoris.
 XXIV. Qualiter Legatus Parisius ad Regem pervernerit.

- XXV. De oraculo alitis voce quasi humana Francorum Regem vocantis, et iter praemonstrantis.
 XXVI. De restitutione Sedis Hierosolymitanae.
 XXVII. De munificentissima liberalitate Constantini.
 XXVIII. De discretissima deliberatione consilii B. Caroli.
 XXIX. Amicabilis altercatio duorum Imperatorum.
 XXX. Devota petitio poenarum Christi.
 XXXI. De theca spineae coronae reserata.
 XXXII. Qualiter corona floruerit in odore suavitatis, et splendore lucis intestimabilis.
 XXXIII. De susceptione florum in gwanto imperiali.
 XXXIV. De gwanto imperiali in aere suspensio.
 XXXV. Vox in laudem Christi psallentium.
 XXXVI. De curatione trecentorum et unius.
 XXXVII. De quodam puero sanitati restituto.
 XXXVIII. De repositione reliquiarum in tergore bubalino.
 XXXIX. De resuscitatione cujusdam pueri, et xlii aliorum salute apud castrum Ligmendon.
 XL. Quae et quanta Dei fuerunt miracula apud Aquisgranum.
 XLI. De convocacione Principum et totius populi.

CAPITULA TERTII LIBRI,

SIVE TERTIAE DISTINCTIONIS.

- E**pistola Tulpini Remensis Archiepiscopi Leonbrando Aquisgranensi Decano transmissa, sanctitatis B. Karoli Magni assertiva.
 XLIII. De beata visione stellaris viae.
 XLIV. Qualiter S. Jacobus B. Carolo Magno apparuit.
 XLV. De subita ruina murorum Pampaloniae.
 XLVI. De subversione idololorum Hispaniae, et de idolo Mahomet.
 XLVII. Imperialis largitio Ecclesiae B. Jacobi et aliis venerabilibus locis collata.
 XLVIII. De ultione ejusdem infidelis divinitus facta in exercitu Casareano.
 XLIX. De hastis nocte in terra fixis et mane facto corticibus et fronde vestitis.
 L. De productione fontis in concavo torrentis.
 LI. De duobus scutis sanguinei coloris apud Herssburg visis.
 LII. Qualiter duo juvenes in albis vestibus apud Fritdislar visi sint divinitus. Miraculum in consecratione Amraensis archisterii revolutum.
 LIII. De venerabili apostolatu cari Deo Caroli Magni.
 LIV. De celestibus praesagiis Augustalis transitus.
 LV. Exemplar beatae memoriae.
 LVI. De salutari distributione testamentari amiserationis.
 LVII. Nomina xxi Metropoleon illius temporis.
 LVIII. De glorioso, sed lacrymoso, transitu imperiali.
 LIX. Diligite justitiam, qui judicatis terram.
 LX. De beata visione Translationis Imperatoriae.

§ III. *Elogium S. Caroli ex Martyrol. Galliano Andreæ Saussani V. Cl.*

Eodem die S. Caroli Francorum Regis Christianissimi, et primi ex hac gente Imperatoris, cognomento Magni, ac re vera maximi, qui ab inenite aetate corporis et animi heroicis dotibus ornatus, divinis obsequiis toto corde delictis, regalis potentiae gladio, Evangelicae propagationis studio, viteque religiose exemplis, gentes barbaras plerasque, et in his maximo Saxones, Bohemos, Slavones, a Boios, Hunnos, & Danosque ab idolorum nefandis ritibus ad Christi veri Dei cultum salutarem convertit. Romanam Ecclesiam omnium matrem a multiplici pressura

S. Caroli p^otas.

etiam animam,

a

b

humanae sedis reverentiam

sura

* Insuper de factum Francorum anno 794 ab 120018.

sura vindicavit, ab hostibus liberavit, pristinum in decus et honorem resitutam immensis beneficiis cumulavit. Haereseo vero per orbem Occidentalem exitiose grassantes plerasque extinxit, disciplinam resarciri Ecclesiasticam collapsam curavit : quæque pridem marcescebat, egregie redorere fecit pietatem; quam et sollicitè excoltam, longe lateque toto orbe provexit. Romam, voti caussa, quater adiit, et religiosa cœlitus vestigia summa cum veneratione exosculatus, toti posteritati singulare devotionis exemplum reliquit. S. Jacobi Apostoli sepulchrum, nefandis et idolorum spurcitiis ofusum hodierno honori restituit, ejusque celebrem religionem a se vindicatam, pietatis affectu lustrans, vestem setis horrentem, majorem viæ partem, gestavit. Beatorum res gestas per Paulum Diaconum conscribi, easque publice statis diebus legi præcepit. Fastos Martyrum, conciones Patrum colligi, omniumque quibus imperabat gentium res memoratu dignas ad religionis cultum in litteris mitti curavit.

16 Rem divinam in aede sacra assidue obivit, neque statas preces et canonicas, seu diurnas, seu nocturnas, cum valuit, unquam neglexit. Sacris operantes magna religione attendit. Mysticam suppellectilem, vestem, vasa, omnemque templorum ornatum tam copiosum instruxit, uti neque sacræ januæ tutelam gerentes voluerit profano cultu minus suum obire. Ecclesiastici cantus harmoniam, ipse artem canendi psallendique apprime calleus, ac praxis sacræ peritus, ad usum, qui exoleverat, revocavit. d Sex Apostolorum corpora, nempe Simonis et Judæ, Philippi, utriusque Jacobi, et Barnabæ, cum S. Bartholomæi capite, innumerisque sanctorum Martyrum lipsanis, ex pia præda collectis, Tolosam advexit, atque in S. Saturnini basilica sibi dilectissima, perpeti honore prosequenda collocavit.

17 Spolia hostium, præsertim Hunnorum, ad B. Petri aedem ornandam Romam dono misit. Regibus Francorum tutelam Apostolicæ Sedis, Romanorumque Pontificum commisit. Ipse Pontificem Leonem a suis male multatum, punitis zelo Dei noxiis, dignitati restituit; ad se venientem summa cum veneratione excepit. Concilia varia, summæ Sedis permissu ad eliminanda falsa dogmata, et sententiam Catholicæ Ecclesiæ Romanæ (quam in omnibus a prima infantia ad ultimum vite punctum, constantissime retinuit, observavitque) asserendam coegit. Legibus exquisitis ac religiosissimis regnum ac imperium munivit : ad augmentum Christianæ religionis novem Sedes Episcopales in Germania excitavit, duas in Metropoles evexit. Basilicam Aquisgranensem sanctissimæ Deiparæ magnificentissima structura edificavit. Vingt septem Ecclesias principales construxit, alias innumeras fore vetustate collapsas in-auravit.

18 In veste et victu modestiam plane Christianam et temperantiam exhibuit. In mensa lectionem sacram, præsertim ex fibris S. Augustini, semper adhibuit; clementia in victos hostes incomparabili usus est : neminem enim illorum extra aciem unquam occidit : in conjuratione deprehensus levi multa castigavit. Saxoni toties rebellanti, toties perduelli, victorque aliam ferre legem non tulit, quam ut Christum serio, ejurata idolorum impietate, coleret. Tot rebus demique pie ac præclare gestis obsequentissimus Ecclesiæ filius, magnanimis religionis defensor, vere Christianissimus Rex, ter maximus Imperator, fide studiosissime ampliata, statu Ecclesiæ religiose ordinato, egregie exornato; regno etiam suo magnificentissimo, ac undique pœcato Christiano orbe, anno Domini octingentesimo decimo quarto, regni sui quadragesimo octavo, imperii decimo quarto, ætatis vero suæ septuagesimo, decem penitentia expleta opibus in præcipuas Occidentis Ecclesias ad divini cultus augmentum, Mystarumque fomentum religiosa regi-

que munificentia dispertitis, rebus sacris munitis, ex laborioso mortaliq; imperio ad tranquillum regnum immortalemque triumphum feliciter emigravit. Obque fidei et operum magnitudinem, uti Sanctorum consortio adscisci in cœlis promeruit, ita eodem honore, ob immensa ejus in orbem Christianum beneficia, consuevit a fidelibus, haud remente Ecclesia, celebrari. Quem eo demum fore honore dignum, divinæ gratiæ et virtutis testimonia, dum adhuc in carne degeret, præsignarunt.

19 Nam præterquam cœlites illi non semel, ut conscripto jam supernæ Sion municipe, apparuerunt, (maximè e S. Salvius Martyr, cujus sacros artus condigao cultu investivit; et f S. Swibertus, quem in Beatorum album a Leone Pontifice referri curavit; imò Christus ipse Dominus, cum ipse die Paschæ sacram synaxim perciperet, g in pueri elegantissimi ac amantissimi forma, sese ei dedit :) præter hæc, inquam, gratæ Deo mentis insignia, favores etiam divini non obscura indicia in ipso certe Principem sæpe sæpius patuerunt. Quorum illud illustre fuit, quod cum primo tumultu Saxonico Eresburgum Saxonum arcem expugnasset, indeque ad h. Eimensredam idolum evertendum properasset, in maxima terræ siccitate, et aquationis inopia, ipso (cui altero Mose) orante, repente largissimum flumen uberrimis undis exiit, quo totus exercitus jam triduum siti anhelans, recreatus vires recepit. Quin et abs te eodem, cum Saxo occasionem auentis ad oppidum r Pristoriam castra posuisset, et B. Bonificii aedem summam conaretur flammis diruere; nulla id ope exequi potuit, cum duo Cœlites fulgenti cultu parentes, terrorem hostibus ita incussissent, ut omnes fugam certatim capesserent.

20 Ejusmodi significationibus, tutela Numinis sapius, quam sibi Caroli conatus virtusque complacerent, declaravit : quem certe hic cursus et exitus (absterga egregie labe, quam in studio tam longo vix potuit tot inplexus rebus ex humana sorte non contrahere) æterno dignum triumpho et corona gloriæ, aflatim propalarunt. Corpus ejus pridem ab Episcopis Germaniæ solenniter elevatum, Aquisgram Carlitis delato ex more cultu observatur. Caput vero Usnaburgi in provincia Coloniensi, cum reliquiis aliquot sanctorum Martyrum k Crispini et Crispiniani, honoratur.

a Christiani fuerit dudum ante Caroli ortum Rom, nec in Barbaris tunc cœcendi b Fuit quidem, ut cepit a suis litteribus, trias paratæ Carolus quid tamen ad gentis totius conversionem peregerit aut etiam tentarit, nondum legimus. Sub Ludovico Pio facta auspici reliquias per S. Ansgerium, loceret lamina de Innocentio Selavorumque curanda conversioni, constantia parata.

c Hæc ab us, quas superiore § referimus, scriptoribus accuratè descriptæ per cetera oblectamus. Quæ spurciora idolorum; nulla idola venerantur Mihomelini nec aliæ erant in Hispania pagani. Quid quod nunquam forlas as in Minoratonia fuit potestate hucus ille, quem Comium stelle, ut deum Compostellum dictum voluit? Eccelestia certe, quam recuperavit Cavobus, nulla fuit et tenendam, sed extemporarum et radea, formæque parietibus compactam, Albonus Castus, invento Apostoli corpore, curavit. Neque in interiora Galliarum videtur Carolus penetrasse, sed capto Pampelona, Ibernia versus et Caparaugostam flexisse contigit hæc expedito anno 778, neque constal deinceps videri in Hispaniam Carolum, ut etiam observant Martini Carolus viri e indictionibus in Annalibus Chronologicis. d De his agræm ad singulorum notanda dicim. e S. Salvii Episcopi mensis Episcopi vitam in qualibet narratur vs in, dabatur 23 Junii. f Vita S. Swiberti dabatur 3 Martii. g De hoc apparitione egimus 7 Junii ad vitam S. Witekludi. h Inno Gravosol, Contigit hæc barbaria facti oblique subverso anno 772 i Inno Pristoriam, vix Frislar, aut Frislar, id factum anno 775. Vita S. Witekludi dabatur in 8 Junii. k De his agræm 23 Octob.

VITA AUCTORIS EGINARDO.

ex duobus MSS. et variis editionibus.

PROLOGUS AUCTORIS.

Vitam et conversationem, et ex parte non modicam Vita Caroli per Mign

per peregrinationes,

c

Sanctorum honos procuratus,

studium rerum sacrarum,

Ecclesiastici ornatus.

d SS. reliquias translata

Romanæ Ecclesiæ defensionem

artificia summa

ejus modestiam,

clementiam,

alma ejus devota,

obitus,

FEVARIS.

conversatio,

penitentiam SS.

alta miracula,

h

penitentiam

reliquias

k

in S. Cælestis Compositi fuerit

*Exoleta Fran-
corum legum
auctoritate,
omnia regnum
Majores bo-
mum.*

res gestas Domini et nutritoris mei Karoli, excellen-
tissimi et merito famosissimi Regis, postquam scri-
bere animum tulit, quanta potui brevitate complexus
sua, quæram impendens, ut de iis, quæ ad meam no-
titiâ pervenire potuerunt, nihil ommitterem, neque
prolixitate narrandi nova quæque fastidientium ani-
mos offenderem: si tamen hoc ullo modo vitari po-
test, ut nova scriptoribus non offendantur, qui vetera
et a viris doctissimis atque dissertissimis confecta
monumenta fastidiunt. Et quamvis plures esse non
ambigam, qui otio ac litteris dediti, statim avi præ-
sentis non arbitrentur ita negligendum, ut omnia
penitus, quæ nunc fiunt, velut nulla memoria digna,
silentio atque oblivioni tradantur: potiusque velint,
amore diuturnitatis infecti, aliorum præclara facta
qualibuscumque scriptis inserere, quam sui nominis
sanam posteritatis memoriam nihil scribendo subtra-
here: tamen abhujuscemodi descriptione non existi-
navi temperandum, quando mihi conscius eram,
nullum ea veracius quam me scribere posse, quibus
ipse interfui, quæque præsens oculata, ut dicunt,
fide cognovi; et utrum ab alio scriberentur nec ne,
liquido scire non potui: satiusque judicavi eadem
cum aliis velut communiter litteris mandata memo-
ria posterorum tradere, quam Regis excellentissimi,
et omnium sui ætate maximæ, clarissimam vitam,
et egregios atque moderni temporis hominibus vix
imitabiles actus, post oblivionis tenebris abderi.

2 Suberat et alia non irrationabilis, ut opinor,
caussa, quæ vel sola sufficere posset, ut me ad hæc
scribenda compelleret; nutrimentum videlicet in me
impensum, et perpetuum, postquam in aula ejus con-
versari coepi, cum ipse me liberis ejus amicitia: qua me
ita sibi devinxit debitoremque tam vivo quam mortuo
constituit; ut merito ingratus videri et judicari pos-
sem, si tot beneficiorum in me collatorum inmemor,
clarissima et illustrissima hominis optime de me
meriti gesta silentio præterirer: patereque vitam
ejus, quasi qui nunquam vixerit, sine litteris ac de-
bita laude manere: cui scribenda atque explicanda
non memi ingeniorum, quod exile et parvum, uno
nullum penes est, sed Tullianam par erat desudare
facundiam. Ea tibi liberam præclarissimi et maximi
viri memoriam continentem, in quo præter illius
facta, non est quod admittens, nisi forte quod homo
barbarus et in Romana lectione perparum exerci-
tatus, aliquid me decenter aut commode Latino scri-
bere posse putaverim, atque in tantam impudentiam
progriperim, ut illud Ciceronis putarem contemnen-
dum, quod in primo Tusculanarum libro, cum de
Latinis scriptoribus loqueretur, ita dixisse legitur:
Mandare quoniam, inquit, litteris cogitationes
suas, quæ eis nec disponere nec illustrare possit, nec
delectatione aliqua allicere lectorem, hominis est
intemperanter abutentis et otio et litteris. Poterat
quidem hæc oratoris egregii sententia me a scribendo
deferre, nisi unum premeditatum haberem, hominum
judicia potius experiri, et in scribendo inge-
nuo mei periculum facere, quam tanti viri memo-
riam, mihi parendo, præterire.

CAPUT I.

S. Caroli avus, pater, germanus.

Genus a Merovingorum, de qua Franci Reges sibi
creare soliti erant, usque in *h* Hilbericum Regem,
qui jussu *r* Stephani Romani Pontificis depositus ac
deponus, atque in monasterium *d* trusus est, du-
rissime putatur: quæ licet in illo finita possit videri,
tamen *r* jaudendum nullius vigoris erat, nec quic-
quam in se clarum, præter imane Regis vocabulum
præfererat. Nam et opes et potentia regni penes
Palatii Præfectos, qui Majores Domus dicebantur,
et ad quos summa imperii pertinebat, tenebantur.

neque Regi aliud relinquebatur, quam ut regio tan-
tum nomine contentus, crine profuso, barba sub-
missa, solio resideret, ac speciem dominantis ellin-
geret; legatos undecumque venientes audiret, eisque
abentibus responsa, quæ erat edoctus, vel etiam
jussus, ex sua velut potestate redderet: cum præter
inutile Regis nomen, et precarium vitæ stipendium,
quod ei Præfectus Aulae, prout videbatur, exhibebat;
nihil aliud proprii possideret, quam unam et eam per
parvi redditus villam, in qua domum, et ex qua fa-
mulos sibi necessaria ministrantes atque obsequium
exhibentes, paucæ numerositatis habebat. Quocum-
que eundem erat, carpento ibat: quod bubus *f* junctis,
et bubulo, rustico more, agente trahebatur: sic
ad palatium, sic ad publicum populi sui conven-
tum, qui annuatim ob regni utilitatem celebrabatur,
ire, sic domum redire solebat. At regni administra-
tionem, et omnia quæ vel domi vel foris agenda ac
disponenda erant, Præfectus Aulae procurabat.

4 Quo officio tum, eum Hildericus deponebatur,
Pipinus pater Karoli Regis, jam velut hereditario
g, fugebatur. Nam pater ejus Karolus *h*, qui ty-
rannos per totam Franciam dominatum sibi vendi-
cantes oppressit, et Saracenos Galliam occupare
tentantes, duobus magnis præliis, uno in Aquitania
apud Pictavium civitatem, altero juxta Narbonam
apud *k* Pyrram fluvium, ita devicit, ut in Hispaniam
eos redire compelleret; eundem magistratum a patre
l Pipino sibi dimissum egregie administravit. Qui
honor non aliis a populo dari consueverat, quam iis,
qui et claritate generis, et opum amplitudine ceteris
eminebant.

5 Hunc cum Pipinus pater Karoli Regis ab avo et
m patre sibi et fratri Karolomanno relictum, summa
cum eo concordia divisum, aliquot annis velut sub
Rege memorato tenuisset; frater ejus Karolomannus,
incertum quibus de causis, tamen videtur quod
amore conversationis contemplativæ successus, opera
temporalis regni administratione relicta, a Ro-
mana se in otium contulit, ibique habitu permutato,
monachus factus, in monte *o* Soracte apud ecclesiam
B. Silvestri constructo monasterio, cum Fratrilus
secum ad hoc venientibus, per aliquot annos optata
quiete perfruitur. Sed cum ex Francia multi Nobili-
um ob vota solvenda Romam solemniter commea-
rent, et cum velut dominum quendam sum prætere-
rire nolent, otium, quo maxime delectabatur, crebra
salutatione interrumpentes, locum mutare conpel-
lunt. Nam cum hujuscemodi frequentiam suo pro-
posito officere vidisset, relicto monte, in Samnium
provinciam ad monasterium S. Benedicti, situm in
pæstro Cassino recessit: et ibi quod reliquum *q* erat
temporalis vitæ, religiose conversando complevit.

6 Pipinus autem per auctoritatem Romani Pon-
tificis ex Præfecto Palatii Rex constitutus, cum per
xy annos aut eo amplius Francis solus imperaret;
finito Aquitanico bello, quod contra *r* Waifarum
Ducem Aquitanie ab eo susceptum per continuos
six annos gerebatur, apud Parisios morbo aquæ
interentis diem *t* obiit, superstibus liberis Karolo,
et Karolomanno, ad quos successio regni divino nutu
pervenerat. Francis quidem facto solemniter generali
conventa, ambos sibi Reges constituunt, ea condi-
tione præmissa ut totum regni corpus ex æquo par-
tirentur *v*; et Karolus eam partem, quam pater
eorum Pipinus tenuerat, Karolomannus vero eam
cui patruus eorum Karolomannus præerat, regendi
gratia susceperet. Susceptæ sunt utrimque conditio-
nes, et pars regni divisi, juxta modum sibi propo-
situm, ab utroque recepta est: mansitque ista quam
vis summa cum difficultate concordia, multis ex
parte Karolomanni societatem separare molientibus,
adeo ut quidam etiam eos bello committere sint me-
ditati. Sed in hoc plus suspitionis quam periculi
fuisse

y h
Martellus ve-
torius,

i
h
l

m
post Pipinum
et Caroloman-
nus,

n
o
hic monachus
fit,

amans que-
ris

p q

Pipinus eloq-
tur ter

s
t

succedit Ca-
rolus et Co-
rolomannus,

v

x

y

fuisse ipse rerum exitus approbavit; cum defuncto Karolomanno uxor ejus cum filiis, et quibusdam, qui ex optimatum ejus numero primiores erant, Italiam fuga petiit, et nullis existentibus caussis, spreto mariti fratre, sub Desiderii Regis Longobardorum patrociniis se cum liberis suis contulit. Et Karolomannus quidem post administratum communiter biennio regnum, morbo decessit.

a Merovingi, a Meroveo Childerici patre, Clodovei Magni avo dicti. b At Childericum, alii Hildericum vocant, ab an. 742, ad 750 imaginem, quae hic describitur, regni gessit. c Imo primus ut Zacharias Papa ut fieret unum, rogatus a Burchardo Wirzburgensi Episcopo, et Folrado Capellano, Francorum Legatis, anno 749. Unctusque est an. 750, a S. Bonifacio in urbe Suessionum. Confirmavit Stephanus III, qui Stephano II Zachariae successor, tertio die sui pontificatus unctum successit 27 Martii 752, nempe anno 751, ipsum sacra unctione, ut in Annalib. Eymardus scribit, ad regni dignitatis honorem consecravit, et cum eo duos filios ejus Karolum et Karolomanum. d Addit MS. Paderbor. Sithiu, sive S. Perlau, quod in urbe Antiochiae est. e A tempore Clodovei II, cui tanta fortassis propter uxoris Bathildis sanctitatem, relictoque a patre Dagoberto sapientes consiliarios, satis feliciter inuclerunt. Præcipue regiam potestatem labefactant et opprimit Ebromus, ac deinde Pipinus Herstallus: Documentum in linguam quam periculose Reges sua regna, ad quae regenda a Deo vocati ipsi ulovocque afflati velut spiritus sunt, alius administranda committant, ipsi otio vacent.

f Quis hæc credat? Calliditas hæc fuit Praefectorum Aule, ut minori invidia tam obiectos opprimerent Reges. g Addit du Chesne et alii editi, jure h Martellus nempe Pipini Herstalli filius natus, in Daniolum Clericum in regnum a Regisfredo, Aule praefecturam affectu instrumens, ipsamque Raginfeodem opprimit an. 747. Ad kal. April. die Dominico, atque Eulonem Vasconum Regnum, ad quem is confugerat, fregit: idem Saxones, Alamanos, Boios, Aquitanos vicit. i Annales Francorum a Frebero editi Anno 732, Karolus pugnavit contra Saracenos de solbato ad Pectavis Anno 737, Karolus pugnavit contra Saracenos, in Donuico die Lademali habent, et primum peritum mense Octobri contigisse. An anno 726, fusus a Carolo Saracenis in agris Turonicis videntur, cassis eorum 273 nullibus, Francis dimittant 1500 tegulatas Anastasius lubio hucarum in Gregorio II, victoriam illam Euloni tribuit, nulla facta Caroli mentione. k Alis Birra, quibusdam Bura dicunt, indigo Bere. Primum illud Gadelus rebus lencis ultra Saracenos commissum scribit ad Baram, qui in stagnum Olivaram ductum iussit, inter Kenotum et Narbonam. l Obiit Pipinus Herstallus an. 745, mense Decemb.

m Obiit Marcellus an. 741. N Octob. successerunt Pipinus et Carolomanus, sive Karolomanus n ad an. 748 contigisse scribit idem Eymardus in Annal. hui anno 757. o In nunc mous S Silvestri dicitur, ad dextram liberis Pipini silis, in Falcois. p Duchesne aliique editi, avar Cassina Cassinum oppidum Volscis ereptum tenuerunt aliquando Summus, deo Sannio tribuit Eymardus. De monte Cassino, vel Cassino. sitoque in ejus latere quondam oppido, et reliquissimo S. Benedicti conubio, arpens ablu agendum. q Inm in Galham erat an. 753 jussu Abbatiss sui, unguat idem in Annalib. Eymardus in apud fratrem precibus Romani Pontificis assisteret. Ravitas tamen hoc fecisse putatur, quia nec ille Abbatiss sui jussa continere, nec Abbatiss illius preceptis Regis Langobardorum, qui et hoc imperaverat, audebat resistere. In tentus in Galha a fratre Carolomanus, obiit Viennæ an. 755 remi unquam epus corpus ad S. Benedicti monasterium. Ista memoria erat in Martyrologio monasteris et alius 17 Aug. r Alotaderum vocant. s Anno 760 inchoatum Aquitanicum bellum, confectum 768. peris Wandaro sed post reredidit.

t Ad kal. Octob. v Karolus in Novomago civitate Karolomanus in Suessiona insignia regni suscepit. Eymardus in Annalibus, obiit Carolomanus anno 771. v luv enib

CAPUT II.

Bellum Aquitanicum, Langobardicum, Saranicum.

Karolus autem fratre defuncto, consensu omnium Francorum Rex constituitur. De ejus nativitate atque infantia, vel etiam pueritia, a qua neque scriptis usquam aliquid declaratum est, nec quisquam malo superesse invenitur, qui horum se dicat habere notitiam, scribere ineptum jactans; ad actus et mores veterasque vite illius partes explendas ac demonstrandas, omisissis inrogatis, transire disposui: ita tamen ut primo res gestas et domi et foris, deinde mores et studia ejus, tum de regni administratione et sine narrando, nihil de iis que cognitu vel digna vel necessaria sunt, praetermittam.

S Omnium bellorum, quae gessit, primo Aquitanicum a patre inchoatum, sed nondum finitum, quia licet peragi posse videbatur, fratre adhuc vivo et auxilium ferre rogato, suscepit: et licet eum frater

promisso e frustrasset auxilio, susceptam tamen expeditionem strenuissime executus, non prius excepto desistere, aut semel suscepto labori cedere voluit, quam hoc, quod efficere moliebatur, perseverantia quadam ac jugitate, perfecto fine concluderet. Nam et d Hunoldum, qui post Waifarum mortem Aquitaniam occupare, bellumque jam pene peractum reparare tentaverat, Aquitaniam relinquere, et Vasconiam petere coegit. Quem tamen ibi consistere non sustinens, transmisso anno Garumua, Lupo Vasconum Duci per Legatos mandat, ut perferat reddat: quod ni festinato faciat, bello eum se expostulaturum. Sed Lupus saniori usus consilio, non solum Hunoldum reddidit; sed etiam seipsum cum provincia, cui preerat, ejus potestati submisit.

9 Compositis in Aquitania rebus, eoque bello finito, e regni quoque socio jam rebus humanis exempto, rogati et precibus Adriani Romani Urbis Episcopi exoratus, bellum contra Langobardos suscepit: quod prius quidem et a patre ejus, Stephano Papa supplicante, cum magna difficultate susceptum est; quia quidam ex primioribus Francorum, cum quibus consultare solebat, adeo voluntati ejus renisi sunt, ut se Regem deserturos, domumque revertens libere voce proclamarent. f Susceptum tamen bellum est tunc contra Haistulfum Regem, et colerrime completum, g Sed licet sibi et patri belli suscipiendi similes, ac potius eadem causa subesse videretur; hand simili tamen et labore certatum, et sine constat esse completum. Pipians siquidem Haistulfum Regem, paucorum dierum obsidione apud Ticinum compulsi, et h obsides dare, et erepta Romanis oppida atque castella restituere, atque ut reddita non repeterentur, sacramento fidem dare. Karolus vero post inchoatam a se bellum non prius destitit, quam et Desiderium Regem, quem longa i obsidione fatigaverat, in deditioem susceperet: et filium ejus k Adalgisum, in quem spes omnium inclinare videbatur, non solum regno, sed etiam Italia excedere compelleret, omnia Romanis erepta restitueret: l Roogandum Foro-Juliani Ducatus Praefectum res novas molientem opprimeret, totumque Italiam suo ditioni subjugaret, subactaque filium Pipinum Regem inquireret. Italiam intranti, quam difficilis Alpium transitus fuerit, quantoque Francorum labore in via montium juga, et eminentes in colium scopulis, atque asperae entis superatae sint, hoc loco describerem, nisi vita illius modum potius, quam bellorum quae gessit, eventus memoriae mandare praesenti opere animo esset propositum. Finis tamen hujus belli fuit subacta Italia, et Rex Desiderius perpetuo exilio deportatus, et filius ejus Adalgisus Italia pulsus, et res a Langobardorum Regibus erepta, Hadriano Romano Ecclesiae rectori restituta.

10 Post ejus finem Saxonicum, in quod quae i intermissum videbatur, repetitum est, quo nullum neque prolixius neque atrocius, Francorum quo populo laboriosius, susceptum est. Quia Saxones, sicut omnes fere Germaniam incolentes nationes, et natura feroces et cultu demerita deliti, nostraeque religioni contrarii, neque divina neque humana jura vel pollicere vel transgredi, inhonestum arbitrandum tur. Suberant et caussa, quae quotidie paucos conturbare poterant, termini videlicet i nostri et illorum pene ubique in plano contigui, praeter paucaloca, in quibus vel silva majores, vel montium juga interjecta, utrumque agros certo limite determinant: in quibus caedes et rapinae et incendia vicissim fieri non ceabant. Quibus adeo Franci sunt irritati, ut non jam vicissitudinem reddere, sed apertum contra eos bellum suscipere dignum judicarent. Susceptum igitur adversus eos bellum, quod magna utrumque animo late, tamen in jore Saxonum quam Francorum in dano, per continuos triginta tres o anno gerebatur.

hic brevi moritur

Majorum hominis perniciosa regibus potentia

Bura fl.

Saracenes,

Cassinum

Karolus in toto fratre solus regnat

n

h

AULTOR. EGINARDUS EX MSS.

d Hunoldo victus.

Vascon ultro se subisti.

r

f Ho adfus a Pipino victus.

g

h a Carolo baderis.

i

k Adalgisum et Haistulfum

l

Haistulfum

m

Saxones et sololati r.

n

praelus aquat.

ADGROHE
EUGENIUS,
EX MSS.

Constantinus

11 Poterat siquidem citius finire, si Saxonum hoc perfidia pateretur. Difficile dictu est, quoties superati, ac supplices Regi se dederint, imperata facturos polliceri sint; obsides, qui imperabantur, absque dilatione dederint; Legatos qui mittebantur susceperint: aliquoties ita domiti et emolliti, ut etiam cultum demonum dimittere, et Christianæ religioni se subdere velle promitterent. Sed sicut ad hæc facienda aliquoties prout, sic ad eadem pervertenda semper fuere præcipites. Ut satis non sit æstimare, ad utrum horum faciliores verius dici possint: quippe cum post inchoatum cum eis bellum, vix annus unus exactus sit, quo non ab eis hujuscemodi facta sit permutatio. Sed magnanimitas Regis, ac perpetua tam in adversis quam prosperis mentis constantia, nulla eorum mutabilitate vel vinci poterat, vel ab iis qua: agere coeperat desatigare. Nam numquam eos hujuscemodi aliquid perpetrantes impune ferre passus est, quin aut ipse per se ducto, aut per Comites suos misso exercitu, perfidiam misceretur, et dignam ab eis penam exigeret: usque dum omnibus qui resistere solebant profligatis, et in suam potestatem redactis, decem hominum milia ex iis qui utrasque ripas Althi fluminis incolebant, cum uxoribus et parvulis sublatis transtulit, et huc atque illuc per Galliam et Germaniam multimoda divisione distribuit. Eaque conditione a Rege proposita, et ab illis suscepta, tractum per tot annos bellum constat esse finitum, ut alijeta demonum cultu, et relictis patriis ceremoniis, Christianæ fidei atque religionis sacramenta susceperint; et Francis adonati, unus cum eis populus effluerentur.

translati in
Franciam,

Christiani
facti

p q

12 Hoc bellum licet per multum temporis spatium traheretur, ipse non amplius cum hoste quam bis acie conflavit: p semel juxta montem qui q Osneggi dicitur, in loco Theotmelli nominato; et iterum apud Hasam dnyvium; et hoc uno mense, paucis quoque interpositis diebus. His duobus preliis hostes adeo profligati ac devicti sunt, ut ulterius Regem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliqua loci immutatio defensi, auderent. Plures tamen eo bello tam ex nobilitate Francorum, quam Saxonum, et famæ summis honoribus viri, consumpti sunt: tandemque anno trecesimo tertio finitum est: cum interim tot ne tanta in diversis terrarum partibus bella contra Francos et exorta sint, et solertia Regis administrata, ut merito intuitibus in dubium venire possit, utrum in eo aut laborum patientiam, aut felicitatem potius mirari conveniat. Nam hiemio ante Italiani hoc bellum sumpsit exordium; et cum sine intermittenno gereretur, nihil tamen ex iis que alienui erant gerenda dimissum, aut ulla in parte ab eoque operoso certamine cessatum est.

a Id constat, admodum adolescentem a Stephano Regem tractum anno 754, cum patre et fratre. b Adhuc MSS non.

c Qui, ut Eginardus in Annal. Proreum suorum pravo consilio, ne hi faceret impeditur, colloqui iussit cum eo habito in loco qui Dineshives vocatur.

d Alii Hrodolm, alii Unoldum, alii Hunoldum vocant.

e Unus ex his annis 769, nam cum Pascha apud S. Remigium patrum s. nra, Romanigenensium Episcopum, (de quo 19 Junii) celebraret, in Hispaniam movit, belloque confecto natalium dionum in villa Duria celebravit.

f Adrianus an. 772, 11 Febr. Papa factus, mortuo A. Febr. Stephano. At illi anno sequenti Petron Legatum ad Carolum rogatum auxilium. Eo anno bellum suscepit, sequenti peractum, capto Desiderio. g Id gestum anno 775. h Quadragesima ut Eginardus scribit. i In obsidio totum hiemum anni 774 tenuit qui tempore tunc orandi gratia Romanam profectus est. k Adalgisus Constantinopoli tunc se contulit, ibi in Patriarchatus honore consecutus. l Bulgavus, s. et Rusogavus, aut Rusogavolm, gente Longobardum, l. Ursophilus tunc tunc datus a Carolo, et cum multis militi captum anno 773, dum Carolus bella Saxonicæ distulisset, ab eo anno sequenti suorum celeritate oppressus percipulsiusque est.

m Exce ab eo 772, universam Carolus cum Saxonibus bellum fuit. Id hic repetitione dicitur, quia anno 773 cecit, cum in Italiam casu laborans Bulgavolm profectus, rebellavit. n M Francorum, o Nam anno 803 ut idem Eginardus in Annalib. Imperator in Saxoniam suæ exercitu, omnes qui trans Althm et in Wilmodi insubstant Saxonum, cum mulieribus et infantibus transtulit in Franciam, atque in dionum belli pars fuit.

p Id anno 783 contigit. q Al. Osnri. al. Neggi, forte Hswick, ut alibi Brunswick, etc. Significari videtur ea pars Westphaliæ, ubi urbs et diæcesis Osnabrugensis. R. fuisse isthæ locum, quem Eginardus hic Theotmelli, alii Thietmelle, Thiotmelli, Teotmala, Theotmollin, Theotmaldi, Teotmali, vocant, inde licet congerere, quod eodem tractu sit Melle oppidum, item Gersmel ad Elsan amnem qui mox Hasr nascetur: et alibi Dymelle fluvius, cui ad Warburgum oppidum Tuisco, sive Totius, Toische, miscetur. Eo commisso prelio, ut ex Annalibus Eginardi patet, recepit se Carolus Paderbornam: atque iterum eodem mense cum eisdem Saxonibus conflixit ad amnem Hasam, qui supra Osnabrugum ortus, ad Meppenam in Amosiam influit.

CAPUT III.

Bellum Hispanicum, Britannicum, Beneventanum, Baiouricum, Slavicum.

Nam Rex omnium, qui sua ætate gentibus dominabantur, et prudentia maximus, et animi magnitudine præstantissimus, nihil in iis, que vel suscipienda erant vel exequenda, aut propter laborem detrectavit, aut propter periculum exhorruit. Verum unum quodque secundum suam dignitatem et subire et ferre doctus, nec in adversis cedere, nec in prosperis falso blandienti fortunæ assentire solebat. Cum enim assiduo ac pene continuo cum Saxonibus bello certaretur, dispositis per congrua confinium loca presidiiis, Hispaniam quam maximo poterat belli apparatu aggredditur: saltaque Pyrenæi superato, omnibus, que adierat, a oppidis atque castellis in leditionem acceptis, salvo atque incolum exercitu revertitur: præter quod in ipso Pyrenæi jugo Vasconum perfidiam parumper in redendo contigit experiri. Nam cum agmine longo, ut loci et angustiarum situs permittebat, porrectus iret exercitus, Vascones in summi montis vertice positos insidiis (est enim locus ex opacitate silvarum, quarum maxima est ibi copia, insidiis ponendis opportunus) b extremam impeditentorum partem, et eos, qui novissimi agminis incidentes, subsidio præcedentes tuebantur, desuper incursantes, in subjectam vallem dejiciunt: censeritque cum eis prælio, usque ad unum omnes interficiunt: ac direptis impeditentis, noctis beneficio, que jam instabat, protecti, summa cum celeritate in diversa disperguntur. Adjuvabat in hoc facto Vascones et levitas armorum, et loci, in quo res gerebatur, situs. E contra Francos et armorum gravitas, et loci iniquitas, per omnia Vasconibus reddidit inopares. In quo prælio c Eghardus regis mensæ Prepositus, Anshelmus Comes Palatii, et d Rurkandus Britannici limitis Prefectus, cum aliis compluribus interficiuntur. Neque hoc factum ad præsens vindicari poterat: Quia hostis re perpetrata ita dispersus est, ut ne fama quidem remaneret, ubinam gentium, quæri potuisset.

Carolus prudens et magnanimus.

in Hispanicum movit

a

eadem utriusque a Vasconibus accepti:

b

c

d

e

tristitones dionum

f

g h

dein tunc Beneventanum

13 Thomit et Brittones, e qui ad Occidentem in extrema quadam parte Gallie super litus Oceani residentes, diebus audientes non erant; missa in eos expeditione, qua et obsides dare, et que imperarentur se facturos polliceri coacti sunt. Ipse postea Rex cum exercitu Italianum ingressus, ac per Romanam iter agens, Capuam Campanie urbem accessit: atque ibi positus castris, bellum Beneventanis, in sese dederunt, commutatus est. Prævenit hoc Dux gentis Aragisus filios suos g Rumoldum et h Grunoahlum cum magna pecunia obvium Regi mittens, rogat ut filios obsides suscipiat, sequæ cum gente imperata facturum pollicetur: præter hoc solum, si non ipse ad conspectum venire cogeretur. Rex utilitate gentis magis, quam animi ejus obstinatione considerata, et obsides sibi oblatos suscepit, eique ut ad conspectum venire non cogeretur, pro magno munere concessit: imoque ex filiis, qui minor erat, obsidatus gratia tentato, majorem patri remisit: Legatisque ob sacramenta fidelitatis a Beneventanis exigenda atque suscipienda cum Aragisio dimissis, Romanam rediit: consumptisque ibi in sanctorum veneratione locorum aliquot diebus, in Galliam revertitur.

15 Baiouricum

AVTORE
EGINARDO.
EX MSS.
Godefridum
Banum, ma-
gna spiran-
tem mors op-
primi.
m

Jan Alodritos vicinos suos in suam ditionem rede-
gerat, jan eos sibi vectigales erant: jactabat etiam
se brevi Aquasgrani, ubi Regis Comitatus erat, cum
maximis copiis adventurum. Nec dietis ejus quamvis
vanissimis omnino fides abnuebatur, quin putaretur
tale aliquid inchoaturus, nisi festinata fuisset morte
preventus. Nam a proprio satellite interfectus, et
sua vite et belli a se inchoati finem acceleravit.

Carolus Fran-
cicum impe-
rium late am-
plificat.

19 Hæc sunt bella quæ Rex potentissimus per
annos XLVII (tot enim annis regnaverat) in diversis
terrarum partibus, summa prudentia atque felicitate
gessit. Quibus regnum Francorum, quod post patrem
Pipinum magnum quidem et forte susceperat, ita no-
bilitèr ampliavit, ut pene duplum illi adjecerit. Nam
cum prius non amplius, quam ea pars Galliar, quæ
intra Rhenum et Ligerim, Oceanumque et mare Ba-
learicum jacet; et pars Germanie quæ intra Saxoniam
et Danubium, Rhenumque ac Salam fluvium, qui Tu-
ringos et a Sorabos dividit, posita, a Francis Ori-
entales dicuntur, inceditur; et præter hæc Alemanni
atque Baiarii ad regni Francorum potestatem per-
tinerent; a ipse per bella memorata primo Aquita-
niam et Vasconiam, totumque Pyrenæi montis jugum,
et usque ad Iberum amnem, qui apud Navaros ortus,
et fertilissimos Hispanie agros secans, sub Dertusa
civitatis nomina Balearico mari miscetur; deinde Ita-
liam totam, quæ ab Augusta Prætoria usque in Ca-
labriam inferiorem, in qua Græcorum ac Beneven-
tanorum constat esse confinia, decies centum et eo
amplius passuum millibus longitudine porrigitur:
tum Saxoniam, quæ quidem Germanie pars non mo-
dica est, et ad eam, quæ a Francis inceditur, duplum
in lato habere putatur, cum longitudine possit esse
consimilis. Postquam utramque Pannoniam, et pop-
ositam in altera Danubii ripa Itaciam, Istriam quo-
que, et Liburniam, atque Dalmatiam, exceptis mari-
timis civitatibus, quas ob amicitiam et junctum cum
eofœdus, Constantinopolitanum Imperatorem habere
permisit: deinde omnes barbaras ac feras nationes,
quæ inter Rhenum ac Vistulam fluvios, Germaniam
ac Danubium posita, lingua quidem pene similes,
modum vero utque habiti valde dissimiles, Germani-
am incedunt, ita perdomuit, ut eas tributarias effi-
ceret: inter quas fere præcipui sunt Velatabi, So-
rabi, Alodriti, Boemanni; cum eis namque bello
conduxit: ceteras quarum multo major est numerus,
in deditionem suscepit.

Hunoriam pe-
nes.

a Susceperat hoc Castellum, antequam in monasterium retra-
deretur. Ergo an. 788. anno cæcæto Marcellum Forojuliensem
aggressi, altero Hunoriam, utroque et cæcæto Hunoriam re-
pentes, egressi profugit sunt. In An. 791. c. Eginardus in
Annal. Prima castra super Anesum posita sunt: tunc is fluxus
inter Balconiam atque Hunoriam terminatus, medius cæcæto, certis
duorum regnum limes habebatur. Ergo potestatem Austria
mediana partem Huni tenere. d. Eginardus regni, et Eginardus
in Annalib. Hungus, a Langobardis Campus dicebatur, in Annal.
Faldens. Hungus. La a Pipino Rex, et Lrlio Dux, cæcæto an. 796.
Erat anno 805 Capanus, sive Princeps Hunoriam, christianus,
nomine Theodorus. c. Leuticus monacho Eadissuensi et Helricus
dicuntur, in Annalib. Faldens. Elicus, in MSS. Helmicus, cæcæto
est an. 799. c. Proter Hildegardis Regina. Exat de eius nec
Walafridi Straboni poema. Occubuit Kal. Septemb. an. 779. quo
die Heatus ecclesiam in Ferrato, et Baderaum. A Bavaria sanctæ.
g. Al. 806. In Carolus junior an. 806. Schom, qui Hehemann
vocatur, plet, Lechone curam tunc gerit. A Laportus in
Annalib. ad an. 808. pua Danico bello, de quo mox Illinoicum
componat. cum cum Abolitionem regnum Rex Huni in-
vaderet, Kinobus Imperatoris filius Allan ponde jureta, et exerci-
tum cui præerat in Illinoicum et Suedlingos, qui et ipse ad Gole-
fridum defecerant, celeritate transposuit. popalitate circum-
que eorum agris, transiitque Heum Dunine in Saxonia se
recepit. Et an. 811. Rex exercitum unum misit. Trans Alton in
Illinoicum, qui et ipse vastavit et castellum Hushochti cupi-
tore mox a Wilsis destructum in ipsa Albis fluminis restauravit.
Erat et in alis Annalibus Francorum habetur, ubi Ionen
Lincus, et Suedlingi appellantur, castellum vero illud Holsuki,
Holski, et Heolonki, quod Allicris. Sudestra Hordorgum esse
asserit. De videri popalis Poeta Suro lib. 3.

Hilinoicum.

Sunt Salsi quidam Lari cognomine dieti.
k Heubodus lib. 4. Elicone. Slavos cap. 3. Dant, et qui trans
Danubium sunt, ab Hisbriis Francorum Nortmanni vocantur.
l Pars Hordantæ Gælique in Francia tunc vocabatur, atque
etiamnum Septentrionalis Hordantæ Friso appellatur, et oppida

Nortmanni

Frissis insignibus decorantur. m Contigit id anno 820. a De
his alii Annules Francorum an. 807. Karolum illum sumum
in terram Slavorum, qui dicuntur Sorabi, qui sedem super Albin
fluvium, cum exercitu suo. duoque castella ab exercitu redi-
ficata, unum super ripam fluminis Sale, alterum juxta Buvium
Albin. Unde patet Sorabos modernæ Saxoniar, Misur, Anshaldini
Comitatus, Hüllensis et Magdenburgensis diocæson, partem te-
nuisse. o Anple dilatato a Carolo Franci imperii terminos,
clare designat Eginardus; ut hinc statere licet, quo loco habenda
sit quæ vulgo extat, a vira aliquin doctissimo adornata, geogra-
phica Carolini imperii descriptio, qua universam Hispaniam, Si-
ciliam, atque regna complexus est, quæ nunquam possedit Ca-
rolus. p Al. appositam.

Sorabi.

CAPUT V.

Fœdera cum exteris, publica opera.

Auxit etiam gloriam regni sui, quibusdam Regibus
ac gentibus per amicitiam sibi conciliatis: adeo nam-
que a Adelfonsom Gallæcie atque Asturice Regem
sibi societate devinxit, ut is eum ad eum vel litteras
vel Legatos mitteret, non aliter se apud illum quam
Proprium suum appellari juberet. b Scotorum quoque
Reges sic habuit ad suam voluntatem per suam in-
vincentiam inclinatos, ut eum nunquam aliter quam
Dominum, seque subditos ac servos ejus appellarent.
Exstant epistole ab eis ad illum missæ, quibus hu-
jusmodi affectus eorum erga illum indicatur. Cum
Aaron Rege Persarum, qui, excepta India, totum
pene tenebat Orientem, talem habuit in amicitia con-
cordiam, ut is gratiam ejus omnium, qui in toto orbe
terrarum erant, Regum ac Principum amicitie præ-
poneret; solumque illum honore ac magnificentia sibi
colendum judicaret: ac proinde, cum Legati ejus,
quos eum donarius ad sacratissimum Domini ac Sal-
vatoris nostri sepulchrum locumque Resurrectionis
miserat, ad eum venissent, et ei Domini sui volun-
tatem indicassent; non solum quæ petebantur fieri
permisit, sed etiam sacrum illum et salutarem locum,
ut illius potestati asseriberetur, concessit: et rever-
tentibus Legatis suos adjungens, inter vestes et aro-
matas, et ceteras orientalium terrarum opes, ingentia
illi et dona transmisit; cum ei paucos ante annos d eum
quem tunc solum habebat roganti mitteret elephan-
tem. Imperatores etiam Constantinopolitani e Nice-
phorus, f Michael, et g Leo, ultra amicitiam et so-
cietatem ejus expetentes, complures ad eum misere
Legatos: cum quibus tamen, propter susceptum a se
Imperatoris nomen, et ob hoc ei, quasi qui imperium
eis eripere vellet, valde suspectum, fœdus firmissi-
mum statuit, ut nulla inter partes ejuslibet scandali
remaneret occasio. Erat enim semper Romanis et
Grævis Francorum suspecta potentia. Unde et illud
Græcum extat proverbium: h Τὸν Φραγκὸν φίλον
ἔχης, γέιστον οὐκ ἔχης.

a
Carolus fœde-
ratus Regi
Galliar.
b
Regibus Sco-
torum.
c
Regi Persa-
rum.

21 Qui cum tantus in ampliando regno et subli-
gendis exteris nationibus existeret, et in hujusmodi
occupationibus assidue versaretur, opera tamen plu-
rima, ad regni decorem et commoditatem pertinentia,
diversis in locis inchoavit, quedam etiam consum-
mavit. Inter quæ præcipua non immerito videri pos-
sunt, basilica sanctæ Dei genitricis Aquisgrani, opere
mirabili constructa; et pons apud Moguntiacum in
Rheni quingentorum passuum longitudinis (nam tanta
est ibi fluminis latitudo) qui tamen uno ante quam
decideret anno, incendio confagravit; nec refecti
potuit propter festinatum ejus decessum: quamquam
in ea meditatione esset, ut pro ligneo lapideum res-
titeret. Inchoavit et palatia operis egregii, unum
hanc longe Moguntiaci civitate juxta villam cui no-
men est Iungelheim: alterum Novionagi super Wa-
halem fluvium, qui Batavorum insulam a parte
meridiana præterfluit. Præcipue tamen ades sacras
ubicunque in toto regno suo vetustate collapsas com-
perit, Pontificibus et Patribus, ad quam curam per-
tinebant, ut restaurarentur, imperavit, adhibens eu-
ram, ut imperata perficerent.

ardificat tem-
plum
Aquisne
i
pontem Mo-
guntiaci.
palatia.

classes in-
struit

22 Molitus est et *k* classem contra Nordmannos, edificatis ad hoc navibus juxta flumina, quæ et de Gallia et de Germania Septentrionalem influunt Oceanum : et quia Nordmanni Gallicum litus atque Germanicum assidua infestatione vastabant; per omnes portus et ostia fluminum, quæ navem recipi posse videbantur, stationibus et excubiis dispositis, ne qua hostis exire posset, tali munitione prohibuit. Fecit idem a parte meridiana in littore provincie Narbonensis ac Septimanie, toto etiam Italiae littore usque Roman, contra Mauros nuper piraticam exercere aggressos : ac per hoc nullo gravi damno vel a Mauris Italia, vel Gallia atque Germania a Nordmannis diebus suis affecta est : præter quod Centumcellæ civitas Hetrurie per proditorem a Mauris capta atque vastata est *l* : et in Frisia quædam insule Germanico littori contiguae, a Nordmannis depredatæ sunt. Talem eum in tuendo et ampliando simulque ornando regno fuisse constat. Cujus animi dotes, et summam in qualicumque, et prospero et adverso, eventu constantiam, ceteraque ad interiorum atque domesticam vitam pertinentia, hinc dicere exordiar.

Alfonsus Ca-
rolus Carolo
amicus

a Est hic Alfonsus II, cognomento Castus, qui anno 791 regnum suscepit, et feliciter administravit 32 annis. In vita Ludovici Pii an. 796. Adelonsi Galliciorum Principis Missos, quos pro amicitia firmamda miserat cum donis, suscepit, et pacifice remisit. Egoardus an. 797. cum legationem receret : monachus Ecolismensis 798. Venit, inquit, ad eum Legatus Adelonsi Regis Gallicie et Asturie, nomine Froia, præsentans papilionem miræ pulchritudinis, aut Egoardus an. 798, ita scribit : Venere de Hispania Legati Adelonsi Regis Basiliscus et Froia, mittere deferentes, quæ ille de manibus, quas vicior ad Obsipponam civitatem a se expugnatas ceperat. Begi mittere curavit : Mauros videlicet septem, cum totidem mulis atque loriciis, etc.

Scoti in Hi-
berniam

b Erant tunc Scoti in Britannia ac Hibernia quod qui negant, parum se patriæ historiz peritos ostendant. Annales Francie et MS Loxela, an. 812. Classis etiam Nordmannorum Hiberniam Scotorum insulam aggressa, commissoque cum Scotis prælio, parte non modica Nordmannorum interfecta, turpiter fugiendo domum reversa est. Idem habent alii Annales. c. MS Thoma, et monachus Ecolismensis, et Egoardus. Est id a ludo quoque certo traditum. Phores quoque eorum erant Reges. Johannes Lesiens rer. Scotic. lib. 6. scribit Achatum suorum in Britannia legem factus cum Carolo (ad ultro ambiente, ad coercedos Anglos piraticam exercentes) pervenisse. Leges fideles atque ignota velibus, nec produbula, subiecit. e. Et idem, sane rara, anno 807 missa, enumerat Egoardus in Annal. et monachus Sangallensis.

Obiit Isma-
nus, et Gan-
da strucla.

d An. 802. e Imperium invasi an. 802. 803. appulere Legati I. Impio Nephoro a Bulgariis occiso, successus est Michael Lurapoulos, religiosissimus Princeps, an. 811. g. Leo Armenus an. 813. occupavit imperium, Michæle in monasterium ultro secedente. *h* Id est, Francum amicum habes, vicinum ne habes *i* De ejus constructione mira quædam, et forte hanc satis credibilem, narrat Sangallensis monachus. Multa de angusta ita basilica habet Petrus Beka in suo Aquigrano. *k* De huius classe Egoardus an. 811. Propter classem, quam superiore anno fieri imperaverat, videndam, ad Bononiam Gallicam, existens nuntium ibi ad navigantium cursus dirigendus antiquitus constitutum restitavit, et in summitate ejus nocturnum ignem accendit. Inde ad Scaldum fluxum veniens, in loco qui Ganda vocatur, naves ad eandem classem diligenter adspexit. Erat Phores illa Bononiensis etiamnum.

l Imo etiam Nixer Provinciam castroverat eodem anno 813, ut ipse Egoardus in Annalib. tradit.

CAPUT VI.

Caroli uxores ac liberi.

Post mortem patris, cum fratre regnum partitus, tanta patientia simulatas et invidiam egus tulit, ut omnibus mirum videretur, quod ne ad iracundiam quidem ab eo provocari potuisset. Deinde cum matris hortatu filiam Desiderii Regis Langobardorum duxisset uxorem, incertam qua de causa post annum eam a repulsiavit, et *b* Hildegardam, de gente Severorum præcipuè nobilitatis feminam, in matrimonium accepit : de qua tres filios, Karolum videlicet, Pipinum et Ludovicum, totidemque filias, et Rotdrudam, *d* Bertam et *e* Gislam genuit. Habuit et alias tres filias, *f* Theoderadam, *g* Hildrudim et *h* Rothaldam; duas de *i* Fastrada uxore, quæ de orientalium Francorum, Germanorum videlicet, gente erat, tertiam de concubina quadam, ejus nomen modo memorie non occurrit. Defuncta Fastrada, *k* Laidgar-

a b
Caroli uxores
tris,
c
d e
f g h
i
ex his multi-
plex proles,
k

dim Alemannam duxit : de qua nihil liberorum tulit. Post ejus mortem quatuor habuit concubinas, *l* Mathalgardiam scilicet, quæ peperit ei filiam nomine Rothildim; *m* Gersvindam Saxonici generis, de qua ei filia nomine *n* Adeldrudis nata est; et Regiam, quæ ei *o* Drogonem et *p* Hugonem genuit; et *q* Adeldrudam, ex qua Thodericum procreavit. Mater vero ejus *r* Bertrada in magno apud eum honore consenuit. Colebat enim eam cum summa reverentia, ita ut nulla nunquam invicem sit exorta discordia, præter in divortio filie Desiderii Regis, quam illa suadente acceperat. Decessitque tandem post mortem Hildegardis, cum jam tres nepotes suos, totidemque nepotes in filii domo videret : quam ille in eadem basilica, qua pater situs est apud S. Dionysium, magno fecit honore humari. Erat ei unica soror, nomine *s* Gisla, a puellaribus annis religiosa conversationi mancipata, quam similiter ut matrem magna coluit pietate : quæ etiam paucis ante obitum illius annis in eo quo conversata est monasterio decessit.

AUCTORE
EGVINDO,
EX MSS
Genculinar,
l
m
carum liberi,
n
o p q
r
matrem ho-
norat,
s
et Gislam so-
rorem.

21 Liberos suos ita censuit instituendos, ut tum filii quam *t* filie primo liberalibus studiis, quibus et ipse operam dedit, erudirentur. Tum filios, quam primum ætas patiebatur, more Francorum, equitare, armis ac venationibus exerceri fecit : filias vero lamificio assuescere, edoque ac fuso, ne per otium torperent, operam impendere, atque ad omnem honestatem erudiri jussit. Ex iis omnibus duos tantum filios et unam filiam, prius quam moreretur, amisit, *v* Karolum, qui major natus erat, et Pipinum, quem Regem Italiae præfecerat, et Rotdrudim, quæ filiarum ejus primogenita, et Constantino Græcorum Imperatori desponsata erat. Quorum Pipinus unum filium suum Bernardum, filias autem quinque, Adeldrudim, Atalam, Gundradam, Bertandem, ac Theoderadam superstitis reliquit. In quibus Rex pietatis suæ præcipuum documentum ostendit, cum filio defuncto nepotem patri succedere *x*, et nepes inter filias suas educari fecisset. Mortes filiorum ac filie pro magnanimitate, quæ excellens, minus patienter tulit; pietate videlicet, quæ non minus insignis erat, compulsum ad lacrymas. Nuntiato etiam sibi *y* Adrmi Pontificis obitu, quem *z* amicum præcipuum habebat, sic flevit, ac si fratrem aut carissimum filium amisisset. Erat enim in amicitia optime temperatus, ut eas et facile admitteret, et constantissime retineret : colebatque sanctissime, quoscumque hæc affinitate sibi conjunxerat.

t
Liberos ut in-
stituerit,
v
w
x
y
z

25 Filiorum et filiarum tantam in educando curam habuit, ut nunquam domi positus sine ipsis carerent, nunquam iter sine illis faceret : adquebant ei filii, filie vero pene sequebantur : quarum agmen extraneum ex satellitum numero ad hoc ordinati tuebantur. Quæ cum pulcherrime essent, et ab eis plurimum diligenter, mirum dicta, quod ad nullam earum cuiquam aut suorum aut exterorum nuptum dare voluit : sed omnes secum usque ad obitum suum in domo sua retinuit, dicens se eam contubernio carere non posse : ac propter hoc, licet alias felix, *bb* adversæ fortunæ malignitatem expertus est : quod tamen ita dissimulavit, ac si de eis nunquam alienus probri suspicio exorta, vel fama dispersa fuisset.

munificus in
nepotes ac
nepes
j
morti suorum
illacrymat, et
Adrmi Pa-
p. p.
y
z
amicitiam
tenet
Liberos secum
retinet.

a Barouus, Spandanus, atque ceteras excipiunt ab quibus hoc repudium legitimum fuisse videtur. Tertium est quoniam ea offensio, inter quos S. Adelardus ejus patricus, qui idcirco ab Aitha dixerat, et monachum vitam complexus est, ut 2. Januar. in ejus vita dictum est. *b* MS. pulch. Hildegardam, Theopanis Hildegartham. Hæc matrem habuit Ammon, progeniem Godefridi filii Alamanorum, ut Theopanis scribit, fratrem H. Geroldum. Fastrad lantus præfecit. In obit 30 April. 783. *c* MS. Pulch. Hildegardis, vocatur, abbi Hildwardis, Rotrad. Hildrudis, hæc desponsata fuit Constantino Imperatori an. 784, non tamen nupta, obiit an. 810, 6 Junii. *d* Hæc S. Angilberto Primario Pallii nupta, et Naturali historici mater fuit : deinde viro monasticum habitum i. centum v. circulo S. Iohannis suscipiente, ab eo intra idem concubium, loco concubini inclusa, prælio, vigilia, jejuniis deinceps vacavit. *e* Gisla, sive Gisala, Mediolani a Thoma Archiepiscopo baptizata an. 781. *f* H. Theoderadam, et Theoderadam.

Hildegardis
Caroli uxore,
p. l. r.
Rotdrudis,
Berla,
v. l. d.
atq.

AECT DE
EGNARDO,
EX MSS.

Uxores
abst.
Concubint
ex his filii,
Drogo Ep.

D Hugo
Abb.
Beata mater,
Gisla soror.

Filii regis.

Bernardus
nepos

Non erat
liberi ad casti-
tatem ex-
pect.

Prima in
filium rebel-
tem

in alios cum-
spirantes ele-
mentis

benignitas in
peregrinos

ejus statura
et forma :

g. Al. Hiltremem. h. Hæc poetæ Saxoni Rhodiad dicitur, abibi Hruothhaldis, et Heothaldis, habuit et sororem Rothaldem Carolus. 1. Nuptia est Carolo Fastrada, sive Fastrade an. 783, obiit an. 794. k. Al. Lutgardim, Liutgardim, Leotigardam, Liutgardam. Obiit an. 800, in Tarnum urb. 1. Al. Modelgarda. in Al. Gremundem. n. Al. Adaltrub. o. Theganus Drugonem vocat Nithardus ad hanc vitam tenra fuisse testatur cum Carolus obiit, et cum Hugone ux Theoderica, in Palatio Ludovici Pii civitium, ejus mensa participem. Furius est postea an. 823 Episcopus Metensis, et Ludovico fidelissime adhæsit, S. Anselmum Episcopum consecravit, et testatur Adamus. p. Hugo a Prodoyno Abbate Novaticensi institutus, et ipse post eum Abbas fuit, sanctitate et intraculis post mortem clarus, ut 13 Junii dixerimus. q. Al. Adaltrubim, Alyndem, Adaltrubim. r. Albi Bertam, Bertrame, Bertone appellatur, obiit an. 783. Certe eandem esse quæ Hiltberga nuncupatur, coliturque 21. Marti, censeat viri quidam erudit. 1. Du Chesne et alii, Nepotes, secuti sunt MSS. v. Carolus Junior 4 Decemb. 841 obiit. Pipinus iter Italia 8 Jul. 814. x. Aditio et Invasio Wala fortissimo Comite, quod timeretur ne Saraceni Italiam invaderent. Al. Bernardus contra patrem suum Ludovicum Plum, anno 817, rebellavit, atque ab eo deinde orbatus Inimicus est. y. Obiit Astricus an. 703, 26 hrc. cum scilicet annos fere 24. z. Al. In amicus. aa. Al. Bertam dicitur ante Caroli obitum S. Angilbergo nuptiam voluit. bb. Quod illud fuerit, indicat auctor inter Ludovici Pii, licet absente. Moverat ejus nullam pudentiam, inquit, quamquam natura intussum, illud quod in sororis filius in contubernio exercebatur paternum quo subditus paterne maritatoris uxore. Cui memoriam reddere videns, simul et circens ne quid per Hiltremem et Hiltremem olim acceperat, revivisceret scandalum, etc. Quod hoc fuerit scandalum ex Fræderici chronico potest. Clultrubis, inquit, illa ejus (Caroli Martelli), favente consilio pudenti monachæ suæ, fraudulenter per manus scilicet suorum Hiltremi transit, et ad Hiltremem Ducem Bagoune pervenit, ille vero cum ad conjugium regulavit contra voluntatem vel consilium fratrum suorum. Sed jure miratur, ac hinc reprehendit, hoc Equitibus con-tinuo Caroli, qui filius suus nuptiam non videtur. quod utinam non alio maturentur Præcipios, qui filius, fratres, filius, sorores, vel cogunt multos Ecclesiasticum statum convolvit, vel vitibus percurrere. cum plurimorum flagitiorum pudenti, et scandalum, dum inveniunt, ne eos jure aliquid potentes hæreticitas cogatur aspergere. ita quod ipse Christus solam suadet vitæ genus, castitati sanctimonie devotum, ut ipsi contra fas nunc prescribere audeat.

CAPUT VII.

Caroli virtutes morales, victus ratio.

Erant in filius nomine Pipinus, ex concubina editus, cuius inter ceteros mentionem, facere distuli, facie quidem pulchra, sed gibbo deformis : is cum pater bello contra Hunos suscepto in Bavoria hibernet, ingratitudine simulata, cum quibusdam e primoribus Francorum, qui cum vana promissione regni illexerant, adversus patrem conjuravit : quem post fraudem detestam et damnationem conjuratorum, detonsion in erudio Præmia religioso vite junque volentem vacare permisit. Facta est et alia prius contra eum in Germania valida conjuratio : cuius auctores partim limbibus velati, partim membris incolmes, omnes tamen in exilium acti sunt : neque ullus ex eis interfectus est, nisi tres tantum, qui cum se ne comprehenderentur strictis gladiis defenderent, aliquos etiam occidissent, quia abire cœperunt non poterunt, intercepti sunt. Harum tamen conjurationem Fastrada Regina crudelitas cœussa et origi existisse creditur. Et deinceps in ambabus contra Regem conspiratum est, quia uxoris crudelitati consensiens, a suæ matris benignitate ac solita mansuetudine immoaniter exorbitasse videbatur. Ceterum per omne vite sue tempus ita emansum omnium amore atque favore et domi et foris conversatus est, ut nunquam ei vel minima iniuste severitatis nota a quocumque fuisset obiecta. Amabat peregrinos, et eorum suscipiendorum magnam habebat curam : adeo, ut eorum multitudo non solum palatio, verum etiam regno non immerito videretur coarsa. Ipse tamen, pro magnitudine animi, hujuscemodi pondere minime gravabatur : cum etiam ingentia incommoda huic liberalitatis, ac bonæ fœmæ mercede compensaret.

27 Corpore fuit amplo atque robusto, statura eminenti, quæ tamen justam non excederet modum. habuit septem suorum pedum præcœritatem ejus constat habuisse mensuram : apice capitis rotundo, oculis profundibus ac vegetis, naso paululum medioerita-

tem excedente, canicie pulchra, facie læta et hilari : unde formæ auctoritas ac dignitas tam stanti quam sedenti plurimam acquirebatur. Quamquam cervix obesa et brevior, venterque projectior videretur ; tamen hæc ceterorum membrorum celabat æqualitas : incessu firmo, totaque corporis habitudine virili : voce clara quidem, sed quæ minus corporis formæ conveniret : valetudine prospera, præter quod, antequam decederet, per quatuor annos crebro febribus corripiebatur ; ad extremum uno etiam pede claudicaret : et tunc quidem plura arbitrato suo quam medicorum consilio faciebat : quos pene exosos habebat, quod ei in cibis assa, quibus assuetus erat, dimittere, et elixis assuescere suadebant.

28 Exercebatur assidue equitando ac venando, quod illi gentilitium erat, quia vix ulla in terris natio invenitur, quæ in hac arte Francis possit equari. Delectabatur etiam vaporibus aquarum naturaliter calentium, frequenti natatu corpus exercens : cuius aule peritus fuit, ut nullas ei juste potuerit præferri : ob hoc etiam Aquisgrani regiam extruxit, ibique extremis vitæ annis usque ad obitum perpetim habitavit : et non solum filios ad balneum, verum optimates et amicos, aliquando etiam satellitum et custodum turkam invitavit : ita ut nonnunquam centum vel eo amplius homines una lavarentur. Vestitu patrio, hoc est, Francico utebatur : ad corpus camisia lineam, et femoralibus lineis induebatur : deinde tunicam, quæ limbo sericea ambiebatur, et tibialia : cum fasciis crura, et pedes rubeamentis constringebat : et ex pellibus lutrinis thorace confecto, humeros ac pectus lieme munebat ; sago Veneto amictus, et gladio semper accinctus, cuius capulus ac baltheus aut aureus, aut argenteus erat : aliquoties et gemmato ense utebatur : quod tamen non nisi in præcipuis festivitibus, vel si quando exterarum gentium Legati venissent, faciebat. Peregrina vero indumenta, quamvis pulcherrima, respicebat, nec unquam eis indui patiebatur : excepto quod Romæ semel Adriano Pontifice præte, et iterum Leone successore ejus supplicante, longa tunica et chlamyde amictus, et calceis Romano more formatis, induebatur. In solemnitatibus veste auro texta, et calcementis gemmatis, et fibula auro sagum astringente ; diademate quoque ex auro et gemmis ornatus, incedebat : aliis autem diebus habitus ejus parum a communi ac plebeo abhorrebat.

29 In potu et cibo temperans, sed in potu temperantior : quippe qui ebrietatem in quacumque homine, medium in se ac suis, plurimum abominabatur. cibo enim non adeo abstinere poterat, ut sepe quereretur noxia esse suo corpori jejunia. Convivabatur rarissime, et hoc præcipuis tantum festivitibus : et tunc tamen cum magno hominum numero. Cœna quotidiana quaternis tantum ferculis præbebatur, præter assam, quam venatores verbis inferre solebant, quæ ille libentius quam ullo alio cibo vesceretur. Inter cenandum aut aliquod acroama, aut lectorem audiebat. Legebatur ei historice, et antiquorum Regum gesta. Delectabatur et libris S. Augustini, et præcipue is qui de civitate Dei prætitulati sunt. Vini et omnis potus adeo parvus in bibendo erat, ut super eorum raro plus ter liberet. Estate post cibum meridianum pomorum aliquid sumens ac semel bibens, depositis vestibus ac calcementis, velut nocti solitum erat, duabus aut tribus horis quiescebat. Noctibus sic dormiebat, ut somnum quater aut quinque, non solum expurgisendo, sed etiam surgendo interrumpere. Cum calcaretur et amiraretur non tantum amicos admittibat, verum etiam si Comes Palatii litem aliquam esse diceret, quæ sine ejus jussu defini non posset, statim litigantes introducere jubebat, et velut pro tribunali sederet, litem cognita sententiam dicebat. Nec hoc tantum eo tempore, verum etiam quicquid

studium venationis,

natatus,

balnearum

vestitus

subiectus

cibi

lectu mensæ tempore

somnus meridians,

nocturnus

quicquid ea die cuiuslibet officii agendum, aut cuiquam ministrorum injungendum erat, expeditabat.

30 Erat eloquentia copiosus et exuberans, poteratque quicquid vellet apertissime exprimere. Nec patrio tantum sermone contentus, etiam peregrinis linguis ediscendis operam impendit : in quibus Latinam ita didicit, ut æque illa ac patria lingua orare sit solitus : Græcam vero melius intelligere quam pronuntiare poterat : adeo certe facundus erat, ut etiam didascalus appareret. Artes liberales studiosissime coluit, earumque doctores plurimum veneratus, magnis afficiebat honoribus. In discenda Grammatica Petrum d Pisauum Diaconum senem audivit; in ceteris disciplinis Albinum, cognomento Alcuinum, item Diaconum, de Britannia, Saxonici generis hominem, virum uidecumque doctissimum, præceptorem habuit : apud quem et Rhetoricæ et Dialecticæ, præcipue tamen Astronomiæ, ediscendæ plurimum et temporis et laboris impertivit. Discebat et artem computandi, et intentione sagaci siderum cursum curiosissime rimabatur. Tentabat et scribere, tabulasque et codicillos ac hoc in lectulo sub cervicalibus circumferre solebat, ut cum vacuum tempus esset, manna effigiendis litteris assuesceret. Sed parum prospere successit labor præposterus, ac sero inchoatus.

a Ex Hilmiltrude nobili puella, ante legale consultum, susceptus erat, que abbi Hilmedrads dicitur. b Ita MSS. aut abbi: qui sibi nova promissione regni illuserant. Contigit ea conspiratio Regioburgi anno 792. Per Clericum delectum narrat Saugallensis monachus. Egwardus per Ardulphum Langobardum.

c Saugallensis monachus inuauissime casum et ad Cithan S. Galli missum scribit, postea ad aliud nobilissimum monasterium, Pruniam nempe, in Archiducatu Gallie Belgicæ provincia situm. d MS. Glabbar. Pisaram vocat. e De hoc ageuus 19 Mart.

CAPUT VIII.

Studium religionis. Statuta.

Religionem Christianam, qua ab infantia fuerat imbutus, sanctissime et cum summa pietate ac ueneratione coluit, ac propter hoc plurimæ celebritudinis basilicam Aquisgranî extruxit, atque et argenteo et luminaribus, atque ex ære solido cancellis et ianuis adornauit. Ad cuius structuram cum columnas et marmora aliunde habere non posset, a Roma atque Raueina deuehenda curauit. Ecclesiam mane et vesperi, nocturnis item horis, et sacrificii tempore, quoad eum valetudo permiserat, impigre frequentabat : curabatque magnopere ut omnia que in ea gerebantur, cum maxima fierent honestate, editius creberrimo commoneus, ne quid indecens aut sordidum aut inferri aut in ea remanere permetterent. Sacrorum vasorum ex argento et auro, vestimentorumque sacerdotalium, tantum in ea copiam præparauit, ut in sacrificiis celebrandis ne iunioribus quidem, qui ultimi Ecclesiasticæ ordinis sunt, privato habitu ministrare necesse fuisset. Legendi atque psallendi disciplinam diligentissime emendauit: erat enim utriusque admodum eruditus : quamquam ipse nec publice legeret, nec nisi submissim et in communi cantaret.

32 Circa pauperes sustentandos et gratulam liberalitatem, quam Græci eleemosynam vocant, deuotissimus, ut qui non in patria sua solum et in suo regno eam facere curauerit, verum trans maria in Syriam et Ægyptum atque Africam, Jerosolymis, Alexandria atque Carthagini, ubi Christianos in paupertate vivere compererat, pecuniæ eorum compatiens, pecuniam mittere solebat : ab hoc maxime transuarianorum Regum amicitias expetens, a ut Christianis sub eorum domnato degentibus, refrigerium aliquod ac releuatio proveniret.

33 Colebat præ ceteris sacris et venerabilibus lucis apud Romam Ecclesiam B Petri Apostoli, in cuius donaria magna vis pecuniæ tam in auro quam in argento, nec non et gemmis ab illo congesta est : multa et innumera Pontificibus manera missa. Nec ille toto regni sui tempore quicquam duxit antiquius

quam ut Urbs Roma sua opera suoque labore veteri è polleret auctoritate : et Ecclesia S. Petri non solum pro illum tuta ac defensa, sed etiam suis opibus præ omnibus Ecclesiis esset ornata atque ditata. Quam cum tanti penderet, tamen intra XLVI annorum quibus regnauerat spatium, quater tantum illo votorum solvendorum ac supplicandi causa profectus est. Ultimi adventus sui non solum hæ fuere causa, verum etiam quod Romani Leonem Papam multis affectum injuriis, e erutis videlicet oculis, linguaque amputata, fidem Regis implorare compulerunt. Idcirco Romam veniens propter reparandum, qui nimis conturbatus erat, Ecclesie statum, ibi totum hiemis tempus protraxit. Quo tempore Imperatoris et Augusti nomen accepit : quod primo tantum aueratus est, ut affirmaret se eo die quamvis præcipua festiuitas esset, ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset. Constantinopolitanis tamen Imperatoribus super hoc indignantibus, magna tulit patientia, vicique eorum d inuidiam magnanimitate, qua eis procul dubio longo præstantior erat, mittendo ad eos crebras legationes, et in epistolis fratres eos appellando.

34 Post susceptum Imperiale nomen cum adverteret multa legibus populi sui deesse (nam Franci duas habent leges, plurimis in locis valde diuersis) cogitavit que deerant addere, et discrepantia uirire, prava quoque ac perperam prolata corrigere. Sed in iis nihil aliud ab eo factum est, quam quod pauca capitula et ea imperfecta legibus addidit. Omnium tamen uationum quæ sub ejus domnato erant, jura, que scripta non erant, describere, ac litteris mandari fecit. Item barbara et antiquissima carmina, quibus veterum Regum actus et bella canebantur, scripsit memorieque mandauit. Inchoauit et Grammaticam et patrii sermonis. Mensibus etiam iusta patriam linguam nomina imposuit : cum ante id tempus apud Francos partim Latinis, partim barbaris nominibus appellarentur. Item uentos duodecim nominibus propriis insignit; cum prius non amplius quam uix quatuor uentorum uocabula inueniri possent. Et de mensibus quidem f Januarium Wintermanot, Februarium Hornung, Martium Lentmanot, Aprilem Ostermanot, Maium Wimmermanot, Junium Brachmanot, Julium Henmanot, Augustum Arimanot, Septembrem Herbstmanot, Octobrem Wynnmanot, Nobembrem Wyndtmanot, Decembrem Heligmanot appellauit. Ventis uero hoc uisio nomina imposuit, ut Subsolanum uocaret q Ostrowint, Eburum Ostsmidromi, Euroastrum Sandostromi, Austrum Sandstromi, Austro-africum Sundwestromi, Africum Westsmidromi; Zephyrum Westromi, Corum Westmordromi, Circium Nordwestromi, Septentrionem Nordromi, Aquilonem Nordostromi, Vulturum Ostmordromi.

a Laudabilis fœderum causa. Nihil erat hic, quale in Josaphat, pio aliquo Rege, Jehu propheta reprehendit, Paralip. lib. 2 cap. 19. In quo pœdes auxiliu et his qui odium Domini amicitia iungens, et deiecit iram quidem Domini mereretur. Non alia causa fœdera cum barbaris illis nostræ religionis hostibus percutiebant Imperator religionis suæ, quam ut Christianis sub eorum impetu degentibus, cum aliter non posset, uel sic auerteret. b Libertatem duntaxat illi, etiam condidit Jehu his omnibus in rebus. c Id an. 799, anno 4 Leonis III contigit. De ea pluribus ageuus 12 Junii. d Al venturmannum. e Id est, Teutonicæ, ut ex uariis uariis patet, unde colligere est, Reges Francorum etiam Teutonicæ, sive Saxonice idiomate uocant.

f Hæc mensium nomina in MS. Ptolemaico uocè nomini interpretantur, in alio uocet, in plerisque editis uocet. Belgæ tunc uocem uocant, uel uocet, Germani uocem uocet, utriusque a lingua, que nostratibus uocet, Germanis uocet, Angli uocet, uaria lingua Teutonice Indicta, dicitur. Su Græci uocet, Luna, pœdas mensis defectum. Mensis pœdas uocet Belgæ uocet appellamus. Lanmannot, sprockel, Meert, April, Werdenment, Hoymanot, Gogstmanot, Herstmanot, Wynnmanot, Schachmanot, Wintermanot, Germani plerique, ut ex uariis Martirologio patet. Jenner, Hornung, Merz, April, May, Brachmonat, Boumonat, Angstmanot, Herbstmanot, Weinnonot, Wintermanot, Christmanot.

g Et hæc quoque uentorum nomina, Teutonica, a 4 mundi partibus ducta. Nord, sive North, Septentrione, Syd, Meridie, Oost, Oriente, West, Occidente

Auctor. EGINARDUS, EX MSS. b Romana Ecclesia defensa peregrinationis.

c Imperium in urbe oblatum

d

leges correxit

scripta,

mensibus et uentis facta nomina.

h

Frœdus cum captis, quatuordecim.

Langni uelirum Francorum Mensium nomina

quod Belgas,

f Germanus,

eloquentia

d Magister.

basilica Aquensis opus illustre

sacra uasa et vestes curata

pauperes etiam exteri ad iuti

pecunia cum impis uerata

a

AUCTORE
EDUARDO
EX MSS.

CAPUT IX.
Egritudo, mors, sepultura.

Exremo vite tempore cum jam et morbo et senectute premeretur, evocatum ad se Ludovicum filium Aquitaniae Regem, qui solus filiorum Hildegardis supererat, congregatis solemniter de toto regno Francorum principibus, cunctorum consilio, consortem sibi totius regni, et Imperialis nominis heredem constituit: inpositoque capiti ejus diademate, Imperatorem et Augustum jussit appellari. Suscepit hoc ejus consilium ab omnibus, qui aderant, magno cum favore: nam divinitus ei propter regni utilitatem videbatur inspiratum. Auxitque majestatem ejus hoc factum, et exteris nationibus non minimum terroris incussit.

36 Dimisso deinde in Aquitaniano filio, ipse more solito, quatenus senectute confectus, non longe a regni Aquisgranensi venatum proficiscitur: exactoque in hujuscemodi negotio quod reliquum erat Autumni, circa Kal. Novemb. Aquisgranum revertitur. Cumque illi hincaret, mense Januario, febre valida correptus, decubuit. Qui statim, ut in febrilibus solebat, eili sibi abstinentiam indixit, arbitratus hanc continentiam morbum posse depelli, vel certe mitigari. Sed accedente ad febrim lateris dolore, quem Graeci *b* pleuresim vocant, illoque adhuc median retinente, neque corpus ulter quam rarissimum potu sustentante, septimo postquam decubuit die, sacra communione percipit, decessit, anno nativitate sue LXXII et ex quo regnare coepit XLVI, V Kal. Feb. hora diei tertia. Corpus more solenni lotum et curatum, et maximo totius populi haetu ecclesiae illatum atque humatum est. Dulcitatum est primo ubi reponi deberet, eo quod ipse vivus de hoc nihil preccepisset: tandem omnium animis sedit nusquam eum honestius tumulari posse, quam in ea basilica, quam ipse propter amorem Dei Domini nostri Jesu Christi, et ob honorem sanctae et ceterinae Virginis genitricis ejus, proprio sumptu in eodem loco construxit. In hac sepultus est eadem qua defunctus die: arensque super tumulum demaratus cum imagine et titulo extractus, et titulus ille hoc modo descriptus est. *S*UB HOC CONSTITUTO SITUM EST CORPUS CAROLI, MAGNI ATQUE OCTIDECIMI IMPERATORIS, QUI REGNUM FRANCORUM NOBILITATE AMPLIANS, ET PER ANNOS XLVI FELICITER REXIT. IUCESSIT SEPTUAGENARIIS, ANNO AB INCARNATIONE DOMINI DCCCXLV, INDICTIONE VII, V CALEND. FEBRUARIAS.

37 Appropinquantis finis complura fuere et praesagia, ut non solum illi, sed et ipso hoc minitari sentiret. Per tres continuos vitaeque termino proximos annos et solis et lunae creberrima defectio, ac in sole maelia quaedam atrii coloris septem dierum spatio visa. Portiens, quam inter basilicam et regiam operosa modo construxerat, die Ascensionis Domini, subita ruina usque ad fundamenta collapsa. Item pars Rhoni apud Moguntiacum, quem ipse per decem annos ingenti labore, et opere mirabili et ligno ita construxit, ut pervenire durare posse videretur, ita trilus horis fortuito incendio conflagravit, ut praeter quod aqua tegebatur, ne una quidem hastula ex eo remaneret. Ipso quoque cum ultimam in Saxoniam expeditionem contra Godofredum Regem Danorum duceret, quadam die cum ante exortum solis castrum ingressus iter agere coepisset, vidit repente delapsam coelitus cum ingenti lumine faciem a dextra in sinistram per serenum aerae transcurrere. cunctisque hoc signum quid portenderet admirantibus, subito equus eum insidebat capite deorsummerso deridit, eoque tan graviter ad terram elisit, ut fibula saginata, baltheoque gladii dissipato, a festinantibus qui aderant ministris exarmatus sine adminiculo levaretur. Jaculum etiam, quod tunc forte manu tenebat, ita elapsum est, ut viginti vel eo amplius pedum

spatio procul jaceret. Accessit ad hoc creber Aquisgranensis palatii tremor, et in domibus ubi conversabatur assiduus laqueariorum crepitus. Tacta etiam de caelo, in qua postea sepultus est, basilica, malumque aureum, quo tecti culmen erat ornatum, ictu fulminis dissipatum, et supra domum Pontificis, qua basilicae contigua erat, projectum est. Erat in eadem basilica in margine coronae, qua inter superiores et inferiores arens interiorum aedis partem ambebat, epigramma *f* sinopide scriptum, continens quis auctor esset ejusdem templi, cujus in extremo versu legebatur KAROLUS PRINCEPS: notatum a quibusdam eodem, quo decessit, anno paucis ante mortem mensibus, eas qua PRINCEPS exprimebant litteras ita esse deletas, ut penitus non apparerent. Sed superiora omnia sic aut dissimulavit aut sprexit, ac si nihil horum ad res suas quolibet modo pertineret.

a In Aquisgranum anno 813 factum. *b* In uno mss. Graece dicitur πνευμα, talis e MSS. prodigia (d an 810 e. H. m. currere. *f* Sinopis rubrica est, a Sinopide Ponti urbe, ubi praesans et regnan.

CAPUT X.
Caroli Magni Testamentum.

Testamenta facere instituit, quibus filias, et ex concubinis liberos ex aliqua parte sibi heredes faceret: sed tarde inchoata perferri non poterant. Divisionem tamen thesaurorum et pecuniae ac vestium, aliisque suppellectilibus coram amicis et ministris suis, annis tribus antequam decederet, fecit, contestatus eos, ut post obitum suum a se facta distributio per illorum suffragium rata permaneret. quidque ex iis, quo dividerat, fieri vellet, breviter comprehendit, cujus ratio ac textus talis est:

39 *a* In nomine Domini Dei omnipotentis Patris, Filii, et Spiritus sancti. Incipit descriptio atque divisio, quo facta est a gloriosissimo atque piissimo Domino Karolo Imperatore Augusto, anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCCLXII, anno vero regni ejus in Francia XLII et in Italia XXXVI, Imperii autem XI, Indictione IV, quam pia et prudenti consideratione facere decrevit, et Domino annuente perfecit, de thesauris suis atque pecunia, qua in alia die camera ejus inventa est: in qua illud praecipue praecavere voluit, et non solum elemosinarum largitio, qua solemniter apud Christianos de possessionibus eorum agitur, pro se quoque de sua pecunia ordine atque ratione perficeretur; sed etiam ut heredes sui cum ambiguitate remota, quid ad se pertinere deberet liquido cognoscerent, et sine lite atque contentione sua inter se competenti partitione dividere possent.

40 Haec igitur intentione atque proposito omnem suppellectilem atque substantiam suam tam in auro quam in argento gemisque et ornata regia, qua, ut dictum est, illa die in camera ejus inventi poterat, primo quidem tripartitione partitus est: deinde easdem partes subdividendo, de duabus partibus XXI partes fecit, et tertiam integram reservavit. Et duarum quidem partium in XXI partes facta divisio tali ratione consistit, ut quia in regno illius Metropolitanarum civitates XXI esse noscuntur, unaqueque illarum partium ad unamquamque Metropolitanam per manus herodum et amicorum suorum elemosinae nomine perveniat: et Archiepiscopus, qui tunc illius Ecclesiae rector extiterit, partem qua ad suam Ecclesiam data est suscipiens, cum suis Suffraganeis partiat: eo scilicet modo, ut pars tertia suae Ecclesiae sit, duae vero partes inter Suffraganeos dividantur. Harum divisionum, quae ex duabus primis partibus factae sunt, et juxta Metropolitanarum civitatum numerum XXI esse noscuntur, unaquaque ab altera sequestrata, semotim in suo repositoio cum superscriptione civitatis ad quam perferenda est, recondita

tremor palatii.

f nomen deletum.

Testamentum condit.

a ejus hoc exemplar.

duas lectas privati thesauri legat Ecclesis

Filium Imperatorem creat.

tebra laborat, et pleuritis

b

communione

moritur

a *sepulcrum Aquisgranum*

Titus epitaphium.

c

Presaga

noctis,

eclipses,

porticus

lapide.

pons exustus,

d

tas ostentis,

e

epitaphium.

ACCURATA
EGRESSIO,
LX. 1858.

condita jacet. Nomina vero Metropolitanarum civitatum, ad quas eadem elemosyna vel largitio data est, hæc sunt, Roma, Ravenna, Mediolanum, Forumjulii, Gradus, Colonia, Moguntiacum, Juvanum que et Salzburg, Rotomagus, Treveris, Senones, Vesontium, Lugdunum, Remi, Arelas, Vienna, Tarrantasia, Ebrodunum, Burdigala, Turones, Bituriges.

41 Unius autem partis, quam integram reservari voluit, talis est ratio, ut illis duabus in supradictas divisiones distributis et sub sigillo reconditis, hæc tertia in usu quotidiano versaretur, velut res, quam nulla voti obligatione a dominio possidentis alienatam esse constaret: et hoc tam diu, quoad usque vel ipse superstes esset, vel usum ejus sibi necessarium judicaret: post obitum vero suum, aut b voluntariam secularium rerum abdicationem, eadem pars quatuor subdivisionibus secaretur: et una quidem earum supra dictis XXI partibus adderetur, altera a filiis ac filialibus, nepotibusque ac neptibus suis assumpta, et justa ac rationabili inter eos partitione divideretur: tertia vero consueto Christianitatis more, in usum pauperum erogaretur: quarta simili modo nomine elemosynæ in servorum et ancillarum, usibus palatii famulantium, sustentationem distributa veniret. Ad hæc tertiam totius summæ portionem, quæ similiter velut ceteræ ex auro et argento constat, ad juncti voluit omnia ex ære et ferro, aliisque metallis, vasa atque utensilia, cum armis et vestibus, aliaque pretiosa aut vili ad varios usus facta suppellectile, ut sunt cortinæ, stragula, tapetia, c. filtra, coria, sagmata, et quicquid in camera atque vestiario ejus eo die fuisset inventum, ut ex hoc majores illius partis divisiones fierent, et erogatio elemosynæ ad plures pervenire posset.

42 Capellam, id est, Ecclesiasticum ministerium, tam id quod ipse fecit atque congregavit, quam quod ad eum ex paterna hereditate pervenit, ut integrum esset, neque ulla divisione scinderetur, ordinavit. Si qua autem invenirentur aut vasa aut libri, aut alia ornamenta, quæ liquido constaret eidem capelle collata ab eo non fuisse, hæc qui habere vellet, dato justæ estimationis pretio, emeret et haberet. Similiter et de libris, quorum magnam in bibliotheca sua copiam congregavit, statuit ut ab iis qui eos habere vellent, justo pretio fuissent redempti, pretiumque in pauperes erogaretur.

43 Inter ceteros thesauros atque pecuniam tres mensas argenteas, et auream unam præcipuè magnitudinis et ponderis esse constat: de quibus statuit atque decrevit, ut una ex iis quæ forma quadrangula, descriptionem urbis Constantinopolitaneæ continet, inter cetera donaria, quæ ad hoc deputata sunt, Romam ad basilicam B. Petri Apostoli deferretur: et altera quæ forma rotunda, Romano urbis effigie insignita est, Episcopo Ravennatis Ecclesie conferatur: tertiam, quæ ceteris et operis pulchritudine et ponderis gravitate multum excellit, quæ ex tribus orbibus connexa, totius mundi descriptionem subtili ac minuta figuratione complectitur, et auream illam, quæ quarta esse dicta est, in tertie illius et inter hæredes suos atque in elemosynam dividendo-partis augmentum esse constituit.

44 Hanc constitutionem atque ordinationem eorum Episcopis, Abbatibus, Comitibusque, qui tunc presentes esse potuerunt, quorum hic nomina scripta sunt, fecit atque constituit. Episcopi: d Hildebrandus, e Richulfus, f Arn, g Wolfarius, h Bernoivus, i Leidradus, k Joannes, l Theodulfus, m Jesse, n Hatto, o Waltgandus, Abbatæ: p Fridogisus, q Adalungus, r Engilbertus, Irmino. Comitæ: s Walah, Meginherus, t Othulphus, Stephanus, u Unroclius, x Burchardus, Meginhardus, Hatto, y Richwinus, Eddo, Erchangarus, z Gerholtus, Beru, aa Hildegeraus, bb Rheulfus. Hæc omnia filius ejus

Ludovicus, qui divina ei jussione successit, inspecto eodem breviario, quam celerrime poterat post ejus obitum summa devotione adimplere curavit.

a Hoc testamentum usquam in Westphalia Græce extare, de Gannasto nostro Anticimus Latine indubie scriptum fuit, et forte etiam Teutonice. b Ergo medelabatur quod 740 annis post, ejus successorum gloriosissimus, Carolus V Austriacus, perfecit.

c Ita MSS. alii Idem, d At Hildeboldus Archiepiscopus sacri Palatii et Colonensis an. 795 factus præfuit Concilio Moguntino an. 813. e At Richolfus et Riculfus, fuit Moguntinus Episcopus, interfuit eidem concilio. f At Arnulfus, Arnulfus dicitur in eodem concilio, alii Arnus, fuit Salsburghensis Episcopus obit an. 821. 24 Janu. g Wolfarius sive Wilfarius, fuit Archiepiscopus Remensis, celebravitque concilium Remense an. 813 et Norwicense 814, postea Ludovici Præfuit Conciliarius fuit. h At Bernoivus, et Bernoivus, fuit Vesontionensis Archiepiscopus: recensetur inter Missos Dominos Ludovici Præfuit in Capitulo 2, non 21, an. 823.

i Leidradus Archep. Lugdunensis fuit. k Joannes Archiepisc. Arelatensis, præfuit concilio Arelatensi an. 813. l Theodulfus Ep. Arelatensis, obitum a Ludovico missus Stephano V, Pape anno 816. m Jesse Ep. Ambian. Romani a Carolo Legatus an. 809, interfuit Concilio Novomense an. 815. n Hatto, al. Hatto et Hayto, Episcopus Basilicensis, Legatus a Carolo missus ad Nicephorum Imp. anno 811, Heltonem qui hæc Caroli Testamento subscripsit, censet Cl. Robertus in Gallis Christiana, et Simonodus in Indice tom. 2, conciliorum Gallicæ Archiepiscopus Trevirensis fuisse. Sed tunc Archiepiscopus Trevirensis erat Anadarius, cui alter Hatto ex Abbate Epternacensi dia post successit.

o Walcandus Ep. Leodensis creatus an. 800. corpus S. Huberti an. 825, transiit, teste Sigeberto de qua translatione nos ad S. Huberti vitam 3 Novemb. p MS. Paderbor. Fridogisus, fuit Abbas Silhensis, sive S. Bertini. q Hic erat Abbas s. Vedasti apud Atrebates. r Hinc S. Angilbertum esse Caroli generum, censet Pundus Peirvus in Synoptique ad Nichardi historiam, et alii. De eo agitur 18 Febru. s Wala, sive Walah, Comes, filius Bernardi fratris Pipini Regis, dum Abbas Corbeicensis post S. Adalardum acermanum suum, ut in hujus vita 2 Janu. dicitur.

t At Odulfus, Othulfus, Daulfus. u H. Wraucus, et Vruclius. x Burchardus Comes Sabulium 1807, Corsicam contra Mauros defendit, eosque satis idola clade affectit. y At Brelvingus, a Ludovico an. 814, ad Louvam Aracennam missus. z At Geroldus et Geraldus, alius est ab illo, de quo supra, Ararici limitis Præfecto. aa At Hildigarus. bb Du Chêne, Riculfus.

DE TRANSLATIONE

S. CAROLI IMPERATORIS.

Celebris est in Martyrologis VI Kal. Aug. S. Caroli memoria, quod die ejus elevata translataque reliquæ Martyrol. Colonense: Eodem die Translatio B. Karoli Magni Imperatoris et Confessoris apud Aquisgranum. Meminerunt et Carthus. Colon. ac Molanus in Addit. ad Usuardum, Canisius, Saussanus. Tempus exprimit MS. Florarium: Aquisgranum Translatio S. Karoli Magni Imperatoris, facta sub Frederico Imperatore hujus nominis primo, et Alexandro Papa hujus nominis tertio, anno salutis 1163; ut nondum eo anno successerat Octaviano Antipapa Guibilo Cremenensis, dictus Paschalis, cujus auctoritate facta dicitur illa Translatio, an. 1165.

2 Extat de eadem Translatione et canonizatione Diploma Frederici I, dicti Enobarbi, sive Barbarosse, quod ex Petri Becke Aquisgranum, et Auberti Muri Fastus Belgicis datus. Hæc miracula subterimus ex ritu, quam supra dicitur eo ipso tempore scriptam, et in tres distinctiones, capita XL partitam. Porro cum Paschalis Antipapa auctoritate elevatum S. Caroli corpus testetur Fredericus, mirum est apud Joannem Chapeauvillain to. 2, de Episc. Leodens. veluti ex magno Chouvaux Belgico (quod in hæc non reperimus) id factum dicit de voluntate et mandata Alexandri Pape: nisi fortassis Alexander id idem, recepto in gratiam Frederici an. 1177, ratum habuit. Ita ergo habet: Presulatus hujus Alexandri (Episcopi Leodensis) anno secundo, scilicet anno Domini 1166, de voluntate et mandato Alexandri Pape et omnium Cardinalium, quarto Calendas Januarii, presente Frederico Imperatore, et multis Prælati, Aquisgranum ossa Caroli Magni Imperatoris, a loco ubi quieverat annis 332, cum magna reverentia sunt elevati, et honorifice collocati in feretro argenteo per Raynaldum Archiepiscopum Colonensem, et Alexandrum Leodiensem Episcopum, cum multis oblationibus, quas Imperator et Imperatrix

AN. COE.
ROMAN.
XXXIII Jul
XXIX Dec
S. Caroli
translatio.

De eadem diploma
Frederici I.

b

filii,

pauperibus,
famulis pro-
vulet

r

Capellæ su-
pellectilem
distribuitat,

bibliothecam
vendit sinit

mensam ar-
genteam int-
tit Romam,

aliam Raven-
nam

aliam, et
auream
dit pauperi-
bus.

Qui subscri-
bere

d
e f g h
i k l m
n o p
q r s
t u
x y
z
aa bb

AUCTORE
EIGNARDO,
EX MSS
capit S. Ca-
rolus Osmab-
urgi.

Imperatrix et alii obtulerunt : ubi et canonizatus Car-
olus et sanctus Confessor dictus est.

3 *Translatum est Osnabrugum S. Caroli caput, ut
supra ex Saussaio dictum. De eo Wernerus Rolevnick
lib. de moribus Westphal. par. 3, cap. 8. Post hunc,
inquit, gloriosus Imperator S. Carolus Apostolus
noster, qui terram hanc plene convertit ad fidem.
Ejus caput in Osnaburgis honorabiliter veneratur,
cum SS. Crispino et Crispiniano et aliis reliquiis
pluribus.*

DIPLOMA FREDERICI I, IMP.

De elevatione et canonizatione S. Caroli.

§ I. S. Caroli corpus elevatum.

Instante He-
gibus.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Frideri-
cus, divina favente clementia, Romanorum Imperator
semper Augustus. Ex quo primitus, Divina ordinante
clementia, Imperii Romani fastigia gubernanda sus-
cepimus, voluntatis nostrae atque propositi summum
desiderium fuit, ut Reges et Imperatores, qui nos
praecesserunt, praecipue maximum et gloriosum Im-
peratorem Carolum, quasi formam vivendi atque
subditos regendi a sequeremur, et sequendo praee-
oculis semper haberemus : ad ejus imitationem,
jus Ecclesiarum, statum Reipublicae incolumem, et
legum integritatem, per totum Imperium nostrum
servaremus.

Caroli Magni
corpore ver-
tutes.

2 Ipse enim tuta cordis intentione ad aeternae vitae
praemia anhans, ad dilatandam gloriam Christiani
nominis, et cultum divinae religionis propagandum,
qua Episcopatus constituerit, quot abbatias, quot
ecclesias a fundamento creverit, quantis praediis ac
beneficiis illas ditaverit, quantum largitate elemo-
sinarum non solum in cismarinis sed etiam in trans-
marinis partibus resplenderit, ipsa ejus opera et
gestorum volumina, ipsae plurimae et maximae sunt,
fide acerbata, plenius doctarunt. In fide quoque Christi
dilatandi, et in conversione gentis barbaricae fortis
athleta fuit, et verus Apostolus : sicut Saxonia, et
Fresonia, atque Westphalia, b Hispani quoque tes-
tantur, et Wandali, quos ad fidem Catholicam verbo
convertit et gladio. Licet etiam ipsius animam non
pertransierit gladius, diversarum tamen passionum
tribulatio, et periculis certamina, et voluntas mori-
endi quotidium pro convertendis incredulis, cum
Martyrem ferit. Nunc vero electum et sanctissimum
Confessorem cum fatur et veneramus in terris,
quem in sancta conversatione vixisse, et pura con-
fessione et vera puritate ad Dominum migrasse,
et intersanctos Confessores, sanctum et verum Con-
fessorem credimus coronatum in caelis.

praecipue ex-
tus anima-
rum

3 Hic est quod nos gloriosis factis et meritis
sanctissimi Imperatoris Caroli confidenter animati,
et solida petitione curissimi amici nostri e Henrici
Regis Angliae melneti, assensu et auctoritate Domini
Paschalis, et ex consilio universorum Principum tam
secularium quam Ecclesiasticorum, pro elevatione
et exaltatione sanctissimi corporis ejus adque cano-
nizatione, solemnem curiam in natali Domini apud
Aquisgranum celebravimus : ubi corpus ejus san-
ctissimum, praeterea hostis exteri, vel inimici fam-
iliaris, rante reconditum, sed Divina revelatione
manifestatum ad laudem et gloriam nominis Christi,
et ad corroboracionem Romani Imperii, et salutem
dilecto consortis nostrae d. Beatrix Imperatricis et
florum nostrorum Friderici et Henrici, cum magna
frequencia Principum, et copiosa multitudine Cleri
et populi, in hymnis et canticis spiritualibus cum
timore et reverentia elevavimus et exaltavimus r
IV Kalendas Jan.

corpus ejus
elevatum sub
Friderico I

4 His autem omnibus glorioso peractis, cum in
praedicto loco, ejus ipse fundator extiterat, de ipsius

loci libertate, institutis legum et pacis atque justitiae,
quibus totum orbem rexerat, diligenter inquirere-
mus, ecce Fratres ejusdem Ecclesiae privilegium
S. Caroli de fundatione et dedicatione ipsius nobil-
lissimae Ecclesiae, et de institutionibus legum huma-
narum, et civilis juris ejusdem civitatis, nobis in
medium protulerunt, quod ne vetustas aboleret, vel
ne per oblivionem deperiret, nostra Imperiali aucto-
ritate renovavimus. Ejusdem vero privilegii tenor et
institutio talis est.

a quo privi-
legium S. Ca-
rolus de Ecce-
lesia Aquensi
renovatum.

a Id si fecisset, non tot annis impugnasset, quam Carolus
fidelissime semper fovit; Romanam Ecclesiam. b Hallucinatur
schismaticus Caesar: non convertit Hispanos Carolos, ad solum
nonnullas eorum urbes e manibus Saracenorum eripuit.

c Henricus II, Angliae Rex, sub quo S. Thomas Cantuariensis
interfectus est, inauguratus est XII Kal. Janu. Dominica ante Na-
tivalitatem Christi, anno MCLIV, obiit pridie Non Jul. MCLXXIX.

d Hic Reinaldo Matiscenensi Comite nato, Frederico nupsit an-
no 1186, cujus peperit Henricum VI, Fredericum Sueviae Ducem,
et alios. e Ast in MSS. Corsendoncano et Podcrbor. haec habentur
Translatum est autem et canonizatus B. Carolus Magnus Im-
perator anno Domini xclyv, vi Kalend. Augusti, sub primo
Friderico Imperatore Romanorum. Fortassis hoc pie repositum
ejus est corpus, canonizatum aut translato altero facta V Kal.
Aug. celebrari solet illa Translatio Treviris.

§ II. S. Caroli Privilegium Ecclesiae et Urbis Aquisgranensi datum.

Ego Carolus, qui Deo favente curam regni gero,
et Romanorum Imperator existo, consilio Principum
regni nostri, Episcoporum, Ducum, Marchionum ac
Comitum, rogatu vero tam liberorum quam servorum,
in plurimo generali conventu in diversis locis
regni nostri habito, discussi, prout justius et melius
enectis videbatur, primum de lege sanctarum Eccle-
siarum, de reddendis justitiis Episcoporum, de vita
et jure Presbyterorum ac Clericorum, et haec omnia
judicio et assensu nostro, secundum instituta pa-
trum meorum corroboravi, firmavi, et auxi, nihil
de his minuens, quae Catholici viri, recte atque legi-
time vivere volentes, ad observandum spirituali
ac seculari decretobonum et utile contulerint. Deinde
prout cunctis placuit prudentioribus regni nostri,
legem Saxonum, Noricorum, Suevorum, Franco-
rum, Ripuariorum, Saticorum, sicut nos et potestas
Imperatorum est, et omnium antecessorum meorum
semper fuit, distinxit, distinctam sub auctoritate regi-
gia et imperatoria stabilivi, non ex mea adinven-
tione aut corde prolata, sed communi consilio et
generali conventu totius Galliae, a me renovata, et
in melius auctam, sicut patres et praedecessores mei
fecisse perhibentur. Scitis enim et neminem latet,
quia quicquid ab Imperatoribus et Regibus praee-
ptum et decretum est, semper ratum et pro lege te-
nendum est : ne quod ab universis sensatis et justa
satis discretionem vivere volentibus imperatum et
actum est, et nostra imperatoria et regia majestate
confirmatum et solidatum, violetur.

Privilegia
Ecclesiarum
confirmat Ca-
rolus.

variorum po-
pularum leg-
ges recogno-
scit

6 Nunc Patres, fratres, et amici, fautores et coad-
jutores gloriae regni nostri, de omnibus statutis pa-
tris mei Pipini, quae ad utilitatem et honorem sanctae
Ecclesiae firmari ac renovari petistis, quae ad defen-
sionem secularium rerum et legum stabiliri quesi-
stis, nihil minus nec abnui, sed in melius ampliavi,
omnium sanis consiliis acquievi, et fui in medio ve-
strum quasi unis de quaerentibus et petentibus acqui-
tatem legis, nulli contradicentis aut veniens dignae et
recte petitioni. Ergo vestri decreti et petitionis vo-
luntarius exstati, vos quali Patres et fratres audivi :
nunc quaeso ut meae petitionis et intentionis non so-
lum auditores, sed et benevoli factores fieri velitis.
Nec quod indecens aut intolerabile sit, quaero, sed
quod tota Gallia, et universi Principes potius conce-
dere, quam negare debent. Nostis qualiter ad locum,
qui Aquis, ab aquarum calidarum aptatione traxit
vocabulum, solito more, venandi causa, ingressus,
sed perplexione silvarum, errore quoque viarum, a
sociis

Therius
Gram a Ca-
rolo repertus,
renovatur.

sociis sequestratus, veni, thermas calidorum fontium et palatia *b* inibi reperi, quæ quondam *c* Grano, unus de Romanis Principibus, frater Neronis et Agrippæ, a principio construxerat. Quæ longa vetustate deserta ac demolita, fructibus quoque ac vepribus occupata, nunc renovavi pede equi nostri, in quo sedi, inter saltus, rivis aquarum calidarum perceptis et repertis: sed et ibidem monasterium S. Mariæ matri Domini nostri Jesu Christi, omni labore ac sumptu, quo potui, ædificavi, lapidibus ex marmore pretioso adornavi, quod Domino adjuvante et cooperante, sic formam suscepit, ut nullum ipsi queat equiparari.

7 Itaque tam egregio opere hujus basilicæ non solum pro voto meo et desiderio, verum ex Divina gratia ad unguem peracto, pignora Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, a diversis terris et regnis, et præcipue Græcorum, collegi, quæ huic sancto intuli loco, ut eorum suffragiis regnum firmeretur, et peccatorum indulgentia condonetur. Præterea a Domino Leone Romano Pontifice, hujus templi consecrationem et dedicationem fieri impetravi, præ nimia devotione, quam erga idem opus habui, et Sanctorum pignora, quæ ibi recondita meo studio et elaboratu habentur. Decebat enim ut idem templum, quod cunctis monasticis ædificiis in regno nostro forma et structura præesse videtur, in honorem sanctæ Dei Genitricis a nobis regali studio fundatum, dignitate consecrationis præcelleret; sicut ipsa Virgo super omnes choros Sanctorum præcellens exaltata est: et ideo Dominum Apostolicum, qui omnes præcellit Ecclesiasticos gradus, ad consecrandum et dedicandum, ex sola cordis mei consideratione, elegi ac *d* accivi. Accivi etiam cum illo Romanos Cardinales, Episcopos Italiae quoque ampliores et Galliæ, simulque Abbates et cujusque ordinis Clerum multum, qui huic sacræ dedicationi interessent. Acciti sunt etiam multi Romani Principes, prefectura et qualicumque dignitate promoti, ad id solenne, Duces, Marchiones, Comites, Principes regni nostri tam Italiae, quam Saxonie, tam Bavarie quam Alemanniæ, et utriusque Franciæ, tam Orientalis quam Occidentalis, in omnibus voto meo et desiderio obsequentes.

8 Illic vero Domino Apostolico, et omnibus prædictis nobilibus et egregiis personis congregatis, merni ab omnibus obtinere, præ nimia devotione, quam erga ipsum locum et matrem Domini nostri Jesu Christi habebam, ut in templo eodem sedes et regia locaretur, et locus regalis, et caput Gallie trans Alpes haberetur, ac in ipsa sede Reges successores et hæredes regni initiarentur, et sic initiati jure debine Imperatoriam majestatem Romæ, sine ulla contradictione, planis assequerentur. Confirmatum et sancitum est hoc a Domino Leone Romano Pontifice, et a me Carolo Romanorum Imperatore Augusto, et primo auctore hujus templi et loci, quatenus ratum et inconvulsam hoc statutum et decretum nostrum maneat, et hic sedes regni trans Alpes habeatur, sitque caput omnium civitatum et provinciarum Galliæ. Decrevimus etiam, ex assensu et benevolentia omnium Principum regni, qui ad hoc festum dedicationis convenerant, ut locum et sedem regiam, pro murali præsidio contra omnes turbines, Episcopi, Duces, Marchiones, Comites, omnes Principes Gallie, fideles regni tueantur, semper locum hunc venerantes. Decrevimus etiam, si quæ injuria aut versutia contra leges, quas statuimus, surrexerit, libero aut servo necere tentaverit; Aquis, ad hanc regiam sedem, quam fecimus caput Gallie, veniat; veniant Judices et defensores loci, et cum æquitate legis, causæ decernantur, status legis resurgat, injuria condemnentur, et justitia reformetur.

9 Nunc ergo, quia locum hunc majestati regniæ sedis, Domini Apostolici decreto, et nostra imperiali

potentia, nostroque assensu exaltavimus, honestate vero hujus templi et plurimorum Sanctorum veneratione magnificavimus; decet nec incongruum videtur (cum ad hoc nimium figitor noster animus) ut petitio mea, cujus vos non solum auditores, sed benevolos factores fieri exoravi, apud vos obtineat, quatenus non solum Clerici et laici læci hujus indigenæ, sed et omnes incolæ et advenæ, hic inhabitare volentes, præsentés et futuri, sub tuta et libera lege, sine omni servili conditione vitam agant, ac omnes pariter ex avis et utavis ad hanc sedem pertinentes, licet alibi moram facientes, ab hac lege quam dictavero in præsentiarum a nullo successore nostro, vel ab aliquo machinatorum, legum subversore, infringantur, nunquam de manu Regis alieni personæ nobili vel ignobili in beneficio tradantur.

10 Acquieverunt universi Domini et magni Imperatoris Caroli petitioni et voluntati, qui ad hoc solenne dedicationis, ex diversis regnis confluerant, ac bonum acceptum coram Deo et hominibus, Domini Apostolici et Imperatoris decretum adstruxerunt, et omnium graduum, Episcoporum, Abbatum quoque banno corroborari et confirmari hanc Imperatoris petitionem, universi magni et parvi acclamaverunt.

a Hoc Diploma quam obtinere auctoritatem debeat, uti judicent, complura in eo mirantur. nam suscipere aperte, quod alter Imperator recitat, et traditio Aquensis Ecclesiæ tuetur, nec videntur. *b* Palatium vocat palatii aut thermarum ruinas. Singularis monachus lib. 2, cap. 24. a Pipino Carolo patre repertis hos fontes scribit. *c* Hujus Grani nusquam alibi nomen extat. Grani facere, Tiberis Casaris avo, qui an Neronibus aut Agrippis juncti affinitate fuerint, haud legimus, a Grano Apolline durban nomen existunt. *d* Venti ad Carolum Leo III, exente anno 804 sed non legitur accivus ubi eo fuisse perductus tamen ab eo est Carisico Aquasgrani. *e* Hinc fortassis reserunt, hecibi, quod scribit Nithardus initio libri 4. Aquis Palatium, quod tunc sedes prima Francie erat, etc.

§ III. Privilegia Aquisgranensibus confirmata.

Lætetur igitur et exaltet ineffabili gaudio Aquisgranum, caput civitatum, venerabilis Clerus cum devotissimo populo, quod in dialemate regni, aliis Principibus et gloriosis locis speciosissimo ornamento distinctis, in capite coronæ positum, quasi perlucidarum gemmarum splendore coruscet, et illo singulari et corporali gaudet patrono, qui Christiane fidei illustratione, et legis, qua nusquamque vivere debeat, Romanum decorat Imperium. Hæc enim mutatio est dextera Excelsi quod pro Grano, fratre Neronis, fundatorem habet sanctissimum Carolum: pro pagano et seclero, Imperatore Catholicum. Cujus nos, quantum propitia Divinitas concesserit, pietatis vestigiis inhaerentes, venerabilem Clerum Aquensem, cum Ecclesia sanctissima Dei Genitricis Mariæ, excellentissimo opere constructa, et omnibus prædiis ejus, nec non et ipsam civitatem Aquisgranum, quæ caput et sedes regni Tentonicæ est, una cum omnibus civibus ejus, tam minoribus quam majoribus, sub nostram imperialem tuitionem suscipimus, et omnem libertatem et justitiam, quam sanctissimus Carolus, ejusque successores eis dederunt, eis confirmamus. statuentes, et legi perpetuo vultura confirmantes, ut omnes cives nostri Aquenses per omne Romanum Imperium negotiationes suas ab omni telonio, pedagio, emerdine, vectigalis exactione liberi, absque omni impedimento, libere exerceant; et sicut sanctissimus Carolus Imperator instituit, indigenas hujus civitatis sacræ et libere nemo de servili conditione inpetat; nemo libertate privare præsumat. Insuper omnes ad hanc sedem pertinentes, nullus Regum vel Imperatorum, ubiunque morantur, alieni personæ in feudum concedendi potestatem habeat. Ceterum, ut omnes sanctissima constitutiones beatissimi Caroli totius perennitatis robur obtineant, presentem inde paginam conscribi, et aurea bulla, signique nostri caractere signari jussimus.

EX
DIPLOMATI
FREDERICI I
Liberias urbi
toti indulta.

probatibus
Principibus.

Aquis-Grani
unde dicta.

Aquisgranum
caput et Sedes
regni Tentonicæ.

privilegiis or-
natur a Fre-
derico I

Frederici I.
in Aquensem
Ecclesiam
munificentiâ.

repletus gaudio, præter cetera suæ imperialis munificentiæ ampla et larga munera, annuatim decem marcas ad usus refectorii tam Canonicis quam hospitibus Clericis obtulit : et hanc suam largitionem firmam et perennem in remedium animæ suæ suorumque instituit.

6 Sed qui jam continua series operis in nostri temporis eventus usque defluxit, finem præsentis negotio imponentes, veniam non cujusquam prolixitatis, sed circumcisæ et intercisæ brevitatis imploramus, eo quod de innumera sanctitatis beatissimi Karoli Magni multitudine perpena attingimus. Vix enim sanctitatis imperatoricæ, et laudabilium ipsius morum, et cœlestium signorum in ejus gloriam conscriptorum, summa degustavimus. Qua in re id nobis solatium reliquimus, quod Christi fideles in laudem et honorem ejusdem Principis constantius et devotius animatos esse in Domino confidimus, et exemplo

nostro lectores et scriptores ad hæc et iis similia excitavimus, quibus sine invidia in iis hiantia supplere intervalla annuimus. Consilio vero humanæ imperfectionis defectu non in aciem nostræ orationis, sed ardentem affectum nostræ intentionis piæ judices advertant et approbent, et qui sperant idem in similibus nostram sudorem degustent et suppleant. Sunt enim et alia quamplurima, quæ præterea in gestis Francorum, et ante nostra tempora, nostris quoque diebus divinis laudibus plena audivimus et cognovimus, passim et varie in odorem suavitatis, meritum ejusdem justissimi Imperatoris, mirificæ et magnificæ obtigisse : quibus omnibus et singulis gloriosus et mirabilis in Sancto suo Deus apparuit, et quotidie suæ benignitatis fecunda revelatione apparere non desinit : cui decus, honor, et imperium per infinita secula seculorum, Amen.

AUCTORE
ANONYMO,
EX MSS.

Abn. intro-
citu ab Au-
tore omisso.

DE S. SPEO CONFESSORE.

XXVIII Jan.
S. Spei reli-
quia.

Carolo Magna Spem (Spem fortassis rectius dici existimet quisquam) subjungimus, non quia nobis hujus explorati sit vitæ, conditio, res gestæ, natalis dies aut Aquasgranum, ubi præcipua in veneratione Carolus est, quæverat aliquando; alio et Molanus in Natalibus SS. Belgii, et nos, XXVIII Januarii cum Carolo eum damus. Testatur tamen idem Molanus, Aquasgranum nullam ejus extare memoriam, nisi quod in indiculo reliquiarum ita scriptum reperitur : Pulveres reliquiarum S. Spei Episcopi et Martyris.

2 Confessorem, non Martyrem nec Episcopum, eum appellat Lambertus Schaumburgensis qui suo tempore, anno videlicet 1072, Schaumburgum asportatus ab Henrico IV testatur, ut bene post Hartesburgo erecto a vicina quondam Abbate ad suum conubium delatus S. Spei reliquias. Est Hartesburgum, sive Hartzburgum, quibusdam Horeinburgum, oppidum Goslacia duobus miliaribus distans, ad ipsos fere Hildesheimensis diocesis limites. Id ab Henrico post mortem Heari III extractum munivitque, ut et alia complura quæ idem Auctor recenset, ad opprimendos magis quam continendos in fide Saxones, atqueque firmitas populos. De eo Otto Frisingen. de gestis Frederici Imper. lib. 1, cap. 4. Castrum quoddam, Hartzburg dictum, ad ejusdem gentis oppugnationem, ab Imperatore in ingressu provincie in loco munitissimo fundatum.

3 Hæc ergo S. Spei reliquie allata an. 1072, ita Lambertus : Rex Aquasgranum proleptus, S. Spem Confessorem, et brachium justi Simeonis, cujus mentio est in Evangelio, et caput Anastasii monachi et Martyris, aliorumque Sanctorum reliquias ibi accepit, atque in Hartesburg transtulit. De Simeone Justo agens VIII Octobris, equus XXI Januarii de S. Anastasio Martyre. Horum pignora videntur a Carolo Magno Aquasgranum allata; qui ingentem planeque admirabilem sacrarum reliquiarum thesaurum isthuc congestit : extant ibi etiamnum, et septimo quoque anno publice ostenduntur, celebri populorum concursu, præclaræ Cœlestium exuvie : sed multæ alio aere a Regibus et Cesaribus, ut hæc utrisque exemplis docet Beka cap. 9.

4 S. Spem, qui nihil de eo aliunde exploratum, inter eos censeri posse existimamus, quorum reliquias Carolus Aquasgranum ex Italia attulit. Et erit fortassis qui suspicatur Spem esse, sive Spem, Episcopum Spoletinum, cujus natalis in XXIII Novembris incidit, licet solemnitas in XXIX reperitur, Ferrario teste; vel certe Abbatem alium Nursinum, ut quo S. Gregorius lib. 4, Dial. cap. 30 et Martyrologia XXVIII Martii.

5 Qua occasione asportate sunt Hartesburgo reliquie illæ, narrat idem Schaumburgensis an. 1073. Ea tem-

pestate, inquit, hi qui in Hartesburg erant, multa et præclara militaris audaciæ facinora fecerunt. Nam sæpenumero erumpentes, prædas in vicinis regionibus, et strages hominum non modicas agebant, et prinsquam Saxones ad vim arceendam frequentes confluerent, se in castellum receperant. Maxime autem Goslariensibus propter viciniam exitiales erant. Plurimos enim eorum peremerunt, et boni eorum, quæ extra villam reperta fuissent, crebra incursione populabantur, et mercatores exterarum gentium, ne contactas merces eo conferrent, metu vitæ amittenda indubitant.

6 Hæc ergo militari insolentia factum est, ut licet reconciliati cum Imperatore Saxones essent, non tamen rusticane fere plebis conjuratione an. 1074, erectum sit castellum, quod ita ab eum auctor commemorat : Pæro vulgus Saxonie, id potissimum quod contiguus castello Hartesburg villulas incolebat, vehementer offenderat, quod in Hartesburg ulle servata essent reliquie : nec quicquam tantis laboribus actum putabant, stante atque ineluctabili castello, quod omnium elatum, quas acceperant, caput principumque extitisset; et quod circumjacentiæ regionis præstantissimas quondam villas, nunc in horrentem vastitatem solitudinem redegit : non detulisse Regem eulni divino, sed sub pretextu religionis, crudelitatis suæ patrocinium quæsisse; ut scilicet, instaurato post modicum bello, cum hæc na Saxonibus deferbuisset, locum habeat, ubi milites suos cursus ad eversionem Saxonie tuto recipiat, et tunc tanto vires incubat infestior, quanto nunc discedat Saxonum letis successibus efferator. Hæc vicissim intemperatis clamoribus serendo, in magnam se ferocitatem inflammaverunt. Igitur tertio die postquam Rex abscesserat, in eum inconsultisque Principibus, facto grege, in Hartesburg irruunt, quod residuum erat murorum a fundamentis dejecerunt, lapides longe lateque dispergunt, ceteris ædificiis, quæ indulgentia Principum integra servaverat, idem faciunt; ecclesiam, quæ acclerandi operis studio iterum lignis elegantissime constructa fuerat, incendunt, thesauros diripiunt, altaria confringunt. Postremo, ne qua Regi instaurandi castelli occasio reliqua esset, filium ejus et fratrem, quos ille, ad gratificandum popularibus locum, ibi immiserant, effodiunt : æqueque omnia quantum possunt, ne administrando bello deinceps, mons complanatus, nullam prætere oportunitatem. Reliquias Sanctorum, quæ effractis altaribus erant fuerant, et effossa defunctorum corpora, Abbas ex vicino conubio opportune supervenens, ferenti vulgo eripuit, atque in summa monasterium cum honore transexit.

Ab insub-
tano per-
cussa.

a vi-
duis
Sic con-
sulit.

Hartesburg
ex. 110.

alio-
tem hæc.

Aquasgranum

Hart-
sburgum

directe an
1072

DE B. RICHARDO SIVE RICHARDO, ABBATE VALCELLENSI IN BELGIO.

SECT. XII.
XXVIII JAN
B. Richardi
natalis.

Valcelle, sive Vallis-celle, instituti Cisterciensis in agro Cameracensi ad Scaldim fluvium, prope Crevecœurum oppidum, vistor illustre cenobium. Primi ejus Abbates Radulfus, Richardus, Nicolaus, vitæ sanctitate conspicui: ex quibus Radulfus XXX et XXXI Decembris Nicolaus XXX Maii et VI Decembris, Menologio Cisterciensi abisque inscripti leguntur. Richardi, qui et Richardus, et Riquardus dicitur, natalis hoc XXVIII Januarii, ejus et duorum aliorum translatio XXX Maii refertur; licet pridè, seu XXIX Maii, contigerit ut infra dicitur.

2 Est inter libros nostræ Domus professæ Antverpiensæ Chronicon MS. Eusebii, Prosperi, Sigeberti et aliorum, quod olim fuit Abrahami Ortelii, antea vero abbatie Valcellensis, aut certe ab aliquo monacho Valcellensi auctum. In hoc illius cenobii ita memorantur erroribus ad an. Christi 1131. Hoc anno inceptum est cenobium S. Mariæ Valcellensis Ecclesie; ad sequentem vero 1132. Hoc anno venit conventus monachorum cum Abbate suo, nomine Radulfo, a Clariavalle ad hunc locum, qui vocatur Valcelle, sub die prima Kal. Augustarum, qua die celebratur festivitas S. Petri ad vincula. Hic Radulfus primus Abbas hujus cenobii, de Anglia oriundus, vitæ, moribus et fervore religionis omnibus exemplo fuit. Hos adduxit beato memorie S. Bernardus primus Abbas Claravallensis cenobii, *Estat ejusdem Bernardi epistola 186, qui Simonem filium Castellani Cameracensis rogat, ut Lagrentis a patre in opus hujus monasterii concessæ donationem confirmet.*

3 Ad annum 1149, in eodem Chronico hæc referuntur: Hoc anno consecrata est ecclesia S. Mariæ Valcellensis cenobii a Samsonè Remorum Archiepiscopo, VII Kal. Junii, V feria hebdomada Pentecostes. *Incederat eo anno Pascha in III Aprilis, Pentecoste in XXII Maii, litteræ Dominicali B. Quare perperum scribit Claudius Robertus in Gallia Christiana a Samsonè ecclesiam hanc Valcellensem dedicatam fuisse anno 1131, quo anno VII Kalend. Junii Sabbatum erat. Est autem templum, quod istic modo extat, longe pulcherrimum, atque inter cetera hujus ordinis apud Belgas amplissimum; ac templum quoque cathedrale Cameracense longitudine superat, ut scribit oculatus testis Antbertus Mirvus in Chronico Cisterciensi.*

4 Ad annum 1151, ita proseguitur MS. Chronicon: Dominus Radulfus primus Abbas hujus cenobii, post peractos xix annos, ex quo ad hunc locum venerat, et menses quinque, III Kal. Januarii nexibus terrene corruptionis absolutus migravit a mundo: cui successit vir venerandus Riquardus nomine, et ipso de Clariavalle sumptis, moribus maturis, discretione precipuus, hilaris vultu, affabilis in colloquiis, statura decorus, temperatus in omnibus. Additur huic elatio a Reverendo Domino Nicolao Daussy Priore Valcellensi, in litteris eæ de re ad nos datis, ex antiquo Codice MS. quod Ruissius Chronicon MS. appellat: et per omnia laudabilis. *Henriquez lib. 2. Fasciculi Sanctorum Ord. Cisterc. hæc fustus amplificat more suo: Mira, inquit, animi moderatione, pietate, et observantia regulari probatissimus ab omnibus habebatur, et mor. Cum igitur propter eximias virtutes, et singularem pietatem, omnibus curus esset, mirabilemque sanctitatis opinionem consequeretur, congregationis suæ nomen per circumjacentes regiones dilatavit. Ipso autem plenus bonis operibus ex hac vita decessit. Hæc Henriquez citatis Miræ Chronico Cisterciensi et Appendice ad Sigebertum, quibus locus ex Chronico nostro MS. nonnulla profert. Ex Henriquez eadem describit Ruissius.*

5 In Nicolai Daussy MS. codice, cujus auctor Ra-

dulfo se testatur annis XXVII, convivisse, hæc de Abbatum primorum successione monasteriique incrementis habentur: Reliquit Radulfus centum et septem monachos professos, et tres Novitios, Conversos vero centum et triginta, quos sub suo regimine habuit. Hinc Pater noster S. Bernardus cum post obitum illius, successorem ejus Richardum, suavis memorie virum, adduxisset, et vidisset tam præclarum monachorum et Conversorum conventum, mente exhilaratus in hanc vocem erupit dicens: Benedictus Deus! dudum quidem in initio parvum hominum numerum ad hunc locum adduxi, nunc autem ex illo grege pusillo in tantam vos conspiciens multitudinem excrevisse, gaudeo et exulto, et omnipotenti Deo gratias ago, etc. *Infra vero, cujus nationis fuerit, aut idem auctor se non reperisse. Ruissius, et Henriquez in Menologio Anglum scribunt fuisse, sed quo auctore?*

6 In Chronico MS. hæc ad finem adjunguntur extra Chronici ordinem: Anno Incarnati Verbi MCLXXIX, tempore Alexandri Pape, regnante Frederico Imperatore, mense Maio, IV. Kal. Junii, feria III, levata sunt ossa Abbatum hujus loci de Capitulo, in quo a principio positi fuerant, videlicet Domini Radulfi primi Abbatis hujus cenobii, et Domini Riquardi secundi, et Domini Nicolai, qui loco tertio successerat, sed præ nimia corporis infirmitate ipsam abbatiam dimiserat: et posita sunt a Domino Alelmo, qui officium regiminis quinto loco susceperat, condigno honore infra maceriam novæ ecclesie, quæ est infer ostium ipsius ecclesie et armarium, ad Septentrionalem plagam, in locis honorifice præparatis, cunctis ministris albis indutis adstante etiam copioso conventu tam Conversorum, quam monachorum, et multitudine secularium plurimorum, regnante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in secula seculorum, Amen. *Et alia man; Ista etenim jam dicta Abbatum translatio facta est post Concilium, quod ipso anno sub Alexandro Papa III Romæ celebratum est, et secundo anno, quo pax Ecclesie reddita est, que viginti annis sub jam dicto Papa multorum infestationibus in schismate valde vexata est.*

7 Hæc in illo MS. quæ contracta editaque a Mirvo in Chronico Cisterciensi, dupliè asperso errore, primo quod factum dicat translationem III Kalend. Junias, cum expresse IV Kal. legatur, quæ ea anno incidit in feriam III cum esset littera Dominicali G. Idem mendum a Mirvo descripsit Henriquez in Fasciculo et Menologio, Ruissius, Menardus, XXX Maii, quo dicam illi referunt. Alter error Miræ est, quod factam legerit translationem per Concilium, cum post Concilium scriptum sit. *Habitu fuit ad Concilium V Martii anni MCLXXIX; ut testantur Willelmus Tyrinus lib. 21, de bello sacro, cap. 26, Rogerus et alii. Pax autem Ecclesie reddita fuit anno MCLXXVII: ceptum erat discordia inter Fredericum Imperatorem et Adrianum IV Papam anno MCLVII. Hæc dr Chronici hujus sincera lectio Henriquez citato Mirvo ita hæc interpretatur in Fasciculo: Post ejus abitum, tot sanctitatis signis copit clarere, ut facta hæc de re diligenti inquisitione Concilium Lateranense, sub Alexandro Papa III Romæ celebratum, corpus ipsius elevari præciperet, ac populo colendum ac venerandum proponi. Quod quidem anno Domini MCLXXIX, III Kal. Junii solemniter factum est. Similia habet idem Henriquez hoc XXVIII Januar. et XXX Maii. Eundem priore die sequitur Ruissius, et posteriore Menardus; a quibus amobus Beati titulo decoratur.*

8 De hac translatione adhuc vobis scripsit ante citatus Nicolaus Prior: Certum est illorum corpora fuisse translata ex veteri monasterio in novum, et honorifice

a S. Bernardo admirabilis incrementa.

Ejus et alterum 2 Abbatum reliquæ honorifice translata

Valcellensis
monasterii
fundatio an.
1131.

ecclia de
dicata an.
1149.

B. Richardus
fuit Abbas
an. 1151.

an. 1179, 29
Maii, non 30.

honorifice recondita in majori claustro juxta gradus templi : qui certe locus jam adhuc extat et apparet : in quo loco fuit quondam appensa quædam tabella testis, eorum translationis, quæ quidem tabella, Episcopos, Abbates, Nobiles et populum huic solennitati præsentés numerabat. Sed quando Philippus Rex Hisp. secundus, S. Quintinum invasurus, per nos transiit, inter ceteras ruinas et miserias, tabella hæc

deperiit. Hoc nihilominus nobis residuum est adhuc, quod transeuntibus Religiosis vel toto conventu simul per locum, in quo eorum asservantur reliquie, humiliter et devote se inclinent, quæ sane reverentia ex Patribus nostris ad nos usque defluxit : Et ridetur sane talis translatio ad aliquam venerationem instituta, neque, ut erat ejus temporis disciplina, temere absque Romani Pontificis auctoritate suscepta.

EX VARIIS
Locus, ubi
conditæ,
adhuc est in
veneratione.

DE S. JULIANO EPISCOPO CONCHENSI, IN HISPANIA.

ANNO MDCVII.
XXVIII JAN.
Conchensis
Episc. 2
S. Jul. annus.

Concha urbs Castellæ novæ, Cuenca vulgo Hispanis dicta, ad fines Celtiberorum, inter Sacro-nem, qui nunc Xucar, et Guecarem amnes, in arduo et prærupto colle sita, eoque loci natura prævalida, a Mauris, ut creditur, condita; verum us ab Alfonso IX fortissimo et religiosissimo Castellæ Rege, S. Ludovici IX Gallix Regis avo materno, erepsa anno MCLXXVII, XXI Septembris, feria IV. Qui olim Valeriæ (vicina urbe, Romana coloniæ, nunc tenui oppido, Valera vetusto fere nomine appellato) fuerat Episcopatus, is Conchæ ab Alfonso, Romani Pontificis Alexandri III auctoritate, constitutus est, primusque creatus Antistes Joannes Joannesius, vir pius : atque et anno MCLXXXIX vita functo subrogatus est Julianus, Toletanæ Ecclesiæ, ut quidam tradunt, Archiepiscopus, qui anno demum MCCVII, XXVIII Januarii decessit.

colitur 25
Janu.

2 Colitur hic eodem ipso die ab Ecclesia Conchensi, ritu duplici primæ classis, publica solemnitate, omni etiam furensi sicut strepitu. Divinum Officium ejus festi, quod octo durrum stata religione peragitur, probavit Clemens VIII, Pontifex Maximus anno 1594, 18 Octobris. Eo die hæc de Juliano prædicat Martyrologium Romanum : Conchæ in Hispania natalis S. Juliani Episcopi, qui erogans in pauperes bona Ecclesiæ, opere manuum more Apostolico sibi vietum quærens, clarus miraculis quievit in pace. Additum erat in prioribus Martyrologi editionibus, quod in postrema omissum est : ejus celebrior solennitas agitur V Septembris. Delevit enim Julius III Pontifex Maximus anno 1551, die 5 Junii, diploma, quo testamentum faciebatur Ecclesiæ Conchensi transferendi a XXVIII Januarii in Nonas Septembris eam solennitatem, quo peragi illa splendidius, elemosinæ munificentius conferri, aliæque pia opera commodius fieri, publica vrbis illius religione, possent; ut auctor est Petrus Ribadeneira noster in Flore SS. Atque in Martyrologio Romano ad diem diem denuo isthæc legebantur: Conchæ in Hispania S. Juliani Episcopi et Confessoris. Licet adhiberet Philippus Ferrarius in generali SS. Catalogo eo die, (sed perperam) nam alius fortasse sit ille Julianus ab eo qui XXVIII Jan. coli consuevit. Verum et hæc ommissa sunt in nupera editione Romani Martyrologii, et in Ordine divini officii celebrandi in Ecclesia Conchensi, nulla S. Juliani mense Septembris mentio habetur.

olim etiam 8
Sept.

Translatio 11
April.

3 Sublatum e priore tumulo ac honorifice reconditum an. MDXVIII Dominica in albis, XI Aprilis, S. Juliani corpus fuit, ideoque eo die ita scribit Ferrarius : Conchæ in Hispania Translatio S. Juliani ejusdem urbis Episcopi. Citat in notis Tabulas Ecclesiæ Conchensis, quas? in Ordine certe Divini officii, antea a nobis citato, nulla S. Juliani eo die fit mentio.

Vita a Frui.
Scuderie scri-
pta.

4 Franciscus Scuderius, Societatis Jesu, nationis Hispanus, patria ex oppido de la Parra, diocesis Conchensis, vir pietate et animarum zelo laudabilis, teste Petro Ribadeneira in Catalogo scriptorum ejusdem Societatis, scripsit Hispanicæ Vitæ S. Juliani Conchensis Episcopi. Eam Joannes Fernandus Vadilius anno 1589, regii Concilii auctoritate probavit, fassus a se collatam cum Actis in quæ ejusdem Sancti miracula jururice relata ab Alfonso Carillio Episcopo

Vestano, Pauli III mandato. Hanc Vitam a Scuderio editam nolum vidimus.

5 Ex illa contractam edidit in Flore Sanctorum Ribadeneira noster, et Joannes Marietta Oril. Prædicatorum lib. 3, historia SS. Hispaniæ cap. 69, et quæque sequentibus. Hujus narrationem ex Hispanico damus, quia miracula accuratius commemorat, quæ obiter perstringit Ribadeneira, licet vitæ historiam elegantius gravisque describat. Agunt præterea de S. Juliano Stephanus Garibains in Compendio historiae Hispan. lib. 12, cap. 21 et 31. Thomas de Trugillo, Thesauri Concionum, Alfonsus Villegas in Flore SS. Julianus del Castillo historia Regum Gothorum lib. 4, discurs. 6. Joannes Mariana noster rer. Hispan. lib. 11, cap. 15.

et atus.

Elar,

6 Juliani ætatem non eadem ratione omnes statuunt. Consentunt plerique anno Christi 1179 Episcopum esse factum : egisse tum annum XLI vult Garibains, Ribadeneira LXXVI. Hic obuse scribit uti et Marietta, an. MCCVIII, Garibains MCCVI; at Trugillo, Villegas, Baronus in Notat. ad Martyrol. MCCVII, et congruit expressus a Ribadeneira character; ait enim XXVIII Januarii, die Dominico obiisse : at XXVIII Januarii an. MCCVIII in feriam II incidit, MCCVII in Dominicum. Juxta Ribadeneiræ calculum natus dicitur anno Christi MCXIII mortuus cum esset annorum XCV. Garibains, qui anno ætatis XII Episcopum scribit ordinatum, debet natalem ejus statuere anno MCXXXVIII vitæ annos tribuere LXVIII; at anno MCXXXVIII natus est, et MCCVII decessit, pervenit ad annum LXXX vel LXXXIX ætatis.

VITA

EX HISPANICO JOANNIS MARIETTE.

CAPUT I.

S. Juliani virtus, vita privata.

Natus a est Julianus Burgis b, Hispaniæ urbe, sub annum Christi mcm. Quo die mundanus erat peculiaribus lymphis audite Angelorum in aere psallentium voces : Puer natus est hodie, cui gratia similis non est. Cum vero in templum ejus statueret unna gratia esset illatus, visus est supra baptisterium adstare, non tamen id contingere, puer magnitudine ne forma corporis eximius, capite tyram, pedum Pontificale manu gerens, illudque effari : Julianus est nomen ejus.

a b
c
S. Juliani or-
tus;
prærogia fu-
turæ sancti-
tatis;

2 Præquam eideretur in lucem, visus est sibi patrens nocte quadam in somnis videre cubile immenso quodam lumine collucere, quasque conflagrare tum vero vespertiones plurimos, aliæque fœdæ aspectu animalia in idem irrupte conclave, ac tetra stridorem edere; unde ingens illum horror incessit. Simul a conjugæ suæ profiro catulum cenebat longe candidiorem nive d, ejus latera terri effugatoque illiæ obreona illa animantia sunt. Ipsa vero illius conjux eadem nocte mirifice subsilire in utero suo infantem sensit.

etiam ante-
quam nasce-
retur.

d

3 Hæc patrandorum a Juliano operum præsentia fuere e. Crevit in eo cum ætate sanctitas, modestia, caritas, doctrina f mediæ et severioris vitæ studium. Litterarum g scientia abunde institutus, initiatus est sacerdotio .

varia virtu-
tes.

f

g

Ex Hispanico Jo. MARIETTI.

h e
Voluntaria

Presagium Episcopatus

Immodicus

partis

diocesis

predicatione

a

b

c

Est Conchensis Episcopatus

d e

largus in carnis

f

g
operis in carnis

h

in seculum precibus petit

i
inter pauperes Christianos

pa

frumentum deum illis impendit

h sacerdotio, dumque i prædicandi aliis verbi divini animus perit, ipse omnigena effloruit virtute.

a *libade vicia a ribi, pœnens diu steriles cum plura divinitus impetrasse matrem gravidam Deo vovisse, ad divinum obsequium instularum se, quam paritura esse prolem. Trugilly et Villegas scribunt vovisse in votum catulum album, qui flavians ore spirare, parere quod ex paterna visione sumptum.*

b *Conclusum de patria ceteri, præter Jac. Conziam libadeneira interpretem, qui Bevo oppido ortum scribit. c Videtur Marietta scripsisse AAVIII d Adde libad ore et milia ignis semillas spontem et teiris illa voluerit de-sipatis, et unde venere redire. e Alud addit libadeneira, puerum, simul in lucem prodit, sublato manu crucis signum efformasse, quasi adstantibus benedicentem, ut Ipostogi solent. f libad ter quot hebdomadis jejunasse adhuc puerum a ribi. g Idem Theologiam ait publice docuisse. h Idem scribit cum mortuis parentibus quidam ei nuptias suaderent, eorum non accepisse consilio, sed negotiorum veritate. solis memoribus Ecclesiasticis Ordinibus longo tempore contentum, succedente suscepere noluisse. quod sibi inorum maturitate et viciis ad illud minus aptus videatur. Sacerdotium factum, quodlibet sacrificium offerre solitum in ministerio S. Augustini ad altare sancti Crucifera. Idem tradit Stephanus bartholus, qui et plura subdit de admirabili illo Genesio. Adde libadeneira quotidie antemeridianas horas omnestribuisse illi precatorum vitam incoluisse propinquam illi monasterio, eoque loco ubi aliquando solitariam vivebat S. Dionisii cum de Silvanensi, de quo nos 20 Decemb. agemus. i Unam a se secularium negotiorum sollicitudinem abdicasse tradit libadeneira, et Trugilly de per totum Castellum ad Saurus iuxta ad Christianus de divinis rebus conatorum solitum, ac tandem Foletanæ Ecclesiæ Archidiaconum creatum, hoc postremum ex monumentis Ecclesiæ Tulelanæ confirmat Julianus del Castillo.*

CAPUT II. Episcopatus, miracula.

Cum de Mauris Conchiam urbem cepisset Alfonso a IX die S. Matthæi Apostoli, XXI Septembri, feria h IV, anno Christi M LXXXV, Episcopalem isthæ thronum exiit, primo Antistite delecto Joanne Joanneseo, cui paullo post vita functo Julianum subrogavit e, sanctitatis fama late celeberrim. Oblatus est quidem vir sanctus i, sed, quia obstinata et perverna non est vera animi modestia, sed ad omnem Dei voluntatem accommodata, cessit tandem et cervicem oneri subiecit d. Annis decem e cathedram tenuit, qui innocenti vite exemplo doctrineque salutaris effluencia, decem millium instar habuere. Nec solum spirituali pulchro gregem summi bonis pastor nutriebat, sed et temporarias illius necessitates sublevarat, utque in has f omnes sui Episcopatus proventus g expendebat: victum sibi proprio opere parabat, luxendis videlicet sportis, veterum anachoretarum exemplo. Diocesim ipse suam lustrabat h, adseit in consilium sanctique laboris consortium doctis et religiosis viris.

i Humani stervente pestilentia, jejunis assiduisque precationibus placare suis Numen institit. Et palam audita vox, non a mortali missa auctore, quo Episcopo precibus edidit divina ultionis flagellum denunticaret; ceterum abstinerent se demerps homines a flagitiis. Idem quoque compluribus sanctis hominibus cœlis indicium est, Juliani intercessione sedatam eam i mortalitatem.

6 Plures quotidie pauperes abibat, mensamque ipse suis manibus sternebat, ne cibos inferret. Conspicuit in turba egenorum quendam lacens quidem vultus, ceterum vultu perquam liberali, et hominem ratus nobili loco natum, opibus quæquam adversa fortuna exutum, seorsim illum evocat, et quis sit iterum iterumque sciscitatur. Cum eceffoto mendici illius vultu emicuro ingens splendor cepit, ipseque ita Antistitem compellavit: Amice mi Juliane, gratias tibi ago, qui tanto studio, et caritate pauperes meos sustentas: premium tibi hujus caritatis vitam æternam pronitto. Quo effatus, videri desit. Intellexit Julianus Christum fuisse sub mendici persona, ac plurimas ei gratias egit, qui eo se solatio esset dignatus.

7 Conducit ad poseendam stipem magna inopiam turba. Antistes Elemano famulum jubet quibusdam frumentum elargiri. Negat ille velgrammum superasse.

Ductus egentium commiseratione Episcopus, rursum famulo præcipit ut granarium revisat, et vel solum verrat ut tantillum colligat. Famulus qui domini sui sanctitatem norat, mandata exequitur, et granaria ingressus reperit tritico referta, unde et præsentî indigentia et aliis necessitatibus occursum est. Conflictabatur alias pari frumentum inopia urbs Conchensis. Ad fontem misericordiæ supplicabundus accidit Julianus. Continno longus ordo jumentorum frumento onustorum, in urbem ingreditur ducente nemine, et recta ad ades Episcopi properat. Is demi juvenitis jubet onerat. Quæsitione diu seel frustra, quis eam annonam subnississet. Erat nimirum cœlitus suppeditata: et Deo soli acceptam ferebat Julianus k. His prodigiis fidelem famulum, gnavumque gregis custodem Deus cohonestabat.

a *Mhi octavum vocant: quidam Sanctum appellant. Certum est, teste Juliano Castillo, de ejus nomine in Calitum tabulas referendo autum non ita pridem. Pater fuit Blance Gallorum Regine. b Eo anno littera hominicalis erat B. c Quo id anno tum Christi tunc status Juliani factum sui, ante disputatum est.*

d *Scribit libadeneira peditem in urbem cum paucis intrasse, cum velisset ne sui excipendi gratia quidquam publici apparatus aut pompa feret. e Manifestum mendicium, ut supra demonstratum, reciter 28 annis sedit. f Præcipue in redemptionem captivorum, ut scribit libad. g Nil ab us ceteris qui ipsi egerent, eis alias debitum, ut opulentiores liberent ultro solvere, comitate sua et benignitate efficiens. libaden. Invenitur illius Episcopatus proventus hac ratione esse amplissima. h Quotannis, inquit libad, severas adversus improbos, ergo bonos perquam benignus Ordines sacros non conferebat nisi viris probitate virtutis et eruditissimis. ad Suracenos, qui adhuc frequentes in urbe et diversi Conchensis commorabantur, singulis fere hebdomadis de pilei nostræ mysteriis verba faciebat, rivalem etiam erantem. i Adde libad, quæcumque facta ubi eo sinistra religio vertigisset, eos e vi peste correptos, incolumes evadere solitos: ac nullis a morte illius annis ad solenne fuisse adversus quantumque ægritudinem remedium. k Scribit libadeneira, Trugilly, Villegas id omne frumentum a Lesme, sive Elemano Episcopo Juliani, ipse jubente, distributum, eo studio ut solo labore fractus haberet, scriptus, ubi ut Sanctus colitur nisi fortassis confunderit cum cum altero Elemano, sive Adelino, de quo agemus AXX Janu*

CAPUT III. Diaboli tentationes superatæ.

Validè sunt machinæ, quas adversus pios homines adhibet demon, ut eos ab amicitia Dei abstractos, in suam redigat potestatem: quod vel unum sibi subiciat, terras ac maria ipsamque infernum commovet. At non sunt eæ illius vires, ut quibusvis assultibus superare quemquam valeat, nisi ignaviam et inbecillitatem, quique ultro det manus. Et Julianum ille quidem suis iretre cassibus tentavit f verum is technas illius omnes machinationesque elusit. Evenit ut post longam inedia modico pane et aqua refovere vires cogitans, divitem paratam reperiret mensam, in eaque a tractam appositam. Querit quis mensam apposuerit et instruxerit: scire se famuli negant. Accidit Sanctus, ut eam evertat, foreulaque abjiciat: et subito ab illius subtracta est aspectu. Sensit eacodemis fraudem, animoque suum certius in Deo stabilivit.

9 Frustratus spe sua terribis hostis alios rursus molitur h assultus. Ad eum precibus vacentem aliquando, accedit quidam bonos pecunia refertos portans: ratus, ut non satis mentem adverterat, æconomum summi esse, quid afferat querit. Respondit ille, nummos esse ex annis ejus proventus. Existimavit Antistes, cum nihil ex his redditibus deberi sibi intellexeret, suppeditatam alicunde, divino munere, in pauperum subsidium, esse pecuniam. Verum ut pecuniam ad eam porrexit, et ipsa et qui eam attulerat, evanere, fædo relicto odore ac fumo.

10 Neque hic stetit adversarii malitia. Specioso puella personam indutus, oranti adstitit, et, Juhane serve Dei, inquit, me nosti? Arbitratus puellam esse, quam de Mauris e nuper redemerat, et honesto adolescenti nuptum tradiderat, querit quid veli. Illa, o Homme, inquit, quam ego tibi obstricta sum, qui me

iterumque alias.

h

Honorem vult

predicat infidelibus.

Pestem ejus reliquit periculum.

S. Lesme.

tentatur a demone quia

a

b

amicitia.

vani gloria, me a molestissima servitute liberaris, et liberaliter collocaris! Cupio ego nunc testari gratitudinem meam, et vitam reliquam tuo obsequio impendere. Tui sane me miseret, qui lumi recubes, nemine tui curam suscipiente; qui ita te abjicias cum tantus sis. Intendit in eam oculos Antistes, et quaerit ubi pater ejus ac maritus sint. Burgis, inquit illa; at non eos solum, sed et agnatos omnes lubens deseram tua causa. Quae cum diceret, atque ad eum propius accederet, et turpia quaedam intermisceret verba: sensit sese injecta humeris, quam non cerneret, manu, ab ea longius abstrahi: cumque impulsu vocem audit: Quid agis Juliana? Non ea est, quam existimas, sed caecodemon, qui tibi insidias struit, illa vero jam mortua est. Perculsus est laud leviter sanctus Antistes, et circum unisque ferens oculus, neminem vidit *d*.

a Addit libad. irilbren fuisse Jac. Canisus percam veriti.
b Usitatus callido hosti ordo tentationum. *c* Graulensibus, inquit libad. additque genere nobilium, patri Burgensium fuisse.
d Addit libad. gravi commotum animi dolore, propterea quod segnis sibi in repellendis hostilibus illecebris fuisse videretur, ac de se acer sumpsisse supplicium.

CAPUT IV.

Mors, sepultura, miracula.

Precogni- **A**ditum ei tandem aeternitatis patefactura febris, eaque vehementi incessit. Extrema sacramenta magna cum pietate percipit, cilicina interula indutus, supraque eam omni pontificio cultu: duro dein lecto, nullo videlicet solo, recubans *a*, lapide capiti cervicali vice subjecto; in extrema jam lucta constitutus, venire ad se eximio pulcritudinis matronam conspexit, candidis amictam vestibus, splendenti facie, serato e rosis odoratissimis contexto redimitam, frequenti comitantem Angelorum ac Virginum choro, ista accipientium: Ecce Sacerdos magnus, qui in dielans suis placuit Deo. Ea audita symphonia, assurgit in genua, Deoque gratias agit. Astitit propriis Depura, (haec enim erat illa matrona): Accipe, inquit, serve Dei, palmam hanc, virginitatis ac puritatis quam perpetuo illibatam servasti, argumentum. Quae elocuta ex ejus se oculis subduxit: at conclavi toto mira diffusa modestis ejusdem odoris fragrantia.

12 Comata sunt ea visione sancto Pontifici viscera, cepitque profusis lacrymis sua lugere peccata, ac dicere: Supplex majestatem tuam obtestor, ut mei misereris, meaque condones delicta. Has aliusque dum mittit ad Deum preces, simul sanctissimam animam emisit, anno *ccviii*, die XXVIII Januarii *b*, qui die ab Ecclesia Conchensi divini officii solemnitate celebratur. Non defuere caelestia prodigia. Simul atque expiravit, videre qui circumstantibus egredi ab illius ore peregrinum palmae ramum, ac sursum ferri, usque dum pateites oculos subiret. Somnissae quoque campanae fruerunt *c*, ab Angelis absque humana opera impulsae.

13 Diebus novem persolutae ei exequia, multis caelitus illustrata miraculis, claudorum, matorum, sanctorum, aliorumque infirmorum insolentis curatio-nibus. Ipsa Henrici VI, Imperatoris conjux *d* Constantia, viceessimam jam annum incurabili conflictata aegritudine, cum Juliani adine superstitis virtutes fama didicisset, ingenti sensu commota pietatis, Deum obsecravit ut se illius meritis aut diutino morbo liberaret, aut ab omni labe secleris prius mundatam ab hac calamitosa vita eriperet. Ei se nocte quadam Julianus jam functus, videndum obtulit, Pontificio cultu ornatus, sponditque fore eamdem deinceps omnis invalidum expertem, si Concham certos homines allegasset, qui alteram duarum spectulorum, quae ab ea contextae in majori ecclesia a servarentur, ad eam afferrent, nunquam contingendam praeberent. Sciscitatur Augusta, quis sit, qui haec jubat, Julianus, inquit, ejus tu opem implorasti. Exaudit preces tuas Deus, et me

tibi jussit restituere sanitatem. Conatur ipsa assur-gere, ut vestem illius venerabunda exosculetur: sed momento aspectabilis esse desiit. Continuo Concham misit, sportulam obtinuit, ejusque attractu sanata est.
a Cuere substrato, ut ait libad. *b* Die Dominico, inquit idem. Et fuit XXVIII Januar. ann. MCEVII Dominicus. Mendum est in versione Jac. Canisii ubi mortuus dicitur anno MCCAIVIII
c Quis sit hoc miraculum libad. proque co auditum Angelorum concentum narrat. *d* Hoc miraculum omisit libadencira: nec de diuturna aegritudine hujus Constantiae Augustae, filiae. posthumum Rogeri Regis Siciliae, ubi legitur.

EX MISTANCO Jo. MAR. ET AL. eamque r. l. quatuor m. s. r. m. attractu sanat.
 Angelorum cantus eo mor-tiente.

CAPUT V.

Translatio S. Juliani.

Sepultum annis trecentis *a* et ultra, sacrum Juliani corpus delinerat: cum anno *moxxviii*, Carolo V, imperium, Leone X, Romanam Ecclesiam, Raphaelo Cardinale S. Georgii Conchensem administrante, repertum *b* sublatoque est. Suavissimus quidam, aperto tumulo, tota basilica odor diffusus. Convocatus Concham totius diocesis Clerus, ut translationis solemnitati adesset: quae varia cantionum tripudio-rumque laetitia celebrata est. Conditum corpus est capsula *c* Sabinae arboris ligno odorato, atque in editiore loco, ubi etiamnum visitur, positum. Avulsus a reliquo corpore est cum anulo digitus in aegrum remedium, quibus osculandus praebet, ac sepe numero morbos pellit. Facta est ea Translatio Domini *a* Quasi homo, quo *mo* anno erat XI Aprilis. Trecenti et supra sanati tunc *c*, sancti Antistitis ope, infirmi.

15 Anno *moxxxviii*, *d* Joannes Vayllius Episco-pus Conchensis, cum Francisco Arganda Inquisitore, aliisque Ecclesiasticis dignitate praeditis, capsam reclusit, ac reliquias inspexit, a quibus gratissimus expiravit odor. Res publicis tabulis legitime consi-gnata, perenne, qua in caelis Julianus fruatur, glorie apud mortales testimonium. Agitur ejus festivitas ab omni retro memoria, officio Ecclesiastico XXVIII Januarii: sed quoniam ab hiberna frigora neque con-cursu tanto popularum, neque tanto supplicationum splendore ac frequentia peragi re. potest, annis Jul-ius III, Pontifex Maximus diploma anno *mo*, V Junii dato, ut rursus V Septembris colatur, velut instaurata celebritate

a 300 aut 311, ut alii. *b* Quibus in corruptione, inquit li-badencira, peria palmae ramus ac verides, veluti primum ab arbore rivasus. ad hax vestimenta integra, vestra et candida hana vira interlecta, palmam, calix et accendi argentei et rursus vero corpori superposita.
c Et die quidem iusto, quatuordecima facta miraculo, ut ex Actis patet, quae Eustachio Majori in, Curia Conchensi Copia-tur. Annotata circumstantiis conditi sunt ut testatur libadencira.
d Joannem Fernandum Vadillum vocat libadencira.

a
b
 Ejus origo elata in 11 Apr. 1618.

non sine mi-raculis
c
d
 acrima exstima 1588.

Incorruptum repertum.

Miraculo multa in die

CAPUT VI.

Variis post mortem miracula

Est patrata a viventibus miracula, non semper sunt sanctitatis ipsorum argumentum, quia Dei non ipsorum sunt virtute; consuevit tamen Deus, ubi e vita excesserunt, eorum testimonium veluti testi-moniis quibusdam, ita miraculis confirmare: quibus ausa praebentur summis Ecclesiae Praesidibus eis pub-licis sacrorum honores decernendi. Fere hujus-modi plurima a S. Juliano meritis edita miracula: eorum quaedam narratum inus.

17 Civem quendam Conchensem gravis affligebat hernia, ut operis nihil agere valeret. Ejus uxor ses-pulchrum adit S. Juliani, candelas aliquas venera-tionis gratia accendit: maritus nihil deinceps sensit molestiae

18 Balthasari Willasanne, ex oppido Talavera, scrofulae collum omne ita excederant, ut jam vita in discrimen esset adducta: Concham venit, turpesque scrofulas digito S. Juliani admo admo depulit.

19 Gaspar Lopez Daroca orundus, hernia jam *hern a* annos triginta laborabat, intestinis foedo eructu defluentibus;

Precogni-
rato animo,

a

a *in turba in-*
ribatus,

moritur,

b

non sine mi-
raculis

c

d
Infirma up-
paret

Multa per S. Julianum facta mira-cula

a

curata her-
nia.

crofu

EX HISPANIO
JO. MARIETTE.

muti 4,

debilitas,

cancer,

agritudo de-
spirata,

plura infirmi-
tas invete-
rata,

lucerna,

mama,

hydrops,

divinum pal-
tium

curata debi-
litas,

defluentibus; is cum alio item eadem conflictato infirmitate, Concham venit, et sanitatem ambo adepti sunt. Muti quatuor, duo in ipso Concham versus itinere, duo epota, cui S. Juliani digitus erat intinctus, aqua, loquendi facultatem consecuti sunt.

20 Adolescentem quidam tibiarum ac brachiorum usu captus, postquam tibie fuere linteo, quod Juliani digitum tetigerat, involutæ, gradiendi vim recepit; adstantibus miraculo attonitis, ac Deo deinde laudem accensibus.

21 Isabellam Henriciam civem Conchensem dirus cancer exedebat, quem jam medici nullo curari remedio posse pronuntiabant; illa linteum admoveri S. Juliani reliquiis proposuit, eoque plagæ adhibito sanata est. Joanni de Moya Conchensi civi filius erat bimulus, quem agritudine correptum, atque ad extrema deductum mater ad S. Juliani sedem defert, et tantisper tapete quo ejus velatus erat tumulus operit, dum ipsa pie Deum precatur: atque incolumem domum reportat. Duo tum quoque muti curati.

22 Agnes Barricentia, viro nobili Ludovico Carulio, Colmenaris Oreja, ejusque territorii domino nupta, cum de sua sentiret valetudine conelamatum a medicis; S. Juliani opem imploravit, visitque tumulum, ac sana revertit.

23 Lupus Ordasius Ecclesiæ Conchensis Rationarius dum iter ageret hernicum incurrit, ut nec progredi jam posset: calamitatem suam deflentem venit in mentem presentissimum S. Juliani patrocinium. Votum unnecepat, novem dierum, simul ac domum redierit, assidua stataque devotione ad ejus honorem poragendorum, addito certo sacrificiorum numero: et momento sanatus est.

24 Franciscum Ylannesium Yecke in diocesi Carthaginensi incedam vehementem corripuerat mania. Jamque cum sui ad publicum morotropheion deducebant: cum in ipsa via S. Juliani recumbant, atque ad illius sepulchrum eum sistunt, concipiunt preces. Nec mora: usi rationis recepto cum iis domum lectus revertit.

25 D. Joannes de Salamanea, civis Salmanticensis, exitali hydropre laborabat. S. Julianum deprecaturus, Concham proficiscitur: cum ad collem quemdam pervenisset, nudo primum prospici ab adventantibus urbs potest, omnino noxio humore liberatus est.

26 Mulierem quandam, Lagartera oppido Episcopatus Alandensis ortam, jam septem annos pessimum demon possederat, Concham a matre deducta, neque toto itinere neque deinceps inquam molestiæ quidquam sensit, oblatum nimirum, ope sancti Presulis, terribili hospite.

27 Petrus Ximenius, oppido S. Clementis dicto in diocesi Conchensi natus, quod humeri osse quopiam confracto aut luxato ita essent emortuati corpusque omne delatatum, non nisi fidei nixis valebat incedere: cum famam miraculorum S. Juliani inaudisset,

Conchensem basilicam petiit, oleum lampadis, quæ ante Divi tumulum ardet, affectis membris allevit, pristinoque redonatus vigori est.

28 Adolescentem Albacetanum, cui Petro nomen, acerba pleuritis invasit, presenti mortis periculo. Eum parens suus in conclavi depositum, S. Juliano commendat; voto addito visendi illius cum filio sepulchri, et largiendæ ad oleum comparandum, quo lumen ante illud alatur, elemosynæ: ac detersus omnis adolescenti continuo est dolor.

29 Conchensis quædam mulier in difficili et periculoso puerperio præsens S. Juliani experta est auxiliium. Mulieri cuidam e Civitate-regali, quam vocant, filius erat omnino viribus captus; quem ipsa ad S. Juliani sedem attulit, et fusa prece incolumem reduxit.

30 Franciscus Pevalver Tortolanus Concham venit, brachium aridum ac debile capsæ sanctarum D. Juliani reliquiarum admovit: idque mox incaluit ac pristino vigori redditum est. Fernando Calvo Caravaca oppido in diocesi Carthaginensi oriundo a biennio intumuerat ac dein exulcerata erat tibia, nec ulla chirurgorum arte curari poterat: ad S. Julianum confugit, eumque propitium sentit.

31 Antonio Lopez, e diocesi Conchensi, febris violentia turbata ratio erat. Imploratur S. Juliani patrocinium, admotis collo reliquiis, et continuo sanitas menti rediit. Joanna Lopez Conchensis variis morbis conflictabatur: statim anno integro recitare in dies ad S. Juliani honorem quinquies orationem Dominicam et salutationem Angelicam: quod dum facit, curantur morbi. Ubi autem sensit sibi melius esse, ei sensim oblivio subreptit, recrudescit agritudo. Ad se redit, resumit institutam pietatem, atque integram consequitur sanitatem.

32 Incola quidam oppidi, quod Colmenar de Oreja vocant, rabidi canis morsu saucius pene in desperationem agebatur: auditi de S. Juliani miraculis, Concham venit, apem divi deposuit, ea passione omnino immunis extitit. Franciscus de la Roca Gallus, in oppido degens quod Alcazar de Consuegra appellatur, ingentem toto corpore ac præsertim in tibis dolorem perpetiebatur: audita fama miraculorum S. Juliani, ei se commendat, et ab eo sanitatem impetrat, ac deinde ejus tumulum visit.

33 Petrus Valdesius dum pietatis studio osculari se S. Juliani digitum simulat, particulam ejus dentibus præmorsam avellit. Redenti rixa cum nescio quo alio incidit, a quo manus illi cultro vulnerata, ipsiusque digiti alterum tantum detruncatum est, quantum Sancto abstulerat. Sensit Divinum esse iltionem, et ossiculum illud digiti retulit, et cum ceteris Sancti reliquiis reponendum curavit.

^a *labuloneira scribit plurimum miracula esse facta per ipsius sacre corporis reliquias, vestes quoque, absternon a tumulo pulverem, plumas quibus ejus factum cervical fuerat, palmæ totum in tumbo reperiunt, oleum lampadis ad innumulm uccense, uno quosdam sibi ipsa rivis in somnis a S. Juliano curari, vere esse curatos.*

DE B. MARGARITA HUNGARICA VIRG., ORD. PREDICATORUM.

§ 1. B. Margurita genus illustre.

Magnus olim in Hungaria promovenda pietatis gratia laboris suscepit, ac luculentos retulit fructus religiosissimus Ordo Predicatorum, isthuc primum a sanctissimis viris introductus Pauli Hungaro et Sabicho, quorum hic S. Bonaventura, ille abla martyri, deinde eorum adepti sunt. Fuere vero illius instituti plurima isthuc comilita monasteria, de quibus agit S. Antoninus par. 3, tit. 23, cap. 13, § 2, at § 3, quæ in variis Europæ provinciis suo tempore extabant ejusdem Ordinis sanctimonialium curambia recenset, ne, quod hic facit, in Hungaria, inquit, monasteria quatuor. Inter quæ præcipuum est apud Insulam fundatum a Rege Ungariæ.

2 Verum de illis sanctimonialium sui Ordinis (nam et ipse ejusdem sanctissimus D. Dominici familiar alumnus fuit) cuobus universam ita pronuntiat: Arbitror quod omnia hæc monasteria ab initio institutionis eorum, cum magno fervore et devotione Domino serviebant in sanctitate puritatis, et justitia religionis observantia. Sed in processu perpendentes Patres Ordinis per hæc posse facile naufragari, quiesierunt in Curia Romana se absolvere ab eorum cura, sed non valuerunt. Providit tamen in posterum, ut non ita facile assumeretur cura, vel nova construerentur sine magna consideratione. Quoniam autem temporibus his abundavit iniquitas, et caritas refriguit, sic ut conventus ipsi Fratrum Predicatorum quasi exinaniti

ANN. MDCLXXI
XXVIII JAN.

Pontificatus
rum in Hun-
gariæ carno-
bia.

pleuritis.

porturicus li-
berata.

depulsa infir-
mitas,

brachii lau-
guor,

mama,

morbi variis.

rabidi peri-
culum,

dolor varius

sacritegium
pandium.

Multa per Ju-
liani reli-
quias mira-
cula.

descriptam
procurram.

atibi solutum.

naniti sint usque ad fundamentum vitæ regularis; ita et monastica monialium relaxata sunt, et facta in laqueum Fratrum, et scandalum populorum, propter ea quæ quotidie contingunt mimis honesta et satis notoria: exceptis paucis conventibus reformatis ad observantiam regularem, et paucissimis monasteriis monialium Domino fideliter reddentium vota sua. *Hæc et alia plura S. Antoninus.*

3 Fuit inter illa paucissima, Vespriense: in quo primum ad pietatem instituta est Margarita, ut ex Petri Ranzani testimonio constat, qui, ut infra dicemus, S. Antonium æquâlis, aut etiam aliquanto recentior, et diu in Hungaria versatus, ita scribit: Est in oppido cui nomen est Vespriinum, monasterium fama hene beateque viventium præclarum. Verum olim hæc fuerunt: vir omne vestigia supersunt præcæ illius pietatis, postquam florentissima illa quondam viris virtutibusque Hungaria partim in Turcorum redacta est potestatem, partim hereticorum furore late deformata. Citat Joannes Michael Prus lib. 2. de progenie S. Domini cap. 63, litteras Vincentii Justiniani ejusdem Ordinis Magistri Generalis, præfixas Actis Conventus ipsorum generalis Armonie habiti anno 1561, in quibus ista testatur: In amplissimo regno Ungariæ vix unum et alterum cœnobium nobis remansit.

4 Magnum vero isthæc jam olim sancto Oydini nomen peperit Margarita, magnum Regis ac Procerum favorem conciliavit, multos et illustres habuit suarum virtutum ex omni sexu et ætate imitatores, luculentam et diuturnam accendit in suorum gentium animis flammam pietatis assidua miraculorum luce. Quam parvo sapientissimi Ordinis disciplinam mirifice excoluit divinæ sanctimoniam Virginitatis, cum ipsa haustum divinitus, progenitorum tumene agnatorumque formavit exemplis, nec dispar aut radice aut reliquæ arboris esse ramus debuit. Ut enim illis antiquioris omittamus, S. Stephani Regem et suæ gentis Apostolum, qui XX Augusti solennibus sacris celebratur; ut ejus filium S. Emericum, qui IV Novembris; ut S. Ludslau Regem, qui XXVII Junii; patris certe Virginitatis Bela IV, et avus Andreus II, piissimæ Regis existeret. Gertruda avæ sacri fuit S. Hedvigis majoris Ducis Henrici Barbara nupta, cujus vitam dabimus XV Octobris. Belæ soror, Margaritæ amita fuit S. Elisabetha Landgraviæ Thuringiæ, quæ XIX Novembris colitur, cujus quoque marito Ludovici festum scribit Joannes Thurocius Chron. Hung. p. 4, cap. 73, Hierosolymis devote celebrari; ut patruo B. Margaritæ Colomanno nupta fuit B. Salomea Halicæ in Russia Regina, quæ cum eo pari consensu virginitatem servavit, ut et B. Cunegundis, sive Kinga, Margaritæ soror cum Boleslao Pudio Poloniæ Rege, ejusdem Salomeæ frater: Cunegundis etiam dabimus XXIV Junii, Salomeæ XVII Novembris.

5 Reliquæ B. Margaritæ sorores fuerunt Anna, Constantia, Jolenta, Elisabetha. Nupsit Anna natu major Croatiae Duci, ut scribit Joannes Longinus, sive Duglossus, in vita B. Cunegundis; Constantia Leoni Rassie Duci, quæ et ipsa apud Leopoliensem civitatem sepulta, singulari sanctitate pro operum merito refulgens, miraculis consarcare asseritur, Elisabetha Ottoni Bavarie Duci, Jolentam natu minorem Boleslaus vocatus Pius majoris Poloniæ Dux despiciens, unicam filiam Hedwigim ex illa sustulit, qua dierum processu Vladislao vocato Loktek, Cracoviensi Duci, in Poloniæ Regem sublimavit, nubens, Casimirum Poloniæ Regem virum et Principem rare probitatis, et excellentiæ immensæ, et cujus nomen propter egregiam in Poloniæ regnum edita opera (primum enim illud ad legitimas læres et insignem potestatem, quibus in hanc diem regitur, reduxit; et lateritium, quod lignum offenderat, reliquit) præcelsare et sonorum est, generavit. Hæc quoque Jolenta viduata marito Ordinem S. Clare apud monasterium Sandecense professæ, beato fine illie sepulta diem obiit. Hæc Duglossus

Januarii Tom. III.

sus Cromerus Jolentam, Bellenam quoque appellatam scribit.

6 Duas alias Belæ filias, Margaritæ sorores, refert Joannes Touicus Marnarivius, Catharinam ac Margaritam, quas eo tempore, quo populantibus Hungariam Tartaris ipse in Dalmatia exulabat, in proxima arce Clissii amissas, supra portam majorem nobilissimi templi, olim a Diocletiano Principe, impio Jovi dicati, jam vero Christiana pietate Salonitanæ Metropolitanæque Ecclesiæ decori, in Spalatensi urbe hucusque, sepelivit, ejusmodi carmine, pro eorum more temporum, addito:

Catharina fulgens et inclita Margari-
In hoc arce tumulo jacent absque vi-
Belæ Quarti filia Regis Ungar-
Ac Mariæ Lascari Regiæ Græco-
A perfidis Tartaris erant tunc fuga-
Mortuæ in Clissio, ac Spalatensia transla-
Sub annis Domini mille cum ducent-
Quadraginta duo insuper præbens legen-

7 Hæc Margaritæ sorores fuerunt: fratres duo, Bela Dux, sepultus cum patre et matre Strigoni in ecclesia Fratrum minorum, constructa ad honorem Virginis gloriose, quam ipse Dominus Rex Bela adluce vivens sumptuoso opere et pulcro fecerat inchoari, ut scribit Joannes Thurocius Chr. Hungar. cap. 74, alter frater fuit Stephanus V, qui Belæ patri in regno successit.

8 Mater Margaritæ Maria, quæ fuerit, quæri potest. Thurocius filiam Imperatoris Græcorum vocat. Si epitaphium illud finitum certo constaret ipso quo sepulta sunt tempore fuisse conditum scilicet assentiremur eadem Tomco scribenti Theodori Lascaris Græcorum in Asia Regis filiam fuisse. Joannes Pistorius Niddanus in Genealogia Regum Hungariæ tradit filiam fuisse Græci Imperatoris, aut, ut alii volunt, Micislai Halicænsis. Et memoratur sane a Cromero lib. 7, et aliis verum Polonicarum scriptoribus, Mescislus, cui a Casimiro Poloniæ Rege avunculo suo Dominatus Halicænsis armis assertus. Is dein veneno subtilis narratur, susceptusque Volodimirus, hunc an. 1197, mortuo Romano, Romano Colomanus Belæ frater: hunc cepisse Mescislus, Mescislai senioris filius, amoque integro cum Salomea uxore in custodia detinuisse dicitur: an tunc Beda Colomanus frater Mescislai filiam duxit, sicque pax sancita? At plures Græcorum Imperatoris filiam vocant, nec pauci Theodori Lascaris, (senioris nimirum, qui Nicææ imperii sedem habuit, obiitque an. 1222, successore designato Joanne Duca genero) Longinus Alexii Græcorum Caesaris filiam facit, qui, inquit, apud Constantinopolim annis pluribus imperavit. At neque Alexii Angeli Comneni, qui anno 1203, imperio cretus est, neque Lascaris filium ulla a Græcis scriptoribus Niceta Chomata aut Nicephoro Gregora memoratur Hungaro nupta. Sed si fuit coram alioque genita Maria, generi certe suo multum deinde dissimilis extitit, cum ex filibus de matris potestate ac moribus fieri judicium possit.

§ II. B. Margaritæ sanctitatis publice testatu.

Eterna isthæc Margaritæ decora fuerunt, a parentum nobilitate suarum ægualitatemque sanctitate petita; nec omnino tamen vana: nam et in Margaritæ quaeritur, an Indicus eas Oceanus miserit, an sinus Persicus, an Tyrobanæ aliæque ultimarum insularum: quæ roris huasti qualitas; an celo mirante conceptæ, an claritate mutina; atque alia expenduntur quæ Plinius lib. 9, cap. 35, exoptatur. Hujus quoque Margaritæ nostræ principium culmenque præta, a Divini Spiritus aura genitæ, et virtute constat qui præcipue Superis præbatur vigor. Et fuit sane virtutis in ea splendor, qui omnium in se adverteret oculos animosque, ac post mortem innumeris prodigiis radiaret. Quare interpellata continuo est Apostolica Sedes, (cui tunc Gregorius X præerat) ut calestes et honores decerneret in terris, quam in cælum receptam esse

87 Beatorum

EA VARIS.

nem abstr-
duar.

fratres duo.

mater cujus.

B. Margaritæ
majores, et
æquâli Sancti;

sorores quæ-
que.

Pro li. Mar-
gariæ canon-
icalior

EX SIBUS *Beatorum in calis tot tamque inusitata testarentur prodigia.*

facti processus:

iteram Pontifici supplicatum:

nondum tamen videtur unum: alia,

ta et sancta appellatur.

Ejus nomen Martyrologiis ascribitur

corpus illius in insula S. Margaritæ,

10 *Instit Innocentius V, Gregorii successor, ipsiusque deum Innocentii Joannes XX, in vitam ejus et miracula legitime inquiri, ut infra ex ipsorum litteris Pontificum, et Quæstorum Actis constat. Intercessit pie voluntatisque Virginitatis sacro triumpho, præpropera mors Innocentii ac Joannis. Dein ad Clementem V, Legatus anno 1306, missus est a Rege Hungariæ (aut aliquo e tribus regni candidatis) Andreas Ungarus ex ordine Prædicatorum, qui cum rogaret, ut tandem de Margaritæ testata sanctimonia sententiam pronuntiaret, sine-retique eam publica coli sacrorum celebritate. Andream Pontifex Antibarvanem Archiepiscopum renuntiavit; negotium illud expetit apothecos, publicis Ecclesiæ rebus varie perturbatis, expedire non potuit. Scribit id Fernandus de Custillo histor. Prædict. lib. 3, cap. 6, et 2 par. cap. 11.*

11 *Quibuscumque deinceps ad eam rem promovendam tractatum sit, nos laet. Lucas Castellinus libro de certitudine gloriæ SS. canonizatorum, ita scribit: S. Margarita, filia Andreæ Regis Ungariæ, monialis Ordinis S. Dominici, quam illusterrimam Virgineam appellant Martyrologium Romanum, Surius, Bernardus de Castilia, S. Antoninus, Petrus Ribadeneira et alii. De ea non est conperitura quod fuerit canonizata, sed tantum, quod ad hunc effectum extiterint processus formati de ipsius sancte Virginitatis admirabili sanctitate, et miraculis, quibus Deus ipsam Virgineam dignatus est illustrare, meritis ipsius cæcis illuminando, et alios infirmos curando, mortuosque suscitando. Auctores de quibus supra, in Vita ipsius. At σφόδρα παραπονεῖται corripit in Castellino; non Andreæ filia fuit Margarita, sed Bebe: nec in Martyrologio Romanum hujus Margaritæ mentio est. Ribadeneira Vitam Illustrissimam Virginitatis S. Margaritæ scribit Surius Illustrissimam Virgineam appellat, sed in Indice Vitarum Juniani ita habet: De S. Margarita Virgine, Regis Hungariæ filia, Ordinis Prædicatorum. Franciscus Harcus simpliciter Sanctam vocat, uti et ante annos 300, Vita nector Garinus.*

12 *Etiam illius nomen Martyrologiis quibusdam inscriptum. Nam Carthusiani Colonienses in Addit. ad Ursuarium ita habent: Margarete Virginitatis de Hungaria, beato memoria. Malanus: Eodem die obitus Illustrissimam Margareta Virginitatis, illa Regis Hungarorum Ordinis Prædicatorum Martyrologium Germanicum: In Hungaria illustris et sancte Virginitatis Margareta Ordinis Prædicatorum: qua Regina Hungariæ nata, orationi, humilitati, et religioso vitæ totum se dedit. Philippus Ferrarius in generali SS. Catalogo: Vespriini in Pannonia S. Margareta Virginitatis Regina Hungariæ. Idem Ferrarius XIII Julii: Posonii in Pannonia B. Margaritæ Virginitatis, filie Bebe Regis Ungariæ, Ord. Prædicatorum. Citat in Notis Tabulas Ecclesiæ Strigoniensis, seu Timaviensis, inquit, ubi Archiepiscopus Strigoniensis, post amissionem Strigonium, sua munera exercet: addit de Margaritæ, quam videtur diversam ab ea, quam mense Januario dederat, existimare: Corpus Posonii, ubi obiit anno ætatis 28, in cœnobio S. Mariæ Magdalene, in quo vixit, condita. At neque Posonii vixit, neque mortua isthic est, aut Vespriini: sed Vespriini sacro habitu induta, tirocinium posuit vitæ religiosa; inde ad Insulam Leporum, qua tunc S. Mariæ Bebe jubente appellata, post S. Margaritæ, ad novum cœnobium, ejus gratia conditum, deducta, ibique sancte mortua.*

13 *De illius corpore ita scribit S. Antoninus par. 3, tit. 23, cap. 13, § 3. Ubi (in monasterio apud Insulam) quiescit Soror Margarita monialis dieti monasterii, illa Regis Ungariæ, sanctitate præcipua, qua miraculis in vita et post mortem claruit. Illud monasterium Joannes Longinus in Vita B. Cunegundis Bude videtur collocare, quia non longe Buda distat, ita enim scri-*

bit: Margareta seculum et omnes pompas ejus perosa, Ordinem Prædicatorum in monasterio sanctimonialium Bude professa, dum annum decimum octavam ageret, morte immatura sed salutari assumpta est. Verisimilius est quod tradunt alii 28 anno ætatis obiisse. Joannes Tomcus Marnavitus de Margaritæ corpore ita scribit: Sacrum Virginitatis corpusculum, post varias illius per Ungariam translationes, hodie in Posoniensi amplissima urbe translatum requiescit: sed, argumento ejus Angelicæ puritatis, ita integro, ut non a quatuor seculis, sed a paucis annis videatur depositum. Quod adeo longævum miraculum, et virginitatis ejus excellentiæ mirabile trophæum... hic immortalis gloriæ veræ Margaritæ cœlestis restitutum volui.

§ III. B. Margaritæ Vita.

Vitam B. Margaritæ ex prolixioribus Actis, in quæ testimonium de illius vita et miraculis ab Apostolicis Quæstoribus relatum sunt, in compendium redegit anno MCCCXLI. F. Garinus Ordinis Prædicatorum sacre Theologiæ Doctor. Mendose ætatem Gurim expressit Tomcus Marnavitus, dum in libro, qui Regiæ sanctitatis Illyricanæ fecunditas inscribitur, ante centum nonaginta annos eam vitæ exarasse: voluit ante ducentos nonaginta scribere; nam sum ipse librum anno MDCXXX Romæ vulgavit.

13 *Hanc vitam edidit Laurentius Surius, sed stylo in Lectoris gratiam, ut fatetur, passim mutato; et, quod vel non observavit, vel Lectorem celavit, multam, absque miraculis. Nos primigenia phrasi edimus, ex fide digno codicis MS. collegi Puderhornensis Societatis Jesu; ex quo et Pontificum Innocenti V et Joannis XXI litteras de vita illius ac miraculis examinandis publicamus.*

16 *Alteram vitam dumus ex Petri Ranzani Epitome rerum Hungaricarum: qui triennio apud Matthiam Corvium Hunnorum Hungariæ Regem legatione functus, (eius Principis aut Reip. nomine, nondum compertus) non modo rerum Hungaricarum commentarios omnes evoluit, sed integra adhuc vetusta pietatis monumenta instruit, vir acriter curiosus, ut ex his que Indice primo scribit, licet perspicere: Fateor me non ea vel cura vel diligentia totas peragrasse Pannonias, ut ea de re quam hoc loco scripturam me polliceor (ut respicit mirram nomen, ut ex his que Indice primo scribit, licet perspicere: Fateor me non ea vel cura vel diligentia totas peragrasse Pannonias, ut ea de re quam hoc loco scripturam me polliceor (ut respicit mirram nomen, ut ex his que scripsit, novorum tum popidorum tum creaturam) nimis exactam possim dare notitiam. Mibi tamen ita ipse consului, ut ex Hungaris hominibus aliquot mihi adhibere, qui essent locorum periti, a quibus acciperem ac perdisserem nomina situmque locorum, de quibus institui meminisse. Distribuit Ranzanus omnem suam historiam, sive epitomen, in XXXVI Indices: Joannes Sambucus, qui eam vulgavit, Appendicem subterunt. Quando vero historiam illam scripserit Ranzanus (et si sive Matthiæ ut vivens meminere) clarior tamen indicat Indice XXVI ubi ita habet: Ceterum ubi tandem animadvertisset (Matthias Rex) sibi dari (a Frederico III Imp.) verba, Nihil ulterius prote-landum ratus, sumptis armis Austriam, que regno est Ungariæ contermina, invasit belloque diuturno possidet. Cepit Vnnam Matthias Kalendis Junii 1485, a 17 Marti obsessam: recepit eam Maximilianus I, 22 Augusti 1490, cum eo anno, 5 Aprilis obiisset Matthias.*

17 *Vitam B. Margaritæ post Surium vari edidit: Harcus atque Latino sermone, peregrino Petrus Ribadeneira et Heribertus Roswydus nostri, Jacobus Doubletus, Silvianus Ranzanus, Renatus Bruedectus, Guilielmus Gazens. Joannes Tomcus Marnavitus libro ante citato de regis sanctitatis Illyricanæ fecunditate Vitam habet ejusdem sanctissimæ Virginitatis, testaturque aliam a se Illyrico sermone, typis Veneticis excusam,*

nunc Posonii,

adhuc integrum.

Vita a Garino scripta an. 1340.

unde hic edita.

alia a Petro Ranzano

ante an. 1490 scripta

alix ab alio edita.

et germanæ *sua* sorori Dominicæ, tunc temporis in urbe Traguriensi monasterii monialium fundatrici et primæ Abbatissæ, tanquam exemplar novellæ familiæ instituendæ, dicatam.

PROCESSUS CANONIZATIONIS

B. MARGARITÆ VIRGINIS.

Litteræ, quas Inquisitores vitæ, et miraculo- rum recolendæ memoriæ Margareta Virgini- nis, ordinis Prædicatorum, Regis Ungariæ filiæ, miserunt Domino Papæ Joanni XXI, cujus festum est V Kalendas Februarii.

Sanctissimo Patri ac Domino a Joanni Dei gratia sacrosanctæ Ecclesiæ summo Pontifici, Ubertus Blancus ejus devotissimus Capellanus, licet indignus, et Magister de la Corra Decretorum Doctor, sanctorum Apostolorum Veronensis Canonicus, pedum oscula beatorum. Noverit Sanctitas Vestra, nos a felicitis memoriæ prædecessore Vestro litteras recepisse, in hac forma : *b* Innocentius Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Magistro Uberto Blanco Capellano nostro Placentino, et de la Corra Doctori Decretorum, sanctorum Apostolorum Veronensium Ecclesiarum Canonico salutem et Apostolicam benedictionem. Dudum ex parte claræ memoriæ Regis Ungariæ, felicitis recordationis *c* Gregoriæ Papæ, prædecessori nostro, fuit humiliter supplicatum, ut cum Omnipotens, qui salutis nostræ causam misericorditer in Sanctis suis operans, quos coronat in cælo frequenter etiam honorat in mundo, et ad eorum memoriam signa facit atque prodigia, per quæ pravitas hæreticorum confunditur, et fides Catholica roboratur; meritis recolendæ memoriæ Margaretae Virginis, Sororis, seu sanctimonialis monasterii Virginis gloriosæ de *d* Insula Danubii, Ordinis Prædicatorum, *e* Vesprimiensis diocesis, ejus corpus in eodem monasterio requiescit, tot et tanta miracula operatur, quod ipsius inter ceteros non invocare suffragia sit indignum, ipsam aggregare Sanctorum catalogo dignaretur.

2 Verum licet quos honorat Divina dignatio, humana devotio prompto affectu debeat honorare; quia tamen providentia præduce prædecessorem festinum incertum et lentum invenire decebat in dubiis, ut præcederet tramite tutiori, bonæ memoriæ Archiepiscopo *f* Strigoniensi, et venerabili fratri nostro Episcopo *g* Vacianensi, ac dilecto filio Abbati de Dacon ordinis Cisterciensis prædictæ diocesis, suis sub certa forma dedit litteris in mandatis, ut de veritate morum et virtute signorum, operibus valelicet ipsius et miraculis, secundum datam eis a Deo prudentiam, et interrogatoria quæ ipsis sub bulla sua dictus prædecessor interclusa transmisit, diligentius inquirentes, sibi quæ invenerent per suas litteras Apostolicarum litterarum seriem continentes fideliter intimarent. Deinde autem, dicto Archiepiscopo, re ad hæc integra permanente, naturæ debitum persolvente, memoratus prædecessor venerabilem fratrem nostrum *h* Baradiensem Episcopum in hujusmodi negotio subrogavit. Idem vero Episcopi, et Abbas ad inquirendum super his processum habentes, inquisitionem quam super hoc fecerunt, eidem prædecessori remittere suis interclusam litteris curaverunt.

3 Sed quia per inquisitionem ipsam de promissis plena instructio non poterat pervenire; nos in omni et præsertim in tam solenni negotio nube omnino propulsa dubii, et soliditate certitudinis, et claritatis plenitudine, procedere cupientes, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus juxta interrogatoria, quæ vobis sub bulla nostra mittimus interclusa, sub præmissis iterato diligenter inquirere

studentis, illam adhibitori diligentiam in prædictis, quod depositiones testium, quos super hoc recipere, ac alia, quæ in eorum elucidatione vos reperire contigerit, illa prout et verba singularum testium, per quæ deposita fuerint seriose, diffuse, ac explicitè, eo ordine quo illa protulerint conscripturi, tam lucide tamque clare nobis per vestras litteras tenorem continentes præsentium, cum eisdem interrogatoriis nuntietis, quod ex eis nullo dubio consurgente, in hujusmodi negotio, auctore Domino, securo conscientia procedere valeamus. Datum Laterani pridie Idus Maii, Pontificatus nostri anno primo.

4 Innocentius Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Uberto Blanco Capellano nostro Placentino, et de la Corra Decretorum Doctori, sanctorum Apostolorum Veronensium Ecclesiarum Canonico salutem et Apostolicam benedictionem. Testes legitimos quos super vita et conversatione et miraculis recolendæ memoriæ Margaretae Virginis, sanctimonialis monasterii Virginis gloriosæ de Insula Danubii, Ordinis Prædicatorum, Vesprimiensis diocesis, debetis recipere, prius præstito juramento diligenter examinare curetis, et de omnibus quæ dixerint interrogetis eosdem : Quomodo sciunt? quo tempore? quo mense? quo die? quibus præsentibus? quo loco? ad cujus invocationem? et quibus verbis interpositis? et de nominibus illorum circa quos miracula facta dicuntur. Et si eos ante cognoscebant? et quod diebus ante eos viderint infirmos? et quanto tempore fuerint infirmi? et quanto tempore visi sunt sani? et de quo loco sunt oriundi? Et interrogetur de omnibus circumstantiis diligenter, et circa singula capitula fiant, ut expedit, et sit, series testimonii : et verba testium, prout seriose ac diffuse prolata fuerint, fideliter redigantur in scriptis. Datum Laterani VIII Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno primo.

5 Cupientes igitur prædictum mandatum reverenter exequi, ut tenemur, ad dictum monasterium personaliter accedentes, cum omni diligenti inquisitionem fecimus super vita, conversatione et miraculis recolendæ memoriæ prædictæ Virginis Margaretae, sanctimonialis antedictæ, prout inferius continetur : depositiones testium, quos super hæc et alia, quæ in eorum elucidatione recepimus seriose, diffuse ac explicitè, eo ordine quo illa fuerunt deposita coram nobis, per manus publicam Hertoldi de Bosant Notarii, fideliter in scriptis reductis sub sigillis nostris, Vestræ sanctitati duximus intimandum. Cupiam nihilominus omnium eorum, quæ Vestræ Sanctitati transmittimus, de verbo ad verbum, nihil addentes vel diminuentes, sub sigillis prædictis, una cum litteris felicitis memoriæ Innocentii V, prædecessoris vestri nobis missis.

a Joannes XXI *Ulyssiponenis*, Petrus Juliani antea dictus, Joannes 21. electus anno 1276, 15 Septembrii, 20 consecratus, obiit 17 Maii 1277. *Hinc patet quando datus sint hæc litteræ.*

b Petrus a Tarantasia, primus ex ordine Prædicatorum Pontifex factus creatus 21 Junii, an. 1270, mortuus 22 Junii ejusdem anni. *Hæc litteræ, ut infra dicitur, datæ sunt 14 Maii, antè, quàm interrogatoria continent, 25 Maii.* Innocentius 6.

c Gregorius X, antea Theobaldus dictus, ex Archiducibus Leobnisi Pontifex creatus 4 Septemb. an. 1271, absens, sequenti anno tempore Quadragesimæ consecratus, mortuus 10 Junii, 1276. Gregorius 10

d De hoc insula et ranobio infra ex Hunzano, *e* Vesprimium, vel Vespertinum, quibus data Vespertinum, urbs Episcopalis Hungariæ, sub Archiepiscopo Strigoniensi.

f Strigonum, vulgo Gyan, ad Danubium sita urbs, an. 1533, fuit in Turcarum potestatem.

g Vacia, vel Vasia, aut Vaccia, urbs Hungariæ.

h Videtur Varadineus in Hungaria Transalambiana Episcopus intelligi.

1x. uss.

missio inter-rogatorio.

juxta quod facta inquisitio

Gregorii A Papæ mandato.

in vitam et miracula S. Margaretae inquisitionem

utrum mandato Innocentii V,

EX USS

VITA

AUCTORE F. GARINO ORD. PRÆDIC.

Legenda subscripta de vita et miraculis B. Margarete Virginis Ordinis Prædicatorum, filie regis Ungarie, de rotulis seu diffusis dictis testium juratorum eorum prædictis Inquisitoribus a Sede Apostolica super hoc datis, compendiose et quasi per puncta extracta est, anno Domini mcccxl, in Curia Romana Avinionis per Fratrem Garinum Ordinis prædic. Magistrum in Theologia, de mandato Fratris a Hugonis Magistri sextidecimi ejusdem Ordinis. Benedictus Deus, Amen.

CAPUT I.

B. Margaritæ ortus, pietas.

Beata Margareta (Soror in monasterio Insulae B. Virginis, infra Danubium, Vesprimiensis diocesis, Ordinis S. Dominici primi fundatoris Ordinis Prædicatorum) nobilis genere, sed nobilior moribus, filia fuit illustris Regis Ungariae Bela, ac Reginae Mariae. Cum enim Rex prædictus ac Regina timerent invasionem regni sui futuram per Tartaros in propinquo, voverunt Deo, quod si liberaret regnum a Tartaris, et filiam eis daret, offerrent eam Deo, et Sororibus S. Dominici ei perpetuo servituram. Tartari recesserunt: Regina concepit, et peperit filiam, quam vocavit Margaretam.

Margarita deo devota, utique pia, etc.

quadrimum filii religiose, cum matre,

gravis,

meritum pium,

humillima,

sancti Crucis venerabili crimine adiecta,

2 Cum autem esset annorum trium et sex mensium, abduerunt eam parentes monasterio Vesprimiensi, et amore illius Domina Olympiadis Comitissa, quae fuerat nutrix ejus, monasterium intravit, ac habitum Sororum suscepit, ut Deo serviret, et puellam nobilem custodiret. Margareta vero statim devotioni se dedit, et horas Beatae Virginis infra dimidium annum a suo ingressu perfecte didicit, ac eum aliis dicere cepit. In infantiæ ætate pueriles ludos fugiebat, et ceteris ludentibus orationi vacabat, ac ludere volentes ad orandum traherebat, dicens: Intremus ecclesiam: salutemus Deum, et beatam Virginem: iste sit ludus noster. Si Magistra e vellet eam ab oratione trahere, ne corporeulum gravaretur, tam diu flebat donec Magistra vieta lacrymis eam libere in orationibus dimitteret.

3 Erat summe humilis, nec Regis filia vocari voluit, sed conqueratur eum lacrymis, quod dictum sibi fuisset vituperium, eo quod Regis filia vacaretur. Ob hoc raro cum parentibus loqui volebat, ne eorum colloquio gloriosius putaretur. Dixit aliquando, utinam Deus feris et mihi istam gratiam, quod non fuisset filia Regis, sed rusticæ: non nobilis, sed pauper ancilla! quia tunc liberius Deo servire possem. Cum autem haberet decem annos ætatis vel circiter, translata est eum multis aliis ad monasterium in Insula Danubii, a parentibus ejus amore Dei fundatum.

4 Cum esset adhuc quatuor annorum, videns crucem quendam interrogavit Sorores, quid esset. Responderunt hoc esse signum crucis, in qua Deus Dei filius pro nostra redemptione sanguinem suum fudit. Quo audito statim crucem amplectari et osculari cepit, et coram illa se prostravit, et adorans Crucifixam alta voce dixit: Domine me tibi committo. Ex tunc autem tantam devotionem ad crucem habuit, quod ulocumque crucem videbat, quocumque detineretur impedimento, se prosternebat et adorabat. Quam etiam crucem parvulam, de ligno sancto crucis habentem, semper secum portabat, et die ac nocte pluries osculabatur devote. Aliis emittibus ad locum refectionis, semper ipsa orabat ante imaginem Christi Crucifixi, quo erat in Capitulo, et aliquando tam

diu manebat in oratione, quod usque ad secundam mensam non comedebat. Orabat quasi communiter ante altare sanctæ Crucis, vel ante imaginem Crucifixi.

5 Tantam quoque devotionem habebat ad nomen Jesu, quod quasi semper ipsa in ore illud haberet. Nec aliquid illi sapidum videbatur, nisi sonaret ibi nomen Jesu. Corpus vero Christi in Sacramento altaris devotissime reverebatur, et in hora elevationis ipsius in Missa flebat uberrime, et frequenter ab hora elevationis usque post sacram communionem, sic præ devotione manebat a sensibus abstracta corporis, ut quasi mortua videretur.

6 Quando vero sacram communionem debebat recipere, jejunabat die præcedenti in pane et aqua, et tota nocte in orationibus permanebat. Sumebat autem ipsum Sacramentum cum magna devotione, et effusione lacrymarum: et sic aliquando rapiebatur, ut tunc quasi mortua videretur: et visa est pluries inter eorum et terram plusquam per unum cubitum elevata, nullis corporis sensibus utens. Post communionem vero sumptam tenebat ab una parte mappulam ante facies ad communionem accedentium, hoc fluit, ut videret iterum atque iterum corpus Christi. Die quoque qua communionem sumpsisset, stabat continuo in orationibus usque ad noctem, et tunc cibo valde modico utebatur.

7 Beatum quoque Virginem Dei matrem præcipue venerabatur affectu, et ubicumque ejus videbat imaginem, flexis genibus salutationem Angelicam proferebat. In vigiliis Nativitatis Christi, et quatuor solennitatibus Beatae Virginis, dum in Capitulo pronuntiabatur diei sequentis solennitas, devotionem mirabilem ostendebat, se prosternens, et cum lacrymis orans, gratias agens Deo: et in præfatis vigiliis omni tempore jejunabat in pane et aqua. In singulis quoque festivitibus Beatae Virginis, ac infra Octavas, offerebat Beatae Virgini mille salutaciones Angelicas, et ad singulas earum prostrationes singulas faciebat.

a Leander Albertus lib. 1. de viris illustrib. Ord. Prædicatorum scribit an. 1333. electum, præfuisse unius novem, obisse in Curia circa annum 1341. gente Gallum fuisse. b Joannes Thurissius scribit Tartaros an. 1241 Hungariam invasisse 300000, exercitu ab his victum prope Helam, ad mare usque refugisse, Hungaris, sive Tartaris insequentibus: ac triennio post recessere barburi fame compulsi Tomam Maruathum viri apud Tragurium Dalmatice oppidum triennio integro, circa insulam adhuc regium nomen retinentem, harsisse Helam cum conjuge, Proceribus, gaza ut qua gaza, si verum est quod Dobravus scribit Historie Bohemice lib. 10, cum a Frederico Austriaco omni pecunia, insuperque auro et argenteis vasis, quæ Regina secum extulerat, spoliatum? Ferrandus de Castillo lib. 3, hist. S. Dominici scribit an. 1237, contigisse Tartarorum irruptionem, sed fallitur. c B. Helena, ut infra ex Nazario dicemus. d Abbat Bronus, et Marke, fuit certe Beatae Virginis cultus iure dedita. e An verum sit quod Bronus scribit? Sacramentorum, inquit, ei usus quotidianus. f Nativitatem Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis, Assumptionis Festum Conceptionis nondum tunc ubique invaluerat. Visitationis integro post seculo institutum est.

d et sacri nominis Jesu, et Eucharistia

e ad communionem singularem studio se parat

f elevatur a terra

D. Virgineum pie colit.

f

Fartarorum prima irruptio in Hungariam.

CAPUT II.

Vestitus vilitas, durities, flagra.

Humilitatem et paupertatis amorem in vestibus præcipue præteudebat. Pannus, quo induebatur, rudior erat, asperior et vilior vestibus aliarum. Portabat vestes laceratas et reprecintas: nec vestem novam portare volebat, nisi prius in ea peccata suerentur. Accipiebat chlamydes veteres, et de duabus unam faciebat. Quando parentes mittebant ei pretiosum pannum, de licentia Priorissæ, dabat illum pauperibus Sororibus, vel servitilibus: et vestes earum viliores accipiens induebatur eis. Vestes tam diu portabat, donec lacerarentur. Unde vestes ejus præ nimia vetustate quasi semper erant circa cubitos et genua lacerata. Velum capitis nunquam de subtili tela, sed de grossa portabat: et si dabatur ei subtile velum, tradebat illud aliis rude habentibus, et accipiebat ab eis rude et grossum.

Sectatur viros vestes.

et dura.

9 Numquam lineis utebatur, nec in capite, nec in corpore, nec in lecto. Per totam Quadragesimam non mutabat vestes, et aliis temporibus raro valde. Vestes ejus rarissime lavabantur, et ideo propter vetustatem et deportationem, contrahebant sordes, et vermes multos babebant : et propter hoc multæ vitabant juxta eam sedere, ne inficerentur vermibus ejus. Quando hortabantur eam Sorores ut vestes laceret mundari, et a vermibus purgari, dicebat eis : Permittatis corpus meum amore Jesu Christi Domini nostri ab istis vermibus lacerari. Non curetis : ego sola porto, et sentio.

10 Raro balneis, rarissime unguentis, raro capitis lotionem utebatur. In Quadragesima vero numquam a quinto anno ætatis emensiam deposuit, et tunc numquam lineis ad carnem utebatur, in sanitate, vel in infirmitate. Circa septimum annum cilicium grossum ad carnem portare cepit, et ex tunc per totam vitam suam in Adventu Domini et Quadragesima, jejuniis quatuor temporum, vigiliis Christi, et Beate Virginis, Apostolorum, et præcipuorum Sanctorum; aliis vero temporibus a die Jovis usque ad Completorium Sabbati sequentis.

11 A duodecimo vero anno, in quo professionem expressam fecit, Confessor ejus occulte providebat et tradebat ei cilicium grossum, asperillum, de erinibus equorum, et pilis porcorum, cum multis nodis, factum in modum retis. Occultabat Virgo quantum poterat cilicium suum, et ut a nullo videretur, manicas de panno veteri consuebat cilicio a cubito et infra. Hortabatur socias secretas portare cilicium ad carnem. Præter hoc habebat sub cilicio circulum ferreum, quo caro ejus nuda fortiter stringebatur, et pro einguulo ad jaceendum de nocte habebat einguulum de pellibus ericii, cum spinis ejus. Faciebat frequenter ligari brachia sua nuda cum funibus canabum, et in tantum stringi, ut funes carnem intrarent, et eam rumperent ac lacerarent. Habebat etiam infra calceos suos parvos clavellus de ferro cum acutis cuspidibus, sic dispositos, quod quancumque ambulabat vel stabat cuspides clavornum plantam pedis pungebant, et usque ad sanguinem lacerabant.

12 Corpus quoque suum multis percussioibus flagellabat nocte qualibet. Post disciplinam verberum cum aliis receptam in communi, secedentibus ceteris, faciebat aliam disciplinam cum virgis sibi dari. Omni nocte verberabat carnem suam cum virgis, vel virgulis spinosis, vel cum virgulis circumpositis pellibus et spinis ericiis. Faciebat se per alias verberari usque ad sanguinis effusionem : que quamvis hoc horrent, tamen contradicere non audentes obediabant invite, et percutiendo flebant. Ducebat eas ad loca secreta, ut sic secreto verberaretur, quod ab aliis non videretur. Tantum fatigabatur aliquæ in verberando eam, quod vix poterant respirare. Et quamvis talia verbera reciperet omni die, specialiter tamen in die sancto Cenæ per triduum ante Pascha singulis horis diurnis et nocturnis tantis utebatur verberibus et flagellis, quod sanguis ex corpore ejus in magna copia fundebatur.

13 Quadam natiq̄ nocte, dum essent tenebræ magne valde, duxit quendam Sororem ad cameram quandam bene secretam, ut ibi de manibus ejus verberaretur secreta. Ubi cum se spoliasset et carnem nudam apposuisset, lux copiosa de celo super eam descendit, et totam domum illuminavit, et tam diu duravit donec completa verberatione vestes resumpsit; quibus resumptis lux evanuit : et duæ Sorores, quæ hoc viderunt, accurrerunt, et se precibus ejus commendaverunt.

14 Quadam quoque die, cum adhuc esset decem annorum, inveniens juvenculas ludentes in infirmitario, et propter obscuritatem tenebrosi temporis parum aut nihil videntes, dixit eis : Vultis quod faciam

vobis apparere solem? Illis desiderantibus, sed impossibile reputantibus, signavit locum quemdam cum digito satis prope, et dixit eis : Ibo usque ad locum illum, et revertar ad vos, et antequam revertar videbitis solem clare lucentem. Ivit, et oravit : et statim sol apparens, et clare luens totam domum illuminavit. Quodam quoque tempore, dum circa medium noctem esset in deambulatorio, quod est ante dormitorium Sororum, et de celestibus cogitaret, apparuerunt ei sol et luna lucentes in medio cœli.

CAPUT III.

Jejunia; abjecta in cœnobio ministeria.

Carnem quoque suam abstinentiis et jejuniis assiduè macerabat. Frequenter dum sedebat ad mensam cum aliis, per majorem partem temporis, quo cetera vesciebantur, velabat faciem suam, et silenter orabat. Si cibus delicatior, vel vinum melius prepararetur, irascabatur, et accipere recusabat, non nisi cibo et potu communi uti volens. Ab Exaltatione sanctæ Crucis usque ad Pascha omni tempore jejunabat : et si Priorissa eam vellet uti dispensationibus, tam diu flebat, quod Priorissam vincebat lacrymis, ut eam permitteret ad suum beneplacitum jejunare. Non solum autem in vigiliis Nativitatis Christi, et Beate Virginis, verum etiam Pentecostes, et Apostolorum, et quorumlibet solennium Sanctorum vigiliis, et per totam Quadragesimam, ac omni quarta et sexta feria, communiter jejunabat in pane et aqua : et illis diebus de licentia speciali comedebat in occulto ne ab illis videretur. A carnibus semper abstiniit toto tempore vite sue, nisi gravi et evidenti infirmitate teneretur.

16 Suas infirmitates celabat, quantum poterat, ne propter eas in infirmarya jaceret, et carnes comedere cogeretur. Semel gravem fluxum sanguinis passa fuit quadraginta diebus, et continue comedit cum aliis in refectorio, jacent in dormitorio, et fecit officia monasterii, quasi sana, hoc solum sciens in secreto quendam Sorore, cui inhiberat ne aliis revelaret.

17 A quarto anno ætatis semper in die Parasceves jejunavit : toto vero triduo ante Pascha singulis annis non intrabat lectum, nec dormiebat, nec comedeat, vel bibebat; sed continuo vel stans erecta, oculis elevatis in cœlum, vel ante altare sanctæ Crucis jacens prostrata, nisi quando divinum officium cantabatur, orabat, legebat psalterium, flebat, et corpus durius solito usque ad largam effusionem sanguinis verberabat. Corpus ejus propter abstinentiam, vigiliis, et afflictionibus aliis, sic macilentum erat et pallidum, quod intuitibus admirationem præbebat.

18 Exhilebat se Sororibus in omnibus obsequiis humillimum servitricem. Scopabat ecclesiam, claustrum, dormitorium, refectorium, et alias officinas. Lavabat in coquina sentellas, et ollas, exsquamabat pisces propriis manibus, et ex hoc frequenter in hieme cutis manuum rumpebatur, et flebat sanguis. Sæpe serviebat in refectorio, et postquam cibum coram Sororibus posuerat, currebat latenter ad ecclesiam, et orabat donec comelissent, et tunc iterum rediens serviebat.

19 Nec solum ganis, verum etiam infruâs libentius et devotius serviebat. Prima serviebat infirmitates earum, et statim se ad servendum offerebat : parabat cibum pro infruâs in coquina, accendebat ignem, carnes pro eis in proprio portabat epitegia, vel ad collum : aptabat lectos, scopabat infirmaryum ac sulter lectos, et immunditias scopature propriis manibus et humeris asportabat : parabat balneum, aquam hauriebat de puteo, ipsam ac ligna propriis humeris portabat : debiles portabat ad ecclesiam, et reportabat, collocabat super cellam secretam, ponebat in lectis,

AUCTORI
GARINO,
EX USS.sibi medea
nocte.Jejunia se
maceratmorbos dissi-
mulathebdomadam
sanctam pre-
transiithumilia mi-
nisteria utro-
que sedulo obitinfirmis car-
nium caritati
famulaturnec mundari
sinit

molliu vivat

cilicium ge-
stat,perquam
asperumnihil adhibet
corpore
afflictiones,clavos aculeos
in calceisflagra suscipit
quotidie,triduo ante
Pascha singu-
lis horisinhibentem
quandam us
cellam celatnihil solum
facit lucere
in tenebris,

ACTORUM
GABINO,
EX MSS.

lectis, vertebat, et revertebat. Dum semel assaret carnes in veru pro quadam infirma, rogavit eam quaedam Soror, ut desisteret, et ipsa veru volveret loco ejus. Cui illa respondit: Non sic erit, Soror carissima, quia tu tibi humilitatis acquireres meritum, et ego privarer.

etiam in re-
bus vilioribus,
et horrorem
ac nauseam
provocantibus,

20 Nullius ægrotantis horrebat immunditiam, vel fugiebat fetorem. Capita puellarum scabiosa sanie et vermibus scaturientia, propriis manibus radebat, ac ungebat: et quandoque septem uno die rasit et unxit, et in aliis ei servivit. Si infirmæ vomitum emitterent, et vas ad recipiendum non occurreret in promptu, recipiebat in manibus suis, vel in tunica, et foris portabat. Egestionem etiam, et urinas ægrotantium ad loca secreta portabat. Cuiusdam Sorori emplastrum ordinatum per medicos de egestionem bovis, cuiculis abominantibus, et manum apponere nolentibus, ipsa tractavit, apposuit, et ligavit. Pro quadam infirma desiderante bondellos, seu intestina porci, procuravit eos sibi apparari: et cum fuissent allati cum immunditia, sicut de porco extracti fuerant, evacuavit sordes illas, et sparsa fuit immunditia illa super vestes ejus, nec curavit, aut tunicam reposuit, sed pro infirma cibum illum paravit, et ei ministravit.

quas alta
senu detrahe-
bant:

21 Quaedam decem et octo annis decumbens, tandem ex fluxu ventris et vomitu ad tantam debilitatem venit, quod se movere non poterat; et sic fotebat, quod nulla ei servire volebat. Margareta petivit a Priorissa, ut sibi commendaretur: concessit, sed quod sociam habere imposuit: sed sociam fetorem ferre non potuit. Margareta rogavit, ut secederet, ne gravaretur; et ipsa sola ægrotanti de omnibus servivit, et pluries coucham cum inmunditiis portavit ad aquam, et lavit.

sordes mono
stere mundat

22 Discurrebat per loca monasterii, ut inveniret cui servire posset: propter servitiam currens per pluvius, nives, luta, habebat vestes deturpatas. Frequenter brodia infirmorum, quibus ministrabat, faciebat. Fotebant a vestes ejus, et cum talibus de die ibat, et de nocte jacebat. Latrinam monasterii frequenter purgavit, et cum purgantibus, vellent, nolent, intravit, ut eos juvaret, et quandoque in illo ceno usque ad genua mergebatur, et exiens apud alias abominabilis habebatur: et non curabat, sed ex hoc gaudebat.

a Quia ergo fide livius? Vestes ei lectæ non sordentes, tamen vilissimæ. Sursum plerique hæc sancti humilitatis exercitia prætermissi.

CAPUT IV.

Obedientia; benignitas.

Promptissime
obediit.

Oservantias regulares perfectissimas cunctis aliis in tota vita servavit. Erat summa ab obediendum parata. Et si Priorissa aliquum obedientium Sororibus imponeret indistincte, semper erat ad obsequendum parata, et omnes ad prompto obediendum suo provocabat exemplo. Nolebat quod parceretur sibi a penis in consororibus taxatis. Unde semel rogavit Priorem Provincialem, ut sibi, sicut aliis, imponeret penam pro fractione silentii debitam: et sic factum fuit: nam cum aliis in terra sedit, et panem et aquam comedit.

petit sibi pen-
tencias in-
jungit pro cul-
pi, uti ceteris

benigna ergo
omnes et vir-
tis.

24 Erat quoque mitissima, compatiens, et benigna: injuriantes supportabat. Si qua soror ei injuraretur, prostrata ad pedes ejus petebat ab ea veniam, et promittebat emendam: discordantes et turbatas reducebat ad pacem. Si qua soror per aliquot dies ei locuta non fuisset, querebat eam, prostrataque petebat veniam, timens ne aliquid haberet adversus eam.

25 Virginitatem cordis et corporis semper serva-

vit, et præcipue dilexit. Unde matrimonium a Ducis Poloniae, et b Regis Bohemice, ac tandem c Karoli Regis Siciliae, recusavit. Et cum diceretur ei, quod Papa dispensaret d in voto solenni continentie, quod jam emiserat, respondit, quod prius præcideret sibi nasum ac labia, et oculos erueret, quam cujuscumque matrimonio consentiret. Ut autem tales insultus evaderet, benedictionem virginalem ab Archiepiscopo Strigonsi suscepit. Cum autem diceretur, quod Tartari venirent in Ungariam, et inter cetera mala etiam virgines violarent, ait Margareta: Ego seio, quid faciam: labia mea detruncebo, et cum inde viderint me deturpatam, dimittent intactam.

Virginitatem
summo studio
custodit

a
b c
d

26 Erat valde misericors, et compatiebatur miseris. Quando parentes mittebant ei aurum, vel argentum, aut jocalia, nihil prius tangebant manibus, sed per manum Priorissæ procurabat distribui pauperibus monasterii, Ecclesiis, et Sacerdotibus, ac aliis indigentibus. Quando mittebatur ei pannus pretiosus pro veste, dabat illum pauperibus Sororibus, et earum pauperes ac viles vestes sumebat. Si per fenestram Chori videbat pauperem, currebat ad Priorissam, et rogabat ut fieret elemosynam juxta suæ indigentiae qualitatem. Semel quoque videns pauperem nudum in forti hieme frigescentem, meliorem tunicam, quam habuit, deposuit, et de licentia Priorissæ pauperi nudo dedit. Vestes et linteamina mittebat servitilibus quando infirmabantur. Fercula sibi apposita in mensa, et xenia, que a parentibus mittebantur, frequenter dispergebat infirmis, sic quod multoties jejuna de mensa surrexit.

erga paupe-
res miseri-
cors,

etiam vestes
dat mendicis:

27 Hortabatur Sorores, ut quia elemosynas corporales facere non poterant, saltem videntes pauperes pro eis orarent. Omnibus igitur indigentibus compatiebatur, desolatas consolabatur. Si qua soror propter mortem, aegritudinem, vel infortunium amicum lugeret, lugebat cum ea, et eam confortabat. Quando videbat crecos, claudos, aridos, et alios deformatos, lugebat, et gratias agebat Deo, dicens: Gratias ago Deo, quia me talibus defectibus subjectam fecisset, si sibi placuisset.

miseri-
cordia
affectum san-
det Sorori-
bus

afflictus solu-
tur.

a Forte Boheslao Cio majoris Polonie Duci, cui nuptia Jolenta ejus soror intima nati. Boheslao Pudico Margaritæ soror Cunegundis nuptiam ante erat. b Georgium hunc vocat Barzanius, Sed quis ille Georgius? an Olloracus repudiat Margareta Austriaca uxorem petuit Hungaricæ Regis filium aliquum? Castillo lib. 3, cap. 5, scribit post multa cruciata prælia inter Belam Margaritæ patrem et hos tres Principes commissis, actum esse de his nuptiis quod de Bohemio probabile est, de aliis duobus omnino falsum.

c S. Ludovicus Regis Gallie frater hic fuit, regnum Sicilia Pontificis munere adeptus, morte Conradus Sveci ratus se stabilivisse, paullo post amisit, per vesperas illas Siculas, proverbio deinde celebratas, exiit. Infelix is mortuus Beatrice Rainaudi Provincie Avinionis filio, prima uxore sua, hæc filiam expectivisse.

d Ergo fallitur Avinionis, qui antequam vota solenni se obligaret, in matrimonium a Regibus Bohemice, Polonie, Sclavie expectatam scribit Margaritam.

CAPUT V.

Orationis studium; ecstases.

Orabat assidue, et a septimo anno ætatis ubicumque videbat Sorores orantes, accurrebat, et orabat cum eis. Omni tempore surgebat ad matutinas, nec unquam in vita sua de matutinis, Missa, et horis canonicis remansit, nisi gravis infirmitas eam impediret. Præveniebat omnes ad ecclesias: diu antequam pulsaretur pro matutinis, orabat ante lectum, et audita pulsatione ponebat se in lecto, ne Sorores surgentes eum ante lectum invenirent orantem. Antequam de lecto surgeret, muniens se signo Crucis, accipiebat Crucem, et osculabatur, et oculis imprimebat, et portans eam secum ibat ante altare sanctæ vel imaginem Crucifixi, et ibi orabat cum lacrymis, donec Sorores Chorum intrarent. Post matutinas usque ad auroram vel prope, manebat in orationibus, et sic fere tota nocte vigilabat et orabat. Ab aurora vero usque ad prandium Missis et orationibus vacabat,

Assidue orat
die et nocte

bat, tam arcum tenens silentium, quod nulli loqui volebat, nec etiam parentibus, fratri aut sorori, aut eorum nuntiis, nisi per Priorissam egeretur. Semel dum soror ejus veniret ad eam, asser cecidit super caput orantis, nec propter casum asseris, nec propter adventum sororis, orationem dimisit. Querebat loca secreta ad orandum. Antequam iret ad prandium semper orabat prius ante imaginem Crucifixi de domo Capituli.

nec facile advocatur

otium vital

29 Post prandium continue vel operabatur manibus, vel serviebat infirmis, aut sanis, vel orabat. Numquam accedebatur orare. Post Completorium manebat orans in ecclesia, donec janua clauderetur, et frequenter rogabat Sacristam ut tardius januam clauderet, quatenus diutius orare posset. Clausis vero januis orabat in Capitulo ante imaginem Crucifixi. Post hoc clausis omnibus ostiis orabat ante lectum usque ad gallicantum, et tunc excitabat quamdam sociam, et ducebat ad locum secretum, in quo recipiebat ex ejus manibus disciplinam. Antequam somno se daret, ambulabat silenter per dormitorium, scrutando si qua Soror silet, generet, vel aliquo indigeret: si indigebat, providebat; et sic ibat ad lectum. Vix tamen sciri poterat si lectum intrabat, sed expanso corio ante lectum, et lapide capiti supposito dormiebat. Intrabat autem lectum dum alie debebant surgere, ut per totam noctem in lecto jacuisse crederetur.

nocte vacat orationi:

via lectum subit:

solemniora festa pie transigit.

assidue lacrymatur inter orandum.

Passionem Christi studiose recolit.

martyrium optat

recessus se nec patitur,

30 In vigilia Nativitatis Christi millesies PATER NOSTER; et in vigilia Pentecostes millesies VENI SANCTE SPIRITUS; et in quatuor vigiliis Beatae Mariae Virginis millesies AVE MARIA, cum totidem prostrationibus, dicebat. In diebus quoque vigiliis per totam noctem intra ecclesiam vigilabat et orabat. In orationibus semper flebat. Habebat genas adustas fluxu lacrymarum, et multa sudariola consumebat per detersionem earum. Velum capitis quandoque sic erat lacrymis madidatum, ac si fuisset in fonte balneatum. Propter assiduam prostrationem subter cubitos et genna habebat vestes ruptas. Pellis quoque rupta fuit in genibus, et tandem creverunt ibi calli, quasi testa ovi indurata.

31 Per totam quindenam ante Pascha occupabatur in memoria Dominicae Passionis, et historiam passionis sibi legi vulgariter faciebat, et exponi: audiebat cum gemitibus et lacrymis: et diebus illis semper erat erecta, vel prostrata, numquam sedens. Quandoque in ramis Palmarum, dum Passio in ecclesia legebatur, sic tanta fuit corde, ut omnes crederent eam sibi morituram. In die Parasceves, hora qua erix nudabatur, prostrata emittebat magnos planctus, si quod foris audiebatur.

32 In vigiliis quoque Martyrum faciebat sibi legi et exponi passiones eorum, et imitari desiderans dixit pluries: Utinam fuisset illo tempore quo erant persecutiones Martyrum, et cum eis martyrizata fuisset! Utinam esse tempus alicujus persecutionis, ut martyrium pro Christo possem pati! Vellem enim amore ejus detruncari, et comburi, et, ut dolor duraret diutius, per membra singula laniari, et omni genere tormentorum alligi. Laudabat signanter Virgines, quae pro Christo sustinuerunt martyrium, et earum in martyriis optabat, si esset possibile, se fuisse consortem. Dum rumor curreret quod Tartari venirent in Hungariam, ait Virgo martyrii desiderio: Orabo ne veniant, ut non noceant populo Christiano: sed quantum pro me est, vellem quod jam venissent, ut per manus eorum martyrium sustinerem.

33 Et quia mens ejus ad colum per desiderium ferebatur, corpus etiam sequebatur. Unde pluries in die sancto Parasceves, et omnium Sanctorum, ac Assumptionis Beatae Virginis, vigiliis et sollemnitatibus, visum est corpus ejus inter caelum et terram plusquam unum cubitum elevatum: et sic die manebat

nullis sensibus utens corporeis, et quasi mortua videbatur.

34 Quadam vice in vigilia Omnium Sanctorum dum orabat subite quasi mortua cecidit, et sic quasi mortua mansit, donec Soror eam associans totum psalterium tractim dixit: et tum reputans eam mortuam, strepitum et voces fecit; sed nihil proficiens alias vocavit, mortuam esse nuntiavit. Venerunt, et in tali statu eam viderunt: tandem rediit, et quid sic parum mansisset eis dixit. Semel quoque dum oraret, vocata septem vicibus nihil audivit; in octava autem vocatione, quam primam reputavit, respondit. De oratione autem rediens apparebat frequenter in facie tam pulchra, quod Sorores eam aspicere non audebant.

35 Quadam vice in Adventu Domini, dum oraret de nocte, subite rapta fuit, et globus ac flamma ignis apparuit super caput ejus. Soror ei assistens vocavit eam pluries, et cum non responderet eueurrat ad Chorum, ubi multas Sorores orantes invenit. Venerunt, ac viderunt, et diu ibi steterunt: multa signa fecerunt, sed illa rapta in spiritu non advenit. Tandem quasi excitata rediit. Dixerunt ergo ei quod ignis super caput ejus esset; at illa cum manu exensit, et rogavit, ut nemini dicerent, quid viderent. Postquam autem flamma disparuit, odor suavissimus in loco illo remansit. Denique ollam ardentem, et tripodem ferream candentem de medio ignis nuda manu sine lesione manus extraxit.

AUCTOR. GABRIO. LX MSS. clausi dicitur. nis:

pulchror reddi ab oratione

flamma super orantem apparet:

non laeditur ab igne.

CAPUT XI.

Varia miracula, dum adhuc viveret.

Quadam vice cum ipsa eum quadam alia Sorore portaret super tabulam panes fermentatos ad cibatum, inappula coopertos, et Soror alia timeret ventum validum, qui jam suo impetu cooperturam domus Capituli transportaverat in pomerium. Et steterunt in platea: oravit, et statim ventus cessavit.

Precibus ventum sohat;

37 Cum Frater quidam suis precibus nolet acquiescere ut maneret, et in crastino predicaret; orationibus ejus, nullo tangente fractus est currus Fratris, et sic coactus esse remanere. Facta vero predicatione rogavit Virginem, ut currum sibi restitueret; oravit cum lacrymis, et statim currus, nullo tangente, sed multis videntibus fuit divinitus reparatus. Similiter quoque contigit alias cuidam Fratri, qui manere remansens eum usque ad finem ville processisset, oratione Virginis fractus est currus, et ejus predicatione facta reparatus.

currum frangit, et reparat

itemque alium

38 Cum autem quidam alius Frater ad preces ejus manere nolisset ut predicaret, eo recedente eum tempus esset serenum valde, Virgo, sicut ei comminata fuerat, oravit Deum ut bene plueret, sic quod manere egeretur; et statim tanta pluvia fuit, quod redire, quo venerat, non potuit, sed manere coactus fuit.

pluviam excitat

39 Quodam tempore dum Danubius inundans curiam Sororum per tres dies ingrediretur, et Prior Provincialis Margareta hoc narranti non crederet, erubescens illa quod mendax putaretur, oravit Deum ut ostenderet quod verum dixisset, et statim inundans Danubius intravit claustrum, et officinas Sororum, et Sorores fugerunt in solum: Priorque Provincialis posuit se super murum claustrum, et diravit inundatio usque ad vesperas. Tunc Margareta rogata a Sororibus oravit ut aqua recederet, statim recessit, et infra horam matutinarum omnia loca adeo sunt desiccata, quod nullum aquae vel luti vestigium ibi mansit.

tanquam inundationem curae avertit.

40 Puella quaedam missa per eam in nocte Pascha ad quaerendum ejus tunicam, cum esset nox obscura, et pluvia magna, cecidit in puteum profundum. Diu quaesita non inveniebatur, donec orante sancta Virgine,

Puteum a morte liberat.

gine.

gine, in superficie aquæ apparuit, et cum labore sursum tracta est, habens omnia membra corporis contracta, et conquassata, carens sensu et motu, et mortua videbatur. Improperabant Virgini, quod fuisset causa mortis ejus. Sed oravit Virgo beata cum lacrymis, et statim puella viva et sana, nullam habens læsionem, surrexit, ambulavit, prostrata ad ejus pedes gratias egit, et postea pluribus annis vixit.

41 Cum Sorores semel medicamenta apponerent ossi spatula: ejus dilatato, et quædam Soror de hoc murmuraret, statim in spatula sua os similiter dilatatum habuit, donec ad Virginem veniens culpam dixit, et veniam postulans ad verbum illius statim curata est.

42 Soror quedam patiens gravem dolorem in digito, rogavit eam, ut si gemmam contra talem dolorem haberet ei concederet, tenuit et strinxit digitum ejus, et statim dolor cessavit. Prior Provincialis rogavit eam, ut curaret socium suum Conversum a quartana, quam habuerat a festo B. Dominici usque ad Purificationem Beatæ Virginis. Oravit pro eo, et statim plene curatus est.

VICTORE GARINO. R. 1554

Contra se murmurantem, et mox punitam sanat -

alterius digitum curat

alium laborantem quartana

Predicit victoriam patri

altem tentationis cognoscit, et pellit

mortem suam prædicit

mortur 18 Junii

Psal. 30

pulchrior a morte

odor suavis ab ejus corpore

d

CAPUT VII.
Prophecia, mors, exequia.

Claruit etiam spiritu prophetiæ. Nam dum Rex Bela pater ejus ivisset ad bellum contra Ducem Austria, dixit Regine matri suæ, quod Rex a Ducem occideret, et victoriam haberet : quod et factum est. Novitiæ cuidam cogitanti de pulchritudine vestimenti secularium ornamentorum, et ob hoc cogitanti redire ad seculum, quid cogitaverat, dixit, et sic eam in amore Ordinis confirmavit.

44 Quendam Sororem corde penitentem quod seculum reliquerat, reduxit ad morem Ordinis, totum ordinem suæ cogitationis exponens eidem. Aliam tentatam de ira placavit, ejus cogitationes quas de hoc habuerat plene ei dicens. Aliam patientem motum inie, nec seipsam placare valentem, sedavit, dicens ei causam quare in talem passionem inciderat, et quid cogitaverat passione durante.

45 Obitum quoque proxiimæ per نوم annum ante prævidit, et prædixit : et tandem b nona die Januarii sua corpore existens, multis presentibus dixit, quod die decima in festo S. Priscæ moreretur, de loco suo sepultura Sorores requirens, eisque prædicans, quod de suo corpore post mortem nullus factor exiret.

46 Tertia vero die postquam ista prædixerat, febre decubuit, que usque ad diem S. Priscæ continua fuit, et interim semper orans, et de Deo cogitans, receptis devotissime Ecclesiasticis Sacramentis, ad extremam horam veniens incepit psalium illud, In te Domine speravi. Et cum dixisset : in manus tuas commendo spiritum meum; felicem animam transmisit ad cælum. Obiit autem anno Domini MCCCXX, anno ætatis suæ xxviii, et in ordine vitæ sanctam duxerat annis xxiii, vel circiter.

47 Post transitum B. Margareta, facies ejus nimio decore resplenduit. Subter oculos color albus, et nunquam tam pulchra visa fuerat dum vivebat, intantum, ut Archiepiscopus Strigonienis diceret Sororibus, quod non deberent eam fieri quasi mortuam, quia erat vere beata, et cum Christo in gloria, ac in ejus corpore resurrectionis insignia apparebant. Ex ejus quoque corpore processit odor suavissimus aromata saperans universa, et sensibilibus a cunctis adventitibus percipiebatur, et duravit multis diebus. Quartodecima quoque die cum lapis rudis fuit super ipsam appositus; et post tres menses quando fuit tanta marmorea coopertum, exalavit dictus odor.

48 Nocte qua transiit, Frater Petrus Lector d Lau-

rensis post matutinas dormiens, audivit in somnis vocem dicentem : Agna mortua est. Mane hoc dixit Fratribus, et omnes interpretati sunt de transitu Margareta, statimque ad monasterium venit, et eam illa nocte migrasse invenit.

49 Idem Frater gravem dolorem dentium, et tumorem in facie, per quatuor dies et noctes passus est. In noctis principio oravit S. Margaretam, quod eum liberaret, promittens quod diebus singulis ad honorem ejus genua flecteret si liberaretur : et mane fuit totaliter liberatus.

50 Soror Katherina Priorissa ad exequias Virginis venire non valens, propter gravem dolorem capitis continuatim sex diebus, oravit ut meritis ejus sanaretur, statimque curata est, et exequiis interfuit. Quædam patiens dolorem capitis per decem horas vel circiter, caput suum posuit in loco quo Virgo orare consueverat : ibi oravit, et statim sanata est.

a Id omnes scriptores tradunt contigisse paullo postquam in regnum reversus est Bela, cum admodum adhuc adolescens esset Margarin. Octavius est Dux ad Novam civitatem, ut testatur Thurovius. b Surtius censet legendum decimanona, cum Martyrologio ejus natalem celebrant 28 Januarii. Sed disertè hic dicitur obfuisse festo S. Priscæ, quod 18 Januarii agit. Cur autem Margareta memoria an. 28, diem rejecta sit, nos lalet. c Id est, 1271. veluti morte annuum a Paschate aspiciendi, et sic Barzani expressit. d Ita MS. et meminit Michael Pius, Leuveniensi comiti Prædicatorum Hungaria suspicabamur Jauriensis legendum. Celebre est Taurinum, vulgo Bubb.

CAPUT VIII.

Plurima post mortem miracula.

Filia Regis a Stephani multis diebus febrem acutam habuit, ex qua eredebatur moritura : scapulare ac velum Virginis super eam posuerunt et de lavatura capillorum ejus ad bibendum orantes dederunt, statimque sanata est. Quædam triduo patiens, invocavit S. Margaretam : apparuit ei in somnis, amplexans eam, et signans signo Crucis : evigilans statim sudavit, et curata est.

52 Quædam occultans se, ne de vita et miraculis Virginis testimonium diceret, acutissimam febrem sex diebus habuit : credens sibi hoc propter illam negligentiam evenisse, pœnituit, et promisit, quod si curaretur mox testimonium perhiberet, et eadem die qua vocit curata fuit. Comes quidam passus febrem acutam quinque diebus, quadam nocte dum lavaturam capillorum ejus bibit, et mane totus sanus surrexit.

53 Rex b Ladislaus cum pluribus diebus acutam continue passus fuisset, et jam privatus esset sensu et motu, et quadam die dixissent medici eum eadem die moriturum; fricaverunt caput ejus, et faciem, et pectus cum velo S. Margareta, ejus auxilium invocantes : et statim sanus et fortis fuit.

54 Soror quedam moriens ex febre continua, privata jam usu sensuum et loquela, post receptum extreme unctionis Sacramentum, cum infusum fuisset in os ejus de lavatura capillorum Virginis, et oraretur pro ea; eadem die curata fuit, et omnia opera vite suæ libere exercuit.

55 Soror quadam octo diebus laborans acuta, de ejus vita medici desperabant, quodam mane dormiens vidit a parte Orientatis tres portas apertas in caelo, per quas tres societates Sanctorum cum magna claritate exemitis venerunt ad locum ejus, inter quos agnovit SS. c Bartholomæum, d Demetrium, Laurentium. Interrogati per eam, ad quid venissent, dixerunt, ad dicendum Archiepiscopo Strigonienis, quod impirat de sanctitate et miraculis S. Margareta Virginis, et volumus testimonium pro ea perhibere. Evigilans Sororibus visionem dixit. Responderunt quod ipsa hora ad hoc Archiepiscopus monasterium intraverat : statim sanata surrexit, ivitque ad Archiepiscopum, visionem ei exponens.

56 A quartanis etiam et aliis febribus multi meritis ejus curati sunt. Nam in die S. Priscæ, qua pro ea exequiæ

mors ejus absenti revelatur -

ea invocata levatur quidam dolore dentium,

duæ capitis dolore.

a Eius meritis liberatur quidam febricitans,

alia alio languore.

alia febricitans,

alium,

b Rex Ladislaus febricitans,

alia a febre lethali,

trium alia, visus SS. suffragaturus ejus canonisationi,

c d

alia a quartana febre,

exequiæ

	exequiæ parabantur, Elisabet filia Regis Ladislai, quæ fere per sex menses ante quartanam habuerat, oravit Virginem quod sanaretur, ut exequiis interesse posset : statim sanata fuit, et veniens ad feretrum, scapulare quod erat immundum a corpore abstraxit, et sibi retinuit. Quædam alia per tres menses nunc quartanam nunc tertianam patiens, bibens de lavatura capillorum ejus cum oratione, sanata est. Quædam undecim mensibus quartanam patiens vomit in manibus Priorissæ, quod si Margareta eam curaret, secundis nuntiis fidele testimonium de sanctitate ipsius et miraculis perbiberet, quod prius facere non curaverat : et statim curata est.	ambulare, ad sepulchrum recuperavit loquelam, et curatus a paralyisi, excepta contractione manus et brachii, de qua curatus est postea ad sepulchrum e S. Ladislai Regis.	AUCTORE GARINO, A. M. S. e
<i>item alia,</i>		a Hic Stephanus V. B. Margaritæ frater fuit, Belz patris in regno successor, vicarius clarus, cxi tertio regni anno obiit.	
<i>alia :</i>		b Ladislai IV. Stephani V filius fuit : successor. c Andreas II, Rex, Margaritæ avus, ab expeditione Hierosolymitana rediit. varias secum attulit SS. reliquias, caput nimirum Protomartyris Stephani, caput S. Margaritæ Virginis et Martyris, dextram S. Thomæ Apostoli, et S. Bartholomæi partem virgæ Aaronis, unam de sex hydriis Canæ Galilææ, etc. ut testatur Thurocius cap. 73. d. Hujus celebrem apud Hungaros cultum fuisse, argumento est S. Demetrii oppidum ad Savium omnem, cuius inveniunt Bonifinus decad. 3, lib. 5, sub finem. S. Demetrii Acta doctimus 8 Octob. e. Cottinæ S. Ladislai, sive Vladislai, 27 Junii.	Reliquiæ ab Andrea II in Hungariam allatæ.
<i>alia a febrî continua,</i>	57 Filia Regis Stephani quindecim diebus vexata febribus, ita ut se crederet morituram, cilicium, velum, scapulare, et alia vestimenta Virginis osculans, et orans corde, cum propter debilitatem corporis non posset ore, et statim sanavit, et sanata fuit. Quædam pauper matrona de pane juxta sepulchrum Virginis invento quibusdam ægris ad gustandum dedit, et qui gustaverunt curati sunt. De illo gustavit puer quidam patiens tertianam, et postea passus non fuit. Vir quidam tribus septimanis tertianam habuerat : de pane illo comedit, et promisit, quod si sanaretur, visitaret sepulchrum : et statim sanatus est.		
<i>alii a tertiana, et aliis mor- bis,</i>	58 Quidam per annum et amplius vexatus a demone, ligatus ductus est ad sepulchrum, et exivit ab eo demonium : sed debilitas corporis remansit. Ivit secundo per se ipsum, et fuit plenissime liberatus : et pater ejus in publica prædicatione totum ordinem rei gestæ narravit.	Quædam habens faciem inflatam super dextrum oculum, timens ne oculum perderet, de vestibus et capillis Virginis superposuit, oravit, et statim curata fuit. Pro quodam puero toto corpore inflato promiserunt parentes, quod, si curaretur, ducerent eum ad sepulchrum : statim curatus fuit, et cum parentibus ad sepulchrum venit.	Curatur do- leus oculo, corpore infla- tus,
<i>Curatur ejus invocatione Armoniacus,</i>	59 Quædam morbum caducum patiens diebus singulis, per tres annos; et ex hoc sic in toto corpore contracta est, quod non poterat ambulare : ad sepulchrum ducta, subito fuit de utroque curata. Puer decem annorum passus morbum caducum, et ex hoc alienatus mente, et impotens corpore, ad sepulchrum portatus fuit inter brachia patris orantis, et subito totaliter curatus est.	64 Soror Elisabeth filia Regis Stephani patiens malum in gutture, sic quod nec comedere poterat nec cantare; in vigilia Assumptionis Beatæ Virginis, guttur super sepulchrum Virginis posuit, post Completorium : et in matutinas plenissime liberata, devote cantavit. Similiter Soror Katherina cantrix, propter malum gutturis officium cantoricæ facere non valens, feria quarta ante Cœnam Domini post Completorium oravit Virginem, et in Matutinis libere cantavit.	doletis gut- turi,
<i>epileptica,</i>		65 Post Virginis transitum quædam Soror certificari cupiens de sanctitate ejus, rogavit eam ut aliquod miraculum ei ostenderet : statim mulier tota corpore contracta, et impotens, ecclesiam reptando intravit; tangens sepulchrum statim sanata fuit. Quidam paralyticus toto corpore contractus, sæpe sepulchrum visitans, tandem die quadam, infra Missam, hora offertorii, manum mittens ad bursam, ut denarium acciperet, quem offerret, subito se sensit liberatum. Puella octo annis ab utero matris manu ac pede contracta, sepulchrum osculans, et manu contracta posita super illud, statim sanata fuit.	item alia, debilis,
<i>alius,</i>		66 Nobilis quidam decem annis paralyticus, et multis languens ægritudinibus per decem menses continuos vires amisit, manens inanimabilis, et sic debilis, quod amici rogati per eum non fuerunt ausi portare ipsum ad sepulchrum Virginis, ne in eorum moribus moreretur. Ob hoc dolens, et auxilium Virginis invocans: dormienti visum fuit, quod juxta sepulchrum oraret, et Virgo genua ejus palparet, ad cuius tactum sanabatur. Evigilans petivit ubi esset, et si fuisset alibi deportatus : et sentiens se alleviatum, ad sepulchrum deportari petiit : differentibus amicis illa die, nocte iterum Virgo ei apparuit, iterum tangens, et dicens bis : Surge miser, vade ad sepulchrum, et sanaberis. Mane portatus est, et quam cibo sepulchrum tetigit, totaliter sanatus fuit, et in publicâ prædicatione quod acciderat enarravit.	paralyticus,
<i>caeca,</i>	60 Puella quindecim annorum, cæca a nativitate, tribus vicibus ad sepulchrum ducta fuit : vice tertia promisit pater ejus pro ea, quod si illuminaretur jejunaret omni sabbato usque ad mortem; statim videre cepit : et veniens domum postea clarissime semper vidit. Mulier decem annis cæca, juxta sepulchrum fuit perfectissime illuminata. Quidam juvenis qui cæcus fuerat tribus annis, perfecte fuit illuminatus. Quædam cæca per duos annos, promisit S. Margareta, quod si illuminaretur, voveret castitatem, et in habitu Sororum viveret. Mater ejus oravit, ut si deberet fieri Religiosa, visum ei redderet; si in seculo manere, non redderet. Postquam ad sepulchrum septem diebus stetit, visum recepit, et seculo renuntians votum implevit.		manca et clauda,
<i>aliam,</i>		67 Alius quidam habens brachium contractum, et manum aridam, utrumque posuit super sepulchrum, et statim sanatus est. Donna quorundam nobilis contracta, et impotens, per tres dies ibi mansit, et die tertia sanata est. Quidam paralyticus septem annis, ut sepulchrum visitaret portatus est usque ad portam civitatis, ibi considerans quod vires non sufficerent ad procedendum, oravit Virginem ut daret ei vires ad eundem, statimque sanatus est, et propriis pedibus illic ivit. Quidam contractus in genibus, illic portatus, triduo mansit : tertio die sanatus est.	paralyticus,
<i>aliam rovens inpressum religiosis,</i>	61 Quidam cæcus et graves in corpore dolores patiens, oravit Deum, et Beatam Virginem, ut sibi ostenderet locum, quo sanari posset, promittens quod illi loco perpetuo serviret. Revelatum est ei quod iret ad sepulchrum S. Margaritæ. Ivit illuc, oravit, statim illuminatus est, et sanus fuit, et votum implens postea monasterio servivit. Quidam caliginem oculorum patiens tres menses, et quasi nihil videns, promisit quod ad honorem S. Margarete jejunaret omnibus quartis feriis usque ad annum : et statim curatus est. Tunianus gentilis audiens miracula Virginis, promisit quod fieret Christianus, si oculum equo suo monoculo redderet : statim reddidit, et ipse cum tota familia sua baptismum suscepit.		contractus, aliam,
<i>cæcus rovens absque monasterio,</i>		62 Quædam Nobilis surda, ac in pedibus et cruribus contracta, sancta Virgine sibi apparente in somnis, et dante ei pedes de cera, ad sepulchrum cum pedibus cereis portata, statim fuit de utroque curata. Quidam per biennium mutus, et in media parte corporis, dextera scilicet, percussus paralyisi, impotens	paralyticus, contractus, aliam,
<i>mutus, et paralyti- cus.</i>		68 Puer quidam xvii septimanis contractus, et languidus fuit. Mater misit sororem et quasdam alias	mutus,

AGRORE
GARINO,
EX M-S

ad sepulchrum, ut orarent quod sanaretur, vel moreretur: iverunt, oraverunt, obtulerunt candelam ad longitudinem pueri: soror matris vovit, quod, si sanaretur, diceret pro eo singulis diebus per PATER NOSTER, et totidem AVE MARIA, donec puer ad ætatem veniret, in qua per se dicere posset; et quod si Beata Virgo canonizaretur ejus vigiliam semper jejunaret, et diem festivaret. Redentes invenerunt eum cum matre perfecte sanatum. Quidam habens manum aridam præsentem Rege Stephano, et Philippo Archiepiscopo Strigoniensi, manum super sepulchrum posuit, et statim sanam extendit.

manum aridam habens,

aliam contractam et paralyticam,

69 Quædam in utroque genu contracta, et in tibiis percussa paralysi, portata ad sepulchrum, primo stans in domo Pauli ad horam Missæ usque ad vespersas orans, alleviata est: portata ad sepulchrum amplexans illud, et unam Missam celebrari faciens, vovit quod, si curaretur, deinceps semper in quarta feria jejunaret: et statim sanata est. Pro quodam puero decem annorum filio Comitæ contracto invocaverunt amici S. Margaretam, et statim curatus, ambulavit.

item alius,

ulius,

alius.

70 Quidam puer annorum sedecim ab utero matris contractus, et pedem reversatum habens, secunda vice portatus ad sepulchrum, rediit sanus. Quidam XIV annis contractus, habens genua ventri coherentia, et replicatas tibiis versus nates, immobilis et quasi seminortuus, portatus ad sepulchrum, stetit ibi per totam Quadragesimam, nec fuit curatus. Iterum post festum S. Georgii portatus fuit infra Missam: tradidit mulieri, ut pro se offerret Sacerdoti: dixit illa ut surgeret ac portaret. Traxit se ad sepulchrum, statim ut ligna circumstantia tetigit, surrexit, et se liberatum libere ambulando monstravit.

Alia multa Margaritæ invocantibus facta intra vobis.

71 Multi testati sunt, quod in omnibus adversitatibus eis succurreret, et ab omni periculo liberaret. Multa quoque alia miracula fecit, et fuit continue ad honorem sponsæ suæ sponsus Virginum Dominus Jesus Christus, cui cum Patre et Spiritu sancto est honor, virtus, potestas, et imperium, per infinita secula seculorum. Amen.

ALIA VITA

ex Petri Ranzani Epitome rer. Hung.

CAPUT I

Religiosa vitæ tirvinion.

Belle IV, Hungariae Regis filia fuit beata illa Christi Virgo Margarita: cujus sanctitatis nomen apud Ordinis Prædicatorum Fratres magna ubique veneratione celebratur. De qua non pigebit (hoc enim hortatur hic locus) quædam mentione digna referre. Belle illa, quo modo dictum est a Tartaris infestatum vastatamque fuisse Hungariam, gravida erat Regis uxor, quæ et ipsa fuit miti ingenio, et non minus suo viro multis, quæ decernerat Regiam Christianam, virtutibus inelyta. Dum igitur Tartari barbarici ubique grassantur sævitiæ, Deo pollicetur uterque conjugum, nascituram prolem Divino se dicaturos servitio, si detur divinitus, ut barbari Deoque inimica gens, ipsis incedimilis ex Hungaria abeat. Exaudite sunt piecum Principum preces. Haud enim multo post, barbari relicta Hungaria eo inde venerant rediere. Post quorum abitum, edita ex Regina infantula, Margarita nominata est. regali postea cultu in regia nutritur.

In Margaritæ devota vultu tantum nota,

trihula religionem largiuntur

2 At vero ubi complevit tertium ætatis annum, visa est ei se indole, qua Dei potius esset maucipanda famulatu, quam deliciis addicenda secularibus. Est in oppido cui nomen est Vespennium, monasterium, fœm bene beateque viventium præclarum, in quo per id tempus erat multitudo feminarum Virginum Deo castè sancteque servientium, sub regula

et institutis atque habitu Fratrum Prædicatorum. Is locus est visus præcipue idoneus, ubi regia puella Jesu Christi sacris initiaretur. Ejus itaque parentes, Deo factæ promissionis non immemores, eam illic bonesto comitatu perductam, religioni B. Dominici devoverunt.

3 Suscepto deinde in tam tenera ætate Virginum habitu, adhibita ei fuit quædam ex illarum contubernio, quæ circa omnes seipsam bonorum operum præbebat exemplum. Ab ea voluit monasterii Antistes, quam vocitant Priorissam, educari puellam, ita ut ab ipsa disceret spiritualia cantica, et cetera, quibus Deo constitutis horis ac temporibus psalleret, ut dignis Deo dicatæ Virgini moribus informaretur. Helena illi nomen fuit: quæ adeo sancte omnem suam egit vitam, ut dum viveret non solum multis claruerit miraculis, sed moriens etiam, ac post mortem; ut in hanc etiam diem sanctitatis ostendere signa nequaquam desierit: unde et a Vespenniensibus hodie quoque a B. HELENA nuncupatur.

B. Helenam magistram suam

4 Tali itaque sancta puella usa magistra, vitæ illius integritatem imitari, quantum pueriles pati poterant anni, adnitebatur. Matrem illam appellabat. Quicquid autem ei ab illa faciendum constituebatur, sive jejunandum, sive per noctem vigilandum, orandumque Deum, sive dandam operam vili alicui servitio, ut fit in Virginum monasteriis; absque ulla mora exequi humiliter et alacriter obedienterque studebat. Quintupla agens annum, oblatum ei ab b educatrice cinctorium cilicinum non horruit, sed haud cunctanter lumbos tenerinnos suos ad nudam carnem præcinxit. Fecit id prudens Magistra, non quod ipsam non miseret inbecillis ætatis ac sexus: sed ut sancta puella inciperet assuefieri uti rebus, quibus traduntur permulti Dei utriusque sexus servi suam carnem, contra perniciosas concupiscentias domuisse. Voluit igitur ut eo cinctorii genere, non continuatis uteretur diebus, sed quoties ei utendum illo videretur.

a imitatur,

ei sedulo pareat

b

cingulo cilicino utitur

5 Crescente postea ætate adeo et ipsa proficiebat de virtute in virtutem, ut non modo Virgines contubernales sancta ejus opera mirarentur; sed fama etiam sanctitatis ejus per omnem Hungariam longe lateque diffunderetur. Inter hæc cum parentes ejus non medioeri adhaerentur gaudio ac letitia, animadvertentes videbant se obtulisse hostiam laudis, reddendo Altissimo, quod voverant, votum autem illi fuisse acceptissimum; decreverunt condere domum, quam eorum filia, dum viveret, inhabitaret. In quadam itaque insula, quæ mille ferme passibus abest ab urbe Buda, erigunt ædem in B. Mariæ Dei genitricis honorem: conjunctumque illi constitunt coloniam, ubi cum aliquot aliis Deo dicatis Virginibus, vitam ageret, uti coeperat, eodidem.

ad novum cenobium, a patre conditum.

6 Absoluto igitur opere, accesserunt in Hungariam c Umbertum Theologum doctissimum, ac religione præstantem virum, qui per illud tempus erat Generalis Ordinis Prædicatorum Magister. Huic Rex et Regina a se constitutum tradunt monasterium, petuntque ut ab illo eorum filia a Vespennensi ad hoc in insula, quam dixi, structum cenobium transferretur, adhiberenturque ei, ex omni numero selectæ, quot viderentur esse necessarie atque utiles, Virgines, cum quibus Deo Beataque Mariæ in S. Dominici Religione famularetur. A templo autem in honorem beate Virginis condito, indidit Rex loco nomen, ut diceretur Insula S. Mariæ, quæ antea vultu vocabulo Insula Leporum cognominabatur: quamquam eam hodie d vulgus B. Margaritæ Insulam vocitant Umbertum, ut talem tantumque depositum thesaurum diligenter fideliterque servaret, illi monasterio præfererunt Antistitem, qui regiam sanctamque puellam, ac ceteras Christo dicatas Virgines, regeret: ita ut illæ non quæ sunt mortalis hujus vite, sed quæ essent celestia ac futura Beatis parata

c

a. b. Umberto transferitur,

d

et ab eo in virtute instituitur

rata

rata bona, assidue et quantum pateretur humana imbecillitas meditentur. Quod et illæ mirum in modum exequi studuerunt. Et quamquam inter se bene sancteque vivendo plurimum certarent, quænam ex ipsis esset, quæ Deo serviret ferventius; comperit tandem prudens earum Antistes B. Margaritam in cunctis, quæ essent puritatis sanctitatisque atque integritatis vitæ, ceteris antecellere.

a Silvanns Bazzius hujus Helenæ vitam habet 18 Augusti, quod die S. Helena Augusta colitur. b Castillo scribit ab Olympiade, sive Olympia, ejus nutrice id citium illi obnixæ pietatis datum; sed mox ereptum, ne valetudinem læderet. c Umberto, vel Humberto, mortuo ann. 1251. 4 Novemb. B. Joanne Teulouco, in 33 conventu Ordinis Iudæ celebrato anno sequenti, quintus Magister Generalis creatus est: verum postea in conventu generali 42 Londini habito, zèle et laboribus fractus prefectura se abdixit, obiit an. 1276, 13 Junii. d Futitur ergo Castillo, qui citianum Insulam S. Mariæ vocari scribit.

CAPUT II.

Religiøsæ virtutes.

In Hungaria vero tantus vir, rogante suadenteque Rege, tandem demoratus est, donec sancta puella pervenit a ad duodecimum annum ætatis: quo idonea esset, ut, decreto b sanctorum Romanæ Ecclesiæ Patrum, de more proficeretur religionem, in qua fuisse eam a tenerrimis initiatum annis, ante ostendimus. Ibi cepit se omni studio exercere in iis, per quæ posset ad consummatæ virtutis cumulum pervenire. Nihil cogitabat, nihilque vel dicebat, vel faciebat, nisi quod esset caritatis et Christianæ perfectionis. Erat paucis contenta verbis, ideoque laudabilem taciturnitatem mire amabat: subridere quidem aliquando, sed in cachinnum nunquam laxari visa est. Laudari se per molles patiebatur, jactantiæ vel minimum verbum ex ejus ore nemini unquam audivit. In oratione adeo fervens erat et assidua, ut non solum diei, sed maximum quoque noctis partem vigilando Deoque supplicando, transigeret. Grabat plurimum ante Domini nostri Jesu Christi crucifixi imaginem, perfectaque oratione quinque plagarum loca, profusis lacrymis, osculabatur. Cum per noctem oraret, a Virginibus, quæ sanctam ejus vitam admirabantur, frequenter audivit, in multa ex imo pectore tracta suspiria, et, quasi extra se esset posita, in voces divini quedam sonantes erumpere.

8 Contenta erat escis et potu, qui pro ceteris Virginibus parabantur. Post corporis refectionem operabatur manibus, ne vitam ageret otiosam. Ea vero laborabat precipue, quæ essent vel ad altarium vel ad reliquiarum sanctarum ornatum. Ferebat perquam moleste, si quando ipsam oporteret aut coepa opera aut solitas orationes interrompere, propter vel parentum vel cognatorum adventum, qui visendi ejus gratia ad monasterium se aliquando conferebant. Jeiunia et quæcumque alia juxta regulam, et sanctæ religionis, quam profitebatur, instituta ei proposita fuerant, per omnem vitam ita servavit ad unguem, ut ob laborem adversam nonnunquam contraxerit valetudinem. In Parasceve nihil omnino cibi potusque capiebat, neminemque alloquebatur: sed totum illum diem passionem Salvatoris generis humani meditando consumebat, gomebatque non sine magna effusione lacrymarum. In vigiliis solennitatum B. Mariæ Virginis pane tantum, cum aqua potu, vescabatur.

9 Verbi Dei prædicatores et avide et miramuliebatur attentione vacabat plurimum lectioni operis Joannis Cassiani, quod inscribitur Collationes Patrum: legebat et assidue Vitas Sanctorum, et ea quæ traduntur de miraculis B. Mariæ Virginis. Ipsi autem B. Virgini mira et incredibili veneratione ita se ab ineunte ætate devovit, ut quoties sanctum ejus nomen vel ipsa præferret, vel ab aliis præferri audiret, caput in profundum reverentissime flecteret. Nec alio ipsam inter loquendum appellabat nomine, quam Beatam spem, vel Spem mundi, vel Matrem Dei.

Imaginem autem cum illius tum Salvatoris nunquam nisi flexis genibus præteribat. Decem et octo annos corporis abstinnit lavacro. Permittebat quidem sibi lavari pedes aliquando, ceteram autem supra ipsos carnem a sua pudicitia semper duxit alienum.

10 Virtute humilitatis adeo enituit, ut ab adolescentia gavisa sit occupari se semper vilioribus exercitiis. Nam quo magis generis nobilitate, sanctitateque vitæ præstabat ceteris, eo magis studebat illas humilitatis operibus vincere. Hanc sibi saluberrimam regulam, ad sui conservandam integritatem, in memoria habere sibi proposuit, quam a sancto quodam Ordinis sui Patre dilicite: Deum ante omnia et præcunctis rebus, post eum proximam, diligere: seipsum despiciere: contemnere ac judicare neminem. Quæ adeo diligenter obnixæque servavit, ut talium virtutum operibus summam bene Christianæque vivendi sit adepta perfectionem. In oculis hominum erant quidem ei vestes nec nimium viles et abjectæ, nec nimium pretiosæ; sub ipsis autem utebatur plerumque cilicio, quod partim linceis filis partim equinis crinibus sibi ipsa texerat. Illud tamen servavit per annos ante suum obitum sex, quod a die prima Quadragesimæ ad sabbatum usque sanctum cilicinum ad carnem vestem nunquam omisit.

11 Legebat quam sæpissime Vitas majorum suorum, non plane singulorum, sed illorum quorum fuerat vita Christiana pietate insignis: qualis fuit Vita B. Stephani, beati filii sui d. Emerici, B. Ladislai, B. Elisabethæ Andree II, Hungarorum Regis, avi sui, filia, quorum omnium supra suis in locis mentionem habuimus. Secum igitur B. Margarita hunc Sanctorum vitam et merita corde volubatur: gaudebatque et maxime lætabatur, tales se habuisse gentiles, quos sancte vivendo posset imitari: ammiransque virtutum opera, quibus unusquisque eorum Deo fuerat acceptissimus, sæpissè hortabatur et aptabat, ut quemadmodum illi, ita et ipsa Deo pio sancteque fundaretur, illorumque ad illa Deo impetrandum efflagitabat auxilia.

12 Egrotantibus contubernaliibus suis Virginibus, animi sedulitate et intentissima cura, serviebat. Faciebat autem illa adeo humiliter ut vilissima quæque in ipsas officia suis manibus faceret: licet ipsa nonnunquam propter crebra jejunia, assiduasque vigilias, ac cetera ad domandam carnem a se excogitata virtutum opera, imbecillitas esset imbecillior: sæpeque dicebat, se in eis pietatis exercitiis admitti, ut S. Elisabetham parentis sui sororem (de qua supra facta est mentio) imitaretur. E fenestra illa chori, e qua solent sacre Deo dicente Virgines conspiciere Eucharistiæ Sacramentum, quoties conspiciabatur pauperes mendicos, et cæcos, atque alios ex aliis morborum generibus laborantes, vehementer ingemebat, et ubertim lacrymabatur. Quorundam autem aliquando ex eis Sororibus, quænam esset causa lacrymarum, his respondebat verbis: Misere me egenorum, quos video, et vehementer afflictor dolore quod opem illis ferre non possum: ceterum ago, habeoque dum vivam, conditori meo gratias, quod absque illo membri corporis mei defectu me et fecit, et in hunc diem pro sua benignitate servavit; quo fit, ut multo magis, quam hi quos ærummas, sim ego sucæ in me caritati obnoxia. Quicquid peninarum ceterarumque rerum, quæ essent usui vitæ necessaria, ei mittebantur a parentibus et cognatis, sui ordinis Priori Provinciali tradebat, ut ea Christi pauperibus in elemosynas, prout enique opus esset, distribueret.

13 Suadentibus ei sæpe nonnullis a monasterii Virginibus ut omnino nimio domandæ carnis rigore, secum ageret mitius, ne non tam Deo serviro, quam sese tradere morti videretur; quippe quæ vivendo diutius, multo plus meriti apud Deum sibi compararet.

Ex PET. HANZANO.

balneis abstinet.

vilis sectatur

c tria salutaria monita observat.

cilicio se immercit

d SS. gesta legit

agris servit:

pauperibus compatitur.

et subiecit

a b

Studet perfectioni.

silentio.

orationi

etiam nocte

vitæ vult

absumentiam recitatur:

b. c. regnum n. stræpe colit

EX
PET. RANZANO.
ad cœlestia
anhelat; ideo
indefessa.

ret, his respondere solebat verbis : Quicumque se sperant victuros in hac lacrymarum valle diutius, illi sibi bona faciendi opera servent in futuros dies : ego ex numero malo esse eorum, quæ nescio quanto tempore sim in hac mortali vita mansura. Illud autem nosse nos omnes oportet, vanum esse nobis claudi monasterii septis, et moribundi corporis quietem, ac seculi hujus affectare delicias. Sunt enim monasteriorum claustra habitacula eorum, qui non presentia hæc bona, quæ fluxa sunt et labilia, sed sempiterna amant, desiderant, contemplantur. Quibus ab ea dietis, audientes erubescabant, et ejus exemplo ad serviendum Deo ferventius incitabantur.

a *Castillo ipso ann. 1254, Margaritam scribit solennia vota nuncupasse. Et sane quæ tempore belli Tartarici concepta fuit, annua duodecim annis duravit 1254, aut saltem sequenti debet expletisse. De At nunc Concilio Tridentini decreto sess. 25, de Regularibus cap. 16, in quacunque Religione tam virorum quam mulierum professio ante expletum decimum sextum annum etatis facta, nulla esse jubetur. Et id ita narrat Castillo. Colloquebatur cum eo de rebus ad religiose virtutis perfectionem pertinentibus Prædicator quidam, vir admodum pius, qui inter cetera dixit, illi se Deo supplicasse, ut qua via modoque antiqui Patres tantummodo gratiam totique cœlestia dona impetrasset, doceretur : dormienti ergo nocte quadam appositum coram fuisse librum aureis litteris exaratum : simul vocem missam, qua expectatus sit, eumque jussus surrexerit et legerit pauca hæc verba, sed plane divina. Ita veterum Patrum perfectio fuit, Amare Deum, despiciere seipsum, neminem contemnere aut judicare.*

d *Castillo Henricum vocat.*

CAPUT III.

Nuptiæ repudiata.

Patrem et
amicos suis
munitis in-
struit

Parentem suum ac fratres et cognatos, quotiens ad rem visendam se conferebant, ad hoc potissimum cohortari solebat, ut regnum legitime, non per tyrannidem administrarent; nec paterentur, ut voluntati militum, quorum animus præda plurimum inhiet, exponeretur. Orabat præterea illos, ut si quid apud ipsos valeret ejus preces, curarent ante omnia colere justitiam, ejus virtutis munus maxime Deo placeret. Nec minus præcatur, ut nulla eos caperet oblivio pauperum, orphanorum, viduarum, et quorumcumque egenorum. Habita autem ratione sanctæ ejus vitæ, in eunctis pene, quæ petit, ei parentes, non contracta fronte amoverunt.

15 Hujus Virginis sanctitatis malignus invidens spiritus, suggestit Georgio Bohemorum Regi, ut una cum Rege ac Regina Hungariæ se conferret ad Insulam S. Mariæ, ubi situm supra ostendimus fuisse monasterium, in quo eorum filiam Dei servitio devoverunt. Cupiebat enim ille magnopere videre Virginem, de ejus sanctitate multa miracula forebantur. At vero ut primum Bohemus ipsam intuitus est, ob oximum formam, qua Virgo erat insignis, amore ejus rapitur. Petit igitur eam sibi matrimonio jungi, dicitque nihil se dotis a parentibus habere, sed regnum suum, et quicquid ei esset, Virgini se dono daturum : modo elliciant ejus parentes, ut quod petit assequatur. Respondit pater fieri non facile posse, quod petitur, propterea quod a tenerinnis annis, Virgo esset divino mancipata servitio, adeoque esset in sancto confirmata proposito, ut patet filiam suam malle mori, quam ullis parentum vel suasionibus vel consiliis acquiescere.

patris nuptias
studenti

16 Ceterum post multa ultro citroque dicta, quibus... Bela Rex considerans, quantum boni ex eo conjugio posset ei evenire, filiam adit. Adiens quoque matrem, rem illi proponit, redditque causam, qua ipsam assentiri parenti oporteret : se præterea daturam operam, ut mittat ad Romanum Pontificem, cujus potestate possit illa talis matrimonii gratia, sine ulla Dei offensione, ad seculi transire delicias, Deoque adoptionis filios gignere. Cui illa : Pater, inquit, desino, rogo, carnalia mihi conjugia proponere. Tu namque a primis meæ ætatis annis, me Jesu Christo desponsasti; nunc autem Deo facta

fortissime re-
sistit,

promissionis oblitus, ita mutasti sententiam, ut hor-teris me, abdicato cœlesti sponso, violataque mentis et corporis puritate, nubam homini peccatori? Religionem, quam professa sum, nunquam deseram : corporis mentisque munditiam, quam Regum Regi dedicavi, nunquam maculabo. Memoria teneo, cum tu a gentem septimum ætatis annum Polonorum Regi sponsam me destinare tentasti : credo equidem te meminisse quid tunc tibi responderim. Dixi enim, illi me, dum vivam, velle servire, cui me sponsam ab ineunte ætate devovisti. Quod si tuæ voluntati, quæ adversabatur justitiæ, nequaquam gessi morem, assentiamne tibi nunc, cum ætate sim grandior, atque ideo sum facta cum prudentior, tum præcipue gratiæ divinæ capax? Desine igitur pater, me a proposito religionis avertere. Nam regno et opibus, ac ceteris, quæ pollicetur Bohemus cœlesti regnum, Christi quæ omnis suavitatis delicias antepono. Malle igitur mori, quam tuis mortiferis parere consiliis.

uti et antea;

17 Talia dicenti Virgini cum ille dixisset parentem se esse, atque ideo divino præcepto sibi a filia oportere obtemperari; his verbis et patri, et matri que aderat, respondit : Quoties mihi jusseritis, quæ Deo placeant, vobis, ut meis parentibus ac dominis, obediam : sin jusseritis quidpiam a me fieri, quod divinæ adversetur jussioni, neque parentes, neque dominos meos vos, nec unquam fuisse, nec esse cognoscam. Ita illi constantiam filiæ animadvertentes, ab incepto destiterunt : Virgo autem Christi reliquum vitæ tempus, omni cum sanctitate consumpsit.

negans in ea
re patrem ac
dominum
esse.

CAPUT IV.

Mors, miracula.

Aliquot post annis incidens in gravem corporis morbum, accersitis ad se Sororibus, quæ erant ceteris natu grandiores, prædixit illis diem et horam, qua esset vita excessura. Susceptis deinde Christianis de more Sacramentis, momento, quod illa pronuntiaverat, pie extincta est, anno ætatis suæ octavo et vicesimo, XV Kalendas Februarii, quo die celebrare solet Romana Ecclesia B. Priscæ Virginis et Martyris solennitatem, anno ab ortu Salvatoris LXXI supra millesimum et ducentesimum. Verba ejus novissima hæc fuerunt : Domine mi Jesu Christe, in manus tuas commendo spiritum meum. Qua corpore egressa, ex illius facie claritas quædam admirabilis, quam omnes Virgines quæ aderant manifeste viderunt, effulsit. Atque ita visa est fuisse a dolore mortis extranea, sicut ea corruptione carnis extiterat aliena.

Mortis horum
prædicti.

que moritur,

splendente
facie.

19 Ipso autem momento quo migravit e vita, ostensus est divinitus transitus e corpore mulieri cuidam Deo acceptæ, cujus mansio distabat a monasterio centum ferme millibus passuum. Visionem vero suam viro illa patefecit, Scias, inquires, hac nocte B. Margaritam a Regis nostri filiam diem suum obiisse : vidi equidem ipsam gloriosa amictam stola transferri ab Angelis in cœlum. Ille cupiens scire, verumne esset, quod ei nuntiaverat uxor, ad Insulam profectus est, et Christi Virginein eo tempore, quod uxor ei dixerat, fuisse defunctam invenit. Conjugis autem suæ visionem Fratribus ordinis Prædicatorum, qui in Insula tunc erant, narravit.

Mors ejus ubi-
sentii indicata.

a

20 Ostensa quoque est felix ejus ad alteram vitam migratio, Religiosæ b cuidam mulieri, quæ in eadem insula circa S. Michaelis monasterium degens, agensque sanorum peccatorum penitentiam, se jejunii et orationibus, aliisque multis bonorum operum generibus, afflictabat. Nec perpaucis ante mortem B. Margaritæ diebus vidit in somnis sanctam Dei genitricem, stipante eam magna Virgineum caterva, e cœlo descendentem, introeuntemque locum, ubi illa ægrotaus jacelat : tenero autem suis manibus videbatur coronam miro candore coruscantem, mireque variis gemmis

b
allert præ-
nuntiata.

gemmis

visione coronantis eam
beiparæ

gemmis ac margaritis ornata. Ut autem introgressa est, eam coronam capiti ejus imposuit, erectamque illam inter Virgines magna cum omnium lætitia coronavit. Mox loco illo egredi visa est, atque in cœlum, unde venerat, per gradus quosdam, cum ingenti comitantium eam Virginum applausu descendere. Eam visionem illa ad monasterium se conferens jurejurando vulgavit. Qua ex re judicatum est. ab omnibus, qui vulgari visionem audiverunt, beatam Christi sponsam Margaritam haud multo post morturam : et pro meritis ejus inter felices animas collocandam. c Claruit et vivens, et post pium ejus obitum d, in hanc usque diem, multis variis miraculis,

c
d

quibus ipsam innocenter et religiose sancteque vixisse manifeste demonstratum est.

a At Castello, quævisse illam ait ex marito, nunquam posse Sororem Margaritam; atque ex eo diluissse que illa esset, ac professam sibi a Sancta promissum, si tantum ejus aucter, impenetratam que peteret : et mox cum marito isthuc esse profectam.

b Addi Castello Ordinis Præmonstratensis. c Addi Castello, Elisabetham sanctimoniam in cenobio S. Antoni, vidisse ægrolante Margarita, ex ejus cenobio ascendentem caelosque subeuntem stellam titulantibus radiis, atque ex Angelo sciscitantam didicisse ea Margaritam significari. d Narrat idem auctor, biduo post decessum sanctæ Virginis, pium quendam virum F. Itanannum paucis diebus ante mortuum, apparuisse Priori cenobii Giannensis, ejusque implorasse preces, quibus e purgatorio ergastulo erueretur : emundem quærenti de Margarita Priori dixisse, eam recta in cœlum evoluisse vestitu aurato decoram.

EX
PET. HANZANO,
Miraculis ad
220 annos.

DE B. MANFREDO EREMITA IN GALLIA CISALPINA.

Ex Italico Fran. Balarini 3 par. Chron. Com.

ANN
MCCGCCXXX.
XXVIII JAN.
II Manfredus
Sacerdos
b
in solitudine
c

Mediolani natus est B. Manfredus, familia Septala antiqua et nobili. Sacerdotio initiatus Eremitarum vestem induit, ac terrestrem deseruit b patriam, ut ad cœlestem perveniret, cessassitque in montes, qui Ripæ S. Vitalis imminet : oppidum est diœcesis Comensis ad oram lacus c Lugani. Illic in speluncam se abdidit, ac severam annis pluribus vitam egit, partim herbis vescens, eorum ritu qui solitudines incolunt, partim stipe, quam ultro pii quidam homines largiebantur, cum virtutum ejus fama exciti ad eam specum ventitarent; quos ille spiritualibus monitis institutos, sancto quodam permulcebat solatio.

mirere vult,
multos instituit

moritur

2 Tandem ad vitam beatam et immortalem evocatus est a Deo : corpus (ut fert etiamnum fama) quo vicinorum oppidorum certatim illud sibi deposcentium, contentio supiretur, planstro novo impositum, quod duo indomiti boves trahabant : atque ab his divino nutu Ripam devecum d ad collegiatam S. Vitalis ecclesiam, ac supra majus altare collocatum, ubi

miraculose
fitium devehitur
d

etiamnum magna ei habetur veneratio. Gesta hæc sunt sub annum c 1430, 27 Januarii. Multa illius implorato patrocinio, vivi ac mortui, patrata divinitus prodigia sunt, que legitime omnia in publicas relata tabulas sunt, eoque eodem quo corpus inclusæ feretro : sed sibi et rubigine ita exesæ, cum verbum est foretrum, invente sunt, ut legi omnino non potuerint. Quæ causa fuit, cur illius res gestas fidesius prosequi non potuerim, cum sola fore superstiti fama sanctitatis ac miraculorum.

e
f
miraculis
libret
acta obscuri.

a Licet non sit adhuc Sanctorum Catalogo adscriptus, magni tamen populi frequentia celebratur illius dies festus V. kal. Februaris, teste Ferrario in Catal. SS. Italæ.

b Cum sua pauperibus erogasset, ut idem scribit c Qui aliam Ceresius, dicitur pabatur, nunc Luganis, vel Lucenous, ab oppido Lugano inter Larianum. Verbanum locus amphiores situs. Ripa, vulgo Riva ad sinum jacet, qui versis Comum protenditur.

d Mirabiliter per crepidines montis, inquit Ferrarius. e Negi idem quo tempore is vixit se pabuisse reperire. f Campanus proximi pagi arribitulea Ferrarius nulla pulsante sonuisse.

DE VENERABILI VIDUA GENTILE RAVENNATE.

ANN. MDLXX.
XXVIII JAN.

Gentilis vita
duplex.

Admirabilis Virginis Margaritæ Ravennatis XXIII Januarii duplex vitam dedimus, alteram a Seraphino Aceto Firmiano, Canonico Lateranensi, Italice scriptam; alteram ex historia Ravennate Hieronymi Rubei. Ejus discipula fuit Gentilis matrona sanctissima. Hujus quoque vitam idem scripsit Seraphinus, qui ab alio Hispanice Galliceque, at Latine a Philippo Zoutæo Antverpensi Sacretatis Jesu Sacerdote, versa est. Hinc abiam ex Hieronymi Rubei libro 9, subjicimus : estque hæc in secunda et tertia Surii editione cum hoc titulo vulgata : Vita Gentilis, sanctissimæ mulieris Ravennatis, ex Hieronymi Rubei viri doctissimi de gestis Ravennatum libro nono : que utrum a Paulo III catalogo Sanctorum sit adscripta, compertum non habeo.

An Gentilis
scripta.

2 Institutam certe in illius vitam ac miracula examen, Firmianus Rubensque testantur. In indice postremæ Surianæ editionis ista habentur : S. Gentilis mulieris Ravennatis vita ex Hieronymi Rubei historia. Silvanus Razzus tom. 1, de feminis sanctitate illustribus beatam appellat. Ferrarius quoque in generali SS. catalogo Urbano VIII dicato ita scribit hoc die : Apud Ravennam B. Gentilis matronæ.

VITA

ITALICE SCRIPTA A SERAPHINO FIRMANO,

Latine versa a Philippo Zoutæo Soc.

Jesu.

CAPUT I.

Gentilis conjugium; multa in eo acerba.

In animo mihi est de altera quoque beata femina,

quam Gentilem vocarunt, ea conscribere, que mihi coram retulit Hieronymus integerrime vite Sacerdos; ejus laudes, quoniam multis notus etiamnum vivit, consulto prætereo. Hic quamquam hætenus venerit quidquam de his conscribi, (veritus mirum ne ea simul in sui commendationem recluderent) tamen adductos iniquissimis calumniis, quibus dei famula appetite sunt, aliqua modo sicut in testimonia illarum sanctimoniarum in lucem proferre; ut ita cognita tandem veritate, qui ex ignorantia peccarant, aliquando respiciant. Atque hic Pator, qui Beatam hanc, cognomento Gentilem, per duos et viginti annos probe novit, atque ab undeviginti illi peccata confitenti identidem dedit operam, sancto testatur ea que hic refero, omnia se suis oculis conspexisse.

Unde necesse
est Seraphi-
nus, que scri-
bit.

2 Hæc igitur admodum adolescens quam maxime studuit magistræ suæ Margaritæ vestigis insistere; eui etiam adeo se dedit, ut et verba ejus magnam fidem haberet, et ea perinde acciperet ac si divinitus ad eam essent profecta. Hinc si quid illa forte utcumque a recta ratione alienum protulisset videretur, eo accipiebat animi studia, ac si rationi maxime consentaneum esset; sæta vulgo dicere, ea se esse erga illam reverentia et fide, ut si diem tenebras, et noctem appellasset lucem, aut serenam cœlum, pluvium, oculis ipsa suis potius, quam ejus verbis, fidem abrogaret. Atque hoc dignum mihi admiratione videtur, quod arctissima consuetudo vite et familiaritas, que in aliis contemptum parere solet ac minere reverentiam, ea auerit in hæc matrona debitam Magistræ observantiam : adeo ut quantum cresceret familiaritas, tantum etiam incrementum reverentia caperet.

Margareta
pater Virginis
monitis necesse
obtemperat
gentilis.

EX ITALICO
SERAPHINI
FIRMANI.
singulari re-
verentia :

summa, duo-
rum plurimum
mater,

de se parati

ideo marito
exona,

id fert patien-
tissime,

velut marty-
rium

ab eo magis
accusata,

et reclusa,

a deo qua-
si

marito piam
mari in obli-
vici,

peret. Quare hæc fides brevi tempore eam adeo vir-
tutibus omnibus absolvit, ut ejus causa plurima
miracula Deus patravit. Nimirum ea abnegatio vo-
luntatis, qua anima fidem vitæ ducem sequitur, cer-
tissimum est perfectionis obtinendæ compendium.

3 Nuptia hæc est hand grandis natu, non sine di-
vino instinctu, nimirum ut in exemplar status con-
jugalis æque omnibus proponeretur, ac Magistra ejus
Virginibus erat proposita. Duos omnino filios susce-
pit, quorum alter septennis obiit, alter vero (qui,
uti diximus, sanitatem corporis B. Margaritæ secun-
dum Deum debuit) biennio ante matrem discessit.
T'ujus desiderium, cum vidua esset, ea moderatione
tulit, ut facile ostenderet se divinitus dono fortitu-
dinis esse confirmatum.

4 Verum, ut ad propositam redeamus, simulatque
hausit beatæ illius Virginis documenta, adeo se to-
tam rerum coelestium contemplationi addixit, adeo-
que se immersit in divinæ caritatis abyssum, ut non
tantum mariti rerumque omnium terrenarum, verum
etiam ipsa sui oblivisceretur; animamque in solo
Deo deficiens, haudquaquam terrogenarum esse in
costu videretur. Quæ res tanloperè mariti animum
ab ea alienavit, ut ne ejus conspectum quidem ullo
modo ferre posset; arbitratus videlicet, vel se ab ea
contemni, vel, quod esse insigni forma venustate
eam alienis amoribus captam teneri. Quare ditissim-
is eam modis exerceat, versoque plane in marty-
rium matrimonio, maximam noctis partem panis
comendis ab ea voluit impendi, modo injuriosis
verbis eam lacessens, modo etiam verberibus furi-
bundo ac immaniter sequebans.

5 Quæ omnia in exercitium virtutis a Deo sibi
indigi rata, non tantum æquo, sed et læto alacrique
animo suscebat. Unde nec Deum oravit inquam,
ut hisce non liberaret molestiis, imò vero rogata
subinde a Margarita, quæ divinitus de ejus injuriis
erat certior facta, satim belle omnia succederent,
hilari quo erat semper vultu responderit, multo sane
bellius sibi succedere quam mereretur. Hinc B. Mar-
garita a Deo revelatum illius disciplinam vere Mar-
tyrem esse. Hæc autem quamquam adeo conditione
sua indigna pateretur, nihilo tamen minus mariti
voluntati in omnibus studiosissime obsequi conata
est. Verum is nullo placabilis obsequio, tanto in
eam immensus insaniebat, quanto sollicitus in ea
cernebat studium patiendi; quod profecto diabolicis
telibus adscribendum puto, uti vel ex hoc facile per-
spicietur. Nam cum eam aliquando solito diutius
orationi vacare advertisset, tanto repente in eam
furore accensus est, tantamque ab ea periculi sibi
credidit ad morum religionisque corruptionem im-
mineret, ut eam palam veluti sagam traducendo,
atque etiam coram Episcopi Vicario accusando, id
egerit, ut lœe una cum Clero, ingentique numero
hominum in illius aedes tandem se inferret: qui di-
ligenti premisso examine, eam tanta vite integri-
tate atque innocentia reperit esse, ut ipso non levi
rubore suffusus se incurreret vehementius nimie in
credendo facilitatis. Quod maritus etosquepatus pro
desperatione Patavium migravit, cui illic in summis
rei familiaris angustiis doleretur.

6 At deserta illi Dei cura non defuit, qui innocen-
tibus sui que amoris causa patientibus singulariter
opitulatur. Eo ergo ejus illustrior emicuit providen-
tia, quo illa, ab omnibus deserta, presentius auxi-
lium experta. Etenim saepenumero extrema laborans
necessitate, eam etiam panis ei deesset, (mirum di-
cto) cum subito sibi allatum vidit, cum, unde is allat-
us esset, intelligere nulla ratione posset: quare etiam
eo se diligentius diu noctemque Dei obsequio impendit,
quo se majori et curæ esse cognovit. Tandem pluribus
jam elapsis annis maritus domum revertit, et perspe-
cta erga Gentilem Dei providentia, opinionem muta-

vit, meliorique sensu præditus ex hac vita decessit.
Quod uxoris precibus ei divinitus impertitum ex-
istimo, quæ continenter ejus causa Deum depreca-
batur.

CAPUT II.

Adversa multa tolerata.

Cum igitur sermonem de ejus patientia, instituere
sim aggressus, æquum est, ut ostendam, quemadmo-
dum hæc ratione eam Deus, instar aurifabri aurum
igne examinantis, probare voluerit. Sed fidem fortasse
excedat morborum, quibus afflicta est, varietas et
multitudo: tot enim illi fuisse ac tanti, ut in omni ejus
corpore ne membrum quidem sanum ac doloris ex-
pers fuerit. Modo capite, modo oculis, modo aliis cor-
poris partibus dire eruciabatur, adeo ut ad mortem
usque succedentibus perpetuo hujusmodi calamitati-
bus affligeretur. Ex his autem morbis unum aliquem
eumque gravissimum per quatuordecim annos susti-
nuit, ut cum Magistræ suæ similis esset, tum maxime
virtutum ejus hæres existeret ac dolorum. Et si forte
aliquis minus miretur, mortale aliquid corpus tantis
malis simul ferendis potuisse sufficere, stupeat certe
eam in tantis tamque diuturnis tormentis constanti
semper serenoque animo perdurasse. Enimvero quid
in S. Paulo præ summa ejus tolerantia admiramur?
de quo Christus ait fore ut ostenderet ei, quantum
oporteret eum pro nomine suo pati. Job item nihil
præstitit in magis dignum, quod Deus ipse laudan-
dum duceret, quam cum undique adversis oppressus,
ulcere etiam pessimo affligeretur, nunquam tamen
a constantia mentis ac fortitudine desciverit. Porro
quam similis hisce Sanctis extiterit Gentilis, ex hoc
satis apparet, quod cum videret Magistræ suam,
cui longe erat carissima, suis apud Deum precibus
obtineri quamplurimis corporis sanitatem, nunquam
tamen eam aut valetudinem aut aliud quodvis com-
modum ut postularet rogavit, contenta scilicet sua
cruce, imò cum Christo eam sibi gloriæ ducens. Lon-
gior sum hæc in re, eo quod hæc in ferendo fortitudo
habita sit semper ab omnibus Evangelicæ perfectio-
nis peritis tanquam efficacissimum sanctitatis testi-
monium: atque in hac adeo singulari virtute tantum
illa est a Deo concessa privilegiorum, ut si literis
mandare possem omnia, quæ et ab hominibus et a
demonibus, æque in corpore atque anima, fortissime
pertulit, de ejus admirabili sanctitate nullo modo
posset dubitari.

8 At nec ejus præterire velim erga proximum
caritatem, qua tanquam certo signo D. Gregorius
veram justitiam a falsa dignosci censet posse:
altera enim ad indignationem, altera ad commoise-
rationem impellit. Hæc igitur pietissima ejus vi-
sœra occupante, aliorum calamitates et miserias
ut suis plangebatur: et, quod majore dignum ad-
miratione, erga eos majori videbatur commoveri
sensu pretatis, qui erga eam præ ceteris erant erude-
tiores. Ad argumentum sit: Grassante dirum in medium
pestilentia, cum mulier quedam ei familiaris in
ipsius ædibus obiisset, absque ullo tamen contagionis
indicio, conglutines eam foribundi plane aggressi sunt,
jubentes quamprimum civitate excedere: quos illa
demississime contra rogabat, de veritate ante inqui-
rere dignarentur, quam tantum negotii facerent.
At illis preces ejus spernentibus, addidit, sattem
hæeret sibi oculibus suis melius teneat, ne que sano
corpore esset, mortis presentis periculo exponeretur.
Quod cum nequidquam precibus obtestationibusque
postulasset, truculento more urbe pulsa, iisque tra-
dita est, qui peste extinctos sepeliunt, ejus supelle-
ctile in feralem curram abjecta.

9 Hi illa binensis spatium in continenti oratione
consumpsit: ac multa tunc divinitus perceperit, qui-
bus,

Multis et gra-
vibus morbus
exerceatur.

summa sem-
per patientia

injuste urbe
exturbata,

cum peste affluis elegere coartu,

pro persecutoribus orat

abens miscrus illacrymatur.

Multis variis impetrat,

per rectam dhamu castitatis,

etiam spm auctori

omnes ad spem animat

bus, perinde ut tres olim pueri in fornace, incolmis conservata est. Grave interim ab irato numine malum iis imminabat, qui injurie auctores extiterant. Id illa una cum Margarita suis precibus ab eorum cervicibus propulsare nitebatur, itaque Deum precabatur : Domine Jesu hoc aliaque iis crimina condona. Per amorem te obtesto, quo peccatorum causa crucem nltro amplexus es, sua iis scelera omnia, sed hoc praesertim, condones, ne mea causa quisquam a te punitus videatur. Si nullius culpae reus, tanquam mitissimus Agnus, non defenderis te, sed pro crucifigentibus deprecans, tam gravia tormenta toleraveris: quidni et ego peccatis cooperta tolerabo? Si autem justitia tua a peccatoribus poenas reposeit, a me incipiat, obsecro, quae omnium in te peccantium ingratitudinem supero : sin movet te aliqua commiseratio et pietas erga peccatores, mei, quaeso, et persecutorum meorum miserere.

10 Tandem ex hoc hie contactorum ergastulo in aedes suas regressa, pauperes plurimos in publico fame pereuntes deprehendit : insignis enim erat ille annus annonae caritate et frugum inopia. Quo spectaculo commota, cum tante calamitati, ipsa etiam redacta in summas angustias, subvenire non posset; certe quod potuit, eis impertit. Lacrymis ergo perfusa, Cum omnibus, inquit, vobis praee inopia succurrere non possim, at certe lacrymas fundere non desinam : quare cum panem dare nequeo, lacrymas omnibus dabo. Atque inde in fletum effusa, ita eos omnes plauxit, ut mater unigeniti filii mortem solet, adeo ut omnem respuens consolationem subinde quasi exanimis jaceret.

CAPUT III.

Aliorum salus curata.

Multis ad eam confugiebant, alii valetudinis, alii consilii causa, aliqui etiam ut in tentationibus adversisque adjuvarentur : quibus modo consolationi esse posset, nihil non suave ei accidebat. Saepissime libenterque corporis curam cibumque negligebat, (uti et Tobias ille quondam) et orationem, qua maxime delectabatur, abrumperebat, alienam salutem suis ducens commodis potiorum. Tantum autem gratiae ad miserorum consolationem divinitus obtinuerat, ut ab ea nemo tristis afflictusve discederet. Magis tamen eam commovebant animorum mala quam corporum, quod, quia spirituales terminas plerique vulgo negligunt, cum paucis sane illi fuit commune.

12 Cum tanta igitur esset in hujusmodi homines pietate, tum maxime movebatur erga eos, qui a diabolo modestis carnalium voluptatum cogitationibus vexabantur : quibus non aliter opera ferebat, atque in eorum prolapsis consuevit. Vivunt etiamnum multi, qui diu cum hae hoste luctati, adhibitis plurimis in cassum adminiculis, ejus meritis modo obtinent petitam saepius gratiam castitatis, inter quos (quoniam gloriosum est Dei dona confiteri) vel ego me primum numerari cupio. Cum enim omnibus frustra tentatis, hujus domestici praeli causa dies noctesque nullam quietis partem caperem, commendavi me ejus precibus. Quae suscepto mei patrocinio ad tantam repente confidentiam adduxit, ut paullo post resumpto spiritu reviviscere dein coepim; et quotidie fidei meae per Dei miserationem facto incremento, eas vires consecutus sum, ut aliis ab eo qui tum eram mihi modo esse videar : ita etiam mihi persuadeam, quod miraculum D. Petrus olim subvertendus Christi manu expertus est, id Sanctorum auxilio in me instauratum. Adeo multa in hanc rem mihi occurrunt, ut si omnia velim complecti, librum possim conficere; at brevitate causa ea omittam. Hoc tantum ad consolationem eorum, quos varie tentat humani generis hostes, referendum puto, quod illa semper solita sit

dicere, numquam in hoc certamine spem esse abjiciendam : imo si (quae est humana infirmitas) subinde lapsi simus, e vestigio esse surgendum. Quoniam si pro viribus id sincere semper conemur, fore tandem ut Dei auxilio simus a relapsu conservandi.

13 At pluribus aliis fructibus, qualis haec arbor esset, Deus ostendit. Hinc difficile dictu est, quot ejus opera mores vitamque sceleratam mutarint; quot accesserint ad Sacramenta percipienda, qui ea ante negligebant; quot oblitteratis injuriis inimicos ut fratres germanos dilexerint : quae signa profecto divinae hanc esse arborem declarant, aut Deiconsitam manu. Sed non praeteribo quod venerabilis sacerdos D. Hieronymus, ipse expertus, de se mihi retulit, eo quod eorum testimonium, qui quae experti sunt testantur, plurimum semper valuerit. Asserit itaque aliquando se adeo a cultu numinis alienum fuisse, ut quadrienio toto ne semel quidem animi sordes per lavacrum sacrae Penitentiae elueret : postea vero fama sancto hujus feminae percrebescente, sed ad eam visendam accitum, deinde ejus documentis ita institutum permotumque, ut non tantum peccata confessus sit omnia, verum nova spe erectus, rerum terrenarum deposito desiderio totum se Dei cultui devoverit : et accidisse cum de habitu Clericali assumendo cogitaret, ut nescio qua causa gravi cordis dolore afficeretur, qui eo gravior paulatim intendebatur, quo proprius ad initiationis sacrae tempore abesset. Huic ergo ignoto malo cum medicinam facere non posset, coactum se ad eam confugisse. Remedium illa unum doli, etiam corporis, praescripsit, quemadmodum in posterum vitam suam ille institueret. Vix se e tradita norma victurum spoponderat, cum dolor, nec sine sensu, minui primum coepit, mox penitus evanuit.

14 Tantum is deinceps verbus ejus fidem habuit, ut a Deo ipso ad se ea deferri arbitraretur. Erga eum aliquando membris omnibus quodammodo fractus contususque langueret, illa vero id diaboli illusioni adscriberet, verbis ejus potius, quam suae credidit experientiae : neque enim fides fefellit : etenim ipso temporis puncto pristinum vigorem recuperavit. Haec ejus fide velut instrumento saepe Deus usus est ad salutem animarum, uti e quodam, qui Arimini a diabolo ad violandam filiam nefarie tentabatur, cognovimus, quem ipse, hujus beatae mulieris instinctu, ad se remedii causa missum, post alicum increpationem eo adduxit, ut facinus hoc suum rite confessus, a tam inopportuna et execrabili tentatione processu liberaretur. Alias cum mulier quaedam quo tempore sacra hostia offerri solet, sublimis a terra ad numm cubitum erigeretur, rata id sancti Spiritus operatione contingere, hic idem Sacerdos, cognitissimae detectisque per eam diaboli fraudibus, miseram mulierem ejus jussu ab hae illusionis liberavit. Quae res sine dulao ejus precibus adscribenda, e quibus et illa tantum luminis hausit, ut ejusmodi fraudes laqueosque diaboli facile nosset ac solveret : quod toties eveniebat, quoties ab ea Pater hic ad animae aut corporis morbos curandos mitteretur.

CAPUT IV.

Propheticus spiritus.

Tam humiliter abjectaque hae mulier de seipsa sentiebat, ut diceret, nullo modo se posse sibi persuadere, aliquid in se laude dignum esse, licet idipsum et homines omnes et Angeli assererent. Hanc autem vilitatis suae cognitionem ab eo claram ex eo consequatur quod omnes suas cogitationes haberet semper in Deo fixas, cum quo comparata in nihilum redigitur omnis creata magnitudo : uti contra alii se magnos suspiciunt, eo quod abjecta et vilia tantum meditentur

EX ITACICO SERAPHINI FIRMANI.

multos convertit,

in his Hieronymum Macellinum,

quem tradita hinc venendi norma, dolore liberat

videns fraudes diabolici aperti,

per eam alios ab eorum illusionibus liberat

Unde eju orta havantia.

EX ITALIO
SERAPHINO
FORMANI

meditentur. Hæc ergo quo se majore dignam contemplatu credebat, eo erat coram Deo major, amplioribusque ab eo donis oruabatur. Hinc multa, quæ humanum captum superant, divinitus ei manifestata sunt.

Levitationes
non inaginat
facit

16 Enimvero hoc illustre indicium est animi ejus excelsi et generosi, quod cum quotidie majoribus semper revelationibus abundaret, omnes parvi fecerit, vehementer metuens, ne sibi accideret, quod multis, qui nimium ejusmodi dona expetunt, ut datoris aliquando oblivisceretur. Ne autem quisquam ingratum Deo putet, si quis ejusmodi dona contemnat, cum laudati etiam sint, qui iis fidem habuere; primum dico, cum id Magistra sua Virgo sanctissima præscripserit, fas omnino ei fuisse impetere, ni divino Spiritui, qui in Margarita loquebatur, repugnare vellet. Censeo deinde, fieri non posse, ut revelationes ea, qua illas respuebat, demissione animi impediantur, sed potius superbia, qua eas creatura secure accipiat, tacite iis se dignam reputando. Quamquam ita omnia Deo accepta referbat, ut quam alii adhibere possent, fidem iis non haberet, tamen hæc ratione nec sua, nec proximi salutis deesse: uti cum, tribus annis autequam diriperetur Ravenna, ejus exitium Dei revelatione cognovisset; etsi nunquam id futurum rata, non desuit tamen assiduis precibus Deum obtestari, ut ultionem suam ab ea civitate averteret, donec tandem aliquando ea destitit: qua una cum reliquis omnibus, quantum habebat opum, quod sane erat exiguum, perdidit. Neque vero digna laude fuisset, si fuga evasisset communis flagelli periculum, reliquis se meliorem ducendo. Ergo quemadmodum Jeremias captivitatem, quam multo ante denunciaverat, sustinere voluit, ita hæc communes ferre patriæ calamitates.

nec in eo
vituperanda

perdidit Ravennam diripitum an
1512.

nec periculum declinat

atque lentationes cognoscit, et profertur

17 Itaque, ut ad rem redeamus, qua nimirum ratione illa absentia acutura cognoverit, alectianum esse in vivis quendam e filiis ejus spiritualibus, qui nasset se, cum quadam nocte alio vehementer inhoneſtis cogitationibus oppugnaretur, ut de victoria desperaret, rediisse in memoriam solite sue erga eam pietatis, ac cogitasse fore, ut momento temporis omnes hæc observandarum rerum imagines evanescerent, qua occasione se altera die ad eam accessisse; hæc autem simul atque in conspectum venit, ultro sibi hæc dixisse: Fili mi, nisi hæc nocte pro te depugnassem, et Dei auxilio, diudum viassem, agra admodum illius impetum sustinuissem. Ex quo nomine id redigi perspicere potest, certamini illi presentem illum, animo saltem et cogitatione, adfuisse.

absentibus
viro modo
ac viii

18 Idem accidit Sacerdoti ejus domestico, qui ut ipsemet testatur, cum longe ab ea abesset, clare ejus vocem audivit, qua donum accersebatur: cui obsequens cum ad eam rediret, per viam agnovit, eam animo semper sibi presentem quodammodo adfuisse, neque solum que egisset, sed et cogitasset, omnia intus perpexisse. Quare eam absentem æque ac presentem venerabat, cum absentia ut presentia, interna ut externa, cognosci ab ea animadverteret.

perculi fulgentem percipit

19 Ejusmodi autem erga illam erat benigni Numini providentia, ut omnibus in rebus, quoadmaxis minimis, singulari quadam ratione illam gubernaret. Ea cussa divinitus prohibita eam aliquando didicimus, ultro oblato pane vesci, aliamve stipei admittere, propterea quod maximum ab eorum, qui ea dabant, peccatis exspirari factorem sentiebat. Sape numero eum se dedisset in preces ut vita functis amicis quibusdam Deum propitiaret, produberi se vi tanta sensit: ut Hieremie quondam novimus evenisse, cui eadibus denunciatum. Nodi orare pro populo hoc, quoniam non exaudiam. Tanti sunt apud Deum obsecrorum storum preces, ut eas frustra concipi nolit.

Hæc 7 16

CAPUT V.

Christianæ virtutes.

Supervacaneum existimo de illius temperantia disserere. Licet morbis exhausta assiduæque divinarum rerum contemplatione (quæ duæ res maxime corporis vires dejiciunt) perinde quidem ad cibum sumendum accedebat, ac si amarum quodpiam illi exhauriendum pharmacum esset: satius tamen ducebat, quotidie paullum comedere, quam post tridui inediam exponere se ingluviæ periculo, quod multi sæpe imprudentes incurrunt. Eadem illi somni, vestitus, rerum ceterarum moderatio; eadem prudentiæ amissis. Solet quidem vulgus ea præcipue admirari que modum excedunt, et extrema vocantur: at sapientes et difficilius et tutius arbitrantur in medio consistere. Manifestum id in lingue moderatione ac debita refranatione, quam neque ii assequuntur qui se in otiosa et inutilia verba effundunt neque qui necessaria omittunt: adeo ut pauci admodum intra limites se mediocritatis contineant. Hæc autem ita in illa eluxit, ut nec otiosa proferret, nec necessariis abstineret.

I grege moderate cibo,

somno, rebus ceteris:

21 Jam vero tanta erat reverentia et religione erga sacros ritus, Ecclesiæque sanctiones, ut etiamsi Angelus quispiam ei contrarium suavisset, nullo modo fidem ei fuerit habitura: quæ tanta fidei constantia quam frequens sit hisce temporibus, alii statuent. Præterea proferri nihil omnino patiebatur a quoquam, quo Episcoporum Sacerdotumve lædi bonos, etiam levissime, videretur. Quod tunc perspectum, cum Roma vi expugnata ac militari furore direpta est: nam cum quidam ea re lætari viderentur, ipsa Deum dies noctesque deprecans lacrymabatur, secum perpendens, pro sua inflammata erga omnes caritate, captivorum arumnas, detestanda victorum crimina, injuriam Pontifici Maximo et aliis Ecclesiæ Antistibus irrogatam, profanationem templorum locorumque sacrorum. Quæ omnia cum intelligeret in Christianæ reip. perniciem redundare, tanto plangebat uberius, quanto majore amore in Christum ferebatur. Solenne ei erat octavo quoque die peccata confiteri, et divinis epulis accumbere: quibus dum fruere, tantum in se ardorem excitabat ut sæpe, quantumvis agra et pallida, roseo igneque vultu coruscaret, non sine ingenti Sacerdotis, ut ipse de se fatetur, admiratione ac stupore. Confessionem nunquam sine lacrymis multisque suspiriis instituebat, quam quidem generalem semper fuisse existinem, cum singulis momentis in amore Dei, quo instar fornacis maxime ardebat, progredere, atque ita peccatum in se hæere non pateretur.

Sacerdotes et res Ecclesiæ reveretur:

Nono expugnata au.
1527 lugel

sæpe confitebatur ac communit.

CAPUT VI.

Miracula. Obitus.

Quæ quamquam hujusmodi sint, ut merito concludere possimus eam celo dignam fuisse, siquidem potissimum signum sanctimonie est, devictis peccatis, Dei mandata observare; tamen eo quod vulgo majori admirationi soleant esse, ea quæ exterioribus sensibus subjiciuntur miracula, quam interior justitia quo sub sensus non calit, nec hæc præterito, quæ ei periude ut aliis Sanctis Deus liberaliter concessit. Solebat ergo hæc pietatis causa ægros invisere, ac pro iis preces aliquas fundere, quarum vi miraculose illicio sanitati restituebantur: at eum hæc de re nihil ambigeret, Religiosum quemdam, apud quem subinde peccata sua per sacramentum Penitentiae deponeret, consuluit, qui, quandoquidem hoc ejus misericordie esset, eam porro in ejus exercitio progredi licite posse affirmavit. Postea vero idem exposuit Petro de Luca, viro doctrine et sanctitatis fama celebrato, qui eum officium hoc caritatis, ex quo miracula

Ægros peccatis sanat

postea ad constitit

racula

EX ITALICA
SERAPINO
FIRMANI

racula consequerentur, non admodum laudaret, illa etiam in posterum ab eo penitus abstinuit.

23 Paulo autem post in gravissimum morbum incidit, quo cum quinque annos integros decumberet, etiamsi saepe eam Dominus familiariter visens et alloquens rogaret, namquid eo tempore sibi jucundè acciderent visitationes et officia caritatis quae intermisisset, tamen in eodem perseverans consilio, eas morborum molestias tolerare maluit, quam viri adeo sancti documentum negligere. Etenim consuevit demissus animus, ut quam remotissimus sit ab omni propria aestimationis periculo, alieno consilio malle regi, quam propria revelatione, nimirum quando alieni consilii copia non negatur.

24 Accidit alias ut singulari quadam commiseratione pauperis cujusdam pedem tangeret, adeo quidem purulentum et corruptum, ut altera ei die praecidendus esset : quo tactu miser ille statim cepit se melius habere, ut brevi perfectam sanitatem obtinuerit. Alias etiam puellam quandam tetigit lepra plane cooptata, quam deinde ejus auxilio sanam ac denique junctam matrimonio vidimus.

25 Rustica quaedam infantem genuerat adeo monstruose membris inter se contractis et distortis, ut erinaceus videretur : caput enim ejus pedibus erat implicatum; neque, quandoquidem jam decem menses ita se haberet, spes ulla restituendi in decentiorem formam corporis erat. Ut brevis sim, infans ad eam deportatus esset ultimi remedii causa; quare haec accersito ad se Sacerdote suo, atque coram inspectante, membra pueri dissolvit, suoque loco singula aptans tanquam massam conformavit, ac biennio post adeo hunc puerum integrum beneque constitutum, cum ad se adductus esset, vidit, ut nullum prorsus superioris calamitatis vestigium in eo appareret.

26 Nec hoc praeterendum quod non ita pridem intellexi. Quidam ei notus uxorem duxerat certo gradu consanguinitatis sibi devinetam. Quod factum cum ei merito displiceret, persuadendo evicit, ut se in Jesuatorum ordinem reciperet. Contra autem omni contentione nitentibus consanguinei enim inde extrahere, ut contracto matrimonio uteretur. Hoc ergo cum agerent, die certo piscatum abiere, piscatores enim erant: at rete jactum, quo victum quaeritabant, repente ex eorum oculis sublatum est. Quod cum diu multumque frustra quaesissent, omni denique ejus recuperandi spe abjecta, quandoquidem admodum magnam eum esset, nullibi tamen sui indicium faceret, ad beatam hanc mulierem confugere : quae negavit se Deum pro is deprecaturam, nisi prius promitterent fore ut fratrem suam in eoque vite genere pergere sinerent. Qui promisso, eos ad mare jussit reverti, ubi eo loco rete aquis supernatans invenere, quo ante conjectum tanto labore frustra investigarant. Porro frater eorum in religioso statu cum pergeret, ad tantam a diabolo adactus est desperationem, ut sibi mortem consciscere meditatus in eum finem sub lecti sui cervicali cultrum abderet. Quod haec divinitus edocta, Sacerdotem suum ad eum misit: qui inter alia eum rogaret suis verbis, quorsum ille culter, et quid illo designaret, quem eo loco abdidisset? Qui facinus suum ei clare perspectum cernens, penititudine ductus, eum insigni laude in eadem religione vixit, et obiit.

27 Sed quoniam prolixior instituenda esset narratio, quae cuncta haec complecteretur, ad mortem ejus venio, quae ante actae vite fuit quam simillima, quam et multo ante divina inspiratione cognovit, cum visa ei esset fax ardens in caput incidere. Quare omnia sua in eum finem composuit, domo Sacerdoti suo relicta, ut eam in templum consecraret, docens simul quo loco altaria collocanda essent. Quod deinde ita confertum. Sacerdos enim ex ejus voluntate templum aedificaturus cum nummorum penuria moliri vix

quidquam posset, tanta undique elemosyna subito collata est, ut ad operam mercedem, et ad ea quae aedificii absolutio requireret, abunde suppetere.

28 Ut ergo eo, inde abii, revertar; quantum morbus ejus augebatur, tantum videbatur crescere et augere interuum animi illius lumen, et desiderium conjungendi se cum eo, quem semper tantopere dilexerat : similis erat haec in re lapidi, qui eo velocius movetur, quo propius abest a centro suo, ut conquiescat. Innumeris gravissimisque doloribus obquebatur, nunquam tamen a mentali oratione abstinebat, adeo ut vere illud Christi Domini expereret : Oportet semper orare et non deficere. Hinc vita, illam potius, quam oratio defecit. Ultimis suspensis nil visus Dei misericordiam ingenuebat, quo verbo dicto ad eum abiit, qui est pater misericordiarum. Eluxit enim vero a morte in ejus vultu expressa Dei misericordia, qui singulari sane gratia adeo candidus ac hilaris est visus, ut plurimi non crederent eum tanto tempore tamque graviter egrotasse. Discessit ex hac vita an. 1530. 28 Januarii.

29 Atque haec sunt, quae de sanctis hisce mulieribus ballutiendo efflute potius, quam diserte eloqui potui. Neque vero ausus fuissim hoc munus suscipere, nisi quorundam calumniatorum iniquitas me adegisset : ita enim ipse moerum ratiocinabar; laud æquum esse, ut calumniatoribus potius licere videatur ea quae ignorant insectari, quam spectatoribus, quae experientia certa cognoverint, deprecari : quamquam sciam non minimam quidem partem laudum vis delatorum me esse assentum. Sed fiet aliquando ut magnus ille Deus, cui utriusque fideliter famulata est, quemadmodum alios Sanctos suo tempore et loco semper exaltavit, ita utriusque hujus gloriam mundo reddat manifestam. Quod brevi futurum freti, et multorum in eas pietate, et disquisitione de his recens instituta, merito contidimus. Quare nostrum est, Deum precibus obtestari, ut brevi promissa expleat, ad majorem nominis sui gloriam, Sanctorum exaltationem, et plurimorum salutem.

ALIA VITA

ex Hieronymi Rubei historia Ravenn.

Sub id tempus, quo ab Clemente VII Caesar insigni pompa coronam Bononiae accepit Augustalem, Ravennae Gentilis decessit, Thonae Justi aurificis Veronensis filia, Ravennae et Ravennati muliere nata: quae cum admodum familiariter et frequenter Margarithae, de qua supra docuimus, consuetudine fuisset usa, maximam sanctitatis opinionem contraxerat, aucta in dies vita innocentiae sanctaeque agenda. Matrum habuit Jacobum Pianellam Venetum, auctorem : ex quo genuit filios aliquot, Leonemque praesertim, qui Sacerdos fuit. Eo autem persancto genere vivendi, mariti olim ita vehementer sibi conlavit; ut ab illo non modo verbis asperis, contumelisque plenissimis, sed factis acerbis, publicisque calumniis, ac verberibus multis, saepissime in ingentes calamitates praecipitaretur : quas tamen ea animi moderatione, itaque tranquille semper tulit, ut Margarithae magistrae, omnia divinitus cognosceret, atque quo modo se haberet seiscitanti, responderet, habere se multo melius, quam mereretur. Quo factum est, ut assiduis a Deo precibus tandem aliquando mariti in melius commutatos mores inpetraverit.

2 Tanta fuit in eos, qui illam injuriis ignominiosisque adficiens, multi semper fuerit, bonitate et benivolentia, ut prima illos ad iram olimque deponendum, conciliandamque inter se concordiam, blandis verbis invitaret. Egentes maxima semper misericordia prosequens, cum postulantis praebere non posset, (paupertatem enim amabat et sectabatur) il-

anhelat ad mortem

assidue orat

Luc 18 1.

moritur,

pietrior a morte

Epilogus.

Gentilis Margaritha: dicitur pila,

multa a marito patitur,

benigna in omnia

ipsa egrotans a Christo vivitur

evulserat pedem tactu sanata,

et lepram

pede contortam puerum curat

rete in peccati poenam amissum, ut recuperetur impetrat

cupido prava consilia dissipat, sanat

obitum suum praesent

e sua domo jubet ecclesiam fieri

Ex
HER. RECEO,
miraculis
claret :

castitatem
aliaque qui-
busdam im-
petrat,

alienas tenta-
tiones abiens
cognoscit :

futura multa
predicit :

quondam
convercit,

lacrymans mirifico simul afficiebatur dolore. Plurimis sanitatem corporis, admirabili eventu, precibus a Deo impetravit : animique curas et molestias sermone levavit. Cogitationes, intimosque animi sensus, Deo indicante, cognoscebat : uti locupletissimi testes accessere Antonius Monuctulus, et Zacharias Pederminus; dum jussu Pauli III Pontificis, anno sesquimillesimo trigesimo septimo, mense Maio, Joannes Franciscus Petittus, Ravennæ Moderator, de hujus et Margarite vita miraculisque (uti supra memoravimus) questionem habuit : in qua Paulus Vegius Ravennas, Episcopus Casensis, se Margaritæ et Gentilis precibus, cum jam ad celestis vite præmia vocatæ essent, animi tranquillitatem, corporisque sanitatem, ex gravissimis morbis sæpius obtinuisse, scribit. Phres etiam ex Canonicis Regularibus Lateranensibus, ut Seraphinus Aetus Firmanns, (qui de harum sanctissimarum mulierum vita libellum, typis excusum, edidit) Michael Fero-Cornelianus, et Marcus Antonius Venetus, Gentilis rogatu ac precibus, summas a Deo virtutes, ipsamque præsertim castitatem, se fuisse adeptos testantur : adduntque multos se movisse Venetiis, Ferrariæ, Lucæ, aliisque civitatibus atque oppidis; quibus, cum Margaritæ et Gentilis suffragium flagitassent, Munera Deo mirabilia acciderint.

3 Scribit Monuctulus, vir doctissimus ac gravissimus, juratusque in hac questione testis; cum nocte quadam acriter a demone illius oppugnaretur castitas, se prostratus a lecto surgentem, ad Deique opem confugientem, fuisse liberatum : postridieque mane, cum ad Gentilem adisset, illum universam oppugnationem narrasse, affirmasseque, præcanti se fuisse Deum, ut illi victoriam præberet. Sæpius item, cum nulli adessent, conjulibet peccata divinitus ab eadem cognita et castigata sunt : quod ipse sæpius sensit Monuctulus.

4 Multa insuper vaticinata est, tametsi id agere admodum fureret, nec affirmaverit : neque enim visis quæ sibi frequenter divinitus objiciebantur, facile credebat. Ut autem multa quæ prædixit, omittam, illud non involverim silentio, quod Ravennate prælium, urbisque direptionem sigillatim prænovit, asserens, e remotis locis multos ad diripiendam Ravennam accedentes, se intueri. Cum vero Hieronymus Malusellus eum hortaretur, ut salutis fuga consuleret, id ipsa removens, si erant adversa ob peccata ferenda, se quoque multa peccasse, et in deos peccare, affirmabat. Prædixit vero quam ob factiones magna caedes Ravennæ committeretur, sibi e D. Joannis Evangeliste redemptis, vas plenum sanguinis ostensum, cælitus est, auditque vocem, que illud ætætarum futurum asseruit. Cum etiam Borbonius per Æthiopian vagaretur, Romanum contendens, ipsa in cubiculo nonnullis comitata, cum esset statim pallida facta et tanquam territa, passis erinibus mulieres sibi ostensas, hominum neces, erroris magnam effusionem, atque hujusmodi multa, quæ in urbem direptionibus solent contingere affirmavit : quod die post verum fecit ipsa Roma miserabilis clades.

5 Hoc loco Hieronymi Maluselli testimonium libenter insererim, viri sanctissimi atque illius contubernalis, quippe illi a confessione ad expianda peccata, quam quotidie fere faciebat, adfuit. Ille igitur cum admodum adolescens multa de Gentilis sanctitate acciperet, et, ut juvenes solent, sperneret, hortante scilicet ne pene impellente, ad Gentilem se, non absque ingenti metu, contulit : jam enim quartum annum abstinerat confessione de peccatis. Domum ingressus, statim maximum percipit odorem, ad eamque accedens, brevi ita ejus præceptis et admonitionibus justitiam et pietatem est edoctus, ac teque mentis illustratus, ut adiam statim vite conditionem, alios mores ingressus fuerit. Tres interim effluxero

anni, quibus frequenter ad eam venire consueverat, audiebatque illam Deum precantem, ut sibi Sacerdota concederet, quocum arcana cordis communicaret : nec diu post Hieronymus in animum induxit. Sacerdotem fieri : sed quo magis ad eum sacrosantum ordinem accedebat, eo cordis dolore quodam pene intolerabili magis afficiebatur : quo tamen Gentili patefacto, statim exhilaratus est animus, et inanis timor ac sollicitudo pulsa.

6 Sacerdos jam factus, cum Casenæ in cubiculo solus mysteriorum arcana verba recitaret, et cubito supra sacrum librum iunxus, manu ad genam admota ea consideraret, statim ex sublimi in faciem adeo vehementer ietus est, ut sui vix esset compos, nullum tamen dolorem sensit : confestimque erectis oculis, juxta se mulierem nigris indutam vestibus conspexit : quam Gentilem, aut Margaritam suspicans, Ravennam, inquit, proficisci animus est : aut enim Jacobus Gentilis maritus est mortuus, aut supremam agit animam. Itaque Ravennam cum venisset, postridie ejus diei Jacobus vita decessit : ipseque Hieronymus, haud ita multo post, Gentilis, Leonis, et mulieris cognate, quartus accessit contubernalis, ubi decem et novem annos, vita sancte degenda, perpetuo vixit. Gentili assidue multos dolores, eosdemque magnos, patienter atque hilariter semper vultu, ferente : cum tamen corpus etiam castigans, diebus Mercurii, Veneris, et Saturni, semel tantum, sacre inedia causa comederet, omnibusque Dominicis diebus festis Hieronymus illi divinam ac sacrosanctam corporis Christi Dei hostiam communicaret.

7 Antequam diem obiret suum, illum sæpe Hieronymo Malusello prædixerat. Tandem vero hærede illo facto ex asse, (erat enim Leo filius præmortuus) jussit, ut domum suam in templum erigeret, jaceret fundamenta; reliqua Deo committeret; futurum enim, uti non Ravennates, sed exteri opus juvarent. Itaque ad V Kal. Februarias nocte insequenti, ad extremum sacro oleo unctæ, morte minime dissimili ab ea, quam innocenter egerat, vita, nono et quinquagesimo ætatis anno, diem supremum clausit.

8 Quoniam vero nimis longa numeretur oratio, si que post mortem admirabilia munerata sunt, ejus apud Deum rogatu, impetrata, narraverim; hæc omittens, ad Hieronymum Malusellum venio, qui cum neque aureos nummos decem haberet, verbis tamen Gentilis magistro impulsus, fundamenta templi jecit : et, quod mirum est dictu, plurimi accurrentes ita juvere, ut brevi fuerit templum extractum, in quod quingenti amplius nummi aurei impensi sunt : quorum trecentos Carolus in Neapolitano Regulus, quem nos virum novimus, fuimusque superioribus annis allocuti, donavit. Is enim cum in Gallia, quo se amisso imperio receperat, de quodam Sacerdote accepisset, Ravennæ Sacerdotem plane sancte vivere, et templum exædificare, divino spiritu impulsus, Ravennam e Gallia venit, Divæ Mariæ Lauretanzæ templum toto orbe ingentibus mirandis celeberrimum invisurus; inventoque Hieronymo, aureum tradidit torquem, ut, quod jam angustum edificarat templum, amplificaret, et sacellis additis exornaret : quod et factum est. . . . Quibus peractis, aliquot sacratis viris probis ac religiosis, in quibus Simon Crespolus Ravennas maxime emittit, secum junctis, collegium instituit, titulo Boni Jesu, ac Divæ Margarete adjecto, anno a partu virginis trigesimo secundo supra millesimum quingentesimum : quod postea Paulus III, Pontifex Maximus insequentibus approbavit. Julia etiam Sfondrata, nobilis ac religiosa mulier, vidua Mediolanensis, quæ Mantuæ ex Piccinardata familia maritum habuerat, annum certam pensionem pecunie illi consociationi cum tribuisset, multum rem ipsam juvit, magnificentisque sedes proximas templo, et nonnullos etiam fundos comparavit.

eum animi
anxietate li-
berat,

et ad se mira-
biliter advo-
cat :

sæpe jejunit :

mortem suam
predixit :

ipæ moritur.

Ecclesiam ex
ejus domo
construitur,

multis juven-
tibus.

XXIX JANUARI.

SANCTI QUI IV KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. Valerius, Ep. Trevirensis in Gallia Belgica.
 S. Valerius, Episcopus Martyr, Lucæ in Etruria.
 S. Surlbelius, Martyres, Edessæ in Mesopotamia.
 S. Bebaa, vel Barbæa, Mart.
 S. Constantius, Ep. Perusinus in Etruria, Mart.
 S. Sabinianus, Martyr,
 S. Sabina, Virgo, alii plures } Trevis in Gallia.
 Sancti Martyres,
 S. Severa, Virgo,
 S. Maximus, } ejus parentes, } Martyres, in
 S. Secunda, } Italia.
 S. Mareus, } fratres,
 S. Calendinus, }
 circiter mille Milites,
 S. Seustius, } Martyres, Tuderti in Uni-
 alii lxxx, } bria.
 S. Papias, } Martyres, Romæ.
 S. Maurus, }
 S. Philotheus, }
 S. Hypercheius, }
 S. Abibas, } Martyres, Samosatæ in Co-
 S. Julianus, } magene provincia.
 S. Romanus, }
 S. Jacobus, }
 S. Panegorius, }
- S. Paulus, }
 S. Victor, } Martyres.
 S. Honoratus, }
 S. Baculus, Episcopus Surrentinus in Cam-
 pania.
 S. Gildas, sive Gildasius, Abbas in Britannia
 Armorica.
 S. Sulpitius Severus, Episcopus Bituricensis
 in Gallia.
 S. Potamion, Episcopus Agrigentinus in Si-
 cilia.
 S. Aquilinus, Presbyter Martyr Mediolani.
 S. Arnulphus, Martyr Cisonii in Belgio.
 S. Julianus, Hospitator.
 B. Redigundus, sive Wedigundis, Virgo Or-
 dinis Præmonstratensis, in Hispania.
 Carolus, Abbas Villariensis, Ordinis Cister-
 ciensis in Belgio.
 S. Petrus Nolascus, fundator ordinis B. Mariæ
 de Mercede redemptionis captivorum, in
 Hispania.
 S. Petrus Thomasius, Patriarcha Constanti-
 nopolitanus, Ordinis Carmelitarum.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- B. Vitalis Abbas, *MS. Florar. Carthusiani Colou. in*
Addit. ad Usuardum. Is esse videtur de quo egimus
vi Januar.
 S. Paulus I, Eremita, *Martyrologium sacri Ordinis*
Prædicatorum, Breviarium Eborensis et Romanum
antiquum. De eo egimus x Januar.
 S. Paulæ Romanæ viduæ natalis celebratur hoc die
officio dupliri in ordine S. Hieronymi apud Hispanos,
in antiquo Parisiensi Breviario et Corsioptensi offi-
cio 3, Lætionum. Vitam dedimus xxvi Januar.
 S. Valerius Episcopus Cæsaraugustanus et Martyr.
Ferrarius, Marietta, aliique. Colitur quibusdam locis
hoc die. De eo egimus xxvii Januar.
 S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus, *Petrus de Natal.*
lib. 3, cap. 43 et Maurolycus, qui iterum de eo agit,
cum Martyrologio Romano, ubi et nos xxviii Jan.
 S. Jacobus Eremita in Palestine, *Martyrologium Gal-*
lobelgicum. Ejus de eo xxviii Januar.
 Sulpitius Severus S. Martini discipulus ante annos
ferè 50, Romani Martyrologii tabulis subscriptus est :
at correctè illæ nunc sunt, URBANI VIII, Pontificis
Mazini auctoritate, ejusque expunctum nomen, quod
erat pro Sulpitii Severi Episcopi Bituricensis, qui
Gunthramni Regis Sanctique Gregorii Turonensis
temporibus vixit, nomine expressum. At infra, cum
de hoc agemus, de illo quoque discipulo S. Martini,
toties S. Paulini epistolis laudato, disseremus, quando
et is quoque a nonnullis inter Sanctos censetur.
 S. Makwoloecus, sive Woloecus, Volociens, Makwoloecus,
 Episcopus in Scotia, refertur a Ferrario, Camera-
 rio, Regia : nobis ignotus est.
 Gelasius II, Pontifex Maximus, *Clunaci in Gallia hoc*
die obiit anno 1119, refertur hoc et Sanctus appella-
tur a Ferrario, Wione, Dorganiv; Pius accensetur a
Saussio.
 Hymana, sive Himmama, Abbatissa Salsiniensis,
 Chrysostomus Henriquez in *Menologio Cisterciensi,*
ubi Beatam appellat. Refertur et in Catalogo San-
ctorum Comitatus Namurcensis, sed sine Sanctæ aut
Beatæ titulo, qui tamen in eo catalogo plerisque pu-
blico aliquo cultu celebrius tribuitur. Ejus nactus
fiet in vita B. Julianæ Montis Corneliensis v Aprilis.
 Irmenrudis monachi, *MS. Martyrol. monasterii*
S. Martini Treviris. Verum quis ille fuerit Irmen-
drud monachus, nos latet, quare Irmenrudis mo-
nacha; nam ferr faminea sunt nomina que in teul
aut drud desinunt, ac fidelitate amabilitateve ad-
significant.
 Tituli sanctæ Crucis pars an. 1492, *hoc die, que erat*
Dominiæ, reperta est Romæ in ecclesia sanctæ Cru-
cis in Hierusalem. Quare Alexander VI, qui eo anno
Innocentio VIII successit, plenarum indulgentiarum
concessit eam ecclesiam pie et religiose quotannis adven-
tibus, ut testatur Jacobus Gretserus noster to. I, de
sancta Cruce lib. 1, cap. 94, ubi et Alexandri di-
ploma recitat.
 S. Barsimæus Episcopus Edessæ Mart. *Men. ca. Nos*
 xxx Januar.
 S. Ignatii Deiferi, Episcopi Antiocheni, reliquiarum
 translatio prima, Romæ in Syriam, celebrari a Gre-
 cis hoc die solet, ut ex eorum *Menais patet. De ea*
 agemus ad illius natalem 1 Februar.
 S. Cyriacus, }
 S. Apronianus, } Martyres Romæ, sorii SS. Papiæ et
 Mauri, *Galesii, et Martyrologium*
Gallobelgicum. Sed nos cum Mar-
tyrologio Romana de Aproniano
 ii Februar.
 de Cyriaco xvi Martii.
 et viii Augusti.
 S. Silvanus Episcopus, } Martyres Eusebio, *Menara.*
 S. Lucas Diaconus, } *Nos cum Martyrologio Ro-*
 S. Mneius Lector, } *mano* vi Februar.
 S. Apolloniæ Virginis et Martyris Translatio, *MS.*
Florarium. Ejus natalis agitur ix Februar.
 S. Cyrillus, Episcopus Hierosolymitanus *Maurolycus,*
Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 44. Nos xviii Martii.
 S. Aphraates, *Menca. Nos cum Martyrol. Romano*
 vii April.
 S. Ercowaldus Episcopus Londinensis, *MS. Ka-*
alendarium SS. Ord. S. Benedicti. Nos cum Marty-
rol. Romano xxx April.
 S. Germanus Confessor refertur hoc die a *Saussio in*
 Supplemento.

- Supplemento Martyrologii, quem scribit cum S. Philiberto Apostolico spiritu ferventem, mari trajecto, Occidentalibus populis verbum Domini erogasse, partaque copiosa messe divina sementis manipulis onustum suscepto gratia æternam pervenisse ad requiem. *Hujus atque S. Philiberti in vita S. Gulde infra mentio fit. Sed de hoc et Philiberto et Germano nihil certi possumus pronuntiare.*
Alius Philibertus colitur 20 Aug.
- S. Orthilia, sine Odilia, Virgo et Martyr, Hui in Belgio, ex sodalibus S. Ursule Ferrar. *Galesin. Saussaius. Celebratur Hui apud Cruciferos ejus translatio XVIII Julii.*
At de S. Ursula sodalibus unversam agemus XXI Octob.
- S. Julia Virginis Trecentis et Martyris translatio ad Jotrum monasterium, refertur hoc die ab Andrea Saussaius. *De ea agemus XXI Julii.*
- S. Christophorus Martyr colitur in Ecclesia Atrabatensi

- hoc die officio duplici, ut patet ex Breviario illius Ecclesie. *De eo agemus xxv Julii.*
- S. Hippolytus Episcopus, et socii sub Claudio in mare mersi. *Galesin. et Ferrarius. Martyrol. S. Hieronymi: Hippolyti Episcopi. Carthusiani Colon. in Addit. ad Usuardum cum Paulo, Honorato, Victore conjungunt. Omnino videtur Portuensis esse Hippolytus, de quo agemus cum Martyrologio Romano xxii Augusti.*
- S. Lucia Virgo refertur hoc die in vetustissimo Calendario adjecto ad MS. Martyrologium S. Hieronymi his verbis: Trever. nat. Valerii Episcopi et Lucie Virg. Si celebris illa Lucia Sicula est, ea colitur xiii Decemb.
- S. Dagobertus Rex. Ferrarius, qui in Notis innotuit cum esse de quo Molanus agit, et nos agemus ad xxiii Decemb.

DE S. VALERIO

EPISCOPO TREVIRORUM IN GALLIA BELGICA.

SEQUITUR
 S. VALERII
 XXIX JAN.

S. Valerius
 in Belgicam
 missus

quo natalis

NOT 22
 Ista in Gallia
 schero
 scripta

Cum in diversa terrarum, qui gentes Christiana religione rubuerent, multos divina inflammatis caritate, Princeps Apostolorum, constituta jam in Urbe terrarum domina regalis sacerdotii sede, lequeret; Galliar nobilissimas provincias nequaquam sibi negligendas esse dicit: adeoque in nostratam Belgicam, et situ ipsa et cultu humanitatis longissime a populo Quiritum distantem, Eucharium, Valerium, Maternum misit. Erat tunc Trevirorum urbs, Belgicorum (si non omnium Galliearum) facile princeps. Istic Episcopatus erectus, quia primus gessit Eucharium, dein Valerius, tum Maternus. Celebratur S. Eucharii natalis VIII Decembris, Materni XIV Septembris, Valerii hoc XXIX Januarii. Et de illis quidem suo tempore agemus.

2 S. Valerii nomen plerisque, etiam vetustissimis inscriptum Martyrologis est MS. S. Hieronymi, Rabanus, MS. S. Maximi: Treveris depositio Valerii Episcopi, Usuardus, Bede vulgatus, Ado, Notkerus, Martyrol. Romanum varaque MSS. Eodem die Treveris depositio B. Valeri Episcopi discipuli S. Petri Apostoli. Eodem habet Constantius Felicius, et Marculphus. Galesinus: Trevis S. Valerii Episcopi. Hiemus e LXIII discipulis, B. Petri Apostolorum principis auditor, in Galliam missus, ingenti sollicitudine ad Evangelii propagationem attentus, mortuo Eucharium, in opus hunc creatus Episcopus, cum annos xv. Trevironsi Ecclesie praefuisset; vite innocentia, pietatis Episcopalinique virtutum laude florens, obdormivit in Domino. Fuisse e numero LXXII discipulorum dicitur quoque in Martyrologio Germanico, et Gudulphus Eysengrenus Centenario I, quod de S. Eucharium Albertus Abbas Studensis, et plures alii tradidere. MS. Martyrologium Ecclesie S. Gudulphus Brunellus. Treveris depositio B. Valerii Episcopi, discipuli S. Petri Apostoli: qui cum BB. Eucharium et Materno Trevirum veniens, post obitum Eucharium ibidem per annos quindecim episcopatus fungebatur honore. Cujus predicationis tanta fuit instantia, ut eo nullo vivente per Galliam et Germaniam Christiani paganos numero simul et religione superarent.

3 Res gestas SS. Eucharium, Valerii, Materni scripsit Goldscherus Treveris in cambio S. Matthei monachus, ex majorum, ut sub initium proficetur, certissima relatione; aut in Epitapho scribit se hac de gestis sanctorum Patrum post exitum Treverica urbis relictos cineres diligentius perserutantem, sparsim in char-

tulis scripta invenisse, que in unum redacta utilitati legentium tam presentium quam futurorum fideliter commendavit. Qua ætate vixerit non reperimus: antiquissimum esse ex eo patet, quod Herigerus Abbas Lobensis, qui anno 990, Fulemino successit, 31 Octobris an. 1007 (non 1107, ut Valerius Andreas et Miræus scribunt) obiit, multa hinc fere ad verbum describat in gestis Episcoporum Tungrensiarum, ubi de SS. Eucharium, Valerio, atque Materno agit per XVI caput. Hanc vitam damnus integram (quoniam trium illorum plane contra sunt acta) ex vetustis MSS. monasteriorum S. Martini Treveris, S. Laurentii Leodi, Marchinensis, Ruber-vallis in Somu adra, Accincti in Burgundia. Partem ad hunc diem edidit Surinus, qua S. Valerii precipue gesta complectitur. At si quid erit SS. Eucharium Maternoque proprium, prater ea que Goldscherus scripsit, proprius locis dicemus.

4 Memorantur S. Valerii tum alii in Notationibus citandi, tum Marimus Scotus ætate 6, lib. 2, ad an. 14 Nerous, et ad 1 Vespassiani, et 3 Damitiani. Albertus Abbas Studensis ad an. Chr. 47 Christophorus Brauerus lib. 2, Annual. Treveren. Joannes Nauclerus vol. 2, Chronographice, generat. 2, ad an. Chr. 46. Otto Frisingensis lib. 3, cap. 13; Gulielmus Eysengrenus Centen. 1, par. 1, dist. 2, qui et alius citat, nobis nondum lectos. Petrus Merissius Cratopolis in Annual. Episcoporum Trever. Andreas Saussaius in Martyrol. Galliano. Aubertus Miræus in Fastis Belgicis. Joannes Chapeauvillius in Annotat. ad Herigeri historiam. Petrus de Natal. lib. 11, cap. 130, nu. 11. Constantinus Ghimus in Natal. Canonicorum. Auctor vite S. Deicoli Abbatis XVII Janu. cap. 1, nu. 3. Claudius Robertus in Gallia Christiana. Demochorus de Missæ sacrificio cap. 33, qui tamen perperam illi Maternum præponit. Michael Monachus in Sanctuario Capuano ad 30 Januarii.

5 Asservantur nunc, teste Eysengreno, S. Valerii reliquia in subteranea crypta monasterii S. Matthei Treveris. Aliqua Ulyssipponem in Lusitaniam translata, atque in ecclesia Societatis Jesu locata, ut XXI Januarii diximus. Aliqua reperimus alias illius Translationes, verum quando eæ contigerint, quare et unde pignora ejus deportata sint, nos latet. MS. Florarum XV Julii ita habet: Treveris translatio sanctorum Episcoporum Eucharium et Valerii. Et quoddam aliud MS. VIII Augusti: Treveris B. Valerii Episcopi et Confessoris Translatio.

nude hoc
 edita

NOT. 23.

qui alii de eo
 scripserunt.

Ijus reli-
 quia

NOT 24

Translatio

VITA

SS. Eucharii, Valerii, Materni.

AUCTORE GOLDSCHERO MONACHO
TREVIRENSI.

Ex variis veteribus MSS. codicibus.

CAPUT I.

SS. Eucharis, Valerius, Maternus in Belgi-
cam missi. Maternus a morte suscitatus.

Quamvis beata a vita Sanctorum apud onnipotem Deum aeternaliter maneat, et eorum nomina liber vite sine oblivione contineat; nihil tamen vere religioni obistere credimus, si eorum merita sapienter mente revolamus, actusque illorum verbis et scriptis commemoremus. Unde et ea quae de gestis sanctorum Patrum Trevericæ urbis certissima majorum relatione agnovimus, silentio segniter præterire non debemus: quia justum est hos piis commendare memoriis, quorum quotidie instrumur exemplis et documentis.

2 Igitur postquam beatissimus Petrus Apostolus Antiochenam Ecclesiam b prima confessione Christiani nominis super solidissimam petram fundaverat; et Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, ac Bithyniam verbo prædicationis illustraverat; in exordio e regni Claudii Caesaris, superna provisione ordinante, Romam ingressus, salutarem cunctis credentibus fidem constantissima assertione prædicavit, eandemque potentissimis signis atque virtutibus comprobavit; et ejusdem Urbis Pontificatum viginti quinque annis strenuissime vixit. Ubi dum firmiter veræ fidei fundamenta collocasset, et per totam Italianam fama doctrine ejus longe lateque percrebuisset; tandem a Spiritu sancto premonitus, Gallie quoque ac Germaniæ verbum salutis inferre ordinavit: atque ad hoc opus tres probatissimos viros ex suis discipulis elegit, Eucharium videlicet d, Valerium et Maternum: quorum statim Eucharium ad Episcopalem dignitatem sublimavit, Valerium ad gradum Diaconatus promovit, Maternum Subdiaconum consecravit.

3 Qui satis idoneæ a magistro instructi, inunctum sibi mandatum alacri mente susceperunt, et accepta benedictione ad supradictas regiones ire cœperunt: pergentes per viam incessanter sanam doctrinam cunctis evangelizabant, et multos ad soliditatem sacræ fidei signis et virtutibus provocabant. Cumque in quodam Gallie castellum, nomine e Belgia pervenissent, ibique aliquantulum temporis commorantes, omnes ad credulitatem constanter incitarent, unus illorum, Maternus scilicet, febre correptus graviter ægrotare cepit, atque crescente eadem infirmitatis molestita, non post multos dies vitam finivit.

4 Qua orbitate B. Eucharis nimium contristatus, faciem ubertim lacrymis perfudit, simulque ingemiscens ait: O inimica et odiosa mors, que invidia diaboli in orbem terrarum introisti, quare contra nos tam crudeliter exarsisti? Cur, quod superna pietas ad depellendam mortem infidelitatis destinavit, tu violenter abstulisti? Scio te, impiissima, in pretiosissima Christi morte occubuisse: et unde te iterum adversum servos ejus exivisti? Sed confido in Dominum meum Jesum Christum, quia quod per nos fieri disposuit, hoc auctor tuus impedire non poterit: et quod ipse ad salutem credentium f præordinavit, hoc inventor tuus diabolus pervertere non valebit. Hæc dicens lacrymas repressit, et corpus discipuli terræ commendans, assumpto Valerio cum celeritate Romanam rediit: et cuncta que sibi in via accidissent flebiliter magistro per ordinem narravit, g dicens: Non possumus iterum remeare per viam, qua misisti nos,

et gentes h prædictas docere, nisi Maternum discipulum tuum sanctis precibus tuis resuscites a mortuis, ut virtus Domini nostri Jesu Christi gentibus illis manifestetur.

5 Quem ille elementer consolabatur, dicens: Noli lugere, carissime, nec tristis esse; quia quam nunc mortuum doles, ipsum per gratiam Redemptoris nostri citius resurgere videbis, et tui itineris fidelem et incolumem socium habebis: mortem enim, quam ille ad tempus corporaliter pertulit, hæc omnipotens Deus ad salutem plurimorum providit. Sed jam nunc accipe i baculum meum, et coeptum iter perage, et cum illic perveneris, ipsum baculum super corpus defuncti pone, dicens: k Præcipit tibi Petrus Apostolus in nomine Jesu Christi filii Dei vivi, ut a morte resurgas, et commissum ministerium nobiscum l perficias. Sanctus vero Eucharis cum fratre Valerio imperium Magistri grataiter suscipiens, ad prædictum castellum veloci gressu perveit: atque ad sepulchrum fratris accedens, dilectissimumque thesaurum effodiens, baculum funeri superposuit: et dum Apostoli verba, quæ mandaverat, retulisset, statim Maternus resumpto spiritu resedit, dataque manu Pontifici vivus et incolumis coram populi multitudine de tumulo surrexit. m In hoc ostenditur Prophetam dixisse: Mirabilis Deus in Sanctis suis, etc. et in alio loco: Omnia possibilis sunt apud Deum. Tunc omnes, qui aderam, laudes in eodum extulerunt, et multi ex paganis baptismi gratiam consequentes unitati fidei se conjunxerunt: sique impleta est præmissa Apostoli sententia, quod mortis illius occasio multorum fieret ad salutem resurrectio. In quo loco postea n ecclesiam Christiani construxerunt, eique ex eo quod ibi acciderat nomen Resurrectionis imposuerunt.

a Al. memoris. b Al. pia. c Anno Claudii 2, Christi 52, venit Romanam S. Petrus, non 4 ut quibusdam scribere; nam cum anno 13, Neronis, Christi 67, occisus sit, non possunt ab anno 44 ad 67, anni 23, quibus Romanam pontificatum gessit, conferri.

d Adhuc quædam MSS. Qui interpretatur Gentia, magorum vicem ostendit virtutum, et impletur opere quod designatur in nomine i. e. Pervetus hic Trilicorum vicus, ludæque monstratur in Eli, seu Ille fluminis ripa, et Romana antequam et religione Christiana visendus; inquit Braverus Annal. Trevir. lib. 2. In MS S. Laurentii Legationum vocatur in aliis MSS. Alesia. Albertus Stadenus. Venierunt usque in Gelenhem Alsatie, et ibi Maternus obiit.

f Al. ordinaverit, al. præordinaverat. g Sepulchrum, usque ad, quem ille elementer, etc. desunt in MSS. S. Laurentii et Accincti. h Al. prædicatione.

i Oltani Frisingensi Alesia pastoralis dicitur, alia cambata, apud Harigeram vocat S. Petrus baculum hinc, sui Petalium vocat illi; quod de proprio Apostolorum fuisse, quod scriptis fuit, ad usum communem translationem rursus Braverus Nam et alior, inquit, quod bracteam, sive hinc, et milliam alii vertuerunt, insigne extitit capitis sacerdotalis coronæ instar, cujusmodi antiqui scriptores Joanni et Jacobo Alphab. Apostolis attribuerunt, Maternus per suam hinc baculum suscitavit auctoritate Petrus Clavicensis lib. 3. ep. 2. contra Petros rusticos, Honorius Augustinensis serm. de Petro et Paulo, Theofridus Episcopus Episcopus Abbas, qui an. 1100 vixit, lib. 3. cap. 3. Florum Epitaph. SS. Atque ex MSS. Alesia symbolibus ostendit Braverus in forma fuisse in Synodis provincialibus, præter auctoritatem scriptis testatur. Ecclesiasticæ decreta Baulo S. Petri, eorum sacramenta, confirmare, ad huc baculi elogio. Cui quo P. MATERNUS A CORTEUS SUSCITATUS EXTRINSECT. Nucleus de hoc baculo ex Oltone Frising. Ostenditur ea hodie adhuc Alesia in argumentum sui Treveri ac Agrippinæ itaque superiorem ejus partem Colonensibus, inferiorem Treverensibus habent. Sanctus quoque Austriacus S. Petri baculo admoto ad vitam revocatus memoratur in Actis S. Marialis 30 Junii. Suspicatur Braverus pro Maloria, Martialis nomen scribi facile potuisse. Et sane eam conjecturam premit, quod S. Petrus et varia MSS. dicunt ut continetur in loco qui Elise dicitur. Nam S. Maternus suscitatus contigit ad Hlum, sive Ellam, vulgo Hs, aut Els, flumen, a quo Elsgangum, sive Alsatia nomen accepisse traditur. In vita S. Frontonis 25 Octobris idem intraculum contigitur dicitur in suscitacione S. Georgii primi Episcopi Felamoran, de quo 4 Novemb. not in suscitacione ejusdem S. Eucharis, cum non nisi triduo itinere Roma abesset, ad lacum Vulturnum in Thuria

k Al. præcepit. l Al. peragos, al. peragos in hec hoc testimonium scripturæ in MSS. quibusdam, n Cajus ad presentem memoriam, inquit Braverus, in Alsatia sacra superius vestigia, conveniarum religione et vobis pergratione continet. Alia ibidem monumenta recevet religio Christiana primum a S. Materno in Alsatia plantavit, de quibus 14 Septemb. cum de S. Materno agimus.

ACCURARE
GOLDSCHERO
EX MSS.

h
consolatur eos
S. Petrus,

i
cosque remittit
dato
baculo.

k
l

quo admoto
resurgit
Maternus

m
Psal. 137. 36.
Luc. 18. 27
multi convertuntur.

n

Eligii idem
Alesia.

Oratio S. Petri

sanctitas
S. Maternus

not 25,
an et S. Austriacus?

an S. Georgii Episcopi.

S. Maternus
Alsatia Apostolus.

CAPUT II.

u
PREFATIO.

S. Petrus Romanam venit
b

c

Eucharium,
Valerium,
Maternum in
buculos mittit
d

u multas convertunt

r
S. Maternus mortuus

ali duo Romanam redeunt

f

g

CAPUT II.

Treviri fidei mysteriis imbuti.

ACCURRIT
GOLDSCHMIDT.
EX MSS.

Treviris ve-
niunt.

a
non recipiuntur

b

Ethnici volentes eos lapidare.

manent in vario gestu immobiles.

SS. precibus solvantur.

c
Psal. 20. 3.
Rom. 8. 31.

S. Eucharistia eos dicit mysteria fidei.

rumina Angelorum.

primarium hominum innocentium.

Illi vero postquam ibidem multos ad fidem imbuerunt, et jam ad alia loca tempus transmigrandi adesse viderunt, valedicentes fratribus, per Galliam semina vite serendo profecti sunt, tandemque perfectio itineris Treviros pervenerunt: ubi tantus gentilitatis error inerat, ut exceptis singulorum penatibus, in a uno loco civitatis centum statuta idola a populo generaliter colerentur, et per ea miseri responsis demonomi ac prestigiis deluderentur. Nec tamen bonis actibus insistentes recepti sunt a populo Treviranum, quia quanto civitas potentior dignitate, tanto fuit in prima predicatione superbius. Cumque S. Eucharistia per singulos dies populum admoneret, ut idola vana colere cessarent, et ad Deum verum, creatorem eorum ac terrae se converterent, illique nullo modo verbis ejus acquiescissent, quodam die cum sociis urbem ingressus est eundem ad populum sermonem habiturus: quapropter, Pontifices b Capitolii invidia succensu, et maximam partem populi contra eos conceperunt, et expellentes illos extra civitatem lapidibus obtinere voluerunt.

7 Quod videns B. Eucharistia, ad arma orationis se cum suis convertit, obsecrans cum lacrymis omnipotentis Dei elementum, ut et sibi contra incredulos populi proderet auxilium, et insanis infidelium turbis ad agnosendam fidei veritatem capabilem aperiret sensum. Inter haec omnis illa saevientium turba mirum in modum ita coelitus obligata est, ut alii ex eis inessum jactui innitentes, brachiis extensis inflexibiles starent, alii pro colligendis lapidibus deorsum inclinati, terrae proavis cervicibus inhaerent, et omnes secundum uniuscujusque corporis motum immobiles et obstinati perorarant. Dumque hoc fere per unius horae spatium ageretur, et cuncti per varios modos nexibus superni iudicis adstricti tenerentur; experirent omnes nimio jam dolore fatigati abolitionem suorum membrorum humiliter petere, seque creditorios, si absolverentur, clamare. Tunc S. Eucharistia iterum orationem ad Dominum fundens, omen illam rebellantium multitudinem a vinculo doloris absolvit, et ad priorem statum reddita sanitate restauravit, c. Bene autem scribitur de electis Dei in psalmo: Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum, et iterum Apostolus: si Deus pro nobis, quis contra nos? et Moyses: Deus pugnat pro nobis.

8 Hoc igitur viso miraculo omnes pariter se ad pedes Sanctorum provolventes, rogabant ut eis viam salutis ostendere non differrent; sed quid illis pro sua recuperatione agendum, quidve vitandum esset citius insinarent. Post haec facto silentio B. Eucharistia ait: Necessarium vobis est, dilectissimi, ut errorem, in quo haecenus conversati estis, penitus relinquatis, et ad verum atque omnipotentem Deum toto corde vos convertatis: error enim est maximus et diabolica fraude hominibus persuasus, lapides et ligna et manufacta idola surda et muta ac sensu carentia colere, et creatorem omnium nec agnoscere nec adorare. Hujus quippe vanitatis dubidus est primus motor, quia omnium scelerrum atque errorum ipso est inventor: haecque idecirco hominibus studeo persuadere, ut quia ipse a veritate, contra conditorum suum se extollendo, aberraverat, omnes sibi consentientes in eundem errorem perniciose introducat.

9 Ab initio namque contra hominem per invidiam exarsit, enim adversus precepta Dei sui agere callide persuasit. Primus etenim parens noster innocens et immortalis est creatus, et totius corruptionis ignarus, in paradysum quoque gratissimae amoenitatis est positus; ubi assueverat verba Dei audire, laetis An-

gelis munditia cordis et celsitudine visionis interesse, ligna perpetuae viriditatis aspicere, et eorum fructus uno tantummodo interdieto delectabiliter percipere, inter lilia et rosas ceterosque immarcescibiles flores deambulare, et ex his suavissimum odorem naribus attrahere, lucem videre perpetuam, noctem habere incognitam, semper de beneficiis creatoris sui gaudere, et omnem molestiam et tristitiam ignaram habere. Hanc itaque dignitatem diabolus non ferens, egit arte nequissima, ut homo in tanta sublimitate positus, mandata Dei sui negligenter praeparationis projectus, et de ligni vetiti inobedienter comederet: cui ille (proh dolor!) consentiens, statim immortalitatis veste privatus, a celsitudine prioris dignitatis cecidit; et a paradisi gaudiis merito suae prevaricationis projectus, in hujus exilii atque caecitatis arumnam devenit: ex cujus carne omne genus hominum propagatum processit, et ab illo sicut originem nascendi, ita etiam ab ipso initium peccandi sumpsit.

10 Post haec diabolus se victorem esse conspiciens, super preda sua, quam fraudulenter invaserat, sicut leo rugiens, saeviebat: et qui antea in paradiso homini velut minor ac subjectus suggererat, postea jam sibi per consensum prostrato, atque a paradiso exigentibus meritis expulso, sicut dominus, imperabat. Quapropter ad tantam insaniam homines perduxit, ut nec dignitatem quidem suae conditionis intelligerent, nec Deum creatorem suum vel in agnitione, vel saltem in mente haberent, sed potius dicerent ligno: Deus noster es; et lapidi, vel cuiuscunque metallo, Adjuva nos, quia potens es.

11 Cum ergo diabolus per varia deceptionum genera in mundo grassaretur, et eum subjectum sibi esse gloriaretur; tandem omnipotens Deus, condolens humanae miseriae, filium suum in Deitate sibi coaeternum et consubstantialem misit in mundum, ut his miseris tandem finem imponeret, et captivum hominem de crudelissima diaboli potestate misericorditer liberaret. Ille vero Altissimi Filius, per quem omnia creata sunt, et sine quo factum est nihil, quia in sua majestate videri ab hominibus non potuit, visibilem se, ex castissima Virgine carnem assumendo, exhibuit, particeps factus nostrae naturae, sed alienus ac remotissimus a consortio totius culpae. Tunc ergo eum vidisset diabolus sanam doctrinam populis praedicantem, peccata relaxantem, regna caelorum credentibus promittentem, caecos illuminantem, leprosos mundantem, paralyticos curantem, mortuos suscitantem, surdis auditum reddentem, et omnem languorem et infirmitatem sanantem; expavit quidem in eo et puritatis innocentiam et divinorum operum excellentiam; sed quia eum similem mortalibus vidit hinc Deum esse dubitavit: unde et adversus eum crudelissimos persecutores excitavit, qui ejus doctrine resistere, et contumeliis affectum probrosa morte occiderent. Verum quia ad hoc in mundum venerat, ut non solum contumelias, sed et ipsam mortem pro nobis subiret; non recusavit vincula, flagella, sputa, convicia sustinere, et nos ab aeternis opprobriis eriperet: deinde quasi agnus mansuetissimus ad victimam est ductus, crucifixus, et velut mundissima hostia pro salute mundi Deo Patri est oblatum, consummataque passione in sepulchro est positus.

12 Qui tertia die non solum a mortuis resurrexit, verum etiam ipsam aeternam mortis diabolum igneis catenis ligatum in aeternam damnationem retrusit. Post haec discipulis suis per dies xl. in multis argumentis apparuit, colloquens cum eis et convescens; atque ipso die, quo ascensus erat in caelum, illis ita praecipit: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Et haec dicens videntibus discipulis illis penetravit caelos,

et lapsus;

peccatum originale,

tyrannidem diaboli, et idololatriam,

Christi incarnationem,

Passionem,

Resurrectionem,

Ascensionem: missionem Spiritus sancti.

caelos, et sedet ad dexteram Patris. Exinde decimo die post ascensionem ejus, illis in uno loco consistentibus atque orantibus, Spiritum sanctum in igneis linguis super eos misit, et scientiam omnium linguarum eis dedit: quo repleti et confortati coeperunt mox magnalia Dei predicare, et per orbem divisi veram salutem cunctis gentibus annuntiare. Ex quibus nunc B. Petrus Princeps Apostolorum ejus, in urbe Roma hanc fidem constanter praedicat, et eam haecenus in errorum tenebris manentem radio sanctissimae doctrinae illustrat: qui etiam nos ad istas regiones misit, ut vobis eandem fidem annuntiemus, et viam salutis, per quam ad caelestem patriam pergitur, fideliter demonstramus.

Capitolium Trevirense.

a M. imo. A pluribus in Urbibus Capitoia fuerit, Romani imitatione. Trevisis eis ripam Moselle, antiquiores apud Marie Martyrum, recentiores ab loci situ B. Simeonis in arde nobis operosissime collocatum narrant. Ita Braverus, qui plura de Capitolis dispersit, e Aberant hae Scripturae testimonia a MSS. S. Laurentii et S. Martini.

CAPUT III.

Miraculis fides confirmata.

Haec praedicante S. Eucharzio compuncti sunt corde, ac se nunquam talia audisse vel comperisse testati sunt. Adfuit etiam huic salutiferae admonitioni divinae virtutis confirmatio, et eam mox subsequuta est stupendi miraculi attestatio. Nam fuit in eodem spectaculo quaedam vidua a nomine Albana, genere praecleara verum opulentissima, quae a famulis illuc cum festinatione concurrentibus triste accepit nuntium, videlicet unicum filium suum, quem domi reliquerat infirmum, redeunte ad vitalia dolore, esse mortuum. Quod illa audiens misit se statim ad pedes S. Eucharzii cum lacrymis dicens: Obsecro te, renovator nostrae urbis et illuminator totius gentis, ut mei miserere jam his orphata misereris, ut viscera pietatis super me infeliciissimam habere digneris, nuper enim marito sum viduata, et (heu!) bohe miserabiliter unici filii morte sum destituta. Quod si cum resuscitaveris, scias me certissimum post haec praecipis tuis libentissime obedire, et cum ipso filio meo ac tota familia in Christum tuum credere. His gemitibus motus B. Eucharzus, cum Valerio atque Materno, ibat cum illa, et pro tanti miraculi novitate cum eis turba copiosa. Cum vero illic pervenisset, domum introierunt, populo extra fores eventum rei expectante: et prius quidem genua flectentes in orationem se dederunt, ac deinde ab oratione surgentes ad corpus exanimi accesserunt, tenensque B. Eucharzus manum defuncti cum fiducia dixit: Vivo tibi, juvenis, ut in nomine Jesu Christi, qui unicum filium viduae sua virtute resuscitavit, tu quoque ad praesentem Iuicem redeas, et deinceps relicto daemone errore creatorem tuum recta fide recognoscas. Qui redeunte anima statim surrexit, et nondum per fidem imbutus Deo gratias agere cepit: quem assumens S. Eucharzus secum extra domum duxit, et coram omni populo vivum et totius infirmitatis expertem matri reddidit. Tunc omnes qui aderant magnis vocibus coeperunt clamare dicentes: Vere magnus et potentissimus Deus Christianorum esse probatur: qui talia signa et mirabilia per famulos suos operatur. Eadem die baptizata est Albana cum filio ac tota familia, et de populo turba non modica: domus vero ejus non post multos dies a S. Eucharzio h. ecclesia est consecrata.

a

Albana matrone filium mortuum

precibus resuscitavit S. Eucharzus.

eumque cum suis baptizat.

b

et domum ejus consecravit.

c

d

e

excelsi, et propter vestram salutem huc destinati: et ideo si mortem evadere perpetuam, et ad vitam aeternam vultis pervenire, omnia quaecumque vobis dixerint facite, et praecipis illorum cum omni devotione obedite. Et haec dicens ab oculis ejus sublatus est. Facto autem mane, convocatis civibus, narravit per ordinem quae per somnium viderat, quaeque audierat. Qua relatione facti coeperunt certatim ad Sanctos Dei currere, et sacri baptismatis undam sitienter expetere: tantaque fuit per tres dies ad illos populi concursio, ut in flumine, quod per medium civitatem currit, eos baptizarent, nec aliter eorum oppressionem ferre sufficerent. Unde et accidisse creditur, ut ex eo tempore ipse rivulus, ab infusionem sacri olei, derivative q. Olevia muncupetur. Interim civitas a pollutione idolorum mundatur, error superstitiosus abjicitur, destruantur daemonum arce, fabricantur per loca Christi ecclesiae: personae late per urbem tuba salutaris, omnesque invitatae pulsatae ad gratiam credulitatis: armis fidei contra spiritualium hostium insidias undique immititur civitas, hymnusque novus in ea publice canitur: et quae antea creatorem suum non cognoscendo erat adultera, ipsa se per fidem convertendo facta est Christi suaveratissima sponsa.

AUCTORE GOLSCHNERO, EX MSS. divinitus invitato Senatore ut sanctus audiat,

f

multi convertuntur et baptizantur in rivulo Olevia.

g

15 h Accidit autem die quadam, ut dum Deo dilectus Pontifex, ut semper solitus, adhortationis gratia per medium civitatis transiret, obvium haberet miserabili facie quendam paralyticum: qui cum sui misereri, ut agens, supplicem postulasset, vir Dei misericordiae visceribus plenus nil cunctatus, elevata manu signum benedictionis indigenti porrexit. Sed quid omnipotens Deus per famulum suum ostendere dignatus sit intexere dignum duximus. Nam circumstante cum populi caterva, in medio plateae iacebat corpus ejusdem exanimis: quod tamen venerabilem Eucharzium latuit, sed ejus meriti sanctus vir fuerit, omnino latere non potuit. Cum ergo, ut praediximus, signum sanctae crucis manu elevata contra paralyticum erigeret, umbra sanctificationis cadaver attingit. Mira res: et juxta promissum Dominum fidelibus in se credentibus pollicentis: Qui erit in me, opera quae ego facio et ipse faciet, et majora horum faciet, in servo suo dignatus est adimplere, quod promisit. Defunctus igitur totius populi praesentia illico reviviscens, in hora erigitur: et secum quid ageretur ignorans, ad pedes sancti viri gratias agens provolvitur. Sicque factum est, ut dum unus se curari a sancto viro poposcit, et ipse salutem promoveretur: et defunctus, nullo pro se interveniente, revivisceret. Quo in facto hunc sanctum Antistitem nequaquam magistro inferiorum credimus, ejus umbra depulsis aegritudinum morbis, mox ut superfalsis, sanitati restituit. Tunc omnes qui aderant ad spectandum illius miraculi, Christo gratias agendo, laudes in eum extulerunt.

h

Sanctus Eucharzus signo Crucis paralyticum sanavit, et mortuum resuscitavit.

Luc. 11. 12

a Orphata marito Senatoris orphata viri, inquit Braverus. Hujus filium fuisse S. Symetrium Iovinianum Presbyterum et Martyrem, a S. Materno suscitatum, postea sub Antonino passum, fabulantur quidam: quod merito exprobat Braverus. De S. Symetrio agemus 26 Maii. Ast Albana filium Canisius, Eucharzium Colon. in Adia, ad Casum et Martyrem Colon. 26 Julii inter sanctos numerant, et Valerium appellant. b Extrema civitatis parte versus Verridiam sita fuit. Braverus teste e. M. contra al. hanc igniphram, cui veste circumfusum. c Adhuc quidam MSS. alibi quae porrigentem. MSS. S. Laurentii, revolutione q. M. Olevia, Olevia, Olivita. Tunc is rivus in urbem ibat ductus, cuiusmodi jam influit alveo, Braverus teste. d Decantant quae hoc 5, narrantur, in quibusdam MSS. memorantur a Braverus.

Olevia rivus.

CAPUT IV.

S. Eucharzii obitus.

Interea per universas circumquaque regiones verbum vite praedicabant, et tam sermone quam virtutibus longe lateque pollebant: nam caecos illuminabant, debiles restaurabant, mortuos suscitabant, de-

Tres sunt miracula virtutis

ACCATORE
GOLDSCHERO
EX MSS.
Eucharis de
obitu instante
ab Angelo
monitus,

mones fugabant, et omnes languores curabant. Cumque B. Eucharis per viginti et tres annos Pontificatum Trevericæ urbis tenuisset, et Ecclesiasticas res bene firmatas atque fundatas haberet, ipseque jam provecere ætatis esset; quadam nocte astitit ei Angelus Domini dicens: Eucharis fideliter in mandatis Domini laborasti, viriliter in agone præsentis vite certasti; veni jam in requiem tibi promissam, et accipe certaminis tui incorruptibilem coronam. His per visionem perceptis S. Eucharis valde gaudebat, et tempus dissolutionis suæ intrepidus expectabat. Cum autem sui exitus diem sibi instare prænosceret, convocatis ad se discipulis, ait: Scio me, carissimi, de hoc seculo citius migraturum, atque debitum humanæ conditionis expleturum; et ideo vos rogo, ut fidem firmam, spem inconcussam, caritatem veram inter vos habeatis; et nequaquam deinceps diabolicis erroribus consentiatis. Quod de me terrenum est, terræ commendate; et quod spiritale, spiritalibus quoque exequiis procurate.

suus instruit

Valerium
successorem
designat:

17 Ad Beatum vero Valerium dixit: Commodo tibi, carissime frater, sponsam Christi, Ecclesiam videlicet ejus, quam in istis regionibus ipsius virtute adquisivi; ut illam caste custodias, et nullis eam errorum deceptionibus in diebus tuis pollui sinas: mensuram Evangelicæ tritici, sicut fidelis servus et prudens Dominicæ familie, largiter eroga: commissi tibi talenta in eis fideliter multiplica, ut dum Judex rationem ponere cum servis suis venerit, non ut servus nequam et desidiosus pro infossis talentis puniaris, sed potius pro duplicatis thesauris ad gaudium Domini tui feliciter introducaris. Hæc dicente S. Eucharis, subito cunctis, qui aderant, cernentibus, lux clara velut fulgure emicuit, ac pene per unius horæ spatium totam ejus cellulam circumfulsit. At ille valdeicens fratribus, repressisque reverenter oculis, reliquit hæc triste scenum, et cum ipsa luce a VI Id. Decembris letis migravit ad Christum. Tunc discipuli pro ejus exitu sacris exequiis celebraverunt, et corpus ejus in ecclesia b, quæ est extra mœnia civitatis meridiana plagam sita, cum hymnis et piis lacrymis sepulture tradiderunt.

lucæ celesti
cultustrato
cubiculo,

a
mortitur.

b

a *Harigerus et MSS. quidam V. Id. et Bravercus*: Obiit sexto Idus Decembris; quam diem universaria ne sempiterna B. Eucharis memoria Trevirensis Ecclesia consecratam habet. b *Idem*: Corpus ejus anno Christi LXXXII, orbis, quæ antiquus B. Joanni Evangeliste, hæc vero ipse mundus sacri diciturque fuit, humanum est; ubi et septemdecim ordine deinceps successerunt Antistitiis sepulchra, magna olim veneratione et præcipue religione colebantur.

CAPUT V.
S. Valerii episcopatus.

a

S. Valerius
multos con-
vertit,

Post cujus venerabilem obitum B. Valerius in ministerium Sacerdotale successit, illudque per a xv annos, sancto vivendo et verbum vite predicando, profundissimo rexit: in quo videlicet temporis spatio multos ad Dominum populos, signa magna et stupenda prodigia exercendo, convertit, et ad agnitionem Catholicæ tibi saluberrimam instigationem perduxit: qui etiam tam studiosissime verbo prædicationis instabat, ut jam tunc per totam pene Galliam ac Germaniam Christiani paganos et numero superarent et religione. Erant namque doctrina ejus singulis congrua, cunctisque audientibus dulcis et gratissima: unde ob mellifluam sermonum ejus facultatem, undique ad eum populi confluxebant, et saltim aliquod verbum ex ore ejus audire cupiebant.

per sanctissimos

19 Quantum vero ad proprios mores pertinet, ut breviter narrem, fuit cogitatione mundissimus, verbo utilis et discretus, operatione nihilominus irreprehensibilis et præcipuus: ne sic per activam vitam singulis compassione extitit proximus, et nec in contemplatione positus deserebat fraternam conde-

scensionem vite actualis, nec etiam in actione submissus recedebat a sublimitate contemplationis: quique salutaria magistri sui monita recto tramite sequens, Evangelicum triticum Dominicæ familie fideliter dispensavit, et crelita sibi talenta spiritalibus augmentis quotidie multiplicavit.

20 Cum vero his profectum gradibus usque ad venerabiles canos pervenisset, et jam consummatio sui cursus adpropinquaret; nocte quadam apparuit ei B. Eucharis per visionem dicens: Tempus jam instat, frater Valeri, resolutionis tuæ, et parata sunt tibi gaudia retributionis æternæ. Patet enim tibi janua regni cælestis, quam post hanc horam quinto die gratulabundus ingredieris, et de concessis Domini tui beneficiis sine fine lætaberis. Quapropter Maternum agonis nostri cooperatorem tui officii successorem constitue, illumque de visitatione nostra ante diem exitus sui certissimum redde: et hæc dicens recessit. Evigilans autem S. Valerius mox visum somnium B. Materno, ceterisque fratribus qui præsto erant, narravit, et eisdem diem obitus sui lætissimo vultu instare prædixit. Sequenti vero die venerabilem Maternum ad Sacerdotalem gradum provexit, et eum de studio commissi ministerii diligenter instruxit.

S. Eucharis
sibi apparente
dicem mortis
suæ intellegit.

Maternum
consecrat
Episcopum

21 Cumque per prædictum spatium, ob famam depositionis ejus, advenientes fideles verbo salutiferæ admonitionis, de exercitio sanctæ conversationis instanter instrueret, et eos ad salutem animarum suarum dulcissima exhortatione paternisque visceribus incitaret; illucescente jam quinto die oratorium ingressus, viaticum quod ipse consecraverat accepit: et post hæc extensis inter discipulorum manus sacris membris, IV Calendas Februarii spiritum cælo reddidit. Cujus corpus colligentes discipuli sacratissimo corpori S. Eucharis coaptaverunt, et in eodem sarcophago cum divinis laudibus condiderunt: quod superna dispositione actum esse credimus, ut, quorum una mens semper in Domino fuerat, eorum quoque corpora nec sepulchrum ab invicem separaret.

sumplo via-
tico moritur
29 Janu.

sepelitur cum
S. Eucharis.

a *Alii MSS. XII.*

CAPUT VI.
S. Materni episcopatus.

Post decessum S. Valerii B. Maternus Pontificalem suscipiens apicem, cepit per civitates et regiones veram fidem, quæ est in Christo, constanter prædicare, cunctos ad vitam salutis assidua admonitione provocare, magnis virtutibus quotidie crescere, signis et miraculis longe lateque clarescere: et quanto quotidianis incrementis fidelium multitudinem plus augeri conspexerat, tanto diligentius in junctum ministerium regulariter ordinare studebat. Hic etenim, quavis esset magnæ vir auctoritatis et prudentiæ, nihil tamen ex proprio imperio, quasi libera utens potestate, exercuit; sed omnia humiliter atque simpliciter egit, communiæque se subditis studio sanctæ dilectionis exhibuit; in omnibus etiam quæ probabiliter gerebat, non suam sed Christi gloriam quærebat: quique inter cetera sanctarum virtutum exercitia, mitissimus existens, consolabatur afflictos, pavit ex his quæ habebat egenos, vestivit nudos, redemit captivos, suscepit peregrinos, errantibus viam salutis misericorditer ostendit, desperatis spem veniæ consequendæ clementer promisit, currentes viam mandatorum Dei semper ad anteriora impulit; in eadem remorantes verbo exhortationis instigavit; et modo docendo, modo exhortando, modo sustinendo, modo in periculis se objiciendo, omnibus indesinenter pio solamine occurrit.

S. Maternus
miraculis cla-
vus,

multos con-
vertit,

mansuetu-
dine, et alius
virtutibus or-
natus.

23 His ergo atque aliis hujusmodi bonorum operum studiis fultus, ad sanctam ac laudabilem openetatem pervenit; et sicut quadraginta diebus jacuit in sepulchro, ita etiam totidem annos mansit in sacerdotali

40 annis
preest.

cerdotali ministerio. Is itaque solitus erat per nocturnam quietem locum, ubi corpora Sanctorum requiescunt, silenter frequentare, et ibidem diutius in oratione solus persistere : unde dum quadam nocte juxta morem eandem ecclesiam intraret, ibique prolixius divinas laudes celebraret, circa mediam noctem cœpit somno gravari, et ab instantia precum offendente sæpius lingua retardari; at ille in subsellio, quod ibi erat, considens, infixis ad genua cubitis inter utrasque manus sanctum caput reclinavit, et paululum somno cedens celeriter obdormivit : statimque apparuerunt ei per visionem S. Eucharis et B. Valerius, clarissimis vultibus splendentes, sacerdotalibus inflatis coruscantes, coronas singulas rosis et liliis ac ceteris odoriferis floribus mirabili arte intextis in capitibus gestantes, consimile sertum demonstrantes, et dicentes : Ecce Materne, sicut olim tibi prœmissimus, ita ante diem dormitionis tuæ visitandi gratia ad te venimus. Nunc ergo gande et lætare, quia die tertia ex hoc seculo migrabis, et ad inenarrabilia Domini tui gaudia introibis. En cerne præmi tui incorruptibilem coronam, quæ a paradiso perpetuæ amenitatis est sumpta, et tibi a Christo per nos famulos suos destinata; cujus flos nunquam marcescit, cujus odor nunquam asuavitate deficit, cujus perseverantia finem non novit; quam post corruptionem præsentis vitæ incorruptibiliter possidebis, et in conspectu Regis Regum cum ea laureatus æternaliter perseverabis.

24 His dictis mox disparuerunt : ille autem a tenuissimo somno evigilans, valde quidem lætus de ostensa sibi visione extitit, sed tamen statim adesse corporis molestiam sensit, accersitoque ministro cum ejus juvamine ad cellam rediit, et seorsum familiaribus discipulis hoc quod sibi ostensum fuerat retulit. Die autem crastina, convocata ad se fratrum caterva, cœpit eos studiosè de fidei integritate admonere, et animos eorum ad celeste desiderium delectabilibus verbis accendere : ac per totum diem

salutaria monita eis dare non cessans, usque ad octavam horam subsequentis noctis sermonem exhortatorium protraxit; et quod reliquum noctis supererat in psalmis et hymnis cum fratribus transegit. Post pullorum vero cantum, instante jam die, venit desuper clara vox, cunctis qui in ipsa cellula erant audientibus, dicens : Materne dilecte Dei veni. Qui mox quasi assuetam vocem audiens, conversus ad circumstantes fratres, ait : Valete filii mei et viscera mea; ego enim jam migrabo, et in præsentis seculo amplius vobiscum non ero. Ethæc dicens communionem Domini sacramenti accepit, statimque sanctam animam exhalavit. Tunc qui præsentibus erant fideles condignas exequias expleverunt, et ejus corpus non longe a reliquis SS. Eucharis et Valerii honorabiliter posuerunt, die XVIII Kal. Octob.

25 Hæc de gestis Sanctorum Patrum, post exidium Trevericæ urbis relictos cineres diligentius perscrutantes, sparsim in chartulis scripta invenimus : quæ in munus redacta utilitati legentium tam presentium quam futurorum fideliter commendamus : et quamvis in præsentis libello pauca de eorum sanctissimis actis propter easum superius memoratum contineantur, credendum sine dubio est multas virtutes, dum adhuc in corpore viverent, per eos Dominum exercuisse, quando nunc usque ad reliquias ipsorum hoc idem non cessat agere. Nam in eodem loco caeci frequenter illuminantur, ægroti sanantur, demones ab obsessis corporibus fugantur, varietate infirmitates tam corporis quam animæ curantur : et quicumque illic pio desiderio ac fidei devotione venerit, ibique Dominum per merita ipsorum de quacumque necessitate exoraverit, non solum ea, quæ postulaverit, consequitur, verum etiam et his potiora se percepisse lætatur, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per infinita secula seculorum, Amen.

a Hæc Epilogus desulatur in quibusdam MSS.

Auctore Gualtero, LX MSS

voce caelesti evocatus, suis palodiis,

et simplici mortui.

Epilogus Auctoris.

Sanctorum virtus miraculis illustrata

not 20

nocturnam

apparent SS Eucharis et Valerius.

ad gloriam invitant

aper suos instruit

DE S. VALERIO EPISC. MART. LUCAE IN ETRURIA.

Ex Italico Caesaris Franciotti.

Celebrat Ecclesia Lucensis, ut aliorum multorum Coslitum ferias, Sancti quoque Valerii Episcopi et Martyris natalem. Verum anni adhibita diligentia, nihil de ejus vita, rebus gestis, eade potuit reperiri, præter hæc pauca, fama fere accepta. Credibile est variis bellorum incendiis et casibus, et alia monumenta, et præsertim quæ de illius cognomine, genere, vitæ ratione, ac mortis modo, uti et aliorum complurium Sanctorum (quorum asservantur isthic corpora) extabant, fuisse dissipata. Fando igitur istæ fere audivimus : a Civem cum Lucensem fuisse, atque ab idolorum cultu, uti et alios complures, a b S. Paulino isthic Evangelium prædicante, ad Christiana sacra esse traductum.

2 Cum porro præsigiret Paulinus hand sibi diuturnum superesse vitæ spatium, dispicere cœpit, num quis e discipulis suis idoneus esset, cui ceterorum Christo initiatorum cura credi posset. Valerius præcipue ea dignus præfectura est visus : hunc e, si quid sibi humanitas feret, subrogari sibi cœnsuit oportere. Vix ergo martyrium subierat Paulinus cum Valerius una omnium voce successor est designatus, re ad Linum Romanum Pontificem, universalis Ecclesiæ Pastorem, legitime relata. Eadem quæ Paulino, et plerisque ea ætate Ecclesiarum Præfectis, fortuna Valerio obtigit, adepta martyrii laurea XXIX Januarii, sub annum Christi xc, Domitiano Principe.

3 Perfectum ab eo tradunt Oratorium, sive sacellum, Beiparæ Virginii dedicatum, cujus S. Paulinus fundamenta fecerat; duoque alia edificata ab eo sacella, alterum sancti Petri nomini sacrum, S. Pauli

alterum, cum essent ambo haud multo ante religionis caussa interfecti : alterum stetitse ferunt ad veterem urbis portam, quæ nomen fertur retinuisse, ut inde Porta S. Petri diceretur; alterum haud longe abfuisse ab SS. Martini et d Reguli sede, atque urbis muris, ex vetustis Actis ante annos 1060, conditis manifestum est.

4 Atque ex his liquet hunc nequaquam illum esse Valerium, quod quidam existimant, qui cum impeditioris esset lingua, minus prædicandi injunxit Diacono suo Vincentio Hispano, qui dein nobilissimum martyrium fecit. Etenim e Valerius ille Casaraugustanus Artistes fuit, neque martyro occubuit : nam licet a Paciano, Hispaniæ a Diocletiano et Maximiano Cesaribus præfecto conjectus in custodiam, varietate cum suo Diacono anno 303, Valentia cruciatus sit; tamen cum custodia delinere, ubi imperium adeptus est Constantinus Constantini Magni parens, ut erat lenigmo in Christianos animo, dimissus e vinculis ad suam Ecclesiam postlimino revertit, et fato tandem suo decessit. Discerant igitur hi tempore, loco, mortis genere.

5 Abi hunc eundem esse Valerium arbitrati sunt cujus extat XXIX Januarii in Martyrologio Romano memoria : Luca nimirum ob fidem pulsus, Trevirus petiisse, ibi vita functum : sed corpus postmodum obtinuisse a Treviris Lucenses. Id propterea in animam induxerunt, quod Valerius ambo, ambo S. Petri discipuli (ut de Trevirensi auctor est Petrus Cluniacensis lib. 4, epistolarum, et Marianus Scotus lib. 2, ætatis 6) ambo denique uno die coluntur ; verum

Templa ab eo constructa.

d

Diversus est a S. Valerio Casaraugustanus,

e

et Trevirensis,

SUBFINEM SEC. XXIX JAN.

S. Valerii actu obscuri.

u Part discipulus S. Paulini Ep.

b ab eo designatus successor

r et legitime post electus,

martyrio coronatus.

EX VAARDIS.

qui in Martyrologio Romano memoratur, Treviren-
sis Episcopus fuit, non Lucensis; ad illius Ecclesie
gubernacula admotus sub annum LXXV, neque marty-
rio coronatus, quod Lucensi obvenit.

Unus reli-
quus, natalis.

¶ Cum igitur post S. Paulinum, nullum Valerio
veneriorem Lucensis Ecclesia Pontificem reperi-
amus, jure merito habetur secundus Lucensium Epi-
scoporum. Asservatur ejus corpus in basilica S. Pauli-
ni. Agitur ejus celebritas XXIX Januarii.

a Quia hic de S. Valerio Franciottus, eadem fere narrat Ferraricus in Catal. SS. Italor. et MS. Ecclesie Lucensis: negat tamen in Tabulis illius Ecclesie, Episcopum Lucensem nominari. Addit deinde: Hoc die etiam Valerius Cosaraugustanus, (cujus corpus Alexandria quiescit) et Valerius Episcopus Trevirensis (cujus cor-

pus Treviris est) colitur, ex quo hinc ab illis diversum esse apparet. Ad in generali catalogo SS. de S. Valerio Cosaraugustano scribitur Corpus Alexandrie, quae illam uti Prolectorem suum colit, licet corpus Ludii oppido proximo Montis-ferrati asservari feratur; ac Lucæ in Hierurgia illud etiam haberi, ex Tabulis Ecclesie Lucensis, quæ et illum veneratur hinc die, apparent. In quodam MS. kalendis Februarii isthuc reperimus: In Luca civitate sanctorum Martyrum Marcellini, Valerii et Ymilie. Et fuit eo die S. Emilius Ducis Lucæ inventum an. 1200 corpus, ut isthic dicimus. Ast in Vita S. Paulini apud eundem Franciottum et apud Silvanum Jozzium, inter eos qui S. Paulini corpus sepelierunt memoratur Valerius. b De S. Paulino Episc. Lucensi et Martyre agemus 12 Julii. c Ferrarius Sacerdotem ordinatum a Paulino scribit, et multos ab eo quoque conversos. d Colitur S. Regulus 1 Septemb. e De S. Valerio Cosaraugustano egimus 28 Janu. et 22, in Actis S. Vincentii. f Eo postea translatum, ut scribit Ferrarius.

DE SANCTIS MARTYRIBUS EDESSENSIS SARBELIO ET BARBEA.

SUB TRAJANO.
XXIX JAN.
Horum Marty-
rum nativitas

nomen,

Acta e Mar-
tyrologis 29
Jan.

Memoria co-
munita.

et istidem Et
Octob.

Edesse Mesopotamiae urbs vetusta, versus Ariar-
mæ fines, nullo Saucharam tropæis ubellata.
E quibus Sarbelius est cum Barbea sorore. Ho-
rum celebrata variis diebus in Ecclesiasticis
fastis memorata est, XXIX Januarii, XV Octobris, (non
XV Kalendis Octobris, ut hic in Notationibus ad Mar-
tyrol. scripsit Baronius) et fortassis IV et V Septem-
bris. Næ ipsa eorum nomina semper eadem ratione
scripta: Sarbelius, alibi Sarbilus, Sarbelus, Σαρβελιος,
et apud Galensium in Notis Sabellus, apud Ferrarium
Sarbedius dicitur. Quæ Barbea Barbea, ea Græcis
næque Bebea est, quasi Constantem, sive Constantiam
dixeris.

¶ Horum Acta e solis Martyrologiis accepimus. Ro-
mannum XXIX Januarii ita habet: Edesse in Syria
sanctorum Martyrum Sarbelii et Barbeæ sororis
ejus, qui a B. Barsimæo Episcopo baptizati, in per-
secutione Trajani sub Lysia Præsule martyrio coro-
nati sunt. Plenus Galensius, e Græcis ut fatetur:
Edesse sanctorum Martyrum Sarbelii et Barbeæ so-
roris. Is idolorum sacerdos a Barsimæo illius urbis
Episcopo impudens vehementer reprehensus, adju-
tricio Dei gratia, illius dictis audiens, Christiana re-
ligione induitur, næque cum sorore baptizatur.
Quod cum Lysias Præses recessisset, comprehensum
Sarbelium, primo virgis caedi, scilicet laniari, igne
torreri; post hinc ligatis melius securi, ac demum
una cum sorore, gravissime et varie ante cruciata,
Trajano Cæsare, capite plecti imperavit.

¶ At Menæi Græcorum: Eodem die (XXIX Janu-
arii) commemoratio sanctorum Martyrum Sarbelii
et Bebeæ sororis ejus, qui Edesse passi sunt. Vixe-
runt hi Trajano imperante, S. Sarbelius diaboli
erroris et iniquarum victimarum sacrificulus, cum
festa quondam demonum celebritate, impia sacra de-
more exersis, reprehensus a Barsimæo Episcopo
esset, acrisque objugatus, ut qui multis esset exitii
causa, Christi gratia componetur est, atque Epi-
scopi verbis inductus, fidem Divinam una cum Bebea
germana sorore sua complexus est, atque ab eodem
Episcopo salutariis modis expiatus. Inde ad qua-
stionem Lysie Præsulis exhibitus Sarbelus penam
virgis colitur, dein cultris conscinditur, mox ei
facies raditur, ac manibus post tergum revinctis
venter illi contunditur, tum una manu suspensus
rursus laniatur, postremo varia illi corporis membra
admotis facibus ustulantur: ac tandem martyrii co-
ronam reportat, cum in machinam quandam com-
pactus contusisque et discissis a capite esset, et
postremo securi percussus. Decidatâ quoque est et
soror ejus Bebea, ejusdem Ducis mandato.

¶ At XV Octobris isthuc aliquando distinctus memo-
rant eadem Menæi: Eodem die sanctorum Martyrum
Sarbilii et Bebeæ ejus sororis, Trajani temporibus
S. Sarbilus idolorum sacerdos, a sancto Episcopo
mysteria fidei eluctus baptizatusque est, cum Bebea

sorore sua. Delatus autem ut Christianus apud Præ-
fectum urbis Edessenorum, ipsius tribunali exhibitus
est, qui eum primo virgis caedi jussit. Sed cum San-
ctus multa in eum, ejusque idola, et Imperatorem
jocaretur, in rabiem actus Præses non semel, ant
his, verum septies mutatis vicibus, in orbem nervis
eum bubulis cecidit, uncis laniavit, facibus ambussit.
Quo cum fierent, et Sanctus in Deum defixus oraret,
mitigavit dolores illius Dominus virtutum. Genero-
sum illius in sustinendis cruciatibus animum con-
templatus tyrannus, rursus exhiberi eum imperat,
et clavos capiti illius infigi, dein serra dissociandi. Sed
cum ex utroque tormento Sanctus Divina virtute
illesus evasisset, obstupere adstantes. Hæc cum
cerneret soror ejus Bebea, ipsa se palam Christianam
professa est coram Judice. Hic vero dire flagris
laniatam, claudit carcere. Sanctum vero ex una manu
suspensum, et pelle corporis revulsam, cum adline
spirantem videret, utrumque plecti capite imperat.
At fideles quidam clam suldata eorum corpora terre
mundarunt, laudantes et benedicentes Deum. Amen.

¶ Menologium ab Henrico Causio editum: Eodem
die commemoratio sanctorum Martyrum Sarbili et
Bebeæ sororis sui Trajano Imperatore. At Baronius
Menologium citat, in quo ipsorum martyrium ita de-
scribitur: Sarbelius idolorum sacerdos una cum so-
rore Barbea conversus est ad fidem Christi per Bar-
simæum Edesse Episcopum, et ambo tenti: post
gravissima tormenta Sarbelius inter duo ligna liga-
tus, sectus est; soror autem ejus capite truncata.
Hæc et in MS. illo Sarleti, quo usum se ubi proficitur
Baronius, ita habentur, manifestum est illud nullam
differre ab Ingalstadiensis, quod Causius vulgavit. Ga-
lensius eodem die: Edesse sanctorum Martyrum
Sarbilii et Bebeæ sororis; qui, Trajano Imperatore,
Christianæ religionis accusati, ad illius urbis Præ-
fectum in judicium ducti, graviter primo cruciati,
demum præclara fidei confessione nobiles, abscissis
cervicibus, palmam martyrii tulerunt. Ferrarius illas
quoque eo die refert.

¶ Idem videtur esse, certe paria passi, qui cum
Thathelo 4 Septembris in usdem Græcorum Menæis
celebrantur, ita eum habent:

Ταυθίνοσι: ἄρρη (καθούνη) καὶ βεβεία
Σωφρ βεβείαν εὐρον καὶ: ἔψυστρίνης,
Βεβείου ἐξέλεθλος οὐ σέσωσ σείεας,
Αυδράν βεβείων χειροὶ βέλλεται λίθοις.
Cæsi ambo Thathel et Bebea
Vitam constantem invenerunt pro fallace.
Impura Zarbelus non venerans sacra,
Virorum impurorem manibus lapidatur.

Vixerunt hi Adriano imperante. Erat Thathel dia-
boli erroris sacerdos: sed a quadam Episcopo ob-
jugatus, dedit fidei manus. Eam ob rem ab Augaro
tyarcha facies illi virgis cæsa, manibus post tergum
revinctis ustulatus est, venter converberatus. Manu

et Menologic.

et Galensio.

In usdem 4
Septemb. in
Menæis.

una vincetis suspenditur, raditur, igne subjecto aduritur. Deiu in fibrilem compactus machinam, serra a capite dissinditur, et gladio tandem certamen consummat.

et Menologio?

7 Pro Thathuele Thamelem habet Martyrologium Romanum a Baronio nectum. Eodem die, uquit, SS. Thamelis, antea idolorum sacerdotis, et sociorum Martyrum sub Hadriano Imperatore. Baronus in Natis Thamelem vocat, Menologium citans in quo Thamel dicitur. Ita enim habet: Eodem die Natalis sanctorum Martyrum Petronii, Charitine, Zarbeli, Thamelis, et Bevææ, qui sub Adriano Imperatore pro Christo sanguinem fuderunt. Ex quibus Thamel cum esset dæmoniacæ fallaciæ sacerdos ab Episcopo quodam Christiano ad Christi fidem conversus est. Quamobrem ab Augaro regionis illius Duce, virgis ceditur, oculis comburitur, et manibus post terga ligatis in ventre verberatur, ex altera manu suspensus lanitur; postea tectonico instrumento a capitis vertice sectus cum Bevæa sorore gladio consummatur.

8 Quis non eundem Bevæam, eundem Sarbelum suspicetur et Thathuelem Sarbeli fratrem, aut ipsummet binominem Sarbelum Thathuelem, aut ræc unica Sarbelthathuel? Nam quid hi sub Adriano, sub Trajano illi passi feruntur; capiti forte sub Trajano, sub Adriano intercepti sunt; aut a Trajano iudicij persecutio, cædes post ab Adriano patrata, ejusve Præfectis. Utrique sane concessæ bello ad ortum solis nationes sunt. Edessensos fuisse posteriores hos Sarbelum, Bevæam, Thathuelem, sive idem seu diversa prioribus sunt, ex Angari, sive Abgari, Ducis conjicimus nomine; id Regulus Osrocorum, quorum caput Edessa, fuit familiare. Hinc Augarus Osroenus Romanis foderi junctus sub Pompeio, dein Partus fvens Crasso clades uictor erexit, ut Dio memorat lib. 40. Alius erriter octoginta quinque annis post reberberatus Abgarus fuit, Edessæ Dynasta, qui ad Christum Salvatorem nuntius misit, ubi eoque imaginem non manufactam, ejus in Ecclesiasticis scri-

Abgari sive Augari, Edessæ Reges.

ptoribus frequens mentio est, accepit. Tunc hic Augarus Trajani Hadriane temporibus, religioni nostræ, quam Edessam S. Thaddæus increerat, superiore nuntio et baptizato Abgari, fortassis in Romanorum gratiam, adversatus. Lysias ejus an Casurus nomine præfecturæ urbis gesserit, incertum est. Is ipse fortassis est Abgarus, de quo Julius Capitolinus in Antonino Pio: Abgarum Regem ex Orientis partibus sola auctoritate deduxit. Fuit et Abgarus Persarum Rex a Severo subactus, attestatur Spartanus. Demum Xiphilinus Dionis Epitomator in Antonino Cavacallo: Cum ad ipsum, tamquam ad amicum Augarus Rex Osrocorum venisset, ei fidem fregit comprehensumque coniecit in vincula, et Osroenen Rege destitutum cepit.

9 Porro quos Menæa et Menologium IV Septembris celebrant Thathuelem et Bevæam, ens Galesinus posthæc refert, his verbis: In Græcia beatorum Martyrum Thathuelis et Bevææ sororis. Hæc Hadriano Imperatore, fidei ardore inflammata, plurimos cohortationibus ab falso cultu advocavit. Itaque in custodiam conjecta primo acerbe cæditur; tum usque ad ossa scalpris laniata, demum lancea in gutture transverberatur. Ille vero suavia dicendi libertate Christi Redemptoris fidem perpetuo professus, non ulla cruciati, quo varie horribiliterque allatus est, a proposito dimotus, tandem in lignum sublatiss, serra ferrea medius dissectus, nobilis martyrii palam tulit. Quæ Galesinus e Græco libro convertisse se scribit. Qui in Menologio his Martyribus 4 Septembris junctur Petronius, is S. Pauli Apostoli discipulus fuisse traditur in Menæis, et S. Heruiones Virgini, Philippi Ducum filia, post S. Joannis decessum Patre spiritualis et pietatis magister, nec ad Osroenos spectat. Charitina nisi ea sit quæ V Octobris colitur, aut quæ XII Junii, aut forte Charis, quam etsi obscuram doctimus XXVII Januarii nobis ignota est. De Barsimuo, qui Sarbelum et Barbem baptizavit, ægens XXX Januarii.

Acta e Galesinio 8 Sept.

807 27

DE S. CONSTANTIO EPISCOPO ET MART. PERUSIÆ IN ETRURIA.

SUB M. AUREA. XXIX JAN. S. Constanti Episcopi Perusini

Perusia, olim e XII principibus Etruriae uribus, habita, caputque adeo populorum, Livio teste, cum Carthago et Arretio; etsi ab Octaviano Cesare dura obsidione, atque, ut Florus ait, turpi et nihil non experta fame, tum prunis suis cœlibus exhausta, demum tetra incensio deformata; brevi tamen ita restaurata habitataque, ut Episcopum sub ipso Eclesiæ cumbala meruerit, fueritque Justinian ævo, ut Procopius auctor est, princeps Tusciæ urbs. Fuit inter primos illius Antistes S. Constantius, ejus XXIX Januarii agitur natalis. De eo Martyrologium Romanum: Perusia S. Constanti Episcopi et Martyris, qui una cum sociis sub Marco Aurelio Imperatore ob fidei defensionem martyrii coronam accepit. Eiusdem memere Carthusiani Colonicensis et Molanus in addit. ad Usuard. Constantius Felicius, Constantinus Ghimus, Philippus Ferrarius in Catal. SS. Italie, adeoque et vetustissimum Martyrologium MS. S. Hieronymi, in quo isthæc habentur: Perusia in Tusciæ Constantini, alii quoque nonnulli Constantini vocant.

untatis,

2 Martyrologium Germanicum in secunda editioe ita habet. Item Perusiæ sancti Episcopi et Martyris Constanti, qui S. Herulani Episcopi discipulus fuit, et ob fidem cum sex aliis Germanis occisus. Galesinus: Perusia S. Constantii Episcopi et Martyris, qui B. Herulani Episcopi discipulus, post illius obitum creatus Episcopus, a Gothis fidei causa interceptus est una cum sex aliis, qui sermo et Germania ad eum urbem peregrinati sunt. De S. Herulano I. apud VII Novembris. S. Herulano II, colitur I

ius per- cum as- quata,

Martii usque a Gothis interceptus Justiniani temporibus. De prioris Herulani ætate ac sociis sui locum queretur. Galesinus errandi ansam Volaterranus præbat lib. 14, ubi tres recenset Constantios, quorum tertius, uquit, Martyr una cum sex fratribus, inter quos Bivignatus et Reinaldus fuere, qui Perusiam a Germania peregrinationis gratia profecti, in eadem urbe quæda a Gothis intercepti sunt. In Constantii ætate fæde erratum, quod Herulani duo, quorum prior fortassis successit, in unum conflati.

3 At qui socii S. Constantii? Memorantur in Artis Crescentius, Anastasius, Carpophorus; ut cæcis eorum nulla mentio nisi fortassis Carpophorus is sit, quem Hespulatos sibi recalcant, quemque alii sermum Herulano seniori junctat SS. Pontianus, et Concorchus, qui Constantio juncti amicta fuere, ut alius dies pertinent. An sociis addit Constantio Baronus e Galesino Volaterranque auctoritate? Bivignatum monachum et Confessorem, non Martyrem, colunt Perusini XIV Maii. Reinaldi usquam memorat. In recentiore quodam MS. XIV Octobris ista habentur. In Perusia S. Constantii cum septem sociis, ut qui illi fuere? Non magnum sane illi MS. fidem habendam experientia didicimus: neque vera antiquum est, neque nisi additamenta coniectat ad Auctarium Cidmonense Usuardi adjecta, absque illa auctorum citatione.

scribit.

4 Triplicem S. Constantii ritum damus priores dunt ab Ecclesia Perusina accepit Cardinalis Bivignatus, ex hujus bibliotheca eos cum Herulato Roxweyda communicavit Cesar Spada V. CL. Prima in Lecturis erat distributa, quæcum numerum ad marginem expres-

ritus.

808

V. 4. 155

simus. Secundam cum alio codice Perusino collatam, cum MS. monasterii S. Galli, multo correctiore, contulimus. Tertiam jam ante ediderat Surius a Joanne Andrea Palatio, ex vetustissimis exemplaribus, quae Perusina, partim in ecclesia cathedrali, partim in rebus S. Petri observantur, concinnatam. Scripsit et Zacharius Lippelous S. Constantii vitam, Italice Gabriel Flamma, et Silvanus Ruzzus. Meminit illius martyrii Baronius to. 2, Annal. ad an. 173, nu. 7.

VITA

ex MS. Cæsaris Baronii Card.

CAPUT I.

S. Constantii miracula, multarum conversio.

LECTIO I.

Conditor et formator omnium rerum omnipotens Deus, condolens de interitu humani generis, de sede Patris veniens Verbum vite, et ex Virgine beata Maria alnificam assumpsit carnem. Quia vero nostram dignatus est portare imaginem, ideo magis necesse est ei augere servitium. Enimvero multa nobis impartitus est beneficia, multa ei exhibeamus servitia. Plane in exordio mundi nos condidit ad imaginem et similitudinem suam, sicut ipse dixit : Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Sed qui primus ad ima ruit antiquus hostis, cernens se undique convietum, coepit diversis argumentis nostrum circumvenire parentem; quem per gustum ligni vetiti, ac suasi conjugis miserodecepit. Ideo Deus providens hunc irreparabilem sine sua incarnatione, propter hoc descendit de coelis, et incarnatus est ex Spiritu sancto, et Maria Virgine : semetipsum exinavit formam servi accipiens. Propterea accepit servilem, ut formam redimeret peccatricem : qui quibus modis deceptus est primus noster parens, eisdem redempti sumus Domini pietate : per gustum primi hominis ecce in malis lapsi sumus esibus; per Virginem matrem, unicuique ejus filium recuperati sumus misericorditer. Etenim diversis ordinibus recuperavit suis legibus : nam ante ejus adventum fuerunt Prophetae, sancti Doctores, qui annuntiaverunt nasci nostrum Redemptorem.

Gen. 1. 28. Verbum Dei incarnatum ab nostram reparatum.

S. Constantii Perusinus

a

Artem illum

multos convertit

2 Horum post ejus natiuitatem duodecim elegit Apostolos, qui per saluberrimam doctrinam sibi acceptabilem aggregarent populum. Per Dei manum et istorum scientiam, ut lucifer, B. Constantius, ejus patria Perusia fuit, ab inmemorabilis coepit militare Dominos biduam ac triduam jejuniis suam affligebat eum quotidie : quia dives erat, de suis facultatibus multos adebat jugiter pauperes. a Astasia quedam mulier plurimis diebus visum amiserat, quo mox ut accepit famam Dei famuli Constantii, de virtutibus atque miraculis ejus, quendam rogavit ut eam ad ejus duceret vestigia. Quae adducta ante pedes ejus coepit nimis plorare. At ille ut vidit eam plorantem, atque ante ejus vestigia iuentem, ait ei : Surge mulier. Tunc illa cum surrexisset non cessabat eum lacrymosis vocibus clamare : Vir Dei Constanti, per Deum tuum te oro, redde mihi ut videam, et cognoscam quod magnus est Deus Christianorum. Cui S. Constantius ait : Si vis credere Christo, ipse tibi lumen restituet. Quae ait : Ene Domine, ut videam, jam credo Deum tuum, Deum esse verum. Hic demum vir sanctus flexis genibus oravit ad Dominum, dicens : Domine Deus, qui aperuisti oculos caeci nati, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, aperiri oculos hujus mulieris, ut vere cognoscat qui tu es Deus, qui facis miracula solus, et permanses in secula seculorum. Cumque omnes Christiani respondissent, Amen; statim clarissimum lumen recepit, et credidit, et baptizata est; et multi Christiani effecti sunt per eam. Tunc plebs Christianorum crescebat, et multiplicabatur cum Domino, in signis et

prodigiis, quae Dominus per Constantium operabatur.

LECT II.

3 Crescentius quidam nomine per multos annos pedes curibus complicatos habebat, ita ut iter agere minime posset. Ut audivit, quia infirmi a B. Constantio curarentur, in plastro se ad eum deferri praecipit, et flebilibus precibus aiebat : O S. Constanti, redde mihi gressum. Quem ut vidit S. Constantius, confidens in virtute Domini nostri Jesu Christi, oravit, et dixit : Domine Jesu Christe, qui omnia vivificas, et universa restauras, huic homini redde gressum, ut cognoscat, et credat, quod praeter te non est Deus, qui cum volueris nova facis signa atque miracula. Ad hanc vocem velut radiis solis, splendor super eum cecidit, et quasi dimidia hora super eum mansit. Tunc ille tremefactus, et magnis vocibus proclamans ait : Domine miserere, Domine miserere. Continuo erexit se, atque consolidata sunt crura et pedes ejus; et statim ecurrit ad aquam, et deportavit ante B. Constantium. At ipse baptizavit eum in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Et per miracula illa baptizati sunt in die illa fere centum viginti de paganis. Tunc facta est magna laetitia inter Christianos, et glorificabant dicentes : Benedictus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae.

stado gressum inpe- truit :

120 Gentiles convertit.

a Ati Artasiam et Attasiam vocant.

CAPUT II.

Quaestio prima. Custodum conversio, fuga.

Tunc relatum est Charisio primo civitatis, quod cultus deorum suorum evacuaretur, atque religio Christianorum multiplicaretur : qui iratus est valde et perquiri jussit Christianos, ut ubicunque inventi essent, ligati ducerentur ante eum. Erat enim illo tempore Romae impiissimus Imperator Antoninus, qui suos per totum orbem miserat milites, ut Christianorum sectam destruerent, atque culturam deorum suorum magnificarent. Tunc Perusiam directus est a Lucius de magnis Consulibus Romanorum. Venit autem Lucius praedictus ad Charisium, et ait ei : Charisi, dirige tuos milites per civitates, atque per circumquaque vicinas provincias, ut si Christiani forte in eisdem provinciis inventi fuerint, ligatis manibus post tergum atque carenati perducantur ante conspectum nostrum. Tunc spiculatorum impleverunt jussa, venerunt ad domum Crescentii, quem nuper B. Constantius curaverat, et fractis foribus sunt introgressi. Tunc comprehenderunt eos, et duxerunt ante conspectum Lucii et Charisii.

In persecu- tione M. Aurelii.

a

rum Crescen- tio comprehenduntur :

SOL 28. LECT III

3 Quos cum vidisset Lucius Consularis, ait ei : Cujus conditionis estis? servi, an ingenui? B. Constantius respondit : Servi sumus Domini nostri Jesu Christi, qui semetipsum exinavit, paullo minus minoratus est ab Angelis, et formam accepit servilem, ut erueret nos a servitute diaboli; et ideo summa libertas est Domini servitium explere, qui nos condidit, et pro nobis dignatus est mori, ut nos de morte liberaret. Tunc cum magno furore respondententes dixerunt : Nescitis quod Princeps Romanorum Antoninus ob hoc direxit nos, ut omnes Christicolae de regno suo expellamus; at magnificos Deos nostros, Jovem, Mercurium, Saturnumque, et alios plurimos per quos regnum Romanorum pollet, statuanque Solis, et Lunae praee omnibus adorari faciamus. Ideo admonet vos, ut colatis Deos nostros, ac ponatis thura Deo Soli, et offeratis ei dignum sacrificium. Tunc B. Constantius subrideus ait : Elementa mundi hujus quae Dominus ad nostrum condidit servitium, non adoro, nec eis sacrificium offero; sed solum factorem omnium nostram omnipotentem Deum, cum unico Filio ejus Domino nostro Jesu Christo, et Spiritu Sancto in Trinitate adoro et colo, et sacrificium immaculatum offero.

Christus confectur :

deos ruit

pugnis et fustibus caeditur.

6 Lucius et Charisius irati jusserunt eum pugnis credi. et dorsum ejus fustibus credi. At ille psallebat dicens : Confitebor Domino nimis in ore meo, et in medio multorum laudabo eum; qui astitit a dextris pauperis ut salvam faceret a persequentibus animam meam. Videntes autem Lucius et Charisius quod non proficerent, sed magis ac magis magnificaret ipse et alii Christiani Dominum, qui salvos facit sperantes in se et pia corda non deserit; tunc jusserunt Therman ante palatium b Maximiani septuplum calefacere quam solebat, et intromiserunt Constantium cum ceteris Christianis, qui cum eo aderant; et ipsi psallentes dicebant : Igne nos examinasti, et non est inventa in nobis iniquitas, et iterum : Eripe me Domine ab homine malo, a viro iniquo, eripe me Domine, et rursum : Confirma cor meum Deus in testimonio tua, et non in avaritiam.

thermis includitur.
b

LECT IV

7 Tunc signo crucis facti Christiani intraverunt Therman : sed multus calor cum inesset, nullus illorum de calore timebat; et cuncti Christiani prostraverunt se in pavimento, atque orabant, dicentes : Benedictus Dominus Deus, quia fecit mirabilia magna solus : et benedictum nomen majestatis ejus in aeternum, et in seculum seculi. Huc dum psallunt sancti viri, tanto lumine circumfulsit eos Deus, ut nullus cogitaret quod nox esset, sed quasi totus splendor solis in balneo fulgeret. At ubi milites, qui balneum custodiebant, viderunt tam clarificum lumen, introgressi sunt, et projecerunt se ad pedes B. Constanti, veniam implorantes, dicentes : Domine S. Constanti, vir Dei, libera nos a terrenis desideris, et ablue sacro baptismate, ut mereamur aeternae vite esse participes. Tunc S. Constantius imbut eos omni divino mysterio, et baptizavit eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. Et reversi sunt unusquisque in domum suam, et tulerunt pecuniam multam, et filios, et filias, et uxores, et duxerunt ante conspectum beatissimi Constantii Pontificis; et baptizati sunt omnes promiscui sexus circiter quinquaginta; et dixerunt beatissimo Constantio : Egredere foras de balneo, et eamus in silvam, quae dicitur Collis, et ibi invocemus Dominum Deum nostrum. Mox S. Constantius egressus est de balneo, et abiit cum paucis Christianis, et cum custodibus balnei, qui per ejus predicationem effecti fuerant Christiani; et venerunt ad locum, qui dicitur Monticellus, et ibidem morati sunt multis diebus cum Anastasio Dei famulo, et cum collecta sanctorum multorum, psallentes et dicentes : Ecce quam bonum, et quam jucundum habitare fratres in unum.

quibus divinitus illuminatis.

custodes convertit.

omnis urbe exit.

a *Plures fuere Lucii Consules sub Marco Aurelio anno ejus tertio, Christi 163, L. Papius Elianus; an 4 L. Corneius Celsus 8, L. Arrius Pudens, b, L. Fulvius Pollio, 8, L. Vettius Paulinus; 11, L. Septimius Severus, praeter L. Julia Verum, et L. Aquilium Commodum Caesares.*

b *Sive locum, ubi id deinde conditum Maximiani palatium.*

CAPUT III.

Quaestio secunda. Aliorum custodum conversio, fuga.

Et tempore Lucius Consul Romanorum per praecipuum Antonini Imperatoris, jussit Charisio Praefecto civitatis Perusinae, ut inquisitionem faceret de B. Constantio, et de ceteris Christianis, qui cum eo erant. At Charisius cupiens implere jussa Lucii Consulis, misit ad perquirendos custodes balnei, neque Sanctum Dei reperientes festinanter reversi sunt ad Charisium Praefectum nuntiantes ei : quia custodes balnei tui effecti sunt Christiani cum omnibus famulis illorum, et abierunt foras de civitate; et nescimus in qua parte. Tunc Charisius impiissimus Praefectus dolo et ira repletus, jussit multos milites ire post eos, qui cum abiissent longo lateque perquirentes, tandem invenerunt unum pestiferum paganum, qui dixit eis : In silva, in loco qui dicitur Monticellus,

Perquirantur.

ibi congregati faciunt sua conventicula. Quod si certe vultis, ego vos illic ducam. Tunc unanimiter rogaverunt eum, ut illos duceret illic, ubi S. Constantius erat cum multis Christianis, psallentes et benedicientes Dominum.

EX USS.

LECT V

9 Qui mox ut venerunt at Sanctos Dei, aiunt eis : O Constanti, quare decepisti homines istos, ut non colerent Deos suos, et jussa imperatoris impleant? Unde nunc venite ad Praefectum Charisium, et ipse docebit vos quomodo obedire debeatis diis invictissimis, et frustra non credatis Christo Deo vestro, qui pro suis sceleribus a Judaeis comprehensus est; et verberibus afflictum tradiderunt Pontio Pilato, et ipse jussit eum suspendi in patibulo; et vulneratus clavisque confixus, tandem mortuus est in cruce; cui cum diceret unus de latronibus, qui crucifixi erant cum eo : Salva te ipsum et omnes, nec se salvum fecit, neque alios salvos facere potuit. Ad hanc vocem S. Constantius, et B. Anastasius, et qui cum eis erant, Christiani, una voce dixerunt : O inimici Dei et veritatis, cur talia ausi estis loqui de tanto Domino? qui cum sua sponte ad patibulum crucis duceretur, et Judaei caeci circumvenerunt eum cum gladiis et fustibus, et ait Dominus : Quid queritis? Illi autem dixerunt : Christum Nazarenum; ad hanc beatam vocem ceciderunt in terram, et facti velut mortui. Et Judo nocte illa, qua traditus erat eum, ait ei : Quod facis fac citius. Mox miseri discite quanta sit providentia Dei, qui traditorem suum manifestavit, et omnia quae de eo prophetata erant. Quando voluit tentatus, quando voluit crucifixus est, quando voluit mortuus est, quando voluit infernum expoliavit, quando voluit resurrexit, et quando voluit eos ascendit; unde venturus est in die ultimo judicare vivos et mortuos.

blasphemus corripiunt.

Joan 18

Joan 13

comprehensus sistitur Praesidi.
a

S. Constantius liberum fidei propter.

Psal 73 17

Psal 99 3

ambulat per carbonem accensum.

LECT VI

10 Tunc milites Charisii irati et furore repleti, irruerunt in Sanctos Dei, et comprehentes S. Constantium Pontificem, virum elegantissimum, et Anastasium virum clarissimum, a Carpophorum verum Dei famulum, et multos alios Christianos, et ligaverunt eos, et vinetos duxerunt eos ad Charisium Praefectum; qui cum vidisset eos a longe, ait eis : O Constanti deceptus fallacia Christianorum, cur non cogitasti in balneo de salute tua? et sacrificium offerens diis immortalibus, et pulcherrimum tuam juventutem non amitteres pro reverentia Sacerdotis, et secta Nazarenorum? Cui B. Constantius iratus dixit : Miser diu est, quod insana verba tua patienter sustinui, nunc et tu, si vis, patienter mea sana verba audi : Unus est Deus omnipotens, qui creavit omnia ex nihilo, caelum et terram fecit, et fundavit maria, sicut David Propheta crevit dicens : Tu creasti omnes terminos terrae, astatem et ver tu plasmasi ea. Nunc, seclerate, credo conditori tuo; et redde illi quod dedit tibi, scilicet sensum cum intellectu, ut notitiam haberes noscendi bona vel mala, et inhumata respirares et commoda perficeres. Et insuper audi praedictum Prophetam, qui decantans ait : Ipse fecit nos; et non dii tui, quos male adoras, facerunt nos. Convertere ad Dominum Deum tuum qui fecit te, ut non male adoras hic, in futuro pereas. Ad haec iratus Charisius zelo diaboli, nudis pedibus jussit eum ducere per ignitos carbones, et de ipsis prunis missis nudum corpus ejus effundere. Christiani interea videntes hoc clamabant ad Dominum dicentes : Domine non rubescant in nos, qui te expectant, Domine Deus virtutum, et non reverentur super nos qui quarunt te Deus Israel.

11 Et S. Constantius magna voce dicebat : Propter te, Domine, portabo improperium, libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meae. Et Charisius periciens os suum, dixit. Miser non vides quomodo perne undique te coarctant? Desine, et respice jam ab insania tua, et aufer a te titulum Christianitatis, ne florem

innas ridet

La 155
superterritus
in tormentis

florem tuæ juventutis ante tempus perdas, et cum dicas habere æternam vitam, relinquas temporalem, et quam speras non invenias unquam. Respondit S. Constantius, et dixit : Seductor malorum, et veritatis inimice, jam dixi tibi, et iterum dico: pœnæ tuæ non me terrent, quia habeo Dominum meum Jesum Christum Salvatorem, qui liberabit me de omni tuo furore. Tunc Charisius Præfetus jussit eum recludi in carcere, et dixit ei : Constanti cogita tecum his senis diebus de salute tua, ne forte moriuris turpissimâ morte, et quem laudas Christum, non te eripiet. Dum autem carnifices ducerent eum ad carcerem, ibat psallendo diem : Domine Deus meus in te speravi, libera me ab omnibus persequentibus me, et eripe me : illumina faciem tuam super servum tuum, et eripe me : illumina faciem tuam super servum tuum, et salvam me fac in tua misericordia : Domine non confundar, quoniam invocavi te.

conjuratur in
carcerem

regis precibus curat

12 Interea S. Constantius in carcerem mittitur, et nox efficitur nocte autem illa multi Christiani ad fenestram venerunt, secum ferentes leprosos, aridos, et caecos, et elandos, et diversis languoribus interemptos, quos vir clarissimus S. Constantius suis sanctissimis orationibus curavit. Tunc carcerarii tres videntes miracula, quæ per eum Deus fecit, crediderunt in eum, et baptizati sunt in nomine Domini nostri Jesu Christi, et traxerunt eum de carcere, et venerunt cum eo ad portam civitatis, et per viam quæ dicitur Campaniam, et transierunt per fluvium, qui vocatur Tiberis, et per viam, quæ vocatur Sabaria.

3 custodes
conversit ab
sua dimittitur.

a De SS. Carpophoro et Mandulo apud 10 Decembriis, et nam Hispell, an Hispell, an utrobique sed dixerit, oculi suat, disputabimus. b Hanc assequitur qui pergerit Sabaria ad campula agræ Perusini, quæ Romæ Caetani dicebat, inde Beate, Gotsilas, Intercoerenti, Falernem, Vremi, Boles, Ad eulentiann, quæ postremâ in Piceno sunt. c Uolunt. Auctor Flavianum scribere rotulans, haec eam dicitur Naridani, Interannam, Spoletiâ, Forum Flavianâ, Bellulum, sive Sallum, aut Sigillam, juxta quod oppidum e c Apertina præcipit Clodius reus, cuius infra mentio est. Eadem tam ratione loquitur Auctor vltæ S. Concordiæ 1 Januarii. Et abiit ad S. Eutychem, qui tunc morabatur in presbitero suo via Sabaria, juxta civitatem Tredoniam, sive Tullianam, quæ est Trebia, et ab illa dicitur, via inter Fulgineam et Spoletiâ. Campaniam voca hic videtur postea pro Umbriaempta.

CAPIT. IV.

Questio tertîa. Cælestè solutium.

Eccce viri iniquissimi ab Imperatore missi, ut hujus religionis viros deleverint per omnem provinciam. Quos cum vidisset S. Constantius salutavit eos, dicens : Gaudium sit vobis, fratres. Cui illi respondentes, dixerunt : Unde es tu? Qua de provincia venis? Ille autem ait eis : Perusia discessi, dirigo autem grassus alio, ut fratres meus a Concordiâ et b Pontianam videam, et de eoslibus simul loquamur. Cui illi : Ut eorumus, Christianus es. Ipse respondens ait : Utique Christum colo, et ejus vestigia sequi cupio, ut de regno ejus merear esse participes. Tunc feram repelli comprehenderunt eum, et manibus post tergum ligatis duxerunt ad domum Diriti, et interrogare coeperunt de titulo Christi aditus, mentes ei : Quo possibilitas est Christum? (Quibus ille ait : Nostri possibilitas ex Deo est, et quantum nobis ipse largitur, tantum nos prodesse videmus ad ejus servitium, servitium autem Domini dico non minus spontaneum, quia non vult coacta servitia. Sed tamen legitur in Evangelio : Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me.

a b
Itacumcapa
tue

La 2 24,

cerbitatio

f lca VII

14 Tunc illi cum magno furore respondentes dixerunt : Aufer vana verba a te, quæ loqueris. Et hæc dicentes simul perenserunt eum cum adops et copidus, dicentes ita : Cogitabamus te terreri variis pœnis, et verberibus, et revocare animum tuum ad culturam Deorum nostrorum, et neque per pœnas, neque per verbera nequimus te emendare. Modo enim aliud nihil superest, nisi ut suspendaris in caeno, et diversis pœnis affligaris, et insuper his vulneremus spiculis corpus tuum, ut vel sic recedas ab insania tua;

propter hoc enim ab Imperatore missi sumus, ut viros hujus religionis perdamus. Nunc vero elige tibi quod vis, aut sacrificia Diis nostris, aut diversis pœnis affligeris. Quibus ille ait : Notum vobis facio, quod neque Deos vestros colo, neque Christi servitium renuo, sed magis pro eo mori eligo. Tunc milites dixerunt ei : Et melius tibi mori, quam cum magica arte tua multos homines perdas. Quibus B. Constantius ait : Ego magus non sum, sed Deum meum ex toto corde et ore confiteor. Quod si vos facere vultis, adhuc vitam potestis recuperare æternam; sin autem, cum Diis vestris peribitis.

13 Tunc unus ex eis percutiens eum, dixit : Nos te perdere putamus eum tua religione, et tu vis permanere in tuo errore. Non enim propter hoc Imperator huc nos direxit, ut Christum a Judæis male tractatum adoremus, sed de vobis quæcumque invenerimus nobis iustum est, ut interficiamus, ne forte magicis artibus Christiani evacuent culturam Deorum nostrorum, per quam mundus totus sustentatur, et ne res nostra pereat male indignatis diis nostris. Tunc B. Constantius dixit eis : Maledicti sunt omnes, qui conflunt in idolis, quæ manus habent, et non palpant, pedes habent et non ambulant, oculos habent et non videbunt, aures habent et non audient, non clamabunt in gutture suo. Illi autem valde irati comprehenderunt eum iterum, et ligantes manus ei dixerunt : Revertamur retro, et ducamus, eum nobiscum, et absque sua voluntate faciamus eum relinquere Christum. Et reversi sunt ad Bavianum, qui dicitur c Clasinus, et extendentes eum, cum fustibus percusserunt dorsum ejus. At ille orabat dicens : Domine exaudi me in tribulatione : paratus sum mori, ut in regno tuo me suscipias : non derelinquas sperantes in te : miserere mei, et exaudi me : tibi dixit cor meum, quæ-sivi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne avertas faciem tuam a me, et ne declines in ira a servo tuo, adjutor meus esto, ne derelinquas me; sed fac mecum Domine signum in bonum, ut videant qui oderunt me, et confundantur, quia tu es justus, fortis, et misericors.

c
fustibus e redi-
100

Psal 26,

16 Post hæc autem venit Angelus Domini confortans eum, et dicens : Noli timere; a Domino enim de celo missus sum, ut venem te a vulneribus tuis. Ecce enim prope est ut Dominus retribuât tibi pro magno labore mercedem, et cum sanctis Angelis et Apostolis, nec non et cum omnibus electis ejus lucidissimas mansiones suscipias. Audiens autem hæc B. Constantius alacriter effectus aiebat : Gratias tibi ago, Domine, quod misisti Angelum tuum ad me, ut cognoscerem quod non derelinquas sperantes in te. Tunc Angelus Domini : Noli timere, sed surge, et ambula in locum, ubi spiritum reddas Creatori tuo : ego non te derelinquam, quousque suscipiam spiritum tuum, et deferam illum ante conspectum Domini, ut maneat cum eo usque in sempiternum.

curatur, am-
naturque ab
Angelo.

a S. Concordiâ itam dedimus 1 Januarii. c qua apparet eum du captivum detentum, concessa interea facultate divertendi ad S. Anthyannam Episcopum. Sed nulla hæc S. Constantii mentio est. b S. Pontianum ita dedimus 14 Junii, et in Prolegomeno no. 3. de S. Constantio optinus, cujus abrogata Acta non numerantur. c Hic ex Apennino apud Bellulum oppidum e curat, ut ad caput per eadem dicitur, infra Mecaniam Equino junctur, vulgo Clugio dicitur.

CAPIT. V.

Martyrium. Sepultura. Miracula.

Post hæc splendiores inter se dixerunt. Venite interficiamus eum, ne sua magica arte perdat nos, et auferat a nobis vinetos Christianos, quos nobiscum ducimus. At illi dixerunt : Ita faciamus. Venerunt itaque in a trivio Fulgineato, non longe a civitate ipsa, et dixerunt : Ecce tempus est ut interficiamus eum, et amputemus caput ejus gladio. Et decollaverunt eum, et dereliquerunt corpus ejus in ipso loco. Statim autem affluit splendor mirabilis, qui non dereliquit

La I. VIII.

Plectitur ca-
pit

a

Splendet cor-
pus.

reliquit

reliquit eum, usquequo multi de paganis crederent Domino pro illo lumine.

18 Erat namque vir venerabilis in predicta civitate b Levanus nomine, quem vocavit Angelus Domini in somnis, et dixit ei : Surge diluculo, et vade in trivio Fulgineo, et tolle corpus S. Constantii, et porta tecum, et in optimo loco cum aromatibus stude sepelire. Tunc Levanus mane expergefactus, surrexit, et abiit in locum, quem ei Dominus ostenderat in visione, ubi corpus S. Constantii jacebat, et credidit in faciem orans et dicens : Domine Jesu Christe ostende virtutem tuam magnam, et da mihi solatium ad corpus sancti viri portandum. Tunc Levanus surgens ab oratione, levavit corpus S. Constantii, et cum eo velociter ambulabat.

19 Cumque eum portaret, obviaverunt ei duo homines inter se litigantes, et dixerunt ad eum : Unde adducis istud corpus? forsitan Christianus fuit. At ille dixit : Utique Christianus est, et Dei famulus. Et dixerunt inter se irridendo : Jura mihi ad istud corpus, et dimitto tibi talenta mea, quae mihi rapuisti. Ille autem gavisus est valde, existimans non esse juramentum, quod ei imperavit collega ejus. Tunc juravit dicens : Per istud corpus, quod Levanus portat, et per Deum illius, qui a Judaeis est crucifixus, et ego non sum talis qualis iste mortuus est, quod non habeo talenta tua. Cumque haec verba finisset, statim oculis obscurati ambo. Levanus autem corpus B. Constantii iterum levavit, et psallendo eum ferebat. Caeci vero illi, qui irridendo Sancti corpus caeci facti fuerant, clamabant dicentes post Levanum : Leviane vir fidelissime, depone sanctum corpus sancti hominis, et intercede pro nobis ad Deum, cui in vita servivit ut recipiamus lumina, quae nostra culpa perdidit, qui promiserunt se credere in Dominum Jesum Christum, et per merito B. Constantii mererunt visum recipere.

20 Leviano autem corpus Sancti eum magna reverentia portanti obviaverunt et alii duo caeci. (de corpore autem omnino exhalabat odor suavissimus) qui statim et senserunt fragrantiam mirifici odoris, ceciderunt in terram, et adoraverunt, et dixerunt : Sanctus vir Dei est iste; et rogaverunt Levanum, ut deponeret corpus in terra. Quod eum deposuisset, prius adoraverunt, dicentes : Domine illumina oculos nostros, ut credamus tibi. At vero splendor de caelo factus est super eos, et statim illuminati sunt ambo. c Qui magnificentes Dominum, una cum Leviano levaverunt corpus S. Constantii Perusiam cum hymnis, et psalmis, et sepelierunt eum cum multis Christianis, non longe ab urbe, in loco qui dicitur Areola, ubi exultant beneficia usque in praesentem diem, ad honorem Domini nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria in saecula saeculorum, Amen.

a Describit hunc locum Ludovicus Jacobellius libro de S. Fabianibus pag. 343, traditque agrum viciniam vocari civitatum la Contada di S. Costanzo. b Hunc Jacobellius Beatinum appellat, episcopus natus in 18 diebus novembrii. c Hic Jacobellius Eusebium, Joannem, Nicolaum, Michaeleni nomine, traditque eodem cohibitis tumata fuisse quo et B. Levanus, et ante S. Constantius

memorantes pernotare possumus, quoniam quantum nobis prosunt ad aeternae beatitudinis salutem, si ea volentes imitati fuerimus: tantum obsunt, si obtrectantes abjecerimus. Ipsi quidem jubentis Domini praecepta sequentes, novi ac veteris Testamenti seriem conferentes ad cumulum, ad illam beatam patriam feliciter pervenerunt, cui non narratio temporum, non mortis occasus, non sollicitudo anxiae trepidationis succedit: sed, semper vita, semper gloria, semper felicitas beati gaudii illie abundat.

2 Unde Sancti quidem animadvertentes, quod Dominus per Moysen praeceperat, constanter fecerunt. Jusserat enim, ut, si quis a lepra sua muldatus, septimo die egrederetur a carcere, duos passerem in templo Sacerdoti deberet offerre, quorum alterum in sanguine alterius ablutum vivum dimitteret evolare in agrum. Quid enim per duos passerem, sacra Scriptura sapienter attestante, nisi animam et corpus intelligere debemus? Quorum alterum in sanguine alterius, id est, anima per corporis passionem vivificata, ad aeternam patriam remeare debet. Cui ipsius veritatis sententia consona respondens dicit : Qui vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Ipse enim bene Dominum imitatur suam crucem deferens, et, ut ipse ambulavit, ambulare satagit, qui animam suam in ejus amorem, ut ipse pro nobis fecit, ponere procurat. Qui autem aliter quam Christianae professionis vita censetur, cursum suae vitae decurrens, Christum imitari non studeat, tantum se credit divino iudicio strictius iudicandum, quantum revocatus per gratiam, suae iniquitatis conscius peccat. Sed ne ab inepti operis tramite longius discedamus, quid B. Constantius fecerit, attentius audiamus.

a Ita MSS. videtur a castris legendum

CAPUT I.

S. Constantii genus, mores, episcopatus.

Qui cum esset Perusinae civitatis ex ingenua procreationis prosapia oriundus, a primo aetatis suae cado, ad tante sollicitudinis exercitium in Christi videlicet famulatu devolutus, ut fere omnis populus miraretur super prudentiam, et famositatem sanctitatis ejus. Cum sicut majoris aetatis proventus ecclesiae inolesceret, et jam circiter triginta annorum spatium temporalis vitae cursu frueretur, divino iudicio ejusdem civitatis Praesul obiit. Illico tamis Cereus, et utriusque sexus populi, caelesti spiramine commotus, una voce proclamant, Constantium Episcopum a, quem eligunt relictae Sedis Pontificem. Quoniam ille solus idoneus illo tempore ad tanti cultuibus honorem suscipiendum habebatur.

4 Erat quidem alta progenie conerctus, ejus inter claritatis aspectus, et in finitimis regionibus ubique locorum famositate vulgatus; jejunis conerctus, diu nocturne orationibus confidenter insistens, constans et severus in omni opere Deitatis, ut merito et nomine Constantius vocaretur; castissimus quoque ab omni petulantia carnis ita alienatus, ut a cumulantibus coepit infantulus castitatis exordium. Ecclesiae institutionis moribus obtentus, mitis, pacificus, puritatis mansuetudinis simplex. Sic etiam omnibus operibus, omnibus modis, omnibus in rebus moderatus, ut nec etiam in fame lingue quispian eum audierit potuisse. Pastor quoque egregius alio super gregem suum vigilans, ut neminem illarum, quos sibi Deus commiserat, hostili incursu deviatum haberet.

5 Quod plura? ut de pluribus quae fuerat reficiamus: sic temporalibus bonis utebatur, quasi de hominibus non fuisset, nec penitus de ejus rebus aliquid sibi pertineret. Suadabat, aliena non appetebat, servandum illud Apostolicum : Tanquam nihil habentes et omnia possidentes. Ipsi vero nihil habent et omnia possident

Ex MSS. Sanctorum gesta legendis, et imitanda.

Levit. 14.

Patentia fructus.

Math. 16. 24

S. Constantius gener et moribus christianus.

ht Perusinus Episcopus.

Episcopus videtur

castitas

moderate simplici

cura suorum.

contemptus mundi

2 Cor. 6. 10.

possident

ALIA VITA

ex MSS. S. Galli, Perusino, Baroni.

PRÆFATIO.

Beatissimi Constantii, Fratres, cujus hodie natalitia celebramus, audiat dilectio vestra memoranda opera, quae sub brevi eloquio recedentes constringimus. Qui, cum esset venerabilis Confessor beatorum Martyrum, tamen ad occisionem violentis hominibus corpus suum tradens, palmam promeruit. Sanctorum Patrum, Fratres carissimi, gloriosissima facta com-

b

et divino munere vultu tollitur.

gentiles duo ut caecitates visum amittunt

ca. spiritus.

ante etiam dicitur.

c

Septentur.

claret miraculis

Ex 105 possident relicto mundo, quibus Deus inhabitat, et fortes facit ad dancandum incursum diabolicae fraudis; de quibus sub typo sanctae Ecclesiae per Salomona loquitur, dicens: Mulierem fortem quis inveniet? Procul et de ultimis finibus pretium ejus. Procul et de ultimis finibus pretium nostrae redemptionis venit, quia a summo caelo egressio ejus fuit, qui nos pretio sui sanguinis redimere venit. Unde in Cantici Cantico: Osculetur me osculo oris sui. Hoc sancta Ecclesia dicit de Christo, id est, qui toties tibi per Prophetam suum adventum promiserat, jam veniat, et per semetipsum loquitur. Hujus igitur pretii fortitudinem B. Constantius, constans et fortis, non in se, sed in Deo gloriabatur.

^a Addit MS. Boroni de nobili prosapia Barzorum.

CAPUT II.

Comprehensio, Verbera.

Qui cum tribus annis exactis Deo et omni populo venerabilis pastor placeret, exit elictum et promulgata sententia impietatis ab impiissimo Imperatore Antonino, ut ubicumque Christianus, aut qui Christi nomen invocaret, inveniretur, variis tormentis et diversis penis affligeret in aspectum ejus praesentiae ligatus duceretur. Cumque hoc impius Rex juberet, diabolus semper iniuriens humano generi, et humanae salutis insidiator, ejus instigatu hoc fecerat, impiger per omnium regionum provincias illius tyranni impii milites et a spectatores ad exitium Christianorum docens cucurrit.

7 Audiens autem B. Constantius istam persecutionem contra Christianos in civitate Assisinatam exarsisse, ubi S. Concordius et Pontianus jam ab illorum militum vinculis tenebantur impediti, gratulante preparat se ad palmam martyrii, quod devota mente expectans suscipere volebat: et prostratus cum lacrymis Deum dicitur flagitans orabat, dicens: Domine Deus omnipotens, qui nunc tamen tibi dilectum creatorem creaturae ostendisti, et invisibilem tractabilem ad immolandum pro salute hominum misisti; dignare me peccatorem in beatissimorum tuorum Martyrum numero communerare.

8 In his diebus surgens ab oratione quasi in occultis, ne periculis subditorum rogatus detineretur, solus egreditur urbe (ibat enim psallens) gloriante: obviam militibus, quatenus palmam sui martyrii mereretur accipere. Eadem vero hora, Dei dispositione contigit, ut milites ab Assisinatam urbe cum quaerentes *b* discederent. Sic factum est, ut milites Constantio, et Constantius militibus, quasi ex improvise in loco, qui dicitur Danabus, occurreret. Sanctus enim Constantius ne forte posset praeterire quos quaerebat, si forsam eum quaerent, ut querebant, ibat intentis oculis circumquaque lumina conferens. Prior vidit carnifices: quos cum vidisset arbitratus est eos esse quos volebat, et prolixius intulit verba et salutationis, dicens: Gaudium sit vobis, fratres; quos bene advenisse gratulamur.

9 Ipsi quidem intuentes in eum mirabantur polibritudinem et confidentiam salutationis, ejus ab ore verba sapienter pollebant. Unde animadvertunt eum hunc esse quem quaerebant: quoniam quae de illo ante audierant, ab his quae tunc viderant et audierant in praesentiarum, minime cognoverant discere. In praesentiarum sagaciter subdola fraude fallacis arbitrii blandientes interrogant: Quis es? quae vadis? ejus rationis emissa prudentiae tanto vir solus ingredieris? Quibus B. Constantius, qui se jam recepisse volebat quod illi simulate fovebat, aperto ore declinans ait: Licet peccator, Perusinae civitatis Praesul, Constantius vocor, qui servos Domini mei Jesu Christi *d* consocios meos Concordium et Pontianum requiro, cum quibus sum solitus divinis operibus gaudere.

10 Hoc audito ei milites dixerunt: Et tu hodie habebis gaudium quod ipsi habent, qui in carcere constricti, capitalem sententiam subire debent. Nescis forsitan nos a Rege habere potestatem: ut quemcumque illud nomen, quod confiteris, invocantem invenimus, diversis tormentis adlictum, in ejus praesentiam ducamus? Et cum hoc dixissent irruentes in eum ligant, deprehensum extrahunt, obiter cedunt. Qui conscius imminenti exitu quasi ad epulas invitatus spontaneus ibat.

11 Cum vero remeantes traherent eum extra flumen, quod vocatur e Clasio, inspexerunt in faciem ejus, videntes quod quanto magis crederetur, eo amplius oraret, et alacer incederet, aiunt: Nonne diximus tibi, quod qui istud nomen invocasset, nostris manibus non invaderet impunitus? Tu quoque in tua pertinacia perseveras acrior, et robustior, temerario ore eum proclamans et invocans. Veraciter, dixerunt, si ista invocatio poterit te eripere a nostris manibus, tu videbis.

12 Confestim prosternentes *f* in aeta fluminis, usque adeo fustibus et sudibus dilaniantes affligunt, quo exanime corpus, exhalante spiritu, potarent. Sic positus B. Constantius acrius orationibus insistens, protulit palmas et oculos ad caelum, dicens: Domine Jesu Christe, quem laudo, quem confiteor, et benedico, quem credo ideo venisse ad patibulum, ut credentes per te salvi fiant, miserere mei servi tui, quoniam omnes qui te expectant non confundentur. Tu enim dixisti: Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur et vivat. Ego quidem a te conversus, auxilium tuae misericordiae in exitum expecto. Esto mecum, ne pestifer princeps tenebrarum mihi occurrere valeat: quia tu es Deus fortis et potens, ultra quem non est Deus.

13 Et cum hoc dixisset, aspiciens vidit Angelum Dei de caelo, qui astitit super caput ejus dicens: Constanti noli timere, scito quoniam oratio tua prodit in conspectu Altissimi, hodie amicus Dei effectus omnipotentis, in caelestibus habitaculis permanens cum electis ejus; sicut ipse ait pro suis sequacibus ad Patrem: Volo, Pater, ut ubi ego sum, illic sit et minister meus. Ego quidem Angelus ejus ad custodiendam animam tuam missus, caelitus descendi. Quam quocumque *g* terris, non dimittam, donec ad aeternam patriam reduxero in Conditoris aspectum. Beatus vero Constantius Angelico sermone et fidei constantia subnixus, cum lacrymis ait: Domine Deus, virtus et fortitudo credentium, per quem facta sunt omnia; sine quo nihil stabile, nihil probum, nihil beatum; qui me ad tuam misericordiam revocasti, quem redempti pretio Domini sanguinis; gratias ago tibi, quia per Angelum tuum me dignatus es visitare in angustiis meis.

14 At milites infensi audientes cum Angelicis sermonibus perfrui, quem videre non poterant, alter ad alterum invicem stipulabant, quis ei loqueretur. Et intuentes circumcirca, praeter solum Constantium, quem tenebant, neminem videre poterant. Vulnerum quoque cicatrices, quas ei paullo ante innumerabiles fecerant intuentes, invenerunt nullam maculam laesurae per continuam corporis integritatem; inquit: Iste, qui magicis artibus secum quasi ad alium loquitur, salutem corporis unde recepit? Illic perterriti, et veriti, quae commiserunt in alios, ne torquerentur in eos, amoveutes Constantium, urbem Assisinatam requirunt.

^a MSS S. Galli, speculatores

^b Al. descenderent.

^c MS. S. Galli, Salvatoris.

^d MS. Perus. conscius.

^e MS S. Galli, Elusius, mendose.

^f Fortis in acta.

comprehenditur:

exditur

ropulatus et ersus orat

fustibus dire verberatur:

terium Deum oral Ezech. 33. 11.

ab Angelo confirmatur.

Joan. 12. 26 et c. 17. 24.

gratias Deo agit:

curantur ejus vulnera

militibus relicto fugiunt.

CAPUT III.

SS. Concordius et Pontianus socii carceris.
Martyrium S. Constantii.

SS. Concordium et Pontianum ad constantiam hortatur,

Ingrediens igitur S. Constantius ad Concordium et Pontianum, qui illic dudum tenebantur in vinculis et carcere, talibus colloquiis confortans suadebat eis constantie perseverantiam. Fratres mei dilectissimi, in nomine Domini nostri Jesu Christi confortamini, et accipite fortitudinem. Venit dies salutis, et acceptabile tempus, quod amissum difficile recuperabitur. Nulla tropidatio pœnalis exitii perterreat, nulla oblectatio temporalis vite blandiatur, quam etiam et qui fugientes abhorrent, et qui diantur amplecti, æqualiter amittant. Si quæ sunt diuturniora momentaneis et fugitivis elegantiora creditis, nulla comparatio mortalis vite æternæ beatitudini conferatur. Qui vero timet, testante Apostolo, non est perfectus in caritate. Caritas quidem, quæ omnibus virtutibus præstat, foras mittit timorem : profecto non moritur, quem obeuntem ingressus perpetuæ vite cominus insequitur.

1 Joan. 4

ad moriendum alacris

16 Ad hæc Concordius et Pontianus, qui igne sancti Spiritus fuerant succensi, dixerunt. Si alterius et melioris vite remedia non forent, istius quamvis miserrima et fallacia gaudia necessario, si possent, propaganda teneri deberent. Sed nos, qui viam veritatis cognoscimus, et qui ad illam patriam tendimus divina subveniente misericordia, unde ad istam oriundi finimus, antequam in exilium vite istius veniremus, potius timere debemus, ne cursus iste miserie protendatur, quam si corporis passio appropinquet. Qui enim in cœlo vitam habere desiderat, mori in terris minime pertimescat. Nam si quotidie illam vitam expectantes proclamamus : Adveniat regnum tuum, infinita miseria est hic diutius velle consistere, ut aliud ore, aliud corde profiteamur. Unde dicitur : Maledictus qui ingreditur duabus viis.

Ecclesi. 2. 14.

educuntur simul e carcere,

17 Milites vero, a quibus retinebantur, cum audirent Sanctos talibus eloquiis invicem sese confortantes, dixerunt : Quæ est istius insanie pertinacia Christianorum, ut quanto magis afflicti fuerint, eo amplius in laude sui Dei convalescentes, austeritate perdurent? Igitur ducamus eos in Imperatoris præsentiam, ubi Diis immortalibus, a quibus recesserunt, coram omnibus sacrificent; quod si forte rennerint, prout Imperialis majestas decreverit, vita eorum incurret periculum. Et eduxerunt eos de carcere, et abire cœperunt.

Hispertum veniunt.

18 Sancti vero laudantes ac benedictentes Deum, glorianter cum tortoribus abire non desistunt. Sic tandem pervenerunt in urbem, quæ dicitur Spellum, ubi S. Constantius positus genibus oravit in cœlum. Et ecce Angelus Domini custos ejus, qui ei in itinere jam fuerat locutus, cum nimio fulgore claritatis apparuit; ibique Angelica voce resonuit : Surge Constanti, ac glorianter incede, Dominus enim Jesus Christus tecum ambulat, qui nunquam derelinquit sperantes in se : et eo usque gaudenter pervenies, donec ad illum locum accesseris, ubi animam tuam, quam in conspectu Altissimi representare debeo, redditurus expires. Tunc omnes, qui aderant, lucem, quæ emicuit, contemplantes, ac Angelici sermonis audientes verba, una voce proclamant, dicentes : Vere nunc est Deus Christianorum potens in cœlo, quem Constantius predicat.

Angelus custos Constantio instantem mortem prædicit.

Adstantes Deum laudant

milites magis ardentibus adscribunt.

Ducitur ad mortem S. Constantius.

19 Sed milites obtrectati mente, placere cupientes impiissimo tyranno de morte Sanctorum, qui eos miserat ad perdendum animas istorum, cœperunt dicere, magicis artibus a S. Constantio fuisse peracta quæ videbatur. Isdem impellentibus assurgens ab oratione quam fecerat, ut mitissimus agnus glorianter properabat ad jugulum. Qui non longe a civitate properantes, Angelico sermone, quem audierant, per-

Januari Tom. III.

territi, consilium inierunt, ut eum occiderent, antequam ad Regem, ad quem eum ducebant, pervenirent. Unus quorum ad ceteros iniquus ait : Ne iste magus, quem trahimus, suis non artibus interficiat, interimatur; loquitur enim secum quasi duo homines loquentes audiantur; lucem quoque suis orationibus elucere dissimulat. Ergo caput ejus auferentes, miracula quæ fecisse videbatur, quid ei proficient videbimus. Illico vibrato gladio abstulerunt caput ejus; corpore vero dimisso in tramite, qui dicitur Fulgineato. Abeuntes autem Concordium et Pontianum in urbem Spoletanam ad crudelissimum Antonium remeantes duxerunt.

EX MSS.

plectitur capite.
Concordius et Pontianus Spoletum ducuntur.

CAPUT IV.

Corporis inventio. Miracula.

Erat autem in urbe Fulgineata quidam vir magnificus, nomine Levianus : quem Angelus custos B. Constantii, eadem nocte alloquitur, dicens : Credas Leviane advenisse tempus, quo Deus ex operibus bonis, quæ semper egisti, mercedem restituat. Surge et vade in via, quæ dicitur Fulgineata; invenies ibidem corpus ejusdem beati hominis divina dispositione ad sepeliendum tibi commissum, per quod comoda utriusque vite feliciter prosequeris : hoc exultationis gaudium tibi ministrabit : hoc etiam vite æternæ dabit tibi præmium. His auditis Levianus expefactus inter spem et metum exurgens auxius, sed perterritus, ne illusionem phantasticam illuderetur, resposuit se in thalamo; cui Angelus niveo aspectu præclarus secundo apparuit : quem probris et blanditiis instigans, compulsi perniciter assurgere, ac ad locum, ubi corpus B. Constantii jacebat, viator antelucanum præduxit.

Ab Angelo Levianus monetur, ut eum sepeliat :

dubitans secundo monetur, et eo ducitur :

21 Qui antequam intrajectum lapidis appropinquaret, aspiciens Angelicos cœtus fulminea luce præclaros, ad corpus sancti hominis euntes ac redeuntes prospexit : cujus animam, obsœqua perageutes, caelestibus mysteriis gaudentes et exultantes, ad oculos reducere satagebant. Quod cum vidisset, nimio terrore concussus, judicans se indignum tanto claritatis altitudine, pedem retro quasi in occultis retulisse voluit. Cujus in auribus Angelorum vox proclamans multiplicata resonavit : Leviane vir fidelissime, noli expavescere; Deus enim tibi corpus, quod vides, ad sepeliendum commisit : accede fiducialiter, quoniam recordatus est Dominus tui, miseransque tuæ egrotatis onera, per hoc quod vides tuæ felicitatis curam lun exaggerat. Unde corpus quod vernis exanime, eodem gaudio quantocumque convenit arripere, quo nos animam suscepisse conspicias.

videt omnium eum in cœlum ab Angelis deferri

22 Tunc Levianus videns quoniam misericordia Dei fuerat cum illo, omni formidine deposita, lætus ac exultans nimis gaudii immensitate repletus, cum tanta felicitate velox ecurrit, ut nec terram pedibus tetigisse videretur. Angeli vero animam B. Constantii deferentes, gaudentes ac exultantes caelestibus laudibus remeantes abierunt in cœlum. Et suscepto corpore in faciem suam Levianus orabat, dicens : Domine Deus Rex omnipotens, qui thesaurum caelestis sapientie nobilibus ac sapientibus occultum, parvulis ac humilibus revelasti, si iste tuus famulus, cujus hoc sacrum corpus mihi per Angelos tuos ostendisti, complacuit, per tui nominis gloriam ostende potentiam Deitatis, ostende levamen tuæ clementiæ ad deportandum hujus oneris fascem, quod secundum Angelicæ jussionis imperium sepulture tradendum recepi. Et cum hoc dixisset, substitit eum, sese subjiciens oneri, prout vires suppetere, pergens ambulare visus est velociter.

tollet corpus :

23 Cui profusus duo homines pro munismatum deposito munere altercantes ac contendentes apparuerunt in obviam, dicentes : Quid Leviane geris?

Ex MSS videtur a duobus sibi occurrentibus,

niti sub fasce videris. Quis sub obscurum noctis iussit te inhumatum ferre calaver? Levianus ad illorum dicta competenter respondens dixit: Iste fuit vir Christianissimus, qui in nomine Domini nostri Jesu Christi ab adolescentia sua fideliter ambulavit, quem Angelica fide didici, Christianum fuisse, cuius corpus in ejus nomine quem coluit, ad sepeliendum deporto, quoniam a viatoribus carnificibus occisum ac inhumatum inveni. Quod non injussus terrae, committere satago. Qui cum audissent, oburgantes ad ridiculum Christianae religionis professionisque Leviano insultant.

qui radice per Sanctum juvenis

24 Peneator quidem, qui depositum fecerat, ad debiterem tuam ironice ac ridiculose loquitur dicens: Jura mihi per hoc Christianum corpus, et per eum quem coluit, quod mihi nihil debeas, et securus habito talenta que abnegas, nec ego amplius, si evaseris impunitus, ea tibi requiram. Ille demens, qui nondum fuerat expertus, nec penitus cognoverat, quanta sit gloria Christianorum, quem jam cumulus suae iniquitatis ad noxam illi tibi sacramenti impulit, praecipit in vocem nefariam, subridens ait: Per istud quod Levianus portat, et deferens commemorat fuisse Christianum, et per nomen ejus quem adoravit, quem coluit Christianus ille, nihil tibi debeo. Et cum hoc dixisset, ultio divina vindicta percussit amicos, quorum oculi subito sunt obscurati. Uterque enim temerarii praesumptione contra Christianum fecere ridiculum. Unde pariter, sicut fuerant privati lumine cordis, sic caeci remanserunt lumine frontis.

caeci fuerunt

25 Cumque caeci remansissent, scientes propterea lumen perdidisse, quia peccaverant in Sanctum Dei Levianum, cui ante insultaverant, palpitantes requirunt, quem inclamabant, dicientes: Leviane, Leviane, cui Deus amplum thesaurum beati corporis revelavit, miserere, precamur, per idipsum quod portas, et per nomen ejus cui in vita servivit, rogamus: siste gradum, depono corpus beati hominis, qui caeci remansimus, insultantes tibi qui eum portabas. Intercede pro nobis per eum apud illum cui credidit, ut nobis luminaria restituat, quae nostra culpa perdidimus, et quicquid nobis jusseris, ultro faciemus. Levianus autem aperiens os suum dixit: Si vultis cognoscere gloriam Dei, ut per eum in nomine ejus, quem ipse coluit, credatis; confido in Deum, qui est mirabilis in Sanctis, quoniam et oculorum et mentis, quod est satius, lumine videlitis. Illi vero cui necesse fuerat protestantes unum Deum esse, quem coluissent Christiani, ad ejus misericordiae notitiam, per intercessionem B. Constantii profitabantur se venire voluisse. Levianus autem audiens haec, manibus illos pertrahens, ut attactu corporis visum recipere; per quod, sicut prius insultantes Christianis ridiculum fecerunt, sic et nunc spondentes se velle credere in Dominum Jesum praesens. Et memnerunt a Domino illa hora visum recipere.

Levianus opem et preces implorant

intactu corporis S. Constantii visum recipiunt, convertuntur

duo autem caeci occurrunt

percipiunt suam vitam

CAPUT V.

Alia miracula. Corporis sepultura.

Dum isti a Domino visum recipere mererentur, ecco duo alii, qui a cubilibus lumen non viderant, venientes per eundem viam, tanto suavitate odorata a B. Constantii corpore perciperunt, quasi omnis aromata, et pretiosa balsama ibi exhalassent; inquirunt: Veraciter aut Deus est in loco isto, aut aliquid magnum pretii, unde ista odoramenta exhalant, qualia nunquam sensimus. Levianus vero collocutionem eorum audiens, affatur eos dicens: A corpore ejusdem beati hominis, quod ego in nomine Domini mei Jesu Christi defero, istorum odoramentorum, quam dicitis, suavitas egreditur.

27 Caeci vero illi, qui jam visum viderant, reticere non poterant, aiunt: Et vos si feceritis ea, quae vo-

bis B. Levianus suaserit, a Domino Jesu Christo, sicuti nos fecimus, qui caeci fuimus, viam veritatis cognoscentes, lumen mentis et corporis hodie, subveniente Dei misericordia, habebitis. Caeci quidem mirabile et inopinatum audientes, tamen sperantes et intendentes ea, quae sibi audiebant promitti, interrogant: Et qui estis, qui nobis talia promittitis, si Leviani jussa fecerimus, ut visum recipere mereamur? Certe si fieri posset, quod vestrae pollicitationis verba nobis promittunt, nedum Leviani, verum etiam vestra monita ultronei prosequeremur. Illi autem contra enarrantes eis omnia, quae gesta fuerant, et revolventes a principio quae eis Dominus fecerat, fidei corde se lumen vidisse per gratiam patefaciunt. Caeci illi, qui lumen oculorum expectabant, jam lumine cordis clarescente, ad puerum, qui eis comitatum praestabat, dixerunt: Age perduc nos ad corpus, unde suavitas odoramentorum egreditur, et nostrorum oculorum lumen promittitur. Cumque pervenisent ad corpus, attractantes eum manibus, quem adhuc oculis videre non poterant, dixerunt: O justissime vir, quem nunquam vidimus, nunquam audivimus, cuius corpus nostris manibus tetigisse meruimus, intercede pro nobis ad Dominum Deum tuum peccatoribus, ut lumen suae misericordiae super nos infundere dignetur, sicut audivimus multis aliis sic fecisse. Promittimus tibi quoniam quaecumque Levianus nobis jusserit faciemus, et sepulchrum tuum construentes cum pompa Christianorum te sepeliemus. Et hoc dicientes osculabantur vestigia ejus, volutantes ante pedes B. Constantii haerebant. Statim autem terre motus aileo magnus factus est in eodem loco, ut omnis tellus funditus abrupta, et radicitus convulsa, quasi deorsum videretur abire. Inter istius concussionis tremorem, ab oculis caecorum tamquam squamae ceciderunt, et credentes in Dominum Jesum Christum, lucem, quam a puerili aetate non viderant, fulgidam perciperunt.

a prioribus ad spem exaltati,

tangunt suorum corpus.

et facta terra motu,

visum recipiunt

28 Receptis luminibus illico ceciderunt in faciem, Deo gratias agentes, aiunt: Domine Jesu Christe, gloria Christianorum, quem nunquam vidimus, nunquam audivimus, nunquam amplius cognovimus, gratias agimus tibi, qui nos per B. Constantium illuminare dignatus es. Querimus tibi, Pater desiderabilis, ut sicut nostris oculis et mentibus, lumen tuae misericordiae ostendisti, ita nobis ostendere digneris, ubi beatissimum corpus, per quod nobis misericordiam fecisti, sepeliendum sit. Nos quidem tuae clementiae lumen querentes, sumus polliciti tunc deportantes sepulturae committere, sed nisi, eadem misericordia suggerente qua nostram salutem cognovimus, nobis ostendatur quo eum deferre debeamus, penitus ignoramus. Et cum hoc dixissent, idem Angelus, qui ei custos fuerat etiam dum viveret, apparuit illis, dicens: Exquirite ejus nativitatis locum, unde fuit Praesul et custos dum viveret, ut ejusdem populi sit tutor, et defensor, et intercessor apud Dominum Jesum Christum, qui eum divino consilio pastorem sibi elegerunt. Illic cinis sedes et requies huic corpori, antequam mundus fieret, a Domino praeparata est.

Duo gratias agunt

solicitum de loco sepulturae

ab Angelo jubentur Perusinae sepelire.

29 Angelico sermone audito, quanto tripudio et exultationis gaudio corpus elevaverunt ad portandum, nemo dicere valet. Illorum autem qui ejus interventu illuminati fuerant, duo praecedentes, et duo subsequentes, corpus deportabant. Levianus vero praecedens recto tramite, nullis terrenis indicibus indigens, sic ambulabat. Sic psallentes et gloriantes pervenerunt ad destinatum locum Perusinae Diocesis, unde primitus dum viveret pastor venerabilis fuerat, ubi in pace reconditus est. Levianus vero, et qui cum illo venerant, usque ad obitum in Dei servitio ibi vitam suam gloriose duxerunt. Actum est quarto Kalendas Februarii, regnante Domino nostro Jesu Christo,

defertur Perusinae, ibique sepeliunt.

Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum, Amen.

ALIA VITA,

AUCTORE JOANNE ANDREA PALATIO.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Sanctus Constantius Perusinus civis simul et Episcopus, et nobilissima Barciorum familia ortum duxit. Vir autem fuit tanta animi constantia, fide, ac pietate præditus, ut ejus sanctitas quasi quedam gemma inter ceteros homines eluceret : amabat humilitatem, fugiebat gloriam, respuebat honores, Christum Jesum, ejusque Crucem cunctis visceribus amplexabatur, nec quicquam habebat antiquius, quam ut Deo placeret, proximumque juvaret. Quamobrem multas pecunias erogabat in pauperes, et semetipsum per singulos dies immolabat hostiam viventem : nam et carnem ipse perassidue coerebat, et pro fide Christi, prædicationeque veritatis multas injurias non solum patienti, sed etiam gaudenti animo sustinebat, cupiens pro nomine Dei sui mortem quoque oppetere, et martyrio consummari : quod et factum est. Siquidem, divino numine ipsius votis annuente, in persecutione, quam in Christianos Marcus exercuit Imperator, post verbera et carcere, post ignes, variosque cruciatus, quos pro fide libenter excipiens superaverat, capite a cervicibus abscisso, in cælum evolavit.

S Constantius genere et virtute nobilitis,

ad imitandam proponitur.

2 Hujus beati viri actiones, multiplices pœnas, et ipsum denique martyrium, quantum feret ingenii mei imbecillitas, scribere institui, quo facilius religiosus populus in tanta solemnitate sui Antistitis inveniat, quibus opportune laudibus possit eum celebrare: nec tamen universa tanti Patris decora, virtutes, ac miracula, totiusque vitæ sanctitatem stylo nostro persequemur; sed quedam dumtaxat pereuremus, quæcumque posse putabimus pii lectoris tum animum ad ipsius virtutes imitandas impellere, tum ingenium ad conjecturam de ceteris ejus præclaris facinoribus faciendam excitare.

CAPUT I.

S. Constantii genus. Episcopatus. Virtutes.

Imperante igitur Antonino, cui Pio cognomen erat, florebat Perusie Barciorum familia, et opibus affluens, et generis nobilitate admodum clara, sed multo eo quidem insignior, quod erat Christi nobilitata insignibus. Ex ac B. Constantius, veluti odorifera cedrus e regali viridario, nascitur. Natum autem infantem parentes ejus curant omni studio ac diligentia educandum, ad idque potissimum incumbant, ut eum sana Christi fide imbuant, et assuefaciant humilem esse, patientem, misericordem, castum in omni timore Domini, ab omni gentilium puerorum, quorum quidem plena erat civitas, consuetudine ipsam revocantes, ne diabolica gentilium zizania triticum pietatis et fidei in agro Dominico satum, pueri videlicet sacro pectore, suffocarent. Litteris posthæc, tum humanis tum vero sacris, erudiendum doctissimis præceptoribus tradunt.

Et barciorum genere ornatus,

virtute et literis imbuitur

claret abstinentia,

4 Sed cum jam adolevisset, et parentes ejus ex hac vita excessissent, cepit, ut erat bene institutus, militare Domino optimam militiam, affligebat nimirum et domabat carnem suam quotidianis jejuniis, longis vigiliis et omnibus veræ pietatis officiiis. Non illi frequentia pocula, non lautè apponebantur cibi, et delicati : sed vix post longa tandem jejunia cum pauperibus frugalissimæ mensæ, vilissimum cibum sumpturus, assidebat. Fidem sanctam, quam totis visceribus bauserat puer sanctus, piis ac religiosis operibus et perfectæ caritatis muneribus excitabat quotidie, et augebat. Divitiarum a parentibus sibi per

manus traditarum, maluit dispensationem quam possessionem suscipere : siquidem eas Christi pauperibus prompte largiebatur esurientes pascendo, nudos vestiendo, et cuilibet indigenti adjumentum præstando. Crescebat itaque in dies vir beatus, sicut ætate, ira magis ac magis constantia animi et virtute. Castus erat tum corpore, tum mente, dulcis in sermone, mitis, atque humilis corde, amabilibus moribus ac suavissimis exornatus, et jam tum boni pastoris bonam indolem præ se ferens, et perfecti Christiani specimen exhibens, suscipiebatur ab omnibus, singularique studio a cunctis fidelibus colabatur.

AUCTOR JOANNE ANDREA PALATIO. liberalitate in pauperes,

castitate, mansuetudine.

5 Ecce autem moritur interm patriæ suæ Episcopus : et cum non deessent alii fortasse digni, quibus munus illud committeretur; populus tamen et Clerus universus unum spectant Constantium, cuncti uno ore Constantium conclamant Episcopum : nemo enim non videbat ejus generis fore B. Constantium, qualem describit Apostolus oportere Episcopum esse, sine crimine videlicet, sicut Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non percussorem, non turpis lucri cupidum : sed hospitalem, benignum, prudentem, sobrium, justum, sanctum, continentem, amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidem sermonem, ut potens sit exhortari doctrina sana, et eos, qui contradicunt, arguere. His itaque et hujusmodi divinis donis insignitus B. Constantius Perusina civitatis eligitur et consecratur Episcopus, annos natus circiter triginta, ut videlicet eo suæ ætatis anno auspicaretur numeris Episcopalis functionem, quo et divinus Prophetæ Ezechiel auspicatus est prophetam, et Christus ipse Jesus cepit docere ac prædicare, ut in ipso annorum quoque numero, qui tribus denariis constat, immeretur fors, ut vir sanctus præceptorum Dei simul et individua Trinitatis prædicator existeret et cultor æximus.

Episcopus reatular,

Tit. 1. 7.

annos 30 natus

6 Ad id autem munus peragendum aggreditur homo Dei, non veluti arrogans quidam atque insolens, sed quasi mansuetissimus agnus. Omnibus exhibebat eum veræ humilitatis speciem, eamque morum mansuetudinem, quam et privatus præ se ferre consueverat : vigilantior omnino in precando erat, jejuniis, ac ceteris rebus, quæ carni frenanda expediunt, majori assiduitate vacabat, pascebat gregem suum trino illo ferculo, de quo Pastoribus Ecclesiarum præcipit Jesus in Apostolo Petro, cum dicit illi semel, iterum, ac tertio, Pasce oves meas, cibo videlicet corporali, prædicatione verbi Dei, et saluberrimo vite, omni prorsus culpa carentis, exemplo.

Episcopali munere egreque fungitur.

Joan. 21.

7 Erat enim primo in dandis elemosynis profusior, quam ante Episcopatum adeptum, usque adeo ut domus ejus refugium esset pauperum, ac veluti penam quoddam inopum videretur. Deinde fidelissimus Pastor, eum optime cognosceret, non in solo pane vivere Christianum hominem, sed in auditione potius doctrinæ celestis, et in omni verbo quod procedit de ore Dei, instituebat populum suum in his omnibus, quæ ad Evangelicam spectant pietatem, docens illos salutaria Ecclesiæ sacramenta frequentare, beneficia Dei crebro meditari, æmulari caritatem, possidere pacem, atque illud imprimis monens cum Apostolo, ut omnis amaritudo, et ira, et indignatio, et clamor, et blasphemia tolleretur ab eis cum omni malitia : essent autem invicem benigni, misericordes, donantes invicem.

parvit suos liberalitate,

adhortatione,

Ephe. 4. 31.

8 Tertium denique illud ferculum, quo suum pascebat populum S. Constantius, bonus erat odor suæ vitæ, quæ quasi speculum quoddam perfectionis elucebat omnibus. Præditus siquidem erat Sacerdos sanctus tanta integritate, fide, et sanctimonia, ut admirabilis vita illius, quam ante Episcopatum agebat, flos fuerit lectissimus; hæc vero posterior, fructus extiterit uberrimus. Ad hæc autem vir beatus, tanto mentis fervore, tantaque vi et scientia verbum fidei prædicabat

bono exornatus

multos convertit

ACCITORE
JOANNE ANDR.
PALATIO.

prædicabat Gentilibus, quorum civitas plena erat, ut multi ejus opera ad Christi fidem sese converterent, ac salutari ablati baptismatis unda, relictis idolis, vim et verum Deum colerent.

CAPUT II.

Miracula Gentilium conversio.

Dum autem populum sibi commissum, multo consilio, multaque sapientia gubernat, et ipse quotidie virtute crescit et gratia apud Deum et homines, nomen ejus in omnes finitimas regiones perferitur ac celebratur: mirari omnes doctrinam hominis, suscipere virtutes, obstupescere miracula, que per beatum Pontificem fiebant quotidie: que cum multa sint et præclara, decrevi tamen, ne longior sibi, unum tantum et alterum attingere, ex quibus possis, que et quanta fuerint reliqua, facile conjicere. Erat id temporis mulier quædam, Attasia nomine; hæc cum multos jam annos carissimo oculorum sensu careret, audita S. Constantii et vite integritate et miraculorum edentorum virtute plane divina, non dubitavit, ardenti fide ac spe impulsam, ad eum accedere. Adit, ad pedes hominis sanctissimi sese projicit, verbum sane nullum, sed lacrymarum vim magnam cum singultu profundens. Hanc intotus Episcopus, qua erat benignitate, jubet statim assurgere, lectum comprimere, et ammi sui sensum fidenter aperire. Unde illa recreata, cum se collegisset, Calamitatis mere, inquit, Domine, miserere, nam mulier infelicissima ego sum: plures jam annos usum oculorum amisi, nec possum ullam partem hujus suavissimæ lucis aspicere, neque vero queo ullum tanto malo remedium invenire: non carmina, non medicorum solertia, non ipsi denique dii, deique omnes, quibus sæpe voti feci, opitulati sunt. Te autem nunc adii, spei mee extremam solatium, ut per te merear tandem aliquando reportare salutem. Rogo te primum per illa admirabilia verum signa, que passim effleis, quibus et ipsi confusa huc ad te veni; rogo deinde per Dominum Deum tuum et obtestor, ut velis me tuarum virtutum participem facere, ne graveris et in me miraculum promere, lumen oculorum cæcæ restituens.

10 Tum S. Constantius, qui cerneret, mulierem non solum oculorum, sed etiam mentis lumine esse privatum, quippe que gentilis esset et idololatra, enipiens utriusque malo uno et eodem tempore mederi, sic eam allatus est: O mulier, si, spreto idolis, quorum vis ac virtus (quod in te ipsa experiris) nulla plane est, inducas animum, credere in Dominum meum Jesum Christum, is tibi vero possit, pulsus tenebris, simul et corporis et mentis oculos aperire, aditumque ad vitam æternam patefacere. Illa vero, Fac, inquit, Domine, ut videam: jam credo Deum tuum, Deum esse verum. Hic demum vir sanctus flexis genibus hunc in modum non sine lacrymis precatus est: O fons omnis lucis, Domine Jesu Christo, lux vera, que illuminat omnem hominem venturum in hunc mundum, aperi, obsecra, hujus mulieris oculos tum mentis tum corporis, ut dum viderit creaturas, te magis ac magis celebrat creatorem, simul et sentiat re-impertorem. Peracta hujusmodi precatione, confestim restituta est mulieri lux optatissima. Quod illa exultans, prostrata ad pedes viri Dei, hæc dicitur verba protulisse: Benedictus Deus tuus, o Constanti, qui mihi desideratum lumen reddidit. Benedictus et tu dignus ipsius minister, per quem tantum mihi boni contigit. Valeant jam dii gentium, opera manuum hominum. Unum jam ego quidem Deum vivum ac verum agnosco, hunc humiliter adoro, huic me totam trade atque addico: licet jam me, vir Dei, hujus militie adscribas, salutifero obsequans signo. Tum vero B. Constantius nullam

moram interponendam putavit, quin eam baptizare t et baptizat: itaque duplici morbo liberatam dimisit.

11 Sed jamjam tempus est, ut ad alterum non minus insigne miraculum explicandum aggrediamur. Fuit per idem tempus Perusie vir, cui nomen erat Crescentius, hic erat utroque pede ita contractus, ut ad poplitem sursum utraque planta retorta verteretur: quam ob rem non modo ambulare, sed ne baculo quidem innixus stare poterat. Quod si quando vellet domo egredi, et usquam discedere, grabato ei aut lectica utendum erat. Is igitur cum accepisset fama, S. Constantium varios morbos, nullis carminibus, nullisque adhibitis medicinis, protinus curare, sperans posse eum, si vellet, sibi quoque opem ferre, curat se ad illum deportandum. Quo perductus, hominem Dei multa cum prece, multis cum lacrymis precatur, ne gravetur, ut alios quamplurimos sanaret, item sibi suorum pedum rectitudinem ac firmitatem restituere. Hujus calamitatis miserus vir benignus et sanctus, oculos pariter ac manus in cælum cum sustulisset, hunc in modum precatus est. Domine Jesu Christe, qui vivificas omnia, et universa restauras, contracta alligans, et infirma consolidans; redde, queso, huic tue creature rectum membrorum situm atque usum, ut cognoscat, te solum Deum esse verum, qui mirabilia facis. Vix erat Pater sanctus talia fatus, cum ecce super infirmum lux magna e cælo delabitur: qua ille perterritus, contremuit, et quam potest maxima voce clamat: Constanti, Constanti, succurre misero. Cui ille: Res bene habet, frater: ne timeas, bono animo esto. Denique abeunte luce, apparuit utrumque hominis pedem suum in locum reductum esse, et robur obtinisse firmissimum: quo factum est, ut nullo jam usus adminiculo Crescentius continuo exiret et lectica, et ad pedes B. Constantii suam religionem prostratus, aquam afferendam curaret, baptismum magna pietate flagitans. Hic vir sanctus præ nimia cordis lætitia lacrymas continere non potuit, nec ullam interposuit moram, quin hominem ex ritu Ecclesie baptizaret. Hæc sane admirabili facto commoti Gentiles, ad Christi fidem passim confluxerant, ut eo ipso die ad centum viginti baptismatis sacramentum a B. Constantio accepissent.

CAPUT III.

Prima comprehensio. Custodum conversio, egressio e carcere.

Quo rumore magna fortasse ex parte concitatus Marcus Antoninus, qui Antonino itidem, sed Pio impius, successerat, statuit Christianos acerrime persequi. Cum igitur alios alio, tum vero etiam Perusiam Lucium Consulem cum hoc mandato mittit, ut quoscumque intelligat Christi fidem profiteri, hos rogat gentium deos colere; qui id facere recusent, eos omni supplicio ex cruciatis necet. Lucius ergo illic profectus, Cesaris edictum cum Carisio, qui erat illius civitatis Præses, statim communicat. Is vero cupiens Imperatoris voluntati obsequi, suos jubet milites per urbem et per agrum totum discurrere, et quoscumque Christianæ secte homines incidant, hos vinetos ad se et ad Consulem quamprimum adducere. Hæc generatim; separatim vero contra B. Constantium, ejus opera ac virtute sciret multos quotidie Christianos fieri, precipue exardescens, mandat eisdem ut in primis Episcopum ipsum diligenter perquirant, et vinculis constrictum ad se pertrahant, illi igitur mali Præsidis pessimi ministri, cum ceteris, tum potissimum S. Constantium omnino studio investigant: demum cum audissent, solere eum apud Crescentium, quem sanitate donarat, frequenter esse, domum illius adeunt, fores perfringunt, invadunt, atque illi sanctissimum virum una cum

et baptizat: claudo gressum obtinet,

eum et 120 alios baptizavit.

in M. Aurelii persecutione.

capitur:

Crescens ejus opem implo-ranti,

11888 impetrat,

eumque con-vertit,

Crescentio, pijs effundentem preces, inveniunt, comprehendunt, vinciunt, victos ad Consulem et Carisium statim perducunt.

13 Quos cum vidisset Lucius Consul, Bonorum, ait, civium officium est, suorum Principum mandatis parere, cum ceteris in rebus, tum præsertim in his quæ ad deorum cultum pertinent. Cum igitur Romani Imperatoris pietas, et Senatus integritas jam pridem decreverit, ut ab omnibus, quicunque sui sint imperii, honos debitus diis immortalibus habeatur, satis mirari non possumus, cur vos, ut audimus, spretis gentilium diis, Judæum nescio quem colatis, quem nemo ignorat obscurum fuisse hominem, et quod divinum sibi nomen arrogaret, a suis crucifixum esse, itaque vitam cum morte non sine ignominia cotamutasse. Cupimus igitur a vobis ipsis, quænam sit vitæ vestræ conditio, audire, et an parati sitis ex Imperatoris decreto crucifixi cultum deserere, et his, qui vere sunt dii, offerre libamina. Huic B. Constantius audacter, Deo confisus, hunc in modum respondit: Vitæ nostræ conditio, o Consul, hæc est, ut omni tempore servemus ei, cui servire regnare est, Domino nostro Jesu Christo. Imperatoris autem decretis hac quidem in re obtemperare nec possumus, nec volumus: neque enim rationi consentaneum est, ut posthabito Creatore nostro ac Redemptore, Deo vivo et vero, sequamur eos, qui non sunt dii, sed vere dæmonia. Tunc Lucius Consul iratus: Ergo vos, ait, atque impudentes estis ac demones, ut nec præsentiam nostram, nec deos ipsos vereamini? Itæ jam, diis nostris sine mora sacrificia facite. Nos vero, Beatus respondit Constantius, elementa hujus mundi, quæ hominum causa condidit Deus, non adoramus, nec illis unquam in animum induxerimus intromittere: sed certum est nobis ac deliberatum, omnem cultum et honorem ei tribuere, qui et elementa, et cælum terramque, et omnia quæ in eis sunt, inexplicabili sua sapientia creavit e nihilo.

14 His illi auditis, iracundia magis magisque accensus, jubet sanctissimi viri corpus, videntibus cunctis, qui aderant, Christianis, foris eundi. At ille in mediis flagellis non desistebat glorificare Dominum, et una cum divino Vate psallere: Confitebor Domino nimis in ore meo, et in medio multorum laudabo eum, qui astitit a dextris pauperis, ut salvam faciat a credentibus et flagellantibus animam meam. Hic eum interpellans Lucius, Missa isthæc facito miser, ait, abnega Christum, et magicas artes deponens, sacrificia diis. Cui vir sanctus, Artes magicas ego quidem ignoro, inquit, nec illas ullo modo probò: memi vero Christum, cum sit verus Deus, non negabo in æternum. At Consul simulacrum Jovis afferendum curat, et ad Episcopum conversus: Respice jam, inquit, et sacrificia magno deo Jovi, Beatus vero Constantius subridens, O Luci, ait, cum te prudentem virum et eruditum celebrent plerique, tamen non erubescis divinitatem tribuere ligno, quod certo formam hanc non haberet, nisi manus eam effecissent artificis, qui et scammum, si libuisset, ex eodem facere potuisset.

15 Hic visus est Consul pudore quodam perfundi: quod cernens Carisius, simul et intelligens, Episcopum nec minis posse nec verberibus flecti, jubet hominem abduci, et una cum Crescentio ceterisque Christianis in thermas, multo quam mos esset ardentius calefactas, includi. At illi signo Crucis cum se munissent, nulla sunt penitus molestia caloris affecti, sed læti gaudentesque Deum glorificabant concincentes: Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus; qui sicut olim tribus pueris mitigavit flammam ignium, ita nobis hodie famulis suis balnei hujus fervorem mitem reddidit.

16 Dum autem illic asservantur, ecce quadam nocte splendor magnus totum locum illuminans, in eos e

cælo effunditur: quem cum milites loci custodes viderent, stupentes dicebant inter se: Certe fides, quam tenent homines isti, vera est, et verus Deus Christus, quem prædicant; ac statim intus ruentes, ad pedes B. Constantii sese projiciunt, et sanctum ab eo baptismum postulant: quo impetrato, domum quisque suam profectus, id, quod factum erat, suis significavit. Denique uxores et filios eodem deducunt, numero fere quinquaginta: quos omnes pius Episcopus rite baptizatos, suo restituit Creatori ac Redemptori.

17 His peractis, milites B. Constantium rogant, ut velit una cum suis e thermis egredi, et commodiorem aliquem in locum se conferre; quo melius possit ipsos, in fide adhuc rudes, Christianis institutis imbueri. At ille: Pugnam, aiebat, quam jam in desideratam, nunc tandem nactus sum, subterfugiam? Non equidem id faciam: hic statim pro fide, et pro Deo mori. Milites contra, idem ab eo etiam atque etiam cum lacrymis expostulabant, diceutes, posse eum de seipso securo animo esse, quippe cui certa reposita sit corona justitiæ, debere autem ipsis tanquam novis Christi militibus omni ratione consulere, ne fidei semina, quæ nuper in ipsorum corda sparsisset, perirent. His demum, et hujusmodi precibus permotus Episcopus, e balneis, atque etiam ex urbe cum aliis omnibus egressus, venit Monticellum, illoque aliquot dies apud Anastasium virum sane humanum ac piûm commoratus, quos baptismatis insignibus ornavit, eosdem omnia, quæcumque ad verum Christi militiam pertinent, diligenter edocuit.

CAPUT IV.

Secunda comprehensio. Verbera. Liberatio.

Interea Lucius et Carisius omnium, que acciderant, certiores facti, alios milites, quos fideles putant, huc illic dimittunt, hoc jussu, ut Episcopum civitatis et omnes ejus sectatores investigent, et ad se quæcumque possint ratione perducant. Illi ducunt quodam usi a fide Christi alieno, ad Anastasii aedem eum pervenissent, facto impetu, primo quidem Episcopum, tum reliquos comprehendunt: in his ipsum hospitem Anastasium, et Carpophorum clarissimum virum, comprehensos ligant, et ad Carisium statim perducunt: qui, ut erat impius et crudelis, animum et linguam adversus S. Constantium exaccens, O sacrilege, ait, ut meritis effligeres penas, non es veritus, tuis pessimis artibus meos subvertere milites, et fugam eum illis arripere? Quanto melius saluti consulisses tuæ, si in animum induxisses, a Christo desciscere, et ad verum deorum cultum transire!

19 His B. Constantius pro sua mansuetudine sic respondit: Milites ego tuos, o Preses, non subverti, sed illos ad se convertit Christus: saluti vero meæ, ut aliis quibuscumque in locis, ita et in balneo, optime consulvi, Salus enim mea Christus est: huic me totum devovi, hunc veneror, huic statui perpetuo inservire. Tum Carisius furor incitatus, jubet pennas afferri, cogitque sanctissimum virum nudis pedibus super eas inambulare: quin etiam toti ipsius corpori nudato mandat candentes carbonem admovevi. Ille vero divini amoris fervore ignis ardorem facile superans, psallebat: Probasti cor meum, Domine, et visitasti nocte, igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas.

20 Tunc Carisius videns, Episcopum nullis terroribus aut cruciatibus posse a sententia abduci, jussit illum in carcerem contrudi, cupiens eum Consuli ante tribunal statuto die sistere. Beatus interim Constantinus non cessabat orare, perseverans in vigiliis, psalmis, et hymnis spiritualibus, et licet corpus in custodia teneretur, virtus tamen illius alligata non erat. Nam cum multi ex fidelibus, atque etiam ex paganis noctu venirent ad carcerem, portantes agrus variis

AUCTORE
JOHANNES ANDR.
PALATO
Duo. 3.
loco cælitus
collustrato,
custodes cum
suis conver-
tantur:

e carcere om-
nes dimitti-
untur.

venit Monticellum.

Herum captus
per Præsidem
sistitur

ambulat su-
per candentes
carbones

car. et inclu-
sus multo-
tyro alligat-
ur:

intrepide Con-
suli respon-
det

Psal. 108, 30.
flagellatur

deos ridet.

cum alius
thermas in-
clusus non læ-
ditur

ACTORE
JOHANN. ANDR.
PALATIO,
custodes (a-)
strati in
eum invitum
e carcere
educunt

varis morbis, hos omnes sanctissimi hujus hominis precatione curatos, recipiebant incolumes. Cujus rei fama adducti non pauci, quotidie relictis idolis, ad veri Dei cultum transibant, atque etiam ipsi carceris custodes ebraea spectantes B. Constantii miracula, Christi fidem amplectuntur, et in ipso carcere baptismum suscipiunt. Nec multo post indignum judicantes tantam virtutem vilissimo in carcere jacere, re inter se deliberata, Episcopum licet invitum educunt e custodia, atque etiam e civitate, cupientes illum tutiore aliquo in loco collocare.

CAPUT V.

Tertia comprehensio. Cruciatu. Martyrium.

Sed cum ad flumen Tiberim pervenissent, ibique B. Constantius cognovisset Concordium et Pontianum Sanctissimos viros, quibuscum maxima ei intercedebat necessitudo, Assisii in vinculis teneri, incredibili accensus est desiderio eos invisendi, et martyrii coronam, si Deo placeret, una cum ipsis reportandi. Hae igitur impulsus cupiditate, furtim se a comitatu subtrahens, Assisiam pergit : et cum ad locum quemdam, quem Danabum dicunt, pervenisset, hic ei obviam fit manus militum, qui ab ipso Imperatore, Spoleti tunc degente, ad Christianos persequendos missi fuerant. Hos vir sanctissimus atque humanissimus cum vidisset, benigne salutavit. At illi id quod erat suspicati, cum videlicet e Christianorum numero esse, subsistunt et quaerunt ab eo, quis sit, unde veniat, et quo sic abeat solitarius. Quibus vir sanctus et simplex, nihil dissimulans, in hunc modum respondit : Ego sum Constantius, indignus Perusinae civitatis Episcopus, Perusiam venio, Assisiam contendo, non solus, ut vos putatis, sed bene comitatus, gratia videlicet Domini mei Jesu Christi. Causa vero hujus meae professionis est, ut visam duos humillimos servos Dei, Concordium et Pontianum; qui quidem ibi pro nomine Jesu vinculis atque omni supplicio excruciantur.

22 Tum illi subridentes : Nos ipsi, inquit, curabimus, ut hodie sis una cum illis in carcere, ubi gravioribus etiam, quam ipsi, tormentis exerceris, nisi saniori consilio usus, animum inducas, Christum tuum abnegare. Atque inde vincitum domum ejusdam Duritii deducunt, nec quicquam praetermittant, quod putent posse ejus mentem ac sensum perturbare : sed cum nihil profecerunt, demum ad Clusinae flumen perveniunt, atque ibi etiam blanditiis primam, deinde minis et terroribus, student hominem a proposito deducere. Sed cum ille adeo constans, ut vero a constantia nomen invenisse videretur, strae in semel proposito susceptoque consilio permaneret, iracundia milites magis ac magis exardescentes, tot tantisque cruciatibus sanctissimum virum affecerunt, ut semivivum redderent. Cum igitur B. Constantium vires jam defluerent, ad Deum toto corde conversus, Suscipe jam, orabat, spiritum meum, Domine, requiescat in te, qui pro te, te ipso juvante, omni tempore laboravit.

23 Vix dum plures hasce voces emiserat, cum ecce praesto est ei Angelus Domini, albatrum his verbis confortans : Noli timere, Constanti, ego sum Angelus Dei : misit me Christus, ut plagis tuis curatorem adhibeam, ac deinceps tibi adsim in omnibus viis tuis : et illico omnis plaga curata est. Tunc ille Angelico solatio recreatus, Gratias tibi ago, ait, Domine Jesu Christe, qui per Angelum tuum, me in angustiis positum confortasti, et curasti vulnera mea. unum vero scio, te quidem nunquam deserere sperantes in te. Milites vero audientes cum eum altero loquentem, et neminem tamen videntes, atque etiam plagas, quas castissimo ejus corpori inflixerant, cicatrices repente obdixisse conspicientes, timore per-

territi, Assisium eum festinanter abducunt, et includunt in carcere, in quo eum alii permulti asservabantur Christiani, tum duo illi praecipui, quos supra diximus, Concordius et Pontianus. Hi vero, ut alter alterum conspexit, statim in mutuos complexus, mutuaque oscula certatim ruunt, immortales Deo gratias agentes, cujus munere simul essent, ut sperabant, gloriosum pro Christo certamen subituri; ad quod etiam alios pie incitabant; Magna Deo, dicentes, gratia habenda est, fratres, quod digni habitus sumus pro nomine Jesu contumeliam pati et cruciatus.

24 Atqui milites, exoptantes, quoscumque ceperant Christianos, ipsi Imperatori quasi optatissimum aliquam praedam deferre, B. Constantium et reliquos e carcere extractos, Hispellum adducunt, atque ibi usque ad alteram diem statuentes consistere, nocte tota Christianos, vinculis adstrictos, sub dio tenent. Hic vero Angelus Domini S. Constantio, magno circumfusis splendore, iterum apparuit, praedicens ei, instare jam tempus, quo consummata pugna, martyrii coronam acciperet. Splendorem autem illum multi ex Hispellanis intuiti, accurrunt ad locum, atque ibi audientes etiam vocem Angeli, conclamare coeperunt : Unus est profecto, et verus Deus, quem hic homo adorat, potens in caelo et in terra. Hanc vir sanctus occasionem minime dimisit, sed aperiens os suum, et incipiens a Scriptura, evangelizavit illis Jesum, nec paucos ad veram fidem convertit.

25 Ille aegre admodum cum ferrent milites, querebant, arti magis omnia tribuentes, populum ab eo avertere : sed cum parum proficerent, S. Constantium una cum sociis Hispello eductum, Fulgineum versus vincitum trahunt, atque inter eundem cogitantes fore ut, si diutius vir sanctus viveret, magnam Gentilium multitudinem, non sine ipsorum disserimine, ad se alliceret, consilium capiunt hominis quamprimum occidendi, nisi velit suorum deorum cultum ac religionem amplecti. Cum igitur ad trivium quoddam Fulgineatum quod vocant, non procul ab ipsa urbe Fulgineo positum, noctu pervenissent, quibuscumque rationibus possunt, contendunt B. Constantium a vera Christi fide ad falsas atque inanes deorum fabulas traducere. Sed cum ille nihilo minus, quam antea, constanter id facere recusaret, affirmans vitam suam esse Christum, hunc solum amplecti, in hoc uno omnes suas spes repositas habere, milites furere inflammati, strictis gladiis in hominis jugulum invadunt. Ille vero magno animo et erecto : Susceptor mens, canebat, et refugium meum Domine, suscipe spiritum meum, et ne permittas ne unquam separari a te, vita mea, lumen meum, salus mea, te amavi, te concupiseo, te inveniam, Domine Jesu Christe. Inter has pias, sanctasque voces saevi milites a cervicibus caput abscidunt, ac statim abeunt.

CAPUT VI.

Corporis translatio. Quatuor cecis visus redditus.

ERat autem Fulginei Levianus quidam, vir inter ceteros Christianos fide et bonis operibus praestans. Huic visus est in quiete Angelus ita dicere : Non reject, Leviane, Dominus opera bona, quae facis, quin occasionem tibi offert hodie meritorum tuorum cumulationem. Jaacet in trivio, quod Fulgineatum dicunt, sanctissimi viri corpus, qui ob Christi nomen martyrium passus est : hujus sepeliendi munus a Deo tibi praecipue committitur. Experrectus Levianus, surrexit e lectulo. Sed cum, verane illa fuisset visio, videretur addulbare, ecce Angelus eximia specie rursus apparet, et jubet abjecta omni cunctatione, Dei mandatum diligenter curare.

27 Tum vero ille, nulla interposito mera, ad praemonstratum

includitur
carceri cum
SS. Concor-
dio et Pon-
tiano -
Act. 3.

ducitur His-
pellum

ab Angelo de-
cussate mar-
tyrio educit-
ur
Actor. 5.

multos con-
vertit

plectitur ca-
put

1. Assisiam,
militaribus
SS. Concor-
dium et Pon-
tianum

occurrit mili-
tibus

libere quis sit
aperit

resur ad
mentem :

ab Angelo vi-
ditur

Levianus ab
Angelo jubet-
ur corpus
ejus sepelire :

monstratum locum accurrit: quo cum jam appropinquaret, insolitum sibi visus est videre splendorem, ac propius accedens, sanctum ibidem B. Constantii corpus aspicit, simul et magnum circa illud tripudiantium caelestium spirituum chorum. His admirabilibus visis deterritus Levianus, nec tantum sibi tribuens, ut satis digne possi Angelicis sese immiscere spiritibus, et sanctum corpus attingere, cui cerneret ipsos Angelos ministrare, coepit pedem referre. At Angeli conclamantes: Siste gradum, aiunt, Leviane, nihil est, quod timeas: tua haec est sepulturae curatio: nobis id est mandatum, ut hujus sanctissimi viri corpore usque ad adventum tuum custodito, tum demum beatissimam ejus animam deducere- mus in caelum, quod et statim summa cum gratulatione, letitiaque praestiterunt. O vere felix anima, quae et dum fuit in huius corporis compagibus inclusa, meruit pro sua eximia pietate ac puritate, Angelorum ministerio frui, et jam soluta ac libera digna habita est, quae, Angelicis stipata choris, ad aeternam requiem perduceretur.

Animam ejus
velut in ca-
tum deferri:

corpus huma-
nis tolli

28 Levianus igitur ad sanctissimum corpus propius se cum admovisset, genibus flexis, in hunc modum oravit: Domine Deus omnipotens, qui hunc pretiosum thesaurum non divitibus seculi, sed mihi humili servo tuo indicasti, suppedita, obsecro, vires ad illum deportandum, et ostende locum, ubi sint tante reliquiae recondendae. Tum corpus ea qua debebat religione complexus et osculatus, de terra tollit, sanctissimo oneri collum subjiciens.

tuos Gentiles
errantes
hoc opus,
cave huius,

29 At ei jam iter ingresso obviam fiunt viri duo, pecuniarum causa inter se altercantes. Hi Levianum agnoscentes, videntesque eum cadaver humeris ferre, quid hoc rei esset, interrogant. Quibus vir probus rem, ut erat, fideliter narrat. At illi increduli, creperunt hominem deludere, simul et Christi Martyrem irridere, atque adeo maledictis insectari. Quod non tulerunt impune; nam Deus volens servi sui injurias contumeliasque ileisei, simul et miraculo ejus gloriam clariorum reddere, utrumque oculorum sensu illico privavit. Sed tamen et ipsis ira Dei misericordia efficitur, mox enim poena omnis oculorum ad clarissimum mentis lumen conversa est: siquidem illi divina manu tacti, quem antea irridebant, hujus jam operam misericordiam supplices implorant, confidentes merito se quidem pro sua temeritate atque impietate peccati, quod Sanctum Dei illussissent, atque etiam a Leviano veniam petita, rogant hominem, ut velit sanctum corpus deponere, auxiliumque ipsis quamprimum ferre.

respicunt,

30 Tum ille, ut erat pius ac mitis: Si volueritis, inquit, credere in Dominum nostrum Jesum Christum, confido fore, ut hoc ejus Martyre deprecatore, angustiam ipsius corpus qua deest religione tangentes, lucem quam amisistis omnino recuperetis. Quid ni credamus, responderunt, in eum, cujus tantam in nobis ipsis experti sumus potentiam? Aperte jam fate- mur, quem vos colitis, hunc unum Deum esse verum. Hic eos Levianus manu prehensens, dixit ad corpus sanctissimi Martyris, quod quidem illi summa religione venerantes atque osculantes, S. Constanti, orabant, quamvis eratum nostrum nullam mereatur veniam, tuae tamen erit gloriae, operam nobis jam respicientibus, misericordiamque benigne prestare: lumen, quod nostra culpa te contempto perdidimus, tua, quaesumus, benignitate, te intercedente recipiamus. Haec ex animo precati, in pristinum statum confestim sunt restituti.

S. Constantium
circum-
stant, et ve-
rum recti-
pionem

31 Jam vero illucescente die, alterum huic non dissimile consecutum est miraculum. Duo quippe juvenes jam inde ab infantia caeci, pueri ductum subsequentes, eadem via iter faciebant: et cum jam loco appropinquarent, miram quandam odoris suavitatem sentientes. O quam divinus est, dicebant inter

Alii caeci per-
cipiunt sua-
vem odorem,

se, odor is, qui ad nares fertur meas: certe aut Deus aliquis hic est, aut quidpiam plane divinum. Horum verba cum audisset Levianus: Odor is, inquit, quem percipitis, fratres carissimi, afflatur e corpore B. Constantii Perusini Episcopi, qui ob Christi fidem hac nocte hoc ipso in loco morte affectus est. Hujus ego corpus humani gratia, a Deo secunlum quietem monitus, huc accessi. Tum illi: O nos beati, inquit, si cujus praesentiam ex odore percipimus, hujus et aspectu frui contingeret. Vos vero, dixerunt hi, quibus fuerat paullo ante oculorum sensus restitutus, haud difficulter poteritis id quod optatis impetrare, modo animum inducat, hujus, qui vos allocutus est, monitis parere: siquidem et nos idem sumus hoc puncto temporis, Deo juvante, consecuti.

a prioribus ni-
spem erexit,

32 Id illi audientes, in spem veniunt et ipsi oculorum sensus, omnium gratissimi, eadem ratione recuperandi, et pollicentur omnino, se quicquid eis fuerit a Leviano mandatum, prompte executuros. A quo cum fuissent sanctissimo corpori admoti, terrae motus fit adeo horribilis, ut caeci magno concuterentur terrore. Hos vero confirmans Levianus: Nolite, ait, fratres, timere: bono animo estote, signum hoc favoris est, non furoris: credite in Jesum, debitumque huic glorioso ipsius Martyri honorem praestate, et videbitis mirabilia hodie. Tum illi: Credimus, inquit, unum esse verum Deum Jesum Christum, ac debitum nos glorioso huic ipsius Martyri honorem praestatu- ros, plane profiteamur: ac prodius humi prostrati, S. Constantii corpus religiose osculantur, summis precibus contendent, ut liceat eis jamdiu desiderata hujus suavissimae lucis usura, ipso intercedente, frui, quod et statim obtinent. O vere venerandum corpus, cujus contactu quatuor viri, paucarum horarum spatio, tum oculorum tum mentis caecitate sunt liberati.

ad S. Con-
stantii corpus
illuc volu-
nt

CAPUT VII.

Sepulturae, Cultus.

Hujus illi beneficii ut memores se et gratos ex aliqua parte praestarent, petunt a Leviano, ut corporis ad sepulturam deferendi manus sibi concedat, ipse tantum via ducem se praebet. Hic ille precari Deum, orare, obtestari, ut, quemadmodum adjuutores sibi ad portandum corpus modo plane divino suppeditasset, sic velit locum, in quo sit condendum, demonstrare. Haec precatus subito exaudivit vocem a caelo, ita praecipientem: Perusiae patriae suae beati viri corpus redde, ut quem habuit in hac vita Pastorem et parentem, eundem post mortem Patronum et defensorem obtineat. Quod quidem illi Dei mandatum exhaustire cupientes, quae primum sese obtulerunt arbores, ex his ligna incidunt, in eaque, in formam constructa, corporis primo truncum imponunt, deinde huic caput sanctissimum quam maxime possunt accommodata annectunt.

Corpus Per-
siae redde, ut
eum voce
praecipiat

34 His ita constitutis, quatuor illi, quibus fuerat oculorum simul et mentis sanitas restituta, feretrum ferentes praecunt. Levianus in hymnis et psalmis Deum benedicens, subsequitur. Interim nonnulli, qui et ipsi per eandem viam Perusiam petebant, acapul- lum de Episcopo nuntium suis civibus cum detulissent, complures eorum, non modo ex sua, frequenti illa quidem, Barziorum gente, verum etiam ex reliquis, quae Christi fidem professerunt, obviam ei usque ad Tiberim processerunt. Hos cum procul vidisset Levianus, id quod erat suspicatus, accurrit ad illos, et cum se turbis adjuunxisset, cum alia quae acciderant, breviter exponit, tum praecipuae miracula, quae fuerant per B. Constantium etiam post mortem edita, explicat diligenter. Haec illo referente, attingunt ripam fluminis: quo cum nec multo post pervenissent hi, qui feretrum portabant, rogati disponunt.

perusiam ab
omni proci-
dunt

no rum po-
gona vici-
candur

erunt.

ACCIONE
JOANNE ANIB.
PALATIO.

erunt, Vidisses tum omnes certatim ad sanctissimum corpus venerandum atque osculandum currere, flere, angere, lamentari, eundem parentem, pastorem, vitæ magistrum, sapientiæ doctorem appellare.

35 Huic pietatis officio cum satisfecissent, jubet eos Levianus a feretro recedere, ut iter reliquum conficere pergat. Tum vero certat quisque humeros sanctissimo oneri supponere, quod tamen hi, qui usque ad eum locum detulerant, ne viderentur manus humanum assignatum a Deo defugisse, minime permisserunt: sed rursus sanctissimum sustulerunt corpus, e quo quidem tanta odoris suavitas continenter afflabatur, ut omnes qui circum erant colles cum summa hominum admiratione repleret. Cum igitur cuncti simul montibus urbis appropinquassent, urbem ipsam, Deo ita inspirante, non sunt ingressi, sed locum sepulture extra portam S. Petri delegerunt enim, quem etiam nunc Areola dicunt, ibique funus religiosissimo martyri satis amplum faciendum curarunt. His peractis, quicumque aderant Christiani, genua ad sepulchrum flectentes suppliciter sese et patriam universam S. Constantio commendarunt, precati ut ejus fuisset in terra Pastor bonus et pater

optimus, ejusdem in cælo patronus et intercessor benignus existeret.

36 Postremo tumulum pie osculati, domum quisque suam rediit, excepto Leviano et quatuor illis, quibus fuerat modo, B. Constantio intercedente, lux restituta: hi enim parvo ibi extracto tugurio, perseverantes in orationibus, jejuniis, et aliis bonis operibus, totum reliquæ vitæ tempus apud sancti Martyris monumentum traduxerunt: ejus quidem fama et gloria ob multa et maxima miracula, quæ ibi quotidie fiebant, adeo in dies magis magisque crevit, ut magna partem hominum multitudo ad ejus sepulchrum visendum ac venerandum ex diversis locis conflueret. Neque vero non etiam hodie magno in honore est et veneratione gloriosus Christi Martyr, tum alibi, tum maxime Persiæ, ubi quidem ejus nomine festus dies anniversarius in templo, ibidem ei cum magnis opibus jampridem dicato, summa religionis pompa celebratur, IV Kalend. Februarii. Tulit autem S. Constantius martyrii palmam, Marco Antonio, in initio diximus, Imperatore, qui quidem imperare cepit cum anno ab ortu Christi Domini nostri, cui honor, gloria, et imperium, in sempiterna secula, Amen.

undique visur ob frequentia miracula.

Festum et templum Persiæ ei dicatum.

DE S. SABINIANO MART. S. SABINA VIRG. ET MULTIS ALIIS MARTYRIBUS TRECEIS IN GALLIA.

§ I. Horum SS. publica veneratio.

Rilliam Campaniæ Gallicæ oppidulum ad Sequanum flumen, quatuor a Treassina urbe leucis, martyrio S. Sabiniani nobilitatum, ab ipso dein S. SAVINIANS appellatum, nunc S. SYLVIE vocabula nuncupatur, ut auctor est Nicolaus Camusat in *Promptuariis sacrarum antiquitatum Treassinae diocesis, Notis ad Vitam S. Sabiniani*. Hujus soror Salina divina oracula admonita, ut ad fratrem suum proficeretur, non inde preceat, in conspectu urbis Treassinae, sancte abdermit, cum fratre quoque Cælestium honoribus dignata. In peracta *MS. Martyrologio monasterii S. Martini Tornaci* ita *XXIV Januarii* utriusque memoriam conjungitur. Eodem die Treceas passio S. Sabiniani Martyris, et depositio S. Sabinae Virginis, sororis ejusdem. *MS. Latiense italem perantiquum*: Eodem die Treceas passio S. Sabiniani, et depositio S. Savinae, sororis ejus, Virginis. *Prestantem S. Sabiniani ea die per totum diocesim Treassinam honoribus testatur Nicolaus Des-Guerres in Historia SS. Treceasium, quo die illius meminerunt Carthusiani Colonienses in auctario ad Usuardum, his verbis*: In territorio Treassino Sabiniani, alias Savini, Martyris, quem jussit Aurelianus Imperator ligatum ad vectes ferreos erudi, et in emite ejus cassidem igneam inmitti; in ignem deinde positum, sed in nullo lesam, jussit decollari. *Eodem fere habet Cassius. At Martyrologium Coloniense*: Treceas B. Sabiniani Martyris, qui post lectum ferream, post ignem et alia tormenta diversi generis, decollatus est, per quem etiam gentiliam plusquam novem millia Christum confitentium, martyria passi sunt similia. *Paria tradunt Maurolycus et Felicius. Fusa admodum elogio gesta ejus percerant Salsanus in Martyrologio Gallicano hoc eodem die, IX Kalend. Februarii quo infra in utrisque Actis passus dicitur; ut mendium typographicum suspicemus irripisse quod Camusatam, ubi dicitur XXVII Januarii abuisse, quo die ejus nomen in nullis Martyrologis reperitur.*

2 *Post die obitus, seu XXV Januarii, S. Sabiniani nomen ita inscriptum SS. Florario*: In territorio Treceasino nato S. Sabiniani, alias Saviniani, Martyris, qui jubente Aureliano Imperatore, post innumera tormenta, decollatur. Sanctus vero surgens, caput suum quadraginta novem pedibus portat, ubi nunc

quiescit. Passus anno salutis cclxxvii. In *Viola Sanctorum majore encomio, e Vita desumpto, celebratur, et Sabinians vitiose (ut plura in eo libro) scribitur. In antiquo MS. Domus Professus Societatis Jesu Antverpiæ, quod Bedæ præfert nomen*: Pietavis S. Sabiniani Martyris. *Id an de hoc nostro intelligendum, et Treceis pro Pietavis legendum (cum infra in eodem MS. iterum S. Savina referatur) an vero Sabinus sit, sine Savinus, qui cum S. Cypriano Pietavis colitur XI Julii, nos latet.*

3 *In Actis Martyrologis refertur hoc XXIX Januarii quo die occubuisse dicitur in Actis a Mombratio, et Vincentia Bellovacensi relatis; eo die ita habet Martyrologium Bedæ MS. monasterii S. Rohari*: In territorio Treceasino S. Sabiniani Martyris, addunt *Usuardus, Bellinus, Martyrol. Romanum*: Qui jubente Aureliano Imperatore, pro fide Christi decollatus est.

4 *In nonnullis MSS. Usuardi exemplaribus, Sabinianus, Sabinianus, et Fabianus dicitur. Hinc duos arbitratus Petrus de Natalibus ita scribit lib. 3, Catalog. cap. 42. Sabinianus Martyr passus est in territorio Treceasino sub Aureliano Imperatore; qui dum in partibus Hispaniæ et Galliæ resideret, et ad Treceas civitatem devenisset, Sabinianum detentum, et Christum predicantem, decollari fecit, ibique sepultus est IV Kal. Februar. atque iterum lib. 7, cap. 134. S. Sabiniani Martyris, et Savinae Virginis; vitam pluribus narrat. Galesinius hoc die*: In agro Treceasino S. Fabiani Martyris, Aureliano Imperatore pro Christi fide necati. Eodem loco hoc ipso die S. Sabiniani Martyris, illo etiam imperante, in summa confessionis constantia, gladio percussit. *Citat in Notat. pro*

Fabiano MS. colicem et Petrum de Natalibus, (apud quem Sabinianus in nostris exemplaribus legitur) pro Saviano Usuardum, Vincentium Bellovacensem, aliosque Maurolycus et Felicius, qui ante XXIV Januar. retulerant S. Sabinianum, ita hoc die scribunt: In agro Treceasino S. Fabiani, jubente Aurelio Imperatore decollati, et ibidem Savinae Virginis, sororis S. Sabiniani Martyris. *Ferrarius in catalogo generalium Sanctorum*: Apud Treceas in Gallia sanctorum Martyrum Fabiani, et Savinae Virginis, sororis S. Sabiniani Martyris, sub Aureliano. *Addit in Notationibus de his agi in Passione S. Sabiniani. Verum cum facti infra ex Actis patet, Salsanus 24 Januar. cum de S. Sabiniano egisset, ita addit*: Ipso die Treceis S. Fabiani Martyris, ejusdem S. Sabiniani asseclæ atque palmæ socii,

et 29.

neq. alius ab eo est Fabianus.

repetitur

Sub
AURELIANO
XXIX JAN.

SS. Sabiniani
et Sabinae
vultu in sacris
Iustis 24 Janu.

et soltas Sa-
viantes die.

e. 24 Jan

socii, quem idem Aurelianus gladio ibidem interemit.

S. Sabinæ natalis 29 Jan.

5 *Solius Sabinæ mentio est hoc die in antiquo Martyrologio MS. monasterii Cellensis juxta Treas*: In territorio Treccassino, in loco qui dicitur Insula-Germanica, S. Sabinæ Virginis, quæ pro Christi amore laboriosissima peregrinatione suscepta, etiam virtutibus et miraculis gloriosa, quævit in pace. *Et in Martyrol. MS. Societatis Jesu Antverpiæ*: Ipso die natale S. Sabinæ Virginis, et hoc eam die obisse patebit infra in Vita. Testantur Camuzatus, et Des-Guerrais ad vitam S. Sabinæ, festum ejus diem in Treccassina diocæsi hoc XXIX Januarii publica ubique solemnitate celebrari.

S. Sabiniani commemoratio 2 Jun.

6 De S. Saviniano iterum VIII Junii scribit Saussais: Augusta Treccarum, solemnitas S. Saviniani Martyris, sub Aureliano coronati, qui triumphum suum glorioso agone peregit IX Kalend. Februarii. Quæ hujus iterata solemnitas origo fuerit, non indicat, an simul coli cœpit, aut ejus cultus conjungi cum S. Syriæ celebritate? Nam hæc eo die innumerabili peregrinorum concursu honoratur, ut isthic dicitur; de qua cum egisset Saussais, iteratum S. Saviniani adit elogium: Item Treccis celebritas iterata sancti ipsius Martyris Saviniani, cujus passio gloriosa novum celo tropæum invenit IX Kal. Februarii qua die suum peregit agone. An Saussais de S. Saviniano accepit, quæ Camuzatus ad ejus Vitam de festivitate S. Syriæ scribit?

utriusque 29 Aug.

7 XXIX Augusti refertur S. Savinianus a Ferrario: Treccis in Gallia S. Sabiniani Martyris sub Aureliano. Citantur in Notis Petrus in Catalogo lib. 7, cap. 134 et Maurolycus, qui eum una cum sorore celebrant. Verba Maurolyci sunt: Civitate Treccensi, sub Aureliano Sabiniani Martyris, ejusque sororis Sabinæ, quæ pro Christi amore laboriosissima peregrinatione suscepta, virtutibus et miraculis gloriosa quævit in pace. Maurolyco assentitur Felicius, Solom Savinan referent eo die plura Martyrologia, Usuardus: In pago Treccassino S. Sabinæ Virginis: Galesinus: In pago Threccassino S. Sabinæ Virginis. Hæc Christi sponsi amore flagrans, pie religioseque peregrinata, vitæ castissimæ, ac miraculorum gloria florens obdormivit in Domino. Martyrolog. Romanum: In pago Treccassino S. Sabinæ Virginis, virtutibus et miraculis gloriosæ. Longiori encomio celebratur in Martyrologio Germanico: ut mirum sit de ea nusquam agi in Gallicano Saussais, maxime cum in Supplemento XXIX Augusti S. Sabinam Virginem et Martyrem Romanam celebret, cui hæc Sabinam conjunxerit videntur auctores, ignari eam hoc XXIX Januarii obisse.

et 5 Sept.

8 Denique V Septembris utrumque referunt Carthusiani Colonienses in auctario ad Usuardum: Treccas civitate commemoratio SS. Sabinæ Virginis, et Saviniani Martyris fratris ejus. Eadem habentur in Martyrologio Germanico.

Qui S. Sabiniani socii.

9 Nunc de S. Sabiniani sociis querendum. In prioribus Actis num. 2, dicuntur eum B. Saviniano credidisse mille decem et octa, et animæ centum et novem baptizata: de mox ipsius Sancti, in alteris Actis ex Camuzato num. 4, feruntur conversi ad Dominum numero mille nonaginta virorum. Consentunt Viellius et Des-Guerrois. At Petrus de Natalibus ait non viros in Domino credidisse. De his videtur agi in Martyrol. Coloniensi supra: Gentilium plusquam novem millia Christum confitentia, martyris passi sunt similia. Maurolycus etiam et Felicius: Per quem (Savinianum) Gentilium novem millia et plures, Christum confentes, usque supplicii affecti sunt. Nec aliud legitur de tot Martyribus. Infra in Actis Januarii Tom. III.

num. 5, dicuntur milites quadraginta octo a S. Saviniano conversi, pro fide Christi capite plexi martyrium complexisse. Consentunt Acta apud Mombritum tom. 2 et Vincentium lib. 11, cap. 105. In posterioribus et Camuzato Actis et apud Des-Guerrois tantum duodecim referuntur. Tres præterea viri, sævissimi Tyranni arguentes, in utrisque Actis decollati dicuntur, atque ita propter gratiam Saviniano datam conscendisse regna cælorum.

§ II. Acta. Reliquiæ tempus obitus.

Duplicem S. Saviniani Vitam damus: priorum et virtuosiorum ex peritusto codice monasterii S. Maximini Treviris; (quam cum MS. exemplari, Rotomaga nobis a Frederico Floreto nostro submisso, contulimus) alteram ex antiquitatibus Treccassinis Nicolai Camuzati aliquanto prolixiorum, et magnam partem ex priore elegantius expositam. Tertium uberiorem et ampliolem Actuum S. Saviniani historiam, sed paraphrasticè tantum conscriptam habuisse se Camuzatus testatur, sed consulto omisisse S. Sabinæ vitam ex codice Trevirensi S. Maximini codice accepimus: cui par fere, aliquanto etiam elegantior ac brevior, a Camuzato refertur ex Brevariario Treccassino. Utriusque vitam in compendium contractam exhibent Mombritus tome 2 et Vincentius lib. 11, cap. 105, 106 et 107, Petrus de Natalibus lib. 7, cap. 134, in quo multa censura digna reperiri ait Baranus in Notis ad 29 Augusti. Secundam illam Sabiniani fere expresserunt Viellius et Des-Guerrois, et nonnulla fortassis ex tertia illa Camuzato citata, adprece.

Vita S. Sabiniani duplex.

et S. Sabinæ

Acta S. Sabiniani,

11 Savinianum sub Aureliano Imperatore passum Acta omnia et Martyrologia testantur. Baronius tom. 2, Annal. an. Ch. 275, num. 6, ita scribit: In Gallias vero inter alios plures Martyres, sub eodem Aureliano Imperatore passi habentur Treccis XII Kal. Augusti, Claudius, Justus, Jocondinus, et quinque socii: ibidem alia rursus die, nempe XII Kalend. Febru. S. Patroclus. In Gallias enim hoc anno profectum esse Aurelianum, ut barbaros irruentes reprimere, Augustamque Vindelicorum ab eis obsessam liberaret, Flavius Vopiscus in Aureliano tradit. Et paulo post: Passus etiam reperitur in territorio Treccasino Sabinianus Martyr, cujus natalis dies Martyrum catalogo adscribitur IV Kal. Februarii. Secuti Baronium, eodem ann. 275, ejus martyrium adscribunt Camuzatus, Des-Guerrois et alii. In Florario MS. supra passus dicitur an. 277. Verum jam tum obierat Aurelianus. Iluc faciunt quæ supra a nobis dicta ad Vitam S. Patrocli 21 Januarii.

12 De ætate S. Sabinæ ita statuit Camuzatus: Cum Romæ sacro baptismi lavacro dicitur tincta ab Eusebio Pont. Max. qui anno 310 in Apostolica cathedra constitutus, toti Ecclesie præsidebat; Treccas ipsa S. Savina devenire potuit circiter annum 313 et 38 post necem S. Saviniani. Des-Guerrois obitum ejus statuit anno Christi 310.

S. Sabinæ

13 Augustæ S. Saviniani, teste Camuzato, reliquie Rilliaci diutissime asservate sunt: tandem in primariam Treccassiam ad eam transmissæ ubi ea, quæ par est, reverentia coluntur, in tecam insertæ, quæ partim ex inaurato aere, partim argento contexta est, pluribusque imagunculis, etiam argenteis inauratis, convesita, quæ omnia subtili admodum artificio elaborata sunt.

Reliquiæ S. Sabiniani.

14 Verum, ut dem tradit, in suburbii Occidentali-bus Treccassine nrhis stat delubrum S. Sabinæ memoriæ et nomini consecratum: corpus vero ipsius in cenobio Cellensi, non procul a præfato fano dis-sidente, custoditur in majori ara ad latus Meridionale positum; S. Prodoberthi vero, ad latus alterum, ut scribit Des-Guerrois. Templi hujus origo ita refertur in Vita S. Prodoberthi Abbatis Cellensis 8 Januarii num. 1. Ragnegisilus natione Aquitanus, septimus decimus

S. Sabinæ reliquæ

EX VARIIS.
et templum.

decimans jam dietæ civitatis (Trecassine) Episcopus : de quo fertur inter cetera quod basilicam S. Savinæ Virginis in fundo sui juris construxerit, Ecclesiam, cui præsidebat hæredem instituens, in quaque honorifice sepultus jacet. Testatur Camuzatus arcum lapideum, in qui a mille fore annis conditus est, adhuc exiure. Addit Des-Guerrois hæc suburbia, cum ecclesia parochiali S. Savinæ, a Comite Campaniæ Theobaldo donata fuisse monasterio Cellensi Bernardi Abbatis rogata; donationem 13 Augusti, anno 1071 a Philippo Francorum Rege confirmatam.

ACTA S. SABINIANI
ex duobus veteribus MSS.

CAPUT I.

S. Sabiniani baptismus, prædicatio, carcer
XLVIII militum martyrium.

a
S. Sabinianus
Christum
prædicat nec-
dum baptiza-
tus

Tempore illo, cum esset S. Sabinianus in Samon civitate, in oratione sollicitus, in jejuniis promptus, in elemosynis largus, liberque enarraret gloriam Dei, exiti sonus ejus in universam terram, et nuntiatum est Imperatori, quod B. Sabinianus in Angelica revelatione stabat, et gloriosissimis vocibus prædicabat Deum, qui habitat in caelis. Tunc loquitur Imperator Crispino Præsidi in ira sua, ut exeat currens in furore suo, et milites principales in toto orbe hærnetent Christianos, et destruant eos, dicens : Ubiqueque inveneritis eos, si non sacrificaverint diis nostris, in has pomas constituite eos, quæ sunt rote aræ, et mœni ferrei, capita a cervicibus amputantes. Cum hanc relationem audissent multi, qui se ante paullulum dicebant esse Christianos, Deum negare cœperunt.

b

2 Sanctus autem Sabinianus non desperabat patrociniûm Dei, sed jejunabat et orabat jugiter, et dabat escam esurientibus. Exiit homo parvulus, nomine Julianus, et dixit : Sacratissime Sabiniane, num quid ad bellum præparare vis animam tuam? aut non audisti quod est Christianis præparatum? desere eos inimicorum nostrorum, aut in laude Sanctiorum tuus tu loquatur. Tunc B. Sabinianus humili corde, et absoluto mimo pedibus cupiditate calcata, visitavit regiones multas, ut inveniret sibi locum, ubi eorum accipere mereretur. Post paucum tempus orando et jejunando in honore provocatus venit quondam Treceus civitatem, et circumivit eam; cumque descendisset subterius super fluvium Sequanæ, invenit locum sibi præparatum pretiosissimum, et gratias egit Deo, et prostravit se in faciem terre, et orationem posuit, dicens : Domine Jesu Christe, qui multa animalium genera posuisti in arca Noë, et constituisti eos in aquæ aquarum; da mihi servo tuo baptismum ut laventur peccata mea. Cum hæc brasset, cæco nubilo de celo descendens illuxit super eum, et vox de celo dicens ad eum : Sabiniane serve electe Dei, invenisti gratiam Domini tui; dilige quod voluisti e invenire, quia baptizatus es in nomine Domini Jesu Christi, et multi per te baptizandi erunt in Sancta Trinitate. S. Sabinianus dixit : Gloria tibi Christe, qui convertis ignorantes, et ad vitam veritatis adducis. Et eum baptizatus fuisse, apprehendens arundinem in manu sua, fixit eum in terram, et oravit ad Dominum, et dixit : Domine Deus meus, sic virgum meum florere, et ramos bonos habere et folia formosa producere, ut credat populus iste in nomine Domini nostri Jesu Christi. Multi autem videntes f virgum illum florere, crediderunt eum B. Sabiniano et mille decem et octo, et minime centum et novem baptizatos sunt de manu ipsius Sancti.

c patria dis-
cedit

e

venit in di-
tationem Tri-
castanum

d

baptizatur

f

intercavo bac-
culti flore-
scens

multos con-
vertit.

f

g

Militibus non
avis manum
ei injicere,

3 Audiens hæc Imperator, quod multa pars populi per S. Sabinianum credebatur, jussit Crispinum Præsidem eum nonaginta militibus ad illum venire,

ut eum vinctum ad se exhiberent. Ubi ad Sanctum Dei venerunt, invenerunt ipsum orantem, et timuerunt appropinquare ad eum. Audiens hæc Imperator, quod nihil prævaluerunt nocere famulo Dei, iterum misit alios nonaginta ad eum, et invenerunt simili modo orationem complementem, ipsi quoque orare cœperunt cum eo. Complens autem orationem suam S. Sabinianus surrexit, et locutus est Præsides ad eum : Sabiniane, numquid ejectus es de patria tua, aut quid in hoc loco versaris? Respondit ei S. Sabinianus : Non sum ejectus de patria mea; sed Deum quæsi, cujus virtutem agnovi, et gratiam inveni. Milites autem dicebant ad eum : Sabiniane, Dominus noster Imperator desiderat te videre. Respondit eis S. Sabinianus : Si voluntas est mea, venio; si non, non venio : tamen vobiscum vado. Commendavit autem Domino petitionem suam, et ad Imperatorem perrexit.

h

ultra ad Im-
peratorem :

i

4 Cumque venisset i Viennam civitatem, ingressi sunt in palatium. At ubi vidit eum Imperator quod magnus et Christianus esset, timuit, et statim cucurrit ad consistorium suum, ubi sedebant septuaginta duo k demones, ad quorum consilia recurrebat. Post paullulum rediit, sedens pro tribunali, et interrogavit eum, dicens : Quis es tu? aut unde es? aut quod nomen tibi est? Respondit ei S. Sabinianus : Ego sum de Samon civitate, et ex nativitate mea Sabinianus vocor. Ait autem Imperator ad eum : Fera mala, facies turpis, non sacrificas diis meis? aut quibus in locis versaris? Respondit ei S. Sabinianus : Vere hæc locutus fuisti Aureliane, quia tu es pars mortis et consimilis patris tui diaboli : dii autem tui, quibus sacrificare dicis, vani sunt; nec ipsos qui adorant adjuvare possunt : tu autem tamquam stultus adoras eos. Utinam audires me, et adorares Deum meum, qui fecit caelum et terram, qui potestatem habet liberare te de igne, et dimittere omnia peccata tua. Ipse autem tamquam stultus cogitabat intra se, dicens : Quomodo possum illud facere, quia tu inter feras nutritus fuisti? l hunc non possum superare, nisi per exquisita tormenta.

gentrose illi
respondet

l

5 Tunc jussit S. Sabinianum in carcerem mitti, quadraginta et octo milites venerunt eum custodire : et ubi viderunt S. Sabinianum, conversi fuerunt et deposuerunt arma sua in terra, dicentes : et nos credimus in Dominum Sabinianum, et adoramus eum. Ait autem Imperator ad eos : Numquid et vos maledicti estis, quod ipsum vultis sequi? venite et adorate deos meos, et dabo vobis aurum et argentum, et in honore maximo constituam vos. Milites autem dicebant ad eum : Pecunia tua tecum sit in perditionem, nos simul baptizati sumus, et credimus in sanctam Trinitatem. Iratus autem Imperator jussit eos decollari. Ipsi vero propter gratiam S. Sabiniano concessam impleverunt martyrium.

48 milites ab
eo conversi
occiduntur.

m

a Hanc una cauita veteribus Samos; celeberrima, insula est Jonica, urbsque ejusdem nominis, hanc procul Epheso, sacris Junonis, urti Pythagoræ, ne vasis fictilibus nobilis, altera littori Thraciæ, ar fere Hebrî fluminis ostio, objecta, vulgo Samothrace, urbs et insula Cephaleiam quoque maris Joni insulam Samon antea dictam, et in ea urbem Samon existisse, auctor est Strabo. Alii vicum Messeniar, atque urbem Lidy, utraque in Peloponneso, Samon prædicant. Martyrologia 23 Julii Lyciæ urbem Samon statunt, in qua coronam martyrii adeptus sit S. Christophorus. Quam ex his omnibus SS. Sabiniani et Sabinæ patriam dicimus fuisse? Hanc sane in promptu est quod prononcticima. An Samosita oriundi fuerit, ad Euphratem sita urbe? an fortassis juxta lucus aliquis Samon dictus? Certe et Bartus quidam infra nominatur, familiaris Persis aut Mesopotamius vocabulo, et Abgarus, quo nomine usus Oseæ, vicinæ peonice, Reges supra dicimus. At qua ille et tam longinquis regionibus in Galliam venit? Quasi non ex toto orbe Romanæ commente fas fuerit? Quod quod a Trajano iter conditum per feras gentes, scribit Anectus victor, qui facile ab usque Pontem mari in Galliam permearetur? Verum cum Crispini prævidis mentio fiat et Sabiniani in Samo existente, et in Trecassinis commemorante, conjiciet contra quispian, hanc longe ab invicem distita fuisse loca hæc. Nisi dicat eundem Crispitulum bellante contra Persas Aureliano, Samosacæ cruce in Christianos; et Persis deletis, dum e Gallia Germani demovebantur, tunc quoque crudelitatem exeruisse. b MS. Norem. evertant e Idem, hos inimicos nostros, ut in laudem Sanctorum d Idem MS. lacus. e MS. S. Max. eniferre. f Addit Des-guer-

Samos SS
Sabiniam et
Sabinæ patria
ubi sita.

rolis

Foyci monasterium.

rois ex antiqua Trecentium traditione, cellulam ab ipso S. Saviniano erectam coloco, ubi floruerat baculus, quo fere loco adificatum delinde est Fidiacum monasterium, quod vulgo Foyci dicitur, quasi Foy-ley, a fide isthic recepta. Ipse tamen potius suscipitur, cum isthic florescens baculo agnatum a S. Patroclo (de quo 21 Januar. cgmus) acceptumque hospitio, gratias egisse Deo, quod isthic fidem jam ante susceptam invenisset, unde post laca nomen. g Altera vita habet 1000. h Vincent. 120. i MS. Norman Vigennam. Camuzatus hic mendam suscipitur, quod sequentes cruciatus Treis sustinuerit Submiannus, furente et bacchante ibidem in Christianos Aureliano Imperatore, qui in ejus urbis agro S. Patroclum, S. Juliam ejusque socios, securi pariter percuti jussit. De S. Juba agimus 21 Julii, cujus hoc die Translationem consignant Saussaus. k Altera vita Senatores sui consilii vocat. Demones hic dicuntur propter invane odium virtutis. Quid si tamen dromonia statue fuerint, unde oracula petere consuerit Tyrannus? l MS. Norman. aut quomodo potero separare te? m MS. S. Mar. in Deum et S. Savinianum.

CAPUT II.

Irrogata Sabiniano tormenta. Martyrium III virorum.

S. Sabinianus creditur.

Iratus vero Imperator dicebat in corde suo : Si non perdidero maledictum istum cum maleficiis suis, totum populum ad se tracturus est. Tunc jussit Imperator S. Savinianum ad se venire, et ait ad eum : a Fera mala, facies turpis, usquequo in hac fide perseveras? Quamdiu potero te custodire, b ut sacrifices diis meis! Ad hæc respondit S. Savinianus : Ego te vellem perduci in fidem bonam, ut derelinquas diabolos, et adores Christum meum, qui in potestate habet vitam et mortem tuam. Ait autem Imperator : Adhuc in hac stultitia stas? et respondens S. Savinianus dixit : Ego non sum stultus, sed servus Domini nostri Jesu Christi; tu autem tanquam stultus et insipiens es, qui non confiteris Dominum meum, sed confiteris Satanam patrem tuum. Iratus Imperator jussit ligari manus ejus et pedes, et cadi c ac vectes ferreos, et mitti in capite ejus cassidem igneam. Tunc dixerunt tres viri : Beatus fueras, Aureliane, si natus nunquam fuisses, qui talia tormenta jussisti fieri famulo Dei. Iratus vero Imperator jussit eos decollari; ipsi autem propter gratiam S. Saviniano datam, condescenderunt regna cælorum.

n b

c casside ignita torquetur

3 viris tyrannum argumentibus, adeo occisis

in ignita scanno collocatur

d

manet illa sus,

territo Imperatore

7 Tunc dixit S. Savinianus ad eum : Si amplius mihi tormenta poteris facere, fac; quia mihi vita sunt, et dulciora super mel et favum. Tunc jussit Imperator fieri scannum et caminum ferreum secundum staturam ejus, hoc est cubitos duodecim, et factum est secundum jussum Imperatoris, et posuerunt ea in media civitate, et jussit S. Savinianum alligari, et ligna multa supponi et ignem, et ipsum comburere: et præcepit exhibere quadraginta d oreas olei, et mitti super flammam ignis. S. Savinianus misit se in mediam flammam, dicens : Per hæc tormenta, quæ mihi infers, in tua turpitudine et in tuis diis consummanda erunt. Ego tibi dixi, quia non timeo tormenta, nec iram tuam. Cum hæc dixisset, de multitudine ignis scannum factum est sicut cera. Veniens autem Imperator, vidit S. Savinianum in media flamma stantem et orantem; eratque facies ejus tanquam rosa et lilium de celo descendens : ut ubi vidit eum Imperator, cecidit in faciem suam a timore magno, ab hora prima usque in horam nonam. Et postquam surrexit, dixit ad eum : Fera mala, non tibi sufficiunt peccata animarum, quas errare fecisti, et non permisisisti sacrificare diis meis magnis, sed omnem populum traxisti ad te? Respondens S. Savinianus dixit : Adhuc multæ animæ habent credere in Deum per me, et tu ipse. Et blasphemavit tanquam stultus Imperator, et dixit ad eum : Numquid et me vis in tuis maleficiis perdere? Sic mihi faciant dii mei, et sic mihi reddant, si in crastino ista hora non perdidero animam tuam, et ad exemplum omnium faciam te pervenire.

8 Alia autem die jussit S. Savinianum venire. Cumque adductus fuisset in conspectu ejus, dicit ad eum: Jam sacrificia diis meis, aut intellige verba mea, ut

non tibi tormenta addantur. S. Savinianus dixit : Ego tibi dixi, quia non timeo tormenta, nec iram tuam; quia fidem meam habeo, quam per baptismi gratiam consecutus sum. Tunc jussit Imperator lignum magnum exhiberi secundum staturam ejus, et poni ante palatium, et vocati sunt milites et venerunt in ordine, et ternas sagittas injecerunt in eum, ut citius interficeretur. Et putabat imperator, quod omnes sagittæ in corpore ejus infingerentur : sagittæ autem suspendebantur a vento a dextris et a sinistris ejus, et ne una quidem corpus ejus tetigit. Post solis occasum jussit eum a militibus custodiri, ne subito Christiani veniant, et nocte absolvatur.

Ex MSS. nequit sagittis configi :

9 Alia vero die multus populus observabat, ut viderent virtutem Dei. Tunc ait Imperator : Eamus et videamus illum maledictum, quæ est actio sua, venit autem Imperator, et dixit ad eum : Ubi est Deus tuus? veniat et libere te de manibus meis, aut de sagittis his. Et exiliens una de sagittis ipsi, ingressa est in oculum Imperatoris, et excæcavit eum. Tunc dixit S. Savinianus : Tibi dico, stulte, si credis in Deum meum, videbis lucem Dei. Iratus autem Imperator jussit militibus nonaginta, ut in carcerem eum mitterent, et in catenis ferreis diligentius custodirent, et in crastino caput ejus auferrent ab eo. Dum S. Savinianus ad carcerem duceretur, istam orationem inposuit, dicens : Domine Jesu Christi, qui eduxisti populum tuum de mari rubro, et liberasti eum de diis Pharaonis, libera me famulum tuum de compedi istis, et in hunc locum me jube transferri, ubi baptismi gratiam consequi merui. Cum hæc horasset, excæcati sunt milites, et contractæ sunt catenæ ferreæ, et S. Savinianus velociter iter carpens pervenit ad locum, ubi baptismum perceperat.

una inoculum Imperatoris resiliente,

ynbetur conjici in carcerem

vi divina eripitur.

a MS. Norman. Fax. b Item MS. addit, custodiam, si non sacrilecaveris. c Petr. de Nat. virg. ferreis. Viola 85. ne vitibus ferreis. d Orca bellua est marina, et saepe ahbi, vasus genus.

Orca

CAPUT III.

S. Sabiniani cades, sepultura, miracula.

Audiens hæc Imperator, jussit milites, ut eum perquirere deberent, dicens : Ubi inveneritis magnum illum, decollate. Euntes autem milites obviam habuerunt inopem senem, sed non Christianum. Tunc loquitur ad eos: Alio die quarta hora visus est Christianus contra solem surgentem pedibus deferri, sicut ventus a facie terra. Milites autem persecuti sunt eum. S. Savinianus prius venit super ripam Sequanæ, et gavisus erat super fluvium magnum transire, et respexit retrorsum. Inimici autem multi insurgentibus in eum. S. Savinianus ibi in oratione prosternitur, dicens : Domine Jesu Christe, quia a odivi congregationes malignorum, et enarravi virtutem tuam, Domine, præsta famulo tuo secreta revelatione in hunc locum introire, ubi baptismum percepi. Cum hæc horasset, facta est aqua tanquam petra, et pedibus ipse Sanctus ad locum sibi demonstratum abiit. Videntes milites pelagum magnum, conturbati fuerunt. S. Savinianus iterum postravit se in faciem terræ, et magnum orationem faciebat coram Domino. Domine Jesu Christe, qui me ab adolescentia mea gubernare dignatus es, ostende virtutem tuam in me, et celerius jube me corona, qua jusseris, coronari, et concede mihi servo tuo, ut quicumque in hoc loco orationem fuderit, quo mihi coronam tradideris, et invocaverit nomen tuum propter nomen tuum, in suis orationibus exaudiat, et salvus esse mereatur.

Perquiritur a militibus

u

super aquas ambulat

erat Martyr fiat

11 Hæc enim horasset, levavit oculos suos, et vidit quosdam milites, qui extracto gladio velociter currebant decollare eum : milites vero timebant appropinquare ad eum. Ad hæc S. Savinianus locutus est ad eos: Venite, et convertite, et colligite de sanguine meo, et ligate in linteo, et portate Aureliano Imperatori, ut videat virtutem Dei. Cuiusque percussus esset,

milites trepidantes ipse animal

AUCTORE ANONYMO, EX CAMUZATO. plectitur capite, idque manibus portat. Convertuntur milites.

Sanguine ejus restituitur visum Imperatori.

b

S. Syria ad ejus tumulum visum recipit.

c

cellam adificat.

esset, gutta sanguinis cecidit super caput carnificis, et ipsi conversi fuerunt, et clamaverunt voce magna, dicentes: Domine parce peccatis nostris, quia de sanguine tuo sancto baptizati sumus. S. Sabinianus apprehendens caput suum, portavit illud pedes quadraginta novem. Milites autem collegerunt de sanguine suo, et ligaverunt in linteo, et portaverunt Aureliano Imperatori. Cum venisset in conspectu ejus, absoluto linteo sanguis ille factus est velut rosa et lilium, et in ipsa hora aperti sunt oculi Imperatoris, ubi sagitta fuerat fixa, et vidit lucem Dei, et exclamavit voce magna dicens: Quam bonus et gloriosus es Deus Christianorum, qui facis voluntatem timentium te!

12 Audiens hæc quedam mulier, nomine Syria, quæ b quadraginta annos ab oculis cæca sedebat, ait parentibus suis: Ducite me ad inabile gaudium, ubi sacratissimus Sabinianus cælestem gloriam conquisivit. Parentes autem illius dereliquerunt eam, et noverunt cum ipsa peregre. Exiit parvulus de gremio eorum, et introiit ad eam, et comprehendens eam manibus in visis ejus ambulaverunt, et nescierunt ubi c prædicarent passionem sanctam. Venientes autem ubi S. Sabinianus requiescebat, affixi sunt pedes eorum, et non potuerunt amplius iter peregre, quia in locum sanctum advenerant. Illa humili corde flectere genua sua in terram coepit et orare confidenter, dicens: Deus Christianorum, et S. Sabiniane, qui tibi impetrasti coronam pretiosam, lapidibus pretiosis ornata, ostende virtutem tuam in me. Cum hæc orasset, in ea hora aperti sunt oculi ejus, et vidit lumen diei, et sepulchrum S. Sabiniani. Multus autem populus festinabat videre virtutem Dei. Tunc loquitur ad eos Syria: Diligamus sepulchram, et faciamus cellam magnam, ubi S. Sabinianus vitam non deposuit, sed mutavit. Acta sunt hæc sub Aureliano quondam Imperatore IX Kalendas Februarii, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor et gloria et potestas et in fine seculi seculorum, Amen.

n MS. Norman. audivi. b Consentit Pet. de Natal. sed MS. S. Max. 70. c MS. Norman. requirerent passionem Sancti.

ALIA ACTA

AUCTORE ANONYMO,

Ex Antiquit. Treassinis Nic. Camuzati.

CAPUT I.

S. Sabiniani conversio, peregrinatio, prædicatio. Martyrium XII militum.

S. Sabinianus litteras studet

scripturam legit, Psal 50. 0. ejus sensum ab Angulo doctur

christum prædicat.

Beatus Sabinianus Christi Martyr venerandus, in Sano civitate Græcia, ex gentili patre, Savino nomine, ortus fuit: qui eum studiis liberalium artium instrui fecit. Et B. Sabinianus jam philosophus, cum cognovisset deos patris sui nihil esse, Deumque unum conditorem omnium recta sentiret; totis viribus hunc desiderabat ac inquirebat. Unde factum est ut psalterium legendo, hunc versum, Asperges me Domino hyssopo ole. legeret, sæpe sapiusque retractans, ut piscis hamo, sic beatus puer per Spiritum sanctum retinetur. Dominus autem videns lacrymas, desideriumque, et preces sui futuri famuli, misit ei Angelum suum, qui ipsam versiculum exposuit, dicens: Tu mundaboris sicut optas, et nive emundior efficieris, dum sacro fonte baptismatis lotus fueris: quibus dictis Angelus exivit.

2 Sabinianus vero ex tunc, assumpto vigore filii, nonnum baptizatus prædicabat populo Evangelicam doctrinam. Quo audito pater ejus ira succenditur, ac dissimulata ira illum advocans querit causam, et invenit veritatem. Invenit enim filium suum Christum confitentem, unde mente consternatur, infert minas, minatur supplicia; denique blanditur verbis, attrahit promissis, accumulatur opes, multiplicat honores. Sed

beatus ille juvenis, nec minis concutitur, nec promissis seducitur; tamen formidat ne victus legibus naturæ succumbat. Consultit Christum per suum Evangelium, dimittit patrem ac patriam, et nudus Christum sequitur. Vadit itaque peregrinus, non tamen solus, quia semper cum eo erat Deus.

3 Lustratis autem locis pluribus, divino nutu usque Treas dirigitur, ubi messis plurima, sed rarus agricola; ubi ager fertilis, sed pauca semina verbi: ibique per revelationem Spiritus sancti mansionem suam elegit, et habitaculum supra anmem Sequanæ construxit, non multum ab urbe remotum, nec etiam urbi multum contiguum. Et licet, ut credimus, jam Spiritu sancto fuisset baptizatus, cupiens aqua et Spiritu sancto regenerari, genu flexo oravit ut gratiam baptismatis a Domino consequi mereretur: quo facto mox nubes super eum descendit, et de nube vox ad eum: Quod postulas Sabiniane, hoc consequeris. Et mox qui de nube loquebatur, baptizavit eum. Regeneratus autem, jejuniiis, vigiliis, et orationibus vacabat. Tunc ejus mirabilis sanctitas undique coepit coruscare, quia non potest civitas abscondi super montem posita.

4 Sed quoniam citius ad fidem populus convertitur, si miraculum prædicationem consequitur; Sanctus virgam, quam manu gestabat, humo fixit, et facta oratione frondes et folia coegit producere. Illi vero qui aderant videntes miraculum, converisunt ad Dominum, numero mille monagiata virorum.

5 At vero seminator omnium malorum, videns exercitum suorum nimis decrescere, circuit officinas sævientium, atque conflans iras, acuit odia in sanctum virum. Aurelianus etenim Imperatorem incessanter sollicitat, et ad necem sancti viri graviter instigulat. Agitur itaque in palatio tumultus magnus de Sabiniano, quoniam blasphematur culturam deorum, dicens deos non esse, sed opera manuum. His igitur et aliis talibus Cesar iratus, antiquo serpente inspirante, venenosum accipit consilium, ut videlicet Sanctus Dei teneatur, et ad eum, qui tunc apud Viennam civitatem erat, adducatur. Mittitur siquidem Præses Crispinus cum quibusdam armatis Treas, ut Sanctum Dei adducerent. Veniens igitur Treas videt quod dolet, et audit quod tædet. Videt, inquam, delubra diruta, aras subversas, et simulacra conculcata. Audit quoque populum esse Christianum, abjecta cultura deorum. Hinc conturbatur, inde inflammatur. Ut ergo leo querens quem devoret, sic Crispinus, ubi Sabinianus habitat.

6 Collecto igitur agmine suorum, in spiritu magni furoris tetendit ad habitaculum viri Dei. Prostratum eum in oratione invenierunt, et cupientes eum apprehendere non valuerunt, quia quiddam divinum sense-runt, et retrorsum ceciderunt. Unde qui venerant sævientes, abire festinaverunt formidantes. Cum venisset Præses ad Aurelianum, et narrasset mirabile factum, Cesar irascitur, acensat Præsides, quod aufugerit; increpat commilitones, quod timuerint; arguit omnes, quod non adduxerint. Unde plures priorum iterum misit: qui cum ad Sanctum Dei venissent, et eum orantem inspicerent, etiam ipsi se in orationem dederant. Hæc sunt opera tua Domine. Advenerunt enim persecutores, et cum orante facti sunt orantes.

7 Oratione autem finita, Sabiniane, inquit Præses, cum sis peregrinus et advena, cur hæc advenisti loca? An tu pro culpa patria expulsus, novum quiddam prædicas gentibus? Nulla, inquit Sabinianus, de patria expulsi me violentia; sed Dei potius me sibi attraxit caritas, cui ex fide serviens in agro gentium suum semino semen. Milites autem, qui venerant cum Præsede, illum hortabantur plurima prece, ne gravaretur eum ipsis ad Caesarem usque venire. Hæc autem audiens S. Sabinianus, exultans in spiritu, dixit

varie tentatur a patre

fugit e patria

venit in agrum Tre-cassinum:

mirabiliter baptizatur

Math. 5 14

baculo fronde-scute,

multos convertit.

Mittitur Crispinus ut eum comprehendet,

in divina re-pelluntur milites:

alii cum eo orant,

et cum rogant us ad Caesarem veniat.

dixit militibus : Miles nil bene meretur a Domino, qui trepidat dare pectora bello, nec dignus est palma, qui pavidus est ad vulnera pugnae. Quapropter accelero vobiscum viam, quia scio me propediem vitae aeternae accipere coronam. Viennam itaque cum illis aggreditur Savinianus, ubi affluit Imperator Aurelianus. Qui cum eum fuisset intuitus, forma quidem egregium, statura procerum, recolens etiam quod audierat eum sanctitate famosum, habita ei reverentia divertit in palatium; ubi residens pro tribunali, congregatis Senatoribus sui Concilii, intuens B. Savinianum, dixit : Quod tibi nomen est, cujusve regionis, ac religionis? Ad quem Savinianus respondens, ait : Ex nomine Savinianus dico, apud Samum oriundus, et sum Christianus. Amodo, inquit Aurelianus, ratio nobis habenda est de religione, in qua plus omnibus te constat aberrare. Deos enim, quorum sapientia mundus regitur, tempora disponuntur, genus humanum gubernatur, audes malesane contemnere, et praesumis blasphemare. Consule ergo antiqua secula, et docebunt quid credere debeas : in super et domina gentium Roma sapientibus et philosophis plena, attende quod faciat, ne reprobos quod probat; ne deos vituperes, quos ipsa veneratur et amat. Accipe itaque consilium et sequere mundum.

8 Ad quem Savinianus : Haecenus, Aureliane, plurima dixisti; sed prorsus super arenam seminasti : obtulisti mihi consilium, sed penitus pestiferum. Accipe tu consilium quod tibi do, et recuperabis salutem a Domino. Nefas est, Aureliane, dicere, et magis plus credere, deos deasque esse, quos te profiteris adorare. In divinitate nullus est sexus, qui ob hoc est in rebus, ut mortalia, quae deficiunt moriendo, reparantur ex semine suo. In Deitate nihil moritur, nihil ex semine reparatur, nihil ex contagiis carnis reperitur. At numina tua, Jupiter, Venus, et alia monstra amplexu polluuntur, coitu commiscuntur, quaedam impregnantur, quaedam generantur, quare nefas est ut dii etiam esse credantur. Horum autem simulacra ut quaedam numina veneramini : thura ac libamina eis offertis : et truncum, quem sibi artifex domi compavit, vos supplices adoratis. Hoc facientes, nonne his qui insanunt estis insaniore? Quare accipe salubre consilium, et relictis idolis, sequere Dominum Jesum Christum.

9 Haec autem audiens Aurelianus, intelligens nil sua verba promovisse, censuit supplicia adhibenda esse : ut quod verba minus operabantur exterius, hoc acrius supplicia exequerentur interius. Dum igitur tractatur de suppliciis, Savinianus traditur in ima carceris; cui traduntur custodes duodecim milites : quibus B. Savinianus praedicavit verbum vitae, annuntians remissionem fieri in baptisate, credentibus illis et renuntiatis diaboli pompis, eos baptizavit in fide salutis. Quo audito Aurelianus, nimio furore succensus, jussit ut sibi presentarentur; quibus dixit : Grave est mihi audire, vos adhaesisse illi sacrilego Saviniano, mutata fide. Quoniam est, inquit, vestra insania, quae adeo vestros animos immutavit, ut certa incertis, antiqua novis, deos etiam enulam homini postponatis? Judicetur ex aequo iudicio. Quis magis colendus est, Deus an homo? Nonne Christus fuit Judeus, a Judaeis crucifixus? Illi autem milites respondentes dixerunt : Tua nobis, optime Imperator, maxime placeat sententia : et utinam fiat, quod tibi ipsi placeat! Nihil est enim verius, quam quae tu asseris : non est alius quam Deus colendus. Christus itaque si est homo, ut astinuas, purus, verum est quod dicis, quia non est adorandus. Sed cum sit Deus et homo in una persona, certum est quod adorandus sit ab omni creatura. Tua vero numina, dii non sunt sed demonia. Scriptum est enim : Omnes dii gentium demonia; ergo non sunt a te ado-

randa, sed execranda. Aurelianus haec audiens ut cito faceret finem, jussit eos subire capitalem sententiam.

CAPUT II.

Tormenta Sabiniano inflictis. Martyrium III virorum.

His itaque glorificatis, ex praeepto Caesaris, vir Domini extrahitur ab imo carceris; quem intuens Aurelianus ait : O Saviniane ecce tibi sunt sub oculis mors et vita, elige quod placeat. Equidem si immolaveris, vita vives, et non morieris; sin autem, prius deficiet tibi vita, quam nobis desint immania supplicia. Cui Savinianus : Carnem quidem poteris vincere occidendo, animam autem detrachere non poteris consentiendo. Aurelianus autem redundans maligno spiritu, jubet ut vir Dei fistibus caedatur. Hinc inde tortores accurrunt, membra flagellis percurrunt singula, ut nihil sit in corpore quod illisum remaneat : aer resonat ictibus, sed ex patiente Martyre nullus auditur gemitus.

11 Ait Aurelianus : Haec sunt tibi, Saviniane, dolorum principia, esto pertinax in errore, et ego multo pertinacior in tui persecutione. Ad quem Dei Martyr : Terra fructifera quanto magis oxcolitur, tanto amplioribus abundat fructibus : esto igitur durus agricola, sulca terram corporis mei altius verherum aratura; excoque illam igne totius tribulationis, ut resudet si quid in ipsa est rubiginis. Tunc impius Aurelianus fecit galeam aeneam succendi, et ejus capiti sic apponi, ut vel mors inde sequeretur, aut in eo sensus omnes periclitarentur. Sed pius Dominus non defuit Martyri suo, qui eum sanum liberavit ab ipso periculo. Tunc tres qui aberrant viri, de caelo illustrati, dixerunt Imperatori : Aeternam perditionem meretur, quicumque ob justitiam aliquem persequitur : te mortis aeternae debita praestolantur incendia, qui virum Dei pro veritate quam praedicat, ita mortificas. His verbis Aurelianus fleum jubet accelerari : mox illos ibi praecipit decollari.

12 Videns autem B. Savinianus tyrannum in suis deservisse, Christi vero milites caelos, conscendisse, exultans et gaudens benedixit Deum, qui suis quondam dixerat : Confidite, quia ego vici mundum. Ipso autem jam cupiens suum cursum consummare, suspirans ad repositam coronam justitiae, ut bonus miles resumptis viribus promptus ad bellum progrediret. Quid agis, inquit, Aureliane? ubi est ferocitas tua? ubi insania? ubi dementia? vilesne miser, quanta sit Christi militum fortitudo, et quam nullus in eos savientium furor? Aurelianus his verbis inflammatas, tormentum molitur omni tormento gravius. Quid enim gravius igne? Igne aeterno quid inferos torquentur animae, quia nullum genus tormentorum inhumanis est hoc genere. Acceleratur itaque lectus ferreus, super quem Martyr. Dei venerandus extensus est, ut igne supposito exuratur. At vero ut ignis arderet ad votum, sufficienter infunditur oleum, cujus quidem ardoris immanitate, lectus ferreus incipit liquescere. Rex autem impius furore plenus, ira succensus, arguit tortores, instigat carnifices, ut suscitent flammam, agitent incendia, quatenus ille rebellis et contumax vel modo victus requiescat. Sed quid? Dominus virtutum profecto affluit suo militi in tanto periculo incendii, ut quondam tribus pueris in camino ignis ardentis. Et cum in medio ignis non aestuaretur, quam in Sanctis suis mirabilis Deus sit, notum fecit omnibus. Aurelianus autem existimans de Martyre, totum esse concrematum, gaudens intuetur inter globos flammarum, et quem putabat robatum esse in cinerem, videt lectum et incolumem, Deum benedicentem. O tyranne infelix, cur in hoc Nabuchodonosor non imitaris? ille etenim eos viros, quos in fornacem miserat, cum vidisset illos, dedit gloriam Deo,

AUCTOR
ANONYMUS.
EX MSS.Savinianus
flagellis et
fistibus cae-
ditur :galea can-
dente torque-
tur3 viri ty-
ranni scri-
pturam arguen-
tes trucidantur.

Joan. 16 33

extenditur
in lecto fer-
reo, igne sub-
jecto,

non traditur :

Sistitur Au-
reliano Imper-
atori :

deus irridet :

concretus in
carcerem, 12
custodes con-
vertitPsal. 135 5,
hi pfectuntur
capite.

AVCTORE
ANONYMO,
EX MSS.
hauritur Au-
reliauum, ut
fidem comple-
ctatur :

Deo, et benedixit viventem in secula seculorum.

13 Iterum autem Aurelianus Sanctum Dei alloquitur, dicens : Ut quid Saviniane non miseris tui? Quare vitam perdis? Noli consistere in maleficiis, quæ cedent supplicis : sufficiat tibi jam multos consimiles dedisse morti. Ad hæc Sanctus ait : Utinam Aureliane intelligeres, quod tuum vivere mors est, eorum autem mori vita est : habet enim nostra religio, ut etiam inimicos diligamus in Deo : et licet mihi mineris mortem, tibi tamen opto vitam et salutem sempiternam. Crede mihi, et baptizare : et felici commercio mutabis terrestre in imperium caeleste. Noli, ait Caesar, Saviniane me velle seducere, noli mihi fraudes contexere. Jam cessent frivola tua, et loquantur supplicia nostra. Præcepit itaque Aurelianus, ut trabes magna humo insingeretur, cui alligatus Savinianus undique sagittis transforaretur. Factum est autem sine mora dictum : non sponte tamen moratur martyrium. Nulle etenim eorum que mittebantur sagittas virum Dei poterant attingere : quippe quem Deus sub tegumento manus suæ protegebat undique. Quædam autem sagitta immissa arcu valido, resiliens divino iudicio, impium Aurelianum perstrinxit in oculo : Aurelianus siquidem si vulneratus non intendi miraculum, sed potius sanctum iussit Savinianum recubiti in horrendum ergastulum.

jubetur sagi-
tis configi.

magi non po-
test,

una restitens
lædit oculum
tyranni.

Savinianus,
diacelle cur-
sere.

14 Sanctus igitur Savinianus in formidoloso carcere vinculatus, ad Dominum preces et lacrymas fundit, et precatur ut det ei requiem : non tamen nisi per martyrii sanguineam palmam, quam optat recipere, non tamen alibi nisi ubi adeptus est gratiam baptismi : ac etiam ut filiis suis patronus existat præseus corpore, quos vivens Christo adoptaverat sancta regeneratione. Affluit itaque virtus divina, catenas confringens, et custodes cæcitate percutiens. Sentiens itaque vir sanctus se esse solum, a carcere exiens nullum invenit impedimentum. Recessit itaque vir ille sanctus, non ut hostes fugiens, nec mortem declinans, quam sibi sperabat esse futuram ad gloriam : sed ne videlicet filii sui lugerent mortuum absentem, quem multum dilexerant vivum præseum.

CAPUT III.

Sabiniani cades, sepultura, miracula.

15 Hæc audiens Rex nefandus, et ipsius non minus ardens sancti viri martyrium, quam multum esuriens copiosum prandium; nec minus cupiens ejus mortem, quam summo sitiens in maximo restu sibi fontem; congregat milites electos, omni crudelitate repletos, eosque mittit virum sanctum festinanter persequantur, non ut eum teneant et reducant, sed ut comprehendant et occidant. Illi autem tam ex præcepto Regis, quam ex sua malitia instigati, Dei funulum ut hostem insequuntur, transcurrunt pervia, scrutantur devia, Tandem venerunt ad Sequaniam, cujus alveus nimium pluvii hiemalibus redundans, non erat cuiquam pedestri facilis transitus per eundem. Sed fides sancta sanctum virum ingredientem sustulit super undas ad terras alterius littoris nihilo periclitantem. O veneranda atque predicanda virtus Dei, que admirando natura undas calcabiles reddidit!

Perquiritur

super aquas
graditur

persecutori-
bus flavium
vadabilem
reddidit suis
precibus :

16 Hæc autem virtute vir Dei ad locum baptismatis, quem desiderabat, venit, precatus ut ad palmam martyrii perveniret, et ad quod aspirabat votum præparabat effectum. Nam vir sanctus elevatis oculis ad altorum littus Sequana turbam eum persequentium ibi consistere intuetur, quibus transeundi magna erat voluntas, sed nulla possibilitas. Orante autem viro Dei, factus est transitus quam facilis, nam Sequana facta est eis vadum ex merito viri Dei, et non qualitate temporis. Iis autem advenientibus, non tamen eum interpellantibus, sic eos alloquitur B. Savinianus : Quid agis miles velox usque modo, nunc autem

piger? Ecce me quem quæris : exequere ad quod venisti. Nos certe obediens nostris Imperatoribus digni eorum laude efficiemur; tu quidem me persequendo, ego vero moriendo. Et unumquemque nostrum manent sua præmia meritorum; me quidem vita æterna, te vero malet mors perpetua : et me perennis beatitudo, te vero sempiterna confusio. Verumtamen tua culpa scelus est alterius : et tuum commissum perenne est Regis tui exitium. Ne ergo moreris gaudia mea, neve diutius differas præmia mea. Exere ensem, et effunde sanguinem, meique cruoris guttas aliquot suscipiens veste, deferes Aureliano ex nostra benedictione; ut inde tacta pupilla, luceque recepta, confiteatur vel modo Christi mirabilia. Unus autem eorum qui venerant ex præcepto Regis, calefactus admonitione viri Dei, viriliterque semel percuciens, beatum decollavit Martyrem. Ex cujus effusione sanguinis, ut vir sanctus prædixerat, vestis est cruentata gladiatoris.

ultra itis se of-
fert :

plectitur ca-
pite.

id suis mani-
bus portat :

17 At B. Savinianus in se ostentans Dominiæ illud : Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit vivet, abscissum retinet caput, viventis officium exequitur. Illud etenim suis gestans manibus coram ipsis persequentibus, usque ad locum habitum sepulturæ deportavit longius, ibique illo deposito pariterque corpore suo, beatus ille spiritus caelos conscendit laureatus, accipiens coronam justitiæ, quam ei reposuerat Rex æternæ gloriæ. Audiens autem hoc populus acquisitionis, universa scilicet Ecclesia Trecentis, tum maerore nimio concutitur, tum lætitiâ maxima sustollitur. Dolet quippe tantum patronum se amisisse, gaudet quoque in tantis pressuris beatum Martyrem triumphasse : hinc itaque dolor, hinc lætitiâ, accumulunt sibi invicem fletus et gaudia. Currit igitur omnis sexus et diversus populus, tumulantes sanctum corpus cum honore et reverentia, ubi ipse locum sepulturæ elegerat. Ibi etiam ejus meritis intervenientibus plurima beneficia præstantur supplicibus a Domino Jesu Christo, qui est benedictus in secula seculorum, Amen. Passus est autem venerandus Martyr IX Kalendas Februarii; de cujus passione gaudent cives cælici et collaudant filium Dei.

sepelitur a
Trecentibus.

18 Persequutores autem redeuntes ad Casarem, vesteque cruentata tangentes ejus pupillam, luce recepta eruperunt omnes in laudem. Visa enim tanti miraculi virtute, Rex et alii adstantes Deo nostro gloriam dedere. Pluribus autem annis latuit corpus beati Martyris, ob nimiam Christianorum persecutionem, ejus sepulturæ locus soli Deo erat cognitus. Igitur campus ille fit miraculis floridus, et redolens virtutibus : propter quod excitantur remoti odore, vicini attrahuntur dulcedine : conveniunt agroti recepta exultantes sospitate.

Ejus meritis
visus restitu-
tur Aure-
liano;

alia sunt mi-
racula

19 Pama ergo volitante, quædam mulier, Syria nomine, oculos habens carentes lumine, toto corde quærens beati Martyris thesaurum occultum, et ipsum flagitat ut recuperet visum. Quærens ergo quem corde desiderabat, Christum planetibus invocat, ac sanctum Martyrem precibus exorat. Ad locum venit, et nondum oratio complebatur, et ecce jam mulier exauditur : oculi etenim reparantur ad usum, et depulsa caligine reformantur ad visum. O quantas laudes et gratiarum actiones illa Deo et beato Martyri refert!

S. Syria vi-
su u recipit

20 Igitur miraculo divulgato, accurritur a civibus, acceleratur ab omnibus, lætitanter communiter omnes, ac Deo resonant vocibus laudes, quia ipse tam præclaro miraculo, dignatus est revelare Martyrem suum populo suo. Ergo ex communi sententia, hortante plurimum B. Syria, decemter construitur sancta ecclesia. Qua diligenter edificata, non immemor beneficii accepti, B. Syria devovit se Deo servire et beato Martyri : ibi se alligens multis jejuniis, orationibus vacans et vigiliis, se vivam hostiam Domino immolavit. Ac sic juste et sancte vivendo per immensum

ædificatur et
ecclesia.

ubi Syria
sancte vivit.

vite martyrium, ac per magnæ devotionis famula- tum meruit adipisci sancti Martyris in celo consor- tium, adjuvante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

VITA S. SABINÆ

Ex veteri MS. Trevirensi.

CAPUT I.

SS. Sabinianet Sabinæ patria, educatio, fuga e patria.

Savinus nobilis et dives in oppido Samon, ex amisso patre et matre, nutriebatur in domo familie; et quid- quid adolescebat, cum esset paganus, erat homo jus- tus in operibus suis. Cum venisset ad legitimam ætatem accepit conjugem.... parentibus procrea- tum : et ipsa valde nobilis, et habuit nomen ejus se- cundum nomen suum Saviniana. Et amissa conjugate accepit sibi aliam uxorem de a Pelopia civitate, ex genere Chaldeorum, et ipsa valde locuples, et habuit b exinde filium, et vocavit nomen suum vel filie sue Savinianus et Savina; ambo tamen nutrie- bantur in domo paterna in studiis.

2 Deinceps S. Savinus indutus bonis operibus, je- junabat, et orabat jugiter, et quidquid de domo pa- terna eripere potuisset, pauperibus erogabat. Cum legisset in psalmo Davidico : Asperges me, Domine, hyssopo, et mundabor; lavabis me, et super nivem dealbabor; querebat apud semetipsum, et non poterat invenire assertionem verborum. Una quidem die ingressus est in cubiculum, seramque posuit, et in- duit se cinere et cilicio, et prostravit se super faciem terræ, et ait : Facilius est mors, quam vita, si non potuero invenire assertionem verborum. Eadem nocte Angelus Domini ingressus est in cubiculum, tenens in dextera manu candelabrum aureum, et illuxit cu- biculum illud, et repletum est odore suavitatis, et ait ad eum : Saviniane, noli affligere te usque ad mor- tem; invenisti enim gratiam apud Dominum, et ego dicam tibi assertionem verborum, Asperges me hys- sopo et mundabor : cum aspersum fuerit christina super caput tuum, mundaberis a delicto maximo : cum lavatus fueris ex aqua viva, in nomine Domini nostri Jesu Christi, candidior eris quam nix, quod est baptismus, secunda regeneratio per lavacrum fontis.

3 Angelus Domini recessit ab eo; et erexit se, et ostendit se hilari vultu. Ingressusque in domum pa- ternam, salutavit patrem et matrem secundum con- suetudinem : c et objurgavit eum pater suus, et ait : Numquid ad hoc venisti mihi, fili, ut disperdas nos, et domos nostras? Facilius est te solum disperdam, quam disperdas nos totos. At ille objurgatus recessit, et alias ignotas sibi adit vias. Querebat eum pater suus, et cum non potuisset invenire, non erat ausus objurgare filiam suam; sed blandimentis convocat eam, ut ostenderet ei aurum Arabia, et lapides pre- tiosos, sed non singula accipere, sed nec respicere vole- bat. Erat enim afflicta præ dolore, et desiderio fratris.

4 Et per singulos dies accipiebat ampullam olei, et incensum, et accedebat ad idola paterna; et flebat ibi graviter, et non sumebat cibum, nisi in vespertinum. Una autem die accessit ad idolum secundum consue- tudinem, et flevit ibi graviter : deinde posuit caput suum super lapidem, et oppressa est a sopore, præ Angelica potestate : et Angelus Domini stetit aute eam, et ait B. Savina : Noli flere, quia exaudivit Dominus vocem fletus tui, sed oportet te, ut eripiaris ab istis hominibus iniquis vana colentibus, et inve- nies fratrem tuum in maximo honore constitutum; quia hæc dicit Dominus : Qui dereliquit patrem aut matrem propter me, erit me dignus : et qui dereli-

querit domum, aurum, argentum, et possessiones multas, quod vanitas est hujus mundi : ego dabo ei thesaurum in celo, quem ærugo non comedit, neque tinea demolitur. Angelus Domini recessit ab ea.

5 Quæ erexit se, et dixit ad collectaneum suam : Dilectissima mihi Maximinola, non sensisti aliquid? At illa dixit : Sensi Domina; vidi hominem mihi in cognitum stantem ante me alba veste vestitum, et vestimentum ejus ventus non agitabat, et sic loque- batur tecum, labia promovebat, sed nescio quid tibi loquebatur; et repleta est anima mea odore suavita- tis. Tunc B. Savina ait ad eam : Dilectissima mihi Maximinola, vis mihi consentire aut quod tibi que- sita fuero non hoc palam manifestabis, ut veniat ad aures genitoribus meis? At illa respondit : Absit Do- mina, ut secretum tuum debeam manifestare; tan- tummodo non consentiam ut te mortifices, quia video te afflictam. Inreliquo quæcumque admisseris, fiat mihi.

6 Crastina vero die ambulavit ad idola secundum consuetudinem, et non permisit alias familias secum ambulare, nisi tantummodo Maximinolam collecta- neam suam silentissime. Hora diei tertia altas et igno- tas, duras et asperas sibi tradidit vias : et deserebat pes ejus terram tanquam veniens, et confortabatur in via sua. Psallentium Angelorum voces audivat ante se a longe, et ipsa psallebat.

7 Querebat eam pater et mater, parentes, amici et famuli, per montes et valles et universas indagines. Cum non potuissent invenire, tunc Savinus expan- dit manus suas ad celos, et ait : Si tu es Deus, qui habes potestatem in celo et in terra, et alius Deus non est præter te; si tu habes potestatem nos sal- vandi, mitte deorsum, et percute idolum quod usque nunc adoravi, quod mihi non fecit salvos natos meos : vel si eos perdidissem, accessissem ad monumenta eorum, et refrigerasset anima mea; quia nescio qua causa faciente mihi ablati sunt. Tunc Dominus de celo intonuit, et percussit idola et comminuit ea a summo usque a fundamentum, et imagines ejus au- reas, quæ ibidem adorabant, comminuit, tanquam pulverem. d Tunc fuit questio per pestilentiam in tota regione illa usque in diem ab Abguro Rege : et multi per hoc in Deum credere coeperunt.

a Ita Vincentius et Mombritius, sic Peloponnesum appellat En- stathius, astra regio est, non civitas, Alutus Lydar oppidum Pe- lopiam habet, quæ alibi Thyatira dicitur. In MS. hic pro Pelopia, Philosophia erit. b Vincentius et Mombritius. Ex prima uxore habuit hunc ipsam Savinianum illum, ex secunda Savinum illum. c Idem. Surgens ergo Savinianus, et volens convertere patrem suum, objurgatus est propter motum danti principis etc. Quis hic dicitur? d Hæc de pestilentia et Abguro Rege, non habentur apud Vincentium et Mombritium. Divinus supra, cum de SS. Sordelio et Barba ageremus, familiare id fuisse Edessiorum Regibus nomen.

CAPUT II.

S. Sabinæ iter Romanæ, Ravennæ, et in Galliam.

Deinde post multa tempora cursu transacto B. Sa- vina venit Romanæ, et vidit beatam sepulcrum S. Petri, et ait ad famulam suam : Oportet nos hic orare, et baptismum percipere in nomine Domini. Adhaesit ad aliquam ancillam Dei, nomine Justinam, quæ pa- ritervacabant in oratione, ut non eis præteriret cur- sus diurnus, neque nocturnus. Adoptabat eam sibi in filiam, et ei baptismum velociter preparavit, et baptizata est a viro sancto ac venerabili Papa a Ba- sebio; et dum in aliis esset, eas virtutes est operata.

9 Duo autem erant, et duo debiles, et unus eorum claudus et debilis (deberebat enim pater super eorum suum tanquam imaginem) una voce loquentes, B. Sa- vina miserere nobis. Illa vero levabat oculos suos ad caelum, dicens : Potens est Deus miserator, et multum propitius. Deinde prostravit se super faciem terre et oravit : Domine Deus meus, qui eripuisti animam meam a morte, et pedes meos a lapsu, quia

Ex MS.

visionem et consilium suum aperit Maximinolæ ancillæ

fugit eum va.

perquiritur

patre idola creante, ea celitus de- piciuntur

d

Pelopia

S. Savina nit Romanæ

baptizatur

u

signi crucis i rivos et clau- dus sanat

Nobilibus pa- rentibus oriundi Sabinianis et Sabinæ

u

b instituantur litteris.

Savinianus bonis operibus deditus, Psal 50 9.

ab Angelo nu- stratur

c profugitu domo pa- ternæ

Sabinæ ideo nu- stræ,

immolat in- stra idolis

Monetur ab Angelo ut inde fugiat Luc. 18. 22.

Matth. 6. 19

CAPUT III.

S. Sabinæ obitus, sepultura, miracula.

EX MSS

tu es lux vera, præsta per manum ancillæ tuæ peccatrici propter astantes reddi sanitatem compeditorum. Completa oratione erexit se, et signum Crucis fecit in frontes eorum, et qui non viderant, lucem diei dedit; et qui non ambulabant, ambulare fecit; et ille qui neque videbat, neque loquebatur, neque ambulabat, stetit supra pedes suos, et ait: Beatissima Savina inter reliquas virgines. Videntes circumstantes ceciderunt ad pedes ejus magnificantes Deum; nusquisque largiebatur ei de bono suo, illa erogabat pauperibus. Fuit ibi quasi lustrum unum.

Monita ab Angelo, ut ad fratrem prosequeretur.

10 Una die festa post vigillas matutinas, cum se posuisset in grabatum suum, Angelus Domini stetit ante eam, et ait ei: B. Savina quid hoc fecisti? despexisti patrem et matrem et domos paternas, et modo hic cum deliciis epularis, et non perseveras in peregrinatione tua? Surge, vade Treas civitatem in Campania; ibidem invenies germanum tuum, quem desiderat anima tua, corona indutum lapidibus pretiosis. Angelus Domini recessit ab ea; crexitque se, et contremuit tota, et timuit valde usque ad mortem. Deinde confortata in oratione ut ad famulam suam: Dilectissima mihi, non nos oportet hic habitare. Maximinola vero ait: Domina quid vis agere? Si te in itinere contingit mori peregrinam, et non sit qui corpus tuum tradat sepulture? Et valde cives isti gaudebant propter te. Tunc B. Savina dixit ad famulam suam: Domini providet omnia sperantibus in se: noli esse incredula, sed saps. Accipe duos panes mitidos, forsitan inveniemus esurientem; et unum hordeaceum ad usum nostrum. Fecit sicut dixerat Domina ejus, consuetudinariam carpens iter. Querebant eam cives lugentes, et vir sanctus ac venerabilis questionem faciebat, quis eam exasperasset; sed neminem quispiam invenit.

discebat hanc cum Maximinola.

venit Lucerianam

11 Post transacto tempore venit in urbem Ravenensem: alicujus hominis locupletis filiam micam paratam ad mortem invenit. Cum venisset Sancta ac beatissima ante domum, ecce una famule egredienti de domo ait: Revertere in domo, et dic domino domus, quia hic peregrina postulat mansionem. Puella ait: Domina, quomodo potes hic habere mansionem, quia filii dominorum parata est ad mortem, et ibidem sunt lamentationes super eam. B. Savina ait ad eam: Revertere, dic ad eos; non propter me morietur. Reversa puella ait ad dominam suam: Domina, hic peregrina postulat mansionem. Gavisa est mater, currens ei obviam, et ait: Domina veni, et vide quæ impietate filia nostra est parata ad mortem, et non possumus miserationem apud Deum obtinere, ut nos moriamur, et illa vivat. Apprehensa manu ejus, duxit eam infra tecta parietum. Salutavit illa domum; deinde accedens ad lectulum innocentis, prostravit se super faciem terræ, et sic oravit: Deus meus, qui habes potestatem mortificandi et vivificandi, ejus mysteria non possum enarrare; qui Lazarum de monumento post tertiam diem jam fetidum resuscitasti; præsta per manum ancillæ tuæ peccatrici, reddi innocentem parentibus. Erexit se, et apprehensa manu ejus erexit puellam; et quæ jam tertio, aut quarto die non loquebatur, ait: Propterea advocasti ancilla Dei, ut me educeres de inferno, et lactificares meos genitores; sed da mihi manducare et bibere de manu tua, ut non esuriam, neque sitiam in æternum; et tollens vestimentum tuum velabis caput meum, oportet enim me tecum esse in vita mea. B. Savina ait: Præ specio pulchritudinis tuæ non potes mecum ambulare, sed si perseveraveris in fide, semper mecum eris in gloria Dei. Pulsabant eam ut ibidem deberet consistere, deducentes eam, lamentantes præ gaudio, usque in aliam civitatem.

puellam moribundam precibus sanavit

non nisi eam secum persequeretur

a S. Hieronymus Papa circiter 35 annis post Aureliani mortem Pontifex creatus est. Fortunata tamen ante pontificatum Sabinam baptizavit: colitur 20 septemb.

Cum didicisset per alias civitates, quia jam prope esset Treas civitas, velocius festinabat appropinquare. Cum jam venisset prope civitatem, videns muros constructos (nam erant inter montes) ait ad quemdam pastorem: Dic mihi, quid est istud quod apparet coram nobis? At ille: Quis enim qui nesciat, quia hæc est civitas Treas? Levavit oculos suos, et ait: Domine tibi gratias ago, quia non fraudasti desiderium animæ meæ, et fecisti perdurare gressus meos. Cum venisset miliarium de civitate, ait ad famulam suam: Dilectissima mihi Maximinola, sedemus hic modicum: forsitan aliquis egredietur de civitate, qui nos lætificet, et faciat certiores. Illa vero sedente juxta ortum strætæ in pavimento, ecce vir venerabilis a Lucerio egrediens de civitate ait ad eam: Unde es? B. Savina respondit: Domine, b hinc sum de alia civitate. Venerabilis Lucerius ait: Quare mentita es mihi, quia habitus, et loquela tua mihi indicat peregrinam? At illa: Domine, tu dixisti, quia peregrina sum, et fratrem meum Savinianum quero, qui de domo paterna pergens coram nobis nusquam comparuit; et mihi fuit indicatum, quod hic esset in ista civitate. Vir venerabilis Lucerius ait: Noninem quem quaeris fuit hic, sed non est: ante miliarium decollatus est a persecutoribus pro bonis operibus, jussu Aureliani Imperatoris, et d Valeriani Præsidis, sed sanguinem suum Dominus vindicet. Si vis certius scire ubi positus est, vade in duodecimo miliario de civitate super fluvium Sequanum: ibidem aliqua femina super eodem cellulam ædificavit, et positus est; cum ingressa fueris cellulam partibus Orientis, ibi est lapis ubi positus est, qui cellulam ipsam ædificavit. In dextera vero manu, ibi sunt duo lapides magni: in lapide illo candidiore, qui est juxta parietem, ibidem positus est quem dicis tibi fratrem esse. Vade illuc et revertere ad nos, nobiseum habitabis in vita tua, et bene tibi erit.

Venit in conspectum urbis Trecentis

a b c d
ex Lucerio intelligit mortem et sepulchrum fratris.

e
pne moritur

honorifice sepelitur

non potest corpus in civitatem inferri.

13 Illo præterente, B. Savina e prostravit se super faciem terræ, et oravit: Domine Deus meus, qui me ab adolescentia mea gubernare dignatus fuisti, si tamen scis quod intacta ad te venio, et mandata tua non præterivi, jube recipere quem mihi commendasti; ne permittas me amplius fatigari in duris itineribus, et jube indignum corpus meum tradere sepulture; et non permittas me hinc promoveri; et famulam meam tibi commendo, quæ propter me tanta sustinuit, et fratrem meum, quem in hunc mundum videre non potui, vel in regno tuo eum videre merear. Completa oratione emisit spiritum, et recepta est ab Angelis in cælum. Sedens famula ad pedes ejus flevit graviter, dicens: Domina, quare me non audisti, ubi est aqua unde corpus tuum lavem? ubi est lapis ubi corpus tuum recondere debeam? quia nulla est mihi fodiendi facultas, vel cui me commendasti miseram! ubi peto vite auxilium?

14 Illa vero flente, ecce venerabili Lucerio veniente ad civitatem, quam ante paullulum videbat esse vivam, videns esse defunctam, ait ad famulam: Noli flere, quia ego celerius vadam, et revertar ad eam sepelendam. Velociter perrexit ad civitatem, et ingressus domum suam apertis scriniis vestibulorum suorum, electas vestes præparavit, et lapidem magnum ad sepelendam eam. Deinde præconem misit clamare per civitatem: Sacerdotes, famuli, et peregrini venite ad sepelendam peregrinam, quæ extra civitatem defuncta est. Mox fuit muror ingens in tota civitate, ut non ibidem resedisset nec vir, nec femina, qui pedibus ambulare potuissent; sed festinabant ad eam sepelendam et pulsabant ut eam ad civitatem perducerent; sed non potuerunt beatum corpus promovere.

Cæca tacto
ejus vesti-
mento visum
recuperat

15 Et ecce aliqua femina, nomine Eleutheria, cæca, et manus arefactas habere videbatur, non poterat ad eam accedere præ multitudine turbæ, et ait : Obsecro vos itaque, ut permittatis mihi ad beatum corpus accedere, quia non sum digna contingere vel vestimentum quo induta est. Et cum accessisset ad beatum corpus, et tetigisset vestimentum ejus, statim aperti sunt oculi ejus, et arefacta manus redierat indecorem.

16 Cognoscentes ergo virtutem Dei in loco ipso sepelierunt eam. Tantum ibidem vir venerabilis Lucerius de bonis suis præparavit, ut omnes saturati unusquisque ad domum suam fuissent reversi. Et cum esset vir venerabilis Lucerius incommodis prægravatus, adyerit oculos suos ad parietem, et oravit confidenter : Domine Deus, tu seis qualiter ambu-

Lucerius voce
caelesti evoca-
tus moritur.

lavi in via veritatis, presta refrigerium animæ meæ, et permitte mihi super eam cellulam edificare. Tunc vox Domini locuta est ad eum, dicens : Luceri tu migraturus es, et merces tua tecum est, postea veniet vir rector Ecclesie, qui super eam edificabit : tunc apparebit claritas tua in caelis, quod in terra operibus præparasti. Que ancilla Dei vixit annos xviii, obiit in pace sub die IV Kalend Februarii, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor, et gloria, virtus, et imperium in secula seculorum, Amen.

a Liberium vocant alii. b Camuzat. Ego de civitate ista sum.
c Imo longe ante. si quidem ipsa ab Eusebio, jam Pontifice, est baptizata. d Crispinus appellatur in Actis S. Sabinae e Pet. de Nat. Ipsa vero ante tumulum fœtris prostrata oravit ad Dominum, ut susciperet in pace spiritum ejus, et continuo in Christo obdormiit

Ex mss.
S. Maximus
militis con-
vertit

DE SANCTIS MARTYRIBUS SEVERA VIRGINE, MAXIMO, ET SECUNDA EJUS PARENTIBUS, MARCO ET CALENDINO EORUM FILIIS, SEVERÆ FRATRIBUS, ET ALIIS CIRCA MILLE MILITIBUS.

IN TRO IV SEC
XXIX JANUAR.

Pyrghi in Tusco littore, inter Cæretanum flumen ac Centumcellas, vetustum oppidum aut castellum fuit, cum navah, plerisque Romanarum rerum scriptoribus memoratum. Ejus conspiciuntur hanc levis rumæ juxta oppidum quod S. Severæ dicitur, estque isthac portus exiguus & aut 5 irremissum capax. De eo Leander Albertus : Canobium D. Severæ est in littore, instar arcis. Nomen ei a S. Severa nobilissima Virgine Romana, cujus olim et martyrio nobilitatum, et præsidio nunc defenditur.

S Severæ
oppidum :

2 Hujus natalem consignavit Philippus Ferrarius in generali catalogo SS. XXIX Januarii his verbis : Romæ (id est, ut scribit in Notis, in territorio Romano apud Centumcellas) S. Severæ Virginis et Martyris sub Diocleliano. Ejusdem ac parentum fratrumque meminit idem Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ. At Maurolycus XXX Januarii retulit : Romæ SS. Flaviani, Maximi, Secundæ, Calendini, Marci, et Severæ Mart. ex quibus Maximus cum cxx militibus a se conversis decollatus est jussu Maximiani Imperatoris, et a Marcello Papa sepultus. Ceteri sub Claudio passi, hoc modo : Secunda Maximi uxor inter comprehensorum manus expiravit. Flavianus cum familia conversus apud Centumcellas capite cæsus. Tandem Calendinus, Marcus, ac Severa Maximi filii, plumbatis intercepti sunt. Hæc ille, quæ in Actis expendimus. S. Flaviani Præfecti Urbis apud XXVIII Januarii natalis. MS. Florarum hoc XXIX die ita habet : Et Serenæ Virginis et Martyris, quæ an de hac S. Severa, an potius de S. Serena Virgine et Martyre, de qua XXX Januarii agemus, accipienda sint, haud constat.

ejus et socio-
rum natalis.

Acta

3 Horum Martyrum Acta breviter descripsit Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 41, sed correctionis subinde egentia, ut ex Notis patet. Eadem recenset ex Petro Baronius tom. 2, ad an. 298, nu. 14, mendose repetitis. Eadem habet Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ, Silvanus Rozzus in Appendice adto. 6 de vitis feminarum sanctitate illustratum, Antonius Gallonius lib. de Romanis Virgibus, Guilielmus Gazæus, aliique.

ACTA EX PETRO DE NATAL.

Flavianus, Maximus, Secunda, Calendinus, Marcus, et Severa, cum aliis multis Martyribus, passi sunt sub Maximiano et Claudio Imperatoribus, a Constantino Imperatore Magno jam a militibus apud Galliam in imperium sublimato. Quorum primus Maximus, qui comes millenarius erat, ab infantia

a
S. Maximus
militis con-
vertit.

Januari Tom. III.

sua Christianus, ex parentibus Christianis exortus, centum et viginti ex suis militibus conversos a S. Marcello Papa baptizari fecit.

2 Quod audiens Maximianus eundem Maximum comprehensum, una cum dictis centum et viginti militibus, damnavit ad arenam fodendam. Et post menses ix, dum Marcus Tribunus comperisset, quod Maximus Comes ceteros suos milites, qui ex millenario residui fuerant, qui ad eum visitandum accesserant, convertisset, fecit Maximum in carcerem mitti, deinde eductum fustibus cædi jussit : et dum eaderetur Tribunus excaecatus est. Quod Maximianus Imperator audiens, et moleste ferens, Maximum Comitem eum centum et viginti militibus ad arenam damnatis fecit decollari. Reliquos vero ex mille militibus conversos in arenario missos, flammis jussit incendi. Quorum corpora S. b. Marcello Papa, cum e Joanne Presbytero, sepelivit in loco d. Cucumeris, secundo milliario ab Urbe.

eum his dona-
tatur ad
arenarium,

exditur fus-
tibus.

decollatur

h

c d

e

3 Post duos menses Maximianus e moritur : et Claudius Romæ in imperium exaltatur; qui audiens Secundam, uxorem quondam Maximi Comitis, cum filiis esse Christianam, fecit eam teneri, et filios ejus / Calendinum, et Marcum, ac filiam ejus Severam. Qui dum sibi presentati essent, Secunda y intermi- nus eam tenentium emisit spiritum; Flavianus autem Vicarius Imperatoris, qui ei assistebat, eum vidisset Angelos, h qui supra capita filiorum Secundæ orantium manus tenebant, et ipse conversus est, et a Theodoro Presbytero baptizatus cum omni familia sua. Quod audiens Imperator i Claudius Flavianum cum omni domo sua detentum Centumcellis adduci mandavit, et ibidem omnes pariter capite cædi. Beatos vero Calendinum, Marcum atque Severam, olim Maximi filios, milliario xxxv, ab Urbe juxta mare deferri, ibique tam diu plumbatis cædi donec spiritum exhalarent. Quorum omnium corpora in loco, qui dicitur Pignus, sepulta sunt a Christianis. Horum omnium Martyrum passio colitur IV Kalendas Februarii.

f
S. Secunda
moritur.

g

h

S. Flavianus
convertitur.
ocollitur.

i

S. Severa
cum fratribus
necatur.

a Anno Christi 300, 25 Julii, mortuus est Eboraci in Britannia Constantius Chlorus Augustus. Imperium pro eo cepissent Constantinus filius, Cæsar in Galliæ cæditus, donec anno 307, a Maximiano Herculeo Læ-Augusto appellatone Augusti suscepit, Functamque ejus filiam in uxorem. Læthle magnam in Petrofœciantu ac theonologu imperium notare. Nam Maximianus Herculeus an. Christi 305, cum Diocletiano Imperium possit, Gubertus Maximianus Armentarius in Illyrico residit, Severo Cæsar comitissa Italia, Galerio Maximiano sororis filio fratre, postea anno 308, Maximus Herculei filius a militibus Prætorianis Imperator est appellatus, et Claudius a 21 Martii 268, usque ad annum 270, imperium multo ante tenuit. Baronius hæc gesta scribit cum ex

93

Africa

EX VARIIS.

Africa, ubi nationes Quinguentanas domuerat, Romam revertit Hercules, Thernaque Diocletianas condidit. Capta tunc forlassis, at que de Severo et fratrum eade dicuntur, ea vel sub Armentario, vel potius sub Maxentio gesta.

¶ Marcellinus legit baronius: quasi non ejusmodi pia opera etiam ante pontificatum exercere Marcellus poterit. c Hujus similia opera supra commemorata in vita S. Marcelli 16 Janu. Agitur ejus natalis 18 Augusti. d Clivus Cucumeris dictum fuit vetus cimiterium, via Salaria, secundo ab Urbe miliari, de quo

baronius in Notis 17 Junii. e Hercules anno 310. Massilia occisus, Armentarius anno sequente fado morbo extinctus, fusi Christiani sanguinis pocius dederunt. At quis Claudius in Imperium exaltatus? Quae deinceps narrantur, sub Maxentio gesta arbitramur. ¶ Baronius et Ferrarius Calendium scribunt.

g Baronius: coram Judice in questionibus reddidit Deo spiritum. h Idem viso super capita puerorum caelestis nuntii apparentis splendore. i Hic Claudius Praefectus fortassis fuit sub Maxentio Imperatore.

DE SS. MARTYRIBUS TUDERTINIS SEUSTIO ET ALIIS LXXX.

SUB DIOCLET. XXIX JANUAR.

Tuderte, sive, ut recentiores fere scribunt, Tuderti, Umbriae oppido, vulgo Todi, haud procul Tiberis ripa sito, coluntur hoc die S. Seustius et alii LXXX Martyres, qui Diocletiani temporibus glorioso certamine defuncti memorantur ita Ferrarius in generali Catalogo SS. Tuderti in Umbria sanctorum LXXX Martyrum sub Diocletiano et Maximiano. At S. Seustina Joannes Baptista Passsevius in historiis SS. Tudertinorum, atque ipse Ferrarius, X Februarii refert, licet hic in Notis faturur XXIX Januarii colitur: quod et nos aliunde dulcimus.

SS. Seusti et sociorum natalis.

ACTA

2 Passsevius res gestas S. Cassiani Episcopi et Martyris, a vetusto auctore, venerabilis Patris Bassiani horati, Lutino sermone conscriptus, Italico stylo exequuntur; quae et nos XIII Augusti dabimus. In iis Seustii et aliorum LXXX, quos Ablavius S. Seustii patruus, S. Cassiani puerus, fidei Christianae causa interemit. Quae ad LXXX, illos et Seustum proprie spectant, exhibet Ferrarius in catalogo SS. Italiae hoc die, ex Lectiombus Ecclesiae Tudertinae a sacro Rituum congregatione approbatus.

Reliquiae S. Seusti.

3 Scribit Passsevius, cum rerum in Tuscia potirentur Franci, corpus S. Seustii in Gallia auerisse ad urbem Nannetensem, ubi etiamnum plurima mortalibus beneficium, ejus patrocinio, largiuntur Deus. Verum neque in propriis officis Ecclesiae Nannetensis, quae habemus, neque in vitis SS. Britanniae Armoricae (inter cujus regionis populos Nannetes sunt) ab Alberto Magno de Morlaix vulgatis, S. Seustii ulla mentio est. At cum illi Tudertes tradunt, verisimile est quoniam belli alteriusve cladis occasione, aut deperditis, aut a Nannetibus avectis, aut occultatis, oblitterata simul memoria.

Actuarius

4 At reliquorum LXXX Martyrum reliquias in ecclesia eorum dicata nomini conditas esse apud Tudertes, accepimus. Passsevius scribit omnes securi percussos, ac dein cremata corpora, eo loco ubi nunc S. Fortunati stat basilica, quam olim S. Cassiani appellatum fuisse scribit ad ejusdem S. Fortunati vitam, quam XIV Octobris dabimus, ab eo Passsevius.

ACTA EX PHIL. FERRARIO.

n a Ablavius in Etruria Praefectus, Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, Tudertum veniens multos

ex Christianis affecti martyrio, in quibus octuaginta fuere, quos S. b Cassianus Episcopus Tudertinus ad Christum converterat. Hos Ablavius, dum immobiles in fidei susceptae proposito permanerent, absque ulla judicii forma, poena capitali damnavit. Quorum corpora in ignem coniecta sunt in regione Apentina (quo loco apud urbem a D. c Fortunato Episcopo Martyribus templum augustum extractum fuit) circa annum salutis dccc. Quos Martyres proxime S. Cassianus effuso sanguine secutus est.

2 Erat e in horum Martyrum numero Seustius, ejusdem Ablavii ex fratre nepos, quem Praefectus facile liberasset; sed civitate reclamante, ut idem in Seustium, quod contra alios, exequeretur, veritus Imperatorum edicta, nepotem blanditiis et promissis a sententia revocare conatur: illumque matri, ut a proposito removeret, tradit. Sed cum illa Christiana fuisset deprehensa, (nam occulto filium ad f Pontianum Episcopum in cisterna latitantem adduxit, ab eoque una cum filio ad martyrium fortiter subeundum vehementer inflammata est) Ablavius iratus illam ad se cum filio redeuntem, ac in idola sibi oblata, ut illa coleret, expuentem, diu cruciari jussit, et Seustium diversimode tortum et fustibus caesum propriis manibus pugione jugulavit. Quo tempore ingens terrae motus Apentium regionem, quae veteri civitati g imminebat, multo hiatu absorbit.

3 Corpus Seustii capsula lignea inclusum duobus juvenis indomitae raptandum, jussu Praefectus, jungitur: ad h Thrasymenum lacum, in loco, qui dicitur Confinis, consistere, ubi i Aretina nobilis matrona corpus illius sepelivit, ecclesia ibi extracta.

n h i a Tale nupam Chromatii Praefecti Urbis filium habent acta S. Cassiani; illius, ut videtur Chromatii, cujus conversio in Actis S. Sebastiani 20 Janu. commemorata, natalis agitur uti et filii ejus Tiburtii, 11 Augusti. b Pontianus legendum videtur: nam Cassianus post eorum eadem ab ipso Pontiano jam captivo lapsus primus est. c Vicit ut Justini senioris et Justianae temporibus. d Anno aliquanto prius, ut licet ex Actis S. Cassiani conligere, quae tamvis ipsa, ut suo loco dicemus, vitiosa sunt, et cum S. Cassiani Foro-Cornelensis, qui eodem die colitur, Actis confusa. e Ita quidem loquitur et Passsevius in Actis S. Cassiani: at ibi tamen absque Seustio octoginta statuit, negatque ullius ex eo omni numero scribi nomen. Consentit in Notis Ferrarius.

f Colitur S. Pontianus, Episcopus Tudertinus et Martyr 9 Julii. g Altius miris Tudertinus fuisse jugum illud collis. vabitis XXX, scribit Passsevius. h Is nunc vulgo Laeus Perusinus dicitur. Ulmi victoria Hannibalis celeberrimus. i Artimam appellat Passsevius.

DE SS. MARTYRIBUS ROMANIS PAPIA ET MAURO.

§ 1. SS. Papiae et Mauri natalis. Acta.

SUB DIOCLET. XXIX JANUAR.

Rome via Nomentana, XXIX Januarii, natalis SS. Papiae et Mauri militum, quorum ora jussit Landivius Urbis Praefectus, ad primam confessionem Christi, lapidibus contundi, et sic eos in carcere retrudi, ac postea fustibus caedi, atque in ultimo plumbatis, donec exspirarent. Ita Usani ralus et Bellinus, consentiente Martyrologio Romano

SS. Papiae et Mauri natalis.

Muraletycaut MSS. plerisque. Ado, Rabanus, Notkerns, Beda vulgatis, Cusinus, aliique, paullo probriori elogio totum eorum certamen complexi sunt.

2 Il plenus narratur XVI Januarii in Actis S. Marcelli cap. 2, nu. 7, his verbis: Tunc videntes duo milites Papias et Maurus, (tripodam aeream delatam ut SS. Saturninus et Sisinus thurificarent majestati-bus, quod erat ante dictum, iis orantibus continuo solutam velut lutum: licet Ado solum scribat, videntes constantiam

b 80 Martyres Tuderti occisi.

c

d

e

S. Seustius traditur matri pervertendus

ab ea animatur:

f n patruo jugulatur:

g

h

sepelitur.

i

converso

constantiam Martyrum) eo ergo animal verso miraculo, cœperunt clamare et dicere : Vere Deus est Dominus Jesus Christus, quem colunt Sisinnius et Saturninus.

3 Iratus itaque Laodicus Præfectus jussit eos in euleo levari. Et cum traherentur, nervis, fustibus et scorpionibus cæsi sunt. Illi autem clamabant dicentes : Gloria tibi Domine Jesu Christe, quia meruimus socii fieri servorum tuorum. Tunc Papias, et Maurus clamabant, dicentes : Et quid vos sic conactat diabolus in servos Dei ista exercere? Iratus Laodicus jussit, ut cum lapidibus os eorum contunderetur, et retrudi fecit in carcerem : Saturnino autem et Sisinnio flammam ad latera poni. Illi autem in euleo pendentes, vultu alacri gratias Deo agebant. Eadem vero die, dedit eis capitalem subire sententiam. Et depositi de euleo, ducti sunt via Numentana, miliario secundo, et ibi capite sunt truncati. Eorum autem corpora collegit Thrason cum Joanne Presbytero, et sepelivit in prædio suo via Salaria, sub die quarto Calendarum Decembr.

4 Post dies duodecim, jussit Laodicus Præfectus Papiam et Maurum milites, qui baptizati fuerant a B. Marcello Episcopo, sibi presentari in Circo Flaminio. Quos cum vidisset, dixit ad eos : Nunc cognovi, quod et vos Christiani sitis. Papias dixit : Vere Christiani. Dicit ad eos Laodicus : Deponite et absolvite vanam fallaciam, et adorare deos, quos Principes adorant. Respondit Maurus et dixit : Adorent eos, qui desperaverunt de animabus suis, ut in æternum pereant. Laodicus Præfectus dixit : Modo vos desperabitis de animabus vestris, si non sacrificaveritis diis immortalibus. Audite et facite quæ dico, et vivite. Respondit Papias : Sacrifica tu, et vives in tormentis æternis. Tunc jussit eos sterni in terram, et fustibus cædi. Et cum diu caderentur, nulla vox ex eis audita est nisi tantum : Christe adjuva nos servos tuos. Tunc jussit eos levari de terra, et plumbatis cædi. Et cum diu caderentur miserunt spiritum. Quorum corpora collegit noctu Joannes Presbyter, et sepelivit in via Numentana, sub die quarto Calendarum Februariarum, ad Nymphas B. Petri, ubi baptizabat.

5 Hæc in Actis S. Marcelli. Neque enim assentimur Baronio ita scribenti in Notis : De his hæc die Beda. Usuardus, et uberius Ado ex Actis S. Marcelli, seu potius Marcellini Papæ, in quibus eorum certamina intexta habentur. Sunt quidem plurima, quæ in Actis continentur gesta cum in vivis adhuc esset S. Marcellinus, quippe qui vix semestri antequam imperium Diocletianus deponeret, martyrio coronatus est, sed posteriora tamen ad solum Marcellum pertinent, qui et hos baptizasse, et alia, quæ isthæ ei tribuuntur, egisse potuit antequam pontificatum adiret. Ursio Abbas cap. 2, num. 11, mendose scribit, cum baptizati essent a S. Marcello Papias et Maurus, tum demum post baptismum comprehensos. Fuerunt enim in ipsa prima confessione, ante baptismum, lapidibus illis ora contusa, dein retrusi in carcerem, baptizati, et post dies duodecim Præfecto ad Circum Flammium presentati, cæsi fustibus, tandemque plumbatis mactati sunt. Galesinius non fustibus, sed virgis ac plumbatis cæsos scribit. At de festuario, militari pœna, quamquam et sæpe Christianis, etiam non militantibus, irrogata, erudite commentatur hic Baronius.

§ II. Eorum reliquiæ in Urbem, et in Germaniam translata.

Sculpta fuere sanctorum Christi militum corpora in cœmeterio ad Nymphas, septimo ab Urbe miliario, via Nomentana, quæ ad Eretum Sabinorum oppidum in Salariam incidit; cujus cœmeterii alibi quoque mentio fit. Deia vero ipsorum corpora, ut scribit hic in Notis Baronius, primum a Sergio Juniori Rom. Pontif. in titulum Equitii translata. (ut docet vetus inscriptio

in marmore sculpta, eodem in loco posita) inde a Gregorio Nono in S. Hadriani diaconiam, demum vero opera Illustrissimi Augustini Cusani Cardinalis, Sixto V, concedente, in nostram ecclesiam S. Mariæ et S. Gregorii in Vallicella translata fuere III Idus Februarii MDXC.

7 Est Equitii titulus ita dictus ab Equitio Presbytero, qui vel regioni illi Urbis præerat, vel fortassis in thermas Trajanas, locumque vicinum jus aliquod patrimonii sibi vindicabat, aut ad templi illius constructionem aedes suas Thermis vicinis largitus fuerat. Appellatur ea ecclesia SS. Martini et Silvestri in Montibus : eamque scribit Octavius Pancirolius reg. 2, eccl. 41, ab ipso Silvestro fundatam et titulo Equitii consecratam. Id si verum est, destructam cum devin fuisse oportet, aut vero lubefactum; nam in S. Symmachi vita, qui a 22 Novemb. 498, usque ad 19 Julii 514 sedit, ista habentur apud Anastasium : Intra civitatem Romanam basilicam SS. Silvestri et Martini a fundamento construxit juxta Thermas Trajanas. Consentit Alexander Donatus noster lib. 4, de urbe Roma cap. 3. Symmachus, inquit, S. Sylvestri et Martini ad Thermas Trajanas in Esquilis, S. Agathæ et Pancratii basilicas via Aurelia ædificavit, S. Agnetis ac Felicitatis restituit.

8 Idem Donatus lib. 4, cap. 5. Sergius... orphanotrophium refecit, ademque SS. Silvestri et Martini in Montibus : novum ibi cœnobium psallentibus monachis constituit. Sedit Sergius II, a 10 Febr. 844, usque ad 12 April. 847, in cujus vita ita scribit Anastasius Bibliothecarius : Igitur summo opere consummatum ipse a Deo protectus et beatissimus Papa pia devotione sollicitus pro desiderabili dilectione SS. Silvestri et Martini ecclesiam, quæ sancto eorum fuerat nomine consecrata, quam ab exordio sacerdoti sui, usque quo ad pontificatus culmen deductus est, strenue gubernavit, et per obitana tempora defecta vetustate maruerat, ruinisque contracta, diu antiquitus lacerata manebat, Dei ammente clementia, in meliorem pulchriorumque statum a fundamentis perfecit. Absidam quoque ipsius aureis musivo perfuso coloribus ingenti amore depinxit.

9 Subjicit deinde de translatis ab eodem sanctissimo Pontifice Divorum reliquiis, tum aliorum, tum Cyriaci et Mauri, Largi et Sinaragdi, etc. Fuerunt SS. Papias et Mauri reliquiæ aliquæ ante Sergii pontificatum, nimirum anno 835, a Deusdona Ducono Romano et Theodoro ejus fratre, in Germaniam ad Rabannam, Abbatem tunc Fuldensem, allata. Testatur id, qui adfuit, Rodolphus Presbyter in Rabani vita, quam 4 Februarii dabitur. Is alias recensens Sanctorum reliquiis, illud addit : De ossibus SS. Pamphili Presbyteri et Martyris, Papiæ, Mauri, atque Victoris, etc. ac puto post ubi narravit, quo honore idem Abbas ossa SS. Fabiani, Alexandri, Felicesissimi. Agapiti, IV Kal. Augusti, cum auctoritate Otgarii Archiepiscopi Mogontiacensis Ecclesie, per Regimbaldum Chorepiscopum ejus, in ecclesia B. Mariæ Deiparæ collocarat, ista subdit : Reliquorum vero Sanctorum ossa, qui supra nominati sunt, in arca, quam ad instar aræ foderis Dei ex ligno fabricatam atque deauratam, cum Cherubin ac vestibus suis, in basilica B. Bonifacii Martyris in absida Orientali posuerat, condidit, donec venerationi eorum locum congruum pararet. Quod et postea cum Dei adiutorio, quam celeritudo potuit, devotus implevit. Hæc autem gesta sunt anno ab incarnatione Domini DCCCXXXV Indict. XIII.

§ III. Ad ecclesiam Oratorii translata.

Parro ad ecclesiam S. Adriani, corpora SS. Papiæ et Mauri, cum aliorum Sanctorum reliquiis, de quibus egimus XIX Januarii ad vitam SS. Mariæ et Marthæ § 1, mem. 6, et seqq. esse circa tempora Gregorii IX sub annum Christi MCCXXVIII translata scribit Baronius

Et MSS.

sive ecclesiam SS. Silvestri et Martini,

a Symmacho ædificatam,

a Sergio II restauratam,

translatæ,

atque in Germaniam,

et in Fuldeni cœnobio honorifice posita

tormentu.

baptizatus.

redes,

a quo baptizati.

1. in ecclesia ad titulum Equitii.

EX VARIIS
POSTEA AD
S. ADRIANI EC-
CLESIAM TRANS-
LATA

romus tom. 2, *Annal. an. 270, num. 10 his verbis*: Idenque plane accidit de SS. Papiæ et Mauri Romanorum militum venerandis corporibus, quæ diximus in iisdem Notationibus posita esse in Titulo Equitii, quod, quæ postea facta sunt, nobis essent penitus incomperta: revera autem ibidem (ut dictum est) inventa, et ab ipso etiam Gregorio Pontifice Maximo seorsum ab aliis in lapidea capsula fuerunt sub eadem Confessione recondita, translata ex eodem Titulo Equitii, ubi sub Sergio Papa Juniore, una cum aliis sanctis Martyribus fuerant collocata.

POSTEA, PARTE
CUI RELICTI.

11 Veruntamen aliquam partem dictorum Martyrum ibi esse relictam, satis ex eo potest intelligi, quod inventa modo eadem corpora, non sunt prorsus integra; licet maxima ipsorum pars diei possit, existentibus ibi eorumdem quoque capitibus, prout res ipsa sanctis patens perspicuo docuit experimento. Sed præter alia antiquitatis monumenta, in dicto Martyrum loculo tabella lapidea, laterculi instar, inventa est, hæc inscriptione nota: IN HOC LOCO REQUIESCUNT CORPORA SANCTORUM MARTYRUM PAPIÆ ET MAURI. Quæ eodem in loco posita, una cum reliquiis asservantur.

IN ECCLSIAM
PP. UTRORUM

12 Placuit tamen Sanctissimo D. N. Sixto Quinto Pontifici Maximo, id agente, singulari amoris studio quæ res nostras semper est presentibus, ipso Illustrissimo ac Reverendissimo D. Augustino Cusano, ejusdem Ecclesie Diacono Cardinali, de nostra Congregatione jugiter benemerente, ut eorumdem sanctorum Martyrum Papiæ et Mauri sacra corpora ex Diaconia S. Hadriani in nostram ecclesiam, S. Mariæ et S. Gregorii in Vallicella dictam, et in regione Parionis positam, transferrentur. Quod religioso officio et munificentia ejusdem Illustrissimi ac Reverendissimi curatum est, cuncta quæ ad rem tantam opus essent, liberaliter exhibentis.

REVERENS ADIFI-
CATIONEM.

13 Accidit prope divino miraculo, ut, cum multis annis summa impensa adificaretur, et jam perhæceretur ad finem, quæ in honorem Dei Genitricis et S. Gregorii Pape eadem inchoata esset ecclesia; inter alia insignia illustraretur more majorum Martyrum quoque sepulcro: idemque Martyres his ipsis diebus opportuno, Dei plane consilio, demum apparent; ut in majore ecclesia collocatos, majore illos Urbs (ut par est) prosequeretur honore; ipsi vero auctori præstarent beneficia supplicentibus. Vidimus ea, pariterque tetigitur, ac licet indigni, iterum atque iterum exoseculati sumus, eorumdemque sacro foretro, una cum collegis Prætribus, humeros in eorum Translatione læti subjecimus. III Idus Februarii, anno Domini MDXC. Dulce admodum atque jucundum fuit, post reconcita tot certamina Martyrum, ultima hæc ipsa die a tam insignibus Romanis Martyribus visitari. Suscepimus hilare tantos hospites, quod nos perpetuo permansuros, eosdemque patronos nostros ampliori cultu veneraturi, majoribusque in dies obsequiis, studiis, et officiis divina gratia adjuvante, sedulo frequentaturi.

PRÆSENTIBUS
VARIIS CARDI-
NALIBUS,

14 Qui autem illata celebri pompa sanctorum Martyrum corpora religiosissimo obsequio exceperunt, ad infimos usque ecclesie gradus obvium procedentes, fuerunt Illustrissimi ac Reverendissimi S. R. E. Cardinales: Alphonsus Gesualdus Neapolitanus, Cardinalis Episcopus Portuensis, Gabriel Paleottus Bononiensis, Cardinalis Episcopus Albanensis, Nicolaus Sfondratus Mediolanensis, TT. S. Cecilie Presbyter Cardinalis Crononensis, Dominicus Genesensis, TT. S. Laurentii in Pane et perna Presbyter Card. Pinellus, Hippolytus TT. S. Pateratii Presbyter Card. Aldobrandinus, major Penitentiarum, Hieronymus Taurinensis, TT. S. Petri ad Vincula Presbyter Card. de Ravere, Scipio Mantuanus, TT. S. Marini de populo Presbyter Card. Gonzaga, Marianus Perbenedictus, TT. SS. Marcellini et Petri Presbyter Card. Cameriniensis, Felericus Mediola-

nensis, TT. S. Agathæ Diaconus Card. Borromæus, Augustinus Mediolanensis, S. Hadriani Diaconus Cardinalis Cusanus, qui corpora Sanctorum jussu Sanctissimi conceptis verbis tradidit R. D. Philippo Nerio Florentino, Præposito Congregationis Oratorii. Guido Bononiensis SS. Cosmæ et Damiani Diaconus Cardinalis Repulus.

EXCIPIENTE CAS
S. PHILIPPO
NERIO.

§ IV. Aliquæ reliquæ in Flandriam translatae.

Cortracum (quod S. Audoenus in vita S. Eligii, quam 1 Decembris dabimus, Cortraccense municipium appellat) oppidum est Flandriæ in Belgica secunda perantiquum, ad Lisam, sive Lætiæ anem, in diocesi Tornacensi. Hæc Societati Jesu collegium Senatus populique liberalitate erectum, cum elegante basilica, quæ ipsa tum aliorum Cortrum, tum SS. Papiæ et Mauri reliquiis est nobilitata. Eas reliquiis Cardinalis Cusanus Joanni Vendevillio Tornacensi Episcopo, eo ipso, quo corpora eorum translata erant, anno donavit: hic quidam episcopatus sui anno, Christi MDXCII, XV Octobris, moriens, Cortracensi collegio legavit. Subjiciemus tum ipsius Cardinalis, tum Nicolai Zoësi, qui Vendevillio u secretis, dein ejus Officialis et Canonicus Tornacensis, post regnum in concilio Mechliniensi Senator, ac demum quartus Silveducensium Episcopus fuit, testimonia: quamquam erant quoque in ejusdem collegii archivo Michaelis d'Esne Episcopi Tornacensis diploma, anno MDXCVIII, II Julii datum, quo easdem reliquiis primo Episcopatus sui anno approbavit. Illustrissimi Cardinalis Cusani testimonium sic habet:

ALIQUA COR-
TRACCENSIS COL-
LEGI SOC. JESU

DONATA A JO.
VENDEVILLIO
EP.

16 Augustinus miseratione divina S. Hadriani S. R. E. Diaconus Cardinalis, Cusanus nuncupatus, universis et singulis presentes nostras inspecturis, notum facimus et attestamus, quod cum Rev^{mo} D. Joannes Episcopus Tornacensis, devotionis fervore incensus, magno studio a nobis postulaverit, ut ex reliquiis beatorum Martyrum, quorum sacra corpora in eadem nostra ecclesia nuper patefacta sunt, aliquid ei impertiri vellemus; nos ejus pio desiderio satisfacere cupientes, visa facultate a S. D. N. Sixto V, Pontifice Maximo super reliquiis ab Alma Urbe extrahendis eidem concessa, hodierna die reliquiis infra scriptas, de quibus antiquis ejusdem Ecclesie monumentis constat, manibus nostris reverenter accepimus, et quatuor involucri separatim involvimus, prout distinctis locis inventæ fuerunt, licet simul conjunctæ, et permixtæ binæ aut ternæ, ad eum modum, quem infra singillatim exprimus: non dubitantes apud ejusdem D^m R^{mo} magno honore et reverentia futuræ, et eorumdem Sanctorum meritis a Deo bonis omnibus cunctetur, quemadmodum ex animo precamur. Sunt autem reliquiæ Sanctorum trium Pororum.

CUI CARDI-
NALIS CUSANUS
CAS DONARAT.

Sanctorum Martyrum Nerei, Achillei, et Domitille Virginis:

Sanctorum Martyrum Marii et Marthæ conjugum: SS. Papiæ et Mauri Martyrum.

In quorum fidem easdem presentes subscripsimus, et a Secretario nostro subscribi, nostroque magno sigillo obsignari jussimus. Datum Romæ die XX mensis Martii MDXI.

Augustinus Cardinalis Cusanus. Hieronymus Badesius Secretarius.

17 Nicolai Zoësi testimonium ita habet: Domini Executores testamenti R^{mo} D. Joannis Vendevillii Episcopi Tornacensis, præfatas sanctas reliquiis Collegio Societatis Jesu in oppido Cortracensi dono dederunt, anno Domini MDXCIII, mensis Januarii die XII, quod testor ego infra scriptus Apostolica auctoritate Notarius admissus in Concilio Privato Regis Catholici.

N. Zoësi Not.

DE SANCTIS MARTYRIBUS SAMOSATENIS PHILOTHEO, HYPERECHIO, ABIBA, JULIANO, ROMANO, JACOBO, PAREGORIO.

Ex Menæis Græcorum.

XXIX JANUAR.

a

Erdem die memoria sanctorum septem Martyrum a Samosati finitorum, Philothei, Hyperechii, Abibæ, Juliani, Romani, Jacobi et Paregorii.

SS. natalis.

Pro affixo cruci Verbo

Septem affiguntur clavis athletarum capita.

tormentu

His Christo auctoritatis militibus, errores explodentibus, brachia ac femora fustibus contunduntur, dein

immaniter laniantur, tum gravibus collo catenis injectis, custodiæ traduntur. Rursum educti caeduntur : ac demum suspensorum capita clavis configuntur : sicque Deo animas reddiderunt.

a De Samosata urbe, quæ hæc Samosatium dicitur, alibi Samosata plurali numero, consule dicta 7 Januarii ad vitam S. Lucium Presbyteri et Martyris. De his Martyribus nihil alibi legimus.

DE SANCTIS MARTYRIBUS AFRICANIS PAULO, VICTORE, HONORATO.

XXIX JANUAR.

Ignoti hi nobis. Dno eos MSS. codices exhibent, et Carthusianorum Coloniensium appendix ad Usuardum. Vetus MS. S. Hieronymi: In Gadava civitate S. Pauli; in Africa Perusio Victoris Honorati; in Tuscia Constantini. Ita videtur legendum : In Gadava civitate S. Pauli; in Africa Victoris, Honorati. Perusio in Tuscia Constantini. Confusiora

etiam omnia in MS. Hebræico conventus Dnygalensis: Pauli Episcopi. Hippolyti Episcopi et Episcoporum trium Constantini Victoris Honorati Constantie Virg. Perosie Treviris. Nec meodo caruisse color videtur, quo usi Carthusiani; ita cum habeant : Item SS. Pauli, Victoris, Hippolyti, Honorati. Petrosie Ubi sita Gadava civitas sit, non legimus, nisi Gadavasit.

DE S. BACULO.

EPISCOPO SURRENTINO IN CAMPANIA.

XXIX JANUAR.

S. Baculi natalis.

Vita.

Tertius hic est e Surrentinæ urbis Protectoribus. S. Valerium XVI Januarii, & Athanasium XXVI dedimus. Hujus ætæ certæ, nec res gestæ satis illustratæ. Natalem hoc die generati catalogo SS. inscripsit Ferrarius, his verbis: Surrenti in Piventibus S. Baculi Episcopi. Ptolemæus quidem, quem secutus videtur Ferrarius, Picentibus Surrentum tradunt; at plerique refragantur, ac nominatim Phinius, qui a Surrento ad Silavum amnem Picentiuorum agrum statuit.

2 Vitam S. Baculi descripsit in libello de quinque urbis Surrentinæ Protectoribus David Romæus Philocassius, styli elegantia satis incepte affectata, ut censebit lector. Consentientia tradunt Ferrarius in catalogo SS. Italæ, et Paulus Regius Vico-aquensis Episcopus 2 parte de SS. regni Neapolitani vitæ S. Antonii Abbatis cap. 11.

Comitiis calatis, Baculus sine repulsa factus est Pontifex. Homines nobiles allegantur, et cum mandatis et litteris mittuntur, qui hoc dicerent, cum Pontificem reuocatum, ac peterent, ut ad se adiret: nihil acrius maioreque suo labore fecerunt, quam ut omni ad suam sententiam, Surrentinæque perhiberent, ubi summa pietate desiderabatur. Sic ejus adventus celebrabatur, ut famam ingenii integritatis expectatio, hominis expectationem ipsius adventus, admiratioque superaret.

2 Ejus virtus hominum æquationi respondit, et quam ipse sui expectationem concitavit, eam non modo sustinuit, sed facillime vicit. Factus Superior ordine, non fuit inferior prudentia, vitæque integritate. Pergerebat porro ut fecerat, ita ut nec Deo, nec hominibus inquam stomachum moverit, ut adversas res, sic secundas placate atque moderate ferret, bene sentiebat, recteque faciebat: optimorum consiliorum, recte factorum, recte voluntatis, suique officii conscientia se sustentabat, a qua in omni vita sua transversum unguem non discessit: quod debuit semper præstitit: ab omni culpa plurimum abfuit: omnes consilio, omni studio, re juvabat. Cum senex vincinnatus a Deo vocatus est IV Kal. Februarii, ex ejus interitu magna fuit acerbitas, Surrentini desiderio sui Baculi angebantur, præcipueque in eo debebant quod acciderat universis, et eo fructu privabantur: vix poterant sustentare aurorem suum, doloremque ejus decessionis, qui eo animo fuerat quo is fuerat: quo magis divina virtus, eo majore dolore ab eo dyellebantur. Nec vero si sibi eripiebatur, illi irascebantur, a quo tantum vulnus accipiebant. Nam Deum sibi eam eripere, videbant: hæc una eos consolatio sustentabat, quod nullum ab eo amoris, nullum studii, nullum pietatis officium civitati deerit: sed Deo supplicem se pro ea abjecit, omni amore emittetur, efflicet, ut eam cura sua et prudentia juvet.

3 Quare Surrentini in ejus corpore sibi spemponentes,

monus in Surrentinis Episc

ante civi

moritur

VITA

AUCTORE DAVIDE ROMLEO PHILOCASIO.

a

Baculus (subhibito a an hoc sit nomen) Pontifex Surrentinus, ex veteri et illustri familia Neapoli, loco celebri, natus, (cujus b ætas in quorum Regum vel Pontificum Max. tempora incidit, non legimus) liberaliter institutus educatione doctrinæque pæcili, ac in artium studiis liberalissimis est doctrinisque versatus, et justitiam, et pietatem fundamentum omnium virtutum colens, celeriter omnibus ingenii gloria, humanitate, sapientia, et integritate antecellere contigit: idque a pæro; ut civis honesta, bona et gravi opinione, quam de ejus meritis habebant, eum diligenter et colerent: ejus laus excelso et illustri loco sita, in omnium civium et plurimarum civitatum conspectu, ad Surrentinos nec obscure nec vario sermone, sed et clarissima et una omnium voce, proferebatur. Mortuo eorum Pontifice, habitis

b

S. Baculus egyptic institutus

ACTORI
HABERE
HOCLO.
In templum
idolorum.

nentes, quæ sola in miseris homines consolatur, illud in urbis muro sepelierunt, ut duo præsidia et propugnacula hostibus opposita et objecta haberent, quibus contra omnes illorum impetus uterentur; iisque satis firmis præsiidiis urbem firmarent. Hodie ejus sepulchrum in media urbe est. Cur autem longo intervallo ex eo loco transferrent illuc, causa hæc fuisse dicitur. Erat ad mediam urbem templum diis Barbarorum consecratum (qui nostram religionem non colunt, sed repoliant, eos Barbaros appellamus) imaginibus, simulachris, quæ idola vocamus, refectum. Illinc omnes præstigitæ, omnes fallaciæ, omnes doli, omnes machinæ, omnes captiones nascebantur: qui ea via iter faciebant, suo periculo id faciebant, nec impune id ferebat; videbat enim formas deorum manuum, quas et larvas et lemures vocant, ac miros magicosque terrores afferere: propter eam caussam redibat mente captus, lymphatus, qui et larvatus, et cæcitus dicitur.

propinquum
mum spectris
sue lanthan.

¶ Deus vero, quem tam eorum miseret, qui ejus misericordiam non requirunt, quam qui illam non efflagitant, Sorrentinus captivos ab ore satellitibus redimere, et illam quoque divinationem, nec veram sed opinabilem, pariter cum ceteris, quæ maxime fraudi omnibus semper fuit, e repub. Christiana expulsi, et superstitione sugarum, quæ omnium fere Sorrentinorum animos oppræsserat, civitatem solvere ac liberare; et quia aliqua erroris humani culpa tenebantur, eos a scelere liberari, servile jugum ab eorum cervicibus dejici, et suam religionem propagari volebat, perfecit, ut præter omnium opinionem divinitus res acciderit miranda, gratissima, jucundissima, et vix credenda, nisi hominum ornatissimorum, qui hæc in re interfuerunt, presentesque viderent, testimonio comprobata fuisset. Itaque Sorrentinorum Dominus, qui e Dux dicebatur, prope jam occidente sole, equo hinc et illic concursans, pervenit eo, et præter opinionem improvise in larvarum eorum, in nubefera figuram habitumque conversarum incidit: quæ armata cum adveniens sepebant, et vi impetique facto sunt imparatum abortivæ agitabant, insectabantur, sanivæ et vulnera combantur. Ille cum a tergo, a fronte, a lateribus teneretur, vim vi illatam, vitam suam ab iniuriis defendens, ex equo pugnavit, suis se armis tegelat, gladioque stricto eas insequens uni illarum læcortum amputavit, et examinatus e manibus effugit, ex insidiis evasit, profugit, evolavit illinc; ne sperare quidem sine metu poterat.

non curam
mittit.

re de
mure abje-
ctis

¶ Postero die mane qui eo accesserunt, unum simulachrum projectum, huius statum, mancum, et læcortum hæcilio abscissum viderunt. Tum Deus per omnia, qui publicis sacris præerat, Sorrentinis persuasit, homines a consuetudine subito converti, ad diversas vite rationes traduci, et statuas, imagines, simulachra in eo fano venerata deturbare, alligere, comminere, dissipare, ac in mare d'abjicere. Hoc

nimirum est illud, quod dicitur Sorrentinus sinus antea sua natura tranquillus fuisse, ventorum vi agitari atque turbari non solere, ut ceteri sinus, nullaque ibi naufragia fieri: sed maxima hieme certo curso tuto transiri posse; nullaque periculi tempestas nautas de eorum cursu metu dimovere. Ex eo autem tempore illi dii manes adhibere sævitiam in navigantes, crudelitatem exercere in omnibus, vexare, rapere, omni crudelitate eos lacerare, et navigia evertere conantur. Persæpe accidit, ut optimi gubernatores, qui vim tempestatis superare non possunt, fluctibus obruantur, naufragia miserrima faciant; mare omni æstu effervescat, perfide existant tempestates, procellæ, naufragia.

¶ Secuta est illorum execratorum altarium everasio, et expiatio ab illis nefariis sceleris vestigiis ædem, sublatisque omnibus, et nominis deorum memoria cum vestigio illarum rerum, non modo ex aedibus, verum etiam ex litteris deleta; ex profana sacram factam D. Felici Nolano Pontifici dedicaverunt, cujus dies festus atque sollemnis celebratur Nola quotannis XVII Kalend. Decemb. In hæc D. Felicis ædem corpus postea D. Baculi exportaverunt, excepto lacerto, ut eo abscisso maximum funum ornaretur, ibique sepultura afficerent.

transfertur
S. baculus
corpus.

¶ Multis post annis Sergius quidem Sacerdos, huius templi custos, ædem reficiens ac reconcinans, quatuor columnas marmoreas circa altare, ubi D. Baculus humatus est, collocavit, quæ sustinerent cameram, testudinem, quæ statueretur super aram. Perfosso pavimento, summæ ac æcerrimæ odorum suavitates ex foraminibus efflabantur, et ad superiora ferebantur, ut non modo qui in templo, verum etiam qui circum templum erant, illius odoratoris voluptate caperentur, veluti thure et odoribus incensis. Cuique Sergius columnam humero sustinere vellet, nec id pie faceret, illico se lateris dolore consumi dixit: tum etiam dimidia parte corporis debilitatus, mancus et membris illis captus, debilis est factus. Sed videns nullam gravem subesse caussam, et quid ejus animum offendisset, intelligens, lacrymas profundens, prostravit se, et D. Baculo pro se supplicare non desistens, sanatus est, ac sanctus D. Baculum colens, bene honesteque vivens, post aliquanto e Stabianorum Pontifex factus est. Ad hæc aliud in Vita f. D. Antonii scribemus.

Ejus altare
ornatum non
sine miraculo.

¶ Jam habetis, Sorrentini, quo hastili, quo Baculo nitamini.

a Cur non tam hic Baculus, quam alii Selpiones, proprio nomine appellari possunt? b Antiquum esse, inde conjici Ferrarius, quod ejus corpus in delubrum demoniorum status recentis reingratum, translatus dicitur. Mansere quibusdam in urbis Italia ad multa secula idololatricæ vestigia, et fana deorum, nondum Christianorum ritibus consecrata, esse octava. c Regius munus e prioribus illius urbis fuisse scribit. d Juxta locum qui Meta dicitur, ut scribit Regius. e De Stabianis equinus ad S. Caritelli vitam 19 Janu. f 15 Feb. ubi scriptus cum alius Sorrenti Patronis apparuisse, ac victoriam suis civibus contra Barbaros obtinuisse scribitur.

DE S. GILDA SAPIENTE, ABBATE IN BRITANNIA ARMORICA.

§ I. S. Gildæ Sapientis ætas.

Sedulo vi
XXIX Jan

S. Gildas Sa-
piens

¶ Lures memorantur a Scriptoribus Gildæ, aliqua rebus hæc. Nos de Sanctis querimus. Angli duos e gente sua præferunt, Armorici Britannici duos, præter S. Tremonium, qui et ipse Gildas est dictus. Non omnem subnovere caliginem speramus: tuta tamen luce certe sectamur. Ergo de Scriptorum primis agemus, cujus ymnium in Bibliotheca Patrum extant libelli; si non unicus fuit, in duos dem a librariis divid-

sis: prior Britannicæ nobilitatis ac plebis, alter Cleri æcram abjurgationem continet.

¶ 2 Albertus Magnus de Morboix in historia SS. Britanniæ Armoricæ, ita duos statuit Gildas, ut priorem veli anno 405, Grallonis Regis æsequis interfuisse; eundem tamen illum librum adversus Britannicæ nobilitatis scelera, sive de Britannicæ excidio, scripsisse, cum ipse se longe recentiorum auctor profiteretur, ut mox dixerimus. Bellarminus lib. de scriptor. Eccl. et Jacobus Gualterius in Tab. Chronograph. Scriptorum illum ad annum Christi 405 statuit. At hinc tunc erat.

non seculo
3 floruit.

3 Ipse

sed natus
anno Christi
493.

3 Ipse ætatem suam, certumque annum nativitatís indicat. Ex eo tempore, inquit in libello de excidio Britannia, nunc cives, nunc hostes vincebant, ut in ista gente experiretur Dominus solito more præsentem Israelém, utrum diligit, an non; usque annum obsessionis Badonici montis, novissimæque ferme de Iuriferis non minimæ stragis: quique quadragesimus quartus, ut novi, orditur annus, mense jam uno emenso, qui et mæe nativitatís est. Advenere Britanniam Saxones anno 449, ut Beida scribit lib. 1, cap. 16, atque quadragesimo quarto post, Christi nimirum 493, urbem recentioribus Bathoniam dictam, modernis Anglis Bathæ, ipsis tunc Bathancester, Britannis, Caer Balon, Ptolemæo Τόσσα Θισσα, Antonino Aquas Solis, obsederunt: sed cum Aurelius magnanimus Rex supervenisset, montem Badonicum occupavit, et maximo numero cæsi sunt. Is mons, ut auctor est Cambdenus. Bannesdowne nunc dicitur, et Bathstone viculo, Bathonæ urbi propinquo, impendit, ostenditque etiamnum aggeres ac vallum. Testatur idem verba illa Gildæ ita legi in MS. Cantabrigiensi: usque ad annum obsessionis montis Badonici, qui non procul ab ostio Sabrinæ habetur. Recte, nam non procul Bathonia Avona, cui adiacet, in Sabrinæ æstuarium sese eroneat. De ea Saxonum clade, quam alibi quidam volunt contigisse, ita scribit Ranulphus lib. 3, cap. 4, ad an. 493. Hoc quoque anno facta est magna strages Saxonum in obsidione Badonici montis, per Ducem Britonum Aurelium Ambrosium, videlicet xv anno ab adventu Anglorum. Ast Hantintonensis Arturo hunc victoriam tribuit; cui non subscribimus.

quo cæsi Sa-
xones

4 Habemus ergo Gildæ annum natalem. Quo anno librum illum scripsit, ipse quoque significat, ita scribitur: Cujus tam nefandi piaculi non igitur est immande læonæ Danmonie tyrannicus catulus Constantinus, qui hoc anno, post horribile juramenti sacramentum, quo se devinxit, nequaquam dolens civilis, Deo primum jureque jurando, Sanctorum demum chorus et Genitrice comitantibus, facturum, in diuina venerandis matrum sinibus, ecclesieque carnalis, sub sancto Abbate Amphibalo, latera regionum tenerrima puerorum, vel præcordia cœdenter dum totidemque nutritorum, inter ipsa, ut dixi, sacrosancta altaria, nefario ense hastaque pro dentibus læceravit. Hæc Gildas: que Wytmonasteriensis anno post mortem Arturi gesta scribit: Anno genitricis 543, inquit, duo filii Mordredi (quem Saxonibus fœderatum Arturus prælio victum occiderat) insurrexerunt in Regem Britonum Constantinum, volentes patrem vindicare; qui Saxonibus confederati prælia plurima commiserunt: quos tandem Constantinus in fugam pulsos persequens, unum Wintonicæ, in ecclesia S. Amphibali, ante altare trucidavit; alterum vero Loudouicæ, in quorundam Fratrum cœnobio absconditum, erudeli morte damnavit, an tum Londunum adhuc Britanni tenerint, alii disquirant. Quod in Gilda habetur sub sancto Abbate Amphibalo, Cambdenus legit: sub Abbatis amphibalo, id est, ut interpretatur, sacra veste utrinque villosa. Colitur quidem S. Amphibalus XXV Junii, sed Abbas non fuit, neque alium Abbatem Amphibalum novimus; hæc, hujus dumtaxat loci auctoritate, Balæus Amphibalum Wintonicensem Abbatem confingit, virum spectatæ vruditionis ac vitæ approbatæ deatque ad Gildam dedisse de illa regionum juvenum cæde epistolam, ac sub Maglocuno an. 560 claruisse. Qui vult, id credat, Balæo auctore: quem nimis temere secutus Pitsæus.

Constantino
543

5 Scripsit ergo Gildas cum libellum altero ab Arturi morte anno, post decem annos, ut habet infra vitæ illius auctor cap. 3, num. 21, ex quo r Britannus recesserat, aut potius post decem et octo, aut viginti, annos: recessisse eum dicitur cum 30 essent annorum, sub anno 523, aut 524. In eo libro, inquit idem auctor, quinque Reges ipsius insula: redarguit, diversis

sceleribus atque criminibus irretitos: et acriter sanè redarguit; Constantinum, de quo jam egimus; Aurelium Conanum, Vortiporium, Caneglasum, Maglocunum; singulis gravissima scelera exprobrans. Unde fas scit conjicere cum tunc in Britanni insula non fuisse; neque enim crudeles illi et tot parvicidii infames tyranni, tantam monachi unius in sua ditone degentis, libertatem tulissent. Et præter vitæ scriptorem, ipse id videtur Gildas indicare, qui quæ prolaturus sit in mundum, hausisse se proficitur, non tam ex scriptis patriæ, Scriptorumque monumentis, (quippe quæ vel si qua fuerint aut ignibus hostium exasta, aut civium exulum classe longius deportata non compareant) quam transmarina relatione, et infra: Quid celabunt cives, quod non solum norunt, sed exprobrant jam in circuitu nationes?

6 Hos porro Reges, quos Gildas reprehendit, plerique Britannicarum rerum Scriptores volunt universæ rei Britannicæ, eadem qua antea Aurelium Ambrosium potestate, successive profuisse, atque ita scribit Ranulphus lib. 3, cap. 6. Arturus moriens concessit diadema regni sui Constantino cognato suo, qui fuit filius Cadori Ducis Cornubiæ; qui pluries cum filiis Mordredi confixit, ac tandem eos extinxit; sicque post decem regiminis sui annos obiit. Post quem Aurelius Conanus tribus annis regnum tenuit. Post quem Vortiperius decem annis. Post quem Malgo Pulcher, strenuus et dapsilis, sed Sodomitica peste infectus, aliquot annos regnavit. Quæ si vera sunt, oportet Gildam, qui prius in libello suo solum obtraxerat Constantinum, dein labentibus annis, ut successorum ejus flagitia audiebat, eorum quoque inseruisse reprehensionem. Et potuit id sane, qui, ut Pitsæus tradit, nonagenarius, ut alii, saltem grandævus decrevit.

7 Sed cur non potius vir acri et expedito stylo, novam scriberet ad singulos, aut certe adversus eos edebat, invectivam? an ita factum illum suum forebat in oculis, ut eum putaret identidem a gentilibus suis relogi, si vel aliquot solum adjecta periodi essent? Probabilis igitur censet recentioris, eodem omnes hos Regulos tempore, in ruris Walliæ provinciis, regium sibi nomen auctoritateque vindicasse, itaque quod reliquum erat Britannicæ virtutis bellis civilibus peccatis attrivisse; cum possent, si non et offensum Numen, et ipsorum læva manus obstitisset, et Dur iis Aurelio Arturove similis contigisset, Saxones fortassis e tota insula pellere. Meminit bellorum civilium ipse Gildas, et Reges has non toti Britannicæ genti, sed singulis dumtaxat provinciis, imperasse innuit, dum Constantinum læonæ Danmonie tyrannicum catulum nominat, Vortiporium Dumetarum tyrannum. Tenuerunt olim Danmonii provinciam Britannicæ maxime in Occidentem porrectam, quæ Cornwallia et Cornubia a recentioribus appellatur. Hæc provincia sub Arturo Cadore Dux præfuerat: regum titulum usurpavit Constantinus. Dimissa vero, sive Heneta, a Ptolemæo in ea Britannicæ parte collocantur, quæ nunc West-wales, id est, occidentalis Wallia dicitur, complectiturque agrum Maridunonensem, Penbrochiensem, Cæreticam. Hæc Vortiperius imperavit. Hæc de Gilda ætate et ipsiusmet fore scriptis eruta suato.

EX VARIIS
in Gallo, id-
rectam tu
Reges 8 Bri-
tanniæ ta
sunt,

non succes-
sive regnave-
tes.

sed simul in
diversis pro-
vinciis.

§ II. An Gilda plures? eorum scripta.

Non dum vitam Gildæ, nec incuriose tamen scriptam, profertimus. Quod Angli recentiores, et qua fide, de Gilda ejusque scriptis prodiderunt, prius operæ præliam fuerit proponere. Joannes Balæus et Joannes Pitsæus bene longos scriptorum Britannicæ catalogos ediderunt, uterque se Joannis Lelandi commentarius (quos non volumus) sequi proficitur: et facit id fortasse Pitsæus sub meliori ut Orthodoxus, majori certe modestia: Balæus, qui cum cavilla pudorem exaravit, stolidissimis maledictis scripta sua omnia commaculavit. Ambo duos statuunt Gildas,

innotuit a
Britannicæ
scriptoribus,
Albanus et
Hadrianus.

priorum

EX VARIIS.

priorum Albanum cognomento, alterum Badonicum, et hinc libri illius de Britannia excidio faciunt auctorem. Pitsæ inibi verba. Ita is de Badonico scribit :

Badonici elo-
gium ex Joan.
Pitsæ,

9 Gildas Badonicus, qui et cognominatus est Sapiens, natione Britannus, S. Iluti Morganensis discipulus, post peragratum discendi studio totam Britanniam, transfretavit in Hiberniam, ubi et discens humiliter a majoribus, et diligenter minores docens, in utroque genere multum tum sibi tum aliis profuit. Inde reversus in patriam, Cadoco, viro per id tempus sanctitatis et doctrina fama celeberrimo, se apud eum in Lancarvanan in disciplinam tradidit. Deinde in famosissimo Banchoresi monasterio monachum induit. Ubi nactus otium, humaniores litteras et Philosophicas scientias de novo breviter repetiit. Quibus studiis deinceps vale dixit, et, ut populum melius docere posset, se totum sacrarum litterarum lectioni et meditationi dedit. Cum autem in concionibus singularem haberet gratiam, in eo munere peragendo bonum Ecclesie valde promovit. Erat in dietis verax, in factis sincerus, in vita et moribus integer, in vitis reprehendis acer, in virtutibus laudandis profusus; utramque maxime circa sui temporis Clerum et facultatem exercebat, et libertatem. Nec ipsis etiam in seculari statu Regibus aut Principibus peperit. Itaque de suis excessibus nominatim taxavit, acriter redarguit, et suis coloribus illorum quemque graphicè depinxit. Constantium Cadorum, Aurelium Connum, Vertiporinam, Cune-gallum, Malgoennum, et alios, ut in epistola ejus de excidio Britannie videre est, severe increpavit. Magno cum dolore multa mala evenire vidit, quæ Gildas Albanus ingenti cum terrore eventura prædixerat. Hunc venerabilis Beda quasi per autononiasiam vocanter Britonum Historicum vocavit. Et est sane auctor antiquus, et scriptor non vulgaris. Nam ex ejus scriptis colligitur illum natum anno quadragesimo quarto, quam Saxones in auxilium Britonum vocati venerunt in Britanniam, qui fuit annus humane salutis reparatae 493. Scripsit de immortalitate animæ librum unum, de excidio Britannie epistolam. In sui temporis Clerum librum unum, Historiam quandam, librum unum. De gestis Britonum historiam. Tundem gloriosus Christi Confessor nominatus in Banchoresi monasterio sanctissime diei suo obiit, et sepulturam accepit IV Kalendas Februarii circa annum Messie 583, dum adhuc recentis imperii Britannie clavum teneret Malgoennus. Vita ejus (quo auctore nescio) haberi dicitur MS. Cantabrigie in collegio S. Benedicti. Joannes etiam a Bosco in libro quem colligit ex veteribus membranæ bibliothecæ Floriacensis non contemnenda habet vitæ illius fragmenta. Vide nostrum de Apostolicis Britannie viris catalogum.

lib. 1. cap.
22

tantumtum

10 Hæc Pitsæus. Non sunt sane contemnenda, ut recte conficitur Pitsæus, quæ de Gildæ vita habet Joannes Boscius, sed multum ea discrepant ab his quæ ipse tradit. Quis credat universam Britanniam peragrassæ Gildam, quæ tota bellis tunc ardebat, et magna ex parte jam occupata erat a Barbaris? S. Cadoco in Lancarvanensi cenobio dedisse operam, monasterium in Banchoresi vitam complectum, litteris humanioribus istuc incubuisse, neque refellere aumus est, neque antiqui scriptoris, quo ad firmemus, testimonium necesse est. Fuit Banchor, sive Bangor, aut Bongor, celeberrimum amplissimumque monasterium ad Devam flumen, in Flintoni Comitatu, ad Cestria fines, ipso loco ubi quondam Bonium urbs. Nunc de altero Gilda quid Pitsæus scribit, videamus :

Albani elo-
gium c. c. ed-
dem Pitsæ,

11 S. Gildas Albanus (historicum cognominat Mattheus Westmonasteriensis ad annum 186,) regio Britannicæ sanguine in Britannia natus, S. Patricii aliquando discipulus. Postquam humaniores litteras in patria perfectè didicisset, et artes libera-

les degustare cœpisset, adhuc adolescens studiorum caussa transfretavit in Galliam, partim ut tumultus bellicos declinaret, partim etiam quoniam adhuc in Britannia suspecta fuit nonnullorum doctrina propter hæresis Pelagianæ contagionem. In Galliis itaque ad aliquot annos vivens et linguam, et philosophiam, omnesque scientias tum sacras tum profanas, accurate didicit. Rediensque in patriam, una cum multiplici doctrina copiosam retulit librorum suppellectilem; et ut liberius Deo divinarumque rerum contemplationi vacare posset, in solitudinem exivit, ubi se jejuniis, orationibus, vigiliis, ciliciis quotidie mace-rabat. Multi autem fama virtutum ejus moti undique ad eum confluebant, ut ab eo morum gravitatem et religionis sinceritatem, simul cum bonis litteris ad-discerent. Omnes enim optima quæque et verbo docebat et facto. Spiritu etiam prophetico multas prædixit clades quæ post evenerunt. Varia pererudite scripsit, ex quibus aliqua ferunt haberi MSS. Cantabrigiæ in publica Academiæ bibliotheca. Composuit autem, teste Mattheo Westmonasteriensis et aliis, Concordantias in quatuor Evangelia, libros quatuor; Acta SS. Germani et Lupi, librum unum; De primis insulæ incolis, librum unum; Regum Britannorum Historiam, librum unum; De victoria Aurelii Ambrosii, librum unum; Versus vaticiniorum, librum unum; De sexto cognoscendo, librum unum; Super eodem sexto librum unum; et alia multa. Sanctissime diem suum obiisse dicitur in insula quadam non longe a Sabrina flumine, IV Kalendas Februarii, anno Domini 312 regnante, vel potius cum Anglo-saxonibus de regno dimicante, Uthero Pendracone. Corpus ejus postea translatura dicitur in cenobium Glasconniense, et ibidem honorifice sepultum est. Vide nostrum de viris Apostolicis Catalogum.

12 Eadem fere habet Balæus. Verum qua auctoritate probant S. Patricii fuisse discipulum? In Gallia tumultus bellicos qui potuit devitare, quæ ipsa barbararum gentium incursionibus vel maxime infestata est? Cap-gravius quidem circa ostia Sabrino in insula quadam habitasse scribit, sed cum infestaretur a piratis Glastoniam se recepisse, atque non procul ab illo antiquissimo monasterio et domicilio Sanctorum, ecclesiam edificasse, ibique vitam eremiticam egisse ac tandem IV Kalendas Februarii decessisse, et Glastoniam sepultum. Sed alia habet Capgravius, seu quisquis auctor est illius vitæ, haud satis vel testata vel etiam creditibus; idemque videtur S. Cadoci, quam XXIV Januarii delinimus, vitam scripsisse, paradoxam et vobis nequaquam probatam.

13 Ceterum unus idemque nobis Gildas ille et Badonicus, et Albanus videtur, non S. Patricii auctor, sed S. Iluti abormave, et fortassis S. Patricii discipulorum, qui patre Albanie Rege natus, inde Albanus dictus a recentioribus, et Badonicus, quod præbi ad Badonicum montem commissi meminert. Ita censent tum alii viri eruditi, tum maxime Antvervianus Miræus in sua Bibliotheca, et Gerardus Joannes Vossius lib. 2, de Historicis Latinis cap. 21, qui tamen unde acceperint eum Banchoresensem Abbatem fuisse, non producit. Unicum fuisse Gildam, clarus patebit, si qui utriusque tribuantur libri, discutantur.

Unicus S.
Gildas, Alba-
nus et Bado-
nicus dictus.

14 Gildam Badonicum tradit Balæus scripsisse, De excidio Britannie lib. 1. In sui temporis Clerum lib. 1. Conciones mordentes. Historiam quandam, quæ incipit: Alboinus Longobardorum Rex ab. De immortalitate anime lib. 1. Addit Pitsæus De gestis Britonum historiam, quæ dicitur MS. extare. Verum ex his sex libris primi duo extra controversiam sunt. Liber de gestis Britonum, idem nobis videtur, qui et de excidio Britannie. Conciones mordentes fortassis excerptæ quædam sunt ex duobus illis prioribus epistolicis tractatibus. Historiam illum quæ incipit, Alboinus Longobardorum Rex, quis a Gilda scriptam credit, qui quo anno in Italiam venit Alboinus, Christi nimirum

Libri Bado-
nico tributi,

rum

rum 568, jam septuagesimum quartum annum agebat ætatis? Legit eam historiam fortasse quispiam in eodem scriptam codice, in quo et Gildæ erat liber, et ejusdem factum utrumque credidit. Idem fas de libro altero animæ immortalitatem asserente suspicari. Non quod non ipsi plura scripsisse acerrimi ingenii virum existimemus; sed tribuere illi incerta, non visa, nullius antiquioris scriptoris fide testata opera temere volumus.

et Albanio.

15 Gildæ Albanio hæc tribuit Balæus: De primis habitatoribus insulæ lib. 1. Regum Britannorum historiam lib. 1. De victoria Anrelii Ambrosii lib. 1. Versus vaticiniorum lib. 1. Acta Germani et Lupi lib. 1. De sexto cognoscendo lib. 1. Super eodem cognoscendo lib. 1. Commentarios Evangelicorum lib. 4. Sed tres priores libros non esse alios a libro Gildæ Bandonieji de excidio Britannie, legenti patet. De primis insulæ habitatoribus citatum uspiam Gildam legerant: librum alium a vulgo notis, et auctorem alium commenti sunt. Unus idemque est, et de primis insule habitatoribus scribit: Hæc erecta cervice et mente, ex quo inhabitata est, nunc Deo, interdum civibus, nonnumquam etiam transmarinis Regibus ingrata consurgit, etc., quem locum citans Polydorus Virgilius lib. 1, ista subiungit: Hic Gildas innuit primos insule habitatores cognitionem habuisse Dei, etc. Eadem prorsus ratione victorie Aurelii Ambrosii, et veterum Regum Britannie, facta uspiam mentio est, Gilda citato; et qui Gildæ librum de excidio Britannie non legerant, alium librum, alium auctorem exrogitarunt. De Actis SS. Germani et Lupi, nihil habemus quod pronuntiemus: que in manibus sunt, ab aliis composita auctoribus sunt: proferuntur illa, aut certe veterum de his testimonia. Idem de Commentariis illis in Evangelia iudicium esto. Nam de sexto cognoscendo quid scriptum sit, aut a quo, aut quid sibi id velit, haud divinamus.

hujus vaticinia ab impostore confecta.

16 Libellum vaticiniorum auidimus extare, ipsi non vidimus: explodunt eum Polydorus, Vossius, Miræus, alii. Polydori hæc verba sunt: Extat item alter libellus (ut tempestive Lectorem nefarie fraudis admoneamus) qui falsissime inscribitur GILDÆ COMMENTARIUM, haud dubie a quopiam circulate compositum, ad corroborandum ejusdam novi hominis commentum. Sane is nebulo longe post homines natos impudentissimus, summam illud ex ejusmodi novi auctoris farina dealbavit, crebro facta Bruti mentione, id quod Gildas nunquam somniavit: et ut callidius legentes falleret, quædam ex suo addidit, quo vel duos fuisse Gildas, vel hunc libellum Gildæ prioris opusculi epitomen crederes. Quorum tamen utrumque tantum abest ut a doctis recipiatur, ut etiam unusquisque medioeriter eruditus, id doli facile deprehendat, ac pro fallacia habeat. Hæc Polydorus, Eadem ex Polydoro recitat et probat Vossius, omninoque duos fuisse Gildas negat, et Buchananum in Gildæ ætate multipliciter hallucinatum merito reprehendit.

Alius Gildas fabulosus scriptor.

17 Alius præterea Gildas citatur, genere Britannus, patre Hibernensis, qui incertissima quædam scripta edidit, antibus fabulis referta, quæ neque nos vidimus, nec legere otium foret aut mens. Satis est ut raris eruditus explodi otiosi impostoris ramitatem. Meminit ejus Vossius lib. 2, de historicis Latinis cap. 36. Nicolaus Harpsfeldius lib. 1, cap. 23, ubi de Albanio illo Gilda ejusque vaticinii ambigue loquitur. Illius tertii Gildæ scripta ambigose recensent Balæus et Putsens: et hic quidem eruditionem hominis laudat, mentendi libentem reprehendit. Alium idem Gildam laudant, scriptis clarum, et Romæ quidem a temporibus Augusti versatum ad Juvenalis, Martialis, ac Valerij Flacci ætatem, imperium videlicet Domitiani, satis diuturno quidem tempore ut potuerit quaspiam veterum ejus meminisse. At satis Gildarum est. Unicum agnoscimus ac veneramur.

§ III. Gildas unicus in Gallia, isque Britannus.

EX VARIIS.

In Galliam cum nostro Gilda navigemus; sed meliori quam ei quidam tribuunt, navigio, ac remigiis, Occidentem Gallie inter Aquitanos ac Belgas oram Armorici colunt, qui nunc Britanni, ac Britones nuncupantur, vel qui e Britannia insula oriunda, vel quia ab ipsis, ut volunt, et suffragatur Beld, primum in insulam directæ coloniæ. Horum Gallicanorum Britonum populi plures, jam olim celebres et re nautica et belli studiis. In his ad Australem plagam, Oceano proximi, unde Armoricum nomen. Nannetes, Veneti, Curiosolites. Curiosolitum regionem Cornugalliam, urbem Corisopitum vocere mediæ ævi scriptores, quæ ipsis Kemper, et Kempercorentin dicitur, a S. Coreutino Patrone, Nannetum urbs vulgo Nantes appellatur, ad Ligerim amnem sita. Medi inter Nannetes et Curiosolites Veneti sunt. Apud hos ad Loran Blaveti fluminis ripam S. Gildæ monasterium est, quod vulgo S. Gildas de Roys nuncupatur, alius Riveuse, Ripense, Ruyense, Ruitiense, Reum-visit.

Ruytiense S. Gildæ monasterium

19 Id a S. Gilda, sive Gildasio, conditum in confesso est. Sed duos quidam Gildasios fuisse, quorum priorum construxerit, alter restauravit. Albertus Magnus de Morlaix, priorem illum gentem Hibernum, Grallonis I Britonum Armoricorum Regis Cancellarium aut fuisse, ac sibi donatum Ruytiense castrum in canobium convertisse; ejusdem Grallonis cæcisquis anno Christi 405 interfuisse jam tum Abbatem Ruytiensem, una cum S. Wimaloca, de quo III Martini agemus; idque veteribus monumentis constare: sed grandem natu decessisse hunc Gildam, cum librum de excidio Britannie sub Vortigerno scripserit. Quanta monumentis illis, quæ et alibi citat, habenda sit fides, alii examinent: id certum est, auctorem libri illius de excidio Britannie du post Vortigerni mortem natum, sub annum itemum 543 illum commentarium composuisse, ut supra probatum est. Nec ipse satis sibi auctor hic constat, dum et alteri Gildæ librum illum tribuit.

non sub annum 400 conditum,

20 Dicitur quidem in Breviario Ecclesie Nannetensis, Grallon, qui toti provincie Armorice imperabat, Gildæ sanctitatis et meritorum fama pernotus, monasterium in insula Ruyensis ipsi et suis extruxisse, multisque redditibus ditasse. Sed si nullus ab anno 405, aut 800. Britonum Rex Duce Grallo fuit, ut contulit idem Morlaix, dicemus in Grallonis nomine isthic mendum esse, cum ibidem abstantur Gildæ in litterarum studiis suæ SS. Sampson et Paulus, quos nemo ante Theodosii senioris ætatem natos scribit, sed integro seculo juniores cuncti fateantur; quo mirum tempore, et ille vixit Gildas, quem vult Morlaix monasterium illud reparasse, tempore Wroci Venetunium Comitis: quem monachus Ruensis, qui ante 600 fere annos, ut mox dicemus, S. Gildæ vitam scripsit, non restauratorem illius canobii, sed primum ejus auctorem scribit. Veniens itaque ad quoddam castrum, inquit, in monte Reutavisit, in prospectu maris situm, ibi potioris fabricie construxit monasterium, atque in eo claustra cœnobiali ritu perfecit. Nec usquam indicat antea isthic cœnobium extitisse.

sed sexto seculo.

21 Duos quoque Gildas agnovit Andreas Saussanus in Martyrologio Galieno hoc die; sed ab horum utroque diversum, saltem alterum; ac de priori quidem ita scribit: In minori Britannia, territorio Venetensi, S. Gilda, seu Gibrari Abbatis et Confessoris, qui regio Britannorum sanguine in majori Britannia progenitus, a parentibus nobilissimis B. Hiblato cremita, S. Germani Parisiensis Episcopi alumno, pietate et litteratura traditus imbuendus, jam a tenera ætate fide magnus, et religione præcellens enicuit: nec minus subinde scientiæ devore clarus, sic orationi et vitæ austeritati sese dedit, ut religiosissimo magistro ac condiscipulis, ob intensum divini cultus fervorem, magnum sui anorem, ac admirationem inuisset.

Elogium S. Gildæ ex And. Saussano.

I. X. VARIS.

incusserit. Deinde adhuc adolescens, ut tumultus bellicos, quibus patria quatiebatur, atque contagionem Pelagianismi adhuc his in locis pullulantis declinaret, divinæque sapientiæ limpidiores imberber latices, in Galliæ partem, quæ Armorica dicitur, transfretavit, ubi plene delibata Christianæ philosophiæ theoria eam ad sanctimoniam et doctrinæ gloriam evasit, ut multiplicis gratiæ, qua divinitas insignitus pollebat, magnum circumquaque exhibuerit splendorem. Inde jam sacerdotio decoratus, patriæ ut laboranti diversa lue opem ferret, redux in majorem Britanniam, hæreses atque ethnicam superstitionem haud adhuc illic stirpitibus excisam, quæ verbo, qua sanctis actibus et miraculis oppugnare aggressus. Hibernos maxime ab impietatis errorisque non modo laqueis, sed et vitiorum turpiter illic grassantium exitiosis nexibus, fortiter emancipatos, feliciter in veritatis et pietatis tramitem perduxit. His partis Domino pretiosis animarum mercibus, ut liberius divino cultui celestique contemplationi vacaret, in solitudinem perrexit; ubi constituto iuguriolo, jejuniis, orationibus, vigilis sese macerans, Angelicæ potius quam humanæ conversationis specimen exhibuit. Multi vero fama virtutum ejus moti, undique cum ad eum confluerent, ut ab eo religionis sinceritatem una cum bonis litteris addicerent; pertæsus frequentis adeo concursus, rursus in Galliam trajecit: ubi tranquilla fixa statione, in agro Ruyensi, purni Deo famulatum, ad extremam usque mortalis studii metam, reponit. Demumque justitiæ manipulis locupletatus, spiritu prophetiæ insignis, ac divinæ sapientiæ editis pterisque monumentis illustris, molem mortalitatis exuens, an desideratæ immortalitatis gaudia pertransivit. Cujus venerandæ memoriæ, extructum itidem in acervum testimonii cœnobium, hæctenus nomine et pignorum ejus conspicuum, sacrati cultus ibidem perennavit celebritatem. Quæ et in majori ecclesia Vœuetensi, quæ præsidii etiam ejus nititur, ad meritum gloriatur, hoc ipso die plurimum est solennis.

expensum

22 *Hæc Saussains. At prior illa in Galliam profectio, reditus, vitæ eremitica in patria instituta, haud sat nota probata. Quod S. Itutum S. Germani Parisiensis discipulum fuit, vel memoria lapsus est, vel Gildæ Itutique, vitam in e obiter expendit. Decessit S. Germanus sub annum Christi 577 fere octogenarius, cum Gildas, si adhuc erat in vivis, octogessimam quartam annum ageret ætatis.*

An fuerit S. Gildas junior S. Philiberti discipulus?

23 *Idem Saussains in Supplemento Martyrologii hoc ipso die: In Britannia minori S. Gildæ Abbatis, S. Philiberti Comobiensis Carnotensis discipuli, a quo Christo progenitus, pristinos deserens mores, mundo crucifixus, in ipso juventutis flore formam perfectæ senectutis induit; obelientique, humilitate, castitonia, vitæque austeritate præclarus ad beatæ immortalitatis gaudia profectus est. Ipso die S. Germani Confessoris, qui cum S. Philiberto Apostolico spiritu fervens, mare trajecto, Occidentalibus populis verbum Domini erogavit, partaque copiosa messe divine sementis manipulis onustus susceptæ gratiæ, æternam pervenit ad requiem. Hujus Philiberti solum in topographico Martyrologii Indice meminit Saussains, his verbis: Philibertus Carnutensis Abbas, in Supplemento 29 Januarii; ubi nuntium de eo cyrat in elogio Gildæ et Germani, quod jam dedimus. Nulla Philiberti hujus mentio, ejus apud Carnutes monasterii, in Sebastiano Kovillardis historia Carnutensi, Gallia Christiana Claudii Roberti, Breviario Carnutensi, Catalogo beneficiorum Galliarum. In vita S. Gildæ MS. ex qua, ut § sequenti dicemus, veteris Corisoptensis Breviarii sumptæ Lectiones videntur, memoratur B. Philibertus Tornolorensium Abbas in Oya insula. Saussains videtur Carnutum pro Tornolorensium legisse.*

24 *Quæcere libet (si tamen laboris pretium erit, vel*

causas nosse errorum) quid vitæ illius scriptori in mentem venerit Gildam cum Philiberto conjungere. Infra in S. Gildæ vita, per monachum Ruyensem scripta, dicitur B. Gulstanus in Ossa insula eremiticam egisse vitam, ac dein monachus in Ruyensi cœnobio factus; postea negotii causa missus ad castrum Bellanvidere, ibidem in domo monachorum S. Petri Maleacensium sancto sine quiescente; cujus corpus miraculis cœlitus illustratum monachi S. Philiberti ad suam ecclesiam deporturunt. Quod illud S. Philiberti monasterium? Nam Maleacense quidem, quod deinde a Joanne XXII, in Sedem Episcopalem erectum, a Gualthero IV Pictavensi Comite fundatum in Pictavibus, haud multis a Rupella leucis, ex fragmento quodam historia Aquitanicæ testatur Baronius ad an. 1024, nu. 3. Inter Maleacum et Nannetes Stagnum Grandis-loci observamus a Geographis locatum, juxtaque vicum S. Philiberti de Grandi-loci. At vita MS. S. Philibertum in insula quæpiam Oceani constituit, neque ejus monasterium longe a castro (quod nunc oppidum est) Bello-videre, vulgo Beauvoir, dissitum est. Illud igitur omnino videtur, quod S. Philibertus Abbas Gemmeticensis, ut in ejus vita 20 Augusti dicitur, et Ansoaldus Episcopus Pictavensis, largiente Domino, Herio maris in insula locaverunt, Ansoaldus opere et elemosynæ largitate; Philibertus religione, doctrina, operæ misericordiæ, et monachorum congerie: in quem locum de gemmato favo Gemmetici divina mella perrexerunt cum animarum examine: quem Apostolicus vir Ansoaldus de rebus propriis ditavit maneribus magnis, acta quoque commutatione villarum cum Ecclesia Pictavensi. De hoc monasterio ita scribit Papyrus Massonus lib. de fluminibus Galliarum: Herus etiam insula dependens a Tornachio ad Ararim monasterio oppiduloque. Nerum nunc, non Heram, vulgo Ner; id quoque monasterium nante album vocant, quod procul videatur silva populea, cujus frondes una ex parte albæ sunt, ex altera vero virides: inque ea insula est oppidulum octingentarum casarum.

25 *Hoc monasterium cum seculo uno vastasset Normanni, Carolus Calvus, XIV Kal. April. anno regni sui XXXV Geiloni Abbati castrum Trenorchium (quod abi Tornusium vocant) et abbatiam S. Valeriani Martiris, in pago Cabilonensi super fluvium Sagonam, sive Ararim, donavit; ut ex ipsius Caroli liquet diplomate, quod Petrus de S. Juliano recitat in Antiquitatibus Tornusianis; traditque, Prioratum in Hero insula relictum, dictum Narmonstier, vel Nermontier, id est, Nigrum monasterium, Tornusiano cœnobio subiectum. Hinc ergo occasio vitæ illius MS. auctori, vel ex quæpiam anili relatione, vel qua alia ratione, fingendi ad S. Philibertum, qui sub finem seculi septimi vivebat, tyrannice dominante in Francos Ebroino, venisse Gildam adolescentulum, qui annis centum, et quod excurrit, senior erat Philiberto. Sed Tornodorum pro Tornusio potuit; Oyam insulam pro Hero: nam Oya Australior est, adjunctque Reaco, sive Reæ insula.*

26 *Cum ergo neque antiquior ille Gildas, quem Morlaix Theodosio seniori ejusque liberis æqualem facit, neque recentior S. Philiberti discipulus, cujusquam vetusti scriptoris auctoritate stabilitur; unicum in Gallia (præter S. Tremonium, Weroici Comitis nepotem, Gildam quoque appellatum, ipsius Gildæ Sapientis, non Philiberti discipulum) Gildam statuimus, quem et Britanniam insula veneratur, apud se genitum, litterisque ac pietate imbutum. Et mirum sane esset tot Gildas, quot alii commentis sunt, omnes eodem die IV Kalend. Februarias dici obisse.*

27 *Natus est porro Gildas noster, ut supra in vita dicitur, patre Canno nobilissimo viro. Capgravius Can Regis Albanie filium facit, et fratrem ejus Howelum ab Arturo Rege occisum tradit: quæ fortassis Gildæ et in Hiberniam et deinde in Galliam migrandi occasio fuit, ne quid ab Arturo rerum potentis incommodi patere-*

Qua occasione confictus?

S. Philiberti monasterium in Hero insula.

Tornusiano subiectum.

S. Gildas auctus fuit.

ejus patriæ Arcludu.

retur; neu quid ille (ut semper suspiciosa ambitio est) motum iri a Gilda metuens, ejus unius causa ceteris monachis negotium facesseret; quamquam divinum accessit, quo in Galliam proficisci juberetur, oraculum. Quam Capprarius generali nomine Albaniam dicit Gildæ patriam, eam monachus Ruytiensis vitæ scriptor Areclutam vocat. Est Arecluta, vulgo Arcluid, sive Alcluid, in vita S. Columbæ Petra Cloithæ, aliis Petra Cluid, Britannorum arx munitissimo; et minoris alienius regni sedes. Num in vita S. Columbæ regnasse isthic dicitur Rodericus filius Tothail, qui Scottus an Britannus fuerit, nobis adhuc incompertum; Scottum potius remur, quod in vita S. Kentigeri 13 Janu. cap. 6, n. 31, de eo istæ dicantur: Suscitavit tandem Dominus Regem, nomine Redgrech, a discipulis S. Patricii in Hibernia baptizatum. Dicitur nunc Arcluid Dunbritton, il est, oppidum Britannorum, et metathesi quadam Dunbarton, estque etiamnum validum Scotiæ propugnaculum, ad Levinum et Cluidam annuum confluentes, infra Glasceam urbem Episcopalem. Fuit hæc regio veteris Albanie pars, neque a moderna Albania Scotiæ provincia procul senota est. Albaniani nunc bellicos cumprimis homines incolunt, veterum Scottorum genuina soboles, qui, teste Cambdeno, se Albinnich, Scotiam Albin vocant.

quæ nunc in Scotia.

Scottusne an Brito fuerit.

28 Causus vero S. Gildæ parens Britannus fuerit an Scottus, haud quarimus: Scottum fuisse licet suspicari quod filius ejus Coellus, sine Cuillus, aut Howelus ab Arturo Britonum Rege occisus dicatur. Et sane prima ad Arclutam Scottorum sedes fuit, Bedæ teste: Est autem, inquit lib. 1, cap. 1, sinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum a Pictis secernebat; qui ab Occidente in terras longo spatio erumpit, ubi est civitas Britonum munitissima usque hodie, quæ vocatur Alcluth. Ad ejus videlicet sinus partem Septentrionalem Scotti (quos diximus) advenientes sibi locum patriæ fecerunt. Mirum sane a Davide Camerario, tanto ambitu etiam aliarum gentium Sanctos quosdam patriæ suæ vendicante, Gildam inter Scottos non numerari. Verum, quod Arcluth, etiam Bedæ ætate, Britonum erat; quod Gildas in Cambriam disciplinæ gratum missus a parentibus dicitur; Britannum fuisse probabilis nobis videtur. Sed perperam in Cornwalha natum quidam scribunt, quæ ab Arcluta immense spatio distat.

§ IV. Vita S. Gildæ a quo scripta.

Vita S. Gildæ scripta a Garradoco

Caradocum Lancarvanensem, Galfridi Monnmetensis æqualem, circiter annum Christi 1150, eruditius laude floruisse tradunt Patsrus, Buleus, Vossius, et cum alia reliquisse ingenti sui monumenta, tum Gildæ Albanii vitam consignasse literis, ejus initium sit: Navus fuit Rex Pictorum nobilis. Eam vitam necdum vidimus, nec possumus an majorem quam Galfridi historia fidem mereatur pronuntiare.

Alia (quæ hic editur) ab anonymo,

30 Scripserat aliquanto ante S. Gildæ vitam monachus quidam Ruytiensis, sive S. Gildæ monasterio, quam ex vetustissimis membranis Floriacensibus edidit in Bibliotheca Floriacensi Joannes Buscius Celestinus: ex quo eam hic damus. Ipse, ubi et quando vixit, auctor indicat. Nam cap. 7, n. 43, ita scribit: Nec prætereundum silentio est, quas eodem tempore priores nostri, qualesque humani generis inimici in hoc sacro conobio pertulerint molestias, et num. 42: Socii vero ipsius ægri cum ad sanctum venissent locum, rogaverunt me ut caballum, quo eum deferrent, transmitterem: quod et feci. Adductus itaque est, sed quia stare non poterat, in domo hospitum collocatus est.

monacho humeni.

seculo undecimo,

31 Ætatem suam ita declarat: cap. 6, n. 33, narrat missum Felicem monachum anno 1008, a Goslino Abbate Floriacensi, ad Guafredum Comitem, ad restauranda Britannicæ monasteria, deinde n. 38 scribit sedecim annis post, nimirum 1024 ad Floriacense ca-

nobium esse reversum; sed rursus remissum, cepisse demum monasterium S. Gildæ restaurare: et addit cap. 7, num. 40. Erat autem in eodem loco, ipso tempore (quo nimirum Felix monasterium reparabat) quidam Dei servus, solitariam vitam duceus, nomine Ehoara, etc., hujus interfectorem Leopardum narrat a dæmone arreptum, ac deinde subicit: Vidimus namque eum per viginti annos nullo tegi indumento, etc.

32 Scripta est ergo hæc vita a 600 fere annis, a fide digno et gravi auctore, qui vetera litterarum monumenta sedulo excussit, et quæ sua ætate acculerant breviter percensuit, et plura fortassis quam edita sint a Boscio, nam mutiæ erant membranæ Floriacenses; et fortassis ut Ginguriani et Gulstani, ita et ultorum illustrum ejus carnobii monachorum gesta prosecutus est auctor. Legisse se aut saltem quoquo modo indagasse, quæ de S. Gilda extabant, cap. 5, ostendit ita scribens: Quadam enim nocte cum esset, ut antiqui affirmant, in amabili sua insula Horata, etc.

33 Papius Massonus lib. de fluminibus Galliarum ostendit se aliud habuisse ejus vitæ exemplar, et plenus fortassis; ita enim scribit: Et in vita S. Gildæ cap. 13, hæc de eodem flumine (Blavita) reperio: Super ripam fluminis Blaveti, Pontivum Humbantumque oppida intersecans, nec usquam vaduos amnis in ipsa Venetia labitur in Oceanum. Quæ ita offeruntur in editione Boscii cap. ultimum 13, hic infra (nam capitulum distinctionem, nisi certo constet ab auctore factam, ut opportunum est, mutamus, quod sæpenumero vident MSS. codices) cap. 3, num. 17. Tunc deinde construxit parvum oratorium super ripam fluminis Blaveti, sub quadam eminenti rupe, etc. Quæ Papius ubi, fortassis a librario quopiam abreta sunt; non ab ipso auctore, qui ante oculos posita, veluti notu omnibus, non ita runcleante videtur exposuisse.

citatur a Papiro Massono.

34 Præter hunc, aliam accepimus Rotomago a Frederico Floerto nostro, e veteri codice descriptam S. Gildæ vitam, ejus nobis et auctor ignotus et suspecta fides, tum propter ea quæ superiore § de SS. Philiberto et Germano dicta, tum quia alia commemorat insoliti et portentosa prodigia, de quibus mox. Eam tamen vitam Lectiones veteris Breviarii Corsopitrensis expressere, et cum monachi Ruyensis narratione permiscuit Morluiz, nec Sausanis repulsiunt. Visum est initium ejus vitæ hic dare, reliquæ narrationis capita cursim perstringere. Ita ergo habet:

Alia est MS.

35 Dominici institutione præcepti, summa devotione feliciter erudita innumerabilia Sanctorum agmina, cuncta perlustrant terrarum spatia: Verbum enim Domini perlicidum cunctum replevit orbem terrarum: quo pullulant omnes Sancti velut roseto et lilia in horto exorta graminei campi; purificati hinc salutaris, redempti pretiosissimo errore lateris Christi. E quorum numero Beatus extitit Gildasius, et prosapia Britannicæ regionis clara oriundus; qui nobiliori genere ortus citius effloruit, atque a venerandis parentibus B. Philiberto Turnodorensium Abbatum in Oyam insulam delatus est, sacri baptismatis unda purificandus. Qui prædictus Abbas una cum B. Germano transnaverat mare, ut gentilis Occidentalis plagæ verba divini eloquii erogaret. Qui aspiciens puerum sanctum, videlicet Gildasium, sancti baptismatis unda studuit purificare, et sacris litteris fecit erudiendum tradere. Et videns eum elegantis formæ decore pollentem, ac liberalium litterarum studiis amantissimum intentum, ferventi solamavit desiderio, suoque permisit perfrui sancto ac roborari consortio. Beatus igitur Gildasius sub disciplina magistrati in scholis divini servitii constitutus, pariterque solertis humanæ et conditionis conspiciens utriusque lineam discretionis multum imitari speciem divinæ contemplationis, deserens omnino famam humanæ opinionis, quam insequi nobilitatem hujus caducæ ingenuitatis. Nam ut athleta Christi strenuissimusque

Ejus est ordium.

de S. Gilda institutione.

Alia monastica.

- simusque miles in cœnobio degens, obedientiæ suscepit arma fortissima, pristinos deserens mores, et ætatem floridæ juventutis in formam transferens senectutis.
- 36 *Deinceps de virtutibus, et studio lucratorum Christo mortalium, eadem prope commemorat, quæ monachus Ruyensis; dem reliquam vitæ cursum, hac fere seriv. S. Brigida Virgine memosyonu aliquod postulante, nolam a se susam in undis abijcit, quæ recta ad Brygidam in littore stantem defertur: agnoscit illa munus, ostenditque suæ curæ commissis Virginitibus. Inde Romam proficiscitur Gildas, Apostolorum visit basilicas, hydropticum verbo curat: draconem, cujus exitalis Urbi habitus erant, ad montem Tarpeium ut tellus deglutit, coelitus impetrat. Cæco ac nudo Ravennæ visum præsul loquendique facultatem. Latrans exitum ei machinantes divina in constructi non preus tollere humo valent vestigia, quam ipse ex eorum manibus elapsus annuisset. Tornotensi in urbe S. Philibertum convenit. Reversus in patriam in insula Riveni solitariam agit vitam: multa patrat miracula. Tunc deinceps construxit sibi porvissimum oratorium super littus maris ejusdem alvei, nomine Blaveti, in quadam rupe eminentiori: et in inferiori parte molendinam fecit, cui seculi triticum immisit, quod multis superabundavit annis; euneticque ad se venientibus abundanter alimoniam præbebat, et omnes infirmos eorum sanabat.*
- 37 *Deinceps constructo cœnobio, de petra vitrum optimam fecit: aquam in vinum convertit, a quatuor dæmonibus habitu monachico indutus invitatur ad S. Philiberti exopias: navim ab his paratum ascendit: versus Oyam ipsius referunt remigantibus navigat: ast dum sacris precibus flexis genibus recitat, et navis et remiges subito tolluntur ex ventis; ipse super paltium in Oyam appellit, capsellum cum libro Evangeliorum undis hausta; S. Philibertum prospere valentem reperit: domum reversurus, adversa ventis in Hibernicam littus ejicitur, isthæ paralyticum sanat: capsellum sibi nuper elapsam, a piscatoribus regis in ingenti quodam pisce reperitam, in aru cum Divorum pignoribus collocatam agnoscit, factaque fide suam esse, recipit et eorum aperit: multos dem convertit in Hibernia, Angliam, et alibi. Spondet pro tyranna uxorceda: illius domo, eum datam fidem voluisset, terre hiatu absorpta, conjugem necatam suscitatur, ea natum Gildam jamvrem baptizat, literisque et pietate instituit.*
- 38 *Hæc iste de Gilda nostro. Miracula quadam a Ruytensi monacho fortassis consulto prætermissa, quod etsi a majoribus accepta, fide caritura existimaret, aut sunt certe ab aliis conficta. Non sunt quidem ejusmodi, qui parva ab alio Sanctis, præsertim Britannis, Scoticis, Hibernis, putrata legantur, sive quod ingenti quodam divine opis fidem, insolitum ac præpe incredibilem Numinis favorem primum illi religionis præcones meruerunt, seu qui popularium ingenia simplicitas maxime idonea erunt, ut quæ sapientibus, nihil ulmodum ultra status naturæ vires et ordinum celestis providentiæ cursum poscere ausis, nunquam creviscent, ipsi indulgerentur: licet plurima ab imperitis hominibus, ex vetulæ ejusquam narratione, tradita literis, aut fortassis quandoque inguam flagitio conficti sint. Tamen ut vitam hanc universim repudicemus, illa de S. Philiberto, modo Tornotensi, modo Tornotensi in Oya insula Abbate, in-texta miratio efficit. Nam Philibertum aliquem ceteris ignotum scripturibus, (etsi in Oya insula cœnobium existisse ex S. Amaldi vita 6 Februarii constat) propterea non existimamus, quod, ut § precedenti dictum est, S. Philibertus Gemmeticensis in Hero insula, in eodem Aquitana Oceano, non longe ab Oya, aliquandiu vitam egerit, verum integro post Gildam seculo. Cur Philiberto Germanon comitem addiderit, et quis ille sit, ut ante scriptam, hand divinamus, Plures eo nomine sanctissimi viri in Galliæ extiterunt. Quem alii Golvonum appellunt, Saussanus in Appendice Martyrologi Ger-*
- manum scribit. Leonensem in Armorica Episcopum. Hunc, ut I Julii dicimus, tradunt S. Philiberti Gemmeticensis æva vixisse, an fortassis vitæ illius MS. auctori hinc occasio hallucinandi? Iter S. Gildæ in Urbem (sed præcul ablegato draconis illius pestilente flatu) facile nobiscum credit, qui Britonum, Scotorum, Hiberniensium, antiquissimum peregrinandi consuetudinem meminertit, in plerisque Divorum historiis assertam.
- 39 *Aliam S. Gildæ vitam, sed perbreve, habet Capgravius; quæ ab eodem videtur auctore scripta, a quo vita S. Cadoci 24 Januarii, aut nihilo certe peritior; et eadem vitam citat, et nolam Alexandro Papæ, qui ea ætate nullus fuit, missam scribit; et protatum de S. Davidis Menevensis sanctitate vaticinium, cum in medio concione obmutuisset matre ejus, etiamtum gravida, præserte: cum alii velint canonicos fuisse Davidem et Gildam. Utrunque ad Davidis vitam I Martii discutimus.*
- 40 *Denique S. Gildæ vitam Gallicæ, ut et aliorum Britannicæ Armoricæ Sanctorum, edidit Albertus Magnus de Mortuæ ordinis Prædicatorum.*
- § V. *S. Gildæ memoria in sacris Fastis, et alibi.*
- V**etustissimo MS. Martyrologio, quod a Laurentio monacho Epternacensi exaratum, S. Hieronymi nomine, quo prætitulatum est, fere citatur a nobis, adjunctum est eodem perretutum Kalendarium, in quo ista habentur hor die: Treveris natalis Valerii Episcopi, et Lucie Virginis, et Gildæ Sapientis. Carthusiani Colonien. in Adit. ad Usuard. In Britannia Gildæ Abbatis. Molanus in Addit. ad eundem Usuard. In Britannia Gildæ Abbatis et Confessoris. MS. Florarium: In Anglia B. Gildi Confessoris. Canisius: Item in Anglia S. Gildæ Abbatis.
- 42 *Refertur et a Joanne Wilsono in Martyrologio Anglico hoc die, et in prima quidem editione dicitur Abbas Bangarensis in Septentrionali Wallia fuisse, multos edidisse libros, inde severam in Cornubiæ montibus vitam eremitico more vixisse, ac decessisse sub ætate 381 apud Cornubienses, qui, ut supra dictum, veteribus Daunoniæ sacre, alius Corini, ermitii in veneratione esse, præcipueque illius scripta commendari, ac multa illic ei dicata templa et altera. In secunda editione (citatis ad marginem Floribus SS. ordin. S. Benedicti; Harpsfeldo, et Capgravi Legenda) scribit, 7 annos impendisse studii literarum in Gallia; Romam inde profectum; post in Britanniam reversum, strenne adversus Pelagianos decernisse: tandem anachoreticam vitam aggressum, in ergo oratorio juxta Glastoniam, reliquam ætatis in summa abstinentia peregrisse assiduis precationibus et celestium rerum contemplationi intentum: demum e vita migrasse sub annum 512 et Glastoniæ tumulatum. Quæ sunt pleraque a nobis superius refutata.*
- 43 *Mirabiliter de Gilda, vel Gildis, philosophatur Philippus Ferrarius in Generali Catalogo SS. Corisopiti, inquit, in Britannia minore S. Gildæ Abbatis. Addit in Notis: Vixit circa annum 860 extat cœnobium S. Gildæ apud Corisopitam in pago Neobrigiensi. Citat Molanum et Martyrol. Anglicæ ac monasticum. Molani verba dedimus: silet is de state, Anglicanum Martyrol. diversam assignat. S. Gildæ monasterium ante scripsimus in Venetis esse, quos a Curiosolibus Blarensis annis diebus. Curiosolium urbs Corisopitum nunc, regio Cornugallia, sive Cornwallia dicitur: hinc Ferrario errandi occasio: in Cornwalliæ Anglica, sive Daunoniæ, provincia extremum vitæ ducisse Gildam Wilsonus in prima editione Martyrologi serbat: Cornwalliam Armoricam interpretatus est Ferrarius. At quis etiam in hac pagus Neobrigiensis? Citaverat Wilsonus ad marginem Guilielmu Neubrigiensem, a Neobrigensi sive Neubrigensi in*
- Atia Vita in Capgravi, rejecta.
- Atia Gallica.
- S. Gildæ nomen in Martyrologiis,
- etiam Anglicano, non sine mendis
- Ferrarius correctus circa S. Gildæ monasterium,

duces Eboracensi cenobio, ubi institutus fuit, ita appellatum. Hinc ille pagum Neubrigensem in Armorica juxta Corisopitum locavit. Nisi pagum Ruyensem scribere voluit : et prope quidem ille distat a Curiosolitu finibus, ast ab urbe Corisopito minimum 40 millibus passuum.

44 Quod Martyrologium monasticum citat Ferrarius; Menardus quidem, citata ad marginem Bibliotheca Floriacensi, hoc die ita scribit : In Britannia minori S. Gildæ Abbatis et Confessoris. Sed Menardi Martyrologium anno Christi 1629 editum non viderat Ferrarius, qui Catalogum suum anno 1625 publicavit. Wion in Martyrologio et appendice Gildæ non meminit, (hæc enim Morlaix citet) sed lib. 2, cap. 68, ita scribit : F. Gildas quartus Britannus, monachus Benedictinus congregationis Benchorensis, qui floruit anno 860, alius a Gilda cognomento Sapiente, scripsit Breviarium historicum et alia historica. Hic est ille Gildas, sive quis alius auctor nomen Gildæ usurpans, cujus supra diximus fidem mutare. Hinc ergo ætatem dedit Ferrarius : sed quo argumento hunc Sanctum haberi probat?

et adolem.

S. Gildas an Benedictinus fuerit?

45 Addit idem Ferrarius in Notis : Fuit alius Gildas et ipse Abbas, S. Eluti discipulus circa annum 660, de quo Trithemius lib. 3, cap. 47, et alius cognomento Sapiens in Anglia, qui excidium Britanniae libro integro deplorat. Non 660, sed 600, claruisse S. Gildam scribit Trithemius lib. 2, de viris illust. Ord. S. Benedicti. Ad annum tamen 600, certum est non pervenisse, nedum 660. An instituta Benedictina in Gallia complexus sit nos latet. Certum est S. Eluti monasterium non fuisse Ordinis Benedictini, cum in eo eruditus ad pietatem est Gildas initio sexti sæculi, cum nondum conditus is Ordo esset, nec ante annum 540, in Galliam, nedum in Cambriam propagatus.

tuudatus a Neubrigiensi

46 Præter jam citatos auctores, Gildæ meminerunt alii complures : Gulielmus Neubrigiensis Proemio in historiam suam : Habet gens Britonum ante nostrum Bedam proprium historiographum Gildam, quod et Beda testatur, quedam ejus verba suis litteris inserens, sicut ipse probavi, cum ante annos aliquot in ejusdem Gildæ librum legendum incidissem. Cum enim sermone sit admodum impolitus atque insipidus, paucis eum vel transscribere vel habere curantibus, raro invenitur. Integritatis tamen ejus non leve documentum est, quia in veritate promenda propriæ genti non parcit, et cum admodum parce bona de suis loquatur, multa in eis mala deplorat, nec veretur, ut verum non taceat, Brito de Britonibus scribere, quod nec in bello fortes fuerint, nec in pace fideles. Mento fit monasterium S. Gildasii in vita S. Genulphi XVII Januarii, lib. 2, cap. 16. In vita S. Pauli Leonensis XII Martii de Gilda dicitur : cujus sagacitas ingenii et industria animi refertur fuisse admirabilis. Agitur quoque de S. Gilda VIII Novembris in vita S. Tremori, cujus hic infra mentio fit. Agitur et Antonius Yepes de eo Chronic. Benedict. centur. 1, ad an. 362, cap. 2. Bertrandus Argentæus histor. Britannicæ lib. 1, cap. 28. Benedictus Gononus lib. 1, de vitis PP. Occidentis, et alii a Morlaix citati.

VITA

AUCTORE RUYENSI MONACHO ANONYMO, ex Bibliotheca Floriac. Joan. Boscii.

CAPUT I.

S. Gildæ genus, institutio, miracula.

Beatus Gildas, Arecluta fertilissima regione oriundus, patre a Caeno nobilissimo et Catholico viro genitus; ab ipso puerili ævo, toto mentis affectu Christum studium sequi. Arecluta autem regio cum sit Britannicæ pars, vocabulum sumpsit a quodam flu-

u
S. Gildas oriundus est Britannia,

mine, quod Clut nuncupatur, a quo plerumque illa irrigatur. Inter cetera vero quæ ipse S. GILDAS scripsit de miseris, et prevaricationibus et excidio Britannicæ, hoc etiam de illa præmisit : Britannia, inquit, b bis denis bisque quaternis fulget civitatibus, ac nonnullis castellis decoratur. Murorum quoque ac turrium, seratarum portarum, domorum etiam, quarum culmina minaci proceritate porrecta in editum forti compage cernuntur, non improbabili ter est adornata instructis munitionibus. Campis quoque fulget late pansis, collibusque amœno situ locatis, præpollenti culture aptis; montibus etiam alternandis animalium pastibus optime convenientibus; qui diversorum colorum floribus grati redduntur humanis visibus, veluti electa sponsa diversis ornata monilibus. Fontibus lucidis crebrisque gaudet, ex quibus rivuli leni murmure serpentes, suave pignus soporis tribuunt viatoribus fessis. Duorum etiam ostiis nobilium fluminum, Tamesis videlicet ac Sabrinæ, veluti brachiis meliorata, per que eidem Britannicæ olim transmarinæ deliciae ratibus vehabantur, aliorumque fluminum minorum infusione irrigatur. Ostendo ergo situ et opportunitatibus loci, necnon regionis, unde præfatus vir venerabilis et sanctus oriundus fuit, ejus denique vita, Domino adjuvante, subscribatur.

EX VARIIS

b
ejus verbis hic descripta.

2 Caenus itaque ejus genitor, et alios c quatuor fertur habuisse filios, Cuillum videlicet valde strenuum in armis virum, qui post mortem patris, ei in regno successit : et Mallocum quoque, qui a patre sacris litteris traditus, et in eis bene edoctus, relicto patre, atque rebus paternis abrenuntians, venit p Lyubes in pago Elmail, ibique monasterium ædificans, in quo in hymnis et orationibus, jejuniis et vigiliis instanter serviens Deo, clarus virtutibus et miraculis, in pace quievit. Egreas vero cum Allæo frater et Peteona sorore, Deo sacrata Virgine, similiter et ipsi relictis rebus paternis, et secularibus abrenuntiantes pompiis, in extrema parte regionis illius secedentes, non longe a se invicem distantiæ singuli sua construxere oratoria; melius stantibus sororem, cum qua alternatim suo die horis diurnas alter cum Missa celebrabat : et post vespas cum ea sumens cibum, et gratias agens Deo, ante solis occasum, revertebantur ad oratorium suum. Unusquisque enim eorum, separatim in suo oratorio vigilas celebrabat. Isti igitur, quos prædiximus, licet et sancti viri, Mallocus videlicet, Allæus atque Egreas cum beata sorore, cunctis mundi, ut præmissum est, spretis opibus et deliciis, toto nisu mentis ad supernam tendentes patriam, in jejuniis et orationibus suam commendantes vitam, tandem a Deo vocati, receperunt mercedem laborum suorum, et in suis que ædificaverant oratoris conditi servantur, clarificati et celebres assiduis miraculis, et in gloria resurrecturi.

c
fratres habuit ac sororem

sanctitate et miraculis illustres :

3 Beatus autem Gildas, qui et Gildasius, honor et decus gentis suæ futurus, et ipse a suis parentibus B. f. Hilduto traditur inbuendus. Qui suscipiens sanctum puerulum, sacris litteris cupit instruere illum. Et videns eum formæ specie fulgentem, ac liberalibus studiis instantissime intentum, benigno amore dilexit, et attento studio docere curavit. Beatus igitur Gildas, sub disciplina magistrali in schola divinae Scripturæ et liberalium artium constitutus, conspiciens utriusque doctrinam elocutionis, divinis curavit magis erudiri doctrinis; imitari cupiens speciem divine contemplationis, deserens utinam famam humane opinionis : sed neque sequi voluit ingenuitatem suæ nobilitatis Tunc athleta Christi et strenuissimus miles in cenobio degens, obedientiæ suscepit arma fortissima; puerilesque deserens mores, ætatem florida juvenutis, in formam transtulit senectutis. Namque cum esset primævus, in tirocinio æterni Regis constitutus, moribus doctis juvenilibus, plurima

a S. Illius instituitur sacra doctrina :

in cenobio,

AUCTORE
MONACHO
ROYENSI,
EX BOSCO.

cum SS.
Sampson et
Paulo.

g
h i

Instinctu
S. Gildæ

h

Marci. 11. 24

orant unicus,

et impetrant
insula dila-
tionem et
fertilitatem

atque vestres
aves segetem
devastantes

plurima documenta præbuit æternæ salutis tam senibus quam juvenibus, utriusque componens mores ætatis. Erat namque sapientia præclarus, sanctæ lectioni assiduus, vigiliis et orationibus semper deditus, ineffabili caritate devotus, in actione jocundus, decora facie et toto corpore venustus, qui mundo erat crucifixus, et ei mundus. In schola igitur supradicti Doctoris Hilduti erudiebantur plurimi Nobilium filii; inter quos præclarioribus erant, tam generis nobilitate, quam morum probitate, *g* Samson videlicet atque *h* Paulus *i*, sed hos quoque mira ingenii sagacitate superabat Gildas beatus. Ex quibus Samson sanctissimus postea Britannorum extitit Archiepiscopus: Paulus vero Oxismorum Ecclesiæ præfuit Episcopus.

¶ Habitatat autem præfatus Hildutus cum discipulis suis, in quadam arcta et angusta insula atque areniti solo squallida. Ad quem die quadam accedens beatus puer *h* Gildas, eum alloquitur dicens: Domine Doctor, audivi te nuper ex Evangelio verba nostri Salvatoris prædicantem, in quibus discipulos admonebat, ut cum fide a Deo, ea quæ sibi erant utilia, peterent, et quia fideliter petita accepturi essent, dicens: Amen dico vobis, quicquid orantes petieritis, credito quo accipietis, et fiet vobis. Nunc ergo, optime Doctor, cur non rogas ipsum Dominum nostrum Jesum Christum, qui potens est præstare cuncta que fideliter ab eo petuntur, ut dilatet terminos, atque fructiferam reddat hujus insule glebam? Cum hæc igitur audisset B. Hildutus, admiratus fidem ipsius, convocatis in unum discipulis, oratorium eum eis ingreditur: et flexis in terram genibus, extensisque manibus in cælum, cum lacrymis oravit, dicens: Domine Jesu Christe fili Dei omnipotentis, qui cum Patre et Spiritu sancto, cælum et terram, mare et omnia que in eis sunt, cum non essent, condidisti; quique tuis fidelibus præcepisti, ut Deum Patrem in tuo nomine peterent quicquid sibi opus esset, et eorum petitio ad effectum procederet; tuo equidem in nomine, omnipotentis Domini imploramus clementiam, ut dilatari per te jubeat terminos insule hujus, atque fertilitatem inferat glebe ejus; ut nobis servis tuis atque successoribus nostris, tua largiente gratia, abundanter cibaria administret: ut satiati de tuis donis, gratias referamus nomini tuo, qui cum Patre et Spiritu sancto, vivis et regnas per infinita secula seculorum. Cunctique responderent omnes, Amen; egressi ab oratorio, vident dilatatum esse undique insulam, atque verantem in circuitu diversis colorum floribus. Tunc iterum revertitur ad oratorium senior, et pro gaudio effusus in lacrymis una cum venerando discipulorum grege, clara voce hymnos summasque laudes, rerum omnium creatori Domino decantat, qui prope adest omnibus invocantibus se in veritate.

¶ Igitur admirabili virtute dilatatum sibi insulam cepit excedere senior, atque fecundandis jugeribus frumenti semina tradere. Cunctique copiosent læta frugum germina pullulare, aggregata aves marinae ea cooperunt devastare. Quod cum videret P. Hildutus, præcepit discipulis suis cum terrore eas rebugare, atque unamqueque eorum die suo segetem custodire. Et cum dies advenisset, in qua segetem servaturus erat B. Paulus; plus solito advenit avium multitudo, quæ passim messem devastabat condendo. At contra mira indolis puer Paulus hinc illucque discurrens, cum ingenti clamore eas expellere nitabatur, nec prævalobat. Tandem ergo jam lassus, advocat socios, beato memorie videlicet Gildam atque Sampsonem venerandum, hujusmodi eos adhortans sermonibus: Succurrite fratres, succurrite carissimi, et damna mecum nostri vindicatio magistri. Ecce otinum hostium multitudo nostri consumit et dejascitur segetes Doctoris. Sentiat ergo incessabilis prædo debitas pennis, qui nostri magistri vastavit aristas. Ad cujus

vocem advolant socii, et invocato nomine Christi multitudinem indomitaram avium congregantes ante se. Dei virtute repleti, minant pueri sanctissimi, tamquam inertium ovium greges. At ubi ventum est ad senis habitaculum, captivæ et indomitæ aves cum recluderentur, in cælum dant voces. Quarum strepitum atque clangorem audiens senex, egressus ab oratorio, videt Dei virtutem, admiratusque non minimum tantam in puerorum cordibus fidem, ait illis: Sinite filii, sinite aves abire liberas: jam sufficit quod sic castigastis illas: abeant liberæ, et amplius in nomine Domini nostras segetes non præsumant lædere. Igitur jussionem senis non audentes spernere, aves dimissæ longe recesserunt; et ulterius in eadem insula vastare segetes non præsumperunt: quæ insula usque in hodiernum diem, *i* Lanna Hilduti vocatur.

a Auctor vitæ quæ apud Cappraviu extat, Regem Albanie facit, Can nomine, an idem illi Can gigas, qui 23 Janu. a S. Cadoco susceptus dicitur, a morte fortassis peccati, vel certe studio mundanæ vanitatis? Morlaix in Cornubia milium scribit, perperam. *b* Bedæ lib. 1, histor. Angl. cap. 1. Erat et viginti et octo civitatibus quondam nobilissimis insignita, præter castella numerata, quæ et ipsa muris, turribus, portis ac seris erant instructa Armislanis, quæ, ut et alia quædam, e Gilda accepit. *c* Cappravius viginti quatuor filios Canno tribuit. *d* Hunc ac sequentes inter Sanctos numerat Benedictus Gomonus de vitis PP. Occidentis lib. 1, ita scribens: Vita SS. Eremitarum Gildæ cognomento Sapientis, necnon Maloci, Egære, Altiæi fratrum, et Petæomæ sororis. *e* Morlaix Lhuytien. *f* Vulgatus Illutus appellatur, ab Alberto magno de Morlaix Hydullus. Sed cum hic dicitur sub Ariuro Rege consobrino militasse, is vero in regnum anno 316, evectus, qui potuit Gildam adhuc puerulum, qui anno 493, natus erat, instituisse jam Abbas? Sed plura sunt in illis Britannicorum Sanctorum rebus gesta obscura, nec idonea chronologia conuixa, et filium supra. Colitur S. Illutus 6 Novembris. In vita S. Sampsonis dicitur Illutus S. Germani fuisse discipulus, et ab eo Presbyter ordinatus. *g* S. Sampsonis Dolensis in Britannia Armorica Episcopi vitam dabimus 28 Julii. *h* S. Paulus Leonensis in Britannia Armorica Episcopus colitur 12 Martii. *i* In vita S. Sampsonis, et S. Illuti jungitur his tribus Illuti discipulis S. David Episcopus, hujus vitam dabimus 1 Martii, in qua dicitur a Paulino S. Germani discipulo institutus, in monasterio Wulldani, quod in eadem quidem Maridunensi provinciâ situm, ad Tall unius ripam, sed hanc paucis a monasterio S. Illuti milliaribus. Paulinus ille apud Cappraviu Paulens dicitur. *k* In vita S. Illuti, Sampson hoc tribuitur. *l* Situm erat id monasterium in Maridunensi provinciâ, ad Glamorganæ fines, vulgo Lluellhye.

CAPUT II.

Mores in juventute. Sacerdotium zelus aminarum.

Sanctus igitur Gildas, cum per aliquos annos in doctrina B. Hilduti commoratus fuisset; et tam secularibus, prout res suppetebat, quam divinis scripturis ab eo optime, quicquid sibi a divina bonitate creditum fuerat, edoctus esset; valedicens pio magistro venerandisque condiscipulis a Iren perrexit, ut et aliorum Doctorum sententias in philosophicis atque in divinis litteris, investigator curiosus exquireret. Igitur cum plurimorum Doctorum scholas pergrasset, et tamquam apis prudentissima, diversorum florum succos collegisset; in alveario matris Ecclesiæ recondidit: ut in tempore opportuno melliflua Evangelii verba, in populos ad superna gaudia revocandos effunderet, et ut servus bonus, talentum sibi creditum, suo Domino cum lucro reportaret.

¶ Secutus itaque Apostolicam sententiam, ne dum aliis predicaret ipse reprobus inveniretur, castigabat corpus suum in jejuniis et in vigiliis, noctes ducens in orationibus, stans sine aliquo sustentaculi adminiculo. A quinto decimo ætatis suæ anno, per totum vitæ presentis spatium, quo in hoc vixit mundo, usque ad extremum diem vocationis suæ a Domino, ter, ut veraci relatione didicimus, in hebdomada parcissimum sumpsit corporis cibum *b*. Potest vero quilibet discretus de eo indubitanter affirmare, quia licet ei defuerit gladius persecutoris, martyrii tamen palmam non amisit. Nam dum corpus crebris jejuniis et protensis vigiliis affligeret; dum nocte dieque vitii resisteret, et orationibus insistens, dum contra diaboli

pueri miraculose capiviunt.

dimittunt mundum.

i

S. Illutus

S. Sampson

S. Paulus,

S. David

S. Gildas alibi studia profert,

a

abstinere mire deditus,

b

boli

voluntario
martyrio se
macerans.

boli tentationes reluctaretur, et adversum corporis sui delectationes oppugnans se ipsum excrucietur; quid aliud de eo dici potest, nisi longum illum traxisse martyrium? Nam et ipse sibi persecutor fuit, et persecutiones sibi illatas, pro Christo patienter sustinuit.

Sacerdos or-
dinatus

8 Igitur cum ad sacros ordines promotus esset, et Presbyteri fungeretur officio; audiens quod gentes, quæ c Aquilonalem plagam Britanniae insulae incolebant adhuc gentili errore detinerentur; et quod hi etiam, qui videbantur inter eas Christiani, non Catholici essent, sed diversis hæreticorum fraudibus irretirentur; accipiens juxta Apostoli præceptum armaturam Dei, ut posset resistere in die malo, et in omnibus perfectus stare, de Christi adjutorio confidens, cœpit illuc pergere. Stans autem succinctus lumbos mentis, inter paganos atque hæreticos, indutus lorica justitiæ, et calceatus pedes in præparationem Evangelii pacis; in omnibus periculis sumebat sentum fidei, in quo posset omnia tela nequissimorum dæmoniorum extinguere; galeamque salutis et gladium spiritus, quod est verbum Dei. His itaque armis munitus Gildas Christi miles præclarus, prædicabat nomen Christi gentilibus; multis ex divina lege approbationibus ostendens, nihil esse quod ab eis excoleretur. Hæreticos autem, verbum salutis opponens, ad viam veritatis adduxit, a cunctis eos quoque revocans erroribus. Namque ei tantam dederat Dominus noster Jesus Christus gratiam etiam sanitatum; ut ejus orationibus cæci inluminarentur, surdis auditus redderetur, et claudis debilibusque gressus, dæmoniâ curarentur, leprosi mundarentur, et infirmi quique sanarentur. Pergebat igitur Gildas beatissimus Evangelium Christi prædicando, docens veram fidem per universas provincias, gentemque suam ad veram catholicamque fidem convertebat.

Ephes. 6. 13.

Gentiles et
hæreticos con-
vertit.

varios ægros
sanat.

9 Hæc et his similia agente B. Gilda, omnis gens Aquilonalis plagæ ad ejus prædicationis doctrinam capit undique confluere, quatenus derelicto gentili errore, et percepta ejus admonitione sanctæ Trinitatis fide, in gremio collocaretur sanctæ matris Ecclesiæ, ut vocaretur Christi sponsa et probaretur esse. Destruebantur itaque idola ab eis qui ea fabricaverant eum templis suis, et ecclesiæ dedicabantur per congrua loca. Baptizabantur viri nobiles, cum uxoribus et filiis atque familiis. Cum autem videret B. Gildas secundam prolem Christianitatis et sanctæ religionis ubique pullulare, inenarrabili gaudio repletus, sic ait Domino : Gratias tibi ago, Domine Jesu Christe, qui populum hunc diutim errantem, sancti tui nominis gratia misericorditer illuminare dignatus es, et ad cognitionem tuam pervenire fecisti; et qui hactenus infelices et hebetes erravimus in regione umbræ mortis, tandem lux tuæ justitiæ illuxit nobis, et pax perpetua jam regnat in nobis.

idola destruit.

10 Audiens autem B. d Brigida, quæ ipso tempore insignis erat in Hibernensi manens insula, et monasterio e Virginum præerat Abbatissa, virgo preclara, famam B. Gildæ; misit ad eum nuntium, cum verbis deprecatoriis, dicens : Gaude Pater sancte, ac semper in Domino polle. Obsecro te, ut aliquod indicium tuæ sanctitatis mihi transmittere digneris, ut semper apud nos tua vigeat perenniter memoria. Tunc S. Gildas percepta sanctæ Virginis legatione, propriis manibus formulam fecit fusili opere, et tintinnabulum composuit secundum petitionem ipsius; et per nuntium quem miserat ei transmisit. Quod illa gaudens suscepit, ac velut celeste manus ab eo sibi transmissum, libenter accepit.

d

S. Brigide
notam mittit :

11 Eo tempore regnabat Amnicus Rex per totam Hiberniam, qui et ipse misit ad B. Gildam, rogans ut ad se veniret, promittens se ipsius doctrinam in omnibus obditorum, si veniens Ecclesiasticum ordinem in suo regno restauraret: quia pene Catholicam fidem in ipsa insula, omnes reliquerant. Cum

evocatur ab
Amnicus
Rege

hæc itaque audisset Gildas Christi miles beatissimus, munitus armis cœlestibus, petivit Hiberniam, Christum prædicaturus.

AUCTORE
MONACHO
RUFENSI,
EX BOSCO.

12 Contigit autem quadam die, dum pergeret ad Regis palatium, occurrere sibi quendam paralyticum, quem parentes sui circumquaque trahebant, quærentes alimoniam ab incolis terræ. Quem videns B. Gildas, misertus filius, genua flexit, ac pro eo Domino orationem fudit; et ad vehiculum miseri accedens, dixit: In nomine Domini nostri Jesu Christi, sta rectus super pedes tuos, et a Domino pristinam recipe sanitatem. Qui mox receptis viribus corporis, sanus efficitur: atque exclamans voce magna, cœpit magnificare nomen Domini, et sancto viro magnificas laudes referre, dicens se ire cum illo, ubi nunquam voluisset. Quod Sanctus non ferens, ait illi : Vide ne tecum venias, sed reverte domum; et non desistas Domini misericordiam collaudare, qui te sanitati restituit. At ille magis magisque in laudem ejus prorumperebat, et cunctis, quos obvios habebat, indicabat, dicens : Venientes venite omnes, et videte virum sanctum Dei, qui mihi sanitatem corporis et animæ reddidit. Tunc S. Gildas nolens tantum favorem et plausum plebis sustinere, discessit protinus ab eis, et abiit latenter ne agnosceretur et abscedit se.

paralyticum
sanat.

13 Post paucos vero dies, inventus a quibusdam nobilibus viris quondam sibi notis, Regi Amnicus est præsentatus. Quem cum vidisset, multis precibus eum rogabat, plurimamque offerens dona postulabat; ut apud se maneret, et sicut ei prius mandaverat, Ecclesiasticum restauraret ordinem in regione eadem; quia penitus f Catholicam fidem, a maximo usque ad minimum, omnes amiserant. Tunc S. Gildas munitus clypeo fortitudinis, et galea salutis, omnes fines Hibernensium circumvit, et ecclesiæ restauravit, Clerum universum in fide Catholica ut sanctam Trinitatem colerent instruxit; populos graviter moribus hæreticorum sauciatis curavit; fraudes hæreticas cum auctoribus suis ab eis longe repulit. Jamjamque pullulante in gremio sanctæ matris Ecclesiæ segete multitudinis credentium, et avulsis hæreticorum spinis, terra diu sterilis, fecundata rore celestis gratiæ; gratiores profert fructus ad agnitionem supernæ vocationis. Fide namque crescente Catholica, regio gavisa est tantum se promeruisse patronum.

f
idola et di-
sciplinam Ec-
clesiasticam
restituit.

14 Multa deinceps vir beatus monasteria construxit in eadem insula, non paucos in eis nobilium filios contriens, et norma regularis discipline informans. Et, ut plures Domino offerre possent alumnos, jam factus monachus, collegit monachos secum, tam ex nobilibus quam ex pauperibus, pupillis et orphanis; necnon et captivos tyrannica servitute paganorum irretitos misericorditer liberavit: utque pastor bonus; talenta sibi a Domino credita fideliter duplicata, ipsi ovans reportare curavit. Omnem denique regionem Hibernensium et Anglorum, necnon et extraneam nationum suo instruxit exemplo et eruditivum sermone. Quorum gentes et nationes actus et virtutes ejus usque in hodiernum diem honorifice venerantur ubique.

monasteria
construit.

a Hibernia intelligit videtur, quæ alibi dicitur, et Icis dicta, nostratibus etiamnum Ireland dicitur. Florebat ea tunc sub S. Patricki discipulis sanctitatis et eruditionis laude. Ipse quoque Angli, fide Christi suscepta, frequentes in Hiberniam doctrinæ gratia proficerebantur. b Adit Moritix Aquarum illud nomen, quod non nisi aquam potaret, aut alit S. Davidi Nevevensi id tribuunt. c Moritix Australibus Conwallie populus vel illi prædicasse. d Colitur S. Brigida Virgo 1 Februarii, decessit sub Justini senioris imperio, cum necdum AAA annorum esset virgine. e In oppido Eildarrens, provincia Lagonia. f Erat quidem gens ferax, bellis, caedibus, latrociniis aversa, et facile potuit provincia aliqua a Catholicis fidei norma, et Ecclesiastica regulo, deficere, præsertim impotente cujusquam tyranni præsa dominatu. At totam insulam deficisse, omnino credibile non est, cum plurimi adhuc riverent S. Patricki discipuli, neque Amnicus, sive Amnicus monachum Hibernie (in quantum si monachis dici poterant, qui auctoritate inter ceteros illius insulae Reges pre-relebant, ipsi alicujus peculiaris provincie proprio jure domini) nisi

post

AUCTORE
MONACHO
REYNSI,
EX BOSCO

post annum 560, cum jam grandævus esset Gildas, eam potestatem adeptus est, tenuitque exiguo tempore. Peculatore fortassis ejus regnum intelligitur, quod Auctor haud satis quorundam plures simul apud eum gentem regnare solitos, totam Hiberniam interpretatus est. Murchertachus extrema S. Irigide scripturarum potestatur, hinc successi Tuathalus, Diernietus, Donaldus et Fergusius, Eochadius, Annirus, etc.

CAPUT III.

Adventus in Britanniam Armoricum. Virtutes. Monasterium extractum.

Dismissa igitur post hæc Hibernia atque Britannia, et relicta, a pulchritudinis, ahi conabantur eum capere, alii interficere. Quos ut vidit sibi appropinquare, invocato Christi nomine, continuo nutu Dei fecit pedes eorum adhaerere terræ, ipsosque velut lapides obrigescere: recedensque ab eis, ceptam tenebat viam. Cum autem longe ab eis recessisset, conversus retrorsum, elevavit manum, et solvit eos: qui soluti, in fugam versi sunt, et nomen postea in illis locis læserunt.

In Britannia
Armorica
solitarius
degit,

a
b
c

d

e

cenobium ex-
truit.

pro oratorio
extrum profi-
giose obtinet

molam erigit
miraculis re-
licta

hospitibus
aquam in vi-
num vertit.

16 Deinde cum disponeret in suam redire patriam non permisit Deus, qui suam nobiscum volebat magnificare misericordiam. Nam cum Dei jussu pervenisset in b Armoricam quondam Gallie regionem; tunc autem a Britannis, a quibus possidebatur, c Lætavia dicebatur; ab eis honorifice et cum gaudio magno susceptus est. Ipse autem seculares fugitivosque devitans honores, theoreticam magis desiderabat docere vitam. Erat autem tunc temporis parva res Regum regniq; Francorum, d Childeicus enim eo tempore, Merovei filius, gentiliam errori deditus, imperabat Francis: quod ex gestis veterum prudens lector cognoscere potest. Sanctus igitur Gildas triginta habens annos, venit ad quandam e insulam, qua in Reum. Visi pagi prospectu sita est, ibique aliquandiu solitariam duxit vitam. Sed non post longum tempus, cum jam non posset accensa lucerna sub molio manere, sed super candelabrum, ut vicini quique ac noti ejus, tunc prope quam longe, claritatis illius humo fruerebantur; coperunt hinc et inde venire ad eum, et ejus magisterio et doctrinæ commendare filios suos erudiendos. Quos omnes libenter suscipiens, spirituali eos eruditione erudiebat. Veniens itaque ad quoddam castrum in monte Remnyssi, in prospectu maris situm, ibi portoris fabricam construxit monasterium, atque in ecclesia conuitali rito perfecit. Ubi tantam ejus emicuit vita, ut plurimi infirmi ac debiles et leprosi, qui circumaque erant, ad eum venientes, sanitati, ejus orationibus et meritis, reddebantur. Quod usque in præsens tempus fieri non desinit in eodem loco, ejus meritis, omnipotens Deus.

17 Tunc deinde construxit parvum oratorium super ripam fluminis Blavoti, sub quadam eminenti rupe, ab Occidente in Orientem ipsam concavans ripam, et ad latus ejus dextrum, erigens parietem, congruum fecit oratorium, sub quo de rupe emanare fecit fontem per lucidum. Cum vero fenestram Orientalem ejusdem oratorii ekubere vellet B. Gildas, et vitrum ei dasset, prostratus in terra Dominum deprecatur: surgens autem ab oratione, abiit ad quandam ripam, et ex ipsa Domino largiente optimum tulit vitrum. Molam quoque ibi fecit, cui triticum immisit ac manu vertit, que usque in præsens tempus in eodem loco servatur: et a fidelibus infirmis, operantibus cum Christo sancti viri meritis, languores ad eum expelluntur.

18 Nec est silentio præterendum et illud, quod per eum fecit Dominus, miraculum. Nam, cum in cella quadam die cum Fratribus moraretur, venerunt ad eum hospites: quos libenter suscipiens, duxit ad orationem, ac deinde omnem ois adhibuit humanitatem: et lavans pedes eorum ac manus, quod habuit cum caritate debet eis. Sed, cum non haberet vinum

quod eis triburet, oratione facta, jussit implere vasa vinaria aqua, dataque super eam benedictione, jussione divina in optimum vinum est conversa. Quam virtutem admirantes cuncti qui aderant, omnipotenti Deo gratias retulerunt, qui in Evangelio suis fidelibus promiserat dicens: Opera quæ ego facio, et ipsi facient, et majora horum facient.

Joan. 14. 12.

19 Quamvis autem talis ac tantus esset, ut per eum Deus tot miracula faceret, nulli tamen se præfererat: sed humilior omnibus esse videbatur. Licet vero Abbatis locum teneret, tamen ut sibi subditis exemplum humilitatis ostenderet, secundum divinum præceptum quod ait: Qui major est vestrum, erit minister: et ipse omnibus servire curabat. Et ne Domini Jesu surdus esset auditor, dicens: Discite a me quia mitis sum et humilis corde; satagebat etiam ipse et in hoc Domini Salvatoris obedire præceptis. Nam sicut de Moysè scriptum est, erat et ille mitissimus omnium illius temporis hominum. Sapiens quoque tam in doctrina quam in actione erat, verax in colloquutione, in orationibus assiduus, pernox in vigiliis, jejuniis corpus macerans, in injuriis patiens, in colloquio affabilis, in eleemosynis largus, in omni bonitate conspicuus.

Ejus humi-
litas.

Matth. 23. 11

Matth. 11. 29.

Num. 12. 3.
virtutes va-
riæ.

20 Docebat quoque, hæreticos post primam et secundam correptionem devitandos esse. Eleemosynis autem peccata redimere prædicabat, esurientes satiare, sitientes potare, nudos vestire, infirmos et in carceribus positos visitare, mortuos sepelire, nulli malum pro malo reddere, jejunium amare, vigiliis et orationibus semper insistere. Sic Clericos, sic monachos, sic etiam laicos Doctor egregius instruebat: nihilque aliis quam quod ipse faceret præcipiebat. Itaque omnibus omnia factus, cum lugentibus lugens, cum gaudentibus erat gaudens. Erat itaque pater pauperum atque orphanorum, lugentium consolator, litigantes ad concordiam revocabat. Homicidas autem, adulteros, sacrilegos, fures, raptos, cujuscumque conditionis essent, arguebat, nullis personam verens. Et primitus, quidem ex Evangelicis dictis atque Apostolicis et Propeticis eos terrens, deinde ad penitentiam revocans, Dei misericordiam confidenter promittebat eos promereri, si tamen digne peniterent.

conciones,

modus con-
vertendi pec-
catores.

21 Denuo sanctus vir a fratribus rogatus religionis, qui ad eum e Britanniis venerant, post decem annos, ex quo inde recesserat, scripsit Epistolarem libellum, in quo quique Reges ipsius insule redarguit, diversis sceleribus atque criminibus irretitos. Quum eleganter itaque et succincte eorum ignaviam commemoraverit, et nominatim unumquemque de suis nequitias reprehenderit, huic paginae addere placuit: Enimvero, inquit, celabant cives, quod non solum norunt, sed exprobrant jam in circuitu nationes: Habet etenim Britannia Reges, sed tyrannos; Judices habet, sed impios, sæpe prædantes et concutientes, sed innocentes; vindicantes et patrocinantes, sed reos et latrones; quam plurimas conjuges habentes, sed scorta et adulteras; crebro jurantes, et perjurantes; voventes, et continuo propemodum iuventientes; belligerantes, sed civili et injusta bella agentes; per regionem quidem fures magnopere insectantes, eos autem qui ad mensam sedent latrones, non solum amantes, sed etiam remunerantes; eleemosynas largiter dantes, sed e regione immensum montem scelerum exaggerantes; in sede arbitrum sedentes, sed raro rectitudinem regulam querentes; innocios humilesque despicientes, sanguinarios, superbos, parricidas, adulteros, Dei inimicos; si sors, ut dicitur, tulerit, hos qui cum ipso nomine delendi erant, ad silera prout possunt efflentes; victos plures in carceribus habentes, quos dolose potius quam merito proterunt, catenis onerantes; inter altaria intrando demorantes, et hæc eadem paullo post ac si lutu-

epistola de
Exultu Bri-
tanniarum.

lenta saxa despicentes. Et quæ sequuntur in dicta Epistola.

a Hic fortassis aliqua desiderantur eorum quæ ex MS. Vita, nobis non probata, breviter supra perstrinximus § 4 nu. 36, de peregrinatione Romana etc. ubi et hoc repressorum vi divina-tionum prodigium narratur. *b* De hac voce dictum alibi. *Ar super*, mor mare, Britannis etiamnum significat, teste Argenteo histor. Britan. lib. 4, cap. 11. Inde probabilis nostrates Morinos dictos, quod alii a paludibus moeren deduxunt. *c* Letania excusum erat a Boseto. *Letavia* scribendum. *Lydaw* Britannice dicitur, ut est, littoralis. *d* Fallitur in Chronologia hic auctor. Obiit Cluldericus undecim annis ante quam natus est Gildas, anno nimirum 582, succedente Clodoveo pio. *e* Infra num. 29. Horata dicitur, quod nomen adhuc retinet. De Reumvisio et Bla-veto actum in prolegom.

CAPUT IV.

Resuscitatio mulieris dudum mortuæ.

Alia miracula.

Nunc igitur, Domino adjuvante, ad id unde digressi fueramus redeamus. Erat ergo in illis diebus quidam tyrannus, nomine *a* Conomerus, in superioribus partibus illius regionis, perversa crudelitate et diabolica fraude seductus, qui hanc habebat consuetudinem, ut quotiescumque suam cognovisset conjugem conce-pisse in utero, statim jugulabat eam. Et cum jam multas interemisset mulieres nobili prosapia exortas, coperunt parentes earum multum super hoc contri-stari et longius se ab eo subnovere. Nullus itaque alicujus discretionis homo, neque colloquendo, neque ulius negotii causa in qualicumque re illi adhærebat, neque mandata ei dirigebat, ut non particeps fieret malitia illius. Videns itaque se despicit ab omnibus, S. Gildæ mandat, ut verborum ipsius petitionem perciperet. Verum sanctus vir calliditatem malitiæ ejus perspicens, nullo modo assensum ei præbuit, sed longe promotus ab eo est: ne quolibet modo per interlocutionem ejus Nobiles et Principes regionis, illius penitus deciperentur. At ipse præfatus tyran-nus, non valens pertingere ad hoc quod petebat, misit ad quendam Principem, ut multi testes sunt fideles, nomine *b* Werocum, mandans, quatenus ei daret in conjugium filiam suam. Quod cum Werocus Venetentium Comes audisset, statim ad internuntium ejus retulit, dicens: Quomodo possunt dare filiam meam, mucrone Domini vestri nefando interficiendam? Numquid non auidi stragem quam fecit de mulieribus, quæ sibi fuerint copulate? Nequaquam id faciam: filia enim mea mortem non incurret, dum ab ea potero eam propellere.

23 Regressi itaque nuntii ad prædictum maleficum, retulerunt quæ eis Werocus dixerat. Ille autem non desistens ab hoc quod inceperat, iterum atque iterum Weroco mandat, dicens: Quoscumque volueris obsi-des, vel fidejussores tibi dabo, tantum fac quod posco. Cui Werocus: Vana est petitio tua, et frustra rogi-tando laboras. Nisi enim beatum virum Gildam fide-jussorem dederis, minime quod queris impetrabis. Quia nisi per manum ipsius, eam nulli tradam. At ille mox nuntios misit ad B. Gildam, postulans ab eo, ut quantocumque veniret, et puellam fide sua de manu patris reciperet, et sibi conjugem legitimo traderet matrimonio. Sanctus itaque vir eorum verba reuens, respondit, dicens: Nostis, quia Dominus vester callidissimus est, et tyrannica feritate perversus: si consensero ei, et me fidejussorem posuerit, et post puellam occiderit, gravi lapsus sum peccato apud Dominum, et parentes ejus vehementi oratione pro-lus seduxi, atque intolerabili dolore tradidi congemis-cendos. Sed tamen vobiscum proficiscar, et utrorum-que voluntates discutiam, parentum scilicet et ejus qui vos ad me direxit. Tunc veniens simul cum eis, reperit ipsos Principes ob hujusmodi causam in unum convenisse. Et dum da hæc re loquerentur inter se, ait pater puellæ B. Gildæ: Si manu tua susceperis filiam meam, tibi erekam, tui eam tradam. Quod si

illam suscipere nolueris, hic nunquam habebit. Cui B. Gildas dixit: Mihi eam trade, et ego protectus Dei virtute, eam sanam restituum. Præfatus itaque ty-rannus de manu S. Gildæ recepit eam in conjugio sibi copulandam. Beatus vero Gildas revertitur ad monasterium suum, pollens claris virtutibus.

24 Peractis igitur nuptiis, cepit tyrannus sponsam fovere dilectam. Et ut cognovit eam concepissee in utero, cogitavit eam occidere solito more: sed per-timescens jusjurandum, quod pactus fuerat cum B. Gildæ, dicit apud se, non posse se fallere sanctum virum. Timebat enim iram Dei incurrere, si mulierem, quam de manu sancti viri Gildæ susceperat, nefando ense interemisse conaretur. At diabolus occasiones sibi ministrat, asserens non oportere eum intantum sanctitatem B. Gildæ timere, ut quod facere decreve-rat, velut timidus et nullius audacis, propter quem-dam monachum ad effectum ducere dimitteret. Interea mulier pluribus indicis percipiens animum ejus furi-bundum adversum se, eo quod gravida esset, timore perterrita, in fugam latenter elapsa est. Quod ut cognovit vir ejus maleficus, majore jam ira succen-sus, insecutus est eam. Quam cum invenisset juxta viam, latentem sub frondibus, (erat enim ex itinere fatigata) exempto mucrone anupitavit caput ejus, et sic demum ad domum suam reversus est. Pater igitur illius audiens quod accidisset filia suæ, magno concussus dolore, sub magna festinatione mox misit ad B. Gildam, dicens: Redde mihi filiam meam, quia propter tuam intercessionem perdidici illam. Cognosce enim, quia, qui in conjugio eam de manu tua accepit, proprio gladio eam jugulavit. Super hoc igitur san-ctus vir valde commotus, concitus venit ad quendam munitionem, ubi præfatus tyrannus habitabat, volens ab eo audire, utrum ipse conjugem suam, sicut rumor ferebat, interemisset. Verum tyrannus ubi sensit S. Gildam appropinquare, præcepit ostia-rio domus, ne ullo modo sanctum virum ad se per-mitteret ingredi. Sciebat enim se in Deum et in B. Gildam deliquisse, per hoc quod uxorem suam occi-derat. Sed quavis hoc non ignoraret, orare tamen sanctum virum delignabatur, ut suis precibus obti-neret apud Deum, quatenus daret ei cor contritum et humiliatum, ad agendam penitentiam de malo quod egerat. Cum ergo S. Gildas diu pulsasset ad portam tyranni, et nullus ei aperiret; sed potius ab his qui erant intus derideretur; oravit Deum, si ejus vita in melius non esset mutanda, ut dignaretur malitiæ ejus finem imponere. Completa itaque oratione, circumiens totam munitionem, in qua pessimus tyran-nus manebat, accepit plenum pugillum terræ, et projecit super illam habitationem, quæ statim, Deo volente, tota corruit.

25 Deinde abijt usque ad locum, ubi exanime jace-bat cadaver mulieris interfectæ, prolem in utero habentis, et hoc modo oravit: Domine Deus, qui homi-nem ex limo terre formasti, et propter illum libe-randum de potestate diaboli, in cujus se dominium injecerat, proprie libertatis arbitrio, dum tuum trans-gressus est præceptum, Filium tuum, quem ante secula ex æternitate generas, mori voluisti; te in-voco, ut me exaudias. Exaudi, inquam, Domine, quia te in nomine unigeniti tui Domini nostri Jesu Christi peto. Tuus enim Filius magister noster Christus Jesus, promittere dignatus est in se creden-tibus, si quid te peterent in nomine suo, quod aurem tue clementiæ non averteres ab illorum peccato. Et facta oratione accepit caput, et adhesit corpori trunco, dicens: In nomine Domini nostri Jesu Christi Trifona, tibi dico, surge, et sta super pedes tuos, et indica mihi quid videris. At illa continuo surrexit sana, et illæsa ab omni corruptione. Et respondens, sancto viro dixit: Mox ut interfecta sum, Angelico sustentabar vehiculo, quasi ferenda et jungenda choro

AUCTOR:
MONACHUS
RUVENSIS
EX BOSCO

quam a ty-ranno occi-sam docet.

dejecti suis precibus filius domini.

hanc a morte resuscitat.

Joan. 10. 26

Ar. mor.

Letavia

a
Tyranno uxore
resuscitanda
sua jugu-lare

b
ut Princeps
filiam dnu
gatum de-spunderet.

Jugulavit
S. Gildas

AUCTORE
MONACHO
RUYENSI
EX RUSCIO,
reddidit pa-
renti.

Martyrum : sed tua vocatione reversa sum ad te. Tunc B. Gildas duxit eam ad patrem suum, et accepta manu ejus dextera, reddidit ei, dicens: Ecce depositum quod mihi tradidisti. Custodi eam ut filiam, et prolem, quam gestat in utero, diligenter fac enutrire cum natus fuerit, donec ad intelligibilem ætatem perveniat. At illa sub jurejurando aiebat: Quia nunquam te deseram, Pater. Cui B. Gildas respondit: Non deest mulierem subsequi monachum quolibet modo: sed inane interim in domo patris tui, donec parias, et ova pepereris, inducemus te in e monasterium Virginum, ut cum ceteris Virginibus vitam castimonie ducere possis.

a partis mo-
nasterio in-
hudit.

plura insti-
tuit

vita sancte
moriantur.

id

Lutroneolo-
ria locum
precebus oc-
cludit

f

Psal 72. 1.
fontem impe-
dit,
et rivum ducit.

Commarum
Comus.

26 Tunc placuit ei viri Dei sermo, et remansit in domo patris sui paucis diebus. Non multo post peracto tempore, cum mulier filium peperisset, nuntiatum est ad B. Gildam, Qui jussit puerulum baptizari, nomenque suum ei imponere fecit. Et ab lactatum, liberalibus litterarum studiis erudiendum tradidit: matremque ejus in monasterio Virginum una cum ceteri, ancillis Dei permanere fecit. Quæ postea in castitate Deo serviens, in jejuniis et orationibus vitam ducens, tandem a Domino vocata, beato fine quievit. Filius vero ejus et ipse claris virtutibus et miraculis, beatam quam duxerat vitam, beato fine complevit. Hunc ergo Britannii, ob discretionem alterius B. Gildæ, non Gildam eum, sed d' Trechinorum vocant.

27 Et quia per miracula Sanctorum, quæ in aure fidelium recitantur, omnium rerum Creator laudatur ac veneratur, qui in Sanctis suis manens, mira per illos operatur; dignum duximus scribere etiam virtutum, quam Dominus dignatus est operari per servum suum Gildam in e plebe S. Demetrii. Erat enim in prefata plebe stagnum, in cujus portu residebant Lutroneoli, qui nudos ac verberatos, sæpe etiam sumivivos, permittiebant abire illic advenientes. De quorum igitur nequitia homines circumquaque ibi habitantes vehementer commoti, cum per se illos illinc non valerent expellere, presidium Sancti exposcent. Qui perveniens usque ad os stagni, exorat Dominum ut concludat illius stagni aditum, Completa itaque oratione, ex arena erectus est tumulus magnus, ubi prius malignorum ad insidiandum erat locus. Quod miraculum cernentes qui cum sancto viro illic adveniant, Deum glorificaverunt, ac S. Gildam deinceps in magna veneratione habuerunt.

28 In eadem quoque regione est oratorium, quod iudeis vocant Mons Corvulabem, quod sonat interpretatum, Monasterium f memoris. Cumque homines, qui se faciebant illius terræ heredes, servus Dei ibi contemplativam vitam ducentibus, sæpe injurias inferrent;asserentes illos de terra excedere, quæ circum oratorium S. Gildæ adiacebat, plusquam eis ostenderat; vir vero Dei volens omnes quietam agere vitam, accessit ad litus maris, et cum Sanctis sibi adherentibus, fixis genibus, misericordiam Dominum, qui fecit in celo et in terra omnia quo vult, orat devotius; surgensque ab oratione sanctissimus homo, lucidum quem manu ferebat terræ impressit, et sic atrium sui oratorii circumivit. Optum hominis os Deus Israel, his qui tibi recto sunt corde! Lucidissimus enim fons ad nutum Dei de loco ubi Sanctus oraverat surrexit, et ad ostendendum certissimam metam atrii, secutus est vestigia Sancti. Quod miraculum mulientes fideles, etiam quidam usque in hodiernum diem hoc cernentes, omnipotenti Domino, qui mira per Sanctos suos operatur, non minimas referunt laudes.

In Morlaix Commarum appellat, et Comitum Cornvallie, sive Corsopobensis ditionis, Argentanus ex Gregorio Turonensi scribit, circa an. 800, Commarum fuisse Comitum Lannensium Acta S. Leonoris, quæ e iam S. Althi discipulus fertur fuisse, referunt Commarum nefandissimum invasisse Ducatum Britonum, qui violenter duxit viduam Biguonit Ducis. Acta ea subimus 4 Julii, fragmentum eorundem actis apud M. Chesne lo. 1, rerum Francicarum. In idem hic esse videtur, quæ bella cum Regibus Fran-

corum Childberto, Childerico, et Guntramno gessit Warocus Maclavi Comitibus filius, Gregorio Turonensi, qui de eo agit in histior. Franc. libro 8, cap. 9 et 10, uti et Fredegaris in historia Francorum epitomata. Pluribus bella ejus prosequitur Argentræus in Alano 1, qui ab eo terrorium Venetæ e in hoc usque tempus Brocech (quod terram Erecl, seu Guerecl, interpretatur) dicit appellari: at infra nu. 34, Brogueret a Guereco dicitur.

c Morlaix aut a Trifina extractum monasterium Virginum in suburbis Venensibus, in quo et ipso rebus sacrum ab Episcopo Venetensi accepit, et sancte obierit. Quod addit, eo tempore S. Gildam, suadente Weroco, ab terrorem tyranni Conomori deseruisse monasterium Blavetum, et migrasse in pagum Ruyensem, ibidemque restaurasse monasterium collapsum, ante ab antiquiore Gilda extractum, miramur ob homine Britanno scribi, cum ipsum Ituyense monasterium Blavetum illud sit, seu Blavetense, aut ostium Blaveti fluminis situm, ut clarum est e num. 16 et 17. Sententiam illam Gildam supra diximus non videri unquam existisse, id Althi Tremoris est. Britannis vulgo S. Trever dicitur testatur Morlaix, ipse Tremore, aut Tremour, vocal: collitur S. Tremorus. e Morlaix parochiam ducens Venensibus atituit, at forte magis remotam sequens exigit locus in eadem regione.

* Celebre adhuc est monasterium S. Gildasii in nemore, in dæces Nonneleus perperam Morlaix vicinum monasterio Ituyensi prioratum intelligit.

Werocus Co-
mes.

S Tremorus.

Ab Angelo
dicitur obitus
sui intelligit

authoritatis ad
virtutem dis-
cipulos

Joan 14 23

Joan 14 6.

1 Joan. 4 S.

Math 11 29.

Luc 21 19

Colos. 3. 20

1. Cor. 6. 10.

CAPUT V.

Obitus, Reliquiarum submersio, et inventio.

Cum vero disponderet misericors Deus, et B. Gildam a laboribus mundi et seruminis educere, et ad gaudia æterna, quæ diligentibus se promisit, perducere; per visionem Angelicam ei dignatus est denuntiari. Quadam enim nocte cum esset, ut antiqui affirmant, in amabili sua insula Horata, ubi olim eremiticam duxerat vitam, apparuit ei in somnis Angelus Domini dicens: Audi et intellige Domini Jesu Christi amice, quoniam exaudivit Deus orationes tuas, et vidit lacrymas tuas. Et ecce octava ab hodierna die, solutus sarcina carnis, videbunt spirituales oculi tui quod semper ab infantia desiderasti. Vilebis etenim in majestate sua desideratam faciem Domini Dei tui. Confirma ergo discipulos tuos in Dei timore et amore, et instrue eos solito more ut ejus præceptis obediant, atque operibus studeant ea implere; ut ad gaudia æterna, quæ promisit, possint pervenire.

30 Facto igitur mane, convocatis in unum discipulis, dixit eis: Quoniam ego, filii carissimi, viam ingredior universæ terræ, dissolvi mihi expedit, ut Deum possim videre. Vos igitur estote imitatores Christi, sicut filii carissimi, et ambulante in dilectione Dei, et estote semper minores verborum ipsius. Nolite autem diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt: mundus enim transibit et concupiscentia ejus, Dominum vero Jesum Christum et ejus sermones toto corde diligite, quoniam ipse dixit: Si quis diligit me, sermones meos servabit: et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. Videre itaque carissimi, quam magnum præmium, et quam optandum lucrum promittit nobis ipsa veritas, quæ est Christus. Ipse enim, ut dixit, est via, veritas, et vita: se ipsum itaque nobis daturus est. Non ergo negligamus ipsum habere, ipsum possidere. Habete autem et in vobis continuam caritatem, quia Deus caritas est: Et qui manet in caritate in Deo manet, et Deus in eo. Humilitatem etiam studete habere et esse mites: quoniam Dominus in Evangelio dicit: Discite a me, quia mitis sum et humilis corde. Patientiam quoque semper habere nementote, nam in Evangelio idem ipse loquitur: In patientia vestra possidebitis animas vestras, Obedientes etiam estote, sicut et Christus obediens fuit, usque ad mortem. Estote vero misericordes, sicut Pater vester misericors est. Superbiam autem execrate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, Avaritiam vero declinate, quæ ab Apostolo idololatria nominatur. Luxuriam quoque et ebrietatem, fornicationemque fugite, quoniam sicut Apostolus ait; Neque ebriosi, neque fornicatores regnum Dei possidebunt, Omnia ergo vitia, quæ homines a regno Dei separant, omnimodis sunt fugienda vobis. Estote quoque sobrii et vigilantes in orationibus

AUCTORE
MONACHO
HEYENSI.
EX BOSCO.

orationibus semper, quia adversarius vester diabolus, tamquam leo, circuit querens quem devoret. Cui resistite fortes in fide. Oidium etiam et invidiam tristitiamque de cordibus eradicare vestris satagite, et pro his longanimitatem, bonitatem, benignitatem habere mementote. Quatuor vero virtutes, sine quibus nemo sapiens esse potest, id est, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, atque temperantiam super habere curate.

sumit sacrum
viaticum,

31 His et similibus verbis per septem continuos dies, quamvis invalescente morbo jam jamque vir sanctus deficere videretur, discipulos tamen confirmare non cessabat suos. Octava vero die, jussit se in oratorium duci, ibique oratione facta, viaticum Dominici corporis suscepit. Deinde discipulos protestatus est dicens: Per Christum vos filios meos moneo, ne contendant pro corporis mei cadavere: sed mox ut spiritum exhalavero, tollite me, et in navim deponentes, supponite humeris meis lapidem illum, super quem recumbere solitus eram. Nemo autem ex vobis, in navi mecum remaneat: sed impellentes eam in mare, permittite ire quo Deus voluerit. Providebit autem Dominus sepulture mihi locum, ubi fuerit ei placitum. Confido quoque in Domino, quod in die resurrectionis resurgere me faciet cum ceteris. Deus autem pacis et dilectionis sit semper cum omnibus vobis, et cum respondissent omnes, Amen; reddidit spiritum IV Kalendas Februarii, senex et plenus dierum.

prescribit
corporis in
navim depo-
sitionem,

moritur.

u

corpus in
mare demer-
gitur.

32 Discipuli vero illius, tollentes corpus ejus, fecerunt sicut preceperat eis. Sed hi, qui de a Cornu-gallia venerant, qui plures erant, conabantur eum tollere, et in patriam suam transferre. Dum ergo inter se colloquerentur, et facere disponderent: nutu Dei, navis cum sancto corpore demersa est in profundum maris. Illi vero per multos dies illud huc illucque requirentes, cum nullo modo invenire possent, ad propria sunt reversi.

h
revelatione
divina

invenitur

33 Discipuli quoque ejus, qui ex cœnobio erant, per tres menses cum non possent et ipsi invenire eum, tandem consilio accepto, triduanum statuerunt ducere jejunium. Quo peracto cuidam ex eis revelatum est, quando et ubi inveniendus esset. Igitur cum dies b Rogationum essent, et ipsi orationis gratia ad quosdam oratoriolum, quod ipse in honore sanctæ Crucis construxerat, venissent; invenerunt navem in æstuario, quod vocatur Eroest, id est, domus sanctæ Crucis, cum sancto corpore integro et illæso, sicut ab ipsis collocatum fuerat in navi. Videntes autem, gaudio magno gavisi sunt: et lapidem quidem super altare ejus loci in testimonium posuerunt; corpus vero sancti viri cum hymnis et laudibus, ad summum monasterium deferentes, maxima multitudine popu-lorum prosequente cum gaudio et lætitia magna, quoniam patronum et advocatum magnum patrie sue, et apud Dominum intercessorem invenerant. Dies autem illa quæ est e quinto Idus Maii, ab illo tempore usque ad præsens tempus, celeberrima colitur et servatur apud provinciales Venetenses. Plurimas etiam in illa die solitus est Dominus facere virtutes ad ejus sepulchrum, sicut et ipsi oculis nostris vidimus. Positum est autem corpus sancti viri in ecclesia, quam ipse in antiquo castro Reyysii construxerat, eadem qua præfati sumus die. Ubi per multa annorum curricula servabatur, et ab universa Brittonum gente venerabiliter colebatur, quoniam innumerabiles ibi fiebant virtutes.

i
11 Maii

deponitur in
ecclesia castri
Reyysii

a Videtur Cornu-gallia Armorica, veterum Carnu-solitum (Egypti, intelligi. Mira hic narrat Morlaix mortem S. Gildæ revelatum Religiosis monasterii S. Illuti in Cornu-gallia transmarina, natali ejus solo, cujus Abbas ali-quid in insulam Floriam habuit jurisdictionis, ideoque missus ab eo quosdam valuisse illius cadu-vere asportare. Hæc ille. Natus S. Gildam in Archud, sive Athania, regione moderatae Scotiæ, supra ostensam, monasterium S. Illuti non fuit in Cornu-gallia, sed ultra Subrinam fluvium in Cambria.

b De antiquo usu supplicationis et Litaniarum, diebus Rogationum, ubi inquiremus. Illum in Gallia a S. Remerto Episcopo Viennensi, de quo 11 Maii, restitutum fuisse tradit Baromus-ton S.

ad an Chr. 473. non. 11 et 12, et Serrarius noster in Litaniarum et alio. c Morlaix 11 Idus Maii, mundo vivit cuorud; sed, ut renur, librari.

CAPUT VI.

Monasterium S. Gildæ vastatum, restitutum. Reliquiæ translatae.

I nterfecto crudeliter ab impiis religioso Rege a Salomone, et dissidentibus inter se ipsos Britannis, bel-laque intestina gerentibus: a foris autem piratis b Danorum universam Britanniam longe lateque depopulantibus; (nam eo tempore, gens ipsa Galliarum quoque partes vastabat maritimas, et quasi qualiam grandinis intolerabili tempestate, conterebat) itaque Britannia, quæ olim Letavia dicta fuit, sicut diximus, eo tempore tam a suis quam ab extraneis, crudeli modo vastabatur: civitates, castella, ecclesie, domus, monasteria virorum atque sanctimonialium, igni traiebantur, donec in solitudinem et vastam eremum omnino regio tota, Dei iudicio, redigeretur. Eo tempore c Alanus atque Pasquetanus frater ejus Veneticam provinciam regebat, quæ a Guereco Brogueret dicitur, eo quod occiso Belpoleno Duce cum exercitu suo, eflugato etiam alio Francorum Duce Ebrucario, regionem ipsam viriliter defendebant. Sed eupto a d Nortmannis Pasquetano atque redempto, ac postea a quodam per insidias occiso, solus cum filiis, prout poterat, e Alanus ipsam provinciam regebat. Ea tempestate duo monasteria viro-rum, Lochmenech, id est, Locus monachorum; et locus S. Gildæ, eflugatis habitatoribus deserta sunt atque destructa. Quorum habitatores conjuncti simul, compulsi sunt alienas petere regiones, atque in Bituricensi regione novas ponere sedes, secum deferentes f Sanctorum corpora. Smetumque patrocinia, quæ tunc temporis apud Britannos festa devotione nimioque venerabantur affectu.

35 Cum autem omnipotenti Domino complacuisse, et et ecclesie Sanctorum in Britannia restaurarentur, et gens Brittonum, quam in alienis regionibus misero modo exulabat, ad propria rediret sedes, resumunt vires iterum Britanni; et qui intrare regionem remanserant, et qui dispersi fuerant per regiones collecti in unum, sumunt arma: expugnant viriliter hostes suos, terra marique eflugant, et a cunctis finibus suis expellunt. Eo tempore erat Comes in Redonensi civitate Juchael, qui et g Berengarius dicebatur. Hic habuit filium nomine Conanum illustrem et bellicosum virum, ex quo ortus est h Gaufridus, vir et ipse in armis strenuus, qui totus Britannie monarchiam tenuit. Hic ergo rogavit Goslinum Floriacensis tunc monasterii Abbatem, quietum postea Bituricensi Ecclesie k præfuit Archiepiscopus, ut transmitteret sibi Felicem monachum, ad restauranda monasteria, quæ erant in sua regione solidius destructa. Anno igitur Dominice Incarnationis millesimo octavo, missus est l Felix a supradicto Abbate ad Gaufridum Comitem: qui honorifice ab eo susceptus est, atque prædicti comitibus donavit cum omnibus appendiciis suis, rogans et multum deprecans, ut omni studio redificaret eam; promisitque plurimas se ei largiturum domi, cum de itinere rediisset, quo festinabat ire. Properabat enim eo tempore idem Dux Romanie, gratia orationis. Ivit itaque, sed non rediit: quia in ipso itinere mortuus fuit. Commendavit autem ipso Dux supradictum Felicem in domo proficisceretur coniugi Nobilibusque suis, fratri etiam suo in Juchaeli Episcopo Venetensi, in cuius diocesi ipsa monasteria erant.

36 Sed libet nunc retro redire, et B. Pauli n Episcopi in ipso factum referre miraculum. Cum esset idem Felix in supradicto Floriacensi cœnobio, tempore o Albonis Abbatis, et langore gravi deprime-retur, et desperatus a medicis nullo modo vivere crederetur,

a

b

Danis Britan-niam vastan-tibus,

c

d

monasterium S. Gildæ des-tructum,

f

reliquiæ in Bituriges transferuntur

In Britan-niam sola in-cola restituta

g

h

i

k

mittitur Flo-racensis Felix monachus,

l

m

n

o

a. S. Paulo Episcopo

AUCTORE
MONACHO
RUYENSI.
EX BOSCHIO.
u letali morbo
curatus

erepta e latere
costa putre-
facta

usceteria cri-
gii,

q
religiosus ul-
tius,

redi Floria-
rum,

Act 14. 21.
Abbas ordi-
natus recu-
tant

crederetur; apparuit ei vigilanti et oranti B. Paulus Episcopus, assistens ante lectum ipsius cum magno lumine, eique dixit : Quomodo te habes, Frater, vel ubi te tenet hoc malum? At ille : Quis es Domine? Ego, inquit, sum Paulus Episcopus, quem querebas. Domine, ecce, ait, in hoc latere me diu tenet malum : et ostendit ei locum. At ille appropinquans, digito leviter de latere ejus putrefactam abstulit costam : et ei ad lumen lampadis ostendit, dicens : Hæc amplius non te nocebit. Et hoc dicens projecit eam, et ab admirantis oculis cum lumine suo disparuit; odor verosuaquissimus permansit tota nocte in eadem domo. Sanus itaque cum esset factus, nemo prævenit eum ad vigiliis nocturnas. Mirantur omnes, quem sperabant jam mortuum, vivere, et interrogant quomodo sanatus fuerit. Ille a B. Paulo se visitatum, et quid sibi dixerit, qualiter etiam de latere suo fractam putrefactamque abstraxerit costam. Et en illam, inquit. Et elevans a terra, omnibus ostendit eam. Mirantur cuncti factum, simulque laudes Domino cum sonitu reddiderunt cymbalorum. Sed ad narrationis ordinem redeamus.

37 Post mortem autem Gaufridi Ducis, cum redire voluisset Felix ad suum monasterium, p Hædegogis Comitissa non permisit illum ire, sed multis precibus rogavit ut maneret, et perficeret ea, quæ vir suus in restaurandis cenobiis inchoaverat facere. Retentus igitur a Comitissa et Consiliariis ejus, maximeque ab Episcopo Venetensi Judiciale, qui eum unico diligebat; primo quidem parva erexit habitacula in supradictis locis. Erant vero ibidem ecclesie sine tectis et ex parte dirutæ, et inter ipsos parietes arboræ arbores reverent, sed et ostia ipsa quedam coneluserant. Nulla illi tunc habitationis domus erat, nulla hominis conversatio, sed erant in ipsis etiam ecclesiis culicilla ferarum. Videbatur ergo omnibus laboriosum valde et difficile aggredi tam immensa opus: sed ille habens fiduciam in Domino, non dubitavit invadere illud, nec fuit spe sua frustratus. Nam infra paucos dies, convenerunt ad eum q optimi et religiosi viri : quorum adjutorio, et ecclesias restauravit, et domos edificavit, vineas plantavit, atque pomaria ab his etiam pueri nutriti in Dei servitio fuerunt.

38 Per idem tempus Britanni iterum in seditionem versi, bella colimoverunt. Nam rustici insurgentes contra dominos suos congregantur. At Nobiliss juncto secum Comite Alano, agmina rusticorum invadunt, trucidant, dispergunt, persequuntur : quoniam sine duce et sine consilio venerant in prælium. Deinde quidam Nobilium insurrexerunt contra Comitem, sed non prevaluerunt; quoniam ipse vir ignavus et sine scientia non erat. Inter hos tumultus Felix, quoniam non poterat quiete et pacille vivere, statuit ad monasterium suum redire, nam sedecimum annum agebat, ex quo ab Abbate suo ibidem transmissus fuerat. Contum vero ipsius prævenit Hædegogis Comitissa. Misit namque per quemdam virum, qui cum eo pergebat, nomine Filium, epistolam ad Abbatem illius, rogans ne ullo modo eum retineret : sed Abbatem et benedictionem daret, et ad se illum iterum transmitteret. Quoniam filii ejus Alanus r et Eudajam adulti, parati erant perficere omnia, quæ pater eorum ei promiserat.

39 Cum igitur legisset Gauzlinus Abbas epistolam, vocat Felicem monachum, interrogatque ad quid venerit, vel cur dimiserit loco ipsa, et congregationem, quam ei commiserat? Ille : Quoniam, inquit, nec pacifice, neque eum quieto possum ibi Deo servire. Cui Abbas : Tu autem in tua putas habere patria, quod Christus non habuit in sua? Si igitur ad Christum vis pervenire, obles sicut et ille ambulavit et tu ambulare. Per multas enim tribulationes, sicut dicit Apostolus, oportet nos intrare in regnum Dei. Ergo patiens, carissimo, pro molestias ubicunque fueris, et

esto nobis obediens, sicut in tua professione Deo vovisti : et suscipe curam Abbatis atque benedictionem, ut cum ipsis, quibus te præesse voluimus, pervenire valeas ad aeternam vitam. Sed cum ille se excusaret, et nullo modo hoc facere se posse diceret, Abbas, qui erat, sicut diximus, Episcopus, arreptum eum invitum, ad altare duxit, atque ad Abbatis officium promovit quarto Nonas Julii. Accepta itaque Felix jam Abbas, tam Abbatis sui quam cunctæ congregationis benedictione, revertitur : commendatitias secum deferens litteras Principibus Britanniae, et Episcopo Venetensi. Cum autem dubitaret, quem potior locum de duobus statueret sedem Abbatiae habere; Ducem Alanum, Episcopumque Venetensem super hac re consuluit. Illi convocatis nobilibus viris, ali- quibus etiam Episcopis, statuerunt locum S. Gildæ, qui erat antiquior, et terræ fertilitate, frumenti etiam et vini arborumque pomiferarum abundantior, diversorum quoque magnorum piscium generibus, suis temporibus affluentior.

a *Rhegno Abbas Prunensis* : Anno Dominicæ Incarnationis 874, Salomon Rex Britonum a Pasquiano et Wrfando Ducibus suis interfectus : post cujus mortem cum illi duo regnum ejus inter se dividere vellent, sed in divisione dissentirent, eo quod maxima pars Pasquiani partibus faveret, bellum ab utrisque summis viribus instauratur. *De his Argentæus lib. 2, c. 31.* b *De Danorum, sive Nortmannorum, irruptione in Britanniam agunt scriptores rerum Normannicarum à Du Chesne editi, Argentæus, et alii. c Hos fratres appellat Rhegno anno citato. Argentæus lib. 3, cap. 4 Alanum Comitem Venetorum, ut Pasquetanum cap. 2, Comitem Leouensem scribit. d Nortmannos in auxilium contra Wrfandum evocavit. Rhegno supra. e Alanus I, Dux Britannia, Hebrus, id est, Magnus cognominatus, dicitur ab anno 894 ad ann 907 recessisse : prius ejus erant Jubael et Colledocus.*

f *De plurimorum Sanctorum reliquiis tunc e Britannia alio translatis agit Argentæus lib. 3, cap. 1. g Sic pacem fecit cum Willelmo I, Duce Normannorum, cum Richardo II ejus filio renovavit. ut tradunt Dudo Decanus S. Quinetum, Willelmus Gemmeticensis, et alii, successit Richardus patri Willelmo an. Ch. 943, interfecto. Argentæus lib. 3 cap. 15. Berengarium patrem Juachelli constituit, a quo progenitus sit Conanus. h Aluis Goffredus, et Geofredus. I Ad hunc scribit Ammonius librum de miracula S. Benedicti. Est autem Floriacum in diocesi Aurlianensi ad Ligerrim. k Ab an. Chr. 1013, ad 1030. l Colitur 9 Martii quo die contigit Mortax cum ann. 1000, non 1008, ut hic dicitur, venisse in Britanniam. Verum tunc necdum Gostinus Abbas erat, vivente adhuc S. Albano. m Obiit 7 Julii 1037.*

n *Mortax ait, et probabile est, fuisse Leouensem Episcopum, de quo supra actum. o Colitur 15 Novemb. occisus an. 1003, ut ad Sigelberti Chronicon adscriptum. p Willelmo Gemmeticensi lib. 5, hist. Norm. cap. 5. Hadals dicitur, filia Richardi II Ducis Normannorum. q Variis nominat Mortax in vita S. Felicis. r Utriusque nominat Gemmeticensis supra.*

CAPUT VII.

Miracula ævo Scriptoris facta.

Erat autem in eodem loco ipso tempore quidam Bei servus, solitariam vitam ducens, nomine a Eborum, super quem nocte irruentes latronum, eum ex adherenti ecclesie domo extraxerunt. Quidam vero ex ipsis, Leopardus cognomine, arripens securim, super liuen ecclesie cerebrum illius excussit. Qui mox correptus a demonio, in terram corruit, atque cum surrexisset, cultellum arripens, seipsum in pectore vulneravit; et nisi cito a sociis suis fuisset defensus, semetipsum interfecisset. Ligatus igitur ab ipsis, domum reversus est, sed nunquam postea sensum recepit. Vidimus namque eum per viginti annos nullo tegi indumento, non tunica, non camisia, non calceamento, sed miro modo æstate et hieme nudum incedere. Huic si quis pro misericordia aliquod indumentum porrexisset, ille si forte sub arbore sedisset, vel in quolibet loco, non discedebat, donec ipsum indumentum omnino discidisset. Et si quidem laneum vel lineum fuisset, in ipso loco diffilabat eum; si vero pelliceum, et ipsum ad nihilum redigebat. Itaque et ætatis immensus calor, atque intolerabilia hiemis frigora, sicut diximus, per multos annos nudus incedens, domi forisque pertulit. O ineffabilis Christi clementia! o bonitatis et misericordie ipsius immensitas! o B. Gildæ gloriosa merita, quæ sic in uno eodemque homine et punitur criuina,

monasterium
S. Gildæ reg-
git.

a
Orcio am-
choreti

latro obscu-
tur a demone.

musinus

20 minus un-
dus oberrat

erimina, et impios castigant, ne similia facere præsumant, ne similiter puniantur! Credimus autem, virum illum, per hoc quod Deus non vindicat bis in idipsum, salvum pro Dei misericordia fuisse.

ager delatus ad sepulchrum S. Gildæ,

41 Festivitas beatissimi Gildæ, qua de mari translatus est corpus ejus, appropinquabat; et populus undique confluens, ad diem festum occurrere festinabat. Tunc quidam, qui diu in lecto jacuerat gravi detentus infirmitate, cum videret vicinos et amicos suos properare ad diem festum, clamabat ut se ad sanctum locum ducerent. Dicebat enim, quod si sancti viri sepulchrum contingere meruisset, mox sanitati redderetur: hoc se credere, hanc fidem se habere testabatur. Adductus itaque ab amicis est, et ante sepulchrum B. Gildæ positus. Cum vero vigiliæ solemniter celebrarentur, et ille autem sanctum jace-ret sepulchrum: subito se extendens, in mortui me-dum dirigit, plangere cessavit, ejus oculi eversi erant, pedes, manus, pectus frigescebant, et toto corpore mortuus esse videbatur. Populi multitudo, quæ circumdederat, exclamabat: Quoniam mortuus est, educite eum foras. Igitur vociferantibus illis, et circa eum magis magisque sese complimentibus, cum nemo neque manum ponere, neque ad eum præ-multitudine accedere per tres fere horas posset; tan-dem ascendens quidam ex monachis, Junior nomine, et accipiens baculum Sancti in manu sua, eum ter-tio signavit cum baculo signo sanctæ Crucis. Illico mirantibus cunctis erexit se atque dixit: Numquid non vidistis B. Gildam stantem super istum lapidem, et sua me manu erigentem? Tunc in conspectu om-nium, sanus atque gaudens surrexit, et manu sua deferens candelam, super altare posuit. Et qui alio-rum manibus ad sanctum deductus fuerat sepulchrum languens, suis pedibus domum sanus revertitur gau-dens. Hanc ergo virtutem cum postea narrarem no-bilibus quibusdam, ante ecclesiam Plomoreat, ille affuit, et jurjurando affirmabat ita fuisse, sicut dice-bam.

expirasse cre-ditus,

baculo ejus si-gnatus,

re-urgit,

42 Notissima res est, et per cunctas partes Britan-niæ vulgata; ut si in parochia, vel etiam in aliqua regione mortalitas incuberit, illius habitatores ad hujus sanctissimum confugere locum, atque a Deo ibidem sine dubio præstolari remedium. Veniebat pro eadem causa de Ilfintine multitudo plebis: sed unus ex ipsis, nomine Dongual, subita eadem clade per-cussus cecidit, et ante ecclesiam Sarthau remansit. Socii vero ipsius cum ad sanctum venissent locum, rogaverunt ne, ut caballum, quo eum deferrent, transmitterem: quod et feci. Adductus itaque est: sed quia stare non poterat, in domo hospitem collo-catus est. Erat autem ad videndum horribilis, et sangui-nem vomens. Nemo eum usque in crastinum vi-vere sperabat, sed jam jamque mori expectabatur. Hunc visitatura cuncta congregatio venit, oratque pro eo Dominum, et oleo sancto perungit. Ille itaque ab illa hora, paulatim ad se rediit, et vires recepit: et post aliquos dies, ex integro sanitati est redditus. Socii ejus ad propria redeuntes, uxori ejus mortuum eum fuisse, et apud S. Gildam sepultum dixerunt. Venit illa, elemosynas pro anima viri sui factura, sed quem sperabat mortuum, invenit non solum vi-ventem, verum etiam sanissimum. Sic sic operaris Deus noster in Sanctis tuis, atque mirabilia magna solus facis. Revertitur itaque vir ille cum uxora sua gaudens atque sanus, qui venerat morbus et mori-bundus. Hunc ego nuper vidi sanum, et gratias referentem Deo, et B. Gildæ virtutes magnificantiem, qui etiam ea de se recordatur, quæ enarravimus.

post corre-ctus

liberatur

43 Nec præterendum silentio est, quas eodem tempore priores nostri, qualesque humani generis inimici in hoc sacro canobio pertulerint molestias. Videns namque ille antiquus hostis, quod servi Dei locum desertum incolere cœpissent; atque se ab eo,

quem diu possederat, loco diu deserto expellere de-berent; ad suas antiquas revertitur artes, et quos Dei virtute videbat munitos, phantasmatibus et no-cturnis terroribus eos effugare, omnibus modis cona-batur. Nam nocte quadam, dum pueriles monachi ad mensam sederent et psalmos firmarent; adversarius adfuit, alludens lumini candelæ apparuit, extendens-que frequenter manum inter duos puerulos, hanc denuo retrahens, et iterum extendens atque iterum retrahens, et hoc donec candelæ deficeret lumen, in-desinenter faciens. Species vero brachii atque ma-nus, quæ solummodo videbatur, erat nigra et horrida pilis. Pueri timore exterriti, ac perturbati erant. Alter puerorum Ratfredus, alter vero Mangisus vo-cabatur: tertius vero adolescentulus, qui eos docebat, Rannulfus dicebatur. Senex igitur, qui eos servabat, nomine Jovethen, videns quæ fiebant, et timore pu-eros perterritos, dicebat eis: Signate vos pueri, si-gnate vos signo sanctæ Crucis, et psalmos Davidicos decantate. Improbis vero dæmon consumptam ex-tinxit candelam, et se in risum movens, per acervum lapideum, qui juxta erat, promens, terrorem immen-sum ex sonitu lapidum concussit. Deinde scutulas, quæ in refectorio erant posite, tota nocte movens atque removens, inquietam habitatoribus noctem reddidit. Vasculum vero, quod juxta erat positum vino repletum, dum minister requisisset, vacuum in-venit: neque ullum vestigium, ubi in terram delu-xerit, repertum est. Felix aberat, qui cum venisset, et a Fratribus quæ præterita nocte pertulissent phantasmata audisset, acceptam aquam cum sale be-nedixit, et in circuitu et intus aspersit: atque ab illo die, per Dei gratiam, quieta habitatio permansit.

Auctor MONACHUS RUTESSI, ex BOSCO, dæmones mo-nachos junio-res terrentes,

aqua be-ne-dicta foga-tur.

Refertur a Menardo et Sausso 11 Februari.

CAPUT VIII.

Conversatio et obitus SS. Ginguriani et Gul-stani laicorum monasterii S. Gildæ.

Fuit tempore illo inter priores hujus sacri canobii monachus quidam, nomine Gingurianus, laicus quidem, sed Spiritu sancto omnibusque virtutibus ple-nus. Ille cum aliquandiu innocente et simplici vitam agens in monasterio Deo deseruisset, et ejus patientiam per molestiam corporis comprehendere aliis que in exemplum ostendere Dominus decrevisset, per Spiritum sanctum ei revelare dignatus est finem vite suæ. Venit itaque quadam die ante Abbatem Felicem atque omnem congregationem, humiliter sa-tisfaciens, et petens ab omnibus sibi veniam dari. Dum igitur in circuitu tamquam innocenti et simplici viro respondissent: Dimittat tibi Dominus ignoran-tias tuas, atque ab omnibus peccatis tuis te absolvat: Scitote ergo, inquit ille, carissimi Fratres, quia ab hodierna die, neque ambulare inter vos, neque ma-nerere potero. Rogo Caritatem vestram, ut vestris ora-tionibus me commendetis Deo, et oleo sancto ungetis. Mirantur omnes, quod quem sanum videbant,ungi se rogaret. Ille autem rogabat, instabat, ut quamdiu loqui poterat, ungeretur. Post Capitulum autem, des-tulit omnia utensilia atque ferramenta sua, et posuit ante pedes Abbatis, dicens: Domine, ecce obedientiam, quam mihi servare præcepisti: commenda eam alieni ex Fratribus. Fuerat enim ipse beatus vir custos alvearii ab initio conversionis suæ, habens sub cura sua plurima apum vasa.

S. Ginguriani laicus

prodit morbum.

dirfert Abbatu utensilia sua, commissa.

communitat.

paralysi affligitur, man-gitur,

44 Deinde cum Missa celebraretur, post pacem ad sanctum accedens altare, Communionem sanctam de manu sacerdotis accepit. At post manus manus ad pectus adducens, juxta gradum altaris se extendens recubuit. atque inter manus eductus est in domum infirmorum, ubi statim sicut postulaverat a Fratri-bus, oleo sancto unctus est: atque ab illo die, sicut prædixerat, per totum annum paralysi solutus, in lecto

lecto

AUCTORE
MONACHO
RUVENSI,
EX BOSLIO.
tempus obitus a S. Michaele intelligit.

lecto jacens, neque in latere altero se vertere, neque manum ad os ducere potuit. Per annum vero unum ei manifeste Dominus per Angelum suum dignatus est obitus sui diem denuntiare. Qui iuane Raulum monachum ad se vocavit, eique dixit: Dic, rogo, Frater omni Congregationi nostrae, ut gratias Deo semper agant, et in Domino jugiter gaudeant. Et noverrint pro certo, quoniam ad nocturnas vigiliis S. Michaelis Archangelum secum hac nocte habuerint, qui antequam omnino vigiliae sonarentur, in specie pulcherrimi infantis mihi cum maximo lumine apparuit, et quis esset dixit, et adjecit: Ne timeas, inquit, sed prepara te, quia cum luce hujus diei de corpore tuo exhibis ad meliorem vitam: ac deinde per fenestram Orientalem, cum suo lumine ecclesiam intravit: et quoad vigiliae celebrabantur, praeclarum illud lumen ab ecclesia non recessit. Nunc ergo, curissime Frater, nuntia Fratribus nostris quae tibi dixi: et quod gratias caritati eorum refero, quia obsequium mihi per totum istum annum exhibuerunt. Obsecro autem, ut Communionem sanctam mihi deferas, atque ab hora vespertina obitum meum observes. Igitur post Vesperas vocavit servitorem suum, eique dixit: Voca Fratres meos ad me, quia jam de hac vita exeo. Omni itaque Congregatione ad eum coadunata, de hac vita eadem quae praedixerat hora migravit ad Dominum a quarto Kalend. Octobris.

mortitur.

u

a. Galstanus omnia virtutum generis exercet

b

etiam vivus a navitis laboratur

46 Vir quoque vitae venerabilis, et memoria dignus, eisdem temporibus in hac sacro co-nobio refulsit Galstanus. Ille etiam laicus erat, sed psalmos et orationes, quas memoriter didicerat, nocte dieque ante Deum decantare non cessabat, pernox in vigiliis; ita ut etiam decrepita aetate vix eum vidisses tribus horis aestate aut hieme in lecto jacere. Ille vero in adolescentia sua a piraticis praedonibus est separatus per Felicem, qui eo tempore in b Ossa insula eremiticam nequum monachus ducebat vitam: ipsam quoque, quam eo tempore ab eo didicerat, semper dilexit usque ad finem vitae suae ducere vitam; parcus in cibis et in potu, in vigiliis et oratione assiduus. Hujus itaque viri merita Dominus declarare dignatus est, etiam in vita sua. Nam longe lateque laudes et praeconia ipsius, in ora omnium navigationum hujus regionis resonabant. Plurimas namque

per eum Dominus dignabatur operari virtutes et miracula, ita ut enarrare vel dinumerare ea vix aliquis posset. Defunctus autem est 6 V Kalend. Decembris, apud Bellum videre castrum, ubi pro utilitate monasterii sui venerat, in domo monachorum S. Petri Maliacensium. Sed ubi voce praeconis fuit alitum, quod B. Gulstanus de hac vita migrasset (media enim nocte transierat) continuo de lectulis dissidentes viri nobiles, simul cum matronis, et cunctis qui audiebant, certatim festinabant ire cum cereis et lampadibus, ut obsequium ferrent vero Dei, ita ut vix posset ipsa domus continere multitudinem.

mortuus in-visitur magno concursu.

47 Videntes itaque monachi S. Philiberti, multa ornamenta, pecuniam quoque copiosam et cereorum diversam multitudinem circa corpus viri Dei aggregari; persuaserunt omnibus qui convenerant, ut ad ecclesiam suam sanctum corpus deferrent. Sed resistentibus monachis, in quorum hospitio defunctus fuerat, famulis etiam contradicentibus, ne ab illa domo moveretur, donec illud possent ad suum reducere monasterium; illi e contrario, concitata multitudine, rapientes illum de domo illa cum omni apparatu suo et luminibus, ad ecclesiam suam deportaverunt, et inmensam, quae offerebatur per triduum, pecuniam colligentes, post tertium diem sepelierunt eum. Igitur cum ad monasterium ejus haec nuntiata fuissent, Vitalis Abbas illuc perrexit, et ut corpus monachi sui sibi redderetur, humiliter rogavit. Sed illi, non sancti viri dilectione, sed potius amore pecuniarum, quae quotidie ad ejus undique deferebantur sepulchrum, nullum reddiderunt responsum. Ille ad Episcopum Pietaveusum d Isenbardum abiit, clamorem ferens de injuria ablati sibi corporis monachi sui. Episcopus, quia inobedientes praecceptis suis ipsi monachi fuerant, praecipit eos cum suo Abbate ad synodum suam venire, Abbatem etiam Vitalem praecipit adesse. Cum ergo venissent, et in synodo utriusque eorum causam dixissent, Episcopus praecipit Abbatibus atque Canonice nobilibus qui alerant, ut r....

ob corpus a diversis monachis certatum:

d Synodus praecisiva congregata.

a Refertur eo die a Ferrario, Memario, Saussaio. b An Oya insula? de qua in prolegom, ubi et de aliis quibusdam, locis quae hic memorantur. c At VI Kal. Decemb. refertur a Memario et Saussaio. d Duo successive fuisse dicuntur Isamberti undecimo saeculo Episcopi Pietaveuses, alter prioris nepos. e Aliquis desunt.

DE S. SULPITIO SEVERO ARCHEPISCOPO BITURICENSI.

§ I. S. Sulpitii Severi res gestae.

AN. CHR. DCCII
XXIX JAN

Duos Bituricensis Ecclesiae praefuisse Sulpitios, XVII Januarii diximus, prorem cognomento Severum, Pium alterum, cujus isthic dedimus vitam: licet a compluribus scriptoribus eorum res gestae confusae reperiantur, quod cum duos duntaxat reperirent in sacris tabulis Sulpitios Bituricenses Antistites, eorum vero alterum omnino existarent S. Martini discipulum fuisse, alterum censuerint, cognomento Pium, Gunthramni Regis temporibus vixisse. Verum de antiquiore illo Sulpitio S. Martini discipulo maragenus: praeter eum duo apud Biturigos flovere pietatis laude Sulpitii, prior sub finem saeculi, Gunthramno regnante, alter aliquando post sub Clotario II et Dagoberto: prior hoc XXIX Januarii; secundus, Pius appellatus, XVII colitur. Pluribus verbis ad Sulpitii vitam § I, rariorum de utroque errores relati confutatae sunt. Ille solum qui priori illi Sulpitio propria sunt, (quoniam disputationem illam denuo pertractare nihil attinet) colligimus: nam acta ejus, quod adhuc quidem comperimus, traditu litteris non sunt.

SS Sulpitii
dno, Plus 17
Jan, Severus
29)

hujus cognomen,

2 Severi cognomen qui huc Sulpitio tribuerit, antiquorum legitimum orininem: a posterioris aevi scriptoribus, S. Martini discipulum vatis, ortum id videtur. Nam quod Joannes Chenu Biturix scribit, S. Martini discipulum proprio nomine Severum, cognomento Sulpi-

tium dictum esse; huc proprio nomine Sulpitium, cognomine Severum; parvi est momenti: demus etiam Severum illum, cognomento Sulpitium appellatum, fuisse, quod Granadius cap. 19, scribit, plausibili argumentatione vel refutat vel aliter exponit Victor Giselinius in Sulpitii Severi vita; est unde Sulpitio Episcopo Severi cognomen abstracti? Id nos tamen ut a Pio secernatur, et qui noverit, reliquimus.

natalis,

3 Nomen ejus Martyrologio Romano ad IV Kalendas Februarias ita inscriptum est: Apud Bituricas S. Sulpitii Severi Episcopi, virtutibus et eruditione conspicui. Vetus Colonicense Martyrologium: Bituricas S. Severi Episcopi et Confessoris, discipuli S. Martini Episcopi. Idem expressere Carthusianum Colonien. et Molanus in addit. ad Usuardum, Felcius, Camisius, MS. Florarum. Constantinus Ghimus et S. Martini discipulum aut fuisse, et XXVII Biturigum Antistitem, et Maliconensi secundo concilio interfuisse, cum concilium illud Maliconense, cui Sulpitius Episcopus subscripsit, constat Gunthramni Regis jussu anno 585 esse celebratum; et vulgati Episcoporum Galliae catalogi, S. Leonem, qui S. Leonis Papae temporibus sedit, interfectum compluribus conciliis, non nisi duodecimum illius Sedis Antistitem faciunt; qui ergo potuit Severus, si ante eum sedit, vigesimus septimus fuisse? At XXVII in eisdem catalogis ponitur is, de quo hic agimus, S. Gregorii Turonensis aequalis Sulpitius.

4 Saussanus

4 Saussarus non natalem hoc die Sulpitii consignat, sed translationem; in enim scribit : Ipso die Bituricis translatio S. Sulpitii cognomento Severi, ejusdem civitatis Episcopi et Confessoris, cujus natalis illuxit percolendus die decima septima hujus mensis. At XVII die non illum, sed Pium retulit. De translatione autem Severi mox dicemus.

5 Quis fuerit hic Sulpitius, quare ratione ad episcopatum electus connumerat S. Gregorius Turonensis lib. 6, histor. Francorum cap. 39. Remigius, inquit, Biturigum Episcopus obiit : cujus post transitum gravi incendio pars maxima civitatis cremata est; ibique illa quæ hostilitati resederant, perierunt. Post hæc Sulpitius in ipsa urbe ad sacerdotium, Gunthramno Rege favente, præeligitur. Nam cum multi munera offerrent, hæc Rex Episcopatum quærentibus respondisse fertur : Non est principatus nostri consuetudo sacerdotium venditare sub pretio : sed nec vestrum, illud premiis comparare : ne et nos turpis lucri infamia notemur, et vos Mago Simoni comparemini. Sed juxta Dei præsentiam Sulpitius volens erit Episcopus. Et sic ad Clericatum deductus, Episcopatum Ecclesiæ supradictæ suscepit. Est enim vir valde nobilis, et de primis Senatoribus Galliarum, in litteris bene eruditus rhetoricis, in metricis vero artibus nulli secundus.

6 Ex his patet falli vehementer Wionem, qui cum XVII Januarii duos Sulpitios Pios constituat, quorum alter S. Austregisili successor colatur XVI Januarii, alter aliquanto senior XVII (qui senior, ut ibidem dicitur, alius Severus, ipsi Pius dictus, hoc XXIX die colitur, alter XVII) senorem tamen scribit in monasterio S. Nicetii Lugduni monachum, deinde Abbatem fuisse. At S. Gregorius Turonensis ait fuisse de primis Senatoribus Galliarum, ac tunc primum ad clericatum deductum. Fatetur Hugo Menardus, adhuc Senatorem fuisse cum ad Episcopatum electus est.

7 Baronius anno 387 contigit eam electionem existimat. Verum ex tempore concilii Matisenensis secundi, cui subscripsit jam Episcopus, manifestum est, post annum 388 eam factam non esse. Et tempus ipse indicat Gregorius Turonensis, qui cum lib. 6, cap. 39, quæ nunc retulimus de Sulpitii electione scripserat, cap. 40 subdit : Legatus vero Oppila nomine de Hispaniis advenit, multa munera Chilperico Regi deferens. Timebat enim Rex Hispanorum, ne Childebertus ad ulciscendam sororis suæ injuriam commoveret, quia Leuvicildus apprehensum filium suum Hermingildum, qui sororem Childeberti Regis acceperat, truserat in custodiam. Atqui et Chilpericus anno 384 occisus est, quem sibi contra Childebertum conciliare Leovigildus nitebatur; et Hermingildus anno 384 a perfido patre conjectus in carcerem, ipsa nocte Paschalis anni 385 martyrio coronatus est : quo anno parens quoque extinctus est. Accedit, quod Matisenensi concilio interfuerit et subscripsit Sulpitius Episcopus Ecclesiæ Bituricæ anno Gunthramni Regis 24, Christi 385. Sed ipse Baronius eodem anno Sulpitii electionem et Chilperici Regis mortem refert : ast hæc 384 contigit, non 387.

8 Qua sollicitudine episcopatum administravit Sulpitius, indicat idem Gregorius Turonensis, qui ipsum alloquens in Præfatione historiarum VII. Dormientium apud Turones quiescentium, quam IV Novembris dubimus, ita scribit, vir sanctissimus, nulli solitus unquam aut Episcopo aut Regi assentari : Beatissimo Patri Sulpitio, Dei gratia Bituricensi Archiepiscopo, Gregorius Turonorum indignus Sacerdos, in Deo salutari nostro salutem perpetuam. Apud Poctam sub figura apam Sanctorum virtus et prudentia laudatur, quanta sollicitudine, titubantis Ecclesiæ statum firmare, ejus

ruinas resarcire contenditis. Hoc vitæ propriæ exemplis lucentibus, hoc mellilibus exhortationum sermonibus, hoc denique gestis præcedentium Sanctorum in medio prolatis, agere non cessatis. Hinc est enim quod inter cetera parvitati meæ Vestra Sublimitas imperavit (urgens enim imperium est amici admonitio) quatenus va, Dormientium, qui apud Majus-monasterium dicuntur requiescere, quorumque fama percelebris longe lateque diffunditur, actus vitæ vel finem, si uspiam possem reperire, scripto mandarem.

9 Idem quo gliscentes inter Innocentium Rutenorum et Ursicinum Cadurcorum Episcopos simultates sopiit, ut synodus Arvernensis ejus rei gratia indiceretur effect. Testatur hoc idem Gregorius lib. 6, cap. 39. Hic synodum illam, inquit, cujus supra meminimus, pro parochiis Cadurensis fieri conveniit. At cap. 38 ista scripserat : Theodosius Rutenorum Episcopus, qui S. Dalmatio successerat, diem obiit. In qua Ecclesia in tantum pro Episcopatu intentiones et scandala orta convalescerunt, ut pene sacris ministeriorum vasis et omni facultate meliori nudaretur. Verumtamen Transobudus Presbyter rejecit; et Innocentius Gabalitanorum Comes eligitur ad Episcopatum, opitulante Brunichilde Regina. Sed adsumpto Episcopatu, confestim Ursicinum Cadurensis urbis Episcopum lassere cepit, dicens quia diocesis Rutenæ Ecclesiæ debitas retineret. Unde factum est, ut diuturna intentione gliscente, post aliquot annos conjunctus Metropolitanus cum suis provincialibus apud urbem Arvernam residens judicium emanaret, scilicet ut parochias, quas nunquam Rutenæ Ecclesiæ tenuisse recolebatur, reciperet : quod ita factum est. Ita Gregorius. Subsunt Metropolitanum Bituricensis Cadurensis et Rutenensis Episcopi. Habitum ul concilium censet Sirmondus sub annum Christi 388.

10 Tandem anno Gunthramni 30, Childeberti 16, Clotarii II septimo, Christi 391, decessit Sulpitius. Idem Gregorius lib. 10, cap. 26. Obiit et Sulpitius Bituricæ urbis Pontifex, cathedramque ejus Eustasius Augustodunensis Diaconus est sortitus. Sepultum fuisse in S. Juliani basilica, sed ad S. Ursini translationem testatur Claudius Robertus, ibique ejus festum solemniter celebrari IV Kal. Februarii, at per totum ducesim officio X Lectionum.

§ II. Sulpitius Severus S. Martini discipulus an Sanctus?

Magnus vir fuit Sulpitius Severus, genere, eruditione, Christiana humilitate; erimus laudibus a S. Paulino Nolano Episcopo, viro Laudatissimo, unctus. Triplex de eo institui controversia potest : an Biturigum Episcopus fuerit, an aliquando de fide non recte senserit, an in Sanctos ab Ecclesia relatus. Verum postremum hoc de publico, qui Cælitibus impendi solet, honore, ut constituerit, reliqua duo ad nostrum institutum non magnopere faciunt. Quamquam illud jam fere inter eruditos convenit, Presbyterum duntaxat, non Episcopum fuisse; Millemuriorum errori, quem in Duloyis videtur secutus, non obstinate adhæsisse; et, quod Genadius Massiliensis scribit cap. 19 de Scriptorib. cum in senectute sua a Pelagiano esset deceptus, agnoscentem loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuisse, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.

12 Inscriptum fuit illius nomen Martyrologis quibusdam, ut superiore § dictum est, abque a quinquaginta circiter annis in Romanum, cujusquam negligentia, irreperit. Verum nuper Urbani VIII, Pontif. Max. auctoritate expunctum est. Saussarus tamen in Martyrol. Gallicano hæc de eo scribat : Eodem die in Aquitania, pago Primulivico, S. Severi Sulpitii Presbyteri et Confessoris, doctrinæ et sanctimonie laude perillustri, qui S. Martini res gestas nitido stylo conscripsit,

electio ad episcopatum repulsis compertioribus Simoniaris.

Non fuerat ante monachus.

Ex electio anni 384 facta.

Synodum cogit pro pace Ecclesiarum.

* ad Transobudus.

moratur

transfertur

Sulpitius S. Martini discipulus non fuit Episcopus.

nec in hoc est mortuus

10 Sanctus adscriptus.

Egregie salutem suorum curat

e *Geunadio*, et quædam ex spuria *S. Augustini* epistola, quæ in appendice tom 2 operum ejus extat, vix quid-

quam continet. Si constaret Sanctum fuisse, alia ex *S. Paulino* et aliis de eo possemus in medium asserre.

EX VARIIS.

DE S. POTAMIONE EPISCOPO AGRIGENTINO IN SICILIA.

XXIX JAN.

S. Potamionis natalis

Agrigentum urbs est Siciliæ maritima, ad Acragantem flumen, unde et nomen ductum. Hic Episcopus fuit, sub firmi vel sexti vel septimi sæculi, *S. Gregorius*, cujus vitam a *Metaphraste* editam *XXIII Novembris* habemus. Hunc admodum adolescentem in Clerum allegit *S. Potamion* Episcopus, qui et ipse in Sanctorum album relatus. Ita *Octavius Cajetanus* noster in *Idea operis de SS. Siciliæ*, ad *XXIX Januarii*: Agrigenti *S. Potamionis* Episcopi et Confessoris. Citat in margine *Kalendarium Agrigentum*, et *Leontium* in *Gregorii Agrigentini Vita*. Eadem scribit *Ferrarius*.

S. Gregorium Agrigentinum a baptismo suscipit,

2 Porro de *S. Potamione* hæc in *Gregorii* vita narratur: **Huac** (*Gregorum*) a sacro baptismo, vir virtute clarus *Potamion*, qui tum sacris ac religioni Agrigenti civitatis præerat, suscipit. Postea vero quam puer octavum ætatis annum attingit, hunc ad *Divum Potamionem* parentes adducunt, ut puero ille prospera omnia precaretur, et præterea ipsum *Præceptor* traderet erudiendum. Qui cum pro pueri salute *Domino*, ut par erat, orasset, *Grammatici* ejusdem, cui *Damiano* nomen erat, fidei illum commisit, disciplinisque accurate ac sedulo incumbere præcepit...

institutum curat.

Clericum ordinat

3 Ubi vero duodecimum annum prætergressus est, *Episcopum* rursus ac ceteros *Ecclesiæ* ministros parentes advenit, multisque hunc ipsum in eorum collegium cooptari precebus orant. Cumque ille æquo animo sermonem audisset (jam enim interiori mentis oculo cernebat, quam splendidam ac lucidum oculum regendæ *Ecclesiæ* esset abnorturus) in sacrum coetum adscivit: et illum organum selectissimum fore, ac quicquid in posterum futurus esset, præfatus est.

future prædicti

4 Cum duodecimum annum ætatis ageret *Gregorius*, *Hierosolymam* cum *Marco*, *Scrapione* et *Leontio*, *Romani* monachi profectus est, ac benigne a *Macario* Episcopo susceptus. *Marcus* eo *Hierosolymis* relicto, *Tripolim* primo, inde *navi* consensa in *Siciliam* cum sociis advenit: monasterium vero, quod *Agrigento* urbi proximum est, advenit, apud *Præsidera* diversantur: quem quidem *Marcus* futurorum præsciens, cum nunquam vidisset, proprio nomine *Paulum* appellans, in stuporem conjecit, ac de prædicto *S. Potamione*, quem nunquam antea illi cognitum esse existimavit, perconatus nihil minorem admirationem iniecit. Itaque cum mensa illis esset apposta, ac panis et aquæ (uti illis moris est) mutuo participem

fecissent, viros *Episcopo* manifestat, et ut *Marcus* hominera, quem non viderat, nominatim appellaret. Quo ille nuntio mirifice gavisus est, idque inexpectato lucro apponens, ad ipsum confestim properat. Porro cum illos obvius habuisset, complexus; et per illos, quidnam apud eos ageretur, quoniam essent quove hac peregrinatione contenderent, cognoscens, et rursus cujus rei causa navigationem facerent, cum illis brevi commemoratis, ac divina quædam commentatus; ad *ecclesiam*, mysticum sacrificium celebraturus, proficiscitur; is enim *Petri* et *Pauli* summorum *Apostolorum* dies festus erat.

benigne peregrinatione contulerent, cognoscens, et rursus cujus rei causa navigationem facerent, cum illis brevi commemoratis, ac divina quædam commentatus; ad ecclesiam, mysticum sacrificium celebraturus, proficiscitur; is enim Petri et Pauli summorum Apostolorum dies festus erat.

5 Postera autem die post matutinas laudes, cum *Episcopus* illis adisset, deque rebus divinis ac salutaribus cum illis familiariter loqueretur; statim *Gregorii* parentes in urbem ingressi sunt. *Demereps* commemorat vitam scriptur ut, quid *Gregorio* factum esset, *Episcopo* et parentibus *Marcus* exposuisset, et *Romam* reverterit: ac demum tradit *Potamioni* *Theodorum*, hunc *Gregorium* in *Episcopatum* successisse.

de divinis colloquitur

6 Quando vivit *S. Potamion*, et *S. Gregorii* Episcopi ætate debet, quam suo loco discutimus: nun duos constat *Gregorios* isti *Ecclesiæ* præcessisse, nunc *Mauritii* Imperatoris et *S. Gregorii* *Papæ* temporibus, alterum *Constantini* *Pugonati* et *S. Agathonis* *Papæ*. *Baronius* priorum esse existimat quæ *XXIII Novembris* colitur, probatque quod a *Macario* *Hierosolymitam* dicitur benigne exceptus ac *Duconus* ordinatus, qui *Marcus* anno *348*, ab *en Seile* ejectus est, cum iam biennio recesset: nec videtur temporibus *Pogonati* in libere adiri a monachis *Romani* *Carthago* potuisse, utique inde *Hierosolymam* versus institui. At *Græci* in *Mearis* diserte asserunt imperante *Justiniano* *Rhinometostornese*.

An seculo sexto vivit

7 Eodem *Mensa* habent *Gregorium* annis natus octobrem a *S. Potamione*, cum prius rite detonsus, in *Clericorum* classis esse relatum, et *Lectoris* munus insigni vocis jucunditate ac claritate obivisse: dein celesti monitu *Carthaginem*, inde *Antiochiam*, post *Hierosolymam* peregrinatum, *Constantinopolim* deinde petuisse, et sæcte synodo *Œcumenicæ* interfuisse, atque æri disputatione *Manuelitis* convulsisse.

an septimo,

8 Alium utroque antiquiorem *Gregorium* celebrant *Mensa* *XIX Decembris*, quem et tradunt a *Protorio* *Patriarcha* *Alexandrino* ad *S. Elesbanum* *Regem* *Ethiopia* missum, multas in *Arabia* *ecclesiis* consecrasset, multos *Judeorum* adjuvasset *Christo*. *St S. Potamion*, ut vult *Baronius*, sexto seculo vixit, ejus decessorem fuisse *Gregorium* illum verisimile est.

DE S. AQUILINO PRESBYTERO MART. MEDIOLANI.

XXIX JAN.

S. Aquilini Martyris

natalis

Inter alia quæ *Mediolani* angusta videntur *Divorum* templum, celebre est *S. Laurentii*, vetustissimum, atque collegio *Canonicorum*, olim *regularium*, et incolatu *S. Aquilini* *Coloniensis* *Canonici* et *Martyris*, et tandem illius reliquiis decoratum, ut scribit *Gabriel Pennottus* *historia Canonice*, *regul. lib. 2*, *cap. 26*, qui et *cap. 39*, *num. 3*, ejus meminit.

2 Colitur *S. Aquilinus* *XXIX Januarii*, ab *Ecclesia* *Mediolanensis* officio trium *Lectorum*, a *Canonicis* *Lateralibus* ritu duplici. De eo *Martyrologium Romanum*: *Mediolani* *S. Aquilini* *Presbyteri*, qui ab *Arianis* gladio in gutture transverberatus, martyrio coronatur. *Galesinus*: *Mediolani* *S. Aquilini* *Presbyteri* et *Martyris*, is fidei *Catholicæ* tuendæ studio inflammatus, *Germanicum*, *Galliam*, et *Italiam* peragravit, contra *Arianorum* perfidiam dimicationibus suscepta: demum *Mediolanum* profectus, ab illis ob fidei *Catholicæ* defensionem teterrime necatus, ad *Januarii* *Tom. III*.

præmiu migravit in eorum. Eodem habet *Martyrologium* *Germanicum*, nisi quod revertisse *Mediolanum* scribit, quasi antea inde esset profectus.

3 Testatur *Galesinus* se ex *Breviario*, *Calendario*, ceterisque præcis monumentis *Ecclesiæ* *Ambrosianæ*, illius vitam exseripsisse, et ad *Breviarii* itidem *Ambrosiani* usum accommodasse. Hanc nondum vidimus, nisi ea sit quæ *Lectio* *tertia* *Breviarii* *Mediolanensis* continetur, cui consentanea vivunt *Ferrarius* in *Catalogo* *SS. Italiae*, et *Constantinus Ghinius*, *Habemus* hic *lectiones* ex *Officio* *Canonicorum* *regularium* *cuso* *Ventis* *an. 1634*, cum *Notationibus* *Gabrielis* *Pennotti*, qui testatur *Vitam* *S. Aquilini* *Statu* *idiotate* *descriptam* a *Josepho* *Milano* *editam* *an. 1606*. *Mediolani*, *viginti* *capitulis* *digestam*.

Vid.

4 De *S. Aquilini* ætate ita scribit *Ferrarius* in *Notat.* *Conjectura* est illum sub *Theodorico* *Rege* *Arianorum* *patrono* *passum* *est*. *Venit* *in* *Italiam* *Theodoricus*

EX VARIIS.

Thodoricus anno Christi 489, obiit au. 326. At Josephus Milanus, teste Pennotto, natum aut anno 384. Id merito improbat Pennottus, cum vix centum annis post fide Christiana imbuti sint Francones, quorum caput Herbipolis. Illuxerunt fortassis antea aliquæ Evangelii scintille cum et Itheno proximo, et Nervico Rhætiasque Romani tenerent : Sed instraxerat omnem illum caelestem splendorem immanis circum coluptium gentium barbaras. Pennottus potius 784, legendum censet.

reliquæ etc. vata,

imago.

3 Idem de S. Aquilini effigie et reliquis ista subdit: Extat hodieque Mediolani in æde vetustissima Laurentio Martyri ac Levite sacra sacellum parvis vestustatis, eidem S. Aquilino nuncupatum, in quo primum ejus cadaver positum usque ad nostra tempora servatum est : nam ante paucos annos elevatum, honorificentiori loco, ubi nunc visitur, repositum est. In fornice ejusdem sacelli sunt imagines, seu icones, circiter xxiv depictæ, totam Beati ipsius Aquilini vitam, martyrium, sepulturam, et miracula ad ejus tuantum patrata referentes. Neq. dubitari potest, ipsas imagines esse vetustissimas, ante annos plus minus sexcentos, quod imagines Christi et Apostolorum in superiori absida musivo, seu tessellato opere depictæ ostendunt. Hæ imagines tum ipsum Aquilinum, tum Canonicos Colonienses, tum Canonicos S. Laurentii, apud quos Mediolani vivus et mortuus est. commemoratus, omnes cum eodem habitu regulari et usuali referunt, quem hodieque Canonici regulares Lateranenses in Italia, Victorini in Galliis, Novesium seu Windesimenses Colonia et per inferiorem et superiorem Germaniam, deferunt; cum eadem prorsus tonsura clericali, et rasura in superiori et inferiori parte capitis, ad modum coronæ, quam Regulares communiter ferro solent; hoc uno excepto, quod pro tunica alba, quam nos Lateranenses et nostri Windesimenses deferimus, illi griseam ferebant; quod etiam in Galliis, et aliis locis in Italia, ut in monasterio S. Andrea Vercellarum, S. Bernardi in monte Jovis, S. Jacobi Collevolanæ diocesis Comacensis, fieri consueverat.

VITA

Ex officiis Canonic. Regular. Lateran.

a S. Aquilinus puer hereticus arguit,

Aquilinus Herbipoli in a Franconia claris parentibus genitus, cum adhuc puer quosdam ex condiscipulis, Optatum illum, heretica pravitate infectos reperisset, Christum ex Maria virili semine propagatum asserentes, graviter adeo il accepit, ut contra

SEculo VII. XXIX JAN.

Cysoutum.

S. Arnulphi natali,

Cysonium, olim fisisis reginis in pago Tornacensi; nunc intra limites agri Iasulensis censetur, vicus insignis et magnus, qui et Barone obtinet decus, numeratarque inter quatuor præcipuas Bavonias Flandriæ, quibus vexilla gestantes versus appingunt. Plura de loci antiquitate, nominæ, ornamentis scribit Joannes Buzelinus noster Galloflandriæ lib. 1, cap. 19. Hic monasterium, quod nunc Canonorum regularium est, ante annos fere octingentos condidit S. Everardus, Ludovici Pri gener, Duc Fovojubensis, de quo et Gisla conyuge, atque Alardo filii uxoris XVI Decembris.

2 Hic S. Arnulphi Martyris assertum diu corpus fuit, cujus XXIX Januarii in Martyrologio Belgico consignatur Natalis, licet, ut habet Molanus in Natal. SS. Belgi, a Cysouensibus nunc celebretur. Eum XXVIII Januarii refert Galestinus his verbis : Cisonii in Belgio S. Arnulphi Militis et Martyris. Quamquam ab aliquo Belgæ, patriæ suæ parum quavo, deceptus videtur Ferrarius, dum in Natalis dubitat nam pro Cy-

illum errorem invehi non timeret. Unde factum est, ut re postea ab Episcopo comperta, eo satagente omnes fere illo errore infecti redirent ad Catholicam veritatem. Cum autem adolevisset, Creatori toto corde inservire constituit. Quamobrem a parentibus causa studiorum Coloniæ Agrippinam missus, Coloniensi Episcopo adhærens, in numerum Canonicoꝝ illius Ecclesiæ, b tunc regulariter, cum eodem Episcopo viventium, meruit cooptari.

fit Colonia: Canonicus,

b

2 Qui post aliquot annos in patriam reversus, cum parentes ex hac vita migrasse invenisset, hæreditate paterna mox dividenda, et illius pretio pauperibus erogato, ad Coloniensem Ecclesiam reversus, ob vite inculpabilis splendorem in Præpositum eligitur. Mortuo deinde Episcopo, in ejus locum communi omnium consensu c substitutus, ne cogeretur Episcopalem dignitatem assumere, fugiens Lutetiam Parisiorum ivit: quam gravi peste laborantem cum invenisset, multis laboribus, vigiliis, et assiduis præsentim orationibus, brevi tempore meruit a morbo liberare. Ubi defuncto Episcopo, in ejus locum pariter subrogatus, fuga de-novo arrepta, Ticinum in Italiam devenit : ubi sacrarum litterarum studii incumbens, Italicum vulgare idioma didicit.

dein præpositus

c fugit Episcopatum

Parisios peste liberat iterum honores fugit

3 Mediolanum deinde profectus, ut B. Ambrosii, quem peculiari devotione prosequabatur, reliquias veneraretur, cum Canonicis S. Laurentii, tunc pariter regularibus, commemoratus, contra hæresim Arianam, quæ in ea civitate paulatim vires resumebat, vehementer adeo cepit declamationibus atque disputationibus insurgere, ut eo satagente non pauci ab illo errore ad fidem Catholicam revocarentur. Quod graviter ferentes Ariani, Aquilinum ad Ambrosianam ecclesiam summo mane causa orationis de more accedentem aggrediuntur, et multis verberibus affectum semivivam relinquunt. Et cum ab insectandis eorum erroribus eum nullatenus avertere potuissent, altera vice gladio ejus gutturi defixo, Deo gratissimam hostiam immolaverunt. Sanctum autem illius corpus, ne tantum scelus divulgaretur, abscondere conati, superveniente nebula densissima impediuntur. Quare accedentes fideles, corpus in suo sanguine volutatum invenientes, cum hymnis et canticis ad ecclesiam S. Laurentii deportantes, in sacello postea illius nominidicatio honorifice sepelierunt, ubi miraculis claret.

Mediolani hæreticos arguit

ab iis occiditur

honorifice sepelitur.

a Ghinius, in Bavaria, nimis incuriose. b Id multos firmare rationibus comitat Pennottus. non est nostra instituit id fustus hic prætractare Corrigenium in Pennotti disputatione quod S. Lambertum Coloniensium Episcopum scribit fuisse, qui solum Trajectensis fuit. c Extat quidem in Catalogo Coloniensium Episcoporum S. Aquilinus vel Solinus; sed inter primos, et, ut remur, altus ab hoc.

DE S. ARNULPHO MARTYRE IN BELGIO.

Cysonium, olim fisisis reginis in pago Tornacensi; nunc intra limites agri Iasulensis censetur, vicus insignis et magnus, qui et Barone obtinet decus, numeratarque inter quatuor præcipuas Bavonias Flandriæ, quibus vexilla gestantes versus appingunt. Plura de loci antiquitate, nominæ, ornamentis scribit Joannes Buzelinus noster Galloflandriæ lib. 1, cap. 19. Hic monasterium, quod nunc Canonorum regularium est, ante annos fere octingentos condidit S. Everardus, Ludovici Pri gener, Duc Fovojubensis, de quo et Gisla conyuge, atque Alardo filii uxoris XVI Decembris.

2 Hic S. Arnulphi Martyris assertum diu corpus fuit, cujus XXIX Januarii in Martyrologio Belgico consignatur Natalis, licet, ut habet Molanus in Natal. SS. Belgi, a Cysouensibus nunc celebretur. Eum XXVIII Januarii refert Galestinus his verbis : Cisonii in Belgio S. Arnulphi Militis et Martyris. Quamquam ab aliquo Belgæ, patriæ suæ parum quavo, deceptus videtur Ferrarius, dum in Natalis dubitat nam pro Cy-

sonio, Flantrix pago, vulgo Cisoing, (non, ut ipse scribit, Cigny,) Kœsnoy, sive Quercetum Hannoniæ oppidum reponendum sit. Saussains quoque : Eodem die (XXVIII) Cisonii in Tornacensi Præsulatu S. Arnulphi Militis et Martyris, qui pro pietate et justitia coronatus occubuit. Et præbuit his auctoribus eum diem illi dicenti occasionem Molanus in Indiculo SS. Belgi ita scribens : Arnulphus miles et Martyr Cisoniensis, in defensione Domini ac Magistri sui innocens laqueo peremptus fuit. . . . Natalem notatum vidi V Kal. Februarii, quem tamen puto a Cisoniensibus non celebrari, sed III Id. Julii faciunt commemorationem Sanctorum suæ Ecclesiæ. Eorumque elevatio facta est pridie Id. Decembris.

Vita

3 Vitum S. Arnulphi scripsit rhythmo dimetro catalectico, strophis tricolis constante, Canonicus quispiam Cisonensis, ut ex his versibus patet : Sanctum nocte sustulit, Et in caput transtulit, Presentis Ecclesiæ.

Hujus

Hujus rhythmus strophas aliquot recitat Molanus in Indiculo et Natalibus SS. Belgii, et Buzelinus loco citato, qui et lib. 3. Annal. Galloflandriæ ex fide historiam S. Arnulphi exequitur. Eum porro rhythmum nobis, ex MS. canonii Marquettensis juxta Insulas, communicavit Ægidius Bucherius noster. Memunt quoque Arnulphi Ferreolus Locrius in Chronico Belgico, et Guilielmus Gazæus in Historia Ecclesiast. Belgii, qui tradit ejus opem adversus febres præcipue implorari; sed fallitur dum Gislam, quæ ibidem tumidata, ejus conjugem fuisse Alardum filium scribit.

4 Gaufridum, sive Gunfridum, aut Godefridum. Atrebatium et Cameracensium Antistitem, S. Arnulphi Martyris filium fuisse scribit Demochares, Claudius Robertus, Gazæus. Georgius Colvenerius in Notis ad lib. 1, Chronici Baldrici Noviomensis Episcopi cap. 36, ita scribit: Quis sit iste Arnulphus Martyr, non facile dixerim. In Martyrologiis duos invenio Arnulphos Martyres, unum die 18 Julii, qui scribitur fuisse Episcopus Turonensis, contemporalis et discipulus S. Remigii; et proinde non est iste de quo quaeritur: alterum die 3 Octobris in addit. Molani ad Usuardum his verbis: Mosonii festività B. Arnulphi Martyris. Ubi tamen pro Mosonii verisimiliter legendum est Mosonii.... An iste sit, non mihi constat. Locrius et Ferreolus potius nostri hujus Arnulphi filium existimant fuisse. De Arnulphi ontem ætate statui ex eo potest, quod filium voluit circiter annum 732. Trawardo, vel Traguardo, vita functo subrogatum, decessisse 770, aut non multo post. Et satis sit verisimile ex his quæ lib. 1, cap. 36, et sequenti Baldricus narrat.

5 Sacris Arnulphi ossibus admodum diu, inquit Buzelinus, Cysoniensis cœnobii templum, et plerisque ad ea miraculis curationibus floruit. Gazæus inquit adhuc isthic ætate ita enim scribit: Quiescit in ecclesia Cysoniensi, ad latus altaris, cum Gisla conjugem et Alardo filio: et 29 Januarii celebratur. De Gisla supra monimus Ludovici Pii filiam, S. Everardi conjugem fuisse; Alardum eorum filium. Et ipse alibi licet iterum S. Alardum S. Arnulphi filium scribit, postea lumen S. Gislam S. Everardi conjugem vocat, traditque eum eo coli XVI Decembris. Arnulphi vero ossa per Iconomachos dispersa esse scribit Molanus in Indiculo et Natalibus, ac Locrius. Multus antea, ut tradit Buzelinus, ad eam eadem fiebat concursus hominum. Quibus collum dolore torquebatur, eam ipsi restim huic circumdabant, quæ fauces ejus Martyris eliserat; statimque sentiebant agritudinem comprimi. Iis etiam sæpenumero ad preces malignis corporis ardor extinguebatur, qui febribus æstuabant graviter: et multi pro accepto munere, frequenter offerebant argentea fila in laquei modum contorta.

VITA METRICA

AUCTORE CANONICO CYSONIENSIS ANONYMO,

ex MS. monasterii Marquettensis.

ARNULPHI Deiferi,
Fidelis armigeri,
Talis est historia.
Hujus ætas florida,
Deum mente fervida
Seqvens duce gratia,
Irreprehensibilis,
Et cunctis amabilis,
Apparere studuit.
Non curans de crastino,
Egenos pro Domino
Vestivit et aluit.
Quem matura gravitas
Insignit et castitas,
Regit temperantia.
Mundo vivens mortuus,

Sanctitate strenuus,
Conditus prudentia.
Custos conscientiæ,
Divinæ præsentia
Complacere studuit.
Cujus innocentia
Nil de sapientia
Stulti mundi sapuit.
Orans eum jejunio,
Quod metat eum gaudio
Seminat in lacrymis.
Omnino sollicitus,
Ne nimis implicitas
Esset rebus infamis.
Quid de eo dignius,
Quid dicatur plenius,
Cum res modum superet?
Quis misericordiam,
Quis virtutum copiam,
Quis actus enumeret?

2 Hic cujusdam Militis
Potentis et divitis,
Erat fides armiger.
Nam procerus corpore,
Vivo vigens robore,
Fuit armis impiger.
Ipsam consanguinitas,
Sed et morum prohibitas,
Carum fecit Militi
Sed quod esset gratior,
Et cunctis præstantior,
Invidebant subditi.
Hic furto clandestino
Subtrahebat Domino
Non parvam substantiam.
Plane salutiferum
Furtum, quia pauperum
Supplebat inopiam.

3 Dum sub veste propria
Deferret edulia,
Tentus a familia;
Accusatur, trahitur,
Damnatur, diripitur,
Vestis Sancti scinditur.
Sinus plenus assulis
Pater coram funulis
Ad Arnulfi gloriam.
Sic Dominus miraculo
Factum suo famulo
Decorat injuriam.
Dum stupet familia,
Non tardat de venia,
Sed indulget protinus.
Sopita suspicio:
Dat ejus dominum
Domus curam dominus.

Ipsæ sibi conscius
Recedens quantocunq;
Secum defert assulas.
Quas dum distribueret,
Videt quod resumeret
Primas esca formulas.
Inde non extollitur,
Sed capti persequitur
Opus beneficii.
Nulli damnum inferens,
Secum diem conferens
Extremi judicii.
4 Hic præceptum Militis
De prædandis subditis
Quandoque suscipiens,
Parebat extraneis,
Ex ejusdem horreis
Ipsi satisfaciens.

fit viro nobili
composito suo
armiger

subtrahat et
quod det pau-
peribus

duplex mira-
culo defendit-
tur ejus inno-
centia

damna subdi-
tis inferre
recusat

Quod

Mus Episco-
pus Camera-
censis,

nequix

ab hæreticis
dispersa,

miraculo

Arnulphus
vir sanctissi-
mus,

AUCTORE
GYNONIENSI
CANONICO,
EX MSS.

domini hor
rea repleri
divinitus im-
petrat :

est aut mar-
tyria deside-
rio

in morti of-
fert pro do-
mino

suspenditur :

Quod cum saepe faceret,
Et tanta decreveret
Pauulatim substantia;
Est delatum domino,
Quod vix die crastino
Suppetunt stipendia.
Convenitur igitur,
Et poenis addicitur,
Quasi reus sceleris.
Adest in propatulo
Deus sno famulo,
Attestator operis.
Nam cum damnum reparat,
Ipsius exhilarat
Dominum dupliciter.
Arnulfum sanctissimum,
Et Deo carissimum
Commendant communiter.

Ex hoc quasi proprium
Assumens in filium,
Miles hunc amplectitur.
Jam non dicit proprium
Quod habet, sed omnium,
Nec clam distribuitur.

5 Sic Arnulfi sanctitas
Et probata caritas
Longo late claruit.
Et quod per martyrium
Ad Sanctorum gaudium
Pervenire meruit.
Licet esset laicus,
Hunc sermo Dominicus
Perfecte docuerat;
Ut sicut pro omnibus
Christus, sic pro fratribus
Quisque mortem perferat.
Nam Martyr ut floret,
Et jussum perficeret

Constante Dominicum;
Hic et Miles pariter
Egressi, feliciter
Iter carpunt publicum.
Hostes ejus domibus
Habebat, quos eminus
Venire conspiciens.
Dum non est oblitium,
Iste dat consilium,
Dominum conveniens .
Ejus vester debilis,
Mens velox et agilis;

In ipsam conscendite.
Sic ad villam proximam,
Vestram totum animam
Ut salvatis, fugite.
Mihî non sunt metui,
Nihil eos nocui,
Cur vos pavescerem?
Et si vitam termino,
Mori pro te domino
Libet, ut te liberem.

6 Miles fugit ocyus :
Hostes hunc atrocibus
Tractant, mactant, lacerant;
Quod ejus suffragio
Quem habebant odio
Fugisset, improperant.
Ejus collum fortiter
Loro strugant pariter.
Ut sic vitam finat,
Longo vivens tempore,
Sic pendet in arbore,
Ut nil mali sentiat.
Lorum nihil nocuit,
Sed magis sustinuit,

Quem tortor exanimat.
Nomen ineffabile,
Divinum, terribile
Ter Beatus nominat.
Hostes torquet rabies,
Quod tanta sit requies
Pendentis in arbore.
Iram furor concipit,
In pausam se proripit
De cujusque pectore.
Quod nihil proficiant,
Nisi ceptum finiant,
Colloquuntur mutuo :
Hinc si discesserimus,
Nullum reportabimus
Triumphum de mortuo.
Dum sic quisque loquitur,
Ab ipsis conscenditur
Arbor unanimiter.
Sancti super humeros
Ponunt pedes efferos,
Innitentes acriter.
Innocentem jugulant,
Quod probant quæ pullulant
Ibidem miracula,
Quæ silenda credimus,
Non visa dum scribimus,
Ne putetur fabula.

7 Sed supersunt plurimi,
Qui viri sanctissimi
Noverunt historiam;
Quorum testimonium
Prolatum in medium
Multam confert gratiam.
Nam sunt longo tempore
In eadem arbore
Visa luminaria;
Ut ibidem civium
Credatur caelestium
Adesse presentia.
Tanta moles arboris
Per successum temporis
Non comparat penitus :
Totum a fidelibus
Pro magnis pignoribus
Est raptum radicibus.

8 Lorum quod supplicio
Fuit, est remedio,
Si quis collum doleat;
Hoc si circumtulit,
Et non haesitaverit,
Quod mox dolor abeat :
a Nam si quis cum febris
Huc venit et precibus
Sentit beneficia.
Concurrente populo,
Multa Dei famulo
Dabantur donaria.
Hic saepe recurrere
Se non sine munere
Vovet plebis copia.
Quosdam, ut monuimus,
Huc venire vidimus
Cum filis argenteis,
Quæ collo circumferunt,
Et Sancto sic offerunt
Fictis quasi laqueis.

9 Unum hoc non sileo,
Penes me quod habeo,
Insigne miraculum.
Nam cum esset nimia
Plebis insolentia
Circæ Sancti tamulum;
Hic suæ presentie

Deum laudat :

vi strangu-
latur.

Arbor caelesti
fulgore lucet.

ii
Alia Sancti
miracula.

Donaria et
oblata.

Illatam quotidie
 Non ferens injuriam,
 (Nam lateret posteros
 Quantam apud Superos
 Obtineret Gloriam)
 Orabat in angulo
 Coram Sancti tumulo
 Quædam senex vidua,
 Vacans eleemosynis,
 Orare cum lacrymis
 Hæc erat assidua.
 Sanctus visibiliter
 Apparens, hanc leniter
 Vocat et alloquitur :
 Regna tenens cœlica
 Sic a plebe laica
 Cur Arnulfus spernitur?
 Ipsi dorsos ingerunt,
 Se præsentem conferunt
 Verba nugatoria.
 Ipse ne se vindicet,
 Decet ut hoc indicet
 Tua præscientia.
 Ad quæ fortis femina :
 Te, si placet, nomina,
 Nec me reddas dubiam :
 Ut quanto sum certior,
 Tanto sim constantior,
 Ut quod jubes faciam.
 Arnulfum se nominat;
 Quod jubet ingeminat
 Inconstanter fieri.
 10 Statim die crastina
 Visum refert femina

Queritur de contemptu sui sepulchri.

In aures Presbyteri.
 Qui, quasi divinitus
 Tunc esset admonitus,
 Processit ad populum.
 Sancto quisque deferat
 Jubet, monet, iterat,
 Et narrat miraculum.
 Tamen timens tumulo,
 Rudi rursus populo
 Ne foret incuriæ,
 Sanctum nocte sustulit,
 Et in caput transtulit
 Præsentis ecclesiæ.
 Ibi nunc repositus
 Jacet Martyr inclytus
 In altaris margine.
 b Ibi Gilla posita
 Est, et ejus inclyta
 Proles, Alars nomine.
 Horum trium meritis,
 Et Evrardi Militis,
 Præsta pater omnium,
 Sic ad præsens vivere,
 Horum ut in æthere
 Consequamur gaudium.
 Amen.

EX OSS

Transferuntur reliquie ejus Cisonium.

A

a Ante hunc stropham habebatur in exemplari quo usus Molanus, istæc

Omnis plebs Cisonii
 Martyris egregii
 Gaudet de præsentia.

b Hos versus in expressis tuzetanus :
 Ubi Gilla posita est,
 Et ejus inclyta proles,
 Adalardus nomine.

Gislara quoque habet Molanus, et plerique qui de ea scribunt.

DE S. JULIANO HOSPITATORE.

XXIX JANUAR.

S. Juliano natalis.

patria c. atas sequitur

generatio in Hispania

Vita

Multa a Majoribus nostris, laudabili pietate, aedificatu fundatæque xenodochia, peregrinis hospito excipientis. Pleraque in Belgio S. Julianum patronum venerantur, uti nosocomio S. Elisabetham Landygraviam, quæ XIX Novembris colitur. S. Juliani natalem quulam XII Februarii consignant, ut Petrus de Natalibus lib. 3, cap. 116. Maurolycus, Ferrarius in gener. Catalogo SS. Hic tamen in Catalogo SS. Italiæ, et in gener. catal. in Notis testatur celebrari in diocesi Aquileiensi hoc die. Cujus fuerit, ubi et quando vixerit aut ignorari; addit tamen : Fieri potest, ut in Carnis, in quibus flumina intumescuntibus aquis non sine manifesto discrimine transvadari solent, vixerit. De natali ejus solo, aetate, parienti aut penitentiæ loco, nihil nobis vel conjectare fas ducimus, cum in nullam partem argumenta occurrant. Nam illud de periculoso amnium apud Carnos trajectu, frivolum est : ubi non terrarum ejusmodi loci in fluminibus aliqua; quæ vel aquarum in gyrum revolutis vorticebus, vel citato fluctuum impulsu, vel incerto vado hærentibus saxis, vel, quod frequentissimum remur, æximonna humana incoluntati et salutis immedientium malitia, transiitibusque periculo nequeant?

2 Antonius Viacutus Domenecus in Historia SS. Catalaniæ, scribit S. Julianum Hospitatorum pauperum in multis ejus provinciæ locis magnam obtinere venerationem, ac præsertim vico Barcinonensis diocesis qui Del Fon dicitur, ubi ejus agitur celebritas XXVIII Augusti.

3 Vita ejus extat in Legenda Aurea Jacobi de Voragine ad 27 Junii, post S. Juliani Cenomanensis vitam. Eandem recitat Vincentius Bellocensis lib. 9, cap. 113. Petrus de Natal. lib. 3, cap. 116. S. Antonius par. 1, tit. 6, cap. 23, § 4, Domenecus loco citato, Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ et alii.

4 Venatoris habitu apud Siculos pingi solere auctor est Maurolycus, quo 12 Februarii ita scribit : Item Ju-

liani Hospitatoris, qui parentibus inopino casu peremptus, una cum uxore in fluvii transitu viatores hospicio et officio suscipiens veniam meruit, et caritatis operibus plenus, una cum ea quævit. Hic venator fuisse perhibetur, qualem picturæ representant. Ast hic in Belgio ut miles, aut Nobilis, pingi seve consuevit, manū naviculam sustinens; adpicto sibiinde ad latus cervo.

imago

VITA EX S. ANTONINO.

Cum Julianus quadam die venationi insistere, ut juvenis et nobilis, et quemdam cervum reperitum insequeretur, subito cervus vertens se ad eum dixit ei : Tu me sequeris, qui patris et matris tue occisus eris? Quod ille audiens obstupuit. Et ne hoc ei accideret, quod cervus ei dixerat, relictis omnibus discessit ad regionem valde remotam pergens, et cuiusdam Principi ibi adhæsit, et tam strenue et in bello et in palatio se gessit, quod Princeps ille a Militem eum fecit, et quamdam Castellanam nobilem viduam ei conjugem tradidit, castellum pro dote tribuens.

Antonius in parates m. d. d. ubi per regre

a

2 Interea parentes Juliani pro amore filii nimium dolentes, vagabundi ubique pergebant eum requirerentes sollicite. Tandem ad eastrum, cui Julianus præerat, pervenerunt. Tunc autem casu Julianus aherat. Uxor autem ejus eos videns, interrogavit quinam essent. Cumque illi omnia enarrassent, quæ filio accidissent, ipsi sumque ad querendum discurrerent, intelligens illa habuisse parentes Juliani, utpote quia a viro suo hoc frequenter audiverat, honorifice eos recepit, eisque proprium cubiculum ad quiescendum tradidit, alium sibi lectulum parans. Mane autem facto Castellani ad ecclesiam pergunt, parentes Juliani ut fessos in lecto suo quiescentes dimittens. Revertitur interea Julianus domum; thalamum autem ingrediens exortatoris uxorem invenit parentes ibi

eos beneque ab uxore susceptos

hinc de uxoribus

ibi

Ex 488.

ibi dormientes. Sed ignorans parentes esse, suspicatus est uxorem suam cum adultero ibi jacere, unde silenter extracto gladio ambos occidit.

3 Egressus autem domum, obviam uxori ab ecclesia revertenti. Qui interrogavit eam quanam essent, quos in lectulo suo reperisset. Indicavit illa eos esse parentes suos, quos dulcissime eum quærentes honoranter susceperat, et in suo thalamo collocaverat. Quod audiens quasi exanimis effectus amarissime flere cepit dicens: Hei mihi, quia dulcissimos parentes meos occidi! Quid faciam? Ecce impletum est verbum cervi, et quod evitare curavi de domo et patria recedens, in hoc iniegi. Jam nunc vale soror mea dulcissima, quia de cetero non quiescam, quousque sciam Deum penitentiam meam suscepisse. Cui illa, Absit a me dulcissime frater ut te deseram, sed que particeps fui tecum gaudii, ero et doloris et penitentiae simul. Ergo inde recedentes, juxta quoddam magnum flumen, ubi multi periclitabantur, b hospitale magnum construxerunt, ut penitentiam suam ibi agerent, et transire volentes fluvium transvelerent, ac pauperes hospitio reciperent.

perigre penitentium agit.

navigio transiens vias viatores

b

Angelum specie pauperis excipit.

ex eo intelligit peccatum sibi condonatum.

mordetur. c

4 Post multum temporis cum quadam nocte Julianus fessus quiesceret, et gelu intensum esset, audivit vocem lacrymabiliter lamentantem, Julianumque vocitantem ut eum transveheret. Quod ille audiens, concitus surrexit, et jam eum frigore deficientem inveniens, in domum suam portavit, ipsumque igne accenso calefacere studuit; postea in lectulum suum duxit, eum pannis operiens. Post paululum qui sic infirmus et quasi leprosus apparuerat, splendidus factus scandit ad æthera hospitique suo dixit: Juliane, Dominus me misit ad te, ad insinuandum quod tuam penitentiam acceperat; (erat enim Angelus Domini) etambo post modicum in Domino quiescetes, sicque disparuit. Illi autem pleni elemosynis et bonis operibus, non multo post animas suas Domino reddiderunt. c Ad honorem igitur ejus dicitur PATER ASTER, vel alia oratio, ab aliquibus, ut scilicet detur eis bonum hospitium, et defendat a periculis.

a Pet Principem militie. b MS. Ultr. lugurum. c Petrus de Natal. Et quia fuit pauperum peregrinorumque susceptor, inde a victoribus pro bono susceco hospitio, dicitur Julianus cognomine Hospitator. Titulus illius historice apud Bellocaccensem est. De alio Juliano, pro quo dicitur Oratio Dominica.

DE B. REDIGUNDE SIVE WEDIGUNDE, VIRGINE ORD. PRÆMONSTRAT. IN HISPANIA.

ANNO MDCII
XXIX JANB. Redigundis
Virginis

Villa-Major monasterium diocesis Burgensis, inquit Aubertus Mirax in Chronica Præmonstraten. ad an. 1177, nomen habet a pago vicino, cui nomen Villa-Majoris. Abest miliaribus septem a Burgensi urbe. Memoratur et a Joanne Pigno Biblioth. Præmonstrat. lib. 1, in Circarv Hispaniæ, et a Servatio Latrueltz, qui in Palentua diocesi locat. Patrojum veneratur hoc cœnobium S. Michaelis Archangelum, unde et S. Michaelis de Trevinno appellatur, ut ab alio asseruatur ejusdem ordinis cœnobio S. Michaelis de Gros, in diocesi Zamorensi, oppido Touro, ad Dunum flumen sito, cujus idem meminerit.

2 Asseruatur hic S. Paulinæ Virginis et Martyris corpus, ex Italia cum alius Divorua ipsam allatum ab Antonio de Padilla e Societate Jesu, et religiosissimis his Patribus anno 1612, 23 Aprilis donatum. De ea agerunt VI Janii. Estat hic quoque corpus B. Redigundis, quam alii Wedigundem, quadam Radigundem vocant. Ejus vitam datus ex Hagiologio Præmonstraten. quod Roms D. Chrysostomus vander Sterre antiquissimè in urbe Antverpiensi S. Michaelis monasterii Abbas, dudum prælo paratum, et a piis omnibus expectatum, dum varis et sui Ordinis et Reip. negotiis distinctus, differt in publicum producere, nobis interea hæc humanissime communiavit.

3 Idem in Natalibus SS. Ord. Præmonstrat. IV Kal. Febr., ita de Redigunde scribit: In cœnobio S. Michaelis de Trevinno juxta Villam-Majorem diocesis Burgensis, B. Redigundis Virginis Hispanæ Ordinis Præmonstraten. Quæ mundo crucifixa eum concupiscentiis ejus, dum rigorosis austeritatibus carum subigit, velut inter spinas lilium genuavit, et mundo corde ac casto corpore celesti sponso mirifice placuit. Recenset eam quoque in Martyrologio Galliano, sed inter Dios, Andreas Saussans his verbis: Ipso die transit ad Dominum B. Redigundis Virgo sanctimonialis cœnobii de Trevinno Ord. Præmonstraten. in Burgensi diocesi, austeritatis rigore, puritatis decore, et divini cultus studio plurimum insignis. Haud assequimur tamen quo nomine eam conetur Gallia vindicare. In Ordine recitandi officii divini exco Mutri anno 1638, in festis Canonice regularium Ord. Præmonstraten. habetur 26 (forte 29, characterem qui nomen significat perperam sursum erectum, a solum sex conficuit) Januarii: Redigundis Virginis semiduplex.

Vita,

mutilis.

veneratu,

4 Memnat Redigundis idem Chrysostomus Abbas in vita S. Norberti lib. 3, cap. 6, § 12. Atque in libro qui Echo S. Norberti triumphantis inscribitur pag. 64, ista habet: Sed et nuper, procurante Rev^o admodum Patre Michaeli Maldonato Congregationis Hispanicæ Procuratore generale costam unam sacram obtinimus B. Redigundis Virginis Hispanæ ejusdem Ordinis nostri, quæ in cœnobio S. Michaelis de Trevinno, in altari ibidem S. Michaelis, in urna egregie adornata venerabiliter quiescit, eandem nobis liberaliter donante Amplissimo ac Rev^o Patre M. Philippo de Quintanilla Congregationis Hispanicæ ejusdem Ordinis nostri Visitatore generali longe dignissimo.

reliquis.

VITA

Ex It^o D. Chrysostomi vander Sterre Abbatis, HAGIOLOGIO PRÆMONST. NECDUM EDITO.

Fuit beata Virgo Redigundis candidum Ordinem professu in cœnobio quodam S. Pauli dicto, haud procul ab ecclesia S. Michaelis olim dissito, quod jam desit. Nam autem S. Pauli ecclesiam quondam Præmonstraten. Virginum parthenonem fuisse joverit forte melius ex iis quæ ex Hispania mecum communicata sunt intelligere.

2 Cœnobio S. Michaelis de Trevinno juxta Villam-Majorem quasi ducentis passibus antiquitas solet ecclesia quædam, S. Pauli dicta, adherere, eratque olim monialium Ordinis Præmonstraten. verum propter paupertatem desit, attributa ejus redditibus Religiosorum cœnobio, quod etiamnum eos possidet. Et alibi: In cœnobio S. Michaelis de Trevinno juxta Villam-Majorem diocesis Burgensis Ordinis Præmonstraten. et in omnibus circumjacentibus locis viget traditio antiquissima, publica et notoria, transmissa a majoribus ad majores, a parentibus ad filios, quod ecclesia S. Pauli, quæ in conspectu dicti cœnobii sita est, ab eodem adjuncta quasi ducentis passibus, fuerit olim cœnobium Virginum dicti ordinis, quod propter paupertatem desit, redditibus, quos habebat, Religiosorum cœnobio applicatis, qui etiamnum iis gaudent.

3 Hujus cœnobii ultima Religiosa fuit B. Redigundis, quæ post visitata Romæ Sanctorum limina, ex Superiorum suorum licentia, cum peregrinatione sua perfunctâ

B. Redigundis Religiosa ord. Præmonstrat.

in cœnobio S. Pauli,

nomam peregrinatur.

perfuncta esset, et pretioso Reliquiarum sacrarum thesauro ditata, reliquum vite suae licet Deo piissime transcripsit. Ex Italia redux beata Virgo cellam cuiusdam se inclusit, exstructam juxta portam ecclesiae S. Michaelis, ex qua per fenestellam quamdam altare majus prospicere poterat: seque ab omni mundano commercio abscondens, abscondebat se in abscondito faciei Domini, vitamque instituebat extreme rigidam et austeram, sciens tum demum liliis tutum esse ne a bestis silvestribus depascantur, si spinis probe et tribulis cincta et circumsepta fuerint; quomodo etiam in Canticis sponsam suam sponsus collaudat, dum eam deprædicat esse liliam inter spinas. Cum enim Virginibus curae erit carnis allicitationibus et mortificationibus curare incumbere, tum virginittatis suae florem diu illibatam a mundo et diabolo poterunt conservare. Atque ideo hanc prudentissima Virgo, quo posset et corpore et spiritu sancta esse, et cogitare semper quae sunt Domini, carnem suam operibus pœnensis mirum in modum affligebat: menteque in Deum collecta, terrena omnia ac transitoria supergrediens, caelestem in terris vitam agebat: donec

tandem ad felicem laborum suorum metam perveniret, et beata morte in Domino obdormiret, anno (ut ad me perscripsit P. Michael Maldonatus) ab Incarnatione Verbi 1152, qui fuit a fundatione Orlinis candidi 33, R. P. Emelini secundi Abbatis S. Michaelis 15.

4 Obit autem cum opinione eximie sanctitatis, et pro tali, sepulturae mandata est. Verum intercurrentibus aliquot annis elevata est ac translata, omniaque ipsius facta ossa ac reliquiae arce cuiusdam inclusa sunt, una cum pulvillo in quo operati solebat, cum vase ex quo bibebat, salino ejus, et aliis aliis ejus reculis, quae, eo quod spectassent ad Sanctam, magna in veneratione habite fuerunt. Suntque hae omnia posita in altari quodam et capella dieti cœnobii, quod ad distinctionem summi altaris vocatur altare vetus S. Michaelis. Est autem ab omni retro memoria (ut in citato rescripto testatur PP. Hispani) in magna habita veneratione. Atque adeo septem pagi, suo quisque et stato die, supplicandi publico ritu ad ejus aram conveniunt, et cum alias concipiunt soleimes preces, tum antiphonam et orationem de Virgine recitant.

EX VARIO
MORITUR

transferantur
ejus reliquiae.

et publice hono-
ratur.

DE CAROLO VIII, VILLARIENSI ABBATE IN BRABANTIA.

Villarium, sive Villaria, aut Villare, cœnobium est Ordinis Cisterciensis in Brabantia, hanc procul a Gemblaro oppido, juxta Dilia annis scaturigines, ipsius S. Bernardi auspiciis conditum: cujus præclara encomia Heribertus Rosweydy noster præfatione ad S. Eucharii Episcopi Lugdunensis libellum de laude eremi a se editum, dicatumque Henrico Vander Heyden Abbati Villariensi, prosequitur. Habuit autem Villaria, ut scribit in Natalibus SS. Molanus ad 30 Junii, cum de B. Arnulpho agit, multos sanctos viros, quorum omnium fere corpora decenter in tumulis aliquot simul requiescunt. Celebriores autem agnoscunt dictum B. Arnulphum, sive Arnoldum, Carolum Octavum Abbatem fratrem Comitis de Seine, et Conradum nonum, filium Eginonis Comitis de Seine, qui postea fuit Abbas Claravallensis, deinde Cisterciensis, denique per Honorium III, Cardinalis Portuensis, et Apostolicus Legatus in Alemania, ubi etiam synodum celebravit anno mcccxxv, contra quasdam morum corruptelas. Ceterum horum reliquiae nunc admodum negligenter conservantur, et in loco minus decenti quam olim. Hæc Molanus. Ast Arnulphus Raissius in Hieroglyphario Belgico, Nonnullorum, inquit, prædictorum Beatorum et aliorum ossa Robertus Henricus Abbas XVIII e veteri tumulo in marmoreum monumentum, in sacello magnifice ad hoc adornato, anno Domini mxcix, transferenda curavit.

2 Non sunt tamen in sacro illo thesauro, Caroli quoque et Conradi corpora; nam hic Cisterci, ille in S. Agathe cœnobio sepulti sunt. Numerantur tamen isthic a Raissio inter eos qui eremum illam præcipue suis virtutibus illustrarunt, uti et a Rosweydo nostra in epistola qua eidem Henrico Abbati deditur S. Eucharii epistolam de contemptu mundi, ac de Carolo quidem (nam de Conrado agemus XXX Septembris) ista scribit: Nonne Carolus Abbas VIII, apud vos sanctitate viguit, qui cum illustri inter suos loco natus esset, Comitis Seynensis frater, relicto militari battleo, B. Bernardi se zona rinxit? qui cum invitatus ad præfecturam dignitatem raperetur non ante pacato animo fuit, quam rursus pristinae paci quietique redderetur. Hujus sacrum illud apophthegma celebratur. Cum enim a quodam viro nobili rogaretur, qui ipse in seculo opiparis convivis assuetus, nunc tenui fabarum pisorumque cibo, eoque male condito vitam toleraret: Ego, inquit, triana grana piperis tibi nostris misceto quibus eos saporatos reddo: primum est, Labor maximum, alterum, longæ vigiliæ; tertium, quod suppo-

rationes tibi apud nos alii expectandi non sint.

3 Videtur Carolus, ut ex cap. 4, Vita n. 25, licet colligere, non multo ante Dominicam Palmaram decessisse; ejus tamen natem hoc XXXIX Januarii die assignavit Chrysostomus Henriquez in Menologia Cisterciensis, cum illustri elogio e Chronicis Villariensibus de prompto, et Beatum appellat. Refert eum quoque hoc die Arnulphus Raissius in Auctarium Natalis SS. Molani, et Calendarium SS. et BB. Divise editum, XXVIII, uti et Saussatus, qui Pius accenset Hugo Menardus XXX Martii. In Brabantia B. Caroli Abbatis Villariensis.

4 Caroli Vitam scripsit monachus Villariensis, qui ejusdem cœnobii Chronica deduxit usque ad an. Christi MCCCXXXIII, in quibus ejus, ut ceterorum, res gestas cœcens, librum deinde peculiariter composuit de viris illustribus illius cœnobii, ubi et de Carolo. Esse se illorum Chronicorum auctorem ipse in sermone hujus libelli Prologo ostendit, ita scribens: Expedita utrumque narratione de quibusdam gestis Venerabilium Abbatum Villariensium, priusquam descendamus ad describenda illustria facta virorum fortium et virtuosorum, monachorum videlicet atque Conversorum ejusdem cœnobii, in primis Lectorem nosse volumus, quod interrogavimus aliquoties Patres nostros, quanta olim fuerit religio in Villari, et amantissime runt nobis etc. et infra: Et primo quidem Vitam Reverendissimi Domini Caroli octavi Villariensis Abbatis diffusius, quam suo loco descripta est, explicabimus; pro eo quod de alia domo assumptis, et in nostra electis, ipsam suis virtutibus non modico decoravit. Hanc fustorem Vitam datus e MS. Rubicavallis.

5 In Chronicis scribit fratrem fuisse Comitis de Seyne; genus, ei commissam esse Paternitatem in Camera B. Mariae juxta Bruxellam; (de quo monasterio agemus XIX Februarii ad Vitam S. Domitii Lausannensis, et ablu) electum esse Abbatem Villariensem anno 1197, præfatus annis 12, anno 1209, susceptum ei Conradum filium Comitis de Seyne, qui cum esset unus de majoribus Canonice Ecclesie S. Lamberti, archidicis vite desiderio tactus, valescens senio, habitum religionis in monasterio Villariensi suscepit sub venerando Patre Domino Karolo, sub quo deinde elapso probationis suæ tempore factus Prior officium sibi injunctum discrete administravit.

6 Caroli meminim Gonvatus in vita Arnulphi, quam 30 Junii dabimus. Cæsarius quoque lib. 1, cap. 35. Tempore quodam Dominus Carolus Abbas Villariensis

ejus natalis.

vita a monacho
Villariensi scrip-
ta.

tempus requi-
ritur.

alia gesta.

reclusa
aspere vivit

SUN
INITIUM SFC
XVI
XXIX JAN.
In cœnobio
Villariensi

multi viri
sancti:

inter eos Ca-
rolus Abbas
8 vir tanta-
tissimus

Ex MSS. sis, qui fuerat Prior noster, veniens ad nos duxit secum virum venerabilem *Godefridum Sacristam*, *cujus vitam dabimus 3 Octob. Et cap. 41.* Honesta quædam matrona de Colonia, divitiis pollens, et ætate florens, cum post mariti mortem Christo nubere vellet, timore amicorum, a quibus ejus desiderium impediabatur, habito consilio Domini Caroli Abbatis Villariensis, cappam Conversi induit, sicque per illum de civitate edueta, in monte S. Walburgis monialis est effecta. *Et lib. 3, cap. 13.* Hæc quæ dicturus sum post conversionem meam facta sunt, et a Domino Carolo mihi relata, aliquando Priore nostro, tunc Abbate Villariense. *Et lib. 3, cap. 41, narrat quod infra in Vita nu. 14, de ingesta illi a nobili matrona tentatione. De eo iterum agit lib. 6, cap. 18.*

alta de eo scripsit.

7 Meminit Caroli Arnoldus Raissius in *Auctario ad Molani nuptales*, et in *Hierogazophylacio Belgico. Hugo Monardus lib. 2, Observationum ad Martyrol. Benedictinum. Aubertus Miræus in Chronico Cisterciensi ad an. 1147, ubi de fundatione Villarii agit, Inter Abbates, inquit, præ ceteris emittuerunt isti : Carolus Abbas VIII, etc.*

VITA

AUCT. MONACHO VILLARIENSI ANONYMO,
ex MS. Rubræ-Vallis.

CAPUT I.

Caroli u seculi militia conversio.

a
Gerardus strenuus miles

Dominus Karolus a VIII Abbas Villariensis, quondam miles famosus et strenuus in seculo, a Scotis ad militiam acceptus est : in qua in tantum profecerat, ut Regibus et Principibus carnis esset et acceptus : ita quod Dominus h Philippus Coloniensis Archiepiscopus, cum in Curia Magantina, in qua c Rex Fredericus filius promovit in Milites, vite sue timeret, eum in specialem custodem suum elegit.

b

2 Dum itaque cum Domino Gerardo Wascardo Milite, de quodam il torneamento a Wormacia Maguntiam descenderet, inciderunt in quoddam pratium amonissimum, floribus enjuslibet coloris, rivis, et fontibus referentum; quod ita transierunt, quod neuter est allocutus alium. In transitu itaque prafi compromiserunt inter se, quod cogitationes suas alter alteri revelaret, et unus ait : Cogitavi et attente consideravi vias et multimodas amunitates loci hujus, et in exitu preostensum est mihi, quod vanum est et ad medicum parans quidquid vires in seculo. Et alter inquit : Eodem fuit cogitatio mea. Et dicunt sibi invicem : Parant nobis hæc aliquid utilitatis, et transcamus mare. Sed occurrunt nobis ibidem quæ hic reliquimus, videlicet nobilitas equorum, speciositas mulierum, ac instrumenta armorum; et vulnerabant cordi, et forte ledetur pudicitia. Quid ergo? Transcamus ad hujusmodi vestes de Hemmenrode, et queramus inducens quinque armorum torneamenta visitandi.

d
on vulnerant amonissimum pratium amonissimum fastidit

e
magna horum amonissimum

3 Ierunt itaque solo contenti armigero, voverunt conditionaliter, reversique sunt Colonia; et turbante eos demone, tota Colonia improperavit eis votum. Venerunt post hæc f Nuciam, ubi Ulricus Miles, cognomento Flasco, qui vulnerat ultra mare ipsos trahere, vovit et religionis habitum postmodum eum eis accepit. Ibi Dominus Gerardus Wascardus partem manus amisit, qui dixit potius velle hoc sibi ad contigisse, quam Domino Karolo, quem sciebat Clericam, et per Dei gratiam promovendum, minimum membrum lesionem esset.

f

g
omne u d
980

4 Evoluto proinde medico tempore, Dominus Karolus relicto parentibus et divitiis hujus seculi, una cum sociis pluribus in Claustro, quod Hemmenrode dicitur, arma assumit sacre militiae, et ejus exemplo atque hortatu Nobiles et Proceres tam de sancta Co-

loniensi civitate, quam etiam de remotioribus terræ, scilicet Ulricus Flasco, Gerardus Wascardus, g Walterus de Birbaco, et quamplures alii strenui in militia seculari, neque minus conversatione spirituali. Adjunctus est eis Hermannus Bunnensis Canonicus, Clericus nobilis et litteratus, postmodum primus Abbas in h Valle S. Petri, ac deinde in Hemmenrode assumptus. Hic cum ad excitandos Conversos circuiret Chorum, et Te Deum cantaretur, Frater i Henricus probate conversationis Conversus vidit columbam nivei candoris super caput ejus descendentem, et manentem super eum, quamdiu Chorum circuiret; quam cito autem exivit Chorum, columba ascendit crucem Conversorum, manens super eum usque ad Evangelium : Abbate insuper ascendente ad k analogium columba ascendit super analogium, usque ad Te DECEt LAUS : et postea ad Crucem prædictam est reversa, et ibi paululum sedens non est visa ulterius.

g

h

inter quos Hermannus Canonicus, deinde Abbas

i

k

5 Quantum autem domus de Hemmenrode profecerit adjutorio Domini Karoli, et Ulrici Flasconis, evidenter apparet per hoc quod sequitur. Cum enim Fredericus Imperator l Leodium descendisset, et multa copia Nobilium ei ibi occurrisset, advenientibus ibi præfatis Karolo et Ulrico, m Philippus Comes Flandriæ cum multitudine Nobilium eis occurrit; ita quod Imperator quasi segregatus ab omnibus solus fere remansit : sicut enim gratiam Imperatoris in seculo habuerant, ita in religione ipsos dilexit et honoravit; unde illius adjutorio et filii sui Imperatoris Henrici, curiam de Spira adepti sunt. Dedit etiam Henricus n Imperator Domino Karolo Crucem pretiosam, et illam lapidibus ac gemmis ornavit.

l

m

honoratur n principum

n

et Imperatore, et celesti ostentio

6 Servivit itaque Dominus Karolus Domino Deo suo humiliter et devote, regularis discipline studiosus observator. Frater Henricus Conversus in Hemmenrode, vir antiquæ et probate religionis, vidit, eum benediceretur in Novitium Dominus Karolus, columbam miræ pulchritudinis desuper venientem et descendentem super eum, hoc, ut creditur, præfigurantem Spiritum sanctum, quod Spiritus sanctus in illa hora super eum descenderit, replens eum gratia sua, idem monstrans in aliis fieri in ipsa benedictionis et sacri habitus susceptione, in quo Christi Crux est præfigurata.

a Prædecessores enumerat Jongelinus lib. 9. b Philippus Burgundus inter Colonenses Anabates XLIV, numeratur c Vita de S. Blasio cap 26. Appendix ad Frisingensem : Anno Domini incarnationis 1185 Fredericus Imp. sedatis in Germania eunctis bellorum turbulibus, generalem curiam eunctis regno Optimalibus in Pentecoste apud Maguntiam edidit : ibique filios suos, Henricum scilicet Regem, et Fredericum Suevorum Ducem, gladio accegni amosque instiganti disposuit. Et paulo post Feria 2, celebratis mase Missarum solemnibus, Bili Imperatoris Henricus Rex et Fredericus Dux armis prociñti, multaque palestra alacriter exercitati, milite eugulom sumperunt d De torneamento egimus 23 Janu. ad cap. 4, vltz B. Walkei, lib. I. pag 448.

e Hemmenrode, alio nomine Claustrum, monachium est urd. Cisterciensis, in Trevirensi diocesi, ob situs tempericum, sed præcipue monachorum sanctitatem, multis auctoribus laudatum. Agit de eo Jongelinus lib. 2.

Hemmenrode.

f Quæ hic Nucia, insitatus Novesium, vulgo Nuys, oppidum est diocesis Coloniensis, cis litemum. g Hujus vitam dedimus 23 Janu. h Vallis S. Petri, vulgo Heisterbach, canonicum ord. Cisterc. diocesis Coloniensis, in Ducatu Monien. Hujus Hermannii notitia consignatur in Menologio Cisterciensis 31 Maii, verum alique titulo Abbatis, cum primus Heisterbach, quartus Hemmenrode, primus Loci S. Maræ, sive Marinsuldenus, fuerit.

Heisterbach

i Inscripsit est Menologio 4 Novemb.

k Analogium monachum significat, vel pulpitum, ubi legitur vel annuntiator verbum Dei.

l Huc spectant quæ scribit Agidius Aurex-vallis in gestis Fpp. Leod. cap. 54 ubi narrata præcedenti cap. basilice S. Lamberti Leodiensis conremittione facta anno 1183, subiti. Sub idem tempus domus quædam claustrales ipsius ecclesie, decreto cujusdam Imperatoris, qui tunc temporis, casu accidente, Leodium venerat, diruta sunt.

m Philippus Theodorico Abbatu patri anno 1168, vita functo successit 1191 in obituone urbis Aconensis obiit

n Coronatus est Henricus VI, an. 1191, feria 2, Pasche Romæ a Calisto III, cum anno præcedente 10 Janu Fredericus parens erectus esset obiit Henricus an. 1197, 28 Septemb.

CAPUT II.

Multi per Carolum conversi.

Anno Domini MCLXXXVIII, in mense Aprili, Conventus de Hemmenrode cum Albate suo Hermanno venerat super montem a Strooberch, ubi Frater b Godescalcus de Wolmunsteyn Canonicus in Ecclesia Majori Coloniae antea, et miro modo mundo deditus, (nam ante conversionem satis lubricus extitit, sed bene morigeratus) una cum Alberto Cellarario et Canonico sanctae Coloniensis Ecclesiae se contulit in manus Abbatis de Strooberch, nulli hominum votum suum indicando. Accidit autem quod Everardus quidam, S. Gereonis Canonicus et Godescalci frater uterinus, in Westphaliam pergeret, et in via ad quamdam reclusam diverteret, quae in rupe latebat : quam illa cum magna alacritate suscepit, post aedificationum colloquia dicens ei : Domine, dicatis fratri vestro Domino Godescalco, quod lumen ejus accensum est coram Domino, et clare rutilat. Ille vero ad verba obstupuit, dicens ei : Soror vide quid dicas. Non est frater meus similis in luxu seculari in tota Colonia; nec tendit ad aliud quam ut sine satisfaciat curiositati, et ideo in hujusmodi vide quid dicas. Extorsit insuper ab ea multis precibus, quid intenderet dicere. Et illa : Sic et sic operatus est Deus, sed lumen unius nondum est accensum. Audiens hoc ille de fratre suo, vehementer contristatus est, utpote homo seculo deditus, et reversus Coloniā quod audiverat invenit in veritate.

8 Idem Godescalcus Dominum Albertum titubantem reliquit in seculo adhuc seculo deditum et ipse valedicens seculo Strooberch intravit, sanctam inter sanctos ibi congregatos illicens vitam Modicae scientia litterarum inerat, sed spiritus patientiae et pietatis ad magnam vitae perfectionem illum provoverat, qui promotus in Sacerdotem quanti fervoris et devotionis extiterit, ex hoc probari potest, quod cum quandoque celebraret et ipsum qui eum fecerat inter manus haberet, apparuit ei in specie pueri gratiam suam ei exhibentis, prout recitat Casarius in dialogo suo, distinctione nona, capitulo secundo. Quod autem ei dulcedinis et solatii hora illa contulerit, non vivit homo cujus lingua narrare suffleat. Vixit postmodum aliquantis annis monachus fervens et devotus; tandem ad majora gaudia post felicem expectationem a Domino vocatus. Dominus autem Albertus post aliquot annos probandus Strooberch accessit, sed in probatione vitam finivit, consolatus de felici ejus consortio, cujus adjutorio gratiam omnipotentis sibi affuturam sperabat.

9 Igitur ad petitionem Philippi Archiepiscopi is, de quo loquimur, cum conventu monachorum montem Strooberch ascendit, de omni substantia seculi nihil secum arripens ex domo de Hemmenrode, praeter libros regulares, equum monoculum, et quatuor solidos Coloniensium. Tennes itaque fuerunt in angustia paupertatis, sed latissimi in amplitudine caritatis. Unde accidit quod viri magni et nobiles relictis omnibus, quibus abundabant in seculo, eorum paupertati aggregati sunt. Erat enim Dominus Carolus tam dulcis et affabilis in conversatione, ut multos hujusmodi Nobilium secum attraheret ad religionem non solum in Hemmenrode et in Strooberch monte, sed etiam postmodum in Villari.

10 Unde quidam Miles honestus supra modum admiratus, quomodo tam ipse quam alii aequo nobiles et deliciose ac delicati nuper in seculo, possent se conformare cibis ordinis rudibus et grossis, utpote fabae, lenti ac pise; responsum accepit ad ipsius Abbate : Ego tria grana piperis immisceo pulmentis nostris, quibus ea sapida reddo, licet de se sint insipida. Primum granum est Labor manuum; secundum

dum, Continuatio vigiliarum; tertium, Desperatio ferenli lautioris.

11 Denique conversus est cum eo Major Decanus Coloniensis Ecclesiae Odo cum Canonicis suis; Praepositus S. Gereonis; Decani Bunnenses, Dominus Christianus vir magnae auctoritatis, et quidam alius cum Canonicis; Petrus Decanus Treverensis, et Imperialis aulae Protomotarius; Henricus Decanus Monasteriensis, Abbas Prumiensis; Casarius et Petrus Abbatē Confluentis, Comes Wendensis, et alii quamplures Trajectensis, Treverensis, Coloniensis, et Leodiensis diocesis : ex quibus Dominus Carolus electus est Abbas in monasterio Villariensi, non solum illi donavi, sed etiam terris adjacentibus utilis; Petrus assumptus est in e Novo Castro, d Daniel in e Schouavia, f Henricus in Valle S. Petri, g Hermannus in Hemmenrode, h Gerardus quoque in Valle S. Petri. Item i Gerardus nuper Canonicus Coloniensis, et vanitatibus seculi miro modo deditus, cum in praecipua festivitate cum alijs esset in ecclesia sua, in qua omnia collegia Coloniensis civitatis erant tunc congregata, visus est a Domino Everardo Curato S. Jacobi, viro valde sancto, in habitu et tonsura monachi, cum ceteri omnes in vario et griseo apparerent, prout habetur diffusus in Dialogo Casarii distinctione I, cap. 7.

a Strooberch vocat Jongelms lib. 2, traditque, quod ecclesia, quam antea isthuc regulares creverant, dedicata esset S. Petro, vocari nunc Montem S. Petri : isthuc habitasse cum socijs Hermannum annis 8, sed anno 1191, quod omnium rerum penuria laborarent, in vallon descendisse. Heisterbach dictam, et monasterium isthuc conditum a monte S. Petri, Vallē S. Petri appellasse. b Inscriptus est Menologio Cisterciensis 7 Martii. c Novum-Castrum, vulgo Nuenburg, circa Hanganoam Alna, ut scribit Jongelms. d Memoratur in Menologio Cisterc 27 Junii.

e Schouavia, vulgo Schouaw, id est, Palstra insula, sita est in diocesi Wormatiensi, duobus ab Heidelbergae mihareibus.

f Inscriptus Menologio 11 Novembris, fuerat Canonicus Bonnensis, dein tertius Abbas Heisterbacensis. g Hic alius est ab eo, de quo ante, primo Heisterbacensis Abbatē, quarto Hemmenrodenis, hic nonus fuit, ultra Oceanum sanctorum Apostolorum Coloniae, Jongel. h Hic antea Canonicus Majoris Ecclesiae Coloniensis postea quartus Heisterbacensis Abbas fuit, Jongel. i Gevaricum vocat Casarius loca hic citulo, Canonicus fuerat ad Gradus S. Martini Coloniae, inde monachus Hemmenrodenis, post secundus Abbas Heisterbacensis. Casarius, et Jongelms.

CAPUT III.

Villarii praefectura feliciter gesta.

Dominus Carolus audiens se electum in Villari, non se obtulit requisitus, sed diffugit timens ex hac promotione animae suae periculum imminere, asserens quod non ad libertates accipiendas ad ordinem venerat, sed potius ad defendendum quod tantas in seculo haberet. Ausugit igitur et latuit quandiu potuit, quousque post Capitulum generale per sententiam onus oblatum compulsus est suscipere. Venit itaque in Villare, non solum Villariensibus, sed etiam toti terrae acceptus, et secundum datum sibi sententiam profectui domus sibi commissa intendit in temporalibus et spiritualibus. Non invenit nisi domunculas stramineas, et quasi tuguria pastorum, et in brevi edificavit duo dormitoria lapidea monachis et Conversis, et quasdam alias officinas : auxit insuper Conventum monachis et Conversis, grangias edificatis et terris.

13 Scivit se coaptare omnibus et conformare, et per hoc nobiles et ignobiles de vana seculi conversatione extraxit, et per Dei gratiam in claustrum Villariense induxit, scilicet a Conradum, postea Episcopum Portuensem, et alios quamplures. Hic cum adhuc Novitius esset in Villari, contigit h F. Simonem Conversum de Alna habentem veraciter spiritum prophetiae, una cum Nonno c Waltero, tunc simplici monacho, postea Abbate Villariensi, et aliis quibusdam monachis atque Conversis Ordinis Cisterciensis, in quadam ecclesia seculari Missam audire, infra canonem vero praefatae Missae vidit idem Simon

EX MSS

Multi per cum aut cum eo conversi viri illustres.

c d e f g h i

Heisterbach.

Schouavia.

Creatur Abbas Villariensis monachus.

monasterium ampliat et ornat.

Illustres subru monach.

a

b

c

Inter eos Conradus, post Cardinalis.

Godescalci mirabilis conversio Heclusa cuidam revclatur

apparet ei Christus in hostia, specie pueri.

Carolus multas ad religionem conversit

misceat is insipidi cibi conduntur

*Pacem com-
ponit inter
Ducem Bra-
bantie et Epi-
scopum Leo-
diensem.*

litate remisit, puritati conscientie, et cordis tranquil-
litate intendens. Cum quodam tempore guerra gra-
vissima immineret terrae Ducis ex una parte, et
Episcopi Leodiensis ex altera, congregatisque ex
utraque parte periculum immineret destructionis ter-
rarum utrobique simul et hominum, post auxilium
divinum non habebant ad quem respicerent, nisi solum
ad Dominum. Carolus Abbatem Villariensem.
Quotidie expectabatur congressus corporum, et cum
desolatione miserorum grave periculum animarum.
Opposuit se tantis malis Dominus Karolus, noctes
continuas ducens insomnes, et ab una nocte usque
ad aliam solatium impetrans treugarum, cum diffi-
cultate gravissima. Si quid potuit habere requie, hoc
per aliquantum diei spatium sibi quodammodo fur-
rabatur, membraque fessa modico sopore refocilla-
bat. Tandem adjuvante se Christo, quod desiderabat.
cum gaudio, et exultatione totius terrae obtinuit, et
redditur pupillo pater sanus et incolomis, et ei, quae
se futuram putabat viduam, maritus sospes. Refer-
untur Deo gratiarum actiones atque Dominus Car-
olus benedicitur, et ei pacis ordinatio imponitur a
Principibus.

a
*Leodium anno
1212, captum
et direptum,*

21 Post aliquantum tempus a dum Dux eundem
Episcopatum devastaret, et ipsa die Ascensionis Leo-
dium cum manu valida intraret, ac homines civitatis
illius caperet, et bona eorum absque misericordia
asportaret: et Dominus Karolus quietioris vitae desi-
derio Villarienses reliquisset; exclamatum est ab ho-
minibus utriusque partis : O si vir ille devotus et
hominibus acceptus Dominus Karolus Villariensis
adhuc praesens! Nunquam tanta mala et haecenus
inaudita in terra praevaluissent; sed ejus industria et
auxilio pax terris et quies nobis omnibus esset red-
dita cito. Singularem autem gratiam Dominus ei de-
derat quod a magnis et parvis, a Principibus terrae
ac eis assistentibus, singulari et speciali amplexaretur
affectu, et in magnis eorum consiliis et acceptis-
simis erat; cum nunquam eis interesse vellet, ubi
contra Deum et sacre religionis honestatem agere-
tur.

b
*cum Carolus
jam ante re-
gimine abli-
cato*

22 Post multos tandem labores et sudores, quos
in Villari feliciter pertulerat, a Domino Clareval-
lensi cum multa instantia obtinuit b absolutioem
officii sui, quod semper gravum esse judicabat; et
in quo nunquam sola die sine timore fuit maximo,
timens sibi pro redenda ratione animarum sibi com-
missarum in novissima horrenda discussione. Quod
quidem Abbas Claraevallis concessit invitus, utpote

quem sibi in summis negotiis suis maxime necessa-
rium probaverat, unde dixit : Homo iste a summis
Principibus honoratur, terrae in qua habitat acce-
ptus est et dilectus, conventuique suo carus et neces-
sarius; domus sua sub eo profecit plurimum in ad-
ficiis construendis et possessionibus acquirendis; et,
quod est amplius, vigor religionis sub eo non defere-
bit, sed et magnas ac honoratas personas per Dei
gratiam suo conventui aggregavit : attamen devicto
me, nec diutius in Abbatis officio ipsum possum de-
tinere.

EX 385

*Hemmenro-
don rediisset.*

23 Absolutus itaque rediit Hemmenrode ad joann-
dos Rachelis amplexus, ibi latere volens, et id quod
supererat vitae suae in Dei servitio expendere, et di-
sciplina claustrali. Sed contra propositum suum ven-
tum est, nec ibi latere potuit, qui in tantum mundo
necessarius existerat, vocantibus eum ad sua nego-
tia Regibus et Principibus terrae : et tandem c Ab-
batia S. Agathae, cui imminet excidium, sub ipso
reformat, a debitis absoluta, a necessariis competen-
ter abundans.

c
*Præfictur ab-
batia S. Aga-
thae*

*epus debita
dissolvit*

24 Ab illa postremo a Domino vocatur, ut peracto
curso vitae suae felicis militie accipiat brevium, San-
ctorum consortio aggregandus. Audivimus, qui
adhuc superviveret, a felicis memoriae Domino Wal-
tero Priore Alensi, in cujus beato transitu visi sunt
Angeli, quod verissimescibat, quod Dominus Karo-
lus esset homo a Deo electus.

moritur

25 Cum post ejus obitum conventus sanctimoniam
in die Palmarum ad processionem incederet, ac
solito more cantaret; matrona quadam aderat, quae
tenerrime ipsum diligebat, quae conversa ad quam-
dam, quae et ipsa spiritu Dei plena, cum tenerrimo
amplexabatur affectu, responsum accepit : Nolite
solicita esse Domina, et non conturbemini de absen-
tia dilecti amici, quia Dominus Karolus feliciter as-
sumptus est ad choros Martyrum, ubi hodie festiva
gaudia ducit : nec jam de eo dolendum, sed exultan-
dum, qui exultans cum Angelis tuus factus de eorum
civibus, gaudium possidet ac letitiam sine fine, ubi
feliciter vos expectat in gloria, per Dei gratiam futu-
ras sum felicitatis consortes, et ad hoc fuit oratio-
nibus vos juvabit felicissimus noster amicus. Amen

*Revelatur pater
diligens ejus
gloria*

a *Dux brabantie* Henricus I, frater S. Alberti Martyris, insigni
perfidia et crudelitate Leodium anno 1212, 3 Martii, die Ascensio-
nis, non tantum murum circum, movit ac diripuit, Atibi de sacrile-
gio hinc perpetrans, et vindicta exultans de eo sumpta agrarius,
Erat tunc Leodiensis Episcopus Hugo de pietate pontifex. b In
Chronico Villariensi dicitur ad contigisse anno 1210. c Item
Chronicon in Abbacia S. Agathae montium ordinis nostri diem
clausit extremum.

DE S. PETRO NOLASCO

FUNDATORE ORDINIS S. MARIE DE MERCEDE REDEMPTIONIS CAPTIVORUM, IN HISPANIA.

*CIRCA AN
MCCCL.
XXIX JANUAR*

Quo tempore, Christianum genus mole flagitiorum
fatiscens qui sustinerent sacra eruditione vitaeque
innocentis meritis, obliata videlicet internoci-
um imitantem Christo a sanctissime Matre
Virgine sunt Dominicus et Franciscus, et quod
illa sponderat, ejus adjuti perpetuo putrocino, cum in-
genti uterque commilitonum turma, exequi indefesso
studio laborabant; alius, ejusdem Desperare auspiciens,
adeoque monitu, institutus est ceteris, qui in id incu-
beret, ut corrogata undique stipe Christianos, qui
apud Mauros in Hispania et Africa verborum scri-
vebant servitium, redimeret. Ipsa Virgo hujus divini
consilii admodum legit, mystico sermone quemque ser-
mone eodem tempore admittunt, Jacobum Regem Ara-
goniae, Balcarium Valentiaeque expugnatorem, Raymun-
dum a Pennaforti ex Ordine Praedicatorum, Postum
Nolascum.

*Ordinis
S. Mariae de
Mercede*

instituto.

2 Publica caeremonia, Barcinonae in cathedra basi-
lica, X Augusti, anno MCCXXIII, novi illius agminis

Dux lectus est Petrus, tunica, cucullo, scapulari candidi
coloris indutus, alla cruce in pumula rubra, ac subter
eum quateris punciis vareris in solo aurei metalli (pub-
lica Regum Aragonensium tessera) ante pectus ad dex-
tram partem vesti assutis.

insignis.

3 Anno denum MCCXXV, duodecimo a prima il-
lus institutione, legitime a Gregorio IX, approbatus est
ordo, XVII Januarii, pontificatus illius anno VIII, ut
c Laetio Cherubini Bullarum patr: unde plerisque Ana-
thum ejus ordinis scriptores corrigas, qui intus ejus dan-
num MCCXXVIII, confirmationem ad annum MCCXXX,
referunt, cum neque anno MCCXXVIII, in S. Dominici
familiam adhuc computatus esset Raimundus, nec nisi anno
MCCXXVII, XX Martii ad pontificatum evertus sit
Gregorius cum Honorius III, triduo ante decessisset; ut
proinde annus Christi MCCXXX, non potuerit ante ejus
pontificatus octavus, quo Petrus XVI Kal. Februarii
data est bulla. Alii Pontifices varis ordinem illum dein-
cepis pater leges ornare, quae in eodem Bullarum legere est.

approbatio.

4 Principium

4 Principio Fratres domus S. Eulaliæ, propterea quod quam primum incolere ad suos usus aptatum domum, ea prius xenodochium fuerat titulo S. Eulaliæ; non quia constat in iis olim ædibus S. Eulaliæ habitasse, necdum quia in cathedrali basilica, Eulaliæ reliquis nobilitate, primum inaugurata illa, sacro habitu insignibusque traditis, congregatio est: nimis illi longi petulo esset nomenclatio. Porro quod primum illud extitisse cenobium diximus, de religioso convictu a secularium hominum seuncto habitatione accipi debet. Nam palatu us pars erat a Rege assignata, ac regni sacelli cura: et fuit princeps, estque, etiamnum, Barcinone regis ex eo ordine Sacellanus. Verum non poterant munita vitæ religioe qua par erat quiete et tranquillitate in illo Aula peragi tumultu: ut alius suis ædes, proprias et sacris functionibus mysticoque otio accommodatas, conquirere necessarium duxerit Nolasus.

5 Quod dum molitur, ingentes illi difficultates obiectæ sunt. Christianum illud est onus felicitatis. Quo mali dæmonis livor, hominumque improbitas verius pæ cauctororum hominum consilia impugnat, eo his iucundior victorie sensus est, illis certior revalescendi desperatio, ceteris sequendi favendive incitamentum, et amphoris quamprimum a Deo emerendi auxilii spes, cujus et munere ipsa suscepta initia sunt. Cuncta hæc expertus est Nolasus, qui et ipsa adversa in subsidium vertere. Pando atque ædibus ad monasterium ædificium destinatis, propinquum planeque utilem domum Barcinonensis quidam civis vendiderat. Reclamante filio, magnasque et multiplices turbas excitante, contractum rescindere coactus est, magna Nolasci et sociorum molestia. Cessere etsi legitime rupta domo, dirivæ opis fiducia nati. Quibus horis pæ alicujus auctoris in sacella antretreliano institui lecto solebat, prælegi S. Joannis Climaci libros jussisset: evenit eo tempore ut ista ex eo recitaret anagnostes: Cor diligens labores; contumelias, et dolores, porta aperta est, qua in tempore exitus pasena inveniet. Hæc ut auribus hausit Nolasus, aliquandiu mœvata a sensibus mente constitit, devobrevi experimento probaturus rationum fidem socios, edixit. Ipsodie filius ille famulus, Paulus nomine, qui paternæ domus venditioni intercesserat, adhibito amicorum patrocinio admitti in ordinem petuit, ac diervm aliquot spatium explorata constantia admissus, sancte vitam instituit.

6 Latè deinceps Ordo propagatus per ceteras quoque Hispanicis provinciis: multi suscepti ab ejus professoribus pro univariis salute labores, multa et gravia adita pericula: innumeri prope martyrium perdidit, dum ut captivos redimant, innotitum Maurorum terras adeunt, ac se in obsides tradunt, dum ceterorum lytrum representant: eo vero, ut fit, subinde serius alluto, alias quod impuram Mahometi sectam damnarent, alias quoniam ulio facta Barbarorum irritata feritate, plurimi trucidati sunt. Longum esset vel nomina recensere eorum, qui vel martyri lauce, vel ceteroquin eximia virtutis laude conspicui, in eorum annalibus celebrantur. Duos publicis sacris coluit Petrum Nolasum, et Raimundum Nonnatum.

7 At plurimorum, qui ceteroquin Beatorum ac Sanctorum titulis ornantur, in iisdem Annalibus non exprimitur natalis S. Raimundi XXX Augusti, S. Nolasci XXIX Januarii peragi celebritatem, ex Ordine recitandi offerri divini in Hispania excuso didicimus. Nolasum Andreas Saussanus etsi Sanctum appellet, tamen inter Pios solum numerat, cum coli publice a suo ordine sancerit Urbanus VIII, Pontifex Maximus. Ita de eo X Augusti scribit Saussanus: Hoc ipso die sanctus Petrus de Nolasco, natione Gallus, fundavit ordinem B. Mariae de mercedo redemptionis captivorum, anno Domini 1228. Ipso vero beatus pridie Kal. Januarii anno 1239, superna ad tabernacula translatus, misericordie et copiose apud Deum redemptionis munera promerita recepit. Eo anno obiisse alii quoque scribunt; sed cum eum reliit 31 annos ordinem præfuisse, qui anno

demum 1223, institutus est, fortendum esset non ante 1254, decessisse, si illud de præfecturæ intervallo constaret.

8 Vitam ejus damus a Francisco Zumel ejusdem Ordinis, tunc quidem in Castelle et Lusitania regnis Provinciali, sed post Generali Magistro, scriptam in libello de Vitæ Patrum et Magistrorum Generalium. Prolixius res ab eo gestas in Annalibus Ordinis Hispanice descripsit Alfonso Remon, qui ejusdem Ordinis historiam citat a Melchioro Rodericio, Bernardino de Vargas, Natale Gabore, Philippo de Guimeran, scriptas. Agit de ordine ejusque sanctissima parente Silvester Maurolycus in Oceano religionum, Raphael Volaterranus lib. 21, Joannes Mariana rev. Hispan. lib. 12, cap. 8, Clemens VIII, Pont. Max. in Bulla canonizationis S. Raymundi de Pennafort, quam 7 Janu. delimus, Franciscus Diaque in historia Valentina, Gaspar Escalonus in historia Valentia asservari. Quotquot denique vel S. Raymundi, vel Jacobi Regis Aragonum, cognomento Debeltatoris, gesta scribunt, Sancti quoque Petri Nolasci meminerunt.

VITA

AUCTORE FRANCISCO ZUMEL.

PREFATIO.

Vigilantissimo Pastori Magistro Generali F. Francisco a Salazar, in sacra Theologia Doctori, suus F. Franciscus Zumel Provincialis Castellæ et Lusitaniæ, hæc dicat conscratque.

Quæ mereatoribus, mundi pelagus et longinqua maria, majoris lucri gratia, peragrantibus et trajectantibus, solent accidere, dum cum invictis fluctibus atque undis, quæ tum inter se tum cum furentibus ventis decertant, ipsi luctantur; et tenebris obruti, ac procella jactati, prope desperata salute naufragium expectant; si parvus stellæ salutaris splendor periclitantibus ipsis affulserit, ejus luce perspecta respirant, animumque attollunt, et rectorem navis ad gubernacula sedentem hortantur, ut alacrius munere fungatur suo: ille vero sublevatis oculis splendorem intuetur, eoque tamquam duce procellæ impetum vitat et arect, et ad rectum cursum navem dirigit; eadem fere in hoc vite pelago navigantibus, et ad tutam futuri seculi portum studiose tendentibus, evenire consueverunt. Incredibili namque tentationum aestu laborantibus, et demonum impetu atque insidiis, veluti densissimis tenebris, circumfusus, res ab egregiis et sanctis viris gestæ, oculis eorum propositæ, splendore suo tenebras discentiunt, divinæque doctrina perturbationum impetum prosterntes, jucundissimam afferunt tranquillitatem, et pretiosis mercibus onustos atque latantes ad optatam facillime provehunt hæreditatem. Alios igitur aliis ornatos virtutibus reperies: hic abstinentiæ præstat integritate: ille misericordia, pietate, defensione fidei, et interdum temperantia splendet, et quo pacto intemperantiæ supercilium superetur, ostendit: alius vitam hæc docet esse calcandam: alius mundi gloriam negligendam declarat.

2 Quod si Patrum et majorum nostrorum, qui antiquo seculo nos præcesserunt, et piissimi etiam ac sanctissimi Petri a Nolasco Generalis Magistri, res gestas consideraveris, tamquam in florentissimo horto, virtutum omnium flores et semina ac exempla videbis. Has ego ut historia et laudatione debita prosequer, multorum precibus adductus, et Dei auxilio fretus, alacri animo provinciam suscepi: non ut viro pene divino et admirando Petro Nolasco, et antiquioribus nostri ordinis Patribus gloriam conciliarem: (quæ enim illis gloria ex oratione mea, quæ eorum virtutibus longe est inferior, acquiri potest?) sed e contra

primum cenobium

divina ope fundatum.

propagatio,

Martyres multi.

S. Petri Nolasci natalis,

Sanctorum gesta mortales deigunt.

Cur hæc Auctor scribat

AUCTO FRANCISCO ZUMEL.

contra potius, ut rebus a nonnullis eorum gestis commemorandis, et historiam meam exornarem, et eas imitari studentibus adjumentum asserrem. Quamquam in ipso statim principio antequam in ipsum laudationis et historiae stadium ingrediar, tanto me oneri imparem sentio. Quocirca ego inter hos vortices iudex constitutus, quid faciam? Tantisper igitur in virtutibus quorundam Fratrum majorum immorabor ut ostendam quidnam potissime sanctus vir Petrus Nolasco, et majores nostri Patres, Creatoris amore inflammati contempserint, et pro nihilo duxerint. Deinde vero me totum ad eorum vitas, et praecepta Magistrorum Generalium successionem perpendendam convertam.

CAPUT I.

S. Petri Nolasci ortus, pietas, opum abdicatio.

Tulit virum hunc admirabilem, primum Ordinis Redemptorum B. Mariae de Mercede vigilantissimum Magistrum, illa patria, quae, quasi imperii et nobilitatis dignitate decorata, plerisque aliis tantum antecellit, quantum Reginam subditis praestare par est: de qua me multa dicere volentem impedit, tum quod nulla possunt facili et brevi oratione explicari, tum quod omnibus, quaeumque sol irradiat, terrae partibus habitantibus sunt cognita. Petrus ergo a Nolaseo, vir sanctissimus, ex provincia Galliae originem duxit, a sed non longe ab urbe Barchinonae, ubi fere b ab infantia vixit. Et ob id Barchinonensis civitas, suae habitationis domicilium et educationis, potius eum tulit. Quibus parentibus, c aperte non produit scriptores; sed fama tulit a viro honestissimo Nolaseo pariter vocato, ipsiusque uxore eum fuisse genitum: et ob id Petrum pariter a Nolaseo fuisse appellatum, ita ut a patre sibi cognomentum adscripserit, vocatque voluerit. Parentibus quidem ortus est tali patrie dignis, qui et divitiarum copiis, et militari gloria, et virtutibus omnibus affluerebant.

Petrus Nolascus in Gallia natus, loco honesto.

a

b

c

a puero delictus elemosynus,

modestia,

pietati:

patre mortuo

d

sollicitatus ad conjugium.

4 Et his amplissimae hereditatis natus est haeres Petrus Nolaseo, vir egregius et praeclarus, cujus vita nobis in praesentia laudanda est. Qui cum ex utero matris in lucem editus esset, prodigiose quidem infantulus existens, quae habebat pauperibus facile condonabat: quod a pueritiae statu, et conditione alienum esse solet. Eximia corporis pulchritudine, similem animi virtutibus atque praestantiam indicabat. Neque enim mortalis hominis, sed magis Dei filius esse videbatur, totum prorsus ab infantia se Deo tradens, et jam inde ab ipso ortu ad extremum usque vitae finem virtutibus omnibus illustris et excellens. Constat namque ipsius vitam in pueritia praehudis, antequam religionis togam indueret, mitem, sanctissimam, atque justissimam eum egisset, et in liberalibus disciplinis consumpsisse, et huiusmodi consuetudinibus fuisse in pueritia, ut egeno primo occurrenti eum illucesceret largissime donaret, etiam non potenti. Consequerat rursus etiam in medio noctis silentio in ecclesiam convenire, atque ibidem sacra Dei eloquia et matutinas audire.

5 At pater ipsius cum exiguo temporis spatio post haec in hoc mundo vixisset, puerum et juvenem filium carissimum Petrum Nolaseo reliquit, cum tantum decimum quintum annum ageret aetatis suae. Qui sane cum sub matris benedictionis regimine permaneret, matri subditus et obediens, ut par est, supra modum erat: divitiarum copia alluens et paternae hereditatis divitiis ditatus satis, non perturbabatur, ut a mundi illecebris raperetur, aut a sancto proposito desisteret. Quocirca d coelibem vitam apud se agere statuit. Jam enim eo suae aetatis tempore a plerisque invitabatur civibus, ut sponsam deligeret, cum qua quietam vitam consummaret, et inde sobolem desiderabilem expectaret. Ipse autem haec secum perpen-

dens, illius mens divinis rebus intenta, et altiori loco reposita vacans, animi propositum et coelibatum cupiens explere, minime his suasionibus obtundebatur.

6 Nocte autem quadam cum expergefactus ut oraret in lectulo consideret, et toto animo res divinas agitaret, cum matris et suorum crebras evolveret persuasiones de inendis nuptiis, sic secum solus alloqui aggressus est: Vitae curriculum, ut liquet, exiguum est et incertum. Nemo enim mortalium novit quando mors sit accessura, nosque hinc ad futurum illud iudicium, quod omnibus est commune, dimisura: in quo rerum gestarum ratio severis questionibus reddenda erit, ubi non respondebit unum pro mille, ut Job sanctissimus dixit: cum imparati nonnumquam, et magis peccatorum oculis onerati, illic homines rapiantur: et rerum procreatarum pulchritudine spoliati, omnium cruciatuum acerbitate, atque igne conficiantur sempiterno: et cum bona quaedam exigua, si tamen dicenda sunt bona, quae specie tantum et opinione sunt ejusmodi, possederint, innumerabilibus torquantur calamitatibus, quae morte sunt ipsa longe graviores. Omitto quam breviter haec sint quae possidentur atque instabilia. Divitiae nisi recte illis utaris, vitiorum magis quam virtutum ministrae sunt, et multorum insidiis obnoxiae, et antequam parte sint dilabantur. Quid ipsa uxoris aut sponsae pulchritudo, quae constant ex quadam coloris suavitate atque apta figura membrorum, nonne vel tempore extinguitur, vel morbo deflorescit? Jam humana gloria quid inanius? praesertim si cum aeterna illa, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, comparetur. Quamobrem nihil est cur numeretur in bonis. Et cum haec ita sint, carnis et naturae legibus renuntio, caelestia spectare volo, et solus ut Angeli Dei permanere, et quae perpetuo non permanent prompto animo rejicere et spernere.

7 Haec atque alia multa ille religiosissimus Petrus a Nolaseo, corpore juvenis sed prudentia senex, apud se loquebatur; et veluti Christi columba, et turris solitudinis, castitatis ardens amator, Christi amore succensus, et muliebrem superans infirmitatem, ac sese in omnibus quae honesta essent, Deo castitatem vovens, vitam se promisit coelibem acturum in perpetuum. Sic enim aiebat: Multo praestantius est castitatis pulchritudinem semper integrum conservare et virginitatis coronam, quam cum ex parte corrumpere. Nonne satius est, ut inani spe, etiam liberorum, repudiata, quae certa sunt complectar? Longe laudabilius est, ut suave et leve Christi iugum ab adolescentia suscipiam, quam ut rebus istis inanius et evadam. Haec animo revolvens et similia, e lectulo, ubi considerabat, surrexit, et cum seipsum divina vulneratum motione sensisset, humi prostratus gratias egit Creatori. Et cum pernoctaret in oratione Dei, et noctem sic transgisset, totum ipsius sacellum homi odoris fragrantia repletum est, et id quidem divinae praesentiae signum fuit.

8 Tanto igitur divini amoris aestu flagrans, cum concionatorem egregium verbi divini sermocinantem audiret, verba Christi Salvatoris nostri recitantem, Quia dives difficile intraret in regnum caelorum, ad integrum mundi fallentis sprexit divitias, considerans prima illa mundi lumina, videlicet Apostolos, omnia reliquisse, cum sequenti sunt Christum: solerter intuens, non solum Christi discipulus et amicos omnia reliquisse, sed etiam Dominum sequutos fuisse. Quia stultum profecto est, juxta Platonem et Biogenem et quosdam alios Philosophos, vitae quidem hujus divitias calcare, et haec non pro aeterna adipiscenda vita, sed pro inani agere mortalium laude captanda, atque spe future quietis et pacis. Et Christus pariter adolescenti perfectionem postulanti, Matthaei 19, dixit: Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quae habes,

considerata rerum humanarum vanitate, Job 9.3.

intuit virginitatem servare,

(Deo propositum miraculo firmante)

Math. 19. 23.

et cum dixit pauperibus

Math. 19. 21

AUCTORE
FRANCISCO
ZUMEL.

S. Petri Nolas-
ci patris.

habes, et da pauperibus, sequere me. Hæc Petrus Nolasco mente contemplanus, sibi adolescenti dicta esse videbantur a Christo. Quocirca parentis divitias, quas possidebat, pauperibus erogare, animo decrevit, ne earum sarcina onustus, a sancto desisteret proposito.

a *Guilielmus Castellus lib. 2, historię Occidant, scribit natum tradi S. Petrum in oppido, quod vulgo Le Mas sanctus Puelles dicitur, olim Beaudum, cujus nuper ob rebellum destructa mania. De eo oppido uenit, cum de rancitis illis puellis, quæ S. Saturnino sepecliverunt, erit sermo, 17 Octobr. et ad vitam S. Saturnini 29 Novembris. Hic ut oppidum illud Sanctarum puellarum leuca a Castello-novo-Arril, vulgo Castellu d'Arri, quod a Gregorio Turonen. lib. 8, cap. 30 Caput Aratis appellari probabiliter censet Castellus. Est Castellu-novum-Arril nunc Lauracensis diocesis caput, in diocesi S. papuli, inter Tolosam et Carcassonam. b Alfonso Henon lib. 2, cap. 1, scribit anno ætatis 24, venisse Barciwonem, domum civitatis et privilegii Nobilitatis, habitasse in paraco S. Pauli. c Idem nulla habet de Nolasco ram antiquissima familia, cujus originem a Franço Hecclaris filio revocat, ignere fabulas sectatus, gravis in ceteris auctor. d Henon Petram Antonium Beaterum refert, scribeniem Petrum Nolascum aliquando copulatum fuisse, sed mortua uxore ut pietatis studium, et redemptionem captivorum adhibere animam.*

CAPUT II.

Captivorum procurata redemptio.

Et eo tempore Mauri et Saraceni impio dominio a majorem et feliciorum Hispaniæ partem possidebant. Undique namque nos septi eramus, et a Barbaris et a Mauris oppressi, plerique captivi Christiani apud eos misera vitam transigebant; plerisque eorum vinculis crudeliter ligatis, aliis vero eorundem captivorum Christianorum truncatis et iniuriis. Sæviabant tunc vehementer in Christianos h Turcæ et Saraceni, et fidem Christi exterminare studebant. Interim etiam non solum in Hispania urbibus Christiani captivi ligati detinebantur, verum captivitatis ingens multitudo Africanam attingebat littus. Mox rursus Mauris est et Barbaris, plerumque inter captivos, maritos ab uxoribus, liberos a parentibus separare. Et summa pauperies captivorum profecto est. Captivus enim est olivarius et subiectus omni contumelia, pœnisque supplicis, vel invitus submittitur, ut quod sit in ejus domini potestate quam velit ferre sententiam. Ideo cum lamentabilem et suam paupertatem sanctissimus juvenis Petrus Nolasco hunc esse cerneret atque vidisset, captivis pauperibus eos quas adhuc retinebat divitias tribuere decrevit, ut a captivitate liberarentur inhumanissima, et donare illis promisit. Sicque Deo opitulante ab eo factum est: nam ex Valentia urbe a Mauris possessa, cunctis que habebat expensis, plusquam trecentos captivos Christianos eripuit ac redemit, datis pecuniis et pignoribus. Quocirca in regno Aragoniæ magnam sibi conciliavit auctoritatem, et valde ab omnibus diligebatur, quod inventus fuerit homo qui captivos Christianos a potestate Barbarorum eriperet.

Item Et in ea re unum pulsat membra dulcis recordatio sanctissimi Laurentii Martyris, qui ex beatissimi Sixti Pontificis imperio Ecclesie thesauros pauperibus distribuit et donavit. Qui cum a e Valeriano Prefecto comprehenderetur, in carcerem missus, non solum in dñs sacrificaret sperto Christo, verum ut ostenderet thesauros Ecclesie, vinculis ligatus defindebatur. Et mirabile fuit, quod cum thesauros iterum repeteret ab eo impius et sedestissimus Valerianus, sanctissimus Levita Christi Laurentius, ut eos ostenderet inducens potens, deinceps pauperes collegit, et ad Valerianum adduxit, dicens: Ecce hi sunt thesauri æterni, qui nunquam deficiunt. Dulcis, inquam, hæc recordatio est. Nam et piissimus Petrus Nolasco in infamia positus, paternam hereditatem et ingentes divitias, quæ juvenes eo tempore demulcere solent, pauperibus et captivis impertitus est. Hos conabat æternos thesauros, nunquam perituros. Sic enim amabat eum D. Laurentio, cum miseros cerneret captivos Christi redemptoris

nostri filios: Ecce thesauri æterni, qui nunquam deficiunt.

Item Cum ergo multorum adhuc infideles detentorum et captivorum calamitatem cernere cogitur, miseratione commotus, cum lacrymis rogabat Deum, ut illi opitularetur. Unde nocte quadam, sicut de more consueverat, post primam noctis quietem in templum se conferens, in oratione attento animo pernoctabat, et post nocturnas absolutas preces, inde orora emergente, in domum suam se paululum dormitans recepit, ibique scamno jacens, ejusmodi somno fuit commotus. Oliva speciosa magnitudinis fixa cernebatur in ingenti atrio, seque ipse putabat sub ea arbore versari, et interdum sedere. Quosdam vero graves honestosque homines ad ipsum accessisse, qui se dicerent a Rege magno missos, ut illi opitularentur, ne arbor, sub qua requiescebat, a quoquam effoderetur: alios rursus occurrisse viros, qui securibus et fodiendi instrumentis allatis, arborem speciosam summa cum festinatione evellendam et effodiendam contendebant. Sed interim dum id ab eis peragebatur, quo amplius conabantur speciosam olivam eradicare, eo densiores tenacioresque radices defigebantur. Imo vero mox, ex relictis illis radicibus innumera, eaque speciosa, emerge virgulta, totumque implere atrium. Profecto sapiens quisque id perspicue percipere poterit, si accurate rem hanc animadvertat, olivam speciosam Christi significare fideles, baptismi pulchritudine et fide decoratos; sanctissimumque Petrum Nolasco in ea arbore et sub ea requiescere; missosque fuisse quosdam ad ipsum, gravissimos et honestos viros, ab inelyto Jacobo Maurorum debellatore, Aragonum Rege, qui ei opitularentur, ne in defensionem speciosissimæ arboris adversarii sævirent. In qua re si accurate (ut dixi) rem hanc quis animadvertat, intelliget facile, visionem hanc indicasse novæ religionis instituendæ principium. Etenim cum nequissimi Mauri Christi fideles humilitas perire contenderent, et quasi secum omnes excidere; Deus misericordia commotus, potentissimum Jacobum ex altera parte mittere decrevit, ut Christi fidem ipsiusque filios ab adversariorum sævitiis et gladio vindicaret. Et quo magis Crucis Christi inimici et perfidi Saraceni, Christianam religionem amputare conabantur, eo firmioribus olivæ radicibus nove natis nova emergebant virgulta. Quotidie e bello triumphator et victor potentissimus debellator Jacobus evadens, et Maurorum acies prodigans, nubes et Maurorum mœnia deturbans, Christianicæ vexilla in altum defigens. Ex altera vero sanctissima virum Petrum a Nolasco, qui in eruentis miseris, et Christianis captivis, feliciter esset intentus, et in ingenti religiosi atrio diu perseverans solatium esset, non solum ipse, verum et ipsius Fratres et filii carissimi captivis Christianis: dum cernerent et audirent novum ordinem, novosque viros surrexisse, dotatosque esse a Deo, qui ministerio redemptionis assisterent, ut eos a durissima Maurorum servitute eruerent ac liberare contenderent.

a *Item scribit Salvator Maurolytus. At qui meliocriter rerum Hispaniarum peritus est, facile intelligit multa maniam Hispaniarum partem jam antea Mauris ereptam, licet aliquot adhuc regna occuparent. b Arias quidem incliti etiam ante id tempus faveat, sed nec Africa nec Hispania potuit, utrobique Arabes et Mauri domuiti. c Quæ hic narratur, sub Valeriano, non Prefecto, sed Augusto gesta, discutiantur omnia 10 Augusti ad S. Laurentii acta.*

CAPUT III.

Ordo Mercedis institutus.

Jam eo tempore insignis vir Petrus Nolasco, socios fidelissimos quosdam sibi copulavit, ut ministerii hujus forent participes; eos sane, qui cum sanctissimo Petro Nolasco, primum in oratione Dei perseverantes, deinde vero in provincia Cathalonia et in regno

mystico ostento vultu in somnis amantur

h
Multos a dñs Maurorum servitute redimit

eum S. Laurentia eis peris thesauros ratum

socios sibi adjuvavit.

AUCTORE
FRANCISCO
ZUMEL

Orat pro cap-
tivorum li-
beratione.

et Valentiæ
urbis expu-
natione.

quæ a Jacobo
tunc obsessa
captaque.

præcatur
S. Petro No-
lasco.

erectumque
iñ hoc Merve
dixeruntur
d

distento oc-
testi

captivasque duxerunt mulieres et infantes a minimo usque ad magnum. Verum cum venisset David et viri ejus in civitatem, et vidissent urbem igne succensam et uxores filiosque et filias suas ductas fuisse captivas, contristatus est David valde: et cum plangeret populus, confortatus est David in Domino Deo suo, consulitque Dominum. Et abiit David et persecutus est Amalech cum sexcentis viris, et eum pervenisset ad locum, quo Amalech et sui disembebant comedentes et bibentes, et quasi festum celebrantes, pro præda et spoliis quæ egerant de terra Juda, percussit eos David a vespere usque ad vespertin alterius diei, et eruit David omnia, quæ tulerant Amalechitæ, uxores et filios, cunctosque liberavit captivos, et in suam patriam reduxit. Nonne recordamur quid simile peregrisse virum clarissimum Petrum Nolasco? Qui cum plerosque viros, filios, infantes, et uxores careret captivos quotidie ab Amalechitis, a Mauris et infidelibus rapi, et a Dei populo vi et armis educi, contristatus valde, consulit Dominum, preces effundebat jugiter, et cum clamore valido lacrymabatur: petebat a Domino Maurorum expulsionem, et potissime urbem Valentia fidelibus restitui, et ab Agarenorum manibus liberari; ut eo loci Ecclesia sanctæ vexilla levarentur, et populus Dei, qui magna ex parte ibi captivos detinebatur et durissima servitute educeretur.

18 Sane exauditus est a Deo vir sanctissimus. Nam eo tempore a Serenissimo Rege Jacobo capta fuit Valentia anno regni sui a 25, a fundatione ordinis b 20. Quo etiam tempore prædictus Petrus Nolasco ordinem feliciter regabat. Hæc vero præsens ille adfuit cum Rege Jacobo, die illo quo debellata fuit illa civitas, et a Christianis militibus jure occupata. Fuit enim obsessa Valentia a Rege Jacobo debellatore potentissimo, qui exercitum et militum turbas castrorumque acies omnes ordinavit, atque tentoria fixit in oppido c del Puech, prope civitatem Valentia. Quo in loco statim fundavit Rex Jacobus monasterium ordinis Redemptionis B. Mariæ, in honorem Virginis sanctissime, et in victoriae signum, cuique donavit viro religiosissimo, et sibi caro Petro Nolasco et in ipso urbis ingressu pariter aduculam Mahumeticam, quæ communi vocabulo vocatur La Mezquita de los Moros, ordini et prædicto Magistro Generali clarissimo Petro Nolasco dedit et concessit. Eo die inter Christianos captivos hilaritate perfusos, inventus est in medio eorum sepe sanctissimus Magister Generalis, eosdem ad Dei laudes exhortans, et ad delicta persolvendas gratias, pro singulari beneficio quod acceperant monens. Incredibile est quantum Petrus Nolasco vir sanctissimus a captivis illis diligebatur, et quo pieto ab eis comitatus inolebat. Omnes eum Patrem vocabant, et eorum liberatores dicebant. Unde fundatum et erectum fuit Valentia d monasterium ordinis B. Mariæ de Mercede illi consecratum in eadem medietate Mahumetica, ubi hodierna die Deus ipso religionis cultu honoratur. Et in cœnobio illo oppidi del Puech, quod D. Virgo inhabitat, extant et sunt hodierna die pene infinita miracula, quibus glorioso coruscant.

19 Ingenis profecto et incredibilis est amor divinus, summaque illius cura ad providentia erga nos. In namque seculo, eoque tempore, quo invictissimus Jacobus Rex vi et armis, auxilioque divino, Valentia urbem expugnavit, ejus victoria vaticinium a Deo suscepit. Deum sanctissimum Petri a Nolasco lacrymæ, et suspiria elinarent de terra, Deum permoveverunt. Quocirca eum militum turba, exercitusque belli, castrorum acies, atque tentoria, debito ordine composita et fixa a potentissimo Jacobo debellatore forent, juxta arcem oppidi del Puech, a quo loco obsidionem parabat Agarenis et barbaris Valentia consistentibus, visæ sunt septem stellæ micantes plerisque die-

bus a cœlo ad terram descendere. Quæ res exercitum omnem, et militis belli, populumque Christianum, potissimeque sanctissimum Petrum a Nolasco et e D. Guillelmum Dentença Ducem exercitus Christianorum, rapuit in admirationem: et ad invicem conferebant divinum portentum, et sciscitabantur, quid in ea re Deus ostendere voluisset. Res enim erat omnibus mirabilis, sed non intellecta. Quapropter ex consilio clarissimi viri Petri a Nolasco, et de imperio excellentissimi Ducis Guillelmi Dentença, is locus, in quem septem illæ stellæ et micantia lumina descendebant, inquisitus est. Quodque cum in superiori parte ac superficie terræ nihil prorsus esset repertum, occultum aliquid mirabilis et majus excogitantes, terram effodere et aperire fecerunt: statimque in ipso primo effossionis initio, divinum nectaris et ambrosiæ odorem terra spirabat, et ingenti fragrantia odoris totius agri campus fecundabatur. Nam eo loci inventa fuit sub terra, sanctissime Virginis Mariæ mirabilis et devotissima imago, quæ hodierna die feliciter colitur in monasterio celeberrimo ejusdem Virginis Mariæ oppidi del Puech, prope Valentia urbem. Quæ sane sub terra, sub ingenti tintinnabulo, seu aeneo cymbalo, erat inclusa. Et hæc profecto non parvum fuit militibus euctis solatium, et quasi initium futuræ victoriæ. Nam id universorum animos recreabat, et spem alacriter promittebat, quod gladio, armis, et precibus ad Deum fusis pelliendi essent a civitate Valentia Christi Domini et suæ Matris perfdi inimici Mauri et Saraceni. Equidem hujus clarissimæ imaginis extant hæc diebus pleraque divina miracula, et gloriosissimo cultu religiose valde a cunctis illius provincie habitatoribus colitur et adoratur. Eodem loco prorsus reposita a Fratribus, quo inventa fuit ab exercitu Christianorum, in prædicto cœnobio, cujus etiam titulus est S. MARIE DE MERCEDE DEL PUECH. Imo vero cum a devotissimis Fratribus, ab eo loco atque situ, in quo modo cernitur et apparet, dimoveretur, ut in majori altari ipsius ecclesie sanctæ constitueretur et reponeretur, non semel, sed bis, atque iterum, Deipara ipsa sese contulit in eum locum, in quo et inventa fuit, et a nobis cernitur hodierna die.

a Capta est Valentia 25 Septemb. anno Christi 1238, cum regnasset Jacobus a morte patris annos 25, dies 14. Fusc totam hanc obsidionem describit Gaspar Escolanus in historia Valentia.

b Imo 16, ut ante dictum. c Multa de hoc oppido, et prodigijs deiparæ Virginis imagine, scribit Escolanus lib. 7, historia Valentia: cap. 6 et 7, atque hic olim extitisse memoratum Philemo lib. 2, cap. 6. d Appodios sapor, Templum Veneris existimat. e Hujus cœnobii situm indicat Escolanus lib. 5, cap. 7.

f Hunc Hemon et alii Bernardum Guilelmum de Entença vocant, dicuntque Jacobi Regis avunculum fuisse, cujus S. Nolasco mortem prædixisse, et salutaria monita opportune incutisse, quibus ad eam illius animus præpararetur.

CAPUT V.

Primum Redemptionis cœnobium, instituti vetus exemplum.

Catholicus Rex Jacobus ab ipso primo foundationis cœnobio Fratrem Petrum Nolasco, ut inhabitaret aulam regiam domiciliumque regale, secum duxit, et ibi gravissimo sanctitatis exemplo, aliquamdiu habitavit. Sed cum crevisset Religiosorum et sociorum ejus numerus in novo ordine sic instituto, voluit a regio palatio in domicilio divertere. Quocirca eleemosynis ejusdam civis Barchinonensis, Rainundi a Plicamanibus, qui notus erat et amicus devotione insignis ejusdem Petri a Nolasco, emit agrum juxta litora maris Barchinonensis, a et ibi primum cœnobium, seu monasterium Ordinis fundatum ab eo fuit, et erectum, et in ipsum sese contulit et recepit cum sociis suis carissimis prædictus Petrus Nolasco, ut monasticam et religiosam vitam feliciter ageret. Fundavit rursus monasterium Valentia, simulque et alterum cœnobium in oppido del Puech, et pleraque alia

reperita imago
D. Virginis in
oppido Podio
dato ordini
redempto-
rum.

multis inde
miraculis
clara.

Prima ordi-
nis habitatio
in palatio

aliud mox
conlitum cœ-
nobium

AUCTORE
FRANCISCO
ZUMELI.

alia in regno Cathalonie, et Valentie, de quibus suis locis diremus.

21 Rexit et gubernavit ordinem ab anno Domini millesimo ducentesimo decimo octavo usque ad annum millesimum ducentessimum quadragesimum nonum, per triginta et unum annos, et quidem feliciter et sancte, magna cum caritate et pace. Et suo tempore predictus Ordo Redemptorum B. Marie de Mercede, ipsoque vivente et gubernante Ordinem, fuit confirmatus et approbatus a Sancta Sede Apostolica per Gregorium IX, summum Pontificem in die S. Antonii, mensis Januarii, anno Domini *b* millesimo ducentesimo trigesimo. Et in confirmatione ordinis, postquam ejus institutum approbavit, plerisque gratis, indulgentiis, et privilegiis ordinem insignivit ad petitionem invictissimi et potentissimi Regis Jacobi, qui primus fundator et institutor fuit sacri ordinis B. Marie de Mercede redemptionis captivorum. Qui quidem orationibus et precibus Fratrum sui ordinis, et zelo Christiane religionis, quo erat armatus, regnum Majoricarum debellavit, et ad Christianum imperium perduxit, anno Domini 1229, et pariter cepit urbem Valentie cum regno *d* Murcie, Christianoque imperio reduxit et subjecit, *e* die S. Dionysii anno Domini 1238 a creatione autem ordinis Redemptorum B. Marie anno 20. Equidem in ipso exordio religionis, antequam confirmaretur a Gregorio IX, predictus Petrus Nolasco appellabatur Generalis Procurator redemptionis captivorum. Ceterum a die quo confirmatus fuit ordo noster, et tamquam religiosus et canonicus in Ecclesia Dei factus, vocatus est Generalis Magister ordinis Redemptorum B. Marie de Mercede.

22 Hoc institutum sancte Redemptionis, quod in favore fidei a celo datum existitis credimus, plerique laudabiliter sunt sequuti; presertim *f* B. Leonardus, qui in Gallia natus, parentes habuit claros, et magno apud Clodoveum Regem dignitatis, et auctoritatis, cum tamen Clodoveus primo paganus fuerit. De quo Leonardo beatissimo legimus, eum ipse speciali Dei munere captivorum redemptioni consecratus esset, quod cum illustres atque nobiles quidam viri regionis suae inter se contenderent, quidam eorum e pago Nobiliaco, sanctissimo Leonardo devotus, a quodam nequissimo tyranno captus est. Is veritus ac timens, ut postea ille recensuit, ne B. Leonardus epitularetur homini illi captivo, ita apud se loquebatur: Si hunc hominem ferro constrinxero, prorsus timeo, ne illum amittam: ut enim apud ignea cerra, sic ad B. Leonardum nutum colligescit ferrum. Si cippo pedes ejus inclusero, aut in custodiam eum detrahero; nihilo certior ero: eadem enim illic quoque Leonardo vis est. Plane anxius sum, quid agam hoc homine ita capto, a quo ego mille solidos, si redimi vult, extorquere constitui. Sed jam scio quid faciam. Jubebo foveam profundissimam in intima turri mea fieri, in eamque illum compedibus manicisque ferreis colligatum demergam: necdum enim S. Leonardus sub terram se demisit: et quamvis fortassis catenas ferreas dissolveret, hominem tamen e specu subterraneo educere nequibit. Porro etiam ad os speluncae arcam ligneam admovebo, et in ea milites jubebo excubare noctes atque dies qui eum custodiant. Fecit igitur hanc omnia crudelis homo: sed tamen efficere non potuit, ut, licet in tenebris et magnis catenarum angustiis esset, spem et fiduciam vincetus abjecerit, seque a beatissimo Leonardo creptum iri dubitaret, quem etiam custodibus audientibus crebro invocabat, simul orans Dominum, ut per clarissimum et devotissimum Leonardum se liberaret. Ecce autem quadam nocte, pre lassitudine illo obdormiente, B. Leonardus cum magno splendore ac luce adfuit, evertit arcam in qua milites jacebant, descenditque in foveam, et alta

Januar. Tom. III.

voce vocat hominem captivum et vinculis ligatum, et ait: Dormisne, an vigilas? En adsum ego Leonardus, quem expetiisti. Expergefactus homo ille captivus visaque luce immensa, ait ad eum: Domine adjuva me. Confestim disruptis atque solutis catenis, et instar luti dissipatis, propriis manibus et ulnis e turri eum extraxit, et secum asportavit et cum eo proficiscens et ambulans familiaria miscerat colloquia, ut solent amici inter se facere. Tandem in patriam suam perduxit, et ad Nobiliacum pagum transmittit, in quo extra periculum positus fuit. Sole orto, vicinis et amicis, que passus fuerit a tyranno et crudelissimo illius hoste sub captivitate deventus, exposuit et quid rursus beneficii a sanctissimo Leonardo accepisset. De qua re omnes mirantur, et incredibili gaudio atque letitia afficiuntur.

a In libello de castro fundationibus redemptorum dicitur id contigisse anno 1232 aiti de hoc circumlo Bemon lib. 2 cap. 1 et nos supra. *b* Inno 1235, ut ante scripsimus. *c* Escobanus lib. 3, cap. 6, scribit, mense Septembri an. 1229, appulsam esse ad majorem Auleorum insulam Jacobi classem, Majoricam urbem expugnata Decembri caevante. De ea expeditione egimus ad Vilam S. Ramundi 7 Janu. cap. 3. lib. d. *d* Murcium cepit Jacobus diu post Valentiam, anno mensebrno 1230, ut auctor est Mariana lib. 13, cap. 15. *e* Bemon postulate S. Dionysii in majori basilica S. Andreae honori consecrata, primam hinc oblatam Missae sacrificium tradit, cum 28 Septembris urbs dedita esset, Zeno Mauro excedente. *f* S. Leonardus Vilam, in qua hoc ipsum miraculum refertur, dabimus 6 Novembris. Sed Turpe mendam apud Bemon lib. 3 cap. 22, et perierit, ubi ex hac Zumelii narratione male intellecta. S. Leonardum S. Petri Nolasci discipulum fuit

CAPUT VI.

Viri sancti ex Ordine Mercedis.

Post hunc sanctissimum virum, idem institutum Redemptionis B. Marie de Mercede, et redemptionis captivorum miralabo opus sequutus est *a* B. Raymondus Nonnatus, ex provincia Cathalonie orinudus et ibi ortus. Hic antequam religionis B. Marie de Mercede togam indueret, infans in prebuiis honorum operum seipsum strenue exercens, oculis carnis explosis, et devictis appetitionibus, que infantes solent a primis incubabilis incitare, non semel aut bis, sed pluries in hebdomada jejunabat, et noctu atque diu cum Deo loquebatur, precibus et orationibus ad eum fuis. Hic antequam nasceretur ex communi nature lege, ut solent alii ex materno utero et muliebri procedere et nasci, emortua ipsius matre, eum ipse adhuc in utero matris jam mortuae permuneret et latitaret inclusus, dissecto matris ventre atque utero, foras egressus est, et in hanc lucem prodit. Quocirca Nov-natus vocatus fuit et appellatus, cum vere non eo naturae partu profleret ex utero sicut alii, nature, inquam, legibus soltis. Et ideo semper a pueritia id cognomen accepit, ut vocaretur Raymondus Nonnatus. Claruit hic sanctissimus Raymondus Nonnatus, vita et gestis, ita ut in admiratione fuerit in provincia Cathalonie: ejus rei testimonium extat hodierna die, nam et ipsius corpus et sepulchrum magna veneratione colitur, et ad eum confluit ingens hominum turba et fidelium, et miracula egruescat. Et hunc habuit alumnium vigilantissimus ille primus ordinis Frater et Magister Petrus Nolasco. Cujus etiam in loquendo sermones, presertim cum barbaris et infidelibus, adeo efficaces erant, et ex Dei beneficio divini, ut plerosque interdum eorum ad fidem pertraxerit. Et ideo legimus Mauros et Saracenos captivos voluisse eum morti tradere, unde inestratura lingue ligatus fuit ab impiis infidelibus plures alios ad fidem Christi invitare. Et hic sane B. Raymondus Nonnatus socius fuit sanctissimi Serapionis Martyris.

23 Fuit ergo *b* B. Serapio inclytus et religiosissimus Frater nostri ordinis oximateque sanctitatis, et virtutis exemplum, qui parvissimo utebatur cibo, et vehementissimus erat in oratione Dei, et redemptioni

98 captivorum

a ouprimati
Ordinis

b

c

d

e

Magister ge-
neralis No-
lascus.

f

Institutum
reduendi ca-
ptivos anti-
quum.

illustre in eo
genere S. Leo-
nardi mira-
culum.

a
Viri sancti
nati ex hoc
ordine.

b
S. Raymun-
dus Nonnatus.

b

b Serapion.

AVCTORE
FRANCISCO
ZUVEL,
alms Ray-
mundus Mar-
tyr,

captivorum incumbere ardentissime. Et tandem crudeliter et acriter flagellatus fuit a Rege Angliæ.

23 Sanctus etiam Raymundus, qui intra initia ordinis strenuus erat in colligendis piorum fidelium elemosynis, cum apud hæreticos de quorundam fidelium oppressione indebita tractaret, alloquens eos, et deprecans, ne id agere contenderent, crudelius in eos animadvertere decreverunt. Quæcirca acriter rursus vir Dei et lamentabiliter agens, sæpius ad immanissimos illos hæreticos et barbaros se convertebat, et constanti animo, ac intrepide aiebat: Quod etsi servitute illa detinerentur ab eis, sed nihilo secius tamen esse ad Dei similitudinem et imaginem creatos, illorumque in natura socios, et hanc vitam cito esse finiendam. Lamentabatur igitur vir Dei captivorum servitutem acerbam, et dicebat, vocem in aera tollens: O insepultam et miserabilem sepulturam! Sed quando non fuit manus barbarica inseruisse, qui semper humanum sinit sanguinem? Quando non fuit prompta ad occidendum? Quæ verba cum a crudelissimis hæreticis et barbaris audirentur, ipse pariter ab eis crudeliter occisus est. Unde in antiquis codicibus legi eum sanctissimum Raymundum Martyrem fuisse pro redemptione captivorum. Hic socium habuit vigilantissimum, qui sui Raymundi vestigia sequens omnibus in admiratione fuit. Quanta animi puritate, et quanto vitæ candore, diu vixerit, post Patris sanctissimi Raymundi martyrium, mirabile sane est: qui pariter socius illius fuit et in vita et in morte, et inter sanctissimos nostri ordinis viros enumeratur, et proprio nomine fuit vocatus et Frater Jacobus a Soto, et in quibusdam codicibus eum reperi nomine S. Jacobi a Soto inscriptum. Ceterum predictus B. Raymundus, qui modo a me fuit recensitus, non ille est Raymundus Nonnatus, de quo paullo antea superius nonnulla scripsimus.

Jacobus Soto
Martyr,

Petrus Ar-
mengol.

26 Sequitur est cursus instituti redemptionis B. Mariæ beatus et insignis ille Frater Petrus Armengol, qui pro redemptione tuenda gloriose occubuit. Cum enim a potestate Maurorum ille plerosque fideles liberasset et redimeret, quosdam videns pueros et juvenes, ob tormentorum sævitiam et crudelitatem, periclitari in fide, eosque cum ipse comueneret, ne fidem desererent aut conculerent, sese ipsum in exambulum dedit, et in Saracenicorum potestate in pignus eorum, ut liberarentur, manere voluit, donec etiam ipse datis pecuniis, et pretio pariter ab eis evasisset. Cum ergo redimeret certum quendam fidelium numerum, ob præfatam causam in favorem fidei, et ob mille aureos, pro quibus persolvendis, seipsum obsidem, et quasi pacis pignus, tradidit iisdem infidelibus et barbaris, cum deputato singulæ tempore et die nummi non adfuerent, quibus persolvere debuerat statutum pretium cum Saracenis initum ob liberationem et redemptionem, quam fecerat pro captivis predictis, eundem B. Petrum Armengol, tanquam irrisorem suæ sectæ et infidelium, crucis patibulo eum interficere voluerunt. Quæcirca ingens Barbarorum turba simul condamnata, cum pecunie cursus non comparuissent, eum exploratorem misit, et vehementem Mahumetici instituti inimicum et hostem proclamabat: et ideo eum communi consensu, causantes pecuniam non comparuisse, destinato chirographi tempore, suspensus est patibulo, et in furca pendens fuit: cujus morte videbantur illi placati fuisse.

qui pro capti-
vis obses relin-
ctus,

in Mariæ su-
spensus,

27 At hoc fuit divinum consilium. Nam paucis ab hinc diebus, cum Religio nostra pecunias transmisisset, ut Fratrem Petrum Armengol liberaret, et a Barbaris illis eriperet, ne pro pignore detentis male tractaretur, eum litus apprehensissent pecuniarum delatores, rem crudelissimam paucis ante diebus factam erga servum Dei Fratrem Petrum Armengol audierunt. Quo stupendo facto et scelere conturbati

sunt, et commoti omnes inter se, et ad locum, ubi laqueo suspensus a Saracenis fuerat eorum socius et Frater, pervenire voluerunt. Quem cum vidissent sancto habitu Religionis suspensus, lacrymabantur acriter, neque poterant se continere. Et eum lamentabiliter ejularentur gementes, commotum est corpus B. Petri Armengol. Quod cum cernerent redemptores Fratres, statim aliquid majus excogitantes, vociferabantur ad invicem. Quibus alta voce loquutus est in patibulo suspensus beatus Frater Petrus Armengol, dicens: Fratres carissimi, non contristemini, lacrymas deponite, non enim mortuus sum, nam tres adhuc dies sunt, quod matrona quædam Virginiu choris circumdata, quæ procul dubio est beatissima Virgo Maria, semper mihi adfuit, neque a morte liberavit, ut in eo facto Barbari, et Saraceni potius confusione pereant, quam quod gloriosum putent de Christiano nomine reportare triumphum: cognoscent enim inimici Christi Crucis, quam parum prosunt illis technæ, eorumque sævitia et malitia adversus Christi assecelas. Stupescere autem erant omnes, et præ gaudio fere loqui non poterant, accurrutque statim, et eum e patibulo suspensum deposuerunt, quo stupendo facto universi etiam Mauri conturbati sunt. Verum

triduum
B. Virgine an-
stentatus ne
suffocaretur,

minus crepitus
est

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem

Testa diu:

et ideo inter impios infideles alii dicebant id arte dæmonis factum fuisse, alii non credebant eum esse hominem illum quem suspenderant. Nam deinceps beatus Frater Petrus Armengol, semper inclinato capite incessit omnibus diebus vitæ suæ, et quasi faciei colore mutato. Hic tandem omnibus diebus ejus vitæ religiosissimam vitam duxit, et herbis et leguminibus contentus, spiritum ab oratione et jejuniis minime relaxabat, donec in cœlestem illam beatitudinem a sanctis Angelis deportatus est.

per suum H. si-
mus.

28 Alterum etiam reperio virum nostri ordinis Fratrem et Generalem Magistrum, qui plerosque sustinuit labores pro redemptione Christianorum, et pro defensione fidei Catholice, qui vocatur beatus Frater Laurentius Company, vigesimus Magister Generalis ordinis, de quo suo loco dicemus.

il
Laurentius
Company

a Collitur S. Raymundus Nonnatus Cardinalis 30 Augusti, ut supra diximus. b Serapionem hunc Sanctum appropiat Kenon lib 4, cap. 5, 6, 7, ubi ejus maclurium describit c Agit idem item de Jacobo Soto, cujusque martyrum lib. 3, cap. 20

d Prolixè de hujus Laurentii Company (sic enim scribit) rebus gestis agit Brimon lib. 11, dicitque an. 1479, obiisse. Agit et Zunnes de eo in libro de Vitis Magistrorum Generalium.

CAPUT VII.

Alii viri ac feminae sanctitate illustres. S. Petri Nolasci obitus.

Fuit etiam ejusdem instituti ferventissimus zelator B. Petrus Malasang, et sanctissimus Guilielmus, et piissimus Petrus commendator domus de Perpinnan, et clarissimus F. Joannes Granatensis Provincialis Castellæ, qui a Mauris martyrium sustinuerunt. Rursus plures alii redemptores nostri Ordinis a piratis Saracenis et Turcis capti sunt in medio mari, et interdum spoliati sunt a bonis, interdum vero in captivitatem deducti, quoniam barbari et infideles sæpius fidem non servant, neque salvum conductum suorum Principum, seu fidem publicam Regum suorum. Et ideo contumelias, et opprobria, et insignes injurias a Mauris et Saracenis quotidie patiuntur. Interdum autem ab ipsis vorticibus maris deglutuntur, vel ingentissime periclitantur.

An multa
passi

30 Sane in sanctissimo hoc nostri ordinis instituto semper perseverat ordo noster, et perseveravit usque in hodiernum diem. Extant enim hodie plerique ex redemptoribus nostris, qui infinitos pene labores pertulerunt pro Christo et religione in redimendis captivis. Nam inter alios honoris causa recenset optimum

optimum et prudentissimum virum redemptorem Magistrum a Fratrem Rodericum de Arce, Provinciale Castellæ, qui tres integras redemptiones peregit et complevit, et postquam innumeras calamitates perpressus est, tandem explorator judicabatur a truculentissimis tyrannis, et eo colore eum sociumque illius interficere voluerunt, causantes limina Africana egressos fuisse, eo quod extra portam urbis de Argel ad littora Africani maris, ut spectaculum quoddam cernerent, gressum direxissent. Et sane nisi a Christianis captivis ibi fuissent commouiti, proculdubio occubuissent; sed gloriose quidem, cum autem secunda vice is redemptionem captivorum perficeret, cumque esset inter Africanos barbaros, præsertim ex civitate Tuniensi, et ex Fessa regali, ingentem captivorum multitudinem ab impiis Saracenis liberavit. Et incredibile est, quam fœdèfrangi et violatores rerum, verborum, et contractuum fuerunt impij Saraceni et barbari. Et cum tanta esset captivorum fidelium turba apud eosdem Crucis Christi inimicos, (periclitabantur enim plerique in fide) idcirco necesse fuit socium ejus fratrem Ludovicum Matienco in exambium et in pignus tradi, ad multorum fidelium redemptionem et liberationem, ne fides contemneretur a Barbaris, et conculcicaretur Crucis Christi vexillum. Quapropter apud eosdem Saracenos et Barbaros quasi in signum et pignus pacis relictus est tribus annis prædictus Frater Ludovicus Matienco, jam senex, qui obi duodecim milia sentorum aureorum apud eosdem detentus mansit, quasi in exambium traditus. Et cum tam ingens pecuniarum copia et aureorum numerus non comparuisset, inde tractabatur a perfidis Saracenis, interdum in faciem ejus conspuebant, interdum alapis ipsam eadebant, interdum falsa crimina imponentes in ergastulum eum detrudebant, donec datis pretio et pennis evasit.

31 Recolo etiam insignem et clarissimum Fratrem Georgium del Olivar nostri instituti Fratrem et alumnium Casaraugustanum, qui cum Africanum Maurorum littus apploisset, post ingentem sui jacturam, ex urbe a Mauris inopis possessa de Argel ingentem etiam captivorum numerum redemit, et a potestate Barbarorum liberavit. Quorum numerus et virorum et mulierum et infantium alibi recensendus est. Ille flagrans caritatis fidelium ardore, succensusque benevolentia erga Christi fideles, miserosque captivos, cum ipse compar et socius Magister Frater Georgius Guga in Hispaniam, cum ingenti illa captivorum multitudine, redisset, tamen insignis Frater Georgius del Olivar, in pignus pacis se ipsam Mauris et Saracenis delit, apud quos manens sanguinis et vite pericula sustinuit. Nam apud quosdam infideles, eo quod Mahumeticam sectam appellabat, carpebat et tanquam irrisor suæ religionis et Mahumeticæ instituti, eum accusabant. Propter quam causam eorum Rege et Judicibus vocatus est, ut recantaret pudendum, et iterum honorificis verbis Mahumeticam institutionem decoraret. Quod sane ille audiens, constanter renuit; et ob id dignus morte judicatus est, et statuerunt suis decretis eum interficere, ut sibi ipsis satisfacerent. Quod cum ipse Frater Georgius del Olivar percensisset, alacri animo statuit sese ipsum morti offerre, pro Christi fide tuenda. Unde omnia bona, quæ apud se habebat, statim divisit inter pauperes captivos. Et cum hæc ita facta fuissent, nescio quo spiritu Maurorum Rex actus fuit, nam vocatus consiliariis dixit: Si rem hanc perpetraverimus, nulla nobis securitas superest, cum nobis ad Christianos aditus patet, si apud eos versemur: nam si fide obfracta occiderimus eos, eum non eadem fide obfracta occidemur ab eis? Igitur non occidatur, parum enim nobis proderit mors illius, et magna incommoda afferre poterit. Unde ipse illæ-

sus evasit, et modo vivit optima religione institutus, et præditus.

32 Reperio tandem nostri instituti sanctissimas mulieres, quæ sanctæ religionis habitum induerunt, potissime b S. Mariam Socos, purissimam et innocentie vitæ mirabilem, cujus corpus integrum post ducentos et eo plures annos ludicræ die perseverat in Barchinonensi nostri ordinis cœnobio, simul cum illæso et incorrupto nostri ordinis nostri ordinis habitu. Reperio etiam ejusdem instituti insignem Virginem c S. Collagiam. De quibus omnibus, suis locis fusius plerique dicturi sumus si Deus dederit.

33 Hos igitur omnes et plerosque alios filios et alumnos habet sanctissimus ille frater Petrus Nolasco, primus frater, et primus ordinis Magister, Rector, et gubernator; qui postquam vitam sanctitate clarissimam peregisset, videns sui corporis dissolutionem imminere, persentiensque se morti proximum, socios suos, et carissimos sodales, et Fratres vocavit, ut religionem eis commendaret, et sanctissimum redemptionis exercitium, ut in eo firmarentur. Quocirca circumdatus Fratribus suis antequam spiritum exhalaret, presentibus ibi Fratre Guillemo Basensi ejus successore in magisterio ordinis, et Fratre Berengario Cassano, et Fratre Dominico Dosa, et Fratre Raymundo de Ulstretto Fratre Bernardo Corbariensi, cui ipse primitus habitum imposuerat ordinis, et Fratre Guillemo de S. Juliano, Fratre Joanne de Lercio, et Fratre Bernardo de Cissolis, et Fratre Raymundo Cassano, et Fratre Petro de Solanes, Fratre Arnaldo de Patris, Fratre Petro de Calidis, et Fratre Pontio de Solanes, Fratre Bernardo Shona, et Fratre Ferrario Gerundensi, Fratre Raymundo de Monteolivo, Fratre Petro de Castellida, et Fratre Petro de Osea, sermonem dulcissimum habuit ad eos, et veluti cygnus postremo suo cantu mirificæ ordinis institutionem exposuit, et ad præclarissimum redemptionis opus invitavit, ordinemque commendavit, manibusque in celum levatis, et animam Deo commendans et tradens, contempalator redemptionem Christi Servatoris nostri, et animo perpendebat Christum e celo ad terram descendisse, ut liberaret nos a captivitate demonis, doleret vehementer de peccatis suis, et profusus lacrymarum profluebat ex oculis ejus, et cum protulisset illa verba: Redemptionem misit Dominus populo suo, mandavit in æternum testamentum suum, a calamitoso hoc seculo migravit ad Dominum, in conventu Barchinonensi, quem ipse primo fundaverat anno Domini millesimo ducentesimo quadregesimo nono, postquam per triginta et unum annos ordinem gubernaverat

a De Roderico de Arce et Ludovico Matienco agit Remon lib. 10, cap. 28. b Remon Mariata de Socoro, vel Socos appellat, hujusmodi nomen datum scripta quod omnibus indigenis hinc videret, ac multa de illius virtutibus et miraculis narrat lib. 4, cap. 20, 21, 22. c De Collagia Maria de Socoro discipula agit idem Remon lib. 4, cap. 23.

ANALECTA DE S. NOLASCO

EX ALFONSI REMON HISTORIA.

§ I. Adversa fortiter tolerata.

Solenne virtutis tirocinium, adversorum tolerantia est, vel mali demonis invadit, ut quod Deo ipsius mortalius deus procedunt, vel ipsius providentia Numinis, probantis quam fidus ut strenuus deinceps futurus ut hominis animus, simulque ad majora eum salubant Exercitus quaque hoc rudimento est Nolascens. Paucula de multis, quæ fatus Alfonso Remon exaratus est, perstringemus. Cum Barchinonem primum e Galha commigrans, vel sanctum, quod postea peregit, jam animo medians opus, vel qui saltem virtutis eximus multa jam deduxit documenta, armonia pelius raudus

AUCTORE
FRANCISCO
ZUMEL

b
S. Maria So-
cos.

c
S. Collagia.

S. Nolascens
suis per in-
structis no-
ratur.

a
Rodericus de
Arce.

Ludovicus
Matienco

Georgius del
Olivar.

capite per-
cussus.

EX ACTOS
REMOS.
Dignus sibi
struclos insti-
tias eludit

dis est. Mauresum diverterat ex itinere : hospitium
inuit, quod maxime quietum ac strepitu confluentis turbe
vacuum rebaratur, huc cum quidam ultra veluti officii gratia
admonuit, eorum adium dominum non ita pridem vita
functum esse hand omnino secunda fama; hinc nocturnis
spectris infestari aedes; quare, ne quid ei eveniret in-
commodi, aliud quodvis hospitium caperetur; se in vi-
cino habitare, et peregrin hominis ductos commiseratione.
Respondit, gratias quidem se us agere; ceterum
solitudinis amantem, posse, quo alii hospites contenti
essent, diversorio uti; ne Jesu nomine, et Mariæ Ange-
lorum Regiæ tutela, Petrique Apostoli patrocinio fre-
tum confidere, ab omni immuniem injuria nocte navea
sese servatum iri. Simul ac Jesu Mariæque protulit
nomina, sumi instur evanere iustitiam illi monitores,
intolerabili relicto fetore; eorumque audita emians hor-
ripita hæc vox : Vah Petre! cur te ab hoc dimovere ite-
nere non potui! quanti mihi olim conscieses mula!

2 Hinc ille demceps non modo fortiter superare, sed
et perspicere sagaciter, fraudes diaboli didicit. Adoles-
cens quidam Italus, Guilielmus, Parmæ, ut uidebat,
oriundus, cooptari se in sanctum illum ordinem obuxæ
poscebat. Explorata, ut par erat, illius constantia, dietus
etiam dies, quo admittendus in religiosam domum esset.
Ipse postriede illius diei venit, et se in sequentem horam
præsto futurum spopondit; ac sæpius dein diem protulit.
Euenit us forte diebus ut Petrum aduersa valetudo in
suo concludo detineret; audita illa Guilielmi procurasti-
natione, simulque statuisse monachus, cui offensus, se
demceps veniret, fores illi aditumque omnino præclu-
dere; hæc fieri vetuit, sed ad se, si redisset, adduci eam
jussit. Cum venisset ergo, quarit ex eo, qui sit, unde
domo? Parma, inquit, oriundus sum, & Phecoram non
ignobili apud Ligures familia, ipsi quoque Pontifici In-
nocentio IV, sanguine junctus. Hujus sanctissimi viri
odiosus Pheodericus Imperator, cum Parmam venisset,
quætuot ex aliqua necessitudine obstrictus reperit, pere-
mit proscriptis, domos eorum et palatia demolitus.
Parcas uterque extorris obit : pupillus per varia terra-
non his annis vagatus, perspecta demum mortaliū
honorum vanitate, cum in Monte-Serrato ante celebrem
Dreipure statuam concepssem preces, aliquo celesti in-
stinctu afflatus Baroniūm venire, atque Angelicum
hunc habitum induere constitui. Cur ergo, inquit San-
ctus, id differis? Ille perturbata aliquantulum, ut appa-
rebat, mente, seipsum, ait, expressit improbandi
mortales ea quorum deinde illis sero peccatet : quare
maturiore mita ad rem tantam suscipiendam delibera-
tione apus esse existimo. Omittit ista, rapit Sanctus,
scutu cuius consilio retarderis, atque adeo quis in te
loquitur. Que de genere tuo et exitii causa retulisti
verissimæ sunt : vetera non a te prolata, sed a mendacii
et improbitatis parente diabolo. Mihi ut alius verba dare,
et ab eo suggestu, enitabaris.

3 Tam ad suos, qui adstant, conversus, monuit
multas esse diaboli technas, et quod jam remaneat
est sibi Mauresæ contigisse retulit. Deu Guilielmum
denum compellens : Quis te, inquit, movat, ne quod to-
tius optasti, totum te religioi dedas? In Jesu Christi
nomine præcepto, ut quod res est fateare. Curvad hanc
scandiam Guilielmus; ut vero sibi reddita est, ingen-
tem trabeis inu ex corde gemidum, Patet, ait, adstet
mihi hætenus quidam feroci uspecta vor minus identitica
satisiens, et severè monens non conueatit mihi religio-
sum institutum; aliud se mihi rite genus oblaturo, in
quo quieto et tranquillo animo possem Deu scribere. Ve-
rum cum quod tibi Mauresæ contigerat euarrare capi-
sti, videri ille desit, ut existiam pluraque intelligam
eundem esse, qui tibi istalæ illudere voluit, et mihi la-
ctenus misere illuit. Atque ejus conspectu nunc liber,
alius omnino mihi esse videor, insolito inflammatu sensu
petialis, et desiderio in hac sanctissimæ congregate
moriendi. Quæ cum dixisset, ad sancti viri genua acci-
deus, ingentem cum profundi lacrymarum, ea assidue

duccas suspiria, ut adstantibus sui commiserationem in-
jiceret. Eum vir sanctus in laicorum Equitum ejus or-
dinis numerum cooptavit, vaticinatus fore ut magna opi-
nionem sanctitatis vitam duceret, que tamen ei diuturna
non obtigit, nam septimo mense piissime decessit, magno
sui desiderio relicto. Simul suos monuit Nolasus, ut ti-
ronum spiritum prudenter explorarent : sæpe enim, et
sub effreni ardore, et sub languidore studio, latere dæ-
monis fraudes.

4 Ita ex us quæ passus ipse erut, didicit aliorum cu-
rare argritudines, et pericula depellere. Aliud eum sub
ipsa imtia pulsant tentationis genus. Nam cum se, ætate
floretem, in medio æstu rerum humanarum versari as-
sidue, omne hominum genus, vel postulandæ stipis vel
auxili ferendi accipiendæ gratia, ipsosque Barbaros ad
omne flagitium projectos, adire debere cerneret; satisque
intelligeret ut sine periculo aliquo salutis propriæ fieri
ux posse; in ætatem illam et quietum Patrum veterum
vitam coniecit oculos, vehementerque agebat animo,
an non expedit, ut in aliquem se Montis-Serrati sco-
pulum reciperet; ubi procul aspectu curisque humanis,
uni rerum celestium studio vacaret, et gustaret quam
suavis sit Dominus. Apernit hoc sum consilium S. Ray-
mundo, qui inconsulto nihil aggredit quod esset alicujus
momenti consueverat. Non dubitavit vir sapientissimus
pronuntiare hanc esse demonis fallaciam : ut enim san-
ctum illum sit contemplatio vite otium, cum ductu Nu-
mris suscipitur, multo tamen quod jam erit auspiciatus
vite genus, et ad Dei amplificandam gloriam, et ad salu-
tatem procurandam animarum, et ad comparandam sibi
Christianæ virtutis absolutiōnem, accommodatus videri.
Acquieuit illius moniti Nolasus, summamque adeptus
continuo est mentis serenitatem.

5 Nec solus eum demon, tum externus terribilimen-
tus, tum internus animi iniquitate, perturbare conatus; alios
sibi ejus rei ministros et adjuutores legi, homines nimirum
suprabos. Hi cum Regis Jacobi summam in eum
benevolentiam perspicereut, quam multis officiis egregia-
que humanitate meritis erat, cuoi delectum a Mont-
fortu Comite admodum adolescentem assidue videret et
consolaretur, omnem morantur lapidem ut Regis ab eo
animum auerterent. Querrebantur externum hominem
civibus præferre, qui illud unum spectaret, ut egenus et
vilibus hominibus subveniret, ad maximam rerum tra-
ctationem adhiberi : quorsum id spectaret, nisi ut subdi-
torum alienarentur ab ipso Rege animi? Non latebat
Regem quo ee fonte ista manarent : quare nihil inquam
de suo in Petrum amore remisit. Petrus tamen, perspe-
cta Aulicorum nequitia, varius ventitur ad palatium, ut
mundam vel placaret vel certe non irretaret. Jussit enim
S. Raymundus non cedere improborum hominum
molestationibus, sed adire ad Regem et aatra, eadem sin-
ceritate et solueu.

6 Nova mor a nobilibus viris procella concitata est,
quorum filii assectari Nolasci vestigi caperant, et stipem
pro captis carrogare. Prohijos evadere illius instituta
filiis suis quecebantur, aliens facultatibus inhiare
ut eas ipsas effunderent, assidue sibi molestos esse dum
eternam suadent. Additæ etiam monæ. Asi ille re-
nudenti cultu modesto respondit, non omnem a se sollicitari,
aut ut suis molestum creet, instrui. Deum esse qui illo-
rum corda morant, ut velint Christianis captivis open
ferre. Et se gratis agere, qui adolescentium ad sanctum
hoc natus opera utretur, cum majores ulro dæmonis
obsequium ecurrere quam Dei mallet.

7 Denum palam de eo Xenodochorum ac nosocomio-
rum curatores et præfecti expostularunt, quod ab elec-
tionibus in se conferri solitis piorum hominum mentes
averteret : quasi contracta esset Dei manus, nec posset
et illis, ut antea, prospicere, et captivis subvenire. Hic
Petrus singulari quadam pietate Drepare Virginis open
implorare, assuluis lacrymis, Jrpunitis, corporis verbe-
ratione, ut ea sibi filium conciliet contendere. Et sane
velut secundo quodam astro omnis illa sedata est tem-
pestat :

sanctum ejus
finea prædi-
cit

tentatus ut
quietam vi-
tam ample-
ctatur,

a S Ray-
mundo con-
firmatur ut
proposito

palatior in-
vidiam Aulico-
rum,

aliorum oblo-
quiu.

querelas pro-
fectorum nos-
socomis.

ope D Virgi-
nis omnia su-
perat,

juocem as-
tudo differe-
tiam in-
gressi-
rum religio-
uo.

at agno-
n et fatea-
re vult,

at agno-
n et fatea-
re vult,

pestas : et qui adhuc præcipue fuerant illius conatibus adversati, ultro auxilio consilioque jurare eum ceperunt. Deinceps illud crebro dicebat vir sanctus : Timeamus et laudemus Deum, qui novit corda hominum immutare.

§ II. Cœlitus impertita solatia.

At non fuere periculis ac molestiis, quibus exagitatus est Nolascus, minora solatia, quibus est persusus, e cœlo præsertim : nam inter mortales unus fuit S. Raymundus, qui illum p̄is monitis refeceret ac foveret. Divina autem ubertim illius animo impluere solatia. Sæpenu-mero Angelorum est aspectu recreatus. Evenerat, forte in cacubio Barcinonensi, ut sopore altiore oppressus Fryter, ejus tunc munus erat, signo dato reliquos ad matutinas preces excitare. Vigilabat in sua cella Nolas-
S. Petrus Nolas-
 ascus Ange-
 los videt Ma-
 tulinum can-
 uentes :

S. Petrus Nolas-
 ascus Ange-
 los videt Ma-
 tulinum can-
 uentes :

amplificatio-
 nem Ordinis
 precibus im-
 petrat :

9 Qualem nocte ingenti animi contentione Deum pre-
 catas, ut suæ Matris familiam amplificaret; qui cum in
 ceteros mortales ita munificus sit, videri erga Matrem
 pene avorum esse : pauca adhuc esse ordinis nomine il-
 lus insigniti cœnobii, paucos qui ordinem ipsum com-
 plectantur : id si suis peccatis et ingratitude evenit,
 alium ordini proficiat, ut sibi unice in votis esse, ut
 gradu motus obtemperet ipse potius quam imperet. Hæc
 eum Deum orasset, subito velut invocata a sensibus mente
 contentus, ussiliue tamen minante ab oculis copioso li-
 crymarum subre. Interim audita vox est, mi a mor-
 tali missa auctore : Nolite timere pusillus grex, qui
 complineat Patri vestro dare vobis regnum. Consurrexit
 ab ea præsentim Nolasus læto ac hilari vultu, ut ipsa
 oris species cœlitus infusus animo fiduciam ostenderet.
 Nec multi menses abire, cum et fundata complura ce-
 nobia sunt, et numerosa præstantium virorum turba san-
 ctum illud institutum capessit, divini promissi eventum
 probante Nolasco.

ejus carno-
 lium tuetur
 uocia Bri-
 jara.

10 Sæpenumero conspectam arant non ab eo tantum,
 sed ab alio sanctis viris ex eodem ordine, colorum He-
 gnum subnoctem monasterii Barcinonensis circumventem
 conclamari, ut quæ sibi dicatos homines etiam dormientes
 tueretur.

11 Apostolorum Principem Petrum singulari vena-
 batur pietate, in cujus clientelam ab ipso baptisma tra-
 ditum se esse ipso nomine admonebatur. Et quæcumque
 incidisset necessitas, ut eam ab ipsa pueritæ refugere
 erat solitus, ejus implorare inflammata precatione et la-
 crymis operum. Constituerat etiam, priusquam e Gullu
 Narbonensi in Hispaniam migraret, Romam ad illius
 visendum titulum venerandasque reliquias, undis pe-
 ditus proficisci. Verum id tunc exequi non potuit : multa
 etiam minus eum ordinis jam constituti exordiu sui sol-
 licitudine et præsentia sustentare cogebatur : ut spes
 assulgebat fore ut aliquando plus otii ac facultatis ul eum
 rem nancisceretur, cum plura ac majora in dies negotia

Propositum
 eum hominum
 dolet se exe-
 quium posse.

se offerrent, quæ illum sibi latum vendicarent. Ea causa
 mæstus aliquando, etsi nulla teneretur voti religione,
 tamen antiqui propositi pietatem ac fructum intercipi tot
 aliis curis, et lubente sensu ætate, dolebat. Erga post
 publicas preces sub noctem in aliquem abditus templi an-
 gulum, hoc queri et lamentari cepit, et mor spirituali
 quodam somno vel ecstasi correptus est : sed dein sibi
 redditus est, aut potius exortatus voce istiusmodi : Petre,
 etsi me non videris, ego te nunc viso. Aperit oculos, co-
 que convertit unde vox missa videbatur; at nihil omnino
 vidit. Totam tamen noctem in precibus transegit, Deum
 exorans ut quid sibi illo vox vellet, indicaret.

EX ALPON
 REMON.

12 Postridie eodem tempore eadem omnium illi eve-
 nere : exacta rursus in precibus nocte, cum Patrem sui
 Petri Apostoli hanc esse vocem existimaret, inerte suæ
 languoreque imputaret quod ejus ussiqui mysteri inquir-
 ret; tertio nocte, communi precatione peracta, in sacel-
 lum recessit Deipare Virginis sacramentum doloribus, ubi
 quondamque somni paululum refrendende naturæ inbecilli-
 tati libere solebat : hic ante Virginis aram prosternatus,
 sensum se illius vocis edoceri postulat. Cumque sustulit
 ad Virginis effigiem oculos, videre sibi visus est altare
 aliud ante Mariamum, inque ea crucem ab hominibus
 quibusdam peregrini cultus erectam, cujus officium capite
 dorsum verso virum, qui his eum compellabat verbis :
 Petre, non omne desiderium curam qui Deo famulantur,
 in hac mortali vita expletur; fiet tibi plenus et felicitas u
 alteri, beati et immortalis. Acquiesce Dei voluntati. Et
 quia me tantopore videre concupisti, contemplantare me
 nunc, et discere humilitatem vel hac figura crucifixionis
 mee, et Christi exemplo, qui pridie mortis discipularum
 pedes lavit. Hæc virtute conspicuas esse oportet eos omnes,
 qui ceteris præfecti sunt. Simul subdita ab ejus conspectu
 visio est. Ipse incredibili affluens animi voluptate, nunc
 Virgini Deipare, nunc Apostolo gratias agere.

cœlitus con-
 firmatur,

conspicuo post
 variis precibus
 S. Petro.

humilitatem
 suadente.

13 Alia plura commemorat Alfonsus Remon divini
 erga Nolascum favoris argumenta, multa quoque pre-
 clara virtutum exempla, aditu captivarum liberandarum
 causa certissimi mortis periculo, miracula quædam in-
 visitata; trajectum chlamyde, seu miriga, Balenicum
 mare; apem sæpius laboranti Jacobo Regi mureses Mau-
 ros hostes, ac perniculles subtilis, vel litam prudentis-
 simo consilio, vel certe impetentiam divinitus. Sed cuncta
 persequi, quæ ille Hispaniam sermone, nec ex Neotericis
 scriptoribus, sive ex veteribus ordinis monimentis, quæ
 tamen pueris citat, sive narranda accepta a majoribus,
 prolixè deducit, nec otii est nostri nec facultatis, cum
 singula expendere, non satis nobis perspecta, non liceat.
 Optandum esset, ut viri sanctissimi Vita sensu tantum
 historia Græcis, solide et graviter scriberetur : et scri-
 pta est fortassis, sed nobis ignota, uti ardo ipse solo au-
 ditu cognitus Belgis nostratibus est, cum nullum sit illius
 in his prævinciis monasterium.

Alia multa de
 eo scripta.

14 Non est postremo illud prætermittendum, legisse
 nos sermonem, Lincæ anno 1632 excusum, quem in eu-
 urbe habuit Nicalaus Mastrilius Durus Societatis Jesu
 in Peruviano regno Propositus Provincialis, cum Ordo
 B. Mariæ de Mercede, sanctissima sui parenti Petro
 Nolasco Divis adscripta, saltemque honores impenderet.
 Hunc nobis sermonem Neapoli misit Antonius Beutli-
 lus noster.

Precipue a
 canonicis
 tione.

DE S. PETRO THOMASIO

PATRIARCHA CONSTANTINOPOLIS ORDINIS CARMELITARUM
 FAMAUGUSTEIN CYPRO.

§ I. Legatio multiplex a Sede Apostolica
 S. Petro imposta.

Ezimum Carmeliticæ ordinis lumen S. Petrus
 Thomasius fuit : cujus tum alia existere de-
 cora, tum maxime illustres, quas Pontifici
 Maximi nomine obivit legationes; plane ut ex-

pressam Legati absolutissimam effugem in ejus Vita
 contemplari voleamus. Quam cum ille multa ac varia
 pro sedandis Italiæ malis, Christianam religionem ty-
 rannide, Saracenorum Turæarumque rejungenda pra-
 paganda, manera gessit? quot vidit provinciis? quanta
 suscepit pericula? Varie extant Bullæ Pontificum In-
 nocenti VI et Urbani V, in eam rem dnt.e. Unde triquetra
 collegit,

Varie obitæ
 Petro legatio-
 nes.

AN. CHR.
 MDCCLXVI.
 XXIX JANUAR.

Ex CARIS collecti, et cum S. Petri Vita publicavit Lucas Waddingus Ordinis Minorum Chronographus.

2 Primum ab Innocentio Avenione missus est, Nonis Octobris, anno Pontificatus illius primo Christi 1353, ad civitatem Januensem (ita Genuam medii aevi Scriptores appellaverunt) et Mediolanensem pro quibusdam commissis negotiis, ut Bulla prima indicat, inscripta Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Praepositis, Archidiaconis, Rectoribus, et aliis Ecclesiarum et monasteriorum Praelatis etc. ut eadem iter facienti velint adesse.

Ceterum quae ei commissa tunc negotia fuerint cum Genuensibus et Mediolanensibus pertractanda, neque litterae illae significant, neque infra Philippus Mazzerius in Vita meminit. Implacabili odio, inquit Waddingus in Vita, num. 14, dissidebant Genuenses et Veneti, erentisque bellis in alternam ruebant perniciem. Hi in adiutorium convocarunt Petrum Aragoniae Regem, et Imperatorem Constantinopolitanum Cantacuzenum; illi Joannem Vice comitem Antistitem et Regulum Mediolanensem. . . . Ut viam inirent concordiae, Innocentius misit ad Venetos Fortunerium Vassallum Patriarcham Gradensem, atque ad Genuenses ac Mediolanenses Petrum legavit. Haec Waddingus, qui tomo 4 Annal. Minorum Fortunerium hunc a Clemente VI, Pontificatus sui anno 2, Christi 1352, Iulius Julii ad Venetos, et Guilielmo de Lanuilla, III idus Julii, ad Genuenses ablegatos scribit, num. 9, 10 et 13, productis litteris Apostolicis. Verum, quod hoc anno 1353 Genuenses, accepta in Sardinia mari 20 Augusti clade, se Mediolanensibus subjecerint, potuit Petrus Nonis Octob. ad utrosque legari. Potuit etiam alia de causa fuisse missus, tyrannus in Italia passim occupantibus Ecclesiae bonis, quibus iudicandis Albertinum Cardinalem, de quo infra in Vita num. 66, legatur Innocentius hoc anno 1353 pridie Kalend. Junii, ut indicant illius litterae tomo 1, Bullarum.

3 An eodem hoc itinere missus ad Regem et Regnum Apuliae sit, ideoque prior illa legatio a Mazzerio, accuratissimo atque scriptore, amissa, dubitari potest. Huius verba, quo tum primo ordinatum Nuntium voluit, cum est in Apuliam missus, sunt haec num. 16. Dominus Papa ordinavit Fratrem Petrum Apostolicae Sedis Nuntium, ad eundem in Apuliam, ad Regem Apuliae Ludovicum, et ad Reginam Joannem eius consortem, propter aliqua magna negotia, Ecclesiam Dei et regnum Apuliae impugnantia. Deinde hunc ejus primam legationem appellat. Waddingus paulo post priorem ad Genuenses legationem, hanc in Apuliam et unquam scribit.

4 Secundo ab eodem Innocentio ad Regem Rasiae, Bulgariae, Serviae, cum Guilielmo Episcopo Traquiriensi in Dalmatia, ann. Ch. 1354, mense Decembri, missus est Petrus, ante ordinatus Episcopus Paetensis. Extat sexta Pontificis Bulla, haec Nuntius Sedis Apostolicae imcripta, qui mittuntur ad regnum Rasiae, Slavoniae, et Albaniae, aliasque circumadjacentes partes, de quibus locis infra num. 17 et 18, Bulla 3 et 4, continentur ejusdem Innocentii litterae, missa ad Stephanum Regem Rasiae, Helenam Reginam, Grosium illum, usdem pene verbis concepta, aliae Bulla 5 inscribuntur Joannichi Patriarchae Serviae, eaque in Annalibus Minorum an. Ch. 1354, num. 3, in eundem ferme modum dicuntur scripte Decimo Savascottatorum Serviae, Guyeo magno Logotheta, Oliverio Despoto Serviae, Praebulo Casari Serviae, Guilbe de Catara Comiti Camerario Serviae, Palamio Tentonico Capitaneo gentis armagore, et universis Principibus, Comitibus, et Baronibus Serviae etc., quos omnes hortatur Pontifex, ut fidem Catholicam promovendam suscipiant, et hos Sedis Apostolicae Nuntios, quos a doctrina, morum sanctitate, religiosa conversatione, commendat, benigne suscipiant. Dat. ex littera in Annalibus Minorum dicitur, ultimae quidem IX Idus Januarii,

mendose, ut patet; reliquae IX Kalend. Januar. quae dici nota illis quoque apponenda videtur. Prima ipsis inscripta Nuntius VI Kalend. Januar. datae dicitur anno 111, Pontificatus Innocenti a XV Kalend. Januarii inchoato, licet 11, annus adscriptus, perperam fortassis a quopum correctus, qui ad annos Julianos illam epocham voluit accommodare. Regnum Rasiae, seu Bulgariae, subjectum fuisse eo tempore coronae Hungaricae scribit Joannes Thurocius par. 3, Chron. Hungar. cap. 33, ideoque primo Rex Hungariae Ludovicus adiri debuit, ut ex vita patet. Haec tamen Rassium ingredi consultum non fuit, eoque per Venetos, mare Adriaticum, et Albaniam, num. 18 et 19, regressus dicitur. Haec occasione bullam 7, Ludovico Regi Hungariae, et 8, Duci Venetiarum scripsit Innocentius X Kalend. Januar. non Septembr. ut perperam in illis legitur; cum non nisi XVI Kalend. Dec. fuerit Petrus creatus Episcopus Paetensis. Quod autem eo tempore Carolus IV Imperator in Italiam venisset, ut ad num. 17, dicitur, consilio ventilato in consistorio, Papa de consilio Fratrum Cardinalium ordinavit Fratrem Petrum Nuntium Apostolicum ad Imperatorem Romanum, et Regem Rasiae. Illus ergo in Italiam adventus certam praefatis Bullis Pontificis lucem chronologicam affert. Annus Ch. 1353, haec Rassiana legatione excoctus est.

5 Alegrans in Paradiso Carmelitici decoris statu 4, non Rhaetiae; etiae 15, cap. 123, asserit tunc Rhaetiae regnum, quod grandis Europae provincia Grissonum vulgo vocata est, Ineratim; et superbissimum Regem illius ad fidem adseutum. Verum qui in historicis vel tenuissimum in Alpibus regnum aut Regem exstitisse novit. Regnum Rasiae, seu Bulgariae, debuit scribere; cujus tamen Rex a schismate ad veram et orthodoxam fidem converti a Petro non potuit, ut infra in Vita nu. 20 et seqq. et mox e bullis pontificis dicitur.

6 Tertio cum Stephano electo Episcopo Zagrabensi ab eodem Innocentio missus est ad Ludovicum Hungariae Regem, et Venetorum Ducem Joannem Gradonivum. De hac legatione agunt Bullae 9, 10, 11, 12 et 13, scripta XVI Kalend. Augusti, aut III, seu IV Idus Augusti, anno Pontificatus ejus 4, Christi 1356. Causa legationis duplex fuit, tum ut reconciliaret horum Principum animos, belloque sopito pacem inter eos sanciret; tum ut Regem Ludovicum constitueret Ducem exercitus Christiani adversus Rassenes schismaticos, et Franciscum de Ordolassis, ac Joannem et Guilielmum de Manfredis Ecclesiae in Italia rebelles; in eumque finem et Ducem Venetum induceret, ut a foedere cum Rassenibus incundo abstineret, et Patriarchis Aquilensi ac Gradensi et Archiepiscopo Salsburgensi suaderet, ut ipsi, ne quis schismaticis aut haereticis favorem aut auxilium contra Regem Ludovicum praeferret, tentata excommunicationis sententia, prohiberent. Procurata hac legatione inducitur quinq. mensium ab Octobri anni 1356, ut Martium anni 1357, dein recrudescente bello ad Pontificem regressus est Petrus.

7 Quarto, cum Guilielmo Episcopo Chrysopolitano, ab eodem Innocentio missus est ad Imperatorem Constantinopolitanum Joannem Palaeologum, scriptis illi litteris Apostolicis XII Kalend. Augusti, aliisque Patriarchae Graecorum, et tertius Francisco Grutclazio Domino Insulae Metellii XV Kalend. Septemb. (nisi idem ubique mensis restituendus) anno Christi 1357, Pontificatus ipsius Innocenti 5, licet perperam 4, in ipsis Bullis 14, 15 et 16, legatur. Nam infra num. 27, e prioris legatione ad Curiam Romanam rediisse dicitur, et num. 28, intervallis aliquibus temporis, paucorum videbatur mensium, designatus est Nuntius Apostolicus Constantinopolim mittendus. Deinde Imperatorem in exercitu convenit, quo tempore is Michaelum filium Joannis Cantacuzeni cepit e eundemque Palaeologum Constantinopolim reducem comitatus est, atque ad Ecclesiae

1356, Venetas, et in Hungaria;

1357, Constantinopolim.

ubi Imperatorum conversionem conver-

clesiarum Romanarum concordiam, quae legationis erat causa, reducit. Rescripsit Imperator Pontifici 7 Novemb. Indict. 11, anno mundi 6866, consueti a Graecis eo tempore numerandi ratione, qua adduntur ad aerae Christi Latinae anni 5508, adeoque hic annus mundi 6866, est Christi 1358, quo erat Indictio XI. Quod tamen annum ejusque Indictionem Graeci auspicarentur a Septembri, hic dies VII Novembris Latino calculo est annumerandus anno Christi 1357. Denique si totum hoc caput V, de legatione Constantinopolitana conferatur cum Joannis Cantacuzeni historia lib. 4, cap. 42, 43 et 44, facile erit perspicere, huic se imperio abdicanti successisse Joannem Palaeologum sub finem anni Christi 1356, cum sequentem jam annum et Indictionem inisset Graeci. Qua de causa hanc imperii mutationem referunt ad annum Christi 1357, melioris nota Chronologi Ounfrus, Spondanus, Petavus, alique. Verum hanc hanc intercessisse inter abdicationem imperii Joannis Cantacuzeni, et filii captivitatem, ex ipso certum est. Quod etiam confirmant u Palaeologo cum missis Apocripharum litterarum ad Pontificem scriptae XV Decemb. quas ex archivo molis Adriani descriptas recitat Bzovius tom. 14, an. Ch. 1355, num. 39. Woddingus tom. 4, Annul. Minorum ann. Ch. 1356, aliter de hac legatione sentit; ubi prima hanc Constantinopolitanam recenset num. 1, 2, 3, 4 et mox Hungaricam, de qua supra actum, subjungit, num. 5 et sequentibus Ast in Vita S. Petri num. 18, cum ante de legatione Hungarica egisset, addit: Non plene hic cum Venetis et Hungaris absolvit Petrus, quando longiori et molestiori adjudicatus est eodem anno legationi Constantinopolitanae advenisse. At plene absoluisse, et ad Curiam Romanam redivisse, melius docet Mazzertus; et res diversa in locis admodum dissitis eisdem mensibus tractatae diversum annum requirunt. Hac ergo legatione anno 1357, peracta, in Cyprum et Palaestinam an. 1358, profectus est, inde ad Curiam Romanam reversus.

8 Quinto ab eodem Innocentio missus est Vidus Maii, anno Pontificatus unti 7, Christi 1359. Legatus Apostolicus universalis. In Bulla 18, instituit Pontifex Legatum in Patriarchatu Constantinopolitano, et regno Cypri, et in Creten. Smyrnam, Patracen. Athenien. Theban. Corinthien. Colocen. Nixien. Corphion. Duracien. Neopacen. et Neopatrie Archiepiscopatus, et eorum dietique Patriarchatus provincialis, pro subsidio fidelium et partium earumdem. Ac mox subdit Pontifex. Omne alium Legatum per nos in partibus illis deputatum revocantes, plene legationis officium auctoritate Apostolica committimus, etc. At Bulla 19, scribit eundem Petro et dietis Patriarchae et Archiepiscopis, ut aerecentum cruce signatorum contra Turcas conscribant, et Bulla 20, monet Ursum Archiepiscopum Cretensem, ut cedat B. Petro legationem et regimen Smyrnae civitatis. Denum Bulla 21, instituit Petrus generalis Inquisitor hereticarum pravitate in partibus suarum legationis: qua legatione praeflare quatuor fere annis administrata, rediit cum Rege Cypri in Italiam sub initium anni 1363.

9 Scito cum bellum erentum inter Romanum Pontificem et Vicecomites Mediolanenses ob Bononiensis ditionis dominium gereretur, missus est ab Urbano V, ann. 1363, Mediolanum pacis conciliator, cum Legatis Joannis Regis Franciae, quibus re desperata digressis, remansit cum Mazzerio Cancellario, et pacem mense Februario anni 1364, feliciter confect, atque aliquamdiu urbem Bononiensem cum castris gubernavit.

10 Septimo decreto expeditione Cruce-signatorum contra Turcos aliosque impij Mahumetis sectatores, Generalis Legatus in locum Cardinalis Talayrandi mortui constitutus est ab eodem Urbano, anno Pontificatus illius 2, Christi 1364, vi Idus Julii, uno vi Kalend. legentum, nam in sequente Bulla ad Regem Cypri pridie Kalend. Julii, mentio fit jam datae illi legationis; nisi iste potius Idus sint restituenda. Bulla 22, Pon-

tifex ita eum inter cetera confirmat: Deliberatione praehabita diligenti, tibi in Patriarchatu Constantinopolitano (quem ei ante contulerat) ac regno Cypri et in Cretensi, Smirneni, Patracensi, Atheniensi, Thebano, Corinthiensi, Colossensi dicto Rhodo, ac Nixiensi, Carphiensi, Duracensi, Neopacensi, et Neopatremsi, Archiepiscopatus et eorum dietique Patriarchatus provincialis, et aliis ultramarinis partibus, ad quas per nos est indictum passagium... plene legationis officium auctoritate Apostolica committimus, etc.

11 Sedes illa Archiepiscopatus eo tempore fere Ecclesiam Romanam sequebantur, et Patriarcham Latinum habebant, ut § sequenti dicitur. Sunt autem in Morea, seu Peloponneso, Patraeantique et Corinthus, in Achaia magna Athenae, Thebae, Naupactus quae etiam Neopactus; ac non procul inde Neopatriis, seu Patrae novae, quae urbs Thebano Archiepiscopatu conjungitur in veteri Notitia Episcopatum Auberti Micyi. Ejus Metropolitani numero LXII, recensetur in expositione Andronici Palaeologi senioris, Hyrrachium urbs Albaniae, seu Macedoniae, celebris, et proprii Principis eo saeculo sedes. Coreyra, vulgo Corfu, maris Ioni; quae una cum Creta adhuc subest Irip. Venetr. Smyrna in Asia minore. Rhodus, cujus Metropolitani Colossensis, et Naxos, insulae sunt, illa in mari Lycio, haec una Cyclobulum, etiam Naxia, seu Paranaxia dicta, cujus Metropolitani XCIV, in expositione Andronici numeratur. Ad hasce regiones ab utroque Pontifice missus est, jam insuper Legatus sacrae expeditionis ordinatus, ubi idem etiam Pontifex indicovit litteris Apostolicis Rege Cypri scriptis pridie Kalend. Julii.

12 Octavo, dum expeditio sacra Cruce-signatorum აღორათ, timor belli novi Germanenses inter et Cyprios exortus est, cui avertendo ab eodem Urbano, X Kalend. Martii, anno Pontificatus sui 3, Christi 1365, missus est Pacthector, quem idem Pontifex hinc alius litteris, IV Nonas Martii, et VII Kalend. Aprilis invitavit, ut foedera pacis acceleraret. Nee destitit adhaerere, tum Adornum Duem et Remp. Germanicum, tum ipsam Cypri Regem, ad pacem sequestro B. Petro memendam. Extant Bullae apud Waddingum 24 et quatuor sequentes.

§ II. S. Petri Episcopatus, Archiepiscopatus, Patriarchatus.

Mazzertus infra mon. 17. Quia anticassata, inquit, factus Petrus Episcopus sive legatio ponderosa, periculosa, authentica, imperialis, et regalis erat, ideo oportebat Nuntium authenticum et in gradu alto esse. Ideo ergo Episcopus creatus est. Cujus urbis, quare anno, supervacua, ut in re clara, a nonnullis controversa instituitur. Sacrae enim in Menologio Carmelitarum, num. 8, in Vita S. Petri: An Pactensis, inquit, an Pacensis Episcopus fuerit, et 988. et typis traditio codices non uniformes. Quamvis illi non exprimit, nec de MSS. deimus. Alegrax in Paradiso Carmelico, in S. Thomae elogio ita scribit, secutus Inducum Coriam: Thomas, cum in Hispaniam adventasset (sui quum a Magistro Generali ordinis cum Philippo Ferrariensi fuit missus, ut in provinciis illius, maximo Vandaliae, Lusitaniae, et Castellae, quae essent bona nutrit, et pietatis et sapientiae et regimini studio custodiret et augetet nutrita, ut recte colligit Coria noster) ex Carmelita Pacensis primum, ad instantiam Alphonsi Regis XI, factus est Episcopus, ut testantur Theatrum Ecclesiarum Hispaniae, et Tritheimius. Hic Alegrax ex Coria. At Pactensem Episcopum, non Parensem, appellat Tritheimius de Scriptoribus Ecclesiasticis, quod illud Theatrum, et cujus fides sit, non latet. Alphonsus Rex obiit anno Chr. 1350, quo nondum Episcopus erat Petrus. De ejus in Hispaniam itinere silet Mazzertus; imo ex illius accurata descriptione, cum

EEQ, in arcium.

1363, Mediolanum.

1364, iterum in arcium.

ut variis Episcopatus

1364, ad Germanos.

factus Petrus Episcopus

non Pactensis in Hispaniam

EX VARIIS.

eum in Hispania nunquam fuisse contra Coriam satis manifeste videtur colligi posse. Waddingus in Notis ad Vitam num. 10. Multi corrupto, inquit, legunt, pro Pactensi Pacensem; isque Episcopatus est in Hispania vulgo Padajoz, Latinis Pax Julia, et propterea Cauriensis lib. 1, cap. 10, lapsus est in Provincialatu Bætico (de quo infra ad Vitam num. 4.) ut facilius ad vicinæ provincie Extremæ-Durie Ecclesiam transferret, timet tamen lib. 11, cap. 11, ne vitium irrepperit impressionis, et pro Pactensi scriptum sit Pacensis. Rodericus de Osma Pacensis in discursibus patriis in eundem incidit errorem. Silvester Marulus in Mari ticcano Religionum, titulo de ordine Carmelitarum amplius aberrans inscribit Preatensem. Hæc Waddingus.

14 Ceterum has similesve scriptorum errores pluribus indagare animus non est. Muzzerius infra scribit commissam illi esse Ecclesiam Pactensem in Sicilia. Sunt autem Pactæ urbs Siciliæ Episcopalis, sub Archiepiscopo Messanensi, vulgo Patri, ad opum maris, e regione insularum Aghiarum, seu Vulcaniarum, quarum præcipua Lipara Sede quoque Episcopali clara, sed Episcopatum Pactensi unita. Hinc in bulla Apostolica apud Waddingum 2, nominatur Episcopus Pactensis et Lipariensis. An pro Liparensi Episcopatum ei Melitenem perperam adscripserit Joannes Balvus centuria 3, de Scripitoribus Anglis, operæ pretium non est in illa auctore discere, cui res deserti a se ordinis ignoviasse non turpius est, quam omnium Ecclesiarum sanctitatem maledictis vanissimis proscindere.

15 Hæc de loco primo Episcopatus. De tempore, quo Episcopatum adeptus, mirant recentiores. Saracenus a Clemente VI, creatum scribit Antistitem. Sed is a 7 Maii an. 1342, ad 6 Decemb. an. 1352. Huic consentire Coriam et Alegriam necesse est, cum Alphonsi XI, anno 1350, mortui, regnum creatum relinquit. Auctor Appendicis ad Vitam num. 4, magis confundit omnia: Per Dominum Papam, inquit, Innocentium VI, primo assumptus fuit in Episcopatum Pactensem in regno Sicilia, circa annum Domini MCCXXXIII. Suffectus est Clementi VI, Innocentius VI, 16 Decemb. an. 1352 Hujus deum anno 2, Christi 1354, XVI Kalend. Decemb. renuntiatus est Petrus Episcopus Pactensis et Lipariensis, ita Bulla Electionis Diploma Pontificum profert ad eum annum Waddingus tomo 3, Annal. Minorum bulla 107. Hinc festinus et incertus hallucinandi præbita occasio videtur.

16 Ab hac Pactensi et Liparensi Episcopatu ascendisse ad Patriarchatum Constantinopolitanum scribit Saracenus num. 9, Silvester Marulus supra, Joannes Palæologus lib. 3, de antiquitate Montis Carmeli cap. 12. Fasciculus temporum sub Urbano, Ab Pactensi ad Archiepiscopatum Cretensem erectum, inde ad Patriarchatum Constantinopolitanum tradunt Coria lib. 11, cap. 11, Alegricus supra, Guilielmus Eysengrenius in Catalogo testium veritatis an. 1348. Thomas a Jesu lib. 1, antiquitatis Carmelitane cap. 6, Tertremius, Petrus Lucius, Passerius, Gesnerus, infra citandi, nulla facta mentione Episcopatus Coronensis, ad quem ab Ecclesia Pactensi ab eodem Innocentio VI, translatus est, VI Idus Maii, anno Pontificatus Innocenti 7, Christi 1359, data bulla, quæ apud Waddingum extat 17, in qua ita eum Pontifex alloquitur: Te a vinculo, quo tenebaris præfatus Pactensis Ecclesie, cui tunc præeras, de Fratrum prædictorum consilio, et Apostolicæ potestatis plenitudine, absolvens, ad præfatum Ecclesiam Coronensem transferimus, teque illi profectus in Episcopum et Pastorem, etc. Muzzerius infra num. 39, ait Papam in augmentationem status Ecclesiam Coronensem dedisse, quando Legationem Apostolicam in Orientem destinavit. Est autem

Κορών, Ptolemæo lib. 3, Geographiæ cap. 16, urbs maritima Peloponnesi, in sinu Messeniaco Episcopatu insignis, sub Archiepiscopo Patrensi, subjecta eo tempore Venetiæ. Suffectus est Petrus Ludovico Turriano Mediolanensi, ad Patriarchatum Aquileiensem evocato. Urbis Coronæ situs, arvisque a Venetis extractæ, pluribus describitur in Sabellici supplemento lib. 16. Factus Patriarcha Constantinopolitanus habuit infra num. 80 Ecclesiam Coronensem in commendam ad vitam suam, et Ecclesiam Nigropontensem; adeoque hæc quasi alius ejus Episcopatus censeri potest. Est autem Nigroponte insula prope Achaïam, antiquis Eubœa, cujus Episcopus suberat Archiepiscopo Atheniensi. Insulam hæc integro post seculo Venetis eripere Turcæ, quam expugnationem, et insule descriptionem exhibent Petrus Justinianus lib. 8, histor. Venetæ, et Sabellicus decade 3, lib. 8, sub finem.

17 Postea Archiepiscopatu Cretensi donatus est ab Urbano V, anno Pontificatus illius 1, Christi 1363, atque Urso successit, cui Innocentius scripserat anno Ch. 1359, ut ipsi Petro tum Episcopo Coronensi cederet legationem et regimen Smyrnæ civitatis. Est Archiepiscopus Sedes in urbe Candia, Cretæ insula: non enim fuit Cretensis in Cypro Archiepiscopus, ut censuit Alegricus; cum hujus insule Archiepiscopolis Sedes sit Nicosia urbe primaria et regia. Petrus Galesinius in Martyrologio suo in Notationibus ad VIII Januarii facit eundem in Cypro insula Episcopum Famagustæ, perperam, loco obitus et sepulture deceptus.

18 Deum ad Patriarchatum Constantinopolitanum ab eodem Urbano V, electus est, anno Pontificatus illius 2, Christi 1364, cum eum designaturus erat Legatum expeditionis sacre quod fecit VI Idus (aut Kalend.) Julii, illius anni. Successit Guilielmo Latinorum tertio Constantinopolitano Patriarchæ, qui, teste Genebrardo, Callisto et Philotheo, Græcis Patriarchis et schismaticis, annos 10, adversariam, sed legitimam, tenuit cathedram. Commemorato Callisti obitu, ac Philothei restitutione, historiam suam concludit Cantacenus. Cum Philotheo erga sedet B. Petrus. Quinam tunc illi Archiepiscopi subjecti fuerint, supra dictum est. Alegricus et Saracenus iterum admodum falluntur, dum Patriarcham factum asserunt ab Innocentio VI, anno 1352, quo anna ipsemet Innocentius 16 Decemb. creatus Pontifex est. Ab hoc Guilielmus constitutus Patriarcha, non Petrus noster.

19 Saracenus labores in Constantinopoli ab anno Ch. 1370, ad 1376, toleratos ita describit num. 16. Quanta in illa urbe (Constantinopolitana) S. Petrus Thomas pro annuarum salute tulerit, alserit; quantum fecerit, ab anno 1370, usque ad annum 1376, dicunt sancti viri, quam equi sanctitate et admiratione virtutis illius, exortati ab ore peccatorum, et ab infidelitatis caligine consurrexerant, eum in ipsa Urbe Constantinopolitana ex politia Ecclesiastica adhuc multi degunt homines Christiani Latini ritus, quos Caffalucos vocant, ex oppido Caffa per Maomettem Turcarum Regem eo translatis, qui Christi fidem B. Petri Thomæ ope suntimplexerunt. Testatur cœnobium in urbe Pera a Carmelitis inhabitatum. Verum qua ratione hæc consistunt? Nam Petrus anno Christi 1366, decessit, ut mox dicitur. Constantinopoli, quo tempore illius urbs Episcopatum tenuit, omnino non fuit. Christiani tunc illius imperio, non Turcæ potiebantur. Deinde Caffa urbs Tauricæ Clarionensi, antiquis Theodosia dicta, Genuensibus crepta an. Ch. 1474, ab obitu B. Petri 108, post expugnationem ab eodem Mahomete Constantinopolim 24, qui tempore omnes Latini nominis uocabat, quos Caffalucos vocat, navigis in urbem Peram juxta sunt rehi, ut fusc narrat Uberrus Folietta lib. 9, histor. Cœnensis.

20 Hæc de Patriarchatu Constantinopolitano, pro quo Alexander vi traditur a Joanne Grosso Generali Carmelitarum in Viridario ordinis Carmelitarum, et

et Nigropontensis;

1363, Archiepiscopus Cretæ, non Cypræ;

1364, Patriarcha Constantinopolitani;

(in qua tamen urbe non fuit)

non Alexandrinus.

sed Pactensis in Sicilia, et Lipariensis,

creatus ab Innocentio VI, an. 1354

1359, Coronensis et Lipariensis,

EX VARIS.

collegit. Deinde quæ hæc translatio? num Alexandria in Cyprum? ad vivum et illasum rediisse constat.

§ IV. S. Petri Vita, scripta.

Vita S. Petri a Philippo Mazzerio, ejus familiaris, scripta.

Socius itinerum et laborum S. Petri ultimis annis fuit Philippus Mazzerius, alius Macerius, aut de Manseriis, regni Cypri Cancellarius infra num. 104, in epistola S. Petri ad Urbanum V Papam, et Carolum IV Imperatorem, vir doctus, et in consilio Philosophus, nec non in bello miles verus et strenuus. Hic S. Petrum tunc Caronensem Episcopum et Apostolicæ Sedis in Oriente Legatum in Cypro scripsit admirabilia edentem prodigia, illius accurate contemplatus est sanctitatem, eum Regis Isfrendarius obiit, et tanta caritate complexus est, ut in Patrem spiritualem eum adoptavit, et vicissim in filium singulari amore fuit ab eo adoptatus. Hinc uterque Regem Cypri in Europam comitatus, ad expeditum sacrum in Palestinam Pontificem et Principes Christianos incitavit: uterque multis exanthlatis laboribus pacem Bononicensem Vicecomes inter et Romanum Pontificem confect: uterque belli subsidium a Venetis impetravit, et in classe adornanda plurimum laboravit; uterque in periculosa expeditione et fortem animam habuit, et albis infudit: uterque Alexandrium captum retineri posse ne delere contendit: uterque relicta maximum morum invenit: nec memorialiter, nisi alter presentate visus est voluisse. Inciderunt in febrem Petrus: mox evocatus a Philippo, cum illi jam manibus, brachiis, tibus emortuis, nisi Philippus adesset, se negavit, e vita posse decedere: et ut postremo mundavit verba, animam Deo tradidit. Philippus testamentum ejus atque ultimam voluntatem ex fide executus, amorem etiam vita præstitit. Hic igitur vir talis ac tantus, qui Petro nostro semper erat usus familiarissimus, omniaque illius arcana perseperta habebat, res ab eo gestas, quas vel ab ipso didicerat, vel ipse oculis suis conspexerat, vel ab hominibus fide dignis acceperat, gravi, etiam uti tum erant tempora impolita, narratione complexus est.

28 Hanc necesse typis vulgatum, licet a pluribus excerptam, publice luci domus, ex Chronico universali MS. circa annum Christi 1480, compilato a Theodoro Pauli Gocomicensi Presbytero et Vicedecano Ecclesiæ SS. Martini et Vincenti in Gureunio oppido. Hic in proœmio Chronici, in catalogo Patriarcharum Constantinopolitanorum ita scribit: Petrus Thomas Carmelita præfuit Patriarchæ anno Domini MCLXXI. Triente cum in eodem sua miscellanea opere descripsisset originem constructionis civitatis Constantinopolitane, et eloqui Imperatorum et Patriarcharum præcidisset, subiungit vitam S. Petri cum hoc titulo: Originis Legendæ B. Petri Thomæ Patriarchæ Constantinopolitani, Ordinis Dei genitricis Mariæ de monte Carmeli, compilata a Domino Thoma (varrige Philippo) de Manseriis, cum miraculis ejus. Post epilogum auctoris, subnectuntur quedam ex Joanne de Favento, de quo mox, et Joanne Haleschemicensi ne registro Academiæ Bononicensis collecta, in quibus nonnulla emendanda, ut infra annotabimus. Interponebantur tituli, seu summaria rerum, at sæpe imperfecta, et subinde ipsi narrationi contraria, ita num. 129 adscribatur: Miraculum quare campanam Angelico ministerio pulsabantur, cum nihil ejusmodi isthic dicitur. Quare hujusmodi titulis omissis, qui vel ab ipso Theodoro vel alio Amanuensi, non a Mazzerio adjecti videntur; vitam more nostro in capita et numeris distinguimus, ac Notationes adhibemus.

29 Joannes Grossus Generalis Carmelitarum electus ann. 1389, ab obitu S. Petri 23 in Viridario Ordinis Carmelitarum apud Waddingum in eloqui hæc assert: Vita istius Sancti habetur in multis partibus mundi, et præsertim in Angliæ; ejus regni duo Milites, Dominus Joannes de Grey et Dominus de Stapylton, qui secum in captione predictæ civitatis Alexandriæ fuerunt personam, ejus vitam gloriosam descriptam,

sub inquisitione veridica tam secularium quam Religiosorum, ad partes Angliæ deportarunt. Ex quibus constat vitam Mazzerio mor ab obitu S. Petri descriptam fuisse, priusquam a Gregorio XI Pontificem recens creatum a Rege suo Orator missus est. Successit Urbano V, Gregorius 30 Decemb. anni 1370. Petrus autem Rex a fratribus suis trucidatus est anno 1372, ut refert Bizarus lib. 7 historiæ Genuensis. Mortem illi a Jacobo Lusignano fratre, quem Imperator Turcarum ad id flagitium combuzerat, illatam pluribus describit Theodoricus Pauli post vitam S. Petri, atque iterum in fine libri Bellorum Dei, ubi eum propugnatorem fidei Jesu Christi appellat, et martyrizatum scribit.

30 Dicitur in Athenis Franciscanorum Henrici Willelmi, et in apparatu sacra Possivini, Joannes de Faventia, Guardianus Pachiensis (uno Paphiensis) in regno et insula Cypri claruisse anno Domini 1370, et scripsisse vitam B. Thomæ Patriarchæ Constantinopolitani Carmelitæ libro uno. Alii apud Waddingum in Notis nu. 18 tradunt eum vitam ex Mazzerio scripsisse. At posterius scripsisse Mazzerium contendit Waddingus, quod hic in Vita non se concinnata Faventium scripsisse eundem commemorat. Verum fallitur Waddingus: non meminit Faventium Mazzerium; ejus in appendice mentio fit, non tamen Vitæ ab eodem conscriptæ, sed angustæ meritis S. Petri impulsæ: ab quo beneficium Vitæ ex Mazzerio potuit descripsisse, adhibito factas hoc miraculo. Waddingus aut in Prefatione se hujus opellæ fragmenta aliquot diligenter perquisita accepisse, quæ nec ipse profert, nec nos alibi vidimus. Saracenus in titulo citat MS. Philippi Mazzerii, atque Joannis Faventini, et Cancellarii Cypri, quasi Cancellarius aut Faventinus fuisset, aut certe ab utroque distinctus. Franciscus Gonzaga 2 par. Originis Seraphicæ religionis monast. 11 Provincia Bononiæ, aii Regii Lepidi in monasterio Chrissarum asservari ossa B. P. Joannis Faventini, quem XVII Decemb. refert Monstier in Martyrologio Franciscano. Est ab hoc, de quo sermo est, diversus sit, ignoramus.

31 Waddingus novam S. Petri vitam conscripsit, quid (uti post alias rationes præfatur ad lectorem) Mazzerius vitam scripserit humilem et valde diminutam, prout illa ætas forebat. Ego, inquit, sordibus dilutis, et exuta senecta, feci novitrem auctioremque, additis duntaxat, quæ ex probatissimis monumentis accepi. Notas deinde uberiore addidi, in quibus prænot feci plerosque errores auctorum, qui potius comminiscuntur quæ scribunt, quam referant, quæ gesta sunt. Graviter hoc vitio laborant aliqui, qui affectui succumbentes, quo volunt, et quomodo volunt, historiam deducunt, et incautum lectorem circumducunt. Hæc Waddingus. Ea nempe ratio est, cur nos tanto labore antiqua et primæva auctorum monumenta colligere, discutere, et primogenio stylo in lucem edere, conmur.

32 Quæ Waddingus profert, ea fere apud Mazzerium aut in Appendice continentur, præter hoc de illius erga Virginem Decipram pietate num. 6. His aliisque acceptis beneficiis sanctissimæ Virgini devinctus, incredibile erga eam exarsit devotionis affectu, proposuitque nullum prætermittere obsequium, quod in tanta benefactricis cederet honorem. Scripto peculiari libello ejus ab originali peccato indemnitate constantiter asserunt, et reliqua Virgini privilegia dictis celebravit encomiis. Quotiescumque orabat, laudes miscbat Mariæ; quæcumque obvia Mariæ simulacra reverenter salutabat; locuturus, nomen præmittebat Mariæ; antequam monse accumberet Mariam pronebat elogium, et cibum putabat insipidum, si sacra Virgini non condiretur memoria. In laboribus, in angustiis ad sacram hanc aram convolabat, insidiisque inimici hæc arte occurrebat, ut singulis ictibus clypeum opponeret nominis Mariæ, ejus præsens semper sentiebat auxilium. Ingens hic pietatis ardor ita transmutavit affectum, mentemque possedit,

An aliam Joanne Faventini scripsit?

Aut a Lucio Waddingo ex Mazzerio

Ejus testimonium de S. Petri erant Decipram pietate.

unde hic collit.

quomodo scripta

ut nihil aliud sapere, nihil affari, nihilque videretur audire. Ex abundantia cordis os loquebatur: visum quippe est ejus cordi insculptum sacratissimum nomen Mariæ, non aliter quam Martyris Ignatii præcordiis divina JESU VOX apparuit impressa. *Hæc ille. De S. Ignatio ægemus 1 Februarii, ubi discutimus, quamobrem illius cordi nomen JESU insculptum a recentioribus pingatur.*

33 *Inter acerrimos immaculatæ conceptionis beatæ Virginis defensores referunt Petrum Thomam, Bernardinus de Busto Minorita in suo Mavioli, sermone 4 de Conceptione pur. 3 et Ferdinandus Quirinus de Salazar noster de Immacolata Conceptione cap. 42, sæculo 13, quo cum an. Ch. 1468, martyrio coronatum scripserat. Multos alios libros Catholice et ingeniose ab eo conscriptos testatur Baptista Mantuanus in Apologia pro Carmelitis. Trithemius hos profert: Super Sententias lib. 4. Sermones varios lib. 4 et quedam similia Trithemium sequuntur Petrus Lucius Belgæ in Bibliotheca Carmelitarum, Antonius Possevinus in Apparatu Sacro, Conradus Gesnerus in Bibliotheca, et alii. Quorum nihil nobis adhuc videre licuit, uelum de us ferre iudicium*

S. Petri scripta.

VITA

AUCTORE PHILIPPO MAZZERIO,
Cancellario regni Cypri, ex MSS.
PROLOGUS AUCTORIS.

Ab ortu solis usque ad occasum laudabile nomen Domini: quia mirabilis Deus in Sanctis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, Novissimo vero mundo advesperascente et in maligno posito, mirabilis et vere benignus ipse Dominus Deus in Fratre Petro Thomæ ordinis B. Mariæ de Monte Carmeli, Reverendissimo Patriarcha Constantinopolitano, ac sancte Sedis Apostolicæ Legato pro sancto passagio: per quem Deus voluit illuminare Ecclesiam suam militantem, maxime Orientalem, in virtute luminis intemeratæ fidei Catholice, et exaltatione sanctæ Crucis. Et, ne tantum lumen temporibus nostris exortum, in istis partibus Orientalibus in regno Cypri sub medio abscondatur, ad excitationem devotionis fidelium Catholicorum, in laudem Dei, ejusque genitricis gloriosæ Virginis, et honorem sanctæ Crucis, ejus mysterium idem gloriosus Patriarcha triumphanter predicavit, ego Cancellarius Cypri quamvis indignus, et heu magnus peccator, qui sanctam ejusdem beati Legati vitam clare cognovi, in Domino Jesu et inter omnes homines hujus mundi, et, si fas est mihi dicere, super omnes ab ipso specialiter magis dilectus; omni carnali affectu postposito zelo, ejus sanctitatis accensus, ac pie coactus, de gratia Domini mei Jesu Christi, Virgine gloriosa inspirante, et beato Patriarcha Patre meo reverendissimo et amantissimo, ejus amore lingua, adjuvante, felicem cursum tanti Legati Apostolici ad bravium, quod nunc obtinet, nec ambigo, et aliqua mirabilia et miracula Dei, super multis per ipsum in luce radiantia, plana narratione inferius describens declarabo. Cujus laudabilis vite tanti Patris veritatem partim ab ipso secretius habui, partim a personis authenticis et fide dignis. Et quod audivimus et vidimus, oculis nostris quoque perspeximus, et manus nostræ contrectaverunt de verbo hoc, et vita ejusdem Patris manifesta, quam vidimus, testamur et annuntiamus vobis fidelibus Christianis, ut gaudeatis, et gaudium vestrum in odorem tanti Legati plenum sit in Christo Jesu Domino nostro.

Auctor S. Petri nunc et ceteris.

unde habuerit que scribitur.

CAPUT I.

S. Petri patria, institutio, vita monastica, doctrina.

Pater vero meus amantissimus de a Lingua-Ober-

tana, Ducato Aquitanie, b Petragorensi provincia, villa que dicitur c Salinosa de d Thomas, diocesis e Sarlatensis, erat oriundus, et de parentela inferiore. Pater suus f massarius et terrarum non suarum cultor, animaliumque nutritor in gradu suo pauperrimus, duos filios videlicet Petrum Thomæ et unum alium, atque unam filiam habebat. Mortuo autem uno filio, remanente Petro Thomæ cum sorore sua, in anxietate paupertatis remanserunt. Sed videns juvenculus Petrus paupertatem patris et domus propria, a Deo inspiratus patrem reliquit, matrem, et sororem; et ixit in unum castrum vocatum g Mampesier, ibi querendo panem pro Deo et sustentationem vite, semper eundo ad scholas: et in brevi tempore taliter studuit, quod satis cito effectus fuit doctor puerorum. Aliquibus vero temporibus revolutis, venit in civitatem h Agemensem, ibique multis annis studuit in Grammatica, Logica, et Dialectica, semper nutritus de elemosynis et labore proprio. Legebat enim scholaribus provincie Grammaticam, et postea Logicam usque ad necessarium annum ætatis suæ, a Deo semper provisos de vita, nec in tota vita sua a patre vel domo propria unquam habuit valorem viginti florenorum.

3 Prior autem Conventus cum Lectore B. Mariæ de Carmelo videns dictum puerum Petrum habilem, duxit eum in Lectoria, et stetit ibi per annum docens pueros in Grammatica et Logica. Quo facto Prior h Condomii ejusdem religionis videns ipsum, et admirans ejus subtilitatem et sanctam conversationem, duxit eum ad conventum Condomii, et induit eum habitu Fratrum ordinis B. Mariæ de Carmelo, ibique faciens professionem docuit Fratres juvenes per duos annos. Tunc ordo videns sufficientiam suam et devotionem, ordinavit quod legeret in civitate Agennensi Logica, ibique audivit Philosophiam, et stetit ibi per tres annos, et factus est l Sacerdos, mundus carne ab omni spurcitia juvenili, ac fervens in ardore devotionis intemeratæ Virginis Mariæ, agonem suam sine intermissione ei recommendans.

4 Aliquo tempore transacta pervenit ad tantam m paupertatem, quod vix poterat habere vestes, candelas, aut oleum, aut alia parva necessaria: nihilominus tantam devotionem a pueritia in gloriosam Virginem habebat, et ei ita devote serviebat, ut factum est quod fraudari a desiderio non poterat. Tandem ipso senel existente post matutinas in dormitorio, et cogitans ad paupertatem suam, orando beatam Virginem Mariam pro adjutorio, fortiter timens ne studium propter paupertatem perderet, eadem hora Virgo Mariæ visibiliter sibi vigilanti et per dormitorium ambulanti apparuit, ipsum accipiens per cappam, et dicens per dormitorium, sibi que dixit: Fili mi, ne dubites de paupertate, quia te non deseram; fortiter studeas, et servias filio meo et matri. Quo dicto beata Virgo Mariæ ab oculis ejus evanuit. Advemente summo mane Frater Petrus celebravit Missam de Virgine Mariæ, gratias sibi referendo de promissione. Missa vero dicta affluit unus n Miles de Patria illa, ejus nomen dedit oblationi; qui Miles dixit Fratri Petro: Volo vobis confiteri Confessione autem facta miles dedit sibi quindecim regales auri. Et ab illa die in posterum nunquam habuit paupertatem. Quod miraculum secretissime ac devotissime in laudem Virginis mihi peccatori indigno per caritatem revelavit, et aliqua alia magna de ipsa Virgine, que propter levitatem meam, teporem, frigiditatem, imo iniquitatem de memoria mea (heu) evolverunt. Utinam miseratur mei ipsa Domina mea!

5 Ordo vero suus ordinavit, quod in conventu Burdegalis legeret Logicam novam, quod et fecit per unum annum. Tunc ordo suus iterum posuit eum in o Allâ, et legit naturalem philosophiam, et hoc per annum.

AUCTORE PHILIPPO MAZZERIO, EX MSS.

b

S. Petrus in Aquitania

c d

e

f

parentibus pauperibus oritur, mendicando studet:

g

docet pueros eloquentia,

h

Grammaticam, et Logicam.

i

k

Est Carmelita,

Sacerdos

l

D. Virgineum per colit:

m

ab ea recessit promissa levando paupertatis subdito.

n

quod postredie accipit

o

docet partem locis philosophiam

p

CAPUT II.

Laurea Doctoralis. Conversatio in Curia Pontificia.

annua. Et iterum legit Agenno per annum Physicam. Tunc ordinavit ordo quod iret Parisius. Et postquam intravit Religionem numquam dormivit sine tunica et scapulari, nec super plumam. Ipse autem stans Parisius mirabiliter profecit, et stetit Parisius per tres annos, et reversus est in provinciam suam, est factus est Lector p Cathureii, est mirabiliter incepit predicare.

6 Ipso autem existente in Cathureio, accidit quod quadamestate tanta siccitas fuit in Cathureio, quod omnes fructus peribant, sicutque quotidie processio ab omni clero et populo ad impetrandam pluviam. Tunc ordinatum fuit, quod Frater Petrus Thomae predicaret statim die. Die vero ordinata Frater Petrus totum Clerum et populum duxit extra civitatem per mediam hanc processionem faciendam, et ibi incepit sermonem suum; primo populum devotissime confortando, omnibus secure promittens pluviam, et quod in gloriosa Virgine tantam spem sponerent, et haberent illa die pluviam. Ipso autem predicante, nulla nebula apparens in celo, nec aliquo signo pluviae, sed Deo cooperante, et Virgine gloriosam intercedente, antequam sermo finiretur incepit plere paulatim; et tantum pluit quod vix potuit populis reverti ad civitatem, propter abundantiam pluviae. Illo miraculo viso illi de civitate et provincia reputabant ipsam Fratrem Petrum sanctum, et etiam propter vitam et conversationem suam mirabilem. Tunc ipse ab illa hora quiesivit occasione recedenti ab illa provincia propter honorem, quem sibi faciebant, omnem gloriam humanam abominando. In Cathureio autem stetit legendo, predicando, et mirabilia faciendo per tres annos, et reversus est Parisius, ibique studuit per quatuor annos, et factus est Baccellarius in Theologia.

a Lingua Occitana, et Lingua Occitana in antiquis actis et diplomatis era S. Petri dicitur appellari, que vulgo Langueoec, quod in populis affirmant vocari Teutonice oek, sive ne, ut credit Franci sua lingua vocari; ideoque reliqua Gallia vice versa Langueoec illis dicitur. Verum in Langueoec proprio Galliam Narbonensem primo tantum comprehendit, nullo modo Petragoricum includeit. b Petragoricum Casura Petragoria Plona, urbs Petragoricum Umbria, dicitur Petragoricum, Comitatibus illis tan insignitum, ut hinc Aquitania in Provincia Vestra appellata creditur.

c Waddingo sive Salmeroni, forte Sales est, quem Joannes Turbo Canonicus Polesar Sarlatensis, in deputatione diversis Sarlatensis, inter appuda Montepetritani et Belverna collata, et faverit copulata. Peperit Sarlatensis et lectorem officii Carmelitani, Londoniam autem reverent, ubi reliquos instituta multas, et quasi revocata est. d. An vult Sales de Thomas appellatus, et ab eo cito Thomas illi cognomen? Waddingus opusculum a patre de cognominatum. e. Sarlatensis diversis mensa in Petragoricum pro Joanne XII, ann. 1167 rem adject, qui Bardonum ad hanc appuda nasebitur. f. Id est vultus, ut ex anno 2. vultus antiquarum legum obs. erat Josephus Ludovicus in Annotata monumenta, missa villa Langueoec de Imperio et Imperatore.

g. Waddingo Montis penseri castrum, appudum hoc tempore Montepetritani Joanni Turbo, est ad fontem fluvii Drot p. in eadem diversis versus Agennam. h. Agennam, sive Agnum, adjectum Garmonia, modo illucur Tolosani vult et Burdigalam, urbs ipsa celebris, et Sede Episcopali ubi arenata, Saracenis Alchabum studii causa urbis missum, ut mendis typographis. i. Lectura, vel Lectura, vel Lecturam urbs, antiquitate, Episcopatu, pluribusque monumentis nobilissimum, ut scribit Popovius Massonus, Episcopo, hincque sublatum, in eadem ubi hinc, vulgo Vellou, vel Velleou, infra Avinionem in frigidum. k. Condominum, Waddingo Condomina, Saraceno Condominum, Sedes Episcopalis, ab Agennensi et ipsa per Joannem XII, vult ut ad Avinionem Tolosani ubi, nec proat Avinora, Si quisque die Plea. l. non vultum rerum scriptoris patris. m. Iustum sacerdotum ab Avinora scribit Waddingo, in Saracenis vult hoc miraculum patrum ad celebrandum, non proprium, sed monasterium capisium pauperibus, cum Proximis in solemnibus visitatione de illis pauperibus subdole vult vult vult vult, ut quomodo non fuisse pro Avinora vult? Talem in Avinora vult vult vult. Talis Curia vult vult in Hispania Provincia ubi vult vult vult vult. Sed quomodo? nunquam Hispaniam vult vult vult vult vult vult. n. Saracenis Angelus Dombi, mercatoris forma inditus, sicut illi presbiter fuit, et totus illi vult pecunias debuit, quanta necessitate vult vult vult vult, quo facto Angelus ille mercator vult. l. Unde hinc vult Saracenis? Mox vero ipse Petrus contrarium narravit. o. Alia, Alia, et Albiga, Sedes Episcopalis ad Parisium Avinora, in Avinora Tholosa vult, de ea vult vult p. de Caduorum vult vult, que vulgo Cabars, actum ubi.

Reversus autem ad provinciam suam, factus est Procurator ordinis sui, et venit in Curiam Romanam Tunc Generalis ordinis sui, existens in Curia, et videns ipsum Fratrem Petrum parvum corpore, et modicæ apparentiæ, et quod illi de provincia sua ordinarerunt ipsum Procuratorem ordinis, despexit eum in corde suo, et volebat ipsum ducere præ verecundia in præsentia Cardinalium. Tandem motu Dei et B. Mariae, Dominus a Taliarandre Cardinalis Petragoricensis audiens sufficientiam suam, et quod erat de provincia sua, voluit ipsum videre, et cum habere in prandio. Post prandium vero fuit mota quedam questio secundum usum Cardinalium: ibique fuit Frater Petrus cognitus et divulgatus mirabiliter, et cognita sua magna scientia et subtilitate, postea in Curia cepit predicare et disputare, taliter quod omnes mirabantur de ipso.

8 Tandem ad promotionem Reverendissimi Patris Domini Cardinalis Petragoricensis per generale Capitulum ordinis B. Marie de Carmelo ordinatum fuit, quod Frater Petrus iret Parisius, et cursum suum perficeret, ut posset doctorari in sacra pagina. Ipse autem ivit Parisius, ibique legit in conventu suo sacram Scripturam, et secundum constitutiones faciendi Parisius Magistros in Theologia, Frater Petrus non poterat licentiarum nisi completeret cursum suum, videlicet quod legeret adhuc per quinque annos vel circa. Accidit autem motu Dei, Virgine gloriosa disponente, quod Virgo ipsum suum devotum sublimare volebat, quod circa annum tertium ipsius F. Petri legitis fuerunt Parisius circa quatuordecim Baccellarii in Theologia, Religiosi et seculares, anhelantes et expectantes magistrum quilibet recipere illo anno, secundum ordinem Universitatis: adeo accidit, quod quadam erat orta inter Cancellarium Universitatis, et preliis expectantes magistrum b.... ita quod debebat eligi Religiosus unus ultra numerum predictum, propter discordiam predictam, et ipsum doctorari cum aliis illius anni doctorandis. Tunc motu Dei Magistri in Theologia fere triginta duo, inter omnes Religiosos Parisienses considerantes ipsus F. Petri sufficientiam, unanimiter vocem suam dederunt sibi, et ipsum elegerunt, et maxime Cancellarius, non obstante quod cursum suum non compleverat secundum ordinem Parisiensem. Factus est itaque Doctor in Theologia Frater Petrus de consensu omnium et contra constitutiones Parisienses, in laudem Dei et admirationem omnium.

9 Et statim reversus est ad Curiam Romanam, videlicet in Avinione, cum honore non modico et laudibus infinitis. Tunc incepit mirabiliter predicare coram Papa, et factus est in Theologia Regens in Curia. Visitabat Cardinales, predicabat coram eis, disputabat, et solvebat questiones: predicabat aliquando populo, et pluries faciendo duos vel tres sermones Clero et populo in uno die, collationibus Cardinalium post prandium exceptis. Et beatus erat Cardinalis vel Prelatus, qui Fratrem Petrum Thomae in animum domesticum et in mensa habere poterat.

10 Istum modum magisterii sui Parisius in substantia habuit ad ore suo proprio. Insuper ipse confessus est, quod ipso existente Parisius et legente nunquam in tempore suo propter lectionem ipse perdidit unam Missam, quin semper celebraret ante bedonem, nec Matutinas. Et secrete mihi confitebatur, quod celebrando Missam suam quasi in aurora diei, et post Missam ascendebat cathedram ad legendum; Deus in Missis suis magis infundebat in cor ejus scientiam, intelligentiam, et veram expositionem sacre Scripture, quam ante habuerat in studendo.

Constituitur Procurator ordinis

despexit eum a Generali suo

u

concomitatur in Curia Pontificia

Multitudo Parisiensium

Doctoratus ordinis

h

et doctor ante tempus

in Avinione

concomitatur coram Curia

quiescit in domesticis

Avinora in officio Ecclesiastico, etiam ante bedonem

scientiam et veram habuit in Missa

deno

AVITORE PHILIPPO MULLERIO, EX M.S.

p

tempore sicut

in consuetudine

procedit plurimum, ut in Virgine, et impetret

habetur similitudo

supra humerum

in Avinione, et Theologia

Langueoec

Massonus

Avinonem

Lectorum

Condominum

Albiga

dendo lectionem : et quod ipso legente in cathedra post Missam suam. talia sibi occurrerant, qua nunquam studuerat, et de quibus ipsemet mirabatur, Deo semper gratias referendo et B. Mariae.

sibi factam ipse Frater Petrus, sicut mihi dixit, ipse B. Mariae, et meritis beate memorie Papae Clementis attribuit. Mira res et laudabilis: intemerata Virgo in famulo suo Fratre Petro dulcedinem suam mirabiliter ostendit.

AUCTORE PHILIPPO MAZZERIO, EX M^{CO}

jugit partu- laritates :

11 Ipso autem in tanto et alto gradu conscenso non obstante in Curia, semper subditus erat Priori et Conventui suo, semperque surgens ad Matutinas; et nunquam in vita sua, quousque fuit Episcopus, et Sedis Apostolicae Legatus, in conventu suo comedit extra refectorium, nec alium cibum volebat comedere quam pauperes Fratres. Propter conversationem suam sanctam, et mirabilem praedicationem, praeter omnibus in Curia mirabiliter diligebatur et reverebatur, et specialiter a burgensibus, mercatoribus et mulieribus, quibus fecit dimittere per suam praedicationem superfluum cultum margaritarum capitis earum et ornamenta superflua.

a Talerandus alius, filius Comitis Pelagoricensis, ex Episcopo Antissiodorensi creatus Presbyter Cardinalis S. Petri ad Vincula titulo Endoxia a Joanne XXII, an. Ch. 1331 factus Episcopus Albanensis a Clemente VI. b Drest controversia, vel quid simile. c 6 Decemb, 1332. d Casa-Dei in Arvernis, ubi quondam monachus et Abbas fuerat. e Ita supremis tabulis mandarat ipse Pontifex. f Alis de Podio, vulgo le Puy. Oppidum est Velanorum. Anicium. De ejus rde cathedrali Beipara sacra, et frequentibus miraculis celebri, copiose scripsit Odo Giscrus Societatis nostrae.

Podium,

feminas mo- vet ut vanum ornatum di- mittant

pro mona- sterio stipem ampliam cor- rogat

12 Quod autem hoc sit verum, quod ipsum diligebant, confessus est mihi, quod semel propter penuriam non modicam Conventus sui Avenionis, ipse pietate Fratrum suorum motus, fecit semel unam questam in civitate sola Avenionensi. Et in fero reversus est ad conventum suum apportando mille florenos de quæsta minus diei : ita diligebatur propter virtutem suam, quod nemo ei petita negabat : et sic alebat et nutrebat Fratres ordinis sui ubicumque erat. Gloriose in tota vita sua impleta est promissio B. Mariae prius sibi facta.

CAPUT III. Episcopatus. Nuntiatura ad Imperatorem, Reges Apuliae et Russiae.

a A quo tempore transacto Papa Innocentius VI creatus fuit; in cujus conspectu Frater Petrus gratiam invenit. Qui Dominus Papa mirabiliter in sermonibus Fratris Petri delectabatur, et videns sutticientiam et sanctam conversationem ejus, Fratris Petri Thomae, et quod erat utilis, imo necessarius Ecclesiae Romanae, ad portandum nomen Dei et honorem Ecclesiae eorum Regibus et Principibus et filiis Christianorum; ipse Dominus Papa ordinavit Fratrem Petrum Apostolicæ Sedis Nuntium ad eundem in Apuliam ad Regem b Apuliae c Ludovicum, et ad Reginam d Joannam, ejus consortem, propter aliqua magna negotia Ecclesiam Dei et regnum Apuliae tangentia. Quod et fecit, et preceptum a Sede Apostolica sibi injunctum ad honorem Dei et Ecclesiae laudabiliter fecit et complevit. Et haec fuit prima legatio sua.

a Militar Nuntius Apostolicus ad Regem Apuliam.

in concione nulli parat,

13 In praedicatione sua ntique parcebat nulli, nec Domino Papae, nec cuicumque. In medio vero sermonis communitur homines ridere faciebat, aliqua pulchra moralia narrando; modo flere, modo ridere faciebat; et in fine sermonis sui omnis homo a facie ejus edificatus et consolatus recedebat: quia Spiritus sanctus, sicut pie credo, a juventute sua per os ejus loquebatur, nec in sermonibus suis visus est spernere. Et in tempore suo non erat talis praedicator in Ecclesia Dei, verbis cujus opera praebant et sequebantur : et certe vita sua poterat dici non humana, sed divina; quia nihil terrenum affectabat, nisi solum augmentationem fidei Catholicae, Fratrum suorum et omnium cum quibus loquebatur,..... Verba autem sua ardentia erant in caritate non ficta.

17 Et reversus est ad Curiam tempore intervallo. Et ipso Fratre Petro semper praedicante et populum Avinionensem reformante, nova in Curia venerunt, videlicet quod e Rex f Raciae, qui modo se vocaverit g Bulgariae Imperator, schismaticus ad gremium Ecclesiae Romanae pie venire volebat. Illo vero tempore Caesar Augustus Karolus IV, in h Italia venit et i Romam. Consilio autem ventilato in Consistorio, Papa de consilio Fratrum ordinavit Fratrem Petrum Nuntium Apostolicum ad Imperatorem, et ad Regem Raciae. Et quia ambassata, sive legatio, periculosa, periculosa, authentica, imperialis et regalis erat, ideo oportebat Nuntium authenticum, et in gradu alto esse. Dominus autem Papa dedit tunc k Fratri Petro Thomae Ecclesiam Pactensem in Sicilia; et l factus est Episcopus. Ipse arripens iter suum primo ad Imperatorem Romanum venit, et summus Pontifex per Fratrem Petrum Serbis Apostolicæ Nuntium multa bona offerens, sibi misit pro parte ipsius Domini Papae et Ecclesiae, etiam tractaturus inter Ecclesiam et ipsum Imperatorem magne laudis et utilitatis Ecclesiae, Reipublicae et hominis Christianitatis. Quod et fecit quantum in eo erat: et Imperatorem in amorem Ecclesiae per verba mire praedicationis et devotionis, semper ad honorem Ecclesiae, solidavit, roboravit, et confortavit.

h e d

c f g

h i

k l

et ante ordi- natus Episco- pus Pactensis in Sicilia, ad Carolum IV Imperato- rem

risum et flo- tum movet, omnes adhi- cat,

in ambrosius confessionibus prudens

e d in transpo- rtatione corporis Clementis VI,

in vita 12 die- bus conconvul- tur,

ipe B. Virgi- nis, ravum pellit.

18 Recedente autem Domino Fratre Petro ab Imperatore, et versus Raciā iter arripente, per Italian, in Hungariam, et Sclavoniam transivit cum tantis periculis, quod familia sua pluries de die in diem mortem corporalem expectabat. Ipse vero firmus, constans et stabilis, nec labores apprehendit, nec mortem timebat, nec proprio corpori parcebat; sed confortatus in Domino, unicum Ecclesiae et salvationem animarum cordialiter desiderans, omnia pericula itineris et laboris quasi ludum puerorum reputabat. Inter omnia autem pericula: quae pertransi- vit, aliqua miranda inferius narrabo. Nam Frater Petrus, requirente socio ipsius Domini Fratris Petri, a Domino n Archiepiscopo Nicosensi interrogatus eorum

tenet in Insulam per multu pericula

m

n

ACTIOBE
PHILIPPO
MORZONI,
18 MSS.

eorum pluribus, dixit quod ipso existente in societate ipsius Domini Fratris Petri Domini sui in via eundo in Raciā, accidit quod ipse Nuntius Papalis non potuit habere unam galeam, sed intravit in quodam ligno satis parvo cum familia sua. Et navigante de Venetiis eundo versus Raciā circa fines Sclavoniæ et o Achaie, Dominus Frater Petrus in mari navigante, cuidam ligno magno Turcorum sibi occurrenti et appropinquanti, nullo ingenio humano evadere poterat. Tunc marinarii omnes et alii de vita eorum desperantes Nuntium Apostolicum exoraverunt ad Deum preces funderet pro liberatione ipsorum. Tunc Fratre Petrus in oratione prostrato, et appropinquante Turcorum ligno, miraculose adeo celo claro, sole fervente, et nulla nebula apparente, subito quedam nubes condensa et spissa lignum ipsius Domini Fratris Petri circumhulsit, taliter quod lignum Turcorum valde prope remigando appropinquantis ipsius Nuntii Papalis ligni visionem perhibuit, lignum ipsius Domini Fratris Petri versus terram navigando libere a Deo nebula mediante Turcos evasit. Miranda res, et miraculum obstupendum, ab ipso gloriosissimo Creatore clare suo servienti demonstratum.

arta ad rina
precey nebula,
evadit navim
Turcorum

in pcculo
moutragit
amio,

et in mare
cum totam
transfectu

19 Rotuli insuper idem Frater Petrus, requirente Domino predicto Archiepiscopo Nicosiensi, quod eadem via semel tantum fortunam maris lignum supra dictum Domini sui invasit quod desperati marinarii sine regimine aliquo inter fluctus maris lignum ubi volebant ducebant. Accidit autem miraculose, quod ligno appropinquante terram, et omnibus expectantibus mortem vicinam, Nuntio Apostolico in ferventibus existente devotione, subito quedam unda vel fluctuatio maris lignum predictum in quodam lacu mari vicino et marinariis ignoto projecit integrum et salvum. Quæ res non modicum est miranda: nam fortuna pacificata inventum est lignum in lacu supra dicto, remote valde a mari, et oportuit lignum desuper terram trahere ad mare. Sic enim a Deo per orationes ipsius Domini Fratris Petri salvati fuerunt, immensas gratias Deo referentes.

hinc in his
gen non in-
cipim delecta-
sione, ubi
quærit,

it. ovæ.
ocenti salutem
omni humi-
litate

multique ab eo
trahatur

20 Multis vero laboribus et periculis transactis, Deo adjuvante, fundus Dei in Raciā applicuit, et diebus aliquibus elapsis, ad presentiam Regis Raciæ pervenit. Qui quidem Rex inter omnes homines mundi suo tempore major erat corpore, et terribilis facie. Considerando autem illius regni et magnificentie regalis est, quod quicumque ad presentiam Regis venit, ante salutationem palmam ipsius osculatur, et alias reverentias non modicum superfluas facit. De quibus Dominus Frater Petrus Nuntius Apostolicus multoties ante præmonitus fuerat a pluribus, sibi dicendo, quod si in hoc dedere, periculo mortis subiturnus esset. Stante vero Apostolico Nuntio in presentia Regis sine inclinatione aut aliqua reverentia, ne videlicet honores Ecclesie derogaret, quia Nuntius Papalis, omni tempore, postposito timore, a Deo confusus, authentico et gratulose Regem, prout decebat, salutabat. Rex autem militia et Barones circumdatus superhem Nuntium Papalem recepit, et multa verba magnifica et iocunda sermone habuit. Die autem constituto exponendi legationem, adveniente Fratre Petro, clare, et strenue in quodam sermone, legationem suam Apostolicam Regi exposuit. Sed in responsionibus superfluum, cautelas, et mendacia ipsius Regis Nuntius Papalis clare cognovit. Illo tunc omnes de familia Domini Fratris Petri reputabant ipsum Nuntium Apostolicum et ipsos mortuos, videntes crudelitatem et militiam ipsius Regis.

21 Transactis aliquibus diebus, et multis tractationibus in honorem Ecclesie Romanae concordatis, et iterum multoties ruptis; ipse Frater Dominus Petrus semper et quotidie officium divinum eam se authentice celebrari faciebat, sive in campis, sive in civitatibus et castris. Tandem Rege tyranno indurato, ma-

litiam non modicam contra Ecclesiam Romanam ostendit. fecit præconizari, quod nullus Christianus Ecclesie Romanae sub privatione oculorum Missæ ipsius Domini Fratris Petri Nuntii Papalis interesset. Erant multi ibi Nobiles Teutonici et alii stipendiarii ipsius Regis. Quo audito timor et tremor omnes fideles Ecclesie Romanae apprehendi. Ipse vero fidelis Nuntius intrepidus pie et strenue eos confortans, et periculum, in quo ipse et fideles Ecclesie erant, bene cognoscens, omni timore mortis postposito, imo pro augmentatione fidei Catholice mortem desiderans, eis cum vultu sereno dixit, quod in crastina die, hora consueta, Missam solemnem personam gratia Dei celebraret, edicto Regis non obstante; et qui nostrorum fidelium interesse vellet, bene sibi placeret, et qui non, etiam contentus esset. Mane autem facto Dominus Frater Petrus hora consueta mortem pie expectans, loco authentico se preparavit ad Missam solemnem celebrandum. Et ecce fideles Ecclesie quasi ad martyrium cum gaudio currentes, alio alium non expectante, edictum Regis parvipendendo, omnes ad Missam ipsius Legati venerunt, et ipsam devotissime audierunt. Fuerunt autem ad Missam trecenti Teutonici, aliis Christianorum nationibus exceptis.

illius edictum, ne quis
sacrum suum
audiret,

contemnit,

et celebrat
vram Teutoni-
bus,

idem edictum
vnicite sper-
nantibus,

22 Missa vero cum magna devotione completa; et Rege audiente, furore repletus, edicto Regali fracto pro omnibus Teutonicis manlavit. Advencitibus autem eis, Rex, facie turbata, zelo repletus eis dixit: Cur non timuistis edictum meum frangere? Nesciebatis quod ego præconizari feceram omnes oculos vestros eruere si Missam inimici nostri audiretis? Teutonicorum vero quidam miles et strenuus omnium aliorum Capitaneus, cuius nomen oblivioni dedi, a Spiritu sancto inspiratus, et a Patre meo animatus, pro omnibus aliis Regi respondit: Domine bene verum est, quod edictum vestrum audivimus, sed magis tinemus Deum quam vos. Et quomodo talem Patrem solum celebrantem sine nobis dimississimus? Bene scitis, quod nos omnes Catholici et fideles Ecclesie Romanae sumus, et ex quo oculos nostros velletis eruere, non solum oculos, sed nos omnes mori pro fide Catholica defendenda parati sumus. Audiens autem Rex talia verba adeo mitigatus, incepit ridere et admirari de tanta constantia ipsius Nuntii Apostolici et Teutonicorum. Ex illa hora tantum honorem et reverentiam Dominus Frater Petrus recepit ab ipso Rege aliquibus temporibus, quod scribere non valerem. Tempore intervallu Rege obstinato, et p in perfidia remanente, Dominus Frater Petrus multas Ecclesias Metropolitanas, et alias illius regni ad unitatem Ecclesie Romanae reformavit, quæ prius schismaticæ erant. Et multis et infinitis periculis et insidiis a Rege cautulose ordinatis, cum difficultate, Deo adjuvante, a regno Raciæ ipse Nuntius Papalis hominis Frater Petrus recessit sanus, et in Curiam reversus est.

quorum ali-
quo georose
legi respon-
denti,

ryas favorem
multis,

p
multis Eccle-
sias reformavit

12 diebus, nam 6 Decemb. obiit Clemens VI et 18 epuldem Innocentius VI, electus est. II Reges Apulie, et regnum Apulie, ab Albertino Visconte, Certusius fratrisbus Joanne Thiracio, aliisque lupis vii scriptoribus, appellantur Reges repumque Neapolitanum, alioquin Apulia propria tam Dauniam quam Peuceetiam, inter Perentinos et Salentinus, ad mare superum, sive Adriaticum pæci, vulgo Puglia Prima, et Terra di Bari. e Ludovicus, filius Philippo Principis Tarcontum, nepos Roberti Regis Apulie, dicitur Joannem hegonom, Caroli filium, nepem Roberti Regis sui sui, cum Andrias frater Ludovici Regis Hungarie a Roberto Rege Junnari, quod fratris sui Caroli Martelli Regis Hungarie nepos esset, cum regno maribus datus fuisset mensis Septembris, an Ch. 1333, mortuus est Ludovicus an. Ch. 1333 d Superavixit quartum nuptia ad omnium Christi 1376 e Rex cum litteris, hanc pr electus cuossum, ad Pontificem miserat fossidarium Judicem Generalem, Nestegium Cephalium Goren, ac Damianum de Cathara Apocrisarius et Procuratoris, ut ex litteris Apostolicis ad Regem postea datus constat. I Al. Ruchus, Bassa et Bassa dicitur. De ea Hungaria in Epitome rerum Hungaricarum indice 2 in descriptione Danubii hinc refert. Thaso Savus Danubio nascit, superior Mosia a Panonia dividitur. Dicitur autem vulgo ea Mosia Servia, cuius primam occurrence ex his locus partem loche appellant Bassam. Hujus vero primam contraque Panoniam pes-

Apulie ve-
quam.

Bassam

situm oppidum est Belgradum... Inde ad M. P. ferre distat Smedris, hoc est, S. Andreae nobile Rascianorum oppidum... Inde ad locum, unde est Mæsie inferioris, utpote regionis Bulgarorum, principium, est oppidum Blagonum nomine, etc. *Nov. adis Bodon, et Buloniam, dicitur; eratque Regnum Rasciae sedes, ut scribit Thurocius cap. 33. g. Bulgaris magnam partem tenebat. Thurocius regnum Bulgariae appellat, et Principem aut sibi Imperatoris Bulgariae titulum vindicare. h. Utinam venit 15 Octob. 1334, Bassanum 1 Novembrii, Pabonum 3, Natunum 8, et 4 Januarii 1335. Mediolanum, ubi 6 Januar. coram ferrea coronatus est.*

i. Romæ corona aurea coronatus est 3 Aprilis festo Resurrectionis Christi ejusdem anni 1335, ut accurate describit Cortasii lib. 11 cap. 1, 2 & 6. k. In Bulla Innocentii dicuntur de ejus religionis zelo, vite ac morum probitate, spiritualium providentia, et temporalium circumspetione, aliisque virtutum meritis laudabilia testimonia perhibita. I. Jussu Pontificis consecratus est a Guidone Episcopo Portuensi. in Innocentius Regi Hungariz scribit, se, quæ coram et dicta videt, Nuntius Petro et Bartholomæo præcipuisse. n. In insula Cipro, Ramundo, de quo infra num. 116 et 130. o. An potius Albania legendum? Ita Nuntii a Pontifice missi dicuntur in Bulla Apostolica ad Regnum Rascie, Slavoniae, et Albanie, deinde regio Illyriorum occidentalis Dalmatia Venetis propinquior, orientalis Albania vocatur, cui contigua est Rascia, ob linguam Slavonarum etiam Slavonia dicta. Ad Achæi littoræ portus Turæ: et tempore infestabant.

p. Adit Wadduagus in Vita. dolose egisse cum Pontifice Rege, et Apocrisarios, non tam Romane religionis affectu, quam declinando bello Hungarico, amandasse. Peram fuisse postea justas pœnas sua fraudis, a Ludovico Rege Hungariz contritum et humilitatum. Hungariz Indulge 19. ut Bulgares, qui a Ludovico decesserant, expugnatos fuisse Thurocius cap. 33. et Bouhnius Decade 2, lib. 10, addunt regnam Bodoniam expugnatam, et Regem in Hungaricam transmissum fuisse, ut Strachmerum, sive Strainurum appellant, au hæc idem, qui in Bullis Apostolicis Stephanus? Basilus Joannes Herboldus in tabula Genealogica ad Nicetum Gregoriam, et Chalcom ontologum vult Reges Rascie generali vocabulo Stephanos dici, ut abhi Ptolemei, Cæsares, Abgari, Pharaones dicit.

CAPUT IV.

Legatio ad Venetos et Regem Hungariz.

Legatus mittitur pro parte inter Hungaricos et Venetos,

Temporibus aliquibus transactis Papa Innocentius, fidei inimicorum Orientalium destructionem, et Terræ sanctæ liberationem desiderans, tanquam pius Pater, mirabiles victorias, strenuitatem, sapientiam, magnificentiam, potestatem, et devotionem Ludovici Regis Ungariz, ejus fama per universum orbem non immerito diffundebatur.... Illo tunc audivit, quod Rex contra Venetos illis diebus magnam a guerram faciebat. Papa vero unitatem pacemque Christianorum, et liberationem prædictam ad bonum finem delincere affectans: Legatum autem, Nuntium, aut Ambasiatorem non solum, sed et Ecclesie Dei cursorem promptum et fidelem, nulla pericula timentem, videlicet Dominum Fratrem Petrum Episcopum Paetensem, ad pacem Venetorum et Ungarorum reformandam misit Dominus Apostolicus; et Regi Ungariz prædicto vexillum sanctæ Crucis et Ecclesie eidem Regi tanquam vexillatori inelyto, et quod passagium sanctum inchoavit, cum multis b temporibus et spirituibus gratis Dominus Papa per eundem Dominum Fratrem Petrum transmisit.

et ut legem ut bellum servent et cetera

vent Venetas,

unde per nulla pericula

in Hungarum

24 Ipse autem Dominus Frater Petrus bullis Papalibus præmunitus, et Apostolice benedictione recepta, iter suum arripuit, et transiens montes et Lombardiam, applicuit Venetiis. Ibi que a Duce et Nobilibus magnifice et cum gaudio receptus, Ambasiatum suum Papalem Domino e Duci et consilio suo mirabiliter in quodam sermone declaravit; multis demonstrationibus et argumentis insolubilibus eos ad pacem admonendo et pie exhortando concludebat. Responsione vero Venetorum habita, transivit per castra, et incurrit tanta pericula mortis in itinere, quod scribere tædium esset. Nam stipendiarii utriusque partis, avaritia moti, pedes evangelizantium pacem turbabant. Sepe enim et quasi quotidie aut continue insidias sibi ponebant, ipsum deridebant, et aliqui pacem in dolo secum faciebant. Ipse vero nihil terrenum dubitans, adeo constans et confortatus omnia pericula tan hominum quam fluminum etc. transivit, et in Ungariam applicuit, et a Rege mansueto et Catholico devote et Catholice magnificeque ad Ecclesie honorem est receptus. Tanta guerra tunc

temporis inter Ungaros et Venetos fervebat, quod transitus ipsius Domini Fratris Petri per castra utriusque partis transeuntis magis potuit dici miraculosus et divinus quam humanus. Elapsis aliquibus diebus ipse Paetensis Episcopus Dominus Frater Petrus legationem suam Papalem authentice, reverenter, et gloriose Regi Ungariz exposuit, Regem sublimando, ipsum pro parte Ecclesie honorando, multa bona temporalia et spiritualia offerendo, in timore Dei in amorem Ecclesie pie Regem confortando. Ipse autem Rex devotus et Catholicus Episcopo et Nuntio Papali benigne, clare, et dulciter ad orania respondit, Deum invocando, Domino Papæ et sanctæ Ecclesie regratiando, multa bona offerendo, verum et devotum filium Ecclesie se monstravit.

benigne et honorifice a Rege excipitur

25 Ab illa hora Rex Episcopum multum honorabat, laudabiliter et honorifice sibi necessaria ministrare faciebat, ipsum libenter videbat, dicta sua et predicationes suas dulciter audiebat, et de tanta sapientia et eloquentia Rex multum mirabatur. Tandem Dominus Frater Petrus multis demonstrationibus et exhortationibus præcedentibus et verbis divinis mediantibus Regem, tanquam leonem rugientem, et destructionem Venetorum proponentem, ad pacem pie convertit. Et non ad pacem Venetorum solum Christianorumque, sed ad destructionem inimicorum fidei et liberationem Jerusalem, ipse Dominus Frater Petrus Regem adeo induxit, tam humiliter et devote, ut Rex ab ipso Domino Fratre Petro ex parte Papæ venerabile signum et vexillum Crucis et Ecclesie recepit, et in manibus ipsius Nuntii Apostolici Rex solemniter juravit, personaliter infra decem annos proximos secuturos sanctum passagium manu forti facere, et iter versus terram sanctam arripere. Omnibus autem prædictis adeo laudabiliter approbatis et confirmatis, Dominus Frater Petrus cum magno honore suo et Ecclesie Dei, et benevolentia Regis, ab ipso Rege recessit, et transiens per castra inimicorum, et Ungaros et Teutonicos, qui ante vult leopardi prædam Venetorum sagittando accipiebant, jam mitigatos invenit: audierant enim voluntatem Regis ad d pacem esse conversam; et maximum honorem eidem Domino Fratri Petro fecerunt.

persuadet ea pacem, et servat et expeditorem.

Venetis proponit constitutiones pacis.

26 Tandem multis periculis evasis Venetis, Deo auxiliante, pervenit, et ab aliquibus bene receptus et ab aliquibus minus, palatium Ducale ascendit: ibique coram Duce et concilio pacem tractatam, potestatem Ungarorum, et erga eos benevolentiam, robellum demittavit. Pax vero per famulum Dei tractata talis fuit, ut Rex Ungarorum totam Dalmatiam et Zadram Venetis dimittit, omnes injurias remittebat, et amicus Venetorum efficebatur; et ut pax et amicitia perfecta et æterna esset, Veneti causa amicitie tantum quolibet anno unum equum album Regi presentare debebant. Audientibus autem Venetis a Domino Fratre Petro pacem prædicatam in concilio, tumultus non modicus surrexit; et in concilio tractatu pacis ventilato, pacem minus bene consulti recusarunt. Episcopus autem Dominus Frater Petrus ingemiscens, multa bona introducens proponendo, et prophetice pacem honestam recusantibus nihil inde venire clare eis predicabat. Sed nihil profuit.

expluditur

27 Et quia opera pacem diligenter manifestare debemus, ut turbatores pacis judicia Dei cognoscant; accidit quod Domino Fratre Petro pacem prædictam annuntiante Venetis, qui ad guerram obstinari, de potentia humana et multitudine divitiarum confisi, quidam nobilis Venetorum existens in quadam curia Nobilium, et audiens relationem Nobilium de Domino Fratre Petro, quantum poterat pacem prædictam evadebat, et in verbis iniquitatis coram omnibus prorupit, et Domino Fratri Petro et Ecclesie Dei detrahendo blasphemavit. Et sic a multis Nobilibus bonum propositum pacis revocavit. Non attendens verbum prophetium

AVCTORE
PIRIBIPPO
MAZZERIO,
EX MSS.
13. 32. 7.
PRINCIPALIS
BELLI AVCTOR,
SUBITA MORTE
VERI.

VSTIGI AB
HUNGARIS
VINCANTUR.

r

propheticum dicentis, Beati pedes etc. Sed Deus auctor pacis et amator veritatis, non in longum iustitiam suam in blasphematorem dissimulavit. Nam Nobilis prædictus illo die proprie ad guerram prope- rans atque alios confortans, subitanea morte periit : quæ res non modicum est miranda, Dominus autem Frater Petrus, videns quod non proficiebat, et quod in eo erat fecerat, cum dolore et lacrymis de Venetiis recessit, et ad Curiam Romanam rediit. Postea vero Venetorum et Ungarorum guerra fervente, et sanguinem effundente, adveniente prophetia Domini Fratris Petri, Veneti perdidit, et r Dalmatiam totam amisit.

a An Ch. 1356, mense Junio cepit Turvisium obsidece, quod Zadra, seu Zora, antiquus Jadera, urbs maritima Dalmatæ, a Venetis detrahetur. Curtius lib. 11, cap. 8, Thurotus cap. 25 et 26.

b Waddingus in Vita nu. 17. In supplicis belli decimas triam numerum alique subsidia temporalia et spiriualia obtulit.

c Martinus Innocentius Joannem Grudonicum Ducem Venetorum inter alia, ut ea quæ venerabilis Petrus Episcopus Pactensis Apostolicæ Sedis Nuntius labor presentium retulerit, credit indulge, illaque ad effectum voluæ consummationis addurat. Obiit Dux 28 Augusti hoc anno 1356. Etenim Joannes Delphinus, intra Turvisium obsessus. d Curtius hæc ita confirmant. Mense Octobris inter Regem et Venetos treque (en Indulca) statuuntur per quinque menses. His illis, de pace magna fuerunt colloquia, sed sine fructu. e Hungari Zadræm expugnavit 17 Septembris an. 1357, parum exercitus eviderunt an. 1358, mense Januarii, quo anno pacem hæc conditione conclusam referunt Curtius cap. 11, quod Dominus Dux et commine Venetiarum omnes civitates et castra sua in Crovata et Dalmatia libere debebat relaxare, et quod in solis liberis de cetero Ducibus Dalmatæ et Crovatiæ se non debeant nominare. Ipse vero Rex contra obtulit quod tenebat in Episcopatu Turvisii. Hanc pacem, iugis necessarium quoni uti- lem, Dominus Dux et omnes cives laudaverunt. Hæc de pace hæc Curtius, et simul historiam sui temporis concludunt.

CAPIT. V.

Legatio Constantinopolitana. Ecclesia Orientalis Romana reconciliata.

Intervallis autem aliquibus temporibus nova in Curiam Romanam venerunt, videlicet quod a Imperator Constantinopolitani ad gremium sanctæ matris Ecclesiam venire volebat. Quod valde difficile erat credere, quia ab antiquo Græci separati sunt ab Ecclesia, et multoties in tractatibus Ecclesiam Romanam illusorunt. Nihilominus Papa Innocentius unio- nem Ecclesiarum desiderans, et filiorum peccata non recordans, sicut pius Pater advertens, considerans, et concludens, quod si per doctrinam et prædicationem alicujus Prælati Ecclesie Romanæ Imperator prædictus, et ejus populus Græcus ad verum obedi- entiam Ecclesie, Deo inspirante, venirent, per Dominum Fratrem Petrum. In talibus ideo consue- tus, et onera sanctæ Ecclesie desperata super hu- meros suos assumens, de Deo confisus, auctoritate Apostolica fultus, de Cura versus Constantinopoli- tum recessit Nuntius Apostolicus. Tandem post mul- tos labores et pericula infanta Constantinopolim venit. Postea in quadam exercitu, ubi Imperator erat, venit, ibique ab Imperatore et suis Baronibus cum magnis honoribus et honoribus receptus fuit : et lega- tione sua subdtiliter demonstrative, et devote Impe- ratori exposita, cum Imperatore remansit, et respon- sionem non lubuit; quia Imperator illo tunc factis amorum impeditus erat. Sed verba ipsius Domini Fratris Petri in cor Imperatoris intraverant, et ipsorum mollificaverant, necnon et aliorum quamplurimorum Baronum Græcorum, in honorem et benevolentiam Ecclesie Romanæ ipsum Dominum Fratrem Petrum multum honoraverunt, et laude et procuraverunt necessaria.

29 Tandem aliquo tempore intervallo, et Domino Fratre Petro semper de fide Catholica cum Græcis disputante, dubique et eccitatem ipsorum a Spiritu sancto per demonstrationem clare solvente, devotas orationes ad Deum faciebat, et corpus suum afflictio- nibus et jeuniis macerabat, ut ad verum lumen Ecclesie Romanæ eccitatum Græcorum reducere videret.

ret. Quid plura? Quidam male loquebantur, et alii bene. Sed Imperatore civitatem Constantinopolim adveniente, et Domino Fratre Petro continue sibi prædicante et docente, ipse Imperator factus est verus Catholicus, et obediens Ecclesie Romanæ, articulos fidei sigillatim confitendo, et sanctam Ecclesiam Romanam esse matrem suam asserendo; et hoc in manibus ipsius Domini Fratris Petri, tactis manibus ad sancta Dei Evangelia. Juravit etiam promittere servare, et facere observari pro posse, quæ ad sanctam Ecclesiam Romanam pertinent: necnon Patriarcham Græcum perfidum, et unitatis Ecclesie inimicum promisit deponi, et unum alium Catholicum eligi debere. Et ne ea quæ Imperator confitebatur et observari promittebat, irrita haberentur, admonitionibus piis et divinis ipsius Domini Fratris Petri mediantibus, Imperator tanquam fide- lis Catholicus et devotus de manu ipsius Domini Fra- tris Petri Apostolici Nuntii corpus Dominicum suscepit devotissime. Longum enim esset scribere ea quæ Deus per manum servi sui Domini Fratris Petri ibi fecit ad laudem Dei, et Ecclesie sue unitatem, et ideo causa brevitas dimittit. Sed ut apparent substantia prædictorum, quoddam instrumentum Impe- riale ex prædictis Summo Pontifici missum inferius referabo, ad laudem Dei, qui per eundem Do- minum Fratrem Petrum tanta bona in Ecclesia Dei fecit. Forma autem instrumenti talis est :

30 Sanctissimo in Christo Patri et Domino Inno- centio, Dei gratia sacrosanctæ Romanæ ac Catho- licæ Ecclesie summo Pontifici dignissimo, Joannes in Christo Deo fidelis Imperator et moderator Roma- norum, reverentiam quæ est debita et devota. Sanctissime Pater, in exercitu nostro, qui erat contra inimicos, venit Reverendissimus Pater et Frater Dominus Petrus Pactensis Episcopus, cum alio Fratre b Guilielmo Episcopo c Cypopolitano. Et dictus Dominus Frater Petrus Vestro Sanctitatis Nuntius C. S. litteras obtulit, in quarum lectione letatum est Imperium nostrum et exultavit. Etenim invenimus in illis, quod Vestra Sanctitas scribit; quod nos ju- ravimus et diximus, quod sumus fideles, obediens, et devoti, ac reverentes cum multis Baronibus no- stris, vobis et successoribus vestris, ac sanctæ Ro- manæ ac Catholice Ecclesie. Et asseretis in ipsis litteris vestris, quod vos et Domini Cardinales et Episcopi vestri multum letati estis, et hortabimini nos, ut quod incipimus opere perficeremus. Et vos vos- tros Prælatos et Barones in nostrum adiutorium pro- vocaretis contra Turcos et alios fidei inimicos. Et quod dictus Dominus Frater Petrus vobis referret vestram voluntatem. Qui penitenter a nobis quesivit nostram intentionem, si confiteremur quæ sancta Romana ac Catholica Ecclesia prædicat et docet. Et cum tunc non potnerimus respondere, volumus Constantinopolim accedere, et ibi respondere: tardavimus propter aliqua quæ contigerunt nobis. Post hoc Constantinopolim ve- nientes dedimus operam, ut penarie responderemus.

31 Scitote ergo, Sanctissime Pater, quod cum omni sollicitudine, qua possimus, laboravimus; et laboramus, ut Ecclesia nostra Sanctæ Romanæ Ecclesie uniatur, et eam consilio et deliberatione Baro- num nostrorum dicto Domino Fratri Petro respon- didimus, quod sicut promisimus, ita volumus, et sumus obediens et fideles ac devoti Romanæ Ecclesie : imo et promittimus, et juramus, et firmiter ego pro- mitto et teneo omnia integrè, quæ sancta Romana Ecclesia tenet, et ipsa fide volo vivere et mori, et nullo tempore ad ipsa discedam. Et sic promisi dicto Domino Fratri Petro, et in manibus suis juravi, presentibus Episcopis multis, et servabo amodo fidem et fideitatem summo Pontifici, quam servant alii Principes Romanæ Ecclesie. Nunc autem hoc facere non possum, quod totus populus obediat, quia non

cum reconcilia-
liat Ecclesie
Romanæ.

sacram ei
vommunio-
nem tribuit.

Litteras Im-
peratoris ad
Pontificem
mittit.

b r

quibus prop-
tetur fidei
Catholicam

Hæc litteræ
Apосто-
licæ Constanti-
nopolitane.

ad Impera-
torem.

venitque ab eo
exquirat

non omnes sunt mihi fideles, nec obediunt, et multi insidiantur, ut habeant occasionem contra me. Sed omnino complebo et firmabo vobis, si adjutorium mittitis quod quaesivi, et nullus erit qui contradicat. Scio enim quod si venerit Legatus vester cum galeis et adjutorio quod quaero, omnes subjicientur, et erunt fideles vobis. Et nunc, Sanctissime Pater, ne contemnatis me filium vestrum: omne enim genus meum a principio voluit obedire Romanae et Ecclesiae, et fidele fuit et subiectum, et etiam proavus meus usque in finem vitae suae: et in obedientia, fidelitate, et devotione predictis decessit. Et sic faciam ego omnino Deo auxiliante. Igitur ne contemnatis me filium vestrum, nec spernatis civitatem et terram meam, cum exigo ei adjutorio, et omnia vobis subjicientur. Multa bona fecit nobis Deus postquam accepimus per dictum Dominum Petrum benedictionem vestram. Statim enim accepimus vivum magnum Principem Turcorum, et subjecerunt se nobis multa castra. Neenon, f qui se fecerat Imperatorem, habemus in carceribus nostris, cum uxore et pueris suis: et credimus quod totum est factum propter benedictionem vestram, de qua multum speramus. Omnia quae scripsimus volumus adimplere.

32 Voluimus autem et g filium nostrum h Despoten Sanctitati Vestrae destinare, sed Dominus Legatus quod in brevi veniet ad Vestram Sanctitatem: et utinam ego ipse possem venire ad exhibendum reverentiam, quam debeo. Quae autem scribere propter multiloquium obmisimus, dicto Domino Legato commissimus Vestrae Sanctitati referenda. Propter i Patriarcham vero non dubitatis: deponam enim eum et ponam alium, quem scio Sanctae Romanae Ecclesiae esse fidelem. Gratias autem ago vobis, quia misistis sic nobis sapientem virum et prudentem, de quo Imperium nostrum multum est consolatum, et omnes Romani et Latini: propter doctrinam enim suam in meliorem vitam sunt mutati et confirmati. Recommendo me ipsum et meum Imperium Vestrae Sanctitati. Ad secretitatem praedictorum et manifestam adimplerionem praesens insertum iussit fieri Imperium nostrum, quod h rubris litteris manu propria more consueto signavit, et l aurea bulla est appensa. Scriptum est enim Constantinopoli in nostro a Deo custodito palatio Blachernarum, anno a constitutione mundi m sexto millesimo octingentesimo sexagesimo sexto, mensis Novembris septima die, Indictione undecima.

33 His omnibus laudabiliter peractis non solum Graeci ad veram fidem reformati, et in meliorem vitam mutati; sed etiam Latini et Janenses et aliae nationes Christianorum illic comorantium per sanctam praedicationem et doctrinam, neenon et devotam conversationem ipsius Domini Fratris Petri, adhaerebantur in devotione et unitate Ecclesiae Romanae, et lactantes amabantur contra Turcos ad sustinendum bella Dei in pace Ecclesiae.

a Joannes Paleologus, datus Calojoannicus, filius Junioris Andronici, accepto a Patre Joanne Cantacuzeno, imperio (de quo ipse Cantacuzenus lib. 4, historiae cap. 41 et 42) misit ad Pontificem Ajoerisarios Paulum Archiepiscopum Smyrnesensem, et nobilem virum Nicaeum Sigerios b Waddingus in vita et Annalibus Minorum scribit Minoritarum fuisse. c An theysopolis urbs Episcopalis, sub Archiepiscopo Philippensi, in Asia? In Bullis Apostolicis, et Annalibus Minorum dicitur Sisopolitanus, analiqua Sisopolis, seu Cysopolis fuerit urbs Episcopalis, necdum repertus. d Primus Palaeologorum fuit Michael, qui Constantinopolim Latinis Imperatoribus cepit anno 1204. Legatus misit ad Linguanense Concilium an. 1274 et vultum in eodem concilio pdes ritum habuit. Obiit, teste Nirephoro Gregora, anno Gregoriani 6791. Christi 1283, et, quod se cum Romano Pontifice conjunxisset, ab Andronico filio, ne plebeo quidem ritu est sepultus; haud proci, vastris, in quibus tunc erat, humo obrutus. e Proavus Andronicus senior, Schismaticorum summus fautor ideoque a Clemente V. III Novas Junii, anno Pontificatus ejus 2, Christi 1301, excommunicatus. An hunc a nepote Andronico Juniore in monasterium detrusum vult respicisse? Certè gravissimo morbo liberatum esse per aquam fontis B. Mariae, et mortuum petuisse

Januarii Tom. III.

habitu monasticum, scribit Cantacuzenus lib. 2, cap. 16 et 17. Faler potius hic proavus pro abavo positus. De abavo Calojoannis Michaele Catholico jam dictum. f Mathaeus is erat filius Cantacuzeni, de cujus uxoris, duorum filiorum, et totidem filiarum captivitate, agit Cantacuzenus lib. 4, cap. 45. g Manuelem, ut in priore epistola apud Isidoria an. 1358, num. 39, scribit. Hic postea imperium administravit. princeps pius, prudens et eruditus. h Despotus; Dominus. Hanc appellationem, Imperatori, filius ejus, et generis potentissimum tributum, docet Pontianus noster ad Cantacuzenum. i Hic Callistus erat de quo passim Cantacuzenus; de ejus legatione ad Triballios et obitu cap. ultimo, libri 5. k Nivrias lib. 1, vocat γράμμα ερρηροσηματων ερραγίδι et χρυσια και σφραγι νήματα εμπεδον, αβυζας αναδευματα ζυμοτι, litteras rubrica notatas, sigilloque aureo, et sericeo filo munitas, quod conchae sanguine linctum erat. l Zonarae lom. 3, γρηγορ χρυσοβουλλοι, et χρυσοσηματος, epistola aurea bullae, et aurei sigilli dicitur. m Is annus Christi est 1358, sed incipit a Septembri anni Latini 1357, ut in prolegomenis dictum.

ACCORX PHILLIPPO MAZZERIO. EX MS.

Despotus i- talus

CAPUT VI.

Iter in Cyprum et Palaestinam.

Tempore autem ordinato Dominus Frater Petrus Imperatori cum lacrymis valefaciens, versus regnum Cyprum navigavit. Et applicante eo ad civitatem Famagustam Rex a Hugo bonae memoriae Jerusalem et Cyprum praeclearissimus et Catholici inter omnes Reges Christianorum, adventum ipsius Domini Fratris Petri in regnum suum audiens, obviam sibi personam iterum tantis honoribus et solemnitatibus, quod majori Praelato Ecclesiae Dei sufficisset, et Episcopo in civitatem suam b Nicosensem duxit. Dominus Frater Petrus videns sibi honores ultra modum per Regem impensos, ipsos quantum poterat recusabat, Regi benigne dicens: Non sum Nuntius, sive Legatus Papae, sed quidam Frater peregrinus pauper, desiderans sepulchrum Domini visitare: et ille placeat Regali Majestati mihi istos honores non facere, quia non sum dignus tantis honoribus. Et contra Rex dicebat: Dominus Episcopo, bene cognovimus vos, et quae per manus vestras Dominus facere voluit: etsi non essetis Nuntius Papae, neque Episcopus, nihilominus quia Magister in Theologia estis, et propter virtutes vestras, honore vos vellemus. Et contra Dominus Frater Petrus se humiliando, et sacra Scripturam pie allegando, respondebat, et sic pia lis inter ipsum et Regem oriebatur. Tandem Dominus Frater Petrus coram Rege praedicans, Rex multum ipsum laudabat, et amplius honorabat, et omnia signa amicitiae familiariter sibi ostendebat.

35 Deo vero permittente Dominus Frater Petrus quandam infirmitatem magnam habuit in Cypro, de qua ipse Rex et omnes sur in inmensum dolerunt, quod bene ostenderunt. Nam omni die infirmitatis ipsius Fratris Petri et Regina Jerusalem et Cyprum cibum propriis cibum ipsis preparabat, nec de cibo comedebat. Quae res non modicum est miranda. Pluribus enim diebus infirmitas ejus duravit, sed Deo favente, et Regina ministrante, consolavit et sanatus est.

36 Vale ergo Regi et Reginae faciens, ipsis regratiando de beneficiis, ad viam Jerusalem se disposuit: et contra consilium Regis, qui periculum ipsius Domini Fratris Petri, et malitiam Saracenorum bene cognoscebat, et quod via sua Saracenis manifestaretur pro falsis Christianis mercatoribus intimavit. Ipse vero admonitionibus Regis non acquiescens, de Deo confusus, mare transfretavit, et Jerusalem pervenit. Quomodo autem a fidelibus Christianis receptus fuit, longum esset scribere. Visitavitque sepulchrum Domini, et alia ibi sacra, cum tanta devotione et lacrymarum effusione, quod omnes fideles provocavit ad lacrymas. Quomodo autem super sepulchrum Domini celebrabat devotissime; quomodo pro Fratribus Christianis Deum devoto exorabat, quomodo Christianos in Jerusalem et terram sanctam inhabitantes pie confortabat, etiam usque ad mortem pro Christo sustinendam; quomodo martyrium affecta-

a Ab Hugone Rege Cyprum magnifice exceptus

b honorem detulit

c morbo correptus

d Regina manibus paratum cibum quotidie accipit

e Hierosolymam

f simili loca sacra

i implorant auxilium contra Turcas.

d

e

benedictione Regali victoriam adeptus

f

g h

constituit filium ad Pontificem mittere.

schismaticeum Patriarcham deponere.

i

k

l

m

Estius Constantinus opus compendial s. Petrus

Thrysopolis

In hunc Patrologus top. catholiceus.

Andronicus pl. schismaticeus

AUCTORE
PHILIPPO
MUSCENO,
EX MSS

bat, non valerem verbis exprimere. Quid plura? Multi ac multi sibi dicebant : Pater non potestis evadere corporalem mortem; nam agnitus estis Papalis Nuntius esse. Ipse vero confortatus in Domino Jesu talia verba, parvipendens toto corde martyrium desiderans, si a Deo esset, velut alter Franciscus. Nam omnes Christianos ejuscunq; nationis, quos habere potuit, congregavit in montem Sion d circa horam tertiam, eorum omnibus Saracenis advenientibus omni tempore, postposito timore, gloriose et authentice predicavit. Illo tunc Saraceni murmura-verunt, et timor invasit omnes Christianos. Quidam autem Saraceni et falsi Christiani dicebant, Quia bonus est; alii vero, Malus est.

d
publice con-
solvatur

37 Ipse vero peregrinatione sua peracta, gratias Deo agens, per medium illorum ibat, et nemo in eum manum posuit, et reversus est Cyprum sine aliquo impedimento. Rex autem ipsam videns, et quae fecerat inter Saracenos audiens, dulciter ipsum recepit admirando, et plusquam admirando, et Deo regra-tiando, quod a Saracenis vivus evaserat. Ipse quidem suae preparationis impediende causa aliquibus tem-poribus in Famagusta e remaneante, Creatori suo Vir-ginique gloriose sic totis viribus humiliter serviebat, quod omni media nocte vel circa in camera sua prostratus in terram tan devote et tam fervide, et sic tum intente in orationibus prorupit, ut quasi raptus nihil mundani sentiret. Unde quidam suis Capella-nus una vice, dum per suam cameram extincta luce pergeret, super ipsum Dominum Fratrem Petrum transivit, nec ab eodem sentitus fuit, ut narrabat. Et eisdem horis, quibus sic in orationibus prostratus erat, ignis de caelo super cameram ipsius per Armenos et alios ibi vicinos et confines visus est quampluribus descendere. Quod miraculum non solum per praefatos Armenos et Graecos, verum etiam per schismaticos et fidei Catholicae alienos, et qui hoc, ut dictum est, viderant, est indubitanter approba-tum. Ob ejus reverentiam et perpetuam memoriam Fratres Carmelite ipsius domus in Famagusta in auroradio ejuslibet Missam constituerunt celebrari.

redit in Cy-
prum

severiter no-
ctu orat,

igne super
cubulum
ejus appa-
rente

redit Venetia-
nam.

38 Omni autem intentione sua completa, Rege et populo ejus per predicationem et sanctam conversa-tionem ipsius Domini Fratris Petri edificatis, ipse valedicens Regi reversus est ad Curiam Romanam, et a Papa Innocentio et omnibus Cardinalibus gloriose visus est. Post aliqua tempora proelarisissimus Hugo Rex Jerusalem et Cyprii praedictus, Papa In-nocentio misit epistolas, in quibus continebatur quod Soliman audiens adventum ipsius Domini Fratris Petri Papalis Nuntii in Jerusalem, ejus predicatio-nem, et recessum de terra sua, finivit et doluit, et pro Admirato Jerusalem statim misit, et ipsum de-collari fecit, eo quod ipsum Dominum Fratrem Petrum de terra sua permisisset exire.

Te nomi fa-
go Cyprii.

a Hugo Lusitanus, infra num. 48, de Lesguiva, cujus mo-
jores a Pictoribus Gallis (ubi Lusitanum costum, civibus bellis a
huic Wohlpeniero ann. Ch. 1578, eversum) prout, in Palatina
militarum et quibus Gulgo Lusitanus altius Hierosolymorum
hoc, ubi a Salubrio Egypti Galypha in. Ch. 1187, expugnata,
regnum Cyprii ab Henrico II. Rege Anglorum emit, simul, pro
qua Templaris erat oppugnatum, representata, itaque ex regno
Lusitanorum fanella potius est ad annum usque Ch. 1570, quo,
extincto Jacobo puero, devenit in potestatem Venetorum. b Ni-
chossia Jenebatur in MS. Est Nicossia rex regni et Archiepiscopus
c Leonora Washingo, Alia Petri Principis Aragonis, Comitiss
Ispaniarum, et Montanorum, Jacobo II, Rege Aragonum pro-
pugnata, quem Sarita homo 2, hist. Aragonis lib. 0, cap. 72 Com-
item Hispaniarum, et Empurlicum vocat. d Washingo, in sede
Fratrum Minorum, o item in comitio Carmelitarum, f Sir
infra num. 4. Admiratus Hospitalis militie. g Apud Multinorum
lib. 8, de Rom Imper, cap. 83. Admiratus dicitur Princeps Sca-
lus Saracenorum.

Admiratus.

CAPUT VII.

Legatio Apostolica universalis in Oriente.
Creta ab haeresi purgata.

Papa Innocentius a informatus de diligentia, sa-

piencia, et virtutibus ipsius Domini Fratris Petri; et quomodo Dominus per manum ejus in omnibus viis ejus et legationibus operabatur, Ecclesiam suam sanctam multiplicando et sublimando; informatus etiam per epistolas Regis Jerusalem et Cyprii ac ipsius Imperatoris Constantinopolitani de virtutibus ejus; ipse Papa, de consilio Cardinalium, determinavit ipsum Dominum Fratrem Petrum Pactensem Epi-scopum ad partes b Romaniae et Cyprii mittere, non Nuntium Papalem singularem tantum, sed Legatum Sedis Apostolicae specialem et universalem, ut in par-tibus praedictis e aedificare, plantare, evellere, contra inimicos fidei bellare, schismaticos ad unionem Ecclesiae reducere, et ad omnia alia, quae ad officium plene legationis Apostolicae pertinere deberent. Et Papa dedit ei in augmentationem status sui Eccle-siam Coronensem. Ipse autem Legatus privilegiis Apostolicis munitus, benedictione Apostolica accepta, ad partes sibi injunctas pervenit. Et officio suae lega-tionis fungens, galeras Venetorum, Hospitalis et aliorum fidelium congregavit. Et d civitatem Smyr-narum sibi commissam, et alia loca suae legationis Christianorum, pie et strenue visitans, Constanti-nopolim pervenit. Et Imperatorem contra Turcum guarram facientem, et adjutorio indigentem, ipse Legatus plurimarum e galearum comitatu associatus visitavit, et eum, sicut prius promiserat, conforta-vit. Et omnes suae legationis Christianos in guarram Turcorum pie animavit : multa bona f spiritualia et temporalia offerens et promittens ibidem Imperatori praedicto et omnibus Magnatibus, et populo suae lega-tionis praedicando, sancte conversando, et corpora-liter bellando aedificabat : multa opprobria invidorum et detractorum et falsorum Christianorum sustinebat, et multos labores corporales et pericula infinita pro multiplicatione fidei incurrebat : et plures victo-rias magnas intrinsecus et extrinsecus contra Turcos sibi dabat Deus.

Legatus Apo-
stolicus uni-
versalis in
Orientem mit-
tatur,
h
ante creatus
Episcopus Co-
ronensis

juvat Impera-
torem contra
Turcos

castrum
Lapsicum
expugnat
g

Turcis ca-
sibus inveni-
tibus

non tam cum
parva snorum
manu resti-
tuit

et quamplures alii Christiani fugientes. De Turcis vero trecenti mortui sunt et Capitaneus eorum. Et sic voluit Deus Legato suo victoriam dare in captione castris; et in bello quoque virtutem ejus et constantiam ostendere, et in fine belli de inimicis ejus vindictam accipere.

41 Talibus autem operibus, videlicet prædicando, docendo, bellando, infideles baptizando, schismaticos reducendo, et Ecclesiam Dei multiplicando, Dominus Legatus continue militabat, modo in Smyrnis, modo in Rhodum, modo in Constantinopolin, modo in Cyprium, modo in insulam Crete, modo in Turciam, modo cum multis galeis, modo cum paucis; et aliquando soli proprio corpori non parebat navigando et guerram faciendo, opportune quoque et importune, in hieme sicut in æstate, in periculis maris, in periculis bellorum, in periculis hominum, et continuo in falsis fratribus, lætante omnia sustinebat. Et tantum laboravit Deo auxiliante, quod tempore legationis sue durante communiter Turci perdidit. Nam una de majoribus Principibus Turcorum, videlicet Dominus de h Hatelogo, tributum reddidit, quod nunquam antea alieni Legato vel Christiano fecerat, et Christianos abinceps in terram suam semper honoravit.

42 Postea autem Dominus Legatus in legatione sua sic proficiens, ab insula Crete nova audivit, quæ cor ejus non modicum conturbavit, videlicet quod quædam hæresis abominabilis in insulam prædictam pullulabat, et specialiter inter Nobiles et majores illius insule. Dominus autem Legatus extingueret desiderans i hæresim antequam forlificaretur, omnia alia negotia suæ legationis postponens, in Candiam cum sola galiota applicuit; et hoc contra consilium omnium amicorum suorum, duabus de causis. Nam galeas Venetorum plures ipse Legatus retinuerat, per verba suæ miræ prædicationis, in servitium Dei contra Turcos, per aliqua tempora ultra terminum galeis datum per Dominationem ipsorum. Et amici Legati dubitabant, quod, si veniret in Cretam, Dux Cretarum a Legato de facto repeteret propter stipendia galearum prædictarum, quod impossibile erat Legato solvere. Alia causa erat, quod non iret Cretam, quia principalis illius hæresis erat cognatus germanus uxoris Ducis Cretarum; et ideo amici ejus timebant. Ipse autem Legatus Deum magis timens, quam homines, et mortem proprii corporis et amicorum parvipens, de Deo confusus, et officio suo strenue fungens, omni timore postposito civitatem Candie ascendit, ibique a Duce non tamquam Legatus vel amicus, sed quasi inimicus receptus est. Et ideo supradicta dubia amicorum Legati et ultra evenerunt. Nam Dux prædictus, viam Dei nesciens, stipendia galearum prædictarum a Legato importune, superbe, et cum minis repetit. Legatus autem verba ejus sapienter dissimulans, de hæresi subtiliter inquerat, et tempus transibat.

43 Inventa autem hæresis, hæreticos in civitatem Candie commorantes Legatus coram se vocari fecit, inter quos cognatus uxoris Ducis unus illorum et major erat. Jam hæretici hæresim suam firmaverant, insulam et fideles multos corrumperant. Hæretici vero collatione facta, ad presentiam Legati cum superbia, arrogantia, et indignatione venerunt. Legatus autem dulciter et pie eos in quadam sermone ipsos de fide examinavit. Ipsi autem verba bona et dulcia Legati parvipendentes, arrogant et non ad propositum responderunt. Tunc Legatus ipsos dividere voluit, et sigillatim unumquemque examinare, petens per parte Ecclesie Romane adjutorium a h brachio seculari, videlicet a Duce. Dux vero ista audiens, firilundus et male dispositus, et ab uxore agitatus, ad Legatum venit, et multa opprobria sibi dixit, adjutorium sibi negando et ipsum iniucando. Quo facto quoddam mur-

mur, ad promotionem amicorum hæreticorum, in civitatem et insulam, et in mortem ejus et suorum Latinorum Ecclesie Romane surrexit. Et tunc omnes familiares ipsius Legati reputabant se mortuos, et Domini sui horum mortis expectantes. Legatus autem talia videns, in Domino confortatus, nihilque timens, omnes suos Latinos Ecclesie sue Romane pie confortabat, et usque ad mortem pro eis sustinendam pro fide Catholica, si expediret, laboravit.

44 In crastino autem Legatus virtutem Dei et Ecclesie suæ ostendens, Ducem et totam civitatem pulsatis campanis i interdixit et excommunicavit, officium divinum suspendit, et ostia omnium ecclesiarum Latinorum claudi fecit, et Duci talia verba dixit, quod omnes mirabantur, dicendo, quod Ecclesia Romana fidelibus regna dabat, et ab infidelibus regna levabat; et in casu quod inobedientes et hæresim sustinerent, Dominus Papa a Venetis Dominationes Cretarum levaret, et aliori daret.

45 Dux vero audiens magnalia Dei, et opera quæ a Deo faciebat, consilio habito, timor Dei percussit cor ejus, et incepit timere Papam et Dominationem suam Venetorum. Tunc mollificatus a Deo, personam ad Legatum venit, veniam sibi petens de præmissis. Legatum humiliter eum recepit, et per verba sancta ab omni malitia ipsum et alios revocavit. Et taliter quod Dux et consilium suum in examinatione hæreticorum fuerunt, et a Legato in presentia Ducis condemnati fuerunt in mortem ignis. Hæretici juste condemnati, hæresim suam coram omnibus confessi sunt, quam coram Legato et omnibus revocaverunt, et devote veniam petierunt. Cognatus autem uxoris Ducis in hæresim perseveravit, et per Ducem proprium, brachium seculari, combustus fuit. Miranda res, et plusquam miranda fuit. Nam Cretensis tunc factores hæreticorum, qui ante dentibus in Legatum fremebant, modo ipsum quasi adorant et venerantur, et a Duce et Nobilibus insule mirabiliter honoratus, quidquid petebat adimplebatur.

46 Ipse autem Legatus hæresi extirpata et eradica, Ecclesia sancta Romana triumphante, et Legato lumine sancte fidei insulam Cretarum illuminante, cum benevolentia et laudibus de Candia recessit, et in itinere suo in qualam civitate Cretarum applicans, in Canea vocata, ossa cujusdam hæretici hæresis prædictæ effodi fecit et comburi. Et transiens per legationem, et versus civitatem Smyrnarum, venit ad custodiam, cujus Legatus ipse labores et pericula ultra quam dici possit sustinuit, modo stipendiarios Smyrnarum propria pecunia et sudore solvendo, modo eos dulciter admonendo et prædicando, et pluribus vicibus cum eis contra Turcos personaliter certando. Et breviter omnes pecunias, sive de stipendiis suis propriis, sive de predicatione et quomodocumque habere poterat, in custodiam Smyrnarum et guerram Turcorum, lætante ponebat, parca vivendo. Et quidquid habere poterat de Cipro, de Rhodo, et communitatibus Jannensibus et Venetis, in tali usu suo gloriabatur ponere.

a In Bulla, qua institutor Legatus Apostolicus divine Predicationi vite limoratus, et provirus, et in lege Domini ipsaque fide Catholica admodum eruditus, in frequenter in archis, et presentem in illis partibus Orientis commoratus, et hunc sermone, plenique nonnullis virtutibus. In II. *Evangelio* de nova Roma, *In Illorum appellam est Romana*. In Bulla. *In illis in antea Domino recto regens, et diligens industria, et aspectu conspectus in plana, sicut diligens cultor exillis et destrua, dispetat et dispectis, addites et plantas que nuda hinc de crepa. ant. d. In Bulla. *Apavita* in Siculis Benedicti, *Præceptis Domini* *Vinustua* *Hospitalis S. Joannis* *Hierosolymitanis, et thaluz sacra. Petri, et Smyrnarum civitatis Venetis et Capitaneus* *Ipse autem Legatus ad arbis hujus taliam, et defensionem orientis, præfuit et exercitum Cretæ equatorum.* c. *Cælis galeas, et est, trarcales, sol Romanæ Ecclesie nomine et vexillo lineolis destinavit Petro Innocentis, in litteris Apostolicis.* *U. Idem diligenter pioveris concevit evofebat ad hoc bellum, subdium in mentibus. ch. g. In historia Musulmanica Turcorum Teuchuri lib. 43. *Tepecke dicitur quod antiquus Lampscum, Aux ad Hellespontum oppidum, 1542. laud multo ante se primam infuderant in Græciam Turcæ.***

ANTONIO PHILIPPO MAZZERIO, EX MSS. OPUSCULUS LACCIVR

I Duce excommunicavit, et civitati sua interdixit, alius additis minis

resipiscentes in gratiam recipit :

hæresim pertinetam comburi curat,

III Item ossa hæretici hominis refodi et comburi

omnia sua in bellum suum confert.

quendam Turcam Ecclesie tributarium facit h

quandam hæresim oppressurum Cretam petit,

contemptis propositis periculis

tal hæresis

I

ANTHONI
PHILIPPUS
MAZZERU,
(X M S)

b) Waddingus Dynasta Alii loci. i) Innocentius peculiari diploma-
tate statuerat Petrum generalem Inquisitorem heretico pravitate
in partibus suis legalitatis. k) Facultatem concesserat Innocentius
I) Et hanc et facultas concessa, contradictores, rebelles, et im-
petientes quoslibet per censuram Ecclesiasticam, appellatione
postposita, compescendi. m) Urbis Episcopalis in Creta Occiden-
tali, et post Caudium totius insule præcipua. Nellonus veterem
Cydonium, seu Cylonem, existimari esse, consuetudinis hic por-
tus Waddingus perperam Cauda urbem legit.

CAPUT VIII.

Inauguratio Petri Regis Cypri, Schismaticorum reductio.

a
b
c
Tempore intervallo et bonæ memoriæ a Hugone
Jerusalem et Cypri Rege viam universæ carnis so-
luto, Petrus ejusdem primogenitus ad sceptrum re-
gule veridico et hereditario pervenit. Et quia Legatus
talis et tantæ famæ erat, opera sua manifestabant;
inelytus atque devotus Princeps b) coronam Jerusa-
lem et sacrae unctionem regalem desiderans, pro
Legato misit, ut ab ipso sacraretur et coronaretur.
Legatus vero in c) Rodura erat, et præ laboribus præ-
volentibus fortissimo febribus infirmabatur. Nam ad
festa circa Natalis Domini in loco juvenit usque circa
festum Paschæ proxime subsequutum. Quo festo ap-
propinquante, et termino coronationis Regis immi-
nente, Legatus infirmitatem propriam parvipendens,
et honorem Ecclesiæ, videlicet coronationem prædi-
ctam, desiderans, ipsum in pedibus sustinere non va-
lens, in galeam portari se fecit. Et ipso navigante
versus Cyprum, de infirmitate sua valde aggravaba-
tur taliter quod sui desperabant ipsum non posse
vivum applicare Cyprum. Sed Deus, qui sanctum
propositum Legati cognoscebat, qui eor et renes scrutatur,
in Legatum miraculum evidentissimum ostendit.
Nam galea applicante in porto Paphensi, Legato
in lecto quasi mortuo apparente, Dominus Berengarius
Gregorensis Nicosiensis Decanus, ejus socius,
de galea per porticulam pauperis exivit, ipsam post
eum clausit, in civitatemque ivit hospitium prepara-
ri, in quo corpusculum Legati requiescere posset.
Et hospitio preparato, Dominus Berengarius ad ga-
leam reversus est infra quasi horam a recessu ejus a
galea. Et ecce opera Dei et mirabilia ejus! Nam ead-
em hora qui recessit Dominus Berengarius Grego-
rensis, ad plenum sanus sine aliqua febre vel aliqua
infirmitate de lecto surrexit, et super puppim galea
ascendit lætus et hilaris, Deo gratias in immen-
sum. Dominus vero Berengarius ipsum videns stan-
tem super puppim, cum admiratione non modica Le-
gatum interrogavit, quomodo stabat, respondit, Valde
bene. Et quomodo statis? Ipse dixit: B. Gregorius
me sanavit.

48 Descendit autem de galea, et venit ad civitatem
et hospitium sibi preparatum, et abinceps nullam
infirmitatem habuit. Miranda res et clarissimum mi-
raculum est omnibus a Domino patefactum: de quo
ab ipso Domino Berengario socio cum devotione non
modica mihi referente, sibi amabiliter consolanti.
Legatus autem tunc ad Regem veniens, si a patre
honores et amicitias receperat suo tempore, a filio
vero non minus. Rex Petrus eum laudibus et magni-
ficientiis contra eum ivit, et eum devoto et humiliter
recepit, honores decentes sibi exhibendo. Et a Re-
gina matre ejus, et a Regina consorte ipsius, et ab
omnibus Nobilibus, Dominis et Dominabus, cum gau-
dio et honore susceptus est. Tempore autem statuto
et determinato ipsius Regis coronationis, et multis
prædicationibus et divinis admonitionibus ipsius Le-
gati prævalentibus, Rex, Regina, Legatus, omnis
exercitus, et populus utriusque sexus, in Famagusta,
cum magna solemnitate, venerunt: et aliquibus pe-
ræctis solemnitatibus ad talem actum pertinentibus,
ad requisitionem omnium Baronum nobilium regni,
neonem et totius populi, una voce clamantium, Le-

gatus Pontificalibus indutus, cum omni Clero sole-
mniter associatis suffragiis, ceremoniis ad hoc per-
tinentibus laudabiliter et devote peractis, cum omni
gaudio et laude Dei, in ecclesia Cathedrali Famagu-
stana, coram omnibus, ad honorem Dei et Ecclesia-
sue sanctæ, et multitudinem fidei, et destructionem
inimicorum Crucis, Petrum de Lezignico jam coro-
natum corona Cypri, oleo sancto inunxit et sacra-
vit, et coronam Jerusalem hereditarie sibi legitime per-
tinentem super caput ejus posuit, et ipsum solemniter
coronavit: et factum est gaudium universale ab
omnibus Christianis Orientalibus, et maxime acci-
pientibus. Et duravit solemnitas post coronationem
multis et multis diebus in Famagusta, et postea Ni-
cosiensi; Legato semper prædicante, docente, et in
viam Dei et inimicorum fidei destructionem, Reges
et alios confortando.

49 Multis autem diebus transactis ad aures ipsius
Legati pervenit, quomodo Episcopi et Sacerdotes
Græci, et omnis populus Græcus Cypriensis, schisma-
tici erant, nec Ecclesiæ Romanæ reverebantur: imo
fideles nostros ad ritum ipsorum, quantum poterant,
inducebant. Legatus autem ista audiens, et clare vi-
dens Ecclesiæ Catholice perditionem, suspirando
condoluit et ingemuit. Ipse autem unionem Eccle-
siarum et cæcos ad verum lumen Ecclesiæ reducere
desiderans, informatione facta, et a Rege petita li-
centia, Episcopum majorem Græcorum, et omnes
Sacerdotes ejus quos habere poterat, in ecclesia ma-
jori Nicosiensi ad se convocari fecit. Ibi Legatus
Clericorum et sapientum Latinorum turma associa-
tus, ecclesiæ januis omnibus clausis, ne tumultus
Græcorum fieret, sedens coram altari majori, Epi-
scopum Græcorum et omnes Sacerdotes ejus coram
se vocari fecit. Ibi dulciter et demonstrative sa-
cram Scripturam eis exponens, et errorem eorum
clare demonstrans, ipsos ad veram fidem et Ecclesiæ
Romanæ veram obedientiam benigne informabat. Et
jam multi et multi confessi sunt errorem eorum, et
reformati sunt.

50 Sed diabolus de tanta utilitate Ecclesiæ in-
videns, cor ejusdem Sacerdotis obstinati et perfidi
alios inflammavit, et in verba iniqua et involuntaria
alios in ecclesia existentes commovit, et contra Le-
gatum alta voce prorupit. Populus vero congregatus
ad fores ecclesiæ, audiens ruiorem verborum prædi-
ctorum in ecclesia, incepit murmurare et clamare
contra Legatum. Et factus est subito concursus totius
populi Nicoliensis ad ecclesiam cum ruiore, dicendo:
Moriatur Legatus, Sacerdotes autem mali Græci in
ecclesia strepitum populi furentis audientes, januas
ecclesiæ aperuerunt. Et ecce totus populus furibun-
dus cum clamore valido ecclesiam intravit. Legatus
autem hoc videns, multis Latinis fugientibus, et se
abscondentibus, illis Latinis qui secum remanserant
dixit: Confortamini in Domino, afferte Crucem coram
me, et lætanter moriamini pro fide Catholica. Nec
motus, ab eo loco ubi sederat surrexit in pedibus co-
ram altari majori, et facie non mutata versus inimi-
cos suos firmus stabat, et dulciter mortem expecta-
bat. Populo autem congregante, statim ad palatium
nova venerunt. Et ecce subito, Rege præcipiente,
Princeps Antiochiæ frater Regis se armavit, et plures
milites cum eo, et equos statim ascenderunt, et ad
ecclesiam ecurrerunt. Princeps autem verus Catho-
licus et devotus cum baculo in manu populum percu-
tiens subito de ecclesia eiecit: et sic gratia Dei Le-
gatum pium a morte liberavit. Tunc omnes fideles
Christiani Deo gratias reddiderunt, et Legatum Mar-
tyrem voluntarium reputaverunt.

51 Ipse autem Legatus a Spiritu sancto confortatus
nullum timorem habuit, nec habere ostendit, et
contra consilium amicorum ab inceptis non cessavit.
Nam postea Græcis prædicando, ipsos instruendo,
modu

Regem coro-
nat et inun-
xit

Schismaticos
in templum
convocat,

errorem ar-
quit,

et quosdam
convertit

tumultu con-
tra se eleva-
tibus,

inrepose ad
mortem se of-
ferit

submissis in-
tellectibus, et ma-
nibus furentis
populi expul-
tus:

Incipit ad
coronandum
Regem Cypri,
a quo et præ-
cipit

substituam
sicut opor-
tuit Gregorius

omnibus ei
spiritu

d

Episcopos
aliosque Græ-
cos convertit.

ul in Rhodum.

Visit Coro-
nensem Li-
clesium con-
templis peri-
entis.

studiosè Is-
thuc prædicant.

b
a domino de
Arcadia bene-
que excep-
tur.

modo cum minis, modo cum bonis verbis, officio lega-
tionis suæ strenue fungens, et Rege Catholico et de-
votissimo consentiente et favorem dante, Legatus
opportune et importune Episcopum majorem Græcorum,
et alios Episcopos, fere omnes Sacerdotes Græcos
insulæ regni Cypri, ad obedientiam Ecclesiæ
Romanæ, Deo operante, confirmavit. Quod autem per
Legatum, aut Prælatum nunquam factum fuerat, et
usque hodie per manus Archiepiscopi Nicosiensis
confirmati sunt, et Papæ et Romanæ Ecclesiæ obe-
diunt. Mira res et miranda, et quanta pericula mortis
magna pro Ecclesia sustinuit: et quanta bona in Eccle-
sia fecit: et quantas animas perditas ad eælum Deus
per eum revocavit. Ecclesia Catholica in Cypro sic
multiplicata et decorata, et Ecclesiis et Sacerdotibus
Latinis, Græcis, Armenis, Nothorinis, et aliis lege
divina a Legato data; ipse valesfaciens Regi et Regi-
næ et omnibus aliis, multisque documentis eis datis,
a Rege qui multos honores et amicitias, in principio,
in medio, et in fine eidem contulerat, cum lacrymis
pietatis recessit, et versus Rhodum et Turquiam
gressus suos, sicut consueverat direxit.

a Obiit Hugo an. 1382 in itinere, cum in Europam proficiscer-
retur, impetraturus Regum Christianorum auxilium contra Sa-
raceenos pro recuperanda Terra sancta. b Nam ante discessum
patris ex insula, Rex Cypri coronatus erat. c Sen Bloud

d Eritia, pta Regni Monforti, quam sibi sanguine junctam
ut duceret, potestatem ubi fecerat Clemens VI. IV kal. Junii,
anno Pontificatus I. Christi 1342, ut ad eam ianua refert Bero-
vius num. 23

CAPUT IX.

Visitatio Episcopatus Coronensis, reditus in
Cyprum.

Ipsæ autem affectabat Ecclesiam suam propriam
Coronensem et Achaïam visitare, sed amici sui unum
dubium sibi posuerunt, diceutes, quomodo a Principi-
pissa Achaïæ, quæ quondam fuerat uxor primo geniti
fratris Regis Petri Jerusalem et Cypri, de quo fratre
Dominum Hugonem de Lázmao habebat, et ipsa Do-
mina ab aliquibus male informata ad sceptrum regni
Cypri filii sui Domini Hugonis tendebat contra ratio-
nem. Et amici Legati sibi dicebant, quod coronaverat
Regem Petrum, dubitabant de indignatione ipsius
Domine Principissæ contra Dominum Legatum causa
filii sui, cum ipsa etiam tenebat certa castra fortia
Ecclesiæ Coronensis vicina: et ideo non consulebant
ipsam Legatum personaliter ire in Episcopatu suo,
nec in potentia ipsius Principissæ, causa prædicta.
Legatus autem de talibus dubiis parum curans, gre-
gem sibi commissum visitare desiderans, de Deo con-
fusus ad viam se pergit, et navigando Coronam
applicuit. Ibi a suis dulciter receptus est et ab
omnibus Baronibus et Nobilibus Achaïæ cum gaudio
visus, et in immensum honoratus. Legatus vero offi-
cio suo cum diligentia fungens, sicut consueverat, in
provincia Achaïæ incepit prædicare, docere, schisma-
ticos Græcos ad obedientiam Ecclesiæ pie reducere,
Ecclesias Latinas et Rectores ipsarum reformare,
Principes confortare, et populum verbo Dei nutrire,
et multa bona et divina ibidem facere. Videntes au-
tem Nobiles illius provincie sanctam conversationem,
et verba divina ipsius Legati audientes, in vitam
meliozem et devotiozem conversi sunt.

33 Et quia in omnibus provinciis, ubi Legatus offi-
cium exercebat, in omnibus legationibus suis, Deus
inter omnia bona communia, que per ipsum faciebat,
aliquid singulare miraculum ostendere voluit mis-
ericorditer pro suo servo Legato, sicut superius appa-
ret, id idem in Achaia ostendere voluit. Nam in
Achaia erat quidam Baro de majoribus provinciæ
illius, qui Dominus de b Arcadia vocabatur, et ad
hanc ivit. Dominus vero de Arcadia uxorem habens
bonam et devotam, plures filios etiam habebat, sed
aliquem filium a Deo habere non poterat in multis

annis. Ipse autem et uxor ejus, sanctitatem ipsius
Legati considerantes adeo, cogitaverunt quod si Do-
minus Legatus ipsam Dominam benediceret, hoc ipsum
impetraret. Tunc Dominus de Arcadia Dominum
Legatum ad domum propriam invitavit, ibique ipsum
magnifice honoravit, quia potens et dives ultra modum
erat, et postea causam invitationis coram omnibus
sibi manifestavit. Legatus autem audiens devotionem
hospitis sui et hospitissæ, ipsos dulciter in Dominum
confortavit. Et recordans verbi Salvatoris, dicentis:
Quidquid petieritis Patrem in nomine meo, fiet vo-
lis; in recessu suo, et convivio facto Legatus Domi-
num et omnes ejus ad se vocavit, et quamdam benedi-
ctionem devotissimam et longam, sacram Scripturam
multipliciter allegando, pro filio habendo divinum
adjutorium invocando flexis genibus, Legatus devo-
tissime compilavit. Et benedictione completa, de Deo
confusus, Domine hospitissæ suæ filium a Deo habi-
turum firmiter promisit: et valesfaciens ad Ecclesiam
suam Coronensem remeavit. Et ecce aliquibus diebus
transactis, Deo operante, et Domino de Arcadia et
uxore ejus de promissione Legati præparantibus, Do-
mina concepit et peperit filium, et non sunt tradati
a desiderio suo. Quæ res non modicum est miranda.

34 Alio quidem tempore Legatus senel de Rhodo
in Cyprum venire volebat, et ascendit super navim
magnam Franciæ, quæ a casu ibi applicerat versus
Cyprum tendens. Navigante autem nave, tanta for-
tuna ipsam arripuit, quomodo expectabant aliud quam
naufragium. Sed Deo volente, et fortuna intume-
scente, navis partes Papienses in Cypro non in portu,
sed in loco periculosissimo applicuit. Marinarii autem
mortem vicinam expectantes, sancta collatione facta,
adjutorio humano deficiente, et in eælum adjutorium
clamantes, decem et sex anchoras fortissimas in mari
projeperunt, sed fortuna invalescente nihil profuit.
Tunc omnes ad Legatum recurrerunt pro auxilio di-
vino habendo. Legatus vero in oratione prostratus,
et a Deo exauditis subito surrexit, et quamdam cruce-
m suam devote cum tunc navi periclitante in mare
projecit. Et ecce subito adeo data est tranquillitas
maris, sicut unquam ante fuerat. Omnes autem stu-
pefacti et velut amentes, de liberatione cornu Deo
gratias non modice egerunt: et postea Legato simi-
liter gratias reddiderunt. Miranda res a Deo nostro,
qui salvos facit sperantes in se.

35 Legatus autem in officio sibi commissio sic con-
tinuè proficiens, ut supra, legationem suam circumi-
bat. Et ecce Petrus Jerusalem et Cypri Rex, quod a
juventute sua desiderabat, videlicet destructionem
inimicorum fidei, in lucem produxit. Nam cum exer-
citu valido, manu forti, expensis propriis, civitatem
invictissimam c Sathalian personaliter adiit, et eam
fortissime d expugnando adeo gloriose triumphavit:
et civitate ordinata et munita, cum triumpho non
modico in regnum suum Cypri reversus est. Legatus
vero talem victoriam inauditam cum gaudio audiens,
Sathalian venit, ecclesiam conservavit, Sacerdotes
et Religiosos ad divina officium celebranda insti-
tuit, et Christianos pro parte Regis civitatem custo-
dientes in Domino animavit et confortavit, et multa
privilegia spiritualia ibidem pie reliquit. Et postea
venit in Cyprum, et manus Regis pie confortans, ne-
cem inimicorum fidei Deo laudabiliter regratiari faci-
cit, processionem et Missam solemnes pro victoria
Sathaliæ instituit, et Regem et Nobiles populumque
Cyprum in destructionem inimicorum fidei mirabili-
ter in Deum animavit.

a De Achaia et Moræ Principibus nonnulla iuxta Sanmar-
tham lib. 19 historia Genealogicæ Regum Francorum cap. 8.

b Arcadia provincia Peloponnesi, tunc Moræ: c Civitas mæ-
ritima et Archiepiscopatus Caraniæ in occidentali, seu antiquæ
Pamphyliæ, Ptolemæo lib. 3, cap. 3, aliisque antiquis Achaia,
medio fere inter Rhodum et Cyprum sita. Meritoq; Sathaliæ a
Petro expugnata cum nonnullis castris et turris Urbanus V. Bulla
22 apud Waddingum. d Froissardus lib. 1 hist. Francez cap.

Accidit
Ptolemæo
Mazellano
IX MSS.

Joan. 15. 13
precibus ju-
sis, potest
mactatum et
promittit et
impetuit.

decessit
tenere in mæ-
tempestatem
sedit

d
Sathalia a
Rege Cypri
expugnata

processione
et Missa in
gratulationem
actam in
Sathaliæ.

Sathaliæ urbem

AU-TO-RE
PHILIPPO
MAZZENIO,
1855.

cap. 216. scribit omnes in urbe repertos fuisse occisos, quid de Turcis solum intelligi forte debet

CAPUT X.

Pestilentia a Cyprio miraculose aversa.

*Peste circum-
quaque gra-
vante,*

Legato autem sic regnum Cypri in amorem Dei reformante, et Rege de victoria Sathaliae a Deo gloriantem; ecce flagellum Domini in circuitu regni Cypri. Nam mortalitas et pestilentia quasi ubique erat, Cyprio excepta, et specialiter jam fortiter urgebat Rhodum, et Turquiam, atque Syriam. Audiens autem Legatus virgiam Dei Cyprio appropinquantem, ad Regem statim ivit, et ut de solio regali descenderet postulabat, populumque adunaret, penitentiam ageret, in caelum clamaret, videre si Deus iram suam placaret et populo parceret. Rex autem devotus, Catholicus, et Deum timens, Legatum pie audivit, et quicquid Legato placuit admisit. Tunc Legatus iram Dei placare desiderans, et ne mortalitas in Cyprio veniret, manna ad penitentiam posuit, Clerum et eorum congregavit, et processionem fecit, Missas placabiles instituit, et multa bona incepit.

*Mortalitas ad
opera peni-
tentium in Regem,*

*Verum et
populum;*

*et jam Cyprio
evidentibus
infertur.*

37 Deus autem, ejus judicia abscondita sunt, scrutans corda hominum, ut Cyprienses probaret et gloriam suam in Legatum suum manifestaret, usque ad Famagustam mortalitatem pervenire permisit. Itaque statim homines ex epidemia tacti post duos aut tres dies dissolvebantur. Nova quoque per regnum divulgata usque ad Regem et Legatum pervenerunt. Et ecce timor et tremor mortis omnes apprehenderunt, et gaudium nostrum versum est in luctum. Legatus autem dolore intrinseco tactus, de Deo confusus, Regem, Reginam, Nobiles et populum congregavit, et predicare incepit, ad penitentiam omnes inducendo et ad lacrymas provocando, semper affirmando, quod, si vellent cum Deo bene stare et vitam in melius emendare, pestilentia a regno recederet. Tunc Legatus devotionem Regis et aliorum percipiens, ad diem statutum processionem generalem instituit, omnesque nudis pedibus incederent, atque jejunarent in pane et aqua. Mortalitas autem in Famagusta paulatim crescebat. Adveniente autem die processiones ecce Rex cum omni progenie sua, Nobilibus, largensibus, et populo, una Regina et mulieribus de palatio Regis, in pane et aqua omnibus jejunantibus, et nudis pedibus cum magna humilitate et devotione incedentibus, simplicibus vestimentis indutus, per turmas ordinato in orationibus ad magnam Cathedralem ecclesiam pervenerunt. Et ecce Legatus Pontificalibus indutus, cum omni Clero et diversis nationibus Christianorum associatis, nudis pedibus cum processione in ecclesiam obviam Regi ivit. Et congregati insimul eorum Crucifixo omnibus genibus flexis, Legatus cum lacrymis alta voce, sicut poterat, Clero respondente, et populo lacrymante in caelum clamare coeperunt et cantare: Sancte Deus, Sancte fortis, Sancte et immortalis etc. Qui cum vidisset lacrymas effundere, in caelum clamare, et in diversis linguis a Deo misericordiam petere, a lacrymis etiam se abstinere non potuit. Et Deus misericordia motus eos pie liberavit ab illa mortalitate.

*instituit je-
junium in pane
et aqua*

*supplicationem
nudis pedibus,
et vili-
bus vestibus
peragi.*

*et in u de-
scendit.*

*patheticam
con-*

38 Cum ad meam memoriam reduco devotionem mirabilem beati Patris mei Legati, nec non et devotionem Regis et totius populi, a lacrymis abstinere non possum. Legatus autem processionem et multitudinem transendo per Nicosiam ad civitatem ivit, et cathedram ad predicandum ascendit. Omnibus autem sedentibus et silentio facto, Legatus os eius aperuit et predicare incepit misericordia et ultra quam hominibus miranda, teste Deo, Rege et omnibus intelligentibus declaravit breviter in sermone suo, gratia Spiritus sancti eum confortando: omnes ad lacrymas provocavit, de pestilentia omnes confortavit, et in gaudium spirituale corda audientium convertit. Quid

plura de sermone verba multiplicare: Nam si fas est dicere, Augustinus vel aliquis sanctorum Doctorum eundem sermonem licet fecissent satis fuisset. Sermone vero finito, et timore mortis populo a Deo soluto; Legatus, Rex, et omnis multitudo ad ecclesiam majorem reversi sunt, illique a Legato Missa solennis celebrata fuit, et omnes Deum invocaverunt, ipsi regratiando de doctrina Legati et misericordia Dei, et de peccatis veniam petendo, et pestilentiam evadendo. Missa completa Rex et omnis multitudo ad domum propriam reversi sunt. Legatus autem jejunii fatigatus, labore diei percussus, vestimentis sacris exutus, sustinere se quasi non valens, fere spiritum Deo reddidit. Sed refectione panis et aquae accepta vires in Deum resumpsit.

39 Et sic Nicosia in Deum confortata, et ad penitentiam pie revocata, et in misericordiam Dei relicta. Legatus pestilentiam parum timeus, et salutem populi sibi commissi desiderans, in fornace pestilentiae et mortalitatis, videlicet in Famagusta personaliter ivit. Et jam pestilentia praevalebat et crescebat de die in diem, ita quod quadraginta vel triginta qualibet die moriebantur. Legatus autem dolore perditionis fratrum suorum tactus, videns perditiones Christianorum et periculum perditionis fidei Catholice in Cyprum, mentem lacrymosam ad Deum levavit, devote misericordiam Dei implorando. Congregavit enim populum a seniore usque ad lactentem, ipsamque in Deum confortando, penitentiam proclamando, et pro misericordia habenda in caelum clamando: et sicut in Nicosia fecerat, processionem generalem ad diem statutum in Famagusta indixit. Adveniente vero die processiones, et ecce nationes Christianorum qualibet in turmis suis et ordine, in lingua materna cum hymnis, canticis et lamentationibus, versus ecclesiam tendebant. Sed aliquis interrogaret, quae erant istae nationes Christianorum? Certe ibi erant Graeci, Armeni, Northorini, Jacobini, Georgiani, Nubiani, Indiani, Aethiopiani, et alii multi Christiani: quorum quilibet ritum diversum, et linguam diversam habebant; necnon et Latini et Judaei. Legatus vero omnes istas generationes misericordiam Dei invocantes, omnes jejunantes in pane et aqua, et nudis pedibus ambulantes, luminaria infinita accendentes, in ecclesiam Dei humiliter recollegit, et cum omni multitudine per civitatem Famagustam gradatam processionem devotissimam incepit, et breviter ad tantam devotionem populum provocavit, quod multi Dei infideles Saraceni, Turci, et Judaei illi existentes in lacrymas prorumperebant, et nudis pedibus ad processionem Christianorum devotissime ambulabant. Tandem processione finita, et omni populo in maxima contritione et devotione existente, Legatus sermonem suum incepit et tantum fructum in sermone fecit, quod non solum Latinos Ecclesiae Romanae fideles ipsam intelligentes, et alias nationes eum non intelligentes, etiam infideles, ad lacrymas provocabat. Quid plura? tota illa dies lacrymarum, jejunii, et afflictionis fuit. Et Deus misericors, pater, et placibilis, qui non vult mortem peccatorum, sed magis ut convertantur et vivant, clamorem Legati, et lacrymas populi audivit, et misericordiam suam mirabilem meritis ipsius Legati, sicut pie credo, populo suo ostendit. Nam illa die in civitate Famagusta facti ex epidemia, et mortem sine termino expectantes in lectis fore duendi iacebant, et quidem luna et revolutione erat, quod secundum medicos pauci evadere possunt. Sed Jesus Christus noster summus medicus, ad revolutionem lune, ad est, ad peccata populi, non respiciens, omnes infirmos sanavit, nec unus quidem mortuus est, et diebus precedentibus moriebantur ultra triginta vel quadraginta. Et ab illa die miserationis in Famagusta et in omnibus regnis Cypri mortalitas, Deo miserante, et Legato orante,

*Famagusta
cum supplicatione
rationem induit.*

*que nudis pedibus
suscepta a turcis nationibus.*

etiam infidelibus.

*ne-
optatis*

orante, recessit. Mira res et ultra quam miranda.
 60 Legato autem in Cypro a Deo sic divina opera mirabiliter operante, ego cancellarius regni Cypri indignus, predicta mirabilia per manum Legati sui videns et audiens, et sanctitatem ejus considerans, aliquando et communiter referendarius mei Domini Regis ad Legatum, et Legati ad meum Dominum in secretis et altis negotiis ipsorum indignus eram. Legato autem statum meum et intentionem meam declaravi, et tantam caritatem in dulcissima paternitate ejus de facto inveni, quod si scribere vellem, nec tempus quidem haberem, nec mentem meam ad plenum calamo explicare valerem, et ideo opera Dei per ipsum facta transibo. Unum scribam, et teste Deo verum dicam, quod ab ipso tempore citra, ipsum in Patrem meum singularissimum gratia Dei elegi, et ipse in filium quamvis indignum: et utinam gratiam Dei in ipso ad plenum cognovissem, et in eo debitum meum plene persolvissim, sicut caritas sua ardentissima in me persolvit et adimplevit; quod in transitu suode hoc mundo clare apparebat.

CAPUT XI.

Iter S. Petri et Regis Cypri ad Papam et Principes Christianos, sacra expeditio in Palaestinam decreta.

Petrus autem Jerusalem et Cypri Rex, a juventute sua desideria desiderabat liberationem hereditatis suae paternae: regni Jerusalem, necnon liberationem civitatis sanctae et mundationem ejus in corde suo proponens, quod si a Deo sceptrum regni Cypri sibi eveniret, in acquisitione terrae sanctae personam, bona, et regnum exponeret. Ipse autem a Deo per manum Legati coronatus, de Victoria Sathaliae a Deo animatus, morte, ut dictum est prius, a regno suo Cypri remanente amplius continere se non potuit, quin desiderium suum sanctum a juventute in lucem ostenderet. Nam semper confortatus in Domino per Legatum de sancta et devota intentione, ipse Rex sapienter et discreta considerans, quod de se nec de regno proprio sufficientem quantitatem gentium et armorum ad acquirendam terram sanctam non habebat; et ideo pro succursu et adjutorio habendo ad Reges et Imperatores Occidentales ire Deo inspirante proposuit. Quod et fecit. Et regno suo Cypri sapienter disposito, civitate Sathalia munita et confortata, Rex de suo regno versus plagam Occidentalem, causa praedicta, viam arripuit. Legatus ad ideum desiderans, quod et Rex, videns de facto devotum propositum ipsius Regis, Deo cum lacrymalis regretatus est, et omni honore et utilitate sua legationis postpositis, Petrus Legatus Petro Regi adhesit, et ipsum totis viribus adjuvare promisit.

62 Rex vero omni magnificentia regali et delectatione nativitate propriae postpositis, sanctum passagium et Crucis mysterium, et adjutorium pro acquisitione sanctae Crucis querens, Legato Papali associatus mare transfretavit, et Venetias applicuit: ibique honorifice et magnifice a Duce et Venetis receptus. Sed prius transiens per Rhodum, admonitionibus divinis ipsius Legati, et requisitione Regis, consensum passagii Magistri Hospitalis et conventus Rex in scriptis authenticis habuit. Transientes autem Rex et Legatus de Venetis per Lombardiam versus Curiam Romanam, circumventis Communitates, Dominos, et Tyrannos in via honores inusuetos et mirabiles et similiter non visos, quos Nuntius justelli Dei Rex recepit; et specialiter Venetiis; ibique fundamentum passagii pro navigiis habentis invenit, et consensum navigatorum Veneti pro passagii magnifice et devote velut Catholico Regi obtulerunt. Sed quis mortalium scribere, quae et quanta Legatus in Regis adjutorium et passagii ministerium opera-

batur; quomodo communitatibus Venetorum et Januensium, Dominis, Tyrannis, et populis, demonstrationibus claris aptitudinem, possibilitatem, et necessitatem passagii clare ostendebat, vituperium negligentiae Christianorum ostendendo, et ipsorum obligationes ad passagium demonstrative probando quomodo verbum regis gloriose et devote supralictis declaravit, eorumque responcionibus pie respondit, et dubia passagii clare solvebat? Breviter Rege auxilium petente, et Spiritu sancto per os Legati instrumete, admovente, at operante, communitates praedicti domini, Meliolanensis, et alii Tyranni et Domini scriptis eorum authenticis mediantibus omnes adjutorium magnam pro passagio Regi obtulerunt.

63 Rex autem viam suam a Deo prosperari considerans, collatione facta cum Legato Januam pro aliquibus negotiis propriis remansit, et Legatum ad Curiam Romanam tanquam praecursorem praemisit. Legatus vero in Curia veniens, Papam Urbanum V, a noviter creatum invenit, eique sui adventus et Regis causam indicavit Regem magnificando, et devotionem ejus, et sanctum propositum Papae demonstrando, et pro caritate et passagii affectione Regem sanctificando. Et sicut Paulus nomen Christi eorum Regibus et Principibus portavit, ita Legatus nomen Regis coram Papa at Cardinalibus Principibusque magnificavit, et passagium annuntiavit. Papa vero Legati sufficientiam et conversationem ejus a studio cognoscens, et tunc ipsum audiens, de laboribus ejus et his quae adeo fecerat in legationibus suis pro exaltatione fidei Catholicae, informatus, ipsum eum gaudio non modico vidit, et in verbis ejus exultavit spiritus ejus in Deo et sancto passagio, Regem Cypri videre desiderans, et ipsum de bono proposito commendans. Quomodo vero Legatus a Dominis Cardinalibus et aliis amicis in Curia eum gaudio et caritate vitus et receptus est, et etiam a detractoribus, scribere nequirem. Papa autem iuste et digne sanctam conversationem, et expensas ipsius Legati in legatione sua factas considerans, et quod fideliter laborantibus, et fideliter adeo operantibus pie retribuendum est: Legato nesciente (vivit Dominus) nec procurante, papa zelo caritatis adstritus, Archiepiscopatum Cretensem sibi merito dedit in sui status augmentatione.

64 bEo tempore excellentissimus Princeps Johannes Rex Franciae in Curia Romana erat, et Petrum Jerusalem et Cypri Regem, consanguineum suum ibi pie expectabat, ipsum videre desiderans passagium suum affectans. Quid plura? Omnibus in Curia ad plenum de intentione bona Regis Cypri et voluntate passagii a Legato informati, reprobis detractoribus maledicentibus, et electis Dei benedicentibus, videns Regem et suum passagium desiderantibus; ecce Rex litteris Legati visis, ad viam se posuit, et ad Curiam die c Mercurii passionis Christi cum gaudio applicuit. Ibiq; a Papa, Rege Franciae, Cardinalibus, pie et caritative receptus est. Et breviter intentione Regis Cypri sub brevibus exposita Papae; et Papae, Regis Franciae et Regis Cypri, et Cardinalium collatione facta in brevi tempore, Legato semper stimulante et admovente, negotium Dei et passagium tantum crevit, quod omnes audientes mirati sunt. Nam die Venetis sancta, tertia die adventus Regis Cypri, Papa authentice et honorifice d Missam personam hter celebrante, Regi Franciae, Regi Cypri et c Honoribus nobilibus indigne venerabile signum f Crucis propriis manibus dedit. Et post dies non multos Papa in quadam sermone publice coram Rege et aliis passagium generale indixit, terminum praefixum nominavit, g Regem, Franciae Capitaneum generalem, Cardinalem Petragorisensem Legatum, et Regem Cypri praecursorem, generalem passagii, velut athletam fideliem Christianos Orientis dispensaturum, ad infideles invadendos

a Mazzario, iam ibi presente.

in Patrem eligatur.

Petrum Cypri Regem ad legationem operantem Palaestina

antitha politarum in dependent committatur.

in Ho... que honorifice recipitur

AVCTORE PHILIPPO MAZZERIO, EX USS. foriter pro auxilio obtinendis agit

procurat Avinionem, atque cum Urbano V,

creatur Archiepiscopus Cretensis.

Ejus littere s. monitis h. c. Cypri

proci Avinionem.

il e f

Sacra Capitulo indicatur a Pontifice,

g Regem Franciae constituto Generali.

VICTORI
PHILIPPO
MAZZERIO,
C. M. S.

vadentes, ordinavit. Qui tunc fideliū bona Jerusalem desiderantium, Patrem meum Cretensem Archiepiscopum gaudentem et exultantem et gratias Deo agentem vidisset; certe in gaudium ejus spiritualiter exultasset, necnon et gaudium Regis Cypri. Nam quod in anno integro vel plus, videlicet passagium procurando, a Papa habuisset in tribus diebus, tantum negotium medico labore obtinuerunt, et non sunt fraudati a desiderio suo.

65 Et quia affectus passagii jam indicti non solum ad Regem Franciæ et Regem Cypri, sed etiam ad Imperatorem Romanorum et alios Reges Christianorum pertinere videbatur, quia bellum Dei et universæ Christianitatis erat; nec ipse Imperator et alii Reges ad inherendum passagium jam indictum vocati fuerunt; ideo Rex Cypri divinitus inspiratus, bonum finem passagii desiderans, h Regem Angliæ, et i Imperatorem Romanorum, k Regem Poloniae, et Regem Ungariæ, l personaliter visitavit, et ipsos ad convivium sancti passagii jam indicti devotè visitavit, semper proponens ad terminum suum ordinatum Venetias posse venire, et velut præcursor passagii, sicut ordinaverat, posse transferre.

h i
k
l

Imperatorem
et alios Reges
ad huc Cypri

a. *Consecratus est Philippus V, an. 1302, die Dominico, 6 Novembri. A Froissardus tom. 1, hist. France, cap. 217, scribit circa festum Purificationis sanctæ Mariæ Avinionem: sed unde subijungit, eodem tempore venire Regem Cypri, forte cum Legato Petro confudit. c. Fregit 29 Martii quod etiam ex verbis scripti Froissardus an. 7. Pascha tunc incidit in 2 Aprilis.*

d. *Id est, officium sacrum, quod eo die celebratur non proprie Missæ non dicitur, cum non sit scriptum: est tamen sacrificii hæcetera reperta libello Froissardus vult convictionem a Pontifice habita. e. Brevius addit crucemignationem Valdenarum Danum, qui ad 26 Januarii Avinionem venerat. Froissardus aliquid alios nominat. f. In tali coloris, quod vestibus assumebat Froissardus.*

g. *Acceptatum a Rege Franciæ, primo quod pater Philippus Valdens olim tunc se voto abstraxisset. Secundo, ut confederati militibus, qui pater jam inter Angliam et Franciam sancta Cathas custabant, ea se educerentur Froissardus. h. Eduardum III, sub quo ab ejus filio Eduardo Walter Principe Joannes Rex Franciæ in Pictonibus, 18 Septemb. an. Ch. 1326, ante commissam superatus, captus, et in Angliam abductus fuerat. Apud hunc Londini egit cum Davide Rege Scotiæ. Froissardus cap. 218. i. Progre tribus hebdomadibus permansit apud Imperatorem Froissardus cap. 217, et quibus de causis expeditionem illam recessit, tradit Indræmus hist. Bohemice cap. 22. k. Cosimurum Magnam, Ladislai Laetel filium, cui an. 1370, defuncto successit Androis, qui hoc tempore Hungariæ Rex erat. l. Accessit etiam Regem Navarra, hincis Julianensem et brabantem, ac Comitem Flandriæ, apud quem reperit Regem Danicæ, in Froissardus.*

CAPUT XII.

Par Bononiensis procurata.

Ut autem ad Patrem meum dulcissimum, et opera ejus mirabilia in utilitate passagii ad honorem Dei et laudem ejus, revertar; accidit, quod Deo permittente, et diabolo instigante, illis temporibus tantum flagitium a guerra, et effusio sanguinis inter Ecclesiam Romanam ex una parte et Dominum Barnabam de Vicecomitibus Mediolanensibus ex altera, causa civitatis Bononiæ, vigeat; quod passagium indictum omnino illa guerradurante impediatur, nec ad finem optatum venire poterat. Rex autem Cypri in transitu suo Mediolanum cum Domino Barnabao prædicto de pace tractaverat, et etiam in Curia cum Papa. Et auditis Regis verbis pro passagio necessario, conclusum fuit in Curia, quod de consensu Pape Rex Franciæ Ambasiatores suos solemniter, et etiam Rex Cypri, Mediolanum ad Dominum Barnabam tractandi pacem committeret. Rex verò Franciæ, nunc magnus Comitem et nunc Episcopum ejusdem Cardinalis fratrem mittere destinavit. Et Rex Cypri Patri meo Archiepiscopo et mihi Cancellario indigno negotium prædictum imposuit. Rege autem Cypri de Curia recedente, et versus Principes tendente supradictos, Ambasiatores prædicti Regis Franciæ, Pater meus et ego visuri versus Mediolanum iter arripimus. Et transitus mensibus diebusque completis insimul Mediolanum applicamus, et a Domino Barnabao honorifice suscepti, causa nostri adventus sufficienter

a

In bello inter
Papam et Do-
cem Mediola-
nensem ab
Bononiæ,

b

multis cum
Tomethario
Fiper et Cr-
quis Fran-
cis ad hunc
Mediolanum
venit acturus
de pace

exposita Domino Barnabao, et responsione habita causa brevitatis versus e Cardinalem Hispanum, Sedis Apostolicæ in Italia Legatum, guerram Ecclesiam militantem et gubernantem, et in Romandiolam commorantem vivimus; ibique cum eo pro parte in favorem passagii de pace tractavimus: et responsione habita insimul Mediolanum revenimus, et quod tractatum erat Domino Barnabao retulimus.

67 Nunc autem opera Dei in Patrem meum, et quomodo Deus ipsum magnificare voluit, quia humiliter in omnibus procedebat, magnificare cogor, et quæ vidi narrabo, non detractori, sed in laudem condignam Patris mei, et honorem Dei, qui deposuit potentes de sede et exaltavit humilem; quia reprobat consilia Principum, et vocem peccatorum non exaudit. Nam Ambasiatores Regis Franciæ de regali majestate Franciæ præsumentes, et Regem Cypri passagii et Dei nuntium parvipendentes, in tractatis supradictis Patrem meum sapientissimum, a Deo illuminatum, qui tanta bona in Ecclesia Dei fecerat, non habendo respectum quod ipse Archiepiscopus et Doctor in Theologia egregius erat, parvipenderunt, et pacem per eos quasi jam factam gloriam inde sperantes, et fructum ejus Regi Franciæ impendentes, de Patre meo parum curaverunt, ipsum quasi despiciendo. De me vero non loquor, nisi de injuria Patris mei; quia non eram dignus esse socius tanti Patris in legatione, sed neque minister ejus. Deus autem cogitationes hominum cognoscens, et dissipans eorum consilia, totum tractatum destruxit et annihilavit. Nam Legatum Hispanum durum, amaricatum, ad guerram inflammatum faciendum, et contra Dominum Barnabam indignatum, nec in pactis fiendis sibi credendum invenimus; Dominum Barnabam furibundum, et contra Ecclesiam multa mala machinantem; ipsamque minantem, et velut leonem rugientem et pacem dispicientem invenimus. Tunc Deo permitte acies in principia, in fine facti... sunt: non in fine, sed quasi in principio. Nam Ambasiatores Regis Franciæ inter ac collatione facta, de labore suo et conclusionem desperati inanes et vacui et de Domino Barnabao male contenti, a Mediolano versus Franciam recesserunt.

ab his sa-
perbe con-
temnitur.

quibus re-
soluta et de-
sperata disce-
dentibus.

68 Sed Pater meus de Deo confusus, cautelus diaboli satis recognoscens, et quod magnum et arduum opus, specialiter Dei, in paucis tempore adimpleri non potest, sapienter considerans; ad orationes toto corde confugit, determinando nos in Mediolano aliquibus diebus iram Domini Barnabao a Deo placatam expectare. Sed subito quale miraculum Deus ostendere voluit et ostendit! Nam Deus per Regem Cypri prædicatorem suum erucem exaltari disponens, lacrymas et orationes Patris mei exaudivit, et cor Domini Barnabao subito convertit. Nam infra duos dies a recessu Ambasiatorum Regis Franciæ, Dominus Barnabao Patrem meum et me ad se vocari præcepit, et in loco secreto inter Patrem meum et me sedens, (hic leo factus Deo est agnus) cum vultu sereno Patri meo et mihi dixit: Nunc audacter mecum de pace loquamini, et quicquid vobis videtur dicatis. Tunc tuba Angelica non verbis humanis, sed per os sancti Spiritus, velut quidam Angelus Dei, sanctis et divinis admonitionibus Pater meus voce pia resonando Dominum Barnabam item et audientem ad pacem dulciter convertebat. Sed quis sum ego, ut dicta facta, admonitiones inauditas ipsius Patris mei ad Dominum Barnabam commendare velim? Non certe dignus et frustra laborarem. Quomodo in verbis suis monstra placavit, quomodo honorem Ecclesiæ custodiebat, potentiam ejus spiritualem demonstrando, quomodo Ducem Barnabam de guerra facta sine metri, pericula ostendens, corripiebat, quomodo in conversione ejus et pacis ipsum magnificabat, et multa promittendo exaltabat; quomodo bona pacis,

permansit un-
cancellarius,

et Dux pa-
cem suadet,

mala

AUGUSTO
PHILIPPO
MAZZERIO,
EX MSS

mala guerra, passagii in guerram et utilitatem ejus in pace, mirabiliter sacram Scripturam multipliciter allegando, declarabat, honorem Regis Cypri procurando et ipsum exaltando, scribere non valerem, nec scirem.

tinue expoliabantur et occidebantur; nos autem per medium illorum transeuntis, virtute Patris mei, sicut pie credo, liberi et sine perditione omnia pericula transibamus.

re tota ab illo
no arbitrio
permissa,

69 Finitis autem verbis Dominus Barnabao a Deo tactus, et Patre meo dulciter instructus, aliquantulum cogitavit, et postea cum magno suspirio dixit: Libenter vos audivi, et pacem omnino cum Ecclesia, subditus et fidelis deinceps sibi esse volo. Eatis ad Cardivalem statim, et pacem tractetis, guerram meam et pacem meam in manibus vestris pono. Mira res, et stupenda, et quasi hominibus incredibilis, Deo operante et virtute Patris mei laborante! Nam qui antea dentibus in Ecclesiam fremebat, hereditatem ejus destruebat, sanguinem ejus bibebat, fidem Catholicam annihilabat, errorem inter Christianos seminabat, nec hominem reverebatur, nec Deum timebat, precibus Imperatoris, Regis Francie, Regis Ungarie, et Regis Apulie, et nonnullorum Magnatum et Comitum non acquiescens, et minas ipsorum parvipendens; ad vocem unius Patris mei factus est Ecclesie obediens, et de peccatis perpetratis penitens, tantum Patre meo laborante, et Deo confirmante. Modo ad Cardivalem, modo ad Dominum Barnaboum revertebatur: inde ad Curiam Romanam ad pacem confirmandam. Postea ad Bononiam venimus cum infinitis laboribus, expensis, et periculis infinitis ad utilitatem Ecclesie. Remanente Bononia in manu Ecclesie, infra e annu pax completa et confirmata fuit, quae usque ad diem praesentem adeo laudabiliter durat. Et non reducitur ad memoriam alicujus viventis, pacem in Lombardiam tantum unquam durasse, sicut praesens pax a Rege Cypri desiderata, et a Patre meo nomine ipsius tractata, et me praesente confirmata.

71 Aliud periculum magna digne scribendum incurrimus. Nam pace confirmata, et Bononia praecipuo Papae in nostris manibus vice Regis Cypri posita, secundum ordinem tractatus pacis: Rectore vero praecedente Bononiae recedente, et a nobis civitatem et castra ei pertinentia regentibus et gubernantibus, diabolus de tanta pace insueta, videns plures Nobiles et cives civitatis Bononiae, qui de guerra vivebant, et magnas provisiones tempore guerra a Cardinali Hispano recipiebant, inclavit, et ipsos ad mortem nostram incitavit. Ipsa vero collatione mortis nostrae facta, in civitatem emmo de vico in vicum, de arte in artem, quandam falsam vocem seminaverunt civibus in aure dicere: Insidiae, insidiae. Nam Archiepiscopus et Cancellarius pro certo istam civitatem Domino Barnabao intendunt tradere. Et sic populum falsa suggestione in mortem nostram incitabant. Et ecce subito in civitate Bononiae tumultus et rumor populi, instigante diabolo, non modicus insurrexit: campana pulsatur, populus congregatur, major pars dicebat: Moriantur proditores. Alii dicebant: Non. A Deo autem fuit quod illa die ad quoddam castrum pacificandum, quod castrum aliqualem guerram contra Bononienses faciebat, intravimus. Nam si illa die in Bononia fuissetis, secundum dicta civium sine dubio in periculo mortis fuissetis.

Bononiensis
bus in ejus
mortem con-
spirantibus,

d

concludit.

e

a Bononiensis experti variorum Dominorum regimen, subjece-
runt se an Ch. 1351, Joanni Vicecomiti Archiepiscopo Mediolanensi, cui an. Ch. 1354 Octobris 5, defuncto successerunt ex fratre nepotes, Mathaeus Galeus et Barabaeus, seu Barnabaeus, pro quibus Vicecomes in Bononia Joannes Vicecomes de Valerio, sibi dominium usurpavit, et Dominus Mediolani factus rebellis an. 1355 mense Aprili, ac deinde bello a Vicecomitibus appellitus, Bononiam Ecclesiae dedit, ut tradimus Cortusii lib. 10, cap. 6 et 11, Hinc bella inter Pontifices et Vicecomes. b Joannes, non Carolus V, quod putavit Bionus an. 1364, nu. 10; ante cujus regnum pax hoc firmata est c Egidium Garzine Alvari Cerullium Albornotium Conchensem, ex Archiepiscopo Toletano Presbyterum Cardinalem. d Jacobo Arragonio, Infanti Majoricae, post obitum Ludovici Tarentini, Joanna Regina Apuliae tertius locus nupsit. e An. Ch. 1364, mense Februario, pacem hanc conclusam refert Bernardus Corvus 3, part

72 Mane autem facto, nobis de hoc aliquid nescientibus, cum gaudio castrum pacificato, ad civitatem venimus. Consuetudo vero erat in Bononia, quod quotiescumque ad civitatem veniebamus magna quantitas Nobilium et civium contra nos veniebat extra civitatem, Patrem meum recipiendo et honorando. Sed illo die extra civitatem nullum vidimus, et modicum mirati sumus. Nobis vero appropinquantibus ad civitatem, auditis talibus novis, vivit Deus, non modicum timui, quoniam aliqui amici forenses obviam nobis venerunt, et periculum nostrum et quod evenerat dolentes nobis retulerunt, consulentes nos non intrare civitatem. Quibus tamen non obstantibus, collatione facta inter Patrem meum et me, Pater meus dixit innocenter: Teste Deo sumus ab omni perditione innoxii, diabolus iterum pacem turbare nititur, timorem nobis incutiens: sed Deo auxiliante non praevalebit. In nomine Domini eamus. Intravimus enim civitatem non associati, ut solebamus. Et Nobiles et cives nos ab utraque parte in dolo recipientes nec salutantes, sed murrurantes, sic ad hospitium nostrum venimus. Ibi cum timore non modico stando, de hora in horam a civitate per amicos nostros mala nova nobis veniebant. Crescente indevolentia et murruratione civium contra nos, tunc Pater meus de adjutorio humano desperans, videns periculum appropinquare, ad orationes divinas confugit. Ego vero nullum remedium evasionis videbam, auribus apertis continue expectabam illam vocem dicentem: Moriantur: Sed Dominus Jesus, qui liberat pauperem et innocentem de furore populi, et sperantes in se non despexit, timorem meum et orationes Patris mei pio respexit.

periculo Bononi-
am venit

CAPUT XIII.

Pericula Bononiae contempta, superata.

multos bel-
tum optantes,

Sed inter pericula continuando, quae tractando pacem incurrebamus, aliqua in laudem Dei et ipsius Patris mei referam. Nam multi tyranni et Castellani et stipendiarii, longitudinem guerra affectantes, et inde viventes, impeditores et turbatores pacis, mortem nostram continue affectabant et querebant. Nam semel de uno castrum ad aliud transeundo, coram quodam castrum pacifice transivimus: et ecce fere triginta Ungari et alii stipendiarii de pace dolentes, et de nobis se vindicare proponentes, subito calcariibus urgentibus, et gladiis extractis, nobis inopinantibus, super nos quasi inimicos venerunt. Ego vero mortem vicinam incurere timeans non videbam remedium. Sed Pater meus a Deo confortatus, nihil dubitans, firmiter stetit, et faciem versus inimicos alta voce dixit: Quid vultis? Illi vero vocem audientes, velut a Deo permissi gladios suos in vaginis reposuerunt, et statim retrocederunt, et sic evasimus manus eorum. Pluribus et pluribus vicibus accidit, quod guerra fervente, et nobis pacem tractantibus, et in medio castrorum nobis absque armis equitantibus, in via coram nobis, et retro homines ab inimicis con-

atque in sr
vritates sola
voce pertri-
mit

sepe pericula
evadit

73 Nam Pater meus devotissime Missa celebrata, in camera sua me vocavit, et quid a Deo cogitaverat dixit mihi. Et statim omni timore postposito ad palatium misit, et inopinate magnam campanam congregationis totius populi fortissime pulsare praecipit, dicens quod coram omni populo palam in palatio loqui vellet. Campana autem pulsata et populo murrurante, et versus palatium eunte, Pater meus et ego cum paucis et quasi ad iudicium euntes ad palatium venimus, ibique tantum populum congregatum invenimus, quod vix ad sedem assuetam ascendere potui-

pulsata cam-
pana popu-
lum convocat,

AUCTORE
PHILIPPO
MAZZERIO,
KA. MSS.

et concione
habita cum
componit.

a

Quidam te-
gum Doctor
publice ab eo,
nomine po-
puli, veniam
petit.

b

Legatus Clu-
niacensis no-
minatum Papae
nomine gu-
bernat

Joan. B. 69.

mus. Et illi Nobiles, qui totum rumorem excitaverant, in sedibus juxta nos ab utraque parte sedebant, et transversa facie modo nos, modo populum respiciebant in dolo. Silentio autem facto, Pater meus clare et strenue incipiebat quemdam collationem facere, et tanta mirabili inaudita, et sacram Scripturam continuo allegando, dicere, quod aures audientium timebant; et specialiter declarando rumorem insipientium, quomodo iniquitas facta non in nobis, sed in personam Papae et Regis Cypri convertebatur; quomodo populum pulchre in verbis suis corripiendo reprehendebat, et postea ipsam excusando justificabat et laudabat; quomodo auctores tanti sceleris et veneni semiati, loquendo generaliter acriter reprehendebat, ipsos condemnabat, et post ad penitentiam et Ecclesiae obedientiam ipse per evocabat; quomodo opus diaboli hoc fuisse probabat clarum, innocentiam nostram adeo demonstrando, et ad pacem factam servandam, et ad Ecclesiae veram obedientiam omnes inducebatur. Quid plura? Verba sua divina et ardentia, corda audientium in caritatem veram, cognitionem, et contritionem sceleris perpetrati inflammaverunt. Et qui antea inimici erant nostri, amici facti sunt.

74 Et ecce quidam a Doctor legum de primatibus civitatis in medio populi surrexit, et prout poterat et sciebat in genere substantiam verborum Patris mei gratiose replicavit, et Patrem meum laudando, commendando, et fidelitatem et laborem ejus approbando, pro parte totus sibi et mihi innocentibus veniam petiit, populum excusando, Patrem meum glorificando, et Ecclesiae veram et cordialem obedientiam demonstrando. Et ab illa hora tanta tranquillitas et obedientia in civitate fuit, quod ad vocem Patris mei unanimiter omnes obediebant cordialiter. Nam illa die custodiam liberalon, claves civitatis, castrorum ejus, et claves centum viginti castrorum in manu mea vice Patris mei libere tenebam et regerebam. Ego autem tanta mirabilia, tantum periculum, tantam securitatem in uno die integro videntis, de liberatione nostra Deo altissimo regratiavi, sibi que et meritis Patris mei totum attribui.

75 Aliquo vero tempore transacto et Patre meo sapienter in pace et sine murmuratione civitatem et castra in honorem Ecclesiae, gubernante, b Legatus Cluniacensis, Bononiam et terras Ecclesiae pro parte Papae rectoris et gubernaturus, Bononiam venit; et praecepto Patris mei claves civitatis et castrorum cum magna laetitia et honore Regis Cypri, et commendatione Patris mei, sibi dedit. Mira res: nam tanta virtus exibat de verbis Patris mei, quod nemo verbis ejus resistere poterat. Et merito sibi dici poterat verbum Petri ad Dominum: Ad quem ibimus? verba vite doces. Quanta pericula alia digna relatu, quantos labores, quantas insidias corporales et spirituales, quantas contumelias et opprobria, quarendo unitatem et pacem Ecclesiae, et effectum sancti passagii, cussa brevitate omitto scribere, quod non valerem.

^a Academia illa Juris studio jam dudum celebris fuerat: isthic enim Joannes Andreas, alique floerere, quos rei enat Valentinus Fursterus in historia juris civilis lib. 3. ^b Andreolus de Rocca, ex Abbate monasterii S. Petri Cluniacensis, Presbyter Cardinalis creatus ab Innocentio VI, an Chr. 1361. hic ante Harrahobum et socios anathematice absoluit, et sacra urbi Mediolanensi alique illius et sociorum oppidis restituit.

CAPUT XIV.

Belli tenue subsidium a Venetis concessum, a reliquis Principibus negatum.

Sed quia superius dixi, quod nemo verbis Patris mei resistere poterat, ut clarius hoc ostendam, et affectionem divinam, quam ad passagium habebat, pace a Deo per ipsum facta et confirmata, via sancti passagii omnibus aperta, in Bononia nobis existentibus, metuendissimus atque dilectissimus meus Do-

minus Jerusalem et Cypri Rex in partibus Occidentis Reges antedicti circumeundo, ut dictum est, prius quasdam litteras manu propria scriptas misit mihi, et ut personaliter Venetias me transferrem ad navigia preparanda pro transitu et suo passagio et nonnullorum Principum et armatorum, ad terminum ordinatum preparandum. Rex vero Cypri illo tunc Patri meo de hoc non scripsit, quia ipsum aggravari laboribus dubitabat. Tempus enim mihi impositum preparandi navigia ita breve erat, quod vix spatium duorum mensium habebam, quod mihi omnino impossibile erat. Ego autem non modicum contristatus de inobedientia a meo Domino reprehendi dubitans, et passagium suum, (novit Deus) ad Patrem meum amantissimum refugi, et negotium sibi indicavi. Ipse vero caritate inflammatus inducias non quaesivit, ipsum me rogantem non expectavit, sed dulciter me confortans viam statim versus Venetias arripuit.

77 Nobis autem advenientibus Venetiis, et Duci et Concilio causa nostri adventus exposita et responsione debili habita, magnum contrarium nostrae petitionis, et passagii invenimus, et multum turbati fuimus. Primum contrarium fuit, quia tempus termini ad adventus Domini mei Regis erat nimis breve, ut dictum est prius. Secundum erat, quod a Rex Francie, qui erat Captivus generalis passagii, viam universae carnis solverat; et inde Veneti omnimodo desperati de passagio, movere guerram contra Soldanum sive esse causa ipsius guerrae recusabant, de mercimoniis ipsorum dubitantes. Tertium erat, quia non videbant nec viderant aliquos factores Dominorum Occidentalium preparationem sive provisionem pro passagio faciendo. Quartum et majus impedimentum: nam Deo permittente insula Crete iis diebus contra Dominationem Venetorum omnino rebellaverat. Et Veneti, spreto passagio et quocumque alio negotio, quandam armatam armatorum et equitum faciebant militiam pro recuperatione insulae suae Cretae. Et sic adeo impediti, quasi voce omnium Venetorum, nec passagio generali nec passagio particulari vacare poterant, nec navigia dare, nec pro pecunia mutare dispositi erant.

78 Tunc Pater meus Archiepiscopus d Cretensis in talibus non discipulus sed magister erat, de responsione debili Ducis et contrariis supradictis non desperatus, sed in Deo confusus, ad aratum, sicut consueverat, manum apposuit; paullatim Duci, nobilibus, et mercatoribus contrarium opinionem eorum argumentis demonstrabilibus clare demonstravit. Ipsi vero in contrarium replicantes, ut sciebant et poterant, conclusionibus ejus nullo modo contradicere valebant, me audiente. Tunc Dominatio supradicta, consilio habito, quatuor Nobiles antiquos sapientiores et magis expertos totius civitatis elegit, duos litteratos et duos laicos. Et ut petitio nostra annihilaretur et Patrem disputando vincerent, sicut concepit, ordinavit, quod difficile erat. Nam fere per quadraginta dies qualibet die semel in die vel bis cum Patre meo in certamine deputationis praedicti quatuor sapientes conveniebant, me praesente. Sed qui argumenta divina et moralia utriusque patris memoria commendare posset, certe difficile est, et mihi impossibile est. Tandem in fine, Deo, cujus opus erat, operante illud, quod Venetis omnibus impossibile iis diebus videbatur, ipsi velut Catholici et devoti Patri meo vice Regis ad terminum suum obtulerunt. Quoblatio certe in laudem Venetorum et Patris mei supra sensum humanum procurantis scripturae commendari debet. Nam Veneti morte Regis Franciae et insulae suae Cretensis prodicione, necnon et aliis multiplicibus impedimentis non obstantibus, in honorem sancti passagii, et reverentiam et amicitiam Regis Cypri navigia ad terminum ordinatum pro duobus millibus militibus cum eorum equis, armis, familia-

Abit cum cancellario Venetias, reperit venarum expeditioni in-jectam,

ab temporis angustias,

a mortem Regis Franciae,

suppetias a Principibus non submissis,

b et tractam contra Venetos rebellantem

d

tractu negotii cum quaeritur a Regi deputatis,

comperit a Venetis navigium

ribus et victualibus pro tribus mensibus in terram Soldani vel cuiuscumque fidei inimici transfretanda secundum voluntatem ipsius Domini Regis obtulerunt. Ita tamen quod Veneti medietatem navigiorum praedictorum propriis expensis solvebant, et alia medietas per Regem, et transfretantes solvi debebat.

79 Ecce pulchrum principum passagii, cum difficultate et mirabili admonitione Patris mei, Dei virtute, procuratum. Desiderium suum sanctum passagii mirabiliter ostendebat, et quod in eo erat ad plenum faciebat, viam passagii omnibus in effectum aperuit. Et, ut vere credo, ministerium primi passagii coram Deo obtinuit. Quibus laudabiliter peractis, statim bullas authenticas oblationis praedictae Dominationis Venetorum ad Regem meum Dominum in Occidentalibus partibus transmissi, et mirabilia Dei, quae Pater meus ad honorem suum et passagii laudem fecerat, cum gaudio Regi manifestavi. Tunc Pater meus in Domino gaudens, et continue peroptine... adimpletis omnibus negotiis sibi commissis, et plus ad referendum merito supradicta Papae, et passagium sustinendum, corporaliter me dimittendo, et non mentaliter, versus Curiam iter arripuit. Adveniente autem ipso ad Curiam et quae adiecta facta erant Papae reverente, et passagium confirmante; Papa ipsum dulciter vidit, labores ejus et opera laudavit, commendavit, et approbavit: et a Cardinalibus et amicis sicut Angelus Dei receptus fuit. Nam omnes opera per ipsum facta audientes non solum mirabantur, sed in stuporem convertebantur.

80 Aliquibus vero temporibus ante adventum ejus in Curiam, sicut Deo placuit, Cardinalis Petragoricensis Legatus Passagii, Capitaneum, videlicet Regem Franciae, et secutus est, debitum humanae conditionis solvens. Sed Deus omnipotens, qui unicuique secundum opera sua retribuit, et exaltantes fidem Catholicam et mysterium Crucis, non solum in patria glorificat, sed etiam in hoc seculo honorat et exaltat; ipsum Patrem meum ad altiorem gradum ascendere voluit. Nam Papa sufficientiam et Dei virtutem in Patre meo fulgere cognoscens, de consilio Cardinalium, Patri meo amantissimo majorem dignitatem in Ecclesia Romana militante post Papam dedit solemniter, videlicet Patriarchatum Constantinopolitanum, insuper Ecclesiam Coronensem in commendam ad vitam suam, et Ecclesiam Nigropontensem; et loco Cardinalis Petragoricensis Papa ipsum Patrem meum Apostolicae Sedis Legatum pro passagio ordinavit, et decem florenos quotidianos in expensarum augmentationem suarum praedestinavit. O quam bonum est sperare in Domino, mandata ejus servare, et in Deo ponere spem suam! veraciter Pater meus viam suam Deo revelavit, totam spem in eo posuit, quae Dei erant ardentius quesivit, mysterium Crucis et passagium annuntiavit et praedicavit, et quantum erat in eo veraciter adimplevit: et ideo Deus cum sic exaltavit et magnificavit.

81 Ipse autem Pater meus Constantinopolitanus Patriarcha et passagii Legatus, gratiis et privilegiis Apostolicis munitus non modicum, benedictione Apostolica recepta, versus Venetias ad prosequendum fidelium et Regis Cypri passagium iter arripuit. Et in via sua fideles commoneos, et super humeros eorum venerabile signum Crucis imponens, ad passagium Regis Cypri omnes invitando, et mysterium Crucis prosequendo, Venetias applicuit. Et a Venetis gratiose cum honore non modico et Ecclesiae reverentia receptus fuit. Venetiam venerat ad terminum Regi Cypri, aliqui Principes et Nobiles Occidentis causa passagii, in satis bona quantitate; qui Patrem meum Legatum libentissime viderunt, et ab eo confortati fuerunt. Veneti vero in promissis parati de oblatione Patri meo facta vice Regis ad terminum ordinatum nunquam retrocesserunt.

82 Sed (heu! heu!) quis mortalium dolorem intimum Patris mei et meam amaritudinem ad plenum narrare valeret? Spes nostra versa est in nihilum: Pater meus cum tantis laboribus et periculis vineam plantaverat, sed inde vinum dulcius melle bibiturum factum est acetosum et felle mixtum. Nam vipera illa antiqua venenosa, (cujus caput Virgo contrivit) quae decipit genus humanum, tanti boni futuri voto invidens, salvationem animarum ferre non sustinens, intoxicavit vinum nostrum, destruendo passagium. Nam Dominus meus Rex ad Principes Occidentales auxilium pro passagio querens, propter peccata lamentanda illorum, ad quos negotium passagii rationabiliter magis pertinebat, impeditus fuit: et ad terminum suum Venetias venire non potuit, pro dolor! Termino vero elapso et Patre meo Venetiis expectante et lacrymante, praedicti Nobiles Venetiis causa passagii expectantes, de adventu Regis dubitantes, desperati recesserunt, passagium relinquendo. O dolor in anima! Jam termino transacto Veneti de oblatione sua antedicta absoluti fuerunt, et milites recesserunt cum dolore, vultu tristi, de passagio desperati. Tunc mercatores reprobi gavisii sunt, et de passagio trufaverunt. Ille tunc Pater meus tristis desolatus, opera diaboli bene cognoscens, de Deo non desperatus, electos paucos pro passagio, quos invenire poterat, in Domino confortans, ad lacrymas et orationes se posuit, Venetiis Regem expectando et pro ipso Deum orando. Consuetudo adeo sua erat, quod in omnibus agendis suis humano sensu deficientibus ad Deum et ejus Matrem Virginem recurreret. Et quicquid explorabat communiter impetrabat. Pluries sui hoc expertus, et nunquam sui deceptus, et etiam in arduis negotiis et quasi impossibilibus.

83 Rex autem Cypri Imperatorem Romanorum et alios Reges et Principes Occidentales, cum magnis periculis, laboribus, et expensis fore per annum cum dimidio visitatus, quotidie adiutorium pro passagio petendo. Sed heu peccatis mundi instrumentibus, et invidia Principum regnante, non invenit qui laudem daret Deo, nec qui de passagio curaret, nisi in verbo jactante et effectu carente. Non fuit qui terro sanctae misereretur, nec de opprobrio suo compateretur. Proh dolor! omnes se Regi Cypri excusaverunt, et ipsum in vacuum et lacrymantem remisissent. Tunc Rex de Principibus Christianorum desperatus, termino suo multo tempore elapso et sine adiutorio de Deo confisus, cum expensis omnibus de passagio desperatus Venetias est reversus, et a Venetis magnifice receptus. Sed ille qui in rebus desperatis fortior erat, et ipsas res ad finem bonum Deo operante perducebat, videlicet Pater meus Legatus, obviam Regi ivit, et ipsum lacrymantem et de labore suo et termino perditis lamentantem invenit. Legatus vero Regi compatiens, a Spiritu sancto instructus, ipsum dulciter et multis argumentis confortavit, et ut in Deum totam spem suam poneret, retru non respiceret, ad aratrum manuum fortem poneret, et Deus ipsum adjuvaret, ipsum pie admonuit. Rex vero a Deo et verbis Legati confortatus, magnalia in honorem Deo cogitans, vires resumpsit, et in expensis propriis aliquos fideles non multos secum addnavit, mare caussa transfrandi et passagium non relinquendi. Sed Legatus quid faciebat? Regem incessanter confortabat, omnes in ministerium crucis animabat, demonstrando victoriam Dei non esse in multitudine populi, sed de oculo fortitudinem demonstrando, quod paucos in passagio Deus adjuvaret, et ita Regem animabat, et ipsum pie admonebat.

a Obiit in Anglia 8 Aprilis anni 1366, cui successit filius Edwardus V. b Obiit in Italia in montibus Apenninorum, carcere incluso Leonardo Botaluto Duce et negotiatorum verbis intercepti. Sa bellicus Luce de 9, lib 8 c 311, et postquam duplo majore numero, praeter copias navales sub Duce Buchtino Verriolo.

c Papa 11 Idus Decemb. an. 1363, praecipit Duci Venetiarum, ut Petro Archiepiscopo Creteno et Sedis Apostolicae Legato,

ACCORZ
PHILIPPO
MAZZERIO.
CS. 1355

h

ad moram Regis

multis discedentibus.

ad Deum recurrit.

a Principibus Occidentalibus auxiliis negatis,

Regem Venetias venturum

consolatur.

h. p. Regi
Papae mun-
tunt

Cardinale Petragoricensis, Legato suae expeditionis morum

creatus Patriarcha Constantinopolitanus, et Legatus expeditionis

cedu Venetias

multos et cum ad bellum ven-
erunt

ACTURE
PHILIPPO
VACCINIO,
EX MSS.
With. Bablin-
seel, Joan.
Gosterwyckl.

in his quæ ad pacem Cretensium attinerent, obtemperaret. Bzo-
vini, num. 11. c Ergo nobis; XVII Kal. Febr. ultendit Giocovius
in Joanne XIII. Hic est ille Talvrandus, de quo supra, cujus
rogatu vir nobilis Wilhelmus de Baldenselle hodieporicum terræ
sanctæ conscripsit, quod manu exaratum penes nos est, cum alio
tractatu de Terra sancta F. Joannis de Oosterwyck Presbiteri ter-
tu ordinis S. Francisci, qui Themas ortuandus anno 1356 et 1357,
terram sanctam visitavit. f Bzoovian. Chr. 1365, num. 5, post
expeditionem Alexandrinam creatum Patriarcham Constantinopo-
politannum, perperam scribit. g In bulla testatur Pontifex, eam
esse veram secundum eor suum honestate conspicuum, religione
probatum, præclarum scientia, humilitate sublimem, mansuetudi-
nem generosum, nulla providentia circumspectum, et in lege
domini ipsaque fide Catholica admodum eruditum etc. h Forte
bibendum. i Bosius lib. 3. hist. Rhodanz citatus a Bzoovio an.
Ch. 1363. n. 9, ait Imperatorem subsidia pecuniaria tanta in sa-
cerum bellum obtulisse, quanta Urbanus Pontifex numerari jube-
ret, quam hæc scilicet increantur, huic patet.

CAPUT XV.

Timor belli Genuesibus sublatus. Classis ad
expeditionem emissã.

Rege autem parato cum exercitu suo parvo ad
transfretandum, et personam suam in magno peri-
culo ponendo, sed pro servitio Dei terminando, Le-
gato ardentè negotium Dei prosequente, et ecce
generis humani antiquus hostis, pater mendacii, et
crucis inimicus, de passagio generalis supradicti im-
peditione adhuc non contentus, sanctis operibus Pa-
tris mei, necnon et bonæ intentioni Regis, invidens,
nostrum parvum et singulare passagium et eum diffi-
cultate impedit, et quoddam os ad rodendum in
ore Regis projecit. Nam illi qui regni Cypri custodes
fideles esse videbantur, et magnum a duntaxat Regi
obtulissent, videlicet Jannenses, pro quadam contro-
versia in Cypri facta inter Regis officiales et ipsos
Jannenses, a regno recesserunt male contenti. Et in
Janna collatione facta ad guerram regni Cypri parati,
in destructionem passagii. Rex vero ista audiens, de
proposito impeditus, non modicum conturbatur. Sed
ne opus Dei impediretur per nuntios Jannensibus
multa bona verba pacis misit, et qua fieri erant
per eum promissit. Ipsi vero verbis Regis non acquie-
verunt, imo gulas plures preparaverunt ad guar-
ram Regi faciendam, et contumeliam Crucis versan-
dam. Tunc qui leonem in agnominataverit, et pacem
Ecclesie Deo operante fecerit, videlicet Pater meus
Legatus, de Deo confidens, in talibus assuetus, Januam
pro pace reformandi personaliter ivit et a Jannensi-
bus, qui semper ejus amici antea fuerant, diabolo
instigante, cum opprobrio receptus fuit. Nam Jannen-
ses indignati contra Cyprienses præconizari fecerunt
quod nullas Jannensium obviam Legato Regis nuntio
iret, nec ei hospitium præberet, in magnam crudi-
litate et invidiam. Intrante autem Legato Jannam
quasi lapidatus fuit, nec ubi caput recliaret invenit
in civitate; murmurantes et lapides in familiam Le-
gati jactantes, una voce guerram Cypriam clamantes,
Familia vero Legati de vita eorum et Domini
Legati desperabat, et mortem expectabat, videns po-
puli rucorem et ejus malam voluntatem. Tandem
Pater meus nihil timens in spiritu tanquam Papa
Legatus in quadam ecclesia hospitibus eum difficul-
tate receptus fuit, et vix refectionem habuit.

83 Furia autem Jannensium aliquantisper transacta,
Legatus ad palatum ivit, et Ducei et concilio adventus
sui causam primo eum humilitate aperuit. Et in
responsione corda amuricata cognovit: Pater enim
no Regis passagium impediretur pio admonendo, ois
de pace affectualiter scripsit, et nonnulli alii Principes
et Comites. Sed Jannenses nihil inde curaverunt,
et superbe respondebant, regnum Cypri minando, et
de timore Dei parum curando, Legatus autem qui
nunquam aliquem tractatum incepserat, quinquantum
in eo erat profecerat, sicut in precedentibus clare
patet, modo eum minus, modo eum argumentis insol-
ubilibus, modo eum verbis mellibus, doloribus hu-
manis, patientia inaudita, et laboribus infinitis præ-

cedentibus, non in modico tempore corda Jannensium
mollificavit, et ad pacem convertit e. Et Venetias fa-
cta pace reversus est ad Regem, non modico gaudio,
antiquo serpente adeo devicto.

86 Tunc Rex de pace propter passagium gavisus,
fideles quosquos habere poterat congregavit, in ex-
pensis propriis, et sine adjutorio alicujus Principis
vel communitatis Christianorum. Legatus vero exer-
citus Regis in ministerium Crucis et Dominicæ pas-
sionis pie confortabat, omnibus transferendis vene-
rabiliter signum crucis dabat, peccatores absolvebat, et
orationibus continuis, et divino officio mediantibus,
institutiones divinas transferendis pie et devote de-
clarabat, Rex vero pietate et devotione motus, et
verbis Legati continue admonitus et consolatus, de
Deo confidens, publice votum emisit, videlicet se
numquam in regnum suum intrare, nisi prius cum
exercitu suo in terram inimicorum fidei personali-
ter intraret, etiamsi mori deberet. Tunc detractores
passagii videntes Regis apparatus, et Legati firmum
propositum, confusi sunt, et aliquantisper tacuerunt.
Nova tunc ad Principes Christianorum volaverunt,
ipsos ad bellum Dei excitando, sed ipsi tamquam
crupulati a vino dormientes, de passagio parum cu-
rantes, nullum adjutorium dederunt, nec solum pe-
dem inde moverunt veniendo ad passagium Regis,
inchoatum, et per summum Pontificem publice jam
indictum.

87 Rex autem Deo operante et Legato consulente,
pluribus navibus armatorum, et fere quingentorum
equorum oneratis in Rhodum ante præmissis, in d
tertio anno a recessu regni sui cum duabus galeis
solis de Venetiis versus plagam Orientalem recessit,
et omnia navigia sui exercitus sexcenti ferme armati
et marinarii omnes et equi prædicti in expensis et
stipendiis Regis erant omnes, una sola galea accepta
a Dominatione Venetorum Regi a communi notata.
Rex vero Legato associatus, vento prosperante, in
satis brevi tempore Rhodum applicuit, et a Magistro
Hospitalitatis magnifice receptus fuit. Rex vero plu-
ribus mensibus ante Principi Antiochie fratri suo,
regenti Cypri regnum, in mandatis scripserat, ut
exercitus regni sui Cypri, regno in bona custodia
permanente, obviam sibi Rhodum veniret. Quod et
factum est. Nam Rege in Rhodum aliquo tempore
expectante, venit exercitus Cypri, videlicet sexaginta
navigia, inter galeas, huysperia, et alia navigia mil-
litum armatorum, sagittarum, balistarum in bona
quantitate onerata. Qui tunc Patrem meum gauden-
tem, exercitum benedicientem et Deum glorificantem
vidisset, in devotionem et inimicorum fidei destru-
ctionem conversus fuisset. Illo tunc Magister Hospi-
talis in servitio Dei et adjutorio Regis centum mil-
ites ordinis sui elegit, et navigia sua armari præcepit
et fecit.

88 Et Rex et omnis exercitus in Domino letatus,
et de bello confortatus, inimicos fidei invadere desi-
derabant. Legatus autem ad artem suam divinam cum
letitia manum fortem posuit, legem dando, prædi-
cando, cruces nostris peregrinis et etiam schisma-
ticis dando, confessiones audiendo, peccatores ab-
solvendo et reconciliando, modo in consilio Regis,
modo inter marinarios et pauperes, modo inter Ba-
rones et milites, modo ad Magistrum Rhodi et suos
milites in humilitate et divina admonitione laborabat;
nunc infirmos visitando, nunc rumores pacificando,
nunc inter Anglicos, Cyprienses, Gallicos, et Teu-
tonicos conversabatur; semper unitatem, caritatem,
et bellum Dei hortabatur. Quid plura? Tantam gra-
tiam effudit Deus in Patre meo Legato, quod omnes
in exercitu quasi ipsum adorabant, et qui manum
suam in die osculari poterat, vel etiam benedictionem
recepit, securus de omni casu periculi se reputa-
bat. Quales processiones devotas et solemnes Missas
personaliter

c
redit Venetias

annat ad ex-
peditionem
paratis

Rex vobis non
rediturum se
in regnum,
nisi prius in
hostis movis-
set.

etiam aucto-
rum Princi-
pum destruc-
turus.

d

Classis in
Rhodum ap-
pellit

accidunt vo-
pæ capiti.

et Rhodioses

B. Petrus om-
nium animos
ad bellum
preparat

a
Genueses
bellum contra
supremum mo-
ventes

add Petrus

curiositatis
occupat:

b

omni volu-
tate eos de-
sideri

exercitii pia instituit.

personaliter celebrando, quales predicationes de Cruce faciebat! Nam in predicationibus suis omnes ad lacrymas provocabat, mentes omnium elevabat, et usque ad mortem sustinendam pro Christo omnes animabat et preparabat. Tantum laboravit, et ita ardens erat, quod vix comedeat, et parum quasi nihil dormiebat, exaltationem Crucis et fidei Catholice desiderando et exercitium informando et illuminando.

Inter ceteros omnes milites confitentur et communitant.

89 Et breviter laboribus in verbis suis sanctis meliantibus, et sancta sua conversatione coram omnibus luente, tantum fecit quod paucis diebus ante recessum Regis a Rhodo, Rex et omnes Barones et Nobiles de manu Legati devotissime et Catholice sacratissimum corpus Dominicum receperunt. Et in exercitu non remansit fideles Catholicus, qui ante recessum corpus Dominicum non reciperet, sed etiam infideles Christiani servientes in magna devotionem conversi sunt, penitentiam agentes. Quot et quanti erant illi homines armorum qui antea confessi non fuerant in decem vel viginti annis plus aut minus! Quanti etiam illi, qui devotionis causa ad passagium non venerant, sed causa vanitatis et avaritiae et beneficii Regis! certe major pars exercitus. Veraciter Deo misericorditer inspirante et Legato informante, in exercitu omnis vallis impleta est, et omnis mons humilitatus est.

Principes Turcorum tributum Regi solvant.

90 Sed quid fecit Deus in exercitu suo parvo? Nam Regis potentia inter Turcos volante, Deus tantum timorem et terrorem in cordibus Turcorum incussit, quod majores Principes Turcorum, videlicet Dominus de Altologo, et ille de Palatio, Ambassatores suos solemnes in Rhodum miserunt Regi, et castra sua, homines, et victualia et amicitiam Regi presenterunt per nuntios, et sibi servire sub tributo obtulerunt. Quod et factum est. Magna est potentia et Dei bonitas, qui servum suum Regem sic honoravit, et corda inimicorum ejus ad pacem convertit.

91 Adveniente autem termino recessus, Rex de loco inimicorum fidei invasuro secrete in concilio ventilato, Deo auxiliante, Legato benedicente, proposuit Soldanum Babylonicam, sanctam civitatem Jerusalem et ejus hereditatem occupantem, non ad caudam sed ad caput invadere, et versus Alexandriam suam et Dei exercitum dirigere. Et valefaciens Magistro Hospitalis, galeam ascendit. Legatus vero et omnis exercitus galeas et navigia ascendendum, et in portis Rhodi juxta galeam Regis mutuo se congregaverunt. Mira res a Deo mirabilis, et narrandi magna est gloria Domini, et mira, qui ponentes manum ad aratum in fidei Catholice multitudine retro non respicientes fortificat, augmentat, et roborat. Nam Rex Cypri a Principibus et Christianis Occidentalibus derelictus et despectus, nunc a Deo fortificatus, et a Legato divinitus instructus, contra opinionem quasi omnium passagium prosecutus, adeo potentem se invenit. Nam inter galeas, huisseria, ligna, naves, et alia navigia fere centum seculum habuit in expensis propriis, quatuor huisseris et aliis paucis navigiis. Erant circa mille Nobiles armati, balistarum, et sagittarum, et marinarii erant omnes ad bellum parati. Totus autem exercitus Regis fuit circa decem millia bellatorum, et circa mille et quadringenti equi. Sed ii quid erant contra Soldanum et tantos Saracenos? Certe satis, quia Dominus Jesus nobiscum erat, Cruce precedente, viam nostram in oculis preparabat.

subit classis ex Rhodo.

92 Legatus autem, personis Ecclesiasticis totius exercitus associatus, in galeam Regis ascendit pro benedictione generalis exercitus Dei fienda. Et ascenso in eminentiori loco galeae, ut ab omni exercitu videri posset, Rege prope ipsam stante, et omnibus stantibus et Legatum respicientibus, omnibus signis et vexillis galearum et aliorum navigiorum depositis

Legatus quamdam largam et inauditam atque pulcherrimam benedictionem a Spiritu sancto incepit, antiquum testamentum et novum in benedictione allegando, modo navigia, modo arma, modo personas, modo mare, modo totum exercitum benedicendo in honore Crucis, et Saracenorum destructionem, auxilium Dei invocando. Rex vero et omnis exercitus Legato devotissime ad omnes benedictiones capitibus inclinatis respondebant, et in magna devotione erant. Finita autem benedictione, signum regale, videlicet quemdam leonem rubeum magnum, in galea Regis subito levaverunt, et tubis omnis exercitus insonantibus, et vexillis infinitis levatis una voce terribili in eorum clamaverunt, Deo regnando, clamantes et dicentes: Vivat, vivat Petrus Jerusalem et Cypri Rex, contra Saracenos infideles. Tunc Legatus Regi valefaciens et ipsum benedicens reversus est ad galeam suam, me semper in omnibus associante.

AUGUSTO PHILIPPO MAZZEIO, EX MSS. R. Petrus classis colentis benedicti.

acclamante toto exercitu.

a Regem ann. 1363, antequam Avenionem abiret, Princeps Simon Bucconigra, ceteraque Ordines summis et quarratissimis honoribus exceperant, omni genere magnificentiarum prosecuti; ut tradunt Petrus Bizari et Ubertus Folietta lib. 7, hist. Genensis.

b Gabrieli Adorio, c Waddingus in Vita num. 32, haec addit: Magnus deinde itineribus contendendum fuit Avenionem, confestim Genavam redeundum, hinc Venetias ad Regem abeundum, iterum Genavam regrediendum, quae itinera brevitatis temporis difficulter admittit, maxime quod non modico tempore Genava manserit. Anno Christi 1365 Pontifex VI Kal. May Regem hortatus est, ut quamprimum transfretaret, Inula 29, et ultima apud Waddingum.

CAPUT XVI.

Alexandria intercepta: derelicta.

Adhuc nesciebat exercitus, ubi Rex ire volebat, vel in Turquiam vel in Syriam, vel in Aegyptum. Legatus vero et concilium secretum Regis, ejus voluntatem et propositum sciebant. Rex autem a portu Rhodi recedendo, sapienter surgendo, totum exercitum versus Turquiam duxit, et in Turquia aqua dulci quantum volebant nostri levata, Rex versus altum pelagum viam fecit. Elongato ab omni terra omnibus navigiis, voluntatem suam omnibus manifestari fecit, videlicet quod versus Alexandriam Deo permittente tendebat, et quod omnes galeas suas signa ordinata servando sequebantur, hoc in mandatis dabat. Tunc omnes gavisi Alexandriam clamantes vociferabant, quasi esset quoddam castrum parvum, vel oppidum ipsum captum reputabant. Sed quid fecit Deus mirabile in oculis nostris, ne manus nostra haec, et ne opus humanum videretur? Eundo et Regem precedendo in via navigia separata ab invicem, ut pluribus diebus non visa, ventum prosperrum omnibus habentibus, et velis in altum quasi nobis indentibus, Deus mirabiliter in quarto die a recessu terrae hinc mane totum exercitum in portu Alexandria congregavit. Mira res a Deo: nam marinarii de via Aegypti consueti, velut admirantes facti nunquam talia viderunt, et remotius valde esse credebant. Saraceni vero exercitum Christianorum in portu ipsorum respicientes, non modicum admirati et turbati fuerunt. Exeuntes autem Saraceni de civitate Alexandria cum multitudine infiniti populi, ut portum nobis defenderent, in campo phalangas suas coram nobis ordinaverunt.

significat hic Alexandria perit.

intra quam rediit eo aspectu.

Saraceni virum austrum.

93 Erat autem dies Jovis, et hora quasi sexta. Sed Rex, ut distincte et ordinate inimicos Crucis invaderet, signa sua daret et modum bellandi, et quae pertinebant ad militiam ordinaret, consilio ventilato, illo die Jovis requievit, et in terram non descendit. Videntes autem Saraceni quod exercitus Christianorum ad terram non descendebat, animati ad tempus nobis reputaverunt. Sed Deus nobiscum existens hoc manifeste fecit ad majorem victoriam et gloriam sui nominis habendam. Stantibus nobis sic, strepuitatem Patris nostri Legati et martyrii ejus ardentem voluntatem

qui sunt Christiani.

ACTORE
PHILIPPO
MAZZERIO
EX 1885
R. Petrus
Cancellarium
ad pugnam
hortatur

voluntatem tuere non possem. Nam Saraceni in turris suis multipliciter sapienter et strenue in litore portus ordinati vociferantes, nos ad terram descendere expectantes; Legatus adhuc causam nesciens nostram retardationis inimicos invadendi, mihi cum magno fervore desiderii clamando dixit: O frater mi dilectissime Cancellarie, in memoriam passionis Domini eamus cum galea nostra, eamus ad terram, tantum vituperium sustinere non possum: invadamus Saracenos Cruce præcedente, et sequantur Crucem omnes galeæ nostræ. Ego autem audaciam ejus, et voluntatem ipsius pro Christo moriendi considerans et non modicum admirans, ridendo sibi respondi. Pater mi, adhuc non est hora mortis nostræ, non est hora ad terram descendendi: eum reverentia hoc non faciam. Ipse vero tantum tristabatur, quod scribere non valerem. Ego enim Regi meo, Patris mei habebam galeæ et ordinationibus regularibus obtinere, cui omnes obedire habebamus. Tunc Saraceni tota die ac nocte civitatem fortificantes et sine numero exercitum suum in litore multiplicantes, de exercitu nostro parum curare videbantur, et cum luecibus, vexillis erectis, et luminariis infinitis, in litore portus tota nocte super nos vigilaverunt, civitate circumvallata super muros custodibiles et infinitis luminariis.

Saraceni urbem muniunt.

95 Rex autem et omnis exercitus Christianorum ad tractum baliste fere cum dimidio juxta Saracenos in porta stabant, et in Dominum quiescebant, diem futurum cum gaudio expectantes, et victoriam a Deo sperantes. Mane autem facto, et sole in clypeis, armis, galeis Christianorum, in terrorem Crucis inimicorum respiciente, diffinitum fuit per Regem et concilium, Deo auxiliante, hora tertiana in terram descendere debere, et bellum Dei incipere. Qui tunc vidisset Patrem meum interius et exterius nobiliter armatum, super eminentiorem locum galeæ nostræ stantem, Crucem enim ligno Domini in manibus tenentem, et exercitum a dextris et a sinistris benedicientem! alta voce omnibus dicendo clamabat: O milites Dei electi in Domino et sancta Cruce ejus confortamini, inimicos ejus non formidantes, victoriam a Deo sperantes, bellum Dei viriliter agite, quia hodie paradisi porta sunt aperta. Tantum benedixit et clamavit, quod omnium indigentium corda confortavit. Sed bello adveniente, et sagittis pluvialis timuit in eo. Certe, Non Novit Deus, faciem ejus mutatum, nec aliquid signum timoris unquam nec in mari nec in terra vidi in eo, et tantum ardorem descendendi in terram habebat, quod a sagittis infinite volantibus cooperire se cum clypeo, nec plures admonente, volebat. Pulsante vero Regis luecibus, gradum et paulatim secundum ordinem datum, galeæ et alia navigia versus terram remigare inceperunt. Et appropinquantibus terram, Saracenis ultra quam creoli possit viriliter portum defendentibus, navigia nostra sagittis coopererunt. Tanta enim multitudo sagittarum super Christianos tunc cadebant, sicut pluvia super terram. Sed contra consuetudinem humanam, Deo defendente, paucos et quasi nullos ladebant. Psalmista dicente: Cadent a latere tuo mille, etc.

Excussim perantales Capitus

muniunt h. Petrus.

Ux. clypeo se contra sagittas vult testare

Psal. 107

excussim Christiani

Saraceni impud in urbeni

96 Galeis autem terram appropinquantibus, scalas, ut in terram descenderent, in mari juxta litus vi armorum proiecerunt. Sed Saraceni balistas nostras non timentes, in mari usque ad pectus intrabant, clypeis eorum cooperitis exitum nostrum viriliter defendebant. Tandem bello quasi hora durante, et Deo benedicente, Legati nostri de nostris in terram descenderunt, et forti bello terram acquirendo victoriam habere inceperunt. Tunc Christiani nostri qui citius poterunt in terram descendebant, et Saraceni versus civitatem fugientes terga verterunt. Nostri vero persequentes et ipsos occidentes usque ad por-

tam civitatis ipsos persequantur. Saraceni vero cum difficultate portas civitatis contra nos clausurunt, et tunc pro defensione super muros ascenderunt. Magna est gloria Domini, et misericordia, et victoria ejus usque in æternum. Certe hic unus ex nostris persequabatur mille, et duo fugabant decem millia. Quid plura? Dominus noster Jesus Christus propter nomen suum nobis ostendit majora et inaulita. Nam Rege armatorum fidelium circumvallato, muro civitatis appropinquante, civitate sine ingenio et ordine aliquo debellata ad portas ferreas igne modico posito, infra horam Saraceni a Deo percussi a muros et turres reliquerunt; et animis deficientibus civitate relicta versus *b* Babylonem fugerunt.

max ea deserta, versus Babylonem.

a

b

97 Tunc nostri Christiani cum vexillis muros libere ascenderunt, et portis adeo combustis sine impedimento cum parvo damno et quasi cum nullo, Rex, Legatus, et omnis multitudo Christianorum, Cruce præcedente, civitatem intraverunt. Et capta est civitas magna Alexandria a Christianis, Deo operante, quasi hora nona die Veneris, Octobris mense, anno sexagesimo quinto, et quarta die. Quis loquetur potentias Domini? timerant aures infidelium. Notas facite in populis potentias ejus et mirabilia quæ operatus est in Ægypto coram nobis, ut enarretis in progenie altera. Recedant vetera de ore vestro, quia Dominus Jesus nostris temporibus populum suum Christianum exaltavit, et odientes eum in fugam convertit.

Capitulum a Christianis Alexandria an. 1363

c

98 Sed va-va-va! quomodo dolorem Patris mei et meum, necnon vituperium Christianorum narrare incipiam; scribere nescio: arida est manus nostra, quia vires mihi deficiunt. Gaudia et honor Christianorum versa sunt in vituperium. Exaltatio sancte Crucis in ignominiam lacrymarum et meroris. Paradisi porta per misericordiam Dei et meroris sancte Crucis omnibus aperta; et per avaritiam, vanam gloriam, et modicam fidem, iterum clausa. Pro tali dolore quid clamabo? quid plorabo, et lamentabor? Percussit Moyses lapides et fluxerunt aque, et Deum non sanctificavit, et ideo terram sanctam a Deo sibi ostensam intrare non meruit. Sed heu! heu! non aquam, sed omnia bona mundi a Deo Christianis tradita, et via Paradisi patefacta, Dominum Ægypti Christiani possederant; sed Deum non glorificaverunt: et ideo meruerunt tantum bonum perdere, et civitatem Alexandria viliter relinquere. Nam civitate capta victoriosissimus Rex pro custodia civitatis tenuit consilium generale; sed adiutores et Dei servitores paucos aut nullos invenit. Rex vero cum lacrymis milites magnos, parvos et medioeres, ad se cum remaneret perimplorabat. Sed ipsi de hoc Regi excusantes, et Crucem sanctam relinquentes, de recessu promptos inveniebant. Qui tunc Patrem meum Legatum dolentem, lacrymantem, et quasi desperatum in eolum clamantem, et ut remaneret milites admonentem vidisset, et ipsos rementes audisset; certo de scandalo fidei Catholice doluisset. Quomodo honorem Dei, utilitatem Christianorum, et civitatem Jerusalem jam acquisitam in retentione Alexandria, clare ostendebat. Et Damnum et vituperium Christianis inde sortentur ipsam relinquendo inflatis argumentis demonstrabat. Aliqui vero de exercitu nostro remanere cum Rege et Legato prompte offerebant, sed diabolo instigante majores ipsorum impediebant. Quid plura? Corda indurata et iniquitate percussa fuerunt, et Regem dolentem et Legatum pro dolore quasi morientem reprobi vicerunt, de recessu concludendo, de Deo desperando, et de potentia ejus non confisi, et victorias ejus inaulitas prorsus fuerunt obliti. Damnum enim Christianorum et nostrum vituperium scribere non valerem, et meum tristitiam renovarem, sed in quadam epistola authentica, manu Patris mei Legati scripta Papæ et Imperatori

Recurant milites Alexandria remanere

Ad ad eos hortatur R. Petrus, frustra

Imperatori dirigenda, cujus tenor infra sequitur, ut clarius potest intueri.

Rex dolens cogitur a suis Alexandriam relinquere.

99 Rex vero in concilio suo victus, Deo permitte, Alexandriam relinquens, nemine inimicorum persequente in galeam quiete ascendit, et noster exercitus in navigiis se collegit, versus Cyprum tendentes, Paradisum relinquentes, in pelagum navigaverunt. Sed quid fecit Deus nobis? Tantam fortunam in mari misit, quia omnia navigia nostra divisit, fortunam fugiendo et quasi periclitando. Sed qui antea timore percussi sine causa Alexandriam reliquerunt, tantum timorem in mari habuerunt, quod respirare quasi non poterunt. Tantum mare timebant, remansisse in Alexandria affectantes, et peccatam cognoscentes. Pater meus mihi quotidie dicebat: Ista fortuna est Dei vindicta, quia relicta est Alexandria. Majora enim videbitis in tempore, non dubitatis. Mira res, uam fortuna intumescente, et nemine se posse juvare, Pater meus tactus dolore, epistolam praedictam manu propria scripsit et ad finem usque perduxit, et mihi ostendit, cujus tenor sequitur in haec verba.

Ingenti tempestate jacitur classis.

a Thomas Walsingham de rebus Anglicis, in Eduardo III, ita scribit, sed perperam. Non ceperunt nisi unam partem urbis, ex una parte fluvii, quia brachium quoddam marimum urbem secat: reliquam partem tenere pagani. b Urben Soldani regiam.

c Haec verba de Octobris, littera Dominicali E, et patet ex num. 123, ubi anno sequenti mortuus dicitur, die Martis festo Epiptianae, 6 Januarii.

CAPUT XVII.

Epistola S. Petri ad Papam et Imperatorem, de successu expeditionis.

Licet communis dolor planetu dignoscatur communi; verum quod plus tangit, plus communicat mœrore, et viscera compunctionis inducit. Et quia ego usque in senectam et senium laboravi, et clamans rancus factus sum, frequenter lingua percutiens, cum armis non valerem, ut Christo fideles milites, pugiles Jesu Christi arma sumerent, sento protecti fidei procederent, et Jerusalem matrem nostram diu sub Agarenorum ritibus, imo potius fecibus, detentam, magna Christianorum negligentia et desidia pertinaci. Cum nunc in novissima hora et in fines seculorum, ac in termino temporis, Illustrissimo Principe Petro Rege Jerusalem et Cyprî, discursu laborioso et impensis gravissimis cum sanctissimo Domino Urbano Papa V passagium procurante, cujus indignus legationis functus fui officio, cum multitudine copiosa venissemus, armato Rege Praedicto Capitano presidente, cum devotionis affectu, velis inflatis, mari quieto, et vento prospero quem Deus de thesauris suis produxerat; et non per mare ire viderentur, sed potius et manu Dei portari sine impedimento, diversa navigia, nocte ac die divisa et ab invicem non visa, una die in portu Alexandriae inclusa, nunc potius illius qui Petrum fecit ambulare in mare, quam regimine humano.

Classis feliciter appellat in portum Alexandrinam.

101 Quæte indicta a meridie usque ad tertiam alterius sequentis diei, ante maris egressum, multitudine infidelium pro egressu resistente, ut probaret Dominus vires nostras, qui sua virtute paucos de nostris deduxit in littore. Quibus terga vertit infideles, quibus fuga fuit remedium et inclusio intra muros. Et ex tunc satis cito seenta sunt vaticinia Ezechielis Prophete, ut ferent judicia in Alexandria, judicia, inquam, Dei, hominibus ignota, Deo cognita, ut non posseut aggravati armis pergere, muros ascendere, lapidos projicere, nec sagittas ballisticas trahere, quibus inimici ubique tam in muris quam in turribus, quam in hospitibus inventi sunt ultra modum. Sed non fuit pugna nostra, sed Domini, qui omnibus mirabilibus hic mirabiliter extitit, narrabitur in aeternum. Pugnavit populus Israeliticus contra Amalech, qui non tuebatur muro; Moyses

et ascendit in altitatem.

Ezech. 30. 14.

fatigabatur, et moriebatur populus, cum manus deponebat. Et hic lassari non potuit nec Sacerdos nec populus, quia vix unius extitit horæ pugna, nec in bellando aliquis de nostris extitit mortuus, cum essent inexpugnabiles; homines ascenderunt primum, nec quæ vana querunt, jactant se primum in bellis prælium querentes, quia non fuerunt primi in acquirendo, licet in relinquendo pro tali dolore. Pugnante Josue franguntur muri, et intrat populus. Sed hic (o Deus) relinquuntur turres ut castra, muri ut castra relinquuntur, vana intrant promiscua. Quis Scripturarum discursus! nullus fuit hic fidelium occurus. Ferreae comburantur portæ, gentes traduntur a in morte, quas non servavit Deus fugæ sorte. Et sic capitur civitas, ut Parisius habitata, ut Venetiæ grata, ut Janna rata, plena divitiis, jucunda deliciis, fecunda fructibus, irrigata fluminibus paradisi, frequentata mercatoribus: quæ erat Ægypti Regina, baculus infidelium, et porta fidelium si tenuissent.

Auctor Plutarcho Mazzucchi, EA MS nemine Christianorum percussoribus Alexandriam.

a urbs celebrissima.

102 Sed nostrum gaudium verum est in luctu; unde et conturbatus est venter meus, a voce contumuerunt labia mea. Patior, patior vehemens, et non est qui compatitur afflicto. Diu laboravi, laboravi in gemitu meo. Sed nunc verbum deduci, gemitus in publicum profero, ideo verba mea dolore sunt plena. Exitus aquarum deducunt oculi mei, et torrentes effluent lacrymarum. Sagittæ enim Domini in me sunt, quarum indignatio exhibet spiritum meum. Sed torrentes iniquitatis alienæ conturbaverunt me. Utinam aperiantur cataractæ miseri equitatis mei, et totus in lacrymis fluvius. Multis enim solatio sunt lacrymæ. Dolor siquidem speciem ignis gerit, quia dum plus tegitur plus reviviscit. Si me Dominus in amissione rerum temporalium, aut amicorum morte, aut in afflictione proprii corporis flagellasset, equanimiter sustinerem. Sed plagam sentio, quæ ad interiora mea penetrat. Nec minus crucior, quam si quis viscera mea a me violenter avellat. Et quid mirum? imo miror, si non morior: quia vidi illata vulnera, ablata federa, prolata seclera. O illata vulnera! vulnus et livor et plaga tumens: vulnus in facie, livor infamie, plaga tumens cum insanie. O vulnus in facie! vulnerati enim fuerunt principales, consilium facientes in unum milites, qui videbantur potiores, summi, fortiores, ut facies in corpore. Qui autem ut Petrus Regi Christo dicebant: Si oportuerit nos mori tecum, non te dimitemus. Sed timore percussi, non ancilla voce, quia non astitit, nec adversariorum posse, quia nullus potuit moerere. Reliquerunt enim eam, de Deo non confisi, in nullo provisi, sed ex toto diffisi, ac si Deus, quos jam introduxerat, fortis non esset pro custodiis; non attendentes, quod super muros ejus posuit custodes. O livor infamie! Nonne dicent gentes: Ubi est Deus eorum? quæ ante dicebant, ut vero percipi rebatur. Deus pugnavit pro eis, noster Marchonetus victus est. Deus Christianorum magnus et fortis est; deridens qui apparebat gloriosus in militibus suis. Et reddebant testimonium, qui non moverunt, nec exquisiverunt nomen tuum. Gloria nostra versa est in ignominiam. Dies festi conversi sunt in luctum, subbatum in opprobrium, homines ejus in vilium. Secundum gloriam ejus multiplicata est ignominia ejus, sublimitas ejus conversa est in luctum. Et ego vidi, heu! et ut quid est mihi vivere, cum sit tantus livor infamie, plaga tumens cum insanie?

de scribit, inquit dolore et Petri.

Matth. 26. 30. ubi peribit per Alanum vitam eorum qui Regem reverti coegerunt.

cum magno ignominiam: Tyronis Christianam.

103 O plaga Ecclesie enim insanie, quæ sanari non potest medicamine! Hen quis medebatur incantatori a serpente percusso? Qui debebant modo incantatores, serpentinos homines, membra serpentis qui nostros decepit parentes, obmutescere facere, veneno percussis, deatis in animo: Non potuerunt stare, quibus maledixit Dominus. O genti peccatrici,

Auctore
Petrus
Mazzero,
1855.
Principes
exercitus
Præcipue tu-
mantur.
h
Angli quem
dam Princi-
pem secum
ducunt.

filii sceleratis, semini Procerum, populo gravi ini-
quitate! Dereliquerunt te, alienati sunt retrorsum.
Et fit magnus planctus in Ecclesia, quia vidit vul-
nera; nec minor, quia attendit ablata fœdera. Heu
dolor intolerabilis! Numquam auditus similis. Quos
Deus conjunxerat, ut caperetur civitas, divisit ini-
quitas. Unus recessit ab alio, et facta est divisio con-
tentio inter Principes. Et recesserunt h Anglici, qui
videbantur fortiores, facta conjuratione cum Princi-
pe, cujus ex parentela et dolosa sequela nomen tã-
cere debeo. Sed dolco, quia super eos est querela; semper
carebit melela, quia narratur et vulgatur, quod ipse
facit talia, ut sit relicta Alexandria. Ei maledicunt
Catholici multi, credatis, et Gallici, et quampures
Tettonici, et omnes Italici, clamantes: Vae homini illi,
per quem scandalum venit. Melius erat si natus non
fuisset homo ille. Quia cum voluisset caput, Rex,
resumere vires, velut probus miles, noluerunt hi
resistere; sed cum suis Anglicis, qui nolentes in
civitate in crastinum pernoctare devicta; c potestis
peccatis notare se ostendit absentare, et omnino
segregare a Regis consortio.

r
Cancellarius
genense tur-
ris custodiam
describit

104 O dolor! in medio cum cancellatis manibus,
una cum Cancellario, milite vero, strenuo, docto, in
consilio philosopho, de Manserjiis, dolente pro misera
Christianorum atque suspiriis, qui se prompte offerent
pro turris custodia, quæ erat magis dubia, cum
brachiis quinquaginta, cum sociis quadraginta in
expensis propriis instantissime, et cum fletu, ut stare-
mus sine metu inducendo, cum exemplis, et hoc multis
argumentis, quod poterat custodiri locus noster et
murus. Et instabant apud Regem custodiendi dando
legem. De nostris verbis non fuit cura, sed sequuntur
nimis dura: nulla confidentia de Dei potentia, imo
inceperunt contra fari Admirati, et murmurari. Sed
non fuit murmur contra me, de quo tristior maxime,
sed contra Dominum; de quo, credo, est iratus Deus
ipse et turbatus, et sentit Admiratus Hospitalis
militie, qui pejus nec sententis, neque verbis aliis
hic induci potuit quod remanere pro custodie
ordino, nisi in Regis agmine; et concedendo negaret,
et sic fugam impetraret. Et quia solus ille plures
habebat quam mille, turbavit non immerito plures
a proposito. Et sic totius exercitus ejus verbis
agitatus recessit quasi fugatus. Ipsi enim timorem
inventions, prædixit multoties quod veniret Soldanus
sine mora, quasi captus horam. Et tamen licet
stantes verescende ante muros, non jorunde, die
d sexta recessimus; nec venisse quemquam percepimus;
imò nec intrare muros audebant: tantum nostros
ii timebant. Sed quia scribitur, Fugit impius
nemini persequente, verum dixisse movimus, et in
nostris percepimus. Vidimus sic rupta fœdera, et
monstrata scelera. In egressu vidimus vanitatem:
sed percussit eos Deus, ut quasi cæci palpantes
parietem, pretinosa non invenerunt, et quæ erant
sua reliquerunt, alienis in egressu in infidelitate,
quia non cognoverunt Deum; et ideo conqueritur
ipso Deus.

Hospitalarum
dux vo-
cum alius
murem in-
venit.

d

Prov. 28
Inscritur
Aleandrum.

164 1 2

hactenus
Penthe-
con, ut ad
viam epe-
pauem omnia
dicat.

105 Anthe colli et auribus percipio terram, quia os
Domini locutum est: filios exaltavi et emtrivi; ipsi
autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem
suum et asinus præsepe Domini sui; Israel autem
me non cognovit, videns Deum Israel, scilicet popu-
lus Christianorum, qui viderat mirabilia in mari sine
periculo, in exitu devicto populo, in captione civita-
tis quasi sine obstaculo. Audite colli et auribus per-
cipe terra, id est, Præsidentes Prælati in Ecclesia,
et terra, id est, Principes Terreni; quanta fecit nobis
Dominus, et præcedit tu Summo Pontifex populum
exhortando, indulgentias concedendo, thesaurum
Ecclesiarum exponendo, quia tibi quasi imponitur
plaga præsens. Quia si venisset populus in sufficientia, et

providisset de aliquo Ecclesia, nulla excusatio fuisset,
de tanti loci custodia. Vide Domine opprobrium no-
strum in loco relicto, et attende Dei virtutem; quia
cum paucis, et quasi cum nullis, inimicorum com-
paratione, tradidit tibi Deus civitatem muris circum-
datam, terribus ornata; ubi Ægypti divitiæ, ubi
Ægypti deliciae, ubi timor est inconcussus Agarenorum,
quinumquam erit discussus. Insta opportune
et inportane, quia non restat aliquid aliud nisi ut
oculos nostros ad te levemus, ut subvenias et subito
cum gente Agarenorum confligas; quia timor debilitat
eos, et Deus nos adjuvat.

106 Et tu invictissime Imperator, ad quem respiciunt
oculi totius Israel, ut incipias tu Rex Regum et
Dominus Dominantium; cui Deus plus Salomone
sapientiam, plus Pharaone potentiam, et, ut fama
habet, satis pecuniam concessit: cui præbebunt
Reges auxilium, Veneti et Januenses et maritimi
sufficiens navigium, Dominus Papa indulgentiarum
suffragium; et vacabit populus affectus devotione,
Clerus jejuniis et oratione, totus mundus in collatione.
Ostende Domine potentiam tuam, et veni, et libera
nos, libera sanctam civitatem Jerusalem, quæ tanto
tempore fuit ancilla. Ad te clamavit, et clamor ejus
usque ad aures pervenit Domini Sabaoth; quia si
non exaudieris et audieris, timeo, et non ego solus,
sed multi mecum, ut irascatur Dominus contra te,
et pereas ante tempus. Insignivit enim te Dominus
tot insigniis, dotavit te tot privilegiis, ultra et supra
omnes prædecesores, ut merito et ex debito
recognoscere debeas, et in illo quod est tibi magis
gratum, ut recuperes locum suum de Jerusalem,
et ibi fiat sacrificium illibatam et vespertinum. Quod
tibi concedatur per Deum vivum et trinum, Amen.

et Imperato-
rem, ut cum
ipse suscipi-
ant,

alioquin nu-
tatur divi-
nam ultio-
nem.

^a Walsinghamus perempto illic non modica multitudine pa-
ganorum. ^b Idem. Interfuerunt plures Anglici et Aquitanci,
referentes in Angliam et Aquitaniam pennas aureas et holosericos,
splendoresque gemmarum exoticos, in testimonium tante victo-
riæ illic facte. ^c Hæc non coherent. ^d Idem Walsinghamus
quarto die captivus ejus vel quatuor, recedentes illæsi civitatem
depredatam incredulis reliquerunt.

CAPUT XVIII.

Reditus in Cyprum, S. Petri ægritudo.

Tandem cum infinito periculo exercitu nostro di-
viso, et ad invicem non viso, Cyprum Rex apphevit,
et una cum Legato Nicosiæ ascendit. Tunc Legatus
post pusillum artem suam recepit, et ad gratiarum
actiones Deo fiendas Regem et omnes admonuit; pro-
cessionem universalem ordinando, et ibi prædicando
de victoria Alexandriæ Deo regratiando, regnum
Cyprum de guerra incepta cum Soldano et passagio
inchoato pie confortavit. Tunc Rex determinato con-
silio, quod ad summum Pontificem iret, et quæ facta
erant referret, et adiutorium peteret, Legatum dul-
citer rogavit. Qui libenter annuens, et semper pro-
fido laborare desiderans, Ambasata a Rege plene
accepta, et Regi valefaciens navigavit.

In Cyprum
reversus,

supplicatio-
nes induit in
gratiarum
actionem,

destinatur ad
Pontificem
Legatus

108 Tunc falsi et avari mercatores Alexandriam
ire volebant, et pacem singularem cum Soldano facere
proponebant. Legatus vero ista audiens, aggregatus
et fortiter dolens generaliter omnes mercunonia fa-
cientes in terra Soldani a excommunicavit. Sed vide
magnum miraculum inde cito secuturum. Nam quidam
Venetus, parvipendens sententiam Legati, cum
una galea versus Alexandriam viam arripuit, sed
tantam fortunam a Deo habuit, quod reversus est in
Cyprum et ibi periclitavit naufragium faciens, galeam,
et quidquid habebat perdidit, et vix evasit. Et usque
hodie sententia prædicta operante plura et plura
navigia undique venientia Alexandriam causa
mercenonii iherunt, et quasi omnes periclitaverunt,
et illorum qui vivos evasit a Saracenis captus fuit.

Negotiantes in
terris Soldani
excommunic-
ant;

a
contemntes
divinitus pun-
iuntur.

109 Aliud miraculum mirabile. Nam Pater meus
in fortuna magna mihi dixerat, quod majora viderem
de

Varie periculis qui causa fuerant relictæ Alexandria

de illis qui fuerunt causa quod relictæ Alexandria. Nam illi a regno Cypri versus Pontum redeuntes, fere per mille miliaria navigaverunt, et adeo fortuna percussi et ipsa ducente coram Alexandria iterum iverunt, et Cyprum pro salute reversi sunt. Et post ter quater de Cypro recesserunt, sed fortuna invalescente, et Deo mare tribulante, et furorum suorum prædictis ostendente iterum Cypri reversi sunt. Tantum timorem et tanta pericula adeo transierunt, quod prius Alexandriae remanere, sicut credo, septem annis in cordibus suis elegissent. Et vix in quatuor mensibus a regno Cypri omnino recedere potuerunt: nec lætitiæ cordialem credendum est conscientia remorentem unquam habebunt. Ista memoria duxi scribendum, ut opera Dei manifestentur, et querentes Deum et crucis mysterium toto et puro corde, sicut Pater meus Legatus suo tempore fecit, exaltentur in Deum glorificentur.

110 Tempus enim prope est, ut ad tristitiam meam revertar, dolorem meum renovando, et cum lacrynis scribendo. O fortuna tua tota amaritudine repleta! Cor meum et viscera mea nunc amaritando penetravit, sicut in Alexandria Domino meo fecit. Non tu fortuna, sed Dominus Jesus Christus omnipotens, misericors et metuendus, qui animas suorum fidelium viventes hunc mundum pollutum a corpusculo segregat, et in cælum glorificat. Deus enim labore Patris mei Legati pie respexit, et quomodo velut alter Paulus nomen suum coram Regibus et Principibus strenue portavit, Crucem sanctam, et Ecclesiam suam multiplicando exaltavit. Nam peccatis nostris imminuentibus, et gratias Dei non cognoscentibus, Patrem nostrum a nobis levavit, et me filium suum desolatum dimisit. Sed ut finem suum gloriosum, temporibus nostris inaudita, in omnibus fidelibus manifestetur, infernis declarabo, ad laudem et honorem ipsius Domini mei Jesu Christi, et memoriam ipsius Legati, et instructionem proximi. Pater vero meus relictæ Alexandria usque ad linearum suum gloriosum nunquam, sicut consueverat, lætus fuit, tantam amaritudinem in corde suo portavit, quod mortem, si a Deo esset, affectabat. Ipse vero in Famagusta ad viam Curie Romane se preparabat, et galeam suam expediendam expectabat. Ego autem a Domino meo Rege cum ipso ire ordinatus eram, cum Rege stans litteras Patris mei fieri faciebam.

111 Adveniente vero die Nativitatis Salvatoris, Pater meus semper magna officia divina personaliter celebrans, in vigilia Nativitatis Domini Famagustæ de ecclesia Carmelitarum, ubi hospitabatur, ad ecclesiam majorem pedes in magno luto pro matutinis solemniter celebrandis ivit. Et indutus Pontificalibus, mitra semper in capite, matutinis celebravit, ac tres Missas solemnes cum nota festive, et eundo, celebrando, redeundo, frigore percussus fuit. Nam ipse 7 juniis, vigiliis et dolore totus maceratus erat. Et nec alia vestimenta contra frigus quam æstate portare volebat. Tunc frigore tactus, aliquantulum se alteratum sensit, et de hoc non curavit. Sed quid fecit? Omnibus festis Natale sequentibus Missas in Pontificalibus celebrabat, et totus ardens in cultu divino personæ suæ jam tacte non parcens, die sabbati Natalis Domini sequentis de ecclesia Carmelitarum nudis pedibus in magno luto extra civitatem ad ecclesiam beate Mariæ de r Cena ivit. Ibi in Pontificalibus et nudis pedibus super lapidem stans, Missam solemnem celebravit. Et quando sæpe a suis reprehendebatur, eis respondebat dicens: Quomodo antiqui Patres in eremo nudis pedibus continue erant ambulantes? Adveniente vero die Dominico et die Lunæ, aggravatus Missam quotidie celebrabat et infirmitatem suam quasi occultare suis videbatur.

112 Die autem Martis febris eum fortiter arripuit, et facie mutata familia sua de ipso dubitavit, et stetit

tu miserunt pro me. Ego vero cum gaudio medico citius quo potui Famagustam die Mercurii sequenti veni, et medicum regium mecum duxi. Pater meus tunc satis bene stabat, et non inveni eum ita aggravatum, sicut mihi dictum fuerat. Et cum eo steti usque ad diem d sabbati, et medico regio curam ipsius imposui. Die autem sabbati ipse me compulsi ad Regem reverti, et negotia sua et mea pro itinere et litteras expedire, dicens mihi, quod bene stabat, et quod cito recederemus. Ego vero invitus ab eo recessi, et parcat mihi Deus, quia male feci; sed voluntatem ejus, sicut novit Deus, semper adimplere desiderabam. Ante recessum meum ab eo, solum me vocavit, et cum quadam caritate serventi, qua me indignum et non plene cognoscentem amabat, vitam et peccata sua cum mirabili contritione familiariter mihi narrabat. Quæ peccata sua judicio meo non reputabam, nec reputo attentis circumstantiis. Ego vero quod mihi inspirabat Deus sibi consolando dicebam. Tunc familiariter mihi dixit: Frater mi, ego sum peccator magnus, sed habeo bonum Julicem, piæ et misericordem Deum meum, ad quem recurro, et de venia non despero. Istis auditis verbis de eo multum timui; sed quia mihi dicebat, quod bene stabat, de dispositione domus suæ ei loqui non præsumebam. Ipse autem tunc mihi prophetice dixit: Eatis, ut cito possitis redire, quia omni ista septimana adveniente intendo recedere, sicut Deo jubente fecit.

a Walsinghamus: omnia genera specierum transmarinarum (id est aromatum) diu possidere et rariora et cariora fuere.

b 27 Decembris, festo S. Joannis Evangeliste, non posttridie Nativitatis, ut interpretatur Waddingus num 38, cum festum Nativitatis incidit in diem Jovis. c Waddingus, Cana. d 3 Januarii an 1366

CAPUT XIX.

Preparatio ad mortem. Testamentum.

Illo die sabbati, me ab eo recedente, ipse incepit aggravari, et Spiritu sancto revelante clare mortem suam cognovit. Ab illa hora non fuit aliquis, qui in eo solum unum signum terroris mortis in verbis suis cognosceret; imo tantam sapientiam, discretionem, et securitatem in eo vigere et crescere tunc ostendit, quod nunquam in vita sua tantum ostenderet. Illo tunc civitatis Magnates ipsum visitaverunt, inter quos Dominus Petrus Marcelli Regis Cypri Camerarius affuit; cui Pater meus prophetice clare dixit: Domine Petre facias preparare galeam, quia die Mercurii omnino recedam. Adveniente autem die Dominica circa horam tertiam, Fratrem Arnoldum a de Solino ordinis sui, Confessorem suum vocavit: et cum magna diligentia, contritione mirabili, et lacrymarum effusione, longam generalem et particularem confessionem fecit. Postea ab ipso suo Confessore Missam devotissime audivit et totam familiam suam eorum eo communicari fecit, visque quandam admirabilem predicationem fecit, et quod bene cum Deo starent dulciter admonuit. Sed quis verba sua divina scribere valeret? Certe impossibile foret.

114 Sermonem vero ad familiam omnibus flentibus completo, jussit apportari unum sacrum vilem et abominabilem, et cum clara voce dixit: Ista est vestis candida et jocunda, cum qua Christiani sepeliri debent, sacrum quasi jocile super caput ejus ponens. Tanta mirabilia devotionis et contritionis dicendo, quod omnes inundatione lacrymarum fluere. Et tunc ipse pietate humana coactus fortissime flevit. Deinde coram omnibus fecit afferri unam chordam, et eam posuit ad collum suum, ligando et stringendo chordam per os ejus una magna contritione dicendo: Non sufficit ista chorda tali peccatori, sicut ego sum: parva est enim ad castigandum talem peccatorem. O quotiens, ait, cum lingua mea falsi offendi hominem meum! Tunc jussit seipsum deponi in terram, et in terra jacens familie suæ alium fecit sermonem mira-

Autore
Philip
Mazzero,
ex MSS
visitalur a
Cancellario
cum medico
regio:

d

illi vitam
suam narrat.

B Petrus usque ad relictam Alexandria

officia Ecclesie sustinet in Nativitate Christi solemniter celebrat.

in magno frigore

b

nudis pedibus in luto morbum contractit

Mortem suam divinitus prævidit:

a
generalem confessionem facit

ultimo sacro exhortatur

funem sub ad collum ligat:

deponitur in terra

AUCTORIS
PHILIPPO
MAZZERIO,
EX MSS.

petiit veniam
a suis :

curat ad se
deferri corpus
Christi :

facit profes-
sionem fidei :

communicat :

videt turbam
dæmonum

h
quæ d. Vir-
gine, et cruci
iunguntur.

Condit testa-
mentum sa-
pientissime.

Cancellarium
constituit tes-
tamenti sui
executorem,

hbiliter semper concludendo, quod cum Deo bene es-
sent; et quod si hoc facerent, Dens eos bene provide-
ret, dulciter eis promittebat. Tunc ad lignum Crucis
se convertit adorando, osculando, et mirabilia di-
cendo, et manibus junctis veniam devotissime petiit
omnibus familiaribus suis, omnes ad lacrymas provo-
cando, et dicendo : O fratres mei et amici, quantos
labores et pericula in servitio meo sustinuitis, fame-
mem, sitim et frigus, fortunas, et tribulationes. Non
honoravi vos, nec tractavi, nec procuravi, sicut de-
buissem; dulciter me et mores meos sustinuitis. O
quotiens in periculo mortis posui vos! Quomodo pos-
sem vobis retribuere? parcatis mihi, parcatis. Familia
vero præ abundantia lacrymarum ei respondere non
poterat.

115 Tunc iussit sibi afferri sacratissimum corpus
Domini, quod erat super altare coram ipso, per Con-
fessorem suum, et manibus junctis coram Sacramento
istam orationem legit : Deus propitius esto mihi pec-
catori. Et devotissime dixit postea articulos fidei si-
gillatim, mature, et cum quadam magna reverentia
alte confessus est cum contritione ardenti et flenti,
dicendo quod si in aliquibus dogmatizasset vel aliquam
questionem sive diæta aliqua contra fidem Catholi-
cam, præcepta sanctæ Ecclesiæ disputando, loquendo,
confutando, vel alio quocunque modo causa vanita-
tis, simplicitatis, coram Deo suo toto corde revocabat.
Quibus dictis ait : Domine non sum dignus etc. Ave
salus etc. quæ omnia cum magna devotione dixit; et
reterenter et devotissime, in fide non ficta commu-
nicavit. Quo facto satis cito ipsum super lectum suum
sedendo reposuerunt. Confessor vero suus, et nobilis
vir Huguetus de Maynnon Patris mei magister hospi-
tium, ipsum Patrem meum Legatum consolantes,
choram sive funem de collo suo levare voluerunt.
Quibus dixit : Absit, absit, non levatis eam. Ista non
est condigna retributio peccatis meis. Si non timerem
Deum meum, bene facerem aliud cadaveri meo, quod
tantum peccavit contra Deum suum; iussitque fami-
liam, ut ipsum aliquantulum requiescere dimitteret et
quod optime stabat. Quod et factum est.

116 Ab illa hora semper tenebat oculos suos sur-
sum contemplando, dixitque : Heu, quare recessit
Cancellarius? Tunc venerunt ad eum duo Sacerdotes
devoti, causa visitandi, Dominus scilicet Barnardus
Grossarius Papa, et Dominus Petrus ejus socius.
Quibus Pater meus dixit : Bene sto, sed cretis Deum
pro me, et quod sibi placeat me liberari ab istis la-
trunculis; id est, dæmonibus. Hos videbat in acie
adversus pedes lecti. Rursus dixit : Beata Virgo Ma-
ria ipso h. timuit, orate pro me. Jussit igitur acci-
pere Crucem suam, quæ portabatur coram eo, ad cap-
put lecti existentem, et fecit eam poni ad parietem ad
pedes lecti, ubi videbat latrunculos, et statim recesserunt
ab oculis ejus.

117 Illo tunc familia convocata, omnibus januis
apertis, coram omnibus per Notarium authenticum
distincte, mature, et sapientissime ordinationem suam
et ultimam voluntatem, mente sanus et intellectu vi-
gente, fecit et ordinavit. Sicut mirabiliter apparet in
testamento suo, in quo memoria ejus, sapientia, devo-
tio, et Spiritus sancti gratia manifeste declarantur.
Et vere secundum opinionem Archiepiscopi Ni-
cosensis dicitur, quod ipso Legatus in plena sanitate
sua de dispositione honorum suorum non ordinasset
ita complete, sicut fecit. Confessor vero suus sibi
petiit, quem vel quos Commissarios habere volebat.
Ipse vero respondit cum quodam magno et cordiali
suspirio, dicens : Alias feci et constitui pugnem meum
Cancellarium, sibi que bona a Deo sibi commissa cor-
pus et animam recommendavi, et iterum ipsa volo.
O Pater mi amantissime, quomodo possem ista scri-
bere sine lacrymarum inundatione, caritatem mihi
impensam commemorans! Certe non. Tunc ad admo-

nationem sanctam Confessoris sui Dominum Archie-
piscopum Nicosensem, et Dominum Berengarium
Gregorensem Nicosiensem Decanum et Papæ Colle-
ctorem, Commissarios suos constituit, necnon et me
dolentem et miserum filium suum.

118 Quid enim ordinavit de sepultura sua? Humi-
les audite. Ille vero qui ab omnibus Christianis Orien-
talibus velut Papa, si fas est dicere, quia locum ejus
tenens, propter sanctam suam conversationem repu-
tabatur, et quasi adorabatur, humilis semper in vita,
humilitatem non modicam in fine ostendit; pompo-
sam sepulturam abominando, dicens : Sepelite me in
introitu chori, ut omnes homines cadaver meum cal-
care possint et debeant, et etiam, si possibile est,
capræ et canes. O quanta humilitas! Ordinatis vero
per ipsum sapienter omnibus, quæ ad illum diem
Dominicum pertinebant, Pater mens illa nocte quie-
vit, et familia ad quiescendum ivit. Die vero Lunæ
in mane Huguetus prædictus magister hospitium ad
ipsum venit. Cui Pater meus, ipsum per manus te-
nens, motus pietate humana, quia ipsum diligebat,
dixit : Factum est de me secundum voluntatem Dei
mei, amplius non ibimus simul. Mandetis, mandetis
pro fratre meo Cancellario. Illo die toto aggravaba-
tur febri tertiana duplici, et visitabatur illa die a
multis, qui ipsum valde aggravabant, quia omnibus
respondebat. Inter quos Constantino Chiquoli cum
Venetis et amico suo fallacias seculi agnoscentes, dixit :
Amodo et deinceps in hoc mundo non bene sto : tem-
pus est recedendi. Notandum est, quod in infirmitate
sua usque in finem nunquam exivit de ore suo quod
moreretur, sed semper dicebat : Recedam, recederi-
intendo, recedere debeo.

119 O quotiens Deo verbum B. Martini dixerat :
Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non
recuso laborem! O quotiens cum multis consolanti-
bus, a Spiritu sancto confortatus, et mortem corpo-
ralem parvipendens, dicebat : Eadem est mihi mors
et vita. Si enim Deo necessarius sum pro passagio,
et laborare debeo, contentus sum vivere; et si non
sum necessarius, de morte contentor. Mihi idem est,
fiat voluntas Dei mei Jesu Christi. Illo die ter ince-
pit horas suas dicere, et infirmitate invalescente,
intellectu claro semper remanente, complere non po-
tuit, dixitque Confessori suo, quod horas suas pro
ipso et coram ipso diceret, quod et fecit. Et cum
quodam dolore palam confessus est, quod a die pro-
fessionis suæ in ordine suo B. Mariæ Dei Genitrici-
de Monte Carmeli, nunquam horas suas prætermisit,
nec pro infirmitate, nec in terra, nec in mari, nec
pro aliquo imminente periculo.

120 Transacto illo die, sequenti nocte circa horam
quintam duas candelas albas benedictas coram eo ac-
cendi fecit. Hora vero sexta noctis misit Confesso-
rem suum pro Episcopo Laudunensi Vicario in Fa-
magusta, ut cum omni Clero Ecclesiæ majoris ad
eum veniret, et sacrum oleum indutus Pontificalibus
secum aportaret. Interim vero omnem familiam suam
coram se vocari fecit, et præcepit omnia ostia domus
et camere aperiri. Illo tunc iussit sibi afferri Ponti-
ficalem, et quasi infirmitatem nesciens, cum manu pro-
pria officium unctionis quesivit et invenit. Fecitque
totum officium unctionis distincte legere, antequam
Episcopus Vicarius veniret, et fecit se deponi in
terra cum sacco prædicto super caput, in pace ex-
pectans Episcopum. Cum autem adventum Episcopi au-
diret, præcepit omnia luminaria domus accendi, et
fecit sibi afferri aquam benedictam juxta se et eru-
cem. Adveniente autem Episcopo cum omni Clero,
sicut præceperat, et in camera intrantibus, Episco-
pus genuis flexis Dominum Legatum salutavit. Pater
meus vero non respondit. Incepit quasi alta voce te-
tus sanus dicere : Domine ne in furore tuo arguas
me etc. et solus aliis respondentibus usque ad me-
dium

jubet se in
introitu chori
sepeliri, ut ab
omnibus cal-
ceetur.

nunquam desi-
cit se mori-
turam, sed
necessariam.

egregie ad
mortem res-
ignatus.

voluntat
horas legere,
quas nun-
quam omisi-
rat

petit et cir-
cumstantio-
nem.

omnia ipse
meti disponit

ipsius 7
psalmos legi,
cum luminibus

dium septem psalmorum dixit, et intellectu animi clarescente et vigente, sed potentia humana aliquantulum deficiente, fecit signum manu sua Domino Episcopo, ut secum diceret. Quod et fecit. Et sic cum multis lacrymis et devotione inaudita complevit omnes septem psalmos cum letania, omnibus gementibus et lamentantibus. Tunc Episcopus solenniter et complete ipsum inunxit, Domino Legato respondente sibi, et illam tunicam vileni et immundum scapulare, quibus indutus erat ad carnem, ne homines viderent pro posse suo cooperiebat et abscondebat. Officio vero unctionis completo, Pater meus devotissime dixit Confiteor: et Episcopus fecit sibi absolutionem.

121 Episcopo, Clero, et familie, et omnibus tunc humiliter veniam petiit, dicens: Si aliquando vos aggravavi, vel displicui, officium mihi commissum exercendo; parcatis, parcatis, parcatis, et omnibus existentibus in Cypri et alibi secundum quod vobis occurreret, nomine meo veniam petatis. Quibus auditis Confessor suus et omnes astantes sanctum Patrem audientes, lacrymis fluentes unanimiter clamare cœperunt, dicentes: Pater, Pater, da nobis benedictionem tuam. Ipse vero Episcopo et omnibus astantibus in terram genibus flexis sanctam benedictionem dedit; dicens: Benedictio Dei Patris omnipotentis et Filii et Spiritus sancti Descendat super vos et maneat semper, et aqua benedicta manu propria aspersit. Tunc Episcopus cum lacrymis non modicis Patrem meum exhortatus est, ut supra lectum portari se juberet. Qui respondit alta voce, et quasi cantando, dicens: Non decet hominem Christianum mori nisi in cinere et cilicio: et hoc bis dixit. Postea dixit Episcopo: Recedatis, quia consolatus sum et bene sto, levavitque oculos suos sursum, et signum cum manu fecit, et dixit: O vos alii maledicti, modo non habetis potestatem mecum, quia nunc bene sto cum Creatore meo Jesu Christo. Quo dicto recesserunt Episcopus, et omnis Clerus pie flentes et lamentantes tantum Patrem, et repositus est super lectum.

a *Wahlungu*, de Solinis. b *Id est*, timore perculi.

CAPUT XX.

S. Petri obitus.

Tunc præcepit quod legerentur passionibus coram eo, et pluries sane corrigebat et emendabat legentem Sacerdotem, cum tanta discretione et maturitate, quod omnes videntes et audientes velut amentes facti sunt. Tunc familia ab ipso recessit, et ipsum requiescentem dimisit. Ante diem vero illius noctis Pater meus verbum Sapientis commemorans, Non erit merces servi tui usque ad vesperam apud te; convocari fecit coram se totam familiam, et fecit sibi afferri unam cassidem, in qua erant mille floreni minus quinque vel sex, quam pecuniam propria manu divisit omnibus familiaribus suis secundum quod ordinaverat unicuique in testamento suo, sive in ultima voluntate. Et hoc cum tanta discretione et pietate et maturitate, quod omnes mirabantur, et iterum eos remisit a se, et requievit semper aggravando. Mirabantur autem omnes in eo de duobus; primo de tanta sapientia et discretione in homine moriente. Secundo quod illa anima benedicta in illo corpusculo vacuo humanae potentie tam diu remanebat: non erat illi nisi cutis, nervi, et ossa. Sed quare voluit hoc Deus facere, et tandiu animam in corpusculo retinere? Certe pie credo, ut propheta suus fidelis inveniretur; prophetaverat enim diem recessus sui ad Dominum: ut etiam specialis misericordia Dei meruerim videre, quem tantum amabam, ante obitum suum gloriosum, sicut ante prophetaverat: et in transitu suo mirabili ego peccator et indignus filius sinus edificarer, et omnes videntes et audientes transitum ejus ab hoc mundo.

123 Die autem Martis, quæ erat dies Epiphania, adveniente, venerunt medici Regii confortantes eum et consolantes, sed non fecit mentionem de eis, quasi dicendo, Medicis temporalibus non indigeo: habeo enim medicum meum mecum spirituales Jesum Christum, qui me jam sanavit; ipsum appeto, et cum ipso bene sto. Vere relatu omni mortem temporalem tantum ipse timebat, sicut ille qui vadit ad convivium. Nam invitatus erat a Christo, sicut cito patebit. Medici vero recesserunt.

124 Tunc venerunt omnes Magnates civitatis Famagustæ ad visitandum eum tota die, et quasi omnibus nominatim respondebat, dicendo cum quadam caritate intima: Bene veneritis, bene sto, valde bene sto; et omnibus singillatim benedictionem suam dabat. Quidam veniebant, et alii recedebant: et tanta admiratio et dolor in civitate inter fideles Ecclesie Romanæ de recessu tanti Patris erat, quod lacrymosum esset scribere. Hora vero vespertina Hugnectus magister hospitii sui cameram intravit, et Pater meus ipsum vocans sedere fecit juxta se, atque ei dixit: Nomen adhuc venit frater meus Cancellarius? Hugnectus respondit: Domine mihi statim veniet. Nuntius enim venit, qui dixit, quod statim erit apud nos. Tunc dixit Pater meus cum dolore, et quasi lamentando de me miserimo et infelice peccatore, qui negligentia mea nimis expectavi, (pareat mihi Deus, et ipse Pater meus) dicendo: Ego diu expectavi ipsum. Et prophetice dixit: Adhuc expectabo eum per duas horas. Tantum enim in Deum memi me indignum diligebat, sicut animam suam. Et sicut pie astimo a Deo impetraverat, se non recessurum nisi prius me vidisset, et voluntatem suam revelasset. Quibus peractis venit magnificus Dominus Jacobus de Rubis ejus dilectus, stetitque coram eo. Pater vero meus ipsum Dominum Jacobum tristem causa sui respiciens, dixit sibi: O fili bene sto, ne doleas. Multi sunt vocati, pauci vero electi. Ego vero sum vocatus, et de electis; Christus vocat me: ego vado ad Christum. Ne doleas fili mi, ne doleas, deditque sibi suam benedictionem et recessit.

125 Tunc interrogavit Pater meus Domino Gaufredo Capellano suo, qui tenebat crucem coram eo: Dicis, non adhuc venit frater meus Cancellarius? Capellanus vero respondit: Pater statim veniet. Dixit Legatus: Modo dimittas me aliquantulum requiescere, quia non expectabo aliud nisi ipsum Cancellarium. Dixit et Capellanus: Pater placebit vobis, quod legatur coram vobis Passiones? Respondit: Adhuc non est hora. Quibus transactis bajulus Regis cum multitudine Magnatum cameram intravit, et dulciter Dominum Legatum confortans et consolans, ut aliquid acciperet eum admonuit. Pater vero meus de directo non respondit, manum ad crucem ponens respondit: Ego vero accipio de isto fructu vite, qui regit et sustinet me, in quo confido: ipsum volo, et nolo aliud. Tunc traxit crucem inter brachia sua, amplexando ante faciem suam meliori modo quo poterat. Et non poterat ipsum crucem regere sine adjutorio. Aggravatus autem amplius non loquebatur.

126 Erat tunc quasi media hora ante solis occidendum. Et illa hora, jubente Deo et mihi gratiam concedente, de Nicossis veniens Famagustam, intravi, ad hospitium Patris mei non sine dolore veni. Familia autem Patris mei mihi dicebat: Festinate, festinate, Pater meus in extremis laborat: vos expectat, loquelam perdidit, mori non potest. Ego autem festinanter cameram intravi, et veni coram eo. Cui dixit Capellanus: Pater ecce Cancellarius. Ipse vero in extremis laborans, et jam manibus, brachiis et tibiis mortificatis, me respiciens statim manum suam dextram de lecto extraxit, et manum meam accipiens mihi sane et diu locutus est non pauca verba, imo omnem ordinationem sub brevi compendio mihi declaravit, quasi

AUCTORE
PHILIPPO
MAZZERIO,
EX MSS.
Medicos dimittit -

mori non timet:

singulis se visitantibus nominatim respondet:

prædicto quomodo expectaturus sit adventum Cancellarii

Crucem pie amplectitur

revertenti a Rege Cancellario

dat manum, et vultu dicit,

tunica villi et scapulari ad carnem induratumungitur.

petit ab omnibus veniam

dat omnibus benedictionem

Jubet sibi passionibus legi

Deut 24 14

distribuit suis familiaribus 10000 florenos

ALBERTO
PHILIPPO
MAZZERIO.
F. S. S.

quasi non esset infirmus. Ego vero dubitans ne tantum mecum loqui sibi noceret, dixique ei sicut scivi: Pater mi, modo est tempus, ut contemplerini illam excellentem divinitatem, quam tantum in vita vestra predicastis. Ipse vero respondit mihi: Frater, ita facio. Eatis, eatis, expediatis negotia mea, et familiam meam, et non revertaris amplius ad me. Hoc dicebat propter dolorem, quem sciebat me habere de labore suo et transitu. Mira res a Deo, et magnam clementiam mihi ostendit peccatori Deus, quomodo Pater meus, qui ab omnibus quasi mortuus reputabatur, membra sua frigida, et non loquens, dum me indignum respexit, vires a Deo resumpsit, inanum siccam et aridam mihi porrexit et cor ejus mihi aperuit. Quid de eo amplius dicam, nisi quod Deo meo inde gratias referam, et Spiritus sancti gratia aedificabor in caritate sua, transitu suo et vita? Et merito: plantabitur enim in corde meo et memoria mea. Tunc recessi ab eo juxta præceptum suum, et vocavi familiam et Notarium, vidique in scriptis in substantia omnia, quæ mihi dixerat, gloriose ordinata.

127 Et subito ad Patrem meum reversus sum, ut ipsum consolarer; dixique: Pater, ordinationem vestram complete factam vidi, ipsumque spiritualiter consolatus sum sicut scivi. Quia ipse jam quasi totus frigidus, et in proximo recessurus, continue in extremis laborans ad admonitionem meam spiritualein quiete respondit: Bene, bene. Et heu amplius non locutus est, nec mihi, nec alteri. Stetitque sic intrinsecus laborans corpusculo suo non movente, nec ali-quod signum mortis nisi pium ostendente usque quasi ad secundam horam noctis. Et camera hominum et mulierum ululantium et lamentantium repleta, me eorum eo astante tradidit spiritum ad Deum qui fecit illum, anno natiuitatis ejusdem Domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto mensis Januarii die sexta. Vivit enim Deus et anima ejus, quod non fuit homo vel mulier ipsum intuens qui percipere potuit aliquo signo, quando anima beata exivit a corpore: imo multi adstantium, ipsum intuentes post magnum spatium anime ejus recessus, credebant ipsum adhuc viventem, nec oculos ejus claudere præsumebant. Quidam dixerunt: Recessit; quidam vero: Non. Et tamen veraciter jam anna diu ante recesserat. Cum autem cognovissent transitum ejus gloriosum, omnes adstantes ad lacrymas refugium habuerunt. Et factus est clamor tantus et ululatus in camera de recessu Patris mei, et pia lamentatio; quod duram et lapideum cor habuisset, qui nos vidisset, et compassionem non habuisset. Finitis vero lacrymis, quæ finem non habebunt, et corpusculo Patris mei habitu sue religionis, videlicet cappam albam, induto, sicut præceperat, chirotheis Pontificalibus in manibus, et sandaliis in pedibus, facie discooperta, et mitra sub pedibus ejus posita, ad ecclesiam eum multis lacrymis et lamentationibus deportatus est, quasi simplex Frater juxta ordinationem suam humillimam.

CAPUT XXI.

Miracula. Sepultura.

Corpusculo autem beati Legati in medio chori collocato, ad secreta lacrymarum pastore percusso successimus. Nobis vero recescentibus, quamplurimæ devotæ mulieres ut vigilarent circa Patrem meum remanserunt. Sed Dominus Jesus, ejus fidem intermeratam ac crucis sanctæ claritatem ipse verus Pontifex et Legatus predicaverat, non multum tardavit ipsius beati Patriarchæ claritatem, vite et corporis puritatem, mundo patefacere, ut sicut tota vita sua quoddam lumen in Ecclesia Dei extiterat, ita post mortem a lumine celesti miracula inciperet, ac ejus sanctitatem ostenderet. Circa namque quartam

vigiliam noctis illius, præ tristitia et dolore mulieribus circa servum Dei dormientibus, illarum quædam monialis, imo sanctimonialis ejus devotissima, prostrata in oratione a casu faciem suam versus Patrem levando direxit. Et subito quemdam radium splendidum et luminum a summitate ecclesiæ usque ad corpus beati Patris mei firmiter stare conspexit. Quæ non modicum admirans, lumine percussa et in stuporem versa, alias mulieres excitavit, et visionem narrando, claritas illa cœlica disparuit subito. Mulieribus vero in unum accedentibus ad Patrem meum, clarum et inauditum signum prælibati luminis invenerunt. Et prope respicientes faciem sancti Patris ac totum corpus suum madidatum et recentem, quasi hominem de balneis venientem, non sine admiratione viderunt. Accipientes autem mulieres prudentes bombacem in quantitate bona, cum quo faciem ejus et petus totum detererunt. Cum quo certe bombace postea, meritis et interventionibus ejusdem. Legati, multa miracula quampluribus utriusque sexus Deus mirabiliter ostendit.

129 Et quia de nocte transitus ejus ex hoc mundo ad Patrem fuerat, per civitatem Famagustam pins ejus recessus communiter ignorabatur. Mirabilia quippe Dei narrabo. Nam facta mane campanis pulsantibus, quasi singuli a Angeli Dei singulis domibus civitatis mortem Legati divinitus nuntiassent, subito et in continenti tota civitas commota est a minimo usque ad majorem, et omni onere et tarditate postpositis per turmas, alium alio non expectato, ad ecclesiam Carmelitarum currentes pervenerunt. Et repleta est ecclesia utriusque sexus hominum tam Catholicorum, quam schismaticorum, quam infidelium. Corpus Legati tamquam sanctum unanimiter et devotissime colendo venerati sunt. Omnis res! Nam nationes schismaticæ Christianorum, scilicet Græci, Armeni, Georgiani, Jacobitæ, Copti, Maroni, et alii divisi ab Ecclesia Catholica, maxime Græci et Calogeri, eorum qui vivente Legato sanguinem ejus in sacrificium oblationis libenter bibissent, quia errores eorum claris demonstrationibus confundebat, ipsosque ad gremium sanctæ Romanæ Ecclesiæ debere venire monuerat; nunc omnium injuriarum oblitii, sed et quasi ab erroribus suis conversi, aut ejus Legati filii devotissimi, capitibus discoopertis contra consuetudinem ipsorum, cum profunda reverentia, altero non expectato, pedes et manus Legati sancti deosculantur. Et beatus ille qui aliquam particulam minimam vestimentorum suorum pro reliquiis habere poterat. Nec mirum. Quia ipso vivente propter asperam pœnitentiam, et viles panniculos, quos ad carnem quotidie portabat me teste, corpus ejus fetorem reddebat: sed ipso mortuo, clara facie et clariori sine comparatione quam vivente, nullus malus odor, imo potius bonus exibat: et quod plus mirabile et raro auditum, membra et articuli, supra naturam et morem hominis defuncti et mortui, ductibilia et tractabilia palpantibus se præbebant, nulla penitus rigiditate apparente, sicut quando vivebat.

130 Adveniente autem Reverendissimo Domino Patre Raymundo Archiepiscopo Nicosensium cum aliis Prælati, officium solemnissimum mortuorum, prout debebat, celebrabatur. Tantis vero concursus hominum ac mulierum in ecclesia advenerat, ac tanta pressura, quod vix officium divinum compleri potuit. Et beatus ille vel illa, qui ad osculandum sanctum corpus pervenire poterat. Ac etiam illi Catholici non pauci et potentes, qui male informati Legatum in vita peccatorem reputabant, eique detrahebant, sanctum corpus venerantur, publice detractionis suum peccatum confitentur.

131 Aliud quoque signum ejus sanctitatis non tardum adveniat. Nam predicando pro funere, prout moris est, per Dominum Archiepiscopum Nicosiensem

Fratri

Conspicitur
supra corpus
ejus splendor
quidam cor-
lestis.

corpus ejus
madidum,
quasi recens
a balneo

eo humore
multa facto
miracula.

a
tota civitas
ad ejus cor-
pus confluit,

etiam schi-
smatici ve-
nerabundi
adent.

clara facie
apparet a
morte

et suavem
odorem ex-
pirat.

Exequia cele-
brantur

moritur plu-
rimum et
impercipibili-
ter,

ingenti om-
nium complu-
ratione.

b
Mucrona in
oratione fu-
neri

Fratri Joanni b Carmerissoni, Magistro solemnissimo in sacra pagina, Ministro Fratrum Minorum terrae sanctae, de regno Aragoniae, in sero officium praebatum praecedente commissum fuit. Qui Minister quamvis modicum tempus haberet, verisimiliter meritis Legati, a Spiritu sancto plene edoctus, mirabilem sermonem fecit in stuporem omnium audientium, sanctitatem ipsius Patriarchae ac Legati Apostolici multis ac verissimis argumentis et demonstrationibus clarissimis monstrando, contra morem Ecclesiae victus in sermone ipsum Sanctum continue nominando. Nemo enim in Ecclesia Romana et Catholica Sanctus praedicatur, nisi ab ipsa Ecclesia canonizatus sit. Sanctus autem aliquis pie reputari potest ante canonizationem, sed non praedicari. Officio vero completo, in praesentia Archiepiscopi ac omnium adstantium dictus Magister Joannes Minister examinando interrogatus fuit me praesente, quare Dominum Legatum in sermone suo ita publice Sanctum nominaverat? cum sacramento, reverentia, ac devotione respondit, quod coactus hoc fecerat, et prout credebatur a Spiritu sancto ac meritis ejusdem Legati abstinere se non poterat, quin ipsum Sanctum nominaret. Et veraciter confitebatur, quod in studio sermonis proposuerat ipsum Sanctum non appellare. Nunc autem pie credebatur ipsum sanctum esse. Et sic mirabilis Deus in Sanctis suis, vivificae Crucis ac fidei praedicatoris sui sanctitatem multis argumentis Ecclesiae Orientali ostendere voluit, ut exemplo tanti luminis Catholici in Domino exultarent, schismatici ad matrem propriam reverterentur, infideles ad fidem invitarentur.

Sanctum
appellat,

ad uterum
vultus

omnes vultus
insepul-
tus

coruscant in-
vultus

132 Remansit autem Pater meus amantissimus in ecclesia per sex dies inhumatus existens, omnibus membris ejus, ut supra, ductilibus, et factus est continuus discursus de nocte et die ipsum venerantium, sicut Sanctum. Et ex tunc cepit condescere miraculis. Cupiebant autem omnes habere de suis reliquiis, et ubi non poterant, habere per corpus et membra ejus circumducebant bombacem et devotione maxima servabant. Qui postea de diversis infirmitatibus pluribus contulit sanitatem, rarificante Deo Sanctum sum, qui ejus beneficia postulabant, quibus effectum praebuit salutarem, et exaudivit clamantes ad se.

a Interpolator titulum adscripterat. Miraculum, quare cano-
pice Angelico ministerio pulsabantur. b Wuchting, Lamerson.

CAPUT XXII.

Epitogus scriptoris. Encomia B. Petri.

2. Paral. 30.
25

Sed, o carissimi, si Jeremias, ejus omnes cantores et cantatrices usque in praesentem diem lamentationes super Josiam replicant, et quasi lex obtinuit in Israel; nome ego velut alter Jeremias replicare debeo super recessum amantissimi Patris mei? Orphanus et orbatus sum, sine patre remaneo: et planctus et lacrymae reverentur in sinu meo. Audite ergo universi Catholici, et videte dolorem meum, et damnium Ecclesiae. Vere lucerna Orientalium Christianorum extincta est, et in cordibus quamplurimarum in fide laborantium tenebrae factae sunt. Deleat Deus impietatem, et consoletur terram sanctam Jerusalem. Si enim petatur, quis est iste qui evanuit a nobis, de quo tanta scribo? non dico tanta, sed potius pauca. Respondeo, quod magnus et laudabilis Praesul et maximus Patriarcha a nobis recessit. Nonne hic erat Pater omnium Christianorum Orientalium, qui in infinito numero generavit sibi filios in Evangelio Dei et ministerio sanctae Crucis? Sed quid plus? Certe magnus Dei Propheta erat. O quotiens et quotiens auribus meis ipsum prophetare audivi; et vera evenisse quae dicebat! Nonne, ut superius patet, diem et horam obitus sui prophetavit? Nonne in ultimis laboribus suis clare prophetavit, me expectaturum, et non ab hoc mundo recessurum per duas horas; quod et factum est? Sed quid plus? Vere Apo-

S. Petrus fuit
Patriarcha,

Propheta,

stolus Dei, id est, missus. Nonne hic missus erat a Deo per summum Pontificem evangelizare sanctum passagium, et fidem Catholicam plantare, evellere, ligare, dissolvere velut Apostoli? Quod et pie Deo operante fecit, ut superius clare patet. Sed quid plus? Martyr Dei, si fas est dicere. Quoties proprium corpus martyrio exposuit, superius clare ostenditur. In conflictu igitur et captione civitatis Alexandriae vulneratus inimicorum telis obiit. Martyr igitur et voluntate et facto fuit. Sed quid plus? Confessor fuit. Nonne hic per duodecim annos Nuntius et Legatus Apostolicus nobilissimus, velut alter Paulus coram Regibus et Principibus, haereticis, schismaticis populis et infidelibus nomen Nominis nostri Jesu Christi strenue confessus est usque in finem vitae suae? Doctor etiam fuit sacrae paginae, errores extirpans, et dubia clare solvens, praedicator crucis et veritatis inaulitus et mirabilis.

Am. 100.
Philippo
Maz. 100
Ex. 100.
Apostolus,

Martyr.

Confessor,

Doctor,

134 Dolorem meum quis enarrabit? Quomodo calamo amaritudinem meam explicare queam? Sustinete hic Orientales Christiani, panem lacrymarum comedite, et poculum vestrum cum fleta miscete. Quid dicam? Cui conquerar? Unde in hoc venit mihi auxilium, ut consolet? Doleo, et doleo quod tantum incurrit damnium Ecclesiae eo absente. O Deus utinam eum redderes et tuum Regem stabilires, et defenderes Ecclesiam. Quid deinceps facient filii Orientalis Ecclesiae, esurientes et circummeantes famelicis civitatem, ut canes, non habentes qui eis panem vitae frangat, et velut oves errantes sive pastore, et discipuli sine doctore, caeci sine ductore? Ille Pater pie, Patriarcha, et Legate, laculus meae sustentationis, ubi es? Quid faciet filius sine te, dulcis Pater, meus amator? ubi cubas? indica mihi. Cur terrae nunc es socius; qui in te nullum voluisti terrenum? Panagusta, Jerusalem, civitas regia, quae non minorem de Principibus Ecclesiae detinet, quid fecisti? Reverte mihi Patrem matrem Panagusta, famam Patris mei, virtutum gesta. Sed quae mortali lingua explicare posset, quanta utilitas Ecclesiae et sancto passagio erat vita sua, quantaque haereticorum destructio et desperatio? Hic certe omnibus Christianis Orientalibus amabilis et dilectus erat in vita sua, et ideo ejus recessum singulis flere licet.

Inget Cancellarius ob ejus
discessum,

135 Ne igitur verba mea minus prodehantur, cesset omnis dolor, abeat tristitia, quibus tamen attingere non possumus, quae vellemus; quae non solum nullum adhibent remedium, sed augent. Si enim Patrem nostrum diligimus, ejus letitia gaudemus. Non enim diligit, qui sua tantum utilitate diligit. Ideo et si pro ea, quae nobis evenit inutilitas, dolemus, et pro eis quae recepit gaudia, sicut pie credo, collaetetur. Adsit ergo nobis hodie causa magna letitiae. Cantemus Domino canticum novum, sonorum jubilet vocibus mater Ecclesia. Hodie, sicut credo pie, obtinuit pius Patriarcha et Legatus, quod tanto aestuabat desiderio. Hodie devictis hostibus et latronibus, obtinuit triumphum. Jam non esuriat neque sitiet amplius, neque cadet super eum sol, neque ullus aestus: ablata est ab oculis ejus lacryma: et mercedem, pro qua toto vite suae tempore laboravit, obtinet. Consolemur ergo, deamus magnificentiam Deo nostro, quoniam Dei perfecta sunt opera, et omnes viae ejus judicia. Digni enim non eramus frui Patre tanto diutius, quia peccata nostra inter ipsum et nos diviserunt. Confitemur Domino, qui non dereliquit sanctum Patriarcham in tribulationibus, quae in saecula hujus vitae miserime circumdederunt illum. Sed Deus adjutor suus factus, liberavit corpus suum a perditione, a laqueo linguae iniquae, et a labiis operantibus iniquitatem, et cum sublimiter collocavit in viam pacis et patriae, ubi omne gaudium, omnis suavis, omne quod desiderari potest; ubi felix et glo-

quodet ob
eternam et
collata glori-
am,

TOBY
PHILIPPO
MAZZERIO
RE. MSS.

riosa est refectio animarum post labores et ærum-
nas; ubi caritas omnium superiorum civium. Nemo
enim ibi de suo defraudat desiderio, et mors procul
ibi distat. Quis autem Angelorum vel hominum,
quanta sit..... gaudiorum et gloriæ quæ ibi sunt,
esset sufficiens enarrare? Quis esset intellectus ad
intelligendum idoneus, quæ nec oculus vidit, nec au-
ris audivit, nec in cor hominis ascendit? Certe si hæc
quanta sint gaudia considerentur, terrenis meliora,
omnia stercore apparebunt viliora. Omnis mundi læ-
titia fallax et vana post amarissimum et gravis sarci-
niam. Hanc quippe sarcinam deponens sanctissimus
Patriarcha, optimam illam partem elegit, quæ ab eo
nullo tempore auferetur.

omni alia
ad pinguen-
dum.

136 Igitur Catholici Orientales, et specialiter Cy-
prienses, gaudent et exultate, et psallite, quia Pater
noster Legatus jam bravium obtinet, pro quo in
agone hujus seculi ab omnibus fere illicitis abste-
nendo cucurrit. Jam denarium recepit, pro quo tanto
labore in vinea sancta Ecclesie laboravit. Jam talen-
tum Domino reddidit duplicatum, pro cujus mercede,
gaudium Domini meruit introire. Propter hæc gau-
dens gaudeo, et cantabo dilecto Patri meo canticum
novum, ut sit laus ejus in Ecclesia Sanctorum. Ecce
cypressus, in Cypro plantatus, in cœli altitudine se
ostendit; ad insulas et partes Occidentales longe di-
vulgetur nomen suum, ut sit in æternum memoria
ejus in benedictione. Erubescant fallaces hæretici,
detractores et inimici sancti passagii. Certe non est
mortuus, ut aestimant sui hostes, sed vere victor
regnat in terra viventium. Hodie indigne facta sit in
populo Christiano lætitia. Exultat præcipue sancta
mater Ecclesia, cujus hodie gloriosus filius et cultor
et propugnator de agro fidei Catholice, et doctrinæ
sanctissimæ et præfulgentis signis et proliis ut sol
reluet inter agmina Beatorum. Vale igitur amantissi-
me mi Pater, nostri semper faciens apud Deum
memoriam, ut tua valeamus piissima interventione,
et in præsentia ab omnibus protegi nocivis, et in fu-
turo gaudium, quæ jam tu possides, adipisci. Amen.

APPENDIX AD VITAM S. PETRI
incerto Auctore.

Quibus eju-
smodi scri-
ptis a liber-
tur

Frater quidam Ordinis Minorum, Joannes nomine,
de Favancia, Gardianus, Conventus Paphi, dum adhuc
corpus beati Patris nostri inhumatum staret, tentus
subito gravi dolore squinancia multum gravatus in
gutturo, et inde non valens quiescere, confidens de
meritis Patris nostri venit ad corpus, et manum dex-
teram beati viri ad guttur suum applicuit, et sanitatem
per Dei gratiam statim adquisivit.

ab a senor
misteram
u aditur

2 Frater Stephanus, Provincialis terre sancte
Ordinis beate Dei Genetricis Mariæ de Carmelo,
scabiem radicatam habens et antiquam in membris
secretis, veniens ad locum sepulchri Patris nostri,
manum suam posuit super terram, ubi tanti viri cor-
pus humatum erat, deinde locum infirmitatis tangens,
sanatus est. Multa et magna que non sunt hic con-
tenta, fecit Deus et ostendit hominibus diversa be-
neficia per merita beati Patris nostri. Unde sit benedictus
trinis Deus et unus, Amen.

Facultatem
Theologicam
promove m-
a lat

3 Iste a B. Petrus b Universitatem Bononiensem,
cum aliis e ibidem registratis fundavit primitus in
Facultate sua, scilicet in sacra pagina sive Theologia,
Qua civitate dum quadam nocte post matutina d
vigilaret, et Virgineum Mariam attento exoraret, ut
ordinem suum ejusdem tituli insignitum stabiliret
personis idoneis, foret, et ne extirpare permitteret,
qua quidam Religiosi hoc procurare apud summum
Pontificem conabantur. Cui Virgo Maria Dei Geni-
trix apparuit, consolans et prædicans ne de hoc ti-
meret, quia statutum est apud Deum, quod ordo suus
manebit usque in finem sæculi. Nam et Helias primus

Pater Carmelitarum, cum esset in monte Thabor
cum filio meo Jesu Christo, petiit quod ordo suus,
quem in monte Carmeli inchoavit, permaneret usque
adventum suum contra Antichristum: quod et eidem
promissum est. Hæc dicens Virgo Maria, continuo
disparuit. Audivit hoc Frater Ordlinis servitor suus,
summo mane venit ad eum, provolutus ad genua,
petens sibi revelari quæ audierat. Qui dixit ei omnia,
petens ut nemini diceret quamdiu viveret. Et S. Pe-
trus regratians Deo et Virgini Mariæ Missam de ea,
et secunda die de Transfiguratione Domini, eo quod
ordinis sui memoria tunc facta fuisset.

D Virgo et
promitti Or-
dinem Car-
melitarum
semper per-
mansurum.

4 Hic propter maximam suam sanctitatem per Do-
minum Papam Innocentium VI, primo assumptus
fuit in Episcopum Partensem in regno Sicilia circa
annum Domini e millesimum trecentisimum quadra-
gesimum octavum; postea in Coronensem Episco-
pum; deinde vero in Archiepiscopum Cretensem; de-
mum in Constantinopolitanum Patriarcham; postea
autem et ultimo in Legatum Apostolicum pro passa-
gio terræ sanctæ.

a Abstini ubique Mazzerius a tali titulo.
b Innocentius VI, XI kalendas Julii, anno Pontificatus sui 8,
Christi 1360, diplomate Apostolico (quod extat tom. 1 Bullarii,
studium generale Theologicæ Facultatis instituit: quo tempore
aberat B. Petrus in Orientali legatione, nec rediit nisi biennio
post, Innocentio jam defuncto, eique substituto Urbano V, sub quo
Bononiam an. 1363, pavis arbiter missus, potuit pace jam consti-
tuta an. 1364, plurimum promovere studium Theologicum.

An S. Petrus
studium Theo-
logiæ Bononi-
æ institue-
rit.

c Hinc patet, postea hæc scripta, et forte in Italia. Ex tabulis
et vetustis libris Universitatis hæc proferunt Soracenus nu. 12 et
13, et Waddingus in Notis num. 14 In libro Collegii Theologorum
post promissam ipsam fundationem subjungitur: Hujus rei fama
per universum volante, tempore Reverendiss. in Christo Patris et
D. D. Androyni Cardinalis Cluniacensis, Bononiæ, et in civitatibus
Ecclesiarum in Italia constituti Apostolice Sedis Legati, atque vene-
rabilis in Christo Patris et D. D. Americi Bononiensis Episcopi,
nostre sacre Theologiæ Facultatis dignissimi Cancellarii, adfun-
dandum et meliendam Bononiense studium Theologicæ Facul-
tatis ex diversis muniti partibus hinc accesserunt viri sacre
lectionis docti, et in lege Domini eruditi, Doctores utique Theo-
logi sententiæ, moribus, et virtutibus insigniti, quorum Magistrorum
nomina digna memoria sunt ista. 1. Mag. Petrus Thomas, natione
Aquitanus, tunc Dei gratia Patriarcha Constantinopolitanus, Or-
dlinis S. Mariæ de monte Carmelo. 2. Mag. Ugolinus de Urbe ve-
teri, Doctor acubissimæ ingenii, Ordinis Erem. S. Augustini.....
Hic omnes, veluti novem Musarum imitatores, aliam Theologorum
facultatem et universitatem instituerunt etc. Ferno B. Petrus
tunc Dei gratia erat Archiepiscopus Cretensis, non Patriarcha
Constantinopolitanus.

Waddingus in-
dicium de
promissa po-
reunitate
Ordinis Car-
melitici.

d De hac visione ita Waddingus in Notis num. 7. Variam au-
ctores in narranda hac sponione: quidam vigilantem, alii dormientem
factum scribunt, quibus multa deant, alii plura subtrahunt.
Primus auctor Joannes Hebenslemensis B. Petri socius scripsisse
fertur, ita post multas preces se ab ipso accepisse: In tristitia
mentis et ferventibus desideriis obdormivi, desiderans a beata
Virgine religionis mee patrocinium et conservationem, ipsa mihi
respondit: Petre non timeas, quia durabit in finem Carmeli re-
gno, nam et pro ea supplicavit etiam filio meo primus Ordinis
institutor Elias in Transfiguratione et impetravit. Facile hic hæ-
retic lector, et si idem omnino non deniget, proculdubio suspen-
det. Preterquam enim, quod non adeo approbetur Eliam insti-
tuisse ordinem Carmelitarum, utque boni rejuviant auctores, quod
tamen alii constanter astruunt, mirandum et inauditum illud vi-
detur, quod de intercedente Propheta, pro Carmelitarum soda-
litate, inter ipsa Transfigurationis areana refertur. Lucas Evange-
lista tenuet sermones, quos nucebant: Diebant, inquit,
excessum, quem complectur erat in Jerusalem, de Incarnationis
mysterio, et mortis Jerusalem obediendo dispensatione loque-
bantur, utque brevissimo temporis intervallo. In eo triumviratus
cessisset, et Christi excessus festini ratiocinatione, quis adeo
facile erudit commendatitios hos inserere sermones? aut Eliam
arrepitã avide illa occasione, impotente hæc supplicasse, quasi
aliud negotium sibi non suppetere tempus, neque in felicissimo,
qui versatur, statu, potuisset Deum aut Christum pro simili in-
terpellare beneficii ut omnibus obviam huic difficultati occurreret
Causis, egregie commentus est, hinc corroborat Origenis
manifesto testimonium in libro Numerorum: Scribit, inquit,
Moysen per suo populo Israelitico, etsi rebellem et perditum Christum
in Transfiguratione rogasse: ut quod non potiori jure Elias pro
religione Carmelitarum, cujus erat institutor, oraret? et subdit:
Hæc Origenes. Miror sane quam facile hæc spargantur in vulgus,
et non tam pro veritate quam pro affecta scribantur. Neque apud
Origenem, neque apud præcos illos Patres, quilibet habetur de
sacro hoc instituto Carmelitano. Recentior est apud auctores sub
hoc nomine, sodalitati notitia, quidquid sit de origine, seu de prima
fundatione, de qua nihil delitio. Hæc Waddingus quæ hand facile
amabus irrobaverit.

et ejus ori-
gine

e Iam Innocentius tantum est Pontifex factus 18 Decemb
anni 1352, cujus anno 2, Christi 1354 XI kalend. Decemb. Pe-
trus Episcopus est creatus

XXX JANUARI.

SANCTI QUI III KAL. FEBR. COLUNTUR.

- S. Matthias, Episcopus Hierosolymitanus.
 S. Barsimicus, Episcopus Edessenus.
 S. Hippolytus, Martyr in Æmilia.
 S. Felicianus,
 S. Philappianus et } Martyres, in Africa.
 socii cxxiv,
 S. Alexander, Martyr.
 S. Hippolytus, Presbyter Martyr Antiochiæ.
 S. Serena, Martyr, Metis in Gallia Belgica.
 S. Savina, vidua, Mediolani.
 S. Peregrinus, Confessor in Sicilia.

- S. Barses, Episcopus Edessenus.
 S. Felix IV. Papa.
 B. Haberilla, sive Habrilia, Virgo in Germania.
 S. Aldegondis, Virgo, Malbodii in Belgio.
 S. Armentarius, Episcopus, Ticinensis in Italia.
 B. Annichadus, Reclusus, Fuldæ in Germania.
 S. Adelelmus, sive Elesmes, Burgis in Hispania.
 S. Andreas Corsimus, Ord. Carmelitarum, Episcopus Fesulanus in Italia.

NOT. 29.

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. MARTINA, Virgo Romana, Martyr, celebratur hoc die officio semiduplici, Urbani VIII, Pontificis Marini decreto. Ejus Acta dedimus die ejus natali 1 Janu.
 S. Hygini Papæ et Martyris in hunc diem aliquando rejecta celebrata sunt, ut patet ex Cardinalis Quignoni Romano Breviario. Nunc ejus fit commemoratio

xi Janu.

- S. Potitus Martyr, Neapoli in cenobio sanctimonialium illius nomini dicato, colitur hoc die, ut ad illius Acta diximus

xiii Janu.

- SS. Marius, et Martha, ac liberi eorum, hoc die in quibusdam Ecclesiis celebrantur; ut patet ex veteri Breviario Ecclesiæ S. Corentum apud Curiosolitos in Britannia Armorica. Eorum martyrii Acta dedimus

xix Janu.

- S. Vincentius, } Martyres, Gerunde in Hispania coluntur hoc die, teste Antonio Vincentio
 S. Orontius, }
 S. Victor, } Domiceneco, et Ferrario. Eorum Acta dedimus

xxii Janu.

- S. Aquilina, }
 S. Bathildis Regina Gallie hoc die refertur ab Usuardo, Canisio, Petro de Natal, et aliis. Ejus vitam dedimus

xxvi Janu.

- S. Thyrsius Martyr, Lemovicis. Ferrar. qui Kalendarium et monumenta Ecclesiæ Lemovicensis citat; Saussains in Supplemento Martyrol. Gallicani, qui Afrum facit. Thyrsus est, de quo egimus xxviii Janu.

- S. Lucius et socii Martyres. Carth. Colonien. in addit. ad Usuard. et quorundam MSS. Leucius est, de quo actum

xxviii Janu.

- S. Flavianus Martyr, Usuardus, Bellinus, Maurolycus, Canisius, MS. Florarium. De eo egimus xxviii Janu.

- S. Valerius, Episcopus Trevirensis et Confessor hoc die inscriptus Kalendario Capuano, in Sauctuario Michartii Monachi. De eo egimus

xxix Janu.

- S. Maximus Tribunus,
 S. Secunda,
 S. Calendinus,
 S. Marcus,
 S. Severa Virgo,
 cxx milites, } Martyres Romæ, Maurolycus. De his egimus xxix Janu.

- Makglastianus Episcopus, in Adami Regii Scotico Kalendario hoc die refertur, diciturque sub Achaio Rege, ætate univrsam Caroli Magni, vixisse. Hic est Glavianus, sive Glascianus, quem Lesleus lib. 5, in Achaio tradit eruditionis laude floruisse. Hector Boetius lib. 10, vocat egregium, non sine sanctitatis opinione, Doctorem, Georgius Conrus Kenneth II, Regi, Achaï nepoti, scribit cum Gervadio saluberrimarum legum edendarum auctorem fuisse, non parate modo, sed rerum quoque scientia probatum. Ast hi tres absolute Sanctum non indignant. Indignant Camerarius 1 Septembria, uti et Gervadium 21 Janu.

- Marianus Scotus Chronographus hoc die refertur, et Sanctus appellatur a Davide Camerario. Vir fuit tum eruditione tum Christiana pietate conspicuus, uti

alter ejusdem nominis, qui ex eodem oriundus Hibernia eodem tempore Ratisbonæ vixisse traditur a Raderi nostro tom. 2, Bavaricæ Sanctæ, cujus vitam 9 Februarii dabimus. Quo die Chronographus obiit, et an Sanctorum alba adscriptus, nos latet.

- S. Elesmes, sive Lesmes, diversus ab Adelelmo, cujus vitam infra ex Marietta dabimus, refertur hic a quibusdam, qui S. Juliani Conchensis famulus, vel Æconomus, fuerit. Nihil certi quod pronunticemus occurrit. Ægidius Amicus, monachus in eremo Baudeloensi, Ord. Cisterciensis, a Chrysostomo Henriquez in Menologio Cisterciensi Beatus appellatur, citato Harduino et Antonio Sanderi: hic in priori editione Hagiologii Flandricæ tradit ab Harduino (citato illius MS. Divorum Flandricæ indiculo) sanctitatis nomine commendari; in posteriori editione eum omittit.

- Alanus Doctor, deinde Conversus in cenobio Cisterciensi, refertur hoc die in Kalendaris SS. et BB. ord. Cisterc. Divione edito, atque a Chrysostomo Henriquez, qui Beatum appellat, in Menologio Cisterc. Menoratur et Hugoni Menardi in catalogo SS. et BB. ejusdem ordinis ex Missali edito an. 1526, nullo die adscripto. Saussains hoc die inter Pios eum recenset, sed quod Alanum Insulensem vocat, haud assentientur Belgæ nostri, qui hunc fuisse volunt non Cisterciæ Conversum, sed in Claravalle monachum, dein Ripatori Abbatem, ac tandem Episcopum Autisiodorensem; et natalem ejus referunt ad 14 Octobris. Num vero vel Conversus ille, vel Episcopus, Sanctus vel Beatus legitime adscriptus sit, nolis compertum non est.

- Guido, ord. S. Francisci in conventu Setonensi juxta Clusium, memoratur hoc die et Beatus appellatur ab Arturo Monstieri, qui testatur ossa illius e priori tumulo sublata, lignæ thecæ inclusa, super altare humiliter coacta an. 1506, et magna populi frequentia coli. Marcus quoque Ulyssipponensis par. 2, Chron. lib. 6, cap. 30, § 4, tradit in magna esse apud vicinos populos veneratione. De eo agit quoque Waddiugus lib. 2, an. 1270, § 27.

- S. Metranus, Martyr Alexandria, MS. Martyrol. monasterii S. Richari. Non inferius xxxi Janu.

- S. Triphane, Martyr Cyzici, Menolog. Nos xxxi Janu.

- S. Cyrus,
 S. Joannes,
 S. Theodota,
 S. Eudoxia,
 S. Athanasia, } Martyres, Menologium Græcorum
 Nos xxxi Janu.

- S. Geminianus, Episcopus Mutine, Petrus de Nat lib. 3, cap. 37 et Galesinius. De eo egimus xxxi Jan.

- B. Antonius Peregrinus, Patavii, Molanus in Addit. ad Usuard. Canisius, Ferrarius, Sardonius. De eo egimus 1 Febr.

- S. Anatolii reliquiarum apud Lingonas susceptarum, adnotata est ab Andrea Saussaino hoc die Colitur Sa tuis in Burgundia

S. Victorinus,

EX VARIIS

- S. Victorinus.
 S. Victor,
 S. Nichephorus. } *Martyres Corinthi. Menolog. Graecorum. Martyrologium Romanum*
 S. Claudianus, }
 S. Diodorus, } xxv Febru.
 S. Serapion.
 S. Papias.
 S. Felix III, Papa, atavus S. Gregorii Magni. *Ferror. in catalogo Sanctor. Italiae, Constantii. Ghinius. Nos cum Baronio* xxv Febru.
 S. Faustini, Episcopi Bononiensis secundi, *memoriam agi scribit Sigonius 30 Januarii, Cherubinus Girardacrus 29 ejusdem, at Martyrologium Romanum, quod cum Ferraria sequitur,* xxvi Febru.
 S. Basilii Magni, } *Episcoporum, agi tunc ab*
 S. Gregorii Theologi, } *Alerii Comuci temporibus Constantinopoli celebrata solet, ob eam tam isthic tunc de iis contentio nra. Quis sanctitate et eruditione aliis praestitisset; quam sedarunt ipsamet Sancti, appropositos Jonian Eucharistiarum Episcopus, monentesque ut ab inutili disputatione desisterent: unum se esse apud Deum, nec uaricea pugnare, aut dissidere. Inde cepta agi una memoria celebratus 30 Januarii. Nos de S. Chrysostomo, ut 27 Januarii diximus, agemus ubi;*
De S. Gregorio Nazianzeno ix Maii.
De S. Basilio xiv Junii.
 B. Machibidis Comitissa. *MS. Floravianum. Estimabat Rosacejus noster hanc esse nobilissimum illam Machibidem Principis Berchtholdi filiam, sive Machitidem, Duxensis in Boica civnobit Antistitum, quam Haderus tom. 1, Bavariae sanctae scribit IV Kalend. Marti obisse, at nos certo dilectissimus illius recoli memoriam* xxxi Maii.

- S. Theophilus Martyr. *Menae, at Martyrol. Roman.* xxii Julii.
 S. Annae reliquiarum translatio *festo duplici hoc die celebrari consuevit in Ecclesia Rosomagensi, ut ex veteri illius Ecclesiae Breviario patet. De ea agemus* xxvi Julii.
 S. Hippolytus, Episcopus Martyr Romae. *Menae. Nos cum Romano Martyrologio* xxii Augusti.
 S. Aurea, sive Chryse, Virgo Martyr Romae. *Menae. Nos* xxiv Augusti.
 S. Censorinus.
 S. Felix,
 S. Maximus,
 S. Herennius,
 S. Venerius,
 S. Styraecinus,
 S. Cenas,
 S. Commodus,
 S. Hermes,
 S. Maurus,
 S. Eusebius,
 S. Rusticus,
 S. Monagrus,
 S. Amadlinus,
 S. Olympius,
 S. Cyprius,
 S. Theodorus Tribunus,
 S. Maximus Presbyter,
 S. Archelus Diaconus,
 S. Cyrinus Episcopus,
 S. Sabainus,
 S. Lucie Virginis Martyris costula Syracusas translata *hoc die memoratur ab Octavio Cajetano nostro. De ea agemus* xiii Decemb.

Martyres Romae. *Menae.*
Hi sunt socii S. Hippolyti et S. Aureae, licet non omnino correcte expressa eorum sint nomina. De iis agemus
 xxii }
 xxiii } Augusti.
 xxiv }

DE S. MATTHIA EP. HIEROSOLYM. VIII.

ISTIO
 II SECTE.
 XXX JANUAR

S. Matthia
 Ep. Hieros
 uolans

Octavus Hierosolymitanæ Ecclesiae post Jacobum fratrem Domini Episcopus fuit Matthias, cuius ad III Kalend. Februarii in omnibus ferè Latinorum Martyrologiis consignatus est natalis, quæ de Usuardis: Hierosolymis sanctissimi Matthiae Episcopi, de quo mira et plena fide gesta narrant, quia multa pro Christo passus, ultimo in pacem vitam finivit. *Idem ferè de illo praedicat Martyrolog. Romanum, Ado, Beda vulgatus, Notherus, Bellinus, Manrolens, Canisius, Gulesinus, et MSS. plurima, in quorum uocabulis, uti et apud Petron de Natal. lib. 3, cap. 58, Matthias appellatur. MS. Floravianum XVII Februarii eum refert. In Menaeis Graecorum illius nomen non reperitur.*

2 *Illa eius gesta mira et plena fide, quæ Usuardus et alii citant, neque nos vidimus, neque dum Eusebius viderat, ut nos ex ipsius verbis patebit. Theolarchus Paoli Gorcomensis in Chronico universali, in catalogo Episcoporum Hierosolymorum de Matthia isto scribit. Matthias sanctus octava successione sequens, et patriarchatus Hierosolymitanæ Ecclesiae praesidens, vir erat strenuus in opere verbi Dei. Denique postquam aliquanto tempore felicissima praefuisset, obdormivit in Domino. De isto S. Matthia mira et plena fide gesta narrantur: qui multa pro Christo perpassus, ultimo in pace vitam finivit. Ipsius festum celebratur III Kal. Februarii. *Deitur in pace vitam finivisse, non quod Ecclesia tunc quies aliqua aut tranquillitas obtigerit; sed quod non ferro peremptus, at proprio fato decesserit, multis alioquin fructus arborum ac laboribus.**

3 Hierosolymitanam Ecclesiam dira tunc fuisse persecutione vexatam, hinc conjectura optime colligit Baronus to. 2, an. 113, un. 1, quod complures Episcopi eoque tempore consumpti memorantur. Nam, ut scribit Eusebius in Chronico, anno Trajani 10, qui erat Christi 107. Trajano adversum Christianos persecu-

tionem movente, Simon (vel Simeon) filius Cleophae, qui in Hierosolymis episcopatum tenebat, crucifigitur, cui succedit Justus, anno deinde 14, Christi 111, post Justum Ecclesiae Hierosolymitanæ episcopatum quartus suscipit Zachaeus; post quem V Tobias, cui succedit VI Benjamin, ac deinde VII Joannes, VIII Matthias; in ejus locum IX constituitur Philippus. Anno deinde Hadrian 8, Christi 124. Hierosolymis X, post Philippum Episcopus constituitur Seneca, post quem XI Justus; cui succedit XII Levi, post quem XIII Ephres, XIV Josas, XV Judas. Hi omnes, usque ad eversionem, quem ab Adriano perpessa est Hierusalem, ex circumcissione Episcopi praefuerunt. Quibus ex locus colligit Baronius in Notat. ad Martyrol. scripsisse Matthiam temporibus Hadriani Imp. et non Trajani, ut quidam voluerunt. Nobis non liquet.

4 *Eisdem Episcopus recenset idem Eusebius lib. 4, hist. Eccles. cap. 5, ubi hæc de illis scribit: Episcoporum tempora, qui Ecclesiam Hierosolymitanam rexerunt, quoniam, ut fertur, vitam ad breve admodum temporis spatium propagabant, usquam scriptoria monumentis servata reperio. Tantum tamen ex quorundam scriptis animadverto, Episcopos numero quindecim, ad obsidionem Adriano regnante contra Judæos factitatum, gradatim succedendo, illic fuisse: quos universos antiqua Hebraeorum stirpe (totam namque eorum Ecclesiam ex Hebraeis fidelibus coaluisse constat) sates memorant, atque adeo Christi cognitionem ingenue veroque amplexatos, ita ut ab illis qui jam tum de rebus ejusmodi recte iudicium ferre poterant, revera officii et ministerio Episcopali digni judicarentur: qui quidem Apostolorum tempore ad eam tunc obsidionem, in qua Judæi iterum a Romanorum imperio desciscientes fuere non exiguis praeliis afflicti, serio successione continuata eam Ecclesiam rexerunt.*

DE

DE S. BARSIMÆO

EPISCOPO EDESSENO IN MESOPOTAMIA.

IN TIBIO
II SECLIO
XXX JANUAR.

S. Barsimæi
natalis.

Edessam Mesopotamiæ urbem plurimum nobilitatam traqueis Sanctorum dirimus XXIX Januarii, cum de SS. Sarbelio et Barbaen, sire Bebeæ ageremus. Hos Christi sacris imbuebat Barsimæus ejus urbis Episcopus, qui a Latinis XXX Januarii, a Grecis XXIX et XXX ejusdem mensis colitur, prout fortassis die communem cum duobus illis, postero peculiarem adeptus sacrorum celebritatem XXIX de eo istæ habentur in Grecorum Mensis :

2 Eodem die commemoratio Hieromartyris Barsimæi Episcopi Edesse.

Dans gravem earnem hunc Barsimæus Interest portantibus diei pondus.

Paronomasia est in voce βαρεια gravis, βάρος pondus, et βαρσιμαίος. Hæc tamen indubie Syriaca vox est, perviunt Menæa :

Ille, ut ante scriptum, (in Sarbelii elogio) anime salutem Sarbelo peperit : cumque eum baptismo initiasset, raptus ipse ad Lysiam Ducem, ac Christum confessus, dire cæsus est. Cum deinde Imperatorio edicto repressa persecutio esset, et custodia dimissus est, ac suæ redditus Ecclesie, actis Deo gratiis, ad eum migravit.

3 At XXX Januarii eodem Menæa : Eodem die certamen sancti Martyris Barsimæi Episcopi.

Barsimæus citra sanguinem Martyr

Elogium e
Menæis
29 Jan

e 30

Factus Christi, et fides sacrorum Princeps.

Hic Edessenæ Ecclesie, ut supra dictum, Antistes fuit, docebat, et Gentiles ab errore ad veritatem convertebat, ac baptismo tingebat, atque inter hos Sarbelum idolorum sacrificium induxit, ut iis relictis Christo crederet, una cum Bebeæ sorore, qui ambo martyrium pro Christo subierunt. Compreheus deinde ipse quoque Episcopus, Lysie Duci oblatu est, ac dire cæsus, in carcerem retrusus est. Cum deinde exiguo tempore cessaret persecutio, dimissus suæque restitutus Ecclesie, actis Nummi gratiis, in pace quievit.

4 Martyrologium Roman. Martyrem vocat, uti Fellicem 14 Janu. atque alius complures, qui etsi tormenta plura tolerarant, iis tamen non sunt immortui, ita ergo habet Martyrologium : Edessæ in Syria S. Barsimæi Episcopi, qui cum Gentiles plurimos convertisset ad fidem et præmisisset ad coronam, eos secutus est sub Trajano cum palma martyrii. Consentit Galesinius : Edessæ in Syria S. Barsimæi Episcopi et Martyris, qui Sarbelium, ut supra narravimus, ab idolorum cultu revocatum cum baptizasset, Trajano Imperatore, a Lysia ob eam causam comprehensus, gravissime cæsus, omni virtutum laude, obiit in Domino. Baronius to. 2, an. Ch. 107, an. 2, Barsimæi meminit, atque martyrii gloriam promeruisse.

An Martyr?

DE S. HIPPOLYTO MARTYRE APPULO, IN ÆMILIA.

SUB ANTONINO,
XXX JANUAR.

Appud Placentiam in Æmilia S. Hippolyti Martyris, passi sub Antonino in Appulia, celebrari hoc die natalem scribit Ferrarius in generali Catalogo SS. Corpus in Vico Marchionum

in agro Placentino asservari. De eo agi in Officiis ejusdem Ecclesie Romæ approbatis sub Paulo V, Pont. Max. Ejus meminit idem Ferrarius in indice Catalogi SS. Italix.

DE SS. MARTYRIBUS AFRICANIS

FELICIANO, PHILAPPIANO,
ET ALIIS CXXIV.

XXX JANUAR.

Nation SS
nomina in su-
avis habulis.

Horum pugilum palmarum XXX Januarii celebrantur, nomina varie expressa in Martyrologiis. Romanum ita habet : In Africa passio sanctorum Martyrum Feliciani, Philappiani, et aliorum cxxiv Carthus. Col. in addit. ad Usuard. In Africa Pelliciani, Cleiliciani, (forte Cleri, Liciani, et Feliciani) Philappiani et aliorum cxxiv. MS. Martyrol. S. Hieronymi : In Africa Pelliani, Deri, (forte Cleri) Feliciani, et aliorum cxxiv. MSS. Ultrajecti-

num Eccles. S. Marix, et Treverense monasterium S. Martini : In Africa cxxiv Martyrum. MS. S. Martini Toruaci : In Africa natalis sanctorum Martyrum Cleri, Pelliani, Philappiani, et aliorum cxxiv. Refertur a Galesiano XXXI Janu. Pelianus quidam cum Tharsicio et Thyrsio passus sub Decio Alexandræ, ab hoc, ut venur, sive Pellicano, sive Peliano, sive Feliciano diversus; nisi ex vulgari errore fide, ab hoc die arulsum, temere cum illis conjunxit Galesinus.

DE S. ALEXANDRO MARTYRE.

SUB DECIO,
XXX JANUAR.
S. Alexandri
Martyr natalis

Insertus hic est Martyrol. Romano a Baronio, cum hoc elogio : Item B. Alexandri, qui in persecutione Decii comprehensus, longævæ ætatis veneranda canitie et confessione iterata resplendens, inter carnificum tormenta reddidit spiritum. Unde hæc huserit induit in Notis. De quo, inquit, hæc Bedæ pluribus agit, ac etiam Ado, consentientque vetera MSS. Longævus autem est Alexander hic ab illo Hierosolymitano Episcopo, de quo iidem 18 Martii. Adonis et Bedæ vulgati verba sunt : Item B. Alexandri. Hic Deciana persecutione pro confessione fidei judicis sistitur, et vinculis carceris traditur. Qui cum longævæ ætatis veneranda canitie præfulgeret, postquam frequenter passionibus suis et cruciatibus glorificaverat Dominum, cum de vinculis ad tribunalia, et a tribunalibus revocaretur ad vincula, inter ipsa vicissim sibi succedentia tormenta bono fine quievit.

Januarii Tom. III.

2 Eadem habet Canisius; eadem Carthusiani Colon. in addit. ad Usuardum; sed movent, eandem sibi videri qui 18 Martii colitur. Ipso die secundum Adonem, inquit, B. Alexandri. Hic Deciana etc. ac deinde : Videtur iste ille esse, quem Usuardus ponit XV Kalendar. Aprilis. Ea fortassis causa cum cum hoc die in priori editione retulisset Molanus, amisit in posterioribus. Diserte eandem faciunt MSS. Usuardi nomine prætitulata, sed hinc inde ampluta, Martyrologi, Societatis Jesu Antverpiæ, monasterii Abergenensis, domus S. Pauli Ultrajecti : Item Hierosolymis B. Alexandri Episcopi : qui sub Deciana persecutione judicis pro confessione fidei sistitur, vinculisque traditus, dum longævæ ætatis veneranda fulgeret canitie, postquam frequenter Dominum suis glorificaverat passionibus, nunc de tribunalibus ad vincula, nunc de vinculis ad tribunalia pertractus, inter ipsa vicissim sibi succedentia tormenta beato fine quievit. Eadem habet

An idem sit
qui 18 Martii
colitur?

EX VARIIS

Martyrologium Coloniense; eadem, sed brevius aliquanto, MS. Martyrol. Ecclesie Bruzellanensis. Maurolycus quoque: Hierosolymis Alexandri senis Episcopi et Martyris sub Decio. Florarium MS. Hierosolymis natale, alias translatio, B. Alexandri Episcopi et Martyris sub Deciana persecutione.

3 *Plone in rana nos quoque propendemus sententiam ut eundem esse existimemus; sed nolumus absque manifesta ratione a Baronii, viri maximi, iudicio disruti; præsertim cum non desint etiam MSS. quæ simpliciter Martyrem nuncupent, non Episcopum MS. S. Lamberti Leodii. Item B. Alexandri Martyris. MS.*

Domus professor Societ. Jesu Antverpiæ, et MS. Centulense: Eodem die passio B. Alexandri Martyris. MS. S. Marix Ultrajecti: Item B. Alexandri Martyris, qui passus est tempore Decii. Galesinius quoque: Eodem die S. Alexandri. Is Decio Imperatore, ob fidem in vincula detrusus, inde cum ad tribunal ultro citroque duceretur, in ipsis tormentis Deo gloriam tribuens, senex admodum quievit in Domino. Atquin paria sunt quæ de S. Alexandri Hierosolymitani Episcopi confessione narrat Eusebius lib. 6 hist. Eccles. cap. 32 et nos et eo 18 Martii.

certe eundem passus.

DE S. HIPPOLYTO PRESB. ANTIOCHENO MARTYRE.

SECOLO III.
XXX JANUARS. Hippolyti
natalis.

Illustris est S. Hippolyti Presbyteri et Martyris memoria in omnibus Latinorum Martyrologiis. Usuardus, Bedæ Vintgatus, Ailo, Notherus, Brelhuns: Apud Antiochiam passio B. Hippolyti Martyris, qui Novati schismate aliquantulum deceptus, operante gratia Christi correctus, ad caritatem Ecclesie rediit, pro qua et in qua postea illustre martyrium consummavit. Consentiant recentiores, Maurolycus, Galesinius, Canisius. Brevius vetus Roman. et MSS. S. Hieronymi alique: Antiochiæ passio S. Hippolyti. Wandolbertus:

Tertiumque Hippolytum Antiochenæ personat urbi. Plenus Martyrol. Romanum: Antiochiæ passio B. Hippolyti Presbyteri, qui Novati schismate aliquantulum deceptus, sed operante gratia Christi correctus ad unitatem Ecclesie rediit, pro qua et in qua postea illustre martyrium consummavit. Hic rogatus a suis, quoniam secta verior esset; execratus dogma novati, eum fidem dicens esse servandam, quam Petri cathedra custodiret, jugulum præbuit. Petrus de Natal. lib. 3, cap. 60, Galesinius, Ferrarius, XXVIII Januarii eum referunt.

2 Egregie S. Hippolyti pulcherrimum describit Prudentius *æpi* *σπεζαζων* Hymno II.

ANTIOCHENO MARTYRE.

Invenio Hippolytum, qui quondam schisma Novati Presbyter attigerat, nostra sequenda negans, Usque ad martyrii provectum insigne, tulisse Lucida sanguinei præmia supplicii. Nec mirere senem, perversi dogmatis olim, Munere ditatum Catholicæ fidei. Cum jam vesano victor raperetur ab hoste, Exultante anima, carnis ad exitium, Plebis amore suæ multis comitantibus ibat, Consultus quænam secta foret melior, Respondit: Fugite, o miseri, execranda Novati Schismata: Catholicis reddite vos populis. Una filies vigeat, prisco que condita templo est, Quam Paulus retinet, quamque cathedra Petri, Que docui, docuisse piget: venerabile Martyr Cerno, quod a cultu rebar abesse Dei. His ubi detorsit lævo de tramite plebem, Monstravitque sequi, qua via dextra vocat, Sequere ducem recti spretis anfractibus idem Præbuit, erroris qui prius auctor erat etc.

universo a schismate

Recitat eodem vs Prudentio Baronius to. 2, an. 255, an. 34, ubi recte animadvertit, a Prudentio tres Hippolytos Martyres in unum conflari, hunc Presbyterum Antiochenum, Militem Romanum, qui 13 Aug. colitur, utique Episcopum Portuensem, qui 22 Augusti.

DE S. SERENA MARTYRE METIS IN GALLIA BELGICA.

§ I. S. Serenæ natalis, gestu.

Sæc. IIICENT.
XXX JANUAR.S. Serenæ
natalis.

Metis in sanctimonialium S. Mariæ coarctata, III Kal. Januarii, solemnus S. Serenæ Martyris celebratur memoria. Corpus aliunde isthuc allatum, religiose asservatur. Spoletinum ubi, ubi Cordubensium faciunt. Andreas Sansanus in Martyrol. Gallicano ita scribit: Metis translatio pretiosi corporis S. Serenæ Virginis et Martyris, que Corduba in Hispania Martyribus dum vivam exhiberet solatium, hoc nomine ad impium Judicem delata, sub Diocletiani persecutione, post varios pro constanti fidei asseveratione perpressos cruciatus, illustri divinatione absoluta, cum victoria palma immareoscibili æternæ gloriæ emeritam reportavit lauream. At Cordubensium Sanctarum gesta summa diligentia descripsit Martinus de Roumster, nec in iis ullam Serenam recenset.

Edu.

2 *Estat in opere Rhenii Benedicti Gallico de vitis Sanctarum, vita S. Serenæ, quam anno 1371 Gallicæ vertisse dicitur, rogatu Blanche Hassonvillane Abbatisse supra dicti cenobii, Toussanus Rousselius tunc Metensis Canonius, dein Societatis Jesu Presbyter. Dni multumque ut Latinum autographum nancisceremur, illaboravimus. nihil nec in illo cenobio, nec alibi reperit. Suspiciamus e Lectonibus fortasse quibusdam diffusus descriptum cum historiam esse: aut certe si interpretatus est solam, non est tamen illa admodum antiqua, in qua et Venerati Bellouacensis citetur Spe-*

culum, et mentio fuit S. Claræ, Sanctæque Elizabethæ Landgræviæ. Quare nec Lutano sermone integrum rediit opere pretium duximus. Excerptimus breviter quæ ad historiam proprie pertinent.

3 *Eam esse Serenam contendit Rousselius, cuius mentio fit in Actis S. Sabini Asinatis Episcopi et Martyris; atque corpus ejus Spoletio a Theodorico Monachomatrici Episcopo in Galliam allatum, et dicto S. Marix cenobio donatum. Isthuc de ea habentur in Actis civitatis: Post dies vero sex audiens hæc quædam matrona, nomine Serena, de civitate Spoletina, quærat vidua annis xxxiii, Christianissima et timens Dominum, orationibus et jeuniis et elemosynis vacans, veniebat noctu ad S. Sabinum Episcopum, et curam ejus faciens, pedes ejus amplexabatur, et osculabatur eos, et colligens manus S. Sabini Episcopi in domum suam, collocavit eas in doliolo vitreo, et cum aromatibus condidit, quas die noctuque tangens super oculos suos ponebat.*

4 *Ipo autem tempore duxit ad S. Sabinum Episcopum Serena eorum nepotem suum Priscianum, quem unico diligebat, in quo medici omnem artem medicinæ exeruerant, et non poterant eum curare. Presentatoque S. Sabino Episcopo, dixit ad eum Serena. Domine meus, per Christum te conjuro, in quem credis tu et ego, ut in ejus virtute ponas ulnas tuas super hunc famulum tuum, et ores Deum celi et terræ creatorem omnium, et credo quia illuminabitur. Tum S. Sabinus Episcopus posuit truncos suos super*

Capitulos Martiris eius

capitulos cœlestium imperat, præcedens et attracta S. Sabini Episcopi

super

super oculos cæci, et cœpit cum lacrymis dicere : Domine Deus, omnium rerum creator et misericors, sic voluntatem bonam sperantibus in te, et genu flexo cum fletu dicebat : Domine Deus propitius esto mihi peccatori te invocanti : qui lumen es verum, illumina sperantes in te, quia nos non sumus digni, qui relictis sumus in peccatis nostris, in te sperant servi tui : illumina tenebras nostras, quia tu es lumen veritatis et vitæ, et tu dixisti Domine : Quæcumque petieritis in nomine meo, accipietis. Per Dominum nostrum Jesum Christum, et Spiritum sanctum, qui tecum vivit et regnat in secula seculorum. Et cum respondissent omnes, Amen; posuit S. Sabinus truncos suos super oculos cæci dicens : Aperiat tibi oculus, qui aperuit mare, et induxit Israel per medium ejus; ipse introducat lumen in oculos tuos, ut cognoscant omnes gentes, quia ipse est creator omnium visibilium et invisibilium, et quia ipse est qui cæco nato oculos aperuit. Tunc aperti sunt oculi Prisciani nepotis Serenæ; et viderunt omnes qui erant in custodia mirabilia Dei, quæ per S. Sabinum Episcopum Dominus Jesus Christus fecit, etc.

5 Ac paulo post narrata Venustiam V. CL. Præsidis Tusciæ conversione et martyria, ista substantur : Eodem vero tempore tenuit Lucius Tribunus, S. Sabinum Episcopum et adduxit eum in civitatem Spoletinam, et sine auditione tandiu præcepit cæli, quousque deficeret; qui cum diu cæderetur, emisit spiritum. Cujus corpus collegit quædam matrona Serena, quæ manus ejus jam ante collegerat, et junxit eas cum corpore, et sepelivit eum milliario a civitate Spoletina plus minus secundo, sub die septimo Idus Decembris.

6 Hæc de Serena memòrant quicunque S. Sabinum acta scribunt, quæ 31 Decembris dabimus. Alia quædam tradit Rousselius : Serenata ab ineunte ætate a S. Sabino Episcopo religionis Christianæ mysteris, et eoræ pietatis ceterarumque virtutum præceptionibus instituta : virginitatem illibatam etiam in conjugio servasse, ut ante a S. Cecilia atque alia : in cenobium, quod in agro Spoletino a S. Sabino matre venditam erat, accessisse : hic sanctissime vitam instituisse, divinitus sepe numero res arcanae dulcissime : inde magno hominum concursu omnis ordinis, etiam noctu frequentatam, omnibus solitam opportuno solatia et consilio impertiri : ignem qui cenobii illius domicilia incendio populabatur, precibus objectaque erare destinasse. Quæ quia atimide testata non sunt, et nonnulla videri possunt haud satis illis Ecclesiæ difficultibus temporibus accommodata, nec firmare libet, nec omnino tamen respurre fas est : nam fuerit et tunc et antea conventicula parum seminurum, etiam in ipsa urbe Roma, simul pietatis studio assidue vacantium, ut in Umbria ruri aliquis ejusmodi coetus evalescere potnerit. Si virgo fuit, id fortassis vulgo ignovatum est, ut decuit, ideoque matrona solum appellata. Si prima ætate a Sabino instructa, præsertim jam Episcopo, grandem natu hunc fuisse necesse cum martyrium fecit. Amplius Evangelii factum, etiam multo ante, apud Spoletinos vicinasque populos sumentem, ex his patet quæ in S. Feliciani Episcopi Fulguntis actis relatu sunt 24 Januarii.

7 Tradit idem Rousselius, videri Serenam martyrium fuisse, idque hæmonis in Christi gregem odio, tyrannorum, qui tunc rerum potiebantur, immanitati, ipsius pietati Serenæ, qua captivas adibat alebatque, ac sepeliebat interfectos, consentaneum esse. Lævi Theodorici Episcopus, qui corpus Metas attulit, nihil de illius rebus gestis, præter ea quæ ex Actis S. Sabinum retulimus, potuerit, magno etiam adhibita studio, invenire. Coli certe eam officio quo Virginis et Martyris solent, et in veteribus Martyrologis (illius cenobii, aut fortassis Ecclesiæ Metensis) Virginem appellari ac Martyrem.

§ II. Translatio, miracula.

Theodorici Metensium Episcopus (ut ex Sigeberti Chronico 24 Janu. cum de S. Feliciano ageremus, dictum est) Imperatori Ottoni I, sanguine, dilectione, ac familiaritate ceteris devinctus, dum in Italica expeditione per triennium sub eo militaret, multa corpora et pignora Sanctorum de diversis Italiæ locis, quocumque modo potuit, collegit : primum a Marsia S. Elpidium Confessorem... a Spoletio Serenam Martyrem cum Gregorio Spoletano Martyre... Hæc omnia cum parte eatem S. Petri Apostoli, cum capillis ejusdem, et sanguine S. Stephani Protomartyris, et parte craticulæ S. Laurentii Martyris a Papa Joanne sibi donata, cum aliis multis Sanctorum pignoribus, Præsul Deodericus in Galliam hoc anno (970) transtulit, et in ecclesia S. Vincentii Martyris, a se in insula urbis constructa, locavit. Eundem habet Vincentius Bellouac. lib 24, cap. 88, ubi et Serenæ meminit, cujus in suo exemplari nomen Rousselius desiderabat, quia fortassis, ut in Veneta editione anni 1391 et Duacensi an. 1624 Serenam, non Serenam legerat.

9 Porro laudatissimi Antistitis Theoderici vitam scripsisse se testatur Sigebertus Gemblucensis, quam non vidimus. Ex ea sequentia accepisse se Rousselius profertur : Quiescebat juxta Spoletum S. Severæ Virginis corpus, in cenobio et templo S. Sabinii Martyris extra urbis illius muros, ubi plurimus convescibat miraculis, confluenta isthuc quotidie ingenti hominum multitudine, et noctes ipsas sæpenuero cum tedis, cæcis, lamputibus transigente. Misit isthuc Theodericus Rothardum Diaconum atque alios e suis maxime fidos, ossaque omnia S. Serenæ impetravit. Jurati quidem tantum thesaurum dimiserunt Spoletini, qui ejus præcipue præsidio secutos duceant; verum Imperatoris victoriatum, tantique gratiæ Præsulis cedendum fuit. Itaque Metas allatum est sacratissimum pignus.

10 Multos naufragii periculo, S. Serenæ opæ, ereptos memòrant : urbem ipsam Spoletinam gravi attritam obsidione, hostibus, qui jam muros scatis superare nitentur, subito rigore contractis, dem conciliatis, liberotam; et rigere etiamnum tunc rei periculis memoriam. Cum devcheretur Metas sanctum Martyris corpus, evenit ut navigio traxerit flumen quateret : hic vero coorta subito tempestate eversa est scapha, capsam reliquiarum in aquas mersa, et sub ea Saeculus, cujus fidei creditur erant reliquæ. At quæ Nummis Martyrem suam honorantis benignitas fuit, et hæc capsam humoris sustulens, arcana quidam in littus uni eum euejectus est salus : ac mox propinquorum oppidorum et vicorum camporum ultro, in divina impulse, sonnerunt : erexit prodigii novitate affuit Clerus populusque universus; agris plurimis salus reddita.

11 Metas appropinquanti sanctæ sacretur obvium processit sacræ ordo ac profanus, estque insigni splendore in urbem porta Campana introducta : sed constitit deinde immobilis medio fere inter urbis muros et cenobium S. Mariæ intervallo, ut nulla in promoveri ulterius viderit, velut indicium dante sancta Martyre, isthic locuri se velle, eam salu sedem probatum. Neque vero religiosos homines, qui eam transtulimur curabant, quod sibi illud vellet portentum lutuit. Ergo collato consilio, cum in S. Mariæ bositivum invehunt, nullo negotio, velut ultro jam propellentem se. Illic collocatum celeste pignus læti venerantur.

12 Neque isthic vel Nummis vel Martyris favor stetit, plurimis dem miraculis testatus. Maluerunt febris, annos ammo septemdecem lenta tube eshauserat. upera S. Serenæ imploravit, ac mor convulvit.

13 Anno 1437 quidam, Albertus nomine, annu intergro febris afflicto, in eam sedem se contulit, ac præcepta concepta, leni correptus est sopore. Interea ad Vesperas sacris Virgines conveniunt : ille expectatus exclamat.

Deum

EX VARIIS

S. Serenæ corpus Metas allatum.

S. Sabinum cepit

Virgo vidua fuit

miraculis creta.

martyrio coronata.

Spoletio attulit.

Miracula antea facta

et in translatione

Sanctimonialis Virginis traditum corpus.

Ille curavit febris.

Utrum

EX VOBIS. Deum ac Salvatorem propterea collaudemus; morbo diutino levatus sum, sancta hujus Martyris patrocinio. Neque deum in omnem viciniam incommoda usus velle dicitur.

sum consilia impetrata.

14 Adeo crebra extitere et certa invocata Martyris beneficia, ut certatim ad ejus tumulum concurreretur, vel consilia in dubis rebus captandi gratia. Ipsi Proce-re Mediomatricum praeusquam vel ad comitia, vel alium publicum provincie aut imperii concubulum se conferreat, noctem unam in S. Mariæ basilica peragilem in precibus agebant, rati hinc animas sibi, hinc opportuna suggestum iri consilia.

15 Aeris quoque salubrem temperiem impetrari, nimios, eoque exitiales, nimbros averni, propulsari tempestates, si populus rite votis Serenam vocari, plurimum seculorum experimento compertum est. Propterea olim consueverant Metenses solemnî ritu offerre S. Mariæ templo Serenæ corpus, idque insigni pompa et pietate per compta gestare, usque ad S. Sulpitii basilicam. Nec unquam fere irrita cadebant religiosæ plebs vota. Hæc de S. Serena puillo fusius prosequitur Roussetius noster.

aliquæ beneficia.

DE S. SABINA SIVE SAVINA, VIDUA LAUDENSI, MEDIOLANI.

INICIO IN SEQUEL. XXX JANUAR.

S. Savinae autis.

Laus Pompeia (quæ de urbe, ejusque excidio et situ opportuniore facta restaurazione, XIX Januarii ad S. Bassiani vitam egimus) cum aliis tulit complures Cælitum numero additis, tum Sabinam, sive, ut vulgo scribunt, Savinam, lectissimam matronam. Cujus ad III Kal. Februarium in Martyr. Romano ita consecrata memoria est: Mediolani S. Savinæ femine religiosissime, quæ ad sepulchra SS. Naboris et Felicis orans obdormivit in Domino. Galesi-nus quoque, atque ex eo Causicus: Mediolani S. Savinæ matrone, cujus pietate corpora beatorum Martyrum Naboris et Felicis ad illam urbem translata sunt.

festum Mediolani,

2 Colitur ab Ecclesia Mediolanensi officio Ecclesiastico, in quo tertio hæc Lectio recitatur: Savina matrona Laudensis, in maxima persecutionum tempestate, quam Maximianus Imperator excitavit, pietatis officia mirabiliter coluit. In urbe igitur Laude Pompeia Naboris et Felicis, qui pro Christi Domini gloria fortiter pugnaverunt, Martyrum corpora noctu sepelivit: nec inopiorum minis perculsa pio agere nunquam destitit. Sed in bonis operibus longius progressa fortis matrona, beatorum illorum Martyrum corpora vehiculo cum pio solerterque impasisset, Mediolanum ad Philippi basilicam transtulit: ubi ad eorum sepulchrum orans obdormivit in Domino.

plo opera,

3 Eadem fere scribit Ferrarius in Catalogo SS. Italiae, illudque universam de religiosissime femine pietate et misericordia proavuit: Multa erga Christianos in carceribus detentos officia pietatis exhibebat, Martyrumque corpora perquirens, ea honorifice, ut poterat, sepelienda curabat. De suis Nabor et Felice id scriptum reperimus. Vix tamen dubitari potest, quin idem quoque in aliis ab ea fuerit factitatum. Hæc Franciscus Rugerius, mox ex Gaspare Trissino citandus, eam scribit qua Laude qua Mediolani contumelias Martyres.

Vidua Gasp. Trissino scripta,

4 In annotatione scribit Ferrarius idem ex nobili, ut nunt Laudensium, Tressinorum familia Laude Pompeia vetana. Gaspar Trissinus Somschensis Congregationis Theologus, Acta S. Savinæ, Naboris, et Felicis Martyrum elegantè descripsit, quæ Venetis anno 1627, typis Jacobi Sarenæ vulgata sunt. Eutimæ huc integrè transcribere visum non est, quod et prohiberi aliquanto stylo deducta sunt, et magna ex parte ad duos illos Martyres proprie spectant, ac præter ea que in illorum Actis de Savina memorantur, ex aliquid de ea vetusti scriptoris testimonio firmatum recitat. Proferemus tamen ex ea que præcipue ad Savinam illustrandam incitantur, utcumque ea a majoribus accepta sint, refert.

patrio

5 Ac primum quidem, Fortunate, inquit, cecidit, quod familia genus ac patria exploratissima nobis sint: e Trissinorum etenim stemmate splendorem natalium Savinam traxisse, tum vetustissima et constantissima Ecclesie Laudensis traditio ad hæc usque tempora conservata testatur, tum historicorum et veterum et recentium, qui de Savina scribunt, auctoritas compertissima idem facit. Citat cap. 13

fandis.

Chronica urbis Laudensis a Joanne Musto conscripta, ubi Savina mulier sanctissima, nobili generosaque ex Trixinorum familia nata dicitur. Sic Josephus Ripamontius in historia Ecclesie Mediolanensis: Patria illi (Savinæ) Laus-Pompeia, Trissina gens, et multa decora fuere, quæ peperit ipsa, quæve a majoribus accepit. Franciscus Rugerius: Savinam civem Vicentinam et Laudensem, dum suos censet gentiles, habet Trissinæ familia, quam referat in tesseram primo loco nobilitatis. Synodus Laudensis un. 1619, celebrata a Michaelæ Angelo Seghizio Episcopo, in catalogo SS. Laudensium: S. Savina, ex familia nobili de Tressinis, cujus memoriam colimus die 30 Januarii. Originem autem familie Trissinæ, vel Tressinæ a Traxeniis Chersonesi populis revocat Gaspar Trissinus. Cui non potius a Troezenæ Peloponnesi urbe, Italiae propinquiore?

6 Sed quibuscumque orta majoribus fuerit Savina, virtute profecto quidem, quæ denique vera est nobilitas, illustris fuit. Ita MSS. Acta SS. Felicis et Naboris quæ 12 Julii dabimus: Tunc iratus Maximianus jussit eos fustibus cordi et capitalem subire sententiam. Qui decollati sunt juxta portam civitatis, circa fluvium Sceleram. Quorum corpora noctu sepelivit quedam matrona, nomine Savina, cum aromatibus et facultatibus suis. Hos pia et religiosa femina vere materfamilias e Laudensium urbe furtim sublatis, et imponens suo vehiculo deduxit eos Mediolanum, pleno religionis affectu.

Woub Sileram SS. Nabor et Felice ab ea sepulti, urbe Mediolanum

7 Plenus ut in vetusto codice, qui in tabulario majore Valetudinarii Laude asservitur, ita narrari testatur Gaspar Trissinus: Erant duo milites S. Nabor et Felix, qui plurima in civitate Laudensi passi sunt tormenta: postquam vero ligati Laude ducebantur, carceribus traduntur. B. Savina eos die visitabat, qui valde dilaniati, capitalem subierunt sententiam. Nocte sequenti prædicta B. Savina sanctorum Martyrum corpora cum aromatibus sepelivit in domo propria. Teiebrosam atam noctem, claritate maxima illuminare dignatus est Dominus, ostendens ipsorum corpora optimiori loco recondenda fuisse: apparuit illico stella ceteris fulgentior, quam intuens B. Savina eunctorum artificem laudare cepit, intelligens prædicta corpora non illi bene permanere: quæ, Spiritus sancti gratia irradiante, sanctorum Martyrum corpora in vehiculo posito, curru superposita, oratione profusa, versus Mediolanum cœpit iter. Cui autem pervenisset Legatum, requiritur: Quid habes in vehiculo mulier? Quæ respondit: Mel. Non confidentes de muliere, hauserunt, et mel exivit de vehiculo. Quod factum miraculum præcernens, confessæ quod in vehiculo erant corpora sanctorum Martyrum Naboris et Felicis: extractoque ostiolo vehiculi, ibi prædicta corpora invenerunt. Ad quod miraculum conversi, in Domino crediderunt, et tunc imposuerunt terre prædictæ nomen Melegnam. S. Savina ultro properans cum corporibus, Mediolanum adiit, et in hortum Philippi recondidit.

celesti unguenta

melle e fœceto fluente delictum.

converso

8 Eadem

8 *Eadem uti memorant a Trissino citati : sed Melignanum, sive Melignanum, Paulus Morigia antea Gnanum scribit appellatum, Franciscus Rugerius Lignanum. Locum ita ipse describit Trissinus cap. 6* Vetus Laus-Impetia supra decimum milliare Mediolano distabat. Haud longe passibus septenis millibus recta tendentibus oppidum occurrit Lambro flumine irriguum : Lignanum tunc illi nomen; post felicem vero, Savina ductrice, horum Martyrum trajectum, eo mellis miraculo... nobilitatum, ab incolis et acolis MELIGNANUM dici incepit : quod nomen nunc otiano culti Latina lingua scriptores usurpant; quamquam vernaculus Insuorum sermo, perversione littere et multa alia, retento Ligurum more, qui litteram L in R suis in dictionibus vernaculis prolatione commutant, in MENIGNANUM corruerit. Paret oppidum Medicæe familiae Dynastis, Marchionatus titulo, Imperatorum diplomate, decoratum. *De hoc oppido, ejusque nomenclatione, non occurrit quod promittimus, nisi omnino tituli videri quod in Itinerario Hierosolymitano Ad nonum dicitur : Mediolanum, Ad Nonum VII, Laude VIII.*

an inde Melignanum nomen?

Translationis memoria.

9 *Peragi solere hujus translationis memoriam XVII Maii evit Trissinus ex vetustissimo Martyrologio MS. quod in Bibliotheca FF. Minorum Mediolani extat, in quo ista leguntur : Mediolani cœc anno, die xix Maii, Translatio sanctorum Martyrum Naboris et Felicis, et fiet festum duplex majus.*

Ecclesiam ubi sepulti Martires.

10 Hortus Philippi, in quo recondita Martyrum corpora narrantur, a Philippo viro illustridictas, quem et S. Barnabus, vel, ut verus sentit Tristianus Calchus, S. Cuius sacra aqua lustratum Christo peperit. Is enim hortum usui religionis cœc deavit, ubi Polydron Philippi dictum, curimnens domus a S. Castrucano Episcopo in templum sacrata; ac mox ultra duo propinqua Fausta, sive Fausti, et Portiana, a Fausto et Porto Philippi filius; verum hæc S. Martini ad corpus, illa S. Vitalis postea dicta, eodem teste Calcho. *Deinceps, a S. Simpliciano Magni Ambrosii successore, ut existimant Trissinus, templum SS. Nabori et Felici positum, pariter nomine insignitum : ut Minoribus in urbem adscitis concessum, Oldrado Grosso, Dresena vatore Laudensium familia orto, Mediolanensem Præcuriam gerente, ut lib. 13 Calchus scribit. Id anno 1255, Alexandri IV, auctoritate factum scribit Lucus Waddugus in Annal. Minorum to. 1 an. 1212, nu. 55, cui non assentimur tamen, cum concessum jam antea usdem Minoribus scribit hortum Philippi Dei servi, in quo SS. Gervasium, Protasium, Naborem, Felicem, et alios Christi Martyres sepelivit. Qui potuit Philippus, si Nervus ac Domitianus vixit ætate, ut omnes tradunt, SS. Naborem et Felicem sub Maximiano interfectos sepelivisse?*

Altera Sabina

11 *Ipsa quoque tandem Sabina, dum jejunatis, vigiliis, precibus assidue ad sanctorum Martyrum conditorum vacat, eodem ipso loco pie ut ipse emigrat, atque in eadem urbe tumultata est. Id sub annum Christi CCCXI, qui Constantini Magni quintus erat, contigisse censet Trissinus. Corpus ejus a S. Carolo Borromæo anno MDLXXI, post die Nonas Septembris, repositum testatur Carolus a Basilica-Petri in S. Caroli vita lib. 3, cap. 6. Eum inventionem ita describit Trissinus : His rite Carolus Antistes peractis, sacellum a Morigia gente post tot urbis Mediolanensis excidia restitutum, adiit, ibique repetitis de more precibus, marmoreum mausoleum, in quo S. Sanna corpus contegebatur, aperiri jussit. Ecce vero venerationi par admiratio sancto injecta est Pontifici; cum matronæ præclarissimæ verendum*

corpus ejus invenimus intactum

cadaver, tot annis sepulchro repositum, tot ruinis et direptionibus, incoluæ non solum, sed integrum plane ac incorruptum, et gratissimum affans odorem, habuit in conspectum; quin dum sacras contrectaret reliquias, ipsa crepidarum subera, linea laneaque operimenta, nulla carie aut vetustate exesa reperit. Excivit rei tum fama, Mediolanensem ad venerabile sepulchrum civem universum : frequens exinde fit concursus : veneratio omnibus maxima per miraculo incutitur : nullus expleri satis exanimis illius corporis aspectu, et dormientis potius quam demortuæ faciem intueri arbitrabatur. Hinc admirari, et omnipotentiam Dei, confluentes nullo ordine cives, laudare non cessabant, qui et omnia Sanctorum ossa custodit, et capillum de capite eorum perire non sinit.

U. VARIOS.

12 Ubi satis magnis catervis accurrentium civium devotioni est concessum, S. Carolus dentem e mandibula evellit, quem argentea theca locatum cymelii loco tenuit, et collo dum vixit, circumtulit; marmoreoque sarcophago demò Divæ corpus integrum, ut invenerat, recondit. Beata vero animam inter Sanctos suos tutelares præcipuam adscivit; ejus pervigilium festivitatis, cilicio et jejunio celebrabat; festo vero ejusdem die, non alibi quam in Savina sacello sacræ operam dabat; post divinam litationem, arca quotannis aperiri jussa, pie sacras reliquias omnis colebat : multas hinc effusum Carolum erat videre in lacrymas collipescere, tenerrimis suspiriis identidem e pectore exhalantibus, totum divinæ contemplationi dare animam. Et nisi post multas horas inde discedere noverat. Ceterum pius Antistes veritus, ne effrenis alienjus petulantia suffurari sacrum pignus attentaret, vel aliquid surripere, vectibus ferreis, qualem nunc conspicimus, siliceam arcam occlusit, ut eam jam reserare fas imposterum sit nemini.

dent a S. Carolo Borromæo extemptus,

festum pie celebratum,

observatum, demò ferretum

13 Ne vero tum insigne omniq; ævo celebrandum miraculum examinati calaveris post tot annorum centurias integri reperti, et odorem suavissimum ad nostra usque tempora expirantis e memoria hominum excideret, jussit S. Carolus tabulas testibus firmatas, et Notariorum Apostolicorum Hieronymi Castillionæi, Bernardini Cattanei, Jacobi Regretti, Baptiste Corii, ipsiusque Archiepiscopatus Cancellarii Bartholomæi Pappolionis manu exaratas, in plateis sue Curie asservari. Eademque Carolus a Basilica-Petri, et Paulus Morigia, qui tunc temporis scribebant, suis in historiis contestati sunt; aliique nostræ ætatis viri eloquentissimi, inter quos Franciscus Rugerius, qui Savine corporis incorrupti reperti prodigiosum eventum, patriæ suæ superstitioni gloriæ consulens, Attica prope facundia deserpsit.

rex publicæ tabulæ testatu

14 *Hactenus Trissinus, qui cap. 12 testatur Mediolanum a matronis eximia religione culti Sannam, ac præcipue ut menstruarum inmoderantiore profluvio præstet immunes : eoque annis superioribus de instituendo ad ejus cultum propagandum subalido consilio aguisse; qualem olim in S. Euphoniae urbe Mediolani existisse conjicit idem Auctor ex Martyrologio MS. Bibliotheca Franciscana, in quo hæc leguntur : III Kal. Februarii, Mediolani celebratio S. Savinae, quæ fuit matronam Laudensis : hæc duxit corpora SS. Naboris et Felicis ad civitatem Mediolani : hæc jacet in ecclesia S. Naboris : hæc valde honoratur ad S. Bophemiam. Demum recevet idem scriptor, recens volem Divæ, præsertim a Trissino gente, habitos honores, erectus statuas, aras positas, imagines illustri loco constitutas. Agit de ea quoque Salvatorius Ruvius to. 1, de feminis sanctitate illustribus*

colunt a matronis S. Sannæ, et quare.

DE S. PEREGRINO CONFESSORE CALATABELLOTÆ IN SICILIA.

XXX JANUAR

S. peregrini
festum duplex
calatabellotte

Calatabellotta, sive Caltabellotta, appellata est Siciliæ peramplum in plaga meridionali, ad excelsi et ardui montis verticem, maris prospectu jucundissimum, Saracenici nominis operisque, ut Thomas Fazellus Decade 1, lib. 10, testatur, mille circiter passibus a Trinalorum, sive Triocali, aut Tricalli, vetustæ urbis ruinis: unde Isburus, qui prope manat amnis, vulgo nunc Fiume di Caltabellotta ucculis appellatur. Hic S. Peregrinus Confessor geminam obtinet celebritatem; primum eamque percipiam, indicta publice operam servitium feriatior, sacrorum vero religione ad octavam diem prorogata, 30 Januarii; alteram 18 Augusti. Ad illum diem ista habet Octavius Cajetanus noster in Idea operis de SS. Siciliæ et Ferrarum in generali SS. Catalogo: In Calatabillotta S. Peregrini Confessoris. Cuius uterque vitam MS. quam adipsi non potuimus. At XVIII Augusti uterque S. Peregrini egi commemoracionem scribit. Translato videtur aliqua ex die facta, agunturque tam isthic velutio soleantes nundice, non erupio alienarum concursu.

2 Neque proprium Sancti longis officium extat, et quæ aliquando in manibus fuit Vita MS. ea uicæ usquam in alicujus scribis dehescat; nostro certe rogatu his annis diligenter perquisito, reperiri non potuit. Illud solum acceptum, nemocari acceptum a majoribus, Perigrinum

natione Græcum fuisse, ac Romam, tempore renaissance Ecclesiæ, a Pontifice Maximo accersitam, cum passim ejus celebraretur erudito ac virtus, missum in Siciliam celestis doctrinæ disseminandæ gratia. Hic cum Trio-

caluos et accolos reperisset ab immani dracone dire iafestari (quætia tunc crebro monstra, ferali demonis odia in nasevos excita mortales, aut e tartarico grege emissa, adscito illo portentosa molis ad majorem straginem terriculamento, in multis Divorum Actis legitur) cum igitur draconem hic reperisset, cupus nisi humana carne satari non posset inglutire, eam sustulit pestem, Triticeum dein panem in lapidem convertit, ut femur eiusdem ulcesceretur perjurum, qui lapis etiam nunc asseratur. Pari miraculo castigatum alterius mulierculæ perjurium, IV Januarii in S. Phavaïdis Vita retulimus.

miracula.

3 Custoditur Caltabellotte pignus equestrum S. Peregrini, os vultusque humeri, ac solenni religione a supplicantiibus circumfertur duobus illis ipsi dicatis diebus. Alias sui Patroni Peregrini reliquias Luca in Tuscia extare, existimant Siculi. Et commemoratur quidam a Cesare Francotto in historia Sauctorum Lucensium S. Peregrinus, sed longe ab hoc diversum, genit Scutus. Demum cum ulis infirmis, tum præsertim hecma laborantibus, salutem asserre, S. Peregrinus fertur.

reliquiæ

DE S. BARSE SIVE BARSO, EPISCOPO EDESSENO CONFESSORE.

SUB VALENT
XXX JANUAR

S. barse sive
barsi,

miracles 30
Jan.

et 1. et 1

an et 28 Feb

Aliquot jam Edessene in Mesopotamia Ecclesiæ sidera dedimus, hoc ipso die S. Barsimænum Episcopum. Hujus Cathedralam dicentis septuaginta post annis S. Barse tenuit, sive Barsas, Baranius in recto Barsou dictam existimant, itaque Martyrologio inscripsit. Titulus capitis 15, lib. 4, hist. Ecclesiast. Theodoretus est περί του Βάρσου του επεσκώπου etc. De S. Barse Episcopo. Et cap. 16. Βάρσου του μεγάλου επισκόπου etc. Barsus appellatur in Menologio Hear. Camm, Barsam et Barsam in Topographia Ferrarum, sed utriusque, nam Theodoretum citat, apud quem Barsam in quarto caso scriptum legerat.

2 Memoratur S. Barse in Romano Martyrologio XXX Januarii, his verbis: Ibidem (Edessa) S. Barsen Episcopi, gratia curacionum illustris; qui a Valente Imperatore Ariano in extremam illius regionis oras, ubi fidem Catholicam relegatus vitam finivit. Græci XV Octobris eum celebrant, qua die Menologium: Eodem die commemoratio S. P. N. et Confessoris Barsi Episcopi urbis Edessæ, qui fuit sub Valentiano Imperatore. Hic multis editis miraculis migravit ad Dominum. Præter etiam Menæa; in eo quoque corrigenda, quod a Valentiano relegatus tradunt, eum orthodoxus et religiosus Imperator fuerit Valentianus. At Valens ipse pater, qui ab eo in consortium imperii anno 364, 29 Martii abscitum, Orientem tenuit usque ad 9 Aug. 378 in campo Catholicos, cum ipse Arianus esset, dire captivum, Barsen quoque perscriptum.

3 Idemque hic sit Barsas, aut Barsus, qui 28 Februarii in Menæis refertur, haud scimus. Damasci isthic dicitur Episcopus fuisse; incudase forte pro Edessæ ita scriptum; nobis certe Damascenus ille Barsus ignotus est, idque solum de eo habent Menæa: Eodem die S. Barse Episcopus Damasci in pace finitur.

Ludos florentis relinquens vita,
Interest Barse Angelorum festis.

Edessæ Barse gesta ita brevier describit Theodoretus loco citato, atque ex eo Baranius ad an. 371, nu. 109.

4 Barsen prætoræ, eujus etiam hoc tempore ce-

lebre est nomen, non Edessæ solum quam gubernabat, et vicinis civitatibus, verum et in Phoenice, Ægypto, Thebaide (per has namque nationes universas fama ejus propter virtutis splendorem permancaverat) primam Valens Aradum insulam incolere mandavit. Ast ubi intellexit infinitam hominum multitudinem ad eum confluere (etenim Apostolica repletus gratia morbos verbo pellebat) Oxyrynchum, quod est oppidum Ægypti, eum relegavit. At cum etiam isthic ejus gloria frequentes undique mortales pertraheret, ad castellum quoddam in extremis locatum finibus, ac juxta colentibus Barbaris oppositum, eujus nomen Philo est, senem illum, idoneum jam sane regno caelorum incoctam, deportandum curavit. Forint ejus lectum in Arado insula ad hodiernum diem remanere, multo sane honore decoratum; nam multi morbus vexati, ubi in eo decubuerint, integræ sanitati per fidem restituuntur.

Acta ex Theodoretis.

miracula.

reliquiæ.

5 Hæc Theodoretus, qui rursus cap. seq. illius meminit eum de S. Eulogio, eujus tum Presbytero ac dein successore, agit, qui a Modesto Præsule interpellatus, ut eum us communicaret, quibuscum et Imperator, hæretico minime Episcopo, quem in eam Solem Barse pulso intruserat Valens, respondit, se et Pastorem habere (Barsen scilicet) et eujus nutum sequi. Quomobrem eum Protogene, qui deinde Carrarum Episcopus fuit, Antinomum Thebanis urbem relegatus est, ubi plurimos Christo adjuverunt. Sedata deinde tempestate persecutionis, in patriam redire, et Divinus Eulogius, Barse illo magno translato ad beatam et molestiæ omnibus expertem vitam, Ecclesiæ quam ille rexerat præfectus est. De Eulogio pluribus agemus 3 Marti, deque Protogene postmodum.

successo successus.

6 Luca exili S. Barse tria fuerunt: Aradus Phœnicæ insula; Oxyrynchus urbs Ægypti, in qua se Rufinus lib. 2, de Vitis PP. cap. 3, reperisse viginti milia Virgum sanctimonialium, decem milia monachorum scribit, haud longe post hæc tempora, et caritatem adversus peregrinos admirabilem. Demum Oxyryncho deportatus est in ἑρμούσου ἑστῆσαι τοῖς ἐστὶν γαστρονόμοις βαρδάρτοις.

exili loca.

βαρδάρτοις.

βαρβάρους, Φιλῶ δὲ τοῦτῃ ὄνομα, ad castellum, sive praesidium, ultimum adversus propinquos isthic Barbaros, cui Philo nomen. Baronius in Martyrologio Romano supra videtur castellum illud in Mesopotamia, aut certe in Syria, collocare, cum aut in extremas illius regionis oras relegatum. Theodoretus videtur potius innuere ad Thebaidis Libyae fines fuisse, cum scribit τοῖς ἐκεῖ γειτονεῦσσι βαρβάρους, vicinis isthic Barbaris; vel. ut alia lectio habet, τοῖς ἐκεῖ βαρβάρους γειτονεῦσιν, Barbaris, qui isthic sunt, propinquum. ἐκεῖ isthic, ad Oxyrynchum Aegypti urbem referendum, de qua immediate fuerat sermo. Et erat Aegyptus undique

barbaris et ab urbano convetu alienis gentibus cineta, Saracenis, Saenitis Arabibus, Troglodytis, et Libya exterioris incolis. Ac memoratur quidem Ptolemaeo lib. 4, cap. 4. Φιλῶνος κῶμη, Philonis vicus, inter mediterraneam Cyrenaeicam regionis loca; atque alius item Philonis vicus in Libya, aliquanto Aegypto propinquior. Nicephorus Callistus lib. 11, cap. 22, ubi eadem haec ex Theodoro memorat ita scribit: εἰς τὰ αἰσχρατῶν οὐ πόρος τῶν γειτορῶν βαρβάρων μετεπίθει, Φιλῶ ἢν ὄνομα τῷ χωρῷ, in extremitatein quendam non longe ab aecolentibus Barbaris eum transferat; Philo nomen erat loco.

EX VADIS

DE S. FELICE IV PAPA.

AN. CHR.
DCCX
XXX JANUAR.

Alavum suum testatur S. Gregorius hom. 38, in Evang. et lib. 4, dial. cap. 16, fuisse Felicem Romanae Ecclesiae Antistitem, ut 5 Januarii dicitur, cum de ejusdem Gregori amita Emiliana Virgine esset sermo. Hic Felicem Joannes Diaconus iusto Vita S. Gregori quartum ejus nomen fuisse existimat; ita enim scribit: Iste Senatoria stirpe progenitus, tam nobilissimam quam etiam religiosissimam genealogiam duxit, ita ut quartus Felix Apostolicae Sedis Pontifex, vir magne in Christi Ecclesia reverentiae, qui basilicam SS. Cosmae et Damiani Martyrum via Sacra juxta templum Romuli, sicut haec tenet cernitur, venustissime fabricavit, ejus atavus fuerit. At Baronius in Notis ad Martyrol. XXV Februarii, non quartum, sed tertium fuisse S. Gregori atavum contendit; quod hic, uti et Gregorius, Romanus fuerit, ille e Samnio oriundus, non e Samno, ut indicat Platina; quoniam temporum ratio omnino id postulare videtur, cum a Felice obitu ad Gregorii pontificatum non nisi 60 anni intercesserint. Sed de hac re proprius erit agendi locus cum de Felice III erit sermo XXI Februarii. Felix IV cohit XXX Januarii, ita enim legitur in Romani Martyrologii tabulis Urbani VIII Pont. Max. auctoritate recognitus 28 Februarii: Romanae natalis S. Felice Papa III qui S. Gregorii, Magni atavus fuit etc. antea legebatur: Romanae natalis S. Felice Papa IV, qui S. Gregorii Papa atavus fuit. At 30 Januar. alim habebatur: Romanae S. Felice Papa Tertii qui pro fide Catholica plurimum laboravit. Nunc illud Tertii omissum est. Memoratur in multis Martyrologiis 30 Decembris S. Felix Romanus Episcopus; sed quaedam diserte Tertium vocant. At 28 Martii refertur hic Quartus in MS. Florario his verbis: Romanae natalis S. Felice Papa IV qui instituit dedicationem Ecclesiae singulis annis celebrari. Paucis haec de Quarto prolata sunt litteris ab Anastasio Bibliothecario in lib. de Romanis Pontificibus:

2 Felix natione Samnius, ex patre Castorio, sedit annos quatuor, menses duos, dies quatuordecim. Fuit autem temporibus Theodorici Regis, et Justini Augusti, a consulatu Mamortini usque ad consulatum Lampadii et Orestis, a die iv Idus Jul. usque in iv Idus Octobris. Hic fecit basilicam SS. Cosmae et Damiani in urbe Roma, in loco qui appellatur Via sacra, juxta templum urbis Romae. Hujus temporibus consumpta est incendio basilica sancti Martyris Saturnini, via Salaria, quam a solo refecit. Qui etiam ordinatus est cum quiete, et vixit usque ad tempora Athalarici Regis. Hic fecit ordinationes duas in urbe Roma per menses Februarii et Martii, Presbyteros quinquaginta quinque, Diaconos quatuor, Episcopos per diversa loca numero triginta novem. Qui etiam sepultus est in basilica B. Petri Apostoli iv Idus Octobris, et cessavit Episcopatus mensum 1, dies 43.

3 Hic Anastasius e quibus nonnulla brevitè elucidanda, praesertim electio ejus, ac publica opera. Electionis annus, dies, modus indicandus. Rex Theodoricus haereticus, ut idem scribit Anastasius, cum grandi dolore et odio suscepit Papam Joannem et Senatores (Theo-

dorum, Importunum, Agapitum Exconsules, qui Constantiopolim missi fuerant) quos etiam gladio voluit interficere; sed metuebat indignationem Justini Augusti: quos tamen in custodiam omnes afflictos cruciavit, ita ut lentissimus Joannes Episcopus primae Sedis Papa in custodia afflictos deficiens moreretur. Qui defunctus est Ravenna in custodia XV Kal. Junii Martyr.... Cujus corpus translatum est de Ravenna, et sepultum est in basilica B. Petri Apostoli sub die VI Kal. Jun. Olybrio Consule, et cessavit Episcopatus dies 38. Electus est Felix, ut jam ex Anastasio dictum est, die iv Idus Julii, atque ita XV Kal. Jun. sive 18 Martii, usque ad XII Julii, dies sunt unum 36 Baronius ad an. 526, vult VI Kal. Junias, mortuum Joannem, VI Kal. Julias sepultum; electum Felicem 24 Julii: putatque mendosum esse codicem, in quo sepultus dicitur Joannes VI Kal. Junias; sed nobis non persuadet, ut ab Anastasio recedamus, nisi certius testimonium aut irrefragabilem rationem proferat.

4 Gestu autem haec sunt Olybrio Consule, anno Christi 526. Dicitur tamen sedisse a Consulatu Mamortini, aut potius Mavortii, qui annus ejus primus maxima ex parte cum Mavortii consulatu concurrat. Alioquin cum Joanne Olybrio Consule mortuum censet; cumque 98 die post ejus mortem interisse Theodoricum scribat idem Anastasius, id est, ut nos compicimus, 23 Augusti; tamen Felix ab eodem tyranno Romanis obtusus est, dignus ille quidem eo gradu, per summam tamen tyrannidem, nemini priorum Imperatorum praeterquam Constantio eidem haereticum in Felice II usurpatam: ut perspiciant quos sequantur, qui illius Ecclesiae derogant sacrosanctae libertati; et suam civitati sibi quoque funestas exitus esse per timescendos. Haec vera omnia, Felice nato vulgo integritas, Romanorum in alium conspirantem voto, electo tyranni arbitrio facta, sed Romano deinde Clero et Senatu probata, haec, inquam, omnia ex Athalarici Regis ad Senatorem Romanum epistola perspicere possunt, quae est apud Cassiodorum libri 8, Variar. 15, atque ita habet:

5 Senatui urbis Romae Athalaricus Rex. Gratissimum nostro profitemur animo, quod gloriosi Domini avi nostri respondistis in Episcopatus electione judicio, oportebat enim arbitrio boni Principis obediri: qui sapienti deliberatione pertractans, quamvis in aliena religione, talem visus est Pontificem delegisse, ut nulli merito debeat displicere; ut agnoscat illi hoc optasse praecipue, quatenus bonis Sacerdotibus Ecclesiarum omnium religio pullularet. Recepistis itaque virum et divina gratia probabiliter institutum, et regali examinatione laudatum. Nullus adhuc pristina contentione tenetur. Pudorem non habet victi, ejus votum contigit a Principe superari. Ille quin imo summa efficit, qui cum sub puritate dilexerit. Nam quae sit causa doloris, quando hoc et in isto reperit, quod alteri in partem datus captaverit Civica sunt ista certamina, pugna sine ferro, rixa sine odio: clamoribus, non doloribus, res ista peragitur. Nam et si persona summoda sit, nihil tamen a fidelibus amittitur, cum optatum sacerdotium possidetur.

S. Felice IV
natus,Vult ex Ana-
stasio.

die 12 Julii,

an 526

jubente Theo-
doricum elec-
tus,

ubi bonu-

EX VARIIS

detur. Quapropter redeunte Legato vestro illustri viro Publano, rationabile duximus ad cœtum vestrum salutationis apices destinare. Magna enim jucunditate perfruemur, quoties cum nostris Proceribus verba miscemus; et hoc quoque suavissimum vobis minime dubitamus, si quod illius fecistis inperio nobis etiam cognoscitis esse gratiosum.

Obit 530, 12 Oct. vel 29 Sept

6 *Hæc de electione Felicis, qui sedisse dicitur annos 4, menses 2, dies 14, nante sequeretur juxta calculum jam positum obisse 26 Septembris, sive VI Kal. Octob. cum tamen dicatur decessisse IV Id. Octobris: atqui a 12 Julii, ad 12 Octobr. tres sunt soliti menses. In nulla præterquam Germanico Causis Martyrologio Felicis memoriam 12 Octobris consignatam reperimus. Obiit, ut ante scriptum, Lampadio et Oreste Coss. anno Christi 530, Athalarici Regis 3, jam inchoato. Cur 30 Januarii colatur nos latet.*

eccl. ann SS. Cosmæ et Damiani construat.

7 Ferit Felix basilicam SS. Cosmæ et Damiani in urbe Roma, in loco qui appellatur via Sacra, juxta templum urbis Romæ. At Joannes Diaconus supra citatus juxta templum Romuli fabricatum hanc Divorum basilicam scribit: ubique Alexandro Donato nostro lib. 3, de urbe Roma cap. 3, magis præbatur, quod Claudianus lib. 2, in Salsivonem scribat,

Elusæ, Dominae pergunt ad limina Romæ,
Convenient ad tecta Deæ, quæ candida lucent
Monte Palatino.

nunc colligit fuisse templum Vetus Romæ in colle Palatino, qua devexus est in Sacram viam prope aram Titi; erasitque ubi est SS. Cosmæ et Damiani ædes fuisse templum Romuli: nisi juxta templum urbis Romæ enim collocet Augustus, quod non longe absit, interjacente amicum Foro veterino. Idem cap. 4, ejusdem libri scribit templum Romuli situm in Sacra via, a Felice Papæ IV, SS. Cosmæ et Damiani fuisse dentum. Et lib. 4, cap. 3, Felix IV, Theodato Italiae Rege SS. Cosmæ et Damiani basilicam, mutata veteri æde Romuli, in Sacra via consecravit. Sed memoria lapsus videtur ne eruditissimus, nam anno Athalarici 3, mortuus est Felix. Theodatus non nisi quadriennio post ad regnum ab Amalasantha erectus est. Ejusdem ædis SS. Cosmæ et Damiani ædem meminit lib. 2, cap. 12, et lib. 4, cap. 12, scribit eam ab Urbano VIII, præclare exornatam. Agit fusc de hac basilica Octavianus Panciroli in Thesaurus absconditis Urbis, reg. 1, eccl. 17. Revertit Andreas du Chesne veterem hanc inscriptionem, quæ in eo idem visibatur:

Anla Dei claris radiat speriosa metallis,
In qua plus fidei lux pretiosa micat.
Martyribus medicis populo spes certa salutis
Venit, et ex sacro crevit honore locus.
Obtulit hoc Domino Felix Antistite dignum
Mimus, ut æthera vivat in arce poli.

Hoc esse videtur citatum a Platina carmen verniculato opere notatum.

S. Saturni restauravit.

8 Alterum Felicis quarti publicum opus fuit sancti Martyris Saturnini basilicæ in Saturnia a solo refecta, cum incrudio esset consumpta, cujus etiam meminit Donatus noster lib. 4, cap. 3. Cum eam non recensent Octavianus Panciroli, suspicatur aut nunc non extare, aut nomen mutasse. Basilicam quoque S. Stephani, quam Johannes ejus decessor inchoavit, perfecisse Felxum, ostendit idem Du Chesne ex duabus vetustis inscriptionibus; quarum prior ita habet:

Opus quod basilicæ beati Martyris Stephani

Defuit a Joanne Episcopo marmoribus inchoatum.
Juvante Domino Felix Papa addito musivo
Splendore sanctæ plebi Dei perfectit.

altera vero:

Aspicias auratum cœlesti culmine tectum,
Astriferumque micans præclære lumine fultum?
Domino juvante Felix Episcopus Dei famulus
Forum basilicæ beati Martyris
Stephani musivo et marmoribus decoravit.

9 *Præclaram Athalarici constitutionem, quæ extat apud Cassialorum lib. 8, Variar. 24, quæ decreverunt, quod qui quacunque ex causa jure convenire quæntiam e Romano Clero volet, ad beatissimi Papæ judicium prius conveniat audiendus; ut aut ipse inter utrosque more suæ sanctitatis cognoscat, aut causam deleget æquitatis studio terminandam; eam, inquam, quidam non improboliter conjiciunt S. Felicis postulatione latam. Quæ hominis hæretici sanctio merito incutere ruborem modernis politicis queat, cumquam ille constare Ecclesiæ vixit longæ consuetudinis, omninque consuetanciam, potestatem, com ipsi detrudere omni arte doloque contendunt. Simul illud Ecclesiasticorum hominum omnis ulte oportet insidere, quod idem inculcat: Professio vestra vita cœlestis est. Nolite ad mortalium vota humilia et errores descendere. Mundani coerceantur humano jure, vos sanctis moribus obedite.*

consultat Ecclesiæ libertati.

10 *Extant in tomis Conciliorum Felicis IV, nomine tres epistolæ: prima, data Kalendis Martii, Lampadio et Oreste Coss. vetat Missas celebrari nisi in locis Deo dicatis, nisi magnum compulerit necessitas. Secunda prædicta est ad Sabnam nobilem matronam, data XII Kal. Nov. Lampadio et Oreste Coss. sed vel indici nota error, vel in Pontificis nomine. Tertia ad Casarium Arelatensem data III Non. Febr. P. C. Mavortii V. C. id est, anno Christi 528. Unde constat prius duobus aliis esse datam. Perperam vulgo data scribitur P. C. M. Sever. Boetii V. C. quæ subscriptio multo torsit, cum ad Felicis IV, pontificatum referri Boetii consulatus non posset, nec Felicis III, tempore sederit Casarius. Restituit veram Lectorem Sirmundus noster ex codice Arrelatensi.*

Ejus epistola.

11 *Sepultus est S. Felix in basilica B. Petri Apostoli, ut scribit Augustinus. Hoc ejus epitaphium ex Appendice Antiquarum inscriptionum recitat Du Chesne:*

Certa fides justis cœlestia regna patere,
Antistes Felix quæ modo lætus habet,
Prælatum multis, humili pietate superbus,
Promeruit celsum simplicitate locum.
Pauperibus largus, miseris solatia præstans,
Sedis Apostolicæ crescere fecit opes.

epitaphium,

Octavianus Panciroli lib. cit. reg. 11, eccl. 7, tradit in ecclesia S. Thomæ extare aliquas S. Felicis Papæ reliquias, et conjicit eas esse Quartii: aliquas item in ecclesia S. Sixti 23, regionis 9.

reliquæ.

12 *Scribit Platina, cumque temere sicutus Cincionius: Felix rei divinæ interim curam gerens et Patriarcham Constantinopolitanam declinantem a fide anathemate notavit. Regerat eo tempore Constantinopolitanam Ecclesiam Epiphanius e regno Catholicus Antistes et Romanae Sedis observantissimus. Cui tamen successit hæreticus Anthimus, sed aliquod annus post F. Felicis obitum, cujus causa miræ exortate sunt turbæ, ut videre est apud Baronium. Idem fere quod Platina scripsit Petrus de Natalib. qui lib. 6, cap. 135, ita scribit: Hic patriarcham Constantinopolitanam Ariani hæresi maculat in excommunicavit, et hæresiarcham damnavit.*

Non excommunicavit Ep Constantinopolitanam.

DE B. HABERILLA SIVE HABRILIA, VIRGINE, AD LACUM BRIGANTINUM.

Scilicet VII, XXV JANUARI

Venerat est lacus, qui et Constantiensis, Brigantinus, Podanicus, sive Bodanicus, et Walsfrido Strabo in Vita S. Galli Potamius dicitur, vulgo deo Bodense, in Sacra, longus

XI. milia passuum, VI latus. Ad eum plura sita oppida sunt: perantiquum est Brigantium, a quo non longe Brigantinus omnis in eundem influit lacum, ad ipsum fere annis octiduum visatur ordo Benedictini cœnobium longe

In Angia Brigantium

longe amœnissimum, vulgo Alba Augia Brigantina et Major Augia, Germanice de Mereraw dictum, quod majorem insulam sonat. Fuit ut, si Gaspari Bruschio, Martinoque Crusio fas est credere, duplex olim, monachorum unum, alterum sanctimonialium; sed his abolitis, monachi soli deinceps colere. Imo solæ isthic principio habitasse videntur monachæ, quibus tamen quæ sacra curarent adfuere fortassis aliqui e S. Galli nobili cœnobio monachi. Et monstratur, eodem teste Bruschio, S. Galli adhuc non procul inde oratorium, sacellum videlicet omnino humile et exiguum, in montanis supra Bregantum situm, ... ubi visuntur nostra adhuc ætate cavernæ scopulis incisæ, in quibus cubasse venerandus senex dicitur. Ita ille.

collar. b. Haberilla

2 Venerantur Angiensis æcclæ, velut peculiarem Patronam S. Haberillam, sive Habrilliam, non quidem sacrorum solemnitate, officiove Ecclesiastico, sed publica tamen pietate; recoluntur ejus natalem XXX Januarii. De ea Chronicon Constantiense: S. Haberilla Virgo eremita a S. Gallo ordinis S. Benedicti Cellæ Brigantinae (unde successu temporis modernum monasterium Brigantium pullulavit) Abbatissa ordinata, cujus quamplures sanctimoniales erant. Quæ de ea hic subnectemus, communicavit ea nobiscum, et de aliis Sanctis complura. Daniel Feldnerus noster, qui cum Theologiam Friburgi Brisgoiæ et Ingulstadi aliquot annis docuisset, Constantiæ 21 Februarii anni 1641 decessit, annos cum vixisset duos et quinquaginta, hectica febris exhaustus, relictis præclaræ pietatis, modestiæ, patientiæ exemplis. Ipse vero quæ de S. Haberilla suggestit, a Reverendissimo Augiæ Brigantinae Abbate Placido, nostri ordinis fontore eximio, et religiosissimo Priore Francisco Ranspergero acceperat.

quæ isthic sanctæ vitæ.

3 Vixit igitur B. Haberilla S. Galli Abbatis temporibus, ejusque provocata exemplo (fortassis et monitis antea erudita ad pietatem) vitam agere instituit ab hominum consuetu remotam, juxta Luceni Brigantium, cella erecta: in hac ita degit, ut perpetuo in Christum Crucifixum defixos corporis mentisque oculos haberet; precibus dies noctesque intenta, vehementi quondam et assiduo Dei flagrans caritate. Victus illuminatione tenuis, ceteraque exercitatio ejusmodi, ut virginitatem, quam illibatam semper servavit, adversus omnes cœnis diæmoniisque insidias egregie communiaret.

4 Manavit, ut fit, ex humili et abdita cella, odor sanctitatis ejus, ac multas ad eam attraxit Virgines, quæ eandem arripuerunt virtutis exercitationem. Quod ubi didicit S. Gallus, gratis Nummim actis, Haberillam Antistitam ordinavit. Virginum istarum collegio præfectum. Has illa cum exemplo ac verbis ad omnem sanctimonialium instituisset, tandem virtutum meritis cummata in caelura migravit: quo anno, non constat. S. Gallus, ut ad ejus vitam 16 Oct. dicimus, ad Dagoberti Regis tempora pervenit.

ES VARIIS. sanctimonialium istius præfecta

5 Visitur near Haberilla sepulchrum in majori basilica Augiæ Brigantinae sanctis Apostolis Petro et Paulo dicata, ad dextram altaris S. Catharinæ Virginis et Martyris. Cooperata ut lapide sex nico columellis. In vicino pariete descriptam paucis illius vitam fuisse memorant: vetustate ita obliterata est scriptura, ut legi modo non possit. Sententiam ejus fuisse hanc retulerunt, qui legerunt: B. Haberilla eremita, de post ordinis S. Benedicti Abbatissa Cella suæ cum multis sacris Virginitibus Deo servivit. Habitum e S. Gallimanihus, qui tunc temporis cum aliis discipulis et sociis Brigantii morabatur, suscepit; et hic sepulta multis clareret miraculis. Eundem in aliis Antiquis cœnobii monumentis de ea narantur.

Ad ejus sepulchrum

6 Ad ejus tumulum multi, etiam e remotis locis conflunt, ac plurimi et facta altum et in dies fiunt miracula: febris, cephalalgia, ophthalmia, vertigo, ulcera, rutilra, colico, paralysis, aliique morbi frequentissime curati. Præcipue ægris infantibus opem sancta Virgo impendit, qui frequentes a parentibus, potissimum quoque seriatim, isthuc deferuntur, terque ad honorem sanctissimæ Trinitatis subter sepulchrum lapideum transvehuntur, conceptis ad Divam precibus, mirabili modo ab omnibus prope morbis, quibus ætas illa obnoxia esse consuevit, liberantur. Imo terram e sepulchro erutam, huteoque involutum peragrinas secum portare, et languibus infantibus supplicare, aut errie membris affectis admovere: quam deinde, ubi sanitas subserata est, in pristinum locum referunt, veluti curationis testem. Proventores quoque ter subter lapidem sepulchralem reptare, et terram dolentibus membris inspergere solent, et plurimi se ipso loco omni dolore liberatos profitentur. Testatus nobis est idem Pöhlnerus, his se gloriosæ Virginis tumulum vixisse, et quæ Deus miraculo ejus patrocinio operatur didicisse.

morbi curantur

per totum infantiam,

et pulvere inde subditur.

DE S. ALDEGUNDE VIRGINE, MALBODII IN BELGIO.

FIGURÆ AN-
TECXXXIII
XXX JANUARII
Malbodi
S. Aldegundis
natalem 20
hinc

Malbodium, sive Melbodium, vulgo Maubeuge, oppidum est Hannoniæ in Belgio, ad Sabim flumen. Hic perveitstum nobilium Canoniarum collegium est, quarum Antistita Domina est oppidi. Condidit illud in fundo paternæ ditius S. Aldegundis nobilissima Virgo: cœrit sensum uterinarum conflatu in oppidum, ut in Belgio complura, S. Gisleini, S. Amandi, S. Trudonis, Nivelles, ubaque. Collitur S. Aldegundis officio dupliæ primæ classis, ut vocant, XXX Januarii, protrahiturque in octavam decim sacrorum celebritas. Et talis illius plerisque Martyrologis inscriptum nomen. Plurima MSS. nomine Usuardi inscripta, etiam antiquissimum Dominus professæ Societatis Jesu Antwerpæ, quod olim fuit Augustini Hannoniæ; Malbodio monasterio S. Aldegundis Virginis; quædam Aldegundam vocant. Romanum: In Malbodio Hannoniæ monasterio S. Aldegundis Virginis, tempore Dagoberti Regis. Beda vulgatus, Rabaanus, Notkerus, Malbanus in auctario ad Usuardum: Malbodio monasterio natale Aldegundæ Virginis, quæ tempore Dagoberti Regis Francorum, ex nobili genere progenita, virginitatis propositum elegit, in quo et permansit; sapiusque illi Angelica visio revelata fuit, exhortans eam ut in proposito permaneret: novissime vero cum magna claritate cœlestis luminis ad vitam migravit Januarii Tom. III.

eternam. Parva de illa prædicant Galestanus, Causinus, Sansanus, Wion, Menardus, Ghimus, alii.

2 Wandalbertus, ut supra dicimus, XXVII Januarii eam retulit.

ante 27 Janu

Punica terra summo sexto veneratur Avitum, Sulpitium, Bathildis, et Aldegund quoque venerant. At vetustissimum Usuardi exemplar, quod Parisus in monasterio S. Germani de Patris asservatur, atque per multa cœnsa et MSS. Martyrologia XIII Novembris ita habent: Malbodio monasterio S. Aldegundis Virginis; ut illo, an hoc die decesserit, antiquum sit. Nam licet eo die nunc recentior aliqua ante 200 annos facta Translatio recolat, tamen multa ante eam translationem exarata sunt plerisque istorum Martyrologiorum; nec eodæ Translatio illa continet, ut infra dicemus. Surus quoque ad 13 diem Novembris S. Aldegundis vitam penum publicavit.

et 13 Nov

3 Vita S. Aldegundis tradidit litteris quidam ejus sequitis, ita Vita quam hic damus nu. 5. Nunc veniendum est ad visiones, quæ sibi apparuerant, dum adhuc conversaretur in laribus paternis, quas ipsa descripserat, et tradiderat eundem religioso Abbati, nomine Sobino, de monasterio Nivellesi, et alteri Fratri, cujus nomen ignoramus; quique scripsit visiones ejus et vitam: ne quis dicat nostro mendacis compositas

vita ab ejus sequiti scrip-
pta

EX VITIIS.

tam mirabiles et pene inauditas visiones. Ea Vita an-
uspum extet, post tot Belgicis provinciis illatas a Nort-
mannis aliisque Barbaris clades, post tot Mulbodii et
vicinorum oppidorum bellis Gallicis direptiones, haud
scimus: reperire certe diu pervestigatam non potuimus.

4 Tres alias hic sanctae Virginis Vitae datus. Prio-
rem accepimus et veteri MS. Ecclesiae S. Audonari,
contulimusque cum veteri item codice monasterii S. Mari-
mini Treviris et aliquanto recentioribus monasteriorum
Corcondonuni et Rubae-vallis Canonico-rum regularium,
et secunda parte Legendae Lovanii ante annos fere 130
excusa, in qua tamen mutila erat. Qui hanc vitam
scripsit fatetur se veteri illa et aliis usum monumentis;
sic nu. 2 scribit: ut in vetustis paginulis ac plurimo-
rum relatu comperimus. Et nu. 27, ut in titulo char-
tarum comperimus, ac subinde ipsa reddere verba ve-
tusti scriptoris videtur: ita nu. 20. Sacerdos quidam
boni testimonii ea tempestate degens in monasterio a
puritia usque ad perfectam aetatem, sine reprehensionem
conversabatur. Is nobis narrare solitus erat,
qui cum esset etc. Et nu. 25. Igitur ante tertiam no-
ctem sublatis suis a corpore, gratia devotionis e
diversis praeculque remotis convenimus locis. Mane
denique novo soror ejusdem familiae Dei retulit nobis.
Denique interpolasse se priorem Vitam inquit sub finem
ita scribens: quam praecuram, ut pro nobis, qui ista
supplevimus, dignetur intercedere.

Alia ab auo-
nino,

Alia ab Hu-
baldo mona-
cho immo-
dium,

5 Hucbaldis, sive Hubaldus, aut Hugbaldus,
S. Amandi Eborac monachus, quem Siegbertus lib. de
Scriptorib. cap. 107, peritia liberalium artium insig-
nem praefecit, alteram S. Aldegundis Vitam scripsit,
ut ex Chronico Eboracensi tradunt Valerius Andreas,
Aubertus Miræus, et alii; ipseque, licet sileat nomen
suum vellet, certe Amandinum se, aut saltem S. Amandi
studium indicat, ut cum supra illius in hac Vita nar-
ravit, et quandoque cum amplo encomio, ut nu. 13.
Tunc B. Amandus, jam pene toti notus orbi fama ce-
leberissima virtutum, qui tanquam in messe Dei stre-
nuus operator, multas per circumstant nationes ad
fidem perduxerat Catholicam, multa e nobilita viro-
rum ancillarumque Dei construxerat etc., paria
nu. 20 et 25 praefecit. Idem subinde vel priorem illam,
quam datus, vel alteram, quam querimus aut deper-
ditam aut lateri, Vitam citat. Et cum nu. 6 ita scri-
bat: Si quis autem istiusmodi visiones plenius nosse
desiderat, Vitam ipsius revolvat, de qua nos pauca
decorantes notitiam tantummodo rerum indicare
summatim conamur scire cupientibus quanti meriti
sit haec Virgo, qua toties Angelicis recreabatur con-
solationibus. Hanc e veteri MS. Laticiensis et duobus
Malbodiensis descripsimus, contulimusque cum ea
quam Sarinis, etsi mutilam, antea ediderat.

Alia a mona-
cho Gisle-
muno

6 Tertiam exhibuit nobis vetustus codex Celle S. Gi-
slemi in Hunnonia. Videtur ea a quopiam ejus loci Ab-
bate vel monacho habitari, de quo ita scribit nu. 7. Cujus
elationes et fletus non modo natantibus, verum
navigantibus ita sunt mortiferi, ut ejusdem pesca-
toris, nostri quoque familiaris, filium noviter despon-
sata conjugio maritatum, scimus nostro tempore
submersum. Is quoque priorem Vitam citat aliquid
et planissime nu. 18. Hactenus nostra, non ut de-
nit, sed ut potuit, balbutivi oratio, et de sanctae Virginis
ortu, institutis, et actibus, quamvis inepte, quam
veraciter, quam convenienter recitavit. Ea qua se-
quuntur, sicut in antiquo gestorum ipsius codice re-
perta sunt, ponimus, ne sanctam historiam potius
decurtasse, quam ordinasse judicemur. Cum igitur
adhuc esset in domo parentum suorum, annis mem-
brisque tonella etc. Coascinat reliqua etiam verbis
cum priore Vita, qua praevidet omnisimus.

Alia de vi-
scripta,

7 Meminit S. Aldegundis Philippus Harvengus ab
Elemosina Abbas Bonr-sper in vita S. Amandi,
quam 6 Februarii dabitur, Hubertus in vita S. Gudule

8 Januarii. Baldricus in Chronico lib. 2, cap. 36. Au-
bertus Miræus in Fastis Belgicis, aliisque innumeri.
Gallice Vitam ejus edidit quidam ex sacro Capucino-
rum Ordine qui nomen suum non expressit: F. Basilium
Athensem appellari didicimus: is multo curiose collegit
ac discussit. Ceteri fere omnes Belgae scriptores sacra-
rum antiquitatum, Aldegundis vel honorifice memene-
runt, vel plenus etiam gesta narrant. Omnium studio-
sissime Andreas Tricquetus noster, qui et propagare
honorem Divae, patris sua tutelaris, et in aliis illustrium
ejus virtutum emulationem excitare, insigni zelo ad-
laborat, et varia nobis de ea suggessit.

8 Quo anno obierit S. Aldegundis statui debet ex his
quae de S. Amandi obitu tempore 6 Februarii disputa-
bitur; quem cum vulgo statuunt anno 662 decessisse,
ostendemus probabiliter videri ad Theodoric Regis tem-
pora pervenisse, atque anno 673, die Dominica, e vita
omnino grandem natu migrasse. Haud du superstitem
fuisse Aldegundem e Vita constat. Nam quod vita Gal-
licae scriptor tradit, extare Fulberti quostolam ad Eba-
luna Remensem Archiepiscopum, in qua haec leguntur:
Quanta vero fuerit dotatus facundia Aubertus Epi-
scopus, hoc unum inter cetera habere exemplum. Sep-
ulturae mandavit corpus B. Aldegundis Virginis, in
cujus honorem haec dolenter dixit etc., ut haudqua-
quam nobis probatur; nam in recentioribus et correcto-
ribus Fulberti epistolarum editiombus etiam quidem ad
Ebalum data epistola 33 et 34 verum in neutra isthaec
leguntur: atque omnino ante Aldegundem decessisse
Aubertus videtur, ut ad illius vitam 13 Decembris di-
cemus. Quod in priore vita dicitur S. Aldegundis corpus
e Curie-Solra Malbodium aliquoties praesente Sig-
berto Rege, id, ut infra adnotabimus, aberat a MS.
S. Gislemi, et est proorsus incredibile, cum anno 634
obierit S. Siegbertus Rex.

Quando obi-
erit?

Episcopusque,

9 In majore Malbodiensi basilica S. Aldegundis nu-
mimi dicata, ejus sanctissima ossa asservantur arca ar-
gentea inclusa, magne et perquam affabre facte: sepi-
ratum in alia magni pretii capsula conchium illius est
caput. Quae divina pignora aliquoties coram venerati-
sumus. Visitur isthic quoque velum, quod columbae specie
apparentem Spiritum sanctum, aut Angelum, illius cu-
pti imposuisse vitae auctores commemorant. Ostenditur
et pedum illius, marsupa tria, cultor, solca crepida,
quae cum Eudonem procam fugeret in Sabis amnis ripu-
limo inhaesit, et rosarium quoddam, non omnino ei ab-
simile, quod S. Dominicus vel instituisse, vel praecipue
utendum hominibus suis tradidit.

vetus septi-
chiron,

10 Extat Malbodo juxta majorem basilicam vetus
alia aedes et minor, quae vulgo Vetus-monasterium, aut
templum, Vienlx monstior appellatur: in ea S. Al-
degundis conditum corpus fuisse existimatur in sacello,
quod eadem sacrum est, subque ara veluti excavatum se-
pulturem visitur, quod venerandi subeunt quidam,
Divae adversus morbos praesidium implorantes. Quae vera
praecipue illius patrocinio pelluntur mala, sunt cancer,
mamillarum apostemata et exulcerationes, dolor capitis,
scabies, angina, febres, quae aqua fontis Malbodio vicini
crebro curantur. Emergunt denique sapienter opem
attulit.

Quibus inco-
medatur?

11 Praeter suummodum aedem, ejus honori dicata sunt
in eodem oppido, templum Capucinorum, sacellum unum
in templo Societatis Jesu, sacellum domesticum Ora-
toria, aliaque isthaec publica et privata sacella; alibi quo-
que toto Belgio templa plurima. Embrice in Clivia pa-
rochiam esse S. Aldegundis testatur Molanus in
Natalib. SS. Belgii 11 Julii cum de S. Dentino agit.

Templa illi
sacra.

VITA

AUCTORE ANONYMO, E VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Aldegondis ortus, pia educatio.

Cum omnia divinarum eloquia scripturarum cunctis nominanda sint Catholicis, ut in eis experiatur quid agendum, quidve sit cavendum; tum quoque memoria et vita sanctorum Patrum non mediocriter cordi sunt adhibenda: ubi certamen Martyrum, constantia Sacerdotum, fides Confessorum, continentia viduarum, et celibatus depingitur Virginum; ut per eorum suffragia Christum mereamur habere propitium, quem offendendo præcipites exitimus ad mortis laqueum. Imploremus itaque nobis orationem Virginis Aldegondis: quæ stavit jugiter adhaerendo placere filio Virginis Mariæ.

2 Postquam omnipotentis Dei clementia unicum sibi et consubstantialem atque coeternum Filium misit in mundum, crucisque trophæo diabolum triumphans, mystica sacrosancti corporis et sanguinis ejus Sacramenta a beatificavit, ac Spiritum Paraclitum ante ascensionem et post suis misit discipulis, ut in omnem terram per ipsos Evangelica fides intonaret, et gratia baptismatis totus renasceret orbis; dignatus est et genti Francorum dexteram suæ pietatis corrigere, ut sicut Principi Apostolorum, ne fluctibus absorberetur marinis, manum præberat misericordiam, ita et nobis apostaticæ diu servituti addictis, lumen suæ claritatis, expulsis tenebrarum vitis, gratuito largiretur. Cum igitur ubique nomen Christianitatis per regnum vulgaretur Francorum, atque universi ad spem supernæ patriæ anhelarent, ea tempestate quo gloriosus Rex Francorum b Dagobertus monarchiam regie potestatis administrabat; oritur puella quædam ex regali prosapia, nomine Aldegondis. Cujus pater, ut in vetustissimis paginulis ac plurimorum relatu comperimus, e Walbertus, mater vero Bertilia nuncupati sunt. Qui quavis superbi fastu sanguinis ditati, Christianitatis nomine ac titulo præmuniti, sobolem suam Aldegundem ita educaverunt, ut celesti sponso in ipsis puellaribus annis digna haberetur. Duo quoque avunculi ejus extiterunt, quorum unus d Gundelaudus Majoris e Domatus dignitatem administrans exercebat; alter f Landricus vir strenuissimus et in bellicis rebus valde doctus fuisse perhibetur.

3 Cum itaque hujusmodi fultam natalibus puellam parentes nuptui tradere vellent, et secundum suam generositatem matrimonio copulare; Virgo prudentissima, contemnens cum suo Principe mundum, totum se ad Christum contulit. Hunc esuriens sitiabat, et sitiens esuriebat. Erat namque moribus honesta, eloquio suavis: in pauperibus misericors, in lectione q velox, in responsis citissima, mitis omnibus, inter nobiles humilis, h junioribus quasi æqualis, in paritate cibi et potus ita dedita abstinentiæ: ut nulla solidum sibi æquiperaretur. Igitur cum parentes testimarent tempus jam instare nubile Virgini, convocat mater filiam, verbisque dulcibus hortatur, ne sibi abscondat nata quid corde gerat. Tum deinde proferit genitrix suum velle: monstrat familia numerositatem, prædiorum infinitam copiam, fundos repletos, gazasque refertas: blanditur filiam assentire matri, ut copuletur marito: sese paratum asserit ad persuadendum patri, una eum amicis, quo volente nuptiæ celebrentur, et jungatur nobilissimo, ditissimo, ac pulcherrimo juveni. His perceptis Virgo Dei Aldegondis, quod multo ante corde conceperat, occasione accepta divinitus afflata, quod magis est, Spiritu illico respondit: Quid Domina genitrix, mater dulcissima, tot suavorii verbis oneras animum meum? Non h immemor quod cogito apertam: quod

desidero, patefaciam. Hujusmodi sponsum concupisco, cujus prædia sunt cœlum et terra et mare, cujus fundi in æternum non deficient, cujus quotidie divitiæ crescunt, et non minuuntur unquam. Si potes, mater, talem mihi accipe sponsum, non hominem peccatorem, petulantem, et moriturum. Hoc audiens mater, licet non posset mentem Virginis a sui constantia remove, affectu tamen femineo saepe tentabat illam de nuptiarum conditione.

4 Dum ista geruntur et refutatur, Christus qui per Prophetam suis fidelibus pollicetur dicens, In die tribulationis tuæ eripiam te, et glorificabis me; itemque, Et antequam me invocetis dicam, Ecce adsum; dedit solatium suæ Virgini, quo facilius ad suum votum pervolare posset. Erat namque eidem funula: Dei Aldegundi germana nomine l Waldetrudis, quæ fuerat conjuncta viro illustri Madelgario, cognomento m Vincentio: qui ambo divini amoris igne succensi, postponentes secularia, secuti sunt Christum. Quorum Madelgarius, qui et Vincentius, expetens monasterium quod dicitur n Altus-mons, religiosam fertur duxisse vitam. At conjux eodem spiritu fervens, sacrum velamen de manu B. Autberti Atrebatensis et Cameracensis Ecclesiæ Pontificis suscipiens, sese in monasterio dedit, quod ipsa edificaverat in loco qui vocatur o Castrorum-locus, ut comperimus ita vocatus, quia inibi quondam Romanus exercitus castra locaverit. Postquam igitur venerabilis Waldetrudis, cunctis que mundi sunt abdicatis, se contemplantive vite commiserat, misit litteras Bertiliæ matri, obsecrans ut sibi destinaret soror Aldegondis consolationis gratia, et quantoocyus rediret. Quod audiens mater actutum præbuit assensum, dirigens filiam ad consolandum sororem. Nam et ejusdem Waldetrudis votum erat, ut germana Aldegondis sacerum suscipiens velamen, curam, adhiberet Sororum inibi inhabitantium; nulli dubium quin operante illo Spiritu sancto, ut quibus inerat una mens placendi Christo, esset et communis habitatio in hoc mundo. Et sicut scriptum est, ferrum ferro acuitur, et homo exacuit faciem amici sui; geminæ splendentes lampades ductum ceteris præbentes Sororibus, ad æternam lucem Dominum nostrum Jesum Christum una cum eis pervenire mererentur.

a Al. beavit. b Dagobertus in Austrasia regnare cepit, patre Clotario II, annate, ann. 622, eo mortuo, etiam in Westria, sive Neustria, anno 628, Chariberto fratri parte Aquitanix concessa. Obiit anno 654. c MS. S. Max. Gualbertus, MS. S. Andoni, Waldobertus. Legenda Lov. Walbertus. Hic est fortassis Waldobertus Clotarii Domestici et Dux, cujus sapienter meminit Prodegarus Scholasticus de ejus ac B. Bertiliæ uxoris reliquiis, publica veneratione, miraculis alibi agemus. A Hic videtur esse, de quo Erchanbertus in fragmento apud Du Chesne Major-donus tunc Gundolaudus vir egregius erat, sub Clotario Rege. Et gesta Francorum a Frehero edita. Erat eo tempore post Laudericum Gundolaudus (alios Gundolobus et Godeolaudus, ut Du Chesne in margine adnotat) nobilis, Major-domus in Aula Regis. Ibidem ei vita sancta suffectus Erchanaldus dicitur. e In legendam MSS. habebant Majoris domesticus, De Majorum domus nimia potestate, ipsis Regibus tandem exitiosa, alibi dictam. f An hic sit Landricus, qui Chilpericum Regem interfecit, ambiguum est. Dicitur in Gestis Francorum citatus cap. 35 vir effeox atque siremus. Sed hic S. Aldegondis avunculus non vocatur Major-donus, et aliquando junior fuisse videtur. g MS. Aut. verax. h MS. Rub. val minoribus. i MS. Aut. illa. k MS. Rub. val. innotuit.

l S. Waldetrudis vitam dabimus 9 April. m Cultus S. Vincentius Madelgarius 14 Jul. n De Alt-Montis vetusto et illustri cornobio ortum 10 Janua, ad vitam S. Marcelli Papæ.

o MS. Rub. val. Castrilocus. Montibus urbe nunc amplissima, primaque Bannoæ provincie, Castrum illud vetus etiamnum spectatur. Nicolaus Guisus potius a Francis, quam Romanis, primo communitum scribit.

CAPUT II.

Visiones cælestes illi oblata.

Nunc veniendum est ad visiones quæ sibi apparuerant, dum adhuc conversaretur in laribus paternis; quas ipsa descripserat, et tradiderat cuidam religioso Abbati, nomine Sobino, a de monasterio Nivellensi, et alteri Fratri, cujus nomen ignoramus; quique scripsit

AUCTORE ANONYMO, EX MSS. aperit præpositam servandæ virginitatis.

Psal. 9. 16 Isaiæ 32. 6.

l

m a sorore S. Waldetrudis

n

o

in præposito confueantur.

Proverb. 27 17

Flavianus Iustriatur

o

scripsit

Acta Sancto- rum legenda

h S. Aldegundis illustri genere nata

præclare matura.

q

h

matri nuptus sponte

h

ALTORE ANONYMO. EX V. S.

h

s. b. i. p. e. s. e. l. e. s. t. e. s. p. r. o. m. i. t. t. i. u. d. i. t.

d

curie recurretur, et animatur

annuntiat de morte instante

in visibilibus se latuit.

habu. 13 17

querit Angeli vocem

9

contemnit gloriam celestem

docetur modestiam continentem

videt. Annuntiam eorum emittentem;

seripsit visiones ejus et vitam . ne quis dicat nostro mendacio compositas tam mirabiles et pene inauditas visiones. Quadam itaque nocte audit sibi per visionem promitti inestimabiles b divitias. Has Virgo Christi primo aestimat sibi terrenas polliceri : sed illico in spiritu cognoscit coelestes sibi deberi. Intrinetur quoque in visione, quasi in sublime raperetur, et hortaretur ab aliquo caduca postponere, ut nullo impediendo saeculi timore, facilis posset coelestia adipisci. Deinde audit vocem sibi dicentem : Non tibi alium quaeras sponsum, quam filium Dei. Cernit insuper in visu Christum in specie pueri speciosissimi afferentem sibi stolam candidam, palmamque victoriae delibisse. Audit quoque futuram se soriam Sanctorum. Adspicit iterea diabolum de sua tristem electione. Angelus quoque Domini hortatur illam perseverare in virginitate : et se longe facere a saeculo. Talibus fulta praesidiis et fisa consolationibus, quod corpore nondum valebat, animo perficere satagebat : abdicat saeculum inimicum, volens illum habere amicum qui fecit mundum.

6 Tum deinde quo profectior perstat in fide, ac perseverat in caritate, eo eripit d majora in specie contemplari. Apparet siquidem ei puella veniens de itinere, et dicit ad illum : Soror mea Aldegundis, Dei genitrix S. Maria misit me ad te, ut postules quod vis. At illa sine mora cum magna alacritate animi respondit se id desiderare quod Dominus vellet, Christique voluntatem in se fieri preceperat. Nihilominus videt B. Petrum Apostolum admonere se de regno Dei. Conspicit etiam r Christum in specie Solis et Lunae in figura regni Dei, quod nemo potest accipere nisi immaculata anima et corpore. Aliquando rapitur inter choros coelestium, ibique f ad illam adducuntur duo viri, quorum unus, ut ipsi fassi sunt, jam acceperat coronam, alter autem non. Audit praeterea pro meritum qualitate singulos sua recipere praemia. Alloquitur illam Angelus in visu hortans ut se prepararet exire deiviam Christo, tempusque instare exenudi denuntiat. Sed Christi Virgo Aldegundis in emeticis hujusmodi visionibus indignam se fateatur et humilem praedicat, ac peccatricem proclamat, nec se tanto sponso fore dignam. Identidem manifestum se praebet Angelus eadem repetens, ipsaque inculeans, tantum familiare exhibens Virgini colloquium, ut, sicut legitur de Manne ac uxore ipsius, parentibus Sampsonis fortissimi, cum omni fiducia seiscitaretur Angelum, quo nomine censeretur. Et hoc responsum audivit, gloriosum esse nomen suum, sicut et illi. Cur, inquit, queris nomen meum quod est mirabile Felix Virginis Christi conscientia quotidie proquis flebat regno Dei, et sponsi coelestis adhaerebat q privilegio.

7 Postquam ergo mater ejus Bertilia hac vita decesserat, apparuit filiae ipsius Aldegundi quidam nuntius sibi ab Angelo dictum, quod ipsa beata Virgo Christi sit habitura sponsum. Nec multo post intrinetur Dominum Jesum, quem toto affectu et mentis ardore diligebat, quasi Regem diademam equite gestantem vestitum vestibus aureis : et, ut ipsa fassa est, et Deum adhibuit testem se non mentiri, in spiritu vidit gloriam qua perfumant Sancti in coelesti curia.

8 Audierat aliquando famula Dei de se prolatum detractionis verbum, ut est consuetudinis perversis et otio vacantibus. Cumque de hac re diutius cruciaretur ejus animus, affluit Angelus solito more consolans eam pollicensque coelestem sodam, detractoribus vero invidis et otiosis, nisi respiscant, comminatus est aeternum supplicium, et poenas infernales. Illo in tempore erat inibi in proximo B. Amandus Episcopus, multis fulgens virtutibus; qui plurimas per certum mitiones praedicationis verbo et vite meritis ad Christianitatis perduxerat titulum; multaque monachorum coenobii, et Canonicorum collegia, puell-

larumque congregationes, ad summum provexerat honores. Ostensum siquidem est Aldegundi quasi h S. Amandus transiret ad Dominum; et multitudo populi, qua per illum crediderat Christo, sequeretur illum : ipsa quoque Virgo Christi in eodem habere comitatu. Beatus itaque Amandus percipiebat a Domino Jesu coronam numerositatis virorum, quos Christo lucratus fuerat : benignissima vero Aldegundis bravium multitudinis puellarum a suo meruerat sponso. Inter alia quae viderat et audierat, demonstratus est daemone in visione, qui fidelibus semper insidians, et a recto itinere evertens, ad lubrica suae perversitatis praecipitare non cessat. Vidit namque illum valde tristem; et percunctans Virgo Christi sollicito requisivit, quare tanta esset ejus pervicacia contra genus humanum; et quid sibi quaestus eventurum putaret, dum tot hominum millia secum demergit ad inferos. Cui respondit malignus, magnam se ferre invidiam in filios Adae, qui subrogati sunt in regnum, unde ipse miser et apostata cum suis complicitibus ejectus est.

9 Quadam die sabbati videt Angelum Dei sibi astantem, et de regno Dei monumentem. Illa autem, ut semper, indignam se vociferabatur gratia Dei sui : insuper mirabatur, quod toties eam visitare dignaretur. Et dum vellet adorare Angelum, ut quondam ille dilectus Discipulus, ipse evanuit ab oculis ejus. Iterum atque iterum apparuit illi Angelus Domini, admonens illam de regno Dei. Nunc ipsa videt sponsum suum diversis fultum apparatibus, nunc in splendore quasi totum illuminantem orbem, aliquando etiam ostendentem illi divitias et gloriam coelestis Jerusalem. Frequenter quoque aestimabat sibi loqui Spiritum sanctum. Insuper et de quibusdam suis propinquis intimatum erat Virgini Christi, qualiter minus et qualiter alter haberet : quem prona constringebat, et quem gloria decorabat. Nec non de viris Ecclesiasticis multa detulerat sibi Angelus. Adest post paucos dies nuntius Domini, mansionem sibi dicens in coelo paratam, hocque tantum dicitur in parata esset, quantum mereretur fieri r collecta in curia Angelorum. Ostensum est etiam eidem virgini, qualis futura esset anima illius, postquam non fuerit gravata ab haemortali conditione. Cumque praemonuisset Angelus, instare tempus resolutionis suae, et statuto die nulla corporis molestia fatigaretur; coepit h queri eum Angeli cur dilaberetur a regno sibi parato. Idque responsi ab eo accepit, dicente, ab Angelis haec impetratum, ut spatium haberet vitae ad perfectionem virtutum.

10 Aliquando nihilominus tertianae febris molestia laborabat : cumque jam hebdomada transiret, circa mediam noctem tantus illam sitis ardor invasit, quod nisi mox hiberet, crederetur expiratum ire. Cumque toto conamine contra hietaretur, et vim febris putaret esse quod patiebatur; non vitium daemone, a quo insidibatur; solita quaesivit arma, et confugit ad orationem. Et ecce ante lucem cernit sibi adstantem antiquum hostem, qui coactus est confiteri a se immissam impetiginem. Cumque tetra vultu et horrida facie ista fateretur, erupit in blasphemiam dicens Beatissimae Virgini : Adhuc tibi restat dura et arcta via, incertumque est utrum habeas perseverare in Dei servitio. Cui mox respondit Virgo Christi : Dominus mihi adjutor est; non timebo, I quid faciat mihi homo. Protinus daemone confusus fugit, et situ al ea recessit. Post tentationem illam diabolicam, affluit illi consolatio divina. vidit namque in visu ante cornu altaris quemdam in habitu sacerdotali; et cum intellexisset Deum eaeli, proculens adoravit eum, et dixit : Domine Deus meus, concede mihi peccatrici, ut in amore tuo permaneam usque in finem. Et Dominus annuens, pollicitus est ei. Post non multos dies cernit in visione virum praefulgidum. Cumque interrogaret

h

et daemone tristem

semper se humiliter apponere Angelo

Visu al. 22 8

nulla oculata ab eo intell. qu

i

vitium languoreu sibi impotentiam h

siti torquetur a daemone

j

supernat a Deo perseverantiam

CAPUT III.

Prætura ejus virtutes, et miracula.

Actuone
ANG. VO
11. 185

interrogaret circumstantes, quis esset, caelesti illuminata jubare ad semetipsam responsum accepit : S. Petrus Apostolus Domini est. Accepitque de manu illius, ut sibi visum est, panem candidum, in quo exultabat vehementer in Domino.

panem accepit S. Petrus : Christo despondetur :

11 Soror quoque ipsius jam dicta saepiusque fatenda, sanctissima scilicet Walletrudis, cum se quadam die sopori dedisset, in ecstasi rapta intuetur quendam quasi de caelo venientem. Quem cum sollicite interrogaret, utrumne Dominus respexisset ad penitentiam ejus, annuit ipse. Cum autem percontaretur super germanæ suæ Aldegundis statum, audivit : Soror tua Christum sibi promeruit sponsum. Deinde audivit Regem David venturum pro dotis libello. Super his autem omnibus venit quidam religiosus vir, qui ignorans ista quæ supra scripta sunt, rouscripta esse, dixit ad eam : Revelatum est mihi per spiritum, quod Christus missos destinaverit. Et cum requirerem tantæ legationis causam, responsum est mihi : Ut accipiat sibi sponsam Aldegundem Virginem : quæ dignum habitaculum in corpore suo, et thorum immaculatum Christo preparavit in anima. Audies autem hæc beatissima Virgo non se extulit in superbiam tanti honore præmii, sed patienter cum humilitate expectavit adventum Domini Salvatoris.

adventum in se Spiritus sancti intellegit

12 Conspicit se quoque stare in platea, et circumstantem a dexteris et sinistris virorum multitudinem: cui subito apparet globus quasi igneus de caelo veniens, nimio splendore plenus. Cumque seiscitaretur circumstantes, quid hoc esset; dixit vir qui stabat a dexteris : Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. Et illico evanuit visio ab oculis ejus. Deinde die quarto post hæc circa medium Dominicæ noctis surrexit beata Virgo, ut iret ad matutinas vigilias; et cum ingrederetur ecclesiam, una ex Sororibus egressa, videt plateam, in qua prior visio apparuit, nimia luce splendentem. cumque attonita miraretur, unde tantum tibi lumen haberetur, cum tenebræ totam terram occuparent; intellexit caelitus id fieri. Cumque mane facto id Sororibus narraret, et quærent tantæ causæ splendoris; cunctis mansit incognitum, excepta B. Aldegunde cui prior apparuit visio. Ipsa autem glorificabat Deum, qui non despicit sperantes in se.

videt lucidam hæc

13 Post anni circulum iterum apparet illi David Rex, annuntians gloriam Sanctorum, quietem fidei, et societatem in perpetua viventium. Cumque Virgo prudentissima hujusmodi visiones mente tractaret, et coronam perpetuitatis sitibunda desideraret, accessit quidam ad eam, et dixit : Domina, venerandum tibi apparuit visum : Dominus scilicet Jesus veniens cum exercitu Angelorum loquebatur tibi ante cornu altaris. Cumque intuereris illum, dicebas : Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Cumque requireret beata Virgo, qua hora hujusmodi visio homini apparuit; ex cognitione temporis cognovit ipsam fuisse qua sibi ostensus fuerat. Quarto deinde die obtulerunt ei parvulum, de cuius vita desperabatur a suis. Jussitque B. Aldegundis, ut projiceretur ante cornu altaris : quod ut factum est, acutum redditus est in volucribus. Cumque renuntiaretur Virgini Christi de subita sanitate infantis, recordata est hoc ideo accidisse, quia illum tetigerat locum, quo viderat ante paucos dies transisse Dominum. Et gratias egit Christo Domino, qui facit miracula in caelo et in terra.

Christum ante altare.

qua hanc rem deinde renouavit.

a De Nivellensi, sive Nivellensi, monasterio et oppido plenum nomen ad vitam S. Gertrudis 17 Martii. b MS. Ind. delicias. c MS. Corseul ditione. d Al. majora in spe. al. magorem spem. e MS. Corseul. Spiritum. f Alena MS. et hab. val. illam adjuvabit. g Al. parvulum. h Plenus hæc ad vitam S. Annundi 6 Feb. i MS. S. Mar. collega. k MS. S. And. agere cito in glo. MS. hab. val. et Corseul. quere ob. l MS. hab. val. et Corseul. minus tuas

Quoniam in superioribus quæ scire potuimus deante Christo de conversatione Virginis Christi beatae laudabilis Aldegundis mentionem fecimus; et qualiter ad divinum amorem gratia Spiritus sancti successa, generositam superbi sanguinis, humilitate Christi calcaverit, stylo mediocritatis nostræ perstriuimus; necnon etiam visiones dictæ mirabiles, quas Dominus ad honorem et gloriam nominis sui patefacere suis voluit fidelibus, humili caractere depinximus; nunc vertendus est calamus ad signa, quæ Dominus Jesus operari dignatus est per intercessionem suæ Virginis, qualiterque transierit, devictis hujus cœnosi mundi voluptatibus pravis, ad thalamum caelestis et æterni gloriosique sponsi sui Domini nostri Jesu Christi, qui est Rex Regum, coronaque eorum. Cum igitur beata Virgo adhuc in domo parentum suorum amnis membrisque tenella, sed moribus matura, moraretur; quidquid sui juris erat pauperibus largiter erogabat; panem esurientiporrigebat; et prout possibile sibi erat, secundum morem Beati Job, ostium ejus viatori quotidie patebat; et si quando deerat pecunia danda pauperi, tamen voluntas dandi nunquam aberat Virgini; sicut post discessum parentum de hoc mundo rei probavit eventus.

S. Aldegunde semper liberalis in pauperibus

Job 37. 72

15 Itaque uti mos est humanæ fragilitatis et timoris, qui maluit servi pecuniarum et custodes fieri Mammona, quam suo Creatori reddere, a quo multiplicata recipiant cum usura perpetuæ vitæ; jam dicta mater Virginis Bertilia congregaverat non minimam pecuniarum partem; sed Virgineam Christi latere non potuit, ut gratia Dei domante, quod illa male condiderat in sacculo, filia bene largiretur in publico. Et licet nolente matre cognoverit locum thesauri, nihil tamen inde tulit ante mortem illius. Facta vero susperstes parentum, illico dispersit thesauros matris in pauperes Christi.

thesaurum materiam ad hereditatem

16 Procedente namque tempore cum jam fieret materfamilias, et in dies cresceret in corde ejus Christianæ religionis semen, pauperum Christi non immemor, dedit argentum ministro ad comparandas in opus servorum Dei et pauperum Christi vestes, et quod supererat pecunie sibi ferret. Quod pluræ Implevit servus doctus, ut erat institutus : emit vestes sibi imperatas, et quod supererat pecunie retulit dominæ. Mirum in modum, qui in adventu Elie farinam et oleum multiplicandum multiplicavit, sponsæ suæ Aldegundi argentum, quod in usum vestium servus distribuerat, in sinu domine reddidit. Quod eurrentes B. Aldegundis et soror ejus Walletrudis, grates immensas Domino retulerunt, a O Felix nimioque beata pecunia tua Virgo, quæ non solum hominum ore laudatur in terris, verum etiam secreta scandens polorum, vocibus attolitur Angelorum!

in se confirmavit, pro omni divitiis ambo

a

17 Nostis quoque dilectissimi, quibus Evangelica heretio cordi est, Apostolos post passionem atque resurrectionem Domini nostri Jesu Christi in piscando laborasse sub presentia Salvatoris, et copiam piscum ad præceptum Magistri adeptos. Ipse vero, qui tunc discipulis affuit, fidei non defuit beate Virginis. Cui enim quadam die suis piscator magnam et adhuc vivum afferret piscem, præcepit nutritum iri in fonte qui aderat, ut haberet piscium numerositatem in opus servorum Dei, qui in monasterio nunquam desunt. Quadam siquidem die cum vagabundus in aere piscis saltum dedisset, devenit in siccam. Cumque b nequireret saltando redire unde exierat, moribundus cepit palpitare in arida. Et ecce visus citius corvi de Virgine, quasi præsaigi prædæ, quantocyus advolaverunt, cavo gutture erocitantes super piscem, nunc nugibus impetentes, nunc rostris laniantes, piscem Virginis detrahebantur ut suo. Sed juxta piscabatur agnis, qui

Joan 21

f

supra piscem contra corcos defrauent

testimo

AUCTORE ANONYMO, LA MSS.

festinus accurrens objecit se defensorem contra corvos gulosos : et qui natura sui in omnes mansuetissimus, contra naturam fortior in corvos extitit. Sorores autem monasterii cernentes nova bella geri, hidentem scilicet cornibus pelibusque ac toto corporis nisu praelia gestientem; illico ecurrerunt, piscosque incolumem invenerunt : quem famula Dei non sine grandi admiratione Aldegundi reportaverunt. Sed idem agnus, qui piscem de faucibus praedonum rapuerat, tam diu secutus est Sorores Aldegundi Abbatissae piscem ferentes, quoad pervenerunt in praesentiam Virginis Christi.

18 Vere laudandus in Angelis et praedicandus est in Archangelis, qui suis semper adest, nec ad momentum derelinquit de se praesumentes. Cum igitur quadam nocte Dei famula Aldegundis, et ejus germana Waldefridis de amore Christi, et conversatione regulari, ac salute Sororum a Christo sibi creditarum, sollicitè militarentur, candela coram eis posita subito cadens extinguitur. Cumque praestolarentur, ut aliquis veniens reaccenderet eam, Dominus Jesus Christus, qui per semetipsum suis dixit discipulis, Ego sum lux mundi, non est passus famulas in suo congregatas nomine vel momentaneas perpeti tenebras. Porrigens siquidem manum Virgo beata accipit lucernam, quae mox comitus accensa est. Quod videntes famulae Dei, immensas Jesu gratias retulerunt, qui dat lucem seipsum in tenebris, et tenebrae eam non comprehenderunt. Nec multo post tempore, dum ambae sorores curam sibi commissi gregis gererent, incedentes per cornobium negotii quid acturae, venerunt basilicam S. Petri Apostolorum Principis, ad horam orationis sextam : pulsantesque ostium, cum non adosset eorum, qui templi valvas reseraret; ne famulae Domini orationis gratia fraudarentur, et animas earum vellet arcus in servitium Dei extentus in aliquo frustrarentur, qui Petro portam civitatis aperuit ferream, fumulabul suis fores ecclesiae ligneas reseravit. Tunc devote solitas Christo referentes gratias intraverunt, ac debitum persolventes censum, alteri animo domum reversae sunt.

19 Inelyta sponsa Christi mente refinens quae legitur, dicente Domino, Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni, sequere me; quod prius fecerat in pluribus, postmodum devota complevit in omnibus, ut nihil sibi retineret in terris, quae desiderabat totum possidere in caelis. Notitias de omnibus thesauris suis fecit : aurum et argentum ac lapides preciosos, necnon ornamenta quae habebat regalia, ecclesiarum decori tradidit : praedia vero, possessionesque infinitas ad opus inibi Christo militantium et donatione publica tribuit : cetera universa in usus pauperum delegavit, nihil sibi praeter vile retinens indumentum monialium, atque victum quotidianum, quo in commune vivebat. Sed Jesus vere memor suorum fidelium promissorum, Petite et dabitur vobis, quarite et invenietis, pulsate et aperietur vobis, illi quae sua reliquerat pro nomine ipsius, ipsum concessit habere praecipuum. Contigit namque in sequenti nocte, cum aquam de fonte ministri ad potandum deferrent, qui in Cana Galilaeae sex hydrias aquarum vertit in vinum, ipso laticem fontis in mirabilis vini mutavit saporem. Hoc videntes omnes famulae Christi, pro nihilo duxerunt possidere terrenas opes, ubi amorem illius qui praesto habetur universis sua relinquentibus. Accidit insuper ut una famularum necvolum aqua impletet qua virgo Dei manibus habebat lavare : cumque fusura esset aquam in manus ejus, reperit vas vacuum : cum itaque tremelomhi verteret se huc illicque, et vellet recurrere ad fontem, urveum reperit plenum aqua. Cumque hoc signum percrebisset in aures famularum Dei, miratae sunt omnes, pro certo dicentes fidei merito B. Aldegundis id actum,

a Desunt haec in MSS. S. Aud., et S. Max. b Al. requireret volendo c Addit MS. S. Max. ut ille innocens, qui sese dedit morti, ut nos peccatores a morte liberaret. d MS. S. Aud. fuscaretur e Exiat S. Aldegundis testamentum, sed quod nobis nullarum probatur, cum factum dicatur an. 20 regni Dagoberti, (ut est, Christi 642, si de regno Austrasiae ogatur; sin de Westrasia, vigesimum annum non attigit) et tamen testetur se assensu Domini Hildrici incliti Imperatoris, de rebus suis statuere. Quis iste Hildricus? an Glodovi II filius? aut is non nisi aliquot a morte Dagoberti annis natus. Deinde S. Andoenus Episcopus subscribit, et Gertrudis Abbatisa, Aldefridis Abbatisa, Madelberta Abbatisa : Ista quis cepit? Si postea haec addita contendas, at Gunlandus saltem dudum decesserat, qui tamen subscriptus legitur.

Testamentum S. Aldegundis.

CAPUT IV.

Alia miracula, obitus.

Sacerdos quidam boni testimonii ea tempestate degens in monasterio a pueritia usque ad perfectam aetatem, sine reprehensione conversabatur. Is nobis narrare solitus erat, quia cum esset ante fores suae domunculae, vidit prima noctis hora globum igneum de caelo descendente sedisse super habitaculum in quo famula Christi Aldegundis aegrotabat. Post nocturnas vero laudes matutinarum, cum una de magnis Sororibus se paululum post laborem vigiliarum quieti dedisset, vidit in visione B. Aldegundem ante altare in loco Sacerdotis adstitisse, ac corpus Domini in calicem fregisse, conversamque ad Sororem quae haec videbat dixisse : Vade eia, et dic Sacerdoti, ut in hoc calice conficiat mysteria Christi, ut qui heri pro invaliditate corporis communicare non potui, hodie particeps fiam corporis et sanguinis Domini. Facta die processit Sacerdos Missam cantare : atque inter agendum cernit calicem in aera suspensum, et illico in suo resedisse loco. Tunc puella de visione certa, et Sacerdos de calice suspenso, ad famulam Christi utrique detulerunt, certi facti de resolutione corporis ejus, quam imminere sciebant in proximo.

S. Aldegundis mors ante revelata Sacerdoti et moniali.

21 Quadam nihilominus die cum Sorores conobii ignem struerent, ut aqua calefacta lavarent vestimenta, cum una ex illis prope prunas adstaret, antiquus hostis invidens ancillarum Christi obedientiae, propius adstantem coniecit in ignem. Aenea quoque vasu cum aqua fervente supra ignem suspensa fuerant. Cum itaque adversarius noster tripliciter putaret insultare Virgini Christi, scilicet praecipiti casu, et aqua bulliente, necnon vestium adustione quibus induebatur, invocata Trinitate, multipliciter delusus est. Nam tunica, quam tunc babelat indutam, fuerat B. Aldegundis. Haec itaque de causa magno tumultu feminae per strepentes accurrerunt, et quam timebant membratim resolutam ac violentia flammae dirignisse, orationibus Virginis suffragantibus incolumem repererunt. b Quis Christianorum dubitare praesumit hanc famulam ejus gratia liberatam, qui tres pueros de camino, et Daniele de lacu leonum eripuit? ipse illi in auxilium fuit, Evangelica auctoritate attestante : Non potest civitas abscondi supra montem posita, nec lucerna sub modio etc. dicente Domino : Ad quem respiciam, nisi ad humilem et timentem sermones meos? Et item : Luceat lux vestra coram hominibus : ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.

a

Puella in ignem lapsa, ejus meritis servatur illuxa;

b

Matth. 5. 14

Isai. 66. 2

Matth. 5. 16

c

S. Aldefridis ab ea sancte instituta.

d

22 Christi denique secuta vestigia beata et venerabilis Virgo Aldegundis, inter ceteras quas diabolo subtrahens Christo herata fuerat, filiam quoque sororis suae Waldefridis, nomine c Aldefrudem, ab ipsis canabulis in monasterio regulariter educaverat. Quae quotidie excolans secus pedes amatae suae, ut altera Maria, ad ejus vitam et mores instituebatur. Erat quippe summae humilitatis et obedientiae : quod ut omnipotens Dens mortalibus patefaceret, jussit materfamilias B. Aldegundis eidem adolescentulae, ut fragmenta cereae coacervaret in unum, et igni superposita coegerentur in massam. Illico dicto citius paruit, ignem accendit, d vasculum, id est, pelvium, cera

Matth. 8. 12

candelam extinctam miraculose reaccendit;

Janua ecclesiae et patris sui

Act. 12. III.

Matth. 19. 21.

omnia sua dat Ecclesiae et pauperibus.

Luc. 11. 9.

aqua illi in venam vertitur

vis aquae calidae reperitur ad ejus usum.

cera

ne ab igne la-
clatur, ejus
meritis ser-
vata.

Math. 18. 20.

Qui iam mente
captus sibi re-
statutus

Ablegundis
obitus ante
ostentus
S. Walde-
trudi,

et eadem te-
ligiosa

r

Domini collatus
collu-tratu,

per mortu

cera plenum superimposuit. Cum ecce rogo victore
subjectæ materiæ; stræ lignorum deridente, cuncta
fervens in partem se vertens, animositate igni sub-
ministravit. Quod cernens virguncula bonæ indolis
Aldetrudis, vehementer tanto indoluit damno, festi-
nansque nudis manibus, ac brachiis exertis, vas de
incendio coloris cum cera liquefacta ab igne liberans,
in pavimentum posuit. Interecedentibus siquidem ora-
tionibus beate Virginis, et obedientia illius suffra-
gante, nil læsionis in carne et cute ipsius repertum
est, Veritate attestante, quæ suis fidelibus pollicetur
dicens : Qui vos audit, me audit ; et, Ubi duo vel
tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in
medio eorum.

23 Homo quidam aut suis culpis exigentibus, aut
ut fides Virginis manifestaretur, mente captus, pene
ad extrema perductus est. Cumque de ipsius vita
desperarent parentes ejus, duxerunt ad monasterium
sanctimonialium, cum magno fletu intimantes Vir-
gini qualia patiebatur. At illa vespertino tempore
adducto ante se, oravit pro eo : et facto Crucis signo
super eum, domum redire jussit : qui mox conva-
lescens redditus est sanitati.

24 Quinto vero die ante obitum B. Ablegundis,
hujusmodi visio apparuit sorori suæ S. Waldetrudi :
Beatae Mariam semper Virginem, et Principes Apo-
stolorum Petrum et Paulum vidit venire cum San-
ctorum agminibus, et germanam suam ad celestia
ducere regna : ut quorum exemplo et vitæ merito
in hoc vixerat mundo, horum in supernis perfueret
consortio. Tunc in monasterio Nivialla, ubi S. Ger-
trudis corpore quiescit, facta est revelatio, quæ obitu
sacro Virginis patefecit. Quædam inibi Soror
seculo abrenuntiatis, sacrum velamen ante triennium
susceperat : erat enim nimie simplicitatis et obedi-
entiæ; quæ sexta feria ante diem sabbati et dormitionis
famulæ Christi Ablegundis, cum se fessa lecto delis-
set : circa medium noctis vidit ingentem lucis splen-
dorem intrasse ecclesiam B. Petri, ubi jam dicta
B. Gertrudis tumulata habetur; ita ut a pavimento
usque ad trabes universa meridianus sol illustraret.
Cumque attonita ad tantam claritatem timore solve-
retur, audit choros psallentium; et ut ipsa fassa est,
discretionem virorum et mulierum, puerorum, et
puellarum suis distinxit auribus. Cumque toto men-
tis nisu et auditu intenta traheretur illo, r inter au-
scultandum, et visio subtrahita et auditus sublatus est.

25 Igitur ante tertiam noctem sublationis suæ a
corpore, gratia devotionis et diversis præculque re-
motis conveniens locis. Mane denique novo soror
ejusdem famulæ Dei retulit nobis quendam Sororum
orantem stetit ante fores domus, ea hora qua luna
notis secans iter tantum profecerat sui cursus quan-
tum adhuc restiterat currendum : et ecce fulgur in-
gens nimia claritate fulgens, apparuit super do-
mum in qua Virgo Christi sponsa Agni Domini sui
prestolabatur intrepida adventum. Cumque tre-
mebunda Soror stupore arrepta, nimia teneretur
formidine, interque metum dubia et spem, quid esset
futurum, et quem rei finem haberet effectus; sancta
illa anima, quæ lucem Christi semper amavit, et
præsentiam Salvatoris sitibunda anhelaivit, carne
soluta mortali, ævi presentis cæciosa nil deferens
secum opera, cum ipsa luce ad Deum immortalem
leta perrexit, sine fine victura. O quam felix quam-
que laudabilis anima Virginis Christi, cui fuerunt
obviam Angeli, duces Apostoli, Martyrum comites
chori, Confessores socii, Sacerdotes testes magnifici,
certus Virginum velut lilia candens, animam suo
Creatori filio Virginis obtulerunt!

26 Gaude et exulta cœnobium Malbolicense, tantæ
Matris fultum præsidis, si ejus vestigiis inherere
volueris. Lætare in Domino habens beatam Virginem
Ablegundem Deo dilectissimam oratricem pro tuis

criminibus, et reconciliatricem pro tuis sceleribus.
Merito nunc gratulatur in celesti curia cum Angelorum
choris; jocundatur inter Archangelorum agmina,
quæ studuit corpore manens in terris habere in caelis
conversationem. Testor namque Jesum, spemque
communem, si ipsam invenisset Neroniana grassatio
frühunda, ac Diocletiana crudelis persecutio, necnon
Juliani apostate deceptoris persuasio, qui multo plu-
res munerum pretio corrupit quam tormentorum
vexatione peremit; omnibus infestationibus resiste-
ret Mater sancta et venerabilis Ablegundis. Ipsa
namque Spiritu sancto obumbrata, diabolica devicit
tentamenta, sexus femineï domuit blandimenta, sæ-
cularia viriliter superavit oblectamenta, nihil sibi
visibilibus retinens in præsentii delectationum, ne
transeundo ad Dominum, ad lapidem offenderet pe-
dem suum.

27 Sepulta est ergo amantissima Christi Virgo,
sponsa Domini, habitaculum Spiritus sancti, in villa
sue quondam ditiosis, ubi animam reddidit Creatori
suo, vocabulo f Curtissolra ; ubi uterque suis parens
tumulati esse dicuntur. Post hæc a Rege inelyto
g Sigeherto atque beatissima Virgine Aldetrude Ab-
batissa translatum est corpus ejus in municipium
Malbodium, quod ipsa, ut in titulo h chartularum
comperimus, a fundamento construxerat : ubi vernat
ejus memoria, ac miraculis coruscet magnis, et pro-
digiis floret eximiiis. Estque ipse locus grege puella-
rum farcitus, aliorumque Deo servientium numero-
sitate repletus : ubi frequens curatio infirmorum,
illuminatio cæcorum, saltatio claudorum, restauratio
debilium membrorum, et remissio fidelium depræcan-
tium pro peccatis suis, per intercessionem beatissimæ
excellentissimæque Virginis : quam precamur, ut
pro nobis, qui ista supplevimus, dignetur intercedere
apud Dominum nostrum Jesum Christum sponsum
suum : cui est cum patre et Spiritu sancto honor im-
mortalis, majestas æqualis, gloria æterna, potestas
incomparabilis, laus ineffabilis, nunc et in omnia sæ-
cula sæculorum, Amen.

a MS. Glesni, inquitur. b Deuati h. v. usque ad num. 22 in
MSS. And. et Maz. c Colitur. Aldetrudis 23 Febru. d MS. And.
vasellam. e MS. S. And. inter auscultationem et videantur mor-
ris. f. M. Solra. M. Solra. MSY. Rab. val. et Corrad. Gasoria,
Courtore vulgo dicitur. Pignus est inter Malbodium et Labachio
cœnobium, ubi etiamnum parentum S. Ablegundis reliquia asser-
vantur. g Fastus indubie hic videntur, quæ ante S. Ablegundem
obit S. Sigehertus Rex. Si Rex adfuit aliquis, Theodericum Chlo-
dovei II filium, aliquemque ex ejus liberis fuisse non esse est
h. M. chartulari codicilli.

Aut. Tor
MONYMO.
CX. MSS.

Ejus atrium
fortitudo.

sepelitur in
Curtissolra

f

g

transfertur
Malbodium

h

chartularum
lis.

ALIA VITA.

AUCT. HUBALDO MONACHO ELXONENSI,
ex veteribus MSS. et Surio.

DEDICATORIA AUCTORIS.

Non immemor vestri, non ingratus tam admirabi-
libus erga me vestro sollicitatis officio, parvi volun-
tati vestre : si tardius, quam voluistis, si minus apte,
quam oportuit; non minus meo, quasi non erranti,
sed rei diligentati potius adseridatis. Cruda massa
non facile molico potest igne purgari. Si quis incon-
cinnam subsannaverit orationem, vobis imputate.
Malui certe derideri a quibusdam, quam vobis non
 parere. Si cui tamen ideo displicuerit, quod purpu-
reos late splendentes non solum non assuerim, sed
etiam demerim pannos : sciat me noluisse more puella-
rum aptare puppas absque lineamentis membra-
rum, aut inanimatas in parietibus effligis colorare :
sed femine solidum pectus, ino viridem animam,
virtutibus plenum, tamquam incernam divinitus ac-
cesam, cunctis ad imitandum simpliciter demon-
strare. Si placet transcribere, diligenter (obsecro)
distinctiones Capitulorum conserve. Prefationem
vero, quæ quidem generaliter agit de Sanctorum ges-
tis, et ad eos imitandum exhortari cunctos intendit,

AUGUSTI
HONORIO
SEVERINO,
ET C.

et ignaviam præcipue negligentium arguens, nec de ignorantia quemquam excusari posse demonstrans, operantem Dominum in Sanctis amandum et glorificandum ostendit, sicut est præfixa, a Capitulis antepositis; moriatur inter manus vestras odiosa et inepta membrana, aut deleatur, aut igni tradatur. Quodcumque acciderit, per amicitiam rogo, ne nostrum nomen in hac opere sentiat.

3 Hunc Capitulum indicium Vite præfixum nusquam reperimus, neque capitulum divisionem eandem ubique alio et more nostro, ut visum fuit, divisimus.

PROLOGUS EJUSDEM.

Miseratio divina bonitatis, humanæ saluti multipliciter omni tempore consulit, et post hominis lapsum tam per dicta quam per exempla justorum, errantes ad viam veritatis reduxit, et ante Legem et sub Legem et sub gratia, formam virtutis imitantem rudibus in utroque sexu misericorditer exhibuit. Plena est utriusque testamenti scriptura, tanquam eolum resplendens, non solum magnis luminaribus, sole videlicet ac luna, sed etiam minoribus stellis; hæc est, non tantum claritate veræ lucis, quæ rationalem creaturam illuminat, et universalis Ecclesiæ pulchritudine, quæ totum clarificat mundum; sed etiam singulorum splendore Sanctorum, qui nos in hujus sæculi nocte veluti fulgentes stellæ consolantur. Qui ergo, donante Deo, sanos habet oculos, ambulet ad lumen solis, vestigia sequatur Domini Salvatoris. Qui vero tantum fulgorem infirmantibus oculis minus valet intueri, convertat ad spectum ad montes, jam veri solis lumine candentes, sanctos scilicet Apostolos, eorumque successores, doctrina pariter et exemplis totum orbem illuminantes: sequatur fidei duces, velut aristes, gregem ad pascua vite præcintes. Quod si tardior aliquis Evangelicam et Apostolicam doctrinam fastidit, quod nimis periculosum est; si fortia gesta magnorum Patrum, aut documenta propter imbecillitatem fidei suæ negligenter attendit, quod male languentis animæ indicium est; saltem vitas Sanctorum, qui proximis exiit tempore, legens vel audiens, gratiam conditoris in Sanctis semper operantem agnoscat; agnoscat, in amorem ipsius incalcescat. Si quis etiam delicatus præ teneritudine carnis virus imitari trepidat, feminas et puellas teneras, quæ sui redemptoris amore seculum vicerunt, considerans embeseat. Ignorantia neminem, qui legere vel audire potuerit legentem, excusabit. Ubi jam Scripturæ verba non resonant? In ecclesiis a Lectoribus quotidie recitantur, a cantoribus delectabiliter cantantur, a predicatoribus utiliter exponuntur. Quæ patria, quæ civitas, qui pagus, quem non decoravit abeque Sancti patrociniæ speciali providentia Creatoris? Ubiq; per membra sui Salvator conuiscat. Obeum effusum nomen ejus, ubiq; tonat ubiq; semper pluit per Evangelium, per Apostolos, per Doctores, per exempla Sanctorum. Et ut ex multis ad unum venimus, quis alius in vita beate Virginis Aldegundis amandus, sequendus, amplexandus, nisi Christus immutatus, quem adolescentula Virgo diligens, merito castitatis Agnum sequitur quocumq; ierit? In ejus itaque laude, qui cum sit idem in omnibus, operatur magna et minima et diversa non diversus, ac dissimilia non dissimilis, de vita hujus Virginis si loquamur aliquid, sermonem inopitum nullus abhorreat, sed quod effari nitimur, attendat.

CAPUT I

S. Aldegundis ortus, institutio, visiones.

ANNO DOMINICÆ INCARNATIONIS CIRCA EVOLUTO SEXCENTESIMO TERTIO; circa hæc tempora non longe

S. Aldegundis
nobili loco
nata.

a

b

c

d

pic instituta:

e

divinis visionibus

f

anquatur ut mundi contemplationem.

frequentem

anorem celestium

multum Romanæ Sedi Apostolicæ præsentibus per successiones Pontificibus, a Honorio, Severino, Joanne, Theodoro, Martino, imperante apud Constantinopolim b Heraclio, in Francia regnante Dagoberto filio Clotharii, qui quartus erat a Clodoveo, quem S. Renigius baptizavit; orta est in pago c Hainoensi Virgo Aldegundis ex regali prosapia, patre Walberto, cuiusdam satis illustri viro Maldegario, cognomento Vincentio, legitime fuerat copulata: qui postea divinitus inspiratus, et exhortatione religiosorum virorum animatus, sprevit mundum, secutus est toto corde Salvatorem Jesum Christum. Eo tempore multi religiosi viri, Dominicæ vineæ studiosissimi cultores, Amandus Trajectensium Episcopus, velut imbrifera nubes circumquaque pluuendo discurrere; d Arnulphus Metensium, Autbertus Cameracensium Pontifices, Eligius Noviomensis, Audoenus Rhotomagensis, Gislenus ab Athenis peregrinus adveniens in Galliam, et alii plures in Ecclesiis tanquam in celo clara luminaria, partes orbis occidentales irradiabant, et multos tam prædicatione, quam exemplo vitæ, in viam salutis deducebant.

4 Puella vero Aldegundis, parentum cura diligenter nutrita, divina gratia procurante, sacris litteris est imbuta: quarum scientia valde proficiens, ac dogmata Christianæ religionis animo complectens, amore celestis sponsi jam in ipsis puellaribus annis vehementer flagrare cepit. Parentes enim illius, quamquam superbi fastu sanguinis essent elati, Christiani tamen nominis memores quod gerebant, filiam suam ita secundum Dei timorem educarunt, ut in ipsa jam tenera ætate Domino Christo magis quam sæculo placere desideraret.

5 Inter hæc dum adhuc esset in domo parentum, cœlesti frequenter suspensa contemplatione, modo vigilans, modo per somnium, divina sibi gratia revelante, cepit nulla visionum genera percipere: quas ipsa describens, f Abbatem quendam religiosum, nomine Sobino, de monasterio Nivalensi, commisit. Quas etsi quidam, minus digne pensantes quæ legunt vel audiunt, superfluas aut non credendas esse putant, nulli tamen sapienti mirum aut incredibile videtur, si puella Deo toto deserviens affectu, frequentibus sanctorum Angelorum visionibus, seu vigilans, seu dormiens, pascobatur: cum e contra quælibet anima spurcatis luxurie negligenter delicta, demoniacis nonnumquam illusionibus deludatur. Igitur ut breviter ea visa comprehendamus, audivit quadam nocte sibi promitti per visionem inestimabiles divitias: quas primo terrenas petens, statim in spiritu sibi promitti cœlestes agnovit. Deinde per visum in sublime raptâ, momentem audit aliquem, ut eadem postponens, facilius adipiscatur cœlestia: modo denique vocem audit, Non alium tibi quæras sponsum, quam Dei filium: modo Christum in specie pueri speciosissimi cernit adherentem sibi stolam candidam, palmamque victorie: nunc etiam erigitur in spem cœlestium, dum audit per visum se futuram in societate Sanctorum. Inter hæc visiones adspicit diabolum, invidiæ facibus ardentem, de sua tristem electione: tum Angelum Dei sese colloquentem, ut perseveret in virginitate, et longe se faciat a sæculi vanitate. Hujusmodi visionibus non mediocriter recreata, de die in diem in amore virtutum proficiebat, et ut perseverando magis proficeret, quotidie majora videbat. Siquidem apparet ei puella, quasi de itinere veniens, et a Dei genitricis se missam affirmans, ut quod vellet postularet. At illa mox alacriter respondit, id se desiderare, quod Dominus vellet, Christique voluntatem in se fieri præcceptare. Vidit frequenter Angelos exhortantes se: vidit B. Petrum, admoventem se de regno Dei. Consuevit etiam Dominum Christum, in specie solis et lune, in figura regni Dei sibi apparentem. In cunctis

Sant
u
stella
conuiscantur
nas a
nocte
centi
hujus

U
c
t

cunctis hujusmodi revelationibus Virgo prudens magis magisque se humiliabat, regno Dei propior fiebat, sponso cœlesti adherere ferventius inhiabat.

6 Si quis autem istiusmodi visiones plenius nosse desiderat, Vitam ipsius revolvat, de qua nos pauca decerpentes, notitiam tantummodo rerum indicare summatim conamur scire cupientibus quanti meriti sit hæc Virgo, quæ toties Angelicis recreabatur consolationibus, secundum ordinatissimam Creatoris dispensationem, qui novit unicuique congruentem adhibere dulcedinis suæ moderationem. Et ut harum seriem manifestationum jam terminemus, beata Virgo Aldegundis de virtute in virtutem progrediens, in tantam sanctitatis celsitudinem a Domino meruit sublimari, ut non solum in somnis, aut per ecstasim frequenter, sed etiam vigilanti manifeste Angelus appareret, familiare g colloquium de proposito conservandæ virginitatis exhiberet, virgo sancta nomen ejus fiducialiter interrogaret, et ab eo gloriosum et mirabile suum esse nomen audiret.

a Honorius Bonifacio V, 23 Oct. an. 625. mortuo successit, ei ceteri hic memorati ex ordine S. Mariani an. 635, exul mortuus est. b Heractus ab an. 610, ad 11 Martii 641, imperavit. De Dagoberto ad priorem vitam dictum. c MS. Malbod. Hamoneus, ab Haima fluvia, qui juxta Montes fluit, atque ad Condatum Scaldi miscetur, pagis, sive ditio Hamoneus dicta, quæ late di vine ampliatâ, vulgo nunc Hamonia appellatur. d Colonius hi Sancti, Annapolus 18 Jul. Elgibus, 1 Dec. Audouens 24 Aug. Gilsenus 9 Oct. De ceteris supra actum. e MS. La'tense, et unioa Malbod. elevati. f MS. Malbod. viro. g MS. Malbod. obsequium.

CAPUT II.

Propositum servandæ virginitatis, a matre oppugnatum.

Cum vero parentes Virginis jam eam tradere marito disponent, advocat mater filiam, prædilectibus hortatur alloquitur, ne sibi voluntatem suam abscondat. Patris ac matris indicat desiderium, uti secundum sui generis dignitatem, generosum non recuset accipere sponsum. Monstrat familie numerositatem, prædiorum amplitudinem, fundos, rerum abundantiam, gazas divitiarum copia refertas, ejusdam juvenis divitias, nobilitatem, pulchritudinem ei blandiendo præterdit. Hujuscemodi blanditiis instat mater, animum filie ad suam voluntatem conatur inflectere. Igitur Aldegundis, honesta moribus, eloquio suavis, frequens in divina lectione, ac sedulam sancte Scripturæ meditatione, quem sponsum eligeret, quem cordis amore gestaret, Dominum videlicet Christum, quem legendo cognoverat, cui se totam jam devoverat, tali sumpta occasione jam amplius occultare nequibat. Quid, inquit, o domina genitrix, mater dulcissima, quid mihi blandiris? Quid tot suavioris verbis oneras animum meum? Non amplius tibi celabo voluntatem meam, desiderium meum jam ante diu in corde meo conceptum patefaciam. Tu mihi nescio quem pauperem memoras sponsum, sed ego talem ac tam divitem sponsum concepisco, cujus prædicia sunt cœlum, et terra et mare, cujus fundi nunquam deficient, cujus divitiæ semper crescunt et nunquam minuantur. Si pates, mater, talem mihi a accipe sponsum; non hominem peccatorem, petulantem, ac cito moriturum. Hoc audiens mater, licet non posset mentem virginis a sua constantia dimovere, feminea tamen importunitate sæpe repetebat, admonens filiam de nuptiarum conditione. Sed quid? incassum verba fundebat: puellæ mentem in Christo fundatam, quasi turrim non casuram, frustra pulsabat: Dominum Christum, speciosum forma præ filiis hominum, hunc adauaverat, hunc esuriens sitiabat, hunc sitiens esuriebat. Misericordem in pauperes animum gerebat, divinis lectionibus mentem assidue pasebat: in respondendo cantissima, mitis omnibus, inter nobiles humilis, h minoribus velut æqualis: in parente oculo et patris intantum abstinentiæ dedita, ut sibi nulla sodalium æquarari valeret.

Januari Tom. III.

8 Sed dum animus teneræ Virginis assidue maternis fatigaret blandimentis, ut de suscipiendo sponso voluntati parentum satisfaceret; quibus quidem non obedire videbatur incongruum, obediendo vero plus eos amare quam Dominum Christum, aestimabat perniciosissimum; providentia divina miserationis, taliter eam liberavit ab hujusmodi periculo tentationis. Soror ipsius, memorata superius, B. Walde-trudis, ob amorem sanctæ religionis, a viro suo pari consensu jam sejuncta fuerat: illoque religiose in monasterio, quod dicitur Altus-mons, conversante; ipsa monasterium sanctimonialium, consilio venerabilis viri Gisleu, in monte, qui vocabatur Castrorum-lœcus, ædificaverat: ibique cum aliis Dei ancillis superna contemplatione dulciter animum pasebat. Susceperat autem sacrum velamen, habitum scilicet religionis, de manu B. Auberti Atrebatensis et Cameracensis Ecclesiæ Pontificis, qui tunc inter alios Dei Sacerdotes eo tempore florentes ovili Dominico non segniter invigilabat. Igitur ex inspiratione divina funula Dei Walde-trudis, memor suæ carissimæ sororis Aldegundis, et valde metuens ne vinculo carnalis alligaretur amoris, et exoptans toto desiderio secum illam habere sociam in habitu sanctæ conversationis, et curam adhibere Sororibus illius congregationis, misit litteras matri, postulans cum observatione sororem sibi destinari, secum aliquandiu illam dicens velle demorari: non parum consolationis ex illius presentia videri sibi conferri: quando matri placeret, statim eam d se remissuram? Annoit mater, filiam dirigit: et quibus erat una mens Domino serviendi, fit etiam una domus opportune simul habitandi. Quis digne posset effari, quantum adificationis ex mutua colloctione acquisierunt? quantum exemplum operationis bonæ ceteris Sororibus ex sua conversatione præbuerint? Cerneret illas ex Evangelio sorores Martham et Mariam Domino Salvatori certatim ministrantes: sed non facile discerneres, quæ magis harum eligeret ad pedes illius sedere, cum id utraq; satageret, et curis exterioribus invita deserviret.

9 Non multum elapsum est temporis, et ecce mater illarum, feminea suspecta sollicitudine, ne filie suæ virginis animam soror ejus alienaret a seculo, sacrumque velamen illam suscipere persuaderet, mittit ad monasterium, revocat ad se filiam virginem. B. Walde-trudis invita quidem remittit sororem, ne matrem offendat; sed obmixte deprecatur exhortatur eam, ut a seculo faciat se prorsus alienam, immortalis se prepararet sponso: quam citius valeret, ad conjugium revertatur. Illa mesta validaciens sorori, revertitur ad matrem, quæ tunc morabatur in prædio suo, quod nuncupatur Curtissodra. Non autem inmemor juxta Scripturam honorandos esse parentes, bonæ indolis puella condecentem reverentiam exhibet matri, humiliat se ad pedes ejus, deprecatur eam lacrymis, ut in habitaculo, quod erat juxta ecclesiam, sibi daret licentiam habitandi; dicens, non sibi congruum inter viros ac mulieres seculares conversari. Memorat etiam genitrici suæ, quam sancto, quam religiose soror sua Walde-trudis in monasterio se haberet, qualiter ancillas Christi de seculo conversas instruendo moneret, quam sublimia quædam de regno cœlorum admonens edoceret. Dum Idia matri Virgo referret, et ea matri grata satis aestimaret, illa non modo sibi non placita, sed etiam multum onerosa demonstans, irata comminata est ei plagas, si detalibus ultra sibi facere sermonem auderet. Virgo sapiens non solum illius minas patienter sustinuit, sed etiam verbera sustinere parata, prudenter sinit. Mater autem optima hinc tamina profertens, filie tradidit, et ut inde sponsalia sibi vestimenta prepararet, imperavit; disponens eam in proximo nobili cuidam juveni lege nuptiarum copulari. Virgo hinc tamina suscipit, domunculam secus oratorium, quam a matre inpe-traverat,

AUCTORE
HUBBOLDI
MONACHO,
EX MSS.

a S. Walde-trude Montes
invitatur.

c

d

et ad virtute
m ejus col-
laquis provo-
catur
Luce 10.

revocata velut
ad matrem

separatum ju-
ria templum
habuit.

familiariter
cum Angelo
amit

g

Matris nuptias
suadentis,
blanditiis ex-
spicit.

Christum
sponsum
optat

a

virtutibus flo-
ret

b

ACCIDERE
HUC BAI DO
MONACHO,
EA RES.
Inferuntur
dicens vultu
eius cupit.

traverat, ingreditur, vestes ad usus baptizatorum in nomine sanctæ Trinitatis, pia fraude componit, corpusque suum vehementer affligens, die nocteque Dominum cum lacrymis deprecatur, ne a societate sanctarum Virginum alienaretur, nec alii sponso, quam Domino Christo, sociaretur. Exaudiuntur preces Virginis: nuptiæ, quas intra quindécim dies mater filia parabat, differuntur: juvenis, cui despondere parabat, ne veniret per multos dies præpeditur.

a Al. quare b MSS. Lat. et Italio, tuberculis, c H. cornu illegaretur amans et exoptans. d Al. remittit.

CAPUT III.

Ejus propositum parentibus tandem probatum.

Interea beatissima Virgo, cujus jam inbæserat menti caelestium spes, omni-que rerum cum mundo ruiturarum abjectio, non immeritor quia bonis moribus aliquando corruptelam confert malorum collocutio, matris ad horam se subtrahere furtim delibavit collegio; illius quem sibi sponsum, b patre-que delegerat ductu confisa et sodalitia. O felix multumque laudanda matris filiaque ab invicem separatio! in qua Christi tiruncula cujus apud Deum esset meriti demonstratur, et fidelibus suis nunquam Salvatoris abesse presentiam, sicut ipse promiserat, comprobatur. Fugiens igitur Virgo Christi ad ejusdam fluminis, quod Sinabra dicitur, ripam devenit, nusquamque navigium, quo ultra flumen transveli posset, adesse conspiciens, in supremo fluvii margine constitit. Quid ageret? quo se verteret? Nusquam sibi ad fluminis transfretationem aliquod patere videbat consilium, præter illius, quo nunquam fidelium easatur petitiõ, indeficiens Salvatoris refugium. Non immeritor igitur Dominum fidelibus suis spondidisse, credentes in se quæ fecit majoraque horum facturos esse, mareque sub pedibus Principis Apostolorum se calcabile præbituisse; Paulumque Apostolum nocte, dieque fluctibus æquoreis immersum, nullum vitæ detrimentum pertulisse; perfectaque fidei nulla impossibilia esse; Crucis Dominiæ signa corpus suum undique inuivit, sique pie de Domino presumens, undas fluminis ut iter solidum conscendit. Graditur super aquas, dextram lavamque Angelicis spiritibus sustentantibus, extremis vestium fimbriis nec inundatione fluminis contingentibus. Non autem a Catholice religionis regula videatur alienum, Angelos sanctos obsequium impendisse Virgini, cum scriptum sit, coelestes spiritus in ministerium Sanctorum missos Angelos esse, sanctosque viros vitam imitando Anglofam Angelos vocari; unde (quo major inter nos mulierum non surrexit) Joannes Baptista, Angelus esse meruit, et vocari. Postquam igitur sacra Virgo, in ulteriori fluminis ripa constitit, Domino gratiarum actiones reddidit, cujus gratia quod nature repugnat, et potuit, et fecit.

11 Deinde Dominum humiliter exorans, ut summi in bono dirigeret propositum, in quendam locum multimodis arborum generibus incultum, quem fortis hereditarie jure parentes ejus contra sanctissimam Gertrudem, suam videlicet neptem, possederunt, devonit: in quo brevissimam ecclesiolam (eradicata veprium non minima quantitate) construxit. Continuo res gesta totam undique circumplet regionem, tanto scilicet dignitatis Virginem, relicta domo rebusque patris, eremi solitudinem adisse, Dominumque, crucem ipsius bajulando, secutam fuisse.

Percepit inde pater rem gestam, claraque mater,

Atque simul natam deplorat uterque beatam

Se contempsisse, sic ad deserta petisse:

Turbaque cunctorum deplorat idem famulorum.

Sed Pater pius in animo reputans hanc esse in filia dextero Excelsi mutationem, divini id operante gratia, non minimum doloris percepit revelationem,

Domino commendans propositi filia principium et finem.

12 Mater vero filiam ac si mortuam loquens tanto dolore afficiebatur, ut usque ad divisionem corporis et animæ periclitaretur. Videns autem supernæ bonitatis clementia benignam matrem absentiam filia ultra modum graviter ferre, ipsius inmisit pectori desiderium videndi filiam, cujus non leviter pati poterat absentiam. Assumptis igitur comitibus nonnullis, properat filiam invisere, cujus adventu filia quanto exultavit gaudio, non est nostræ possibilitatis evolvere. Suscipiens itaque matrem filia, post salutationes et oscula cum dilectione caritatis exhibita, monet, hortaturque piam matrem ut penitus spernat terrestria, appetat caelestia, amicosque sibi faciat ex iniquitatis mammona, a quibus in æterna recipi possit tabernacula, sic subjungens inter alia:

Non brevis est laudis, si Christo mater abaudis.

Noxia spernendo mundi, Dominumque sequendo.

Nam peritura sequi non est, velut arbitrator, a qui.

Videns igitur felix mater meliorem sibi viam elegerit filiam, quæ jure hæreditario ipsi debita proproserat ad virginitatis corruptelam conferre, ad inruptionis gloriam properat concedere, a Christo centuplum receptura, vitamque æternam insuper in æterna beatitudine. Igitur utriusque sexus familia a pia e matre filia fit absque mora traditio; prædiorum silvarumque traditur non minima possessio: cujus rei testamento fit coram omnibus confirmatio. Gaudet filia matrem sua Domino tradidisse: letatur mater, filiam in maritali copula non sibi paruisse. Sic utrimque letatur mater de filia, et filia de matre.

a Hoc caput deest Surio, suppletum est ex MS. b Al. Patronumque. c MS. Latien, matrefamilias.

CAPUT IV.

Velum susceptum, monasterium institutum.

Cumque mater ejus agrotaret, et jam de vita desperaret, vocat Virginem filiam suam, dat ei aurum et argentum, vestimenta pretiosa, prædia, villas, servos et ancillas, et omnia, quæ habebat, præter illa, quæ pauperibus in præsentem pro remedio animæ sue distribuit, et quæ in usus servorum et ancillarum Dei, in cenobiis Domino famulantium, delegavit. Defuncta vero matre, atque in prædicta villa Curtis-sobra, et in ecclesia sanctæ Dei genitricis, a Dei Sacerdotibus et altis Ecclesiasticæ dignitatis ordinibus, juxta virum suum sepulta; audiens Eudo juvenis, cui præfata mater filiam suam in conjugem dari disposuerat, obitum ejus, nihilominus instat, ut Virginem uxorem accipiat, imperatque fidelibus suis apparatus preparare nuptiarum. Quod cum audisset Virgo valde timuit: fugiensque noctu in locum nemorosum, qui vocatur Melhodius, aliquot diebus ibi latuit. Sed cum audisset advenisse S. Amandum atque venerabilem Authertum Episcopos in monasterium Althacotis; cum magna cordis humilitate, nudis pedibus illuc properavit, ad vestigia eorum sese prostravit, desiderium sui cordis aperuit, contrarias tentationum passiones sibi per insidias diabolicas irruentes indicavit. Tunc B. Amandus, jam pene toti notus orbi fama celeberrima virtutum, qui tanquam in messe Dei strenuus operator, multas per circuitum nationes ad fidem perduxerat Catholicam, multa con-silia virorum ancillarumque Dei construxerat, aperiens os summi doctrinæ caelestis inlucubranda, ita puella fatigatum roboravit animum, ut non solum ipsum respueret mundum, verum etiam parata fieret pro Salvatore Christo, si foret occasio, subire martyrium. Quid plura? Deducata est a sanctis Episcopis in oratorium quoddam ejusdem cenobii, in honore et memoria a S. Vedasti dedicatum: ubi benedictione sacerdotali ab ipsis digne consecrata, sponso-

dein et matre,
quæ tam in-
riscit.

et ab ut ad
terrenorum
contemplum
excitatur;
Luo. 16

nullaque et
tradit bona.

Mater inco-
luta.

Aldegundis
provid fa-
m

consecratur
sanctum a-
lis;

u

que

Joan. 14 12.
Mat. 14 29.
2 Cor. 11 23.
super aquas
incedit, ab
Angelis
utrumque su-
stentata.

Ps. 101 11.
Michæ. 3 1.
Matth. 11 16.

in silva la-
titat.

pu ec tu
vultu asse-
tente.

que suo Domino Jesu Christo desponsata, sacrae religionis velamen suscepit et habitum.

14 Inbeata igitur a Christi sacerdotibus ad id operis competenti benedictione, supernae pietati, se non abesse ubi aliqua iustorum ejus nomine fit congregatio, placuit ostendere. Spiritus namque sanctus in columbae specie sanctis Pontificibus in Virginis consecratione hymnos debitos canentibus apparuit, paulatimque se submittens, velum quod consecratur elevatum pedibus et ore sustulit. Ne autem aliqua fieret ambiguitas tanti super ostensione miraculi, videntibus cunctis qui aderant, velum in altum a terra levatum, beatissimae Virginis imposuit capiti. Quo patrato, columba coelitus missa ob oculis videntium continuo disparuit. Virgo vero sacra non suis quod evenerat, sed beatorum Christi Sacerdotum adscribens meritis, Deo, cujus se tantis immeritam praedicabat beneficiis, gratiarum actiones innumeras reddidit.

15 Beata igitur Aldegundis de Altomonte reversa in locum, ubi prius habitaverat, quem ipsa Melbodium nominaverat, qui locus adhuc desertus erat, cepit sagacissime locum excolere, vepribus et arbutis radicibus extirpatis, habitacula construere, servos et ancillas Dei ibidem congregare. Denique post haec aedificavit ibi ecclesiam in honore et memoria sanctae Dei genitricis Mariae, in qua laudes divinas et orationum vota quotidie persolvebat. Tunc seculi hujus divitibus pro nihilo reputans, praedia sua et facultates et omnia ornamenta, quae sibi parentes reliquerant, ad loca Sanctorum legaliter distulit et pauperibus erogavit : ut illam perfectionem attingeret, unde Thomae dicit : Si vis perfectus esse, vende omnia quae habes, et da pauperibus, et veni, sequere me. Locum vero, ubi mater et pater ejus sepulti fuerant, in melius reparavit, et ibidem duodecim sanctimonialia ad servendum Christo Domino constituit. In supradicto vero loco Melbodii, consilio beati Praesulis Anandi, et auxilio Dagoberti Regis, emendatus sororis suae B. Waldegradis filialis semetipsum contradidit, atque multis aliis ibi secum in sanctae religionis habitu congregatis, in sancta conversatione permansit, cunctisque se videntibus exemplum honorum operum dignum imitatione reliquit. Erat enim famula Dei fideliter sponso suo deserviens in humilitate, in obedientia, in patientia, corpus jejuniis attenuans, pernoctans in vigiliis et orationibus, longanims in spe, domesticis suis mansueta, modesta colloquendo, seu res Ecclesiae conservando, benigna distribuendo.

16 Duas autem neptes, filias sororis suae cum magna diligentia regulariter in monasterio erudiebat, ut ut Dominum Christum sibi sponsum eligerent, ab ipsis infantiae rudimentis diligenter edocebat. Harum una e Madelberta, altera vocatur Aldetrudis. Quae videlicet Aldetrudis, puella homo indolis, materterae suae mores et vitam satagebat imitari, secusque pedes illius indesinenter accumbens, doctrina vitae stitabat informari. Quae cum multis floreret virtutibus, humilitati praecipue et obedientiae dedita erat. Huic aliquando beata Virgo Aldegundis praeciperat, ut fragmenta cerea coecervaret in unum, sollicita ne vel minima rerum monasterii deperirent. Illi dicto citius paruit, dispersa cerea fragmenta collegit, ignem accendit, vas aeneum, id est, pelvium, cerea plenum superimponit. Sed cum dominante flamma strues lignorum jam combusta decideret, atque sarraago fervens, ignis ardore circumcincta, in partem alteram declinaret, ac magis inde focus exstiteret, timens virgunculam, ne quid damni contingeret, armata fide, manibus nudis extensisque brachiis de medio flammarum alutem bullientem festina sustulit, nihilque penitus in cute suae carnis perpessa laesionis, in pavementum deposuit. Tantum quod Deum et meritum jubentis,

et virtus e obedientis sine, dubitatione promeruit. a S. Vedasti vitam dabimus 6 Febr. b Haec usque ad an. 15, desunt Surio. c Colitur S. Madelberta 7 Sept. Aldetrudis 25 Feb. d Luter vasis genus est, aut pelvis. e Aliud MS. obedientiae.

Aldegundis
HICHALDO
MONACHO,
EX MSS.

CAPUT V.

Aldegundis virtutes, miracula.

Beata vero Aldegundis a proposito suo non deficiebat, sed de virtute proficiens in virtutem, sicut a pueritia coeperat, in sanctis operibus quotidie perseveranter abundabat. Cum enim adhuc esset in domo parentum, aetate quidem tenella, sed corde matura, quicquid sui juris erat, pauperibus misericorditer erogabat. Si Virgini pecunia nonnumquam deerat, voluntas tamen largiendi sibi nunquam decebat. Mater autem ejus Bertilia, non modicum pecuniae thesaurum congregaverat : qui licet filiam non lateret, occultante matre locum, nihil tamen inde tulit ante mortem illius. Facta vero superstes parentum, illico pauperibus coepit matris thesaurum erogare. Procedente autem tempore, cum jam fieret materfamilias cum sorore sua, vocat fidelem ministram, profert argentum ad comparandas vestes in opus servorum et pauperum Christi, jubens, ut si quid de pecunia superesset, sibi referre deberet. Implet servus dominae suae praecipuum : emit copiam vestium : quod remansit pecuniae, refert : argenti quantitas integra reperitur, ac si nihil expensum fuisset. Stupefacta super immensa largitate Creatoris, quis explicare valet, quantas Deo gratias egerint!

18 Quadam etiam nocte dum ambae Christo Domino devotae sorores, de dilectione sponsi caelestis, et conversatione regulari, et salute Sororum a summo pastore sibi creditarum, sollicito pervigiles meditentur, candela coram posita subito cadens extinguitur. Cumque praestolarentur, ut ab aliquo superveniente reaccenderetur, et aliqua fieret mora, Virgo lucis amatrix porrexit manum, lucernam accepit; in ejus manu continuo lucerna divinitus hunc cepit. Quo miraculo Dominus noster Jesus Christus, qui est lux vera, se praesentem esse ancillis suis manifestavit, quas in suo nomine congregatas nec ad momentum perpeti tenebras permisit.

19 Non multo post tempore, dum eadem caelesti sponso dilecta germana, sibi commissi gregis curam gereret, incedentes per conobium, negotii quid actura, venerunt ad basilicam beati Apostolorum Principis Petri ad horam orationis sextam. Pulsaverunt ostium : aberat janitor templi, sed non aberat curi janitor, qui statim famulabus suis fores ecclesiae clausas reseravit, ne gratia fraudarentur orationis, et animus earum, velut arena in servitium divinum extensus, relaxaretur ab intentione supernae contemplationis. Tunc intrantes domum orationis, solito devotius et majori compunctione debitum persolventes officium, cum alacritate mentis ad sua reversae sunt.

20 Sed ut parum superiora memoremus, postquam Virgo sapientis Aldegundis a secularibus pompis alienata, sanctimonialibus vestimentis est induta, rursus Angelicis admonitionibus roborata, visione mirabili, qua Dominum Jesum tanquam solem splendidentem circumstantibus Angelis videre meruit, latiflora, memor etiam sermonis Amandi viri Dei, de omnimodo contemptu temporalium, et cultum perfectionis, quod prius jam complere coeperat in parte, modo deliberat omnibus quae possidebat, ex toto renuntiare, nihil in terra possidens, in caelo cupiens thesaurizare. Fecit ergo describi sui summam thesauri, et totius pecuniae, quam habebat in auro et argento, geminisque et ornamentis regalibus, quae sibi collata fuerant a Rege et Regina, Principibus et cognatis et parentibus suis, post velationem capitis sui ac post largas donationes, quas pauperibus Christi consilio B. Amandi atque Autberti Episcoporum distribu-

S. Aldegundis
a pueritia benigna
erga pauperes.

pecuniam expensam
integram integram
recepit

candelam miraculose
reaccendit

templi fores
precibus aperit.

a Christo ad
temporalium
abductionem
excitata.

rat.

Spiritu
sancto et ve-
luti itopo
mente

Melbodium ce-
lubium et-
truit

Matth. 18. 21

in eo simile
verit.

Duas neptes
suas praesenti-
tuit

ancillis obe-
dientia mira-
culo illu-
strata

d

AUCTORE
HERALDO
MONACHO,
IN MSS.

rat; et hæc omnia Virgo prudentissima, domus Dei decorem etiam exterioris diligens, ad decus ecclesiarum, devota mente donavit. Prædia vero possessionesque infinitas, ad usus inibi Regi Christo famularum publica donatione concessit; cetera universa in sumptus pauperum delegavit, nihil sibi præter vile reservans indumentum, sanctæ religioni congruum, atque victum quotidianum, quo cum reliquis ancillis Dei communiter vivebat. Sed Domini Salvatoris benignitas, ut in fide corroboraret animos famularum suarum, non distulit ostendere quam sibi gratus esset pro sui nominis amore transeuntium contemptus rerum. Eo namque die, quo famula Dei tam gloriosum opus largitionis suæ compleverat, advesperascente, dum ipsa jubente ministri sibi deferrent ad potandam aquam de fonte, qui nuptiarum celebratoribus in Cana Galilæe vinum ex aqua largitus est, ipse fontis aquam sponsæ suæ refocillandæ mutavit in mirabilis vini saporem. Quod factum cum omnibus ancillis Dei in monasterio innotuisset, tantus amor Domini Christi mentes earum inflammavit, ut intuitu dilectionis illius, nulla deinceps aliquid terrenum possidere curaret.

21 Accidit aliquando, ut una famularum urceolum aqua repleret, qua sancta Virgo manus suas abluere deberet. Interveniente ergo mora, vacuatus est urceus ad alios usus, illa nesciente que vas impleverat. Cuiusque fusura esset aquam in manibus ejus, et vacuum reperisset urceum, tremebunda recurrere volens ad fontem, subito sensit urceum aqua repletum. Hoc signo cunctis in cenobio manifestato, meritum Virginis admirantur, laudes ab omnibus Domino Jesu referuntur.

22 Quadam die beate Virgini piscem adhuc viventem piscator ipsius delitit; quem studio caritatis ad servorum Dei supervenientium usus magis quam ad suos reservans, in fontem proximum jactari præcepit. Qui dum aliquando prope ripam nataret, saltum in æra delitit, et in siccam deveniens, in arida palpitare cepit.

Advolitant corvi de vicino crocitantés,

Hugibus et rostris piscem laniare volentes.

Mirabile dictu, et insolitum visu: Juxta pascobat agnus, qui minor ceteris pecoribus, ceberiter occurrit, piscem a devorantibus arripuit, cornibus et pedibus ac foliis corporis inu contra pugnavit, corvos abegit. Quo Sorores de monasterio nova bella prospiciunt, festinanter advenerunt, piscem incolorem invenerunt, non sine grandi admiratione, famule Dei Aldegundi reportaverunt. Sed idem agnus defensor piscis, tam diu ferentes propositus est, donec in presentium Virginis Abbatissæ piscis oblati est.

23 Quadam vero tempore Sorores monasterii focum accenderant, et, ut sibi moris erat, ad abluenda indumenta et laniam cum aqua super focum suspenderant. Una autem ex illis tunicum beate Virginis Aldegundis habens indutam, juxta primas adhibuit: olla jam testuante flamma bulliebat, cum ecce serpens antiquus, invidens humili famularum Christi officio, propius adstantem igni, coniecit in focum, et aquam ferventem super ipsam effudit. At illa cum eoleret, sanctæ Trinitatis nomen invocavit. Ancillæ Dei festinantes accurrerunt de medio flammam eum abstrahunt, et quam timebant ignis ardore membratum resolutum, orationibus et meritis beate Virginis suffragantibus, illesam reperunt.

CAPUT VI.

Visiones, prophetia, agnitus.

Inter alia divine consolationis beneficia, que gratia Domini Salvatoris huic Virgini conferret, illud non mediocriter admirandum est, quod cum Angelica visitatione sæpe familiariter confortans, aliqua mes-

stitia affici diutius non permittebat. Quod etiam ex parvis facile conjectari potest. Audierat enim aliquando de se prolutum detractionis verbum a quibusdam perversis et otio vacantibus, quibus est pessima consuetudo semper derogare melioribus. Cumque Virginis animus, ut est humanæ fragilitatis, aliquantulum inde cruciaretur, adest Angelus solito consolans eam, verbisque dulcibus permulcens: Quid, inquit, o dulcissima Virgo, sponsa Domini Jesu Christi, quid in verbis otiosorum et invidiorum contristaris, cum tibi sedes parata sit regni celestis; illis autem, nisi respiciant, æternum supplicium et pœna servetur infernalis? Talibus Virgo recreata sermonibus, obloquentium vanitates non curavit ulterius.

25 Post hæc autem, ut in vita B. Gisleni plenius invenitur, dum B. Amanthus Dominica nocte plenus dierum, tanquam frumentum maturum in horreum celeste condendum, palea carnis deposita migraret; in ipsa vero hora, B. Aldegundis vigiliis et hymnis in ecclesia cenobii Melbodiensis, coram altari gloriosæ genitricis Domini nostri Jesu Christi Mariæ, incumbere suppliciter. Et quoniam illam in hac vita multum dilexerat, utpote ejus doctrina culmina virtutum edocta conscenderat, Domini Salvatoris gratia revelavit ei, et ejus esset meriti, quem exhortantem susceperat; et quod illa sequeretur in proximo, quo dux ille precedebat. Orans enim, in ecstasi mentis elevata, contemplabatur senem virum, cano vertice reverendum, Sacerdotalibus et presbiteris vestibus indutum, baculum manu tenentem, ad superna transire, turbamque copiosam auditorum ante et post eum iter habere: seipsam quoque Virgo sancta letabatur in eodem comitatu simul præparare. Cumque requisita, quis esset dux ille tam gloriose multitudinis, respondisset se nescire, sic Angelus inquit: Amabilis Deo Amanthus a seculo migravit, et quoniam in vita sua sine macula seipsam gratia Dei servare curavit, atque sibi commissa talenta dispensando fideliter duplicavit, modo cum sanctis animabus, quas verbo et exemplo Domino acquisivit, ad gaudia sui Domini tam gloriosus ascendit. Hanc visionem prudentissima Virgo nulli secum habitantium eo die revelans, B. Gisleno mandavit, ut cum sorore sua beata Waldefride gratia visionis ad se dignaretur venire: quibus venientibus in locum, qui dicitur a Mervius, festinavit obvium ire. Cuiusque visionem suam inter alia salutis colloquia B. Gisleno manifestasset, intelligens vir Dei, quid illa visio præsignaret, ille suspirans: O carissima soror, inquit, amabilis et devota sponsa Regis æterni Domini nostri Jesu Christi, gratias ago sine intermissione divine dignationi, que tibi dulcissimi pastoris et jam factum ad celestia transitum, et tunc in proximo futurum, præmonstravit. Unde quia celestis jam dulcedinem patriæ saporemque, Domino revelante, prægustasti, necessarium est, ut omni instantia in ejus obsequio perseveres, donec ea, que se diligentibus reponisit, mercaris adipisci.

26 Vidit etiam aliquando B. Aldegundis in visu, demonstrante Domino, valde tristem humani generis inimicum: ac percontans illum sollicite, requisivit que tanta contra genus humanum esset ejus perveracitas? quid emolumentum sibi futurum speraret, dum tot milia hominum ad infernum impellere non cessaret? Cui indignus respondit, invidiæ non medere se dolore torqueri contra filios Adæ: qui quotidie illic ascenderent, unde miser ipse cum suis exilaret.

27 Studiosissima divine legis, indesimenter esurians verbo celesti satiari, virorumque sanctorum ac religiosorum vitam cupiens imitari, b B. Humbertum apud Mariæ habitantem, virum in sanctitate magnificum, illustratum scientia divine scripturæ, signum Crucis ab Angelo impressum gestantem in

videt S. Aman-
dum eantem
glorioso in ce-
lesti

videt etiam
S. Gisleno ex-
ponente, se
brevis seculu-
rum

videt etiam
unum tristem

cum S. Humbert
procedit
fontem cele-
stem

b

veritæ,

omnia sua dal
I ecclesia et
pauperibus.

equa et ut
nova multu-
tur

reus nupit
d'omibus re-
pictur

proven contra
corvos agnus
defendit

ab
in aqua
boviale non
lariant

Ab Angelo de-
clarat detra-
ctores cum
cure:

CAPUT VII.
Obitus, et in eo miracula.

AUCTORI
HEUGALDO
MONACHO,
EX MSS.
Aptari illi
Christus.

vertice, Virgo prudens visitaverat : pabulo divini
verbi per aliquot dies affluentia oris ejus epulata,
cum illo circa vicina monasterii quadam vice deam-
bulabat : sed aestuante fervore diei, cum pene siti
deficeret, orante viro Dei cum ipsa Virgine, fons
illico dulcis e terra novus emanavit: Beatus reficitur,
fons usque in praesens non deficit. Beatus autem
Humbertus depositionis suae diem praenoscens, lineas
vestes ad usus exequiarum suarum ab ipsa Virgine
postulavit : propter quas dum mitteret deferendas,
missus alter a Virgine praesaga futuri, legato beati
viri in medio itinere eum vestibus postulatis occurrit.

praescit ejus
obitum

28 Beata igitur Aldegondis, quae sibi Dominum
Salvatorem elegerit sponse, frequentibus Angelo-
rum confortata visionibus, qui sapius illam multis
modis, utpote conservam et concivem recognoscentem,
familiariter alloquebantur, praesciens ex revela-
tione Spiritus sancti dormitionis suae diem appropin-
quare, deprecata est Dominum, ut qui sanctos
sanctificat adhuc, et justos justificat adhuc, et qui
flagellat omnem filium quem recipit, dignaretur ancil-
lam suam in praesenti, sic flagellando carnem,
purgare, quatenus anima post hanc vitam in regnum
Domini sui sine miracula valeret intrare. Sciebat
enim neminem in hac vita tam perfectum esse, qui
posset omnis peccati contaminatione prorsus carere.
Non distulit divina bonitas prestare misericorditer,
quod illa petivit humiliter. Nam in dextera mamilla,
non pro multum tempus morbus, qui vocatur cancer,
subortus est, qui carnem illius excrucians, usque
ad ultimam diem vite depastus est. Virgo vero pruden-
s, exemplo B. Job aliorumque Sanctorum, patienter
sustinebat, et tanquam accepto divinitus
dono congruens, superne dignationi sapienter gratias
agebat.

petit a Deo in
hac vita perfectum

mirro laborat

diem mortis
ab Angelo intelligit

diu cruciatur

cham dolo se repellit

ad se
se recipit

29 Cum autem adesse tempus resolutionis ejus
Angelus praemonuisset, praedictaque die nulla mole-
stia corporis eum fatigaret, apparente sibi rursus
Angelo, cupit queri cum eo, cur differretur a regno
sibi parato. Cui ille, Scias, inquit, sanctos Angelos
hoc tibi a Domino impetrasse, ut ad perfectionem
virtutum adhuc habeas spatium temporalis vitae. Sed
cum aliquando tertiana febre laboraret, hebdomada
transacta, circa mediam noctem immittente diabolo
tantum illam sitis ardor invasit, ut nisi mox liberet
videretur examinari. Cumque viriliter reluctans, a
potu vellet abstinere, viamque feltris, non hostis tenta-
tionem reputaret, confugit ad orationem. Et ecce
ante lucem videt antiquum hostem, tetra et horrenda
facie sibi adstantem, qui fateri coactus est, quod
tantum illi sitis inmisisset ardorem : addiditque bla-
spheumus, dicens beatae Virgini, restare adhuc illi
duram atque arctam viam, incertumque esse utrum
in Dei servitio perseveraret. Cui Virgo constanter,
Dominus, inquit, mihi adjutor est, non cura minas-
tias. Continuo sathanas aufugit confusus, et sitis
ab ea recessit. Post temptationem vero diabolicam,
adest multipliciter consolatio divina. Videt enim in
visu tanquam a Domino se postulantem in ejus
amore perseverantiam, ac velut apparentem sibi Sa-
cerdotem ipsum Dominum, quod petebat, elementem
annuentem. Videt etiam B. Petrum Apostolum, sibi
panem candidum deferentem, sequi de manu illius
illum cum ingenti letitia suscepisse. Soror quoque
ejus audivit eulitum per soporem, et suam a Domino
acceptam poenitentiam, et sororem suam Virginem
Aldegondeam sponsam pronovisse Christum.

a In vita S. Githeni auctore beato monacho, quam 9 velob.
dabimus, hic locus vocatur Mentisus. In Vita S. Humberti,
quam ex vetustis vulgatis nobilissima Marientensis scriptura nobis
Sannus Bosquienus ejusdem loci Abbas ante annos complures des-
scribi curavit, dabimus 25 Martii, quod ejus natalis agitur, aut
6 Septembris, quo transiitio.

Interea dum Virginis animus hujusemodi visioni-
bus assidue pasceretur et ad caelestia contemplanda
sublimaretur, affertur ei parvulus, cujus jam a suis
vita desperabatur : quem ipsa protinus ante cornu
altaris projici jussit. Quod ut factum est, confestim
redditus est sanitati. Cumque renuntiaretur Virgini
de subita sanitate infantis, recordata est visionis suae,
et animadvertit hoc ideo contigisse, quod illum con-
tingerit locum, quo viderat ante paucos dies transisse
Dominum. Quid nisi Deo gratias ageret? Viderat
enim non multo ante, quasi staret in platea, ac velut
igneus globus de caelo super se veniret. Quarto vero
die post haec, media nocte Dominica, cum ad vigi-
lias ingrederetur ecclesiam, una de Sororibus egressa,
cernit plateam, in qua visio prius apparuerat, nimia
luce splendentem, cum eadem hora tenebrae totam
occuparent terram. Mane facto, colloquentibus inle-
Sororibus et mirantibus, intellexit beata Virgo causam
tanti splendoris, nulli tamen eam tunc mani-
festavit. Non post multum accessit et alius testis
harum visionem, affirmans illi, se vidisse Dominum
nostrum Jesum Christum cum exercitu Angelorum,
ante cornu altaris ipsi Virgini colloquentem. Requi-
rens autem ab homine visionis horam, recognovit,
ipsam fuisse, qua viderat Dominum in visione. Quarto
die post haec sanatus est puer, ut supra dictum est.

aliqui mira-
culis, et aliis
visionibus con-
firmati in

quae sunt

31 Sacerdos quidam boni testimonii, sine repre-
hensione conversabatur eo tempore in monasterio
a pueritia usque ad perfectam aetatem : qui referre
solebat, noctu se vidisse globum igneum descendisse
de caelo super habitaculum, in quo familia Christi
aegrotabat. Post hymnos autem nocturnos, una de
maturioribus ancillis Dei, modicum soporis degu-
stans, videt B. Aldegondeam ante altare in loco Sa-
cerdotis astantem, corpus Domini in calice fregisse,
siliquae duxisse : Vado eia, dicit Sacerdoti, ut in hoc
calice mysteria Domini Christi conficiat : et quoniam
heri praevaleatidine corporis communicare non potui,
hodie particeps fiam corporis et sanguinis Do-
mini. Facta die, processit Sacerdos, Missam celebra-
vit, et inter agendum cernit calicem in aera
sublevatum, illico in suo resedisse loco. Tunc praedi-
cta famula Dei visionem, quam viderat, et Sacer-
dos de calice in aera suspensum, ad Christi sponsam
utroaque detulere, certitudinem habentes, has visi-
ones obitum illius praesignare.

et non solum
ejus obitus
praescitibus

32 Inter alia signa virtutum, quae potentia Salva-
toris per ancillam sibi dilectam operabatur, homo
quidam mente captus, aut suis exigentibus culpis,
aut ut fides Virginis manifestaretur, per insaniam
capitis pene usque ad extrema perductus est. Cumque
parentes ejus de vita ipsius desperarent, adduxerunt
illum ad monasterium sanctimonialium, intromittentes
beatae Virgini eum gemitu, qualis ille miser patere-
tur. At illa visceribus pietatis condidens misello,
fecit eum ad se vesperino tempore perducere. Graviter
prostratus, et facta signo Crucis super eum, dominum re-
dire jussit. Qui mox convalescens, restitutus est
sanitati. Quinto vero die ante beatae Virginis obitum,
super ipsius famula Domini nostri Jesu Christi Wal-
dermudis, contemplatione caelestium sublevata, vi-
det in visione gloriosum Dominum nostri Jesu Christ,
genitricem, cum Sanctorum agminibus venientem,
atque germanam suam Virginem Aldegondeam, secum
ad sublimia deducentem.

etiam ab eis
et ceteris

etiam in
vita S. Githeni
et ceteris

33 In monasterio quoque Nivelles, ubi S. Gertrudis
corpore requiescit, sanctimonialis quaedam nimia
simplicitatis et obedientiae, ab amore mundi ante
tribunal ad amorem Domini nostri Jesu Christi per-
fecte conversa, sexta feria ante diem sabbati et dor-
mitionis famulae Dei Aldegondis, circa medium noctis,
vidit

etiam in
vita S. Githeni
et ceteris

Christo adhaerel, ac virtutem colit.

prudētissima contemnens cum suo Principe mundum, totam se contulit ad Christum. Hunc esuriens sitiēbat, et sitiens esuriebat. Erat moribus honesta, eloquio suavis, in pauperibus misericors, in lectione velox, in responsis prudens, mitis omnibus, inter nobiles humilis, junioribus aequalis, in parcitate cibi et potus ita assueta abstinentia, ut nulla sodalium sibi æquipararetur.

a Habentur hæc in Anastasio Bibliothecario. Obiit Honorius an. 638. 12 Octob. successit Severinus, sed antequam ordinaretur multa passus ipse et Romanus Clerus ab Heracli Praefectis : obiit anno sequenti Severinus 2 Aug. *b* Quo tempore Severinus scdit, imperabat Heraclius, qui an. 644, 11 Martii obiit, successit Constantinus filius, Catholicus, hunc Martina novena pœneo sustulit, et cum Heracliona filio imperavit 6 mensibus. His eiecit Constans Constantini filius hæreticus imperare cepit sub finem ejusdem anni, regnante Heracliona Ecclesie præfuit Joannes IV. *c* Non dum alibi legimus Majorem-Bonum regis fuisse B. Walbertum

CAPUT II.

Spretum conjugium, recessus.

Matri nuptias suadenti,

Igitur cum parentes æstimarent tempus nubile jam instare Virgini; convocat mater filiam, verbisque prædulcibus hortatur, ne sibi abscondat nata quid corde gerat. Blanditur filiae, assentire matri ut copuletur marito : sese parat anasserit persuadere patri, ut eo volente una cum amicis suis nuptiæ celebrentur, et conjungatur nobilissimo Regi Anglorum Eadmo, satis pulcherrimo juveni. His aliisque hujusmodi perceptis, Virgo Dei Aldegundis occasione accepta, divinoque quod magis credendum est allata Spiritu, quod multo ante corde conceperat illico respondit : Quid mihi corde geram, mea que sententia, dicam.

inducta propositum servandæ virginitatis.

Hic mihi sponsus erit, qui me, non prædia, quaerit; Qui nil vult a te, qui gaudet virginitate, Qui superis regnat, cunctos ditone gubernat. Virgine matre salum mihi, quære maritum; Non corruptorem, non culpæ commoitem.

Interea, ad vestes faciendas a matre data, confert in sircus usus.

G Hoc audiens mater ipsius venerabilis Bertilia, licet non posset animum Virginis a sui constantia removere, tamen præcepit, ut quasi futuri mariti nuntiatoria consueret, scire volens qualiter inde sese haberet. Sed Virgo Dei Aldegundis mente et corpore casta, divino amore necensa, chrisimalia vestimenta, quibus infans post baptismum vestirentur, consulit, et in scrinio recondidit. Quæ res non latuit matrem, sed nimis exasperata cum verbis gravibus verborum minas intendere coepit. Quod cum susurrantibus inter se pedisequis percepisset Christi tiruncula, occasione nacta faciendi quod proposuerat, fuga labitur, Gloriosus Deus in Sanctis suis, mirabilis in majestate sua. Vere mirabilis, qui operatur magna in minimis. Sed quid de omnipotente præsumimus, ut eum in minimis operari dicamus? Num quid caelum, terra, mare, minima? Numquid sol, luna, astra mundi minima? Primo homini condito subiecit Deus omnia: et qui prelatu fuerat a Deo toti creaturæ, factus est omnium minimus culpa inobediētiæ. Sed Dei sapientia reformatur et præfertur Angelis, qui sua stultitia fuerat inclinatus dæmonis. Itaque Deus operatur magna in minimis. Hieremias miratur, et clamat : O Israel, quam magna domus Dei et ingens locus possessionis ejus! Magnus est, et non habet consummationem, magnus et excelsus : magnus sapientia, excelsus fortitudine; sapientia, qua attingit a fine usque ad finem; fortitudine, qua disponit omnia fortiter et suaviter. Attingens ergo disponensque mentem Virginis, monuit ut fugeret, non verbera, sed verba matris. Corruptum bonos mores colloquia mala, O felicem fugam, per quam declaratur et Virginis meritum, et conditoris opus mirificum!

Evangel. 3. 25. divino instinctu fuit.

7 Pugiens Virgo sancta venit ad flumen, quod dicitur à Sambra, ripis patentibus horrificum, atque profundis gurgitibus mortiferum. Cujus elationes et fluctus non modo natantibus, verum navigantibus ita sunt mortiferi, ut ejusdam piscatoris, nostri quoque

familiaris, filium noviter desponsata conjuge maritatum, sciamus nostro tempore submersum. Ad hujus fluminis ripas perveniens, non timuit intrare fluctus aquaticos, quæ in suo corpore superaverat fide turbines Babylonicos. Signo sanctæ Crucis undique manita graditur super undas nihil verita. Videres Angelicos spiritus dextra lavaque sustentantes Virginem; ut nec extremas vestimentorum fimbrias inundans attingeret flumen. Neque Catholicæ religioni videatur incredibile, quod Angelos dicimus obscundasse Virgini; cum scriptum sit dicente Apostolo: Angelisunt administratorii spiritus in ministerium missi, propter eos qui hæreditatem capiunt æternæ salutis. Et in Apocalypsi Discipulo se volenti adorare, Angelus contradicit: Vide ne feceris, conservus enim tuus sum, Talibus nautis et navibus Virgo Christi Sambrae flumen transvecta, tandem pervenit in siccum lætabunda. Inde perveniens ad locum quemdam nemorosum, quem pater ejus ac mater jure hæreditario contra S. Gertrudem neptem suam sorte dividerant, subsistit: ibique eradicitis veribus parvam ecclesiolam in honore S. Petri Apostolorum Principis construxit.

AUCTOR ANONYMUS. EX MSS. super aquas incedit, ministerio Angelorum.

Heb. 1. 11.

Apoc. 22. 9. ecclesiolam in nomine ædificat.

8 Fama rei factæ percellit proxima quæque. Bertiliæ natam per cuncta sonant eremitam. Audiit ipse pater, sensit Bertilia mater. Esse fuga lapsam sobolem, Dominumque secutam. Sed pater ipse quidem sic crediderat fore pridem. Dum prospectaret præsaga mente puellam, Castos sermones, oculos, vestigia, mores; Et pertractabat, quod nunc erat, esse futuram.

At mater Bertilia nulla poterat consolatione relevari: sed protinus ut ad aures ejus venit nuntius, rumore sinistro corpore dirigit : pia vox in faucibus hæsit. Ut vero sese recepit et reddita vox est, it caelo clamor, et femineus ululatus. Florat mater filiam, pedisseque dominam, parentes propinquam. Tamen prospiciens de excelso sancto suo Dominus, qui respicit terram et facit eam tremere, concessit mentem Bertiliæ. Assumptis comitibus vadit visere filiam, ut quod ei collatura fuerat ad perditionis noxam conferret ad immortalitatis gloriam.

invisita a matre.

Scribitur epilogus : fannli, famule titulantur; Plus fuerant mille. Traduntur prædia, silvæ. Filia fit mater : sed que fuerat modo mater, Mox e diverso fit filia jure beato.

Salve festa dies et celeberrima, qua filiam Aldegundem revidiit mater Bertilia.

a Hujus in historis Anglicanis nulla inventio. Fuit fortassis regni generis adulescens, sive Anglus, sive Britannus, seu Scottus, qui militavit in Gallia. *b* Salus est, memoratus quoque Cæsari, profundus quidem nemus, sed neutiquam æquiperanda altis Belgæ fluminibus, Itheno, Mosæ, Scabb, et aliis.

CAPUT III.

Canobium Mulbodii institutum.

Erat itaque eidem Virgini Christi Aldegundi germana, nomine Walde-trudis : qua fuerat conjuncta viro illustri Madelgario, cognomento Vincentio, qui divini amoris aestu succensus una cum conjuge post penens secularia, secutus est Christum. B. Vincentius expetens monasterium, quod dicitur Altus-mons, religiosum fertur imbi duxisse vitam. At conjux eodem spiritu fervens, sacrum velamen de manu S. Antherti Cameracensis, seu Autrebatensis Ecclesie Pontificis suscipiens, in monasterio sese dedit, quod adlucaverat in loco qui vocatur Castri-locus : qui ideo ita vocatur, quia ibi quondam Romanus exercitus castra locaverat. Postquam igitur B. Walde-trudis se contemplativæ vitæ commisit, mandat per literas Bertiliæ matri, obsecrans ut sibi destinaretur soror Aldegundis; consolatum iri, et quanto citius rediret. Quod audiens acutum præbuit assensum, dirigens filiam ad consolandum sororem. Nulli dubium quin operante Spiritu sancto id actum sit, ut

1. 8. Walde-trudis relictæ nomenimplet.

quibus

AUCTORE
ANONYMO
1878

PROV. 27 17
PROVERBIA

CAPI-
TULUM
MALBODIENSE
MONTIS

quibus inerat una mens placendi Deo, esset et com-
munitis devotio. Scriptum quippe est : ferrum ferro
accutur, et homo exacuit faciem amici sui. Ita ambæ
sorores, virtutum splendentes lampade, ducatum
præbebant cunctis se contentibus, ut ad eternam
lucem Dominum nostrum Jesum Christum una cum
eis pervenire mererentur. Nam et ejusdem B. Wal-
detrudis votum erat, ut germana ejus Virgo Christi
Aldegundis sacrum suscipere velamen, curam habi-
tura Sororum secum conversantium.

10 Quod intelligens Virgo Dei mente pertractat,
quoniam qui plus laborat, plus mercedis accipiet, et
cui plus committitur, plus ab eo exigitur; a Deo sibi
preelectum repetit locum. Ubi deinceps ut in cultu
divino ampliari exercitum, in honore sanctæ Dei
genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ, omniumque
sanctorum Apostolorum satis venerabile monaste-
rium construxit, seseque ibidem Deo famulaturam in
perpetuum destinavit. Quod quoniam sua auctoritate
compleri non poterat, Præsulem Sedis Cameracensis
expetit, Sanctum videlicet Authbertum : cui tam pie,
quam devote summo proposito studuit intimare. Qui
beatus Pontifex tunc temporis in præfiliato Montis
Alti monasterio degens, b. S. Ansberti Rothomagensis
Archiepiscopi, qui ibidem jussu Pipini Francorum
Principis relegatus in exilio erat, carceres et vincula
misericorditer fovebat, sciens scriptum : Si compa-
tiuntur, et conregnabimus. Audiens sanctus Pontifex
Virginis propositum, gaudio repletur inexcitabili,
quoniam de sui sudore laboris jam congregabat ma-
nipulos retributionis. Ingressitur seneca verbi Dei
sapienter in bonam terram spargere, quæ proculdu-
lio fructum centesimum suo referat in tempore. Ita
Virgo venerabilis a beato Pontifice non seculi phanta-
smatibus illudere præmonita, sacrum velamen in
ipso Altinontis monasterio suscepit, sed in Malbo-
diensi divino sese cultui contradidit.

11 Nec præferendum silentio, quæ placens et
acceptabilis Deo fuerit sanctæ Virginis devotio, vel
quid in ejus seriatione pietas misericordis Dei volue-
rit declarare. Sicut enim in gestis et dictis veterum
reperitur, dum sanctum velamen a Pontifice benedi-
cebat, columba eodius videns constitit in aere;
dehinc paulatim se submittens, levavit a terra pedi-
bus et ore. Ne vero dubium foret de miraculo, cunctis
videntibus, capitis sanctæ Virginis imposuit, sique
recessit. 11 Virginem gloriosam, cunctis sapientibus
predicandam, cunctis Deum timentibus venerandam.
Transit illovis alycum sine navigio, suscepit sanctæ
religionis habitum ministrante Spiritu sancto. Quo
dum conversaretur in laribus paternis, quadam nocte
audisti per visionem præmitti inexcitabiles divitias.
At Virgo Christi primo testatur sibi terrena polliceri,
sed mox in spiritu cognoscit celestia sibi deberi. Per-
cepta igitur Pontifice, sibi quam quæsierat, benedi-
ctione, gaudens ad pristinum ingreditur locum, operi
quod incepit positura finem. Edificato monasterio
elabustrisque monasticæ religioni convenientibus de-
center ordinatis, ex consilio viri Dei plura donaria ad
subsidium sibi famulantium contulit.

12 Quibus beate Virginis studiosi congratulans san-
ctus Pontifex, monasterium in honore sanctæ Dei
genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ sanctoformaque
Apostolorum dedicavit, adhibitis secum sanctis Con-
fessoribus Christi et Episcopis Amando, e. Audoueno
Rothomagensi, necnon d. Ursinuro, e. Ermimo, Hun-
berto, f. Ethone, g. Eloquio; his omnibus, aliisque
quam pluribus, sibi associatis, et sancti ministerii
munus explentibus, vir sanctus locum illum cum suis
appendens Catholica auctoritate et Apostolica firma-
vit. Cujus auctoritatis et firmitatis præceptum ne
lectore fastidium generet præterimus. Sed quoniam
Malbodiense monasterium descripsimus, qualiter in-
signitum sit sanctæ memoriæ h. Ableberti Camera-

censis Episcopi corpore, sicut in gestis Pontificum
reperitur, dicamus. Scriptum quippe est ita : Post
Bertoaldum successit B. Ablebertus : qui ita in cata-
logo Episcoporum nominatus, ab incolis et vicinis
Emebertus. Hic superveniente die suæ vocationis,
in villa quam loci habitatores Ham dicunt, defunctus
migravit a mundo : illucque sepultus est. Deinde ad
Martinam deportatus, postea vero ad Malbodium
translatus, ibique nunc quiescens beatæ resurrectio-
nis expectat diem. Si quis autem nosse desiderat
hujus sancti viri vitam, genus, et patriam, recurrat
ad eum de quo hæc sumpsimus librum; nos vero ad
propositum redeamus.

a Hæc ante fugam Aldegundis e domo paterna videntur acci-
disse, et hic præpostero ordine relata. b Corrigendus hic para-
chronismus. Cuius mortuus est S. Aldegundis, Episcopus holomagi
erat S. Audouens; cui S. Ansbertus successit, a Sede deinde sua
a Pipino Crasso Majore-Domus, non hiege sed Regibus ipsis impe-
ronie, dejectus, in Alto-monte exulavit, ut ad ejus vitam 9 Febru.
dicimus. c Qui Pontifex S. Audouens adesse, si jam ante ejus
successor in Alto-monte exul fuisse? d Vitam S. Ursinari dabi-
mus 18 Aprilis, in qua dicitur nequæ suam parvulam commu-
dasse S. Aldegundi; et alia de Malbodiensi canobio narratur.

e Haud satis credibile est adfuisse hic S. Ermanum, etiam pue-
rum, qui nimirum 77 post annis, anno nimirum 737 obiit, ut
ad ejus vitam a corvo scriptam dicimus 23 Aprilis. f Vitam
S. Ethonis dabitur 19 Jul. g S. Eloqui 3 Decembr. h De
S. Ableberto, sive Emeberto, capitulum supra 13 Janu ubi et hinc
Baldrici Episcopi locum ex lib. 1, Chronic. cap. 46, retulimus,
et quid Martini tunc expositimus.

CAPUT IV.

Miracula, visiones, ægritudo.

Dicato denique et consecrato sancto loco, singuli
redierunt ad sua; beata Virgo remansit in propria.
Et vere in propria ibi cum Propheta deplorabat! Hac
requies mea in seculum seculi : hic habitabo, quoniam
elegi eam. Ut vero sanctæ Trinitatis se vene-
rari monstraret, trina persona indivisibilem substantiam,
tertiam quoque adiecit construere parochialem
ecclesiam quam in honore et commemoratione S. a Quintini
Martyris consecrari fecit, b vigesimo anno Regis
Francorum Dagoberti. Nascens igitur undecumque
sanctitatis sibi assumere normam, necnon religio-
sæ habitationis formam, invisebat servorum Dei habita-
tula circumquaque posita. Adit itaque egregium virum
Hunbertum, quoniam sua commanebat vicinia, quoniam
rumor sanctitatis ejus ad ipsam usque pervenerat.
Quadam denique die ad eundem virum Dei profecta,
videntes se invicem et mutua salutatione honorantes,
requieverunt parumaper. Post multa denique vite
salutaris colloquia, Christi Virgo dixit B. Hunberto :
Vellem, pater sanctissime, locum istum lustrare,
qualiter conveniat religioni videre. Cumque circum-
euntes explorarent locum, ait sanctissima Virgo :
Pereo siti, Pater sanctissime. At ille ait : Sustine
modicum : hæc in parte decurrit fluvius, qua modo
perventuri sumus. Nequaquam, mi Domine, quoniam
fatigata sum itineris longitudine, quapropter nimis
exastio sitis gravedine. Cumque circumspectantes
nullum viderent adesse solatium, Dei, qui semper
præsto est sperantibus in se, requirunt subsidium.
Videres Petrum cum Paulo, licet differentia fuerit
sexus, alterum equit terre defigere, alterum oculos
ad cælum levare. Sacerdos sanctus caput terræ de-
flexit, Virgo venerabilis manus virgineas, oculos
ad cælum, mentem sine disceptatione, ad cælum
levavit; manus largas elemosynis, mentem devotam
sanctis meritis. Completa oratione vident ab ima
terre venam fontis scaturire, qua non solum sitim
refocillaret Virgo, sed quæ circumstanti sufficeret
populo. Hac igitur interim magnificata sublimitate,
percepta benedictione Sacerdotis, regreditur ad mo-
nasterium, fugiens tantæ virtutis e indicium.

14 Interea dum B. Aldegundis tota anima, tota
mente, totis viribus desideraret gaudia patriæ cele-
stis, ibique degens læta sibi cantaret, Introduxit ne

Psal. 131, 13

u
h

Invisit
S. Hunber-
tum Marti-
ris

cum eo fon-
tem præce-
dit

multas ad se
conspicit

Rex

2. Cui. 2. 12
Sancti
u. 3. 5. Au-
berti
vita

calumnia
vici-
na
benedi-
cti
capit-
ulo
ejus
impu-
nente

Monasterium
Malbodiense
an Episcopi
Auctoritate

1

Rex in cubiculum suum; nobiles et potentes, virgines et viduæ confluebant undecumque, desiderantes ejus magisterium. Itaque percipientes ab ea præcepta salutis, gaudentes succinebant: Exultabimus et lætabitur in te, memores uberum tuorum: recti diligunt te. Habebatur illic magisterium vitæ, disciplina justitiæ, institutio veritatis, professio castitatis. Erat pia contentio præoccupantium sese obsequio veræ humilitatis, necnon offerentium se ipsas Deo hostiam vivam, sanctam benedictionem in odorem suavitatis. Instituebantur pusillæ disciplinabiliter temere dominas, juvenes revereri magistras, seniores juniores diligere, altera alterius onera portare. Materfamilias, Sancta, scilicet Aldegundis, læta super hic dicebat: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. Ibi redolebat flos uvæ, quia magna erat virtus prædicantium, quæ debriabat mentes audientium. Ibi vernabat flos rose quia mirata erat fragrantia, quæ rutilabat ex sanctarum lacrymarum, vigiliarum, jejuniorum passione. Ibi flos violæ, quia magna erat virtus humilium, quia ex desiderio loca ultima tenentes se per humilitatem a terra in altum non subleabant; sed pronis mentibus et corporibus cum Propheta dicebant: Adhæsit pavimento anima mea Domine: vivifica me secundum verbum tuum. Ibi splendebat flos oliivæ, quia suave erat opus misericordie, quod more olei fovebat, et lucebat rei necessariæ. Ibi quippe candebat flos lilii, quia candida erat vita carnis de incorruptione virginitatis. Sed quia easdem virtutes de se habere non poterant, adjungebat, Cui benedixit Dominus. Et convertens cor suum ad Deum cantabat: Descendat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum.

15 Illo in tempore B. Amandus multis fulgens virtutibus, plurimas nationes verbo prædicationis et vitæ meritis ad Christianitatis perdoxerat titulum, multasque monachorum, Canoniorum, puellarumque congregationes ad summos produxerat honores. Cumque beato labori Deus finem vellet imponere, ostensum est beate Virgini Aldegundi, quia B. Amandus transiret ad Dominum, et multitudo populi, quæ per eum crediderat, sequeretur illum. Hanc igitur visionis formam misericordis Dei pietas, idcirco suæ sanctæ Virgini voluit demonstrare; ut cognosceret quia premissa est in conspectu Domini mors Sanctorum ejus, ac per hoc magis ac magis inhiaret celestibus.

16 Igitur ne mens sacratæ Virginitatis qualibet aura favoris humani ventilaretur, sollicita tractabat apud se illud Apostolicum: Castigo corpus meum et in servitutem religio: ne forte cum aliis prædicavero, ipsa reprehensibilis inveniar. Cumque legeret sanctam Virginem d. Petronillam, Petri Apostoli filiam, clinicam factam, ne a Flacco Urbis Comite propter nimiam carnis speciositatem duceretur in uxorem; cepit et ipsa desiderare corporis infirmitatem. Corroborabat animum Virginitatis Apostoli sententia, dicentis: Quando autem infirmior tunc fortior sum et potens, et, Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus sathanae qui me colaphizat. His atque aliis sanctæ Scripturæ testimoniis, ut diximus, roborata, tribulari desiderabat in corpore, ut glorificaretur in anima: et quæ sanctarum Virginitatis multiformes legerat passiones, multiplicesque triumphos; quoniam gentilis licet debeat, a suo Creatore tormenta petebat, et certabant Virginitatis oratione et Creatoris miseratio, pensantis puella viscera et humane fragilitatis discrimina. Vicit Virgo, cum ex patientia S. Job diceret: Oratio mea munda est. est ideo peto: Detur locus voci meæ in colum. Et quia humiliter petiit, misericorditer impetravit, quod patientissime supportavit. Accepit ergo canceri vulnus in manilla corporis: ejus animæ ubera sicut duo lunnuli capere gemelli qui pascentur in lilis. Cepit gravissimis premi doloribus, quæ

plurimis recuperabat sanitatem suis sanctis orationibus. Cumque a circumstantibus nimio dolori compatientibus tanti vulneris causa requireretur, dicebat: Nolite me considerare quia fusca sum, quia decoloravit me sol. Sed hæc apud externos: ad Deum vero et intra se suis illis familiarissimis singultibus et lacrymis replicabat sapiens: Proba me Domine, et tanta me: ure renes meos et cor meum: quoniam misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. Sic perseverabat Christi Virgo in humilitate et patientia, petens fieri vulnus incurabile quod susceperat amantissime.

17 Ne ergo tam inremediabilis et incurabilis dolor, ab his qui de corde in corde loquuntur vanitatem, imputaretur meriti et impotentia, Christus hoc modo voluit declarare. Quodam die obtulerunt ei parvulum, cujus vita desperabatur a suis: jussitque B. Aldegundis, ut projiceretur ante cornu altaris. Quod ut factum est, acetum redditus est in oculis. Cumque renuntiaretur Virgini Christi de subita sanitate infantis, gratias egit Christo Domino qui facit mirabilia in celo et in terra per infinita secula seculorum. Amen.

18 Hactenus nostra, non ut decuit sed ut potuit, balbutivit oratio, et de sanctæ Virginitatis oratio, institutis, et actibus, quamvis inopie, quam veraciter, quam convenienter recitavit. Ea quæ sequuntur, sicut in antiquo gestorum ipsius codice reperta sunt, ponimus, ne sanctam historiam potius decurtasse, quam ordinasse judicemur. Cum igitur adhuc esset in domo parentum suorum annis membrisque tenella, sed moribus matura; quicquid sui juris erat, pauperibus misericorditer erogabat, etc. *Cetera ad verbum cum priori Vita nra. 14 et seq. consentiunt.*

a Colitur etiam in S. Quintus Malbodi festo secundipho 31 Octob. Ad id verum esse non potest si prius ad ipsam ecclesiam et monasterium dedicationi adfuit S. Audouinus Episcopus, qui non nisi tertio anno a Dagoberti morte Episcopus est factus, de anno regni Dagoberti superius dictum. c. Forti iudicium scripturarum d. Colitur S. Petronilla 31 Maii.

DE S. ALDEGUNDIS TRANSLATIONIBUS.

Tres S. Aldegundis reliquiarum translationes reperimus: prima a S. Abletrude procurata, altera anno 1161, a Fresseule Abbatissa, tertia anno 1439. Priore arbitratur XIII Novembris contigit; quo die Usuardi exemplaria MSS. duo, quæ in monasterio S. Germani Parisiis, ubi monachus fuit Usuardus, asservantur, alterum a 400 aut circiter annis curatum, alterum multo antiquius; itemque MS. Ecclesie Bruxellensis, vetus MS. Thomæ professe Societatis Jesu Antverpiæ, Bida insignitum nomine, Brugense quoque, Ultrajectense S. Marie a 300 fere annis, ut conprope licet, conscriptum, et alia, ita habent: Malbodio monasterio S. Aldegundis Virginitatis, Idem habent, sed loca non adscripta, Carthusiam Colonicensis in addit, ad Usuardum, vetus MS. monasterii S. Maximini Treviris, S. Richarii Centulense, S. Lamberti Leodi. Si quis existimet hoc die potius decessisse sanctam Virginem, 30 Januarii translationem, hæc sane repugnabimus; si tabulas, aut testimonium fide digni scriptoris, monumentumve aliud protulerit, Translationem eo die inscripta Martyrologio Gallicano Saussains; 30 Januarii, ut alii plures, autulem: atque ita quidem nunc peragitur Malbodi, ut ex Officiis propriis ejus Ecclesie patet. Verum non illi hæc tempore antiquissima translatio celebratur eo die, sed ea quæ a 200 annis, alio tamen die est facta, jussuque anno revolvi, ut nos dicemus. MS. Florarium hoc die habet S. Aldegundem filiam S. Basim Regis et Martyris, hujus nostræ æqualem, sed quæ 20 Junii Trunchemi juxta Gandavum colitur.

2 Prima illa S. Aldegundis translatio sub fine septimi seculi contigit. Ita refertur in priore vita: Sepulta est ergo amantissima Christi Virgo, sponsa Domini, habitaculum Spiritus sancti, in villa sua quondam

morbundum infandem infantem.

Tres S. Aldegundis translationes.

provi.

ante instituit

Psalm. 118. 23

enclit. Amundum eandem in cartum

1 Cor. 9. 27

2. Cor. 12. 10. petiit a Deo uerbis carnis etiam

in carni non in labori

ACTORE ANONYMO, EX MSS.

ditionis, ubi animam reddidit Creatori suo, vocabulo Curtis-Solra ubi uterque suus parens, tumulati esse dicuntur. Post hac a Rege inclyto Siegerto, atque beatissima Virgine Aldebrude Abbatisa translatum est corpus ejus in municipium Mallodium. *Vitiose additum hic Siegerti Regis nomen, ut supra monuimus; nam cum in anno Christi 634 obierit, viginti fere annis prius ipsa Aldegonde, non potuit sane translationi illius interesse. An rex alius illustris adfuerit, Siegertus nomine, quem posteriores non satis exacte habita ratione temporis, Regem fuisse scripserint; an potius interfuerit vel Francorum Rex Theodoricus, aut aliquis filiorum ejus, vel Pipinus Herostallus Major-Domus, qui quandoque Rex dictus reperitur quia Regibus imperabat; haud possumus certo statuire. Erat Aldebrudis uxor S. Aldegonde ut ante scriptum, ad pietatem erudita, sororis ejus Waldebrudis filia quae omnino videtur, ut suo loco dicemus, ante annum 700 decessisse, cum et Maldeberti soror suffreta sit, quae ab eadem Aldegonde erat religionis meribus instituta.*

secunda 1. Jan. 1164.

3 Altera translata, aut potius reliquiarum in aliam capsam reposita, contigit anno Christi 1161, indict. 9, 6 Junii, quo die Malannus in addit, ad Usuardum atque ex eo Wion: Malbodi, ostensio corporis B. Aldegundis Virginis. Est ea celebrata duplex secunda classis, ut ea officii proprii Mulbodensis Ecclesiae potest. De ea Saussanus eo die: Malbodi in Hannonia ostensio corporis S. Aldegundis Virginis et Abbatisae, S. Guldulac sororis: quae sacrae depositionis jure celebris est penultima Januarii. Memoria lapsus est rex eruditissimus; non soror S. Guldulac fuit, sed cognata, ut ex hujus rita patet 8 Janu. ubi Hubertus cap. 1, nu. 3, ita scribit. Efferebatur quoque SS. Aldegundis ac Waldebrudis cognatione, quarum prior, Deo dicata sua virginitate, se sub regulari colubuit restrictione, atque in eodem calibatu curriculum peragens vita, nunc immaculati sponsi comitur diademate. *Descripta illam ostensionem, sive Translationem Adrianus S. Gaugerici Cameracensis Decanus, Mulbodensis Ecclesiae Praepositus et Cancellarius, quam ego vidi, inquit nu. 1 et nu. 3, cuius odoris suavitate sumus omnes instantes mirabiliter reflecti, ita ut innumeretur nobis. Ecce odor filiae meae... Ergo admirantes contulimus omnes: Quo est ista etc.*

descripta ab Adriano

tertia 26. Apr. 1579.

4 Tertia translata facta est anno 1579, Indict. 2, feria 3, Pentecostes, 26 Maii; statimque est hujusmodi translationis sollemnitas celebrari in memoriae perenne feria tertia in festis Pentecostes, quocumque tempore euenierit, ut infra dicitur: haec anno 13 Novembris officio duplici secunda classis Malbodi celebratur, nulla facta prius Translationis memoria. *Descripta eam quoque translationem qua interfuit, ut ipse testatur nu. 11. Qui vidi et omnibus interfuit, scripsit haec, perhibens de his testimonium.*

ab eadem teste descripta

quarta 18. Oct.

5 Praeter has translationes, 18 Octobris, qua S. Lucas Evangelista officio duplici secunda classis colitur, fit commemoratio S. Aldegundis, de qua in Lectione IX ista habentur: Fit autem haec B. Aldegundis commemoratio ob elevationem aliquam vel translationem, qua hodie in die facta creditur. An fortassis eo tempore, quo Nortmanni Galliae Belgicae Provincias infestabant, alio asportatum est sancta Virgine corpus, ac deinde relictum eo die? Eodem spectare videri potest, quod in MS. Martyrologio monasterii S. Maximiani X Janu. habetur: Eodem die relictio Aldegundae Virginis.

et 10. Jan.

HISTORIA DE TRANSLATIONE

Auctore Adriano Praeposito Mulbodi.

Omnia tam futuris quam presentibus in Christo fidelibus in perpetuum. Certum est quod res gestae praesentium a memoria hominum dilabantur persuccessione temporum. Igitur necessarium et honestum duxi scribere, et per scriptum universe posteritati

ANONYMI AUCTORIS SPECIEM HABENTIS

memorialiter commendare, gloriosam ostensionem sacri corporis sanctae Virginis Aldegundis, quam ego vidi, etsi minus digne, tamen devote et humiliter, et ordinem rei gestae diligenter denotavi, semper ad status operi sancto praesentialiter.

2 In nomine Domini VIII Idus Junii dies hujus sanctae celebritatis est constituta, longeque lateque divulgata. Advenit a Nicodanis Cameracensis Episcopus vir nobilis, et cum eo Archidiaconi, et quam plurimi S. Mariae, et S. Gaugerici Canonici, viri honesti: advenit et b Balduinus Comes Montensis reverendus, et c Alis uxor ejus, mulier nobilissima et devota; et cum eis Nobiles et potentes. Advenrunt et Abbates multi, viri religiosi, confluit et populus innumerabilis: allata sunt et corpora d Sanctorum, S. Gisleli et S. Waldebrudis, cum magno comitatu virorum ac mulierum. Insuper et Magister e Galterus Laudunensis Episcopus venerabilis, vir religiosus et prudentissimus, advenit gratia dilectionis Ecclesiae nostrae ductus, et a Domino Episcopi Cameracensis socialiter vocatus. Sic sanctae Virginis Aldegundis curia sollemniter est induta decore plenitudinis et gloria ineffabili.

a
Multis vicis illustribus praesentibus
b
c
d

3 Mane facta intraverunt ecclesiam supradicti venerandi Episcopi, Abbates religiosi, chorus Canoniorum, Conventus Dominarum ibidem famulantium, Comes et Comitissa, et cum eis qui fuerunt honestiores et sanioris consilii de curia, omnibus aliis exclusis, januis clausis, seris firmatis. Celebravit Missam Cameracensis Episcopus, intromissis astantibus, et devote supplicantibus. Post haec Episcopus Cameracensis et Laudunensis et Abbates officiosissime parati ante mensam Domini prostrati sunt, et alterutrum confitentes, psalmos penitentiales Domino decantaverunt, et sanctum Sanctorum Litaniarum devote compleverunt. His ita gestis diu et devotissime orantibus incedentes ad vetus feretrum accesserunt, et cum tremore nimio et reverentia fressillari jusserunt. Quo facto sanctum vasculum, in quo corpus sanctae Virginis quiescebat, invenerunt. Quo aperto, statim exit odor suavissimus, cuius suavitate sumus omnes astantes mirabiliter reflecti, ita ut innueretur nobis. Ecce odor filiae meae, in qua mihi bene complacui; odor, inquam, sicut odor agri pleni cui Dominus benedixit. Ergo admirantes contulimus omnes. Quo est ista quae ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris et universi pulveris pigmentarii?

celebrata Missa,

religiose apertum vasculum
f
odor suavissimus exiecit

4 Accessit propius Cameracensis Episcopus, manu tractans, et unum de pedibus corio imputrescibili et nugalibus sicut viventes incorruptibiliter vestitum, a corpore segregavit, et fastulit, et omnibus astantibus ostendit, et facta benedictione omnibus se humiliter inclinantibus, in loco a quo sustulerat reposuit reverenter. Similiter et caput sanctum ex maxima parte cute incorruptibili cooperatum, et capillis quibusdam adhuc vestitum, sustulit et ostendit inclinantibus se flebiliter; et post corpori sancto rejunxit.

pes sanctae quae putrefactis ostensionis populo

atque caput

5 Haec sancta visione omnes astantes jocundati, et nimio desiderio accensi, accesserunt ut viderent proprius, et oppresserunt Episcopos et Abbates vellicentius et irreverentius. Quod impatienter ferentes Episcopi, consuluerunt vasculum sanctum cum sacro corpore in sacrarium interius deferri, ut possent ministrare expeditius et secretius. Quo facto, ostio cum paucis intromissis clauso, sanctum vasculum deposuerunt, et sic unus ad caput, alius ad pedem humiliter accubitudo se inclinaverunt, et tegulam vasculi de parte unius lateris disjungentes deiecerunt, et subtili linea panno subjecto, et subtracto alio panno serico pretioso, corpus sanctum tenaciter obligatum cum linteamibus, quibus erat involutum, extraxerunt, et super apparatus suscipientes involverunt, cum lacrymis orantes: Quam pulchra et

in sacro vasculo interius cooperimus panno serico

et

AUCTOR ANONYMUS, EX MSS. ad solatium parisiis.

illa conferens, sub tanto calamitatum pondere respirare concessit. Sic semper immensa clementia placuit adversis componere prospera, bona malis, jocundaque tristibus. Plena sunt hujus veritatis utriusque Testamenti divina volumina : quod videre est in populo Dei, quem saepe liberavit de manibus inimicorum suorum, et in Apostolis et Martyribus atque electis Christi, quos de periculis, de angustiis et mortibus et tyrannis, ne absorberentur, clementer eripuit. Revera hoc habet omnis qui colit Deum, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur: si in tribulatione, liberalatur; si in correptione fuerit, ad misericordiam licet pervenire. Corripiebat nempe diabolus istis Deus habitatores hujus regionis, sicut propinquas et externas nationes, nunc fame, nunc peste, aliquando gladio, malaque sua multiplicabat in eis; inter que hoc unum fuit gravissimum, quod inter a Concilium generale Basileæ legitime congregatum, et summum Pontificem de auctoritate Conciliorum generalium erat non parva dissensio : quibus in fluctuationibus consolatus est Ecclesiam Cameracensem Dominus in partibus Hannonicæ, specialiter in regione Malbodiensium, et ostendit eidem misericordiam, ad quam gratia sua datum est ei pervenire, quando thesaurum pretiosum corporis beate Virginis Aldegundis diu in locello veteri reconditum, in vas nobile subtili artificio nimique ambitione et auro et argento fabricatum transferri disposuit.

in et tertio a

dum expellita,

b ab Episcopo promissa.

Sede vacante facta.

3 Ante siquidem lapsis multis annorum curriculum ceptum fuerat hoc insigne vasculum; sed malitia temporum propellente, jam primo consummatum est. Cumque Domina Abbatisa et toti collegio Domicellarum Virgini memorate devote famulantium presentaretur aspectibus, quarum sumptibus pro magna parte fuerat constructum, laudare pariter omnes immensus Dei sapientiam, que tam industrios sua famula preparavit artifices. Ad Reverendum in Christo Patrem Dominum b Joannem Presulem Cameracensis Ecclesie nuntios mittunt pro translatione sacri corporis de veteri in hoc novum mansoleum fienda : quarum precibus pius Pater prebet assensum. Tamen variis intervenientibus curis pastoralis officii, morte preventus, concessa implere non potuit. Ne tamen tam sanctum propositum prefatarum B. Aldegundis ancillarum et totius patriæ iret in vacuum; ad Capitulum predictæ Cameracensis Ecclesie viri probati destinantur, pro ipsa translatione causam acturi : quos grate suscepit, et leta mente remittit exauditos, disponens Reverendum in Christo Patrem Dominum Hugonem Dagnensem Episcopum, Vicarium in Pontificalibus Sedis vacantis, et venerabiles viros, Paulum Boye Archidiaconum majorem in Ecclesia Cameracensi, et Egidium Carlieri Sacre Theologie Professorem Decanum ejusdem Ecclesie Vicarios in spiritualibus et temporalibus ipsius Sedis, omnia quo ad hoc sacrum mysterium spectant opportuno tempore facturos.

a Basileense concilium a Martino V indictum legitime anno 1431 Eugenius Martini successor solvi jussit. Qui eorum adeo inobtemperarunt, ut illam aliam Pontificem elegerint Amicelem Sabaudum, quem Felicum V dixerunt. ab hac synodo constituta sancto synodico a Carolo VII, Galliar Rege et Parisiensi Senatu revocata est anno 1438. nec nisi Francoaco Rege sublata. Inde fortassis hic Auctor, qui an 1430, qui synodus Florentina ab Eugenio IV indicta, aut certe non multo post scriptis, concilium istud fraudulentum aut legitimum congregatum; praxeritum cum Philippus Burgundus belgi Princeps iudicia Basileæ congregatis adhereret, a quibus Petri Luremburgæ canonizationem petiit. Amedeus postea sponte se abdicavit, et a Nicolao V, Eugenio successore in Cardinalium curia cooptatus est. turavit Basileense concilium a 7 Dec. 1431 ad 16 Mart 1448. b the fait Joannes de Bayre, Petri Aldegundis successor, mortuus an. 1438

CAPUT II.

Translatio solemniter peracta.

Cumque statutum tempus advenisset, prefati venerabiles viri jussa complentes, Malbodium adveniunt,

cum honore et gaudio ab Abbatisa et toto Domicellarum Capitulo suscepti. Ex qua hora letitia ingens in toto oppido monstrata est: tympana jubilare plausibiliter nocte tota non cessaverunt. Et dum orto sole læta dies, quam fecit Dominus, accessisset, ingredientibus templum Domini, Reverendo Patre Episcopo, et venerabilibus Archidiacono et Decano memoratis; adsunt ad hoc grande spectaculum venerabiles Patres Abates a S. Gisleni, b d'Aumont, c S. Dionysii in Brocqueroia, d de Liessies, de e Maricolis, f Bonæspei, et de Tenellis : Decanus et Canonici S. Quintini in Ecclesia S. Aldegundis Malbodiensis, Decanus Christianitatis ejusdem loci; Decani Ecclesiarum Sonegiensis, S. Germani Montensis, et de Binchio : Abbatisa cum toto collegio Domicellarum S. Aldegundis Malbodiensis : nonnullæ etiam Domicelle Ecclesie S. Waldetrudis Montensis; Rector Parochialis Ecclesie S. Germani Montensis, vir famosus, ac multi Ecclesiastici spectabiles; quorum nomina nobis incognita, sed Deo cognita, precamur scripta sint in libro vite.

Magno concursu populi

a b c d e f

presentibus Prælati

q

atque nobilibus viris.

et femina

5 Adsunt his rebus agendis nobiles et inclyti Domini, g D. Joannes Dominus de Jeumont et de Castello in Ardena; Joannes primogenitus Domini de Linge; D. Michael de Linge, Dominus de Barbançon, D. Joannes Dominus de Bossut et de Gammurage, Egidius Dominus de Barlainmont, et de Pierewiers, Pincerna Hannonicæ; D. Simon de Lalaing; D. Sanso de Lalaing frater ejus; Anselmus Dominus de Trasegnies et de Silli; D. Adrianus Dominus de Trelon; D. Eurardus Dominus de Haja et de Ghoy; D. Pinchardus de Ghaure, Dominus de Fresin; Gerardus Dominus de Ville; D. Gerardus Dominus de Bossut et de Serfontaines; Jacobus Dominus de Harchies, Præpositus Malbodiensis; Egidius de Harchies, frater ejus, Præpositus Villemontensis; Joannes dictus Broyant de Sars, pater; Joannes dictus Broyant de Sars, filius, Scutifer; et plures nobiles Domina, scilicet Domina Abbatisa de le Thure, D. Maria de Melun, Domina de Hourlaing, Domina de Barbançon, Domina de Linge, Domina de Lens, Domicella uxor dicti Domini de Berlainmont.

6 Quibus, et innumerose multitudini quam capere potuit ecclesia, factus est per prefatum Decanum sermo in eadem ad gloriam Dei, ad laudem beate Virginis Aldegundis, et salutem circumstantis populi. Quamvis enim erectum fuisset foris tabernaculum procinens, vulgo h Hourt nominatum, eidem ecclesie contiguum, ut ibi sermo fieret, et cetera mysteria; temporis tamen dispositio non sinebat populum esse sub dio ipsa hora sermonis; post quem, ad solatium incredibilis multitudinis, Deo volente, imbres pelluntur, et aura satis grata redditur. Tunc venerabilis Episcopus, cum Archidiacono et Decano, Prælati et Ecclesiasticis viris, et mulieribus, in spiritu humilitatis et animo contrito de templo ad tabernaculum progredinatur, ut spectare valeat cunctis populus translationem optatam, in ipso jam delatis feretris novo et veteri. Sed dum inedit processio, a collegio Domicellarum Psalmi penitentiales decantantur flebiliter. Existentibus autem in tabernaculo Reverendo Episcopo, Archidiacono, et Diacono, cum Prælati Ecclesiasticis, et Nobilibus, ante corpus sanctum in veteri mansoleo, orationes cum lacrymis, flexis genibus, manibus junctis, sunt a singulis : delinæ Lecturarum officia cum aptis orationibus subsequuntur.

h post concilium

et publico precis

7 Post hæc Episcopus surgens ab oratione, illud vas nobile mirificumque ferendum, mox futurum sepulchrum corporis sacri, consecrat reverenter. Quo officiose peracto, ad vetus accedit tropæus, Archidiacono et Decano ei famulantibus studiose : qui jubet illud discooperiri, et per industrios viros reserari signaenda. Quibus solutis priusquam loculus, in quo jacet sanctum, de capsâ trahatur, Præsul venerabilis

aperiente ferretum

cum

cum suis Archidiacono et Diacono collegis, in oratione prosternuntur : similiter ceteri Prelati Ecclesiastici et Nobiles astantes, culpas et indignitates proprias confitentes; fiducia tamen de Dei misericordia, et clementia Virginis sanctæ, cujus mysteria geruntur, accepta, accedit propius, sepulchrum seu loculum ipsum de capsâ illa veteri deponit. Quod cum esset firmiter clausum, jubet firmacula resolvi, et elevans superiorem tabulam, notas facit Dominus latentes in illo virtutes. Nam ut dignissimum corpus cœpit videri, suavissimus odor omnes replevit astantes mirabiliter : prodeunt gaudia foris : et jam se continere non valentes, in voces prorumpunt exultationis et laudis : manus devotas tollunt in cœlum, glorificantes Dei potentiam, quæ famulam suam beatam Aldegundem tantis cumulat honoribus, ut non modo anima a potestatibus Angelicis in cœlis, sed et corpus tam reverenter veneretur a mortalibus in terris. Nobilium et totius populi miro modo exultat spiritus, et clamor magnus in Rama, id est, in excelso auditus est, quidam spiritalia ab imo trahunt præ gaudio, alii tundunt pectora, decorem corporis sanctissimi videntes, et suam infirmitatem scientes: reliqui in cœlum manus extendunt famulam Dei mirantes, et omnes ipsam advocatam post Matrem Dei et patronam adorantes. Non fuit de memoria hominum tam læta dies, tam gratia plena, dum tam raro visa patriæ patrona cernitur, tam diu desiderata videri conspicitur. Elevat enim ipsum corpus dignissimum de sepulchro, et omnibus ostendit Præsul venerabilis, adjuvantibus illum Archidiacono et Decano prefatis. Illud autem obvolutum erat corio cervino foris, firma clausum ligatura, prout posuerunt Patres nostri, tempore prioris translationis in monumento. Verum adeo erant tam firma omnia, ac si recenter posita fuissent, ita ut labor esset ista solvere entro. Aperitur itaque, licet difficulter, a parte capitis, et ipsum inde extrahunt, ut separatim in reliquiario contentes veneretur. Hoc autem factum est communium Reverendi Antistitis, Archidiaconi, Decani, Abbatissæ collegii Domicellarum, Decani et Canonicorum ejusdem loci consensu, ut multiplicatis honoribus emulatus Virgo colatur, dum corpus in mirabilis pulchritudinis feretro, et caput in reliquiario præparando a supplicibus et devotis adorabitur.

a De S. Gisleini monasterio et oppido actum alibi, et plenus 9 Octob. ad vitam S. Gisleini. b De Alu-nomitis cœnobio, Gallice Haut-mont, supra in hæc vita, et in S. Martelle 16 Jani. actum c S. Dionysii in Brospieroyâ monasterium Ordinis Benedictini, juxta Montes Hamoniæ, a Ru-hilde Comitissa fundatum anno 1082 ut patet ex Miro Subito Ecclesiarum Belgiæ. d De L. ctiensi monasterio actum est 7 Jani, ad vitam Venerab. Ludovici Mosi Præerit tunc cœnobio hinc Joannes Abbas, qui 27 Julii eodem anno obiisse traditur in Chronico L. ctiensi. e De Maccolensi cœnobio actum est supra, et plenus ad vitam S. Humberti fundatoris. f Bonæ-Spæ monasterium circa Trevanantensis præp. Brachium oppidum in Hamonia, cujus secundus Abbas fuit Philippus Harvengus, ab Eleemosynâ dictus, scriptis celebris, S. Bernardo familiaris. g Extant pleræque sublimi familiarum, et quibus hi Processus erant, sed illustrioribus jam ornati titulis. h Id est theatrum.

CAPUT III.

Reliquia venerabiliter recondita.

Quibus sic peractis, Præsul ipse venerabilis caput sacratissimum Virginis manibus gestans, spectanti multitudini nudum ostendit : cui reverenter omnes adgeniculantes, cum lacrymis, exultatione spiritus, manibusque junctis, misericordiam Dei per intercessionem Virginis efflagitant. Stupent autem ad miraculum, dum cernunt in illo cutem et capillos satis multos adesse, et aliquot dentes, cum migravit ad Christum evolutis erciter octingentis novem annis : nec aliud aut parum sit immutatum a tempore prioris translationis, quo circiter ducenti septuaginta octo anni fluxisse creduntur. Sed hoc est, quod dictum est a Domino, qui Sanctos suos ita glorificat.

Capillus de capite vestro non peribit. Profecto jam arbu in corruptibilitatis sponsæ suæ Dominus corpus ornat, cum ipsum a resolutione tanto nobis tempore servat, insinuans, quam magna est gloria domus ipsius, et habitantium in ea, quanta suavitas, quanta claritas, dum humilis Virginis Aldegundis corpori tantos largitur honores. Ipsa hora, ut creditur, omnium calamitatum, pressurarum, angustiarum omnes immemores, tantum venerationi pretiosi capitis intendebant, meliora in futurum ex visione hujusmodi sperantes.

9 Cumque per tabernaculi longitudinem venerabilis Præsul, ipsum honorabile caput ostendendo, morose gyrasset, ad locum veteris sepulchri reversus, et ipso pretiosis lintea manibus involuto ac seorsum reposito, translationi corporis intendit devotissime. Assumptoque illo, ac de locello in quo tam diu jacuerat elevato, auxiliantibus venerabilibus Archidiacono et Decano sæpius memoratis, omni spectanti populo patenter ostendit. In mediis lacrymis gaudia prodeunt, modulatam consonantiam procul emittunt. Aliquando igitur corpore Virginis sublevato, in novum sepulchrum novo feretro aptatum, chrismate et aliis sanctificationibus consecratum. Præsul reponit. Jubet istud clavibus firmari, et suo annulo multis signat in locis. Sicque compositum, ad feretrum mirificum, chrismate multisque ceremonialibus ritibus sanctificatum, ipsi, Præsul, Archidiaconus et Decanus deferunt, et intus submittunt; venerabilibus Patribus Abbatibus, Domina Abbatisa, et collegio ancillarum Christi, et Virginis Aldegundis, Nobilibus et toto populo cuncta cernentibus. Feretrum ipsum habens in se nobilem thesaurum corporis sancti, capite foris servato, clauditur firmissime, seratur repagulis, clavibus, aliisque ferri armamentis.

10 His omnibus ita gestis, adsunt quatuor vel sex majores natu in Nobilibus, qui cum nonnullis viris Ecclesiasticis ipsum nobile feretrum, hoc pretiosum manna corporis Virginis B. Aldegundis habens, assumunt in humeros, ad ecclesiam de tabernaculo delaturi. Præcedit chorus collegii Domicellarum, et Canonicorum, altissime canentium hymnum Angelicum, Te Deum laudamus : cum quibus astat venerabilis Archidiaconus, manibus tenens pretiosum Virginis caput reverenter, quem feretrum deferentes sequuntur, quos Prelati, ad ultimum Reverendus Episcopus, et juxta eum Decanus, omnibus concinentibus devote et gaudenter hymnum memoratum. Cum ad medium ecclesie ventum est, feretrum sistitur, luminaribus et pannis sericis omni parte circumpositis. Completo autem hymno, Antistes præfatus has laudes versiculo et oratione concludens, versus altare majus progreditur, procedentibus Prelatis, Archidiacono caput ipsum deferente, et Decano, et dum Pontifex sacris vestibus induitur ad celebranda divina, venerabilis Archidiaconus humiliter reverenterque caput beatæ Virginis super altare reclinat, in quo manet quoad Missa celebratur. Interim populus catervatim ad feretrum fert munera, musquisque secundum suam facultatem. Interim resonant organa laudis, chorus Canonicorum jubilat, Domicellarum collegium psallit Domino, mente psallit et spiritu. Præsul devotus gratias agendo et orando sacrificia complet. His ad finem usque deductis, quidam, quorum Deus tetigit corda, dona offerunt ad pretiosum caput in altari, ut reliquiario fabricando decenter claudatur. Quibus venerabilis Archidiaconus sæpe memoratus viam parat, et primus largitur tribuit. Post hæc rediens de sanctuario Episcopus, refert in illud, collocansque inter reliquias pannis mundissimis circumvolvitur; et ne quispiam presumat ad nudum illud contingere, aut aliquid mali perpetrare, diligenter ipse suo signo, et præfati Archidiaconus et Decanus sigillo Sedis Cameracensis vacantis communiunt.

ACTORI
ANONYMO
EX MSS
Lac 21. 18

Corpus oscen-
vum.

in novo feretro
obstruitur

revertitur
ad templum.

corpus in
medio templi

caput in altari
collo-
cat.

post illi san-

et varia dona
oblati.

reponitur
in sanctuario.

suavis odor
expirat,

populo exultante :

corpus a capite
separatur

Caput populo
ostenditur,
adhuc cutem
et capillos
tectum.

ACCUR-
SONAMO
IN MSS.
Quinto terr.
facto.

communiant. Et sic omnes Deum glorificantes re-
leantur ad propria.

¶ Qui vidit et omnibus interfoit, scripsit hæc,
perhibens de his testimonium, et scimus quia verum
est testimonium ejus. Acta fuerunt hæc anno Incar-
nationis Dominiæ MCCCXXXIX. Indictione secunda,
feria tertia, in festis Pentecostes, qua tunc fuit
xxvi mensis Maii : præside in Ecclesia Domino
Eugenio Papa IV, Alberto Rege Romanorum et Duce
Austriæ, Karolo VII Christianissimo Rege Franco-

rum, Philippo Duce Burgundiæ illustri, Domino
Hannoniæ; Sede ipsa Cameracensi vacante, a qua
statutum est hujusmodi translationis solemnia cele-
brari in memoriale pereunte, feria tertia in festis Pen-
tecostes, quocumque tempore e venerit; presentibus
Reverendo Episcopo, Archidiacono, Decano, Abba-
tibus, Dominabus, Domicellis, Ecclesiasticis et Nobi-
libus supra memoratis, cum incredibili multitudine
populorum.

DE S. ARMENTARIO EPISC. TICINENSI IN ITALIA.

POST AN. CHR.
DCCCXX
XXX JANU. AB.
S. Armentario
et natalis.

Licet S. Armentarii, et aliquid aliorum Ticinen-
sium Antistitem, gesta, ob crebras ejus urbis va-
stulationes interciderant; ejus tamen corpus ibidem
in sacris majoris Ecclesiæ religiosè aservatur,
agiturque ejus natalis XXX Januarii; quo die
Martyrologium Romanum; Papæ S. Armentarii
Episcopi et Confessoris. *Galesinus*: Papæ S. Ar-
mentarii Episcopi et Confessoris: ejus corpus ubi
reconditum est, divino munere multis miraculis eluxit.
*Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ de ejus vita
hæc scribit*:

Actus et Ter-
centum

2 Armentarius Ecclesiæ Ticinensi post S. Damia-
num circa annum a Christo nato 720 Episcopus præ-
linit. Is orationibus maxime addictus erat, dicereque
solebat, justa juste petita non exaudiri impossibile
esse; et orationem ad impetrandum quod petimus
efficacissimam esse, imperioque sublimiorem: vis
eum orationis aiebat vim ignis extirxit, ora bonum
conclusit, bella dissolvit, demones expulit, tempe-

states et morbos fugat, mortisque vincula dirumpit,
iram Dei malaque omnia a nobis avertit. Cum vir
sanctus Ecclesiam Ticinensem aliquot annos sancte
administrasset, tertio Kal. Febr. qua die ejus nata-
lis ab Ecclesia Papiensi recolitur, ad præmium evol-
avit in cælum. *In Notis addit*: Fertur in episcopatu
annos 12 vixisse, obiisseque Gregorio III Ponti-
fice, et Leone Isaurico Imp. Iconoclasta. *Sedit Gre-
gorius III a 16 Februarii, an. Chr. 731. Leonis
Imp. 13 usque ad 28 Novemb. un. Chr. 741. Copro-
nygi Imp. 1.*

3 *Agit de S. Armentario Stephanus Breventanus*
lib. 2 hist. Ticin. cap. 20, qui cap. 11, S. Damianum
Armentarii successorem, de quo agimus 12 Aprilis,
ut anno 690 Episcopum esse cretum, sedisse annis 30.
*Hunc Ferrarius, ut isthic dicimus, ostendit ante an-
num 690 Episcopum esse factum. Eadem fere, qua
Ferrarius ac Breventanus, de Armentario scribit Juan-
nes Maria Spelta in Catalogo Episcoporum Ticinensium.*

NOI III.

DE B. AMNICHADO MONACHO INCLUSO FULDÆ.

AN. MCLIII.
XXX JANU. AB.

Fuldae in
Amnichadi
natalis.

Inter Francorum ac Hassiam, notas Germanicæ pro-
vinciæ, Bichonia jacet salub, a fago arbore, qua
plurimum isthic causetur, et luche vel barlbaum
Germanis dicitur, nomen sortita. In ea ad Fuldam
monem conditam a S. Bonifacio Episcopo monasterium,
et ipsam Fuldæ nomine appellatum; ejus antiquitates
libris quatuor complexus est Christophorus Browerus
noster. *Ex in eumliba cum aliis mære sancti viri, tum
seculo XI Amnichadus Scotus, qui manus complures
vella inclusus sanctissime cregit, ubique, hoc XXX
die Januarii, quo die Winn ita scribit*: In Bichonia,
Fuldensi monasterio, depositio S. Amnichadi Scoti,
monachi reclusi; in cuius morte, ad ejus declaranda
merita, visiones celestium luminum apparere, et
psalmodis ad ejus sepulchrum divinitus emissa an-
dita est. *Papa habet Hugo Menardus, Benedictus Dor-
quenus, Joannes Wilsonus in Martyrol. Anglica,
David Camerarius lib. 3 de Scriptorum pietate, qui om-
nes absolute Sanctum scribunt, ut et MS. quoddam
kalendrorum SS. Ord. S. Benedicti, et Ferrarius in
generali Cat. SS. In nomine variant. plerique Amni-
chadum vocant, Camerarius etiam Amnichadum; MS.
caldum, Amnuchadum, Marianus, Amnuchadum,
Florentius Wigornensis Amnuchadum, Ferrarius hic
Amnecardum, at Kalendis Februarii Amnuchardum,
fies diversum ratus; Georgius Conans Amnuchadum,
Browerus Amnuchadum.*

curia
plurimum

2 *Obiit anno 1043, ut quem annuum ita scribit Ma-
rianus Scotus, Amnuchadus Scotus et inclusus obiit 111
Kalend. Februarii, in monasterio Fuldensi: super cu-
jus sepulchrum visa sunt lumina, et psalmodia au-
dita. Super quem ego Marianus Scotus 10 annis
reclusus super pedes ejus stans quotidie cantavi Mis-
sas. Ita Marianus vulgatus, sed quem a liberarius muti-
latione constat e Florentio Wigornensi, qui anno 1119
a Mariani morte 31 decessit; hic enim ad annum 1013
ita scribit*: Amnuchadus Scotus monachus et inclusus
in Fulda obiit, super cuius sepulchrum Marianus
hujus Chronicæ auctor, decem annis ad pedes ejus

stans inclusus Missam cantavit; qui etiam hæc de
supradicto Amnuchado retulit. Ipse, inquit, cum in
Hibernia esset insula, qua Keltia dicitur, quadam
die Fratibus quibusdam advenientibus, cum licentia
senioris sui, nomine Kortram, caritatem eis fecit.
Cumque quidam post cibum essent egressi, illi qui
remanserant, ad ignem se calefacientes considerant,
atque bibere ab eo petierunt, quo nolente sine licen-
tia roegerunt illum. Tandem consensus; prius tamen
ex eo potu seniori suo quasi benedictionem misit.
Crustino autem ab eo interrogatus, unde sibi illum
potum misisset, omnia quæ gesta erant retulit;
moxque propter hanc tantam culpam eum senior de
Hibernia exire jussit. Quod ille humiliter adimplevit,
sicque Fuldam veniens sancte vivendo inclusus, ut
prædixi, obiit. Hoc autem mihi retulit Tigernah se-
nior meus, eum quondam culpam parvam coram eo
fecissem.

ob letum cul-
pam, jussu
Abbatis ex-
iit

3 Me quoque audiente in Fuldæ incluso, quidam
religiosissimus ejusdem cenobii monachus, nomine
Gulielmus, supradictum Amnuchadum, jam sepultum,
rogavit ut se benediceret, atque, sicut postea mihi
confirmavit, eadem nocte per visum videre Amni-
chadum . . . in sepulchro suo stantem, nimio fulgore
nitentem, et extensa manu se benedicientem, totam-
que ipsam noctem etiam ego mellillo plenum odore
dixi. Hæc ait Marianus.

mortuus mo-
nacho bene-
dicit

4 Ita Florentius, Tigernah hic Mariani Magister
ulius longe est ab eo quem Carthusium Cabonenses 4
April. referunt; nam is S. Brigida æqualis fuit, ut ex
ejus vita patet. *Georgius Conans lib. 1 de statu reli-
giosis apud Scotos, scribit Amnuchadum non ignobili in
Scotia loco natum. Idem habet Wilsonus in Martyro-
logio. Recenset enim Trithemius inter viros illustres or-
dinis S. Benedicti, et Sanctum appellat, lib. 3, cap. 244.*
*Ejus quoque meminit in Chronico Hirsougeni. Chri-
stophorus Browerus noster lib. 1. Antiqua Fuldæ.*
cap. 20, de eo ita scribit, agens de Richardo Abbate.
Obiit ipse nimis sum post Henrici Imperatoris exor-
dia;

a viros ben-
dicitur

re. Scilicet in
Bichonia mo-
nacho.

car Fuldani
evocatus?

dia; cumque advenas trans mare monachos S. Benedicti nosset, insigni perfectioris vitæ studio ac severitate disciplinæ ex Scotia venisse in Germaniam, dedit operam ut at excutiendum suorum torporem, et accendendum exemplo virtutem, complures Scotiægentis monachos Fuldam accerseret; horumque accuratis vitæ doctrinæque studiis, veterem pietatem ac

eruditionem apud suos excitaret. Id quod Marianns Scotus non siluit, qui et Amelhadum monachum Scotum in Fuldensi monasterio vite sanctimonia clarum celebrat ad annum Christi MCLIII, quo et obiit. Quippe is priscos rituum hæreticus inclusus eas sanctitatis opinione vixit, ut super ejus sepulchrum et celestia visa lumina, haustæque voces Angelicæ psalmodiæ.

curiosus
chartæ

DE S. ADELELMO SIVE ELESME, ABBATE, BURGIS IN HISPANIA.

EDITIONE
AN. MC.
XXX JANUAR.

Adelmoi,
sive Elesmes
duo

posterior
etiam Beatus
habitus:

Burgis, Castellæ veteris clarissima urbe, celebris est S. Adelmoi venerato, qui vulgo Elesmes, sive Lesmes appellatur. Nam licet alteram alii Lesmem, sive Elesmem, aut Elesmum statuant, utroque tamen nomine priorem etiam appellant. Posterior traditur S. Juliani Episcopi Conchensis famulus fuisse, ut ad hujus vitam 28 Janu. diximus cap. 2, nu. 7, lit. k. Antonius Yepes Chronic. Benedictinæ, to. 6, centur. 7, ad an. 1091, cap. 2 scribit eum, dum egentibus tritico Antistitis sui jussu metitur, vi laboris rupto mento heveniam contraxisse perquam molestam, quæ illi in reliquum deinceps vitam magnos dolores attulerit, quos ille insigni patientia toleravit, atque Antistite vita functo Burgos reversus sanctissimo sine vitam conclusit; ac vulgo Beatus habetur et nuncupatur, egregio conditus tumulo, qui etiamnum in Burgensi ecclesia visitur. Confundantur hi quælibet, Elesmi vel Elesmes; et posterior, qui altero annis 100 junior, atque de illius fortassis oppellatus nomine, gente Hispanus fuit, Sanctus simpliciter nominatur. In Ferrarius hoc die justquam S. Adelelmum retulisset, subjungit: Ibidem (Burgis) S. Elesmis Presbyteri. Alii Presbyterum non vocant, ac potius laicum fuisse, aut sane inferioris ordinis Clericum innuunt; ita inter ceteros Trugillo 28 Janu. in vita S. Juliani: Ex mandato viri sancti quidam ejus famulus distribuit frumentum istud pauperibus; vocabatur autem famulus ille Lesmes, qui ex ingenti labore, quem sumpsit in tritico distribuendo, mortuus est, non minimum sanctitatis suæ opinionem apud cives relinquens. Quis credat nomen e famulum Episcopi fuisse qui id laboris suscipere præter domesticam Presbyteriam, qui haud satis apte famulus diceretur Episcopi? Idem Ferrarius 28 Januarii: Apud Burgos in Hispania S. Elesmi Presbyteri et Confessoris. Quæ eum de posteriori hoc Elesme accipere patet ex Annotationibus: Apud alios, inquit, die 30 hujus. In tabulis Ecclesiæ Burgensis, neque alia die annotatur. Quod idem hoc 30 die repetit. Hoc ergo amisso Elesme, de seniore hic agemus.

posterior indu-
tis

2 Colitur S. Adelelmus Abbas ab Ecclesia Burgensi, ut Patronus, officio duplici. De eo idem Ferrarius hoc die: Burgis in Hispania S. Adelelmi Confessoris. Benedictus Dorganus: S. Adelelmi Abbatis. Hugo Menardus: Burgis in Hispania S. Adelelmi Abbatis, discipuli S. Roberti Abbatis Casæ-Dei. Andreas Sausanus: Depositi S. Adelelmi, qui natione Gallus, patria Lodunensis in Pictaviæ et Andegaviæ confiniis, in ipso adolescentiæ decore mundi facies et illecebras respiciens, Christo servire sub regulari disciplina constituit. Factus igitur B. Roberti primi Abbatis Casæ-Dei in Arvenis discipulus, sanctæ monastice theorematæ ita didicit, ut Evangelicæ perfectionis nitidum speculum suæ conversatione existeret. Unde non solum ad monasterii regimen tertius ordine promotus est, sed eum radius admirandæ sanctitatis longe lateque diffunderet. a Constantia Regina in Hispaniam crebris flagitationibus evocatus; ibi sanctissimæ vite propalato tramite, petente et adjuvante præfata Regina monasterium in honorem S. Joannis Baptistæ extruxit, asceticisque plebisque præcepta disciplinæ salutaris edocuit, sancto fine consummatus in Christo beato

obdormivit, honorificeque sepulchro donatus, gloria qua fruitur ex meritis præclara edidit testimonia.

3 Testatur Yepes extare in Burgensi S. Joannis Baptistæ monasterio MS. historiam rerum a S. Adelelmo gestarum, compositam a Rudolpho monacho nobis Cosæ-Dei, quem Almericus, vel potius Americens, sextus Casæ-Dei Abbas eo miserat, haud diu post Adelelmum obtinuit, cum ipse Americens tempore Ludovici Crassi, qui an. 1137 regni sui 30 obiit, Episcopus Arvernensis fuerit. Haec Rudolphus historiæ scriptis allegat Yepes, et cap. 3 hæc ipsius recitat verba: Tunc vir Dei Adelelmus ad sibi datam cellulam venit, ubi per eum innumerabilia completa sunt miracula: super modum solum tamdiu orabat, donec cogente natura vim somnus inferret; illicque cum paululum obdormisceret, statim evigilans ab oratione non cessabat. In cella sua, quam ei dederat Rex, quotidie post Matutinos Missas celebrabat; quibus peractis, cum panem copiosius, quos poterat, ad ostium cellulæ, ubi pauperum transitus erat, quotidie sedens, quæcumque habebat, necessitatem patientibus largiebatur.

Vita a Rudolpho monacho scripta

4 Alfonso Venerum testatur idem Yepes S. Adelelmi vitam scripsisse. Hanc non vidimus; vidimus quam edidit Joannes Maldouatus, Thomas Trugillo in Thesaurio concinnator, Alfonso Villegas, Benedictus Gouanus lib. 3 de votis PP. Occident. Lucius Marius lib. 3 de reb. Hispaniæ. Davius hoc quam Joannes Marietta Ord. Prædic. lib. 1 histor. Ecclesiæ. Hispan. cap. 4 et quinque sequentibus, Hispanice scripsit, etsi non omni menda, præsertim Chronologica, carentem, ut infra adnotabimus. Accuratur est Yepes narrata, sed miracula a se consulto prætermissa, vitandæ prolixitatis gratia, fœtet; quæ an Marietta circumsecutus sit, nescimus. Meminit quoque S. Adelelmi Martini Carillus in Annual. ad an. 1093.

et ab aliis.

3 Etatem S. Adelelmi tunc idem expressere Scriptores, tum ex S. Roberti Casæ-Dei fundatoris Vita, quam 24 Aprilis datamus, colligere licet, cui contrariæ Adelelmum constat. In ea ita scribit Marbodius: Eo tempore Francis imperabat Haimriens, Sedem Apostolicam Leo IX tenebat; Papam itaque superdiectus Episcopus (Rencon) adiit, vir sanctus Regem Francorum, atriq; super loci novi stabilitate, auctoritatis robur, et congrua privilegia petiit etc. Regnavit Henriens I, ab anno 1033 usque ad 1060. Sed Leo IX, ab an. 1049 ad 16 April 1054. Obiisse Adelelmum scribit Marietta infra, a cæteris annum 1070. Accuratus Yepes decessasse scribit, cum Ecclesiam reveret Urbani II, qui anno 1088 consecratus 12 Marti die Dominice, obiit 29 Julii 1099. Superstatem fuisse anno 1091 Adelelmum probat Yepes ex genuino Alfonsi VI, Castellæ Regis diplomate, utroque data. Era 1129, id est, anno Christi 1091, III Non. Novemb. feria 2. In præcedent. Rec. Hæc omnia concedo S. Roberto et Domino Adelelmo. In secunda verò: Igitur in Dei nomine ego Adolphus Imperator mea cum consensu conjugis mee Regine Constantie, evenit mihi charo animo et propria voluntate, ut facerem chartulam donationis, et facio, propter remedium anime mee et parentum meorum, Domino Deo, et S. Roberto de Casæ-Dei, et vobis Domino Adelelmo de illa mea expellæte.

(Annato etiam
est)

obiit post
an. 1091

EX HISPANICO
V. MARIETTA
S. 1103.

6 *Vivebat ergo, ut jam ostendimus, S. Adelelmus an. 1091, 3 Novembris; obiit anno 1102 vel saltem 1103, 11 Octobris jam monasterio S. Joannis pro eo praxerat Constantinus; ergo is jam decesserat. Erat apud eundem Yepes diploma Alfonsi VI, in quo istae habentur: Ego Aldephonsus Imperator una cum consensu conjugis meae Reginae Elisabeth, evenit mihi caro animo et propria voluntate ut facerem chartulam donationis vobis Domino Constantino Priori et monachis monasterii S. Joannis Burgensis, quod est de S. Roberto de Casa-Dei, in Domino nostro Christo, Amen. Ne quis suspicetur Constantinum quidem Priorem fuisse, sed Adelelmum Abbatem, recitat idem Yepes Bullam Sixti IV, Papae datum 13 Aug. anno 1478, pontificatus illius an. 8, in qua haec habentur: Sane pro parte dilectorum filiorum Prioris et Conventus monasterii S. Joannis prope et extra muros Burgenses, per Priorem soliti gubernari, ordinis S. Benedicti, nobis nuper exhibita petiitio continebat, etc. De ejus monasterii origine, progressu, moderno statu, plura legere est apud eundem Yepes. Porro diploma illud Alfonsi Regis jam citatum quando latum sit, ita exprimitur: Facta e carta testamenti noto die quinto Idus Octobris, Era mxxii. Sed manifestum in Era numero meo dnm; nam cum ex Pelagio Oretensi, citando infra ad cap. 1, Vita lit. e, constat Elisabeth fuisse quartam Alfonsi conjugem, non potuit ea fuisse Regina Era 1112, id est, anno Christi 1034, cum Constantia, quae secunda fuit, adhuc viveret anno 1091. Ergo Era numerus ita corrigendus videtur, ut pro MCXII, restituantur MCXII vel MCXLI, qui est annus Christi 1102, vel 1103. Non potest Era poni MCL vel MCLII, qui esset annus 1112 vel 1113, qui anno 1109, 1 Julii obiit Alfonsus. Omnino videtur scriptum fuisse MCXLI, atque L in I mutatum.*

Ejus translatio,
ecclesia,
sepulchrum

7 *Scrivat Yepes secundum fuisse S. Adelelmum in sacello S. Joannis Evangelistae, haud longe a canobio quod nunc est sanctuarium Angustinianarum intra urbis muros: verum sub anno 1480, usque S. Adelelmi ecclesiam parochialem, quae nunc est extra urbis muros, cum elemosynis edificatam, coepit illius translatum corpus; sepulchrum vero summo splendore et magnificentia ornatum ante annos fore 50*

VITA

HISPANICE SCRIPTA A JOANNE MARIETTA.

CAPIT. I.

S. Adelelmi institutio, militia, conversio.

Floruit S. Adelelmus, magnifica urbis Burgensis aecola ne patronus, a Henrico Henrici filio, Romanorum Imperatore, qui anno Christi millesimo quingentesimo septimo cepit imperium, at tenuit annos octo et quadraginta, h Alexandro II, Gregorio VII, Urbano II, Hierosolymitanae expeditionis auctore, aliisque summum Pontificatum ex ordine gerentibus: regnabat tunc in Hispaniis e Alphonsus VI, d Tolei a Maurorum servitute asserti laude illustri, qui Constantiam Galliae Regis e Ludovici filiam, socundis sibi telis junxerat, regnum vero anno 1063, susceptum ad annum 1116, administravit.

n
h
S. Adelelmus quando vixit
c
d
e
f

2 *Natus erat Adelelmus f Lugduni Galliae nobili urbe, quam Rhodanus et Arar celeberrima flumina alluunt, parentibus genere, opibus, virtute illustribus: disciplinis liberalibus in prima aetate institutus, suorum deinde voluntate conatus militiae nomen dedit; neque tamen id tempus solitis aliarum vitis ac ludis trivit. Mortuis deinde parentibus luculentam largiri pauperibus stipem, inque eos suam liberaliter hereditatem erogare. Post Evangelio admonitus orando g, Si vis perfectus esse, vado, vende que habes, et da pauperibus et habebis thesaurum, et veni sequere me; omnibus sese abdicare, eaque in egentes effundere, ac Christum sequi constituit. Tur*

litteris institutus,
ut miles
g
Matth. 19. 21
sua dicit pauperibus,

vero consanguinei involi in eum ac monere ut cognatos potius haeredes scribat, quam alienos. Ille, Nulli, inquit, mortali facultates meas lego: sed cum exiguae illae sint, ut his sustentari commode non possim, iis venditis alias mercari possessiones amplissimas cupio, quae omni bonorum copia affluentem vitam et sempiternam largiantur. Reprehendit eum quidam, ac pene cum convicio, quod cum litteris esset a parentibus eruditus, ut Ecclesiastico muneri aptus aliquando redderetur, eorum ipse non obtinereperaret voluntati.

frustra obstantibus amicis

3 *Statuit tandem omnino nuntium mundo remittere, suaque relinquere, atque a patria abire, et Deo sese committere. Clam igitur omnibus, unico famulo in comitem adseito, e patria discedit. Cum partem itineris confecisset, sodalem a se dimittit, omnia ei primum quae penes se habebat elargitus, ac veste quoque cum eo mutata: tum Romam proficiscitur, Apostolorum Petri ac Pauli aliorumque Sanctorum monumenta religiose visitaturus. Credibile est non sine lacrymis ab invicem divulsos, ac salutaribus mandatis institutum ab Adelelmo famulum, ut animae curam gereret, ut ne Deum aliquo graviori piaculo offenderet, intelligeret denique, plerosque amicorum ac propinquorum caritate a salutis studio revocari; hanc sibi spontanei exilii causam esse.*

clam e patria discedit

4 *Tum iter solus prosequi, mendicatio victitare, gaudere necessariorum rerum indigentia, qua Christo similis efficeretur. Iter illi h Icciodoro fuit ubi tunc Robertum reperit Abbatem Casae-Dei, qui multis vivis ac mortuis coelestibus prodigiis clarus extitit. Vehementer Roberto sanctum ejus sequendorum Christi vestigiorum probatum propositum est: multis igitur eum precibus bortari, ut omnia peregrinatione, secum in monasterio Casae-Dei commoraretur. Nuncuparat Adelelmus votum sacra Apostolorum limina adeundi. Nefas igitur fuit Roberti acquiescere consilio: pollicitus est tamen se reductionem ejus monitis obtemperaturum, sanctumque D. Benedicti habitum suscepturum. Salute ergo data, ab eo tantisper separatur, cum quo animo conjunctissimus permanebat.*

h

veritatis a S. Roberto, spondet se Casae-Dei monachum futurum

5 *Ferunt hoc iter peregrisse Adelelmum nudis pedibus: servasse assiduum, exceptis Dominicis ac festivis diebus, jejunium, precationibus perpetuo intentum. Nihil serum aut pecuniae aut cibi detulit, ut sanctus obediret Christo praecipiente suis: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam. Fuit cum stipem oranti vir quidam prohis pecuniis elemosynae nomine offerret; quas ille recusavit, negans sibi aut omnino quaerentibus regnum Dei necessarias esse: bonam ejus voluntatem jam Deo acceptam: gratias se agere, quas relaturum Numen confidat.*

Romam peregrinatur mendicans Luc. 9. 3

pecunias oblatas recusat

6 *Romam appulsus Sanctorum reliquias pie veneratur, sacrisque locis h obeundis duos annos exigit, insigni cum vitae austeritate, inedia, corporis sui diverberatione, lacrymis, orationibus, stipem cum ceteris mendicis magna animi alacritate et solatio corrogans sibi. Tandem in Galliam redit ut datam Roberto Abbati fidem exsolvat. Ita enim vitae asperitas deformarat, ut illum jam non agnosceret Robertus. Sed cum quis esset, verbis aperuisset, ruit in ejus amplexum et oscula venerabilis Abbas, ac mutis perfusi lacrymis Deo laudes cecinere, qui eorum votis ammisset, ut mutuo et aspectu fruerentur, et hortatu ac exemplo ad ardentiorum Dei caritatem excitarentur, atque ad decurrendam viam mandatorum Dei alacriores redderentur. Continuo sanctis Adelelmum vestibus induit Robertus, ac Benedictinae militiae insignibus militem Christi auctoravit.*

h
ubi loca sacra

ut S. Robertus non agnosceret

ut monachum

a Henrico II, qui negavit ejus nomen tertius fuit anno 1066, 5 Oct. mortuo, accessit filius quinquagesimus Henricus, regnavitque magno rei Christianae danno annos 30 obiit Leodi anno 1106, 7 Aug. Unde hic Mariettae chronologia emendat. b Sedere qui a Maurorum Henrico Imperatore Pontifice, Alexander II, a fine 9. 106

tristit. 1061, usque ad 22 April 1073. Gregorius VII, qui eodena die successit die Pentecostes anni sequentis Victor III, obiit 13 Septemb. 1087, successit Urbanus II, obiitque 29 Jul. 1099. e Obiit Ferdinandus I, Rex an. 1063. 27 Decembris, filius regna partitus, Sancto Castellam, Alfonso Legionem, Garcia Gallaciam, Sanctus an. 1073, Zamoriam obdens interfectus est, successit ei Alfonso frater, qui an. 1109. 1 Julii, feria 3, obiit natus annos 69. d Cepit Alfonso VI, deditione Toletum an. 1085. 23 Mar., die Dominico. e Cuius Ludovicus filia fuit Constantia? Ludovicus V, ultimus Regum Carolidarum obiit ann. 987, Ludovicus VI, comonento Crassus, regnare cepit an. 1108, annos summum 30 natus, ut non verisimile sit amits 17 ante, citatis supra donationibus assentiri et subscribere potuisse ejus filiam jam Reginam, cum ipse non nisi 13 esset annorum. Yepes Francam fuisse Constantiam scribit, coque in Casa-Dei monachos propensorem. Alii Hispanam faciunt. Pelagus Ovetensis genus patrumque ejus non exprimit, ita enim scribit in Adefonso VI. Hic habuit 5 uxores legitimas; primam Agnetem : secundam Constantiam Reginam, ex qua genuit Urracam Reginam, uxorem Conitis Raynaldi, de qua ipse genuit Sanctiam et Alfonso Regem : tertiam Berlam, Tasia orindum ; quartam Ehsabeth, ex qua genuit Sanctiam conjugem Conitis Roderici, et Gloriam, quam dedit Rogerus Dux Sicilie : quintam Beatricem, que mortuo eo repedavit in patriam suam. he his alii pluribus. f Idem scribit Yepes. Losuni in terminis Pictavincis et Andegavensis ducessem nation scribit Hugo Menardus. g Quod legi in ecclesia audierat, ut olim Antonius, inquit Yepes ex Rudolpho monacho. h he leciiodorensi, vel Issiodorensi in Arvernis oppido, vulgo Issoire, actum est in 2 Vita S. Projeeti Episc. 23 Jani. cap. 1, nu. 3. i Nulla in vita S. Roberti, quam 24 Aprilis dabimus, S. Adelelmi fit mentio. k Aut Yepes quotidie omnes Stationes Urbis circumvisit.

Alfonsi I, regis Castellæ uxoris.

sancte vixit

AS vitas legit, et notatur :

fit Marsteller Novitiorum

nomen Jesu reveretur

pebrum bea- ditione pre- bit

u

l'episcopi be- nique e' vici- pit

CAPUT II.
Virtutes Adelelmi ac miracula ante sacerdotium.

Incredibilem hic Adelelmus in virtutibus progressum fecit, assidua media et flagellis macerans carnem humilitatis et obedientie studiosissimus, semper intentus orationi; hinc et silentii, nisi loqui aut necessitas aut Majorum imperia cogere, tenacissimus, quippe qui cum Rege glorie assidue animo colloqueretur. Pacis erat et concordia amantissimus : S. P. Benedicti aliorumque ejusdem instituti Heroum insistebat quam diligentissime poterat vestigiis. Sanctorum vita exemplar ei erat, ad quod vitam conformabat suam.

8 Tironibus deinde instruendis preficitur : quod munus in religiosis congregationibus non nisi viris probate virtutis committi solet. Id vero ita gessit, ut qua precibus ad Deum fundendis, qua preclaris exemplis multis ad egregiam vite sanctitatem effluerit. Sacratissimum Jesu nomen magna prosequeretur pietate, ut quoties id proferret, aut oculos in terram demitteret, aut moleste inflecteret caput, idque veneretur nomen per quod generi humano allata est salus. Hæc illi devotio patrandorum miraculorum virtutem a proprio Deo obtinuit. Ab juvene quodam remedium rogatus adversus molestam febriam ex diarrhæa difficili natam; sublata manu ei benedixit, omnique eum agritudine illico solvit.

9 Ut cepit divino nutu celebrari Adelelmus, ad vite sanctionis exemplum atque animorum corporumque remedium, missus ab Abbate Buterlionem est : ejusdem congregationis domicilium erat. Hic vero magnus ei ob illustria isthæ patrata miracula honor accessit. Viro nobili coquis famulabatur e a Monte-Gasconis orundus : hic febra infectus lepra non modo ab ea functione, sed omnino ab ceterorum convictu mortalium submotus est; quod legibus de ejusmodi contagione tantum est. Ergo reliquam vite peregre agere statuit : ne primum sanctum monachum Adelelmum visit : morbum illi sum cum lacrymis aperit, atque eo primum coperit confectari. Spem eum in Christo Jesu Salvatore nostro reponere Sanctus jubet : non dubiam ab eo opem offerri. Septem diebus panem ei a se benedictum præbet, eique faciem lustrali aqua aspergit, et sic a se benigne dimittit. Hic propter fugens flumen gradiens, cernens que implexo ad medium alveum vortice aquas devolvi, de recuperanda valetudine desperans, ma-

gnoque affectus vitæ tadio in eum se locum inimitit miserabili exitu ærummosam vitam abrupturus. Cui jam aqua impetu in eum vortice ageretur, subit S. Adelelmi memoria, eumque his cepit verbis compellare : Dei famule Adelelme, si is es quem te omnes prædicant, ades mihi in hoc vitæ discrimine. Mirabile dictu : duos supra aquam ipsam viros conspiciit, quorum alter Adelelmus erat, qui manu prebensura eum in litus collocait, et mox ejus se conspectibus subdidit. Post iterum mali genii instinctu in aquam insilit, quo loco paratissimam sibi mortem reperturus videbatur, simulque tot calamitatibus et opprobriis finem. Jam pereunti subit rursus B. Adelelmi recordatio : iterum illius opem in hoc animæ et corporis periculo implorat. Mirabilis Deus in Sanctis suis. Denuo pæne jam agentis animam adest Adelelmus, atque ex aqua in litus educit. Hoc miraculum suis deinde sodalibus retulit, quos consulto præcesserat ut male se perderet; ac tandem divina virtute ab lepra omnino curatus est.

10 Hinc magni fieri nodique ad sanctum virum concursus infirmorum, quos omnes corpore sanos dimittebat, pro animarum quoque incolumitate Deum precatus. Rustico in prato dormienti in os penetrat anguis, ab amicis ad Adelelmum perductus, aquam ab eo benedictam, sibi que Jesu nomine invocato præbitam potat; et continuo anguem sanguine involutum evomunt. Proripere qui adstant in Dei laudem.

11 Mulieri euidam infantulum educanti ita intumescere ubera, ut tandem parvulus humor fistulam aperuerit. Magnam illa facultatum partem in medicos frustra expendit, omni auxilio frustrata. tum fama miraculorum Adelelmi mota, ad eum adit, obtestatur ut pro se peragat preces. Commota sunt Sancto viscera pietatis, flectit genua, consuetas tali in re ac tempore preces facit, vini paulum aqua a se benedicta diluti in abscessum illum uberum infundit. Illico ita pristina restituta est integritas, ut ne civitrix quidem apostematis cerneretur.

12 Arvernis quidam ab inenarrabilis mutus, a parentibus ad Adelelmum adducitur, ut imposita ei manu loquendi divinitus impetraret facultatem. Eorum perspecta fide, tres panes luceos in aquam benedictam intingit, ac muto annuit ut eas edat. Unam deglutierat, cum Sanctus sperans suas a Deo exauditas preces : Dic, inquit, Benedictus Deus in caelo et in terra. Mira res : puer expedite eadem verba pronuntiat. Cumque ceteras edisset luceos, jubetur a viro sancto eadem dicere. Pareat illico, nec deinceps vitii illius vestigium in eo heret. Inanis tamen vitando gloria causa præcepit ne cui id aperiret. Christum imitatus, qui eum mutum curasset vetuit ad vulgari. Sed cum ab eo abscessissent, non potuerunt tanta Dei mirabilia reticere.

a Sic in Vita S. Roberti. Militem de Monte Gasconis, cui Bernardus nomen erat etc

CAPUT III.
Sacerdotium, vitia miracula.

Coactus est deinde Adelelmus sacerdotio initiari. Sed cum intellexisset a Episcopo, qui se consecravit, a Romano Pontifice sacris interdictum, quod simoniae crimine esset obstrictus; fungi suscepti ordinis munere noluit. Cui vero huic Episcopo alius esset subrogatus, ad eum profectus est, ut de manu sacerdotina obeundi potestatem postularet. Sed cum innumeri assidue ad eum confluerent, coactus est noctu aggredi iter. Erat tunc, in hiberna tempestate, ventus maximus, et frigus peracere. Cumque nox esset obscura, lumine opus erat ad viam reperendam. Jubet ergo socium candulam ardentem manu gestare, dum ad civitatem pertingerent. Res insitata ventus validior insurgebat, nec tamen candela, nulla inclusa laterna, manu tantum prædata, extincta est;

EX HISPANIA Jo. MURICCI + eoque bis ex aquis eripit

aqua benedicta anguem evomit :

apostema ubera curat :

muto vocem recuperat.

jubet ut alibi.

Prædata et candela, multo vento non extinguitur

In Hispanico Jo. Mabietta. magna ad eum curatus :

eum redens podagra peritur,

ab eo sanatur

h

Adelelmus creatus Abbas :

sanctissime vivit,

d

humillimus.

Et quendam aperta, a Deo paratur

ut dicitur officio Abbatis :

e

pene beati- cto morbis curat.

f

sed nocte tota sancto viro lumen præbuit. Percre- buit Arvernens venisse Adelelmum : nemo facile assequi dicendo potest, quam innumerabilis concurre- rit multitudo hominum, qui aut animæ solatium, aut corporis remedium sperabant.

14 Verum ut nunquam virtutem non sequitur invidia, fuit in eo cœtu Sacerdos, qui ludibrii potius quam pietatis causa ceteris se junxerat : hic ridere accedentes ad S. Adelelmum cepit. At que scele- ratos aut hic aut post mortem plectit divina severitas, ut esset Adelelmi virtus illustrior, Sacerdotem illum podagra percussit, tam gravi ac molesta, ut exiguo tempore tristem in modum deformatus vix agnosceretur a suis. Sensus miser divinitus inditum sibi vulnus, ad ulescendam quam Sancto con- severat injuriam; ante eum ergo abiecit sese cum multis lacrymis, suum confitendo scelus, veniamque Deum ac Sanctum flagitando. Vir sanctus ut qui a Magistro suo Christo elementum didicerat, non modo injuriam illi condonavit, sed post brevem ad monitionem donum remisit inredamem.

15 Abbate Casæ-Dei b Adurano ad Episcopalem dignitatem assumpto, electus est e Abbas a monachis Adelelmus : quod munus quantumvis diu multumque deprecatus, tandem suscipere coactus est; gessit vero ita dextro, ut Deo esset acceptus ac hominibus, quod raro evenire solet : adeo arduum est in omni bonitate ac religione, timore et amore Dei, sibi creditos conservare. Longe ille abest d ab hujus ætatis moribus, cum plerique Prelati subditorum cura omni posita, seipsum tantum sagi- nant. Ergo et consuetudinis retinens suæ, et exemplo suis præcedendi cupidus, corpus multo macerabat abstinentia ac flagris : pro sibi commissis Deum præ- cabatur, eorum saluti invigilabat, non ignorans quam durum iis qui præsumunt futurum judicium sit, quam- que ab his severa exigenda ratio et sui et crediti sibi gregis.

16 Ita humilitatem sectabatur, ut etsi curam sol- licitudinemque gereret, honorem tamen Abbatibus deferri solum, nollet sibi haberi. Virum nobilem nescio quid rogavit : quod ille non tantum non trilit, ut etiam contumeliam intulerit. Patientissime id to- leravit Adelelmus, Deumque rogavit ut ei gratiam largiretur, qua culpam posset suam agnoscere. Inse- quenti nocte magni et intolerabiles eum dolores in- cessere : coactus igitur ad virtutem Dei accedit, veniam orat, malum remedium poscit. Deo supplicat Adelelmus, et viro recuperat sanitatem, qui mox quod rogatur libens concessit.

17 Magni meriti res est præesse, sed tantum dis- trahit animum, avocaturque ab interiore cultu. Propo- sitam igitur sibi prefecturam bene geste curam cernens Adelelmus, sed quietam et tranquillam ac divinarum rerum contemplationi vacantem vitam ce- teris arbitratus præstare, statuit eo se munere ab- dicare : neque nisi e re perfecta conquivit, omni neglecto honore et dignitate. Nam etsi nihil ejus in- nocentie officerent, sed emulum potius ad ejus me- rita adirent; maluit tamen iis carere, ac sibi quam ceteris vacare. Monachis ergo invitis officio cedit, factique eis quem vellent eligendi Abbatibus facultatem, quando se eo munere censeret indignum.

18 Angliæ e Reginam ferunt lothargo obnoxiam, alia frustra remedia expertam, ad eum misisse Le- gatum, utque Deum sibi propitium redderet postu- lasset. Negat ille tantum se apud Deum gratia valere, ut rem consequi tantum precando valeat : tandem tamen et Reginam explorata fide, et Legatorum pene importuna in petendo constantia, pænem benedicit, mittitque ad Reginam in medelam ægritudinis. Fru- strum ex eo pane comederat Reginam, cum est sanitati reddita; et quotquot ex eo f agrî comedere. Voluit Reginam extare accepti benefici memoriam, suaque

testimonium gratitudinis. Cum ergo sciret eum au- rum, argentum, atque omnem prorsus pecuniam aversari; vestes, quibus in sacrificio offerendo usus est, ad eum misit. Accepit sacrum munus Adelelmus, pietate id magis quam pretio aestimans.

a Ranconis, sive Renconis Episcopi Arvernensis honorifica fit mentio in vita S. Roberti Abb. Casæ-Dei. Ejus successor fuisse hic Simoniacus Episcopus videtur. Stephanus inter Henricum et Du- randum collocatur a Savarone et Cl. Roberto. In Durandum vocat Savaro, Cl. Robertus Durandum, et Durandum. Obiit 20 Nov. 1098.

c Abbatem fuisse Adelelmum scribunt quoque Yepes, Gonnus, Maldonatus. Abesi a catalogo Abbatum Casæ-Dei apud Robertum, habetur in Notis ad Litanias Præconicas Henr. Lud. Castoræ.

d Plurimos virtute et eruditione præstantes Abbates et ipsi no- vimus in Belgio nostro, et in aliis provinciis existeri didicimus : quos hic perstringat Marietta haud scimus. o Hæc videtur vel Edgita fuisse, vidus S. Edwardi Confessoris, (quam 5 April. 1073, obiisse scribit Westmonasteriensis, Wigorniensis mense Decemvri an. 1073, vel Mathildis, uxor Guichelmi I, quæ 1083, decessit.

f Scribit Yepes tunc plures in Anglia lothargo laborasse.

CAPUT IV.

Patrata in Hispania miracula.

Non poterat Galliarum finibus aut Britannia sanctitatis ejus fama contineri; in Hispanias quoque penetravit. Constantia Alphonsi VI, Regis secunda uxor (a cujus filia Urraca, Raimondo a Tolosati, patri Alphonsi qui imperator appellatus est, nupta, Hispanorum regia stirps ducitur) cognita ejus sanctitate, viri sui auctoritate invitari eum ad Hispaniam sua eruditione et miraculis illustrandam jussit. Opinari enim se, ejus adventu amplificatum iri Dei gloria, fructumque ex ejus presentia ad omnia Hispaniarum regna reduntaturum. Non potuit Sanctus reginae votis obniti, cognito quali fide peteret, et quanta in Hispanicis provinciis recens a Maurorum jugo vindicatis religiosorum virorum inopia esset, aut certe arcano quodam divine voluntatis motu instinetus. Ingenti gestiere gaudio Rex et Regina, ubi eum in suo regno conspexere : ac præsertim eum vulgatum de eo famam viderunt rerum isthic quoque gestarum et virtutum splendore aut confirmari aut superari. Porro spe ducti divinum sibi affire præsidium obillius presentiam, eum apud se esse voluerunt.

20 Rati deinde haud satis decere, ut tanti viri nominis et sanctimonie, Aulam perpetuo sequeretur, secedere id rogantem permisissent, transcripta illi ad habitationem capella aut domo S. Joannis Evangeliste, quam ad muros urbis Burgensis Rex construxerat suscipiendis juvenandisque elemosyna peregrinis, Compostellan ad S. Jacobi sepulchrum tendentibus. Cum eo in itinere transmittendus Tagus fluvius esset, qui aquis pluvius eo tempore late intum- merat, ac periculum metueretur, quod pontes nulli erant; præcipit Rex validos legi equos, qui impetum fluminis frangerent, ut qui imbecillioribus vehelan- tur jumentis tutius trajicerent. Jam Rex fluvium prætervectus de Adelelmo querit : negant adhuc ad flumen pervenisse. Equum præstantem ad eum mittit, quod strigoso et infirmo jumento sedebat, ne se in discrimen aliquod conjiceret. Ille inhabitantis in se nimis auxilio fretus, cum frontem ac deinde aquas efformata eruce consignasset, illa Psalmiste verba proferens : Hi in curribus et hi in equis, nos autem in nomine Domine Dei nostri speravimus; in- trepide flumen transiit, aqua vix ad asini suffragines pertingente. Rex miraculo attonitus ad ejus sese abiecit pedes, eosque ac manus exosculatur, salutem ei animæ suæ ac corporis regnique inelucta- bilitatem commendat.

21 Multas deinde illi possessiones tribuit, inter- duo flumina sitas b Arlangonem et Bayvillum; in quorum medio illa S. Joannis capella visitur, ac S. Adelelmi sepulchrum. Ut traditam sibi habitatio- nem Adelelmus adiit, Deo isthic cepit religiosissime funulari, peregrinis sedulo ministrare, tecto reci- pere, cibo recreare, morbis liberare. Multa enim ab

Invitatur in Hispaniam

a

detrahe utri- que in aula

flumen in- vacitose tra- pta

Psal 119, 8

b peregrinos recipit

eo

Immortalem carat

eo isthic edita miracula sunt. Perducta est ad eam luatica, ore foedum in modum distorto, inconditos edens gestus ex violentia insidentis demonii. Sanctus facta ex more oratione, ita demonem increpat: Precipio tibi spiritus nequam in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, ut ab hac Dei famula excedas, eoque abeas ubi nulli deinceps nocere mortali queas. Dum hæc loqueretur, cepit miseranda mulier vomere et ruere in terram exanimis. Bene illi peccato Adelelmo, continuo surgit, cibum eo largiente sumit, ac pristina restituta sanitati, et coram quam plurimis pannum purpureum evomit, qui, nemine eum contingere auso, ex omnium conspectu mox evanuit.

atam, que serpente de- quiterat, san- nit.

22 Alteri feminae aperto ore dormienti, in stomachum anguis subiit, nihil illi medicinæ artis conatus omnes profuere. Ad S. Adelelmum perducta benedictam ab eo aquam bibit, serpentem instar anguilla exspuit, ac divina virtute dolore omnino ac molestia curruit, Alteri quoque feminae idem remedium saluti fuit.

nem alium.

23 Sacerdos multum quartana febris recidiva conflictatus, cum nullo medicinæ auxilio levaretur, ad S. Adelelmum accessit, et gutta micae aque benedictæ, qua ille ad se accedentes aspergebat, perfusus, continuo omni febris molestia liberatus est. Multa alia de doctrina et vita sancti hujus Confessoris tradita sunt litteris: sed ne fastidium creem lectori, iis nunc narrandis supersedeo.

febris curat.

a Ivo, ut ex gravissimis auctoribus tradit Mariana lib. 9, cap. 20. Comitibus Burgundi fratri, atque Guidonis Archiepiscopi Viennensis primam, deinde Romani Pontificis, cui Callisto II, nomen fuit, Burgundum quoque scribit fuisse Rainuudum Urracæ primam conjugem Rodericus Mendez Silva. b In diplomate donationis factæ ab Alfonso et Constantia, S. Roberto et Domino Adelelmo, Era 1123, 3 Non. Novemb. feria 2, id est anno Christi 1191, ista habentur: et totos illos hortos, qui sunt inter rivulo de Arlançon et rivulo de Veuu. In alio diplomate, recitato ab Antonio Yepes in appendice tom. 6, eodem anno et die scripto, dicitur. Et omnes illas hereditates, que sunt inter duas aquas, quarum una vocatur Biovena, et altera vocatur Arlançon.

CAPUT V.

Ejus obitus, facta post miracula.

Iuxta exsul- tu

Cum tempus immineret, quo mortalem vitam et ærumnosam cum beata et immortalitate mutaturus, atque a Deo mercedem suorum laborum percepturus erat Adelelmus, cepit corporis viribus destitui, et crescente indies infirmitate, quo magis corpus delibitabatur, hoc majore exultabat animi alacritate, ad desideratum Dei sui conspectum amplexumque anhilans. Præfixa deinde oratione suos ad labores spirituales, quibus æterna requies comparatur adhortatus est. Quis lacrymas memoret et suspiria sanctorum Dei? quis civitatis universæ morem, cum sentirent se brevi orbandos optimo parente, a quo tot ac tanta corporum animorumque emolumenta percipiebant? Erat tunc Burgis Petrus Puppelonensis Episcopus, a quo Adelelmus, facta ei prius peccatorum suorum omnium exomologesi, cetera impendi solita morientibus sacrosancta Christianæ religionis Sacramenta suscepit, magna animi pietate ingentem profundens vim lacrymarum.

extrema Sac- ramentis munitur.

25 Facta deinde pro omnibus qui ei se commendarent precatione, ad oratorium se S. Joannis Evangelistæ deportari jussit, in cuius ingressu illa Psalmistæ verba pronuntiavit: Deus in nomine tuo salvum me fac, et in virtute tua iudica me. Crucemque religiose veneratus: In manus tuas, inquit, Domine commendo spiritum meum, et animam reddidit Salvatori suo Jesu, qui ei sedem jam et mansionem in celo præparavit. Confluxit mox omnis civitas ac

psal. 134

que moritur

Clerus universus, ut illius precum patriocinium imploraret, et exequias celebraret. Quibus triduo solemniter peractis, traditum est corpus sepulture ad dextram cellæ ejus, trigesimo Januarii, circiter annum Christi 1070.

EX HISpanico Jo. MARICCI

26 Miraculis a morte quoque confirmata cœlitus ejus sanctitas est. In cella ejus adolescens quidam erat infirmi corpore, qui tamen ab eo sanitatem se consecuturum sperabat: ad sacellum, in quo sanctum corpus necdum terra conditum jacebat, deductus, ut illud tetigit feretro impositum, illico divina virtute integritati et valetudini restitutus est: quod prodigium multi conspexere utriusque ordinis homines.

Eger attracti corporis ejus sanatur

27 Mulier quedam mariti et filiorum funeribus immoderate illacrymans, oculos ita debilitarat suos, ut visu omnino careret. Decrevit ad sanctorum Apostolorum Petri et Pauli visenda sepulchra Romanam peregrinari, sodali sibi et duce conducta. Ut Burgos venire, cæca illa senem eximie auctoritatis conspiceret sibi in somnis visa est, cui et sui causam itineris seiscitanti exposuit: jussa dein in Dei misericordia spem collocare, atque ad S. Joannis Evangelistæ adiculam juxta urbis muros adire: sepultum isthic esse Adelelmum quemdam, a quo posset suæ remedii cæcitatatis obtinere, si id sincera pietate flagitaret. Non distulit illa quod jubebatur sequi: adiculam petit, S. Adelelmum cum lacrymis invocat. Nec longe illi aut Sancti favor, aut Dei benignitas fuit. Visum recepit, ceptam peregrinationem nihil lucis egens peragit.

cæca ad sepulchrum visum recipit.

28 Vir quidam cortortis tristem in modum mentibus omnibus, dum ad S. Adelelmi sepulchrum exebat, remediumque orat, eum eorum aspectabilem intuetur, auditque edicentem: Si salutem corporis consequi Deique misericordiam vises, vitam corrige, atque ex animo illatas tibi injurias condona. Utque ea se præstiturum recepit, manu eum Sanctus prehendit, et. In nomine Domini surge, inquit, et abi, nec a Christi præstirandis laudibus cessa. Subito eorum omnibus in oculis extitit, et amplas laudes cepit Deo admirabili in Sanctis suis.

atque contortus sanatur.

29 Bartholomæus quidam Burgos venerat, res necesse quas mercaturus: ut reverti domum veluit, ingenti correptus est dolore, adeo ut lingue et membrorum omnium officio privaretur. Deportatus ad S. Adelelmi sepulchrum, peractis in ea sede exequiis, S. Adelelmi ope hand frustra implorata, in oculis abscessit.

atque gravi afflatus dolore.

30 Pelagus adolescens acerbis rennu doloribus torquebatur, ut neque nili pedibus, nec sedere pro doloris vehementia posset. Perducto ad S. Adelelmi sepulchrum, divina bonitas sancti sui Confessoris meritis perfectam contulit sanitatem.

atque rennu dolore liberatur.

31 Agelantur Burgis sancti Pape Gregorii feriae: ferrarius quidam liber tantum non eas celebravit, ut etiam religiosiores alios rediret. Nec diu dilata Dei ultio est. Intremore illi manus, ut non modo officina exercere sinum non posset, sed ne cibum quidem ad os admoovere. Sensit sacrilegio suo inflicta a Deo poenam: crimen confitetur, ad S. Adelelmi sepulchrum confugit, extensisque supra illud manibus eum lacrymis et peccati veniam et salutem corporis orat. Non aversatur Sanctus missas ex animo preces: ergo exauditi sunt viri gemitus, tremore absolutus est, pie deinceps veneratus S. Gregorium ac S. Adelelmum, qui eum ceteris Dei electis æterna requie perferruntur. Celebrat Adelelmum Ecclesia Burgensis 30 Januarii, quo die excessit e vita.

Festa volans manuum tremore puniatur.

ope S. Adelelmi liberatur.

DE S. ANDREA CORSINO,

EPISCOPO FESULANO, ORDINIS CARMELITARUM.

§1. Tempus Sedis et obitus S. Andreæ. Acta.

Fesulana urbs inter principes olim Hetruriae habitata, infestis quingentorum annorum simultatibus Florentiæ, ad tria passuum millia distant, collisa, tandemque ab hujus civibus nocturna irruptione funditus excisa; templo solum atque Episcopi ædibus parvum, cives Florentium tradenti: vix tenues nunc amplæ urbis cernuntur reliquæ; permanet tamen Sedes Episcopalis, quam erecisse isthic S. Romanum Apostolorum discipulum tradunt, de quo VI Julii agemus.

2 Fuit inter hujus successores S. Andreas Corsinus ex ordine S. Mariæ de monte Carmelo, qui anno 1373 6 Januarii sancto fine defunctus est, anno ætatis, ut in prioræ vitæ (nam geminæ datus) n. 28 dicitur, 72 aut potius 71, ut in posteriore n. 19 et 21. Unde liquet anno 1301 aut 1302, 30 die Novembriæ, ut infra asseritur, in lucem esse editum. Totus vitæ illius cursus ita colligi potest. In prioræ vitæ n. 4, cum fere quindecim esset annorum, matris obijuratione motus, a licentiore vitæ resiliit, et non. 5, in crastinum, ecclesiam aut Carmelitarum, ac rite conceptis precibus, cooptari se in eam ordinem flagitavit: fit voti compos, n. 7, in conventum ducitur, per tres menses probatur, etc. Consentit altera Vita, in qua num. 3, illum ætatis sue annum decimum quintum agentem admonuit mater n. 4 ad lectus in religiosem contubernium dicitur anno 1316, fortassis rectius 1317 dicens; ut sub Guidone Perpiniano, de quo in Notationibus agemus, professionem ediderit. Dominicus a Jesu in Notis ad prioræ Vitam a se editam asserit ordinem Carmelitarum ingressum esse anno ætatis 18, propterea quod n. 28 dicitur obiisse ab ingressu ordinis anno 45. At nos mendam aliquod a librariis isthic admissam suspicamus, scripturamque ob auctore fuisse LVI vel LVII.

3 Difficilis est, quæ ætatis annu Episcopatum alicui, definire. In prioræ Vita n. 19, statuitur annus Christi MCCCXXII, tempore Urbani Pape. Quæ verba absunt a posteriore Vita, et sane videntur, ut alia complura, de quibus in Notationibus, a quopiam interpolatore adjecta. Nam Pontifex factus est Urbanus V, anno 1362, 27 Septembris. Fuerit igitur ea quoque annu ad Episcopatum reverts Andreas. Inventor calculus: ad 6 Januarii 1373, non nisi num decem, et incensæ aliquot conferuntur; cum tamen n. 28, dicitur obiisse Episcopatus anno 12, quem annorum numerum Sarius quoque expressit. In posterioræ Vita ex MS. Rubec-vallis omnia vuldare vitæ connectantur: nam n. 14, legitur factus Episcopus anno nativitatibus sue LXXI, n. 21, mortuus anno Episcopatus sui XII ætatis vero, ut supra dictum, anno LXXII, Christi MCCCXXIII. Ex quibus necessario consequitur, natum eum esse anno Ch. 1302, Episcopum factum an. 1360, obiisse 1373.

4 Hæc breviter de Sancti ætate. Recentiores qui scribunt, sigillatim pervenire et expendere, nil attinet. Thomas Saracenus in Menologio Carmelitico vidit Episcopum ordinatum anno Christi 1362, sub Urbano V, ætatis sue anno 58, obiisse tamen anno Episcopatus 12, ætatis 72, Christi 1373, quæ non coherent. Abrahamus Bzovius tom. 14, Annal. an. Christi 1373, num. 7, allegat diploma Clementis VI, (cujus eorum sit Inter cetera, quæ suprema dispositione) datum anno pontificatus sui octavo ad Andream jam Ecclesie Fesulane præfectum. Electus est Clemens 7 Maii an. 1342, obiit sub finem anni 1352. Annus igitur illius octavus fuit a Nonis Martiis 1350, ad Nonas Juliam anni 1351, streque consequens esset, Andream annis minimum 22 Episcopum eatisse.

5 Postquam translatus Florentiam est ad eam Carmelitana corpus S. Andreæ, nulla ad illud patrata

esse miracula probatur in prioræ Vita n. 28 ex epitaphio, quod illi Collucius salutatus tunc temporis Cancellarius Florentinus posuit. Hic est Collucius Piersus Florentinus, qui a secretis fuit Urbano V et Gregorio XI, ipsius proinde Andreæ æqualis; cuius auctor, Posservino teste, fuit Leonardus Arctius, qui lib. 4, epistolarum, ad Nicolaum scribit eum obiisse an. 1406, ut ibidem ait, qui et de aliis libris ab eodem Collucio soluta strictaque oratione compositis agit in Apparatu sacro. Hoc porro S. Andreæ epitaphium a Collucio concinnatum ita exhibebat MS. color Rubec-vallis: Hujus epitaphium a Collucio poeta laureato editum, et marmoreo ejus monumento insculptum, est tale:

Montis Carmeli de religione vetusta

Raptus ad Ecclesiam, Pesulemque nitram.

Progenie celesber, virtute celebris omni,

Hoc de Corsinis marmore sub tegitur.

Andreas Christi famulus de jure vocatus,

Numinis æterni totus in obsequio;

Virtutum cultor, pater auxiliator egenis,

Exemplo vitæ mirus et eloquio.

Qui qualis fuerit, miracula multa fatentur,

Quæ Deus ostendit corporis ad tumulum.

Luce obiit sexta Jani, labentibus annis

Septuaginta tribus Domini cum mille trecentis

Quæ autem illa miracula fuerint, quæ hic meminit Collucius, usque legimus.

6 Nondubium quæ eo quoque tempore vita S. Andreæ fuerit conscripta: non quis credit annis decem ob obitu 80 aut creter, illius gesta mandata esse litteris, quæ omnium celebrarentur sermonibus? Est ea fortassis, quam domus, scripta tunc Vita, sed postea a quopiam interpolata, et vitæ auctore, Corvum fere auctorem illi indicant, quæ n. 25 habentur: Super humeros suos portabat ferrum in modum catenarum retortum, videlicet illarum quæ tenentur ad ignem, quodapud me est, et ipsum habui a quadam devotissima muliere Fesulana, quæ ipsum rapuit post ejus mortem, et ipsa portavit usque ad mortem.

7 Ceterum prioræ vitæ eorum Vitæ, quas hic damus, vitæ et codicis MS. Vaticanæ bibliothecæ et Notis illustravit Dominicus a Jesu Carmelita Eremiticus, in libello, quem de Actis Canonizationis S. Andreæ collegit. Continet, inquit in Notis, hic eodem MS. vitæ trium Heroum ordinis B. V. Mariæ de monte Carmelo, nempe B. Angeli Hierosolymite et Martyris, Alberti Siculi et Confessoris, et B. Andreæ Corsini, ut scriptor illius testatur his versibus, quos in limine codicis affixit:

Lector amice, trium brevis hic tenet acta libellus

Heroum, a celo quærum stirps inelyta monte

Principium sumpsit. Carmeli a vertice sancti

Montis, sancta oritur soboles, laudata propago,

Angelus a Solynis, Siculis qui natus in oris

Albertus, plus Andreas Corsinica proles.

Auctorem Vitæ hujus ait idem Dominicus esse Petrum Andream de Castaneis ejusdem ordinis, sacre Theologie Professore, cuius de se ipso verba ita protulisse n. 33. Cum quidam Frater Petrus Andreæ, pro tunc Baccalaureus, populo prædicare deberet, et ipsam vitam et miracula enarrare, dubitabat et timebat, in facie Ecclesie ipsum Sanctum aut Beatum nominare etc. ubi innuit se, qui pro tunc, id est anno 1440, Baccalaureus erit, ad altiore deum magistrum in Theologia gradum ascendisse. Et sane non paucis post victoriam illam, quam anno 1440, Florentini evaseculi sunt, annis descriptam esse illam vitam, aut miracula saltem, ipse indicare auctor videtur, ut cum cap. 7, n. 31, scribat: Inter quos (Magistratus) erant isti, ut sum memor, D. Angelus Jacobi etc. et num. 42.

Epitaphium S. Andreæ a Collucio scriptum.

Vitæ vitæ vitæ.

Quæ hic editur.

a Petri Andream de Castaneis

ANN
MCCCLXXIII.
XXX JANUARI.

Episcopatui
urbis

Episcopi
S. Andreæ
Corsinus.

obitus an. 1302
30 Nov

anno ætatis
15, religio-
nem ingressus

In his Episcopi
scriptis n. 19
1360

Episcopi
obitus quo-
dam an. 1302

scripta post
an. 1440,

Ex cujus breviaturis authenticis ego scriptor extraxi, eodemque modo loquiturum. 44. Ante annum tamen 1466 hæc consignata esse litteris, hinc conjici potest, quod num. 34 dicatur Senatusconsulto decreta supplicatio præcipuorum Magistratum ad Carmelitarum basilicam cum eccreis (quæ cæremonia, ut § sequenti dicemus, postmodum intermissa, ac deinde mutata est) adhuc tunc viguisse; ita enim habetur: Et sic fit, et factum est, ac sancitum de voluntate Ecclesiastica Domini nostri Papa.

vel certe ad-
dita mira-
cula.

8 At si quis illa inter se conferat, quod vitæ auctor accepisse se a pia matrona Fesulana ferrum futeatur, quo eingere se S. Andreas solebat, quod ipsa post ejus mortem rapuerat, et deinde post annum 1440, ac fortassis circiter 1460, miracula se exorasse illicet; existimabit fortassis vitam sive a Cultorio seu quo alio scriptam esse, a Petro Andrea de Castaneis addita solum esse miracula. Quid si miracula, quæ a nn. 37 ad finem usque narrantur, ab alio etiam adjecta sunt?

Atque ita ex
MS. et Surio.

9 Breviorem aliam vitam damus ex MS. codice monasterii Rubec-Vallis Canoniceorum regularium in Sanna silva jacta Bruxellam: cujus auctor aliquanto quam prioris rectorem videtur, propterea potissimum quod nu. 27 dicitur: Novissime in nostra memoria Mattheus Corsinus etc. Non multo tamen recentior esse potest, cum Joannes Gilemannus, quo Vitæ illas, quæ in Rubeca valle asservantur, collegit, et sua manu descripsit, anno 1487 obierit. Edidit eam Vitam, sed mutilam, Surius VI Januariæ.

Atque de S. An-
drea a variis
scripta.

10 Ex duobus istis fontibus rivulos ducerunt, quotquot de S. Andrea scripserunt; Abrahamus Borinus to, 14 Anual. an. 1373, Franciscus Harvius, Zacharius Lippelous, Gabriel Flaama, Sdeanus Rarus de Sanctis Etrurie, Petrus Joannes Massens master de Vita XVII Confessorum, Franciscus Catanicus Duertus Episcopus Fesulanus in gestis Pontificum Fesulanorum, Didacus Coria lib. 14, Chronici Carmelitarum, cap. 10, Thomas Saracenus in Paradisi Carmelitarum, Marcus Antuanus Aleyerus in Paradisi Carmelitarum decoris statu 4, ætate 15, cap. 139. Inde quoque hæc quæ super canonizatione et sanctitate S. Andrea scripta erant, Relatio ad Paulum V, facta a tribus sacre Rote Romanæ auditoribus, Francisco Sacro, Joanne Bapt. Coccau, et Alphonso Bonaedæ, Relatio ad Urbanum VIII, facta ab Eminentissimo Cardinale Joanne Baptista Debo Episcopo Portuensi: Oratio Conatus Antuarum Montevitæ Advocati Consistorialis, habita coram Urbano VIII. Responsio Joannis Campoli Secretarii domestici ejusdem Pontificis: Instruccionum Canonizationis scriptum a Constitutione de Rure Referendario Pontificio. Quæ omnia sæptis typis scripta singula vulgata, omnino Annalibus Bona inserta, tandem in unum opusculum per Dominicanam a Jesu collecta sunt, et Parisiis anno Christi 1638 excusa.

§ II. B. Andreæ antiqua veneratio, et
Beatificatio.

Vixerat B. Andreas magna cum opinione sanctitatis. Ea in obitu placentium aucta, et miraculis magis confirmata. Hinc de sacris illius reliquiis obtinendis concertatum a Canonice Fesulano, et Carialitis Florentino. Eas illi in turba lapidea maxime cum honore sepelire, hi quod in ipsorum cede sibi tumulum elegerat, eam nocte sustulerunt, atque miraculosa postea sepulchro condiderunt. Factis ad illud populi concursus, beneficium divina ejus intercessionem collata. Sane mirum est, inquit Cardinalis Datus in Relatione Canonizationis, quanta omnino veneratione ab ipso statim obitu beati viri sepulchrum frequentatum, reliquiis cultæ, nomen imploratum sit.

S. Andreas
vatum post
obitum cultus

12 Anno Christi 1339, cum Ecumenicum Florentiæ Concilium celebraretur, nova inopex translato apparatur, miracula multiplicatur, et quod hoc, aut etiam ad

precedentia tempora, referri debet, cultus publicus, et non nisi Sanctis debitus ei delatus est. Siquidem (ut Relatio Canonizationis ad Paulum V continet) dies ejus obitus tamquam festus cum Missa et officio proprio ante annum 1440, usque in præsens fuit semper celebratus in ecclesia B. Mariæ de Monte Carmelo Florentiæ, in tota diocesi Fesulana, ut probatur ex dicto officio relato in libro asservato in sacrario Ecclesiæ Fesulanae, et inde extracto in dicto processu Actorum. Sed his haud suffragatur, quod an. 1440, post victoriam Florentinam infra nam. 32 solemnibus Missa cantata de Trinitate, et de voluntate Domini Eugenii Papæ... ostensum est corpus... cum luminaribus et thurificationibus, et ex consilio Cardinalis Albergati a concionatore Sanctis et Beatus appellatus. Quæ inveniunt ante de eo sacrum aut officium Ecclesiasticum una fuisse celebratum: et in superiori loco mendam aliquod in aumeris annorum irrepsisse.

EX VARIIS
NA OFFICIO
RELEVANTIA?

Non videtur.

13 Dixerunt Cardinales, lococitato, quod secundum intentionem B. Andreas erant canonizatus. Quod ita interpretatur Cardinalis Datus in sua Relatione: Cum Cardinales, qui tunc Florentiæ aderant, viderent Nobilibus plebisque studia in beati Antistitis cultu pio concertantura, simulque consensum Pontificis Eugenii, populorum votis ac precibus perbenigne iumentis, non dubitarunt affirmare honores illos speciem habere canonizationis, ac suo quidem iudicio Andreæ Corsinum eo die relato inter Cælestes videri posse. Montecatinus in Oratione ad Urbanum VIII Beatificationem appellat: Eugenius ipse Pontifex, inquit, ob hoc tam insigni miraculum, (victoria Florentina) tot aliis additum, eum in Beatorum numerum adscripsit. Et hæc causa est, cur multi recentiorum putarunt S. Andreæ ab Eugenio IV canonizatum fuisse.

Beatificatio
ab Eugenio
IV.

14 Ex hoc ergo tempore cultus publicus augeri coepit, potissimum XXX Junii, quo victoria Florentina contigerat: eo enim die corpus quatuordecim et permissione Eugenii ostendebatur, et torticæ circa a Senatu Florentino offerrebantur, ut nam. 34 refertur. Verum in solennibus oblatione in secundam Dominicanam Junii translata, atque aliqua dein ratione mutata est. Ita A par. Relationis ad Paulum V. Non contenta prima solennitate Respublica Florentina, ordinavit quod singulis annis in secunda Dominica Junii DE, Priores liberati, Vexilliferi iustitiæ, et alii Magistratus, deberent accedere ad basilicam B. Mariæ de Carmine, et ibi cum eccreis accensis offerre donarium in honorem B. Andrea. Cuiusmodi de anno 1466, per aliquot paucos annos facta oblatione fuisset intermissa, fuerunt in concilio narrata historiæ revelationis, et effectus victoria, ac dicta decreta tum in memoriam beneficii in concilio facta, et fuit decretum, ne memoria dictæ revelationis omittentur, quod loco dictæ oblationis vestirentur 10 Novitii diei monasterii B. Mariæ de Carmine, qui processionaliter ire deberent ad ecclesiam S. Petri Majoris, et inde ad dietam ecclesiam de Carmine, quod usque ad præsens servatur, et par. 5, § 3, dicitur... decretum Reip. factum an. 1446 (legendum forte ut supra 1466) per quod fuit ordinatum Magistratibus, quod in memoriam accepti beneficii a servo Dei Corsino singulis annis impensis civitatis viginti pauperes vestirentur; quod paulo post fuit etiam ordinatum, ut decem Novitii Professores conventus S. Mariæ de Carmine, ubi servatur corpus istius Beati, vestirentur, et quædam alia præstarentur.

publicis et so-
lennibus do-
mibus hono-
ratus a Flo-
rentinis

15 Addit in sua Relatione Cardinalis Datus Florentinus populus non contentus his honoribus, quos ab Eugenio magnos licet atque annos impetiverat, a Paulo II, ut illum in Sanctarum numerum adscribere dignaretur, enixe postulavit. Nec Paulus abirebat, negotioque Rotomagensi, Theanensi, ac Papiensi Cardinalibus dedit. Sed temporum ac personarum mutatione, usque ad Clementem VIII producta est. Capessint Pontificum Clementis VIII, 30 Januariæ

Experta in
noni die

EX VERTIS.

an. 1592. Paulus II *sedit a 30 Augusti 1464 ad 23 Julii 1471. Tempore intermedio festus dies cum Missa et officio proprio celebrari cepit apud Carmelitas Florentie et in diversis Fæsulana, ut in Relatione Canonizationis ad Paulum V, narratur 3 par. § 1, ubi additur : Quin hoc idem observatum fuit in toto ordine Carmelitano, ut habetur in ejus Missali et Breviario impresso usque de anno 1557, et cum Episcopus Fæsulanus anno 1583 (nescitur de qua caussa) consuluerit felic. Gregorium XIII, super celebratione hujus festi; Cardinalis Sirletus per suas litteras respondit Papam ammisisse, ut posset celebrari Missa et officium proprium juxta Missale et Breviarium Carmelitanum. Meminerunt hujus declarationis Franciscus Catanus Ductus Episcopus Fæsulanus, Philippus Ferrarius de SS. Italiae 14 Januarii in annotatione ad Vitam S. Andreae, Lucas Castellanus de certitudine glorie Sanctorum Canonizationum cap. II, num. 42 et Dominicus a Jesu in Notis ad Vitam S. Andreae, qui tum S. Andream inter Beatos nulli recessitum, et sancitum de eo tanquam de uno Confessore officium Ecclesiasticum in toto ordine Carmelitano et Ecclesia Fæsulana celebrari posse*

Ecclesiasticum officium illi impensum

non 6 Jan. quia maintis,

16 At quo die tum celebratum hoc officium? VI Januarii, quo obiit, refertur in plerisque Martyrologis. MS. Plovarium : Civitate Florentina B. Andreae Corsini, Episcopi et Confessoris, qui floruit circa annum salutis 1373. Carthusiani Columenses in auctario Esuardi edito 1515 et 1521. Civitate Florentina B. Andreae Carmelita, Episcopo Fæsulani. Vetus Kalendarium ordinis Carmelitani apud Dominicum a Jesu Florentie B. Andreae Carmelita, Præsulis Fæsulani, odore virtutifero longe lateque fulgurante splendentis. Eodem de eo prædicant Moibus in additionibus, et Canisius in Martyrologio Germanico. Galeanus in Notationibus ad VI Januarii : Florentie B. Andreae Fæsulani, cujus vita pie exarata extat apud Surium. Constantinus Peltanus : Andrea Corsini, Episcopi Fæsulani, Ordinis Carmelitarum, qui natus est ultimo die Novembris, ordine ingressus anno 1317, et postea anno ætatis sue 58, invitatus electus et consecratus Episcopus; denique cum de miracula facta celebrari jam consentus esset nomen, obiit anno 1373, vite sue 71, quæ Florentini ex concessione Eugenii IV veneratur.

sed 15 Jan.

17 Hæc VI Januarii, quo tamen die ob solennitatem Epiphaniæ officium de B. Andrea diei non potuit, ideoque XIV Januarii, octava Epiphaniæ octava, refertur in aliquibus Breviariis, quo die ex tabulis Ecclesie Fæsulane Ferrarius in Catalogo generali Sanctorum : Fæsulis in Thesera B. Andreae Episcopi, Ordinis Carmelitarum, annotatque ex Gregorii XIII, Pont. Max. concessione officio coli Ecclesiastico hæc die, licet in die Epiphaniæ obierit. Refertur eodem die in catalogo Sanctorum Italiæ, et in nova Typographia ejusdem Ferrarii. Dissentit Dominicus a Jesu in Notis ad Vitam S. Andreae, utque Ferrarium a vero aberrare : Constat, inquit, inter nostros ascetas nunquam eodem die celebratum fuisse festivitatem S. Andreae. Nam cum obiit in die Epiphaniæ Dominus VI Januarii, rejecta est ejus celebratio in XXX Januarii evetusta consuetudine Ordinis. Additque a Ferrario citari ad suam sententiam adstruendam Franciscum Maurolycum, cum ipse ea verba Ferrarii ob distinctionem omniam perperam de S. Andrea intellexerit. Maurolycus hæc die, inquit Ferrarius, post S. Pontianum Martyrem, Cleri Diaconi et Martyris meminit Ita habet Maurolycus. Apud Spoletum Pontium Martyris. Item Cleri Diaconi in mare mors.

num. 30

§ III. Canonizatio S. Andreae.

IIæc de veteri scripto B. Andream religione decretisque illi honoribus. Quæ gesta deinceps, donec solennis pro-

vacta canonizatio, explicit Cardinalis Detus in Relatione ad Urbanum VIII, Clemens VIII, Pontifex Christianissimorum Franciæ Regum, et Ferdinandi Etruriæ magni Incis, et venerabilis Carmelitarum Ordinis, et nobilis Corsinæ familia, precibus permotus, per Apostolicas litteras, Dominis sacrorum Rituum Cardinalibus mandavit, ut Processum informativum auctoritate ordinaria jam compositum, continentem centum octuaginta et unum testes, expendere referrentque. Expendunt illi, retuleruntque Pontifici, causam eo in statu esse, ut sacræ Rotæ auditoribus committi posset. Igitur petentibus, quos dixi, Principibus ac Generali Carmelitanae familiae cum ordine universo, nec non Bartholomæo Corsino, Florentino Senatore, tam suo quam totius Corsinæ gentis nomine : demandata est ab eodem Pontifice cognitio causæ tribus sacræ Rotæ auditoribus Francisco Penia Decano, Joan. Garsie Millino, et Alexandro Justo.

Causa canonizationis acta sub Clemente VIII,

19 At Clemente e vivis sublato, Paulus Quintus, repetitis eorundem Procerum aliorumque precibus annuus, iisdem Rotæ auditoribus causam rite cognoscendam confirmavit. Quam illi causam novo studio complexi, litteras remissoriales ac compulsoriales relaxarunt, dixeruntque Alexandro Martio Medice Archiepiscopo Florentino, Lucæ Alemanno Volaterino, et Bartholomæo Lanfredino Fæsulano, Episcopis, a quibus omni adhibita cura, uti injungebatur, examinatis centum et quatuordecim testibus, extractisque juribus et antiquis monumentis, formatisque legitime processibus super vita, sanctitate, ac miraculis beati Antistitis, Romano ad eosdem Rotæ Auditores transmissus est. Verum ex iis Auditoribus, uno absente, duobus vita functis, assumptoque ad Cardinalatus gradum, qui subrogatus fuerat, Horatio Lancellotto; substituti domini sunt hujus causæ Judices ex eadem Romana Rotâ, Franciscus Sacerdotus, Joannes Baptista Coccinus, et Alphonus Manzanedus : qui sæpe convenientes ad extremum et processum rite fabricatum declararunt, et expensis sigillatim omnibus constare de sanctitate et excellentia vite atque miraculis censuerunt, censuramque suam eidem Pontifici retulerunt.

et Paulo I.

20 Hic erat causæ status, BEATISSIME PATER, cum Paulo Quinto, ejusque successore Gregorio quinto decimo morte sublatis, Dei beneficio factum est, ut Sanctitas Vestra iocertissimo suffragio ad supremum istud sacerdotii culmen eveheretur. Tunc instare demum coepere, præter laudatos jam Proceres, Octavianus Archiepiscopus Tarsensis, ac Philippus ejus frater, et Nerei fratris jam defuncti filii, ex illustri Corsinorum familia, memon et Fr. Gregorius Canalicus Venetus Carmelitani ordinis Generalis, ut Sanctitas Vestra causæ jam toties agitæ, atque ad exitum propemodum adductæ, supremam manum potere, pro ea quæ potest polletque auctoritate, dignaretur. Placeat Sanctitati Vestre nun requis iteratisque multorum precibus assentiri, factaque Paulo V, relationem nostræ sacrorum Rituum Congregationi discernendam benigne transmittere.]

En sub Urbano VIII.

ruesus discussa

21 Nos vero, BEATISSIMI PATER, illam pluribus sessionibus accurate discussimus, ac tandem unanimi voto consensuque consensus, omnia in processu Florentie fabricato fuisse valida, testes rite ac recte examinatos, probationes, quæ illo processu continentur super sanctitate, excellentia fidei, ac præclaris miraculis servi Dei Andreae Corsini, legitimas, ac sufficientes. Hæc sunt, BEATISSIMI PATER, quæ ex legitimis Actis hujus causæ dicenda fuerunt de vita et virtutibus B. Andreae Corsini, deque miraculis illius beneficio patris. Quibus copiosius in multis Congregationibus perpenis atque discussis, Cardinales Congregationis sacrorum Rituum in eam sententiam unanimis venerunt posse Sanctitatem Vestram (si ei

et probata lictuna Congregationi.

ei

ei placuerit) ad ulteriora procedere, et Canonizationem B. Andreae Corsini, juxta sacros Romanae Ecclesiae Canones, perficere et solenni ritu celebrare. *Hæc Cardinalis Datus.*

22 *Cetera prosecutur Constantinus de Ruvere in Instrumento Canonizationis:* Summus Pontifex secretum Consistorium die xiv Martii 1629, pro more convocari jussit, in quo Illustriss. et Reverendiss. D. Andreas Episcopus Cardinalis Perettus, pro Illustriss. et Reverendiss. D. Joan. Baptista Episcopo Cardinali Deto, suo et totius Congregationis nomine retulit scripturas, processus, omniaque hujusmodi causæ Acta legitime confecta esse, ac maximæ auctoritatis, probatæque veritatis vim obtinere: deinde servi Dei Andreae vitæ, gestis, virtutibus, et miraculis enarratis, se ceterosque diætæ Congregationis sacre Rituum Cardinales censuisse dixit, Andream (si ita Suae Sanctitati videretur) posse Sanctorum Catalogo aggregari. Die vero 20 mensis Martii 1629, ex antiquo instituto Romanorum Pontificum publicum Consistorium S. D. N. convocavit, in quo præter Illustrissimos S. R. E. Cardinales, etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Protonotarii, ac alii Prælati, necnon Suae Sanctitatis familiares convenerunt; in illoque Comes Antonius Montecatini, consistorialis Aulae Advocatus, eximiam servi Dei Andreae caritatem, vitæ sanctitatem, et miracula ornatissima sua oratione demonstravit, ac demum supradictorum, Regis Francorum, Ducum, Principum, ac totius Ordinis Carmelitani, necnon nobilissimæ Corsinorum familie nomine suppliciter flagitavit, ut Andream Sanctorum numero vellet adscribere. Quibus auditis idem Pontifex respondit, excipere se libenter Regum et Principum vota, soleunes Sanctorum titulos Andreae Corsino ab Apostolica auctoritate potentium, ejusdemque Andreae merita ac miracula disertis verbis exposita, ac sapientum Judicum questionibus rito cognita, illustria esse celestis beatitudinis argumenta; sed quia non audeat Apostolica auctoritas librum æternæ vitæ, in quo scripta sunt Dei Electorum nomina, nisi Spiritu sancto aperiente, persecutari, ideo in re adeo gravi maturius adhuc cum eisdem Fratribus S. R. E. Cardinalibus, et Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, deliberandum esse. Et interim eadem Sanctitas Sua censuit, et propterea omnes in Domino hortatus est, ut una cum sanctis orationibus, jejuniis, atque elemosynis divinæ sapientiæ arbitrium explorarent, ut Sua Sanctitas deinde eorum sententiis auditis, tandem Spiritu sancto docente, in hac gravissima causa rectum et Christiane veritatis cathedra pronuntiare posset.

23 Demum die 2 Aprilis ejusdem anni 1629, Consistorio (quod semipublicum dicitur) ex S. R. E. Cardinalibus ac Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, congregato; in quo etiam Apostolicæ Sedis Protonotarii, et sacri palatii Apostolicæ causarum Auditores vocati interfuerunt; idem Pontifex postquam elegantissima oratione processum, sanctitatem, miracula, et merita dicti servi Dei retulisset, eorundem Fratrum Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum, et Episcoporum sententias requisivit: cumque primo Cardinales, max. Patriarchæ, Archiepiscopi, et Episcopi omnes ex ordine, consensu respondissent unanimes, ex his quæ in universo processu comprobata fuerunt, merito servi Dei Andreae Sanctorum consortium Apostolica auctoritate posse declarari: prædicta Sua Sanctitas primum gratias egit per Jesum Christum, quod tanta esset omnium in Spiritu sancti nomine convocatorum ea de re quasi cordis unius et animæ unius consensus: deinde præscripto die Canonizationis dicti servi Dei Andreae Corsini, videlicet 22 mensis Aprilis præsentis anni 1629, omnes in Domino monuit, ut interim iteratis præci-

bus, jejuniis, et elemosynis, illius qui illuminat sensus et corda hominum, gratiam et auxilium in re hæc gravissima simul cum Sua Sanctitate implorarent.

24 Omnibus itaque juxta sanctorum Patrum traditiones, sacrorumque canonum instituta, ac S. R. E. ritum, et antiquam consuetudinem rite et recte peractis, præfata die 22 Aprilis ad sacrosanctam Petri Principis Apostolorum basilicam sumptuosissimo apparatu, varioque ornamentorum genere instructam, cereisque facibus immunerabilibus relucentem, idem S. D. N. Urbanus Pontifex, Pontificis maximeque pretiosis vestibus amictus, atque tiara gemmis refulgente redimitus, una cum eisdem Illustrissimus S. R. E. Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, et Episcopis, sacris vestibus indutus, ac Casereo, Christianissimoque et aliorum Principum Oratoribus, necnon Romanae Curia Prælati et Officialibus familiaribusque Suae Sanctitatis, præcedentibus universo regulari cujusque ordinis et seculari Clero, Collegitarumque et ceterarum Urbis basilicarum et Ecclesiarum Canonicis, coetis et relictis pro cuiusque more indutis, accensisque cereis defluentibus, cantorem coetu hymnum, AVE MAIUS STELLA, a Sua Sanctitate inchoatum, decantante, solenni ceremonia processit: ibique post iteratas primo, secundo, et tertio per Illustriss. et Excellentiss. L. Philippum de Bethunes Comitem de Selles, a consilii Christianissimi Regis, apud S. D. N. Oratorem, etc. et supra dictorum Regis, Ducum, et Principum, atque Carmelitanae religionis, necnon nobilissimæ Corsinae familie, nominibus supplices petitiones, ut Andream Corsinum inter Sanctos Sua Sanctitas adscriberet, et post trina responsa ejusdem Suae Sanctitatis, quibus congruo temporis intervallo, Litaniae, hymnos, precesque adiecit; denique absolutis omnibus, que in similibus Romani Pontifices servanda instituerunt, et adimplere consueverunt, ac implorata communibus precibus Spiritus sancti opera, infrascriptam Decretum pronuntiavit.

25 Ad honorem sanctæ et individue Trinitatis, et exaltationem fidei Catholice, et Christianæ religionis augmentum, auctoritate ejusdem Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et nostra, de Fratrum nostrorum consilio decernimus, et definimus, bonæ memoriae Andreae Corsini Florentinum, Ordinis Carmelitarum, et Episcopum Fasulanum, Sanctum esse, ac Sanctorum catalogo adscribendum, ipsumque catalogo hujusmodi adscribimus; statuentes ut ab universali Ecclesia anno quolibet in die obitus dicti Andreae festum, et officium ipsius, sicut pro uno Confessore Pontifice devote et solenniter celebretur. Insuper eadem auctoritate omnibus vero penitentibus et confessis, qui annis singulis eodem die festo ad sepulturam devote accesserint, unum annum et quadraginta dies; accedentibus vero annis singulis in Octava dictæ festivitatis ad sepulturam, quadraginta de impænis penitentis misericorditer relaxamus.

26 Peractis tandem rite annis ad dicti S. Andreae Corsini canonizationem penitentibus, et decantato solenniter hymno TE DEUM LAUDAMES, atque divina ope S. Andreae meritis, per peculiarem ad id orationem, quam prædicta Sua Sanctitas pie recitavit, implorata, sacrosanctum et incrementum Missæ sacrificium solenni pompa et ritu, ad altare Principis Apostolorum, idem Pontifex celebravit, ac omnibus Christi fidei libis interessentibus, confessis et contritis, pleniarum omnium peccatorum veniam et indulgentiam, ad Dei laudem, et gloriam S. Andreae impartitus fuit. *Hæc ille.*

27 *Martyrologio Romano, jussu Urbani VIII, an. Ch. 1630, aucto et recogito, adscriptus est S. Andreae VI Januarii his verbis.* Florentiæ S. Andreae Corsini,

relata Pontifici.

in omnes hortatus ad preses.

deum canonizationis exn-
-ditur

22 Apr. d.
1629 cum
summa solennitate.

eum publicè
in Sanctorum
numera
adscribit

urgitur indulgentius;

Missæ celebrat

namque ejus
Martyrologio
inhibet.

AUCTORE
PETRO ANDR
DE CASTANEIS

sini, Florentini, Carmelitæ, Episcopi Fiesulani, quem miraculis clarum Urbanus VIII, in senatorum numerum retulit, at XXX Januarii quo colitur in Calendario Carmelitarum Excalceatorum apud Dominicum Jesu : Florentiæ S. Andreæ Episcopi Fiesulani et Confessoris, ordinis Carmelitarum, in vita et morte miraculis clari.

VITA

AUCTORE PETRO ANDREA DE CASTANEIS.

ex MS. codice bibliotheca Vaticana edita per Dominicum a Jesu Carmelitam Excalceatorem.

CAPUT I.

S. Andreæ ortus, educatio, ritu in servitio.

Andreas ex nobilibus parentibus ortus Florentinis, videlicet de a Corsinis, cujus pater b Nicholus, mater vero c Pellegrina vocata est : qui in sancto matrimonio viventes, et in timore aque servitio Dei vitam ducentes, die noctuque promeditabantur, et anhela- bant ad Dei laudem, et augmentum sanctæ matris Ecclesie, ex se filios procreare. Cum igitur semel, ut debitum est a Christo dicitur, die d Dominico sermonem in ecclesia Cathedrali Florentina audirent, et per eos Spiritus sancti intelligerent, quod in Exodo scriptum est, ut sermo innoter allegavit : Decimas et primitias Deo offerre non tardabis, et quod in Canticis scribitur, primi et purissimi fructus ejus, de ipsis hoc dictum esse arbitrati sunt, et quod primus fructus ex ipsis generandus, esset Dei. Ex quo sancte per se quilibet proposuit, Deo atque Matri suæ Virgini dare primum ex eis fructum misciturum. Et quoniam illo tempore, videlicet anno Domini MCC, in ecclesia sacri ordinis Carmelitarum, matris Dei Iocuna seu tabula erat, que a vulgo nuncupabatur nostra Domina de populo, ad quam populus ex devotione pro gratiâ impetrandis confluxerat, permixtas mulieres concipere non valentes; antea veniunt, et devotissime Deo ac Virgini venerunt, quilibet de per se, primitias filiorum in servitium suæ sanctæ religionis tradere.

2 Emisso voto dum simul essent in caena, dixit Pellegrina Nicholo viro suo : Die mihi adjuro te, vir dulcissime, quid enim petebas, cum isto nome antejugiter gloriose Virginis sic attente manebas? Cui Nicholus mellitudo respondens ait : Hæc veritas est, amantissima uxor : Hæc sermone audiens in majori ecclesia, cum intelligerem primos fructus et purissimos Deo offerri debere, sic facere cordialiter proposui. Cui uxor Non ultra prosequaris, jam te intelligo : ego idem audiens, ejusdem voluntatis atque propositi fui, et isto mane ventris mei primogenitum vovi Deo et Virgini gloriose largiri. Sic et ego, ait vir, dum me ante iconam vidisti Domine nostre stantem. Quapropter non parum de pari voluntate admirati, dicebant : A Domino facta est. Et sic mutuo quod de per se venerant, positus in terra genibus, antea Deo promiserunt. Transactis igitur non multis hebdomadis Pellegrina Nichol uxore ex divina largitione se ex legitimo sanctoque matrimonio concepissem sentiens, Deo antea gratias referentes assidue orabant, atque Dominum postulabant, ut eorum fructus talis esset, quod Deo acceptus esset. Dum ergo tempus pariendi appropinquaret, nocte antea dum ipsa Pellegrina oraret, abortivit, et in somnis videbatur sibi lupum parere, de quo in visione nimium tristabatur, et de Maria Virgine lamentabiliter conquelebatur, et sic dolendo videbat lupum ecclesiam intrare, et quod statim agnus candidus efficiebatur. Excitata vero cogitata que causa somni esset, non fuit aisa revelare alicui, sed rem tacite considerabat

3 In futura igitur nocte, videlicet S. Andreæ Apostoli peperit puerum pulcherrimum, ita ut omnes tam de domo quam extranei mirati sint, quoniam non unius diei, sed trium mensium esse videbatur. Lætitiâ maxima et festum in domo erat, quia sterilis pepererat; sed ipsa magis ac magis caussam somni in corde conferebat. Baptizatur puer et in sacro fonte baptismatis Andreæ nomen ei imponitur, in quo præsagium ejus contemplationis futurum demonstrabatur. Crescit puer et ablaetatur, litterisque secularibus edocetur. Dum autem esset duodecim annorum, quia pulcher filius et astutus erat, nimium a parentibus diligebatur, quamvis post ipsum plures alios filios habuissent; efficiebatur valde inobediens, dabatur ludis, et de parentum obedientia parum curabat: sed semper contrarium ipsorum voluntati faciebat, omni die lites et contentiones domi ducebat; dilectabatur in armis, in venationibus : et de Ecclesia, aut de iis que Dei sunt minime curabat.

4 De malo ejus sine quam plurimum dolentes parentes timebant, et quid agerent ignorabant. Una diem rium jam fere duodecim annorum esset Andreas, et in malis cresceret moribus, a genitoribus vocatur; sed ipse caput elevando ad eos ire noluit, sed verba ignominie valde plena dixit. Ex qua re mater, alta voce ait : Vere, vere Andrea fili mi, tu es lupus quem somniavi. Audiens illa verba venit ad matrem, et ait: Quid dicitis mater? quomodo sum ego lupus? Tunc ait : Scias fili, qualiter pater tuus et ego cernuis steriles, et votum fecimus gloriose Virginii primum filium illi dare, et tu es ille, et scias qualiter somniavi lupum parere, sed de lupo ecclesiam intrando agnus efficiebatur. Itaque, fili mi, tu non es noster, nisi quantum ad generationem, tu es Virginis Mariæ; ideo te rogo, ut tanta Virgini servire non deligeris. Quæ verba fuerunt Dei sagitta cor ejus vulnerans, et per totam noctem illam ad Virginem oculos direxit, dicens : Ex quo tuus sum, Virgo Maria, animo tibi die noctuque servivisse sed ora tuum piissimum filium, ut delicta juventutis et adobescentie mese mihi parcere dignetur : quantum sibi et tibi displicui male vivendo, tantum omnibus viribus vobis complacere, vitam meam mutando, conabor.

a Familia de Corsinis ab an. Chr 1282, frequenter supremos Florentiæ Magistratus gessit, in gravissimis bellis egregios illi Reip. Duces dedit, et Legatos ad maximos quosque Principes; teste Montecatino. E. e. eadem familia Episcopi Florentini castere Petrus, idem Cardinalis, de quo supra nu 16, et Symerius, qui a Martino V, an Chr. 1420, primus ejusdem urbis Archiepiscopus constitutus est. b M. Nicholus, e M. Feregrina. d Reccatioribus festo Purificationis ut putant contigit se, propter Exodi verba, que diei mysterio quadrant. Sed cum supra ostendimus natum S. Andream anno 1301, vel 1302, sic annis Purificatio in hunc annum non incidit, sed anno 1298 et 1304

CAPUT II.

Ingressus in Ordinem Carmelitarum. Tirocinii exercitatio. Professio.

In crastinum igitur venit ad ecclesiam Carmelitarum, et humiliter posuit se genibus flexis ante iconam Domine nostre de populo, ad quam votum per parentes factum erat. Ecce gloriosa Virgo, inquit, lupus vorax, et omni iniquitate plenus ante imaginem tuam stat, humiliter obsecrans quod sicut tu agnum immaculatum peperisti Jesum Christum filium Dei, qui nos ab omni peccato redemit, lavit, et purgavit sanguine suo pretioso; sic me purgando et lavando, meam lupinam et crudeliter mutet naturam; ita quod tibi amore tui filii jugiter serviendo, agnus mansuetus, et ad laudis sacrificium acceptus, in tuo sacratissimo ordine officiat. In qua quidem oratione stetit usque ad horam nonam lacrymis totam faciem irrigando, et surgens venit ad fratrem Hieronymum de Mellioratis, qui tunc Provincialis Tusciae erat, et ad terram se projiciendo ingressum quaesivit religionis. Cui Pater Provincialis respondens ait : Fili, dicas unde vo-

Nascitur S. Andreas,

baptizatur,

insuratur literis.

dissolute vivit

inobediens parentibus.

a matre nuncietur, subdito somnum et voto

resipiscit

Corsini

Fusus precibus carum inique de Virgine

petit mutari in agnum Carmelitarum

a b c d

Exod 22 29
uno Prov- verb 3. 14
primitia ex se misciturum primum fructus generant

anno anno 1301

stans ante iconam

confitebatur

habere somnum

in somni est parere lupum, deum in agnum convertentem.

AVGUSTINUS
PETRO ANIBRO
DE CASTANIS

huntas ista venit, cum sis de nobili progenie ortus, et nihil tibi desit? Respondit Andreas : A Domino factum est, et a genitoribus meis, qui me voverunt in hunc locum dedicandum ad honorem Virginis in perpetuum moraturum. Tunc ait Provincialis : Expecta modicum, et in brevi tibi responsum tradam.

6 Congregat Patres conventus, et ad domum Andree parentum nuntium mittit. Parentes vero, qui ipsum querebant, gavisii sunt, et ad conventum venerunt, et intrantes ecclesiam filium ante iconam predictam genuflexum invenerunt. Cum enim mater filium vidit : Ecce, ait, filius meus, qui ex lupo agnus factus est. Venit autem Provincialis simul cum Patribus conventus in ecclesiam, ubi erat Nicholus et Pellegrina Andree genitores, et eos interrogat, utrum ex voluntate sit ipsorum, ut Andreas habitum accipiat religionis. Quiambo manus ad cœlum levaverunt dicentes : Nihil aliud optamus, nec desideramus, quoniam talem Deo et Virgini gloriosæ fecimus promissionem. Vocatur autem Andreas, et interrogatur quid peteret : qui ad terram se projiciens ait humili ac columbina voce : Ego peto introitum hujus sacræ religionis, ut valeam de peccatis meis penitentiam agere, et statim se vertit ad parentes cum lacrymis infinitis, et terram osculando, rogavit quod sibi parcerent, et benedictionem traderent. Qui cum osculis et amplexu ac lacrymis, manus super eumponentes dixerunt : Benedicat te Deus, Deus noster, benedicat te Deus, et anima tua tali benedictione repleatur quæ sit ad tuam salutem. Et statim oculos ad Virginem vertentes, dixerunt : Ecce, gloriosa Virgo, promissum nostrum; ecce donum de visceribus nostris : ipsum tibi donamus, et in manibus tuis recommitimus. Sis, gloriosa Virgo, tutrix, gubernatrix, adjuvatrix filii nostri. O quam piæ erat tunc lacrymas effundere! imo quis ipsas continere potuisset, talia verba audire melliflua, tantam humilitatem, lupum videre in agnum conversum?

7 Post igitur parentum benedictionem, Andreas in conventum ducitur, et per tres menses probatur, in quibus ei officia humillima dantur : efficitur namque janitor, ac domus mandator, coadjutor cœci, servitor Fratrum in mensa, quæ omnia ad gloriam sibi reputabat : efficitur magni silentii cultor, assiduus in oratione, necnon patientissimus. Dum enim a consanguineis deridebatur, et ab iis qui socii sui esse solebant, silentio ipso vincebat et patientia. Sæpenumero, dum portam conventus custodiret Fratribus comedentibus, est inventus in oratione ita intentus ante imaginem, quæ adhuc est super portam, quæ de ecclesia intrator in claustrum, quod quamvis Fratres post refectionem transirent, cantando MISERERE MIHI etc. videlicet nec ipsos videbat, nec audiebat.

8 Fratribus comedentibus una diebus venit quidam cum magna instantia pulsans januam. Andreas vero veniens ad parvam fenestram portæ, et videns ipsum bene indutum, et cum famulis interrogavit, quid vellet. Respondit cum voce superba : Aperi cito, quoniam ego sum de consanguineis tuis, et nullo modo intendo te istic cum istis nobilibus et mendicis manere : et hoc est de voluntate parentum tuorum, quia jam te promiserunt uni pulcherrime puellæ nubendum. Cui Andreas respondit : Ego non intendo aperire, quoniam sub obedientia præceptum est mihi, ut nulli aperiã sine licentia : non credo vos esse de consanguineis meis, quoniam nunquam amplius vos vidi : et si servio Fratribus istis humilibus, etiam Christus factus est homo, ut serviret nobis, et nullatenus credo de voluntate parentum meorum esse, de hoc loco me exire, quoniam me Deo et Virgini voverunt, in quo servitio summe gaudeo, et jam sponsa mea obedientiam accepi et humilitatem : credo autem vos esse de consanguineis diaboli. Tunc ait iterum : Andrea, rogo te, ut debeas mihi modicum

aperire, ut valeam tecum aliqua conferre, nam Prior non te videbit. Cui Andreas : Etsi Prior non videbit, stat Deus desuper, qui est scrutator cordium, et nullus ab ipso potest abscondi; amore cuius hic ad januam maneo ut custos, ut ipse sit Deus custos et adjutor meus. Et hæc dicens, innuens se signo Crucis, ipse pulsator, qui erat diabolus, tamquam fulgur fatidus ipse recessit. Andreas igitur Deo gratias referens de victoria contra diabolum habita, efficitur fortior atque perfectior.

9 Præmissus igitur annis probationi, venit tempus professionis. In crastinum Epiphaniæ congregantur Fratres in Capitulo, similiter omnes de ipsius parentela; adest Notarius : in quorum presentia ducitur Andreas, ut moris est, sine habitu, et ante Provinciale positus interrogatur, quid quæreret. Et ipse cum multis lacrymis ait : Ego peto misericordiam Dei, Virginisque Mariæ, ac societatem Fratrum Carmelitarum, cum habitu religionis, et postulo ut me dignemini ad professionem recipere. Tunc Pater Provincialis post exhortationem et habitus benedictionem, induit ipsum, et statim Frater Andreas manibus cancellatis in manibus Provincialis cum profundissima humilitate cantare coepit : Ego Frater Andreas facio professionem, et promitto obedientiam Deo, et B. Mariæ Virgini de monte Carmeli, et Fratri Joanni Balisterii dignissimo Generali, usque ad mortem : quæ verba ter replicavit. Erant autem nonnulli de consanguineis suis ipsum exhortantes, ut professionem non faceret, ei proutentes aliqui pecunias, aliqui possessiones, aliqui vestes, et aliqui jocalia. Ipse autem dicebat eis : discedite a me omnes qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit Dominus hodie vocem fletus ac desiderii mei. Post se vertebat ad parentes et alios de domo, supplicando pro benedictione recipienda, et dicebat : Sitis Domini et amici mei contenti de meo introitu hujus religionis sacræ Virginis Mariæ; quoniam hæc est voluntas Dei, et ego pro peccatis vestris rogabo. Ex quibus verbis omnes tunc Fratres quam seculares inducebat ad lacrymas.

a Medium est. Nam Joannes Balisterius Generalis electus est in Capitulo Meridionali habito 8 Septemb. an. 1388, obiit 25 Sept. 1374 ut habent Annales ordinis a viris editi. Sub hoc ergo S. Andreas obiit, non professionem fecit. Substituendus forte Guido Perpignanensis, qui an. 64. 1308, electus, postea Majoricanus Episcopus fuit. ac forte inde confusio in nota occursio, quæ et in antiquo Chronico MS. Ordinis Carmelitani apud Dominicanum a Jesu reperitur.

CAPUT III.

Eximie ejus virtutes, sacerdotium.

Accepto igitur habitu, et professione facta, cum benedictione et osculo Fratrum, et omnium consanguineorum, perseverabat in omnibus virtutibus, et maxime in humilitate. Erat namque, sicut prædiximus, in humilibus doctus operibus sollicitus, quotidie manibus propriis volebat pauperibus obsequiosynas ministrare, domum mandare, infirmis conventus cum magna devotione servare, tamen in pectore suo scriptam : Quod mihi ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Nunquam divinas horas dimittebat, sed die nocteque primus in Choro videbatur. Nunquam præcepto majorem repugnabat, sed tanto gaudebat et letabatur, quanto magis aliquid sibi præcipiebatur; et ne tempus perderet assiduus erat in sacrarum litterarum studio.

11 Una diebus instantissime Patre Provinciali Andreas rogavit pro maxima gratia, quod semper sexta feria dimitteret eum ad eremum ire, Provincialis autem arbitrabatur ipsum velle disciplinam facere, et ait : Contentor illi, sed discrete et moderate; ne a diabolo decipiaris. Ipse autem Andreas statim post Missam sumens disciplinam cum psalmo, Deus misereatur nostri etc. Ad te levavi etc. De profundis etc. cum orationibus consuetis in ordine

obtentio parentum consensu.

et benedictione.

admittitur.

in officio humilibus excubatur.

amantissimè ad ductus

diabolum ad ventum revocantem

graciose respicit.

facit professionem.

Accurate instituta monasteria observat.

Matth. 23. 40.

corpus acriter dixerunt

Ps. 143. 122. 123.

AUCTORE
PETRO ANIB.
DE CASTANEIS.

disciplinam usque ad sanguinem faciebat : et post sportam in collo suo capiebat Christi amore, et inter nobiles et consanguineos in via quæ nuncupatur, Via major, ibat, panem et elemosynam petendo. Consanguinei autem ad ipsorum verecundiam id fieri reputabant, et valde indignabantur, et ordinabant quod ab omnibus derideretur, et sibi verba dicerent ignominiosa. Tunc libentius et gaudens ibat, et infra se ipsum dicebat : Dominus meus Jesus Christus cum malediceretur non maledicebat, et cum pateretur non comminabatur. Hæc est professio mea, quoniam de Ordine Mendicantium sum; nam corona mea et ars mea est medicare, et sic omnes vincebat.

manibus ab
omnibus eredi-
tur :

jejunia et ce-
licio se macer-
ant

12 De ore autem ejus nunquam stultum, sive juvenile aliquid auditum est; sed, ut prædiximus, magni silentii erat : cantus mulieres fugiebat, verbaque lasciva : hortus solatium ejus erat, et solitudo caneræ : paradisi deliciarum erat ecclesia, lignum vite; Crucifixus, terra autem sancta sibi erat Virgo gloriosa. Erat namque maximæ abstinentiæ et vite asperitatis; jejunabat ultra jejunia ab Ecclesia præcepta et in Ordine observata, semper feria secunda, quarta, et sexta, necnon et diebus Sabbatinis amore matris Dei, in quibus jejunii tantum panem et aquam degustabat, carnes suas asperissimo cilicio domabat, et cum ipso semper super stramina dormiebat.

egrum a lusu
removet

13 Dum autem pro elemosyna sexta feria, ut prædiximus, iret, erat unus de consanguineis suis, qui ab infirmitate lupæ vexabatur, ex qua omnes tibie carnes corrodabantur, ex dolore cujus diu noctuque ululabat, et ut dolori aliquid refrigerium daret et ejus porne, Indis vacabat, et de domo ejus lisorum locum fecerat, ad quem lisorum omnes confluebant. Andreas autem hæc videns, sibi compatiens, et plus animæ quam corpori condolens, venit ad eum, et ait : Joannes mi patre, vultis sanari? Respondit Joannes : Vade, vade membra, tu credis me deridere. Cui Andreas : Non turbemini, consanguinee mi; sed si vultis sanari, meis consiliis acquiescite. Joannes vero statim resolutus est, et humiliatus ait : Faciam quicquid vis, si possibilia sunt. Dixit Andreas : Si vultis sanari, ego volo, quod septem diebus a Indis abstinere, et sex diebus jejunetis, et septem diebus dicatis devote et attente septem PATER NOSTER cum AVE MARIA, et post dicatis SALVE REGINA, et promitto vobis, quod gloriosa Virgo pro vestra sanitate gratiam Filio suo impetrabit. Joannes autem, quantumvis esset homo indevotus, istum audiens agnum, suamque videns simplicitatem, acquievit seipsum vincendo, et ita promissis facere, et fecit, dimittendo Indos, orando et jejunando. Die autem Sabbati, videlicet septima ab inceptione, Andreas ivit ad eum visitandum quem interrogavit qualiter se haberet. Qui respondit : Vere tu es Dei amicus, nihil amplius doleo, et ita ambulare possum, sicut si essem juvenis et sanus, ubi prius semper jacebam. Cui Andreas : Vadamus simul ad convivia, et venerunt ante iconem et imaginem Virginis, et simul oraverunt flexis genibus. Post vero orationem dixit Andreas : Mi patre, solve tibi vestram, quoniam sanata est ex integro; et sic factum est et ubi erant prius carnes corrosæ usque ad os, factæ sunt sicut carnes pueri parvi. Joannes autem totus devotus, et timens Deum factus est, Deo et Virgini gratias referens.

vita pauperum
in primitiis.

14 Dum autem Frater Andreas in sanctitate perseveraret, ita in magna junisset perfectione, ac etiam populi devotione ad sacros Ordines promovetur, qui non recusat, sed humiliter acceptavit, arbitrans magis in ipsis Deo et Virgini gloriosæ se posse servire. Cum autem esset Sacerdos ordinatus, volebant ejus consanguinei quod Missam cantaret eum magno apparatu. Ipse autem, a Provinciali licentia accepta, ad a conventum ivit Silvanum, et ibi eum maxima cordis devotione suam primam Missam cantavit, in qua

statim post communionem Virgo gloriosa sibi apparet ait : Servus meus es tu, quia elegi te, et in te glorior. Non tamen propter hujusmodi revelationem extollitur, nec etiam propter promotionem ad sacros ordines, sed magis ac magis humiliatur, pedes Fratrum lavando, cappas mundando, animalia, quando erant, gubernando, laudes hominum fugiendo, et semper quæ legebat in corde suo conferebat et conservando.

In quibus
D. Virg. et
apparet

a Florentia 7 miliaribus distat, et a silvis nomen habet.

CAPUT IV.

Varia miracula. Præfectura conventus Florentini.

Erat autem quidam nobilis, et præpotens in divitiis, qui unam filiam decem annorum habebat, quæ hecticam infirmitatem patiebatur; pro cujus sanitate recuperanda omnia quæ possibilia erant fecerat secundum consilium Medicorum; et quoniam orbatus erat filiis, valde timebat ista unica filia privari. Una dierum cum multis lacrymis ivit ad filiam suam, et dixit : Heu, heu mihi, filia mea! quid amplius faciam pro te et pro tua sanitate recuperanda? Tu es cor meum et anima mea, et in hac vita nullam aliam spem habebam nisi te, et de te timeo privari. Rogo ut mihi dicas, si aliquid velis aut desideres, si credis per aliquod sanari remedium; scis enim me divitem esse et nullum alium hæredem nisi te habeo : itaque omnia mea tua sunt. Dicas ergo secure, filia mea dulcissima, pete quicquid vis : nam pecuniæ non deficiet. Puella autem in fletu et lacrymis ait : Eia, pater mi, nullam spem habeo sanandi, nisi in auxiliis Dei et gloriosæ Virginis Mariæ, pro quo auxilio impetrando rogo, ut mittatis pro servo Dei Fratre Andrea de Corsinis, ut ipse manibus suis sanctissimis præparet mihi cibum, quod libenter faciet; et sic spero me ab hac hectica febre liberari. Hoc audiens pater, non mittit famulos, sed propriis gressibus ad conventum currit Carmelitarum; ecclesiam intrat, invenitque Fratrem Andrea ante Crucifixum orantem : qui projecit se ad pedes ejus, et cum maximo ululatu et dolorosis lacrymis ait : Rogo te ac supplico, vir Dei, ut domum meam venias, et filiam meam, quæ te in infirmitate clamat, visitare digneris, et pro ejus sanitate divinum auxilium placeat invocare. Cui F. Andreas respondit : Heu, heu, frater mi, noscās me vilissimum esse peccatorem : sed Deus qui sanat omnes contritos corde, tuæ filie sanitatem animæ præstet et corpori. Spera ergo in Domino Jesu, in sua Matre sanctissima, et vade, quia statim post te veniam, et habita a Priore licentia ivit, intravitque cameram, ubi jacebat puella, ubi erant parentes et multi de parentela, et intrando cameram ait : Deus qui salvandos facit sperantes in se, ipse te ab hac ægritudine sanat, ut valeas Deo et gloriosæ Virgini servire. Tunc ait puella : Rogo te, Pater Andrea, ut manibus tuis cibum præpares, ex quo pectus meum mundetur. Tunc Andreas accepit panem, et posuit in vino, et orando dixit : Domine Deus omnipotens et Christe Jesu Salvator, qui, ut memoriale tuæ sanctissimæ passionis in mente semper haberemus, sub specie panis et vini corpus tuum in cibum et sanguinem in potum fidelibus tradidisti; benedic et sanctifica panem istum cum vino mixtum, ut sit ad sanitatem tam animæ quam corporis istius puellæ, in te et in auxilio tuo sperantis, qui vivis in secula benedictus, Amen. Et propriis manibus puellæ tradidit panem et vinum : quæ statim postquam comedit et bibit aliquantulum, obdormivit; quæ paulo post excitata currit clamare. Pater mi, pater mi et mater mea, currite, et detis mihi vestimenta mea, quoniam F. Andreas me vocat. Quæ induta, propriis passibus sine alicujus auxilio, ivit ad ecclesiam sana et libera, ad gratiarum actiones Deo referendas, cunctisque mirantibus laudes Deo

Puellam he-
ctica febre
afflictam.

et animum
suum imple-
vit

missit

ex cibum pa-
rat, benedict.

tradi

omnibus vo-
cavit effu-
it, et sanctissimam
inducit currit

Deo canendo, quam Pater Andreas inter moniales S. Annæ clausit, et consecravit.

regusitam fuisse constat. b Altera vita et Ategræus Divisionem habent, ubi Legatum Apostolicum egerit ille Cardinalis perperam, ut et sequentibus patet. c Erat tunc temporis Petrus Corsinus non Cardinalis, sed Episcopus Volaterranus, et Generalis sacri palatii Auditor. Successit dein in Episcopatu Florentino Philippo Anreho an. Ch. 1361 Gregorius demum Cardinalis III. SS. Laurentii et Boniani ab Urbano V. anno Pontificatus ejus 8, Christi 1369. VII Idus Juhii. Obiit Avenione anno Cardinalatus sui 36, Christi 1405. Ha fere Cicconius et Victorellus in Urbano V. d Est hæc Avenione Cathedralis, in qua Pontifices inaugurati Innocentius VI, Urbanus V, Gregorius XI. e Barile, vox Italica, eadum significat.

AUCTOR PETRO ANDR DE CASTANEIS

audet Avenio Parisiis

a

b

c

d

Avenione caeco visum impetrat

16 Eo igitur tempore in capitulo in conventu Pisano celebrato promovetur F. Andreas Parisiis ad studium : qui animo libenti ivit, et ut Majorum mandatis obtemperet, et ut hominum fugiat laudes, et causa proficiendi in divinis lectionibus. In quo quidem studio tribus annis a tantum mansit, in quibus maxime profecit. Revocatur a provincia, et regrediendo b Avenionem applicavit, ubi retentus a Reverendissimo Domino D. c Petro de Corsinis Cardinali, cum quo aliquibus diebus mansit, in quibus ecclesias et devota loca visitavit. Una dierum visitando d ecclesiam S. Mariæ de Donis hora meridiei, cæcus quidam erit ante ostium ecclesie petens sibi eleemosynam. Andreas autem interrogavit, qualiter cæcus fuisset. Qui respondit : Vir optime, ego habeo uxorem et filios, et ars mea erat purgare aurum et argentum. Itaque semper stabam prope ignem, et ad ignem oculis fixus, et ut darem expensas filiis meis et uxori, indiscrete laborabam; itaque ex nimio calore cæcus factus sum, de quo valde doleo, non propter me, sed propter filios meos, qui adhuc parvi sunt, et nesciunt panem acquirere. Rogo igitur te, Pater, ut Deum pro me ores. Non valuit Andreas lacrymas continere, et ait : Deus, qui est vera lux, qui omnem hominem in hunc mundum venientem illuminat, te illuminare dignetur, ut valeas ad sui laudem filios tuos emutrire : et intravit ecclesiam, et ante altare majus se posuit projectum, et ad terram extensum in modum crucis, et ita fere per horam stetit. Et surgens venit ad hominem cæcum, et aspergens illum aqua benedicta, ait : Deus et Dominus noster Jesus Christus, qui cæcum a nativitate illuminavit, et lumen caeco in via reddidit, sua virtute et potentia lumen tibi reddat. O mira res et stupenda! statim aperti sunt oculi ejus, et clare vidit, et gratias Deo reddens, divulgat hoc per universam civitatem.

Et Prior conventus Florentinus

hydropticum sumit

e

in baptismo suscepit quædam,

ejus e cibum malum p. vlt. ed.

17 Dimittitque Avenionem, et ad propria venit, videlicet ad civitatem Florentie, in qua Capitulum celebratur provinciale, et F. Andreas effectus est Prior conventus Florentini. Qui cum conventum rexisset et Fratres in maxima honestate et religiositate, Fratrem Venturam de Pisis sanavit de hydropticis infirmitate, digitum ponendo in ipsius ore in nomine Jesu, qui eiecit de ore ejus unum e barile aque, et sanatus est.

18 Requisitus fuit vir Dei a quodam nobili cive in compatrem, cui filius masculus natus erat; qui acceptavit. Dum autem puer esset in brachiis suis ut baptizaretur, coepit flere, qui post baptismum interrogatur, cur ita, dum puer baptizaretur, flevisset, cum sit lætitiæ opus. Respondit B. Andreas : Mi compater, ego non potui lacrymas retinere, cum puer iste natus sit ad tantas miseras, et calamitates hujus mundi sustinendas : et nuntio volis, quod si puer iste non moriatur in pueritia, aut Religiosus efficiatur, erit causa sue destructionis ac totius sue progeniei. Pater autem imprudens coepit ridere, et ait : Potius volo quod stipendiarius efficiatur et laicus, quam Religiosus. Quid accidit, audite. Nutritur voluptuose puer, ita quod adhuc non erat ætate viginti annorum, quando se associavit cum aliquibus rebellibus, et a civitate expulsus, cum quibus unum castrum rebelare ordinabat, et ipsum vi tenere, in contemptu civitatis, et omnes transentes depredari. Qui de causa omnes de pessima illa societate capti fuerunt, ac etiam suspensi, omnes de ipsorum parentela officis et dignitate privati fuerunt : itaque sicut nuntiavit, ita sibi evenit.

n Ad magistrum gradum pervenisse docent Ferrarius in catalogo SS. Italia, et Fagnani hominum elucidat 27. citati a Homiaco a Jesu in Notis. Sed unde id habuerunt? Ex Vita S. Petri Thomæ 29 Januar. num. 8. longiorum in studiis moram hinc tunc

CAPUT V.

Episcopatus Fæsulanus. Virtutes sancti Confessoris expressæ.

Anno igitur Domini a mcccxxii, tempore Urbani Papæ V, qui capita ornavit b Apostolorum, civitas Fesulana ex naturali morte præsele carente, univversus Clerus de unanimi assensu in Pastorem et Episcopum F. Andream de Corsinis, elegerunt. Qui audiens secreto fugit ad Carthusienses, et absconse stetit orando, et gloriosæ Virgini supplicando, ut ab illa dignitate periculosa liberaretur. Canonici, Sacerdotes, ac etiam laici, eum querebant, mittendo per provinciam, et inter notos; et non inveniend, quid agerent nesciebant : quapropter decreverant mutare electionem. Congregati igitur Clerici, et populus in majori ecclesia, ut super hoc consilium haberent, quorum aliqui dicebant : Expertem adhuc per aliquot dies; alii autem, dicebant; sed electionem mutemus. O mira res et admirabilis! Puer fere trium annorum, qui vix panem petere sciebat, violenter in Congregationem intravit, et alta voce dixit : Elegit Deus Andream in Sacerdotem sibi, non in contrarium electionem mutetis : sed ad Carthusienses mittatis, et eum inveniatis orantem. Et dum etiam super hoc Andreas oraret, puer candidus sibi apparuit, dicens : Ne timeas Andrea, quoniam ego tuus custos ero, et Maria in omnibus erit tua adiutrix; secure Episcopatum assume, læti clerici et populus de revelatione, et non parum mirantes, miserunt ad Carthusiam, ubi Andream orantem invenerunt, ut puer prædixit. Et sic electus fuit in Episcopuli dignitate, ac ab Urbano etiam quinto confirmatus.

Barile

n

b Eligitur Episcopus

delaeset

electione divinitus confirmata,

acquiescit

20 In quo Episcopatu verissime meruit, quod de ipso recte cantari potest :

Hic pius, prudens, humilis, pudicus; Sobrius, castus fuit, et quietus, Vita dum præseus vegetavit ejus Corporis artus.

Ad sacrum ejus tumulum frequenter, etc.

pius ergo egenos et afflictos.

ubi sunt octo partes in commendationem suo sanctissime vite, quarum prima est : Hic Andreas pius. Quanta pietatis et misericordie erga pauperes et afflictos, et inarceratos, parturientes, miserabiles, pupillos, orphanos, viduas, Osanna vox turbarum resonat. Tanto pietatis erat, quod quando miseros pauperes videbat, aut quando audiebat alicujus calamitatem et miseriam, jugiter in lacrymis prorumpere, et lectum ferit fieri, et recuperavit, cum omnia essent quodammodo in ruina et destructa. Et pietate primam gradem novam ecclesie Carmelitarum Florentie fieri fecit, in qua expendit honorum 200. Ex pietate omni die pauperibus manibus propriis panem et vinum porrigebat : ex pietate librum tenebat, in quo scripti erant omnes miserabiles, et pauperule persone, non se juvare valentes, quibus absconse et clam subveniebat. Dum autem eo tempore magna esset penuria, sive caritas, in omni die propriis manibus dabat quinque sextaria panis. Et dum pauperes multiplicarentur, et tantum quindocim panes dispensator suus pro prandio custodisset, dixit dispensatori prædicto : Vade et fer mihi adhuc panem : nonne vides pauperes multiplicari? qui respondit : Domine totum

AVTODUC
PIETRO ANDR.
DE CASTANES.
pauibus divi-
nitatis multi-
plicata;

totum dedit Paternitas Vestra; tantum quindecim remanserunt pro prandio nostrorum. Tunc ait Andreas : Vade, et vide bene si est, ne isti scandalizentur. Ipse autem asserebat non amplius esse. Ait autem Episcopus : Ex quo non vis ire, venias mecum : venerunt autem ad arcam, et invenerunt ipsam pane recenti et calido plenam. Tunc dispensator projecit se ad terram, dicens : Domine, unde evenerit panis iste nescio; unum scio, quod nullus potest hic intrare sine me, cum non habeat claves : sed scio certe, quod virtute et potentia Dei, et meritis vestris, hoc factum est, et gaudens tradidit pauperibus.

prudens in
componenda
pace

21 Secunda, hic prudens : non dico de prudentia ejus in consideratione præteritorum et futurorum; cum ipse recogitasset omnes annos suos in amaritudine et dolore intrinseco, et de qualibet minima re magnam faciebat conscientiam; ac divinum iudicium semper timebat : magna autem prudentiam habebat in pacificando et concordando rivos Florentinos, ac etiam populares, multum vacans ad hoc ut ipsorum partialitates destruendo, et ad osculum pacis reducendo uniti essent. Dum semel prædicaret super plateam Fesulanam, et interesset magna pars Florentinorum, fortiter clamavit : Surgite et levate capita vestra, et videatis unde vestre rixæ, et partialitates procedunt : et viderunt super civitatem innumerabilem multitudinem corvorum, et milvorum ad se invicem preliantium, qui vere erant demones in eadem specie, Florentinos promoventes ad bella. Ex qua re pacificati sunt, omnes injurias remittendo.

ostentandis
turbata,

humilis in lo-
candis pedi-
bus

22 Tertia, hic humilis. Quamvis multa disseverimus de ejus profunda humilitate cum esset inter Fratres, et cum manibus propriis pauperibus elemosynas ministraret; adhuc miram pandam, ut videatur fructus humilitatis sue : nam semper quintis feriis, in memoriam quod Jesus Christus magister noster pedes lavit discipulorum, et ipse pedes pauperum lavabat, et ipsos cibabat, eis personaliter serviendo; et inter alia accidit, ut dum lavasset pedes aliquibus, unus erat qui nullo pacto volebat lavari. Cui Andreas : Dicens, mi Frater, cur non vis ut pedes tuos lavem, sicut aliis feci? Respondit : Domine habeo tibias totaliter putrefactas, quapropter absurdum esset Paternitatem Vestram scandalizare. Cui Episcopus : Veni Frater mi, et conlile de potentia et misericordia divina, quoniam ipse sanabit omnes infirmitates tuas : misit autem pedes et tibias suas totaliter putrefactas in pelvim, et Episcopus humiliter lavit, terxit, et osculatus est. O res mirabilis! Dum ipse pedes osculatus est cum lacrymis infirmitati compatendo, lacrymæ fuerunt unguentum sanitatis istius, et sanus factus est, statim gratias Deo referens et Episcopo.

confutandis
colata

pueris in
sua matris
cubata,

23 De pudicitia sua et verecundia, quanto fuerit, vel hinc ostenditur quod hinc pudicus in sua juventute ita verecundatur loqui cum propria matre, et sororibus suis, tanquam si extraneæ essent; consortia fugiebat atque colloquia mulierum, et si ex necessitate loquebatur, semper oculos fixos tenebat ad terram. Tanta fuit ejus pudicitia, ut dum Parisius erat in studio, quod ab aliis studentibus vocabatur Andreas cæcus, surdus, et mutus; et hoc quia omnes sensus ab impudicitia referentur.

sobrius in do-
et pota,

24 Quinta est, hic sobrius. Sic etiam diximus de ejus sobrietate, et jejuniis, quoniam ex quo factus est de lupo agnus, ex quo habitum religionis accepit, multus jejuniis et abstinentiis vacavit. Potus ejus erat aqua modicum tineta vino; et quamvis esset multis infirmitatibus gravatus, non tamen carnes comedere volebat; cum fame semper a mensa surgebat, panem autem cum pondere accipiebat, et nec etiam aquam quantum erat necessaria sumebat, omnia cum mensura et ordine sumebat.

25 Sexta, hic castus. De qua castitate nihil dicam,

cum vere virgo et incorruptus fuerit, nec aliquo modo expertus est carnis corruptionem, sicut cuidam Sacerdoti post mortem ipsius revelavit, qui erat Canonicus et socius commensalis suis : cui apparens totus albus et decorus cum manipulo in manibus rosarum et liliorum : a quo interrogatus, quia lilia portaret et rosas, cum non esset decens Episcopo talia ferre; respondit, quod talia portabat in testimonium suæ puritatis et virginitatis, ideo cum Virginitibus Agnum sequi.

castus virgi-
nitatis auricola
ub obitu do-
natus;

26 Septima est, hic quietus. Quietus erat non alte loquendo, nec superbe, nec multum, sed parum et utile, et hoc humiliter et submisse : ita ex ejus verbis numquam scandalum ortum est, sed potius pax. Item quietus in sua patientia, in suis infirmitatibus, qui quamvis vexaretur, tamen numquam aut parum condolebat, et, ut prædiximus, ad pacem et ad quietem omnes quos poterat promovebat.

quietus qui col-
loquens et mor-
bis.

27 Octava, Corporis artus, nam strictura corporis ostensa est ex jejuniis. Vere cantare poterat cum Apostolo : Castigo corpus meum, et in servitutem redigo. Nam ultra cilicium asperrimum, super lumbos suos portabat ferrum in modum catenarum retortum, videlicet illarum quæ tenentur ad ignem, quod apud me est, et ipsum habui a quadam devotissima muliere Fesulana, quæ ipsum rapuit post ejus mortem et ipsa portavit usque ad mortem. Disciplinabat se cum Litanis omni die post psalmos penitenciales usque ad sanguinem. Dormitio ejus erat quasi incredibilis; nam lectum fecerat de sarmentis vitis, et desuper e sclavina, manipulum de sarmentis autem sub capite, et ne ista viderentur desuper tenebat pannum pictum, quasi in ornamentum.

1. Cor. II. 27
corporis artus
domans peni-
tentia

28 Unam superaddo : quadam nocte Clericum suum vocavit, et psalmodiando visitatum iverunt in ecclesiam Abbatie, et post visitationem revertendo venerunt usque ad locum illum, ubi est tabernaculum, quod vocatur LA VERGINE MARIA, quod invenerunt clausum cum maximo pariete; cui tunc socius ait : Eia Pater, quid est hoc? quis postquam transivimus tam cito murum edificavit? quia nunc quando venimus non erat. Andreas autem incepit quasi ridere, et approprians se munienis signo crucis, dixit : Cantemus, Frater, quoniam hæc diaboli illusio est, et inceperunt cantare : Deus in adjutorium meum etc. et Domini est terra etc. quo finito illusio recessit, et libere transierunt.

illusioem
diabolicam se-
gno Crucis
lohti.

a. Discussus hic in Prolegom. locus mendacique indicatum

b. Petri et Pauli, Hoc de ornata plura ad eorum natalem 29 Junii
c. Meursi Glossarium : Scilicet, Gallicum, Scavina, Tiges, curiosa pedosa, stragulum Amalthea Laurentina Scilabina, rondo.

Scilabina

CAPUT VI.
Obitus, sepultura, Translatio.

Cum autem in Episcopatu vixisset annis duodecim, et appropinquaret tempus suæ mortis, postquam septuagenarius esset, et multa miracula fecisset, cum in nocte Nativitatis Domini, antequam primam Missam cantaret, oraret in ecclesia S. Marie Pomerane, apparuit ei gloriosa Virgo, dicens : Ecce fili mi, appropinquat tempus, in quo de hoc ergastulo arumoso debes egredi : itaque in nocte Apparitionis, quando Magi Filio meo et mihi obtulerunt aurum, thus, et myrrham, et tu dedisti animam tuam, corpus, cor, et omnia bona, amore ipsius et mei, ideo ipsa nocte pro anima tua veniam, et ipsam cum Angelis in regno eorum sociabo. Andreas autem ex ista revelatione summe gavisus est, et cum maxima juvenitate tres Missas cantavit, et erat tantæ juvenilitatis, quod facies ejus rosea videbatur atque Cheralica, cum antea esset ex austeritate penitentia pallidus atque nullius vivi coloris. In crastinum igitur febre gravatus Canonice Guidonem, quem fidelissimum suum habuit, accessit, et ei intimavit, qualiter

A. Inipara
tempus obitus
prædictis

in febrem cau-
culi.

AUCTOR PETRI ANGLI DE CASPARIIS

qualiter migraturus erat in nocte Epiphaniæ, et quod Deo pro ipso preces porrigeret. Qui Guido hoc audiens fortiter flere incepit, atque clamare: Vae nobis! Vere cecidit corona capitis nostri: peccata nostra talem virum non merentur. Interim visitatur a civibus et a Clericis, quos omnes ad pacem, et ad unionem confortabat, dicendo: Filii ne detis locum djabolo.

30 In nocte igitur Apparitionis Domini recumbens super asperrimum lectum suum, fecit portare psalterium, et cum adjutorio Clericorum incepit valde attente Symbolum Athanasii, Qui vult salvus esse etc. et Credo Apostolorum, et Credo Patrum; et dictis istis Symbolis camera facta fuit ita luminosa, sicut esset sol in meridie, ita quod astantes non parum fuerunt admirati. Post autem spatium unius horre, cum erant omnes Canonici et Clerici ante ipsum, S. Andreas in aurora incepit dicere: Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum, in pace. Quo finito anima ipsius a mortali corpore divisa est, et libere ad gloriam evolavit, die supra dicta, sexta videlicet Januarii, a anno salutiferæ Incarnationis MDCCLXXII, ætatis suæ LXXII, ab ingressu quidem ordinis LV. Episcopatus vero anno duodecimo: corpus autem ejus super stramina remansit, sed redolens, ita quod ex illo odore multi ex diversis infirmitatibus liberati sunt. Veniebant multi infirmi, qui ipsum tangendo sanabantur. Hæc quidem attestatur Collicius, salutatus tunc temporis Cancellarius Florentinus, in Epitaphio, quod sculptum est in sepulchro, quod incipit:

Montis Carmeli de religione vetusta, et in fine:

Qui qualis fuerit, miracula multa fatentur, Quæ Deus ostendit corporis ad tumulum.

31 Erat quædam mulier B. Andreae valde devota, quæ habebat quandam filiam pulcherrimam corpore, sed pulchriore fide et honestate. Ipsa autem matrona omnibus diebus Dominicus montem ascendebat Fesulanum, causa audiendi B. Andreae prædicationem. In die vero Circumcisionis audiens ipsius infirmitatem, tanta fuit ejus importunitas, quod ad ipsum intravit; quæ stabat et ante ipsum lamentabatur, quæ post multa verba dixit: O Pater, rogo ut me non dimittatis, sed in morte vestra pro me veniatis. Cui Pater Andreas: Ego te dimittam, filia, quoniam tempus tuum nondum venit, expedit enim ut magis merearis, sed pro filia tua verissime veniam, ut me ad patriam associet: itaque recede, et ad ipsam vade, quam invenies infirmam. Cum autem hæc domina domum redisset, filiam invenit gravi morbo laborantem, ut Pater Andreas prædixit, nihil autem puella dixit, sed ipsam Sacramentis ornavit, et post ait: Scias, filia mea, quod Pater noster et Episcopus Andreas graviter infirmatur. Cui puella ait: O utinam pro me in obitu suo veniret, nec hic me dimitteret! Aggravatur puella ita quod in nocte Epiphaniæ erant ipsam custodientes nonnulli et de parentela et de vicinatu, quia ipsa in extremis laborabat. In aurora vero audita est vox quasi Angelica, dicens: Veni filia, quoniam te exspecto, ut simul æternam patriam ingrediamur, quæ voce audita statim puella oculos aperuit, ac ridere cepit, et sic manus ad cælum levando expiravit. Observata bona intellexerunt omnes qualiter B. Andreas de mundo hoc transierat. Post autem pium luctum mater puellæ, semota turba astantium, obdormivit, et optima matrona dormiendo vidit viam plenam rosæ, et lilii aliisque floribus ornatam, quæ usque ad cælum dirigebatur: per quam vidit B. Andream in Pontificabilibus indutum, et filiam suam a parte sinistra, quam B. Andreas per manum tenebat. Ante vero et post multitudinem erat juvenum cum diversis instrumentis musicorum sonantes et psallentes cum maxima ju-

conditate: Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coquinati etc. Ex qua quidem visione tristitia mortis filiae conversa est in lætitiâ, et omnibus astantibus revelavit, summo Tonanti et Landes et gratias referendo.

32 Deponitur ac sepelitur corpus B. Andreae maximo cum honore in tumba lapidea, et quoniam sepeliri indicaverat Florentiæ in ecclesia Carmelitarum, et nec Canonici nec populus volebant Fratres sacrum corpus dare; quare Fratres observato tempore post diem quindecimam furtive de nocte venientes corpus abstulerunt; quod quidem corpus ita erat integrum et odoriferum, sicut prima die mortis, posueruntque ipsum in capella S. Ursule in cathedra una ad sedendum, sicut si esset vivum; et tali modo ipsum tenuerunt, usquequo factum fuit ejus sepulchrum honorificum. Interim confluebant populi pro gratis impetrandis, qui cum gaudio ad propria revertebantur, Deo laudes et gratias B. Andreae referentes.

a Hæc supra expensis sunt.

CAPUT VII.

Victoria Florentinorum. Veneratio reliquiarum S. Andreae.

Stetit autem sic intumescitum usque ad annum MDCCLII in quo quidem anno a Eugenio Papa quartus cum Curia sua valde notabili Florentiæ personaliter erat, c. Ecclesia quidem, nec non et Florentini, a d. Philippo Maria Duce Mediolanensi crudeliter vexabatur, et a Nicolao Piccinino dicti Ducis militiæ Principe. Ita et taliter, quod major pars castrorum, videlicet illorum quæ sunt a civitate Florentina ad Aretinam et Senarum territorium, perdita erant; veneruntque gentes Domini Capitanei usque ad planticiam civitatis Florentiæ, depredando bona et homines, et comburendo ac influita mala faciendo: ita ut nobiles, cives, et artistarum civitatis, sicut et curiales, erant quasi cæci, et quid agere nesciebant: e. timebant enim capere bellum, et acies producere contra Dominum Capitaneum, cum esset valde astutus, et copiam maximam hominum fortium haberet, nec non armorum et equorum. Deus autem, qui est mirabilis in Sanctis suis, et non despicit neque derelinquit homines in se sperantes, sed adjuvat, defendit et protegit, cum primo anno jam infinita miracula per B. Andream, particulariter curando a diversis infirmitatibus, ostendisset, et conuersus populorum ad visitandum ejus reliquias veniebat, vota sua portantium et offerentium; revelavit per B. Andream euidam juveni, qualiter in die S. Petri Apostoli, qui caput est Ecclesiæ, quod festum infra octo dies appropinquabat, bellum et campus caperetur contra prædonem Ecclesiæ inimicum et Florentinorum, contra quem maxima victoria consequeretur; itaque tota civitas staret in cantibus, tripudiis, fœcis, luminariis, et processionibus: talis vero juvenis in præceptum habuit talia intimare decem Officialibus Batiæ, sive guerra civitatis, inter quos erant isti, ut sum memor, Dominus f. Angelus Jacobi de Acciarolis Miles, Cosmas Joannis de Medicis, Nerius Gini de Caponibus, Joannes Petri Bartholomæi etc. qui quidem juvenis intrepidus et virilis absque aliquo metu intravit in prædicatorum congregationem, quos invenit tristes plenosque dolore, quibus ait hilari ac jucunda facie. Domini mei Decem, quid tristissimi, cum Deus per Sanctos suos, et hujus civitatis advocatos contra vestros inimicos sit dispositus, ita et taliter pugnare, ut ejus ope talem victoriam obtineatis, qualem in memoria hominum non sit retroactis temporibus hanc civitatem habuisse? Itaque confortamini et viriliter agite, quoniam B. Andreas de Corsinis, civis vester, Episcopus Fesulanus, de ordine

sepelitur

transfertur Florentiam.

a

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

in tumba nocte illuminata,

sancte moritur,

a

chret miraculis

puellam,

ejus obitum prædixerat,

evocat et redit,

et in cælum subducit

Flori utinus a Duce Mediolanensi bello invasos

per quendam juvenem aummal ad prestantiam,

victoriam indicit

AUCTORE
PETRO ANDR.
DE CASTANELIS

ordine Carmelitarum, et in domo ipsorum sepultus, qui noviter tanta miracula ostendit, ita hæc mihi voluit revelare ac præcipere, ut vobis Dominis meis intimarem.

34 Qui quidem Domini et Officiales admodum animati, et confortati, omni deposito timore, sicut veri fideles, et securi de tali revelatione, operam dederunt cum ipsorum Capitaneo et Capitaneo Ecclesie bellum ac pugnam contra inimicos eorum capere ipso festo die 9 S. Petri Apostoli, O mira res, et quasi inaudita! in paucis horis est habita victoria, quod vix unus de inimicis remansit. Nam nonnullæ personæ devotæ, commorantes ubi actum est bellum, sive prope, referunt vidisse in aere quemdam Episcopum de albo indutum, super equum cum lauto in manibus ante se promoventem infinitam aciem armorum contra dictos nostros inimicos, et ita ex divina gratia et meritis beatorum Sanctorum civitatis Florentiæ advocatorum, et præsertim B. Andree de Corsinis, recepta est victoria prædicta, et liberata est civitas a tyrannis, et per consequens Ecclesia, videlicet Eugenius Papa cum toto Clero suo. Ex qua victoria ordinatum est maximum festum, videlicet sollemnis processio omnium Religiosorum, omniumque Florentinorum civium; quibus præceptum est, ut venirent ad ecclesiam Carmelitarum, et ibi sollemnis Missa cantaretur de Trinitate, et de voluntate Domini nostri Papæ Eugenii, cui supplicarunt reverendissimi Cardinales sequentes, nempe *h* Dominus de Capranica, *i* Dominus de Columna, *k* Dominus Andegavensis, *l* Dominus Placentinus, et *m* Dominus S. Marie novæ ad requisitionem totius populi Florentini, in tali processione omnibus ostensum est corpus ipsius B. Andree, quod ita est integrum ac si hodie mortuus esset. Ex qua quidem largitione facta et concessa per prædictum Papam Eugenium cum luminaribus et thuribulætonibus, dixerunt prædicti Domini Cardinales quod secundum intentionem B. Andree erat canonizatus, quoniam Canonizatio nihil est aliud, nisi approbatio sanctitatis per Ecclesiam et Cardinales, et quod reliquia ipsius fuissent veneranda.

35 Ipsoque die cum quidam Frater Petrus Andree, pro tunc Baccalaureus, populo predicare deberet, et ipseus vitam et miracula enarrare; dubitabat et timebat in facie Ecclesie ipsum SANCTUM aut BEATUM nominare. Ivit itaque ad a Dominum Cardinalem sancte Crucis a summum Penitentiarium, petendo consilium quid ageret, qui respondit: Vade filii, et nomina ipsum Sanctum et Beatum, quoniam Ecclesia Dei nunquam vexatur, quod aliquis Sanctorem invenit. Nam nobis non est novum ipsum esse Sanctum. Cum ego eram Episcopus Bononiensis legi qualiter a Domino Papa Urbano V, iste B. Andreas fuit missus Bononiam ad ipsos p pacificandum, et data fuit illi auctoritas et legitio excommunicandi et aggravandi, ac etiam penas temporales dandi contra volentes in pace vivere, qui humiliter ivit, et moram traxit in conventu S. Martini de Lanisa, et mittebat per partiales, ipsosque ad pacem exhortabatur et concordiam, et quod arma deponerent, quorum una pars ejus voluntati consentit, alia autem pars, qua volebat pacem, nec arma deponere, per B. Andream fuit excommunicatus; ipsique filii diabolici B. Andream increpaverunt, et in compedibus posuerunt, ac omnia sibi abstulerunt, familiares suos ac socios expellentes. Deus autem, qui vindicat de inimicis Sanctorem suorum quando vult, omnes principes istius diabolice partis percussit infirmitate doloris remum et brachiorum ita graviter, quod hilare atque clamare non cessabant, supplicando Deo et S. Andree, ut de tali pareceret iniquitate, et nullus ipsorum potuit liberari nisi per B. Andream corporalem visitationem. Extrahitur ipse de carceribus, et altera die

omnes humiliter visitat, absolvit, benedicit, ac humiliter amplexabatur, et sic liberati sunt omnes a tali dolore et arma deposuerunt, et pacificati sunt ad invicem, et postea maximum honorem sibi fecerunt, multaque illi largita sunt; sed ipse ultra suum victum, omnia pauperibus dispensabat. Post vero aliquos dies nobiliores civitatis usque Fesulas eum sociarunt semper veniam petendo, obsecrandoque ut pro pace ipsorum oraret.

36 Revertendo igitur ad prædictum propositum, prædictus Baccalaureus omnia fere quæ supradicta sunt publice predicavit, ubi erant nonnulli Domini Cardinales, Episcopi, et Abbates ac etiam totus Clerus Florentinorum, Religiosorum, nec non Magistri Domini cum eorum q Gonfaloniero, et decem r habie Capitanei partis s Gonfalonum, octo custodiæ officiales, montis Consules, maris Regulares, sex mercantia, cum artium viginti quinque Præfectis, innumerabilisque multitudo hominum et mulierum. Et statim post sermonem ostensum est omnibus corpus ejus beatissimum, cum luminaribus, Canticis, et hymnis, sonituque organorum, tubarum, et omnium instrumentorum civitatis, ubi totus populus clamabat: S. Andree intercede pro nobis. Et post unam processionem devotissimam, postea per consilia opportuna civitatis in memoria tanti beneficii ordinatum, sancitum, et statutum fuit, quod quolibet anno in perpetuum vigesimo nono Junii Magistri Domini civitatis, et sex mercantia, cum Præfectis artium, teneantur et debeant honorifice ac sollemniter ad ecclesiam Carmelitarum accedere, et quilibet torticum cereum ad honorem Dei et B. Andree offerre, sicut mos est civitatis, et tali hora prædictis Dominis officialibus, et populo corpus ejus sollemniter ostendi debet: et sic fit, et factum est, ac sancitum de voluntate Ecclesiastica Domini nostri Papæ. Dimittam de festo temporali, propter victoriam habitam ex intermissione B. Andree, quoniam longum esset, enarrare quæ facta sunt hastiludii, tripudia, et per omnes vias ignes, et per omnia castra et civitates Florentinis subditas, et multa alia, quæ propter brevitatem dimitto; sed aliqua miracula intendo enarrare, ut videatur ejus sanctitas.

a Sedit a 3 Martii an. Gh. 1331, ad 23 Febru. 1347 *b* Transiit Concilium de Convencione Ferraria Florentium VI Idus Januarii an. 1438, (dem Florentia honam VI kal. Maii 1452) atque eo tempore Florentiæ fuit, ut Acta Concilii ac Borati Justiniani edita solum faciunt. *c* De hoc bello agunt Flavius Blondus Hecule 5 lib. 1, Leonardus Arelinus de rebus Florentinis, S. Antonius 3 part. tit. 22 cap. 14, § 10, 11, 12, 13 Taragnota tomo 5. historie mundi lib. 30, atque, *d* Elogium et Iconem hujus Ducis, ac Patrum eloquim, exhibet Paulus Jovius lib. 2. Elogiorum, *e* D. Antonius § 11, magnum timorem civibus Florentinis incussit, ac Bonifacii Ligurini, cui et Philippus Maria Ducis Mediolanensis, et Nicolai Piccinini calliditates nole erant, eosque hostes semper et infidos esse expertus. *f* Angelo Jaculo Equiti Florentino inscriptis eo tempore Leonardus Arelinus commentarium rerum Græcarum, ut habet Gerardus Passius de Scriptoribus Latinis. *g* H. Antonius § 13, describit partium convulsam III Kalend. Julii, ea die qua Petri et Pauli Apostoli celebras est anno 1450, ubi tunc Albertus plurimum magis Dei Virute, quam virtus vel industria humana, habitam fuisse victoriam. *h* Dominicus Capitaneus Dominicus Cardinalis S. Marie in Via Julia a Martino V, creatus, ab Eugenio IV, publicatus, postea Presbyter Cardinalis sancti Crucis in Hierusaleni *i* Gomizo Busilex Florentium creatus generalis. *k* Prosper Columna Romanus, Cardinalis S. Georgii ad Velabrum creatus ab eodem Martino.

l Guillelmus Estadesvilla, ex Præse minister S. Martini de Lanqua Parisius, Episcopus primo Moravensis, tunc Andegavensis, creatus Florentiæ in Concilio generali XI kal. Junii 1430 ab Eugenio Cardinalis SS. Salvestri et Martini in montibus. *m* Joannes Caravajal Episcopus Placentinus sed is secundum Carammum factus ab eum Cardinalis ab Eugenio Romæ XVI kalend. Junii an. 1410. *n* Petrus Barbatus Venetus, Episcopus primo Verulanus, tunc Patavinus, Florentiæ in Concilio creatus Cardinalis S. Marie Novæ. *o* Nicolaus Albergatus Ordinis Carolissimorum, Episcopus Bononiensis, creatus a Martino V, an. 1426 Cardinalis sancti Crucis in Hierusaleni Fida est vita eius in Garmelilio *p* Successerat in hoc officio Joannes Ersino Cardinalis. IV kal. Junii 1439 mortuo. *q* De beatis, seditionibus, et pace Florentiæ sub Urbano V, agitatis, caput 29 Januar. ad vitam S. Petri Thomasi cap. 12 et 13. Horum alique seditiones videntur post eum decessum recruduisse. *r* Fox Antini Gonfaloniere, Vexilliferam signatam Gonfalone, vexillum, et Gonfalonato, vexillationem Florentinus Interlati an. Gh. 1287, ab Imperatore Rudolpho

q
r
s
Magna solennitate reliquit eum tunc.

h
i
k
l
m
In supplicatione ob victricem indictu, reliquia ejus venerantur et exponuntur

n
o

p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

q
r
s
Magna solennitate reliquit eum tunc.

et deinceps quot annis ostensur

Gonfalonarius

dotpho empta, Magistratum, quem Priores artium vocant, addito vexillifero iustitia, creasse asserit Platina in Honoro IV, Leander in Thuscum ait hunc Magistratum bimestrem tantum fuisse, et Vexilliferum Confalonerium appellat. Mille eum milites suo vexillo et imperio subiectos habuisse, addit Tarcagnola par. 4. historix mundi lib. 33. Catalogum Confaloneriorum per familias exhibet Jacobus Nardus in historia Florentina, et Balia quoque Italica vox auctoritatem, seu potestatem significat, at Balia, seu Balivatus in codice legum antiquarum pro provincia, seu certis loci districtu, sanatur. s. de Guelforum ac Gibellinorum factionibus, quorum hi Cesaris, illi Pontificis partes sequebantur, agunt passim Italicarum rerum scriptores, ac nominatim de Guelforum Florentia domitu Arcelinus.

CAPUT VIII.

Varia miracula.

Plebanus quidam plebis cujusdam Parochus mirabiliter a populo et a suis parochianis vexabatur, ita quod in beneficio suo nullo modo residere poterat, et ab ipsis injuria de multis accusatur, requiritur, litigat cum ipsis pluribus mensibus, et nullo modo ab ipsis poterat liberari, nec suam plebem retrahere. Vertit oculos suos itaque ad B. Andream, rogando et supplicando pro sua liberatione, et votum fecit, quod si ab ipsis liberaretur, et pacifice suum beneficium haberet, sibi dabit torticium cereum, sicut ipse erat longus, et ante corpus illud poni faceret. Hoc votum fecit die Sabbati: die autem Dominico ivit ad beneficium, dixitque intra se devote : O Sancte ac Beate Andrea, sub umbra alarum tuarum vado ad ecclesiam meam; spero in auxilio et protectione tua. Venit autem Plebanus in introitu platee plebis, ubi totus populus erat congregatus cum laucis in manibus, et quilibet minabatur dicens . Si iste veniet, nos interficiemus eum: nolimus illum ullo modo in Plebanum, nec in Sacerdotem nostrum, et erant omnes ad invicem adspirati et attoniti. O res mirabilis : statim dum Plebanum viderunt, quilibet arma projecit, et obviam sibi ierunt dicentes omnes . Benedictus qui venit in nomine Domini, et intrantes ecclesiam cum ipso, sibi restituerunt omnes claves domus, et omnia bona, omnes cum lacrymis veniam petentes, et in terra genuflectentes. Plebanus autem de his admiratus valde, ait eis : Patres et fratres mei, rogo vos amore Dei, ut dicatis mihi, unde ista mutatio. Heri omnes me interficere volebatis, et hodie me tanto cum amore recipitis : puceat intimare. Major autem ipsorum et principalis surrexit, et dixit : Domine Plebane, non tantum heri, sed et jam sunt octo menses, quibus fuimus in voluntate vos interficiendi, et per totam noctem, et nihil aliud hoc mane diximus super plateam velle facere, nisi quod cum prius videremus vos in populo nostro, quilibet obligaretur vos interficere : unde autem hoc processerit, ignoramus, quoniam statim quod vos vidimus apparere, arma projecimus, et cor nostrum mutatum fuit, non nisi a Deo credimus, qui omnes tenebras a cordibus nostris expulit. Tum Plebanus ait : Sciatis musquisque vestrum, amici mei, quod heri votum feci B. Andreae, quod si pacifice intrarem, et residentiam facerem in hac plebe, cereum torticium ante corpus ejus ponerem, me sibi recommissum faciendo, et sub umbra alarum sue protectionis me ponendo. Itaque ipse ex divina gratia vestras malas voluntates mutavit in bonas. Et gratanter me placuit illi recipere. Ex qua re primo Deo, secundo B. Andreae, tertio gratias vobis refero, et veniam misericorditer posco, et sic sunt pacificati.

38 Reverendus Theologus Magister Frater a Nicolao Kenton Provincialis Angliae ordinis Carmelitarum, maxima febre gravatus est, ita quod ex dolore capitis die nocturne clamans, quodammodo in maxima angustia constitutus mortem cupiebat. Accidit autem, quod cum campana multum pulsarentur ex concursu populi, ut interrogaret dictus Provincialis, cur tantum campana pulsantur, dicitur ei quia novus San-

ctus inventus est, et Deus per ipsum multa miracula operatur, qui est ordinis vestri, et fuit Episcopus Fesulanus. Tunc predictus Provincialis ait : Cito aljuvetis me, quia ire volo ad ecclesiam; forte me non despiciet, sed mihi etiam auxiliabitur, ne moriar exasperatus. Intrando ecclesiam venit ante ejus imaginem, et videbat homines ac mulieres ejus imaginem tangentes, et postea facies proprias fricantes, et ait : Quid faciunt illi? Cui respondetur : Patiuntur capitis dolorem, et ex illa devotione multi sanantur. Cum autem talia Provincialis audisset, inagini sive iconi appropinquavit. in qua picta est imago B. Andreae, et ait : Oro B. Andrea, oro te ac supplico, ut me non despicias; sed adjuva, qui de tuo ordine sum : vide dolorem meum, et capitis mei vexationem, et libera me, quoniam exasperatus sum; et sic dicens tetigit predictam imaginem maxima cum fide, devotione, et spe, ac fricavit deinde caput et ejus faciem, qui verissime statim ab omni dolore, et febre liberatus est. Cum autem ad propria rediret, solemniter B. Andreae imaginem cum aliquibus miraculis pingi fecit.

39 b Miracula ostensa circa tempus suae translationis, videlicet anno Domini mcccxxxix.

Quaedam mulier Florentina, nomine Bilia, uxor Francisci Martini calceorum artificis de populo e S. Fridiani, existens in lecto, quadam infirmitate valde gravata, ita quod nullo modo pedester ire poterat, et quasi attracta erat, reduxit se in memoria B. Andream in ecclesia Carmelitarum sepultum, et existens cum mente ad eundem elevata, incepit dormire vel somniferare de eo cogitando : et cum esset in lecto, sibi in visione apparuerunt duo Fratres ordinis S. Mariae de monte Carmeli, eburneum albam induti, dicentes sibi : Surge, et vade ad B. Andream Episcopum sepultum in ecclesia Carmelitarum, et sanabit te, quo nudiens praee devotione caput flere, et Deo votum fecit. Quo facto sana et libera de lecto exivit, et maxima cum reverentia pedester ad eandem ecclesiam ivit, et ante sepulturam genu flexa, votum quod fecerat, adimplevit.

40 Antonius Alexii Nochy, sericorum textor, quem ego scriptor cognosco, habens filiam infantem, nomine Dorotheam, infirmitate vermium valde vexatam, et ad extremum vite reductam, nudius sanctitatem B. Andreae, et miracula quae quotidie faciebat, illi vovit, ut, eam si sanaret, ad suam sepulturam portaret imaginem ceream, quae subito liberata est, et sepulturam cum imagine visitavit.

41 Philippus Domini Andreae, textor etiam sericorum, de populo S. Fridiani, patiens maximam infirmitatem in tibia, ita quod per decem dies stans in lecto ipsam sine alterius auxilio movere non poterat, audiens miracula per B. Andream quotidie ostensa, maxima cum devotione suam sepulturam promisit visitare : et statim liberatus fuit, et pedester sine alieno auxilio sic fecit, gratias Deo et B. Andreae reddens.

42 Nicolaus Augustini Nicolai ejusdem populi, existens in sacristia dictae ecclesiae Carmelitarum, ubi quidam Frater dicti ordinis reverenter ostendebat mitram et calceos d, et alias reliquias B. Andreae, quam pluribus civibus Florentinis, qui cum maxima reverentia eas videre desiderabant flexis genibus, eos sic devotos deridebat : qui in illa derisione perseverans statim in terram cecidit, et lumen oculorum amisit, et de terra surgere non poterat, nec aliquid videre. Et in terra existens peccatum suum recognovit, quo confesso veniam petens, et humiliter auxilium B. Andreae implorans, lumen oculorum impetravit.

43 Leonarda uxor olim Bartholomaei Jacobi Banoti, fornarii ejusdem populi, magnum dolorem patiebatur in brachio, ita quod omnem virtutem, et robur ipsius brachii cum spatula amiserat, et nullo modo

AUCTORE PETRO ANDR. DE CASTANES

capitis dolor,

febris.

b

c patium contractus,

ceruus

tibia dolor

excitatus, antea inflata trepiditate venerandam religionem reliquitur etc.

dolor brachii,

modo

Balia.

Parochus o suis subditis nec destituitur,

colo S. Andree v. nudiens puto

tenaque ab us i capitur

a

Atta tu intama S. Andree curati mocha.

AUCTORE
PETRO ANDR.
DE CASTANEIS.

modo vacare poterat negotiis et exercitiis suæ domus, audiens sanctitatem B. Andreæ, et miracula quæ per ipsum Deus continuo faciebat, se ipsi vovit, ut si eam de illo dolore liberaret ei offerret ceream imaginem: facta autem deliberatione, illico liberata fuit, et pristinam sanitatem recuperavit: quapropter ad suam sepulturam maxima cum devotione ceream obtulit imaginem, gratias innumeras ei reddens.

Aucturinus H-
ber cruciatus.

44 Marcus Antonius Cini, de populo S. Stephani de Ognano prope Florentiam, per decem annos et amplius passus fuit infirmitatem, seu dolorem in tibia, quæ ipsum valde cruciabat, ita quod sine auxilio alieno ire non poterat, neque ullum exercitium agere, et ad recuperandam sanitatem nullum unquam invenit remedium: audiens miracula quæ Deus per B. Andream quotidie faciebat, et quod apud sepulturam suam multe erant oblatae imagines cereæ, se ipsum vovit, quod si sanitatem recuperaret, illi ceream imaginem offerret: quare infirmus ductus fuit ad suam sepulturam, qua cum manibus tacta, eas super tibiam devotissime fricabat, et immediate ab infirmitate et dolore ita liberatus fuit, ut completo voto sine alicujus auxilio per eamdem ecclesiam ambulabat et currebat, ostendendo miraculum omnibus qui in ecclesia erant. Quod etiam testificatus est in præsentia Reverendissimi Patris et Domini D. Benottii de Federigis Episcopi Fesulani, et venerabilium virorum Domini Joannis Niccolai de Spinellinis, et Domini Salutati et Domini Cosmii de Salutatis Canoniceorum S. Reparate de Florentia, et Domini Amidei Francisci Notarii de Florentia, qui de hoc miraculo et de aliis superscriptis ostensis in anno MCCCXXXIX, rogatus fuit more Notariorum, ex ejus breviatoris authenticis ego scriptor extraxi. Liberatus itaque dictus Marcus, pedester absque alio auxilio ad propria remeavit, non sine maxima omnium admiratione, gratias innumeras Deo et B. Andreæ humiliter et devoto referendo.

r
dolor brachii
et surditus.

45 Cum anno MCCCXXXIX venissent multe processiones ex diversis locis Florentiam, ad visitandum corpus B. Andreæ, in processione de Castro-prati venit quædam mulier, nomine Domina e Betta, uxor olim Philippi Joannis Cienti de Porta Guadimari de Prato: que cum paulo ante esset in ecclesia plebis S. Marie de Prato, audiendo prædicationem Magistri Petri Francisci de Prato ordinis Carmelitarum, et audiens miracula quæ per eum prædicabantur de B. Andrea, maxima cum devotione et fide ad crucifixum humiliter genuflexa, vulgariter dixit. O B. Andrea, precor te ut intercedas pro me ad Dominum celi et terre, ut me incolumem reddat, et sanam de meo sinistro brachio, quod elevare non possum, et auditum de sinistra aure: quod si fecerit, offeram ceream caput ad suum et tuum honorem ante tuam sepulturam. Quod ut dixit, aliquantulum dormivit, postea expurgata, retulit sensisse humeros ex capite descendere, et brachio, et a se recedere, et ita brachium elevavit, et auditum recepit et totaliter libera, et sanam remansit: que postea cum dicta processione Florentiam venit, et caput ceream obtulit.

monita,

46 Angela filia Chechi de Capella, et uxor Andreæ Antonii de Quarachi, dum esset sana et boni intellectus, et iret ad virum pro matrimonio consummundo, et esset in domo sui viri, stulta et fatua facta fuit, et multas stultitias fecit per multum tempus. Audiens itaque Domina Checha ejus mater miracula quæ Deus per B. Andream faciebat, maxima cum devotione et fide vovit dictam Angelam suam filiam, ut si Deus per ejus intercessionem eam ab illa infirmitate liberaret, cum ipsa corpus ejus ter eum devotione visitaret, ut duos cereos offerret. Quo facto ipsum super asinum ligatum Florentiam conduxit ad ecclesiam Carmelitarum ibique cum magna devotione super ejus caput cervical et mitram B. Andreæ ap-

poni fecit; quæ quamvis circa annos sexaginta septem in sepultura cum corpore stetissent, nova videntur, et absque macula. Quibus appositis mater ejus ipsam ad altare duxit B. Andreæ, et accensis duobus cereis, genu flexa humiliter filiam sibi recommendavit, et pro salute sua supplicavit: facta oratione ab ecclesia recesserunt, et ad propria remeantur. Post vero viginti dies, ut Deo placuit, per intercessionem ejusdem B. Andreæ, dicta Angela fatua reddita est pristinae sanitati, et perfecte liberata est. Venerunt postea mater et filia bis ad visitandum ejus corpus, et ad sepulchrum ejus unum cereum obtulerunt, gratias Deo, et B. Andreæ referentes. Hæc duo ultima miracula facta fuerant præsentibus Fratre Philippo Thomasi de Florentia ordinis Carmelitarum, Benedicto Jacobi, Benedicto Tempì, Zenobio Jacobi Benintendis, et quampluribus aliis, et Paulo Laurentii Pauli Notario Florentino, qui de his fuit rogatus, ex ejus breviatoris ego scriptor hæc extraxi ad laudem et gloriam Dei, et B. Andreæ scrijta.

a *Egrecia hic et sanctimonex et doctrinæ huic floruit, ut testantur Joannis Pitseus, Suzius Senensis, Possennius noster, alique. Obiit Londini 4 Sept. 1468. Inter reliqua dicitur scripsisse vitam S. Cyrilli Græci, imo et gesta Sauctorum et Antiquorum et recentium, præsertim sui ordinis. Est penes nos vita MS. S. Cyrilli Hierosolymitani, cui annexitur tractatus de Sanctis antiquis et recentioribus ordinis Carmelitici. Nunc hujus generis factus sit an potius operis majoris compendium, inquiretur ad vitam S. Cyrilli 6 Martii. b quinq; sequentia. c S. Fratiani, seu Frigidiani, aut Foguhani, Episcopi Lucensis, natalis ayitar 18 Martii; Translatio, quæ præcipua ejus festivitas, 18 Novemb. d In Actis Canoniz. ad Paulum V, mentio etiam fit baculi pastoralis et calice ferreæ, quæ in veneratione fuerunt. e In titulis Actis ibidem Beria dicitur.*

Nicolaus Hen-
ton.

ALIA VITA INCERTO AUCTORE

ex MS. Ruber-vallis, cum Surio collata.

PROLOGUS.

Cum mundus a principio sua creationis cursum suum custodiens et usque ad nostra secula labens, tempora novissima occuparet, et homines sese a peccatis minime sequestrarent; Dominus noster Jesus Christus, qui neminem vult perire, sed omnes homines cupit salvos fieri, suscitavit nobis germen justum in salutem peccatorum diebus istis novissimis, Beatum videlicet Andream Corsinum, exemplar omnium virtutum. Hic in Ecclesia Dei, sicut lilium, genuit germen justitiae, quia eam devote ac sollicitè et utiliter gubernavit, atque perinde fructum multiplicem propagavit. Merito vitam ejus nobis propositam noverimus, quatenus eam veluti quoddam speculum perlucidum inspiciamus: et secundum illam conversationem nostram, auxiliante Deo, in viam justitiae dirigamus.

a *Hic Prologus testat Surio An ab auctore composus, an a Joanne Galeano abjectus, nescimus.*

CAPUT I.

S. Andreæ ortus, educatio, tirwinium monasticum.

Beatus Andreas Corsinus, Florentis ex Corsinorum nobili familia natus fuit, patre Nicolao, matre vero Peregrina. His, postquam in unum matrimonium convenerunt, nihil fuit antipius, quam ut religionis præcepta in omnibus observarent. Itaque libidine terrenorum posthabita, iis quæ Dei erant studentes, sæpius domum Domini visitabant. Cum vero, quod in Exodo legatur, audirent, primitias videlicet Deo offerendas esse; ut Deo ejusque genitrici gratam oblationem facerent, admodum cupiebant ex se filios procreare, vocentes primogenitum suum Marie Virgins religioni tradere. Quorum precibus B. Virgo amuens, divinitus eorum votum adimplevit. Post paucos enim dies concepit Peregrina mater futura prolis Andreæ: cumque jam tempus parandi immineret

u
Sancta a Deo
in exemplum
proponuntur.

S. Andreæ
parentes voto
facto filium
impetrant

Exod 22

*malis et
eventura cog-
itatis edocet-
tur*

inmineret, in somnis sibi visum est lupum peperisse pro homine; qui cum ecclesiam intraret, atque illic perstitisset, paulatim immutatus, in agnum se vertit. Quam rem expergefata et tacita considerans, nec viro quidem, quid in somnis viderit, est ausa narrare. Proxima vero nocte, id est, pridie Calendas Decemb. puer nascitur : qui cum Instraretur Baptismatis sacramento, Andreas nomen accepit, quod eo die natus sit, quo Christiana religio B. Andreæ Apostoli solemnia celebraret.

*eum dissolute
viventem,*

3 Puer educatus ingenue crescit, et studiis litterarum traditur. Cum autem admodum scitus puer esset et forma præstante, utrique parenti plurimum curus erat. Postremo factus adolescens, canes alere, equos mercari, sodalitates parare, tractare arma, lites gerere cepit, et ad hæc omnia divina atque humana promiscua habere, parentibus non solum inobediens erat, sed nec eos se castigantes perferre poterat. Parentes vero ubi intellexerunt, quantum periculum adolescenti imminebat, timentes ne ob ejus facinora per dedecus vitam amitteret, a tam pessimis moribus illum jam ætatis suæ quintumdecimum annum agentem revocare statuerunt. Igitur nacti opportunitatem, Andream ad se accersiri jubent. Qui cum jussa parentum negligeret, contumeliosa verba respondens, ab eorum aspectu improbe discedebat. Quod mater inique ferens, animo concitato illum alloquitur, Tu profecto, inquit, lupus es, quem in somnis mihi visa sum peperisse. Quibus verbis perterritus adolescens, retro ferens pedem, matrem oravit, ut quid sibi vellent ea verba significaret. Tunc mater inquit : Audi fili mi verba mea, neque matris tuæ dicta contempnas. Ego una cum genitore tuo sterilibus annos plurimos vixi, tantusque sobolis amor fuit, ut etiam pro habendis filiis vota susceperim. Itaque primitias uteri mei Deo Mariæque matri ejus offerendas constantissime vovi : hoc idem Nicolaus pater tuus communi voto promisit : factumque est, ut Mariæ precibus conciperer : et jam pariendi tempus aderat, atque in somnis visa sum lupum parere, qui cum ingressus esset ecclesiam, lupi formam deserens, agnus effectus est : postridie vero te peperisti. Qualis superiori ætate vixeris, non te latet : non enim ut homo ratione utens, sed quasi rapacissimus lupus; nunc jam tempus exposcit, ut in agnum te vertas, et que pro te vota suscepimus, velis pia mente perficere : nam non nobis, sed B. Mariæ Virgini natus es. Expergiscere igitur, fili, nec velis longius per concordiam atque malos mores vitam inficere.

*Andreas ut
vix redit.*

4 Postquam mater loquendi finem fecit, Andreas hujusmodi oratione percussus, et superiorem sui vitam tacitis considerans, poenitentia motus, multis lacrymis Virginem precabatur, ut pro se ad filium suum preces fundere dignaretur, ne juventutis suæ delicta cognosceret. Postridie vero mane ad Carmelitarum ecclesiam profectus est, ibique orando diu ante aram Virginis gloriosæ, lacrymis faciem irrigavit, rogans ut se lupum in agnum converteret. Tandem ab oratione surgens, Hieronymum Melioratum Carmelitam, qui erat ea tempestate, videlicet anno ab Incarnatione Domini millesimo, trecentesimo decimo sexto, provinciæ Tusciæ curam gerens, prostratus oravit, ut eum intra suam religionem acceperat. Quod cum audiret vir prestans, miratus ingenium adolescentem, summo loco natum, multisque educatum deliciis, cupere sacris initiari, servitutemque religionis subire, misit ad ejus parentes, qui referant Andream filium suum habitum religionis expetere. Parentes ubi cognoverunt per nuntios, in filio suo Spiritum sanctum tam cito et mirabiliter operatum, stupore gaudioque perculti, eo, ubi Andreas erat, prope concesserunt; atque unanimes filium, quem orantem inveniunt, sicut voverant beata Virgini offerentes, suscepti voti officia perfecerunt.

in Carmelito

Januarii Tom. III

Ita Andreas in agnum conversus, ad religionis observantiam admittitur. Huic, ut ejus animi firmitatem experirentur, ejusque vilissimæ conditionis servitium demandabant; ædes verrere, ostiî curam gerere, interdum etiam putinas purgare jubebant. Quæ omnia ita libenti animo perferbat, ut mirum sit ejus et obedientiam, et humilitatem referre.

5 Accidit ut prudentibus ceteris Andream januæ custodia mandaretur, qui neminem, quoad usque Fratres conavissent, intrare permitteret. Diabolus vero tantæ humilitati invidens, adolescentem subvertere conatus est, et prædixit viri formam accipit, atque ingenti cum comitatu ante monasterii portam assistens, sibi fores reserari jubet. Andreas hominis importunitatem miratus, quid sibi vellet interrogavit. Cui ille inquit : Nonne me nosti? ex cognatione enim tua natus sum : qui cum audirem te religionem intrasse, iniquo animo ferens huc accessi, ut ex tam turpi vitæ conditione ad pristinas delicias revocarem. Itaque jam cito aperi, ut mecum donum pariter revertaris. Jam tibi virginem ex nobilitate ingenti dote desponsavit pater. Cui Andreas : Nec vos agnosco, nec nostro quidem sanguine natus estis, qui me quæritis a tam salubri officio revocare. Parentes enim mei, antequam natus essem, huc me genuerunt, ubi humilitatem amplexus, obedientiam sponsam accepi. Ita hostis ille janua pulsus, atque constantia puerili devictus, tantum facinus frustra suscepit.

*dubitum ad
servitium re-
vocantem ce-
pelli.*

CAPUT II.

Professio monastica. Sacerdotium, monasterii præfectura, virtutes, miracula.

Postquam Carmelitis Andream humilitas et obedientia satis explorata sunt, de more professus est; et in verba Provincialis, religionis solennia vota suscepit. His exactis, animus adolescentis in dies magis ac magis in divino amore atque virtute flagrabat, jejuniis et abstinentia, atque corporis flagellatione terrenorum cupiditates superabat : tantique silentii factus est, ut non nisi ubi maxime opus esset loqueretur. Diebus tribus in hebdomada jejunabat, in quibus nihil cibi, præter panem et aquam, sumere consuevit. Obedientiam adeo observabat, quod nihil magis cupere videretur, quam ut sibi aliquis imperaret, non secus ac intrasset religionem ob id solum ut serviret. Orationibus atque sacris litteris incumbens, nullum tempus contemebat incassum. Corpus suum assiduis flagellationibus macebat, in servitum redigebat, domabat jejunio, cilicio castigabat. Appetens solitudinis delicias, fugiens a jocis, ludos plurimum declinabat.

*Fuit profes-
sionem.*

*religiosis vir-
tutibus excol-
lit.*

7 Obturabat aures suas, ne audiret verba detrahentium sibi. Nam, ut moris est mendicantium, a sabbato pro accipiendis elemosynis civium domos adire, Andreas ob humilitatem officium hujusmodi plurimum exercebat, et eum a suis, qui in via maximas ædes habebant, elemosynam peteret, multis injuriis ab eorum domibus pellebatur. Namque illis invitis Andreas habitum religionis acceperat. Irridebatur a notis, a sodalibus spernebatur, et tanto tantique salutifero labri inertia nomen imponebant. Hæc omnia et hujusmodi Andreas ingenti patientia tolerabat, ac si religionis profecto in tolerandis injuriis haberetur.

u

*mendicans
irritatus ab
amicis et re-
pellitur.*

8 Ea tempestate Joannes quidam Corsinus ex cognatione sua, lupum morbum patiebatur in crure, quæ ægrotatio die nocteque hominem cruciabat plurimum. Et ut hujusmodi angores atque cruciatus mitigaret, quocumque genere ludorum utebatur, ita ut ejus domum, lusorum porticum appellarent. Andreas ubi advertit Joannem, dum cruris dolorem lenire quærit, in anime jacturam incidere, ejus rebus statuit consulendum, ipsumque his verbis alloquitur :

109

Joannes,

AU TORE ANONYMO, IN MSS. MANUSCRIPTIS, ET ALIIS REVOLVIT

Joannes, si meis consiliis acquiescas, pristinae te sanitati restituam, et ab hostium tuorum insidiis divino munimine liberabo. Ille vix credens Andream in conspectu Dei talem gratiam meruisse ac invenisse, ut abigeret morbos, tamen recuperandae sanitatis desiderio pollicitus est se facturum, quicquid optimus adolescens imperaret. Cui Andreas, Est, inquit, opus imprimis, ut omnes has horum consuetudines abjicias : post haec, ut vacando jejunis, Virginem Mariam summis precibus per dies octo flectere nitaris. Joannes simplicitate verborum motus, statim vota suscipiens, quicquid sibi ab Andrea jussum fuerat, mira devotione persequitur, et meritis ejus est solitam valetudinem consecutus.

PRIMITIAS CELEBRAT PROCVL A SIBI

9 Ita Andreas ardens in virtutibus, et in dies magis sanctitate pulchatus, ad sacros ordinis admittitur. Corsini omnes adunati statuunt, ut Andreas de more patriae Missae oblationem magnis apparatus ingentique pompa celebraret. Sed ille, ubi hoc audivit, habita prius licentia a Provinciali, secessit septimo milliario ab urbe in Conventum Silvarum; ibique sibi, devotissime sacerdoti sui primitias offerenti, B. Maria Virgo cum comitatu Angelorum apparuit, dicens ei : Servus meus es tu : quia ego elegi te, et in te glorior. Et haec dicens, paulatim in auras evanuit. Andreas vero stupore percussus, non visum extollitur, sed magis per humilitatem se nitebatur dignum servum efficere, humanas laudes fugiens, studio bonarum artium sibi immortalitatem parabat.

APPARET ET IN ALIA UIRGO

VEPRUM SANCTI

10 Erat ea tempestate vir nobilis, eujus filia, quam unicum habebat, morbo hectica febris languens, nulla poterat medicorum scientia liberari. Haec cum prodigia, quae ab Andrea Corsino in dies fiebant, perciperet, sperabat proculdubio valetudinem recipere, si manibus suis vir Dei sibi palidum ministraret. Quod pater intelligens, a B. Andrea summis precibus impetravit, ut filiam suam aegrotantem domi viseret, quae in se uno omnem spem salutis suae locaverat. Andreas ubi puella fidem cognovit, cum prius nultum orasset, eam visens, cibumque ministrans, pristinae sanitati restituit.

PARISIA STUDII

IN CAENONIAM RESTITUIT.

11 Post paucos annos Pisis Capitulum celebravit, Andreas quoque mittitur in Galliam, ad urbem videlicet Parisiam, ut literis sacris inueneret : inde post tres annos in provinciam revocatur. Dum itaque in patriam remearet, per B. Divisionem iter faciens, patrum qui Cardinalis ibi eo tempore legationis officio fungebatur, visitavit. Dum ibidem apud Cardinalem aliquot dies esset, eorum quendam, qui ad portam templi sedens, a protervuntibus elemosynam petebat, offendit : a quo cum caecus stipem peteret, Andreas pro quaerente, divina miseratione sibi visum restituit.

ET PRIMO

HYDROPIUM SANCTI

PRIMO PERICULO

12 Post paucos dies Florentiam rediit, ubi tunc Capitulum Provinciale fiebat, in quo Andreas conventui Florentino praeficitur. In qua administratione tanta vitae sanctimoniam fuit, ut narratu difficile foret. Venturam Carmelitam Pisanum quendam ad hydrophis morbo ea tempestate curavit. Rogatus a quodam familiari, cui puer natus erat, ut eundem puerum baptizaret, non recusavit. Sed dum infans lustraretur aqua et chrismate, ut moris est, Andreas, cui Deus futura revelaverat, miro modo lacrymis rigebatur. A quo cum infantis parens lacrymarum causam quaereret, Andreas inquit : Hic puer sibi et familiae suae excidio natus est. Pater vero praesagium huiusmodi parvi faciens, viri Dei verba contempsit. Puer autem roscens, non secus quam Andreas praedixerat, fluctibus atque facinoribus cooperatus, cum multis contra Romam rebellionem conjuravit. Qui ad iudicium vocatus, tanti sceleris poenas solvit, omnesque cognati ejus ab omni administratione Reipublicae fuerunt abdicati, ne consilium in fidelitatem in posterum moliri conarentur in eum.

a In priore Vita num. 11 et 13 Sexta feria pro elemosyna iur. In hno Avinionem, ubi Petrus erat generalis sacri palatii Auditor, necdum Cardinalis.

CAPUT III.

Episcopatus, Legatio Apostolica. Eximia virtutes.

Non longo tempore post, ubi Deo obedientia servi sui satis probata fuit, illum ad majorem curam voluit accersiri. Nam factum est, ut Fesulanus Antistes extremum diem suum clauderet. Postquam illi Pontificio more magnifice fecerat obsequia, Canonici ceterique, apud quos jus erat, convenerunt in unum, ut inter se de Episcopo eligendo disceptarent : a quorum consilio una omnium voce Andreas Corsinus Carmelita Episcopus designatur. Ea cum Andreae nuntiarentur, timens ne pondere tanto deficeret, tertio milliario ab urbe apud Carthusienses latitavit. Canonici vero illum per omnem provinciam quaeri jubent : sed ubi eum nequeunt invenire, iterum de revocanda electione decernitur : et dum illorum vacillantia corda in ambiguo versarentur, Spiritus sanctus per os infantis locutus est, dicens : Elegit Deus Andream in Sacerdotem sibi : ecce enim apud Carthusienses erat, illicque invenietis eum. Quibus verbis omnes stupore repleti, quicquid actum prius fuerat, confirmant. Igitur decretum fit, ut ad Carthusienses legati mittantur, qui latentem Episcopum invenirent, eumque ad episcopatus curam hortarentur. Dum haec Fesulis gerebantur, Andreae oranti puer in veste candida apparuit, nuntians ei hoc divino numine factum, ut Episcopus crearetur, neque laborem subterfugeret. Nam datus erat ei custos Angelus, qui ejus vestigia in Dei voluntate perferat. Andreas itaque Angelum visione perterritus, et ab oratione surgens, Fesulanus se quaerentes offendit. Qui Episcopo obviantes, et eum pacifice salutantes, hortabantur ut gregem suum, et oves pascuae suae ne contemneret. Andreas Deo gratias agens, onus, quod paulo ante excutere nitebatur, constanti mente suscepit.

Eligitur Episcopus Casulanus

latet :

electione miraculose confirmata divinitus monetur ut acquirat :

sanctissime in Episcopatu morit

13 Igitur factus Episcopus anno nativitatis suae lym incredibile memoratu est, quanta vitae sanctimoniam floruerit. Omnes terrenorum cupiditates subiecit pedibus; tanta fortitudinis factus, ut enectas animi perturbationes facile superaret. Mulierum consortia et colloquia, tanquam semina vitiorum, magno studio fugiebat : temperantiam amplexus, nulla carnis concupiscentia premebatur. Macebat corpus, deducendo cibum, subter tunicam super nudo corpore caena ferrea cingebatur. Sarcina vitium membris suis requiem nocturnam praestabant. Pacifici seminis maxunus seminator, bella intestina, seditiosos civium et discordias plurimum extirpabat. Divinis contemplationibus intentus, nihil humanum, aut quod ad scurrilitatem pertineret, loquebatur. Quanto enim dignitate sublimior, tanto humilitate depressior videbatur. In aedificiis sacris plurimum intentus, Cathedrali ecclesiam Fesularum, quae ruinam undique minabatur, sumptibus suis muniri jussit.

14 Quid de ejus commiseratione erga pauperes, quid de pietate ejus in populum suum referam? Non modo affectum egestate videre, sed nec audire quidem sine lacrymis poterat. Tanta enim liberalitatis fuit in pauperes, et omnes egenos, qui tunc Fesulis essent, ut eos litteris demandaret, quibus claustrum praebat alimoniam. Nemo unquam ab eo sine elemosyna discedebat. Quin etiam cum annonae magna penuria esset, et pro elemosyna ad eum conduceret magna multitudo egenorum, ipse quotquot panes domi erant pauperibus erogaverat : cum enim tanta multitudini non sufficerent, jussit sibi ultra panes adferri. Ministri vero, qui sciebant, nec panem quidem sese in areula dimisisse, defecisse panes Episcopo nuntiaverunt. Qui jussit, ut in arca attentius quaerent.

liberatis in pauperes,

panibus se nutus multiplicatis

rent. Illi autem, ne viderentur Episcopi jussa negli- gere, in penam revertentes, panes in magno numero repererunt. Quam rem mirati, detulerunt ad Episcopum. Ille vero panes accipiens, pauperibus erogavit, ut in omnibus Salvatoris vestigia imitaretur.

lavat pedes pauperum :

16 Consequenter vir Dei qualibet quinta feria, in memoriam Dominicæ humilitatis pauperibus pedes lavare. Accidit, ut quidam ex mendicis illis Episcopo resisteret, ne pedes ejus ablueret. A quo cum causam Andreas peteret, inquit ille : Crura mea morbo in putredinem versa, timeo ne excellentiæ tuæ stomachationem inferrent. Cui ait Episcopus : Confide fili in Dominum Jesum Christum, et infusa aqua in pelvim, ejusdem pauperis crura lavare cepit. O rem mirandam! Ille crura lotus, statim morbo solutus est.

quendam lavando suavitatis suavitatis

deveniens phantasmatum precibus discipul

17 Consequenter noctu post matutinale officium, uno tantum ministro comitatus, visitare ædem sive ecclesiam, quæ a vulgaribus Abbacia nuncupatur, non longe a metropolitana ecclesia. Factum est dum redirent, parietem ex transverso in via ædificatum invenerunt. Qua re perterritus minister, dixit : Pater Antistes, quis hic tam cito parietem construxit? Cui inquit Andreas : Oremus, ne intremus in tentationem. Et prostrati in terram, cantaverunt Psalmos, Deus in adiutorium; et Domini est terra, etc. Et oratione facta, paries evanuit.

Psal. 611. Psal. 24

18 Cum Bononiæ discordia civilis orta esset, adeo ut tumultus ille nulla viri posset auctoritate sedari, Urbanus Papa V, Pontifex Maximus, a audita Fesulan Episcopi probitate, eum Legatum Bononiam mittit, ut dissidentia pectora mitigaret, flecteretque feroces animos civium. Andreas Pontificis jussa perfecit, Bononiamque profectus est. Cives ubi Præsulis auctoritatem, ac verborum perceperunt suavitatem, mox depositis armis reconciliantur : pauci vero, qui huic rei adversabantur, atroci morbo percussi sunt. Qui tandem meritis B. Andreae liberati, deposita animi ferocitate pacificantur. Ita Andreas confecto negotio, una omnium commendatione Fesulas remeavit illico. His artibus atque studiis ad maturam ætatem pervenerat.

n Bononienens dissidentes reconciliat.

refractoris miraculose in tempus paucis.

a Adhibetur apud Sarnon. Qui etiam ob vite merita signis claruit

CAPUT IV.

Obitus, sepultura, translatio.

Anno igitur ætatis suæ septuagesimo primo, in nocte nativitatis Domini, in ecclesia cathedrali dum solenni pompa rem divinam faceret, eidem Virgo gloriosa apparuit, nuntians ei obitum suum in proximum mensem, videlicet VIII Id. Januarii : quo die Epiphania sive Apparitio Domini celebratur. Qua quidem revelatione tanto gaudio atque lætitia repletus est, ut, qui prius ob victus auctoritatem macilentus atque squalore perfusus erat, Seraphico pene colore perornatus sit. Non sècens, ut Beata Virgo prædixerat, morbo correptus beatus ac divinus Antistes, eo die naturæ concessit. In ejus transitu multa divinitus prodigia facta, illum ad Superos evolasse testantur.

Tempus obitus a B. Virg. docetur

miratur

cum ipse gloria circulator

20 Ea denique nocte, qua hic vir e vita decessit, multæ Virgines visiones viderunt. Namque, ut refertur, puella decem annorum in somnis vidit reseratum cælum, atque scalam, quæ ad cœli altitudinem pertingebat, per quam Episcopus Pontificali indutus veste ascenderet. Hunc alii duo Episcopi a dextris et a sinistris comitabantur. Quam rem cum matri indicaret, Andreas Corsinus, ait illa, consentit ad Superos. Et comparato tempore cognovit Andream eadem hora decessisse, qua Virgo ad cælos ascendisse Episcopus in somnis viderat. Ea nocte Virgo alia nobilis, cui Andreas, dum adhuc viveret, diem mortis prædixerat, moriens, alta voce clamavit . Eia Christi Præsul, expecta me, ut una cœlestem patriam

ingrediamur. His dictis, ad cælum supplices manus tendens, ab hac luce migravit. Sed quid ego narrem, quæ circa hujus beati viri obitum gesta sint; quæ verba, quæ præcepta vitæ, quæ traditiones religionis dederit, quæ lux circumfulserit morientem, quante suavitatis odor a defuncti corpore spiraverit? Multi ex diversis languoribus atque morbis, tactu corporis ejus mirabiliter liberati sunt.

Alcibiades ANONYMO EX MSS miraculis daret

21 Mortuus est igitur Divus Andreas anno nativitatæ suæ LXXI, Pontificatus quoque sui a anno XII, annovero ab Incarnatione Domini MCCCXXIII, VIII Id. Janu. ejus anima cum beatissimis spiritibus superni Regis faciem contemplatur. Corpus ejus de more funebri pompa Fesulis in ecclesia cathedrali lapideo busto conditur, licet testamento reliquerit, corpus suum apud Carmelitas Florentiæ sepultum iri. Oppidani vero, ob miram viri sanctitatem, corpus Florentiam deferri non permisissent : namque in eo protectionis plurimum fieri sperabant. Carmelita: vero nacti temporis opportunitatem, noctu clam et furtive corpus sublatum, Florentiam deferunt, ubi eo tempore multis miraculis claruit.

sepelitur Fesulis

n

furtive transfertur Florentiam.

a Sarnus et prior eodem anno XI.

CAPUT V.

Victoria Florentina. Andreae solennis cultus.

Post multum vero temporis, anno videlicet Incarnationis Dominicæ MCCCXXI, Eugenio IV, Pontifice Maximo, Philippus Maria, Mediolanensium Dux, Ecclesie Florentinisque ultro bellum intulit, ac per Nicolaum Piccininum, Præfectum militiæ suæ, Florentinorum oppida multa cepit, multaque vastavit. Itaque exercitus hostium jam loca urbi propinqua occupaverat : Florentinos, Cardinales quoque, qui tum Florentiæ cum Eugenio Pontifice Maximo erant, metus invadit : res omnes turbulentiæ asperitque videbantur. His rebus permota civitas trepidare coepit, armis distidere, suo quisque metu pericula metiri. Decretum fit, uti Decenviri belli gerendi crearentur, qui darent operam, ne quid mali Resp. caperet, quibus legiones parare, bellum gerere, socios cohortari atque cives permittitur. In quibus fuit Cosmas Medicus, Nerius Caponus, Angelus Acciarodus Eques, Joannes Scodellarius. Hi in unum congregati de tutanda Republica disceptabant. tanti belli discrimine, ipsorum animi in ambiguo versabantur.

Florentiam a Duce Mediolanensi bello læssantur

23 Dum hæc sic agebantur, Divus Andreas Corsinus multis miraculis consuebat. Cum vero ex maxima religione universa fore civitas conflueret ad ecclesias Carmelitarum, ubi hujus Antistitis corpus quiescit, adolescens quidam ex nimia religionis pietate, una cum ceteris properabat. Apparuit autem ei beatus Antistes, dicens : Adolescens, mature propere ad Decenviros belli gerendi, neque ipse hæc verba refer. Deus qui Israel de manu Pharaonis eripuit, ipse confringet adversarios eorum : ne timeant eum adversarii congressi : nam Deus omnes vires illorum dissipabit. Itaque audacter cum hoste jam arma gerant pugnaturi. Quinto die a proximo festo Divi Joannis Baptistæ, quod hinc ad dies octo est observatum, de hostibus victoriam reportabant. Adolescens etsi visione nimis perterritus est, tamen Xviros adivit, eisque quod Andreas Corsinus dixit, nuntiavit. Ea cum nuntiata essent, Magistratus hujusmodi verbas fidem miram adhibens, atque instans religione vires, animum recepit, rati quod populi hujus immortalis Deo cura esset. Exercitum itaque parant, IV Kalend. Julii exercitus concurrunt : sed ubi multum ab utrisque pugnatum est, hostium copia fusa sunt. Quod quidem non sine numine divino factum creditur, quod ingens multitudo manu parva pulsa sit, adeo ut pauci per fugam evaderent. Piccininus postquam suos deflevere, resque suas attritas

nuntiatur cultus a B. Andreae, perhibetur et cetera

caelum Mediolanenses

videt.

AGRORE
ANONYMO,
EX MSS.
a

videt, rebus suis diffidens, in a Burgum sancti sepulchri cum paucis aufugit.

24 Postquam de hujusmodi victoria Florentiæ nuntiatum est, civitas immutata ex summa tristitia, repente lætitia summoque gaudio agitabatur: indictæ feriæ, Iudi instituti, atque alia hujusmodi, ut in tali re fieri consuevit. Et ne in religionem viderentur immemores, decretum fit, ut omnis Clerus, atque Magistratus omnis una cum populo in Cathedrali ecclesia convenirent: ex quo loco cum solenni processione, ut moris est, ad ecclesiam Carmelitarum incederent, ubi divi Antistitis corpus venerabile jacet, ibidemque, in honorem sanctissimæ Trinitatis Missam solenni celebratione de more canent, corpusque B. Andreæ Corsini universo populo cum funalibus atque thure multo ostenderetur. Ac ubi hæc, quæ ad cultum hujus sancti viri pertinerent, non possent fieri, quin prius consulerent Apostolicam Sedem, supplicatum est Eugenio Pontifici Maximo per Reverendissimos Dominos Cardinales, Columnensem, Andegavensem, Trapanicum, Placentinum, sanctæ Crucis, et sanctæ Mariæ novæ, quod huic corpori quotannis legitime hujusmodi honores adhiberi possent. Eugenius tamen multa prius intellexerat de sanctitate viri, tamen rumoribus novis permotus, atque tantorum virorum supplicatione, legitime concessit, quod a Florentino populo petebatur. Hæc ubi impetrata sunt, munus religionis, uti decretum erat, mira popularum devotione perficitur. Item lege cautum fuit, ut omnes Magistratus urbis Florentiæ de more solenniter visitarent Carmelitarum ecclesiam; eo videlicet die, quo ipsi Carmelitæ annua hujus beati viri solennia celebrarent. Quod quidem usque in hanc ætatem nostram religione maxime observatur.

a Urbs Urbis in Apennino monte, ab Eugenio IV, 12 millibus aureorum oppiduarum Florentinis, a quibus etiam nunc detinetur.

CAPUT VI.

Varia miracula.

S. Andreæ ope
sedatur tu-
millis plebs,

Ea tempestate Sacerdos quidam cum suis parochianis dissidens, de beneficio ejus pulsus est; atque ob multa mala et facinora coram Archiepiscopo delatus: nec aliquo pacto illos flectere nec reconciliare poterat. Qui cum in hac re multum pecunie contrivisset, nec posset beneficium recuperare; ad B. Andream multis precibus se convertit, vovens quod instar sui ante corpus ejus imaginem ceream collocaret, si a popularibus suis pacifica susciperetur: mox voto suscepto ad ecclesiam profectus, omnes immutatos invenit: et qui paulo ante ipsum trucidare conjuraverant, amicum recipiunt.

quidam do-
lore capitis
liberatur.

26 Nec post multos dies Carmelita quidam, qui Angliæ provinciæ præerat, Florentiæ dolore capitis graviter premebatur: nec ulla medicorum arte poterat liberari. Ubi audivit quæ fiebant per B. Andream, qui ea tempestate plurimis miraculis coruscabat, multis hærynis ejus patrocinium implorabat: et voto suscepto capitis cruciutu liberatus, et gratias Deo agens, qui per Sanctos suos tam mirabiliter operatur, ad propria remeavit.

a
altus usum
rationis re-
cuperat;

27 a Novissime in nostra memoria Matthæus Corsinus quidam ruri ex alto loco præceps in caput suum cecidit, quo casu graviter vulneratus, per dies quindecim verbum nullum recte loquens est: quin etiam res omnes mutatis nominibus appellabat, ut qui ob cerebri lesionem rerum omnium esset oblitus. Medici de ipsius salute desperati curam ejus penitus neglexerant. Quintadecim die mane Thitam uxorem

suam nomine proprio vocans, indicavit ei, Andream Corsinum Carmelitano habitu, uno ministro cum funali accenso comitatum, in somnis secum diu locutum fuisse: qui sibi salutis recuperandæ spem certam dederat. Uxor ubi hoc audivit non parum mirata insperatam sermonis mutationem, inquit: Confide vir, te tali posse patrocinio liberari: nam idem Andreas eodem habitu indutus, atque eadem verba locutus, a me, paulo antequam me vocares, discesserat. Matthæus in dies convalescens in brevi est pristinam valetudinem consecutus.

28 Petrus Victorius ingenuus adolescens, cum avunculum, qui Prati, quod oppidum decimo milliaro est ab urbe Florentia, Prætor erat, visitaret; una cum sodalibus suis oppidi mœnia conscendens, ex alta turri incautus cecidit. Qui cum rueret se B. Andreæ Corsino commendans, ex tanto vitæ periculo illæsus evasit.

Fecit et alia permulta b miracula, quæ brevitate studio præterimus.

a Sententia desunt in priore Vita.

b Illa scilicet quæ a num. 33, ad finem prioris Vitæ referuntur.

RECENTIORA MIRACULA

ex a Relat. Cardinal. Deti ad Urbanum VIII.

b Junipera Riccii Florentina, contracta a partu gravi morbo, mox et ad insaniam redacta, adhibitis frustra medicamentis, tandem admotis B. Andreæ reliquiis, pristina corporis sanitati restituta, et (quod raro contingit) compos mentis effecta est.

2 c Bonaventura Cassandræ filius duorum annorum, cum dies septendecim in cumis eger jacuisset, atque omni cibo ac potu d abstinentis pro mortuo haberetur a medico; admota ad pueri pectus beati Episcopi catena et ejusdem annulo in pueri digitum inserto, statim cibum petiit, vestes induit, domo egressus, cum pueris collusit.

3 Triginta annos lepræ coopertas manus habuerat Angelica de Castro ex Romaniola: ac frustra ope medicamentorum adhibita, ad B. Andreæ auxilium confugit; ac votivas ad ejus sepulchrum manus pollicita, subito mundari cœpta est, atque intra octiduum ne vestigium quidem lepræ manibus apparuit.

4 Elisabetha Petri de e Cavarella Florentina, febris assidua et comitiali morbo misere vexata spatio triginta mensium, destituta ob paupertatem medicorum ac medicamentorum subsidio, præsentiorum medicinarum reperit in beati Antistitis ope; cujus catenam summa fiducia ac religione contingens, ex utroque morbo repente convaleuit.

5 Ad terram cum cecidisset, fregissetque sinistrum brachium f Flammetta Jacobi, nihil proficientibus artis humanæ remediis, ad B. Andream confugit, atque in templo Carmelitarum, imposito super ejus altari brachio, sanitatem recuperavit.

6 In eodem templo dum in die Ascensionis corpus B. Andreæ ostenderetur, Catharina uxor Julii de Garbo Florentina, auditu omnino capta, coronam Beate Virginis porrexit, ut Beati corpus tangeret eamque cum recepisset ac magna spe deosculata esset, abnoto ad aurem uno ejus grano, statim perfecteque audire cœpit.

a Continentur eodem miracula in relatione Canonizationis ad Urbanum V, par. 5, § 3, in qua testes præferuntur, et annis, quo contigerunt in numeris additur. b An. 1596, sancta dicitur, et Gineara appellatur. c An. 1607. d tribus diebus e Canonibus. f An. 1603.

quidam per-
iculose lapsu
non luitur.

b

a

b

Ope S. An-
dræ curatu
contractio et
amentia

c

d

lepra,

lepra.

e

febris et epi-
lepsi

f

brachii tot-
ectura

auditus recu-
peratus

XXXI JANUARI II.

SANCTI QUI PRIDIE KAL. FEBR. COLUNTUR.

S. Metranus, sive Metras, Martyr Alexandriae.	S. Cyrus, medicus, dein monachus,	} Martyres
in Egy-
pto.	
S. Saturninus,	S. Joannes,		
S. Thyrsus,	S. Athanasia,		
S. Victor,	S. Theodosia,		} Virgines,
S. Tharsicius,	S. Theoctiste,		
S. Zoticus,	S. Eudoxia,	S. Geminianus, Episc. Mutinensis in Italia.	
S. Annonius,	S. Julius Presbyter,	} fratres, Novariae in
Italia.	
S. Cyriacus,	S. Julianus Diaconus,		
S. Geminus,	S. Marcella, vidua Romae.	S. Patroclus, Episcopus Martyr, in Gallia.	
S. Gelasius,	S. Gaudus, Episcopus Ebroicensis in Gallia.	S. Aidanus, sive Medocus, Episcopus Fear-
nensis in Hibernia.	
S. Hippolytus,	S. Adamnamus Coludius, Presbyter in Scotia.	S. Ulphia, Virgo Ambiani in Gallia Belgica.	
S. Ursinus,	S. Bobinus, Episcopus Treceensis in Gallia.	S. Athanasius, Ep. Methonensis in Peloponneso.	
S. Pelianus et alii,	S. Ensebins, monach. S. Galli, Mart. in Helvetia.	S. Martinus, Sauriensis Presbyter in Lusitania.	
S. Victor,			
S. Publius,			
S. Saturninus,			
S. Polycarpus,			
S. Tryphæna, Martyr Cyzici.			

PRÆTERMISSI ET IN ALIOS DIES REJECTI.

- S. Hilarii Episcopi Pictavensis usque hunc diem deferri olim celebritas consuevit, ut ex Breviario Romano Cardinalis Quignon, et Eboraci patet, agitur uunc XIV Januarii. Vitam dedimus xiii Januarii.
- S. Antonius monachus in monasterio S. Andreæ Romæ. MS. Calendar. SS. Ordin. S. Benedicti. De eo supra egimus xxvii Januar.
- S. Julianus Episcopus Cenomanensis colitur officio 3 lectionum hoc die a sacro ordine Predicatorum, ut ex Martyrol. an. 1616. Romæ excusa patet. De eo egimus xxvii Januar.
- XV Sancti Martyres, qui antea idolorum sacerdotes fuerant et a S. Callinico conversi sunt, et cum eo coronam adepti, hic referuntur in MS. Martyrol. S. Martini Treveris, et S. Mariæ Ultrajecti; ast in MS. S. Martini Toruacensis S. Callineus jungitur; in MS. S. Hieronymi SS. Thyrsus et Callineus. Notherus quoque Callineum et Thyrsus refert una cum Gelasio. Agemus infra de Gelasio et alio Thyrso. Celebris illius Thyrsi et Callinici, ac XV sacerdotum Acta delimus xxviii Januar.
- S. Fabianus Martyr Tricassinus refertur hoc die in Calendario Ecclesiastico Joannis Horolani (quem putamus Molanus esse) edito typis Plantin an. 1569. Ast alium a S. Saviniano nullum existisse Treceis Fabianum Martyrem ostendimus § I. Prolegom. ad illius Acta, nu. 4 supra xxix Januar.
- S. Gildas, sive Gildasius, solet hoc die coli in Ecclesia S. Corentini Corisopiti in Britannia Armorica, ut ex veteri ejus Ecclesiæ Breviario patet. Vitam delimus xxix Januar.
- B. Principia Virgo inter Sanctas Virgines Romanas recensetur ab Antonio Gallonio, et gloriosa ac beata Virgo Christi appellatur; a Silvano Razio, qui hoc die rum S. Marcella cum refert, Beata. Nusquam in Martyrologis ejus nomen reperimus. De ea agemus ad vitam S. Marcellæ, cujus fuit discipula.
- Vigilius Papa Calendario, quod præsertim est Ordinarium Ecclesiæ Trevirensis, ante aanos 80 excuso, hoc die adscriptus in catalogo Sanctorum; alibi Martyrem appellari eum legimus. Multa ille et gessit et tulit pro Dei gloria, etsi infami ambitu Cathedram primum invaserat, superstitie adhuc S. Silverio. Verum an illi honores Calitum decreti sint, nescimus, merito non dubitamus. Neque quo die decesserit, certo adhuc compertum habemus.
- S. Julium Confessorem, alium a Presbytero fratre S. Juliani, referunt Carthusiani Colonenses in Addit. ad Usuardum, quorum verba infra dabimus cum de Martyribus Alexandrinis agemus. Omnino tamen eundem suspicamus esse, sed ex variis codicibus isti auctori ad Usuardum, veluti alius esset, adscriptum.
- Ado frater S. Andoeni, Sanctus appellatur, et hoc die refertur, in MS. Calendario Sanctorum ordin. S. Benedicti. Vix dubium nobis est, quin Sanctus ab antiquo habitus sit, ut vere fuit sanctissimus; alibi tamen ejus nomen in Martyrologis non reperimus.
- Petrus Conversus in Villariensi Ord. Cisterciens. canobio in Brabantia refertur hoc die a Chrysostamo Henriquez, et Beatus appellatur, a Rayssio XVIII Januarii. Vir fuit ceteris sanctitatis, ut patet ex libro de viris illustribus illius monasterii: non tamen aut Beatus publice habetur, aut ejus, velut aliorum sunt, honorifice recondita reliquæ dicuntur.
- Ludovica de Albertonibus, in quodam, quod penes nos est, MS. dicitur hoc die obisse Romæ anno 1533 et sepulta ad D. Francisci trans Tiberim, obque miraculis claruisse, et magne populæ veneratione culta. Non arbitramur publicum hunc cultum Sanctæ Sedis auctoritate fuisse prohibitum. Scripsimus de ea sæpius Romam. Negant vulgo notam. Consulendi erunt illorum PP. cum eduntur, Annales.
- Maria sanctimonialis ordinis Cisterciensis in oppido Jeppensi ac deinde fundatrix eorum Novii in villa Pinto juxta Madritum, Beata appellatur a Chrysostamo Henriquez in Menolog. Cisterciensi, diciturque miraculis viva ac mortua claruisse: non tamen significat an publica aliqua veneratione celebretur, quod vix arbitramur.
- S. Iguatius Episcopus et Martyr refertur hoc die in MS. Martyrologio monasterii S. Martini Treveris, Breviario Brugensi, et aliis quibusdam Belgicis, quæ quia postredie S. Brigidam venerandam proponunt, S. Ignatii natalem præoccupant. Colitur hic ab Ecclesia Romana 1 Februarii.
- S. Toracius Episcopus et Confessor a Carthus. Colonien. memoratur hoc die. Suspiciamus Torquatium esse, quem Augustæ Tricassinorum Antistitem (hæc alibi

LXVI

- absit a catalogo Cl. Roberti) Saussatus in *Supplem. Martyrol. prædicat* 1 Februar.
- S. Brigida Virgosalet in quibusdam Ecclesiis calt hoc die, ut ex veteri Tornacensi Massali patet; in plerisque 1 Februar.
- Stephanus III Papa refertur hoc die, et Sanctus appellatur, a Ferrario, Benedicto Dorganio, Hugone Menardo. Au Sanctus palam habeatur, nobis non constat. Octavius Cajetanus atque ejus natalem conspuant 1 Februar.
- S. Victorinus,
- S. Victor,
- S. Nicephorus, } Martyres, Corinthi. *Menæa. De*
 S. Claudius, } *his agit Martyrologium Romanum*
 S. Diodorus, } *xxv Febr.*
- S. Serapion,
- S. Papias,
- S. Keneswitha Abbatissa in Anglia. *Carthus. Colonien.* in addit. ad *Usuar.* et *MS. Florar.* Hanc Joannes Capgrave et *Martyrologium Anglicanum* referunt vi Martii.
- S. Veroni Inventio et Translatio hoc die sacris tabulis inscripta, a Ferrario, Molano, Causio. *Florario, Saussato.* Ejus historiam ab Olberto Gemblacensi Abbate descriptam, dabimus ad illius vitam xxx Martii.
- S. Caradocus Eremita in Anglia, refertur hoc die ab Hugone Menardo. Vitam ex Joanne Capgrave dabimus, quo in octavis Pasche an. 1124 obiit, xvi Aprilis.
- S. Marci Evangelistæ Translatio, hoc die adscripta Romano aliusque *Martyrologus.* De ea agemus ad ejusdem natalem xxv April.
- S. Berta, Abbatissa Martyr. *MS. Kalendar. SS. ord.*

- S. Benedicti. Nos de ea 1 Maii.
- S. Aurelianus Martyr, refertur a Carth. Colonien Nobis ignotus, nisi is sit quem Ferrarius tradit *Papiri coli* xxii Maii.
- S. Ponticus, (Martyres. Carthus. Colonien. in Ad-S. Blandina, (dit. ad *Usuard.* Nos ii Junii.
- S. Vigilus, Episcopus Tridentinus Martyr, vetus *Martyrologium Romanum, Beda vulgatus, Ado, Nokterus, Maurolycus, Molanus, Galesinius, aliique.* At *Roman. Martyrologium* xxvi Junii.
- S. Udalrici Episcopi Augustani canonizatio hoc die assignatur ab Hugone Menardo. De ea agemus ad illius vitam iv Julii.
- S. Chagnoaldus Archiepiscopus Lugdunensis, frater SS. Pharonis et Phare. *MS. Kalendarium SS. ordinis S. Benedicti.* Imo Lauduni, sive Lugduni Clavati Episcopus fuit. De eo agemus vi Septemb.
- SS. Dominicus Saracenus, et xviii cives Septimanienses, Cordubæ circiter annum 873, martyrio coronati, referuntur hoc die a Joan. Marietta lib. 2, hist. Eccles. Hisp. cap. 90, Martinus de Raa noster lib. de SS. Cordubensibus scribit multo probabilius videri mense Decembri esse interemptos, quo eos rejicimus.
- S. Potamus Confessor in territorio Trecassino. Ferrar. *Mauralye.* Sed Pontanius appellatur in *MS. Florar. auctario Carthus. Colon. ad Usuardum, Martyrol. Colonensi, Polamius a Felicio.* Ignotus est Camuzio, et Des-Guerrois rerum Trecassarum scriptoribus, nisi sit S. Potentianus, de qua xxxi Dec.
- S. Melania junior hoc die refertur a Surio in secunda editione, Silvano Razio, Felicio, et aliis. De ea agemus xxxi Dec.

DE S. METRA SIVE METRANO, MARTYRE ALEXANDRIÆ.

ANNUS
XXXIIANUAR.
S. Metrani
vitalis
31 IANU.

Colitur ab Ecclesia Romana pridie Kal. Februarii, Græcorum fastis (quod mirum est) ignotus, S. Metranus, sive Metras, Eusebio Μετράζ. De eo Usuardus: Apud Alexandriam natalis B. Metrani Martyris; quo nolente impia verba proferre ad jussionem Paganorum, omne corpus ejus fustibus colliserunt, vultumque et oculos acutis calamis terribantibus, extra urbem cum eruciatis expulserunt, illicque spiritum, qui in eo supererat, lapidibus eiecerunt. Eadem habent Beda vulgatus, Ado, Nokterus, Bellinus; parva *Martyrologium Romanum, Galesinius, Causio;* meminerunt quoque ejus Maurolycus, vetus *Romanum Martyrol. Felcius, Florarum* atque MSS.

2 XXX Januarii eam refert *MS. S. Richari* his verbis: Alexandrie S. Metrani Martyris. At Maurolycus XIX Februarii: Alexandrie SS. Juliani, Eami, Macarii, Epimachi, Alexandri, Metrani, Apolloniae, Ammonie, Coïnte, cum aliis x Martyribus sub Decio. Ast hi amicos ad alios dies pertinent. Idem XX Februarii habentur in *Martyrologio Caliacensi, MSS. S. Maximi et S. Richari, ac Florario;* atque in quadam recentiore *MS. XXVII Februarii, occasione SS. Juliani et Eami,* quorum eo die agitur natalis.

3 Oeius est S. Metras persecutore Decii, nondum quidem illius edictis concitata, cum nec ipse adhuc sumpsisset imperium, sed jam eo quadam turbæ demoustrati nota Alexandria, ut max ex Eusebio patet, cum adhuc vixerent Philippi pissimi Imperatores, quos vespere et rita spoliarunt Decius, anno V, C. 1001, vel, si ad Kalendas Januarias anni principium, non ad Pal-

lu revocet, 1002, Christi 249, quo eodem anno, si quidem XXXI Januarii, contigisse S. Metrae martyrium videtur. Id lib. 6, histor. Ecclesiast. cap. 34, ita commemorat Eusebius:

4 Dionysius (Episcopus Alexandrinus, qui XVII Novemb. colitur) in epistola ad Fabium Antiochenum Episcopum, certamina eorum, qui sub Decio martyrium Alexandriae consummarunt, in hunc modum describit: Non regio aliquo edicto mota persecutio est, sed anno integro illud prævertit. Nam cum isthuc venisset, malorum, que deinde urbi illi acciderunt, vates quidam atque architectus (quicumque demum ille fuerit) Gentilium in nos multitudinem concitavit, cum eos ad patrias tuendas superstitiones vehementius impulsisset. Hoc illi auctore ac hortatore omnem licentiam ad quodvis designandum scelus arripunt, sedam eam pietatem et verum demonum cultum arbitrati, si in nostrorum hominum cæde ac sanguine grassarentur. Primum igitur senem quemdam, Metran nomine, arreptum jubent impia proferre verba. Quod cum ille abnueret, corpus ejus cædunt fustibus, præcæcis arundinibus vultum atque oculos pungunt; ac tandem in suburbia perductum, lapidibus obruant. Hæc Eusebius, quibus consentaneæ sunt, que scribit Nierphorus Callistus lib. 3, cap. 30, qui admirabilem senem appellat, traditque non tantum dire cœverberatum illi fustibus corpus, consensam acutis colanis faciem, confossos oculos; sed et interiora quoque corporis divulsa lavatque. Habebat Alexandriae dicatam suo nomini ecclesiam, ut patet ex vita S. Joannis Eremosynari 23 Janu. cap. 11, nu. 68

tormentu.

DE SANCTIS MARTYRIBUS
SATURNINO, THYRSO, VICTORE, THARSICIO,
ZOTICO, AMMONIO, CYRIACO, GEMINO, GELASIO,
HYPPOLYTO, URSINO, PELIANO
ET ALIIS, ALEXANDRIÆ ET ALIBI.

XXXIJSUAR

Difficile est, cum Acta desint, sanctorum Martyrum fide certa natales stabilire; loco, in quo palmam adepti, sæpe numero a libris vel omisso vel ætulo expresso, aut pluribus ad unum temere revocatis; sacris nunc onissis, nunc neglecta interpunctione aliunde abscessis, aut ex nominum similitudine iisdem perperam repetitis. Quæ omnia cum hic animis nostris obversarentur, ne quidem quod conjectaremus satis erat expulsum. Verba proferemus Martyrologiorum, ut si quis certius quilibet eruerit, communi faciat.

In sacris fastis memorati SS.

Saturninus, Thyrsus, Victor.

2 Soli Saturninus, Thyrsus, Victor in plurimis MSS. et excusis memorantur. Ita Usuardi plurima manu errata exemplaria, et typis vulgata, itemque Bellinus de Padua, Cunicus in priori editione, Constantius Felicitus, Maurulgeus, MS. Flavianum: Item Alexandriæ sanctorum Martyrum Saturnini, Thyrsi, et Victoris. Addunt plurima MSS. Usuardi et Bedæ nomine prætitulata, itemque Martyrolog. Colonicense: quorum gesta habentur. Utinam haberemus! Ado, Bedæ vulgatus, et quædam MSS. locum omittunt. Item SS. Saturnini, Thyrsi, et Victoris. Ita et Wandelbertus:

Saturnine tuum egregium Thyrsique tropeum,
Victorisque simul, Jani determinat orbem.
Habet hos eodem Martyrol. Romanum.

Tharsicius, Zoticus, Ammonius.

3 Tharsicium, Zoticum, Ammonium addunt alii. Bedæ vulgatus: Et natale SS. Tarsi (in excusis est Rarsi) Zotici, Ammonini, et Publii, de Publio mar separatim. MS. S. Marci Ultrajecti: Eodem diè Tarsici, Ammonii et Zotici. Carthus. Column. Tarsici, Zotici et Ammonii. Locum alii exprimunt. Rabanus. In Alexandria Tarsici, Zotici et Ammonii. Idem habet MS. S. Maximini, nisi quod pro Tarsico Tarseum expressit. MSS. S. Martini Tornaci et Latiense: In Alexandria Thyrsici, Zotici, Ammonii.

XXXIJSUB.

Ursinus, Hippolytus, Gelasius.

Hic etiam tenebræ, quæ nec explicare verbis satutum, ne ad singula dubitare videamur. Quid si enim Victor et Saturninus Alexandrii sunt? Tharsicio, Zotico, Ammonio sociatus aqum Bedæ Publius; atqui illi Alexandriae passi, ergone et hic? an potius, ut fit, nulla in MSS. expressa distinctione, temere conjuncti sunt? Polycarpus denique, sed magnus ille Smyræ Episcopus, 1 Februarii in MS. S. Hieronymi memoratur: an ex simili aliquo exemplari in hunc diem transscriptus?

4 Cyriacum his jungit, aliosque innominatos socios Martyrologium Romanum: In eadem civitate (Alexandria) sanctorum Martyrum Tharsicii, Zotici, Cyriaci, et sociorum; quas futeitur Baronius restitutos a se ex vetustissimo Martyrologio monasterii S. Cyriaci in Thermis. Eundem, et reliquos, præter Pelianum, exhibuit nobis vetustissimum MS. Martyrologium S. Hieronymi, sed ulterius quædam loco tribuens: In Alexandria natalis Tarsici, Zotici, Ammonii; et alibi Communi, Cyriaci, Gemini, Gelsii, Eppoliti, Ursini. Quid Communi sibi velit, nobis non omnino liquet. An fortassis Eppolitus hic est Hippolytus, de quo et eodem Martyrologio et alius agimus XXX Januarii? Gelasium habet quoque Martyrol. Ecclesie Bruzællensis, his verbis. Et Gelsii Episcopi. At Urthusiani Colou, in addit. ad Usuardum: Item Publii, Gelsii, Hippolyti, et Julii Confessorum. In quodam et rempta additionum Carthusiæ Colou. ad Usuardum reperimus a quopiam in margine adscriptum: et Ursino ac aliorum. Hic Ursinus est fortassis, in MS. S. Hieronymi memoratus.

Cyriacus,

Gelasius, Hippolytus, Ursinus.

5 Pelianum addit Galesinius, eumque sæculi Cunicus in 2 editione, et Ghimus: Hoc ipso die eadem in urbe (Alexandria) sanctorum Martyrum Saturnini, Tharsici, Gelsii, Thyrsi, et Peliani: qui Clericali ordinis homines, in Deciana persecutione varie graviterque cruciati, confirmatis mirandum in modum animis in fidei confessione, corona celesti donati sunt. In Notis futeitur se horum nomina partim e MSS. monumentis, partim e Bedæ, atque Usuardo recepisse. An ex iisdem monumentis tempus martyrii, suæque ministerii professionem diderit; an quæpiam ratiocinatione diderit, haud scimus. Pelianum quendam, sive Pellicanum, ab alio XXX Januarii refertur, sed in Africa passum, ab hoc, ut remur, diversam, istuc dicimus, cum de SS. Felicitano, Philippiano et sacris ageremus.

Pelianus

DE SS. MARTYRIBUS AFRICANIS
VICTORE, PUBLIO, SATURNINO,
POLYCARPO.

XXXIJSUB.

Ursinus, Hippolytus, Gelasius.

2 Dulcius Martyrologiorum verba, et eruditum Lectorem rugabimus, ut si quid certius repererit, nobiscum communicet. Rabanus et MS. S. Maximini: In Africa Victoris, Publii, Saturnini. MS. S. Martini Tornaci. In Africa natalis SS. Victoris, Publii. Addit MS. Latiense, et Polycarpi. MS. S. Hieronymi: In Africa Victoris, Publii, Saturnini, Polycarpi. Idem habet Netkerus. Publium, nullo adscripto loco, referunt Carthusiani Colonienses supra citati.

Ursinus, Hippolytus, Gelasius.

DE TRYPHÆNA MARTYRE CYZICI IN HELLESPONTO.

XXXI JANUAR.
S. Tryphæna
martyris.

Cyzici, celebri quondam urbe, nobiles et gratos Cælitibus ludos exhibuit Tryphæna, feris objecta. Ejus natalem refert Menologium Græcorum ab Henrico Canisio editum, nisi error est in numero, XXX Januarii his verbis: Eodem die Sanctorum Martyrum Triphænæ ex Cyzico Hellesponti urbe. Quod sibi illa voluit, sanctorum Martyrum aut plures fuere socii certaminis, sed omissi? Menæa tuam Tryphænam, sed XXXI die, memorant. De ea quoque XXXI Jan. Martyrol. Roman. Cyzici in Hellesponto S. Tryphenis Martyris, que plurimis tormentis superatis, a tauro demum nocita, martyrii palmam promeruit. Tormenta illa Triphenis (sic enim scribit, cum Τρῖφαινα sit Græcis) narrat Galesinius, atque ex eo Canisius, sed plenius Menæa, que damus.

ACTA EX MEN. EIS.

Taurus, a Tryphæna, delicate tuis vescitur carnibus.

Rt ad delicias te puras transmittit.

DE SANCTIS MARTYRIBUS ÆGYPTIIS

CYRO, JOANNE, ATHANASIA, THEODOSIA, THEOCTISTE, EUDOXIA.

§ I. SS. Cyri et Joannis natalis, Acta.

SED THEOCLE
XXXI JANUAR.
SS. Cyri et
Joannis apud
GREGIOS.

Celeberrima sunt SS. Cyri et Joannis Martyrum nomina, ob innumera agris mortalibus collata ad eorum reliquos beneficia. Coluntur a Græcis ac Latinis XXXI Januarii; quamquam Græcorum Menologium ab Henrico Canisio editum, XXX Januarii retulit, nisi id negligentia librarii contigit, qua et S. Theoctiste omissum est nomen. Ita vera habet: Natalis sanctorum Martyrum Cyri et Joannis, ibidem et trium sanctarum Virginum Theodote et Eudoxie, et matris Athanasie, sub Diocletiano Imperatore. Ast in Græco Menologio, ejusque epitoma per Christophorum Proconsulem Mitylenarum, Menæis quoque et Anthologio, referuntur XXXI die. In Coptico Calendario sexta die mensis Mechir memorantur Abacher et Joannes, cum Theodora, Theopista, et Theodokia, sub Diocletiano, ut nobis significavit Athanasius Kircherus noster. Michael Monachus V. C. L. in Sanctuario Cypriano duo profert vetera Calendaria, unum Sanctionalium S. Joannis, alterum majus Ecclesie Cyprianae, in quibus hoc die ita habetur: S. Abaciri et Joannis.

Ugrippus,

Latina

2 Consentiant Latina Martyrologia; et plura quædam MSS. nomen præferunt Usuardi, sed aucta, ita habent: Natale beatorum Martyrum Cyri et Joannis, quorum primus ex Alexandria metropoli, Ægypti, secundus de civitate Edessena extitit oriundus. Qui temporibus Diocletiani et Maximiiani primum tenti et in carcere trasi, deinde virgine cæsi, et facibus ignitis adusti, neco saleque superfusi, ac cilicio confricati, piceque fervente perfusi, ad ultimum decolati martyrium complerunt. Eodem fere habent Carthus. Colon. in Addit. ad Usuardum, Martyrol. Colon. MS. Floravium, Viola SS. Haguenæ edita, Maurolycus.

3 At Martyrol. Romanum: Romæ via Portuensi, sanctorum Martyrum Cyri et Joannis, qui post multa tormenta pro confessione Christi capite truncati sunt. Quæ non ita accipiendi esse, quasi Romæ passi sunt, mox Baronius; sed quoniam prædictorum Martyrum corpora Alexandria Romam translata, illis sunt posita. Quod non amulvertit Galesinius, ita scribens:

Nam sunt in
sua passi.

1 Hæc Cyzico oriunda, ad Hellespontum sita urbe, patre Anastasio Senatore, matre Socratia Christiana; ad martyrium pervenit, non ab aliis ducta, verum ultro se ipsa certamini obtulit. Nam cum turpia Gentilium sacra, quibus Deos suos stolidi venerari solent, e irrideret, hortareturque ut a vanissima superstitione desisterent, ac pro eorum conversione Deum precaretur; jubente Cæsario Præfecto in ardentem caminum injecta est: verum hinc admirabili modo erepta, sublimis suspenditur, et mox dejecta clavis humi fixis excipitur ac confoditur: dein feris objicitur; quibus eam minime contingentibus, taurus demum eam aggressus, cornibus eam lacerat ac prosternit.

h
patria,
parentes,
c
martyrium.

2 Fertur, quo loco ejus fusus est sanguis, fons erupisse aquæ limpidissima, qua vel pota vel aspersa et mulieribus et bestiis, cum pepererint, lactis, quo forte defecta, copia redundent ubera.

fons.

a Paronomasia est in vocibus Τρῖφαινα, delicate vivere, genio indulgere, Τρῖφαι delicia; et Τρῖφαινα. b Eadem memorat Maximus Cythereus, et brevius Galesinius. c Galesinius id factum scribit, cum sacer dæmoni dies celebraretur.

Romæ sanctorum Martyrum Cyri et Joannis: hic Edessæ, ille Alexandria natus, uterque Romæ, Diocletiano Imperatore, in carcerem conjectus, verberibus cæsus, acceusis facibus adustus, ferentibus pice delibutus, tandem præcis cervicibus coronatur. A quibusdam interjectis, veluti de aliis, ita scribit: Alexandria præterea, Sanctorum, Cyri etiam, Joannis, Aspasie matris, et trium filiarum Virginum, quorum omnium martyrii, Diocletiano et Maximiano fortiter suscepti, consecrata in litteris memoria, in cælis ipsi gloria perfruuntur sempiterna. In Notis priorum festivitatem celebrari hodie a Græcis scribit, vitam a Sophrono scriptam, citatam a S. Damasceno et synodo Nicæna; quæ constat ad Alexandrinos Martyres pertinere. Posteriorum martyrium citat ab Hilarione Monacho relatum; et Athanasia, quæ ipsi Aspasia est, filias vocat Theodidem, Theodotum et Eudoxiam; quæ nomina etiam Ferrarius retinuit in Catalogo SS. Italiae.

ut putavi Galesinius.

4 Petrus de Natalibus quoque Romæ interfectos existimavit. Ita enim scribit lib. 3, cap. 63. Cyrus et Joannes Romæ martyrium passi sunt. Quo tamen tempore, aut sub quo Iudice, seu quibus tormentis afflicti fuerint aut exanimati, in Martyrologio non exprimitur; nec alibi scriptum inveni: nisi quod Ecclesia Romana eorum festum II Calend. Febru. recollit, et in Calendariis asseribit.

et Petrus de Natal

5 De Actis harum sanctorum Martyrum ita scribit Baronius in Notis ad Martyrologium: Acta ipsorum tam Græcis quam Latinis fuere notissima: habemus et nos ea in quinto, septimo, ac decimo tomo antiquorum rolicum MSS. qui aliquibus ecclesiis Romæ usui erant, ubi secundum ordinem mensium scriptæ habentur Sanctorum Vitæ: in his ergo Acta prædictorum Martyrum nacti sumus, auctore Petro quodam, qui ea exseripsit poscente Gregorio Joannis Consularis filio: rursus eadem invenimus in manuscripto codice S. Marie ad Martyres: in quibus omnibus habetur expressum, hos passos esse Alexandria anno ix. persecutionis Diocletiani Imperatoris, tumque etiam martyrium subisse tres sanctas Virgines Theodoram, Theotistam, et Eudoxiam cum matre Athanasia. Eadem omnia habentur Græce edita penes Metaphrastem hæc die 31 Januar. quæ Latine reddita

Actu MSS

edita,

reddita

reddita habet Lipomannus tom. 3 et Sarius tom. 1 in quibus desideratur tempus martyrii; habent tamen quaedam superaddita miracula, quae apud dictos Latinos codices non invenimus. Habuit Sophronius Episcopus Hierosolymitanus praecalam orationem de iisdem Martyribus, quae citatur in Concilio Nicæno secundo, act. 4 et a S. Joanne Damasceno oratione 3 de imaginibus.

6 Hæc Baronius. Vitam eam, quæ, minus integra, a Lipomano inter Metaphraste opera edita est, e veteri Græco codice, unaque eorumdem Martyrum miracula, Latine vertit Otto Zylins noster, cujus est at perlegens Historia miraculorum B. Mariæ Sibraucensis, superioribus annis vulgata; et XXVI Januarii Vita S. Xenophontis Lotiniate donata. Eunc a Petro illo, cujus meminit Baronius, scripta sit, an a Sophronio Hierosolymitano, cujus in his eisdem Martyres laudatio citatur a Nicæno II synodo, ut § seq. dicemus, an fortassis ab altero Sophronio Joannis Moschi socio, de quo 23 Jan. ad Vitam S. Joannis Eleemosynarii actum est, nescimus. Illud videmus posse pronuntiare, vixisse (quisquis deum fuerit) ipsius S. Joannis temporibus auctorem illum: nam S. Eulogii meminit, cui Theodorus Scribon, huic biennio post S. Joannes successit, nec tamen diu post vixit, qui cum ab Apollinære constructum gerontocomium memorat, illud addit, ut audivi, vel ab us qui spectarant, vel certe fama etiam tum recente ac celebri. Obiit Apollinarius anno Christi 570 cum solisset annos octoetecum.

§ II. SS. Cyri et Joannis miracula.

Ad eo multa patrati sunt SS. Cyri et Joannis patrocino celestia portenta, ut a Græcis in Menologio, Menais, Anthologiu si žyca nai bezumetovogoi zapřysoci, sancti et mirabilium effectores, gratis infirmos curantes appellentur. Conscripta jam olim fuisse eorum miracula patet ex septima œcumenica Synodo, quæ est secunda Nicæna, ubi quædam ex commentario de his conscripta recitantur. Aliqua eorum hic damus e Græco MS. ab antiquo auctore, eoque ipso, ut renur, qui vitam conscripsit, tradita litteris. Testatur cum in Vita eam. Væ litterarum monumentis commendare res ubi is mirifice gestas, clarissimumque eorumdem pro Deo Christo certamen, et miraculorum seu curationum pauca de multis quas, nos ipsi, inquit, licet publicanis omnibus longe sequiores, et oculis hinc vidimus, et divino etiam munere per eosdem partim ad salutem nostram experti sumus. Cum ergo libro illo priore, qui vitam eorum complectitur, nulla ipsorum commemoratur miracula, sequitur illud de secundo libro esse occurrendum.

8 Plura tamen, quam hic extant, omnia et facta et in litteris rehta putet ex citata Nicæna II Synodo, art. 4 ubi cum ex S. Sophronii Archiepiscopi Hierosolymorum eneamio in SS. Cyrum et Joannem recitatum esset testimonium, quo probaretur Sanctos honorari, tum excelsorum templorum molitione, tum marmorum rariorum ornata, tum picturæ artificio, tum donariorum elegantia; aliud subjicitur, ἐν τῇ αὐτῇ συγγρηγίῃ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τῶν ἁγίων βασιμῶν ἐν ἡ ἱερά. Ex eodem volumine ejusdem Patris, eorumdem Sanctorum miraculorum, cujus initium. Alexandriam Ægypti et Libyæ etc. In latina editione Conciliorum habetur. Ex eodem commentario de iisdem Sanctis miraculorum trecentecimum sextum, in editione Græcolatina videtur ommissum τῶν, id est, 306. Illud vero miraculum neque in his habetur quæ hic damus, et non integre tamen in synodo recitatur. Ita autem habet:

9 Alexandriam Ægypti et Libyæ audio metropolitim. Et post alia. Venientes ergo ad templum quoddam perfectum, specie quidem terribile et præclarum, altitudine vero ad cælum ipsum pertingens, quod intrantes, maximam noxiginæ et admirabilem

videbamus; in medio quidem Dominum Christum picturæ coloribus habentem, Christi autem Matrem et Dominam nostram Dei genitricem et semper Virginem Mariam sinistrorsum, et dextrorsum Joannem Baptistam et præcursorem ejusdem Salvatoris, qui ex utero eum exultationibus prænuñtiavit, (nam et loquens intus cum esset, non audiebatur) et quosdam ex Apostolorum et Prophetarum glorioso choro, et Martyrum cœtu: cum quibus et aderant ipsi Cyrus et Joannes Martyres: qui ante imaginem stantes Domino proidebant, genua incurvantes, et capita in pavimentum ferentes, et pro juvenis medela intercedentes. Et post alia. Et ad imaginem tertio venientes, præmissis modis utebantur et verbis. Et cum hora multa deprecarentur, et deorsum jacentes, Jube Domine, tantum clamabant: Christus miseratus, ut revera misericors, annuit; et, Date ei, per imaginem factus est. Et de humo exurgentes Martyres, primo quidem gratias agebant Christo Deo nostro, qui eorumdem deprecationem exaudierat: deinde gaudentes et tripudiantes: Ecce, aiunt, nobis donavit gratiam Deus. Ingredere itaque in Alexandriam, et in magno Tetrapylo jejuniis dormi, et modico olei de candela, quæ sursum ante imaginem Salvatoris ardet, accepto in ampulla parva, rursus jejuniis ad ista perveniens, etiam hoc pedibus unctis donum sanitatis habebis. Et post alia. Ipse autem surgens post extinctionem candele sumit oleum, et ad Sanctorum pervenit templum: ubi sicut jussus fuerat, manus et pedes unxit: et continuo languorem deposuit, et incolumitatem recepit. Tarasius sanctissimus Patriarcha dixit: Omnia recipienda esse fatetur, et pietorum et reliquarum artium monumenta ad decorem sacrarum domorum. Thomas reverendissimus monachus Presbyter, ac Vicarius Orientalium a dixit: Hæc imago, honorabiles Patres, Alexandria in Tetrapylo stat usque nunc, et diversas infirmitates curat. Sancta Synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per sacras imagines miracula perficit.

10 S. Joannes Damascenus Orat. 3, de imagine, idem ipsum miraculum narrat, aliquanto distinctius, ita scribens: S. Sophroni ex miraculis sanctorum Martyrum Cyri et Joannis, in Theodorum Subdiaconum podagra laborantem. Deinceps autem curationem etiam corporis breviter persequamur. Diebus his paucis transactis, cum dormiret, rursus astantes Martyres videt, ut secum iret imperantes. Ipse vero prompte secutus est. Sciebat enim non posse non utile esse Sanctos sequi. Græcorum igitur templum, specie quidem angustum et splendidissimum, altitudine autem cælos ipsos attingens, adentes, atque in illud ingressi, maximam et admirandam imaginem consuebamus, quæ medio quidem Dominum Christum coloribus depictum continebat, sinistrorsum autem Dominam Dei genitricem, dextrorsum vero Joannem Baptistam, qui ipsa ex utero exultatione indicaverat, quoniam nec loquens, intus cum esset, audiri poterat, et quosdam e glorioso Apostolorum et Prophetarum choro, et Martyrum cœtu, inter quos erant Cyrus et Joannes Martyres. Qui ante imaginem stantes, genibus flexis, et humi capita inclinantes, ante Dominum proceiderunt, pro adolescentis vilitudine supplicantes. His autem verbis supplicabant: Benigne Domine, jubes ut huic quoque sanitatem tribuamus? Verum cum saepe et humi procidissent, et supplicibus verbis orassent, nec Dominus Christus annueret, precari destiterunt; tristesque atque animo dejecto ad me reversi sunt, qui haud ita procul ab imagine constiteram. Cum igitur ad me propius accessissent, Vides, inquit, quomodo sanitatem tibi Dominus negat? Verum ne despondas animum, omnino enim erga te quoque, ut erga omnes, benignum præbebit. Et semilore spatio interjecto surgentes redierunt atque iterum supplicabant. Sed

EX VARIS. * addit alteri editio, Singula percurantes

Sancti Christo in imagine supplicant.

voque an-nuente

argua jubent oleum. padis sacre se ungeri.

quo facto convalescit.

a Adhuc in latine, sanctorum Sa credidit, quæ dicitur in Græco.

Poligenes videt in sancto SS. pro se Christo supplicantes

encl

et secum interstru

hic e Græco, cum miraculis

a quo scripta?

Miracula hanc SS

ab eodem scripta a quo

ab a Sophronio.

citatur 2 V. c. una quando.

EX VARIIS

cursum, inquit, re infecta reverterentur, tristes animoque dejecto, quemadmodum prius, quod Dominus Christus non imperaret. Et hæc mihi rursus redeuntes narrant. Sed tertio profecti, Bono, inquit, sis animo : nunc enim plane gratiam impetrabimus. Verum tu quoque, quemadmodum vides nos supplicantes, nobiscum profectus, Dominum suppliciter deprecare. Et tertio ad imaginem accedentes, antedicta ratione ac modo, hisdemque verbis usi sunt. Cumque die precati essent, humique prostrati, hæc solum, Jube Domine, clamaverunt; tunc Christus clementia miserationeque commotus, Date etiam ipsi, ex imagine ait : et ex humo surgentes Martyres, primumquidem Christo gratias egerunt, quod preces suas exaudisset.

11 *Hactenus S. Joannes Damascenus : versionem Francisci Zini a Billo editam, cum Græco contulimus. Adhuc lucem, quod quidem sciamus, ille S. Saphronii commentarius non vidit, uti et alia quædam hujus, vel alterius fortassis Sophronii ἱεροσολωνίου ἔργα, huic attributa.*

§ III. *Sanctorum reliquiarum, templi iis dicata.*

Cumque urbem Egypti, stadus duodecim, aut. ut editio Liponiani habet, decem distantem Alexandria, martyrio suo habitavit Cyrus ac Joannes. Eorum reliquiarum in S. Marci templo a Christianis religiose condita, sub Theophilo Patriarcha reperta, atque a S. Cyrillo Theophili successore Manuthen, vicinam Canopo propinquam translate, *Ubi illud et iterum S. Marci templum, Alexandriae aut Canopi, non exprimitur. Carusse omnino templo Canopum, aut loco idoneo ad suos celebrandas convectus, et Sanctorum tumulanda corpora, verisimile non est : ut cui potius dicatum fuisse existimabimus, quam S. Marci, suo et Alexandrinorum Apostolo?*

13 *At in vita Canopi, sive Alexandriae, sub Theophilo Antistite, imperante Arcadio reperte sunt, et Manuthen translate; cujus inventionis et translationis solennis agitur apud Græcos memoria XXVIII Junii, ut mox dicemus. Baronius non Manuthen, sed Canopum a Cyrillo translate scribit lib. 5, an. 414, an. 20. Hoc item anno, inquit, qui Cyrilli Episcopi Alexandrini Sedis primus numeratur, die vigesima octava Julii, ab eodem facta est translatio partis reliquiarum sanctorum Martyrum, nempe S. Marci Evangeliste, Cyri atque Joannis, in Canopum, ubi jam sedes vigebat idololatricæ. Licet enim destructum fuisset, quod illic famosissimum erat idoli fanum, et a Theophilo ecclesia supererecta; demonones tamen adhuc ibidem manserunt, infestatio ipsorum satis significabat. Cessavit autem penitusque extinctus est eorum conatus, et vis evanuit, ubi eodem sunt translate reliquie; quod illi victi, sedes antiquas præsertim relinquere conati sunt. Hæc habentur satis aperta ex Actis eorundem sanctorum Martyrum Cyri atque Joannis. Hæc Baronius. At neque primus is erat annus Cyrilli, sed secundus, qui, ut supra 28 Junii, in ejus Vita § 1, an. 6, dicitur, Honorio Aug. IX et Theodosio Juniore Aug. V Coss. tribuo post Theophili patris sui mortem, que XI Octobris contigit, in ejus cathedram erectus est; neque XXVIII Julii, sed Junii translate hæc reliquie; neque Canopum, sed Canopa vel Alexandria Manuthen, ut ex Actis liquido constat.*

14 *Consequenti est sacris tabulis illius Translationis memoria XXVIII Junii, quo die Malanus in Addit. ad Usuardum : Die XXVIII reportatio reliquiarum SS. Cyri et Joannis, qui miraculis claruerunt. In Menologio Græco habetur : ἡ ἀναμνήσις τῶν ἁγίων τῶν ἀγίων καὶ ἁγιοπαιδῶν ἀναρχοῦ καὶ κλέου καὶ ἰωάννου. Reditus, vel recuperatio, aut translatio, reliquiarum sanctorum et miraculorum patrione illustrum, gratis curantium Cyri et Joannis. Galesinius et Ferrarius : Alexandriae translatio sanctorum Mar-*

tyrum Joannis et Cyri. *At Menologium a Camusio editum : Inventio pretiosarum reliquiarum sanctorum Martyrum Cyri et Joannis. Fuit autem Cyrus ex urbe Alexandria, Joannes vero ex Edessa, uterque pro Christi fide omnium generum tormentis fortiter superatis, migravit in cælum. Inventæ sunt autem reliquie sub Alexandrino Patriarcha Theophilo et Arcadio Imperatore, quorum Martyrum panegyria hodie celebramus.*

15 *Solus quoque inventionis, et non ad vicum Manuthen translationis, meminerunt Menæa, que eo die ista habent : Eodem mense, die XXVIII inventio pretiosarum reliquiarum sanctorum Martyrum Cyri et Joannis.*

Ossa reperta Martyrum sine argento curantium, Scabellas aperunt miraculorum sine argento.

Vigesima octava Cyrus repertus est et ejus commilito.

Vixerunt hi sancti Christi Martyres et Thaumaturgi sub Diocletiano Imperatore : et Cyrus quidem Alexandria, Joannes Edessa erat oriundus. Ambo propter morum similitudinem societatem inierunt; et circumcunctes ac medicinam exercentes, omnem agritudinem et languorem curabant; ac multos ad martyrium, veluti ad palastricam luctam athletas, urgebant ac confirmabant. Innotere tandem loci illius Prefecto, qui comprehensos omnis generis tormenta subire coegit, atque ita securi jussit obtruncari. Eorum reliquie quo par erat studio curate a fidelibus, et propter grassantem tunc impietatem abscondite sunt. Postea vero Arcadio imperium, Ecclesiam Alexandrinam administrante Theophilo, reperta sunt sancta et venerabilia pignora, quorum panegyrim, sive festivam celebritatem hac ipso die religiose peragimus; quo et sacrosancti hi thesauri e terra eruti, et turba innumerabilis ad eos confluxit, variis morbis afferta, atque curationem incrudimitatemque adeptæ est; alii ab iniquo demone liberati, alii a agritudine corporis; cæcis visus restitutus, gressus elaudis; denique nullus non depulsus ab ægris mortalibus morbis. Neque vero eo solum tempore ista evenerunt, sed usque in hodiernum diem cum fide accedentibus, Sanctorum in promptu est medela, ad laudem et gloriam Christi Dei nostri, qui tanta eos gloria illustrat.

16 *Translate deinde sunt Romam sacra corpora. Qui de re Baronius in Notis ad Martyrologium, Est, inquit, via Portuensis e regione basilicæ S. Pauli trans Tiberim vetus ecclesia, vulgo dicta Sancta Passara, sed in antiquis codicibus S. Praxedis nomine appellata reperitur, in qua de predictis SS. Cyri et Joannis corporibus inersa in marmore hæc leguntur carmina.*

Corpora sancta Cyri renitent hic atque Joannis. Quos quondam Roma dedit Alexandria magna.

Eodem tradit Octavius Panciroli in Thesauris absconditis Abbat. Frib. reg. 8, cæcl. 7, qui tamen dum Joannem ut a Cyro esse ad Christi fidem conversionem, Actis repugnat. Hanc esse ecclesiam censet Baronius, que in Vita S. Gregorii Pape lib. 4, cap. 91, a Joanne Diacono basilicæ SS. Cyri et Joannis appellatur. Verba illius sunt : monasterio se tandem præcipit, et ad domum Episcopi non longe a flumine Tiberi, regione videlicet, juxta basilicam SS. Cyri et Joannis postquam, summum munditatum accessit. Verisimile est quo tempore eorum nomine appellatam postquam eo illorum reliquiæ allate sunt quanda vero id contigerit nos latet. Quæ isthæ Joannes Diaconus commemorat, gesta sunt sub Benedicto III Pontifice, qui Leonis IV cujus paulo ante memoraverat, successit 24 Julii an. 855, obiit 16 Febr. 858. Unde conjecture licet jam antea Romam fuisse allatas, eo fortassis tempore quo Ægyptum Saraceni subjugaverunt. Scribit Baronius in Notis ad Martyrol. Translationis historiam dici extare in codice perperstoro Diaconie S. Marie in Via Lata. Ex ea erit tempus posset.

tertia vice eandem

SS. Cyri et Joannis corpora ubi se-multa?

lorentia, et translatio

in Canopum

ad Manuthen.

Inventionis sanctorum memoria

in ea facta miracula

locum reliquiæ Romam allatæ

quo tempore

deu Moni-
chium.

7 Feb. 1626.

Ex quo olim
in Egipto ce-
lebre tem-
plum, et ad id
peregrinatio

17 Pars earum reliquiarum nostræ memoriâ Mona-
chium regiam Boiorum urbem allata est, ut *Matthæus*
Raderus noster in *Notis MSS. ad Menam Græcorum*
festatur his verbis: Illorum reliquiæ Romæ, Roma
Moiachium translata, et hic in æde S. Michaelis
apud collegium Societatis Jesu deposite religiosissime
coluntur. Habemus ejus rei litteras Pontificias testes
amplissimas, quibus ceu in diplomate publico *Clemen-*
tis VIII ad Guilielmum V, Bavariæ Ducem, nuper
religiosissime defunctum, una cum reliquiis trans-
misso, de his Sanctorum corporibus, et sacris pigno-
ribus fides asseritur.

18 Celebris fuit ad SS. Cyri et Joannis templum,
tum Ægyptiorum, tum exterorum quoque, peregrinatio:
ad tamen an Canopi, an solum in *Manthe* vico, de quo
supra actum, extiterit, non constat; extra urbem saltem
Alexandrinam fuit, ut infra patet. In vita S. Joannis
Eleemosynarii XXIII. *Januar.*, ut de se loquitur *Leontius*
Neapoleos Cyri Episcopus cap. 1, nu. 3. Cum
pervenissem Alexandriam ego indignus ad ample-
tendos sanctos et victores Martyres Cyrum et Jo-
annem. Et cap. 10, num. 59. Pergente aliquando San-
cto (Joanne) ad templum sanctorum victoriosorum
Martyrum Cyri et Joannis, in gloriosa eorum memo-
ria, orationis gratiâ, exeunte portam civitatis, susce-
pit eum mulier præcédens, et dicens etc. *Id Metaphras-*
tes cap. 9, nu. 37, ita expressit: Cum iret aliquando
ad divinos Martyres Cyrum et Joannem precaturus,
accessit ad eum quædam pauperula. In eadem vita
per *Leontium* cap. 8, nu. 47, ita loquitur sanctus mo-
nachus temere S. Joannis jussu verberatus: Gazæ eram
ante paucos dies hos: et exeunte me de civitate, ut
venirem et salutarem sanctum Ablatem Cyrum. Et
post pauca: Igitur venientibus nobis, sanctissime Pa-
ter, et orationem perficientibus, baptizavi eum ad
sanctum Abbatem Cyrum. *Disertus Metaphrastes*
cap. 8, nu. 47. Non multis ante diebus cum essem
Gazæ, et illinc festinarem ad adorandum SS. Cyrum
et Joannem. *Notat Rosneydus* noster: Erat horum
celebris Alexandriæ memoria, et templum quoque iis
dicatum. At non erat Alexandriæ templum illud, cum
ad illud visitandum exire urbe Patriarcham oportuerit.

19 Exabat quoque Constantinopoli horum Martyrum
templum, (de Romano ante diximus) quod *Meneæ* indi-
cunt, τελεῖται δὲ, inquit, ἢ οὐτὼν πύλαις ἐν τῷ
μαρτυρίῳ αὐτοῦ, τῆ ἐντὶ ἐν τοῖς φραγκικοῖς. Peragitur
eorum synaxis, sive publico veneratio, in ipsorum mar-
tyrio, aut templo, quod est in regione urbis quæ a
Phoracio nomen habet, ut exponit *Raderus*.

20 Testatur *Ferrarius* in *Catalogo SS. Italæ*,
SS. Cyrum et Joannem in Vico Equensi, urbe *Epis-*
copali hand longe a *Sorrento* et *Mantua* promontorio
in *Campania*, uti Patronos ejus urbis præcipuo honore
haberi.

VITA

AB ANTIQVO AUCT., SED INCERTO, SCRIPTA,
e veteri MS. Græco Latine rehdita

AB OTHONE ZYLIO SOCIET. JESU.

PRÆFATIO INTERPRETIS.

Amplissimo viro D. Marco Emmanueli Bour-
geois Toparchæ, et Regionis Brabanticæ Curia
Senatori.

Tametsi mihi Tecum non et multæ et justæ
caussæ amicitia privatum essent, quæ quidquid
in fundo meo nascitur tuum facerent; ad Te
tamen exigua hæc meus fructus properabat sponte
sua, et me secum, non repugnantem, trahebat.
Ut enim SS. Cyri et Joannis reliquiæ cum B. Marci,
cognominis tui atque patris, reliquiis, jussu

Angeli, in eundem olim locum delatæ sunt, at-
que conjunctæ; ita libellus, eorum vitam atque
miracula complectens, a me Latine novaque veste
indutus, ad Te ire debuit; qui non minus ma-
gno Mæci Evangelistæ appellatione lætaturis,
quam Beatus ipse Marcus gratissimo sibi san-
ctissimorum sodalium consortio. Fruere tam
bonis hospitibus, quorum consuetudine non
modo lætior sed etiam melior, sanctiorque, id
est, Te ipso vere major evades. Num quotiescum-
que magnitudine animi seculi nostri angustias
egredi volēs, atque cogitatione in heroicam hor-
um Caritatem atatem transcendere, toties vi-
debis Cyrum vacare Deo ac sibi, salutem hominum
consulere, tranquillæ solitudinis fructus car-
pere, periclitantibus animos addere, unaque
cum Joanne, quem sanctimoniarum odore ceperat,
naturam hominis non tantum vivendo vincere,
sed etiam, mortem pro Christo appetendo, exce-
dere. Quarum rerum contemplatione futurum
est, ut in B. Marci non nomen tantum adopte-
ris, sed in ipsa bona: quæ perpetua cupio.

CAPUT I.

S. Cyri ortus, professio.

Divinum illud Verbum, ipsaque Veritas Christus
Deus Evangelii præcomo nos docet, Omnia possibilis
esse credenti. Sed et Paulus Apostolica dignitatis
orator, Christo sermonem ipsi suppeditante, admi-
randa nobis voce testatur, spem non confundere. His
ego fretus hortatoribus sensi me tum virtute Serva-
toris nostri ac Dei Jesu Christi, (qui et mortales
amore summo prosequitur, et semetipse pro nobis in
mortem dedit) tum accedente Sanctorum spe, ad co-
natum viribus majorem incitari: ut (quod prædem
magno quodam studio cupiebam) res a BB. Cyro et
Joanne mirifice gestas, clarissimumque eorumdem pro
Deo Christo certamen, et miraculorum seu oratio-
num paucas de multis, quas nos ipsi, licet publicanis
omnibus longe sequiores, et oculis hæc vilius, et
divino etiam munere per eosdem partim ad salutem
nostram experti sumus; ut hæc, inquam, eorum gesta
ad lectorum utilitatem profectumque pro virili parte
mea litterarum monumentis commendarem.

2 Cyrus itaque ille fama inextincta civitatis maxime
ab Alexandro comite civis fuit, æque virtute ac cla-
ritate conspicuus. Ut autem quibus sit parentulus
prope sanguine ortus, nos latet, ita constat, h. divi-
næ origine patrem quidem habere Deum, qui eum
per aquam et sanguinem regeneravit, matrem vero
orthodoxam Patris Ecclesiam. Atque arte quidem
et medicus fuit, ejusque officina in hanc usque diem
publice nota, et in templum, Sanctis Tribus d. Pueris
sævernæ, commutata, eorumdem beneficio, curatio-
nibus in agros profusis mire scatur. Quæ autem ratione
hæc ejus officina in sanctorum Juvencum eodem sit
conversa, consentaneum erit velut per transmemum
indicare: præsertim cum hæc in eorum, qui hæc, sint
auditori, utilitatem cessurum minime dubitem.

a Hæc hæc Præfatio Metaphrasticæ apud Epimachus et Surium,
b In Metaphrasticæ dicitur religioe fideis a parentibus fuisse,
c Hæc ambo Patris medicorum habentur, atque a Molano in
duario Ecclesiastica medicorum referuntur, d Coluntur sancti
tres Puer. Ananias, Azarias, Misael, a Latina 16 Dec. a Græca
postidie.

CAPUT II.

SS. Ananias, Azaria, Misaelis reliquiæ Ab-
xandriam translatae. Templum iis dicatum,
ubi officina S. Cyri extiterat.

Apollinaris fuit eximus veritatis amator, non ille,
qui se falso a Ludicentium Antistitem, occupata per
necurium

u
Præfatio In-
terpretis.
Marc II 2
Rom III 3.

S. Eusebio-
rum

h

professio

officina in
templum cura
verum

d

u

and 4. un-
antiquit.

Ex urbe Pa-
trium

EX MS.
GRÆCO.
INTERPRETE
UTRONSQUE ZALIO.
b
Apollinarius, c
divina revelatione
Episcopi Alex-
andri.

nefarium scelus dignitate jactavit (hic enim recte fidei piaque doctrinae bellum indixerat) sed longe ab hoc diversus est, sincere patronus fidei, Christiani gregis defensor, Evangelicorum dogmatum pervigil custos, ac b divino calculo ad magna Alexandrinorum civitatis pontificatum evehctus. Veriore enim fama percrebuit, ei ex divini ejusdem hominis vaticinatione sacerdotalem Sedem obtigisse. Nam cum ante pontificatum in solitariae vitae curriculo procederet, sequi seniori cuidam, futurorum pascio, et ipsi solitarii ordinis professori, profectus causa adjunxisset, non vana ejus predictione cognovit, sacrum sibi Alexandrinae Ecclesiae gubernaculum aliquando creditum iri.

c
apodem pte
ostendit,

4 Itaque pontificatum adeptus, cum ex fratre c nepotem haberet, eum a teneris pietate imbuit, omnique excellenti doctrina etiam moribus Deo acceptis exornavit. Ille autem virilem, procedentibus paullatim annis, utatam ingressus, corpore valens vicensque, quo inclinabat natura, rogare patrum cepit, ut legitima sibi conjuge provideret. At vir bei cum multis ei frustra castimoniam vite persuadere conatus esset, sapienter hac cum consolatione demulsit; Constitutum sibi esse Tribus Sanctis Pueris sedens sacram exstruere, cui operi tam sancto ipsum vellet praeficere, eoque absoluto voti innox competentem facere. Erat Apollinari d domicilium quo senes aiebantur, juxta locum quem e Doryzin appellat. Coempto igitur proximo huic Domui stabulo, in ejus imphvio officina Cyri sita erat, stabulum, quidem destruit, ac solo in ecclesiae formam describit, ubi haecenus officina steterat, ibi admirabilem templi concham edificat. Quod Antistitis consilium quanta sit consecuta utilitas, haudquaquam silentio praetereundum videtur. Juvene enim redificatione intento, ac praesertim pronovo Deo, tam bonos progressus opus habuit, ut templum mirum in modum simul strui, simul perfici visum fuerit. Nam diligentibus Deum omnia in bonum cooperari, sapientissimo teste Paulo dicitur.

ut a impli-
cans desiderio
trudunt,

d

e

tempo
struendo pte
pct:

5 Hac itaque ratione cum Pontifex tam senibus, quam aegris hospitium construxisset, insignem quemdam, uti audivi, ex eorum qui praesunt numero virum, Deique amicitia clarum advent, traditisque ei ad Sanctos Tres Pueros litteris, Babylonem proficisci jubet. Eae litterae supplices erant, atque ad templum, quod ipsi Alexandria non mediocri sumptu ac labore struxisset, partem aliquam e sacris ipsorum reliquiis mitti petebant. Tanti enim erat Apollinarius in eos affectus, tanquam vivos, epistolam suam intellecturos, atque aliquam membrorum suorum partem communicaturos, sibi persuasum haberet. Porro magnus ille tanto rei administer, itinere impigre confecto, brevi Babylonem pervenit. Ubi postquam ad venerandas reliquias accessit, epistolamque manu proferens, obsecrare Sanctos coepit, ut et epistolam dignarentur accipere, et Pontifice optata concedere; is qui medio jacelat loco, velut ex cefatus e somno (a divina providentiam!) o narrationem non sine terrore audiendam! paullatim attollit manum, epistolam accipit, ac rursus, nihil adjiciens, pristino situ recumbit. At qui litteras tulerat, eo spectaculo attonitus, nihilque eorum, propter quae advenerat, adeptus, vehementer indoluit; et cum per septem dies in templo constanter precatus esset, nullo opere pretio facto, plenus dolore revertitur, atque Apollinari pro reliquiis lacrymas refert.

Item, 8. 24.

trains. Pae-
coram reli-
quias pcti,
scripta ad ev.
epistola,

quam manu
toms coram
precludit

6 Verum Apollinarius ne sic quidem desistendum ratus, aut a proposito sibi sine recedendum, (tanta est enim desiderii vis, ut plerumque annum ac spem tam a difficilibus, quam ab his quae ne fieri quidem possunt, nolit abducere) Abi, inquit, vir optime, ac domo majorectima precandi contentione mihi Sanctos propitia. Si enim nostri miseri fuerint, precosque

adiserint, voti comotes erimus: sin autem, epistola saltem recepta reverteris, quae mihi reliquiarum loco futura est, neque sanctitatis expert: cum et benigne a Sancto accepta, et satis longo jam tempore beatorum membrorum contactu consecrata sit. His auditis haud gravate paruit vir ad obsequium omne promptissimus, (nam desiderio tanto parem animi observantiam subservire aequum erat) ac demuo Babylonem profectus, Sanctisque supplex factus, ardentem orare, rogare, obtestari institit, et plus lacrymarum quam verborum effundere, ne secundam hanc Patriarchae supplicationem respuerent, neque secundum suum repetitae profectionis laborem aspernarentur: quinimo quod ille templum eorum honori struxisset, il vicissim aliqua membrorum suorum portione condecorarent.

post illorum
precentratione,

7 Haec ille precatus est, irrito plane successu. Itaque deposita reliquiarum spe, (advertite diligenter animos, rem enim et auditu jucundissimam, et ad mentem percellendum plane divinam intelligetis) deposita, inquam, reliquiarum spe, recuperare saltem, ut in mandatis habebat, epistolam studuit, ardenti postulantis fidei reliquiarum vice futuram. Manum igitur suam manui Martyris adinovel, apprehensisque litteris eas quoque pertrahit ad sese, una cum pulchra illa Martyris manu, litteras subsequente. Quam cum a reliquo corpore separatam vidisset, manibus quidem desiderio ac pavore trepidantibus amplectitur, et thesaurum tam praestantem pretiosissimo involvere recondens, summaque alacritate exultans Alexandriam redit. Quam ob causam quis unquam aut Patriarchae exultationem, atque letitiam, aut celebritatem atque concursum populi oratione explicare poterit?

retractum a
Legato episto-
lam manus re-
quitur.

8 Quam autem prudentiam promissionem fratris filio factam Apollinarius impleverit, jucundam frater cognoscere. Proxima enim luce, convocato, quem regebat, omni Clero, Martyris manum, et in ea, quam gerebat, epistolam pari cum religione ac celebritate deponit, ad praesentis in templo perquam magnifice ceteris omnibus, illud Christiano etiam ritu consecrat. Tum adductus fratris filium sacerdotio rite initiat, eique alterius nominis loco Ecclesiam haece verbis despondet. Ecce uxoris tua, ejus pro eo ac debes curam geres. His dictis ita juvenem affect, ejusque sic permovit animum, ut, mutata penitus voluntate, majore deinceps virginitatis, quam antinuptiarum amore flagrare coepit. Sed de his modis satis.

en honorifico
recepta.

ecclesiam dicit
cuius erat Epi-
scopus, et ap-
poh rebat
uxorem de-
spendet

a De Apollinarius haeret agit Baronius tom 3. an. 349, nu 22 et seq. et fassissime lo. 4, pluribus locis. Damianus est a S. Damiano Papa in conc. Roman an 373. Eum Laodiceum Syriæ Episcopum vocat S. Hieronymus lib. de scriptorib. cap. 104

b Visus est tamen per scelus in Alexandrinam Cathedram intrusus Apollinarius, cum Zolum Vigilio Papæ inhxrentem, ideo in ordinem nefarie redegit Justinianus Imperator, ut videre est apud Baronium in. 7, an 551, nu. 3 postea tamen inortuo Zolo, receptus est in Vigilio, cui orthodoxæ suæ pdei professionem obtulerat. Consule Baronium an. 553, nu. 14 quomdiu sederit, abhi diximus. In vitis PP. a Joanne Moscho cap. 193, appellatur sanctus Abbas Apollinarius Alexandrinus Patriarcha, et simpliciter S. Apollinarius, atque admirabile caritatis illius exemplum praedicitur. e ἀδελφίδος, Gentianus Herveus verbi senioris illum, utrumque significat, fratris aut sororis filium. d Græce est yepocuyior, Gentianus habet gerontocomion. Ejusmodi piorum in urbe Alexandrina locorum sibi senes, aut ægri aiebantur, mentio fit in vita S. Joannis Eleemosynarii. e Μεσηρ. habet Doryzin Græce est παρ το δορυζίν.

CAPUT III.

Cyri et Joannis piæ exercitationes.

Nunc ad Cyrum, et res ab eo gestas, quas inde ab initio commemorandas suscepimus, revertatur oratio. Hic igitur cum medicinis peritia præstaret ceteris, virtute quoque nulli secundus erat, hominibusque peritibus: et arte quidem corpora, ut moribus suis animas sanitati restituebat. Artis enim adjumento persuadebat

Cyrum aedi-
cis

hat

bat ceteris magnam morum curam, ac docebat non solum animorum aegritudines morbis corporum graviores esse, sed hos etiam plerumque ab illis progigni: supremo nimirum omnium Domino ac medico hoc agente, ut infirmitas corporis expellat animi pravitatem; quæ morbis est omnibus tum ob periculi magnitudinem, tum ob medendi difficultatem longe deterior. Cum enim ad ægros accederet, velut Galeni, Hippocratis, aliorumque ejusmodi, quos secundo dumtaxat loco habet, præcepta oblitus, e nostris hauriebat fontibus, Prophetarum, Apostolorum, Patrumque, quas accinebat, sententias, et mox gratia quoque divina ipsis conciliata, non tam corporibus ipsorum quam animis medicinam faciebat. Ad hæc cum exigua postularent, et ipsa largiebatur, et multo illis majora, cognitionem Numinis, purgamenta pravitatis, animorum salutem. Quibus rebus fiebat, ut multorum, quibus pietas cordi erat, animos in veritatis amore confirmaret, et infidelium non paucis Græcorum errores eriperet, Diocletiano utique regnante longe lateque dominantes. Hic enim Imperator non tantum diademate, quantum superstitione excelluit, illo plurimis, hæc paucis admodum comparandus.

10 Interim hæc Cyri in Mortales beneficia neque malignum latere, neque publicata jam et cognita, ab ipso perferri potneret. Cuique perversitas et sit impudens et contineri minime possit, illico omnia ad urbis Præfectum, et ipsum vehementi in Christianos furore inflammatum, delata sunt. Itaque mox comprehensum Cyrum duci imperat. Verum ille cognito mandato, e civitate egreditur, et se in proximam Ægypto Arabiam confert. Neque tamen idcirco aut imbecillitatis, aut angustioris animi coargui a quocumque debet: cum neque Præfecti crudelissimi, neque tormentorum pro Christo subendorum metu, neque ab alia animi mollitie civitatem reliquerit; sed partim ut huic Domini præcepto obsequeretur, Cum persecuti vos fuerint, ex hac civitate fugite in aliam: partim, ut majore cum otio semetipse consideraret, animamque communitet, atque ante robur colligeret, quam in pericula Christi causa exanthlanda descenderet. Fortassis altiore etiam quadam providentia in Arabiam, tum propter infideles, quos illi Christo adjuncturus erat, tum propter fideles quorum constantiam sustentaret, evocatus fuit. His ergo de causis Arabiam ingressus, statim habitum, vivendique rationem, ac institutum mutat, deponsoque ad cutem vertice a monachum induit, et ad sublimiorem vite modum extollitur. Sed et medendi rationem commutat. Deinceps enim neque medicus habebatur Cyrus, nec erat: sed mirabilem potius effector: neque medicamentis aut herbis, sed precibus tantum ac doctrina utebatur, et hæc quidem animas, illis autem corpora sanitati reddebat.

11 Jamque nomen ejus ac virtutes per Arabiam omnem fama vulgaverat; quæ Joannem patria quidem et genere b Edessenum, moribus autem verum cæli civem, sed et militari dignitate pollentem, non præteritit. Ea igitur cognita fama, Diocletiano tum saviente, generosus hic miles mutato statu, desertaque humana militia, magnis animis militiae Christi nomen dedit; præclarus utique contra ejus hostes, quam contra hominum inimicos rem gesturus. Hinc et nuntio mox opibus, prosperitati, gloriae, ac dignitatibus rennisso, e Hierosolymam profectus est, atque inde in Ægyptum, desiderio Cyri isthuc citra laborem pertrahente, totoque, ut aiunt, pede ad ejusdem fidei consortem incitante; ut ejus tam philosophicæ, tum exercitationis particeps fieret. Jamque Cyri contubernio fruens, heroicorum ejus certaminum et miraculorum spectator erat, ac velut novacula cotem nacta, in eum continuo intendebat oculos, ejusque virtutum vestigiis non jam uti discipulus, sed tam-

quam similitudinis æmulus studiosissime inhærebat.

a Jam et Thebaidos deserta, et Arabia, tam quæ cis quam quæ trans in brum mare jacet, incolæ a monachis ceperant, ante Diocletianum imperium, ut ex vita S. Pauli 10 Janu. S. Antonii 17 Singularum Martyrum 13, patet. b Scribit Michael Monachus in officio Eccles. Caputane Lect 3, dici Joannem civitate Messana ortum, vitiose c Anthologion Græcorum et Menra referant Joannem, cum Hierosolymam renisset, isthuc de Cyri miraculo stansisse, tum Alexandriam petisse, atque intellecto ubi is degeret, ad eum abiisse. Idem tradit Maximus Cytheranus.

CAPUT IV.

Cyri, Joannis, et trium hujus filiarum martyrium.

Interca persecutione, uti diximus, ingravescente, una cum matre Virgines tres comprehense sunt, Christiana sacra colentes, inque urbem Canopum deductæ, Cassiano impurum falsorum Deorum sacerdotium exercente, et Syriano urbis Præfecto. Id quod non Virginitas tantummodo, matricæ earum, sed etiam Cyro et Joanni martyrii præludium fuit, coronasque jam texti incipientis principium. Veritus enim Cyrus, ne imbecillis Virginum animus cruciatum terrori succumberet, cum tenella adhuc essent ætate, (nam Theocliste a ceteris provector decimumquintimo, eique proxima Theolota decimum tertium, postrema autem Eudoxia undecimum annum attingerat) hæc igitur veritus Cyrus, præterquam quod adolescentia, præsertim in feminis, vel tormentorum metu frangi, vel blanditiis corrumpi facile possit, omnino faciendum existimavit, ut et civitatem adiret, et illas pro virili ad subendam fortiter dimissionem animaret. Etenim ne matremquidem earum Athanasiam a periculo abesse credebat, cum et ipsa mulier esset, et mater filiarum ea florentium ætate, quæ tum mater nos oculos maxime exhilarare solet, tum facile posset efficere, ut ad advertendos a filiabus cruciatus inconsulto quilibet, alioquin haud cogitandum, ab eo committeretur. Hæc utique timore Cyri peccata impleverant, plane solliciti ne et mater filiarum juventute frangeretur, et intimis visceribus commota, natura manus daret, aut verbo vel nutu ipsas aliquam mollioris animi occasionem præberet. Hæc igitur causæ Cyrum, uti diximus, tot curis anxium in civitatem adduxerunt. Neque alius præclari Joannissen sus fuit. Atque ita certaminum illis apte adfluere pulcherrimæque martyrii forma, quæ non tam eas martyrio initiarent, quam suam metipsorum professionem quoque proderent: uno vero utriusque invicem gratia, ut et ipsi propter Virgines religionem suam libere proferrent, et illas Christo victimas opesua ac ministerio exhiberent.

13 Quo tempore cum demum haud segnes malitiosæ ministros reperisset humani generis inimicus, facile eos adduxit, ut huic in modum apud Præsidentem Martyres criminaerentur: Apparusse novos quosdam ac ignotos homines, alterum b monastico, alterum militari habitu, qui captas modo Virgines induerent, partim ad Deorum contemptum, partim ad cultus iis debiti execrationem, partim ad Caesarorum jussorum despectionem. Hos præterea unum quemdam Jesum celebrare, ei divinos honores tribuere, et ad ostendendum quæ in ipsum sint voluntate, etiam mortem illius causa levem ducere. Quibus auditis vehementer commotus Syrianus, abesse jussit præclaris illis, Vosne, inquit, infortunati et celestium Numinum hostes? vos qui Virgines conanimi pervortere, e Christianorum sacra amplificare, totis viribus injuriam Cæsari machinantes? Quod si hæcenus insanivistis, nunc saltem, vanissona superstitione deserta, precationibus et hostis propitiate Deorum Numina, ut non penis tantum liberemini, sed etiam honoribus digni sitis. Sin minus, sentietis non Syriannum modo, neque Diocletianum Cassarem, verum ipsosmet adversos Deos, quos furiose læcessitis; sentietis, in-

multos con-
vertit.

occisus
apud Præsi-
dem,

in Arabiam
fugit

Math. 10. 24

in monachis

in mundis cle-
ret

b
Joannes Edes-
senus miles

et se adju-
git

LA BSS
GREGO
INSTABO DE
CIVIBUS ZAVIO

Athanasium
et tres filias,
pro fide capti-
vas, ut compru-
ment,

Canopum
quæ perit

b
ad Præsi-
dem delati,

eque celebrati

EX MSS
GRÆCO,
INTERPRETI
ATHONE ZALDO
GENELOSE RE-
SPONDENT

quam, Deos, licet perbenigni sint, gravissimos injuriarum sibi factarum ultores.

14 Ad hæc Cyrus et Joannes, Nobis, inquit, multis de rebus pauca dicere mos est. Sic igitur habeto, nos neque honores istos inglorios unquam admisso, neque Christianissimum, quicumque tandem exenerit, abjecturos. Tum Syrianus vehementiore correptus ira, quasi dentem instar apri exacuisset. Oportebat, inquit, vos, tales cum sitis, et Judicis complecti benignitatem, et, siquid sapitis, errore damnato minas nostras effugere. Verum cum nihil sit penes vos aliud, quam superbia, fastus, et vanissimus tumor, non multis erit verbis opis, sed ad ipsam nobis experientiam est transcendendum. Sic enim fiet, ut vos tum desiderato premio potiamini, tum vel invito Caesaris jussu obtemperetis. Hæc elocutus, productis ad spectandum Virginibus, omni tormentorum genere torquere athletas coepit: cadebat flagris, contundebat fustibus, urebat facibus, adusta membra aceto ac sale perfusa, deinde panis e seta contextis perficari jubebat, demum pedes bulliente pice inungebat: neque quidquam prætermittebat eorum quibus humana corpora torqueri possent, simul quidem ut eorum constantiam oleisceretur, simul etiam in ut Virginum animos ante conflictum labefaceret.

dic impu-
tur specta-
tibus Virgi-
bus

que et ipsa
cum matre
gravis cru-
entur, obtrun-
cantur,

15 At postquam spectatores potius, quam Martyres excarnificare visus est, filios enim vel solus tam inhumanum suppliciorum conspectus torquebat, his autem omnia propter spem remunerationis jucunda erant) tum laxari eos jubet, ac Virgines una cum matre cruciari. Sed facto periculo, cum ne feminarum quidem victor evaderet, majore longe pudore confusus fuit. Namque manifestum erat, eas Martyribus solam sexus prerogativam concedere; ceterum animos neque ac viri masculos gerere, atque exacta ipsorum imitatione perfectas esse. Quo animadverso injustus iudex eas morte condemnat, et amputari capita vitæ dignissimum præcipit. Virgines ergo cum matre lictores arripunt, gladiusque obtruncant; quæ nihil effeminatum, nihil molle in ipsa carne præferentes, quod accipere restituant; namque his exemplum fortitudinis efficit, a quibus ante virilis roboris formam acceperant.

tion Equis et
Joannes

16 Tum demum a judice ad locum revocantur Cyrus et Joannes. Quid autem impius ille non est comitus, ut eos in sententiam suam pertraheret? Prolixam texebat orationem, tanquam de eorum salute sollicitus, minabatur extrema cedere nolentibus, ostendebat numera, admovebat tormenta, superaddebat majora non modo supplicia, sed etiam præmia; perinde quasi priora magnitudine animi, aut desiderii sublimitate ab his contempta arbitrarerit. At postquam tentatis frustra omnibus inuenit se laborem sumpsisse vidit, etiam in illos hanc sententiam pronuntiat: Cyrum Galilaorum Præsulem, et Joannem religionem illi similem, quod Cesarum decretis repugnent, et sacrilegare illis maximus voluit, capitibus multandos esse, ex legis Imperatorum decernimus. Lata in hunc modum a Syriano sententia, etiam bis quamprimum mortali manu auferitur, caput, sed immortalis et solis corona demittitur, trigesima prima Januarii mensis die.

conterit hinc
efficit sepul-
crum

17 Neque pius homines atrocitas temporum deteruit, quominus tum præstantium reliquiarum curam susceperit: verum adhibita illis oesdula manu, summa eum reverentia ac religione sublatis obvolverunt, ac B. Marci Apostoli templo honorifice, sed diversis singulas capsis, condiderunt. Alio enim loco Virginum ac matris, alio Cyri ac Joannis corpora reposita sunt. Progressu autem temporis gentibus tyrannide liberatis, ac Theodosio imperium obtinente, et pie Christianos pietate delictis gubernante, reliquie Beatorum mutata loco, atque alio translatae fuere.

Quod si, uti gestum est, exposuerimus, haud dubie piis hominibus jurandum accidit.

a *Metaphrastes, aut certe ejus interpres Gentianus* hanc maxime decimum quintum annum nondum attigerat; Theodota autem, quæ eam sequelatur, agebat annum quartum decimum; Eudoxia vero omnium minima agebat annum undecimum.

b *Ipsam quoque S. Antonini monastico habitu Alexandriam, serviente Maximiano persecutione venisse, commemorat S. Athanasius in ejus vita 17 Janu.*

CAPUT V.

SS. reliquie inventæ, translatae.

a **T**heodosio, uti jam dicebamus, imperium suscipiente, bellum magnitudine ac periculo metuendum in Occidente motum est. Diverse enim gentes coitione repente facta, pactisque invicem fœderibus, atrocem in Romanum imperium irruptionem minabantur. Periculis hoc terræ magnus Imperator Theodosius, non cogende pecunie operam dedit, neque potentes in belli societatem supplicias contraxit, sed ut ille quondam, a sola divine manus ope, sic et ipse ad eadem dependere voluit. Nec eum fefellit opinio. Cognito enim apud Sertin (quod nomen est solitudinis b *Egypto proxima*) virum quemdam Ægyptium, maximorum miraculorum effectorem, celesti sapientia vacare, confestim Theophilo Alexandrinorum Episcopo per litteras imperat, ut admirandum illum virum ad adeundam quam celerrime Constantinopolim inducat, quam autem ejus presentia opus esset, litteras præterea debebant. Episcopus intellecto mandato mox e in viam se dat, traditisque litteris tam Cesaris postulata, quam festinandi necessitatem exponit. Tum de suo quoque, quæ in rem erant, adjicit, vehementerque orat, et obtestatur, ut neque Imperatoris preces respiciat, neque suos labores despiciat; verum sine mora ad urbem advolet, et incumbens illi bellum, fuis ad Deum precationibus avertat, eamque tanto periculo ac pavore liberet; cum in manu ejus sit, civitatis iteritus aut conservatio.

Bello in-
gruente,

b
Senuphii
sanctus ana-
choreta a
Theodosio
evocatur.

c

19 Admirandus autem Senuphii (hoc viri nomen) primum quidem, uti par erat, ne rogaret, prohibuit, non suarum virtutum ratione habita, sed humilitatis qua pollebat ductum sequens. Quamquam enim, inquit, summa est mea in civitatem benevolentia, ejusque salutem ita diligam, ut nemo magis; non tanta tamen est mihi ad Deum fiducia, ut voluntati pares fore meas vires existimem. Ad hæc Alexandrinum rogat, ne tantum sibi tribuat, aut se vulgo reliquo præstare arbitretur. At cum ille præcandi finem nullum faceret, neque videret quo se verteret magnus Senuphii, protectionem quidem modeste distulit, atque open sic prebet ut ea majore cum admiratione conjuncta fuerit. Namque vultu ad Orientem converso, d *Chilanyde* ac baculo in caelum sublatis, Domine Deus, inquit, Deus virtutum, huic, obsecro, chilanydi ac baculo meo vim tantam imperti, quantum mihi, si iste præsens essem, tribueres. Ita Deum precatus, ac statim, quæ manibus tenebat, Antistiti tradens, Hæc, inquit, accipe, et quam primum ad Imperatorem destina, ut chilanydem imponat capiti, baculum manu ferat: quando autem eum hostibus congregandi idoneam occasione spes dabit, tum primum aciem Dux ipse præcedat, et fiducia plenus in hostem ducat. Si quid enim ego apud Deum possum, eum confido non terrori modo barbaris fore, sed gloriosam quoque sine sanguine victoriam reportaturum.

d
hinc misso ut
cum baculo et
chilanyde, vi-
ctoriam pot-
luerit

20 His ad Cesarem summa ferentis alacritate perlati, cupit quidem humerali, quavis galea firmiore, committi; dexteram vero baculo, iusta omni validiori, armat, tanta erectus fiducia, ut se majori terrori crederet hostibus fore, quam si, ut olim Hercules, clava vibraret. Accedentibus autem deinde hostibus, solus ipse exercitum sequentem duces prodiit. Adspirantibus quoque Senuphii precibus, nullam eventus moram habuit, brevi fine conclusus. Nam simul atque

ejus arma-
tus obtulerit

atque in conspectum barbarorum Theodosius venit, derepente tamquam aliquo Cœlitum viso conterriti, landata pedum celeritate, se effunderunt in fugam, cuius tanta fuit fœditas, ut solutis temere ordinibus, non tamquam militaris roboris memores, seil velut amentes ac lymphati, aliis alio dissipati ferrentur, et percutere volentibus terga patentia, venationem paratam, securam persecutionem, omnisque periculi expertem præberent; confuso rudentium impetu inter ipsosinet pligas, vulnera, mortes permiscebant. Ita solus Imperator victoriam non solum sine sanguine, sed etiam sine labore reportavit. Ac merito quidem diem, quo hæc gesta sunt, festum esse voluit; qui et e nunc tanto intervallo, apud Alexandrinæ magni eum celebritate et magnificentia servatur, et fleminim ab ipsis nomen accepit. Namque et statum Imperatori fecere, eadem, quo tunc, modo armatum, cui caput ehlamyde indutum est, dextera baculum gestat.

21 Cum porro hæc ratione Gentiles jam defloruissent, Alexandrinæ Antistes Ecclesiæ cepit non tantum cultum Deorum abolere, sed etiam civitatem templis, ædibusque sacris ac donariis exornare. Sed et Canopi Apostolis basilicam struxit, magnitudine ornatuque eximiam, g duodecim non amplius stadiis ab urbe distans. Quem locum etiam apud Gentiles clarum, magnique nominis habitum fuisse, via istuc ferens indicio est; utpote tota tabulis saxisque helle quadrantibus constata, et frequentibus suburbiiis balneisque distincta : quæ quatuor et viginti hodieque ostendit, fama tenet. Foro insuper, rerumque venarum abundat copia. Ab urbe autem Canopi duobus stadiis viens distat, cui Manuthe nomen, diæmonum olim domicilium, et malignorum spirituum habitatio. At Theophilus Alexandrinorum, uti dicebamus, Præsul, eum locum purgare dæmonum scorbibus, et Christi Apostolorumque et Evangelistarum figuris atque insignibus, tamquam amuletis, occupare atque munire statuit, destinata perficere non valuit, interuentu mortis, cum ad indeclinabilem debiti solutionem ex hac vita rapientis, præoccupatus. Ceterum Cyrillo ejus successoris deinceps curæ non minima fuit, bene ab injuria dæmonum vindicare.

22 Hinc itaque, cum frequentes super hæc re ad Deum preces fudisset, Angelus in visione apprensus, tum magni hujus Cyri, tum Evangeliste Marci reliquias in hoc vico velut thesaurum recondi oportere denuntiavit; ut sic ab infesta dæmonum noxa liberetur. Cur autem nullam Joannis quoque mentionem fecerit, id Cyrillo hand obscure declaratum fuit : cum inter omnes constet, eum Cyri nomine etiam Joannis plane conjungi. Ut enim una fuit eorum vite ratio, una, Christo opitulante, confessio, unus exitus; ita una quoque fuit eademque appellatio. Hinc vero octava atque vigesima h Junii mensis die reliquie Martyrum splendoreæ religione pari in Manuthe translatae sunt, ad vici tutelam, ad dæmonum fugam, ad morborum remedium. Sed et mulo locus Deo consecratus est, ejusque Martyribus et ministris; favore et benignitate Domini nostri Jesu Christi, cui debetur omnis gloria, honor, adoratio, omne, et sæpiter, et in secula seculorum, Amen.

a Hanc historiam ex Metaphraste narrat Baronius in 1, an 388, nu. 53, et breuiter Michael Glycas parte 4. Annal. Meram est lingua Senigubii nasquam urbe in 3 dia PP. nec in Martyrologis mentionem fieri, nisi alio nomine appellatur. b Metaphrastes. Est hæc autem solitudo in Ægypto quidem sita, sic vero nominata. Magnis proprie noster auctor. Nam Scythia, sive Scythia, Scythia, Scythia regio, ut ad vitam S. Antonii in Prolegomenis § 1, nu. 3, dicitur, ad Ægyptum quidem late sumptum pertinet, sed proprie in Libya est, Phœnæ et Nivæ montibus, ac paludibus Morride et Marroide ab Ægypto discreta. Sic lib. 21, de Vita PP. num. 22, Isaac ne Presbyter marachos habitantibus in ceteris Scythia ordinaretur. fugit in Ægyptum. Et num. 33. Erat quidem senex in Ægypto... cum autem Abbas Pœnien de Scythia illuc subisset etc. Et lib. 5, tit. 5, nu. 21, scilicet quidam de Scythia in Scythia, et habebat filium ad huc suggestum hæc... aliquando ergo ascendit cum patre suo in Ægyptum, num. 22, ut alter Frater descendens de Ægypto applicaret in Scythia, et num. 35, senex qui

dum erat in Scythia qui cum incurrisset in regriditudo magna, serviebant et Fratres. Et videns senex quia laborabant, dixit. Vado in Ægyptum, et non solvam Fratres istos... surgens ergo abiit in Ægyptum. Alique id genus parum toto illo opere occurrunt. c Consentii Metaphrastes. Baronius tamen ad an. 388, num. 53, quem per Theophilum, inquit, Alexandrinum Episcopum accersivit; qui præterea quibusdam, quasi ipsa civitas in magno discrimine esset, eum ad se vocavit. Verum, ut hinc patet, ad eum venerabilis Patriarcha in solitudinem profectus est. d Græce est τὸ ἐπιπέδον. Gentianus vertit Superhumerales, quasi ἐπιπέδον, super humeros. Eadem videtur, quæ alibi melote, cuculla, ependyles appellatur, ut fuse dictum in Prolegomenis ad vitam S. Antonii § 15, num. 67 et 68. e Vel hinc quoque manifestum est, scriptam esse hanc vitam, cum Ægyptus adhuc sub Christianis esset. Nam quæ potuit etate Metaphraste, licet hæc quoque transcripserit, iniqua celebritas et magnificentia servari, tamen potestibus Saracenis? f ἀνο τὴς ὁδοῦ, ab intaque, sive solitudo. ut hic dicitur. g Metaphr. decem. h Metaphrastes, aut certe Gentianus interpres, quem secuti Sarais et Baronius, Julii. Mendum publi et Menæis ceterisque Martyrologis.

EXUSS
GIGILO
INTERDIO
CIBROSY ZALIO

Chilomy mo
nastica

Ammonius
M. audemus

stratus labo
rante

ahat prop
erentibus me
ditis

pare intere
dente

a SS. Lupo et
Louise.

MIRACULA

eodem Interprete, nunc primum edita.

I. De Ammonio strumis laborante.

Narrationem miraculorum aggressurus, recte me facturum existimavi, si primo loco ea traderem, quæ illi civitati, in qua Martyres et admirandum certamen ediderunt, et venerandam sedem obtinent, maxime domestica ac propria visa sunt; idque tum ne Alexandrinis, alios ipsis in sua ipsorum ditone præferens; mororem adferam, tum ne civitatem magnitudine, et pulchritudine præstantem, adeoque amari et præponi dignissimam, honore suo defraudare voluisse videar. Ex quo et illud consequetur, ut quæ principem locum obtinuerunt miracula, tam illustris populi tantæque civitatis testimonio comprobata, securus deinceps miraculis famulus fidem conciliet. Exordium igitur miraculorum ducamus ab Ammonio, qui inter Principes civitatis tum ab divitiarum splendorem, tum ob boni parentis claritatem censendus est. Pater sane annis plurimis Alexandrinam civitatem gubernavit, b Bologio, eximio illo, thronum tenente : c filius vero virgil, quod jus octava dicitur, secundum octonarium, sive octavam partem, disposuit, eumque injuste colligi soleret, recte pique administrari a Prefectis vocatigium curavit. Hic igitur Ammonius, ætate tum juvenis, ac forma corporis æqualium cæcis exornans, difficilem in collo morbum alebat, quem idcirco serofulus medicus vocant, quod et d horum animalium similitudinem referat, et miserorum cervices velut quasdam haras efficiat. Ceterum hæc longa sorte circum adolescentem cervicem disposita, quasi materno in utero nutrita, ac sensim incrementis, cum cervicem ejus multum tenderent, et crescendo inflarent, agram illa entis distentione coarctatam, ne pene sufficantem, permagno sane malo exercebant. Interim patrum medicis, qui maxime sibi fideliabant, adhibitis, et filii morbum declarabat, et subsidium perempti deprecabatur, et morecedum curationi parem, etiam ante curationem offerebat. At illi cum Julianum (id patri nomen) majorem in modum honorarent, atque eum filii sui incredibili amore teneri cernerent, facile præmiorum pondere inescati, non solum curatione quæ esse jurabant, sed eandem quoque partim reverentia parentis, partim filii desiderio atque amore, procluturos sese denuntiabant. Verum eum quicquid ars suggereret adhibuissent, imo artem ipsam, si fas est dicere, superassent, profecerunt omnino nihil; salute adolescentis Martyribus quodammodo relicta. Nam pater eum ab hisce medicis abductum, ad veros medicos, Cyrum et Joannem, transtulit; quorum venerandum loculum lacrymis irrogans, supplicat rogat, ut filio adiutores esse velint, eumque tanta tempestate partitum non aspernari. At illi exaudito sono, lacrymosissime ejus precibus, simul juvenem sanarunt, simul circumfusas carni strumas luculenter exusserunt.

anniversarii
fuit Ale cum
dru memora
tio.

Templum Cano
pium edificatum.

Manuthe, vic
um dæmoni
bus infestum.

a S. Cyrillo.

Angelus mo
nitus.

translatæ
SS. reliquie.

b

Metis solitudo
in Libya

EX MSS. LIBRIS INTERPRETI THOMAE ZALII, PONTIS JUSSUS ad humilitatem sordes puberis evertit.

2 Verum hoc loco sine Martyrum injuria meliorem hujus curationis partem præferre non possum. Cum enim superciliosum juvenem, et opum splendore ad arrogantiam inflatum vidissent, non ante eum morbo corpus inflante soluerunt, quam animæ tumorem depulissent. Quippe longe magis animæ sanitas, quam corporis curatio ipsis cordi fuit. Quamobrem Ammonium tum animo, tum corpore ægrum videntes, et utroque vehementer inflatum, hac eum curandi ratione dignati sunt. Ante omnia eum sordes pro æde sua jubent evertere, docentes eum non altius sapere quam sapiendum est; ut ex terre infimiorumque intuitu, unde sumptus es; quia terra es atque in terram revertaris. Sed et in eandem sententiam divinus ille David Deum alloquitur, Auferes spiritum eorum et dolentem, et in pulverem suum revertentur. Ita, excusso ex juvenis animo tumore, suoque vilitatis cognitione immissa, remedium quoddam contra strumas, quo morbo corporalis ejus cervix vexabatur, dedere. Id nimirum fuit potentissimum ipsorum curatum emplastrum, quod cum pane mixtum enlo ejus circumdari jussuerant, quo ex præscripto Sanctorum ahnoto adulescens morbo exemptus est. Neque enim multis diebus serofulae valuerunt hinc emplastro resistere. Nam simul atque hoc subsidii ahnotum fuit, perinde atque flagellis ejecto fugerunt, perruptaque cervicis membrana, ante Martyrum monumentum conciderunt. Ac numero quidem fuere septem ac sexaginta; quæmaloquum qui numerarunt, testati sunt; quas et ii qui Ammonio in æde sacra ministrarunt, diebus multis propter Martyrum sepulcrum viderunt, virtutis eorumdem indices, que gratissimas Deo laudes in omnium animis excitabant.

Gen. 3, 16.

Psal. 104, 29.

impossibile utis emplastrum curavit

ab omni

Ab omni laborat

Ab omni ut em sapienter

Ab omni em

3 Ceterum Ammonius, duplitem duplicem curationem adeptus, sanitatem recuperavit, verum non multo post rursus animo inflatus, ac prioris doctrinæ immemor, denno corporis infirmitate poenæque a Martyribus indicta, meliora sapere doctus fuit. Quippe graviter ex stomacho laborans periclitari cepit. Medicis, animadversa ercentium differentia, hic morbus, magis colicus, quam stomachi affectio visa est, multoque immatur, quia que stomachum infestare solet. Nihil enim sumebat, quod non ore mox efflunderet; venter, quidquid stomachus demitteret, respuebat; cum et torminibus pæneretur, et acerrimis doloribus subjaceat. Quiescere itaque illum non sinebat, atque in os regestum, intercluso nimirum intestinorum exitu, confestim evomebat. Et quamquam medicorum nonnulli, vel pallio insignes, vel intelligendi nemine præditi, (non pauci enim convenierant) affectum manifeste viderent, non valuerunt tamen aut morbi indolem comprehendere, aut curationem præstare. Frustra ergo fuit omnis eorum investigatio, vana remuneracionis aviditas; qua et magnitudine mercedis pœniam, et majorem commendationum gloriam se consenturos crediderunt. Quare damnata horum omnium ope, quam irritam sensisset, Ammonius, hoc solum didicit, nullas ipsorum contra mortuum suum fuisse vires, eosque verbis potentes, curationibus impotentes esse.

4 Itaque postliminio ad Cyrum atque Joannem, quos solos suos secumdem Deum medicos credideret, reversus est. Neque dilata ejus sanitas fuit, et jucundum ei fidei sue fructum mature reddidit. Nam stomachus ejus deo ac cerato medicamento, ex candela, qua Divorum cineres illustrantur, confecto, purgatus est: verum manem animi ejus gloriolam congrua quoque medicina circumdedere. Nocti enim ad Ammonium accedentes, jubent eum anictu molli fluxoque deposito, asperiores cultum sumera e stupa

contextum, quem saccum nominant; quod saccos eos, quibus obvilitatem pretii ac tenuitatem, mendici induuntur, asperitate maxime referat. Hac igitur delicatæ ac sumptuosa vestis loco sumere jussa, præcipiunt insuper, ut suis ipse humeris ad infirmos fratres aquam potandam deferat, non uno aliquo vase fictili, sed geminis in humeros utrimque sublatis. Non ante sanitatis competens fore, quam huic mandato paruisset. Haud segniter Divorum jussa explevit Ammonius, præscriptoque indutus amiculo bonæ antique fide aquas hausit, eoque facto promissam sanitatem consecutus est. Sic etiam hac infirmitate fugata, ac tum hujus, tum superioris curatores de prædicans, recessit Ammonius. Sed et nos eorumdem laude concelebrata (nam post Deum prædictorum morborum medici vere fuerunt) ad alias ab iis profectas curationes, omnium admiratione dignissimas, transeamus.

a Titulus in Græco MS. hic erat: *μερὴ δάγκας ἐν τῶν θαυμασίων τοῦ ἁγίου Χριστοῦ μαρτύρου Ἀββᾶ Κυρίου καὶ Ἰωάννου*. Particularis narratio ex miraculis sancti Christi Martyris Abbatis Cyri et Joannis. Divisiones et titulos capitula, sive miraculorum, ex ipso Græco codice retinuiamus. b Colitur S. Eulogius 13 Septembris, æqualis et familiaris N. Gregorii Magni videtur an. 603, obiisse, ut ad vitam S. Joannis Eleemosynarii dictum 23 Janu. in Prolegom § 3, nn. 14. c Locus obscurus. Græca habent: *ἃ δὲ τὴν τῆς ἀρετᾶς ἀρχὴν, τέλος τοῦτο, καὶ ὀφθαλμὰ καθόλου, ἔδωκεν πρὸς συνήθησαν, εὐσεβῶς δὲ διακουμένον, ὃ τις προαίτιος διήνοιον*. Apollonia hæc visa interpretatio, cui hunc afferret L. Ex præstatione 7 et L. A Legatis 8, C. de vengalibus, ubi de octavis, et eorum exactoribus Octavarum dictis, sic Suetonius in Caligula cap. 40. Ex gerulorum diurnis quæstibus pars octava, scilicet exigebatur. d Siraime et Latinis serofula dicuntur, et Græcis *λοιπάδες*, quæ antea voces porcos significant.

saccoludata et palam aquam pauperibus hujulans.

sanctur.

Oculis afflavit albugo.

Sanctorum monito.

ipocoma fontis aqua delicta.

Tibia confecta carum ope solvitur.

II. De Theodoro qui utriusque oculi albugine laboravit.

Ammonio Theodorus succedit, patria quidem et ipse Alexandrinus, verum ob modicas opes, vitamque curarum expertem, quod est longe optimum, sua sorte contentus. At morbus illi erat oculorum interitus. His enim gravitur laborans, nec idoneam nactus opem, utriusque aciem, albo crassoque humore perstrictam, pene amiserat. Postquam autem intellexit medicorum de sanitate oculorum suorum desperationem, se ad eorum Martyrum vertit, una sibi minime, que fallaci spe præfixa, fide nimirum in eos firmissima, quam et Martyres non dubia credentium tutela remunerari solent. Itaque venerandum eorum famum ingressus, egregium sane fidei toto corde conceptæ fructum tulit. Vix enim ibi moratus, fructum illico a Sanctis retulit, qui eum ad fontem suum egredi jubente, ejusque liquorem ad oculorum aciem recuperandam assumere. Ad hæc ille promptissimus, alienis manibus ad fluentem perductus accedit, abntosque in eo oculos fasciula abstersens, mox visum recipit, oculorum omni albugine una cum aquarum humore abjecta. Leucomatâ quoque divina virtute e luminibus expulsa, atque fasciula inhaerentia, eunctis qui in templo erant occurrens exhibuit, sese quidem ut fidei quoddam exemplum ostentans, atque utilitatis ex eadem exorte magnitudinem suo præconio extollens.

III. De Calo, qui pedem fregerat.

Quidam merito Calus, seu Pulcher, dictus, quod et mentem hoc nomine dignam gereret, et opera nomini mentique congrua. Hic illius studio, qui non minus virtuti infestus est, quam bonis operibus, cum forte a scala descenderet, pedibus impeditis offendit implicatus enim grave periculum subit, tibia in partes mille diffracta. Cunque medicorum opem frustra esse animadverteret, quod ejectis ac defluentibus sensim particulis, ossa pedem destituerent, et seaturiente tabo caro deliceret, ad SS. Cyri et Joannis confugit auxilium; se ipso plurimum increpans, quod Sanctos medicis hæc temis posthabuisset. Quamobrem et

et

et veniam supplex rogat, eique petitioni desiderium curationis adjungit, quam et precibus cum firmissima fide associatis recipit, oleo lucernæ ex ipsorum jussu semet inungens, eoque deficientium ossium jacturam instaurans. Atque hæc est miraculi ad Calum pertinentis narratio, perpetuumque monumentum.

IV. De Isidoro, qui pulmonis vitio affligebatur.

Nunc Isidori tam morbum, quam admirandam morbi curationem, exequar. Majumetes hic erat, non ex Gazensium a Majuma prodiens, sed ex b illa Alexandrinorum, quam Pharus, quondam insula, complectitur, quæque nunc Alexandria, cum insulana civitate conjuncta, pars habetur, vetere nomine adhuc retento. Hic itaque Isidorus graviter pulmone, plane hominem conficiente, neque nisi in sola morte remedium habituro, laborabat. Etenim pulmonem putrefactum atque in cruorem et pituitam versum jam pene expuerat, non alium finem, quam qui hujusmodi malum sequi consuevit, expectans. Ita se constitutum considerans, nulla reliqua salutis per homines recuperandæ spe, excitata erga Martyres fide (quæ et montes in mare transfert, et mortuos et tumulis excitat, vitamque restituit, quibus beneficiis Salvator suorum in se amore benigne remunerat) hujusmodi, inquam, fide instructus Isidorus, ad hosce medicos omnipotentes et civitate egreditur. Cujus fidem admirati Martyres, non dormienti, sed vigilantissimo sese exhibent, et non hoc aut illud jubent facere, sed oblatam citrii mali partem haud segniter edere. Ille vero Martyres, ex eorum mortalium numero, qui forte in templo versabantur, aliquos esse existimans, tum munus libenter accepit, tum acceptum cum voluptate comedit. Ceterum cum absumpti jam mali extrema manderet, ad vomitionem provocatur: quam dum patitur, una cum cibo vermem, qui pulmonem depastus fuerat, egerit. Quo ejecto simul morbum ejecit, simul repentimam sanitatem nanciscitur.

a De Majuma *Gazævernæ portus, quæ S. Hieronymo in Vita S. Hilarii 21 Octob. Gazæ emporium dicitur, æquum ad Vitam S. Porphyrii 26 Februar.* b *Hæc pars Pentapoleos videtur, cujus in Vita S. Joannis Eleccosyni 23 Jan. auctore Leontio mentio fit num. 16, Metaphrastes Decapolum vocat.*

V. De Mena Philopono obstructionem passo.

Post Isidorum, atque mirandam de eo narrationem, Menas quoque Philoponi in medium producendus est; qui Philoponi præfuit, circa D. Andream in Perona sito. Hunc gravis invasit morbus, vehemens utique febris: quæ cum et valde et ardentem ipsum incesceret, omnemque propemodum alvi ejus humiditatem exsiccaret, obstructionem illi nimia ariditate conflavit. Et medicorum quidem filii, febrim, cum nimis periculose, tantisper neglecta, hanc obstructionem crebris qua infusionibus, qua clysteribus dissolvere conati sunt, et remedia quidem solventia per os inmittebant, ac cibos stomacho noxios ingerebant. Quæ omnia frustra experti, tandem desinunt, non solum nullo ei tot datis medicamentis allato levamine, sed gravi etiam noxa illata. Cum enim quæ in alvum trajecterant, euncta intus manerent, exitumque postulerent, etiam majus viro periculum creabatur, inflatus, nullum omnino angustiarum ac suffocationis levamentum inveniebat.

9 In hoc igitur periculo bis septem dies constitutus, nec ultra perferre valens, ad Cyrum et Joannem Martyres se confert, ipsisque vitam, ipsi mortem suam committit. Accessit autem non pedibus usus, non jumentis vectus, non phorio seu feretro residens (id sellæ genus est, quo infirmi a curatoribus portantur) neque enim sedere poterat, qui intestinis ita turgentibus, novo omnibus spectaculo erat; verum in grabato decumbens, virorum sederim in vices gestan-

tium opera deportabatur. At Martyres advenientem miserati, illa ipsa nocte benignissima sedulitate eum invisunt, et caricam unam porrectam, ut quæ illum hoc morbo, ipsaque adeo morte liberare valeat, jubent comedere. Menas vero expergefactus (nam in somnis illi visio oblata fuerat) cum caricam se habere crederet, nullamque reperiret, ut vitæ spe frustratus, indoluit; vocatque mox uxori et visum narrat, et caricam sibi adferri imperat. Quibus illa auditis, cum oculos in viri stratum intenderet, conspectum inibi jacentem caricam repente arripit, loquentique adhuc marito, ac visionem narranti ostendit. Qui ea accepta, eandem prorsus esse, quæ sibi secundam quietem data esset, affirmat, pristinaque mox voluptatem recuperat. Comesa porro ficu, quam ad salutem ipsi Martyres dederant, salute quoque potitus est. Inter vescendum enim obstructio omnis finem accepit, ac soluto velut alvi vinculo, cum ad secretiorem locum se Menas reciperet, materiam ibi omnem, pridem intus conclusam atque collectam, ejecit. Tum demum pristina gracilitati, quæ ante obturamentum adfuerat, redditus fuit, perfectamque jam sanitatem nactus accepti a Sanctis beneficii minime malus præco exitit. Grabato enim sublato in humeros, Alexandriana ecurrit, ipso opere jacentem in probatica piscina agrotum, quem Christus post annos octo ac triginta sanatum lectum tollere jusserrat, imitatus, apud universos proclamavit inexplicabilem Sanctorum potentiam ac virtutem in sese tam mirandum in modum profusam.

VI. De Geddeo classario milite ex fistula ægro.

Ab hoc spectaculo nos ad sui considerationem classarius miles invitat. Hinc Geddeo nomen fuit, morbus fistula; quæ in inguine gerens, sic ea frangebatur, ut dici vix posset: cum, et continenter affligeretur, et collectis in fistulam toto ex corpore humor perpetua scaturigine promanaret. Geddeus ergo cum hoc flagello liberari vehementer cuperet, terebat medicorum limina, eos maxime admirans et frequentius adiens, qui præstare ceteris credebantur. Verum ubi cunctos expertus nihil profecit, rebusque omnibus in sumptum effusus, fistula tamen liberari non valuit; ad Sanctorum redem abijt, cum ei neque medicus, nisi se ad medicamenta accipienda committeret, neque pecunia quam retribueret, superesset. At Martyres medicos esse, præmiis non indigentes, ac nutritios egentium recte credidit. Postquam vero eum tutela sua dignati sunt, in somnis fistule suæ remedium didicit. Id fuit ex sesamo et melle compositum quoddam, bis octo pani contrito permixtum, atque ex utrisque constans cataplasma, quo partim ad eradicandam fistulam, partim ad replendum vulnus uti jussus est. Tum Geddeus excusso somno imperata exsequitur, atque dum usurpat remedium, melleam velut fructum cepit. Accedente enim potentiore auxilio mox et fistula abiit, prescripto Sanctorum obtemperans; et fistulæ sinus repletus est, velut admonentes Martyres sentiens.

VII. De Mena loripede.

Jam divinum istocum medicum peritiam admirantes, ac divinitus ipsis concessam potentiam concipientes, ad Menam loripedem progrediamur, eunamque cuncti in laudem Divorum decantandi, argumentum novum faciamus. Celer pedibus erat Menas, instar agrestis dæmæ, uti divinus sermone loquitur, Asaeli illi, quem Scriptura quoque sacra miratur, quemque currendi celeritas commendat, pedum velocitate persimilis. Ac morbo quidem diuturno vix tandem expeditus est, morbi autem facti non liberatus. In lecto

EX MSS. GRÆCIS, INTERPRETA OTIONE ZACCARIA a Martyribus remedium accepit,

et statim sanatur.

Joan. 8

Miles fistula laborans.

a Sanctus remedium accepit.

2. Reg. 2 14

EX MSS. GRÆCO, IN LIBRARIATE OTTOMÆ ZYLII. Pedum debilitas ex morbo relicta, Martyriam operata

enim hæsit immobilis, etiam postquam jam morbus abscesserat. Cum porro medici adversus longiorem infirmitatem haud segniter quidem, sed frustra tamen depugnassent et relictam ab ea debilitatem velut penitus incurabilem reliquissent; tunc Martyria benignitas Mente in mentem venit, assumptaque pro viatico fide, atque alienis pedibus supportatus, eorundem templum subiit. Ibi cum salutare sibi preces Martyribus obtulisset, imperatum est ei, ut oleo quod nocturnam in lucem ad illustrandos Martyrum cineres accendebatur, pedes inungeret. In quo spem reponens Menas, cum imperata fecisset, excusso pedum torpore, et gratulationibus in Martyrum honorem decantatis, iter Alexandriam versus suis pedibus emensus est.

VIII. De Gennadio, cujus caput muscis plenum erat.

Quis Gennadii morbum non admiretur, et insolentem ejusdem morbi curationem? Utrumque sane prorsus novum fuit, et tam ab humanis passionibus alienum, quam a Galenianis medicamentis abhorrens. Discimus igitur et admiremur neque morbi curatores ac morbum. Dolore capitis cruciabatur Gennadius, non quem laborantes pati solent, sed quali nullus mortalium conflictatus est. Etenim cum fremitu quadam ac sonoro motu magnus eum cruciatus torquebat: id quod tum medicis omnibus, tum auditoribus prorsus novum videbatur. Quare ceteri quidem, considerata morbi vi, stupebant attoniti; medici vero adhibitis nunc multis unctionibus, nunc diversis abstersionibus, nunc venesectionibus, alias quoque purgantibus aut alterius generis adjumentis, nihil tamen levamenti attulerunt Gennadio. Adeo ferox ac peregrinum erat malum; quodam supervacue medentium diligentia, an alteri aliqui nature affectui adscribendum fuerit, compertum non habeo; qui hæc de re, præter morbum et curationis modum, nihil discere potui.

13 Post hæc ergo ægrotus accedens ad Martyres, expeditum apud eos liberationem invenit, quoque tum cupiosam eorumdem beneficentiam, tum humanissimam demissionem satis ostenderet. Atque hoc quidem modo res accidit, haudquaquam silentio aut obscuritate involvenda; neque vero audientium utilitati, cum sit tam præstans, subrahenda. Id enim si facerem, merito aut ignavia aut invidia damnari possem: sed absit a nostra mediocritate, absit ab omni Christiano ac religioso invidia; ignavia vero (quæ juxta proverbiale Salomonis admonitum, et ipsa pauper est, et amicos pauperes facit) semper quidem alias a nostra humilitate, nunc autem imprimis, quando Cyri et Joannis, addictissima illis mente studioque, beneficentissima conscribimus miracula, quam longissime depellatur. Ceterum dormiebat Gennadius, sed vigilabant divini Martyres, ac sopiti medelam expendebant, curationemque ordinabant. Hinc ad eum progressi, iisdem eum verbis, quibus Dominus jacentem propter piscinam probaticam allocutus fuerat, compellant, et, Vis, inquit, sanus fieri? Ille autem, Volo, respondit. Quid enim non dicturus erat tam vehementi morbo vexatus? Kursum itaque Sancti, Si vis, inquit, sanus fieri, primo mane lectule consurgens, templo egredere, ac tres camelos cum eorum agitatore invenies. Postremum autem ex his camelum assecutus, non ante abire sines, quam se evaenaverit: quod excrementum, aquis confectum madefectum, infirmitatis tuæ remedium futurum est, teque tanto capitis malo liberaturum.

14 His dictis abiit Martyres; æger autem e strato consurgit, atque, uti præceptum erat, ad implenda jussa egreditur, reperitisque tribus, uti audierat, camelis, apprehenso postremi capistro, etiam reliquos coegit subsistere. Atque curator quidem eo-

rum verbis primum conatur ægro persuadere, ut jumenta dimitteret: quod cum non obtineret, sublato seipione, quo camelos stimulabat, capitis ejus affectam partem percussit, conclusisque in ea muscis desideratam aperit viam; quæ patefacto fugæ et volatui ostio, cohiberi ultra non potuerunt. Mox igitur data evolat via, septoque; disrupto sese proripiunt, et effraeto carcere fuga evadunt. Ita ex novo hoc latibulo emissæ, relicto doloris et irrequietæ illius noxæ jam experte Gennadio, universum proximum locum implentet insolitum intuitibus spectaculum præbent. Hunc in modum Genuadius a muscis vindicatus est, manu Martyrum, atque agitatoris baculo liberationem adeptus.

15 Ceterum cum vulnus adhuc muscis scateret, ac terribili earundem volitatione coarctaretur, tum camelus ille tertius, velut interna quadam vi instinctus, excrementa dimisit, quæ circumstantes et vestigio arrepta, et aquis celeriter madefacta, vulneri isti, muscarum tam fertili, emplastri modo imposuerunt; ingressu sic iisdem præcluso, ut deinceps forte reversæ aditum non reperirent, neque septem illos nequissimos spiritus repræsentarent, aut novissima prioribus deteriora efficerent. Posteaquam autem vulneri hoc ex fimo medicamentum impostum fuit, sic plagam omnem repente abolevit, ut omnibus pendixerim, hoc muscarum cubile inspicere volentibus, ignotum exiterit. Solas enim egressionis cicatrices retinuit, sive Cyri et Joannis clementiæ indices, sive insitæ Martyribus potentiæ testes. At nos etiam nunc, uti in ceteris fecimus miraculis, Sanctorum præconia decantabimus, particeps ac dulce modulationis nostræ Gennadio tam stupendum in modum persanato. Atque ita sermonem ad alterius miraculi expositionem componemus.

IX. De Theodora, quæ ranam deglufferat.

Quaedam Theodora nomen a parentibus adepta, cum aquæ haustu parvam ranam absorbit; quæ in ejus ventre tanquam in palude quadam victitans, principio quidem, ut mole adhuc exigua, leniore eam cruciati exercuit, minora tormina, virium suarum tenuitati respondentia, concitans. Hos dolores ad alias causas referbat mulier, trajectæ per os ranæ cruciati ignara. Postquam vero nutrita in ventriculo rana major effecta est, infirmis ille embryo sic gravidæ mulieris dolores intendit, ut eorum plane impatiens, nullam remissionis, nullam quietis partem agnosceret, abjectoque humi corpore per pavementum sese volveret; manifestam vel agitantis eam demonis, vel morbi sævissimi corpus occupantis suspensionem præbens.

17 Atque hæc erat præcipuorum quoque medicorum sententia, de vi mali prorsus ambigentium, cujus cognitio omnes fugeret. Nihil igitur superesse visum est, nisi uti ad sanctos Martyres, tanquam a demonio possessa, duceretur. Ad quorum venerandam sedem ubi pervenit, illico se prodidit tum morbi indoles, tum inscitia atque hallucinatio medicorum. Martyres enim in somnis adstantes mulieri, ut assumptionem cibi aquam bibat, præcipiunt: eo potu morbum fugatum iri. Illa vero nihil eunetata, post salutiferum illum soporem, mox uti præscriptum erat, aquæ haustum omni cibo ac nutrimento præmisit, eoque epoto ad vomitum provocata molestissimam illam ranam, quam inscitia banserat, sic egerit ut mortis periculum, quod illi aquæ creaverunt, aquis depelleretur. Hunc enim hamum benefici Martyres ad mortifera illius ranæ captoram, et inexplicabilem femine sanationem eviderunt: quamvis eodem ad Theodora perniciem insensissimus mortalium hostis demon usus sit. Atque illa quidem præter spem ab interitu vindicata, ac Martyribus, qui bestiam vivam

plaga capiti ejus inflata erumpit muscæ

remedio SS. conmentato sanatur

Docti, capitis gravissimo laborans

et emuncta Ed.

Mulier graviter cruciata a rana quam deglufferat

memoria diu in lectulo dormiens a M. curatus.

Joan. 5. 14

in somnis a Martyribus monita eam curavit.

reperant, grates pro adepta salute persolvens, ab eorum templo domum abiit: nos vero latis vocibus eorumdem laudem concinentes, alterius melodiam argumentum, subjecto miraculo altero, auspicemur.

X. De Theodoro, qui a Sanctis a scolopendram edere iussus fuit.

Perbelle miraculorum series Theodorum, praecedenti feminae cognominem, post illum in medium profert, et omnibus, qui Sanctorum facta in deliciis habent, velut epulum admiratione dignum proponit: idque non solum ob commune illis nomen, verum etiam ob similitudinem, quae ex parte in ejus infirmitate, et morbi curatione, quae omnem eloquentiae facultatem superat, satis elucet: quamquam non exiguum utriusque discrimen narrationis progressus cuivis ostendat. Laborabat visceribus Theodorus, non a rana quidem in eum illapsa, et intimas partes inuadendo confundente ac perturbante, gravesque cruciatu inurente; verum ab ingenti molestia, quam ut oblato per homines improbos noxio cibo contraxerat, illa summo cum dolore perfererat. Eo enim miseriarum mortales devenimus, ut non solum verberibus, gladiis, aliisque adhibitis instrumentis, aut injurias ab ejusdem generis hominibus illatas vindicemus, aut invidiam, fraternae caritatis hostem, etiam in immeritis exerceamus; sed et veneficiis eosdem conficimus, et praestigiiis frequenter appetimus, omni, quem natura indiderat, proximorum amore furenter ejecto, tantum autem abest, ut nos aut Legis ille scriptor fraternaeque caritatis suasor ac doctor Moyses commoveat, Omne animal sui simile, hominem autem proximos amare praecipiens; ut ne excusatione quidem nos munire velimus, etiamsi Paulus ille Legis discipulus, virtutumque opifex ac praeco doceat, quod Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum. Quae quidem quemadmodum dicuntur atque creduntur, ita prorsus evenient, quantumvis nos perversa conscientia saucii refragemur.

19 Ceterum Theodorus afflictus gravissime, quippe visceribus adurentis veneni esu incensus, medicorum conecilia circuibat. Verum inde digressus posthincinio revertebatur, nunc abiens, nunc rediens, eorum desperatione jam perspecta. Animadverso igitur, medentium conatus morbo cedere, salutisque per eos recuperandae spe damnata, ad Joannem ac Cyrum Martyres, veros potentissimosque adjuutores, contendit, atque in eorum sacra sede prostratus, subsidium expectat. Qui sine mora ad eum conversi, quod intolerabilem mali vim cernerent, dormienti sese spectandos exhibent, atque ut aspidem comedat injungunt; eo quippe cibo tam acerbum periculum sublevandum. At ille evigilans, signum crucis fronti inprimit, ac visum daemone illusioni adscribens, imperata non curat. Sed rursus supplici ac lacrymanti secundum quietem adsunt Coelites, mandata repetentes. Quae cum ille denuo negligeret, nihil eorum quae praescripta fuerant executus, praecipua Martyrum ab insidiis maligni daemone, salutem suam in perniciem ac discrimen vocantis, profecta existimat.

20 Postquam vero etiam tertium sese Theodoro offerentes Martyres ad obsequendum voluntati suae percellere non potuerunt; tum denique quartum accedentes, et incredibili quadam elementia ac caelesti miseratione permoti. Cum inquam, jam toties nobis dicto audiens non fueris, primo dilaculo surgens ad fontem nostrum egredere, et quod ibidem edule repereris baud cunctanter sumito: id non dubium erit sanitate praesidium. Ubi diluxit, ad fontem ex praescripto progressus aeger, repertum post fores exiguum cucumerem comedit avido, cujus cum pene ex-

treum sumeret, ejusque plano dulcedine caperetur, repente aspidis reliquum esse animadvertit. Eo igitur mox in terram abjecto, velut presentis jam mortis pavore percussus exhorruit. Sed nullum mortis periculum adfuit. Etenim fugata morte, et salus illi et vita conceditur, quam sine lethifero illo cibo haudquaquam servasset. Nam confestim simul metu, simul molesta ad vomitum incitatus, quidquid ex aspide comederat una cum pristino veneno prorsus ejecit; Sanctis non jam contraria contrariis, ut mortales mediei solent, sed similia similibus usu curantibus. Neque enim medicorum legibus adstricti, suorum supplicum morbos levant, verum caelesti decreto pollentes, curationem adhibent miram planeque divinam. Theodorus itaque morbo liber, ac plenas vires adeptus, cum gratiarum actione discessit: nos vero narrationem de eo susceptam precatione laeta conoludentes, alterius rei bene ominatae seriem aggrediamur.

a Be scolopendra, ejusque speciebus multa disputat Robertus Constantinus Medicus in Lexico. Quam hic σκολοπίδρα, paullo post ἀσπίδα vocat auctor noster.

XI. De Mena puero, cui lingua ex ore dependens prominebat.

Hoc miraculum miraculorum maximum, praestantiorum quoque linguam, non mole carnis, sed eloquentiae et sermonis amplitudine (qua nos non mediocriter indigere, quae praemisimus, indicant) omnino flagitare videbatur. Veruntamen eum et hoc a nobis Martyres describi velint, narrationem eorum desiderio consentaneam instituemus. Nuper mulier quadam, Maria nomine, e Babylone Aegypti oriunda, quae filio, octo circiter annorum puero, ad Martyris honorem Mena nomen indiderat, ad eadem Sanctorum sese contulit. Ille igitur Menas linguam ex ore exterrum gerebat, tum specie, tum magnitudine ab humana lingua plurimum abhorrentem. Ea quippe extra labra ad magni palmi longitudinem suspensa, mentique ac gutturis spatium praemisisse barbae instar legens, deperdito colore rubicundo fonda quadam nigritie purpurabat. Peregrinum sane visuque injucundum spectaculum, quodque intentibus nauseam, vomitumque gravissimum, et commiserationem facile pareret. Nam semper guttatum salivam cians, spumasque continenter effundens, pectus vestemque irrigabat, inditoque colore suo atramentum, illis, sibi proprium, communicabat.

22 Quamobrem etiam multi ne intuari quidem puerum sustinebant, verum si forte occurreret, vel operiebant oculos, vel faciem avertabant, ne Mena praeter opinionem conspecto, inverso quoque praeter opinionem stomacho ad vomitum provocarentur. Alii animadversa mali magnitudine, eum ne ad breve quidem tempus aspectum pueri pati possent, quam Servator de proditore vocem usurpaverat, eum ad hunc transferebant. Bonum esset ei si non fuisset natus homo iste. Quibus nonnulli illam Apostolorum de caeco nato interrogationem addebant: Quis peccavit, hic an parentes ejus, ut talis nasceretur? Quamquam neque puer caecus erat, neque hujusmodi malo affectus in lucem prodierat; verum illius noctu dormientis linguam apprehensam oberrans quidam daemone, inque mortalium perniciem intentissimus, e sede sua evellerat, eaque multis plagis verberatam, tundendo longiorem effecerat, sic ut foras prominens, ore contineri non posset. Non solum enim puero deformitas aderat, verum etiam magna vivendi difficultas. Nullum enim solidum nutrimentum valebat transmittere; quod comminuendi cibi officium dentes, uti quondam, ob enormem linguam extuberantiam, non exercerent. Liquidum vero aut fluidum cibum non alium fere libabat, quam qui a matre, linguam identidem instrumento quodam coercente, in

EX VSS. GRÆCO. INTERPRETI. ΟΥΘΩΝ ΖΥΛΩ

omque et priusvenitum evomit.

ac valetur.

Puero linguam ex ore fere prominente.

ut horrorem infundatur.

Math. 25 24.

per sui daemone

Procerum dolore cruciatus et beneficio.

2 Cor. 10.

a Sanctis jubetur aspidem comedere.

fontem vocantibus et ibi manentibus.

fontem cucumerem exivit, aspidem comedit.

EX MSS. BOGCO. INTERPRETE O. HONE ZYLHO, Ecclæ. T. 10

os ita deductum immitteretur. Atque hujusmodi erat Menæ morlus; quo nullus mortalium aut laboraverat, aut alium viderat laborantem : quantumvis sapiens ille Ecclesiastes, maxima ex parte nihil sub sole novum aut recens esse, pronuntiaverit. Multi autem huic spectarunt medicorum filii, etiam inter ceteros eminentes, verum morbi specie continuo percussî, oculosque suos ferientes, fugiebant, neque quid facerent se reperire, neque unquam tale quidpiam accepisse, vel audiendo, vel antiquorum medicorum commentarios evolvendo, etiam jurati affirmabant.

Psal. 144. 9

sancti cum sanatis immittuntur.

qui cum parvulis post sanantur

23 Verum Cyrus ac Joannes Martyres, divinitus sibi concessi curationibus inclyti, conspecta hac tanta infirmitate nihil tale fecerunt : non solo mali intuitu obstupuerunt, non ut curatu arduum repudiarent, aut apud Deum hujus morbi descriptum extare remedium negaverunt : certa enim fide tenebant, tum quod omnia quæcumque voluit Dominus fecit in cælo, et in terra, et in mari, et in omnibus abyssis; tum quod ea quæ hominibus impossibilia sunt, Deo sint possibilia; tum quod Jobo teste omnium miseretur qui potest omnia; tum denique, quod, uti dulcissime cantor David modulatur, miserationes ejus super omnia ejus opera copiosissime effunduntur : his, inquam, cum Sancti crederent, infirmum complexi, primum quidem eum benevolentia sua dignati sunt; ac deinde matri ejus, admiranda ipsorum opera contemplanti, animos ac fiduciam addiderunt. Exiguum autem tempus interposuerunt, non tam ad medelam explorandam, quam ac obscurata inter paucos miraculi celebritas, publica omnium luce et cognitione fraudaretur. Id quod ipse curationis modus satis prodidit; non visione aliqua, ut sæpe alias, ab ipsis exhibitus, adjecto hujus illiusve rei peragende mandato; sed puero recte valere jussu, quemadmodum manifestus sanationis eventus ostendit. Cum enim Menas ipso meridie inter æquales propter Martyrum monumentum luderet, atque, ut in puerorum lusu, nunc ipse alios ad terram prosterneret, nunc vicissim ab aliis prosterneretur, et jam collapsus facie marmor attingeret, tum lingua ejus marmori applicata, in locum, cui ipsa olim assueverat, velut ab aliquo retroacta fugiensque concessit, et pristino, quem ante morbum tenerat, modo reddita est. Sed et eoderis nitor rediit, informi illa ante specieque et magnitudine, ob tantam obesitatem nimium propendente, prorsus abjecta. Lingua quoque jam gravate extra prodiens, repente mutata consuetudine, vix sponte foras emicabat. Quippe intra labia velut in domestico comæculo residens, priore ornatu recepto, et naturales sibi functiones recte exercens, pene jam ignotum iis, qui ante cognoverant, patrum reddidit.

in m. m. ad m. c. 26

24 Ubi enim miraculum patratum fuit, vehemens a puerorum turba clamor est editus, omnes in templo presentes ad spectaculum convocans. Qui, composito jam miraculo, in stuporem versi, partim Sanctos collaudarunt, partim illum in Evangelis de Servatore celebratam vocem ingenti adnuntiatione ediderunt : Vidimus miracula hodie. Sed et ipsi Christo per Martyres miracula operanti gratulabantur, magnaque spe perfusi sunt, non defuturam suis quoque morbis, cum opus esset, sanationem. Nos vero hodierni tum admirabilium rerum auditores earum auctoribus debitam laudem tribuentes, aliorum deinceps miraculorum præconia contexamus.

n. Editur 8. Novemb. 11. Novemb. evatque dies ejus Alexandria celebras, ut in vita S. Joannis Eleemosynarii cap. 16, nu 37, scribit Leontius. Inhabebatque istius templum, ut patet ex Joanni Quocirca cap. 100, aliud in Libya celebre. ut infra mirat. 14

XL. De Eugenio geometra hydropico.

Ex agro nobis profuit geometra Eugeniis, omnem quidem dimensus terram, summ tamen ventrem me-

tiri non valens; qui ex humida materia in ipsum conflente distendebatur, et non tam molem aliquam terream, mensurari facilem, referebat, quam inaccessam montis altitudinem, inusitata corpulentia ac tumore inflatus. Verum precibus mensura quadam circumscriptis usus est, ut Sanctorum miraculo sui corporis proportionem pristinam recuperaret. Quod gratiæ munus cum maximi faceret, illud etiam votis omnibus promereri optavit. In quo et peritiam suam ostendit, cum sextum a sese in Ægyptiorum ac Libyorum narrationes intulit, ad eum numerum, ejus perfectionem admiraretur, studiose aspirans. Unde et nos tum desiderium ejusdem, tum doctrinam admirantes, dissertationem aggrediemur. Geometraigitur, uti diximus, Eugeniis genere, qui ob ferventis cæli molestiam frequentiore aquæ potu usus, in gravissimum morbum incidit : qui vehementia sua multum auctus, ex levi malo in aquam intereantem sane periculosam versus est. Cuique ne morbi quidem vi ab aqua identidem potanda arceretur, brevi sic ejus venter intumuit, ut immotus decumbere cogeretur. Itaque magno alicui ceto aut draconi similis, quos sic gravat corporum vastitas, ut ne progredi quidem valeant, velut motu destitutus jacebat, ac nec tum demum ab interdico sibi humore temperabat. Cum autem incrementi omnis principium, ut horum periti tradunt, a motu sit, angebatur quidem Eugeniis, sed motionis omnis expers : ac non modo naturam, verum Doctorum responsa eludebat.

Hydropic labrum

26 Quod vero omnibus satis perspecta fuerit medicorum in hocce morbo superando impotentia, non videtur opere pretium in ea declaranda diutius immorari : tam enim manifesta ea fuit, ut vel silentibus nobis se satis prodiderit. Ea igitur silentio transmissa, Joannis ac Cyri, verorum utique medicorum, virtutem narrabimus. Quantum enim illorum inobcillitas silentii meretur, tantum præconii in clarissimam horum potentiam ubique confertur : cum et illos Eugeniis post experimenta plurima, ut infirmos, rejecerit; hos vero, ut præpotentes, ex additione sola sibi adjuutores delegerit. Ubi namque ad illam sanitatis officinam, omnis molestiæ, omniuinque passionum expultricem devenit, etiam experimento didicit, quod ante morbum audiendo didicerat, Davidicum illud identidem clara voce usurpans : Sicut audivimus, sic vidimus. Ipsa enim nocte, quæ adventum ejus proxime secuta fuit, somno captus hos ipsos Martyres ad se accedentes conspexit, his eum verbis compellantes : Exsurge hinc, Eugeni, ac domum propera. Ecce enim per nos te sanavit Christus, ac morbum, ejus gratia ad nos te contulisti, depulit. Expectectus igitur, confestim ad sellam te confer, omnemque constipatam in te materiam egere. His dictis, tacta languentis alvo, illam quidem pressisse tantum leviter visi sunt, verum reipsa morbum fugarunt, via aquis patefacta.

ad Sanctos accedit

Psal. 47. 9

sanatione ejus leviter premerentibus

27 Quod cum Sancti facerent (asserente Eugenio ipsos ut post somnum ita post morbum sic locutus fuisse, cum morbus non longior somno fuerit) a tergo Martyrum mulieres tres vociferate. Quid causæ est, o Sancti, cur nos jam pridem hic desidentes, vulneribusque cruciata (inter ceteras enim ibi jucentes Eugeniis somno solutus eas agnovit) cur, inquam, morbis nondum levamur? Hic autem, hesternis advena, ac tam gravi malo vexatus, hodierno die sanitatem consequitur, ac domum reverti jubetur. Ad quas Martyres conversi benignissime responderunt :

et cur quibusdam verum curantem viducentibus.

Non nobis, o femine, ascribenda est sanandi potentia, sed Christo ejus auctori ac dispensatori. Ceterum multi huc accedunt longioris disciplina indigi : aliorum contra est maturanda curatio. At nos pro omnibus quidem ex aquo preces fundimus; verum quem Deus ac Servator noster Christus Jesus curari

DE S. GEMINIANO EPISCOPO MUTINENSIS IN ITALIA.

XXXI JANUAR.

S. Geminiani Ep. Mutinensis natalis;

Mutina urbs Galliarum Cisalpinarum ad viam Æniliam, et clara olim, et nuper Ducatus titulo ornata, Patronum e numero Cælitum præcipua religione Geminianum Antistitem veneratur, pridie Kalendas Januarii, quo die Bellinus de Padua in Martyrol. Molanus in addit. ad Usuardum, MS. Ecclesie S. Lamberti Leodii, MS. Flouarium, ista habent : Item Mutinæ S. Geminiani Confessoris. Martyrol. Romanum: Mutinæ S. Geminiani Episcopi, miraculorum gloria illustris. Carthusiani Colou, in addit. ad Usuard. Geminiani Mutinensis Episcopi et Confessoris, cujus exequiis S. Severus Ravennensis, intra Missarum solemniam raptus in spiritu, se interfuisse dicebat. Maurolycus : Item Mutinæ S. Geminiani Episcopi, tempore Joviani Imperatoris. Referunt eum quoque hoc die Glinius, Canisius, Ferrarius in Catal. SS. Ital. At Galesinius præcedenti die, videlicet XXX Januarii : Mutinæ S. Geminiani Episcopi et Confessoris; ad cujus sepulchrum multa Dei munere edita miracula narratur.

commemoratio victoriæ.

2 Agitur alia, ut Ferrarius in gener. Catal. SS. auctor est, ejusdem Sancti celebras XXVI Januarii, etiam plebi palam Ecclesiastico cuncto imperata, qua vulgo Victoria S. Geminiani appellatur, in perennem ejus beneficii memoriam, quod urbs illa divinitus est consecuta, cum ejusdem religiosissimi Antistitis sui meritis ab Attilæ furore est et cunctaque liberata. Alium ejus commemorationem celebrari XVIII Februarii testatur idem Ferrarius his verbis : Mutinæ commemoratio S. Geminiani Episcopi, ob miraculum ab eo hac die perpetratum. Citat in Notis Tabulas Ecclesie Mutinensis, et Vitam typis excusam, in qua hoc miraculum ait fuisse describi : in Catal. SS. Ital. scribit hoc esse miraculum constipatarum circum ejus templum aquarum, de quo infra num 17. Idem denique ex ejusdem Ecclesie tabulis XXX Aprilis translationem S. Geminiani refert; de qua nihil nobis compertum.

miraculi;

translatio,

Vita

3 Scribit Galesinus in Notis, S. Geminiani vitam sanctitatis laude actam litteris mandasse Theodorum ejus successorem, S. Ambrosii Mediolanensis discipulum : Hilarium item monachum, Mombritium, et Equilinum, brevi res illius exposuisse. Has vero censet Barouius in Notis ad Martyrol. esse ejusmodi, ut emendatione vehementer indigeant : quod imper, inquit, præstitisse videtur Joannes Varesianus, qui adject nonnulla miracula ejusdem Sancti virtute patrata, Varesianum et Hilarium non vidimus. Jamus eam vitam que a Mombritto est edita, scripta ab incerto auctore post tempora Luitprandi Regis, qui initio octaviæ seculi Christiani Langobardis in Italia imperavit, nam hunc trahit ex Blondo Leander Albertus nocturna proditorum Classem oppidum cepisse ac diripuisse, atque inde eam sensim interisse. Post illa autem tempora Vitam se hanc scripsisse auctor declarat, cum in. 15, ait : Sed va tibi Ravenna misera, vicina destructa Classi. Brevius aliquanto S. Geminiani gesta perstrinxit Petrus de Natal. lib. 3, cap. 37, et Ferrarius in Catal. SS. Ital.

not. 32.

Duo videtur fuisse Geminiani,

primus tempore S. Ambrosii,

4 Si vera sunt que ea vita continentur, quibus sane haud levem astruit fidem illa ab Ecclesia Mutinensi peragi solita ejus celebras; duos omnino constituisse Geminianos necesse est, quorum deinde res gesta, ut in aliis sæpe evenit, ob similitudinem nominis in unum congestæ, ac constare sint; priorem, qui sanctorum Antistitum Severi Ravennatis et Ambrosii Mediolanensis, ac Joviani Augusti, æqualis extiterit, et Theodorum successorem habuerit, posteriorem, qui Attilæ temporibus, integro post seculo, vixerit. Præsumitur esse videtur, qui Ambrosii Episcopi Mediolanensis, Bassiani Laudensis, et ceterorum Episcoporum Mediolani in synodo congregatorum, adversus Jovinianum, sectato-

resque hæreticos ad Siricium Papam, epistole (que septima est libri 1, Epistolarum S. Ambrosii) ita subscripsisse per Presbyterum reperitur : Ex jussu Domini Episcopi Geminiani, ipso præseente Aper Presbyter subscripsi. Atque hujus funeri interfuisse S. Severus Ravennas potest, quod et hic et in ipsius Severi vita 1 Februarii Refertur. Quod Hieronymus Rubens lib. 2, histor. Ravenn. ad an. 347, omnino de illo Geminiano falsum putat, de quo omnes id asserunt, quique Attilæ adventum atque impetum ingenti miraculo elisit. Recte quidem ille de Geminiano illo censet, non fuisse S. Severi qui concilio Sarchicensi interfuit æqualem, licet de ipsius ætate Severi et episcopatus auspiciis que scribi, haud probemus, ut suo loco dicemus.

5 Alter Geminianus, qui Attilæ coerenisse furorem memoratur, is esse videtur, cujus meminit S. Leo Papa epistola 100, ad Gennadium Episcopum Constantinopolitanum, data XV Kal. Julias, Magno et Apollonio Coss. qui erat Christi 460 licet non exprimat cujus ille Sedis fuerit Episcopus; ita enim scribit : Dilectioni tuæ litteris, et fratrum coepiscoporumque nostrorum Domitiani et Geminiani serinone cognovi. Unde colligere est, eos Constantinopolim ad Leonem Augustum et Gennadium Patriarcham missos fuisse Legatos in cruce Timothei Æthiæ, qui neciso S. Proterio Sedem Alexandrinam per summum scelus invaserat.

secundus tempore S. Leonis

6 Mentio fit Geminiani Mutinensis Episcopi apud Ferrarium in Catal. SS. Ital. 1 Augusti in vita S. Peregrini qui inter Mutinam et Lucam vixisse dicitur, atque eo die decessisse. Quem cum Petrus Medicus Mutinensis in somnis admonitus reperisset, remque Geminiano Episcopo Mutinensi, et Severo Episcopo Ravennatum narrasset, illi cum Episcopis xxvii, in quibus Alexius Episcopus Pisanus, cum suis Tuscia Episcopis, etc. Citat Ferrarius Vitam Mutinæ typis excusam; atque ista annotat : Elsi tempus, quo S. Peregrinus decessit, in ejus vita minime exprimitur, indicari tamen videtur, ut tempore SS. Severi Ravennatis et Geminiani Mutinensis obierit. Et sane in catalogo Episcoporum Ravennatum apud Rubenium nullus præter Sanctum illum de quo ante factus est mentio, Severus reperitur : Mutinensium Antistitem tabulis non vidimus. Verum neque ad S. Severi, neque ad S. Geminiani, etiam junioris, ætatem ille referri Peregrinus potest, qui a Saracenis in Ægypto ad fanum Mahometanum pertractus, eorumque Saldana adversus illius superstitiois mystas traditur disputasse. Unde confici potest vel ab imperito scriptore, vel ab inepto aliquo librario Geminiani et Severi nomina esse illi narrationi inserta.

non S. Peregrini cum alter hanc sequitur

7 In veneratione apud Longobardorum gentem fuisse S. Geminianum hinc conjicere fas est, quod oppidum in Tuscia conditum Desiderius eorum Rex, S. Geminiani appellavit, ut auctor est Leander, ita scribens : Else fluminis dextra, ad Sanminianum versus, perhonestum est oppidum D. Geminiani, Senensium ditionis olim, at nunc Florentinorum, a Desiderio Longobardorum Rege conditum, uti alabastrica tabula Viterbi, Longobardicis inscripta litteris, docet. Vinum hic etiam, quod vocant Tribanum, ex Italiae totius nobilissimis, gignitur. Ornamento locum ortu Joannes et Vincentius ex Ordine Prædicatorum doctissimi viri, quorum prior de rerum similitudine librum scripsit, alter sollicitudinis sue precurationem in aula Romana gerens, vitam D. Antonii, aliaque opera composuit. Scriptor elegans fuit, fato quo concessit anno post Christum natum MXXVII, Romæ cum ab Imp. Caroli V, legionibus Urbis captæ direptaque est. Illustravit etiam hoc suum natale solum Dominicus, qui de jure Pontificio non pauca scripsit.

oppidum S. Geminiani in Tuscia

EA MOMBRIITIO

VITA

AUCTORE ANONYMO, EX MOMBRIITIO.

CAPUT I.

S. Geminiani virtutes, episcopatus.

Post gloriosos Apostolorum et Martyrum insuperabiles triumphos præcelsa refulgent Confessorum merita : inter quos inelytus Confessor Christi Geminianus, sacris intommit oraculis, et divinis effloruit miraculis. Is vero Mutinensis a territorii extitit oriundus, secundum seculi dignitatem clarissimis natalibus exortus : a quibus etiam elegantissime nutritus, liberaliumque peritia litterarum non mediocriter edoctus, templum corporis sui, adhuc in infantia positus, Christi omnimodis subdidit famulibus, post ab illo sublimandus Pontificali solio. Nam Clericale adeptus officium, adeo totum se Dei subegit servitio, ut pene omni relicto patrimonio eligeret abjectus esse in Dei domo, magis quam habitare in peccatorum consortio.

2 Ecclesiasticis sane institutionibus imbutus, et Christi gratia educatus, cum jam maturioris ætatis iter arripere, zona fidei cinctus, et spiritualis parcimonie dono ditatus, omnium cordibus gratus, cunctorum mentibus lætissimus ejus erat b affectus : ac per hoc omnes incolas cunctosque suburbanos, caritatis sibi honore devinxerat, ut eum paternali amplecterentur amore, ejus presentia lætarentur, ejus absentia non modico turbarentur. Certe pater erat pauperum et consolator orphanorum; nullis vestimenta præbens, peregrinis hospitia largiens, omnibusque Deo placitis operibus assidue inserviens. Quas denique cruces, supplicia corporis sui pro Christi amore libens susceperit, non est nostræ facultatis evolvere. His, ut prædiximus, virtutibus illustratus, gradatim usque in diaconatus officium perlatus, mensa: Christi participationem recipiens, gloriosissima c Antonino, tunc temporis Mutinensi Episcopo, quasi unicus patri filius adhærens, tanquam alteri Xysto spiritualem Eucharistiam alter subministrabat Laurentius. O quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, in quibus S. Geminianus de virtute in virtutem progressus, te Deum Deorum jugiter contemplari promeruit!

3 Igitur instante tempore quo Dominus seculi vinculis absolutum venerabilem jam dictam Antoninum Præsulem cœlis heredem fecit, into consilio gloriosum Levitam Geminianum Præsulem afflore decrevit; attestans omnibus modis nullum penitus reperiri adeo dignum, qui eo omisso destitute Ecclesie recipere valeret principatum. Illo itaque pro viribus reductante, et ad hujusmodi officium se per omnia indignum acclamante, humilitatis gratia, noctis tenebras captans aufugit, eremique vasta solus aliquantulum circumit : nequaquam inibi diutius conversaturus. Repertus namque a quodam, compulsus est civitas et genans urbem repetere : ad quam regressus cives omnes adventus sui gratia reddidit lætiores. Cumque eum unanimiter peterent, ut sacerdotalia insignia non abdicaret, ipsamque omnium rem acclamarent, si se superstite quolibet mercenarium, omnique Christi devotorem subintroire permitteret, tandem annuit; non sacerdoti præsumens petalum, sed de re vera civium præcavens damnum, si dominio subderentur extraneorum.

4 Cujus consensu comperto, cives statim legationem dirigit ad Summum Pontificem, postulantes Geminianum sibi omnino dari Episcopum, quorum petitionem libentissime præbens assensum, epistolâ suo signatâ annulo dirigit Ravennati Archiepiscopo; quibus monuit, Geminianum virum Deo dignum, a populo Mutinensi petatum, eidem Ecclesie concecni Episcopum. Istiusmodi itaque relatione comperta,

præcœlestissimus Primas Ravennatum Geminianum populo acclamante dignum tali honore Mutinensi Ecclesie præfecit Episcopum, admonens sollicitus gregem sibi a Deo commissum cura pastorali dispo-
nere, atque ab invisibilium luporum incursibus solerti custodia protegere. Omnibus itaque rite perfectis, ac negotiis Ecclesiasticis ei juxta morem commissis, cives Mutinenses redeunt suam in urbem cum dato Præsule, maxima lætitia exultantes. Quo cum venit, omnis civitas gaudio coronatur : cuncti in vocibus et laudibus prorumpunt : juvenes et virgines, senes cum junioribus laudant nomen Domini; cujus munere eum, quem diu optaverant, stola gloriæ indutum recipiunt.

5 Cumque sedens in Pontificali cathedra fulgeret conversatione Angelica, agebat Deo gratias plebs devota, quod talem Sacerdotem recepisset Mutinensis Ecclesia, quæ paulo ante fuerat morte sui Antistitis destituta. Pernocans denique in orationibus et assiduis vigiliis, sanctorum locorum oratoria circumibat, malens silentio noctis secretis deprecationibus incumbere, quam inspicientibus cunctis in agendis sacris populorum stipari catervis. Ecclesiam siquidem B. Petri Apostolorum Principis, quæ nunc usque monstratur, frequentius invisibat : ubi dum nocte quadam more solito psalmodiæ vaticinium singulariter exprimeret, necessitate corporis compulsus foras egreditur : quem statim diabolus tentationis sine jaculo appetere nixus est. Vir autem Domini Spiritu sancto edoctus, salutaria ei arma opposuit, muniens se signo crucis, ac dicens : Discede a servis Christi diabole, et ne molaris infligere tue teutamenta vesanie. Quo dicto, daemon terribus et confusus abscessit, nihil in eo suum reperiens; ascendensque in sublimioribus, dicebat beato viro : Cur me confundis Geminiane? Equidem inveniam, unde tibi molestiam ingeram. Cui respondit fretus ope divina : Dominus mecum est, non timeo minas tuas : quoniam Dominus noster dedit servis suis potestatem calcandi supra omnem virtutem inimici : tibi autem cum satellitibus tuis catena paratur æterna, atque inextinguibilis flamma.

a Petrus et Ferrarius, Mutinæ nobilibus parentibus ortum scribunt. b Au potius aspectus? juxta illud Psal. 118, 74. Qui timent te videbunt me, et lætabuntur.

c Petr. et Ferrar. Antonio.

CAPUT II.

Victus ac fugatus dæmon.

Per idem etiam tempus monarchiam Romani orbis a Jovianus regebat Augustus. Ut ergo veridica dæmonis monstraretur assertio, qua se promiserat sanctum virum aliquo modo molestare; non verba, non presentium tanti ferens Præsulis, a Mutinensi fugit territorio, et transmarina appetens, tandem se contulit in præfati Principis palatium. Erat autem Augusto unica filia puella admodum pulcherrima, patri et matri supra modum carissima, omnibusque Proceribus gloriosissima : quam dæmon arripiens gravissime vexare cepit, omnibus eam vesaniam et horridam manifestans. Ex cujus miserrimo cruciatu Imperator non modice contristatus, Reginam quoque cum omnibus Optimatibus cunctisque Palatii Proceribus, secum admodum turbati cernebat. Cumque ab omnibus ardentissimo studio, si fieri posset, aliquid remedium requireretur; dæmon per os puellæ clamare cepit : Quamquamque artem mihi opponitis, casso opere laboratis. Non enim a corpore isto egrediar, nisi presente Dei Episcopo Geminiano. Istiusmodi vocem crebro repetendo pene hoc omnibus innotescibat. Fit admiratio et terror in populo : quis esset Geminianus inquiritur. Unde factum est, ut Imperator comperta per dæmonem viri Dei fama, facta indagazione in omnibus regni sui partibus mitteret

inauguratur

magna omnium lætitia.

nocte in templo erat.

dæmonem fugat.

contemnit ejus minas.

NOT. III

a Imperatoris filia possessa a dæmone.

ab eo nominatus Geminianus.

undique perquiritur

teret

feret ad perquirendum præfatum Dei famulum. Cumque quorundam militum caterva mare Hadriacum istiusmodi negotio transnavigasset, sollicitè Antistitem requirens; haud procul a littore a quibusdam de sancti viri virtutibus didicit, et quod non longe abesset agnovit: Mutinense, inquit, quod vocatur, oppidum est; quo incolæ venerantur S. Geminianum, si hunc quaeritis, illic eum reperietis, virum sanctitate præditum, Angelici vultus hominem, cœlesti sapientia insignem, virtutibus coruscantem. Tali notitia milites comperta adeo exhilarantur, ac si jam in ejus præsentiam apparerent; sperantes vere alterum nullum tanti meriti fore Geminianum, quam istum, tam devote sibi ab incolis prædicatum.

7 Milites itaque, ut diximus, de significato sibi Sacerdote gaudentes, cœpto itinere in partes urbis Mutinæ proficiscuntur. Cumque sibi obviantes de præsentia viri Dei percontarentur; audiunt haud longe ab urbe eum secreta orationis gratia delitescere. Quo e vestigio dum veniunt, reperiunt diu quaesitum Pastorem et Episcopum: propiusque accedentes humiliter requirunt, si nosset Dei Episcopum Geminianum. At ipse blando sermone respondit, dicens: Plures sunt a Deo consecrati, qui hoc nomine censentur et dicuntur Episcopi. Ego omnium servorum Dei extremus, Geminianus vocor. Si placeat, a quo missi estis, narrate. Tunc milites gaudio exhilarati, pedibusque ejus provolvi cupientes, distissime ab eo erecti, dicunt ad alterutrum: Indignum viro Dei legationis nostræ officium. Ex Officio dictum est: Rogat te Dominus sacratissimus Imperator Augustus, ut ad eum quantocius venias, ad transmarinas partes: quia unica ejus filia gravissime a dæmone vexatur; profecturque se nullatenus exire, nisi tua præsentia imperante. Istiusmodi legationis relatu, vir Dei intellexit, ipsum eundem fore hostem virulentum, qui sui infligere notaverat damnum; totumque se Christi signo munies militibus ita respondit: Ob longi difficultatem itineris aliquantulum, fratres, requiescite; et postea, volente Deo, quocumque Dominus vocat, eamus intrepidi.

8 Econtra nuntii nullatenus moras agentes, Sanctum Dei cohortantur ad eundem. Sacerdos autem dicit militibus: Quoniam ita necessitas incumbit; ite, et præcedite me: et in nomine Domini ego concite quoque subsequar vos. Accepta itaque benedictione Pastoris alacres revertuntur, statuto in loco Episcopum præstolantes. Veniens denique ad urbem Mutinam, ut oves sibi commissas spiritualis Pastor exhortaretur, ne ejus absentia turbarentur; promittenteque se Dei auxilio reversurum, omnis tunc populus in fletus prosilit, omnis ætas per plateas ejulando discurrit, timentes nutritorem suum marinis in fluctibus submergi, aut certe difficultate itineris periclitari. Quibus omnibus beatissimus Pater Geminianus affectuosissime consolatis, et spiritualium exhortationum pabulo recreatis, omnibus Ecclesiis compositis et stabilitis; post orationem dans omnibus pacem, assumptisque secum quibusdam religiosis Clericis et laicis, copit usque ad mare proficisci.

9 Igitur repertis supra mare militibus venerabilem Dei famulum præstolantibus, Christi invocata potentia navem conscendunt, altoque pelago remigia committunt. Et ecce jam longe a littore in medio mari apparuit vis dæmonum navim evertere cupientium; valdeque tempestas turbidum mare procellis exagitabat undis. At Pater sanetus gravi depressus sopore dormiebat. Concurrent milites, excitantes Præsulem; siquidem ferebatur navigium oratione, non viribus. Sed Præsul insignis periculi immanitate motus, statim invocat Christum, increpat pelagus; adest divinitas: fugantur inimici, tranquillitas serena subsequitur, optati littoris portus jubente Christo contingitur.

Januarii Tom. III.

10 Egresso autem de navi Sacerdote, brevi interstitio pervenitur ad Palatium, in quo Imperatoris filia a dæmone vexabatur. Quem Imperator honorifice suscipiens, benigne salutatum cum uxore et Proceribus, humiliter postulantes ut dignaretur furenti filiae manum imponere. Ingresso autem eo Palatii interiorum alitum, ubi efferata decubabat puella, cœpit dæmon clamare et dicere: Cur nos in remotis terræ partibus Geminiane persequeris? Sufficiat tibi, quod de Italianos exclusisti. Quiesce, ut nos quieti esse possimus. Itaque solo prorumbens, invocata Trinitate, puella manum tenuit; rigat lacrymis solum, invocat planetibus Christum. Quid multa? Christi auxilio dæmonum repulit catervam, et celebri miraculo sanam et incolumem filiam patri Imperatori restituit. Clamor interea popularis attollitur, luctus in gaudium convertitur. Imperator cum Augusta de filia crepta exultant, tota aula lætitia coronatur. Sacerdote Dei in oratione cum dæmone reluctante, clamabat denique miserabili voce: Quia hinc me confusum expulisti, veniam iterum ad tuam urbem Mutinam, quoniam ibi vasa mea reliqui in que iterum ingrediar, ut sine metu permaneam.

11 Frequentabant itaque populi sanctum virum nullo concursu, quos diversa incommoda laniabant; qui invocato auctore cunctis manibus inponens divinæ recreationis uberrimam obtinebat largitatem. Imperator vero accedens ad Præsulem humiliter inquit: Pastor sanctissime, cœlestis medicæ, pro incolumitate unice filie nihil dignum valeo compensare; sed si libet parva, que offero, ne despicias. Defertur ergo ante Præsulem Evangeliorum textus, nobiliter exornatus; calix quoque eum catena aurea, gemmis multiplicibus adornatus; pallium quoque pergrande et optimum; reliqua etiam numera Ecclesiastico cultui apta. Privilegium etenim contulit Sacerdoti ipsi de regalibus fideis, cum omnibus sibi pertinentiis atque adjacentiis (quorum alter b Gavellum, alter nuncupatur Solaria) lato cespite fructiferis vineisque repletis. Multi autem, qui ad huc gentili implicabantur errore, ad ejus prædicationem crediderunt Christo, respuentes vanam idolorum culturam.

12 Post hæc sanctissimus Præsul veniam redeundi petit ab Imperatore. Ille autem de ejus abscessione contristatus, Reginam cum filia liberata et quibusdam Proceribus ad eum dirigit, ut si fieri possit, aliquantulum moraretur: qui humiliter remittit, asserens pro filiis sibi creditis magnum sibi discernim fore, si se absente aliquam hostium paterentur fraudem. Hujusmodi apologetico Imperator accepto, tandem annuit: navem committit omnibus necessariis parari præcipiens, eum percepta salubri benedictione in pace dimittens. Quo navim ingresso, annuente Christo, prosperis ventis venit ad littus, ac postmodum intra breve spatium Mutinam attingit. Occurrit autem ei fidelium turba populorum, super reddito Pastore ineffabiliter gratulantium. Ingressus autem eum illis præfatum urbem, verbum Domini omnibus propinabat, fidelibus et infidelibus monita pandens salutaria, fana, si qua adhuc inveniebantur, dejiciens, et Christi nomine ecclesiam construens.

a Hæc non exiguum habent diffunditatem. Eam Julianus Apostata divina illione sublatu esse a medio VII kal. Julii, anno Christi 363, postridie Imperator electus est Jovianus, qui pace cum Peris facta, dum Constantinopolim tendit, ad prædium urbane Hadrianum inter Galatiam et Bithyniam, exstinctu est XIII kal. Martii. Cumque Nicæam Bithyniæ venisset Averellus, Valentinianum ordinavit Imperatorem V kal. Martii, ut habet *Historia miscella*: Et tunc discede apud Petron et Ferrarium Constantinopolim evocatus Geminianus dicitur, sed Ferrarius nomen Joviani omisit. *Annos* sane ab hoc milites in Galliam ex Armano constat ad help. statum firmatum, et reditus nonnullos priusquam extingueretur. Denique an hæc alterius Augusti, aut vieti illustris, filie occiderint, an Joviani ipsius, sed non Constantinopoli, et absente uxore, an post ejus mortem, Constantinopoli non liquet.

b Fortassis a Gabello annæ, qui nunc Scia, inter quem et Scalfonnam jacet Mutina.

EX MURBRIE

NOT. 34.
d eunonem
fenestra que-
rentem et
ejulantem e
puella expul-
sit:

alios egros
sanat

sacris mun-
eribus ornatur
ab impera-
tore,

h

multos genti-
le convertit

Mutinam res-
dit.

templa ido-
lorum evertit

NOT. 35.

EX MOMBRIIO.

CAPUT III.

Mutina mirabiliter defensa.

Interea, permittente divino iudicio, execrabilis a Hunnorum gens, qua quondam, ut in Annalibus revoluitur gestis ab Alexandro Macedone Magno, inter Caucasos montes fuerat inclusa, erupit a Pannonia cum Rege suo impiissimo Attila : et vastata pene omni Gallia et Germania, tandem pervenit in Italiani. Cumque omnia, ut ei a Domino pro peccatis populorum erat permissum, vastasset, suaeque tyrannidi subjungasset, omnesque urbes eunctaque everteret, destrueret, et captivaret; post necem multorum, inauditas caedes miserorum, tandem ad urbem devenit Mutinensium : ubi cives, ut diximus, venerabantur Praesulem Geminianum, Cumque solita perfidia suae atrocitate, omnia argumenta ad urbem perdendam praepararet, beatus Confessor Christi sollicitus cura pastorali murus obambulans, ut pius Pater filios hortari cepit, ac de Christi defensione fiduciaiter confortare. Impius autem Attila eminus ut accessit, reverente senectutis hominem intuens, percutitur capite, quis esset, quodve officium gereret. Pater sanctus, servum Dei se esse professus est. Cui foris Attila respondens, Si tu es, inquit, servus Dei; ego sum Attila flagellum Dei : servi autem inobedientes, et sui Domini iussa contemnescentes, merito verberantur et flagellantur. Hoc audito Dei famulus humiliter Regi respondit : Omnis potestas in manu Dei est : et ideo quia te Dei flagellum commoveras, non resisto, nec contradico ipsius flagello, cujus me servum esse cognosco. Securus itaque de Christi martyrio iterum Regi dixit : Pandantur tibi porte civitatis; ingredi, et quodcumque tibi Dominus in nostram permixtum permiserit agere, humiliter parati sumus recipere; non inmemor illius Psalmographi dicentis : Si exurgat adversum me praelium, in hoc ego sperabo. Miro itaque modo, Dei providentia, actum est; ut portis apertis exercitus cum suo Rege per mediam civitatem transiret, huc illucque saevientes, et quasi caeci palpitantes sine alienius lesione, vacui et confusi urbe egressi sunt. Haec illius sunt opera, qui iunio Elisaei Prophete potenti stravit virtute : ipsos quoque tanta perulit cecitate, ut ne quaquam ejus parietem domus valerent attingere.

a De Hunnis eorumque origine alibi, et cum Rege suo Attila Italiam anno 451, invaserunt, et aliquot vastatas oppidis anno 452 in Pannoniam reherunt.

CAPUT IV.

Geminiani mors, miracula.

Purissimis interea signis miraculorum effulgens jam candidatus et senior mirabili virtute pollebat. Quare ejus cellulam innumera populorum caetera, assidua beati viri admonitione recreata, alii animas curare cupientes, alii corpora, omnes enim benedictionem flagitantes, factum requirunt : emetique singulari antidoto debilitati, spirituali collyrio illustrati, pestifera virulenti serpentis venena projiciunt, et salutifera Christi vexilla suscipiunt. Quodam nocte ihu dictus vir beatissimus operam daret exculis, et inter sacrosancta orationum mysteria Dominum precaretur, ut ejus a corpore animam eriperet, et ad suae quietis misericordiam perduceret; cuiusque hoc crebro repetens itidem precaretur, dicente Christo audire meruit : Veni ad me, serve bone et fidelis; quia haec tu laborasti et meritis fuisti, et ego te faciam intrare in gaudium Domini tui. Nae post multos dies beata illa anima carae soluta inter choros Angelicos coelestia pervenit ad regna, obtinens cum Sanctis aeternae gloriae palmam : in rufis transitu tristatur populi, betantur Archangeli, civitas turbatur, column exhibeatur.

15 In ejus sancti obsequio funeris non solummodo Mutinensium turba, sed et vicinarum urbium tota simul irruiat caetera : atque hymnis et cantibus usque ad locum sepulchri, lamentabilis populorum frequentia lectica circumsepta deferunt. Inter quos etiam visus est Beatissimus Severus a undecimus sanctae Ravennatis Ecclesiae Episcopus, cuius sacerdotium ab omnipotente Deo ita praedestinatum fuit, ut in illius electione Spiritus sanctus mitteretur in speciem columbae, quem omnis populus corporalibus oculis vidit, et super caput ejus requievit; unde de eo proverbium usque hodie dicitur a singulis gentibus : Beata terra illa, ubi in electione Pontificis Spiritus sanctus descendit in columbae similitudinem, et ordinatur super eum : quod etiam requiescit. Sed va tibi Ravenna misera, vicina destructae Classis, quia nunc cum nimia alteratione et controversia Pontifex in te ordinatur. In e Sardicensi Concilio cum Legatis sanctae Romanae Ecclesiae verbis interfuit hic Severus. Beatus iste nominatus Severus, dum Missa celebraretur, cum ipsius Diaconus in pulpitu ascendisset, et B. Pauli Apostoli Epistolam legeret, ut populorum conventus spiritualibus verbis reficeret; subito vir sanctus in ecstasi factus est, veluti sopore detineretur, nec plene dormiens aut vigilans. Existimantes enim sui quod a somno arreptus fuisset, coeperunt latera ejus pulsare : ille autem quasi de gravi somno erigit se sursum, et tristi animo dixit illis : Quid fecistis? Quare inquietastis me? Quamvis a vobis hic viderer, in alio loco eram. At, illi perseverabant interrogantes eum : Dic nobis, ubi fuisti Pater? Quibus ille ait : Indulgeat vobis omnipotens Deus dilectissimi pro eo quod expergefactum fecistis me : d et ibidem contraris et Coepiscopi viri Geminiani ipsius Antistitis Ecclesiae omnipotenti Domino animam commendavi; et ibidem steti quousque praedictum sanctum corpus in sepulchro poneretur. Propter hanc igitur causam, ut veritas probaretur, cives Ravennates et Classenses equites miserunt ad superius iam dictam urbem Mutinam, ut sancti viri eloquia comprobarent : a quibus dum requisitus fuisset dies vel hora, qua anima sancta B. Geminiani migrasset ad Dominum, dixerunt : Nomen Dominus Severus Pontifex vester ejus animam commendavit, et tandem hic stetit, quamdiu corpus ejus in sepulchro clauderetur? Quo elanso ab oculis nostris repente evanuit. Illi autem reversi nuntiaverunt per ordinem civibus suis, ut eis narratum fuerat. Ex illo jam die coeperunt sanctitatem ejus amplius venerari.

16 In loco ergo ubi B. Geminianus sepultus est, corpus ejus quotidianis virtutibus, favente Christo, veneratur et editur, atque fidelibus assidue frequentatur. Siquidem ab ejus mausoleo

- Liquor exundat olei :
- Sanantur ibi languidi
- A quocumque discrimine :
- Vota praestantur congrua,
- Rerum cadunt vincula,
- Effugantur daemonia,
- Declarantur judicia,
- Ejus orationibus
- Protege nos in omnibus,
- Qui es excelsus Dominus,
- Aeterni Patris filius.

Ad cuius sancti Patris nostri pretiosissimum corpus, innumera, ut diximus, patratur miraculorum signa. Ex quibus aliqua in hunc tantum Praesulis et ad futurorum memoriam, huc opusculo inserere dignum duximus. Nam legimus Dominum fidelibus discipulis promittentem et dicentem : Qui crediderit in me, opera quae ego facio et ipse faciet. Quod non est ita intelligendum, ut aliquid signum virtutis Sancti sine ejus voluntate patrare valeant; cum idem Dominus dicat :

Ejus crequis interest S. Severus Episcopus Ravennas.

in ecstasi rapus lempore Misce.

S. Geminian sepulchrum miraculis illustrat

a

Attila Mutinam obsident.

et se flagellum Dei ad castigandos malos servos proplevit.

portas aperit, sui 30.

Psal. 26. 3. qui in mare per urbem transit cum exercitu

sol. 37. Multi ad Geminianum conveniunt

optans mori.

a Christo vocatur.

et miratur.

Joan. 14. 12.

Joan. 13. 3.

dicat : Sine me nihil potestis facere; sed quaecumque virtutum opera per Sanctos Dei aguntur, in laudem Creatoris assignari debent. Quidquid enim in presenti vita pro Christo laboraverunt, bonorum laborum fructum Deo detulerunt, a quo aeternae beatitudinis commercia ineffabiliter protulerunt. Ceterum ne prolixa audientes tardet oratio; quae protuisimus, optulante Christo monstrabimus.

c
templum ibi
structum

17 Post sancti et saepe nominati Pastoris Geminiani venerabilem transitum, B. e Theodorus Mutinensis Ecclesiae, Domino volente, Sedem obtinuit. Hic sanctissimi et pene scientiae singularis Ambrosii Mediolanensis urbis Episcopi discipulus extitit, a quo etiam totius bonitatis munere ditatus effulsit. Denique in Mutinensi, ut diximus, suscepta cathedra, super sacrosanctum nominandi Patris Geminiani tumulum, faventibus civibus, honorificam a fundamentis construxit basilicam : cujus consecratione ex more celebrata; omni devotione ad ejus sepulchrum plebs urbana et rustica, quotidianis miraculis oblectata, ardentissime confluebat. Interea revolvente anni orbita die sancti ejus funeris anniversaria, infinita populorum ad ecclesiam convenit caetera. Quo dum a Clero nocturni officii concentus evoluitur, languentium grex expertus est sanitatem. Cimque populi in laudibus prosilientes Missarum diurna solemnia ab ore praefati Praesulis praestolarentur; fluxus haud procul defluens adeo excrevit

f

insolite, ut etiam usque ad jam dictae ecclesiae fenestras porrectus, atque in ipsis foribus in modum parietis erectus, exeundi omnibus negaret facultatem; miroque modo et pene inaudito in circuitu basilicae aqua usque ad superiora protenta sancto corpori ita famulabatur, ut nec aliquantula interius gutta decurreret. Tanti miraculi novitate cives enim suo Praesule stupefacti, invocant lugubri voce Dominum, sanctumque ejus deponent famulum Geminianum. Haud mora : intercessio sancti Confessoris affluit : atque aqua recedens ab ecclesia leniter in proprium alveum defluxit, aridumque iter populo praebuit : et quis quantusve esset Geminianus, apparuit facile. Hoc ille sui famuli precibus contulit, qui Israeliticam turbam in siccis transitu rubrum mare transvevit. Celebratur autem ejus venerabilis et memoranda festivitas pridie Kalendas Februarias, in honorem ejus, cui est honor et gloria per infinita saeculorum secula.

Ex MORSITTO.
aqua undique
circumfusis,
non ingratu-
tur.

et mox ad
suum alveum
redit.

a Haec eadem narrantur in Vita S. Severi 1 Februarii, qui non vultus, sed duodecimus est. *Itaque Antistes apud Babenam.*

b Portus hic fuit, ubi clasus Romana ad tutelam Adriatici maris excubabat, hinc loco nomen Classis. oppidum dein factum solum nunc nomen manet et monasterium cum illustri templo S. Apollonaris distat hinc versus Ariminum tredecim milibus passuum. c Habitum ut est anno 337. Rutilio et Caselio Cass. Mombritius habebat in Saucensi conchilo. d Hic aliquid deest. e Theodotum vocat Petrus. f Scythiana, qui nunc Pinarus dicitur, circumter III passuum milibus ab urbe Mutina fluit, parsque ejus in illam derivata

NOT. 31.

DE SANCTIS FRATRIBUS JULIO PRESBYTERO, ET JULIANO DIACONO, IN DIOECESI NOVARIENSI IN ITALIA.

INITIO
V SECULI.
XXXI JANUAR.

In dioecesi,
Novariensi,
oppido Can-
thiano, colitur
S. Julianus,

S. Julii in
insula

ab eo jam
olim appel-
lata

Novaria urbs est Galliae Cisalpinae inter Ticinum ac Sessiteri fluvios, jam olim Episcopali Sede ornata, ut 22 Januarii ad S. Gaudentii Episcopi vitam ducimus. Dioecesis versus Alpes longe protenditur, intra eosdem ferr. conclusa fluvios, lacumque Verbanum; in plures partita Vicariatus : in quibus sunt Insula S. Julii cum Riparia, ac Gauthinam : hoc S. Julium, illa S. Juliano Patronum venerantur. Gaudiani collegium est Canoniorum undecim et Praepositi, in ecclesia satis ampla S. Juliani, ubi ejus corpus sub altari positum est; ut scribit Carolus Episcopus Novariensis lib. V, de Ecclesia Novariensi. Saepe et Vicariatus parochiae subsunt. Lacus S. Julii haud longe a Gaudiano distans, mille passus aut non multo amplius habet latitudinis, longitudinis novem versus Aquilonem. In eo insula est scopuli similis, circuito ad quingentos passus, saxo media parte elato : in cujus vertice dicitur S. Julii primam aedem aedificasse, nunc in turrim carceremque conversam; ubi etiam sunt aedes Castellani, castrum nomine appellatae. Nunc est satis ampla ecclesia pro situ in inferiore parte : in qua praeter corpus S. Julii, alia quoque sunt. Subsunt et Ecclesiae parochiae quindecim ad utrumque lacus ripam, unde regionum nomen Riparia; quamquam largiori vocabulo omnis Episcopi Novariensis ditae quondamque Riparia appellatur; et pars lacus superior pugis cingitur ad plebem S. Julii minime pertinentibus.

2 Appellatur vero et insula et lacus S. Julii nomine, fuitque in illa olim munitio et Ducis, vicinae regionis imperitantis, sedes, patet ex Paulo Diacono lib. 4, cap. 3. His diebus, inquit, Agilulfus Rex occidit Mammulm Ducem de insula S. Julii, eo quod se superiori tempore Francorum Ducibus tradidisset. Drbellatis a Carolo Magno Langobardis, in Episcopi Novariensis ditatem venit, vel forte rediit. Cui rursus a Berengario II, Rege adeptam, Otto I restituit, ut ex diplomate patet, quod Carolus Episcopus Novariensis ex archivis Ecclesiae S. Julii recitat. Meminit in-

sula, a Willa Berengarii conjugis occupata. Regimonis continentur, qui tamen perperam illam in locum majorem constituit, licet ab hoc olim avulsus hic minor locus videatur, ut disputat Carolus Episcopus. De Willa ita scribit ille auctor ad annum 1062. Willa in loco majori, id quadam insula, quae dicitur ad S. Julium, se inclusit. . . . tunc Willa in primis hostiliter aditur, et adempto omni de loco exitu, quotidianis fundibulariorum et sagittariorum, adiorumque belli instrumentorum impugnationibus fatigatur, et non plenis duobus mensibus obsessa capitur.

3 Hic ego, et Novariae, ac Mediolani quoque, ut ex Brevuario patet, colitur XXXI Januarii S. Julius Confessor, de quo Bellonus de Paulua, Molanus in audit. ad Fouard. MSS. S. Mariae Ultrajecti, et S. Martini Treviris, Maurolycus, Felicius : Eodem die S. Julii Confessoris, Martyrol. Roman. Mediolani S. Julii Presbyteri et Confessoris, tempore Imperatoris Theodosii. Galesinius quoque Mediolano cum tribuit; quod mirum Mediolani hoc die offero trium Lectorum colitur. Patet tamen Boronius in Notis ad Martyrol. etiam Novarienses eundem sibi Julium vindicare, qui etiam hoc die de ipso agunt, ac ejus socio Juliano, habentque de his privatum officium Ecclesiasticum, publice recitari solitum.

4 Julium et Julianum fratres, hodie memorant Carthensiam Colonienenses in addit. ad Usuardum, et fuscus Canisius : Item sanctorum fratrum Julii et Juliani, qui a Theodosio Imp. evulsum postulare, fana ibi lorum ubique evertendi, et Christo templa struendi. Testatur Ghivius utrumque ab Ecclesia Novariensi relato Patronum celebrari. At Ferrarius in Catal. SS. Italiae et generatim, S. Juliani natalem VII Januarii adscribit, licet fateatur propter octavam Epiphaniae officium transferri. Meminit S. Juliani Maurolycus XXVII Januarii : fuit et alter Julianus, inquit, frater B. Julii, qui tempore Theodosii Imperatoris idola subvertentes, Christo litabant.

5 Vitam horum sanctorum fecerunt damus a Joanne Gamansio

S. Julii in-
sula,

et Julii.

EX VARIIS
 VITA ULTE HIC
 CITATA?

Gamansio nostro descriptam e codice Carthusiæ Coloniensis, cujus titulus : Antiquitates selectæ de vitis SS. ex MSS. Carthusiæ Gamnicensis in Thuringia, opera F. Jacobi Bilagii Erfordiensis Carthusiani 1627, qui initio ista præfatur : Quidam codices MSS. tot oppleti sunt mendis, ut nisi quis secundum vel tertium exemplar habuerit, vix integrum aut perfectum sensum quandoque inde haurire queat. Ob hanc causam lacunas et defectus in omnibus complere non potui. Proinde ubi tantum unicum habui exemplar, fideliter descripsi, prout inveni, sensum imperfectum, mutilum, et obscurum; ne scripta venerandæ antiquitatis pro privato meo arbitrio temere correxisse vel immutasse videar. Deinde initio Februarii : Monemus hic obiter lectorem benevolum, extare quemdam codicem insignem in bibliotheca nostra MS. in membranis ac folio regadi, continentem selectas quasdam Sanctorum historias, secundum ordinem Calendarii, ab ipsis Calendis Januarii usque ad XVI Kalend. Martii inclusive, ex quo præcedentia pro magna parte, quædam etiam subsequencia desumpsit.

ultra apud
 Mombritium

6 *Hanc Vitam contulimus cum ea que extat apud Mombritium, quæ videtur ab aliquo Canonico Ecclesiæ S. Julii scripta, cum, ut ad cap. 4 adnotavimus, quæ S. Julius donasse ecclesiæ a se in insula edificatæ sacrorum instrumenta dicitur, de vis ita scribat : nobis pro sua benedictione reliquit. Prætulimus tamen MS. (per enim operæ pretium videbatur ambas dare, cum fere phrasæ solum discrepent) quod et altera jam erat, et quæ de Sanctis hisce in Novaria sui narrat Carolus Episcopus Novariensis, cum hac nostra Vita omnino consentiant, non aequè cum illa Mombritiana; ea vero testatur ex veteribus libris MSS. ipsarum Ecclesiarum (S. Julii, et Gaudianensis) et Cathedralis, tunc alimide se accepisse.*

coram eccle-
 qua?

7 *Compendium vite hujus extat apud Petrum de Natal. lib. 3, cap. 36, qui tamen videtur perperam S. Julianum Julio præferre, cum hic Sacerdos fuerit, ille Diaconus. Brevem quoque vitam habet Ferrarius in Catal. SS. Italiæ; se fultu videtur, cum S. Julium scribit apud Novarium migrasse e vita, corpus una cum fratre in insula lacus Hortani conditum : nam in ipsa insula mortuus est ac sepultus, frater Gaudiani. VII Januarii iterum asserit corpus S. Julii hoc tempore in insula prædicta, quæ S. Julii nominatur, quiescere. At Caroli Novariensis, cujus verba superius citata, certior fides. Extat in Breviario Mediolanensi Lectio, vitam S. Julii breviter complexa, cui congruit elogium quod Galesinius contulit, quodque Constantinus Ghinius.*

8 *Quæ sit uoluntatis adversus sanctos hos fratres, ac Julium præsertim, relinquo, qui ad eas concursus, operæ pretium est ex ipsiusmet Episcopi Novariensis narratione cognoscere, quæ ita habet : Ad ecclesiam S. Julii quotannis multi populi veniunt, sive suo, sive majorum voto; aut vero pia tantum voluntate erga S. Julium. Ordine processionis in insulam evadunt, eruce prælata, et Parocho Sacerdote comitante; pie atque amanter excipiuntur campanarum sono : Missæ sacro intersunt : pecuniam, ceram, fruges offerunt, pro sua quisque certa obligatione, seu voluntate, communi, vel singulari dono. Et quia Litanias et psalmos advenientes pie canunt, Psalms nomina veteri usui solet nusquamque populus appellari, plerique votum hujusmodi fecerant, ut a hys, S. Julii intercessionem, liberarentur. Solent autem navibus insulam circumire pie euntes; aliqui etiam luminibus accensis. Adhuc pium institutum tenent inferioris diocesis populi, quod sciamus, Calpurnianum, Monum, Pombia : primus ultimosabbato Septembris, alter secundo festo Pentecostes. Rovasium et Rovasenda ex Pedemontana regione diocesis Vercellensis, primo sabbato Septembris. Item ex eadem regione Colobianum, secundo sabbato Septembris; et*

invocatur
 S. Julius con-
 tra typhus.

Vactorum
 pignorum, et
 aliorum, pa-
 uti ad eam
 concurrunt;

Quintum, quarto ejusdem mensis sabbato. Ex superiori diocesi Grignasium, incerta die. Eumenia die festo S. Rochi, cum Bulca : Crusinallum quoque, Coquarna superior, et Luzonium, ac Ciretium eadem die; singuli populi separatim. Mergotium secundo festo Pentecostes; et eodem die Arnavassium. Premosellum die 16 Augusti : Voconia secundo festo Pentecostes. Populus ecclesiæ plebanæ S. Vincentii Vergontis, sexta die octavæ Resurrectionis : Bevra Dominica tertia Augusti; Traguntanum vero prima, ex Valle Vegetii populus S. Mariæ, incerta die. Ex ipsa Riparia, Orta in solenni Ascensionis die; in festo cujusque Sancti, cujus corpus hic servari diximus : et prima cujusque mensis Dominica; præcedentibus confratribus suo habitu indutis : et Missæ intererant ad altare S. Demetrii, cum manebat. Armenum in Ascensione Domini : Amenum eadem die : Milliacinum quoque, Vaciacum, et Corium cum Suatia : Pitenasium cum Crabia in vigilia Ascensionis : Nonium cum Orta in festo S. Bernardini. Crassona in festo Ascensionis. Areola cum Planetia eadem die. Artoum cum Centenaria in die festo S. Philiberti. Pella cum Altio in festo S. Crucis. Podonium cum Barzonio et Petrario eadem die, et Alania, item Sorisium, incerta die. Alii quoque populi, ut puto. Nos etiam institimus, ut die festo S. Julii omnes populi ipsius ditionis, qui Parochum habent, læta admodum celebritate cum Parocho suo veniant, et offerant ecclesiæ quod libuerit; ut ex eo quoque pietatis erga beatissimum patronum officio, ad salutem ac prosperitatem juventur : ita enim omnino decere judicavimus : et quanti sit in oculis omnibus celestis ejusmodi tutela, videtur clare non semel experti, dum de eis solliciti supplicationes decerneremus. Privatim præterea plurimi ad ecclesiam sacrumque hoc sepulcrum veniunt, licet non ita frequenter, ut antiquitus, quod dolemus. In his Transalpini homines multi, præsertim Sedunensis diocesis, quorum mira pietas in beatum virum apparet : ita ut altare cum sepulchro genuflexi adeant, imo etiam illud pluries circumneant, genibus itidem humi positis reptantes. Quin etiam sunt qui ipsos gradus, quibus ad ecclesiam ascenditur, eodem modo scandant, frequentes etiam adducuntur energumini, et plerique pio Sacerdotum exorcizantium officio accedente, liberi abeunt.

9 *Ecclesiam S. Juliani aliqui ex iisdem populis adeunt eodem modo. Calpurnianum, Monum, Pombia, ac memorati qui sunt ex diocesi Vercellensi. Præterea parochiæ vicinæ Soricii, Ozati, Bugnati, Bolesani, et Brigæ, in die festo Ascensionis.*

et ad S. In-
 laurum

VITA AUCTORE ANONYMO,

ex codice MS. Carthusiæ Coloniensis
 descripta a Joanne Gamansio Soc. Jesu.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Divinæ Majestatis clementia cum inenarrabiliter vigeat, suæ virtutis potentiam quotidiana testantur miracula. Suis etiam servis, qui fidei fructu meritisque probati justis inventi sunt, eodem nutu contingit pollere miraculis, his qui cum toto virtutis ingenio pioque amore sectati sunt, cupientes in mandatis ejus; ut eorum semen in terra potens esset, et justitia eorum maneret in seculum seculi. De ejus famulorum Beatissimi Julii et Juliani fratrum vitæ labore, quibus fidei zelus ad æthera scandere dedit, stylo narrante scrutemur. B. Julius mundana mundo reliquens, fultus divinis et spiritualibus armis, omnia mundi decidentia caduca et frivola toto intentionis ingenio sprevit, anhelo animo tendens ad æternæ preparatam sibi patriæ mansionem. In hoc quoque certamine normam rectitudinis reliquit prorsus lutantibus,

Sancti in exemplum propositi mortalibus.

etantibus, atque firmissimum ostendit exemplum. Quantas per eum mundus se suscepisse virtutes lætatur; cum per tot temporum spatia ad laudem sui nominis, beatitudinis ejus acta ad memoriam revocantur; cum tot suis saluberrimis monitis, verboque sanctæ prædicationis gremio sanctitatis inclusit? A primævo quippe ætatis suæ tempore in a insulis degens, soli Deo placere studens, ejus casta eloquia igne examinata saluberrimo pectore connexa tenebat. Reddebat enim se talem in omnibus virum, ut in actione monstraret et diceret: Mibi vivere Christus est: et mori lucrum; et, Mibi mundus crucifixus est, et ego mundo. Factus est errantibus via, cæcis visus, titubantibus firma credulitas; ideoque quod dudum sevit in lacrymis, nunc metit in gaudiis. Nobis quidem tantarum signa virtutum noscentibus, non incongruum fore perspeximus, ut aliqua de ejus vita et miraculis, ac fratris ejus, scriptis edisseramus, quia opera Dei revelare honorificum est: unde neminem oportet ambigere, per eos tot extitisse miracula, cum potiora atque majora omnipotens Deus per Sanctos suos potens sit operari, eo quod nihil sit impossibile apud Deum.

Philip. 1. 21. Gal. 6. 14.

Auctor vite quæ exiat apud Mombritium videtur in insulis legisse: ita cum scribit inter mundanas degens insulas, mularares fuisse mox patet cap. 1.

CAPUT I.

SS. Julii et Juliani prædicatione, sanorum versio.

Julius et Julianus litteris eruditissimi.

Legitur S. Julius cum fratre suo Juliano a Myrindonia orti b dicuntur. A cunabulis namque baptismatis unda perfusi, gratiæ Spiritus sancti oleo sunt firmati. Deinde vero gradatim potiora petentes, liberalibus eruditi disciplinis, ac sacris imbuiti dogmatibus, sese cum summa solertia ad sacerdotium Christo Domino præparabant. Sed divina opitulante dispensatione, B. Julio presbyteri, B. Juliano diaconatus est honor exhibitus. Hæc duo candelabra proculdubio lumen gestantia, et cunctos illuminantia qui in domo morantur. Sunt etiam hi montes, super quos civitas posita non latet, ad quos oportet oculos meditatione levare, ut nobis auxilium veniat a Domino qui fecit cælum et terram. Hi missi sunt indissolubili vinculo caritatis annexi, ut varias populorum clades lethales pestiferasque infirmitates auferrent.

sanisque virtuti.

3 Eodem tempore hæreticorum zizania inter triticam orthodoxæ fidei messem succreverant. Sed B. Julius una cum Juliano divina dispensatione salum navigare disponit: navigantibus autem eis læcertoso certamine, atque pellentibus flatibus e Istrum cœlitus navigarunt. Deinde vero ignota carpentes itinera, Domino duce ad gloriosum Imperatorem Theodosium usque perveniunt. quos intuens gloriosus Imperator, nimirum esse Christianos ratus est, eosque persecutionis causa peregre exulantes devenisse putavit, eosque allocutus est dicens: Scio quod servi Dei omnipotentis estis, et persecutionem existimo vos fugere; sed si cordi est, causam necessitatis indicare, admittenti gratia exhibendi promptus animus auxilium ministrat; existimans eos auri atque argenti, et ejusmodi postulare auxilium. Ad quem sancti viri Julius et Julianus dixerunt: Sacrarum Vestre Clementiæ litterarum auxilio indigemus, atque de his nobis ad Vos est postulatio, ut earum auctoritate liceat nobis omnia tui regni id profana divellere simulachra, et lucos succidere, et aras eorumque delubra igni exurenda committere; ut eis exterminatis atque divulsis, Christo Domino sacras domus erigamus, et altaria dedicemus, in quibus populos rore doctrinæ rigatos, unda sacri tingamus baptismatis, ut gratia sancti Spiritus spirituales natos Christo Domino præparemus, et plebem

n Theodosium imp. facultatem petunt

atque jam altiorum destruenti.

perfectam, ut tu Imperator secundum tuæ intentionis propositum mercedem accipias. Unusquisque enim propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Ideoque quia tuum est posse, quod petimus, juxta tuæ magnitudinis modum hoc exhibe: et pari collegio laboremus juxta talentorum quantitatem, quæ Dominus ad multiplicandum fidelibus servis commisit. In hujusmodi enim certamine fidei puritas quaeritur, et sancta desideria requiruntur. Unde vidua illa quæ pura devotione duo minuta in gazophylacium misit, plus omnibus misit. At illam enim viduam pura mentis intentione oportet attendere, si dignam cupimus suscipere remunerationem.

Act. 10. ANONYM. EX MSS. prædicantibus ecclesiam.

Marci 12

4 Hæc et his similia prædicantibus Sanctis, Imperator repletus gaudio ait ad eos: Sacras secundum vestram suggestionem litteras do, ita ut omnes Patricii, Magistri militum, Tribuni, centuriones, omnesque in potestate constituti meo jussu vestris obediant dietis, dignaque apparitione, secundum, ut vestra dispositio censet, vulgus labores manuum inferant, ac Præpositi sint vestri fautores, ut vestri studio sancta multiplicetur et Catholica crescat Ecclesia. Et quicumque nostrum contemnens imperium declinaverit ab his quæ juste præcipimus, capitali subiacebit sententiæ. Hujusmodi enim epistolam Imperator scribi c jussit, ac beatissimis viris exhibuit. Suscepta itaque epistola, venerunt in partibus f Romæ, ad locum qui dicitur Aqua Salvia, g quinque milliariibus ab urbe, ibique aliquandiu morati sunt in opere miraculorum atque virtutibus, effugando demones, et varios languores infirmitatesque pelentes, pristinam sanitatem prout cuique opus erat restituebant. Inde vero proficiscentes in h Latium devenerunt, construendo basilicas, erigendo atquæ dedicando altaria, populos sacri baptismatis unda tingendo, et Christo Domino rudes natos parentes rore doctrinæ eorum corda rigare nequaquam cessabant, quatenus Deum et Dominum nostrum Jesum Christum cum Patre et Spiritu sancto regnantem agnoscerent, et hunc judicaturum vivos et mortuos præstolarentur et esse testem vivorum et mortuorum non dubitarent. Hæc et his similia prædicantibus Sanctis, non minima populorum cohortes credentes in Dominum Jesum Christum sunt unda baptismatis renate. Nam in totius mundi orbem longe lateque atque illuc pio favoris studio centum basilicæ dedicaverunt, quas omnes ob sanctam Ecclesiam in viro indissolubili vinculo Christo Domino spondiderunt: et quocumque labore domus Domino fundatur per eos, et Dominus insignis operatur virtutes, quæ si velim per singula percurrere, scriptoris apparebit proluxa enarratio. Et si mens nequeat ad ea quæ gesta sunt, cuncta recensere, aliqua tamen disserere non incongruum inflament, juxta illud quod dicitur: Narrabo omnia mirabilia tua.

et obtentu

f g

hominum virtuti.

in via

et in Latium prædicantibus miracula prædicantibus

Psal. 9. 2 Myrindonia

3 Stephanus Νομφιδου χώρα των μυρινδωνων ούτω γαρ ἔλεγετα ἐν τῷ 467. Myrindoula regio Myrindoonum. Ita enim Ægina appellata est. Est Ægina insula in Saronio mari inter Peloponnesum et Achiam, hinc fortassis a primo ægæis sæc tempore in insulis degisse dicuntur. Alioquin et Myrindones appellati Theodori De his Sanctis solum habet Carolus Episcopus. erunt autem Myrindones. Brevevium Mediolani. universalis hominum caritas vocat. A Mombrit. ut legimus. Antiquitarem regno vitam, aut hinc ipsam quam dicitur, legerat auctor. c Quod hoc iter? Mombritus solum pontifica freta transcurrunt. d Miam vnamque zelt exempla in Actis Sanctorum illius ævi occurunt. e Mombrit. Et manu sua ipse scripsit. Ita jubemus. f Hinc alii petenda illi auctoritas erit, relique sui exerrandi facillitas, a Pontifice Maximo. g Adit Mombrit. via Ostiensis. De eo loco ephorus 22 Junii. ad vitam S. Anastasi Persæ, in Prolegomenis, § 3, num. 16, et eursum pluribus ad vitam S. Gordiani 10 Marti, et S. Pauli Apostoli 29 Junii. h Mombrit. Deinde longo itinere in Italia sitigerunt, quomodo Italiani attigerunt, qui jam ante ita Ostiensis ad Aquas Salvas prædicaverunt? Latium hic quoque habet Carolus Episcopus Novariensis; Brevevium Mediolani. Liguriam.

CAPUT II.
Varia miracula, structa templa.

Interea dum B. Julius atque Julianus pervenissent locum qui dicitur a Gaudianum, ut ibi fundarent ecclesiam, contigit ut in eorum juvenine plurima phalanx laborando persisteret: sed interea transeundo evenit, ut aliquanti homines cum plastro appropinquarent, et iter per eandem haberent viam, sed cum tantorum laborum virorum ad construendam ecclesiam cernerent, dixit alter ad alterum . Putasne defitebimur tantorum coacti petitionibus hominum, ut in adjuvando eos subsistamus? Sed ut facile excusati transgredi possimus, unum ex nobis resupinatum in plastro instar funeris collocemus, et nos ultimas dicamus habere exvivas: hujusmodi enim excusatione cito transgrediemur, ut non in tanto teneamur labore. Quinimo non aliter credimus nos excusari. Tunc unus illorum juxta hujusmodi consilium jacens in planstro se mortuum simulabat, opertusque, ut ritus funereus dicitur, linteamine, ut nequaquam detenti, citius properarent: reliqui vero agitantibus, stimulantibusque hoves, coactum committunt iter perficere. Sed dum venissent ad locum, in quo Dominicum instanter opus fiebat, viri Domini Julius et Julianus aiunt ad illos: Filii, cur non parumper figitis gradum, et statis modicum, ut in nostro nos adjuvetis labore? Qui respondentes dixerunt: Nequaquam diu facere volumus moram, quia defunctum in planstro sacrum volumus, cujus exequias explere debemus. Ad quos Beatissimus Julius ait, b Cavete, inquit, ut non falso quod lingatis ore, contingat in veritate. Qui demum inquit: Nequaquam Domine, nequaquam mentimur; et coactum tentant iter perficere. Cumque ab eodem loco longiuscule properassent, coeperunt eundem, quem mortuum simulare coegerunt, respirare, cumque ex nomine vocare, addentes: Quid tandem dissimulas, aut quid deliras? Surge, inquit, surge, nobiscum pariter properare festina. Sed hi qui se viros Domini illis se putabant, quod simulando finxerant, contigit in veritate, quod non sperabant. Et quem vivum credebant, hunc nimirum defunctum repererunt. Hoc nimirum audientibus cunctis, ita venerari eis volebant, ut in uno neque velent eos fillere verbo.

Aliud quoque miraculum in loco, qui dicitur e Beblas, contigit. Dum labori insisterent, d unus virorum incaute manum providens ferramento, quod vulgus dextrale appellat, pollicem amputavit, e unde tantus emanans profluxit cruor, fuit vir ille deciderit in dementiam. Quod idem ejusdem plebis socii S. Incho studuerunt indicare. Sanctus autem Julius ad eum illico veniens, eundem impisivit pollicem, dicens: Asferre digitum huc ad me, qui cum allatus fuisset, accipiens eum in locum posuit, et facto Crucis signo, restituta est, sicut antea fuerat, integra manus. Accipiensque vir Dei ferramentum dedit in manus ejus, dicens, Labora et confortare in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

7 Exinde autem progressi veniunt ad insulam modicam, quo est in loco g qui subjacet civitati quae nuncupatur Stationi. Dixitque sanctus vir Julianus ad Beatissimum Julium: Ecce adest insula parva, in qua si vis faciamus structuras, et basilicam aedificemus, in qua nobis construamus sepulchra, in quibus dormitionis tempore iaceamus. Cui S. Julius, Sine, inquit, sine modo; h ecce dies veniunt, cum sibi lupus et vulpes accipiant suam gallumque in praedam, Surgamus, et hinc transeamus; (jam enim vir Domini prophetiae spiritu, quid in eadem insula debuerat evenire in futurum, in praesenti cognoverat, et intuens spiritalibus oculis contemplantur;) eamque insulam statim reliquerunt i. Tunc vero deinde veniunt ad locum, qui nuncupatur Gaudianum, ibique

coeperunt domum Dei consueto labore construere, et Domino plebem parare perfectam. Dixitque sanctus vir Julius ad S. Julianum Diaconum, sibi germanum: Siste frater, et labora in aedificando hanc domum; quia haec nonagesima nona constructur; ego autem ibi investigare, ubinam construatur centesima.

a An non toties perperam in hac narratione, cum mox num. 7 dicitur. Tunc vero deinde veniunt ad locum qui nuncupatur Gaudianum etc? Sed haec in expressa apud Mombritium. Tunc reversi sunt ad locum qui dicitur Gaudianum. Ast Episcopus Narvareti, hoc miraculum narrat contigisse, postquam a Verbanum locu recesserunt. b Momb. Et ut quid voluit ita mentio, ubi? Et illi dixerunt. Non mentimur Domine vir Dei. Tunc S. Julius dicit eis: Secundum veritatem dicti vestri vobis ita contingat, Petrus de Natal. lxxv. S. Juliano tribuit, uti et Ferrarius 7 Janu. c Mombriti Crebla. Carolus Ep. Brebia, qui vicus est, inquit, diocesis Mediolanensis d Lignarius, inquit Mombritius. e Adhuc idem collectum itaque pollicem subterraverunt.

f Idem . ut coearet. Carolus Ep. copiose sanguinis sensibus esset desitutus, Ferrarius scribit hunc digitum ad S. Julium perlatum, factoque ab ea signo Crucis, ad eum, cujus erat, relatum, manu unde excisus fuerat admotum, sic haesisse. g Hunc esse lacum Verbanum, qui nunc vulgo Major dicitur; censet Carolus Episcopus, urbem vero Stationam esse Angeram, sive Angleriam, quae ad Levum lacus ripam, e regione fere Aronz sita. De Angleriae origine et etymologia memorat Leander, quaedam Carolus: et censet hic Stationam, seu Stationam aliquando, appellatam a statione militari Romanorum, vel a statione et conventu juridico, vel statione navium. h Mombriti. Adhuc venient dies, quando hic intus lupus capiet sibi nullam in praedam, et vulpes rapiet sibi hinc gallum in escam. i Adhuc Mombrit. Ille jam aliquot lapides ibi in gyro in maceria posuerant

CAPUT III.

Insulae serpentibus purgata, mors S. Juliani.

Tum inde progressus venit ad locum qui appellatur a Mucoris, duobus procul millibus a loco, quem paulo superius distantem diximus, prospiciensque vidit a longe insulam non adeo magnam, in qua nullus hominum inhabitans erat; ac diutius morans mente vertebat, quomodo aditus in eam ingrediendi daretur. Sed vir Domini ad consuetum se convertens consilium, genibus in terram defixis orationem fudit ad Dominum, dicens: Domine Deus omnipotens Jesu Christe, in tuae magnitudinis virtute tribue hoc operimento meo mihi hodie ad usum naviculae uti, ut tua protectus dextera, merear super undas salvari, atque ingredi in insulam me permittas; ut ad laudem duodecim Apostolorum tuorum in ea possim fundare basilicam, quoniam in hoc littore nusquam navei reperio. Tunc vir Domini Julius exiit se veste, quam b capiam nominamus, eamque super aquam extendit, et facto signo Crucis super aquam ascendit; arreptoque e baculo, quo solebat sustentari, mirum in modum, quasi in navis soliditate confixus, et usque ad insulam, ille qui Petri caleabile plantis praebuit mare, super latices hunc deduxit incolumem.

9 Erat autem eadem insula ita plena serpentibus, ut nec quisquam appropinquare d ad ripae accessum prope nimia multitudine serpentum posset. Saxum quoque in insula respicitibus et veribus circumseptum ibi invenit, quod potius serpentibus quam hominibus prebebat hospitium. Sed vir Domini S. Julius signo sanctae Crucis armatus, in eandem insulam securus ingreditur, ac petro appetit summitatem. At ubi rursus in petro ascendit eummen, accipiens rubesculum, faciensque ex eo signum crucis in petro fissuram delixit; advocatisque ad se serpentibus, ita eos allocutus est, dicens: Jam adeo longum est tempus, quod istum acervum lapidum possedistis, nunc autem in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti precipio vobis ut exeatis ex hoc loco, detisque mihi locum servo Christi ad habitandum, et in nomine Domini, duodecim Apostolorum ecclesiam construendam. Qui audientes hujusmodi verba, absque ulla dilatione vel mora, e eundem locum secundum sancti viri praecceptum deseruerunt, et ad montem qui f Camucinus dicitur progressi sunt. Tunc beatissimus vir Julius coepit in eadem insula in duodecim Apostolorum honore basilicam dedicare.

Julianus ecclesiam Gaudianum aedificat

Angleria urbs.

a Julius ablat lacum atrium,

inque ejus insulam supra capiam navigat

serpentibus inde fugatis verbo et signo Crucis.

e f ecclesiam construit:

MUCTORE ANONYMO, EX BSS. a b c d e f g h i

fratri, commune sepulchrum pariter

h

mortem praedixit:

10 Julianus vero insistebat labori in eadem quam pridem in Gaudiano construere ceperant, laborantes ambo pariter in zelo sancti certaminis. Sed vir Domini Julianus Diaconus suae expleto opere fabricae tumulum sanctissimo fratri Julio preparare curavit. Interea contigit ut S. h Julius ab insula remeans opera fratris visitaret. Itaque S. Julianus totam fabricam templi cunctamque consummatam ostendit structuram, dicens : Domine frater vides quod consummata sunt omnia. Sepulchrum tantum constructum, in quo dormitionis tempore requiescas. Cui vir Domini Julius, Fac, inquit, fac celeriter, quod cepisti, quoniam tu in eodem es collocandus. Hoc nimirum vir Domini per contemplationem prophetiae spiritus est intuitus, quod fratri disservit, quod postmodum debuit fieri, jam pridem cognovit. Postquam autem consummata sunt omnia, quae in eadem structura fuerant inchoata, S. Julianus migravit ad Dominam. Cui vir Domini Julius meritis exhibens exsequias, posuit eum in eodem monumento. Reversus autem ad ceptum opus Beatissimus Julius, illud digno labore ad perfectionem perduxit, ac nobili decoravit honore.

a *Momb. Magurum. Carolus locum hunc non expressit.*
 b *Momb. coriolum. Carolus pollium vocat.*
 c *Consenti Carolus Episc. ad Mombrii baptisterium scribit.*
 d *Mombrii. ut amplius quam ad sagitta: jactum, pre multitudine serpentium, nullus cum navi propinquare auderet.*
 e *Momb. inclinato capite discesserunt. f Momb. Cuniculum Episcopus Navarica. Confestim sese in lacu mergentes, in montem qui Occidentem versus lacum immanet, et Camocinus dicitur, emergerunt. g Item Episcopus scribit illam ecclesiam juxta in anno insulae sexto a S. Julio adificatam. h Mombrius scribit ipsam Julium ad Juliam venisse, alique ab eo invitatum, ut celeriter sibi ipsi perficeret, quod fratri se fabricari sepulchrum retulerat.*

CAPUT IV.

Obitus S. Julii et B. Audentii.

a

b

invenitur a B. Audentio,

Eodem tempore vir quidam Senator a Audentius nomine, dives et nobilis atque magnificus, eratque constitutus ab Imperatore bin populo validum habens potestatem; qui audentis Beatissimi Julii famam, ait ad sibi domesticos : Ascendamus in navim, et ingrediamur insulam, seiscitemus et investigantes, quidnam in ea vir Domini Julius fecerit. Qui profectus ascendit in navim, et ad insulam ubi vir Domini morabatur advent, et omnia quae in eadem vir sanctus gesserat diligenter praevidere curavit. Jam enim omnis domus constructio perfecte fuerat consummata, sepulchrum etiam in eodem templo sibi preparatum habebat. Praefatus vero Audentius cernens omne opus quod a viro Dei fuerat peractum, eidem nihilominus placuit, templumque ingressus oravit. Virum autem Dei Julium interea dulciloquio commemorans allocutus est, dicens : Domine Pater, si est aliquid, quod ex nostra velitis opportunitatis gratia suscipere adjutorio, imperare ne pigeat; quia cupio secundum vires quod jubetis implere. Haec et his similia humanitatis ab eodem vir beatissimus audiens, cum gratiarum actione cum amplexus est, dicens : Fili, faciamus tibi hic sepulchrum juxta me, in quo post obitum requiescas. Cui Audentius, Tu, inquit, Pater hic habes sepulchrum, ego jam Mediolani habeo preparatum. Ad quem vir Domini Julius, Crede, inquit, mihi, quia sic placet mihi, ut juxta corpus meum, tum in sepulchro ponatur. Audentius autem licentiam postulans e Mediolanum venit. Sanctus itaque Julius cupiens jam dissolvi et esse cum Christo,

cur praedicti, juxta se sepultum vi

c

d postmodum non multo percursio spatio felix migravit ad Dominum, depositusque in sepulchro quod quidem in ecclesia sanctorum Apostolorum sibi met preparaverat, et cum omni veneratione ac merito reclinatus est, pridie Kalend. Februarii.

12 Post ejus vero venerandum excessum, r Elias ejus extitit successor, quia etiam ipsius presbyterii fungebatur honore. Igitur Audentius, de quo paulo ante mentionem fecimus, non longa mora interposita Mediolani defunctus est. Nam ut viri Dei voluntas extiterat, hanc ejus post obitum Dominus dignatus est adimplere. Cum ejusdem viri corpus a nulla permitteretur sepultura recipi, videntes domesticos recordati sunt verbi, quod vivens in corpore Sanctus dixerat, Volo ut corpus tuum prope meum in sepulchro ponatur, cognoverunt quod juxta beati viri corpus oporteret humari. Tollentes itaque eum inde, deluxerunt ad ecclesiam, in qua beatissimus vir erat sepultus. Elias autem suscipiens eum cum crucibus et candelabris. Clericorumque psalmodiis, dignasque exequias exhibens, juxta virum Dei Julium hunc tradidit sepulturae. Et hoc ad meritum S. Julii non immerito pertinere videtur. Vixit autem B. Audentius in corpore, qui scilicet perpetualiter vivit in Christo, annis triginta duobus, depositusque est g VII Idus Decembris.

13 Sed ut ad commemorationem fratrum nunc redeat stylus, nec illud sileam, quod contulit sanctissimus Julius sacra altaris ministeria, in quibus Domino mystica consueverat dona libare, atque Angelica aliaque hujusmodi dona, per quae etiam insignia ostendebat miracula, h in eadem sanctissima Apostolorum basilica. Itaque corpus sancti Sacerdotis, quod est in eadem Apostolorum ecclesia, duobus et dimidio fere millibus distat, ubi crebro insignia operatur miracula. Nec solum in eisdem tantummodo locis, verum etiam ubicumque eorum pignus habetur, aut ab eis oratoria sunt fundata, per hos Dominus insignes operatur virtutes, qui educit Sanctos suos in magnificentia, exhibendo caecis visum, surdis auditum, a demonibus obsessis sanitatem pristinam. Et inter ceteras, quas Dominus per Sanctos suos operari solet virtutes, haec nimirum omnipotens Deus illis praebuit, cui sacra corpora dedicantes consecraverunt. Et quia dilexerunt in terris unam matrem sanctam Ecclesiam, meruerunt adipisci unum Patrem Deum in caelis, de quibus profecto Dominus dicit : Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo qui est in caelis. Quamquam enim pro Christo roseum cruorem in semetipsis gestaverunt, Passions tamen cruce in semetipsis gestaverunt, crucifigendo se secundum Apostolum dicentem : Mihi mundus crucifixus est et ego mundo, Et in compassione proximorum. Unde idem Apostolus : Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis scandalizatur? et ego non uror? Istius proculdubio illi felix et desiderabilis vox intonatit : Venite benedicti Patris mei, percipite regnum etc. Horum auxilio et nos illam vocem ab eo audire digni inveniri mereamur, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat.

a *Colitur Audentius 26 Novemb. b Momb. super multos in circulo populos ad imperialis ordinatione in potestate constitutus.*
 c *Mombrii. abijt in villam suam, cui nomen Bellinus; et delinco ad urbem Mediolanum perrexit. d Adijt Mombrii, patrandu crebrius crebra miracula. e Colitur hic quinque mense Aprili.*
 f *Momb. cerostandis. g Momb. et Carol. vi Kal. Decemb.*
 h *Momb. nobis pta sua benedictione reliquit.*

AUCTORE ANONYMO IN MSS. d. MORIUNT IPSI

e dem B. Audentii.

qui et juxta eum sepellitur, a B. Elias.

f

g

h

SS. Julius et Audentius clarant miraculis.

Matth. 10. 32.

Gal. 6. 14. 2. Cor. 11. 29.

Matth. 23. 34.

non regione, sed spiritu bonæ voluntatis, ut de terrenis opibus fidelem sibi constituat in cœlestibus earum participem, de quibus scriptum est : Mulieres sapientes ædificaverunt sibi domus. Hæc autem audientes de tua felicitate cœlesti, effudimus coram Deo corda nostra, et in voce exultationis epulantis diximus : Dominus mortificat, Dominus vivificat, dedit ad inferos et reducit. Dominus divites pauperes facit, humiles exaltat : quia calix in manu Domini est. Quod etsi ad omne mysterium regni pertingere videtur, attamen et ad tuam specialiter gratiam referri potest, quæ magno Domini miserantis consilio exaltata es ut humiliareris, et humiliata ut exaltareris. Non enim ignoramus, venerabilis soror et benedicta filia, tuam præteritam in hoc seculo gloriam. Nam etiam vidimus te, in tempore illo, quo domum tuam regalis affinitas ambebat, eminentem in his honoribus qui destruantur : quia etsi ipsi quoque a Domino altissimo tribuuntur, quia omnis potestas a Domino Deo est, attamen caduci et fragiles sunt, qui sub hoc mundo aguntur, cujus figura ut umbra præterit. Unde impensius admiramur gratiam quæ tibi data est, et magnificamus in te Dominum, qui te in laboribus hominum posuit, et salutifero paternæ pietatis verbere visitavit, ut in paucis vexatam in multis bene disponderet. *Ac post multa ita concludit* : Gaude quia facta es, sicut gloriosa Judith, inter virtutes pudicitie meritis viduitatis incorruptæ potens; sicut et Anna venerabilis in jejuniorum castimonia orationi instans nocte ac die.

7 *Cum in Ezechielem commentarios elucubraret Hieronymus, nno eodemque nuntio obsessam Urbem ab Alarico Rege, et captam accepit, Sanctosque Pammachium ac Marcellam e vita migrasse; ideoque isthæc præfatur* : Ad Ezechielem transire cupiebam, et extremam, ut dicitur, manum operi imponere prophetali. Et ecce subito mors mihi Pammachii atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumque fratrum et sororum dormitio nuntiata est. Atque ita consternatus obstupui, ut nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem, meque in captivitate Sanctorum putarem esse captivum, nec possem prius ora reserare, nisi aliquid certius discerem, dum inter spem et desperationem sollicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Postquam vero clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, imo Romani Imperii truncatum caput, et (ut verius dicam) in una urbe totus orbis interiit, obmutui et humiliatus sum et silvi de bonis, etc. *Captam Urbem Varane Cos. aa. Ch. 410 scribit Marcellinus; et IX Kalend. Septemb. Historia Miscella lib. 13, cap. 27. Baronius eo anno mm. 32. Post expugnatam Urbem S. Marcella diem clausit extremum, ejus memoriam reddunt Ecclesiasticæ tabule: anniversaria die, sed non qua ipsa obiit, verum qua decentiori sepultura donata, translata est, pridie Kal. Februarii; cum Pammachii, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur III Kalend. Septemb. Qui igitur sanguine conjuncti erant, et vitæ sanctæ instituto collegæ (ambo enim monasticam excoluerant disciplinam) in idem obierunt hoc eodem anno.*

8 *Pridie Kalend. Februar. ita Marcellæ natalem refert Martyrolog. German. editum an. 1573. Item sanctæ viduæ Marcellæ, cui S. Hieronymus scripsit. Plura Galesinus: Hoc etiam die S. Marcellæ viduæ, quæ contemptis opibus ac nobilitate spreta, postque viri obitum, recusatis alterius nuptiis, paupertatem, humilitatem, castitatem, sacrarum litterarum studium, precum assiduitatem, ceterasque Christiane pietatis exercitationes ita complexa est, ut B. Hieronymi litteris comendata sit illius vita sanctissime acta. Eadem fere habet Martyrolog. German. auctus an. 1599 excusum. Martyrologium Romanum: Romæ S. Marcellæ viduæ, cujus præclaras laudes B. Hieronymus scripsit.*

Januarii Tom. III.

9 *Vitam S. Marcellæ, sive epitaphium, scripsit S. Hieronymus ad Principiam Virginem, epistola 16, quæ et inter illius opera, et seorsim cum reliquis epistolis sæpius recusa, scholiis etiam Mariani Victorii Reatini, et annotationibus Henrici Gravii illustrata. Quod prima Romæ non erubuerit institutionem proferri monasticam, monasteriorum Egypti disciplinam a S. Athanasio edocta, hæc ejus Vita in fine lib. 1, de Vitis Patrum a Rosweylo edita, et annotationibus explicata. Ediderunt idem ejus encomium, aut plene, aut certe aliquanto contractius, Sarius, Harvius, Lippelovs, Ribadencira, Flamma, Rozzins, Gazvus, et alii.*

10 *Ipsam quoque Principiam Virginem tomo I de feminis sanctitate illustribus hoc die recenset Silvanus Rozzins, et beatam Virginem Christi Principiam appellat. Antonius quoque Gallonus lib. de Virginitate Romanis ejus vitam breviter describit, ac gloriosam et beatam Virginem Christi nominat, fatetur autem illius natalem ignorari.*

VITA

AUCTORE S. HIERONYMO epist. 16

CAPUT I.

S. Marcellæ genus, conjugium, viduitas.

Sæpe et multum flagitas, Virgo Christi Principia, ut memoriam sanctæ femine Marcellæ litteris recolam, et bonum, quo die frui sumus, etiam ceteris noscendum imitandumque describam. Satis doleo, quod hortaris sponte currentea, et me arbitraris indigere precibus, qui ne tibi quidem in ejus dilectione concedam; multoque plus accipiam quam tribuam beneficii, tantarum recordatione virtutum. Nam, ut lucensque reticere, et biennina præterire silentio, non fuit dissimulationis, ut male existimas, sed tristitiæ incredibilis, quæ ita memi oppressit animam, ut melius judicarem tacere in presentiarum, quam nihil dignum illius laudibus dicere. Neque vero Marcellam tuam, imo meam, et ut verius loquar, nostram omniumque Sanctorum, et propriæ Romanæ urbis inclytum decus, institutis rhetorica prædicabo, ut exponam illustrem familiam, alti sanguinis decus, et stemmata per Proconsules et Praefectos Prætorio decurrentia. Nihil in illa laudabo, nisi quod proprium est; et eo nobilium, quod opibus et nobilitate contempta, facta est paupertate et humilitate nobilior.

2 *Orba patris morte, viro quoque post nuptias septimo mense privata est. Cumque eam a Cerealis, cujus clarum inter Consules nomen est, propter ætatem et antiquitatem familiæ, et insignem, quod maximo viris placere consuevit, decorem corporis, ac morum temperantiam ambitiosius peteret, suasque longævus polliceretur divitias: et non quasi in uxorem, sed quasi in filiam vellet donationem transfundere; Albinaque mater tam clarum præsidium vidualæ domus ultro appeteret; illa respondit: Si vellem nubere, et non æternæ me cuperem pudicitie dedicare, atque maritum quærerem, non hereditatem. Illoque mandante, posse et senes diu vivere, et juvenes cito mori, eleganter lussit: Juvenis quidem potest cito mori, sed senex diu vivere non potest. Quæ sententia repudiatus, exemplo ceteris fuit, ut ejus nuptias desperarent. Legimus in Evangelio sermulum Iteam: Et erat Anna prophetissa filia Phannelis de tribu Assor: et hæc provecctæ ætatis in diebus plurimis. Vixeratque ena viro suo annis septem a virginitate sua, et erat vidua annis octogintaquatuor, nec recedebat de templo, jejuniis et obsecrationibus Domino serviens die ac nocte. Nec mirum, si videre meruit Salvatorem, quem tanto labore quærabat. Conferamus b septem annos, septem mensibus, sperare Christum, et tenere; natum confiteri, et in crucifixum credere;*

Psalm 114. 1

I Reg 2. 6.

Psalm 74. 9.

altioris probata

multas sub foveam anni 110.

translata 31 Janu.

quo die sacris vestis adscripita.

Ex variis Ejus 1014

Principia u Sancta

S. Marcellæ recordatio ad profectum incitamentum.

genus illustre

u maritum septimo a nuptiis mense nuptiis

recusal denubere, etiam illustrius

Lucæ 2. 36. et

b Annæ prophetissæ vidualis paratur.

parvulum non negare, et virum gaudere regnantem. Non facio ullam inter sanctas feminas differentiam, quod nonnulli inter sanctos viros et Ecclesiarum Principes stulte facere consueverunt; sed illo tendit assertio, ut quarum unus est labor, nam et primum sit.

3 Difficile est in maledicta civitate, et in urbe, in qua orbis quondam populus fuit, palmaque vitiarum, si bonestis detraherent, et pura ac munda macularent, non aliquam sinistri rumoris fabulam contrahere. Unde quasi rem difficillimam, et pæne impossibilem optat Propheta potius, quam præsumit, dicens: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Immaculatos in via hujus sæculi appellat, quos nulla obscæni rumoris aura macularit, qui opprobrium non acciperint adversus proximos suos. De quibus et Salvator in Evangelio: Esto, inquit, benivolus, sive bene sentiens de adversario tuo, dum es in via cum illo. Quis unquam de hac muliere, quod displiceret, audivit ut crederet? Quis credidit, ut non magis seipsum malignitatis et infamiae condemnaret? Ab hac primum confusa gentilitas est, dum omnibus patuit, quæ esset viduitas Christiana, quam et purpuris et cerussa ora depingere, sericis nitere vestibus, splendere gemmis, aurum portare cervicibus, et auribus perforatis rubri maris pretiosissima grana suspendere, fragrare museo mure, maritos ita plangere, ut tandem dominatu eorum se caruisse letentur, querantque alios, non quibus juxta Dei sententiam serviunt, sed quibus imperent. Unde et pauperes eligunt, ut nomen tantum virorum habere videantur, qui patienter rivalibus sustineant; si mussitaverint, illico projiciendi. Nostra vidua talibus usa est vestibus, quibus arceret frigus, non membra nudaret: aurum usque ad annuli signaculum repudiavit, et magis in ventribus ege-
 norum quam in marsipiis recondens. Nusquam sinu matre. Nullum Clericorum aut monachorum (quod amplius domus interdum exigebat necessitas) vilitas absque quæritibus. Semper in comitatu suo virgines ac viduas, et ipsas graves feminas habuit; seipsum ex lascivia puellarum suspensum de dominarum moribus judicari, et qualis quæque sit, talium consortio delectari.

a Ita Serapion Cæcilius est, qui deinde Præfectus Urbis in honorem Constantinii Imperatoris, extincto tyranno Magnentio, statuum erexit, cujus in basi inscriptum victoriae monumentum taliter legitur in 3, an. Ch. 393, in 9. Hæc idem consuetudo pressit cum V. Fuldo Tullano (titus Tulliano) an. Ch. 358 cujus nomen in scriptura basi statui ipsi dicitur et in eodem honore in archibus Cæcilius in Julio, et referatur in Baronio an. Ch. 375 num 7. SERAPION CÆCILII S. V. C. CONS. OVIDI THERMIDEM RESTITUTOR CENSUIT.

Reperitur et Cæcilius avunculus Valentiniæ II, apud Ammianum lib. 30, cap. 31. Valentiniæ puer, cujus defuncti Valentiniæ filius visitur in imperium cooptandus. Hocque commentum unquam sententia confirmata, Cæcilius avunculus ejus ocyus missus, eundem præterea lectica impositum duxit in castra, sextoque die post parentis obitum Imperator legitime declaratus, Augustus invenitque more sedenti. Hunc Serapionem Cæciliem Consulare esse ac potentem S. Marcellæ nuntius audivit episcopus ad Marcellam ut universa diceret, superius citata. Nullius te, inquit, in tempore illo qui domum tuam regalis astitit ambabat eminentem in his honoribus qui destruantur etc. b Epist. 10 ad Eusebium eandem comparationem instituit Sufficit illi S. Marcella, quæ respondens generi suo, aliquid nobis de Evangelio retulit. Annus septem annis in virginitate viveat cum marito: ista septem mensibus. Illi Christi expectabant adventum: ista tenet, quem illi susceperunt. Illi vagientem cauebat: ista prædicat triumphantem. Illi expectabatur de eo omnibus qui expectabant redemptionem Israel: hæc enim redemptus gentibus clamavit. Inter non rediit redimet homo. Et de illis psalms. Homo natus est in ca. et ipse fundavit eam Abissinus. c S. Hieronymus in 2 adversus Joannianum cap. 7. Muscus et peregrini muris pellicula quod dissolutus et amatoribus convenit, nemo nisi dissolutus negat.

CAPUT II.
Studium sacra Scripturae, et pietatis.
Vita monastica.

Divinarum Scripturarum ardor erat incredibilis, semperque cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Et illud de perfecto viro. Et in lege Domini voluntas ejus, et in lege ejus me-

ditabitur die ac nocte. Meditationem legis non in replicando quæ scripta sunt, ut Judæorum existimant Pharisæi, sed in opere intelligens, juxta illud Apostolicum: Sive comeditis, sive bibitis, sive quid agitis; omnia in gloriam Domini facientes. Et prophætæ verba, dicentis: A mandatis tuis intellexi: et postquam mandata compleret, tunc se sciret mereri intelligentiam Scripturarum. Quod et alibi legimus, quia cepit Jesus facere et docere. Erubescit enim quamvis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia. Frustraque ejus lingua prædicat paupertatem, et docet elemosinas, qui Urosi divitiis tumet, vilique operto pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Illi erant moderata jejunia, carniæ abstinentia, vini odor magis quam gustus, propter stomachum et frequentes infirmitates. Raro procedebat ad publicum, et maxime nobilium matronarum vitabat domos, ne egeretur videre quod contempserat; Apostolorum et Martyrum basilicas secretis celebrans orationibus, et quæ populorum frequentiam declinarent; matri tantum obediens, ut interdum faceret, quod volebat. Nam cum illa sum diligenter sanguinem, et absque filiis et nepotibus vellet in fratris liberos universa conferre; ista pauperes eligebat, et tamen matri contraire non poterat: mollitia, et quidquid suppellectilis fuit, divitiibus peritura concedens, magisque volens pecuniam perdere, quam parentis animum contristare.

5 Nulla eo tempore nobilium feminarum noverat Romæ propositum monachorum, nec audebat propter rei novitatem, ignominiosum, ut tunc putabatur, et vile in populis nomen assumere. Hæc a ab Alexandrinis prius Sacerdotibus, Papaque Athanasio, et postea b Petro, qui persecutionem Arianae hæreses declinantes, c quasi ad tutissimum communionis suæ portum Komam confugerant, vitam B. Antonii, adhuc tunc viventis, monasteriorumque in Thebaide d Pachumii, et Virginium ac viduarum dilecti disciplinam. Næc erubuit profiteri, quod Christo placere cognoverat. Hanc multos post annos imitata est Sophronia et alia, quibus rectissime illud Enniam aptari potest: e Utinam ne in nemore Pelio. Hujus amicitia fructa est f Paula venerabilis, in hujus cubiculo nutrita g Eustochium, virginitatis decus; ut facilis estimatio sit, qualis magistra, ubi tales discipula. Rideat forsitan infidelis lector, me in muliercularum laudibus immorari: qui si recordetur sanctas feminas, comites Domini Salvatoris, quæ ministrabant ei de sua substantia, et tres Marias stantes ante crucem, Marianamque proprie Magalatenam; quæ ob sedulitatem et ardorem fidei, h Turritæ nomen accepit, et prima ante Apostolos Christum videre meruit resurgentem; se potius superbia, quam nos condemnabit ineptiarum: qui virtutes non sexu, sed animo judicamus, contemptaque nobilitatis ac divitiarum majorem gloriam ducimus. Unde et Jesus Joannem Evangelistam amatam plurimum: qui propter generis nobilitatem erat notus Pontifici, et Judæorum insidias non timebat, in tantum, ut Petrum introduceret in atrium, et staret solus Apostolorum ante crucem, matremque Salvatoris in sua reciperet, ut hereditatem Virginis Domini, virginem matrem filius virgo susciperet.

6 Annis igitur plurimis sic suam transegit ætatem, ut ante se vitulam cerneret, quam adolescentulum fuisse meminisset, laudans illud Platonem, qui philosophiam meditationem mortis esse dixit. Unde et noster Apostolus: Quotidie, inquit, morior propter vestram salutem. Et domini juxta antiqua exemplaria: Nisi quis tulerit crucem suam quotidie, et secutus fuerit me, non potest meus esse discipulus. Multaque ante per Prophetam Spiritus sanctus: Propter te mortificamur tota die, estimati sumus ut oves occisionis. Et post multas actas illa sententia; Memento

Aug. tom. 8 Hieronymo
 a linguæ maledicta
 Psal. 118. 1
 Math. 5. 23
 viduus Gentiles confuendi
 1 Pet. 3. 1
 Gen. 3. 16.
 vestitus modestum.
 gratiam feminarum
 Vocatus pro- tus S. Mar- celle, quis?
 S. Marcella collata cum S. Anna Phœnicis, Psal. 48. Psal. 86
 Psal. 118. 11
 Psal. 1. 2

Acet deserte- rio succarnu Scriptura- rum;
 1. Cor. 10. 31
 Psal. 118. 101
 Actus. 1. 1
 raro in pu- blico,
 frequens in Martyrum ba- silicis
 a
 b
 c
 d
 e
 f
 g
 h
 Monachatum prima Romæ amplectitur
 d
 e
 f
 g
 Marth. 27
 Joan. 19. et 20.
 Mar. 16
 h
 semper no- mor moris
 1. Cor. 13. 31
 Lucæ 9. 23.
 Psal. 43. 22
 Eccl. 7. 40.

Memento semper diem mortis, et nunquam peccabis. Disertissimique praeceptum Satyrici :

Persius sat. 3.

Vive memor leti : fugit hora : hoc, quod loquor, inde est.

Sic ergo, ut dicere cœperamus, aetatem duxit, et vixit, ut semper se crederet esse morituram. Sic induta est vestibus, ut meminisset sepulcri, offrens se hostiam rationabilem, vivam, placentem Deo.

i
S. Hieronymum consultit de Scripturis, 2. fin. 3. 2.

7 Denique cum et me i Romam cum sanctis Pontificibus Paulino et Epiphanio, Ecclesiastica traxisset necessitas; quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Ecclesiam, et verecunde nobilium feminarum oculos declinarem, ita egit, secundum Apostolum, inopportune, opportune, ut pudorem meum sua superaret industria. Et quia alicujus tunc nominis esse existimabar super studio Scripturarum, nunquam convenit, quin de Scripturis aliquid interrogaret: necnstatim acquiesceret, sed moveret e contrario quæstiones, non ut contenderet, sed ut querendo disceret earum solutiones, quas opponi posse intelligebat. Quil in illa virtutum, quid ingenii, quid sanctitatis, quid puritatis invenerim, vereor dicere, ne fidei credulitatis excedam, et tibi majorem dolorem incertiam recordanti quanto bono curaveris. Hoc solum dicam, quod quidquid in nobis longo fuit studio congregatum, et meditatione diuturna quasi in naturam versum, hoc illa libavit, didicit, atque possedit: ita ut post protectionem nostram, si de aliquo testimonio Scripturarum esset oborta contentio, ad illum iudicem pergeretur. Et quia valde prudens erat, et noverat illud, quod appellat Philosophi τὸ πρίον, id est, decere quod facias, sic ad interrogata respondebat, ut etiam sua non sua diceret, sed vel mea vel ejuslibet alterius: ut in eo ipso quod docebat, se discipulam fateretur. Sciebat enim dictum ab Apostolo: Docere autem mulieri non permitto: ne virili sexui, et interdum Sacerdotibus, de obscuris et ambiguis seiscitantibus, facere videretur injuriam.

casuque talis explanat.

1. Tim. 2. 12

8 In nostrum locum statim audivimus te illius adhaesisse consortio, et nunquam ab illa ne transversum quidem unguem, ut dicitur, recessisse. Eadem domo, eodem cubiculo usam, ut omnibus in urbe clarissima notum fieret, et te matrem, et illam filiam reperisse. Suburbanus ager volis pro monasterio fuit, et rus electum pro solitudine: multoque ita vixistis tempore, ut ex imitatione vestri et conversatione multarum, gauderemus Romam factam Jerusalem. Crebra Virginum monasteria, monachorum innumerabilis multitudo, ut pro frequentia servientium Deo, quod prius ignominia fuerat, esset postea gloria. Interim absentiam nostri nutius solabamur alloquiis, et quod carne non poteramus, spiritu reddebamus. Semper obviare epistolis, superare officiis, salutationibus prævenire. Non multum perdebat absentia, quæ jugibus silii litteris jungebatur.

Qualis tibi statuerit monasterium.

Pharces rum multatur

a Hunc locum fore communivimus ad Vitam S. Antonii supra 17 Januar. num. 33 in Prolegom. et probavimus, hunc a Baronio et Posserino præcipuum concludi Vitam S. Antonii odium viventis a S. Athanasio conscriptam, et jam in Urbem delatam fuisse S. Marcello de vita, id est, illius generis videntur, miraculis, ac virtutibus SS. Antonii, et Pachomii, multa ex S. Athanasii, aliorumque Aegyptiorum Sacerdotum relatione didicisse hinc solum conclusimus. b Erat hic Petrus hinc Presbyter, pater in Episcopatu S. Athanasii successor. c Romam tanquam ad omnium Ecclesiarum metropolim in controversis fidei omnes semper recurrerit, ostendit innumeris exemplis Baronius in Annalibus, qui S. Athanasii hoc memorantium in Urbem adventum refert ad an. Chr. 340, quod ad illius vitam examiniarius 2. non d. De S. Pachomio ageamus 14 Jun. e Emilianus hoc hemistichium videri, ancilla verba continetur, acientis opulendum fuisse Medea, ut in Colchidem magnam navigi sent Argonautæ f. Vitam S. Pauli dedimus 26 Januar. g Colitur Eustochium 25 Septemb. h Id Magdalene significat cognomen. Num. 5. 27. 2.

Magdal, sive מַגְדָּל Magdal, ab Hebræis turris dicitur unde Magdalenæ, id est, Turritæ, nomen derivatur, quod indicat S. Hieronymus epist. 140 ad Principium in explanatione psalmi 144 Magdalena, magis vere παρθένος. Vere turris conditis et Libani, quo prospici faciem Damasci, sanguinem videlicet Salvatoris, ad sacri parententium po. videntem. Hac Rosweylus, et fere ex

Tomio 2. Baradi i Autumno anni Chr. 382, ut dictum est 26 Januarii ad Vitam S. Pauli, num. 3, litt. K et L, ubi et de Paulino a Epiphatio. AUCTORE S. Hieronymo.

CAPUT III.

Odium hæreseos.

In hac tranquillitate et Domini servitute, a hæretica in his provinciis exorta tempestas, cumeta turbavit, et in tantam rabiem concitata est, ut nec sibi, nec ulli bonorum parceret. Et quasi parum esset, hic universa movisse, b navei plenam blasphemiarum Romano intulit portui. Inventique protinus patella operculum, et Romane fidei purissimum fontem, coeno lntosa permiscuere vestigia. Nec mirum, si in plateis et in foro rerum venalium, c fietis ariolus stultorum verberet nates, et oborto fuste dentes mordentium quatit; cum venenata spurcaque doctrina Romæ invenerit, quos induceret. Tunc d. librorum πρι πρξον infamis interpretatio, tunc discipulus e θεος et vere nominis sui, si in talem magistrum non impigisset. Tunc nostrorum διδάκατων contradictio, et Pharisæorum turbata est schola. Tunc S. Marcella, que diu se eohibuerat, ne per amulationem quippiam facere videretur, postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in perisque violari, ita ut Sacerdotes quoque et nonnullos monachorum, maximeque seculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet f. Episcopi, qui de suo ingenio ceteros astimabat, publice restitit, malens Deo placere quam hominibus.

a
b
c
d
e
Origines errorum confertur in Urbem:

antioribus resistit Marcella Rom. 1

f

Lucæ 10

traxerunt illi ex Urbe

g
a S. Anastasio Rom. Paul.

Jerem. 15. 11.

h

absentes ducuntur

i

10 Laudat Salvator in Evangelio villicum iniquitatis, quod contra Dominum quidem fraudulenter, at tamen pro se prudenter fecerit. Cernentes hæretici de parva scintilla maxima incensa concitati, et suppositam dudum flammam jam ad culmina pervenisse, nec posse latere quod multos deceperat, petunt et impetrant Ecclesiasticas epistolas, ut communitates Ecclesie, discessisse viderentur. Non multum tempus in medio, succedit in pontificationem vir insignis y Anastasius, quem diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali Episcopo truncaretur: imo deinceps raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur, dicente Domino ad Jeremiam: Ne oraveris pro populo isto, neque depreceris in bonum: quia si jejunaverint, non exaudiam preces eorum. Et si holocausta et victimas obtulerint, non suscipiam eis. In gladio enim et fame et pestilentia ego consumam eos. Dicas, Quid hæc ad laudem Marcellæ? Damnationis hæreticorum h hæc fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, et postea ab hæretico fuerant errore corrupti: dum ostendit multitudinem desertorum, dum impia πρι πρξον ingerit volumina, que emendata manu corpori monstrabantur: dum neciti frequentibus litteris hæretici, ut se defenderent, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientie fuit, ut i absentes damnari, quam presentes coargui maluerint. Hujus tam gloriosæ victorie origo Marcella est: tuque caput horum et causa horum, seis me vera narrare, quæ nesci vix de multis pauca dicere, ne legenti fastidium faciat odiosa replicatio, et videar apud malevolos sub occasione laudis alterius, stomachum meum digerere. Pergam ad reliqua.

Lucæ 18. 8.

Palestina harum creditur usque a plura, Galat. 2. 13.

fere

ACTIO III
S. Hieronymo
Psal. 103, 29
pauca in
denunciatur,
Psal. 143, 4
Lucæ 12, 27

feres spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur : In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Et illud evangelicum : Stulte, hac nocte auferetur anima tua a te : quæ autem præparasti, cujus erunt?

a *Hæresim Origenistarum intelligit, qua Hierosolymis imbuti Iulianus et Melania scolar, cum late, in Urbe præsertim, propagare nitentur, ut ipse auctor est Hieronymus, epist. 101 ad Pamachium. In Urbe Iulianus hominem appellatum, lib. 2, Apologiae ironice perscringit idem Hieronymus. O tiremen Ioepleus-simum, que Orientalibus et Ægyptiis metibus Romane urbis ditare venerat paupertatem! Appulisse eum Romam scribit Baronius, Ch. 397. c. Hieron. Apolog. 4 adversus Iulianum cap. 4. Quotidie in plateis sicutus mordulios stultorum nates verberat, et ablati scipione dentes mordulium quatit. Alludit ad verba Luciani de morte Peregrini. Consule Origenistarum Rosweyli.*

a *Idem in dialogo adversus Pelag. Iulianus non uni Urbi, sed ubi Blasphemias Origenis, et nepi ἀρρεῖο libros, quantum in se fuit, inuoluit, ut in Eusebio quique primum librum defensionis Origenis sub nomine Pamphili Martyris egeret, et quasi ille parum dixisset, novum pro eo volumen evinceret, hujus titulus erat : De adulteratione librorum Origenis. S. Hieronymus vero Latine vertit librum Origenis nepi ἀρρεῖο, ut ostenderet errores plurimos, quibus libri illi sciantur. e Macarius hic est, cui Iulianus præfationem in nepi ἀρρεῖο inscripserat, ὁ ὄσιος et Μακαριος Græcis Synonyma nunt, ac beatorum significat, Macarius hic deum puritati Catholice doctrine reddidit, vixit etiam sanctimoniam clarus fuit coliturque in Italia, ut 2 Januarii diximus. Extant memorata hic scripta, et fragmenta libri nepi ἀρρεῖο, tom. 9, operum S. Hieronymi, serie 2. I. Strick de quo illa Baronius an 397, num. 31. Sugillat S. Hieronymus Stricki Papæ simplicitatem, non dolorem. Dum enim non adducti posset, et crederet in Christianis adeo fama conspicua hæreticis occulitari venenum, ex prolixitate animi sui nesciens (ut ait) nulla existimare de aliis, haud confestim spiritalis gladio potestatis ut par erat, deforme monstrum extitit, neque elusivissime damnavit Igitur versionem illam veneno referentem nepi ἀρρεῖο Origenis. g S. Anastasius creatus est Pontifex ann. Chr. 398, pridie Idus Martias, colitur 27 Aprilis. Vir ditiissimus pauperialis, et Apostolicæ sollicitudinis, statim novum perennis caput, et sublimis hydre ora rampescunt. Ita S. Hieronymus. c. 18 ad Demetriadem de hæresibus, Iulianus apologia pro fide sua ad S. Anastasium, et longas sententia de Iuliano ad Joannem Episcopum Hierosolymitarum extant tom. 9 operum S. Hieronymi, serie 2. h Baronius an Chr. 397, num. 27, Ita Marcellam haud ita plane accidit, ut sicut cum Christus Pharisæorum exultaretur opprobriis, extollens vocem quendam mulier mugillare eum intrepide cepit, Ita Romane femine confessione illes Catholice ab Origenistarum Blasphemias vindicaretur illius. dum confundens sapientiam sapientium, silentibus us, quorum numerus erat exurgere, et stare pro nostro idonius Israel, exaltavit hominum spiritum femine. Etenim exurgens tunc mulier, nova Debra, phylanges evertit Ghammarum. i Hieronymus ep. 78, ad Pamachium et Marcellam. Celesti sermone vulgatum est beatorum Papam Anastasium eodem fervore, quo eodem spiritu est, hiltantes in foveis suis hæreticos persecutum ejusque litteræ docent, damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum est, cui multos oppræparat amos, ut hæreticos redi-viva plantaria per illius stolum longo tempore arfacta moriantur.*

CAPUT VI
Captivitas, obitus.

Dum hæc aguntur in Iebus, terribilis de Occidente rumor affertur, a obsideri Roman, et auro salutem civium redimi, h spoliatosque rursus circumdari, ut just substantiam, vitam quoque perlerent. Hæret vox, et singultus interepit verba dictantis. Capitur urbs, que totum cepit orbem : imo fame perit, antropam gladio, et vix pauci qui caperentur, inventi sunt. Ad euelandus ribos erupit esurientium rabies, et sua invicem membra laniarunt, dum mater non parit lactenti infantia, et suo recipit utero, quem panno ante ediderat. Nocte Moab capta est, nocte cecidit murus ejus. Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum,

S. Marcellæ
in Origenista
capitulum

et
b
ignat a te
th. capto

Isaia 45, 1
Psal. 78

posuerunt Jerusalem in pomorum custodiam. Posuerunt calavera Sanctorum tuorum escas volatilibus cæli, carnes Sanctorum tuorum bestis terræ. Effuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circuitu Jerusalem, et non erat qui sepeliret.

Quis eadem illius noctis, quis funera fando
Explicet, aut possit lacrymis æquare dolorem?
Urbs antiqua ruit, multos dominata per annos :
Plurima perque vias sparguntur inertia passim
Corpora, perque domos, et plurima mortis imago.

13 Cum interim, ut in tanta confusione rerum,

Marcellæ quoque domum eruentis victor ingreditur. Sit mihi fas audita loqui, imo a sauctis viris visa narrare, qui interfuere presentes, qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos : cumque posceretur aurum, et defossas opes vili excusaret tunica, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus flagellisque aiunt non sensisse tormenta, sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ut te a suo consortio separarent, ne sustineret adolescentia, quod senilis ietas tinere non poterat. Christus dura corda mollivit, et inter eruentos gladios invenit locum pietas : cumque et illam et te ad Apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, ut vel salutem vobis ostenderent, vel sepulchrum, in tantam lætitiã dicitur erupisse, ut gratias ageret Deo, quod te integram sibi reservasset, quod pauperem illam non fecisset captivitas, sed invenisset : quod egeret quotidiano cibo, quod saturata Christo, non sentiret esurire, quod et voce et opere loqueretur. Nuda exivi de utero matris meæ, nuda et redeam. Sicut Domino visum est ita et factum est. Sit nomen Domini benedictum.

14 Post aliquot dies sano, integro, vegetoque corpore obdormivit in Domino, et te paupertatule suæ, imo per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret, conscientia vite bonæ, et præmiis futurorum.

15 Hæc tibi Marcella venerabilis, et tibi Principii filia, una et brevi lucubratione dictavi, non eloqui venustate, sed voluntate in vos animi gratissimi, et Deo et legentibus placere desiderans.

a *Alaricus Gothorum Rex, cum populata Græcia in Epiro diu moras egisset, in Italiam penetravit quem ut averteret Honorius Imperator, Gullius et Hispanias habitandas ei concessit, quod eis provincias retinere non posset. Quo cum Alaricus pergeret, Saullus Dux gentis inconsiderate barbaros aggressus, ab illis vincitur. Successu elatus Alaricus copias in Italiam reducit. cum Honorio Imperatore iterum pacisci cupiens, improvide repulsus est. Exemptio igitur cum Athaulfo uxoris fratrem Romanam obsedit, obtinuit, diripuit. b Alaricus Roma capta, Rhæginum abiit, ut Siciliam et Africam peteret, sed morbo ibidem interiit. Subrogatus est Athaulfus, a quo Roma denuo spolinta est. c Sotomachus lib. 9, cap. 8, ait famem Romæ, sed ante obsidionem, intantum invaluisse, ut et castaneis pro frumento uterentur, et nonnullos etiam carnes humanas gustasse suspicarentur. At Zosimus lib. 5 tradit, a populo fame tabescente conclamatum fuisse ad Imperatorem Pretium pone carni humane d. Scribit Orosius lib. 7, cap. 39, rictum ab Alarico latum. Ut si qui in sancta loca, præcipueque ad sanctorum Apostolorum Petri et Pauli basilicas, confugissent, hos in primis inviolatos securosque esse sinerent Sotomachus lib. 9, cap. 9, ait Alaricum asylum voluisse, ob reverentiam Apostoli, Divi Petri templum illud amplissimum, quod supra illius tumulam constructum est, et loci plurimum am-bit, et cap. 10 describit eximiam castitatem matronæ Romanæ obductæ.*

Lucæ 2

Marcellæ do-
mum dicitur

ipsa credidit
fustibus et
flagellis

ad
dicitur ad
S. Pauli basi-
licam eum
Principium

Joh 1, 21

moritur.

Epitaphium.

Roma ab Alarico capta.

DE S. PATROCLO EP. MART. IN GALLIA.

XXXI JANUAR.

S. Patrocli
in Galia.

Acta S. Patrocli Martyris Tricassini dedimus XXI Januarii. Alium hoc die S. Patroclum Martyrem et Episcopum Saussains memorat in Martyrol. Gallicano his verbis : In regali cenobio S. Dionysii in Francia celebratis S. Patrocli Episcopi et Martyris, ejus eadem in basilica pretiosa pignora digna honorificentia conservantur.

2 *Jacobus Doubletius lib. 1 Antiquitat. monasterii S. Dionysii cap. 41, scribit in peculiari sacello hujus et S. Hilarii corpora asservari, uno clausa feretro. Qua vero ratione isthuc allata sint ex veteri MS. codice ita narrat : Corpus S. Saturnini in Ecclesiam B. Dionysii Areopagitæ delatum, in ejus absentia Tolosana provincia, occulto Dei judicio, justo tamen, adeo gravi plaga percussa est, ut nec feminæ eorum parere possent, nec animalia. Unde Tolosani necessitate compulsi, cenobium S. Dionysii humiliter adierunt, suppliciter obsecrantes, ut ad mitigandum tantæ plagæ infortunium corpus eis sui primi Pontificis restituere non retardarent, pro eo tum habita recompensatione justissima. Abbas vero et conventus moti misericordia, eorum petitionibus assensum præbuerunt. Ipsi autem accepto corpore sanctissimi sui Pontificis, ad propria cum gaudio remearunt. Quo in sua Sede restituto, Deo miserante sanata est plaga illa, et coeperunt parere mulieris eorum et animalia. Tolosani vero suæ promissionis non immemores, et vitium ingratitude detestantes, vice recompensationis ad præfatum cenobium transtulisse dicunt corpus B. Patrocli Martyris et Episcopi, S. Romani de Blavia Presbyteri et monachi, necnon et corpus sanctissimi Hilarii Gavalitanæ urbis Episcopi et Confessoris*

Corpus Tolosa
Parisius allatum

3 *De S. Hilario Gavalitana agemus XXV Octob. De S. Romano XXIV Novembris, de S. Saturnino XXIX Novembris. Hujus allatum Parisius corpus scribit idem Doubletius tempore Dagoberti Regis, post mortem Chariberti Regis Aquitanicæ; non multo post Tolosana relatum. Patroclum vero hunc Gratianopolitanum Episcopum fuisse scribit. Eadem de harum translatione reliquarum scribit Guilielmus Catellus historicus Occitan. lib. 3, in Sisobuto Rege. Abest hic Patroclus, apud Cl. Robertum et Joannem Chenu, a catalogo Antistitum Ecclesie Gratianopolitanæ. Suspiciari quis possit, hunc Patroclum Arelatensem esse, quem XXI Januarii dicimus a Joanne Chenu, Cl. Roberto, Constantino*

in Episcopum
Taurin?

ino Ghino, Sanctum appellari. Videtur quidem illud in eam cathedram per vim intrusus, nefarie pulso et odium huc vivente legitimo Præsule. Ita enim scribit Prosper in Chronico, Honorio IX et Theodosio V, Coss. an. Christi 412. Eodem tempore Heros vir sanctus, et S. Martini discipulus, cum Arelatensi oppido Episcopus præsideret, a populo ejusdem civitatis, insons et nulli insimulationi obnoxius pulsus est : inque ejus locum Patroclus ordinatus, amicus et familiaris Constantii Magistri militum, cujus per ipsum gratia quærebatur : quæ res inter Episcopos regionis illius magnarum discordiarum causa fuit.

an Arelatensis, male intrusus.

4 *Fuit tamen, Heros paullo post, ut apparet, mortuo, (eujus nusquam extare in Martyrologiis nomen miramur) legitimus Antistes habitus Patroclus. Patet id ex epistola 2 Zosimi Papæ ad Episcopos Africa, Gallia, et Hispania, data Honorio Aug. XI et Constantio II Coss. sine anno Christi 417, ubi ista : Quid illud, quod prætermisso fratre nostro Patroclo Metropolitano Episcopo Arelatensium civitatis etc. Ac multa idem Pontifex ep. 3, 4, 5, 6, 7, pro ejusdem Patrocli et Ecclesie Arelatensis prærogativa scribit; et disertè ep. 6 ad ipsammet anno 418 data : Cum et in presenti cognoveris, et frequentibus a nobis litteris ipse sis monitus, ut auctoritate Metropolitanæ, quam tibi Apostolicæ Sedis pronuntiatione firmavimus etc.*

postea apprehensus

5 *Gessit Episcopatum Patroclus non omnino secunda fama. Nam de eo scribit alter Prosper in Chronico a Pithæo edito : Patroclus Arelatensis Episcopus infami mercatu sacerdotia venditare ausus, Pulcræ tandem mortem appetit Theodosio XII et Valentiano Aug. II Coss. sive anno Christi 426, ut prior Prosper scribit : Patroclus Arelatensis Episcopus a Tribuno quodam barbaro multis vulneribus laniatus occiditur quod facinus ad occultam jussionem Fellicis Magistri militum referebatur; ejus impulsu creditus est etiam Titus Diaconus, vir sanctus, Romæ pecuniis pauperibus distribuens, interemptus. Relatus est Titus in album sanctorum Martyrum ad XV Augusti. At Patroclum scribit Baronius suorum scelerum pænas dedisse. Verum neque ita manifesta sunt ejus scelera, ut excusatione omni careant; et nihil obstat, quo minus quis, singulari Dei clementia, mortem pro fide aut justitia appetat, et una pænas prioribus flagitiis debitas evoleat. Sed hæcne sit Patroclus, quem Dionysium asserit venerantur, incertum est.*

et cupite

DE S. GAUDO EPISCOPO EBROICENSI IN GALLIA.

CIRCULARE
AN. D
XXXI JANUAR

Gaudi
Ebroicensis
Episcopi

Ebrovices, sive Ebroici, Gallia Celtica populi fuerunt, quorum urbs vulgo nunc Ebroica, et Ebroicum. Gallicè Eureux, ab antiquissimis temporibus Episcopatu ornata, ut ex veteri Notitia civitatum Gallia patet. Primus in catalogo Antistitum illius Sedis memoratur S. Taurinus, de quo XI Augusti agemus; secundus S. Gaudus, quem alii Gandum, alii Valdum appellant. Hujus nobis gesta comperta non sunt. Agitur hoc die ejus celebritas, ut Pontificum solet, nulla peculiari sumpta ex Actis lectione.

2 *Nomen adscriptum est variis Martyrologis. Curthysiani Colon. in addit. ad Usuard. et Canisius ista habent : Gaudi Eboracensis Episcopi et Confessoris. Galesinus : Eboraci in Britannia S. Gaudi Episcopi et Confessoris. Sed mendum illud in Notis corrigi, in quod et Molanus in prima editione impegit, ut Eboraco Angliæ urbi illum tribueret; ast in posteriore ita scripsit : Civitate Ebroicensi B. Gaudi, ejusdem urbis Episcopi. Gandum quoque vocat Ferrarius.*

Episcopum et
Sanctum

3 *Plenus de eo Andreas Saussains hoc die in Mar-*

tyrologio Gallicano : Ebroicis in Normannia sub secunda Lugdunensi, S. Gaudi Episcopi illius civitatis, et Confessoris. Hic post diuturnum interpontificium S. Taurino primo Episcopo succedens, novellam hanc Ecclesiam diris persecutionum turbinibus dissipatam, divina fretus gratia, re-colligens instauravit : sacrisque ædibus constructis, ac idolorum fanis dirutis, Clero ordinato, plebæque sacris religionis disciplinis egregie instituta cælestis patriæ amore incensus, ut divinis totum se daret obsequiis, supernarumque rerum contemplationi liberius vacaret, sponte Præsulatum abdicavit. Itaque sui in locum designato Maurusio Pastore, cui ovile viscerali amore commendavit, in locum abditi agræ Constantiensis non procul a mari se recepit : ubi mapale extruxit, palæstraque iuta religiosæ exercitationis, corpus fragilissimo tenuissimoque victu, vite dumtaxat tuedicæ causa, sustentavit; chameuniis, vigiliisque, et excubiis assidue vexavit; animum vero precando meditandoque sic excoluit, ornavit, evexit, ut Superis propinquum redderet divinæ conversationis assimilatione, et hanc perenni gratiarum. Cumque annos

secessus

habitus,
nonnullos

EX A. O. S. nonnullos illic sanctissime exegisset, mentem purissimam e corporis vinculis demum, pro votorum plenitudine, expeditam ad Beatorum sedes et societatem feliciter transmisit: atque in delevi collis sepultus est, ubi postea monasterium in ejus venerationem extructum fuit, quod postea dirutum per Barbarorum

incursum, loco tamen et tumulo tanti Coelitis diu post persistit memorandum.

4 *Ille Saussaius, Interfuit Maurusius, sive Maurusio, Episcopus Ecclesiae Ebroicinae Concilio Anrlianiensi, anno Clodov.ri 30, Christi 511, Felice V. C. Consule, Unde de S. Gaudi constitui aetate potest.*

NOT 40

DE S. AIDANO, SIVE MÆDOCO, EPISCOPO FERNENSI IN HIBERNIA.

ISTUD SECLUM VII XXXI JAN. CR. Fernensis Episcopi

Slana fluxus est Hiberniæ, in Australi Lugeniæ plagi, quem Ptolemæi Modonam, sive Modonum esse crediti coniectant, ubi nunc Manapiam, sive Menapiam, quæ nunc Weisfoel, aut Wexford dicitur, ad illius ostia, a Belgicæ Menapiis conditam. Ad Slanam, decem circiter a Weisfordia leucis Ferna urbs jacet, sive Fearna, Angliæ Fernes dicta, hoc tempore dignitate Episcopali, ut auctor est Cambdenus, salummodo clara, quam Giraldus castro olim communiervat. Imo Archiepiscopalis huc Sedes fuisse traditur: nunc Dublinensi Archiepiscopo subest.

S. Aidani sive Mædoce.

2 Primus hic Episcopus fuit S. Aidanus, sive Edanus, Edanus, Adus, Edus, Eda: alio nomine Mædoce, Mædoce, Moedoc, Mædoq, Moeg: quæ nomina (ut nos vir doctissimus Joannes Colganus, ex ordine S. Francisci sacre Theologia professor, qui de sacris patris huc Hiberniæ antiquitatibus plura brevis edidit est, edidit) idem valent: nam diminantivorum nominum (quod huc facit) duplex apud veteres Scotas est nobis, au et oe. Si ergo nomen Aid, sive Ed, (quod fere Gallorum aut Germanorum Eudo, Udo, Otto respondet) au addideris, Aidan, sive Edan efficies. Si vero oe, præfixeris litteram (quæ sic propriis nominibus addita, membra sonat, utque unum reverentiamque indicat, quod et in Gallicis ac Teutonice vocabulis propriis, et sæpius appellativis, observare licet) erit Mædoce, sive Mædoce, aut Mædoce. Similis etymologia nomina, in rerum Scoticarum scriptoribus Modanus ac Molanus reperuntur.

antibus,

3 Colitur S. Aidanus Fernensis (alius a Lindisfarneus de quo XXXI Augusti agemus) prope Kildarus Februario, quo die Catalogus præcipuorum SS. Hiberniæ S. Modocus, qui etiam Edanus dicitur, Martyrologium Coloniense recensum anno 1490, Carthusianum Coloniense, in ubi, ad Ursuardum, MS. Florarium: Ipso die S. Edani Episcopi et Confessoris, Fernensis. In Scotia S. Modoti Episcopi et Culdei Refertur et in Calendario Adami Regis, de quo infra, David Camerarius de ea ita scribit: Hoc eodem die S. Modocus Episcopus et Confessor, sanctitate vite et miraculis clarus in ea Scotia parte, que ab eodem Kilmodok (quasi bonus Modoco sacer) indigitatur. Citat deinde Breviarium Aberdonense et Selkensis Chronica

contineat in a. 16.

4 Eiusdem S. Modoti, ut vocat, memoriam agi ad diem xiv Martii scribit in Notis Ferrarius; quo tamen die, nec apud ipsam, nec in alio Martyrologio, illius nomen reperimus. Idem Ferrarius VII Septembris in Notis: Item hac die S. Modoci Episcopi in Scotia, qui vivit circa annum 534

vita.

5 Vitam S. Aidani, sive Mædoce, ex vetustis colicibus Kilkenniensibus in eadem Lugeniæ descriptione, auctorem communicavit Hugo Wardens monasterii S. Antoni de Padua ordinis S. Francisci Luani olim Guardianus, ac S. Theologia Lector. Hanc contulimus cum vetusto codice, quem ex collegio Hiberniensi Societatis Jesu Salamanca accepimus. Est et eadem, sed aliquanto contractior, in Legenda SS. Ansthar Joannis Capgravi. Eandem ab illustri viro Philippo Osulervano accepimus. Citat vitam hanc Jacobus Wareus lib. de Presulibus Lugeniæ, traditque MS. extare in bibliotheca Jacobi Esseri Regii Archiepiscopi Armachani. Multa continent de Hiberniæ Regibus, quæ illustrari videri possent, si descripta accuratius esset profana Hiberniarum historia.

6 Vixisse S. Aidanum constat sexto seculo, tum ex aliorum Actis Sanctorum, quorum in hac Vita mentio fit, tum quod avocato ad superna spiritu vidisse memoratur S. Columbae in celos triumphalem ingressum, qui circiter unum 505 contigit, ut ad ejus Vitam IX Junii dicemus. Unde Adami Regi Scotiarum Kalendarium corrigas, in quo ad hunc diem ista habentur: Mædochus Episcopus in Scotia sub Cratlinto Rege. Nisi illi de nio Modoco est sermo: si noster hic Mædoceus est, ad Diocletium et Constantium Maqui abtem non pertinet. Breviter S. Mædoce, sive Edani aetatem, complexus est Wareus: Hic cum annos, inquit, plus minus 50. Pastoralis munere perfunctus esset 632, Januarii 31, (quo die memoria ejus celebratur) fundatis multis ecclesiis, et peractis maximis miraculis (sic auctor prædictus, vitam mirram) felicissimo obitu, ad Christum migravit. In ecclesia sua sepultus est.

7 Fit S. Aidani honorifica mentio in plurimum Hiberniarum Sanctorum vitis. In S. Davidis Menevensis Episcopi vita recensetur inter tres longis fidelissimos discipulos, et tum ea narratur miracula, quæ infra cap. 2, tum illud, hic prætermisimus: Post hæc S. Aidanus ad Hilermiam rediit, constructoque ibi monasterio, in loco qui Ferna-Guarin dicitur, sanctissimam duxit vitam. Cuique ibi in nocte Pascali orationi devotus intenderet, apparuit ei Angelus Domini dicens: Nosti quod S. David Patri tuo spiritali die crastino venenim in prandio a quibusdam Fratribus apponetur? Qui respondit: Nescio. Cui Angelus: Mitte aliquem ex tuis discipulis qui ei hoc mutiare valeat. Et S. Aidanus: Nec navis, inquit, parata est, nec ventus aptus est. Cui Angelus: Sentimus discipulus tuus ad litus maris accedat, et ego transferam. Qui cum iussa compleret Angelica, et mare usque ad genua intraret, accepit eum maria bella, et transvexit eum per mare usque ad locum ubi vir Dei David erat.

Divino intuitu caveat ne S. David veniens pernamur.

8 In vita quoque S. Modoci, sive Luani, de quo ita scribit S. Bernardus in vita S. Malachie Episcopi. Ipsum quoque locum Benchor tradidit ei Princeps, ut ædificaret ibi monasterium, vel potius reedificaret. Nunc nobilissimum extiterat ante sub primo Patre Congello, multa millia monachorum generans, multorum monasteriorum caput. Locus vere sanctus, fecundusque Sanctorum, copiosissime fructificans Deo, ita ut unus ex filiis sancte illius congregationis, nomine Luani, centum solis monasteriorum fundatore extitisse feratur. In illius igitur Modoci, sive Luani, aut Lugidi vita, ista habentur: Alio autem tempore S. Aidus Abbas Ferna voluit ire trans mare ad David... ut ipse fieret amicis animæ suæ. Cum autem Aidus in mari navigasset, surrexit contra eum mare et ventus contrarius; et dixit ei Angelus: Noli ire trans mare, sed ad virum tili propinquum, scilicet Lugidum-Cucho.

S. Modoc, sive Luani.

Lugidum-Coche, et ipse amicus tuus fiet. Venit ergo Aidus cum septem viris secum ad Logidum Hirfoyleth. Et occidit eis Lugidius vitulum saginatum, et benedicens Lugidius carnem, et facti sunt octo pisces. Hoc autem sciens Aidus benedixit pisces illos; reversi sunt iterum in carnem: sed Lugidius tertium de carne fecit pisces. Tunc Aidus genua flectens coram Lugidio, tenuit eum pro amico suo, et dixit Lugidio: Veni mecum, ut locum meum tibi offeram cum populo meo. Perrexit ergo Lugidius ad civitatem Ferna; et Aidus obtulit illi locum coram populo suo: sed Brandubus Rex Lagnensium hoc non permisit, dicens: Non ero subditus subdito, culidum est clerico ut... Aidum... et omnium medius fiat. Cui Lugidius ait: Si viros totius mundi in manu propria tenuissem, propter murmuracionem unius viri, si illi displicisset, illos omnes ex manu mea dimissem. Regis, qui hoc prohibuit, de genere non erit Rex, et omnes jugulabuntur, quod usque hodie completum est. Nec possum tamen claudere cœli contra te propter Aidum. Ego vero et Aidus unum cor, duo corpora habemus, et simul erimus in cœlo.

9 Hoc est quod in S. Aidani vita de Confessario obscurius dicitur. Idem in alia breviori, quam habemus, Luani vita, ita narratur: B. Edus Pontifex Ferniensis, pro ipso pergens, ut coram omni suo conventu se suaque ei subderet, eum adduxit. Quo audito Brandubus Rex Lageniæ, qui S. Edum habuit Patronum, ait: Ego, inquit, subdito non ero subditus. Tunc B. Lugidius: Si, inquit, totius mundi regnum tenerem, displiceret, amitterem. Inter hæc, et huius geminæ vitæ imprætermisse implebat officium.

10 Agitur de eo et in vita S. Lasriani, sive Molassii 12 Septembris; S. Colmanni Episcopi Druorensis 7 Junii; et alterius Colmanni, cognomento Elo, 26 Septembris. Ex quibus nonnulla inferius profereuntur.

VITA

EX DI'OBUS VETERIBUS MSS.

CAPUT I.

S. Aidani ortus, sanctæ adolescentiæ.

Fuit quidam vir nobilis in regionibus a Conaeltorum, nomine Setna, et nomen uxoris ejus Ethne, de semine Anli. Hi non habentes heredem, rogaverunt Deum ut daret sibi filium: et fecerunt multas elemosinas, frequentantes Sanctos manentes in monasterio b de Druimlethain: et illi Sancti rogaverunt divinam pietatem pro eis, ut haberent filium. Postea quadam nocte Setna dormivit cum uxore sua Ethne, et illa nocte ipse vidit somnium, scilicet stellam eidentem desuper in os uxoris sue: et ipsa uxor vidit in somnio lunam cadentem in os suum: surgentesque de somno narraverunt invicem quod viderunt. Et illa nocte S. Edanus, qui vulgo appellatur Maedhogh, conceptus est, qui ideo a multis Filius stella vocatus est. Crastina die narrantes quod viderant, viri astuti dixerunt eis: Stella duxit Magos ad Christum adorandum; et per idem signum ostensum est vobis filio nasciturum plenum Spiritu sancto. Quadam die Ethne mater S. Maedhog, habens adhuc illum in utero suo, sedebat in curru: occurrit eis in via quidam magnus, et audiens ipse sonitum currus dixit suis: Currus iste sub Rege curritur; et veniens ad currum, vidensque quod nemo esset in curru nisi uxor Setne cum suis comitibus, ait ad eam: Mulier filium mirabilem habes in utero tuo, qui erit plenus Dei gratia.

2 Postea sanctus infans Maedhog natus est in insula, que dicitur c Inis Breagai; et Spiritus sanctus statim in eo insignis et mirabilis apparuit: loco enim, in quo natus est, lux per multum tempus non defuit. Et diligenter beatus puer Maedhog nutritus est a pa-

rentibus suis; et diligenter seipsum custodiebat ab illicitis rebus, inspirante in eo gratia Dei. Cum jam S. Maedhog parvulus esset in domo patris sui, e Rex Temoria, Anmyreus nomine, coegit terram flilua Brium obsides sibi dare, inter quos S. Maedhog datus est ei obses; pater enim ejus vir nobilis et potens erat. Apparentes jam obsides ante Regem Anmyreum, apparuit gratia Dei in vultu pueri Maedhog; et ait Rex ad omnes: g Iste puer graciosus est, et oportet eum in regali curia manere, et necum esse; vel, si placet ei, liberam eum dimittam ad parentes suos. Beatus puer repletus Spiritu sancto ait Regi: Si me defendis Domine Rex, rogo te per gratiam Dei mei, cui volo servire, ut pueros, qui mecum adducti sunt, liberos dimittas. Cui Rex ait: Quod petisti fiet tibi. Tunc Rex dimisit S. Maedhog, et omnes obsides, pro quibus ipse rogavit, liberos ad patriam suam, commendans se orationibus Sancti Maedhog, perbibensque cum columna magna futurum in Ecclesia.

3 Quodam die ludens sanctus puer Maedhog cum pastoribus ovium soris in agro, vidit octo lupos esurientes, quasi familiares ad se venire; et respiciens in eos, ait eis: Tollite octo vervecos et comedite. Ad hanc vocem lupi irruentes in gregem tulerunt octo vervecos secum ad silvas, et illi vervecos erant materteræ Sancti Maedhog, que nutrivit eum. Mittentes pastores indicaverunt hoc factum predictæ mulieri, que venit foras eum ira magna ad puerum Maedhog: quam videns pius puer vabile timuit eam, et ait: Domine mi Jeau Christe, adjuva me, quia in honore tuo tetendi escam esurientibus. Illico inter ipsam et nutricem suam de propinquo loco orta vervecos apparuerunt, tales quales erant illi quos lupi rapuerant, et familiariter in gregem intraverunt. Nemo scit adhuc qui essent, aut unde venissent. Sed mysterium huius rei Dominus omnipotens, qui eos misit gratia servi sui, novit. Per hoc mirandum S. Maedhog in amore Trinitatis multum ardebat. Et audientes et videntes illum propinqui et vicini in furore Dei Dominum magnificabant.

4 Cum viderent parentes S. Maedhog tantam gratiam in eo, tradiderunt eum viris sanctis ad studium liberale. Et cepit fama sanctitatis ejus multum ubique terrarum Hiberniæ vulgari. Alio die quidam viri boni rogaverunt Deum, ut ostenderet eis locum resurrectionis sue, volentes ibidem Deo servire. Tunc Angelus Domini dixit eis: Ite vos ad B. Maedhog, et ostendet vobis locum resurrectionis vestre. Venientes autem ad eum ait eis Sanctus: Audistis vocem cymbali venientes hinc? Illi dixerunt: Non audivimus. Sanctus ait eis: Venite mecum, et ostendam vobis locum, in quo resurrecturi eritis. Abeuntes simul, ostendit eis Sanctus Dei locum resurrectionis eorum, et ibi manserunt in vita sua mirabiles viri illi usque ad obitum suum.

5 Quodam die manens S. Maedhog in secreto loco, legensque ibi, lassus cervus venit ad eum, sequentibus eum canibus; stetitque cervus ante servum Dei, quasi petisset defensionem, sciensque vir Dei causam ipsius, posuit h ceraculum suum super cornua ipsius. et venientes canes post eum, apparuit eis cervus quasi quoddam simulacrum. Non potentes canes jam eum invenire ibi, nec inde vestigia ejus sequi, reversi sunt. Et sic cervus deponens ceraculum viri Dei de cornibus suis, liber evasit.

6 Scalales duo erant S. Maedhog et h S. Lasarianus Damb-inisensis. Contigit eis quodam die esse in umbra duarum arborum, rogantes Deum, ut annuntiaret eis, si deberent simul esse, vel se separare. Tunc duæ arbores divino nutu, sub quibus Sancti sedebant, ceciderunt, una ad Aquilonem, et una ad Austrem, arbor sub qua erat S. Lasarianus cecidit ad Aquilonem; et arbor, sub qua erat S. Maedhog, cecidit

virro sancto et
miraculis
claro,

se suaque
cultu subpore

intercedit Rex
Brandubus.

Atque Aidani
vitæ auctore.

a
S. Aidani im-
petrata elec-
tione, con-
cepta,

b
putata non-
nullis paren-
tibus præ-
stentis.

a quodam
perdidi,

c
locis nativ-
itatis cultus
collustratus,
pia custodia.

LAUS
d
e
f
Obses datus,
sibi et sociis
libertatem
impetrat
g

lupos fameli-
cos distingu-
los vervecos.

cas postea di-
vinitas sibi
reddi impet-
trat.

lupis sus-
cipitur

canis instans

servum in
pathetice
horat

h

i

h
d unum tantum
a S. Lasariano
cecidit

EVANS

cecidit ad Austrum. Tunc repleti divino Spiritu dixerunt : Signum separandi datum est nobis a Deo, et sic debemus iredescere signa nostra ceciderunt. Postea flentes oculantes se invicem, B. Lasarianus ad Aquilonalem plagam Hiberniæ se conduxit, et construxit clarissimum monasterium in stagno / Erni, nomine Damh-inis, quod sonat Latine Bovis-insula. Sanctus autem Maedhog ad Australem Hiberniæ plagam perrexit, in cujus honore ibi est civitas Fearna : sed non tunc statim perrexit.

m

7 Ambulans quodam die S. Maedhoc in monte, qui Beatha dicitur, volens ire ad locum qui dicitur Ardrionngh, dies deficit ei in itinere. Rogans Christum Dominum ut adjuvaret eum; ecce Angeli venerunt ad eum, et assumpsērunt eum in manibus suis, secundum exemplum Habacuc Propheta; et ducentes ad prædictum locum, deposuerunt eum in medio castelli, ubi est posita Crux in signum virtutis, quæ dicitur S. Maedhog.

ab Angelis quod ibi deportatur.

n

8 Alio die a Damhairghid, filius Ethach viri potentis, cum duobus pueris mersus est in stagno Erni; et corpora eorum non sunt inventa : et mater ejus circumiens multos Sanctos, rogavit saltem corpora eorum, gratia Dei, per eos revelarentur. Unus jam eorum ait illi, scilicet prædictus Lasarianus : Vade, et expecta juxta lacum; tunc veniet tibi beatissimus Maedhog; scio enim Dei dono, quod ipse inveniet eorum corpora, et per gratiam Dei resuscitabit eos. Postea illa cum suis comitibus properavit ad lacum, et statim venit ad eam S. Maedhog. At pia mater flens valde, narravit ei omnia prædicta. Tunc B. Maedhog confidens in misericordia Dei, per prophetiam sancti viri Molasi, qui prædixit illos resuscitandos, ingressus est aquam, ubi erant mortui : et orans ad Deum resuscitavit eos, et comitantes eum de aqua assignavit eam matri suæ cum comitibus. Jam Dux a Equitis videns filium suum a morte resuscitatum, ipsam filium eum semine suo et impotibus suis, pro Dei honore S. Maedhog semper obtulit.

ad dandum submersos resuscitavit.

o

a Conachta, sive Conacia, quarta pars Hiberniæ, inter Sinuam flumen, Ernen lacum, ac Deciduum Oceanum. b Id doctissimus Colganus situm fuisse ait juxta Sidmure. c Waranus locum hunc vocat histregmug. d MS. Salmant. Angelica custodia sollicite ab omnibus libellis preservatur. e Hic totius Hiberniæ lex fuisse dicitur, sive ceteris legibus prerogativa aliqua antelatus Temotian in ea provincia locat Colganus, quæ nunc Midia dicitur. f Breany videtur a Cambreno appellari, ab ulis Breany et Hua Hirun, sive ipse Brien significat, jacet ea circa Sauei amnis litora, versus l' Honay pnes, ubi nostra memoria possessiones fuisse Brien O Horek, qui genus ad Bothericum, sive Borek Hiberniæ monarchum referebat, sed infestiter adversus Elisabetham Reginam bellum gessit. Sic infra quoque Hua-kenselagh. g In Salmant. MS. ipsi Aidano hæc dicit Amareus. h Scriptorium quoddam instrumentum interpretatur Colganus, Oullevanus, eblainydem. Vide infra ad cap. 7, num. 4, litt. b. Capgranus. Sanctus autem puer Aidus, qui et Aidanus a multis vocabatur, elevata voce in campis legelut. i Clarus MS. Salmant. Vir autem sanctus deponens ceratulum de cornibus ejus, ad loca tutiora ire jussit. k Apud Capgranus dicitur S. Lasarianus, sive Molassus, fuisse S. Aidani colligantem. Item dicitur in ipsius Lancelm vita 12 Septembris. l Est Erne in Comitatu Fernanugh, ubi olim Eadui Ptolemæi memorati habitabant, maximus Hiberniæ lacus, insulis plurimis habitatus confectus. m Capgrav. ad locum, in quo Alredus quidam sanctus habitabat. n Capgrav. Puer quidam Jovin stagnum erat, nomine Bos : qui cum duobus pueris in profundum staguli mersus fuit, significat Damh-Airghid, bovis argentum, lingua Hibernica. o Hic est Eochmh, sive Ethach MS. Salmant. Quo visis parentes priorum eum habitantibus in gyrum, Deo gratias agentes, sancto viro se et sua devoverunt.

Conachta

Fennora

Brenny

Erne in ns

colo. Adhuc resistens ei Rex, Deus per virtutem suam pacifere ad fines a Laginensium conduxit servum suum. Et de finibus illis S. Maedlog ad Britanniam navigavit, ad B. David Episcopum civitatis, quæ dicitur b Ceallmuininn, mansitque apud eum multo tempore.

a colhebrat S. Davidi Episcopo b

10 Quodam tempore legens S. Maedhog in cellula sua, venit ad eum Œconomus monasterii sancti David cum irata mente, et aspere ait ei : Vade, o male homo, post Fratres, ad portanda ligna de silva. Fratres enim illo die in diluculo in silvam exierunt, nesciente e viro Dei S. Maedhog. Ille jam Œconomus sine causa Sanctum obibat. Obediens velocissime S. Maedhog, librum apertum foris dimisit. Et jussit ei Œconomus duos indomitos boves tenere, et ponere in plaustrum, et dedit ei jugum sine loris; et hæc omnia fecit mali causa. Sed boves nites facti sunt, divina virtute ante virum Dei, et jugum cervicibus eorum fortiter adhasit. Et ponens boves in plaustro, secutus est Fratres, exiens unus parvulus cum eo. Erat autem magna d grunna inter eos et silvam, per cujus circuitum via erat. Comes Sancti Maedhog ait ei : O quam citius pervenissemus ad Fratres, si via esset per grunnam! Ait illi S. Maedhog : Signa cor tuum, et oculos tuos; et videbis potentiam Dei. Tunc S. Maedhog vertit boves cum plaustro in grunnam; et fecit Deus sua virtute planum iter per grunnam, cujus vestigium usquehac manet, et prodest multis. Postea pervenerunt ad Fratres, gratias Deo agentes.

c jussu irascentis ei conouit.

boves indomitos plaustrum jugit d

per aquas immemabiles transit cum socio.

11 Omnia quæ fecit eis Œconomus, vidit S. David Episcopus, et quomodo dimisit librum apertum foris. Illo siquidem die inber fortis pluit; et sciens Episcopus librum foris apertum, exivit adjuvare eum; et nulla gutta pluvie super librum cecedit, sed apparuit sicus ante Episcopum. Vidensque Episcopus tale miraculum dimisit adhuc librum ibi, et exivit in occursum Fratrum usque ad oram maris : (civitas enim Celemynium prope est) et transivit per omnes ad S. Maedhog dicens ei : Cur dimisisti librum foris apertum sub pluvia? Audiens hoc S. Maedhog prostravit se in terram : et non dixit ei Episcopus surgere, sed statim reversus est post Fratres. Et non surrexit inde S. Maedhog, donec pervenerunt Fratres domum. Ille puer qui erat cum plaustro S. Maedhog narrabat omnibus, quomodo per grunnam exierunt. Sanctus Episcopus Fratribus ait : Ubi est S. Maedhog? Illi dixerunt : Non vidimus eum, postquam prostravit se ante te in littore. Missis Fratribus ad mare e duxerunt S. Maedhog ad Episcopum magistrum suum.

libro ab interitu suo manducato.

abjurgatur tamen a S. Davide, quod apertum reliquerit

die flectit in littore donec domum reverteretur.

12 Tunc Episcopus narravit omnibus diversa miracula, quæ illa die facta fuerunt per S. Maedhog, et increpavit Œconomum illum acriter. Omnes scientes talia facta magnificabant Deum in mirabilibus suis. Adhuc Œconomus iniquo odio persequebatur innocentem Maedhog. Quodam autem die per invidiam cogitabat occidere eum, et misit eum in silvam cum lino; et persuasit illi Œconomus, ut occideret S. Maedhog. Cum inclinasset vir Dei se, ut lignum rummoveret, vibravit homo ille securem, volens occidere Sanctum Domini : sed illico manus ejus divina potentia arefactæ sunt circa securem, et non potuit eas movere. Tunc confessus est culpam suam, rogans indulgentiam ab amico Dei. Sciens S. Maedhog hanc rem, fudit orationem ad Deum pro eo : et statim per orationem ejus manus illius solutæ sunt. Et currens vir ille ad civitatem, narravit omnibus, quæ facta fuerant.

adhuc vibratur ab Œconomus.

in quo ad securem destructus, manu arefacte servavit

13 Divinitus est hoc revelatum sancto Episcopo David : et surgens de lecto tenuit / fleonem circa unum pedem; cucurritque velocius ad silvam in occursum S. Maedhog. Videntes Fratres suum seniores eum pede nudo, currentes secuti sunt eum. Venitque

f

nitque

CAPUT II.

Gesta in Britannia sub disciplina S. Davidis Episcopi.

Postea fama sanctitatis S. Maedhog valde divulgata, multi veniebant ad eum, et volebant esse sub magisterio ejus. Tunc B. Maedhog cepit fugere de terra sua, volens esse in tanto honore. Sciens hoc Aidus Albus Rex Humbrinn restitit ei, quia noluit eum in terram suam dimittere. S. Maedhog ait ei : Dimitte me ire pacifice, et tibi stabitur requies in

multo regit in Britanniam

nitque S. Maedhog de silva usque ad flumen, quod dicitur *g* Gladius; quem cum vidisset David stetit, et iixit Fratribus suis: Discedite a me paululum. vidit enim David agmen sanctorum Angelorum circa S. Maedhog; et ideo dixit Fratribus discedere. Videns B. Maedhog David se expectantem, h. currebat velociter ad suum sanctum Magistrum, ubi erux stat usque huc, et benedicentes Deum, et gratias ei agentes in mirabilibus suis, reversi sunt ad ecclesiam suam. Jam venientes domum B. David increpavit Oeconomum coram omnibus. Tunc B. Maedhog ait David Magistro suo: Pater, ne increpes eum, quia Deus pro nobis increpavit eum, et cito morietur, et nemo sciet sepulchrum ejus, et ita illi invideo Oeconomum omnia contigerunt secundum vaticinium S. Maedhog viri Dei.

14 Quodam die missus est S. Maedhog, ut adduceret plaustrum *i* cum cerevisia ad monasterium. Sed cum pervenisset ad quamdam vallem, plaustrum eum bobus per casum de silice in declivio cecidit. Sed signans vir Dei signum crucis contra casum, nihil fractum est de plastro, nihil perit de cerevisia, nec nocuit animalibus adhuc. Per hoc signum nomen Dei magnificentum est per S. Maedhog.

15 Rex *k* Britanniae habebat filium, qui erat caecus, claudus, et surdus. Audientes parentes et nutritores illius tanta miracula per S. Maedhog facta, miserunt filium paralyticum ad eum, rogantes ut in Dei nomine curaret illum. Jussus B. Maedhog a Magistro sancto suo, rogantibus multis, accepit illum seorsum, et oravit ad Deum pro eo, et illi sanatus est ab omnibus doloribus suis; et reddidit eum S. Maedhog sanum atque incolumem suis, omnibus gratulantibus et benedicentibus Deum. Vir quidam in Britannia tabulatum habens faciem, id est, sine oculis, et naribus ex utero natus, adductus est ad S. Maedhog, cussa curandi eum, et orans S. Maedhog pro illo, dedit Dominus per orationem servi sui, illi oculus et nares, et gratias Deo et S. Maedhog agens incolumis recessit.

16 Quodam tempore *l* Anglice congregaverunt maximum exercitum, et venerunt in Britanniam ne scientibus Britannis, congregatique Britanni repente contra Anglicos miserunt ad David, ut mitteretur Maedhog ad bellum beneficendum, aut eos. Rogatus B. Maedhog venit ad locum, ubi erant Brittones eminus et Anglice, et intrantes Brittones non bene preparati ad bellum, vir Dei pro eis contra Anglicos Deum oravit: statimque Anglice in fugam versi sunt; et Brittones persecuti sunt eos duobus diebus in maxima caede. et nemo de Brittonibus in bello illo occisus est, et non ausi sunt Anglice redire in Britanniam, quamdiu S. Maedhog ibi erat, scientes illud miraculum per orationes ejus *m*.

17 *n* Quidam potens homo volens fallere S. Maedhog, jussit servis suis ducere se ad eum, dicens se esse surdum et caecum. Cui ait S. Maedhog: Ducatum tuae regionis haberes nisi voluisses fallere donum divinum; bene enim vides, et bene audis, sed quia mentitus es, factus et caecus eris usque ad obitum tuum. Et sic factum est. Multa alia signa fecit Deus in Britannia per S. Maedhog, quae scribere brevitas causa omittimus.

a Lagenia, Britannia Leit, Anglis Leinster, incolis Leighbhig, pars Hiberniae Orientalis, Britanniae praevia, in qua Dublinum, sive Dublinia, quae Ptolemaeo Eblana. *b* Legendum censet Columbanus. Kill-milluno, quod collum rubi significat. De Menavia, sive Menaw, quae Britannus Tui Dewy, id est, Domus Davidis, dicitur, agens ad illius vitam I. Aetia, in qui eadem, quae hic, narratur. *c* In Cappraio puer apprehenditur, et videtur non adhuc indmodum procreta stitisse. *d* Est grunna, palus, unde crespes erunt, qui siccatis loco struendo, non secus ac carbones, adhibetur ut in ea habitant nostrae parte quae Peri, et Peeltandi dicitur. *e* Cappraio. Tunc missi ad litus Fratres invenerunt plenum mare, et in circuitu praestrah Sancti mare sublevatum, et cum funiculo in navem transierunt eum. *f* Fico genus est calcamentis immixtulis, saepe occurrit ea vox in Vita Sanctorum Hibernicorum

Jamarn Ton III

g Flumina sunt duo in Frenbrochia Com. atn, in quo et Menava, urbs S. Davidis: quae conjunctis ostiis in portum nobilissimum influunt, qui Milford haven Anglis, Britannis Aberbroglethau dicitur, id est, thorum-gladium portus: nam flumina duo Gledawh Britannici vocant, id est, Gladius. *h* Cappraio. Venit cito per fluvium et per vias asperas, ubi hominum molis prius ambulavit. *i* In vita S. Davidis id continetur dicitur, cum ab inimico ad ligna et silva abvehenda missus esset. *k* Flores tunc Hibernorum in Wallia Regni, semel imperitantes, in 29 Janu. ad vitam S. Gilde dirimus. *l* Assidua Anglia cum Hibernorum reliquis bella, quae nusquam accurate et fideliter descripta, Britannis fabulosa de Regibus suis ac praesertim Arturo, narrantibus; Anglis vel ignoracione vel avida invidia nationis relicentibus quae, nisi si quae recentiores ex Galfrido et aliis parvis veteri Britannis hauserunt. in Aedii Capraio. Quidam de Saxonibus Itranefi, ad nocendum incolis, pagum ubi servus Dei mansit intraverunt Quo cognito suis imprecationibus excaverunt eos. et cum magna difficultate, neminem ledentes, regressi, per totum annum caecitate percussit manserunt. *n* Cappraio. Rex quidam Saxonum.

Ex ass. Gladius p

S. Tolmas hostes civitate percollit.

CAPUT III.

Reditus in Hiberniam, varia miracula.

Postea a jussione et benedictione S. David Episcopi Magistri sui, S. Maedhog acceptis discipulis navigavit in Hiberniam. Et cum appropinquasset ad littus Hiberniae, *b* vidit latrones rapientes ac vulnerantes peregrinos; quibus visis iixit Sanctus Domini suis discipulis: Eamus prope ad miseros peregrinos, qui jugulantur, adjuvandos. Tunc percussit cymbalum de mari; et audiens dux latronum sonum cymbali a longe dixit: Hoc est vox cymbali hominis Dei, et ideo pulsat ne nos ageremus tale scelus; et cesserunt rapere et vulnerare peregrinos. Ille Dux latronum vir potens et dives erat, habens opulentos milites sub se. Cumque venisset S. Maedhog ad portum, Dux ille compunctus corde misit nuntium militem, nomine Dymna in occursum viri Dei; et ipse miles Dymna accepit S. Maedhog in humeris suis de mari: statimque Dux ille agens penitentiam, agrum in oblationem Deo et S. Maedhog obtulit. Et ipse miles Dymna se ipsam et suam regionem cum suo genere S. Maedhog in aeternum obtulit. Ipsa loca sunt in Australi parte Hiberniae, quae dicuntur Kynselach. Et in ipsis locis vir Dei ecclesias fecit aedificari.

19 Quodam die cum esset S. Maedhog juxta mare, dixit Fratribus suis: Ponite me, quod non interrogaverim Magistrum meum David, ut indicaret mihi quis in Hibernia esset Pater Confessarius meus. Et nolentes discipuli ejus ire cum eo, vel navem ei preparare, timentes multum mare, vir Dei ambulavit super mare, volens ita pertransire usque ad Britanniam ad Magistrum suum David. Tunc Angelus Domini venit ad eum, dicens: Magnam audaciam fecisti. Respondit ei S. Maedhog, dicens: Pro audacia non feci, sed pro Dei potentia et benignitate. Dixit ei Angelus: Non est tibi necesse habere Patrem alium e Confessarium praeter Deum, ipse enim scit purissima confessionem tuam; sed tamen si vis habere testem conscientiae tuae, habeto Melvam, filium Coche, Patrem Confessarium tuum ad Deum. Tunc reversus est S. Maedhog de mari ad Hiberniam, et intravit portum in regione Iua Kynselach, in oppido quod dicitur Ardlaehau. Et cum ibi sedisset in loco, qui dicitur Achell, cogitavit, quod oblitus esset *d* cymbalum suum in Britannia. Cumque necesse illi esset, ut percuteret cymbalum, ipsum trans mare veniens juxta se vidit prope in littore. Tunc vir Dei accipiens cymbalum suum, gratias Deo agit.

20 Quodam die cum S. Maedhog in littore freti, quod dividit e Mominenses et Lagenenses, positum scilicet inter terram Desiorum et Kinslechorum, esset, volebat transire fretum ad terram Mandesi: ipse enim equitabat cum comitibus suis; et non invadentes longe navem, equi invite epererunt intrare fretum. Tunc ait Sanctus suis comitibus: Hinc itite equos; potens est enim Deus facere mudam siccam sub pedibus eorum. Postea equi transierunt fretum, et ungulae eorum non sunt tinctae in fredo, sed di-

a redd in Hiberniam b

Introns pater cymbali a maleficio ce-tual

Duxna, et m-cum conver-tit, qui multo a largiantur

nihilubi super aquas

c S. Maedhog Confessarius tuus

d equibulum per mare coequi miraculose

e

f factum e-um sortis intravit na- epererunt un pulis aqua tu ite

g Angeli cum constantur

h

per videt mor-tuam invadi-oeconomum,

i plaustrum in preceps lapsum signo crucis servat

k

caecum claudum, surdum precibus ca-rit,

alterius de-ficiemem fa-ciem.

l

in totum im-pevit Hiber-niam

m

contaminet re-cum sicut-uitate perhi-uit peccatum, inter seculum,

Nogena.

troum

Fico

ejus precibus morbo liberatur

meae, in Dei nomine implebo. Et tunc orante Sancto sanatus est jam illico ab omni infirmitate sua; et ait ad virum Dei : Sancti me ab infirmitate, et solvisti me de inferno; et narravit ei visionem suam.

l multa citharizatur

28 Postea iterum Rex ait Sancto Maedhog : Ecce offero me ipsum tibi, l ut sepeliar in coemeterio tuo, et genus meum semper apud te sepelietur. Et magnas dedit Rex oblationes Sancto Maedhog, et agrum in quo vir Dei construeret monasterium, quod dicitur Fearna: in quo S. Maedhog sepultus est. Et Rex Brandub, et genus ejus post eum ibi semper sepelitur: et magna civitas in honore Sancti Maedhog ibi crevit, quae eodem nomine vocatur, id est, Fearna.

S. Maedhocus fuit Faerensis Episcopus,

fons mirabilis elicit

Deinde facta Synodus magna in terra Laginensium, decrevit Rex Brandub, et tunc laici quam clerici, ut Archiepiscopus omnium Laginensium semper esset in Sede et Cathedra Sancti Maedhog. Et tunc S. Maedhog a multis Catholicis consecratus est Archiepiscopus. Construens S. Maedhog monasterium Fearna, discipuli sui faciebant querelam ad eum, quod ibi aquam non haberent. Erat ante eam quaedam arbor, et ait discipulis suis : Succidite hanc arborem, et erumpet vobis fons clarus de loco ejus. Et illico successa arbore, fons lucidus apparuit; qui dicitur Tiobrad Maedhog; id est, fons Maedhog. Consecrarent enim mulieres venire ad rivum praedicti fontis, ut vestimenta lavarent. Quidam enim vir plebeius, nomine Becens, habebat villam prope monasterium S. Maedhog, cujus ager veniebat ad rivum fontis Sancti; et ideo veniebat mulieres ibi lavare quasi ad suam aquam : et hoc valde displicuit viro Dei; et ait illis : Exite hinc, et ne veniatis ad nos tam prope. Mulieres dixerunt ei : Non exhibimus, noster enim locus est, et nostra aqua. Post hoc verbum filia praedicti viri lavans vestimenta, pedibusque conculcans ea, pedes illius adhaeserunt vestimentis, et vestimenta lapidibus, et lapides terrae : et erat mulier quasi simulachrum siccum et pene occubuit. Haec audiens Becc pater illius, venit ad S. Maedhog, rogans eum humiliter ut solveret filiam suam. Orante jam Sancto pro ea, soluta est illico femina illa, qua soluta vir ille Beccus, se et semen suum cum villa Domino et Sancto Maedhog in aeternum obtulit.

una terra adhaerente,

dein ejus precibus soluta

a. En vox successum magnum significat. Alterius dicunt, sive Diaboli, sed juvenis, non in fit in vita A. S. Parsa 16 Jani. cap 7, ann 37. b. Et alia Hugo dicitur, traditurque subannum Christi 567, suscepisse regni gubernacula, usque ad 304 tenuisse. Idem mox Rex Teuorix vocatur. Mortis ejus mentio fit ann. 26 c. Sic Australis Lagena d. Conventus Dunegall, sive Tirconell, quasi terram Conalli dicit, unde alius etiam Conalle appellatur : praet in Septentrionali Ultonia, testaturque multis jam saeculis ab O-Donnellorum familia. Exiit in ea regina celebratum illud S. Patriciae Purge orium. e. Adit MS. Salmani a B. Maedoc confortatus et precibus adjutus. f. Addidit MS. Erit exercitum cum maxima strage a Brandubio extra fines Lagena effugium, ut dicitur Regem hunc Lagena vocari Branum Negerum, sive Bran Dulb, Mac Eochla. g. Capprae panem de solo fecit. h. Osatecanus, vervecem. i. Sanctum superius d. rousus, Pidemus Modomus videtur. k. ad-sta Fearna est. l. Habet Hibernice suam curiam aut fluvium significat. m. Adit MS. Salma. ut per te in vita dirigat.

Tir Conell.

CAPIT V.

Vita et sanitas reddita, ejus meritis, alia egentibus allata subsidia.

mortuum ad se evocans suscitavit

Quidam armentarius prope civitatem Fearnae fuit, ejus mater gravi dolore prope mortem torquebatur : qui armentarius ad S. Maedhog venit, ut ab ipso aquam benedictam postularet. Tunc beatus inus Episcopus humiliter ad illam infirmam perrexit, sed armentarius ante virum Dei ivit ad domum, et invenit matrem suam mortuam, qui reversus homini Dei dixit : Noli vir sancte vexari, quia mater mea mortua est. Cui dixit Sanctus : Vade, et die matri tuae, ut ad me salutandam veniat. Ille obediens viro Dei dixit mortuae : Vocat te sanctus Episcopus Maedhog. Ad hanc vocem illa surrexit quasi de gravi somno, et

gratias agens Deo infirma venit obviam viro Dei:

30 Quodam tempore sanctus Episcopus Maedhog exivit visitare a S. Munna Abbatem, habitantem in suo monasterio, quod dicitur b Teach Munna; et cum honore magno sanctus Episcopus susceptus est. Sanctus Abbas fratri suo ministranti ait : Die sancto Pontifici, ut omnes, qui sunt in isto loco, reficiantur hac nocte in adventu ejus. Sanctus Pontifex ait : Omnes qui sunt in hoc loco reficiantur hac nocte. Sanctus Munna ait iterum ministranti sibi : Die Domino nostro Episcopo : Non possumus omnes reficere, quia multi infirmi ex nobis sunt. Audiens hoc Episcopus ait : Callide petivit Dominus Abbas sanitatem Fratris sui; potens est enim Dominus meus in adventu meo illis annulis tribuere sanitatem. Et cum hoc dixisset, omnes infirmi sanitatem recuperarunt. Et qui vix poterant antea vivere, valide cum ceteris convalescerunt. Die autem tertio cum B. Maedhog ire voluisset, dixit ei S. Munna : Non exies donec omnes Frates infirmi sint, qui prius fuerant eodem pondere. Cui dixit Episcopus : Donavit mihi Dominus eorum sanitatem. Et B. Munna ait : Non ita fiet; nam virtus in infirmitate perficitur. Tunc consentiente Maedhog, illi versi sunt in dolorem suum. Postea sanctus Episcopus valdeiciens omnibus eum benedictione, exivit.

31 Cum esset S. Maedhog in loco, qui dicitur Arillatran, vidit inde sex boves in aratro conversos in vicia propter artem ad portam suae civitatis Fearnae. Interillum autem locum et civitatem Fearnae fere centum milliaria consistunt. Vir Dei divinitus hoc videns longissime, elevavit manum, et benedixit : ceciditque tunc vir arator inter vomerem et cultrum, et non lesit eum, quia citissime boves facti sunt mites; et sic ille evasit de tanto periculo. Interrogantibus discipulis virum sanctum, indicavit eis hoc factum.

32 Quodam tempore beatus Antistes Maedhog exivit visitare sanctas Virgines, filias e Aidi, filii Corbri; et duxit secum aratrum ejus in elemosinam cum bobus, ut ararent, Virgines. Cumque statim aratores boves ad arandum jungerent, venit mulier leprosa rogans ut vir Dei Maedhog largiretur ei bovem, cui dedit Sanctus electum bovem. Aratores dixerunt viro Dei, d quod par numerus bovm non est nobis. Vir sanctus ait eis : Expectate donec veniat bonus bos missus nobis a Deo. Subito (mirabile dictum) de mari conspicimus bovem venientem : qui exaltans mugitum ter clamavit, summoque collum aptus in jugum alterius bovis humiliter posuit. Et e tribus vicibus veris ibi bos ipse aravit, qui in initio cuiuscumque diei, quo debebat arare, de mari ad arandum veniebat, et ter vocem exaltans iterum in fine diei revertebatur in mare. Omnes audientes et videntes hoc miraculum, glorificabant Deum et factum suum S. Maedhog.

33 Alio tempore S. David Episcopus, Magister Sancti Maedhog, misit ad eum ut ad se salutatum antequam moreretur exiret. Statimque obediens Episcopus in Britanniam perrexit, et aliquo tempore eum sancto Magistro suo David spiritualiter inmisit. Quodam jam die S. Maedhog Davidi Episcopo ait : Hodie, Pater, viris bonis promisi pervenire ad Hiberniam. Sanctus senex David respondit ei : Jam hodie eris in Hibernia. Ille ait : Quomodo Venerabilis senex ait : Familia tua pro te navigio venit : f tu autem accipe benedictio nem meam; et firmissima fraternitas in caelo et in terra inter me et te, et inter posteros nostros semper sit. Et nunc vade ad mare, et quodcumque ignotum animal tibi venerit, super illud ascendes, et te ducet in eademem citius ad Hiberniam. Et benedicens eum senex sanctus David Episcopus, B. Maedhog venit ad litus maris, et inveniens ibi magnum animal ignotum, ascendit firmam fide super eum:

Exuss
a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y
z

cu percutit, in cursus regressent, a Deo obtinet.

longe divisa cognoscit, et perichlanes sublevat;

hanc pauperem dedit,

atque mirabiliter obtinet

oritur S. hibernia

f
rohit in Hiberniam, mirum hibernia vectus

eum:

Ex 455

enim; et ductus est vir Dei citius et breviter ad Hiberniam. Deposuit autem animal virum sanctum in loco, qui dicitur Iubber Cromelium, reversumque est animal in mare, quasi petens benedictionem, Sanctus autem Mædhog sicut promisit venit ad suos.

jejunia 40 diebus conti-
nuat

34 Alio tempore beatissimus Pontifex Mædhog secundum exemplum Moysis et Elie, imo secundum exemplum conditoris omnium, unici filii Dei, Domini nostri Jesu Christi, quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunavit in civitate sua Fearna, nihil manducans, neque quidquam bibens, de humano alimento. Et post jejunium quadraginta dierum, vir Dei visus est discipulis suis longior et grossior, quam antea. Consummato jejunio eorum petitiones donavit Sancto Mædhog Dominus omnipotens, quas vir sanctus ab eo postulavit: y prima petitio est, ut quicumque de regali genere Laginensium, et magis de semine Branduvii filii Ethach, malus sederet in sede ejus, et mortuus fuerit in ea, non sit secum in celo. Et quicumque suus monachus negaverit eum, et fugitivus fuerit ab eo, similiter non sit secum in celo; et quod infernus non claudetur super eos post diem judicii, qui in cimiteriis ejus jaceant; et quod animam unam omni die inferno solvet usque ad diem judicii.

e post volu-
ntat appetit

g
quodam mo-
do a petiti-
one a suo in
rebat

a *Utrum S. Mundi, sive Munde, qui et Fintonus dicitur, doctus 21 in libro. Eius cursus mentis fit infra cap. 8, ubi 28*

b *Id est, Dominus Munde e MS Solman Eda Maccarthi.*

d *In thesaur. MS. Solman. Vir Dei, quid facturus? qui unus est nobis ita necessarius, ut sine eo vivere non possimus.*

e *Idem MS. sicque per tres annos vernali tempore. Capgrave per tres menses. I idem MS. Verumtamen ne expectes eos.*

g *Mirantes joves, sic videntur posse explicari, ut quisquis e Brandubi successoribus, loquatur de quibus, scelerate vixerit, quicumque e suis monachis religionem institutum abjecerit, Ecclesiastica communio capere non potest, aeterna damnatione, nisi respiciatur, ubi non ut nemo in suis videretur peccator, qui talem sceleris consentit impunitus decesserit, ut denique e purgatorio quodam suorum precibus anima una exeat.*

CAPUT VI.

Varia vaticinia, satus Regibus obtenta.

a
b

Quoniam vero die S. Mædhog veniens ad vadum Iugain, dixit ei auriga suus: Die mihi, Domine, quis in a Sede tua post te sedebat? Sanctus Episcopus respondit ei: Qui ante nos aperiet b tormovelam valli, ipso post me erit sessor cathedre meae. Et statim viderunt securibus scholasticos venientes cum scutis et hastis in manibus emissa ludendi. Cumque vidissent scholasticorum turmam, unus ex eis exiliens tormovelam eis aperuit. Videns supradictus auriga juvenem valde scurrilem aperientem tormovelam, obstupuit, et dixit alte: Numquid iste nugerulus apud nos post Patronum nostrum erit Antistes? Tunc scholasticus ille compunctus gratia Spiritus sancti, humilis venit ad S. Mædhog, et dixit ei: a) Sancto Dei, volo tecum ire, et vivere sub disciplina tua. Vir sanctus ait ei: Unde es, et quo nomine vocaris? Ille ait: Mumoniensis ego sum, de habitatoribus Luachne, et Cromanus vocor. Cui ait vir Dei: Alio nomine dicaris, id est, Moelma Lothre. Et ait ei: Sequere me. Inde secutus est Moelma Lothre S. Mædhog usque ad vadum summi; qui postea effectus est sapiens et sanctus, et vir mire abstinentiae, qui fecit magna miracula; quem pro honestate vite et pro bonitate morum beatissimus Mædhog post se in Episcopum constituit.

p. dicit
S. Cromannum
tam juvenem
et scurrilem,
patrem
omni successu
suum

que post capti-
vitatem cum
sequatur

Pro captivis
microbolis a
Duce repellitur

capitulum
ad mortuum

factum esse causa miraculi, duxit corpus exanime ad S. Mædhog; et rogatus a matre ejus, et a comitibus suis famulus Dei resuscitavit illam a morte. Sed adhuc dux durus Sancto Mædhog verbis asperis resistebat. Cumque S. Mædhog Ducem maledicere coepisset, puer quidam, qui prope stabat, dixit, Ave senior sancte, maledictio tua sit super hanc petram, et cum dixisset, Sit super hanc petram maledictio hæc, statim petra illa in duas partes divisa est. Hoc jam videns ille Dux penitentiam egit, et suos cognatos liberos dimisit Sancto Mædhog. Et obtulit ei eum qui dicitur Cluana Claidhblasch; et ibi construxit vir sanctus monasterium, et benedicens locum ipsum, et Ducem qui dedit illum, recessit inde.

resuscitat

petram mule
dictione divi-
dit

Ducem con-
vertit

37 Quodam die cum esset S. Mædhog cum centum quinquaginta Fratribus in messe, venit Rex Branduvius ad messem, visitans virum Dei. Videns jam Rex dilectionem et humilitatem tot Fratrum, admiratus ait ad sanctum Episcopum: Mirabiliter illi se diligunt, et obediunt sibi invicem. Vir Dei ait: Mirabilis est, quod sunt omnes filii vite, nisi unus tantum. Rex ait: Quis est ille filius mortis? jam vellem jugulare eum, ne esset inter oves Dei. Sanctus Episcopus respondit: Non jugulabis eum; sed tamen scies eum modo, quia hora celebrandi opus Dei advenit: omnes enim Fratres præter eum prostrabant se ad terram ad opus Dei, sed ipse non prostrabit se. Cumque Fratres horam tertiam celebrassent; Pater sanctus, omnesque secum ad terram se inclinaverunt, excepto filio mortis. Tunc Rex interrogavit eum dicens: Quare cum ceteris non inclinasti? Ille respondit: Meus mea aliud modo cogitat, et Postea ille ad gentem suam in seculo perrexit, et ante hebdomadæ finem jugulatus est, et infelicissime obiit.

divinitus con-
quisit et
predicari om-
nes suos sub-
stantibus, per-
ter unum

cum ceteris
non orantem,
qui ad secun-
dam reversus
non e perit.

38 Quodam tempore beatissimus Mædhog volens adire civitatem Mumoniensium regalem, nomine e Cassel, equi currus sui immobiles steterunt secundum exemplum asinae Balaam. Mirans hoc vir sanctus, venit ad eum Angelus Domini dicens ei: Vult Dominus, ut pergas ad aliam regionem, ad provinciam Chomactorum; quia Gnarius Aidhui Rex Conaghtorum gravissimis doctibus torquetur in cella, quæ dicitur f Kealnic Duach, prope mortem jam torquetur; tibi enim Dominus concecit ut cures eum. Vir Dei respondit: Quodcumque dixerit mihi nuntius Domini mei, libenter faciam: igitur volo illuc ire. Angelus dixit: Quamvis noheris tamen exilis, quia ita vult Dominus, et equi tui per aliam viam non ibunt. Tunc S. Mædhog dixit ad aurigam suum: Dimitte equos ire quocumque voluerint. Et statim equi ad Aquilonalem cursum declinaverunt: et cum venissent ad stagnum Dergdere, equi sine impedimento sub curru siccis pedibus per lacum, quasi per aridam terram, divina potentia perrexerunt.

Equos sistente
Angelo

mittitur ut
Guarium re-
gum

equi ultra
eam viam
carpetent

stagnum
transcunt
secco vestigio.

39 Postea transgresso læni duos viros invenerunt in agro, quibus S. Mædhog ait: Indicate nobis hominam viam, qui responderunt: in his locis non est aliqua via vobis. Unus eorum dixit eis: Si boni Clerici estis, de locis asperis planum iter facietis. Tunc sanctus senior ait y Moelma, benedicens viam, Dominus scit quomodo sumus; sed ipse potest planum iter vobis facere, sicuti tu dicis. Ad hanc vocem plana via per montes et silvas, et grunias sine ullo impedimento usque ad monasterium, quod dicitur Keall Muduaeh, ubi erat Rex Conaghtorum Gnarius Ayni infirmus, facta est. Et cum a sancto Episcopo oratio facta esset pro eo, statim sanatus est ab omni infirmitate sua. Et ait vir sanctus Regi: Regnum tuum iterum tenebis triginta annis; et in fine vite tue b tribus annis in dolore eris, et in illa infirmitate morieris, et regnum eorum possidebis propter eleemosynam et largitatem tuam. Rex enim potuit illam sententiam complere que dixit: Omni potenti te da. Et benedicens Regi, et facta oratione et firmitate

g

Sanctus viam
asperam be-
nédictione
complevit
hæc sunt
30 annos pos-
sedit et ve-
lavit æternam

h

mitate

mitate inter se et sanctissimum virum, in cujus honore est illud monasterium primo et civitas constructum, vir beatissimus Mochuda recessit in viam suam.

a In catalogo Episcoporum Fernensium secundo est S. Molingus, de quo infra cap. D. no. 60. Proponendus et S. Cronanus videtur.

b Tormoyela Hibernis significat transversariam trabem ad portas, vel in aditu viae altius, qua arcere equi ac currus solent; aut certe crates mobiles, aut septa, quibus pratorum claudere ingressus solet, ne egrehi aut ingredi passim queant animalia, ita doctissimus Colganus. c Adid MS. Sabuan. tamquam lapis, Osullecanus ait, cum meridie cibum sumpturi orarent monachi, hunc stesisse alia cogitantem, probabatur est quod habent MSS. de hora Tertii, sive parte divini officii d Item MS in crastino.

e De Casselia Arctupsupah urbe cyprus 8 Junii, prafat. ad vitam S. Erardi, anno 7. f Hanc eodem nunc Episcopalem esse, nobis retulit Colganus, que vulgo Duacensis appellatur.

g Hic est S. Carthagus, de quo 14 Martii h MS. Sabuan. dura infirmitate purgaberis.

CAPUT VII.

Mortuus suscitatus, alii Aidani miracula.

Quidam vir sanctus, nomine a Molva, venit ad S. Maedhog, dicens: Volo adire Romam peregrinatione. Ait ei Episcopus: Non habebis meam licentiam. S. Molva respondit: Certe si non videro Romam, cito moriar. Tunc assumpsit eum secum S. Maedhog in curru, et non apparuerunt suis usque in crastinum. Et visum est Sancto Molva, quod essent illa nocte in Roma, et solverit sua vota ibi ad limina Apostolorum. Crastina jam die orto sole Sancti venerunt ad civitatem Fearnie; et ait sanctus senex ad B. Molva: Numquid vis molo ire Romam? Ille ait: Quare vellem? nonne persolvi tibi heri, et praterita nocte orationes meas? sed pudet me tam cito redire ad monasterium meum. Statim ille Episcopus perrexit cum eo, et dimisit eum in locum suum perhibens eum fuisse Romae. Mysterium hujus rei Dominus scit, sed scimus quia ille Sanctus peritus erat Romae, quasi fuisset ibi longo tempore.

41 Accidit ut esset B. Maedhog cum uno puero juxta quamdam crucem, et tunc scripsit vir Dei anum psalmum illi puero: et postquam scripsit, vidit ille puer S. Maedhog ascendente scalam anream inter caelum et terram, portantem secum b ceraculum pueri. Cum jam post tempus reversus esset, non potuit puer respicere in faciem ejus propter claritatem suam. Aitque puero: Cave, ne dicas alicui in vita mea. Cui ait puer: Si mihi dixeris, quo existi, ego celabo quod vili. Ait ei vir sanctus: Jam ivi ad fecitiam, quam fecit familia cedi in adventu c S. Columbae, qui mihi fuit valde amicus. Haec verba post obitum Sancti Maedhog ille puer cum esset vir fidelis narravit coram populo.

42 Quodam die Oeconomus S. Mochuae Lothre venit ad S. Maedhog, dicens: Parum frumenti habemus; seminabimus illud an dabimus Fratribus? Cui Sanctus respondit: Multum seminate, et sufficienter distribite Fratribus. Ille ait: Quomodo potest hoc fieri? Homo Dei ait: Quod molo habetis, non deficiet in seminando et comedendo, donec panis vobis veniet de terra. Et sic factum est juxta vaticinium viri Dei.

43 Alio die coquus suus venit ad S. Maedhog, dicens: Hodie in coquina nihil habemus, nisi modicum vas lactis, ac parum butyri, utrum hospitibus hoc tribuetur? Cui Sanctus ait: Omnibus date largiter, quasi de monte d haberetis. Postea illa nocte omnes sufficienter comederunt.

44 Quidam viri callidi et fallaces sua vestimenta absconderunt in silvis, undique ad S. Maedhog venientes, vestimenta alio postularunt, quibus Sanctus ait: Sustinete paullisper, donec vestimenta accipietis. Tunc S. Maedhog misit oculente ministrum, ubi vestimenta illorum abscondita erant, et allata sunt eis vestimenta sua. At illi sua propria vestimenta agnoscentes, confusi recesserunt vicini.

45 Quidam Comes Laginensis evertit fidem suam contra Dominum suum, et jugulavit Regem Laginensium, imo e totius Hiberniae Brandubum, filium Ethach; et illico inde Rex obiit, sine confessione, et divino viatico. Hoc audiens sanctus Episcopus Maedhog, valde sibi doluit, et flens et ligens ait: Utinam illa manus, quae defensorem Ecclesiarum, regionum, atque judicem viduarum et pauperum jugulavit, ex latere suo caderet! quod postea completum est. Deinde S. Maedhog ad locum, ubi erat Rex mortuus, perrexit; et facta oratione suscitavit eum coram omnibus. Cui ait Rex: Rogo te, Pater, si mihi promittis regnum Dei, ut nunc pergam ad eolum: satis enim peregi cursum hujus vitae: Dominus constituet vobis alium Regem. Haec sententia placuit Episcopo. Et tunc accepto sacrificio, et facta confessione, et data indulgentia, Rex Brandubbi ad eolum migravit, et sepultus est honorifice in comiterio Sancti Maedhog, quod est in civitate sua Fearnia; ubi genus ejus, Reges Laginensium semper sepeliuntur. Postea ille Comes Saranus, qui occidit Regem, tactus compunctione venit ad sepulchrum Regis; et egit ibi penitentiam amarissime: lugebat enim ibi in gravissimis jejuniis pene nudus, non descendens inde die ac nocte. Cum ita esset per aliquod tempus, dixit ei vox de sepulchro, quasi vox Regis: O Sarane Buite, ignoscitur tibi, quod fecisti. Et cum dixisset, manus Sarani cecidit de latere ejus, sicut prius optavit S. Maedhog. Hoc scientes viri Catholici duxerunt inde Saranum, et in reliqua vitae suae bene vixit.

46 Quodam hora audiens S. Maedhog Angelorum suavia carmina desuper cantantium, rogavit Dominum, ut de hoc seculo molesto ad regnum colorum migraret, essetque cum Christo, exemplo S. Pauli. Sed Dominus eum diutius in carne manere, causa multorum, volens; ait ei vox: Debes adhuc vivere causa tuorum. Et ille: Quamdiu Dominus voluerit me vivere, non reino laborem.

47 Quidam mops, a quo dominus suis censum magnum exigebat, venit ad S. Maedhog, quarens auxilium. Tunc S. Maedhog erat in agro, f et semen seminabatur in terra ante eum; et vir sanctus ei presenti dimidium modii hordei dedit. Ille ait: Quid mihi prodest hoc? Vir Dei dixit: De hoc redde totum tuum debitum; et pro parte habebis. Homo ipse subridens, totum illud in aurum conversum est. Dixitque ei vir sanctus: Redde domino tuo Dni debitum, ut sis liber. Dux videns aurum optimum, ait ei: Quis tibi tantum auri largitus est? Ille respondit: B. Maedhog. Tunc g Te offero liberum in aeternam. Tunc ille servus quondam, modo liber, gaudens venit ad S. Maedhog, indicans ei quid sibi fecit Dux. Et assignavit ille homo totum aurum Sancto Maedhog; et orante sancto viro, despiciens aurum in hordeum conversum est totum, jubente Sancto Dei iterum in terra seminatum est.

48 Quodam tempore cum B. Maedhog basilicam sibi edificare voluisset, non potuit artificem tum invenire. Confidens in Deo, benedixit manus ejusdem inviditi, nomine Gobbanus, et statim subtilissimus artifex est factus h. Postea in summa arte illam basilicam edificavit.

49 Alio tempore sanctus senex Maedhog exivit ad lavandas manus ad rivum cum paucis Fratribus. Tunc alii viri eum videntes, dixerunt: Nullus homo potest eonnoverere Sanctum Maedhog ad discordiam. Tunc rusticus ex eis ait: Ego jam possum; erat vir indutus pellibus. Veniens ille rusticus projecit virum sanctum in rivum. Cui Sanctus ait: Quid fecisti o homo: intacta erant vestimenta ejus aqua. Videns ille homo vestimenta viri sancti arida esse, dixit: Ponitote me quod feci; da mihi indulgentiam. Cui Sanctus ait: Bene fecisti confitendo, et agendo penitentiam; quam si non peteres, terra modo te absorbuisset:

EX. 155

Brandubum occisum resuscitatus,

confessione et viatico nutrit, qui volens moritur

interfectori penitentiam agenti,

renatiuae combinatorum peccatorum,

excitati tuorum manus,

S. Tobiasi audit mantes Anglorum optat auro

f

pauperi hordeni datur quod in aurum vertitur

sed illi reddita, necum fit hordeni

g

quemlibet benedictio architecto aperi

h

in ripam dejectus, nec madefactus,

orbem spei del peccati

Tormoyela.

n S. Molvam dei manus spatio secum Romam transiit, et vultu in patrum

ruptus vultu ingressum S. Columbae in eolum,

b sphincter, puer ante cecidit

c

perduciat parum frumenti divinitus multiplicatum

idem in utra amovam factum

d

fructum quorundam mendicantium detegit

Ex 985.

1

S. Aidani
S. Lasciano
tunc iter
precebus im-
petrat.

serbuisset : nunc autem eos habebis r, et quadra-
gesimo die morieris. Et sic jam factum est.

a S. Luani sive Lugidii, aut Molva vitam dabimus 4 Augusti.
Paradoxa est hæc peregrinatio, nisi solum in spiritu peracta
Probabilior est, quæ in viâ S. Lasciani, sive Molassu 12 Septem-
bris. B. Lascianus divini spiritus instinctu Sedem Apostoli-
cam visitare proposuit. Iter igitur aggrediens, collationem
suam, Sanctum volebat Edamum, antequam transfretaret, visi-
tavit. Cui S. Edanus dixit : si mihi dimidium partem tribus
reliquarum, pericula viarum tuarum in humeris meis suscipiam.
Illis ergo talia mutuo promittentibus, et invicem benedicensibus,
S. Lascianus prospero navigio ad portum pervenit desideratum.

b Caparivus pueri libellum. Vide supra cap. 1, nu. 5, lit. h.

c S. Columbe vitam dabimus 9 Junii. d MS Salin trabe-
reus. e Non numeratur inter Hiberniarum monarchos Brandulobus;
fuit tamen, ut ex hoc S. Aidani vita apparet, potentissimus, et for-
tassis sub Ethelno illum Regis Hiberniarum arce vocatus est. In
vita S. Colmani 26 Septembris, dicitur Brandulobus suæ civitatis, post-
quam unum integrum fuerat spoliosus, quod nunc probabiliter in
vita S. Colmani Episcopi 7 Junii dicitur subito inimicorum im-
petu interfectus. f MS Salmani Erat autem tunc seminans
hortum in agro. g Item MS hoc aurum non convenit mihi
habere, sed Deo et S. Medo; et ideo le in æternum proclama-
liberum. h Addit idem MS. quod parem illis temporibus non
haberet. i Addit idem MS. meo intercessione. k Dullewans,
quarto die.

CAPUT VIII.

Cyristitas punita, alia Aidani miracula.

Ligna ut ab
Angelis ad
ecclesiam
struendam
offerantur,
impetrat;

cessant ob
vicia curio-
sitate

a

b

mortuam an-
tium utrum
habet

Quidam die Orononus S. Mochua Lothre venit
ad sanctum semen Maedhog, dicens : Nos ecclesiam
aedificamus, et ligna abscissa sunt in silva; et non
habemus sufficienter viros vel boves, qui illa ad nos
efflerant. Cui sanctus Episcopus ait : He vos ad cel-
lam vestram, et quidquid in illa nocte audieritis, no-
lite aspicere. In illa autem nocte sonitum magnam
audierunt de silva ad cellam; et nemo ausus est vi-
dere : sed cum quidam stultus Conversus ex eis con-
tra præceptum Sancti Maedhog per foramen clavus
prospexit, et vidit multitudinem juvenum pulcherr-
morum formaram, comis aureis usque ad scapulas,
ligna deferentes. Tunc audita est vox dicens Angelis:
Cessate ab hac opere, et nisi vir ille prospexisset to-
tam ecclesiam a solidificavit Angeli. Postea autem
Golbannus artifex illum ecclesiam edificavit.

31 Alio tempore cum S. Maedhog in finibus Mu-
moniensium, scilicet in Hua Comail, prope monaste-
rium de S. Ithæ esset, volens visitare S. Molva Pa-
trium confessionis suæ audivit campanas multam
sonantes; et cum interrogasset vir Dei, quid hoc es-
set, dictum est et quod alumna S. Ithæ tunc mortua
esset, quam familia Dei valde adamavit. Audiens au-
tem Dei quod S. Maedhog prope esset, misit ad eum
dicens : Veni ad nos sancte Pater, et tua magna
sanctitate suscita filiam meam. Tunc Episcopus misit
unum de suis discipulis cum baculo suo, dicens :
Pone baculum istum supra pectus puellæ extinctæ.
Confidendum de Dei mei misericordia, et beatitudine
beatissime Ithæ, quod illa resurget. Cumque bacu-
lus Sancti supra pectus puellæ mortuæ positus esset,
statim viva et sana surrexit. Omnes audientes et vi-
dentes tale miraculum glorificabant Deum et famu-
lum suum.

furem peje-
randa con-
fudit

captivum li-
berat

32 Quidam fur coram de pecoribus S. Maedhog
furatus est, et comedit. Cumque fur ille coram
S. Maedhog jurare coepisset, quod animal illud non
furaretur, nec comidisset, auris coruæ ex labiis ejus
visa est : et omnes circumstantes deriserunt eum,
gloriantibus Christum in Sancto suo; et ille confusus
reversus est.

33 Alia die quidam milites occurrunt Sancto
Maedhog habentes virum in vinculis, quem volebant
tradere Regi Laginensium quasi malefactorem : qui-
bus motus misericordia vir Dei ait : Dimittite mihi
vinculum pro amore Christi. Illi dixerunt. Certo
non dimitemus, donec sit redditus Regi. Cumque
postea pergerent ad silvam, visum est eis, quod multa
turba inimicorum suorum ex insidiis properarent ad
eos : tunc illi hæc illicque fugientes virum vincetum

reliquerunt solum. Hoc videns ille vir statim rever-
sus est ad S. Maedhog. Rex autem hoc audiens jus-
sit illum esse liberum, magnificans gratiam Dei in
S. Maedhog.

34 Quodam die cum sanctus Episcopus Maedhog,
et sanctus Abbas Munna essent in uno loco, Episco-
pus in angulo ecclesiæ erexit se in gradu alto. Tunc
sanctus Abbas Munna, filius Tolchani, videns eum
ita esse, dixit ei : Quid est, quod vides? revela mihi
illud. Tunc beatus Pontifex signavit oculos sancti
Abbatis, et ipse illico vidit cum sancto Pontifice to-
tum mundum ab ortu solis usque ad occasum, quasi
unum stadium. Et gratias Deo agentes descendenter :
narrabatque Abbas Munna Fratribus quod contigit.

videt et
S. Munna
ostendit totum
mundum in-
star stadii

35 Alio die cum S. Maedhog iter ageret, occurrit
ei in via S. Colmanus, filius Fyarrii; in illa hora
equus Colmanni mortuus est : cui illico sanctus Epi-
scopus equum suum sub curru Colmani dedit, et cum
inde discessisset, alius equus hyacinthinus a Deo
missus sub curru Sancti Maedhog statim mitis venit.
Cumque Colmannus eadem via reversus esset, equus
suus vivus surrexit in occursum ejus, et ipse hoc san-
ctitati beatissimi Antistitis Maedhog deputavit.

dat equum
suum S. Col-
mano;

et alius illi
dimittis mit-
titur.

36 Quidam die ipse sanctus senex Maedhog ligna
poniferam horto plantavit: sed vir ille, qui ei semina
defererebat malarum, detulit cum ceteris infructuosa
ligna, id est, biceteæ et auli : cum jam file sancta
beatus vir communiter plantans de lignis infructuo-
sis, fructifera cum pomis dulcibus gratia Dei fecit.

in horto in-
fructuosas
plantat, qui
fructus fe-
runt

37 Alio tempore Rex Temoriae magnam exercitum
ex suis finibus collegit contra Laginenses, et Rex
Chonactorum, et Rex Aquilonalium partium Hiber-
niæ cum suis exercitibus venerunt ad Regem Temo-
riæ; et ipsi tres Reges cum suis Ducibus multitudine
maximam numerabilis erat. Et unanimes convenerunt
ut devastarent provinciam Laginensium in vindictam
Cuasgii, filii Aidi, filii Aimirechi Regis Hiberniæ;
quem Cuasgium occiderunt Laginenses; volens ipse
vindicare in eis patrem suum. Eda, quem Brandubh,
filius Ethelæ Rex Laginensium in bello magno occi-
dit. Tunc Rex Laginensium venit ad sanctum Archi-
episcopum Maedhog, querelam faciens ante eum de
hac re. Cui ait vir Dei : Multi Sancti servierunt Do-
mino in terra vestra; ite vos forti animo ad certa-
men, et nos ibi omnes erimus vobiscum. In illa jam
nocte S. Maedhog extensis in oratione manibus ste-
tit. Crastina vero die Rex Laginensium confidens in
Dei auxilio per suum Patrum B. Maedhog com-
misit bellum contra nimiam multitudinem; Aquilona-
resque viginti quatuor milia fortissimorum militum,
præter vulgus peditem, in fugam versi sunt. Et ma-
gna caedes facta est in eis.

Regivictoriam
impetrat.

a Addit MS. Salmani illa nocte b Vitam S. Ithæ dedimus
18 Januarii.

CAPUT IX.

S. Aidani post mortem miracula.

Quidam homo paralyticus erat Romæ, qui fuit po-
tens, et per multa loca sanitatem quesivit, et non
invenit. Cui quidam viri sancti dixerunt : Est qui-
dam Episcopus sanctus, nomine Maedhog, in Hiber-
niæ insula, et scimus, dono Dei, si pervenisses tu ad
eum, ipse præstaret tibi sanitatem : et non habebis
unquam sanitatem donec pervenies ad eum. Cumque
ille pervenisset in Hiberniam, invenit virum Dei
Maedhog mortuum in campulo : sed ipse paralyticus
confidens in sanctitate famuli Dei accessit, et tetigit
corpus, et illico coram omnibus sanatus est ab omni-
bus doloribus suis, gratias Domino et servo suo
Sancto Maedhog agens, sospes et validus cum suis
navigavit de Hibernia.

ad reliquias
ejus sanatur
paralyticus

39 Fuit quidam homo infirmus annis triginta, in
finibus Aquilonarium Laginensium, nomine Finanus :
hic in visione in festivitate Sancti Maedhog, vidit
currum

apparet S. Aidanus cum S. Brigida agroto, et uocem ei praeferat.

a

b

c

d

S. Molingus in eius lecto dormiens, uerbo correptur.

currum mirabilem de caelo descendentem ad civitatem Sancti Maedhog Fearn, in quo erat senex sanctus pulcherrimus facie, in clericali habitu, et clarissima Virgo palliata cum eo; et ipsi sibi invicem dabant honorem quasi servus Domino. Ille vir interrogavit eos qui essent. Respondit Clericus ei: Ista est beatissima Virgo a Brigida, Domina Hiberniae: ego autem sum servus Christi Maedhog: festum jam meum crastina die celebratur, et festum hujus Virginis beatissimae post cras colitur. Jam vero venimus, ut benedicamus loca nostra, et eos qui suis donis et oblationibus honorificant diem exitus nostri. Tu vero latus et paratus esto, quia crastino b die migrabis ad caelum. Surgens ille homo de caesi, ascendit currum, et exiit ad civitatem beatae Virginis Brigide, nomine Killlara, positam in campo Liffe in terra Laginensium, narrans omnibus visionem suam: et sicut praedictum est ei, die tertio feliciter post victoriam infirmitatis ad caelum c migravit.

60 Cum teneret beatissimus Episcopus d Molingus cathedram Episcopalem Sancti Maedhog, aliquo eventu in lecto beati viri Sanctus ascendit, ubi nemo ante eum ausus est ingredi: cui ait Canonicus istius Ecclesiae. Usque hodie post obitum Sancti Maedhog, Patroni nostri, nemo ascendit in hoc lecto, propter nimiam sanctitatem ejus, qui modice ibi evigilans spiritu Domino post lassitudinem corporis requiescebat. Ait ei sanctus Episcopus Molingus: Nos, qui

in cathedrae ejus sedemus, bene possumus hic dormire. Et cum hoc dixisset, statim dolor validus apprehendit eum. Cum jam torquebatur valde, fundens orationem petivit Dei auxilium; sed cum dolor adhuc non cessabat urgere eum, iterum se signans signo crucis cepit invocare frequenter Sanctum Maedhog sibi in auxilium: et cum hoc fecisset, statim fervor doloris mirabiliter discessit ab ipso. Surgensque inde S. Moling sospes et sanus ait: Nemo in isto tempore dignus est in lecto nostri Patris S. Maedhog dormire. In hoc apparet quantam gratiam habet S. Maedhog apud Deum in caelis, in cujus lectulo nemo audet in terris dormire. Multa alia signa virtutum Sanctus Maedhog in corpore, et post obitum ejus gratia Dei per eum fecit, et adhuc ad reliquias ejus non cessant ostendi. Ipse etiam Archiepiscopus Maedhog, fundatis multis Ecclesiis et peractis maximis miraculis, felicissimo obitu III Kal. Februarii ad Christum migravit. Sed Sanctus et Patronus noster Maedhog inter choros Angelorum et Apostolorum, et omnium Sanctorum epulari in caelis in gaudio, sine macerore, in regno sine fine, in vita sine morte, in conspectu Domini nostri Jesu Christi, cui est honor et gloria cum Deo in unitate Spiritus sancti in saeculorum saecula, Amen.

Ex uss

eo invocante sanatur.

a Vitam S. Brigidae dabimus 1 Febru. in qua de Killlara vobis et Liffe campo ac flumine b Id est, post die festi S. Brigide c Colitur quoque et Sanctus hic Finanus. d Colitur 17 Janu S. Molingus Episcopus Fernensis.

DE S. ADAMNANO, PRESBYTERO COLDINGHAM IN SCOTIA.

SUB FINEM VI SECLII XXXI JANUARI CALDINGHAM MONASTERIUM.

Merchia regu est malaru Scotie, eis Fortharostunium, Barwico extrema Anglu propugnaculo vieni. Hic Coldingham est, que Bede Coludi urbs dicta, et ut quidam censent, Ptolemae lib. 2, cap. 3 Colonia, Monasterium illic Ebba sanctissime Virginis, e Northambrie Regibus ortu, extitit; quod flammis absumptum, deinceps restauratum, altera altera post seculo Ebba rexit, qua ut pulchritum a Danorum piratarum libidine tueretur immanem, labra sibi ac nasum praecedit, et cum ceteris Virginibus ejus exemplum secutis martyria coronata est, coliturque II Aprilis. Prioris vero Ebbae XXV Augusti consecrata est memoria, a qua propinquum promontorium nomen accepit, vulgo S. Abs heud appellatum.

S. Adamnani vocabulo.

2 In eo monasterio tum sacrae Virgines debebant, ut saepe eu vitate, qui sacra illis administrarent, sed domicilio, ut par erat, discreti, Presbyteri et monachi. Ex his Adamnanus fuit, cujus sanctitatem Beda praedicat lib. 4, histor. Anglic. cap. 23, quod hic dubitamus. Ejus natalem in Catalogo SS. Hibernie hoc die retulit Henricus Fitz Simon noster, qui Adamnanum vocat; ut non recte Abbate dicit. Eundem hoc die habet Joannes Wilsonus in priori editione Martyrologii Anglicani, qui Adamnanum appellat. Ast in posteriori ejusdem Martyrologii editione ad XVI Martii, huius scimus qua causa revocant: utroque Praefectum vocat Coludensis canobu, non recte; nam et viris et Virgibus una praerat S. Ebba.

Non fuit Abbas

3 XXVII Januarii cum refert David Cameronius his verbis: Hoc eodem die S. Adamnanus Abbas Coludius, de quo vide Westmonasteriensem ad annum 701, At neque Abbas fuit hic Adamnanus, ut jam diximus, et Westmonasteriensi altero agit Adamnanus: Anno gratiae 701, inquit, floruit vir bonus et litteratus Adamnanus Presbyter et Abbas monachorum qui erant in insula Hy. De hoc agemus XXIII Septembris. Ad quem diem in Notis Coludi Adamnanus ita meminit Ferrarius in gener. catal. SS. Fuit et Adamnanus Presbyter Scoticus in oppido Coludi, sanctitate quoque insignis. XI Decembris in recenti quodam MS.

Kalendario SS. ord. S. Benedicti ita celebratur: S. Adamanti monachi et Propositi monachum in Anglia, quod Colodi-urbs dicitur.

4 Monachum fuisse Adamnanum asserit praeter Hugonem Menardum lib. 2, Observat. ad 29 Augusti, et Lesiens lib. 4, de gestis Scotorum ita scribens: Adamnanus Coludius hac tempestate vixit: quem natione Scoticum, ordine monachum, acmine subtilem, sacris litteris egregium, moribus antiquis illustrem, ac orationis suavitate perinsignem, omnibus Britannia unice observavit ac edidit. Agit de eo quoque fusc Nicolaus Harpsfeldius seculo 7, cap. 37. Joannes Cyprianus in vita S. Ebbae, Trithemius lib. 3, de viris illustribus, Ord. S. Benedicti cap. 124. Adamnanus monachus et Presbyter, monasterii sanctimonialium in Anglia, quod Colodi-urbs dicitur, Propositus, natione Scoticus, vir austera conversationis et sanctae vitae, ita ut praeter Dominicam et quintam feriam nihil in hebdomada primum comederet, saepe etiam noctes integras pervigil in oratione transigeret, iniquis effulsit virtutibus. Claruit anno Domini 670

forte monachus.

VITA

AUCTORE S. BEDA, lib. 1, hist. c. 25.

His temporibus monasterium Virginum, quod Coludi-urbem cognominant, cujus et supra a meminimus, per culpam incuriae flammis absumptum est. Quod tamen a malitia inhabitantium in eo, et praecipue illorum qui majores esse videbantur, contigisse annes, qui movere, facillime potuerunt advertere. Sed non defuit puniendis admonitio divina pietatis, qua correcti per jejunia, fetus, et preces, iram ad instar Ninivitarum justi Judicis averterent.

a

Colodi-urbs incensa

2 Erat namque in eodem monasterio vir de genere Scoticum, Adamnanus vocabulo, ducens vitam in continentia et orationibus multum Deo devotam, ita ut nil unquam cibi vel potus, excepta die Dominica et quinta sabbati perciperet, saepe autem noctes integras pervigil in oratione transigeret. Quo quidem

istius Adamnanus

nra abstinentia vult,

EX VIT. BEDA
olim in pec-
cata et epulo-
nem.

quidem illi districtio vite arctioris primo ex neces-
sitate enendandæ suæ pravitatis obvenerat: sed pro-
cedente tempore necessitatem in consuetudinem ver-
terat. Siquidem in adolescentia sua sceleris aliquid
comiserat, quod commissum, ubi ad cor suum rediit,
gravissime exhorruit, et se pro illo puniendum
a districto Judice timebat. Accedens ergo ad Sacer-
dotem, a quo sibi sperabat iter salutis posse demon-
strari, confessus est reatum suum, petiitque, ut consi-
lium sibi daret, quo posset fugere a ventura Dei ira.
Qui auditus ejus commissio dixit: Grande vulnus,
grandioris curam medela desiderat: et ideo jejniis,
psalmis, et orationibus quantum vales insiste, quo
præoccupanda faciem Domini in confessione, propiti-
um eum invenire merearis. At ille, quem nimius
reæ conscientie tenebat dolor, et internis peccatorum
vinculis quibus gravabatur oculus desiderabat
absolvi. Adolescentior sum, inquit, ætate, et vegetus
corpore; quidquid mihi imponeris agendum, dum-
modo salvus fiam in die Domini, totum facile feram
etiamsi totam noctem stando in precibus peragere,
et integram septimanam jubeas abstinendo transi-
gere. Qui dixit: Multa est, ut tota septimana abs-
que alimento corporis perdures; sed bihuanum, vel
triduanum satis est observare jejunium. Hoc facito,
donec post modicum tempus rediens ad te, quid fa-
cere debeas, et quamdiu penitentia insistere tibi
plenius ostendam.

valenti impo-
sita Confes-
sario.

postea volun-
tarie relicta

3 Quibus dictis, et descripta illi mensura peni-
tendi, abiit Sacerdos: et ingrante causa subita se-
cessit in Hiberniam, unde originem duxerat: neque
ultra ad eum juxta suum conductum rediit. At ipse
memor præcepti ejus simul et promissi sui, totum se
lacrymis, penitentia, vigiliis sanctis, et continen-
tia mancipavit; ita ut quinta sobrii sabbati et Domini-
nica, sicut prædixi, felleceretur: cæteris septimanae
diebus jejunare permitteret. Cumque Sacerdotem suum
in Hiberniam accessisse, ibique defunctum esse au-
disset, semper ex eo tempore, juxta conductum ejus,
monachatum continentie modum observabat: et quod
causa divini timoris semel ob reatum compunctus
repperat, jam causa divini amoris delectatus præ-
miis indefessus agebat.

prædicta mo-
nasterii de-
jejunationem.

4 Quod dum multo tempore solutus excoqueretur,
contigit eum die quadam de monasterio illo longius
egressum, comitante secum uno de Fratribus, per-
acto itinere redire: qui cum monasterio propinqua-
rent, et ædificia illius sublimiter erecta aspicerent;
solutus est in lacrymas vir Beatus, et tristitiam cordis
vultu indicere predebatur. Quod intrens comes, quare fa-
ceret, inquisivit. At ille, Cuncta, inquit, hæc quæ
ceris ædificia publica vel privata in proximo est ut
ignis absumens in cinerem convertat. Quod ille au-
diens, mox ut intraverit monasterium Matræ con-
gregationis, vocabulo Eblæ, curavit indicere. At illa
merito turbata de tali presagio vocavit ad se virum,
et diligentius ab eo rem, vel unde hoc ipse nosset in-

quirebat. Qui ait: Nuper præoccupatus noctu vigiliis
et psalmis, vili adstantem mihi subito quemdam in-
cogniti vultus, cujus presentia cum essem exterritus,
dixit mihi ne timerem: et quasi familiari me voce
alloquens, Bene facis, inquit, qui tempore nocturno
quietis, non somno indulgere, sed vigiliis, et oratio-
nibus insistere valuisti. At ego: Novi, inquit, multum
mihi esse necesse vigiliis salutaribus insistere, et pro
meis erratibus sedulo Dominum deprecari. Qui ad-
jiiciens: Verum, inquit, dicis, quia tibi et multis opus
est peccata sua bonis operibus redimere, et cum ces-
sant a laboribus rerum temporalium, tunc pro appeti-
tu æternorum bonorum liberius laborare: sed hoc
tamen paucissimi faciunt. Siquidem modo totum hoc
monasterium ex ordine perlustrans, singulorum casas
ac lectos inspexi, et neminem ex omnibus præter te
erga sanitatem animæ suæ occupatum reperi: sed
omnes prorsus et viri et femine aut somno torpent
inerti, aut ad peccata vigilant. Nam et domuncule,
quæ ad orandum vel legendum factæ erant, nunc in
comesationum, potationum, fabulationum, et ceterarum
sunt illecebrarum cubilia conversæ. Virgines
quoque Deo dicatæ, contempta reverentia sue pro-
fessionis, quotiescumque vacant, texendis subtiliori-
bus indumentis operam dant, quibus aut se ipsas ad
vicem sponsarum in periculum sui status adornent,
aut externorum sibi virorum amicitiam comparant:
unde merito loco hæc et habitatoribus ejus gravis de-
color vindicta flammis sævientibus præparata est.

quam noctu
oranti sibi
præcognita
tam refert
S. Ebbæ 16.
litteræ.

5 Dixit autem Abbatisa: Et quare non citius hoc
compertum mihi revelare voluisti? Qui respondit:
Timui propter reverentiam tuam, ne forte nimium
conturbareris: et tamen hanc consolationem habeas,
quod in diebus tuis hæc plaga non superveniet. Qua
divulgata visione aliquantulum loci æcolæ paucis
diebus timere, et se ipsos internis facinoribus cas-
tigare ceperunt. Verum post obitum ipsius Abba-
tissæ, redierunt ad pristinas sordes, imo sceleratiora
fecerunt: et cum dicerent, Pax et securitas, exem-
plo præfate afflictionis sunt poena multati.

post egressum
monasterii
conturbatus.

6 Quæ mihi cuncta sic esse facta reverendissimus
meus compresbyter Edgils referebat, qui tunc in illo
monasterio debebat: postea autem discedentibus
inde ob desolationem plurimis incolarum, in nostro B
monasterio plurimo tempore conversatus, ibidemque
defunctus est. Hæc ideo nostræ historiæ inserenda
credidimus, ut admoneremus lectorem operum Do-
mini, quam terribilis sit in consiliis super filios huma-
num, ne forte nos tempore aliquo carnis illecebris
servientes, minusque Dei judicium formidantes, re-
pentina ira ejus corripiat, et vel temporalibus damnis
juste sævienti affligat, vel ad perpetuam perditionem
districtius examinans tollat.

despersis a
incolis

b

Timenda n.
judicia

o Lib. 4 cap. 18, ubi de S. Edetræda scribens, intravit, inquit,
monasterium Eblæ Abbatisæ, quæ erat antea Ecgfridi Regis
tunc magna fuerat Edetræda, sed virgo permanserat, ut ad eam
vltam 23 Janu dicens) positum in loco quem Coludi urbem
nominant. b Be S. Bedæ monasterio actum est 12 Janu ad
vltam S. Benedicti in scopi

DE S. ULPHIA VIRG. AMBIANI IN GALLIA BELGICA.

EX VIT. XXXI
Januarii S. Ulpia
Virg. Ambian.

Ambian Gallia Belgica populi (quorum urbs
Soma, aut Summa, sive Somona, dicitur,
unde Samarobriga veteribus, Samarbriggæ, vel
Samarbrigghe dicta, quod Teutonice sive
Soma pontem valet) XXXI Januarii S. Vulfiam, Vir-
ginem venerantur, quo die Carthusium Colonensium in
addit ad Usuardum: Ambianis Vulfæ Virginis, MS.
S. Laurentii Leodi, MS. Florarium, Molanus in
addit ad Usuardum: In Galliis civitate Ambianensi
transiit S. Vulfæ, Idem habet MS. S. Lamberti, sed
Vulsiam vocat, Ferrarus quoque Vulfiam appellat
Comans. Item Ambianis in Galbaelevato sancto Vir-
ginis Vulfæ, Nassans: Ambianis transitus S. Vul-

fæ Virginis, quæ anno ætatis suæ vigesimo octavo
a Christiano illius urbis Episcopo sacro velamine
amicta, in desertum secessit ubi S. Doniti, anacho-
retæ monitis et exemplis, ac admirando insuper opere,
in proposito confirmata, religiosis exulta officiis,
post divinæ consolationis affatim delibata fluentia, vi-
ta in terris Angelicæ cursus transegit: paritatisque
candore deargentata in pallore auri columba, ovis
in eorum evolavit.

2 Vito S. Ulpia ex MS. Legendario Ecclesie col-
legiate S. Wifronni in oppido Abbatis-villa ad Somo-
nam, missa olim fuit ad Heribertum Roswydum, quam
hic domus. Alim extare, et fortassis accuratorem, in-
dicat

110

dicat *Adrianus de la Morliere lib. 2, Antiquit. Ambianens. dum S. Ulphie MS. vitam citat, in qua ejus tempore Christianus Ambianorum Cathedralam dicatur tenuisse, cujus hic nulla mentio. In vita quoque S. Domitii Canonici Ambianensis, quam XXIII Octobr. habimus, multo de S. Ulphia narratur, quæ in hac ipsismet vita desideratur; quorum nonnulla, quia proprie ad illam pertinent, visum est hic transcribere.*

*Ambianorum ro-
chus fatigata*

3. Ro tempore quo sancta Virgo Ulphia cum sancto in Christo Patre suo eremita Domitio Ambianis ad vigiliis noctu ibat, et adhuc noviter ire consueverat, contigit in una noctium festivo tempore, ut post Completorium, orationumque ferventem instantiam, illa stratu suo cilicino caput suum, sicut erat vestita, reclinaret, quatinus hora evuli ad vigiliis paratorem et vigilantiorum Sanctus per eam adveniens Domitius inveniret. Et ecce statim capite sanctæ Virginis inclinato, ranae, quarum ibi semper erat fertilis copia, juxta modum suum non noviter consuetum, circa cellam Ulphie validum suo cantu facientes impetum, non solummodo tunc secundum quod consueverant, sed præ nimia tepiditate aeris multo fortius tantum suum exaltaverant, quasi festum celebrantes lætum, ita quod per sonum tumultuantium vocum forsitan aliquibus possent non modicum incutere terrorem atque metum. At cum noctis profunditas, et refrigerentis roris asperitas ipsarum besticularum voces paulatim, et tandem penitus repressissent, ipsisque silentium indixissent, ipsa quoque Virgo sancta per clamorem hujusmodi valde præter solitum vigilasset, et hora surgendi pergendum ad vigiliis propinquasset, signo sanctæ Crucis fatigata plurimum se munivit, et sic celerius solito firmius obdormivit.

*altius dormit,
sic it ad Ma-
tutinis*

4. Mox autem ut obdormivit Ulphia, illæ bestiole, quæ jam a clamore quieverant et tacebant, sibi etiam dormienti taliter obstrepere videbantur, quod ad nihil poterat aliud intendere quoquo modo. Nam illo eodemque puncto et momento S. Domitius adveniens, et baculo pulsans Ulphie cellulæ pessulum, ut solebat, stansque foris et auscultans, intus nihil audiebat. Quare vocem suam cum icibus baculi fortius semel et bis iterans, aiebat : Ulphia, surge. Cum autem sanctus senex nullam responsionis vocem audiret, clamabat valentius voce qua poterat altiori : Ulphia, Ulphia, surge mea filia, nam secunda noctis jam præteritum vigilia. Verum cum omnes ejus clamores cassa labore deficerent, nec ejus auditum ulla de intus data responsa reficerent; æstivans Domitius quod Ulphia jam ad vigiliis perrexisset, et quod ipsa recta vigiliarum hora surrexisset, arguens in semetipso propriam somnolentiam, et suam detestans socordiam, quod tenera Virgo tam ferventer ipsum ad vigiliis anticipasset, et ipse detentus pigritia diutius repauserat; iter arripens, eamque præire credens sequi festive nitebatur, verecundia magna tactus, sudore nimio defluente, toto corpore madefactus. At cum ad ecclesiam pervenisset, et primum Vigiliarum signum vix pulsatum fuisset, ipseque filiam suam Ulphiam hac et illac per ecclesiam pluries quævisisset, et minime invenisset, clam discedens ab ecclesia sistere pedes noluit : quinimo nec si voluisset potuit, donec tristis, anxius, atque sudans ad Ulphia cellam venit, eamque de eadem exeuntem invenit : num tunc primum evigilaverat, et ostium suum aperuerat.

5. Videns autem Ulphia sanctum Patrem suum Domitium rubore ex nimia fatigatione suffusum, et sudore perfusum, ipsi compatiens, et blande leniterque alloquens, dixit : Indulgeat tibi Deus, Domine Pater, quod me hodie pergens ad vigiliis non vocasti, et somnolentem nimis minime excitasti. Ad hæc senex respondit : Imo quinquies et amplius te vocavi, sed infra cellam tuam nullum responsum audiens, isse te jam ad vigiliis æstivavi. Et ad terram senex residens valde lassus, omnia quæcumque sibi acciderant

Januarii Tom. III.

illa nocte ipsi Ulphie per ordinem narravit. Intellexit igitur protinus Virgo sancta, per ranarum strepitum et earumdem immoderatum garrum, suum fuisse tunc auditum quasi phantastice impeditum, ne se excitantem seu vocantem audiret, aut intelligeret Patrem suum. Et confestim ad terram genua sua flectens, manusque simul junctas ad celum extendens oravit ad Dominum, ita dicens : o Deus omnipotens et æterne, ranarum istarum garrulitatem sterne, obtura guttura sic, ut amplius in isto loco non garrulent, tumultum non faciant, amodo usque in sempiternum taceant, istæ quidem præsentis, et omnes etiam aliæ post futuræ natæ istarum, nataque natarum, et quæ nascentur ab illis, majores et mediocres cum pusillis. Et conversa ad illas dixit : Quia vos, vilissimi vermes, ista nocte graviter vestro turbastis, privastisque devotionis et pacis bono vestro tumultuoso sono; ego confidens de Dei dono, perpetuum silentium vobis impono, et sic vobiscum pactum compono, quod omnes vobis consimiles hic in posterum venientes, isti interdico suppono. O valida maledictio! o interdium ore sanctum et virgineo ita dictum, quod hoc miraculum nullo modo constat fictum. Siquidem S. Domitio respondente, Amen, ex tunc hæctenus ista sententia perduravit, et amborum merita Deus sic exaltare curavit, quod facta per nos, non solum cum pluribus, sed etiam fere cum finitimis omnibus inquisitione diligentissima, omnes voce dicunt evidentissima, se nunquam ibi audisse ranarum cantamina.

*EX VARIIS
idea illis fieri-
niam silen-
tium intret.*

*quod eo loco
servant*

6. *La Morliere scribit strepitu coarctantium ranarum impeditam, ne S. Domitii vocem audiret, nullo somni facta mentione. Ceterum testatur in toto Paracleti, ubi Ulphia habitavit, conliti evanobii, de quo infra, civitatem bene ample, plurimos quidem esse ranas, quibus procreandis loci natura maxime accommodata esse videatur; sed earum omnino reprimi vetusto miraculo streperas voces. Pergit auctor vite S. Domitii :*

*etiam hoc tem-
pore ?*

7. Sanctus autem Domitius obitum suum parum ante suum decessum sentiens imminere, finem optimum imponens operi bono, hominem utrumque viatico salutari studuit sic munire. Brevi nocte tunc sequente, cum sancta filia sua veniens ad vigiliis, ut consueverat, facto mane uni Sacerdotum se ad Missam celebrandam præparantem, accessit, et ab ipso petiit in ipsa Missa sibi sanctæque Virgini sacrosanctam hostiam conferri. Qua sumpta venerunt ad Ulphie cellulam ipsa die, residensque sanctus senex sic alloqui cepit eam : Scisne Ulphia, filia mea, quare nos duos hodie fecerim hostia sacra munire? Ulphia dixit : Nihil super hoc, Pater sancte, respondere certum audeo, nihil inde dilinno, nisi quod conjicio te credere et sperare in proximo ad Deum ire, et recodere ab hac luce. Ad hæc Sanctus : Optime, inquit, filia, cogitasti, et sollicitè prudenterque conjicere studuisti, hoc ipsum mente tractans : siquidem ante primum gallicinium noctis instantis, nisi fallor, dimittet meus spiritus glebam carnis..... Audiens autem Ulphia sanctum Patrem suum Domitium talem de decessu suo facere mentionem, ab uberrimis lacrymis se continere non valuit, et ut præsens esset ad obitum suum, ad ipsius cellam cum eodem perrexit. Ingressique oratorium horas canonicas decantaverunt.....

*intelligit et
S. Domitio,
ipsam brevi
mortuam*

8. Sanctus autem Domitius ipsi Sacerdoti, et Christi fidelibus ibidem propter obitum suum congregatis, immensas referens gratias, ipsisque sanctam in Christo filiam suam Ulphiam Virginem commendans, eisdem aperuit et lucide reseravit ordinem vite ipsius Virginis et adventus sui eamsum ad illas partes, verum et de ipsa Virgine, sibi ostensam ab Angulo visionem, ipsam quoque S. Ulphiam miraculose ab Episcopo consecratam. Et his diebus cunctisque circumstantibus ab eodem in sancto osculo salutatis, animam virtutibus plenam efflavit, illamque mundam

*adest om-
renti*

ta MSS.

et puram suo reddidit conditori decimo Kalendas Novembris. Quod videns sancta Virgo Ulphia lacrymas ubertim edundens, animo consternata, magno clamore irrugit atque dixit: Heu, misera mulier et infelix ego! Quid faciam amodo? Quo me vertere satagam? nempe meum sanctum Patrem et patronum amisi, ejus ignitis orationibus demones exusti, totiens ac toliens a me recesserunt confusi. Illum extinctum aspicio, ejus presidio sublato de medio fere tota deficio, et ideo tota paveo, mihi met tadeo: in hoc tamen solo gaudeo, quod ipsum cum Deo vivere non diffido. Confido etiam per ipsius merita a sanctitudinis semita me minime in posterum recessuram; sed semper de bono in melius incessuram. Cumque diu sancta Virgo in amaritudine spiritus, et cum interrumptibus vocem singultibus lacrymosis, comploisq; manibus, hæc et alia protulisset, atque expressis gemitibus paullulum quievisset; accedens ad sanctum corpus, manus illius osculabatur flexis genibus reverenter.

mortuum loci:

quando vixerit

9 *Ætatem S. Ulphie colligere hinc licet, quod Christianus Episcopus, a quo illa sacrum velum accepisse dicitur, in Episcoporum Ambianensium catalogo, inter Dominicum et Rimbertum, sive Raimbertum collocatur: quorum ille anno 709, traditur translationi S. Lamberti adfuisse, hic vero nominatur in epistola 6, Zachariae Papæ ad diversos Episcopos Gallæ et Germaniæ an. 744 data.*

VITA

e MS. Ecclesiæ Abbatis-villanæ.

S. Ulphia Virgo,

egregie mortuæ,

piæ.

castæ,

Omnium nutu Dei fervore persecutionis contra Christianos in Gallicanis partibus quiescente, vigore Christianæ religionis non mediocriter accrescente, fuit quaedam puella parentibus secundum seculum claris orta, nomine Ulphia. Erat autem ipsa Virgo speciositate corporis amabilis, venustate spectabilis, castitate inimitabilis, elegans vultu, simplex aspectu, fructuosus imbata moribus, ac cunctis prædita gestibus gratiosis. Et cum talis esse ut in oculis omnium venerabilis haberetur, humiliter tamen de se sentiens, ecclesiam quoties se parentum visibus furari poterat frequentabat, et ibidem precibus, suspiriis, singultibus lacrymosis coram Deo devotissime se mactabat, suamque pudicitiam Jesu Christo sponso Virginitatis offerens, suppliciter et attente eidem, ut se mundam, castam, et illasam ab omni inquinamento carnis et spiritus conservaret, instantissime supplicabat.

a multis in conjugium captella,

2 Interim vero parentes Ulphiæ devotionem et intentionem suæ salutis penitus ignorantes, auri et argenti congeriem ingentem accumulant, eamque ponunt et reponunt studiosius in sequestro, ipsius nuptiis exponendam, si quis ad id idoneus se offerret, qui prædictam Virginitatem petat sibi thoro legitimo copulandum. Hujusmodi sermo currit ac velociter inter aures seritur popularis, quod parentes Ulphiæ, ut honorificis nuptiis tradant ipsam, pecuniam congregant infinitam. Mox vero decentissime petitur a nonnullis pollentibus seculi dignitate, non tam propter pecuniam vel suppellectilis quantitatem, quam etiam propter morum suorum venerabilem probitatem. Debet mente et corpore Virgo sancta, gemitque frequentius, apud homines se tantam gratiam invenisse, que solam Dei gratiam didicit affectare, et quomodo huiusmodi istos possit evadere sollicite sermum satagit retractare.

p. canonicis presentibus virginitatem oravit:

3 Alloquitur igitur a suis parentibus ipsa Virgo super sponsalibus federandis, et ut eis quoad hoc assensum præbeat spontaneum, admonitione paterna benigniter deprecatur. Excusat se Virgo florida dulci verbo, et ut sponsum suum dulcem Jesum amare dubitet, eoque devote virginitate illa se servare liceat,

rogat ne de sponso carnali ipsi de cetero faciant mentionem, asserens et protestans quod virginitatem suam pridem oblatam humiliter Jesu Christo devotione fervida consecravit. Placet utrique parenti devotio tam devota, gaudentque ipsam Jesu Christo virginali copula conjunxisse. Sed displicet ipsis summe qui ad ejus carnale commercium aspirabant; instant igitur cum blanditiis, cum terroribus, atque iniuriis. In tali colludio prætereunt anni multi: tandem vero illos diabolo instigante eam auferre etiam invitatis parentibus ministrant cervicose. Quo cognito succumbit orationi ferventissime sancta Virgo, ac lacrymis quo incumbat decurrentibus pavimento, somnoque degustato paullulum, surgit læta, eoque in illo somno quid esset actura postmodum divinitus scit edocta.

divinitus docetur procorum insidias vitare:

4 Deo igitur, cui se totam taliter commendarat Ulphia, cuncta secum suaviter disponente, astuta plurimum ac de animæ suæ salute sollicita, fingit mentis amentiam, cordis velamina, capitis insaniam, abiensque fugit hinc et inde, pallida jejuniæ facie, nudo capite, ac per humeros dissolutis sparsisque crinibus, velut amens, ut saltem hoc ludo contemptibili suam possit pulchritudinem deformare, et a se repellere ad seipsam carnaliter anhelantes. O mulier fortis! o nobilis Virgo, prædicabilisque puella! Aliæ namque puellæ seu virgines, carnis et sanguinis voluptatibus mentes suas et corpora faciliter inclinantes, summo studio se depingunt, facies suas ornant, supercilia componunt, crines tortos seras comprimunt sericis, et restringunt, ut omnimodo placeant carnalis concupiscentiæ locatori: sed ista facie tenus toto conamine se deformat, ut soli Virginitatis placeat amatori; et mente sobria terrenum maritum fugiens, ubi sola maneat et cunctis ignota, Deoque facile serviat, et attente locum ad hoc idoneum ducit avidè requirendum.

hæc stultitiam:

5 Igitur Ulphia sumpta veste simplici et abjecta, cum facie quamvis pulchra, tamen valde deformata, de terra et cognatione sua sapienter egrediens, occulteque deserens funditus patriam et parentes necnon et omnes mundi divitias, carnis delicias, et amicorum blanditias, arbitrans et velut stercorea parvipendens, ut Christum lucretur, proficiscitur ubicunque eam fert voluntas, Spiritu (ut creditur) sancto duce. Nec sibi divina gratia figere gressum sinit, donec in pagum Ambianensem veniens, circiter quarto miliaro ab eadem urbe, juxta rivum Noyæ, nutu divino reperit fontem parvum, in loco pleno et denso vepribus et frutetis, atque a conversatione hominum sequestrato. Non longe tamen Sanctus Eremita Dominicus habitabat, a cum quo affinitate spirituali juncta Ulphia antequam juxta fontem prædictum fieret sua cella, aliquantulum fecit moram, et eidem ætati decrepito jam vergenti loco clientis Virgo juvenula ministrabat, ipsumque senem Sanctum ex cordis intimis humillime reverebatur, semper ipsum Patrem et Dominum suum vocans. Ipsam etiam idem Sanctus versa vice habens et diligens ut filiam, pro sue probitatis et sanctitatis excellentia affectuosissime venerabatur, et ut semper de bono in melius proficeret hortabatur.

venit in pagum Ambianensem

a servit S. Dominico eremita, et ab eo instruitur

6 Erat autem perfecte in his Sanctis duobus in Christo cor unum et animam unam habentibus, ut patris et filii cordium et corporum casta societas, intellectum nulla varietas, affectum quoque nulla contrarietas apparebat, utriusque conscientia nihil varietati dissonum sapiebat, nil horum scientia vanitati consonum capiebat, fervoris etiam et devotionis eorumdem violentia regnum eorum juxta Salvatoris vocem vim faciens avidè rapiebat. Post aliquos autem dies, facta consummataque juxta fontem prædictum eremita cella, Ulphia penitus se sequestrans a mundi turbine et procella, ut utinam dulcedinis coligat

Math. 11 12 in cella juxta fontem habitabat.

Ex uss.

quotidie cum
Domitio ut ad
vigilias,
b

omnibus ven-
nerabilis :

communicat

max. ygotons
decumbit.

pte mortur :

annua facie
post mortem,

suavem adre-
rem exspi-
vol.

Fons ejus jani
puteus Amb-
iani

colligat inde mella, intrat intus Christo tonsa ut ibi-
dem sit absconsa, quo stet sponso grata sponsa. Qualibet vero nocte S. Domitius hora qua solebat ad
vigilias b ire, per eam veniebat, et sic euntes phriter
vigiliis finitis ad cellulas suas ambo simul redibant.
Ipsos autem Sanctos a vigiliis cum summo silentio
quotidie revertentes videbant Christi fideles, agrorum
cultores, ruris aratores, agricolæ et vitatores, bu-
bulci et pastores; et donec ipsi Sancti ruricolas eos-
dem praterissent, opera sua dimittebant itidem ruri-
colæ reverenter stantes, eosque Sanctos transeuntes
demissis aliquantulum snis capitibus inclinantes.

7 Cum autem Ulphia jam esset in ætate matura
præsens exilium de prope relictura, labores prætere-
tos oblitura, Paradisique deliciis fructura, nulla fuit
ei mundialis cura, ut ab hinc recederet ejus anima
pura : ideoque eo lætior a corpore exibat, quo ad
Creatorem suum redibat. Igitur invalescente morbo
quo S. Ulphia ultimo laboravit, quadam die post vi-
giliarum et laudum synaxin, in Missa diluculo cele-
brata viaticum salutare petiit et accepit, statinque
ad suam cellam reversa in suo lectulo se projecit, de
quo postea non surrexit. Pius autem Dominus Jesus
Christus sanctam Virginem suam corporali morbo
diu non pertulit fatigari, quam in eremo longa con-
certatione ab hoste generis humani tentari permise-
rat et probari. Siquidem invalescente ægritudine,
nocte secunda sciens et prævidens Virgo sancta, quia
venit hora ut transiret ad Patrem ex hac miseria,
sursum elevans oculos, alta traxit suspiria, Deo pie
offerens vana talia : Sanctifica me Salvator, confir-
ma, conserva, rege, roborata, et confortata; nec non
et post finem dierum meorum me tecum perduc ad
gaudia sempiterna. Cumque duæ Virgines quæ ade-
rant respondissent Amen; sancta Virgo Ulphia in
Domino feliciter obdormivit.

8 Diluculo vero lucescente sua sancta convirginalis
Aurea veniens ad cellam S. Ulphiæ, corpus ipsius
reperit exanimæ, ita supra pectus suum in modum
crucis manibus cancellatis compositum gratiosè, ut
non obliisse videretur, sed obdormisse. Contempla-
bantur etiam adstantes et admirabantur, ipsique
frontem serenam, vultum æquum, et quasi emit-
tentem ex se quemdam risum omni jocunditate ple-
num. Infelicem vero se dicebat omnis qui non inter-
fuerat ad funus sacræ Ulphiæ Virginis, et qui non
fuerat particeps illius pigmentarii odoris, qui per to-
tam continue diem de corpore ejus exiens astantes
circumquaque se largiflue diffundebat; quo satiati,
refrigerati, et refecti exultabant in laude et gloria
humani generis redemptoris.

9 Hic autem non adiecit opponere, proficit sufficit-
que hoc solum referre ad commendationem et atten-
tionem sanctitatis odorifere, corporalisque munditiæ
sacræ nostræ Virginis Ulphiæ, quia in majori Ecce-

lesia civitatis Ambianensis puteus extat, fons quon-
dam dum adhuc ipsa Virgo vivebat in corpore; in
quo quidem fonte in æstivo canmate se decrevit ali-
quotiens balneare; ex quo etiam puteo hauritur aqua
proprie ad omnes Missas in eadem Ecclesia celebran-
das quotidie. Non enim indignatur mundi Salvator
laticem vasculi seu gurgitis, quo se lavit ipsa sponsa
sua Virgo castissima, Sacramento sui corporis et
sanguinis commisceri, quæ Sacramentum hoc in ter-
ris posita tota devotione semper studuit venerari.
Non etiam sancta Sedes Ambianensis ipsum tanti
penderet putei sive fontis liquorem, nisi crederet ipsius
sanctæ Virginis in vita sua Deo placuisse pudorem.

10 Sepulta igitur terræque commendata sacræ Vir-
gine Ulphia, sancta sua convirginalis Aurea, amnes-
que aliæ Virgines, et reliquum vulgus, ad civitatem
redierunt vespertinam horam, dimittentes in eremo illo
sanctæ Virginis nostræ pignora, usque ad tempus
illud, quo non longe post, instigante vociferanteque
devoto populo, ad civitatem Ambianicam cum gau-
dio sunt delata, Patris et filie, id est, SS. Domitii et
Ulphiæ corpora. Et quamvis ecclesia fabricata sit in
loco, in quo Sanctus regniverat Domitius terræ tectus,
nulla tamen basilica fuit exstructa in loco, in quo
jacerat S. Ulphiæ virgineum corpus usque ad tem-
pus illud, quo certa memoria vix extabat sanctorum
eorundem actuum, seu decessus, circiter per annorum
curricula lucentorum : semper tamen fuit ille
locus, licet ædificiis vacuus, a Christicolis sanctitate
notabilis; et sperabatur de eo magnam in posterum quid
futurum, atque ab ipsis fidelibus persepe, maxime
que in festo sacræ Virginis prædie scilicet Calendas
Februarii visitabatur : atque ibidem ad invocationem
nominis S. Ulphiæ sanitates plurimas ægotantibus
divina pietas largiebatur. Tandem vero ut mansio-
nis locus Virginis Ulphiæ celebrior haberetur, divina
providentia hæc eodem loco illud nobile cœnobium
sacrarum Virginum, quod dicitur c Paracletus, ædifi-
catum extitit et fundatum, ipso præstante ejus reg-
num et imperium sine fine permanet in sæcula se-
lorum, Amen.

Ejus et S. Do-
mitii corpus
Ambianam
transferitur :

in loco præta
sepulture
miracula.

c
monasterium
construitur

a Id fusius narratur in vita S. Domitii : juxta fontem ali-
quandam commoratum, admonitum divinis circa horum sectam,
ut redirent a vigiliis seculi occurreret, ad pedes ejus prostratum,
cum sibi Patrem et Magistrum vitam spirituales adoptasse. Domi-
tium in diem sequentem responsum distulisset : interea de divina
voluntate edoctum, postredie ammisit. b Ambianum rediit,
ut in vita S. Boniti dicitur, ad ecclesiam B. Marci, ubi S. Achie-
oli monasterium nunc consistit. Quamvis tamen eum et La Marliere
non fuisse in ea ecclesia eo tempore Canonos, sed infra urbem,
ubi nunc Cathedralis est basilica. Colitur S. Acholus, sive Acio-
lus, 4 Mart. c Fundatum id cœnobium scribit La Marliere sub
anno 1218, ab Enguerrando viro nobili ex Comitum Ambianen-
sium familia orto, et Ada ejus conjugæ, eorumque filias Margari-
tam Abbatisæ, Elisabetham Priorissæ, in eo prænas munus ges-
sisse. Eo tempore scripta est vita S. Domitii, ut in ea habetur : ad
fontem quemdam, ubi cœnobium Paracleti monialium Cisterciensis
Ordinis modo construitur et fundatur.

Paracleti cœ-
nobium.

DE S. BOBINO EPISCOPO TRECENSI IN GALLIA.

CINCIDEN
AN DOCE
XXXI JANUARI.

S. Bobini
Episcopi Tre-
censis

Tricissium Angustobona, Campum Celticæ
urbis illustris, plurimos e numero Cælitum, vel
eius olim suos, vel conditis isthæ eruvus adscrip-
tos inquitus, publicis sacris veneratur : quon-
dam hoc mense Actu dedimus, Froloberti Abbatis
die VIII Patrocli XXI, Sabiniiani et Sabine XXIX.
Hoc die S. Bobini XXIX illius urbis Episcopi agitur
solemnis, extra tamen ipsam urbem, memoria. Coelestes
ei honores, tamquam in Sanctorum numero adscrip-
to, in cœnobio Cellensi, in quo primus monachus
fuerat, decerni, ibidemque ejus corporis reliquias
asservari scribit Nicolaus Canuzæus. Nicolaus Des-
Guerrons testatur inter illius cœnobii Tutelares Divos
censeri.

2 Duplex ejus celebras memoratur, natalis 31 Ju-
nariu et Translationis 22 Aprilis. Prior ignota fuit

Canuzæo, ita scribenti : Ejus natalitius dies minimo
recolitur, quia ignoratur. Quo testimonio deest, idem
scripsimus supra ad cap. 3, vitæ S. Froloberti nu. 13,
litt. f. Venit postea in manus nostras liber Gallicus u
Nicolaus Des-Guerrons editus de SS. Trecentibus, in
quo reperimus, in monasterio Belli-loci, ordinis Pre-
monstratensis, diocesis Trecentis, ubi quædam ejus as-
servantur reliquæ, solemnè religione hæc die celebrari,
atque in vetustissimo MS. Martyrologio, quod Usuardi
prætitulatum est nomine, isthæc haberi : Prædie Cal.
Februarii Trecentis depositio S. Bobini Episcopi et
Confessoris.

natalis,

translatio,
ritu celebrari tradunt idem Canuzæus et Des-Guerrons;
citataque hæc eisdem monasterii Kalendarium, in quo hæc
habentur :

EX VARIIS

habentur : Translatio SS. Melanii et Bobini Episcoporum. De S. Melanio, quoniam ejus natalem adhuc ignoramus, isthic agemus. Memorat hanc utriusque translationem *Swassianus in Supplemento Martyrologii Gallicani his verbis* : Augustobonæ Tricassinorum, sanctorum Episcoporum et Confessorum Melanii et Bobini, ibidem in monasterio Cellensi honoratorum, ubi amborum reliquia: asservantur. *Ast Hugo Menardus XXI Aprilis* : Treceas depositio S. Bobini Episcopi et Confessoris. *Lib. 2, Observat. fatetur translationem agi eo die* : imo sequenti agitur, ut jam dictum. Quem ipse Bobinum, quidam Robinum vocant; plerique, et recte, Bobinum.

4 *Pauca de S. Bobini vita comperta sunt. Auctor Vita S. Frodoberti hec scribit cap. 3, nu. 13. Nec illud præterendum, quod ex ejusdem loci canonicis, B. Frodoberti vitam institutionemque sequentibus, quamplures postmodum in urbe Tricassinum extitere Pontifices* : inter quos Aldebertus vir summi ingenii et præcipue sanctitatis; itemque Bobinus, natione Aquitanus : quorum uterque ipsi loco ingentia commoda contulere, intra extraque quibus possibile fuit amplificandi modis; sique in plenitudine honorum operum diem ultimum consummantes, intra septa basilicæ ejusdem monasterii nobilem sortiti sunt sepulcrum.

professio,

publiu opere,

5 *Des-Guerrois scribit, fama sanctissima: disciplina, quæ in Cellensi canobio rigebat, exercitum Bobinum, ex Aquitania Treceas venisse, cumque in Cellensi monasterio sanctissime viveret, ad Episcopale munus erectum, et singulari studio administrasse; atque inter alia præclara quæ multis est opera, basilicam Cellensem restaurasse, ut ex metrico quodam prælogo, quem non vidimus, vitæ S. Frodoberti colligere est his versibus, quos idem recitat auctor* :

Cujus opus, Bobino sacer, te præside crevit,

Autistes meritis magnificande tuis.

Per tua iunc Frodobertus ovans consulta beatus,

Continet ecclesie culinina velsa sua,

Hunc ipsius monasterium Cella S. Bobini appellatum.

6 *Variis Bobinum scribit Hugo Menardus circa ten-*

ctas,

pora Caroli Martelli. *Des-Guerrois arbitratur circiter annum Christi 790 floruisse. Ejus reliquæ in eodem S. Frodoberti monasterio asservantur. Eas anno 1154 reperisse dicitur Petrus Abbas, an en sit quæ 22 Aprilis celebratur translatio, nos latet. Extat vetus membrana in Gannayensi S. Georgii Prioratu, in qua hæc legitur* : Tria brachia, una costæ, autæ coxæ S. Bobini, sive Melanii : simul cum invenio eorum corpora ego Petrus Abbas. *Has reliquias donasse Gannayensibus Petrum Abbatem scribit Des-Guerrois, non satis memor eorum quæ ante scriberat. Philippus Episcopus in instrumeto Donationis unius præbendæ Ecclesiæ Treceensis, factæ canobio S. Quintini Belyvacensis dato an. 1090, quod recitat Camuzens, et ipse Des-Guerrois Gallicè reddit, de illa S. Gregori ecclesiæ, ista habet* : quam plurimis miraculis Dominus ad laudem gloriosi Martyris dignatus est sublimare. *Hæc miracula propterea isthic facta asserit Des-Guerrois, quod isthic S. Georgii aliquæ reliquæ, et aliorum, ut S. Melanii et S. Bobini Episcoporum Treceensium. At qui potuerunt ante annum 1090, isthic existere et clarescere miraculis reliquæ, quas ipsemet vult non nisi 64 annis post se esse allatas? Nihil eorum nunc ibi extat, præter caput S. Claræ Virginis et Martyris e sodalibus S. Ursulæ, quod coram iustrasse et veneratum se esse scribit.*

reloqui i vris,

Gannay,

7 *In monasterio Belli-loci aliqua S. Bobini ossa extare idem aucto est, atque a Jacobo Ragurru Episcopo Treceensi, 6 Aprilis anno 1490 rogatu Abbatis; anno sequenti, 4 Maii, ab Huberto Abbate Præmonstratensi, visitata.*

bellilo,

8 *Non vultur prætermittendum, quod idem auctor, sive de se ipsa, sive de alio quopiam Sacerdote testatur; cum XXII Aprilis, quo die translatio SS. Bobini et Melanii celebratur, ad Cellensem ecclesiam se contulisset, isthic Deo ad illorum honorum sacrificium Missæ obtulurus, a Præfatione, quam vocant, usque ad peractam communionem, incredulæ quidam perfusus esse odoris suavitatis : idoque secundum sacrificium quærisse ex Adituo, an quodquam adhibuisset suffitus; eo negante, didicisse Sanctorum honori id tributum a Deo, aut suo solatio a Sanctis.*

sanctitas sua i oboro testata.

DE S. ATHANASIO, EPISCOPO METHONENSI IN PELOPONNESO.

VITA

AUCTORE PETRO SICULO ARGIVOR. EPISC. interprete Francisco Blanditio Soc. Jesu.

Petri Siculi, humillimi Argivorum Episcopi, funebris oratio in B. Athanasium Methones Episcopum. Benedic Pater.

CAPUT I.

Exordium, et Propositio.

Qui heroicarum virtutum splendore vitam illustrant suam, seseque ab omni færentia, humique repente vitiositate seceverunt, atque ad divinum celestique illud fastigium sustulerunt, congruum est heatis judicare, laudumque præconiis commendare; siquid aliud eorum inferioris oritur, quæ vulgo bona existimantur; quæ cum facillimum ad utranque partem habeant momentum, commutantur secundum utendum propensionem, eosque ad sui defectuionem traducunt. Sic enim incrementum capiet virtus eorum, qui eam sectantur, quos admiratio consequitur : atque ejus luminum splendores disseminati per auditorum aures cum fausta acclamatione, ad eandem virtutem expellendam diligentes ac vigilans animos excitant : vitium autem exulabit, atque omnino despectum odio habebitur, si cum virtute conferatur;

Exordium utile esse tandem SS

SICULO IX. XXXI JANUAR. S. Athanasii commemoratio,

Methone christissimi Messenarum in Peloponneso civitas, usqueque sanctitate Episcopum seculo Christiano nono Athanasium habuit. *Is Cutane in Sicilia natus, insula a Saracenis, Michæle Balbo imperante, circiter annum Christi 827 occupata, in Peloponnesum cum parentibus adolescentis profugit. De eo Octavianus Cajetanus noster in Idem operis de SS. Siciliæ XXIX Julii die scribit* : Cutane commemoratio S. Athanasii Cutanensis, Methones Episcopi et Confessoris. *Cajetanum sequitur Ferrarius, ut alio die ejus meminerunt. Agi Cutane illius natalem prædicæ Kalend. Februarii significavit nobis Franciscus Blanditius noster, qui et illius ritum a Petro Siculo Argivorum Episcopo scriptam, e MSS. codicibus magis monasterii S. Salvatoris archid. S. Basilii Messanæ, Latine a se versam, nobis transmisit : monuitque hanc ritum videri Petri Siculi esse, qui anno 2 Basilii Maculans, Christi 868 Tibricum Armeniæ civitatem pro captivorum permutatione legatus, nuntiæque isthic mensos miratus, scripsit de Manichæorum, quos isthic docuit, erroribus librum, qui a Matthæo Rudera nostro Latine versus, extat to. 9, Bibliotheca P. P. Meminit hujus Petri Baronus ad an. 870, nu. 62. Hanc ritum in capitula more nostro distribuimus.*

titulu,

rita,

a quo scripta.

conferatur; de loco etiam, veluti nocturnæ tenebræ diurnis splendoribus, illi concedet. Hujusce rei gratia vel ipse Christus Dominus humanæ reparator nature, ac solertissimus moderator eos viros (ut liquido suadet Evangelium) in album refert beatorum. Quamobrem et eos, qui Christum ipsum imitari student, pro virili parte laudibus prosequi debemus, utpote digna talis capitis membra, dignasque tali prototypo imagines, quasque monusculum animo quamvis inopi offerre, atque orationem habere commendatitiam.

2 Sed hisce me de causis excitans vereor, ne mihi audaciæ inuratur nota, dum laudare gestio Athanasium, a qui cognominem habuit immortalitatem. Tamen cum tantus ac talis sit, ejusdem bona tacere, atque utilitatem, quæ ab eo capi posset, haudquam decet compressis labris occultare: ne illi per similibus appaream, qui creditum sibi talentum per vanos timores celatum humo male commendavit. Atque alius quidem inter Rhetores dicendi industria expolitus, qui nolit sese intra æconiorum fines continere, ex hisce laudibus, quas subjeciam, famosissimum hunc virum poterit pro dignitate celebrare. Quare de ejus luce vite, splendoreque natalium, de optima corporis constitutione, de florida praque sermorum suavitate, et præ omnibus, sapientum more brevitate affectans, de gradibus dignitatum, et his similibus commodis eloqueretur: ut hisce enumeratis, quasi prius sparsis hujusmodi oblectamentis, sibi apud auditores benevolentiam conciliet. Nobis vero, qui, sicut pleraque alia vite ejus illustria, etiam hæc consulto præterimus, cum sola ac sincera veritas arideat, cordique sint præclare facta, quæ orationi nostræ fidem faciant, quoquo modo hæc dabitur excusatio: cum probe noverimus nec illis ipsis, qui totius vite cursum dicendo, novaque semper audiendo exercuerunt, facile esse verbis assequi dignitatem ejus, qui nobis laudandus proponitur. Sed vero mihi contumaciæ crimen ac molestem juxta metuenti, atque relationis humilitatem fugienti, quæ vel reipsa serpat, vel nutrirî apud me existimetur, parcendum omnino si quid supra vires adgrediar: etenim non modo divites, sed egeni etiam jubemur dilargiri petentibus, quandoquidem vicissim non ingentium dignitatum ac numerum, sed prompte voluntatis præmia a largitore Deo conferuntur. Quocirca ejus potentis fretus, qui ad primum oris hiatum faciendam ministrat, ad solidas illustris divini viri laudes, qui me etiam invitat, oratione complectendâ morem gerens accessi.

Idem infra repleti n. 6. Ἀθανασίου ἀθάνατος.

CAPUT II.

S. Athanasii ortus, exilium, vita monastica.

Patria igitur hujus, qui nunc mihi laudandus est, beatri Patris Athanasii, prima quidem ac vera, illa est cælestis, ubi una cum Sanctis ab æternitate fuerat adscriptus, et a teneris unguentis ab electione non excidit: altera vero patria, tantum a prima distans, quantum a veritatis luce caligo tenebrarum, vanaque simulacra rerum, Catania quidem urbs præclara in Sicilia excellens in primis. Igitur in præsentî si omnia eximia vellem recensere, situm, pulchritudinem, magnitudinem, æris temperiem, saluberrimam aquarum naturam, ingentes feracium ac sterilium arborum silvas, frequentem virorum sapientia, prudentia, fortitudine, justitiaque illustrium multitudinem, ab incepto intempestive digrederer: quemadmodum longe celeberrimam Virginem a Agatham Martyrem, quæ ea in urbe et nata et educata, et eruptionibus affecta est propter Christum, quæque ut sacrosanctæ sui corporis reliquie ibidem conquiescerent gratam acceptumque habuit: quas quidem ignei torrentes ex superimpendente Ætna defluentes præter

omnium expectationem venerabundi sunt reveriti; quin imo (sicut priscis temporibus pium illud, Deoque gratum onus, id est, parentes senio confectos humeris filiorum, b Amphionem, inquam, et Anapiæ, grato animo ferentium impositos venerati) retro properare sunt jussi. De ipsa quoque Ætna ignem, et sulphureum fumum, ac nidorem eructante, piceasque flammâs, et crassos nigros de summis faucibus evomente, necnon et horripentes fragores, bombosque valde immoderatos promente (dabitur quippe his admirabile scrutinium) si orationem tenere velimus, ab instituto egredi videremur. Et quidem si is, qui nobis nunc laudatur Athanasius, alterius patriæ amoribus incensus mortalem hæc ut exilium contempsit, ideoque beatum finem, ubi prima nobis domus, ac lætantium omnium habitatio, sortitus est; qui fieri potest, ut quam despiciere optimum factu censuit, ex eadem nunc deductis laudibus oblectetur?

4 Itaque ex hujus patriæ ruinis, atque occasu veluti quidam Phosphorus exorrens, parentes suos æque religiosos ac Deo amicos inde a puero declaravit, cum ab iis filium Christo pie offerentibus, primumque fructum producentibus, optime per totius vite cursum fuerit Athanasius nutritus ad obsequium divinum. Quid autem refert singula eorum præclare facta recensere, cum ex fructu arboreo admirari probe cognoscamus? Declararunt etenim celsum ac generosum animi sui robur velementes olortæ contra eos tentationes, quasi procellose tempestates et grandines, sed minime illud labefactantes. Sicut enim fornax probat aurum; ventus autem, et pluvia, et grandines, et torrentes probant ædium fundamenta; ita inopinæ calamitates vel flammæ ac nimium, vel imbecillum ac detritum aurum detegunt. Ismaelitarum enim, atque Agarenorum barbara gens, per quam (sic nostris promerentibus peccatis) Sicilia insula devastata est, poenâ a nobis de prævaricationibus quasi carnifex exigens (siquidem non in patri obedivimus, neque facilem eidem vocanti cervicem inclinavimus) multas quidem diripuit civitates ac vastavit: earumque rivas cum finitimis necolis, alios quidem amarissimo mortis genere, qua gladio, qua fame delevit, marique submersos suffocavit; hos autem gravissimis molestiis, ac vinculis donavit, et alios procul a nutrice terra miserum in modum auferere, et per externas nationes eogit divagari.

5 Hisce tempestatibus Athanasii parentes una cum communi filio domesticis rebus valedicentes (neque enim poterant sicis oculis intueri line Christi ovile, gentem sanctam, et regule sacerdotum male habitum ab impiis, inde hos superbe despicientes, nostrasque calamitates deridentes, ut in injuriam rerum omnium conditoris Dei quasi percusso federe exterminarent perfectum populum Christianum, neque nulla ejus mercede remaneret) in antiquam Peloponnesi e Patrarum urbem commigrarunt: ubi olim qui primus ad Apostolatam vocatus fuerat Andreas (qui et Petrum germanum fratrem, et illius beate plaudans jam futurum Principem advocavit ad Christum, qui se prius advocaverat) post longam Evangelicæ prædicationis cursum, felicissimum vite finem actus in crucem consecutus est; ipsum quoque Dominum in morte, sicut etiam aliis in rebus omnibus, imitatus. Audiverunt quippe Athanasii parentes divinum illud Abrahami Patriarchæ oraculum, patriam terram, propriam domum, et cognationem sibi relinquentibus eo loco contingendam. Quid vero in hisce? aliquantæ hæsitatiõe, aut ingrati animi vitio fuerunt percussi, aut adversus divina judicia murmurarunt, quod non condigne, atque eorum totius ætatis vite mores promerebantur, indigni paterentur? minime vero: imo vero etiam ex iis, quæ in nostra potestate non sunt, quod solum placere Deo arbitrabantur, illud unum sequebantur.

6 Eorum

PROPOSITIO
cum excusatione neglectæ artis rhetoricæ.

a

Accidit
Plato Ge

b

Athanasium
sanctæ insti-
tutum sui pa-
rentes.

Saracenis Sic-
iliam direco-
stantibus.

S. Athanasii
patria,
Catania urbs
celebris.

u

pro quo
S. Agathe
ortu, reli-
quias, præsi-
du contra
Ætna ignes.

c
Patrias ortus
grant.

u

insigni pe-
nitenti.

Arctoni
Patrio Episc.

Philip. II 13

hic Athana-
sius fit mona-
chus.

6 Eorum vero filius, qui ab immortalitate deduxit nomen, divini amoris incendio cor habens inflammatum, pene immemor ærumnarum, quibus obsidebatur, ad præclariora facinora adgredebatur. Etenim firmus ac stabilis animus Athanasii, et ab omni perturbationum sordè expiatus non ad jam collectum, sed ad reliquum virtutum thesaurum oculos adjiciebat. Illud etiam in seipso exsequi studebat, ut quæ retro essent ex magno Apostoli Pauli sensu oblivisceretur, et ad ea, quæ ante oculos essent sita, numquam non adspiraret; atque identidem tametsi tereno adhuc pulvere involutus, ac terrena perustrans, ad cælum contendebat evolare. Monastico igitur jugo collum subjungit, quod cum a mundano strepitu, et intempestivis negotiorum vorticibus emancipat, tum suos candidatos in expeditam a rebus omnibus tranquillamque vitam, velut in portum undequaque tutum, adducere consuevit. Itaque rebus omnibus caducis, ipsis quoque parentibus valere jussis, ut remotis arbitris una cum Deo communicaret, cum eoque assidue versando divini participis amoris fieret, illi operam dando contemplationi, quod Dominus ipse est Deus, inter primos huic vitæ operam navantes plusquam secundas tulit, tametsi esset ætate adolescentulus. Etenim præter asceticas exercitationes, cum a mundanis negotiis abhorreret, simul cum iis, qui in desertis agebant, jucundissimam Deo operam dabat. Hoc enim laboriosum vitæ institutum, quasi jugum ferre a prima ðtate, ac per solitudines vivere, mirum quantum exoptabat?

ne vitam soli-
tariam secta-
ritur

Amphinomus
et Anapio-
pæti in pa-
trates

Pater urbs.

a De S. Agathæ patri discerimus ad illius Acta 5 Febr.
b Amphinomus et Anapius patrem et matrem huncis per medios ignes Ætne portarunt, inquit lib. 3, cap. 4, Valerius Maximus. Strabo lib. 6. Ἀππιόπου πατὶς Ἀναπίου vocal. De hic Solutus cap. 5. Inler Catinum et Syracusas certamen est de illustri fratri memoria, quorum nomina sibi diversæ partes adoptant. Si Catinenses audimus, Anapius fuit et Amphinomus; si quod malunt Syracusæ, Emuliam putabimus et Critonem. Catinensis tamen regio caussam dehi facta, in quam se cum Ætne lucidia protulissent, juvenes dum solidos parentes evexerunt inter flammam illis ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulchri locus nominaretur Campus pium. De his Seneca lib. 3 de beneficiis cap. 37. Vicerit Siculi juvenes, cum Ætina majore vi peragitata, in urbes, in agros, in magnam insulari partem, effulisset incendium, viderunt parentes suos decessisse creditum est ignes, et utrinque flamma recedente limitem adaperitum, per quem transcurrerent juvenes dignissimi qui magna tuto auderent. Celebrant eos et alii, ac fere Anapium appellant, qui hic Anapius est.
c Pater, ἡ πατὴρ urbs celebris Archar proprie dicitur in Peloponneso, ubi, ut hic dicitur, martyrium subit S. Andreas Apostolus.

CAPUT III.

Monasterii præfectura. Episcopatus.

Datius ergo id vitæ genus callentem, atque luctam obuentem non adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, contraque spiritua lia nequitia, conspicens ille, qui imbi monachorum erat Antistes, (fortiter enim ac stremit, et ex monasterio legis instituto in arenam descendebat, et ad supernæ vocationis hævium quam celeberrimo cursu, meritoque assequendum festinabat) collegio monachorum præfexit Athanasium. Cui quavis recusanti, ut ne qui ratione sollicitudo circa illos cogitationem ejus ex altissima contemplatione avocaret, præfecturam tamen detulit. Non enim æquum erat multo tempore stabilitum spectatamque probitatem consensescere otiosum et immundicam, cumque iis, quibus opus erat, handququam communicari. Et cum qui divinarum equum caducarum restricta tenacitate apud se retinet, neque eam in egenos dividit, fons item aquas haurire negans sitientibus, ipsa quoque tellus suis cæcis arcanis alytis thesauros, non perinde sunt vituperabiles, atque is qui apud sese spirituales divitias celat, neque aliis impertitur: siquidem non tam sibi quisque, quam aliis percepit charismata gratis a Deo collata, ideoque Christus Thomam dixit: Sic luceat lux vestra coram homi-

Laet in vili-
bus, præfecturæ
curatibus

nibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est. Math 5 16

8 Ubi vero majores in Athanasio divitiarum cælestium accessiones fieri perspexit, quæ compluribus læcupletandis satis superque essent, ejusque splendorem idoneum ad illustrandos sibi adjunctes, post omnes honorum Ecclesiæ gradus rite citraque cujuspiam contentionem conscensos, eum ad summum Archiepiscopalis dignitatis apicem sustollere decrevit, ut ex editiore veluti specula plurimos dirigendo, eis veritatis viam demonstraret, et per eam dispulsis tenebris, citraque offendiolum, veluti clara luce incedentes erudiret. Neque enim fas exiguis anguli angustiis magnam occultare facem, neque perenni ingentium fluminum inundatione pomariolum hortulanae exiguum irrigare. Quamobrem Methonensis Ecclesiæ cathedram ingressus (ea vero est clarissima Messeniorum civitas in Peloponneso) multis illam, ut diligentissimus agricola, Christianæ pietatis plantis consitam reddidit fecundiorum, atque adeo ad maturos jucundosque fructus procreantibus perennibus suæ doctrinæ irrigationibus, nec non ad delicias, et amores rerum omnium Domino adornavit. Non enim turpi otio ac desidia languens, ut quis alius mercede conductus, assignatum sibi pensum explevit; sed ut bonus pastor Domini sui oves existimans quasi suas peculiarias, vitam periculis, exponere, cum res tempusque postularet, nihil sane verabatur. Quapropter in adversis casibus præcedebat reliquos, in periculosis propugnabat, et ægrotantibus medicum inveniebatur peritissimus, nudis item tegumentum, nutrimentum famelicis, mæstis consolatio, dolore exanimatis voluptas: atque, ut summatim complectar, spectandus erat pater orphanis, viduis patronus, nulloque habito defectu, omnibus omnia factus, ut plurimos Christo liberificaret. Quis autem commemoret nocturnas ac longas pervigiliones propter eos? assiduos labores ac sollicitudines, ne qua de suis ovibus ferarum præda interiret, neu qua (Evangelicæ prædicationis tuba non canente) diabolico transfigeretur telo, atque abs se tandem, cuius fidei gregem crediderat, jugularum ovium sanguinis rationem repeteret Deus? Neque noster Athanasius aliquis ex iis censendus erat, qui pingua mactarent, fortiora divenderent, velleria induerent, (ut sanctus Propbeta loquitur) quique dicerent, Benedictus sit Dominus, divites facti sumus; sed vero ex iis, qui infirmos corroborarent, excitarent prostratos, debiles, ac mocos colligarent, et ad currendum extimularent, animumque et vires sufficerent.

pt Methonensis Episcopatus

insignem suam curam gerit,

Ezech 34.

isique exemplo virtutum præfuit

9 Agebat vero is dignitatem Episcopalem non animi gratia, sed majorum causa certaminum ac laborum, quam superiore vita exanthlaverat, sicut multo plures in fidem suam administrationemque susceperat: ideoque non verbis solis eos, quibus opus erat, erudit, sed exemplo multo magis ad ea quæ fuerat cohortatus trahebat. Et quidem illustrium virtutum partes ita recte egit, itaque subsequens eas reliquis usus est, ut nullo modo præ exsuperantia vel defectu contra illas pugnantibus, de regia rectaque illarum via deflectere, vel præfixos terminos unquam transilire visus sit. Et primo quidem menti, ubi vis consilii inest, eos addidit prudentia nervos, ut omnes illius motus in Deum evehere exoptaret. Eam deinde animi partem, quæ voluptate capitur, temperantiæ frenis moderatam, facili negotio ut a terrenis ad cælestia subvolaret rondocefecit: atque illuc omne suum desiderium ita traxit, ut quasi ad res educas, earumque amorem, qui ab imperitis innatus censetur, non natus esse, sed potius hæc ex parte mortuus Athanasius videretur. Robore quoque animi eatenus iracundiam edomant, quoad dimiraret contra serpentis astutiam, unde ad nos mortis venenum pervasit: quoad etiam adversus

adversus malas perturbationum appetitiones, easque suggerentes cacodæmonas audacter castrametaretur, strenueque manus consereret. Tum si quid modum excederet, atque in vite partibus adulterinum cense- retur, per justitiam resecurit, æquabilemque distribu- tionem dividens omnibus, corpori, inquam, et animo opportuna tempestive subministrabat. Servabat vero ita firmum librile inter illud justitiæ lances interpo- situm iugum, ut ne tantillum quidem nutaret : atque ideo justum omnibus sententiæ suæ tulit suffragium, violentique commercii fraudes dissolvit. Itaque ca- dentibus fuit levatio, stantibus fuleimentum, uber- rima omnibus ærumnois liberalitas, corpore vel animo claudicantibus idem pes fuit et sustentaculum. Hominibus de via, secundum divinum Joham, suæ domus fores patebant omnibus : nudorum humeros vestimenta ab Athanasio distributa ad vitam tutan- dam, noxam quantum fovebant.

Joh. 31. 32.

CAPUT IV.

Efficaces ad suos exhortationes.

Quas ob res a Deo tandem sortitus est gloriam sempiternam, communi omnium testimonio jam com- probatus unus inter omnes sine cujuscumque querimonia justus et verax. Atque eos, qui superbam cervi- cem in altum efferrent, suaviq; Christi iugo nolent subjugare, magna cum prudentia convincebat, qua exemplis, qua adhortationibus, qua etiam idoneis objurgationibus, nunc terrificæ oratione delineans horribilis judicii tribunal, severissimam in throno sedentis Judicis æquitatem, acerbissimas pœnarum dissolutiones ab omnibus pro suis cujusque meritis exigentem : ipsas quoque Angelicas mentes torvis ardentibusque oculis despicientes, neque miserantes vicem hominum æternis ignibus mancipatorum, eo quia tempus non penitentiæ, sed remunerationis advenisset. His igitur alloquis complures ad bonam frugem correxit, in suaque coegit retia, itaque ad mensam Christi, cui in pretio ac deliciis est salus hominum, veluti opiparum opsonium transmisit. Sic igitur attributum sibi talentum, multo pluribus ada- gens Athanasius, vir jam spectatæ fidelitatis, multa- rum urbium obtinuit principatum : sic in Domini sui gaudium est ingressus, cum sese, suæque curæ com- missos filios intaminatos atque innocuos exhibuisset.

mem judicii
suscipiant.

Luce 19

unguo cum
fructu.

Joh. 6. 43

seruus Ge-
ntium legi-
torum

11 Eapropter gloriosos honores a Deo est conse- cutus, omnesque suppeditatam sibi honorum affluentiam concelebrant mortales, insolitos utilitatis fruc- tus ex una ejus memoria decerpentes. Sicut enim cogitatio et collocutio rerum sua natura veterum au- ditoribus pariter, pariterque colloquentibus, nec non etiam cogitantibus identidem nocuit; sic e contrario bonarum rerum commemoratio non mediocres concilia- vit utilitates. Itaque docens, et faciens (ut divinum inquit oraculum) fecit omnes docibiles Dei, atque perspicaces ad discernendum bonum a malo, honestum a turpi. Non quemadmodum Zamolxes et Ana- charsis olim, quorum quamvis barbarorum sapien- tiam Græci admirantes suspexerunt : neque etiam ut apud Spartiatis legumlator Lyeurgus Muesion apud Argivos, apud Pylios Nestor, ejus sermonem melle dulciorem edixit Homerus; non demum uti legum sanctores Solon et Clisthenes apud Athenienses; qui sane omnes non modo finitimis Græciæ populis ut suas reciperent leges, earumque præscripto vi- verent, non suaserunt; sed ne illis quidem, apud quos leges tulerant, ut ad finem usque retinerent. Nunc etenim, cum easdem illorum leges velleribus coronarint, aut unguento velut hirundines perlime- rint, nequaquam eas audire patiuntur. Sed veri Christi Domini, ejusque perpensionum leges suo fe- rens gregei, effusa admodum cum lætitia complecti, et illas ad finem usque vite custodire persuasit

noster Athanasius, vir enimvero beatus, quippe qui non rudem, et Deo servire adgredientium, sed per- fectum sibi comparaverat divinum timorem : etenim vehementi Christum amore prosequabatur. Cujus propria rei nota, nobisque fide dignum esto argu- mentum, diligentissima in propriis greges vigilantia ac providentia, quam unam præ multis virtutum formis, Petrum interrogans Christus Dominus, in eo præoptavit, eamque aggrediendam præ reliquis discipulo sui amatissimo, jamjam Christianæ rei imperium capessenti, proposuit.

Actone
P. 7. 1. 1. 1. 1.

Joh. 21

Psal. 111 1

12 Operam etiam dabat Athanasius secundum Prophetæ oraculum, ut in divinis præceptis non quod esset satis, sed vere nimium ac summum concupisceret : ideoque in cœlestium mandatorum terra permansit semen ejus, sive id extiterit sermo Præceptoris in auditorum atque intuentium cordis agro per admirabilia opera disseminatus; sive etiam ii, qui ab eo quasi concepti, in lucem editi, atque educati genuinos seminantis se filios reipsa comprobarent. Omnino gloria, maximaque divitiæ in domo ejus, in Ecclesia, inquam, cum ejus item justitia in æternum perseveret : non vacuus, inquam, gloriolæ inanis tumor, et quasi inflata aquarum bulla, quæ cœyissime evanescit : neque etiam illæ divitiæ, quæ in cœleste regnum contendentibus reluctantur, quæ suis ana- toribus sexcentas calamitates conciliant, quæ in la- queos et insidias diaboli impellunt eos, qui effrenata quadam cupiditate insaturabiliter se illis volunt mancipare : non demum illæ scelerum expeditæ ad- ministræ, quæ abunde materiam illorum suggerunt incendiis : sed illa, illa quidem gloria, quæ beatiss Angelorum mentibus pares honorum dignitate præ- stat; quæ ter sanctum Deum inter Sanctos degentem nobis quantumvis in terra vexatis, sancte tamen vene- rantibus, conciliat; quæ præsens est pignus cœ- lestis gloriæ Sanctorum; quæ nostra mortalium præcordia eo complet gaudio, ut inde lætitiæ immor- talis cumulus redundet. Divitiæ demum non inanes, quas nec fures, nec latrones effodiunt.

etiam in
saceras propa-
gato.

quasi mystica
divitiis.

CAPUT V.

Heroicæ virtutes, miracula.

Beatus, et re quidem vera sanctus Athanasius : etenim is, neque in concilio inapiorum unquam ver- satus est, neque in blaterantium obscena, turpiave perpetrantium cathedra consedit, sed tanquam im- mortalis arbor sata secus irriguam Christi Salvatoris emanatrum pollicitus est. Nullus in ure ejus dolus inveniebatur, sed sola Dei eloquia, in quibus sanctissimum sibi quoddam hospitium secreverat. Visus etiam est ter ille felicissimus, sicut mons Sion, qui habitat in nova Hierusalem, non enim commovebitur in æternum; oculosque ad Deum attollens non tar- dum inde sensit auxilium. Quapropter quæ gaudia, atque hodiernæ lucis lætitiæ proponuntur, isdem non ad breve tempus, sed immortaliter hic frequens auditorum numerus oblectatur : quippe quæ cum animos voluptate quadam perfundant, ad Divinitatem ex Athanasii imitatione sustollunt. Eo quia etiam is adhuc mortalitatis pulvere obductus, ad hoc virtutis fastigium, tanquam præcæra, comataque arbor, per- venit, ad eos respiciens, qui Deo fuerant gratiosi, atque eorum vitæ exemplis, quasi læce quadam sibi viam gradiendo constravit.

Psal. 1.

Vir vere lau-
datus.

Psal. 124 1.

anniversarii
facti cultus.

14 Quis enim Athanasii hospitalitatem, fidei quo- que imitabilem puritatem intuenso, sibi Patriar- cham Abrahamam videre non videatur? quis eun- stantem ejus tolerantiam, atque in rebus omnibus, quas destinavit Deus, tractabilem facilitatem consi- derans, alterum Isaacum oculis cernere sibi non persuadeat? Quis in adversis casibus ejus animi ma- gnitudinem

cum illustre-
bus SS. com-
parandus

AUCTORI
PETRO PLESC.

guitudinem ac soliditatem, morum item sine furo et fallacis integritatem attendens, Jacob sibi jam adesse non opinetur? Quis in Athanasio Josephi temperantiam, modestiam, et injuriarum tolerantiam, a fratribus odio se prosequentibus ac dividendibus gratiam inire studentis, ante oculos habere non censeret? Quis ejus minime abjectum, sed vere generosum animum in occurrentium arumiarum repentinis molestiis patiendis perpendens, invictissimi Jobi imaginem ob oculos sibi observari non diceret? Moysis etiam et Aaronis placabilitatem, mores circa reprehensionem mites, divinamque eorum contemplationem, mortales sapientem sublimes, imitabatur. Justam quoque Phinees indignationem zelulabatur, non ferro pugione legum violatores confodientem, sed nunc asperis et severis mulcentem, nunc mollibus et blandis alloquiis coercentem scelerum cursus, et injuriosos in obviam quoque impetus. Verumenimvero eum se praestitit, qui nec debiscitentem terram efficeret sepulchreta eorum, qui in sacrosanctum sacerdotium audacter petulantem per superbiam efferebantur; nec flammis addiceretur quod impius legum violator abstulerat; hujusmodi enim prodigia id aetatis exposebat. Sed vero hominem quemdam similia patrantem Athanasius suarum precum ut insensibilibus solum viduaret capillamentis, quae quidem corpori ex superfluitate adhaeserunt, neque cum adsunt ad humanae essentiae faciunt constitutionem, neque ablata nocent: sed cum piaculare nefas audaculo ac temerario solum indicent, ad poenitentium adigunt, et ad nefarii sceleris fugam, et vitii succrescentis tonsuram.

continenciam
cabitio punit.

15 Imitandam etiam suscepit Davidis malorum atque injuriarum perpressionem, et eximiam erga Deum pietatem: qua de causis non modo in caecodemonas occidit, sed in eas, quae, iisdem suggerentibus excitantur magisque efferrantur, animi perturbationes. Atque horum facinorum testes sunt complures, quorum quidem aliquot, dum adhuc superviveret, curavit, bonaque valetudini restituit Athanasius: aliquot etiam, qui ardenti cum fide, ac desiderio accesserint ad ejus sepulchrum, cum jam ad Christum, quem desideraverat, transingrasset, propter quem exoptaverat corporis vinculis exsolvī, utiliterius ac sanctius illi convivens ejusdem contemplatione frueretur. Eliae atque Elisaei asceticam, duramque vitae rationem, zelum quoque, sed non ignes exspirantem, est imitatus, neque etiam flammis de superiore loco deducens, impiosque erebribus incendiis comburens: neque injuriis contumelias conviciantes exhibens epulum feris sanguinariis, (nam etiam haec antiqua illa exposebat aetas, Deo vulneribus curandis severiora remedia adhibente) sed gravibus, quae talem decebant doctorem, alloquiis, divinae sapientiae saecundis, vitaeque innocuae consonis, complures facinorosos ad bonam frugem corrigens: novit enim more Christi Dominum pacificare eos qui sunt Spiritus filii. Fuit etiam vir, B. Danielem secutus, spirituum desideriorum, viriliter corporis illecebris obstans, et sola divina deperens, in quibus Deum manifestum inveniret. Ideo quoque trinum exemplo adolescentium apud Babylonem corporum flammis voluptatum, veluti sopitas jam favillas despiciens, et subinde reviviscens incendium de subito conculeavit, ne qua ratione sibi in corde hujusmodi imagines immorarentur, ipsarumque lethifera contagiosaque idola venerari Athanasius videretur.

miracula vi-
vas et mor-
tuis patrit

omnibus suis
mentis con-
vertit.

Math. 5. 21.
Luc. 9. 23.

16 Quod si sapientissimi illius Joannis (quo nemo inter natos nosterum surrexit major, qui primo vivens apud vivos, deinde mortuus apud inferos verus Christi Prodromus praecurreret, quoniam Salvatorem et liberatorem eduxit, et in Jordane abluat illum, qui peccatorum nostrorum laces ibidem demersit) expressam imaginem, vivamque edigens desideres

intueri; tibi ponas, quiesco, ob oculos fluxarum terrenarumque rerum despicientiam, cibi sobrietatem, uberem dicendi libertatem, mentem nullis perturbationibus obnoxiam; quomodo in primates ac Dynastas invectus eos reargueret, quod sacrosanctae Dei leges posthabite jam subnoverentur, atque etiam conculearentur. Attendas etiam adhortationes ad poenitentiam, et indicantem digito Christum ab illo baptizatum, iterum venturum ad omnes judicandos, ac pro suis cujusque meritis condignas vices repensurum. Quod si Christi Discipulorum vestigium aliquid expetat quis adinvenire, pergat is, ac speculetur; spectabitque in Athanasio totius vitae aspernationem, ut Christum lucrifaciens inveniret: intentam quoque in Evangelii praedicatione sollicitudinem, in turbulentis rerum eventibus animi magnitudinem, familiaritatem cum Christo memoriae beneficio assiduam, ut inde nullo modo abstrahi posset, vel avocari: spectabit etiam illum Christi crucem toto vitae tempore bajulantem, Christoque famulantem, ac vestigia frequentem, reliqua vero omnia existimantem retrimenta et quisquillas. Apostolorum igitur vitam imitatus Athanasius, adeo ex eorum architypo vivam imaginem in seipso ad amissim effluxit, ut si quis intueri vellet singulorum characteres, attentius dispiciendo, nihil fere dissimiles, sed omnino veros atque ipsissimos inveniret.

vehemens in
reprehenden-
dis vitiis.

humanae om-
nia contem-
nens.

CAPUT VI.

Extrema suis data monita.

Sed tandem alipiando venit ejus perfectionis tempus; neque enim alio censeam nomine ejus vitae exitum appellandum, quam relictus in patriam ab exilio. Et quidem de seipso nonnulla obtestanti aderant complures graviter affecti, ejusque sejunctionem quasi summam jacturam lamentantes: undiebant vero illum vili lectulo jacentem, neque quod ad divitiarum thesaurus attinet statuentem, neque auri argentique cupiam tutoribus relinquentem, quorum egestatem, sicut alii adeptionem, ille magno studio concertatus fuerat: nec terre jugera, arborum silvas, vineas, greges, armenta, a quibus, quoad vixit super terram, quam maxime is fuit alienus; sed ea, de quibus semper disputavit, quandoque propter morbi molestias concise recensentem: (homo enim erat, quamquam magni animi ejus celsitudo humilitatem corporenti superabat) Opera pretium esset, inquis, in meipsum conversum de praesenti solum digressu ab hac vita pensitare, et formidabile atque horrendum jussum capessere, quique meam suscepturi sint animam, et quoniam locorum sit mihi iter faciendum, hostes etiam infestos in insidiis semper locatos, viamque nobis tanquam latrones ac praedones praepedientes, cogitare: sed quoniam et mea, et vestra commoda, ut semper, nunc etiam vehementer desidero, hoc enim divinae leges praescribunt, quoniamque permittit indulgentia temporis, et quod reliquum est vitae, etiam nunc eloquar. Ego equidem, ut videtis, longam ad meos parentes ingrediens viam; neque amplius in hac mortali vita me adspicietis: sed ne mea (amabo vos) admonita per oblivionem contemnatis, quae vobis pro divini amoris ardore, quo vos prosequor, sum impertitis. Apud vos ero, imo vero potius ipse vobis aderit Christus cum Deo Patre, ac divino Spiritu; itaque divinum eritis domicilium, unimataque illius templa, cujus thronus est caelum, cujus scabellum est terra. Ego enim, Salvator inquit, et Pater ad eum veniemus, et mansionem faciemus apud eum, qui nimirum ejus expressit jussa. At inter divina praeccepta longe praeclearissimum, et quidem primum est, ex tota anima, omni, mente, totoque pectore Deum peramare, et proximum sicut seipsum: hoc enim cetera omnia consequuntur, uno alterum complectente; et quod

Eger, non
testamentum
condidit, qua
plane patet.

sed suos ho-
latur.

Joan. 14. 23.

praeceptum in
correlatione

quod jubet amore prosequendos inimicos, idem pro amico propriam vitam, si tempus poscat, profundendam jubet. Debita item dimittenda nostris debitoribus, sicut et nobis nostra debita Pater cœlestis dimittit. Horrendum etiam pensandum patrisfamilias decretum erga servum, apud quem plurima beneficia collocarat, magnamque aeris vim jam condonarat, hic autem propter minuta æra conservum suffocabat suum. Miserendum etiam per innatum sanctumque animi sensum necessitudinum egenorum, ut benignas aures is applicuimus, ut quantumvis terreni ac mortales, (quoad fieri tamen potest) Deo similes efficiamur, qui ejusmodi homines in regnum introducit suum, seseque ipsum elemosynæ ac misericordiæ indigum confitetur; at eos qui ferarum ritu iusanunt, et erga homines inhumaniter grassantur, in æternos ignes una cum nequissimo Satana, et Angelis ejus concidendos interminat. Igitur Jesum Christum Dominum nostrum identidem redigemus in memoriam, judicem æque incorruptum ac severum, formidabili solio insidentem, e cujus conspectu ignitum flumen erumpit, omnesque patefacta conscientia ad ejus tribunal sistendos, rationemque reddituros quæ recte, quæve secus patraverimus. Quotquot in Christo sacro fonte abluti sumus, Christum induimus: ne itaque propter propensionem ad res terrenas hujusmodi vestem rejiciamus, ne vicissim a cœlesti thalamo, Sanctorum letitia ac tripudis repudiemur. Turpe verum, ut divinus inquit Apostolus, ex ore vestro nullum dimanet; sed id solum, quod virtutum exemplar effingat, vel alienæ utilitatis fructum referat: neque enim de malefactis tantum, verum de otiosis etiam verbis, atque adeo de pravis cogitationibus, rationem nos Deo redditori sumus. Unusquisque ab omnibus gratiam inire, honestisque in rebus comes esse curet: sic enim singuli animati esse debemus, ut de aliis per emolumenta bene mereri studeamus. Nemo profecto nostrum etiamsi ignorantie velamentum obtendat, divinum iudicium evertet: omnes enim quotidie divina Evangeliorum præcepta, Apostolorum admonita, Prophetarum adhortationes exaudiamus.

18 Quid mihi nunc revescantur, si cum legitimis hæc nostræ Philosophiæ disputationibus comparentur inveterate Socratis quæstiones? quarum gratia superbientes Græci supercilium atollunt, quod (ut ipsi se jactant) is Philosophus timore mortis superior existerit. Hujusmodi enim disputationes auram vane captant gloriæ, scevæque sunt figmenta, et solum induunt philosophiæ speciem, ejusque personam præseferunt, quod in se, non in alios convertat, quidquid elaborat. Atque hoc crocitat Esculapio immolatus gallus a Socrate, ejusque hominibus placendi studio pleni sermones, quos (discipulis suadentibus, ut ipse periculum evitaret, quod ei Anytus et Melitus accusatores susceperant) passim ceteri diebant. Sed vero noster hic Athanasius, rebus omnibus id temporis posthabitis, ad illud unum incumbebat, ad gloriam, inquam, Christi, rerum omnium inspectoris ac Ephori amplificandam; perinde æque nihil sibi esset antiquius, studioque dignum, quam gregis sibi crediti salutem accurare, cujus studio mirandum in modum ipse Deus homo factus est, idemque studium, ut perspicuum symbolum, reliquit Deum amantibus. Atque ideo quamquam esset proximus occasui vitæ, jamjamque animæ et corporis discidium, quæ natura optime conglutinarat, opperiretur; tamen ea, quæ effecerat vitam agens episcopalem, tamquam advena et peregrinus, in memoriam revocavit. Itaque cum in Deum, tum in homines caritatem arctissimo virtutis vinculo colligavit Athanasius: qui non solum recte factis, sed ad extremum usque habitum etiam

verbis ea nobis reliquit virtutum exempla, ad quæ oculos attolentes, tanquam ad stellas dum per caliginosam noctem in vitæ Injus pelago miserabiliter jaectamur, omnes ejus decumanos fluctus, obortasque tempestates, et a communis infestique hostis insidiis excitatas procellas elidendo enavigabimus, et ad tranquillum Christi regni portum applicabimus, habentes pro Magistro Athanasium; qui quasi peritissimus gubernator clavum tenens ad puppim sealeat, nostram fiduciam excitet, et ad ea demum, unde vestra pendet salus, animos tollat.

CAPUT VII.

Mors, miracula.

Hanc igitur filiis suis relinquens hæreditatem sanctissimum Athanasium, protensis speciosis pedibus, et innocuis compositis manibus, oculisque graviter ac religiose ad cœlum sublatis, atque ita extremum locutus, in manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, juvenis et valde hilaris animam ab Angelis jamjam adducendam exhalavit. Homo nimirum die-rum Spiritus sancti plenus, plenus item divinæ munificentiae donis, cum cœlestem laborum remunerationem liquido perspiceret jam affuturam, effecit, ut sapientem deceat, ut minime se poeniteret vitæ antea-ctæ, sed potius letaretur. Maturum dixisses frumentum in cœlestibus horreis condendum, ab omni col-lectarum frugum vitio alienum et incorruptum: atque ideo in concilio justorum vitam vivit immortalem, ejusque merces est multa nimis apud Altissimum Deum. Floret igitur ut palma, utque cedrus augetur et amplificatur, qui nobis eum imitantibus fructus affert uberrimos, atque calore tentationum æstuantibus umbram saluberrimam exhibet. Quapropter memoriam apud nos immortalæ consecutus, inextincta etiam gloria perfruitur.

20 Reliquit vero nobis una cum ter beato corpore sepulchrum, quod veluti perennis fons curationum rivus omnibus cum fide accedentibus abortim effundit. Quinobrem in eo inspicere existimemus Athanasium ipsum, quem dolore pariter, ac desiderio incomparabili ad illud accedentes complectamur, sicut Patrem venerantes, et qua par est pietate prosequentes; sicut benemerentissimo gratias agentes immortales; sicut medico cum animi aegritudines tum corporis exponentes, atque ad hujus medicamenta festinantes. Enimvero hæc ad Athanasii sepulchrum invisendum veniunt etiam qui longioris peregrinationis iter instituunt, ubi prosperum item reditum beneprecati donum suam revertuntur. Mulieres quoque nunc viris, nunc filiis presens medicamentum, et mortis prolationem precabundæ impetrant: qui rigida potentioris manus tyrannide opprimuntur, patronum invocant Athanasium: quibus per calumniam aliena facinora adseribuntur, atque injuste ad forum rapiuntur, strenuum propugnatores sentiunt Athanasium. Denique, ut summatis dicam, omnes Athanasium, omnia factum, ejusque auxilium implorantes votorum jam composites effecti, ac letantes revertuntur. Hunc etenim experimur quasi alteram Siben, omnia nobis perturbationum incendia extinguentem, omniumque animas, et corpora irrigationibus mguentorum fragrantiam spirantibus recreantem. Atque horum beneficiorum nos quoque participes fieri exoptamus; honorum omnium auctori, et in Sanctis suis glorioso gratias agentes Deo: eum enim decet omnis gloria, honor, veneratio, Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, nunc, et semper, et in omnium sæculorum æternitatem, Amen.

et assiduum
memoriam
jubet.

Coloss. 3. 8

per extantius
quam vitam
Socrates.

omnes ad ex-
tremum vitæ
pœnis

Auctori.
Petro Erise.

Pro cetero mem-
ritur.

Ad ejus sepul-
chrum curan-
tur multi

ad que nova
cedit.

DE B. EUSEBIO MONACHO S. GALLI, MART.

EX VARIIS

AN.
DCCCLXXXIV.
XXXI JANUAR.
B. Eusebii na-
talis.

patria,

vita solitaria,

Nobile S. Galli in Helvetia monasterium est, et oppidum, de quo ad S. Galli vitam xvi Octobris plenius agemus. Hic memoria agitur pridie Kalend. Februarii B. Eusebii monachi et Martyris. De quo ista in Necrologio ejusdem monasterii, a Daniele Feldner nostro Constantia accepimus.

2 Hodie honorifica recollitur memoria beati monachi nostri et Martyris Eusebii: qui e Scotia oriundus, in cœnobio S. Galli religiosum institutum amplexus. Deinde solitariae vite desiderio inflammatus, in mon-

tem S. Victoris secessit, ibique ad annum quinquagesimum sanctissime vixit, atque eo sanctimonie processit, ut prophetiae spiritu multa praedixerit. Demum cum accolarum scelera verbis castigaret, eorum quidam caput illi falce praecidit, sub annum Christi 884. Verum ipse praeseptum caput, manibus sublatum ad cellam suam in montem deportavit; ubi nunc ejus reliquiae asservantur, et religioso piorum hominum concursu visitantur.

martyrium,

reliqua

DE S. MARTINO
PRESBYTERO SAURIENSI IN LUSITANIA.

AN. CIB.
MCLXVII
XXXI JANUAR.

Vita S. Martini a Resendio citata.

Nomen nobis vitamque S. Martini Presbyteri Sauriensis in Lusitania primus indicavit L. Andreas Resendus, qui lib. 1 Antiquitat. Lusitaniae ita scribit, ut. de Tapia monte: Tapiae montis nomen apud scriptorum antiquorum quœpiam non legi; inveni tamen in vita S. Martini Sauriensis Presbyteri, scripta a Salviano alumno ejus familiari. Eam reperi in libro testamentorum venditionumque cœnobii Canonicorum sanctae Crucis Conimbricensis, charta quadragesima sexta. Quod adnotare volui, ut memoriam sancti viri, quae intercederat, renovarem. Quam aliquando spero me editurum iisdem quibus scripta est verbis, ut lectori majorem fidem faciam. Sed de hoc alibi. Quod ad rem facit, de qua agimus, scriptor ille, qualis qualis est, cum oppidum Saurium juxta decursum Anci fluminis in Mundam labentis pœne superflua curiositate describit, ita ait: Ab urbe Colimbranorum decimo octavo Austrum versus distat milliario: ad Orientem sunt Tapiae montis saxosa cacumina. Et alia, quae sequuntur. Ex quibus patet Tapiae montem esse, quem Ausidiamm ab oppido nominamus, et inter Rapaciale, et Palumbare oppida excurrit, quique a Thomario Conimbricam emittit saxoso nimis itinere perquam molestus est. Quod nos in carmine ad Lupum Scintillam testati ita sumus:

Sic præptavi clivum lapidose superbum
Ausidiane, fœm; sic per sine sole molestos
Anfractus Tapiae tuos, vergente senecta
Æger anhelavi.

Sannum montis jugum supra Rapaciale oppidum adhuc, ut ab indigenis didici, Portus Tapiae dicitur. Idem Resendus lib. 2 agens de fluminibus Lusitaniae, Anci nomen, inquit, ex vita S. Martini Sauriensis Presbyteri, abhinc annos supra quadringentos quinquaginta scripta, accepi. De quo cum de Tapiae monte agerem, superius memini.

2 Antonius Vasconcellus noster in descriptione regni Lusitaniae, agens de Martyribus qui in Lusitania egregiam pro Christo mortem subiere, num. 22, ita S. Martini meminit: Non debet involvi silentio tantis dignissimus praecœnis Martinus, vir sanctissimus, Sauri presbyter: qui Turasio Portugallensis Reginae, primi Alphonsi matris, ætate, obscuro detentus carcere Cordubensi, quia Christum vel invitis Mahometanis futebatur, eodem ex ergastulo in aeternam caeli regiam evolavit.

3 Hujus sancti viri vitam a Resendio citatam, ex Conimbricensi illo sanctae Crucis archivo descriptam, nobis Madrito transmisit D. Thomas Tamayo de Vargas Catholici Regis Historiographus. Scripta est a Salvato, (Resendius Salvianum appellat) qui ejus discipulo se puerulum institutum testatur, et Menendo, sive Mendo, ipsius Martini fratri dedicata.

4 Captus est a Sauricis Martinus anno ante quam Scalabis, sive S. Irenes oppidum, recuperaretur, quod

auctores omnes rerum Hispanicarum scribunt anno Christi 1147 contigisse: ergo 1146 captus, et 31 Januarii 1147 mortuus. Deinde 7 Marti capta Scalabis, mense Octobri Ulyssippo. Sed quod in Vita cap. 4, nu. 19 captus dicitur anno ab Incarnatione Domini MCLXIII regni Alfonsi XVI corrigendum est: nam et illa inter se et cum praecedentibus non consentiunt, xxii Januarii in Miraculis S. Vincenti a Stephano Praeceptore Ulyssipponensi descriptis, dicitur facta S. Vincenti translatio xv Kal. Octobris, anno Domini 1173, regni autem Regis Alfonsi 45, vitae vero ejusdem Alfonsi anno 67, filioque Regis ejusdem Sancio conregnante 19 annorum adolescente mirabilis indolis; ab urbis vero praefatae captione 26. Unde conficitur, ut ibidem annotavimus, natum Alphonsum anno 1106 imperare cepisse 1124, Ulyssipponem expugnasse 1147, Sanctium vero ei natum 1154. Quae omnia a Vasconcelli nostri calcula discrepant. Hinc porro manifestum est, mendum esse in citato Resendii testimonio, qua vita ea scripta dicitur annis ante quadringentos quinquaginta: nam etsi anno quo dicesse 1573 ista scripsisset Resendus, detractis ab ea Era 430 annis, relinquetur annus 1123, qua sacerdotium illud Sauriense publico diplomate donatum est Martino, qui ad annos dem 24 superstes fuit. Vita vero aliquot post annis, cum illud sacerdotium jam Menendus ejus frater administraret, scripta est.

VITA

AUCTORE SALVATO EJUS DISCIPULO,

e veteri MS. Conimbric. eruta a D. Thomae Tamayo de Vargas V. CL.

PROLOGUS AUCTORIS.

Domino suo Menendo, gratia Dei, Sauriensium Presbytero, Salvatus de suis unus, sed is parvus.

Exigitis a me, pie Presbyter, ut carissimi fratris vestri, Domini mei Martini, Sauriensium innocentis Presbyteri vitam moresque vobis aliquibus litterulis edisseram. Cujus petitionis affectui, teste conscientia, obsequia non negarem, ut et status vestrae mentis, id quandoque relegendo, tanti doloris remedium consolabiliter susciperet, et in posterum quaeque ipsius bene gesta in nobis oblivio non deleret; nisi tanti viri materia meae parvitas ingenio comprobaretur indedita. Praeterea dum sub disciplina illius olim tenerer, ego ipse utpote rudis, et magis lascivie, quam doctrinae deditus, de ejus actibus, a probitatisque moribus, ut puerulus paucorum reminiscor. At ne excusationis causam mihi videar conferre arrogantiam, licet agresti calamo, divinae pietatis tamen opitulante clementia, inuncti operis negotium tentando paullatim aggrediar.

a Ferie probatisque.

S. Martinus inter Martyres recensitus

Vita inde hic collata:

tempus mortis,

CAPUT I.
Sauriensis oppidi descriptio.

*Saurium
primo descri-
bendum*

Igitur vestrae narrationis assertio ab oppido Sauriensium, ubi Dominus meus religiose vixerit, summat exordium, et ubi situm sit, quibus in finibus coarctetur, vel quid inde majorum nostrorum consentiat senectus, cuius etiam vel quo tempore Hispanorum Regis adminiculo, cum ceteris a Portugalensium municipiis libere sit positum. iterumque ob infidelium Ismaelitarum incursum ab incolis igne perustum, postque reedificationis dono concretum, prout possumus, evolvamus : ut istis, sicuti gesta sunt, enucleatis, ad praefati viri materiam, prout Dominus dederit, calanum, convertamus.

"

b

ubi id situm :

c

d

3 Est ergo circa decursum b Anei cujusdam alvei, amoenae porrectum, frondosis undique adumbratum nemoribus, fertilibus piscium circumseptum gurgibus, gramineis pulchre ditatum convallibus, longis equidem perfunctum novalibus, vineis consitum circumquaerit feracibus; (Quid moror?) partibus cunctis optatum cultoribus, ab urbe vero c Colimbrianorum xviii Austrum versus distat millario : ad Orientem sunt Tapirei montis saxosa cacumina : a Septentrionali regione vetustissimae civitatis d Condissae, necnon et Anei portus latissima panduntur confinia : Ab Africa vero parte Columbarii castris patentes Campestris. In hac quoque parte planities ejus profusus ostenditur; sed ob Ismaelitarum excubias inculae ab incolis relinquuntur. Versus Occidentem subest Oceanus.

reliquitur

e

restruatur

f

4 Hic itaque ab antiqua rerum congerie arcis vetustissimae panditur aedificium : in qua praeorum monumenta ferunt, claustralem fuisse conobium. Ad hanc igitur arcem, et locum amoenissimum, complurimis hominum turmis ad jure vivendum concurrentibus, praerurgente labore construxerunt oppidum, quod nomine suo nuncupati sunt Saurium. Cum autem divina gratia evulente, longo tempore post urbis Colimbriensis restauratio ab infidelissimis Ismaelitarum gentibus per e Fernandum strenuissimum Hispaniarum Regem mirabiliter enituit; praefatum quoque Sauris castrum cum aliis municipiis ubi confinio telluris sociatis libertatem accepit. Verum enimvero post longa annorum curricula, sub f Adefonsi Regis imperio, per Praefectum suum Aluasid Sisanandum Abenamir, qui tunc temporis Colimbriensem urbem, Montismajoremsiumque municipium suo solerti pectore procreabat, reedificationem habere coepit.

g

h

*ob incursum
nem Maurorum,*

*ab incolis in-
eruitur, et
deseritur*

5 g Mortuo vero eodem Rege supra memorato Adefonso, h nefandissima Maurorum rabies adversus Christicolarum fidem iterum coepit aspirare. Wentafna namque Dux Maurorum nefandissimus ingenti Agarenorum multitudine circumfusos Colimbrianorum confines crudeliter diripuit, factaque belli congressione apud municipium, quod dicitur Miranda, complures Portugalensium nobiles sceleratissimus ipse necandos deiecit. Nihilominus quoque Plaustris, municipio sanctae Eulaliae natura munissimo, ab eodem Rege ad solum usque interfectis hominibus redacto, ad propria rediens in oppido Sauriensium frustra venisse cognovimus. Nam Sauriensis ferocem ejus adventum paventes de praetaxati oppidi aedificio defidentes, ingenti percussis timore, eidem imposito igni castello, in urbem Colimbriam profugose redierunt.

i

k

*iterum re-
struatur*

6 Per septem igitur annorum curricula, ferarum cubicula depopulatum existens, per nobilissimae denno Reginae Tharasiae consensum a praefatae urbis restauratione anno i lxi in habitationem hominum renovari convaluit. k Regina namque ibidem caussa morandi confluentibus bonum, et ut ita dicam, largissimum populaudi forum spontanea voluntate con-

cessit, atque chartam inde firmitudinis manu propria rboravit; quam Sauriensium Ecclesia pro maximo munere, usque in perpetuum haereditario jure reservat.

a Portugallic ductum nomen voluit a Portu urbe ad Duril amnis fances sita, et adverso oppido Cale vel (quod probabilitus censet Vasconcellius) quod ceteris urbibus a Mauro adhuc occupatis, Durius Gallicis nominibus maxime frequentabatur, inde vicina regio Portus Gallicae dicta. b Hunc Soure nunc appellari scribit Vasconcellius, olu rio de Soure, quasi Flumen Sauriense dicas.

c Haec sive veterum Conimbrica est, quo nomine fere litterati appellant; sive ex illius cineribus excolata, nobilissima civitas est, illustri academia ornata. De ea fuse agit Nonius Hispaniae illustrat cap. 37 d Haec est forte Condexa vetus, quam alii ipso loco conditam putant, ubi olim Conimbrica e Ferdinandus I, Castellae Rex obiit era 1103 sive anno Christi 1068, 27 Decembris, cum regnasset annos 29. Iste bellando cepit, inquit Pelagus Ovetensis, Lomego, Vesco, Conimbrica. Fuerit et antea ex impiorum manibus crepta; nam, ut scribit Sampirus Astoricensis, Adefonsus III, qui Ordonio patri in regnum successit, Conimbricam ab inimicis obsessam defendit, suoque imperio subjugavit.

f Haec est Alfonso VI, de quo egimus 30 Janu. ad vitam S. Adefonsi. g Obiit Alfonso, ut ibidem diximus 4 Julii 1109.

h Merito ergo Pelagus Ovetensis de prodigio fluminis e lapide aquae paucis diebus ante Alfonso mortem. Hoc signum nihil aliud praetendit, nisi luctus et tribulationes, quae post mortem praedicti Regis evenerunt Hispaniae; ideo ploraverunt lapides et manaverunt aequum. i Hinc conjectura erretur annum 1088 captum esse a Ferdinando restauratamque Colimbriam. k Tharasia Alfonso VI filio, Henrico Comiti nupta, et Portugallicae regnum in dotem attulit.

CAPUT II.

S. Martini ortus, educatio, sacerdotium,
Ecclesiae Sauriensis cura.

Vestrorum igitur destructionem resarcire incipientes, ejusdem oppidi cultores, ad Reverendissimum Gundisalvum Colimbriae Venerabilis vitae Episcopum venerunt, Paternitatem ipsius precibus exorantes, ut in eis consilii et pietatis abundare, atque eis Presbyterum, qui eos divino pabulo foveret, et in sacrosancti fontis unda limiret, dare non differret. Reverendissimus igitur Gundisalvus, prout tanta religionis Praesul, paterno affectu Sauriensis benignissime alloquens, eorumque petitionibus nihilominus consulens, in regemla Sauriensium Ecclesia Presbyterum, nomine Martinum, ordinavit, de quo vobis amodo sermo tractandum occurrit.

*Martini
praefatur
Evangelii Sauri-
ensis*

8 Vir itaque progenitus in vico, quod dicitur Auranca, quod, ut fertur, ab urbe Colimbriensium xxvi distat millario. Pater ejus Arias Manuelis, mater vero Argio vocabatur, qui quamvis de humili germine, erant tamen simplices et recti, et, quod rerum exitus probavit, Deum praecipue timentes. Nam post felicem matris ab hac luce discessum, pater usque ad suae vitae terminum eremiticam vitam peregit. Qui superstites, id est, dum in hoc mundo vixerunt, hunc pro ceteris filium, Martinum videlicet, nimio affectu nutriendos a primaevo infantiae suae tempore, cum litterarum rudimenta docuerunt, atque diebus omnibus eum Domino serviendum promiserunt.

*ex patre paren-
tibus natus,*

*optime ab eis
nutritus,*

9 Accidit autem quodam tempore, ut praefate urbis venerabilis vitae Antistes, Mauritius nomine, de finibus Bracharae Metropolitanae urbis adveniens, per supramemoratum vicum contigit habere transitum : quem parentes ipsius, de quo nobis est sermo, Martini, hospitio ovanter suscipientes, et ut eis possibilitas affuit, hilare obsequium affectuosissimo ministraverunt, dicentes sese in litteralibus studiis cleri dictum filium habere, quem tanti Praesulis arbitrio obtemperare desiderabant. Quorum Episcopus devotionem agnoscens, in sui Episcopatus Sedem puerum deferri praecipit. Deinde prosequente divinae spiritus pietatis, Canonicorum consensu, atque bonae memoriae doctissimi Martini ejusdem Sedis Prioris assensu, in numero Canonico puerulum Martinum praefatus Mauritius canonicavit. Qui in juvenilibus adhuc positus annis mirae simplicitatis existens, grammaticae professioni operam sollicitus impendit; nec enim erat obstrepens doctrinae.

*in Canonico
Brachariensis*

*restruatur
Sacerdos,*

AUCTORE
SALVATO.
EX MSS.

sanctissimis
moribus præ-
ditus.

percepit Ec-
clesiæ Sauri-
ensis,

que et et con-
sanguineis
confertur.

Episcopi Co-
limbriensis
diplomate.

10 Hinc cum per sacri ordinis gradus Christo duce ad presbyterium venit, bona opera atque virtutes exercendo, veterem hominem cum actibus suis a se omnino removit. Sic quippe per omnia omnibus hominibus in bono placere studebat, quoniam omnes de societate illius plurimum gaudebant, atque Deum Patrem, qui in cælis est, glorificabant: non enim erat invidus, aut elatus, non murmurans, aut verbosus, aut vana verba, aut fabulas diligens, non servus gube; tanta enim in eo ciborum vigeat parcimonia, ut semper propriæ portionis panem pupillis distribuere, atque egenis: non erat negligens, aut piger, non oculis vagus, aut in incessu levis; sed per omnia gravis, maturus, et bonus. Qui Presbyter, ut diximus, ordinatus, visitationis assidue medicamine ægrotantium curas lenire solebat. In divinis quoque officiis plurimum erat assiduus; et, quod non parvi muneris creditur, in omnibus suis motibus signum humilitatis habebat. Sed qualiter ad Sauriensium regendam accesserit Ecclesiam, veniamus.

11 Talibus, ut diximus, ornatus moribus, Tello- nis Archidiaconi omniumque Canonicorum rogatu, D. Gundisalvo favente Episcopo, Sauriensis Ecclesiæ curam suscepit. At cum propter Agarenorum insidias, qui tunc viarum commutatus clam, nec non et publice incursabant, grave captivitas pondus cum acerba mortis casibus hominibus inferentes, vir Dei D. Martinus per abrupta collium devius ire cogere- tur, propriis humeris suis sui sumptus massaria de- ferens, asperitatem propter insolentiam admirans, tanti laboris omni fastidiosus, in urbem Colimbriam, unde illic advenerat, regressus est; timens ne pro- pter aliquorum bacchantium stultitiam, nisi de præ- taxata Ecclesia, aliquo munus esset privilegio, unde postea elusus ipse, vel sua progenies ejiceretur. Quo- circa D. Gundisalvus prefate diocesis Episcopus, et D. Prior ejusdem Sedis Martinus, Telloque Archi- diaconus, omniumque Canonicorum conventus, per supra memorato Regine Tharasiæ Regis Adefonsi illie consensus, qua tunc Portugalensi præerat im- peria, sibi, videlicet Martino Presbytero, et suæ pro- geniei, de Sauriensis Ecclesia chartam firmitudinis hereditario jure in hunc modum fecerunt.

12 In nomine Domini. Cum illud castrum, quod appellatur Saurium, ob frequentem guerram Sarra- cenorum, raro incoleretur habitatore; placuit divinæ voluntati, per eximiam Reginam Tharasiam præfi- cientem eidem castello Gundisalvum Gonsalvi, pro Principe manu teneri cum Dei adiutorio, ac defen- sari. Quod ut ego Episcopus Colimbriensis comper- tum habui, utilitati nostræ Sedis providens, sollicitus fui Canonicos nostros Martium Arias, fratremque suum Menendum ad Ecclesiam, que ibi jacebat de- structa, reedificandum atque obtinendam dirigere. Sed quamvis multum resisterent propter pavorem Maurorum illo ire, tamen gratiâ nostri permoti fle- xerunt animum suum, quo imperabantur facere, si ex testamento scripturarum firmitudinis de illa supra- dicta Ecclesia factam a nobis sibi reciperent. Quibus nos propter utilitatem Sedis S. Mariæ acquiescentes, placuit mihi Gundalvo Episcopo, et Martino ejusdem Sedis Priori, una cum assensu Canonicorum, Domi- na nostre Regine Tharasiæ chartam donationis, et firmitudinis facere; tibi videlicet prædicto Martino, fratrique tuo Menendo de supranominata Ecclesia, tali videlicet pacto, ut firmiter illam obtineatis, et secundum vires vestras reddatis, et in unoquoque anno, quod inde ad Sedem pertinet, fideliter reddatis. Et ab hac die in tempore, tam vos quam quisque vestrum ex propinquitate vestra professione Clericus fuerit, per successiones temporum firma stabilitate obtineatis: et nunquam eam sine vestra culpa, se- cundum decreta Canonum, pro aliquo alio homine perdati. Supponimus etiam, quod si peccatis exigen-

tibus, iterum ab incursione Maurorum destructa fue- rit, et præterea vos potueritis illam recuperare, licentiam habeatis semper possideendi eam quocumque tempore volueritis. Si qua igitur persona hoc nostrum factum temerario ausu disturbare tentaverit, non sit ei licitum per ullam assertionem: sed quisquis is fuerit, qui illam Ecclesiam vobis auferre presumpse- rit, sit a Deo Omnipotente excommunicatus, et sacratissimo Corpore Domini nostri Jesu Christi alien- atis, et cum Juda in inferno, nisi resipuerit, collo- catus; et hæc charta plenam stabilitatem semper obtineat, qua facta est vi Idus Octobris, a Era MCLM. Ego Gonsalvus Episcopus; confirmo: Martinus Prior Conf. Tello Archidiaconus Conf. Laurentius Archi- diaconus Conf. Ego Tharasia Regina Conf. Gundi- salvus Gundisalvi test. Anaia Vestrariz test. Donus Artaldus test. Menendus Nuniz test. Martinus Pres- byter Conf. Joannes Presbyter Michael Conf. Joan- nes de Anaia Conf. Nicolaus Subdiaconus Conf. Petrus Presbyter notavit.

a Hæc erat annus Christi 1024

CAPUT III.

Cura pastoralis administratio.

Post stipulati itaque testamenti confirmationem vir venerabilis Martinus Sauriensium doctorum venit Ecclesiam, nec eo terreni emolumentum hic venit d- ductus: quoniam ut animarum mederet languoribus, ubi post necessariorum inopiam nonnullos corporum labores perpassus est. Erat namque ipsa suffocata Ecclesia, sicut manibus pagauorum pridem fuerat obruta. Hanc igitur interius exteriusque purgavit, et ad divinum officium, ut res poscebat, primitus resar- civit: sed postquam rei familiaris copia domi con- crevit, cum Meno Arie fratre ejus, qui post disces- sum ipsius, videlicet Martini, ibidem est Presbyter subrogatus, præfatam Ecclesiam post tempore et loco convenientius fabricavit, altaria inferius ordinavit, libris quoque, sacerdotibus indumentis eam pulchrius adornavit, fabricam totius domus nihilominus consummavit. Præterea vineta, oliveta, pomaria, et alia plurima arborum genera suis manibus complantavit; terras quoque et novales excolendo perrupit.

14 Sed jam ad ejus laudabiliora vite contempla- tiva negotia styli, licet parumper, elevare delectat, et qualiter sui gregis, et aliarum plebium curam ha- buerit, de multis panca libare. Plebem igitur sibi commissam Catholicae fidei regula sapientissime in- stituebat: quippe omnes de pio religionis opere com- monens, nunc alios ad confessionem sanctissimæ Trinitatis conformans, nunc reliquos de promissione regni cælestis invitans, ceteris futuri examen judicii minando proponens, non cessabat verba veritatis fructu fidei redundantia in plebe seminare. O virum nimis curiositatis circa omnes, ne in vitium laberen- tur, ac si eos omnes parturiret. Si aliquis ex his, quos pro zelo rectitudinis arguens, in contumeliam verborum deducebatur, quanto amplius ipsi effereban- tur, tanto magis eorum ipse miserabatur insaniam; ita videlicet, ut ad eorum furorem sæpiissime lenitatis fomenta præberet, donec sua mansuetudine iras liti- gantium demulceret.

15 Si vero aliquis officium civitatum vel locorum, feminam aliquam, filiamve alienius, vi eam oppri- mens ad illo loci, quo ipse morabatur, deducebat, ut in hujusmodi assolet extremitatibus, vir Dei illico eis obviabat, cognitoque examinationis negotio, vel eis fudere legitimo, si jus poscebat, conjungebat, vel nisi juxta canonum decreta suo obtemperarent imperio, eos inde proculdubio expellebat. Et si aliquis de nu- mero Clericorum talia illicitis modis sacrilegus effi- cere presumpsisset, hunc velut hostem Catholicae fidei procul inde rejiciebat. Nec petulantium juvenum lasciviam, seu bacchantium hominum stultitiam sus- tinebat;

Ecclesiam de-
ructam repi-
rat,

egregie ornati,
et doli

omnes ad
virtutem hor-
tatur.

summa man-
suetudine:

impudic-
tiam, ma-
xime Cleri-
corum, con-
pescit

CAPUT IV.

Captivitas, mors, sepultura.

AUCTORE
SALVATI,
EX MSS.

stinebat; quos omnes ad æterni Regis solium venire cupiebat.

16 Et quia, ut ait B. Gregorius, Ecclesiasticus Doctor non tam doctrina debet clarere, quam vita, ipse non solum sermone ad ætherci regni amenitatem populum convocabat, verum omnibus bene operandi sese præferebat exemplum: omnia namque, quæ de operibus misericordiæ cunctis edocebat, hæc et plura præstantissime peragebat, non immemor Apostoli Pauli sic dicentis: Castigo corpus meum, et in servitute redigo, ne forte alius prædicans, ipse reprobus efficiat. Qui dum in arce virtutis altius existeret, hospitalitatem præcipue alacri mente omnibus hominibus exhibebat, quibus ea, quæ divina sibi dispensatio largiretur, cum gratiarum actione, et vultu hilari ministrabat. Sic enim Apostolus præcepit: Hilarem datorem diligit Dominus. Et tanto caritatis flagrabat ardore, ut non solum adventitios hospites dictis quibuslibet invitaret, imo et quandoque resistentes trahens, eos secum in domum ire compellebat. Hos frequentius quam divites, et potentes ad mensam convocabat: nec tamen alicuius mensa ejus capiebat minus: qui multoties Regium agmen cum suo Principe accuratissime suscipiebat.

17 Hæc, et plurima misericordiæ opera peragens, incredibile est memorari, quantum laudis humanæ favorem, velut pestem fugiebat; nec laude extollebatur, nec vituperatione frangebatur, non divitiis tumescebat, nec paupertate contrahebatur. Et sic miles Christi gradiendo, læta contemnebat, et tristitia. Cum totius domus paterfamilias existeret, de suis substantiis nihil depositum in aliquo habere cupiebat, v. g. non aurum, nec argentum, in arca vel in mansupio reconditum possidebat, et omnino qui de talibus fieret, in propria domo ignorabat; quibus taliter uti maximum crimen putabat. Mira res: cum dominus domus, ut dictum est, diceretur, quoties sub suæ chlamydis tegumento panem egenis atque pauperibus deferebat! quibus descendendo veram exhibebat humanitatem, et eorum miseras compatienter tolerabat. Sic omnia sua bona in communi habebat, quatenus universis utilis, quam sibi proficeret.

18 Quis unquam in conciliis eum otiose sedere conspexit? Si tamen eo quandoque veniebat, aut tumorem bæchantis populi lenire satagebat, aut de exemplis sanctorum Patrum sedatis jurgiorum tumultuationibus eos plenius edocebat. Numquam otiositas, quæ inimica est anime, eum domi torpentem invenit, quin potius in assiduis agrorum laboribus, sua sponte urgeretur, si quando mens ab oratione, et a divinorum officiorum celebratione cessabat; de quibus laboribus uberes fructus colligens, omnipotenti Deo bonorum omnium largitori gratias referebat, et cum summa animi diligentia hunc Davidicam commemorabat versum: Labores manuum tuarum manducabis: beatus es, et bene tibi erit. Cum vero ab operatione manuum cessando domum rediret, licet medius esset dies, prius tamen solito more, sacræ solennia Missæ celebrabat: nec prius corpus alimento reficiebat quam forum et castelli plateas, si adventitius esset, circumiret, quem secum ad cibum capiendum advocaret. Cujus corpus non pulchris vestibus ornabatur, sed moribus; et præcipue pudicitie habitu pollebat: talesque socios semper desiderabat, quorum contubernio sancta Ecclesia non infamaretur. Rexit autem eandem Ecclesiam bis undecim (uno dempto) annis. Complures paganorum ab illa profana Mahometis superstitione, sua prædicatione ad Christi fidem convertit.

Ne hujus ergo pagina series tum styli rusticitate; tum etiam loquendi nimietate prolixius extensa vilescat, huic operi scribendi metas imponere jam volo, hoc unum tamen reducere ad memoriam cupiens, quomodo ab hujus mundi profluvio extinctus migraverit. Anno igitur ab incarnatione Domini a sexcento, tempore præclari Alfonsi Portugallie Regis, XVI regni sui anno, cum adhuc paganorum prosella ferocius insaniret, Sauriensium fines invasit et multos mortales, homines videlicet cum pecore, alia quæ præda captivavit: et erant tunc in eodem oppido venerandæ religionis milites in templo Salomonis Hierosolymis professi; nam ob defensionem sancti sepulchri sustentandam, prætaxata Regina totius castelli Monarchiam cum suis redditibus, præter Ecclesiastica jura, eis devotissime contulerat, quæ postea filius ejus Rex Portugalensium Ildefonsus eis manu propria confirmavit. Qui hostibus obviare satagentes, eundem Presbyterum, de quo sermo transcurritur, sibi collegam asciverant, qui Christianorum interitum, et detrimentum Ecclesiæ condolens, tanque reverentissimis viris satisfaciens, cum eis prædictis hostibus obviavit, cum quibus fere omnibus accidente infortunio captus in congressibus belli, in Scalabi castri moenia, quæ tunc spurcissimis paganorum turbis pollebant, perductus est. Ingressus est itaque sua sponte, nullo cogente in horribile et fetidum ceteris ergastulum, ubi Christiani compedibus tenebantur astrikti.

20 Tanta animi diligentia erga Christianos et fidei consortes in eo erat, quos, ne spurcissimis Maurorum ritibus commacularentur, et sic deformis fidei periclitarentur, prædicatione Evangelii pro tempore et loco congruenter extruxit, et eis in proximo libertatem futuram, et Christianis eandem civitatem habituram dono Christi, exclusa multitudine Agarenorum, fiducialiter agens prædixit. Quæ omnia non longo tempore post, ut prædixerat, claruerunt. Nam in sequenti anno a prædicti Regis industria eadem civitas, est capta. Nec hoc aliquis ex desperatione graviter accipiat, quod religiosus vir tam acerbæ captivitati addictus sit. Postquam enim a patria cecidimus vipereo haustu versuti serpentis, captivi et exsules in hujus mundi exilio vivimus; nec unquam mundus diversas tormentorum elades, præcipue bonis hominibus, cessat inferre, testante Apostolo, qui ait: Sancti ludibria et verbera experti sunt, et vincula, et carceres: et quicquid eis in hoc mundo adversatur, ut sancta refert Scriptura, pro merito virtutis habetur. Deinde a Scalabi castris in Eborensium deductus civitatem. Tandem Hispanensium civitas eum Cordubam misit: ibique pridie Kalend. Februarii spiritum exhalavit. Cujus corpus honorifice a Christianis sepultura traditum est in basilica B. Mariæ; cui sit perennis vita, juvante Domino nostro Jesu Christo.

a Hic in annorum numero error, cum commemorata antea donatio anno 1123 facta dicitur, qui potest ipse anno 1114 in carcerem fatalem trahi!

b In oppidum unne S. Irene, sive Santaræ dicitur, a S. Irene Virgine et Martyre, quæ S. Elicia appellatur a Ludovico das Anjos.

Cum Templum
vitis, quibus
Saurium de-
notatum erat.captus a
Mauris.et Scalabi
castra et clau-
diturconstat
captivos
Christianos
et libertatem
eis prædixit.

II. 4. 11. 30.

Mortuus cor-
dubæ in car-
cere.

b

præferebat alius
exemplo bo-
norum ope-
rum,
1. Cor. 9. 27.
hospitibus
erga omnes,
2. Cor. 9. 7.magnum animi
moderatione
perditus.multoties pro-
prium aut ab-
solutum
ritumet:otium fugit:
terram manu-
bus suis colit

Psal. 127. 2

multos Maho-
metanos con-
vertit.

APPENDIX

ADDITIONUM, RETRACTATIONUM, ANNOTATIONUM,

IN X ULTIMOS DIES JANUARIJ.

AD XXII JANUARIJ.

not. 1. **P**ag. 1, col. 2, ante Walterum de Birbeke adde [S. Lufthildis Virgo in ditone Coloniensi.

DE S. VINCENTIO M.

not. 2. **P**ag. 26, col. 2, nu. 2, lin. 11, post illius asservari, adde [Aliquæ S. Vincentii reliquæ Brundisii asservantur, ut ex indicula officii proprii illius Ecclesiæ subnexo patri.

not. 3. **P**ag. 27, post historiam Translationis S. Vincentii, adde [

RELIQUE S. VINCENTII PRAGÆ.

Moguntiacum quoque Germaniæ primæ metropolim attulit olim S. Vincentii reliquæ: inde in Bohemiam asportata, ut ex MS. Martyrologio Ecclesiæ Pragensis patet, ubi isthac xi Kal. Februarii habentur: In Hispania apud civitatem Valentiam sub Daciano Hispaniarum Præsidi, S. Vincentii Diaconi et Martyris, cujus passionis nobilem triumphum conspicuus versificator Prudentius luculentis versibus exequitur. Sanctus quoque Augustinus ejusdem Martyris præconiū quanto sit laudis honore excipiendum, quodam sermone commendat. Hujus caput elementissimus Princeps Carolus IV, Romanorum Imperator semper Augustus et Bohemiæ Rex in monasterio S. Albani Maguntiae obtentum, auro et argento decoratum dedit Ecclesiæ Pragensi.

nude Pragensi delata

Sine pars aliqua sacri raptis Moguntia relicta, haud facile est e Nicolai Serarii nostri Moguntiacis eruere;

nam lib. 1, cap. 17, ita scribit: Quintum ornamentum Sanctorum reliquæ, quæ quidem non paucae olim fuerunt, et sunt: de quibus S. Aurei lectio 55 et 59. Sed ex iis quæ mihi visu vel auditu compertæ, sunt hæc veluti præcipuæ..... iv. S. Vincentii Levitæ et Martyris Hispani caput huc a Carolo Magno translatum.

non aliqua relicta?

DE S. ANASTASIO M.

Pag. 38, col. 1, nu. 16, linea antepenultima, post, regione 2, ecclesia 12, adde [Caput deinde ab Henrico IV, Imperatore Hartesburgum (quod non procul Goslaria situm castrum erat, de quo xxviii Januarii cum de S. Speo agimus nu. 2) translatum, testatur Lambertus Schafnaburgensis ad an. 1072 ita scribens: Rex Aquasgrani profectus, S. Speum Confessorem, et brachium justi Simeonis, cujus mentio est in Evangelio, et caput Anastasii monachi et Martyris, aliorumque Sanctorum reliquias ibi accepit, atque in Hartesburg transtulit. At biennio post Hartesburgo a vicinis Saxonibus ob præsidii insolentiam exciso, ut idem auctor tradit, reliquias Sanctorum, quæ effractis altaribus eruta fuerant, et effossa defunctorum corpora, Abbas ex vicino cronobio opportune superveniens facenti vulgo eripuit, atque in suum monasterium cum honore transevit. Brundisii quoque nonnulli S. Anastasii monachi Martyris reliquias observari patet ex indiculo, qui cum officii proprii illius Ecclesiæ, Gregorii XIII auctoritate probatis, anno 1583 Romæ excusus est.

not. 4

reliquæ S. Anastasii Aquas-Grani Hartesburgum delata, inde alio.

aliquæ Brundisii

DE B. LUFTHILDE VIRGINE

LUFTHILBERGÆ IN DIOECESI COLONIENSI.

not. 5
Hæc reposita p. 610

XXII JANUAR.
S. Lufthildis unacu.

Celebris est a multis retro seculis in Cisterciensis Ubiorum, ac vicina Julincensium et Neervariorum ditone, S. Lufthildis memoria, et quæ nominis ætymologiam exæquet sanctimonie claritate. Nam Lufthildis, sive ut alii scribunt Luchthildis, ærinum, sive clarum et illustrem Heroniam sonat. Loft enim sive Loelit ærinum Teutonibus significat; lueht ærinum aut lucem; hehl vero Heroem.

habitationis locus.

2 Quo et vivit et colitur loco, is nomen ab ea sortitus, Lufthilberg, id est Lufthildis mons appellatur; quaudoque ab accolis solum Borg, sive mons. Ejus meminit Aegidius Gelenius V. CL. ad vitam S. Engelberti Notat. ad cap. 36, lib. 3. Vicus est inter Reimbachium et Meckenheimum oppida, prope ruinas (ut nos docuit Joannes Gamansius noster, a quo hæc de B. Lufthilde accepimus) veteris aqueductus, quem inde ex Treveris longissimo anfractu per juga montium trans valles fluviosque arenata substructione M. Vipsanii Agrippa Coloniæ usque molitus, ut ex lapide non procul Marcomago ad Ursam fluvium reperto conjectat Brawerus noster in Annulum Trevir. Proparasceve.

repositum,

3 In hoc vico dicatum B. Lufthildi visitur templum egregium edito in loco, per circumfusum plantam longe

effulgens. Huc religionis ergo e longinquis etiam locis plurimi confluant. Cui pietati atque erga sanctissimam Virginem venerationi augendæ, Ferdinandus Bavarus Coloniensis Antistes anno mdcxxxii ejusdem corpus exhumatum tumba elevatione condidit: quo tempore eximia quædam inusitati odoris fragrantia tota vix diffusa adstantium nares animosque recreavit, ut illius loci Curia testatur, qui et ipse in tam sancti operis partem convenit.

elevatione

eum insolito odore,

4 Hujus elevationis exaltationisve memoria 11 Junii peragitur, non minori quam ipse Virginis natalis xi Kal. Februarii celebritate. Sane ipsa solenni Ecclesiæ judicio in Colatum tabulas relata, non constat. Probabile est popolorum erga eam studia et pietatem Summorum Pontificum, aut quos eas in oras ii ahlegarant, Apostolicorum Nuntiorum auctoritate comprobata; licet monumenta litterarum vel deprædita sint, vel delitescant. Aurum præcipue et capitis dolores ejus patrocinio levantur.

anniversarii celebritas.

5 Visitur in ejusdem templi ara statua e ligno abiegnio, auro argenteoque ornata, quæ Virginis sanctæ caput pectusque referat, ejusdem Ferdmandi Electoris munus: an sit intra eam inclusum Virginis caput, haud scimus.

statua.

Vitam S. Lufthildis a Cornelio Curto Ecclesiæ collegatæ

vita, *giatæ SS. Chrysanthi et Dariæ monasterii Eysthæ Canonico, et Tulpiaci, sive Tulpeti Christianitatis Decano, sub annum MDCVIII. conscriptam, nobiscum communicavit Hubertus Fabricius Curio Meckenhemiensis, vir humanissimus.*

etas, **6** *Qua ætate vixerit S. Luftbildis non constat. Eam ante complura secula in albo Cœlitum esse habitam, infra Auctor probat hoc argumento, quod antiquissima ei dicata fuerit campana. Citabimus infra cum de Dominis Luftelbergæ, sive Montis S. Luthildis Annot. a dicemus, diploma datum anno MCLX, ex quo patet, jam tum locum illum Montem S. Luthildis fuisse appellatum. Cæsarius gravis auctor, qui, ut ipsomet lib. 10, cap. 48 testatur, anno MCCCXXII scribebat, meminit S. Luthildis, quam ipse Luthildem vel Lintbildem vocat, aræque illi in Hovenensi Nobilium Virginum instituti Cisterciensis juxta Tulpiocum cœnobio, dedicatæ, et miraculi ab ea patrati. Ita ergo scribit lib 8, cap. 72, Recordor nunc Domina Gertrudis Abbatisse de Hovena, quæ satis mirabiliter per visionem cujusdam sacræ Virginis, sicut ipsa mihi retulit, sanata est. Hæc cum pene per dimidium annum vebementi dolore oculorum cruciaretur, S. Luthildem Virginem, cujus memoria in eodem cœnobio celebris est, studuit invocare, meritis ejus sperans adjuvari. Quodam mane in lecto suo pene cæca jacens et vigilans, jam dictam Virginem in veste candida coram se stare conspexit; cujus oculos cum tam veste quam manu tersisset, continuo clare vidit, et omnis dolor, illa recedente, recessit. Sequenti vero capite ita scribit: In ejusdem sacræ Virginis, scilicet Luthildis altari, pro ornatu, imago gloriose Martyris, et Virginis Catharinæ lignea et sculpta decenter stare consuevit.*

cultus alibi celebris,

miraculum,

utlare,

VITA

AUCTORE CORNELIO CURTIO.

Et pagus quidam non procul a Reimbachio diocesis Coloniensis oppido, qui adinstar montis reliqua campis plantis aliquanto editior, et templo insigni et marmoreo D. Leuchteldis, (quam Lufteldin, alii Leuftoldin vocant) famule et sponsæ Christi monimento celebris, Mons Lufteldis, vulgo Luffterberga, nuncupatur. In templo eodem non procul ab ipso vestibulo videre est aram cum statua D. Virginis Leuchteldis, quæ coram capacissima est arca collocata, recipiendis per quoddam foramen frumentis, quæ in honorem famule Christi pauperibus offeruntur a confluentibus circumquaque ex omni illa regione fidelibus, qui aliquo morbo, præsertim sordidatis aurium, dolore capitis, aut alio vitio corporis, laborant. Siquidem hi religionis et pietatis ergo quocumque tempore, maxime XI Kalendas Februarii, qui dies Divæ sponsæ, et Virgini Christi sacer, locum illum cæteratim magno concursu et agmine frequentant.

2 Post aram, templi ferme medietullo, sepulchrum sesquipedali altitudine reliquo pavimento sublimius, superne solido lapide quasi porphyretico, vel marmoreo coloris glauci, tanti laboris ut cum glacie certare possit, tectum, nundique eleganter compactum, suis eandem et lucernis stipatum jam inde ab ipsa usque majorum memoria; vel ut ipse status rei non exiguæ cujusdam sanctitatis et venerationis illustre specimen considerantibus præbeat, omnesque in admirationem rapiat.

3 Videre est itidem juxta ejusdem ecclesiæ cœmiterium præteritum amplum prospectuque amœnum, ad arcam vicinam pertinens. In eo colliculus quidam muro a cœmiterio sejunctus, in quo Divam ancillam Christi domicilium ecclesiæ propinquum, et mansiorem suam habuisse perhibent, ut semper proxima ecclesiæ divinis officii liberius vacaret et adesset. Nam ab ipso domicilio sublimis in ipsam turrim trans-

itus fuit, inque muro ostium nunc obturatum quidem, sed oculis spectantium intra extraque turrim obvium, non levi conjectura indicat, præter rei gestæ veritatem, cum continuam atque indefessam Diva ipsius in cultu divino et oratione assiduitatem atque perseverantiam, tum ipsam Virginem nobilem ex eadem arce, ad quam præteritum spectaret, oriundam.

4 Verum quo stemmate et cognomine orta, quo item anno et tempore vixerit, vitamque cum morte commutarit, nullum extat vestigium nec in libris neque sepulchrali lapide, dolendo quidem facto, quod Diva ipsis majoribus in ceteris curæ fuit, in hoc neglecta sit; quod a nemine ejus prosapia, ætas, vita, mors descripta sit: sed tanto certius in albo viventium relata, quanto minus in terra describitur: nisi forte in sacro mausoleo vel scripta vel laminæ seræ incisa saxo recondita teneatur, vel in arca vicina sigillatis litteris, quæ de distributione elemosynarum, ut fertur, illic asservantur; de singulis illius gestis rebus, ætate, tempore atque obitu nonnihil ad posterum fuerit propagatum. Quod ipsum a tutoribus a Schallendorum Nobilium postulandum esset: quin et Divæ sepulchrum cum delita religione ac pietate reserandum auctoritate Archiepiscopali, præsentibus viris cordatis atque religiosis, et si quid forte lateret sollicitè et reverenter investigandum, ut ipsi Divæ suos honos, et pietatis memoria posteris evidentius constaret.

5 Unum tamen antiquitatis vestigium diligenter et lynceis, quod aiunt, oculis singula religiosa curiositate perlustranti se obtulit, campana quædam recens, quæ vetustatis specimen præ se tulit hujusmodi. Inscriptio hæc est Campana:

b LEVCHTEL BINN ICH GNANDT,
DER NAM VFF DER ALTER KLOCKEN
IST MIR WOLBEKANT.
SANCTA LEVCHTELDS VIRGO
ORA PRO NOBIS.

ANNO DOMINI MILLESIMO QVINGENTESIMO
TRICESIMO OCTAVO.

Ex hac inscriptione liquido patet, veterem campanam fuisse ejusdem nominis, eidemque Divæ Leuchteldi nuncupatam, quæ haud dubie vetustate consumpta atque contrita fuit, antequam hæc nova funderetur. Jam vero pene triennium, quod alibi vetus quædam campana, non vetustate quidam sed petulantia hominum, corrumpere, quæ adhuc multos valitura per annos, si petulantia cessasset. Illa fusa erat anno Domini MCCCXVI. Ast eadem fracta est ære renata sua, hoc anno Domini MDCV. His subductis, et superfluis rejectis intermediis ante retentis, emergunt anni trecenti minus undecim. Valuit ergo hæc campana trecentis propemodum annis: valuisse diutius nisi petulantia perdidisset. Illa vero Leuchteldis campana, vetustate non petulantia perdita, si totidem annis valuit, Diva Leuchteldis ante trecentos annos inter Sanctas habita fuit; (nequum enim in Apotheosis relata est, e quod vulgo canonizari dicitur) imo ante annos plures, quia campana plures annos durare potuit antequam vetustate corrumpere. Neque dubitandum, eidem non statim post obitum campanam consecratam esse, sed aliquanto post tempore, accedente majore opinione sanctitatis per oracula, de quibus postea dicemus. d Non levi ergo sane argumeto ducti conjecturam facimus, illam ante quadringentos aut quingentos annos, et vixisse fidelem ancillam Christi, atque vitam presentem atque caducam cum æterna comantasse.

6 Fuit igitur hæc Leuchteldis, uti campana docet, vel Leuchteldis, aut Luftoldis, (ut eam chorus suus vocat) nobilis genere, nobiliorque fide, Virgo sancta, et fidelis famula Christi, noctu diuque et templo vicina et propinqua, et in divinis officii assidua. operibus

EX VARIIS
GENUS ATASQUE
IGNOTA

campana et
dicata, et tribu
pendem

b

d

*S. Luthildis
statua in altari.*

*Frumentum
et offertur*

*multus morbus
subvenit.*

Ejus sepulchrum,

locus habitationis,

AUCTORE
GORNELIO
CORTIO.

ribus misericordiae admodum dedita, in pauperes benefica, mundi illiceberrum et secularium affectionum domitrix, et omnibus exemplum virtutis et pietatis singulari. Nam tabula quaedam in eadem ecclesia in sublimi pariete suspensa in conspectu, et breviusculis et annotativiusculis, et picturis vetustate pene obliterated, de hac sancta sponsa et famula Christi insignia quaedam virtutis et pietatis exempla, nec non stupenda miracula, commemorat, quibus quod non vulgaris sponsi sui virtus et gratia eluxerunt comprobatur. Plures tamen huiusmodi tabulas de rebus ejus pie et sancte gestis fuisse, ac temporum injuria interciderisse, perhibent. Quae vero adhuc extat haec sermo refert.

*Virtutum ejus
monumen-
tum*

*Miraculose
agrorum con-
troversas li-
mites signat,*

7 Patri Virginis forte fuerunt agri cum aliis dividendi: quae res cum multarum litium et contentio- num esset seminarium, saepiusque tentata divisio non successisset, nunc his nunc illis inaequalitatem inculcans, ut verisimile est; tandem pater Virgineum equitem secum foras eduxit. Huic postquam utraque pars negotium dividendi ruris communi consensu commisisset, illa colere fasque, quae otii (quod omnis mali fomes est) vitandi gratia secum rus contulisset, instructa, quoniamque progrediens, filium summoque traxisset, illico agri certis limitibus determinabantur. Quod non semel, sed aliquoties magnis cum quibusdam miraculis, uti etiam hoc fecisse memoratur. Quomodo enim cum de limitibus saltus his non parvi momenti oborta esset, eorum suum ipsa traxisse fertur, quaque polea ferret post vestigia fossam (quae etiamnum visitur, et Fossa S. Leuchtildis dicitur) erutam prodigiöse: qua contentiones sublata, et his tota composita.

silvae

*a noverca
spernitur,*

8 Noverca hujus sanctae Virginis famulae Christi, ut illae solent prioribus invidere liberis, et servitibus eos quae nemo ambiat onerare, ita haec privignam, cum adhuc teneriore esset aetate, silvestribus anseribus (quas grues appellare licet, nonnulli pyrargas et fulicas vident) a paternis segetibus abigendis praefecit. Cum vero forte fortuna ingens damnum segeti fuisset, vel culpa vel sine culpa, illatum, noverca illam diris mulctavit verberibus: quam Virgo violentiam atque injuriam patienti animo pro Christiana mansuetudine tulit. Noverca quoque sui similis variis apud parentem calumniis tradidit, quod ignara, quod socors et inutilis pater sit obviis, quod nec agrestes nec domesticos anseres arceat custodiatque, panem suffuratur donecque mendicantibus; addens haud dubio, quod non orandum Deum, quam ad laborem propensior. Subornat fumulos ac famulas, qui anseres clam Virgini surriperent et elanculum patris satelliti redderent. Sic ingenua indoles bonorum solet esse invisa et odiosa perversis.

*as pietas in
pauperes,*

9 Quil porro aliquando accidit? Illa (ut erat in pauperes munificentissima, et pia erga miseros quosque gustans viscera) oblata quadam occasione sinum suum panibus replevit, eleemosynam erogatura largiorem. Ecce austerus pater sit obviis, quidnam sibi gestet rogans. Illa percussa metu subsistit; pater correptam, excepturus forte verberibus, sinum tandem inspicit, sed carbonem pro panibus magno innocentiae miraculo videt. Cum vero hac parentis importunitate perterrita, et a noverca accuratius observata, nec auderet nec possit aliquid in eleemosynam acquirere, et pietissimus ille misericordiae affectus interim conquiescere nesciret; novercam in pistrino adit panificio jam perfunctam, unicum tantummodo panem rogatur, protenso expansoque impetratum exceptura sinu. Illico petulans et perversus satelles primas forte resinas ex fornace battillo suscipiens, in puella sinum refudit. Quae res, etsi patrem virum durissimum et inhumanum diu latere non potuit, tantum tamen absuit ut filiae tam ingenuae atque pie injuriam ulcisceretur, ut etiam iusti-

*miraculo di-
vinitus pro-
bita,*

varie irrua,

gante noverca, eandem quoque acerbius increparet et objurgaret, quod subreptitum panem pauperibus impertiri non desisteret.

10 Postea ingravescente jam aetate Virginis, quum benignissimus ille Virginum Deo deditarum sponsus, et defensor famularum suarum, ab injusta noverca probris et injuriis ecclesiae propinquo, cujus paulo ante meminimus, sibi divinoque cultui mancipatam, liberam seu solitariam, nulloque quam orandi, meditando, caelestiaque cogitandi negotio occupatam collocavit. In quo sanctissimo vitae genere postquam aliquot annos cum summa pietate et religione transigisset, tandem Diva puella communi cunctis mortalibus fato ex hac vita in eorum ad sponsum suum Jesum, sempiternaeque gloriae coronam, commigravit.

*Juxta tem-
plum solita-
ria degit*

moritur

11 Ceterum cadaver ejus aliquamdiu inhumatum stetit super terram: coram quo, divina virtute et ope accedente, vir quidam a daemone obsessus liberatus. Hinc magnus concursus populi virorum et mulierum, quorum non paucos a noxiis canum morsibus salvos ancilla Christi reddebat. Quo quidem facto accidit ut a pluribus hominibus cum summa veneratione cole- retur. Ad ejus sepulchrum agri deportantur. Claudique quoque, caeci, quorum multi fuerunt, sani redierunt. Claudum etiam quendam pristinae reparat integri- tati. Quibus haud dubium miraculis divinam illam Virginem et ancillam Christi tam apud majores quam posteros magnam et illustrem sanctitatis famam et existimationem consecutam esse: tametsi per apothecios nondum relata inter Divos, tamen annua solennitate mense Januario celebratur a fidelibus. Praecetur ergo ut in campana habeatur, S. LEUCHTILDIS ORA pro nobis, Amen.

*miraculis
claret,*

a Vocat Celestinus Notat, ad cap. 36, lib. 3 vitae S. Engelberti, nobilissimum gentem Schulliorum a Delli. Sunt ii Domini in Flarsem et Monte S. Lufthildis. Erant et qui modo istius familiae princeps est, et fratres ejus, admodum adolecentes et sub tutorum cura, cum haec scripta est Fun. Ex his Joannes Adamus Societati nostrae dedit nomen, et in Orientis Indias profectus, gloriosis laboribus, quos pro annuarum conversione susceperat, immortuus. Senior qui nunc rerum potitur, de B. Lufthilde interrogatus, nequit sibi, praeter ea quae hic narratur, quidquam esse comper- tum. Extat in archivo S. Martae ad gradus Coloniae diploma datum Bonno viii Id. Septembr. mccc, cujus hoc est exordium: Venerabilibus viris et discretis F. Dei gratia Praeposito, Decano, totique Capitulo Ecclesiae S. Mariae ad Gradus in Colonia, Wilhelmo Comes et Ricarda Comitissa Juliaeensis salutem et omne bonum. Cum Wilhelmus de Monte S. Luftheldis, Miles noster fidelis, Advocatum de Wasene etc. Idem Wilhelmus sequenti diplomate vocatur Wilhelmus Miles de Eudinghoven.

*Domini Mon-
tis S. Lufthil-
dis.*

b Id est, Leuchteldis vocor, nomen veteris campae mihi no- tum. c Quod quidem nunc ex certis monumentis probari possit. d Solutus fortassis atalem Sanctae, aut certe venerationis antiquitatem probaret exitu diplomate ante annos 382 dato, et Casario. e Haec infra e Germanico sermone reddemus.

VERSUS GERMANICI TABULAE,

De qua num. vi subscripti, haec conficiunt sententiam.

In 1 parte tabulae: Hic equitans comitatur parentem ad fundos cum aliis dividendos.

Hic divisionem facit fundorum magno cum miraculo.

Anseres silvestres ejus parentis segetes aut sili- ginem depascunt, et verberibus mulctatur a noverca.

Hic noverca eam accusat apud parentem.

Servi et ancilla ei anseres suffurantur et famulo reddunt.

In 2 parte tabulae: Hic progreditur cum sinu panibus repleto; qui, parente eos spectare volente, convertuntur in carbonem.

Hic novercam rogat panem, at servus in sinum ejus carbonem effundit.

Parentis eam verbis perstringit, quod egenis panem largiretur.

Hic moritur sancta Virgo S. Luftheldis.

Hic insepulta prostat, virum liberat a daemone.

In

In 3 parte tabulæ : Feminas et viros obsessos sanitati restituit.
Hic invocatur a compluribus.

Ægrom ad ejus sepulchrum deportant.
Hic eam claudi et cæci invisunt.
Hic claudo sanitatem et vires reddit.

ACCITORE
CORNELIO
CURTIO

AD XXIII JANUARIUM.

DE S. ILDEFONSO EP.

NOT. 6. **P**ap. 149, col. 1 post num. 4, adde [§ Celebratur in Ecclesia Zamorensi xxvi Maii officio duplici secunde classis Inventio S. Ildefonsi, ut patet ex ordine re-

citandi divini officii pro Ecclesiis Hispaniæ. Eodem die Philippus Ferrarius : Zamoræ in Hispania Translatio S. Ildefonsi Episcopi Toletani. Eiusdem celebritatis meminit Joannes Marietta lib 3, de SS. Hispan. cap. 34.

AD XXIV JANUARIUM.

NOT. 7. **P**ag. 175, col. 1, inter Prætermittos, de S. Leonilla vidua et Martyre lin. 2. Hæc est mater SS. Speusippi, Melasippi, Elasippi, corrige [Hæc est ana SS. etc.

DE S. EXUPERANTIO
EPISCOPO CINGULANO IN PICENO.

NOT. 8.
Hæc repone-
nda pag.
216 us expun-
ctus que isthic
de S. Exupe-
rantio habentur.
XXIV JANUAR.

S. Exuperan-
tium Ep Cingul-
anum natalis.

Vita egeus
correctio.

NOT.

Cingulum urbs est Piceni a Labieno Pompeianarum partium Duce exædificata, ut Cæsar scribit, in colle situ, cujus latus Miso annis, qui nunc Mason, alluit, Leandro teste. Olim episcopatu insignis fuit, nunc Anximate Antistiti subest. S. Exuperantium Patrum summam celebritate veneratur; et quidem xxiv Januarii natalem ejus, xxix Maii Translationem, ut uxor est in generali catalogo SS. Ferrarius. At Vita habet Dedicacionem ix Kal. Junii, miraculi cujusdam commemoracionem Dominica prima Septembris. Eam Vitam e MS. codice Cingulano ad nos Lanerio misit Silyester Petrasuncta noster, Ferrarius in Catalogo SS. Italiae in hac vita inverisimilia et fabulis proxima contineri scribit, que proinde in ejus, quam isthic dat, epitome omiserit. Ab imperito scriptore consarcinatam iudicio est, quod non molo tempus quo vicevit non indicavit, sed ure Principis, a quo Romæ in vincula conjectus sit, nomen.

2 Romam venisse Paschasio Pontifice dicitur. Ferrarius, qui antlus Pontifex Paschasius fuerit, Paschale I, qui anno 817, pontificatum imit, ut censet contiigisse. At quis eredit ex Africa, alteram jam seculum gemente sub Maurorum Arabumque immani iugo, venisse, et ab Episcopo quidem in patria baptizatum, qui Italiam predicaret Christum? Mendum fatemur in nomine Paschasii, aut in Pontifici illi tributa dignitate. Vel igitur alius fuit Pontifex, cujus nomen in Cingulana plebe oblitatum; vel alius Paschasius, non Pontifex, a quo exceptus Exuperantius, et Pontifici commemoratus. Quil si Paschasius ille Diavonus fuit, vir sanctus, qui tunc postea temere Laurentii Antipapæ schisma secutus anno 498? Potuit sane ea tempestate vel a Theodorico Rege, vel ab Anastasi Imperatoris Legato aliquo in custodiam dari advena. Plures tunc propter Wandalarum Arianorum persecutionem in Europam ex Africa venire Episcopi, aliique viri sancti, quidam sponte sua, coacti alii.

VITA

Ex MS. Ecclesie Cingulanæ.

Præfatio.

Beatissimi Exuperantii Episcopi ac Confessoris narraturus historiam, divinum mihi suffragari auxilium posco; ut qui illi victoriam præstitit, dignetur mihi tribuere mirabilia, que per eum Dominus in hoc mundo dignatus est operari, etsi non per omnia, tamen diligenter enarrare; et qui linguas infantium facit esse disertas, et linguam asinae fecit humana verba proferre, collata mihi sue pietatis ope, sui sanctissimi Confessoris interventionibus, concedat ejus enarrare doctrinam.

Januarii Tom. III.

2 Nativitas igitur S. Exuperantii, ut exactis scripturis accepimus, in Africa fuit: pater ejus Euladius, mater vero Perpetua. Post dies vero nativitatis suæ decem et octo B. Exuperantius a locutus est, dicens: Gratias ago Domino meo Jesu Christo, qui me fecit nasci. Cum esset annorum trium B. Exuperantius b oravit ad Dominum dicens: Domine demonstra mihi, ut agnoscam rectitudinem tuam, et justificationibus hæerere valeam. Annuit autem Deus orationi Exuperantii, et Spiritus sanctus adhesit illi; et anima matris ejus exultavit propter eum. Euladius vero pater ejus dicebat in semetipso: Hic puer poterit implere mysterium religionis meæ. Puer vero studebat diligenter in litteris: venit autem pater ejus post aliquot dies, et gavisus est super filium suum, et dixit ei: Exuperanti, tibi dabo e mysterium religionis meæ, et servabis illud in secula, et nominaberis filius Euladii, gloriosus apud nostram urbem. Subridens autem B. Exuperantius dixit patri suo: Deum celi cole, si vis omnino sapiens esse; quia nullus hominum cognovit colorum signa et cursum solis et lunæ et ordinem, et omnia que sub celo sunt, et quæ in terra, nisi ipse qui fecit ea priusquam fieret homo Ipse est Deus, quia fecit te patrem meum, et matrem meam Ipse mihi ostendit, quæ stant iusta in viam suam, quemodo oportet ingredi coram ipso. Si vero es tanquam Dei cultor, et curam de filio tuo habes, concede mihi accipere baptismum in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Hoc audito pater ejus cum tristitia dixit: Fili mi Exuperanti, in dignitate mea contendo, ut tu vivas in annis multis, et Deum edas meo more, et excites mihi prolem de uxore, quam ego dabo tibi cum coronis et choris et cum gaudio totius nostræ gentis; et tu dicis mihi ut baptizer? Respondit B. Exuperantius, dicens ei: Deus in castitate editur et adoratur: nam ante Abel nullus justus fuit inter homines; hic primus per oblationem et castitatem placuit Deo.

3 Dominus Deus exercituum memor factus est verbi sui, et visitavit S. Exuperantium visitatione sancta: et ille insistebat in jejuniis et orationibus a mane usque ad horam nonam. Iterum ab hora nona usque ad vesperum ab oratione non cessabat; et sic quotidie in Dei laude assistebat. Cum autem B. Exuperantius complevisset annos duodecim, accessit ad suæ civitatis Antistitem, et dixit: Domi mihi signaculum Jesu Christi; et sic proficiscat de hac urbe ad aliam provinciam. Episcopus vero baptizavit eum, et confirmatum dimisit illum.

4 Audientes autem parentes ejus, timuerunt velle, quia grandis inaltitia succensa erat adhuc contra Chri-

a
S. Exuperan-
tius infantio-
quitar
b

r
patri raris
supercati
pietatem et
rectam iudem
sancti

mupus re-
quii

sancte vivi

baptizatur

e patria de-
scendit

ACTORIB.
ROMANO,
CA. MSS.

Christum
predicat

Formarium
ibi conuenit

in somnis An-
gelum uidet

nuntius con-
uertit

et tempesta-
tem sedat

venit Romanum

ad
da presbiterus

in carcere
conuenit

expulsa uis-
toribus pesti-
pauit

stianos. Tunc S. Exuperantius dixit parentibus suis :
Date mihi bonorum uestrorum partem aliquam, et
egrediar de ciuitate bac, ne me interficiant, et vos
contribulemini. Et gavisus sunt parentes ejus, et de-
derunt ei septem onerata animalia de bonis suis. Et
egressus B. Exuperantius ab urbe sua gaudens, et
iter agens longo tempore per singulas ciuitates præ-
dicabat baptismum regni æterni in nomine sanctæ
Trinitatis, faciens elemosynas. Et cum iter ageret,
peruenit in quamdam ciuitatem, et erat ibi mulier
ciuitatis, que uolans se ad pedes S. Exuperantii,
tradidit filium suum parvulum nomine Formarium,
et dixit ei : Hic puer sequatur uestigia tua et bap-
tizetur, et signauit eum, et baptizauit eum, et secum
dixit.

5 Demum uero ueniens cum puero B. Exuperan-
tius ad mare, inuenit ibi quemdam nauticum, et dixit
ei : Exiui de ciuitate et de terra mea, et ueni ad te;
tolle nauulum, et mitte me in nauem tuam. Elevantes
autem nauem B. Exuperantium in uale nauigauerunt.
Beatus autem Exuperantius gratias agens Deo, texit
faciem suam, et obdormiuit. Angelus autem Domini
descendit ad S. Exuperantium, et ostendit ei testa-
mentum Dei in mari, et suscitauit stridentem ex in-
ferioribus abyssi, et facta est tempestas magna circa
nauem, et timuerunt ualde nauæ, dicentes : Pec-
cavius coram Deo, ideoque perimus. Tunc excita-
uit B. Exuperantium exclamauerunt omnes una
uocem : Sancte uir Dei salua nos per Deum qui te sal-
uauit et credimus tibi, et adducemus te in nauem
qualemcumque in portum uolueris. Respondens autem
Exuperantius dixit eis : Credite, quia Deus meus
potest liberare nos. Et dixerunt nauæ : Nos autem
quando exclamauimus Dominum Deum tuum, credi-
mus quia potens est liberare nos. Et dixit eis B. Exu-
perantius : Custodite uos nauæ, custodite uos a
cultura demoniorum. Tunc S. Exuperantius cath-
erizauit eos in fide Christi, et nauigare cœperunt, et
factum est mare pacificum; et iter agens, uenerunt
ad ripam, et deposuerunt S. Exuperantium ad saxum
magnum maris, et uale faciens recessit ab eis.

6 Sed quoniam diuina providentia eum ad Prasul-
lis dignitatem promouendum statuerat, ideo ad arcem
Romani Imperii iter arripuit. Exinde inuenit in uia
undecim fratres, Florentium, Severinum, Venan-
tium, et alios. Qui uidentes eum, susceperunt eum
eum magno gaudio, et genu flexi miserunt se ad
pedes S. Exuperantii, et osculati sunt inter se et di-
xerunt : Hic est pacis Sanctorum bonus delator, et
dans pacem eis dimisit illos. Etenim iter faceret uenit
Romam; ubi sedebat et docebat baptismum Christi
quibusdam ex Romanis ad iuuenibus ritibus ober-
rantibus, et irati sunt multi Urbis contra Exuperan-
tium, et fecerunt illum abduci in conspectu sui Prin-
cipis, et ille dixit : Quis es tu, uel de cujus genere
es, uel de qua ciuitate? B. Exuperantius respondit :
Ego sum seruus Dei Exuperantius, de ciuitate d Metro-
politana : eundem Dominum Jesum Christum eru-
cifixum. Responderunt Romani : Demonem habes.
B. Exuperantius dixit : Demones non habeo, quia
non colo eos, sed colo Patrem, Filium, et Spiritum
sanctum. Tunc ille iniquissimus Princeps iussit eum
recludi in carcere, et ait : Hic comedat panem dolo-
ris, quia perturbat ciuitatem nostram.

7 Dum sic in carcere teneretur B. Exuperantius,
post dies uero septem ascendit super omnes ciues Ro-
manos fortis infirmitas, et fortis clades, et congre-
gati sunt in unum, dicentes : Ut quid talis pestis
super nos uenit? Tunc custodes carceris, ubi tene-
batur Exuperantius, quia uiderant hominem non man-
ducantem neque bibentem, dixerunt : Hec nobis
contingunt propter hominem illum qui bene prædi-
cavit, et malum a nobis recepit. Tunc Papa Pascha-
sius, qui tunc temporis Urbis Romæ pontificatum

gerebat, hoc audiens quod seruus Dei Exuperantius
teneretur in uinculis, cito missis nuntiis fecit eum
extrahi de carcere, et ante conspectum suum præ-
sentari iussit. Quem eum Papa uidisset, gavisus est
ualde, et dans pacem ei dixit : Exuperanti, et amice
et serue Dei, intercede ad Dominum, et ora pro pec-
catis nostris, ut auertat Dominus mala ista que nobis
uenerunt propter peccata nostra que commisimus.
Tunc S. Exuperantius respondit : Saluet et custodiat
uos Dominus, et misereatur omnibus peccatis uestris,
et auferat pestem et omnia mala a uobis, et sancti-
ficauit aquam, et aspersit super omnes et salui facti
fuerunt, et omnes crediderunt quod B. Exuperantius
liberasset eos ab omni infirmitate illa.

8 Post non multum uero temporis nuntius uenit
Romam, quod Theodosius Episcopus urbis Cingulane
migrasset ex hoc seculo. Tunc Papa Paschasius dixit
B. Exuperantio : Exuperanti serue Dei, accipe ple-
bem meam S. Mariæ in Cingulo. Respondit autem
D. Exuperantius, et dixit ei : Domine timeo, quia
mala et perfida gens habitat in ciuitate illa. Papa uero
Paschasius respondens dixit ei : Vade et prædica
illis, quia Deus misit te ad illos, et accipe benedi-
ctionem a Domino. Et benedixit et ordinauit eum
in gradu Episcopali, et misit eum in ciuitatem Cin-
gulanam. Ueniens autem D. Exuperantius in ciuitate
Cingulanam, omnes exeuntes obviam ei clama-
bant : Benedictus qui uenit in nomine Domini, et cum
gaudio nimio receperunt eum, et ministrabat ibi
annos quindecim.

9 Post quindecim uero annos cecidit in infirmitate,
et uenerunt ad eum quatuor Fratres, et dixe-
runt ei : Quomodo te habes, aut quomodo letus es?
Tunc B. Exuperantius dixit eis : Audite me Presby-
teri et serui Dei : ædificate domum uestram super
petram uivam, ne ueniens uenti ualidi dirumpant
uos, et semper orate indeficienter in Ecclesia sancta,
et Scripturis sanctis obedite, et amate uosmetipsos,
et dabit uobis Dominus misericordiam ante conspec-
tum Sanctorum suorum. Bonum est uigilare in corde;
bonum est psallere in Christo frequenter, bonum est
fideliter orare. Sciatis autem fratres, quoniam tem-
pus prope est, me uitam de hoc seculo finire. Rogo
ut oratis pro me Dominum Jesum Christum, et quia
multa mihi sitis patior in corpore meo, addicite mihi
aquam de fonte malorum, ut bibam. Tunc ministri
ejus cito euntes detulerunt ei aquam, dicentes : Bibe
Domine, et sit benedicta in corpore tuo. Addidit
autem B. Exuperantius dicens ei : Rogo uos fratres,
ut oratis pro me Dominum Jesum Christum, ut digne
accipiat animam meam et chorum audiam magnitudi-
nis ejus.

10 Ante diem tertium obitus ejus adduxerunt pa-
ralyticam, nomine Marinam, ante lectum ejus, et
dixit mater ejus ad eum : Precor te sanctissime
Pater, ut benedicas filiam meam, que graviter pa-
titur. Et B. Exuperantius signauit illam in nomine
Domini, et salva facta est. Et cum conuenissent
omnes Fratres ante eum, ut uiderunt eum Christi
gloriam intueri, dixerunt ei : Ubi sepeliemus te?
Tunc S. Exuperantius dixit eis : Exite per portam
Montanam, et in dexteram sepelite me, et nolite me
abscondere in ciuitate, quia in sterquilinio positus
ero. Cum hæc dixisset B. Exuperantius locutus est
ad Formarium sanctissimum Presbyterum, quem ipse
ordinauerat, dicens ei : Formari discipule mi, custo-
disti in uita mea, custodi me in transitum meum, et
sepeli me; et iterum dixit : Domine Deus omnipotens
Pater, amator ueritatis, qui tradidisti figuram tuam
mundo miserere mei, et auxiliare, et in pace suscipe
spiritum meum Christo. Et cum consummasset ora-
tionem S. Exuperantius, reddidit spiritum.

11 Tunc discipuli ejus dignas exequias celebrantes,
et circa corpus ejus multas laudes ferentes, leuante-
runt

Jesus Pontifi-
cis e carcere
elucitur

aqua benedi-
cta pestem
pellit

curatur Epi-
scopus Cingu-
lanus

benigne exce-
piunt a ciui-
bus

aper suos in-
struit

et peccis eo-
rum imple-
rat

paralyticam
sanat

jubet se extra
urbem sepe-
liri

moritur

*cyra corporis
ejus tactu sa-
nata.*
runt illum, et exierunt per portam Montanam; et
veniebat obviam ei Daria infirma nimis, et clamabat
dicens : S. Exuperantii adjuva me, Formari adjuva
me. Tunc S. Formarius dixit ei : Daria, tange cor-
pus S. Exuperantii. Et tetigit extremo digiti sui, et
salva facta est, et sepelierunt eum juxta viam Mon-
tanam in dextero latere.

sepelitur

12 Post annos vero duodecim cecidit fortis infir-
mitas in quatuor vicinis civitatibus, et multa tristitia
et maximus plactus erat in illis vicinis civitatibus;
et venerunt et congregaverunt se in unum dicentes :
*morbo gras-
sante.* Quare mala et peccata ista super nos venerunt? San-
tus autem Formarius dixit eis : Jejunate et orate;
forsitan miserelitur Deus peccatis vestris. Jejuna-
verunt igitur in cinere et cilicio, et rogaverunt
B. Formarium ut intercederet pro illis. Venit autem
Angelus Domini ad Formarium sanctissimum Sacer-
dotem in visione, et dixit ei : Nuntia per quatuor
civitates vicinas, ut veniant Episcopi cum omni po-
pulo et cum omni ministerio Ecclesiastico, et sub-
trahant beatissimum Exuperantium de sepultura,
quia tempus jam venit. Sanctissimus vero Forma-
rius cunctis innotuit, et omnes venerunt cum omni
ministerio quod Ecclesie pertinebat. Et cum venis-
sent quatuor Episcopi cum omni populo rogaverunt
Deum fortiter, et jejunaverunt diebus tribus, ut Deus
ostenderet eis an levarent corpus B. Exuperantii.
Venit autem Angelus Domini, immisit soporem gran-
dem super omnes, et sopor oppressit eos, et obdor-
misti sunt sopore gravi. Sanctissimus vero Formarius
vigilavit, et Angelus Domini apernit sepulturam bea-
tissimi Exuperantii, et apparuit Formario sanctis-
simo, et subtraxit eum, et misit in arca, quam re-
demt denariis triginta sex. Ipse vero S. Formarius,
et omnis populus qui infirmati fuerant, rogaverunt
S. Exuperantium ut intercederet pro illis ad Domi-
num, et omnes voverunt ex multa perpessa ponderis
offerentes, salvi facti sunt. A via Montana venerunt
in arca mensura pedes triginta sex, et ab arca usque
ad petram Comineam mensuram decem et octo,
et libellum ramentum in arca. Dedicatio ejus quarto
Kalendas Junii; et virtutem quam fecit post exitum
de sepultura, Dominica prima mensis Septembris.

*caelesti mo-
nitiu convu-
lentis vicinis
Episcopi.*

*transfertur
ministerio
Angelo*

13 Deprecemur ergo, fratres, omnes unanimiter
majestatem suam Numinis, et levemus omnes pa-
riter sursum manus nostras ad Dominum de caelo, ut
ea pietate vel misericordia, qua mundo perditio di-
gnatus est subvenire, atque humanum genus per
proprium sui mignenti mortem ac resurrectionem de
diabolica potestate dignatus est eripere, dignetur
nobis sanctissimi Confessoris et Episcopi sui Exupe-
rantii reliquias, hoc est ejus venerabile corpus, suis
temporibus et revelare; ut Cingulana plebs laeta de
tanto Pastore, veniens ad sepulchrum ejus, debitas

*interere nunc
corpus vide-
tur*

laudes Christo persolvant; et ipse sanctissimus Con-
fessor salvet, sicut nunc usque salvavit, et amplifecit
atque defendat presentem catervam in suo nomine
congregatam, annuente divina gratia, quae cum Patre
et Spiritu sancto vivit et regnat in secula seculorum.
Amen.

ORATIO.

Propitiare nobis, quaesumus, Domine famulis tuis,
per hujus S. Exuperantii Confessoris tui atque Pon-
tificis, qui in praesenti requisescit ecclesia, merita
gloriosa, ut ejus pia intercessione ab omnibus semper
protegamur adversis. Per Dominum nostrum, etc.

ALIA.

Deus qui B. Exuperantium Confessorem tuum at-
que Pontificem in terris vita laudabili decorasti, et
in caelis aeterna gloria sublimasti; ejus, quaesumus,
suffragantibus meritis, vita nostra apud te commen-
detur. Per Dominum nostrum, etc.

*a Omisit hoc miraculum Ferrarius, fortassis inverissimale rati-
tus. Handemundus gravis auctor in Vita S. Amandi 6 Februa-
rii narrat cum is S. Sigebertum 40 dies natum baptizaret, et finita
oratione, nemo ex circumstante multitudine respondisset, Amen,
aperuisse Dominum os pueri, atque audientibus cunctis clara
voce respondisse, Amen. Item et alii plures tradidere. Quod in et
in Exuperantio idem fieri soluit? b Et hoc quoque Ferrarius
omisit. At qui nonnullos, etiam nostra aetate, scimus nondum ex-
pleto tertio anno xliiis quiesisse quid esset amare Deum super
omnia, aliisque de rebus divinis locutus. c An Ethicus fuerit
pater, an forte haereticus sub Wandahs Aranis, haud satis per-
spicue indicatur. d Nullam hujus nominis in Africa urbem re-
perimus. Affinis nomenclatio civitatis Metabresitanae, Membrosi-
tanae, Megalopolitanae, Mullitanae, in provincia Proconulari;
Mareolitanae, Milevitanae, in Sicilia; Militanae, Martianorun-
Mataritanarum, Moroteoritanae, in Insula Sicilia; Motecitanae in Mauri-
tania. e Verissimile est sancti hujus Episcopi reliquias in Ger-
maniam asportatas Ottonis Magni temporibus. Atque is est for-
tassis Exuperantius de quo infra 29 Janu. cum de S. Constantii
Episcopi Perusini corpore Magdenburgum translato agitur, ista
habentur. Eodem die alia reliquiae sanctorum Martyrum corpora
videlicet Hierulani, Eusebii, Sabidiani, Exuperantii, Latini per
praenominatum Episcopum eidem civitati sunt allata. Nam quod
Martyres dicitur, id propterea accedit, quia ceteri Martyres.*

DE S. SOPHIA EP.

Pag. 217, col. 2, post num. 3, adde [Verum, ut jam
diximus, longe probabilius est Canum hunc, non gigan-
team statura, sed amplae potentiae virum, a morte peccati
suscitatum, atque ab ipsis Inferorum evocatum, in quos
praeceps rubeat, revocatum. Et fuit Sophiae nostri equalis
Canus, sive Canus. S. Gilda Sapientis pater,
Rex Arelatorum, ut xxix Januarii in Gildae Vita dicitur;
qui apud Caprarium Can appellatur, diciturque fuisse
Rex Albanus. Hunc igitur probabile est a S. Sophia,
sive Cadoco, a morte peccati, aut studio mundanae vani-
tatis, esse suscitatum.]

NOT 9.

AD XXV JANUARIUM.

DE S. ANANIA APOST.

Pag. 227, vol. 2, post num. 3, adde [6 S. Ananiae
caput in Bohemiam deinde translatum. Ita MS. Mar-
tyrologium Ecclesiae Pragensis : vii Kal. Febr. Con-
versio S. Pauli. Et eodem die S. Ananiae apud Da-
mascum, qui eundem Apostolum baptizavit. Hujus
B. Ananiae caput invictissimum Princeps Cardus IV.
Romanorum Imperator semper Augustus et Bohemiae
Rex, Romae in ecclesia S. Pauli Apostoli magnis
precibus obtentum, auro et argento decoravit et do-
navit Ecclesiae Pragensi. Num in ecclesia S. Pauli
pars aliqua capitis relicta sit, incertum. Ortavius Pan-
cirolus in Thesauris absconditis almae Urbis regione 9,
eccl. 14, simpliciter scribit assererari isthic caput S. Ana-

NOT 10

*reliquiae
S. Ananiae
Pragae.*

niae qui S. Paulum baptizavit : in indice vero reliquiarum
scribit in ea ecclesia esse de capite, partem scilicet
ejus aliquam; alias ejusdem reliquias in arch. S. Pra-
xedisi.

et Romae.

DE S. LINENTIO.

Pag. 242, post ea quae habentur de S. Linentio,
adde [Idem Ferrarius in Notat. ad vi Novembris, aliisque
suspicantur hunc eundem esse, qui eo die refertur in
variis Martyrologiis, appellaturque Lupantius, et col-
latur in agro Turonico non procul a vico Camlatensi
S. Martini Episcopi morte celebri, in loco qui ab eo
S. Lupantii, sive S. Lovant nuncupatur.]

NOT 11
S. Linentius
an Lupanti-
us?

AD XXVI JANUARI.

NOT 12. **P**ag. 303, col 2, post S. Bathildem, adde [S. Radegundis Virgo, Kalæ in Gallia.

NOT 13. *Ibid.* col. 2, lin. 11, et aliæ VII ejus filie Virgines, corrigge [et alii VII ejus liberi novem-gemini.

NOT 14. *Ibidem* inter Prætermisissos col. 1, lin. 26, a fine [Quis hic sit Tryphon, non liquet, multi hujus nominis alibi] corrigge [Hic est Tryphon ille Thuumaturgus, cujus Acta ex Metaphraste 1 Februarii habet Surinus; alibi celebratur 10 Novembris.

DE B. HASEKA V.

NOT 15. **P**ag. 373, col. 1, num. 1, lin 2, dele [in finibus Ducatus Clivensis, non procul a Lippia flumine, inter Wesaliam et Buckholdiam] et repone [in Thuringia.]

NOT 16. *Ibid.* post num. 2, adde [Sed fortassis, ut et nos primum, existimavit Rolewinck hanc Schermbekam esse, quæ in finibus Ducatus Clivensis, non procul a Lippia flumine, inter Wesaliam et Buckholdiam jacet; eoque illam inter Westphalos Sanctos retulit. Fuit quidem e partibus Rheni oriunda Haseka; sed an Westphala, nusquam diserte asseritur. Si quis S. Volquini, gentilis sui, fors et consanguinei, fama sanctitatis motam abiisse in Thuringiam opinetur, non equidem repugnabit, præsertim si aliquod proferat probabile monumentum. Ille quidem certe primum in Westphalia Curio, dein Walkwredæ in Thuringia monachus, primus Abbas Sicheimensis fuit, ut in ejus Vita dicimus xiii Nov.

NOT 17. *Ibid.* col. 2, post num. 3, addde [Eandem, sed plenam rem ex MS. Bodeicensi nobis communicavit Joannes Gammansius noster : ex qui constat auctorem Sacerdotem fuisse, et Hermannum dictum. Vultur idem esse qui S. Volquini Vitam scripsit, aut illius certe scriptoris æqualis; ne fortassis Hermannus Abbas Sicheimensis.]

H. Haseka Vita scriptor,

NOT 18. *Pag.* 374, post num. 2, sequentia expunge, et hæc ex MS. Bodeicensi restitue [3 De hac venerabili matrona alia quædam audivi, quæ propter ambiguum nequam scribenda putavi, sed quæ cum spiritualibus et secularibus hominibus oculis meis vidi omnino notanda dignissime judicavi. Quando Soror Haseka, sicut nihil et multis aliis sæpe dixit, apud Sicheu monasterium, tamquam eidem loco facta obedientia obligata, tantum inde victum et vestitum quotidianum recipiens, quia ipsum quem elegerat portans toto conversationis suæ tempore habitum monachorum, sepulturam elegisset; sic anno gratiæ millesimo ducentesimo sexagesimo primo, vii Kalendas Februarii obdormivisset in Domino; Fratres monasterii cum veheniter venientes tam monachi quam conversi, corpus alumne suæ ad sepeliendum tollere voluerunt. Quod nigr quidam monachus eo tempore ibidem divina celebrans, nomine sui monasterii procurans, accito sibi brachio et robore rusticorum, fieri non permisit.

testis oculatus.

Mortui Haseka

fenestra observantibus quibusdam,

missi Episcopi

4 Heinde post hoc, cum res ad notitiam Domini Woltali diocessani Episcopi devenisset, ipse tamquam jurisperitus præcepit virtute obedientiæ etiam

per litteras, Fratribus monasterii Sicheimensis dari corpus, cujus mandati cum adhuc persistenter et existeret transgressores; præfatum monachum per litteras ad suam præsentiam evocavit, et tunc demum apud eum effecit, ut extumulatum corpus famule Dei, et familiaris suæ sineret Fratres monasterii asportare; tribus interim hebdomadibus uno die minus, precibus hinc inde pro se agentibus, evolutis. Ceterum ad susceptionem corporis ad portam monasterii solenniter occurrentibus monachis et conversis, cum adessent seculares tam viri quam femine, qui convenerant e vicino, viderunt faciem ejus (mirum dictu) quæ mortua et sepulta, ut dictum fuerat, tot diebus, ita vividam et rubentem, ut quasi juvenula balneata, non vetula mortua videretur. Et qui vidit et ceram super jacentis in tumulo corpus jecit, cum præsentibus et intuentibus atque stupentibus, Hermannus testimonium perhibet scripto isto, quod adeo recens fuerit vultus ejus, et quod tam omnis expers fetoris ejus corporis gleba, ut universi qui aderant et viderunt eam in sepulchro locatam, et mox terra operiendam adeo rubicundam, quam maxime mirarentur. Dictum et scriptum est quod verum extitit de Lazaro, quod feteret; videant et vident, quid sentiant de tot dierum defuncta, quid Dominus his et talibus judiciis voluerit demonstrare. Sepulta vero Soror est Haseka sub lapide latiore ad introitum domus Capituli Sicheimensis monasterii, ubi tubam novissimam præstolatur, tertio decimo Kalendas Martii, quæ obierat proxima nocte post diem Conversionis S. Pauli : cujus meritis et precibus ex hoc nunc et usque in seculum nos credimus et confidimus adjuvari.

transfertur Sicheimium.

ditu post mortem in orrupta et virida.

ibi sepelitur 17 Feb.

3 Notam habens ex confessione viduam venerabilem Dominam Konegonlim, uxorem quondam Domini Jacobi de Schermbeke Militis jam pridem viam universæ carnis ingressi; et intelligens quod esset (extra consuetudinem mulierum) labiis circumcisa, mihi quæ aliquod quod de Sorore Haseka sciret, diceret, applici adiens eam ipse, et non solus cum sola, sed cum veterana sub testimonio vetulæ advocate, de his quæ dudum fama vulgaverat suo locutus. Dixit itaque mihi quod Soror Haseka paullo ante defuncta in somnis ei apparuit dicens : Noli dubium gerere, imo firmissime crede, et nullatenus dubites, quin quicumque ad meam memoriam confugerint in suis sint necessitatibus et angustiis auxilium per Dei gratiam obtenturi. Porro illa excitata a somno, et congratulans visioni, cum secundo tenuiter obdormisset, vidit iterato Sororem Hasekam eadem referentem, et constantissime repetentem, ut repetitio sermonis esse probaretur confirmatio veritatis. Nec hactenus tantum extantam credimus et confidimus manum Dei, sed magis adhuc in amplius pro sui nominis gloria extendendam. Jam enim ad tumulum defunctæ crebro fideles luminaria transmittere satagunt et accendunt, aliquibus incommodis sublevati.

apparet curiam mittere

invocatur a multis

AD XXVII JANUARI.

DE S. JULIANO EP. CENOM.

NOT 19. **P**ag. 376, col. 2, nu. 3, lin. 9, post Cornelia Duguii, dele sequentia usque ad num. 4 et restitue hæc : [Hanc Vitam condidimus cum ea quam parte 2, historiar. Eccles. Galliarum edidit Franciscus Bosquetus, nulle et Dedicatorum ad Avesgandum accepimus. In ea Lethaldus contra suorum traditionis temporum auctorita-

tem, ut idem ait Bosquetus, primus omnium arma movit, Gregorii Turonensis opinionis acerrimus defensor; ut nimirum Julianum S. Dionysi socrum, non a S. Clemente (necum a S. Petro) sed a Sirto II, missum asserat : licet S. Pothinum, cum us qui tunc una missi sunt, non debuerit annumerare.

Pag. 377, col. 2, sub finem, ante Prologum auctoris, interpone [

NOT 21

EPISTOLA DEDICATORIA

ad Avesgaudum Episc. Cenoman.

Reuerendissimo Patri Avesgando Frater Letaldus salutem in Domino. Cum desiderio afflatus tam spiritalis quam corporalis remedii, ad memoriam præcellentissimi Præsulis Juliani accessissem, et dulci affamine vestrae dilectionis frui licuisset; eadem vis caritatis, quæ vestrae sublimitatis animum meæ pusillanimitati conciliabat, imposuit mihi onus, si idoneus forem, amabile atque iucundum; quia impar, non tam iucundum, quam reuerendum; scilicet ut ea quæ ab antiquis de actibus glæriosi ejusdem Patris inuento, ut vobis videbatur, sermone conscripta sunt, ipse planiori et luculentiori ordine texerem, et ad ædificationem audientium quadam dealbatura vestirem.

2 Quod opus reuerendum potius quam iucundum dixerim, quia cum magnæ reuerentiæ gravitate dicenda et scribenda sunt, quæ in conspectu veritatis recitari debent, ne unde Deus placari creditur, inde amplius ad iracundiam provocetur; nihil enim ei placet, nisi quod verum est. Sunt autem nonnulli, qui dum attollere Sanctorum facta appetunt, in lucem veritatis offendunt: quasi Sanctorum gloria mendacio erigi valeat, qui si mendacii sectatores fuissent, ad sanctitatis cunnen nequaquam ascendere potuissent. Dicenda ergo cum veritate sunt, quæ veritas gessit: quia si aliquis Patrum aliquod dicitur fecisse miraculum, non illud homo, sed Deus operatur, qui potens est operari in quo et per quem vult hominem. Cum ergo tam mira et speciosa de actibus hujus præcellentissimi Patris recito, non de meritis ejus diffido, nec de potentia Christi ambigo: sed cum hæc eadem in aliis invenio, cui potius credendum sit, non perspicue video, nisi forte gravitas auctoritatis alicujus magnifici Doctoris me ab errore deduxerit, et quasi anchora pondus vacillantem animum solidarit. Multa enim in actibus supradicti Patris conscripta sunt, quæ et in a BB. Clementis et Dionysii Martyrum, et S. Furcæ Confessoris, eo lem sensu et pene iisdem verbis inveniuntur.

3 De temporibus quidem quo magnus ille floruerit, ex libro Gregorii Turonensis per conjecturam sumpsit, qui in historiarum suarum lib. 1, sub b Decio et Grato Coss. a Xysto Romanæ Sedis Apostolico, plurimos Episcopos ordinatos asseruit, et in Gallias ad prædicandum verbum Dei directos, quorum nomina, et loca quibus destinati sunt, partim posterius dicam. Porro cum B. Dionysius a S. Gregorio ex eorum nu-

mero fuisse dicatur, et in gestis gloriosi Patris Juliani cum eodem S. Dionysio ad Gallias prædicaturus venisse narretur, non dubium existimo, quin sub Decio, Valeriano, Gratoque Coss. et Xysto Romanæ Sedis Antistite fuisse monstretur, qui videlicet Xystus, et Laurentius Archidiaconus ab eodem c Decio tentati, et in Christi confessione permanentes, victrici potentia coronati sunt. Quod vero S. Julianus dicitur a B. Clemente destinatus, neque ratio temporum, neque veterum consensus auctoritas. Beatus enim Clemens sub Trajano Cæsare in exilium apud Chersonesum deportatus est, et inter Trajanum atque Decium sub quo B. Julianum fuisse coniecimus, plurimi Imperatores intersunt, quod in chronicis Eusebii Cæsariensis, quæ Hieronymus transtulit, facile diligens lector agnoscet.

4 Nos igitur ea quæ de S. Juliano conscripsimus, in quantum potuimus, auctoritate præcedentium Patrum confirmavimus, et quædam simpliciter secundum antiquam traditionem edidimus: quædam vero quæ nobis minus probabilia visa sunt, prætermisimus. Nusquam tamen de meritis tanti Patris quemquam diffidere suademus; qui dum apud suos sacros eimeres Deo largiente tanta et talia operetur, multo majora et clariora, dum in hoc mundo adhuc viveret, eum operatum fuisse cunctis recte credentibus liquet. Quod si hæc nostra plinguis rusticitas vel utilitati vel devotioni aliquod emolumentum contulerit, et etiam quæ nostra ætate apud sacrum ejus tumulum patrata sunt, Domino Christo largiente, dum nostra accesserint notitiæ, subnectere cogitamus. Sane Responsoriorum et Antiphonarum, ut potuistis, digessimus ordinem; in quibus pro vitando fastidio de uno quoque modo singula coniegemus corpora: neque omnino alienari volumus a similitudine veteris cantus, ne barbaram aut inexpertam, uti perhibetur, melodiam fingeremus. Non enim mihi placet quorundam musicorum novitas, qui tanta dissimilitudine utuntur, ut veteres sequi omnino dedignantur auctores: nam hi qui conjugiis vacant, malunt liberos hominibus similes gignere, quam alienius inuisi monstri otligiem procreare.

a S. Clementis Vita dabitur 23 Novembris, S. Dionysii 9 Octobris. S. Forseti dedimus 10 Janu. b Is erat unicus Christianus 250 quo post S. Fabiani eodem vel vacabat Sedes, ut quidam vulgunt, vel certe jam S. Cornelius Ecclesiam perrexit. Poluerit tamen a Sixto Apostolici in viro in Gallias mitti, vel Cornelii Papa auctoritate, vel ante illius electionem de consilio cleri Romanæ, in quo Sixtus eminebat, qui quartus ab ea, exiit post in apore, Ecclesiam gubernaculis adnotus est. c Iam sub Valeriano et Gallieno oratione 88. Augusti et Laurentii, et 4 Augusti et 10 dicitur pag. 384, post cap. 3. ad num. 20, ha 4 [Arthius] adde [c] Bosquetus, Arcanus.

AD XXIX JANUARI.

DE S. VALERIO EP. TREV.

Pag. 532, col. 1, post num. 2, addæ: [In Su ctuario Capuano Michaelis Monachi xxx Januar. referitur.

Ibidem col. 2, lin. 14, post, in Burgundia, adde: [collatam cum editione Francisci Bosqueti, in qua subinde contracta. Breve ubi nacti sumus ex MS. codice monasterii Bodecensis, in qua dicitur S. Martialis cum S. Valerio in Germaniam missus, in ipso itinere mortuus, sed baculo S. Petri, quem Valerius eo sepulto Romam reversus attulerat, admoto revivisse. In Vita vero S. Martialis xxx Junii dicitur S. Austrichmannus socius S. Martialis ita extinctus, et Apostoli baculo suscitatus, ut hæc ad cap. 1, litt. i notavimus.

Ibidem col. 2, num. 3, lin. 4, post, ut xxv Januarii diximus, adde [Et hæc ex illis esse videntur, quas Carolus IV, Imp. Pragæ transtulit; de quibus MS. Martyrologium Pragense: Treviris depositio S. Valerii Episcopi Trevirensis discipuli S. Petri Apostoli, cujus Valeri partem capitis elementissimus Præ-

ceps Carolus IV, Roman. Imp. semper Augustus, et Bohemice Rex in monasterio Erlach diocesis Moravie obtentam donavit Ecclesie Pragensi. Est Erlach, sive Erl-rhach, Ordinis Cisterciensis canobium secunda lupide a Moguntia, in Kinguria.

pag. 533, col. 2 ad cap. 1, num. 3 lin. 1 hinc 7, a fine, post Treverenses habent adde [sed pars illius baculi Treviris est Pragæ translata, ita enim habet ad xxi Februarii MS. Martyrologium Pragense: Hujus leati Apostoli baculi partem Serenissimus Princeps Carolus IV, semper Augustus et Romanorum Rex obtulit Treviris in Ecclesia Cathedrali, et recondidit in baculo seu cœvatura Archiepiscopi, impetravit a Sede Apostolica, ut in summis et in ceteris festis diebus cum eodem baculo Archiepiscopo in sua Ecclesia celebrante, qui in divinis intersunt, habeant indulgentiam unius anni et unius quadragesime perpetuis temporibus duraturam. Sanctus quoque etc.

pag. 537, col. 2, ad num. 25, litt. a adde [Bosquetus pro eo hanc habet Sanctorum, Fratres venerabilissimi, Treviranorum Episcoporum Eubardii, Valerii, atque Moterii, qui in multis miraculis fuerunt cœsuscentes, quosque in hac vita fuerant conversati, ex his pœnce in hoc libello scripta leguntur. Tamen invenimus post Treviranum quod tribus vicibus devotata sit civitas atque sacrosancta, ergo nec immemto pro suis tribus sceleribus maxime, prima superbia, et pro scelera ebrietate, tertioque pro libidine immoderata, igitur Deus omnipotens tres plagas maxime Gentium

in ætate s'antificanda, S. Gregorium Turon. secutus,

quædam unum, sibi non probata

Responsorum et antiphonarum addit.

503 21

507 21

deca pars baculi S. Petri

501 20

Avesgaudio hortante S. Juliano Arta scripsit Letaldus,

uliorum SS. Actis similitudo, cogit obscure:

ii

cap. 28

b

501 22.

501 23

501 24

IN MSS
Treviri ter
vastati.

lium venire permisit super regnum Christianorum, et super civitatem predictam tribus vicibus. Prima autem plaga Græcorum sub Imp. Constante illo Constantini qui Arianus effectus est, Catholicos in toto orbe persequens. Secunda quando Wandilii, et Alemanni sub Imp. Arcadio et Honorio Romanis, vastaverunt. Tertia Hunnorum sub Attila Rege, et sub Imp. Theodosio minore. Contra hæc una plaga, id est, gladius Gentilium, de tribus que commemorantur suspissime in Cauone, id est, gladio, fame, pestilentia, quibus consuevit Deus iram suam super regna terrarum vindicare, venit super populum et civitatem Trevirorum. Nos ergo sanctam Trinitatem, et omnes Angelos, omnesque Sanctos rogamus, ut exercitum Christianorum a plagis predictis, et similibus custodiat.

Nos quoque, o civitas Trevirorum, Pontificum nostrorum predictorum solennia colamus, et eorum auxiliis poscimus, quæ miræ virtutis, quando fuerant in vita presenti, per eos Dominus fecerat, quævis paucæ de multis commemorantur, ut prædiximus, propter devastationem, et incendium civitatis, cum Ecclesiasticis cæcis. Hunc vero bellum postea inventum alium invenimus, licet tunc illos legimus mortuos suscitasse, paralyticos curasse, demones liberasse. Sic autem, et nunc multa genera infirmitatum quotidie in temporibus eorum propter merita Sanctorum, sanitati restituntur per eum, qui vivit et regnat in seculis seculorum. Amen. Quod Auctor Constantem Arianum vocat, mentitur est: Catholicus fuit: et frater ejus Constantius Arianus Catholicos cruciavit.

DE SS. SARBILIO ET BEBÆA MM.

NOT. 27.

Pag. 339, post nu. 9, adde [Mensa quoque v Septembris Sarbilium memorant, eundem, ut videtur, quem et iv ejusdem mensis, nam ista habent: S. Sarbilus a car-

nificibus lapidibus oppressus, certamen consummat. Sarbilus impuris renuens sacri operari, Impurorum hominum manibus lapidatur. Menologium quoque Henrici Canisii: Item S. Sarbili a carnificibus lapidati.

DE S. CONSTANTIO EP. M.

Pag. 340, col. 1, post num. 4, adde: [§ Habemus ex MS. monasterii Bodecensis Canonico regularium in Westphalia breviora S. Constantii Acta, quibus isthæc subjunguntur: Post multorum annorum curricula regnante Deo nostro et Ottone Serenissimo Imperatore Augusto in tota Italia, translatum est corpus S. Constantii Martyris de Perusina civitate, et per Reginoldum Episcopum in metropolim Saxonie Magdeburg pridie Kalendas Decembris est perlatum. Eodem die alia quinque sanctorum Martyrum corpora, videlicet Herulani, Eusebii, Salimiani, Exuperantii, Latini per prænominatum Episcopum eidem civitati sunt allata, et ab Adelberto Archiepiscopo cum honore suscepta, et in ecclesia S. Stephani Protomartyris collocata. Hæc fortassis Exuperantius est cujus Vitam dedimus xxiv Januarii, licet Martyr non fuerit.

NOT. 28

S. Constantii
reliqua et
aliorum Mu-
denburgum
translatæ

AD XXX JANUARIJ.

NOT. 29

Pag. 639, col. 2, post S. Armentarium Episcopum Ticinensem, adde: [S. Thiadidis Virgo, Freckenhoesti in Westphalia.

DE S. PEREGRINO.

NOT. 30.
S. Peregrini
translatæ,

Pag. 646, col. 1, lin. 43, dele, [Citat uterque vitam MS. quam adipisci non potuimus] et sequenti usque ad num. 3, atque hæc repone: [Instituitur eo die solennis supplicatio a majori ecclesia, ad rem ecclesiam in qua dicitur sunt specus, quarum alterum S. Peregrinus incoluit. At xviii Augusti ejus Translatio celebratur, sitque iterum supplicatio; et aguntur tum isthæc octiduo solennes mundicie, et cursus in studio, Magnus ad eandem ecclesiam est advenarum concursus, septem scilicet feriis que proxime Pascha consequuntur, atque omnibus Martiensis Dominicus.

Vita,

2 Accipimus Calatellottam S. Peregrini, quam hic dicitur Vitam: in qua quod de dracone memoratur, cujus nisi humana carne satiari non posset ingluviens, ut probabile videatur quamplurima aliarum Divorum Acta fuerunt, in quibus talia crebra monstra narrantur, ferali damnosus odio in miseris excita mortales, aut e tartareo grege emissa, absorto illa portentosa: malis ad majorem stragem terrentur. Oratio hæc Vitæ subjungitur, in divino officio solito recitari: Omnipotens sempiternus Deus, qui B. Peregrino Confessori tuo tantam gratiam tribuisti, ut per eum terram istam a serpentis morsibus liberares; concede propitius, ut ejus interuentu demonum morsus possimus evadere, et pervenire ad lætam claritatis æternæ. Per Dominum nostrum, etc.

3 Custoditur Calatellotta, etc.

VITA

AUCTORE ANONYMO, EX MS. SICULO.

Post Passionem, Resurrectionem, et Ascensionem Domini nostri Jesu Christi, mundus universus a spiritibus immundis vexabatur, et in pluribus pulsabatur sævita draconum ac serpentium generis humani inimica. Quo tempore a B. Petrus cathedram Episcopalem tenebat. In Græcia vero illustrabantur

nonnulli viri a Deo illuminati, inter quos erat ille vir venerabilis Peregrinus nomine. Audiens hæc Apostolus, misit ut ad se venirent. Et ut eorum sanctitatem cognovit, per mundum universum eos dispersit, ut in omnem terram sonus eorum exiret, et inimica hominum conciliaret. Oratione autem facta, ut Domino placuit, vir ille Peregrinus, qui nimia sanctitate pollebat, missus est in insulam Siciliæ, et Deo ducente a Calatellottam pervenit; in qua ingens morabatur draco, et de die in diem sorte de pueris pascabatur, ne desolaretur tota terra.

2 Die vero una cecidit sors super parvulum unicum matris suæ, quæ puro corde quotidie Deo serviebat. Quæ mater sperans in Domino, accellit et illuc pervenit prænominatus Peregrinus, elemosynam ei petens. Illa vero pergens ad locum panis, et pane non invento, statim ad vitinam accessit, ut panem sibi præstaret, quæ præstare noluit, et se non habere juravit. Ille vero absque elemosyna discessit. Inle vero ad modicum spatium mulier illa, quæ panem illi præstare noluit, ad locum panis accessit, et ibi invenit c marmoream buccellam. Quæ videns mulier perterrita cogitavit quod hoc factum esset propter jusjurandum, et pauperem petitionem; et statim ad illam pergit vicinam quæ panem præstare noluit, narrans ei quid sibi acciderat: sicque ambulabat per vicinas, narrans et demonstrans quæ gesta fuerant. Sed omnes stupentes et pauperem querentes, et non inveniētes, conservabant omnia in corde suo.

3 Mane autem facto exiit draco ille, et ad locum venit ubi escam accepturus erat. Pervenerunt ergo, qui ministrabant quæ opus erant draconi, ut ei darent quæ consuverant; et acciperunt purum jam dictum, et portabant draconi. Mater ut vidit filium suum ab oculis suis sublatum, cum magno clamore auxilium a Deo postulabat. Ferentes autem puerum cum nimio timore ibant. Sed gratia omnipotentis Dei, cum appropinquarent draconi, apparuit ibi senex ferens in manibus baculum, et eis dixit: Date mihi puerum. Illi vero timentes dederunt ei sicut dixit. Accepto autem parvulo senex ille ibat versus draconem. Qui draco videns eum venientem, cum magno strepitu ibat ut escam acciperet. Sed postquam appropinquavit et senem vidit, timuit, et cum magno

S. Peregrinus
Græcia a
S. Petro in
Siciliam mis-
sus.

b

trans in lapa-
dem ob perpe-
tratum muta-
tus.

c

S. Peregrinus
puerum dra-
coni obicien-
dum servat:

n

mitu

mugitu terram percutiebat, et non audebat ad eum venire. Beatus autem Peregrinus absque timore ad eum cum parvulo pergebat, et draconi porrigebat. Draco ad partem ibat ut parvulum acciperet. Sed B. Peregrinus fingens dare parvulum, posuit in ore ejus baculum quod manu tenebat, et tandem in gutture ejus tenuit. quamdiu pervenerunt ad montem, in quo draco habitabat; et ambo intraverunt in cavernam illam, in qua ipse manebat, et per foramen magnum ipsum dejecit, et ex illo die draco nunquam visus fuit.

4 Populi autem hæc videntes clamare cœperunt ad Dominum, et senem Peregrinum honorare cœperunt, reddentes parvulum matri suæ, ipsum vocantes; quæ narrabat et demonstrabat palam lapidem

ex pane conversum die retro ante. Videntes autem omnes magis ac magis clamabant dicentes : Benedictus Dominus Deus, qui nos liberavit a pestifera devoratione draconis per servum suum Peregrinum. Ille eos nolens derelinquere, ad cavernam illam, in qua draco manebat, usque ad consummationem vite mansit, et in magna sanctitate stetit: post mortem tantorum miraculorum illustratus fuit, ut a multis partibus infirmi veniebant, et sanabantur ab infirmitatibus suis.

u Reponendus igitur esset S. Peregrinus ante S. Matthiam Hierosolymitanam, aut saltem ante S. Hippolytum Appulum Martyrem. Vid. id est, in vas oras, ubi deinde conditus est Calabellota c Pari miraculo castigatus alterius saulhercule perjurium, 4 Januarii in S. Pharaiddi Vita retulimus.

AD TOHE
ANONYMO.
EX HISS.

in ejus specu
degit

a morte mi-
raculis claret

DE S. THIADILDE VIRGINE

ABBATISSA FRECKENHORSTI IN WESTPHALIA.

Commentarius Joannis Gamansii e Societate JESU.

§ I. Freckenhorsti situs. Thiadildis publica veneratio.

Oppidum est Westphalia, in Monasteriensis ducatus, satrapia Sassenberga, ad Anasium flumen, Warendorpiam, sive Vari pagum, cui, ut et monti propinquo agroque circumjecto, vulgo Varenbergh et Varenfelt, a Quintilii Vari Romanarum legionum Ducis statione factum creditur nomen : nam et pomarium late triplici aggeri præseptum; inde et nunciantum loco et splendor. Nuper etiam nova accessit celebritas. Cum enim anno MDCXL, nova Virginis-Matris assumpta et coronata lignea statua e templi, quod ad veteris parochiæ discrimen Novum vocant, fornice suspenderetur; organa nemine folles inflante, nemine manubria epiloniorum movente, ultro modulato sonnerant : ejus rei procul fama dilata, et honoris Deiparæ amplificandi, et orthodoxæ religionis ea regione, quam tum hæreticorum arma, licet incolam Warendorpiam, concusserant, stabilendæ omen fuit.

2 Ab eo oppido Oceanum versus horæ circiter itinere distat Freckenhorstum, sive Vreckenhorst, vicus, in eoque nobile et pervetustum sanctimonium Canoniarum collegium; cui prima præfuit Antistita S. Thiadildis Virgo, quæ et Theadildis, Thiadilda, Thiadildis, vulgo S. Theilt appellatur. quod nomen in Fuldensium ejusdem ævi Traditionibus a Pistorio editis (ut alia quamplurimum ejusmodi compositionis, Theohilt, Thioholt, Thiohtil) sæpius occurrit; et curiosus Tentoniarum originum Divinam Heroïdæ, aut Teutonicam significat; uti de nomine oppidi Dietmel, sive Bethmold, in eodem siti Westphalia, (quod Tentomellum, et Thiadmalli alii vocant) observavit partim Philippus Cluverius in veteri Germania, partim Cambleus in prisca Saxonum nomenclatura.

3 Orta Thiadildis apud Frisones videtur, cum ejus amicum Gevam e Frisia emptam in vicum Westphalia pro nobili constet. Ab his, cum liberis careret, adoptata Thiadildis, Christianus, ut verisimile est, prognata parentibus; nam et Christi sacra uno cum Francorum imperio susceperat Frisia; nec Everwordum verisimile est juncturam sibi matrimonio fuisse non Christianam, cujus majores a S. Bonifacio acceptam Christi religionem, etiam in illis Wittikundi et Saxonum pro gentiliu sacrorum libertate diuturnis certaminibus, insigni constantia retinuerunt; ut non minus ejusmodi cum Ethnica conjugio illustre suum genus, quam conscientiam, existimaturus ferret inquinandum.

4 Veram utcumque se majores habuerint, ipsa certe Thiadildis præclara, ante suæ Gevæ institutione sua ad omnes; adolevit laudem pietatis, ut et sanctimonia-

lium præfici cœnobio meruerit, et in Divorum deum album relatu sit. Ejus natalem e duobus Freckenhorstribus Kalendaris dâri, quorum alterum Gradualis dicitur, alterum Psalterii; hoc anno 1433, illud ante quingentos fere annos exuratum. In utroque ad iii Kal. Februarii ista habentur : Ablegundis Virgo, Theatildis Abbatissa. Næ de antiqui ejus veneratione ambigatur, illud Gradualis Kalendarium, a me cura excerscriptum, ad diem Epaphuram ista habet : Hodie ita cum sancta Cruce per choram Puellarum ad capellam Thiadildis sanctæ, et mensurabilis capella : (id est, ut reor, intus eam, et in medio ipsius Thiadildis sepulchrum, circumcundo) demum circummissis arbutum cum sancta Cruce. Item Kalendaris Augusti: Nota, Dominica post Petri ad vincula dedicatio in capella S. Thiadildis; et Canonici cantant ibi Vesperas et Matutinas.

5 Abolerent tamen hic ritus, persererat memoria sanctitatis, cum sacella ac sepulchro, quod extra interiorum templi choram ad Australe transversæ crucis latus jacet, sub ipsarum oden Canoniarum, perque illud sacellum putet ad eorum claustrum ingressus. Ceterum hand quanta olim fortassis nunc loci religio ac decus, altari etiam, quod ante sepulchrum in muro arcuato opere punctum excavato locatum erit, nuper remisso ac violato. Appellatur tamen et altare et sacellum S. Theatildis, seu quod (veteris Abbatissæ in altero crucis latere totoque exteriori choro conditis) illius sacelli medullis sit Diva sepulchrum. Hoc olim reliquo pavimento sequite erat, soloque rudi saxo instructum. Verum ut Elisabetha Comes de Monte Abbatissa, templi cœnobiiq; restauratrix, sive sanctæ Crucis, olim deperditæ, ibi reperendæ, anno sæculi hujus nono aut decimo refodi jussit; reperit vero (hand levi atque olim factæ Translationis aut elevationis argumento) præter aliquem pecuniarum thesaurum, ossa non multa, quæ in alia tumba solemniter, Choro omni præsepte ac concemente, recondidit; namque muro latruto trinum fere pedum altitudinis a terra educto circumdedit, cui et vetus sacrum mstrum curavit. Juxta sepulchrum intra vitem sacellum putens est alto labro cinctus, cujus præstans cumprimis est aqua; un a S. Thiadildo salubritatem indepta, an ejus precibus elicitæ, an cum constructum est templum reperita scutirigo relictaque, evadere non potui, cum anno MDCXLI, omnia eorum accurate perlustravi, et pleraque a Decano utriusque loci inquilinis didici.

6 Vidi tum quoque vetustum e membrana codicem, in eoque ignotam hactenus S. Thiadildis, B. Everwordi, B. Gevæ, ac sanctæ Crucis historiam, Latini et Teutonice lingua exaratum. Cujus describendæ, post longuam conversationem,

sanctibus pu-
blice religione
rula.

sacellum,

sepulchrum,

reliquæ.

putens,

Vita

not. 31
Hæc Vita in-
scri debet
pag. 670, ante
B. Amnicla-
dum.

SECLIO IX.
XXX JANUAR.

S. Thiadildis
monasterium
ubi situm,

nomen,

patrum,

NOCTURNE
JOAN. GAMANS.

tergiversationem, tandem facta copia est Bernardo Rodericopio Monasteriensi Archiatro V. CL. cui uni postliminim vetusta claritatis sua Diva debet Thiadildis; at non sola, quippe qui aliorum e tenebris Acta Cœlitum producturus sit, diligens sacrarum antiquitatum perscrutator. Idem aliud vetus Westphalico sermone exemplar, superiori geminum, suppeditavit. Utrumque e Latino in sanctimonialium aliorumque gratiam versum, aliqua pœnula fusius explanat, alia posterius observata refert, quæ et infra adnotari.

§ II. De Everwordo Freckenhorsti fundatore.

Everwordi
habitatio.

Sancti hujus et illustris viri, ex nomine tenac vestigium occurrit in vicina peramplici districtus censusque parochia Everswinckel, quasi Everwordi mansuionem, locum, aut possessionem dicas. Hæc sane, aut Warrendorpiam propius, habitasse ex Frickonis hanc procul herili domo gregem pascens historia colligitur, villicique ad eum allegati, et satellitum.

possessiones.

8 Cum vero ipse et uxor plurimarum familiarum et innumerabilium possessores agrorum dicantur fuisse; præter Freckenhorstum, silvam id temporis glandiferam, qualis et hodie cunobis adjaacet, alios fundos mansuone seorsim ac diffuse a domo sua sparsos, cum colonis, ex regionis consuetudine possedit, uti eosdem ipsius hæres Ecclesia Freckenhorstensis possidet. Unde et eo tractu dominatum fuisse conjicias, veteri more gentis, ubi, ut in Caroli Magni vita cœcinit illius temporis poeta,

Lib 1.

an. 772.

dignitas,

----- variis divisa modis plebs omnis habebat

Quot pagos tot pene Dures.

Qui igitur secundum sæculi dignitatem nobilissimis ortus natalibus extitit, non immerito in Ducum illorum numero credebatur, primo numerum ordine nobilitatis, qui constabat Adelungis; sive illi Ducum, sive Comitum aut Gravionum, sive Baronum, seu quo alio uterentur titulo dignitatis, sive sola Nobilitatem, aut Nobilitatem Dominorum appellatur, quæ plurimis etiam potentibus Principibus et Imperii Electoribus post usurpata. De qua eruditè auctor stemmatis illustrium Baronum de Buren in Westphalia ante annos aliquot editi: Sic enim tum in Saxonia, inquit, honoris causa appellabantur Reguli, hoc est, ii qui in cives, colonos, et Milites sive Ministeriales imperium obtinebant: quos hodie in Italia et Hispania Titulatos, in Germania Hoeh und Wolgelorne, id est, Bene natos, Inelytos, Illustres, et Illustrissimos appellant. Hanc ad rem pertinent que Nithardus Carolini sanguinis Heros scribit lib. 4, de dissensionibus filiorum Ludovici Pii: Saxonum, inquit, gens omnis in tribus ordinibus divisa consistit: sunt enim inter illos qui Edelingi, sunt qui Frilingi, sunt qui Lazzi illorum lingua dicuntur. Latina vero lingua hoc sunt: Nobiles, Ingeniiles, atque Serviles. Quos vero Hispani Cavalleros, Hildagos, aut Gentilhombres, id est, Equites aut Nobiles; Itali Gentilmomini; Germani Edle, aut von adel, id est, Nobiles aut de nobilitate hodie dicunt; illis ante hos centum annos vix Nobilitas appellatio, in Germania saltem, tribui solebat: sed Vesti modo Germanice audiebant, id est, Firmi, quasi quibus jus aliquod in colonos et servos superiori auctoritate confirmatum esset. Hæc ille: quæ utrumque alii probent, saltem veteri illi Adelungorum apud Westphaliæ et Angliæ incolæ Saxones receptæ nomenclaturæ, is respondere videtur titulus Edel Herr, sive Nobilis Dominus, cui Comitum nomen, ut nunc passim tribuitur, posthabetur a nonnullis.

gens illustre
et Adelungis.

9 Hoc ergo natalium et dignitatis splendore clarus Adelungus noster Everwordus, majorem suarum inter Westphalicos Proceres gradum obtinuit. Nam ea omni gente per Carolum Magnum subjugata, ut asserit Crantzius Saxo, lib. 2, cap. 29, Saxonia Pontificibus distributa erat, servato tamen Nobilitas in ea suo districtu; qui nimirum imperio parere Francorum et

Christiana colere sacra non abnuerunt. Atque jam inde a S. Bonifacio ea susceperant et insigni fide tuebuntur sacra Everwordi majores, nam proavus ejus et proavia ambo gentiles fuerunt, et per S. Donifacii prædicationem in itinere quando in Frisiam ivit, ubi et martyrizatus est, crederunt. Plures alios, etiam illustri loco natos, Christo in Westphalia adjunxit S. Bonifacius. Ita Cleinsorgius, gravis auctor, in MSS. Westphalia Annalib. lib. 2, ad an. 736. Decedente S. Willibrordo, inquit, succedit S. Bonifacius..... qui Westphalorum aliquos convertit tam his quam vicinis peragratis provinciis. (ut auctor libelli de gestis Walteri, et Joannes de Essendia testantur) et inter ceteros Comitum ab Osten, vel Osen, eis Visurgim, qui ex opposito Hameliæ in Wengerberg, seu Engerberg habitavit, conjugemque ejus; et horum auxilio non solum Fuldæ monasterium, sed etiam Hameliæ templum S. Romano, et in Engerberg S. Dionysio erexit; quæ templa dein sub Carolo Magno a Leone Papa S. Bonifacio consecrata, ut Joannes de Essendia ex Chronico Mindensi; extantque hac de re in Ecclesia Hamelensi, quæ et Divi Bonifacii dicitur, et in dicto monte Wingerberg antiqua monumenta et vestigia. Hæc Cleinsorgius, et Letznerus commemorat, traditque Ostensem illum Comitem Bernardum, conjugem Christam fuisse appellatam; et ab his Hameliam in monasterio Fuldensi jus transscriptam.

maiores a
S. Bonifacio
conversi

ut et alii no-
biles West-
phali:

10 Hujus exemplo Comitum stimulatibus est fortassis Everwordus, ut et Freckenhorsti S. Bonifacio Ecclesiam locaret, et Fuldæ in S. Bonifacii cœnobio monasticum habitum susceperet. Quamquam habebat ille domesticum mentamentum, quem S. Bonifacius ejus prœvix reliquerat baculum, qui demum terræ infusus frondes, flores, fractusque tulerat; sed postea ab ipso Everwordo abire revulsus, ac Freckenhorstum translatus: ubi et semina ejus terræ injecta sunt, aut sicuti fortassis aliis inserti arbutus; et præstantissimæ pullularunt mali; quo ex genere nullas modo aiunt extare. Ostenditur autem etiamnum isthic S. Bonifacii baculus teres, nec pellice crassior, lamellis albicantibus obductus; superne alia ligni parte immissa cum pellucida crystallo, cui vel Sancti nomen, vel reliquæ inclusæ videntur fuisse, quæ osculanda venerandæque præberentur. Fortassis tamen baculus hic ad primam similitudinem olim ex aliqua dictarum pomorum refectus est, aut certe ex oblonga assula u prioris illius trunco recisa dedolatus ad hanc gracilitatem: nam ille in arborem traditur crevisse.

ejus baculus
ab iis servatus,
crevit in
arborem.

idem aut si-
milis unum
Freckenhor-
sti.

11 Aliæ præter hunc S. Bonifacii baculum Freckenhorsti asseruntur reliquæ duabus majoribus, ac tribus parvis inclusæ copis; inscriptumque S. Bonifacii, et Gertrudis Abbatissæ, cujus studio fabricata sunt, nomen. Una præcipue eleganti perpolitæ opere, inaurato ære tecto. Insæ præter S. Bonifacii Lipsana. S. Theodilidis quoque aliqua, et Gertrudis Everwordi asseruntur, hanc potius intelligere, quia eorum indiculus non extat. S. Bonifacii præcipuum isthic viget religio, cujus et natalis solemniter præagitur et iv Kalendas Maii, ut habent citata ante Kalendaria, in die Vitalis, Puellæ et Canonici Missam de S. Bonifacio cantant et ii Nonas Decembris Barbaræ Virginis. Hodie ad Vesperas Adventus baculi S. Bonifacii, quem hebdomadarius tenet post Magnificat in manibus, et dicit collectam de Bonifacio cum sociis ante altare. Nullam isthic Everwordi imaginem aut statnam vidi, nullam venerationis sacræ vestigium. At Vita Latina S. Thiadildis passim Sanctum et Beatum vocat; Teutonice leve, id est, dilectum.

nbi et alie
reliquæ, præci-
pue S. Boni-
facii.

§ III. De Geva S. Thiadildis amita.

Ertat B. Geve justa longitudine ex albo lapide statua, vittata, implexis capillis, pallia oblongo, ut hodie Canonice solent, togatur induta, ejus sepulchro (quod ab humo elevatum, situm est in exteriori choro inter sa-
cellum

Geve statua

cellum S. Thiadildis et cancellos qui plebem ab eo choro secernunt) imposita; cum hac epigrapha :

Corpore defuncta tumulo jacet hoc Geva juneta,
Hujus fundatrix templi, virtutis amatrix :
Quam pia dextra Dei sanctæ jungit requiæ,
Virat ut in caelis. Hoc orat quisque fideles.

In tumuli latere isthæc sculpta leguntur :

AI GOT. MINNE GERBODEN :

DE DIT HILETHE SCOP ALLE DELE.

Eadem Geva ad lavam aræ maxime, in ostio armarii, quo reliquiæ fortassis aliare recondi sacrorum solita est supellex, veteri picta penicillo est, tunica nigra talari, sed zona præcincta, pallio nigro Canonicearum ritu, defluentibus in pectus utrimque lineis tenuis ex alba linea vitta, capitis tegumento, cum inscriptione : GEVA ILLUSTRIS EX FRIISA. Quæ adscripta anno MDCX, quo picturæ hinc novus color indutus. Ipsius hic situs est : S. Bonifacio adstanti templum offert, ejus quod nunc extat, formam expressum.

13 Ex hac porro Geva imagine, illi que sepulchrali stotna, facere conjecturam licet, non monachas principio, quod quidam putant, sed Canonicas fuisse ab ipsa institutione hæcæ sanctimonialis, nec enim attonæ comæ, nec monachalis habitus vestigium usquam est. Quod quod Puellarum appellatio ex Ludovici Pii formula Canonicearum fere propria, in citatis libris ritualibus, aliisque hujus canobii litterarum monumentis perpetuo his tribuitur? Nec quod relato legatur fuisse, continuo sequitur monacham factam; quod de SS. Aldegonde, Gertrude, Waldegrade alii observant. Gevam marito monasticam professu velari et aretoris vite legibus adstringi par erit. Ita trecentis fere post hæc annis in eadem Westphalia Geva altera, B. Godefridi Comitis Capenbergici conjux, ex Præmonstratensem ordinem complecto, in illustri sanctimonialium collegio Hervordicæ relato, atque Abbatissa creata est.

14 Ad dextram ejusdem principis aræ latus assurgit pyramidis mole decenter sustigiatum tabernaculum, quibus fere in majoribus Ecclesiis recondi venerabilis Eucharistia solet; in hoc olim clara miraculis crux asserabatur. In hujus tabernaculi ostiolo depicta est sanctimonialis quædam canonicali habitu, capite reliquoque corpore hinc ulla amictio, anteriore nigra tunica, ac pallio pellibus salto. Quam recentiore vestitus formam Canonice ut splendidiorum et decori domus Dei aptiorem, probarunt, restitutaque illi V. Gevæ præstulerant.

15 Porro quod eadem Geva cum marito templum hic constraxit, id deinde vel restauratum vel dilatatum, utque anno 1129, ab Episcopo Monasteriensis dedicatum, testatur fontis baptismali, qui è sævo statuis antiqua arte circumæsculptis ornatus extat sub extremum mediani alvei, incisa inscriptio : $\frac{1}{4}$ ANNO AB INCARNAT. DNI MCXXVIII. EPACT. XXVIII. CONCVRR. I. PQ. B. INDICT. VII. II. NON. IVN. A VENERAB. EPO MIMIGARDEVORDENSI EGBERTO. ORDINAT. ANNO II. CONSECRATV E HOC TEMPLVM. Est ut templum sane amplum in tres distinctum partes : prima Chorus est, ubi divina officia peragunt Canonici; secunda Chorus exterior utrimque ad latera Crucis forma diffusus, ejus lava parte sacellum et sepulchrum est S. Thiadildis, supraque illud ostium Canonicearum; tertia denique ab hac cancellis separata, gremium est sive aliens basilicæ totius, in quo baptisterium. Ad templi ingressum alta turris visitur, utrimque minoris dux, ducem item ad angulas interioris chori Canonicearum, ubi è posteriori choro conjungitur. Ad sinistram templi latus jacet vetus et amplum claustrum Canonicearum, ubi quarundam sunt domicilia, aliarum, uti et Abbatissæ, circum chorum, platea interjecta. Sunt autem Canonice præter Abbatissam XIV septeni Canonice una cum Decano ex adversa templi parte discretis domibus degunt; præter quos sunt et pho-nasci complures. Distinctus quotidie choris Virginum ac

Jamarii Tom. III.

Canonicearum, horisque diversis, divina peraguntur officia.

16 Superest etiamnum templum aliud minus, sive amplum sacellum, majori illi ecclesiæ fore continguum ad cimiterii ingressum, et ipsum ab Evermodo constructum, a Luberto Episcopo consecratum, desertum nunc et lacernum.

§ IV. De sancta Cruce Freckenhorsti.

Sacrosanctæ hujus cirloque delapsæ Crucis præcipua semper fuit Freckenhorsti religio, inde in universam Westphalam decurata. Est isthæc Starophylax, quam Cruetziffer, sive Crucis Virginem vocant, Canonice illius custodis præfecta. Viget proprium sanctæ Crucis officium. Concurrit eo frequentissima multitudo preces ac munera offerentium, idque anno toto, sed præcipue die Inventus sanctæ Crucis in Muii, quæ singulari pompa celebratur, et Crux sollemnissime circumferri solet; uti et Festo Circumcisionis Christi, Exaltationis sanctæ Crucis, SS. Cosmæ et Damiani, S. Michaelis Archangeli, SS. Crispini et Crispiniani, Omnium Sanctorum, S. Joannis Evangelistæ, et utlis quibusdam diebus, ad quos in citatis supra Kulendaris adscriptum legitur, Portatur sancta Crux, in publica mirram supplicatione. Qui tamen ritus nunc desit, ex eo fortassis tempore, quo Butavi Calvinistæ in ditionem Monasteriensium populubandi primum incursarere, et deperditu Crux est: cujus loco nunc sanctissimi ligni Crucis Christi particula in cultum publicum substituta.

18 Antiquæ tamen illius, palmum lata, laminis quadris immixtis enagumentatæ, lapillisque pretiosis a fronte distinctæ, accurata et vetus effigies picta venitur in ostiolo tabernaculi, in quo illi olim recondi consuevit. Appensa isthæc quoque ferreæ compedes octonæ, ad præ crucis veneratione Crucifixique beneficio libertatis testes: olim tot memorant pepulisse, ut inde hinc longam etenam situlis, quibus è patre aqua hauriretur, colligendis temporum hominumque inquitus constaret. Neque omnis Cruce deperdita simul illius virtus abscessit, aut populi pietas penitus intermissa, intoque et miracula. Confirmant enim oculatis testes sapiens voto facto oblatisque donatus infirmos sanitatem adipisci, nuper eadem Warendorpiannum fuleris nixum advenisse, usque appensis ul suos sospitem esse reversum.

19 Porro Crucem hunc de vulgo quidam narrant ad pedes S. Thiadildis per templi furnicem submissam; sed porrum perire, ut reor, cum ut infra directur circa belli Livonici tempora, cui frutor illius ipsius Abbatissæ, cui oranti erat calitus oblata, interfuit, ut contigerit. Nul- lum ejusmodi circa B. Thiadildis ætatem bellum Livonicum. Gens Saxonum, ut scribit Crantzus Saxon. lib. 7, cap. 16, et Arnoldus Chronic. Sclavorum lib. 7, cap. 9, commerciorum occasione primum Livonicæ fidem tulit post annum 1170, auctore sancti operis præcipuo B. Meynarda, aut Meinoro, Zezebergensi Canonico, dem Episcopo Rigeni, cujus vitam dulamus xx Maii : dein expedita a cruce signatis suscepti adversus rebelles, sub Borthoblo Antistite, ac tandem sub Alberto Pontifice tertio ejusdem Sedis institutus Ordo Equitum Livonicorum, quibus gemini derussati cursus et nomen et insigne præbuerunt : ac fuerit inter primos illos Equites Westphali et Frisones multi.

VITA

EX MS. Freckenhorstensi,

CAPUT I.

Monasterii Freckenhorstensis origo.

Tempore Serenissimi a Regis Lodewici Junioris fuit quidam vir laicus, nomine Ewerwardus, vite imitabilis, qui sicut secundum seculi dignitatem nobilissimis

118 bilissimis

AUCTORE JOAN GAGANUS vetus sacellum.

Crux olim Freckenhorsti

concurso peregrinorum celebris,

deperditio : ejus imago :

miracula per eam facta.

quando primum sanctimonialibus obtin.

imago

Canoniceam fuisse inticans,

recentior imago

templum Freckenhorsti renovatum.

dedicatum

quo tempore

Canonicearum numerus

AUCTORE ANONYMO, EV. MSS.

b

Ewerwordus cum Gra uxorē sancte vixit, 2. Cor. G. 10.

c

d

epus ambulo Fricconi uia celeste hunc ostendit

e

quod a villio sibi rebatum,

in per alio exploratum,

ipsemet specul,

billissimis ortus natalibus extitit, generis non infimi, nomine Gevam, uxorem duxit admodum formosam, ingeniosam, sapientem, in pauperes clementem, et quod omnem humanam excedit laudem, ex intimo corde Deum timentem b. Plurimarum itaque familiarum et innumeralium possessores agrorum ambo fuerunt, qui ex parentibus jam defunctis suo dominio cesserunt. Sed secundum Apostolum, tamquam nihil habentes et omnia possidentes, vigiliis, jejuniis, orationibus intenti, dominique non servi divitiarum, quia filios carnales non habuerunt, multos spirituales filios et filias sibi fecerunt, eisque (sicut usque hodie apparet) facultates suas, ut iustitia eorum in seculum seculi permaneat, dependentes dederunt.

2 Sed cum omnipotens Deus fidelis servi sui Ewerwordi servitia vellet remunerare, et adhuc quibus modis placandis esset propensius revelare, contigit quod ejus subuleus, cui nomen erat c Freckyo (de cujus nomine etiam hodie d Freckenhorst nomen impositum est loco) suos porcos, quorum innumeram habuit multitudinem, in nemore glaudifero autumnali tempore pavit : eosque jam ad vesperam saturatos circa easam suam, quam in eminentiori loco in quodam colliculo construxit, ibi servandos, ne aut fures diriperent aut bestiae devorarent, collocavit. Cumque sic devote fideliterque domini sui servitio non lassaretur intendere, Deus omnipotens, qui fidem dedit, et non solum sibi sed etiam dominis terrenis servare instituit, qui aliud quidem vas in honorem et aliud in contumeliam de eadem massa potens est facere, ut se etiam fidelitatem innotesceret diligere, per hunc tam vilem et incultum, sed tamen fidelem subuleum, magnum quoddam miraculum dignatus est primum ostendere. Nam cum quadam nocte expergefactus prae caussa gregis porcini dormire non posset, magnum quoddam lumen, quo nemis erat densissimum, et ubi nunc honestissimum constructum est monasterium, vidit : sed sicut viris simplicibus ex natura est non alta sapere, sed commissa sibi usquequaque timere, fures aut latrones gregi suo insidiari pertimuit.

3 Quod cum sapius fieret, et luminis claritas magis et magis per singulas noctes continuatim splendesceret, et gregi suo praedatores accedere timeret, nec quid esset propius aggrediendo experiri auderet, nam in die cum accessit nihil praeter arbores et dentissima virgulta invenit : r villiens domini sui quadam die ad eum venit, ac si jam porcos observasset interrogans, omnem et timoris sui vehementiam et nocturni luminis perseverantiam adhuc tremulis verbis audivit. Ac villiens, sicut mentis erat provide, et qui dominum suum timoratum non ignoravit, (quia quisquis dominus, sive bonus sive malus sit, sibi morigeros querit ministros) quantoque huc illi gaudens nuntiavit.

4 B. Ewerwordus postquam omnia audivit, Deo innocens sacrificium laudis rem tacitus consideravit, et ipse in secretaria perdurans oratione, ut si quid divina largitas misericorditer empisset, suum peccatum impedire non posset, fidissimos lateris sui milites misit ad experiendum. Et multo clarius lumen quon vel subuleus villio, vel villieus nuntiaret dominum, oculis intendo nocte experti sunt, dominoque suo cum timore magno redeuntis, vero sanctum esse hominem eundem, et absque dubio multorum ibi inesse Sanctorum reliquias, affirmanda contestati sunt.

5 At ille ad dixim operationem miraculi amicus manus pro gaudio flexit et oculos expandit, nec ultra morandum ratus, cum omnibus inquilinis suis, qui tunc ad manus aderant, in praedictum colliculum deificum visum ire miraculum perrexit. Cum ergo tentorium suum extendisset, et nox tenebrosa rebus humanis faciem abstulisset, ecco jam, non ut ante

in nemore solebat, sed de caelo lumen in modum mirifice domus per omnes circa regiones fulgebat, et per medium lumen quaedam hominis imago descendens, quasi quodam funiculo fundamentum templi secundum supra visi luminis exemplar metiebatur; sicut et in sequenti die apparuit, quia omnia arbusta et arbores, quasi fulmine essent tactae. visae sunt f ambustae : ut apertissime et tunc daretur intelligi et nunc quod Deus caeli inhabitator illum locum in gloriam et laudem suam elegeret, ac quod omnium in eodem loco sibi servientium, et nomini suo juste supplicantium, adjutor et protector esse voluisset.

6 Claritas autem luminis fere usque ad diem perduravit, et tam diu B. Ewerwordus in oratione, ut quod Deus incepit, perficeret, perseveravit. Sed in ipsius diei crepusculo sopor super eum irruit, ubi prostratus in oratione jacuit, et vox caelitus delapsa ad eum sic dixit : Ego Petrus Apostolus, ut sapiens architector fundamentum posui; tu autem videas quomodo superaedifices. Et ille mox expergefactus debitas Deo laudes persolvit, et absque mora g Lutbertum Episcopum, qui tunc temporis Mimigardesfordensi praerat Sedi, aliiit, eique omnia per ordinem indicavit, atque ejus auctoritativo consilio arbores praecidit, truncos omnes et radices funditis extirpavit, et nomini Domini oratorium aedificavit, quod postmodum praefatus Episcopus in honore S. Petri Apostoli dedicavit. Sed adhuc quoddam restat miraculum, quod non arbitramur silendum. Quia dum structores foderrunt fundamentum, silicem, cui hominis impressum erat vestigium, in imo invenerunt, quod S. Petri esse non dubitantes, usque in hodiernum diem ob signum Apostolicae apparitionis in eodem oratorio h servaverunt.

7 Postquam autem Deus B. Ewerwordi in aedificato dedicatoque oratorio voluntatem adimplevit, jam majori deinceps desiderio in ejus flagrare servitio cepit; nec ab incepto destitit, donec in circuitu oratorii; refectorium hiemale et estivale, hypocaustorium, cellarium, domum arearum, coquinam, granarium, et dormitorium, et omnia necessaria habitacula aedificavit; et duodecim tunc primum sanctimonialia, sua poemnia litteratas inibi Domino et S. Bonifacio perpetim servitium aggregavit.

a Ludovius hic aut Ludovicus Pii filius est, qui an. 876 regni 37 decevit, aut ejus filius Ludovicus, cui Francia Orientalis, Thuringia, Saxonica, Frisia Lotharinga parabant decessitque an. 882 b Adla Vita Teutonica, ita ut tota provincia publica fama celebraretur c Alphani in Fullenium Traditionibus a Pistorio editis nominum, Fricco, Fricco, Fricconi lib. 2, et lib. 1. Frecken etc. d Vocabulum horst proprium fere Westphalis et vicinis inferioribus nostrae Germaniae populis, quibusdam universim locum significat alicui sive homini sive perendi familiare, in quo plerumque versatur e ut Coruchus Kihanus et plures alii fructu interpretantur, alii deusis nuntius, alii nuptiae rusticorum, alii locum rusticorum alicui multitudini communem, ut pascuam, situm etc. Fovis quoque et aggeribus agrorum cultuitateorum hursi in imperii juribus accenseri nonnunquam legitur. f Tentoria, de voget unde de Meyer, Praefectus. g Simili modo arbores virtute divini presentae S. Ludgero Episcopo Monasterium locum Weerdenis ad Auram cenobii extruendi designavit. Sic Vimberg monasterium Virginum ordinis S. Benedicti Trion horarum spatio distans Freckenhorsto visus S. Joannis Baptista cum Sancta Dei parente describere rubra fusculea scribit, qui ibidem intra Virgini ejusdem statuam aservata, Antuarum incursione deperdit est. Et trans lapsum flumen in Mar. hux Comitatu prope Struden oppidum, post annum 1225, h. Henrico ex Ludovici Canonico anachoreta, multis Proverbiis praecantibus, circa die hirsula nubes crecum auream complexens, spatium arripentis sanctimonialium ordinis Cisterciensis canobis designavit, de quo nos ad Henrici vitam 20 Junii. Huc spectat Nvis miraculum, quod anniversaria solennitate 5 Aug. celebratur g Alis Hubertus dicitur, tui quatuor Monasteriensis Episcopus h Teutonice Vita habet, cum lapidem adhuc in hodiernum diem usservari. Nulla Freckenhorsti superest filius memoria.

et in eo S. Petrum templi ichnographum signantem

n quo in somnis motus

templum struit,

reperio in fundamentis S. Petri vestigio

h

item monasterium sanctimonialium.

Tentoria aut cenobii ichnographum caelitus designavit.

CAPUT II.

S. Thinditidis educatio.

Ipsis nunquam castis conjugibus, sienti supra retulimus, liberi non fuerunt, sed B. Gevae neptim ex fratre

S. Thinditidis ab Ewerwordo adoptata.

ACTORE
ANONYMO,
IN 1855

precibus patrocinante, et Domino Jesu Christo Rege Regum præstante, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit, gloriatur, et cujus regnum nunquam terminatur, Deus Deorum per omnia secula seculorum, Amen.

o De Bonifacio prædicatione apud Frisones, eade translatione, agemus ad ejus vitam 5 Jun. 4. Addit Vita Teutonica. Eiusdem tamen generis mali sui holleum in hortu claustrii Freckenhorstani, quo omni anno flores fructisque reddunt. Item baculus S. Bonifacii tam prodigiose efflorescens adhuc Freckenborstii asservatur, ornatus pretiosis lapidibus et argenteis luminis obdutus. De baculo et arboribus supra egimus.

CAPUT IV.

S. Thiadildis virtutes, obitus.

Restat adhuc de S. Thiadilda grandis sermo et nostri ingenio difficilis ad dicendum; sed ejus sanctitas fiduciam nostræ parvitati tribuit, ut de magnis virtutibus ejus vel modicum quid habeamus scribendam. Quis enim ullius humane scientiæ vel sapientiæ tam litteratus inveniri potuisset, qui vitam moresque ejus summam scribendo perstringeret, cum nulla dies præteriret, postquam se post annos infantie Dei servitio subdidit, quam non illa novis virtutibus decoraret? Quod docuit, fecit; quod alias monuit, in se quasi sperulo ostendit; quod præcepit in suis prior operibus adimplevit, solaque his modernis temporibus inter homines Angelicam vitam duxit, et velut silus eximium, omnibus post eam sanctimonialibus vita vivendi illuxit, et spectaculum Angelis et hominibus effecta, omnibus spiritalibus ornamentis decorata, quæ Christi thalamum, postquam ejus carnis debitum exolvit, ingredi inventa perfecta est. Et fuit prima Abbatisa hujus conventus, quæ circa divina officia, et sacramenta Ecclesiastica devotissima fuit; tandem in pace quievit. Obiit ipso die Aldegundis Virginis. Sepulta in capella sua subtus chorum Puellarum a.

Vens. Aldegund huncce diem da sibi Christo quem, Cui precibus siste Virgo Maria pia.

15 Sed jam de inventis ejus tempore aliqui dicemus, ut loquentes et audientes, siquidem humana impossibile fragilitati evitare culpam, peccare contigerit, minus in desperationem incidant, et peccatorum remissione confidant, si ea quæ deliquerint dignis penitentia rebus emendare contendant.

Sanctorum
hominum se-
pultura ultra
antiqua.

o Addit Vita Teutonica, evidens argumentum, quod æterna beatitudine perfruatur, et esse quod ejus sepulchrum continuo de loco recelat. S. Modestus sepulchrum in Corinthia, pro Saul, prope Clapenfurtum oppidum, pari modo sensu tantam a prioro locorecessit, ut cum altum columnam contingeret hodie hanc erigno ab ea intervallo deslet, transiitque peregrinis pavidat. At Walcanili Episcopi Leodiensis, viri humilitatis et sepulchrum synthier commemorat, in pago qui Serevus campus vocatur, plebe imperitia Streichenp, quasi Strimincem cumquid dicit, qui pagus prope Marchiam oppidum in Fruacium dittons Luxemburgensis, jacet, Joannis Lausperg quoque, pissimus viri, memulus in Carthusia Coloniensi, cujus facti abomons, traditur die anniversario mortis ejus tertium utopuando in aliqua societate solitus.

CAPUT V.

Revelatio sanctæ Crucis in Freckenhorst.

Antiquorum temporibus extitit quædam venerabilis Abbatisa, quæ præerat cuidam congregationi, et ita honorifice in omnibus rexit Ecclesiam suam, quod perfectio talis congregationis divulgata erat per universum mundum. Hæc itaque nobilis Abbatisa nil agere solebat præter servitium Dei, et die noctique orationi incumbere. Cum itaque devotam se haberet in divino officio, gratia Spiritus sancti hurgiente tale desiderium cordi infusum est, quod sine intermissione deprecabatur divinam clementiam, quatenus dignaretur ei tales reliquias largiri, per quas Ecclesia sua munita ac ditata esset quandiu persisteret. Die autem quadam cum devotus orationi insisteret, repente per festidinem templi sancta crux cœlitus missa cecidit ante pedes ejus super pavimentum,

crux cœlitus
missa.

quasi ceræ esset impressa, ita quod omnes lapides, qui positi erant in sancta Cruce, apparerent in pavimento. Cumque venerabilis Abbatisa hæc cerneret, gavisus est gaudio magno, et confestim vocari fecit Presbyterum, qui eandem Crucem super altare cum summa veneratione collocaret: quam etiam ipsa cum universa congregatione sua in maximo honore habuit quandiu vixit.

Freckenhorst
honoratur.

17 Quodam tempore contigit fratrem ipsius sanctissime Abbatisæ venire ad eam visitationis gratia, et cum cõsiderent et diversa ad invicem conferrent, tandem ei conquestus est, quod propter multimodam dissensionem et diversa prælia, prædia et reditus suos amisisset. Tunc venerabilis soror ipsius indicans affectu magno apud se reliquias habere, quas si secum deferret, absque dubio hostes suos devinceret, insuper omnia bona sua reciperet. Tunc ille instanter petere cepit, ut nullatenus sibi denegaret, quin easdem reliquias ad tempus sibi concederet; posuitque fidejussores sexaginta milites, quod prælio pacato restitueret ei pignora sua. Tandem vieta fratris sui precibus, eandem crucem honorifice tulit, fratrique suo tradidit, qui lætanter suscipiens multis diebus apud se detinuit, omnesque hostes suos debellavit. Cumque considerasset quod omnia prospere sanctæ Crucis virtute succederent, inito consilio qualiter eandem Crucem apud se perpetuo detineret, a militibus suis a diligenter inquisivit. Qui dixerunt: Consilii nostri est, si tibi placeat, ut votum solvas sanctamque Crucem ad locum suum deferas, constituens ad hoc milites, qui repente cum violentia rapiant, et cum eis deducant; quod et factum est. Cumque venerabilis Abbatisa cerneret quod tantis primata esset reliquiis, turbata est ultra quam credi possit; unde et lecto decubuit, et post tempus breve de hoc seculo migravit.

victoriam
contra hostes
impetrat

u

cecepta,

18 Post hoc frater ejus compunctus corde Livoniam perrexit, et sanctam Crucem secum asportavit, ibique in maxima veneratione colebatur ab omnibus ibidem habitantibus. Contigit autem quodam tempore dominus Sacerdos ante altare staret, Missamque celebraret, hostesque civitatem illam vallaverant; cumque tantus clamor factus esset in civitate eadem, Sacerdos territus indumento exiit, et sanctam Crucem super altare relinquens velociter ecclesiam exiit. Erat autem in ecclesia eadem nomine Legwich, ad quem mox facta est vox cœlitus, ut quanto citius ad altare accederet, et crucem quam ibidem inveniret in peram reponeret, atque civitatem egrediens ad quoddam cœnobium, quod Freckenhorst vocatur, deferret. Ille vero cum maxima festinatione, quæ sibi injuncta fuerat, implere cupiebat. Cumque egressus civitatem fuisset, et ad quendam pontem venisset, multitudinem virorum ibidem invenit, qui omnes transeuntes diligenter perscrutarent, quis eorum sanctam Crucem abstulisset. Prædictus vero Legwich in tanta necessitate constitutus divinam elementiam invocabat, et mox eo vidente sancta Crux in fontem prosiliit. Ille vero qui pontem observabant, ipsam tenuerunt, et diligenter examinatum alire fecerunt. Ipse vero ulterius progrediens quasi per dimidium milliare, iterum sanctam Crucem in pera sua reperit, et cum maximo gaudio pergens in quamdam civitatem introivit.

in Livoniam
deferret

inde divino
monitu aufer-
tur.

non sine me-
ritulis.

19 Vespere autem facto, domum ejusdam viduæ intrans hospitium petiit, eique sanctam Crucem servandam commisit. Nocte autem illa prædicta vidua in loco ubi sancta Crux servabatur vidit cereos flagrantés; et Angelos audivit de cœlo canentes. Mane autem facto prædictus Legwich sanctam Crucem sibi reddi petiit, quæ nulla ratione consensit. Ille vero videns quod tam pretiosis pignoribus esset privatus, flets et ejulans viam suam ibat, et sanctam Crucem devotissimis precibus exorabat, si divinitus

in thure vi-
detur.

esset

divina virtute restituitur

esset prædestinatum, quod eam oporteret deferre ad prædictum locum, ut iterum sibi restitueretur; et respiciens cum magna fide et devotione in peram suam sanctam Crucem sibi redditam invenit. Tunc laudans et benedicens Deum pervenit ad quandam villam non longe a Freckenhorst positam, ibique sanctam Crucem relinquens, cum magna festinatione usque ad cœnobium Freckenhorst locum istum properabat, et omnibus hic habitantibus de revelatione sancte Crucis manifestavit. At illi omni dilatione post-

posita cum crucibus et reliquis venerunt, et sanctam Crucem cum maxima veneratione ad cœnobium istud perduxerunt: ubi usquehodie permanens multa signa et prodigia operatur, et ab innumerabili turba quaritur et colitur; quam omnes merito veneremus et amemus, ut cum Christo in æternam gaudere mereamur, Amen. b

a Ad illi Vita Teutonica, sexaginta equites fuisse.

b In MS. sequitur indiculus indulgentiam, quas varii Pontifices ei loco contulerunt.

At cœnob. AMUNABO EX MSS. hincorties a- equine cu Freckenhorst

h

AD XXXI JANUARI.

DE S. GEMINIANO EP.

NOT 32. Pag. 711, col. 1. num. 3, lin. 17, post destructæ Classi, adde [Contulimus Mombritii editionem cum MS. codice canonici Bodecensis Canoniorum regularium in Westphalia ex quo postremum caput adiecitimus.]

NOT 33. Pag. 712, post cap. 1, ad num. 4, lin. 2, ad Summum Pontificem adde: [MS. Bodecense habet, ad Patricium.]

NOT 34. Pag. 713, col. 2, lin. 7, post exclusisti: adde [sufficiat, quod nos in profundo pelagi superasti.]

NOT 35. Ibid, in fine litt. b adde [MS. Bodec. pro solaris, habet solu.]

NOT 36. Pag. 714, col. 1, lin. 33, martyrio] corrige [ad-miculo.]

NOT 37. Ibid. num. 14, lin. 3, pro Quare [reponere Excubabat namque ante.]

NOT 38. Ibid, vol. 2, num. 13, lin. 31, post fecistis me, adde [Nam in sancta Mutinensi ecclesia eram.] et expunge annot. d.

NOT 39. Pag. 715, col. 2. annot. c, post, vocat Petrus, adde: et MS. Bodecense. Post illud cap. adde sequentia.

CAPUT V.

Ex MS. Bodecensi. Mutina iterum ope S. Geminiani liberata.

Quia tanti Patris nostri, prout potuimus, vitam styli levitate transeginus; libet quoque de situ urbis, quam gubernandam susceperat, aliqui veracius enucleare. Ut enim antiquorum relatione comperimus, ipsiusque civitatis ruine testantur, eadem Mutina magna quodam effulsit et inclyla inter Emiliæ urbes, læcuples et fertilissima, ædificiis murorum, et turrium propugnaculis admiranda, fœcunda terris, plantie incomparabili gloriosa, montanis vicina, et per omnia fructifera, navium etiam conventiculis undique condecorata: insuper omnis gentilitatis cœrimonis dedita, cultui Herculis et Diana, Apollinis quoque et Minervæ, ceterorumque numinum longo tempore subacta permansit. Sane ad Christi culturam toto mundo confluyente, eadem civitas per sanctorum Apostolorum successores Domini fidem recipiens, vanam idolorum respuit fœditatem, ac sanctorum prædicatione Sacerdotum amissam diu cœli requirere cepit hereditatem. In quorum catalogo Confessorum beatissimum Geminianum fide Christi perfectissimum, moribus reverendum, virtutibus cornuscum, in suo territorio natum et nutritum, Dei ordinatione suscepit Episcopum, temporibus Joviani Imperatoris; a quo cœlestis vitæ pabulo recreata, Sanctæque purgationis fonte purificata, superfluam idolorum servitatem reliquit, et suavi jugo Christi rigida colla subegit.

Mutina urbs præclara, abolis dedita,

ad Christum per S. Geminianum et alios convertita.

19 Si quis vero requirat, ut quid non ejusdem civitatis operosa monstrentur ædificia, spectaculo hominum condigna, Capitolia quoque, ut in aliis urbibus assolet, triumphalia; veridica ei respondetur assertione, quod in eadem urbe, dum viguit, ante multiformia lapidum insignia, innumera etiam fuere

præstigia: sed hæc omnia per nimiam aquarum insolentiam enormiter occupata, excrescentibus stagnis et paludibus omnino sunt submersa. Deprece-mur itaque Dominum nostrum Jesum Christum, ut per intercessionem sanctissimi Confessoris sui Geminiani, cujus inibi sanctum corpus ambitur, ab omni visibilium hostium incurso potenti dextera civitas ista defendatur, sicut in subsequente miraculo factum esse per meritum ipsius agnoscitur.

multum aquarum clavum deformata.

20 Hungarorum sævissimam et pene omnibus metuendam gentem, quam ex horrendo Scytharum genere originem duxisse comperimus, in nostris tribulationibus crudelissimam experti sumus a. Hæc namque, communi plebium promerito facinore, a parte Aquilonari Italiam ingressa, Forojuliensi vastato Veronam usque transiliens, omnemque regionem inaudita feritate depopulans, cuncta firmissima urbium mœnia, et quæque murata, nullo resistente, invasit oppida. Itaque huc illa, non dico certaminis, sed insoliti funeris, quo omnis simul cœruit Italia (eheu!) magnifica potita victoria, cum, permittente Domino, omne Latium obtinisset, et incredibili depopulatione omnia circumquaque posita castella lustrasset: tandem ad Mutinense devenit Episcopium, quo sanctissimi Paris Geminiani requiescit corpusculum. Siquidem Antistes ejusdem loci cum omni plebe tam Cleri quam populi, horrifico eorum metu compulsi, fugæ præsidium quæsierant, et sacro sanctum corpus viri Dei una cum Ecclesie ornamento moribundi dimiserant. Sed licet fuerit ab hominibus incustoditum, Christi tamen mansit potenti dextera defensum. Sane sævientes Hungari civitatem ingressi, ipsa penitus perlustrata, nec in aliquo lesa, tandem ad ecclesiam veniunt, ibique per aliquod diei spatium commorati, cum nihil voluntatis suæ, occulta quadam virtute prohibiti, possent explere, urbem per omnia intactam ad ultimum reliquere. Et (mirum dictu) sic jam defunctus gloriosus Pater Geminianus ab Hungaris subjectam defendit plebenculam, uti quondam ab eorum Rege Attila suam liberarat Ecclesiam. Agamus ergo tibi summe Pater innumeros servitii hymnos, qui nos tanto non desinis tueri patrono, et devota mente petamus, ut ipsum apud te filissimum interpellatorem semper habere valeamus, per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum cooperatorem tibi que consubstantialem, una cum Spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

u Hungaris Italiam vastantibus,

Episcopo et populo insurgente.

u deceptum secretum.

a Hæc esse videtur Hungarorum incursum quam memorat Luffprandus hist lib 2, cap. 1, 5, 6, atque ex eo Bonifacius de vulg 1, lib. 10, sub Berengario I, Italice Rege, sub initium seculi decernit.

DE S. GAUDO EP.

Pag. 726, col. 2, post num. 4, adde [Editi Ebroicenses Episcoporum Catalogum I, le Jau Vicarius Episcopi Ebroicensis, in quo citat historium MS. Inventious S. Gaudi, quam conscripsi necdum potuimus, trahit eam initio seculi XII contigisse.]

NOT. 40.

ANIMADVERSIONES EXTEMPORALES

DANIELIS PAPEBROCHII, HAGIOGRAPHI,
NUNC PRIMUM EX MSS. EDITÆ.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXII JANUARI.

Pag. 1, ad elenchum sanctorum. S. Vincentii Acta ex Breviario Capuano consideratione digna videntur. Acta et translatio impressa ex MS. S. Germani de Pratis fuerunt. Alia relatio translationis Ulissiponam ex MS. Duacensi exstat.

S. Anastasii Persæ Acta Græca, folio uno mutila, quod posset Venetiis suppleri, deinde adepti sumus. Alia Acta, auctore Pisida, Græca, solo initio descripta Florentiæ, merentur tota describi: sunt forte prima. Antiquæ versionis Auctor Gregorius. Ejus prologus ex MS. Casinensi exstat in Museo nostro; item Miracula hactenus inedita ex MS. Basilicæ S. Petri. Insuper Miracula ex Vaticano 1641, f. 173 describenda. Vita, qualis edita est a Surio latine, græce exstat in codice Carl. Sfortiæ Romæ, et Florentiæ.

S. Domitii Sorani Acta per Joannem, ejus sorium, ex MS. Cajetani habemus; Miracula ex MS. Valliellano. Alia Vita, auctore Jacobo Jannensi Ord. Prædicatorum, composita anno 1233, est in Museo. Item Vita et miracula italice MSS. auct. Don. Benedicto Conti Sorano. Alia demum Vita scripta fuit a Jacobillo.

S. Amasii Acta duplicia MS., eademque eum officio proprio Romæ impressa, habemus.

S. Vincentii Episcopi Diniensis officium consulendum.

S. Luftildis Vita ex Rythmo Germanico bis exstat in Museo nostro.

S. Gaudentii, Episcopi Novariensis, Vita Italica in coll. num. XVIII. Poterunt etiam varia haberi ex Novaria Caroli Ep. tunc needum habita p. 241. Vide etiam p. 27 et 374.

P. 3 ann. c. de Grano Apollinæ displicet.

P. 16 ann. h. adde: Quod magis probavero, ut non mentitus, sed obscure dumtaxat locutus videatur; pro Latino Vincentii nomine Francicum Gothicumve substituens: sic enim victoriam, signa vincere, signa victorem seu Vincentium significat.

P. 18 ad Titulata Præfationis Theotgero juxta Etymolog. Deum gerenti nota a. Ita multa nomina Francica et Alemannica ex Thiot, Thiet, Died composita ad græcum Θεος; insulsiissime trahunt; nihil ista pregrimitatis habent. Thiot, etc., populam sonat dialecto varia. Hinc Theotgera, a govern, desiderare, idem quod Philolaus, desiderium seu delictum populi.

P. 21. Elevatio solennis reliquiarum S. Vincentii, n. 11 in fine indicata, nunquid ex suo Auctore mereretur latine reddi et hic addi?

P. 28. De S. Irena satis erat egisse ad S. Sebastianum, cum nihil de ea peculiare sciatur; imo nec de cultu quidem sat constat. Solius Florarii Auctoritas non sufficit.

P. 38. De S. Anastasio Persa § 2: Chronotaxis Heraclii reformanda ex prolegom. ad f. 3 Martii. Ejusdem Acta 1, edita ex veteri latina versione, saltem in 2 editione omitti debebunt.

P. 43, col. 1, l. 3. Index Scytopolis vereor ne hic grave sit mendum, et solum Gregorius miles significetur.

P. 730. De Translatione S. Vincentii M. inspicienda Historia di S. Valero. De ejusdem brachio Bracaræ vide *Historia de Braga* parte 2, f. 79. Reliquiæ ejus Nizzæ, Ughell. n. 17, col. 1543. Piscis brachium n. 22, col. 997. Brachium Barii n. 20, col. 865 a. De Translatione S. Vincentii in Lusitaniam historia et miracula apud Acuña in Ep. Olisip. f. 60, etc. n. 23, item f. 96. Pecunia ejus nominis f. 108 De Translatione Metas ex Italia Cortonæ, Spicil. 3, pag. 143. Mentum Leodii n. 48, f. 205.

P. 732, ann. a. Agitur de P. Adamo Schal; hic est gloriosus ille totius Sinicie Missionis apex, et Præses Mathematicorum; de quo vide Sinam P. Hazaert. De ejus morte anno 1670 auditum aliquid.

De cultu B. Mariæ Pisane Epistola Ceffinii consideranda. Vita est apud Razzinum ex latino; quod ut mitteretur, institi plus semel.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXIII JANUARI.

Pag. 65, ad elenchum sanctorum. S. Hildefonsi vita Epitome ex MS. Ultrajectino. Historia Translationis et Miraculorum per Valericum de Villaquiran ex MS. Vita prolixissima, auctore P. Francisco Portocarrero, submissa.

S. Clementis Ancyranæ Acta secunda ex Metaphraste sunt potenda Venetiis ex tom. XVIII, plutei 30; aut Roma ex Card. Sforza cod. 81; ex Vatic. 1608, fol. 105. Hæc principio mutila sunt forte pars antiquiorum. Interim requirenda antiqua Græca, ex quibus sua veritè Scapelinus; nusquam enim comparent. Acta secunda omitti debuissent. S. Clementis Ancyranæ encomium esse videtur illud Leonis Imp. Θεοδωτικοῦ ἀρχιεπισκοπῆς; apud Allatum, de Sineonibus, p. 81.

S. Asclæ M. Acta Lipomannus habet ad 13 Martii

sub nomine S. Sabini ex MS. Veneto. Requirendum Græcum pro supplemento.

S. Anastasii sociorumque in Hispania martyrium nullo idoneo auctore probatur; videturque omittendum: forte Anastasius Porsa occasionem dedit.

De S. Emerentiana addi posset, Assisii in S. Francisci sede ex pluribus corporibus, Roma allatis, unum solum esse, ejus causa officium ibi fiat, propterea quod hujus solius nomen invenerint in Martyrologio Romano, quasi continuo hæc ipsa foret. Vide Itinerarium nostrum.

S. Joannis Eleemosynarii Vita II similiter superflua prorsus est, nisi ad paucas notas, excepto I capite, quod posset præponi Vita primæ. Præna Vita Græca per Leontium habetur descripta ex Vatic.

P. 117, nota f. adde: Dicantur autem a πύρα maneo,

maneo, duro : ita Teutones ab *harren*, durare, *haren-gas* sive *harringas* nuncuparunt, Haleces. [Hæc etymologia sæculi xvii]

P. 119, nota o, dele hæc verba : *De eo proque ejus sanctimonix defensione alii plura*; nec enim ii merentur citari, quorum princeps Wastelius turpis rapsodiator, et fidei nullius.

P. 149, in Vita S. Hildephonsi omittendi tituli et divisio Tamayi. In notis rescanda varia ex Juhano. Petro ac similibus bansta, maxime lit. *kk*.

P. 155. Ad S. Maimbodum opus est aliquo commentario prævio. Vitæ auctor esse videtur aliquis Lutrensis monachus, idem forte, qui S. Deicoli Vitam scripsit : id colligo ex illa enumeratione Sanctorum *num.* 6, cui plane similis istie *cap.* 1, 18 Jan.

P. 161. De BB. Margareta et Gentili vide notata Ravennæ, et reliqua de cultu distinctius require, item bullam Pauli III, confirmatoriam Societatis ab ea institutæ, et examen de iis atque miraculis confectum.

Scripsi ad Hieron. de Fabris 1669-25 Oct. Misi omnia una cum historia Translationis. Vide ipsius Memorias Ravenn. f. 134. Processum accepi anno 1670, mense Sept.

De capite S. Joannis Eleemosynarii in monasterio Carbon. vide Historiam monasterii per Paullum Sanctorium, *pag.* 26.

Eugenius Ep. Atinensis. Vide Chronicon *n.* 41, *cat.* 497.

S. Urbani Ep. Lingonensis depositio. Spicil. 1, *pag.* 339 et 435, 486.

De Translatione S. Maimbodi in Epp. Bellicensibus, *n.* 39, *pag.* 16.

S. Emerentianæ reliquiæ Abuke.

Epistola ad S. Hildephonsum de libro de virginitate B. M. Spicil. 1, p. 308, ejusque responsoria p. 312. S. Hildephonsi autographum de Virginitate S. Mariæ f. 394. Revelatio corporis f. 398.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXIV JANUARI.

Pag. 175, ad *elenchum sanctorum*. De B. Marcolino Foroliviensi Epistola ad Episcop. Castellannum MS. extat. Quædam ad calcem ex Ambrosio Faegio addenda.

S. Eusebiæ Xenæ Acta Græca exstant.

B. Paullæ Gambaræ Vita Italica exstat.

S. Timothei Martyrium sibi nomine Metaphrastes Florentiæ exstat græce, *plut.* 9, *cod.* 17 et *plut.* 11, *cod.* 2. Encomium Nicolai Paphlag. de eodem, citatum ab Allatio, require. Videndum, an id, quod exstat Venetiis *tom.* 18, habeat initium Pasieratis, ut editum a nobis in Latino.

S. Babylæ Acta secunda videntur superflua. Altera Metaphrasti adscribit Allatius. De duobus Babylis rem maxime ancipitem facit, quod nullus duorum cultus uspiam appareat.

S. Feliciani Vita secunda ex Breviariis est etiam in Vaticana. Videndum an non plenior.

P. 178, *n.* 16, *post med.* *Quæ quidem verba convenire non posse Constantio Ariano ostendit Baronius* : atqui maxime ei possunt convenire : neque enim *Constantinus Magnus* potest appellari sacrilegus, uti ab Hieronymo appellatur auctor Translationis.

P. 213. Versum ex Calendario metrico mutilum supple et dele notat. c.

Ὀὐρανὸς εἰς ξενίην Ἐὐνή (εἰκάδι) ἤλθε τετάρτη

In cœli hospitium Xene venit vigesima quarta [die]; neque enim hic versus metricus ullam habet cum prioribus iambis connexionem, ut patet ex *tomo* 1

Martii, ubi Ephemericis istius mensis metrica proponitur.

P. 217, *n.* 3. *Cui affine atiquid in Vita S. Francisci de Paula habetur*. Agitur de pridem in peccatis mortuo resuscitato : nihil simile memini ibi me invenisse.

P. 220, in S. Benigno de Codice Beneventano hæc adde. Est is Codex nunc in Bibliotheca Vaticana signatus *n.* 3949, eumque contulimus cum Usnardo Greveni. Collationem et nostrum de codice illo iudicium vide in *tom.* 3 collectan. Martyroll.

P. 221. De variis Zosimis omittenda illa, quibus indicatur propensio quasi Mariæ Egyptiacæ curatur idem esse posset cum Zosimo S. Joannis Chusebitæ socio : apparet enim ex ætate, ad diem 2 Aprilis definita, nullam esse apparentiam, quod possint esse iidem.

P. 734, *n.* 6. Vide an convenient tempora Sanctorum simul nominatorum.

S. Sophius Episcopus Beneventanus referendus ex Chronologia Episcoporum Marii de Vipera p. 20.

Quod S. Timotheus Casenæ prædicavit, fabulatur. Manzoni Chronologia Casenatensis p. 4.

S. Zamæ, Episcopi Bononiensis, epitaphium, etc. Vide in memoriis Ecclesiæ Bononiensis Fabronii p. 12. Translationem vide *ibid.* a p. 621 ad 627. Posset hic addi S. Faustinianus ob communem translationem; alias colitur 30 Jan.

S. Feliciani Fulgin. translatio Metas. Spicileg. 5, p. 141. Translatio Fulgin. impressa Italice an. 1673.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXV JANUARI.

Pag. 224, ad *elenchum sanctorum*. S. Ananiæ Acta Græca edenda; de quibus consule observationes P. Groothausen.

S. Ananiæ Acta per Bersaphtam, qui Martyrem sepelivit, indicantur ab Allatio in *diatr.* de Simeonum scriptis : *Ἀντιπύλε μετὰ τὴν ἀνάστησιν τοῦ Κ Η Ι Χ*. Requirendum ubi sint.

S. Præjecti Vita collata et suppleta ex MS. Regiæ Sueciæ. Videndum an Acta secunda non sint digniora primis.

De B. Henrico Susone videnda Helvetia Sacra Mureri potissimum p. 315 et 316.

Puteolis quære an et quis ibi cultus sit S. Artemæ

pueri, Martyris; et ut suppliantur defectus Actorum.

P. 231, *dele not. d*; nihil desideratur : *Κατηχητής* enim gr. Lat. Præceptor est. Ugellus eadem Acta ex eodem MS. solum mutila habuit : nescit, quando sederit Stephanus Ep.

P. 248. *Habemus de horum tribus breve quod ad 15 Maii* : hoc adde ad *litt.* q, et in isto MS. vocatur *Austromonius*.

S. Popponis Vita per Everhelmum an recte tribuatur Altimontensi Abbatii expendendum superest; quomodo enim ipse de se ablato constituto veluti dertio loqueretur, et *num.* 55 se *Dominum* nuncuparet? Immo contrarium manifeste patet ex *num.* 62, ubi

ubi auctor se negat Leodii adfuisse, dum corpus exciperetur : cui deducendo Everhelmum Abbatem ante indicarat numquam abfuisse : et *num.* 63 colligitur, non fuisse Stabulai in sepultura. Sed quid ad Epilogum *n.* 70, ubi ipse nominatur auctor? res eget consideratione; nam a *n.* 55, dicitur Abbati Altimont.

quod ipse Stabulam deducturus sit corpus, et alibi contrarium supponitur de auctore Vitæ, ut vidimus. An dicemus interpolatam?

Sancti Præjecti reliquie Viriduni *n.* 43, *p.* 118; miraculum in Hugone Flaviniae. *p.* 248.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVI JANUARIJ.

Pag. 303, *ad ctenclenn sanctorum*. SS. Xenophantis, Mariae et filiorum Acta græca. Alia duo initia græca ex MSS. Vaticanis integre eruenda.

S. Polycarpi Ep. Smyrn. Martyrium Græce edendum. Item Latine ex Ruffino, descriptum ex cod. Regiæ Sueciæ.

De S. Theogene observatio Rosweyli postea reperta et probata.

S. Timothei Ep. Eph. Acta græca describenda ex Vatic. 866, *f.* 376.

P. 314, *n.* 20, *l. a.*, videtur hic aliquod indicium extremæ unctionis inveniri. Acta secunda, etsi ex eodem fonte, non videntur hic esse superflua.

P. 323, de SS. Africanis examinandum, quod persecutioni Wandaliæ attribuuntur.

P. 328, *n.* 19, *lit. c.* *Sejor vitidum conternantem* : quid si *viculum conterrantem*, id est conterminum? *n.* 15, *lit. a.* Sensus turbatus videtur sic posse restitui : *Revertar Hierosolimam per Thucum, Amos (natalibus et sepulcro) rutlantem, atque montis Olivæ lucem aspiciam, de quo, etc.*

P. 329, *n.* 8, *lin. 4.* *perrenit ad Colh.* an non melius *perrenit Accon.*

P. 332, *n.* 29, *lin. 11.* *Corte legendum : et illorum abundantia non sit ad vestram inopiam.*

P. 338. Ode de S. Xenophonte, etc., que non recte vocantur Antiphonæ in membris, considerandæ, an nihil dignum notatu contineant.

P. 344, *col. 1, n.* 3. Omittenda quæ ibi de Arcadio ex Menens; est enim Cyprius, de quo 6 Martii.

P. 345, de S. Maro. Ipsimet Treviris anno 1668 tumbam ejus et corporis tumbam vidimus, eodem quo cæteris ibidem modo, extremitate una consistentem super Altare in Capella, quod est ad latus Epistolæ, sive ad dexteræ : altera extremitate innixam columellis : Altari ad latus Evangelii vicina est Sancti statua in habitu Episcopali, cui adgeniculatur infirmus, forte ad memoriam miraculi, de quo hic. Tumba ex lateribus apertur, et corpus per clathros spectandum exhibet.

P. 355, *ad n.* 7, *add.* : Quod si addas *e.*, ut sit *Balthildis* significat prole utilem, potentem, filientem. Childæ enim Saxonium idem est quod Teuto-

nium *Kind* : et vero hæc magis genuina videtur nominis Saxonici et integre scripti pronuntiatio, quæ inter Francos, (quibus in terminandis feminarum nominibus familiaris erat *Child* heroïna,) facile potuit immutari propter summam vocum vicinitatem.

P. 352, *n.* 26. Ultima linea sic mutanda : Crepa hic poni videtur, imo *crepa* debet esse pro cœnotaphio; qualia sæpe eriguuntur super sepulcra, et quorum oblonga minimeque alta ac lata forma similitudinem aliquam præsepis habens (quod Belgis hodieque *Crebbe* dicitur) videtur nomen hoc apud Francos peperisse : sic labra fontium dicuntur *Conckx*, aliæque similia.

P. 353. De cæde S. Annemundi : posset scelus ad hujus Sancti Acta rejici, ubi eadem res tractanda erit iterum propter acerbam expostulationem P. Theoph. Rainaudi.

P. 355, *n.* 6. De prava consuetudine sensus est inintelligibilis: corrigatur ex Vita secunda, et resexaminetur, si possit aliunde illustrari. Annotatio *c* corrigenda juxta nostram de tribus Dagobertis Chronologiam, et audacter standum pro eo quod hæc Vita asserit, post mortem Chlodovæi ista facta. II Vita sanctæ Bathildis omnino superflua, iisdem pene ubique verbis scripta; posset caput ultimum per modum appendicis primæ Vitæ subnecti.

P. 364. Quod S. Theofredus fuerit Episcopus Albingensis, non satis probatur. Corbejenses volunt fuisse Cameracensem, sed turbant totam chronologiam S. Vindiciani.

P. 373, citatur Brito in Vita B. Alberici in fine *n.* 19. Videtur hæc Vita requirenda.

De S. Polycarpi corpore Papiæ vide Sanctuarium Ticinense Guale *p.* 116. Caput ejusdem Melitæ *n.* 12, *f.* 620.

Translatio SS. Alverii et Sebastiani Thebaorum Fossam, anno 1427, hodie celebratur.

Vide Vitam Italicam S. Juvenalis in-4. *f.* 94. Ejusdem pelii Acta anno 1674 et iterum 1675. Responsum, periisse. Vide Epistolam Nigri et volumen authenticum de S. Juvenali. Attestationem cultus item vide; sed videtur per errorem scriptus dies 24 pro 26.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVII JANUARIJ.

Juliani Mart. Sorani Acta ex collectione Galloni habemus. An hic patronus Maceratae. Cujus brachium ibi religiose observatur?

II. Alrunæ Vita a P. Gannans missa.

Quæcumque ad S. Joannem Chrysostomum spectant, propter toni secundi crassitiam omissa, et vel ad diem mortis 14 Septembris, et ad supplementum Januarii dilata. Essent autem in II editione ponenda hoc loco.

S. Juliani, Ep. Cenomanensis, translatio ex Legenda Aurea, et Vitæ MSS. Pontificum Cenomanensium, post Vitam S. Aldrici. De eadem translatione agit Yvo Carnotensis Epist. 52 et 232, citatis a Bon-

donetto in Episcopis Cenoman. *p.* 493. Translatio *n.* 44, *f.* 150. Festum Rotomagi *n.* 56, *f.* 460.

S. Marini Ep. Lausanensis Elogium in Helvetia Sacra Mureri habet 169 folia; colitur ut Patronus.

P. 377, post *n.* 7. Episcopus tunc Paderbornensis erat Bernardus hujus nominis IV; electus anno 1225 et mortuus anno 1254, teste Demochare, in fine *cap.* 35 de sacrificio Missæ. Epistola autem ad eum ejusque capitulum data sic habet.

S. Domitianus ex solo Felicii Kalend. non merebatur inter Sanctos poni seorsim hoc die; cum ejus omnia gesta sicut relata in Vita S. Euthymii.

In Vita S. Marii omittatur *n.* 12 ineptissime insertus;

sertus; cum satis sit ejus meminisse in comment. Cætera quæ sequuntur Dynamii non videntur esse, sed styli plane alterius.

Pro S. Gilduini Actis integris et monumentis miraculorum suggestum P. Mabillonio 5 Nov. 1669, ut si pro Spicilegio ea nolit P. Dacherii, ea curet pro nobis peti Carnutibus ex monasterio S. Petri de Vallea. Accepi eadem ipsius dono 1670, 25 Julii.

S. Emerii Acta non sunt nisi mutila; et ut integra forent, considerandum an expediat integra dare quæ tam sunt fabulosa.

P. 397, n. 6, l. 23, sensus perturbatus emendatur aliqua conjectura.

P. 784, totum n. 3 censeo omittendum.

P. 788. De S. Theodorico videnda historia Tornodorensis Chiffletii

P. 794, col. 1, l. 9 adde: *Teruana et Teruenna* ab humili planitie tritici aliquando feraci nomen, quantum possumus conjectari, adepta: nam *tarle* seu *terle* triticum est, *vane* seu *venne* depressus humectusque ager. Fuit illa Episcopatus.

S. Joannes Patr. Antiochenus, in vita ac morte miraculis clarus, hoc die coli dicitur in Chronico universali Theodori Pauli.

S. Athanasius Episc. Surrentin. Vide Ughellium. Ananias et Socii Mart. in Pseudogreg. Betico p. 7.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXVIII JANUARI.

Vita B. Margarete Hungaricæ ex Faegio, cui præmittitur B. Helene Hungaricæ, quæ illius magistra fuit, lucè referri potest defectu propriæ diei.

De S. Emiliani Ep. M. corpore nuper Spoleti invento Epistola. Ejus Acta lucè transferenda ex tom. 2 Febr. f. 158. Vide MSS. ex Vaticano et ab Ugello donata.

Jacobi Eremitæ Palestini Acta Græca petenda ex Vatic. 1660.

Thyrsi, Leucii, Callinici Acta Græca petenda ex Vallicell. B. 34, f. 94.

Alberti de Altissimis Vita Italica in-4. Collect. num. XIX.

S. Valerii Casarugust. habemus Vitam Italicam per Archang. Caracciam cum Vita S. Baudoleni: videndum an sit operæ pretium hanc citare: est in-12, Alexandria, 1601.

De S. Juliani Cenomau. translat. dicendum ex Morello.

BB. Nicolai de Orbita et B. Jacobi satis probatur cultus: et si possit haberi plenior instructio, merentur referri in ordine Beatorum.

In commentario de S. Thyrsio, etc., refutandæ ineptiæ Hispanorum n. 1 et 19.

P. 428, ad annot. c adde: Ita quidem illi, sed nescio quis hispanorum dixerit S. Jacobum *vernulum*; vehementerque suspicor debere legi: *vernula* *poscimus*, id est, famuli poscimus; aut *vernula*, id est, famulariter: primum autem magis placet, quia precibus ecclesiasticis magis familiarè, ut famulos se vocent ii, qui supplicat sanctis Patronis aut Deo.

Prima acta mutila S. Thyrsi an habent operæ pretium? Veruntamen omitti vix possunt.

P. 433, n. 6, l. 3. Hinc patet, quod infra sæpe innuitur, Athletam Theatralem fuisse S. Thyrsium.

P. 436, col. 1, n. 28. *Dogis* etiam Teutonice *Duigen* asseres, ex quibus finitæ constant.

P. 448. S. Emiliani Acta adhuc desiderantur; et, amissis legendariis Spoletinis, vix inveniuntur.

P. 453, n. 29. Desiderantur miracula ex Breviario Casarugustano de S. Valerio; item vetusta historia S. Valerii citata n. 32.

N. 43. Operæ pretium est inquirere in acta Arnulphi Ep. Ripacurtiæ, siquidem officio fuit Ecclesiastico cultus: nihil de eo Tamayus.

P. 460, n. 14. *Verrum exemplo ejus, etc.*, a lin. 16, ad 30 a *Trithemio*, etc. Deleantur intermedia nimis faventia conjecturæ, nulli quoad Cyrillum verosimilitudini innixæ.

P. 472, n. 12. Corrigenda quæ istic perperam de morte Christi ob tunc nondum probatam sententiam de Cons. duorum Geminorum. Vide ante Aprilem, et f. 478, litt. d, referenda in textum.

P. 474, col. 1, n. 8, a fine, mallem ineptum illud glos-

Januari Tom. III

sema (nomine Honoratum) deleri et expuncti causam in notis dari.

P. 484. Omittatur totus n. 8, præter notitiam P. Henschenii, qui commentarium scripsit, intrusus a P. Bollandò: ridiculum est autem, quod marginali ironia pro se ntatur P. Bonæspei in Armamentariis, cum totus contextus contra eum sit. Sed nihil opus est eam quæstionem hic agitari; satis id factum in Aprili loco proprio.

P. 487, ad n. 16, nota, nihil hic haberi de occiso puellæ fratre, imò n. 14 expresse dicitur solum relictum cum sola. Videtur ergo gratis additum in Epitome.

P. 491, n. 11, lin. 6 a fine. Quis ille liber Micrologus? hinc posset sciri auctor istius vitæ Caroli Magni. Addatur in hoc commentario de lectionibus, pro ecclesia Sarlatensi, cujus est fundator Carolus M., a me compositis rogata D. Armandi Gerard ibidem Canonici. Expediret earum hic habere exemplum.

P. 492, col. 2, § III, l. 4 a fine *Fastor. Martyrum*. Mirum ni Saussaus hic intelligat Usuardi Martyrologium: in quo egregie fallitur; est enim scriptum jussu Caroli Crassi, non Magni. Vide dicta in Prefat. Generali.

P. 493, post annot. f adde: *fabulosam hanc esse canonizationem ibi ostendemus.*

P. 498, n. 20, litt. b. Videtur locus de solis Scotis Hibernis intelligendus, etsi tunc etiam essent in Britannia aliqui, sed tunc adhuc minus nobiles.

P. 500, col. 1, l. antep. *Sago veneto*, id est, cæruleo. Nota ex tunc colorem illum Franciscis in habitu regis placuisse.

P. 501, col. 2, in nominibus Vendorum videtur *Suud* pro *Snyd* irrepsisse, et corrigi debere.

P. 502. In testamento vereor, ne intrusus sit annus Christi; quia nondum apparet sub Carolo talis in diplomatis usus.

P. 504, col. 1, n. 3. Caput Caroli Magni anno 1668 ipsimet Aquisgrani inter reliquias vidimus insigni in herma.

P. 504. Privilegium Aquisgranense plane videtur fabulosum, et omittendus totus § 2.

P. 507. Videndum, an Spes hic non sit Ep. Spolet. de quo 23 Nov. Ferrarins.

P. 507 in fine. Qui S. Spei corpus arripuit, videtur fuisse Abbas Goslariensis vel Cluse B. V. vulgo Clausthal: de utroque monasterio vide Buccinum in Germ. sacra. B. Richardi illius cultus non satis probatur: mallem omittere.

S. Juliani Conchensis Vita videtur fabulosa saltem in principio. Vide varios titulos n. 38, f. 453.

De B. Margarita Hung. utinam inveniatur processus inform. cujus solum prologus est Epistola illa ante Vitam data.

Concubinæ Caroli numquid dici possent fuisse uxores successive ductæ absque solemnitatibus? quomodo præscribitur, ut, quoniam duas simul habere non licet, uxorem unusquisque habeat vel concubi-

nam? quæ tamen revera uxor sit, sed liberi inde nati non habebant jus ad regnum, etc.

Elevatio S. Caroli Magni Imp. explicatur a Beka *n. 67, f. 408.*

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXIX JANUARI.

SS. Flavianii, Maximi, Secundi, Severi, etc. Acta antiqua exstant.

S. Constantii passio ex MS. Bodec. esset danda. In fine ejus translatio est Magdeburgum.

S. Saviniani ex MS. Reginæ Succie multo amplior passio.

S. Sabinae Cfr. cum MS. Acta Bodec. pro varietate lectionum.

S. Baculi Vita per lectiones antiquas; hymni in Ugello et in collectis Ayossa.

S. Juliani Hospitatoris Vita ampla ex Codice Palatino Romæ. Vide quæ de hoc dicta ad S. Ursinum 3 Maii.

S. Constantii Perusini Vita Italica per J. B. Barzi Vercellis in 4 1647.

S. Franc. Salesii elogia a Philippo Lalte edita. Ejusdem Vitæ plures. Acta canonizationis Romæ edita.

S. Petri Thomasi alia Vita per Joannem Carmezzonum seorsim cum lectionibus a nobis compositis. Seorsim quoque per Philippum Mazerium in-8. Vide quæ Ugellus tradit.

P. 533, not. c, corrige ex Chronol. Pontific. ante Aprilen.

P. 339, n. 2, corrige de duobus Herculianis ex dietis in Martio, etc.

P. 347, n. 3, l. 2, e familia Berccorum, nugæ meræ. Videtur autem tertia ista S. Constantii Vita prorsus omittenda, solumque in notis attingenda.

P. 334. S. Sabiniani, etc. Acta valde videntur fabulosa: videtur omnino patria ejus Gallia fuisse.

P. 535, col. 1, l. 3, foicy quasi foicy etymologia ridicula est; constat enim ab aqua, acum, omnia ista componi: et Francis pro acum poni nunc y.

Acta secunda S. Sabiniani jam ante impressa non debuerunt hic recudi.

P. 561. Prelixior annot. a debuerat potius in prolegomenis poni.

P. 575, not. d. Brigida, de qua ibi, videtur aliquo junior fuisse. V. Chronotaxim S. Patricii.

S. Aquilini Vitam Ital. per Josephum Milano habuimus; nunc non invenitur.

S. Petri Thomasi Vita scætet mendis: fortassis plura correctæ sunt in secunda editione particulari: ideo omisi errata notare; cætera multa possent ex conjectura emendari.

Adde eorum de S. Gilda ea quæ ad defensionem hic dictorum dicuntur 4 Febr. in comm. de S. Brigida § 12.

S. Sulpitii Bituricensis elogium V. in Patriarchio apud Labbe, tom. 2, f. 32.

Liber de Vita Mariae de Socos Hisp. fol. a, cap. 80, ad finem agit de S. Petro Nolasco; cujus Vitam scripserit Franc. Olignanus; hanc petii 1675.

De S. Juliano Hospitatore varia Avenione submissa.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXX JANUARI.

S. Aldegondis Vita antiquior ex MS. Cisterciensi.

De S. Peregrino Siculo vide Cajet. tom 2, fol. 33.

De B. Guidone in Conv. Citionensi juxta Chisium inquiratur: quia satis videtur probari cultus.

S. Alexander M. plane rejiciendus videtur in 18 Martii, quia non est tanti autoritas Baronii.

S. Serena Acta promissa a P. Alex. Witticiman 1669. Missa 1670.

P. 655. Melegnani etymon fabulosum prorsus refutandum est. Posset inquiri in tabulis publicas, n. 13 citatas, ex archivis episc.

P. 654. De translatione coram Sigiberto R. vere facta vide Stemma Dagobertinum et inde corrige; et corrige annot. g, pag. 633: examina etiam annot. e 634.

P. 656, n. 3. Gislennus ab Athenis, forte legendum Egidius; nam Gislennus haud dubie Francus fuit, uti et ipsum nomen indicat.

P. 667, annot. f, sic corrige: Siller et désiller voces Gallicæ sunt a sigillare latino contractæ, et significant elaudere et solvere, imposito vel ablato sigillo.

S. Adeleni historia MS. auctore Radulpho monacho petenda Buggis ex monast. S. Jo. Bapt.

P. 677, post n. 14. Adde decretum ex Lezana ad ann. 1220, n. 21, f. X.

P. 688. Omittenda pars ultima annot. 3, nisi inveniat interm Vita ibi citata; et tunc lin. ult. pro 6 Martii ponendus 18 Martii: quia eligitur Patriarcha, non generalis Carmelitarum.

P. 716, adde quæ habet Carolus Epi. Navarr. p. 376 de sepulcro S. Julii spoliato.

S. Andreæ Corsini Vita per Zezerum Pauli proluxa consideranda.

P. 759, n. 2, erratur in etymo nominum a Theod. Died. inchoatorum, quod non significat Deum in ulla lingua Teutonice affini, sed populum in Gothica, etc.

P. 760. De ecclesiis a Leone Papa in Germania consecratis fabulam esse ostendimus ad S. Suibertum in Martio.

B. Guido colitur Citioni in Umbria, Arturus. Waddingus 1212, n. 4. Addit corpus esse supra altare.

B. Antonii Peregrini Vita petenda ex Silv. Razzi de Camald. Sanctis pag. 94. Meminit ejus Augustinus Fortunius in hist. Camald. p. 363.

S. Faustini Ep. Bonon. transl. in Memor. Celsi Faleoni p. 621. Vide et alios de episc. Bonon.

IN ACTA SANCTORUM DIEI XXXI JANUARIJ.

S. Athanasii Metbonensis Vita extat per Petrum Ep. Argivorum Græce. V. Observ. Cajetani.

SS. Cyri et Joannis acta et miracula Græce habemus. Alia vel eadem ex MSS. Sublacensi et Cassinensi.

S. Sophronii de iisdem amplissimum opus latine, etiam Græce descriptum.

Ex MS. Vaticano Joannis hujus caput esse quod Augeriaci habetur pro capite S. Joannis Baptistæ probatur in tract. Caroli du Fresne de cap. S. Jo. Bapt. p. 72.

S. Geminiani Acta alia bis; et alia insuper habemus per Selingardum impressa cum prologo.

S. Gaudi Vita Rotomago missa.

S. Ulphicæ Vita ampla bis est in Musæo.

B. Ludovicæ Albertonice monumenta Italica et Latina copiosa exstant.

B. Joannis Salerni ex Ord. Prædic. Flor. gesta leguntur in S. Mariæ Nivellæ Vita.

B. Villanæ Vita indidem accepta.

S. Molanfridi Abbatis Hiberni Vita ex MS. P. Fitzimon.

SS. Julii et Juliani fratrum Vitam Italianam vide inter sanctos Novarr.

De B. Eusebio Sangallensi ut Confessore, non ut de Martyre, agit Murerus f. 198. Videndus de eo Goldastus in Script. Germaniæ.

BB. Landertus et Tutilo ponendi inter prætermisos. De utroque agitur accuratius 6 Aprilis ad Vitam S. Notkeri, item de Beatis Clemente et Victore saltem inter Prætermisos. Denique de Beatis reclusis Kerhilde et Cotilinde.

P. 696. De S. Tryphæna etiam agunt Menæa 11 Aprilis, et Synaxaria MSS. 9 Maii.

De SS. Cyro et Joanne Prologus in multis corrigendus ex Martio, ubi de S. Sophronio, quem ostendimus Auctorem quoque esse Limonarii.

P. 710, litt. b, quid si πιστιζο; hic sit qui pecuniam dat mutuo, et credito exponit?

S. Geminiani Vita per Hilarium Monachum et Joannem Varesanium petendæ.

P. 714, cap 3 omittendum. Quid si illud sit miraculum non viventis sed post mortem apparentis? quid si ex alicujus sancti Gallici Vita acceptum, sicut totus num. 15 videtur acceptus ex Vita S. Ambrosii præsentis funeri S. Martini, et S. Severo perperam applicatus? Quod notandum.

P. 719, n. 11, illa Ecclesiæ et Domus constructio non videtur soli S. Julio adscribenda. Quod in scopulum super pallium evasit, fuit loci visendi causa; quo probato, operarios per rates deduxerit.

P. 726. De S. Gaudio addatur de inventione an. 1664 ex Sec. Bened.

De Duplici S. Geminiano vide 30 ad Aprilis Acta S. Meremialis litt. l, quomodo teneri possit esse unicus.

Agendum de B. Hieronymo Servita, cujus corpus in Ecclesia S. Angeli in Vado. V. Gianium f. 85.

B. Joannes Ep. Nucerinus. Vide Chron. Nucerinum pag. 89.

P. 730, ann. d, adle : Ino et S. Antonius apud Belgas semper cum tintinnabulo pingitur, ut usus ille fortassis ab Ægyptiis sit, vel certe omnibus in Belgio monachis familiaris, ad S. Antonium translatus.

P. 731, n. 28, anticipate usurpatur titulus Archiepiscopi serius apud Hibernos usurpatus. Vide Acta S. Patricii in Append.

S. Torquatus Tricastinus Ep. hodie colitur, ita in dd. ad 6 Febr. de S. Amantio.

P. 740, n. 5, l. 6, etc., sic corrige : *Ut ex prologo metricæ cujusdam Vitæ S. Frodoberti, quam a Franc. Chiffletio nostro habemus, colligere est.*

A †	Agatha 67 a Catanæ 741 monast.	533 b	Alquazellus Zuleima Juseph Abenabdil R. Toleti	426 e D
†	Agileus M. Carthagine	225	Alvazid Sisnandus Abenamir	747 b
	Agilmarus Ep. Viennæ	157 c 158	Amalaricus R.	12 b
†	Agilus Ab. Resbuc.	66 d	† Amandinus socius S. Hippolyti	641 d
†	Agitus mon. Miciani	242 b c	† Amandus Ep. Traject. 253 f 641 a 652 b 636 c	
	Agnes V. M. 21 Januar. reliquæ Ulyssipon.	226 e	688 e 639 c 665 b 666 o	
	Agnes Abbatisa Hierosol.	147 148	Amandus cælitus appellatus Henricus Suso	267 a
	Agnes Barvicentia Hisp.	312 d	† Amarnus Ab. Arvernus 25 Januar.	
	Ayobardus Ep. Lugdun	137 f 158 b	Amatus Comes Ital. 11 sec.	59 a
†	Agrestius Chromatius vide Chromatius.		Amatus Presb. Ital. 11 sec.	ibid.
	Agrestius Gal. 6 sec.	471 475	† Ambrosius Ep. Mediolan. 30 f 33 a b 710 b c reli-	
	Agrestus Consul avus S. Vincentii	7 d	quæ Ulyssipon.	226 f
	Agricola Ep. Cabilone	391 392	Ambrosius Novidius	104 c
	Agricola vir illust. Gal. 6 sec.	392 c e	Amman Ismaelita mon. Syr.	102
	Agricius Gal. 7 sec.	246 249	Ammericus R. Hiberniæ	576 b c
	Agrippa Ab. in Syria Erean.	101 d e	Amnianus Ab. in Syria	99 100
	Agrippinus Dnc. Gal. 6 sec.	471 e	Ammonæ varii illustres et Sancti	338 339
	Agrippinus Præfectus Nicomediæ sub Maximiano	77	Ammonius mon. Ægypt. 5 sec.	463 a
		78 81 82 89 90 96	Amnivech R. Hibern.	731 d e 735 e
	Atsti, sen Asti pop.	497	Amonius Princeps Alexandriae	703 e f 704
	Alanus Comes Venetorum Gal. 579 h e f alius 580 ad		Ampa mater S. Dominici Abb. Sorani	56 c
	Alanus Doctor Conversus Cisterci	639	† Amphibatus Ab. Britan.	567 c d
	Alardus filius S. Everardi	586 591	Amphinovius Siculus	741 d
	Alaricus Rex Gothorum	722 725	Amulo Ep. Lugdun	158 a
B	Albana vidua Treviris 1 sec.	535 b c	Anacharsis Legislator Scytharum	743 c
	Albandus Ab. Formiselle	419 e	† Ananias, Azarias, Misact	699 700 R
†	Albani M. reliquæ Ulyssipon. 226 f monast. Ma-		† Ananias Presb. Mart.	305 d
	guntia	750	† Ananias et Petrus MM.	375 d
	Albericus Cardinal. scriptor [Vita S. Dominici		Anaprus sive Anaprus Siculus	741 742
	Abb.	35	† Anastasia M. reliquæ Sirmio delata Ulyssiponem	
	Albericus man. Castris Gal	18 b	226 f	
†	Albertus Ord. Carm.	676 e	† Anastasius mon. M. 22 Januar. reliquæ Hartes-	
	Albertus Ep. Rij.	762 e	burgi	507 e f
	Albertus Ab. Ital. 11 sec.	58 f	† Anastasius J. Pupa	723 724 f
	Albertus Cellerivinus mon. 12 sec.	592 593	Anastasius Bibliothec	109 d
	Albani mater S. Marcellæ	720 721	Anastasius Ab. montis S. Antoni	131 d
	Albinus Alcinus	501 e	Anastasius Ab. Palest.	36 37 40 44 49 d
	Albo Presb. Gal.	106	Anastasius Gal. 2 sec.	370 b
	Alex Saigrur 2 sec.	319 322	Anastasius pater S. Tryphæan	695 d
	Alchfridus R. Northumbriæ	394 e	Anastasius pater S. Vitaliani Pape	394 c 395 d
†	Aldeinus	59	Anastasius socius S. Constantii Perusini	542 543
†	Aldebrandus V.	422 d 604	† Anatolinus M. Arvern. 246 e 249 e reliquæ	
	Aldricus Gal. 9 sec.	482 f	Lugon.	640 a
	Almann 8 ser.	497 a	† Anatolinus Scotus	156 e
	Alexander II, Papa	673 b	† Andeotus Sublatæ. M.	309 d 310 b
	Alexander III, Papa	504 509	† Andochus Presb. M. Augustoduni 156 309 310 a b	
	Alexander Ep. Antiochiæ	463	† Andreas Apost. 145 d translatione 178 179 183 a reli-	
†	Alexander Ep. Hierosol.	184 b 185 b c	quæ Ulyssipon. 226 f Eccles. Mylasæ 216 d	
	Alexander Ep. Leodi	504 c	in Scotia 218 219 e monast. Vereel.	585
	Alexander Ep. Porphyræonis	486 c	Andreas Perectus Cardinal.	678 f R
	Alexander Justus auditor sacræ Rotæ	678 e	Andreas Ep. 5 sec.	466 d
	Alexandr Martinus Medicus Ep. Florent.	ibid. d	Andreas Ep. Ephesi	469 a
	Alexander Præfect. Maximian	83 96	Andreas II, R. Hungar.	512 e 523
	Alexandri ecclesia Alexandria	462	Andreas frater Ludovici R. Hungariæ	613 a
	Alexius Angelus Comes Imp. Græc.	514 b	Andronius de Rocca Cluniac. Card.	625 e 626
	Alexius Ep. Præc	711 e	Andromenus Senior Imp.	616 e
	Alfanus Presb. Belg.	404 e	Andromenus Junior Imp.	ibid.
	Alibohares Phatensis	20 d	Auregandus Ep. Ceuomun.	375 f 757 n
	Alibus Jacob R. Hispani	19 d	† Angelus Hierosol. Mart.	676 c
	Alis Comitissa Numurvenis	664 665 e	Angelus de Acciarolis Florentinus	685 e 691
	Alphonsus Imperator dictus	452 673 d	Angelus Cesius Ep. Tuderlinus	321
	Alphonsus II, R. Aragon.	452 453 455 c	Angelus de Canosa Ord. Minor.	422 f
	Alphonsus Castus R. Galliciæ 498 Quæti 427 c d		† Angilbertus Ab. Centulæ	499 502 f
	Alphonsus VI, R. Castellæ 423 672 e f 673 b f 674		† Anianus Ep. Aurelian.	404 c
	d 747 b d 748 b uxores et liberi	672 f	† Aniani Eccl.	354 359
	Alphonsus IX, R. Hisp. 309 b 510 d Legionis et		† Anicetus Papi	308 309
	Galliciæ	368 d	Anciorum stirps	73 74
	Alphonsus Henricus I, R. Lusitanæ 19 b 20 d 21		Anmyranus R. Thormoræ Hibern.	728 d
	e e 746 c d 749 d		† Anna matris Deiparæ V. reliquæ Ulyssipon. 226 c	
	Alphonsus de Carcano Hisp.	426 f	Botomagi	639 d
	Alphonsus Curtilus Ep. Vestanus	509 f	† Anna filia Phauclis	721 f
	Alphonsus Mauzaredus Auditor Rotæ	678 d	Anna Ducissa Croatiæ	512 f
	Alphonsus Veneris Scriptor Vita S. Adaltoni 671 d		Anna Virgo Germ. 14 sec.	294 e f
			† Anacnemadus Ep. Lugdun	352 353
			† Anselmus	

A †	Ansbertus Ep. Rotomagi	664 f	Arrius Gal.	5 c D
†	Anscharius Ep.	500 b	Arsates monach. Ægyptius	331 e
	Anselmus Belg. 12 sec.	418 d	† Artemius M.	179 a b c
	Anselmus de Trasegnis Brlg. 13 sec.	668 d	Artemius Ital. 4 sec.	98 f
	Anshelmus Com. sub Carolo Magno	496 e	Arturus R. Britannum	217 218 367 570
	Ansoaldus Ep. Pictavis	370 e	Arwaldi 2 fratres MM.	422 e
†	Anthemius Ep. Pictavis	176 e	† Asclas M. 23 Januar. et	447
	Anthymus Patr. Constantinopolit.	648	† Asclepiodati Mart. reliquix Metus	202 203
†	Anthymus Ep.	342 f	† Asella V.	720
†	Antulius Ep. Vescoutione	176 d	Assuerus Ep. Zamoræ	152
	Antiochus man. Palæst. 7 sec.	35 f	Assyria Antiochena 4 sec.	209 b
	Antoninus Ep. Mutina	712	Astasia Perusina 2 sec.	340 348 b
†	Antoninus Ab. Surrenti	347 a e 366 f	† Astrebodus Arvera.	248 c
	Antoninus Imp.	641 b	Astrouidus Gal.	6 a
	Antoninus Pius Imp. 308 a d 382 e 383 b 346 c		Atala filia Pipini R. Ital.	499
†	Antonius Peregrinus	640 a	† Athala Vita	247 c
	Antonius Bizzonus Ep. Fulgin.	67 e	† Athanasius Episc. Alexandr. 435 438 e e 460 d	722 c
	Antonius de Cremona ord. Minor.	225 e	† Athanasius Ep. Neapoli	347 b c
	Antonius Greus Bruxellensis	104	Athanasius Presb. Alexand. 3 sec.	439 n d
	Antonius Lopez Hisp.	341	Athaulfus R. Gothorum	726
	Antonius Scalmatius ord. Minor.	376 d	† Attalus M. Catan.	493
	Antonius Winghins Ab. Leticensis	144	† Atticus Ep. Constantinop. 8 Januar. et	461 e
	Aper Presb. Mutina	711 d		462 a b
	Aper sacer Numeriani Imp.	185 e	Attila R. Hunnor.	712 b c 713 f 715 758 b
†	Aphraates Erem	210 a 211 a	Atulius Præfectus Ital. 8 sec.	250 f
B	Aphrodisius Præfectus Maximian 81 c f 83 95 97		Auricum bellum Caroli Magni	497 r f
	Aphthomus Ab. et Ep. Syria 4 sec.	237 a	† Aubertus Ep. Cameraci 176 e 645 e 641 e 656	657 e 658 e 659 f 662 e 663 e f
	Apollinaris Ep. Alexand.	111 221 696 b 700	Aubertus Canoncus Moruensis	410 f
	Apollinaris Ep. Laodiceæ hæreticus	420 d 700 a f	Audaldus monachus Gal. 9 sec.	15 c e 16 a 19 e
†	Apollinaris Ep. Ravenna M.	205 e	† Audentius Senator Mediolani	629 b c d
	Apollinaris Duc. sub Diocletiano	386 b	† Audoenus Ep. Rotomagi 354 358 d 656 c 604 b	252 b
	Apollo Delymæus	194 d	† Audomarus Ep. Morin.	223
†	Apollonia V. M 67 a 331 reliquix Ulyssipon.	125	Audulfus Duc. Caroli Magni	497 e
	Apolloniides Ægyptius sub Diocletiano	68 e	Avesgaudus Ep. Cenoman.	737 a
†	Apollonius Duc. Mart. socius S. Philemonis	68 b	Augurus Toparcha 2 sec.	530 a
		237 e 423 e 425 e 447	Augustinus Ep. Hippo. 176 d reliq. Ulyssipon.	226 d
†	Apollonius Senator M.	237 e	Augustinus Cusanus Curdinol.	564 e 565 c f
†	Aproniam Commentar. martyrium	330 f	† Avitus II. Ep. Arvern. 21 Januar. et	244 245
	Aquitanicum bellum Caroli Magni	495 e d		246 a
	Arator Presb. Gal.	5 b e	† Avitus mon. Miciaci	242 b c
	Araginus Duc. Benevent 8 sec.	496 497 e	† Aurea Virg. M. Romæ	640 d
	Arcadius Ep. Legatus S. Carlestini Papæ	467 a	† Aurelia mater S. Vincentii et Oronii	3 b
	Arcadius Ep. Biturie.	761 b	† Aurelio V. reliquix Ulyssipon.	226 e
†	Archelans Duc. socius S. Hippolyti	640 d reliquix	† Aurelianus M.	694 d
	Cremonæ	495 a	Aurelianus Imp. in Gal.	333 337
†	Archimimus M.	376 e	Aurelianus Princeps 2 sec.	310 a
	Arctina, seu Artina, sub Diocletiano	362	Aurelius Ambrosius Rex Britannum 3 sec.	567 e e f
	Argia mater S. Martini Sauricensis	747 e	Aurelius Conanus Rex Britonum 6 sec.	ibid. e f
†	Arnaldi reliquix Cremonæ	495 a	Aurelius Imp. vide Marcus Aurelius.	
C	† Arnanus Juder M. 69 d 70 a 205 a 425 e 447	448 d	Aurelius R. Oveti	427 f
	Arias Manuclis, pater S. Martini Sauricensis	447	† Aureus	731 d e
	Arripertus Scriptor Vitæ S. Fortunatæ	230 e	† Anstremonius Ep. Arvern.	207 378
	Aristolans Tribunus 3 sec.	468 f 469	† Austriclimanus	333 757
†	Armata seu Armatus	375 e	Aymericus Episc. Bononiæ.	637
	Arnaldus Mirons Comes Hisp.	432	Aymericus Ab. Casa Dei Ep. Arvern.	671
	Arnaldus de Patris ord. de Mercede	603 e		
	Arno, seu Arnulfus Ep. Salisburgi	602 f	B	
	Arnaldus de S. Severino monach. Germ. 13 sec.	62 b	† Babylas Ep. Antioch. 24 Januar.	
	Arnoldus de Solino ord. Carmelit. in Cyprio 14 sec	633 a	† Babylas et 80 pueri MM. Nicomediæ	385 a
	Arnoldus mon. Cister. in German. 13 sec.	61 d	Bacchylus Ep. Messanen.	224 b
	Arnoldus de Swalma Pastor Nivornæ	63 f	Baunarius Ep. Viennæ	157 c
	Arnulphus Ep. Aurehe	405 a	Bavaricum bellum Caroli Magni	497
†	Arnulphus Ep. Metus	655 c	Baldinus pater S. Emerii	396
	Arnulphus Ep. Rothensis 151 b Ripacurtha	454 b	Baldramnus Gal. 9 sec.	363
†	Arnulphus Ep. Suessionæ	414 a	Baldricus Ep. Tornaci	418 420 424
†	Arnulphus Ep. Turon.	386 e	Baldunus Ab. Marciæ et Atrebatu	262
	Arnulphus Ab. Blamhij	419 b	Baldunus Præpositus Gal. 10 sec.	106
	Arnulphus Archidiacon. Morin.	413 b	Baldunus I. Ferræus Com. Flandriæ	410
	Arnulphus Comes Flandriæ	253 c	Baldunus IV. Barbatus Comes seu Marchio Fl.	254 256
	Arnulphus Comes Valentianus	403 b		Baldunus
†	Arnulphus M. Mosomi	386 e		
	Arnulphus Villariensis	391 a e		

A	Baldwinus V, Pius, seu Insulensis Marchio Flandria	262 c d 740 c d	Bernardus Ab. S. Maximu	261 f	D
	Baldwinus VII, Securis Com. Flandria	420	Bernardus Ab. Trevis 11 sec.	354 a	
	Baldwinus III, Comes Hannonia	666 667	Bernardus Ab. Watinensis	413 c	
	Baldwinus Rufus 12 sec.	448 d	Bernardus R. Ital.	499	
	Baltfridus mon. Gal. 7 sec.	350 c	Bernardus Comes Ital. 10 sec.	37 b	
	Barasur Persa 7 sec.	30 c	Bernardus Comes Ostensis	761 e	
†	Barbara V. M. 363 c reliquia Ulyssipon.	226	Bernardus Comes de Lippia et Ep. Lihathen.	65	
†	Barlaam M.	376 e	Bernardus de Cassolis ord. de Mercede	663 c	
†	Barnabæ Ap. reliquia Ulyssipon.	226	Bernardus Courbariensis ord. de Mercede	ibid.	
	Barnabous Vicecomes Mediolani	623 624 625	Bernardus de Meyta Hisp. 12 sec.	430	
	Barnardus Grossorius Presbyter in Cypro 14 sec.	633	Bernardus Præcentor Casaraugustæ 13 sec.	433 e	
	Barsiorum familia Perusia	338 c	Bernardus Rottendorpius	761	
†	Bartholomæi Ap. reliquia Ulyssipon. 226 d in Hungar. 521 a monast.	57 f 58 a f	Bernardus Shona ord. de Mercede	603 c	
	Bartholomæus Corsinus	678 c	Bernardus Ep. Wormatiæ	160 e	
	Bartholomæus Lamsfredus Ep. Fesulis	678 d	Berno Ab. Castri Gal.	13 d	
	Bartholomæus Provincialis ord. Prædicat. 14 sec.	267	Bernoimus Ep. Vesontinus	303 f	
	Barzabanas Judex Persarum	42	Bero Comes sub Carolo M.	ibid.	
†	Basenes, Helis, Ghani sorores et Sophiæ mater MM.	225 e	Beroaldus Ab. Gal.	5 f 6 b	
†	Basilus Magnus	66 d 339 b	† Bertha Ab.	604 d	
	Basilus Mæcedo Imp.	34 c e	Bertha sancta B. Haseka.	374 a	
B	Bassianus Ep. Laodicensis	709 c	Bertha filia Caroli Magni	498 d	
	Bassiani jussu scripta Acta S. Cusiani	361 b	Berthais filia Pipini R. Ital.	499 f	
†	Bathildis Regina 26 Januar.	424 425	Bertholdus Ep. Cameraci	664 b	
	Bautilus Præses sub Decio	225 b	Bertholdus Ep. Rigenensis	761 e	
	Beatrix soror S. Clare	423 e	Bertholdus vic Bosant 13 sec.	316 c	
†	Beatus Helvet.	6 b	† Berthulfus Conf. in Blandino	1 f	K
	Beatus Ab. Gal.	479 f	† Bertilia mater S. Adelgundis	651 a 652 a 653 c	
	Becco Ep. Lingonen.	731 b	656 c 659 c 662 d 663 a c d e		
	Becens Hibern. 6 sec.	324	† Bertilia Abbatisa Cular	349 f 350 a 353 e 357 a	
	Bela IV, R. Hungar. 313 e 314 a 316 e 319 322	314 e	358 f 359 c 360 c e 361 a b		
	Bela Dux f. Bela R. Hungar.	218 a	† Bertinus Ab. 223 monast.	413 417 f	
	Bellinus Brito 3 sec.	379 c	Bertrada mater Caroli Magni	499 e	
	Belyolenus Dux Gal.	678 f	Bertramms Ab. Stabuleti	251 258	
	Benedictus III, Papa	435	Bertrandus Ep. Burdigal.	63 c 64 a	
	Benedictus XIII, Antipapa	435	Bertrudis Gal. 9 sec.	483 b	
†	Benedictus Ab. reliquia Ulyssipon. 226 b regula	494	Bertulfus Ab. Treveris	260 a	
	244 b monast. Ital.	371 372	† Bertulfi Vita	247 c	
	Benedictus Cardinalis sub Paschale II	36	† Bertehinus Erem.	176 e	
	Benedictus Ab. Soranus 11 sec.	225 c	Bilchilda uxor Childerici III	249 e	
	Benedictus Nigr ord. Minor.	22 e	Bizamon Ægyptius sub Diocletiano	69 e	
	Benedictus Præcentor Lusit.	386 b	Blasilla mater S. Paulæ	328 b	
	Beneventum domiti a Carolo Magna	495 f	† Blandini M. Gal.	604	
	Benjamin Ep. Hierosol.	640 f	Blandinus Ab. Gal.	14 d	
C	† Benigna V. M. reliquia Ulyssipon.	226 e	† Blasii Ep. M. reliquia Ulyssipon.	226 n	
†	Benignatus Persia	339 f	Bodo Senator Arvern. 7 sec.	246 249	
†	Benigni Ep. reliq. Ultrajecti	174 b	Boemanni populi Germ. 497 e Bohemicum bellum	497 f	
†	Benignus Presb. M. Divione 130 e	309 d	Bojoris Dux Bulgar.	35 d	
	310 a	310 a	Bolystaus Pius Dux Polon.	312 318	
	Benottus de Federigis Ep. Fesulis	687 f	Bolstans Iudicus R. Polon.	312 318	
	Beru nobilis Hisp.	14 d	Bona-Gratia Generalis ord. Min.	63 e	I
	Beruldis Comes Ital. 10 sec.	57 a b	Bonifilius Gal. 10 sec.	106	
	Berengarius Ep. Gerunda	27 28	† Bonifacius Ep. Lusanensis	217. 391	
	Berengarius Ep. Vesontinus	136 f	† Bonifacius Ep. Moguntia M.	730 b e 760 d f	
	Berengarius R. Ital.	765	761 a 762		
	Berengarius Comes Redmen.	379 e	† Bonitus Ep. Arvern.	243	
	Berengarius de Anteria Hisp. 12 sec.	452	Borellus Major Comes Ital.	38 a	
	Berengarius Cassanis ord. de Mercede	603 c	Borchtouri populi Germ.	134 e	
	Berengarius Gal. 9 sec.	482 f	Boso Belgæ 11 sec.	233 d	
	Berengarius Gregorensis Decanus Nicusia	619 b e	Boso mon. Charavallis	422 f	
	633 f	348 e	Brundub R. Lagena 728 b 730 731 732 a 733 d	733 f	
	Beringerus Princeps Heremia et Ascania	348 e	† Brigida V. 376 a 693 733 a Ulyssipon.	226 u	
†	Bernardus Senensis	716 d	Britows domiti a Carolo Magna	496	
	Bernardus Ep. Cremonæ	195 a	Britwaldus Ep. Winton.	39 c e	
†	Bernardus Ab. Claraval. 308 e f reliquia Ulyssipon.	226 d	Brunnus Ep. Culari	224 e	
†	Bernardus de monte Joris	385 f	Brunichildis Regina	352 383	
	Bernardus pater S. Bernardi Viennensis	158 e	Bruno vel Brunus ord. Cister.	377	
			Buccilenus	477 a	
			Buchinus Verinus Dux classis Veneta 14 sec.	628 c	
			† Bucolas Ep. Smyrnae	306 308 b 311 b 312 d e f	
			Burchardus Comes Stibuti	303 304	
				Cador	

A	C				
		<i>Cudor Dux Cornubiæ</i>	568		
†		<i>Cæcilia V. M. 67 a reliquæ Ulyssipon.</i>	226 f		
		<i>Alhigr</i>	364 d		
		<i>Cæcilia V. ord. Prædic.</i>	223 c		
†		<i>Cælestinus I, Papa</i>	488 489 460 468 e		
†		<i>Cæsarii regula</i>	244 b		
		<i>Cæsarius Ep. Asia 3 sec.</i>	423 432 438 439 a		
		<i>Cæsarius Ab. Confluentiæ</i>	593 e		
		<i>Cæsarius Consul 4 sec.</i>	426 a f		
		<i>Cæsarius Præfectus Cyzici</i>	696 d		
		<i>Cæsarius Præfectus palatii 4 sec.</i>	210		
		<i>Cæus socius Irenæi Smyrnæ</i>	307 319 322 e		
†		<i>Caleb sepulchrum</i>	330 d		
†		<i>Calesius mon. Miciaci</i>	242 b c		
		<i>Calipha Syria</i>	20 e		
†		<i>Caliphus Conf.</i>	1 e		
		<i>Callisto femina Smyrnæ. 1 sec.</i>	311 b c e		
		<i>Callistus Patriarch. Constantinop.</i>	536 a		
		<i>Calutychus Persa 7 sec.</i>	30 b		
		<i>Calus Aegyptius</i>	703 a		
		<i>Camerio Ep. Smyrnæ</i>	313 e f		
		<i>Can pater S. Gildæ 371 f 374 b Can gigas ab inferis revocatus 218 b 220 a an idem, a peccata revocatus</i>	733 f		
B					
†		<i>Candidi M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 d		
		<i>Candidianus Comes Theodosii Junioris</i>	469 c		
†		<i>Caradocus Eremita Angl.</i>	694 b		
		<i>Caradocus Lancavanen.</i>	571 b		
†		<i>Carolomanus ex Rege monach.</i>	494 493 d		
		<i>Carolomunus frater S. Caroli Magni</i>	494 e f		
†		<i>Carolus Boromius</i>	643		
		<i>Carolus Ep. Novariæ.</i>	713 b		
†		<i>Carolus Magnus 28 Januar. et</i>	150 e f		
		<i>Carolus fil. Caroli Magni</i>	498 e d 499 d f		
		<i>Carolus Calvus Imp.</i>	19 b		
		<i>Carolus IV. Imp. 609 a 618 f 629 e 736 758 e</i>			
		<i>Carolus R. Siciliæ</i>	518 a		
		<i>Carolus Martellus R. Hungar.</i>	614 a		
		<i>Carolus Martellus, Martulus, sive Tudis victoriosus</i>	493 494 b		
		<i>Carolus filius R. Apuliæ</i>	614 a		
†		<i>Carolus Bonus Comes Flandr.</i>	413 c 421 d		
†		<i>Carpophorus et Abundius MM. 342 b reliquæ Minder</i>	203 f		
		<i>Carpophorus socius S. Constantii Perusini 341 f 349</i>			
		<i>Carthacius Persa</i>	43 f		
		<i>Carus Imp.</i>	184 d 183 e		
C					
†		<i>Casaira V. reliquæ Ulyssipon.</i>	227 a		
		<i>Casimirus R. Polon.</i>	513 f		
		<i>Casimirus Magnus R. Polon. fil. Ladislai Loetici</i>	724 e		
		<i>Casperius Princeps sub Decio</i>	434 e		
†		<i>Cassianus Ep. Tuderti</i>	563 b e		
†		<i>Cassianus M.</i>	231 f		
†		<i>Cassianus Hisp. M.</i>	2 a 6 f		
		<i>Cassianus Sacerdos idolorum Canopi</i>	702 e		
†		<i>Cassius et Victorinus MM. Arvern.</i>	244 e 243 e		
†		<i>Castorius pater S. Felici IV, Papa</i>	647 b		
†		<i>Castrianius Ep. Mediolani</i>	643 b		
†		<i>Catharina V. M. 1146 d reliquæ Ulyssipon.</i>	226 f		
		<i>Catharin V. Germ. ord. Cister.</i>	223 b		
		<i>Catharin soror B. Margaritæ Hungar. 313 f 314 f</i>			
		<i>Catharin Priorissa ord. Prædic. Hungar. 13 sec.</i>	520 a		
		<i>Cathigeta Puteolanus</i>	231 232		
†		<i>Catiuail, sive Cadocus</i>	218 a		
†		<i>Caventinus Conf.</i>	1 e		
		<i>Cæsius Britan. 733 f pater S. Gildæ 370 f 373 b</i>			
†		<i>Cedannus Hisp.</i>	2 a 6 f		
†		<i>Cenas socius S. Hippolyti</i>	540 d		
		<i>Cenoniani ad Christum conversi</i>	378		
†		<i>Censorinus socius S. Hippolyti</i>	644 d		
		<i>Cercalis Præfectus Urbis</i>	622 c D		
†		<i>Chugnoaldus Ep. Lauduni</i>	694 e		
		<i>Chariberius R. Galitæ</i>	330 b		
		<i>Charisius Præses M. Aurelii Imp.</i>	338 339 349		
†		<i>Charitina M.</i>	529		
		<i>Childebertus I, filius Clodovari Rex Francorum 11 d</i>	12 a 381 e 383 a		
		<i>Chilmericus I, R. Franc.</i>	573 f		
		<i>Chilmericus II, R. Franc. filius Clodovici II</i>	348		
		<i>Chilmericus III, R. Franc. 243 244 b 245 c f 249</i>	349 350 355 358 d		
		<i>Chilmericus I, R. Franc.</i>	12 c 384 a		
		<i>Chirardus Ep. Florentiæ</i>	406 f		
		<i>Chosroes R. Persarum 36 38 43 ce 48 49 d 50 c 110 b</i>			
		<i>Christa Comitissa Ostensis</i>	760 e		
		<i>Christianus Ep. Ambiani</i>	737 738		
		<i>Christianus Ep. Moguntiar</i>	506 c		
		<i>Christianus mon. Hemmenrodæ 12 sec.</i>	393 b		
†		<i>Christina V. M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 c		
†		<i>Christophorus 332 d reliquæ Ulyssipon.</i>	226 c		
		<i>Chrolobertus Ep. Parisien.</i>	354 358 f 743 d		
		<i>Chrolobertus Ep. Turone</i>	245 a		
		<i>Chrysanthus Ep. Novationorum Constantinopoli 3 sec.</i>	461 b		
†		<i>Chrysanthi Ep. Basilcensis reliquæ Ulyssipon.</i>	226 f		E
		<i>Chryse Virg. M. Romæ</i>	640 d		
		<i>Chrysostomus vander Sterre Ab. Antwerp.</i>	501		
†		<i>Claræ Ursulanæ reliquæ Trevis</i>	741 d		
		<i>Clarebaldus Ep. Silvanecti</i>	411 b		
		<i>Clarus Gal. 6 sec.</i>	475 e		
		<i>Claudia Arvern. 7 sec.</i>	243 f		
†		<i>Claudius M. Corinthi</i>	641 a		
†		<i>Claudius M. Corinthi</i>	376		
†		<i>Claudius M. Corinthi</i>	694 a		
†		<i>Claudius, Justus, Jocondinus MM.</i>	333 e		
		<i>Claudius de Charmes Ab. Divione</i>	105 a b		
		<i>Claudius mon. Reomar 6 sec.</i>	477 f		
†		<i>Clemens I, Papa</i>	376 377 738		
		<i>Clemens V, Papa</i>	63 c f 64 313 c		
		<i>Clemens VI, Papa</i>	614 676		
		<i>Clemens VIII, Papa</i>	678 d		
†		<i>Clementis Ep. M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 e f		
		<i>Clemens Gal. sec.</i>	482 f		
†		<i>Clementiæ reliquæ Ulyssipon.</i>	226 b		
†		<i>Cleophus pater S. Simconis Ep. Hierosol.</i>	641 f		
		<i>Clodoveus I, Rex Francorum 361 d 461 a 471 f</i>	472 a 473 a 477 a 601 f		
		<i>Clodoveus II, Rex Francorum 347 f 348 349 b 330</i>	351 354 d f 357 d 358 c d		F
		<i>Clotharius I, R. Franc.</i>	11 361 e		
		<i>Clotharius II, Rex Franc.</i>	350 b		
		<i>Clotharius III, R. Franc. 347 349 f 350 353 334</i>	358 472		
†		<i>Clothildis R. Franc.</i>	361 d		
		<i>Clathildus uxor Amalarici Regis</i>	12 b		
		<i>Conuto R. Angl. 11 sec.</i>	59 c		
		<i>Cobiola Aegyptius</i>	709 b		
†		<i>Colagna ord. de Mercede</i>	603 b		
		<i>Colche pater S. Molue</i>	729 f		
†		<i>Colmannus Elo</i>	727 b		
†		<i>Colmanus Ep. Droverensis</i>	ibid.		
†		<i>Colmanus filius Fyacrii</i>	734 e		
†		<i>Colman M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 d		
		<i>Colomannus R. Italicæ</i>	513 514 b		
		<i>Colucius Picrus Florentinus 13 sec.</i>	676 684 f		
†		<i>Columba Abbas Hibern.</i>	133 a		
		<i>Columba Ab. Viriæ</i>	726 733 c		
†		<i>Columbanus Ab. 133 ejus regula 244 d Vita 247 e</i>			
†		<i>Columbanus seu Columbanus Junior Ab. Lut.æ 136 c</i>			
		<i>Combricius, seu Combratus Præses sub Decio 424 e</i>	425 b c 428 432 433 434 435 436 439 440 441		
			442 443 444		
			† <i>Commodus</i>		

A †	Commodus socius S. Hippolyti	641 d	Dalharab Miramolín. Marochii	20 a	D
	Conanus Ep. Sodorens.	303 f	Danbargidh Hibern. 6 sec.	729 a	
	Conanus Comes Redunen.	379 c	† Dalmatinus Ep. Rutenis	383 b	
†	Concordinus Presb. M. 1 Januar. et 382 b	342 c 343	† Damiani monast.	190 f	
		b 343 a d	† Damianus Ep. Ticiui	670 a d	
	Cono Ab. Aroasiæ Card. Ep. Prænestinus	413 c	Damianus Diac. Alexandr. 7 sec.	35 117	
	Cono Ab. Busendorf	239 f	Dani 496 b Danicum bellum Caroli M.	497	
	Conomerus Comes Leonensis	576 578 a	Daniel Ab. Ægypt. 3 sec.	462 e	
	Conradus Card. Portuensis 13 sec.	12 d	Daniel Ab. Schouari.	593 e	
†	Couradus Ep. Constantiæ	378 a	Daniel Clevisus seu Chilpericus II, R. Franc.	493 a	
	Conradus II, Imp. Salicus	239 261	Daniel Feldnerus Soc. Jesu	649 n	
	Conradus Ab. Villarü, Claraval. Cisterc. Cardi-		Daphnus Ep. 2 sec.	313 d	
	nalis	291 a d 393 e	Datiuus Præses Diocletiani in Hispania 6 f 7 8 9	20 430 451	
	Consalvus Viega Lusit.	19 e	† David Ep. Menevensis 573 c 726 e 729 730 732 f	733 a	
	Constantia Alphonsi VI, R. Castellæ uxor	671 e f		733 a	
		672 b f 674 d	David R. Scottæ	623 d	
	Constantio uxor Henrici VI, Imp.	510 f	Davides Ab. Syr.	401 b	
	Constantia uxor Roberti R, Franc.	404 c	Decius Imp. 60 c 183 c 184 185 186 195 c 423 r	423 b 432 b 641 c 694 c 737 d	
	Constantia Ducissa Russiæ	513 f	† Defensor Ep. Andegavi	370 b	
	Constantinus Ep. Constantiæ Cypri	109 e 113 f	Defensor Princeps Cenoman. 2 sec.	378 383 d	
†	Constantinus Magnus 97 e 125 d 140 c 178 e 179 f	758 d	† Delphinus Ep. Lugduni	352 353	
			† Demetrius 320 c 321 a, altare in Ital. 716 d, pavo-	378 f	
	Constantinus III, Imp. filius Heracli	36 e 114	clia	217 n	E
	Constantinus Pogonatus Imp.	65 e 396	† Deodatus Ep. Benevent.	482 c	
	Constantinus Porphyrogeneta Imp.	493 f	† Deodatus Clericus Antochiæ	482 c	
B	Constantinus R. Britonum 6 sec.	567 368	Drodericus Ep. Metensis 13 a, vide Theodericus.	364 e	
	Constantinus Prior Burgis 12 sec.	671 f	Desideratus Ep. Alligæ	391 f 392	
	Constantius Ep. Albige	364 e	Desiderius Ep. Cabilone	391 e f	
	Constantius Ab. Ital. 10 sec.	57 a	† Desiderius Ep. Viennæ	352 d	
†	Constantius mon. Miciaci	242 b c e	Desiderius R. Loagobard. 494 f 495 c 497 a	499 d	
	Constantius Imp. 32 b 97 f 178 e f 179 183 184			499 d	
	Carber Hibern.	731	† Dicolla Ab. Hibern.	711 c	
†	Cordula V. M. reliquiæ Ulyssipon.	226 e f	Dida Ab. Lugdun.	224 f	
†	Cornelius Centuria	429 c	Didacus Presb. Hisp.	131 n	
	Cornelius Curtius Canonic. Scriptor Vitæ S. Luf-		Dioctetianus 2 3 4 a 6 c 28 a 68 f 69 a 70 d 72 a e	74 e 75 c e 76 84 f 203 383 447 b e f 448 e 449 b	305 642 696
	thildis	731	Diodorus Ep. Tarsensis	469	
†	Corneli M. templum Casaveæ Palest.	52 d	† Diodorus M. Corinthi	641 a 693 a	
†	Coronæ V. M. reliquiæ Ulyssipon.	226 e	† Dionysius Papa	203	
	Cortac Persa	48 f	† Dionysius Ep. Alexandriæ	376 c 694 c	
	Cortva Ab. Hibern.	670 e	† Dionysius Areopagita	178 a	
†	Cosmæ et Damiani reliquiæ Ulyssipon. 226 d Eccl.		Dionysius Ep. Corinthiorum	308 c	
		647 648 a b monast. Toleti 149	† Dionysius Parisiorum Apost. 378 e 389 f 739 Necl.	353 d 359 c monast. juxta Montes	668 669
	Cosmas Joannis de Medicis	684 e 691 d	Dionysius Ab. Ital. 10 sec.	56 e	
	Cosmas de Salutatis Canonic. Florentiæ	687 f	† Dionysius M. Armæ.	448 b	F
	Ctesippus Alexandr. 7 sec.	132	Dioscorus Ep. Alexand. hæc.	460 d	
	Cnasgus filius R. Hibern.	734 e	Dioscorus mon. Ægypt.	462	
†	Cucuphas	4 a	Ditzeingus Dux Bulgarum	58 a	
†	Culbertus Ep. Lunissaru.	153 154	Docimatus Ep. Maroniæ	388 f	
	Cuilus frater S. Gillæ	573 e	Doda Comitissa Ital. 10 sec.	58 f 59 a	
	Cuneglosus R. Britonum 6 sec.	567 e	Dodila Gal. 9 sec.	482 d	
C	† Cuneigunda Augusta V. reliquiæ Ulyssip.	226 b	Doda de Alcalá Hisp. 12 sec.	451 f	
†	Cuneigundis R. Polon.	543 e 549 d	Dodo monachus Ital. 11 sec.	35 f	
	Cutragon Dux Bulgarum	54 e 55 b d	† Dominicus Inst. Ord. Præd.	302 b	
	Curcius Dux sub Maximiano 79 a 81 f 82 f 91 d	96 97	† Dominici Conf. reliquiæ Ulyssip.	226 c	
			† Dominicus Saracenus et 18, MM. Cortubæ	694 e	
†	Cyprius socius S. Hippolyti	640 d	Dominicus Capranica Cardinal.	686 691	
†	Cyriacus Diac.	531 f 750 e	Dominicus Dosis ord. de Mercede	603 c	
†	Cyriaci reliquiæ Elnoue	256 a b	Dominicus a S. Geminiano	711 f	
†	Cyriillus Ep. Alexandr. 28 Januar. et 679 b	704 b	Dominicus Turvornis Hisp.	453 e	
†	Cyriillus Ep. Hierosol.	531	Domitianus Ep. Ital. 3 sec.	711 d	
†	Cyriillus Ep. Mylasæ	214 e	† Domitianus Æconomus S. Euthymia 27 Januar	177 180 182	
†	Cyriillus Ep. Treviris	354 b	Domitianus Imp.	177 180 182	
†	Cyriillus Erem. in Syru	102 386	Domitianus Vicarius Diocletiani 74 75 82 84 85 97	7 n	
†	Cyrius Ep. socius S. Hippolyti	640 d	Damianus Præses Maximiani	737 739 d	
	Cyrus Patr. Alexandr.	110 f	† Domitius Canon. Ambianensis	737 739 d	
	Cyrilla, seu Cyriacus Ep. Toleti 423 e 424 e inde		Domitius Vicarius Maximiani 79 d 80 81 f 82 f 91	92 98	
	Zicilanus.		† Domne M. Nicomed.	424	

- A *Gaufredus Dux Britan. Arm.* 379 d f
Gaufredus Comes Britan. 11 sec. 372 b
Gaufredus Socellanus S. Petri Thomasi 633 a
Gaufridus Ep. Atrebatii et Cameraci 386 c
Gaufridus Ep. Carnoti 223 a
Gaufridus Ep. Rotensis 432 c
† *Gaugerici Eccl. Cameraci* 666 667
Geddeus Aegyptius 703 f
Gelasius II, Papa 331 e
Geminiani duo Episcopi Mutinense 711 c d
† *Genesius Ep. Arvern.* 217 f
† *Genesius Presb. Gal. Ep. Lugdun. 7 sec.* 330 334 c
336 f 338 c 361 a
† *Genesius Comes Arvern.* 244 b c 248 f
Gennadius Patruar. Constantiноп. 712 d
Gennadius Aegyptius 706 b r e
† *Georgius M. 181 c Eccl. Monaci 386 d monast. Calce* 363 d
Georgius Patr. Alexander. 7 sec. 111 e 117 f 137
† *Georgius Ep. Velunorum* 333 a
Georgius Ab. Palest. 32 c
Georgius V. Cl. Gal. 9 sec. 18 c
Georgius Prior Montis S. Agnetis 176 d
Georgius del Oliviar ord. de Mercede 602 603 a
Georgius Unqay ord. de Mercede 603 a
B *Georgius R. Bormice* 319 e 325 f
Georgius Druscovitus Ep. Hungar. 144
Georgiani 638 u
Geroldus Praefectus xenodochii Hierosol. 143 a
Gerardus Ep. Cameraci 234 e
Gerardus Ep. Morimorum 412 419 c
Gerardus Ab. Hamensis 414 c
Gerardus Ab. S. Gisleu 402 f
Gerardus Ab. Ipris 412 417 418 a
Gerardus Ab. Lornsis 413 b
Gerardus Ab. Vallis S. Petri 393 r
Gerardus Archidiacon. Gal. 474 f
Gerardus Canon. Colan. 393 c
Gerardus Dom. de Bussuet de Ser-Fontayne Bely. 13 sec. 668
Gerardus Dom. de Ville Belg. 13 sec. ibid.
Gerardus Waswardus miles, monach. Cistera. 12 sec. 391 f 392 b
† *Geronis M. reliquia Ulyssipon.* 226 d
Geroltus Comes sub Carolo M. 304 f
† *Germanus M. 2 sec. 19 Januar. et* 317 h 380 d
† *Germanus Ep. Antiochior. 482 c Germani et Lupa Acta 368 e 369 b Ecclesia* 336 d 339 e
† *Germanus Episc. Parisiensis 11 c 12 a c d 369 370 f b Eccl. Montibus* 669 e
C † *Germanus Cusf. Gal. roc. S. Philiberti quis? 331 f 371 c 372 e*
† *Geroldus Praefectus sub Carolo Magno* 300 a
Gerontus Ep. Tomis 333 b
Gerontus mon. Ital. 173 f
Gerwarda concubina Caroli Magni 499 e
Gertruda avi B. Margarita Hungar. 422 e
† *Gertrudis V. Nivel. 634 f 638 a 661 e 663 r reliquia Ulyssipon.* 226 b
Gertrudis Abbatissa de Howene 731 e
Gertrudis uxor Roberti Hierosol. Com. Flandr. 119 e
† *Gerwasius M. 633 c Cenomani* 376 f
† *Geve V. M. reliquia Ulyssipon* 226 f
Geve amata S. Thualibis 760 761 762 763 d
† *Gundelus R. Wallie* 216 217
† *Gingurianus mon. S. Gilda* 382
Gerobitus Ep. Cabilone 391 e f 393 a
Giseltruda Comitissa in Italia 10 sec. 38 f
Gista soror Caroli Magni 301 e
Gista filia Caroli Magni 494 d
Gista nobilis Gallia 364 u
Gista uxor S. Everardi 386 389 a
Gistana Abbatissa Bely. 367 c
Gislebertus Ab. Castrens 15 d e 10
† *Gislenus 637 638 c 660 c d 666 c 668 c monast.* 339 f 402 a
Giscarda mater S. Urbani Lingon. 103 e
Gladusa uxor S. Gundeli R. Wallie 218 a
Gobannus Hibern. 6 sec. 733 f
Gobertus mon. Villarii 363 f
Godefridus Ep. Ambiani 412 418 421 a
Godefridus R. Dauca 498 a d 301 e
Godefridus Dux Bullonius 147 d
Godefridus Princeps 11 sec. 239 e
Godefridus Comes Hannonia 408 a
Godefridus filius Gothelonis Ducis Lotharin. 263 c
Godefridus frater Arnulfi Com. Flandr. 239 c
Godefridus sacrista Villarien. 292 e
Godefridus a Boeckholt Decanus Susati 731
Godeschalvus de Wolmuustern 392 e f
Godestennus Ab. Lintburgi 262 a
Gado Ab. Arvern. 249 f 250 b
Godoleuus ostuarus S. Praejecti 246 e
Godueus Ep. Leonensis 372 b
Gondoleuus pater S. Praejecti 247 f
Gonsalvus Egeæ seu Viega 22 e 26 a
Gordianus Imp. 198 200 c
† *Gorgonii corpus Romæ 239 e reliquia Mindæ 204 e*
Gorgonius Dux Alexand. sub Constantio 435 f
Gusbertus Gal. 9 sec. 482 c
Goselo Dux Lotharingia 236 d
Gostinus Ab. Fioriaci 372 376 381 a
Goswinus scriptor Vitor Arnulphi Villarien. 392 e
Gothelo Dux Lotharingia 263 c
Gozo mon. Stabuleti 11 sec. 263 c
Grallo Dux Britonum Gal. 369 e
Grinus frater Nerous Inq. 303 c 306 b
Gratianus Ital. sub Diocletiano 386 b d
† *Gratus Ep. Cabilone* 391 b f 392 a
† *Gregorius I, Papa 620 c 648 a b 676 f reliquia Ulyssip.* 226 b e
† *Gregorius VII, Papa* 406 673 h
Gregorius IX, Papa 363 364 e 393 c 684 e
Gregorius X, Papa 313 e
Gregorius XI, Papa 369 e 610 d
† *Gregorius Ep. Agrigenti* 384 385
† *Gregorius Ep. Lingonensis 4 Janu. et 470 d 473 a d 474 a 478 a*
† *Gregorius Nazianz. Ep.* 223 d 640 b
Gregorius Ep. Myrcensis 373 b
Gregorius Ep. Rhinocorar. 132 a
† *Gregori Thaumaturgi Ep. reliquia Ulyssipon 226 e*
Gregorius Ab. in Syria 3 sec. 237 d
Gregorius Presb. Capuæ 8 sec. 471 c
† *Gregorii Spoletini reliq. Metis* 204 203 e
† *Gregorii M. reliquia Ulyssipon.* 226 e
Gregorius Canalicus Generalis ord. Carm. 678 e
Gregorius Clericus 35 r
Gregorius Duc. 8 sec. ibid. a
Grifo fil. Caroli Martelli 491 d
Grimoaldus fil. Ducis Benevent. 8 sec. 496 f
Grinno Gal. 7 sec. 247 b
Guandelbertus Gal. 9 sec. 481 d
Guarinus Decanus Gal. 107 b
Guarinus Ardthui, sive Agni R. Conachtorum 732 e f
† *Gudila V. Belg. 8 Januar. et* 605 f 606 a
Guerrens Comes Gal. 379 e
Gubertus Martinus Ab. Gemblaci scriptor 333
Gubertus Subdiacon. Aquisgram 306 e
Guido Cremonensis, Puschalis III, Antipapa 490 a
Guido Ep. Viennæ, Callistus II, Papa 676 n
Guido Ab. in Frisia 63 f
Guido Perpinianus General. ord. Carmel. Ep. Balarium 682 d
Guido Canonicus Fosals 14 sec. 684 e
Guido ord. Minor. 637 f
Guido

A	<i>Guido de Orbiniaco Gal.</i>	108 a	<i>Hebertus Archidic. Morin.</i>	413 a 416 d f 419 c 1
	<i>Guilhelmus Estutuvilla Episc. Morin. et Andegav. Cardinalis</i>	687 692	† <i>Herculanus Ep. Perusiae</i>	399 c f reliquiae Magdenburgi 753 f 758 e
	<i>Guilhelmus Ep. Traguriensis</i>	603 f	† <i>Herculinus socius S. Hippolyti</i>	640 d
	<i>Guilhelmus vide etiam Wilhelmus.</i>		† <i>Heresfridus Ab. Lindisfaru.</i>	134 b
	<i>Guilhelmus Patr. Constantinop. Latinus</i>	608 a	† <i>Herigerus Abb. Lobien.</i>	260 c
†	<i>Guilhelmus Ep. Briocen.</i>	307 a	<i>Herigerus Abb. Ultrajecti</i>	ibid a
	<i>Guilhelmus Ep. Chrysopolitanus</i>	606 c	<i>Herlewinus Ep. Camerue.</i>	403 a
	<i>Guilhelmus Peresius, seu Petri Ep. Herd. et Rotensis</i>	431 e f 432 434	† <i>Heribertus Ep. Colon.</i>	258 c
	<i>Guilhelmus Ep. Pampelonensis</i>	432	<i>Heribertus Ab. Metis</i>	260 a
	<i>Guilhelmus V. Dux Bavariae</i>	698 f	<i>Heribrandus Ab. S. Gisleai</i>	239 f
	<i>Guilhelmus pater B. Joannis Morin.</i>	406 f	<i>Herimannus Ep. Colomae</i>	261 b
	<i>Guilhelmus M. ord. de Mercede</i>	603 d	<i>Herimannus Ab. Toruac.</i>	420 c
	<i>Guilhelmus de Manfredis</i>	607 b	<i>Herimannus mon. Stabuleti 11 sec.</i>	264 f
	<i>Guillemus Ep. Borcinon.</i>	436 f	<i>Hermannus Flander Ep. Wilton.</i>	39 f
	<i>Guillemus Archidia. Caesaraugustae 13 sec.</i>	453 e	<i>Hermannus Ab. in Heumenrode</i>	60 c 62 b
	<i>Guillemus de Alcarraz Hisp. 12 sec.</i>	431 f	<i>Hermannus Buannensis Ab. in Heumenrode</i>	392 b
	<i>Guillemus de Benabent Hist. 12 sec.</i>	ibid.	<i>Hermannus Presb. Auctor Vita B. Hasekæ</i>	756 b c
	<i>Guillemus Baseusis ord. de Mercede</i>	603 c	<i>Hermannus Heumenrode</i>	392 c 393 r
	<i>Guillemus Dentencia Dux exercitus 13 sec.</i>	609 e	† <i>Hermenegillus R. Hisp. M.</i>	583 a
	<i>Guillemus de S. Juliano ord. de Mercede</i>	603 c	<i>Hermengardis filia Godofridi Principis</i>	239 e
†	<i>Gulstanus monachus Ruyensis</i>	570 581 582	<i>Hermengaudus Comes Albia</i>	18 a
	<i>Gumbertus Ab. Linburgi</i>	232 a	<i>Hermes Ab. Beryis S. Winoci</i>	419 e
B	<i>Gundebaldus R. Burgund.</i>	260 d 368 389 b	† <i>Hermes socius S. Hippolyti</i>	640 a
	<i>Gundelotus Major-domus Gal.</i>	631 a	† <i>Hermogenes et Menus MM. Alexandr</i>	276 c 306 b
	<i>Gundilana Ab. Arvern.</i>	244 d	<i>Herneldis Gal.</i>	108 f
	<i>Gundisaltus Ep. Conimbricyn.</i>	747 748	<i>Hervodes Irenarchus Smyrnae</i>	307 b
	<i>Gundrada filia Pipini R. Ital.</i>	499 f	<i>Heros Ep. Arelati</i>	723 d
	<i>Gunduberga</i>	1 r	<i>Hetto Ep. Basileæ</i>	392 f
			<i>Hierax Alexandrinus 3 sec.</i>	462 c
			<i>Hiericho Ab. Treviris</i>	238 c
			† <i>Hieronymus 326 327 c celtique Ulyssipou.</i>	226 d
			† <i>Hieronymus Xaverius Generalis ord. S. Dominici</i>	433 f
			<i>Hieronymus de Melioratis Proevac. ord. Car.</i>	680 e
				690 b
			<i>Hieronymus Malasellus Presb. Havennæ 17 sec.</i>	323 a
				327 b 330 f 331 d
			† <i>Hilarion Abb.</i>	127 d
			† <i>Hilarius Ep. Gabalitannus</i>	726 b
			† <i>Hilarius Senator pater S. Joan. Reomaensis</i>	473 c
			<i>Hilarius fil. Dynamii Patricii 6 sec.</i>	388 b
			<i>Hilarius mon.</i>	711 b
			<i>Hilarius scriba Aegypti sub Constantio</i>	433 c
			<i>Hildebertus monachus Gal. 9 sec.</i>	14 e
			<i>Hildeboldus Ep. Coloniæ</i>	503 f
			<i>Hildegernus Comes sub Carolo Magno</i>	503 f
			<i>Hildegundus monach. Ital. 11 sec.</i>	36 a
			<i>Hiltrudis f. Caroli Magni</i>	499 d 1
			<i>Hilvanicum bellum Caroli M</i>	496 f
			<i>Hilvinda mater S. Bernardi Viennensis</i>	138 e
			<i>Hiltrudis f. Caroli Martelli</i>	497, 500 e
			<i>Hemiltrudis concubina Caroli M</i>	501 e
			† <i>Hippolyta reliquie Ulyssipou.</i>	227 a
			† <i>Hypophilus Ep. Portuensis M.</i>	332 640
			<i>Hirmentrudis mon. Treviris</i>	331 f
			<i>Hispanicum bellum Caroli Magni</i>	493 d e
			<i>Honoratus Ep. Lingon.</i>	103 b
			<i>Honoratus Gramaldi Princeps Monaci</i>	383 b
			<i>Honoratus II, Ab. Leticensis</i>	473 d
			<i>Honoratus I, Papa</i>	393 b
			<i>Honoratus III, Papa</i>	33 b
			<i>Honoratus Imp.</i>	737 b
			<i>Horus-Lancellatus nuditæ Rotæ</i>	678 d
			<i>Hospitaliorum ordinis scego</i>	147 148
			<i>Howelas frater S. Gilda</i>	370 f
			<i>Hubertus Marchio Ital. 10 sec.</i>	56 f
			<i>Hubertus Ep. Monasteriensis</i>	769 f
			<i>Hubertus Ep. Morinorum</i>	411 412 c
			<i>Hueboldus Belga, 11 sec.</i>	261 b
			<i>Huguetus de Magimon Cypr. 14 sec.</i>	634 635
			<i>Hugo Ep. Dagnensis Vicarius Camerac.</i>	609 b
			<i>Hugo Ep. Lugdun.</i>	368 c 371 d e
			† <i>Hugo</i>	
H				
	<i>Hactor Hisp. 3 sec.</i>	5 b c d		
	<i>Hadegogus Comitissa</i>	379 380 a		
	<i>Haganus Ab. Linburgi</i>	262 a		
	<i>Haistulus R. Longobard.</i>	493 d		
	<i>Hanno Ep. Mindensis</i>	204 a		
	<i>Hasbanense bellum 10 sec.</i>	253		
	<i>Hatto Comes sub Carolo M.</i>	503 f		
	<i>Hau Persa</i>	40 a		
	<i>Hector Patricius Massilie 7 sec.</i>	243 245 246 a		
	<i>Hedegardis uxor Caroli Magni</i>	498 501		
†	<i>Hedwigis Ducissa Polon. 313 e reliquie Ulyssipou.</i>	226 e		
	<i>Hedwigis uxor Vladislai Lokteck R. Polon.</i>	513 f		
	<i>Hegilich Ab. Cular</i>	363 a 364 d		
†	<i>Helena Imperatrix 166 a reliquie Ulyssipou.</i>	226 d		
	<i>Helena Regina Adiabenorum</i>	329 d		
	<i>Helena Regina Rassis</i>	603 f		
†	<i>Helena Priorissa ord. Prædic. in Hungar.</i>	323 b		
	<i>Helidius mater S. Præjecti</i>	247 f		
	<i>Helsagar Ep. Tolosæ</i>	17 b		
†	<i>Henricus II, Imp. 13 282 a 286 f 287 f 288 b 239</i>		† <i>Hippolyta reliquie Ulyssipou.</i>	227 a
	<i>Henricus III, Imp. filius Conradi 261 269 270 672</i>		† <i>Hypophilus Ep. Portuensis M.</i>	332 640
	<i>Henricus IV, Imp.</i>	373 b		
	<i>Henricus VI, Imp.</i>	311 f 392		
	<i>Henricus I, R. Franc.</i>	613 c		
	<i>Henricus II, R. Franc.</i>	239 d 304 f		
	<i>Henricus Barbatus Dux Polon.</i>	313 e		
	<i>Henricus I, Dux Brabantie</i>	395 d		
	<i>Henricus Dux Burgund.</i>	106 d		
	<i>Henricus IV, Dux Lovanii.</i>	61 b		
	<i>Henricus Ab. Gandensis 9 sec.</i>	490 b		
	<i>Henricus Ab. Vallis S. Petri</i>	393 c		
	<i>Henricus Cellerarius Villari</i>	394 b		
	<i>Henricus Conversus in Heumenrode</i>	392 b		
	<i>Henricus Convers. Villarii</i>	225 b		
	<i>Henricus Protomotarius 12 sec.</i>	306 e		
	<i>Henricus de Weys Belga</i>	1 e		
	<i>Heracleonas Imp.</i>	662 c		
	<i>Heracleus Imp. 36 b c 37 f 41 e 48 e 110 113 120 f</i>	146 e		

A †	<i>Hugo Ab. Cluniaci Gal.</i>	418	<i>Jacobus Persa Erem. in Syria</i>	101 a 324 f D
	<i>Hugo Ab. Radingi Ep. Rathomag.</i>	413 c	<i>Jacobus ord. Minor. Siculus</i>	423 a
	<i>Hugo R. Cypri</i>	616 617 629 c	<i>Jacobus Soto ord. de Mercede</i>	402 f
†	<i>Hugo filius Caroli M. Ab. Novoliciensis</i>	500	<i>Jacobus Dom. de Harchies, Belg. 13 sec.</i>	668 d
	<i>Hugo de Lizinaco Princ. Achaie</i>	620 d	<i>Jacobus de Rubeis Cyprius 14 sec.</i>	636 a
	<i>Hugo nobilis Belg. 12 sec.</i>	418 d	<i>Jacobus Pianella maritus Gentilis viduz</i>	530
	<i>Hugo Archidiaconus Morin.</i>	413 a	<i>Jacobus de Schermebeke</i>	757 f
	<i>Hugo XVI Generalis ord. Prædic.</i>	316 d	† <i>Januarius Hisp.</i>	1 a 6 f
†	<i>Humbertus</i>	660 664 c d	<i>Jesdim V. III. in Assyria</i>	37 c 44 c 49
	<i>Humbertus Ab. Epternaci</i>	249 f	<i>Jesse Ep. Ambiam.</i>	303 f
	<i>Humbertus Generalis Prædic.</i>	323 c d	<i>Joanna R. Apulie</i>	606 613
†	<i>Hunfridus Ep. Morinorum</i>	427 d	<i>Joanna Lopez Hisp.</i>	503 a
	<i>Hunnas Ab. Reomaensis 7 sec.</i>	472 d	† <i>Joannes Bapt. 170 d 762 e patronus Hospitalario-</i>	
	<i>Hunni, seu Hungori</i>	154 c 498 e f 300 d	<i>rum 146 d reliquiæ Ulyssipon. 226 d sepulchrum</i>	
	<i>Hunoldus Dux Aquitanie 8 sec.</i>	495 496	<i>331 c Ecclesia Alexandrie 128 a Capuz 223 b</i>	
†	<i>Hyginus Papa 11 Januar. et</i>	308 e	<i>Gaudavi 233 f Fulgini</i>	63 f 195 e
	<i>Hymana Ab. Salsini</i>	331 f	† <i>Joannes Evangelista 306 b 308 d exul Ephesi 180 c</i>	
	<i>Hypatia Alexandrina 3 sec.</i>	463 b	<i>182 183 d reliquiæ Ulyssipon. 226 Eccles. Ve-</i>	
			<i>suntione 186 f monast. 259 Eccles. Parisiis</i>	309 d
	I		† <i>Joannes I Papa</i>	648 c d 649 c
	<i>Ibas Ep.</i>	468 f	<i>Joannes VIII. Papa</i>	391 e f
†	<i>Ignatius Ep. Antioch.</i>	178 306 534 610 694 a	<i>Joannes XIII. Papa</i>	202 f 203 a b
†	<i>Ignatius Patr. Constant.</i>	462	<i>Joannes XX. Papa</i>	514 c 516 a
B	<i>Ihodus mon. Cister. 12 sec.</i>	371 d	<i>Joannes XXI. Papa</i>	515 d 516 c
	<i>Ilephonsus seu Alfonsus II, Rex Arrug.</i>	450 452	<i>Joannes Cardinalis sub Paschate II</i>	371 d E
	<i>Ilephonsus VIII, Rex Hispan.</i>	151	<i>Joannes Bapt. Detus Cardinal.</i>	678 f
†	<i>Iltus Ab. Morghen.</i>	217 218 568 569 570 571	† <i>Joannes Chrysostomus 375 376 422 640 b nomen</i>	
		573 574	<i>Diptychis inscriptum</i>	462
†	<i>Inerii reliquiæ Cremonæ</i>	195 a	<i>Joannes Patr. Alexand.</i>	113 e
	<i>Inma uxor Egenharti 9 sec.</i>	491 b	<i>Joannes Patr. Antiochen.</i>	467 468 469
	<i>Inperu fines sub Carolo Magno</i>	498 b	<i>Joannes Patr. Hierosol. 110 f 136 c 459 c 460 b</i>	
†	<i>Indes M.</i>	423 e		640 f
	<i>Ingelmarus Gal.</i>	495 c	<i>Joannes Ep. Arelat.</i>	503 f
	<i>Innocentius reliquiæ Ulyssipon.</i>	226	<i>Joannes Ep. Cabilone</i>	391 e
	<i>Innocentius III Papa</i>	58 f	<i>Joannes de Ortega Ep. Calagurritanus</i>	450 b c
	<i>Innocentius V Papa</i>	314 c 315 b	<i>Joannes de Gauze Ep. Camerac.</i>	669 a
	<i>Innocentius VI Papa</i>	605 606 607 616 617 627	<i>Joannes Joannes Ep. Conchen.</i>	510 d
	<i>Innocentius Ep. Ratenus</i>	583	<i>Joannes Vayllius Ep. Conchen.</i>	512 b
†	<i>Irenæus Ep. Lugduni M.</i>	136 180 182 307 308	<i>Joannes Bapt. Brivius Ep. Cremonen.</i>	185 a
		309 319 322	<i>Joannes Carvajal Ep. Placent. Hisp. Cardinalis</i>	686 e 691 f
†	<i>Irenæus et Abundius MM.</i>	198	<i>Joannes Ep. Sistaricen.</i>	389 b
	<i>Irenæus comes 3 sec.</i>	467	<i>Joannes Ep. Tauronenii</i>	35 c
†	<i>Irenes opp.</i>	747	<i>Joannes Vendriviillus Ep. Tornacen.</i>	564 e f 565 d
†	<i>Irmimo Ab. Treviris</i>	66	<i>Joannes Ab. Atrebat</i>	262 d
	<i>Irmimo Ab. 9 sec.</i>	502	<i>Joannes Abbas S. Elgii</i>	410 e
†	<i>Isaac ab Scythu, seu Scithota</i>	478	<i>Joannes Ab. S. Maximini 11 sec. 259 f 260 d 262 c</i>	
†	<i>Isaac mon. 6 sec.</i>	107	<i>et Lindburgi</i>	259 f 263 a
	<i>Isabella Henrica Hisp.</i>	512	† <i>Joannes et Crispus Presb. MM. Romæ</i>	561 f F
C	<i>Isembardus Ep. Pictavis</i>	283	† <i>Joannes Presb. Turonen.</i>	472 b
	<i>Isidora soror, S. Cyrilli</i>	460	<i>Joannes Presb. 8 sec.</i>	35 c
†	<i>Isidorus Ep. Hispalen.</i>	149 b	† <i>Joannes Silentarius</i>	104 b
†	<i>Isidorus Ep. Conf. in Ægypto 2 Jan. et</i>	331	<i>Joannes Cantacuzenus Imp.</i>	606 615
	<i>Isidorus Ægyptius</i>	704	<i>Joannes Palæologus Imp.</i>	607 c d 616 f
†	<i>Isidorus Presb. 15 Januar. et</i>	224	<i>Joannes R. Francor.</i>	607 c 624 b 625 c 627 a
	<i>Ismarius R. Saracen.</i>	19 c	<i>Joannes Dux Borgie</i>	215 f
†	<i>Ithu Hibern 13 Januar.</i>	734	<i>Joannes Gradivicus Dux Venetor.</i>	607 b
†	<i>Iusberga V. Belg.</i>	500	<i>Joannes Szalut de Cherechen Comes Possoni</i>	163 e
†	<i>Ivo P. Carnuti</i>	410 411 412 420	<i>Joannes Viercomes Mediolan.</i>	605 c 624 d
†	<i>Iuovius Arven.</i>	244	<i>Joannes Consul 4 sec. 472 d Præses Gal.</i>	474 c
			<i>Joannes Consularis</i>	697 a
	J ₁		<i>Joannes Ægidius ord. Min. Hisp.</i>	151 c
	<i>Jocelinus Comes Vien. vide Jocelinus.</i>		<i>Joannes Atto Ital. 11 sec.</i>	59 a
	<i>Jacobini Schismatici</i>	623 a	<i>Joannes Avolinus Lusit</i>	20 a
†	<i>Jacobus Apostolus Major reliquiæ Ulyssipon.</i>	226 c	<i>Joannes Balisterius General. Carmelit.</i>	681 c d
†	<i>Jacobus frater Domini reliquiæ Ulyssipon.</i>	226 b	<i>Joannes Bausfi Hungar.</i>	143
†	<i>Jacobi monast. Cellerolanæ</i>	385 f	<i>Joannes Dom. de Bossut et de Gaumerage Belg.</i>	15 sec.
	<i>Jacobus Rex Aragonum anno 1218, 598 599 c f</i>	600 b 601 b	<i>Joannes Broyant de Sars</i>	669 c
			<i>Joannes Buzelinus Soc. JESU auctor Hist. translationis</i>	669 d
	<i>Jacobus Aragonius R. Apulie</i>	634 e	<i>reliquiarum SS. Victoris et socii</i>	167
	<i>Jacobus Lusignanus R. Cypri</i>	620 e	<i>Joannes Camarson ord. Minor. in Cypro 11 sec.</i>	636 b c
	<i>Jacobi Eremitæ rari in Oriente 5 et 6 sec.</i>	484 b	<i>Joannes</i>	

A	<i>Joannes Baptista Coccinus auditor Rotæ</i>	679 d	†	<i>Julianus M. Arvern.</i>	248 a	D
	<i>Joannes de Colle-medio scriptor Vitæ B. Joannis Ep. Morinor.</i>	409 b	†	<i>Julianus et Eunnus Mart.</i>	694 c	
	<i>Joannes Corsinus</i>	682 a b 699 c f	†	<i>Julianus Chaba, qui et Sabas</i>	101 a 376 c	423 e
	<i>Joannes Eremit. discip. S. Sozimi</i>	221 d	†	<i>Julianus Apostata</i>	194	
	<i>Joannes de Essendia scriptor</i>	769 d	†	<i>Julius I, Papa</i>	98 e 99 d	
	<i>Joannes de Faventia ord. Minor.</i>	610 628	†	<i>Julius Ep. Prænestinus</i>	193 c	
	<i>Joannes Fernandus Vadilius Hisp. 16 sec.</i>	500 f	†	<i>Julius Hisp.</i>	2 G	
	<i>Joannes Franc. Petittus Gubernator Ravennæ</i>	167 a	†	<i>Justinæ V. M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 e	
	<i>Joannes Fukrerius ord. Prædicat. 14 sec.</i>	271 e f		<i>Justinianus Imp.</i>	179 e f 183 471 472 473	
	<i>Joannes Gamansius illustrator Vitæ S. Thadididis</i>	759		<i>Justinianus Rhinotmetus Imp.</i>	63 e	
	<i>Joannes Garsias Millinus Auditor Rotæ</i>	679 c		<i>Justinus Ab. Palæst. 7 sec.</i>	35 37 46	
	<i>Joannes a S. Geminiano ord. Prædic.</i>	711 f		<i>Justinus Senior Imp.</i>	647 c	
	<i>Joannes Granotensis Provincialis ord. de Mercede</i>	603 d	†	<i>Justi reliquæ Matmudarii</i>	232 a b	
	<i>Joannes de Grei Angl. 14 sec.</i>	610 d		<i>Justus I, Ep. Hierosol.</i>	640 f	
	<i>Joannes Grossus Generalis Carmelitarum</i>	608 b 609 d	†	<i>Justus II, Ep. Hierosol.</i>	ibid.	
	<i>Joannes Hildeshrimensis socius S. Petri Thomasti</i>	639 a		<i>Jutta Virgo</i>	2 d	
	<i>Joannes du Jardin Conversus Villarii</i>	225 b		<i>Juvenalis Patr. Hierosol.</i>	469 470	
	<i>Joannes Dom. de Jeumont et de Castello in Ardeuna Belg.</i>	669 c				K
	<i>Joannes Lonspergius Carthus.</i>	764 b	†	<i>Karolus, Karolomannus vide in C.</i>		
	<i>Joannes de Lercio ord. de Mercede</i>	604 c	†	<i>Keneswitha Ab. in Anglia</i>	694 b	
B	<i>Joannes de Lewis</i>	2 d		<i>Keyno V.</i>	247 e	
	<i>Joannes de Manfredis</i>	606 b		<i>Koenegundis de Schernubeke</i>	756 f	
	<i>Joannes de Linge Belg. 13 sec.</i>	663 c				L
	<i>Joannes de Moya Hisp.</i>	512 d				
	<i>Joannes mon. Cisterc. 12 sec.</i>	368 d 371	†	<i>Ladislous R. Hungar.</i>	513 c 522 a 524 b	
	<i>Joannes monach. Ital.</i>	56 a 57 b 58 c		<i>Ladislous VI, R. Polon.</i>	521 c	
	<i>Joannes Moschus scriptor Vitæ Joannis Elvemos.</i>	108 109 110 112 124 136		<i>Læta uxor S. Paulæ viduæ</i>	336 a d	
	<i>Joannes Nicolaus de Spinellinis Canonicus Florentin.</i>	688 f	†	<i>Lætus</i>	427 a	
	<i>Joannes pater S. Dominici Ab.</i>	36 c		<i>Lætus Dnc. Gal. 6 sec.</i>	471 c e 476 c	
	<i>Joannes Sacrorum Comes 3 sec.</i>	467 e	†	<i>Lætus mon. Miciuci</i>	242 b e	
	<i>Joannes de Salamunca</i>	512 e		<i>Lambertus Ep. Atrabati</i>	410 f 412 c 418 e 419 a	
	<i>Joannes Sulphurus Palæst.</i>	52 a	†	<i>Lambertus Ep. Traject. M.</i>	266 d	
	<i>Joannes Scolasticus Ital. 13 sec.</i>	691 d		<i>Lambertus Bellulianus Ep. Morinor.</i>	411 d	
	<i>Joannes Szulonkemenyi</i>	145 u		<i>Lambertus Ep. Tornac. et Noviom.</i>	420	
	<i>Joannes Teutonicus Generalis Prædic.</i>	523 e		<i>Lambertus Ab. S. Bertini</i>	412 417 418 e	
	<i>Joannes de Valezio</i>	624 e		<i>Lambertus Ab. Walciodori</i>	260 u	
	<i>Joannes Varisanens</i>	714 e		<i>Lambertus Comes Cubilone</i>	106 d	
	<i>Joannes de Oosterwyck Belg. scriptor</i>	627 c		<i>Lambertus Barbatus Com. Lovanii</i>	266 d	
	<i>Joannucius de Vulleterena ord. Minor.</i>	225 b		<i>Lambertus Trajectensis magister B. Joau. Morun.</i>	411 b	
	<i>Joannux Equites</i>	146 u		<i>Landricus vir belliosus Gal. 7 sec.</i>	651 a	
	<i>Johannus Ep. Doli</i>	406 e		<i>Landwardus Ep. Mindensis</i>	203 a	
	<i>Jolendis uxor Balthem Com Hanuonia</i>	667 c		<i>Lanterius Ab. Divione</i>	104 105 d	
	<i>Jolentia Ducissa Polon.</i>	513 f 519 e		<i>Laodicus Præfectus Romæ sub Dioc.</i>	563 a b c	
C	† <i>Jonas Propheta</i>	376 c	†	<i>Lasriannus seu Laserianus Hibern.</i>	727 728 a	F
	† <i>Jonas Ep. Niuernu.</i>	305 f	†	<i>Latini reliq. Magdenburgi</i>	755 f 758 e	
	† <i>Jonas Ab. 7 sec. 470 c d e 471 d, Scriptor Vitæ SS. Columbani, Athale, Eustasii et Berthulfi</i>	247 e		<i>Latous Antiochenus 5 sec.</i>	102 e	
	† <i>Joseph ab Arimathia</i>	329 c	†	<i>Laodicus seu Laodicus Præsh. 3 sec.</i>	426 a 432 b	
	† <i>Joseph cum B. Virgine de sponsatio</i>	65 c	†	<i>Launomarus mon. Miciuci</i>	242 b c	
	† <i>Josus Ep. Hierosol.</i>	640 f	†	<i>Laurentius M. 520 e 599 600 758 d reliquæ Ulyssipon. 226 e pars captis Rotæ 435 et Casaravgustr. ibid. f Cenomans 12 e craticule pars Metis 12 f 203 a reel. Meliolani</i>	584 e	
	† <i>Josue sepulchrum</i>	331 e		† <i>Laurentius Præsh. Novar. 30 f 31 a b 32 a b 33 c</i>		
	† <i>Josippe V. M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 e		<i>Laurentius Archiepiscopus Combrisis 12 sec.</i>	748 d	
	<i>Joveta mon. S. Gildæ</i>	582 e		<i>Laurentius Compagni ord. de Mercede</i>	603 c	
	<i>Jovianus Imp.</i>	711 a c 712 f		<i>Laurentius Sarius scriptor Vitæ Henrici Susaui</i>	267 e	
	<i>Jovianus Gal. 2 sec.</i>	379 d		<i>Lausus Belgæ 10 sec.</i>	253 d f	
	<i>Judas Ep. Hierosol.</i>	640 f		† <i>Lazar sepulchrum</i>	330 f	
	† <i>Juda Thadæi Apost. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 e		† <i>Lea vidua</i>	620 d	
	<i>Judæi Alexandria pulsæ a S. Cyrillo</i>	462		<i>Legebertus Ab. Cyrbonus</i>	351 c 359 b	
	<i>Juchael Comes Rodonensis</i>	579 e		<i>Leidradus Ep. Lugduni</i>	359 302 f	
	<i>Judicuel Ep. Venetensis</i>	ibid. d f		† <i>Leo I, Papa</i>	458 b	
	<i>Julitha uxor Ludovici Pii Imp.</i>	362 e		† <i>Leo III, Papa</i>	501 a f 505 d e 506 e	
	<i>Jugo Ep. Londini</i>	412 e		† <i>Leo Ep. Bituric.</i>	582 e	
	† <i>Julia Trevis</i>	533 d		† <i>Leo Ep. Navarrens</i>	30 34	
	† <i>Juliana Mantis-Corneti V. Belg.</i>	531 f				L. eo
	† <i>Julianus Ep. Toletanus scriptor Vitæ S. Hildephonsi</i>	148 e 150 d				

A	<i>Leo Presb. fl. Gentilis vidua</i>	530 d	<i>Ludovicus Rex Apulia</i>	605 612 D
	<i>Leo Magnus Imp.</i>	712 d	<i>Ludovicus Rex Hungaria an. 1336</i>	605 a b 614 c
	<i>Leo Armenus Imp.</i>	34 b c 35 498 f		623
	<i>Leo Ital. 10 sec.</i>	37 e	<i>Ludovicus Turriannus Patr. Aquileie</i>	607 e
†	<i>Leocadia V.</i>	149 150 c 152 a 402	<i>Ludovicus Carillus Hisp.</i>	514 d
	<i>Leodegaria V. soror S. Urbani Lingon.</i>	103	<i>Ludovicus maritus S. Elisabethæ</i>	515 e
†	<i>Leodegarius Episc. Augustodun. 243 245 246 349</i>		<i>Ludovicus Matruco ord. de Mercede</i>	602 f
†	<i>Leonardus Ab. 601 f 602 ab monast. Ghisnæ</i>	419 c d	<i>Ludouinus monachus drin Ab. Atrcbati</i>	256 e
†	<i>Leonardus monachus Micini</i>	242 c e	† <i>Lugidius Hibern.</i>	726 727 a
†	<i>Leonides M.</i>	69 c	<i>Luidgardis uxor Caroli Magni</i>	499 e
	<i>Leonora R. Cypri</i>	617 e	<i>Luitburga f. Desiderii R. Longobard.</i>	497 d
†	<i>Leonorus</i>	578 a	<i>Luitprandus R. Longobard.</i>	198 e 250
	<i>Leontius Ep. Antiochæ scriptor Vita S. Babylæ</i>	183 185 b	† <i>Lupantius an S. Liuentius</i>	756 d
	<i>Leontius Ep. Neapoleos Cypri, uuctor Vita S. Joan- nis Eleemosynarii</i>	109 110	<i>Lupicianus Dux Syriæ 4 sec.</i>	209 d
†	<i>Leontii Ep. M. reliquæ Metis</i>	203 a c	<i>Lupus Dux Vasconum 8 sec.</i>	495 d
	<i>Leopardinus Ab. Reomai 6 sec.</i>	478 479	<i>Lupus Ordasius Hisp.</i>	512 d
	<i>Leopoldus Gal.</i>	580 d	<i>Lusigniani Reyes Cypri</i>	617 e
	<i>Leothericus Ep. Senonen.</i>	405 u	<i>Lysius Præses Trojani</i>	338, 539 641
	<i>Leomgildus R. Hisp.</i>	584 a		
	<i>Lerinenses Abbates pruni</i>	474 d	M	
	<i>Letaldus Gal. 9 sec.</i>	482 d	<i>Macarius Patr. Antioch. hæc. 8 sec.</i>	395 b
	<i>Letaldus mon. Cistere. 12 sec.</i>	368 d	† <i>Macarius M.</i>	66 d
	<i>Lethaldus scriptor Vita S. Juliani Cenoman.</i>	376	<i>Machomad R. Cordubæ</i>	15 16
B		737	† <i>Machtildis Com.</i>	641 d E
	<i>Leudigandus Ep. Gal.</i>	357 361 c	<i>Machtildis Marchionissa Cremonen.</i>	195
	<i>Leu Ep. Hierosol.</i>	640 f	† <i>Madelberta Ab. Malbod.</i>	659 665
†	<i>Leuannus</i>	543 545 546 550 551	† <i>Madalgarius Vincentinus</i>	651 663
	<i>Leutinda uxor Erchenalhti</i>	354	<i>Maglocunus R. Britonum 6 sec.</i>	567 e f
	<i>Leusus Ab. Crauanianis</i>	12 e	<i>Magnus Ep. Cemelensis et Niceæ</i>	4 a
†	<i>Lilovius Ep. Cenoman.</i>	379 a	<i>Mahomad Aberramin Julex</i>	426 e
	<i>Licinius Præses Palest. 1 sec.</i>	227 228 f	<i>Mahometes R. Turcarum an. 1470</i>	608 a
	<i>Lidwinus</i>	65 f	<i>Malglastianus Ep. Scotus</i>	639 c
	<i>Ligerius Erem. Dunis</i>	421 d	<i>Makvolocus Ep. Scotus</i>	531 e
†	<i>Linus Papa</i>	537 c	† <i>Malchus Erem. in Syria</i>	102 386 e
†	<i>Liphurdus mon. Micinæ</i>	242 c	† <i>Mamas M. Lingonis</i>	156 e
	<i>Livius Ab. Ital.</i>	37 c	<i>Manasses Ep. Romis</i>	412 421
	<i>Luis oia S. Timothei</i>	180 b 310	<i>Manasses Comes Ghisnensis</i>	419 e
	<i>Longobardicum bellum Caroli Magni</i>	495 d	<i>Mangisus mon. S. Gildæ</i>	581 b
†	<i>Longinus M. 246 f reliquæ Ulyssipon</i>	226 b	<i>Mannuel Imp.</i>	616 f
	<i>Lotharius Rex Franc. 10 sec.</i>	222 e	<i>Maphaxus Vicecomes Mediol.</i>	624 d
†	<i>Luanus Hibern.</i>	726 f	† <i>Marcellinus et Petrus MM. reliquæ Cremonæ</i>	195
	<i>Lubertus Ep. Monasteriensis</i>	768 769 d	† <i>Marcellinus Ep. Ebrudin</i>	5 c d
†	<i>Luce Evangeliste translato 178 179 183 a reliquæ Ulyssip.</i>	226 e	<i>Marcia Papyria</i>	327 f
	<i>Lucus Alemanus Ep. Valatevris</i>	678 d	<i>Marciana Augusta</i>	376 b
	<i>Lucus Diac. Emsæ</i>	531	<i>Marcianus Imp.</i>	471 f 472 a f
	<i>Lucerus Trecentis 4 sec.</i>	560 561	<i>Marcunus Strygnensis 2 sec.</i>	322 e
†	<i>Lucia V. M. 532 reliq. Metis 203 a c Syracusis</i>		<i>Marcus hæc.</i>	308 a 309 a b
	<i>460 b Ulyssipon.</i>	226 f	† <i>Marcus Evang. 136 694 reliquæ Ulyssip.</i>	226 b
	<i>Lucianus Præses Palest. 1 sec.</i>	227 228	<i>Eccl.</i>	698, 702 F
†	<i>Lucina matrona</i>	225 c	<i>Marrus Ep. Fulgini</i>	195 e
	<i>Lucina Verus Imp.</i>	307 a	<i>Marcus monach. Agrigenti</i>	584 585
	<i>Lucius Aurelius Imp.</i>	304 b	<i>Marcus Aurelius Imp. 306 307 308 539 540 544</i>	547 551 552
	<i>Lucius Aurelius Commodus Imp.</i>	308 d	<i>Marcus Antonius Imp.</i>	306 b
	<i>Luci Consules sub M. Aurelio</i>	541 542 549 550	<i>Marcus Tribunus Maximiani</i>	562 f
	<i>Lucius Flavius Præses Assisti 3 sec.</i>	199 e	<i>Marcus Emmanuel Bourgeois</i>	690 e
	<i>Lucius Præses Ancyra sub Diocletiano 72 a f 81 e f</i>	83 a 96 97	<i>Marcus Strygnæ 2 sec.</i>	319 d
	<i>Lucius Ethicus in Italia 3 sec</i>	196 f 198 a	† <i>Margarita V. M. reliquæ Ulyssipon.</i>	226 e
	<i>Lucretius Ep. Ducis</i>	388 389	<i>Margarita Ab. Ambani 13 sec.</i>	739 e
†	<i>Ludgerus Ep. Monasteriensis</i>	763	<i>Margarita soror B. Margaritæ Hungariæ</i>	513 f
†	<i>Ludmilla uxor S. Wenceslai reliquæ Ulyssipon.</i>	226 d	† <i>Maria V. cum S. Josepho desponsato 65 Nativitas celebrata 482 d Eccl. Mimata a S. Martiale 229 e Cæsareæ Palest. 41 a 46 d Lucensæ 426 d Are- mone 682 monast. Metis 643 644 a f Ital. 57 58</i>	
	<i>Ludovica de Albertombus</i>	694 f	† <i>Maria Magdalena 318 f 722 f 723 hospitium 330 f e</i>	226 e
	<i>Ludovicus Pius Imp. 262 d 263 d 499 d 502 c</i>		† <i>Maria Salomes reliquæ Ulyssipon</i>	226 e
	<i>Ludovicus Rex Germaniæ filius Ludovici Pii 762</i>	763	† <i>Maria Egyptiaca 773 a reliquæ Ulyssipon</i>	226 b
	<i>Ludovicus nepos Ludovici Pii R. Franciæ Orientalis, Thuringiæ</i>	762 e 763 a	† <i>Maria Socus ord. de Mercede</i>	603 b
	<i>Ludovicus V Rex Franc.</i>	403 a	<i>Maria fundatrix coenobii prop. Madritum</i>	693 f
	<i>Ludovicus VI Rex Franc.</i>	420 421	<i>Maria de Melune Belg. 15 sec.</i>	667 d
	<i>Ludovicus VIII Rex Franc.</i>	43 c	<i>Maria uxor Belæ IV, Regis Hungar.</i>	514 516
			<i>Marianus</i>	

A	Marianus Erem. in Syria	99 100	Menas Ægyptius	760 a D
	Marianus Scotus	639	Menas Philoponus Ægyptius	703 c
†	Marinæ V. M. reliquæ Ulyssipon.	226	Menas puer Ægyptius	707 e f 708
†	Maro Erem. Syrus	103 324 388	† Menas M. 108 130 a 708 709	monast. Gal. 406 e
	Marosus mon. Syrus	102 f	† Menas et Hermogenes MM.	176 e
	Marsabanas Judex Regis Persarum 7 sec	36 a 47	Menas Ep. Constantinop.	467
		48 49	Menas Vice-Dominus Alexandr. 7 sec.	110 e 112 a c
	Martagou Dux Bulgar.	34 d e		113 e 128 d
†	Martha V. hospitium 330, f reliquæ Ulyssip.	226 c	† Menriens Erem.	762 f
†	Martialis Apost. Lemovicum 220 378 e	eccl. 381 c	† Mercurius M.	352 e
		377 c f	Merovingi Reges ultimi nullius vigoris	494 b f
†	Martialis Hisp.	2, 6 f	Mescislaus R. Halcix	314 b
	Martina mater Heraclonæ Imp.	662, 663 c	Mescius Pseudo R. Sicilia 8 sec.	395 c
†	Martinus I. Papa	394 f	† Messalina V. Fulgini	197 a 202 a
†	Martinus Ep. Turon. 30, 31, 32, 381, reliquæ Ulyssipon.	226 e Eccl. 355, 357 c	† Metras, sive Metronus M. 31 Jan. ejus Ecclesia Alexandr.	155 e
		419 a	† Michæa Proph. sepulchrum	331 e
	Martinus Prior Comimbrix	747, 748	† Michael Archang. 482 d 582 e	monast. 524 c in Hispania 591 a in Thirascia 383
	Martinus Cantor Arvern. 7 sec.	247	Michael Budet Ep. Lingonensis	104 105
	Martinus Carillus scriptor Hisp.	450 a	Michael I Cypripalates Imp.	34 493 f
	Martinus Baptista de la Nuzæ Hisp.	454	Michael II Balbus Imp.	54 e
	Martyres ord. Minorum XVII, a Turcis occisi	176 a	Michael filius Joannis Cantacuzeni	609 616
†	Martyrum 40 Sebasteorum reliquæ Constantinop.	425 426 Ulyssip.	226 b	Michael de Linge D. Barbançonu 13 sec. Belg. 689 c E
B	Martyrius mon. in Lycœonia 6 sec.	108 d, 109	Michael Maldonatus ord. Præmonstrat.	501 c f
†	Materni Ep. Treviris 758 a Acta obitus 532, 533, 534		Michael Sans Hisp. 12 sec.	452 f
	Mathalgardis concubina Caroli Magni	499 d	Michislaus R. Halciciensis	314 b
†	Matthæi Apost. reliquæ Ulyssip.	626 d	† Milia V. reliquæ Ulyssipon.	227 a
	Matthæus filius Joannis Cantacuzeni	616	† Milo Ep. Bevent.	217
	Matthæus Corsinus	692, 693 b	Milo Gal. 11 sec.	405 406 d
†	Matthiæ Apost. reliquæ Ulyssip.	226	Minulfus Dux Insulæ S. Julii	716 c
	Matthias Corvinnus R. Hungar.	513	† Mucatis reliquæ Metus	203 a c
	Matthias Imp. R. Hungar.	143	† Mochua Lothæ Hibern.	732 733 735
	Mathildis uxor Erenfredi Com. Palatini	260 c	† Modesti sepulchrum in Carinthia	764 b
	Mathildis uxor Guilhelmi I, R. Angl.	674 c	† Modestus Ep. Hierosol.	40 118 c
†	Matrona V. Lusit.	225	Modestus Vicarius Zachariæ Patr. Hierosol.	40 46
†	Matutinus Hisp.	2, 6	Molatus	528 b
	Mauricius Ep. Bracharensis	747	Molingus Ep. Fernensis	736 b
†	Mauritius et socii reliquæ Ulyssipon.	226 d	† Motva, sive Luanns, Hsb.	726 729 733
		ab- bata 257 e Eccl. Reomai 479 b c	† Monagrens socius S. Hippolyti	610 d
†	Maurus socius S. Hippolyti	611 d	Mordredus Rex Britannum 3 sec.	567 e
	Maurus Ep. Ravenn.	395 a	† Moricus ord. Crucigerorum	223 e
	Maurusinus Ep. Ebroid.	725 f	Moyseus Erem. in Syria	102 e 386 e
†	Marceni monast. Gal.	349 b	† Mucius Lector Emesæ M.	532 f
†	Marcina Micini	242 b	† Mummolinus Ep. Tornac.	223
	Maximianus Ep. Constantiaopol.	468 469	Mummolinus Ab. Reomas Ep. Ligonen.	479 a
	Maximianus Imp. 2 3 b 6 28 b 71 c 72 e 448 e 645 e		Mumuleus Dux Franc. in Italia 6 sec.	477 a
C	Mariminola sociæ S. Sabiæ 530 531 d e 561 b e		Munio Rector Ulyssip.	19 22
†	Maximinus Ep. Treviris 258 259 260 d 261 f 262		† Munna Ab. Hibern.	731 734 F
†	Maximinus senior et junior mon. Minuci 242 b Eccl. Minuci 404 d		Muzarabes	19 21 22
	Maximus Ep. Antiochiæ	224 e		
†	Maximus Ep. Constantinop	1 c	† Nabor et Felix MM.	644 645
†	Maximus Ep. Requiensis 388 e reliquæ Ipris 416 d		† Narcissus et Felix MM.	28 e
†	Maximus Presb. socius S. Hippolyti 630 d 640 d		Natalis Presb. Ital. 8 sec.	250 f
	Maximus Dux Maximiani	81 83 96 97	Narus R. Pictorum	372 b
	Maximus Praef. Ægypt. sub Constantio 456 457 d		† Neon M.	165 e
	Maximus Procurator Asiæ sub Nerone	180 e	† Nepotianus Ep. Arvern.	106
†	Maylocus frater S. Gildæ	373 c	† Nerci, Achillei et Domitillæ reliquæ Contraci 563 a	
	Manzabanes Ep. Hierosol.	184 c	Nereus Corsinus	678 c
	S. Mardarus Ep. Naviom. reliquæ Ulyssipon 226 e Eccl. 355 d 359 e		Nereus Genu de Caponibus	686 692
†	Medericus Presb.	2 d	Nero Imp.	180 182 505 506 b
	Meginhardus Comes sub Carolo Magno	503 f	Nerva Imp.	177 f 181 a 183
	Megiuherius Com. sub Carolo Magno	ibid.	Nestoriana hæresis	463 464 465 466 467
†	Melane seu Melunia Junior	695 e	† Nicenor Apost. 10 Januar. et	66 e
†	Melaninus Ep. Treccensis 739 740 a reliquæ Malmundarii 282		† Nicasi reliquæ Malmundarii	252 b
†	Melchisedech Rex	463	Nicisius Gal. 3 sec.	476 a
	Meltrases Equites	146 e	† Nicephorus M. Corinthi	640 694 a
	Memnon Ep. Ephesi	467 d e f	Nicephorus Imp.	34 498 f
	Januarii Tom. III.		Nicotus 2 sec.	318 319 321 322
			Nicetas Patricius 113 116 117 128 130 133 134	
			121 Nicetas	

A	<i>monast. in Ital.</i> 37 58 a e Gal. 404 405 b Cablone c 391 Carnoti	408 e	† Philippus Diac. et filia prophetissæ	329 c	D
	† Petri Vallis monast.	592 593 c	Philippus Imperator	196 200 a	
	Petrus de Luna Antipapa Benedictus XIII	435	Philippi Imperatores	693 c	
	† Petrus Ep. Alexandr.	722	Philippus Augustus R. Gallia	594 c	
	† Petri M. ord. Prædic. reliquiæ Ulyssip.	226 b	Philippus II, Hisp.	426 453 f	
	Petrus de Corsini Cardinal.	682 690 b	Philippus Asiarcha 2 sec.	318 321	
	Petrus Pazmany Cardinal. Strigon.	143 144 145	Philippus Princ. Tarenti	614 a	
	Petrus Siculus Ep. Argivorum scriptor Vitæ S. Athanasii Methonen.	740	Philippus Maria Dux Melholani	685 686 c	
	Petrus Bergandus Ep. Burdigaten.	305 f	Philippus Bonus Dux Burgundia	759	
	Petrus Ep. Cæsaraugustanus 5 sec. 449 b alius 41 sec.	449 b alius 431 452 434 c	Philippus Comes Flandr.	592 c	
	Petrus Ep. Pampelonen.	675 b	Philippus de Bethunes Comes de Selles	679 c	
	Petrus Ep. Ripacurtia Hisp.	454 c	Philippus Comes Loanus	418 a	
	Petrus Pulcher Ep. Tolet.	426 e	Philippus V, IL. a S. Cuius Papa baptizatus	645 b	
	Petrus Barbus Ep. Vicetinus et Patavinus, Carlinahis	686 691	Philippus Burgravius Ipris	410 a	
	Petrus Ab. Novi-castrî	593 c	Philippus Constantinop. 5 sec.	463 d	
	Petrus Ab. Confluentia	ibid.	Philippus Corsinus	678 e	
	Petrus Paulaza Ab. Hisp.	453	Philippus Mazerius, Cancellarius Cypri, scriptor Vitæ S. Petri Thomasi	609	
	Petrus Ab. S. Sabæ Romæ	35 b	† Philippus Nerius Fundat. Oratorii	565 c	
	Petrus Archiepresb. 8 sec.	ibid.	Philippus Thomasius de Florentia ord. Carm.	688 f	
	† Petrus Ægyptus Erem. in Syria	102 b	Philippus Trallianus	307 319 321	
	† Petrus Cleodophylax M.	306	Philothrus Patriarcha Constantinop.	608 a	
B	† Petrus Galata	386	Phocas Imp.	36 b	
	Petrus Presb. in Cypro 14 sec.	633 d	Phorphyrus Feliciani Ep. Fulginas	67 f	
	Petrus mon. Cisterc. 12 sec.	368 d	Photis sem. in Palæstina	32 e	
	Petrus mon. Villarii	693 f	† Photina Samaritana 331 c reliquiæ Ulyssipon.	226 b	E
	Petrus Andree ord. Carmel. 15 sec.	686 a	† Photinus Ep. Lugdan.	309 378 c	
	Petrus Andreas de Castaneis, nuctor Vitæ S. Andree Corsini	676 677	Photinus Ep. Rhodi sub Diocl.	77 89 b	
	Petrus IV, Rex Aragonia	605 e	Pinchardus de Gaure Dom. de Fresiu Belg. 15 sec.	668 d	
	Petrus Rex Cypri 399 610 620 621 622 623		† Pionianus M. Catanæ	195 f	
	Petrus Reinerii Comes Ital. 11 sec.	58 59	† Pinuphius Ab. Ægypti.	474	
	Petrus Armengol ord. de Mercede	602 a b c	† Pionius M.	307 u	
	Petrus de Calidis ord. de Mercede	603 e	Pionius Scriptor Vitæ S. Polycarpi	307 319 322	
	Petrus de Castellulo ord. de Mercede	ibid.	Pipinus Crassus, sive Herstallus	494 495 664 f	
	Petrus Cuaphans hæc.	195 a d	Pipinus Rex Francorum	243 494 495 d 498 c	
	Petrus Commendator ord. de Mercede	602 d	Pipinus fil. Caroli Magni nothus	500 d	
	Petrus Hisp.	2 a b f	Pipinus Rex Ital.	494 496 e f	
	Petrus Joannides Lusit.	20 a	Pisentinus Presb. Ital. 3 sec.	196 f	
	Petrus Lector Alexand. 5 sec.	562 e	Placidia filia Theodosii Senioris	472 a	
	Petrus Lector Lauriensis ord. Prædic.	520 a	Placidus Ab. Auxia	649	
	Petrus Malasany ord. de Mercede	602 d	Placidus Prof. V. Romæ 3 sec.	199	
	Petrus Medicus Mutinensis 4 ant 5 sec.	711 e	Placidus Senator Arvern. 7 sec.	246 249	
	Petrus de Osa ord. de Mercede	602 c	† Platonis M. templ. Constantinop.	426	
	Petrus Puteolanus	226 c	Plotinus Philosophus	462 b	
	Petrus Pisanus Diac.	401 e	† Polycarpus, Epictetus, Publianus, Raunianus, MM.	224	
	Petrus scriptor Vitæ SS. Cypri et Joannis	697 a b	† Polycarpus Ep. Senonen.	305	
	Petrus Razans	514 a	Polycrates Ep. Ephesi scriptor Vitæ S. Tymothei	177 180	F
	Petrus de Solanes ord. de Mercede	603 c	† Pontianus Presb. Spoliti M. 14 Junnar.	382 343 345 346 351 a d	
	Petrus Teutonicus ord. Minor. Ep. Pnctensis et Liparit.	607 d	† Pontianus Ep. Tulerii	362	
	Petrus de Latou Belga scriptor 14 sec.	60 u c	† Ponticus M. Gal.	694 d	
	Petrus Valdesius	512 d	† Pontius Paulinus Ep.	23 45	
	Petrus Victorius	692 e	Pontius Ep. Ripacurtia Hisp.	454 b	
	Petrus de S. Vincentio Hisp 12 sec.	451 f	Pontius Ab. Cluniaci	419 a	
	Petrus Ximenius Hisp.	51 f	Pontius de Solanes ord. de Mercede	603 e	
	Phagala mater B. Joannis Moru.	409 f	Poppo Ep. Treveren.	260 u	
	Phileas Ep. Asiaticus sub Decio	435 441 f	Porphyria meretrix, Pelagia dicta	128 141	
	† Philemon M. 69 b 423 c 425 e 447 templ. Constantinopoli	37	Portus Mediolani 12 sec.	635 h	
	† Philibertus Ab. Carunti, an extiterit?	571	Posthumnianus, Severus et Gollus scriptores Vitæ S. Martini	247	
	† Philibertus Ab. Gemmetici 335 c 359 b 570 d 582 d		† Potaninus Conf.	694 e	
	† Philibertus Ab. Tornodori, an alius a Gemmeticensi?	570 c 571 a 572	Præmonstratensis ordinis Institutio	225 u	
	Philippicus Dux Heraclei Imp.	36 40 d 45	† Præredus V. reliquiæ Ulyssipon.	225 e	
	† Philippi Apost. reliquiæ Ulyssip.	226 b	† Primitiva M.	1 e	
	Philippus Hunsbergius Ep. Colon.	391 592 593	† Primitivus Hisp.	2 6 f	
	Philippus Ep. Hierosol.	640	Principia Virgo	720 721 724	
	Philippus Presb. Legatus S. Cælestini P.	467 u	† Primitus Ep. Galalensis	229 b	
	Philippus Ep. Strigoni.	527 d	† Prochorus Apost.	66 e	
	Philippus Presb. 3 sec.	425 432 439	† Proclus Ep. Constantinop.	125 163 469 470	
			† Procopius Ab. reliquiæ Ulyssipon.	226 e	
			Propectus Ep. Legatus S. Cælestini Papa	467 a	
			Prosper		

A †	Sampson Ep. Dolensis Gall.	574 c	†	Simon et Jndas Apost.	225 e 1)
	Sampson Ep. Remen.	308 c 667 c d		Simon Ab. S. Bertini	447 c
	Sampson de Lalaine Belg. 13 sec.	668 d		Simon Abbas in Belg. 10 sec.	403 b
	Sancius I, R. Lusit.	22 f		Simon Bucca-nigra Dux Gemuen.	628 a
	Saper R. Persarum	71 c	†	Simon conversus Atna	592 e f
	Saraus Comes Iberu.	733 e		Simon Comes Leicestrensis	13 c
	Sarbarus, seu Sarbarazas, Dux Persarum	36 d		Simon Comes Monfortu 13 sec.	599 d
	Saraceni in Gallia 8 sec.	494		Simon de Layne 13 sec.	670 c
†	Saturninus Ep. Tholosæ	378 e		Simon Leprosus	376 c
†	Saturini martyrium Eccl. via Salaria 648	b	†	Simons Erem. reliquix Ulyssip.	226 e
	reliquix in monast. S. Dionysii	726 b	†	Simplicianus Ep. Mediolan.	30 33 646
	Saviniana mater SS. Sabinianet Sabinæ	560 a	†	Simplicianus M. Catanæ	176 193
†	Savinianus Ep. Senonen.	404 r d	†	Siricius Papa	711 725
†	Savinianus M. Pictavis	223 e	†	Sisagria Gal. 6 sec.	389 e
†	Savinus et Felix	2 d		Sisibotus Ep. Toleti	150 152 d
	Savinus pater SS. Sabiniani et Sabinæ	559 a		Sisinnius Ep. Constantinop.	463 d
	Sawil tyrannus in Wallia	218 b		Sisois Ab. Raithun	338 u
	Saxonicum bellum Caroli Magni	495 e f	†	Sixti Papæ M. reliquix Ulyssip.	226 b
	Saytus Dux Persarum 7 sec.	110 b	†	Sixtus II, Papa Mart.	449 a 758
	Schalleni a Bell. nobiles	752 754	†	Sixtus III, Papa	468 e
	Sclavi varii	497 c		Slavicum bellum Caroli Magni	497 b
	Scutinus socius S. Aulani	726 f		Smaragda V. Messaur	1 f
†	Scuriculi reliquix Maimundaru	252 h		Sobinus Ab. Nirellis	649 656 c d 657 d
†	Sebastianus M. in Armeniæ	448 b		Socrates Corinthus scriptor Vitæ S. Polycarpi	307
	Secundinus Patric. Gal. 6 sec.	374 b			319 322
B	Seleucus R. Syria	193 c		Soldanus 14 sec.	627 628 631 632 E
†	Semina V.	224 f	†	Sophie viduæ reliquix Mindæ	203 f
	Seurca Ep. Hierosol.	689 f	†	Sophia mater Basenes, Helis, Ghani MM.	213 e
	Seutor Ep. Cesaraugust.	15 e		Sophia mater S. Clementis Ancyran	72 82
	Senuphius Erem. Egypt.	702 e f		Sophia nutritrix S. Clementis Ancyran piæ matrona	73 f 79 83 92 96
	Septala familia Mediolani	524 c			35 697 698
†	Sequanus mon. Reomai	477 f		Sophronius socius Joannis-Moschi	108 109 111 113
†	Serapio ord. de Mercede	601 e			123 132 135 698 699
†	Serapion M. Corinthi	640 694 a	†	Soter Papa	308 e
	Serapion mon. in Egypt.	331 f		Spetus Christianus 3 sec.	198 e
†	Serapion Sindontes	120 137	†	Sponsæ Ep. Spoleti	508 a
	Serapis Dea	383 b	†	Sponsæ V. M. reliquix Ulyssip.	226
	Sergius II, Papa	563 d f 564 b	†	Stanislai Ep. M. reliquix Ulyssip.	226 b
†	Sergia monast. in Assyria	37 44 49	†	Stapylton Angl. 14 sec.	610 d
	Seridou Ab. 124 e monast. Gazæ	123 139	†	Stephanus Protomartyr reliquix Ulyssipon.	226
	Sethou pater S. Aidani	727 c		sanguis Melis 12 f 203 a Eccl. Romæ	648 c
	Severianus hæretici 6 sec.	123 e		Mylicæ 242 c monast. in Gallæcia	366 367 b
	Severianus Ep. Gabalis in Syria	229 e		Ravenna	166 c
	Severinus Ital.	734 d	†	Stephanus M. Cutunæ	195
†	Severinus reliquix Romanus Gal.	160 b		Stephanus III, Papa	494 495 695
†	Severus Presb. Ital.	107 r		Stephanus Ep. Arvern.	673 674
†	Severus et Proteus MM. Romæ	224 e		Stephanus Ep. Belheen.	156 f
	Severus Erem. in Syria	102 386		Stephanus Ep. Patulis	230 r
	Severus Salpitius discipulus S. Martini an Sanctus?	382 583		Stephanus Ep. Ripacurtæ Hisp.	455 F
C	Sewinus Ep. Senonen.	404 f		Stephanus Ep. Surrenti	347 d
	Serulphus Ab. Petroburgi	428 d		Stephanus Ep. Zagabria	606 b
	Sibylla Abbatisa Ghisuis	419 d		Stephanus invasor Episcopatus Bellunæ.	420 a
	Sigar R. Saxonum	348 f		Stephanus Ab. Cistercii	368
†	Sigebertus Rex Austrasiæ fil. Dagoberti I 251 a	653 r 665 f		Stephanus Provincialis Carmelit. in Cypro 14 sec.	638 d
	Sigebertus Ep. Lugdun.	353 356 360 u f	†	Stephanus I, Rex Hungar.	513 523
	Sigehardus Ab. Augustæ	28 b		Stephanus V, Rex Hungar.	514 521 522
	Siginulfus Ital. 11 sec.	59 a		Stephanus Rex Russia	605 614 c
	Sigonius pater S. Anuemundi	352 f		Stephanus Lusignanus	608 d
	Silo Rex Orveti et Asturiarum	423 426		Stephanus Comes sub Carolo Magno	503
	Silvanus Deus	432 435 d		Stephanus monachus Stabuleti	272 c
†	Silvanus Ep. Emensensis	532		Stephanus Aphrodisiensis	710
†	Silvanus Præses sub Decio 424 425 428 435 436	442 443 444 445		Stragmorus R. Russia	614 c
				Strateas Smyrniensis 1 sec.	341
†	Silvester I, Papa 246 b f ecclesia Ital. 494 d 495 b	56 c		Stauratius Imp.	54 a
	monast.	56 c	†	Styracinus socius S. Hippolyti	640 d
†	Silvester Ep. Cabitonæ	391 392 a f	†	Successus Hisp.	2 6
†	Silvester Ab. Reomai	478		Sueones populi	497 b
†	Silvianus Ep. Cenomanis	306 d		Suevi in Gallia	505 b
†	Simeon Ep. Hierosol.	639 f		Sugnarius Hisp. 6 sec.	15 e
†	Simeon Justus 750 f reliquix Hartesburgi	506		Salpitius Severus disc. S. Martini	532 e
†	Simeon Simplex	109	†	Susannæ Babyloniæ reliquix Tolosæ	306 a
†	Simeon Stylita 5 Jannar. et	128	†	Symetrius Presb. Mart.	535 f
				† Symphorianus	

- A † *Symphorianus Eccl. Arvern.* 240 a *monast. Metz* 749 e
 † *Syria Galia* 3 sec. 537 538
Syriamus Dux Alexandria sub Constantio 436
Syrianus Praefect. Caenopi sub Diocl. 701 702
Syrocus R. Persarum fil. Chosrois 36
- T
- Talerandus Ep. Antisiodori Card. Comes Petragor.*
 611 612 623 627 628 d
 † *Tarasius Patr. Constant.* 35 a
Tartari irruunt in Hungariam 13 sec. 516 e 517 c
 519 a f 522 f
Tassilo Dux Bavoria 8 sec. 496 497
Tatius Quadratus Praeconsul 307 b c 322 e
 † *Taurus Ep. Ebroic.* 725 f
 † *Telesphorus Papa 5 Januar. et*
Tello Archidia. Comimbria. 743 a d
 † *Tenella V. M. reliquia Ulyssip.* 227 a
Terevntius Comes Gal. 2 sec. 310
Tetricus Ep. Lingonen. 479 a
Teutonic 506 b f
Teulochildis Abbatisa Gal. 7 sec. 350 a b
 † *Thamel* 539 a
 15 † *Thamarus Ep. Benevent.* 217 c
Tharasia Regina Portugallia 746 747 c d
 † *Thathuel et Beben MM.* 530 a
 † *Thecla V. M. 214 a templ. Constantinop.* 426 b al-
 tore *Arvernus* 243
Theodericus fil. Caroli Magni 499 e
Theobaldus Ab. Eberbaci 175 f
Theobaldus Comes Campaniae 11 sec. 553 f
Theobaldus Comes Saucerax 13 e
 † *Theodata templ. Constantinop.* 426 b
Theodatus Ab. in Syria 4 sec. 236 f
Theodebertus R. Francia 471 472 473 477 u
 † *Theodemirus mon. Miriaci* 242 b
Theodelinda Regina Longobard. 1 c
Theoderada filia Pipani R. Ital. 499 f
Theoderada filia Caroli Magni ibid. d
 † *Theodericus 254 a b monast.* 218 a e
Theodericus I Ep. Arelata 404 a
Theodericus I Ep. Metz 11 12 13 a 203 644 d e
Theodericus II Ep. Metz 260 a
Theodericus Ab. Stabuloti et S. Maximii 254 b
 263
Theodericus Ab. Villorii 280 e
Theodericus Praepositus in Gallia 10 sec. 103 f
Theodericus Pauli Presb. Gareamii Scriptor 609
 U † *Theodericus R. Franc. Metz* 471 f 472 a 473 a
 477 a
Theodericus R. Franc. fil. Clodoveri II 243 f 318 d
 349 b 350 b d 351 a
Theodericus R. Ital. 648 c e
Theodericus Absatus Com. Fland. 421 d
Theodericus nob. Belya 10 sec. 253 254
Theodericus Avus S. Theoderici II Ep. Arelatan
 404
Theodgerus monach. Gal. 9 sec. 18 d
Theodinus Comes Ital. 10 sec. 57 a b
Theodo fil. Tossilonis Ducis Bavoriae 8 sec. 197 a
Theodora Aegyptia 706 f 708 a
 † *Theodorus M. 32 reliquia Ulyssip.* 226 e *templ.*
Constantinop. 426
Theodorus Scribou Patriarcha Alexand. 211
Theodorus Patriarcha Constant. 393 b
Theodorus Ep. Agrigent. 585 a
Theodorus Ep. Anthonitis 108 131
 † *Theodorus Ep. Cantuar.* 394 e
Theodorus Ep. Caesaris Capp. 467 a
Theodorus Ep. Moysuostrenus 467 f
Theodorus Ep. Mutunensis 711 719 a
 † *Theodori Ep. Conf. reliquia Maula* 204
Theodorus Presb. Roma 4 sec. 562 a D
Theodorus Diac. Alexand. 5 sec. 469 c
Theodorus Conf. sub Juliano 194 b
Theodorus frater Heraclii Imp. 36 e
Theodorus Aegyptus 707
Theodorus Alexandrinus 704 f
Theodorus Lascaris Imp. Graec. 514 b
Theodorus Melitinus Erem. 6 sec. 221
 † *Theodorus Tribunus socius S. Hippolyti* 640 d
Theon Philosoph. Alexand. 4 sec. 462 b
Theodosius Ep. Cingulan. 216 785 f
Theodosius Ep. Rutunen. 582 b
Theodosius Senior Imp. 460 a 702 b 703 719 b an
Sanctus? 341
Theodosius Junior Imp. 465 472 732
Theodula mater SS. Urbani, Praxidiani et Epolo-
ni 175 176
Theodulphus Ep. Aurelian. 503 f
Theogenes Ep. Hipponen. 323 f
Theopemptus Ep. Novatianorum Alexand. 5 sec.
 461 f
Theopemptus Alexand. 7 sec. 124 139
Theophanes monach. Palaest. 7 sec. 53 d
 † *Theophanius Comes Centumcellis* 306 d
Theophilus Ep. Alexand. 460 a c 461 e 472 a f
 590 b 702 E
 † *Theophilus M.* 641 d
Theotecnus Ab. in Syria 4 sec. 236 237 d
 † *Theotonius Lusit.* 19 e
 † *Theotychus et 3 Protectores MM.* 448 e
Theresiae nomen a S. Thyrso deductum 428 a
Theobertus Gal. 480 c
Thietmarus Belya 11 sec. 265 e
Thietmarus Burgund. 506 f
Thita uxor Matthari Corsini 692 b
 † *Thomae Apostoli brachium Buru* 27 d *reliquia Ulys-*
sip. 225 f
 † *Thomas Aquinas* 1 f
Thomas Ab. Bergis S. Winoci 420 b
Thomas Presb. Lox 11 sec. 419 b
Thomas Aegyptus 710 b
Thomas Justus pater Gentilis viduae 530 c
Thomas Tamayo de Vargas illustrator Vita S. Hde-
phousi 148 149
 † *Thrascas M. Smyrnae* 314 c
 † *Thyrus Diac. socius S. Aniochii* 136 c 309 310 b
Tibernachon. Angl. 670 e
 † *Timon Apost.* 66 e
Timotheus Ep. Alexandr. scriptor Vita S. Apolloni
 237 c
Timotheus Aeternus Patr. Alex. 712 d F
Timotheus Archidia. Alexand. 5 sec. 461 e
Titus Diac. Arelati 725 e
Tizekinus pater S. Popponis 252 f
Tobias Ep. Hierosol. 640 f
Tolchanus pater S. Munna 734 d
 † *Torgnatus Ep. Conf.* 694 a
Tothari Britannus 570 f
 † *Tatisus an Thyrsus? ejus temp. Sahagunti* 427 d
Trotius filius S. Paulae 328 336
Traguardus Ep. Atrabat. et Camerac. 586 f
Trajanus Imp. 66 e 177 f 180 f 184 d 539 641
 642 753
Tranquillus Ep. Cudalou 691 f
Transobodus Presb. Gul. 6 sec. 585 c
 † *Trechivornus, idem qui Tremorius* 579 f
 † *Tremorius* 567 570 576 578
Troilus Ep. 7 sec. 122 139
 † *Trophimus Ep. Arelati* 378 e
 † *Trudonis monast.* 266 d
 † *Tryphon Thaumaturgus* 756 b
 † *Tryphon M.* 305 c
 † *Turbus Ep. Cenomau.* 377 381
Turpinus Ep. Remensis 122 r an *scripserit Urban*
S. Caroli

A	<i>S. Caroli Magni?</i>	490 c	† Victoria M.	67 a	D
	† <i>Tychon Ep. Amathuntis</i>	108 129 130 142 143	<i>Victorii Ep. Cyclus</i>	472 a	
	U		† <i>Victorinus M. Corinthi</i>	640 694	
	<i>Ubertus Blancus Capellanus Joan. XXI Papæ</i>	315 a	<i>Victorinus Dux Numeriani Imp.</i>	186 191	
		515 a	† <i>Victricus Ep. Rotomag.</i>	473 c	
	<i>Ubidandus Gal.</i>	17 b	† <i>Victuricus Ep. Cenoman.</i>	377	
	<i>Udalricus Ep. Augustanus</i>	694	<i>Vigilius Papa</i>	693 c	
	<i>Ugimer Gal. 7 sec.</i>	245 c	† <i>Vigilius Ep. Tridentin.</i>	696 d	
	<i>Ugolinus de urbe veteri Erem. S. Aug.</i>	637	† <i>Vincentius M. 22 Januar. et</i>	427 a 449 a b d e 450 a	
	<i>Uladislaus Lokteck</i>	813	<i>reliquiæ Rotæ 433 d Cæsarangustæ ibid. f Eccl.</i>	392 e f	
	<i>Ulbodus Frisius mon. 13 sec.</i>	305 f	<i>Cabilone</i>	449 b	
	<i>Ulderius Eques Gal. 10 sec.</i>	106	† <i>Vincentius Ep. Cæsarangustanus</i>	202 a c	
	<i>Ultricus Ulasco miles mon. Cisterc. 12 sec.</i>	594	† <i>Vincentii Ep. Mevanatis reliquiæ Metis</i>	1 b	
	<i>Ultrata Ep. Viennæ</i>	157 c	† <i>Vincentius Presb. M.</i>	664 e	
	<i>Ultrogotha uxor Childeberti I. R.</i>	11 e 361 e	† <i>Vincentius Maledgaris Dux</i>	716 e	
	<i>Umbertus Mator Ital. 11 sec.</i>	59 a	† <i>Vincentii Vergontis Eccl.</i>	712 f	
	<i>Unrochus com. sub. Carolo Magno</i>	503	<i>Vincentius a S. Geminiano oril. Prædic.</i>	305 f	
	<i>Unwann Ep. Brem.</i>	376 b	† <i>Virgines ord. Cisterciensis in Polonia occisæ</i>	524 525 a	
	<i>Uraca filia Alphonsi VI. R. Castell. uxor Raymundi com. Tolosatis.</i>	672. 674	† <i>Vitalis Eccl.</i>	582 d	
	† <i>Urbanus I Papa</i>	104	† <i>Vitalis Ab. Maliaci</i>	124 125 139 140	
	<i>Urbanus II Papa</i>	410 411 673	† <i>Vitalis satellites sub Decio 428 d 432 a 436 a 443 d</i>	446 f	
B	<i>Urbanus IV Papa</i>	606 607 a 622 630 676 683	† <i>Vitonus Ep. Viridun.</i>	256 b c	
	<i>Urbanus VIII Papa canonizat. S. Andreæ Corsinum</i>	678 679	<i>Volmarus Ab. Wirtzenburch.</i>	259 f	
	† <i>Urbanus Ep. Theanensis</i>	99	<i>Volodamirus R. Haliciensis</i>	294 E	
	<i>Urbanus Ep. Tolet.</i>	150 427	<i>Volradus Ab. S. Vedasti 11 sec.</i>	286 d	
	† <i>Urbanus Hisp.</i>	2 a 6 f	<i>Vortiparius Rex Britonum 6 sec.</i>	667 e f	
	† <i>Urbicinus mon. Miciani</i>	242 b c	† <i>Vulferius Ep. Viennensis</i>	137 b c	
	<i>Ursatus hæc.</i>	32	W		
	<i>Ursicinus Ep. Cadurcis</i>	582	<i>Woisarius Dux Aquitan. 8 sec.</i>	394 395 e	
	<i>Ursio Arvern. 7 sec.</i>	250 b d	<i>Wala Comes, post Abbas</i>	500 502 f	
	† <i>Ursuarus Ep.</i>	604	† <i>Walbertus Ab. Luxonii</i>	353 359 b	
	† <i>Ursula et sociæ VV.</i>	66 422 e	<i>Walbertus Canonicus Casletii</i>	418 b	
	<i>Ursus Ep. Crete</i>	607	† <i>Walbertus pater S. Aldegundis</i>	651 656 662 e	
	<i>Ursus Ep. Viennæ</i>	157 e	† <i>Walbodo Ep. Leodiensis</i>	258 e	
	<i>Utho Presb. in Bavaria</i>	398 e 400 e	† <i>Walburgis monast.</i>	591 e	
	V		<i>Walcandus, sen Walchandus Ep. Lemien.</i>	503 504	
	<i>Valdemarus R. Danæ</i>	623 d		764 a	
	<i>Valens Imp.</i>	235 646	<i>Waldeburtus Dux Clotharii II</i>	651 d	
	<i>Valens Ep. hæreticus</i>	32 b	† <i>Waldetrudis 652 b e 653 f 654 d f 655 e f 657 e e</i>	661 e f 664 e 665 f 666 a e	
	<i>Valentinianus III, Imp.</i>	471 472	<i>Walterius prior Alnensis</i>	595 d	
	† <i>Valentinus Ep. Internunæ</i>	196 199	<i>Walterius Gal.</i>	106 e	
	† <i>Valentini M. reliquiæ Ulyssip.</i>	226	<i>Walterus Ep. Cabilone</i>	368 373	
	<i>Valentianus hæc.</i>	308 309	<i>Walterus Ab. Villaru</i>	593 e f	
C	<i>Valerianus Ep. Iconii</i>	469 d	† <i>Walterus de Birbaco 22 Januar. et</i>	593 b	
	<i>Valerianus Imp.</i>	71 e 73 b 83 b 598 d e	<i>Wambn R. Hispan.</i>	428 e	
	<i>Valerianus Præses sub Aureliano</i>	560 e	<i>Wammirus Ep. Trecon.</i>	247 b E	
	† <i>Valerius Ep. Cæsarangustanus 28 Januar. et 6 7</i>	11 13	† <i>Wandregisilus Ab.</i>	351 396 e	
	<i>Valerius alius Ep. Cæsarangustanus 4 sec.</i>	450 d	<i>Warnacharu duo Majores-domus Franc.</i>	245 e e	
	† <i>Valerius Lucæ in Ital. 29 Januar. et</i>	452 b	<i>Wazo Ep. Leodiensis</i>	251 252 254	
	† <i>Valeriani Mart. monast.</i>	570 e	<i>Welatabi pap. Gerw.</i>	497 498 e	
	† <i>Vedastus Ep. 256 d 257 d reliquiæ Ulyssip. eccl.</i>	658	<i>Wentafina Dux Manuvrum</i>	748 b	
	<i>Vennuntius Ital.</i>	754 d	† <i>Wenceslai Ducis M. reliquiæ Ulyssisp.</i>	226 d	
	† <i>Venerianus Arvera.</i>	249 f	† <i>Werburga monast.</i>	216 f	
	† <i>Venerius socius S. Hippolyti</i>	614 d	<i>Weroius comes Gal. 6 sec.</i>	576 f 577 a 578 b	
	<i>Veranus Ep. Cabilone</i>	391 392	† <i>Wigherti Presbyteri reliquiæ Ulyssip.</i>	226 e	
	† <i>Veronus C. Belg.</i>	694 b	<i>Wigerus monachus Villuru</i>	394 b	
	† <i>Victor mon. Miciani</i>	242 b d e	† <i>Wilfridus Ep. Eborac.</i>	352	
	<i>Victor 3 sec.</i>	429 436 443 a	<i>Wilhelmus videlicet etiam Guilielmus.</i>	229 e	
	<i>Victorius pater SS. Vincenti et Oronti</i>	3 e	<i>Wilhelmus Ep. Mimatensis</i>	416 419 421	
	† <i>Vietbertus Apost. Frisicæ</i>	155 b	<i>Wilhelmus Normannus Com. Flandriæ</i>	753 a	
	† <i>Victor I, Papa</i>	195 196 197 198 200 b	<i>Wilhelmus Comes Juliac.</i>	754	
	† <i>Victor Ep. Cupuæ</i>	308 e	<i>Wilhelmus de monte S. Luffthildis miles de Edonghoven</i>	628 e	
	† <i>Victor M. Corinthi</i>	640 694 a	<i>Wilhelmus de Badeselle scriptor</i>	603 604 a	
	† <i>Victor M. Massilie 104 b 176 d monus Helvet.</i>	716 a	<i>Wilhelmus Ipreensis 11 sec.</i>	418 a	
	† <i>Victor Saactis</i>	104	<i>Wilhelmus de Langullia</i>	604 e	
			<i>Wilhelmus de Campellis Ep. Catalunna.</i>	225 a	
			<i>Willu uxor Berengarii Imp.</i>	713 e e	
			† <i>Willebrordus</i>		

		Z	D
A †	<i>Willebrordus Ep. Ultrajectinus</i>	200 b	
	<i>Willelmus Ab. Castrensis</i>	13 d	
	<i>Wilsii populi Germ.</i>	497 b d	† <i>Zacharias Papa</i> 494
	<i>Wiltzani R. Wilsorum 8 sec.</i>	ibid. d	<i>Zacharias Patr. Hierosol.</i> 40 f
	<i>Wincmarus de Aldendorp. miles 13 sec.</i>	63 a d	<i>Zacharias Alexand. 7 sec.</i> 112 e
	<i>Wincencus Salitiensis 9 sec.</i>	105 c	<i>Zacharias Maurus 9 sec.</i> 14 18
†	<i>Wlfranni Eccl. Abbatisvillæ</i>	737 a	<i>Zachæus Ep. Hierosol.</i> 640 f
†	<i>Wlmari monast.</i>	419 a	<i>Zamolxis Legislator Scytharum</i> 743 c
†	<i>Wolfgangi Ep. Ratisbon. reliquiæ Ulyssap.</i>	225 c	<i>Zebinus Ep. Antiochen.</i> 184 b
	<i>Wolfarius Ep. Remens.</i>	302 f	† <i>Zeno Erem.</i> 386 c
	<i>Wolocus Ep. Scotus</i>	331 c	† <i>Zenobius Ep. Florent.</i> 306 d
†	<i>Wolquinius Ab. Sichimensis</i>	756 b	<i>Zexilanes Ep. Toletan. scriptor Vitæ S. Ildephonsi</i>
	<i>Wolradus Ep. Germ. 14 sec.</i>	ibid. c	148 149 vide <i>Cyrilla.</i>
	<i>Wulfoaldus Major-domus Gal.</i>	245 246	<i>Zocus Dux Bulgar.</i> 54 55 d
†	<i>Wulphus M.</i>	1 c	<i>Zoilus Patr. Alexand.</i> 110 e
	X		<i>Zoilus Patrist. 6 sec.</i> 119 120 137
			<i>Zosimi, seu Zosimæ varii in Oriente</i> 221 222 a
†	<i>Xysius I Papa,</i>	308 e	

INDEX TOPOGRAPHICUS IN VITAS SANCTORUM

X ULTIMORUM DIERUM JANUARI.

Litteræ A B C D E F, itidem ut in præcedenti Indice, paginam signato numero expressam paribus intervallis dividendam monent: ut loci cujusque nomen qua parte paginæ reperiri possit ex additis litteris dignosci queat. Si nulla adlita est littera, id argumento erit sæpius ea pagina idem occurrere nomen.

Quæ loca Sancti alienius ortu, morte, reliquiis nobilitata sunt, iis Sancti illius adscriptum nomen; sed ea solum expressa pagina, qua de Sanctis singulis locisve agi ceptum, licet frequentior eorum mentio fiat.

Omissa sunt ea regionum et urbium nomina, quæ passim, etiam fere pueris, nota; ut Italia Hispania, Gallia, etc. Roma, Constantinopolis, Hierosolyma etc.

A	B	C	D	E	F
			Altus-mons monast. Bel. 249 f 250 b 263 a 265 e 266 b 651 c 659 e f 669 c		
Abydos I.	53 b		Amalphia, sive Amalphis ur. Ital. 147 148		
Aceldamah ager prope Hierusalem	148		Amathus ur. Cypri 108		
Achaia 179 h c d 621 d e			Ambianum, sive Ambianorum urbs Samarobriua in Galia. <i>Ulphia V.</i> 736		
Achel Hiberna.	720 f		Ambroniaeum monast. Gal. 187 f 159 a c		
Achor vallis Palest.	331 b		Amenum Ital. 716 d		
Achrida ur. Bulgar.	145 146		Anisus ur. Galatiæ. <i>Phengou et Encucpius</i> 59 61		
Acragas fl. Siciliæ	584 c		Amiternum ur. Ital. 201 203		
Ader turre Palæst.	330 c		Anagnia ur. Ital. 382 d		
Adomin Palest.	331 a		Anaplum Constantinopoli regio 71 f		
Adrianopolis ur. Thraciæ	34 b 33 a		Anchialum 54 b		
Adsentina civitas Ital.	196		Ancus fl. Lusitan. 746 747 a		
Ægyptus. <i>Cyrus, Joannes, Athanasia, Theodosia, Theotiste, Eudoxia</i> 606			Ancyra ur. Galatiæ 36 c d <i>Clemens Ep. Agathau- gelus, Christophorus, Chariton, et alii</i> 71 <i>Donatus, Castulus, Papias, Climatus</i> 97		
Æmia prov. Ital.	763 b		Andana monast. Belg. 594 b		
Ænula fl. Belg.	413 e		Anderitum Gabalorum, ur. Gal. 229 a		
Æsis ur. Ital.	200 201 a		S. Andreae urbs Scotiæ 219 c		
Ætna mons Siciliæ	742 d		Amanus mons Syriæ 324 f		
Africa <i>Jannarius, Mucius, Saturnus, Bellicus</i> 27 <i>Epä- ctetus, Kuppus, Publianus</i> 204 <i>Dativus, Julianus,</i> alique XLV 323 <i>Avitus et Donatus</i> 385 <i>Missuriani- us, Publia, Victor, et alii</i> XLIV <i>Lucius, Hono- ratus, alii</i> XXXVIII 384 <i>Secundus et Fortunatus</i> 385 <i>Victor, Paulus, honoratus</i> 566 640 <i>Victor, Publius, Saturninus, Polycarpus</i> 695			Anctum vicus Hisp. 451 e f		
Agaliense monast. Hisp.	150 d		Ansida op. Lusit. 746 b		
Agio fl. Gal.	106 f		Antinia, vel Antintia 3 a		
Agennum op. Gal.	610 611		Antinous ur. Ægy. <i>Asclas M.</i> 68 <i>Leonidas M.</i> 438		
Agrigentum ur. Siciliæ <i>S. Putamion Ep.</i>	584		Antintia, sive Antinia 3 5 f		
Alandaluf ins.	450		Antiochia, sive Theopolis ur. Syriæ. <i>Babylas Ep. Urbanus, Præsidianus, Epolonius pueri</i> 183 <i>Jureca- tinus, Maximus</i> 232 <i>Hippolytus M.</i> 642		
Alania pagus Ital.	716 d		Antiochia statua Augustæ dejecta periclitatur sub Theodosio Seniore 208 210 212		
Albaceta Hisp.	511 f		Antipatris op. Palæst. 329 c		
Albania regio Scotiæ	570 571		Apamea ur. Bithyn. 428 429 432 c 436 b f 439 d 443 f 444 a		
Albania regnum in Illyrico	605 614		Aphrodisium ur. Asiæ 710 d		
Albia, sive Albiga ur. Gall. 17 18 611 <i>S. Theofredus Ep.</i> 364			Apentina regio Ital. 562 e		
Allás fl. Germ.	495 a c		Apollonia ur. Phrygiæ 423 c 424 a b e <i>Callinicus Mart.</i> 431 437 446		
Alcazar de Consuegra op. Hisp.	543 d		Apulia regnum 605 612 614		
Alcobacia monast. Lusit.	26 a		Aquæ-Grani ur. Germ. Cisleu. 494 a 496 a 501 c 507 e f 750 <i>Carolus Magnus</i> 496 <i>reliquæ S. Ca- rolus Magus</i> 504		
Aldeburgum op. Fland.	415 e		Aquæ Quintianæ I. Hisp. 385 d		
Alegarna Gal.	389 e		Aquæ Salvæ, Romæ 36, 37, 38 517		
Alexandria 695 c e <i>S. Cyrillus Ep.</i> 459 <i>Joannes Elemosynarius Patr.</i> 108 <i>Melvanus M.</i> 695 <i>Sa- turninus, Thyrsus, Victor cum sociis</i> 605 <i>Marty- res in ecclesia sub Constantio occisi</i> 456 <i>intercepta a Rege Cypri</i> 14 <i>sec.</i> 630 631 632 a <i>Persis capta 7 sec.</i> 110 129 132 e			Ara fl. Gal. 672 b		
Alexandria op. Ital.	452		Arabia cis mare rubr. 701 b c		
Almada op. Lusit.	24 25 b		Aradus insula Phœnicie 646 e		
Alna Monast. Belg.	593 e		Arbatihicus pagus in Pictonibus Gal. 12 d		
Altiina pag. Ital.	716		Arcadia 620 f		
<i>Januari Tom. III.</i>			Arcia I. Gal. 106 e		
			Arillahan op. Hiberna. 729 f		
			Arecluta ur. Britan. 571 573 b		
			122 Arcletum		

A	Arelatum	723	Becciacus vicus Gal.	12 d	D
	Areola l. prope Perusiam	343 716 d	Bellimontense castrum Gall.	107 a	
	Argoneta locus Ital.	37 d	Bellovacum ur. Galliae.	419 420 a	
	Arida Gannania regio Belg.	412 f	Bellus locus monast. ord. Præmonst. Gal.	739 f 740 e	
	Arimathia ur. Palest.	321 c	Belvacus monast.	253 257 f	
	Ariminum ur. Ital.	162 166 201	Benasca loc. Hisp.	433 c	
	Arlançon fl. Hisp.	674 f	Benchor monast. Hibern.	726 f	
	Armenia	49	Beneventum ur. Ital. 393 e	<i>Sophias, sive Cadocus</i>	
	Armenum Ital.	716 d	<i>Ep. 216 Benignus Archidiaç.</i>	220	
	Armorica, sive Britannia Gallica	406 376 377 e	Berga op. Hisp.	16 d	
	Annassium Ital.	716	Bergæ S. Winoci op. Flandr.	419 c	
	Arosia monast. Belg.	413 d 418 d	Berkingum monast. Angl. <i>Theoritgida V.</i>	364	
	Arpion l. Ital.	39 a d	Berœa ur. Syriae	34 99 100	
	Arrasate regio Hisp.	450 b	Berytus ur. Syriae	329 338 339 340	
	Artinas vicus Gal.	378 d	Betagaure ur. Palest.	227 228 b f	
	Artinum Ital.	716 d	Bethel Palest.	331 b	
	Arvernorum urbs Clarus-mons in Gal. <i>Artemius Ep.</i>		Bethleem ur. Palest. <i>S. Paula vidua</i>	326	
	<i>206 Præjectus Ep. Anarimus, Elidius MM. 242</i>		Bethoron	329 d	
	<i>Vera et Supporina</i>	207	Bethsaloe op. Assyriae	37 38 43 49 a	
	Ascania prov. Gerin.	348 e	Bethsur Palest.	334 d	
	Aser monast. Ital.	36 c	Betulum op. Hisp.	70 71 a	
	Ascalon ur. Palest.	33 b	Bethphage locus juxta Hierosolymam	330 f	
	Asper mons Comitatus in Lotharing.	367 f	Beura op. Ital.	716 c	
	Assisium ur. Ital.	200 344, 350	Birbeka vicus Brabant. <i>B. Walterus</i>	60 a	
	Assyria. <i>Anastadius Persa M.</i>	35	Biturica, vel Bituricæ, urbs Biturigum in Gallia <i>Sulpitius Severus</i>	383	E
B	Asturie regnum in Hisp.	424 c	Blandinium monast. Gandav.	449 e	
	Asturica ur. Hisp. 68 <i>Alphonsus Ep</i>	366	Blavetus fl. Gal.	370 372 377	
	Atina ur. Ital. <i>Julianus M.</i>	383	Bodanicus lacus Germ.	648 c	
	Atinum pagus Ital.	96 c	Bodanum monast. Gal. <i>Marius Ab.</i>	387	
	Audenberg monast. Germ.	393 c	Bohemia	756 758	
	Augia insula et monast. Geru. <i>Habervilla Virg.</i>	748	Bolesanum Ital.	716 e	
	Augusta Prætoria Salassorum	497 b	Bonæ-spei monast. Belg.	668 c	
	Auranea vicus Lusitan.	747 e	Bononia ur. Gal.	499 c	
	Aurelia ur. Gal. 408 b <i>Theodericus Ep.</i>	403	Bononia ur. Ital. 623 e 624 625 686 690 <i>Zama Ep.</i>	203	
	Auria ur. Gallicie. <i>Ansurus et Vimarasus Epp.</i>	366	Boruchtnarii populi Germ.	134 c	
	Ausonia, Italia	31 b f	Bovianum ur. Ital.	201 b	
	Autona loc. Hisp.	434 e	Brabantia Ducatus origo	490 e	
	Autwilre castrum Belg.	594 e	Brachara ur. Lusit.	21 747	
	Auxinum ur. Ital.	200 201	Brebia vicus Ital.	718 d	
	Avalo op. Gal.	476 477	Brejani Hibern.	728 b	
	Avellana l. Ital.	58 e	Bruria op. Gal.	403 e	
	Avenio ur. Gall.	612 682 683	Bruga Ital.	716 e	
	Axus fl.	204 b	Brigantinus lacus Germ.	648 e	
			Britannia Armorica regio Gall. <i>Gildas Sapiens</i>	368	
			Broburgum op. Fland.	417 419	
			Brocquerroya districtus in Hannonia	668 c	
			Brogeret l. Gal.	379 b	
			Brugæ ur. Fland.	415 b	
			Brunwillarium monast. Germ.	239 f	F
			Bruxella, vel Bruxelle, urbs Belgii. <i>Vincentii</i>	13 a	
			Buchonia regio Germ.	670 b	
			Buda ur. Hungariae 521 c <i>reliq. S. Joannis Eleemos.</i>	108 143 144	
			Buella vicus Germ.	363 366 d	
			Bugnatum pag. Ital.	716 e	
			Bulea op. Ital.	ibid. c	
			Bulgaria 612 f 614 b <i>Manuel, Georgius, et alii ph- riani</i>	54	
			Banna, sive Bonna op Germ.	393 b	
			Burgi ur. Hisp.	309 b 310 c	
			Burgund ur. Hisp.	300 a	
			Busendorp monast. Lotharin.	239 260 c	
			Buterlio l. Gal.	674	
			Bytra flu. Gal.	494 d	
					C
			Cabilo ur. Gall. <i>Lupus Ep.</i>	391	
			Cabilonensis Comitatus	106 a	
			Cacumen mons Ital.	38 a	
			Cæsaraugusta ur. Hisp. 6 70 71 <i>Valerius Ep.</i>	449	
			<i>reliquis S. Vincentii</i>	11 c d	
					Cæsarea

A	Cæsarea ur. Bithyniæ. <i>Leucius M.</i> 423, 423, 429, 432, 433	Chocquensis Abbatia Belg.	418 e d	D
	Cæsarea Palæst. 33 ce 36 ae 38 a de 41 ae 42 c 43 b 46 c 48 d 51 ae 520 c 320 c	Chrysopolis, sive Vesontio ur. Burgundiæ	156 f	
	Cæsarium locus Alexandr. 122 c templum 462 c	Cimera, Cemela seu Cemelenum ur. Ital.	3, 5 c	
	Cala monast. Gal. <i>Bathildis R.</i> 347 349 e <i>Rudegundis V.</i> 353, 362	Cinaron I. Alexandriæ	403 c	
	Calacta I. Siciliæ	Cinga fl. Hisp.	455 a	
	Calatabellota op. Siciliæ <i>Peregrinus Conf.</i> 616 a	Cingulum ur. Ital. <i>Exuperantius</i>	753	
		Ciretium Ital.	716 c	
	Calatheaon I. Siciliæ	Cison torrens Palæst.	331 d	
	Calebrunnia fons Burgund.	Cistercium monast. Gall. <i>Athericus Ab.</i>	368	
	Calbachuari Hibern.	Civitas regalis ur. Hisp.	511 f	
	Calpasia ur. <i>S. Philo Ep.</i>	Clara-Vallis monast. Gall. <i>caput S. Vincenti</i>	12 d	
	Calpe ur. Bithyniæ	Clarum mons, sive urbs Arvernorum, Gall. <i>Artemnus Ep.</i> 206 SS. <i>Vera et Supporina</i>	207	
	Calpurnianum Ital.	Clasius fl. Ital.	542, 544	
	Camelaria I. in Arvernus	Classis op. Ital.	711, 714, 715	
	Camera monast. Brabant.	Clastrum, sive Hemmenrode monast. Germ.	61 d	
	Canonicinus seu Camocinus mons Ital.		63 a	
	Canabis Burgund.	S. Clementis op. Hisp.	511 e	
	Canan Palæst.	Cleopatra ur. Ægypti. <i>Paulus, Pansrion, Theodosion</i>	205	
	Candia ur. Cretæ	Cliternum vicus Ital.	201, 202 b	
	Candidinense monast. Arvern.	Clitumnus fl. Ital.	201 a	
	Canea ur. Cretæ	Cluain-mhor monast. Hibern.	730 c	
	Canopus prov. Ægypt.	Cluniacum monast. Gall.	418 f	
B	Cantoennum monast. Arvern.	Coerlahem mons Gal.	577	
	Caunsium ur. Ital.	Codonium Ital.	716 d	E
	Capha ur. Tauricæ Chersonesi	Coldingham monast. Scotiæ. <i>Adamnanus Presb.</i>	735	
	Caphar-baricha Palæst.	Colmenar de Oroya op. Hisp.	511, 512	
	Capharnaum ur. Galilææ	Colobianum Ital.	716 c	
	Capua ur. Ital. 203 a <i>Castula</i>	Colodi urbs Scotiæ, sive Coldingham	742 e f	
	Caravaca op. Hisp.	Colonia Agrippina urb. Ger.	586 731	
	Carcassona ur. Gal.	Colossensis Episcopatus in Rhodo insula	606 607 a	
	Cardosum pratium Ital.	Columbarium castrum Lusit.	747 a	
	Carinnena I. Hispan.	Columbarius I. in Arvernus	244 d	
	Carmelus mons Syriæ	Columerius vicus Gal.	104, 105 b	
	Carnotum seu Carnutum ur. Gall.	Conachria regio Iiberni.	727, 730, 732, 734	
	Carseoli op. Ital.	Conallia Hibern.	730 e	
	Carsula vicus Ital.	Concha ur. Hisp. <i>Julianus Ep.</i>	509	
	Carthago. <i>Galaxus</i> 203 <i>Donatus Secundus, Pappus</i>	Condesia ur. Lusit.	747 a	
		Condomum ur. Gal.	511 f	
	Casa-Dei monast. Gal.	Confinus I. Ital.	563 f	
	Casale ur. Ital. <i>Projectus Diac.</i>	Confluentia ur. Germ.	593	
	Casamuri I. Ital.	Conimbrica ur. Lusit. 744, 747, 748. <i>Gonzalvus Osorius, Froalengus</i>	366	
	Casselia ur. Hibern.	Conkitta monast. Gal.	14 b	
	Cassinum castrum Ital.	Constantia ur. Gal.	725 f	
	Castellonus vicus Hisp. <i>reliquæ S. Valerii Casarugustani</i>	Constantia ur. Germ. <i>Noitburga vidua, Hliza V. et alii 7, cyus liberi</i>	365	
	Castrensis baronia Hisp.	Constantinopolis 339 d <i>Andree, Luca et Timothei</i>	425, 426 b	F
	Castrum ur. Gal. <i>caput S. Vincenti</i>			
C	Castrum Theoderici op. Gal.	Coquarna Ital.	717 c	
	Castrum op. Ital.	Corbeja monast. Gal.	348, 353, 359	
	Castrorum locus, sive Mons Hannoniæ, ur. Belg.	Corcyra insula	607	
		Corduba urbs Hisp.	746 f	
	Catana ur. Siciliæ	Cordunum I. Ital.	203 a	
	Cathurcium, sive Cadurci ur. Gal.	Corsinium ur. Ital.	203 a	
	Ceallmivinnin ur. Brit.	Corinthus urbs Archaiæ	606 e f	
	Cellense monast. Trevis	Corisopitum, sive Curiosolium urbs in Britannia Armorica	569, 572	
	Cemelenum ur. Ital.	Corium Ital.	716 d	
	Cenomanorum civitas in Gallia 11 b <i>Julianus Ep.</i>	Cornubia prov. Angliæ	219, 568, 573 d	
		Cornu-gallia regio Gall.	570, 573, 579, 580	
	Centonomius fons Cenoman.	Corona ur. Peloponnesi	607, 617, 627	
	Centumcellæ ur. Ital.	Corphyæ, seu Corcyra	606, 607	
	Ceratensis vicus Gal.	Corsica insula. <i>Devota V. Mart.</i>	385	
	Cerdania I. Hisp. 17 a comitatus	Cortracum op. Belg. <i>Papix et Mauri</i>	564 e f	
	Chalcas I. Assyriæ	Corvorum mons Hisp.	49 d	
	Chalcedon ur. Bithyn. 48 b obsessa a Persis 7 sec.	Coryphe mons Syriæ	100	
		Coth ur. Syriæ	329 c	
	Chalcedonia	Coubrige op. Walliæ	220 d	
	Charcedonia	Crabia Ital.	716 d	
	Chariartarbe ur. Palæst.	Crassona Ital.	ibid.	
	Chariat-cepber op. Palæst.			
	Chebron ur. Palæst.			
	Chersonesus			Cremona

A	Cremona ur. Italiae. <i>Vincenti 26 Babylæ</i>	195	Engelberch op. Germ.	760 d	D
	Creta insula	618	Ephesus ur. Ionix. <i>Timotheus Ap.</i>	176	
	Crusinallum pagus Ital.	716 c	Eporedia ur. Ital.	31 e f	
	Cuculla l. Ital.	53 c	Epternacum monast. et opp. Belg.	239 f	
	Cunetio fl. Angl.	59 f	Erbach monast. Germ.	788 a	
	Curaser monast. Ital.	56 e	Erni stagnum Hibern.	728 a	
	Corbio, sive Corbio, monast. Gal.	353, 359	Escol Palest.	330 d	
	Curiosilitum regio Britannix Armorix	569 d	Eudoxii regio Constantinopoli	72 a	
	Curtissolra pagus Belg.	657, 658	Eugubium ur. Ital.	200 c d	
	Cyprus insula 128 142 c 329 b 716 f et seqq.		Eumenia pagus Ital.	716 c	
	Cyrus ur. Syriæ	102, 103	Eversbam monast. Fland.	417 418 b	
	Cysonium vicus Flandrix. <i>Arnulphus M.</i>	586	Extremadura regio Lusit.	22 24 c	
	Cyzicum ur. Hellespontii. <i>Thryphena M.</i>	696			
			F		
	Dacia prov. Germ.	498 b	Fagetum l. Bavarix.	399 b	
	Dalmanata prov.	382, 498, 616	Falaerinum vicus Ital.	201 a b	
	Damascus nr. Syriæ. <i>Ananus Apost.</i>	227	Famagusta urbs Cypri. <i>Petrus Thomasius</i>	606	
	Damoenonia prov. Britan.	567, 572	Fanopinum monast. Belg.	418 e	
	Damh-Inis monast. Hibern.	728	Fargat fl. Hisp.	397 e	
	Daphne locus prope Antiochiam	194, 195	Farne insula Britan.	153 c	
	Daroangus monast. Gal.	245, 249	Ferna ur. Hibern. <i>Aidanus, sive Mædocus Ep.</i>	726	
	Darooca ur. Hisp.	512	Fessa ur. Mauritanix	602 e	
	Dastager palatium Cosrois R. Persarum	37 b	Fesuke ur. Ital. <i>Andreas Corsinus Ep.</i>	696	
	Debeblus, seu Deboldus, ur. Thracix	54, 55	Fidiacum monast. Gal.	553 a	
R	Decapolis prope Alexandriam	133	Flaminia via a quo facta	198 199	E
	Deibensis villa Hisp.	150, 152 c	Flandria prov. Belg.	410 415	
	Derba l. in Oriente 47 a ur. Asia	181	Florentia ur. Ital. 203 684 685 691 <i>reliquix S. Andree Corsini</i>	676	
	Dertusa ur. Hisp.	498 b	Fontes villa Hispan.	4 f	
	Desiorum terra Hibern	730 a	Fontinella monast. Gal.	353 359	
	Dumete Britan.	567, 568, a	Forcalcata op. Gal.	390 d	
	Dioleon ur. Egypti	338 a	Formosella monast. Fland.	413 f 418	
	Diospolis ur. Palest.	41 d, 46 f 52 329	Forneles l. Hisp.	453 a	
	Discartas palatium Chosrois Reg. Pers.	37, 43, 48	Foro-Julianus Iucatus 8 sec.	495 e	
	Disertuarbe Hibern.	730 a	Foro-Julium prov.	497 f 503 c 763 e	
	Divio urbs Burgund.	103	Forum Crucis l. Ital.	201 f	
	Dolum ur. Britan. Armorix. <i>Gildanus</i>	405	Forum Flaminii ur. Ital.	196 197 199 201	
	Dor ur. Palest.	329 c	Forum Sempronii ur. Ital.	201	
	Doroangus monast. Gal	245, 249	Fosse monast. Belg. <i>Gobertus</i>	367	
	Doryzin l. Alexandria	709 b	Franciacum castrum Gal.	103 a e	
	Drewels castrum Germ.	594 c	Freckenhorstum monast. Westphal. <i>Thiathildis V.</i>	758	
	Druentia fl. Gal.	2	Frisia prov. 498 a d 499 b Fresonia 504 e 762 a		
	Druinlithain monast. Hibern	722 c	Fresones	154 h	
	Dunbritton, sive Aracuta, op. Scotia	570	Fulda monast. et opp. Germ. <i>Amuchadus mon.</i>	671	
	Dumense monast. Fland.	421 d	<i>rely. SS. Papiæ et Mauri</i>	111 f	
	Dunsa, seu Beynsa, op. Flandr.	233 f	Fulginium, seu Fuligna, ur. Ital. 56 e 543 a 545 e		
	Dunum Regis ur. Gal. <i>cor S. Vincenti</i>	13 c	550 <i>Messallina V. M.</i> 66 <i>Felicianus Ep. M.</i>	195	
	Duraca, seu Dyrachium ur. Albanix	606 607	Fundus hospitium Sanctorum in suburbio Segorviensi in Hispan.	8 c	F
	Dymelle fl. Germ.	496 d	Furconium vicus Ital	201 a	
C			Furnæ opp. Flandr.	415 421	
			G		
	Eboræ ur. Lusit.	719 f	Gabaa Palest.	329 331 d b	
	Eborogia ur. Ital.	31 b f	Gabala ur. Syriæ	147 148	
	Ebrodunum ur. Gall. <i>Vincentius, Orontius, et socii MM.</i>	2	Gabalon ur. Palest	329 d	
	Ebrodunum ur. Gall	503 c	Gabalorum urbs Mimata in Gallia. <i>Severianus Ep.</i>	229	
	Ebroica ur. Gal. <i>Gaudus Ep.</i>	725	Gala mons Palest.	331 b	
	Edessa ur. Mesopot. 696 c e 701 <i>Barsimæus Ep.</i>	46	Galatha op. Sicilia	232 b	
	641 <i>Borsæ Ep.</i> 646 <i>Phures Martyres</i>	46	Galgala	331 a	
	Eferadunum loc. Hisp.	435	Gallia Comata	3 c	
	Elegia castellum Gallix, nunc Alsatix	533	Ganda ur. Fland. 499. <i>Excl. S. Joannis extracta</i>	253 f	
	Elenium locus Constantinop.	426 427	Gannatum monast. Gal.	739 d	
	Eleutheropolis ut. Palest.	227 228	Garganus mons Ital.	11 d 46 f	
	Eliberis ur. Biberitanum Concil Hisp.	450 c 453	Garienda villa Gal.	18 b	
	Elsagaugium, Alsatix prov. Germ.	257 258	Garizim mons Palest.	331 c	
	Ellus fl. Alsatix	258 b	Garnestannum op. Flandr.	409 f	
	Elmnil pag. Brit.	573 c	Garonna fl. Gal.	494 d	
	Elno monast. S. Anandi in Belg.	235 f	Gaudianum op. Ital.	714 715	
	Emms ur. Palest.	329 d	Gaumates, vallis Ital	386	
	Emesa ur. Palest.	52 c	Gavellum l. Ital.	712 e	
	Emporia ur. Hisp.	28 f	Gaza ur. Palest	121 d 126 138 e 222 a 339 d	
	Enctum vicus Hisp.	451 355 a			
	Engulli locus Palest	330 c			S. Geminian

A	S. Geminiani opp. Etruriæ	711	Inis-breagai, seu Inisbreagmuins insula Hibern.	727 c	D
	Gemmeticum monast. Gal.	349 335 359	Insula Germanica juxta Treacas in Gal.	349	
	Germiacum l. Gal.	404 e	Insula leporum locus Hungariæ	512 e 513 f 514 e	
	Gerunda nr. Hisp. 396 b <i>Vincentius Victor</i> , et socii	27		322 b c d	
	<i>Inventus et CCCLIX MM.</i>		Insulæ ur. Flandr.	410 c 419 d	<i>Victoris et socii reliq.</i>
	Gbisna op. Belg.	417 419 c		167	
	Gillenghein monast. Belg.	633 f	Interamna nr. Ital.	196 198 199	
	Gistenopolis op. Belg. <i>Sulpitii Ep. reliquiæ</i>	402	Interamna Præstutiana ur. Ital.	200 201 382 a	
	Gladius fl. Walliæ	728 a	Interocrea vicus Ital.	201 a b	
	Glaston monast. Angl.	59 b c f	Ipra ur. Fland.	414 417 418	
	Goslaria ur. Germ.	507 a	Iria Flavia ur. Hispan. <i>Servandus, Vitulphus, et</i>		
	Gradus op. Ital.	502 c	<i>Pelagus</i>	366	
	Granopolis Hisp. 2 a f seu Gratianopolis	3 b d	Isara fl. Bavariæ	398 c 399 b	
	Græcia pro Asia	423 425 430 446 a	Isauria Prov.	108	
	Grignasium Ital.	716 e	Isera fl. Gal.	157 e 159 b	
	Gualbi l. Ital.	200 d	Ister fl.	617	
	Gualthes vicus Hisp. <i>Candida vidua</i>	396	Istria regio	498 c	
	Guiriacum Gal.	106 e			
	Gussenus vicus Hisp.	354 d			
	Gyruum monast. Angl.	154	Jacca ur. Hisp.	454	
			Janna pro Genua	619 620 623 627	
	H		Jericho ur. Palæst.	331 a	
	Hagelstadt ur. Angl.	183 d f	Jesdem l. Assyriæ	37 c	
	Haialon ur. Palæst.	329 d	Joe ur. Maurif.	68	
	Halicia regnum in Russia	512 513 b	Joppe ur. Palæst.	327	
B	Hama monast. Artesiæ	413 c	Jordanes fl.	331	
	Hamelia op. German.	750	Jostrum mon. Gal.	353 359	
	Hartensburgum op. Germ. 506 e f 507 a d <i>reliq. S. Anastasi</i>	749	Juvamm sen Salsburg. ur. Germ.	503	
	Hasa fl. Germ.	493 h d	Judæa, <i>Domitians monach.</i>	387	
	Hasbania regio Belg.	233 e	Juliacum opp. et Julia prov.	457	
	Hatelogum l. Turciæ	618 e	Julianum op. Hisp.	3 4 3 a	
	Haveskercke vicus Flandr.	417 f	Julii insula Ital.	714	
	Haynau, sive Haannonia, prov. Belg.	463 b			K
	Hebdoman suburb. Constantinop.	426 b	Keial-Mudnach monast. Hibern.	732 f	
	Heisterbach monast. Germ.	591 592 e	Keltra insula Hibern.	670 c	
	Heliopolis ur. Ægypt.	222 a	Kildara ur. Hibern.	735	
	Hellespontus	425 696	Kilmodok ur. Scotiæ	725 e	
	Hellespontica porta Cæsareæ Bithyniæ	439 f	Kleggovia districtus in Suevia	365 b f 366 a d	
	Helvetia prov. Alpina. <i>B. Eusebius monachus</i>	744	Kynnselach opp. Hibern.	729 e 730 e e	
	Henmenrode monast. 593 <i>B. Walterus de Brabeke</i>	60			L
	Herbipolis ur. Germ.	584 f	Lachis ur. Palæst.	331 e	
	Hercinia regio Germ.	346 e	Ladus fl. Arcadiæ	193 d	
	Hermion et Hermionii montes Palæst.	331 d	Lætie monast. Belgii 669 e <i>reliq. S. Joan. elermos.</i>	143	
	Hermopolis ur. Ægypt.	69 70 237 238 a	Lagartera op. Hisp.	512 e	
	Herosfeldia, sive Hirsfeldia, op. et monast. Germ.	259 f	Lagenia provincia Hibern.	726 a 729 b 730 e 731 a	
	Hieropolis ur. Orientis	35 f 40 43 46 a 48 f		732 a 733 d 734 e e 735	
C	Hierosolyma. <i>Xenophon, Maria, et filii</i> 338 <i>Matthias Ep.</i>	629	Lamber fl. Ital.	645 a	
	Hierso vicus Gal.	329 701 e	Lancarvanan monast. Walliæ	217 d 220 d 369 b	
	Hippo nr. Africae	323 f	Lanna insula S. Ituti	375 b e	
	Hispalis ur. Hisp.	749 f	Laodicea ur. Syriæ 323 c <i>saemula Antiochiæ</i>	210 c f	
	Hispellum ur. Ital.	197 199 345 350	Lapzacus, seu Lamsacum, ur. Asiæ	618 a 619 b	
	Hartanus lacus Ital.	713 b	Larzacum l. Gal.	104 a 105 d	
	Horus insula Gal.	569 d e	Lateranæ, Romæ	395 e 396 d	
	Hovene monast. Germ.	730 e	Lavica monast. Hungar.	520 a	
	Hua-Brun districtus Hibern.	726 727	Laus Pompeia, seu Lauda. ur. Ital. <i>Sarban vidua</i>	645	
	Hua-Kennelach regio Hibern.	728 729 d	Lechus, sive Lyeus, fl. Vindelicis	497 a	
	Hy-conail Gablire regio Hibern.	731 732	Lectoria, seu Lactora, ur. Gal.	610 611 d	
	I		Leda fl. Gal.	380 a	
	Iberus fl. Hisp.	497 b	Legia, sive Lætia, fl. Fland.	409 f	
	Icciodorum op. Gal.	671 d	Legranum l. Ital.	645 f	
	Iconium ur. Asiæ	181 b d	Lenovicum urbs in Gal. <i>reliquis S. Thyrsi</i>	424 e	
	Ilerda ur. Hisp. <i>Athanasius et LXXIII socii, Sergius monachus</i>	70	Leodium ur. Belg.	262 d 264 d	
	Ilfintine l. Gal.	580 a	Leontopolis ur. Ægypt.	222 a	
	Iliberis ur. Hisp.	449 e	Lerinus insula	473 e	
	Imbher-Cranchnun l. Hibern.	729 f	Letana, Britannia Armorica	573 576 f	
	Imma vicus Antiochiæ	456 457 d	Letic carver apud Persas	121 122 138	
	Ingelheim op. Germ.	498 a	Leno pagus Carie	215 a d	
			Liburnia prov.	497 498	
			Libya regio	708 709	
				1155	

- A Razzia regnum 606 613 614 613
 Redones ur Britan. Arm. 580 c
 Reimbachium op. Germ. 732 d
 Reomans monast. Gal. 249 f *Joannes Ab.* 470
 Reumvisii mons Gal. 569 573 576 579
 Rhenus fl. 252 b
 Ithesion prope Constantinop. 426 b
 Rhinocolura, seu Rhinocorura urbs Ægyptum inter et Syriam 131 d e
 Rhoda, sive Rota ur. Hisp. 3 e 4 f 5 a *reliquæ S. Valerii Casaraugust.* 450 453 454
 Rhodanus fl. Gallie 450 c 673 b
 Rhodus insula 77 89 128 129 142 320 619 620 621 622 628
 Ricaudum op. Gal. 598 e
 Rilliacum op. Gal. 832 b 533 f
 Ripa op. Gallæciæ 366 c
 Ripa S. Vitalis op. Ital. *Manfredus Erem.* 523
 Ripacurtia ur. Hisp. 453 e
 Riparia ditio Ital. 714 715
 Rivense monast. S. Gildæ 569 d
 Rodinigus pagus Rutenorum Gal. 18 a
 Roma a Gothis capta 724 e d
 Romæ. *Vitallianus Papa* 394 *Felix IV, Papa* 647 *Irene vidua* 28 *Blasilla vidua* 29 *Cortilia V. M.* 70 *Bellus, Florus, et alii* 68 *Emerentiana V.* 71 *Gregoria V.* 108 *Emetrus, Marinus, Felicissimus* 204 *Severa V. et socii* 561 *Papias et Maurus* 564 *Marcella vidua* 621 *Vincentii* 26 e *Anastasi Persæ* 36 a *Polycarpi* 310 f *Cyriti* 439 b *Cyri et Joannis* e 669
 Romanus op. Gal. 157 160
 Rotenensis pagus Gal. 17 f
 Rovasenda Ital. 716 c
 Rovasium Ital. *ibid.*
 Rugi populi Rugini 134 d
 Ruilliacus vicus Gal. 380 a
 Rusium monast. Hibern. 154 c
 Russia Ducatus 513 f
 Russium castrum Ital. 161 162 163 164 b
 Rutinagua Gal. 404 e
 Ruyense, vel Rutuyense monast. S. Gildæ 570 d
 Ruzasa I. Hisp. 430 f
- S
- Sabrina fl. Angl. 567 b
 Sapinum ur. Ital. 200 201 b
 C Sabaguntus ur. Hisp. *temp. S. Totisæ, seu Thyrsi* 427 d 38 b e
 Salsernum ur. Ital. 146 f
 Salimosa vicus Gal. 610 e
 Salon ur. Dalmatiæ 513 f
 Samaria Prov. Palæst. 52 d
 Sambre fl. Belg. qui et Sabis 594 663 b
 Santon et Samos varia loca 554 556 e
 Samosata ur. Mesop. *Philothens, Pypercechus, et socii* 565
 Sambrenn monast. Hungar. 512 f
 Sangrum op. Ital. 58 a e
 Sarepta ur. Sidonior. 329 e
 Surlatensis diocesis Gal. 610 611 e
 Sarta fl. Gal. 377 581 e
 Sathalia Turcis crepta 622 623 d
 Saurium op. Lusitan. *Martinus Presb.* 746
 Scalabis op. Lusit. 716 e
 Scandila op. Ital. 87 a b
 Seclera fl. Ital. 641 e
 Seethe, Seithi, Scheti, Schetium, regio Ægypti 702 703
 Sehermbeka I. Thuringia 756 f
 Sehermbeka vic. Westphalia 373 756
 Seonaugia monast. Germ. 593 c d
 Scythopolis ur. Palæstine 48 d
 Seanbhodhai monast. Hibern. 720 e
 Sebaste ur. Palæst. 329 c
 Sedula ur. Ital. nunc Casale 250 e
 Segesteriorum civitas in Gallia 387 c
 Segor Palæst. 330 e
 Segorria ur. Hispan. 8 c
 Seguris fl. Hisp. 16 c
 Seleucia ur. Syriæ 329 b
 Sentenaria Ital. 716 d
 Sentiliacum Gal. 404 c
 Septimania prov. Gal. 498 b
 Servia regio 605 614
 Seyue Comitatus Germ. 591 b d
 Siarsura I. Assyriæ 424 c
 Sieha Palæst. 331 c
 Siehem ur. Palæst. 331 c
 Siehemium monast. Thurin. 373 374 736
 Sicilia insula. *Babylas, Timotheus et Agaprus* 206 *Fabianus et Sabrianus* 232
 Sicoris fl. Hisp. 18 c
 Sidon ur. Syriæ 329 c
 Signia op. Ital. 395 d Comitatus 39 a
 Silo Palæst. 331 b
 Siloe 710 a E
 Silus fl. Gallæciæ 366 367
 Sina mons Arabiæ 221 b
 Sineurum opp. Gal. *reliquæ S. Joannis Romæensis* 479 c 482 483
 Sior fl. Ægypti 331 c
 Sistaricum ur. Gal. 388 390
 Sithiu monast. Audomaropoli in Belg. 254 418 419 494
 Slana fl. Hibern. 726 730
 Slavonia regio 606 613 614
 Smyrna urbs Asiæ 606 607 617 618 619 *MM.* 306
 Socoth 331 e
 Solaria I. Ital. 718 e
 Solra pagus Belg. 661 662
 Soma, seu Somona, fl. Gal. 736 c
 Sora ur. Ital. 98 99 *Dominicus Abbas* 55 *Johannes M.* 382
 Soractes mons Ital. 494 d
 Sorisium Ital. 716 d e
 Spalatum ur. Dalmatiæ 513 a
 Spellum, sive Hispellum, ur. Ital. 496 545
 Spoletna ur. Ital. 196 c 199 a 203 a 449 b c 331 e 643 c
 Stabie ur. Ital. 567 f
 Stabulaus, seu Stabuletum, monast. Belg. *Poppo Ab.* 251
 Stationa ur. Ital. 718 c
 Strada castel. Hisp. *reliquæ S. Valerii Ep. Casaraug.* 451 454
 Stratesium I. Constantinop. 37
 Stratonis turris, sive Cesarea, ur. Palæst. 329 e
 Strigonium ur. Hungar. 51 515 516
 Stromberch monast. Germ. 61 592 593
 Suatia Ital. 716 d
 Sublaens monast. Ital. 59 d
 Suighe-Lagen mons Hibern. 720 e
 Sulcensis Comitatus Germ. 365 d
 Sura prov. Ital. 221 a
 Surdiliacum I. Gal. 104 d 105 a
 Surrentum ur. Ital. 147 *Athanasius Ep.* 347 *Baculus Ep.* 596
 Susatum ur. Westphal. *reliquæ S. Patroci* 750
 Syeamius lorus Cariæ 215 f
 Syria. *Eusebius Ab.* 99 *Mansynas Sacerdos* 102 *Satanianus Sidentarius* 103 *Macedonius Crithophagus* 207 *Moras Ab.* 241 *Simeon Priscus Ab.* 324 *Petrus Ægyptius* 386
 Syria a Persis vastata 7 sec. 113 e 114 b 131 e
 Tabenna

A	T		Tyrus ur. Palest.		341 c D
				U	
		Tabenna insula Ægypti	710 h c	Udalahachum rupes Hisp.	451 b
		Tabennesiotæ	338 d	Ulma ur. Germ. <i>Henricus Suzo</i>	266
		Taginae ur. Ital.	200 d	Ulyssipo ur. Lusit. 746 <i>reliquæ Vincentii</i>	19
		Tagus fl. Lusit.	24 674 d	Unda fl. Hispan.	3 c
		Talavera ur. Hisp.	312 c	Urfa fl. Germ	731
		Tamirensis pagus Gal.	27 a		
		Taplinaï campi in Ægypto	331 e	V	
		Tapiaus mons Lusit.	746 747 a	Vacia ur. Hungar.	314 316 c
		Tarantasia ur. Gall.	303 c	Vaciacum Ital.	616 d
		Tarbensis ager in Gal.	7 3 a	Vacanae fanum	201 a b
		Taroanna urbs Morinor. in Belg. <i>Joannus Ep.</i>	407	Vahalis, sive Wahalis fl. Belg.	499 a
		Tarraco ur. Hispaniæ	70 f	Valcellæ monast. Belg. <i>Ricohardus</i>	508
		Tarsatica ur. Liburniæ	497 f	Valentia ur. Gall.	430 d
		Tarsus ur. Ciliciæ	80 81 82 83 a	Valentia ur. Hisp. 450 d f 398 a <i>Vincentius M.</i>	6
		Teach-mune monast. Hibern.	732 d	Valentia Mauris erepta	450 451
		Teate ur. Ital.	200 201 b	Valentianæ ur. Belg.	403
		Tefius fl. Scot.	133	Valeria prov. Ital. ubi? unde dicta? <i>Martyrius monachus</i>	107
		Teleda vic. Syriæ	99 d	Valeria via Ital.	107 c
		Temoria ur. Hiberniæ	727 730 734 e	Vallavi populi Gal.	160 f
		de Tenellis monast. Belg.	664 e	Vallonia l. Ital.	201 a b
		Tetrapylum Cæsareæ Palest.	31 c d e	Varadinum ur. Hungar.	316 c E
		Tetrapyrgia l. Syriæ	341 c	Vasconia regio 8 sec.	493 496 d
		Tevoitus fl. Scot.	133	Vegetii-Vallis Ital.	716 c
B		Thabor mons Palest.	331 d	Vena fl. Hisp.	676 a
		Thamnatar Palest.	ibid. b	Veneti populi Gal.	370 377 380 b
		Theanum ur. Ital. <i>Amisus Ep.</i>	97	Venetie ur. Ital. 623 624 626 627 628 <i>reliquæ S. Anastasi</i>	38 b
		Thebe ur. Bœotiæ	179 606	Venetorum bellum cum R. Hungariæ 14 sec.	614 616
		Thebais regio Ægypti <i>Asclas M. 63 Ammonus Leonides M.</i>	337 438	Venetus lacus Germ.	739
		Thecua op. Palest.	330 f	Venton monast. Gal.	508 a
		Theopolis, sive Antiochia	206 b 393 d	Verbanus lacus Ital.	718 d
		Theotmelli l. Germ.	496 b c	Verona ur. Ital.	763 e
		Theriac Trajanae Romæ	364 e	Vesolense castrum Burgund.	106 a
		Thicis fl. Hisp.	3 c	Vesoutio ur. Burgund. <i>Mambodus M.</i>	133
		Thomarium op. Lusit.	746	Vesprimium op. Hungar. 43 e 314 c 315 e 316 e	523
		Thrasycæmus lacus Ital.	382 f	Vettona op. Ital.	200 a
		Tiberias Palest.	331 c	Vetula op. Gal.	160 f
		Ticinum ur. Ital. 494 586 a <i>Armentarius Ep.</i>	671	Vetus-mons monast. Germ.	39 d
		Tigris fl. Mesopot.	43 f 48	Vicohabentia vicus Ital.	396 a
		Titulus Equitii Romæ	363 364	Vicus-Equeusis op. Ital.	699 b
		Toletum ur. Hisp. 672 b <i>Idephonsus Ep.</i> 148 an patria S. Thyrsi? 423 e <i>templum et reliquæ S. Thyrsi</i>	426 e	Vienna ur. Austriæ. <i>digitus S. Joan. Eleemos.</i>	143 e
		Tomi ur. Seythiæ. <i>Britannia Ep.</i>	233	Vienna ur. Gall. 459 d 334 <i>Bernardus Ep.</i>	137 f
		Torciana insula Gal.	107 a	Villa-major monast. Hisp. <i>Redigundis</i>	357
		Torna fl. Assyriæ	27 b	Villarum monast. Belg. 62 e 367 <i>Carolus Ab.</i>	391
		Tornacum ur. Belg. 320 b c d S. <i>Vincentii</i>	13 a	Vincentia, quæ et Vicentia ur. Ital.	203 a f
C		Tornadorum op. Gal. 402 404 405 e 470 a	472 d 479 371	Virdunum ur. Gall. <i>Adelawa</i>	252 b
		Tornusium op. Gal.	370 e	Vistula fl. Polon.	498 e
		Tortola Hisp.	311 f	Vitavia monast. Poloniæ	303 f
		Traguntanum Ital.	616 c	Vituke-alba insula in Hibern.	133 e
		Tragurium urbs in Illyrico	313 e	Vivificus l. Gal.	368 a
		Trajectum Frisicæ, vulgo Ultrajectum, ur. Belg.	239 f	Vucunia Ital.	716 c
		Trasimenus lacus Ital.	201 e	Voloviceni l. Arvern.	230 d
		Trebia ur. Ital. 196 c 197 b 199 a <i>Enthimus Ep. Hilarionus, Hieronippus, Dionysus</i>	449	Vosagus mons Lotharing	246 e 250 e
		Trece, seu Tricassium urbs in Gallia. <i>Babinus Ep.</i> 39 <i>Sabinianus M. Sabina V. et multi MM</i>	331 e	Volutus mons Gal.	304 a
		Trenorchium ur. Gal.	370 e	W	
		Tressenorum familia Laude Pompeii	644	Walcioborum monast. Belg.	239 f
		Treviri ur. Germ. <i>Morus Ep.</i> 345 <i>Valerius Ep.</i>	331 a	Waldaric-cella Gal.	18 a
		Trigantum Gal.	503 e	Wahalis fl. Belg.	499 a
		Trisaltus l. Ital.	38 a f	Wallia	216 217 220
		Tudertum urbs Ital. 203 a <i>Seustus et 70 Mart.</i>	362	Warendorppia op. Westphal.	760 762
		<i>reliquæ S. Leuci</i>	423 f	Warneston op. Flandriæ	410 d 417
		Tuidi fl. Scot.	133 e	Wasloi monast.	234 f 238
		Tunicensis urbs Mauritanicæ	602 e	Watenaë, seu Watinense, monast. Fland.	413 e e
		Turones ur. Gal.	63 e f	Wedon monast. Angl.	217 f
		Turquia	620 621 629	Weisfordia ur. Hibern.	726 a
		Tusculanum Ital.	38 e	Wengelberg op. Germ.	761 d
		Twede fl. Scot.	133	Wendensis Comitatus	393 b
		<i>Januarii Tom. III.</i>		123	Wichmanni

IN VITAS SANCTORUM

X ULTIMORUM DIERUM JANUARI.

Non sola hic virtutum aut vitiorum nomina expressa, sed rerum omnium vocabula, quarum notitia ad virtutum vitiorumque tractationem visa est accommodata: ut sint veluti Universales loci communes. Ampliores post toto ex opere conficietur.

Litteræ A, B, C, etc. margini appositæ, aut in ipso Indice rerum expressæ, quid sibi velint, supra ante Indicem Historicum indicatum est.

A

- Abbatibus Sancti in hoc Tomo. Orientis: Ægypti, Apollonius 237, Ammonas 337 Syriæ, Eusebius 90 Publius 233 Maras 241 Simon Priscus 324. Palæstinae, Hegumeni dicti, Gabriel 346. Abbatis Sancti. Occidentis: Italice, Dominicus Soræ 55 Hispaniæ, Emeris 396 Adelelmus 672 Galliæ, Marrus Boduensis 388 Joannes Reomunensis 480 Gildas Sapiens 568 Bertrannus 222 Belgii, Poppo 251. Abbates Cistercienses B. Albericus 368 Carolus Villariensis 591. Abbates Martyres SS. Suravius 220 Amarinus 242 Abbas invitus creatur Cuvulus Villariensis 593 abdicare se cupit 594 ab dicat 595 ut et S. Adelelmus 674 b. Ex Abbatibus Episcopi, Vide inter Episcopos.
- Abnegatio sui in Henrico Susone 279
- Abortionis periculum pellitur pototum aqua benedicta a S. Macedonio Crithophago 210 a
- Absorbentur terra diripientes cibum S. Cudoer, iterum esca intacta 218
- Abstinentia rari ummichorum Taberniensium 336 d e ob Abstinentiam in Barchanahibus divina visione recreatur Henr. Suso 273 274 294 a. Vide cibum, potus, jejunium, dormire, castitas etc.
- Accusatus temere et falso manachus, consulens salutem puellæ, jussu S. Joannis Eleemosynarii verberatus, monitu divino reperitur Sanctus 121 b e d 138 e e
- Aceto et sale perfunduntur membro et facibus adusta SS. Cyri et Joannis 702
- Adolescentia sancta et pia Gaudenti 31 b Clementis Ancyranæ 84 Proximi 247 Policarpi 330 Aidani 728 Adolescentia dissoluta S. Andrea Corsini ope Dripivæ emendata 680 688 689 a Vide puer, Juvenis.
- Advocatus fuit S. Cyrillus 458 b
- Æqualis Davides Ab. etiam accepta injuria 101 d e f
- Allictionem piis cur Deus permittat 298 e Allictionem passis tria gaudia Deus promittit 289 e Allictiones suas cum gratiarum actione Deo offert Henr. Suso 288 d ut idem prestivolium afflictos vivat 288 e Allicto nemine ul se veniente, stet S. Joun. Eleemos. 113 e 132 e
- Agnoseunt se invicem, alter alium mortuum credens, SS. Joannes et Arculius fratres 342 Agnoscentur a parentibus 344
- Agnus piscem S. Aldequalls contra caros defendit 653 e 660 a
- Agrum colit S. Martinus Presb. Sauron. 749 b
- Agrorum limites controversos filo designans fossam miraculose eruit B. Luffildis 731 e ab Agris satis mures abijuntur aqua benedicta S. Urbani Ligonensis 107 e
- Alapis caditur 5 facies S. Clementis, Ancyranæ 78 a 90 Alapa qui percusserat S. Vitalium, eo moriente, a diabolo alapa accepta possidetur 125 d f 140 e e
- Alapa iustitia, a demone correptum liberat S. Poppo 260 e f
- Alunt pauperes viduus præter hospites et monachus 218 S. Joannes Eleemos. pauperum 7500, quos Dominos suos vocat 113 a 132 b Alit primo die cujusque mensis 300 pauperes S. Poppo 264. Vide Eleemosyna, pauperes.
- Alleluia cantato, loco convivia convocantur ad officium Virgines in cavernis S. Paulæ 335 a
- In Altare S. Mariæ Bolan. lapidem projiciens, puniatur contractione nervorum 391
- Altercatus in pauperum favore cum Patricio Imperatoris S. Joun. Eleemos. ante solis occisum ei reconciliatur 117 a 135 e
- Amentium fingit S. Ulfia V. divinitus doctum ut procorum insidias evitet 738 d
- Amentis iustus habitus S. Petrus Teluncarius a Christo recreatur 119 137 Amens factus detrahens S. Dominico Abb. ab eo sanatur 59 a d Amontes sanantur, ope SS. Juliani Conchensis 512 e Andrea Corsini apparentis 692 b putata aqua frigida, benedicta a S. Macedonio Crithophago 209 e signo Crucis a S. Allegunde 651 f 661 d cervicali et mitra B. Andrea Corsini, capiti impoitis 652 e admotis ejus reliquiis ibid. d
- Amissa recuperantur; invocato S. Vincentio, hos 24 e pellicula 25 e panni 28 peruvia 24 f 25 a b ope S. Caroli Magni bona furto ablata 506 f 507 a. Vide Furtum.
- Amor proximi in S. Joanne Eleemos. 113 et seqq. Vide Zelus. Ab Amore seculi quibus modis ad Deum trahit suos Henr. Suso 299, ab Amore illicito ut sanctimonialem avocet, gibbum ei impetrat Henr. Suso 299 d
- Amicitiarum tenax Carolus Magnus 499 f
- Anachoreta vult Eremita.
- Anathemate voto S. Andrea Corsino lepro tollitur 692 a V. singulos morbos, et rex quo offeruntur.
- Angeli baptizandam S. Thyrsam ad Episcopum educunt, et post reducunt 435 442. Angeli evanunt, in nativitate S. Juliani Conchensis 510 d intuitus præces, vidente S. Petro Nolasco 604 e laudes Mariæ Virginis cum Henr. Susone 293 e f cauto, tripudis, et amplexu recreant Henr. Susonem 270 271 282 uarbo liberant 282 Angeli in carcere Amstusam Persa 42 e recreant SS. Clementem Ancyranum et Agnathangelum 78 b 90 f pascunt S. Julianum fame tortum 382 e invisentes S. Vincentium compedes solvant 9 e liberant S. Apollonium Ab. 238 f et captivos fractis catenis ostioque aperto orante S. Juliano Cenomaniensi 381 a
- Angeli cibum Apollonio 238 e Cleverenti Ancyrano et Agnathangelo 77 e 89 d Juliano 382 e Angeli comites Christi apparentes S. Allegundi 654 a S. Bathildi 336 d deportant die deprecate S. Aidanum 728 a Angeli contra demones adducunt Henrica Susoni protectionem 294 f moment S. Cyrillam, ut eos Sanctorum reliquias pellat 462 a Angeli debita a B. Gualtera Brugensi pro pauperibus contracta solvant 63 e Angeli hospitio excipiuntur habitu pauperis a S. Juliano Hospitatore 580 f hospitio excipi jubent SS. Vincentium et Orantium a S. Victore 3 e Angeli in mare dejectos et successus multos

- A *insutos educunt* SS. *Clementem Ancyranum et Agathan-*
gelium 78 e 90 e *Thyrsum* 429 e 437 a 445 a b *sus-*
stantant S. *Abdegundem super aquas succedentes, ut*
nuptias fupat 639 a 664 b *Angeliorum abstulit Missam*
celebrat S. *Cleantio Ancyrano* 77 e 89 e *ebum ad*
carcerem deferunt panem et calicem ad celebrandum 76
 83 f *Angeli mortem instantem praediciunt Constantio*
Perusino 345 e *diem indicant* S. *Gildas* 378 e *moment*
de preparatione ad mortem S. *Abdegundem* 632 u d
martyriam promittunt S. *Cudoco* 218 *colloquuntur cum*
anone S. *Dominico Abbate* 58 d *defrunt in caelum*
minium S. *Constantii Perusini* 345 591 a S. *Artema-*
puri 231 e *Angeli morbum Virgini viduum dunt ab*
augumentum gratiae et gloriae indicant *Henr Susoni* 293
 mittunt S. *Aidanum ut sanitatem conferat regi* 732 e *tri-*
plex monitu eripunt e ruina nocturna diversori S. *Pol-*
ycarpum 315 f e *scrivitate curant redimunt* 311 e *Angeli*
procurant puritatis condonatum indicant S. *Juliano*
Hospitatori 390 f *Angeli sensum sacrae Scripturae do-*
cent S. *Sabinianum* 356 e *Angeli in tormentis corro-*
borant S. *Thyrsum* 446 u *fovent et sudores abstergunt*
Theobaldi Conf. 193 *suavitur vulnera* SS. *Constantii*
Perusini 342 f 344 e *Clementis Ancyranum* 82 u 96 a
 elevat S. *Thyrsum super melinam glandis arctis in-*
 structam et illisum doponunt 135 142 *Angeli custo-*
 diunt corpus S. *Vincetii occisi feris expositum* 10 *mo-*
 nent sepeliendum S. *Constantium Perusinum* 331 f
 15 *intercensentecenis* S. *Papponis* 204 *favocatus Episcopus*
transfert reliquias S. *Experantius* 735 *Angeli virgi-*
nitatem suadent S. *Abdegundi* 631 f *Angeli vitam lun-*
quorem impetant S. *Abdegundi* 332 d *pubent adlici Regi*
Hebraeae per S. *Aidanum* 732 f *Angelorum lapsus*
 334 e d. *Vide* *diemon*.
- Angina ope* S. *Petri Thomasi curata* 637 d
Anguis vide *Serpens*.
- Anima in eolum ab Angelis delata* SS. *Arthemax*
pueri cunctis volentibus 231 e *Constantii Perusini ve-*
ditur B. *Lavani* 345 346 a S. *Juan. Eleemos. deduci*
visu a Misericordia, pauperibus cum ramis oleae con-
tinentibus 130 d e 143 e. V. *eolum. Anima defunctorum*
apparet *Henr. Susoni* 181 e
- Anno VIII N. Neophytus* 110 *Annos CXXI vult*
 S. *Johannes Lromacensis integris oculis, dentibus, memo-*
 riis 476 d *Anni XXX adduntur Regi Hebraeo, sanctita-*
 tem conferent S. *Aidanus ab Angelo eo missa* 732 f
Anni XX rita prerogantur S. *Pappo* *egypti, alio pro*
co orant 259 u *Anni novi impendi ritus profanus*
Sarvorum, pars Henrici Susoni 272 d e
- Anulus ex cortice palmae gestatus, tessera fuit Ju-*
 1 *daris aeterna pugna Alexandri. Christianus aggressus*
 462 d *Anulo* S. *Andrea Corsini febris pellitur* 692 d e
Antrum vide *spelunca*.
- Apostitam e monasterio fugitivam sororem dolet,*
 quaerit, *reducit* *Henr. Suso* 283 284
- Apostoma curatum a B. Waltero de Bierbeke* 63 d
uberum, aqua benedicta u S. *Adelchano* 673 d
- Apostolorum discipuli* SS. *Parmenus Diaconus* 66
Amias M. 227 *Timotheus Episcopus* 176 *Apostoli*
Galliarum primi 378 b *submissi a S. Polycarpo* 309
Inter Apostolos in creano fratris sui defuncti unquam
videt S. *Apollonius* 239 u. *Vide* *Converso*.
- Aquae scaturigine percibus impetunt* SS. *Clemens*
Ancyranus et Agathangelus 80 b 82 e. *Aqua caelitus*
repletur vis ad lotionem manuum S. *Abdegundis* 634 b
 650 a *Aqua benedicta evanuntur angues,* 673 d 674 f
 708 h e d *rima deglutita* 707 u *abortionis periculum pel-*
 1 *lit* S. *Macedonius Orthodoxus* 209 f e *amentum* 209,
sanguis fluvium S. *Dominicus Ab.* 37 *supostema ub-*
rum S. *Adelchano* 673 d e *febrim* 674 u *pestem* S. *Ex-*
perantius 734 f *loquelam muto reddit* S. *Adelchano*
 624 e *bonem rorem reddit, caput, incidit* S. *Emerius*
 397 b *mures a satis abigit* S. *Urbanus Lingon.* 107 u
Aqua lotionis manuum S. *Gaudenti solo tactu morbi*
curantur 33 d S. *Papponis epota sanatur mulier furiosa*
 262 b S. *Dominici Abb. febris* 58 *Aqua sacra intin-*
 1 *ctis reliquiis* S. *Juliano Conchensis multos sanat* 312 e
Aqua epota qua abluta reliquiae S. *Anastasi Persae*
sanat eurgumenos 50 e 52 a *caerum* 52 a *moribundum*
 52 alios *egros* 80 b *Aqua putei Romensis u* S. *Johanne*
purjati febres curantur 471 e *Aqua fluvii exundantis,*
ad fenestras templi S. *Geminiani uscendens, ab ingressu*
templi divinitus arceitur 715 b *Aquam stagni transeunt*
siccio vestigio equi S. *Aidani* 730 u 733 f *super Aquam*
ambulavit SS. *Sabinianus* 353 f 358 c. *Aidanus* 729 f
 S. *Abdegundis amptias fugiens, ab Anglis sustentata*
 639 u 663 b. *Vide* *flumen, mare, submergi. In Aquam*
erxente in lapsa S. *Theodidis infans incolam servatur*
 762 f 763 u *in Aquam dejectus non malefit* S. *Aida-*
 1 *mus* 733 f. *Vide* *Pluvia. Aquam in vinum vertunt*
 S. *Gildas* 378 b *vertitur* S. *Abdegundi* 634 b 659 f
 B. *Waltero de Bierbeke jejunanti in pane et aqua* 61 e.
 V. *Potus, Jejunium*.
- Arbor luce caelesti fulget, de qua suspensus* S. *Ar-*
nulphus 388 e *Arbores flores et fructus emittunt, dum*
capite plectitur S. *Emilianus* 449 *Arbores luxa separ-*
atione SS. *Auleni et Lafrani indicant subito lapsu*
ad Aquilonem, et Austrum 727 f
- Archidiaconi M.M. Vincentis* 6 *Beuquus* 220
Architectus benedictione S. *Aidani* *formatur* 733 f
Arenam SS. *Mazimus et socii* 562 f E
- Argentum ex stanno facit* S. *Joan. Eleemosynarius*
 115 u 133 f *Argenti eadem arte fieri sic malleator*
 S. *Anastatus Persa* 40 a e 45 e
Arundinibus praecantis oculus et oculi S. *Metram*
pinguntur 694 f
Athleta S. *Thyrsum* 432 d 439 f
Audientiam publicam bis in hebdomada, scilicet ante
Eccliam, oppressis concedit S. *Juan. Eleemos.* 113 e
 132 d
- Aves silvestres segetem devastantes, Christi invento*
nomine capiunt, et non reliquias imittunt SS. *Gildas,*
Sampson, et Paulus pueri 374 a
Aurum maruli in ventris eorum, quam marcupis
recondere S. *Marcella* 723 b *Aureos nummi* 300 *sanctu*
eurgumena oblitus respicit S. *Jacobus Eremita* 486 e

B

- Bacchanna sancte celebrat, caelestibus idu visis di-*
 gnatus *Henr. Suso* 273 274 294
- Baculus* S. *Bamsuen in arborem crescit* 762 e 764 e
Baculo S. *Gildas moribundum sanant* 380 e f *Baculo*
 S. *Sabinianus* *reflorescente multi convertuntur* 352 e 354 e
Baculum Senuphi eremite *icenis, usque chlamyle in-*
 1 *ditus Theodosius Imp. victoriam obtinet* 702 703 F
- Baptizatur iuris parentibus* S. *Experantius* 216 b
Baptizandus S. *Thyrsum ab Angelis ad Episcopum e*
curare ultra apertum nocte educitur, dein reducitur 435 u b
 442 a b *Suscipitor in Baptismo, S. Radegundis puellae*
 S. *Bathildis* 353 e *Baptizando sanantur contractus*
hydropicus, mulier gibbosa atque u S. *Peluciano* 200
moribundus u S. *Muria* 389 e
- Beatitudo. Vide* *Anima et Colum*.
- Benedictelassi interceptae Alexandriam* S. *Petrus*
Thomachus 628 f *Benedictione sua architectum format*
 S. *Aidanus* 738 f *victoriam impetrat* S. *Petrus Tho-*
 1 *masius* 618 e *multos sanat* S. *Julianus Ceuomanu* 380 u
febrim pellit S. *Adelchano* 672 *frumentum multiplicat*
 S. *Polycarpus* 315 d *vinum auget* *Henr. Suso* 271 a
Vide *Aqua benedicta, Vinum benedictum, Cibis be-*
 1 *nedictus, Panis benedictus, Crucis signum etc.*
- Benigno exoptatur voto* S. *Andrea Corsini factu*
Parchus a suis subaltis, in eius necem conjuratis 686
 687 a *Benignitate sua praecautem alterius emollit*
Henr. Suso 287 e *Benignitas B. Margaritae Hungar.*
 319 u
- Bibere bibit raro plus ter super crum* S. *Carolus*
Magnus 501 b. *Vide* *Potus*.

- A Bibliothecam suam vendi sinit in usum pauperum moriens S. Carolus Magnus 402 d
 Biblia. Vide Scriptura Sacra.
 Bigamum a Diaconatu rejicit S. Joan. Eleemos. 116 d 134 f
 Blasphemus lapide in reliquiis S. Urbani Lingon. jactare, peste extinguitur 106 d
 Bos amissus recuperatur invocato S. Vincentio 24 e
 Bove puerule dato alium ultro de mari venientem obtinet S. Aidanus 731 d Boves deserunt corpora SS. Vincentii, Oronti et Victoris ignoto itinere ad locum electum 5
 Brachia inciduntur S. Victori Hisp. 4 a, vecto ferro contunduntur S. Thyrso 433 d 440 e Brachii robur amissum, vota cerea ianguine B. Andreæ Corsini recuperatur 683 e 687 a, fractura, ejus ope curatur 692 e
 Butyrum fetidum precibus recentissimum reddit B. Haseca 374 a
- C
 Cæcitate puniuntur irridentes, alter venerationem reliquiarum S. Andreæ Corsini 687 d jurans ridicule per S. Constantium Perusinum 346 illorum ope sanantur ibid. Cæca a tertio mense vitæ ad obitum usque Margarita Raven. 162 b 166 b templa obit sine dux
 B 163 f Cæci illuminantur ope B. Margaritæ Hungar. 520 e f S. Vincentii 16 e 17 b e d 26 a S. Bernardi Vienne. 161 a Constantii Perusini 344 b e 351 Sarumani S. Syria 335 f Adeleini 673 d recitata oratione Dominico ad reliquias S. Joannis Reomacensis 479 f cum eo ducebat 431 a candelam tradens deferendam ad reliquias S. Vincentii 17 e tactu diu a SS. Clemente Ancyrano et Agathangelo 91 crucis signo a S. Juliano Cenoman. et S. Sabina 361 a, jussu SS. Cyri et Joannis oculis in Siloe flumine lotis 710 a, precibus S. Andreæ Corsini 687 f 691 a Cæca illuminata multos convertit S. Constantius Perusinus 341 e d 349 b e cæcum et surdum se simulans surdus et cæcus fit 729 e
 Cæcus, claudus, surdus filius Regis Britannicæ precibus S. Antani curatur 729 b
 Calci viræ injerti SS. Clemens et Agathangelus non læduntur 79 92
 Calceos clavis acutos gerit B. Margarita Hungar. 316 f Calceis nunquam usus Annian Ismaelita 102
 Calceos exiit cum veste, rogum consensurus S. Polycarpus 319 a 321 f
 Calvitio punitur contumax in S. Athanasium Methonensem 744 a
 Calumniam passorum patronus S. Athanasius Methonensis 745 Calumniam fornicationis, prole obtusa, impetrit Henr. Suso 295 296 297 sacrilegij de cere templo crepta 282 b Calumniam cum periculo vitæ patitur putei beneficio infectis 285 Calumniam homicidii sibi impactam dilaturus S. Palladius Erem. precibus occisum tam diu suscitatur, dum homicidam verbis et digito osculatur 438 439
 Candelæ sub diu in maximo vento non extinguitur prælata S. Adeleino 673 plures ad fanus S. Pappani 266 b Candelæ extincta miraculose reaccenditur a S. Adegunde 633 f 639 Candelam tendens deferendum ad reliquias S. Vincentii cæcus illuminatur 7 e Candelam viventi accendere ante reliquias S. Anastasi Persæ succurrit 50 h Candelæ perpetuo ardet ante iram naturæ Casaraugustæ ex fundatione Alphonsti II 433
 Candelæ 3 post elevationem reliquiarum S. Caroli Magni visa super pinnaculum templi 506 h
 Cancer curatus lotem involvendo reliquiarum S. Juhani Conchen. 312 e Cancer lethalis mamillæ sanatus ope S. Anosthastii Persæ apparentis 33 a Cancero exciditur mamilla S. Adegundi petenti in hac vita purgari 660 663 b
 Canis rabidi morsu appetito opitulatur S. Juliano Conchen. 313 a S. Dominicus Ab. 35 e
 Canonici SS. Gildhuns 405 Martinus Sauriensis 737 in Canonicum Casaraugustæ admissus Alphonstus II, Rex 432 d
 In Capillorum rasura devotio Henr. Saxonis 293 e
 Capillitium Sacerdotum Idolorum 431
 Capite plectuntur SS. Valentinus, Vincentius et Orontius 4 f Victor Hisp. Aquilina et moritus 5 u f Georgius et Petrus in Bulgaria 35 d Babylus et 3 pueri 187 b e 189 f 192 d Agathangelus 81 e 96 Helladius 203 d Theodotus 205 b e Juvencius et Maximus 235 a Evastus, Projectus et CXLVI 250 f Lencius 433 440 Callinicus et XV socii 432 439 a 447 Sarchelius et Barbæ 340 Constantius Perusinus 344 a 350 XL milites a S. Sabimiano conversi 333 Marinus Comes CXX milites et tres viri 355 b 356 bf. Vide Gladius et Cervix.
 Capite plectitur celesti voce invitatus S. Julianus M. 383 Capite plexus illud portat manibus S. Subimannus 356 a 357 e. Capite præciso in putrum defectus, precibus S. Culoci extractus, Caput inanibus defert, et præ hac æternam vitam eligit 218 e Capitis dolor curatur ope B. Margaritæ Hungar. 321 a B. Luthibis 732 remedio u SS. Cyri et Joanne commonstrato 706 b e e tactu imaginis S. Andreæ Corsini 687 Capiti impositis cerviculi et mitra S. Andreæ Corsini sanatur amens 652 d Caput S. Adegundi vite et capillis tectum annis post mortem 669 b
 Captivi detinentur S. Babylus arcus Imperatorem ab Ecclesia ingressu 185 d 187 e 190 b sacrificium tyranni reprehendentes SS. Lencius 432 e 440 et Thyrsus 433 440 dicens licetoribus Pax vobis S. Julianus 382 d arguens magos S. Anastasius 41 46 eihos captivi S. Feliciano deferens S. Messalina 67 e Captivus S. Julianus ab Angelis pascitur 382 e Captivi precibus S. Juliam Cenomanen. ab Angelis liberantur, ostio aperto, et catenis confractis 381 a Captivus foxæ profundissimæ turris inclusus, a S. Leonardo eripitur 602 a h Captivorum redemptioni Ordinem instituit S. Petrus Nolasens 398
 Carceri inclusus moritur sub maurus S. Martinus Saurien. 749 in carcerem conjectus S. Cyrillus in Synodo Ephesina 487 e Carceri ob fidem inclusi Confessores, amantur et foventur ab Angelis apparentibus SS. Clemens Ancyranus et Agathangelus 78 b 90 cantu Angelorum SS. Anastasius Persæ 42 f Carceris cœlitus collustratur S. Vincentio, Angelis compedes solventibus 9 e e Carcere ab Angelo liberatur S. Apollonius Ab. 238 f Carcere divinitus aperto, et catenis solutis, captivi liberantur subsistente fuere S. Lupi 393 b Carcere oratione S. Clementis Ancyranus patefacto ruit tunc captivi conversi 78 h 79 a
 Carne abstinet S. Andreas Corsinus etiam æger 684 e Joannes Episc. Morinorum, nisi iracundo ante mortem ab ebrietate coactus 495 f Carnibus abstinentium S. Præjecti et aliorum irrisores, fracto pavimento lapsi intereunt 248 h ob Curneum comestam a dæmone affligitur Henr. Suso 281 a Carnis vitis inserrens devoto claudicat, ante ope S. Lupi sanus 393 f acibus aspero constringit Henr. Suso 273 e
 Castitatis excellentia in conjugio, riduitate, et virginitate 313 Castitatem alius impetrat Gentilis vidua 327 f 330 a Cæsto in conjugio duobus liberis genitis vivunt SS. Xenophon et Maria 340 e Castitatem ut tucantur S. Wiphia amantium fugit ad procorum insidias evitandas 739 d nullum virum vidit, ne Clericum quidem aut monachum absque arbitris S. Marcella 722 h Castitas SS. Joannis Reomacensis 486 a e Andreæ Corsini 684 h
 Castigatio vide flagella.
 Catena S. Andreæ Corsini febrem pellit 692 d e Catenis centum paulo onerantur collum et brachium S. Thyrsi 436 b Catena quibus S. Thyrsus in trochleum extendebatur ejus precibus disruptæ 433 f 443. Vide Vincula, Captivus, Carcer.
 Cella, annua in pauperes distributa, divinitus replentur S. Polycarpo 311 e d
 Cereu

- A *Cereia imagine rota S. Andrea Corsini sanitas reddita* 687 e 688 a *Cereus rube Candela.*
Cerevisia plaustrum onustum in præcepis lapsum signo crucis servat S. Aidanus 729 a
Cervices præsentuntur S. Clementi Ancyrano sacrificanti 82 e 97
Cervus fugiens od S. Aidanum, quasi simulachrum insequentibus canibus apparet 727 f
Chirothecas gestans roque creditus pecunias habere occiditur S. Maimobodus 153 d e
Chlamyde indutus Senuphi Erem. victoriam obtinet Theodosius 702 f 703 a *Chlamyde lecturam se peccantem Sacerdotem aut monachum proficitur Constantinus Magnus* 125, 140
Christo delato in Ægyptum corruunt idola 238 a *Christi Incarnatio, Passio et Resurrectio erplicata a S. Eucharis* 535 e *Christi Passioni Passioni addictissima mater Henrici Susonis moritur die Veneris sancto et beata apparet* 301 e d *Christus Crucifixus Seraphini forma apparet Henr. Susoni* 301 f *Christus recreat S. Petrum Telonarium amantis instar habitum* 119 f 137 c a *Christo in colum evocatur S. Geminius* 709 c *Christus uffert stolam candidam et pilmum S. Adlegundi* 636 e *Christum specie leprosi humeris grat Martyrus mon.* 108 a *Christum indutum videt veste, quam pauperi dederat, S. Petrus Telonarius* 119 d 136 f 137 a *Christum in paupere agnoscat S. Joan. Elemos.* 144 a. *Vide Jesu nomen.*
Cibi ab Angelis deferuntur SS. Apollonio Abb. 238 c. *Clementi Ancyrano et Agathangelo* 77 e 89 a *Cibus suis monachus divinitus impetrat S. Apollonius Abb.* 240 e *Cibus deferens S. Felicianum in carcere comprehenditur S. Messalina* 67 e *Cibo benedicto sanant S. Poppo ex lapsu graviter collicusna* 261 b *sehrim pellit S. Andreas Corsinus* 682 e d e 690 a *Cilas non dimittit 500 amonachus dum alit S. Apollonius Ab.* 240 *Cibus S. Cudori in diripientes terra absorbentur* 218 a b *Ciborum comitente Carolo Villaviciensi labor manuum, continuatio vigiliarum et desperatio ferenti lautioris* 91 b *Cibus S. Domitici Ab. Dominicus et festis far cum sale absque pinguedine clarum, utis diabus panis* 57 f *Cibus delicatioribus abstract, utem festis tantum diebus admittit S. Paula vidua* 332 f, a *Cibo animato abstract S. Clemens Ancyranus, leguminibus contentus* 84 d
Cicures effecti leones Emerio 397 b *ferre alix a S. Thyrsu* 430, 438, 446
Cilicio aspero indutus SS. Manuimus 102 b *Paula vidua* 332 e *B. Margarita Hungar.* 517 e 522 b 523 b *Cilicio induti dormiunt S. Paula, etiam ægra* 332 e
C *super stramina S. Andreas Corsinus* 672 f *supra stercora S. Gaudentius* 32 f *Cilicio indutus penitentiam agit S. Carolus Magnus* 87 b
Circuli ferrei in penitentiam oliu imponi soliti 481 b *solvuntur ad reliquias Sanctorum* 480 481 e
Citharizatio spiritalis ad devotionem excitandam, in qua tempestas depulsa 62 b
Claudi sanantur, Signu S. Crucis a S. Sabina 570 a *ad reliquias S. Joannis Reonacensis* 431 d *Bernardi Ep. Vira.* 161 b *Vincenti* 16 d *Lupa* 393 e f 394 a *Claudo sanato CXX convertit S. Constantius Perusinus* 541 e 553 d e
Clavi infinguntur capiti S. Sarcheli 538 e *Clavi igniti tragiciuntur per latera et ventrem S. Theodotius* 205 e *Clavis confixo cuate suspensa MM. Philothens, Hyperichus et B socu* 566 e *Clavis humi fias e sublimi dejecta confoditur S. Tryphana* 696 d
Clericus Martyr S. Danar 3. *Vide Diaconus, Presbyter etc.*
Clypeo divino protegentur monachi Stabulensis adversus gladius invasorum 258 e
Celestis gloria ostenditur B. Alberico ægro 373 a, a *Christo adducitur S. Gemiano his verbis: Veni serve bone, etc.* 714 e *svre divina promittitur S. Theodrico* 403 d *ad Cœlestem gloriam invitatur a Depara Virg. S. Julianus Couchensis moribundus* 311 e, *vocē clara evocatur S. Thyrsus* 432 447 d *in Cœlum euntem S. Amanandus, et in Sanctorum triumpho dæmonem tristem videt S. Adlegundis* 652 b e 660 c e 665 *in Cœlesti gloria videt matrem Henricus Suso* 271 f *inter Apostolos fratrem S. Apollonius* 239 a. *Vide Anima.*
Cœnobium vide Monasterium.
Colaphis caditur S. Clemens Ancyranus 75, 86 *In Colloquio cum externis observata ab Henrico Susone* 275 e *Colloquio familiari abstinet* 10 *annis Henr. Suso* 280 f *Colloquia in templo prohibet S. Joan. Elemos.* 127 c. *Vide Silentium.*
Columba alba lumine cincta, circum caput S. Polycarpi eligendi Episcopi 314 a *Columba vltum capiti S. Adlegundis imponit coram Episcopis* 638 f 664 a *Columba candidissima apparet super caput B. Gualteri Brugensis celebrantis Missam* 63 e 64 a *Columba evolat ex ore S. Devote morientis* 386 b, e *rogo S. Polycarpi* 319 e 322 b *Columba prævolante transferuntur reliquiæ S. Devote* 386 d
Columba: tres lucida visa in extasi S. Domitici Abbati, in quarum summitatem elevatus orbem conspexit 57 e
Comestionis modus sanctus Henrici Susonis 272 ad *Comedendum secum, ægros omnes monasterii sanat S. Aidanus* 731 d. *Vide Cœna, Cibus, Convivium, etc.*
Commentariensis S. Helladius. 205
Communio Sacra et Communicare, Vide Eucharistia.
Compunctionem impetrat lapide pectus contundens S. Poppo 264 a
Conciones Apostolice S. Felicitum 300 *Concionatores crimu SS. Basilus* 153 e *Polycarpus* 313 f 314 a 315 u b *Petrus Thomas* 612 e 613 e d *Julius et Iulianus fratres* 717 *Concionans splendore faciei affectum recreat Henr. Suso* 303 d *Joannes Reonacensis centenariu nupar concionator* 478 d *Concionari detrectus in Maria V. solemnitatibus reprehenditur ab Angelis Henr. Suso* 294. *Vide Zelus.*
Condemnari alios etiam ob publica peccata prohibet S. Joan. Elemos. 128 141 b
Confiteri peccata Henr. Susoni monetur Virgo a S. Joan. Evang. 291 d *Confessa scripto S. Joanni Elemos. peccatum grave, scriptum ab eo recipit e sepulchro prodeunte* 429 143 *peccata oblivione non confessus, a iudicio Dei, intercessione S. Popponis, redit ad vitam, confitetur et max moritur* 265 e *Confessione et vatico resuscitatum Regen Hibernia munit S. Aidanus* 732 *Confessionem generalem Virgini alta contemplatione intricatæ suadet Henr. Suso* 291 a.
F *Confessoris sancti virtutes expressæ in S. Andrea Corsino* 683 684
Conjugo anho Sancti Xenophon et Maria 338 *conjuges anho Martyres Custalus et Irene* 28 *Severianus et Aquila* 68 *Marinus et Secunda* 561 *Joannes Elemosquartus Ep.* 130 *enle Vidua, In Conjugio patienter fert mariti duritiam Gentilis vidua* 526 e f 530 e *conjugio relicto monasterium ingreditur Everardus et tiva* 763
Conscientia vivo sancto aperta liberatur motibus desperationis Henr. Suso 282 e d *tentatione artis magicæ indicata Abbati, liberatur S. Anastasius Persa* 40 46
Constantia maxima omne genus tormentorum, minas, blanditias et munera Imperatorum et Judicum contemnit, Deos irridet, Christum proficitur SS. Clemens Ancyranus et Agathangelus a pag. 74 ad 96 *Constantia carnis in variis blanditiis, minis, carceribus, tormentis SS. Thyrsi* 464 466 et seqq. *Anastasi Persa* 42 47 60 61 *Vincenti* 3 *Polycarpi* 318 b 319 321 *Constanti Perusini* 548 549 550 *Sabiani* 545 556 558. *Vide Fortitudo, Intrepidus.*
Consule avo natus S. Vincentius 394
Contemplatione

- A** Contemplatione ultra intricatum Virgineum ad tertia principia via purgative deducit *Heur. Suso* 290 291
 Contracti sanantur ope SS. *Gamelberti* 401 f *Margarite Hungar.* 322 ad reliquias SS. *Bathildis* 363 e *Marii Bodan.* 390 f *Valerii Cesarangustani* 432.
 Vide Nervus.
 Convertuntur ad fidem *Cenomanii* a S. *Juliano* 278 *Treviri* a SS. *Euchario, Valerio, Materno* 333 *Galia* submissis viris *Apostolicis* a S. *Polycarpo* 309 310
 millia jugamorum ab *exule* S. *Valerio* 431 multi *Mahometani* a S. *Martino Sauriensi* 749 e *Gentiles* idolum circumferentes immobiles redditi a S. *Apollonio Abate* 239 e *Custodes carceris* a S. *Vincenio* 9 e *Constantio Porsino, illuminatis thermis* 342 b 349 e d *idolis fractis precibus* S. *Thyrsi, S. Callinicus idolorum Sacerdos et alii plurimi* 438 a 445 f 446 h XV *sacrificuli, idolo precibus* S. *Callinici fracto* 438 f *luce celesti et voce Venite benedicti Patris etc., multi* a S. *Constantio Porsino, cæca illuminata* 641 e *clando sanato* 640 *Crucis Christi in Persidem delata* S. *Anastusius* 41 *Convertit meretrices aliosque peccatores* *Heur. Suso* 294 295 *Convertuntur ad vitam religiosam, visione celesti* a SS. *Amando et Cyrico animata* B. *Adelwina* 256 a b in *conversionis bonæ signum* moritur S. *Poppo die conversionis* S. *Pauli* 263 f
- B** Convicianti pauperi elemosynam dari jubet quantum desiderat S. *Joan. Eleemos.* 224 f et *Conviciatori neputis sui plurimum beneficit* S. *Joan. Eleemos.* 117 135 e
 Convivio excipit satellites se comprehensuros S. *Polycarpus* 317 321 a *Convivabatur in festivitibus cum magno hominum numero* *Carolus Magnus* 501 a *Cordis ureana. Vide Secreta, Conscientia.*
 Coronam e floribus offerens *Marie Virg. celesti Musæa recreatur* *Heur. Suso* 293 e *Coronata ramis olivarum* apparet *Elemosyna* S. *Joanni Eleemosyn.* 113 132 e
- Corpore contorto et infirmi sanatur ad reliq. S. *Adelphi* 675 d e *Corporis figurem ad ultimum servat* S. *Joannes Reomensis* 420 *numorum* 478 d *innocent incorrupta Corpora* SS. *Gaudenti diu inhumatum* 34a *Bathildis post 140 annos integrum* 363 a S. *Sabina vidua cum vestibus integram repertam* a S. *Carolo Borromeo* 646 e d *Corpus S. Vincenti feris expositum custoditur ab Angelis, et corvo* 10 b *Corpora* SS. *Babyle, Timothei et Agapi in ignem projecta inveniunt illæsa* 206 d *Corpus S. Polycarpi, ne ad Christiani venerentur, comburitur* 319 d *Corpus S. Asclepi cum lapide submersam, tertio die in ripa repretum* 70 d *Corpus S. Gilde ea regis prescripto vacuæ navi impositum in mare mersum, revelatione divini inventum* 578 *Corpus S. Leodegæ orante* S. *Idephonso sponte e tumulo emergit* 149 d *Corpus S. Eligii mortui transferendum Calam, inuncto facto tridui jejuniio immobile: addictum Noviomensibus fuerit movetur* 351 b e d *Corpus suum transferri jubet apparens* S. *Bernardus Veruensis* 161 d. *Vide Reliquiæ.*
 Corvus abigit aves et lipos a corpore S. *Vincenti* 10 e *Corvi et multi præchantes in aere indicant puerum a dæmone turbari concionante* S. *Andrea Corsino* 683 f
 Costam putrefactam e luteo S. *Felvis monachi cæcians, lethali morbo cum curat* S. *Paulus Leonensis* 379 e
 In Craticula tostus sale aspergitur S. *Vincentius* 9 b
 Crux Christi in Perside delata, occasio conversionis S. *Anastasi Persæ* 41 *Crucis exaltationis sub Constantino Imp. facte festivitas* 43 48 *Crucis mortui* SS. *Phlegon et Encarpus* 79 f 92 b *Crux cælitus missa Freckenburst honoratur, miraculis celebris* 702 *Crucem auream mittit Desipera* B. *Waltero de Borsbeke* 61 a *Crux corona stellata cincta apparet in aere noctem* S. *Eusebie indicat* S. *Paulo Ep. Mylasensi. Eadem sequitur funis elatum* 215 *Crucis tres in veste* *Januaria Tom. III.*
- epus cui appareret, deponit* S. *Urbanus Lingon.* in *apparitionis argumetum* 106 *Crux aurea granis intertexta cum nomine Jesu splendet in corde Henrici Suissonis* 270 e *Crucem ligneam* 30 *clavis acutis perforata in undo dorso* 7 *annos nocte duogur gestat* *Heur. Suso* 276 h *eidem præterea acus* 7 *imprimit et* 8 *annos fert* *ibid.* *Crucem demissa in mare tempestatem sedat* S. *Petrus Thomassin* 623 a *Crucem pavidus imprimit, eminus eos signans* S. *Martyrius* 107 e *ingluriam demoniacum tollit* S. *Macedonius Crithophagus* 361 f *dæmones pellunt* SS. *Julianus Cenomanensis* 380 d *Geminianus* 712 *Serpentes fugat* S. *Julius Presb.* 718 e *ferus cicurat et ad silens mittit* S. *Thyrsus* 430 e 437 b 445 *incedulum erantingit* S. *Lupus* 392 *plaustrum cæcisia onustum in lapsu servat* S. *Aidanus* 729 a *ferum tollit* S. *Prepctus* 243 d 249 e *digitum amputatum restituit* S. *Julius Presb.* 717 718 b *ex averti mendico quorum et copiosum homine facit* S. *Joan. Reomensis* 477 h *amorem sanat* S. *Aldegundis* 634 *cæcus illuminant* SS. *Julianus Cenomanen.* 378 f *Sabina* 560 u *claudium sanat* S. *Sabina* *ibid.* *mutum et claudium* S. *Domnicus* 58 e *Crucis signum libus comprimens moritur* S. *Pauli vidua* 336 e *Caltellis puerorum configitur* S. *Artemas puer* 231
- Curram precibus frangit, et reparat* B. *Marii Hungarici, ne concumatur* *discedat* 320 e *Curram cælitus immobilem reddit* *avaro et montis sui respuenti, at supplici precibus solvit* S. *Mansimas* 102
 Custos sacerorum vasorum S. *Demetrius* 250 f
 Cymbalum per mare recipit miraculose S. *Aidanus* 729 f *Cymbali pulsati latanes terrentur et convertuntur* a S. *Aidano* 729. *Vide Campana et Nola.*
- D**
- Dæmon superbia instat* *pirri Ethioyis apprehensus et terra infossus* a S. *Appollonia Abb.* 238 h *Dæmones instat dæmones* 380 d *sub specie consanguine monasterio evocantes, ab Andrea Corsino genere repelluntur* 681 e 689 e *Dæmon assumpto dimittit corpore, multa pro servat, et Crucis signa ne suffacet impellitur* 407 d *fugatur* a S. *Gibbano* 407 f *Dæmones superantur aqua benedicta monachis terrentes* 382 h *crucis signo* a SS. *Geminiano* 712 e *Juliano Cenomanensi* 380 d *Dæmonibus insessum locum ab Angelo montus expurgat* S. *Cypillus, translatis eo Sancturum reliquis* 462 a *Dæmonibus infestus vicus liberatur translatis Angeli montu reliquis* SS. *Cyri et Joannis* 703 b d
 A *Dæmone corrigitur miles occidens suum furto ablatum in aere* S. *Urbanus* 106 d *Dæmoniacus alia negat se nisi* a S. *Geminiano liberandum* ab eo liberatur 710 f 719 *Dæmoniacus liberant* SS. *Juan. Reomensis* 476 a b *Felicinus* 190 a *Julianus Cenoman.* 380 f *Margarita Itæm.* 163 166 *Dæmoniaci liberantur ad reliquias* SS. *Vincenti* 9 e 23 d 26 b *Messalium* 67 f *Bathildis* 337 h *Valeri Cesarangust.* 433 *Juanis Reomensis* 481 b f 483 *montu* S. *Petri ad reliquias* S. *Gaudenti* 34 e d *reliquis* S. *Anastasi ad collum suspensis* 30 f 32 a *uberis colubæ indutus* 49 e *per imaginem et reliquias* S. *Anastasi Persæ* 33 e f *Dentium dolor sublatus* B. *Margarite Hungar.* 320
 Deridens S. *Adelphinum, podagra punitur, et ab eo sanatur* 674 f *Deridens* B. *Cadacum negato igne, comburitur* 218
- Desperans de venia* S. *Jacobus Eremita ab fornicationem et homicidium evagatur in spem misericordie Dei* 488 *Desperationis cogitationibus* 10 *annos afflictus* *Heur. Suso* liberatur *conscientia viro sancta aperta* 281 e d
- Detrahens fume* S. *Domitii Ab. fit amens, et ab eo sanatur* 39 a d *Detrahentes meritis* S. *Poppinas, puniuntur* 266 d *Detractores vitæ et excludit* S. *Joan. Eleemos.* 124

- A** *Eleemos.* 118 a 136 a *Delatoribus impus pum constitucndi* S. Joan. *Eleemos.* 117 b 133 c *laudat, quorum famæ audit detrahi.* Henr. Suso 286 f sibi detrahentes optimo affectu prosequitur B. Margarita Hungar. 162 166
Devocetur Deo nomum nata B. Margarita Hungar. 313 321
Dei presentis cogitatione stupidam mulierem pellit S. Gamelbertus 399 e f *Dei presentium assidue cogitat* Henr. Suso 268 *Deo gratis ad reliquas* S. Bernardi Vien. respondet muta in *Vesperis ad versiculum Beatecamus Domino* 160 f *Deorum multorum in Ægypto caussa* 230 e *Deorum subitas videtur a S. Anastasio Persa* 47 b *Diononius monachus* S. Domitiani. 387 *Diononi Martyris Proiectus* 250 *Christophorus et Chariton* 74 98 *Julianus* 74 *erceptum primus* S. Parmenus 66 in *Diaconatu virtutes Polycarpi* 312
Dio vivo S. Molani *Donum transfert et redit in Hiberniam* S. Aidanus 733 b *Diebus Jovis friantur quidam ad hominem Adversum Christi et S. Valeri Casarangustam* 461 b *Diebus Jovis pedes pauperum lavat et osculatur* S. Andreas Corsinus 684 e 699 *Diebus Veneris jejunat* B. Walterus de Bierbeke *ob reverentiam Sabbathi ad honorem Despuræ* 618 e *Diebus Veneris vigilat, orationes, et squam celebrant* Alexandrini *Catholici occiduntur* 436 e *rule Domitienus.* Festa, Hebdomades, Mense, Mori, Jejunia.
- B** *Digitum amputatum signo crucis restituit* S. Julus Presb. 748 b *Digitum ossa confrecta sanantur ad reliquias* S. Joannis Reomensis 480 d
Diligentem ex uerti reddit signa crucis S. Joann Reomaensis 477 d
Discipulum, Condiscipulum mysterium filii docens S. Artemas puer *gruphus puerorum configitur* 231
Disciplina Ecclesiastica SS. Joannis Eleemos 127 *Jonanis Moru.* 413 449 *restituta a S. Gildu* 376 e
Disciplina domestica S. Joann. *Eleemos.* 118 133 *rudes doctrinam Christianam* S. Polycarpus 312 *proceros clementi, Grammaticam Henr Suso* 277 b *Dormientes agri in oratorio* S. Anastasi Persa *sanantur* 50 e *Dormiens irreverenter ante effigiem* S. Caroli Magni *divinitus morte punitur* 506 e *Vide Somnus, Vigilie.*
- Dorsum spina vertebra eruntur, caræ flagris cuncta in SS. Clemente Anepano et Aquatanga* 80 93
Draconem 15, *caudicem persequuntur utrepudi manachi Ægypti* 241 e *Dracon humana carne pasci solitus pellitur a S. Peregrino Siculo* 647 d 712 a
- E**
Ecclesie libertatem defendens S. Proiectus *meridit* 242 f 246 249 d *Ecclesie bona ablata restitui curat* B. Joann. Ep. Morin. 419 e 420 *Ecclesiam Romanam defendit, et muneribus ditat* S. Carolus Magnus 581 e *Ecclesie Hierosolymitana: u Persis destructa magna munera mittit* S. Joann. *Eleemos* 118 b *Ecclesie et sacris vicinis Chericus calcurnio fit ditoralis assidue operante* 128 142 a *Vide Templum, Eleemosyna.*
Relapsis tribus diebus ante mortem Caroli Magni 502 e
Eleemosyna sub specie Virginis pulcherrime raris obitum coronata apparet S. Joann. *Eleemos* 113 e 132 e *Eleemosyna pecunia male parte marta perit* 114 e 132 f *Eleemosynam largum accipit Henricus Suso, invocato S. Dominico* 302 *Eleemosynam dari* D
præcipit etiam annu acutus S. Joann. *Eleemos.* 113 d 132 b *Eleemosynas deditus* S. Polycarpus 311 312 *Aurum manul in ventribus egenorum quam in marsupio recubere* S. Marcella 722 b *Annonam indigenti* S. Wandregisilo *monita divino suppeditat* S. Bathiblis 350 *Vestes, librum Evangelii, et seipsum vendens, pretium dat pauperibus* S. Scrapion *Sindonice* 120 d 137 f *Pauperes* 300 *primo die cuiusque mensis alit* S. Pappo 284 e *Clericos* 100, *viduas pauperes* 100, *præter hospites et monachos alit quotidie* S. Calocus 218 b *Eleemosynas propriis manibus distribuit pauperibus aut clam mittit* S. Andreas Corsinus 683 e 690 e *in Eleemosynas pauperum dividendi jubet mensam auream, et tres argenteas donat Ecclesie* S. Carolus Magnus 303 e *in Eleemosynas bonis omnibus distribuit, meritis non unum munum reliquit, aliena sindone involuta* S. Paula vidua 332 e d *in pauperes omnia bona et thesaurus matris defunctæ distribuit* S. Aldegundis, *pecunia deo divinitus aucta* 653 e d 654 a 659 e d f *in fame publica pauperibus large subvertit, frumento miraculose multiplicato, S. Joannes Reomensis* 477 e *munera pro numero pauperum divinitus multiplicati* S. Proiecto 248 a *Eleemosyna data centuplum recipit* S. Joann. *Eleemosynas* 114 115 134 *Pauperi indigentiam suam datus recipit* 100 *munusmata* S. Joann. *Eleemos.* 115 f 132 *pauperibus distribuendum divinitus impetrat frumentum* S. Julianus Conchensis 309 *pauperibus omni annua distributa, precibus cellas replet* S. Polycarpus 311 e d *Eleemosynam inventus datus, etiam per fuculum sibi fuerunt, a Deo multiplicatur* 126 d *Eleemosynam largitus inductione* S. Joann. *Eleemos* febrî corruptur, *recepta ab eo pecunia snatur, et visione addiscit munitionem celestem sibi paratam* S. Joanni *transcriptam esse* 122 139
Energumæ ni videt diabolus.
Epileptici sancti a S. Proiecto 243 a *ad sepulchrum B. Margarite Hungar.* 321 e
Episcopo Sancti in hoc tertio tanto Gaudentis 28 *Britwalbus* 59 *Anastasi* 97 *Hiliphonsus* 149 *Bernardus Viennensis* 137 *Zama* 205 *Artemius* 206 *Philo* 207 *Ephrem.* 212 *Eupherantius* 216 *Zosimus Cihæ* 221 *Sereanus* 229 *Marius* 345 *Athanasius Sarrentens* 347 *Theofridus* 364 *Ansurus, Vimaricus, Gonzalus Oaricus, Frothmanus, Servandus, Vitulfus, Pelagus, Alphonus, Petrus* 366 *Julianus Cenoman* 376 *Lupus* 394 *Sulpitius Bajocensis* 402 *Theodericus* 403 *Julianus Conch.* 508 *Valerius Trever.* 534 *Baculus* 564 *Sulpitius Sereus* 582 *Potamion* 584 *Mutthias* 644 *Barsimicus* 642 *Barses* 647 *Armentarius* 671 *Andreas Corsinus* 675 *Gaudus* 726 *Anlanus, sive Melocus* 726 *Bobinus* 739 *Athanasius Melonensis* 740 *Episcopi Martyres SS. Manuel, Georgius, Petrus, Leo* 54 *Urbanus* 103 *Clemens Anepanus* 71 *Babylas* 82 *Feblicianus* 193 *Timothens* 176 *Valerius Lucensis* 538 *Constantius* 539 *Patroclus* 726 *Sophrus, sive Calocus* 246 *Proiectus* 242 *Polycarpus* 306 *Episcopi ob fidem exules Britannia* 233 *Valerius Ursurugust.* 453 *Episcopatum oblatum recusant* SS. *Genesius Comes* 244 b *Pappo* 259 *apud Papam deprecatur* S. Gildanus 406 d *electi fugiunt* SS. *Aquilus* 586 a *Geminianus* 712 e *Episcopatum civitatis suscipiunt* SS. *Joann. Eleemos.* 130 *Gualterus Bragensis* 63 b *Episcopatum imperante Papa admittunt* B. Joann. *Morinensis* 412 a *Bernardus Viennensis* 139 *Episcopatum proferunt* S. Gaudentis S. Ambrosius 33 a *Episcopi eligendi Polycarpi caput circum a columna alba illuminata* 314 a *Episcopi demerantur voce pueri* S. Bernardus Viennensis 139 a e *voce infantis prohibus occupasset electus* S. Andreas Corsinus 684 690 e *Episcopus chelandus* S. Polycarpus a ruris carni ut distincto habita ac lumine circumfusis cerantur 314 a *Episcopum suum* S. Athanasium *propugnantes occiduntur* Martyres Alexandrinum 438 a
Epistolam

A Epistolam ad 3 Santos pueros Babylonios, pro eorum reliquis scriptam, unus manu apprehendit, qua retractum Epistolam sequitur et transfertur Alexandriam 701 c d e Epistolam S. Joannis Reomaensis sibi missam indignabilibus conspuens, novem annis nec panem, neque sacram Eucharistiam sibi vivere potest 475 f alius Epistolam ejus pedibus conculeans tremore et furore concutitur 476 e

Equales torquentur SS. Felicianus 201 e Vincentius, insultans tyranno 8 d Equuleo torquentes S. Julianum M. paralyti percuntur 383

Equus, qui rebatur Henr. Suo defatigatus, ultro occurrit 300 d Equo suo S. Columano dato, alium dirimit accepit S. Aidanus 733 d f Equum jecovis ope D. Virgini mirabiliter recipit D. Walterus de Burebeke 61 f Equus furto subditi nequit orante S. Mario Bodan. ad reliquias S. Martini 389 e orantis ad limina S. Urbani Lingon. 106 e Equi amissi roto illi facto recuperati 309 Equos monasterii Castrensi rapiens ab eis accidit 18 e Equus S. Ambrosii immobilis sistitur, donec S. Gaudentium immissit 33 u

Bremita Sancti, Macedonius Christophagnus 207 Petrus Equiptus 386 Palladius 458 Jacobus 484 Manfredus 533 Eremita Silentianus S. Salamancus 103

Eremiti apparet S. Amastius Persa invocatus et in eum rediit 52 c

B Evangelium S. Joannis mortuus S. Boistus exponit S. Umberto discipulo 134 e Evangelii librum solum habens nudus S. Scripion Siachmites, illum dat pauperibus 121 137

In Eucharistia specie pueri apparet Christus Galeschaleu mon. 394 u Eucharistiam conficit Theodorotus in manibus Dimoniorum ut communiaret S. Marce Abb. 242 u d in carcere S. Clemens Anagnanus pane et calice ab Angelo acceptis, ut distribuat baptizatis 76 e 87 f Eucharistiam sumptura, pane pane et aqua jejunat et nocte in oratione permanet B. Margurita Hungar. 316 h communiarent Dominus diebus Palestini 53 e et quotidie monachi S. Apollonii Ab. 240 f et divino monita Virgilia Colanir 423 a Communionem argat iram forvati S. Joannes Eleemosynarius 126 b, u Communionem orans elevat a terra B. Margurita Hungar. 317 b Eucharistia sola ibi erant monachi Aegyptii 240 f Eucharistia sacra percipit mortuus S. Carolus Magnus 302 b Eucharistiam moribundus, humi depositus, suae collo alligato, accepit S. Petrus Thomasin 633 b e

Exemplis aliorum ad Eleemosynas vocatur S. Joannes Eleemosynar. 119 120 c d 136 137

Exequie Vili Sepulchrum et Sepeliri.

C Exercitia prima vite spiritualis 291 292 293

Exercitium hostilem tenebris involvi S. Cadocus 218 e

Exorcista S. Cornelius 68

Exules Palestina u Persis copla benigne suscipit, vulneratos et infirmos caret S. Joann. Eleemos. 113 d ter in hebbomada visitat 114 d 131 Exiliata subeat Episcopus sanctus Britanno 235 Valerius Cesarangustanus 453 Exilium inter pestiferus ex urbe injuste extulata patenter fert Gentilis valua 327 d e

F

Facies et capite splendente in oratione conspiciunt Margurita Baren 163 d 166 e Facies splendore concuans afflictum reverat Henr. Suso 303 d Facies B. Alberici moribundi splendet decem, S. Maria ora pro nobis 373 b Facies laesa et deformata, ad reliquias S. Vincentii curatur 23 e alterius facie distorta 23 f Faciem tabulatam habens sine oculis et naribus, precibus S. Ardani sanatur 730 b

Fame tortus in carcere ab Angelis pascitur S. Julianus Mart. 382 Vide Jejunium.

Facilus astulantur SS. Sabelus 340 e Felicianus 202 Facilus adusta mabira SS. Cyri et Joannis aeta

et sale perfunduntur, pannis e seta contextis perficiuntur 702 b Facilus ardentibus corpori aduolus manet illiens S. Emilianus 449 e

Feminarum ob festivitatem translationis reliquiarum accessus ad templum monasterii Romae 479 f Femina accedens ad fontem S. Aidan terre adhaerescit, ejus precibus solvitur 732 e Femina dolores cordis fingentis pectus dextra innuqit et sinistram igne contra tentationes adurit S. Jacobus Eremita 484 486 cum sola puella use miraculose sanata existens S. Jacobus Eremita, postquam 45 annis in spelunca habitasset miraculis et vite msteritate clarus, labitur in fornicationem et homicidium 487 contra menstruum immoderatus proflorum colitur S. Savina vidua 645 f

Felicitantium patronus S. Dominicus Ab. 53 e 57 e Febres depelluntur a SS. Serena 644 u Margarda Hungar. 321 b e d Urneis signo a S. Praejecta 243 247 e benedictione a S. Adeleto 673 b et aqua benedicta 673 u aqua putri a S. Joanne Reomaensi purgati 472 e epota aqua, qua late manus S. Domini Ab. 58 sic comesa, u SS. Cyro et Joanne ablata 703 e d ad reliquias S. Vincenti 23 e liquis ex filis argenteis collo injectis visitantur reliquias S. Arnulphi 589 d utactu imaginis S. Andrea Corsini 688 e adnota calena et annulo S. Andrea Corsini 692 d e Febris quartana depellitur a S. Invento 28 d precibus Margurita Hungar. 520 e pane a S. Joanne Reomaensi benedicta 477 u b ad reliquias S. Vincenti 24 h Febris hecetica pellitur benedicto cibo a S. Andrea Corsino 683 691 u

Feris obiecti non leduntur SS. Clemens Anagnanus et Agathangelus 78 e 90 a Euthanus 449 Feris obiectus precibus S. Thyrsus qui et ad silvam eas dimittit. parent ille perfructis parietibus 431 e 437 h 443 f Feris obiecta non leditur, deinde coribus tauri lacerata abt S. Trypham 697 d Feris expositum corpus S. Vincenti custoditur ab Angelis 10 h Fera bellina reclusa, mare transit S. Aidanus 732 f

Fertilitatem insule precibus impetrant SS. Ilutus, Gildas, Paulus et Sampson 372 f

Festa violantes, S. Gregori Pope, manuum tremore punitus, ope S. Adeleto sanatur 673 f

Ficu a SS. Cyro et Joanne ablata et comesa, febris et obstructio lethalis tollitur 703 e d in Fide 9 annis tentatus divinitus corroboratur Henr. Suso 281 b

Fiducia ea excellit S. Macedonius anachoreta 162 et passim uli.

Filium precibus impetrat alteri, et tempus naturatus praedit S. Marus Bodan. 389 e Fide nasci. Fidi et parentes Sancti. Vide Parentes, Pater, Mater.

Fingens se monentum ut stiper extorqueat, manet coles 730 h

Fistula in inguine laborans, cataplasmate a SS. Cyro et Joanne accepta sanatur 703 f

Flagellis seipsum castigat S. Poppo 264 e Flagellat se veriter cruce 30 clavis et 7, aribus horrente Henricus Suso 276 e senten arvis et uncinatis aculis oblata 276 e f Flagellat se virgis et spinis, singulis noctibus, et tribus ante Pascha singulis havis B. Margurita Hungar. 317 f Flagellantes S. Thyrsus restrictis, ipsi a viris veste cinctula appresentibus ceduntur, tum ignitis flagellis 430 tum propriis manibus per eis in seipso revertis 446 Flagellatus sine dolore S. Thyrsus sanguinem et curus frusta in faciem Presentis Baudi propit 430 f 438 f Flagris ceduntur SS. Urbanus, Tribianus, Epulonius M.M. 186 d 189 a 191 d Marcella vidua 724 e Vide Fustes, Nervi, Verbera, etc.

Floribus sertum Desparee Virgini offerens Henr. Suso, celesti musica recreatur 293 e Flores impositi sepulchro S. Bernardi Vinnensis morbos pellunt 161 h in Flores mutantur testorum fragmenta S. Vincentio 9 e

Flumen miraculose trapuit S. Adeleto 674 e sicus pedibus S. Cadocus cum 24 sociis 219 e Danubium colubet

- A** *cohibet B. Margarita Hungarica* 320 *e in Flumine Sitor lotis oculis jussu SS. Cyri et Joannis cæcis illuminatur* 710 *e in Flumen abjecti extinctique SS. Paulus et Pansirion* 4 *b e Aselas* 70 *b*
Foderit cum Persis utrisque impiis, ut Christianos in Asia, Ægypto et Africa sub eis juret mit S. Carolus Magnus 498 *e* 501 *e*
Fontem miraculose eliciunt SS. Aulanus 732 *b* *Caudoens* 219 *e* *Irmandos* 458 *Nathurga* 365 *e* *d* *Aldegundis et Humbertus* 660 *e* 664 *e* *Lupus* 392 *e* *esperte e terra tracto, humo defixo SS. Julianus Cenoman* 378 *d* *Gibbas* 589 *a* *Fons saluberris contra morbos elicitus a SS. Lupo* 392 *e* *Irmando* 458 *f* *hujus aqua ad annum limpida servatur* 438 *e* *Fons elicit, quo loco sanguis fusus S. Tryphæus, aqua pota copiam lactis procurat mulieribus et heris* 696 *d* *Fons S. Gildæ in rivum delictus* 589 *a* *et ab improbus oculos a S. Notburga* 365 *e* *d*
Fornax *Vale Ignis.*
Fornicationis columna, prole abruca impetitur Hear. Suso. 295 296 297 *a* *Fornicationis suspitione purgat se Abbas Palæstinus ignem veste ferens* 428 *a* 431 *e* *d* *in Fornicationem et homicidium labitur S. Jacobus Erem. post vitium 45 annis sancte transactam* 487 *Vide Adulterium, Lasevia, Meretrix, etc.*
B *Forti animo naufragium filiorum ferunt SS. Xenophilus et Maria conjuges* 342 *d* *e* *f* *ultra adeunt Imperatorem SS. Saluianus* 334 *d* 337 *a* *Thyrsus* 432 *a* 439 *b* 447. *Vale Constantia, Intrepidus, etc.*
In Fossa profunda sub dio stetit 45 annis S. Macedonius Crithophagus 207
Fratres sancti : Julius Preb. et Johannes Diacon. 715 *Arendius et Johannes* 338 *Fratres Martyres SS. Marcus et Calendinus* 364 *Urbani, Prilodanus, Epulonis pueri* 483 *Paulus, Pansirion, Theobaldus* 205 *Barsimus, et duo fratres* 206 *Fratres et sorores SS. Sabranus M. et Sabina V.* 352 *Fratres et sorores MM. SS. Marcus, Calendinus, Severa* 109 *Sarbelius et Barbem* 339
Fruentium ad unum B. Ludoldus offerri salutum 732 *d* *fruentium multiplicatum divinitus S. Aidano* 733 *Charys subvenienti pauperibus SS. Joanni Romanensi* 477 *e* *Juliano Conchensi* 510 *benedictione S. Polycarpi* 315 *d* *frumentum non deficit S. Mausoniam hospitalem* 402 *b* *Vide Panes*
Fugiens ebrius conferraneus surdo et muto auditum et loquendum impetrat S. Petrus Telonarius 420 *a* 438 *Fugit veste virili S. Eusebius Xere* 293 *d* *Jacobus Eremita* 486 *Vide Episcopatum fugere.*
F *Fumo excreati harrem S. Caloci comburentes, ab eo sanantur* 218 *f*
Fumis vide Laqueus.
Fumus vide Sepulchrum.
Furto et ut rapti rescam S. Caloci milites, ea intacta terra aborbuuntur 248 *a* *b* *Furatus reliquias S. Vincentii fit cæcus* 22 *b* *Furto suam ablatam occidens in otio S. Urbani, a demone arripitur* 106 *a* *Furto sublata pecunias, monita S. Vincentii coactus restituit* 24 *f* 25 *a* *b* *Furto sublata panem, invocata S. Vincentio, domi reperit* 23
Fustibus ceduntur SS. Anastasius Persa 44 *f* 46 *f* *Cyri et Joannes* 703 *b*, *a* *Gothis* *Marcella vidua* 724 *a* *Thyrsus* 436 *b* *idem capite aquæ immerso* 428 443 *f* 443 *a* *Constructus* 344 *a* *Fustibus infligit S. Constantia Persana vulnere curat Angelus* 542 *f* 543 *e* *f* 349 *e* *Fustibus occiduntur* *Messalina* 67 *d*
- G**
- Galeæ ignita torquentur SS. Saluianus* 335 *a* 337 *e* *Clemens Anagninus* 79 91 *e*
Genus flecit centies die et nocte orans S. Poppo 264 *a* *Genitlexionibus repetitis impeditur spiritus contemplativus* 62 *e* *Genibus contractus abicus ad re-*
- liquus S. Vincentii, in via sanatur* 17 *e* **D**
Gilbum precibus impetrat Sacrimonialis, ut ab illerito amore avocet Hear. Suso 298 *d* *Gilbosa mulier sanatur baptizata a S. Feliciano* 200 *d* *Gladio occisi SS. Leo et Joan. Tribuni, Gabriel et Stotius et CCLXXVII in Bulgaria* 53 *d* *multi pueri Anegræ* 70 *e* 91 *e* *Babylas, Timotheus et Agapius* 206 *d* *Barsimus et fratres* 206 *Savanius* 220 *f* *Emilianus, Hilarianus, Hermippus et Dionysius* 449 *f* *Senstius et LXX Martyres* 563 *e* *Cyrius et Joannes* 703 *d* *Athanasia mater, Theodosia, Theoctista, Eudora filia* 703 *b* *Gladio configitur S. Polycarpus in igne* 319 322 *b* *Gladio gutturi immerso percipit S. Aquilinus* 587 *d* *Vide capite plecti. In Gladios acutos dejici jussus S. Thyrsus, ponitur ab Angelo super piratam maritimum, et illasus deponitur, victore in eos lapsa et discrepto* 429 436 *a* 444 *d* *Gladiis imperorum invasorum petiti monachi Stabulenses, clypeo divino redduntur illasi* 258 *e*
Gloria Coelestis vide Cælum.
Gulæ molivem demouicam signo Crucis curat S. Macedonius Crithophagus 208 *f*
Gutturis dolor tollitur ope B. Margarite Hungar. 321 *b*
- H**
- Haeresia oppressurus, contemnit approbata et pericula S. Petrus Thomasius* 618 *Haereseos falso a suis sociis accusatur Hear. Suso* 282 *e* *Hereticos odio persequitur S. Marcella* 726 *e* *Joan. Eleemos.* 128 *compressum urezatur S. Polycarpus* 309 *Hereticos Arianus arguens, gladio gutturi confixo occiditur S. Aquilinus* 580 *d* *Hereticos assu refalsi et comburi curat S. Petrus Thomasius et haeresiarcham pertinacem* 619 *a*
Hastilius visus est victor B. Wallerus de Bieybeke audiens Masson de B. Virgine 60 *e*
Hebdomadam sanctam oratione, jejuniu tribuunt, et dura flagellatione transigit B. Margarita Hungar. 318 *e*
Hebraicam linguam discit S. Paulus Vidua 336 *a*
Hepatis dolor ope S. Anastasi Persæ sublatus 52
Hernia curata ope S. Juliani Conchensis 512 *e* *e*
Homicida venio unahoretæ, obsidetur a demone et insanus XX annis nudus aberat 580 *d* *Homicidae occisuri S. Aidanum manus subito arripunt* 720 *e*
Homo unigo Dei 240 *d* *Homo quanti apud Deum sit expendit S. Joan. Eleemos.* 124
Honoris et gloria metu fugit S. Jacobus Eremita 486
H *Hordeo aqua madefacto solo, absque herbis aut pane, vivit S. Macedonius, ideo Crithophagus dictus* 208 *a* *Hordeum pauperi datum in aurum vertitur a S. Aidano, quod illi redditum iterum fit hordeum* 733. *vide Panis hordeaceus.*
Horrea Domini repleri divinitus impetrat, damna sublatis inferre recensans S. Arantius 386 *e* *Horreum S. Caloci comburentes fumo excreati ab eo sanantur* 218
Hospitalis S. Apollonius Ab. 241 *b* *d* *Victi Angeli monitu accipiens SS. Vincentium et Orontium* 3 *e* *Hospitio peregrinus gratis suscepit S. Julinus* 390 *e* *inter pauperes Christum hospitem accepit S. Julianus Conchensis* 510 *e* *Hospitio Angelum specie pauperis crepat, et purcedium sibi condonatum intelligit S. Julinus* 589 *f* *Hospitalis S. Mausoniam, frumento et oleo non deperente* 402 *b* *dat Hospitibus duces itineris S. Apollonius Abb.* 241 *b* *d* *ad Hospitium felix obtinendum dicitur Pater noster ad honorem S. Juliani* 389 *f* *in Hospitio a Gentilibus exceptus S. Valerius Cesariopostanus, raticinatus est iste nunquam victuros Gentiles* 430 *f* *et Hospitii ruina meturni Angeli triplici monitu eripitur S. Polycarpus* 315 *f*
Humor vide Laqueus, Unguentum, Reliquie.
- Er*

- A** *Ex Humeri* SS. *Clementis Ancyrr. et Agathangei* exsurguntur lora 79 92
Humilitas S. *Bathildis* e *Regina sanctimonialis* in rilioribus ministris exerecibus 336 b 360
Hydropicos sanant SS. *Nolburga* 363, *Cyrus* et *Joannes* 708 709 *Proci* *Margarita Riven.* 163 166 *digito in nomine Jesu ori imposito* S. *Andreas Corsius* 684 a *vota peregrinatione* S. *Julianus Conchensis* 312 e *ad sepulchrum* S. *Popponis* S. *Remacius* 263 f
- I
- Idola corrunt Christo in Ægyptum delato* 338 a *nomine Jesu invocato a* S. *Juliano Cenoman.* 380 d *precibus* S. *Calluici* *statua Esculapii* 432 439 447 S. *Thyrsi* *statua Apollinis* 436 443 *Bacchi* 431 437 e *Sidani*, *Herentis*, *Veneris* 431 b 438 f 447 *reliquiis* S. *Babylæ* in *Daphneu* *translatis*, *Apollinis* *oracula cessant* 103
- Ignis calidus illustratur* S. *Mucedonius Crithophagus* 209 *facies* B. *Margaritæ Hungar.* *oruitis* 320 a. *Vide Lumen*, *Ignis negato illudens* S. *Cadoco* *comburi* 218 *Ignis extincti* SS. *Mardonius*, *Musonius*, *Eugenius*, *Micellus* 204 e *Medula* *cum sacris* 230 u in *Ignem* *conjecti non laeduntur corpora* SS. *Babylæ*, *Timothei*, *Agapæ* 206 d in *ardentia fornace* *missi non laeduntur* SS. *Clemens Ancyranus* et *Agathangelus* 80 d 93 *Tryphæa* 617 d in *forenti caldaria puer illusus*, *ope* S. *Juliani Cenoman.* 375 f in *Ignito scammo collocatur illusus* S. *Sabinianus* 334 b per *Ignitos carbones ambulat* S. *Constantinus Perusinus* 341 f 349 f *Ignis in modum fornicis circumdatur*, *accenditur* S. *Polycarpus* 319 e 322 u *Ignis relinquatur sanguine* S. *Polycarpi* *confossi* 319 e 322 b *Ignis in horrenum* S. *Cadoco* *injecto*, *funus auctores exerceat*, *qui precibus ejus illuminantur* 218 f *Ignis adurit sinistram manum* *contra tentationes* S. *Jacobus Eremita*, *dum dextra manigat et cetera* *signat pectus mulieris dolores cordis fingentis*, *eamque convertit* 485 486 ab *Ignis* *et aqua bulliente non leditur veste* S. *Aldegundis* *indata* 661 b *Ignem ferunt veste illusa* SS. *Martyrius* 107 f *Cadocus* 217 f *purgas se* u *suspicionem fornicationis et scandalo* *Abbas Pulverinus* 128 a 141 e d
- Imago Dei homo ob subitam Imperatoris iram non occidendus* 210 d *Imaginibus sacris in templo visis corroboratur in fide* S. *Anastasius Persæ* 40 a 46 *Imagine* S. *Amastosi Persæ* *et reliquis compositur demon*, *et liberatur energumens* 53 *Imagine circa rota* S. *Andree Corsius*, *brachio sanitas reddita* 687 e 689 a
- C** *Immobiles Gentiles idum circumferentes reddidit*, *liberavit*, *et convertit* S. *Apollonius Ab.* 239 e *Immoti consistere*, *lupidare volentes* S. *Eucharum Valerium* *et Materium* 334 b e *Immobilis corpus* S. *Eliqii*, *ne Calam deferatur* 333 d *sarcophagum reliquiarum* S. *Jovannis Remacius* 479 e
- Immunitatem agro monasterii concessam infringens morte punitur* 18 a. *Vide Ecclesia Monasteriina.*
- Imperator* S. *Carolus Magnus* 489 *imperium invitatus admittit* 301 e *Imperatoem non omnium rerum esse dominum ostendit* S. *Thyrsus* 434 441
- Impudicam mulierem sibi insidiantem memoria presentiar Dei pellit* S. *Gauwbertus* 399 e f *Impudica* *mulieris illecebros fugi ritat* S. *Joannes Rovenensis* 474 e
- Incarnatio Verbi.* *Vide Christus.*
- Incendium extinctionis reliquias* S. *Urbani Langonensis* *inter flammis positus* 107 *precibus* S. *Polycarpi* 316 a b *Crucis signo puto a* SS. *Gaudenio* 432 f *Lupo* 302 f
- Inclusus cella nulli loquitur* S. *Solimanus* 104 *Inclusus* S. *Amnochodus* 670
- Infantium morbi curantur* *ope* B. *Haberillæ*, *peregrinatione sexta feria facta*, *ut pulvere inde sublato* 699 e *Infans* S. *Exuperantius loquitur* 763 *Vide* D. *Vasci*, *Puer.*
- Initium vite sue insidiatorem*, *supplicem magnis honoribus afficit* S. *Theodoricus* 405 b
- Inobediens monachus a d. evadit corripitur* 260 e
- Insubula dilatationem et fertilitatem precibus impetrant* SS. *Illulus*, *Grillas*, *Sampson*, *et Paulus Lemensis* 373
- Intrepidus omnia tormentorum genera expertus*, *insultat Tyrannus* S. *Thyrsus* 432 a 439 447 *et passim Martyres.* *Vide Constantia*, *Fortitudo.*
- Iram servantem et in precibus dicentem*, *Et dimitte nobis debita nostra*, *ad reconciliationem adducit* S. *Joan. Elermos.* 126 b *Iram servati Communionem negat* S. *Joan. Elermos.* 117, 135
- Invocandi unus* S. *Molvamserum* *Romanu* *transfert et reducit in Hiberniam* S. *Aidanus* 734 b *vide* *Peregrinari.*
- J
- Janne Ecclesia ultra putescunt* SS. *Aldegundi* *et Waldefridi* 633, 639
- Jejunat tribus aut quattriduo* S. *Eusebius Syrus* 101
- XL diebus continens* S. *Anianus* 731 *Jejunat in pane et aqua profestis* D. *Virginis* *et saepe VI* *feris ob reverentiam sabbati* B. *Walterus de Bierbeke* 61 in *Vigiliis festorum* B. *Virginis* S. *Nivindatus* *Christi* B. *Margarita Hungar.* 347 *et alius* *Vigiliis IV* *et VI* *post Quadragesimæ* 318 *et feris II*, *IV*, *VI*, *et sabbato* S. *Andreas Corsius* 681 *Jejunanti* B. *Waltero de Bierbeke* *in pane et aqua hæc in vinum mutatur* 61 *Jejunio et precibus tribu preceis*, *benedictione sanat paralyticum* S. *Jacobus Eremita* 486
- Jesu nomen invocatum sanant paralyticos* SS. *Emilianus* 339 *Gildas* 375 *Hydropicam* S. *Andreas Corsius* 683 a *Isolum evertit* S. *Julianus Cenoman.* 371 *Demones pellunt* SS. *Felicianus* 199 *Julianus Cenoman.* 380 *Margarita Raven.* 163, 166, *Arce* *Silvestres* *cupiunt et non redituras dimittunt* SS. *Gildas*, *Sampson* *et Paulus pueri* 373 *argus evomitur* 673, 674 *Jesu* *nominis præter appellatur a* *Depura* *Virg. Henr. Suso* 303 *Jesu* *nomen reveretur* S. *Adelmus*, *aut oculis in terram demissis*, *aut capite inflexo* 674 *pectori inscriptum* *habet Henr. Suso* 303 *Coram supra cor* *inscribit* 270 *alms ferendum domit* 223 *Boni* *Jesu* *ordinem instituit* *et regulam prescribit* *Margarita Raven.* 164, 165
- Judicis omnes*, *quod solitius pellit* *Alexandria* S. *Cyrellus* 462
- Judicii extremi contumeliam inculant* S. *Joan. Elermosianus* 126, 127 in *Judicio Dei* *contra mala opera* P. *appenditur panis a* S. *Petro Trelencario* *indignabundo* *objectum mendico* 119, 136 *Judicium temerarium moriente* S. *Vitalio* *divinitus damnatum hæc scripto* *Nolite ante tempus judicare* *quoadusque veniat Dominus* 125 140
- Juramenti publici ad arua* S. *Valerij Casaranguar* *ritus* 433 *Jurantes rideat* *per* S. *Constantium Perusinum* *ecce* *fiunt et tactu reliquiarum ejus sanantur* 346
- Juventutis vires et studia* SS. *Polycarpi* 311 *Gilde* 375 *vide* *Adolescens*, *castitas.*
- L
- Læ pro sanguine fluit amputato capite* S. *Emilium* 349
- Lacrymarum fluxu in oratione genus habebat adustus* B. *Margarita Hungarica* 349 e *Lacrymis casibus humectat celebrans*, *et pavorem inuadat urans* S. *Poppo* 264 *Flet* S. *Jimu. Elermos.* *afflicto nomine ad se vocente* 113 b 132 u
- Læsi nequeunt* S. *Theodericus* *gladius lanceisque veste discussa* 405 b *gladius arutis impositus* S. *Thyrsus* 435 442 *gladius impiorum impetiti monachi* *Stabulenses* 258 e

- A 258 e *serra* SS. *Thyrus* 432 a 439 b *Sarbelus* 339 a *ujigitis* S. *Sabinianus* 337 d 339 d *veneno hausto* S. *Poppo* 238 e *feris obiecti* SS. *Clemens Ancyrr.* et *Agathangelus* 78 e 90 a *Emidunus* 448 e *Thyrus* 430 e *calci vivae injecti* SS. *Clemens Ancyrr.* et *Agathangelus* 79 f *plumbo liquefacto perfusus* S. *Thyrus* 434 443 *oleo, pice, sulphure* SS. *Clemens Ancyrr.* et *Agathangelus* 80 a 92 d *Illusi in igne* SS. *Sabinianus* 336 b *Constantinus* 341 in *mare dejecti* SS. *Clemens Ancyrr.* et *Agathangelus* 78 e *Thyrus* 437 a *Leticianis suis monachis commendat* S. *Apollonius Ab.* 241 a
Lamina ferreae ignita urillis S. *Clementis Ancyrrani* supponuntur, et *cubiti lateribus abstringuntur* 79 a
Lampades Ecclesiarum S. *Profecti divinitus accensa* 230 a *invocati* S. *Mario Bodan.* 390 e *Lampadibus ardentibus ustulatur* S. *Ananias* 228 d *utuntur latera* S. *Clementis Ancyrrani* 77 a 88 e *latera et venter* S. *Ascle* 70 a *vide* *Candelabrum*, *Lucerna*, *Lumen*, *Ignis*.
Lancea nocte in manu S. *Popponis* *visa ardere* 234 e *Lanceis oribus celebrans* S. *Cadocus* 220 a
Lapis maledictione S. *Aplum* in *duos partes dividitur* 732 d *Lapidibus interficiuntur* S. *Ananias* 228 e S. *Parodus Presb.* 35 d *Lapidantur per urbem raptati*, *aliquis collo magis lapidibus* SS. *Clemens Ancyrranus* et *Agathangelus* 81 e 95 a *Lapidare volentes* SS. *Euchorium*, *Vulturnum*, et *Maternum* *inimoles redditi*, *eorum precibus solvantur* 334 b e
Lapsus Angelorum et primorum hominum 334 e d
Lapsi ex alto non leduntur invocato S. *Andrea Corsini* 692 e *Lapsa in puteum precibus* B. *Margarite Hungar.* *non submergitur*, et *a confectione membrorum subito sanatur* 320 d *ex lapsu graviter collisus submissis cibo benedicto subito sanatur* a S. *Poppone* 261 b *Lapsu contritus ad reliquias* S. *Vincentii* 24 b
Laqueis ex filis argenteis injectis colla, visitantes reliquias S. *Amulphi liberantur febrim* 388 d *Laqueo collo alligato moribundus Eucharistiam sumit* S. *Petrus Thomassinus* 633 b e
Lascivus rube Impudicus, Formicidius
Latera ustulantur S. *Presentantur* 8 d *Impudibus utuntur* SS. *Agathangelus* 81 95 *Clementis Ancyrrani* 77 a 88 e *Ascle* 70 a
Ex Latrone Martyr S. *Theodora* 205 e *Latronis confessionem recipit aeternamque ejus salutem revelatione discit* *Heur. Suso* 285 *Latronem convertit, et visionem ostensa in monasterium admittit* S. *Apollonius Ab.* 240 a
Lectionem adhibet mensa Carolus Magnus 501 a
C *Leotis Actus Martyrum ad martyrium accenditur* S. *Anastasius Persa* 46 a *vide* *Vita Sanctorum*
Leotis S. *Andrea Corsini* *ex sarmentis vitis, panis puto tectus* 685 e *Leotis* S. *Profecti miraculis clarus* 250 d *in Lecto* S. *Aniani defuncti dormiens morbo corrumpitur, et eo invocato sanatur* 735 in *Lecto ferreo undus extensus* S. *Thyrus*, *plumbo liquefacto perfunditur illisus* 434 441 *Leotulis ferreis ignitis impositi, oleo, pice, sulphure perfusi non leduntur, a Christo animati* SS. *Clemens Ancyrranus* et *Agathangelus* 80 a 92 d *vide* *Dormire*.
Legationes ad varios Imperatores et Reges S. *Petri Thomasi* 606 608 612 et seqq.
Leonem aqua benedicta mitem reddit, caput et occidit S. *Emereus* 397 b
Leprosi manduntur attracta Gentilis radice 328 *osculo* S. *Edicium* 199 a *nocturno tactus coepertorio* S. *Popponis* 235 *anathemate* S. *Andrea Corsini* *oto* 692 e *monitu dicitur ad* S. *Johann. Romanensis* *reliquias missas* 480 a
Leithargo Regnum Anglie liberat pice benedicta S. *Adelelmus* 674 e
Ligna ab Angelis ad Ecclesiam struendam offeruntur S. *Mochua* 735 b
Lingua ad horrorem ea ure prominens ope SS. *Cyri et Joannis* *ad debitum situm reducitur* 707 708 a b
Lingua puero, ne pecuniam inventam proderet, excisa, *D* *emicante ex* S. *Joannis Romanensis* *reliquis igniculo restituntur* 480 b *vide* *Silentium*, *Linguas Latinam aque ne patriam, et Græcam callebat* S. *Carolus Magnus* 301 e *Linguarum regionum per quas transit scientiam divinitus consequitur* S. *Cadocus* 218 a
Linteo reliquiarum S. *Juliani Conchensis* *involutro curantur venter, fibiarum et brachiorum morbus* 312 e *Linteis attractu reliquiarum* S. *Eusebii Xræ* *sacris sanatur artri* 213 f *vide* *Reliquie*.
Liquor corporis S. *Petri Thomasi* *contra morbos salutaris* 635 f *vide* *Unguentum*.
Loxa excinduntur ex humeris SS. *Clementis Ancyrrani* et *Agathangelus* 79 92
Lucernam extinctam precibus reaccendit B. *Adriana* 236 a
Lumbos ferro succinctus Ananias Ismaclita 101 f
Lumine celesti splendent SS. *Vincentii* 15 a *Anastasi Persa* 45 49 *locus natiuitatis* S. *Aidanus* 727 c *Thermæ, seu curæ* S. *Constanti Perusini*, *quo viso convertuntur custodes* 342 349 *Carcer orantibus* S. *Vincentii* 9 e
Lupa morbo tibiam vorrodente, eger abstincens lusu, dicens septies Pater noster et Ave Maria, et smel Salve Regina VII diebus, sanatur 682 689
Lupis VIII famelicis dat singulos verveces, et tales divinitus sibi reddi impetrat S. *Aidanus* 727 e *contra* *Lupos* *invocatur* S. *Julius Presb.* 716 b, a *Lupo præfectura pastorem precibus restitit incolumem* S. *Poppo* 237 f *Lupos* 11 in *lapides vertit* S. *Cadocus* 219 e *Lupam dea in ignem conversam parere sibi visa mater* S. *Andrea Corsini* 681 688 e

M

- Magieam artem novit* S. *Anastasius* 39 e *ram carrentes cumberis arguens comprehendit* 41 b e 46 d
Magnus conquinatur *Urbis Imp.* 490
Magnanimitas S. *Babyle* *in tormentis* 190 S. *Petri Thomasi* *in periculis contemnendis* 625 626 et *passim Martyrum*.
Maii primo die urbem Crucis cum sex suis oblationibus plantat *Heur. Suso* 274 e d
Manna *vide* *Amentia*.
Mansuetudine furaculorum mitigat S. *Martianus Saurensis* 748 f *Mansuetus animo et cultu semper tranquillus, etiam accepta contumelia Davidis Ab. in Syria* 101 *Mansuetudo* S. *Johann. Eleemos.* 116 134
Mannum impositione eurgomeciam liberat S. *Jacobus Erya.* 486 e *attractu leprosum sanabat* *Gentilis ridus* 329 e *eorum sanant* SS. *Clemens Ancyrranus* et *Agathangelus* 90 f *Manus contracta sanatur ad reliquias* S. *Vincentii* 17 e *Mare bellua vertus transit* S. *Aidanus* 732 f *demersum corpus* S. *Vincentii* *culeo insutum et lapidi alligatum, ad litus rejicitur* 10 e d e *secris insulti dejecti, ope Angelici emergunt* SS. *Clemens Ancyrranus* et *Agathangelus* 78 e 90 *impetus, ligatus et sacco inclusus* S. *Thyrus*, *liberatur a Sanctis et Angelis et ambulat super aquas* 429 e 437 a 445 e *de* *Aqua*, *Flumen*, *Submergi*, *Tempestas*.
Mane Depara servus consecratus et cæcitas cultor B. *Walterus de Bierbeke* 60 61 62 f *propugnator* S. *Cyrellus* 439 *Sacellani* S. *Idolphonus* 148 e *Heur. Suso* 293 b *Mariam Virg. patronam* *ord. Cister. adoptat* B. *Albericus* 369 e *Procuratricem pice pecunia eligeus pupillus, mire ditatur* a S. *Joanne Eleemos.* 124 a b 130 e *Mariam Virg. mane salutaris celestis cantu recreatur* *Heur. Suso* 270 d e *in orationibus feminis honorat vlem* 278 e *Marie Virg. iniquis salutem dicit* *Ave Mariæ* B. *Margarita Hungar.* 517 b *in festis et intra Octavas legit milites Ave Mariæ cum tot prostrationibus* 517 e *in Purificationis festo candelam cystice offert, et Depara occurrit* *Heur. Suso* 273 e d *in morte Christi mystice consolatur et domum reducit* 275 b e

- A 273 b e in ejus solemnitatibus detractari concionari reprehenditur ab Angelis 294 a in profestis jejunaat in pane et aqua B. Margarita Hungar. 323 e et B. Walterus de Bierbeke, uti etiam feriis sextis ob reverentiam Sabbati 61 e Maria Virg. sertum e floribus offerens Henr. Suso, caelesti musico recreatur 293 e, a Maria Virg. et puero Jesu in certasi recreatur Henr. Suso 300 Maria Virg. voto factu nascitur S. Andreas Corsinus a 680 688 a Maria Virg. ulmonitus S. Cyrillus S. Chrysostomum diptychis inscribit 464 e Maria Virgo sub pallio suo foret Cistercienses 370 e et Henr. Susonem 295 b testem dat S. Ildophonso ob cultum suum promotum 50 a b restem candidam Cisterciensium tradit B. Alberico 370 b de Deipara Missam audiens B. Walterus de Bierbeke visus est simul in hastibus victor 60 e Maria Virgo iuravit S. Andream Corsinum in primitiis ritantem concursum amicorum 682 e 689 paupertatis levamen addidit et procurat S. Petro Thomasio 611 e Maria V. ope pluviam promittit et imperat S. Petrus Thomastus 612 b Maria Virgo uream Crucem mittit B. Waltero de Bierbeke 61 a apparens S. Petro Nulso, S. Raymundo de Pennaforti, et Jacobo Regi Aragonum jubet ordinem de Mercede Redemptiois raptivorum iustitiam 600 a b Mariam Virg. pro Italia orantem, et Christum interitum promeritam esse induentem, in rupi vult S. Martinus Bedua, 380 d
- B Maria V. apparens videtur mortis tempus S. Andree Corsino 684 e 691 a obulem pro captivis suspensum tridum ne suffocetur sustentat 602 a b moribundum S. Johannem Canchen. iuravit ad caelestem gloriam 511 Mariae nomen cor. h. S. Petri Thomasio insculptum 610 a Maria V. imago miraculosa Valentia defossa descensu VII stellarem iurata 680 b e
- Martyrium quotidianum est servitus aevota S. Pauluridua 337 b Martyrium optat Margarita Hungarica 519 Martyrii desiderium concipit lectis Sanctorum actis S. Amstosius Persa 41 Martyrii erunt in Hispaniam ex Italia SS. Vincentius et Orontius 3 e Martyres confortant SS. Cyrus et Joannes. nivo comprehensa 701 e f Martyrium optatam promittitur ab Angeli S. Andrea 219 f, de Martyrio subeundo in somno allanquetur S. Amstosius Persa 41 f 46 bad Martyrium S. Clementem Ancyranum hauritur mater moribunda 83 Martyrium S. Praejecti, matri praedictum 247 f occisoribus ultro se obtulit S. Praejectus 249
- Matres et Filii sancti : Candida et Emerus 396 Adeltraud et Poppo 251 Nuburga et VIII liberi 365 Paula Eustochium et Blasilla et gener Pammachius 22 Martyres : Athanasius, Theodosius, Theoctiste, Eulodia 69 Matris S. Cunibele conversatio impedit contemplationem S. Evarii plu 393 f Matri se obiter vulentium praebet, non alioquitur, sed per suos solatur S. Joannes Reomensis 174 a vide parentes, conjuges.
- Medicus S. Cyrus, cujus officina in templum conversa 699 701
- Melle e feretro SS. Nabaris et Felcis fluente delusi milites concertantur 644 f Mel optimum mel sine fumo inscriptum legem pecuniarum dono missis S. Joanni Eleem. 145 e un Mel in pecuniam versum 133 a e
- Membratum dissecare jussus licitor S. Thyrsium, in caelesti praeco aggressus parietem, gladium iustar vitri praecipit 435 e
- Mendicans ab amicis irridetur, S. Andreas Corsinus 609 f ruc Pauperes, Hospites, Eleemosyna.
- Mense tempore pui meditatue B. Walterus de Bierbeke 62 d Mense adhibent lectione sacram Carolus Magnus 501 a Mensura satellitibus se comprehensuris opponit S. Polycarpus 317 f 321 a
- Mensis eiusque prima die alit CCC pauperes S. Poppo 264 Mensibus nomina vult S. Carolus Magnus 502 a
- Meretrix sollicitans S. Jacobum Eremitam, coarctatur visa ejus penitentia, fit religio et sancto 483 486 Meretrices ut nocte una a peccato abstineant, pre-
- tio obtinet S. Vitulus 125 140 Vide Adulterium, D Fornicatio, Impudicitia.
- Metalla effluentium patronus S. Valerius Casar-Augustinus 460 b
- Milites Martyres SS. Papias et Maurus 564 Anastasius et LXXIII soru 76 Phango et Eucarpus 71 91 Juveninus et Maximus 232 Joannes Edessinus 702 e et Militibus monachi S. Anastasius Persa Mart. 40 B. Walterus de Bierbeke 60 61 dein Abbates SS. Adelelmus 672 b e Poppo 253 e Carolus Villariensis 592 dein Episcopi SS. Bernardus Viennensis 159 e Militia secularis sancto B. Walteri de Bierbeke 60 61 Milites Christiani carceribus aut haurum proscriptioe nullati a Juliano apostatu 233 Milites intercepturi Alerandriam confitentur et communitur omnes cum Rege Cypru 628
- Ministeria abjecta et sarilulu peragit B. Margarita Hungar. 518 murum in agrorum obsequia 523 inde Humilitas.
- Miracula 3000 edita Castellum ope S. Valerii Casar-Augustinus 454 vide singula miracula propriis titulis.
- Misericordia, pauperibus cum vauis obr comitanti bus, visa in colam deducere animam S. Joann. Eleemos. 126 130 Vide Eleemosyna, Pauperes.
- Missam celebrant in carcere S. Clemens Ancyranus, pane et calice ab Angelo acceptis 76 e in manibus Ducorum Theodoretus 242 a d in Sacrificio subsistit, dum Clericum humilitate sua sibi recometet S. Joann. Eleemos. 117 135 Missam celebrante S. Clemente Ancyrano Angeli apparent, et lux fulgida in altari 77 e 89 e S. Feliciano, luce caelesti collustratur ecclesia 198 Missas celebrando seculam dimittit hauri S. Petrus Thomastus 612 Missas privatim legit in suo oratorio S. Joann. Eleemos. 126 a ante Missam finitam ephrethentes dexte corrigat S. Joann. Eleemos. 127 b Missam de B. Virgine audiens, visus est eodem tempore victor in hastibus B. Walterus de Bierbeke 60, vide Eucharistia, Sacrificium.
- Modestia vestitus S. Marcella vidua 722 b
- Molan contra morbos salutarem erigit S. Gildas 376 e
- Monachi sancti Martyres 107 Vitatius 124 130 Monachus Cisterciensis B. Walterus de Bierbeke 60 Monachus ord. Crucigerorum Ramaldus 223 Monachus inclusus B. Amnuchadus 671 Monachi Martyres SS. Amstosius Persa 35 Sergius 70 S. Cyrus 701 b vide Ordo, Abbat, Episcopi, Praepositi, Eremitae, Monachum trecentum sanctum SS. Tabrabis 346 Joann. Moricensis 410 Ethiope Monachus facit cum alio S. Apollonius Ab 240 b Monachi D. sub S. Apollonio 238, 239 b M.M. sub S. Ammone 338 d Monachus directus alit S. Joann. Eleemos. 128 a Monachi careant gulam, avaritiam, superbiam, S. Joann. Reomensis 478 b Monachatum prima Roma ampleta S. Marcella vidua 722 723 e etc. Monasteria vita B. Adelwina vidua 235 Monasteria VII erunt S. Dominicus Ab. 57 58 rura fundet, reformat B. Joann. Marinen. 414 417 418 419 Pappa 257 258 259 260 261 262 Monasterium plurima beneficia praestat S. Bathibis 349 350 358 f 359 ne Monasterium S. Aidmi accederent signum militibus oppositum spernens, subito moritur 730 d
- Monita salutaria S. Joannis Eleemos. 125 S. Apollonii Abb. ad discipulos 241 Monitus de moribus Presbyter, lancea confodere tentans S. Dominicum Abb. immobilis cum equo redditur 59 d
- Mons constituitur in martyrio S. Sarum 921
- Morsus datus ob acquientum gratie et gloriae 293 a b Morbos multos et graves patienter fert Genti lis 525 Vide singulos morbos suis locis.
- Morti cooptationem incidunt S. Joann. Eleemos. 127 Mortem suam immunitur celitus docentur Joann. Eleemos. 128 a Maria Virg. S. Andreas Corsinus 684

- A 684 e 691 a ab Angelo S. Gildas 478 e Mortem suam prædicant Anastasius Persa 45 Bosilus 134 e Poppo 262 e diem et horam B. Margurita Hungar. 334 b Mortem instantem aliis prædicant S. Gaudentius, S. Ambrosius 33 b S. Poppo Joanni Ab. 231 e Vazon Ep. Leodicensi 262 S. Anastasius Cosrois Regis 45 e 49 d S. Thyrsus iudicibus sanis 428 e 436 443 Moribundis libenter adest S. Joan. Elermos. 121 b 138 b Moriendi venia a S. Poppone accepta alit ejus discipulus 262 Mori cum B. Poppone desiderans octiduo post cum sequitur 265 e Mortem S. Adalgundis puella precibus impetrat S. Bathildis moribunda 333 e Mortem puella prædicat, evocat eam e vita, et in carcerem deducit S. Andreas Corsinus 685 a b Moribundum demones sub specie Æneæ et Turri terrentes pellit S. Poppo apparet 265 b Moribundus B. Albericus dicens S. Maria ora pro nobis, facies splendore caruescit 181 b Moribundi evocantur ad gloriam S. Bernardus Viennensis voce celesti 160 Moruntur die Conversionis S. Pauli, in signum hunc conversionis S. Poppo 265 f die Veneris sancto mater Henr. Susonis, Passium Christi adactissima 302 e f Moritur in circulo lunar cubans S. Poppo 263 e f Urens signum labris imprimens S. Paula vidua 336 e Moruntur luce et odore suavi diffusis S. Eusebia Xeno 215 e luce celesti et odore repleto cubiculo S. Bernardus Vien. 160 e cubiculo noctu illuminato S. Andreas Corsinus 685 f luce celesti repleto cubiculo Bathildis 336 f 360 f luce supra domum noctu apparet Adalgundis 661 Moruntur Angelo secum colloquente S. Dominicus Ab. 58 Moys S. Adalgundis carnis revelata 654 f 655 a 660 d f 661 a d e Mortuis prædesse preces et sacrificium daret Joan. Eleemos. 121 e 138 e Mortem Martyrum vide in diversis martyrii generibus, Capite plecti, Igne comburi, submergi etc. Moribundos sanant, precibus S. Salama 360 e baculo signans S. Gildas 381 e f Mortuos resuscitant SS. Emerius 397 h d precibus, S. Felicianus duos 190 a Julianus tres 370 a signo Urens duos Eucharis 336 e et baculo S. Petri adnoto S. Maternum 333 f 334 a tactu baculi S. Ananias 734 b Mortui ad se per alium evocati S. Aidanus 732 e Ocellum, dum homicidam ostendat, resuscitat S. Palladius 436 f 437 a matrem S. Tremarici a marito occisam abscessu capite, a Morto suscitatur S. Gildas 378 occisum Brandicum Regem Hibernie resuscitatum, confessione et ratiocinio morit S. Aidanus 734 d resuscitat ex insensu gigantem S. Cadocus 217 218 a Mortuum se fingens ut SS. Juliana et Julianum in struenda Ecclesia pararet, vere mortuus reperitur 718 a b mortem impetrans S. Poppo subita morte punitur 260 Munera oblata recusat a Chosroe S. Anastasius Persa 49 Munera accipere suos officiales vetat S. Joan. Eleemos. 113 Muri rimæ appressus, precibus S. Prajecti serratur 248 e Musca pila capiti inficta erumpunt, et excrementis caucis e præscripto SS. Cyri et Joannis vulnus sanatur 706 f Musicum de Diva Virgine componit S. Hlephonsus 150 f Musica celesti recreatur B. Henr. Siso, oblato sermo Mariæ Virg. 312 e Mutuus datus XX libras auri detinentem impostorem, non permittit puniri S. Joan. Eleemos. 124 e Muti sanantur opo S. Urbani Lugan. 106 b aqua epota, cui intinctus digitus S. Juliani Conchen. 311 e buccella panis intincta aqua benedictæ a S. Adelelmo 674 e Vincenti 18 e ejusdem apparet 23 b
- N
- Nascitur proles impetrata precibus S. Marti Bodanensis 389 e alia Regina Walliæ impetrata a S. Cadoco 218 f proles muscula Principi Arcadiæ promittitur et impetratur precibus Petri Thomasi 620 f Nasciturus
- filius prædicatur S. Bathildi a S. Eligio 350 d Nascuntur, a parentibus voto Mariæ Virg. facto, S. Andreas Corsinus 670 a 688 b sterilibus parentibus coelitus promissus S. Emerius 397 e Nascuntur avem liberi una parva editi a S. Nolturga 365 b. Vide Infantes, Sterilitas, Parentes.
- Natationi et balneis addictus S. Carolus Magnus 449 f Naufragio maris rapti navi eripiuntur SS. Joannes et Arcadius fratres 342 e Naufragium evadit, navi extra mare translata, S. Petrus Thomasius 613 e. Vide Mare, Tempestas, Ventus.
- Navim Ecclesiæ frumento plenam donat nanclera, et absens dirigit S. Joan. Eleemos. 115 133 Navim in medio Nilo precibus sistunt SS. Arclis et Leonides 447 b 69 e solvunt, vectoribus confassis Christum Deum esse 69 e f Navim alteram perisse, alteram postmodum portum ingressuram prædicat procul absens S. Macedonius Crithophagus 209 d Navium classi interceptur Altraudrum solemniter benedicit S. Petrus Thomasius 618 f
- A Nautis invocatur B. Gustavus 381 f Navigat supra vestem in insulam S. Julius Presb. 718 e Nubula impetrata precibus evadit periculum piratarum Turcorum S. Petrus Thomasius 614 b Negare verbo privatam Christianam recusat S. Anastasius Persa, si faceret, liberandus 43 48 f Nervis attrahuntur SS. Clemens Anagranus 76 Agathangelus 78 a 88 a Sabelius 540 e Nervorum contractio ad reliquias S. Vincenti tollitur 24 e Nidor carnis, vide Odor.
- Novemdecim in honorem S. Valerii Casaraugustani sanatur ager 453 e alii duo intra Novenam 453 e d. Vide Vota, Peregrinari.
- Novitius vide Monachus.
- A Nube assumptus Benedictum ex Britannia transfertur S. Cadocus 219 e Nudis pedibus in magno frigore incedit S. Petrus Thomasius 632 e Nuptiis suadentibus fortissime resistunt, patri B. Margurita Hungar. 324 a b matri S. Adalgundis 638 a f 663 f a Nuptiis promissus coelitus retrahitur S. Poppo 254 e Nuptiis constitutus fugit in Ecclesiam S. Gregorij V. 107 b. Vide Sponsus.
- Obsessi circumfruentes reliquias S. Vincenti converliantur hosti 11 e. Vide Urbs.
- Obstructio lethalis curatur comesa fien, a SS. Cyro et Joanne oblata 705 e d
- Obtrectatores, vide Detractio.
- Oveidi, vide homicidium, latro, martyrium, hujusque varia genera.
- Oculos acute custodit XL annis, spectandis arantibus distractus S. Eusebius Syrus 101 e Oculorum albugo aqua factis SS. Cyri et Joannis deterga 704 Oculorum dolor pulsus argenteis oculis ad reliquias S. Emeri oblatis 398 b. Vide Cæcitas.
- Olorem suavem spirant S. Polycarpus ex incendio 319 e 322 b S. Petrus Nolascus virginitatem vorans 398 d Odor suavis diffunditur ex corpore SS. Petri Thomasi 636 a Vincenti, Orontii et Victoris 6 d Poppo 244 e f Ulysiæ Virg. 739 b Margurite Hungar. tandem mortui 320 f ex reliquiis SS. Vincenti 14 f 20 e Hlephonsi 152 b Lupi 393 e Adalgundis D. annis post mortem 666 d et DUCI annis post mortem 668 f Olorem suavem corporis S. Constanti Fernum percipientes creci, tactu ejus visum recipiunt 346 e d 551 e d Oeconomus monasterii Lanvæ S. Enthymu S. Dominicus 387 b Oleum non deficit S. Mausum hospitalem 102 Olio, pice, sulphure perfusi non leduntur SS. Clemens Anagranus et Agathangelus 80 a 92 d Oleo sacro sanant infirmum S. Marus Bodan. 389 e Oleum pro lampadibus

- A** *Lampadibus S. Praejecti uiraculose auctum* 230 *d* Oleo lampadis sepulchri *S. Praejecti, brachium inferferituribus ejus confectum sanatur* 230 *b* Oleo lampadis sacrae jusus a *SS. apparentibus se unq̄re paralytici conualescit* 698 *e* Oleo lucernae *SS. Cyri et Joannis pedes uicti sanantur* 706 *a*
- Oratorium *vide* Templum.
- Orat centies genua flectens die et nocte *S. Poppo* 264 *a* Orans corpore u terra elevato extases saepe patitur *B. Margarita Hungar.* 320 *a* Orans pro interfectore et veneraturis suis reliquis *S. Cudocus exauferitur, voce caelesti unuente* 220 *a* Oratio: matutinus Angelos canentes uidet *S. Petrus Nolanus* 604 *e* Oratio impetrat plurimum *SS. Polycarpus* 316 *e* *f* *Jacobus Erem* 489 *e* lucem caelestem serpentem puteum inficientem intermit *S. Joann. Reomaensis* 472 *b* 474 *f* idola *SS. Thyrsus* 448 *f* *Cullinens* 439 *f* factum equi impeditur 108 *e* 389 *e* securus facti ablatas recipit *S. Joann. Reomaensis* 473 *b* carcere captivis patefacit *S. Clemens Ancyri* 74 *b* 90 *a* calenas frangit *S. Thyrsus* 442 443 lucernam *B. Adcheva* 236 *e* incendium extinguunt *SS. Polycarpus* 316 *a* *b* *Lupus* 392 *f* fontem eleuat *SS. Lupus* 392 *e* *Aldegundis* 664 *a* *u* *a* submerione liberat *B. Margarita Hungar.* 320 *d* filium sterili impetrat *S. Maris Bodon.* 389 *e* gibbum impetrat, ut ab illicito amore auerret, *Heur. Suso* 299 *d* faciem deformem sanat *S. Aidanus* 720 *f* caecos illuminat *SS. Andreas Corsinus* 682 *f* hydropticum sanat *Margarita Rara* 163 *e* febrem pellit *B. Margarita Hungar.* 320 *e* sitim pellit *S. Aldegundis* 652 *e* 661 *a* pestem pellit *SS. Julianus Conchensis* 310 *Aquilinus* 586 *a* *Exuperantius* 246 *e* moribundum sanat *S. Sabina* 38 *e* *a* lupi praefectum *S. Poppo* 237 *f* mortem *S. Ralegundi* impetrat *S. Bathildis* 333 *e* mortuos resuscitant *SS. Felicianus* 199 *u* *Julianus* 379 *a* corpus *S. Leacudie* *e* tumulo eleuat *S. Adelpheus* 149 *d* Oratio Domnica recitata in honorem *S. Juliani Hospitalaris* petitur *felix hospitium* 300 *ad* reliquis *S. Joannis Reomaensis* caecos illuminat 430 *f* Orantes in templo ante pascaltium iradent, ure ad uicem reuelo puniur 17 *e*
- Ordo *S. Marie de Mercede* fundatur *a* *S. Petro Nolasco* 396 *Ordinis Premonstrat. B. Redigundis* 301 *Ordinis Carmelitarum Petrus Thomasius Ep. et Patriarcha Constantinopolitans* 605 *Andreas Corsinus Ep. Fersulans* 676 *Ordinis Minorum B. Gualterus Brugensis Ep. Picturica* 63 *Ord. Praedict. Heur. Suso* 266 *B. Margarita Hungarica* 312 *Vide* Monachius, Abbas.
- Ornatum uinum corporis deponit *S. Blasilla uolui* 29 *d* *S. Bathildis* manit *S. Eligi* apparentis 230
- O** *S. Devote lapide conuulatur* 386 *a* *SS. Pappo* *e* *Mauri* 563 *b* *SS. Clementis Ancyrum* claris ferreis perentur, dentes eriliunt, unguilla conterantur, et adhuc Christum praedicat 76 87 *e*
- Osculatur terram ducentes nocte *Heur. Suso* 274 *e*
- Osculantur fideles membra *S. Polycarpi* occidendi 321 *f* Osculo sanant tibis patrefactus *Andreas Corsinus* 684 *a* 690 Osculo mammi leprinus mundat *S. Felicianus* 199 *a* Osculata digitum *S. Exuperantii* mortui sanatur 216 *e* Osculante *S. Bathildis* corpus *S. Eligi* defuncti, profuit ex eo copiosus sanguis 351 *b*
- Oves pascit *S. Valerius* exul 431 *S. Trunudus* 438 *b* *e* 459 *d*
- P**
- Palpebrae uicinis acutis oculantur *S. Thyrsa* 433 441
- Pane solo, fetu et cinere misto, secundo tertio aut optimo etiam die vescitur *S. Eusebia Xene* 214 *d*. *Vide* Victus, Legumina. Panem *u* *S. Petro* orat *S. Aldegundis* 652 *e* *Panes* *a* *Iso* in deserto impetrat *S. Emerius* 397 *a* *Panes* diuinitus multiplicati *SS. Andreas Corsino* ad eleemosynas 683 *e* 690 *e* *Panes* em-Jannarij *Tuu.* 111
- nus signans, Crucem imprimit S. Martyrius* 108 *Pane* *D* benedicto *Regnum Anglie* lethargi, alios alius morbis liberat *S. Gildas* 674 *e* febrem pellit *S. Joann. Reomaensis* 477 *Panem* benedictum vorans canis moritur 390 *Panis* *a* *S. Petro Telonario* iniquitudo objectus mundicia appenditur contra opera mala in iudicio *Dei* 119 136 *d* *e* *Panem* in lapidem vertit *S. Peregrinus Siculus* 646 *d* 758 *Panes* in pauperes erogandi in carbonibus mutati, ne patesceret punireturque eos deportans 732 *e*
- Papa Sancti: *Vulturnus* 394 *Felix IV.* 647 *Papa Vicarius in Concilio Ephesino S. Cyrillus* 466
- Paralytici sanantur ope *SS. Exuperantii* 753 *Marii Trevirensis* 345 346 *Walteri de Bierbeke* 63 *Margarita Hungar.* 322 *preibus SS. Anasti* 98 *Urbanus Liugon.* 107 *Jesu* nomine profato *a* *S. Gilda* 573 *Emiliano* 449 *e* oleo lampadis sacrae 698 *e* altecti *SS. Clementis Ancyran* et *Aguthangeli* 90 *f* *Vincenii* quatuor 12 *attactu corporis S. Aidani* 734 *f*
- Parochus *S. Munimus* 102 *S. Gamelbertus* 399
- Pastoralem curam egregie administrat *S. Martinus Sauriensis* 748
- Parentes suos conuertunt *SS. Vincentius et Orontius* 3 *e* *Parentes non semper sequendi in causa religionis* 436 *Parentes temere occidit, suspirans uicem suam cum adultero, S. Johannes Hospitator* 589 *d* *Parentes et liberi sancti: Xenophon, Maria, Junius Arcadius* 338 *Martyres, Maximus, Secunda, Marcus, Valerianus, Severa* 360. *Vide* Pater, Mater.
- Paschatis die uinum bibit, reliquis abstinet *Heur. Suso* 277 *e* *Patrum antiquorum* sententias in sacello pingi curat *Heur. Suso* 292 *b* *vide* *Parentes*.
- Patientia ad perferenda aduersa plura inuenit *Heur. Suso* 279 280 *iterum a Christo* crucifixo appuente 302 *Patienter fert morbos S. Paula* uidua 333 *e* *honorum* iacturam 333 *iudicia* prava hominum 333 *e* *Patienter ferens S. Joannes Eleemos.* uoces *XIII, Alexandriae* Ecclesiae inufragio unmissas cum bonis que reuebant, Deo fides duplum recipit 123 130 *Patientia in aduersis ferendis Gentilis* uidue 525 *Paula* uidua 334 *vide* *Allietio, Ponticuba*.
- Patriarche Alexandriae, *SS. Cyrillus* 439 *Joan. Eleemosynarius* 108 *Constantinopolitans, Petrus Thomasius* 605
- Pauperes 7500 *ait et Dominus* suos uocat *S. Joann. Eleem.* 113 132 *Pauperum* penuriam ad sui confustionem meditat *S. Joann. Eleemos.* 119 *pro* *Pauperibus* contracta debita *a* *B. Gualtero Brugensi* soluit *Angelus* 63 *e* *Paupertatis* levanda subsidium promittit *S. Petro Thomasio* *Deipara* *Virgo* apprensus, quo die ei dantur *XV* *regales* anni 610 612 *vide* *Eleemosyna, Hospitalitas*.
- Pax uobis dicens obris lectuibus agnoscitur *Christianus* et capatur *S. Julianus* 382 *d* *Paeem* componens inter *Pontificem* et *Meliodaenenses* interpidus mortis pericula contemnit *S. Petrus Thomasius* 622 625
- Peccati fetorem percipit *Gentilis* 329 *a* *Peccata* sacerdotum chlamyde sua cuoperire desiderat *Constantinus Magnus* 125 *a* 140 *e* *Peccati et lapsus* *Sanctorum* ad edificationem narrandi 487 *b* *vide* *Confessio, Adulterium, Fornicatio*.
- Contra Pecorum morbos patrouis *S. Lupus* 393 *d* *e*
- Pedicularum morsus ut dormiendo patitur, aut brachia arte constringit, aut charitatis aculeatis induitur *Heur. Suso* 275 276
- Perdita recuperare, *vide* *Amissa*.
- Peregrinis benignus *S. Carolus Magnus* 490 *e* *Peregrinos* nauigio transerit et hospitio gratis suscepit *S. Johannes* 589 *e* *Peregrinatur* *metatis* *regis SS. Paula* uidua *ad* *locu* *Terrae* *sanctae* *et* *Aegypti* 329 330 331 *Simeon* *Priscus* *ad* *montem* *Sina* 327 *Poppo* *ex* *Belgio* *Hierosolymam* *ad* *sepulchrum* *Donni* 253 *d* *Rouam* *ad* *limina* *Apostolorum* 233 *f* *Cadens* *ter* *Hierosolymam, septies* *Romam* 248 *f* *Carolus Magnus* *Romam, sed* *cum* *regio* *appurata* 301 *e* *S. Adelpheus* 123 *Romam*

- A *Romam mendicans et sacra loca obiens* 672 e *Peregrinatione ad S. Vincentium vota, æger desperatus sanatur* 26 c
Percussores Clericorum excommunicat S. Joann. Eleemos. 146 135
Persecutores suos epulo excipiunt S. Polycarpus 317 f 321 a *Persecutores Combricus et Silvanus, sub Decio, ob tormenta S. Thyrsos infecta misere pereunt spectris agitati* 444 et *Bandus* 440 449 *Persequens reos ipse S. Lupi e carcere liberatos, fracta cervice perit* *Judex* 393 c in *Persecutione subducit se Polycarpus, ut plures juvet* 320 f *Persecutio fraude armatur a Juliano Apostata, ne en crescat fidelium numerus* 233 234
Pedes lavat pauperum singulis diebus Jovis, et osculo tibias putrefactas sanat S. Andreas Corsinus 684 690 *Pedes SS. Cyri et Joannis bullente pice unguuntur* 701 b *Pedibus amputatis moritur S. Charis* 447 a *Pedem exulceratum tactu sanat Gentilis* 20 e *Pedes oleo lucernæ SS. Cyri et Joannis uncti sanantur* 706 a *Pedum contractum liberat cæcibus monita adire sepulchrum S. Andrea Corsini* 687 c
Peste moriuntur S. Boisilus 454 c d *Peste infectis et ægris servitium Sodabitis Alexandriæ DC Clericorum* 463 *Inter Postiferos exilium patienter fert Gentilis exulibus* 327 *Contra Pestem patronus S. Petrus Thomasius* 609 a *Pestis depulsa ope S. Urbani Lingon.* 106 107 d *S. Gildæ* 381 a *B. Joannæ* 220 e *precibus SS. Juliani Conchensis* 510 *Aquilini Parisius* 586 a *Eruperanti Romæ* 216 c d e *aqua ab eo benedicta* 754 *Joanne Reomaensi* 476 *Pestem depræcat S. Petrus Thomasius, instituto jejunio in pane et aqua, et supplicatione nudis pedibus et vultus vestibus peracta etiam ab infidelibus* 621 622
Philosophiæ egregia Magistra Hypatia 463 b *vide Doctrinam.*
Phrenosis, vide Amentia.
Pice bullente et oleo perfunduntur, SS. Clemens Ancyranus et Agathangelus illæsi 80 a 92 d *Pice bullente unguuntur pedes SS. Cyri et Joannis* 701 b
Pictoris oculus contactu sanat Henr. Suso 281 a *vide Imagi.*
Pietatis studium SS. Joannis Eleemos. 127 131 *Marcella vidua* 722 *Anastasi Persæ in carcere* 42 47 *vide Oratio.*
Piratas Turcos effugit S. Petrus Thomasius, nebul a precibus impetrata 613 b
Piscatores conveniunt S. Vincentium pro secunda piscatione 23 f 26 a *Piscator post unam diem adhibitu laborum, in vertute S. Pappiani numerosos pisces cepit* 237 a
C *Pleuritis sanatur voto facto S. Juliano Conchensi* 512 f
Plumbam liquefactam effunditur super caput S. Agathangelus 81 b 84 d *Plumbo liquefacto perfunditur S. Thyrsus, in lecto per eo nudus extensus; sed eo illa sa leduntur adstantes* 434 b c d 444 b *Plumbum liquefacto immittitur illæsus S. Emilianus* 449 *Plumbatis corigis et baculis durissimis verberatur S. Valerius* 464 d *Plumbatis caditur S. Thyrsus* 433 440 *occiduntur SS. Calendianus, Marcus et Severus* 362 a
Pluvia circumcirca calcante non madefit liber S. Ardani 228 e *intactus sæpius S. Marius Bodani.* 310 b *Pluvium in publica societate rogati precibus impetrant SS. Polycarpus* 316 e f *Jacobus Eremita* 481 e *D. Virginis a S. Petro Thomaensio* 611 b
Podagra punctis deridens S. Adelmanni, ab ea sanatur 673 f *contra Podagram, chirogram, orthricum, spasium invocatur S. Marus Trevir.* 345 e e f 346
Poenitentia pro peccatis S. Caroli Magni 490 b *S. Jacobi Eremitæ in sepulchro* 488 b *Poenitentia vincula soluta ad reliquias S. Joannis Reomaensis* 472 *vide Confessio, Cilicium, Jejunium.*
Pomis libenter vescens biennio iis abstinet Henr. Suso 272 e *in divitiis suis impetrat* 272 e *etiam partem*
- intactam, ut a D. Virgine, filiole offeratur relinquit* 272 e *D*
Pomo citrio a SS. Cyro et Joanne oblato et comesto vermibus evomitur; et pulmonum morbus tollitur 710 b
Poudera justa et mensuras, Alexandrinus præscribit et mulctam prævaricatoribus imponit S. Joannes Eleemos. 419 e 432 *Pondus non sentiunt sepulchro inferentes corpus B. Joannis Ep. Morin.* 316 f
Ponte corruente divinitus a morte præservatur Joan. Morin. 464 f
Porcellus pecunies ablatas ore suo refert, invocato S. Vincentio 25 b
Portas urbis Matinæ, Attilæ Regi aperit, et innotium transitum impetrat S. Geminianus 714 a b *vide Janua.*
Potu XXXVIII annis non usus Ammon Ismaelitu 102 *Potu abstinet extra prandium Henr. Suso* 277 f
Potus S. Andrea Corsini aqua modica tincta vino ad mensuram 685 e *vide Bibere, Vinum, Jejunium.*
Prædicant Episcopatum S. Gaudenzio S. Ambrosius 33 a *salutaritatis tempus S. Marius Bodanensi* 333 e *S. Præjecti nondum nati martyrium vir quidam sumtus, ex matris somno* 247 f *vide Angelus, Dæmon, Mori.*
Præpositus monasterii S. Boisilus 153 *Præpositi seu Hegumeni in Terra sancta, vide inter Abbates.*
Præsentia varia mortis S. Cavali Magni, ut porticus lapsa, pons exustus, fax celestis, tremor palatii, unoni deletam 502 *E*
Præsentie Dei assidue studet Henr. Suso 268 f *vide Iobus.*
Præti amoris consideratione invidiam fastidit Carolus Villoricensis 592 a
Præbyteri Sancti : Mausinas 102 *Julius* 715 *Adamannus* 734 *Præbyteri Martyres SS. Parodus* 34 *Babylus* 206 *Aquilinus* 585 *Hippolytus* 542
In Primitiis vitans pompam, et amicorum concursus, a D. Virgine invisitur S. Andreas Corsinus 682 689
Processio in gratiarum actionem pro urbe expugnata 621 632
Proci, vide Castitas.
Psallunt in carcere S. Anastasius Persa cum Angelis, uncti luce circumfusis 42 e *caudis vestibus indutus* 43 48 *Psalmodia audita et lumina visa supra sepulchrum B. Ammachi* 670 e f *vide Cantus, Musica, Cithara.*
Pudor et Pudicitia, vide Castitas.
Puella septennis S. Rolyandus 353
Puer Martyr Artemas 230 *Pueros pauperes educat et fidei doctrina instituit S. Clemens Ancyranus* 73 f 74 84 *maxime orphanos S. Pueritia sancta Fechin* 345 *Gamelberti* 399 *S. Joannis Reomaensis* 472 *Aldegundis* 651 a 660 e 662 d
Pugno caduntur S. Constantius 541 *ans S. Juliani Mart.* 382 f
Pulmonum morbo laborans oblatus a SS. Cyro et Joanne citrio mali partem comedens, veronam expulit et sanatur 703
Pulvere sublato e sepulchris, B. Haberville curantur infantium morbi 649 *Martyrium, visum recipit S. Arrianus et convertitur* 447 *vide Reliquiæ.*
E Purgatorio patrem liberat Henr. Suso 181 e *Purgatorio animæ apparent Henr. Susoni sacrificia expetentes* 301 e
Purgari in hac vita a Deo potens S. Ablegnus canerum in unanillo cruciatur 660 665
Psallanimitate Ducem et militum amissa Alexandria, a Rege Cypræ intercepta 634
- R
Ranis huc usque indetum silentium a S. Wiphia, ubi illa earum vocibus fatigata oltius dormiens Matutinus neglexit 737 *Rana deglutita aqua epota monitu SS. Cyri et Joannis evomitur* 707 a
Raspina

- A** Rapina, vide Furturn.
 Raptus in extasim mortuus creditur Henr. Suso 287 e Raptus patitur Henr. Suso magna cum consultatione 268 d vide Oratio.
 Rationis usui redditus, vide Amentia.
 Reconciliat sibi S. Joannes Eleemos. ante salis accasum Patricium Imperatoris, cum eo pauperum causa altercat 117 135 b alium in precibus dicentem, Et dimitte nobis debita nostra 186 b Reconciliat Joannem Patrologum Imp. Schismaticum Ecclesie Romanæ S. Petrus Thomasius 613
 Regem Cypri coronat et ungit S. Petrus Thomasius 619 ex Rege monachus S. Carolomannus 404 e Regis Hungarie filia B. Margarita Hungarica Ord. Prædicator. 493 ex Regina Galliar sanctimonialis S. Bathildis 350 a 356 c Viti ministeria exeret 336 b 359 f 360 e Regali puosopi orta S. Aldegundis 650 f
 Religionem ingreditur nata III annos VI meuses B. Margarita Hungar. 313
 Reliquie transferuntur jubente Christo, SS. Vincenti et Oronti 4 f monitu Angeli, S. Euciperanti 217 e Reliquiarum S. Joannis Reomaensis sarcophagum innotam, facto trulcano jejuno, caelesti monitu transfertur 476 Reliquie transferuntur S. Babylæ a cantantibus psalmos 193 S. Juliani, equis sturum profundum transeuntibus, aqua per genuum tenus pertingente 381 f Reliquias S. Vincentii circumfrentibus Casurangustanus obsessis conciliatur Childebertus Rex 11 e r, a pluvia intacti ferentes Reliquias S. Joannis Eleemos. et aliorum sanctorum 130 b 148 e flant liquor sanguinis Reliquias Martyrum honorat S. Arrianus conversus, sindonibus cum aromatibus involvit, captus DCCC unius tempus exiguum redimit, quo eos iterum adeat et reueretur, operumque impleret 447 e d, e sepulchro Martyrum pulverem sublaturum oculo imponit S. Arrianus, recipit visum et convertitur 447
 Reliquiæ, ne colantur, obiectæ in flumen SS. Mardoni, Massoni, Eugeni, Metelli 204 e Reliquiarum S. Vincenti venerationem irridens punitur contruotione, eas honorans sanatur 16 f. S. Andrea Corsini fit carcus 687 d. Anastasi Persæ, dolore limborum punitur: eas inuisens, sanatur 31 e Reliquie S. Vincenti furto sublata, jubentur coctis restitui 12 Reliquias SS. Vincentii, Oronti et Victoris furatus, et monitus detrectans restituere, morte punitur 6 a Reliquie S. Irmundi combusta tumba, in igne cum byssino involucria integræ manserunt 450 a Vide Morbos singulos ad reliquias Sanctorum curatos.
 Renum dolor sublatus ad reliquias S. Adelæm 673 f
C Resignationis schola in visione ostensa Henr. Suso 279
 Ad Restitutionem fur cogitur a S. Vincentia 14 25
 In Resurrectione erit sexus distinctio, et statuta perfecta 333
 Ante Rhedam Maximiani nudus et ligatus trahitur S. Cyriacus 8 e ante Deca vincti Felicianus, Abdon, Sennou atque 202
 Rosis a puerulo JESU risus obtegi Henr. Suso, ob afflictiones toleratus 291 e Rosis partim albis, partim rubris coronatus ob patientiam et puritatem in visione ostenditur Henr. Suso 281 f Rosarum et litorum manipulum gerens in signum virginitatis apparet S. Andreas Corsius 684 e
 Rosarium tactu corporis S. Andrea Corsini sacram auris admotum, auditum restituit 692 e
 Rota: alligatus et contractus divinitus sanatur S. Clemens Ancyranus 76 b 87 e Rota ad dilacerandum S. Emilianum facta, ex Gentilibus occiduntur 449 e
- S
- Sacrificia promissa ab Henr. Susone petit quidam e purgatorio apparens 302 f Sacrificiis pro captivo tamquam defuncto oblati mire is recreatur illis diebus 121 e 138 e Sacrificio facto in .ride S. Valeri Casurangustam a gravi morbo convalescit Abbas 454 d Vide Eucharistia.
 Sacrilegii insous accusatur Henr. Suso de cera e templo crepta 282 b vide Fortuni.
 Sagittis nequit configi S. Sabinianns 553 d 338 b Salutat venerabile Socramentum quoties egreditur Henricus Suso 294 b Salutans obrios lictores hac formula, Pax vobis, agnoscitur Christianus et captus S. Julianus M. 382 d Salutat ultro lictores et Christianus agnitus comprehenditur S. Constantinus Perusinus 344 e d
 Saluti puellæ consulens monachus, jussu S. Joannis Eleemos. verberatus, monitu divino sanctus reperitur 121 b 138 f pro Salute alterius orans S. Joannes Eleemos. acceptis a patre VII libris auri, eum naufragio peruisse intelligit, sed in celo esse, qui alioquin sceleratus futurus 122 a 139 vide Zelus.
 Sancti, thesaurus Ecclesie 235 b Sancti similes stellis 213 b portas urbium teneant 216 a Sancti tertia vice eradiuntur, Christo pro podagrico supplicantes 697 d e f 698 a Sancti rari scriptores Vitarum Sanctorum 247 248 e
 Sanctimoniales vide Virgines.
 Sanguis Christi lacris in Eucharistia in Hisp. olim datus 427 f in Sanguine Christi quomodo culpa aliæ afflictio abluenda 299 e Sanguine S. Polycarpi in rogo confossi extinguitur ignis 319 e 322 b Sanguis profuit ex corpore erantini ad osculam S. Bathildis 331 b Sanguinis fluxus sedatur SS. Cypri et Joannis 710 e f ad reliquias S. Vincentii 23 d aqua benedicta a S. Dominico Ab. 38 in Sanguinem versum vinum, cui intincta reliquæ SS. Vincentii, Oronti et Victoris 6 e
 Sapientiam æternam deligit sponsam Henr. Suso 292 a Sapientiam divinam expetens, ejusque amore quævis dura perseverans, eum videt et alloquitur Henr. Suso 269
 Scabies inveterata, ope S. Petri Thomasi mundata 637 d
 Scalum ab altari in caelum erectam Angelosque se comitantes in raptu videt, et se brevi moriturum S. Bathildis 356 360 d
 Scannum S. Præjecti miracentis clarum 250 a in Scanno ignito illatus manet S. Sabinianns 335 b
 In Schismaticis convertendis intrepidus mortis periculo se offert S. Petrus Thomasius 620 b
 Scientia, vide Doctrina, Sapientia.
 Scripturæ sacre desiderio ardet S. Marcella 722 d 723 a b Scripturam capiunt S. Paulæ vidua S. Hieronymus 334 Scripturæ sacre sensum ab Angela doctetur S. Sabinianns 356 e Scripturæ verba in tentativæ animatur S. Paula vidua 333 d
 Secatur medius, manibus et humeris recisis, caudibusque vorantis obiectus S. Manuel 35 e. Vide Serra, Securis.
 Secreta cordis cognoscunt S. Margarita Raven. 163 b 166 e
 Secures quibus silva exardebatur, furto sublata, precibus recuperat S. Joannes Kromacensis, fur divinitus detento et reserere coacto 475 b
 Sellitiosa plebs Alexandriana 162 b
 Senatore patre nutus S. Urbanus Lingonensis 105 e
 Senator Episcopus S. Sulpius Securus 582
 Senex unnos vivit S. Joannes Kromacensis 177 d 478 d
 Sepulchrum sibi extrui, non tamen perfici, curat S. Joan. Eleemos. 116 a 118 a. in Sepulchro X unius penitentiam agit peccatorum S. Jacobus Eremita, solis oleribus victitans, unnam allocutus 489 Sepelitur vivus S. Valerius 431 Sepeliri se jubet S. Petrus Thomasius in introitu chori, ut ab omnibus calcetur 633 f Sepeliendum juxta se S. Audentium, prechit S. Julius 719 e d Sepeliendo S. Joann. Eleemos. corpora duorum Episcopum in medio locum cedunt 129 b 132 d
- ad

- A ad Sepulturam delatum fannus S. Lupa subsistit, dunc
 e carcere liberati balneis essent loti, et vestibus a Cleri-
 cis donati 303 c Corpus S. Constanti Angelico monitu
 Sepelitur 343 a 345 e f 350 Sepulturæ S. Popponis
 intersunt Angeli 264 f Sepelitur cum cereis et lampadi-
 bus accensis S. Paula vidua 336 f ad Sepulchrum
 S. Marci Bodan. lascivus ludens, vario cruciatu extin-
 guitur 390 c corpora Præsidia inignorum e terra cum
 flammis sulphureis rejecta, post quietu sepelit S. Thyrsus
 437 508
- Serpens inficiens puteum, precibus S. Joan. Reo-
 manensis interimitur 472 b 474 f Serpens aqua be-
 nedicta et Jesu nomine evanitur 673 d 674 f jussu
 SS. Cyri et Joannis 707 b e d Serpente disrupto pu-
 rum illigatum precibus liberat S. Julianus Cenoman.
 380 f Serpentinu morsu læsi vocantur S. Dominicum
 Abb. 33 c Serpentes fuga signo Crucis S. Julius
 Presb. 718 e
- Serra discindi nequeunt SS. Thyrsus 432 d 439 b
 447 f Sarbelius 539 e
- Servum emit et libertate donat S. Joan. Eleemos.
 124 e Servitute Angli monitu redimitur puer S. Po-
 lycarpus 311 e Servus durus tractatam correpti man-
 suete S. Joannes Eleemos. 124 e
- Silentio tanta comedunt 3000 monachi Tabennesiote,
 ut nullus mensæ assidere sentiat 338 d e ad mensam
 XXX annis non loquitur Henr. Suso 275 d
- Silva concutitur in martyrio S. Sarani 220
- Simoniæ e Galha exterminat S. Bathildis 335 a
 336 e Simoniæ non acquiescens in magna penuria, fru-
 menti copiam utinam accipit S. Joannes Eleemos.
 116 b c 134 c d e
- Situm a demone apparente immissam, pellit precibus
 S. Aldegundis 632 e 661 a Siti contabescens Henr. Suso
 in visione potu a D. Virgine et Christo puera oblata re-
 fectur 278 b iterum, ex D. Virg. corde promonante
 ibid d
- Sodalitas S. Valeri Casaravaguste 453 a in Can-
 tabria 450 h
- Solem facit lucere in tenebris medio nocte B. Mar-
 gureta Hungar. 517
- Sonnum nocturnum interrumpit causis judicandis
 Carolus Magnus 501 e
- Sorores Virgines Martyres Theodosia, Theoctiste,
 Eudoxia 696 Sorores SS. Aldegundis V. et Waldetrudi-
 dis conjugata 652 b c Eustochium V. et Blasilla vidua
 29. Sorores et Fratres rade Fratres.
- A Spectaculis ludicris et periculosis remittit S. Henr.
 Imp. S. Pappo 257 b Spectacula occasionem magna-
 rum turbarum dederunt Alexandria 462 b
- C Spectra diabolica invocata S. Valerio Casaravaga-
 stana sublata 453 f
- In Spelunca XV annis degit S. Jacobus Lrem. 485 e
 in alia XXX annis 486 f Speluncam introitum precibus
 ocludit S. Gildas 577 f
- Spiritus sanctus in columbe specie velum a terra
 levatum imponit capiti S. Aldegundis in publica conse-
 cratione 608 f 614
- Sponsam Christum eligunt SS. Aldegundis 687 b
- Sponsa relictæ virginitatem servatura, fugit veste virili
 S. Eusebia Xere 215 d Sponsam reliquit S. Artemius
 206 f
- Sportis terendis victum sibi parat S. Julianus Can-
 chensis 510 e Sportato a S. Juliana Conchensi factæ
 tactu, curatur Constantia Inapetræ 511 e
- Stellas cadentis visione conceptio S. Aidani indicata,
 utique Filius Stelle vocatus 727 Stelle septem, Va-
 lentia a Christianis obsessa, descendere vise in locum,
 in quo defossa imago B. Mariæ miraculosa 40 b c Stelle
 III apparent supra domum in qua occisi SS. Præjectus
 Amurinus et Patritius 246 f 249
- Sterilibus paratibus natus S. Emerius 396 e
- Stipendia negata impetrat S. Anastasius Persa,
 extruenti reliquis suis servandis armarium 50 b c
- Stomacho nullum cibum admittente laborans ab D
 fastum, jussu SS. Cyri et Joannis succo indutus, aquam
 pauperibus bajulans, sanatur 704 c d
- Strangulatis SS. Anastasio Persæ et LXX Mar-
 tyribus capita præscinduntur 38 e f 44 b e 49 a b
 suspensus Strangulatus S. Aruphphus 388 a b. Vide
 Suspendi, Laqueus.
- Stragulura pretiosum sapius oblatam, sapius in
 usum pauperum vendit S. Joannes Eleem. 118 e v
 136 b c. Strangulo S. Popponis noctu cooptus lepra
 mandatur 255 e
- Strumis LX annis laborans jussus sordes publice
 verrere, ope SS. Cyri et Joannis curatur 703 f 704 a b
 alius ope S. Juliani 511
- Studia litterarum SS. Gamelberti 784 d Theode-
 rici 404 f Joannis Morincensis 410 Gildæ 37 d
- Subdiaconi in Palestina 51 e vide Diaconus, ordo.
- Submersum corpus S. Gildæ, divinitus repertum
 377 f Submergi nequit S. Emilianus saxo collo allig-
 gato 449 Submergitur lapidi alligatus S. Asclas 70 b
 corpus mirare repertum ibid. d Submersiois periculo cri-
 pitur Henr. Suso 286 a b Submersurum se bis eripit
 ex aquis S. Adolemus apparens 673 c pridem sub-
 mersum resuscitat S. Aulanus 728 a. Vide Aqua,
 Flumen, Mare, Tempestas.
- Subulis ignitis inter digitos manuum usque ad
 cubitus insertis cruciantur SS. Clemens Ancyranus et
 Agathangelus, iterum ab axillis usque ad humeros
 78 90
- Sudore fragrantissimum perfusum corpus Margaritæ
 Raven. 124 167 a. vide Odor, Liqueor, Unguentum.
- Sulphure perfusi, vide Oleum.
- Superbos reprehendit S. Joan. Eleemos. 126 c d
- Surditati auferendæ imploratur B. Lufildis 731 e
- Surdi sanati ope ad reliquias S. Laurentii 18 e Sordus
 volo facto ingrediens templum SS. Cyri et Joannis
 sanatur 709 d
- Ad Sursum corda in Missa, intentiones tres Henr.
 Sisonis 272 273
- Suspenditur una manû, saxo ad pedem ligato, S. Ana-
 stasius 44 a 49 a pollicibus manuum et pedum fidiibus
 constructis S. Thyrsus 443 440 Suspensi crucigulatur
 S. Leueus 432 crudeliter lamatur S. Asclas 69 e
 spathis inciditur S. Clemens Ancyranus 78 a 89 v Su-
 spensa sublimis, dem dejecta, clavis humi confoditur
 S. Tryphæna 696 d Suspensus in arbore in Crucis
 modum S. Valerius VII diebus vivit 431 Suspensus
 Deum laudat, dea strangulatur S. Aruphphus 389 a b
- F Suspensus pro captivis obsecr traduo a D. Virgine sa-
 stentatus ne suffocaretur 602 a b vide Laqueus, Stran-
 gulari.
- Ex Suspensione temerari a verberatur monachus,
 saluti puella consuleus, Divino nutu Sanctus comperitur
 120 121 137 138
- T
- Tauri cornibus lacerata S. Tryphæna 697 d
- Te Deum Laudamus cantatum illuminato cavo ad
 reliquias S. Bernardi Viro. 161 b factu a S. Vincentio
 miraculo 17 e
- Telonearius S. Petrus 119 136
- Temere se morti offerens cadit 320 d. Vide Su-
 spicio.
- Templi ichnographiam signat S. Petrus apparens
 763 e d Templum Mariæ Virgini magnificentum extruit
 Carolus Magnus 498 f exornat sacris vasis et vestibus
 501 e 505 d Templi oratorii hanc reliquias suis extrui
 mandat S. Urbanus Lingon. 405 e Oratorium reliquias
 suis servandis extruenti apparet S. Anastasius Persa,
 et stipendia negata impetrat 50 b c Templi sacrarium
 fusum est Alexandria omnibus Christianis ingredi 456
- Templi ab ingressu repellens Numerianum Imp. com-
 prehenditur S. Babylas 185 d 187 e 190 Tempia ha-
 reticorum

A *reticorum claudit Alexandria S. Cyrillus* 461 *Vide Ecclesia.*

Tempestate ingrante ter soutus editur ex sacratio reliquiarum S. Valerii Casarungustani, iisque, prolatis cessat *trapestas* 423 *Tempestas invocato Christo sedatur a S. Geminiano* 713 c *Cruce in mare demissa a S. Petro Thomasio* 621 a *invocato S. Vincentio* 25 c f *Tempestates aeris pelluntur imbrum et ventorum, dum exequia S. Gamelberti peraguntur* 462 *Tempestate sedata nuntus convertit S. Exuperantius* 216 b *Tempestatibus avertenda patronus S. Dominicus Ab.* 35. *Vide Mare, Ventus.*

Tenebras media nocte abducto laminae solis pellit B. Margarita Hungar. 317 *Tenebris involvit exercitum hostilem S. Cadocus* 218 c. *Vide Lumen.*

Tentationibus carnis liberatur, S. Aquetem sibi desponsans tradito ejus statuæ annulo 243 e *ut aliuas euret, suus aperit B. Wulterus de Bierbeke* 62 b. *Vide Dæmon.*

Terræmotu repressa tyranni in S. Thyrsium servata 442 443

Testarum fragmentis substratis, carceri tenebroso includitur S. Vincentius 9 d *Testarum fragmentis vulnera S. Thyrsi flagellati exasperantur* 447 d

B *Testamentum conditurus S. Joannes Eleemos. reperit tantum tremissem ex LXXX centenarius auri et donis infinitis* 129 133 *Testamento duas tertias privati thesauri legat Ecclesie Metropolitanae XXI Carolus Magnus* 503 *unam tertiam quadripartitam relinquat dictis Ecclesiis, et filius ac fitibus, pauperibus, servis et ancillis* 303 c d

Theophaniorum solemnitas Ancyrae 72 a 98 a

Thermæ Aquigrani a Carolo Magno reperta, renovata 305

Thesaurum suum auferenti in ærarium Imperatoris non resistit; sed ultro partem ulterius pecunie deinde submittit, ideoque creptas pecunias omnis cum senore recipit S. Joannes Eleemos. 113 d e 134. *Vide Eleemosyna.*

Tibiis S. Anastasi Persa lignum impositum a viris fortissimis proculcatur et premitur 44 49 *Tibias putrefactas osculo sanat S. Andreas Cosinus* 684 a 690 *Tibiæ dolor peregrinatione ad S. Andream Corsinum votu, tollitur* 687 d *sterum vota cerea imagine* 687 f *Tibiæ sanitas, curatu ad reliquias S. Messalix* 67 *Tibia confectu oleo lacernæ SS. Cyri et Joannis uncta solidatur* 703 a

Inter Tormenta spiritum reddit S. Alexander Hierosol. 642 a *Inter Tormenta doloris experit psalmos cantat, Angelo ferente et sudores abstergente, Theodoros Conf.* 194. *Vide Constantia, Fortitudo.*

C *Tribuni Martyres: Joannes et Leo* 34 *Tristitia VIII annis affligitur Henr. Suso* 281 b *Tyrannide oppressorum patronus S. Anastasius Methonensis* 746

U

Unguentum sudant reliquæ S. Joannis Eleemos. et aliorum sanctarum 130 143

Unguibus ferreis lacerantur SS. Sorbetus 311 *Vincens* 8, *Ananias* 228 *Ungulis radiorum SS. Felicianus* 202 *Clemens Ancyranus* 67 75 85 *latera et sarce S. Agathaageli suspensi* 79 *Ungulis ferreis discepta raro S. Clementis Ancyranæ divinitus restituitur* 76 89

Urbs Mintia Ungaris Italiam vastantibus opæ S. Germaniani liberata 764

Cum Vva jungitur S. Urbanus Lingua. 104 105

Uxorem dicit irritus S. Joan. Eleemos 131

V

Vaccarum IX colorum mulat, vasque in fascies filices vertit S. Cadocus 218 d

Vasculi argentei furto ablati et in terra defossi locum et furem divinitus agnoscit S. Præfectus 243 249

Venæ sectionem qua pietate subierit Henr. Suso 293

Venationi addictus S. Carolus Magnus 308 e S. Julianus Hospitator inter venandum ex cervo discit se pucentes interfectorum 599 c

Vendi se et pretium dari pauperibus jubent SS. Petrus Telonarius 120 137 b *Serapion Sindonites* 121 138

Veneficio putcos poluisse insons incensatur cum periculo vitæ Henr. Suso 284 *Veneno huius et incantationibus non creditur S. Poppo* 258 c *Venenum usquide comesta jussu SS. Cyri et Joannis, simul evanuitur* 707 b c d *Veneno sumpto maxillum et os contortum obliuit S. Anastasius Præparens, et sanat* 32 d e

Veniam supplicis a conviciatore petens Henr. Suso, eum inducit ad petitionem Veniæ 287 b c. *Vide Penitentia.*

Venter gladio dissectus S. Leonis Episcopi Nicæa Thracia 34 d

Ventum sedat precibus Margarita Hungarica 520 *Ventis novina indit Carolus Magnus* 502 *Vide Tempestas.*

Verbera CL in capite quotidie suscipit S. Clemens Ancyranus saxo alligatus 80 f *ab Angelis curatur* 82 a 96 a *aculeis obthscorum pelatum ceditur* 81 b 94 d *inter Verbera fustibus infesta, voce celesti oritur S. Julianus M.* 382 e *Verberari jussus ob levem accusacionem monachus, monti divino reperitur Sanctus* 120 121 a b *vide Flagella, Fustes, Nervi, Ungula, Scorpiones.*

Vermibus permittit corpus credi B. Margarita Hungar. 317 *Vermium infirmitate ad motum laborans, vota cerea imagine S. Andrea Corsino sanatur* 687 d *Vermibus consumitur occisor S. Præfecti* 240 f 249 c

Vestitus S. Caroli Magni 490 f *sacerdotum idolorum* 432 *Vestes S. Apollonii Abb. volubina et lincrum captis tegmen, non veterascent* 238 r *Vestes S. Mariane cibicium et tunica nua* 102 *Vestes donec e carcere liberati accipiant, immolant subsistit funus S. Lupi* 393. *Veste virili fugit, sponso relicto S. Eusebia Novæ* 213 c d *in Vestibus novis induendis devotio Henr. Susonis* 293 d *Vestem e manus Deparae ab cultum ejus promotum accipit S. Adephonsus* 150 a b *Vestibus candidis visus nactu S. Anastasius Persa cum Angelis in carcere psallens* 42 *Veste S. Anastasi Persa indutus emergentis liberatur* 44 50 *Veste S. Aldegundis induta delirata in ignem, ab ea et aqua bulliente saper ipsam effusa non læditur* 660 h *Veste illiusa ignem ferant SS. Martyris* 108 *Cadonis* 218 *Abbas Polastinus, in signum castitatis* 128 a 144 e d *Vestum S. Maru Bodan. lacerans ennis, a lupis rapitur* 390 *Vestem et calcios erant rogum obversurus S. Polycarpus* 319 a 321 *Vestes suas omnis dicit pauperibus S. Serapion Sindonites* 121 d 138 f *Veste monastica sacra petiti exui evadendus S. Anastasius Persa* 42 *Vestis cuarropura incorrupta S. Sabinae post multa seculo* 645 c d

Victoria impetratur Britannis contra Anglos a S. Aulano 729 h *Victorian Florentinus addicit apparens, et visus præbho interesse, S. Andreas Corsinus* 686 e d e 692 d e *Victorian obtinet Theodosius Impudatus chlamyde et bruno Semplici Eremita* 702 f 703 a *Victoriani de Turca obtinet Joannes Palæologus benedictione S. Petri Thomasi* 617 c

Viduae sancte Irene 28 *Blessilla* 29 *Paula* 326 *Noburga* 365 *Candida* 396 *Gentilis* 525 *Salana* 645 *Marcella* 621. *Viduae sanctionales: Adelwina* 231 *Bathala Regina* 347 *Viduar virtutes in S. Blessilla* 29 d e f *Vidua septimo mense a nuptiis S. Marcella recusat deum habere* 721

Vigilia præter translata reliquiarum 240

Vincula ferrea soluta S. Thyrsi in carcere caranti 433 f *Vincula penitenti soluta ad reliquias S. Joann. Romani.*

- A *Reconnaensis* 472 e *Vinculis ponderosis collo et pedibus constrictus gloriatur, et cum us vult sepeliri S. Babylon* 186 a b c 187 b 188 e 189 f 191 b 192. *vide Catena, Captivi, Carcer.*
Vinitorum patronus S. Urbanus Lingonensis 104 b e 105 d
Vini singulos bibere monachis diebus XXX dari iubet S. Poppo Atrabata discens 262 f *Vinum in mensa oblatum relinquit et Christo offert Henr. Suso* 277 f *Vino abstinet diu, dempto solo Paschatis die, Henr. Suso* 277 e *Vino abstinet etiam Agra S. Paula vidua* 334 c *Vinum dissolutis vasis servatur per reliquias S. Urbani Lingon.* 103 e *Vinum miraculose augetur a S. Polycarpo* 315 c, *Vino pauperibus distributo alio divinitus impletur vasculum ex voto offerendum S. Praejecto* 249 f *Vinum sua benedictione auget Henr. Suso* 301 a *Vino potato quo abluta reliquia S. Bernardi Viennensis, emerymum lunatici alique sanantur* 131 e *quo reliquia SS. Vincuti, Oronti, Victoris, versum in sanguinem G e aquam in Vinum hostibus vertit S. Gildas* 376 b *aqua in Vinum vertitur S. Aldegundi* 634 b 639 f B *Waltero de Bierbeke jejunanti in pane et aqua* 61 c
Virgis ferreis ignitis, unguis, et forficibus discerpitur caro S. Feliciani 208 e *vide flagella, verbera.*
- B *Virgines sanctae. Margarita* 161 *Hirta* 362 *Sabina* 353 *Aldegundi* 650 *Ursia* 737 *Huberilla* 648 *Lufthildis* 751 *Thiadildis* 750. *Virgines Sanctimoniales SS. Theorigida* 364 *Margarita Hungarica Ord. S. Dominici* 313 *Gregoria* 107 *Eusebia sive Xenia* 212 *Redigundis* 301 *Rudegundis* 347. *Virgo reclusa B. Hassoka* 373 757. *Virgines MM. Messalina* 66 *Portia* 70 *Devota* 385 *Sovera* 362. *Theodosia, Theoctiste, Eudoxia* 696. *Virgo vidua Mart. Serena* 642. *Virginitatem Alexandrinarum sub Constantio custitas et martyrium* 456 e *Virginitatem servare statente S. Petro Nolaseo, sacellum fragranti odore repletur* 397 d *vide Castitas.*
- Vita longior prorogata S. Poppo* 259 a *ab Angelis D impetrata S. Aldegundi* 633 d *Regi Hiberniae jussu Angelorum indicata a S. Aidano* 732 *Vitis Martyrium lectis incenditur ad Martyrium S. Anastasius Perso* 41 56 a 57
Vitrum pro aratorio, ex rupe precibus obtinet S. Gildas 377
Voce caelesti evocatur a Christo ad gloriam S. Geminianus: Veni serve bone etc. 714 e *animatur in stadium productus S. Polycarpus* 318 b 321 b. *Voce et luce caelesti confortatur S. Thyrsus* 441
Voluntati Divinae et operationi, ut suae, acquiescunt spirituales viri 289 e
Voto facto sanatur, id violans quarto priore infirmitate laborat 391 f
Vulnera S. Thyrsi testarum fragmentis implentur 431 *Vulnera inflicta curantur opo S. Notburgae* 363 f *Vulnera ab Angelis curantur SS. Constantio Perno* 342 f 344 e *Clementi Ancyano* 82 96
- X
- Xenodochia et Gerontocomia plurimo condit S. Joan. Eleemus.* 129
- Z
- E
- Zelus animarum SS. Timothei* 182 a *Julu et Juliani fratrum in idolis evertendis et Ecclesiarum erigendis* 717 *Zelus fidei contra haereticos S. Polycarpi* 309 a b *in Gentilibus et haereticis convertendis S. Gildae* 369 *S. Cyrilli Alexandrini contra Nestorium* 464 63 et seqq. *S. Petri Thomasi in haereticis confutandis* 619 *et schismaticis reducendis* 619 *Henr. Susonis in salute proximorum procuranda* 281 B. *Joan. Morinensis in auctoritate Ecclesiastica defendenda* 419 420
Zona ferrea collari ferreo conjuncta, caelit in terram assidue despicere S. Eusebium 94

FINIS.

VILLANOVA UNIVERSITY
3 9346 00732661 6

FOR REFERENCE
NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM
CAT. NO. 1935 LIBRARY QUOTE

